ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

IOANNIS STOBAEI
FLORILEGIUM

RECOGNOVIT

AUGUSTUS MEINEKE

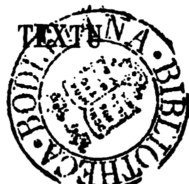
VOL. I.

LIPSIAE
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI
MDCCCLV.

DISCREPANTIA LECTIONIS A TEXTU GAISFORDI.

P. 1, 11. *Τημενιδῶν*] *Τημενίδων*

P. 2, 6. *ἀσφαλείας*] *εὐγενείας* ex Orione 8. *λειουμένη*] *τελουμένη* ex Orione, Christianus Wordsworth ad Theocritum p. 36 *μειουμένη*. vera scriptura adhuc latet 10. *καλόν*] malim *καλῶν* 11. *Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ*] *Εὐριπίδου Ἡρακλείδαις* cod. A. excidit fortasse Heraclidarum vs. 625. *ἁ δ' ἀρετὰ βαίνει διὰ μόχθων* 12. *τὰς δὲ χρή σ' ἀσκεῖν*] *τὰς χρή σ' ἀσκεῖν* cod. A. correxit G. Dindorfius 16—18. Gesnerus addidit ex Tit. CVIII, 25 20—29. haec Gesnerum e Gnomologio addidisse intellexit Gaisfordus; corruptos hic illic versus, facile emendandos, intactos reliqui

P. 3, 1. *Ἀνανέωσις*] *Ἀνανεούσῃ* posui, quo ducit m. Gesneri *in Ananeusa*, Schowius *ἐν Ἀνανεούσᾳ*, cod. Ven. a Kirchhoffio inspectus *Ἀνανεούσης*. verum videri *Ἀνανέωσις*, quod Gaisfordus edidit, monstrare conatus sum Hist. crit. com. p. 472 2. *ὅταν*] *ὅταν δ'* 8. *δὲ ἐθίζεο*] imo *δ' εἰθίζεο* 13. *μήτ' ἀλογίστως*] malim *μηδ' ἀλογίστως* 16—32. e Gnomologio addidit Gesnerus, Aristotelis hymnum e Diogene Laertio

P. 4, 18. *φρόνησις*] *ἡ φρόνησις* e Barocc. 19. *ἀνδρεία*] cod. A *ἀνδρία*, quam formam a codd. oblatam ubique revocavi 21. *ἡ* accessit e Barocc.

P. 5, 2. *φόβων*] excidisse videtur *καὶ μάλιστα* 7. *τὰς ἐπιθυμίας ὁρμώσας*] *τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμῶσαν* ex A et Barocc. 9. *ψυχῆς,*] dele comma 11. *τῆς ψυχῆς*] *ψυχῆς* ex Barocc. 14. *ἢ δυστυχίαν*] *καὶ δυστυχίαν* e Barocc. 20. *δειλία δὲ*] adde *ἐστι* ex Barocc. 21. *καὶ μάλιστα* accessit e Barocc. 26. *μὴ κωλύοντος τοῦ λόγου*] *κωλύοντος τοῦ λογισμοῦ* e Barocc.

P. 6, 4. τὸ κρῖναι] τὸ εὖ κρῖναι Halmius 15. δύνασθαι acc. e Barocc. 16. μετρίας seclusi 21. τῶν πρὸς τὸν θάνατον] τῶν περὶ θάνατον e Barocc. 21. 22. ἐν τοῖς δεινοῖς acc. ex A et Barocc. 23. διασωθῆναι] σωθῆναι ex A et Barocc. 25. αἱρεῖσθαι] προαιρεῖσθαι e Barocc. 26. καὶ δύνασθαι acc. ex A et Barocc. 27. ἔτι τε] ἔτι δὲ ex Barocc. 28. ἡ μεγαλοψυχία] ἥ τε φιλοπονία ex Barocc. aliisque libris 32. ἀταξίαν] ἀδοξίαν e Barocc. παρὰ] περὶ ex A

P. 7, 1. τε add. ex Barocc. 4. 5. φαύλας ἀπολαύσεις ἡδονῶν] φαύλας ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις ex Barocc. ὑπομονητικὸν] ὑπομενετικὸν ex Barocc. ἐπὶ τῷ] ἐπὶ τὸ Halmius 22. καθάριος] καθάρειος 25. ἥδιόν τι] ἴδιόν τι ex A et Barocc.

P. 8, 14. δὲ add. Halmius 20. ἐπὶ μικροῖς acc. ex A et Barocc. 32. φιλόσκωπτον] φιλοσκώπτην ex Barocc.

P. 9, 6. αἱρεῖσθαι et τὸ acc. ex Barocc.

P. 10, 12. ὑπεξαίρεσθαι] ἐξαίρεσθαι e Barocc. 21. εὐθείαις] ἠρεμαίαις ex AB 23. τὰ acc. e codd. 28. εὐγνωμονικόν] συγγνωμονικόν e Barocc. 29. 30. μνήμη ἀγαθὴ acc. ex A Bar. et B 31. φιλοξένιον] φιλόξενον

P. 11, 3. εἰρημένων] ψεγομένων ex AB 9. παραμένοντας] παραμενοῦντας 11. ἰσχὺν] ἰσχύειν e codd. Gesneri et Schowii

P. 12, 28. καταβλέπεται] καλὰ βλέπεται e marg. Gesneri. cod. A βλέπεται, quod fortasse tenendum

P. 13, 2. ἀνθρώποις] ἀνθρώποισι 3. ποιεῖσθαι] ποιέεσθαι 4. μοχθηρίαν] μοχθηρίην 5. ἀμείνω] malim ἀμείνονα 9. φιλεῖ] φιλέει 11. κινούμεναι] κινεόμεναι εἰσίν] εἰσί 12. τοῖς δυνατοῖς οὖν] τοῖσι δυνατοῖσι ὦν 13. τοῖς παρεοῦσιν] τοῖσι παρεοῦσι 14. θαυμαζομένων] θωυμαζομένων 15. διανοίᾳ] διανοίῃ 16. ἐννοούμενον] ἐννοεύμενον 19. θαυμάζων] θωυμάζων 22. ἐπικαινουργεῖν] ἐπικαινουργέειν 23. ὃ] ὦν ex A 24. δίζεσθαι] δίζησθαι 25. τοῖς] τοῖσι ἑαυτοῦ] ἑωυτοῦ ex A 27. καὶ add. Halmius 28. πρήσσῃ καὶ διάγῃ] πρήσσει καὶ διάγει Halmius

P. 14. in margine posita addidisse Gesnerum monuit *Gaisfordus*

P. 16, 23. σύμπαντας] πάντας ex A 26. συναπολειφθήσεται] συνυπολειφθήσεται Gesnerus

P. 17, 6. Σωκράτην] scribendum erat Σώπατρον. Iamblichi ad Sopatrum epistolam commemorat ipse Stobaeus XI, 14. XXXI, 9. LXXXI, 18 et Append. Flor. p. 49. Gaisf. ex eadem epistola ad Iamblichum· derivata sunt quae leguntur I, 60. XXXVII, 33. CI, 23 14. Περικτυόνης] Περικτιόνης 15. συνέστα] συνέστακεν? 20. ἀριθμητικὰ] aliis locis ἀριθματικὰ 21. ἐπιστῆμαι καὶ] ἐπισταμονικὰ e cod. Schowii 22. γένη] aliis locis γένεα 24. ἀκοὴ] ἀκοὰ 25. συμβεβηκότα] συμβεβακότα 26—30. a Gesnero addita esse monuit Gaisfordus

P. 18, 7. γιγνομένων] scribendum ubique γινομένων 10. οἷός ἐστι] οἷός τ' ἐντὶ 11. ἀριθμάσασθαι] cod. Schowii εὐρυθμίσασθαι; hinc scripsi συναρθμήσασθαι 12. εἶναι] ἦμεν vel εἶμεν 14. ἐσσεῖται] ἐσεῖται per errorem illatum κατόψεσθαι] κατοψεῖσθαι Iacobsius πάντα τε τὰ] ex A 15. ἐκείνου] ἐκείνω 21. οἰκείας] rectius οἰκήας τᾶς ἀρετᾶς φύσιν] τᾶς φύσιος ἀρετὰν Alb. Frischingius 27. καὶ seclusi δὲ ἀρετὰ] δὲ ἀκρότας Gesnerus 28. φύσεως] φύσιος ἀνάγκη] ἀνάγκα

P. 19, 3. τὸ δὲ στέργεν — 5. τᾶς ψυχᾶς addidi e Brux. 6. ἃ μὲν ὧν] recte Hirschigius ὧν ἃ μὲν 7. τᾷ ψυχᾷ] τᾶς ψυχᾶς Hirschigius πλῆθος] malim πλᾶθος πρῶτα] malim πρᾶτα 16. ὅτι add. Hirschigius 17. ἐγκρατῇ] ἐπικρατῇ Hirschigius 18. μέρος, ψυχᾶς ἀκρασία] μέρος τᾶς ψυχᾶς τῶ λογιστικῶ, ἀκρασία Hirschigius. 24. ἀκρατία] ἀκρασία ex A 26. ἀποβαλὲν] ἀποβάλλεν 27. καὶ κακὰ addidi 31. ἀθρησάτω] ἀθρῆσαι

P. 20, 2. τῶ δὲ ἀλόγω — ἐπιθυματικὸν] haec legebantur p. 19, 32 post ἄλογον: transposuit Halmius 3. τούτου] imo τούτω πλασίον] malim πλατίον 11. ἀνδρία] ἁ ἀνδρία 13 et 32. ἐπιθυμητικῶ] aliis locis ἐπιθυματικὸν 14. τις] ποθ' Hirschig. 16. ἀκρατίαν — θηριότητα] ἀκρασίαν — θηριότατα 18. οὖν] ὦν προσέοικε] ποτέοικε 24. ἀκρατία] ἀκρασία 26. ὀνομάζεται] ὀνυμάζεται, quae forma etiam ceteris locis restituenda videtur 27. τῶν] τᾶν διαθέσεων] imo διαθεσίων 30. τοῦ] τῶ 31. γεννᾷ] γεννῇ 32. θηριότητα] rectius θηριό-

τατα 8. τῶν ἀρετῶν] τᾶν ἀρετᾶν 10. φρόνησις] φρόνασις ἀνδρεία] ἀνδρία 11. δικαιότης] δικαιότας 16. συναρμόζομεν] συναρμόζοντες Gesnerus 17. τὸ λόγον ἔχον] τὰ λόγον ἔχοντα ταύτας] τᾶς ex A 29. τοῦ] τῶ

P. 22, 1. κτασάμενον malim αὐτοῦ] αὐτῶ 6. οὖν] ὦν 7. λόγου καὶ προαιρέσεως καὶ δυνάμεως] repone formas doricas λόγω καὶ προαιρέσιος καὶ δυνάμιος 9. οὖν] ὦν 11. ὀνυμαίνονται] ante Canterum οὐ μαίνονται 15. ἀναιρεῖν] ἀνευρέν Halmius ἀδικεῖν] ἀδικέν 18. κερδαίνειν] κερδαίνεν 19. καθυπερέχειν] καθυπερέχεν 20. τοιγαροῦν] τοιγαρῶν γνωρίζειν] γνωρίζεν ἀντιθέμενοι] ἀντιθέμεν Hirschigius 24. διδάσκειν] διδάσκεν τοὺς νέους] τὼς νέως 27. ὅς addidit Halmius 28. ὀρθοπλοιεῖ] ὀρθοπλοεῖ 29. Θεαγοῦς] rectius Θεάγους

P. 23, 2. θεωροῦμεν καὶ λέγομεν] rectius θεωρεῦμες καὶ λέγομες 3. τοῦ] τῶ 7. θύμωσις] θυμὸς Halmius et Hirschigius 8. οὖν] delendum cum A, commate posito post ἐπιθυμία 9. ἡ] ἁ 10. κρατοῦσα] repone κρατέουσα vel κρατοῖσα τοῦ ἐπιθυματικοῦ] τῶ ἐπιθυματικῶ ἀδεῶς] εἴδεος? an cum Hirschigio μέρεος? οὖν] ὦν 13. ἀπέσπασται] ἀπόσπασται A, ἀπόσπαστα ᾖ Halmius 14 et 25. τόκκα] τόκα 16. μερῶν] μερέων 17. τῇ κατοχῇ] τᾷ κατοχᾷ 21. φεύγειν] φεύγεν ἀκρατία] ἀκρασία 22. κρεῖσσον] κρέσσον 23. χέρηον] cod. A χαίρειν. malim χερῆον 24. συνευδοκῆται] malim συνευδοκῇ τε 28. ἀνδρειότης] ἀνδρειότας 30. τῆς ψυχῆς] τᾶς ψυχᾶς

P. 24, 4. ἀρετὰ] ἁρετὰ 6. γε οὖν] rectius γῶν φημίζεται] φατίζεται e codd. 9. τοῦ] τῶ ὑπάρχειν] ὑπάρχεν 10. αὐτῶν] ὀνυμάτων Hirschigius 12. ἡ] ἁ 17. 18. μεῖζον] μέζον 17. μεῖον] μῆον 18. μισαδονία] φιλαδονία Halmius 19. ἁ μὴ] ita Gaisfordus pro ἁ μέν, scripsi ἁ μὲν οὐ e Brux. 23. θεωρεῖν καὶ κρίνειν] θεωρὲν καὶ κρίνεν 24. γένηται, ἁ ἀρετὰ καλέεται] γένηται, καλέεται e cod. A 25. om. lac. Canterus supplet τὰ δεινά, ἀνδρεία· ὄκα δ' ἐν τῷ κατέχεν σαοφροσύνη] σαοφροσύνα 30. οὐκ] οὔτ'

P. 25, 2. 3 et 4. τοῦ] τῶ 7. ἐκτὸς] ἐντὸς Canterus 16. ἐοῖσα] ἔασα (ἔσσα?) ex A 17. δυνάμεων] imo δυναμίων 23. γὰρ abest 25. τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ

τοῦ ὑγροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ] posui dor. genetivos 26. γίνεται] recte Hirschigius ἐγγίνεται 27. τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς] τῶ θυμῶ καὶ τᾶς 30. ἐγγίγνονται] ἐγγίνονται 31. καὶ δυνάμει] delet Hirschigius δύναται] δυνατὸν Canterus

P. 26, 2. τοῦ] τῶ 3. θυμοῦ] θυμῶ 4. ἐμποιεῖ] malim ἐμποιέει 5. τῶν ἀλόγων] τῶ ἀλόγω 9. νοσεῖ] malim νοσέει 10. τοῦ] τῶ 15. ἐπικρατεῖ] malim ἐπικρατέει 16. ἀκρατίαν] ἀκρασίαν 17. λύπης] λύπας 18. ἀμπλακίσκοντι] ἀμβλακίσκοντι 21. πράσσειν] πράσσεν 22. ἡδονᾶς] ἁδονᾶς 24. ἐμπέσοι καὶ παρείτω] ἐμπεδοῖ καὶ παρίητι Badham 25. τοῦ] τῶ 27. ἀντέχειν] ἀντέχεν ἐπικρατεῖν] ἐπικρατὲν 32. τοῦ] τῶ

P. 27, 2. τὸ abest 8. ἀληθινὴ] ἀλαθινὰ 11. τοῦ] τῶ 17. τὸ abest 23. μείων] μήων? 25. καί τε νόσοι τε] καὶ ταὶ νάσοι δὲ Canterus 29. τὰ περὶ] ἃ περὶ Halmius τὰν διάθεσιν καὶ] διάθεσις ex A 31. τοῦ] τῶ

P. 28, 2. δαπάνῃ] δαπάνᾳ 5. τῶν ἄλλων διαθέσεων τῶν] τᾶν ἄλλων (imo ἀλλᾶν) διαθεσίων τᾶν 12. τὰν γραμμὰν] τὸ λαμπρὸν Gaisfordus; sufficiebat τὰ λαμπρά. Hirschigius τὰν χροιὰν 13. ἁπαλὸν] Valckenarius ἀπαταλὸν 14. σὺν τῇ χρηστότητι] σὺν τᾷ χρηστότατι. haec cum sequ. τῶν χρωμάτων Hirschigius delet 18. γενναθεῖσα] γεναθεῖσα Halmius 19. ἡρμοσμένον] ἁρμοσμένον 21. ἀφελεῖν] ἀφελὲν 22. οὔτε] οὐδὲ 30. κακῶς τε γὰρ] κακῶς γὰρ? 31. τὸν τυφλόν] addendum videtur αἰεὶ ἀνάγκα εἶμεν τυφλόν

P. 29, 1. λαμπρότητα] λαμπρότατα 3. κτῆσις] κτᾶσις ἀλλὰ χρᾶσις] ἀλλ' ἁ χρᾶσις 6. ἂν] τὰν 8. δήλεσθαι] δηλῆσθαι et δηλήσασθαι libri, corr. Iacobsius 14. τολμῶντι] τολμώντων Canterus 15. εἰπεῖν] εἰπέν θρασυνεέσθωσαν] fort. θρασυνεέσθων vel θρασυνέσθων, propter τολμώντων, si recte coniecit Canterus 19. ὀρίδδων] ὀριάδων libri, corr. Schowius 21. διαφόροις] ἀδιαφόροις Canterus 23. ἵεμεν] ἵέμεν 24. εἰς ἶσον] rectius ἐς ἶσον 28. γινώσκειν] γινώσκεν

P. 30, 3. παρὰ ταύτης] παρ' ἀρετᾶς Halmius 6. ἐστὶν ὅκ'] rectius ἔντι ὅκ' (pro ὅκ' cod. A ὅτε καὶ) 16. σεμνό-

τητα] σεμνότατα 17. τῆς φύσεως] τᾶς φύσιος 18. μείονα] μήονα ἔστι δ' ὅκκα] ἔντι δ' ὅκα? 21. γενναθῆμεν] γεναθῆμεν Halmius 25. κε] κα

P. 31, 2. τοὺς] τὼς (typothetae error τὼ) συναγωνισαμένους] συναγωνισαμένως (typ. error συναγωνισαμένω) 5. ἕτερον — ἕτερον] ἅτερον — ἅτερον 6. ὧν] ἂν ἅτερον] fort. delendum 8. οὖν] ὦν 9. διὰ ἕτερον] malim δι' ἅτερον 10. ἣ] ἃ 14. προαιρετικὰ] προτρεπτικὰ Halmius, ποιητικὰ Canterus 15. αἱρετῶν] ἀτέρων Halmius ex A, qui ἑταίρων 22. δι' αὐτὸ] δι' αὔταυτο? 23. αὐτῷ] αὐτῶν libri, corr. Gesnerus 30. ἦμεν] τιμὲν ante Canterum

P. 32, 10. χρᾶται] fort. χρέεται ut aliis locis 13. ὦν ὅτι] ὅτι 14. ἀλλὰ] ἀλλ' ἢ ex A et Brux. 17. ζῶον] scrib. ubique ζῷον 26. φύσει] τοῖς φύσει Hirschigius 27. δορυφορεῖται] δορυφορεῖ δὲ Halmius 30. ἃ] del. videtur.

P. 33, 1. ἐστι] imo ἐντι 2. δεῖ] ἀεὶ ante Canterum 4. κυβερνάτης] κυβερνάτας ψυχᾶς δὲ] δὲ ψυχᾶς σωματούμενα] σωματουμένα 13. δαιμόνων] δαιμονίων Canterus 30. ὅτι] ὅθεν Canterus

P. 34, 16. πλείονες] πλήονες malim 19. αἱρέοντι] ἀεὶ ῥέοντι ante Valckenarium; ἀγρέοντι Canterus 20. 21. τὸ ποτιποιούμενον] τὸ τῶν ποτιποιουμένων Hirschig. 26. ἀληθινὰς] ἀλαθινὰς 28. ἁβατικᾶς — γεροντικᾶς] ἁβατικὰς — γεροντικὰς Halmius 29. παμπληθέας] παμπλαθέας? 31. ἀληθινᾶς] imo ἀλαθινᾶς

P. 35, 1. μεταπιπτούσας] μεταπιπτοίσας? 4. ἀποστεροῦμες] ἀποστερέομες? 7. εἰς] videtur ubique ἐς reponendum 10. ἀλαθινὰν κρίσιν] ἀλάθειαν κριτέον Hirschig. 14. ἐμποιεῖν] ἐμποιέν? 18. τε καὶ] ἔτι ex A 24. μένοντες] μὲν ὄντες Schowius, βαίνοντες Iacobsius 11. οὖν] ὦν

P. 37, 6. τὸν] τὴν recte Peerlkamp 14. τῆς σκέπης] scrib. τὴν σκέπην ex A 15. αὐτῆς] αὐτὸ recte Iacobsius

P. 38, 12. θάλπους] ita recte A, vulgo θάλπος 21. λίθων] seclusi 23. ὧν τε] excidit τε per errorem typothetae

P. 39, 9. τοῦ τι ἂν δρᾶσαι] τοῦ τι ἀντιδρᾶσαι probabiliter Iacobsius 11. καὶ ἐπιθυμέοιμι] seclusit Cobetus 16. δεδομένοις] διδομένοις ex A 24. μέχρι] ἄχρι ex A 25. τὰ μέτρια] μετὰ μέτρια A, unde τὰ μὲν μέτρια Iacobsius

recte 31. ἐχοίην] σχοίην μούνων δὲ τῶν] μούνων θ' αὐτῶν vulgo, μούνων θ' ἃ τῶν A, corr. Valckenarius

P. 40, 1. 2. ἃ δεῖ ἔσεσθαι] ἀεὶ ἐφίεσθαι Iacobsius 19. ἀκεσίμῳ] ἐναισίμῳ Cobetus 23. τὸν] τὸ Halmius 26. ποτε] κοτε 27. μέλοιμι] μέλοι μοι Hirschigius 32. ἀποστυγοίην] ita Gaisf. pro vulgato ἀποστυγείην. cod. A ἀποστυγέοιν i. e. ἀποστυγέοιμι

P. 42, 30. uncis inclusa ex Holsteniana addidit Gaisfordus

P. 43, 27. καθαρθείσῃ] καθαρθείσης ante Gaisfordum

P. 55, 1. μώσο] μῶσο

P. 61, 17. ἅπαντα] ἀπαντᾷ ante Valckenarium ἀνὴρ δικαίως τὸν τόκον] ita Gaisfordus; vulgo ἀνὴρ δικαίως αὐτῶν τὸν τόκον, liber Venetus ἀνὴρ δικαίως ἀντὶ τῶν τόκων, itaque locus ita scribendus ὅταν δανείζῃ τις πονηρῷ χρήματα, δίκαιος ἀντὶ τῶν τόκων λύπας ἔχειν. atque ita voluit etiam Iacobsius 21. praepone Ἀντιφάνους e libro Ven. a Kirchhoffio inspecto

P. 62, 7. κερδανεῖς] κερδανεῖ Nauckius 23. Ζηνοδότου] Ζήνωνος? cf. Praef. Com. fr. vol. I p. X 24. μὲν ἠρετὴ] ἀεὶ vulgo, corr. Valckenarius

P. 63, 5. εὐτυχίην] εὐτυχίαν δ'] τ' e marg. Gesneri 10. κακότητας ἐμοὶ] κακότητ' ἄσημον Reisigius; fort. κακότητας. ἐμοὶ [μὲν] . . . . ut locus mutilus sit

P. 64, 1. βλαβερώτερον] βλαβερώτατον Nauckius 20. separavi haec a praecedenti fragmento 21. ἄνθρωπον add. Gesnerus ἀλλὰ] ἀλλ' ἢ 28. λαγοί] λαγωοί A, hinc posui λαγῴ

P. 65, 2. συναγάγοι] συναγάγῃ 3. ἁπαξάπασιν] ἁπαξαπάσῶν. Cf. Com. gr. IV p. 33 5. καθενός, τοσούτους] καθ' ἕνα τοσούτους? 19. λῃίζεσθαι] imo λήζεσθαι 20. προαιρεῖται] imo προῄρηται ex A μᾶλλον] recte lacunam indicavit Meierus; v. Sauppium Orat. Att. II p. 272

P. 66, 8. ἐκ τῆς ἐπιστολῆς] nimirum Plutarchi 10. φιλοσώματον] Peerlkamp φιλόσκωμμον, sufficiebat φιλοσκώμματον 15. κακομηχανώτατον] κακομήχανον Duebnerus 20. ῥᾴδιον] ῥηίδιον ἐπαινεῖν] ἐπαινέειν 21. ἤθους] cod. A ἦθος i. e. ἤθεος 25. Δίωνος ἐν τῷ π. δουλείας] v. Dio Chrys. vol. I p. 265 — 288 Emp. ex quo non dubium videtur quin quae Stobaeus habet

adumbrata sint 27. πολλῶν ἐπιθυμιῶν] haec delenda videntur, quamvis legantur etiam Tit. LXII, 42

P. 67, 3. Σωκρατικοῦ] probabiliter Gaisfordus Κράτητος et 4. Κράτης

P. 69, 3. ἐλπίδας] ἐλπίδα A 23. deest lemma 27. γὰρ πρᾶγμ' ἔφυ] πρᾶγμ' ἐστὶ γάρ. V. Com. graec. IV p. 248

P. 70, 11. Θεοφορουμένῳ] Θεοφορουμένη 15. παντα-πλείστων] πᾶσι πλείστων ex Orione 22. λογισμοῦ· τῷ δ. πράγματα ἕκαστός ἐστι καὶ] λογισμοῦ τῷ δ. πράγματα. Ἕκαστός ἐστι τῷ 25. σύμβουλος] βουλῆς Bentleius; rectius, ut videtur, Porsonus σύμβουλος· ὁ λογισμῷ διαφέρων

P. 71, 3. καὶ γὰρ εἰ] εἰ γὰρ εὖ ex A φρονεῖν] φρενῶν recte Valckenarius 5. ὁ νοῦς ἐν τῇ ψυχῇ] νοῦς ἐν ψυχῇ e Trinc. Aristotelis verba sunt in Top. I, 14 p. 288 Sylb. 6. 7. Haec ad unum fragmentum coniunxi. 8. ἡ ἀγαθὴ] ἀγαθὴ 12. τὸ φρονεῖν] Hermannus τό γε φρονεῖν, quod non sufficit 17. κἀποσώσαις] κἀποσώσαι' Porsonus 18. ἂν] ἣν 23. ἀδίκως] κακῶς ex XCIV, 4

P. 72, 2. ἀνανδρία τε] κἂν ᾖ σοφός τις ex XCI, 22. 5. κλεῖθρον] κλῇθρον 11. ἂν] ἣν 12. αὔξάνειν] αὔξαν' ἐν Bothius 29. γένηται] λέγηται

P. 73, 15. ὄρνισι μὲν] ὄρνισιν πολλὴν] πώλοις Sylburgius, λαγωοῖς Trinc. et Voss. 16. αὐτοχύτοις κεράεσσιν] αὐτοχύτως κέρατα καὶ e codd. quibusdam affert Bergkius p. 368 qui conicit ταῦροι δ' αὐχαλέοι κεράεσσιν. fort. ταύροις δ' αὐχαλέοισι (?) κεράατα

P. 74, 6. abest lemma 27. οὖσα] ἐοῦσα

P. 75, 3. Σωτάδου] vid. Anal. Alex. p. 246. 8. οὗ] ὅπου ante Brunckium 11. μηδὲν ἀτακτεῖν] Hermannus τὸ σὲ μηδὲν ἀτακτεῖν, Gaisfordus μηδέν ποτ' ἀτακτεῖν εἰς] πρὸς? 17. τύχης] ante Gesnerum ψυχῆς

P. 76, 10. σοφοὶ] delet Hirschigius 12. ἐπεμελοῦντο] ἐπιμελοῦνται?

P. 77, 10. ἐν μίνῳ] ex margine illatum et ex ἐν Μένωνι corruptum esse intellexit Gesnerus

P. 78, 14. προμαντικῆς] μαντικῆς Nauckius 27. οὐδὲ τὸ σῶμα αὐτὸ τὸ] τὸ σῶμα οὐ τὸ cod. A, quod revocandum 28. τις εἶναι] τις εὖ εἶναι A, τίς ἂν εἶναι scrib. e Damasc. τὴν ὑγείαν] malim sine articulo ὑγείαν (ὑγίειαν)

P. 79, 3. οὔτε] οὐδὲ 4. φαῦλος] αὐτὸς φαῦλος ut 2? 20. Ἀσφάλιον] rectius Ἀσφάλειον

P. 80, 17. τέρψεις] τέρψιας

P. 83, 9. εἴη] μηδὲ, et ita Halmius καὶ] ἐπὶ, Halmius κατὰ, qui mox ἐφικόμενος 15. ἀναγκαιότερα] ἀναγκαιότατα ! 25. ὕστερον] δεύτερον ex B ὁρίζειν] ὁρίζεν 28. εὐτυχίης] εὐτυχίας 30. ὑφ' ᾧ] ὑφ' ὧ 31. περασθήσεται] περανθήσεται

P. 84, 1. ἀπείρου] ἀπείρω 9. ταύταν] ταυτᾶν vel τουτᾶν? 11. 12. τῶν ὅλων] τῶ ὅλω Nauckius 14. οὐκ] οὖ κα? Halmius οὖ κεν 19. ἐούσας] ἐοίσας 22. ἄρχειν] ἄρχεν 23. ῥᾷον] ἔργον Halmius 25. ἐφ' ὅλω] ἐπὶ τῶ ὅλω Hirschigius οἴκω] βίω Hirschigius τε καὶ] τε γὰρ καὶ Hirschigius 26. σπωδᾶς] ἐπωδὰς vulgo, σπουδὰς Valckenarius, σπωδᾶς Hirschigius παιδείας] παιδιᾶς Hirschigius 27. ἀδονὰς] ἀδονᾶς Hirschigius 28. τυγχάνειν] τυγχάνεν 30. εὐτυχίας δὲ καὶ] δὲ om. A

P. 85, 5 et 6. ὅκκα] ὅκα, rectius ὁκὰ 10. αὔτ' ἂν] αὖτα Gaisfordus 20. ἂν] κα? 20. 21. φύσιος] εἰ φύσιος, Halmius φύσιος ὃς 23. νέων] recte νέω Hirschigius 26. λάβῃ] λάβοι e codd. Schowii 28. λαβεῖν] λαβέν 29. ἐπελθόντα μὲν] ἐπελθόντα, τὰ μὲν ex Ars.

P. 86, 22. πολυήκοον] φιλόλαλον scribendum ex A σῶμα ἔχειν] σῶμ' ἀσκεῖν? 23. πολυμαθῆ] ὀψιμαθῆ cll. XXIX, 68. ex quo κρεῖττον supplendum videtur πολὺ [κρεῖττον ὀψι]μαθῆ 24. καὶ κακίας ἀλλότριον] om. A 28. ἐχθρὸν πολέμιον] πολέμιον ἐχθρὸν Nauckius 29. ἄγαν φρονεῖν] ἄγαν ἀγανοφρονεῖν Valckenarius, ἄγαν φιλοφρονεῖσθαι margo Gesneri 30. χέρηον] ἄνοια A, ἄνοιαν B a m. s. et m. Gesneri

P. 87, 1. μεθύοντας] ex παροίνους i. e. παρ' οἴνους corruptum 2. καὶ αὐτὸς] dele μεθύειν] παροινεῖν e codd. 4. ἐπιμαίνεσθαι] ἐπιγέλα e codd. ἐπισημαίνεσθαι Cobetus 10. φεῦγε· αὕτη γὰρ] φεῦγε ἥτις e codd. 19. 20. χρῶ — αἰδοῦ] χρῶ τοῖς θεοῖς ὡς φίλοις· γονεῖς αἰδοῦ Valckenarius 20. γονεῖς — ποιοῦ om. A ποιοῦ. Ὃ δ' ἂν] imo ποιοῦ, ὃ δ' ἂν 21. ἴδῃς] εἰδῇς Halmius.

P. 88, 1. τὸ μὲν — ἀεὶ acc. e Brux. cf. V, 31 3. τραχὺς ὢν] τραχέσιν Nauckius 8. ζημίᾳ χρῶ acc. e Brux.

recte fortasse vulgo omittuntur 9. ὑβριζόμενος δὲ] δὲ om. A. cf. V, 26 16. ἐνενέγκῃς — τούτοις] εἰσενέγκῃς — τοιούτοις Hirschigius 19. κακὸν] βλαβερὸν ex A 21. 22. τὴν ἀτυχίαν] κακὰ ἐν οἴκῳ ex codd. 22. κρύπτε φθόνου χάριν coniungit Hirschigius, sed ut φθόνου χάριν explicationis causa addita et delenda putet 27. ἀπραγοῦντα] κακοπραγοῦντα vel δυσπραγοῦντα Gesnerus

P. 89, 5. καλοκαγαθίαν] ἴδια A, αἰδία Nauckius 5. ζήτει. Φίλει τὴν] pro his εὐσέβειαν enotatur ex A. fort. Θεράπευε εὐσέβειαν, παιδείαν 8. εὐσέβειαν fort. delendum; vide ad 5. 9. Τευταμίδης] Τευταμίδου A, Trinc. et Gesn. m. 17. πάντοτε] περὶ θεῶν ex A

P. 90, 12. εὐφρανῇς] εὐφράνῃς 27. πείνων ἅρμοζε] πᾶσιν ἁρμόζου scripsi fortasse iusto audacius, sed confirmat plane cod. Brux. pro πείνων cod. A πεινῶν, unus Schowii πένης ὤν, Wyttenbachius γάμον ἅρμοζε 23. εὐγένειαν] εὐσέβειαν?

P. 91, 13. καταθάρρει] καταρῶ ex codd. 16. χρήσιμα] χρόνῳ ex B 30. ἐπαγγέλλου] ἐπεγγέλα Hirschigius

P. 92, 2—7. accesserunt e Brux. 9. ἀφικνεῖται] ἀφικνέεται 16. σωφρονεῖν] imo σωφρονέειν 17. κατὰ] καλὰ Valckenarius 25. αὔξων] αὔξειν Nauckius 26. χρὴ] χρῆν?

P. 93, 24. προμελεῖσθαι] ἐπιμελεῖσθαι ex Trinc.

P. 95, 18. ἢ ἂν] κἂν e Dione

P. 96, 7. δυσπέλαστον] δυσπάλαιστόν ἐστιν Nauckius 11. πόσον] ὅσον? 15. πεπραγότες] πεπραχότες ex Ven. 18. κἀπικρύπτεσθαι] κἀποκρύπτεσθαι ex A. 19. Τημενίσιν] Τημενίδαις 25. κεῖσ'] κείσεαι ex libris 26. οὐδέποκ' εἰς] οὐδέποκα ex libris πεδέχεις] ante Salmasium μετέχεις 27. κὴν] recte libri κεὶν 28. πέδ'] παῖδ' ante Salmasium

P. 97, 6. φρονεῖν εὖ] εὖ Gesneri et Schowii codd. omittunt; versus non integer 7. no. 16 separavi a praecedentibus et praeposui Aeschyli nomen, quod male in libris sequenti fragmento adscriptum est; v. Hermannum Opusc. III p. 140 et ad Aeschyli fr. p. 381 16. τοῦ αὐτοῦ] Aeschyli esse probabiliter statuit Hermannus 18. εἰς συμφορὰν ἵστησι] Trinc. et codd. Schowii εἰ συμφορὰν καθίστησι, unus εἰς ἡδονὰς καθῆκε. hinc εἰς πημονὰς ἔστησε correxi in

Annal. Marburg. 1846 p. 1097. atque ita nunc etiam Hermannus Aesch. fr. l. l. πολλὴν] πολλὰ e cod. Schowii

P. 98, 1—10. a Gesnero addita esse suspicatur Gaisfordus 12. ἔμμεναι] ἴδμεναι e codd. Schowii 19. δηλουμένη] Φιλουμένη Bentleius 24. dele comma post πιμπλάναι 27. κεἴ σ'] κἂν εἴ σ' ante Valckenarium 28. ἀμουσίαν] ἀμουσίας e marg. Gesneri

P. 99, 3. ἥκεις] εἴκεις recte Gesnerus 5. πολλὰ καὶ] τἀμὰ καὶ Berglerus, τἀμὰ δὲ Porsonus 6. ῥήματ'] ante Berglerum χρήματ' 7. μαθόντες] παθόντες Valckenarius 9. ἐπιτιθῆται] ἐπιθῆται ante Iacobsium 11. πιθέσθε Valckenarius 12. φθονῆθ' ante Dobraeum ἡμῶν] ante Valck. ὑμῶν 17. ἀφραδέη] ἀφραδέι Brunckius; v. Anal. Alex. p. 201 22. κατηφίη] κατηφείη 23. εὐόχθησι] εὐοχθῆσι ὀπάζει] ὀπάζῃ 26. ὑπεροπλίη τε καὶ] delevit τε Brunckius 27. ὑπὲρ αὐχένας ἴσχει] scripsi ὑπὲρ αὐχέν' ἀνίσχει, sed rectius Anal. Alex. l. l. posui ὑπέραυχον ἀνίσχει 28. μνᾶται δ' εὔπηχυν 'Αθήνην] ad Cotyn haec spectare cum Stephano existimavi Anal. l. l. sed fortasse de Oto cogitavit poeta ut in seqq. de Tantalo. cf. Apollodorus Bibl. I, 7, 4

P. 100, 2. αὖτε] malim αὖτις ut in fine versus 11. 'Αλεάδαις e Schowii codd. acc. 15. ἂν] ἣν 19. ἀλόγιστος] ἄλογος libri, ἄλογός τις Gaisford. οὔτοι] libri οὐ, quod οὐχὶ scripsi 20. Θετταλὴ] Θεττάλη 25. 'Επιχάρμου] hoc lemma Grotius e coniectura posuisse videtur; libri Κερκίδου vel Κερκίδας, atque ita etiam Ven. a Kirchhoffio inspectus. iidem Κερκίδου sequenti loco adscriptum omittunt. nil impedit quo minus Cercidas notissimis Epicharmi verbis usus esse putetur. coniungenda igitur 42 et 43 ad unum Cercidae fragmentum. cf. Anal. Alex. p. 302 28. πῶς ἐνίδοιεν] πῶς κεν ἴδοιεν scripsi l. l.

P. 101, 2. παλῶ — δυσεκνίπτω τρυγός] ante Bentleium παλῷ — δυσεκνίπτῳ τρυγί 7. παῦρον] μέτρον edd. Theognidis 15. κοίτῃ] καὐτῇ Tyrwhittus 16. ὅπερ — κακῶν seclusit Cobetus.

P. 103, 3. μὴ 'πίστηται] male impressum μὴ ἐπίστηται ποδηγεῖν] ποδηγετεῖν Ecl. ph. II, 8, 2 ὀχέειν] ὀχεῖν 25. οὐδ' οἱ] οὐθ' οἱ 28. μετενδύματα] ἐπενδύματα Valckenarius

recte fortasse vulgo omittuntur 9. ὑβριζόμενος δὲ] δὲ om. A. cf. V, 26 16. ἐνενέγκῃς — τούτοις] εἰσενέγκῃς — τοιούτοις Hirschigius 19. κακὸν] βλαβερὸν ex A 21. 22. τὴν ἀτυχίαν] κακὰ ἐν οἴκῳ ex codd. 22. κρύπτε φθόνου χάριν coniungit Hirschigius, sed ut φθόνου χάριν explicationis causa addita et delenda putet 27. ἀπραγοῦντα] κακοπραγοῦντα vel δυσπραγοῦντα Gesnerus

P. 89, 5. καλοκαγαθίαν] ἴδια A, αἴδια Nauckius 5. ζήτει. Φίλει τὴν] pro his εὐσέβειαν enotatur ex A. fort. Θεράπευε εὐσέβειαν, παιδείαν 8. εὐσέβειαν fort. delendum; vide ad 5. 9. Τευταμίδης] Τευταμίδου A, Trinc. et Gesn. m. 17. πάντοτε] περὶ θεῶν ex A

P. 90, 12. εὐφρανῇς] εὐφράνῃς 27. πείνων ἅρμοζε] πᾶσιν ἁρμόζου scripsi fortasse iusto audacius, sed confirmat plane cod. Brux. pro πείνων cod. A πεινῶν, unus Schowii πένης ὤν, Wyttenbachius γάμον ἅρμοζε 23. εὐγένειαν] εὐσέβειαν?

P. 91, 13. καταθάρρει] καταρῶ ex codd. 16. χρήσιμα] χρόνῳ ex B 30. ἐπαγγέλλου] ἐπεγγέλα Hirschigius

P. 92, 2—7. accesserunt e Brux. 9. ἀφικνεῖται] ἀφικνέεται 16. σωφρονεῖν] imo σωφρονέειν 17. κατὰ] καλὰ Valckenarius 25. αὔξων] αὔξειν Nauckius 26. χρὴ] χρῆν?

P. 93, 24. προμελεῖσθαι] ἐπιμελεῖσθαι ex Trinc.

P. 95, 18. ἢ ἂν] κἂν e Dione

P. 96, 7. δυσπέλαστον] δυσπάλαιστόν ἐστιν Nauckius 11. πόσον] ὅσον? 15. πεπραγότες] πεπραχότες ex Ven. 18. κἀπικρύπτεσθαι] κἀποκρύπτεσθαι ex A. 19. Τημενίσιν] Τημενίδαις 25. κεῖσ'] κείσεαι ex libris 26. οὐδέποκ' εἰς] οὐδέποκα ex libris πεδέχεις] ante Salmasium μετέχεις 27. κὴν] recte libri κεὶν 28. πέδ'] παῖδ' ante Salmasium

P. 97, 6. φρονεῖν εὖ] εὖ Gesneri et Schowii codd. omittunt; versus non integer 7. no. 16 separavi a praecedentibus et praeposui Aeschyli nomen, quod male in libris sequenti fragmento adscriptum est; v. Hermannum Opusc. III p. 140 et ad Aeschyli fr. p. 381 16. τοῦ αὐτοῦ] Aeschyli esse probabiliter statuit Hermannus 18. εἰς συμφορὰν ἵστησι] Trinc. et codd. Schowii εἰ συμφορὰν καθίστησι, unus εἰς ἡδονὰς καθῆκε. hinc εἰς πημονὰς ἔστησε correxi in

Annal. Marburg. 1846 p. 1097. atque ita nunc etiam Hermannus Aesch. fr. l. l. πολλὴν] πολλὰ e cod. Schowii

P. 98, 1—10. a Gesnero addita esse suspicatur Gaisfordus 12. ἔμμεναι] ἴδμεναι e codd. Schowii 19. δηλουμένη] Φιλουμένη Bentleius 24. dele comma post πιμπλάναι 27. κἂν σ'] κἂν εἴ σ' ante Valckenarium 28. ἀμουσίαν] ἀμουσίας e marg. Gesneri

P. 99, 3. ἥκεις] εἴκεις recte Gesnerus 5. πολλὰ καὶ] τἀμὰ καὶ Berglerus, τἀμὰ δὲ Porsonus 6. ῥήματ'] ante Berglerum χρήματ' 7. μαθόντες] παθόντες Valckenarius 9. ἐπιτιθῆται] ἐπιθῆται ante Iacobsium 11. πιθέσθε Valckenarius 12. φθονῆθ' ante Dobraeum ἡμῶν] ante Valck. ὑμῶν 17. ἀφραδέῃ] ἀφραδέι Brunckius; v. Anal. Alex. p. 201 22. κατηφίῃ] κατηφείῃ 23. εὐόχθῃσι] εὐοχθῇσι ὀπάζει] ὀπάζῃ 26. ὑπεροπλίῃ τε καὶ] delevit τε Brunckius 27. ὑπὲρ αὐχένας ἴσχει] scripsi ὑπὲρ αὐχέν' ἀνίσχει, sed rectius Anal. Alex. l. l. posui ὑπέραυχον ἀνίσχει 28. μνᾶται δ' εὔπηχυν Ἀθήνην] ad Cotyn haec spectare cum Stephano existimavi Anal. l. l. sed fortasse de Oto cogitavit poeta ut in seqq. de Tantalo. cf. Apollodorus Bibl. I, 7, 4

P. 100, 2. αὖτε] malim αὖτις ut in fine versus 11. Ἀλεάδαις e Schowii codd. acc. 15. ἂν] ἦν 19. ἀλόγιστος] ἄλογος libri, ἄλογός τις Gaisford. οὔτοι] libri οὐ, quod οὐχὶ scripsi 20. Θετταλὴ] Θεττάλη 25. Ἐπιχάρμου] hoc lemma Grotius e coniectura posuisse videtur; libri Κερκίδου vel Κερκίδας, atque ita etiam Ven. a Kirchhoffio inspectus. iidem Κερκίδου sequenti loco adscriptum omittunt. nil impedit quo minus Cercidas notissimis Epicharmi verbis usus esse putetur. coniungenda igitur 42 et 43 ad unum Cercidae fragmentum. cf. Anal. Alex. p. 302 28. πῶς ἐνίδοιεν] πῶς κεν ἴδοιεν scripsi l. l.

P. 101, 2. παλῶ — δυσεκνίπτω τρυγός] ante Bentleium παλῷ — δυσεκνίπτῳ τρυγί 7. παῦρον] μέτρον edd. Theognidis 15. κοίτῃ] καὐτῇ Tyrwhittus 16. ὅπερ — κακῶν seclusit Cobetus.

P. 103, 3. μὴ 'πίστηται] male impressum μὴ ἐπίστηται ποδηγεῖν] ποδηγετεῖν Ecl. ph. II, 8, 2 ὀχέειν] ὀχεῖν 25. οὐδ' οἱ] οὔθ' οἱ 28. μετενδύματα] ἐπενδύματα Valckenarius

P. 104, 6. τὸν νόμον] νόμον 21. αἰσθητικὰ καὶ κόσμῳ] ἐσθῆτι καὶ κόσμῳ 24 et 25. τοῖς] τοῖσι 24. τύχης] ψυχῆς ante Grotium

P. 105, 2. δὲ] fort. del. 5. καὶ] τῶν? an καὶ τῶν? 7. Ἄνθρωποι] Ἀνόητοι? an Ἀνόημονες? 8. ζωῆς — δεδοικότες] haec ex A addita alii extricabunt; videtur nova sententia esse. intellegerem ἀνοήμονες ὀρέγονται γήραος θάνατον δεδοικότες, ut sit variatio eorum quae no. 81 leguntur 9. ἀνδάνουσιν] μανθάνουσιν Valckenarius; possis etiam κατάνουσι vel ἀνύουσι 30. ἐμπόδιον] ἐγκοπὴ ex Diog. Laert. IV, 50 Nauckius

P. 106, 2. ἰσχυρότερον] ψυχρότερον 9. πῇ δὲ ἐλεεινούς, πῇ δὲ μισητοὺς] transposui 12. δὲ οὐδέποτε] codd. δέ ποτε, unde Nauckius δ' οὔποτε 24. ἔχω] om. codd. unde Nauckius ἐγὼ οὐλότριχος vel ἐγὼ οὖλος τὰς τρίχας

P. 107, 1. τὰς addidi 8. τι] abundat

P. 108, 13. ταῖς συζητήσεσι] ταῖς σιζητήσεσι Trinc. corr. Hirschigius 14. τοῖσι ἀλόγοισι et ζωίων? 23. ὁκότε? 23 et 24. οὐκ αἰδέονται Iacobsius, οὔτε δέονται vulgo 30. σπουδαιότατα] σπουδαιέστατα? ut 24

P. 109, 11. ἀδικηθεὶς] Iacobsius δηχθείς. aut hoc aut infra ἀνταδικεῖ scrib. videtur 22. μὲν ἀφρόνων] μὲν codd. om. 23. ἱεροσύλων] ἱεροσύλοις e Porphyrio

P. 112, 2. ἐξαίρουσι] ἐξαιροῦσι 14. ἐγγινομένης] ἐγγενομένης 17. ἐλαίης] ἐλαίαις e Plutarcho κάρδαμον] καρδαμίδι e Plutarcho 29. ψυχῆς] τύχης

P. 113, 11. φόβος δὲ] φόβος 23. ἐστὶν ἀρετῆς] ἀρετῆς ἐστι ex marg. Gesneri σωφροσύνῃ] σώφρων γυνή. cf. Com. Gr. vol. IV p. 371 24. ἢ χάριεν] v. Com. Gr. vol. IV p. 372

P. 115, 4. ἀνιστῶσαι] αἰστῶσαι Grotius 7. ὄντως δικαίως] ἀπ' ἀτρεκέως Valckenarius; fort. ἀπηλεγέως 8. εἴκεν] εἴπερ μισέεις] μισεῖς Grotius αὐτῶν] ἀτῶν? 15. τοῖς — ποιοῖτο] τοῖσι — ποιέοιτο 26. Θεοβούλου] vid. p. 88, 8

P. 116, 1. Χίλωνος] cf. p. 88, 1 7. ἑστήκει] hoc revocandum, ἕστηκεν Hermannus 8. ἐὰν] ἂν 9. εἰς — εἰς] ἐς — ἐς 10. θέλεις σχεῖν] θέλων ἔχειν Brunckius πλέον ἔχειν] πλέον σχεῖν Brunckius 26. ὑπὸ] delet Nauckius

P. 117, 23. πατρὸς] male impressum πατέρος τέκνοις] τέκνοισι

P. 118, 1. 2. ἐπείσθη ἐκεῖνος. τὰ] πεισθεὶς ἐκεῖνος τὰ m. Gesn. 18. φαύλης καὶ ὀξίνην] post φαύλης ind. lacunam 24. ἐπιμείζονα ποιεῖ] ἐπιμέζονα ποιέει

P. 119, 7. διότι — ἀλλήλοις ποιοῦσιν, ἑαυτοὺς μακαρίζουσιν] διὰ τὸ — ἀλλήλους μακαρίζουσιν ex A 13. ὅτου] ὅπου Sauppius

P. 120, 9. 10. τοῖς ἄλλοις] τοὺς ἄλλους 20—32. seclusit Gaisfordus utpote a Gesnero adiecta

P. 121, 6. σωφροσύναν] σωφροσύνην e Damasc. 8. δὴ] δὲ 17. πᾶν] recte Damasc. μὲν 26. συναγωνιζομένης] συναγωνιζόμενος? an μετὰ delendum? 29. ἀφίησιν] imo ἐφίησιν

P. 122, 5. εἶδος] ἕδος Nauckius 6. ἀγαθὸν] abundat

P. 123, 6. ὑστερολόγου] δευτερολόγου 10. καὶ] delet Nauckius 15. φασὶ] φησὶ 16. ὠφελείας] rectius ὠφελίας 23. οὐ πᾶν τὸ] οὐκ ἂν τὸ ante Dobraeum 28. εἴης] εἷς Halmius 31. φύρδην] φύστην Toupius, φύρτην codd.

P. 124, 10. λέγει] λέγοι Halmius ἂν vulgo om. 13. ἀπατήσαντα] ἀπαντήσαντα e codd. 16. παράφρονοι] παράφοροι 23. ὥσπερ ὁ Σωκράτης] delet Nauckius 27. πῶς ἔχοντα] i. e. ὅπως οὖν ἔχοντα, non debebat tentari

P. 125, 1. μεθείλαντο] καθείλοντο Nauckius 4. ὃς abest vulgo; nisi forte lin. 7. post τάδε aliquid excidit 6. τὴν] τὸν e Brux. 7. πρὸς τάδε] προστὰς Brux. πρὸς τάδε cum dicit ostendit locum acclivem 9. καὶ fort. del. sensus est εἰ μὲν εὐδία ἦν, διεστείλω, εἰ δὲ ψῦχος, συνεστείλω 10—11. πρὸς τὰ — σύστειλον] πρὸς τὰ ὑπάρχοντα διάστειλαι καὶ σύστειλαι? 13. ἐργάζεσθαι . . . αι κρίνωμεν] ἐργάζεσθαι [ζημί]αν κρίνωμεν, vel ἐργάζεσθαι [ζημιοῦσθ]αι κρίνωμεν, Iacobsius ἐργάζεσθαι [ταλαιπωρεῖσθ]αι κρίνωμεν 14. τι] abundat 18. ὅτι ἐὰν] ὅτι ἂν 18. 19. διὸ ἅπερ] δι' ἅπερ Nauckius 23. ἐν εὐκολίᾳ] ἐν τῇ πάσῃ εὐκολίᾳ? 27. οὐ τὸ γῆρας, οὐ τὴν πενίαν] οὐ τὴν πενίαν, οὐ τὸ γῆρας? 28. καὶ τὴν] οὐ τὴν

P. 126, 10. ὧδε] τῷδε 11. τις] om. A, recte ut videtur 17. ἐνέγκαντα] ἐνεγκόντα ut infra? καὶ ἔτι] καὶ τί ex m. Gesneri 24. τί δεῖ] τίνα δεῖ? 27. ἢ] καὶ Nauckius

ποῖον ἤ] ποῖόν τι 29. τοῦτο] τούτοις Nauckius 31. ἐκεῖνο] ἐκείνοις Nauckius πενία] τῇ πενίᾳ?

P. 127, 11. ἔρυμα] Iacobsius ἔμβα 16. οὐδὲ φιλοψυχῶ] ante haec verba fort. excidit aliquid in hanc sententiam: οὕτω καὶ τὸν βίον ἄχρηστον γενόμενον ἀποτίθεμαι ἀλλὰ καὶ] ἀλλὰ μὴ Nauckius 19. ἐξελθεῖν] fort. add. ἀλλ' οὐκ ἐξῆλθε 23. ἐστὶ] ἔτι 24. τῇ πρώτῃ . . . σίν] supplevit Iacobsius 27. ἀποκοτταβίσας] miro errore quae de Theramene narrantur Critiae poculum propinante ad Socratem transtulit 28—30. ὅρα — πεφρίκαμεν et 31. 32. ταχύ — κοιμηθείη secludenda esse intellexit etiam Cobetus V. L. p. 371

P. 128, 9. ἀποθέσθαι] ἐπιθέσθαι 17. ἐπιστᾶσα] imo ἐπιπτᾶσα 23. ὅρα παιδείαν] haec uncis secludenda; spuria esse vidit etiam Cobetus l. l. 31. ὄν κ'] ὄν κα?

129, 1. πρᾶτον] παρὰ τοῦ ante Gaisfordum 2. πολυπραγμονῇ] malim πολυπραγμονοῖ (— νοίη) propter ὁρμῴη etc, at insolenter αἴκα cum optativo coniunctum est 3. αὐτός τε μὴ προσκαλεόμενος] αὐτόν τε μὴ προκαλεόμενος Iacobsius 4. προεκαλέσσατο] προεκαλέσατο. sequentia alii expedient; non expedivit Iacobsius p. 48 12. καλωκἀγάθω] καλοκαγάθω 18. ὑπάρχει] ὑπάρχειν 21. οἷον τοῖς] οἷον ἐπὶ τοῖς?

P. 130, 18. τροφὴν δ'] τροφήν τ' 24. ὀνομάζειν] νομίζειν ex A 27. ἄλλων] Ἑλλήνων ex B

P. 131, 8. ὅτι τούτων] ὅτε τούτοις? ὅτε πόντον Iacobsius 27 et 28. κανονιστέον, ἢ τὰ] κανονιστέον ἢ τὰ 29. ἐστιν] nescio an delendum sit ἐπωδυνώτερον] ἐπιπονώτερον

P. 132, 1. αἱρεῖσθαι] αἱρέεσθαι 5. Λαμπρόκλειαν] Λαμπροκλέα Vind. quod probandum 23. ἂν] ἦν Πλάτων] A in marg. Διογένης

P. 133, 5. ἐπίκαιρον] ἐπὶ καίρου A, fort. ἐπικαίρου 16. τὴν κτῆσιν] excidit τὴν 24. ὁ λόγος] fort. delendum 26. Πέρσαις μὲν] μὲν om. A οὐκ] οὐκ ἂν 31. καλινδούμενον] κυλινδόμενον ex A

P. 134, 5. τὸν λογισμὸν] λογισμὸν 15. καὶ εὐτελείας] haec seclusi cum Hirschigio; nisi praestat 16. post ἀκοσμίας addere πολυτελείας 20. πότου] ποτοῦ 25. ἀνειμένας] πολυτελεῖς ex A 26. λαμπρὰς] ἱλαρὰς? 28. 29. ἔπειτα] ἐπεί τοι Iacobsius 29. βλάπτωνται] βλάπτονται ex A et Trinc. 31. μόνον acc. ex AB

P. 135, 1. ἐπαινῇ] ἐπαίρῃ duo codd. Schowii, quod recte praefert Hirschigius deletis infra verbis ὁ ἔπαινος εὐφρασία] corr. errorem εὐκρασία 5. εὐθὺς] εὐθέως A 8. ἐπεὶ ἡ addidi πηδήσασα] ἐμπηδήσασα Halmius, ἐπιπηδήσασα Iacobsius, cod. A εἰς πηδήσασα 12. εὐφρανῇς] εὐφράνῃς 20. κυβερνᾷς τοῖς θεραπεύουσι] κοινωνεῖς τοῖς θεράπουσι Gesnerus; θεράπουσι etiam B 26. οὐδ᾽] οὔθ᾽

P. 136, 5. ἐν] ἐπ᾽ Halmius 6. ἡνίκα] ἡνίκ᾽ ἂν Iacobsius 8. τοῖς συνεδρίοις] ταῖς ἀνυδρίαις ex A, revocanda vulgata 13. ἀπειθεῖν] probabiliter ἀναπείθειν Iacobsius 24. βέλτιον] ἄριστον ex A 27. δουλεύεσθαι] δουλοῦσθαι recte Hirschigius 29. ἔοικας] κακίας recte addit Hirschigius

P. 137, 2. οὔτε] οὐδὲ 3. οὔτε] οὐδ᾽ ὁ, sufficit οὐδὲ ut Halmius voluit 6. ὅστις θέλεις] εἰ βούλει e codd. 10. θεὸς — σωτὴρ] σωτὴρ — θεὸς e corr. AB 12 θέλεις] βούλει σοι ex AB 16. αὐλὴν] fort. add. τῇ οἰκίᾳ 23. ἀλλοῖον] ἀλλοῖον ὂν? 28. τοιγαροῦν] τοίνυν ex A 29. λυμεῶνας εἰσδεχόμενος] transponit A

P. 138, 4. θαυμάζῃς] θαυμάσῃς? πρῶτον] πρὸ τῶν ex AB 5. ἀξιωθήσῃ] καταφρονηθήσῃ ex B, καταφρονήσῃ A, quod reponendum 17. γιγνώσκειν] γινώσκειν

P. 146, 11. πράττειν supplevit Gaisfordus 15. ἀπορρεουσῶν] scil. κρηνῶν, ellipsi aliunde mihi non cognita 20. πόλεων] πολίων

P. 147, 5. ἔδοσαν] ἔδησαν cod. Sch. et m. Gesn., fort. ἐνέδησαν 9. καταδουλευόμενοι] καταδουλούμενοι Damasc. καταδουλεύμενοι recte Hirschigius 13. καταναγκάσαι] καταναγκάσει? 26. ἑτέροις συνέλκεις] ἑτέροισιν ἕλκεις

P. 148, 9. εἰθισμένον] post hunc versum videtur alius excidisse 22. γὰρ διοπετεῖς] διοπετεῖς γὰρ Nauckius 26. Ἀπολλόδωρος] add. ἐν Διαβόλῳ cll. Hist. com. graec. p. 463

P. 149, 13. εἶχον] ἔσχον e Damasc. 15. ἐδείκνυ᾽] ἐδείκνυ δ᾽ Grotius 20. δ᾽ add. Wakefieldius, et sic Dam. 22. ἔτεμνεν] ἔτεμν᾽ 28. εἰ δέ τ᾽ αἰτοίην] τάλαν αἰτῶ τι cod. A. ταῦτ᾽ ἀλλ᾽ ἂν αἰτῶντι Damasc.

P. 150, 10. τοῦ] τε Damasc. 23. ἀλλ᾽ οὐκ] ante haec fort. excidit ἐν τῇ σκηνῇ 26. δίδοσθαι] δεδόσθαι?

P. 151, 20. φανερῶς] φανερῶς ἂν vulgo et Damasc.

29. ὁ] οὐ Iacobsius 30. καὶ τῶν] καὶ τὰ τῶν ex A, κατὰ τῶν Iacobsius μετὰ] ὧν μετὰ Iacobsius

P. 152, 18. 19. βλέπομεν] βλέπωμεν ex A αἰῶνα] μωρίαν Iacobsius ἔργα] ἀργίαν recte Dübnerus 31. ὑγιεινὴν] ὑγιαίνειν Nauckius

P. 153, 1. τοῦ] τῶν

P. 154, 2. ξυνουσία] ξυνουσίη

P. 155, 9. οὐδ' ἂν] οὔτ' ἂν πλησιάζειν] πλησιάσαι ex A

P. 156, 8. δέ που] δήπου Halmius 14. indicavi lacunam; fort. excidit φανοῦνται 21. indicavi lacunam; excidisse videtur aliquid in hanc sententiam οὔτε γὰρ ἀμπέλῳ μάτην δεδόσθαι φύλλα

P. 157, 16. 17. καλλωπισμοῦ τοῦ τῶν γυναικῶν] τῶν γυναικῶν καλλωπισμοῦ A 20. οὕτως] οὕτως ἄνδρες e Damasc. 23. εὔοπτοι ὦσιν] εὔοπτά τε vulgo, εὔοπτά τοι ὦσι Arsen. εὔοπτα ὦσιν Brux. ex em. 25. καὶ αὐτῷ τῷ] καὶ αὐτὸ τὸ A. fort. καὶ δι' αὐτὸ τὸ 32. ἂν εἶναι] om. ἂν A

P. 160, 19. Εὐκλείδου] ex Erotico; v. Exerc. in Athen. Sp. II p. 27 21. εὔπιστος] εὔπειστος (non εὔσπειστος, ut per errorem impressum est) Lobeck. ad Aiac. p. 140 22. ἐν] ἐν δὲ? 23. ἄπιστος] ἄσπειστος Lobeck. 24. δὲ] δή?

P. 161, 21. ἐλευθέρως] ἐλευθέρῳ Nauckius 27. Κρεούσᾳ] Κρεούσῃ

P. 162, 1. Ἡρακλεῖ] excidit fortasse sententia de fortitudine ex Hercule F. 132 3. δ' οὐ δεινὸν] δὲ δειλὸν Porsonus e Plutarcho 6. κέμμανῆ] κάμαθῆ Grotius 8. ἔργον] ἀργὸν Musgravius 20. ἀνδρείᾳ] ἀνδρίᾳ A 31. ἔσθ' ὅτ'] εὖθ' ὅτ' A, corr. Schneidewin

P. 163, 1. σεῦ' ἠδ'] σεύηθ' A, corr. Schneidewin 2. βιαζομένου — βέλεα] βιαζόμενος (e codd. Schowii) — βέλεσιν O. Schneiderus 8. χρυσεόμιτρα] χρυσεομίτρα 9. ἃ ναίεις] ἂν αἴης ante Grotium 13. ἔχουσα ante Grotium 29. πέσῃς] πέσοι βέλος ex Homero

P. 165, 19. κρατῶν] κρατέων scribendum erat et 20. ἡδονέων 20. πολέων] πολίων

P. 166, 12. ταύταν ἢ ἐπὶ ταύταν] τὰν ἢ ἐπὶ τὰν ex A. ἐπὶ τᾶς Hirschigius 29. Κνίκου] Κνήμου ex Thucydide

P. 167, 18. ἐτυράννεις] οὐκ ἐτυράννεις Wyttenbachius

P. 169, 2. τί με ἄγεις] τί με αὔεις correxi Annal. phil. Marburg. 1845 p. 1066

P. 171, 4. Χῖος] Κῷος? 17. προστρατοπεδεύσας] προσστρατοπεδεύσας recte Halmius 18. εἰ] ἦν

P. 172, 7. Δαρεῖος — βασιλεὺς] Δᾶτις — σατράπης Plutarchus 17. Παντελίου] Παντελείου ex A 25. ὑπὸ] ἐπὶ?

P. 174, 21. Θυραίαις] Θυρέας 25. διαφέρειν] Hirschigius διανέμειν. sed v. ad Stephanum Byz. p. 61, 6 et 292, 8 26. 27. Λακεδαιμόνιος στρατιώτης] Λακεδαιμονίων στρατηγὸς Barthius

P. 176, 15. ἀπαλλαχθήσεσθαι] ἀπαλλαγήσεσθαι ex codd. 18. εἰς] πρὸς codd. 26. μηδὲν] corr. errorem typothetae

P. 182, 1. χορὸς accessit e Vind. 3. ὑλακτῶ] ἀλυκτῶ Nauckius 17. λογίζεται] ληίζεται ex schol. Il. B, 833 Nauckius, rectius λωτίζεται Conington 22. ἀνέρος] ἀνδρὸς ex A. versus ex pluribus contractus videtur, nisi scribendum cum Nauckio ἀνὴρ δ' ὃς εἶναί φησιν, ἄνδρ' οὐκ ἄξιον

P. 183, 3. Ἀλκμαίωνος, quod vulgo abest, posui ex Vind. in quo est ακμ΄ς. Schowius Ἀλκμήνῃ, quod male secuti sunt editores Euripidis. locus ex Alcmaeonis oratione matris caedem defendente desumptus videtur 6. ἀνθρώπων] ἐνθρώσκων? 8. ἀθῷος] ἀθῷος Vind. τόνδε δεῖ μ' υπεκδραμεῖν] τοῦδε δεῖ μ' ὕπερ δραμεῖν? 10. τιθεμένην] recte Dobraeus κειμένην

P. 184, 4. Ἱεροκλέους] Ἱέρακος Pearsonus recte 11. ἄνθρωποι] ἂν ex A 20. βάλλουσιν] βαλοῦσιν 25. παντὶ] πάντως? an πάνυ τι? 30. φάγοιο] φάγοις

P. 187, 7. Ἀλωάδαι] Ἀλεάδαι 9. Ἰνοῦς add. ex Vind. 10. ἂν ἔχῃς add. Valckenarius ex XCIV, 6 18—29. a Gesnero addita esse monuit Gaisfordus

P. 188, 12. εὐνοίας] ἐννοίας A, ἀγνοίας Pflugkius τινός, οὐ] ita A, τινὸς μὴ vulgo, scripsi τι μὴ πονηρίᾳ] πονηρῶς ante Bentleium, πονηρᾶς A 13. τἄρ'] γάρ ante Gaisfordum 18. τὸ θεῖον] τό θ' ὅσιον? 24. τὰ δίκαια] τἄνδιχ' Musgravius

P. 189, 1. Καρχηδονίων] Καρχηδονίῳ 3. Κιθαρισταῖς] Κιθαριστῇ 10. φιλανθρώπους] fort. καλοὺς ἡμᾶς

e Sexto; cf. ad Menandri fab. inc. XXXIV 11. *Φιλήμονος ἐν Παλαμήδει*] *Philiscus Palamede* Grotius, e coniectura an e libris incertum; videtur ex Euripidis Palamede esse 12. *καὶ θεοῖς*] *κἂν θεοῖς*?

P. 192, 11. *ἐκ τοῦ α' πολιτείας* acc. e Vind.

P. 193, 14. *παρά τινος* add. A 26. *πρὸς*] *τῆς πρὸς* e Vind. 28. *Εὐριπίδου Αὔγης*] cf. quae scripsi Annal. Marburg. 1848 p. 1087

P. 194, 7. *τῇ δικαιοσύνῃ*] *τῆς δικαιοσύνης* ex A

P. 195, 20. *τῷ δὲ μὴ δικαίως χρωμένῳ*] haec e codd. Schowii addidi 23. *ἑταίραν*] *μάχαιραν* Halmius

P. 196, 12. *Ἐκ Πώλου*] *Ἐκ τῶν Πώλου* e Vind. id si in suo codice habuisset Photius Bibl. p. 114, 33 non finxisset, opinor, philosophum *Ἔκπωλος* 15. *ἄλλαν*] imo *ἀλλᾶν* 16. *ἀνδρεῖον*] *ἀνδρῆον*? 18. *δηλοφανέστερον*] expectes aut *δηλότερον* aut *ἐμφανέστερον* 20. *αὐταὶ*] *αὗται* 21. *ἕνα*] *ἓν* Orelli 22. *διαστραταγοῦσα*] *διαστραταγοῖσα*? 23. *γένους*] *γε νοῦς* codd. Schowii, *καὶ νοῦς* Iacobsius; *καὶ νῶς* scribendum esse docet cod. A *γένως* 24. *ψαφιξαμένων*] *ψαφιξαμένω* Iacobsius 31. *γενομένα τε παρ' ἀνθρώποις*] aut corrupta haec sunt aut lacunosa, certe *τε* abundat *εἰ*] *ἡ* ante Galeum

P. 197, 3. *πασᾶν τε*] fort. add. *ἀρετᾶν* *πάντων*] fort. add. *ἀγαθῶν* *κα*] hoc addidi, *ἂν* Gaisfordus 26. *ἐπιθυμοῖ*] malim *ἐπιθυμοίη* 31. *ἀλλ' οὐδὲ*] quae abhinc sequuntur coniunxi cum superioribus, rem ipsam et codd. secutus.

P. 198, 22. *πᾶσα*] *πᾶσ' ἂν* Halmius (corrige erratum *πᾶσα ἂν*)

P. 199, 11. *περὶ τὸ*] *περί τι* Halmius 12. *ἔστι*] *ἔσται* ex A

P. 200, 2. *αὑτοῦ*] malim *σαυτοῦ* 14. 15. *οὐχ — προτάσεων*] haec secludenda

P. 233, 16. *ἐπινικῶν*] *ἐπινικίων*

P. 234, 6. *εἴς τις*] ante Abreschium *εἴ τις* 14. *Κολακείᾳ*] *Κόλακι* 24. *μὴ δίκαια*] cf. ad XCIII, 4

P. 235, 24. *εὑρεῖν* seclusi praeeunte Hirschigio 28. *ἐπιγιγνόμενος*] *ἐπιγινόμενος* *ἐς*] *ἐκ* recte Iacobsius *ἐπιθυμίαν*] *ἐπιθυμίην* 30. *ἀκέσασθαι*] *ἀκέεσθαι* ex A

P. 236, 3. *ἀνύσειεν*] *ἂν στήσειεν* cll. p. 235, 27. *ἂν σβέ-*

σειεν Cobetus anim. ad Orat. p. 61 4. ἐπιγιγνόμενος] ἐπιγινόμενος 6—9. apud Gaisfordum duo sunt fragmenta, quorum alterum desinit in χρέεσθαι. coniungenda haec esse intellexit Halmius, ante quem locus ita edebatur Τὸ οἰκονομέειν — προνόου. τὸ δὲ μηδ' ὅλως ἐθέλειν ἐστὶ τ. δ. χρέεσθαι. Οὐδέποτε τῶν κτηθέντων — κτήσει. confirmat emendationem Vind. in quo liquido scriptum est οὐ δεποτεω των κτηθέντων. easdem emendationes post Halmium fecit Cobetus l. l. 10. τοῦ αὐτοῦ add. Vind. 11. φειδεύμενοι] φιλεύμενοι ante Valckenarium 26. Μίδου] Μίδεω 27. ψυχὴν] τύχην Valckenarius κεκτῆσθαι] addendum videtur λέγω, nisi cum Valckenario scribere praestat Ἶρον ut habent fere codd., ceteris ἢν — κεκτῆσθαι deletis

P. 237, 5. Σιμωνίδης] malim Σιμωνίδην cum Nauckio 23. Χρυσοῦ] hoc deleto (potest enim ex praecedente κρίτου natum esse) et insertis post ἔχειν verbis οὐκ ἔχοντα δέ, satis probabilem sententiam restituas, non aptam tamen ad tituli huius argumentum τί] imo τι 26. κόρῳ] λόγῳ Iacobsius, οὔρῳ probabilius Hirschig.

P. 238, 3. ἐκείνους μὲν γὰρ] καὶ ἐκείνους γὰρ ex A, quo restituto iam apertum est verba τούτους δ' ὕδατος, quae inter πλείονος et ἀμφοτέρους vulgo leguntur, a codd. autem absunt, ab interpolatore addita esse 9. τοὺς ἀναγκαίους] τὰς ἀνάγκας? σκύλων] σύλων ex A 20. εἰ στασιάσει] ἢ στασιάσαι e codd. 23. αὐτῷ] abundat 24. ὁ Γυγὼν] ὁ συνὼν Leopardus 25. Κεινέας] rectius Κινέας 27. τοῦ] τ̃ Vind. i. e. τῶν

P. 239, 16. ἐν δ' ἀπομνημονευμάτων acc. ex Vind.

P. 240, 17. ἐσχάτου γήρως] ἐσχατογήρως Valckenarius

P. 241, 1. τέκνοις] τέκνοισι 4. 6. χρήζει] χρηίζει 7. κακοηθίη] κακοθηγίη vulgo; illud fere codices: neutrum ferri potest. fort. κακογηθίη ex B m. s. 11. καὶ πολύπονον] seclusi, om. A 15. πληρώσεως, ἢ παρουσίας] ἢ πληρώσεως καὶ παρουσίας recte Hirschigius 16. καὶ τοῦ μὴ αἰσθάνεσθαι] haec in marg. habet A. secludenda cum Hirschigio 28. Αἰσωπίῃ] Αἰσωπηίῃ vel Αἰσωπείῃ γιγνομένῃ] rectius γινομένῃ

P. 242, 4. Ἰταλικοῦ] Ἰταλικῶν 10. ἐὰν] εἰ? ψέλλια] ψέλια e Vind. 16. χρυσίου] χρυσοῦ ex A

P. 243, 10. ανοήτων] ἀνεκτῶν ante Gaisfordum 11. ὑπὲρ — εὐχή] haec seclusi; vidit etiam Iacobsius 26. ὡς Νίκανδρος — γράφουσιν] fort. docti glossatoris annotatio marginalis 30. ἀλλήλους] ἄλλους Iacobsius 31. προαπέθανον] πρῶτον ἀπέθανον ex A

P. 244, 7. ἐφίεται] volui ἐφίηται cum Wakefieldio 14. ὁδοὺς βιαίους] δυσβάτους Nauckius 17. ἐπαχθὴς] ἀπεχθὴς Nauckius 28. Μενάνδρου] Μιμνέρμου

P. 245, 1. Ὀλυμπιάδος] nulla fuit poetria Olympias; cod. A Ὀλυμπια (δ superscr.), Trinc. Ὀλύμπιαδου. lemma hoc fort. ad Pindari Olymp. I, 28 (βροτῶν φάτις ὑπὲρ τὸν ἀλαθῆ λόγον κτέ.) spectat, ut is ipse locus exciderit; tum sequebatur ἀλάθεια θεῶν κτέ. qui item Pindari locus videtur 2. μόνη — συνδιαιτωμένη] μόνα — συνδιαιτωμένα 5. ἀρχὰς ante Gaisfordum

P. 246, 5. χρῷ] χῷ e Sophocle et codd. Schowii 28. ἐκ τοῦ add. Vind.

P. 247, 14. ἀλήθεια] malim ἀληθεύειν 28. πόλει] rectius πόλι ξυγχωρεέτω μηδενὶ πλὴν] ξυγχωρεέτω, μηδενὸς πλὴν Iacobsius iuvante cod. A qui habet μηδὲν et msc. Schowii qui habent μηδενός. praeterea idem in Lectt. Stob. p. 61 ξυγχωρεέτω μηδενί, μηδενὸς πλὴν recte 30. τε] del. videtur ὠφελείη] ὠφελίη, quo ducit φιλίη in cod. A

P. 248, 1. ἀναγκαίης] recte ἀναγκαίη Koenius ad Greg. p. 393 et Iacobsius 7. ἢ] καὶ ex A 18. νοῆσαι] νοήσεται codd. Schowii Τάτιε] fort. ubique Τάτ scribendum, habetque id h. l. Trinc. 25. τῆς γραφῆς] τῇ γραφῇ e codd. Schowii 28. καὶ ὦτα] haec acc. ex cod. Schowii

P. 249, 3. ἀληθῶς] ἀληθὲς 9. ἐὰν] ἂν ex B 17. ἀκρότατον] ἄκρατον ex B 18. μὴ ὑπὸ] μήτε ὑπὸ 20. ἀγαθὸν] fort. del. 23. μήτε] μηδὲ πῶς] πῶς ἂν 27. 28. ἀληθὴς] ἀληθὲς?

P. 250, 6. 7. ἀληθὲς τί εἶναι. Τὸ μένον Nauckius 31. γίγνεσθαι] φθείρεσθαι Nauckius

P. 251, 18. ἐκ τῶν Ὁμήρου] suspicor Hermippi esse, cuius συναγωγὴν τῶν καλῶς ἀναφωνηθέντων ἐξ Ὁμήρου laudat Stobaeus Flor. V, 59

P. 252, 12. Ἀκρισίῳ add. ex Vind. 13. τοῦ αὐτοῦ

Ἀλεάδαις add. ex Vind. 20. δ' ἑλέσθαι] ἑλέσθαι codd. λέγεσθαι Nauckius 26. πιθανὸν] ψεῦδος Valckenarius 27. πιθανώτερον] πιθανωτέραν Salmasius

P. 253, 2. πού] που τι Grotius

P. 255, 25. ἐκ τοῦ σοφιστοῦ acc. e Vind.

P. 259, 4. σφάλλῃ] σφαλῇ fere codd. 7. Ἰνοῦς acc. e Vind. 11. Τημενίσιν] Τημενίδαις 15. τῷ λαλοῦντι] τὠγκαλοῦντι Cobetus 17. χειροῖν] χεροῖν ex Vind. 18. εἰς] ἐς

P. 260, 9. μέχρι δὲ] δὲ om. codd. praeter B qui habet a m. s. 27. ἐπ' αὐτόν] ἐπεὶ αὐτόν ex A

P. 261, 9. ὀθνεῖα] ὀθνήια? 28. ἵνα σώσω fort. del.

P. 262, 1. ἐπεδίδου] ἐπεὶ ἐδίδου? εὐτυχίαν] ἐντυχίαν ex B 21. ἐπικαλύπτειν] καλύπτειν ex A

P. 263, 5. Ἀκαδημίᾳ] Ἀκαδημείᾳ 6. μὴ λόγων] meliore ordine A μὴ γένοιτο τοσαύτη λόγων ἀπορία

P. 264, 6. κρίνωσιν] κρινοῦσιν e B m. s. 7. μέλι] μὲν ante Wyttenbachium 18. τἀληθῆ] τἀληθέα 19. παντὸς] πάντα recte Iacobsius

P. 265, 3. πρὸς Ὧρον] Vind. πρ om. Ὧρον, quod firmat Gaisfordi coniecturam: ἐκ τῆς Ἴσιδος πρεσβείας 18. κλεῖθρον] κλῇθρον 27. Νικολάου] de huius ecloga v. Fragm. Com. graec. IV p. 579.

P. 266, 17. μαθὼν] corrigunt παθὼν 21. ζηλοῖς] vulgo κλοῖς, Vind. ηλοῖς, corr. Valckenarius 25. ἀνώδυνα] A et Vind. ἄνω δία τ', unde posui ἀνοδίᾳ μασσωμένους] μασωμένους 27. ἐν τούτοισι δεῖ] εὔτονόν σε δεῖ?

P. 267, 4. ὁμιλεῖ] ὁμίλει ex B. versus hic ante 1. transponendus videtur 5. ταράττεται] παρατάττεται ex A 6. δείπνῳ] δειπνῶν 19. ἐκτρέφων] τρέφων Hirschigius

P. 268, 4. καταλύουσι] κατεσθίουσι ex A et Vind. κατανύουσι Iacobsius 8. συνήθη] νόσον addit Hirschigius 27. κολακεύουσι] κατανεύουσι?

P. 269, 11. λαγωοὺς] Socrates λαγὼς dixerat 12. πολλοὶ] κόλακες Hirschigius

P. 270, 6. πᾶσιν] πάσχειν 14. ἔνιοι] μὲν ἔνιοι σώζειν] ζῶσιν Grotius 16. Μενάνδρου] Φιλήμονος ex codd.

P. 271, 7. ζητεῖς] αἰτεῖς, et sic etiam Hirschigius 25. ἤ] ζ'

P. 272, 3. ἐὰν] ἂν οἷς ἔχωμεν, τοῖς γε] οἷς ἔχομεν τούτοισι scripsi, rectius tamen Porsonus οἷς μὲν ἔχομεν, τοῖσδε 4. ζητοῦμεν] ζητῶμεν Porsonus 11. vulgo praemittitur τοῦ αὐτοῦ i. e. Ἀπολλοδώρου. omittit lemma Vind. quo confirmatur quod Com. fragm. IV p. 456 dixi, non comici poetae haec esse sed scriptoris prosaici ἐγὼ γὰρ] ἔγωγ' ἂν 16. οὔποτ' αὐτὸν] αὐτὸν οὔποτ' e codd. 23. δόμοις — πληρουμένοις] δόμους — πληρουμένους ex A

P. 273, 2. κέρδαινε, αἴσχυνον ante Bentleium. 2—4. δέ μοι τὸ μὴ δικαίως εὐτυχεῖν. ἔχει φόβον ὁ τρισκακοδαίμων] v. Com. graec. fr. IV p. 256 7. ἑψῆν] ἔχειν Vind. 21. εἰς ἅπαντα] εἰς πάντα? an cum Trinc. et B ἅπαντα? 23. ἃ δὲ μὴ σεαυτοῦ] εἰ δ' οὐ σεαυτοῦ ex B, sed v. Com. graec. fr. IV p. 107 27. ἐγώ σέ] ἔγωγε Tyrwhittus

P. 274, 7. γνώμη] γνώμη μὴ ante Valckenarium 11. ἀπεστερέαται] ἀποστερέαται ante Schaeferum, ἀπεστερέεται Vind. 20 et 28. τοῦ αὐτοῦ acc. e Vind. 23. μόνου] μούνου 24. τυχεῖν ἑνὸς] μὴ ἀτυχεῖν ἑνὸς Iacobsius 29. χρηστή, ἐν καιρῷ δὲ] χρηστὴ ἐν καιρῷ, ἐν καιρῷ δὲ Iacobsius

P. 275, 7. ὡς add. Hirschigius, οἷον Iacobsius 22. Θεοκρίτου acc. e Vind. 27. καὶ (τοῦ θησαυρίζειν) αὐτοῦ] seclusa verba delevit Valckenarius τούτου] μόνου add. Vind. 28. προσθείη, χρήματα] προσθέῃ πρήγματα, quorum prius, προσθέῃ, etiam Halmius 29. εἰς] ἐς 30. μήκοτε] μηκέτι? ἀποφήνειε] ἀποφήναιο, Halmius ἀποφήνῃ

P. 276, 15. τοῦ φιλαργύρου] τῶν φιλαργύρων ex A 19. εὐφρανθησόμενον] εὐφραινόμενον ex A

P. 277, 5. ἀπαντήσας δὲ] delevit δὲ Sauppius; nisi fuit δὴ 14. ὅταν] ὅτῳ Sauppius 15. βούληται] βούλεται Sauppius 16. δὲ add. Sauppius 28. δέοντος] δοθέντος Nauckius

P. 278, 1. ὅστις] abhinc novum fragmentum ordiendum 3. Οἰδίποδι] acc. e Vind. 5—9 ad unum fragmentum coniungit Vind. ut suspicatus erat Nauckius Philol. IV p. 557. post primum versum indicavi lacunam 7. ἡ εὐτέλεια] οὖσα ἡ εὐτέλεια ante Grotium 9. Ἐρεχθεῖ add. Vind. 11. διωκάθειν] διωκαθεῖν 18. κτωμένου] χρωμένους ante Valckenarium

P. 279, 1. τῶν — ἐπιστολῶν] rectius fort. B τῆς — ἐπιστολῆς (ῆς), quo ducit etiam A qui habet του

P. 280, 3. προεκφερόμενος] παρεκφερόμενος recte Iacobsius

P. 281, 5. χρημάτων] χρήμασιν Gaisfordus in notis 22. Χρύσιππος] ante hoc nomen excidit numerus 29 24. lemma Αἰλιανοῦ — ἱστορίας vulgo n. 29 adscriptum huc rettulit Perizonius 26. ἐκέκραγε] ante Gaisfordum κέκραγε, qui voluit ἐκεκράγει, pro quo A ἐκέκραγε

P. 282, 2. ὑπό τινος add. ex A 30. ὀνείδει ἤ] ὂν εἴδείη e Xenophonte

P. 284, 26 et 30. γιγνόμενα — γίγνοιτο] γινόμενα — γίνοιτο

P. 285, 3. ἡδονῶν] imo ἡδονέων 8. τοῦ ζώειν secludi voluit Gaisfordus 23. ἀνθρώπῳ· τοιαύτην δὲ εἶναι] ἀνθρώπῳ τῆς [μὴ] τοιαύτης. εἶναι δὲ Gaisfordus in notis, partim e codd. qui habent τῆς τοιαύτης εἶναι pro τοιαύτην δὲ εἶναι

P. 286, 13. εἴη] ἔφη Halmius 16. εἴη ἂν] libri εἰς πᾶν et εἶ πᾶν, corr. Gatakerus 17. ψυχὴ] ξηρὴ ψυχὴ ante Wesselingium 30. φάρυγγι] φάρυγι e Vind.

P. 287, 12. δύναμαι καὶ τράγου] ingeniose et vere ut videtur Hirschigius δυναίμαν κα τραγεῖν δέ γε] om. γε A 26. πόμασι] πώμασι

P. 291, 19. κακῶς] λόγους recte Plut. et Clemens 23. πέλας] πολλοὺς ex A et Vind. 27. καὶ] τοι ex Athen. et Vind. qui habet τιθὴ (δή) i. e. τοι

P. 292, 4. πιόντος] πίνοντος ante Bentleium, πίοντος Vind. 6. τί δὴ] δὴ delet Grotius, cf. Com. graec. fr. IV p. 48 10. τοῦ αὐτοῦ] hoc addidi ex Vind. qui confirmat quod conieceram l. l. p. 49. sequens fragm. Nauckius cum hoc ita coniungit

α'. Πονηρὸς οἶνος οὗτός ἐστι, Νικοφῶν.
β'. ἅπας πονηρὸς οἶνος ὁ πολύς ἐστ' ἀεί.

P. 293, 10. τοῦ αὐτοῦ acc. e Vind.

P. 294, 2. λέγοντα νῦν] νῦν add. Gesnerus; malui λέγοντα καὶ 3. ὥστε πρός σέ με] ὥστε πρὸς ἐμὲ cod. A, ὡς τὸ πάρος σε Iacobsius, ego Com. gr. IV p. 476 ὡς ἔμπροσθε, Cobetus utroque iuncto ὡς τὸ πρόσθε 7. αὐτὴ]

αὕτη 11. δὲ] τε 17. ἄλλο νεόφρων] ἀλλ' ἐνεόφρων Valckenarius 22. μὲν θήρης] μενθήρης, de quo cf. Anal. Alex. p. 365.

P. 295, 29. ὑγιείην] ὑγιαίνειν ex AB εὐχαῖς] εὐχὴν fere codd. i. e. εὐχῇ 30. ἑαυτοῖς] ἑωυτοῖσι

P. 296, 2. ὑγείης] ὑγιείης 14. πῶς ἂν οἰνόφλυξ] ὑπό τινος οἰνόφλυγος ex A 16. ὑπ' αὐτοῦ] ὑπ' αὐτῶν ex A. fort. ὑπ' ἄλλων μεθυόντων 17. Ἀνάχαρσις ἔφη] ἔφη om. A 18. εἰ φησὶν] εἰ ἔφησεν ex A 21. ὅσοι fort. ἀνόητοι ὅσοι 22. βρώσεσιν ἢ πόσεσιν ἢ ἀφροδισίοις vulgo 23. πᾶσιν — βραχεῖαι vulgo 24. ἐσθίωσιν ἢ πίνωσιν vulgo 25. ἐπιθυμεῖν vulgo 28. ἐστιν — βραχεῖα vulgo 29. αὖθις — δεῖ vulgo

P. 297, 7. φεύξωνται] φεύξονται Halmius 28. ἀσκήσεως] sequuntur vulgo καθόλου μὲν ἴσως τὸ σωφρονεῖν, quae B omittit et Gaisfordus seclusit

P. 298, 9. παραπλεῖον] ἐπιπλεῖον dubitanter Gaisfordus 28. σίτων] σιτίων e codd.

P. 299, 6. θηρώμενοι] θηρώμενος Nauckius

P. 301, 3. οὐ μεμάθηκας] οὐκ ἔμαθες e codd. 22. πρὸς αὐτῆς] ὑπ' αὐτῆς e Voss. in quo est . . π' αὐτῆς

P. 302, 10. μὴ] μᾶλλον ἢ? 13. ἀλυσιτελῶς] fort. add. δ' 15. Ῥούφου ἐκ τῶν add. ex Vind. 17. ὑμῶν] ἡμῶν ex Vind. et Trinc.

P. 303, 6. αὐτῷ ἵνα, ἐν] αὐτῷ καλῶς ἐπ' ex Epicteto 16. ἔχουσιν] πάσχουσιν Hirschigius

P. 304, 6. προσέλθοι] προέλθοι? 24. γε] σὲ codd. παλαιοὺς] πολλοὺς, quod etiam Hirschigius voluit 30. ἀντιδήξηται] ἀντιδήξεται ex A 31. ἀντιποιήσῃ] ἀντιποιήσει

P. 306, 22. οὐδὲ εἷς φύεται] οὐδεὶς φαίνεται ex emend. Grotii, quem imprudens secutus sum; cf. Fragm. com. gr. IV p. 252. fortasse scribéndum ὀργῇ πάρα λογισμός ποτ' οὐδεὶς φύεται 24. τι] 27. τὴν ὀργὴν] τῆς ὀργῆς libri omnes, cf. Vind. Strab. p. 211

P. 307, 3. Μενάνδρου accessit e Vind. 12. νόμον] νόον Ahrens 20 et 21. separavi haec a praecedenti versu

P. 308, 8. ἡβάτω, γέρον] ἡβάτω γέρων? 9. νυνὶ δεῖ] νῦν ἡδὺ optime Nauckius, sed de hiatu comicis fortasse con eesso (Com. fr. III p. 81) in Sosiphane dubito; an igitur νῦν

ἡδύ γ'? Grotius νῦν δεῖ γὰρ 26. ἔντι γε] ἔστι δὲ omnes praeter B a m. s.

P. 309, 1. Ἀρχελάῳ acc. ex Vind. 3. εἰς αὐτὸν] εἰς ταυτὸν 12. ἐνδόκοισιν] e coniectura Valckenarii; ἐν δοκοῖσι codd. 13. μηδὲ] μήτε 25. αἱ δὲ ἀνούστερ' ἔτι] Gaisfordus αἱ δ' ἀνούστεραι πολὺ, rectius Cobetus αἱ δ' ἀνουστέρως ἔτι 26. καρτερόν] κατὰ τὸ καρτερόν Porsonus, rectius Bamberger et postea Cobetus πρὸς τὸ καρτερόν 27. ὅστις] coniunxi cum superioribus, ut est in codicibus.

P. 310, 3. ἤ 'ξαμαρτεῖν] ἐξαμαρτεῖν Porsonus 39. τοῦ αὐτοῦ acc. e Vind.

P. 312, 16. ἡ φυλακὴ] ἡ om. codd. 17. μείζω] μεῖζον e Plutarcho

P. 313, 2. ἄπονον] ἄτοπον e Brux. ut coniecerat Gaisfordus ἀφίησι] malim ἐφίησι προσλαβεῖν] προλαβεῖν, quod confirmat Brux. 18. τοῦ] τῶν e Trinc. 30. δυσμενοῦς] imo δυσμενέος

P. 314, 23. νόον] νοῦν 26. δὲ μή, οὐ] δὲ οὔ, οὐ Iacobsius, δι' ἃ vulgo, δ' οὐ Vind. 29. τοῖς] τοὺς

P. 315, 11. νόμιζε] ἐνόμιζε ex A 17. οἱ acc. ex A 23. διορθούμενον] διωθούμενον Wyttenbachius 25. τὰ προσφερόμενα] τὰ om. A

P. 316, 8. προαποπλούντων] προαποτελούντων Halmius, posui προαπλούντων ex Vind. 16. Κοτταβιζούσαις] Κωνειαζομένων, de quo cf. Com. gr. fr. IV p. 156 17. ἴδῃς] εἰδῇς? 24. ἄρ'] ἂν ante Porsonum 25. 27. Χίλωνος— Χίλωνι] Χείλωνος et Χείλωνι Vind.

P. 318, 17. ἀνέρρωσεν] ἀνερρώσθη

P. 319, 9. ἀγνοεῖ] ἀγνοῇ

P. 332, 5. μηδ' αὖ] μήτ' αὖ 16. πέτρινον] πτέρινον Casaubonus

P. 333, 22. τοὺς] delet Bevingius

P. 334, 6. ἂν] ἦν

P. 335, 11. βαρὺ τὸ] βαρύ τι ci. Wagner 25. ὅταν] ὅταν δ' 26. λαμπρῷ] λαμπρόν

P. 336, 1. κρίνει] κρινεῖ 7. τοῦ αὐτοῦ Αὔγης acc. e Vind. ubi Αὐγῆς. cf. Ephem. Marb. 1846 p. 1087 8. τοῦ αὐτοῦ Ἀλκμαίωνι acc. e Vind. ubi est ἀλκ.

P. 337, 1. ἢ εἰς] ἢ om. cod. Schowii 10. Βάκχαις acc.

e Vind. 26. τάλαντ' ἐκεῖνα] τάλανθ' ἱκανὰ ante Grotium 27. ἂν ἀποθάνῃς] cf. Com. gr. fr. IV p. 157 28. μηδ'] μήτ'

P. 338, 13. Χορός acc. e Vind. 14. τὴν θνητὴν] τὴν om. A φύσιν] φύσιν, εὖ? nisi θνητὴν φύσιν ex θνητοὺς φύντας corruptum est 28. ἂν δ'] δ' om. Vind. 30. ἧς] corr. errorem ἧς χρόνων] τόκων?

P. 339, 5. τὰ ὀπίσω] τὠπίσω 8. τίν'] τι B, fort. τις 10. σεμνύνῃ] σεμνύνῃς nescio quis 15. πονῆσαν εὐτύχησεν.] πονήσαντες εὐτύχησεν A. scripsi olim Com. gr. fr. IV p. 143 πονήσαντ' εὐτυχεῖν, nunc posui πονήσαντας τυχεῖν, quod etiam Pflugkius voluit Sched. crit. p. 34 16. εὐδαιμονία εἴωθεν] εὐδαιμονίας εἴωθ'. vulgo hic versus cum lemmate Εὐριπίδου a praecedente separatus est; quod Com. gr. l. l. suspicatus sum, confirmat nunc Vind. qui lemma omittit et locum cum superiore coniungit ὑπερηφανίας] ὑπερηφανίαν?

28. προσέταξε καὶ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ] προσέταξεν αὐτῷ τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἰδίους ex A

P. 340, 2. οἳ περὶ] οἵπερ Halmius

P. 341, 1. εἰς] ἐς 2. κρείσσονι] imo κρέσσονι

P. 342, 11. οὐθεὶς ἐπ' αὐτοῦ] οὐδεὶς ἐφ' αὑτοῦ 15. ἐστὶ] ἔσται e codd.

P. 343, 3. ἢ τοὺς ὑφάντας] ἢ om. Vind. 16. ἱστορίας γ' acc. e Vind. 19. ἀνελοίατο] ἂν ἑλοίατο 22. ἐν ταυτῷ acc. e Vind. 29. ἐφ'] πρὸς ex A

P. 344, 1. μᾶλλον] ἄλλων Wyttenbachius

P. 347, 13. διακναιόμενοι] διακαιόμενοι e codd. 14. ἢ] καὶ A p. m.

P. 350, 21. ἀνάρετος] ἀνάρατος A 22. ὠδυνάσεις] ἃ δὲ μνᾶσις (μνᾶστις) Grotius θανάτοις] θνατοῖς Grotius εὐποτμότατε] εὐποτμοτάτα 27. Σάτυροι] Σατύρων 28. καὶ τὴν] καὶ om. A πάντ'] ἅπαντ' Wagner

P. 352, 6. αὐτὸς] αὐτοὺς ex A 8. ὡς] addidit Gaisfordus 22. ἱστορίας ϛ' acc. ex Vind.

P. 354, 16. γὰρ] addidit Grotius 21. δ'] addidit Grotius

P. 355, 2. νῦν] δὴ Voss. 13. πρός με πρὸς θεῶν θεοὺς] ita Grotius; revocavi librorum scripturam 22. πέλας ᾖ] περάσῃ? ἢ καὶ τῷ] libri ἢ καὶ τό, fort. ἢ διὰ τὸ vel ἢ καὶ [διὰ] τὸ

P. 356, 6. τὸν μὲν γὰρ] γὰρ libri om.

P. 357. Haec quantivis pretii ecloga quem auctorem habeat incertum est. Scriptores ionica dialecto usos Stobaeus praeter Heraclitum et Democritum ad partes vocat duos, Anaxarchum (Abderitam?) et Eusebium. Possit videri Eusebii esse, cuius locum de periurio posuit Stobaeus eiusdem tituli no. 13. Sed Eusebius in ceteris apud Stobaeum excerptis eam secutus est et dicendi et disserendi rationem, a qua nostrae eclogae color vehementer abhorret. Itaque non incredibile est esse Anaxarchi, cuius e scriptis quae attulit Stobaeus XXXIV, 19, ex libro περὶ βασιλείας ducta esse e Clemente Alexandrino constat. Atque ad hunc librum, in quo locus de fide servanda tractari potuit, fortasse ecloga nostra referenda est. 1. βαναύσῳ τέχνῃ προσθάλψαντες] ita ex A editum, vulgo βασάνῳ pro βαναύσῳ, B in marg. e nescio cuius coniectura βασάνῳ προσάψαντες (προσθλίψαντες?) 6. ὅρκου ἐπιορκίης] ὅρκου ἐπιορκίην Gesn. 8. καθεστῶτος] imo κατεστεῶτος 11. ἡγείσθω] ἡγεέσθω διεστῶτας] malim διεστεῶτας 12. οὓς περσῶν ἐκτὸς ἀμηρύτους] fort. οὕσπερ ἐὼν ἐκτὸς [ἄτης] ἀμηρύτους vel simile quid ὁ θεὸς] ὁ ἄθεος scr. e Damasc. 13. παρεπιδημεῖν] παρεπιδημέειν ζώοις] ζωοῖς vel ζωιοῖς volebam, non ζωίοις, ut male editum est 15. 16. παρεπιδημίαν] παρεπιδημίην Damasc. 17. πόλεως] imo πόλιος 18. δὲ] δὴ 19. οὕτως ἔχοντα] post οὕτως excidit fortasse νόου vel διανοίης vel simile quid 20. ὡς τὰ] λώιστα 23. παραθέσει] rectius παραθέσι 24. εἰς] ἐς Dam. ἀμφιβολίην] ἀντιλογίην? 25. μὲν οὖν] μὲν οὖν (ων) A, hinc scripsi μὲν ὦν 27. εἰς] ἐς 30. ἐδέσμευε] ἐδέσμευσε Trinc. et Dam. 30. κρύπτοι] κρύπτοιτο A et Dam. 31. παρῆν] imo παρέην 32. ἔκλυσιν] dubitanter scripsi ἤλυσιν διήρειδε τὸν] διηρείδετο Iacobsius

P. 358, 1. νάρθηκα] νάρθηκι Iacobsius νοσευτίην] αἰτίην Valckenarius, νοσηλείην Iacobsius; locus nondum persanatus 2. τοῦ νεὼ] τοῦ θεοῦ ποιεῖσθαι] ποιέεσθαι 5. δὲ τῶν ἑῶν χερῶν] Dam. δ' ἐν τῷ νεῷ χερῶν 7. 8. ὅπερ — ψεῦδος] haec fort. sine causa seclusi 8. βαρυνθεὶς] fort. addendum δὲ 10. ἔρευ] ἐρρύη, quod iuvat

Dam. qui ἔρρις habet παρακαταθήκης] hoc ex uno B dedit Gaisfordus, ceteri libri παραθήκης 11. οὖν] ὦν 14. ὅπη δὴ] Gaisfordus in notis ὁπηδεῖ, nisi fuit ὁποίη δὴ et in seqq. ἀπαντοίη scribendum est cum Iacobsio pro παντοίη 15. παντοίη τύχη] τύχη παντοίη ex A et Dam. φορὴ] φορῇ Dam. 15. αἰωρουμένη] αἰωρευμένη

Scrib. Berolini m. Maio MDCCCLV.

ERRATA.

P. 1, 14. ὑπο pro ὑπὸ 10, 31. φιλεταῖρον pro φιλέταιρον 61, 16. post ἀεὶ comma delendum 127, 21. post διήγαγον pone comma pro signo interrogationis, et 21. vice versa 130. dele uncum et pone 31. ante ἀβίους 135, 1. ἀκρασία pro ἀφρασία 138, 4. μικρά, πρὸ pro μικρὰ πρὸ 166, 12. τᾶς pro τάς 196, 21. ἁ pro ἃ 274, 11. dele comma post χρέεσθαι

EX PHOTII BIBLIOTHECA

COD. CLXVII p. 112 Bekk.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου Στοβαίου ἐκλογῶν ἀποφθεγμάτων ὑποθηκῶν βιβλία τέσσαρα ἐν τεύχεσι δυσί· προσφωνεῖ δὲ ταῦτα, δι' ὃν καὶ τὴν συνάθροισιν φιλοπονῆσαι λέγει, Σεπτιμίῳ ἰδίῳ υἱῷ. ἡ δὲ συναγωγὴ αὐτῷ ἔκ τε ποιητῶν καὶ ῥητόρων καὶ τῶν κατὰ τὰς πολιτείας λαμπρῶς βεβιωκότων ἐγένετο, ὧν, ὡς καὶ αὐτός φησι, τῶν μὲν τὰς ἐκλογὰς τῶν δὲ τὰ ἀποφθέγματα καί τινων ὑποθήκας συλλεξάμενος, ἐπὶ τῷ ῥυθμίσαι καὶ βελτιῶσαι τῷ παιδὶ τὴν φύσιν, ἀμαυρότερον ἔχουσαν, πρὸς τὴν τῶν ἀναγνωσμάτων μνήμην στείλειεν.

Ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ μὲν πρῶτον βιβλίον φυσικόν, τοῦ δὲ δευτέρου τὸ μέν τι κατ' ἀρχὰς μέρος λογικόν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ πλεῖστον ἠθικόν· καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τὸ τέταρτον πλὴν ὀλιγίστων ἠθικὰ καὶ πολιτικά. καὶ γὰρ τὸ μὲν πρῶτον ἔχει μὲν κεφάλαια ξ', οἷς καὶ τὰς τῶν παλαιῶν ἁρμόζει χρήσεις καὶ χρείας· ταῦτα δέ εἰσι μετὰ τὸ

Περὶ θεοῦ διαλαβεῖν, ὅτι δημιουργὸς τῶν ὄντων καὶ διέπει τὸ ὅλον τῷ τῆς προνοίας λόγῳ.

δεύτερον Περὶ τῶν νομιζόντων μὴ εἶναι πρόνοιαν, καὶ ἑπομένας ταύτῃ θείας ἐπὶ τῇ τοῦ παντὸς διοικήσει δυνάμεις.

εἶτα Περὶ δίκης παρὰ τοῦ θεοῦ τεταγμένης ἐποπτεύειν τὰ γινόμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τιμωρὸν οὖσαν τῶν ἁμαρτανόντων.

καὶ Περὶ ἀνάγκης θείας καθ' ἣν ἀπαραιτήτως τὰ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ γίνεται βούλησιν.

Περί τε εἱμαρμένης καὶ τῆς τῶν γινομένων εὐταξίας.

Περί τε τύχης ἢ ταυτομάτου.

καὶ Ὅτι ἀλόγιστος ἡ φορὰ τῆς τύχης.

Περί τε χρόνου οὐσίας καὶ μερῶν, καὶ πόσων εἴη αἴτιος.

καὶ Περὶ Ἀφροδίτης οὐρανίας καὶ ἔρωτος θείου.

δέκατον Περὶ ἀρχῶν καὶ στοιχείων καὶ τοῦ παντός.
εἶτα Περὶ ὕλης.
Περὶ ἰδέας.
Περὶ αἰτίων.
Περὶ σωμάτων καὶ περὶ τῆς τούτων τομῆς καὶ περὶ ἐλαχίστου.
Περὶ σχημάτων.
Περὶ χρωμάτων.
Περὶ μίξεως καὶ κράσεως.
Περὶ κενοῦ καὶ τόπου καὶ χώρας.
Περὶ κινήσεως.
εἰκοστὸν δὲ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς.
Περὶ κόσμου καὶ εἰ ἔμψυχος καὶ προνοίᾳ διοικούμενος, καὶ ποῦ ἔχει τὸ ἡγεμονικόν, καὶ πόθεν τρέφεται.
Περὶ τάξεως τοῦ κόσμου, εἰ ἓν τὸ πᾶν.
Περὶ τῆς οὐρανοῦ οὐσίας καὶ διαιρέσεως.
Περὶ οὐσίας ἄστρων καὶ σχημάτων, κινήσεώς τε καὶ ἐπισημασίας.
Περὶ οὐσίας ἡλίου καὶ μεγέθους σχήματός τε καὶ τροπῶν καὶ ἐκλείψεως καὶ σημείων καὶ κινήσεως.
Περὶ σελήνης οὐσίας, μεγέθους καὶ σχήματος φωτισμῶν τε καὶ περὶ ἐκλείψεως καὶ ἐμφάσεωςκαὶ περὶ ἀποστημάτων καὶ σημείων.
Περὶ γάλακτος.
Περὶ κομητῶν καὶ διαττόντων καὶ τῶν τοιούτων.
Περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, τυφώνων.
τριακοστὸν δὲ Περὶ ἴριδος, περὶ ἅλω καὶ παρηλίου καὶ ῥάβδων, καὶ δὴ καὶ περὶ νεφῶν, ὁμίχλης, ὑετῶν, δρόσου, χιόνος, πάχνης, χαλάζης.
Περὶ ἀνέμων.
Περὶ γῆς, εἰ μία καὶ πεπερασμένη, καὶ [περὶ] ποίου μεγέθους, καὶ περὶ θέσεως αὐτῆς, καὶ περὶ σχήματος γῆς, καὶ πότερα μένει ἡ γῆ ἢ κινεῖται· περί τε σεισμῶν γῆς, καὶ περὶ θαλάττης, πῶς ἄμπωτις καὶ πλημμῦραι γίνονται.
Περὶ ὑδάτων.
Περὶ τοῦ παντός.
Περὶ φύσεως καὶ τῶν συμβαινόντων ἐξ αὐτῆς αἰτίων.

Περὶ τῆς τῶν ζῴων γενέσεως καὶ τὰ ἑξῆς.
Πόσα γένη ζῴων, καὶ εἰ πάντα λογικὰ καὶ αἰσθητά.
Περὶ ὕπνου καὶ θανάτου.
Περὶ φυτῶν.
Περὶ τροφῆς καὶ ὀρέξεως τῶν ζῴων.
Περὶ φύσεως ἀνθρώπων.
Περὶ νοῦ.
Περὶ ψυχῆς.
Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν καὶ εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις.
Πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις, καὶ ποίας οὐσίας καὶ ἐνεργείας ἑκάστη.
Περὶ ὁράσεως καὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων.
Περὶ ἀκοῆς.
Περὶ ὀσφρήσεως.
Περὶ γεύσεως.
Περὶ ἁφῆς.
Περὶ φωνῆς, καὶ εἰ ἀσώματος ἡ φωνή, καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν.
Περὶ φαντασίας, καὶ κριτηρίου.
νθ' Περὶ δόξης.
καὶ ξ' Περὶ ἀναπνοῆς καὶ παθῶν.

καὶ τὰ μὲν τοῦ πρώτου βιβλίου κεφάλαια τοσαῦτα καὶ περὶ τούτων· καὶ δηλονότι φυσικά, πλὴν ἐνίων τῶν ἐν ἀρχῇ, ἃ μᾶλλον ἄν τις εἰς τὰ μετὰ τὰ φυσικὰ ἀνάξοι· τούτοις δέ, ὡς ἔφημεν, τὰς τῶν παλαιῶν δόξας, εἴτε συμφώνους οὔσας εἴτε καὶ διαφώνους, παρατίθησιν. ἐν μέντοι τούτῳ τῷ βιβλίῳ, πρὸ τοῦ τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις ἐπιβαλεῖν, περὶ δύο κεφαλαίων διαλαμβάνει· ὧν τὸ μὲν ἔπαινός ἐστι φιλοσοφίας, καὶ οὗτος ἐκ διαφόρων αὐτῷ συνηρανισμένος, τὸ δὲ περὶ τῶν κατὰ αὐτὴν συνεστηκυιῶν αἱρέσεων, ἐν ᾧ καὶ περὶ γεωμετρίας καὶ μουσικῆς καὶ αριθμητικῆς δόξας παλαιὰς συναναγράφει.

τὸ δὲ δεύτερον βιβλίον συμπληροῦται μὲν κεφαλαίοις ς' καὶ μ'. διαλαμβάνει δὲ πρῶτον μὲν

Περὶ τῶν τὰ θεῖα ἑρμηνευόντων, καὶ ὡς εἴη ἀνθρώποις ἀκατάληπτος ἡ τῶν νοητῶν κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλήθεια.

εἶτα Περὶ διαλεκτικῆς.

καὶ Περὶ ῥητορικῆς.
καὶ Περὶ λόγου καὶ γραμμάτων.
Περὶ ποιητικῆς.
Περὶ χαρακτῆρος τῶν παλαιῶν.
Περὶ τοῦ ἠθικοῦ εἴδους τῆς φιλοσοφίας.
Περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν.
Ὅτι οὐδεὶς ἑκὼν πονηρός.
Ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν φιλόσοφον.
Ὅτι χρὴ σέβειν τὸ θεῖον.
Ὅτι τοῖς εὐσεβέσι καὶ δικαίοις βοηθεῖ τὸ κρεῖττον.
Περὶ μαντικῆς.
Ὅτι χρὴ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὰς τῶν σοφῶν συνουσίας, ἐκκλίνειν δὲ τοὺς φαύλους καὶ ἀπαιδεύτους.
Περὶ τοῦ δοκεῖν καὶ τοῦ εἶναι· καὶ ὅτι οὐ τῷ λόγῳ χρὴ κρίνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ.
Ὅτι οἱ ἄλλοις ἐπιβουλεύοντες ἑαυτοὺς λανθάνουσι καταβλάπτοντες.
Περὶ εὐδοξίας.
Περὶ φήμης.
Ὅτι μέτρον ἄριστον.
Ὅτι δυσκατόρθωτον ἡ ἀρετή, εὐμεταχείριστον δὲ ἡ κακία.
Ὅτι οὐ χρὴ λόγον ποιεῖσθαι περὶ τῆς τῶν ἀσυνέτων δοκιμασίας.
Ὅτι τὴν ὑπόκρισιν, τοῖς κεχρημένοις ἐπιβλαβῆ οὖσαν καὶ πρὸς οὓς γίνεται, τῆς ψυχῆς ἐκβλητέον.
Ὅτι οὐ χρὴ πολυπραγμονεῖν, φθόνου γὰρ καὶ διαβολῆς αἴτιον γίνεται τὸ τοιοῦτον.
Ὅτι ἐν οἷς πλημμελεῖ τις τὸ μεταμελεῖσθαι κάλλιστον.
Περὶ λοιδορίας, ὡς οὐκ ἀγαθόν.
Ὅτι ἐν τῷ λοιδορεῖσθαι χρὴ σκοπεῖν μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεπτώκαμεν ἐλαττώμασι.
Περὶ ἀνάγκης τῆς κατὰ τὸν βίον.
Ὅτι εὐκαίρως δεῖ πράττειν.
Περὶ τοῦ βούλεσθαι, ὅτι οὐ δεῖ ὡς ἔτυχεν ἀναβάλλεσθαι.
Ὅτι τὸ δυστυχῆσαι πολλάκις ἐπωφελὲς γίνεται, καὶ μάλιστα τοῖς ἄφροσι.
Περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδείας.
Ὅτι κάλλιστον ἡ φιλία τῶν ἀγαθῶν.

Ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν τρόπων φιλίαν ἀπεργάζεται.
Ὅτι χρὴ ἐν ταῖς δυστυχίαις καὶ τοῖς κινδύνοις μη περιορᾶν τοὺς φίλους.
Ὅτι οὐ χρὴ συναδικεῖν τοῖς φίλοις.
Περὶ γνησίων καὶ ἀβεβαίων φίλων.
Ὅτι χρὴ ταχείας ποιεῖσθαι τὰς πρὸς τοὺς φίλους διαλλαγὰς τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν ῥᾷον φέροντας μετὰ τῆς ἀμνηστίας.
Ὅτι ἐν ταῖς ἀτυχίαις τοὺς γνησίους τῶν φίλων διαγινώσκομεν.
Φιλικὰ παραγγέλματα.
Περὶ ἔχθρας, καὶ τοῦ ὁποῖόν τινα χρὴ εἶναι πρὸς τοὺς ἐχθρούς.
Περὶ τοῦ πῶς ἔστιν ἀπ' ἐχθρῶν ὠφεληθῆναι.
Περὶ τοῦ εὐεργετεῖν.
Ὅτι μείζων ἡ χάρις ἐν καιρῷ δοθεῖσα.
Περὶ τοῦ ἀντευεργετεῖν.
Ὅτι τοὺς πονηροὺς οὐ χρὴ εὖ ποιεῖν, οὐδὲ παρ' αὐτῶν εὐεργετεῖσθαι.
Καὶ τὸ τελευταῖον Περὶ εὐχαριστίας,
ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ δευτέρου κεφάλαια.

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περιέχεται κεφάλαια μβ'.

πρῶτον Περὶ ἀρετῆς. 1
εἶτα Περὶ κακίας. 2
Περὶ φρονήσεως. 3
Περὶ ἀφροσύνης. 4
Περὶ σωφροσύνης. 5
Περὶ ἀκολασίας. 6
Περὶ ἀνδρίας. 7
Περὶ δειλίας. 8
Περὶ δικαιοσύνης. 9
Περὶ πλεονεξίας καὶ ἀδικίας. 10
Περὶ ἀληθείας. 11
Περὶ ψεύδους. 12
Περὶ παρρησίας. 13
Περὶ κολακείας. 14
Περὶ ἀσωτίας. 15
Περὶ φειδωλίας. 16
Περὶ ἐγκρατείας. 17
Περὶ ἀκρασίας. 18
Περὶ ἀνεξικακίας. 19
Περὶ ὀργῆς. 20
Περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν. 21
Περὶ ὑπεροψίας. 22
Περὶ φιλαυτίας. 23
Περὶ τοῦ συνειδότος. 24
Περὶ μνήμης. 25
Περὶ λήθης. 26
Περὶ ὅρκου. 27

ἡ τὰ κεφάλαια τοῦ τετάρτου νη'. τῶν δὲ τεσσάρων βιβλίων σῃ'. οἷς παρατίθησιν, ὡς ἔφημεν, ὁ Ἰωάννης ἔκ τε

τῶν ἐκλογῶν καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων καὶ τῶν ὑποθ[...] κῶν δόξας τε καὶ χρήσεις καὶ χρείας. ἀγείρει δὲ ταύτ[...] ἀπὸ μὲν

φιλοσόφων ἀπό τε Αἰσχίνου τοῦ Σωκρατικοῦ καὶ
Ἀναξάρχου καὶ
Ἀναχάρσιδος
Ἀριστωνύμου καὶ
Ἀπολλωνίου
Ἀντισθένους καὶ
Ἀριστίππου
Ἀρίστωνος καὶ
Ἀριστοξένου καὶ
Ἀρχύτου
Ἀριστοτέλους
Ἀναξιμάνδρου
Ἀναξιμένους
Ἀρχελάου
Ἀναξαγόρα
Ἀρχαινέτου
Ἀρκεσιλάου
Ἀρριανοῦ
Ἀντιπάτρου Ἱστιαίου
Ἀντιφάνους
Ἀπολλοδώρου
Ἀριστάρχου
Ἀσκληπιάδου
Ἀρισταίου
Ἀρχεδήμου Ἑκαταίου
Ἀπολλοφάνους
Αἰγιμίου
Αἴσαρος
Ἀττικοῦ
Ἀμελίου
Ἀλβίνου
Ἀριστάνδρου
Ἁρποκρατίωνος
Ἀπελλοῦς
Ἀρισταγόρου
Ἀριστομβρότου
Ἀρχιμήδους
Βοηθοῦ
Βίαντος
Βηρώσου
Βερονίκης
Βροτίνου
Βίωνος
Γλαύγωνος
Δημώνακτος
Δημητρίου
Δαμίππου
Διογένους
Διοδώρου
Δημοκρίτου
Διοτίμου
Διοκλέους
Δαμαρμένους
Διδύμου
Δίωνος
Δίου
Εὐκλείδου
Εὐφράτου
Ἐπιχάρμου
Ἐπανδρίδου
Ἐρασιστράτου
Ἐκπώλου
Ἐπικούρου Γαργηττίου
Ἐπικτήτου
Ἑρμοῦ
Ἐμπεδοκλέους
Ἐπικούρου Ἀθηναίου
Εὐσεβίου
Εὐρύσου
Ἐρατοσθένους
Εὐρυστράτου
Ἐκφάντου
Ἐπιδίκου
Εὐδόξου
Ἐπιγένους
Ἐνηνίου
Εὐρυφάμου
Ζαλεύκου
Ζήνωνος
Ζωροάστρου
Ἡρακλείδου
Ἡρακλείτου
Ἡροφίλου
Θεμιστίου
Θεοβούλου
Θεανοῦς
Θεάγους
Θεοφράστου
Θεοδώρου
Θάλητος
Θεοκρίτου
Θρασύλλου
Ἱερωνύμου
Ἱππίου
Ἰαμβλίχου
Ἱεροκλέους
Ἱππάλου
Ἴωνος
Ἱππώνου
Ἱέρακος
Ἱπποδάμου
Ἱππάσου
Ἰούγκου

Κρίτωνος
Κλεοβούλου
Κέβητος
Κορίσκου
Κλειτομάχου
Κριτολάου
Κλινίου
Καρνεάδου
Κλεάνθους
Καλλιμάχου
Κριτίου
Κράντορος
Καλλικρατίδου
Λευκίππου
Λουκίου
Λύσιδος
Λύκου
Λύκωνος
Λεωφάνους
Λογγίνου
Μεναίχμου
Μητροκλέους
Μετώπου
Μενεδήμου
Μουσωνίου
Μνησάρχου
Μελίσσου
Μητροδώρου
Μίλωνος
Μοδεράτου
Μαξίμου
Νικολάου
Νουμηνίου
Ναυμαχίου
Ναυκράτους
Νικίου
Νικοστράτου
Ξενοκράτους
Ξενοφάνους
Ὀνάτου
Ὀκέλλου
Ὀνήτορος
Παναχαίου
Πιττακοῦ
Περιάνδρου
Πυθαγόρου
Πλουτάρχου
Πεμπέλου
Πλάτωνος
Παναιτίου
Ποσειδωνίου
Περικτιόνης
Πορφυρίου
Παρμενίδου
Πολέμωνος
Πυθέου
Πώρου
Πολυβίου
Πλωτίνου
Πρωταγόρου
Πυθιάδος
Πύρρωνος
Ῥούφου
Ῥηγίνου
Σόλωνος
Σωτίωνος
Σωσιάδου
Σερήνου
Σωκράτους
Στίλπωνος
Σπευσίππου
Στράτωνος
Σκυθίνου
Σφαίρου
Σελεύκου
Σεβήρου
Τίμωνος
Τιμαίου
Ταύρου
Τιμαγόρου
Τέλητος
Ὑψαίου
Φιλοξένου
Φιλολάου
Φερεκύδου
Φαβωρίνου
Φίντιος
Χίωνος
Χρυσίππου
Χαρώνδου
Χίλωνος
καὶ κυνικῶν δὲ
Ἀντισθένους
Διογένους
Κράτητος
Ἡγησιάνακτος
Ὀνησικρίτου
Μενάνδρου
Μονίμου
Πολυζήλου
Ξανθίππου
Θεομνήστου

Καὶ τῶν μὲν φιλοσόφων, ἐξ ὧν τὴν συλλογὴν ἐποιήσατο, οὗτοι.

ποιηταὶ δὲ
Ἀθηνόδωρος
Ἀναξίλλης
Ἄρχιππος
Ἀπολλωνίδης
Ἀλκιδάμας

Ἀρισταῖος
Ἀντίμαχος
Ἀντιφάνης
Ἀρίσταρχος
Ἀρχίλοχος
Ἀχαιός
Αἰσχύλος
Ἀγάθων
Ἄλεξις
Ἀριστοκράτης
Ἄμφις
Ἀλκαῖος
Ἄρατος
Ἀστυδάμας
Ἀνδρόνικος
Ἀναξανδρίδης
Ἀριστοφάνης
Αράλοχος
Ἀπολλόδωρος
Ἀλέξανδρος
Ἀνακρέων
Ἀξίνικος
Ἀριστοφῶν
Βακχυλίδης
Βίων
Βίοτος
Βάθων
Δίφιλος
Διονύσιος
Δημήτριος
Δικαιογένης
Διόδωρος
Δίκτυς
Εὐθύδαμος
Εὔπολις
Εὔφρων
Ἐρατοσθένης
Ἐπίχαρμος
Εὔηνος
Εὐφορίων
Ἑρμόλοχος
Εὐριπίδης
Ζήνων
Ζηνόδοτος
Ζώπυρος
Ἡσίοδος
Ἡρώδης
Ἡνίοχος
Ἡλιόδωρος
Θεόδεκτος
Θέσπις
Θέογνις
Θεόκριτος
Θελέροφος
Ἰοφῶν
Ἱππόθοος
Ἱππῶναξ
Ἰσίδωρος
Ἱπποθόων
Ἰούλιος
Ἴων
Κλεάνθης
Κλεαίνετος
Καλλίμαχος
Κριτίας
Κλεόβουλος
Κρατῖνος
Καρκίνος
Κερκιδᾶς
Καλλίνικος
Κλεινίας
Κράντωρ
Κλειτόμαχος
Λίνος
Λικύμνιος
Λυκόφρων
Λεωνίδης
Λάων
Μένανδρος
Μύρων
Μοσχίων
Μένιππος
Μόσχος
Μίμνερμος
Μελινὼ
Μητρόδωρος
Μηνόφιλος
Νικόστρατος
Νικόλαος
Νεόφρων
Νικόμαχος
Ναυμάχιος
Νεοπτόλεμος
Ξενοφάνης
Ξέναρχος
Ὅμηρος
Ὀρφεύς
Ὀλυμπιάς
Πίνδαρος
Παρμενείδης
Ποσίδιππος
Παυσανίας
Πολυείδης
Πατροκλεύς
Πείσανδρος
Πανύασις
Πειρίθους
Πομπήιος
Ῥιανός
Σοφοκλῆς
Σωτάδης
Σιμωνίδης
Σωσιφάνης
Σιμύλος
Σωσίθεος
Σκλήριος
Σαπφώ

Σαραπίων
Σωσικράτης
Στασῖνος
Σώπατρος
Σθενίδης
Σουσαρίων
Στησίχορος
Τιμόστρατος
Τιμοκλῆς
Τυρταῖος
Τελέσιλλα
Ὑποβολιμαῖος
Ὑψαῖος
Φιλήτας
Φιλόξενος
Φιλιππίδης
Φρύνιχος
Φιλωνίδης
Φιλήμων
Φωκυλίδης
Φίλιππος
Φοινικίδης
Φιλίσκος
Φερεκράτης
Φανοκλῆς
Φίντυς
Φιλαῖος
Χαιρήμων
Χοίριλος
Χάρης.

Ἀλλὰ καὶ ποιηταί, ὧν χρήσεις τοῖς κεφαλαίοις παρέθηκεν, οὗτοι. ῥήτορες δὲ καὶ ἱστοριογράφοι βασιλεῖς τε καὶ στρατηγοί, καὶ γὰρ ἐκ τούτων μαρτυρίας συνήθροισεν, οἵδε

Ἀριστείδης
Ἀριστοκλῆς
Αἰλιανός
Αἰσχίνης
Ἀγάθων
Ἀντιφῶν
Ἀρχέλαος
Γάιος
Γοργίας
Δημοσθένης
Δημάδης
Δημάρατος
Ἔφορος
Ζώπυρος
Ἡρόδοτος
Ἡγησιάδης
Ἡγήσιος
Θουκυδίδης
Θησεύς
Θεόδωρος
Θράσυλλος
Θεόπομπος
Ἰσοκράτης
Ἰσαῖος
Κορνηλιανός
Καλλισθένης
Κλειτοφῶν
Κτησίας
Λυσίας
Νικίας
Ξενοφῶν
Ὄβριμος
Πολύαινος
Πρόδικος
Πρωταγόρας
Σώστρατος
Τιμαγόρας
Τρόφιμος
Ὑπερείδης
Φιλόστρατος
Χρύσερμος
Ἀλέξανδρος
Ἀγησίλαος
Ἀγαθοκλῆς
Ἀντίγονος
Ἆγις
Ἀγριππῖνος
Ἀναξίλαος
Ἀρχίδαμος
Διονύσιος
Δαρεῖος
Ἐπαμεινώνδας
Εὐδαμίδας
Θεμιστοκλῆς
Ἰφικράτης
Ἵππαρχος
Κότυς
Κλείταρχος
Λυκοῦργος
Λεωνίδης
Λάμαχος
Μαλλίας
Περικλῆς
Πύρρος
Πτολεμαῖος
Σεμίραμις
Σκηπίων
Σκίλλουρος
Τιμόθεος
Φίλιππος
Φωκίων
Φάλαρις
Χάριλλος
Χαρίας
Χάρης

Ἀριστοφάνης
Αἴσωπος
Ἀντιγενίδας
Ἀριστοτέλης
Ἀριστείδης ὁ δίκαιος
Ἀλκμαίων ἰατρός
Ἄντυλλος ἰατρός
Ἀρίμνηστος
Ἀπελλῆς
Βρύσων
Γλαύκων
Γαληνὸς ἰατρός
Δικαίαρχος
Δίων
Διονύσιος
Διοκλῆς ἰατρός
Εὐξίθεος
Ἕρμαρχος
Ἕρμιππος
Ἐρυξίμαχος
Εὐφρανίας
Ἐρασίστρατος ἰατρός
Εὐρυφῶν ἰατρός
Ἐρατοσθένης
Εὔβουλος
Θεόπομπος
Θεόκριτος
Θυμαρίδης
Θύνων
Ἱπποκράτης ἰατρός
Κάτων
Κηφισόδωρος
Κλεόστρατος
Κλειτόμαχος
Λικύμνιος
Μύσων
Μητρόδωρος
Μητροκλῆς
Νικόστρατος
Πραΰσίων
Σιμωνίδης
Σερίφιος
Σωτίων
Σώστρατος
Σπεύσιππος

Ἀλλὰ τὰ μὲν κεφάλαια, οἷς τὰς τῶν παλαιοτέρων ῥήσεις ἥρμοσεν Ἰωάννης ὁ Στοβαῖος, καὶ ἐξ ὧν ἀνδρῶν φιλοσόφων τε καὶ ποιητῶν ῥητόρων τε καὶ βασιλέων καὶ στρατηγῶν, ταύτας συνήθροισε, τοσαῦτα καὶ ἐκ τοσούτων.

Χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς μὲν ἀνεγνωκόσιν αὐτὰ τὰ συντάγματα τῶν ἀνδρῶν πρὸς ἀνάμνησιν, τοῖς δ' οὐκ εἰληφόσι πεῖραν ἐκείνων, ὅτι διὰ συνεχοῦς αὐτῶν μελέτης οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ πολλῶν καὶ καλῶν καὶ ποικίλων νοημάτων εἰ καὶ κεφαλαιώδη μνήμην καρπώσονται· κοινὸν δ' ἀμφοτέροις ἡ τῶν ζητουμένων, ὡς εἰκός, ἀταλαίπωρος καὶ σύντομος εὕρεσις, ἐπειδάν τις ἀπὸ τῶν κεφαλαίων εἰς αὐτὰ τὰ πλάτη ἀναδραμεῖν ἐθελήσειε· καὶ πρὸς ἄλλα δὲ τοῖς ῥητορεύειν καὶ γράφειν σπουδάζουσιν οὐκ ἄχρηστον τὸ βιβλίον.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ. Α.

---

1 Σοφοκλέους Ἐριφύλης.
Ἀρετῆς βέβαιαι δ' εἰσὶν αἱ κτήσεις μόναι.

2 Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης (775).
Οὔ τοι λείψανα τῶν ἀγαθῶν
ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται χρόνος· ἁ δ' ἀρετὰ
καὶ θανοῦσι λάμπει.

3 Εὐριπίδου Οἰδίποδος.
Οὔ τοι νόμισμα λευκὸς ἄργυρος μόνον
καὶ χρυσός ἐστιν, ἀλλὰ χἀρετὴ βροτοῖς
νόμισμα κεῖται πᾶσιν, ᾗ χρῆσθαι χρεών.

4 Εὐριπίδου Τημενιδῶν.
Ἀρετὴ δὲ κἂν θάνῃ τις οὐκ ἀπόλλυται,
ζῇ δ' οὐκ ἔτ' ὄντος σώματος· κακοῖσι δὲ
ἅπαντα φροῦδα συνθανόνθ' ὑπο χθονός.

5 Εὐριπίδου Ἱκετίδων (911).
Αἰσχύνεται δὲ τἀγάθ' ἀσκήσας ἀνὴρ
κακὸς κεκλῆσθαι πᾶς τις· ἡ δ' εὐανδρία
διδακτόν, εἴπερ καὶ βρέφος διδάσκεται

λέγειν ἀκούειν θ' ὧν μάθησιν οὐκ ἔχει.
ἃ δ' ἂν μάθῃ τις, ταῦτα σώζεσθαι φιλεῖ
πρὸς γῆρας. οὕτω παῖδας εὖ παιδεύετε.

6 Οὐκ ἔστιν ἀρετῆς κτῆμα τιμιώτερον.
οὐ γὰρ πέφυκε δοῦλον οὔτε χρημάτων
οὔτ' εὐγενείας οὔτε θωπείας ὄχλου.

6ª Ἀρετὴ δ', ὅσῳ περ μᾶλλον ἂν χρῆσθαι θέλῃς,
τοσῷδε μᾶλλον αὔξεται τελουμένη.

7 Εὐριπίδου.
Ἀρετὴ μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις καλόν.

8 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.
Τρεῖς εἰσὶν ἀρεταὶ τὰς χρεών σ' ἀσκεῖν, τέκνον,
θεούς τε τιμᾶν τούς τε θρέψαντας γονεῖς
νόμους τε κοινοὺς Ἑλλάδος· καὶ ταῦτα δρῶν
κάλλιστον ἕξεις στέφανον εὐκλείας ἀεί.

---

9 Βακχυλίδου.
Εἷς ὅρος, μία βροτοῖσιν ἐστὶν εὐτυχίας ὁδός, | θυμὸν εἴ τις ἔχων ἀπενθῆ δύναται διατελεῖν βίον.

10 Ἴαμβοι.
Ἀνάπαυσίς ἐστι τῶν κακῶν ἀπραξία. | ἃ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε μήθ' ὅρα. | βέλτιόν ἐστι σῶμά γ' ἢ ψυχὴν νοσεῖν. | εὔτακτον εἶναι τἀλλότρια δειπνοῦντα δεῖ. | ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τἀληθῆ λέγειν. | ἐλεύθερον φύλασσε τὸν σαυτοῦ τρόπον. | σαυτὸν φύλαττε τοῖς τρόποις ἐλεύθερον. | ταμεῖον ἀρετῆς ἐστι σωφροσύνη μόνη. | ψυχῆς ἐπιμελοῦ τῆς σεαυτοῦ, καθὰ δύνῃ. | καλὸν φύουσι καρπὸν οἱ σεμνοὶ τρόποι. | καρπὸς δ' ἀγαθός ἐστιν εὔτακτος βίος. | λάβε πρόνοιαν τοῦ προσήκοντος βίου. | μακάριος, ὅστις μακαρίοις ὑπηρετεῖ. | ὅπλον μέγιστόν ἐστιν ἡ 'ρετὴ βροτοῖς.

13 *Φιλιππίδου Ἀνανεούσῃ.*
Ὅταν δ' ἁμαρτάνῃς τι, χαῖρ' ἡττώμενος·
μάλιστα γὰρ οὕτω σώζεται τὸ συμφέρον.

14 *Ἐπιχάρμου.*
Οὐ μετανοεῖν, ἀλλὰ προνοεῖν χρὴ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν.

15 *Πυθαγόρου* (Aur. carm. 9).
Κρατεῖν δὲ ἐθίζεο τῶνδε,
γαστρὸς μὲν πρώτιστα καὶ ὕπνου λαγνείης τε
καὶ θυμοῦ· πρήξεις δ' αἰσχρόν ποτε μήτε μετ' ἄλλου
μήτ' αὐτός· πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτόν.
εἶτα δικαιοσύνην ἄσκει ἔργῳ τε λόγῳ τε.
μήτ' ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἔθιζε·
ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασιν·
χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ ἄλλοτ' ὀλέσθαι.

---

11 Ἴαμβοι. Εἰς ἄνδρας ἀγαθούς.
Ἀνὴρ δὲ χρηστὸς χρηστὸν οὐ μισεῖ ποτέ. | γνώμης γὰρ ἐσθλῆς ἔργα χρηστὰ γίγνεται. | ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρὶ ἐσθλὰ καὶ διδοῖ θεός. | ζήλου τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα, καὶ τὸν σώφρονα. | ἤθους δὲ βάσανός ἐστιν ἀνθρώποις χρόνος.

12 Ἀριστοτέλους ὕμνος εἰς Ἀρετήν.
Ἀρετὰ πολύμοχθε γένει βροτείῳ, | θήραμα κάλλιστον βίῳ. | σᾶς πέρι, παρθένε, μορφᾶς, | καὶ θανεῖν ζηλωτὸς ἐν Ἑλλάδι πότμος, | καὶ πόνους τλῆναι μαλεροὺς ἀκάμαντας. | τοῖον ἐπὶ φρένα βάλλεις | καρπὸν ἐς ἀθάνατον, | χρυσοῦ τε κρείσσονα καὶ γονέων | μαλακαυγητοῖό θ' ὕπνου. | σοῦ δ' ἕνεκ' ἐκ Διὸς Ἡρακλέης, | Λήδας τε κοῦροι πόλλ' ἀνέτλασαν, | ἔργοις ἀναγορεύοντες δύναμιν. | σοῖς δὲ πόθοις Ἀχιλλεὺς | Αἴας τ' Ἀΐδαο δόμους ἦλθον. | σᾶς δ' ἕνεκεν φιλίου μορφᾶς | Ἀταρνέως ἔντροφος | ἀελίου χήρωσεν αὐγάς. | τοὶ γὰρ ἀοίδιμος ἔργοις, | ἀθάνατοί τε μιν αὐξήσουσι | Μοῦσαι, Μναμοσύνας θύγατρες, | Διὸς ξενίου σέβας αὔξουσαι.

16 *Θεόγνιδος* (315).

Πολλοὶ μὲν πλουτοῦσι κακοί, ἀγαθοὶ δὲ πένονται.
ἀλλ᾽ ἡμεῖς τούτοις οὐ διαμειψόμεθα
τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον· ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδον ἀεί,
χρήματα δ᾽ ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.

17 *Ἡσιόδου* (Op. 287).

Τῆς δ᾽ ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ᾽ αὐτήν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ᾽ εἰς ἄκρον ἵκηται,
ῥηϊδίη δ᾽ ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

18 *Ἀριστοτέλους περὶ ἀρετῆς.*

Ἐπαινετὰ μέν ἐστι τὰ καλά, ψεκτὰ δὲ τὰ αἰσχρά· καὶ τῶν μὲν καλῶν ἡγοῦνται αἱ ἀρεταί, τῶν δὲ αἰσχρῶν αἱ κακίαι. ἐπαινετὰ δέ ἐστι καὶ τὰ αἴτια τῶν ἀρετῶν, καὶ τὰ παρεπόμενα ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τὰ γινόμενα ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν, ψεκτὰ δὲ τὰ ἐναντία. τριμεροῦς δὲ τῆς ψυχῆς λαμβανομένης κατὰ Πλάτωνα, τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἀρετή ἐστιν ἡ φρόνησις, τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἥ τε πραότης καὶ ἡ ἀνδρία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἥ τε σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια, ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἥ τε δικαιοσύνη καὶ ἡ ἐλευθεριότης καὶ ἡ μεγαλοψυχία. κακία δὲ τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἡ ἀφροσύνη, τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἥ τε ὀργιλότης καὶ ἡ δειλία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἥ τε ἀκολασία καὶ ἡ ἀκρασία· ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ ἀνελευθερία καὶ ἡ μικροψυχία.

ἔστι δὲ φρόνησις μὲν ἀρετὴ τοῦ λογιστικοῦ, παρασκευαστικὴ τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν τεινόντων.

πραότης δ᾽ ἐστὶν ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ᾽ ἣν ὑπὸ ὀργῆς γίνονται δυσκίνητοι.

ἀνδρία δέ ἐστιν ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν δυσέκπληκτοί εἰσιν ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον.

σωφροσύνη δέ ἐστιν ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν ἀνόρεκτοι γίνονται τῶν περὶ τὰς ἀπολαύσεις φαύλων ἡδονῶν.

ἐγκράτεια δέ ἐστιν ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν κατέχουσι τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμῶσαν ἐπὶ τὰς φαύλας ἡδονάς.

δικαιοσύνη δέ ἐστιν ἀρετὴ ψυχῆς, διανεμητικὴ τῶν κατ' ἀξίαν.

ἐλευθεριότης δέ ἐστιν ἀρετὴ ψυχῆς εὐδάπανος εἰς τὰ καλά.

μεγαλοψυχία δέ ἐστιν ἀρετὴ ψυχῆς, καθ' ἣν δύναται φέρειν εὐτυχίαν καὶ δυστυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

ἀφροσύνη δέ ἐστι κακία τοῦ λογιστικοῦ, αἰτία τοῦ ζῆν κακῶς.

ὀργιλότης δέ ἐστι κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν εὐκίνητοι γίνονται πρὸς ὀργήν.

δειλία δὲ κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν ἐκπλήττονται ὑπὸ φόβων καὶ μάλιστα τῶν περὶ θάνατον.

ἀκολασία δέ ἐστι κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν ὀρεκτικοὶ γίνονται τῶν περὶ τὰς ἀπολαύσεις φαύλων ἡδονῶν.

ἀκρασία δέ ἐστι κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν αἱροῦνται τὰς φαύλας ἡδονὰς κωλύοντος τοῦ λογισμοῦ.

ἀδικία δέ ἐστι κακία ψυχῆς, καθ' ἣν πλεονεκτικοὶ γίνονται παρὰ τὴν ἀξίαν.

ἀνελευθερία δέ ἐστι κακία ψυχῆς, καθ' ἣν αἱρετικοὶ γίνονται κέρδους αἰσχροῦ.

μικροψυχία δέ ἐστι κακία ψυχῆς, καθ' ἣν ἀδύνα-

τοί εἰσι φέρειν καὶ εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

ἔργα δὲ τῆς φρονήσεώς ἐστι τὸ εὖ βουλεύεσθαι, τὸ κρῖναι τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ αἱρετὰ καὶ φευκτά, τὸ χρῆσθαι καλῶς πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς, τὸ ὁμιλῆσαι ὀρθῶς, τὸ συνιδεῖν τοὺς καιρούς, τὸ ἀγχινόως χρῆσθαι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, τὸ ἐμπειρίαν ἔχειν τῶν χρησίμων πάντων. μνήμη δὲ καὶ ἐμπειρία καὶ ἀγχίνοια καὶ δεξιότης καὶ εὐβουλία ἤτοι ἀπὸ φρονήσεως ἕκαστον αὐτῶν ἐστιν ἢ παρέπεται τῇ φρονήσει. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν οἷον συναίτια τῆς φρονήσεως, καθάπερ ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ μνήμη, τὰ δὲ οἷον μέρη, οἷον εὐβουλία τε καὶ ἀγχίνοια.

πραότητος δέ ἐστι τὸ δύνασθαι φέρειν μετρίως ἐγκλήματα καὶ ὀλιγωρίας [μετρίας], καὶ τὸ μὴ ταχέως ὁρμᾶν ἐπὶ τὰς τιμωρίας, καὶ δυσκίνητον εἶναι πρὸς τὰς ὀργάς, ἄπικρον δὲ τῷ ἤθει καὶ ἀφιλόνεικον ἔχοντα τὸ ἠρεμαῖον ἐν τῇ ψυχῇ καὶ στάσιμον.

ἀνδρίας δέ ἐστι τὸ δυσέκπληκτον εἶναι ὑπὸ φόβων τῶν περὶ τὸν θάνατον, καὶ τὸ εὐθαρσῆ εἶναι ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ εὔτολμον πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸ μᾶλλον αἱρεῖσθαι τεθνάναι καλῶς ἢ αἰσχρῶς σωθῆναι, καὶ τὸ νίκης αἴτιον εἶναι. ἔστι δὲ ἀνδρίας καὶ τὸ πονεῖν καὶ τὸ καρτερεῖν καὶ προαιρεῖσθαι καὶ δύνασθαι ἀνδραγαθίζεσθαι. παρέπεται δὲ τῇ ἀνδρίᾳ ἡ εὐτολμία καὶ ἡ εὐψυχία καὶ τὸ θάρσος, ἔτι δὲ ἥ τε φιλοπονία καὶ ἡ καρτερία.

σωφροσύνης δέ ἐστι τὸ μὴ θαυμάζειν τὰς ἀπολαύσεις τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, τὸ εἶναι πάσης ἀπολαύσεως αἰσχρᾶς ἡδονῆς ἀνόρεκτον καὶ τὸ φοβεῖσθαι τὴν ἀδοξίαν καὶ τὸ τετάχθαι περὶ τὸν βίον ὁμοίως ἔν

τε μικροῖς καὶ μεγάλοις. παρέπεται δὲ τῇ σωφροσύνῃ εὐταξία κοσμιότης αἰδὼς εὐλάβεια.

ἐγκρατείας δέ ἐστι τὸ δύνασθαι κατασχεῖν τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμῶσαν ἐπὶ φαύλας ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις, καὶ τὸ καρτερεῖν καὶ τὸ ὑπομενετικὸν εἶναι τῆς κατὰ φύσιν ἐνδείας τε καὶ λύπης.

δικαιοσύνης δέ ἐστι τὸ διανεμητικὸν εἶναι τοῦ κατ' ἀξίαν, τὸ σώζειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ νόμιμα, τὸ σώζειν τοὺς γεγραμμένους νόμους, τὸ ἀληθεύειν ἐν τῷ διαφέροντι, τὸ διαφυλάττειν τὰς ὁμολογίας. ἔστι δὲ πρῶτα τῶν δικαίων τὰ πρὸς τοὺς θεούς, εἶτα πρὸς δαίμονας, εἶτα πρὸς πατρίδα καὶ γονεῖς, εἶτα πρὸς τοὺς κατοιχομένους· ἐν οἷς ἐστι καὶ εὐσέβεια, ἤτοι μέρος οὖσα τῆς δικαιοσύνης ἢ παρακολουθοῦσα. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ἡ ὁσιότης καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ μισοπονηρία.

ἐλευθεριότητος δέ ἐστι τὸ προετικὸν εἶναι χρημάτων εἰς τὰ ἐπαινετά, καὶ τὸ ἐπιδαψιλεῖν ἐπὶ τὸ εἰς δέοντα ἀναλωθῆναι, καὶ τὸ βοηθητικὸν εἶναι ἐν τῷ διαφόρῳ, καὶ τὸ φιλάνθρωπον, καὶ τὸ μὴ λαβεῖν ὅθεν μὴ δεῖ, καὶ ὅθεν δεῖ λαβεῖν. ἔστι δὲ ὁ ἐλευθέριος καὶ περὶ ἐσθῆτα καθάρειος καὶ περὶ οἴκησιν, κατασκευαστικός τε ὢν τῶν περιττῶν καὶ καλῶν καὶ διαγωγὴν ἐχόντων ἡδεῖαν ἄνευ τοῦ λυσιτελοῦντος, καὶ θρεπτικὸς τῶν ζώων τῶν ἴδιόν τι ἐχόντων ἢ θαυμαστόν. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἐλευθεριότητι ἡ τοῦ ἤθους ὑγρότης, καὶ εὐαγωγία καὶ φιλανθρωπία καὶ τὸ εἶναι ἐλεητικὸν καὶ φιλόφιλον καὶ φιλόξενον καὶ φιλόκαλον.

μεγαλοψυχίας δέ ἐστι τὸ καλῶς ἐνεγκεῖν καὶ εὐψύχως καὶ ἀτυχίαν καὶ εὐτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὸ μὴ θαυμάζειν μήτε τρυφὴν μήτε θεραπείαν μήτε ἐξουσίαν μήτε τὰς νίκας τὰς ἐναγωνίους,

ἔχειν δέ τι βάθος τῆς ψυχῆς καὶ μέγεθος. ἔστι δὲ ὁ μεγαλόψυχος οὐδὲ τὸ ζῆν περὶ πολλοῦ ποιούμενος οὐδὲ φιλόζωος, ἁπλοῦς δὲ τῷ ἤθει καὶ γενναῖος καὶ ἀδικεῖσθαι δυνάμενος καὶ οὐ τιμωρητικός. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἁπλότης καὶ γενναιότης καὶ ἀλήθεια.

ἀφροσύνης δέ ἐστι τὸ κρῖναι κακῶς τὰ πράγματα, τὸ βουλεύεσθαι κακῶς, τὸ ὁμιλῆσαι κακῶς, τὸ χρῆσθαι κακῶς τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς, τὸ ψευδῶς δοξάζειν περὶ τῶν εἰς τὸν βίον ἀγαθῶν καὶ καλῶν. παρακολουθεῖ δὲ τῇ ἀφροσύνῃ ἀπειρία ἀμαθία ἀκρασία ἐπαριστερότης ἀμνημοσύνη.

ὀργιλότητος δέ ἐστιν εἴδη τρία, ἀκροχολία πικρία βαρυθυμία. ἔστι δὲ τοῦ ὀργίλου τὸ μὴ δύνασθαι φέρειν μήτε τὰς μικρὰς ὀλιγωρίας μήτε τὰς ἐλαττώσεις, εἶναι δὲ κολαστικὸν καὶ ἄγριον καὶ εὐκίνητον πρὸς ὀργὴν καὶ ὑπὸ λόγου καὶ ἔργου τοῦ τυχόντος. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ὀργιλότητι τὸ πάροξυ τοῦ ἤθους καὶ εὐμετάβολον καὶ ἡ πικρολογία καὶ ἡ μεταμέλεια καὶ τὸ ἐπὶ μικροῖς λυπεῖσθαι καὶ ἥδεσθαι, καὶ ταῦτα πάσχειν ταχέως καὶ παρὰ βραχὺν καιρόν.

δειλίας δέ ἐστι τὸ ὑπὸ τῶν τυχόντων φόβων εὐκίνητον εἶναι καὶ μάλιστα τῶν περὶ θάνατον καὶ τὰς σωματικὰς πηρώσεις, καὶ τὸ ὑπολαβεῖν κρεῖττον εἶναι ὁπωσοῦν σωθῆναι ἢ τελευτῆσαι καλῶς. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δειλίᾳ μαλακία ἀνανδρία φιλοψυχία καὶ ἀπονία· ὕπεστι δέ τις καὶ εὐλάβεια καὶ τὸ ἀφιλόνεικον τοῦ ἤθους.

ἀκολασίας δέ ἐστι τὸ αἱρεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν τῶν βλαβερῶν καὶ αἰσχρῶν, καὶ ὑπολαμβάνειν εὐδαιμονεῖν μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ζῶντας, καὶ φιλόγελων εἶναι καὶ φιλοσκώ-

πτην καὶ φιλευτράπελον, καὶ ῥᾳδιουργὸν εἶναι ἐν τοῖς λόγοις καὶ ἐν τοῖς ἔργοις. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκολασίᾳ ἀταξία ἀναίδεια ἀκοσμία τρυφὴ ῥᾳθυμία ἀμέλεια ὀλιγωρία ἔκλυσις.

ἀκρασίας δέ ἐστι τὸ κωλύοντος τοῦ λογισμοῦ τὰς ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν αἱρεῖσθαι καὶ τὸ ὑπολαμβάνοντα κρεῖττον εἶναι μὴ μετασχεῖν αὐτῶν, μετέχειν δὲ μηδὲν ἧττον, καὶ τὸ οἴεσθαι μὲν δεῖν πράττειν καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ συμφέροντα, ἀφίστασθαι δὲ αὐτῶν διὰ τὰς ἡδονάς. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκρασίᾳ μαλακία μεταμέλεια καὶ τὰ πλεῖστα τὰ αὐτὰ ἃ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ.

ἀδικίας δέ ἐστιν εἴδη τρία, ἀσέβεια πλεονεξία ὕβρις. ἀσέβεια μὲν ἡ περὶ θεοὺς πλημμέλεια καὶ περὶ δαίμονας καὶ τοὺς κατοιχομένους καὶ περὶ γονεῖς καὶ πατρίδα, πλεονεξία δὲ ἡ περὶ τὰ συμβόλαια παρὰ τὴν ἀξίαν αἱρουμένη τὸ διάφορον, ὕβρις δὲ καθ' ἣν τὰς ἡδονὰς αὑτοῖς παρασκευάζουσιν, εἰς ὄνειδος ἄγοντες ἑτέρους. ὅθεν καὶ Εὔηνος περὶ αὐτῆς λέγει

ἥτις κερδαίνουσ' οὐδὲν ὅμως ἀδικεῖ.

ἔστι δὲ ἀδικίας τὸ παραβαίνειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ νόμιμα, τὸ ἀπειθεῖν τοῖς νόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι, τὸ ψεύδεσθαι, τὸ ἐπιορκεῖν, τὸ παραβαίνειν τὰς ὁμολογίας καὶ τὰς πίστεις. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀδικίᾳ συκοφαντία ἀλαζονεία ἀφιλανθρωπία προσποίησις κακοήθεια πανουργία.

ἀνελευθερίας δέ ἐστιν εἴδη τρία, αἰσχροκέρδεια φειδωλία κιμβικία. ἔστι δὲ αἰσχροκέρδεια μὲν καθ' ἣν κερδαίνειν ζητοῦσι πανταχόθεν καὶ τὸ κέρδος τῆς αἰσχύνης περὶ πλείονος ποιοῦνται, φειδωλία δὲ καθ' ἣν ἀδάπανοι γίνονται τῶν χρημάτων εἰς τὸ δέον, κιμβικία δέ ἐστι καθ' ἣν δαπανῶσι μὲν κατὰ μικρὸν δὲ

καὶ κακῶς καὶ πλείω βλάπτονται, τῷ μὴ κατὰ καιρὸν ποιεῖσθαι τὸ διάφορον. ἔστι δὲ τῆς ἀνελευθερίας τὸ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι χρήματα, καὶ τὸ μηδὲν ὄνειδος ἡγεῖσθαι τῶν ποιούντων κέρδος, καὶ βίος θητικὸς καὶ δουλοπρεπὴς καὶ ῥυπαρὸς καὶ φιλοτιμίας καὶ ἐλευθερίας ἀλλότριος. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀνελευθερίᾳ μικρολογία βαρυθυμία μικροψυχία ταπεινότης ἀμετρία ἀγένεια μισανθρωπία.

μικροψυχίας δέ ἐστι τὸ μήτε τιμὴν μήτε ἀτιμίαν μήτε εὐτυχίαν μήτε ἀτυχίαν δύνασθαι φέρειν, ἀλλὰ τιμώμενον μὲν ἀναχαυνοῦσθαι καὶ μικρὰ εὐτυχήσαντα ἐξαίρεσθαι, ἀτιμίαν δὲ μηδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐνεγκεῖν δύνασθαι, ἀπότευγμα δὲ ὁτιοῦν ἀτυχίαν κρίνειν μεγάλην, ὀδύρεσθαι δὲ ἐπὶ πᾶσι καὶ δυσφορεῖν. ἔτι δὲ καὶ τοιοῦτός ἐστιν ὁ μικρόψυχος οἷος πάντα τὰ ὀλιγωρήματα καλεῖν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὰ δι' ἄγνοιαν ἢ λήθην ἢ ἄνοιαν γινόμενα. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μικροψυχίᾳ μικρολογία μεμψιμοιρία δυσελπιστία ταπεινότης.

καθόλου δὲ τῆς μὲν ἀρετῆς ἐστι τὸ ποιεῖν σπουδαίαν τὴν διάθεσιν περὶ τὴν ψυχὴν ἠρεμαίαις καὶ τεταγμέναις κινήσεσι χρωμένην καὶ συμφωνοῦσαν κατὰ πάντα τὰ μέρη· διὸ καὶ δοκεῖ παράδειγμα πολιτείας ἀγαθῆς εἶναι σπουδαίας ψυχῆς διάθεσις. ἔστι δὲ τῆς ἀρετῆς τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἀξίους, καὶ τὸ φιλεῖν τοὺς ἀγαθούς, καὶ τὸ μισεῖν τοὺς κακούς, καὶ τὸ μήτε κολαστικὸν εἶναι μήτε τιμωρητικόν, ἀλλὰ προσηνῆ καὶ εὐμενικὸν καὶ συγγνωμονικόν. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀρετῇ χρηστότης ἐπιείκεια εὐγνωμοσύνη ἐλπὶς ἀγαθὴ μνήμη ἀγαθή· ἔτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα, φιλοίκειον εἶναι καὶ φιλόφιλον καὶ φιλεταῖρον καὶ φιλόξενον καὶ φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον, ἃ δὴ πάντα τῶν ἐπαινου-

μένων ἐστί· τῆς δὲ κακίας ἐστὶ τὰ ἐναντία, καὶ παρακολουθεῖ τὰ ἐναντία αὐτῇ. πάντα δὲ τὰ τῆς κακίας καὶ τὰ ἀκολουθοῦντα αὐτῇ τῶν ψεγομένων ἐστί.

19 Πυθαγόρου.
Ἄγρυπνος ἔσο κατὰ νοῦν· συγγενὴς γὰρ τοῦ ἀληθινοῦ θανάτου ὁ περὶ τοῦτον ὕπνος.

20 Ἃ μὴ δεῖ ποιεῖν, μηδὲ ὑπονοοῦ ποιεῖν.

21 Ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμενοῦντας.

22 Πυθαγόρου.
Ἰσχύειν τῇ ψυχῇ αἱροῦ μᾶλλον ἢ τῷ σώματι.

23 Πέπεισο μὴ εἶναι σὸν κτῆμα ὅ περ μὴ ἐντὸς διανοίας ἔχεις.

24 Πρᾶττε μεγάλα μὴ ὑπισχνούμενος μεγάλα.

25 Τέκνα μάθε τίκτειν οὐ τὰ γηροβοσκήσοντα τὸ σῶμα, τὰ δὲ τὴν ψυχὴν θρέψοντα τῇ ἀϊδίῳ τροφῇ.

26 Τὰ ἐπίπονα τῶν ἡδέων μᾶλλον ἡγοῦ συντελεῖν εἰς ἀρετήν.

27 Χαλεπὸν πολλὰς ὁδοὺς ἅμα τοῦ βίου βαδίζειν.

28 Ψυχῆς πᾶν πάθος εἰς σωτηρίαν αὐτῆς πολεμιώτατον.

29 Πυθαγόρου.
Πυθαγόρας ἔφη ὅτι χρὴ βίον αἱρεῖσθαι τὸν ἄριστον, ἡδὺν γὰρ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. πλοῦτος ἀσθενὴς ἄγκυρα, δόξα ἔτι ἀσθενεστέρα· τὸ σῶμα ὁμοίως, αἱ ἀρχαί, αἱ τιμαί· πάντα ταῦτα ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατα. τίνες οὖν ἄγκυραι δυναταί; φρόνησις μεγαλοψυχία ἀνδρεία· ταύτας οὐδεὶς χειμὼν σαλεύει.

οὗτος θεοῦ νόμος, ἀρετὴν εἶναι τὸ ἰσχυρὸν καὶ βέβαιον μόνον, τὰ δ' ἄλλα λῆρον.

30 Ἀντισθένους.

Οὔτε συμπόσιον χωρὶς ὁμιλίας οὔτε πλοῦτος χωρὶς ἀρετῆς ἡδονὴν ἔχει.

31 Φωκίωνος.

Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμὸν οὔτε ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον.

32 Διογένους.

Πυνθανομένου τινὸς πῶς ἄν τις ἑαυτοῦ διδάσκαλος γένοιτο; "εἰ ὑπὲρ ὧν ἐπιτιμᾷ τοῖς ἄλλοις" ἔφη "καὶ ἑαυτῷ ἐπιτιμῴη μάλιστα."

33 Σωκράτους.

Τοῦ βίου καθάπερ ἀγάλματος πάντα τὰ μέρη καλὰ εἶναι δεῖ.

34 Ἀνδριὰς μὲν ἐπὶ βάσεως, σπουδαῖος δὲ ἀνὴρ ἐπὶ καλῆς προαιρέσεως ἑστὼς ἀμετακίνητος ὀφείλει εἶναι.

35 Τὸν λιβανωτὸν τοῖς θεοῖς, τὸν δὲ ἔπαινον τοῖς ἀγαθοῖς ἀπονέμειν δεῖ.

36 Ἀπολογεῖσθαι μὲν γὰρ χρὴ ὑπὲρ τῶν ἀδίκως περὶ τὸ ἀδικεῖν αἰτίαν ἐχόντων, ἐπαινεῖν δὲ τοὺς ἐπ' ἀγαθῷ τινι διαφέροντας.

37 Σωκράτους.

Οὔτε ἵππος εὐγενὴς κρίνοιτ' ἂν ὁ πολυτελῆ σκευὴν ἔχων ἀλλ' ὁ τῇ φύσει λαμπρός, οὔτε ἀνὴρ σπουδαῖος ὁ πολύτιμον οὐσίαν κεκτημένος ἀλλ' ὁ τὴν ψυχὴν γενναῖος.

38 Τοῦ σοφοῦ στόματος ἀνοιχθέντος καθάπερ ἱεροῦ τὰ τῆς ψυχῆς καλὰ βλέπεται ὥσπερ ἀγάλματα.

39 *Δημοκρίτου.*

Ἀνθρώποισι ἁρμόδιον ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος ποιέεσθαι λόγον. ψυχὴ μὲν γὰρ τελεωτάτη σκήνεος μοχθηρίην ὀρθοῖ, σκήνεος δὲ ἰσχὺς ἄνευ λογισμοῦ ψυχὴν οὐδέν τι ἀμείνω τίθησι.

40. *Δημοκρίτου.*

Ἀνθρώποισι γὰρ εὐθυμίη γίνεται μετριότητι τέρψιος καὶ βίου συμμετρίῃ, τὰ δὲ λείποντα καὶ ὑπερβάλλοντα μεταπίπτειν τε φιλέει καὶ μεγάλας κινήσιας ἐμποιέειν τῇ ψυχῇ. αἱ δ' ἐκ μεγάλων διαστημάτων κινεόμεναι τῶν ψυχέων, οὔτε εὐσταθέες εἰσὶ οὔτε εὔθυμοι. ἐπὶ τοῖσι δυνατοῖσι ὦν δεῖ ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοῖσι παρεοῦσι ἀρκέεσθαι, τῶν μὲν ζηλουμένων καὶ θωυμαζομένων ὀλίγην μνήμην ἔχοντα καὶ τῇ διανοίῃ μὴ προσεδρεύοντα, τῶν δὲ ταλαιπωρεόντων τοὺς βίους θεωρέειν, ἐννοεύμενον ἃ πάσχουσι κάρτα, ὅκως ἂν τὰ παρεόντα σοι καὶ ὑπάρχοντα μεγάλα καὶ ζηλωτὰ φαίνηται καὶ μηκέτι πλειόνων ἐπιθυμέοντι συμβαίνῃ κακοπαθέειν τῇ ψυχῇ. ὁ γὰρ θωυμάζων τοὺς ἔχοντας καὶ μακαριζομένους ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῇ μνήμῃ πᾶσαν ὥρην προσεδρεύων, ἀεὶ ἐπικαινουργέειν ἀναγκάζεται καὶ ἐπιβάλλεσθαι δι' ἐπιθυμίην τοῦ τι πρήσσειν ἀνήκεστον ὧν νόμοι κωλύουσιν. διόπερ τὰ μὲν μὴ δίζησθαι χρεών, ἐπὶ δὲ τοῖσι εὐθυμέεσθαι χρεὼν παραβάλλοντα τὸν ἑωυτοῦ βίον πρὸς τὸν τῶν φαυλότερον πρησσόντων, καὶ μακαρίζειν ἑωυτόν, ἐνθυμεύμενον ἃ πάσχουσι καὶ ὅκως αὐτέων βέλτιον πρήσσει τε καὶ διάγει. ταύτης γὰρ ἐχόμενος τῆς γνώμης εὐθυμότερόν τε διάξεις καὶ οὐκ ὀλίγας κῆρας ἐν τῷ βίῳ διώσεαι, φθόνον καὶ ζῆλον καὶ δυσμενίην.

41 *Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι* (39 b).

Μὴ τὴν κακίαν οἴεσθε μᾶλλον τῆς ἀρετῆς ὠφελεῖν, τὸ δ' ὄνομα ἀτυχέστερον ἔχειν· ἀλλ' οἵων περ ὀνομάτων ἕκαστα τῶν πραγμάτων τετύχηκε, τοιαύτας ἡγεῖσθε καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἶναι.

---

42 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.*

Τῆς ἀρετῆς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι.

43 *Ἐν ταυτῷ.*

Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις, οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δ' εὐγενείας ἐστίν, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστῶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη.

44 *Ἰσοκράτους Παναθηναϊκοῦ.*

Τίνας οὖν καλῶ πεπαιδευμένους; ἐπεὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς δυνάμεις ἀποδοκιμάζω. πρῶτον μὲν τοὺς καλῶς χρωμένους τοῖς πράγμασι τοῖς κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην προσπίπτουσι, καὶ τὴν δόξαν ἐπιτυχῆ τῶν καιρῶν ἔχοντας, καὶ δυναμένην ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ στοχάζεσθαι τοῦ συμφέροντος· ἔπειτα τοὺς πρεπόντως καὶ δικαίως ὁμιλοῦντας τοῖς ἀεὶ πλησιάζουσι· καὶ τὰς μὲν τῶν ἄλλων ἀηδίας καὶ βαρύτητας εὐκόλως καὶ ῥᾳδίως φέροντας, σφᾶς δὲ αὐτοὺς ὡς δυνατὸν ἐλαφροτάτους καὶ μετριωτάτους τοῖς συνοῦσι παρέχοντας· ἔτι τοὺς μὲν τῶν ἡδονῶν ἀεὶ κρατοῦντας, τῶν δὲ συμφορῶν μὴ λίαν ἡττωμένους, ἀλλ' ἀνδρωδῶς ἐν αὐταῖς διακειμένους, καὶ τῆς φύσεως ἀξίους ἧς μετέχοντες τυγχάνομεν· τέταρτον, ὅπερ μέγιστον, μὴ διαφθειρομένους ὑπὸ τῶν εὐπραγιῶν μηδ' ἐξισταμένους αὐτῶν μηδὲ ὑπερηφάνους γιγνομένους, ἀλλ' ἐμμένοντας τῇ τάξει τῶν εὖ φρονούντων, καὶ μὴ μᾶλλον χαίροντας τοῖς διὰ τύχην ὑπάρξασιν ἀγαθοῖς ἢ τοῖς διὰ τὴν αὐτῶν φύσιν καὶ φρόνησιν ἐξ ἀρχῆς γιγνομένοις. τοὺς δὲ μὴ μόνον πρὸς ἓν τούτων ἀλλὰ πρὸς ἅπαντα ταῦτα τὴν ἕξιν τῆς ψυχῆς εὐάρμοστον ἔχοντας, τούτους φημὶ φρονίμους εἶναι καὶ τελείους ἄνδρας καὶ πάσας ἔχειν τὰς ἀρετάς.

45 *Ἰσοκράτους.*

Ἰσοκράτης εἶπεν ὅτι τὸν χρηστὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα δεῖ τῶν μὲν προγεγενημένων μεμνῆσθαι, τὰ δὲ ἐνεστῶτα πράττειν, περὶ δὲ τῶν μελλόντων φυλάττεσθαι.

46 *Ἐπικτήτου.*

Ὁ τύχῃ βίος συμπεπλεγμένος ἔοικε χειμάρρῳ ποταμῷ· καὶ γὰρ ταραχώδης καὶ ἰλύος ἀνάμεστος καὶ δυσέμβατος καὶ τυραννικὸς καὶ πολύηχος καὶ ὀλιγοχρόνιος.

47 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ψυχὴ ὁμιλοῦσα ἀρετῇ ἔοικεν ἀενάῳ πηγῇ· καὶ γὰρ καθαρὸν καὶ ἀτάραχον καὶ πότιμον καὶ νόστιμον καὶ κοινωνικὸν καὶ πλούσιον καὶ ἀβλαβὲς καὶ ἀνώλεθρον.

48 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Εἰ βούλει ἀγαθὸς εἶναι, πρῶτον πίστευσον ὅτι κακὸς εἶ.

49 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Βέλτιον ὀλιγάκις πλημμελεῖν ὁμολογοῦντα σωφρονεῖν πλεονάκις ἢ ὀλιγάκις ἁμαρτεῖν λέγοντα πλημμελεῖν πολλάκις.

50 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Κόλαζε τὰ πάθη, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν τιμωρῇ.

51 *Μὴ οὕτω τὸ τῆς δόξης αἰσχύνου ὡς τὸ ἐκ τῆς ἀληθείας ἀπόφευγε.*

52 *Εἰ βούλει καλῶς ἀκούειν, μάθε καλῶς λέγειν, μαθὼν δὲ καλῶς λέγειν, πειρῶ καλῶς πράττειν, καὶ οὕτω καρπώσῃ τὸ καλῶς ἀκούειν.*

53 *Τοῦ αὐτοῦ Ἐγχειριδίου* (c. 42).

Ὅταν τις κακῶς τι ποιῇ ἢ κακῶς τι λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος ποιεῖ. τί οὖν; ἀκολουθήσει τῷ σοι φαινομένῳ ἢ τῷ αὐτῷ; ἀλλὰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται· τίς οὖν ἐξηπάτηται; ἐκεῖνος. τίς οὖν βέβλαπται; ὁ ἐξηπατημένος. καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον ἐάν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, οὐ τὸ συμπεπλεγμένον βλάπτεται, ἀλλ' ὁ ὑπολαβών.

54 Ἐλευθερία καὶ δουλεία τὸ μὲν ἀρετῆς ὄνομα τὸ δὲ κακίας, ἄμφω δὲ προαιρέσεως ἔργα. οἷς δὲ προαίρεσις οὐ κοινωνεῖ, τούτων ψαύει μὲν οὐδέτερον· ψυχὴ δὲ δεσπόζειν εἴωθε σώματος καὶ ὅσα τῶν ἀμφὶ σῶμα προαιρέσεως ἀκοινώνητα. οὐδεὶς γὰρ δοῦλος τὴν προαίρεσιν ὑπάρχων ἐλεύθερος.

55 Κακὸς δεσμὸς σώματος μὲν τύχη ψυχῆς δὲ κακία. ὁ μὲν γὰρ τὸ σῶμα λελυμένος τὴν δὲ ψυχὴν δεδεμένος, δοῦλος· ὁ δ' αὖ τὸ σῶμα δεδεμένος τὴν δὲ ψυχὴν λελυμένος, ἐλεύθερος.

56 Τὸν μὲν τοῦ σώματος δεσμὸν λύει καὶ φύσις διὰ θανάτου καὶ κακία διὰ χρημάτων, τὸν δὲ τῆς ψυχῆς ἀρετὴ διὰ μαθήσεως καὶ ἐμπειρίας καὶ ἀσκήσεως.

57 Εἰ βούλει ἀταράχως καὶ εὐαρέστως ζῆν, πειρῶ τοὺς συνοικοῦντάς σοι πάντας ἀγαθοὺς ἔχειν. ἕξεις δὲ ἀγαθούς, εἰ τοὺς μὲν ἑκόντας παιδεύοις τοὺς δὲ ἄκοντας ἀπολύοις. συμφεύξεται γὰρ τοῖς φυγοῦσιν ἡ μοχθηρία ἅμα καὶ ἡ κακία, συνυπολειφθήσεται δὲ τοῖς συμμένουσί σοι ἡ χρηστότης καὶ ἡ ἐλευθερία.

58 *Ἐκ τῶν Ἰαμβλίχου* (Protr. 2 p. 14).

Ψυχῇ ζῶντας ἡμᾶς τῇ ταύτης ἀρετῇ ῥητέον εὖ ζῆν, ὡς ὀφθαλμοῖς ὁρῶντας τῇ τούτων ἀρετῇ καλῶς ὁρᾶν.

59 *Τοῦ αὐτοῦ προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων* (ib. p. 16).

Καθάπερ εἰς ἄσυλον τέμενος τὴν ἀρετὴν ὁρμητέον, ὅπως εἰς μηδεμίαν ἀγεννῆ τύχης ὕβριν ὦμεν ἔκδοτοι.

60 *Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Σωκράτην περὶ ἀρετῆς.*

Ψυχῆς μὲν οὖν ἂν εἴη ἀρετὴ τελεότης καὶ εὐμετρία τῆς ζωῆς, λόγου τε καὶ νοῦ καὶ διανοήσεως ἡ ἀκροτάτη καὶ καθαρωτάτη ἐνέργεια. τὰ δὲ ἔργα τῆς ἀρετῆς ἀγαθοειδῆ, κάλλιστα, νοερά, σπουδαῖα, πλήρη μεσότητος, εὐκαιρίας μετέχοντα, προηγούμενα, τέλους ἀρίστου στοχαζόμενα, χαρίεντα, ὅτι μάλιστα θεωρείσθω.

62 *Περικτιόνης Πυθαγορείας περὶ σοφίας.*

Γέγονε δὲ καὶ συνέστα ὁ ἄνθρωπος ποττὸ θεωρῆσαι τὸν λόγον τᾶς τῶν ὅλων φύσιος καὶ τᾶς σοφίας· ἔργον ἐστὶν αὐτῷ τούτῳ κτήσασθαι καὶ θεωρῆσαι τὰν τῶν ἐόντων φρόνασιν.

63 *Ἐν ταυτῷ.*

Γαμετρία μὲν ὦν καὶ ἀριθμητικὰ καὶ τἄλλα τὰ θεωρητικὰ καὶ ἐπισταμονικὰ περί τινα τῶν ἐόντων κατασχολέονται, ἁ δὲ σοφία περὶ πάντα τὰ γένη τῶν ἐόντων. οὕτως γὰρ ἔχει σοφία περὶ πάντα τὰ ἐόντα, ὡς ὄψις περὶ πάντα τὰ ὁρατά, καὶ ἀκοὰ περὶ πάντα τὰ ἀκουστά. τὰ δὲ συμβεβακότα τοῖς ἐοῦσιν ἃ μὲν

---

61 *Ἀγαπητοῦ πρὸς Ἰουστινιανόν.*

Σπούδαζε διαπαντός, καὶ ὥσπερ οἱ τὰς κλίμακας ἀναβαίνειν ἀρξάμενοι οὐ πρότερον ἵστανται τῆς ἐπὶ τὰ ἄνω φορᾶς πρὶν ἂν τῆς ἄκρας ἐφίκωνται βαθμίδος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἔχου τῆς τῶν καλῶν ἀναβάσεως.

καθόλω πᾶσι συμβέβακεν, ἃ δὲ πλείστοις αὐτῶν, ἃ δὲ παρ' ἑνὶ ἑκάστῳ. τὰ μὲν ὦν καθόλω πᾶσιν συμβεβακότα συνιδὲν καὶ θεωρῆσαι τᾶς σοφίας οἰκῆον, τὰ δὲ τοῖς πλείστοις τᾶς περὶ φύσιν ἐπιστάμας, τὰ δ' ἴδια καθ' ἕκαστον τᾶς περί τι ἀφωρισμένον ἐπιστάμας. καὶ διὰ τοῦτο σοφία μὲν τὰς τῶν ἐόντων ἁπάντων ἀρχὰς ἀνευρίσκει, φυσικὰ δὲ τὰς τῶν φύσει γιγνομένων, γαμετρία δὲ καὶ ἀριθμητικὰ καὶ μουσικὰ τὰς περὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ἐμμελές. ὅστις ὦν ἀναλῦσαι οἷός τ' ἐντὶ πάντα τὰ γένεα ὑπὸ μίαν καὶ τὰν αὐτὰν ἀρχάν, καὶ πάλιν ἐκ ταύτας συνθεῖναι καὶ συναρθμήσασθαι, οὗτος δοκεῖ καὶ σοφώτατος ἦμεν καὶ παναλαθέστατος, ἔτι δὲ καὶ καλὰν σκοπιὰν ἀνευρηκέναι, ἀφ' ἇς δυνατὸς ἐσεῖται τόν τε θεὸν κατόψεσθαι καὶ πάντα τὰ ἐν τᾷ συστοιχίᾳ τε καὶ τάξει τὰ ἐκείνω κατακεχωρισμένα.

64 Μετώπου Πυθαγορείου Μεταποντίνου ἐκ τοῦ περὶ ἀρετῆς.

Ἀρετά ἐντι ἀνθρώπω τελειότας φύσιος ἀνθρώπω. ἕκαστον γὰρ τῶν ἐόντων τέλειον καὶ ἄκρον γίνεται καττὰν οἰκείαν τᾶς φύσιος ἀρετάν. ἵππω τε γὰρ ἀρετά ἐντι ἃ ἐς τὸ ἄκρον ἄγοισα τὰν τῶ ἵππω φύσιν, καὶ ἐπὶ τῶν μερέων δὲ τῶν καθ' ἕκαστον ὁ αὐτὸς λόγος. ὀπτίλων τε γὰρ ἀρετὰ ὀξυδορκία· αὐτὰ δ' ἀκρότας ἐντὶ τᾶς ὀφθαλμῶν φύσιος. καὶ ὠάτων ἀρετὰ ὀξυακοΐα· αὐτὰ δ' ἀκρότας ἐντὶ τᾶς ὠάτων φύσιος. καὶ ποδῶν ἀρετὰ ποδωκεία· [καὶ] αὐτὰ δ' ἀκρότας ἐντὶ τᾶς ποδῶν φύσιος. ἀνάγκα δ' ἀρετὰν πᾶσαν τρία ταῦτ' ἔχεν, λόγον καὶ δύναμιν καὶ προαίρεσιν· λόγον μέν, ᾧ κρίνει καὶ θεωρεῖ· δύναμιν δέ, ᾇ ἀντέχει καὶ κρατεῖ· προαίρεσιν δέ, ᾇ στέργει καὶ ἀγαπῇ. τὸ

μὲν ὦν κρίνεν καὶ θεωρὲν ἐντὶ τῶ διανοητικῶ μέρεος τᾶς ψυχᾶς, τὸ δ' ἀντέχεν καὶ κρατὲν ἴδιον τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς, τὸ δὲ στέργεν καὶ ἀγαπῆν κοινὸν καὶ τῶ διανοητικῶ καὶ τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς. συνέστακε γὰρ προαίρεσις ἐκ διανοίας καὶ ὀρέξιος· ἁ μὲν ὦν διάνοια ἀπὸ τῶ λογικῶ μέρεός ἐντι τᾶς ψυχᾶς, ἁ δὲ ὄρεξις ἀπὸ τῶ ἀλόγω. τὸ δὲ πλῆθος τᾶν ἀρετᾶν ἁπασᾶν ἐκ τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς κατίδοιτο κά τις, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰν γένεσιν καὶ τὰν σύστασιν τᾶς ἀρετᾶς. ἐπὶ γὰρ τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς δύο τὰ πρῶτα, τὸ μὲν λογιστικὸν τὸ δ' ἄλογον. καὶ λογιστικὸν μέν, ᾧ κρίνομες καὶ θεωρέομες· ἄλογον δέ, ᾧ ὁρμῶμες καὶ ὀρεγόμεθα. ταῦτα δὲ ἀλλάλοις ἢ συμφωνοῦντι ἢ διαφωνοῦντι, ἁ δὲ μάχα καὶ διαφωνία γίνεται αὐτοῖς δι' ὑπερβολὰν καὶ ἔλλειψιν. φανερὸν ὦν ὅτι, ὅκκα μὲν τὸ λογιστικὸν μέρος τᾶς ψυχᾶς ἐπικρατῇ τῶ ἀλόγω, γίνεται καρτερία καὶ ἐγκράτεια· ὅκκα δὲ τὸ ἄλογον μέρος τᾶς ψυχᾶς τῶ λογιστικῶ, ἀκρασία καὶ μαλακία· ὅκκα δὲ τὸ μὲν ἁγῆται τὸ δ' ἕπηται, καὶ ἀμφότερα συμφωνῇ ἀλλάλοις, τὸ τηνικαῦτα ἀρετά. ἁ μὲν ὦν καρτερία καὶ ἐγκράτεια γίνεται μετὰ λύπας· ἀλλ' ἁ μὲν καρτερία ἐν τῷ ἀντέχεν πόνῳ, ἁ δ' ἐγκράτεια ἐν τῷ ἀντέχεν ἁδονᾷ, ἁ δ' ἀκρασία καὶ μαλακία ἐν τῷ μὴ ἀντέχεν μηδὲ κρατέν. καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνει φεύγεν τἀγαθὰ τὼς ἀνθρώπως διὰ λύπαν, ἀποβάλλεν δ' αὐτὰ διὰ ἁδονάν. καὶ τοὶ ἔπαινοι δὲ καὶ ψόγοι καὶ τὰ καλὰ πάντα [καὶ κακὰ] τὰ περὶ τὸν ἄνθρωπον γίνεται ἐν τούτοις τοῖς μέρεσι τᾶς ψυχᾶς. καὶ καθόλω μὲν ἁ τᾶς ἀρετᾶς σύστασις γίνεται τοῦτον τὸν τρόπον· τὰ δὲ εἴδεα αὐτᾶς καὶ τὰ μέρεα οὕτως κά τις ἀθρήσαι. ἐπεὶ γὰρ τᾶς ψυχᾶς δύο μέρεα, τὸ μὲν λογιστικὸν τὸ δὲ ἄλογον, καὶ τὸ μὲν

λογιστικόν ἐντι ᾧ κρίνομες καὶ θεωροῦμες, τὸ δ' ἄλογον ᾧ ὁρμῶμες καὶ ὀρεγόμεθα, τῶ δὲ ἀλόγω τὸ μὲν θυμοειδὲς τὸ δ' ἐπιθυματικόν, καὶ τούτου τὸ μὲν οἷον ἀμυντικὸν καὶ ὑπερμαχατικὸν ποττοὺς πλασίον θυμοειδὲς ὀνυμάζεται, τὸ δ' οἷον ὀρεκτικὸν καὶ ποθητικὸν τᾶς οἰκείας τῶ σώματος συστάσιος ἐπιθυματικόν· φανερὸν ὡς κατὰ λόγον τοῖς μέρεσι τούτοις τᾶς ψυχᾶς καὶ τὸ πλᾶθος τᾶν ἀρετᾶν ἀκολούθακεν καὶ ταὶ διαφοραὶ καὶ ἰδιότατες αὐτῶν. τῶ μὲν γὰρ λογιστικῶ μέρεος τᾶς ψυχᾶς ἀρετὰ ἁ φρόνασις, κριτικὰ γάρ ἐντι καὶ θεωρητικὰ ἕξις· τῶ δὲ θυμοειδέος ἁ ἀνδρία· ἕξις γάρ ἐντι ἀντερειστικὰ καὶ ὑποστατικὰ τῶν δεινῶν· τῶ δ' ἐπιθυμητικῶ ἁ σωφροσύνα· μετριότας γάρ ἐντι καὶ κατοχὰ ποθ' ἁδονὰν τὰν διὰ σώματος· ὅλας δὲ τᾶς ψυχᾶς ἁ δικαιοσύνα. φαῦλοι μὲν γὰρ τοὶ ἄνθρωποι γίνονται ἢ διὰ κακίαν ἢ δι' ἀκρασίαν ἢ διὰ θηριότατα· ἀδικοῦντι δ' ἀλλάλως ἢ διὰ κέρδος ἢ δι' ἁδονὰν ἢ διὰ φιλοτιμίαν. ἁ μὲν ὦν κακία τῶ λογιστικῶ μέρεος τᾶς ψυχᾶς ἐντὶν οἰκειοτέρα· ποτέοικε γὰρ ἁ μὲν φρόνασις τᾷ τέχνᾳ, ἁ δὲ κακία τᾷ κακοτεχνίᾳ· ἕξιν μαχανάσιος γὰρ ποθὲν εὑρίσκει τὸ ἄδικον· ἁ δ' ἀκρασία μᾶλλον τῶ ἐπιθυμητικῶ· ἐν γὰρ τῷ κρατὲν ἁδονᾶς ἁ ἐγκράτεια, καὶ ἐν τῷ μὴ κρατὲν ἁ ἀκρασία. ἁ δὲ θηριότας τῶ θυμοειδέος· ὅκκα γὰρ τᾷ ἐπιθυμίᾳ τῶ κακῶς ποιῆσαι χαρίζηταί τις, οὐχ ὡς ἄνθρωπος ἀλλ' ὡς θηρίον, τὸ τοιόνδε ὀνυμάζεται θηριῶδες. ἀκόλουθα δὲ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τᾶν διαθέσεων τούτων, ἅν περ ἕνεκα πράσσοντι. ἁ μὲν γὰρ πλεονεξία ἀπὸ κακίας, ἁ δὲ κακία ἀπὸ τῶ λογιστικῶ μέρεος τᾶς ψυχᾶς. καὶ ἁ μὲν φιλοτιμία ἀπὸ τῶ θυμοειδέος· αὐτὰ δ' ἐν ὑπερβολᾷ γενομένα γεννῆ τὰν θηριότητα. πάλιν δὲ ἁ μὲν ἁδονὰ ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ,

σφοδρότερον δὲ μαστευομένα γεννῇ τὰν ἀκρασίαν. ὥστ' ἐπεὶ τὸ ἀδικὲν γίνεται δι' αἰτίας τοσαύτας, φανερὸν ὅτι τὸ δικαιοπραγὲν γίνεται διὰ τὰς ἴσας. φύσει γὰρ ἁ μὲν ἀρετὰ ἀγαθοποιὸς καὶ ὠφελητικά, ἁ δὲ κακία κακοποιὸς καὶ βλαπτικά. ἐπεὶ δὲ τῶν τᾶς ψυχᾶς μερέων τὸ μὲν ἐντὶ ἁγεόμενον τὸ δ' ἑπόμενον, αἱ δ' ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι περὶ ταῦτα καὶ ἐν τούτοις· φανερὸν ὅτι καὶ τᾶν ἀρετᾶν ταὶ μὲν ἐντὶ ἁγεμονικαὶ ταὶ δ' ἑπητικαὶ ταὶ δὲ σύνθετοι ἐκ τούτων. ἁγεμονικαὶ μὲν οἷον ἁ φρόνασις, ἑπητῖκαὶ δὲ οἷον ἁ ἀνδρία καὶ σωφροσύνα, σύνθετοι δ' ἐκ τούτων οἷον ἁ δικαιότας. τὰ δὲ πάθεα τᾶς ἀρετᾶς ὕλα· περὶ ταῦτα γὰρ καὶ ἐν τούτοις ἁ ἀρετά. τῶν δὲ παθέων τὸ μὲν ἑκούσιον τὸ δ' ἀκούσιον· καὶ ἑκούσιον μὲν ἁδονά, ἀκούσιον δὲ λύπα. ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ ἐπιτείνοντι καὶ ἀνίεντι τοὶ πολιτικοί, συναρμόζοντες τὰ ἄλογα μέρεα τᾶς ψυχᾶς ποτὶ τὰ λόγον ἔχοντα· τᾶς δὲ συναρμογᾶς ὅρος τὸ μήτε διὰ τὰν ἔνδειαν μήτε διὰ τὰν ὑπερβολὰν ἀπείργεσθαι τὸν νόον τὸ ἴδιον ἔργον ἐπιτελέν. συντέτακται γὰρ τὸ χέρηον ἕνεκα τῶ βελτίονος, ὡς ἐν μὲν τῷ κόσμῳ τὸ ἀειπαθὲς πᾶν μέρος ἕνεκα τῶ ἀεικινάτω, ἐν δὲ τᾷ συζυγίᾳ τῶν ζώων τὸ θῆλυ ἕνεκα τῶ ἄρρενος· τὸ μὲν γὰρ σπείρει τὰν ψυχὰν γεννῶν, τὸ δὲ μόνον τὰν ὕλαν παρέχεται τῷ γεννωμένῳ· ἐν δέ γε τᾷ ψυχᾷ τὸ ἄλογον τῶ λογικῶ. συντέτακται γὰρ καὶ ὁ θυμὸς καὶ ἁ ἐπιθυμία ποτὶ τὸ πρᾶτον μέρος τᾶς ψυχᾶς, τὸ μὲν ὥσπερ δορυφόρος τις καὶ σωματοφύλαξ, τὸ δ' ὡς οἰκονόμος καὶ οἰκουρὸς τῶν ἀναγκαίων· ὁ δὲ νόος ἐπ' ἄκρας τᾶς κορυφᾶς τῶ σώματος ἱδρυμένος καὶ ἔχων περιαυγέα καὶ διαυγέα τὰν ἔποψιν, μαστεύεται τὰν τῶν ἐόντων φρόνασιν· καὶ τοῦτ' ἔργον ἐντὶ αὐτῷ κατὰ φύσιν, τὸ μαστευσάμενον καὶ

κτησάμενον ἀκολουθῆσαι τοῖς βελτίοσιν αὐτῶ καὶ τιμιωτάτοις. ἀρχὰ γὰρ καὶ αἰτία καὶ κανών ἐντι τᾶς ἀνθρωπίνας εὐδαιμοσύνας ἁ τῶν θείων καὶ τιμιωτάτων ἐπίγνωσις.

65 *Κλεινίου Πυθαγορείου Ταραντίνου.*

Πᾶσα μὲν ὦν ἀρετὰ τελεοῦται, καθάπερ ἐν ἀρχᾷ διώρισται, ἐκ λόγω καὶ προαιρέσιος καὶ δυνάμιος. τούτων δὲ καθ' ἑαυτὸ ἕκαστον οὐκ ἀρετᾶς μέρος ἐντί, ἀλλ' αἴτιον ἀρετᾶς. ὅσοι μὲν ὦν ἔχοντι τὸ νοατικὸν καὶ γνωστικὸν μέρος αὐτᾶς, δεινοί τε καὶ συνετοὶ ὀνυμαίνονται· ὅσοι δὲ τὸ ἠθικόν τε καὶ προαιρετικόν, χρήσιμοί τε καὶ ἐπιεικέες. . . .

66 *Κλεινίου Πυθαγορείου Ταραντίνου ἐκ τῶν περὶ ὁσιότητος καὶ εὐσεβείας.*

Ὁπόσας δεῖ τὰς αἰτίας ἀνευρέν, δι' ἃς ἀδικὲν πέφυκεν ἄνθρωπος. αὗται δὲ τρεῖς τυγχάνοντι· φιλαδονία μὲν ἐν ταῖς ἀπολαύσεσι ταῖς διὰ σώματος, πλεονεξία δὲ ἐν τῷ κερδαίνεν, φιλοδοξία δὲ ἐν τῷ καθυπερέχεν τῶν ἴσων τε καὶ ὁμοίων. δεῖ τοιγαρῶν γνωρίζεν, ὅτι τούτοις ἀντιτιθέμεν οἷόν τέ ἐστιν, ἃ μὲν φόβον ἐμπαρασκευάζοντι τοῖς ἀνθρώποις, ἃ δὲ αἰσχύναν, ἃ δὲ καὶ ἐπιθυμίαν· φόβον μὲν δὴ τῶν νόμων, αἰσχύναν δὲ τῶν θεῶν, ἐπιθυμίαν δὲ τῶν λόγων. διδάσκεν ὦν δεῖ τὼς νέως ἐξ ἀρχᾶς τάν τε τῶν θεῶν τιμὰν καὶ τὰν τῶν νόμων· ἐκ τῶνδε γὰρ φανερὸν ἂν εἴη, ὅτι πᾶν ἔργον ἀνθρώπινον καὶ βίος ὃς ὁσιότατός τε καὶ εὐσεβείας μεθέξει, καὶ ὀρθοπλοεῖ.

67 *Θεαγοῦς Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ ἀρετῆς.*

Ἀρχαὶ τᾶς συμπάσας ἀρετᾶς τρεῖς, γνῶσις καὶ

δύναμις καὶ προαίρεσις. καὶ ἔντιν ἁ μὲν γνῶσις οἷον ὄψις ᾁ θεωροῦμεν καὶ κρίνομεν τὰ πράγματα, ἁ δὲ δύναμις οἷον ἀλκά τις τῶ σκάνεος ᾁ ὑφιστάμεθα καὶ ἐμμένομεν τοῖς πράγμασιν, ἁ δὲ προαίρεσις οἷον χεῖρες ψυχᾶς τινες αἷς ὁρμῶμεν καὶ ἀντιλαζύμεθα τῶν πραγμάτων. ἔχει δὲ καὶ ὁ τᾶς ψυχᾶς διάκοσμος οὕτως. τὸ μὲν γάρ τι αὐτᾶς ἐντι λογισμὸς τὸ δὲ θυμὸς τὸ δ' ἐπιθυμία. λογισμὸς μὲν ὦν ὁ κρατέων τᾶς γνώσιος, θυμὸς δὲ ὁ κρατέων τῶ μένεος, ἐπιθυμία δὲ ἁ κρατοῦσα τῶ ἐπιθυματικῶ ἀδεῶς. ὅκκαν ὦν ἐς τὸ ἓν τὰ τρία ταῦτα μολῇ μίαν ἐπιδεξάμενα συναρμογάν, τόκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ ὁμολογία ἐν τᾷ ψυχᾷ· ὅκκαν δὲ στασιάζοντα καὶ ἀπ' ἀλλάλων ἀπόσπαστα ᾖ, τόκα δὲ γίνεται κακία καὶ ἀναρμοστία ἐν τᾷ ψυχᾷ· καὶ ὅκκαν μὲν ὁ λογισμὸς ἐπικρατέῃ τῶν ἀλόγων μερέων τᾶς ψυχᾶς, τόκα δὲ γίνεται καρτερία καὶ ἐγκράτεια, καρτερία μὲν ἐν τᾷ κατοχᾷ τῶν πόνων, ἐγκράτεια δὲ ἐν τᾷ κατοχᾷ τῶν ἁδέων. ὅκκαν δὲ τὰ ἄλογα μέρεα τᾶς ψυχᾶς ἐπικρατέῃ τῶ λογισμῶ, τόκα δὲ γίνεται μαλακία καὶ ἀκρασία· μαλακία μὲν ἐν τῷ φεύγεν τὼς πόνως, ἀκρασία δὲ ἐν τῷ νικᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἁδέων. ὅκκαν δὲ τὸ μὲν κρέσσον ἄρχῃ μέρος τᾶς ψυχᾶς τὸ δὲ χέρηον ἄρχηται, καὶ τὸ μὲν ἁγῆται τὸ δ' ἕπηται, ἀμφότερα δὲ συνευδοκῆται καὶ συνομολογῆται ἀλλάλοις, τόκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ παναγαθία περὶ ὅλαν τὰν ψυχάν. καὶ ὅκκὰν μὲν τὸ ἐπιθυματικὸν ἕπηται μέρος τᾶς ψυχᾶς τῷ λογιστικῷ, γίνεται σωφροσύνα· ὅκκαν δὲ τὸ θυμοειδές, ἀνδρειότας· ὅκκαν δὲ τὰ μέρεα πάντα, δικαιότας. αὕτα γάρ ἐντιν ἁ διείργουσα τάς τε κακίας πάσας τᾶς ψυχᾶς καὶ τὰς ἀρετὰς ἀπ' ἀλλάλων. καὶ ἔντιν ἁ δικαιότας οἷον σύσταμά τι τᾶς ἁρμογᾶς τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς καὶ

ἀρετὰ τελεία καὶ παντυπερτάτα· πάντα γὰρ ἐν ταύτᾳ, τὰ δ' ἄλλ' ἀγαθὰ τᾶς ψυχᾶς οὐκ ἄτερθε ταύτας· διόπερ καὶ ἐν θεοῖς μέγα κράτος ἔχει ἁ δικαιότας καὶ ἐν ἀνθρώποις· τῶ γὰρ ὅλω καὶ τῶ παντὸς ἅδ' ἀρετὰ συνέχει τὰν κοινωνίαν καὶ τὰν ἐν θεοῖς καὶ τὰν ἐν ἀνθρώποις. θέμις γε οὖν φατίζεται παρὰ τοῖς οὐρανίοις θεοῖς, δίκα δὲ παρὰ τοῖς χθονίοις, νόμος δὲ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. ταῦτα δ' ἐντὶ σαμεῖα καὶ σύμβολα τῶ τὰν δικαιότατα παντυπερτάταν ἀρετὰν ὑπάρχεν. καὶ ἄλλως δὲ πιστοῦται ὁ λόγος ἐξ ὀνυμάτων· ὅκκα μὲν γὰρ ὁ νόος τᾶς ψυχᾶς ἀμβλακίσκῃ, ὀνομάζεται ἁ τοιάδε διάθεσις ἀφροσύνα· ὅκκα δὲ ὁ θυμός, θρασύτας ἢ δειλία· ὅκκα δὲ ἐπιθυμία, ἀκρασία· καὶ ὅκκα μὲν ἐπὶ τὸ μῆον ἀμβλακίσκῃ ὁ νόος, ἀφροσύνα, ὅκκα δ' ἐπὶ τὸ μέζον, πανουργία· καὶ ὅκκα μὲν ἐπὶ τὸ μῆον ἀμβλακίσκῃ ὁ θυμός, δειλία, ὅκκα δ' ἐπὶ τὸ μέζον, θράσος· καὶ ὅκκα μὲν ἐπὶ τὸ μῆον ἀμβλακίσκῃ ἁ ἐπιθυμία, φιλαδονία· ὅκκα δ' ἐπὶ τὸ μέζον, ἀκολασία· ὅλως δὲ ἁ μὲν οὐ κατ' ὀρθὸν λόγον συναρμογά, κακία· αὕτα δέ, ἂν μηδένος ἕκατι γένηται, καλέεται ἀβελτηρία· ὅκκα δὲ φόβω, δειλία, ὅκκα δὲ ἁδονᾶς, ἀκολασία, ὅκκα δὲ κέρδεος, ἀδικία. ἁ δὲ κατ' ὀρθὸν λόγον αὐτᾶς σύνταξις, ὅκκα μὲν ἐν τῷ θεωρὲν καὶ κρίνεν γένηται, καλέεται φρόνασις· ὅκκα δὲ ἐν τῷ ὑφίστασθαι ..... τὰ ἁδέα, σαοφροσύνα· ὅκκα δ' ἐν τῷ κέρδεος ἀποσχέσθαι καὶ βλάβας τᾶς εἰς τὸν πλατίον, δικαιότας. ἁ δὲ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον αὐτᾶς σύνταξις καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον παράβασις τῶ δέοντός ἐντι στοχασμὸς καὶ τῶ μὴ δέοντος ἐπίπτωσις. ἔντι δὲ τὸ μὲν δέον ὃ δεῖ ἦμεν· τοῦτο δὲ οὔτ' ἀφαιρέσιος οὔτε προσθέσιος δέεται· αὐτὸ γάρ ἐντιν ὃ δεῖ ἦμεν. τῶ δὲ μὴ δέοντος εἴδεε δύο, τὸ μὲν ὑπερ-

βολά, τὸ δὲ ἔλλειψις. καὶ ἁ μὲν ὑπερβολὰ τὸ πλέον τῶ δέοντός ἐντι, ἁ δ' ἔλλειψις τὸ ἔλαττον. ἁ δ' ἀρετὰ ἕξις τίς ἐντι τῶ δέοντος· διόπερ καὶ ἀκρότας καὶ μεσότας εὐθέως ἐντί· ἀκρότας μέν, διότι τῶ δέοντος ἔχεται, μεσότας δέ, ὅτι μεταξὺ τᾶς ὑπερβολᾶς καὶ τᾶς ἐλλείψιός ἐντιν. οὕτως γὰρ καὶ μεσότατες τυγχάνοντι καὶ ἀκρότατες· μεσότατες μέν, ὅτι ἐντὸς τᾶς ὑπερβολᾶς καὶ τᾶς ἐλλείψιος πίπτοντι· ἀκρότατες δέ, ὅτι οὔτε προσθέσιος οὔτ' ἀφαιρέσιος δέονται· αὐτὰ γὰρ ἐντὶ ταῦτα ἃ δεῖ αὐτὰ ἦμεν.

68 Ἐν ταυτῷ.

Ἐπεὶ δὲ ἁ τῶ ἤθεος ἀρετὰ περὶ πάθεα, τῶν δὲ παθέων ἁδονὰ καὶ λύπα ὑπέρτατα, φανερὸν ὅτι οὐκ ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὰ πάθεα τᾶς ψυχᾶς, ἁδονὰν καὶ λύπαν, ἁ ἀρετὰ πέπτωκεν, ἀλλ' ἐν τῷ ταῦτα συναρμόζεσθαι. οὐδὲ γὰρ ὑγίεια, εὐκρασία τις ἔασα τῶν τῶ σώματος δυνάμεων, ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρόν, πέπτωκεν, ἀλλ' ἐν τῷ ταῦτα συγκερασθῆμεν· ἔντι γὰρ οἷον συμμετρία τις τούτων· οὐδ' ἐν τᾷ μωσικᾷ ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρὺ τὸ σύμφωνον πέπτωκεν, ἀλλ' ἐν τῷ ταῦτά πως συναρμόξασθαι. συναρμοσμένων [γὰρ] τῶ ὀξέος καὶ τῶ βαρέος τὸ μὲν σύμφωνον ἐναπολαμβάνεται, τὸ δὲ διάφωνον ἐκκρούεται· συναρμοσμένων δὲ καὶ τῶ θερμῶ καὶ τῶ ψυχρῶ καὶ τῶ ὑγρῶ καὶ τῶ ξηρῶ ἁ μὲν ὑγίεια γίνεται, ἁ δὲ νόσος ἀπόλλυται· συναρμοσμένων δὲ καὶ τῶ θυμῶ καὶ τᾶς ἐπιθυμίας αἱ μὲν κακίαι καὶ τὰ πάθεα ἐξαιρέονται, ταὶ δ' ἀρεταὶ καὶ τὰ ἤθεα ἐγγίνονται. ἰδιαίτατον δὲ τᾶς τῶ ἤθεος ἀρετᾶς ἁ προαίρεσις ἁ ἐν τοῖς καλοῖς. λόγῳ γὰρ καὶ δυνάμει συγχρέεσθαι δυνατὸν καὶ ἄνευ

ἀρετᾶς, προαιρέσει δὲ οὐ δυνατόν· τὸ γὰρ ἀξίωμα τῶ ἤθεος ἁ προαίρεσις σαμαίνει. διὸ καὶ μετὰ βίας μὲν ἐπικρατέων ὁ λογισμὸς θυμῶ καὶ ἐπιθυμίας ἐγκράτειαν καὶ καρτερίαν ἐμποιεῖ, μετὰ βίας δὲ πάλιν ἐκβιασθεὶς αὐτὸς ὑπὸ τῶ ἀλόγω ἀκρασίαν καὶ μαλακίαν. ταὶ δὲ τοιαῦται διαθέσιες τᾶς ψυχᾶς ἡμιτελέες μὲν ἀρεταί, ἡμιτελέες δὲ κακίαι τυγχάνοντι. ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς ὑγιαίνει, τὰ δ' ἄλογα μέρεα τᾶς ψυχᾶς νοσεῖ. καὶ καθὸ μὲν ἄρχεται καὶ ἄγεται ὁ θυμὸς καὶ ἁ ἐπιθυμία ὑπὸ τῶ λόγον ἔχοντος μέρεος τᾶς ψυχᾶς, ἁ ἐγκράτεια καὶ ἁ καρτερία ἀρεταὶ τυγχάνοντι, καθὸ δὲ μετὰ βίας ἀλλ' οὐχ ἑκουσίως τοῦτο πράσσοντι, κακίαι τυγχάνοντι. δεῖ γὰρ τὰν ἀρετὰν μὴ μετὰ λύπας ἀλλὰ μεθ' ἁδονᾶς τὰ δέοντα πράσσεν. πάλιν δὲ καθὸ μὲν ἐπικρατεῖ ὁ θυμὸς καὶ ἁ ἐπιθυμία τῶ λογισμῶ, μαλακίαν καὶ ἀκρασίαν ἐπιφέροντα, κακίαι τινὲς τυγχάνοντι· καθὸ δὲ μετὰ λύπας χαρίζονται τοῖς πάθεσιν, εἰδότες ὅτι ἀμβλακίσκοντι τῷ ὑγιὲς ἦμεν τὸ ὄμμα τᾶς ψυχᾶς, ταύτᾳ δὲ οὐ κακίαι. πάλιν ὦν αὐτό γε τοῦτο φανερόν, ὅτι ἑκουσίως δεῖ τὰν ἀρετὰν τὰ δέοντα πράσσεν, τὸ μὲν ἀκούσιον οὐκ ἄνευ λύπας καὶ φόβω, τὸ δὲ ἑκούσιον οὐκ ἄνευ ἁδονᾶς καὶ φιλοφροσύνας. ἅμα δὲ καὶ ὁ λόγος ὁ τᾶς διαιρέσιος ἐμπεδοῖ καὶ παρίητι ταῦθ' οὕτως ἔχεν. ἁ μὲν γὰρ γνῶσις καὶ ἁ ὅρασις τῶν πραγμάτων τῶ λόγον ἔχοντος μέρεος ἐντὶ τᾶς ψυχᾶς, ἁ δὲ δύναμις τῶ ἀλόγω. τὸ γὰρ ἀντέχεν μὴ δύνασθαι τοῖς πόνοις, ἐπικρατὲν δὲ τᾶν ἁδονᾶν, οἰκεῖόν ἐντι τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς. ἁ δὲ προαίρεσις ἐν ἀμφοτέροις αὐτοῖς γίνεται, καὶ τῷ λόγον ἔχοντι μέρει τᾶς ψυχᾶς καὶ τῷ ἀλόγῳ· σύγκειται γὰρ ἐκ διανοίας καὶ ὀρέξιος, ὧν ἁ μὲν διάνοια τῶ λόγον ἔχοντός ἐντι, ἁ δ' ὄρεξις τῶ ἀλόγω.

διὸ καὶ ἀρετὰ πᾶσα ἐν συναρμογᾷ γίνεται τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς, καὶ τὸ ἑκούσιον δὲ καὶ τὸ προαιρετὸν πάντως ἐν τᾷ ἀρετᾷ.

69 Ἐν ταυτῷ.

Καθόλω μὲν ὦν ἀρετὰ συναρμογά τις ἐντὶ τῶν ἀλόγων μερέων τᾶς ψυχᾶς ποτὶ τὸ λόγον ἔχον. γίνεται δὲ αὐτὰ τῷ κατὰ τὰν ἁδονὰν καὶ τὰν λύπαν ὅρον ἐπιδέξασθαι τὸν τῶ δέοντος. οὐδὲν γὰρ ἅτερον ἀλαθινὰ ἀρετὰ εἰ μὴ ἕξις τῶ δέοντος· αὐτὸ δὲ τὸ δέον ἐντὶ ὅπερ δεῖ ἦμεν, τὸ δὲ μὴ δέον ὅπερ οὐ δεῖ ἦμεν. τῶ δὲ μὴ δέοντος εἴδεε δύο, τὸ μὲν ὑπερβολὰ τὸ δ' ἔλλειψις. καὶ ὑπερβολὰ μὲν ἐντὶ τὸ πλέον τῶ δέοντος, ἔλλειψις δὲ τὸ ἔλαττον τῶ δέοντος. τὸ δὲ δέον αὐτὸ ἐὸν ὅπερ δεῖ ἦμεν καὶ ἄκρον ἂν ὑπάρχοι καὶ μέσον· ἄκρον μὲν ὅτι οὔτ' ἀφαιρέσιος οὔτε προσθέσιος δέεται, μέσον δὲ ὅτι μεταξύ ἐντι τᾶς ὑπερβολᾶς καὶ τᾶς ἐλλείψιος. ἔχει δὲ τὸ δέον καὶ [τὸ] μὴ δέον πρὸς ἄλλαλα οὕτως ὥσπερ τὸ ἴσον καὶ τὸ ἄνισον, καὶ τὸ τεταγμένον καὶ τὸ ἄτακτον, ταῦτα δ' ἐντὶν ἀμφότερα τὸ πεπερασμένον καὶ τὸ ἄπειρον, καὶ διὰ τοῦτο τῶ ἀνίσω τὰ μέρεα λέγεται ποτὶ τὸ μέσον, ἀλλ' οὐ ποτ' ἄλλαλα. ἀμβλεῖά τε γὰρ ὀνομάζεται γωνία ἁ μέζων ὀρθᾶς, ὀξεῖα δὲ ἁ μείων ὀρθᾶς, καὶ μέζων μὲν εὐθεῖα ἁ ὑπερέχουσα τὰν ἐκ τῶ κέντρω· καὶ μακροτέρα μὲν ἁμέρα ἰσημερινᾶς. καὶ ταὶ νόσοι δὲ γίνονται τῶ σώματος διὰ τὸ θερμότερον ἢ κρυμωδέστερον γίνεσθαι τὸ σῶμα. τὸ μὲν γὰρ θερμότερόν ἐντι τὸ πλέον τῶ μετρίω, τὸ δὲ κρυμωδέστερον ἔλασσον τούτω. ἔχει δέ γε καὶ ἁ ψυχὰ καὶ ἁ περὶ αὐτὰν διάθεσις τὰν ἀναλογίαν ταύταν. ἁ μὲν γὰρ θρασύτας ἐντὶ ὑπερβολὰ τῶ δέοντος ἐν ὑποστάσει δεινῶν, ἁ δὲ δει-

λότας ἔλλειψις τῶ αὐτῶ. καὶ ἁ μὲν ἀσωτία ὑπερβολὰ τῶ δέοντος ἐν δαπάνᾳ χρημάτων, ἁ δ' ἀνελευθερία ἔλλειψις τῶ αὐτῶ. καὶ ἁ μὲν ὀργὰ ἐντὶ ὑπερβολὰ τῶ δέοντος ἐν ὁρμᾷ θυμῶ, ἁ δ' ἀναλγησία ἔλλειψις τούτω. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τᾶν ἄλλων διαθεσίων τᾶν ἀντικειμένων. δεῖ δ' ἕξιν τῶ δέοντος ὑπάρχοισαν τὰν ἀρετὰν καὶ μεσότατα τῶν παθέων μήτ' ἀπαθέα μήτ' ἐμπαθέα ἦμεν. ἁ μὲν γὰρ ἀπάθεια ἀπαρόρματον καὶ ἀνενθουσίαστον παρέχεται τὰν ψυχὰν ποτὶ τὸ καλόν, ἁ δ' ἐμπάθεια συντεταραγμένον καὶ ἀνεπιλόγιστον. δεῖ ὦν τὸ πάθος οὕτω παρεμφαίνεσθαι ἐν τᾷ ἀρετᾷ, ὥσπερ καὶ τὰν σκιὰν καὶ τὰ λαμπρὰ ἐπὶ τᾶς γραφᾶς· τὸ γὰρ ἔμψυχον καὶ τὸ ἁπαλὸν καὶ τὸ μεμιμαμένον τὰν ἀλάθειαν σὺν τᾷ χρηστότατι τῶν χρωμάτων μάλιστα γίνεται διὰ τούτων. ἔμψυχα δὲ ἐκ παρορμάσιος καὶ ἐνθουσιασμῶ ἀρετᾶς τᾶς κατὰ φύσιν τὰ πάθεα τᾶς ψυχᾶς. γίνεται γὰρ ἐκ τῶν παθέων ἁ ἀρετά, καὶ γεναθεῖσα πάλιν συναύξεται τούτοις, ὥσπερ καὶ τὸ καλῶς ἁρμοσμένον ἐκ τῶ ὀξέος καὶ βαρέος, καὶ τὸ εὔκρατον ἐκ τῶ θερμῶ καὶ ψυχρῶ, καὶ τὸ ἰσόρροπον ἐκ τῶ βαρέος καὶ κούφω. οὐκ ἀφελὲν ὦν δεῖ τὰ πάθεα τᾶς ψυχᾶς, οὐδὲ γὰρ ὠφέλιμον, ἀλλὰ συναρμόσασθαι ποτὶ τὸ λόγον ἔχον τῶ δέοντος καὶ τῶ μετρίω.

70 Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ παιδεύσεως ἠθικῆς.

Φαμὶ τὰν ἀρετὰν ἦμεν ποττὸ μὴ κακοδαιμονεῖν ἱκανάν, τὰν δὲ κακίαν ποττὸ μὴ εὐδαιμονεῖν, αἴκα τὰς ἕξιας αὐτὰς κρίνωμες. αἰεὶ μὲν γὰρ κακοδαιμονεῖν ἀνάγκα τὸν κακόν, αἴτε ἔχῃ ὕλαν (κακῶς τε γὰρ αὐτᾷ χρέεται) αἴτε σπανίζῃ· ὡς καὶ τὸν τυφλόν, αἴτε

φῶς ἔχῃ καὶ λαμπρότατα ὁρατάν, αἴτε ἐν σκότει διατελῇ· οὐκ αἰεὶ δὲ εὐδαιμονεῖν τὸν ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἁ κτᾶσις τᾶς ἀρετᾶς εὐδαιμονία ἧς, ἀλλ' ἁ χρᾶσις. καὶ γὰρ ὁ ἔχων τὰν ὄψιν οὐχ ὁρᾷ αἰεί· αἰ γὰρ μὴ ἔχῃ φῶς, οὐκ ὄψεται. δύο δ' ὁδοὶ τέμνονται ἐν βίῳ, ἃ μὲν σκυθρωποτέρα, τὰν ὁ τλάμων ἐβάδιξεν Ὀδυσσεύς, ἃ δὲ εὐδιεινοτέρα, τὰν ἐπορεύετο Νέστωρ. τὰν ὦν ἀρετάν φαμι δήλεσθαι μὲν ταύταν, δύνασθαι δὲ καὶ τήναν. ἀλλὰ τὰν εὐδαιμονίαν καρύσσει ἁ φύσις βίον εὐκταῖον καὶ εὐσταθέα, διὰ τὸ γνώμας τελεσθῆμεν· ὥστε ἃ μὴ δηλῆταί τις παριόντα, οὐκ εὐδαίμων μέν, οὐ μὰν πάντᾳ κακοδαίμων.

71 Ἐν ταυτῷ.

Μὴ ὦν ἄνοσον καὶ ἀνάλγητον τολμῶντι τὸν ἀγαθὸν εἰπέν, μηδὲ ἄλυπον θρασυνεέσθωσαν λέγεν· ὡς γὰρ σώματι ἀλγεινά τινα ἀπολείπομεν, οὕτω καὶ ψυχαῖς ἐπώδυνα. ἀλλὰ ταὶ μὲν ἀφρόνων λῦπαι ἀλόγιστοι πέλονται, ταὶ δὲ φρονίμων ἐς ὅσον κα λόγος ἐπιτρέποι-ὁρίδδων τὰ πράγματα. ἀλλὰ μὰν καὶ τὸ καύχαμα αὐτῶν τᾶς ἀπαθείας ἐκλύει τᾶς ἀρετᾶς τὸ γενναῖον, αἴκα ἐν ἀδιαφόροις καὶ μὴ κακοῖς θανάτῳ τε καὶ ἀλγηδόνι καὶ πενίᾳ ἀντιβεβάκῃ. εὐκαταγώνιστα γὰρ τὰ μὴ κακά. ἀσκητέον ὦν ποττὰν μετριοπαθίαν ἴεμεν, ὡς τό τε ἀνάλγητον εἰς ἴσον τῷ ἐμπαθεῖ φεύγωμες, μηδὲ μέζον φύσιος τᾶς ἁμετέρας φθεγγώμεθα.

72 Τοῦ αὐτοῦ περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.

Πρῶτον μὲν ὦν χρὴ τοῦτο γινώσκεν, ὅτι ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ οὐκ εὐθέως εὐδαίμων ἐξ ἀνάγκας ἐστίν, ὁ δὲ εὐδαίμων καὶ ἀγαθὸς ἀνήρ ἐστιν. ὁ μὲν γὰρ εὐδαίμων ἐξ ἐπαινέτῶ καὶ μακαριστῶ γίνεται, ὁ δὲ ἀγα-

θὸς ἀνὴρ ἐξ ἐπαινετῶ μόνον. γίνεται δὲ ὁ μὲν ἔπαινος ἐπ' ἀρετᾷ, ὁ δὲ μακαρισμὸς ἐπ' εὐτυχίᾳ. καὶ ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐπὶ τοῖς παρ' ἀρετᾶς ἀγαθοῖς γίνεται τοιοῦτος, ὁ δ' εὐδαίμων καὶ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχαν· καὶ ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ ἀναφαίρετον ἔχει τὰν ἀρετάν, ὁ δ' εὐδαίμων ἐστὶν ὅκ' ἀφαιρέεται τὰν εὐδαιμοσύναν. τᾶς μὲν γὰρ ἀρετᾶς ἀνυπεύθυνος ἁ δύναμις, τᾶς δ' εὐδαιμοσύνας εὐθυνομένα. νόσοι τε γὰρ μακραὶ σώματος καὶ πηρώσιες αἰσθαταρίων ἀπομαραίνοντι τὰν εὐθάλειαν τᾶς εὐδαιμοσύνας.

73 Ἐν ταυτῷ.

Διαφέρει δὲ θεὸς ἀνθρώπω ἀγαθῶ, ὅτι θεὸς μὲν οὐ μόνον εἰλικρινῆ καὶ διυλισμέναν ἔχει τὰν ἀρετὰν ἀπὸ παντὸς τῶ θνατῶ πάθεος, ἀλλὰ καὶ τὰν δύναμιν αὐτᾶς ἄτρυτον πέπαται καὶ ἀνυπεύθυνον, ὡς πρὸς αἰωνίων ἔργων σεμνότατά τε καὶ μεγαλοπρέπειαν· ἄνθρωπος δ' οὐ μόνον τῷ θνατῷ τᾶς φύσιος καταστάματι μήονα ταύταν πέπαται, ἔστι δ' ὅκκα καὶ δι' ἀγαθῶν ἀμετρίαν καὶ διὰ συνήθειαν ἰσχυρὰν καὶ διὰ φύσιν μοχθηρὰν καὶ δι' ἄλλας αἰτίας πολλὰς ἀδυνατεῖ κατ' ἄκρας γεναθῆμεν παναλαθέως ἀγαθός.

74 Ἐν ταυτῷ.

Φαμὶ δὴ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα τοῦτον εἶμεν, τὸν πράγμασι μεγάλοις καὶ καιροῖς καλῶς χρεόμενον. οὗτος δέ κα εἴη ὁ εὐτυχίαν τε δυνάμενος καλῶς φέρεν καὶ πάλιν ἀτυχίαν, καὶ ὁ ἔν τε τοῖς καλοῖς καὶ τιμίοις ἄξιος γενόμενος τῶν ὑποκειμένων, καὶ μεταβαλοίσας τὰς τύχας εὖ τὸ παρὸν ἐκδεχόμενος. εἰ δὲ συντόμως τε καὶ κεφαλαιωδῶς δεῖ φράσαι, ὁ ἐν πάντεσσι τοῖς καιροῖς καλῶς ἀγωνιζόμενος ἐκ τῶν ἐνδεχομένων,

καὶ μὴ μόνον αὔταυτον οὕτως διατιθείς, ἀλλὰ καὶ τὼς ἐμπιστεύσαντας αὐτῷ καὶ συναγωνισαμένω.

75 Ἐν τ α υ τ ῷ.

Ἐπεὶ ὦν τῶν ἀγαθῶν ἃ μὲν αὐτά ἐντι δι᾽ αὔταυτα αἱρετά, οὐ μὰν δι᾽ ἅτερον, ἃ δὲ δι᾽ ἅτερον, οὐ μὰν δι᾽ αὔταυτα, εἴη ἂν καὶ τρίτον τι εἶδος ἅτερον ἀγαθῶν, ὃ καὶ δι᾽ αὔταυτον αἱρετόν ἐντι καὶ δι᾽ ἅτερον. τίνων ὦν ἐντὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν, ἅπερ αὐτὰ δι᾽ αὔταυτα αἱρετὰ πέφυκεν ἦμεν, οὐ μὰν διὰ ἕτερον; φανερὸν ὅτι ἁ εὐδαιμοσύνα. ταύτας γὰρ ἕνεκα τὰ ἄλλα αἱρεόμεθα, αὐτὰν δὲ ταύταν οὐδενὸς ἁτέρω. τίνα δὲ πάλιν ἐντί, ἃ δι᾽ ἅτερον μὲν αἱρεόμεθα, οὐ μὰν δι᾽ αὔταυτά γε; δᾶλον ὅτι τὰ ὠφέλιμα καὶ τὰ προτρεπτικὰ τῶν ἀγαθῶν, ἅπερ αἴτια γίνεται τῶν ἁτέρων, οἷον πόνοι μὲν σώματος καὶ γυμνάσια καὶ τρίψιες εὐεκτίας, ἀναγνώσιες δὲ καὶ μελέται καὶ ἐπιτηδεύσιες καλῶν καὶ ἀρετᾶς. τίνα δὲ καὶ δι᾽ αὔταυτα αἱρετὰ καὶ τὰ δι᾽ ἅτερον; .... οἷον αἵ τε ἀρεταὶ καὶ αἱ ἕξιες αὐτῶν, καὶ αἱ προαιρέσιες, καὶ αἱ πράξιες, καὶ πᾶν τὸ ἐχόμενον τᾶς τῶ καλῶ οὐσίας. τὸ μὲν ὦν δι᾽ αὔταυτο αἱρετόν, οὐ μὰν δι᾽ ἅτερον, μονῆρες ἀγαθόν ἐντι καὶ ἕν· τὸ δὲ καὶ δι᾽ αὐτὸ καὶ δι᾽ ἅτερον, τριχᾷ δέδασται. τὸ μὲν γάρ τι αὐτῶ περὶ ψυχάν ἐστιν, τὸ δὲ περὶ σῶμα, τὸ δέ τι ἐκτός· περὶ ψυχὰν μὲν αἱ τᾶς ψυχᾶς ἀρεταί, περὶ σῶμα δὲ αἱ τῶ σώματος, ἐκτὸς δὲ φίλοι δόξα τιμὰ πλοῦτος. παραπλησίως δὲ καὶ τὸ δι᾽ ἅτερον αἱρετόν· τὸ μὲν γάρ τι αὐτῶ τὰ ποιητικὰ τῶν τᾶς ψυχᾶς ἀγαθῶν, περὶ σῶμα δὲ τὰ τῶ σώματος, ἐκτὸς δὲ τὰ αἴτια πλούτω καὶ δόξας καὶ τιμᾶς καὶ φιλίας. ὅτι δὲ τὰν ἀρετὰν ἦμεν συμβέβακεν αὐτὰν δι᾽ αὐταύταν αἱρετάν, δᾶλον καὶ ἐκ τῶνδε. εἰ γὰρ τὰ

καταδεέστερα τᾷ φύσει, λέγω δὴ τὰ σώματος ἀγαθά, αὐτὰ δι' αὔταυτα αἱρεόμεθα, κρέσσων δὲ ψυχὰ σώματος, φανερὸν ὅτι καὶ τὰ τᾶς ψυχᾶς ἀγαθὰ αὐτὰ δι' αὔταυτα ἀγαπέομες, ἀλλ' οὐ διὰ τὰ ἀποβαίνοντα ἀπ' αὐτῶν.

76 Ἐν ταυτῷ.

Τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ βίῳ καιροὶ τρεῖς, ὃ μὲν ἐν εὐτυχίᾳ ὃ δὲ ἐν ἀτυχίᾳ ὃ δὲ μεταξὺ τούτων. ἐπεὶ ὦν ἀγαθὸς ἀνὴρ ὁ ἔχων ἀρετὰν καὶ ὁ χρεόμενος ἀρετᾷ, χρᾶται δὲ αὐτᾷ κατὰ τὼς τρεῖς καιρώς· ἢ γὰρ ἐν ἀτυχίᾳ ἢ ἐν εὐτυχίᾳ ἢ ἐν τοῖς μεταξὺ τούτων· καὶ ἐν ἀτυχίᾳ μέν ἐντι κακοδαίμων, ἐν δ' εὐτυχίᾳ εὐδαίμων, ἐν δὲ τᾷ μέσᾳ καταστάσει οὐκ εὐδαίμων· φανερὸν ὅτι οὐδὲν ἅτερόν ἐστιν εὐδαιμοσύνα ἀλλ' ἢ χρᾶσις ἀρετᾶς ἐν εὐτυχίᾳ. λέγομες δὲ νῦν εὐδαιμοσύναν τὰν τῶ ἀνθρώπω. ὁ δ' ἄνθρωπος οὐχ ἁ ψυχὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα· τὸ γὰρ ἐξ ἀμφοτέρων ζῶον καὶ τὸ ἐκ τοιούτων ἄνθρωπος. καὶ γὰρ εἰ τᾶς ψυχᾶς ὄργανον τὸ σῶμα πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ τῶ ἀνθρώπω μέρος καὶ τοῦτο καὶ ἁ ψυχά. διὸ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἃ μὲν ἔντι τῶ ἀνθρώπω ἃ δὲ τῶν μερέων. καὶ ἀνθρώπω μὲν ἀγαθὸν εὐδαιμοσύνα, τῶν δὲ μερέων τῶ ἀνθρώπω ψυχᾶς μὲν φρόνασις ἀνδρεία δικαιοσύνα σωφροσύνα, σώματος δὲ κάλλος ὑγίεια εὐεκτία εὐαισθησία. τὰ δὲ ἐκτός, πλοῦτος καὶ δόξα καὶ τιμὰ καὶ εὐγένεια, πέφυκεν ἐπιγέννημα ἦμεν τῶ ἀνθρώπω καὶ ἀκόλουθα τοῖς φύσει προϋφεστακόσιν ἀγαθοῖς, δορυφορεῖ δὲ τὰ μήονα τῶν ἀγαθῶν τὰ μέζονα· φιλία μὲν καὶ δόξα καὶ πλοῦτος σῶμα καὶ ψυχάν, ὑγίεια δὲ καὶ ἰσχὺς καὶ εὐαισθησία ψυχάν, φρόνασις δὲ καὶ ἀνδρία καὶ σωφροσύνα καὶ ἁ δικαιοσύνα τὸν νόον τᾶς ψυχᾶς, ὁ δὲ νόος τὸν θεόν·

οὗτος γὰρ ὁ κράτιστός ἐστι καὶ ὁ ἀγεμονεύων. καὶ τούτων ἕνεκα καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀγαθῶν δεῖ παρῆμεν. στρατεύματος μὲν γὰρ ἀγεῖται στραταγός, πλωτήρων δὲ κυβερνάτας, τῶ δὲ κόσμω θεός, τᾶς δὲ ψυχᾶς νόος, τᾶς δὲ περὶ τὸν βίον εὐδαιμοσύνας φρόνασις· οὐδὲν γὰρ ἅτερόν ἐστι φρόνασις εἰ μὴ ἐπιστάμα τᾶς περὶ τὸν βίον εὐδαιμοσύνας, ἢ ἐπιστάμα τῶν κατὰ φύσιν ἀνθρώπω ἀγαθῶν.

77 Ἐν ταυτῷ.

Καὶ θεῶ μὲν εὐδαιμοσύνα καὶ βίος ἄριστος, τῶ δ' ἀνθρώπω ἐξ ἐπιστάμας καὶ ἀρετᾶς καὶ τρίτω εὐτυχίας σωματουμένα παραγίνεται. λέγω δὲ σοφίαν μὲν ἐπιστάμαν τῶν θείων καὶ δαιμονίων, φρόνασιν δὲ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τῶν περὶ τὸν βίον· τὰς γὰρ λόγοις καὶ ἀποδείξεσιν ποτιχρωμένας ἀρετὰς δέον ἐπιστάμας ποταγορεύεν· ἀρετὰν δὲ τὰν ἠθικὰν καὶ βελτίσταν ἕξιν τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς, καθ' ἃν καὶ ποιοί τινες ἦμεν λεγόμεθα κατὰ τὸ ἦθος, οἷον ἐλευθέριοι δίκαιοι καὶ σώφρονες· εὐτυχίαν δὲ τὰν παρὰ τὸν λόγον τῶν ἀγαθῶν παρουσίαν καὶ μὴ δι' αὐτὸν γινομέναν. ἐπεὶ ὦν ἁ μὲν ἀρετὰ καὶ ἐπιστάμα ἐφ' ἁμῖν, ἁ δ' εὐτυχία οὐκ ἐφ' ἁμῖν· ἐν δὲ θεωρίαις καὶ πράξεσι τῶν καλῶν τὸ εὐδαιμονᾶν· αἱ δὲ θεωρίαι καὶ αἱ πράξιες ποτάντεις μὲν οὖσαι λειτουργίαν καὶ ἀνάγκαν ἐπιφέροντι, εὐοδοῦσαι δὲ διαγωγὰν καὶ εὐδαιμοσύναν· γίνεται δὲ ταῦτα ἐν εὐτυχίᾳ· φανερὸν ὅτι οὐδὲν ἅτερόν ἐστιν εὐδαιμοσύνα εἰ μὴ χρᾶσις ἀρετᾶς ἐν εὐτυχίᾳ.

78 Ἐν ταυτῷ.

Ὅτι ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ οὕτω διάκειται ποτ' εὐτυχίαν, ὥσπερ καὶ ὁ τῷ σώματι καλῶς ἔχων καὶ ῥωμαλέως.

καὶ γὰρ ἐκεῖνος οἷός τε καὶ θάλπος καὶ ψῦχος ὑπομένεν, καὶ βάρος ἆραι μέγα, καὶ πολλὰς ἁτέρας εὐχερῶς ὑπομένεν κακοπαθείας.

79 *Ἐν ταυτῷ.*

Ἐπεὶ ὦν εὐδαιμοσύνα χρᾶσις ἀρετᾶς ἐν εὐτυχίᾳ, περὶ ἀρετᾶς καὶ εὐτυχίας λέγωμες, καὶ πρῶτον περὶ εὐτυχίας. τῶν γὰρ ἀγαθῶν ἃ μὲν οὐκ ἐπιδέχεται ὑπερβολάν, οἷον ἀρετά· οὐ γὰρ ἔστιν ὑπερβάλλοισά τις ἀρετὰ καὶ ὑπερβαλλόντως τις ἀγαθός· ἁ γὰρ ἀρετὰ στάθμαν ἔχει τὸ δέον, καὶ ἔστι τῶ δέοντος ἕξις ἐν τοῖς πρακτοῖς· ἁ δ' εὐτυχία καὶ τὰν ὑπερβολὰν ἐπιδέχεται καὶ τὰν μήωσιν. ὑπερβάλλοισα δὲ γεννᾷ τινας κακίας, καὶ ἐξίστησι τὸν ἄνθρωπον ἐκ τᾶς κατὰ φύσιν ἕξιος, ὥστε πολλάκις ἀντιβαίνεν καὶ τᾷ συστάσει τᾶς ἀρετᾶς. καὶ οὐ μόνον ἁ εὐτυχία, ἀλλὰ καὶ ἅτεραι αἰτίαι πλείονες. οὐδέποκα γὰρ δεῖ θαυμαίνεν περὶ μὲν αὐλητικὰν ἦμέν τινας ἀλαζόνας, οἳ τὰ ποτ' ἀλάθειαν ἐάσαντες φαντασίᾳ τινὶ ψευδεῖ τὼς ἀμώσως αἱρέοντι, περὶ δὲ τὰν ἀρετὰν μὴ ἦμεν τὸ τοιοῦτον γένος, ἀλλ' ὅσῳ περ σεμνότερόν ἐστι, τοσούτῳ καὶ τὸ ποτιποιούμενον περὶ αὐτὰν πλέον ἦμεν γένος. πολλὰ γάρ ἐστι τὰ διαστρέφοντα τὰς περὶ τὰν ἀρετὰν ἐπιφανείας, ὧν ἓν μέν ἐστι τὸ τῶν ἐπιβουλευόντων καὶ ποτιποιουμένων γένος· ἅτερα δὲ φυσικὰ πάθεα παρακολουθέοντα ἐνιόκα ποιέοντι ἐναντίαν ἐπιπρέπειαν τᾶς ἀλαθινᾶς διαθέσιος· τινὰ δὲ καὶ δι' ἔθος συνεκτεθραμμένα ἐκ παλαιῶν χρόνων· οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ δι' ἁλικίας ἁβατικάς τε καὶ γεροντικάς, καὶ δι' εὐτυχίας ἢ καὶ ἀτυχίας, καὶ δι' ἁτέρως παμπληθέας τρόπως. ὥστε οὐδέποκα δεῖ θαυμαίνεν, εἰ πάντ' ἀνεστραμμένως ἐνιόκα κρίνεται, τᾶς ἀληθινᾶς διαθέσιος

μεταπιπτούσας. ὥσπερ καὶ τέκτονα τὸν ἄριστον ἦμεν δοκέοντα πολλὰ ἐν τοῖς ὑποκειμένοις ἔργοις ὁρέομες ἁμαρτάνοντα, καὶ στραταγὸν καὶ κυβερνάταν καὶ γραφέα καὶ πάντας ἁπλῶς, καὶ ὅμως οὐκ ἀποστεροῦμες τᾶς ὑπαρχοίσας ἕξιος· οὕτως οὐδὲ τὸν ἀκολασταίνοντα ἔν τισι καιροῖς οὐδὲ τὸν ἀδικήσαντα οὐδὲ τὸν ἀποδειλιάσαντα εἰς τὼς κακὼς τακτέον ἄνδρας, οὐδὲ μὰν τὼς τούτων τι κατορθώσαντας εἰς τὼς ἀγαθώς· ἀλλὰ τοῖς τε φαύλοις τὸ τυχὲν ποτὲ δοτέον τοῖς τε ἀγαθοῖς τὸ διαμαρτάνεν· τὰν δὲ ἀλαθινὰν κρίσιν οὐ ποθ' ἕνα καιρὸν ἐπιβλέποντας οὐδ' ἐπὶ χρόνου τι πλᾶθος, ἀλλ' ἐπὶ πάντα τὸν βίον. ὥσπερ δὲ τὸ σῶμα βλάπτει μὲν καὶ τὸ τᾶς ἐνδείας καὶ τὸ τᾶς ὑπερβολᾶς εἶδος, οὐ μὰν ἀλλὰ νόσως ἔτι μέζονας ἐμποιεῖν πέφυκεν ἁ ὑπερβολὰ καὶ τὰ καλεόμενα περισσώματα· οὕτω καὶ ψυχὰν βλάπτει μὲν καὶ τὸ τᾶς εὐτυχίας ἢ ἀτυχίας εἶδος ἀκαίρως παραγενόμενον, οὐ μὰν ἀλλὰ νόσως ἔτι μέζονας ποὲν πέφυκεν ἁ λεγομένα παρὰ πάντεσσιν εὐτυχία, ὥσπερ οἶνος καταμεθύσκουσα τοῖς ἀγαθοῖς τὰν διάνοιαν.

80 *Ἀρχύτα Πυθαγορείου περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.*

Ὅθεν οὐκ ἀτυχίαν ἐνεγκὲν ἐμμελῶς χαλεπώτερόν ἐστιν, ἀλλ' εὐτυχίαν. πάντες μὲν γὰρ ἐν ἀτυχίᾳ μένοντες ὡς ἐπὶ πολὺ μέτριοι καὶ κόσμιοι τὸ ἦθος ἦμεν φαίνονται, ἐν δ' εὐπραγίαις ἀνδρεῖοι μεγαλόφρονες μεγαλόψυχοι. δεινὰ γὰρ ἀτυχία συναγαγὲν καὶ καταρτίσαι τὰν ψυχάν, ἁ δ' εὐπραγία τοὐναντίον ἐπᾶραι καὶ κενῶσαι. διὸ ποθεκτικοὶ μὲν ἅπαντες καὶ συνετοὶ τὸν τρόπον ἀτυχέοντες, ἐπιθετικοὶ δὲ καὶ θαρσαλέοι τὸν τρόπον εὐτυχέοντες.

81 *Ἐν ταὐτῷ.*

Ὅρος δέ ἐστιν εὐτυχίας, ἂν προέλοιτο ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ συνεργὸν αὐτῷ γενομέναν ποττὰς ἰδίας πράξιας· ὥσπερ καὶ μέγεθος ναῷ, καὶ μέγεθος πadαλίῳ, ᾧ καθικνεῖσθαι δύναται ὁ ἀγαθὸς κυβερνάτας μεγάλα πελάγεα διαπεραιούμενος καὶ μεγάλαν ναυκλαρίαν στελλόμενος. ἁ δ' ὑπερβολὰ τᾶς εὐτυχίας τοῖς ἀγαθοῖς οὐ κρατεῖσθαι πέφυκεν ὑπὸ τᾶς ψυχᾶς, ἀλλὰ κρατὲν αὐτᾶς. ὥσπερ γὰρ τὸ λαμπρὸν φάος μαραυγίαν περιτίθησι τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὕτω καὶ ἁ ὑπερβάλλοισα εὐτυχία τῷ νόῳ τᾶς ψυχᾶς. καὶ περὶ μὲν ὦν εὐτυχίας ἅλις εἰρήσθω.

---

82 *Ὅτι ἀντακολουθοῦσιν αἱ ἀρεταί.*

Ὅτι ἀντακολουθοῦσιν αἱ ἠθικαὶ ἀρεταί, δεικτέον καὶ ἀπὸ τῆς προαιρέσεως. εἰ γὰρ ἡ ἀρετὴ μάλιστα τῇ προαιρέσει κρίνεται, ἡ δὲ ὀρθὴ προαίρεσις ἐκ φρονήσεως ἕπεται. τὸ γὰρ βουλεύεσθαι τῆς φρονήσεως καὶ ἠθικῆς ἀρετῆς, εἴγε δεῖ μὲν τῷ καλῶς βουλευομένῳ τὸν σκοπὸν ὀρθὸν κεῖσθαι, εἰς ὃν περὶ τῶν συντελούντων εἰς αὐτὴν βουλεύεται. ὁρίζεται δὲ ὁ σκοπὸς ὑπὸ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς· οὗ γὰρ ἐφιέμεθα, περὶ τούτου βουλευόμεθα· ἡ δὲ τῶν προσηκόντων ἔφεσις ἀπὸ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς, ὥσπερ εἶπεν Ἀριστοτέλης, οὐκ ἔστιν ἡ προαίρεσις ὀρθὴ ἄνευ φρονήσεως οὐδὲ ἄνευ ἀρετῆς· ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος, ἡ δὲ τὰ πρὸς τὸ τέλος ποιεῖ πράττειν. ἔτι εἰ ἀνάγκη μὲν ἡντινοῦν ἀρετὴν ἠθικὴν ἔχοντα φρόνησιν ἔχειν· εἴγε ἐστὶν ἠθικὴ ἀρετὴ πρακτικὴ τῶν ὡρισμένων φρονήσει τε καὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ· ἀνάγκη δὲ καὶ τὸν φρόνησιν ἔχοντα ἔχειν ἠθικὴν ἀρετήν· εἴγε οἰκεῖον τῇ φρονήσει τὸ ζητεῖν πῶς οἷόν τε τυχεῖν τοῦ δέοντος σκοποῦ, ὃν τῆς ἠθικῆς ὁρίσαι· αὐτὴ γὰρ τῆς ὀρεκτικῆς δυνάμεως ἀρετή. ταύτῃ γὰρ φρόνησίς τε καὶ δεινότης διαφέρουσιν· ᾗ ἡ μὲν φρόνησις τῶν πρὸς τὸν ὀρθὸν σκοπὸν φερόντων ἐστὶν εὑρετική τε καὶ ζητητική· ἡ δὲ δεινότης τῶν πρὸς τὸν τυχόντα. Alexandri Aphrod. Quaest. IV, 22.

83 *Μουσωνίου.*

Οὐκ ἔστι τὴν ἐνεστηκυῖαν ἡμέραν καλῶς βιῶναι μὴ προθέμενον αὐτὴν ὡς ἐσχάτην βιῶσαι.

84 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ περὶ σκέπης.*

Ταῦτα μὲν περὶ τροφῆς εἶπεν. ἠξίου δὲ καὶ σκέπην τὸν σώφρονα τῷ σώματι ζητεῖν οὐ τὴν πολυτελῆ καὶ περιττήν· εὐθὺς γὰρ ἐσθῆτι καὶ ὑποδέσει τὸν αὐτὸν τρόπον ἔφη εἶναι χρηστέον ὅνπερ πανοπλίᾳ, φυλακῆς ἕνεκεν τοῦ σώματος ἀλλ' οὐκ ἐπιδείξεως. ὥσπερ οὖν ὅπλα κάλλιστα τὰ ἰσχυρότατα καὶ σώζειν μάλιστα δυνάμενα τὸν χρώμενον, οὐ τὰ περίβλεπτα καὶ λαμπρά, οὕτως ἀμπεχόνη καὶ ὑπόδεσις ἡ χρησιμωτάτη τῷ σώματι κρατίστη, καὶ οὐχ ἡ δυναμένη τὰς τῶν ἀνοήτων ὄψεις ἐπιστρέφειν. δεῖ γὰρ τῆς σκέπης αὐτῆς κρεῖττον ἀποφαίνειν τὸ σκεπόμενον καὶ ἰσχυρότερον, ἀλλ' οὐκ ἀσθενέστερόν τε καὶ χεῖρον. οἱ μὲν οὖν λειότητά τε καὶ ἁπαλότητα σαρκὸς διὰ τῶν σκεπασμάτων μηχανώμενοι χείρω τὰ σώματα ποιοῦσιν, εἴγε τὸ τεθρυμμένον σῶμα καὶ μαλακὸν πολὺ κάκιον τοῦ σκληροῦ τε καὶ διαπεπονημένου ἐστίν· οἱ δὲ ῥωννύντες καὶ κρατύνοντες τῇ σκέπῃ, οὗτοι τὰ σκεπόμενα μόνοι ὠφελοῦσιν. διὰ τοῦτο οὐδαμῶς καλὸν οὔτε ἐσθῆσι πολλαῖς κατασκέπειν τὸ σῶμα, οὔτε ταινίαις κατειλεῖν, οὔτε χεῖράς τε καὶ πόδας περιδέσει πίλων ἢ ὑφασμάτων τινῶν μαλακύνειν, τούς γε μὴ νοσοῦντας· οὐδ' ὅλως εἶναι ἀγεύστους καλὸν ψύχους τε καὶ θάλπους, ἀλλὰ ῥιγοῦν χρὴ τὰ μέτρια χειμῶνος καὶ ἡλιοῦσθαι θέρους, καὶ σκιατροφεῖσθαι ἥκιστα. καὶ τὸ μὲν ἑνὶ χρῆσθαι χιτῶνι τοῦ δεῖσθαι δυοῖν προτιμητέον, τοῦ δ' ἑνὶ χρῆσθαι χιτῶνι τὸ μηδενί, ἀλλὰ ἱματίῳ μόνον. καὶ τοῦ γε ὑποδεδέσθαι τὸ ἀνυποδε-

τεῖν τῷ δυναμένῳ κρεῖττον· κινδυνεύει γὰρ τὸ μὲν ὑποδεδέσθαι τῷ δεδέσθαι ἐγγὺς εἶναι, ἡ δ' ἀνυποδησία πολλὴν εὐλυσίαν τινὰ καὶ εὐκολίαν παρέχει τοῖς ποσίν, ὅταν ἠσκημένοι ὦσιν. ὅθεν καὶ τοὺς ἡμεροδρόμους ὁρᾶν ἔστιν οὐ χρωμένους ὑποδήμασιν ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ τῶν ἀθλούντων τοὺς δρομεῖς, οὐκ ἂν δυναμένους σώζειν τὸ τάχος, εἰ δέοι τρέχειν αὐτοὺς ἐν ὑποδήμασιν.

ἐπεὶ δὲ σκέπης ἕνεκα καὶ τὰς οἰκίας ποιούμεθα, φημὶ καὶ ταύτας δεῖν ποιεῖσθαι πρὸς τὸ τῆς χρείας ἀναγκαῖον, ὡς ἀπερύκειν μὲν κρύος, ἀπερύκειν δὲ θάλπος τὸ σφοδρόν, εἶναι δὲ ἡλίου καὶ ἀνέμων ἐπικούρημα τοῖς δεομένοις. καθόλου δὲ ὅπερ ἂν παρέχοι σπήλαιον αὐτοφυές, ἔχον μετρίαν ὑπόδυσιν ἀνθρώπῳ, τοῦτο χρὴ παρέχειν ἡμῖν τὴν οἰκίαν, τοσοῦτον εἴπερ ἄρα περιττεύουσαν, ὅσον καὶ ἀπόθεσιν τροφῆς ἀνθρωπίνης ἐπιτηδείαν ἔχειν. τί δ' αἱ περίστυλοι αὐλαί; τί δὲ αἱ ποικίλαι χρίσεις; τί δ' αἱ χρυσόροφοι στέγαι; τί δ' αἱ πολυτέλειαι τῶν λίθων, τῶν μὲν χαμαὶ συνηρμοσμένων, τῶν δ' εἰς τοίχους ἐγκειμένων, ἐνίων καὶ πάνυ πόρρωθεν ἠγμένων [λίθων] καὶ δι' ἀναλωμάτων πλείστων; οὐ ταῦτα πάντα περιττὰ καὶ οὐκ ἀναγκαῖα, ὧν χωρὶς καὶ ζῆν καὶ ὑγιαίνειν ἔστι, πραγματείαν δ' ἔχει πλείστην, καὶ διὰ χρημάτων γίνεται πολλῶν, ἀφ' ὧν ἄν τις ἐδυνήθη καὶ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ πολλοὺς ἀνθρώπους εὐεργετῆσαι; καίτοι πόσῳ μὲν εὐκλεέστερον τοῦ πολυτελῶς οἰκεῖν τὸ πολλοὺς εὐεργετεῖν; πόσῳ δὲ καλοκαγαθικώτερον τοῦ ἀναλίσκειν εἰς ξύλα καὶ λίθους τὸ εἰς ἀνθρώπους ἀναλίσκειν; πόσῳ δὲ ὠφελιμώτερον τοῦ περιβεβλῆσθαι μεγάλην οἰκίαν τὸ κεκτῆσθαι φίλους πολλούς; ὅπερ γίνεται τῷ προθύμως εὐεργετοῦντι. τί δ' ἂν

ὄναιτό τις τηλικοῦτον ἀπ' οἰκίας μεγέθους τε καὶ κάλλους, ἡλίκον ἀπὸ τοῦ χαρίζεσθαι πόλει καὶ πολίταις ἐκ τῶν ἑαυτοῦ;

85 *Εὐσεβίου.*

Ἐχθρὸς γενοίμην μηδενός, φίλος δὲ τοῦ αἰεὶ καὶ παραμενέοντος· καὶ μήκοτε μὲν διενεχθείην πρὸς τοὺς οἰκειοτάτους, διενεχθεὶς δὲ διαλλαχθείην ὡς τάχιστα. μηδενὶ ἐπιβουλεύσαιμι, ἐπιβουλευόμενος δὲ ἄνευ ἀνάγκης τοῦ τι ἂν δρᾶσαι ἀνήκεστον ἀπαθὴς διαφύγοιμι. ὀργῆς κρατοίην. ἐρῴην [καὶ ἐπιθυμέοιμι] καὶ τυγχάνοιμι μούνων τῶν καλῶν, τῶν δὲ ἀπ' ἐναντίης τῆς ἐπιθυμίης, μηδὲ ἁμαρτών κοτε ὥστε εὔξασθαι, τύχοιμι. βουλοίμην πάντας εὐτυχέειν, φθονήσαιμι μηδενὶ τῶν εὐτυχεόντων. μήκοτέ τις ἐμὲ τῶν νομιζομένων παραλόγως εὖ πρήσσειν ἐκπλήξειε μηδὲ ἀνιήσειε· τί γὰρ δεῖ τοῖς παρὰ τῆς τύχης διδομένοις φθονέειν; φίλοι δέ με καὶ οἱ κατ' ἀξίην εὐτυχέοντες εὐφραίνοιεν. μήκοτε τῷ ἀπὸ οἰκείης γνώμης ἔχθρην κατ' ἐμοῦ ἐπανελομένῳ δυστυχήσαντι ἐπησθείην. μήκοτε συγγνοίην ἐμωυτῷ κακοῦ τευ τινὶ αἰτίην παρασχόντι. λαθών κοτε ἐμωυτὸν ὡς παρὰ μέλος ἤτοι τὶ εἴπας ἢ πράξας, μὴ περιμείναιμι τοὺς μωμησομένους καὶ ἐπιπλήξοντας· αὐτὸς δὲ ἐμωυτὸν μωμησαίμην ἄχρι τοῦ ἀκέσασθαι. εἰδείην γενναίως φέρειν τὰ προσπίπτοντα, καὶ τὰ μέτρια ἐκδεχοίμην ὥσπερ αὐτῶν ἔχει ἡ φύσις, τοῖς δὲ ὑπερβάλλουσι μὴ καὶ τὸ παρ' ἐμωυτοῦ προστιθείην. εὐτυχίην εἰδείην φέρειν σωφρόνως. μήκοτε ὑπὸ εὐπρηγίης ἐς ὑπερηφανίην ἄλογον ἀερθείην. πλοῦτον νομίζοιμι τὸν ἀρκέοντα βίῳ τῷ σώφρονι. ἄπαυστον καὶ ἀκόρεστον ἐπιθυμίην χρημάτων μὲν μήκοτε σχοίην, μούνων δὲ

τῶν ὠφελεόντων τὴν ψυχὴν μαθημάτων ἐθέλοιμι ἃ δεῖ ἔσεσθαι. νικῴην νίκην τὴν καὶ ἐμοὶ καὶ τῷ προσδιαλεγομένῳ ἀβλαβέα. φιλοτιμέεσθαι παρὰ καιρὸν πρὸς φίλους καὶ ἐν ταῖς ζητήσεσι φυλασσοίμην. μήκοτε καὶ παρὰ τὸ ἐμοὶ δοκέον ἐν ταῖς ζητήσεσι τοῦ νικᾶν ἕνεκα ἔριν ἀσπασαίμην. μήκοτε ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἀληθέος καὶ ὥστε παρ' ἃ αὐτὸς οἶδα παραλογίσασθαι τὸν προσδιαλεγόμενον ἐρίσαι ἐπαρθείην. τοῖς τὸ ἀληθὲς λόγοις ξυνιστᾶσιν ἀεὶ ξυμμαχοίμην. ἀκολάστου ἐπιθυμίης τι μήκοτε μηδὲ ἐννοηθείην. ξυνείην ἀεὶ τοῖς σώφροσιν· εἴη τέ μοι ἀεὶ προσδιαλέγεσθαι παρ' ὧν ἔστι τι πάντως ἀπελθεῖν χρηστὸν προσλαβόντι. μήκοτε ἐπαρθείην κέρδεος ἕνεκα πλημμελῆσαι. φίλους διαφερομένους καταρτίζοιμι. φίλοις δυνάμενος καὶ τοῖς δεομένοις τὰ δέοντα ἐπαρκέοιμι. φίλους ἐν κινδύνοις καταστάντας δυνάμενος ὠφελέειν μήκοτε ἐγκαταλείποιμι. φίλων ξυμφορὰς ἀφ' ὧν οἷόν τε ἐπανορθοῦσθαι προθυμοίμην. λυπεομένοισι παρεὼν ἐλαφρύνοιμι ἠπίῳ καὶ ἀκεσίμῳ λόγῳ τὰς ἀνίας. εἰδείην ἐμωυτὸν αἰδέεσθαι. τῶν καλῶν φιλομαθείην ἀσκέοιμι. ζητοίην μὴ τὰ περισσά, ἀλλὰ περὶ ὧν ἄριστον καὶ ἃ μαθὼν ὠφελησοίμην. θεοὺς τιμῴην καὶ νόμῳ πόλιος καὶ σπουδῇ οἰκείῃ νόῳ εὐσεβεῖ. ἀεὶ τὸ ἐν ἐμοὶ θυμούμενον ἡμεροίην. ἐθίζοιμι ἐμωυτὸν ἵλεω εἶναι καὶ μὴ πρὸς τὰ πρήγματα ἔχειν δυσκόλως. τίς πονηρός, καὶ τίνι τούτων τί κοτε πέπρηκται, μὴ μέλοι μοι· εἰδείην δὲ τοὺς ἀγαθούς, καὶ τούτους μεταδιώκοιμι. ὀφείλοιμι μηδενὶ μηδέν· εἰ δέ κοτε ὑπ' ἀνάγκης μεγάλης ἐς τοῦτο κατασταίην, γένοιτό μοι τάχιστα ἐλευθέρῳ γενέσθαι δυνηθῆναι. αἰνέοιμι τοὺς ἀγαθοὺς ἀφθόνως· φιλόψογον δὲ γλῶσσαν παντὸς ἀποστυγοίην. εἰδείην σιγᾶν περὶ ὧν ἄμεινον.

86 *Σωκράτους.*

Οὔτε ναῦν ἐξ ἑνὸς ἀγκυρίου οὔτε βίον ἐκ μιᾶς ἐλπίδος ὁρμιστέον.

87 *Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου* (359 c. Hard.).

Οὕτω δὲ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐγκεχρῶσθαί ἐστιν ἀναγκαῖον ἡδονὴν καὶ λύπην καὶ ξύμπαντα τὰ ἄλλα παθήματα, πλείω δὲ καὶ ἐμμονωτέραν τὴν λύπην. καὶ τοῦτο αὖ πάλιν Αἴσωπος λέγει· τὸν γὰρ πηλὸν αὐτῷ ὁ Προμηθεύς, ἀφ' οὗ τὸν ἄνθρωπον διεπλάσατο, οὐκ ἐφύρασεν ὕδατι, ἀλλὰ δακρύοις. οὐχὶ οὖν ἐκκόπτειν αὐτὰ πειρᾶσθαι χρεών, ἀμήχανον γάρ. ἀλλ' εἴπερ ἄρα εἴη ἐπικόπτειν τε καὶ πραΰνειν, κοιμίζειν τε ἐφ' ὅσον δυνατόν, καὶ νουθετεῖν· ταύτην γὰρ εὐμενῶς προσίεται τὴν ἐπιμέλειαν. καὶ οὕτως σοι αὐτὰ παιδαγωγοῦντι ἀναφανήσεται χρήσιμά τε καὶ ὠφέλιμα ἀντὶ ἀχρήστων καὶ βλαβερῶν. οὐ γὰρ ὁ θεὸς αὐτὰ ἐνεκεράσατο τῷ ἀνθρώπῳ, ὅπως λώβην τε αὐτῷ καὶ αἶσχος προσθείη, ἀλλὰ καὶ ταῦτα πρὸς διαμονὴν καὶ σωτηρίαν τοῦ γένους προσύφηνέ τε καὶ προσῳκοδόμησε τῇ ψυχῇ· θυμὸν μέν, ὅπως ἂν τὰ βλάπτοντα ἀμυνώμεθα· ἐπιθυμίαν δὲ ἐδωδῆς καὶ ποτῶν πρὸς τὴν ξύμφυτον καὶ ἀναγκαίαν ἀπορροήν· καὶ οὕτω δὴ ἄλλο πρὸς ἄλλην τινὰ τεταγμένον τοῦ σώματος κῆρα. μένειν δὲ ἕκαστον χρὴ ἐν τῷ μέτρῳ· καὶ τὸ μέτρον τοῦτο ἑκάστου γίνεται ἀρετή· τοῦ μὲν θυμοειδοῦς ἀνδρία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ σωφροσύνη, τοῦ δ' αὖ φιλοχρημάτου καὶ φιλοκερδοῦς ἐλευθεριότης τε καὶ μεγαλοπρέπεια· ὅσον δὲ ἐπτόηται περὶ τιμὰς καὶ δυνάμεις καὶ προεδρίας, τούτου ἐστὶ τὸ μέτρον μεγαλοψυχία. εἰ δὲ ἀκόσμητα ἐαθείη καὶ ἀθε-

ράπευτα ὑπὸ τοῦ λόγου, καθάπερ φυτὰ ἥμερα καὶ χρηστά, ἐξαμελήσαντος γεωργοῦ, ἀπαγριοῦται εὐθὺς καὶ ἐξυβρίζει καὶ παραβλαστάνει τὰς κακίας καθάπερ ἀκάνθας χαλεπὰς καὶ φαρμακώδεις τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τῷ κεκτημένῳ. ἔστι δ' ἐφ' ὧν ἔμπαλιν καταφθίνει καὶ ἀπομαραίνεται εἴσω τῆς ἀκμῆς· καὶ δέονται οὗτοι τοῦ λόγου οὐ κολούοντος καὶ θλίβοντος καὶ πιέζοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐπάρδοντός τε καὶ ἐπανάγοντος καὶ ἐρεθίζοντος πρὸς τὴν αὔξην τὴν ἐοικυῖαν. καὶ διὰ τοῦτο ἄρα ἑκάστην ἀρετὴν περικάθηνται ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο κακίαι, ἡ μὲν τὸ ἐνδεὲς τοῦ παθήματος ἀγαπῶσα, ἡ δὲ τὸ πλεονάζον ἀσπαζομένη. δεῖ δ' οὐ πρὸς τὰ φαῦλα καὶ διεστραμμένα ὁρῶντας ἅπαντα ὁμοίως ὑποπτεύειν καὶ ἐξελαύνειν, ἀλλὰ τὸ βούλημα ἐξετάζειν τῆς φύσεως, καὶ πρὸς ὅ τι ἕκαστον τῶν παθημάτων ἐνεφύτευσεν καὶ ἐνεσημήνατο τῇ ψυχῇ.

88 *Πορφυρίου ἐκ τοῦ περὶ τῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν.*

Ἄλλαι αἱ ἀρεταὶ τοῦ πολιτικοῦ, καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ πρὸς θεωρίαν ἀνιόντος καὶ διὰ τοῦτο λεγομένου θεωρητικοῦ, καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ ἤδη τελείου θεωρητικοῦ καὶ ἤδη θεατοῦ, καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ νοῦ, καθὸ νοῦς, καὶ ἀπὸ ψυχῆς καθαροῦ. αἱ μὲν τοῦ πολιτικοῦ ἐν μετριοπαθείᾳ τοῦ ἀλόγου κείμεναι τῷ ἕπεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ λογισμῷ τοῦ καθήκοντος κατὰ τὰς πράξεις. διὸ πρὸς κοινωνίαν βλέπουσαι τὴν ἀβλαβῆ τῶν πλησίον ἐκ τοῦ συναγελασμοῦ καὶ τῆς κοινωνίας πολιτικαὶ λέγονται. καὶ ἔστι φρόνησις μὲν περὶ τὸ λογιζόμενον, ἀνδρία δὲ περὶ τὸ θυμούμενον, σωφροσύνη δ' [ἐν ὁμολογίᾳ καὶ συμφωνίᾳ ἐπιθυμητικοῦ πρὸς λογισμόν, δικαιοσύνη δὲ] ἡ ἑκάστου τούτων ὁμοῦ οἰ-

κειοπραγία, ἀρχῆς πέρι καὶ τοῦ ἄρχεσθαι. αἱ δὲ τοῦ πρὸς θεωρίαν προκόπτοντος θεωρητικοῦ ἐν ἀποστάσει κεῖνται τῶν ἐντεῦθεν· διὸ καὶ καθάρσεις αὗται λέγονται ἐν ἀποχῇ θεωρούμεναι τῶν τοῦ σώματος πράξεων καὶ συμπαθειῶν τῶν πρὸς αὐτό. αὗται μὲν γὰρ τῆς ψυχῆς ἀφισταμένης πρὸς τὸ ὄντως ὄν, αἱ δὲ πολιτικαὶ τὸν θνητὸν ἄνθρωπον κατακοσμοῦσι. καὶ πρόδρομοι δὲ πολιτικαὶ τῶν καθάρσεων· δεῖ γὰρ κοσμηθέντα κατ' αὐτὰς ἀποστῆναι τοῦ σὺν σώματι πράττειν τι προηγουμένως. διὸ ἐν ταῖς καθάρσεσιν τὸ μὲν μὴ συνδοξάζειν τῷ σώματι, ἀλλὰ μόνον ἐνεργεῖν, ὑφίστησι τὸ φρονεῖν, ὃ διὰ τοῦ καθαρῶς νοεῖν τελειοῦται· τὸ δέ γε μὴ ὁμοπαθεῖν συνίστησι τὸ σωφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ φοβεῖσθαι ἀφισταμένην τοῦ σώματος ὡς εἰς κενόν τι καὶ μὴ ὂν τὴν ἀνδρίαν. ἡγουμένου δὲ λόγου καὶ νοῦ καὶ μηδενὸς ἀντιτείνοντος, δικαιοσύνη τὸ τοιοῦτον. ἡ μὲν οὖν κατὰ τὰς πολιτικὰς ἀρετὰς διάθεσις ἐν μετριοπαθείᾳ θεωρεῖται, τέλος ἔχουσα τὸ ζῆν ὡς ἄνθρωπον κατὰ φύσιν· ἡ δὲ κατὰ τὰς θεωρητικὰς ἐν ἀπαθείᾳ, ἧς τέλος ἡ πρὸς θεὸν ὁμοίωσις. ἐπεὶ δὲ κάθαρσις ἣ μέν τις ἦν καθαίρουσα ἣ δὲ κεκαθαρμένων, αἱ καθαρτικαὶ ἀρεταὶ κατ' ἄμφω θεωροῦνται τὰ σημαινόμενα τῆς καθάρσεως· καθαίρουσί τε γὰρ τὴν ψυχὴν καὶ καθαρθείσῃ σύνεισι· τέλος γὰρ τὸ κεκαθάρθαι τοῦ καθαίρειν. ἀλλ' ἐπεὶ τὸ καθαίρειν καὶ κεκαθάρθαι ἀφαίρεσις ἦν παντὸς τοῦ ἀλλοτρίου, τὸ ἀγαθὸν ἕτερον ἂν εἴη τοῦ καθαίροντος· ὥστε γε πρὸς τῆς ἀκαθαρσίας ἀρκεῖ· ἀλλ' ἀρκέσει μὲν ἡ κάθαρσις, τὸ δὲ καταλειπόμενον ἔσται τὸ ἀγαθόν, καὶ οὐχ ἡ κάθαρσις. ἀλλὰ ἡ ψυχῆς φύσις οὐκ ἦν ἀγαθόν, ἀλλ' ἀγαθοῦ μετέχειν δυνάμενον καὶ ἀγαθοειδές· οὐ γὰρ ἂν ἐγένετο ἐν κακῷ. τὸ οὖν ἀγαθὸν

αὐτῇ ἐν τῷ συνεῖναι τῷ γεννήσαντι, κακία δὲ τὸ τοῖς ὑστέροις. καὶ διπλῆ γε κακία, τό τε τούτοις συνεῖναι καὶ μετὰ παθῶν ὑπερβολῆς· διόπερ αἱ πολιτικαὶ ἀρεταὶ μιᾶς γοῦν αὐτὴν κακίας ἀπαλλάττουσαι ἀρεταὶ ἐκρίθησαν καὶ τίμιαι, αἱ δὲ καθαρτικαὶ τιμιώτεραι καὶ τῆς ὡς ψυχικῆς κακίας ἀπαλλάττουσαι. δεῖ τοίνυν καθηραμένην αὐτὴν συνεῖναι τῷ γεννήσαντι. καὶ ἀρετὴ ἄρα αὐτῆς μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὕτη, ἥπερ ἐστὶν ἐν γνώσει καὶ εἰδήσει τοῦ ὄντος· οὐχ ὅτι οὐκ ἔχει παρ' αὐτῇ ταύτην, ἀλλ' ὅτι ἄνευ τοῦ πρὸ αὐτῆς οὐχ ὁρᾷ τὰ αὐτῆς. ἄλλο οὖν γένος τρίτον ἀρετῶν μετὰ τὰς καθαρτικὰς καὶ τὰς πολιτικάς, νοερῶς τῆς ψυχῆς ἐνεργούσης· σοφία μὲν καὶ φρόνησις ἐν θεωρίᾳ ὧν νοῦς ἔχει, δικαιοσύνη δὲ ἐν οἰκειοπραγίᾳ μὲν ἐν τῇ πρὸς τὸν νοῦν ἀκολουθίᾳ καὶ τῷ πρὸς νοῦν ἐνεργεῖν. σωφροσύνη δὲ ἡ εἴσω πρὸς νοῦν στροφή· ἡ δὲ ἀνδρία ἀπάθεια, καθ' ὁμοίωσιν τοῦ πρὸς ὃ βλέπει ἀπαθὲς ὂν τὴν φύσιν. καὶ ἀντακολουθοῦσί γε αὗται ἀλλήλαις ὥσπερ καὶ ἄλλαι. τέταρτον εἶδος ἀρετῶν τὸ τῶν παραδειγματικῶν, αἵπερ ἦσαν ἐν τῷ νῷ κρείττους οὖσαι τῶν ψυχικῶν, καὶ τούτων ὥσπερ παραδείγματα· ἐπιστήμη μὲν ἡ νόησις, σοφία δὲ γιγνώσκων ὁ νοῦς· τὸ δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ σωφροσύνη, τὸ δὲ οἰκεῖον ἔργον ἡ οἰκειοπραγία, ἡ δὲ ἀνδρία ἡ ταυτότης καὶ τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ μένειν καθαρὸν διὰ δυνάμεως περιουσίαν. τέτταρα τοίνυν ἀρετῶν γένη πέφηνεν· [ὧν] αἱ μὲν ἦσαν αἱ τοῦ νοῦ αἱ παραδειγματικαὶ καὶ σύνδρομοι αὐτοῦ τῇ οὐσίᾳ· αἱ δὲ ψυχῆς πρὸς νοῦν ἐνορώσης ἤδη καὶ πληρουμένης ἀπ' αὐτοῦ· αἱ δὲ ψυχῆς ἀνθρώπου καθαιρομένης τε καὶ καθαρθείσης ἀπὸ σώματος καὶ τῶν ἀλόγων παθῶν· αἱ δὲ ψυχῆς ἀνθρώπου κατακοσμούσης τὸν ἄνθρωπον, διὰ τοῦ τὰ

μέτρα τῇ ἀλογίᾳ ἀφορίζειν καὶ μετριοπάθειαν ἐνεργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν ἔχων τὰς μείζους ἐξ ἀνάγκης ἔχει καὶ τὰς ἐλάττους· οὐ μὴν καὶ ἔμπαλιν. οὐκ ἔτι μέντοι ὁ ἔχων τὰς μείζους ἐνεργήσει καὶ κατὰ τὰς ἐλάττους προηγουμένως, ἀλλὰ μόνον κατὰ περίστασιν τῆς γενέσεως. ἄλλοι γὰρ οἱ σκοποί, ὥσπερ εἴρηται, καὶ κατὰ γένος διάφοροι. τῶν μὲν γὰρ πολιτικῶν μέτρον ἐπιθεῖναι τοῖς πάθεσι πρὸς τὰς ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἐνεργείας· τῶν δὲ καθαρτικῶν, τελέως τῶν παθῶν ἀποστῆσαι, τὸ τέως μέτρον λαμβάνον· τῶν δὲ πρὸς νοῦν ἐνεργῆσαι, μηδὲ τοῦ ἀποστῆσαι ἐκ τῶν παθῶν εἰς ἔννοιαν ἐρχομένους· τῶν δὲ μηδὲ πρὸς νοῦν ἐχουσῶν τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ οὐσίᾳ εἰς συνδρομὴν ἀφιγμένων. διὸ καὶ ὁ κατὰ μὲν τὰς πρακτικὰς ἐνεργῶν σπουδαῖος ἦν ἄνθρωπος, ὁ δὲ κατὰ τὰς καθαρτικὰς δαιμόνιος ἦν ἄνθρωπος ἢ καὶ δαίμων ἀγαθός, ὁ δὲ κατὰ μόνας τὰς πρὸς τὸν νοῦν θεός, ὁ δὲ κατὰ τὰς παραδειγματικὰς θεῶν πατήρ. ἐπιμελητέον οὖν μάλιστα τῶν καθαρτικῶν ἡμῖν, σκεψαμένοις ὅτι τούτων μὲν ἡ τεῦξις ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, διὰ τούτων δὲ καὶ ἡ εἰς τὰς τιμιωτέρας ἄνοδος. διὸ θεωρητέον ἄχρι τίνος καὶ πόσον οἷά τε παραλαμβάνεσθαι ἡ κάθαρσις. ἔστι μὲν γὰρ ἐν ἀποστάσει σώματος καὶ τῆς ἀλόγου παθητικῆς κινήσεως. πῶς δ' ἂν γένοιτο καὶ ἄχρι τίνος, ῥητέον. πρῶτον μὲν οἷον θεμέλιος καὶ ὑποβάθρα τῆς καθάρσεως τὸ γνῶναι ἑαυτὸν ψυχὴν ὄντα ἐν ἀλλοτρίῳ τῷ πράγματι καὶ ἑτερουσίῳ συνδεδεμένον· δεύτερον δὲ τὸ ἀπὸ τούτου ὁρμώμενον τοῦ πείσματος συναγαγεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σώματος (καὶ τοῖς μὲν τόποις) πάντως γε μὴν ἀπαθῶς πρὸς αὐτὸ διατιθέμενον. ἐνεργῶν μὲν γάρ τις συνεχῶς κατ' αἴσθησιν, εἰ καὶ μὴ μετὰ προσπαθείας καὶ τῆς

τοῦ ἥδεσθαι ἀπολαύσεως τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' οὖν ἐσκέδασται περὶ τὸ σῶμα, συναφῆς αὐτῷ κατὰ ταύτην γινόμενος, προσπάσχων δὲ ταῖς τῶν αἰσθημάτων ἡδοναῖς ἢ λύπαις σὺν προθυμίᾳ καὶ ἐπινεύσει συμπαθεῖ· ἀφ' ἧς δὴ μάλιστα διαθέσεως αὐτὸν προσήκει καθαίρειν. τοῦτο δ' ἂν γένοιτο, εἰ καὶ τὰς ἀναγκαίας τῶν ἡδονῶν καὶ τὰς αἰσθήσεις ἰατρείας ἕνεκα μόνον τις παραλαμβάνοι ἢ ἀπαλλαγῆς πόνων, ἵνα μὴ ἐμποδίζοιτο. ἀφαιρετέον δὲ καὶ τὰς ἀλγηδόνας· εἰ δὲ μὴ οἷόν τε εἴη, πράως οἰστέον ἐλάττους τιθέντα τῷ μὴ συμπάσχειν. τὸν δὲ θυμὸν ὡς οἷόν τε ἀφαιρετέον καὶ μελετητέον πάντῃ· εἰ δὲ μή, αὐτῷ γοῦν συναναμιγνύναι τὴν προαίρεσιν, ἀλλ' ἄλλου εἶναι τὸ ἀπροαίρετον· τὸ δ' ἀπροαίρετον ἀσθενὲς καὶ ὀλίγον· τὸν δὲ φόβον πάντῃ, περὶ οὐδενὸς γὰρ φοβήσεται· τὸ δ' ἀπροαίρετον καὶ ἐνταῦθα. χρηστέον δὴ ἄρα καὶ θυμῷ καὶ φόβῳ ἐν νουθετήσει· ἐπιθυμίαν δὲ παντὸς φαύλου ἐξοριστέον· σίτων δὲ καὶ ποτῶν οὐκ αὐτὸς ἕξει ἧπερ αὐτός· ἀφροδισίων τε τῶν φυσικῶν οὐδὲ τὸ ἀπροαίρετον, εἰ δ' ἄρα, ὅσον μέχρι φαντασίας προπετοῦς τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους. ὅλως δ' αὐτὴ μὲν πάντων ἡ ψυχὴ νοερὰ τοῦ καθαιρομένου τούτων ἔστω καθαρά. βουλέσθω δὲ καὶ τὸ κινούμενον πρὸς τὸ ἄλογον τῶν σωματικῶν παθῶν ἀσυμπαθῶς κινεῖσθαι καὶ ἀπροσεκτῶς, ὥστε καὶ τὰς κινήσεις εὐθύς τε λύεσθαι τῇ γειτνιάσει τοῦ λογιζομένου.

89 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος* (67 e).

Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὦ Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τεθνάναι ἥκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν.

90 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος* (408 b).

Τούτοις δὴ τοῖς λόγοις παγκάλως λεγομένοις, ὡς διδακτὸν ἀρετή, καὶ πάντων ἑαυτοῦ δεῖ μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι, σχεδὸν οὔτ' ἀντεῖπον πώποτε οὔτ' οἶμαι μή ποτε ὕστερον ἀντείπω.

91 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου* (240 d).

Ἀλλὰ πᾶν πλῆθος καὶ πᾶς πλοῦτος ἀρετῇ ὑπείκει.

92 *Πλάτωνος Πολιτείας ε'* (457).

Κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλόν, τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. παντάπασι μὲν οὖν.

93 *Πλάτωνος ἐν Πολιτείᾳ πέμπτῃ* (452).

Ὅτι μάταιος ὃς γελοῖον ἄλλο τὶ ἡγεῖται ἢ τὸ κακόν· καὶ ὁ γελωτοποιεῖν ἐπιχειρῶν εἰς ἄλλην τινὰ ὄψιν ἀποβλέπων, ὡς γελοίου, ἢ τὴν τοῦ ἄφρονός τε καὶ κακοῦ· καὶ καλοῦ αὖ σπουδάζει εἰς ἄλλον τινὰ σκοπὸν στησάμενος ἢ τὸν τοῦ ἀγαθοῦ.

94 *Πλάτωνος Πολιτείας ε'* (450 d).

Ἐν γὰρ φρονίμοις τε καὶ φίλοις περὶ τῶν μεγίστων τἀληθῆ εἰδότα λέγειν ἀσφαλὲς καὶ θαρραλέον· ἀπιστοῦντα δὲ καὶ ζητοῦντα ἅμα τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, ὃ δὴ ἐγὼ δρῶ, φοβερόν τε καὶ σφαλερὸν οὔ τι γέλωτα ὀφλεῖν.

95 *Πλάτωνος Νόμων ε'* (727 e).

Οὐδέ γε ὁπότ' ἂν χρήματά τις ἐρᾷ κτᾶσθαι μὴ καλῶς ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος, δώροις ἄρα τιμᾷ τότε τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· παντὸς μὲν οὖν λείπει· τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδοται σμικροῦ χρυσίου· πᾶς γὰρ ὅ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς

χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος. — Τίμιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν οὐδὲ ἰσχυρὸν οὐδὲ τάχος ἔχον οὐδὲ μέγα οὐδέ γε τὸ ὑγιεινόν, καί τοι πολλοῖς ἂν τοῦτό γε δοκοῖ· καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γε ἐναντία· τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἁπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα σωφρονέστατα ἅμα τε καὶ ἀσφαλέστατα εἶναι μακρῷ. τὰ μὲν γὰρ χαύνους τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους· ὡς δ' αὕτως ἡ τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων κτῆσις καὶ τιμήσεων. κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει· τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἑκάστων τούτων ἔχθρας καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίᾳ, τὰ δ' ἐλλείποντα δουλείας ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. μὴ δή τις φιλοχρηματείτω παίδων γε ἕνεκα ὅτι πλουσιωτάτους καταλείψει· οὔτε γὰρ ἐκείνοις οὔτε αὐτῇ πόλει ἄμεινον· ἡ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δὲ ἀναγκαίων μὴ ἐνδεὴς αὐτὴ μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ συναρμόττουσα εἰς ταῦτα, ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται. παισὶ δ' αἰδῶ χρὴ πολλήν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν. οἰόμεθα δ' ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι τοῦτο καταλείψειν· τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύσματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον· ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι μή ποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχρῶν· ὡς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους. παιδεία γὰρ νέων διαφέρουσά ἐστιν ἅμα καὶ αὐτῶν, οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ' ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. —

Ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις, ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὡς ὅτι πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ· πιστὸς γάρ. ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον· ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους· ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν. ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής· χρόνου δὲ προϊόντος γνωσθείς, εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὑτῷ πᾶσαν κατεσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὥστε ζώντων καὶ μὴ ἑταίρων καὶ παίδων σχεδὸν ὁμοίως ὀρφανὸν αὑτῷ γενέσθαι τὸν βίον. τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου. ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος, οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῇ. τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἔπαινον καὶ περὶ σωφροσύνης χρὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως καὶ ὅσα ἄλλα τις ἀγαθὰ κέκτηται, δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι. καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα ὡς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν· τὸν δ' αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δέ, ἐᾶν δεύτερον· τὸν δὲ φθονοῦντα καὶ ἑκόντα μηδενὶ κοινωνὸν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινῶν, αὐτὸν μὲν ψέγειν· τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν. φιλονεικείτω δὲ ἡμῖν πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνως· ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις αὔξει, ἁμιλλώμενος μὲν αὐτός, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κωλύων διαβολαῖς· ὁ δὲ φθονερός, τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν οἰόμενος ὑπερέχειν, αὐτός τε ἧττον ξυντείνει εἰς ἀρετὴν τὴν ἀληθῆ, τούς τε ἀνθαμιλλω-

μένους εἰς ἀθυμίαν καθίστησι τῷ ἀδίκως ψέγεσθαι· καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμναστον τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἅμιλλαν ἀρετῆς ποιῶν, σμικροτέραν αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. θυμοειδῆ μὲν δὴ χρὴ πάντα ἄνδρα εἶναι, πρᾶον δὲ ὡς ὅτι μάλιστα· τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα, ἢ καὶ τὸ παράπαν ἀνίατα ἀδικήματα, οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν, ἢ μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα, καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέναι κολάζοντα· τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχὴ πᾶσα ἀδύνατος δρᾶν. τὰ δ' αὐτῶν, ὅσοι ἀδικοῦσι μέν, ἰατὰ δέ, γινώσκειν χρή, πρῶτον μέν, ὅτι πᾶς ὁ ἄδικος οὐχ ἑκὼν ἄδικος· τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμῶς οὐδὲν ἑκὼν κέκτητο ἄν ποτε, πολὺ δὲ ἥκιστα ἐν τοῖς αὑτοῦ τιμιωτάτοις· ψυχὴ δ', ὡς εἴπομεν, ἀληθείᾳ γ' ἐστὶ πᾶσι τιμιώτατον· ἐν οὖν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἑκὼν μή ποτε λάβῃ, καὶ ζῇ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό· ἀλλὰ ἐλεεινὸς μὲν πάντως ὅ γε ἄδικος, καὶ ὁ κακὰ ἔχων· ἐλεεῖν δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχωρεῖ, καὶ ἀνείργοντα τὸν θυμὸν πραΰνειν καὶ μὴ ἀκροχολοῦντα γυναικείως πικραινόμενον διατελεῖν· τῷ δὲ ἀκράτως καὶ ἀπαραμυθήτως πλημμελεῖ καὶ κακῷ ἐφιέναι δεῖ τὴν ὀργήν. διὸ δὴ θυμοειδῆ πρέπειν καὶ πρᾶον ἑκάστοτε φαμὲν εἶναι δεῖν τὸν ἀγαθόν. πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστίν, οὗ πᾶς αὑτῷ συγγνώμην ἔχων, ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι, καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεται ἑκάστοτε. τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν, ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ

καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὑτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν δεῖν ἡγούμενος. οὔτε γὰρ ἑαυτόν, οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τόν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν· ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε παρ' αὑτῷ ἐάν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνῃ. ἐκ ταυτοῦ δ' ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ' αὑτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γεγονέναι πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέν, οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι· οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἀλλήλοις ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτὸν πράττοντα. διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτόν, τὸ δ' αὑτοῦ βέλτιον διώκειν ἀεί, μὴ δὲ μίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ προσποιούμενον.

96 Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ζ (808 b).

Ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὔτ' αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος· ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστά ἐστι κηδεμών, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγίειαν αὑτοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον. ἔστι δ' οὐ πολύ, καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα καὶ πολίταις, ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώφροσιν, ὠφέλιμοι δὲ αὑτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει.

97 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ περὶ ἀρετῆς (379 b).

Πῶς οὖν ἄν, ὦ Σώκρατές, σοι δοκοῦσι γίγνεσθαι, εἰ μήτε φύσει μήτε μαθήσει γίγνονται· τίν' ἄλλον τρόπον γίγνοιντ' ἂν οἱ ἀγαθοί; οἶμαι μὲν οὐκ ἂν ῥᾳδίως αὐτὸ δηλωθῆναι· τοπάζω μέντοι θεῖόν τι

μάλιστα εἶναι τὸ κτῆμα, καὶ γίγνεσθαι τοὺς ἀγαθοὺς ὥσπερ οἱ θεῖοι τῶν μάντεων καὶ οἱ χρησμολόγοι. οὗτοι γὰρ οὔτε φύσει τοιοῦτοι γίγνονται οὔτε τέχνῃ, ἀλλ' ἐπίπνοι ἐκ τῶν θεῶν γιγνόμενοι τοιοῦτοί εἰσιν· οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ λέγουσι ταῖς πόλεσιν ἑκάστοτε τὰ ἀποβησόμενα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι ἐκ θεοῦ ἐπιπνοίας πολὺ μᾶλλον καὶ ἐναργέστερον ἢ οἱ χρησμῳδοί. λέγουσι γάρ που καὶ αἱ γυναῖκες, ὅτι θεῖος ἀνὴρ οὗτός ἐστι, καὶ Λακεδαιμόνιοι ὅταν τινὰ μεγαλοπρεπῶς ἐπαινῶσι, θεῖον ἄνδρα φασὶν εἶναι· πολλαχοῦ δὲ καὶ Ὅμηρος τῷ αὐτῷ τούτῳ καταχρῆται καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. καὶ ὅταν βούληται θεὸς εὖ πρᾶξαι πόλιν, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐνεποίησεν· ὅταν δὲ μέλλῃ κακῶς πράξειν πόλις, ἐξεῖλε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ὁ θεός. οὕτως ἔοικεν οὔτε διδακτὸν εἶναι οὔτε φύσει ἀρετή, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ παραγίνεται κτωμένοις.

99 Ξενοφῶντος ἐν β' (6, 39) ἀπομνημονευμάτων.

Ὅσαι δὲ ἐν ἀνθρώποις ἀρεταὶ λέγονται, σκοπού-

---

98 Περὶ τῆς ἀρετῆς βουλευόμεθα καὶ διαποροῦμεν, εἰ διδακτόν ἐστι τὸ φρονεῖν, τὸ δικαιοπραγεῖν, τὸ εὖ ζῆν, εἶτα θαυμάζομεν εἰ ῥητόρων μὲν ἔργα καὶ κυβερνητῶν καὶ οἰκοδόμων καὶ γεωργῶν μυρία γ' ἐστίν, ἀγαθοὶ δ' ἄνδρες ὀνομάζονται καὶ λέγονται μόνον, ὡς ἱπποκένταυροι καὶ γίγαντες καὶ κύκλωπες· ἔργον δ' ἀμεμφὲς εἰς ἀρετὴν καὶ ἀκέραιον οὐκ ἔστιν εὑρεῖν οὐδὲ πάθους ἀκέραιον ἦθος καὶ ἄθικτον. ἀλλ' εἰ καί τι καλὸν ἡ φύσις αὐτομάτως ἐκφέρει, τοῦτο πολλῷ τῷ ἀλλοτρίῳ, καθάπερ ὕλῃ καρπὸς ἀγρίᾳ καὶ ἀκαθάρτῳ μιγνύμενος, ἐξαμαυροῦται. ψάλλειν μανθάνουσιν ἄνθρωποι καὶ ὀρχεῖσθαι καὶ ἀναγινώσκειν γράμματα καὶ γεωργεῖν καὶ ἱππεύειν· ὑποδεῖσθαι μανθάνουσι, περιβάλλεσθαι, οἰνοχοεῖν διδάσκουσιν, ὀψοποιεῖν· ταῦτα ἄνευ τοῦ μαθεῖν οὐκ ἔστι χρησίμως ποιεῖν. Plut. Mor. 439 a.

μενος εὑρήσεις πάσας μαθήσει τε καὶ μελέτῃ αὐξανομένας.

100 Ξενοφῶντος ἐν α΄ (6, 13) ἀπομνημονευμάτων.

Ὁ δὲ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ὦ Ἀντιφῶν, παρ' ἡμῖν νομίζεται τὴν ὥραν καὶ τὴν σοφίαν ὁμοίως μὲν καλόν, ὁμοίως δὲ αἰσχρὸν διατίθεσθαι εἶναι. τήν τε γὰρ ὥραν ἐὰν μέν τις ἀργυρίου πωλῇ τῷ βουλομένῳ, πόρνον αὐτὸν ἀποκαλοῦσιν· ἐὰν δέ τις ὃν ἂν γνῷ καλόν τε κἀγαθὸν ἐραστὴν ὄντα, τοῦτον φίλον ἑαυτῷ ποιῆται, σώφρονα νομίζομεν· καὶ τὴν σοφίαν ὡσαύτως τοὺς μὲν ἀργυρίου τῷ βουλομένῳ πωλοῦντας σοφιστάς, ὥσπερ πόρνους, ἀποκαλοῦσιν· ὅστις δὲ ὃν ἂν γνῷ εὐφυῆ ὄντα, διδάσκων ὅ τι ἂν ἔχῃ ἀγαθόν, φίλον ποιεῖται, τοῦτον νομίζομεν, ἃ τῷ καλῷ κἀγαθῷ πολίτῃ προσήκει, ταῦτα ποιεῖν. ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτός, ὦ Ἀντιφῶν, ὥσπερ ἄλλος τις ἢ ἵππῳ ἀγαθῷ ἢ κυνὶ ἢ ὄρνιθι ἥδεται, οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον ἥδομαι φίλοις ἀγαθοῖς· καὶ ἐάν τι σχῶ ἀγαθόν, διδάσκω καὶ ἄλλοις συνίστημι, παρ' ὧν ἂν ἡγῶμαι ὠφελήσεσθαί τι αὐτοὺς εἰς ἀρετήν. καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον ἐν βιβλίοις γράψαντες, ἀνελίττων κοινῇ σὺν τοῖς φίλοις διέρχομαι· καὶ ἄν τι ὁρῶμεν ἀγαθόν, ἐκλεγόμεθα· καὶ μέγα νομίζομεν κέρδος, ἐὰν ἀλλήλοις φίλοι γινώμεθα. ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντι ἐδόκει αὐτός τε μακάριος εἶναι καὶ τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ καλοκαγαθίαν ἄγειν. καὶ πάλιν ποτὲ τοῦ Ἀντιφῶντος ἐρομένου αὐτόν, πῶς ἄλλους μὲν ἡγοῖτο πολιτικοὺς ποιεῖν, αὐτὸς δὲ οὐ πράττοι τὰ πολιτικά, εἴπερ ἐπίστατο; ποτέρως δ' ἄν, ἔφη, ὦ Ἀντιφῶν, μᾶλλον τὰ πολιτικὰ

πράττοιμι, εἰ μόνος αὐτὰ πράττοιμι, ἢ εἰ ἐπιμελοίμην τοῦ ὡς πλείστους ἱκανοὺς εἶναι πράττειν αὐτά;

101 Τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ δευτέρῳ (1, 18) ἀπομνημονευμάτων.

Ἔπειτα ὁ μὲν ἑκουσίως ταλαιπωρῶν ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι πονῶν εὐφραίνεται, οἷον οἱ τὰ θηρία θηρῶντες ἐλπίδι τοῦ λήψεσθαι ἡδέως μοχθοῦσι. καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἆθλα τῶν πόνων μικροῦ τινος ἄξιά ἐστι· τοὺς δὲ πονοῦντας, ἵνα φίλους ἀγαθοὺς κτήσωνται ἢ ὅπως ἐχθροὺς χειρώσωνται ἢ ἵνα δυνατοὶ γενόμενοι καὶ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς, καὶ τὸν ἑαυτῶν οἶκον καλῶς οἰκῶσι καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιῶσι καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετῶσι, πῶς οὐκ οἴεσθαι χρὴ τούτους καὶ πονεῖν ἡδέως εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ ζῆν εὐφραινομένους, ἀγασαμένους μὲν ἑαυτούς, ἐπαινουμένους δὲ καὶ ζηλουμένους ὑπὸ τῶν ἄλλων; ἔτι δὲ αἱ μὲν ῥᾳδιουργίαι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδοναὶ οὔτε σώματι εὐεξίαν ἱκαναί εἰσιν ἐργάζεσθαι, ὥς φασιν οἱ γυμνασταί, οὔτε ψυχῇ ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν· αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασὶν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. λέγει δέ που καὶ Ἡσίοδος,

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι
ῥηϊδίως, λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτήν
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε·

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγάθ' οἱ θεοί.

καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ τόπῳ φησίν,

Ὦ πονηρὲ μὴ τὰ μαλακὰ μῶσο μὴ τὰ σκλήρ' ἔχῃς.

καὶ Πρόδικος δ' ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγράμματι τῷ περὶ τοῦ Ἡρακλέους, ὅπερ δὴ καὶ πλείστοις ἐπιδείκνυται, ὡσαύτως περὶ τῆς ἀρετῆς ἀποφαίνεται, ὧδέ πως λέγων, ὅσα ἐγὼ μέμνημαι. φησὶ γὰρ Ἡρακλέα ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἥβην ὡρμᾶτο (ἐν ᾗ οἱ νέοι ἤδη αὐτοκράτορες γιγνόμενοι δηλοῦσιν εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν τρέψονται ἐπὶ τὸν βίον, εἴτε τὴν διὰ κακίας) ἐξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι, ἀποροῦντα ὁποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται· καὶ φανῆναι αὐτῷ δύο γυναῖκας προσιέναι μεγάλας· τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ ἰδεῖν καὶ ἐλευθερίαν φύσει, κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαριότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνῃ· τὴν δὲ ἑτέραν τεθραμμένην εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἁπαλότητα, κεκαλλωπισμένην τὸ μὲν χρῶμα, ὥστε λευκοτέραν καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα, ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι, τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς μάλιστα ἡ ὥρα διαλάμποι· κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἑαυτήν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν αὑτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν. ὡς δὲ ἐγένοντο πλησιαίτερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον, τὴν δὲ ἑτέραν φθάσαι βουλομένην προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰπεῖν, ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τραπῇς· ἐὰν ἐμὲ φίλην ποιησάμενος ἐπί θ' ἡδίστην καὶ ῥᾴστην ὁδὸν ἄξω σε· καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἄγευστος ἔσῃ, τῶν δὲ χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώσῃ. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολέμων οὐδὲ πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ σκοπούμενος διέσῃ τι ἂν κεχαρισμένον ἢ σῖτον ἢ ποτὸν εὕροις, ἤ τι ἂν ἰδὼν ἢ ἀκούσας τερφθήσῃ, τινῶν

ὀσφραινόμενος ἢ ἁπτόμενος, τί δὲ παιδικοῖς ὁμιλῶν μάλιστα εὐφρανθείης, καὶ πῶς ἂν μαλακώτατα καθεύδοις, καὶ πῶς ἂν ἀπονώτατα τούτων πάντων τυγχάνοις. ἐὰν δέ ποτε γένηταί τις ὑποψία σπανίως ἀφ' ὧν ἔσται ταῦτα, οὐ φόβος μή σε ἀγάγω ἐπὶ τὸν πονοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ ταῦτα πορίζεσθαι· ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρήσῃ, οὐδενὸς ἀπεχόμενος ὅθεν ἂν δυνατὸν ᾖ τι κερδᾶναι· πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι τοῖς ἐμοὶ συνοῦσι ἐξουσίαν ἐγὼ παρέχω. καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα, ἔφη, Ὦ γύναι, ὄνομα δέ σοι τί ἐστι; ἡ δέ, Οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι καλοῦσί με Εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ μισοῦντές με ὑποκοριζόμενοι ὀνομάζουσι Κακίαν. καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθοῦσα εἶπεν· Καὶ ἐγὼ ἥκω πρός σε, ὦ Ἡράκλεις, εἰδυῖα τοὺς γεννήσαντάς σε καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμαθοῦσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τράποιο, σφόδρα ἄν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἀγαθὸν ἐργάτην γενέσθαι, καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέραν καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς διαπρεπεστέραν φανῆναι. οὐκ ἀπατήσω δέ σε προοιμίοις ἡδονῆς, ἀλλ' ᾗπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὄντα διηγήσομαι μετὰ ἀληθείας. τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας οἱ θεοὶ διδόασιν ἀνθρώποις· ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς ἵλεω εἶναί σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεούς· εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον· εἴτε ὑπό τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελητέον· εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἄξιος ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν· εἴτε γῆν βούλει σοι καρποὺς ἀφθόνους φέρειν, τὴν γῆν θεραπευτέον· εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἴει δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον·

εἴτε διὰ πολέμου ὁρμᾷς αὔξεσθαι καὶ βούλει δύνασθαι τούς τε φίλους ἐλευθεροῦν καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας τάς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον καὶ ὅπως δεῖ αὐταῖς χρῆσθαι ἀσκητέον· εἰ δὲ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ ἱδρῶτι. καὶ ἡ Κακία ὑπολαβοῦσα εἶπεν, ὥς φησι Πρόδικος, Ἐννοεῖς, ὦ Ἡράκλεις, ὡς χαλεπὴν καὶ μακρὴν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἡ γυνή σοι διηγεῖται· ἐγὼ δὲ ῥᾳδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε. καὶ ἡ Ἀρετὴ εἶπεν, Ὦ τλῆμον, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις, ἢ τί ἡδύ; οἶσθα μηδὲν τούτων ἕνεκα πράττειν ἐθέλουσα, ἥ τις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυμίαν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι πάντων ἐμπίπλασαι· πρὶν μὲν πεινῆν ἐσθίουσα, πρὶν δὲ διψῆν πίνουσα· ἵνα μὲν ἡδέως φάγῃς ὀψοποιοὺς μηχανωμένη, ἵνα δὲ ἡδέως πίῃς οἴνους τε πολυτελεῖς παρασκευάζει, καὶ τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς· ἵνα δὲ καθυπνώσῃς ἡδέως, οὐ μόνον τὰς στρωμνὰς μαλακάς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὑπόβαθρα ταῖς κλίναις παρασκευάζεις· οὐ γὰρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὅ τι ποιήσεις, ὕπνου ἐπιθυμεῖς· τὰ δὲ ἀφροδίσια πρὸ τοῦ δεῖσθαι ἀναγκάζεις πάντα μηχανωμένη, καὶ γυναιξὶ τοῖς ἀνδράσι χρωμένη· οὕτως γὰρ παιδεύεις τοὺς ἑαυτῆς φίλους, τῆς μὲν νυκτὸς ὑβρίζουσα, τῆς δὲ ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον κατακοιμίζουσα· ἀθάνατος δὲ οὖσα ἐκ θεῶν μὲν ἀπέρριψαι, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζῃ· τοῦ δὲ πάντων ἡδίστου ἀκούσματος, ἐπαίνου σαυτῆς, ἀνήκοος εἶ, καὶ τοῦ πάντων ἡδίστου θεάματος· οὐδέποτε γὰρ σεαυτῆς ἔργον καλὸν τεθέασαι. τίς δ' ἄν σοι λεγούσῃ πιστεύσειε; τίς δ' ἂν δεομένῃ τινὸς ἐπαρ-

κέσειε; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι; οἱ νέοι μὲν ὄντες τοῖς σώμασιν ἀδύνατοί εἰσι, πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι ταῖς ψυχαῖς ἀνόητοι· ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρεφόμενοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶντες· τοῖς μὲν πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς δὲ πραττομένοις παροινούμενοι, τὰ μὲν ἡδέα ἐν τῇ νεότητι διαδραμόντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι. ἐγὼ δὲ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῖον οὔτε ἀνθρώπινον χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται· τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις οἷς προσήκει· ἀγαπητὴ μὲν γὰρ συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἴκων δεσπόταις, εὐμενὴς δὲ παραστάτης οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτειρα τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχος ἔργων. ἔστι δὲ τοῖς ἐμοῖς φίλοις ἡδεῖα μὲν καὶ ἀπράγμων σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις, ἀνέχονται γὰρ ἕως ἂν ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν, ὕπνος δὲ αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων ἢ τοῖς ἀμόχθοις, καὶ οὔτε ἀπολιπόντες αὐτὸν ἄχθονται οὔτε διὰ τοῦτον μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν. καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται· καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται, εὖ δὲ τὰς παρούσας ἥδονται πράττοντες, δι' ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, οὐ μετὰ λήθης ἄτιμοι κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν ἀεὶ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι. τοιαῦτά σοι, ὦ παῖ πατέρων ἀγαθῶν Ἡράκλεις, ἔξεστι διαπονησαμένῳ τὴν μακαρίαν εὐδαιμονίαν κτήσασθαι. Οὕτω πως διοικεῖ Πρόδικος τὴν ὑπ' ἀρετῆς Ἡρακλέους παίδευσιν.

102 Ξενοφῶντος ἀπομνημονευμάτων γ΄ (9, 14).

Ἐρομένου δέ τινος αὐτὸν τί δοκοίη αὐτῷ κράτιστον ἀνδρὶ ἐπιτήδευμα εἶναι, ἀπεκρίνατο εὐπραξίαν. ἐρομένου δὲ πάλιν εἰ καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐπιτήδευμα νομίζοι εἶναι, Πᾶν μὲν οὖν τοὐναντίον ἔγωγε, ἔφη, τύχην καὶ πρᾶξιν ἡγοῦμαι· τὸ μὲν γὰρ μὴ ζητοῦντα ἐπιτυχεῖν τινὶ τῶν δεόντων, εὐτυχίαν οἴομαι εἶναι· τὸ δὲ μαθόντα τὶ καὶ μελετήσαντα εὖ ποιεῖν, εὐπραξίαν νομίζω· καὶ οἱ τοῦτο ἐπιτηδεύοντες δοκοῦσί μοι εὖ πράττειν. καὶ ἀρίστους δὲ καὶ θεοφιλεστάτους ἔφη εἶναι ἐν μὲν γεωργίᾳ τοὺς τὰ γεωργικὰ εὖ πράττοντας, ἐν δ' ἰατρείᾳ τοὺς τὰ ἰατρικά, ἐν δὲ πολιτείᾳ τοὺς τὰ πολιτικά· τὸν δὲ μηδὲν εὖ πράττοντα, οὔτε χρήσιμον οὐδὲν ἔφη εἶναι οὔτε θεοφιλῆ.

103 Τοῦ αὐτοῦ ἐν δ΄ (1, 1) ἀπομνημονευμάτων.

Οὕτω δὲ Σωκράτης ἦν ἐν παντὶ πράγματι καὶ πάντα τρόπον ὠφέλιμος, ὥστε τῷ σκοπουμένῳ τοῦτο καὶ εἰ μετρίως αἰσθανομένῳ φανερὸν εἶναι διότι οὐδὲν ὠφελιμώτερον ἦν τοῦ Σωκράτει συνεῖναι καὶ μετ' ἐκείνου διατρίβειν ὁπουοῦν καὶ ἐν ὁτῳοῦν πράγματι· ἐπεὶ καὶ τὸ ἐκείνου μεμνῆσθαι μὴ παρόντος οὐ μικρὰ ὠφέλει τοὺς εἰωθότας τε αὐτῷ συνεῖναι καὶ ἀποδεχομένους ἐκεῖνον. καὶ γὰρ παίζων οὐδὲν ἧττον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσι. πολλάκις γὰρ ἔφη μὲν ἄν τινος ἐρᾶν, φανερὸς δ' ἦν οὐ τῶν τὰ σώματα πρὸς ὥραν, ἀλλὰ τῶν τὰς ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν εὖ πεφυκότων ἐφιέμενος. ἐτεκμαίρετο δὲ τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχύτερον μανθάνειν οἷς προσέχοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ ἂν μάθοιεν καὶ ἐπι-

θυμεῖν τῶν μαθημάτων πάντων δι' ὧν ἔστιν οἰκίαν τε καλῶς οἰκεῖν καὶ πόλιν καὶ τὸ ὅλως ἀνθρώποις τε καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασιν εὖ χρῆσθαι. τοὺς γὰρ τοιούτους ἡγεῖτο παιδευθέντας οὐκ ἂν μόνον αὐτούς τε εὐδαίμονας εἶναι καὶ τοὺς οἴκους καλῶς οἰκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους καὶ πόλεις δύνασθαι εὐδαίμονας ποιεῖν. οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐπὶ πάντας ᾔει, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἰομένους φύσει ἀγαθοὺς εἶναι μαθήσεως δὲ καταφρονοῦντας ἐδίδασκεν ὅτι αἱ ἄρισται δοκοῦσαι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται, ἐπιδεικνύων τῶν τε ἵππων τοὺς εὐφυεστάτους θυμοειδεῖς καὶ σφοδροὺς ὄντας, εἰ μὲν ἐκ νέων δαμασθεῖεν, εὐχρηστοτάτους καὶ ἀρίστους γιγνομένους, εἰ δὲ ἀγύμναστοι γένοιντο, δυσκαθεκτοτάτους καὶ φαυλοτάτους· καὶ τῶν κυνῶν τῶν εὐφυεστάτων φιλοπόνων τε οὐσῶν καὶ ἐπιθετικῶν τοῖς θηρίοις τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας ἀρίστας γίνεσθαι πρὸς τὰς θήρας καὶ χρησιμωτάτας, ἀναγώγους δὲ γινομένους ματαίους τε καὶ μανιώδεις καὶ δυσπειθεστάτας. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς εὐφυεστάτους ἐρρωμενεστάτους τε ταῖς ψυχαῖς ὄντας καὶ ἐξεργαστικωτάτους ὧν ἂν ἐγχειρῶσι, παιδευθέντας μὲν καὶ μαθόντας ἃ δεῖ πράττειν, ἀρίστους τε καὶ ὠφελιμωτάτους γίνεσθαι· πλεῖστα γὰρ καὶ μέγιστα ἀγαθὰ ἐξεργάζεσθαι· ἀπαιδεύτους δὲ καὶ ἀμαθεῖς γενομένους κακίστους τε καὶ βλαβερωτάτους γίνεσθαι· κρίνειν γὰρ οὐκ ἐπισταμένους ἃ δεῖ πράττειν πολλάκις πονηροῖς ἐπιχειρεῖν πράγμασιν, μεγαλείους δὲ καὶ σφοδροὺς ὄντας δυσκαθέκτους τε καὶ δυσαποτρίπτους· διὸ πλεῖστά τε καὶ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι. τοὺς δὲ ἐπὶ πλούτῳ μέγα φρονοῦντας καὶ νομίζοντας οὐδὲν προσδεῖσθαι παιδείας, ἐξαρκέσειν δέ σφισι τὸν πλοῦτον οἰομένους

πρὸς τὸ διαπράττεσθαι ὅ τι ἂν βούλωνται, καὶ τιμᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐφρένου λέγων, ὅτι μωρὸς μὲν εἴη εἴ τις οἴεται καὶ μὴ μαθὼν τά τε ὠφέλιμα καὶ τὰ βλαβερὰ τῶν πραγμάτων διαγνώσεσθαι, μωρὸς δὲ εἴ τις μὴ διαγιγνώσκων μὲν ταῦτα, διὰ δὲ τὸν πλοῦτον ὅ τι ἂν βούληται ποριζόμενος οἴεται δυνήσεσθαι τὰ συμφέροντα πράττειν, ἠλίθιος δὲ εἴ τις μὴ δυνάμενος τὰ συμφέροντα πράττειν εὖ τε πράττειν οἴεται καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον αὐτῷ ἱκανῶς ἢ καλῶς παρεσκευάσθαι, ἠλίθιος δὲ καὶ εἴ τις οἴεται διὰ τὸν πλοῦτον μηδὲν ἐπιστάμενος δόξειν τι ἀγαθὸς εἶναι, ἢ μηδὲν ἀγαθὸς εἶναι δοκῶν εὐδοκίμησεν.

ΠΕΡΙ ΚΑΚΙΑΣ. Β.

1 *Δημητρίου.*

Σφόδρ' εὐάλωτόν ἐστιν ἡ πονηρία·
εἰς γὰρ τὸ κέρδος μόνον ἀποβλέπουσ' ἀεί,
ἀφρόνως ἅπαντα καὶ προπετῶς συμπείθεται.

2 *Ἀξιονίκου.*

Ὅταν δανείζῃ τὶς πονηρῷ χρήματα
ἀνὴρ δικαίως τὸν τόκον λύπας ἔχει.

3 Ὅταν εὐπορῶν τις αἰσχρὰ πράττῃ πράγματα,
τί τοῦτον ἀπορήσαντα πράξειν προσδοκᾷς;

4 *Μενάνδρου Παλλακή.*

Πολλοὺς λογισμοὺς ἡ πονηρία κυκλοῖ.

5 *Μενάνδρου.*

Μισῶ πονηρόν, χρηστὸν ὅταν εἴπῃ λόγον.

6 Μενάνδρου.
Ἀσυλλόγιστόν ἐστιν ἡ πονηρία.

7 (Aeschyli fr. 163).
Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,
ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

8 (Eurip. fr. Ix. 1. ?)
Τοῦ μὲν δικαίου τὴν δόκησιν ἄρνυσο·
τὰ δ' ἔργα τοῦ πᾶν δρῶντος ἔνθα κερδανεῖ.

9 Σκληρίου.
Πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενής,
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενὴς εὑρίσκεται.

10 Φιλιππίδου.
Ὁ τραχύτατος δὲ συκοφάντης μνᾶς δύο
λαβὼν ἄπεισιν ἀρνίου μαλακώτερος.

11 Ἡσιόδου Ἔργων (190).
Οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται οὐδὲ δικαίου,
οὐδ' ἀγαθοῦ· μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
ἀνέρα τιμήσουσι· δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
οὐκ ἔσται, βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται.
ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν ὀιζυροῖσιν ἅπασιν
δυσκέλαδος, κακόχαρτος, ὁμαρτήσει στυγερώπης.

12 Ζηνοδότου.
Κηρύσσεται μὲν ἠρετή· κακὸς δ' ἀνὴρ
σιγηλὸν ἔσχε ζῶν τε καὶ θανὼν βίον.

13 Ἡσιόδου Ἔργων (270).
Νῦν δὴ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
εἴην μήτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει.

14 *Ἐν ταυτῷ* (346).

Πῆμα κακὸς γείτων ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
ἔμμορέ τοι τιμῆς ὅς κ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.

15 *Εὐριπίδου ἐκ Βελλεροφόντου.*

Οὐδέ ποτ' εὐτυχίαν κακοῦ ἀνδρὸς ὑπέρφρονά τ' ὄλβον
βέβαιον εἰκάσαι χρεών,
οὐδ' ἀδίκων γενεάν· ὁ γὰρ οὐδενὸς ἐκφὺς
χρόνος δικαίους ἐπάγων κανόνας
δείκνυσιν ἀνθρώπων κακότητας ἐμοί.

16 *Εὐριπίδου Μηδείας* (516).

Ὦ Ζεῦ, τί δὴ χρυσοῦ μέν, ὃς κίβδηλος ᾖ,
τεκμήρι' ἀνθρώποισιν ὤπασας σαφῆ,
ἀνδρῶν δ' ὅτῳ χρὴ τὸν κακὸν διειδέναι,
οὐδεὶς χαρακτὴρ ἐμπέφυκε σώματι.

17 *Τοῦ αὐτοῦ *Τενῦ.*

Φεῦ· οὐδὲν δίκαιόν ἐστιν ἐν τῷ νῦν γένει.

18 *Σοφοκλέους.*

Σκαιοῖσι πολλοῖς εἷς σοφὸς διόλλυται.

19 *Δίωνος ἐκ τοῦ Εὐβοϊκοῦ* (Or. 7, 137).

Ὡς οὔποτε φιλεῖ τὰ μοχθηρὰ μένειν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς, ἀλλ' ἀεὶ κινεῖται καὶ πρόεισιν ἐπὶ τὸ ἀσελγέστερον, μηδενὸς ἀναγκαίου μέτρου τυγχάνοντα.

20 *Φιλίππου.*

Φίλιππος ἐρωτώμενος ὑπὸ Βυζαντίων τί ἀδικηθεὶς πολιορκεῖ αὐτούς, εὐήθεις ἔφησεν εἶναι καὶ ὁμοίους τῷ εἴ τις ἔχων καλὴν γυναῖκα τοὺς ἐπικωμάζοντας ἐρωτῴη διὰ τί ἐπικωμάζουσιν.

21 *Θαλῆς ἐρωτηθεὶς τί βλαβερώτατον; ἔφη "κακία· καὶ γὰρ τὰ χρηστὰ βλάπτει παραγενομένη."*

22 *Δημοσθένους.*

Δημοσθένης ἔλεγεν ὡς πολλάκις ἐπιὸν αὐτῷ εὔξασθαι τοὺς πονηροὺς ἀπολέσθαι, καὶ φοβοῖτο μὴ ἔρημον ἄρδην ἐκ τῆς εὐχῆς ποιήσῃ τὴν πόλιν.

23 *Πυθαγόρου.*

Νόμου θείου τὸ φαῦλον ἀνήκοον, διὸ καὶ παρανομεῖ.

24 *Λυσίου.*

Ὅστις τοῦ μὲν μὴ ἀδικεῖν οὐ προνοεῖται τοῦ δὲ μὴ δοῦναι δίκην ἐπιμελεῖται, κακουργεῖ.

25 *Δημοσθένους Φιλιππικῶν* (115, 9 R.).

Ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην ταῦτα πράττων καὶ κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μή πω βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ.

26 *Φιλήμονος Ἀγύρτου.*

Ὦ πῶς πονηρόν ἐστιν ἀνθρώπου φύσις
τὸ σύνολον· οὐ γὰρ ἄν ποτ' ἐδεήθη νόμου.

26[a] *Οἴει τι τῶν ἄλλων διαφέρειν θηρίων*
[ἄνθρωπον]; οὐδὲ μικρὸν ἀλλ' ἢ σχήματι·
πλάγι' ἐστὶ τἄλλα, τοῦτο δ' ὀρθὸν θηρίον.

27 *Φιλήμονος.*

Τί ποτε Προμηθεύς, ὃν λέγουσ' ἡμᾶς πλάσαι
καὶ τἄλλα πάντα ζῷα, τοῖς μὲν θηρίοις
ἔδωχ' ἑκάστῳ κατὰ γένος μίαν φύσιν;
ἅπαντες οἱ λέοντες εἰσὶν ἄλκιμοι·
δειλοὶ πάλιν ἑξῆς πάντες εἰσὶν οἱ λαγῴ.
οὐκ ἔστ' ἀλώπηξ ἡ μὲν εἴρων τῇ φύσει

ἡ δ' αὐθέκαστος· ἀλλ' ἐὰν τρισμυρίας
ἀλώπεκάς τις συναγάγῃ, μίαν φύσιν
ἁπαξαπασῶν ὄψεται τρόπον θ' ἕνα.
ἡμῶν δ' ὅσα καὶ τὰ σώματ' ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν
καθενός, τοσούτους ἔστι καὶ τρόπους ἰδεῖν.

28 Σοφοκλέους Αἴαντος (1159).

Ἄπειμι· καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἰ πύθοιτό τις
λόγοις κολάζειν, ᾧ βιάζεσθαι παρῇ.

29 Ὁ αὐτὸς ἐν Φαίδρᾳ (El. 1050).

Ἄπειμι τοίνυν· οὔτε γὰρ σὺ τἄμ' ἔπη
τολμᾷς ἐπαινεῖν, οὔτ' ἐγὼ τοὺς σοὺς τρόπους.

30 Ἐπικτήτου.

Αἰσχρὸν τοῖς τῶν μελιττῶν δωρήμασι γλυκάζοντα τὴν κατάποσιν τὸ τῶν θεῶν δῶρον τὸν λόγον πικράζειν τῇ κακίᾳ.

31 Λυκούργου.

Ὅσοι τοῖς ἀπὸ τῆς φύσεως ἀγαθοῖς ἐπὶ τὰ χείρω χρῶνται, τούτοις πολέμια τὰ εὐτυχήματά ἐστιν. ὡς εἴ τις ἀνδρεῖος ὢν λῄζεσθαι μᾶλλον ἢ στρατεύεσθαι προαιρεῖται, καὶ ἰσχυρὸς ὢν λωποδυτεῖν μᾶλλον ἢ συμβουλεύειν, ἢ καλὸς ὢν μοιχεύειν μᾶλλον ἢ γαμεῖν, οὗτος τῶν ἀπὸ τῆς φύσεως ἀγαθῶν ὑπαρξάντων προδότης ἐστίν.

32 Μουσωνίου.

Τί προβαλλόμεθα τοὺς τυράννους μακρῷ χείρονες αὐτῶν καθεστῶτες; τὰς γὰρ ὁμοίας αὐτοῖς ἔχομεν ὁρμὰς ἐν ταῖς οὐχ ὁμοίαις τύχαις.

33 Θεοδώρου.

Θεόδωρος ὁ Κυρηναϊκὸς Λυσιμάχου τοῦ βασιλέως

ἀπειλήσαντος αὐτὸν ἀναιρήσειν "ἐλελήθεις με" εἶπεν "οὐ βασιλέως ἀλλὰ κωνείου δύναμιν ἔχων."

34 Θεοκρίτου.

Θεόκριτος ἐρωτηθεὶς ποῖα τῶν θηρίων ἐστὶ τὰ χαλεπώτατα εἶπεν "ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν ἄρκτοι καὶ λέοντες, ἐν δὲ ταῖς πόλεσιν τελῶναι καὶ συκοφάνται."

35 Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς περὶ φιλίας.

Κακίας αὐτῶν πλάσσονταί τινες ῥημάτων εὐπρεπείᾳ, τὸ μὲν φιλοσκώμματον ἁπλοῦν, τὸ δὲ φιλάργυρον προμηθὲς ἀποκαλούμενοι.

36 Ἐν ταυτῷ.

Πολύβουλον εἶναι καὶ πολύτροπον ἔνθα δεῖ καὶ τέχνης κατ' ἀλλοφύλων πολεμίων, χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον· ἐπίβουλον δ' ἦθος καὶ κακομηχανώτατον διὰ παντὸς ἔχειν καὶ κατὰ πάντων, οὐ τῇ τῶν ἀγχινόων, ὥς τινες οἴονται, τῇ δὲ τοῦ πονηροτάτου μερίδι προστίθημι.

37 Δημοκρίτου.

Ἔστι ῥηίδιον μὲν ἐπαινέειν ἃ μὴ χρὴ καὶ ψέγειν, ἑκάτερον δὲ πονηροῦ τινος ἤθεος.

38 Διονυσίου Ἁλικαρνασέως.

Ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς διανοίας οἱ ἄνθρωποι ἀπογιγνώσκουσί τε ἑαυτῶν καὶ ἑτέροις ἀπιστοῦσιν.

39 Δίωνος ἐν τῷ περὶ δουλείας.

Φησὶν ὁ Δίων· οἱ ἀγαθοὶ οἰκέται ἐλεύθεροι, οἱ δὲ πονηροὶ ἐλεύθεροι δοῦλοι πολλῶν ἐπιθυμιῶν.

40 Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων (p. 18).

Ὁμοίως ἐπισφαλὲς μαινομένῳ δοῦναι μάχαιραν καὶ πονηρῷ δύναμιν.

41 *Σωκρατικοῦ.*

Σωκρατικὸς ὁ κυνικὸς ἀκούσας ποτὲ πονηροῦ τὸν τρόπον κακῶς λέγοντος Πλάτωνα "παῦσαι" ἔφη "οὔτε γὰρ κακῶς λέγων ἐκεῖνον πιστευθήσῃ οὔτε ἐκεῖνός σε ἐπαινῶν."

42 *Σιμωνίδου.*

Σιμωνίδης ὁ μελοποιὸς εἰπόντος τινὸς ὅτι πολλοὶ αὐτὸν παρ' αὐτῷ κακῶς λέγουσιν "οὐ παύσῃ" ἔφη "ποτὲ σὺ τοῖς ὠσί με βλασφημῶν;"

43 *Ἀνάχαρσις.*

Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τί ἐστι πολέμιον ἀνθρώποις; "αὐτοὶ" ἔφη "ἑαυτοῖς."

44 *Πλάτωνος πολιτείας γ'* (405 a).

Τῆς δὲ κακῆς τε καὶ αἰσχρᾶς παιδείας ἐν πόλει ἆρα μή τι μεῖζον ἕξεις λαβεῖν τεκμήριον ἢ τὸ δεῖσθαι ἰατρῶν καὶ δικαστῶν ἄκρων μὴ μόνον τοὺς φαύλους τε καὶ χειροτέχνας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἐλευθέρῳ σχήματι προσποιουμένους τετράφθαι; ἢ οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ καὶ ἀπαιδευσίας μέγα τεκμήριον τὸ ἐπακτῷ παρ' ἄλλων ὡς δεσποτῶν τε καὶ κριτῶν τῷ δικαίῳ ἀναγκάζεσθαι χρῆσθαι καὶ ἀπορίᾳ οἰκείων; Πάντων μὲν οὖν, ἔφη, αἴσχιστον. Ἦ δοκεῖ σοι, ἦν δ' ἐγώ, τούτου αἴσχιον εἶναι τοῦτο; ὅταν δή τις μὴ μόνον τὸ πολὺ τοῦ βίου ἐν δικαστηρίοις φεύγων τε καὶ διώκων κατατρίβηται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀπειροκαλίας ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ πεισθῇ καλλωπίζεσθαι ὡς δεινὸς ὢν περὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ ἱκανὸς πάσας μὲν στροφὰς στρέφεσθαι, πάσας δὲ διεξόδους διεξελθὼν ἀποστραφῆναι

λογιζόμενος, ὥστε μὴ παρασχεῖν δίκας, καὶ ταῦτα σμικρῶν τε καὶ οὐδενὸς ἀξίων ἕνεκα, ἀγνοῶν ὅσῳ κάλλιον καὶ ἄμεινον τὸ παρασκευάζειν τὸν βίον αὑτῷ μηδὲν δεῖσθαι νυστάζοντος δικαστοῦ. Οὐκ ἀλλὰ τοῦτ', ἔφη, ἐκείνου ἔτι αἴσχιον.

45 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου ἀναβάσεως (II, 6, 21).

Μένων δ' ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν πλούτου ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν ὅπως πλείω λαμβάνοι· ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι ἵνα πλείω κερδάνοι· φίλος τ' ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην, ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν ἐπιθυμοίη συντομωτάτην ὁδὸν ᾤετο εἶναι διὰ τοῦ ἐπιορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπατᾶν· τὸ δὲ ἁπλοῦν τε καὶ ἀληθὲς ἐνόμιζε τὸ αὐτὸ τῷ ἠλιθίῳ εἶναι. στέργων δὲ φανερὸς μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος ἦν ἐπιβουλεύων. καὶ πολεμίου μὲν οὐδενὸς κατεγέλα, τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν αἰεὶ διελέγετο. καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἰδέναι ὅτι ῥᾷστον ἀφύλακτα λαμβάνειν. καὶ ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ὡς εὖ ὡπλισμένους ἐφοβεῖτο, τοῖς δὲ ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι.

46 Πλάτωνος νόμων β' (661 c).

Ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς, τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκοις εἶναι τοῖς δὲ δικαίοις κακά, τὰ δὲ ἀγαθὰ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθὰ τοῖς δὲ κακοῖς κακά.

47 *Σωκράτους.*

Ταυτὸν ἐξ ἀσθενοῦς ἀγκυρίου σκάφος ὁρμίζειν καὶ ἐκ φαύλης γνώμης ἐλπίδα.

48 *Αἰσχίνου* (490 R.).

Καὶ γὰρ τοῦτ' ἄνθρωπος ἴδιον καὶ οὐ κοινὸν ποιεῖ· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἀλαζόνες, ὁπόταν τι ψεύδωνται, ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ πειρῶνται λέγειν, φοβούμενοι τὸν ἔλεγχον· Δημοσθένης δὲ ὅταν ἀλαζονεύηται, πρῶτον μεθ' ὅρκου ψεύδεται ἐξώλειαν ἐπαρώμενος αὑτῷ, δεύτερον δὲ ἃ εἶδεν ἐσόμενα τολμᾷ λέγειν ὡς ποτὲ ἔσται, καὶ ὧν τὰ σώματα οὐχ ἑώρακε, τούτων τὰ ὀνόματα λέγει κλέπτων τὴν ἀκρόασιν, καὶ μιμούμενος τοὺς τἀληθῆ λέγοντας. Ἦ καὶ σφόδρα ἄξιός ἐστι μισεῖσθαι, ὅτι πονηρὸς ὢν καὶ τὰ τῶν χρηστῶν σημεῖα διαφέρει.

ΠΕΡΙ ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ. Γ.

1 *Αἰσχύλου.*

Ἃ δεῖ παρὼν φρόντιζε, μὴ παρὼν ἀπῇς.
Ὁ χρήσιμ' εἰδώς, οὐχ ὁ πόλλ' εἰδώς, σοφός.

2 *Σοφοκλέους* (El. 1015).

Προνοίας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφυ
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον οὐδὲ νοῦ σοφοῦ.

3 [*Εὐριπίδου.*]

Πολλαῖσι μορφαῖς οἱ θεοὶ σοφισμάτων
σφάλλουσιν ἡμᾶς, κρείσσονες πεφυκότες.

4 *Κἂν σφόδρα σαφῶς εἰδῇς τι, τὸν κρύπτοντά σε*
μηδέποτ' ἐλέγξῃς· δύσκολον πρᾶγμ' ἐστὶ γάρ,
ἃ λανθάνειν τις βούλεται, ταῦτ' εἰδέναι.

5 *Σοφοκλῆς Αἴαντι* (1246).

Ἐκ τῶνδε μέντοι τῶν τρόπων οὐκ ἄν ποτε
κατάστασις γένοιτ' ἂν οὐδενὸς νόμου,
εἰ τοὺς δίκῃ νικῶντας ἐξωθήσομεν
καὶ τοὺς ὄπισθεν εἰς τὸ πρόσθεν ἄξομεν.
ἀλλ' εἰρκτέον τάδ' ἐστίν· οὐ γὰρ οἱ πλατεῖς
οὐδ' εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι,
ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.
μέγας δὲ πλευρὰ βοῦς ὑπὸ σμικρᾶς ὅμως
μάστιγος ὀρθὸς εἰς ὁδὸν πορεύεται.

6 *Μενάνδρου Θεοφορουμένῃ.*

Ὁ πλεῖστον νοῦν ἔχων
μάντις τ' ἄριστός ἐστι σύμβουλός θ' ἅμα.

7 *Μενάνδρου.*

Ἆρ' ἔστιν ἀγαθῶν πᾶσι πλείστων αἰτία
ἡ σύνεσις, ἂν ᾖ πρὸς τὰ βελτίω σοφή.

8 *Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.*

Ψυχὴ γὰρ εὔνους καὶ φρονοῦσα τοὔνδικον
κρείσσων σοφιστοῦ παντός ἐστιν εὑρετίς.

9 *Μενάνδρου Ἰμβρίοις.*

Οὐκ ἔστιν οὐδέν, πάτερ, ἐν ἀνθρώπου φύσει
μεῖζον λογισμοῦ τῷ διαθέσθαι πράγματα.
Ἕκαστός ἐστι τῷ λογίσασθαι κατὰ τρόπον,
ἄρχων, στρατηγός, ἡγεμὼν δήμου, πάλιν
βουλῆς· ὁ διαφέρων λογισμῷ πάντ' ἔχει.

10 *Αἰσχύλου.*

Ἁμαρτάνει τοι καὶ σοφοῦ σοφώτερος.

11 *Μενάνδρου.*

Ἅπαντα δοῦλα τοῦ φρονεῖν καθίσταται.

12 *Εὐριπίδου Ἀντιόπη.*

Τὸ δ' ἀσθενές μου καὶ τὸ θῆλυ σώματος
κακῶς ἐμέμφθης· εἰ γὰρ εὖ φρονεῖν ἔχω,
κρεῖσσον τόδ' ἐστὶ καρτεροῦ βραχίονος.

13 Ὡς ὄψις ἐν ὀφθαλμῷ, νοῦς ἐν ψυχῇ.

14. 15. Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τοὺς πονοῦντας ὠφελεῖν·
ἀλλ' ἡ φρόνησις ἀγαθὴ θεὸς μέγας.

16 *Ἀγάθωνος.*

Οὐ τῇ φρονήσει, τῇ τύχῃ δ' ἐσφάλμεθα.

17 *Χαιρήμονος.*

Οὐχ ὡς νομίζεις τὸ φρονεῖν εἶπας κακῶς.
Τό τοι κράτιστον πανταχοῦ τιμητέον.
Ὁ γὰρ φρονῶν εὖ πάντα συλλαβὼν ἔχει.

18 *Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.*

Ὀρθῶς μ' ἐπήρου· βούλομαι δέ σοι, τέκνον,
(φρονεῖς γὰρ ἤδη κἀποσώσαι' ἂν πατρὸς
γνώμας φράσαντος, ἢν θάνω) παραινέσαι
κειμήλι' ἐσθλὰ καὶ νέοισι χρήσιμα.
βραχεῖ δὲ μύθῳ πολλὰ συλλαβὼν ἐρῶ.
πρῶτον φρένας μὲν ἠπίους ἔχειν χρεών·
τῷ πλουσίῳ τε τῷ τε μὴ διδοὺς μέρος
ἴσον, σεαυτὸν εὐσεβεῖν πᾶσιν δίδου.
δυοῖν παρόντοιν πραγμάτοιν, πρὸς θάτερον
γνώμην προσάπτειν τὴν ἐναντίαν * μίσει.
ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ', ἢν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάθροις ἐμμένειν· τὰ γὰρ κακῶς
οἴκους ἐσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν.
ἔχειν δὲ πειρῶ· τοῦτο γὰρ τό τ' εὐγενὲς
καὶ τοὺς γάμους δίδωσι τοὺς πρώτους ἔχειν.

ἐν τῷ πένεσθαι δ' ἐστὶν ἥ τ' ἀδοξία,
κἂν ᾖ σοφός τις, ἥ τ' ἀτιμία βίου.
φίλων δὲ τοὺς μὲν μὴ χαλῶντας ἐν λόγοις
κέκτησο, τοὺς δὲ πρὸς χάριν σὺν ἡδονῇ
τῇ σῇ πονηροὺς κλῇθρον εἰργέτω στέγης.
ὁμιλίας τε τὰς γεραιτέρους θέλε.
βραχεῖα τέρψις ἡδονῆς τίκτει λύπην.
ἐξουσίᾳ δὲ μή ποτ' ἐντυχών, τέκνον,
αἰσχροὺς ἔρωτας δημοτῶν διωκαθεῖν,
ὃ καὶ σίδηρον ἀγχόνας τ' ἐφέλκεται,
χρηστῶν πενήτων ἤν τις αἰσχύνῃ τέκνα.
καὶ τοὺς πονηροὺς μή ποτ' αὔξαν' ἐν πόλει·
κακοὶ γὰρ ἐμπλησθέντες ἢ νομίσματος
ἢ πόλεος ἐμπεσόντες εἰς ἀρχήν τινα,
σκιρτῶσιν ἀδίκως εὐτυχησάντων δόμων.
ἀλλ', ὦ τέκνον, μοι δὸς χέρ', ὡς θίγῃ πατήρ,
καὶ χαῖρ'· ὑπ' αἰδοῦς δ' οὐ λίαν ἀσπάζομαι·
γυναικόφρων γὰρ θυμὸς ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ.

19 *Θεόγνιδος* (1163).

Ὀφθαλμοὶ καὶ γλῶσσα καὶ οὔατα καὶ νόος ἀνδρὸς
ἐν μέσσῳ στηθέων εὐξύνετος φύεται.

20 *Εὐριπίδου Πολυείδου.*

Ὅστις νέμει κάλλιστα τὴν αὑτοῦ φύσιν,
οὗτος σοφὸς πέφυκε πρὸς τὸ συμφέρον.

21 *Πυθαγόρου ἐκ τῶν χρυσῶν ἐπῶν* (21—26 et 39).

Πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δειλοί τε καὶ ἐσθλοὶ
προσπίπτουσ', ὧν μήτ' ἐκπλήσσεο μήτ' ἄρ' ἐάσῃς
εἴργεσθαι σαυτόν. ψεῦδος δ' ἤν σοί τι λέγηται,
πράως εἶχ'· ὃ δέ τοι ἐρέω, ἐπὶ πᾶσι τελείσθω.
μηδεὶς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ μήτε τι ἔργῳ

πρῆξαι μηδ' εἰπεῖν ὅ τι τοι μὴ βέλτερόν ἐστι.
πρῆσσε δὲ ταῦθ' ἅ σε μὴ βλάπτει, λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου.

22 *Εὐριπίδου Πελιάσι.*
Πρὸς κέντρα μὴ λάκτιζε τοῖς κρατοῦσί σου.

23 *Μενάνδρου.*
Ὅταν ἕτερός σοι μηδὲ ἓν πλέον διδῷ,
δέξαι τὸ μόριον· τοῦ λαβεῖν γὰρ μηδὲ ἓν
τὸ λαβεῖν ἔλαττον πλεῖον ἔσται σοι πολύ.

24 *Πυθαγόρου.*
Ἰσχὺς καὶ τεῖχος καὶ ὅπλον σοφοῦ ἡ φρόνησις.

26 *Φωκυλίδου* (Pseudophoc. 124).
Ὅπλον τοι λόγος ἀνδρὶ τομώτερόν ἐστι σιδήρου.
ὅπλον ἑκάστῳ νεῖμε θεός, φύσιν ἠερόφοιτον
ὄρνισιν, πολλὴν ταχυτῆτ' ἀλκήν τε λέουσι,
ταύροις δ' αὐτοχύτοις κεράεσσιν, κέντρα μελίσσαις
ἔμφυτον ἄλκαρ ἔδωκε, λόγος δ' ἔρυμ' ἀνθρώποισι.
τῆς δὲ θεοπνεύστου σοφίης λόγος ἐστὶν ἄριστος.

---

25 *Γνῶμαι μονόστιχοι.*
Ἀγαθὸν μέγιστον ἡ φρόνησίς ἐστ' ἀεί. | ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται. | ἄριστόν ἐστι πάντ' ἐπίστασθαι καλά. | ἂν εὖ φρονῇς, τὰ πάντα γ' εὐδαίμων ἔσῃ. | ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τἀσφαλέστατον. | ἔνιοι κακῶς φρονοῦσι πράσσοντες καλῶς. | ἐμπειρία γὰρ τῆς ἀπειρίας κρατεῖ. | βλέπων πεπαίδευμ' εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακά. | ἡδύ γε πατὴρ φρόνησιν ἀντ' ὀργῆς ἔχων. | ἥδιστόν ἐστιν εὐτυχοῦντα νοῦν ἔχειν. | μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός. | νοεῖν γάρ ἐστι κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχειν. | συνετὸς πεφυκὼς φεῦγε τὴν κακουργίαν. | ὁ παρ' ἡλικίαν νοῦς μῖσος ἐξεργάζεται. | οὐδεὶς ὃ νοεῖς οἶδεν, ὃ δὲ ποιεῖς βλέπει. | οὐ πανταχῇ δ' ὁ φρόνιμος ἁρμόττειν δοκεῖ. | τὸ μηδὲν εἰκῇ πανταχοῦ ἐστι χρήσιμον. | ψυχῆς μέγας χαλινὸς ἀνθρώποις ὁ νοῦς. | ὡς οὐδὲν ἡ μάθησις, ἢν μὴ νοῦς παρῇ.

βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυ σεσοφισμένος ἀνήρ.
ἀγροὺς καὶ πόλιας σοφία καὶ νῆα κυβερνᾷ.

27 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.
Ἐγὼ μὲν οὖν ᾄδοιμι καὶ λέγοιμί τι
σοφόν, ταράσσων μήδὲν ὧν πόλις νοσεῖ.

27[a] [Εὐριπίδου Ἠλέκτρα 294.]
Ἔνεστι δ' οἶκτος ἀμαθίᾳ μὲν οὐδαμοῦ,
σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν. καὶ γὰρ οὐδ' ἀζήμιον
γνώμην ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφόν.

28 Θεόγνιδος (963).
Μή ποτ' ἐπαινέσσῃς πρὶν ἂν εἰδῇς ἄνδρα σαφηνέως
ὀργὴν καὶ θυμὸν καὶ τρόπον ὅντιν' ἔχει.
πολλοί τοι κίβδηλον ἐπίκλοπον ἦθος ἔχοντες
κρύπτουσ' ἐνθέμενοι θυμὸν ἐφημέριον.
τούτων δ' ἐκφαίνει πάντων χρόνος ἦθος ἑκάστου·
καὶ γὰρ ἐγὼ γνώμης πολλὸν ἄρ' ἐκτὸς ἔβην.

29 Νόει, καὶ τότε πρᾶττε.

30 Βίαντος.
Βραδέως ἐγχείρει τοῖς πραττομένοις, ἐγχειρήσας δὲ πρᾶττε βεβαίως.

31 Θεοβούλου.
Τὰ ἀφανῆ τοῖς φανεροῖς τεκμαίρου.

32 Σωκράτης παρῄνει, ὡς ἥκιστα τοῖς δυνάσταις ἢ ὡς ἥδιστα ὁμιλεῖν.

33 Πρᾶττε ἀμεταμέλητα.

34 Δημοκρίτου.
Σοφίη ἄθαμβος ἀξίη πάντων τιμιωτάτη ἐοῦσα.

35 Δημοκρίτου.

Ὅρος γὰρ συμφορέων καὶ ἀσυμφορέων τέρψις καὶ ἀτερπίη.

39 *Σωτάδου.*

Λύπη σε μακρὰν προφεύξεται ἀγαθὰ φρονοῦντα.
μιμοῦ τὸ καλόν, καὶ μενεῖς ἐν βροτοῖς ἄριστος.
νόμος ἐστὶ θεός, τοῦτον ἀεὶ πάντοτε τίμα.
ξένος ὀφείλεις εἶναι τῶν οὐ καλῶς φρονούντων.
οὐ καλῶς βιοῖς, παράμενε, κεὐτυχεῖς τὰ πάντα.
παρατήρει τὰ πάντων καλὰ καὶ ταῦτα σὺ μιμοῦ.
ῥῆσιν δ' ἀγαθὴν δεδομένην φύλασσε σαυτῷ.
σοὶ τοῦτο γενέσθω φίλον, μηδὲν ἀτακτεῖν,
τὴν ἡσυχίαν κατὰ βίον ἵνα πάντοτε τηρῇς.
ὑγιαίνειν εὔχου τοῖς θεοῖς, ἐφ' ὅσον ἔχεις ζῆν.

40 *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.*

Κυβερνήτου μὲν ἔργον ἀγαθοῦ εἰς τὰς τῶν πνευμάτων μεταβολὰς ἁρμόσασθαι, ἀνδρὸς δὲ σοφοῦ πρὸς τὰς τῆς τύχης.

41 *Σωκράτους.*

Ἐν μὲν τῷ καταπλεῖν πείθεσθαι τῷ κυβερνήτῃ,
ἐν δὲ τῷ ζῆν τῷ λογίζεσθαι δυναμένῳ βέλτιον.

42 Ὁδὸν μὲν τὴν λειοτάτην ἐκλέγεσθαι, βίον δὲ τὸν ἀλυπότατον.

---

36 Ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλεῖον τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε. (Isocrates ad Demon. §. 6.)

37 Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων. (ibid. §. 34.)

38 Ὅπερ δὲ ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλεις τινὶ συμβουλεύεσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ διῴκησεν. ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. (ibid. §. 35.)

43 *Μόνῳ τῷ λόγῳ καθάπερ ἐπιτρόπῳ σώφρονι παρακαταθετέον τὸν βίον καὶ τὴν νεότητα.*

44 *Καὶ ὑποδήματα καὶ βίος ἁρμόζων ἀλυπότερος.*

45 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί φρόνησις; "εὐαρμοστία" εἶπε "ψυχῆς." ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τίνες φρόνιμοι; "οἱ μὴ ῥᾳδίως" εἶπεν "ἐξαμαρτάνοντες."

46 *Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς τί δή ποτε οὐχ οἱ πλούσιοι πρὸς τοὺς σοφοὺς ἀπίασιν ἀλλ' ἀνάπαλιν; εἶπεν "ὅτι οἱ σοφοὶ μὲν ἴσασιν ὧν ἐστὶν αὐτοῖς χρεία πρὸς τὸν βίον· οἱ δὲ οὐκ ἴσασιν· ἐπεὶ μᾶλλον σοφίας ἢ χρημάτων ἐπεμελοῦντο."*

---

47 *Πλουτάρχου* (virt. mor. cap. 5 p. 443 e).

Ἔστι τοίνυν τῶν πραγμάτων τὰ μὲν ἁπλῶς ἔχοντα τὰ δὲ πῶς ἔχοντα πρὸς ἡμᾶς· ἁπλῶς μὲν ουν ἔχοντα, γῆ, οὐρανός, θάλασσα· πῶς δὲ ἔχοντα πρὸς ἡμᾶς, ἀγαθόν, κακόν, αἱρετόν, φευκτόν, ἡδύ, ἀλγεινόν· ἀμφοῖν δὲ τοῦ λόγου θεωρητικοῦ ὄντος, τὸ μὲν περὶ τὰ ἁπλῶς ἔχοντα μόνον, ἐπιστημονικὸν καὶ θεωρητικόν ἐστι· τὸ δ' ἐν τοῖς πῶς ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς, βουλευτικὸν καὶ πρακτικόν· ἀρετὴ δὲ τούτου μὲν ἡ φρόνησις, ἐκείνου δὲ ἡ σοφία. διαφέρει δὲ σοφίας φρόνησις, ᾗ τοῦ θεωρητικοῦ πρὸς τὸ πρακτικὸν καὶ παθητικὸν ἐπιστροφῆς καὶ σχέσεώς τινος γενομένης ὑφίσταται κατὰ λόγον ἡ φρόνησις. διὸ φρόνησις μὲν τύχης δεῖται, σοφία δὲ οὐ δεῖται πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος, οὐδὲ βουλῆς· ἔστι γὰρ περὶ τὰ ἀεὶ καὶ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἔχοντα. καὶ καθάπερ ὁ γεωμέτρης οὐ βουλεύεται περὶ τοῦ τριγώνου, εἰ δυοῖν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς ἐντὸς γωνίας, ἀλλ' οἶδεν (αἱ γὰρ βουλαὶ περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλλως ἐχόντων, οὐ περὶ τῶν βεβαίων καὶ ἀμεταπτώτων)· οὕτως ὁ θεωρητικὸς νοῦς περὶ τὰ πρῶτα καὶ μόνιμα καὶ μίαν ἀεὶ φύσιν ἔχοντα μὴ δεχομένην μεταβολὰς ἐνεργῶν ἀπήλλακται τοῦ βουλεύεσθαι. τὴν δὲ φρόνησιν εἰς πράγματα πλάνης μεστὰ καὶ ταραχῆς καθιεῖσαν ἐπιμίγνυσθαι τοῖς τυχηροῖς πολλάκις ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τῷ βουλευτικῷ χρῆσθαι περὶ τῶν ἀδηλοτέρων· τῷ δὲ πρακτικῷ τὸ

49 *Πλουτάρχου εἰ ἡ τῶν μελλόντων πρόγνωσις ὠφέλιμος.*

Ἀλλὰ μὴν ἡ φρόνησις οὐ σωμάτων ἀλλὰ πραγμάτων ὄψις ἐστί, πρὶν ἐν αὐτοῖς γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὅπως ἄριστα χρήσεται τοῖς ἀπαντῶσι καὶ προστυγχάνουσι, παρέχουσα διασκοπεῖν τὸ μέλλον. τὸ μὲν οὖν σῶμα πρόσω μόνον ὠμμάτωται, τοῖς δ' ὄπισθεν τυφλόν ἐστιν ἀτεχνῶς· ἡ δὲ διάνοια καὶ τὰ παρῳχημένα βλέπειν τῇ μνήμῃ πέφυκεν. ὁ γὰρ ἐγκαθήμενος ἀεὶ καὶ οἰκουρῶν γραμματεύς, [ἐν μίνῳ] ὥς φησιν ὁ Πλάτων, οὗτός ἐστι, καὶ προγέγονας ἐνταῦθα τῆς ψυχῆς, εἴτε μέρος εἴτε ὄργανον, ὃ τῶν πραγμάτων ἀντιλαμβάνεται φερομένων, καὶ φυλάττει καὶ ἵστησι, καὶ κύκλον ποιεῖ τὸ παρῳχημένον ἐπιστρέφουσα, καὶ συνάπτουσα τῷ παρόντι, καὶ παραρρεῖν εἰς τὸ ἄπειρον οὐκ ἐῶσα καὶ ἀνύπαρκτον καὶ ἄγνωστον.

50 *Θεοφράστου.*

Χρὴ τοίνυν τὸν μέλλοντα θαυμασθήσεσθαι περὶ τὸ θεῖον φιλοθύτην εἶναι, μὴ τῷ πολλὰ θύειν ἀλλὰ τῷ πυκνὰ τιμᾶν τὸ θεῖον· τὸ μὲν γὰρ εὐπορίας, τὸ δ' ὁσιότητος σημεῖον. ἔπειτα γονεῖς γηροτροφεῖν καλῶς ταῖς τ' ἐκείνων βουλήσεσι τὸν αὐτοῦ βίον εὐπειθῆ κατασκευάζειν. ὁ γὰρ μὴ τοιοῦτος, ἀλλὰ τῶν τε τῆς φύσεως τῶν τε τῆς πόλεως νόμων ὀλιγωρῶν,

---

βουλευτικὸν ἐκδεχομένην ἐνεργεῖν ἤδη καὶ τοῦ ἀλόγου συμπαρόντος καὶ συνεφελκομένου ταῖς κρίσεσιν.

48 *Τοῦ αὐτοῦ* (Plut. cons. ad Apoll. cap. 4 p. 103 a).

Καὶ γὰρ περὶ τἀγαθὸν ἡ φρόνησις πραγματεύεται τετραχῶς, ἢ κτωμένη τἀγαθά, ἢ φυλάττουσα, ἢ αὔξουσα, ἢ χρωμένη δεξιῶς. οὗτοι τῆς φρονήσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν εἰσι κανόνες, οἷς πρὸς ἀμφότερα χρηστέον.

ἀμφοτέρους τοὺς τῆς δικαιοσύνης τρόπους παραβέβηκε. καὶ μὴν καὶ γυναικὸς καὶ παίδων ἐπιμελητέον καλῶς καὶ φιλανθρώπως· οἱ μὲν γὰρ εἰς τὸ γῆρας ἀμείβονται ταῖς θεραπείαις, ἡ δ' ἐν ταῖς νόσοις καὶ ταῖς καθ' ἡμέραν οἰκονομίαις ἀποδώσει τὴν εὐεργεσίαν. ἐὰν δέ τινι συμβάλλειν ἀνάγκη ᾖ, μετὰ τοῦ βεβαίου πειρῶ τοῦτο πράττειν· φρονιμωτάτου γὰρ ἀνδρὸς δανείσαντα φρονίμως, ἀπολαβεῖν φιλικῶς, ἢ συναλλάξαντα φιλανθρώπως, κομίσασθαι φιλαπεχθημόνως.

51 *Δημοκρίτου.*

Φρονήσιος ἔργον μέλλουσαν ἀδικίην φυλάξασθαι, ἀναλγησίης δὲ τὸ γενόμενον μὴ ἀμύνασθαι.

52 *Ἐκ μὲν τῆς μαντικῆς πρόνοιαν ἔφασαν δεῖν ἐπιζητεῖν, ἐκ δὲ τῆς ἰατρικῆς τῆς τε προνοίας ἐπανόρθωσιν· ταῦτα γὰρ εἶναι πέρατα τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης· ἐκ δὲ τῆς μουσικῆς αἴσθησιν ἀκριβῆ τε καὶ ἐπιστημονικήν, ἐκ δὲ τῶν μαθηματικῶν ὀνομαζομένων συλλογισμόν τε καὶ ἀπόδειξιν τῶν δι' αὐτῶν νοημάτων.*

53 *Ἀριστοτέλους.*

Ἀριστοτέλης εἶπεν "ἐπειδὴ μὴ γίνεται τὰ πράγματα ὡς βουλόμεθα, δεῖ βούλεσθαι ὡς γίνεται."

54 *Ἀριστοτέλους.*

Νόμιζε τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ ἐν τῷ πολλὰ κεκτῆσθαι γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ τῇ ψυχῇ εὖ διακεῖσθαι. καὶ γὰρ οὐδὲ τὸ σῶμα αὐτὸ τὸ λαμπρᾷ ἐσθῆτι κεκοσμημένον φαίη τις εἶναι μακάριον, ἀλλὰ τὸ τὴν ὑγείαν ἔχον καὶ σπουδαίως διακείμενον, κἂν μηδὲν τῶν προειρημένων αὐτῷ παρῇ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ψυχὴ ἐὰν ᾖ πεπαιδευμένη, τὴν τοιαύτην καὶ τὸν τοι-

οὗτον ἄνθρωπον εὐδαίμονα προσαγορευτέον ἐστίν, οὐκ ἂν τοῖς ἐκτὸς ᾖ λαμπρῶς κεκοσμημένος, αὐτὸς μηδενὸς ἄξιος ὤν. οὐδὲ γὰρ ἵππον, κἂν ψέλλια χρυσᾶ καὶ σκευὴν ἔχῃ πολυτελῆ φαῦλος ὤν, τὸν τοιοῦτον ἄξιόν τινος νομίζομεν εἶναι, ἀλλ' ὃς ἂν διακείμενος ᾖ σπουδαίως, τοῦτον μᾶλλον ἐπαινοῦμεν. ὥσπερ γὰρ εἴ τις τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ χείρων εἴη, καταγέλαστος ἂν γένοιτο, τὸν αὐτὸν τρόπον οἷς πλείονος ἀξίαν τὴν κτῆσιν εἶναι συμβέβηκε τῆς ἰδίας φύσεως, ἀθλίους τούτους εἶναι δεῖ νομίζειν. καὶ τοῦτο κατ' ἀλήθειαν οὕτως ἔχει· τίκτει γάρ, ὥσπερ φησὶν ἡ παροιμία, κόρος μὲν ὕβριν, ἀπαιδευσία δὲ μετ' ἐξουσίας ἄνοιαν. τοῖς γὰρ διακειμένοις τὰ περὶ τὴν ψυχὴν κακῶς, οὔτε πλοῦτος οὔτε ἰσχὺς οὔτε κάλλος τῶν ἀγαθῶν ἐστιν· ἀλλ' ὅσῳ περ ἂν αὗται μᾶλλον αἱ διαθέσεις καθ' ὑπερβολὴν ὑπάρξωσι, τοσούτῳ καὶ πλείω καὶ μείζω τὸν κεκτημένον βλάπτουσι, χωρὶς φρονήσεως παραγενόμεναι.

55 *Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς πρὸς Ἀσφάλιον περὶ φρονήσεως.*

Τὴν ἡγεμόν' οὖσαν τῶν ἀρετῶν φρόνησιν καὶ χρωμένην αὐταῖς ὅλαις, καθάπερ ὄμμα νοερόν, τάξεις τε καὶ μέτρα αὐτῶν καὶ τὴν ἐγκαιροτάτην διάθεσιν εὖ διακοσμοῦσαν, ἐπιδείκνυσιν ὁ λόγος ὑπ' αὐγὰς ἐν τῷ παρόντι. αὕτη τοίνυν προηγουμένη μὲν παραδέχεται τὴν ἀπογέννησιν ἀπὸ τοῦ καθαροῦ καὶ τελείου νοῦ· γενομένη δ' οὕτως εἰς αὐτὸν τὸν νοῦν ἀποβλέπει καὶ τελεοῦται ὑπ' αὐτοῦ μέτρον τε καὶ παράδειγμα αὐτὸν ἔχει κάλλιστον τῶν ἐν αὐτῇ πασῶν ἐνεργειῶν. εἰ δέ τις ἐστὶ καὶ πρὸς θεοὺς ἡμῖν κοινωνία, διὰ ταύτης μάλιστα τῆς ἀρετῆς αὕτη συνίστα-

ται, καὶ κατὰ ταύτην διαφερόντως πρὸς αὐτοὺς ἀφομοιούμεθα, ἀγαθῶν τε καὶ συμφερόντων καὶ καλῶν καὶ τῶν ἐναντίων διάγνωσις ἀπὸ ταύτης ἡμῖν πάρεστιν, ἔργων τε προσηκόντων κρίσις καὶ κατόρθωσις δι' αὐτὴν κατευθύνεται. καὶ συλλήβδην φάναι, κυβερνητική τις ἐστὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ὅλης ἐν αὐτοῖς διατάξεως ἀρχηγός, πόλεις τε καὶ οἴκους καὶ τὸν ἴδιον ἑκάστου βίον εἰς παράδειγμα τὸ θεῖον ἀναφέρουσα διαζωγραφεῖ κατὰ τὴν ἀρίστην ὁμοιότητα, τὸ μὲν ἐξαλείφουσα, τὸ δὲ ἐναπομοργνυμένη, τὰ δὲ ἀμφότερα συμμέτρως ἀπεικάζουσα. εἰκότως ἄρα καὶ θεοειδεῖς ἀπεργάζεται τοὺς ἔχοντας αὐτὴν ἡ φρόνησις.

56 *Περιάνδρου.*

Περίανδρος ἐρωτηθεὶς τί μέγιστον ἐν ἐλαχίστῳ εἶπε "φρένες ἀγαθαὶ ἐν σώματι ἀνθρώπου."

57 *Δημοκρίτου.*

Αἱ μεγάλαι τέρψιες ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι τὰ καλὰ τῶν ἔργων γίνονται.

58 *Πλάτωνος* (Phaedr. 239 a).

Φθονερὸν δὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ πολλῶν μὲν ἄλλων συνουσιῶν ἀπείργοντα καὶ ὠφελίμων, ὅθεν ἂν μάλιστα ἀνὴρ γένοιτο, μεγάλης αἴτιον εἶναι βλάβης· μεγίστης δὲ τῆς ὅθεν ἂν φρονιμώτατός τις εἴη· τοῦτο δὲ ἡ θεία φιλοσοφία τυγχάνει ὄν, ἧς ἐραστὴν παιδικὰ ἀνάγκη πόρρωθεν εἴργειν, περίφοβον ὄντα τοῦ καταφρονηθῆναι.

59 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Πέφυκε ξυνιέναι εἰς τὸ αὐτὸ φρόνησίς τε καὶ δύναμις μεγάλη· καὶ ταῦτα ἄλληλα ἀεὶ διώκει καὶ ζητεῖ καὶ συγγίνεται.

60 *Πυθαγόρου.*

Ὑπομίμνησκε σεαυτὸν ὅτι πάντες ἄνθρωποι μέγιστον ἀγαθὸν τὴν φρόνησιν εἶναι λέγουσιν, ὀλίγοι δέ εἰσιν οἱ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τοῦτο κτήσασθαι εὐτονήσαντες.

61 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ὁ φιλόσοφος, πολλὰ τῶν φίλων αὐτῷ πεμπόντων, ἐπειδὴ μηδὲν δεχόμενος ἐπὶ τούτῳ παρὰ τῆς Ξανθίππης εὐθύνετο, ἔφη "ἂν τὰ διδόμενα πάντα ἑτοίμως λαμβάνωμεν, οὐδ' αἰτοῦντες τοὺς διδόντας ἕξομεν."

62 *Διογένους.*

Ἔφη τις τὸν Διογένην ἀνόητον εἶναι· ὁ δὲ "ἀνόητος μὲν οὐκ εἰμὶ" ἔφη "τὸν δὲ αὐτὸν ὑμῖν νοῦν οὐκ ἔχω."

63 *Διογένους.*

Πωλούμενος ἐν Κορίνθῳ, ἐρομένου τοῦ κήρυκος "τί ἐπίστασαι;" "ἀνθρώπων" ἔφη "ἄρχειν." καὶ ὁ κῆρυξ γελάσας "μέγα ἐπιτήδευμα πωλῶ, εἴ τις θέλει πρίασθαι κύριον."

64 *Γαΐου ὑπὲρ δεσποτῶν.*

Σωφρονέστερον δὲ οἶμαι τοῦ μετα τὸ παθεῖν ἐγκαλεῖν τὸ πρὶν παθεῖν φυλάξασθαι τὸ μὴ παθεῖν.

65 *Διονυσίου* (Plut. Mor. p. 175 f).

Ξένου τινὸς ἰδίᾳ φράσειν φάσκοντος αὐτῷ, ὅπως προειδήσει τοὺς ἐπιβουλεύοντας, ἐκέλευσεν εἰπεῖν. ὁ δὲ προελθὼν "δὸς" ἔφη "μοι τάλαντον, ἵνα δόξῃς μεμαθηκέναι τὰ σημεῖα τῶν ἐπιβουλευόντων." ἔδωκεν οὖν θαυμάζων τὴν μέθοδον τοῦ ἀνθρώπου.

66 *Χρυσίππου.*

Χρύσιππος ὁ στωϊκὸς ἔφη τὴν διάνοιαν εἶναι λόγου πηγήν.

67 *Σωκράτους.*

Ὥσπερ οἱ ἐν εὐδίᾳ πλέοντες καὶ τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα ἔχουσιν ἕτοιμα, οὕτως οἱ ἐν εὐτυχίᾳ φρονοῦντες καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτυχίαν ἡτοιμάκασι βοηθήματα.

68 *Ἡροδότου ἱστορίας ζ'* (16).

Ἶσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται φρονέειν τε εὖ καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι.

69 *Ἡροδότου ἱστορίας γ'* (52).

Σὺ δὲ μαθὼν ὅσον φθονέεσθαι κρεῖσσόν ἐστιν ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖον ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἄπιθι εἰς τὰ οἰκεῖα.

70 *Πλάτωνος νόμων ιβ'* (963 c).

Οἷον ὅτε τέτταρα ἐφήσαμεν ἀρετῆς εἴδη γεγονέναι, δῆλον ὡς ἓν ἕκαστον ἀνάγκη φάναι, τεττάρων ὄντων. Τί μήν; Καὶ μὴν ἕν γε αὖ πάντα ταῦτα προσαγορεύομεν· ἀνδρίαν γὰρ φαμὲν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν ἀρετήν, καὶ τὰ δύο τἄλλα, ὡς ὄντα οὐ πολλά, ἀλλ' ἓν τοῦτο μόνον ἀρετήν. Πάνυ μὲν οὖν. Ἧι μὲν τοίνυν διαφέρετον αὐτοῖν τούτω τὼ δύο καὶ δύ' ὀνόματα ἐλαβέτην καὶ τὰ ἄλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ᾗ δὲ ἐν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν ἀρετὴν καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ εὐπετὲς ἔτι. Πῶς λέγεις; Οὐδὲν χαλεπὸν ὅ γε λέγω δηλῶσαι· διανειμώμεθα γὰρ ἀλλήλοις τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν. Πῶς αὖ φράζεις; Ἐρώτησόν με, τί ποτε ἓν προσαγορεύοντες ἀρετήν, ἀμφότερα δύο πάλιν αὐτὰ προσείπομεν, τὸ μὲν ἀνδρείαν, τὸ δὲ φρόνησιν. Ἐρῶ γάρ σοι τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ μέν ἐστι περὶ φόβον, οὗ καὶ τὰ θηρία

μετέχει τῆς ἀνδρείας, καὶ τά γε τῶν παίδων ἤθη τῶν πάνυ νέων· ἄνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίγνεται ἀνδρεία ψυχή· ἄνευ δὲ αὖ λόγου ψυχὴ φρόνιμός τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὔτ' ἐγένετο πώποτε οὔτ' ἔστιν οὐδ' αὖθίς ποτε γενήσεται, ὡς ὄντος ἑτέρου. Ἀληθῆ λέγεις.

71 Πλάτωνος (?).

Πῶς γάρ, ὦ φίλε, δύναιτο ἄν τις ἀρχόμενος ἀπὸ δόξης ψευδοῦς μηδὲ τῆς ἀληθείας ἐπὶ μικρὸν μέρος ἀφικόμενος, κτήσασθαι σχεδὸν φρόνησιν; Οὐδαμῶς.

72 Σωκράτους.

Ὥσπερ εἰς κενὸν σκάφος τὸ ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἕρμα δεῖ προσεμβάλλειν.

73 Ὁ φρόνιμος ὥσπερ εἰς ὁδὸν εἰς τὸν βίον οὐ τὰ πολλοῦ ἄξια συντίθησιν ἐφόδια, ἀλλὰ τὰ ἀναγκαιότατα.

74 Κρίτωνος ἤτοι Δαμίππου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ φρονήσεως καὶ εὐτυχίας.

Φρόνασις καὶ εὐτυχία ὧδέ ἔχοντι ποτ' ἄλλαλα. φρόνασις μὲν τὸ ῥητὸν καὶ λόγον ἔχον· τεταγμένον γάρ τι καὶ ὡρισμένον ἐντί· εὐτυχία δὲ τὸ ἄρρητον καὶ τὸ ἄλογον· ἄτακτον γάρ τι καὶ ἀόριστόν ἐντι. καὶ τὸ μὲν ἀρχᾷ καὶ δυνάμει πρᾶτον, τὸ δὲ ἀρχᾷ καὶ δυνάμει δεύτερον· τὸ μὲν γὰρ κυβερνῆν καὶ ὁρίζεν πέφυκε, τὸ δὲ κυβερνῆσθαι καὶ ὁρίζεσθαι. λαμβάνοντι μάντοι γε συναρμογὰν ἀμφότερα, φρονάσιος καὶ εὐτυχίας εἰς ταυτὸ συνδραμοίσας. αἰεὶ γὰρ δεῖ τὰν μὲν ῥητὰν καὶ λόγον ἔχοισαν φύσιν ἔχεν ὃ περανεῖ τε καὶ συντάξει, τὰν δὲ ἄρρητον καὶ ἄλογον ἔχεν ὑφ' ὧ περανθήσεταί τε καὶ συνταχθήσεται. ἔχει γὰρ οὕτως

ὁ λόγος κατὰ πάντων, ὅ τε τᾶς ἀπείρου φύσιος καὶ τᾶς περαινοίσας. τὰ μὲν γὰρ ἄπειρα φύσιν ἔχει περαίνεσθαί τε καὶ συντετάχθαι ὑπὸ τῶν λόγον ἐχόντων ἀεὶ καὶ φρόνασιν· ὕλας γὰρ καὶ οὐσίας ἔχοντι τάξιν· τὰ δὲ περαίνοντα ἐξ αὐτέων συντετάχθαι τε καὶ ὡρίσθαι· τέχνας γὰρ καὶ αἰτίας ἐνεργατικᾶς ἐπέχοντι τάξιν.

75 Ἐν ταυτῷ.

Ἁ δὲ συναρμογὰ ταυτᾶν τᾶν φυσίων κατ' ἄλλα καὶ ἄλλα γινομένα μεγάλαν καὶ ποικίλαν πεποίηκε τὰν διαφορὰν τῶν συναρμοσμένων. ἔν τε γὰρ τᾷ τῶ ὅλω περιοχᾷ συναρμογὰ ἀμφοτέρων τᾶν φυσίων, τᾶς τε ἀεικινάτω φύσιος καὶ τᾶς ἀειπαθέος, κόσμος ἐντί· ἄλλως γὰρ οὐκ ἐνεδέχετο σώζεσθαι τό τε ὅλον καὶ τὸ πᾶν, μὴ συναρμογὰν ἔχοντος τῶ γεννατῶ ποτὶ τὸ θεῖον καὶ τῶ ἀειπαθέος ποτὶ τὸ ἀεικίνατον. ἔν τε τῷ ἀνθρώπῳ ἁ συναρμογὰ τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς ποτὶ τὸ λόγον ἔχον, ἀρετά. οὔτε γὰρ ἐν τούτοις ἐνδέχεται, στάσιος ἐοίσας ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσιν, ἀποτελεσθῆμεν ἀρετάν. καὶ ἐν πόλει δὲ τῶν μὲν ἀρχομένων ποτὶ τὼς ἄρχοντας ἀποτελεῖ κράτος καὶ ὁμόνοιαν· τὸ μὲν γὰρ ἄρχεν ἴδιον τῶ κρείσσονος, τὸ δ' ἄρχεσθαι ἔργον τῶ χείρονος, τὸ δὲ κρατὲν καὶ ὁμονοὲν κοινὸν ἀμφοτέρων. ὁ δὲ αὐτὸς τρόπος τᾶς ἐπὶ τῶ ὅλω καὶ τᾶς ἐπὶ τῶ οἴκω συναρμογᾶς· συντίθεταί τε καὶ συντάσσεται, σπωδᾶς καὶ παιδιᾶς ποτὶ λόγον ἐς τὸ αὐτὸ συνδραμοίσας, καὶ λύπας δὲ καὶ ἁδονᾶς καὶ εὐτυχίας καὶ ἀτυχίας. χρῄζει γὰρ ὁ βίος τυγχάνεν καὶ ἀνέσιος καὶ ἐπιτάσιος, καὶ σκυθρωπότατος καὶ διαχύσιος, καὶ εὐτυχίας καὶ ἀτυχίας. ἃ μὲν γὰρ συνέχεν καὶ συνάγεν δύναται τὸν νόον ἐς τὰν εὐμαχα-

νίαν καὶ ἐς τὰν φρόνασιν, ἃ δ' ἄμπαυσιν καὶ διάχυσιν παρεχόμενα καινότερον καὶ εὔψυχον αὐτὸν αὖ παρασκευάζοντι ποτὶ τὰς πράξιας. εἰ δὲ καὶ τὸ ἓν τούτων ἐνδυναστεύοι κατὰ τὸν βίον, ἑτερομερής τε καὶ ἑτεροκλινὴς γίνεται ὁ βίος, ὅκα μὲν ἐπὶ τὸ σκυθρωπόν τε καὶ χαλεπὸν καταφερόμενος, ὅκα δὲ ἐπὶ τὸ ἀνειμένον καὶ κοῦφον· ἁ δὲ συναρμογὰ τούτων ἁπάντων ὀφείλει γίνεσθαι ποτὶ τὰν φρόνασιν· αὐτὰ γὰρ ἁ διενεργοῦσα ἐντὶ τό τε ἄπειρον καὶ τὸ περαῖνον ἐν ταῖς πράξεσι, διόπερ καὶ τᾶν ἄλλαν ἀρετᾶν αὕτα ἁγεμὼν ἐντι καὶ μάτηρ. πᾶσαι γὰρ ποτὶ τὸν λόγον καὶ νόμον τὸν ταύτας συναρμοσμέναι τε καὶ συντεταγμέναι τυγχάνοντι. περαίνεται δὴ ὁ λόγος ἤδη μοι κατ' εὐθεῖαν· τὸ γὰρ ἄλογον καὶ τὸ ῥητὸν ἐν πᾶσιν ἔνι, καὶ τὸ μὲν ὁρίζει καὶ περαίνει, τὸ δ' ὁρίζεται καὶ περαίνεται, τὸ δ' ἐξ ἀμφοτέρων αὐτῶν συγκείμενον ἅ τε τῶ ὅλω καὶ τῶ παντὸς συναρμογά ἐντι.

76 Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.

Φρόνιμος δὲ ἀνὴρ οὕτως ἂν μάλιστα γένοιτο, εἰ φύσιος πρᾶτον εὐστόχω τε καὶ μναμονικᾶς καὶ φιλοπόνω τυχὼν ἐν λογισμοῖς τε καὶ μαθημάτεσσι καὶ ταῖς ποτ' ἀκρίβειαν θεωρίαις εὐθὺς ἐκ νέων γυμνάσαιτο τὰν διάνοιαν φιλοσοφίας ἁπτόμενος ὀρθᾶς, μετὰ δὲ ταύτας θεῶν τε καὶ νόμων καὶ βίων ἀνθρωπίνων ἐμπειρίαν λάβοι. δύο γάρ ἐντι ἐξ ὧν τῶ φρονίμω διάθεσις παραγίνεται, ὧν τὸ μέν ἐντι ἕξιν μαθηματικάν τε καὶ γνωστικὰν λαβέν, τὸ δὲ θεωρήματα καὶ πράγματα πολλὰ ἐπελθόντα, τὰ μὲν καὶ αὐτὸν ἰδόντα τὰ δὲ καὶ δι' ἑτέρω τινὸς τρόπω κατανοήσαντα. οὔτε γὰρ ὁ ἐν λογισμοῖς καὶ μαθημάτεσσι καὶ ταῖς ποτ' ἀκρί-

βειαν θεωρίαις εὐθὺς ἐκ νέων γυμνάσας τὰν διάνοιαν ἱκανός ἐντι ποτὶ φρόνασιν, οὔθ' ὁ τούτων μὲν ἀπολειφθείς, ἐν ἀκροαμάτεσσι δὲ πολλοῖς καὶ πραγμάτεσσιν ἀναστρεφθείς. ἀλλ' ὃ μὲν ἐν τῷ καθ' ἕκαστα κρίνεν τυφλὸς ἐγένετο τὰν διάνοιαν, ὃ δ' ἐν τῷ καθόλω θεωρὲν ἀεί. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν λογισμῶν τὰ μέρεα συντιθέντας τὸ ὅλον ἐξ αὐτῶν λογίζεσθαι, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων δύναται ὁ μὲν λόγος τὰν καθόλω θεωρίαν ὑπογράφεν, ἁ δ' ἐμπειρία καθ' ἕκαστα κρίνεν.

77 Ἐπικτήτου.

Οὐδεὶς φιλοχρήματος καὶ φιλήδονος καὶ φιλόδοξος φιλάνθρωπος, ἀλλὰ μόνος ὁ φιλόκαλος.

78 Ὥσπερ οὐκ ἂν ἐβούλου ἐν νηῒ μεγάλῃ καὶ γλαφυρᾷ καὶ πολυχρύσῳ πλέων βαπτίζεσθαι, οὕτω μηδὲ ἐν οἰκίᾳ αἱροῦ ὑπερμεγέθει καὶ πολυτελεῖ αὐλιζόμενος χειμάζεσθαι.

79 Δημητρίου Φαληρέως τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα.

α. Κλεόβουλος Εὐαγόρου Λίνδιος ἔφη.

Μέτρον ἄριστον. Πατέρα δεῖ αἰδεῖσθαι. Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχήν. Φιλήκοον καὶ μὴ πολυήκοον. Ὀψιμαθῆ ἢ ἀμαθῆ. Γλῶσσαν εὔφημον κεκτῆσθαι. Ἀρετῆς οἰκεῖον [καὶ κακίας ἀλλότριον] ἀδικίαν μισεῖν. Εὐσέβειαν φυλάσσειν. Πολίταις τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν. Γλώττης κρατεῖν. Βίᾳ μηδὲν πράττειν. Τέκνα παιδεύειν. Τύχῃ εὔχεσθαι. Ἔχθρας διαλύειν. Τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον νομίζειν. Γυναικὶ μὴ μάχεσθαι μηδὲ ἄγαν φρονεῖν ἀλλοτρίων παρόντων· τὸ μὲν γάρ ἐστι χέρηον, τὸ δὲ

μανίαν δύναται παρέχειν. Οἰκέτας μεθύοντας μὴ κολάζειν· εἰ δὲ μή, δόξεις καὶ αὐτὸς παροινεῖν. Γαμεῖν ἐκ τῶν ὁμοίων· ἐὰν γὰρ ἐκ τῶν κρειττόνων, δεσπότας, οὐ συγγενεῖς κτήσῃ. Μὴ ἐπιγέλα τῷ σκώπτοντι· ἀπεχθὴς γὰρ ἔσῃ τοῖς σκωπτομένοις. Εὐποροῦντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ ταπεινοῦσθαι.

β. Σόλων Ἐξηκεστίδου Ἀθηναῖος ἔφη.

Μηδὲν ἄγαν. Κριτὴς μὴ κάθησο· εἰ δὲ μή, τῷ ληφθέντι ἐχθρὸς ἔσῃ. Ἡδονὴν φεῦγε ἥτις λύπην τίκτει. Φύλασσε τρόπου καλοκαγαθίαν ὅρκου πιστοτέραν. Σφράγιζε τοὺς μὲν λόγους σιγῇ, τὴν δὲ σιγὴν καιρῷ. Μὴ ψεύδου, ἀλλ' ἀλήθευε. Τὰ σπουδαῖα μελέτα. Τῶν γονέων μὴ λέγε δικαιότερα. Φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ταχὺ ἀποδοκίμαζε. Ἄρχεσθαι μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσῃ. Εὐθύνας ἑτέρους ἀξιῶν διδόναι καὶ αὐτὸς ὕπεχε. Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα ἀλλὰ τὰ βέλτιστα τοῖς πολίταις. Μὴ θρασύνου. Μὴ κακοῖς ὁμίλει. Χρῶ τοῖς θεοῖς. Φίλους εὐσέβει. Γονεῖς αἰδοῦ. Νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ. Ὃ δ' ἂν ἴδῃς μὴ λέγε. Εἰδὼς σίγα. Τοῖς σεαυτοῦ πρᾶος ἴσθι. Τὰ ἀφανῆ τοῖς φανεροῖς τεκμαίρου.

γ. Χίλων υἱὸς Δαμαγήτου Λακεδαιμόνιος ἔφη.

Γνῶθι σαυτόν. Πίνων μὴ πολλὰ λάλει· ἁμαρτήσεις γάρ. Μὴ ἀπείλει τοῖς ἐλευθέροις· οὐ γὰρ καλόν. Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον· εἰ δὲ μή, ἀκούσῃ ἐφ' οἷς λυπηθήσῃ. Ἐπὶ τὰ δεῖπνα τῶν φίλων βραδέως πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτυχίας ταχέως. Γάμους εὐτελεῖς ποιοῦ. Τὸν τετελευτηκότα μακάριζε. Πρεσβύτερον σέβου. Τὸν τὰ ἀλλότρια περιεργαζόμενον

μίσει. Ζημίαν αἱροῦ μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχρόν· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σε λυπήσει, τὸ δ' ἀεί. Τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα. Τραχέσιν ἥσυχον σεαυτὸν πάρεχε, ὅπως σε αἰσχύνωνται μᾶλλον ἢ φοβῶνται. Τῆς ἰδίας οἰκίας προστάτει. Ἡ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. Θυμοῦ κράτει. Μὴ ἐπιθύμει ἀδύνατα. Ἐν ὁδῷ μὴ σπεῦδε προάγειν μηδὲ τὴν χεῖρα κινεῖν· μανικὸν γάρ. Νόμοις πείθου. Ζημίᾳ χρῶ. Ἀδικούμενος διαλλάσσου, ὑβριζόμενος τιμωροῦ.

δ. *Πιττακὸς Μυτιληναῖος.*

Ἐγγύη, παρὰ δ' ἄτη. Φίλων παρόντων καὶ ἀπόντων μέμνησο. Μὴ τὴν ὄψιν καλλωπίζου, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθι καλός. Μὴ πλούτει κακῶς. Μή σε διαβαλλέτω λόγος εἰς τοὺς πίστεως κεκοινωνηκότας. Κολακεύειν γονεῖς μὴ ὄκνει. Μὴ προσδέχου τὸ φαῦλον. Οἵους ἂν ἐράνους εἰσενέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τοιούτους αὐτὸς ἐν τῷ γήραι παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου. Χαλεπὸν τὸ εὖ γνῶναι. Ἥδιστον τὸ ἐπιθυμίας τυχεῖν. Ἀνιαρὸν ἀργία. Βλαβερὸν ἀκρασία. Βαρὺ ἀπαιδευσία. Δίδασκε καὶ μάνθανε τὸ ἄμεινον. Ἀργὸς μὴ ἴσθι μηδ' ἂν πλουτῇς. Κακὰ ἐν οἴκῳ κρύπτε. Φθόνου χάριν μὴ οἰκτείρου. Μέτρῳ χρῶ. Μὴ πᾶσι πίστευε. Ἄρχων κόσμει σεαυτόν.

ε. *Θαλῆς ὁ Μιλήσιος.*

Καιρὸν γνῶθι. Ὃ μέλλεις ποιεῖν, μὴ λέγε· ἀποτυχὼν γὰρ καταγελασθήσῃ. Τοῖς ἐπιτηδείοις χρῶ. Ὅσα νεμεσᾷς τῷ πλησίον, αὐτὸς μὴ ποίει. Κακοπραγοῦντα μὴ ὀνείδιζε· ἐπὶ γὰρ τούτοις νέμεσις θεῶν κάθηται. Παρακαταθήκας ἀπόδος. Ἀνέχου ὑπὸ τῶν πλησίον [μικρά. Ἀγάπα τὸν πλησίον] μικρὰ ἐλατ-

τούμενος. Τὸν φίλον κακῶς μὴ λέγε, μὴ δ' εὖ τὸν ἐχθρόν· ἀσυλλόγιστον γὰρ τὸ τοιοῦτον. Δεινὸν τὸ συνιδεῖν τὸ μέλλον. Ἀσφαλὲς τὸ γενόμενον, ἀσαφὲς τὸ μέλλον. Πιστὸν γῆ, ἄπιστον θάλασσα, ἄπληστον κέρδος. Κτῆσαι ἀίδια. Θεραπείαν ζήτει. Φίλει τὴν παιδείαν σωφροσύνην φρόνησιν ἀλήθειαν πίστιν ἐμπειρίαν ἐπιδεξιότητα ἑταιρείαν ἐπιμέλειαν οἰκονομίαν τέχνην εὐσέβειαν.

ζ. Βίας Τευτάμου Πριηνεὺς ἔφη.

Οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι κακοί. Ἐς τὸ ἔσοπτρον ἐμβλέψαντα δεῖ, εἰ μὲν καλὸς φαίνῃ, καλὰ ποιεῖν, εἰ δὲ αἰσχρός, τὸ τῆς φύσεως ἐλλιπὲς διορθοῦσθαι τῇ καλοκαγαθίᾳ. Βραδέως ἐγχείρει, ὃ δ' ἂν ἄρξῃ διαβεβαιοῦ. Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν, μὴ ἁμάρτῃς· μετάνοια γὰρ ἀκολουθεῖ. Μήτε εὐήθης ἴσθι μήτε κακοήθης. Ἀφροσύνην μὴ προσδέχου. Φρόνησιν ἀγάπα. Περὶ θεῶν λέγε ὡς εἰσὶ θεοί. Νόει τὸ πραττόμενον. Ἄκουε πολλά. Λάλει καίρια. Πένης ὢν πλουσίοις μὴ ἐπιτίμα, ἢν μὴ μέγα ὠφελῇς. Ἀνάξιον ἄνδρα μὴ ἐπαίνει διὰ πλοῦτον. Πείσας λάβε, μὴ βιασάμενος. Ὅταν ἀγαθὸν πράσσῃς, θεούς, μὴ σεαυτὸν αἰτιῶ. Κτῆσαι ἐν μὲν νεότητι εὐπραξίαν, ἐν δὲ τῷ γήραι σοφίαν. Ἕξεις ἔργῳ μνήμην, καιρῷ εὐλάβειαν, τρόπῳ γενναιότητα, πόνῳ ἐγκράτειαν, φόβῳ εὐσέβειαν, πλούτῳ φιλίαν, λόγῳ πειθώ, σιγῇ κόσμον, γνώμῃ δικαιοσύνην, τόλμῃ ἀνδρείαν, πράξει δυναστείαν, δόξῃ ἡγεμονίαν, φύσει εὐγένειαν.

η. Περίανδρος Κυψέλου Κορίνθιος ἔφη.

Μελέτα τὸ πᾶν. Καλὸν ἡσυχία. Ἐπισφαλὲς προπέτεια. Κέρδος αἰσχρὸν φύσεως κατηγορία. Δημο-

κρατία κρεῖττον τυραννίδος. Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταί, αἱ δ' ἀρεταὶ ἀθάνατοι. Εὐτυχῶν μὲν μέτριος ἴσθι, ἀτυχῶν δὲ φρόνιμος. Φειδόμενον κρεῖττον ἀποθανεῖν ἢ ζῶντα ἐνδεῖσθαι. Σεαυτὸν ἄξιον παρασκεύαζε τῶν γονέων. Ζῶν μὲν ἐπαινοῦ, ἀποθανὼν δὲ μακαρίζου. Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι. Ὃν ἂν ἑκὼν ὁμολογήσῃς πονηρόν, παράβαινε. Λόγων ἀπορρήτων ἐκφορὰν μὴ ποιοῦ. Λοιδόρει ὡς ταχὺ φίλος ἐσόμενος. Τοῖς μὲν νόμοις παλαιοῖς χρῶ, τοῖς δ' ὄψοις προσφάτοις. Μὴ μόνον τοὺς ἁμαρτάνοντας κόλαζε, ἀλλὰ καὶ τοὺς μέλλοντας κώλυε. Δυστυχῶν κρύπτε, ἵνα μὴ τοὺς ἐχθροὺς εὐφράνῃς.

80 Σωσιάδου τῶν ἑπτὰ σοφῶν ὑποθῆκαι.

Ἕπου θεῷ. Νόμῳ πείθου. Θεοὺς σέβου. Γονεῖς αἰδοῦ. Ἡττῶ ὑπὲρ δικαίου. Γνῶθι μαθών. Ἀκούσας νόει. Σαυτὸν ἴσθι. Γαμεῖν μέλλων καιρὸν γνῶθι. Φρόνει θνητά. Ξένος ὢν ἴσθι. Ἑστίαν τίμα. Ἄρχε σεαυτοῦ. Φίλοις βοήθει. Θυμοῦ κράτει. Φρόνησιν ἄσκει. Πρόνοιαν τίμα. Ὅρκῳ μὴ χρῶ. Φιλίαν ἀγάπα. Παιδείας ἀντέχου. Δόξαν δίωκε. Σοφίαν ζήλου. Καλὸν εὖ λέγε. Ψέγε μηδένα. Ἐπαίνει ἀρετήν. Πρᾶττε δίκαια. Φίλοις εὐνόει. Ἐχθροὺς ἀμύνου. Εὐγένειαν ἄσκει. Κακίας ἀπέχου. Κοινὸς γίνου. Ἴδια φύλασσε. Ἀλλοτρίων ἀπέχου. Εὔφημος ἴσθι. Ἄκουε πάντα. Φίλῳ χαρίζου. Μηδὲν ἄγαν. Χρόνου φείδου. Ὅρα τὸ μέλλον. Ὕβριν μίσει. Ἱκέτας αἰδοῦ. Πᾶσιν ἁρμόζου. Υἱοὺς παίδευε. Ἔχων χαρίζου. Δόλον φοβοῦ. Εὐλόγει πάντας. Φιλόσοφος γίνου. Ὅσια κρῖνε. Γνοὺς πρᾶττε. Φόνου ἀπέχου. Εὔχου δυνατά. Σοφοῖς χρῶ. Ἦθος δοκίμαζε. Λαβὼν ἀπόδος. Ὑφορῶ μηδένα. Τέχνῃ χρῶ. Ὃ μέλ-

λεις, δός. Εὐεργεσίας τίμα. Φθόνει μηδενί. Φυλακῇ πρόσεχε. Ἐλπίδα αἴνει. Διαβολὴν μίσει. Δικαίως κτῶ. Ἀγαθοὺς τίμα. Κριτὴν γνῶθι. Γάμους κράτει. Τύχην νόμιζε. Ἐγγύην φεῦγε. Πᾶσι διαλέγου. Ὁμοίοις χρῶ. Δαπανῶν ἄρχου. Κτώμενος ἥδου. Αἰσχύνην σέβου. Χάριν ἐκτέλει. Εὐτυχίαν εὔχου. Τύχην στέργε. Ἀκούων ὅρα. Ἐργάζου κτητά. Ἔριν μίσει. Ὄνειδος ἔχθαιρε. Γλῶσσαν ἴσχε. Ὕβριν ἀμύνου. Κρῖνε δίκαια. Χρῶ χρήμασιν. Ἀδωροδόκητος δοκίμαζε. Αἰτιῶ παρόντα. Λέγε εἰδώς. Βίας μὴ ἔχου. Ἀλύπως βίου. Ὁμίλει πράως. Πέρας ἐπιτέλει μὴ ἀποδειλιῶν. Φιλοφρόνει πᾶσιν. Υἱοῖς μὴ καταρῶ. Γλώττης ἄρχε. Σεαυτὸν εὖ ποίει. Εὐπροσήγορος γίνου. Ἀποκρίνου ἐν καιρῷ. Πόνει μετὰ δικαίου. Πρᾶττε ἀμετανοήτως. Ἁμαρτάνων μετανόει. Ὀφθαλμοῦ κράτει. Βουλεύου χρόνῳ. Ἐπιτέλει συντόμως. Φιλίαν φύλασσε. Εὐγνώμων γίνου. Ὁμόνοιαν δίωκε. Ἄρρητον μὴ λέγε. Τὸ κρατοῦν φοβοῦ. Τὸ συμφέρον θηρῶ. Καιρὸν προσδέχου. Ἔχθρας διάλυε. Γῆρας προσδέχου. Ἐπὶ ῥώμῃ μὴ καυχῶ. Εὐφημίαν ἄσκει. Ἀπέχθειαν φεῦγε. Πλούτει δικαίως. Δόξαν μὴ λεῖπε. Κακίαν μίσει. Μανθάνων μὴ κάμνε. Κινδύνευε φρονίμως. Φειδόμενος μὴ λεῖπε. Χρησμοὺς θαύμαζε. Οὓς τρέφεις, ἀγάπα. Ἀπόντι μὴ μάχου. Πρεσβύτερον αἰδοῦ. Νεώτερον δίδασκε. Πλούτῳ ἀπίστει. Σεαυτὸν αἰδοῦ. Μὴ ἄρχε ὑβρίζειν. Προγόνους στεφάνου. Θνῆσκε ὑπὲρ πατρίδος. Τῷ βίῳ μὴ μάχου. Ἐπὶ νεκρῷ μὴ γέλα. Ἀτυχοῦντι συνάχθου. Χαρίζου ἀβλαβῶς. Μὴ ἐπὶ παντὶ λυποῦ. Ἐξ εὐγενῶν γέννα. Ἐπαγγέλλου μηδενί. Φθιμένους μὴ ἀδίκει. Εὖ πάσχε ὡς θνητός. Τύχῃ μὴ πίστευε. Παῖς ὢν κόσμιος ἴσθι, ἡβῶν ἐγ-

κρατής, μέσος δίκαιος, πρεσβύτερος εὔλογος. Τελεύτα ἄλυπος. [Πλήθει ἄρεσκε. Μὴ λάλει πρὸς ἡδονήν. Ὁμολογίαις ἔμμενε. Θυσίας πρόσφερε κατὰ δύναμιν. Σεαυτῷ μὴ μάχου. Μὴ ἐπὶ παντὶ λυποῦ. Τῷ βίῳ μὴ ἄχθου. μὴ φιλαίτιος ἴσθι. Ἐπαγγέλλου μηδενὶ τὸ παράπαν. Χρόνου φείδου. Ἐνδαπανώμενος καὶ ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, ὀλίγος ἔσῃ ἐφ' ἃ δεῖ.]

81 Ἡρακλείτου.

Ὁκόσων λόγους ἤκουσα, οὐδεὶς ἀφικνέεται ἐς τοῦτο, ὥστε γινώσκειν ὅτι σοφόν ἐστι πάντων κεχωρισμένον.

82 Κρύπτειν ἀμαθίην κρέσσον ἢ ἐς τὸ μέσον φέρειν.

83 Ἀνθρώποις γίνεσθαι ὁκόσα θέλουσιν οὐκ ἄμεινον.

84 Νοῦσος ὑγιείην ἐποίησεν, ἡδὺ καὶ ἀγαθόν, λιμὸς κόρον, κάματος ἀνάπαυσιν. σωφρονεῖν ἀρετὴ μεγίστη, καὶ σοφίη ἀληθέα λέγειν καὶ ποιέειν κατὰ φύσιν ἐπαΐοντας. ξυνόν ἐστι πᾶσι τὸ φρονέειν. ξὺν νόῳ λέγοντας ἰσχυρίζεσθαι χρὴ τῷ ξυνῷ πάντων. ὅκως περ νόμῳ πόλις, καὶ πόλις ἰσχυροτέρως. τρέφονται γὰρ πάντες οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι ὑπὸ ἑνὸς τοῦ θείου· κρατέει γὰρ τοσοῦτον ὁκόσον ἐθέλει, καὶ ἐξαρκέει πᾶσι καὶ περιγίνεται.

85 Σωκράτους.

Ψυχῆς ἐστι λόγος ἑαυτὸν αὔξων. Ἐν τῷ βίῳ, καθάπερ ἐν δράματι, χρὴ τὰ πρῶτα λέγειν οὐ τὸν πλουσιώτατον, ἀλλὰ τὸν φρονιμώτατον.

86 Σωκράτους.

Καλὸν ἐπὶ μὲν τῆς ἑστίας φαίνεσθαι τὸ πῦρ λαμπρόν, ἐπὶ δὲ τῆς εὐτυχίας τὸν νοῦν.

87 *Δεῖ ὥσπερ εὐνομουμένης τῆς πόλεως φυγαδεύειν στασιαστὴν ἄνθρωπον, οὕτως ἐκ τῆς σωθησομένης ψυχῆς τὸν πρὸς τὰ φαῦλα κεκλικότα νοῦν.*

88 *Πλάτωνος* (Gorg. 448 c).
Πολλαὶ τέχναι ἐν ἀνθρώποις εἰσὶν ἐκ τῶν ἐμπειριῶν ἐμπείρως εὑρημέναι. ἐμπειρία μὲν γὰρ ποιεῖ τὸν αἰῶνα ἡμῶν πορεύεσθαι κατὰ τέχνην· ἀπειρία δὲ κατὰ τύχην. ἑκάστων δὲ τούτων μεταλαμβάνουσιν ἄλλοι ἄλλων ἄλλως· τῶν δὲ ἀρίστων οἱ ἄριστοι.

89 *Σὺ δὲ δὴ πρὸς θεῶν, ὦ παῖ, δυνατὸν ἡγεῖ τοῦτο; τάχα γὰρ ὑμεῖς μὲν ὀξύτερον οἱ νέοι πρὸς αὐτὸ βλέποιτε, ἡμεῖς δὲ ἀμβλύτερον. Τὸ ποῖον καὶ πρὸς τί μάλιστα λέγεις; οὐ γάρ πω κατανοῶ τὸ νῦν ἐρωτώμενον. Εἰ πάντα ἐπίστασθαί τινα ἄνθρωπόν ἐστι δυνατόν; Μακάριον μέντ' ἂν ἡμῶν, ὦ ξένε, ἦν τὸ γένος.* (Plato Soph. 232 e).

90 *Σωκράτους.*
Οὔτε ἵππῳ χωρὶς χαλινοῦ οὔτε πλούτῳ χωρὶς λογισμοῦ δυνατὸν ἀσφαλῶς χρήσασθαι.

91 *Ὁ βίος ὥσπερ ὄργανον ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει ἁρμοττόμενος ἡδίων γίνεται.*

92 *Ἐπαινεῖν χρὴ τὸ κατὰ τέχνην γινόμενον.*

93 *Πλάτωνος* (?).
Μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι χρή, ὅπως ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἄλλων μαθημάτων ἀμελήσας τούτου τοῦ μαθήματος καὶ μιμητὴς καὶ μαθητὴς ἔσται, ἐάν ποθεν οἷός τ' ᾖ μαθεῖν καὶ ἐξευρεῖν τίς αὐτὸν ποιήσει δυνατὸν καὶ ἐπιστήμονα, βίον χρηστὸν καὶ πονηρὸν διαγινώσκοντα τὰ βελτίω ἐκ τῶν δυνατῶν ἀεὶ πανταχοῦ αἱρεῖσθαι.

94 *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν Κλειτοφῶντος* (407 e).

Καὶ ὅταν λέγῃς ὡς ὅτῳ τὶς μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, κρεῖττον ἐᾶν τὴν τούτου χρῆσιν. εἰ δή τις μὴ ἐπίσταται ὀφθαλμοῖς χρῆσθαι μηδὲ ὠσὶ μηδὲ ξύμπαντι τῷ σώματι, τούτῳ μήτε ἀκούειν μήθ' ὁρᾶν μήτε ἄλλην χρείαν μηδεμίαν χρῆσθαι τῷ σώματι κρεῖττον ἢ ὁπηοῦν χρῆσθαι. καὶ δὴ καὶ περὶ τέχνην ὡσαύτως· ὅστις γὰρ ἂν δὴ μὴ ἐπίσταται τῇ ἑαυτοῦ λύρᾳ χρῆσθαι, δῆλον ὡς οὐδὲ τῇ τοῦ γείτονος, οὐδὲ ὅστις μὴ τῇ τῶν ἄλλων, οὐδὲ τῇ ἑαυτοῦ, οὐδὲ τῶν ὀργάνων ἄλλῳ οὐδὲ κτημάτων οὐδενί. καὶ τελευτᾷ δὴ καλῶς ὁ λόγος οὗτός σοι, ὡς ὅστις ψυχῇ μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, τούτῳ τὸ ἄγειν ἡσυχίαν τῇ ψυχῇ, καὶ μὴ ζῆν κρεῖττον ἢ ζῆν πράττοντι καθ' αὑτόν· εἰ δέ τις ἀνάγκη ζῆν εἴη, δούλῳ ἄμεινον ἢ ἐλευθέρῳ διάγειν τῷ τοιούτῳ τὸν βίον.

95 *Τοῦ αὐτοῦ Ἀλκιβιάδου* (146 c).

Οὐκ οὖν φαμὲν πάλιν τοὺς πολλοὺς διημαρτηκέναι τοῦ βελτίστου, ὡς τὰ πολλά γε, οἶμαι, ἄνευ νοῦ δόξῃ πεπιστευκότας; Φαμὲν γάρ. Λυσιτελεῖ ἄρα τοῖς πολλοῖς μήτε εἰδέναι μηδὲν μήτε οἴεσθαι εἰδέναι, εἴπερ γε προθυμήσονται μᾶλλον πράττειν ταῦθ' ἅττ' ἂν εἰδῶσιν ἢ οἰηθῶσιν εἰδέναι, πράττοντες δὲ βλάπτεσθαι τὰ πλείω μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι. Ἀληθέστατα λέγεις. Ὁρᾷς οὖν ὅτε γ' ἔφην κινδυνεύειν τότε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κτῆμα, ἐάν τις ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης κεκτημένος ᾖ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν δὲ τὰ πλείω τὸν ἔχοντα αὐτό, ἆρ' οὐχὶ τῷ ὄντι ὀρθῶς ἐφαινόμην λέγων; Καὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ νῦν μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Δεῖ ἄρα καὶ πόλιν καὶ ψυχὴν τὴν μέλλουσαν ὀρθῶς βιώσεσθαι

ταύτης τῆς ἐπιστήμης ἀντέχεσθαι, ἀτεχνῶς ὥσπερ ἀσθενοῦντα ἰατροῦ ἢ τινὸς κυβερνήτου τὸν ἀσφαλῶς μέλλοντα πλεῖν.

96 *Φρόνησις, δύναμις ποιητικὴ καθ' αὑτὴν τῆς ἀνθρώπου εὐδαιμονίας· διάθεσις, καθ' ἣν κρίνομεν τί πρακτέον καὶ τί οὐ πρακτέον· ἐπιστήμη ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ἐπιστήμη ποιητικὴ εὐδαιμονίας.* (Plat. Defin. 411 d.)

97 *Ἐπίστασαί τινας ἤδη βλαβέντας ὑπὸ ἐχθρῶν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δέ; ὑπὸ τῶν καλουμένων φίλων καὶ συνηθῶν ἢ καὶ ὑπὸ συγγενῶν τινων; ἐνίους καὶ ὑπὸ τῶν ἔγγιστα, ἀδελφῶν ἢ υἱῶν ἢ πατέρων; Ἔγωγε πολλούς. Τίς οὖν ἡ αἰτία, δι' ἣν οὐ μόνον οἱ ἐχθροὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ λεγόμενοι φίλοι ἀλλήλους, καὶ νὴ Δία πολλοὶ καὶ τῶν ὄντως ἀναγκαίων; Δῆλον ὡς ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων, ὑφ' ἧς ἕκαστος, οἶμαι, καὶ αὐτὸς αὑτῷ ἐστι βλαβερός. Πάντας ἄρα τοὺς φίλους φυλάττεσθαι δεῖ καὶ μὴ πιστεύειν μηδὲν μᾶλλον, κἂν φίλος ἢ συνήθης ἢ αἵματος ἐγγὺς εἶναι δοκῇ; Πάντας, ὡς ὁ λόγος οὗτος φησίν. Οὐκ οὖν ὀρθῶς ἔγραψεν ὁ γράψας τοῦτο τὸ ἔπος, "νᾶφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν"; Ἴσως ὀρθῶς.* (Dio Chrys. Or. 74, 1 p. 739 Emp.)

ΠΕΡΙ ΑΦΡΟΣΥΝΗΣ. Δ.

1 *Σοφοκλέους.*

Ἀλλ' οἱ κακῶς πράσσοντες οὐ κωφοὶ μόνον,
ἀλλ' οὐδ' ὁρῶντες εἰσορῶσι τἀμφανῆ.

2 *Εὐριπίδου.*

Τὸ μὴ εἰδέναι σε μηδὲν ὧν ἁμαρτάνεις
ἔκκαυμα τόλμης ἱκανόν ἐστι καὶ θράσους.

3 *Ἡσιόδου* (Op. 210).

Ἄφρων δ' ὅς κε θέλῃ πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν·
νίκης τε στέρεται πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

4 *Μενάνδρου.*

Ἄνοια θνητοῖς δυστύχημ' αὐθαίρετον.

5 *Σοφοκλέους.*

Ὡς δυσπέλαστον ἀμαθία κακόν.

6 *Μενάνδρου.*

Τί σαυτὸν ἀδικῶν τὴν τύχην καταιτιᾷ;

7 *Τοῦ αὐτοῦ Στρατιώταις.*

Οὐδεὶς ξύνοιδεν ἐξαμαρτάνων πόσον
ἁμαρτάνει τὸ μέγεθος, ὕστερον δ' ὁρᾷ.

8 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Χαλεπόν γε τοιαῦτ' ἐστὶν ἐξαμαρτάνειν,
ἃ καὶ λέγειν ὀκνοῦμεν οἱ πεπραχότες.

9 *Εὐριπίδου Ἰνοῦς.*

Πολλοί γε θνητῶν τῷ θράσει τὰς συμφορὰς
ζητοῦσ' ἀμαυροῦν κἀποκρύπτεσθαι κακά.

10 *Εὐριπίδου Τημενίδαις.*

Ἀσύνετος ὅστις ἐν φόβῳ μὲν ἀσθενής,
λαβὼν δὲ μικρὸν τῆς τύχης φρονεῖ μέγα.

11 *Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλῳ.*

Κακῆς ἀπ' ἀρχῆς γίνεται τέλος κακόν.

12 *Σαπφοῦς πρὸς ἀπαίδευτον γυναῖκα.*

Κατθανοῖσα δὲ κείσεαι, οὐδέποκα μναμοσύνα σέθ
ἔσσετ' οὐδέποκα ὕστερον· οὐ γὰρ πεδέχεις ῥόδων
τῶν ἐκ Πιερίας· ἀλλ' ἀφανὴς κἠν Ἀίδα δόμοις
φοιτάσεις πεδ' ἀμαυρῶν νεκύων ἐκπεποταμένα.

13 *Μενάνδρου.*

Τυφλόν τι τἀνόητον εἶναί μοι δοκεῖ.

14 *Χαιρήμονος.*

Οὐ ζῶσιν οἵ τι μὴ συνιέντες σοφόν.

15 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Πρὶν γὰρ φρονεῖν καταφρονεῖν ἐπίστασαι.

16 *Αἰσχύλου.*

Οὐ χρὴ ποδώκη τὸν τρόπον λίαν φορεῖν.
σφαλεὶς γὰρ οὐδεὶς εὖ βεβουλεῦσθαι δοκεῖ.

16ª Ἡ βαρὺ φόρημ' ἄνθρωπος εὐτυχῶν ἄφρων.

17 *Σοφοκλέους.*

Ἡ δὲ μωρία
μάλιστ' ἀδελφὴ τῆς πονηρίας ἔφυ.

18 *Εὐριπίδου* (Bacch. 480).

Δόξει τις ἀμαθεῖ σοφὰ λέγων οὐκ εὖ λέγειν.

19 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τᾳ δ' ὠκὺ τοῦτο καὶ τὸ λαιψηρὸν φρενῶν
εἰς πημονὰς ἔστησε πολλὰ δὴ βροτούς.

20 *Τοῦ αὐτοῦ* (Iph. T. 1193).

Θάλασσα κλύζει πάντα τἀνθρώπων κακά.

21 *Αἰσχύλος ἐν Φρυξί.*

. . . .

21ª Πολλάκι τοι καὶ μωρὸς ἀνὴρ κατακαίριον εἶπεν.

22 *Ἡσιόδου ἡμερῶν καὶ ἔργων* (293).

Κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσῃ,
[φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ᾖσιν ἀμείνω.]
ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ μήτ' ἄλλου ἀκούων
ἐν θυμῷ βάλληται, ὃ δ' αὖτ' ἀχρήιος ἀνήρ.

23 *Σοφοκλέους Αἴαντος* (964).
Οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι τἀγαθὸν χεροῖν
ἔχοντες οὐκ ἴσασι πρίν τις ἐκβάλῃ.

24 *Τοῦ αὐτοῦ* (Eur. Bacch. 369).
Μῶρα γὰρ μῶρος λέγει.

25 *Εὐριπίδου* (Herc. fur. 299).
Ἥκιστα· φεύγειν σκαιὸν ἄνδρ' ἐχθρὸν χρεών,
σοφοῖσι δ' εἴκειν καὶ τεθραμμένοις καλῶς.

26 *Σοφοκλέους* (El. 1047).
Βουλῆς γὰρ οὐδέν ἐστιν ἔχθιον κακῆς.

27 *Θεόγνιδος* (221).
Ὅστις τοι δοκέει τὸν πλησίον ἴδμεναι οὐδέν,
ἀλλ' αὐτὸς μοῦνος ποικίλα δήνε' ἔχειν,
κεῖνός γ' ἄφρων ἐστὶ νόου βεβλαμμένος ἐσθλοῦ.
ἴσως γὰρ πάντες ποικίλ' ἐπιστάμεθα.
ἀλλ' ὃ μὲν οὐκ ἐθέλει κακοκερδίῃσιν ἕπεσθαι,
τῷ δὲ δολοπλοκίαι μᾶλλον ἔτ' εἰσὶ φίλαι.

28 *Μενάνδρου.*
Εὐηθία μοι φαίνεται, Φιλουμένη,
τὸ νοεῖν μὲν ὅσα δεῖ, μὴ φυλάττεσθαι δ' ἃ δεῖ.

29 *Ἐπὰν ἐν ἀγαθοῖς εὐνοούμενός τις ὢν*
ζητῇ τὶ κρεῖττον ὧν ἔχει, ζητεῖ κακά.

30 *Εὐριπίδου.*
Οὐκ ἂν δυναίμην μὴ στέγοντα πιμπλάναι,
σοφοὺς ἐπαντλῶν ἀνδρὶ μὴ σοφῷ λόγους.

31 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Εὖ γὰρ τόδ' ἴσθι, κεἴ σ' ἐλάνθανεν πάρος,
τὸ σκαιὸν εἶναι πρῶτ' ἀμουσίας ἔχει.

32 *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

Ὅθεν δὲ νικᾶν χρῆν σε, δυστυχεῖς, ἄναξ,
ὅθεν δέ σ' οὐ χρῆν, εὐτυχεῖς· δούλοισι γὰρ
τοῖς σοῖσιν ἥκεις, τοῖς δ' ἐλευθέροισιν οὔ.

33 *Εὐπόλιδος.*

Ἀλλ' ἀκούετ', ὦ θεαταί, τἀμὰ δὲ ξυνίετε
ῥήματ', εὐθὺ γὰρ πρὸς ὑμᾶς πρῶτον ἀπολογήσομαι,
ὅ τι παθόντες τοὺς ξένους μὲν λέγετε ποιητὰς σοφούς·
ἢν δέ τις τῶν ἐνθάδ' αὐτοῦ, μηδὲ ἓν χεῖρον φρονῶν,
ἐπιτιθῆται τῇ ποιήσει, πάνυ δοκεῖ κακῶς φρονεῖν,
μαίνεταί τε καὶ παραρρεῖ τῶν φρενῶν τῷ σῷ λόγῳ.
ἀλλ' ἐμοὶ πείθεσθε, πάντως μεταβαλόντες τοὺς τρόπους,
μὴ φθονεῖθ' ὅταν τις ἡμῶν μουσικῇ χαίρῃ νέων.

34 *Ῥιανοῦ.*

Ἦ ἄρα δὴ μάλα πάντες ἁμαρτίνοοι πελόμεσθα
ἄνθρωποι, φέρομεν δὲ θεῶν ἑτερόρροπα δῶρα
ἀφραδέι κραδίῃ. βιότοιο μὲν ὅς κ' ἐπιδευὴς
στρωφᾶται, μακάρεσσιν ἐπὶ ψόγον αἰνὸν ἰάπτει
ἀχνύμενος, σφετέρην δ' ἀρετὴν καὶ θυμὸν ἀτίζει,
οὐδέ τι θαρσαλέος νοέειν ἔπος, οὐδέ τι ῥέξαι
ἐρριγώς, ὅθι τ' ἄνδρες ἐχεκτέανοι παρέωσι,
καί οἱ θυμὸν ἔδουσι κατηφείη καὶ ὀιζύς.
ὃς δέ κεν εὐοχθῆσι, θεὸς δ' ἐπὶ ὄλβον ὀπάζῃ
καὶ πολυκοιρανίην, ἐπιλήθεται οὕνεκα γαῖαν
ποσσὶν ἐπιστείβει, θνητοὶ δέ οἱ εἰσὶ τοκῆες·
ἀλλ' ὑπεροπλίῃ καὶ ἁμαρτωλῇσι νόοιο
ἶσα Διὶ βρομέει, κεφαλὴν δ' ὑπὲρ αὐχέν' ἀνίσχει,
καί περ ἐὼν ὀλίγος, μνᾶται δ' εὔπηχυν Ἀθήνην,
ἠέ τιν' ἀτραπιτὸν τεκμαίρεται Οὔλυμπόνδε,
ὥς κε μετ' ἀθανάτοισιν ἀρίθμιος εἰλαπινάζῃ.
ἡ δ' Ἄτη ἁπαλοῖσι μετατρωχῶσα πόδεσσι

ἄκρης ἐν κεφαλῇσιν ἀνώιστος καὶ ἄφαντος,
ἄλλοτε μὲν γραίῃσι νεωτέρη, ἄλλοτε δ' αὖτε
ὁπλοτέρῃσι γρηῢς ἐφίσταται ἀμπλακίῃσι,
Ζηνὶ θεῶν κρείοντι Δίκη τ' ἐπίηρα φέρουσα.

35 Μενάνδρου.
Οὐκ ἔστ' ἀνοίας οὐδέν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
τολμηρότερον.

36 Ἡσιόδου (Scut. 92).
Σχέτλιος, ἦ που πολλὰ μετεστοναχίζετ' ὀπίσσω
ἣν ἄτην ἀχέων, ἣ δ' οὐ παλινάγρετός ἐστιν.

37 Σοφοκλέους Ἀλεάδαις.
Ἐνταῦθα μέντοι πάντα τἀνθρώπων νοσεῖ,
κακοῖς ὅταν θέλωσιν ἰᾶσθαι κακά.

38 Τοῦ αὐτοῦ.
Ταῦτ' ἐστὶν ἄλγιστ', ἣν παρὸν θέσθαι καλῶς
αὐτός τις αὑτῷ τὴν βλάβην προσθῇ φέρων.

39 Μενάνδρου.
Ὁ μὴ φέρων γὰρ εὖ τι τῶν ἐν τῷ βίῳ
ἀγαθῶν, ἀλόγιστός ἐστιν, οὐχὶ μακάριος.

40 Μενάνδρου Θεττάλῃ.
Μικρά γε πρόφασίς ἐστι τοῦ πρᾶξαι κακῶς.

41 Φιλήμονος.
Ἐπὰν ὁ νοῦς ᾖ μὴ καθεστηκώς τινι,
οὐκ ἔστ' ἀκούειν οὐδὲν αὐτὸν οὐδ' ὁρᾶν.

42 Ἐπιχάρμου.
Νοῦς ὁρῇ καὶ νοῦς ἀκούει.

43 Κερκίδου.
Πῶς κεν ἴδοιεν τὰν σοφίαν πέλας ἑστακυῖαν

ἀνέρες, ὧν τὸ κέαρ
παλῷ σέσακται καὶ δυσεκνίπτῳ τρυγός;

44 Παροιμία.
Ὄνος λύρας ἤκουε καὶ σάλπιγγος ὗς.

45 Θεόγνιδος (693).
Πολλούς τοι κόρος ἄνδρας ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας·
γνῶναι γὰρ χαλεπὸν μέτρον, ὅτ' ἐσθλὰ παρῇ.

46 Ῥηγίνου ἐκ τοῦ περὶ φιλίας.
Καθάπερ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς οὐκ ἔστι θεάσασθαι ἀσθενεῖ καὶ ἀδυνάτῳ τῇ ὄψει, οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀσθενεῖ καὶ ἀδυνάτῳ τῇ διανοίᾳ.

47 Κορνηλιανοῦ κατὰ Βερονίκης.
Ἀλλ' ὅμως τὰ μεγάλα ταῦτα καὶ δεινὰ ὡμολόγει αὐτὴ καθ' αὑτῆς. τοῦτο γὰρ αὐτῶν καὶ μόνον τῇ προαιρέσει πρόσεστιν ἀγαθόν, ὅπερ ἐστὶ μέγιστον τῶν κακῶν, ὅτι περὶ ὧν πράττουσι κακῶς καὶ παρρησιάζονται.

48 Ἰσοκράτους Βουσίριδι (p. 221).
Γιγνώσκω μὲν οὖν ὅτι τοῖς πλείστοις τῶν νουθετουμένων ἔμφυτόν ἐστι, μὴ πρὸς τὰς ὠφελείας ἀποβλέπειν, ἀλλὰ τοσούτῳ χαλεπώτερον ἀκούειν τῶν λεγομένων, ὅσῳ περ ἄν τις αὐτῶν ἀκριβέστερον ἐξετάζῃ τὰς ἁμαρτίας.

49 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος (89 c).
Ἀλλὰ πρῶτον μὲν εὐλαβηθῶμεν τὶ πάθος μὴ πάθωμεν. τὸ ποῖον; ἦν δ' ἐγώ.. μὴ γενώμεθα, ἦ δ' ὅς, μισολόγοι, ὥσπερ οἱ μισάνθρωποι γιγνόμενοι· ὡς οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὅ τι ἄν τις μεῖζον τούτου κακὸν πάθοι ἢ λόγους μισήσας. γίγνεται δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ

τρόπου μισολογία τε καὶ μισανθρωπία· ἥ τε γὰρ μισανθρωπία ἐνδύεται ἐκ τοῦ σφόδρα τινὶ πιστεῦσαι ἄνευ τέχνης καὶ ἡγήσασθαι παντάπασί γε ἀληθῆ εἶναι καὶ ὑγιῆ καὶ πιστὸν τὸν ἄνθρωπον, ἔπειτα ὀλίγον ὕστερον εὑρεῖν τοῦτον πονηρόν τε καὶ ἄπιστον, καὶ αὖθις ἕτερον. καὶ ὅταν τοῦτο πολλάκις πάθῃ τις καὶ ὑπὸ τούτων μάλιστα οὓς ἂν ἡγήσαιτο οἰκειοτάτους καὶ ἑταιροτάτους, τελευτῶν δὲ θαμὰ προσκρούων μισεῖ τε πάντας καὶ ἡγεῖται οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι. ἢ οὐκ ᾔσθησαι σὺ οὕτω τοῦτο γιγνόμενον; πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ. οὐκ οὖν, ἦ δ' ὅς, αἰσχρόν, καὶ δῆλον ὅτι ἄνευ τέχνης τῆς περὶ τὰ ἀνθρώπεια ὁ τοιοῦτος χρῆσθαι ἐπεχείρει τοῖς ἀνθρώποις; εἰ γάρ που μετὰ τέχνης ἐχρῆτο, ὥσπερ ἔχει, οὕτως ἂν ἡγήσατο, τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ πονηροὺς ὀλίγους εἶναι σφόδρα ἑκατέρους, τοὺς δὲ μεταξὺ τοὺς πλείστους.

50 Ἐν ταυτῷ (91 a).

Ὡς κινδυνεύω ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι περὶ αὐτοῦ τούτου οὐ φιλοσόφως ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι φιλονείκως. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν περί του ἀμφισβητῶσιν, ὅπῃ μὲν ἔχει περὶ ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ, οὐ φροντίζουσιν· ὅπως δὲ ἃ αὐτοὶ ἔθεντο ταῦτα δόξει τοῖς παροῦσι, τοῦτο προθυμοῦνται.

51 Δημοσθένους.

Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ θεασάμενός τινα δημαγωγὸν ἀφυῆ μέγα βοῶντα ἔφη "ἀλλ' οὐ τὸ μέγα εὖ ἐστι, τὸ δὲ εὖ μέγα."

52 Κράτητος.

Κράτης ἀπείκαζε τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων τοῖς τρυπάνοις· ἄνευ γὰρ δεσμοῦ καὶ ἀνάγκης μηδὲν ἐθέλειν τῶν δεόντων ποιεῖν.

53 *Δημοκρίτου.*

Ἀνθρώποισι κακὰ ἐξ ἀγαθῶν φύεται, ἐπήν τις τἀγαθὰ μὴ ἐπίστηται ποδηγετέειν μηδὲ ὀχέειν εὐπόρως.

54 *Βίωνος.*

Βίων ἔλεγε τοὺς γραμματικοὺς ζητοῦντας περὶ τῆς Ὀδυσσέως πλάνης μὴ ἐξετάζειν τὴν ἰδίαν, μηδὲ καθορᾶν ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ πλανῶνται, πονοῦντες περὶ τὰ μηδὲν χρήσιμα.

55 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος* (407 e).

Καὶ ὁπόταν αὖ φῇς τοὺς ἀσκοῦντας μὲν τὰ σώματα, τῆς δὲ ψυχῆς ἠμεληκότας, ἕτερόν τι πράττειν τοιοῦτον, τοῦ μὲν ἄρξοντος ἀμελεῖν, περὶ δὲ τὸ ἀρξόμενον ἐσπουδακέναι.

56 *Ἡρακλείτου.*

Κακοὶ γίνονται ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα ἀφρόνων ἀνθρώπων ψυχὰς βαρβάρους ἐχόντων.

57 *Σωκράτους.*

Ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης.

58 *Οἱ δραπέται κἂν μὴ διώκωνται φοβοῦνται, οἱ δὲ ἄφρονες κἂν μὴ κακῶς πράττωσι ταράττονται.*

59 *Ἐν μὲν ταῖς μέθαις παροινοῦσιν, ἐν δὲ ταῖς ἀτυχίαις παρανοοῦσιν οἱ ἀνόητοι.*

60 *Οὔθ' οἱ ἄμουσοι τοῖς ὀργάνοις οὔθ' οἱ ἀπαίδευτοι ταῖς ἀτυχίαις δύνανται συναρμόσασθαι.*

61 *Τῷ τῶν ἀπαιδεύτων βίῳ καθάπερ ὑποκριτῇ πολλὰ τύφου μετεκδύματα παράκειται.*

62 *Τοῖς ἄφροσιν ὥσπερ τοῖς παιδίοις μικρὰ πρόφασις εἰς τὸ κλαίειν ἱκανή.*

63 *Οἱ μὲν ξένοι ἐν ταῖς ὁδοῖς, οἱ δὲ ἀπαίδευτοι ἐν τοῖς πράγμασι πλανῶνται.*

64 *Ταυτόν ἐστιν ἀρρωστοῦντι φορτίον ἀναθέσθαι· καὶ ἀπαιδεύτοις εὐτυχίαν.*

65 *Οὔτε πλέοντας παρὰ τόπον ὁρμεῖν ἀσφαλές, οὔτε ζῶντας παρὰ νόμον βιοῦν ἀκίνδυνον.*

66 *Ὁ μὲν Πρωτεὺς τῇ μορφῇ, ὁ δ' ἀπαίδευτος τῇ ψυχῇ παρ' ἕκαστον ἀλλοιοῦται.*

67 *Πολλοὺς ὥσπερ ἀσθενοῦντας οὕτω καὶ εὐτυχοῦντας τὸ πλῆθος τῶν παρακειμένων λυπεῖ.*

68 *Φίλιππος τοὺς Ἀθηναίους εἴκαζε τοῖς ἑρμαῖς ὡς στόμα μόνον ἔχουσι καὶ αἰδοῖα μεγάλα.*

69 *Δημάδου.*

Δημάδης τοὺς Ἀθηναίους εἴκαζεν αὐλοῖς, ὧν εἴ τις ἀφέλοι τὴν γλῶτταν τὸ λοιπὸν οὐδέν ἐστι.

70 *Θεόκριτος γραμματοδιδασκάλῳ φαύλως ἀναγινώσκοντι προσελθὼν εἶπε "διὰ τί γεωμετρεῖν οὐ διδάσκεις;" τοῦ δ' εἰπόντος ὅτι οὐκ οἶδα, "καὶ τί τοῦτ';" εἶπεν· "οὐδὲ γὰρ ἀναγινώσκειν."*

71 *Δημοκρίτου.*

Εἴδωλα ἐσθῆτι καὶ κόσμῳ διαπρεπέα πρὸς θεωρίην, ἀλλὰ καρδίης κενεά.

72 *Λήθη τῶν ἰδίων κακῶν θρασύτητα γεννᾷ.*

73 *Ἀνοήμονες ῥυσμοῦνται τοῖσι τῆς τύχης κέρδεσι, οἱ δὲ τῶν τοιῶνδε δαήμονες τοῖσι τῆς σοφίης.*

74 *Τὸ χρῇζον οἶδεν ὁκόσον χρῄζει, ὁ δὲ χρῄζων οὐ γινώσκει.*

75 *Ἀνοήμονες τὸ ζῆν ὡς στυγέοντες ζῆν ἐθέλουσι δείματι ἀίδεω.*

76 Ἀνοήμονες βιοῦσιν οὐ τερπόμενοι βιοτῇ.

77 Ἀνοήμονες νεότητος ὀρέγονται, οὐ τερπόμενοι δὲ νεότητι.

78 Ἀνοήμονες τῶν ἀπεόντων ὀρέγονται, τὰ δὲ παρεόντα καὶ παρῳχημένων κερδαλεώτερα ἐόντα ἀμαλδύνουσιν.

79 Ἄνθρωποι τὸν θάνατον φεύγοντες διώκουσι [ζωῆς ὀρέγονται γήραος θάνατον δεδοικότες].

80 Ἀνοήμονες οὐδὲ ἓν μανθάνουσι ἐν ὅλῃ τῇ βιοτῇ.

81 Ἀνοήμονες θάνατον δεδοικότες γηράσκειν ἐθέλουσι.

82 Δόξα καὶ πλοῦτος ἄνευ ξυνέσιος οὐκ ἀσφαλέα κτήματα.

83 Πολλοὶ πολυμαθέες νόον οὐκ ἔχουσι.

84 *Διογένης.*

Ἐπεὶ δὲ ἐν τῇ στοᾷ ἀνάπαλιν περιπατοῦντος αὐτοῦ ἐγέλων τινές, "εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθε" εἶπεν "ὑμεῖς τὴν ἐν τῷ βίῳ ὁδὸν ἀνάπαλιν πορευόμενοι, ἐμοῦ τὴν ἐν τῷ περιπατεῖν κατεγνωκότες;"

85 Σωκράτης ἰδὼν μειράκιον πλούσιον καὶ ἀπαίδευτον "ἰδού" ἔφη "χρυσοῦν ἀνδράποδον."

86 Διογένης ἔλεγε τοὺς ἀνθρώπους τὰ μὲν πρὸς τὸ ζῆν πορίζεσθαι, τὰ δὲ πρὸς τὸ εὖ ζῆν οὐ πορίζεσθαι.

87 *Ἀριστοτέλους.*

Ἀριστοτέλης τοὺς τὰ ἐναργῆ πράγματα πειρωμένους δεικνύναι ὅμοιον ἔφη ποιεῖν τοῖς διὰ λύχνου τὸν ἥλιον φιλοτιμουμένοις δεικνύναι.

88 *Βίωνος.*

Βίων ἐρωτηθεὶς τί ἐστιν ἄνοια εἶπε "προκοπῆς ἐγκοπή."

89 Στίλπωνος Σωκρατικοῦ.

Στίλπων ἐρωτηθεὶς τί ψυχρότερον ἀνδριάντος "ἄνθρωπος" εἶπεν "ἀναίσθητος."

90 Κλεάνθους.

Κλεάνθης ἔφη τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν θηρίων διαφέρειν.

91 Φαβωρίνου.

Φαβωρῖνος εἶπε τοὺς ἀνθρώπους πῇ μὲν εἶναι γελοίους, πῇ δὲ μισητούς, πῇ δὲ ἐλεεινούς· γελοίους μὲν θρασύτητι μειζόνων ὀρεγομένους, μισητοὺς δὲ ἐπιτυχόντας, ἐλεεινοὺς δὲ ἁμαρτάνοντας· ζηλωτοὺς δὲ οὐδέποτε.

92 Ἐπικτήτου.

Εἰς συμπόσιον μὲν οὖν παρακληθέντες τῷ παρόντι χρώμεθα, εἰ δέ τις κελεύοι τὸν ὑποδεχόμενον ἰχθῦς αὐτῷ παρατιθέναι ἢ πλακοῦντας, ἄτοπος ἂν δόξειεν· ἐν δὲ τῷ κόσμῳ αἰτοῦμεν τοὺς θεοὺς ἃ μὴ διδόασι, καὶ ταῦτα πολλῶν ὄντων ἅ γε ἡμῖν δεδώκασι.

93 Τοῦ αὐτοῦ.

Χαρίεντες, ἔφη, εἰσὶν οἱ μέγα φρονοῦντες ἐπὶ τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν. "ἐγώ σου" φησί "κρείττων εἰμί, ἀγροὺς γὰρ ἔχω πολλούς, σὺ δὲ λιμῷ παρατείνῃ." ἄλλος λέγει "ἐγὼ ὑπατικός εἰμι." ἄλλος "ἐγὼ ἐπίτροπος." ἄλλος "ἐγὼ οὔλας τρίχας ἔχω." ἵππος δ' ἵππῳ οὐ λέγει ὅτι "ἐγὼ κρείττων εἰμί σου· πολὺν γὰρ κέκτημαι χιλὸν καὶ κριθὰς πολλάς, καὶ χαλινοί μοι εἰσὶ χρυσοῖ καὶ ἐφίππια ποικίλα," ἀλλ' ὅτι "ὠκύτερός σου εἰμί." καὶ πᾶν ζῷον κρεῖττον καὶ χεῖρόν ἐστιν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς καὶ κακίας. ἆρ' οὖν ἀνθρώπου μό-

νου ἀρετὴ οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ δεῖ ἡμᾶς εἰς τὰς τρίχας ἀφορᾶν καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τοὺς πάππους;

94 Τοῦ αὐτοῦ.

Τῷ μὲν ἰατρῷ μηδὲν συμβουλεύοντι ἄχθονται οἱ κάμνοντες καὶ ἡγοῦνται ἀπεγνῶσθαι ὑπ' αὐτοῦ· πρὸς δὲ τὸν φιλόσοφον διὰ τί οὐκ ἄν τις οὕτω διατεθείη, ὥστε οἰηθῆναι ἀπεγνῶσθαι ὑπ' αὐτοῦ σωφρονήσειν, εἰ μηδὲν λέγοι τι πρὸς αὐτὸν τῶν χρησίμων;

95 Τοῦ αὐτοῦ.

Οἱ τὸ σῶμα εὖ διακείμενοι καὶ καύματα καὶ ψύχη ὑπομένουσιν· οὕτω δὲ καὶ οἱ τὴν ψυχὴν καλῶς διακείμενοι καὶ ὀργὴν καὶ λύπην καὶ περιχάρειαν καὶ τἄλλα πάθη φέρουσι.

96 Πλάτων (Euthyphr. 3 a).

Βουλοίμην ἄν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὀρρωδῶ μὴ τοὐναντίον γένηται· ἀτεχνῶς γάρ μοι δοκεῖ ἀφ' ἑστίας ἄρχεσθαι κακουργεῖν τὴν πόλιν, ἐπιχειρῶν ἀδικεῖν σε. καί μοι λέγε, τί καὶ ποιοῦντά σε φησὶ διαφθείρειν τοὺς νέους; Ἄτοπα, ὦ θαυμάσιε, ὡς οὕτως ἀκοῦσαι· φησὶ γάρ με ποιητὴν εἶναι θεῶν· καὶ ὡς καινοὺς ποιοῦντα θεούς, τοὺς δ' ἀρχαίους οὐ νομίζοντα ἐγράψατο.

97 Ἐν ταυτῷ (Euthyphr. 3 c).

Ἀθηναίοις γάρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐ σφόδρα μέλει ἄν τινα δεινὸν οἴωνται, μὴ μέντοι διδασκαλικὸν τῆς αὐτοῦ σοφίας· ὃν δ' ἂν καὶ ἄλλους οἴωνται ποιεῖν τοιούτους, θυμοῦνται, εἴτ' οὖν φθόνῳ, ὡς σὺ λέγεις, εἴτε δι' ἄλλο τι.

98 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Εὐθύφρονος.

Ψυχὴν ἀνόητον αἰσχρὰν καὶ ἄμετρον θετέον.

99 *Νόσον μὲν ψυχῆς ἄνοιαν συγχωρητέον, δύο δὲ ἀνοίας γένη, τὸ μὲν μανίαν τὸ δὲ ἀμαθίαν* (Plat. Tim. p. 86 b).

100 *Εὐσεβίου.*

Ἄνθρωποι πολυμαθίης ἔχειν δόξαν ἢ τοῦ ἀληθίζεσθαι ἔρωτα πλεῦνα ἐκτέαται. πολλοὶ γοῦν τοῖς πρὸ ἑωυτῶν ἐναντίας δόξας συστησάμενοι τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθέος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων ἀφείλοντο τῷ τὴν πίστιν αὐτῶν μὴ ἐν βεβαίῳ ἑστάναι, ὑπὸ δὲ τοῦ ἀπὸ τῆς προτέρης δόξης περιτρέψαι εἰς τοὐναντίον, λόγον παρασκευάσαντες ἐν τῷ ἀσταθμητοτάτῳ αἰωρέεσθαι.

101 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖσι ζητήσεσι τῶν πραγμάτων ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις τῶν ζῴων, ὥσπερ ἐκεῖνα μαχόμενα, οὕτω καὶ αὐτοὶ μούνου τοῦ νικᾶν μεταποιέονται· ὅκως δὲ (τοῦ περ χρὴ πάντα ἄνδρα προμηθέεσθαι καὶ λέγοντα καὶ πρήσσοντα) μὴ παρὰ τὸ ξυμφέρον καὶ σφέων αὐτῶν καὶ τῶν παρεόντων, καὶ ὥστε μὴ τὸ ἀληθὲς αὐτὸ βλάψαι, οὐκέτι λόγον τούτου ποιέονται.

102 *Ἀνθρώποισιν ἔριδες προσφιλέες, καὶ τοῦ περὶ παντὸς τοῦ προτεθέντος ἀντιλέγοντας ἐθέλειν κρατέειν ἄπλετος καὶ ἄλογος ἐπιθυμίη· ὁπότε πολλοὶ οὐκ αἰδέονται καὶ κατὰ τῶν σπουδαιεστάτων καὶ τῶν οὐ χρὴ τῷ χείρονι λόγῳ νικᾶν, νικῶντες ἀξίην κεκλῆσθαι νίκην Καδμηίην.*

103 *Ἄνθρωποι τοὺς μὲν παρὰ φύσιν καὶ ἐν τεράτων λόγῳ ἐόντας ἀσπάζονται, καὶ μεγάλων χρημάτων ὠνεόμενοι ὡς ἐπὶ μεγίστῳ κτήματι χαίρουσι καὶ μεγαλοφρονέονται, περὶ δὲ τὰ σπουδαιότατα καὶ τὰ σμικρὰ ἄχθονται ἀναλίσκοντες.*

104 Οἱ πλεῦνες τῶν ἀνθρώπων περὶ πάντα τὰ λοιπὰ φειδωλοὺς σφέας παρεχόμενοι καὶ εἰ δαπανοῖεν ἀσχάλλοντες, ὑπὲρ τοῦ παρὰ τῶν δήμων κροτηθῆναι καὶ τὰ ἐόντα σφι πάντα ἡδέως προΐενται.

105 Οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων τοὺς μὲν μεγάλα χρήματα ἔχοντας καὶ φαύλους ἐόντας τιμῶσί τε καὶ τεθωυμάκασι, τῶν δὲ σπουδαίων, ἐπειδὰν ἀχρηματίην καταγνῶσιν, ὑπερφρονέουσιν.

106 Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.

Πολλοὶ ἀδικηθέντες ὑπὸ ῥητόρων τοὺς υἱοὺς ῥήτορας διδάσκουσιν, οὐδεὶς δὲ ἀδικηθεὶς ὑπὸ λύκου αὐτὸς λύκος γίνεται καὶ ἀντιδάκνει.

107 Ζήνωνος.

Ζήνων δὲ ἔφη γελοῖον ἑκάστους μὲν τοῖς πράγμασιν ὡς δεῖ ζῆν μὴ προσέχειν, ὡς οὐκ εἰδότων, τὸν δὲ παρὰ πάντων ἔπαινον θαυμάζειν, ὡς ἐχόμενον κρίσεως.

108 Σωκράτους.

Οἱ μὲν ἀκρατεῖς ἐν ταῖς ἀρρωστίαις, οἱ δὲ ἄφρονες ἐν ταῖς ἀτυχίαις εἰσὶ δυσθεράπευτοι.

109 Πυθαγόρου.

Θυηπολίαι ἀφρόνων πυρὸς τροφή, τὰ δὲ ἀναθήματα ἱεροσύλοις χορηγία (Porph. ep. ad Marc. 19).

110 Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.

Ἀρίστων ὁ Χῖος τοὺς περὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα πονουμένους, ἀμελοῦντας δὲ φιλοσοφίας, ἔλεγεν ὁμοίους εἶναι τοῖς μνηστῆρσι τῆς Πηνελόπης, οἳ ἀποτυγχάνοντες ἐκείνης περὶ τὰς θεραπαίνας ἐγίνοντο.

111 Ὁ αὐτὸς τοὺς πολλοὺς εἴκαζε τῷ Λαέρτῃ, ὅστις τῶν κατὰ τὸν ἀγρὸν ἐπιμελούμενος πάντων ὀλιγώρως

εἶχεν ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ τούτους τῶν κτημάτων πλείστην ἐπιμέλειαν ποιουμένους περιορᾶν τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν πλήρη παθῶν ἀγρίων οὖσαν.

112 Διογένους.

Διογένης ἔλεγε διαπαλαίοντας μὲν πολλοὺς ὁρᾶν καὶ διατρέχοντας, διακαλοκαγαθιζομένους δὲ οὔ.

113 Πλάτωνος (Men. 77 b).

Ἆρα λέγεις τὸν τῶν καλῶν ἐπιθυμοῦντα ἀγαθῶν ἐπιθυμητὴν εἶναι; Μάλιστά γε. Ἆρα ὡς ὄντων τινῶν οἳ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, ἑτέρων δὲ οἳ τῶν ἀγαθῶν; οὐ πάντες, ὦ ἄριστε, δοκοῦσί σοι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμεῖν; Οὐκ ἔμοιγε. Ἀλλά τινες τῶν κακῶν; Ναί. Οἰόμενοι τὰ κακὰ ἀγαθὰ εἶναι, λέγεις, ἢ καὶ γινώσκοντες ὅτι κακά εἰσιν, ὅμως ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν; Ἀμφότερα ἔμοιγε δοκεῖ. Ἦ γὰρ δοκεῖ τίς σοί, ὦ Μένων, γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; Μάλιστα. Τί ἐπιθυμεῖν λέγεις; ἦ γενέσθαι αὐτῷ; Γενέσθαι· τί γὰρ ἄλλο; Πότερον ἡγούμενος τὰ κακὰ ὠφελεῖν ἐκεῖνον ᾧ ἂν γένηται, ἢ γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι βλάπτει ᾧ ἂν παρῇ; Εἰσὶ μὲν οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν, εἰσὶ δὲ καὶ οἱ γιγνώσκοντες ὅτι βλάπτει. Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι γιγνώσκειν τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν; Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτό γε. Οὐκ οὖν δῆλον ὅτι οὗτοι μὲν οὐ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν οἱ ἀγνοοῦντες αὐτά, ἀλλ' ἐκείνων ἃ ᾤοντο ἀγαθὰ εἶναι· ἔστι δὲ ταῦτά γε κακά· ὥστε οἱ ἀγνοοῦντες αὐτὰ καὶ οἰόμενοι ἀγαθὰ εἶναι δῆλον ὅτι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν. ἢ οὔ; Κινδυνεύουσιν οὗτοί γε. Τί δαί; οἱ τῶν κακῶν μὲν ἐπιθυμοῦντες, ὥς φῂς σύ, ἡγούμενοι δὲ τὰ κακὰ βλάπτειν ἐκεῖνον ᾧ ἂν γίγνη-

ται, γιγνώσκουσι δήπου ὅτι βλαβήσονται ὑπ' αὐτῶν; Ἀνάγκη. Ἀλλὰ τοὺς βλαπτομένους οὗτοι οὐκ οἴονται ἀθλίους εἶναι καθόσον βλάπτονται; Καὶ τοῦτο ἀνάγκη. Τοὺς δὲ ἀθλίους οὐ κακοδαίμονας; Οἶμαι ἔγωγε. Ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ἄθλιος καὶ κακοδαίμων εἶναι; Οὐ μοὶ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Οὐκ ἄρα βούλεται τὰ κακά, ὦ Μένων, οὐδείς, εἴπερ μὴ βούλεται τοιοῦτος εἶναι. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἄθλιον εἶναι ἢ ἐπιθυμεῖν τε τῶν κακῶν καὶ κτᾶσθαι; Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδεὶς βούλεται τὰ κακά.

114 *Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Δίωνος οἰκείους ἐπιστολῆς* (336 b).

Νῦν δὲ ἢ που τὶς δαίμων ἤ τὶς ἀλιτήριος ἐμπεσὼν ἀνομίᾳ καὶ ἀθεότητι καὶ τὸ μέγιστον τόλμαις ἀμαθίας, ἐξ ἧς πάντα κακὰ πᾶσιν ἐρρίζωται καὶ βλαστάνει καὶ εἰς ὕστερον ἀποτελεῖ καρπὸν τοῖς γεννήσασι πικρότατον, αὕτη πάντα τὸ δεύτερον ἀνέτρεψέ τε καὶ ἀπώλεσεν.

115 *Σωκράτους.*

Ὁ μὲν δειλὸς καθ' ἑαυτοῦ τὰ ὅπλα ἔχει, ὁ δὲ ἀνόητος τὰ χρήματα.

116 *Οὔθ' ὁ αὐστηρὸς οἶνος εἰς πόσιν εὔθετος οὔθ' ὁ ἄγροικος τρόπος εἰς ὁμιλίαν.*

117 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ εὐθυμίας* (466 b).

Ἀλλ' ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ ναυτιῶντες ἐν τῷ πλεῖν ἀνομοιότερον οἰόμενοι διάξειν, ἐὰν εἰς γαῦλον ἐξ ἀκάτου καὶ πάλιν ἐὰν εἰς τριήρη μεταβῶσιν, οὐδὲν περαίνουσι, τὴν χολὴν καὶ τὴν δειλίαν συμμεταφέρου-

τες ἑαυτοῖς, οὕτως αἱ τῶν βίων ἀντιμεταλήψεις οὐκ ἐξαιροῦσι τῆς ψυχῆς τὰ λυποῦντα καὶ ταράττοντα· ταῦτα δέ ἐστιν ἀπειρία πραγμάτων, ἀλογιστία, τὸ μὴ δύνασθαι μηδὲ ἐπίστασθαι χρῆσθαι τοῖς παροῦσιν ὀρθῶς. ταῦτα καὶ πλουσίους χειμάζει καὶ πένητας, ταῦτα καὶ γεγαμηκότας ἀνιᾷ καὶ ἀγάμους· διὰ ταῦτα φεύγουσι τὴν ἀγοράν, εἶτα τὴν ἡσυχίαν οὐ φέρουσι· διὰ ταῦτα προαγωγὰς ἐν αὐλαῖς διώκουσι καὶ παρελθόντες εὐθὺς βαρύνονται. "δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες ἀπορίας ὕπο·" καὶ γὰρ ἡ γυνὴ λυπεῖ καὶ τὸν ἰατρὸν αἰτιῶνται καὶ δυσχεραίνουσι πρὸς τὸ κλινίδιον, "φίλων δ' ὅ τ' ἐλθὼν λυπρὸς ὅ τ' ἀπιὼν βαρύς," ὡς ὁ Ἴων φησίν. εἶτα τῆς νόσου διαλυθείσης καὶ κράσεως ἑτέρας ἐγγενομένης ἦλθεν ἡ ὑγεία φίλα πάντα ποιοῦσα καὶ προσηνῆ· ὁ γὰρ χθὲς ᾠὰ καὶ ἀμύλια καὶ σίτινον ἄρτον διαπτύων σήμερον αὐτόπυρον ἐπ' ἐλαίαις ἢ καρδαμίδι ἐσθίει καὶ προθύμως. τοιαύτην ὁ λογισμὸς εὐκολίαν καὶ μεταβολὴν ἐγγενόμενος ποιεῖ πρὸς τὸν βίον.

118 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀλκιβιάδου β' (140 e).

Ἆρ' οὖν τούτους φρονίμους ὑπολαμβάνεις, οἳ ἂν εἰδῶσιν ἅττα δεῖ πράττειν ἢ λέγειν; Ἔγωγε. Ἄφρονας δὲ ποτέρους; ἆρά γε τοὺς μηδ' ἕτερα τούτων εἰδότας; Τούτους. Οὐκ οὖν οἵ γε μὴ εἰδότες μηδ' ἕτερα τούτων λήσουσιν αὑτοὺς καὶ λέγοντες καὶ πράττοντες ἅττα μὴ δεῖ; Φαίνεται.

119 Σωκράτους.

Οὔτε τὰ τοῦ Ἀχιλλέως ὅπλα τῷ Θερσίτῃ οὔτε τὰ τῆς τύχης ἀγαθὰ τῷ ἄφρονι ἁρμόττει.

120 Νοσοῦντος δίαιτα καὶ ἄφρονος εὐτυχία πολὺ ἔχει τὸ δυσάρεστον.

121 *Αἱ μὲν βρονταὶ μάλιστα τοὺς παῖδας, αἱ δ' ἀπειλαὶ τοὺς ἄφρονας καταπλήττουσιν.*

ΠΕΡΙ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ. Ε.

1 *Μενάνδρου Γεωργῷ.*
Οὗτος κράτιστός ἐστ' ἀνήρ, ὦ Γοργία,
ὅστις ἀδικεῖσθαι πλεῖστ' ἐπίσταται βροτῶν.

2 *Ἐγὼ δ'*
οὐδὲν πρεσβύτερον νομί-
ζω τῆς σωφροσύνης, ἐπεὶ
τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ ξύνεστι. Eurip. inc. 11. D.

3 *Φόβος τὰ θεῖα τοῖσι σώφροσιν βροτῶν.*

4 *Μὴ πλοῦτον εἴπῃς· οὐχὶ θαυμάζω θεόν,*
ὃν καὶ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο. Eurip. Aeol. 5. D.

5 *Οὐκ ἔστ' ἀπ' ἔργων μὴ καλῶν ἔπη καλά.* Soph. fr. 664. D.

6 *Αἰαῖ τόδ' ἤδη θεῖον ἀνθρώποις κακόν,*
ὅταν τις εἰδῇ τἀγαθόν, χρῆται δὲ μή. Eurip. Chrys. 2. D.

7 *Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι πλὴν δυοῖν μόνοιν,*
Δήμητρος ἀκτῆς πώματός θ' ὑδρηχόου; Eurip. inc. 12. D.

8 *Εἱμαρμένον δὲ τῶν κακῶν βουλευμάτων*
κακὰς ἀμοιβάς ἐστι καρποῦσθαι βροτοῖς.

9. 11 *Μενάνδρου.*
Ταμιεῖον ἀρετῆς ἐστιν ἡ σώφρων γυνή.
Ἦ χάριεν ἔστ' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ.

---

10 *Εὔτακτον εἶναι τἀλλότρια δειπνοῦντα δεῖ.*
12 *Κλύειν τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα χρὴ τῶν ἐν τέλει.*

13 *Σοφοκλέους* (Ai. 131).
Ὡς ἡμέρα κλίνει τε κἀνάγει πάλιν
ἅπαντα τἀνθρώπεια· τοὺς δὲ σώφρονας
θεοὶ φιλοῦσι, καὶ στυγοῦσι τοὺς κακούς.

14 *Σοφοκλέους.*
Χαίρειν ἐπ' αἰσχραῖς ἡδοναῖς οὐ χρή ποτε.

15 *Εὐριπίδης Βάκχαις* (314).
Οὐχ ὁ Διόνυσος μὴ σωφρονεῖν ἀναγκάσῃ
γυναῖκας εἰς τὴν Κύπριν, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει
τὸ σωφρονεῖν ἔνεστιν εἰς τὰ πάντ' ἀεί.

16 *Τοῦ αὐτοῦ Ἱππολύτῳ.*
Ὦ μάκαρ, οἵας ἔλαχες τιμάς,
Ἱππόλυθ' ἥρως, διὰ σωφροσύνην.
οὔ ποτε θνητοῖς ἀρετῆς ἄλλη
δύναμις μείζων.
ἦλθε γὰρ ἢ πρόσθ' ἢ μετόπισθεν
τῆς εὐσεβίας χάρις ἐσθλή.

17 *Εὐριπίδου.*
Τὰς συμφορὰς γὰρ τῶν κακῶς πεπραγότων
οὐ πώποθ' ὕβρισ' αὐτὸς ὀρρωδῶν παθεῖν.

18 *Δυοῖν λεγόντοιν, θατέρου θυμουμένου,*
ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις σοφώτερος. Eur. Protes.

19 *Στέργοι δέ με σωφροσύνα*
δώρημα κάλλιστον θεῶν. Eur. Med. 635.

20 *Φεῦ φεῦ· τὸ σῶφρον ὡς ἁπανταχῇ καλόν,*
καὶ δόξαν ἐσθλὴν ἐν βροτοῖς κομίζεται. Eur. Hipp.

21 *Εὐριπίδου Θησέως.*
Ἀλλ' ἔστι δή τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἔρως
ψυχῆς δικαίας σώφρονός τε κἀγαθῆς.

22 *Λίνου.*

Φράζεο δὴ σπουδὴν ἐντυνάμενος δι' ἀκουῆς
μύθων ἡμετέρων ἀτραπὸν περὶ παντὸς ἀληθῆ,.
κῆρας ἀπωσάμενος πολυπήμονας, αἵ τε βεβήλων
ὄχλον ἀιστῶσαι ἄταις περὶ πάντα πεδῶσι
παντοίαις, μορφῶν χαλεπῶν ἀπατήματ' ἔχουσαι.
τὰς μὲν ἀπὸ ψυχῆς εἴργειν φυλακαῖσι νόοιο.
οὗτος γάρ σε καθαρμὸς ὄντως δικαίως ὁσιεύσει,
εἴ περ ἀληθείῃ μισεῖς ὀλοὸν γένος αὐτῶν.
νηδὺν μὲν πρώτιστ' αἰσχρῶν δώτειραν ἁπάντων,
ἣν ἐπιθυμία ἡνιοχεῖ μάργοισι χαλινοῖς.

23 *Δημοκρίτου.*

Νόμῳ καὶ ἄρχοντι καὶ σοφωτέρῳ εἴκειν κόσμιον.

24 Ἄριστον ἀνθρώπῳ τὸν βίον διάγειν ὡς πλεῖστα εὐθυμηθέντι καὶ ἐλάχιστα ἀνιηθέντι, τοῦτο δ' ἂν εἴη, εἴ τις μὴ ἐπὶ τοῖσι θνητοῖσι τὰς ἡδονὰς ποιέοιτο.

25 Φαύλων ἔργων καὶ τοὺς λόγους παραιτητέον.

26 *Θεοβούλου.*

Ἀδικούμενος διαλλάσσου, ὑβριζόμενος ἀμύνου.

27 *Βίαντος.*

Οὕτω πειρῶ ζῆν ὡς καὶ ὀλίγον καὶ πολὺν χρόνον βιωσόμενος.

28 Ζῆν κρεῖττόν ἐστιν ἐπὶ στιβάδος κατακείμενον καὶ θαρρεῖν ἢ ταράττεσθαι χρυσῆν ἔχοντα κλίνην (Porphyr. Ep. ad Marc. c. 29).

29 Ὧν ἡ τύχη κυρία δοῦναι καὶ ἀφελέσθαι οὐ δεήσῃ οὐδενός.

30 Ὧν τοῦ σώματος ἀπαλλαγεὶς οὐ δεήσῃ, ἐκείνων καταφρόνει πάντων· καὶ ὧν ἀπαλλαγεὶς δεήσῃ, πρὸς ταῦτά σοι ἀσκουμένῳ τοὺς θεοὺς παρακάλει γίνεσθαί σοι συλλήπτορας.

31 *Χίλωνος.*

Ζημίαν αἱροῦ μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχρόν· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σε λυπήσει, τὸ δὲ διαπαντός.

32 *Σωτάδου.*

Τῆς τύχης σκοπεῖν δεῖ τὸ μέγιστον ὡς ἔλαττον,
καὶ τὸ μὴ παρὸν μὴ θέλειν· οὐδὲ γὰρ σόν ἐστιν.
ἀμφότερα μένειν οὐκ οἶδεν· ἕστηκεν γὰρ οὐδέν.
ἂν πλούσιος ὢν καθ' ἡμέραν σκοπῇς τὸ πλεῖον,
ἐς τοσοῦτον εἶ πενιχρός, ἐς ὅσον εἶ περισσός.
ὡς πένης θέλων ἔχειν, καὶ πλούσιος πλέον σχεῖν,
ἴσον ἔχουσιν αὑτῶν αἱ ψυχαὶ τὸ μεριμνᾶν.

33 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἔλεγε δεῖν τὰς ἡδονὰς μὴ παρ' ἄλλων ἀλλὰ παρ' ἑαυτῶν θηρᾶσθαι, προδιατίθεσθαι δὲ τὸ σῶμα ὃν χρὴ τρόπον.

34 *Σωκράτους.*

Ὁ Σωκράτης ἔλεγεν θεοῦ μὲν εἶναι τὸ μηδενὸς δεῖσθαι, τὸ δ' ὡς ἐλαχίστων ἐγγυτάτω θεοῦ.

35 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνων δεῖ μάλιστα ἀπέχεσθαι "τῶν αἰσχρῶν καὶ ἀδίκων" ἔφη "ἡδονῶν."

36 *Ἀλέξανδρος.*

Ἀλέξανδρος προτρεπομένων τινῶν αὐτὸν ἰδεῖν τὰς Δαρείου θυγατέρας καὶ τὴν κάλλει διαφέρουσαν εἰς γυναῖκα λαβεῖν, "αἰσχρὸν" ἔφη "τοὺς ἄνδρας νικήσαντας ὑπὸ γυναικῶν ἡττᾶσθαι."

37 *Σωκράτους.*

Ἡ αὐτάρκεια καθάπερ ὁδὸς βραχεῖα καὶ ἐπιτερπὴς χάριν μὲν ἔχει μεγάλην πόνον δὲ μικρόν.

8 *Δημοκρίτου.*

Τράπεζαν πολυτελέα μὲν τύχη παρατίθησιν, αὐ-ιρκέα δὲ σωφροσύνη.

9 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* (c. 33, 4).

Γέλως μὴ πολὺς ἔστω μηδ' ἐπὶ πολλοῖς.

0 *Δείπνοις τοῖς ἔξω καὶ ἰδιωτικοῖς τὸ πολὺ ἀπότα-ιι· ἂν δὲ γένηται καιρός, φυλάσσου. ἴσθι γὰρ ὅτι ν ἕτερος ᾖ μεμολυσμένος, καὶ τὸν ἕτερον ἐμπλησθῆ-ιι ἀνάγκη, ὅταν γυμνοὶ συνδιατρίβωνται* (ibid. 6).

1 *Διογένους.*

Δεινὸν ἔλεγεν ὁ Διογένης, εἰ οἱ μὲν ἀθληταὶ καὶ ἱ κιθαρῳδοὶ γαστρὸς καὶ ἡδονῶν κρατοῦσιν, οἱ μὲν ῆς φωνῆς χάριν οἱ δὲ τοῦ σώματος, σωφροσύνης δ' νεκα οὐδεὶς τούτων καταφρονήσει.

2 *Πυθαγόρου.*

Ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη· αὕτη γὰρ ψυχῆς ἀπα-θοῦς φῶς ἐστιν.

3 *Σωκράτους.*

Σωκράτης πρὸς τὸν πυθόμενον τίς πλουσιώτατος ἶπεν "ὁ ἐλαχίστοις ἀρκούμενος." αὐτάρκεια γὰρ φύ-εως ἐστι πλοῦτος.

4 *Δημοκρίτου.*

Πατέρος σωφροσύνη μέγιστον τέκνοισι παράγ-ελμα.

5 *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.*

Γυμναζόμενον φυλάξασθαι δεῖ τὸν κόπον, εὖ ῥάττοντα δὲ τὸν φθόνον.

6 *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Διονύσιος Ἀρίστιππον ἔπειθεν ἀποθέμενον τὸν

τρίβωνα πορφυροῦν ἱμάτιον περιβαλέσθαι, καὶ πεισθεὶς ἐκεῖνος τὰ αὐτὰ καὶ Πλάτωνα ποιεῖν ἠξίου. ὃ δὲ ἔφη "οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολήν." καὶ Ἀρίστιππος τοῦ αὐτοῦ, ἔφη, ἐστὶ ποιητοῦ, "καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν οὖσ' ἥ γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται."

47 Ἐκ τῶν Σερήνου.

Ἡ Φωκίωνος γυνὴ πρὸς τὴν ἐπιδεικνυμένην αὐτῇ τὸν κόσμον χρυσοῦν ὄντα καὶ διάλιθον "ἐμοὶ δ'" ἔφη "κόσμος ὑπέρλαμπρός ἐστι Φωκίων πένης ὢν καὶ εἰκοστὸν ἤδη τοῦτο ἔτος Ἀθηναίων στρατηγῶν."

48 Ἐπαμεινώνδου.

Πρέσβεις ἧκον παρὰ βασιλέως χρυσίον κομίζοντες βουλόμενοι δωροδοκῆσαι τὸν Ἐπαμινώνδαν. ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς ἄριστον εἰσεδέξατο (ᾔδει γὰρ ἐφ' ᾧ τινι ἧκον) καὶ ἐκέλευσεν αὐτοὺς πρότερον ἀριστᾶν, εἶτα λέγειν περὶ ὅτου βούλοιντο. παρακειμένης δὲ τραπέζης φαύλης . . . καὶ ὀξίνην ἔπινον, οἳ μὲν οὐκ εἶχον ὅ τι καὶ εἴποιεν ἐπὶ τούτοις, ὃ δὲ μειδιάσας "ἄπιτε" ἔφη "καὶ λέγετε τῷ δεσπότῃ τῷ ὑμετέρῳ οἷα ἄριστα ἀριστῶ, καὶ συνήσει ὅτι ἔγωγ' οὐκ ἂν προδοίην τι ὁ τούτοις ἀρκούμενος."

49 Δημοκρίτου.

Σωφροσύνη τὰ τερπνὰ ἀέξει καὶ ἡδονὴν ἐπιμέζονα ποιέει.

50 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Ἀρίτονοι τῶν ἐμψύχων οὐδὲν ἀποκτείνουσι, τὰ δὲ κεράμεα τῶν χρηστηρίων ἐν χρυσοῖς ἐλύτροις φυλάττουσι.

51 Τοῦ αὐτοῦ.

Δαρδανεῖς, Ἰλλυρικὸν ἔθνος, τρὶς ἐν τῷ βίῳ λούονται μόνον, ὅταν γεννῶνται καὶ ἐπὶ γάμοις καὶ τελευτῶντες.

52 *Κράτητος.*

Κράτης εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβαλὼν καὶ ὁρῶν τοὺς μὲν πιπράσκοντας τοὺς δὲ ὠνουμένους "οὗτοι" ἔφη "διὰ τὸ ἐναντίον πρᾶγμα ἀλλήλους μακαρίζουσιν· ἐγὼ δ' ἐμαυτόν, ὅτι ἀμφοτέρων ἀπήλλαγμαι, μήτε ὠνούμενος μήτε πωλῶν."

53 *Ἀντιφῶντος.*

Ὅστις δὲ τῶν αἰσχρῶν ἢ τῶν κακῶν μήτε ἐπεθύμησε μήτε ἥψατο, οὐκ ἔστι σώφρων· οὐ γάρ ἐσθ' ὅπου κρατήσας αὐτὸς ἑαυτὸν κόσμιον παρέχεται.

54 *Ἰσαίου.*

Ἡγοῦμαι μεγίστην εἶναι τῶν λειτουργιῶν τὸ καθ' ἡμέραν βίον κόσμιον καὶ σώφρονα παρέχειν.

55 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον* (§. 21.46. 16).

Ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρόν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει, κέρδους ὀργῆς ἡδονῆς λύπης. ἔσῃ δὲ τοιοῦτος, ἐὰν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς δι' ὧν εὐδοκιμήσεις ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσεις. τῇ δὲ ὀργῇ παραπλησίως ἔχε εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας ἢ περὶ σὲ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας. ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἐὰν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν. ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς, ἐὰν τὰς τῶν ἄλλων ἐπιβλέπῃς ἀτυχίας καὶ σαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκῃς. Μάλιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρεχθῆναι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς ἐκ τούτων γνησίως ἔχομεν. ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥᾳθυμεῖν καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν εὐθὺς αἱ λῦπαι

ταῖς ἡδοναῖς παραπεπήγασι· τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν ἀεὶ πονεῖν καὶ σωφρόνως τὸν αὑτοῦ βίον οἰκονομεῖν, ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου. τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης· τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον ἄνευ δὲ τούτου κάκιστον.

56 *Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι* (c. 13).

Ἃ πάσχοντες ὑφ' ἑτέρων ὀργίζεσθε, ταῦτα τοὺς ἄλλους μὴ ποιεῖτε.

59 *Ἐκ τῆς Ἑρμίππου συναγωγῆς τῶν καλῶς ἀναφωνηθέντων ἐξ Ὁμήρου.*

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς εἰς σωφροσύνην ἔλεγεν ταῦτα ποιεῖν "ἀσπάσιοι λέκτροιο παλαιοῦ θεσμὸν ἵκοντο."

60 *Ἱέρακος ἐκ τοῦ περὶ δικαιοσύνης.*

Ὅθεν τὴν λειπομένην ἀρετὴν ἐπιστῆσαι δεῖ τῇ τῶν ἡδονῶν φυλακῇ, μὴ συγχωροῦσαν ἀποδιδράσκειν

---

57 *Ἀγαπητοῦ.*

Βασιλέα σε κατὰ ἀλήθειαν ὁρίζομαι, ὡς βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἡδονῶν δυνάμενον καὶ τὸν στέφανον τῆς σωφροσύνης ἀναδησάμενον καὶ τὴν πορφύραν τῆς δικαιοσύνης ἀμφιεσάμενον. ἡ μὲν γὰρ ἄλλη ἐξουσία τὸν θάνατον ἔχει διαδοχήν, ἡ δὲ τοιαύτη βασιλεία τὴν ἀθάνατον σώζει διαμονήν· καὶ ἣ μὲν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ λύεται ἣ δὲ τῆς αἰωνίου κολάσεως ῥύεται.

58 *Κύριος μὲν πάντων ἐστὶν ὁ βασιλεύς, δοῦλος δὲ μετὰ πάντων ὑπάρχει θεοῦ. τότε δὲ μάλιστα κληθήσεται κύριος, ὅταν αὐτὸς ἑαυτοῦ δεσπόζῃ καὶ ταῖς ἀτόποις ἡδοναῖς μὴ δουλεύῃ, ἀλλὰ σύμμαχον ἔχων τὸν εὐσεβῆ λογισμόν, τὸν ἀήττητον αὐτοκράτορα τῶν ἀλόγων παθῶν, τοὺς πανδαμάτορας ἔρωτας τῇ πανοπλίᾳ τῆς σωφροσύνης καταγωνίζηται.*

τῇ φρονήσει τὸ ἑαυτῆς ἔργον. ἕως μὲν γὰρ φρονεῖ τις, οὐδὲ ἀνακύπτειν συγχωρήσει ταῖς ἐπὶ τὰ τοιαῦτα φερούσαις ἐπιθυμίαις· ἐν δὲ τῷ καταδαρθάνειν ὑπὸ γοητείας ἐπανίστασθαι εἴωθεν ἀφροσύνη συγχορεύειν αὐτῇ παρακαλοῦσα τὴν ἀκολασίαν. ὅθεν τὴν ἀρετὴν τὴν ἀμφοτέρας φυγαδεύουσαν σωφροσύνην ἐκάλεσαν οἱ σοφοί, σωτηρίαν οὖσαν φρονήσεως· κυριώτερον δὲ κεκλήκασιν ποιητῶν παῖδες σαοφροσύνην· σαῶσαι γὰρ τὸ σῶσαι λέγουσι. τὴν οὖν σαοφροσύνην, τήρησιν οὖσαν φρονήσεως καὶ σωτηρίαν, ὅταν τις προσλάβῃ, τελείαν ἔσχε παρ' ἑαυτῷ τὴν τῆς δικαιοσύνης κτῆσιν· εἰ δὲ μή, σφάλλεται πολλὰ καὶ ἀδικεῖ πολυτρόπως, τὰ μὲν ὑπὲρ χρημάτων τὰ δὲ ὑπὲρ δόξης τὰ δὲ ὑπὲρ ἡδονῶν.

61 Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ σωφροσύνης.

Πᾶσα μὲν γὰρ ἀρετὴ τὸ θνητοειδὲς πᾶν ἀτιμάζει, τὸ δὲ ἀθάνατον ἀσπάζεται· πολὺ δὲ διαφερόντως ἡ σωφροσύνη ταύτην ἔχει τὴν σπουδήν, ἅτε δὴ τὰς προσηλούσας τῷ σώματι τὴν ψυχὴν ἡδονὰς ἀτιμάζουσα καὶ ἐν ἁγνοῖς βάθροις βεβῶσα, ὥς φησι Πλάτων.

62 Ἐν ταυτῷ.

Πῶς γὰρ ἡ σωφροσύνη τελέους ἡμᾶς οὐ ποιεῖ τὸ ἀτελὲς καὶ ἐμπαθὲς ὅλον ἀφ' ἡμῶν ἐξορίζουσα; γνοίης δ' ἂν ὡς τοῦτο οὕτως ἔχει τὸν Βελλεροφόντην ἐννοήσας, ὃς μετὰ τῆς κοσμιότητος συναγωνιζομένης τὴν Χίμαιραν καὶ τὸ θηριῶδες καὶ ἄγριον καὶ ἀνήμερον φῦλον πᾶν ἀνεῖλεν. ὅλως γὰρ ἡ τῶν παθῶν ἄμετρος ἐπικράτεια οὐδὲ ἀνθρώπους ἀφίησιν εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, πρὸς δὲ τὴν ἀλόγιστον αὐτοὺς ἕλκει φύσιν καὶ θηριώδη καὶ ἄτακτον.

63 Ἐν ταυτῷ.

Ἡ δὲ μέτροις ὡρισμένοις κατέχουσα τὰς ἡδονὰς εὐταξία σώζει μὲν οἴκους σώζει δὲ πόλεις κατὰ τὴν Κράτητος γνώμην· ἔτι δὲ πλησιάζει πως ἤδη πρὸς τὸ τῶν θεῶν εἶδος. τοιγαροῦν Περσεὺς ἐπ' αὐτὸ τὸ ἀκρότατον ἐλαύνων τῆς σωφροσύνης ἀγαθὸν ἡγουμένης τῆς Ἀθηνᾶς ἀπέκοψε τὴν Γοργόνα, τὴν εἰς τὴν ὕλην οἶμαι καθέλκουσαν καὶ ἀπολιθοῦσαν τοὺς ἀνθρώπους ἀνοήτῳ τῶν παθημάτων πλησμονῇ.

64 Ἐν ταυτῷ.

Ὅτι τοίνυν κρηπὶς τῆς ἀρετῆς, ὡς ἔλεγε Σωκράτης, ἡ ἐγκράτειά ἐστι τῆς γλυκυθυμίας· κόσμος δὲ τῶν ἀγαθῶν πάντων ἡ σωφροσύνη θεωρεῖται, ὥσπερ δὴ ἀπεφήνατο Πλάτων. ἀσφάλεια δὲ τῶν καλλίστων ἕξεων ἡ αὐτή ἐστιν ἀρετή, ὥσπερ ἐγὼ λέγω.

65 Ἐν ταυτῷ.

Ὃ δ' ἐστὶν ὄντως ὁμολογούμενον θαρρῶν διισχυρίζομαι, ὅτι δὴ δι' ὅλων τῶν ἀρετῶν τὸ κάλλος διατείνει τῆς σωφροσύνης καὶ συναρμόζει τὰς πάσας ἀρετὰς κατὰ μίαν ἁρμονίαν συμμετρίαν τε αὐταῖς καὶ κρᾶσιν πρὸς ἀλλήλας ἐντίθησι. τοιαύτη δὴ οὖν οὖσα καὶ ἀφορμὴν παρέχει ταῖς ὅλαις ὥστε ἐγγενέσθαι, καὶ ἐγγενομέναις αὐταῖς ἀσφαλῆ παρέχει σωτηρίαν.

66 Ἐν ταυτῷ.

Καὶ ἡ τῶν ὡρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ σύστασις καὶ ἡ τῶν στοιχείων πρὸς ἄλληλα σύγκρασις συμφωνίαν ἀποσώζει καλλίστην καὶ σώφρονα. καὶ τό γε πᾶν τοῦτο διὰ τὴν κοσμιότητα τῶν καλλίστων μέτρων κόσμος ἐπικαλεῖται.

67 Ἐκ τῶν τοῦ Τέλητος περὶ αὐταρκείας.

Δεῖ ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ὑποκριτὴν ὅ τι ἂν ὁ ποιητὴς περιθῇ πρόσωπον τοῦτο ἀγωνίζεσθαι καλῶς, οὕτω καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ὅ τι ἂν περιθῇ ἡ τύχη. καὶ γὰρ αὕτη, φησὶν ὁ Βίων, ὥσπερ ποιήτρια, ὅτε μὲν πρωτολόγου ὅτε δὲ δευτερολόγου περιτίθησι πρόσωπον, καὶ ὅτε μὲν βασιλέως ὅτε δὲ ἀλήτου. μὴ οὖν βούλου δευτερολόγος ὢν τὸ πρωτολόγου πρόσωπον· εἰ δὲ μή, ἀνάρμοστόν τι ποιήσεις. σὺ μὲν ἄρχεις καλῶς ἐγὼ δὲ ἄρχομαι, φησί, καὶ σὺ μὲν πολλῶν ἐγὼ δὲ ἑνὸς τουτουῒ παιδαγωγὸς γενόμενος, καὶ σὺ μὲν εὔπορος γενόμενος δίδως ἐλευθερίως, ἐγὼ δὲ λαμβάνω εὐθαρσῶς παρὰ σοῦ, οὐχ ὑποπίπτων οὐδὲ ἀγεννίζων οὐδὲ μεμψιμοιρῶν. σὺ κέχρησαι τοῖς πολλοῖς καλῶς ἐγὼ δὲ τοῖς ὀλίγοις· οὐ γὰρ τὰ πολυτελῆ φησὶ τρέφειν, οὐδὲ ἐκείνοις μὲν ἔστι μετ' ὠφελείας χρῆσθαι, τοῖς δὲ ὀλίγοις καὶ εὐτελέσι μετὰ σωφροσύνης οὐκ ἔστι καὶ ἀτυφίας. διὸ καὶ εἰ λάβοι, φησὶν ὁ Βίων, φωνὴν τὰ πράγματα ὃν τρόπον ἡμεῖς καὶ δύναιτο δικαιολογεῖσθαι, οὐκ ἂν εἴποι, φησίν, πρῶτον ἡ πενία "ἄνθρωπε, τί μοι μάχῃ;" ὥσπερ οἰκέτης πρὸς κύριον ἐφ' ἱερὸν καθίσας δικαιολογεῖται "τί μοι μάχῃ; μή τι σοὶ κέκλοφα; οὐ πᾶν τὸ προσταττόμενον ὑπὸ σοῦ ποιῶ; οὐ τὴν ἀποφορὰν εὐτάκτως σοι φέρω;" καὶ ἡ πενία εἴποι πρὸς τὸν ἐγκαλοῦντα "τί μοι μάχῃ; μὴ καλοῦ τινος δι' ἐμὲ στερίσκῃ; μὴ σωφροσύνης; μὴ δικαιοσύνης; ἀνδρείας; ἀλλὰ μὴ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεὴς εἶς; οὐ μεσταὶ μὲν αἱ ὁδοὶ λαχάνων; πλήρεις δὲ αἱ κρῆναι ὕδατος; οὐκ εὐνάς σοι τοσαύτας παρέχω ὁπόση γῆ; καὶ στρωμνὰς φύλλα; ἢ εὐφραίνεσθαι μετ' ἐμοῦ οὐκ ἔστιν σοι; ἢ οὐχ ὁρᾷς γρᾴδια φύστην φαγόντα τερετίζοντα; ἢ οὐκ ὄψον ἀδάπανον καὶ ἀτρύ-

φερον παρασκευάζω σοι τὴν πεῖναν; ἢ οὐχ ὁ πεινῶν ἥδιστα ἐσθίει καὶ ἥκιστα ὄψου δεῖται; καὶ ὁ διψῶν ἥδιστα πίνει καὶ ἥκιστα τὸ μὴ παρὸν ποτὸν ἀναμένει; ἢ πεινᾷ τις πλακοῦντα ἢ διψᾷ χιόνα; ἀλλ' οὐ ταῦτα διὰ τρυφὴν ζητοῦσιν οἱ ἄνθρωποι; ἢ οἰκήσεις οὐ παρέχω σοι, πρῶτον μὲν χειμῶνος τὰ βαλανεῖα, θέρους δὲ τὰ ἱερά; ποῖον γάρ σοι τοιοῦτον οἰκητήριον, φησὶν ὁ Διογένης, τοῦ θέρους, οἷον ἐμοὶ ὁ παρθενὼν οὗτος, εὔπνους καὶ πολυτελής;" εἰ ταῦτα λέγοι ἡ πενία, τί ἂν ἔχοις ἀντειπεῖν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἂν δοκῶ ἄφωνος γενέσθαι. ἀλλ' ἡμεῖς πάντα μᾶλλον αἰτιώμεθα ἢ τὴν ἑαυτῶν δυστροπίαν καὶ κακοδαιμονίαν, τὸ γῆρας, τὴν πενίαν, τὸν ἀπαντήσαντα, τὴν ἡμέραν, τὴν ὥραν, τὸν τόπον. διό φησιν ὁ Διογένης φωνῆς ἀκηκοέναι κακίας ἑαυτὴν αἰτιωμένης "οὔτις ἐμοὶ τῶνδ' ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτή." παράφοροι δὲ πολλοὶ οὐχ ἑαυτοῖς ἀλλὰ τοῖς πράγμασι τὴν αἰτίαν ἐπάγουσιν. ὁ δὲ Βίων, ὥσπερ τῶν θηρίων, φησί, παρὰ τὴν λῆψιν ἡ δῆξις γίνεται, κἂν μέσου τοῦ ὄφεως ἐπιλαμβάνῃς, δηχθήσῃ, ἐὰν τοῦ τραχήλου, οὐδὲν πείσῃ· οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων, φησί, παρὰ τὴν ὑπόληψιν ἡ ὀδύνη γίνεται, καὶ ἐὰν μὲν οὕτως ὑπολάβῃς περὶ αὐτῶν, ὥσπερ ὁ Σωκράτης, οὐκ ὀδυνήσῃ, ἐὰν δὲ ὡς ἑτέρως, ἀνιάσῃ, οὐχ ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἰδίων τρόπων καὶ τῆς ψευδοῦς δόξης. διὸ δεῖ μὴ τὰ πράγματα πειρᾶσθαι μετατιθέναι, ἀλλ' αὐτὸν παρασκευάσαι πρὸς ταῦτα πῶς ἔχοντα, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ ναυτικοί· οὐ γὰρ τοὺς ἀνέμους καὶ τὴν θάλατταν πειρῶνται μετατιθέναι, ἀλλὰ παρασκευάζουσιν αὑτοὺς δυναμένους πρὸς ἐκεῖνα στρέφεσθαι. εὐδία; γαλήνη; ταῖς κώπαις πλέουσι· κατὰ ναῦν ἄνεμος; ἐπῆραν τὰ ἄρμενα·. ἀντιπέπνευκεν;

ἐστείλαντο, μεθείλαντο. καὶ σὺ πρὸς τὰ παρόντα χρῶ. γέρων γέγονας; μὴ ζήτει τὰ τοῦ νέου· ἀσθενὴς πάλιν; μὴ ζήτει τὰ τοῦ ἰσχυροῦ, φορτία βαστάζειν καὶ διατραχηλίζεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ Διογένης, ὃς ἐπεί τις ὤθει καὶ ἐτραχήλιζεν ἀσθενῶς ἔχοντα, οὐ διετραχηλίζετο, ἀλλὰ δείξας αὐτῷ τὸν κίονα "βέλτιστε" ἔφη "τοῦτον ὤθει πρὸς τάδε." ἄπορος πάλιν γέγονας; μὴ ζήτει τὴν τοῦ εὐπόρου δίαιταν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν ἀέρα φράττῃ (εὐδία, καὶ διεστείλω, ψῦχος, συνεστείλω), οὕτω καὶ πρὸς τὰ ὑπάρχοντα δι' εὐπορίαν διάστειλον, ἀπορίαν καὶ σύστειλον. ἀλλ' ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα ἀρκεῖσθαι τοῖς παροῦσιν, ὅταν καὶ τρυφῇ πολὺ διδῶμεν, καὶ τὸ ἐργάζεσθαι [ζημί]αν κρίνωμεν καὶ τὸν θάνατον ἔσχατόν τι τῶν κακῶν. ἐὰν δὲ ποιήσῃ καὶ τῆς ἡδονῆς καταφρονοῦντά τινα, καὶ πρὸς τοὺς πόνους μὴ διαβεβλημένον, καὶ πρὸς δόξαν καὶ ἀδοξίαν ἴσως ἔχοντα, καὶ τὸν θάνατον μὴ φοβούμενον, ὅτι ἂν θέλῃς ἐξέσται σοι ἀνωδύνῳ ὄντι ποιεῖν. διὸ ὅπερ λέγω, οὐχ ὁρῶ πῶς αὐτὰ τὰ πράγματα ἔχει τι δύσκολον, ἢ γῆρας ἢ πενία ἢ ξενία. οὐκ ἀηδῶς γὰρ Ξενοφῶν "ἐάν σοι" φησί "δείξω δύο ἀδελφῶν τὴν ἴσην οὐσίαν διελομένων τὸν μὲν ἐν τῇ πάσῃ ἀπορίᾳ τὸν δὲ ἐν εὐκολίᾳ, οὐ φανερὸν ὅτι οὐ τὰ χρήματα αἰτιατέον ἀλλ' ἕτερόν τι;" οὕτως ἐάν σοι δείξω δύο πένητας, δύο γέροντας, δύο φεύγοντας, τὸν μὲν ἐν τῇ πάσῃ εὐκολίᾳ καὶ ἀπαθείᾳ ὄντα τὸν δὲ ἐν τῇ πάσῃ ταραχῇ, οὐ φανερὸν ὅτι οὐ τὸ γῆρας, οὐ τὴν πενίαν, οὐ τὴν ξενίαν αἰτιατέον ἀλλ' ἕτερόν τι; καὶ ὅπερ Διογένης ἐποίησεν πρὸς τὸν πολυτελῆ φάμενον πόλιν εἶναι τὰς Ἀθήνας· λαβὼν γὰρ αὐτὸν ἦγεν εἰς τὸ μυροπωλεῖον καὶ ἐπυνθάνετο πόσου τῆς κύπρου ἡ κοτύλη. "μνᾶς" φησὶν ὁ μυροπώλης· ἀνέκραγε "πολυ-

τελής γε ἡ πόλις." ἀπῆγεν αὐτὸν πάλιν εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ ἐπυνθάνετο πόσου τὸ ἀκροκώλιον. "τριῶν δραχμῶν." ἐβόα "πολυτελής γε ἡ πόλις." εἰς τὰ ἔρια πάλιν τὰ μαλακὰ καὶ πόσου τὸ πρόβατον. "μνᾶς" φησίν. ἐβόα "πολυτελής γε ἡ πόλις." "δεῦρο δή" φησί. κἀνταῦθα ἄγει αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς θέρμους. "πόσου ἡ χοίνιξ;" "χαλκοῦ" φησίν· ἀνέκραγεν ὁ Διογένης "εὐτελής γε ἡ πόλις." πάλιν εἰς τὰς ἰσχάδας, "δύο χαλκῶν." "τῶν δὲ μύρτων;" "δύο χαλκῶν·" "εὐτελής γε ἡ πόλις." ὃν τρόπον οὖν τῷδε οὐχ ἡ πόλις εὐτελὴς καὶ πολυτελής (ἐὰν μὲν γὰρ οὕτω τὶς ζήσῃ, πολυτελής, ἐὰν δὲ οὕτως, εὐτελής), οὕτω καὶ τὰ πράγματα, ἐὰν μέν τις αὐτοῖς οὕτω χρῆται, εὐπετῆ καὶ ῥάδια φανεῖται, ἐὰν δὲ οὕτως, δυσχερῆ. ἀλλ' ὅμως δοκεῖ μοι ἔχειν τι ἡ πενία δυσχερὲς καὶ ἐπίπονον, καὶ μᾶλλον ἄν τις ἐπαινέσειε τὸν μετὰ πενίας εὐκόλως γῆρας ἐνέγκαντα ἢ τὸν μετὰ πλούτου. καὶ τί ἔχει δυσχερὲς ἢ ἐπίπονον ἡ πενία; ἢ οὐ Κράτης καὶ Διογένης πένητες ἦσαν; καὶ πῶς ῥᾳδίως διεξήγαγον; ἄτυφοι γενόμενοι καὶ ἐπαῖται, καὶ διαίτῃ εὐτελεῖ καὶ λιτῇ δυνάμενοι χρήσασθαι. ἀπορία καὶ δάνεια περιέστηκεν; κόγχον καὶ κύαμον συνάγαγε, φησὶν ὁ Κράτης, καὶ τὰ τούτοις πρόσφορα· κἂν τάδε δράσῃς, ῥᾳδίως στήσεις τρόπαιον κατὰ πενίας. ἢ τί δεῖ μᾶλλον ἐπαινέσαι, τὸν μετὰ πενίας εὐκόλως γῆρας ἐνεγκόντα ἢ τὸν μετὰ πλούτου; ἔπειτα οὐδὲ γνῶναι ῥᾳδιέστερόν ἐστι, ποῖόν τι ἐστὶ πλοῦτος ἢ ποῖόν τι πενία· ἀλλὰ καὶ πλούτῳ πολλοὶ μετὰ γήρως δυσκόλως χρῶνται καὶ πενίᾳ ἀγεννῶς καὶ ὀδυρτικῶς· καὶ οὔτε τοῦτο ῥᾴδιον, ὥστε τῷ πλούτῳ ἐλευθερίως καὶ ἀφόρτως, οὔτε ἐκεῖνο, ὥστε πενίᾳ γενναίως, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ ἀμφότερα, καὶ ὥσπερ τοῖς πολλοῖς δύναται κατὰ τρόπον,

οὕτω καὶ τοῖς ἀνάπαλιν. καὶ ἐὰν μὲν ἐκποιῇ πενητεύουσι μένειν ἐν τῷ βίῳ, εἰ δὲ μή, ῥᾳδίως ἀπαλλάττεσθαι ὥσπερ ἐκ πανηγύρεως οὕτω καὶ ἐκ τοῦ βίου. καθάπερ καὶ ἐξ οἰκίας, φησὶν ὁ Βίων, ἐξοικιζόμεθα, ὅταν τὸ ἐνοίκιον ὁ μισθώσας οὐ κομιζόμενος τὴν θύραν ἀφέλῃ, τὸν κέραμον ἀφέλῃ, τὸ φρέαρ ἐγκλείσῃ, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ σωματίου ἐξοικίζομαι, ὅταν ἡ μισθώσασα φύσις τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφαιρῆται τὰ ὦτα τὰς χεῖρας τοὺς πόδας· οὐχ ὑπομένω, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ συμποσίου ἀπαλλάττομαι οὐθὲν δυσχεραίνων οὕτω καὶ ἐκ τοῦ βίου, ὅταν ἡ ὥρα ᾖ. "ἔμβα πορθμίδος ἔρυμα." ὥσπερ ἀγαθὸς ὑποκριτὴς εὖ καὶ τὸν πρόλογον εὖ καὶ τὰ μέσα εὖ καὶ τὴν καταστροφήν, οὕτω καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ εὖ καὶ τὰ πρῶτα τοῦ βίου εὖ καὶ τὰ μέσα εὖ καὶ τὴν τελευτήν· καὶ ὥσπερ ἱμάτιον τρίβωνα γενόμενον ἀπεθέμην καὶ οὐ παρέλκω, οὐδὲ φιλοψυχῶ, ἀλλὰ καὶ δυνάμενος ἔτι εὐδαιμονεῖν ἀπαλλάττομαι, καθάπερ καὶ Σωκράτης. ἦν αὐτῷ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, εἰ ἐβούλετο, ἐξελθεῖν, καὶ τῶν δικαστῶν κελευόντων ἀργυρίου τιμήσασθαι οὐ προσεῖχεν, ἀλλὰ τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως ἐτιμήσατο· καὶ τριῶν ἡμερῶν αὐτῷ δοθεισῶν τῇ πρώτῃ ἔπιεν καὶ οὐ προσέμεινεν τῆς τρίτης ἡμέρας τὴν ἐσχάτην ὥραν παρατηρῶν εἰ ἔτι ἥλιος ἐπὶ τῶν ὀρῶν, ἀλλ' εὐθαρσῶς τῇ πρώτῃ, [καί, ὥς Πλάτων φη]σίν, οὐδὲν τρέψας οὔτε τοῦ προσώπου οὔτε τοῦ χρώματος, ἀλλὰ μάλα ἱλαρῶς τε καὶ εὐκόλως λαβὼν τὸ ποτήριον ἐξέπιεν, καὶ τὸ τελευταῖον ἀποκοτταβίσας "τουτί" φησίν "Ἀλκιβιάδῃ τῷ καλῷ." (ὅρα σχολὴν καὶ παιδείαν· ἡμεῖς δέ, κἂν ἄλλον ἴδωμεν, πεφρίκαμεν) καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν, ἐκάθευδε βαθέως, ὥστε μόλις διεγεῖραι τινά (ταχύ γ' ἂν καὶ ἡμῶν τις ἂν κοιμηθείη). καὶ γυναικὸς χαλεπότητα πρᾴως ἔφερε

κἀκείνης βοώσης οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ Κριτοβούλου εἰπόντος "πῶς ἀνέχῃ ταύτης συμβιούσης;" "πῶς δὲ σὺ τῶν παρὰ σοὶ χηνῶν;" "τί δέ μοι μέλει ἐκείνων" φησίν. "οὕτως οὐδ' ἐμοὶ ταύτης, ἀλλ' ἀκούω ὥσπερ χηνός." καὶ πάλιν παρειληφότος αὐτοῦ Ἀλκιβιάδην ἐπ' ἄριστον, ὡς ἐκείνη παρελθοῦσα τὴν τράπεζαν ἀνέτρεψεν, οὐκ ἐβόα οὐδ' ὠδυνᾶτο δεινοπαθῶν "ὢ τῆς παρανομίας," ὥστε ταύτῃ πάσχειν, ἀλλ' ἀναλέξας τὰ πεσόντα ἐπιθέσθαι πάλιν ἐκέλευσε τὸν Ἀλκιβιάδην· ὡς δὲ ἐκεῖνος οὐ προσεῖχεν ἀλλ' ἐγκαλυψάμενος ἐκάθητο αἰσχυνόμενος "προάγωμεν δὴ" φησίν "ἔξω· φαίνεται γὰρ ἡ Ξανθίππη ὀξυρεγμίᾳ σπαράσσειν ἡμᾶς." εἶτα μετ' ὀλίγας ἡμέρας αὐτὸς ἀριστῶν παρὰ τῷ Ἀλκιβιάδῃ, ὡς ἡ ὄρνις ἡ γενναία ἐπιπτᾶσα κατέβαλε τὸν πίνακα, συγκαλυψάμενος ἐκάθητο καὶ οὐκ ἠρίστα· ὡς δὲ ἐκεῖνος ἐγέλα καὶ ἐπυνθάνετο εἰ διὰ τοῦτο οὐκ ἀριστᾷ ὅτι ἡ ὄρνις ἐπιστᾶσα καταβάλοι "δῆλον ὅτι" φησί "σὺ μὲν πρώην Ξανθίππης ἀνατρεψάσης οὐκ ἐβούλου ἀριστᾶν, ἐμὲ δὲ οἴει νῦν ἀριστᾶν τῆς ὄρνιθος ἀνατρεψάσης; ἢ διαφέρειν τι ἐκείνην ὄρνιθος κορυζώσης ἡγῇ;" "ἀλλ' εἰ μὲν ὗς" φησίν "ἀνέτρεψεν, οὐκ ἂν ὠργίζου, οὐκ ἂν διηνέχθης;" "εἰ δὲ γυνὴ ᾠόδης;" ὅρα παιδείαν.

68 Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου (c. 43).

Πᾶν πρᾶγμα καὶ πρόσωπον δύο ἔχει λαβάς, μιᾷ φορητόν, μιᾷ ἀφόρητον· ὁ ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, ἔνθεν αὐτὸ μὴ λάμβανε ὅτι ἀδικεῖ, ἀλλ' ἐκεῖθεν ὅτι ἀδελφός· καὶ οὕτω λήψῃ αὐτὸ καθ' ὃ φορητόν ἐστι.

69 Διωτογένεος Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ ὁσιότητος.

Περὶ βίω ἐκλογισμὸς καθ' ὃν κ' εἴη ὁ ἀνθρώπινος

βίος ὁσιώτατός τε καὶ νομιμώτατος. πρᾶτον μὲν αἴκα τις μὴ πολυπραγμονῇ μηδὲ ταχὺ ἐπὶ τὰς δίκας ὁρμῴη, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἀμβαλλόμενος αὐτός τε προσκαλεόμενος ἄνευ δίκας, ὥστε ὁ ἀντίδικος προεκαλέσατο ἐμμένεν· καὶ αἴκα τὰ πολλὰ * ἐξηταγόρεν τῷ πράγματι * καμαύλη ἀλλ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. καὶ ἐπὶ μὲν τᾶς ἀλλοτρίας ζαμίας τὸ ἀκριβὲς μῷτο, ἐπὶ δὲ τᾶς ἰδίας τὸ μέτριον· τὸ γὰρ αὐτὸν παρ' αὐτῶ διαιτεῖσθαι μετριωτέρω ἤθεος. καὶ μὴ ἐπὶ τᾷ ζαμίᾳ οὕτως ὡς ἐπὶ τᾷ αἰσχύνᾳ λυποῖτο· τὸ μὲν γὰρ ἐπ' ἀργυρίῳ ὀδυνᾶσθαι φαύλω ἤθεος, τὸ δὲ ἐπὶ τᾷ αἰσχύνᾳ καὶ τᾷ ἀτιμίᾳ καλοκαγάθω.

70 Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

Τὴν ἀληθῆ φιλοκαλίαν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις ἔλεγεν εἶναι· τὸ γὰρ ἀγαπᾶν καὶ στέργειν τῶν καλῶν ἐθῶν τε καὶ ἐπιτηδευμάτων ὑπάρχειν· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἐπιστημῶν τε καὶ ἐμπειριῶν τὰς καλὰς καὶ εὐσχήμονας ἀληθῶς εἶναι φιλοκάλους, τὴν δὲ λεγομένην ὑπὸ τῶν πολλῶν φιλοκαλίαν, οἷον τοῖς ἀναγκαίοις καὶ χρησίμοις πρὸς τὸν βίον γινομένην, λάφυρά που τῆς ἀληθινῆς κεῖσθαι φιλοκαλίας.

71 Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου (c. 33, 15).

Τὰ πολλὰ δὲ καὶ τὸ γελᾶν ἀπέστω καὶ τὸ γέλωτα κινεῖν· ὀλισθηρὸς γὰρ [illegible]τόπος εἰς ἰδιω[illegible]μόν, καὶ ἅμα τὴν αἰδῶ τὴν πρὸς σὲ τῶν πλησίον [illegible] ἀνεῖναι καὶ διαφθεῖραι. καὶ ἄλλος παράκειται τόπος ἐπισφαλὴς ταῖς τοιαύταις ἀνέσεσι, τὸ εἰς αἰσχρολογίαν εὐκόλως προαγαγεῖν τὸν πλησίον. ὅταν οὖν τι συμβῇ τοιοῦτον, ἂν μὲν εὔκαιρον ᾖ, καὶ ἐπίπληξον τῷ αἰ-

σχρολογήσαντι· ἐὰν δὲ τοιαῦτα ᾖ τὰ πρόσωπα ὥστε μὴ καιρὸν εἶναι, τῷ ἀποσιωπῆσαι καὶ σκυθρωπάσαι καὶ ἐρυθριᾶσαι δῆλος γενοῦ δυσαρεστῶν τῷ ῥηθέντι.

72 *Πυθαγορικά.*

Καὶ μὴν οὐδέν ἐστιν οὕτω τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας ἴδιον ὡς τὸ συμβολικόν, οἷον ἐν τελετῇ μεμιγμένον φωνῇ καὶ σιωπῇ διδασκαλίας γένος, ὥστε μὴ λέγειν "ἀείσω ξυνετοῖσι, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι," ἀλλ' αὐτόθεν ἔχειν φῶς καὶ χαρακτῆρα τοῖς συνήθεσι τὸ φραζόμενον, τυφλὸν δὲ καὶ ἄσημον εἶναι τοῖς ἀπείροις. ὡς γὰρ ὁ ἄναξ ὁ ἐν Δελφοῖς οὔτε λέγει οὔτε κρύπτει ἀλλὰ σημαίνει, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον, οὕτω τῶν Πυθαγορικῶν συμβόλων καὶ τὸ φράζεσθαι δοκοῦν κρυπτόμενόν ἐστι καὶ τὸ κρύπτεσθαι νοούμενον.

73 *Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.*

Γαλακτοφάγοι, Σκυθικὸν ἔθνος, ἄοικοί τε εἰσίν, ὥσπερ καὶ οἱ πλεῖστοι Σκυθῶν, τροφήν τ' ἔχουσι γάλα μόνον ἵππειον, ἐξ οὗ τυροποιοῦντες ἐσθίουσι καὶ πίνουσι, καὶ εἰσὶ διὰ τοῦτο δυσμαχώτατοι, σὺν αὑτοῖς πάντῃ τὴν τροφὴν ἔχοντες. οὗτοι καὶ Δαρεῖον ἐτρέψαντο. εἰσὶ δὲ καὶ δικαιότατοι, κοινὰ ἔχοντες τά τε κτήματα καὶ τὰς γυναῖκας, ὥστε τοὺς μὲν πρεσβυτέρους αὐτῶν πατέρας νομίζειν, τοὺς δὲ νεωτέρους παῖδας, τοὺς δ' ἥλικας ἀδελφούς. ὧν ἦν καὶ Ἀνάχαρσις, εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν νομισθείς, ὃς ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ἱστορήσῃ τὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα. [τούτων καὶ Ὅμηρος μέμνηται ἐν οἷς φησί

Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων, καὶ ἀγαυῶν Ἱππημολγῶν,
γλακτοφάγων ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων.

ἀβίους δ' αὐτοὺς λέγει ἢ διὰ τὸ γῆν μὴ γεωργεῖν, ἢ

διὰ τὸ ἀοίκους εἶναι, ἢ διὰ τὸ χρῆσθαι τούτους μόνους τόξοις· βιὸν γὰρ λέγει τὸ τόξον.] παρὰ τούτοις οὐδὲ εἷς οὔτε φθονῶν, ὥς φασιν, οὔτε μισῶν οὔτε φοβούμενος ἱστορήθη, διὰ τὴν τοῦ βίου κοινότητα καὶ δικαιοσύνην. μάχιμοι δ' οὐχ ἧττον αὐτῶν αἱ γυναῖκες ἢ οἱ ἄνδρες, καὶ συμπολεμοῦσιν αὐτοῖς ὅταν δέῃ. καὶ διὰ τοῦτο Ἀμαζόνας γενναιοτάτας εἶναι, ὥστε ποτὲ ἐλάσαι μέχρι Ἀθηνῶν καὶ Κιλικίας, ὅτι τούτων παρῴκουν ἐγγὺς τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

1074 *Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου* (p. 73 R.).

Οὕτω γὰρ χρὴ καθαρὸν εἶναι τὸν βίον τοῦ σώφρονος ἀνδρός, ὥστε μηδὲ δέχεσθαι δόξαν αἰτίας πονηρᾶς.

75 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* (c. 15).

Ἐν συμποσίῳ σε οὕτω δεῖ ἀναστρέφεσθαι· περιφερόμενόν τι γέγονε κατὰ σέ; ἐκτείνας τὴν χεῖρα μετρίως ἔφαψαι· παρέρχεται; μὴ κάτεχε· οὔπω ἐλήλυθε; μὴ ἐπίβαλλε πόρρω τὴν ὄρεξιν, ἀλλ' ἐκδέχου κατὰ σὲ γενέσθαι αὐτό. οὕτω πρὸς πλοῦτον, οὕτω πρὸς ἀρχάς, οὕτω πρὸς γάμον, καὶ ἔσῃ ἄξιος συμπότης τῶν θεῶν. ἂν δὲ παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς, ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε οὐ μόνον τῶν θεῶν συμπότης ἔσῃ, ἀλλὰ συνάρχων· οὕτω γὰρ ποιῶν καὶ Διογένης καὶ Ἡράκλειτος καὶ οἱ ὅμοιοι ἀξίως θεῖοί τ' ἦσαν καὶ ἐλέγοντο.

76 *Μουσωνίου.*

Κἂν ἡδονῇ κανονιστέον ᾖ τὰ ἀρεστά, οὐδὲν τῆς σωφροσύνης ἥδιον, κἂν πόνῳ κανονιστέον ᾖ τὰ φευκτά, οὐδέν ἐστι τῆς ἀκρασίας ἐπιπονώτερον.

1077 *Δημοκρίτου.*

Ἡδονὴν οὐ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τῷ καλῷ αἱρέεσθαι χρεών.

78 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Δίκαιος ἔρως ἀνυβρίστως ἐφίεσθαι τῶν καλῶν.

79 *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Λαμπρόκλειαν ἐπιστολῆς.*

Πρῶτον γὰρ ἂν δέξαιο Σωκράτους ὑπερφυὲς δίδαγμα, πλοῦτον μετρεῖν χρήσει. οὐ γὰρ ἔφη Σωκράτης εἶναι τὴν ὑπέρμετρον κτῆσιν πλοῦτον, τὸ δ' ὅσοις προσήκει χρῆσθαι, ἔπειτα δὲ τούτων μὴ διαμαρτάνειν. τῷ γὰρ ὄντι τούτους κεκλῆσθαι εὐπόρους, τοὺς δ' ἄλλους πένητας ἀπεκάλει, καὶ ἀνίατον αὐτοὺς ἔφασκε πενίαν πένεσθαι· ψυχῆς γὰρ εἶναι τὸ ἀρρώστημα, οὐ κτήσεως.

80 *Ἐν ταυτῷ.*

Κακὸν οὐδὲν φύεται ἐν ἀνδρὶ θεμέλια θεμένῳ σοφίας σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν.

81 *Σωκράτους.*

Δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα.

82 *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Εὐριπίδης εὐδοκίμησεν ἐν θεάτρῳ εἰπών "τί δ' αἰσχρὸν ἢν μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκῇ;" καὶ Πλάτων ἐντυχὼν αὐτῷ "ὦ Εὐριπίδη" ἔφη "αἰσχρὸν τό γ' αἰσχρόν, κἂν δοκῇ κἂν μὴ δοκῇ."

83 *Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.*

Γέλων ὁ Σικελίας τύραννος σαπρόστομος ἦν. ὡς οὖν τῶν φίλων εἶπέν τις αὐτῷ, ὠργίζετο τῇ γυναικὶ ὅτι οὐκ ἐμήνυσεν αὐτῷ· ἡ δὲ ἔφη "ᾤμην γὰρ καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως ὄζειν τὸ στόμα."

84 *Ἐπικτήτου.*

Ἐξέταζε σαυτὸν πότερον πλουτεῖν θέλεις ἢ εὐδαιμονεῖν. καὶ εἰ μὲν πλουτεῖν, ἴσθι ὅτι οὔτε ἀγαθὸν οὔτε ἐπὶ σοὶ πάντῃ, εἰ δὲ εὐδαιμονεῖν, ὅτι καὶ ἀγαθὸν καὶ ἐπὶ σοί· ἐπεὶ τὸ μὲν τύχης ἐπίκαιρον δάνειον, τὸ δὲ τῆς εὐδαιμονίας προαιρέσεως.

85 *Καθάπερ ἔχιν ἢ ἀσπίδα ἢ σκορπίον ἐν ἐλεφαντίνῃ ἢ χρυσῇ θεώμενος κίστῃ οὐ διὰ τὸ πολυτελὲς τῆς ὕλης ἀγαπᾷς καὶ εὐδαιμονίζεις, ἀλλ' ὅτι λυμαντικὴ ἡ φύσις ἐκτρέπῃ καὶ μυσάττῃ, οὕτω καὶ ἐπειδὰν ἐν πλούτῳ καὶ ὄγκῳ τύχης θεάσῃ κακίαν ἐνοῦσαν μὴ καταπλαγῇς τὸ περιλαμπὲς τῆς ὕλης, ἀλλὰ καταφρόνει τῆς ἐν τῷ τρόπῳ κιβδηλίας.*

86 *Ὁ πλοῦτος οὐ τῶν ἀγαθῶν, ἡ πολυτέλεια τῶν κακῶν, ἡ σωφροσύνη τῶν ἀγαθῶν. καλεῖ δὲ ἡ μὲν σωφροσύνη ἐπὶ τὴν εὐτέλειαν καὶ κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν, ὁ δὲ πλοῦτος ἐπὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ ἀφέλκει τῆς σωφροσύνης. δυσχερὲς ἄρα πλουτοῦντα σωφρονεῖν ἢ σωφρονοῦντα πλουτεῖν.*

87 *Ὥσπερ εἰ ἐν νηὶ ἐσπάρης ἢ ἐτέχθης, οὐκ ἂν ἔσπευδες αὐτῆς κυβερνήτης ὑπάρχειν· οὔτε γὰρ ἐκεῖ σοι φύσει ἡ ναῦς συνέσται οὔτε ἐνταῦθα ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ πάντῃ ὁ λόγος. ὅπερ οὖν σοι φυσικὸν καὶ συγγενές, ὁ λόγος, τοῦτο καὶ οἰκεῖον ἡγησάμενος τούτου ἐπιμελοῦ.*

88 *Ἐν Πέρσαις γεννηθεὶς οὐκ ἂν ἔσπευδες οἰκεῖν τὴν Ἑλλάδα ἀλλ' αὐτόθι διάγων εὐτυχεῖν· ἐν πενίᾳ δὲ γεννηθεὶς τί σπεύδεις πλουτεῖν ἀλλ' οὐκ αὐτόθι μένων εὐτυχεῖν;*

89 *Ὥσπερ ἐπὶ σμικροῦ σκίμποδος θλιβόμενον ὑγιαίνειν ἄμεινον ἢ ἐπὶ πλατείας κλίνης κυλινδόμενον νο-*

σεῖν, οὕτω καὶ ἐν μικρᾷ περιουσίᾳ βέλτιον συστελλόμενον εὐθυμεῖν ἢ ἐν μεγάλῃ τυγχάνοντα δυσθυμεῖν.

90 Οὐ πενία λύπην ἐργάζεται ἀλλὰ ἐπιθυμία, οὐδὲ πλοῦτος φόβον ἀπαλλάττει ἀλλὰ λογισμός. κτησάμενος τοιγαροῦν λογισμὸν οὔτε πλούτου ἐπιθυμήσεις οὔτε πενίαν μέμψῃ.

91 Οὔτε ἵππος ἐπὶ φάτνῃ καὶ φαλάροις καὶ τάπησιν οὔτε ὄρνις ἐπὶ βρώμῃ καὶ καλιᾷ ὑψοῦται καὶ γαυριᾷ, ἀλλ' ἄμφω ἐπὶ ὠκύτητι, ὃ μὲν ποδῶν ὃ δὲ πτερῶν. καὶ σὺ τοιγαροῦν μὴ ἐπὶ τροφῇ καὶ σκέπῃ καὶ ἁπλῶς τῇ ἔξωθεν περιουσίᾳ μάταια ὀγκοῦ ἀλλ' ἐπὶ χρηστότητι καὶ εὐποιίᾳ.

92 Τὸ καλῶς ζῆν τοῦ πολυτελῶς διαφέρει· τὸ μὲν γὰρ ἐκ σωφροσύνης καὶ αὐταρκείας καὶ εὐταξίας καὶ κοσμιότητος [καὶ εὐτελείας] παραγίνεται, τὸ δὲ ἐξ ἀκολασίας καὶ τρυφῆς καὶ ἀταξίας καὶ ἀκοσμίας· τέλος δὲ τοῦ μὲν ἔπαινος ἀληθὴς τοῦ δὲ ψόγος. εἰ τοίνυν βούλει καλῶς ζῆν, μὴ ζήτει μετὰ πολυτελείας ἐπαινεῖσθαι.

93 Μέτρον ἔστω σοι παντὸς σίτου καὶ ποτοῦ ἡ πρώτη τῆς ὀρέξεως ἔμπλησις· ὄψον δὲ καὶ ἡδονὴ αὐτὴ ἡ ὄρεξις· καὶ οὔτε πλείονα τῶν δεόντων προσοίσῃ, οὔτε ὀψοποιῶν δεήσῃ, ποτῷ τε τῷ παραπεσόντι ἀρκεσθήσῃ.

94 Τὰς σιτήσεις ποιοῦ μὴ πολυτελεῖς καὶ σκυθρωπάς, ἀλλὰ καὶ λαμπρὰς καὶ εὐτελεῖς, ἵνα μήτε διὰ τὰ σωματικὰ αἱ ψυχαὶ ταράττωνται μήτε φενακιζόμεναι πρὸς τῶν ἡδονῶν τῶν σωματικῶν ὀλιγωρῶσιν, ἐπεί τοι βλάπτονται τρυφῶντα μὲν παραυτίκα νοσοῦντα δὲ εἰσαῦθις τὰ σώματα.

95 Φρόντιζε ὅπως σε μὴ τὰ ἐν τῇ γαστρὶ μόνον σι-

τία ἐπαινῇ, ἀλλ' ἡ ἐν τῇ ψυχῇ εὐκρασία, ἐπεὶ τὰ μὲν ἀποσκυβαλίζεται, καὶ συνεκρεῖ ὁ ἔπαινος, ἣ δὲ κἂν ἡ ψυχὴ χωρισθῇ διαπαντὸς ἀκήρατος μένει.

96 Ἐν ταῖς ἑστιάσεσι μέμνησο ὅτι δύο ὑποδέχῃ, σῶμα καὶ ψυχήν, καὶ ὅ τι ἂν τῷ σώματι δῷς τοῦτο εὐθέως ἐξέχεας, ὅ τι δ' ἂν τῇ ψυχῇ διαπαντὸς τηρεῖς.

97 Μὴ συγκεράσας ἅμα ὀργὴν πολυτελείᾳ προσενέγκῃς, [ἐπεὶ ἡ] πολυτέλεια μὲν εἰσπηδήσασα τῷ σώματι μετ' οὐ πολὺ οἴχεται, ἡ δὲ ὀργὴ ἐνδῦσα τῇ ψυχῇ ἐπὶ τὸ μήκιστον μένει. σκόπει τοιγαροῦν ὅπως μὴ ὑπ' ὀργῆς ἐξαχθεὶς τοὺς δαιτυμόνας πολυτελῶς ὑβρίσῃς, ἀλλὰ μᾶλλον μεθ' ἡμερότητος εὐτελῶς εὐφράνῃς.

98 Αἰσχρὸν τοῖς τῶν μελιττῶν δωρήμασι γλυκάζοντα, τὴν κατάποσιν τὸ τῶν θεῶν δῶρον τὸν λόγον πικράζειν τῇ κακίᾳ.

99 Μελέτω σοι ἐν τοῖς σιτίοις, ὅπως σοι οἱ ὑπουργοῦντες μὴ πλείους τῶν ὑπουργουμένων ὑπάρχωσιν· ἄτοπον γὰρ ὀλίγαις στιβάσι πολλὰς δουλεύειν ψυχάς.

100 Ἄριστον μὲν εἰ κἂν ταῖς παρασκευαῖς χειρουργῶν κἂν ταῖς τροφαῖς ἑστιώμενος κυβερνᾷς τοῖς θεραπεύουσι τῶν παρόντων. εἰ δὲ τὸ τοιόνδε δυσχερὲς τῷ καιρῷ ὑπάρχοι, μέμνησο ὅτι μὴ κάμνων ὑπὸ καμνόντων ὑπουργῇ, ἐσθίων ὑπὸ μὴ ἐσθιόντων, πίνων ὑπὸ μὴ πινόντων, λαλῶν ὑπὸ σιωπώντων, ἀνειμένος ὑπὸ συνεσταλμένων· καὶ οὔτε αὐτὸς φλεγμήνας ἄτοπον πείσῃ οὔθ' ἕτερον ἀγριάνας χαλεπὸν ἐργάσῃ.

101 Ἐρίζειν καὶ φιλονεικεῖν πάντῃ μὲν ἄτοπον, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς παρὰ πότον ὁμιλίαις ἀπρεπές. οὔτε γὰρ ἂν μεθύων νήφοντα διδάξειέ τις οὔτ' αὖ μεθύων πρὸς νήφοντος πεισθείη. ἔνθα δ' ἂν μὴ παρῇ πειθοῦς τέλος, εἰκῇ σε παρέχεις διατείνεσθαι.

102 *Οἱ τέττιγες μουσικοὶ οἱ δὲ κοχλίαι ἄφωνοι, χαίρουσι δὲ οἳ μὲν ὑγραινόμενοι οἳ δὲ ἀλεαινόμενοι. ἔπειτα προκαλεῖται τοὺς μὲν ἡ δρόσος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἐκδύνουσι· τοὺς δ' αὖ διεγείρει ἀκμάζων ὁ ἥλιος, καὶ ἐπ' αὐτῷ ᾄδουσι. τοιγαροῦν εἰ βούλει μουσικὸς καὶ εὐάρμοστος ὑπάρχειν ἀνήρ, ἡνίκ' ἂν μὲν ἐν τοῖς πότοις ὑπὸ τοῦ οἴνου δροσισθῇ ἡ ψυχή, τότε αὐτὴν μὴ ἔα προϊοῦσαν μολύνεσθαι· ἀλλ' ἡνίκ' ἂν ἐν ταῖς ἀνυδρίαις ὑπὸ τοῦ λόγου διαπυρωθῇ, τότε θεσπίζειν καὶ ᾄδειν τὰ τῆς δικαιοσύνης κέλευε λόγια.*

103 *Τὸν προσομιλοῦντα τριχῇ διασκοποῦ, ἢ ὡς ἀμείνονα ἢ ὡς ἥττονα ἢ ὡς ἴσον. καὶ εἰ μὲν ἀμείνονα, ἀκούειν χρὴ καὶ πείθεσθαι αὐτῷ, εἰ δὲ ἥττονα, ἀπειθεῖν, εἰ δὲ ἴσον, συμφωνεῖν· καὶ οὔ ποτε ἁλώσῃ φιλονεικίας.*

104 *Ἄμεινον τῇ ἀληθείᾳ συγχωρήσαντα τὴν δόξαν νικᾶν ἢ τῇ δόξῃ συγχωρήσαντα πρὸς τῆς ἀληθείας ἡττᾶσθαι.*

105 *Ζητῶν τὴν ἀλήθειαν οὐ ζητήσεις τὸ ἐκ παντὸς τρόπου νικᾶν· καὶ εὑρὼν τὴν ἀλήθειαν ἕξεις τὸ μὴ νικᾶσθαι.*

106 *Ἡ ἀλήθεια παρ' αὑτῇ νικᾷ, ἡ δὲ δόξα παρὰ τοῖς ἔξω.*

107 *Ἄριστον μετὰ ἑνὸς ἐλευθέρου ζῶντα ἄφοβον καὶ ἐλεύθερον ὑπάρχειν ἢ μετὰ πολλῶν δουλεύειν.*

108 *Ὅπερ φεύγεις παθεῖν, τοῦτο μὴ ἐπιχείρει διατιθέναι· φεύγεις δὲ δουλείαν, φυλάσσου τὸ δουλεύεσθαι. ὑπομένων γὰρ δουλεύεσθαι, αὐτὸς ὑπάρχειν πρότερον ἔοικας δοῦλος· οὔτε γὰρ κακία ἀρετῇ κοινωνεῖ οὔτε ἐλευθερία δουλείᾳ.*

109 Ὥσπερ ὁ ὑγιαίνων οὐκ ἂν ὑπὸ νοσούντων βούλοιτο θεραπεύεσθαι, οὐδὲ τοὺς συνοικοῦντας αὐτῷ νοσεῖν· οὕτως οὐδ' ὁ ἐλεύθερος ἀνάσχοιτ' ἂν ὑπὸ δούλων ὑπηρετεῖσθαι ἢ τοὺς συμβιοῦντας αὐτῷ δουλεύειν.

110 Εἰ βούλει δούλων ἐκτὸς ὑπάρχειν, αὐτὸς ἀπολύθητι δουλείας· ἔσῃ δ' ἐλεύθερος, ἂν ἀπολυθῇς ἐπιθυμίας. οὔτε γὰρ Ἀριστείδης οὔτε Ἐπαμεινώνδας οὔτε Λυκοῦργος πλουτοῦντες καὶ δουλευόμενοι ὃ μὲν δίκαιος ὃ δὲ σωτὴρ ὃ δὲ θεὸς προσηγορεύθησαν, ἀλλ' ὅτι πενόμενοι τὴν Ἑλλάδα δουλείας ἀπέλυον.

111 Εἰ βούλει σοι τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖσθαι, μιμοῦ τὸν Σπαρτιάτην Λυκοῦργον· ὃν γὰρ τρόπον οὗτος οὐ τείχεσι τὴν πόλιν ἔφραξεν, ἀλλ' ἀρετῇ τοὺς ἐνοικοῦντας ὠχύρωσε καὶ διαπαντὸς ἐτήρησεν ἐλευθέραν τὴν πόλιν· οὕτω καὶ σὺ μὴ μεγάλην αὐλὴν περίβαλλε καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἀνίστα, ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας εὐνοίᾳ καὶ πίστει καὶ φιλίᾳ στήριζε, καὶ οὐδὲν εἰς αὐτὴν εἰσελεύσεται βλαβερόν, οὐδ' ἂν τὸ σύμπαν τῆς κακίας παρατάξηται στῖφος.

112 Μὴ πίναξι καὶ γραφαῖς τὴν οἰκίαν σου περίβαλλε, ἀλλὰ σωφροσύνῃ κατάγραφε· τὸ μὲν γὰρ ἀλλοῖον τῶν ὀφθαλμῶν ἐστὶν ἐπίκαιρος γοητεία, τὸ δὲ σύμφυτος καὶ ἀνεξάλειπτος καὶ ἀίδιος οἰκίας κόσμος.

113 Ἀντὶ βοῶν ἀγέλης πειρῶ φίλων ἀγέλας ἐναγελάζεσθαί σου τῇ οἰκίᾳ.

114 Ὥσπερ λύκος ὅμοιον κυνί, οὕτω καὶ κόλαξ καὶ μοιχὸς καὶ παράσιτος ὅμοιον φίλῳ. πρόσεχε τοίνυν μὴ ἀντὶ κυνῶν φυλάκων λάθῃς εἰσδεχόμενος λυμεῶνας λύκους.

115 Τὸ μὲν γύψῳ λευκανθίζουσαν σπουδάζειν θαυ-

μάζεσθαι τὴν οἰκίαν ἀπειροκάλου, τὸ δὲ ἦθος χρηστότητι κοινωνίας λαμπρύνειν φιλοκάλου τε ἅμα καὶ φιλανθρώπου.

116 Ἐὰν θαυμάζῃς τὰ μικρά, πρὸ τῶν μεγάλων καταφρονηθήσῃ· ἐὰν δὲ καταφρονήσῃς τῶν μικρῶν, μεγάλως θαυμασθήσῃ.

117 Οὐδὲν μικρότερον φιληδονίας καὶ φιλοκερδείας καὶ ἀλαζονείας· οὐδὲν κρεῖσσον μεγαλοψυχίας καὶ πραότητος καὶ φιλανθρωπίας.

118 Ξενοκράτους.

Χρημάτων αὐτῷ κομισθέντων ἀπ' Ἀλεξάνδρου, ἑστιάσας τοὺς κομίζοντας τὸν αὐτοῦ τρόπον "ἀπαγγείλατε" ἔφη "Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι ἔστ' ἂν οὕτω ζῶ οὐ δέομαι ταλάντων πεντήκοντα." τοσαῦτα γὰρ ἦν τὰ πεμφθέντα.

119 Ἡρακλείτου.

Ἀνθρώποισι πᾶσι μέτεστι γινώσκειν ἑωυτοὺς καὶ σωφρονέειν.

120 Ἡρακλείτου.

Ἀνὴρ ὁκόταν μεθυσθῇ, ἄγεται ὑπὸ παιδὸς ἀνήβου σφαλλόμενος, οὐκ ἐπαΐων ὅκῃ βαίνει, ὑγρὴν τὴν ψυχὴν ἔχων. αὔη ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη.

121 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Ἰβήρων αἱ γυναῖκες κατ' ἔτος ὅ τι ἂν ἐξυφήνωσιν ἐν κοινῷ δεικνύουσιν· ἄνδρες δὲ χειροτονητοὶ κρίναντες τὴν πλεῖστα ἐργασαμένην προτιμῶσιν. ἔχουσι δὲ καὶ μέτρον τι ζώνης, ᾗ τὴν γαστέρα περιλαβεῖν ἂν μὴ δυνηθῶσιν, αἰσχρὸν ἡγοῦνται.

122 Θουκυδίδου δημηγορίας Λακεδαιμονίων (IV, 18).

Σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν, οἵ τινες τἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο, καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώτερον ἂν προσφέροιντο.

123 *Μενεδήμου.*

Μενέδημος νεανίσκου τινὸς εἰπόντος "μέγα ἐστὶ τὸ τυχεῖν ὧν ἄν τις ἐπιθυμῇ," εἶπε "πολλῷ μεῖζόν ἐστι τὸ μηδὲ ἐπιθυμεῖν ὧν μὴ δεῖ."

124 *Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους ἀπολογίας* (29 a).

Τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δὲ ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἂν ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δή τῳ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἄν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν ᾅδου, οὕτω καὶ οἴομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρόν ἐστιν οἶδα· πρὸ οὖν τῶν κακῶν ὧν οἶδα ὅτι κακά ἐστιν ἃ μὴ οἶδα, εἰ καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι οὐδὲ φεύξομαι.

125 *Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους ἀπολογίας* (30 a).

Οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους, μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μήτε ἄλλου τινὸς οὕτω σφόδρα ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς

ἀρίστη ἔσται· λέγων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἡ ἀρετὴ γίνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς τὰ χρήματα, καὶ τἄλλ' ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ.

126 *Τοῦ αὐτοῦ* (30 c).

Ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο· εὖ γὰρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς. ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος· οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιντο. οὐ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνειεν μέντἂν ἴσως ἢ ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμάσειεν.

127 *Πλάτωνος πολιτείας γ'* (388 e).

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ φιλογέλωτας δεῖ εἶναι· σχεδὸν γὰρ ὅταν τις ἐφίῃ ἰσχυρῷ γέλωτι, ἰσχυρὰν καὶ μεταβολὴν ζητεῖ τὸ τοιοῦτο. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὔτε ἄρα ἀνθρώπους ἀξίους λόγου κρατουμένους ὑπὸ γέλωτος, ἄν τις ποιῇ, ἀποδεκτέον· πολὺ δὲ ἧττον, ἐὰν θεούς.

Θάλλουσα λυπῇ τοὺς ἄγαν ὑπέρφρονας.

128 *Πλάτωνος πολιτείας γ'* (389 d).

Τί δαί; σωφροσύνης ἄρα οὐ δεήσει ἡμῖν τοῖς νεανίαις; Πῶς δὲ οὔ; Σωφροσύνης δὲ ὡς πλήθει οὐ τὰ τοιάδε μέγιστα, ἀρχόντων μὲν ὑπηκόους εἶναι, αὐτοὺς δὲ ἄρχοντας τῶν περὶ πότους καὶ ἀφροδίσια καὶ περὶ ἐδωδὰς ἡδονῶν; Ἔμοιγε δοκεῖ.

129 *Τοῦ αὐτοῦ* (Reip. IX 571 b).

Τῶν μὲν ἀναγκαίων ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν δοκοῦσί τινες ἐμοὶ εἶναι παράνομοι, αἳ κινδυνεύουσιν ἐγγίνεσθαι μὲν ἐν παντί, κολαζόμεναι δὲ ὑπό τε τῶν νόμων, καὶ τῶν βελτιόνων ἐπιθυμιῶν, μετὰ λόγου, ἐνίων μὲν ἀνθρώπων ἢ παντάπασιν ἀπαλλάττεσθαι,

ἢ ὀλίγαι λείπεσθαι καὶ ἀσθενεῖς· τῶν δὲ ἰσχυρότεραι καὶ πλείους. Λέγεις δὴ τίνας, ἔφη, ταύτας; Τὰς περὶ τὸν ὕπνον, ἦν δ' ἐγώ, ἐγειρομένας, ὅταν τὸ μὲν ἄλλο τῆς ψυχῆς εὕδῃ, ὅσον λογικὸν καὶ ἥμερον καὶ ἄρχον ἐκείνου· τὸ δὲ θηριῶδές τε καὶ ἄγριον, ἢ σίτου ἢ μέθης πλησθέν, σκιρτᾷ τε καὶ ἀπωσάμενον τὸν ὕπνον ζητεῖ ἰέναι καὶ ἀποπιμπλάναι τὰ αὑτοῦ ἤθη· οἶσθ' ὅτι πάντα ἐν τῷ τοιούτῳ τολμᾷ ποιεῖν ὡς ἀπὸ πάσης λελυμένον τε καὶ ἀπηλλαγμένον αἰσχύνης καὶ φρονήσεως· μητρί τε γὰρ ἐπιθυμεῖ μίγνυσθαι, ὡς οἴεται, οὐδὲν ὀκνεῖ, ἄλλῳ τε ὁτῳοῦν ἀνθρώπων καὶ θεῶν καὶ θηρίων· μιαιφονεῖν τε ὁτιοῦν βρώματός τε ἀπέχεσθαι μηδενός· καὶ ἑνὶ λόγῳ, οὔτε ἀνοίας οὐδὲν ἐλλείπει οὔτ' ἀναισχυντίας. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Ὅταν δέ γ' οἶμαι ὑγιεινῶς τις ἔχῃ αὐτὸς αὑτοῦ καὶ σωφρόνως, καὶ εἰς τὸν ὕπνον ἴῃ, τὸ λογιστικὸν μὲν ἐγείρας αὑτοῦ, καὶ ἑστιάσας λόγων καλῶν καὶ σκέψεων, εἰς σύννοιαν αὐτὸς αὑτοῦ ἀφικόμενος· τὸ ἐπιθυμητικὸν δὲ μήτ' ἐνδείᾳ δοὺς μήτε πλησμονῇ, ὅπως ἂν κοιμηθῇ καὶ μὴ παρέχῃ θόρυβον τῷ βελτίστῳ χαῖρον ἢ λυπούμενον, ἀλλ' ἐῶν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μόνον καθαρὸν σκοπεῖν καὶ ὀρέγεσθαι τοῦ αἰσθάνεσθαι ὃ μὴ οἶδεν, ἤ τι τῶν γεγονότων ἢ ὄντων ἢ καὶ μελλόντων· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θυμοειδὲς πραΰνας, καὶ μή τισιν εἰς ὀργὴν ἐλθών, κεκινημένῳ τῷ θυμῷ καθεύδῃ, ἀλλ' ἡσυχάσας μὲν τὼ δύο εἴδη, τὸ τρίτον δὲ κινήσας, ἐν ᾧ τὸ φρονεῖν ἐγγίνεται, οὕτως ἀναπαύηται, οἶσθ' ὅτι τῆς ἀληθείας ἐν τῷ τοιούτῳ μάλιστα ἅπτεται, καὶ ἥκιστα παράνομοι τότε αἱ ὄψεις φαντάζονται τῶν ἐνυπνίων. Παντελῶς μὲν οὖν, ἔφη, οἶμαι οὕτω. ταῦτα μὲν τοίνυν ἐπιπλέον ἐξήχθημεν εἰπεῖν· ὃ δὲ βουλόμεθα γνῶναι, τόδ' ἐστίν, ὡς

ἄρα δεινόν τι καὶ ἄγριον καὶ ἄνομον ἐπιθυμιῶν εἶδος ἑκάστῳ ἔνεστι, καὶ πάνυ δοκοῦσιν ἡμῶν ἐνίοις μετρίοις εἶναι. τοῦτο δὲ ἄρα ἐν τοῖς ὕπνοις γίνεται ἔνδηλον.

130 *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ συμποσίου* (180 e).

Πᾶσα γὰρ πρᾶξις ὡδὶ ἔχει· αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς πραττομένη οὔτε καλὴ οὔτε αἰσχρά, οἷον ὃ νῦν ἡμεῖς ποιοῦμεν, ἢ πίνειν ἢ ᾄδειν ἢ διαλέγεσθαι, οὐκ ἔστι τούτων αὐτὸ καθ' αὑτὸ καλὸν οὐδέν· ἀλλ' ἐν τῇ πράξει, ὡς ἂν πραχθῇ, τοιοῦτον ἀπέβη. καλῶς μὲν γὰρ πραττόμενον καὶ ὀρθῶς καλὸν γίγνεται, μὴ ὀρθῶς δὲ αἰσχρόν· οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐρᾶν καὶ ὁ ἔρως οὐ πᾶς ἐστι καλὸς οὐδ' ἄξιος ἐγκωμιάζεσθαι, ἀλλ' ὁ καλῶς προτρέπων ἐρᾶν.

131 *Πλάτωνος* (Symp. 184 b).

Ἔστι γὰρ ἡμῖν νόμος, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ἐρασταῖς ἦν, δουλεύειν ἐθελοντὰς ἡντινοῦν δουλείαν παιδικοῖς, μὴ κολακείαν μηδὲ ἐπονείδιστον εἶναι· οὕτω δὴ καὶ ἄλλη μία μόνη δουλεία ἑκούσιος λείπεται οὐκ ἐπονείδιστος· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ περὶ τὴν ἀρετήν. νενόμισται γὰρ δὴ ἡμῖν, ἐάν τίς τινα θέλῃ θεραπεύειν, ἡγούμενος δι' ἐκεῖνον ἀμείνων ἔσεσθαι, ἢ κατὰ σοφίαν τινὰ ἢ κατὰ ἄλλο ὁτιοῦν μέρος ἀρετῆς, αὕτη αὖ ἡ ἐθελοδουλεία οὐκ αἰσχρά ἐστιν οὐδὲ κολακεία.

132 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος* (68 c).

Ἄριστον δὲ τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως.

133 *Πλάτωνος* (Charm. 173 c).

Εἰ δὲ βούλοιό γε καὶ τὴν μαντικὴν εἶναι, συγχωρητέον ἐπιστήμην τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, καὶ τὴν σωφροσύνην αὐτῆς ἐπιστατοῦσαν, τοὺς μὲν ἀλαζόνας

ἀποτρέπειν, τοὺς δὲ ἀληθεῖς μάντεις καθιστάναι ἡμῖν προφήτας τῶν μελλόντων. κατεσκευασμένον δὴ οὕτω τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὅτι μὲν ἐπιστημόνως ἂν πράττοι καὶ ζῴη, ἐγῷμαι· ἡ γὰρ σωφροσύνη φυλάττουσα οὐκ ἂν ἐῴη παρεμπίπτουσαν τὴν ἀνεπιστημοσύνην συνεργὸν ἡμῖν εἶναι.

134 *Ἔστι δὲ δή, ὡς ἔοικεν, ὃ νῦν λέγεις, ὅτι ἡδοναὶ εἰσί τινες αἳ μὲν ἀγαθαὶ αἳ δὲ κακαί· ἦ γάρ; Ναί. Ἆρ' οὖν ἀγαθαὶ μὲν αἱ ὠφέλιμοι, κακαὶ δὲ αἱ βλαβεραί; Πάνυ γε. Ὠφέλιμοι δὲ αἱ ἀγαθὸν ποιοῦσαι, κακαὶ δὲ αἱ κακόν; Φημί. Ἆρ' οὖν τὰς τοιάσδε λέγεις, οἷον κατὰ τὸ σῶμα, ἃς δὴ νῦν λέγομεν ἐν τῷ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἡδονάς, εἰ ἄρα τούτων αἱ μὲν ὑγίειαν ποιοῦσαι ἐν τῷ σώματι ἢ ἰσχὺν ἢ ἄλλην τινὰ ἀρετὴν τοῦ σώματος, αὗται μὲν ἀγαθαὶ αἱ δὲ τἀναντία τούτων κακαί; Πάνυ γε. Οὐκ οὖν καὶ λῦπαι ὡσαύτως αἳ μὲν χρησταί εἰσιν αἳ δὲ πονηραί; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ οὖν τὰς μὲν χρηστὰς καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ αἱρετέον ἐστὶ καὶ πρακτέον; Πάνυ γε. Τὰς δὲ πονηρὰς οὔ; Δῆλον γὰρ δή. Ἕνεκα γὰρ δήπου τῶν ἀγαθῶν ἅπαντα ἡμῖν πρακτέα ἐστί· — καὶ τῶν ἀγαθῶν ἄρα ἕνεκα δεῖ ὡς τἆλλα, καὶ τὰ ἡδέα πράττειν, ἀλλ' οὐκ ἀγαθὰ τῶν ἡδέων; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν παντὸς ἀνδρός ἐστιν ἐκλέξασθαι ποῖα ἀγαθὰ τῶν ἡδέων ἐστὶ καὶ ποῖα κακά; ἢ τεχνικοῦ δεῖ εἰς ἕκαστον; Τεχνικοῦ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ ὧν αὖ ἐγὼ εἰς Πῶλον καὶ Γοργίαν ἐτύγχανον λέγων· ἔλεγε γὰρ αὐτός, εἰ μνημονεύεις, ὅτι εἶεν παρασκευαί, αἳ μὲν μέχρι ἡδονῆς αὐτὸ τοῦτο παρασκευάζουσαι ἀγνοοῦσαι δὲ τὸ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον, αἳ δὲ γινώσκουσαι ὅτι τε ἀγαθὸν καὶ ὅτι κακόν· καὶ ἐτίθουν τῶν μὲν περὶ τὰς*

ἡδονὰς τὴν μαγειρικὴν ἐμπειρίαν ἀλλ' οὐ τέχνην, τῶν δὲ περὶ τὸ ἀγαθὸν τὴν ἰατρικὴν τέχνην. Plat. Gorg. 499 c.

135 *Πλάτωνος* (Gorg. 507 c).

Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα οὕτω τίθεμαι καί φημι ταῦτα ἀληθῆ εἶναι. εἰ δέ ἐστιν ἀληθῆ, τὸν βουλόμενον ὡς ἔοικεν εὐδαίμονα εἶναι, σωφροσύνην μὲν ἀσκητέον καὶ διωκτέον ἐστίν· ἀκολασίαν δὲ φευκτέον ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν· καὶ παρασκευαστέον ἑαυτὸν μάλιστα μὲν μηδὲν δεῖσθαι τοῦ κολάζεσθαι, ἐὰν δὲ δεηθῇ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις τῶν οἰκείων ἢ ἰδιώτης ἢ πόλις, ἐπιθετέον δίκην καὶ κολαστέον, εἰ μέλλει εὐδαίμων εἶναι. οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ σκοπὸς εἶναι, πρὸς ὃν βλέποντα δεῖ ζῆν· καὶ πάντα εἰς τοῦτο τὰ αὑτοῦ συντείνοντα καὶ τὰ τῆς πόλεως, ὅπως δικαιοσύνη παρέσται καὶ σωφροσύνη τῷ μακαρίῳ μέλλοντι ἔσεσθαι, οὕτω πράττειν· οὐκ ἐπιθυμίας ἐῶντα ἀκολάστους εἶναι καὶ ταύτας ἐπιχειροῦντα πληροῦν, ἀνήνυτον κακόν, λῃστοῦ βίον ζῶντα· οὔτε γὰρ ἂν ἄλλῳ ἀνθρώπῳ προσφιλὴς εἴη ὁ τοιοῦτος οὔτε θεῷ· κοινωνεῖν γὰρ ἀδύνατος. ὅτῳ γὰρ μὴ ἔνι κοινωνία, φιλία οὐκ ἂν εἴη. φασὶ δὴ σοφοί, ὦ Καλλίκλεις, καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους τὴν κοινωνίαν συνέχειν, καὶ φιλίαν καὶ κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιότητα· καὶ τὸ ὅλον τοῦτο διὰ ταῦτα κόσμον καλοῦσιν, ὦ ἑταῖρε, οὐκ ἀκοσμίαν οὐδὲ ἀκολασίαν. σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις καὶ ταῦτα σοφὸς ὤν· ἀλλὰ λέληθέ σε ὅτι ἰσότης ἡ γεωμετρικὴ καὶ ἐν θεοῖς καὶ ἐν ἀνθρώποις μέγα δύναται· σὺ δὲ πλεονεξίαν οἴει δεῖν ἀσκεῖν, γεωμετρίας γὰρ ἀμελεῖς.

136 *Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ἀρετὴν περὶ σωφροσύνης.*

Τὰ αὐτὰ δὴ οὖν καὶ περὶ πασῶν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς ἀποφαίνομαι, τὴν συμμετρίαν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας καὶ εὐταξίαν θυμοῦ τε καὶ ἐπιθυμίας καὶ λόγου κατὰ τὴν προσήκουσαν ἑκάστῳ τάξιν εὐκοσμίαν· καὶ τούτων ἡ τοῦ ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐν δέοντι γινομένη διανομὴ σωφροσύνη ἂν εἴη πολυειδής.

ΠΕΡΙ ΑΚΟΛΑΣΙΑΣ. ς.

1 *Σοφοκλέους.*

Σοφοκλῆν ἤρετό τις πρεσβύτην ὄντα, εἰ ἔτι πλησιάζοι γυναικί· ὃ δ' "εὐφήμει" ἔφη "ἀσμενέστατα ἀπέφυγον ὥσπερ λυττῶντα καὶ ἄγριον δεσπότην."

2 *Ἀντισθένους.*

Ἀντισθένης ἔλεγεν τὰς μὴ κατὰ θύραν εἰσιούσας ἡδονὰς ἀναγκαῖον μὴ κατὰ θύραν πάλιν ἐξιέναι· δεήσει οὖν τμηθῆναι ἢ ἐλλεβορισθῆναι.

3 *Διογένους.*

Διογένης τοὺς πολλοὺς ἔφασκεν ζῶντας μὲν ἑαυτοὺς σήπειν λουτροῖς τέγγοντας καὶ ἀφροδισίοις τήκοντας, ἀποθνήσκοντας δ' ἐν θυμιάμασι τὸ σῶμα κελεύειν ἀποτίθεσθαι, τοὺς δ' ἐν μέλιτι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταχέως κατασαπῆναι.

4 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Διογένης ἔλεγεν τῶν οἴκων ἔνθα πλείστη τροφὴ πολλοὺς μῦς εἶναι καὶ γαλᾶς· καὶ δὴ σώματα τὰ πολλὴν τροφὴν δεχόμενα καὶ νόσους ἴσας ἐφέλκεσθαι.

5 *Διογένης πρός τινα νέον περιττῶς καλλωπιζόμε-*

νου "εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας, ἀτυχεῖς" εἶπεν, "εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας, ἀδικεῖς."

6 Ἐρυξιμάχου.

Ἐρυξίμαχος τὴν συνουσίαν μικρὰν ἐπιληψίαν ἔλεγεν καὶ χρόνῳ μόνῳ διαλλάττειν.

7 Ἀντιφῶντος.

Ἔνθα τὸ ἡδύ ἐστι πλησίον που καὶ τὸ λυπηρόν· αἱ γὰρ ἡδοναὶ οὐκ ἐκ σφῶν αὐτῶν ἐκπορεύονται, ἀλλ' ἀκολουθοῦσιν αὐταῖς λῦπαι καὶ πόνοι.

8 Μουσωνίου.

Ἀρχὴ τοῦ μὴ κατοκνεῖν τὰ ἀσχήμονα [πράττειν] τὸ μὴ κατοκνεῖν τὰ ἀσχήμονα λέγειν.

9 Σωκράτους.

Σωκράτης ἔφη τοὺς μοιχοὺς ὅμοιόν τι ποιεῖν τοῖς μὴ βουλομένοις ἐκ τῶν ἀπορρεουσῶν πίνειν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐν τῷ βάθει χείρονος ὑπάρχοντος.

10 Σόλωνος.

Ἡδονὴν φεῦγε ἥ τις ὕστερον λύπην τίκτει.

11 Δημοκρίτου.

Ἔνιοι πολίων μὲν δεσπόζουσι, γυναιξὶ δὲ δουλεύουσι.

12 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος (68 e).

Καίτοι καλοῦσίν γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι.

13 Εὐσεβίου.

Τῶν ταῖς αἰσχραῖς ἐπιθυμίαις ἐπιχειρεόντων ἐλεύθερον μηδένα νόμιζε. τῶν γὰρ τοὺς τῇ τύχῃ δούλους κεκτημένων πολὺ βαρυτέροις οὗτοι δεσπόταις τοῖς καταναγκάζουσι ταῦτα δουλεύουσιν.

14 Τοῦ αὐτοῦ.

Γαστριμαργίη σῶμα πιαίνει, ἀλογίην ἀείρει, ψυχῆς δὲ τὸ κάλλιστον λογισμὸν κοιμίζει.

15 Τοῦ αὐτοῦ.

Ψυχῇ σῶμα ἀνθρώπου ἔδοσαν οἱ θεοί, ὥστε τῇ ψυχῇ τὸ σῶμα ὑπηρετέεσθαι. οἱ δὲ πολλοὶ τὸ ἔμπαλιν ποιέουσι, σώματι πρὸς πάντα καὶ ἐς μοῦνα τὰ ἐκείνου ὑπουργήματα τὸ κρέσσον τῷ χείρονι καὶ θνητῷ ἀθάνατον ψυχὴν καταδουλεύμενοι.

16 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀκολασίη ψυχὴν λυμαίνεται καὶ σῶμα διαφθείρει, τόπερ ἕνεκα τῆς ἡδονῆς καὶ ὥστε αὐτῷ χαρίζεσθαι τὸν ἔχοντά μιν καταναγκάσαι τὰ αἴσχιστα πάντα ποιέειν.

17 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀκολασίη ψυχὴν ὥσπερ νῆα ἄνεμοι ὑπολαβόντες τῇδε καὶ τῇδε φορέοντες συγκλονέουσι καὶ ἀπειθέα ποιέουσι τῷ κυβερνήτῃ· οὕτω καὶ ψυχὴν δονέουσα καὶ ἀπειθέα νόῳ εἶναι καταναγκάζουσα εἰρηνεύειν καὶ ἐν τῷ εὐδίῳ καὶ ἀσφαλεστάτῳ ὁρμέειν οὐ ξυγχωρέει.

18 Φιλήμονος.

Σοὶ γάρ τίς ἐστιν, εἰπέ μοι, παρρησία;
σὺ λαλεῖς ἐν ἀνθρώποισιν ὡς ἄνθρωπος ὤν,
τὸ δ' ὅλον περιπατεῖς, ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα
ἑτέροισιν ἕλκεις, εἰπέ μοι, τοιοῦτος ὤν;

19 Κλεάνθους.

Ὅστις ἐπιθυμῶν ἀνέχετ' αἰσχροῦ πράγματος,
οὗτος ποιήσει τοῦτ' ἐὰν καιρὸν λάβῃ.

20 Τοῦ αὐτοῦ.

Πόθεν ποτ' ἆρα γίνεται μοιχῶν γένος;
ἐκ κριθιῶντος ἀνδρὸς ἐν ἀφροδισίοις.

21 Εὔφρονος.
Οὐκ ἔστι μοιχοῦ μεῖζον οὐδὲ ἓν κακόν·
ἐν ταῖς γὰρ ἑτέρων βούλετ' ἀτυχίαις τρυφᾶν.

22 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.
Καὶ μὴν ὅσοι μὲν σαρκὸς εἰς εὐεξίαν
ἀσκοῦσι βίοτον, ἢν σφαλῶσι χρημάτων,
κακοὶ πολῖται· δεῖ γὰρ ἄνδρ' εἰθισμένον
ἀκόλαστον ἦθος γαστρὸς ἐν ταυτῷ μένειν.

23 Ἀναξανδρίδου.
Μηδέποτε δοῦλον ἡδονῆς σαυτὸν ποίει.
λάγνης γυναικός ἐστιν οὐκ ἀνδρὸς τόδε.

24 Ἀλέξιδος.
Φεῦγ' ἡδονὴν φέρουσαν ὕστερον βλάβην.

25 Μενάνδρου Ὀργῇ.
Οὐκ ἔστι μοιχοῦ πρᾶγμα *
ἀτιμότερον· θανάτου γάρ ἐστιν ὤνιον.

26 Τοῦ αὐτοῦ.
Ὄνειδος αἰσχρὸς βίος ὅμως κἂν ἡδὺς ᾖ.

27 Ἀριστοφῶντος Ἰατροῦ.
Αἱ τῶν ἑταιρῶν γὰρ διοπετεῖς οἰκίαι·
γεγόνασιν ἄβατοι τοῖς ἔχουσι μηδὲ ἕν.

28 Ἀπολλόδωρος.
Καὶ κλείεθ' ἡ θύρα μοχλοῖς· ἀλλ' οὐδὲ εἷς
τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησεν θύραν,
δι' ἧς γαλῆ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσέρχεται.

29 Βάθωνος.
Πολλῶν σφόδρ' ὄντων χἀτέρων ἐν τῷ βίῳ,

ἐφ' οἷς ἅπαντες εἰκότως θορυβούμεθα,
μάλιστ' ἐμοὶ δήπουθε κινοῦσιν χολὴν
οἱ τῶν τρόπων φάσκοντες ἐπιεικῶς ἐρᾶν,
καὶ λανθάνειν δοκοῦντες, ὅτι πεπλασμένως
τὸ πρᾶγμα παρακεντοῦσι κοὐκ ἀληθινῶς.
τίνα γὰρ ἔχει, πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς, διαφορὰν
ὁ τῶν νεωτέρων τε καὶ λείων τρόπος
παρ' ὃν οἱ δασεῖς ἔχουσι καὶ προβεβηκότες;

30 Φοινικίδου.

Μὰ τὴν Ἀφροδίτην οὐκ ἂν ὑπομείναιμ' ἔτι,
Πυθιάς, ἑταιρεῖν· χαιρέτω· μή μοι λέγε,
ἀπέτυχον, οὐδὲν πρὸς ἐμέ, καταλῦσαι θέλω.
εὐθὺς ἐπιχειρήσασα φίλον ἔσχον τινὰ
στρατιωτικόν· διαπαντὸς οὗτος τὰς μάχας
ἔλεγεν, ἐδείκνυ δ' ἅμα λέγων τὰ τραύματα,
εἰσέφερε δ' οὐδέν. δωρεὰν ἔφη τινὰ
παρὰ τοῦ βασιλέως λαμβάνειν, καὶ ταῦτ' ἀεὶ
ἔλεγεν· διὰ ταύτην ἣν λέγω τὴν δωρεὰν
ἐνιαυτὸν ἔσχε μ' ὁ κακοδαίμων δωρεάν.
ἀφῆκα τοῦτον, λαμβάνω δ' ἄλλον τινά,
ἰατρόν. οὗτος εἰσάγων πολλούς τινας
ἔτεμν' ἔκαε· πτωχὸς ἦν καὶ δήμιος.
δεινότερος οὗτος θατέρου μοι κατεφάνη.
ὃ μὲν διήγημ' ἔλεγεν, ὃ δ' ἐποίει νεκρούς.
τρίτῳ συνέζευξ' ἡ τύχη με φιλοσόφῳ
πώγων' ἔχοντι καὶ τρίβωνα καὶ λόγον·
εἰς προὖπτον ἦλθον ἐμπεσοῦσα δὴ κακόν.
οὐδὲν ἐδίδου γάρ. τάλαν * αἰτῶ τι ἔφη
οὐκ ἀγαθὸν εἶναι τἀργύριον. ἔστω κακόν,
διὰ τοῦτο δός μοι, ῥῖψον· οὐκ ἐπείθετο.

31 Σωκράτους.

Οὔτε πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατὸν οὔτε αἰσχρὸν ἁμάρτημα χρόνῳ.

32 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τὸ μὲν πῦρ ὁ ἄνεμος, τὸν δὲ ἔρωτα ἡ συνήθεια ἐκκαίει.

33 *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Διογένης κατεγέλα τῶν τὰ μὲν ταμιεῖα κατασημαινομένων μοχλοῖς καὶ κλεισὶ καὶ σημάντροις, τὸ δὲ σῶμα τὸ αὑτῶν πολλαῖς θυρίσι καὶ θύραις ἀνοιγόντων διά τε στόματος καὶ αἰδοίων καὶ ὤτων καὶ ὀφθαλμῶν.

34 *Ζήνωνος.*

Ὁ Ζήνων ᾐτιᾶτο τοὺς πλείστους λέγων, ἐξὸν ἀπὸ τῶν πόνων τὰς ἡδονὰς φέρειν, ἀπὸ τῶν μαγειρείων λαμβάνοντας.

35 *Μουσωνίου.*

Μουσώνιος ἔλεγεν ὑπερβολὴν ἀναισχυντίας εἶναι τὸ πρὸς μὲν τὰς τῶν πόνων ὑπομονὰς μεμνῆσθαι τῆς τοῦ σώματος ἀσθενείας, πρὸς δὲ τὰς τῶν ἡδονῶν ἐκλανθάνεσθαι.

36 *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Περὶ Εὐριπίδου τις ἔλεγεν ὅτι μισογύνης εἴη· καὶ ὁ Σοφοκλῆς "ἀλλ' οὐκ ἔν γε τῇ κλίνῃ" ἔφη.

37 *Κλεάνθους.*

Κλεάνθης ἔλεγεν, εἰ τέλος ἐστὶν ἡ ἡδονή, πρὸς κακοῦ τοῖς ἀνθρώποις τὴν φρόνησιν δίδοσθαι.

38 *Διογένους.*

Διογένης "παρὰ μὲν τῶν θεῶν" φησίν "ὑγίειαν εὔχονται· πάντα δὲ οἱ πλεῖστοι τἀναντία τῇ ὑγιείᾳ πράττουσιν."

39 Κράτης.

Κράτης ἰδὼν χρυσῆν εἰκόνα Φρύνης τῆς ἑταίρας ἐν Δελφοῖς ἑστῶσαν, ἀνέκραγεν ὅτι τοῦτο τῆς Ἑλλήνων ἀκρασίας τρόπαιον ἕστηκεν.

540 Αἰσώπου.

Αἴσωπος πρὸς τὸν τῷ κάλλει κακῶς κεχρημένον εἶπεν "ὁποίῳ ἱματίῳ ἠμφιεσμένος κακῶς αὐτὸ ἀποδύῃ."

41 Εἰς φιλοσοφίαν λόγων.

Καὶ μὴν τό γε ἀκολασταίνειν πάλαι ψέγεται, ὅτι ἀνίεται ἐν τῷ τοιούτῳ τὸ ἐπιθυμητικὸν εἰς ἐλευθερίαν πέρα τοῦ δέοντος.

42 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ κατὰ ἡδονῆς.

Ὅτι τὰ σώματα ἀνίησιν ἡ ἡδονὴ καθ' ἡμέραν ἐκμαλάττουσα ταῖς τρυφαῖς, ὧν ἡ συνέχεια παραιρεῖται τὸν τόνον, ἀναχαλῶσα τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, ἐξ ὧν ῥᾳστώνη μὲν νόσων, ῥᾳστώνη δὲ καμάτων, προμελετώμενον δ' ἐν νεότητι γῆρας.

43 Ἐν ταυτῷ.

Θηρίον ἐστὶ δουλαγωγὸν ἡδονή, ἀλλ' οὐκ ἄγριον· εἴθε γὰρ ἦν, φανερῶς ἂν πολεμοῦσα ταχέως ἑάλω· νῦν δὲ καὶ ταύτῃ μισητότερον, ὅτι κλέπτει τὴν ἔχθραν ὑποδυομένη σχῆμα εὐνοίας. ὥστε διχῇ ἀποτρόπαιον, καὶ ὧν βλάπτει καὶ ὧν ψεύδεται.

44 Ἐν ταυτῷ.

Τὰς μὲν οὖν δικαίας ἡδονὰς οὐκ ἔτ' ἂν ἡδονὰς οὕτω καλέσαιμεν, οὔτε ἴσμεν, ἀλλὰ θεραπείας· ὅσαι δὲ παρὰ ταύτας, πᾶσαι ὕβρεις περιτταί εἰσι, πεπηρωμέναι, βιαζόμεναι, καὶ ταῖς ποικιλίαις κολακεύουσαι λανθάνουσι βλάπτουσαι. οὐ δὲ εἰς τὰ ἡμέτερα νόμος ὁ καὶ τὰ τῶν ἀλόγων ζώων, ὧν μετὰ τὸ ἀκέσα-

σθαι τὰς ἐπιθυμίας οὐδενὸς ὄρεξις, ἀλλὰ κόρος τῶν ἐπειγόντων ἀβιάστοις ἡδοναῖς.

45 Ἐν ταυτῷ.

Μή τις προδότας ἐπαινεῖ; τοιοῦτόν ἐστιν ἡ ἡδονή, προδίδωσι |τὰ τῆς ἀρετῆς. μή τις βασανιστάς; τοιοῦτόν ἐστιν τὸ ἥδεσθαι, βασανίζει τὰ τῆς σωφροσύνης. μή τις φιλαργυρίαν; ἀπλήρωτόν ἐστιν ἑκάτερον. τί τηλικούτῳ χαίρομεν θηρίῳ, ὃ κολακεῦον ἡμᾶς ἀναλίσκει;

46 Ἐν ταυτῷ.

Τί δ' οὐ πάντων ὁρώντων ἀκρατεύεις, ἀλλὰ καὶ σαυτὸν αἰδούμενος φεύγεις νυκτὶ καὶ σκότῳ τοῖς ἀμαρτύροις πιστεύων τὴν ὕβριν; οὐδεὶς γὰρ τῶν καλῶν ἔργων σκότος προβάλλει τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν αἰσχυνόμενος, ἀλλ' ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον γενέσθαι πρὸς ἃ κατορθοῖ βούλοιτ' ἄν· ἅπασα δὲ κακία ὁρᾶσθαι γυμνὴ φυλάττεται σκέπην προβαλλομένη τὰ πάθη. ἀποκόψαντες οὖν αὐτὰ γυμνὰς βλέπομεν τὰς ἡδονάς· μεθύουσιν εἰς ἀναισθησίαν, λαγνεύουσιν εἰς * αἰῶνα, καθεύδουσιν εἰς ἔργα, οὐκ ἐπιστρέφονται πόλεων, οὐ φροντίζουσι γονέων, οὐκ αἰσχύνονται νόμους.

47 Πυθαγόρου.

Δουλεύειν πάθεσι χαλεπώτερον ἢ τυράννοις (Porph. ep. ad Marc. c. 34).

48 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεσι δουλεύοντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον (Porph. ibid).

49 Ἐκ τῶν Σερήνου.

Χαλεπὸν ἔλεγεν εἶναι ὁ Πλάτων εὑρεῖν τοῖς μὲν ἀκολάστοις ἀγαθὴν ἡδονὴν τοῖς δὲ νοσοῦσιν ὑγιεινήν.

50 *Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου.*

Τοὺς δυσχερεῖς δὲ φιλοσόφους εἰς μέσον ἄγοντες, οἷς οὐ δοκεῖ κατὰ φύσιν ἡδονὴ εἶναι, ἀλλ' ἐπιγίγνεσθαι τοῖς κατὰ φύσιν, δικαιοσύνῃ σωφροσύνῃ ἐλευθερίᾳ. τί ποτ' οὖν ἡ ψυχὴ ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ σώματος ἀγαθοῖς μικροτέροις οὖσι χαίρει καὶ γαληνιᾷ, ὥς φησιν Ἐπίκουρος, ἐπὶ δὲ τοῖς αὐτῆς ἀγαθοῖς μεγίστοις οὖσιν οὐχ ἥδεται; καί τοι καὶ δέδωκέ μοι ἡ φύσις αἰδῶ, καὶ πολλὰ ὑπερυθριῶ, ὅταν τι ὑπολάβω αἰσχρὸν λέγειν. τοῦτό με τὸ κίνημα οὐκ ἐᾷ τὴν ἡδονὴν θέσθαι ἀγαθὸν καὶ τέλος τοῦ βίου.

51 *Πυθαγόρου.*

Οὐδεὶς ἐλεύθερος ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν.

52 *Διογένους.*

Διογένης οὐδὲν εὐωνότερον εἶναι μοιχοῦ διωρίζετο τὴν ψυχὴν τῶν δραχμῆς ὠνίων προϊεμένου.

53 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Διογένης ἐσθίειν ἔλεγε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ἥδεσθαι ἕνεκα, ἀποπαύεσθαι δὲ αὐτοῦ τούτου χάριν μὴ ἐθέλειν.

54 *Κάτωνος πρεσβυτέρου.*

Κάτων ὁ πρεσβύτερος τῆς πολυτελείας καθαπτόμενος εἶπεν ὡς χαλεπόν ἐστι λέγειν πρὸς γαστέρα ὦτα μὴ ἔχουσαν.

55 *Δημοκρίτου.*

Ἡμερήσιοι ὕπνοι σώματος ὄχλησιν ἢ ψυχῆς ἀδημοσύνην ἢ ἀργίην ἢ ἀπαιδευσίην σημαίνουσιν.

56 *Κάτωνος.*

Κάτων τοὺς σπουδάζοντας ἐν τοῖς γελοίοις ἔλεγεν ἐν τοῖς σπουδαίοις γίγνεσθαι καταγελάστους.

57 *Δημοκρίτου.*

Ξυνουσίη ἀποπληξίη σμικρή· ἐξέσσυται γὰρ ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου.

58 *Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου ἀπομνημονευμάτων.*

Ἐν Ῥώμῃ αἱ γυναῖκες μετὰ χεῖρας ἔχουσι τὴν Πλάτωνος πολιτείαν, ὅτι κοινὰς ἀξιοῖ εἶναι τὰς γυναῖκας. τοῖς γὰρ ῥήμασι προσέχουσι τὸν νοῦν, οὐ τῇ διανοίᾳ τἀνδρός, ὅτι οὐ γαμεῖν κελεύων καὶ συνοικεῖν ἕνα μιᾷ εἶτα κοινὰς εἶναι βούλεται τὰς γυναῖκας, ἀλλ' ἐξαιρῶν τὸν τοιοῦτον γάμον καὶ ἄλλο τι εἶδος γάμου εἰσφέρων. καὶ τὸ ὅλον οἱ ἄνθρωποι χαίρουσιν ἀπολογίας τοῖς ἑαυτῶν ἁμαρτήμασι πορίζοντες. ἐπεί τοι φιλοσοφία φησὶν ὅτι οὐδὲ τὸν δάκτυλον ἐκτείνειν εἰκῇ προσήκει.

59 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γιγνόμενα μάλιστα τέρπει.

60 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Εἴ τις ὑπερβάλλοι τὸ μέτριον, τὰ ἐπιτερπέστατα ἀτερπέστατα ἂν γένοιτο.

61 *Μουσωνίου ἐκ τῶν περὶ ἀφροδισίων.*

Μέρος μέντοι τρυφῆς οὐ μικρότατον κἀν τοῖς ἀφροδισίοις ἐστίν, ὅτι ποικίλων δέονται παιδικῶν οἱ τρυφῶντες οὐ νομίμων μόνον ἀλλὰ καὶ παρανόμων, οὐδὲ θηλειῶν μόνον ἀλλὰ καὶ ἀρρένων, ἄλλοτε ἄλλους θηρῶντες ἐρωμένους, καὶ τοῖς μὲν ἐν ἑτοίμῳ οὖσιν οὐκ ἀρκούμενοι, τῶν δὲ σπανίων ἐφιέμενοι, συμπλοκὰς δ' ἀσχήμονας ζητοῦντες, ἅπερ ἅπαντα μεγάλα ἐγκλήματα ἀνθρώπου ἐστί. χρὴ δὲ τοὺς μὴ τρυφῶντας ἢ μὴ κακοὺς μόνα μὲν ἀφροδίσια νομίζειν δίκαια τὰ ἐν γάμῳ καὶ ἐπὶ γενέσει παίδων συντελού-

μενα, ὅτι καὶ νόμιμά ἐστιν· τὰ δέ γε ἡδονὴν θηρώμενα ψιλὴν ἄδικα καὶ παράνομα, κἂν ἐν γάμῳ ᾖ. συμπλοκαὶ δ' ἄλλαι αἱ μὲν κατὰ μοιχείαν παρανομώταται, καὶ μετριώτεραι τούτων οὐδὲν αἱ πρὸς ἄρρενας τοῖς ἄρρεσιν, ὅτι παρὰ φύσιν τὸ τόλμημα· ὅσαι δὲ μοιχείας ἐκτὸς συνουσίαι πρὸς θηλείας εἰσὶν ἐστερημέναι τοῦ γίνεσθαι κατὰ νόμον, καὶ αὗται πᾶσαι αἰσχραί, αἵγε πράττονται δι' ἀκολασίαν· ὡς μετά γε σωφροσύνης οὔτ' ἂν ἑταίρᾳ πλησιάσαι ὑπομείνειέ τις, οὔτ' ἂν ἐλευθέρᾳ γάμου χωρὶς οὔτε μὰ Δία θεραπαίνῃ τῇ αὑτοῦ. τὸ γὰρ μὴ νόμιμον μηδ' εὐπρεπὲς τῶν συνουσιῶν τούτων αἶσχός τε καὶ ὄνειδος μέγα τοῖς θηρωμένοις αὐτάς· ὅθεν οὐδὲ πράττειν φανερῶς οὐδὲν ἀνέχεται τῶν τοιούτων οὐδείς, κἂν ἐπ' ὀλίγον ἐρυθριᾶν οἷός τε ᾖ, ἐπικρυπτόμενοι δὲ καὶ λάθρᾳ οἵγε μὴ τελέως ἀπερρωγότες ταῦτα τολμῶσιν. καίτοι τό γε πειρᾶσθαι λανθάνειν ἐφ' οἷς πράττει τις ὁμολογοῦντος ἁμαρτάνειν ἐστί. νὴ Δία, φησίν· ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ὁ μοιχεύων ἀδικεῖ τὸν ἄνδρα τῆς διεφθαρμένης γυναικός, οὕτως καὶ ὁ τῇ ἑταίρᾳ συνὼν ἀδικεῖ τινὰ ἢ νὴ Δία τῇ μὴ ἐχούσῃ ἄνδρα· οὐδὲ γὰρ ἐλπίδα παίδων οὐδενὸς διαφθείρει οὗτος. ἐγὼ δὲ ἔχω μὲν λέγειν, ὡς πᾶς ὅστις ἁμαρτάνει καὶ ἀδικεῖ εὐθύς, εἰ καὶ μηδένα τῶν πέλας, ἀλλ' αὑτόν γε πάντως χείρονα ἀποφαίνων καὶ ἀτιμότερον· ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, παρ' ὅσον ἁμαρτάνει, χείρων καὶ ἀτιμότερος. ἵνα οὖν ἐῶ τὴν ἀδικίαν, ἀλλ' ἀκολασίαν γε πᾶσα ἀνάγκη πάντως προσεῖναι τῷ ἡττωμένῳ αἰσχρᾶς ἡδονῆς καὶ χαίροντι τῷ μολύνεσθαι ὥσπερ αἱ ὗες· οἷος οὐχ ἥκιστά ἐστι καὶ ὁ δούλῃ ἰδίᾳ πλησιάζων, ὅπερ νομίζουσί τινες μάλιστά πως εἶναι ἀναίτιον, ἐπεὶ καὶ δεσπότης πᾶς αὐτεξούσιος εἶναι δοκεῖ ὅ τι βούλεται χρῆσθαι δούλῳ

τῷ ἑαυτοῦ. πρὸς τοῦτο δὲ ἁπλοῦς μοι ὁ λόγος· εἰ γάρ τῳ δοκεῖ μὴ αἰσχρὸν μηδ' ἄτοπον εἶναι δούλῃ δεσπότην πλησιάζειν τῇ ἑαυτοῦ, καὶ μάλιστα εἰ τύχοι οὖσα χήρα, λογισάσθω ποῖόν τι καταφαίνεται αὐτῷ, εἰ δέσποινα δούλῳ πλησιάζοι. οὐ γὰρ ἂν δόξειεν εἶναι ἀνεκτόν, οὐ μόνον εἰ κεκτημένη ἄνδρα νόμιμον ἡ γυνὴ προσοῖτο δοῦλον, ἀλλ' εἰ καὶ ἄνανδρος οὖσα τοῦτο πράττοι· καίτοι τοὺς ἄνδρας οὐ δήπου τῶν γυναικῶν ἀξιώσει τις εἶναι χείρονας, οὐδ' ἧττον δύνασθαι τὰς ἐπιθυμίας παιδαγωγεῖν τὰς ἑαυτῶν, τοὺς ἰσχυροτέρους τὴν γνώμην τῶν ἀσθενεστέρων, τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων. πολὺ γὰρ κρείττονας εἶναι προσήκει τοὺς ἄνδρας, εἴπερ καὶ προεστάναι ἀξιοῦνται τῶν γυναικῶν· ἂν μέντοι ἀκρατέστεροι φαίνωνται ὄντες . . . καὶ κακίονες. ὅτι δ' ἀκρασίας ἔργον καὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐστὶ τὸ δεσπότην δούλῃ πλησιάζειν, τί δεῖ καὶ λέγειν; γνώριμον γάρ.

62 • Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ περὶ κουρᾶς.

Ἔφη μὲν παραπλησίως τὸν ἄνδρα χρῆναι τῇ κεφαλῇ προσφέρειν κουράν, ὡς ἀμπέλῳ προσφέρομεν τομήν, τοῦ μόνον ἀφαιρεῖν χάριν τὸ ἄχρηστον . . . οὔτε γενείῳ πώγωνα, ἀλλ' εἶναί τινα καὶ ταύτην σκέπην ὑπὸ τῆς φύσεως ἡμῖν πεπορισμένην· τὸν δὲ πώγωνα καὶ σύμβολον γεγονέναι τοῦ ἄρρενος, ὥσπερ ἀλεκτρυόνι λόφον καὶ λέοντι χαίτην· ὅθεν τῆς μὲν κόμης ἀφαιρετέον εἶναι τὸ ἐνοχλοῦν, τοῦ δὲ πώγωνος οὐδέν. οὐδὲ γὰρ ἐνοχλεῖν αὐτὸν οὐδέν, ἕως ἂν ὑγιαίνῃ τὸ σῶμα ἢ νόσον μὴ 'τοιαύτην νοσῇ, ἧς ἕνεκα γένοιτ' ἂν ἀφαίρεσις τῶν ἐπὶ τοῦ γενείου τριχῶν. εὖ γὰρ εἴρηται, ἔφη, τὸ τοῦ Ζήνωνος, ὅτι τούτου ἕνεκα καρτέον οὗ καὶ κομητέον, τοῦ κατὰ φύσιν, ἵνα μὴ

βαρούμενός τις ὑπὸ τῆς κόμης μηδ' ἐνοχλούμενος ἢ πρὸς μηδεμίαν ἐνέργειαν. ἡ γὰρ δὴ φύσις τὸ μὲν ἐνδεὲς μᾶλλον φαίνεται φυλαξαμένη, τὸ δὲ περιττὸν ἧττον, ἐπί τε φυτῶν καὶ ἐπὶ ζώων, ὅτι τῆς προσθέσεως τοῦ ἐνδεοῦς ἡ ἀφαίρεσις τοῦ περιττοῦ πολὺ ῥᾴων καὶ εὐπετεστέρα ἐστίν. χρὴ δ' ἐφ' ἑκάτερα τὸν λογισμὸν τὸν ἀνθρώπινον τῇ φύσει βοηθεῖν, ὥστ' ἀναπιμπλάναι τὰς ἐνδείας ἐφ' ὅσον οἷόν τε ἀναπληροῦν, ἐλαττοῦν δὲ καὶ ἀφαιρεῖν τὰς περιττότητας. ὅθεν καὶ καρτέον μόνης ἕνεκα τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ περιττοῦ καὶ οὐχὶ κόσμου χάριν, ὅπερ οἴονται δεῖν ἔνιοι τὰ μὲν γένεια λεαινόμενοι καὶ μιμούμενοι τοὺς ἀγενείους ἢ νὴ Δία τοὺς ἄρτι γενειάσκοντας, τὴν δὲ κεφαλὴν οὐχ ὁμοίως κειρόμενοι, διαφόρως δὲ τὰ πρόσω τῶν ὀπίσω. καὶ γάρ τοι δοκῶν εἶναι κόσμος οὗτος πολλὴν ἀκοσμίαν ἔχει, καὶ διαφέρει οὐδὲν τοῦ τῶν γυναικῶν καλλωπισμοῦ. ἐκεῖναί τε γὰρ τὰ μέν τινα μέρη πλέκουσι τῶν τριχῶν τὰ δὲ καθιᾶσι τὰ δὲ ἕτερόν τινα σκευάζουσι τρόπον, ἵνα φαίνωνται καλλίονες, οἵ τε κειρόμενοι οὕτως ἄνδρες κατάδηλοί εἰσιν δι' ἐπιθυμίαν τοῦ φαίνεσθαι καλοὶ οἷς βούλονται ἀρέσκειν, τὰς μὲν τέλεον ἀφαιροῦντες τῶν τριχῶν τὰς δὲ πλάττοντες οὕτως ὡς ἂν εὔοπτοι ὦσιν ἐν γυναιξί τε καὶ παισὶν ὑφ' ὧν ἐπαινεῖσθαι δέονται. ἤδη δὲ τινὲς καὶ αὐτῷ τῷ βαρύνεσθαι τὰς τρίχας κείρονται καὶ λεαίνουσι τὰ γένεια, σαφῶς οὗτοί γε κατεαγότες ὑπὸ τῆς τρυφῆς καὶ ἐκνενευρισμένοι παντάπασιν, οἵ γε ἀνέχονται ἀνδρόγυνοι καὶ γυναικώδεις ὁρᾶσθαι ὄντες, ὅπερ ἔδει φεύγειν ἐξ ἅπαντος, εἰ δὴ τῷ ὄντι ἄνδρες ἦσαν. τί γὰρ δὴ καὶ εἰσὶν αἱ τρίχες ἀνθρώποις βάρος; εἰ μὴ νὴ Δία καὶ τοῖς ὀρνέοις τὰ πτερὰ φαίη τις εἶναι βάρος.

63 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πρωταγόρου* (357 b).

Τοσοῦτον ἐξαρκεῖ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἣν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγόραν ἀποδεῖξαι περὶ ὧν ἤρεσθ' ἡμᾶς. ἤρεσθε δέ, εἰ μέμνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς ἀλλήλοις ὡμολογοῦμεν ἐπιστήμης μὴ εἶναι μηδὲν κρεῖττον, ἀλλὰ τοῦτο ἀεὶ κρατεῖν, ὅπου ἂν ἐνῇ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· ὑμεῖς δὲ δὴ ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν καὶ τοῦ εἰδότος ἀνθρώπου. ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐχ ὁμολογοῦμεν, μετὰ τοῦτο ἤρεσθε ἡμᾶς, ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μή ἐστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστὶ καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸ φατὲ εἶναι, εἴπατε ἡμῖν. εἰ μὲν οὖν τότε εὐθὺς ὑμῖν εἴπομεν ὅτι ἀμαθία, κατεγελᾶτε ἂν ἡμῶν· νῦν δὲ ἂν ἡμῶν καταγελᾶτε, καὶ ὑμῶν αὐτῶν καταγελάσεσθε. καὶ γὰρ ὑμεῖς ὡμολογήκατε ἐπιστήμης ἐνδείᾳ ἐξαμαρτάνειν περὶ τὴν τῶν ἡδονῶν αἵρεσιν καὶ λυπῶν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, (ταῦτα δέ ἐστιν ἀγαθά τε καὶ κακά) καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ὡμολογήκατε ὅτι μετρητικῆς· ἡ δὲ ἐξαμαρτανομένη πρᾶξις ἄνευ ἐπιστήμης ἴστε που καὶ αὐτοὶ ὅτι ἀμαθίᾳ πράττεται· ὥστε τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἡδονῆς ἥττω εἶναι ἀμαθία ἡ μεγίστη.

64 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου* (65 b).

ΣΩΚΡ. Καθ' ἓν ἕκαστον τοίνυν τῶν τριῶν πρὸς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν νοῦν κρίνωμεν. δεῖ γὰρ ἰδεῖν ποτέρῳ μᾶλλον ξυγγενὲς ἕκαστον αὐτῶν ἀπονεμοῦμεν. ΠΡΩΤ. Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριότητος πέρι λέγεις; ΣΩΚΡ. Ναί. πρῶτον δέ γε ἀληθείας λαβοῦ, ὦ Πρώταρχε, καὶ λαβόμενος βλέψας εἰς τρία, νοῦν καὶ ἀλήθειαν καὶ ἡδονήν, πολὺν ἐπισχὼν χρόνον ἀπόκριναι σαυτῷ πότερον ἡδονὴ ξυγγενέστε-

ρον ἢ νοῦς ἀληθείᾳ. ΠΡΩΤ. Τί δὲ χρόνου δεῖ; πολὺ γὰρ οἶμαι διαφέρετον. ἡδονὴ μὲν γὰρ ἁπάντων ἀλαζονέστατον. ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια, αἳ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι, καὶ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν, ὡς καθάπερ παίδων τῶν ἡδονῶν νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλίγιστον κεκτημένων. νοῦς δὲ ἤτοι ταυτὸν καὶ ἀλήθειά ἐστιν ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀληθέστατον. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριότητα ὡσαύτως σκέψαι πότερον ἡδονὴ φρονήσεως ἢ φρόνησις ἡδονῆς πλείω κέκτηται; ΠΡΩΤ. Εὔσκεπτόν γε καὶ ταύτην τὴν σκέψιν προβέβληκας. οἶμαι γὰρ ἡδονῆς μὲν καὶ περιχαρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς ἀμετρότερον εὑρεῖν ἄν τινα· νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης ἐμμετρότερον οὐδ' ἂν ἕν ποτε. ΣΩΚΡ. Καλῶς εἴρηκας. ὅμως δ' ἔτι λέγε τὸ τρίτον· νοῦς ἡμῖν κάλλους μετείληφε πλεῖον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς ἢ τοὐναντίον; ΠΡΩΤ. Ἆρ' οὖν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ὦ Σώκρατες, οὐδεὶς πώποτε οὔθ' ὕπαρ οὔτ' ὄναρ αἰσχρὸν οὔτε εἶδεν οὔτε ἐπενόησεν οὐδαμῇ οὐδαμῶς οὔτε γιγνόμενον οὔτε ὄντα οὔτ' ἐσόμενον; ΣΩΚΡΑΤ. Ὀρθῶς. ΠΡΩΤ. Ἡδονὰς δέ γέ που, καὶ ταύτας σχεδὸν τὰς μεγίστας, ὅταν ἴδωμεν ἡδόμενον ὁντινοῦν, ἢ τὸ γελοῖον ἐπ' αὐταῖς ἢ τὸ πάντων αἴσχιστον ἑπόμενον ὁρῶντες αὐτοί τε αἰσχυνόμεθα καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὅ τι μάλιστα, νυκτὶ πάντα τὰ τοιαῦτα διδόντες, ὡς φῶς οὐ δέον ὁρᾶν αὐτά. ΣΩΚΡ. Πάντῃ δὴ φήσεις, ὦ Πρώταρχε, ὑπό τε ἀγγέλων πέμπων καὶ παροῦσι φράζων, ὡς ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἔστι πρῶτον οὐδ' αὖ δεύτερον, ἀλλὰ πρῶτον μέν πη περὶ μέτρον, καὶ τὸ μέτριον καὶ καίριον καὶ πάντα ὁπόσα τοιαῦτα χρὴ νομίζειν τὴν

ἀίδιον εἰρῆσθαι φύσιν. ΠΡΩΤ. Φαίνεται γοῦν ἐ τῶν νῦν λεγομένων. ΣΩΚΡ. Δεύτερον μὴν περὶ τ σύμμετρον καὶ καλὸν καὶ τὸ τέλεον καὶ ἱκανὸν κα πάνθ' ὁπόσα τῆς γενεᾶς αὖ ταύτης ἐστίν. ΠΡΩΤ Ἔοικε γοῦν. ΣΩΚΡ. Τὸ τοίνυν τρίτον, ὡς ἡ ἐμ μαντεία, νοῦν καὶ φρόνησιν τιθεὶς οὐκ ἂν μέγα τ τῆς ἀληθείας παρεξέλθοις. ΠΡΩΤ. Ἴσως. ΣΩΚΡ Ἆρ' οὖν οὐ τέταρτα, ἃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔθεμεν, ἐπιστήμας τε καὶ τέχνας καὶ δόξας ὀρθὰς λεχθείσας ταῦτ' εἶναι τὰ πρὸς τοῖς τρισὶ τέταρτα; εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ γέ ἐστι μᾶλλον ἢ τῆς ἡδονῆς ξυγγενῆ. ΠΡΩΤ Τάχ' ἄν. ΣΩΚΡ. Πέμπτας τοίνυν ἃς ἡδονὰς ἔθεμεν, ἀλύπους ὁρισάμενοι, καθαρὰς ἐπονομάσαντες τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐπιστήμας, ταῖς δὲ αἰσθήσεσιν ἑπομένας; ΠΡΩΤ. Ἴσως. ΣΩΚΡ. "ἕκτῃ δ' ἐν γενεᾷ" φησὶν Ὀρφεὺς "καταπαύσατε κόσμον ἀοιδῆς." ἀτὰρ κινδυνεύει καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐν ἕκτῃ καταπεπαυμένος εἶναι κρίσει.

65 Εὐκλείδου.

Ἔστι δὲ ὁ μὲν ὕπνος νεώτερος καὶ μειρακιώδης δαίμων, εὔσπειστος καὶ ῥᾴδιος ἀποφυγεῖν· ὁ δὲ ἕτερος οὗτος πολιὸς καὶ γέρων, ἐν τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἀνθρώπων μάλιστα ἐμπεφυκώς, ἄσπειστος καὶ ἀπαραίτητος. τούτου δὲ τοῦ δαίμονος ἐργῶδές ἐστιν ἀπαλλαγῆναι ὅταν ἅπαξ παρῇ· οὔτε γὰρ λόγοις προσέχει οὐδὲν οὔτε ἀκούειν τὸ σύνολον δύναται· κωφὸς γάρ ἐστιν. οὔτ' αὖ δεικνύων αὐτῷ ἐμφανίσαις τὶ ἄν· τυφλὸς γάρ ἐστιν.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΕΙΑΣ. Ζ.

1 *Εὐριπίδης Βελλεροφόντῃ.*
Θάρσος δὲ πρὸς τὰς συμφορὰς μέγα σθένει.

2 *Εὐριπίδου Αἰγεῖ.*
Ἔστι καὶ πταίσαντ' ἀρετὰν ἀποδείξασθαι θανάτῳ.

3 *Σοφοκλέους Αἴαντος* (473).
Αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου,
κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται.
τί γὰρ παρ' ἦμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
προσθεῖσα κἀναθεῖσα τοῦ γε κατθανεῖν;
οὐκ ἂν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτόν,
ὅστις κεναῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται.
ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι
τὸν εὐγενῆ χρή. πάντ' ἀκήκοας λόγον.

4 *Μενάνδρου.*
Ὅταν τι πράττῃς ὅσιον, ἀγαθὴν ἐλπίδα
πρόβαλλε σαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων ὅτι
τόλμῃ δικαίᾳ καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

5 *Εὐριπίδης Ἀρχελάῳ.*
Ἓν δέ σοι μόνον προφωνῶ, μὴ 'πὶ δουλείαν ποτὲ
ζῶν ἑκὼν ἔλθῃς, παρόν σοι κατθανεῖν ἐλευθέρῳ.

6 *Εὐριπίδης Δανάῃ.*
Φεῦ τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἁπανταχοῦ
πρέπει χαρακτὴρ χρηστὸς εἰς εὐψυχίαν.

7 *Σοφοκλῆς Ἐριφύλῃ.*
Ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέρνον οὐ μαλάσσεται.

8 *Σοφοκλῆς Κρεούσῃ.*
Ὅστις δὲ τόλμῃ πρὸς τὸ δεινὸν ἔρχεται,
ὀρθὴ μὲν ἡ γλῶσσ' ἐστίν, ἀσφαλὴς δ' ὁ νοῦς.

9 *Εὐριπίδης Ἡρακλεῖ.*

Τὸ μὲν σφαγῆναι δεινόν, εὔκλειαν δ' ἔχει·
τὸ μὴ θανεῖν δὲ δειλόν, ἡδονὴ δ' ἔνι.

10 *Εὐριπίδου Οἰδίποδι.*

Πότερα γενέσθαι δῆτα χρησιμώτερον
συνετὸν ἄτολμόν τ' ἢ θρασύν τε κἀμαθῆ;
τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν σκαιόν, ἀλλ' ἀμύνεται·
τὸ δ' ἡσυχαῖον ἔργον· ἐν δ' ἀμφοῖν νόσος.

11 *Αἰσχύλου* (S. c. Th. 42).

Ἄνδρες γὰρ ἑπτὰ θούριοι λοχαγέται,
ταυροσφαγοῦντες εἰς μελάνδετον σάκος
καὶ θιγγάνοντες χερσὶ ταυρείου φόνου,
Ἄρη τ' Ἐνυὼ καὶ φιλαίματον Φόβον
ὡρκωμότησαν, ἢ πόλει κατασκαφὰς
θέντες λαπάξειν ἄστυ Καδμείων βίᾳ
ἢ γῆν θανόντες πρόσθε φυράσειν φόνῳ.
σημεῖα δ' αὐτῶν τοῖς τεκοῦσιν εἰς δόμους
πρὸς ἅρμ' Ἀδράστου χερσὶν ἔστεφον δάκρυ
λείβοντες· οἶκτος δ' οὔ τις ἦν ἀνὰ στόμα.
σιδηρόφρων γὰρ θυμὸς ἀνδρίᾳ φλέγων
ἔπνει λεόντων ὡς ἄρην δεδορκότων.
καὶ τῷδε πίστις οὐκ ὄκνῳ χρονίζεται.
κληρουμένους δ' ἔλειπον, ὡς πάλῳ λαχὼν
ἕκαστος αὐτῶν πρὸς πύλας ἄγοι λόχον.

12 *Μιμνέρμου.*

Οὐ μὲν δὴ * κείνου γε μένος καὶ ἀγήνορα θυμὸν
τοῖον ἐμεῦ προτέρων πεύθομαι, οἵ μιν ἴδον
Λυδῶν ἱππομάχων πυκινὰς κλονέοντα φάλαγγας
Ἕρμιον ἂμ πεδίον, φῶτα φερεμμελίην.
τοῦ μὲν ἄρ' οὔ ποτε πάμπαν ἐμέμψατο Παλλὰς Ἀθή[νη]
δριμὺ μένος κραδίης, εὖθ' ὅγ' ἀνὰ προμάχους

σεύαιϑ', αἱματόεντος ἐν ὑσμίνῃ πολέμοιο
  πικρὰ βιαζομένου δυσμενέων βέλεα.
οὐ γάρ τις κείνου * δηΐων ἔτ' ἀμεινότερος φὼς
  ἔσκεν ἐποίχεσϑαι φυλόπιδος κρατερῆς
ἔργον, ὅτ' αὐγαῖσιν φέρετ' ὠκέος ἠελίοιο —

13 Μελιννοῦς Λεσβίας εἰς Ῥώμην.

Χαῖρέ μοι Ῥώμα, ϑυγάτηρ Ἄρηος,
χρυσεομίτρα δαΐφρων ἄνασσα,
σεμνὸν ἃ ναίεις ἐπὶ γᾶς ὄλυμπον
  αἰὲν ἄϑραυστον.
σοὶ μόνᾳ πρέσβιστα δέδωκε Μοῖρα
κῦδος ἀρρήκτω βασιλῆον ἀρχᾶς,
ὄφρα κοιρανῆον ἔχοισα κάρτος
  ἁγεμονεύῃς.
σᾷ δ' ὑπὸ σδεύγλᾳ κρατερῶν λεπάδνων
στέρνα γαίας καὶ πολιᾶς ϑαλάσσας
σφίγγεται· σὺ δ' ἀσφαλέως κυβερνᾷς
  ἄστεα λαῶν.
πάντα δὲ σφάλλων ὁ μέγιστος αἰὼν
καὶ μεταπλάσσων βίον ἄλλοτ' ἄλλως
σοὶ μόνᾳ πλησίστιον οὖρον ἀρχᾶς
  οὐ μεταβάλλει.
ἦ γὰρ ἐκ πάντων σὺ μόνα κρατίστους
ἄνδρας αἰχματὰς μεγάλους λοχεύεις,
εὔσταχυν Δάματρος ὅπως ἀνεῖσα
  καρπὸν ἀπ' ἀνδρῶν.

14 Ὁμήρου (Il. ν 288).

Εἴπερ γάρ κε βλεῖο πονεύμενος ἠὲ τυπείης,
οὐκ ἂν ἐπ' αὐχέν' ὄπισϑε πέσοι βέλος οὐδ' ἐπὶ νώτῳ,
ἀλλά κεν ἢ στέρνων ἢ νηδύος ἀντιάσειεν
πρόσσω ἱεμένοιο μετὰ προμάχων ὀαριστύν.

15 *Τοῦ αὐτοῦ* (Il. χ 283).

Οὐ μέν μοι φεύγοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξεις,
ἀλλ' ἰθὺς μεμαῶτι διὰ στήθεσφιν ἔλασσον.

16 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί ῥώμη εἶπε "κίνησις ψυχῆς μετὰ σώματος."

17 *Ἐπικτήτου.*

Διὰ τοῦτο ἐπαινεῖν Ἀγριππῖνον δίκαιον, ὅτι πλείστου ἄξιος ἀνὴρ γενόμενος οὐδεπώποτε ἐπήνεσεν ἑαυτόν, ἀλλ' εἰ καὶ ἄλλος τις αὐτὸν ἐπήνει, ἠρυθρία. οὗτος δ', ἔφη, ὁ ἀνὴρ τοιοῦτος ἦν, ὥστε τοῦ συμβαίνοντος ἀεὶ ἑαυτῷ δυσκόλου ἔπαινον γράφειν, εἰ μὲν πυρέττοι πυρετοῦ, εἰ δὲ ἀδοξοῖ ἀδοξίας, εἰ δὲ φεύγοι φυγῆς. καί ποτε μέλλοντι, ἔφη, αὐτῷ ἀριστήσειν ἐπέστη ὁ λέγων, ὅτι φεύγειν αὐτὸν κελεύει Νέρων· καὶ ὃς ἔφη "οὐκοῦν" εἶπεν "ἐν Ἀρικίᾳ ἀριστήσομεν."

18 *Διογένους.*

Διογένης οὐδένα καλὸν ἔφησεν εἶναι πόνον, οὗ μὴ τέλος εἴη εὐψυχία καὶ τόνος ψυχῆς, ἀλλ' οὐχὶ σώματος.

19 *Θουκυδίδου δημηγορίας Περικλέους* (II, 63).

Τὸ γὰρ ἄπραγμον οὐ σῴζεται μὴ μετὰ τοῦ δραστηρίου τεταγμένον.

20 *Ἀντιγόνου.*

Ἀντίγονος δὲ ἔφη τὰ μέγιστα καλὰ ἄνευ μεγάλων κακῶν οὐκ εἶναι.

21 *Χρυσίππου.*

Ἔλεγεν δὲ ὁ Χρύσιππος ἀλγεῖν μὲν τὸν σοφόν,

μὴ βασανίζεσθαι δέ· μὴ γὰρ ἐνδιδόναι τῇ ψυχῇ. καὶ δεῖσθαι μέν, μὴ προσδέχεσθαι δέ.

22 Δημοκρίτου.

Ἀνδρείη τὰς ἄτας μικρὰς ἔρδει.

23 Μουσωνίου.

Καὶ ἂν τοῦ συμφέροντος μάλιστα προαιρῇ ἔχεσθαι, μὴ δυσχέραινε ταῖς περιστάσεσιν, ἐνθυμούμενος πόσα ἤδη σοι τῶν ἐν βίῳ οὐχ ὡς σὺ ἐβούλου συνέπεσεν, ἀλλ' ὡς συνέφερεν.

24 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἅρπαζε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν ὅτε ἔξεστι, μὴ μετὰ μικρὸν τὸ μὲν ἀποθνήσκειν σοι παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἐξῇ.

25 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐκ ἔστιν ἐπὶ πολλῶν συμφέροντι ζῶντα καθηκόντως ἀποθανεῖν μὴ ὑπὲρ πλειόνων ἀποθνήσκοντα συμφέροντι.

26 Δημοκρίτου.

Ἀνδρεῖος οὐχ ὁ τῶν πολεμίων κρατῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἡδονῶν κρείσσων. ἔνιοι δὲ πολίων μὲν δεσπόζουσι, γυναιξὶ δὲ δουλεύουσιν.

27 Πλάτωνος.

Πλάτων ἔφη τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας βίου μὴ μακροῦ ἀλλὰ λαμπροῦ δεῖσθαι.

28 Δαρείου.

Δαρεῖος ὁ Ξέρξου πατὴρ ἑαυτὸν ἐγκωμιάζων ἔλεγεν ἐν ταῖς μάχαις καὶ παρὰ τὰ δεινὰ γίγνεσθαι φρονιμώτερος.

29 Ἐκ τῶν Δίωνος χρειῶν.

Λάκαινα γυνὴ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐν παρατάξει χωλωθέντος καὶ δυσφοροῦντος ἐπὶ τούτῳ "μὴ λυποῦ τέκνον" εἶπεν, "καθ' ἕκαστον γὰρ βῆμα τῆς ἰδίας ἀρετῆς ὑπομνησθήσῃ."

30 Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.

Ἀνάξαρχος ὁ φυσικὸς εἰπόντος αὐτῷ Ἀλεξάνδρου ὅτι κρεμῶ σε, "ἀπείλει τούτοις" ἔφη "τοῖς πολλοῖς· ἐμοὶ δὲ οὐδὲν διαφέρει ὑπὲρ γῆς ἢ κατὰ γῆς σήπεσθαι."

31 Τοῦ αὐτοῦ.

Γοργὼ ἡ Λακεδαιμονία Λεωνίδου γυνή, τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐπὶ στρατείαν πορευομένου, τὴν ἀσπίδα ἐπιδιδοῦσα εἶπεν "ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς."

32 Δημοκρίτου.

Δίκης κῦδος γνώμης θάρσος καὶ ἀθαμβίη, ἀδικίης δὲ δεῖμα ξυμφορῆς τέρμα.

33 Ἡροδότου ἱστορίας ζ' (50).

Μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισιν ἐθέλει καὶ αἱρέεσθαι.

34 Πλάτωνος ἐκ τῆς ἀπολογίας Σωκράτους (28 b).

Ἴσως ἂν οὖν εἴποι τις, εἶτ' οὐ καταισχύνῃ, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτο ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν; ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι, ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο σκοπεῖν ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

35 Θουκυδίδου δημηγορίας Κνήμου (II,87).

Ἄνευ δ' εὐψυχίας οὐδεμία τέχνη πρὸς τοὺς κιν-

δύνους ἰσχύει· φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δ' ἄνευ αὐτῆς οὐδὲν ὠφελεῖ.

36 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἐπιταφίου (II, 43).

Ἀλγεινοτέρα γὰρ ἀνδρί γε φρόνημα ἔχοντι ἡ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις ἢ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος.

37 Ἐν ταυτῷ (II, 40).

Διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν, ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων.

38 Ζήνωνος.

Ζήνων ὁ Ἐλεάτης ὑπὸ τοῦ τυράννου στρεβλούμενος, ὅπως εἴπῃ τοὺς συνωμότας "εἰ γὰρ ἦσαν" εἶπεν "οὐκ ἂν ἐτυράννεις."

39 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Ὀμβρικοὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχαις αἴσχιστον ἡγοῦνται ἡττημένοι ζῆν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἢ νικᾶν ἢ ἀποθνήσκειν.

40 Τοῦ αὐτοῦ.

Κελτοὶ οἱ τῷ ὠκεανῷ γειτνιῶντες αἰσχρὸν ἡγοῦνται τοῖχον καταπίπτοντα ἢ οἰκίαν φεύγειν, πλημμυρίδος δὲ ἐκ τῆς ἔξω θαλάττης ἐπερχομένης μεθ' ὅπλων ἀπαντῶντες ὑπομένουσιν ἕως κατακλύζονται, ἵνα μὴ δοκῶσι φεύγοντες τὸν θάνατον φοβεῖσθαι.

41 Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ὀλύμπιον περὶ ἀνδρίας.

Ἀνδρία νοείσθω ἡ κυριωτάτη, ὅση τέ ἐστιν ἄτρεπτος νοερὰ δύναμις, καὶ ὅση ἀκμαιοτάτη νοερὰ ἐνέργεια, ἥτε τοῦ νοῦ ταυτότης καὶ μόνιμος ἕξις ἐν ἑαυτῇ· τοιαῦτα ἂν εἴη τὰ περὶ τὴν ζωὴν εἴδη θεωρούμενα τῆς ἀνδρίας, ἤτοι καθ' ἑαυτὰ ὑφεστηκότα ἢ κοινωνήσαντα τὴν ἑαυτῶν ῥώμην πρὸς τὴν ἐν τοῖς λόγοις μόνιμον κατάστασιν.

42 *Ἐν ταυτῷ.*

Ἀπὸ δὴ τούτων τὰ ἐν τοῖς πάθεσιν περί τε δεινὰ καὶ μὴ δεινὰ καὶ περὶ φόβον καὶ θάρσος περί τε ἡδονὴν καὶ λύπην γενναίως ἀνθιστάμενα, καὶ τὰ διαφυλάττοντα ἀεὶ τὰς αὐτὰς ὀρθὰς δόξας, τά τε σύμμετρα καὶ μέσα ἤθη διασῴζοντα, καὶ τὰ πραΰνοντα τὸν ὑπὸ τῷ λόγῳ καὶ ἀνεγείροντα αὐτὸν κατὰ καιρόν, καὶ τὰ κοινὰ τούτων ἐκ πάθους καὶ λόγου καὶ προαιρέσεως, τίθεμαι εἶναι πολυμέριστα εἴδη τῆς ἀνδρίας, ἀφ' ὧν ἐπιρρεῖ τοῖς βίοις ἡ ἀνδραγαθία τῶν πράξεων ἀήττητος πάντῃ καὶ ἀβίαστος, ἑκουσίως τὰ καλὰ καὶ δι' ἑαυτὰ αἱρουμένη καὶ πράττουσα, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἕνεκα πάντας πόνους καὶ κινδύνους ὑπομένουσα διδοῦσά τε ἑαυτὴν ἑτοίμως εἰς τὰ δοκοῦντα εἶναι δυσχερῆ, καὶ θαρροῦσα τὸν θάνατον καὶ μελετῶσα τάς τε ἀλγηδόνας εὐκόλως φέρουσα καὶ μεταχειριζομένη.

43 *Πλάτωνος.*

Πλάτων ἐρωτηθεὶς πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τὰ περιπτώματα, "οὕτως" εἶπεν "ὥστε προϊδόντα μὴ ἐμβῆναι, ἐμβάντα δὲ κατ' ἄγνοιαν μὴ φροντίσαι."

44 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

45 *Ζήνωνος.*

Ζήνων ὡς ἤδη γέρων ὢν πταίσας κατέπεσεν “ἔρχομαι” εἶπε “τί με αὔεις;” καὶ εἰσελθὼν ἑαυτὸν ἐξήγαγεν.

46 *Λεωνίδου.*

Λεωνίδης ἀκούσας ἐπισκιάζεσθαι τὸν ἥλιον τοῖς Περσῶν τοξεύμασιν “χάριεν” ἔφη “ὅτι καὶ ὑπὸ σκιᾷ μαχούμεθα.”

47 *Διογένους.*

Ὁρῶν Μεγαρέας ὁ Διογένης τὰ μακρὰ τείχη ἱστάντας “ὦ μοχθηροί” εἶπε “μὴ τοῦ μεγέθους προνοεῖτε τῶν τειχῶν, ἀλλὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν στησομένων.”

48 *Ἆγις ὁ βασιλεὺς ἔφη τοὺς Λακεδαιμονίους μὴ ἐρωτᾶν ὁπόσοι εἰσὶν ἀλλὰ ποῦ εἰσιν οἱ πολέμιοι. καὶ ἐρωτῶντος τινός “πόσοι εἰσὶ Λακεδαιμόνιοι;” ἔφη “ἱκανοὶ τοὺς κακοὺς ἀπερύκειν.”* Plut. Mor. 190 c. d.

49 *Ξενοφῶντος.*

Ξενοφῶντι ἐν Σκιλλοῦντι ἐστεφανωμένῳ καὶ θύοντι ἀπήγγειλέ τις Γρύλλον τὸν υἱὸν περὶ Μαντίνειαν πολεμοῦντα ἀνῃρῆσθαι. ὃ δὲ ἀποθέμενος τὸν στέφανον εἴρετο ὅπως ἀγωνιζόμενος τελευτήσειε· τοῦ δ' εἰπόντος ἄριστα, ἐπιθέμενος τὸν στέφανον πάλιν ἔθυεν.

50 *Δημοσθένους ἐκ τῶν ὑπὲρ τοῦ στεφάνου* (258, 19).

Πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις ἑαυτὸν καθείρξας τηρῇ. δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, φέρειν δ' ὃ ἂν ὁ θεὸς διδῷ γενναίως.

51 Πλάτωνος (Phaedr. 274 b).

Ἀλλὰ καὶ ἐπιχειροῦντι τοῖς καλοῖς καλὸν καὶ πάσχειν ὅ τι ἂν ξυμβῇ τῳ παθεῖν.

52 Ἀλεξάνδρου (Plut. V. Alex. 672 b).

Ἐν Ἰλίῳ θύοντι τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἔφη ὁ ἱερεὺς δείξειν τὴν Πάριδος λύραν, ὃ δὲ "τὴν Ἀχιλλέως" εἶπεν "εἰ ἔχεις, δεῖξον, καὶ πρό γε τῆς λύρας τὴν μελίαν."

53 Κορίσκου.

Κορίσκος εὖ μάλα γέρων ὢν, ὡς ἀπό τινος χαλεπῆς ἀρρωστίας ἀνέρρωσεν "ἄπαγε" ἔφη "ὡς ἀηδῶς ἀνέστροφα, ἤδη πολὺ τῆς ὁδοῦ προκεκοφὼς ἣν δεῖ πάντως πορευθῆναι.

54 Κλεάνθους.

Κλεάνθης, ὑπὸ γλώττης ἕλκους αὐτῷ γενομένου, τὴν τροφὴν οὐκ ἐδύνατο παραπέμπειν· ὡς δὲ ῥᾷον ἔσχε καὶ ὁ ἰατρὸς αὐτῷ τροφὴν προσήγαγεν "σὺ δέ με" ἔφη "βούλει ἤδη τὸ πλέον τῆς ὁδοῦ κατανύσαντα ἀναστρέφειν, εἶτα πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς τὴν αὐτὴν ἔρχεσθαι;" καὶ ἐξῆλθεν τοῦ βίου.

55 Κλειτομάχου.

Κλειτόμαχος νοσήσας καὶ ληθάργῳ περιπεσὼν ὡς ἀνένηψεν "οὐδέν με" ἔφη "ἐξαπατήσει ἡ φιλοζωία," καὶ ἐξήγαγεν ἑαυτὸν τοῦ βίου.

56 Σωκράτους.

Σωκράτους φεύγοντος τὴν δίκην, Λυσίας λόγον τινὰ συγγράψας ἦλθεν αὐτῷ κομίζων καὶ ἐκέλευε χρήσασθαι· τοῦ δὲ Λυσίου εἰπόντος καὶ μὴν κάλλιστον αὐτὸν εἶναι· "καὶ τὰ ῥόδα" ἔφη "κάλλιστά ἐστιν, ἀλλ' οὐ πρέπειν αὐτῷ τὸ στεφάνωμα." "τεθνήξῃ τοίνυν" ἔφη ὁ Λυσίας "εἰ μὴ οὕτως ἀπολο-

γήσῃ· ὃ δὲ "εἰ γὰρ" ἔφη "καὶ μὴ νῦν, πάντως τεθνήξομαι."

57 Ἐρασιστράτου.

Ἐρασίστρατος ὁ Χῖος ἤδη γηραιὸς ὢν ἕλκος ἐπὶ τοῦ ποδὸς δυσίατον ἔχων "εὖ γε" εἶπεν "ὅτι τῆς πατρίδος ὑπομιμνήσκομαι," καὶ κώνειον πιὼν κατέστρεψεν.

58 Ἡροδότου ἱστορίας ζ (102).

Λέγει Δημάρατος τάδε "ἐπειδὴ ἀληθείῃ δὴ χρήσασθαι πάντως κελεύεις ταῦτα λέγοντα, τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἁλώσεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεί κοτε σύντροφος σύνεστιν· ἀρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστιν ἀπό τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεομένη Ἑλλὰς τήν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δεσποσύνην."

59 Φιλίππου.

Φίλιππος ἦλθεν ἐπὶ Λακεδαίμονα καὶ προστρατοπεδεύσας ἔπεμψεν ἀπειλῶν πολλὰ καὶ χαλεπά, ἢν μὴ ποιῶσι τὰ προστασσόμενα· τῶν δὲ Λακεδαιμονίων τις ἀκούσας τῶν ἀπειλῶν χάριν αὐτῷ ἔφη εἰδέναι, ὅτι οὐ κωλύει ὃ ἐπὶ τοῖς μαχομένοις ἐστὶν ἀποθανεῖν.

60 Πύρρου.

Πύρρου ἐπιστρατεύσαντος Λακεδαιμονίοις καὶ πολλὰ ἀπειλοῦντος, Δερκυλλίδας εἷς τῶν γερόντων ἀναστὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶπεν "εἰ μὲν θεός ἐστιν ὁ ἀπειλῶν, μὴ φοβώμεθα, οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν· εἰ δ' ἄνθρωπος, γνώτω ἀνδράσιν ἀπειλῶν."

61 Σερήνου.

Ἀλέξανδρον τὸν Φεραίων τύραννον Θήβη ἀπέκτεινε γυνὴ καὶ τοὺς Φεραίους ἠλευθέρωσεν. συνέβη

δὲ καὶ θεωροὺς ἥκοντας αὐτῶν παρ' Ἄμμωνος λέγειν αὐτοῖς κελεύειν τὸν Ἄμμωνα Ἥβης ἱερὸν ἱδρύσασθαι. τῶν δὲ πρεσβυτέρων τις παρακοῦσαι ἔφη τοὺς θεωρούς· τὸν γὰρ Ἄμμωνα Θήβης εἰπεῖν τῆς αὐτοὺς ἐξελομένης τῆς δουλείας.

62 Ἐκ τῶν Πλουτάρχου διηγήσεων (Mor. 305 b).

Δαρεῖος ὁ Περσῶν βασιλεὺς μετὰ τριάκοντα μυριάδων ἐν Μαραθῶνι ἐστρατοπεδεύσατο. Ἀθηναῖοι δὲ θ' χιλίους ἔπεμψαν στρατηγοὺς αὐτοῖς δόντες Πολύζηλον Καλλίμαχον Κυνέγειρον Μιλτιάδην· συμβληθείσης δὲ τῆς παρατάξεως, Πολύζηλος μὲν ὑπὲρ ἄνθρωπον φαντασίαν θεασάμενος, τὴν ὅρασιν ἀπέβαλεν, καὶ τυφλὸς ὢν ἀνεῖλε τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ, Καλλίμαχος δὲ πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασιν καὶ νεκρὸς ἐστάθη, Κυνέγειρος δὲ Περσικὴν ἀγομένην ναῦν κατέχων ἐχειροκοπήθη. ὅθεν καὶ εἰς αὐτοὺς ὑπὸ Παντελείου τοιάδε γεγράφθαι λέγεται

ὦ κενεοῦ καμάτοιο καὶ ἀπρήκτου πολέμοιο.
ἡμετέρῳ βασιλῆι τί λέξομεν ἀντιάσαντες;
ὦ βασιλεῦ, τί μ' ἔπεμπες ἐπ' ἀθανάτους πολεμιστάς;
βάλλομεν, οὐ πίπτουσι· τιτρώσκομεν, οὐ φοβέονται.
μοῦνος ἀνὴρ σύλησεν ὅλον στρατόν· ἐν δ' ἄρα μέσσῳ
αἱματόεις ἕστηκεν ἀτειρέος Ἄρεος εἰκών.
δένδρον δ' ὣς ἕστηκε σιδηρείαις ὑπὸ ῥίζαις,
κοὐκ ἐθέλει πεσέειν, τάχα δ' ἔρχεται ἔνδοθι νηῶν.
λῦε κυβερνῆτα, νέκυος προφύγωμεν ἀπειλάς.

63 Ἀγαθαρχίδου Σαμίου ἐν δ' Περσικῶν.

Ξέρξης μετὰ πεντακοσίων μυριάδων Ἀρτεμισίῳ προσορμίσας πόλεμον τοῖς ἐγχωρίοις κατήγγειλεν. Ἀθηναῖοι δὲ συγκεχυμένοι κατάσκοπον ἔπεμψαν Ἀγη-

σίλαον τὸν Θεμιστοκλέους ἀδελφόν, καίπερ Νεοκλέους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατ' ὄναρ ἑωρακότος ἀμφοτέρας ἀποβεβληκέναι τὰς χεῖρας. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀνὴρ εἰς πλῆθος τῶν βαρβάρων ἐν σχήματι Περσικῷ Μαρδόνιον ἕνα τῶν σωματοφυλάκων ἀνεῖλεν, ὑπολαβὼν Ξέρξην ὑπάρχειν, συλληφθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν δορυφόρων πρὸς τὸν βασιλέα δέσμιος ἤχθη. βουθυτεῖν δὲ τοῦ προειρημένου μέλλοντος ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ ἡλίου τὴν δεξιὰν ἐπέθηκε χεῖρα καὶ ἀστένακτος ὑπομείνας τὴν ἀνάγκην τῶν βασάνων ἠλευθερώθη τῶν δεσμῶν εἰπών "τοιοῦτοι πάντες ἐσμὲν Ἀθηναῖοι· εἰ δ' ἀπιστεῖς, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπιθήσω." φοβηθεὶς δ' ὁ Ξέρξης φρουρεῖσθαι τὸν Ἀγησίλαον προσέταξεν. Plut. Mor. 305 d.

64 *Ἀριστείδου ἐν τῷ γ' τῶν Περσικῶν.*

Περσῶν μετὰ πεντακοσίων μυριάδων ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα φερομένων, Λακεδαιμόνιοι τριακοσίους εἰς Θερμοπύλας ἔπεμψαν στρατηγὸν αὐτοῖς δόντες Λεωνίδην. οὗτος τὸ ἐπερχόμενον θεασάμενος τῶν πολεμίων πλῆθος εὐωχουμένοις εἶπε τοῖς συμμάχοις "οὕτως ἀριστᾶτε, ὦ τριακόσιοι, ὡς ἐν ᾅδου δειπνήσοντες." ἐπιφανέντων οὖν τῶν βαρβάρων, Λεωνίδας πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασι μεθ' ὁρμῆς ἐπὶ Ξέρξην ἠνέχθη καὶ περιελόμενος αὐτοῦ τὸ διάδημα πρὸ τῶν τραυμάτων κατέσχε καὶ αἱμορραγήσας ἐξέπνευσεν. ἀνατεμὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τοῦ προειρημένου τὸ στῆθος εὗρεν αὐτοῦ τὴν καρδίαν τριχῶν γέμουσαν. Plut. Mor. 306 c.

65 *Καλλισθένους ἐν τρίτῳ Μακεδονικῶν.*

Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς δύο καὶ τριάκοντα Χαλκιδικὰς πόλεις τοῖς ἰδίοις ὑποτάξας σκήπτροις, Μεθωναίους καὶ Ὀλυνθίους λεηλατεῖν

ἤρξατο. γενόμενος δὲ κατὰ γέφυραν ποταμοῦ Σάρδωνος καὶ εἰς τὸ πέραν διαβῆναι βιαζόμενος, ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν Ὀλυνθίων ἐπεσχέθη. τοξότης δέ τις Ἀστὴρ τοὔνομα τόξον ἐντείνας ἐτύφλωσε τὸν Φίλιππον εἰπών "Ἀστὴρ Φιλίππῳ θανάσιμον πέμπει βέλος." ἀποβαλὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὸν ποταμὸν ἑαυτὸν ἔρριψε καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους διανηξάμενος τὸν κίνδυνον ἐξέφυγεν. Plut. Mor. 307 d.

66 *Σωκράτου ἐν δευτέρῳ Θρᾳκικῶν.*

Ἀθηναῖοι πρὸς Θρᾷκας πόλεμον ἔχοντες στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν Κόδρον. οὗτος ἀκούσας ὅτι χρησμὸν εἰλήφασιν οἱ πολέμιοι ἐγκρατεῖς γενήσεσθαι τῆς νίκης αὐτούς, ἐὰν τοῦ στρατηγοῦ φείσωνται τῶν Ἀθηναίων, ἐν δρυτόμου σχήματι συνέβαλε μάχην μετά τινων Θρακῶν ξυλιζομένων καὶ τῷ δρεπάνῳ καιρίως ἐξ αὐτῶν ἕνα πλήξας ἀνεῖλεν, οἱ δὲ λοιποὶ τὴν περίστασιν τοῦ στρατηγήματος μὴ γινώσκοντες ἀπέκτειναν τὸν Κόδρον θέλοντα, συμβαλόντες δὲ τὸν πόλεμον Ἀθηναῖοι τῆς νίκης ἐγκρατεῖς ἐγένοντο. Plut. Mor. 310 a.

67 *Ἐκ τῶν Θησέως.*

Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀργεῖοι περὶ χωρίου Θυρέας ἐν μεθορίῳ κειμένης μέχρι μὲν τινὸς ὅλοις τοῖς στρατεύμασιν παρετάσσοντο πρὸς ἀλλήλους, τέλος δ' ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπιλέξαι παρ' ἑκατέρων τριακοσίους, κἀκείνων μαχεσαμένων τοῖς κρατήσασιν διαφέρειν τὸ χωρίον· οὗπερ γενομένου, Ὀθρυάδης Λακεδαιμόνιος στρατιώτης πολλοὺς ἀποκτείνας καὶ πολλὰ τετρωμένος ἔκειτο μεταξὺ τῶν ἀνῃρημένων Λακεδαιμονίων μόνος περιλειφθείς, Ἀργείων δὲ δύο Ἀλκήνωρ καὶ Χρόμιος· ὧν ἀπελθόντων εἰς Ἄργος ἀπαγγεῖλαι τὴν νίκην, Ὀθρυάδης πολλοὺς σκυλεύσας τῶν πολεμίων

τρόπαιον ἔστησε καὶ χρησάμενος τῷ τῶν τραυμάτων αἵματι ἐπέγραψεν "Λακεδαιμόνιοι κατ' Ἀργείων," καὶ τοῦτο πράξας ἀπέθανεν.

68 Ἐκ τῆς Φαλάριδος ἐπιστολῆς πρὸς Πε- ρισθένην (15).

Τὴν Εὐβούλου καὶ τὴν Ἀριστοφάντου γυναῖκα τῶν ἐπιβουλευσάντων μοι ἔπεμψας ὡς ἀπολουμένας .... καὶ πάντως που θαυμάζεις ὅτι ὑφήρηκα τῆς ὀργῆς. εἰ δὲ καὶ πύθοιο τὴν αἰτίαν, ὅτι δι' εὐγενείας ὑπερβάλλουσαν ἀπόκρισιν οὐδὲν πρὸς ἐμοῦ πεπόνθασι, μᾶλλον ἂν ἔτι θαυμάσειας· ἐρωτώμεναι γὰρ παρ' ἐμοῦ τὴν ἐπιβουλὴν εἰ συνῄδεσαν τοῖς ἀνδράσιν, οὐ μόνον ἔφασαν ἀλλὰ καὶ συνορμῆσαι τυραννοκτονεῖν. "ἀντὶ ποίας ἀδικίας;" εἰπόντος μου, "ἰδίας μὲν οὐδεμιᾶς, τῆς δὲ κοινῆς" ἀπεκρίναντο· κοινὴν γὰρ ἀδικίαν εἶναι τὸ καταδουλοῦσθαι πόλεις ἐλευθέρας. τί παθοῦσαι τοιγάρτοι, πάλιν ἐπανερομένου μου, δίκην ἀποτίσαιντ' ἄν μοι τοῦ μίσους τὴν κατ' ἀξίαν; "ἀποθανοῦσαι" προσέθηκαν. ζῆν δή, οὐ τεθνάναι, ἔκρινα τὰς μετὰ τοιαύτης ἀρετῆς ἀποθνησκούσας.

69 Καλλισθένους ἐν δευτέρῳ μεταμορ- φώσεων.

Κατὰ Κελαινάς, πόλιν τῆς Φρυγίας, διὰ μῆνιν Ἰδαίου Διὸς χάσμα μεθ' ὕδατος γενόμενον πολλὰς οἰκίας αὐτάνδρους εἰς τὸν βυθὸν καθείλκυσε. τοῦ δὲ δήμου κινδυνεύοντος, Μίδας ὁ βασιλεὺς χρησμὸν ἔλαβε συνελεύσεσθαι τὴν γῆν, ἐὰν εἰς τὸ βάραθρον βάλῃ τὸ τιμιώτατον ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ. τῶν δὲ Κελαινιτῶν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον καὶ τὸν κόσμον τῶν γυναικῶν εἰς τὸ χάσμα ῥιψάντων καὶ μηδ' οὕτω τοῦ κακοῦ λήξαντος, Ἀγχοῦρος ὁ υἱὸς Μίδα λογισάμενος

μηδὲν εἶναι τιμιώτερον ἐν βίῳ ψυχῆς ἀνθρωπίνης, ἀναπηδήσας καὶ δοὺς περιπλοκὰς τῷ γεννήσαντι καὶ ἀποταξάμενος τῇ γυναικὶ Τιμοθέᾳ, μεθ' ὁρμῆς ἔφιππος εἰς τὸν τόπον τοῦ χάσματος ἠνέχθη. τῆς δὲ γῆς εἰς τὴν φυσικὴν ἁρμονίαν συνελθούσης, Μίδας βωμὸν ἱδρύσατο Διὸς Ἰδαίου, ὃν χρύσεον ἐποίησε ταῖς χερσὶν ἀψάμενος. οὗτος ὁ βωμὸς περὶ ἐκεῖνον τὸν καιρόν, ἐν ᾧ τὸ χάσμα συνέβη γενέσθαι, λίθινος γίνεται, τῆς δ' ὡρισμένης προθεσμίας παρελθούσης, χρύσεος ὁρᾶται. Plut. Mor. 306 f.

70 Ἐκ τῶν Θησέως.

Λοιμοῦ κατασχόντος τὴν Λακεδαίμονα, διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν κηρύκων τῶν ἀπεσταλμένων παρὰ Ξέρξου, αἰτοῦντος γῆν καὶ ὕδωρ ὥσπερ ἀπαρχὰς δουλείας, χρησμὸς ἐδόθη, ἀπαλλαγήσεσθαι αὐτούς, εἴ γέ τινες ἕλοιντο Λακεδαιμονίων παρὰ τοῦ βασιλέως ἀναιρεθῆναι. τότε Βούλης καὶ Σπέρχης ἀφικόμενοι πρὸς βασιλέα ἠξίουν ἀναιρεθῆναι· ὃ δὲ θαυμάσας αὐτῶν τὴν ἀρετὴν ἐπανιέναι προσέταξε.

71 Πλουτάρχου (Mor. 445 a).

Τὴν μὲν ἀνδρίαν μεσότητά φασιν εἶναι δειλίας καὶ θρασύτητος, ὧν ἡ μὲν ἔλλειψις ἡ δὲ ὑπερβολὴ τοῦ θυμοειδοῦς ἐστίν.

72 Τοῦ αὐτοῦ (Plut. l. l. 190 f).

Ἀγησίλαος περὶ ἀνδρείας καὶ δικαιοσύνης ἐρωτηθεὶς ποτέρα ἂν κρείττων εἴη, "ηηδὲν ἀνδρείας δεήσεσθαι ἡμᾶς" ἔφη "εἰ δίκαιοι πάντες γίνοιντο."

73 Ξενοφῶντος ἐν δ' (6, 10) ἀπομνημονευμάτων.

Ἀνδρίαν δέ, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα τῶν καλῶν νομί-

ζεις εἶναι; Κάλλιστον μὲν οὖν ἔγωγ', ἔφη. Χρήσιμον ἄρα οὐ πρὸς τὰ ἐλάχιστα νομίζεις τὴν ἀνδρίαν; Μὰ Δί', ἔφη, πρὸς τὰ μέγιστα μὲν οὖν. Ἆρα οὖν δοκεῖ σοι πρὸς τὰ δεινά τε καὶ ἐπικίνδυνα χρήσιμον εἶναι τὸ ἀγνοεῖν αὐτά; Ἥκιστα γάρ, ἔφη. Οἱ ἄρα μὴ φοβούμενοι τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τί ἐστιν, οὐκ ἀνδρεῖοι εἰσίν; Νὴ Δί', ἔφη. Πολλοὶ γὰρ ἂν οὕτω γε τῶν τε μαινομένων καὶ τῶν δειλῶν ἀνδρεῖοι εἶεν. Τί δέ, οἱ καὶ τὰ μὴ δεινὰ δεδοικότες; Ἔτι γε, νὴ Δία, ἧττον, ἔφη. Ἆρ' οὖν τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πρὸς τὰ δεινὰ καὶ ἐπικίνδυνα ὄντας ἀνδρείους ἡγῇ εἶναι, τοὺς δὲ κακοὺς δειλούς; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀγαθοὺς δὲ πρὸς τὰ τοιαῦτα νομίζεις ἄλλους τινὰς ἢ τοὺς δυναμένους αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι; Οὔκ, ἀλλὰ τούτους, ἔφη. Κακοὺς δὲ ἄρα τοὺς οἵους τούτοις κακῶς χρῆσθαι; Τίνας γὰρ ἄλλους; ἔφη. Ἆρ' οὖν ἕκαστοι χρῶνται, ὡς οἴονται δεῖν; Πῶς γὰρ ἄλλως; ἔφη. Ἆρ' οὖν οἱ μὴ δυνάμενοι καλῶς χρῆσθαι ἴσασιν ὡς δεῖ χρῆσθαι; Οὐ δή που γε, ἔφη. Οἱ ἄρα εἰδότες ὡς δεῖ χρῆσθαι, οὗτοι καὶ δύνανται; Μόνοι γ', ἔφη. Τί δαί, οἱ μὴ διημαρτηκότες, ἆρα κακῶς χρῶνται τοῖς τοιούτοις; Οὐκ οἴομαι, ἔφη. Οἱ ἄρα κακῶς χρώμενοι διημαρτήκασιν; Εἰκός γ', ἔφη. Οἱ μὲν ἄρα ἐπιστάμενοι τοῖς δεινοῖς τε καὶ ἐπικινδύνοις καλῶς χρῆσθαι ἀνδρεῖοί εἰσιν· οἱ δὲ διαμαρτάνοντες τούτων δειλοί; Ἔμοιγε δοκοῦσιν, ἔφη.

74 Ξενοφῶντος ἀπομνημονευμάτων (III, 9, 1).

Πάλιν ἐρωτώμενος, ἡ ἀνδρία πότερον διδακτὸν ἢ φυσικόν· οἶμαι μέν, ἔφη, ὥσπερ σῶμα σώματος ἰσχυρότερον πρὸς τοὺς πόνους φύεται, οὕτω καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἐρρωμενεστέραν πρὸς τὰ δεινὰ φύσει γί-

γνεσθαι· ὁρῶ δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε καὶ ἔθεσι τρεφομένους πολὺ διαφέροντας ἀλλήλων τόλμῃ. νομίζω μέντοι πᾶσαν φύσιν μαθήσει καὶ μελέτῃ πρὸς ἀνδρίαν αὔξεσθαι· δῆλον μὲν γὰρ ὅτι Σκύθαι καὶ Θρᾷκες οὐκ ἂν τολμήσειαν ἀσπίδας καὶ δόρατα λαβόντες Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι· φανερὸν δ' ὅτι Λακεδαιμόνιοι οὔτ' ἂν Θρᾳξὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις οὔτε Σκύθαις τόξοις ἐθέλοιεν διαγωνίζεσθαι. ὁρῶ δ' ἔγωγε καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων ὁμοίως καὶ φύσει διαφέροντας ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπιμελείᾳ πολὺ ἐπιδιδόντας. ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστιν ὅτι πάντας χρὴ καὶ τοὺς εὐφυεστέρους καὶ τοὺς ἀμβλυτέρους φύσιν, ἐν οἷς ἂν ἀξιόλογοι βούλωνται γενέσθαι, ταῦτα καὶ μανθάνειν καὶ μελετᾶν.

75 Ἐκ τῆς Ξενοφῶντος Σωκράτους ἀπολογίας (c. 28).

Παρὼν δέ τις Ἀπολλόδωρος, ἐπιθυμητὴς μὲν ὢν ἰσχυρῶς αὐτοῦ ἄλλως δ' εὐήθης, εἶπεν· Ἀλλὰ τοῦτο ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, χαλεπώτατα φέρω ὅτι ὁρῶ σε ἀδίκως ἀποθνήσκοντα. τὸν δὲ λέγεται καταψήσαντα αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν εἰπεῖν· σὺ δέ, ὦ φίλτατε Ἀπολλόδωρε, μᾶλλον ἂν ἐβούλου με ὁρᾶν δικαίως ἀποθνήσκοντα; καὶ ἅμα ἐπιγελάσαι. λέγεται δὲ καὶ Ἄνυτον παριόντα ἰδὼν εἰπεῖν· ἀλλ' ὁ μὲν ἀνὴρ ὅδε γε κυδρός, ὡς μέγα τι καὶ καλὸν διαπεπραγμένος, εἰ ἀπέκτονέ με οὕτως, καὶ τῶν μεγίστων αὐτὸν ὑπὸ τῆς πόλεως ὁρῶν ἀξιούμενον, οὐκέτι χρῆναι τὸν υἱὸν περὶ βύρσας παιδεύειν. ὦ μοχθηρὸς οὗτος, ἔφη, ὃς οὐκ ἔοικεν εἰδέναι, ὅτι ὁπότερος ἡμῶν καὶ συμφορώτερος καὶ καλλίων εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον διαπέπλασται. χείρων δέ ἐστιν ὁ νικῶν.

76 *Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους ἀπολογίας* (28 d).

Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὗ ἄν τις αὑτὸν τάξῃ, ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπὸ ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο τι μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μέν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὓς ὑμεῖς εἵλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον ὥσπερ καὶ ἄλλος τις καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν· τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ὡς ἐγὼ ᾠήθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πρᾶγμα, λείποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν μέντἂν εἴη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἄν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι, ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιὼς θάνατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι οὐκ ὤν. τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδεν μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δ' ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι· καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδε;

77 *Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους ἀπολογίας* (38 e).

Οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτε ἐμὲ οὔτε ἄλλων οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύ-

ξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ῥᾷον ἄν τις ἐκφύγοι τά θ' ὅπλα ἀφεὶς καὶ ἐφ' ἱκετείαν τραπεὶς τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι πολλαὶ μηχαναί εἰσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ᾖ χαλεπόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θάνατον ἐκφυγεῖν· ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν· θᾶττον γὰρ θανάτου θεῖ.

78 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Φαίδωνος (84 d).

Βαβαί, ὦ Σιμμία, ἦπου χαλεπῶς τοὺς ἄλλους αὐτοὺς πείσαιμι ὡς οὐ συμφορὰν ἡγοῦμαι τὴν παροῦσαν τύχην, ὅτε γε μηδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν· ἀλλὰ φοβεῖσθε μὴ δυσκολώτερον νῦν διάκειμαι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ.

79 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πρωταγόρα (350 e).

Ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδ' ἐνταῦθα ὁμολογῶ τοὺς δυνατοὺς ἰσχυροὺς εἶναι, τοὺς μέντοι ἰσχυροὺς δυνατούς· οὐ γὰρ ταυτὸν εἶναι δύναμίν τε καὶ ἰσχύν, ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι, τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας γε καὶ ἀπὸ θυμοῦ, ἰσχὺν δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. οὕτω δὲ κἀκεῖ οὐ ταυτὸν εἶναι θάρσος τε καὶ ἀνδρίαν· ὥστε συμβαίνειν τοὺς μὲν ἀνδρείους θαρραλέους εἶναι, μὴ μέντοι τούς γε θαρραλέους ἀνδρείους πάντας. θάρσος μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις· ἀνδρία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται.

80 Δημοκρίτου.

Σοφίη ἄθαμβος ἀξίη πάντων τιμιωτάτη οὖσα.

81 *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Σωκράτους ἀπολογίας* (c. 25).

Ὥστε θαυμαστὸν ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, ὅπως ποτὲ ὑμῖν ἐφάνη τοῦ θανάτου ἔργον ἄξιον ἐμοὶ εἰργασμένον. ἀλλ' οὐδὲ μέντοι ὅτι ἀδίκως ἀποθνήσκω, διὰ τοῦτο μεῖον φρονητέον· οὐ γὰρ ἐμοί, ἀλλὰ τοῖς καταγνοῦσι τοῦτο αἰσχρόν ἐστι. παραμυθεῖται δ' ἔτι με καὶ Παλαμήδης ὁ παραπλησίως ἐμοὶ τελευτήσας· ἔτι γὰρ καὶ νῦν πολὺ καλλίους ὕμνους παρέχεται Ὀδυσσέως τοῦ ἀδίκως ἀποκτείναντος αὐτόν. οἶδ' ὅτι καὶ ἐμοὶ μαρτυρήσετε ὑπό τε τοῦ ἐπιόντος καὶ ὑπὸ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, ὅτι ἠδίκησα μὲν οὐδένα πώποτε οὐδὲ πονηρότερον ἐποίησα, εὐεργέτουν δὲ τοὺς ἐμοὶ διαλεγομένους προῖκα διδάσκων ὅ τι ἐδυνάμην ἀγαθόν. εἰπὼν δὲ ταῦτα μάλα ὁμολογουμένως δὴ τοῖς εἰρημένοις ἀπήει καὶ ὄμμασι καὶ σχήματι καὶ βαδίσματι φαιδρός. ὡς δὲ ᾔσθετο ἄρα τοὺς παρεπομένους δακρύοντας, τί τοῦτο; εἰπεῖν αὐτόν, ἢ ἄρτι δακρύετε; οὐ γὰρ πάλαι ἴστε ὅτι ἐξότου περ ἐγενόμην κατεψηφισμένος ἦν μου ὑπὸ τῆς φύσεως ὁ θάνατος; ἀλλὰ μέντοι, εἰ μὲν ἀγαθῶν ἐπιρρεόντων προαπόλλυμαι, δηλονότι ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς εὔνοις λυπητέον· εἰ δὲ χαλεπῶν προσδοκωμένων καταλύω τὸν βίον, ἐγὼ μὲν οἶμαι ὡς εὐπραγοῦντος ἐμοῦ πᾶσιν ὑμῖν εὐθυμητέον εἶναι.

ΠΕΡΙ ΔΕΙΛΙΑΣ. Η.

1 *Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.*

Δόλοι δὲ καὶ σκοτεινὰ μηχανήματα
χρείας ἀνάνδρου φάρμαχ' εὕρηται βροτοῖς.

2 Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ. Χορός.

Βοᾷ τις, ὤ·
ἀκούετ'; ἢ μάτην ἀλυκτῶ;
ἅπαντα γάρ τοι τῷ φοβουμένῳ ψοφεῖ.

3 Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Δειλοὶ γὰρ ἄνδρες οὐκ ἔχουσιν ἐν μάχῃ
ἀριθμόν, ἀλλ' ἄπεισι κἂν παρῶσ' ὅμως.

4 Ὁμήρου Ἰλιάδος μ' (244).

Τίπτε σὺ δείδοικας πόλεμον καὶ δηιοτῆτα;
εἴπερ γάρ τ' ἄλλοι γε περικτεινώμεθα πάντες
νηυσὶν ἐπ' Ἀργείων, σοὶ δ' οὐ δέος ἔστ' ἀπολέσθ
οὐ γάρ τοι κραδίη μενεδήιος οὐδὲ μαχήμων.

5 Σοφοκλέους Φρυγῶν.

Τοὺς εὐγενεῖς γὰρ κἀγαθοὺς ὦ παῖ φιλεῖ
Ἄρης ἐναίρειν· οἱ δὲ τῇ γλώσσῃ θρασεῖς,
φεύγοντες ἄτας, ἐκτός εἰσι τῶν κακῶν.
Ἄρης γὰρ οὐδὲν τῶν κακῶν λῄζεται.

6 Εὐριπίδου Ἰφιγενείᾳ (Taur. 484).

Οὔ τοι νομίζω σοφόν, ὃς ἂν μέλλων θανεῖν
οἴκτῳ τὸ δεῖμα τοὐλέθρου νικᾶν θέλῃ.

7 Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.

Ἀνὴρ δ' ὃς εἶναι φής, ἀνδρὸς οὐκ ἄξιον
δειλὸν κεκλῆσθαι καὶ νοσεῖν αἰσχρὰν νόσον.

8 Μενάνδρου Ἀδελφοῖς.

Τί πολλὰ τηρεῖν πολλὰ δεῖ δεδοικότα;

9 Θεόγνιδος (1221).

Πολλὰ φέρειν εἴωθε λόγος θνητοῖσι βροτοῖσι
πταίσματα τῆς γνώμης, Κύρνε, ταρασσομέν

10 Φιλήμων ἐν Ἐγχειριδίῳ.

Κακὴ μὲν ὄψις, ἐν δὲ δειλαῖαι φρένες.

11 *Σοφοκλέους.*

Οὐ τοῖς ἀθύμοις ἡ τύχη ξυλλαμβάνει.

12 *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.*

Ὁ φόβος, ὅταν τις σώματος μέλλῃ πέρι
λέγειν καταστὰς εἰς ἀγῶν' ἐναντίον,
τό τε στόμ' εἰς ἔκπληξιν ἀνθρώπων ἄγει
τὸν νοῦν τ' ἀπείργει μὴ λέγειν ἃ βούλεται·
τῷ μὲν γὰρ ἔνι κίνδυνος, ὃ δ' ἀθῷος μένει.
ὅμως δ' ἀγῶνα τόνδε δεῖ μ' ὑπεκδραμεῖν·
ψυχὴν γὰρ ἆθλα τιθεμένην ἐμὴν ὁρῶ·

13 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*

Ὁ δ' ἡδὺς αἰὼν ἡ κακή τ' ἀνανδρία
οὔτ' οἶκον οὔτε πόλιν ἀνορθώσειεν ἄν.

14 *Ἀντισθένους.*

Ὅστις δὲ ἑτέρους δέδοικε, δοῦλος ὢν λέληθεν ἑαυτόν.

15 *Διογένους.*

Πάντα μὲν οὖν τὰ δεινὰ πέφυκε μᾶλλον ἐκπλήττειν τοὺς προσδεχομένους ἢ λυπεῖν τοὺς πειραθέντας. ὁ δὲ φόβος οὕτω χαλεπός ἐστιν ὥστε πολλοὶ ἤδη προέλαβον τὸ ἔργον, οἳ μὲν ἐν νηὶ χειμαζόμενοι οὐ περιμείναντες καταδῦναι τὴν ναῦν, ἀλλὰ πρότερον αὑτοὺς ἀποσφάξαντες. . . .

16 *Ὑπερείδου.*

Ὑπερείδης ὁ ῥήτωρ ἔφησε τὴν ἀγωνίαν τοῦ λέγειν πέδην εἶναι.

17 *Θουκυδίδου ἱστορίας β' (89) δημηγορίας Φορμίωνος.*

Ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὅμοιαι εἶναι.

18 Ἀντιφῶντος.

Νόσος δειλοῖσιν ἑορτή· οὐ γὰρ ἐκπορεύονται ἐπὶ πρᾶξιν.

19 Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ περὶ δικαιοσύνης.

Ἴδωμεν γὰρ εἰ τοὺς δειλοὺς οἷόν τε δικαίους εἶναι· τοὺς γὰρ ἐναντίως ἔχοντας τούτοις, τοὺς θρασεῖς, ἀδίκους ὄντας εὑρίσκομεν διὰ τὸ πρὸς βίαν τὰ πολλὰ ποιεῖν. δειλία τοίνυν ἐστὶ διαφθορὰ δόξης ἐννόμου δεινῶν τε πέρι καὶ μή· ἢ ἄγνοια δεινῶν τε καὶ οὐ δεινῶν καὶ οὐδετέρων. πῶς ἂν οὖν οἱ δόξαις διεφθαρμέναις καὶ παρανόμοις συζῶντες εἶεν ἂν δίκαιοι; οὐ γὰρ δὴ εἰκάζοιεν ἂν περὶ ὅτου δήποτε καλῶς, μὴ συγχωροῦντος αὐτοῖς τοῦ περὶ τὴν ψυχὴν δέους εἰς ἥντινα οὖν ζήτησιν προκύπτειν.

20 Δημητρίου.

Αὐτίκα γὰρ εἰ τῷ πολεμοῦντι καὶ παρατεταγμένῳ παρασταῖεν ἥ τε ἀνδρία καὶ ἡ δειλία, πόσον ἂν οἴεσθε διαφόρους εἰπεῖν λόγους; ἆρ' οὐχ ἡ μὲν ἀνδρία μένειν κελεύοι καὶ τὴν τάξιν διαφυλάττειν; ἀλλὰ βαλοῦσιν· ὑπόμενε. ἀλλὰ τρωθήσομαι· καρτέρει. ἀλλ' ἀποθανοῦμαι· ἀπόθανε μᾶλλον ἢ λίπῃς τὴν τάξιν. ἀτενὴς οὗτος ὁ λόγος καὶ σκληρός. ἀλλ' ὁ τῆς δειλίας νὴ Δία φιλάνθρωπος καὶ μαλακός· ὑπάγειν γὰρ δῆτα κελεύει τὸν φοβούμενον. ἀλλ' ἡ ἀσπὶς ἐνοχλεῖ· ῥῖψον. ἀλλὰ καὶ ὁ θώραξ· παράλυσον. παντὶ δήπου πραΰτερα ταῦτ' ἐκείνων. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. μὴ λάβῃς, φησὶν ἡ ἐγκράτεια, ὅθεν οὐ δεῖ· μὴ φάγῃς, μὴ πίῃς, ἀνέχου, καρτέρει· τὸ τελευταῖον, ἀπόθανε πρότερον ἢ πράξῃς ὅπερ οὐ δεῖ. ἡ δ' ἀκρασία, πῖθι ὅτε βούλει, φάγε ὅ τι ἂν ἥδιστα φάγοις· ἡ τοῦ γείτονος ἀρέσκει σοι γυνή; πέραινε· χρημάτων

ἀπορεῖς; δάνεισαι· δανεισάμενος ἀδυναμεῖς; μὴ ἀποδῷς· οὐ πιστεύουσιν ἔτι δανείζειν; ἅρπασον. πολύ γε κἀνταῦθα τὸ μεταξύ. ἀλλὰ τίς οὐκ οἶδεν ὅτι ἡ μὲν τοιαύτη χάρις ὀλέθριος γίνεται τοῖς προσδεξαμένοις, ἡ δ' ἐκ τῶν ἐναντίων σωτήριος;

21 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος* (67 e).

Οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τεθνάναι ἥκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν.

22 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος* (68 b).

Οὐκ οὖν ἱκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός, ὃν ἂν ἴδῃς ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ ἄρ' ἦν φιλόσοφος ἀλλά τις φιλοσώματος; αὐτὸς δέ που οὗτος τυγχάνει ὢν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἤτοι τὰ ἕτερα τούτων ἢ ἀμφότερα. πάνυ ἔχει, ἔφη, οὕτως ὡς λέγεις. ἆρ' οὖν, ἔφη, ὦ Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὀνομαζομένη ἀνδρία τοῖς οὕτω διακειμένοις μάλιστα προσήκει; πάντως δή που, ἔφη. οὐκ οὖν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἣν καὶ οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἆρ' οὐ τούτοις μόνοις προσήκει τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὀλιγωροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ζῶσιν; ἀνάγκη, ἔφη. εἰ γὰρ ἐθέλεις, ἦ δ' ὅς, ἐννοῆσαι τήν γε τῶν ἄλλων ἀνδρίαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος. πῶς δή, ὦ Σώκρατες; Οἶσθα, ἦ δ' ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἡγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι τῶν μεγάλων κακῶν εἶναι; καὶ μάλ', ἔφη. οὐκ οὖν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτὸν οἱ ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσιν; ἔστι ταῦτα. τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοί εἰσι πάντες πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι ἄλογόν γε δέει τινὰ καὶ δειλίᾳ ἀνδρεῖον εἶναι. πάνυ

μὲν οὖν. τί δέ, οἱ κόσμιοι αὐτῶν οὐ ταυτὸ τοῦτο πεπόνθασιν, ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσι; καίτοι φαμέν γε ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον τὸ πάθος, τὸ περὶ ταύτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην. φοβούμενοι γὰρ ἑτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων ἀπέχονται, ὑπ' ἄλλων κρατούμενοι. καίτοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι· ἀλλ' ὅμως συμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ' ἡδονῶν κρατεῖν ἄλλων ἡδονῶν. τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστιν, ὃ νῦν δὴ ἐλέγετο, τὸ τρόπον τινὰ δι' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι. ἔοικε γάρ. ὦ μακάριε Σιμμία, μὴ γὰρ οὐχ αὕτη ᾖ ἡ ὀρθὴ πρὸς ἀρετήν, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, μείζω πρὸς ἐλάττω ὥσπερ νομίσματα· ἀλλ' ᾖ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα ὀρθόν, ἀντὶ οὗ δεῖ ταῦτα πάντα καταλλάττεσθαι, φρόνησις, καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὠνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ᾖ, καὶ ἀνδρία καὶ σωφροσύνη καὶ ξυλλήβδην ἀληθὴς ἀρετὴ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγινομένων καὶ ἀπογινομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων, μὴ σκιαγραφία τις ᾖ τοιαύτη ἀρετὴ καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδ' ἀληθὲς ἔχῃ· τὸ δ' ἀληθὲς τῷ ὄντι ᾖ κάθαρσις τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρία καὶ ἔτι αὐτὴ ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ᾖ· ὡς κινδυνεύουσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι, ὅτι ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς ᾅδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετε-

λεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσεται. εἰσὶ γὰρ δή, ὥς φασιν οἱ περὶ τὰς τελετάς, ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, Βάκχοι δέ τε παῦροι· οὗτοι δ' εἰσὶ κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες ὀρθῶς.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ. Θ.

4 Εὐριπίδου Ἀλεάδαι.
Τοῖς γὰρ δικαίοις ἀντέχειν οὐ ῥᾴδιον.

5 Εὐριπίδου Ἰνοῦς.
Κέκτησο δ' ὀρθῶς [ἂν ἔχῃς] ἄνευ ψόγου
καὶ μικρὰ σῴζου τῇ δίκῃ ξυνοῦσ' ἀεί.

6 Εὐριπίδου Ἑκάβης (844).
Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τῇ δίκῃ θ' ὑπηρετεῖν
καὶ τοὺς κακοὺς δρᾶν πανταχοῦ κακῶς ἀεί.

7 Σοφοκλέους Αἴαντι (1334).
Μηδ' ἡ βία σε μηδαμῶς νικησάτω
τοσόνδε μισεῖν ὥστε τὴν δίκην πατεῖν.

---

1 Εἰς δίκαιον, γνῶμαι μονόστιχοι.
Ἀνδρὸς δικαίου καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται.
βάδιζε τὴν εὐθεῖαν, ἣν δίκαιος ᾖς.
βίου δικαίου γίγνεται τέλος καλόν.
δίκαιος ἴσθ', ἵνα καὶ δικαίων δὴ τύχῃς.
δίκαιος εἶναι μᾶλλον ἢ χρηστὸς θέλε.
δίκαια δράσας συμμάχου τεύξῃ θεοῦ.
κρίνειν δίκαιον, μὴ τὸ συμφέρον, θέλε.
πρὸς εὖ λέγοντας οὐδὲν ἀντειπεῖν ἔχω.
τρόπος δίκαιος κτῆμα τιμιώτατον.

2 Ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα.

3 Δίκη γὰρ οὐκ ἔνεστ' ἐν ὀφθαλμοῖς βροτῶν.

17 Μενάνδρου Καρχηδονίῳ.
Τὸ καλῶς ἔχον που κρεῖττόν ἐστι καὶ νόμου.

18 Μενάνδρου Κιθαριστῇ.
Εἰ τοὺς ἀδικηθέντας, πάτερ, φευξούμεθα,
τίσιν ἂν βοηθήσοιμεν ἄλλοις ῥᾳδίως;

19 Ἐν ταυτῷ.
Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν ἐκμαθεῖν γάρ, ὦ Λάχης,
ἀστεῖον ἐπιτήδευμα κρίνω τῷ βίῳ.

20 Μενάνδρου Τροφωνίῳ.
Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν καὶ φιλανθρώπους ποιεῖ.

21 Φιλήμονος ἐν Παλαμήδει.
Τοῦ γὰρ δικαίου κἀν βροτοῖσι καὶ θεοῖς
ἀθάνατος ἀεὶ δόξα διατελεῖ μόνου.

22 Φιλήμονος.
Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν,
ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται,
οὐδ' ὃς τὰ μικρὰ λαμβάνειν ἀπέσχετο,
ἀλλ' ὃς τὰ μεγάλα καρτερεῖ μὴ λαμβάνων,
ἔχειν δυνάμενος καὶ κρατεῖν ἀζημίως.
οὐδ' ὅς γε ταῦτα πάντα διατηρεῖ μόνον,
ἀλλ' ὅστις ἄδολον γνησίαν τ' ἔχων φύσιν
εἶναι δίκαιος κοὐ δοκεῖν εἶναι θέλει.

23 Αἰσχύλου.
Ἀπάτης δικαίας οὐκ ἀποστατεῖ θεός.

24 Ἱππάρχου (Plat. Hipparch. 229 a).
Μνῆμα τόδ' Ἱππάρχου· στεῖχε δίκαια φρονῶν.

25 Σόλωνος.
Μνημοσύνης καὶ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀγλαὰ τέκνα,
Μοῦσαι Πιερίδες, κλῦτέ μοι εὐχομένῳ.

ὄλβον μοι πρὸς θεῶν μακάρων δότε καὶ πρὸς ἁπάντων
ἀνθρώπων αἰεὶ δόξαν ἔχειν ἀγαθήν.
εἶναι δὲ γλυκὺν ὧδε φίλοις, ἐχθροῖσι δὲ πικρόν·
τοῖσι μὲν αἰδοῖον, τοῖσι δὲ δεινὸν ἰδεῖν.
χρήματα δ' ἱμείρω μὲν ἔχειν, ἀδίκως δὲ πεπᾶσθαι
οὐκ ἐθέλω· πάντως ὕστερον ἦλθε δίκη.
πλοῦτον δ' ὃν μὲν δῶσι θεοί, παραγίγνεται ἀνδρὶ
ἔμπεδος ἐκ νεάτου πυθμένος εἰς κορυφήν·
ὃν δ' ἄνδρες τιμῶσιν ὑφ' ὕβριος, οὐ κατὰ κόσμον
ἔρχεται, ἀλλ' ἀδίκοις ἔργμασι πειθόμενος
οὐκ ἐθέλων ἕπεται, ταχέως δ' ἀναμίσγεται ἄτῃ.
ἀρχὴ δ' ἐξ ὀλίγου γίγνεται, ὥστε πυρός,
φλαύρη μὲν τὸ πρῶτον, ἀνιηρὴ δὲ τελευτᾷ·
οὐ γὰρ δὴν θνητοῖς ὕβριος ἔργα πέλει.
ἀλλὰ Ζεὺς πάντων ἐφορᾷ τέλος· ἐξαπίνης δέ,
ὥστ' ἄνεμος νεφέλας αἶψα διεσκέδασεν
ἠρινός, ὃς πόντου πολυκύμονος ἀτρυγέτοιο
πυθμένα κινήσας γῆν κατὰ πυροφόρον
δῃώσας καλὰ ἔργα, θεῶν ἕδος αἰπὺν ἱκάνει
οὐρανόν, αἰθρίην δ' αὖτις ἔθηκεν ἰδεῖν,
λάμπει δ' ἠελίοιο μένος κατὰ πίονα γαῖαν
καλόν, ἀτὰρ νεφέων οὐδὲν ἔτ' ἔστιν ἰδεῖν·
τοιαύτη Ζηνὸς πέλεται τίσις, οὐδ' ἐφ' ἑκάστῳ,
ὥσπερ θνητὸς ἀνήρ, γίγνεται ὀξύχολος.
αἰεὶ δ' οὔ τι λέληθε διαμπερὲς ὅστις ἀλιτρὸν
θυμὸν ἔχει, πάντως δ' ἐς τέλος ἐξεφάνη.
ἀλλ' ὃ μὲν αὐτίκ' ἔτισεν ὃ δ' ὕστερον, ἢν δὲ φύγωσιν
αὐτοί, μηδὲ θεῶν μοῖρ' ἐπιοῦσα κίχῃ,
ἤλυθε πάντως, αὐτίκ' ἀναίτια ἔργα τίνουσιν
ἢ παῖδες τούτων ἢ γένος ἐξοπίσω.
θνητοὶ δ' ὧδε νοεῦμεν, ὁμῶς ἀγαθός τε κακός τε,
(ἥνδανεν ἣν αὐτὸς δόξαν ἕκαστος ἔχει,)

πρίν τι παθεῖν, τότε δ' αὖτις ὀδύρεται, ἄχρι δὲ τούτου
χάσκοντες κούφαις ἐλπίσι τερπόμεθα.
χὤστις μὲν νούσοισιν ὑπ' ἀργαλέῃσι πιεσθῇ,
ὡς ὑγιὴς ἔσται τοῦτο κατεφράσατο.
ἄλλος δειλὸς ἐών, ἀγαθὸς δοκεῖ ἔμμεναι ἀνήρ,
καὶ καλός, μορφὴν οὐ χαρίεσσαν ἔχων.
εἰ δέ τις ἀχρήμων, πενίης δέ μιν ἔργα βιᾶται,
κτήσασθαι πάντων χρήματα πολλὰ δοκεῖ.
σπεύδει δ' ἄλλοθεν ἄλλος· ὁ μὲν κατὰ πόντον ἀλᾶται,
ἐν νηυσὶν χρῄζων οἴκαδε κέρδος ἄγειν,
ἰχθυόεντ' ἀνέμοισι φορεύμενος ἀργαλέοισι,
φειδωλὴν ψυχῆς οὐδεμίην θέμενος.
ἄλλος γῆν τέμνων πολυδένδρεον, εἰς ἐνιαυτὸν
λατρεύει, τοῖσιν καμπύλ' ἄροτρα μέλει.
ἄλλος Ἀθηναίης τε καὶ Ἡφαίστου πολυτέχνεω
ἔργα δαεὶς χειροῖν ξυλλέγεται βίοτον.
ἄλλος Ὀλυμπιάδων Μουσέων πάρα δῶρα διδαχθείς,
ἱμερτῆς σοφίης μέτρον ἐπιστάμενος.
ἄλλον μάντιν ἔθηκεν ἄναξ ἑκάεργος Ἀπόλλων,
ἔγνω δ' ἀνδρὶ κακὸν τηλόθεν ἐρχόμενον,
ᾧ συνομαρτήσουσι θεοί· τὰ δὲ μόρσιμα πάντως
οὔτε τις οἰωνὸς ῥύσεται οὔθ' ἱερά.
ἄλλοι Παιῶνος πολυφαρμάκου ἔργον ἔχοντες,
ἰητροί, καὶ τοῖς οὐδὲν ἔπεστι τέλος.
πολλάκι δ' ἐξ ὀλίγης ὀδύνης μέγα γίγνεται ἄλγος,
κοὐκ ἄν τις λύσαιτ' ἤπια φάρμακα δούς.
τὸν δὲ κακαῖς νούσοισι κυκώμενον ἀργαλέαις τε
ἁψάμενος χειροῖν αἶψα τίθησ' ὑγιῆ.
μοῖρα δέ τοι θνητοῖσι κακὸν φέρει ἠδὲ καὶ ἐσθλόν,
δῶρα δ' ἄφυκτα θεῶν γίγνεται ἀθανάτων.
πᾶσι δέ τοι κίνδυνος ἐπ' ἔργμασιν, οὐδέ τις οἶδεν
ᾗ μέλλει σχήσειν χρήματος ἀρχομένου.

ἀλλ᾽ ὁ μὲν εὖ ἔρδειν πειρώμενος, οὐ προνοήσας,
εἰς μεγάλην ἄτην καὶ χαλεπὴν ἔπεσεν.
τῷ δὲ καλῶς ἔρδοντι θεὸς περὶ πάντα δίδωσι
συντυχίην ἀγαθήν, ἔκλυσιν ἀφροσύνης.
πλούτου δ᾽ οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται
οἳ γὰρ νῦν ἡμέων πλεῖστον ἔχουσι βίον,
διπλασίως σπεύδουσι· τίς ἂν κορέσειεν ἅπαντας;
κέρδεά τοι θνητοῖς ὤπασαν ἀθάνατοι·
ἄτη δ᾽ ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπόταν Ζεὺς
πέμψῃ τισομένην, ἄλλοτ᾽ ἂν ἄλλος ἔχοι.

26 Πλάτωνος ἐκ τοῦ α´ τῆς πολιτείας (336 e).

Μὴ γὰρ δὴ οἴου, εἰ μὲν χρυσὸν ἐζητοῦμεν, οὐκ ἄν ποτε ἡμᾶς ἑκόντας εἶναι ὑποκατακλίνεσθαι ἀλλήλοις ἐν τῇ ζητήσει καὶ διαφθείρειν τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ, δικαιοσύνην δὲ ζητοῦντας, πρᾶγμα πολλῷ χρυσίου τιμιώτερον, ἔπειθ᾽ οὕτως ἀνοήτως ὑπείκειν ἀλλήλοις καὶ οὐ σπουδάζειν ὅτι μάλιστα φανεῖται αὐτό.

27 Ἀγησιλάου.

Ἀνδρίας μὲν γὰρ οὐδὲν ὄφελος, μὴ παρούσης δικαιοσύνης· εἰ δὲ δίκαιοι πάντες γίνοιντο, μηδὲν ἀνδρίας δεήσεσθαι.

28 Ἰσοκράτους κατὰ τῶν σοφιστῶν (295 d).

Καὶ μηδεὶς οἰέσθω με λέγειν ὡς ἔστι δικαιοσύνη διδακτόν. ὅλως μὲν γὰρ οὐδεμίαν ἡγοῦμαι τοιαύτην τέχνην εἶναι, ἥ τις τοῖς κακῶς πεφυκόσι πρὸς αὐτὴν δικαιοσύνην ἂν ἐμποιήσειεν.

29 Δημοσθένους.

Ἄξιον τούτους ἐπαινεῖν τῶν ἀνθρώπων, οἳ μηδεμίαν ὠφελίαν προαιροῦνται τοῦ δικαίου. χρήματι μὲν γὰρ ἔστι κτήσασθαι, δόξαν δὲ χρημάτων οὐ ῥᾴδιον πρίασθαι.

30 *Πλάτωνος* (Menex. 246 e).

Πᾶσά τε ἐπιστήμη, χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανουργία ἀλλ' οὐ σοφία φαίνεται.

31 *Δημοκρίτου.*

Ἀγαθὸν οὐ τὸ μὴ ἀδικέειν ἀλλὰ τὸ μηδὲ ἐθέλειν.

32 *Δημοκρίτου.*

Μοῦνοι θεοφιλέες ὅσοις ἐχθρὸν τὸ ἀδικέειν.

33 *Πιττακοῦ.*

Πιττακὸς ἔφη "ἡδονὴ σὺν τῷ καλῷ δίκαιον."

34 *Πιττακὸς ἔφη "παρακαταθήκην λαβὼν δικαίως ἀπόδος."*

35 *Ἀριστείδου.*

Ἀριστείδης ὁ δίκαιος ἐρωτηθεὶς παρά τινος τί ἐστι τὸ δίκαιον "τὸ μὴ ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν" ἔφη.

36 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πρωταγόρου* (331 b).

Ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίην ἂν καὶ τὴν δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι καὶ τὴν ὁσιότητα δίκαιον· καὶ ὑπὲρ σοῦ δέ, εἴ με ἐῴης, ταυτὰ ἂν αὐτὰ ἀποκρινοίμην, ὅτι ἤτοι ταυτόν γ' ἐστὶ δικαιότης ὁσιότητι ἢ ὅτι ὁμοιότατον, καὶ μάλιστα πάντων ἥ τε δικαιοσύνη οἷον ὁσιότης καὶ ἡ ὁσιότης οἷον δικαιοσύνη.

37 *Πυθαγόρου.*

Ξένος ἀνὴρ δίκαιος οὐ μόνον πολίτου ἀλλὰ καὶ συγγενοῦς διαφέρει.

38 *Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ἀνατόλιον περὶ δικαιοσύνης.*

Ἐπ' αὐτὸ δὴ τὸ τῶν ὅλων ἀρετῶν τέλος καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν συμπασῶν, ἐν ᾗ δὴ πᾶσαι ἔνεισι

συλλήβδην κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, γένοιτο ἄν τις εἰς τὴν δικαιοσύνην ἀγόμενος.

39 Ἐν ταυτῷ.

Ἐν δὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ διανομὴ τῶν κατ' ἀξίαν ἔργων τε καὶ τιμῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιβαλλόντων ἑκάστοις ὑφίστησι τὴν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον τείνουσαν δικαιοσύνην. ἔργα τοίνυν τῆς δικαιοσύνης τὰ πρόσφορα καὶ ἐπιτηδεύματα εἴη ἄν, ὅσα κοινωνικὰ καὶ ἥμερα τυγχάνει καὶ εὐσύμβολα καὶ εὐσυνάλλακτα καὶ ὠφέλιμα, τῶν βλαβερῶν κωλυτικὰ διαπράξεων, τῶν δ' ἐναντίων τὴν ὅλην κατάστασιν εὐπρεπῆ παρασκευάζοντα.

40 Ἐπικτήτου.

Ὥσπερ ἀληθὴς ζυγὸς οὔτε πρὸς ἀληθοῦς εὐθύνεται ζυγοῦ οὔθ' ὑπὸ ψευδοῦς κρίνεται, οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κριτὴς οὔθ' ὑπὸ δικαίων εὐθύνεται οὔτε παρ' ἀδίκοις δικάζεται.

41 Ὥσπερ τὸ εὐθὺ εὐθέος οὐ δεῖται, οὕτως οὐδὲ τὸ δίκαιον δικαίου.

42 Μὴ πρότερον ἑτέρῳ δικαστηρίῳ δικάσῃς, πρὶν αὐτὸς παρὰ τῇ δίκῃ κριθῇς.

43 Εἰ βούλει τὰς κρίσεις δικαίας ποιεῖσθαι, μηδένα τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογούντων ἐπιγίγνωσκε, ἀλλ' αὐτὴν τὴν δίκην.

44 Ἥκιστα πταίσεις ἐν ταῖς κρίσεσιν, ἐὰν αὐτὸς ἐν τῷ βίῳ ἄπταιστος διατελῇς.

45 Ἄμεινον δικαίως κρίνοντα πρὸς τοῦ καταδικασθέντος ἀδίκως μεμφθῆναι, ἢ ἀδίκως κρίναντα παρὰ τῇ φύσει δικαίως ψέγεσθαι.

46 Καθάπερ ἡ τὸν χρυσὸν δοκιμάζουσα λίθος οὐκέτι

καὶ αὐτὴ πρὸς τοῦ χρυσοῦ δοκιμάζεται, οὕτω καὶ ὁ τὸ κριτήριον ἔχων.

47 Αἰσχρὸν τὸν δικαστὴν πρὸς ἑτέρων δικάζεσθαι.

48 Καθάπερ ὀρθοῦ οὐδὲν ὀρθότερον, οὕτως οὐδὲ δικαίου οὐδὲν δικαιότερον.

49 *Διογένους.*

Ἡ τοίνυν δικαιοσύνη πολλὴν ἔχει ῥαστώνην τῇ ψυχῇ. τὸ γὰρ μηδένα μήτε φοβούμενον μήτε αἰσχυνόμενον ζῆν, ἡδονή τις ἐστὶν καὶ ἱκανότης τῷ βίῳ· ὁ δὲ τὴν δικαιοσύνην ἔχων ἐν τῇ ψυχῇ, οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις ὠφέλιμός ἐστιν, ἀλλὰ πολὺ μάλιστα αὐτὸς αὑτῷ· οὐ γὰρ πειράσεται αὑτὸν ἀδικεῖν οὐδὲ καθ' ἓν μέρος. οὐδὲ γὰρ λύπης αὑτῷ αἴτιός ἐστιν οὐδὲ νόσου· ἀλλὰ τὰ αἰσθητήρια τὰ τῆς φύσεως θεοὺς ὑπολαμβάνων εἶναι, δικαίως χρήσεται αὐτοῖς, οὐδὲν μὲν ὑπὲρ τὴν δύναμιν πράττων, φυλάττων δὲ τὰ μάλιστα καὶ ἡδονὰς καὶ ὠφελείας λαμβάνων διὰ τούτων. καὶ γὰρ ἀπὸ ἀκοῆς καὶ ἀπὸ ὁράσεως καὶ ἀπὸ τῆς τροφῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἀφροδισίων ἡδοναὶ ἔσονται τῷ δικαίως ἑαυτῷ χρωμένῳ, τῷ δὲ μὴ δικαίως χρωμένῳ καὶ κίνδυνοι γίνονται περὶ τὰ πλείστου ἄξια καὶ ἀναγκαιότατα. ἢ οὐχ ἑώρακας τὴν ψυχὴν ταραττομένους καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας καὶ εἰς τὴν θάλασσαν ἑαυτοὺς ῥιπτοῦντας εἰκῇ καὶ εἰς μάχαιραν;

50 *Λυκούργου.*

Ζηλωτὸν ἴσως ὁ πλοῦτος· τίμιον μέντοι καὶ θαυμαστὸν ἡ δικαιοσύνη.

51 *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν β'* (21).

Ὥσπερ γὰρ οἰκίας, οἶμαι, καὶ πλοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατα εἶναι δεῖ,

οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς καὶ δικαίας εἶναι προσήκει.

52 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Ἐν Παιδαλίοις, Ἰνδικῷ ἔθνει, οὐχ ὁ θύων ἀλλ' ὁ συνετώτατος τῶν παρόντων κατάρχεται τῶν ἱερῶν. αἰτεῖται δ' ἀεὶ παρὰ τῶν θεῶν οὐδὲν ἄλλο πλὴν δικαιοσύνης.

53 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεαιτήτου (176 b).

Θεὸς οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἄδικος, ἀλλ' ὡς οἷόν τε δικαιότατος, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὁμοιότερον οὐδὲν ἢ ὃς ἂν ἡμῶν αὖ γένηται ὅτι δικαιότατος.

54 Ἐκ τῶν Πώλου Πυθαγορείου Λευκανοῦ περὶ δικαιοσύνης.

Δοκεῖ μοι τῶν ἀνδρῶν τὰν δικαιοσύναν ματέρα τε καὶ τιθανὰν τᾶν ἀλλᾶν ἀρετᾶν προσειπέν· ἄτερ γὰρ ταύτας οὔτε σώφρονα οὔτε ἀνδρεῖον οὔτε φρόνιμον οἷόν τε ἦμεν. ἁρμονία γάρ ἐντι καὶ εἰράνα τᾶς ὅλας ψυχᾶς μετ' εὐρυθμίας. δηλοφανέστερον δέ κα γένοιτο τὸ ταύτας κράτος ἐτάζουσιν ἁμῖν τὰς ἄλλας ἕξιας. μερικὰν γὰρ ἔχοντι αὗται τὰν ὠφέλειαν καὶ ποθ' ἕνα, ἃ δὲ ποθ' ὅλα τὰ συστάματα καὶ ἐν πλάθει. ἐν κόσμῳ μὲν ὦν αὐτὰ τὰν ὅλαν ἀρχὰν διαστραταγοῦσα πρόνοιά τε καὶ ἁρμονία καὶ δίκα καὶ νῶς τινὸς θεῶν οὕτω ψαφιξαμένω· ἐν πόλει δὲ εἰράνα τε καὶ εὐνομία δικαίως κέκληται· ἐν οἴκῳ δ' ἔντι ἀνδρὸς μὲν καὶ γυναικὸς ποτ' ἀλλάλως ὁμοφροσύνα, οἰκετᾶν δὲ ποτὶ δεσπότας εὔνοια, δεσποτᾶν δὲ ποτὶ θεράποντας καδεμονία· ἐν σώματι δὲ καὶ ψυχᾷ πρᾶτα μὲν καὶ ἅπασιν ἀγαπατότατα ζῴοις ἅ τε ὑγίεια καὶ ἀρτιότας, σοφία τ' ἐκ τᾶς ἐπιστάμας τε καὶ δικαιοσύνας γενομένα τε παρ' ἀνθρώποις. εἰ δ' αὐτὰ τὸ ὅλον

καὶ τὰ μέρεα οὕτω παιδαγωγεῖ τέ καὶ σώζει ὁμόφρονα καὶ ποτάγορα ἀλλάλοις ἀπεργαζομένα, πῶς οὐ μάτηρ καὶ τιθανὰ πασᾶν τε καὶ πάντων παμψαφί [κα] λέγοιτο;

55 Πλάτωνος Νόμων ε' (730 d).

Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου. ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῇ.

56. 57 Ἱέρακος ἐκ τοῦ περὶ δικαιοσύνης.

Φέρε γὰρ ἴδωμεν, τί τοῖς πολλοῖς δοκεῖ περὶ δικαιοσύνης. οἱ μὲν οὖν ἕξιν εἶναι φασὶ ψυχῆς ἀδωροδοκήτου, τοῦ κατὰ δύναμιν ἑκάστου στοχαζομένην· οἱ δὲ ἕξιν ἐν ψυχῇ, μήτε τῇ χείρονι τύχῃ μήτε τῇ κρείττονι πλέον ἢ ἔλαττον ἀπονέμουσαν, τὸ δ' ἴσον πᾶσι φυλάττουσαν. δοκοῦσι δέ μοι οἱ μὲν πρότεροι τὸν μὴ ἀλλοτρίων ἐπιθυμοῦντα χρημάτων θαυμάζειν, τηρήσαντα δ' ἂν καὶ τὸ κατὰ δύναμιν ἑκάστῳ, εἰ κελεύειν τισὶ συγχωρηθείη· οἱ δεύτεροι δὲ τὸν μὴ τῇ τύχῃ τὸ πλέον μετροῦντα, πάντας δὲ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦντα. τί οὖν, εἰ τοῦτο μαθών τις ἐν τοῖς ἄλλοις ἀδικώτατος εἴη; καὶ εἰ χρημάτων μὲν ἅρπαξ, ἀλλοτρίων δὲ ἐπιθυμοῖ, ὑβριστὴς δὲ ὑπάρχοι καὶ ἀκόλαστος περὶ ἡδονάς, ἆρα τοιούτων κακῶν ἀνάπλεως δίκαιος ἂν εἴη; ὅταν δὲ καὶ τῶν αὐτῶν ἀξιώσῃ πάντας, πῶς μὲν οὐκ ἄφρων, πῶς δὲ οὐκ ἄδικος, εἰ ὁμοίως τιμήσει τόν τε σώφρονα καὶ τὸν ἀκόλαστον, καὶ τὸν ἄφρονα καὶ τὸν φρόνιμον; ἀλλ' οὐδὲ τὸ μὴ χρημάτων ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν

δικαιοσύνης ὅρος, εὐτύχημα δὲ περὶ ἕν τι τῶν παθῶν. ὑποκείσθω γὰρ ὑπερβολῇ πλούσιον εἶναί τινα, δυνάμενον ἄλλοις ἐπαρκεῖν πολλοῖς ἐκ τῶν ἰδίων, δόξης δὲ τοῦτον ἡττώμενον καὶ φιλοτιμίας, καὶ μηδενὸς ἐλευθεριάζοντος ἀνέχεσθαι, ἀλλὰ τοὺς μὲν ὑβρίζειν, τοὺς δὲ τύπτειν, τοῖς δὲ κελεύειν τερπόμενον τῷ πάντας ὑπακούειν αὐτῷ· τί οὖν ἄν τις τοῦτον εἴποι, ὅταν μηδενὸς μὲν τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμῇ, βίαιος δὲ ἄλλως ᾖ καὶ τύραννος· καὶ πρῶτον μὲν τοῖς οἰκέταις καὶ ταῖς θεραπαινίσι χρῆσθαι κακῶς, τοὺς μὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον κολάζοντα ταῖς δὲ συγγινόμενον ἀνέδην, ἔπειτα μηδὲν ἀδικεῖν ἡγεῖσθαι ταῦτα ποιοῦντα;

58 Ἐν ταυτῷ.

Οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ περιπάτου μεσότητα πλεονεξίας καὶ μειονεξίας τὴν δικαιοσύνην εἰρήκασιν, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς ἕξιν ἰσότητος ἀπονεμητικήν. καὶ ὡς μὲν οὐ μόνον οὐ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀδικώτατον τὸ πάντας τῶν αὐτῶν ἀξιοῦν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται· τὸ δὲ μεταξὺ πλεονεξίας καὶ μειονεξίας ἔκβασίς ἐστι πράξεως ἀκατονόμαστος, ἀλλ' οὐκ ἀρετὴ ψυχῆς. πᾶσα δὲ πρᾶξις ἐνέργεια ψυχῆς διὰ σώματος· ἡ δ' ἐνέργεια οὐκ ἀρετή, ἢ πᾶσα [ἂν] ἐνέργεια ἦν ἀρετή. τὴν δὲ δικαιοσύνην πάντες ἁπαξαπλῶς ἀρετὴν ψυχῆς ὁμολογοῦσιν, ἀλλ' οὐ πρᾶξιν οὐδὲ πράξεως ἀποτέλεσμα. τρία γάρ ἐστι περὶ ἕκαστον, ἢ ἕξις ἢ πρᾶξις ἢ ἀποτέλεσμα. ἕξις μὲν καθ' ἣν πλεονεκτικοί τινες ἢ μειονεκτικοὶ ἐσμέν· πρᾶξις δὲ τὸ μειονεκτεῖν καὶ πλεονεκτεῖν· ἀποτέλεσμα δὲ ἡ μειονεξία καὶ ἡ πλεονεξία. ὥσπερ ἕξις μὲν ἡ ζωγραφική, πρᾶξις δὲ ἡ ζωγραφία, ἀποτέλεσμα δὲ ἡ γραφή. καὶ πάλιν· ἕξις μὲν ἡ ἀγαλματοποιική, πρᾶξις δὲ τὸ ἀγαλματοποιεῖν, ἀποτέλεσμα

δὲ τὸ ἄγαλμα. εἰ δέ τις τὴν ἕξιν ὁρίζοιτο γραφὴν καὶ ἄγαλμα, τῷ τοῦ ἀποτελέσματος ὀνόματι καλῶν σφάλλεσθαι ἂν ὁμολογοῖτο καὶ σύγχυσιν ποιεῖν· οὕτως ὁ πλεονεξίαν καὶ μειονεξίαν τὴν ἕξιν ὀνομάζων, τῷ τοῦ ἀποτελέσματος ὀνόματι χρῆται κατὰ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ ἕξεως. καὶ ἡ μεσότης τοίνυν τῶν ἀποτελεσμάτων ἀποτέλεσμα ἂν εἴη· τεταγμένων γὰρ ἐν τοῖς ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποτελουμένοις πλεονεξίας καὶ μειονεξίας, καὶ ἡ τούτων μεσότης εἴη ἂν ἀποτέλεσμα, οὐχ ἕξις. ἔστω δὲ μὴ ἔκβασις, ἀλλ' ἕξις ψυχῆς, οὔτε πλεονεκτικὴ οὔτε μειονεκτική· ὁ περί τι τοίνυν, ἢ τινὶ μήτε πλεονεκτῶν μήτε μειονεκτῶν, ἔσται δίκαιος. περὶ μὲν δὴ τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ οὐκ ἂν φαῖεν εἶναι ταύτην, οὔτε ὡς τούτων ἀκρότητα οὔτε ὡς μεσότητα· οὐ γὰρ δὴ κτητὰ ταῦτα γίγνεται κατὰ τὴν ἡμετέραν πρόθεσίν τε καὶ σπουδήν, ἀλλὰ τὰ πολλὰ τούτων ἐστὶ φύσεως. κάλλος μὲν γάρ ἐστι φύσει καὶ ἰσχὺς σώματος καὶ ὑγίεια· εἰ δὲ γηρώμεθα τὴν μὲν ἰσχὺν ἐπιτείνειν τροφαῖς τε καὶ γυμνασίοις, τὴν δὲ ὑγίειαν διαίτῃ ποιᾷ τηρεῖν καὶ ἐκπίπτουσαν ἀνακαλέσασθαι· ἀλλ' ὅμως ὡς οὐκ ἐφ' ἡμῖν οὔσης ἐξ ἀρχῆς τῆς τούτων κτήσεως, ἀπονεμητέον τῇ τοῦ σώματος φύσει. καίτοι καὶ τούτοις πλεονεκτεῖν λέγονταί τινες, ἰσχύι μὲν εἰ τύχοι Μίλων ὁ Κροτωνιάτης, κάλλει δὲ Λαῒς ἡ Κορινθία, καὶ εἴ τινες τούτοις παραπλήσιοι. τίς οὖν ἂν γένοιτο Μίλωνος ἀδικία; ἢ τίς Λαΐδος πλεονεξία; ἆρα εἰ μὲν Μίλων περιέλθοι τοὺς ἀσθενεστέρους τύπτων τε καὶ τὰ τούτων χρήματα διαρπάζων καὶ τὰς τούτων γυναῖκας; καὶ Λαῒς ὁμοίως, μισθὸν μὲν πλεῖστον εἰσπράττουσα παρὰ τῶν ἐραστῶν, ἐνίων δὲ γυναικῶν καὶ γάμους διαλύουσα, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ πλεονεκτεῖν; περὶ ποίαν οὖν ὕλην τὴν αἵρεσίν τις ποιή-

σεται τοῦ μήτε ὑπερβάλλοντος μήτ' αὖ ἐλλείποντος; ἢ τὸ ἀγελαῖον ἐκεῖνο καὶ κοινόν "ἀρκοῦ τοῖς αὐτοῦ, καὶ μὴ διάρπαξε τὰ πλησίον," μηδ' αὖ προΐεσο τῶν σῶν, ὡς κατὰ τοῦτο μειονεκτῶν; τὸ μὲν δὴ μὴ βιάζεσθαι δυναίμην, εἴποι τις ἄν, ἐπ' ἐμοὶ γὰρ τοῦτο· τὸ δὲ μὴ πλεονεκτεῖσθαι πῶς ἂν γένοιτο; πολλοὶ γὰρ οἱ κρείττους. ἀλλ' εἴ τις βούλοιτο δεομένοις ἐπαρκεῖν καὶ ὀρφανὰς συνεκδιδόναι καὶ αἰχμαλώτους λύσασθαι, ταῦτα μὲν ἴσως δυνατόν ἐστι ποιεῖν, ἀλλ' οὐ τῷ γε τιμῶντι τὴν προειρημένην μεσότητα· πλεονεκτεῖσθαί γάρ ἐστι καὶ μειονεκτεῖν τὸν ταῦτα ποιεῖν ἀνεχόμενον. πῶς οὖν αὐτὴν ὁρίζεται ὁ καθ' ἡμᾶς λόγος; ἕξιν εὔλογον ψυχῆς ὀρθότητος ἐπιμελουμένην· ἢ τιμωρίας ἀπαίτησιν παρὰ τῶν προηδικηκότων. οὐχ ὡς τοῦ ἢ συνδεσμοῦντος τὴν ἑτέραν τῶν προτάσεων.

59 Ξενοφῶντος ἐν δ' (2, 11) ἀπομνημονευμάτων.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη Οὐ δήπου, ὦ Εὐθύδημε, ταύτης τῆς ἀρετῆς ἐφίεσαι δι' ἣν ἄνθρωποι πολιτικοὶ γίγνονται καὶ οἰκονομικοὶ καὶ ἄρχειν ἱκανοὶ καὶ ὠφέλιμοι τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ ἑαυτοῖς; Καὶ ὁ Εὐθύδημος, Σφόδρα γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ταύτης τῆς ἀρετῆς δέομαι. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, τῆς καλλίστης ἀρετῆς καὶ μεγίστης ἐφίεσαι τέχνης· ἔστι γὰρ τῶν βασιλέων αὕτη καὶ καλεῖται βασιλική. Ἀτάρ, ἔφη, κατανενόηκας, εἰ οἷόν τέ ἐστι μὴ ὄντα δίκαιον ἀγαθὸν ταῦτα γενέσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη, οὐχ οἷόν τέ γε ἄνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι. Τί οὖν, ἔφη, σὺ ἤδη τοῦτο κατείργασαι; Οἶμαί γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐδενὸς ἂν ἧττον φανῆναι δίκαιος. Ἆρ' οὖν, ἔφη, τῶν δικαίων ἔστιν

ἔργα, ὥσπερ τῶν τεκτόνων; Ἔστι μέντοι, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ἔφη, ὥσπερ οἱ τέκτονες ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα ἐπιδεῖξαι, οὕτως οἱ δίκαιοι τὰ ἑαυτῶν ἔχοιεν ἂν ἐξηγήσασθαι; Μὴ οὖν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, ἐγὼ οὐ δύναμαι τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔργα ἐξηγήσασθαι; καὶ νὴ Δί' ἔγωγε τὰ τῆς ἀδικίας· ἐπεὶ οὐκ ὀλίγα ἐστὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁρᾶν τε τοιαῦτα καὶ ἀκούειν. Βούλει οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, γράψομεν ἐνταυθοῖ μὲν δέλτα, ἐνταυθοῖ δὲ ἄλφα· εἶτα ὅ τι μὲν ἂν δοκῇ ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης ἔργον εἶναι, πρὸς τὸ δέλτα τιθῶμεν· ὅ τι δ' ἂν τῆς ἀδικίας, πρὸς τὸ ἄλφα. Εἴ τι σοι δοκεῖ, ἔφη, προσδεῖν τούτων, ποίει ταῦτα. Καὶ ὁ Σωκράτης γράψας, ὥσπερ εἶπεν, Οὐκ οὖν, ἔφη, ἔστιν ἐν ἀνθρώποις ψεύδεσθαι; Ἔστι μέντοι, ἔφη. Ποτέρωσε οὖν, ἔφη, θῶμεν τοῦτο; Δῆλον ὅτι, ἔφη, πρὸς τὴν ἀδικίαν. Οὐκ οὖν, ἔφη, καὶ ἐξαπατᾶν ἐστι; Καὶ μάλα, ἔφη. Τοῦτο οὖν ποτέρωσε θῶ; Καὶ τοῦτο δῆλον ὅτι, ἔφη, πρὸς τὴν ἀδικίαν. Τί δὲ τὸ κλέπτειν; Καὶ τοῦτο, ἔφη. Τί δ' ἀνδραποδίζεσθαι; Καὶ τοῦτο. Πρὸς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ οὐδὲν τούτων ἡμῖν κείσεται, ὦ Εὐθύδημε; Δεινὸν δ' ἂν εἴη, ἔφη. Τί δέ, ἐάν τις στρατηγὸς αἱρεθεὶς ἄδικόν τε καὶ αἰσχρὰν πόλιν ἐξανδραποδίσηται, φήσομεν τοῦτον ἀδικεῖν; Οὐ δῆτα, ἔφη. Δίκαια δὲ ποιεῖν οὐ φήσομεν; Καὶ μάλα. Τί δέ, ἂν ἐξαπατᾷ πολεμῶν αὐτούς; Δίκαιον, ἔφη, καὶ τοῦτο. Ἐὰν δὲ κλέπτῃ τε καὶ ἁρπάζῃ τὰ τούτων, οὐ δίκαια ποιήσει; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἀλλ' ἐγώ σε τὸ πρῶτον ὑπέλαβον πρὸς τοὺς φίλους μόνους ταῦτα ἐρωτᾶν. Οὐκ οὖν, ἔφη, ὅσα πρὸς τῇ ἀδικίᾳ ἐθήκαμεν, ταῦτα καὶ πρὸς τῇ δικαιοσύνῃ θετέον ἂν εἴη; ἔφη, Ἔοικε. Βούλει οὖν, ἔφη, ταῦτα θέντες οὕτω διορισόμεθα πάλιν, πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους

δίκαιον εἶναι ταῦτα ποιεῖν, πρὸς δὲ τοὺς φίλους ἄδικον· ἀλλὰ δεῖν πρός γε τούτους ὡς ἁπλούστατον εἶναι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐάν τις στρατηγὸς ὁρῶν ἀθύμως ἔχον τὸ στράτευμα, ψευσάμενος φήσῃ συμμάχους προσιέναι καὶ τῷ ψεύδει τούτῳ καταπαύσῃ τῆς ἀθυμίας τοὺς στρατιώτας, ποτέρωθι τὴν ἀπάτην ταύτην θήσομεν; Δοκεῖ μοι, ἔφη, πρὸς τὴν δικαιοσύνην. Ἐὰν δέ τις υἱὸν αὑτοῦ δεόμενον φαρμακείας καὶ μὴ προσιέμενον φάρμακον ἐξαπατήσας ὡς σῖτον τὸ φάρμακον δῷ καὶ τῷ ψεύδει χρησάμενος οὕτως ὑγιῆ ποιήσῃ, ταύτην αὖ τὴν ἀπάτην ποῖ θετέον; Δοκεῖ μοι, ἔφη, καὶ ταύτην εἰς τὸ αὐτό. Τί δέ, ἐάν τις ἐν ἀθυμίᾳ ὄντος φίλου, δείσας μὴ διαχρήσηται ἑαυτόν, κλέψῃ ἢ ἁρπάσῃ ξίφος ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο, τοῦτο αὖ ποτέρωσε θετέον; Καὶ τοῦτο νὴ Δία πρὸς τὴν δικαιοσύνην. Λέγεις, ἔφη, σὺ οὐδὲ πρὸς τοὺς φίλους ἅπαντα δεῖν ἁπλοΐζεσθαι; Μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη· ἀλλὰ μετατίθεμαι τὰ εἰρημένα, εἴπερ ἔξεστι. Δεῖ γέ τοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐξεῖναι πολὺ μᾶλλον, ἢ μὴ ὀρθῶς τιθέναι. Τῶν δὲ δὴ τοὺς φίλους ἐξαπατώντων ἐπὶ βλάβῃ, ἵνα μηδὲ τοῦτο παραλίπωμεν ἄσκεπτον, πότερος ἀδικώτερός ἐστιν ὁ ἑκὼν ἢ ὁ ἄκων; Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκέτι μὲν ἔγωγε πιστεύω οἷς ἀποκρίνομαι· καὶ γὰρ τὰ πρόσθεν πάντα νῦν ἄλλως ἔχειν δοκεῖ μοι ἢ ὡς ἐγὼ τότε ᾤμην. Ὅμως δὲ εἰρήσθω μοι ἀδικώτερον εἶναι τὸν ἑκόντα ψευδόμενον τοῦ ἄκοντος. Δοκεῖ δέ σοι μάθησις καὶ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου εἶναι, ὥσπερ τῶν γραμμάτων; Ἔμοιγε. Πότερον δὲ γραμματικώτερον κρίνεις ὃς ἂν ἑκὼν μὴ ὀρθῶς γράφῃ καὶ ἀναγινώσκῃ, ἢ ὃς ἂν ἄκων; Ὃς ἂν ἑκών, ἔγωγε. Δύναιτο γάρ, ὁπότε βούλοιτο, καὶ ὀρθῶς αὐτὰ ποιεῖν.

Οὐκ οὖν ὁ μὲν ἑκὼν μὴ ὀρθῶς γράφων γραμματικὸς ἂν εἴη· ὁ δὲ ἄκων ἀγράμματος; Πῶς γὰρ οὔ; Τὰ δίκαια δὲ πότερον ὁ ἑκὼν ψευδόμενος καὶ ἐξαπατῶν οἶδεν, ἢ ὁ ἄκων; Δηλονότι ὁ ἑκών. Οὐκ οὖν γραμματικώτερον μὲν τὸν ἐπιστάμενον γράμματα τοῦ μὴ ἐπισταμένου φῂς εἶναι; Ναί. Δικαιότερον δὲ τὸν ἐπιστάμενον τὰ δίκαια τοῦ μὴ ἐπισταμένου; Φαίνεται. Δοκῶ δέ μοι καὶ ταῦτα οὐκ οἶδ' ὅπως λέγειν. Τί δὲ δή, ὃς ἂν βουλόμενος τἀληθῆ λέγειν μηδέποτε ταυτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγῃ, ἀλλ' ὁδόν τε φράζων τὴν αὐτήν, τοτὲ μὲν πρὸς ἕω, τοτὲ δὲ πρὸς ἑσπέραν φράζῃ; καὶ λογισμὸν ἀποφαινόμενος τὸν αὐτόν, τοτὲ μὲν πλείω, τοτὲ δὲ ἐλάττω ἀποφαίνεται, τί σοι δοκεῖ ὁ τοιοῦτος; Δῆλος νὴ Δί' εἶναι, ὅτι ἃ ᾤετο εἰδέναι οὐκ οἶδεν. Οἶσθα δε τινας ἀνδραποδώδεις καλουμένους; Ἔγωγε. Πότερον δι' ἀμαθίαν ἢ διὰ σοφίαν; Δῆλον ὅτι δι' ἀμαθίαν. Ἆρ' οὖν διὰ τὴν τοῦ χαλκεύειν ἀμαθίαν τοῦ ὀνόματος τούτου τυγχάνουσιν; Οὐ δῆτα. Ἀλλ' ἆρα διὰ τὴν τοῦ τεκταίνεσθαι; Οὐδὲ διὰ ταύτην. Ἀλλὰ τὴν τοῦ σκυτεύειν; Οὐδὲ δι' ἓν τούτων, ἔφη, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον· οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν τὰ τοιαῦτα ἐπισταμένων ἀνδραποδώδεις εἰσίν. Ἆρ' οὖν τῶν τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ τὰ δίκαια μὴ εἰδότων τὸ ὄνομα τοῦτό ἐστιν; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Οὐκ οὖν δεῖ παντὶ τρόπῳ διατειναμένους φεύγειν, ὅπως μὴ ἀνδράποδα ὦμεν;

60 Ἐν ταυτῷ (4, 5).

Οἶδα δέ ποτ' αὐτὸν καὶ πρὸς Ἱππίαν τὸν Ἠλεῖον περὶ τοῦ δικαίου τοιάδε διαλεχθέντα. διὰ χρόνου γὰρ ἀφικόμενος ὁ Ἱππίας Ἀθήναζε, παρεγένετο τῷ Σωκράτει λέγοντι πρός τινας, ὡς θαυμαστὸν εἴη τὸ εἰ

μέν τις μέλλοιτο σκυτέα διδάξασθαί τινα, ἢ τέκτονα, ἢ χαλκέα, ἢ ἱππέα, μὴ ἀπορεῖν ὅπη ἂν πέμψας τούτου τύχοι· (φασὶ δέ τινες καὶ ἵππον καὶ βοῦν τῷ βουλομένῳ δικαίους ποιήσασθαι, πάντα μεστὰ εἶναι τῶν διδαξόντων·) ἐὰν δέ τις βούληται ἢ αὐτὸς μαθεῖν τὸ δίκαιον, ἢ υἱὸν ἢ οἰκέτην διδάξασθαι, μὴ εἰδέναι ποίαν ἐλθὼν τύχοι τούτου. καὶ ὁ μὲν Ἱππίας ἀκούσας ταῦτα, ὥσπερ ἐπισκώπτων αὐτόν, Ἔτι γὰρ σύ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκεῖνα τὰ αὐτὰ λέγεις ἃ ἐγὼ πάλαι ποτέ σου ἤκουσα; Καὶ ὁ Σωκράτης, Ὃ δέ γε τούτου δεινότερον, ἔφη, ὦ Ἱππία, οὐ μόνον ἀεὶ ταυτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν· σὺ δ' ἴσως διὰ τὸ πολυμαθὴς εἶναι, περὶ τῶν αὐτῶν οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγεις. Ἀμέλει, ἔφη, πειρῶμαι καινόν τι λέγειν ἀεί. Πότερον, ἔφη, καὶ περὶ ὧν ἐπίστασαι, οἷον περὶ γραμμάτων ἐάν τις ἔρηταί σε, πόσα καὶ ποῖα Σωκράτους ἐστίν, ἄλλα μὲν πρὶν ἄλλα δὲ νῦν πειρᾷ λέγειν; ἢ περὶ ἀριθμῶν τοῖς ἐρωτῶσιν, εἰ τὰ δὶς πέντε δέκα γίνονται, οὐ τὰ αὐτὰ νῦν ἃ καὶ πρότερον ἀποκρίνῃ; Περὶ μὲν τούτων, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ σὺ καὶ ἐγὼ ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω· περὶ μέντοι τοῦ δικαίου πάνυ οἶμαι νῦν ἔχειν εἰπεῖν, πρὸς ἃ οὔτε σὺ οὔτ' ἂν ἄλλος οὐδεὶς δύναιτο εἰπεῖν. Νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, μέγα λέγεις ἀγαθὸν εὑρηκέναι, εἰ παύσονται μὲν οἱ δικασταὶ δίχα ψηφιζόμενοι· παύσονται δὲ οἱ πολῖται περὶ τῶν δικαίων ἀντιλέγοντές τε καὶ ἀντιδικοῦντες καὶ στασιάζοντες· παύσονται δ' αἱ πόλεις διαφερόμεναι περὶ τῶν δικαίων καὶ πολεμοῦσαι· καὶ ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως ἀπολειφθείην ἄν σου, πρὸ τοῦ ἀκοῦσαι τηλικοῦτον ἀγαθὸν εὑρηκότος. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἀκούσῃ πρίν γ' ἂν αὐτὸς ἀποφήνῃ ὅ τι νομίζεις τὸ δίκαιον εἶναι· ἀρκεῖ γὰρ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελᾷς,

ἐρωτῶν μὲν καὶ ἐλέγχων πάντας, αὐτὸς δ' οὐδενὶ ἐθέλων ὑπέχειν λόγον οὐδὲ γνώμην ἀποφαίνεσθαι περὶ οὐδενός. Τί δέ, ὦ Ἱππία, ἔφη, οὐκ ᾔσθησαι, ὅτι ἐγὼ ἃ δοκεῖ μοι δίκαια εἶναι οὐδὲν παύομαι ἀποδεικνύμενος; Καὶ ποῖος δή σοι, ἔφη, οὗτος ὁ λόγος ἐστίν; Εἰ δὲ μὴ λόγῳ, ἔφη, ἀλλ' ἔργῳ ἐπιδείκνυμι· ἢ οὐ δοκεῖ σοι ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον εἶναι; Πολύ γε νὴ Δί', ἔφη. Δίκαια μὲν γὰρ λέγοντες πολλοὶ ἄδικα ποιοῦσι· δίκαια δὲ πραττόντων οὐδ' ἂν εἷς ἄδικος εἴη. Ἤισθησαι οὖν πώποτέ μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος, ἢ συκοφαντοῦντος, ἢ πόλιν ἢ φίλους εἰς στάσιν ἐμβαλόντος, ἢ ἄλλο τι ἄδικον πράττοντος; Οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Τὸ δὲ τῶν ἀδίκων ἀπέχεσθαι οὐ δίκαιον ἡγῇ; Δῆλος εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ νῦν διαφεύγειν ἐγχειρῶν τὸ ἀποδείκνυσθαι γνώμην, ὅ τι νομίζεις τὸ δίκαιον· οὐ γὰρ ἃ πράττουσιν οἱ δίκαιοι, ἀλλ' ἃ μὴ πράττουσι, ταῦτα λέγεις. Ἀλλ' ᾤμην ἔγωγε, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ μὴ θέλειν ἀδικεῖν ἱκανὸν δικαιοσύνης ἐπίδειγμα εἶναι· εἰ δέ σοι μὴ δοκεῖ, σκέψαι, ἐὰν τόδε σοι μᾶλλον ἀρέσκῃ· φημὶ γὰρ ἐγὼ τὸ νόμιμον δίκαιον εἶναι. Ἆρα τὸ αὐτὸ λέγεις, ὦ Σώκρατες, νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι; Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκ ἄρα αἰσθάνομαί σου, ὁποῖον νόμιμον ἢ ποῖον δίκαιον λέγεις. Νόμους δὲ πόλεως, ἔφη, γιγνώσκεις; Ἔγωγε, ἔφη. Καὶ τίνας τούτους νομίζεις; Ἃ οἱ πολῖται, ἔφη, συνθέμενοι ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, ἐγράψαντο. Οὐκ οὖν, ἔφη, νόμιμος μὲν ἂν εἴη ὁ κατὰ ταῦτα πολιτευόμενος· ἄνομος δὲ ὁ ταῦτα παραβαίνων; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ δίκαια μὲν ἂν πράττοι ὁ τούτοις πειθόμενος, ἄδικα δὲ ὁ τούτοις ἀπειθῶν; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν ὁ μὲν τὰ δίκαια πράττων δίκαιος· ὁ δὲ τὰ ἄδικα ἄδι-

κος; Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ μὲν ἄρα νόμιμος δίκαιός ἐστιν, ὁ δὲ ἄνομος ἄδικος; Καὶ ὁ Ἱππίας, Νόμους δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, πῶς ἄν τις ἡγήσαιτο σπουδαῖον πρᾶγμ' εἶναι ἢ τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, οὕς γε πολλάκις αὐτοὶ οἱ θέμενοι ἀποδοκιμάσαντες μετατίθενται; Καὶ γὰρ πόλεμον, ἔφη ὁ Σωκράτης, πολλάκις ἀράμεναι πόλεις πάλιν εἰρήνην ποιοῦνται. Καὶ μάλα, ἔφη. Διάφορον οὖν τι οἴει ποιεῖν, ἔφη, τοὺς τοῖς νόμοις πειθομένους φαυλίζων, ὅτι καταλυθεῖεν ἂν οἱ νόμοι, ἢ εἰ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτακτοῦντας ψέγοις, ὅτι γένοιτ' ἂν εἰρήνη; ἢ καὶ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ταῖς πατρίσι προθύμως βοηθοῦντας μέμφῃ; Μὰ Δί' οὐκ ἐγώ, ἔφη. Λυκοῦργον δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον, ἔφη ὁ Σωκράτης, καταμεμάθηκας, ὅτι οὐδὲν ἂν διάφορον τῶν ἄλλων πόλεων τὴν Σπάρτην ἐποίησεν, εἰ μὴ τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις μάλιστα ἐνειργάσατο αὐτῇ; τῶν δὲ ἀρχόντων ἐν ταῖς πόλεσιν, οὐκ οἶσθα, ὅτι οἵ τινες ἂν τοῖς πολίταις αἰτιώτατοι ὦσι τοῦ τοῖς νόμοις πείθεσθαι, οὗτοι ἄριστοί εἰσι; καὶ πόλις, ἐν ᾗ μάλιστα οἱ πολῖται τοῖς νόμοις πείθονται, ἐν εἰρήνῃ τε ἄριστα διάγει καὶ ἐν πολέμῳ ἀνυπόστατός ἐστιν; Ἀλλὰ μὴν καὶ ὁμόνοιά γε μέγιστόν τε ἀγαθὸν δοκεῖ ταῖς πόλεσιν εἶναι, καὶ πλειστάκις ἐν αὐταῖς αἱ γερουσίαι καὶ οἱ ἄριστοι ἄνδρες παρακελεύονται τοῖς πολίταις ὁμονοεῖν, καὶ πανταχοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι νόμος κεῖται τοὺς πολίτας ὀμνύναι ὁμονοήσειν, καὶ πανταχοῦ ὀμνύουσι τὸν ὅρκον τοῦτον. Οἶμαι δ' ἐγὼ ταῦτα γίγνεσθαι οὐχ ὅπως τοὺς αὐτοὺς χοροὺς κρίνωσιν οἱ πολῖται, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς αὐλητὰς ἐπαινῶσιν, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς ποιητὰς αἱρῶνται, οὐδ' ἵνα τοῖς αὐτοῖς ἥδωνται, ἀλλ' ἵνα τοῖς νόμοις πείθωνται· τούτοις γὰρ τῶν πολιτῶν ἐμμενόντων αἱ πόλεις ἰσχυρόταταί

τε καὶ εὐδαιμονέσταται γίγνονται, ἄνευ δ' ὁμονοίας οὔτ' ἂν πόλις εὖ πολιτευθείη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθείη. Ἰδίᾳ δὲ πῶς μὲν ἄν τις ἧττον ὑπὸ πόλεως ζημιοῖτο, πῶς δ' ἂν μᾶλλον τιμῷτο, ἢ εἰ τοῖς νόμοις πείθοιτο; πῶς δ' ἂν ἧττον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡττῷτο, ἢ πῶς ἂν μᾶλλον νικῴη; Τίνι δ' ἄν τις μᾶλλον πιστεύσειεν παρακαταθήκας ἢ χρήματα ἢ θυγατέρας ἢ υἱούς; τίνα δ' ἂν ἡ πόλις ὅλη ἀξιοπιστότερον ἡγήσαιτο τοῦ νομίμου; παρὰ τίνος δ' ἂν μᾶλλον τῶν δικαίων τύχοιεν ἢ γονεῖς ἢ οἰκεῖοι, ἢ οἰκέται ἢ φίλοι, ἢ πολῖται ἢ ξένοι; τίνι δ' ἂν μᾶλλον πολέμιοι πιστεύσειαν ἢ ἀνοχὰς ἢ σπονδὰς ἢ συνθήκας περὶ εἰρήνης; τίνι δ' ἂν μᾶλλον ἢ τῷ νομίμῳ σύμμαχοι ἐθέλοιεν γίγνεσθαι; τίνι δ' ἂν μᾶλλον οἱ σύμμαχοι πιστεύσειαν ἡγεμονίαν ἢ φρουραρχίαν ἢ πόλεις; τίνα δ' ἄν τις εὐεργετήσας ὑπολάβοι κομιεῖσθαι χάριν μᾶλλον ἢ τὸν νόμιμον; ἢ τίνα μᾶλλον ἄν τις εὐεργετήσειεν ἢ παρ' οὗ χάριν ἀπολήψεσθαι νομίζει; τῷ δ' ἄν τις βούλοιτο μᾶλλον φίλος εἶναι ἢ τῷ τοιούτῳ, ἢ τῷ ἧττον ἐχθρός; τῷ δ' ἄν τις ἧττον πολεμήσειεν ἢ ᾧ μάλιστα μὲν εἶναι φίλος βούλοιτο, ἥκιστα δ' ἐχθρός; καὶ ᾧ πλεῖστοι μὲν φίλοι καὶ σύμμαχοι βούλοιντο εἶναι, ἐλάχιστοι δ' ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι; Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ ἐπιδείκνυμαι νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι· σὺ δ', εἰ τἀναντία ἃ γιγνώσκεις, δίδασκε. Καὶ ὁ Ἱππίας, Ἀλλὰ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὔ μοι δοκῶ τἀναντία γιγνώσκειν οἷς εἴρηκας περὶ τοῦ δικαίου. Ἀγράφους δέ τινας οἶσθα, ἔφη, ὦ Ἱππία, νόμους; Τούς γε ἐν πάσῃ χώρᾳ, ἔφη, κατὰ ταυτὰ νομιζομένους. Ἔχοις ἂν οὖν εἰπεῖν, ἔφη, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὺς ἔθεντο; Καὶ πῶς ἄν, ἔφη, οἵ γε οὔτε συνελθεῖν ἅπαντες δυνηθεῖεν οὔτε ὁμόφωνοί

εἰσι; Τίνας οὖν, ἔφη, νομίζεις τοὺς νόμους τεθεικέναι τούτους; Ἐγὼ μέν, ἔφη, θεοὺς οἶμαι τοὺς νόμους τούτους τοῖς ἀνθρώποις θεῖναι· καὶ γὰρ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις πρῶτον νομίζεται θεοὺς εὐσεβεῖν. Οὐκ οὖν καὶ γονέας τιμᾶν πανταχοῦ νομίζεται; Καὶ τοῦτο, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ μήτε γονεῖς παισὶ μίγνυσθαι μήτε παῖδας γονεῦσιν; Οὐκ ἔτι μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὗτος θεοῦ νόμος εἶναι. Τί δή; ἔφη. Ὅτι, ἔφη, αἰσθάνομαί τινας παραβαίνοντας αὐτόν. Καὶ γὰρ ἄλλα πολλά, ἔφη, παρανομοῦσιν. Ἀλλὰ δίκην γέ τοι διδόασιν οἱ παραβαίνοντες τοὺς ὑπὸ τῶν θεῶν κειμένους νόμους, ἣν οὐδενὶ τρόπῳ δυνατὸν ἀνθρώπῳ διαφυγεῖν· ὥσπερ τοὺς ὑπ' ἀνθρώπων κειμένους νόμους ἔνιοι παραβαίνοντες, διαφεύγουσι τὸ δίκην δοῦναι, οἱ μὲν λανθάνοντες, οἱ δὲ βιαζόμενοι. Καὶ ποίαν, ἔφη, δίκην, ὦ Σώκρατες, οὐ δύνανται διαφεύγειν γονεῖς τε παισὶ καὶ παῖδες γονεῦσι μιγνύμενοι; Τὴν μεγίστην νὴ Δία, ἔφη. Τί γὰρ ἂν μεῖζον πάθοιεν ἄνθρωποι τεκνοποιούμενοι τοῦ κακῶς τεκνοποιεῖσθαι; Πῶς οὖν, ἔφη, κακῶς οὗτοι τεκνοποιοῦνται, ὅτε οὐδὲν κωλύει ἀγαθοὺς αὐτοὺς ὄντας ἐξ ἀγαθῶν τεκνοποιεῖσθαι; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, οὐ μόνον ἀγαθοὺς δεῖ τοὺς ἐξ ἀλλήλων παιδοποιουμένους εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζοντας τοῖς σώμασιν. Ἦ δοκεῖ σοι ὅμοια τὰ σπέρματα εἶναι τὰ τῶν ἀκμαζόντων ἢ τῶν παρηκμακότων; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ εἰκὸς ὅμοια εἶναι. Πότερα οὖν, ἔφη, βελτίω; Δῆλον ὅτι τὰ τῶν ἀκμαζόντων. Τῶν μὴ ἀκμαζόντων ἄρα οὐ σπουδαῖα; Οὐκ εἰκὸς μὰ Δί', ἔφη. Οὐκ οὖν οὕτω γε οὐ δεῖ παιδοποιεῖσθαι; Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν οἵ γε οὕτω παιδοποιούμενοι ὡς οὐ δεῖ παιδοποιοῦνται; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Τίνες οὖν, ἔφη, ἄλ-

λοι κακῶς ἂν παιδοποιοῖντο, εἴγε μὴ οὗτοι; Ὁμογνωμονῶ σοι, ἔφη, καὶ τοῦτο. Τί δέ, τοὺς εὖ ποιοῦντας ἀντευεργετεῖν, οὐ πανταχοῦ νόμιμόν ἐστι; Νόμιμον, ἔφη. Παραβαίνεται δὲ καὶ τοῦτο. Οὐκ οὖν καὶ οἱ τοῦτο παραβαίνοντες δίκην διδόασι, φίλων μὲν ἀγαθῶν ἔρημοι γιγνόμενοι, τοὺς δὲ μισοῦντας ἑαυτοὺς ἀναγκαζόμενοι διώκειν; ἢ οὐχ οἱ μὲν εὖ ποιοῦντες τοὺς χρωμένους ἑαυτοῖς ἀγαθοὶ φίλοι εἰσίν, οἱ δὲ μὴ ἀντευεργετοῦντες τοὺς τοιούτους διὰ μὲν τὴν ἀχαριστίαν μισοῦνται ὑπ' αὐτῶν, διὰ δὲ τὸ μάλιστα λυσιτελεῖν τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι, τούτους μάλιστα διώκουσι; Νὴ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, ἔφη, θεοῖς πάντα ταῦτ' ἔοικε· τὸ γὰρ τοὺς νόμους αὐτοῖς τοῖς παραβαίνουσι τὰς τιμωρίας ἔχειν, βελτίονος ἢ κατὰ ἄνθρωπον νομοθέτου δοκεῖ μοι εἶναι. Πότερον οὖν, ὦ Ἱππία, τοὺς θεοὺς ἡγῇ τὰ δίκαια νομοθετεῖν ἢ ἄλλα τῶν δικαίων; Οὐκ ἄλλα μὰ Δί', ἔφη· σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλος γέ τις τὰ δίκαια νομοθετήσειεν, εἰ μὴ θεός. Καὶ τοῖς θεοῖς ἄρα, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ δίκαιόν τε καὶ νόμιμον εἶναι ἀρέσκει.

61 *Πλάτωνος πολιτειῶν α'* (348 e).

Τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἤδη στερεώτερον, ὦ ἑταῖρε, καὶ οὐκ ἔτι ῥᾴδιον ἔχειν ὅ τι τὶς εἴπῃ. εἰ γὰρ λυσιτελεῖν μὲν τὴν ἀδικίαν ἐτίθεσο, κακίαν μέντοι ἢ αἰσχρὸν αὐτὸ ὡμολόγεις εἶναι, ὥσπερ ἄλλοι τινές, εἴχομεν ἄν τι λέγειν κατὰ τὰ νομιζόμενα λέγοντες· νῦν δὲ δῆλος εἶ ὅτι φήσεις αὐτὸ καὶ καλὸν καὶ αἰσχρὸν εἶναι καὶ τἆλλα αὐτῷ πάντα προσθήσεις, ἃ ἡμεῖς τῷ δικαίῳ προσετίθεμεν, ἐπειδή γε καὶ ἐν ἀρετῇ αὐτὸ καὶ σοφίᾳ ἐτόλμησας θεῖναι. Ἀληθέστατα, ἔφη, μαντεύῃ. — Ἀλλὰ τόδε μοι πειρῶ ἀποκρίνασθαι· ὁ

δίκαιος τοῦ δικαίου δοκεῖ τί σοι ἂν ἐθέλειν πλεῖον ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀστεῖος, ὥσπερ νῦν, καὶ εὐήθης. Τί δαί, τῆς δικαίας πράξεως; Οὐδὲ τῆς δικαίας, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀδίκου πότερον ἀξιοῖ ἂν πλέον ἔχειν καὶ ἡγοῖτο δίκαιον εἶναι, ἢ οὐκ ἂν ἡγοῖτο δίκαιον; Ἡγοῖτ' ἄν, ἦ δ' ὅς, καὶ ἀξιοῖ, ἀλλ' οὐκ ἂν δύναιτο. Ἀλλ' οὐ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἐρωτῶ· ἀλλὰ εἰ τοῦ μὲν δικαίου μὴ ἀξιοῖ πλέον ἔχειν μηδὲ βούλεται ὁ δίκαιος, τοῦ δὲ ἀδίκου; Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει. Τί δαὶ δὴ ὁ ἄδικος, ἆρα ἀξιοῖ τοῦ δικαίου πλεονεκτεῖν καὶ τῆς δικαίας πράξεως; Πῶς γὰρ οὔ, ἔφη, ὅς γε πάντων πλέον ἔχειν ἀξιοῖ; Οὐκ οὖν καὶ ἀδίκου γε ἀνθρώπου τε καὶ πράξεως ὁ ἄδικος πλεονεκτήσει τε καὶ ἁμιλλήσεται, ὡς ἁπάντων πλεῖστον αὐτὸς λάβῃ; Ἔστι ταῦτα. Ὧδε δὴ λέγομεν, ἔφη, ὁ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτεῖ, τοῦ δὲ ἀνομοίου· ὁ δὲ ἄδικος τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἀνομοίου. Ἄριστα, ἔφη, εἴρηκας. Ἔστι δέ γε, ἔφην, φρόνιμός τε καὶ ἀγαθὸς ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐδέτερα; Καὶ τοῦτ', ἔφη, εὖ. Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἔοικε τῷ φρονίμῳ καὶ ἀγαθῷ ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐκ ἔοικε; Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ἔφη, τοιοῦτος ὢν καὶ ἐοικέναι τοῖς τοιούτοις, ὁ δὲ μὴ ἐοικέναι; Καλῶς. Τοιοῦτος ἄρα ἐστὶν ἑκάτερος αὐτῶν οἷσπερ ἔοικεν. Ἀλλὰ τί μέλλει; ἔφη. Εἶεν, ὦ Θρασύμαχε· μουσικὸν δέ τινα λέγεις, ἕτερον δὲ ἄμουσον; Ἔγωγε. Πότερον φρόνιμον καὶ πότερον ἄφρονα; Τὸν μὲν μουσικὸν δήπου φρόνιμον, τὸν δὲ ἄμουσον ἄφρονα. Οὐκ οὖν ἅπερ φρόνιμον, ἀγαθόν· ἃ δὲ ἄφρονα, κακόν; Ναί. Τί δαί, ἰατρικὸν οὐχ οὕτως; Οὕτως. Ἆρ' οὖν τίς σοι, ὦ ἄριστε, δοκεῖ μουσικὸς ἁρμοττόμενος λύραν ἐθέλειν μουσικοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ ἐπιτάσει καὶ ἀνέσει τῶν χορ-

δῶν πλεονεκτεῖν ἢ ἀξιοῦν πλεῖον ἔχειν; Οὐκ ἔμοιγε. Τί δαί, ἀμούσου; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δέ, ἰατρικός, ἐν τῇ ἐδωδῇ ἢ πόσει ἐθέλειν ἄν τι ἰατρικοῦ πλεονεκτεῖν, ἢ ἀνδρὸς ἢ πράγματος; Οὐ δῆτα. Μὴ ἰατρικοῦ δέ; Ναί. Περὶ πάσης δὴ ὅρα ἐπιστήμης τε καὶ ἀνεπιστημοσύνης εἴ τις σοι δοκεῖ ἐπιστήμων, ὅστις οὖν ἐθέλειν πλείω ἂν αἱρεῖσθαι ἢ ὅσα ἄλλος ἐπιστήμων ἢ πράττειν ἢ λέγειν, καὶ οὐ ταυτὰ τῷ ὁμοίῳ ἑαυτῷ εἰς τὴν αὐτὴν πρᾶξιν; Ἀλλ' ἴσως, ἔφη, ἀνάγκη τοῦτό γε οὕτως ἔχειν. Τί δαί, ὁ ἀνεπιστήμων οὐχ ὁμοίως μὲν ἐπιστήμονος πλεονεκτήσειεν, ἀνομοίως δὲ ἀνεπιστήμονος; Ἴσως. Ὁ δὲ ἐπιστήμων σοφός; Ναί. Ὁ δὲ σοφὸς ἀγαθός; Φημί. Ὁ ἄρα ἀγαθός τε καὶ σοφὸς τοῦ μὲν ὁμοίου οὐκ ἐθελήσει πλεονεκτεῖν, τοῦ δ' ἀνομοίου τε καὶ ἐναντίου; Ἔοικεν, ἔφη. Ὁ δὲ κακός τε καὶ ἀμαθὴς τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἐναντίου; Φαίνεται. Οὐκ οὖν, ὦ Θρασύμαχε, ἦν δ' ἐγώ, ὁ ἄδικος ἡμῖν τοῦ ἀνομοίου τε καὶ ὁμοίου πλεονεκτεῖ; ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες; Ἔγωγε, ἔφη. Ὁ δὲ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτήσει, τοῦ δὲ ἀνομοίου; Ναί. Ἔοικεν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὁ μὲν δίκαιος τῷ σοφῷ τε καὶ ἀγαθῷ, ὁ δὲ ἄδικος τῷ κακῷ τε καὶ ἀμαθεῖ. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν ὡμολογοῦμεν, ᾧ γε ὅμοιος ἑκάτερος εἴη, τοιοῦτον καὶ ἑκάτερον εἶναι. Ὡμολογοῦμεν γάρ. Ὁ μὲν ἄρα δίκαιος ἡμῖν ἀναπέφανται ὢν ἀγαθός τε καὶ σοφός· ὁ δὲ ἄδικος ἀμαθής τε καὶ κακός.

62 Ἐπειδὴ δ' οὖν διωμολογησάμεθα τὴν δικαιοσύνην ἀρετὴν εἶναι καὶ σοφίαν, τὴν δ' ἀδικίαν κακίαν τε καὶ ἀμαθίαν, Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτω κείσθω· ἔφαμεν δὲ δὴ καὶ ἰσχυρότερον εἶναι τὴν ἀδικίαν. (Plato Pol. 1, 350 d.)

63 Ἀλλα τῇδέ πῃ σκέψασθαι χρή. πόλιν φαίης ἂν ἄδικον εἶναι καὶ ἄλλας πόλεις ἐπιχειρεῖν δουλοῦσθαι ἀδίκως καὶ καταδεδουλῶσθαι, πολλὰς δὲ καὶ ὑφ' ἑαυτῇ ἔχειν δουλωσαμένην; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη· καὶ τοῦτό γε ἡ ἀρίστη μάλιστα ποιήσει καὶ τελεώτατα οὖσα ἄδικος. Μανθάνω, ἔφην, ὅτι σὸς οὗτος ἦν ὁ λόγος· ἀλλὰ τόδε περὶ αὐτοῦ σκοπῶ, πότερον οὖν ἡ κρείττων γιγνομένη πόλις πόλεως ἄνευ δικαιοσύνης τὴν δύναμιν ταύτην ἕξει, ἢ ἀνάγκη αὐτῇ μετὰ δικαιοσύνης; Εἰ μέν, ἔφη, ὡς σὺ ἄρτι ἔλεγες, ἔστιν ἡ δικαιοσύνη σοφία, μετὰ δικαιοσύνης, εἰ δ' ὡς ἐγώ, μετ' ἀδικίας. Πάνυ γε ἄγαμαι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, ὅτι οὐκ ἐπινεύεις μόνον καὶ ἀνανεύεις, ἀλλὰ καὶ ἀποκρίνῃ πάνυ καλῶς. Σοὶ γάρ, ἔφη, χαρίζομαι. Εὖ γε σὺ ποιῶν· ἀλλὰ δὴ καὶ τόδε μοι χάρισαι καὶ λέγε· δοκεῖς ἂν οὖν ἢ πόλιν ἢ στρατόπεδον ἢ λῃστὰς ἢ κλέπτας ἢ ἄλλο τι ἔθνος, ὅσα κοινῇ ἐπί τι ἔρχεται ἀδίκως, πρᾶξαι ἄν τι δύνασθαι, εἰ ἀδικοῖεν ἀλλήλους; Οὐ δῆτα, ἦ δ' ὅς. Τί δ' εἰ μὴ ἀδικοῖεν; οὐ μᾶλλον; Πάνυ γε. Στάσεις γάρ που, ὦ Θρασύμαχε, ἥ γε ἀδικία καὶ μίση καὶ μάχας ἐν ἀλλήλοις παρέχει, ἡ δὲ δικαιοσύνη ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν. ἦ γάρ; Ἔστω, ἦ δ' ὅς, ἵνα σοὶ μὴ διαφέρωμαι. Ἀλλ' εὖ γε σὺ ποιῶν, ὦ ἄριστε· τόδε δέ μοι λέγε· ἆρα εἰ τοῦτο ἔργον ἀδικίας, μῖσος ἐμποιεῖν ὅπου ἂν ἐνῇ, οὐ καὶ ἐλευθέροις τε καὶ δούλοις ἐγγινομένη μισεῖν ποιήσει ἀλλήλους καὶ στασιάζειν καὶ ἀδυνάτους εἶναι κοινῇ μετ' ἀλλήλων πράττειν; Πάνυ γε. Τί δέ, ἂν ἐν δυοῖν ἐγγένηται, οὐ διοίσονται καὶ μισήσουσι καὶ ἐχθροὶ ἔσονται ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς δικαίοις; Ἔσονται, ἔφη. Ἐὰν δὲ δή, ὦ θαυμάσιε, ἐν ἑνὶ ἐγγένηται ἀδικία, μῶν μὴ ἀπολεῖ τὴν αὑτῆς δύναμιν; ἢ οὐδὲν

ἧττον ἕξει; Μηδὲν ἧττον ἐχέτω, ἔφη. Οὐκ οὖν τοιάνδε τινὰ φαίνεται ἔχουσα τὴν δύναμιν, οἵαν ᾧ ἂν ἐγγένηται, εἴτε πόλει τινί, εἴτε γένει, εἴτε στρατοπέδῳ, εἴτε ἄλλῳ ὁτῳοῦν, πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸ ποιεῖ πράττειν μεθ' αὑτοῦ διὰ τὸ στασιάζειν καὶ διαφέρεσθαι, ἔτι δ' ἐχθρὸν εἶναι ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ἐναντίῳ παντὶ καὶ τῷ δικαίῳ; οὐχ οὕτως; Πάνυ γε. Καὶ ἐν ἑνὶ δὴ οἶμαι ἐνοῦσα ταῦτα πάντα ποιήσει, ἅπερ πέφυκεν ἐργάζεσθαι· πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸν ποιήσει πράττειν στασιάζοντα καὶ οὐχ ὁμονοοῦντα αὐτὸν ἑαυτῷ, ἔπειτα ἐχθρὸν καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς δικαίοις. Ἦ γάρ; Ναί. Δίκαιοι δέ γ' εἰσίν, ὦ φίλε, καὶ οἱ θεοί; Ἔστωσαν, ἔφη. Καὶ θεοῖς ἄρα ἐχθρὸς ἔσται, ὦ Θρασύμαχε, ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος φίλος. Εὐωχοῦ τοῦ λόγου, ἔφη, θαρρῶν· οὐ γὰρ ἔγωγέ σοι ἐναντιώσομαι, ἵνα μὴ τοῖσδε ἀπέχθωμαι. Ἴθι δή, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὰ λοιπά μοι τῆς ἑστιάσεως ἀποπλήρωσον ἀποκρινόμενος ὥσπερ καὶ νῦν· ὅτι μὲν γὰρ καὶ σοφώτεροι καὶ ἀμείνους καὶ δυνατώτεροι πράττειν οἱ δίκαιοι φαίνονται, οἱ δὲ ἄδικοι οὐδὲν πράττειν μετ' ἀλλήλων οἷοί τε. ἀλλὰ δὴ καὶ οὓς φαμὲν ἐρρωμένως πώποτέ τι μετ' ἀλλήλων κοινῇ πρᾶξαι, ἀδίκους ὄντας, τοῦτο οὐ παντάπασιν ἀληθὲς ἐλέγομεν· οὐ γὰρ ἂν ἀπείχοντο ἀλλήλων, κομιδῇ ὄντες ἄδικοι· ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐνῆν τις αὐτοῖς δικαιοσύνη, ἣ αὐτοὺς ἐποίει, μή τι καὶ ἀλλήλους γε καὶ ἐφ' οὓς ᾖεσαν ἀδικεῖν ἅμα, δι' ἣν ἔπραξαν ἃ ἔπραξαν· ὥρμησαν δὲ ἐπὶ τὰ ἄδικα ἀδικίᾳ, ἡμιμόχθηροι ὄντες, ἐπεὶ οἵ γε παμπόνηροι καὶ τελέως ἄδικοι τελέως εἰσὶ καὶ πράττειν ἀδύνατοι. ταῦτα μὲν οὖν ὅτι οὕτως ἔχει, μανθάνω, ἀλλ' οὐχ ὡς σὺ τὸ πρῶτον ἐτίθεσο· εἰ δὲ καὶ ἄμεινον ζῶσιν οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων καὶ εὐδαιμονέστεροι εἰσίν,

ὅπερ τὸ ὕστερον προυθέμεθα σκέψασθαι, σκεπτέον. φαίνονται μὲν οὖν καὶ νῦν, ὥς γε μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν εἰρήκαμεν· ὅμως δέ τι βέλτιον σκεπτέον· οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐπιτυχόντος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τοῦ ὅν τινα τρόπον χρὴ ζῆν. Σκόπει δή, ἔφη. Σκοπῶ, ἦν δ' ἐγώ, καί μοι λέγε· δοκεῖ τί σοι εἶναι ἵππου ἔργον; Ἔμοιγε. Ἆρ' οὖν τοῦτο ἂν θείης καὶ ἵππου καὶ ἄλλου ὁτουοῦν ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνῳ ἐκείνῳ ποιῇ τις ἢ ἄριστα; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἀλλ' ὧδε· ἔσθ' ὅτῳ ἂν ἄλλῳ ἴδοις ἢ ὀφθαλμοῖς; Οὐ δῆτα. Τί δαί; ἀκούσαις ἄλλῳ ἢ ὠσίν; Οὐδαμῶς. Οὐκ οὖν δικαίως ἂν ταῦτα τούτων φαμὲν ἔργα εἶναι; Πάνυ γε. Τί δαί; μαχαίρᾳ ἂν ἀμπέλου κλῆμα ἀποτέμοις καὶ σμίλῃ καὶ ἄλλοις πολλοῖς; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλ' οὐδενί γ' ἂν οἶμαι οὕτω καλῶς, ὡς δρεπάνῳ τῷ ἐπὶ τούτῳ ἐργασθέντι. Ἀληθῆ. Ἆρ' οὖν οὐ τοῦτο τούτου ἔργον θήσομεν; Θήσομεν μὲν οὖν. Νῦν δὴ οἶμαι ἄμεινον ἂν μάθοις ὃ ἄρτι ἠρώτων πυνθανόμενος, εἰ οὐ τοῦτο ἑκάστου εἴη ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνον τι ἢ κάλλιστα τῶν ἄλλων ἀπεργάζηται. Ἀλλά, ἔφη, μανθάνω τε καί μοι δοκεῖ τοῦτο ἑκάστου πράγματος ἔργον εἶναι. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετὴ δοκεῖ σοι εἶναι ἑκάστῳ, ᾧπερ καὶ ἔργον τι προστέτακται; ἴωμεν δὲ ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν· ὀφθαλμῶν φαμὲν ἔστι τι ἔργον. Ἔστιν. Ἆρ' οὖν καὶ ἀρετὴ ὀφθαλμῶν ἐστι; Καὶ ἀρετή. Τί δέ, ὤτων ἦν τι ἔργον; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετή; Καὶ ἀρετή. Τί δὴ γὰρ καὶ περὶ τῶν ἄλλων; οὐχ οὕτως; Οὕτως ἔχει δή. Ἆρ' ἄν ποτε ὄμματα τὸ αὑτῶν ἔργον καλῶς ἀπεργάσαιντο μὴ ἔχοντα τὴν αὑτῶν οἰκείαν ἀρετήν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ἀρετῆς κακίαν; Καὶ πῶς ἄν, ἔφη; τυφλότητα γὰρ ἴσως λέγεις ἀντὶ τῆς ὄψεως. Ἥτις, ἦν δ' ἐγώ, αὐτῶν ἡ ἀρετή· οὐ γάρ πω τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ

εἰ τῇ μὲν οἰκείᾳ ἀρετῇ τὸ αὑτῶν ἔργον εὖ ἐργάσεται τὰ ἐργαζόμενα, κακίᾳ δὲ κακῶς. Ἀληθές, ἔφη, τοῦτό γε λέγεις. Οὐκ οὖν καὶ ὦτα στερόμενα τῆς αὑτῶν ἀρετῆς κακῶς τὸ αὑτῶν ἔργον ἀπεργάσεται; Πάνυ γε. Τίθεμεν οὖν καὶ τὰ ἄλλα πάντα εἰς τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἴθι δή, μετὰ ταῦτα τόδε σκέψαι. ψυχῆς ἔστι τι ἔργον, ὃ ἄλλῳ τῶν ὄντων οὐδ' ἂν ἑνὶ πράξαις; οἷον τὸ τοιόνδε· τὸ ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἄρχειν καὶ τὸ βουλεύεσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ἔστιν ὅτῳ ἄλλῳ ἢ ψυχῇ δικαίως ἂν αὐτὰ ἀποδοῖμεν καὶ φαῖμεν ἴδια ἐκείνης εἶναι; Οὐδενὶ ἄλλῳ. Τί δ' αὖ τὸ ζῆν; οὐ ψυχῆς ἔργον φήσομεν εἶναι; Μάλιστ' ἄν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετήν φαμέν τινα ψυχῆς εἶναι; Φαμέν. Ἆρ' οὖν ποτε, ὦ Θρασύμαχε, ψυχὴ τὰ αὑτῆς ἔργα εὖ ἀπεργάσεται στερομένη τῆς οἰκείας ἀρετῆς, ἢ ἀδύνατον; Ἀδύνατον. Ἀνάγκη ἄρα κακῇ ψυχῇ κακῶς ἄρχειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι, τῇ δὲ ἀγαθῇ πάντα ταῦτα εὖ πράττειν. Ἀνάγκη. Οὐκ οὖν ἀρετὴν μὲν ξυνεχωρήσαμεν ψυχῆς εἶναι δικαιοσύνην, κακίαν δὲ ἀδικίαν; Ξυνεχωρήσαμεν γάρ. Ἡ μὲν ἄρα δικαία ψυχὴ καὶ ὁ δίκαιος ἀνὴρ εὖ βιώσεται, κακῶς δὲ ὁ ἄδικος; Φαίνεται, ἔφη, κατὰ τὸν σὸν λόγον. Ἀλλὰ μὴν ὅ γε εὖ ζῶν μακάριός τε καὶ εὐδαίμων, ὁ δὲ μὴ τἀναντία; Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ μὲν δίκαιος ἄρα εὐδαίμων, ὁ δ' ἄδικος ἄθλιος; Ἔστω, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἄθλιόν γε οὐ λυσιτελεῖ εἶναι, εὐδαίμονα δέ. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐδέποτε ἄρα, ὦ μακάριε Θρασύμαχε, λυσιτελέστερον ἀδικία δικαιοσύνης. (Plato Polit. 1, 351 a.)

64 Ἐν ταυτῷ (IV, 441 c).

Ταῦτα μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, μόγις διανενεύκαμεν, καὶ ἡμῖν ἐπιεικῶς ὡμολόγηται, ταυτὰ μὲν ἐν πόλει,

ταὐτὰ δὲ ἐν ἑνὶ ἑκάστου τῇ ψυχῇ γένη ἐνεῖναι καὶ ἴσα τὸν ἀριθμόν. Ἔστι ταῦτα. Οὐκ οὖν ἐκεῖνό γε ἤδη ἀναγκαῖον, ὡς πόλις ἦν σοφὴ καὶ ᾧ, οὕτω καὶ τὸν ἰδιώτην καὶ τούτῳ σοφὸν εἶναι; Τί μήν; Καὶ ᾧ δὴ ἀνδρεῖος ἰδιώτης καὶ ὥς, τούτῳ καὶ πόλιν ἀνδρείαν· καὶ οὕτω καὶ τἆλλα πάντα πρὸς ἀρετὴν ὡσαύτως ἀμφότερα ἔχειν; Ἀνάγκη. Καὶ δίκαιον δή, ὦ Γλαύκων, οἶμαι, φήσομεν ἄνδρα εἶναι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ᾧπερ καὶ πόλις ἦν δικαία; Καὶ τοῦτο πᾶσα ἀνάγκη. Ἀλλ' οὔπω μὴν τοῦτό γε ἐπιλελήσμεθα, ὅτι ἐκείνη γε τῷ τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ πράττειν, τριῶν ὄντων γενῶν, δικαία ἦν. Οὔ μοι δοκοῦμεν, ἔφη, ἐπιλελῆσθαι. Μνημονευτέον ἄρα ἡμῖν, ὅτι καὶ ἡμῶν ἕκαστος ὅταν τὰ αὑτοῦ ἐν αὑτῷ πράττῃ, οὕτω δικαιότερός τε ἔσται καὶ τὰ αὑτοῦ πράττων. Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, μνημονευτέον. Οὐκ οὖν τῷ μὲν λογικῷ ἄρχειν προσῆκον, σοφῷ ὄντι, καὶ ἔχοντι τὴν ὑπὲρ ἁπάσης ψυχῆς προμήθειαν, τῷ δὲ θυμοειδεῖ ὑπηκόῳ εἶναι καὶ ξυμμάχῳ τούτου; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν οὐχ, ὥσπερ ἐλέγομεν, μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς κρᾶσις σύμφωνα αὐτὰ ποιήσει, τὸ μὲν ἐπιτείνουσα καὶ τρέφουσα λόγοις τε καλοῖς καὶ μαθήμασι, τὸ δ' ἀνιεῖσα, καὶ παραμυθουμένη καὶ ἡμεροῦσα ἁρμονίᾳ τε καὶ ῥυθμῷ; Κομιδῇ γε, ἦ δ' ὅς. Καὶ τούτω δὴ οὕτω τραφέντε καὶ ὡς ἀληθῶς τὰ αὑτὰ μαθόντε καὶ παιδευθέντε, προστήσετον τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, ὃ δὴ κρεῖττον τῆς ψυχῆς ἐν ἑκάστῳ ἐστί, καὶ χρημάτων φύσει ἀπληστότατον· ὃ τηρήσετον μὴ τῷ πίμπλασθαι τῶν περὶ τὸ σῶμα καλουμένων ἡδονῶν πολὺ καὶ ἰσχυρὸν γενόμενον οὐ τὰ αὑτοῦ πράττῃ, ἀλλὰ καταδουλώσασθαι καὶ ἄρχειν ἐθέλῃ ὧν οὐ προσῆκον αὐτῷ γε ἦ, καὶ ξύμπαντα τὸν βίον πάντων ἀνατρέψῃ. Πάνυ μὲν

οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους τούτω ἂν κάλλιστα φυλαττοίτην ὑπὲρ ἁπάσης τῆς ψυχῆς τε καὶ τοῦ σώματος, τὸ μὲν κελευόμενον, τὸ δὲ προπολεμοῦν, ἑπόμενον δὲ τῷ ἄρχοντι καὶ τῇ ἀνδρείᾳ ἐπιτελοῦν τὰ βουλευθέντα. Ἔστι ταῦτα. Καὶ ἀνδρεῖον δή, οἶμαι, τούτῳ τῷ μέρει καλοῦμεν ἕνα ἕκαστον, ὅταν αὐτοῦ τὸ θυμοειδὲς διασώζῃ διά τε λυπῶν καὶ ἡδονῶν τὸ ὑπὸ τοῦ λόγου παραγγελθὲν δεινόν τε καὶ μή. Ὀρθῶς γε, ἔφη. Σοφὸν δέ γε ἐκείνῳ τῷ σμικρῷ μέρει, πῶς ἦρχέ τε ἐν αὐτῷ καὶ ταῦτα παρήγγελλεν, ἔχον αὖ κἀκεῖνο ἐπιστήμην ἐν αὐτῷ τὴν τοῦ ξυμφέροντος ἑκάστοτε καὶ ὅλῳ τῷ κοινῷ σφῶν αὐτῶν τριῶν ὄντων. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; σώφρονα οὐ τῇ φιλίᾳ καὶ τῇ ξυμφωνίᾳ τῇ αὐτῶν τούτων, ὅταν τό τε ἄρχον καὶ τὼ ἀρχομένω ὁμοδοξῶσιν, ὡς δεῖν ἄρχειν τὸ λογιστικόν, καὶ μὴ στασιάσωσιν αὐτῷ; Σωφροσύνη γ' οὖν, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ τοῦτο, πόλεώς τε καὶ ἰδιώτου· ἀλλὰ μὲν δὴ δίκαιός γε, ὡς πολλάκις λέγομεν, τούτῳ καὶ οὕτως ἔσται. Πολλὴ ἀνάγκη. Τί οὖν; εἶπον ἐγώ· μή πῃ ἡμῖν ἀπαμβλύνεται ἄλλο τι δικαιοσύνη δοκεῖν εἶναι ἢ ὅπερ ἐν τῇ πόλει ἐφάνη; Οὐκ ἔμοιγε, ἔφη, δοκεῖ. Ὧδε γάρ, ἦν δ' ἐγώ, πάντα παντάπασιν ἂν βεβαιωσαίμεθα, εἴ τι ἡμῶν ἔτι ἐν τῇ ψυχῇ ἀμφισβητεῖ, τὰ φορτικὰ αὐτῷ προσφέροντες. Ποῖα δή; Οἷον εἰ δέοι ἡμᾶς ἀνομολογεῖσθαι περί τε ἐκείνης τῆς πόλεως καὶ τοῦ ἐκείνῃ ὁμοίως πεφυκότος τε καὶ τεθραμμένου ἀνδρός, ἐδόκει ἂν παρακαταθήκην χρυσίου ἢ ἀργυρίου δεξάμενος ὁ τοιοῦτος ἀποστερῆσαι, τίνα ἂν οἴει οἰηθῆναι τοῦτο αὐτὸν δρᾶσαι μᾶλλον ἢ ὅσοι μὴ τοιοῦτοι; Οὐδένα ἄν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ἱεροσυλιῶν καὶ κλοπῶν καὶ προδοσιῶν, ἢ ἰδιαίτερον ἢ δημοσίᾳ πό-

λεων, ἐκτὸς ἂν οὗτος εἴη; Ἐκτός. Καὶ μὴν οὐδ' ὁπωστισγεοῦν ἄπιστος ἢ κατὰ τοὺς ὅρκους ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ὁμολογίας. Πῶς γὰρ ἄν; Μοιχεῖαί γε μὴν καὶ γονέων ἀμέλειαι καὶ θεῶν ἀθεραπευσίαι παντὶ ἄλλῳ μᾶλλον ἢ τῷ τοιούτῳ προσήκουσι. Παντὶ μέντοι, ἔφη. Οὐκ οὖν τούτων πάντων αἴτιον, ὅτι αὐτὸ τῶν ἐν αὐτῷ ἕκαστον τὰ αὑτοῦ πράττει ἀρχῆς τε πέρι καὶ τοῦ ἄρχεσθαι; Τοῦτο μὲν δὴ οὖν καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ἔτι οὖν ἕτερον ζητεῖς δικαιοσύνην εἶναι ἢ ταύτην τὴν δύναμιν, ἣ τοὺς τοιούτους ἄνδρας τε παρέχεται καὶ πόλεις; Μὰ Δί', ἦ δ' ὅς, οὐκ ἔγωγε. Τέλεον ἄρα ἡμῖν τὸ ἐνύπνιον ἀποτετέλεσται, ὃ ἔφαμεν ὑποπτεῦσαι, ὡς εὐθὺς ἀρχόμενοι τῆς πόλεως οἰκίζειν κατὰ θεόν τινα εἰς ἀρχήν τε καὶ τύπον τινὰ τῆς δικαιοσύνης κινδυνεύομεν ἐμβεβηκέναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Τὸ δέ γε ἦν ἄρα, ὦ Γλαύκων, διὸ καὶ ὠφελεῖ εἴδωλόν τι τῆς δικαιοσύνης, τὸ τὸν μὲν σκυτοτομικὸν φύσει ὀρθῶς ἔχειν σκυτοτομεῖν καὶ ἄλλο μηδὲν πράττειν, τὸν δὲ τεκτονικὸν τεκταίνεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα δὴ οὕτω. Φαίνεται. Τὸ δέ γε ἀληθές, τοιοῦτόν τι ἦν, ὡς ἔοικεν, ἡ δικαιοσύνη, ἀλλ' οὐ περὶ τὴν ἔξω πρᾶξιν τῶν αὑτοῦ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐντὸς ὡς ἀληθῶς, περὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ αὑτοῦ, μὴ ἐάσαντα τὰ ἀλλότρια πράττειν ἕκαστον ἐν ἑαυτῷ μηδὲ πολυπραγμονεῖν πρὸς ἄλληλα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γένη· ἀλλὰ τῷ ὄντι τὰ οἰκεῖα ἐνθυμούμενον καὶ ἄρξαντα αὐτὸν αὑτοῦ καὶ κοσμήσαντα καὶ φίλον γενόμενον ἑαυτῷ καὶ συναρμόσαντα τρία ὄντα, ὥσπερ ὅρους τρεῖς ἁρμονίας ἀτεχνῶς, νεάτης τε καὶ ὑπάτης καὶ μέσης, καὶ εἰ ἄλλ' ἄττα μεταξὺ τυγχάνει ὄντα, πάντα ταῦτα ξυνδήσαντα καὶ παντάπασιν ἕνα γενόμενον καὶ ἐκ πολλῶν σώφρονα καὶ ἡρμοσμένον, οὕτω δὴ πράττειν ἤδη, ἐάν τι πράττῃ

ἢ περὶ χρημάτων κτῆσιν ἢ περὶ σώματος θεραπείαν ἢ καὶ περὶ πολιτικόν τι ἢ περὶ τὰ ἴδια ξυμβόλαια, ἐν πᾶσι τούτοις ἡγούμενον καὶ ὀνομάζοντα δικαίαν μὲν καὶ καλὴν πρᾶξιν, ἣ ἂν ταύτην τὴν ἕξιν σώζῃ τε καὶ συναπεργάζηται, σοφίαν δὲ τὴν ἐπιστατοῦσαν ταύτῃ τῇ πράξει ἐπιστήμην· ἄδικον δὲ πρᾶξιν, ἣ ἂν ἀεὶ ταύτην λύῃ· ἀμαθίαν τε, ὡς τὴν ταύτῃ ἂν ἐπιστατοῦσαν δόξαν. Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς, ὦ Σώκρατες, ἀληθῆ λέγεις. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, τὸν μὲν δίκαιον καὶ ἄνδρα καὶ πόλιν καὶ δικαιοσύνην, ὃ τυγχάνει ἐν αὐτοῖς ὄν, εἰ φαῖμεν εὑρηκέναι, οὐκ ἂν πάνυ τι, οἶμαι, δόξαιμεν ψεύδεσθαι. Μὰ Δί' οὐ μέντοι, ἔφη. Φῶμεν ἄρα; Φῶμεν. Ἔστω δή, ἦν δ' ἐγώ· μετὰ γὰρ τοῦτο σκεπτέον, οἶμαι, ἀδικίαν. Δῆλον. Οὐκ οὖν στάσιν τινὰ αὖ τριῶν ὄντων τούτων δεῖ αὐτὴν εἶναι καὶ πολυπραγμοσύνην καὶ ἐπανάστασιν μέρους τινὸς τῷ ὅλῳ τῆς ψυχῆς, ἵνα ἄρχῃ ἐν αὐτῇ οὐ προσῆκον, ἀλλὰ τοιούτου ὄντος φύσει, οἵου πρέπειν αὐτῷ δουλεύειν τῷ τοῦ ἀρχικοῦ γένους ὄντι· τοιαῦτ' ἄττα, οἶμαι, φήσομεν καὶ τὴν τούτων ταραχὴν καὶ πλάνην εἶναι, τήν τε ἀδικίαν καὶ ἀκολασίαν καὶ δειλίαν καὶ ἀμαθίαν καὶ ξυλλήβδην πᾶσαν κακίαν. Ταῦτα μὲν οὖν ταύτῃ, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ ἄδικα πράττειν καὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ αὖ τὸ δίκαια ποιεῖν, πάντα ταῦτα τυγχάνει ὄντα κατάδηλα ἤδη σαφῶς, ἤπερ καὶ ἡ ἀδικία καὶ δικαιοσύνη; Πῶς δή; Ὅτι, ἦν δ' ἐγώ, τυγχάνει οὐδὲν διαφέροντα τῶν ὑγιεινῶν τε καὶ νοσωδῶν, ὡς ἐκεῖνα ἐν σώματι, ταῦτα ἐν τῇ ψυχῇ. Πῇ; ἔφη. Τὰ μέν που ὑγιεινὰ ὑγίειαν ἐμποιεῖ, τὰ δὲ νοσώδη νόσον. Ναί. Οὐκ οὖν καὶ τὸ μὲν δίκαια πράττειν δικαιοσύνην ἐμποιεῖ, τὸ δὲ ἄδικα ἀδικίαν; Ἀνάγκη. Ἔστι δὲ τὸ μὲν ὑγίειαν ποιεῖν τὰ ἐν

τῷ σώματι κατὰ φύσιν καθιστάναι κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων, τὸ δὲ νόσον παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ' ἄλλου. Ἔστι γάρ. Οὐκ οὖν αὖ, ἔφην, τὸ δικαιοσύνην ἐμποιεῖν τὰ ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ φύσιν καθιστάναι κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων, τὸ δὲ ἀδικίαν παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ' ἄλλου; Κομιδῇ, ἔφη. Ἀρετὴ μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὑγίειά τέ τις ἂν εἴη καὶ κάλλος καὶ εὐεξία ψυχῆς· κακία δὲ νόσος τε καὶ αἶσχος καὶ ἀσθένεια. Ἔστιν οὕτως. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ τὰ μὲν καλὰ ἐπιτηδεύματα εἰς ἀρετῆς κτῆσιν φέρει, τὰ δὲ αἰσχρὰ εἰς κακίας; Ἀνάγκη. Τὸ δὴ λοιπὸν ἤδη, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἐστι σκέψασθαι, πότερον αὖ λυσιτελεῖ δίκαιά τε πράττειν καὶ καλὰ ἐπιτηδεύειν καὶ εἶναι δίκαιον, ἐάν τε λανθάνῃ ἐάν τε μή, τοιοῦτος ὤν, ἢ ἀδικεῖν τε καὶ ἄδικον εἶναι, ἐάν περ μὴ διδῷ δίκην μηδὲ βελτίων γίγνηται κολαζόμενος. Ἀλλά, ἔφη, ὦ Σώκρατες, γελοῖον ἔμοιγε φαίνεται τὸ σκέμμα γίγνεσθαι ἤδη, εἰ τοῦ μὲν σώματος τῆς φύσεως διαφθειρομένης δοκεῖ οὐ βιωτὸν εἶναι οὐδὲ μετὰ πάντων σιτίων τε καὶ ποτῶν καὶ παντὸς πλούτου καὶ πάσης ἀρχῆς, τῆς δὲ αὐτοῦ τούτου ᾧ ζῶμεν φύσεως ταραττομένης τε καὶ διαφθειρομένης βιωτὸν ἄρα ἔσται, ἄν περ τὶς ποιῇ ὃ ἂν βουληθῇ ἄλλο πλὴν τοῦτο ὁπόθεν κακίας μὲν καὶ ἀδικίας ἀπαλλαγήσεται, δικαιοσύνην δὲ καὶ ἀρετὴν κτήσεται, ἐπειδή γε ἐφάνη γε ὄντα ἑκάτερα οἷα ἡμεῖς διεληλύθαμεν. Γελοῖον γάρ, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὅμως ἐπείπερ ἐνταῦθα ἐληλύθαμεν ὅσον οἷόν τε σαφέστατα κατιδεῖν ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐ χρὴ ἀποκάμνειν. Ἥκιστα, νὴ τὸν Δί', ἔφη, πάντων ἀποκνητέον.

65 *Πλάτωνος τῇ θ' Πολιτείᾳ* (588 b).

Εἶεν δή, εἶπον, ἐπειδὴ ἐνταῦθα λόγου γεγόναμεν, ἀναλάβωμεν τὰ πρῶτα λεχθέντα, δι' ἃ δεῦρ' ἥκομεν· ἦν δέ που λεγόμενον λυσιτελεῖν ἀδικεῖν τῷ τελέως μὲν ἀδίκῳ, δοξαζομένῳ δὲ δικαίῳ· ἢ οὐχ οὕτως ἐλέχθη; Οὕτω μὲν οὖν. Νῦν δή, ἔφην, αὐτῷ διαλεγώμεθα, ἐπειδὴ διωμολογησάμεθα τό τε ἀδικεῖν καὶ τὸ δίκαια πράττειν ἣν ἑκάτερον ἔχει δύναμιν. Πῶς, ἔφη; Εἰκόνα πλάσαντες τῆς ψυχῆς λόγῳ, ἵνα εἰδῇ ὁ ἐκεῖνα λέγων, οἷα ἔλεγε. Ποίαν τινά; ἦ δ' ὅς. Τῶν τοιούτων τινά, ἦν δ' ἐγώ, οἷαι μυθολογοῦνται παλαιαὶ γενέσθαι φύσεις, ἥ τε Χιμαίρας καὶ ἡ Σκύλλης καὶ Κερβέρου, καὶ ἄλλαι τινὲς συχναὶ λέγονται ξυμπεφυκυῖαι ἰδέαι πολλαὶ εἰς ἓν γενέσθαι. Λέγονται γάρ, ἔφη. Πλάττε τοίνυν μίαν μὲν ἰδέαν θηρίου ποικίλου καὶ πολυκεφάλου, ἡμέρων δὲ θηρίων ἔχοντος κεφαλὰς κύκλῳ καὶ ἀγρίων, καὶ δυνατοῦ μεταβάλλειν καὶ φύειν ἐξ αὐτοῦ πάντα ταῦτα. Δεινοῦ πλάστου, ἔφη, τὸ ἔργον· ὅμως δ' ἐπειδὴ εὐπλαστότερον κηροῦ καὶ τῶν τοιούτων λόγος, πεπλάσθω. Μίαν δὴ τοίνυν ἄλλην ἰδέαν λέοντος, μίαν δ' ἀνθρώπου, πολὺ δὲ μέγιστον ἔστω τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον τὸ δεύτερον. Ταῦτα, ἔφη, ῥᾴω, καὶ πέπλασται. Σύναπτε τοίνυν αὐτὰ εἰς ἓν τρία ὄντα, ὥστε πῃ ξυμπεφυκέναι ἀλλήλοις. Συνῆπται, ἔφη. Περίπλασον δὴ αὐτοῖς ἔξωθεν ἑνὸς εἰκόνα, τὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε τῷ μὴ δυναμένῳ τὰ ἐντὸς ὁρᾶν, ἀλλὰ τὸ ἔξω μόνον ἔλυτρον ὁρῶντι, ἓν ζῷον φαίνεσθαι, ἄνθρωπον. Περιπέπλασται, ἔφη. Λέγωμεν δὴ τῷ λέγοντι ὡς λυσιτελεῖ τούτῳ ἀδικεῖν τῷ ἀνθρώπῳ, δίκαια δὲ πράττειν οὐ ξυμφέρει, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φησὶν ἢ λυσιτελεῖν αὐτῷ τὸ παντοδαπὸν θηρίον εὐω-

χοῦντι ποιεῖν ἰσχυρὸν καὶ τὸν λέοντα καὶ τὰ περὶ τὸν λέοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον λιμοκτονεῖν καὶ ποιεῖν ἀσθενῆ, ὥστε ἕλκεσθαι ὅπῃ ἂν ἐκείνων ὁπότερον ἄγῃ, καὶ μηδὲν ἕτερον ἑτέρῳ συνεθίζειν μηδὲ φίλον ποιεῖν, ἀλλ' ἐᾶν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς δάκνεσθαί τε καὶ μαχόμενα ἐσθίειν ἄλληλα. Παντάπασι γάρ, ἔφη, ταῦτα λέγει, ὁ τὸ ἀδικεῖν ἐπαινῶν. Οὐκ οὖν αὖ ὁ τὰ δίκαια λέγων λυσιτελεῖν φαίη ἂν δεῖν ταῦτα πράττειν καὶ ταῦτα λέγειν, ὅθεν τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐντὸς ἄνθρωπος ἔσται ἐγκρατέστατος, καὶ τοῦ πολυκεφάλου θρέμματος ἐπιμελήσεται, ὥσπερ γεωργὸς τὰ μὲν ἥμερα τρέφων καὶ τιθασσεύων, τὰ δ' ἄγρια ἀποκωλύων φύεσθαι, ξύμμαχον ποιησάμενος τὴν τοῦ λέοντος φύσιν, καὶ κοινῇ πάντων κηδόμενος, φίλα ποιησάμενος ἀλλήλοις τε καὶ αὑτῷ, οὕτω θρέψει; Κομιδῇ γὰρ αὖ λέγει ταῦτα ὁ τὸ δίκαιον ἐπαινῶν. Κατὰ πάντα δὴ τρόπον ὁ μὲν τὸ δίκαιον ἐγκωμιάζων ἀληθῆ ἂν λέγοι, ὁ δὲ τἄδικα ψεύδοιτο· πρός τε γὰρ ἡδονὴν καὶ πρὸς εὐδοξίαν καὶ ὠφέλειαν σκοπουμένῳ ὁ μὲν ἐπαινέτης τοῦ δικαίου ἀληθεύει, ὁ δὲ ψέκτης οὐδὲν ὑγιὲς οὐδὲ εἰδὼς ψέγει ὅ τι ψέγοι. Οὔ μοι δοκεῖ, ἦ δ' ὅς, οὐδαμῇ γε. Πείθωμεν τοίνυν αὐτὸν πρᾴως, οὐ γὰρ ἑκὼν ἁμαρτάνει, ἐρωτῶντες· Ὦ μακάριε, οὐ καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ νόμιμα διὰ τὰ τοιαῦτα ἂν φαῖμεν γεγονέναι; τὰ μὲν καλὰ τὰ ὑπὸ τῷ ἀνθρώπῳ, μᾶλλον δ' ἴσως τὰ ὑπὸ τῷ θείῳ τὰ θηριώδη ποιοῦντα τῆς φύσεως, αἰσχρὰ δὲ τὰ ὑπὸ τῷ ἀγρίῳ τὸ ἥμερον δουλούμενα; συμφήσει, ἢ πῶς; Ἐὰν ἐμοί, ἔφη, πίθηται. Ἔστιν οὖν, εἶπον, ὅτῳ λυσιτελεῖ ἐκ τούτου τοῦ λόγου χρυσίον λαμβάνειν ἀδίκως, εἴπερ τοιόνδε τι γίγνεται, λαμβάνων τὸ χρυσίον, ἅμα καταδουλοῦται τὸ βέλτιστον αὑτοῦ τῷ μοχθηροτάτῳ; ἢ εἰ μὲν λαβὼν

χρυσόν, υἱὸν ἢ θυγατέρα ἐδουλοῦτο, καὶ ταῦτ᾽ εἰς ἀγρίων τε καὶ κακῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἂν αὐτῷ ἐλυσιτέλει οὐδ᾽ ἂν πάμπολυ ἐπὶ τούτῳ λαμβάνοι; εἰ δὲ τὸ αὐτοῦ θειότατον ὑπὸ τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ μιαρωτάτῳ δουλοῦται καὶ μηδὲν ἐλεεῖ, οὐκ ἄρα ἄθλιός ἐστι καὶ πολὺ ἐπὶ δεινοτέρῳ ὀλέθρῳ χρυσὸν δωροδοκεῖ ἢ Ἐριφύλη ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς ψυχῇ τὸν ὅρμον δεξαμένη; Πολὺ μέντοι, ἦ δ᾽ ὃς ὁ Γλαύκων· ἐγὼ γάρ σοι ὑπὲρ ἐκείνου ἀποκρινοῦμαι. Οὐκ οὖν καὶ τὸ ἀκολασταίνειν οἴει διὰ τὰ τοιαῦτα πάντα ψέγεσθαι, ὅτι ἀνίεται ἐν τῷ τοιούτῳ τὸ δεινὸν τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ πολυειδὲς θρέμμα εἰς ἐλευθερίαν πέρα τοῦ δέοντος; Δῆλον, ἔφη. Ἡ δ᾽ αὐθάδεια καὶ δυσκολία ψέγεται οὐχ ὅταν τὸ λεοντῶδες καὶ ὀφεῶδες αὔξηται καὶ συντείνηται ἀναρμόστως; Πάνυ μὲν οὖν. Τρυφὴ μὲν οὖν καὶ μαλθακία οὐκ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ τούτου χαλάσει τε καὶ ἀνέσει ψέγεται, ὅταν ἐν αὐτῷ δειλίαν ἐμποιῇ; Τί μήν; Κολακεία δὲ καὶ ἀνελευθερία οὐχ ὅταν τις τὸ αὐτὸ τοῦτο τὸ θυμοειδὲς ὑπὸ τῷ ὀχλώδει θηρίῳ ποιῇ, καὶ ἕνεκα χρημάτων καὶ τῆς ἐκείνου ἀπληστίας προπηλακιζόμενον ἐθίζῃ ἐκ νέου ἀντὶ λέοντος πίθηκον γίγνεσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη. Βαναυσία δὲ καὶ χειροτεχνία διὰ τί, οἴει, ὄνειδος φέρει; ἢ δι᾽ ἄλλο τι φήσομεν ἢ ὅταν τις ἀσθενὲς φύσει ἔχῃ τὸ τοῦ βελτίστου εἶδος, ὥστε μὴ ἂν δύνασθαι ἄρχειν τῶν ἐν αὐτῷ θρεμμάτων, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐκεῖνα, καὶ τὰ θωπεύματα αὐτῶν μόνον δύνηται μανθάνειν; Ἔοικεν, ἔφη. Οὐκ οὖν ἵνα καὶ ὁ τοιοῦτος ὑφ᾽ ὁμοίου ἄρχηται, οἷουπερ ὁ βέλτιστος, δοῦλον αὐτὸν φαμὲν δεῖν εἶναι ἐκείνου τοῦ βελτίστου, καὶ ἔχοντος ἐν αὐτῷ τὸ θεῖον ἄρχον, οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῇ τοῦ δούλου οἰόμενοι δεῖν ἄρχεσθαι αὐτόν, ὥσπερ Θρασύμαχος ᾤετο τοὺς ἀρχο-

μένους, ἀλλ' ὡς ἄμεινον παντὶ ὑπὸ θείου καὶ φρονίμου ἄρχεσθαι, μάλιστα μὲν οἰκεῖον ἔχοντος ἐν ἑαυτῷ, εἰ δὲ μή, ἔξωθεν ἐφεστῶτος, ἵνα εἰς δύναμιν πάντες ὅμοιοι ὦμεν καὶ φίλοι, τῷ αὐτῷ κυβερνώμενοι; Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη. Δηλοῖ δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ὁ νόμος ὅτι τοιοῦτον βούλεται, πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει ξύμμαχος ὤν, καὶ ἡ τῶν παίδων ἀρχή, τὸ μὴ ἐᾶν ἐλευθέρους εἶναι, ἕως ἂν ἐν αὐτοῖς ὥσπερ ἐν πόλει πολιτείαν καταστήσωμεν, καὶ τὸ βέλτιστον θεραπεύσαντες τῷ παρ' ἡμῖν τοιούτῳ ἀντικαταστήσωμεν φύλακα ὅμοιον καὶ ἄρχοντα ἐν αὐτῷ· καὶ τότε δὴ ἐλευθερίαν ἀφίεμεν. Δηλοῖ γάρ, ἦ δ' ὅς.

66 Πλάτωνος πολιτείας ι' (612 a).

Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, τά τε ἄλλα ἀπελυσάμεθα ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ τοὺς μισθοὺς οὐδὲ τὰς δόξας δικαιοσύνης ἀπηνέγκαμεν, ὥσπερ Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ὑμεῖς ἔφατε, ἀλλ' αὐτοδικαιοσύνην αὐτῇ τῇ ψυχῇ ἄριστον εὕρομεν, καὶ ποιητέον εἶναι αὐτῇ τὰ δίκαια, ἐάν τ' ἔχῃ τὸν Γύγου δακτύλιον, ἐάν τε μή, καὶ πρὸς τοιούτῳ δακτυλίῳ τὴν Ἄιδος κυνέην; Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, νῦν ἤδη ἀνεπίφθονόν ἐστι πρὸς ἐκείνοις καὶ τοὺς μισθοὺς τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ ἀποδοῦναι, ὅσους καὶ οἵους τῇ ψυχῇ παρέχει παρ' ἀνθρώπων τε καὶ θεῶν, ζῶντός τε ἔτι τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπειδὰν τελευτήσῃ; Παντάπασι μὲν οὖν, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν ἀποδώσετέ μοι ἃ ἐδανείσασθε ἐν τῷ λόγῳ; Τί μάλιστα; Ἔδωκα ὑμῖν τὸν δίκαιον δοκεῖν ἄδικον εἶναι καὶ τὸν ἄδικον δίκαιον· ὑμεῖς γὰρ ἡγεῖσθε, κἂν εἰ μὴ δυνατὸν εἴη ταῦτα λανθάνειν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, ὅμως δοτέον εἶναι τοῦ λόγου ἕνεκα, ἵν' ἡ αὐτὴ δικαιο-

σύνη πρὸς ἀδικίαν αὐτὴν κριθείη· ἢ οὐ μνημονεύεις; Ἀδικοίην μέντ' ἄν, ἔφη, εἰ μή. Ἐπειδὴ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, κεκριμέναι εἰσίν, ἐγὼ πάλιν ἀπαιτῶ ὑπὲρ δικαιοσύνης, ὥσπερ ἔχει δόξης καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων, καὶ ὑμᾶς ὁμολογεῖν περὶ αὐτῆς δοκεῖσθαι οὕτως, ἵνα καὶ τὰ νικητήρια κομίσηται, ἃ ἀπὸ τοῦ δοκεῖν κτωμένη δίδωσι τοῖς ἔχουσιν αὐτήν, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ εἶναι ἀγαθὰ διδοῦσα ἐφάνη καὶ οὐκ ἐξαπατῶσα τοὺς τῷ ὄντι λαμβάνοντας αὐτήν. Δίκαια, ἔφη, αἰτεῖ. Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, πρῶτον μὲν τοῦτο ἀποδώσετε, ὅτι θεούς γε οὐ λανθάνει ἑκάτερος αὐτῶν οἷος ἐστίν; Ἀποδώσομεν, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ λανθάνετον, ὁ μὲν θεοφιλὴς ἂν εἴη ὁ δὲ θεομισής, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχὰς ὡμολογοῦμεν. Ἔστι ταῦτα. Τῷ δὲ θεοφιλεῖ οὐχ ὁμολογήσομεν, ὅσα γε ἀπὸ θεῶν γίγνεται, πάντα γίγνεσθαι ὡς οἷόν τε ἄριστα, εἰ μή τι ἀναγκαῖον αὐτῷ κακὸν ἐκ προτέρας ἁμαρτίας ὑπῆρχεν; Πάνυ μὲν οὖν. Οὕτως ἄρα ὑποληπτέον περὶ τοῦ δικαίου ἀνδρός, ἐάν τ' ἐν πενίᾳ γίγνηται ἐάν τ' ἐν νόσοις ἤ τινι ἄλλῳ τῶν δοκούντων κακῶν, ὡς τούτῳ ταῦτα εἰς ἀγαθόν τι τελευτήσει ζῶντι ἢ καὶ ἀποθανόντι· οὐ γὰρ δὴ ὑπό γε θεῶν ποτε ἀμελεῖται ὃς ἂν προθυμεῖσθαι ἐθέλῃ δίκαιος γίγνεσθαι, καὶ ἐπιτηδεύων ἀρετὴν εἰς ὅσον δυνατὸν ἀνθρώπῳ ὁμοιοῦσθαι θεῷ. Εἰκός γ', ἔφη, τὸν τοιοῦτον μὴ ἀμελεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. Οὐκ οὖν περὶ τοῦ ἀδίκου τἀναντία τούτων δεῖ διανοεῖσθαι; Σφόδρα γε. Τὰ μὲν δὴ παρὰ θεῶν τοιαῦτ' ἄττ' ἂν εἴη νικητήρια τῷ δικαίῳ. Κατὰ γοῦν ἐμὴν δόξαν, ἔφη. Τί δ', ἦν δ' ἐγώ, παρ' ἀνθρώπων; ἆρα οὐχ ὧδε ἔχει, εἰ δεῖ τὸ ὂν τιθέναι; οὐχ οἱ μὲν δεινοί τε καὶ ἄδικοι δρῶσιν ὅπερ οἱ δρομεῖς, ὅσοι ἂν θέωσιν εὖ ἀπὸ τῶν κάτω, ἀπὸ δὲ τῶν

ἄνω μή, τὸ μὲν πρῶτον ὀξέως ἀποπηδῶσι, τελευτῶντες δὲ καταγέλαστοι γίγνονται, τὰ ὦτα ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντες καὶ ἀστεφάνωτοι ἀποτρέχοντες· οἱ δὲ τῇ ἀληθείᾳ δρομικοὶ εἰς τέλος ἐλθόντες τά τε ἆθλα λαμβάνουσι καὶ στεφανοῦνται; οὐχ οὕτω καὶ περὶ τῶν δικαίων τὸ πολὺ ξυμβαίνει, πρὸς τὸ τέλος ἑκάστης πράξεως καὶ ὁμιλίας καὶ τοῦ βίου εὐδοκιμοῦσί τε καὶ τὰ ἆθλα παρὰ τῶν ἀνθρώπων φέρονται; Καὶ μάλα. Ἀνέξει ἆρα λέγοντος ἐμοῦ περὶ τούτων ἅπερ αὐτὸς ἔλεγες περὶ τῶν ἀδίκων; ἐρῶ γὰρ δή, ὅτι οἱ μὲν δίκαιοι, ἐπειδὰν πρεσβύτεροι γένωνται, ἐν τῇ αὐτῶν πόλει ἄρχουσί τε ἃς ἂν βούλωνται ἀρχάς, γαμοῦσί τε ὁπόθεν ἂν βούλωνται, ἐκδιδόασί τε εἰς οὓς ἂν ἐθέλωσι· καὶ πάντα ἃ σὺ περὶ ἐκείνων, ἐγὼ νῦν λέγω περὶ τῶνδε· καὶ αὖ καὶ περὶ τῶν ἀδίκων, ὅτι οἱ πολλοὶ αὐτῶν, καὶ ἐὰν νέοι ὄντες λάθωσιν, ἐπὶ τέλους τοῦ δρόμου αἱρεθέντες καταγέλαστοί εἰσι καὶ γέροντες γιγνόμενοι ἄθλιοι προπηλακίζονται, ὑπὸ ξένων τε καὶ ἀστῶν μαστιγούμενοι, καὶ ἃ ἀγροῖκα ἔφησθα σὺ εἶναι, ἀληθῆ λέγων, εἶτα στρεβλώσονται καὶ ἐκκαυθήσονται· πάντα ἐκεῖνα οἴου καὶ ἐμοῦ ἀκηκοέναι ὡς πάσχουσιν· ἀλλ' ὃ λέγω ὅρα εἰ ἀνέξῃ. Καὶ πάνυ, ἔφη· δίκαια γὰρ λέγεις. Ἃ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ζῶντι τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων ἆθλά τε καὶ μισθοὶ καὶ δῶρα γίγνεται πρὸς ἐκείνοις τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς αὐτὴ παρείχετο ἡ δικαιοσύνη, τοιαῦτ' ἂν εἴη. Καὶ μάλα, ἔφη, καλά τε καὶ βέβαια. Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδέν ἐστι πλήθει οὐδὲ μεγέθει πρὸς ἐκεῖνα, ἃ τελευτήσαντα ἑκάτερον περιμένει.

67 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος (408 e).
Τί τοὐντεῦθεν; πῶς ἄρχεσθαι δεῖν φαμὲν δι-

καιοσύνης περὶ μαθήσεως; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἡμᾶς προύτρεπε τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι μηδὲν προνοοῦντας ὁρῶν, καθάπερ παῖδας, ὡς ἔστι τις γυμναστικὴ καὶ ἰατρική, καὶ ἔπειτα ὠνείδιζε, λέγων ὡς αἰσχρὸν πυρῶν μὲν καὶ κριθῶν καὶ ἀμπέλων ἐπιμέλειαν πᾶσαν ποιεῖσθαι καὶ ὅσα τοῦ σώματος ἕνεκα διαπονούμεθά τε καὶ κτώμεθα, τούτου δ' αὐτοῦ μηδεμίαν τέχνην μηδὲ μηχανήν, ὅπως ὡς βέλτιστον ἔσται τὸ σῶμα, ἐξευρίσκειν, καὶ ταῦτα οὖσαν· εἰ δ' ἐπανειρόμεθα τὸν ταῦθ' ἡμᾶς προτρέποντα, λέγεις δὲ εἶναι τίνας ταύτας τὰς τέχνας; εἶπεν ἂν ἴσως ὅτι γυμναστικὴ καὶ ἰατρική· καὶ νῦν δὴ τίνα φαμὲν εἶναι τὴν ἐπὶ τῇ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ τέχνην, λεγέσθω. Ὁ δὴ δοκῶν αὐτῶν ἐρρωμενέστατος εἶναι πρὸς ταῦτα ἀποκρινόμενος εἶπε ταύτην τὴν τέχνην εἶναι, ἥνπερ ἀκούεις σὺ λέγοντος, ἔφη, Σωκράτους, οὐκ ἄλλην ἢ δικαιοσύνην. Εἰπόντος δέ μου, μή μοι τὸ ὄνομα εἴπῃς μόνον, ἀλλὰ ὡδί, ἰατρική πού τις λέγεται τέχνη, ταύτης δέ ἐστι διττὰ τὰ ἀποτελούμενα, τὸ μὲν ἰατροὺς ἀεὶ πρὸς τοῖς οὖσιν ἑτέρους ἐξεργάζεσθαι, τὸ δὲ ὑγίειαν· ἔστι δὲ τούτων θάτερον οὐκέτι τέχνη, τῆς τέχνης δὲ τῆς διδασκούσης τε καὶ διδασκομένης ἔργον, ὃ δὴ λέγομεν ὑγίειαν. καὶ τεκτονικῆς δὲ κατὰ ταυτά, οἰκία τε καὶ τεκτονική, τὸ μὲν ἔργον τὸ δὲ δίδαγμα· τῆς δὴ δικαιοσύνης ὡσαύτως τὸ μὲν δικαίους ἔστω ποιεῖν, καθάπερ ἐκεῖ τοὺς τεχνίτας ἑκάστους, τὸ δ' ἕτερον, ὃ δύναται ποιεῖν ἡμῖν ἔργον ὁ δίκαιος, τί τοῦτο φαμέν; εἰπέ. Οὗτος μέν, ὡς οἶμαι, τὸ συμφέρον ἀπεκρίνατο· ἄλλος δὲ τὸ δέον, ἕτερος δὲ τὸ ὠφέλιμον· ὃ δὲ τὸ λυσιτελοῦν. Ἐπανῄειν δὴ ἐγὼ λέγων, ὅτι ἐκεῖ τά γε ὀνόματα ταῦτ' ἐστὶν ἐν ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν, ὀρθῶς πράττειν, λυσιτελοῦντα, ὠφέ-

λιμα, καὶ τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ πρὸς ὅ τι ταῦτα πάντα τείνει, ἐρεῖ τὸ ἴδιον ἑκάστη τέχνη, οἷον ἡ τεκτονική, τὸ εὖ, τὸ καλῶς, τὸ δεόντως, ὥστε τὰ ξύλινα φήσει σκεύη γίγνεσθαι· ἃ δὴ οὐκ ἔστι τέχνη. λεγέσθω δὴ καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης ὡσαύτως. Τελευτῶν ἀπεκρίνατό τις, ὦ Σώκρατες, μοι τῶν σῶν ἑταίρων ὃς δὴ κομψότατα ἔδοξεν εἰπεῖν, ὅτι τοῦτ᾽ εἴη τὸ τῆς δικαιοσύνης ἴδιον ἔργον, ὃ τῶν ἄλλων οὐδεμιᾶς, φιλίαν ἐν ταῖς πόλεσι ποιεῖν. οὗτος δ᾽ αὖ ἐρωτώμενος τὴν φιλίαν ἀγαθόν τε ἔφη εἶναι καὶ οὐδέποτε κακόν· τὰς δὲ τῶν παίδων φιλίας καὶ τὰς τῶν θηρίων, ἃς ἡμεῖς τοῦτο τοὔνομα ἐπονομάζομεν, οὐκ ἀπεδέχετο εἶναι φιλίας ἐπανερωτώμενος· συνέβαινε γὰρ αὐτῷ τὰ πλείω τὰς τοιαύτας βλαβερὰς ἢ ἀγαθὰς εἶναι· φεύγων δὴ τὸ τοιοῦτον οὐδὲ φιλίας ἔφη τὰς τοιαύτας εἶναι, ψευδῶς δὲ ὀνομάζειν αὐτὰς τοὺς οὕτως ὀνομάζοντας· τὴν δὲ ὄντως καὶ ἀληθῶς φιλίαν εἶναι σαφέστατα ὁμόνοιαν. τὴν δὲ ὁμόνοιαν ἐρωτώμενος εἰ ὁμοδοξίαν εἶναι λέγοι ἢ ἐπιστήμην, τὴν μὲν ὁμοδοξίαν ἠτίμαζεν· ἠναγκάζοντο γὰρ πολλαὶ καὶ βλαβεραὶ γίγνεσθαι ὁμοδοξίαι ἀνθρώπων· τὴν δὲ φιλίαν ἀγαθὸν ὡμολογήκει πάντως εἶναι καὶ δικαιοσύνης ἔργον. ὥστε ταυτὸ ἔφησεν εἶναι ὁμόνοιαν καὶ ἐπιστήμην οὖσαν, ἀλλὰ οὐ δόξαν. ὅτε δὴ ἐνταῦθα ἦμεν τοῦ λόγου ἀποροῦντες, οἱ παρόντες ἱκανοὶ ἦσαν ἐπιπλήττειν τε αὐτῷ καὶ λέγειν, ὅτι περιδεδράμηκεν εἰς ταυτὸν ὁ λόγος τοῖς πρώτοις· καὶ ἔλεγον ὅτι καὶ ἡ ἰατρικὴ ὁμόνοιά τις ἐστι, καὶ ἅπασαι αἱ τέχναι, καὶ περὶ ὅτου εἰσὶν ἔχουσι λέγειν· τὴν δὲ ὑπὸ σοῦ λεγομένην, δικαιοσύνην ἢ ὁμόνοιαν, ὅπου τείνουσά ἐστι διαπέφευγε, καὶ ἄδηλον αὐτῆς ὅ τι ποτέ ἐστι τὸ ἔργον. ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τελευτῶν καὶ σεαυτὸν ἠρώτων, καὶ

εἶπάς μοι δικαιοσύνης εἶναι τοὺς μὲν ἐχθροὺς βλάπτειν, τοὺς δὲ φίλους εὖ ποιεῖν. ὕστερον δὲ ἐφάνη βλάπτειν γε οὐδέποτε ὁ δίκαιος οὐδέν· ἅπαντα γὰρ ἐπ' ὠφελείᾳ πάντας δρᾶν.

68 Πλάτωνος (Alcib. 1, 109 e).

Τί δ' εἰ μὴ ἔχω; οὐκ ἂν οἴει με ἄλλως εἰδέναι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων; Ναί, εἴ γε εὕροις. Ἀλλ' οὐκ ἂν εὑρεῖν με ἡγῇ; Καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσαις. Εἶτα ζητῆσαι οὐκ ἂν οἴει με; Ἔγωγε, εἰ οἰηθείης γε μὴ εἰδέναι.

69 Ἐν ταυτῷ (110 d).

Εὑρὼν μὲν ἄρα οὐκ οἶσθα τὰ δίκαια καὶ τἄδικα; Οὐ πάνυ φαίνομαι. Ἀλλὰ μὴν ἄρτι γε οὐδὲ μαθὼν ἔφησθα εἰδέναι· εἰ δὲ μήθ' εὗρες μήτ' ἔμαθες, πῶς οἶσθα καὶ πόθεν; Ἀλλ' ἴσως τοῦτό σοι οὐκ ὀρθῶς ἀπεκρίθη, τὸ φάναι εἰδέναι αὐτὸς ἐξευρών. Τὸ δὲ πῶς εἶχεν; Ἔμαθον, οἶμαι, καὶ ἐγώ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι. Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ἥκομεν λόγον· παρὰ τοῦ; φράζε κἀμοί. Παρὰ τῶν πολλῶν. Οὐκ εἰς σπουδαίους γε διδασκάλους καταφεύγεις εἰς τοὺς πολλοὺς ἀναφέρων.

70 Ἐν ταυτῷ (114 e).

Ἀποκρίνου δή· καὶ ἂν μὴ αὐτὸς σὺ σαυτοῦ ἀκούσῃς ὅτι τὰ δίκαια καὶ συμφέροντά ἐστιν, ἄλλῳ γε λέγοντι μὴ πιστεύσῃς. Οὔ τοι· ἀλλ' ἀποκριτέον· καὶ γὰρ οὐδὲν οἶμαι βλαβήσεσθαι. Μαντικὸς γὰρ εἶ. καί μοι λέγε, τῶν δικαίων φῂς ἔνια μὲν συμφέρειν ἔνια δ' οὔ; Ναί. Τί δέ, τὰ μὲν καλὰ εἶναι αὐτῶν τὰ δ' οὔ; Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς; Εἴ τις σοι ἤδη ἔδοξεν αἰσχρὰ μέν, δίκαια δέ, πράττειν; Οὐκ ἔμοιγε. Ἀλλὰ πάντα τὰ δίκαια καὶ καλά; Ναί. Τί δ' αὖ τὰ καλά; πότερον πάντα ἀγαθά, ἢ τὰ μὲν τὰ δ' οὔ; Οἶμαι ἔγωγε,

ὦ Σώκρατες, ἔνια τῶν καλῶν κακὰ εἶναι. Ἦ καὶ αἰσχρὰ ἀγαθά; Ναί. Ἆρα λέγεις τὰ τοιάδε, οἷον πολλοὶ ἐν πολέμῳ βοηθήσαντες ἑταίρῳ ἢ οἰκείῳ, τραύματά τε ἔλαβον καὶ ἀπέθανον· οἱ δ' οὐ βοηθήσαντες, δέον, ὑγιεῖς ἀπῆλθον; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν τὴν τοιαύτην βοήθειαν καλὴν μὲν λέγεις κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ σῶσαι οὓς ἔδει, τοῦτο δέ ἐστιν ἀνδρεία ἢ οὔ; Ναί. Κακὴν δέ γε, κατὰ τοὺς θανάτους τε καὶ τὰ ἕλκη· ἦ γάρ; Ναί. Ἆρ' οὖν οὐκ ἄλλο μὲν ἡ ἀνδρεία ἄλλο δὲ ὁ θάνατος; Πάνυ γε. Οὐκ ἄρα κατὰ ταυτόν γ' ἐστὶ καλὸν καὶ κακὸν τὸ τοῖς φίλοις βοηθεῖν. Οὐ φαίνεται. Ὅρα τοίνυν εἴ γε καλὸν καὶ ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα· κατὰ τὴν ἀνδρείαν γὰρ ὁμολογεῖς καλὸν εἶναι τὴν βοήθειαν· τοῦτ' οὖν αὐτὸ σκόπει, τὴν ἀνδρείαν ἀγαθὸν ἢ κακόν; ὧδε δὲ σκόπει· σὺ πότερ' ἂν δέξαιό σοι εἶναι ἀγαθὰ ἢ κακά; Ἀγαθά. Οὐκ οὖν τὰ μέγιστα; Μάλιστα. Καὶ ἥκιστα τῶν τοιούτων δέξαι' ἂν στέρεσθαι; Πῶς γὰρ οὔ; Πῶς οὖν λέγεις περὶ ἀνδρείας, ἐπὶ πόσῳ ἂν αὐτοῦ δέξαιο στέρεσθαι; Οὐδὲ ζῆν ἂν ἔγωγε δεξαίμην δειλὸς ὤν. Ἔσχατον ἀρά σοι δοκεῖ κακὸν εἶναι ἡ δειλία; Ἔμοιγε. Ἐξίσου τῷ τεθνάναι, ὡς ἔοικε. Φημί. Οὐκ οὖν θανάτῳ τε καὶ δειλίᾳ ἐναντιώτατον ζωὴ καὶ ἀνδρεία; Ναί. Καὶ τὰ μὲν μάλιστα εἶναι βούλοιό σοι, τὰ δὲ ἥκιστα; Ναί. Ἆρ' ὅτι τὰ μὲν ἄριστα ἡγῇ, τὰ δὲ κάκιστα; Πάνυ γε. (Ἐν τοῖς ἀρίστοις ἄρα σὺ ἡγῇ ἀνδρείαν εἶναι, κἂν τοῖς κακίστοις θάνατον; Ἔγωγε.) Τὸ ἄρα βοηθεῖν ἐν πολέμῳ τοῖς φίλοις, ᾗ μὲν καλόν, κατὰ ἀγαθοῦ πρᾶξιν τὴν τῆς ἀνδρείας, καλὸν αὐτὸ προσεῖπας; Φαίνομαί γε. Κατὰ δὲ κακοῦ πρᾶξιν τὴν τοῦ θανάτου, κακόν; Ναί. Οὐκ οὖν δίκαιον ὧδε προσαγορεύειν ἑκάστην τῶν πράξεων, εἴπερ ᾗ κακὸν

ἀπεργάζεται, κακὴν καλεῖς, καὶ ᾗ ἀγαθόν, ἀγαθὴν κλητέον; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἆρ' οὖν καὶ ᾗ ἀγαθόν, καλόν, ᾗ δὲ κακόν, αἰσχρόν; Πάνυ γε. Τὴν ἄρ' ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς φίλοις βοήθειαν λέγων καλὴν μὲν εἶναι κακὴν δέ, οὐδὲν διαφερόντως λέγεις, ἢ εἰ προσεῖπες αὐτὴν ἀγαθὴν μὲν κακὴν δὲ οὐδαμῶς; Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες. Οὐδὲν ἄρα τῶν καλῶν, καθόσον καλόν, κακόν, οὐδὲ τῶν αἰσχρῶν, καθόσον αἰσχρόν, ἀγαθόν. Οὐ φαίνεται. Ἔτι τοίνυν καὶ ὧδε σκέψαι· ὅστις καλῶς πράττει, οὐχὶ καὶ εὖ πράττει; Ναί. Οἱ δ' εὖ πράσσοντες, οὐκ εὐδαίμονες; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ οὖν ἡ εὐδαιμονία δι' ἀγαθῶν κτῆσιν; Μάλιστα. Κτῶνται δὲ ταῦτα τῷ εὖ καὶ καλῶς πράττειν; Ναί. Τὸ γοῦν καλῶς πράττειν ἀγαθόν; Πῶς δ' οὔ; Οὐκ οὖν καλὸν ἡ εὐπραγία; Ναί. Ταυτὸν ἄρα ἐφάνη ἡμῖν πάλαι αὖ καλόν τε καὶ ἀγαθόν. Φαίνεται. Ὅ τι ἂν ἄρα εὕρωμεν καλόν τε καὶ ἀγαθόν, εὑρήσομεν ἔκ γε τούτου τοῦ λόγου. Ἀνάγκη. Τί δέ, τὰ ἀγαθὰ συμφέρει, ἢ οὔ; Συμφέρει. Μνημονεύεις οὖν περὶ τῶν δικαίων πῶς ὡμολογήσαμεν; Οἶμαί γε τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας ἀναγκαῖον εἶναι καλὰ πράττειν. Οὐκ οὖν τοὺς τὰ καλά, ἀγαθά; Ναί. Τὰ δ' ἀγαθὰ συμφέρει; Ναί. Τὰ δίκαια ἄρα, ὦ Ἀλκιβιάδη, συμφέροντά ἐστι. Ἔοικε.

ΠΕΡΙ ΑΔΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΡΓΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑΣ. Ι.

1 **Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν** (1).

Πάλαι ποτ' ἐστὶ τοῦτό μοι δεδογμένον·
ὁ μὲν δίκαιος τοῖς πέλας πέφυκ' ἀνήρ,

ὁ δ' εἰς τὸ κέρδος λῆμ' ἔχων ἀνειμένον
φίλοις τ' ἄχρηστος καὶ συναλλάξαι βαρύς.

2 Σεραπίωνος.
Οὐ τῆς ἐμῆς ἕκατι καρδίας φέρεις
λόγους προσηνεῖς, τοῦ δὲ σοῦ κέρδους χάριν.

3 Μενάνδρου.
Πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν.
οἱ γὰρ θέλοντες προσλαβεῖν τὰ τῶν πέλας
ἀποτυγχάνουσι πολλάκις νικώμενοι,
τὰ δ' ἴδια προστιθέασι τοῖς ἀλλοτρίοις.

4 Διφίλου.
Ἆρ' ἐστὶν ἀνοητότατον αἰσχροκερδία;
πρὸς τῷ λαβεῖν γὰρ ὢν ὁ νοῦς τἄλλ' οὐχ ὁρᾷ.

5 Τοῦ αὐτοῦ.
Εἰ μὴ τὸ λαβεῖν ἦν, οὐδὲ εἷς πονηρὸς ην.
Φιλαργυρία τοῦτ' ἐστίν, ὅταν ἀφεὶς σκοπεῖν
τὰ δίκαια τοῦ κέρδους διαπαντὸς δοῦλος ᾖς.

6 Μενάνδρου.
Λέγεις· ἃ δὲ λέγεις, ἕνεκα τοῦ λαβεῖν λέγεις.

7 Εὐριπίδου Ἰξίονι.
Ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλέον ἔχειν πέφυκ' ἀνήρ,
οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον οὐδὲ βούλεται,
φίλοις τ' ἄμικτός ἐστι καὶ πάσῃ πόλει.

8 Θεοδέκτου.
Ὦ καλλιφεγγῆ λαμπάδ' εἱλίσσων φλογὸς
ἥλιε, ποθεινὸν πᾶσιν ἀνθρώποις σέλας,
εἶδές τιν' ἄλλον πώποτ' εἰς οὕτω μέγαν
ἐλθόντ' ἀγῶνα καὶ δυσέκφευκτον κρίσιν,
ὅπου κατηγορεῖ μὲν ἐν λόγοισί μου

γυνή, πρὸς ὃν δ' εἴρηκε, τυγχάνει πόσις,
κρατοῦσι δ' οἵπερ καὶ κατηγοροῦσί μου;

9 Ἀριστοφάνους (Eccles. 206).
Τὰ δημόσια γὰρ μισθοφοροῦντες χρήματα,
ἴδια σκοπεῖσθ' ἕκαστος, ὅ τι τις κερδανεῖ·
τὸ δὲ κοινὸν ὥσπερ Αἴσιμος κυλίνδεται.

10 Ἡσιόδου ἔργων (320).
Χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτὰ θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.

11 Ἡσιόδου ἔργων (40).
Νήπιοι, οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός,
οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

12 Ἐν ταυτῷ (352).
Μὴ κακὰ κερδαίνειν, κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσι.

13 Ἐπιχάρμου.
Ἁ δὲ χεὶρ τὰν χεῖρα νίζει.

14 Βακχυλίδου ἐπινικίων.
Ὡς δ' ἅπαξ εἰπεῖν, φρένα καὶ πυκινὰν
κέρδος ἀνθρώπων βιᾶται.

15 Πινδάρου (Pyth. 3, 54).
Ἀλλὰ κέρδει καὶ σοφία δέδεται.

16 Ἡσιόδου ἔργων (356).
Δὼς ἀγαθή, ἅρπαξ δὲ κακή, θανάτοιο δότειρα.
ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων ὅδε καὶ μέγα δῴη,
χαίρει τῷ δώρῳ καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν·
ὃς δέ κεν αὐτὸς ἕληται ἀναιδείηφι πιθήσας,
καί τε σμικρὸν ἐόν, τό γ' ἐπάχνωσεν φίλον ἦτορ.

17 Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.
Ὡς ἔμφυτος μὲν πᾶσιν ἀνθρώποις κάκη.
ὅστις δὲ πλεῖστον μισθὸν εἰς χεῖρας λαβὼν

κακὸς γένηται, τῷδε συγγνώμη μὲν οὔ,
πλείω δὲ μισθὸν μείζονος τόλμης ἔχων
τὸν τῶν λεγόντων ῥᾷον ἂν φέροι ψόγον.

18 Εὐριπίδου Δανάης.
Κρείσσων γὰρ οὐδεὶς χρημάτων πέφυκ' ἀνήρ
πλὴν εἷς τις· ὅστις δ' οὗτός ἐστιν, οὐχ ὁρῶ.

19 Σοφοκλέους Οἰδίποδος (Tyr. 387).
Ὑφεὶς μάγον τοιόνδε μηχανοῤῥάφον,
δόλιον ἀγύρτην, ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσι
μόνον δέδορκε, τὴν τέχνην δ' ἔφυ τυφλός.

20 Μενάνδρου Λευκαδίᾳ.
Ὅστις ὑπέχει χρυσίῳ
τὴν χεῖρα, κἂν μὴ φῇ, πονηρὰ βούλεται.

21 Μενάνδρου Κόλακι.
Οὐδεὶς ἐπλούτησε ταχέως δίκαιος ὤν.
ὃ μὲν γὰρ αὑτῷ συλλέγει καὶ φείδεται·
ὃ δὲ τὸν πάλαι τηροῦντ' ἐνεδρεύσας πάντ' ἔχει.

22 Ἀντιφάνους.
Τὰ πονηρὰ κέρδη τὰς μὲν ἡδονὰς ἔχει
μικράς, ἔπειτα δ' ὕστερον λύπας μακράς.

23 Εὐριπίδου Ἰνοῦς.
Βίᾳ νυν ἕλκετ' ὦ κακοὶ τιμὰς βροτοί,
καὶ κτᾶσθε πλοῦτον πάντοθεν θηρώμενοι,
σύμμικτα μὴ δίκαια καὶ δίκαι' ὁμοῦ·
ἔπειτ' ἀμᾶσθε τῶνδε δύστηνον θέρος.

24 Μενάνδρου Ἀδελφοῖς.
Ἔργον εὑρεῖν συγγενῆ
πένητός ἐστιν. οὐδὲ εἷς γὰρ ὁμολογεῖ
αὑτῷ προσήκειν τὸν βοηθείας τινὸς
δεόμενον· αἰτεῖσθαι γὰρ ἅμα τι προσδοκᾷ.

25 *Σοφοκλέους Τηρεῖ.*

Φιλάργυρον μὲν πᾶν τὸ βάρβαρον γένος.

26 *Εὐριπίδου Ὑψιπύλῃ.*

Κακοῖς τὸ κέρδος τῆς δίκης ὑπέρτερον.

27 *Πλάτωνος ἐν τῷ Κρίτωνι* (49 b).

Ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὂν παντὶ τρόπῳ; φαμὲν ἢ οὔ; Φαμέν. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν; Οὐ δῆτα. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν; Οὐ φαίνεται. Τί δαὶ δή, κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὔ; Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες. Τί δέ, ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοί φασι, δίκαιον ἢ οὐ δίκαιον; Οὐδαμῶς. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει. Ἀληθῆ λέγεις. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων οὐδ᾽ ἂν ὁτιοῦν πάσχῃ ὑπ᾽ αὐτῶν. καὶ ὅρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογῇς· οἶδα γὰρ ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. οἷς δ᾽ οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλ᾽ ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν ὁρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλεύματα.

28 *Εὐσεβίου.*

Φιλοχρηματίη τοῦ κτήσασθαι [εὑρεῖν] ἀρκέοντα οὖρον οὐκ οἶδε.

29 Φιλοχρηματίην ἐφ᾽ ἡμέρῃ ἑκάστῃ ἐπιρρέων πλοῦτος οὐχ ἵστησιν, ὥσπερ οὐδὲ πυρκαϊὴν ὕλη ἐπιβαλλομένη· ἐπιγινόμενος δ᾽ ἀεὶ ἐς τοῦ πλεῦνος τὴν ἐπιθυμίην ἐξάπτει μειζόνως. νόος δὲ μοῦνος παραστὰς καὶ τοῦτο οἶδεν ἀκέεσθαι.

30 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Φιλοχρηματίην ἄλογον τὰ κτώμενα ἀποβαλλόμενα μᾶλλον ἂν στήσειεν ἢ ὁ ἐφ' ἑκάστῃ ἡμέρῃ πλοῦτος ἄπλετος ἐπιγινόμενος.

31. 32 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τὸ οἰκονομέειν τὰ παρεόντα ἀνδρὸς προνόου· τὸ δὲ μηδ' ὅλως ἐθέλειν ἔς τι τῶν δεόντων χρέεσθαι οὐ δεσπότεω τῶν κτηθέντων, καταδεδουλωμένου δὲ ἑωυτὸν τῶν χρημάτων ἐστὶ τῇ κτήσει.

33 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οἱ πλεῦνες τῶν ἀνθρώπων παρὰ λόγον φειδεύμενοι ἀξιεῦσι πολυχρήματοι πεπιστευμένοι ἠλίθιοι καὶ σκαιοὶ νομίζεσθαι ἢ περὶ τὰ δεῖ ἀναλίσκοντες δεξιοὶ κεκλῆσθαι.

34 *Προδίκου.*

Δός τι καὶ λάβοις τι.

35 *Ἡροδότου ἱστορίας ζ'* (18).

Ἐγὼ μέν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολλά τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων, οὐκ ἐῶ σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν, ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν.

36 *Εὐσεβίου.*

Πλούσιον χρὴ νομίζειν τὸν ἡγεόμενον ἔχειν τὰ ἀρκέοντα· τὸν δὲ αἰεὶ ἐπιθυμέοντα προσκτήσασθαι καὶ πληθώρην μηδέποτε τοῦ τοιούτου λαμβάνοντα, καὶ εἰ Μίδεω πλουτέοι μᾶλλον, πένητα καλέω καὶ Ἴρου ἣν ἐκεῖνος ἐξ ἀνάγκης εἶχε τύχην κεκτῆσθαι.

37 *Δημοκρίτου.*

Πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίης περιγενόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται.

38 Βίωνος.

Βίων ὁ σοφιστὴς τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν ἔλεγε πάσης κακίας εἶναι.

39 Σιμωνίδου.

Σιμωνίδης παρακαλοῦντος τινὸς ἐγκώμιον ποιῆσαι καὶ χάριν ἕξειν λέγοντος ἀργύριον δὲ μὴ διδόντος "δύο" εἶπεν οὗτος "ἔχω κιβωτούς, τὴν μὲν χαρίτων τὴν δὲ ἀργυρίου· καὶ πρὸς τὰς χρείας τὴν μὲν τῶν χαρίτων κενὴν εὑρίσκω, ὅταν ἀνοίξω, τὴν δὲ χρησίμην μόνην."

40 Ἀντιφῶντος.

Οἱ δὲ ἐργαζόμενοι μὲν καὶ φειδόμενοι καὶ ταλαιπωροῦντες καὶ προστιθέντες ἥδονται οἷα δή τις ἂν εἰκάσειεν ἥδεσθαι, ἀφαιροῦντες δὲ καὶ χρώμενοι ἀλγοῦσιν ὥσπερ ἀπὸ τῶν σαρκῶν ἀφαιρούμενοι.

41 Ἡροδότου (7, 16).

Ὡς κακὸν εἴη, διδάσκειν τὴν ψυχὴν πλέον τι δίζεσθαι καὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος.

42 Ἀντισθένους.

Φιλάργυρος οὐδεὶς ἀγαθὸς οὔτε βασιλεὺς οὔτε ἐλεύθερος.

43 Δημοκρίτου.

Χρυσοῦ τὸν οἰόμενον νόον ἔχειν ὁ νουθετέων τί ματαιοπονέει.

44 Τοῦ αὐτοῦ.

Χρημάτων ὄρεξις, ἣν μὴ ὁρίζηται κόρῳ, πενίης ἐσχάτης πολλὸν χαλεπωτέρη· μέζονες γὰρ ὀρέξιες μέζονας ἐνδείας ποιεῦσι.

45 Δημοκρίτου.

Κακὰ κέρδεα ζημίην ἀρετῆς φέρει.

46 *Διογένους.*

Διογένης ὡμοίου τοὺς φιλαργύρους τοῖς ὑδρωπικοῖς· καὶ ἐκείνους γὰρ πλήρεις ὄντας ἀργυρίου ἐπιθυμεῖν πλείονος, ἀμφοτέρους δὲ πρὸς κακοῦ. ἐπιτείνεσθαι γὰρ μᾶλλον τὰ πάθη, ὅσῳ τὰ ἐπιθυμούμενα πορίζεται.

47 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνες φιλοχρήματοι "οἱ τὰ αἰσχρὰ κέρδη θηρώμενοι" εἶπε "καὶ τοὺς ἀναγκαίους τῶν φίλων ὑπερορῶντες."

48 *Πιττακοῦ.*

Ἄπληστον τὸ διαπαντὸς κέρδος.

49 *Περιάνδρου.*

Κέρδος αἰσχρὸν βαρὺ κειμήλιον.

50 *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.*

Ἀριστοτέλης φησὶν ὅτι ὀκτώ τινες κοινῇ ληστεύοντες ἐστασίασαν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν σύλων καὶ τέσσαρες αὐτῶν κατελείφθησαν. πάλιν οὗτοι πρὸς ἀλλήλους διηνέχθησαν καὶ δύο κατελείφθησαν, εἶτα εἷς. καὶ τί ὑπόλοιπον ἢ στασιάσαι τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ εὐώνυμα;

51 *Ἐν ταυτῷ.*

Τοῦ Πύρρου ὀνειροπολοῦντος αὐτῷ Σικελίαν καὶ μετὰ ταῦτα Καρχηδόνα καὶ πολλὴν γῆν, ὁ συνὼν αὐτῷ Κεινέας ἔφη "εἶτα μετὰ τοῦτο τί;" τοῦ δὲ εἰπόντος ὅτι ζησόμεθα λοιπόν, ὁ δὲ ἔφη "τί οὖν κωλύει ἀπὸ τοῦ νῦν ζῆν πρὶν πολλὰς πόλεις ἀπολέσαι;"

52 *Ἔοικεν οὖν ὁ τοῦ φιλαργύρου βίος νεκροῦ δείπνῳ· πάντα γὰρ ἔχων τὸν εὐφρανθησόμενον οὐκ ἔχει.*

53 *Σεμιράμιδος.*

Σεμίραμις δὲ ἑαυτῇ κατασκευάσασα τάφον ἐπέγραψεν, ὅστις χρημάτων δεηθῇ βασιλεύς, διελόντα τὸ μνημεῖον ὅσα βούλεται λαβεῖν. Δαρεῖος οὖν διελὼν χρήματα μὲν οὐχ εὗρε, γράμμασι δ' ἑτέροις ἐνέτυχε τάδε φράζουσιν "εἰ μὴ κακὸς ἦς ἀνὴρ καὶ χρημάτων ἄπληστος, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ἐκίνεις."

54 Τίμωνος.

Τίμων ὁ μισάνθρωπος στοιχεῖα ἔφη τῶν κακῶν εἶναι ἀπληστίαν καὶ φιλοδοξίαν.

55 Σωκράτους.

Ὑποστάθμη ἐστὶν οἴνου μὲν τρύξ, φιλαργύρου δὲ ἀνελευθερία.

56 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὔτε παρὰ νεκροῦ ὁμιλίαν οὔτε παρὰ φιλαργύρου χάριν δεῖ ζητεῖν.

57 Ξενοφῶντος ἐν δ' (2, 37) ἀπομνημονευμάτων.

Τί νομίζεις δῆμον εἶναι; Τοὺς πένητας τῶν πολιτῶν ἔγωγε. Καὶ τοὺς πένητας ἄρα οἶσθα; Πῶς γὰρ οὔ; Ἆρ' οὖν καὶ τοὺς πλουσίους οἶσθα; Οὐδέν γε ἧττον ἢ καὶ τοὺς πένητας. Ποίους δὲ πένητας καὶ ποίους πλουσίους καλεῖς; Τοὺς μέν, οἶμαι, μὴ ἱκανὰ ἔχοντας εἰς ἃ δεῖ τελεῖν, πένητας· τοὺς δὲ πλείω τῶν ἱκανῶν, πλουσίους. Καταμεμάθηκας οὖν ὅτι ἐνίοις μὲν πάνυ ὀλίγα ἔχουσιν οὐ μόνον ἀρκεῖ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ περιποιοῦνται ἀπ' αὐτῶν, ἐνίοις δὲ πάνυ πολλὰ οὐχ ἱκανά ἐστι; Καὶ νὴ Δί', ἔφη ὁ Εὐθύδημος· ὀρθῶς γάρ με ἀναμιμνήσκεις· οἶδα καὶ τυράννους τινάς, οἳ δι' ἔνδειαν, ὥσπερ οἱ ἀπορώτατοι, ἀναγκάζονται ἀδικεῖν. Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἴ γε ταῦτα οὕ-

τως ἔχει, τοὺς μὲν τυράννους εἰς τὸν δῆμον θήσομεν, τοὺς δὲ ὀλίγα κεκτημένους, ἐὰν οἰκονομικοὶ ὦσιν, εἰς τοὺς πλουσίους;

58 Δημοκρίτου.

Ἐλπὶς κακοῦ κέρδεος ἀρχὴ ζημίης.

59 Διογένους.

Οἱ φιλάργυροι καθάπερ μαχαίρᾳ τῷ βίῳ χρῶνται, πάντα ποιοῦντες κατὰ τὴν λαβήν.

60 Πλάτωνος.

Πλάτων πρὸς τὸν ἀεὶ ζητοῦντα χρηματίζεσθαι "ὦ πονηρὲ" εἶπε "μὴ πειρῶ τὴν κτῆσιν αὔξειν, ἀλλὰ τὴν ἐπιθυμίαν μειῶσαι."

61 Διογένους.

Διογένης ὁ κύων θεασάμενός τινα πλουσίας γραίας προσποιούμενον ἐρᾶν ἔφη "ταύτῃ οὐ τὸν ὀφθαλμόν, ἀλλὰ τὸν ὀδόντα ἐπιβέβληκεν."

62 Σιμωνίδου.

Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς διὰ τί ἐσχάτου γήρως ὢν φιλάργυρος εἴη; "ὅτι" εἶπε "βουλοίμην ἂν ἀποθανὼν τοῖς ἐχθροῖς μᾶλλον ἀπολιπεῖν ἢ ζῶν δεῖσθαι τῶν φίλων," κατεγνωκὼς τῆς τῶν πολλῶν φιλίας τὸ ἀβέβαιον.

63 Διογένους.

Διογένης τοὺς μεγάλα καὶ ἀθρόα λαμβάνοντας μεγαλοπτώχους ἐκάλει.

64 Ἀπολλώνιος Εὐφράτῃ.

Οὐκ ἐπιλογιζομένη ἡ ψυχὴ τὸ τοῦ σώματος αὔταρκες οὐ δύναται ἑαυτὴν αὐτάρκη ποιῆσαι.

65 Δημοκρίτου.

Ἡ τέκνοισι ἄγαν χρημάτων συναγωγὴ πρόφασίς ἐστι φιλαργυρίης τρόπον ἴδιον ἐλέγχουσα.

66 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὧν τὸ σκῆνος χρηίζει πᾶσι πάρεστιν εὐμαρέως ἄτερ μόχθου καὶ ταλαιπωρίης· ὁκόσα δὲ μόχθου καὶ ταλαιπωρίης χρηίζει καὶ βίον ἀλγύνει, τούτων οὐκ ἱμείρεται τὸ σκῆνος, ἀλλ' ἡ τῆς γνώμης κακοθηγίη.

67 Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

Περὶ δὲ ἐπιθυμίας τάδε ἔλεγεν, εἶναι τὸ πάθος τοῦτο ποικίλον [καὶ πολύπονον] καὶ πολυειδέστατον· εἶναι δὲ τῶν ἐπιθυμιῶν τὰς μὲν ἐπικτήτους τε καὶ παρασκευαστάς, τὰς δὲ συμφύτους· αὐτὴν μέντοι τὴν ἐπιθυμίαν ἐπιφοράν τινα τῆς ψυχῆς καὶ ὁρμὴν καὶ ὄρεξιν εἶναι πληρώσεως, ἢ παρουσίας αἰσθήσεως, ἢ κενώσεως καὶ ἀπουσίας, καὶ τοῦ μὴ αἰσθάνεσθαι .... ἐπιθυμίας δὲ ἡμαρτημένης τε καὶ φαύλης τρία εἶναι ἤδη τὰ γνωρίσματα, ἀσχημοσύνην ἀσυμμετρίαν ἀκαιρίαν· ἢ γὰρ αὐτόθεν εἶναι τὴν ἐπιθυμίαν ἀσχήμονά τε καὶ φορτικὴν καὶ ἀνελεύθερον, ἢ τοῦτο μὲν οὔ, σφοδρότερον δὲ καὶ χρονιώτερον τοῦ προσήκοντος· ἢ τρίτον πρὸς ταῦτα, ὅτε οὐ δεῖ καὶ πρὸς ἃ οὐ δεῖ.

68 Πλάτωνος (Leg. V 736 e).

Πενίαν ἡγητέον εἶναι μὴ τὸ τὴν οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν, ἀλλὰ τὸ τὴν ἀπληστίαν πλείω.

69 Δημοκρίτου.

Τοῦ πλέονος ἐπιθυμίη τὸ παρεὸν ἀπόλλυσι, τῇ Αἰσωπηίῃ κυνὶ ἰκέλη γιγνομένη.

70 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Ὀμβρικοὶ ὅταν πρὸς ἀλλήλους ἔχωσιν ἀμφισβή-

τησιν, καθοπλισθέντες ὡς ἐν πολέμῳ μάχονται· καὶ δοκοῦσι δικαιότερα λέγειν οἱ τοὺς ἐναντίους ἀποσφάξαντες.

71 Κλειτοφῶντος ἐκ τοῦ ε´ Ἰταλικῶν.

Βρέννος ὁ τῶν Γαλατῶν βασιλεὺς λεηλατῶν τὴν Ἀσίαν εἰς Ἔφεσον ἦλθε, καὶ στρατοπεδευσάμενος περιέμενε τοῦ πολέμου τὴν προθεσμίαν. παρθένος δέ τις τῶν ἐπισήμων τοὔνομα Δημονίκη εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα τοῦ βαρβάρου, προδώσειν αὐτῷ τὴν Ἔφεσον ὑπέσχετο, ἐὰν μισθὸν λάβοι τὰ ψέλια καὶ τοὺς ὅρμους· ὁ Βρέννος δὲ δεξάμενος αὐτὴν εἰς τόπον ὡρισμένον, ἤγαγε τοὺς ὑποτεταγμένους καὶ προσέταξεν αὐτοῖς τὸν χρυσὸν ὅσον εἶχον κόσμου χάριν βάλλειν εἰς τὸν τῆς φιλαργύρου κόλπον. ποιησάντων δὲ αὐτῶν τὸ παραγγελθέν, ἡ Δημονίκη ὑπὸ τῆς δαψιλείας τοῦ βαλλομένου χρυσοῦ ζῶσα κατεχώσθη.

72 Πλάτωνος πολιτείας β´ (361 a).

Ἐσχάτη γὰρ ἀδικία δοκεῖν δίκαιον μὴ ὄντα.

73 Πλάτωνος πολιτείας α´ (347 b).

Ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι φιλάργυρόν τε καὶ φιλότιμον εἶναι ὄνειδος λέγεταί τε καὶ ἐστίν;

74 Ἐν ταυτῷ (350 d).

Ἐπειδὴ οὖν διωμολογησάμεθα τὴν δικαιοσύνην ἀρετὴν εἶναι καὶ σοφίαν, τὴν δὲ ἀδικίαν κακίαν τε καὶ ἀμαθίαν, εἶεν, ἦν δ᾽ ἐγώ, τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτω κείσθω.

75 Πλάτωνος πολιτείας ι´ (Leg. XII 941 b).

Κλοπὴ μὲν χρημάτων ἀνελεύθερον, ἁρπαγὴ δὲ ἀναίσχυντον.

76 Ἐν ταυτῷ (941 c).

Ἐάν τις τὶ κλέπτῃ δημόσιον μέγα ἢ καὶ σμικρόν, τῆς αὐτῆς δίκης δεῖ. σμικρόν τε γὰρ ὁ κλέπτων ἔρωτι μὲν ταυτῷ δυνάμει δὲ ἐλάττονι κέκλοφε.

77 Ἱέρακος περὶ δικαιοσύνης.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ κατάρχων αὐτὸς πρὸ τῶν ἀδικεῖσθαι μελλόντων ἑαυτὸν ἀδικῶν ἀγνοεῖ, ἴστω ὡς διπλῆς οὔσης τῆς ἀδικίας αὐτὸς ἀπολαύει πρότερος, ἔπειτα καὶ τὸ ἀδικούμενον ὑπ' αὐτοῦ μέρος· μὴ γὰρ οὕτως ἀναισθητεῖν εἴη μηδενὶ τῶν ἀνοήτων, εἰ δυνατὸν δέ, μηδὲ τῶν πονηρῶν (ὑπὲρ γὰρ ὑγείας ψυχῆς ἡ εὐχή) ὡς δι' ἀναισθησίαν νομίζειν τοὺς ἀδικουμένους μᾶλλον τῶν ἀδικούντων βλάπτεσθαι. ἓν μὲν γὰρ μόνον ἐστὶ τὸ ἀδικούμενον ἐκ παντὸς ἡ ψυχή, τὸ δὲ ἀδικοῦν καὶ ἐπιβουλεῦον ἡ κακία, καὶ ἐν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κατὰ τοῦ ἀδικουμένου, ἀλλὰ τὸν μὲν ἔλαττον τὸν δὲ πλεῖστον, ἔλαττον μὲν τὸν ἀδικεῖσθαι μέλλοντα, πλεῖστον δὲ τὸν ἀδικεῖν διανοούμενον, ἐπεὶ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν κίνησιν λαμβάνει καὶ τὴν ἔπαρσιν. ἐγειρομένη τοίνυν τὸν τεκόντᾰ πρῶτον ἀνάπτει, καὶ πρὶν τεκεῖν ἐν ταῖς ὠδῖσι φλέγει, καὶ διιοῦσα λυμαίνεται καὶ τῷ ἀπ' αὐτῆς ἰῷ χρῴζει δευσοποιῷ τῇ βαφῇ. οὔτε γὰρ τῷ πυρὶ τὴν τεκοῦσαν ὕλην διελθεῖν δυνατὸν ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων λύμην πρὶν παντελῶς αὐτὴν ἀναλῶσαι, οὔτε τῇ μυραίνῃ τοὺς ἐνύδρους ὄφεις εἰς ἄλλων ὄλεθρον ἀπογεννᾶν πρὶν τὴν κυήσασαν γαστέρα καταφαγεῖν, ὡς Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος καὶ Ἀρχέλαος ὁ φυσικὸς γράφουσιν· οὕτω καὶ πᾶς ἄδικος αὐτὸς τῆς κακίας πρῶτος γεύεται πρὶν εἰς ἄλλους ἀφιέναι. πολλοὶ γοῦν ἀνεγείραντες τὴν ἐν αὐτοῖς χολήν, ἐκ τῆς πρὸς ἄλλους ὀργῆς αὐτοὶ πρῶτον ἀπέθανον πρὶν τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι. τοῦτο τοίνυν ἀγνοήσαντες πολλοὶ ταῖς κα-

τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἀδικίαις ἀνέδην ἐχρήσαντο, μηδὲν εἶναι πρὸς αὐτοὺς οἰηθέντες τὸ λυπηρόν. τούτου δὲ ὁμολογουμένου δεῖ καθάπαξ παραιτεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν.

78 Ἱέρακος ἐκ τοῦ περὶ δικαιοσύνης.

Ἢ τί φαίη τις ἂν περὶ τοῦ τοὺς τρόπους ἐριστικοῦ, κἂν μηδενὸς πώποτε κτήματος τῶν μηδὲν αὐτῷ προσηκόντων ἐφίεται; Πῶς ἂν δίκαιόν τι πράττοι, εἰ καθ' αὐτὸν ἐνθυμοῖτο μηδενὶ συντίθεσθαι τῶν ὁμολογουμένων ἀξίων, ἀλλ' ἐρίζειν πρὸς ἅπαντας παρεσκευασμένος, μέτρον δὲ οὐδέν, ἀλλ' οὐδὲ καιρὸν οὐδένα τιθέμενος εἰς φιλονεικίαν; οὐ γὰρ δὴ μόνον ἐν τοῖς λόγοις τὸ ὀρθῶς ἔχον ὁ τοιοῦτος ἀναιρεῖν πειρᾶται, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πράττειν τὰ πολλὰ καὶ φιλονεικεῖν ὁδοὺς βιαίους πολλάκις καὶ διαστρόφους τὰς πράξεις ποιήσεται, ἑαυτὸν μὴ συναινοῦντα ταῖς τῶν πολλῶν δόξαις ἐπιδεικνύς· ἐκ τούτων δὲ αὐτὸς μὲν τοῖς ἄλλοις ἀπεχθής, τοὺς φεύγοντας δὲ αὐτὸν καὶ τὰς τοιαύτας συνουσίας μισήσει· τοὺς δ' ὑπ' ἐλευθερίας ἐλέγχοντας αὐτοῦ τὸ σκαιὸν τοῦ ἤθους, οὐδὲ ἰδεῖν ὀρθοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀνέχεται· εἰ δὲ εἰς τοὺς ὁμοίους ἐμπέσοι (οὐ γὰρ δὴ πολλὴ σπάνις τῶν τοιούτων) εὐθὺς στάσεις λοιδορίαι καὶ πόλεμος ἄσπονδος, ἐξ ὧν ψευδεῖς διαβολαὶ καὶ πᾶν εἶδος ἐπιβουλῆς καὶ σκέψεις, ὅπως ἂν ἀλλήλους ἀπολέσειαν. τὰ γὰρ μεγάλα κακὰ οὐκ ἄλλως ἢ ἐκ τῆς τυχούσης φιλονεικίας συνίσταται.

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΕΙΑΣ. ΙΑ.

1 Μιμνέρμου Ναννοῦς.

Ἀληθείη δὲ παρέστω
σοὶ καὶ ἐμοί, πάντων χρῆμα δικαιότατον.

2 *Ὀλυμπιάδος.*

Ἀλάθεια θεῶν ὁμόπολις, μόνα θεοῖς συνδιαιτωμένα.

3 *Πινδάρου.*

Ἀρχὰ μεγάλας ἀρετᾶς ὦνασσ' ἀλάθεια,
μὴ πταίσῃς ἐμὰν σύνθεσιν τραχεῖ ποτὶ ψεύδει.

6 *Ἰλιάδος Ὁμήρου α'* (526).

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλόν,
οὐδ' ἀτελεύτητον, ὅπερ ἂν κεφαλῇ κατανεύσω.

7 *Βακχυλίδου ὑπορχημάτων.*

Λυδία μὲν γὰρ λίθος μανύει χρυσόν· ἀνδρῶν
δ' ἀρετὰν σοφίαν τε παγκρατὴς ἐλέγχει ἀλάθεια.

8 *Αἰσχύλου ὅπλων κρίσεως.*

Ἁπλᾶ γάρ ἐστι τῆς ἀληθείας ἔπη.

9 *Σοφοκλέους Ἠλέκτρα* (467).

Δράσω· τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἔχει λόγον
δυοῖν ἐρίζειν, ἀλλ' ἐπισπεύδει τὸ δρᾶν.

10 *Μενάνδρου Ῥαπιζομένη.*

Ἔρχεται τἀληθὲς εἰς φῶς ἐνίοτ' οὐ ζητούμενον.

11 *Μενάνδρου Ὑποβολιμαίῳ.*

Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τἀληθῆ λέγειν
ἐν παντὶ καιρῷ· τοῦτ' ἐγὼ παρεγγυῶ
εἰς ἀσφάλειαν τῷ βίῳ πλεῖστον μέρος.

12 *Εὐριπίδου Φοινίσσαις* (469).

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,

---

4 Ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τἀληθῆ λέγειν (Men. mon. 162). Ἡ γλῶσσ' ἁμαρτάνουσα τἀληθῆ λέγει (Men. mon. 228).
5 Πίστιν δ' ἐν πᾶσι φυλάσσειν (Pseudophocyl. 13).

κοὐ ποικίλων δεῖ τἄνδιχ' ἑρμηνευμάτων·
ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ' ἄδικος λόγος
νοσῶν ἐν αὑτῷ φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

13 Σοφοκλέους Οἰδίποδος (Col. 880).
Τοῖς τοι δικαίοις χὠ βραχὺς νικᾷ μέγαν.

14 Ἰαμβλίχου Σωπάτρῳ.

Ἀλήθεια μέν, ὥσπερ καὶ τοὔνομα δηλοῖ, περὶ θεοὺς ποιεῖ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ τῶν θεῶν τὴν ἀκήρατον ἐνέργειαν· ἡ δὲ δοξομιμητικὴ αὕτη εἰδωλοποιία, ὥς φησι Πλάτων, περὶ τὸ ἄθεον καὶ σκοτεινὸν πλανᾶται. καὶ ἣ μὲν τοῖς νοητικοῖς εἴδεσι καὶ θείοις καὶ τοῖς ὄντως οὖσι καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἀεὶ ἔχουσι τελειοῦται, ἣ δὲ τὸ ἀνείδεον καὶ μὴ ὂν καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἔχον ἀποβλέπει καὶ περὶ αὐτοῦ ἀμβλυώττει. καὶ ἣ μὲν αὐτὸ ὃ ἐστὶ θεωρεῖ, ἣ δ' οἷον φαίνεται τοῖς πολλοῖς τοιοῦτον ὑποδύεται πρόσχημα. διόπερ δὴ ἣ μὲν πρὸς νοῦν ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἐν ἡμῖν νοερὸν αὔξει, ἣ δὲ τῷ ἀεὶ δοκοῦντι θηρεύεται τὴν ἄνοιαν καὶ ἐξαπατᾷ.

15 Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.

Πλάτων μὲν ἥδιστον εἶναι τῶν ἀκουσμάτων τὴν ἀλήθειαν ἔλεγε, Πολέμων δὲ πολὺ ἥδιον τοῦ ἀκούειν τὸ λέγειν εἶναι τἀληθῆ.

16 Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου (p. 107).

Ὑμεῖς δ' ἐξεβάλετε αὐτὸν ὑπολαμβάνοντες· ἴσμεν, ὦ Πύρανδρε, ὅτι οὐ δεῖ γελᾶν τούτων ἐναντίον· ἀλλ' οὕτως ἰσχυρόν ἐστιν ἀλήθεια, ὥστε πάντων ἐπικρατεῖν τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν.

17 Γαΐου ἐκ τοῦ κατὰ Μουσαίου μοιχείας

Τότ' οὖν ἀπολαβὼν ἤδη θεράπαιναν ἠρώτα πῶ

ἔχοι τὰ περὶ τὴν γυναῖκα, ἣ δὲ οὐδὲ μελλήσασα εὐθὺς εἶπεν. οὕτω τὸ ἀληθὲς ἀμελέτητόν ἐστιν.

18 *Πλάτωνος νόμων ε'* (730 b).

Ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται πάντων δ' ἀνθρώποις· ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὅτι πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ, πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον· ὅτῳ δ' ἀκούσιον, ἄνους· ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν. ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς, ὅ τε ἄπιστος καὶ ἀμαθής.

19 Ἡγουμένης δὲ ἀληθείας οὐκ ἄν ποτε, οἶμαι, φαμὲν αὐτῇ χορὸν κακῶν ἀκολουθῆσαι. (Plato Rep. 490 c.)

20 *Ἀπολλώνιος Δηλίῳ.*

Ψεύδεσθαι ἀνελεύθερον, ἀλήθεια γενναῖον.

21 *Εὐσεβίου.*

Ἀληθείην νόος ἀσπάζεται καὶ αἰεὶ αὐτῇ συνοικέει· ἐὼν δὲ ἐν τοῖς ἑωυτοῦ ἀψευδέστατος, ὅμως ἔστιν ὅτε καὶ ψεῦδος ἀγαθῷ κεράσας παρέχεται ἐπ' ὠφελίῃ ἀνθρώπων τῶν τούτου χρηζόντων καὶ ἐπὶ χρηστῷ τῷ σφετέρῳ παραλογισθησομένων πρὸς αὐτοῦ. τότε γὰρ δὴ μοῦνον καὶ οὔκοτε ἄλλοτε νόος, καὶ ἐν καιρῷ τῷ αὐτὸς οἶδε, πάντα τἄλλα ψεύδεα ἀποστυγέων, ψεῦδος τὸ τοιοῦτον εἰσφέρεται, ἀπὸ τῆς τῶν λοιπῶν ἁπάντων ψευδέων φύσιος ἐς ἄλλο εἶδος μεταμειφθὲν χρησιμώτατον, τέχνῃ καὶ σοφίῃ αὐτοῦ τοῦ νόου τοῦ φαῦλον πρῆγμα ἐς τοῦτο μετακοσμήσαντος.

22 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ψεύδεσθαι ἐν πόλει μηδὲ εἷς νόμος ξυγχωρεέτω μηδενὶ πλὴν τοῦ φιλαληθέος καὶ νοήμονος ἐπισταμένου τε ὁκότε καὶ ὅκως ὠφελίῃ ψεύδεος, τῆς δὲ

ἀπὸ τούτου γινομένης χρείης ἀναγκαίης καὶ τοῦτο ποιέειν.

23 Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Τάτ.

Περὶ ἀληθείας, ὦ Τάτ, οὐκ ἔστι δυνατὸν ἄνθρωπον ὄντα, ζῶον ἀτελὲς ἐξ ἀτελῶν συγκείμενον μελῶν καὶ ἐξ ἀλλοτρίων σωμάτων καὶ πολλῶν τὸ σκῆνος συνεστός, τολμήσαντα εἰπεῖν· ὃ δ' ἐστὶ δυνατὸν καὶ δίκαιον, τοῦτο φημί, ἀλήθειαν εἶναι ἐν μόνοις τοῖς ἀιδίοις σώμασιν, ὧν καὶ τὰ σώματα αὐτὰ ἀληθῆ ἐστι, πῦρ αὐτοπῦρ μόνον καὶ οὐδὲν ἄλλο, γῆ αὐτογῆ καὶ οὐδὲν ἄλλο, ἀὴρ αὐτοαὴρ καὶ οὐδὲν ἄλλο, ὕδωρ αὐτοῦδωρ καὶ οὐδὲν ἄλλο· τὰ δὲ ἡμέτερα σώματα ἐκ πάντων τούτων συνέστηκεν· ἔχει μὲν γὰρ πυρός, ἔχει δὲ καὶ γῆς, ἔχει καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος, καὶ οὔτε πῦρ ἐστιν οὔτε γῆ οὔτε ὕδωρ οὔτε ἀὴρ οὔτε οὐδὲν ἀληθές· εἰ δὲ μὴ τὴν ἀρχὴν ἡ σύστασις ἡμῶν ἔσχε τὴν ἀλήθειαν, πῶς ἂν δύναιτο ἀλήθειαν ἢ ἰδεῖν ἢ εἰπεῖν; νοῆσαι δὲ μόνον, ἐὰν ὁ θεὸς θέλῃ. πάντα οὖν, ὦ Τάτιε, τὰ ἐπὶ γῆς ἀλήθεια μὲν οὐκ ἔστι, τῆς δὲ ἀληθείας μιμήματα· καὶ οὐ πάντα, ὀλίγα δὲ ταῦτα, ἄλλα δὲ ψεῦδος καὶ πλάνος, ὦ Τάτιε, καὶ δόξαι φαντασίας καθάπερ εἰκόνες συνεστῶτα. ὅταν δ' ἄνωθεν τὴν ἐπίρροιαν ἔχῃ ἡ φαντασία, τῆς ἀληθείας γίγνεται μίμησις· χωρὶς δὲ τῆς ἄνωθεν ἐνεργείας ψεῦδος καταλείπεται· καθάπερ καὶ ἡ εἰκὼν τὸ μὲν σῶμα τῇ γραφῇ δείκνυσιν, αὐτὴ δὲ οὐκ ἔστι σῶμα κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ ὁρωμένου. καὶ ὀφθαλμοὺς μὲν ὁρᾶται ἔχουσα, βλέπει δὲ οὐδέν· καὶ ὦτα, ἀκούει δὲ οὐδὲν ὅλως. καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἔχει μὲν ἡ γραφή, ψευδῆ δέ ἐστι τὰς τῶν ὁρώντων ὄψεις ἐξαπατῶντα, τῶν μὲν δοκούντων ἀλήθειαν ὁρᾶν, τῶν δὲ ὡς ἀληθῶς ὄντων

ψευδῶν. ὅσοι μὲν οὖν οὐ ψεῦδος ὁρῶσιν, ἀλήθειαν ὁρῶσιν .... ἐὰν οὖν ἕκαστον τούτων οὕτω νοῶμεν ἢ ὁρῶμεν ὡς ἔστιν, ἀληθὲς καὶ νοοῦμεν καὶ ὁρῶμεν· ἐὰν δὲ παρὰ τὸ ὄν, οὐδὲν ἀληθὲς οὔτε νοήσομεν οὔτ' εἰσόμεθα. Ἔστιν οὖν, πάτερ, ἀλήθεια καὶ ἐν τῇ γῇ; Καὶ οὐκ ἀσκόπως σφάλλῃ, ὦ τέκνον. ἀλήθεια μὲν οὐδαμῶς ἐστὶν ἐν τῇ γῇ, ὦ Τάτιε, οὔτε γενέσθαι δύναται· περὶ δὲ ἀληθείας νοῆσαι ἐνίους τῶν ἀνθρώπων, οἷς ἂν ὁ θεὸς τὴν θεοπτικὴν δωρήσηται δύναμιν γενέσθαι. οὕτως ἀληθὲς οὐδὲν ἔστιν ἐν τῇ γῇ νοῶ καὶ λέγω· φαντασίαι εἰσὶ καὶ δόξαι πάντα, ἀληθῆ νοῶ καὶ λέγω. οὐκ οὖν τό τε ἀληθῆ νοεῖν καὶ λέγειν, τοῦτο ἀλήθειαν δεῖ καλεῖν; τί δαί; τὰ ὄντα δεῖ νοεῖν καὶ λέγειν; ἔστι δὲ οὐδὲν ἀληθὲς ἐπὶ τῆς γῆς. τοῦτο ἀληθές ἐστι τὸ μὴ εἰδέναι μηδὲν ἀληθὲς ἐνθάδε, πῶς ἂν καὶ δύναιτο γενέσθαι, ὦ τέκνον; ἡ γὰρ ἀλήθεια τελεωτάτη ἀρετή ἐστιν, αὐτὸ τὸ ἄκρατον ἀγαθόν, τὸ μήτε ὑπὸ ὕλης θολούμενον μήτε ὑπὸ σώματος περιβαλλόμενον, γυμνὸν φανὸν ἄτρεπτον σεμνὸν ἀναλλοίωτον ἀγαθόν· τὰ δὲ ἐνθάδε, ὦ τέκνον, οἷά ἐστιν ὁρᾷς ἄδεκτα τούτου τοῦ ἀγαθοῦ, φθαρτὰ παθητὰ διαλυτὰ τρεπτὰ ἀεὶ ἐναλλοιούμενα, ἄλλα ἐξ ἄλλων γινόμενα. ἃ οὖν μηδὲ πρὸς ἑαυτὰ ἀληθῆ ἐστι, πῶς ἂν δύναιτο ἀληθῆ εἶναι; πᾶν γὰρ τὸ ἀλλοιούμενον ψεῦδός ἐστι, μὴ μένον ἐν ᾧ ἐστί, φαντασίας δὲ μετατρεπόμενον ἄλλας καὶ ἄλλας ἐπιδείκνυται ἡμῖν. Οὐδὲ ἄνθρωπος ἀληθής ἐστιν, ὦ πάτερ; Καθότι ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν ἀληθής, ὦ τέκνον. τὸ γὰρ ἀληθές ἐστι τὸ ἐξ αὐτοῦ μόνου τὴν σύστασιν ἔχον καὶ μένον καθ' αὑτὸ οἷον ἐστίν· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκ πολλῶν συνέστηκε καὶ οὐ μένει καθ' αὑτόν, τρέπεται δὲ καὶ μεταβάλλεται ἡλικίαν ἐξ ἡλικίας καὶ ἰδέαν ἐξ ἰδέας, καὶ ταῦτα ἔτι

ὢν ἐν τῷ σκήνει. καὶ πολλοὶ τέκνα οὐκ ἐγνώρισαν χρόνου ὀλίγου μεταξὺ γενομένου, καὶ πάλιν τέκνα γονεῖς ὁμοίως. τὸ οὖν οὕτως μεταβαλλόμενον ὥστε ἀγνοεῖσθαι, δύναται ἀληθὲς εἶναι, ὦ Τάτιε; οὐ τοὐναντίον ψεῦδός ἐστιν ἐν ποικίλαις γινόμενον φαντασίαις τῶν μεταβολῶν; σὺ δὲ νόει ἀληθές τι εἶναι τὸ μένον καὶ ἀίδιον· ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν ἀεί· ἄρα οὐδὲ ἀληθές ἐστι. φαντασία δέ ἐστί τις ὁ ἄνθρωπος, ἡ δὲ φαντασία ψεῦδος ἂν εἴη ἀκρότατον. Οὐδὲ ταῦτα οὖν, ὦ πάτερ, τὰ ἀίδια σώματα, ἐπεὶ μεταβάλλεται, ἀληθῆ ἐστι. Πᾶν μὲν οὖν τὸ γεννητὸν καὶ μεταβλητὸν οὐκ ἀληθές· ὑπὸ δὲ τοῦ προπάτορος γενόμενα τὴν ὕλην δύναται ἀληθῆ ἐσχηκέναι. ἔχει δέ τι καὶ ταῦτα ψεῦδος ἐν τῇ μεταβολῇ· οὐδὲν γὰρ μὴ μένον ἐφ' αὐτῷ ἀληθές ἐστιν. Ἀληθές, ὦ πάτερ. Τί οὖν ἂν εἴποι τις μόνον τὸν ἥλιον παρὰ τὰ ἄλλα πάντα μὴ μεταβαλλόμενον, μένοντα δὲ ἐφ' ἑαυτῷ, ἀλήθειαν; διὸ καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ πάντων δημιουργίαν αὐτὸς μόνος πεπίστευται, ἄρχων πάντων καὶ ποιῶν πάντα, ὃν καὶ σέβομαι, καὶ προσκυνῶ αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν, καὶ μετὰ τὸν ἕνα καὶ πρῶτον τοῦτον δημιουργὸν γνωρίζω. Τί οὖν ἂν εἶναι τὴν πρώτην ἀλήθειαν, ὦ πάτερ; Ἕνα καὶ μόνον, ὦ Τάτιε, τὸν μὴ ἐξ ὕλης, τὸν μὴ ἐν σώματι, τὸν ἀχρώματον, τὸν ἀσχημάτιστον, τὸν ἄτρεπτον, τὸν μὴ ἀλλοιούμενον, τὸν ἀεὶ ὄντα. τὸ δὲ ψεῦδος, ὦ τέκνον, φθείρεται. πάντα δὲ τὰ ἐπὶ γῆς φθορὰ κατέλαβε καὶ ἐμπεριέχει, καὶ ἐμπεριέξει ἡ τοῦ ἀληθοῦς πρόνοια. χωρὶς γὰρ φθορᾶς οὐδὲ γένεσις δύναται συστῆναι· πάσῃ δὲ γενέσει φθορὰ ἕπεται, ἵνα πάλιν γένηται· τὰ γὰρ γιγνόμενα ἐκ τῶν φθειρομένων ἀνάγκη γίγνεσθαι, φθείρεσθαι δὲ τὰ γιγνόμενα ἀνάγκη, ἵνα μὴ στῇ ἡ γένεσις τῶν ὄντων. πρῶ-

τον τοῦτον δημιουργὸν γνώριζε εἰς τὴν γένεσιν τῶν ὄντων. τά γ' οὖν ἐκ φθορᾶς γινόμενα ψευδῆ ἂν εἴη, ὡς ποτὲ μὲν ἄλλα ποτὲ δὲ ἄλλα γινόμενα· τὰ γὰρ αὐτὰ γίνεσθαι ἀδύνατον· τὸ δὲ μὴ αὐτό, πῶς ἂν ἀληθὲς εἴη; φαντασίας οὖν καλεῖν δεῖ τὰ τοιαῦτα, ὦ τέκνον, εἴ γε ὀρθῶς προσαγορεύομεν τὸν ἄνθρωπον, ἀνθρωπότητος φαντασίαν· τὸ δὲ παιδίον παιδίου φαντασίαν, τὸν δὲ νεανίσκον νεανίσκου φαντασίαν, τὸν δὲ ἄνδρα ἀνδρὸς φαντασίαν, τὸν δὲ γέροντα γέροντος φαντασίαν. οὔτε γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος, οὔτε τὸ παιδίον παιδίον, οὔτε ὁ νεανίσκος νεανίσκος, οὔτε ὁ ἀνὴρ ἀνήρ, οὔτε ὁ γέρων γέρων· μεταβαλλόμενα δὲ ψεύδεται καὶ τὰ προόντα καὶ τὰ ὄντα. ταῦτα μέντοι οὕτω νόει, ὦ τέκνον, ὡς καὶ τῶν ψευδῶν τούτων ἐνεργειῶν ἄνωθεν ἠρτημένων ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας· τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, τὸ ψεῦδος φημὶ τῆς ἀληθείας ἐνέργημα εἶναι.

24 Ἐκ τῶν Ὁμήρου (Il. α' 525).

Ὅτι ἡ ἀλήθεια κάλλιστον καὶ ἐν θεοῖς ὑπάρχει μέγιστον, δηλοῖ διὰ τῶν ἐπῶν τούτων·

Τοῦτο γὰρ ἐξ ἐμέθεν γε μετ' ἀθανάτοισι μέγιστον
τέκμωρ. οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλόν,
οὐδ' ἀτελεύτητον, ὅ τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω.

Τριῶν γὰρ αἰτιῶν οὐσῶν δι' ἃς ἄνθρωποι παραβαίνουσι τὰς ὑποσχέσεις καὶ ψεύδονται· ἢ γὰρ εὐθὺς ἐξαπατῶν τις ἔφησεν ἢ φήσας ὕστερον μετενόησεν ἢ βουλόμενος ἐξησθένησε· τούτων δὲ τὸ μέν ἐστι φαύλης προαιρέσεως τὸ δὲ ἀσθενοῦς κρίσεως τὸ δὲ ἐνδεοῦς δυνάμεως. πάντα δὲ ὁ θεὸς ἐκπέφευγε· τῷ φιλαγάθῳ τὸ ἀπατηλόν, καὶ τῷ βεβαίῳ τὸ παλινάγρετον, καὶ τῷ τελεσιουργῷ τὸ ἀτελεύτητον.

25 *Πυθαγόρου.*

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς τί ποιοῦσιν ἄνθρωποι θεοῖς ὅμοιον ἔφη "ἐὰν ἀληθεύωσιν." Οἱ δὲ μάγοι ἀποφαίνονται τοῦ μεγίστου τῶν θεῶν, ὃν Ὠρομάγδην καλοῦσιν, ἐοικέναι τὸ μὲν σῶμα φωτὶ τὴν δὲ ψυχὴν ἀληθείᾳ.

ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΥΣ. ΙΒ.

1 *Εὐριπίδου.*

Δύστηνος, ὅστις καὶ τὰ καλὰ ψευδῆ λέγων,
οὐ τοῖσδε χρῆται τοῖς κακοῖς ἀληθέσιν.

2 *Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ.*

Ἀλλ' οὐδὲν ἕρπει ψεῦδος ἐς γῆρας χρόνου.

2[a] *Τοῦ αὐτοῦ Ἀλεάδαις.*

3 *Κακὸν τὸ κεύθειν κοὐ πρὸς ἀνδρὸς εὐγενοῦς.*

4 *Σοφοκλέους Κρεούσῃ.*

Καλὸν μὲν οὖν οὐκ ἔστι τὰ ψευδῆ λέγειν,
ὅτῳ δ' ὄλεθρον δεινὸν ἀλήθει' ἄγει,
συγγνωστὸν εἰπεῖν ἐστὶ καὶ τὸ μὴ καλόν.

5 *Μενάνδρου.*

Κρεῖττον λέγεσθαι ψεῦδος ἢ ἀληθὲς κακόν.

6 *Πεισάνδρου.*

Οὐ νέμεσις καὶ ψεῦδος ὑπὲρ ψυχῆς ἀγορεύειν.

7 *Ὁμήρου* (Odyss. γ' 20).

Ψεῦδος δ' οὐκ ἐρέει, μάλα γὰρ πεπνυμένος ἐστί.

8 *Μενάνδρου.*

Τὸ ψεῦδος ἰσχὺν τῆς ἀληθείας ἔχει
ἐνίοτε μείζω καὶ πιθανωτέραν ὄχλου.

9 *Μενάνδρου.*

Ἦ πού τι χαλεπόν ἐστι τὸ ψευδῆ λέγειν.

10 *Εὐριπίδου Ἱππολύτου.*

Ἔγωγέ φημι καὶ νόμον γε μὴ σέβειν
ἐν τοῖσι δεινοῖς τῶν ἀναγκαίων πλέον.

11 *Διφίλου.*

Καιρῷ τιθέμενον κέρδος ὡς καρπὸν φέρει.

12 *Διφίλου Θησαυροῦ.*

Ὑπολαμβάνω τὸ ψεῦδος ἐπὶ σωτηρίᾳ
λεγόμενον οὐθὲν περιποιεῖσθαι δυσχερές.

13 *Δημοκρίτου.*

Ἀληθομυθεύειν χρεὼν ὅπου λώιον.

14 *Θαλῆς.*

Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐρωτηθεὶς πόσον ἀπέχει τὸ ψεῦδος τοῦ ἀληθοῦς "ὅσον" ἔφη "ὀφθαλμοὶ τῶν ὤτων."

15 *Χαιρήμονος.*

Ψευδῆ δὲ τοῖς ἐσθλοῖσιν οὐ πρέπει λέγειν.

17 *Θεόγνιδος* (607).

Ἀρχῇ ἐπὶ ψεύδους μικρὰ χάρις, εἰς δὲ τελευτὴν
αἰσχρὸν δὴ κέρδος καὶ κακὸν ἀμφότερα

---

16 *Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Ἀΐδαο πύλῃσιν,*
ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ (Il. ι' 312).
Ψεύδεα μὴ βάζειν· τὰ δ' ἐτήτυμα πάντ' ἀγορεύειν (Pseudoph. 7).
Μηδ' ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἀλλ' ἀγορεύων (ibid. 48).
Ψεῦδος δὲ μισεῖ πᾶς φρόνιμος καὶ σοφός.
Ψεῦδος δὲ μισεῖ πᾶς σοφὸς καὶ χρήσιμος (Men. mon. 554).
Ψεύδους διαβολὴ τὸν βίον λυμαίνεται (ibid. 553).
Ψευδόμενος οὐδεὶς λανθάνει πολὺν χρόνον (ibid. 547).
Μήτε δόλους ῥάπτειν (Pseudophocyl. 4).
Μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν, τὰ δίκαι' ἀγορεύειν (ibid. 12).

γίνεται. οὐδέ τι καλὸν ὅτῳ ψεῦδος προσομαρτῇ
ἀνδρὶ καὶ ἐξέλθῃ πρῶτον ἀπὸ στόματος.

18 Δημήτριος ἐρωτηθεὶς τί φαῦλον τοῖς ψευδομένοις παρακολουθεῖ εἶπε "τὸ μηδ' ἂν τἀληθῆ λέγωσιν ἔτι πιστεύεσθαι."

19 Θεοφράστου.

Ἐκ διαβολῆς καὶ φθόνου ψεῦδος ἐπ' ὀλίγον ἰσχῦσαν ἀπεμαράνθη.

20 Αἰλιανοῦ (VH. VII, 20).

Ἀνὴρ εἰς Λακεδαίμονα ἀφίκετο Χῖος γέρων ἤδη ὤν, τὰ μὲν ἄλλα ἀλαζών, ᾐδεῖτο δὲ ἐπὶ τῷ γήρᾳ καὶ τὴν τρίχα πολιὰν οὖσαν ἐπειρᾶτο βαφῇ ἀφανίζειν. παρελθὼν οὖν εἶπεν ἐκεῖνα ὑπὲρ ὧν καὶ ἀφίκετο. ἀναστὰς οὖν ὁ Ἀρχίδαμος "τί ἂν" ἔφη "οὗτος ὑγιὲς εἴποι, ὃς οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ψυχῇ τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ περιφέρει;"

21 Λυσίου.

Ψεύδεσθαι προχειρότατον τοῖς πολλάκις ἁμαρτάνουσιν.

22 Θεμιστίου ἐκ τοῦ Βασανιστοῦ ἢ φιλοτέκνου (258 b).

Οὐδεμία γὰρ μοχθηρία μᾶλλον δυσκοινώνητος ἀπιστίας· ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ἡ κακία, πρὸς ἣν μόνην καὶ φυλακῆς ἐξαποροῦμεν. καὶ γὰρ δὴ ὃ μόνον ἐπορισάμεθα φυλακτήριον, λέγω δὲ τὸν ὅρκον, * τούτῳ αὐτῷ μάλιστα καταχρῆται, * ὅταν δέῃ τι ἄπιστον ἄνδρα κακῶς δράσαντα ἐξαρνήσασθαι. * ἔστι δὲ δή τι καὶ ἕτερον ψεῦδος, ὃ τοὺς μὲν ἄλλους οὐ πάνυ δή τι λυμαίνεται, αἶσχος δέ ἐστι τοῦ χρωμένου· γίνεται γὰρ οὐκ ἐν τῷ καθ' ἑτέρου τὶ λέγειν ἢ πράττειν, ἀλλ'

ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἑαυτοῦ. διπλοῦν δὲ τοῦτο καὶ δισχιδές· ἢ γὰρ ἐν τῷ φαυλότερα καὶ ἐλάττω λέγειν τῶν προσόντων ἀληθινῶς, ἢ ἐν τῷ μείζω τε καὶ σεμνότερα. καλεῖται δὲ τὸ μὲν ἐνδεέστερον εἰρωνεία, τὸ δὲ πλέον ἀλαζονεία. τὸ μὲν δὴ ἐλλεῖπον τοῦ ἀληθοῦς κομψόν τέ ἐστι καὶ αἱμύλον καὶ ἐνίοτε οὐκ ἄχρηστον τῷ φιλοσόφῳ, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ καὶ Σωκράτης παρελάμβανεν ἐν τοῖς λόγοις, ὁπότε ἐδεῖτο ἐπισκῶψαί τινα σοφιστὴν τύφου μεστὸν καὶ γέμοντα περιφροσύνης. μᾶλλον γάρ τι αἰσθάνονται τῆς ἑαυτῶν οὐδενείας, ὅταν ἀμαθέστεροι ἐξελέγχωνται τοῦ μηδὲν εἰδέναι προσποιουμένου. τὸ δὲ ἕτερον τὸ ὑπερβάλλον βαρύ τε καὶ ἐπαχθές, καὶ οὐδὲν οὕτως ἄκουσμα φορτικὸν ὡς ὁ καθ᾽ αὑτοῦ ἔπαινος, καὶ ταῦτα ἐπὶ παιδείᾳ, ἐφ᾽ ᾗ καὶ ἄλλων ἐπαινούντων ἐρυθριᾶν χρεὼν τοὺς ἀληθινῶς αὐτῆς ἐπηβόλους. — Οὐκ οὖν καὶ πρὸς ἀλήθειαν, ταυτὸν τοῦτο ἀνάπηρον ψυχὴν θήσομεν, ἣ ἂν τὸ μὲν ἑκούσιον ψεῦδος μισῇ, καὶ χαλεπῶς φέρῃ αὐτή τε καὶ ἑτέρων ψευδομένων ὑπεραγανακτῇ, τὸ δὲ ἀκούσιον εὐκόλως προσδέχηται, καὶ ἀμαθαίνουσά που ἁλισκομένη μὴ ἀγανακτῇ, ἀλλ᾽ εὐχερῶς ὥσπερ θηρίον ὕειον ἐν ἀμαθίᾳ μολύνηται;

23 Ἡροδότου (III, 72).

Ἔνθα γάρ τι δεῖ καὶ ψεῦδος λέγεσθαι, λεγέσθω.

24 Πλάτωνος ἐκ τοῦ σοφιστοῦ (240 c).

Ὁρᾷς γοῦν ὅτι καὶ νῦν διὰ τῆς ἐπάλξεως ταύτης ὁ πολυκέφαλος σοφιστὴς ἠνάγκασεν ἡμᾶς τὸ μὴ ὂν οὐχ ἑκόντας ὁμολογεῖν εἶναί πως; Ὁρῶ καὶ μάλα. Τί δαὶ δή; τὴν τέχνην αὐτοῦ τίνα ἀφορίζοντες ἡμῖν αὐτοῖς συμφωνεῖν οἷοί τε ἐσόμεθα; Πῇ καὶ τὸ ποιόν τι φοβούμενος οὕτω λέγεις; Ὅταν περὶ τὸ φάντασμα

αὐτὸν ἀπατᾶν φῶμεν καὶ τὴν τέχνην εἶναί τινα ἀπατητικὴν αὐτοῦ, τότε πότερον ψευδῆ δοξάζειν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φήσομεν ὑπὸ τῆς ἐκείνου τέχνης, ἢ τί ποτ᾿ ἐροῦμεν; Τοῦτο. τί γὰρ ἂν ἄλλο εἴποιμεν; Ψευδὴς δ᾿ αὖ δόξα ἔσται τἀναντία τοῖς οὖσι δοξάζουσα; ἢ πῶς; Τὰ ἐναντία. Λέγεις ἄρα τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν τὴν ψευδῆ δόξαν; Ἀνάγκη. Πότερον μὴ εἶναι τὰ μὴ ὄντα δοξάζουσαν, ἢ πῶς λέγεις εἶναι τὰ μηδαμῶς ὄντα; Εἶναί πως τὰ μὴ ὄντα δεῖ γε, εἴπερ ψεύσεταί ποτέ τις τὶ καὶ κατὰ βραχύ. Τί δ᾿; οὐ καὶ μηδαμῶς εἶναι τὰ πάντως ὄντα δοξάζεται; Ναί. Καὶ τοῦτο δὴ ψεῦδος; Καὶ τοῦτο. Καὶ λόγος, οἶμαι, ψευδής, οὕτω κατὰ ταὐτὰ νομισθήσεται, τά τε ὄντα λέγων μὴ εἶναι καὶ τὰ μὴ ὄντα εἶναι. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τοιοῦτος γένοιτο;

25 Ἐν ταυτῷ (260 b).

Τὸ μὲν δὴ μὴ ὂν ἡμῖν ἕν τι τῶν ἄλλων γένος ὂν ἀνεφάνη, κατὰ πάντα τὰ ὄντα διεσπαρμένον. Οὕτως. Οὐκ οὖν τὸ μετὰ τοῦτο σκεπτέον, εἰ δόξῃ τε καὶ λόγῳ μίγνυται; Τί δή; Μὴ μιγνυμένου μὲν αὐτοῦ τούτοις, ἀναγκαῖον ἀληθῆ πάντ᾿ εἶναι· μιγνυμένου δέ, δόξα τε ψευδὴς γίνεται καὶ λόγος. τὸ γὰρ τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν ἢ λέγειν, τοῦτ᾿ ἐστί που τὸ ψεῦδος ἐν διανοίᾳ τε καὶ λόγοις γιγνόμενον. Οὕτως. Ὄντος δέ γε ψεύδους ἔστιν ἀπάτη; Ναί. Καὶ μὴν ἀπάτης οὔσης, εἰδώλων τε καὶ εἰκόνων ἤδη καὶ φαντασίας ἅπαντα ἀνάγκη μεστὰ εἶναι. Πῶς γὰρ οὔ;

26 Πλάτωνος ἐκ τοῦ περὶ δικαίου (374 b).

Φέρε δή, πότερον ἡγῇ δίκαιον εἶναι ψεύδεσθαι ἢ ἀληθῆ λέγειν; Ἀληθῆ ἔγωγε. Ψεύδεσθαι ἄρα ἄδικον; Ναί. Πότερον δὲ καὶ ἐξαπατᾶν ἡγῇ δίκαιον ἢ

μὴ ἐξαπατᾶν; Μὴ ἐξαπατᾶν δήπου. Ἐξαπατᾶν ἄρα ἄδικον; Ναί. Τί δαί, βλάπτειν δίκαιον ἢ ὠφελεῖν; Ὠφελεῖν. Βλάπτειν ἄρα ἄδικον; Ναί. Ἔστιν ἄρα ἀληθῆ μὲν λέγειν καὶ μὴ ἐξαπατᾶν καὶ ὠφελεῖν δίκαιον, ψεύδεσθαι δὲ καὶ βλάπτειν καὶ ἐξαπατᾶν ἄδικον; Ναὶ μὰ Δία σφόδρα γε. Ἦ καὶ τοὺς πολεμίους; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ βλάπτειν δίκαιον τοὺς πολεμίους, ὠφελεῖν δὲ ἄδικον; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἐξαπατῶντας δίκαιον βλάπτειν τοὺς πολεμίους; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δέ, ψεύδεσθαι ἵνα ἐξαπατῶμεν καὶ βλάπτωμεν αὐτοὺς οὐ δίκαιον; Ναί. Τί δαί, τοὺς φίλους οὐκ ὠφελεῖν δίκαιον εἶναι φής; Ἔγωγε. Πότερον μὴ ἐξαπατῶντας ἢ ἐξαπατῶντας ἐπ' ὠφελείᾳ τῇ ἐκείνων; Καὶ ἐξαπατῶντας νὴ Δία. Ἀλλ' ἐξαπατῶντας μὲν δίκαιον ἄρα ὠφελεῖν, οὐ μέντοι ψευδομένους γε ἢ καὶ ψευδομένους; Καὶ ψευδομένους δίκαιον. Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικε, ψεύδεσθαί τε καὶ ἀληθῆ λέγειν δίκαιον καὶ ἄδικον; Ναί. Καὶ μὴ ἐξαπατᾶν καὶ ἐξαπατᾶν, δίκαιον καὶ ἄδικον; Ἔοικε. Καὶ βλάπτειν καὶ ὠφελεῖν, δίκαιον καὶ ἄδικον; Ναί. Ταῦτα δή, ὡς ἔοικε, πάντα τὰ τοιαῦτα ὄντα, καὶ δίκαια καὶ ἄδικα ἔστιν; Ἔμοιγε φαίνεται. Ἄκουε δή. Ὀφθαλμὸν ἐγὼ ἔχω δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; Ναί. Καὶ μυκτῆρα δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, καὶ χεῖρα δεξιὰν καὶ ἀριστεράν; Ναί. Οὐκ οὖν ἐπειδὴ ταυτὰ ὀνομάζων τὰ μὲν δεξιὰ φῂς εἶναι τὰ δὲ ἀριστερὰ τῶν ἐμῶν, εἴ σε ἐγὼ ἐροίμην, ὁπότερα ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ὅτι τὰ μὲν πρὸς τοῦδε δεξιά ἐστι, τὰ δὲ πρὸς σοῦ ἀριστερά; Ναί. Ἴθι δὴ καὶ ἐκεῖ. Ἐπειδὴ ταυτὰ ὀνομάζων τὰ μὲν δίκαια φῂς εἶναι τὰ δὲ ἄδικα, ἔχεις εἰπεῖν, ὁπότερα τὰ δίκαια καὶ ὁπότερα τὰ ἄδικα; Ἐμοὶ μὲν τοίνυν δοκεῖ, ἐν μὲν τῷ δέοντι καιρῷ ἕκαστα τούτων

γιγνόμενα δίκαια εἶναι, ἐν δὲ τῷ μὴ δέοντι ἄδικα. Καλῶς γέ σοι δοκοῦν· ὁ μὲν ἄρα ἐν τῷ δέοντι ἕκαστα τούτων ποιῶν δίκαια ποιεῖ, ὁ δὲ μὴ ἐν τῷ δέοντι ἄδικα; Ναί. Οὐκ οὖν ὁ μὲν τὰ δίκαια ποιῶν δίκαιος, ὁ δὲ τὰ ἄδικα ἄδικος; Ἔστι ταῦτα. Τίς οὖν ὁ ἐν τῷ δέοντι καιρῷ οἷός τε τέμνειν καὶ κάειν καὶ ἰσχναίνειν; Ὁ ἰατρός. Ὅτι ἐπίσταται ἢ δι' ἄλλο τι; Ὅτι ἐπίσταται. Τίς δὲ ἐν τῷ δέοντι σκάπτειν καὶ ἀροῦν καὶ φυτεύειν οἷός τε; Ὁ γεωργός. Ὅτι ἐπίσταται ἢ ὅτι οὔ; Ὅτι ἐπίσταται. Οὐκ οὖν καὶ τὰ ἄλλα οὕτως, ὁ μὲν ἐπιστάμενος οἷός τε τὰ δέοντα ποιεῖν ἐστι καὶ ἐν τῷ δέοντι καιρῷ, ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος οὔ; Οὕτως. Καὶ ψεύδεσθαι ἄρα καὶ ἐξαπατᾶν καὶ ὠφελεῖν ὁ μὲν ἐπιστάμενος οἷός τε ποιεῖν ἕκαστα τούτων ἐν τῷ δέοντι καιρῷ· ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος οὔ; Ἀληθῆ λέγεις.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΡΗΣΙΑΣ. ΙΓ.

1 *Εὐριπίδου.*

Πότερα θέλεις σοι μαλθακὰ ψευδῆ λέγω
ἢ σκλήρ' ἀληθῆ; φράζε· σὴ γὰρ ἡ κρίσις.

2 *Σοφοκλέους Οἰδίποδος* (Tyr. 354).

Οὕτως ἀναιδῶς ἐξεκίνησας τόδε
τὸ ῥῆμα· καὶ ποῦ τοῦτο φεύξεσθαι δοκεῖς;
Πέφευγα· τἀληθὲς γὰρ ἰσχυρὸν τρέφω.

3 *Σοφοκλέους Αἴαντι* (1118).

Οὐδ' αὖ τοιαύτην γλῶσσαν ἐν κακοῖς φιλῶ.
τὰ σκληρὰ γάρ τοι, κἂν ὑπέρδικ' ᾖ, δάκνει.

4 *Ἐν τῷ αὐτῷ* (1124).

Ἡ γλῶσσά σου τὸν θυμὸν ὡς δεινὸν τρέφει.
ξὺν τῷ δικαίῳ γὰρ μέγ' ἔξεστιν φρονεῖν.

5 Σοφοκλέους Τηρεῖ.
Θάρσει· λέγων τἀληθὲς οὐ σφαλεῖ ποτέ.

6 Σοφοκλέους Ἀλεάδαι.
Καὶ γὰρ δικαία γλῶσσ' ἔχει κράτος μέγα.

7 Εὐριπίδου Ἰνοῦς.
Ἐμοὶ γένοιτο πτωχός, εἰ δὲ βούλεται,
πτωχοῦ κακίων, ὅστις ὢν εὔνους ἐμοὶ
φόβον παρελθὼν τἀπὸ καρδίας ἐρεῖ.

8 Εὐριπίδου Τημενίδαις.
Καλόν γ' ἀληθὴς κἀτενὴς παρρησία.

9 Σοφοκλέους.
Αἰδὼς γὰρ ἐν κακοῖσιν οὐδὲν ὠφελεῖ·
ἡ γὰρ σιωπὴ τὠγκαλοῦντι σύμμαχος.

10 Εὐριπίδου ἐκ Τηλέφου.
Ἀγάμεμνον, οὐδ' εἰ πέλεκυν ἐν χεροῖν ἔχων
μέλλοι τις ἐς τράχηλον ἐμβαλεῖν ἐμόν,
σιγήσομαι, δίκαιά γ' ἀντειπεῖν ἔχων.

11 Φιλήμονος Ἐπιδικαζομένου.
Πρόχειρον ἐπὶ τὴν γλῶτταν εὐλόγῳ τρέχειν.

12 Εὐριπίδου Ἑκάβης (1238).
Φεῦ φεῦ. βροτοῖσιν ὡς τὰ χρηστὰ πράγματα
χρηστῶν ἀφορμὰς ἐνδίδωσ' ἀεὶ λόγων.

13 Εὐριπίδου ἐν τῷ Δίκτυι.
Θάρσει· τό τοι δίκαιον ἰσχύει μέγα.

14 Μοσχίωνος.
Ὅμως τό γ' ὀρθὸν καὶ δίκαιον οὔ ποτε
σιγῇ παρήσω. τὴν γὰρ ἐντεθραμμένην

ἀστοῖς Ἀθάνας τῇ τε Θησέως πόλει
καλὸν φυλάξαι γνησίως παρρησίαν.

15 *Εὐριπίδου.*

Ἀτὰρ σιωπᾶν τά γε δίκαι' οὐ χρή ποτε.

16 *Φιλοξένου.*

Φιλόξενος παραδοθεὶς ὑπὸ Διονυσίου ποτὲ εἰς τὰς λατομίας διὰ τὸ φαυλίζειν τὰ ποιήματα αὐτοῦ, καὶ ἀνακληθεὶς ἔπειτα πάλιν ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν αὐτῶν ἐκλήθη· μέχρι τινὸς ὑπομείνας ἀνέστη· πυθομένου δὲ τοῦ Διονυσίου "ποῖ δὴ σύ;" "εἰς τὰς λατομίας" εἶπεν.

17 *Δημοσθένους.*

Οὐδὲν ἂν εἴη τοῖς ἐλευθέροις μεῖζον ἀτύχημα τοῦ στέρεσθαι τῆς παρρησίας.

18 *Ἐκ τῶν Διογένους διατριβῶν.*

Ὥσπερ οὖν τοῦ Ποντικοῦ μέλιτος γεύσασθαι ἐπιχειροῦσιν οἱ ἄπειροι, γευσάμενοι δὲ παραχρῆμα ἐξέπτυσαν δυσχεράναντες, ὅτι πικρόν ἐστι καὶ ἀηδές· οὕτω καὶ τοῦ Διογένους ἀποπειρᾶσθαι μὲν ἤθελον διὰ πολυπραγμοσύνην, ἐλεγχόμενοι δὲ ἀπεστρέφοντο καὶ ἔφευγον, καὶ ἄλλων μὲν ἥδοντο λοιδορουμένων, αὐτοὶ δ' ἐφοβοῦντο καὶ ἀνεχώρουν· καὶ εἰ μὲν ἔσκωπτε καὶ ἔπαιζεν, ὥσπερ εἰώθει ἐνίοτε, ὑπερφυῶς ἔχαιρον, ἀνατεινομένου δὲ καὶ σπουδάζοντος οὐχ ὑπέμενον τὴν παρρησίαν.

19 *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἐπεὶ αὐτόν γε τὸν Ἀντισθένην παραβάλλων πρὸς τοὺς λόγους ἐνίοτε ἤλεγχεν ὡς πολὺ μαλακώτερον καὶ ἔφη αὐτὸν εἶναι σάλπιγγα λοιδορῶν, αὐτοῦ γὰρ οὐκ ἀκούειν φθεγγομένου μέγιστον. καὶ Ἀντισθένης ἀμυ-

νόμενος ἀντὶ τῆς σάλπιγγος ἔλεγε ταῖς σφηξὶν ὅμοιον αὐτὸν εἶναι· καὶ γὰρ τῶν σφηκῶν τὸν μὲν ψόφον τῶν πτερῶν εἶναι μικρόν, τὸ δὲ κέντρον δριμύτατον. ἔχαιρεν οὖν τῇ παρρησίᾳ τοῦ Διογένους.

20 *Σόλωνος.*

Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα.

21 *Πυθαγόρου.*

Συγγενεῖ καὶ ἄρχοντι πλὴν ἐλευθερίας πάντα εἶκε.

22 *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.*

Ὅμοιον ἀψινθίου τὸ δριμὺ καὶ λόγου παρρησίαν ἐκκόψαι.

23 *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.*

Ὥσπερ τὸ μέλι τὰ ἡλκωμένα δάκνει, τοῖς δὲ κατὰ φύσιν ἡδύ ἐστιν, οὕτω καὶ οἱ ἐκ φιλοσοφίας λόγοι.

24 *Ἐκ τῶν Δίωνος χρειῶν.*

Τὴν ἐπιτίμησιν ὁ Διογένης ἀλλότριον ἀγαθὸν ἔλεγεν εἶναι.

25 *Διογένους.*

Διογένης Ἀττικοῦ τινὸς ἐγκαλοῦντος αὐτῷ διότι Λακεδαιμονίους μᾶλλον ἐπαινῶν παρ' ἐκείνοις οὐ διατρίβει "οὐδὲ γὰρ ἰατρὸς" εἶπεν "ὑγιείας ὢν ποιητικὸς ἐν τοῖς ὑγιαίνουσι τὴν διατριβὴν ποιεῖται."

26 *Δημοκρίτου.*

Κρέσσον τὰ οἰκήια ἁμαρτήματα ἐλέγχειν ἢ τὰ ὀθνεῖα.

27 *Διογένους.*

Ὁ Διογένης ἔλεγεν, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι κύνες τοὺς ἐχθροὺς δάκνουσιν, ἐγὼ δὲ τοὺς φίλους, ἵνα σώσω.

28 *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Ἀντιπάτρῳ ἀγροῖκος ἄνθρωπος ἐπεδίδου βιβλίον ἐντυχίαν ἔχον, ὃ δὲ οὐ σχολάζειν ἔφη. "καὶ μὴ βασίλευε" εἶπεν ἐκεῖνος "εἰ μὴ σχολὴν ἄγεις."

29 Ἐν ταυτῷ.

Πρεσβῦτις δικαζομένη ἐπὶ Φιλίππου, ὡς ἑώρα νυστάζοντα ἔπειτα μέλλοντα ἀποφαίνεσθαι, ἐδεῖτο συγχωρῆσαι αὐτῇ ἐφεῖναι. ὃ δὲ "ἐπὶ τίνα;" εἶπεν. "ἐπὶ Φίλιππον" ἀπεκρίνατο "ἐγρηγορότα."

30 Δημοκράτους.

Δημοκράτης ἰδὼν κλέπτην ὑπὸ τῶν ἕνδεκα ἀπαγόμενον "ἄθλιε" εἶπε "τί γὰρ τὰ μικρὰ ἔκλεπτες ἀλλ' οὐ τὰ μεγάλα, ἵνα καὶ σὺ ἄλλους ἀπῆγες;"

31 Ἱπποκράτους.

Ἱπποκράτην ἔπειθέ τις πρὸς Ξέρξην ἀπαίρειν, χρηστὸν εἶναι φάσκων βασιλέα· ὃ δὲ "οὐ δέομαι" ἔφη "χρηστοῦ δεσπότου."

32 Δημοσθένους.

Δημοσθένης πρὸς κλέπτην εἰπόντα "οὐκ ᾔδειν ὅτι σόν ἐστιν," "ὅτι δὲ" ἔφη "σὸν οὐκ ἔστιν ᾔδεις."

33 Πυθαγόρου.

Τὰ ἁμαρτήματά σου πειρῶ μὴ λόγοις καλύπτειν, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐλέγχοις.

34 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐχ οὕτω χαλεπὸν ἁμαρτάνειν ὡς τὸν ἁμαρτάνοντα μὴ ἐξελέγχειν.

35 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὥσπερ σωματικὸν πάθος οὐ κρυπτόμενον οὐδὲ ἐπαινούμενον ὑγιάζεται, οὕτως οὐδὲ ψυχὴ κακῶς φρουρουμένη καὶ συναγορευομένη θεραπεύεται.

36 *Πλάτωνος.*

Διονύσιος ὁ τύραννος ἀτιμάζων αὐτὸν διὰ τὴν πρὸς Δίωνα φιλίαν κατέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ χώρᾳ· καὶ μυκτηρίζων "ἦ που ὁ Πλάτων" ἔφη "ἐνθένδε ἀπελθὼν πολὺν ἐν Ἀκαδημείᾳ λόγον καθ' ἡμῶν διαθήσει." ὁ δὲ "μὴ λόγων" ἔφη "γένοιτο τοσαύτη ἀπορία ὥστε περὶ σοῦ διαλέγεσθαι."

37 *Διογένους.*

Διογένης ἤρετο Πλάτωνα εἰ νόμους γράφει· ὁ δὲ ἔφη. Τί δαί; πολιτείαν ἔγραψας; Πάνυ μὲν οὖν. Τί οὖν, ἡ πολιτεία νόμους οὐκ εἶχεν; Εἶχεν. Τί οὖν ἔδει σε πάλιν νόμους γράφειν;

38 *Αἰλιανοῦ* (VH. 14, 3).

Τιμόθεος ὁ Κόνωνος πρὸς Ἀριστοφῶντα τὸν Ἀζηνιέα πάντων ἄριστα ἔχοντα λόγον εἶπεν· ἐπεὶ γὰρ ἄσωτος ἦν ὁ Ἀριστοφῶν, πικρότατα αὐτοῦ καθίκετο ὁ Τιμόθεος εἰπὼν "ᾧ ἱκανὸν οὐδέν, τούτῳ γε αἰσχρὸν οὐδέν."

39 *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.*

Φήσαντός τινος "λίαν μοι ἐπισκώπτεις," ἔφη "καὶ γὰρ τοῖς σπληνικοῖς τὰ μὲν δριμέα καὶ πικρὰ ὠφέλιμα, τὰ δὲ γλυκέα βλαβερά.

40 *Δημοκρίτου.*

Οἰκήιον ἐλευθερίης παρρησίη, κίνδυνος δὲ ἡ τοῦ καιροῦ διάγνωσις.

41 *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν γ'* (p. 34).

Ἀλλὰ δικαίου πολίτου κρίνω τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος αἱρεῖσθαι.

42 *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Ἡ Λάκαινα πωλουμένη πρὸς τὸν ἐρόμενον τί ἐπίσταται, "ἐλευθέρα" ἔφη "εἶναι."

43 *Θεμιστίου ἐκ τοῦ περὶ ψυχῆς.*

Εἰ μὲν οὖν ὀρθῶς ἐπὶ Πλάτωνος εἶπε Διογένης "τί δὲ ὄφελος ἡμῖν ἀνδρὸς ὃς πολὺν ἤδη χρόνον φιλοσοφῶν οὐδένα λελύπηκεν;" ἕτεροι κρινοῦσιν. ἴσως γὰρ ὡς τὸ μέλι δεῖ καὶ τὸν λόγον τοῦ φιλοσόφου τὸ γλυκὺ δηκτικὸν ἔχειν τῶν ἡλκωμένων.

44 *Εὐσεβίου.*

Παρρησίη ἀπὸ γνώμης ἐλευθέρης καὶ ἀληθείην ἀσπαζομένης προέρχεται· παρέξεαι δὲ αὐτὴν ἀμώμητον οὐ τῷ πᾶσι καὶ ὡς ἔτυχεν ἐπιτιμᾶν καὶ λοιδορέεσθαι, νομίζων τοῦτο εἶναι τὴν παρρησίην· ἀλλ' εἰ πρὸς οὓς δεῖ καὶ ὑπὲρ τίνων χρὴ καὶ ἐν ᾧ χρὴ μετὰ τοῦ χρησίμου τῶν παρισταμένων ξὺν νόῳ προσδιαλέγοιο.

45 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἐχθρὸς τἀληθέα εἰπὼν τοῦ προσποιευμένου φίλου πρὸς χάριν εἰπόντος παντὸς αἱρετώτερος.

46 *Σωκράτους.*

Τῆς παρρησίας ὥσπερ ὥρας ἐν καιρῷ ἡ χάρις ἡδίων.

47 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὔτε μάχαιραν ἀμβλεῖαν οὔτε παρρησίαν ἄπρακτον ἔχειν δεῖ.

48 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὔτε ἐκ τοῦ κόσμου τὸν ἥλιον οὔτε ἐκ τῆς παιδείας ἀρτέον τὴν παρρησίαν.

49 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἔστιν ὥσπερ τρίβωνα ῥυπαρὸν ἀμπεχόμενον εὐ-

εκτεῖν, οὑτωσὶ καὶ βίον ἔχοντα πενιχρὸν παρρησιάζεσθαι.

50 Ἑρμοῦ ἐκ τοῦ Ἴσιδος πρὸς Ὧρον.

Ἔλεγχος γὰρ ἐπιγνωσθείς, ὦ μέγιστε βασιλεῦ, εἰς ἐπιθυμίαν φέρει τὸν ἐλεγχθέντα ὧν πρότερον οὐκ ᾔδει.

ΠΕΡΙ ΚΟΛΑΚΕΙΑΣ. ΙΔ.

1 Ποσειδίππου.

Τὴν χλανίδα πάντες, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἐμὲ
προσηγόρευον. οὐδὲ εἷς νῦν μοι λαλεῖ.

2 Κριτίου.

Ὅστις δὲ τοῖς φίλοισι πάντα πρὸς χάριν
πράσσων ὁμιλεῖ, τὴν παραυτίχ' ἡδονὴν
ἔχθραν καθίστησ' εἰς τὸν ὕστερον χρόνον.

3 Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Φίλους δὲ τοὺς μὲν μὴ χαλῶντας ἐν λόγοις
κέκτησο, τοὺς δὲ πρὸς χάριν σὺν ἡδονῇ
τῇ σῇ πονηροὺς κλῇθρον εἰργέτω στέγης.

4 Ζήνωνος.

Ἔλεγχε σαυτὸν ὅστις εἶ, μὴ πρὸς χάριν
ἄκου', ἀφαιροῦ δὲ κολάκων παρρησίαν.

5 Εὐριπίδου Ἰφιγενείας (Aul. 979).

Αἰνούμενοι γὰρ ἀγαθοὶ τρόπον τινὰ
μισοῦσι τοὺς αἰνοῦντας, ἢν αἰνῶσ' ἄγαν.

6 Εὐριπίδου Ὀρέστου (1162).

Βάρος τι καὶ τόδ' ἐστὶν αἰνεῖσθαι λίαν.

7 Νικολάου.

Τὸ τῶν παρασίτων, ἄνδρες, ἐξεῦρεν γένος
Διὸς πεφυκώς, ὡς λέγουσι, Τάνταλος.
οὐ δυνάμενος δὲ τῇ τέχνῃ χρῆσθαι καλῶς,
ἀκόλαστον ἔσχε γλῶσσαν, εἶτ' ἀκουσίῳ
δίφρῳ περιπεσὼν δυναμένῳ λιμὸν ποιεῖν,
ἀπὸ τῆς τραπέζης ἐξαπίνης ἀπεστράφη.
ἄφνω δὲ πληγεὶς εἰς μέσην τὴν γαστέρα
ἔδοξεν αὐτῷ γεγονέναι τἄνω κάτω,
Σίπυλόν τε τοῦτον ἀνατετράφθαι τὸν τρόπον.
καὶ μάλα δικαίως· Φρὺξ γὰρ ὢν οὐχ ἱκανὸς ἦν
τὴν τοῦ τρέφοντος εὖ φέρειν παρρησίαν.
διὸ δὴ τοιαύτης παντελῶς καχεξίας
ἐν τοῖς βίοις παρὰ πᾶσιν ἐξηλωμένης,
πικρῶς ἐπιπλῆξαι βούλομ', ἄν περ νὴ Δία
παρρησίαν μοι δῶτε, τοὺς ἀσυμβόλους
τἀλλότρια δειπνεῖν ἑλομένους ἄνευ πόνου.
τί γὰρ μαθών, ἄνθρωπε, πρὸς τῶν δαιμόνων
βούλει παρασιτεῖν; ἢ τί τῶν ἐν τῷ βίῳ
ξυνῆκας; εἰπον, ἄξιον γὰρ εἰδέναι.
τίνος μαθητὴς γέγονας; αἵρεσιν τίνα
ζηλοῖς; ἀπὸ τίνων δογμάτων ὁρμώμενος
τολμᾷς παρασιτεῖν; ἃ μόλις ἡμεῖς τὸν βίον
ἅπαντα κατατρίψαντες, οὐδὲ νῦν ἔτι
ἀνεῳγμένην δυνάμεθα τὴν θύραν ἰδεῖν,
διὰ τοὺς ἀνοδίᾳ τἀλλότρια μασωμένους.
οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐπὶ τράπεζαν ἔσθ' ὁ πλοῦς.
πλευρὰν ἔχειν πρώτιστον ἐν τούτοισι δεῖ,
πρόσωπον ἰταμόν, χρῶμα διαμένον, γνάθον
ἀκάματον, εὐθὺς δυναμένην πληγὰς φέρειν·
στοιχεῖα μὲν ταῦτ' ἐστὶ τῆς ὅλης τέχνης.
ἔπειτα δεῖ σκωπτόμενον ἐφ' ἑαυτῷ γελᾶν·
αἰσχρὸν γὰρ οἶμαι δοῦλον εἶναι σκώμματος.

ἀπὸ τῶν ἐτῶν κλέπτει τις, ἢ καὶ βλάπτεται
θέλων καλὸς εἶναι, καὶ παρ' ἡλικίαν νοσεῖ;
ἔστω Γανυμήδης οὗτος ἀποθεούμενος.
πρὸς χάριν ὁμίλει τοῦ τρέφοντος ἐπ' ὀλέθρῳ.
παρατάττεταί τις καὶ ποιεῖ πάντας νεκροὺς
δειπνῶν; σιωπῇ τοῦτον ὑπομυκτηρίσας
εἰς τὴν τράπεζαν καὶ σὺ τὴν χολὴν ἄφες.
οἶμαι δ' ἐμαυτὸν εὔθετον τῷ πράγματι,
παῖδες, γεγονέναι· πάντα γὰρ πρόσεστί μοι
ὅσα περ ἔχειν τἀλλότρια τὸν δειπνοῦντα δεῖ,
λιμὸς ἀπόνοια τόλμα γαστὴρ ἀργία.
καὶ νῦν μ' ὁ Λυδῶν τῶν πολυχρύσων ἄναξ
σύνδειπνον αὑτῷ κέκρικεν εἶναι καὶ φίλον.

8 *Δημοκρίτου.*

Εὐλογέειν ἐπὶ καλοῖς ἔργμασι καλόν· τὸ γὰρ ἐπὶ φλαύροισι κίβδηλον καὶ ἀπατεῶνος ἔργον.

9 *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.*

Τὰ μὲν ξύλα τὸ πῦρ αὔξοντα ὑπ' αὐτοῦ καταναλίσκεται, ὁ δὲ πλοῦτος ἐκτρέφων τοὺς κόλακας ὑπ' αὐτῶν τούτων διαφθείρεται.

10 *Σωτίωνος ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς.*

Οἱ δελφῖνες μέχρι τοῦ κλύδωνος συνδιανήχονται τοῖς κολυμβῶσι, πρὸς δὲ τὸ ξηρὸν οὐκ ἐξοκέλλουσιν· οὕτως οἱ κόλακες ἐν εὐδίᾳ παραμένουσιν, ὡς καὶ οἱ τοὺς φίλους εἰς ἀποδημίαν προπέμποντες μέχρι τῆς λείας συμπαρακολουθοῦσιν, ἐπειδὰν δὲ εἰς τραχεῖαν ἔλθωσιν, ἀπίασιν.

11 *Φαβωρίνου.*

Ἔστι δὲ οὐκ ἀξιόπιστος ἔπαινος, ὃν ἐπαινεῖ τις ἕτερον διὰ τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον.

12 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ὑπ᾽ αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας κατεσθίουσι.

13 *Θεοδώρου ὑπὲρ Ἐλπίδος Φοριανῆς.*

Εἴσοδος δὲ ἦν παρ᾽ αὐτὴν οὐκ ὀλίγη, τῶν μὲν τοῦ ἤθους τὴν ἀφέλειαν ἀποδεχομένων, τῶν δέ τι καὶ δεομένων ἴσως· τῶν δὲ πολλῶν συνήθη νοσούντων καὶ οἰκείᾳ φύσει χρωμένων, οἱ τοὺς πλουτοῦντας ὥσπέρ τι κρεῖττον θαυμάζοντες φθείρεσθαι πρὸς τὰς τούτων θύρας εἰώθασιν, κἂν μηδ᾽ ὁτιοῦν τῆς εὐπορίας μεθέξειν μέλλωσιν.

14 *Διογένους.*

Ἐπὶ τῆς κολακείας ὥσπερ ἐπὶ μνήματος αὐτὸ μόνον τὸ ὄνομα τῆς φιλίας ἐπιγέγραπται.

15 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.*

Μίσει τοὺς κολακεύοντας ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας· ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσι.

16 *Κράτητος.*

Κράτης τοὺς κόλακάς φησι συγκατανευσιφάγους.

17 *Ἀντισθένους.*

Ἀντισθένης αἱρετώτερόν φησιν εἰς κόρακας ἐμπεσεῖν ἢ εἰς κόλακας· οἱ μὲν γὰρ ἀποθανόντος τὸ σῶμα, οἱ δὲ ζῶντος τὴν ψυχὴν λυμαίνονται.

18 *Πυθαγόρου.*

Χαῖρε τοῖς ἐλέγχουσί σε μᾶλλον ἢ τοῖς κολακεύουσιν· ὡς δ᾽ ἐχθρῶν χείρονας ἐκτρέπου τοὺς κολακεύοντας.

19 *Ἀντισθένους.*

Ἀντισθένης ἔλεγεν, ὥσπερ τὰς ἑταίρας τἀγαθὰ πάντα εὔχεσθαι τοῖς ἐρασταῖς παρεῖναι πλὴν νοῦ καὶ φρονήσεως, οὕτω καὶ τοὺς κόλακας οἷς σύνεισι.

20 Κράτητος.

Κράτης πρὸς νέον πλούσιον πολλοὺς κόλακας ἐπισυρόμενον "νεανίσκε" εἶπεν "ἐλεῶ σου τὴν ἐρημίαν."

21 Σωκράτους.

Ἡ τῶν κολάκων εὔνοια καθάπερ ἐκ τροπῆς φεύγει τὰς ἀτυχίας.

22 Τοῦ αὐτοῦ.

Θηρεύουσι τοῖς μὲν κυσὶ τοὺς λαγωοὺς οἱ κυνηγοί, τοῖς δὲ ἐπαίνοις τοὺς ἀνοήτους οἱ κόλακες.

23 Τοῦ αὐτοῦ.

Οἱ μὲν λύκοι τοῖς κυσίν, οἱ δὲ κόλακες τοῖς φίλοις ὄντες ὅμοιοι ἀνομοίων ἐπιθυμοῦσιν.

24 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἔοικεν ἡ κολακεία γραπτῇ πανοπλίᾳ. διὸ τέρψιν μὲν ἔχει, χρείαν δὲ οὐδεμίαν παρέχεται.

25 Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Διόνυσον ἐπιστολῆς (317 c).

Ἑώρων γὰρ καὶ τότε καὶ νῦν ὁρῶ τὰς μεγάλας οὐσίας καὶ ὑπερόγκους τῶν τε ἰδιωτῶν καὶ τῶν μονάρχων, σχεδὸν ὅσῳ περ ἂν μείζους ὦσι, τοσούτῳ πλείους καὶ μείζους τοὺς διαβάλλοντας, καὶ πρὸς ἡδονὴν μετὰ αἰσχρᾶς βλάβης τοὺς ὁμιλοῦντας τρεφούσας, οὗ κακὸν οὐδὲν μεῖζον γεννᾷ πλοῦτός τε καὶ ἡ τῆς ἄλλης ἐξουσίας δύναμις.

26 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ ἐπιταφίου (235 d).

Ὅταν δέ τις ἐν τούτοις ἀγωνίζηται, ὥσπερ καὶ ἐπαινεῖ, οὐδὲν μέγα δοκεῖν εὖ λέγειν.

ΠΕΡΙ ΑΣΩΤΙΑΣ. ΙΕ.

1 Μενάνδρου.
Τοὺς τὸν ἴδιον δαπανῶντας ἀλογίστως βίον
τὸ καλῶς ἀκούειν ταχὺ ποιεῖ πάσχειν κακῶς.

2 Εὔφρονος διδύμων.
Ὁ γὰρ τὸν ἴδιον οἰκονομῶν κακῶς βίον,
πῶς οὗτος ἂν σώσειε τῶν ἔξω τινά;

3 Διφίλου.
Ἔργον συναγαγεῖν σωρὸν ἐν πολλῷ χρόνῳ,
ἐν ἡμέρᾳ δὲ διαφορῆσαι ῥᾴδιον.

4 Μενάνδρου.
Λαμπρῶς μὲν ἔνιοι ζῶσιν, οἷς χαλεπώτερον
τοῦ περιποιήσασθαί τι τὸ φυλάξαι βίον.

5 Φιλήμονος.
Ἂν μὲν πλέωμεν ἡμερῶν που τεττάρων,
σκεπτόμεθα τἀναγκαῖ' ἑκάστης ἡμέρας.
ἂν ᾖ δὲ φείσασθαί τι τοῦ γήρως χάριν,
οὐ φεισόμεσθ' ἐφόδια περιποιούμενοι;

6 Θεόγνιδος (331).
Ὥσπερ ἐγώ, μέσσην ὁδὸν ἔρχεο ποσσίν,
μηδ' ἑτέροισι δίδου, Κύρνε, τὰ τῶν ἑτέρων.

7 Πυθαγόρου (Aur. carm. 37).
Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν ἀπειροκάλως ἔνι ἡμῶν,
μηδ' ἀνελεύθερος ἴσθι. μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.

8 Σωκράτους.

Σωκράτης ἰδών τινα προχείρως πᾶσι χαριζόμενον καὶ ἀνεξετάστως ὑπηρετούμενον "κακῶς" εἶπεν "ἀπόλοιο, ὅτι τὰς Χάριτας, παρθένους οὔσας, πόρνας ἐποίησας."

9 Διογένους.

Διογένης ἄσωτον ᾔτει μνᾶν· τοῦ δὲ εἰπόντος "διὰ τί τοὺς ἄλλους τριώβολα, ἐμὲ δὲ μνᾶν αἰτεῖς;" ἔφη "παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐλπίζω πάλιν λαβεῖν, παρὰ δὲ σοῦ οὐκέτι."

10 Κράτητος.

Κράτης τὰ τῶν πλουσίων καὶ ἀσώτων χρήματα ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς εἴκαζεν, ἀφ' ὧν ἄνθρωπον μηδὲν λαμβάνειν, κόρακας δὲ καὶ ἰκτίνους, ὥσπερ παρὰ τούτων ἑταίρας καὶ κόλακας.

11 Δημοσθένους ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην (472).

Τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι κτῶνται μὲν τἀγαθὰ τῷ καλῶς βουλεύεσθαι καὶ μηδενὸς καταφρονεῖν, φυλάττειν δ' οὐκ ἐθέλουσι τοῖς αὐτοῖς τούτοις.

12 Ζήνωνος.

Ζήνων πρὸς τοὺς ἀπολογουμένους ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ἀσωτίας καὶ λέγοντας ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος ἀναλίσκειν, ἔλεγεν "ἦ που καὶ τοῖς μαγείροις συγγνώσεσθε, ἐὰν ἁλμυρὰ λέγωσι πεποιηκέναι τὰ ὄψα, ὅτι πλῆθος ἁλῶν αὐτοῖς ὑπῆρχεν;"

13 Ξενοφῶν ἐν τῷ ζ (5, 82) τῆς Κύρου παιδείας.

Οὐ γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τἀγαθὰ οὕτω χαλεπόν, ὡς τὸ λαβόντα στερηθῆναι.

ΠΕΡΙ ΦΕΙΔΩΛΙΑΣ. Ιϛ.

1 *Φιλήμονος.*
Ἂν οἷς ἔχομεν, τούτοισι μηδὲ χρώμεθα,
ἃ δ' οὐκ ἔχομεν ζητῶμεν, ὧν μὲν διὰ τύχην,
ὧν δὲ δι' ἑαυτοὺς ἐσόμεθ' ἐστερημένοι.

2 *Ἀπολλοδώρου.*
Μισῶ τύχην συνοῦσαν ἀτυχεῖ σώματι.
ὅστις γὰρ εὐπορῶν, παρὸν ζῆν ἡδέως,
κακῶς διάγει, τί ἄν τις ἄλλ' ἢ τῇ τύχῃ
μέμφοιτο, διότι δυστυχεῖ συνδυστυχεῖ;

3 Ἔγωγ' ἂν οὐ τὸν πλοῦτον ἴδοιμι ὅσος ἐστίν, ἀλλ'
ὅστις αὐτὸν κέκτηται, εἰ ὑπέρτερός ἐστιν ὧν ἔχει.

4 *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*
Εἰ δ' εὐτυχῶν τις καὶ βίον κεκτημένος,
μηδὲν δόμοισι τῶν καλῶν πειράσεται,
ἐγὼ μὲν αὐτὸν οὔποτ' ὄλβιον καλῶ,
φύλακα δὲ μᾶλλον χρημάτων εὐδαίμονα.

5 *Εὐριπίδου Ἰνοῖ.*
Ἀμουσία τοί μηδ' ἐπ' οἰκτροῖσιν δάκρυ
στάζειν. κακὸν δὲ χρημάτων ὄντων ἅλις
φειδοῖ πονηρᾷ μηδέν' εὖ ποιεῖν βροτῶν.

6 *Εὐριπίδου Δανάης.*
Ὅστις δόμους μὲν ἥδεται πληρουμένους,
γαστρὸς δ' ἀφαιρῶν σῶμα δύστηνος κακοῖ,
τοῦτον νομίζω καὶ θεῶν συλᾶν βρέτη
τοῖς φιλτάτοις τε πολέμιον πεφυκέναι.

7 *Μενάνδρου.*
Οὐ πώποτ' ἐζήλωσα πλουτοῦντα σφόδρα
ἄνθρωπον ἀπολαύοντα μηδὲν ὧν ἔχει.

8 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Μὴ πάντοθεν κέρδαιν᾽· ἐπαισχύνου δέ μοι·
τὸ μὴ δικαίως εὐτυχεῖν ἔχει φόβον.
ὦ τρισκακοδαίμων, ὅστις ἐκ φειδωλίας
κατέθετο μῖσος διπλάσιον τῆς οὐσίας.

9 *Θεοκρίτου* (10, 54).

Κάλλιον, ὦ ᾽πιμελητὰ φιλάργυρε, τὸν φακὸν ἕψειν,
μὴ ᾽πιτάμῃς τὰν χεῖρα διαπρίων τὸ κύμινον.

10 *Μενάνδρου ἐν Ψευδηρακλεῖ.*

Ἀστοργίαν ἔχει τιν᾽ ὁ σκληρὸς βίος.

11 *Ἀπολλοδώρου Ἀποκαρτερῶν.*

Ἀλλὰ σχεδόν τι τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν
εἴρηκας· ἐν φιλαργυρίᾳ γὰρ πάντ᾽ ἔνι.

12 *Ἀντιφάνους.*

Ὡς δυστυχεῖς, ὅσοισι τοῦ κέρδους χάριν
ἐπίπροσθε τἀσχρὰ φαίνετ᾽ εἶναι τῶν καλῶν·
ἐπισκοτεῖ γὰρ τῷ φρονεῖν τὸ λαμβάνειν.

13 *Μενάνδρου ἐκ Δυσκόλου.*

Περὶ χρημάτων λαλεῖς ἀβεβαίου πράγματος.
εἰ μὲν γὰρ οἶσθα ταῦτα παραμενοῦντά σοι
εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, φύλαττε, μηδενὶ
ἄλλῳ μεταδιδούς, αὐτὸς ὢν δὲ κύριος·
εἰ δ᾽ οὐ σεαυτοῦ, τῆς τύχης δὲ πάντ᾽ ἔχεις,
τί ἂν φθονοίης, ὦ πάτερ, τούτων τινί;
αὐτὴ γὰρ ἄλλῳ τυχὸν ἀναξίῳ τινὶ
παρελομένη σοῦ πάντα προσθήσει πάλιν.
διόπερ ἔγωγε φημὶ δεῖν ὅσον χρόνον
εἶ κύριος, χρῆσθαί σε γενναίως, πάτερ,
αὐτόν, ἐπικουρεῖν πᾶσιν, εὐπόρους ποιεῖν
ὡς ἂν δύνῃ πλείστους διὰ σαυτοῦ· τοῦτο γὰρ

ἀθάνατόν ἐστι, κἄν ποτε πταίσας τύχης,
ἐκεῖθεν ἔσται ταυτὸ τοῦτό σοι πάλιν.

13ª Πολλῷ δὲ κρεῖττόν ἐστιν ἐμφανὴς φίλος
ἢ πλοῦτος ἀφανής, ὃν σὺ κατορύξας ἔχεις.

14 Εὐσεβίου.

Ἀνὴρ μεγάλα ἔχων χρήματα ἀποτεθησαυρισμένα, ἔπειτα γνώμῃ τῇ ἑωυτοῦ ἐς μηδὲν τῶν δεόντων οἷός τε ἐὼν αὐτοῖς χρέεσθαι, ἔοικε τῷ τὰ ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκείμενα πεπιστευκότι ἑωυτοῦ εἶναι. δόξῃ μὲν γὰρ ὁμοίῃ πλουτέουσι· τόπερ δὲ τοῦ κεκτῆσθαι ἐστὶν οἰκήιον, τοῦ αὐτοῖς χρέεσθαι, ἀπεστερέαται ὁμοίως ἀμφότεροι.

15 Θεοπόμπου.

Εἴ τις πλεῖστα τῶν ἀγαθῶν κεκτημένος μετὰ τοῦ λυπεῖσθαι διάγοι τὸν βίον, ἁπάντων ἂν εἴη καὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων ἀθλιώτατος.

16 Δημοκρίτου.

Οἱ φειδωλοὶ τὸν τῆς μελίσσης οἶτον ἔχουσιν, ἐργαζόμενοι ὡς ἀεὶ βιωσόμενοι.

17 Τοῦ αὐτοῦ.

Οἱ τῶν φειδωλῶν παῖδες ἀμαθέες γινόμενοι, ὥσπερ οἱ ὀρχησταὶ οἱ ἐς τὰς μαχαίρας ὀρούοντες, ἢν ἑνὸς μούνου μὴ τύχωσι καταφερόμενοι, ἔνθα δεῖ τοὺς πόδας ἐρεῖσαι, ἀπόλλυνται (χαλεπὸν δὲ τυχέειν ἑνός, τὸ γὰρ ἴχνιον μοῦνον λέλειπται τῶν ποδῶν)· οὕτω δὲ καὶ οὗτοι, ἢν ἁμάρτωσι τοῦ πατρικοῦ τύπου τοῦ ἐπιμελέος καὶ φειδωλοῦ, φιλέουσι διαφθείρεσθαι.

18 Τοῦ αὐτοῦ.

Φειδώ τοι καὶ λιμὸς χρηστή, ἐν καιρῷ δὲ καὶ δαπάνη· γινώσκειν δὲ ἀγαθοῦ.

19 *Ἀντιφῶντος.*

Εἰσί τινες οἳ τὸν παρόντα μὲν βίον οὐ ζῶσιν, ἀλλὰ παρασκευάζονται πολλῇ σπουδῇ ὡς ἕτερόν τινα βίον βιωσόμενοι, οὐ τὸν παρόντα· καὶ ἐν τούτῳ παραλειπόμενος ὁ χρόνος οἴχεται.

20 *Μητροδώρου.*

Ἑτοιμάζονταί τινες διὰ βίου τὰ πρὸς τὸν βίον, ὡς βιωσόμενοι μετὰ τὸ λεγόμενον ζῆν, οὐ συνορῶντες ὡς πᾶσιν ἡμῖν θανάσιμον ἐγκέχυται τὸ τῆς γενέσεως φάρμακον.

21 *Δημοκρίτου.*

Βίος ἀνεόρταστος μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος.

22 *Πλουτάρχου ἐκ τῶν ὑγιεινῶν παραγγελμάτων* (125 e).

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μικρολογία καὶ γλισχρότης ἐνίους ἀναγκάζει πιεζοῦντας οἴκοι τὰς ἐπιθυμίας καὶ κατισχναίνοντας, ἐμπίπλασθαι παρ' ἑτέρων τῶν πολυτελῶν καὶ ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ πολεμίας ἀφειδῶς ἐπισιτιζομένους· εἶτα κακῶς διατεθέντες ἀπιᾶσιν, εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐφόδιον τῆς ἀπληστίας τὴν ἀπεψίαν ἔχοντες.

23 *Θεοκρίτου.*

Θεόκριτος τοὺς πολλοὺς τῶν πλουσίων ἔλεγεν ἐπιτρόπους εἶναι ἀλλὰ μὴ δεσπότας τῶν χρημάτων.

24 *Εὐσεβίου.*

Ἄνδρα χρήματα μεγάλα ἔχοντα ἀποτεθησαυρισμένα, καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκα ἐπικτώμενον, καὶ ὅκως αἰεί τι τοῖς παρεοῦσι προσθέῃ πρήγματα μὲν ἔχοντα, μήτε δὲ ἐς ἑωυτὸν μήτε ἐς ἄλλο τι τῶν χρησίμων ἀναλίσκοντα, μήκοτε πλουτέειν ἀποφήναιο, φύ-

λακα δὲ καὶ ποριστὴν εἶναι ἀλλοτρίων χρημάτων, καὶ πόνους ἔχειν αἱρέεσθαι πολλάκις καὶ τοῖς ἑωυτῷ μηδὲν προσήκουσιν ἐπικτώμενον.

25 Ξενοφῶντος ἐν τῷ η' τῆς παιδείας (VIII, 2, 23).

Ὅπως δὲ καὶ τοῦτο εἰδείης, ὦ Κροῖσε, ἐγὼ γὰρ οὐ τοὺς πλεῖστα ἔχοντας καὶ φυλάττοντας πλεῖστα εὐδαιμονεστάτους ἡγοῦμαι· οἱ γὰρ τὰ τείχη φυλάττοντες, οὗτοι ἂν εὐδαιμονέστατοι εἴησαν, πάντα γὰρ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φυλάττουσιν· ἀλλ' ὃς ἂν πλεῖστα κτᾶσθαί τε δύνηται σὺν τῷ δικαίῳ καὶ χρῆσθαι πλείστοις σὺν τῷ καλῷ, τοῦτον ἐγὼ εὐδαιμονέστατον νομίζω κατὰ χρήματα.

26 Σωκράτους.

Ὁ τῶν φιλαργύρων πλοῦτος ὥσπερ ὁ ἥλιος καταδὺς εἰς τὴν γῆν οὐδένα τῶν ζώντων εὐφραίνει.

27 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ τῶν φιλαργύρων βίος ἔοικε νεκροῦ δείπνῳ· πάντα γὰρ ἔχων τὸν εὐφραινόμενον οὐκ ἔχει.

28 Ἐπικούρου.

Γεγόναμεν ἅπαξ· δὶς οὐκ ἔστι γενέσθαι· δεῖ δὲ τὸν αἰῶνα μηκέτ' εἶναι. σὺ δὲ τῆς αὔριον οὐκ ὢν κύριος ἀναβάλλῃ τὸν καιρόν· ὁ δὲ πάντων βίος μελλησμῷ παραπόλλυται· καὶ διὰ τοῦτο ἕκαστος ἡμῶν ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει.

29 Ἀντιφῶντος.

Ἔστι δέ τις λόγος, ὡς ἄρα ἰδὼν ἀνὴρ ἄνδρα ἕτερον ἀργύριον ἀναιρούμενον πολὺ ἐδεῖτό οἱ δανεῖσαι ἐπὶ τόκῳ· ὃ δ' οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἦν οἷος ἀπιστεῖν τε καὶ μὴ ὠφελεῖν μηδένα, φέρων δ' ἀπέθετό ποι δή·

καί τις καταμαθὼν τοῦτο ποιοῦντα ὑφείλετο· ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ ἐλθὼν οὐχ εὕρισκε τὰ χρήματα ὁ καταθέμενος. περιαλγῶν οὖν τῇ συμφορᾷ τά τε ἄλλα καὶ ὅτι οὐκ ἔχρησε τῷ δεομένῳ, ὃ ἂν αὐτῷ καὶ σῷον ἦν καὶ ἕτερον προσέφερεν, ἀπαντήσας τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε δανειζομένῳ ἀπωλοφύρετο τὴν συμφορὰν ὅτι ἐξήμαρτε, καὶ ὅτι οἱ μεταμέλει οὐ χαρισαμένῳ, ἀλλ' ἀχαριστήσαντι, καὶ πάντως οἱ ἀπολόμενον τὸ ἀργύριον. ὃ δ' αὐτὸν ἐκέλευσε μὴ φροντίζειν, ἀλλὰ νομίζειν αὑτῷ εἶναι καὶ μὴ ἀπολωλέναι καταθέμενον λίθον εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· πάντως γὰρ οὐδ' ὅτε ἦν σοι ἐχρῶ αὐτῷ, ὅθεν μηδὲ νῦν νόμιζε στέρεσθαι μηδενός. ὅτῳ γάρ τις μὴ ἐχρήσατο μηδὲ χρήσεται, ὄντος ἢ μὴ ὄντος αὐτῷ οὐδὲν οὔτε πλέον οὔτε ἔλασσον βλάπτεται. ὅταν γὰρ ὁ θεὸς μὴ παντελῶς βούληται ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρί, χρημάτων πλοῦτον παρασχών, τοῦ φρονεῖν δὲ καλῶς πένητα ποιήσας, τὸ ἕτερον ἀφελόμενος ἑκατέρων ἀπεστέρησεν.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ. ΙΖ.

1 *Σοφοκλέους Ἠλέκτρας* (989).

Ζῆν αἰσχρὸν αἰσχρῶς τοῖς καλῶς πεφυκόσιν.

2 *Σοφοκλέους Φαίδρᾳ.*

Οὐ γὰρ δίκαιον ἄνδρα γενναῖον φρένας
τέρπειν ὅπου μὴ καὶ δίκαια τέρψεται.

3 *Χάρητος.*

Γαστρὸς δὲ πειρῶ πᾶσαν ἡνίαν κρατεῖν·
μόνη γὰρ ὧν πέπονθεν οὐκ ἔχει χάριν,
ἀεὶ δὲ τοῦ δέοντος ἐνδεῖται πλέον.

ὅστις δὲ γαστρὸς μὴ κρατεῖν ἐπίσταται,
οὗτος τὰ πλείω τῶν κακῶν ἔχει κακά.

4 Σοφοκλέους Οἰδίποδι (Tyr. 1409).
Ἀλλ' οὐ γὰρ αὐδᾶν ἔσθ' ἃ μηδὲ δρᾶν καλά.

5. 6 Ὅσοι δὲ φιλοσοφοῦντες ἐκμοχθοῦσί τι . . .
ἐνταῦθ' ὑπάρχει τῷ βίῳ γαστρὸς κρατεῖν.
διδάσκαλος γὰρ ηὑτέλεια τῶν σοφῶν
καὶ τῶν ἀρίστων γίγνεται βουλευμάτων.

7 Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.
Ἐξουσίᾳ δὲ μή ποτ' ἐντυχὼν τέκνον
αἰσχροὺς ἔρωτας δημοτῶν διωκαθεῖν·
ὃ καὶ σίδηρον ἀγχόνας τ' ἐφέλκεται,
χρηστῶν πενήτων ἤν τις αἰσχύνῃ τέκνα.

8 Πυθαγόρου.
Παντὸς καλοῦ κτήματος πόνος προηγεῖται ὁ κατ' ἐγκράτειαν. Porphyrius ad Marc. 7.

9 Ἰαμβλίχου.
Τί δαί, τοῖς ἀνθρώποις κτωμένοις ἐμμελῆ καὶ εὐάρμοστον ἕξιν πρός τε τοὺς διαφέροντας τρόπους εὐκοινώνητον ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι δυναμένην ἐν μέρει τῷ προσήκοντι, τούτοις δ' ἕπεται τὰ ἤθη καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα περί τε ἐγκράτειαν ἡδονῶν καὶ περὶ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐπιθυμιῶν. ἀλλὰ δεῖ δὴ τῶν ἡδονῶν τὸ ἀκόλαστον ἐξ ἅπαντος τρόπου καὶ ἄμετρον ἐξορίζειν.

10 Φωκίωνος.
Φωκίωνι ὁ παῖς πλείω τῶν εἰωθότων ὄψων ἐπρίατο. ὃ δὲ "οἰμώξῃ" ἔφη "ἐὰν τοῦ φαγεῖν πλείω ἐπιφαγεῖν παρασκευάζῃς.

11 Ἐκ τῶν Σίμωνος ἐπιστολῶν πρὸς Ἀρίστιππον.

Μέμνησο μέντοι λιμοῦ καὶ δίψης· ταῦτα γὰρ δύναται μεγάλα τοῖς σωφροσύνην διώκουσι.

12 Πυθαγόρου.

Ῥώμην μεγίστην καὶ πλοῦτον τὴν ἐγκράτειαν κτῆσαι.

13 Τοῦ αὐτοῦ.

Πυθαγόρας παρηγγύα "μὴ πυκνὰ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου," μὴ δεῖν συνεχῶς ἀφροδισιάζειν αἰνιττόμενος.

14 Ἀπολλώνιος Εἰδομένῃ.

Ἐζηλώσαμεν τὴν αὐτάρκειαν, οὐχ ὅπως τοῖς εὐτελέσι καὶ λιτοῖς πάντως χρώμεθα, ἀλλ' ὅπως θαρρῶμεν πρὸς αὐτά.

15 Ἀπολλώνιος τοῖς γνωρίμοις.

Μηδέν με δόξητε ῥᾳδίως ἄλλοις παραινεῖν· αὐτὸς γὰρ ἐπὶ τῆς μάζης καὶ τῆς ἄλλης τῆς ἀκολούθου ταύτῃ διαίτης ὢν τοιαῦτα ὑμῖν παρεγγυῶ.

16 Διογένους.

Ὁ Διογένης καθαρὸν λαβὼν ἄρτον ἐξέβαλε τῆς πήρας τὸν αὐτόπυρον εἰπών "ὦ ξένε, τυράννοις ἐκποδὼν μεθίστασο."

17 Σωκράτους.

Ἑορτῆς οὔσης παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ἐφιλοτιμήσατο ὁ Ἀλκιβιάδης δῶρα πολλὰ πέμψαι τῷ Σωκράτει. τῆς οὖν Ξανθίππης καταπλαγείσης καὶ τὸν Σωκράτην λαβεῖν αὐτὰ ἀξιούσης, ἔφη "ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς τῇ τοῦ Ἀλκιβιάδου φιλοτιμίᾳ παραταξώμεθα, μὴ λαβεῖν τὰ πεμφθέντα ἀντιφιλοτιμησάμενοι."

18 *Ἀριστίππου.*

Κρατεῖ ἡδονῆς οὐχ ὁ ἀπεχόμενος, ἀλλ' ὁ χρώμενος μὲν μὴ προεκφερόμενος δέ, ὥσπερ καὶ νεὼς καὶ ἵππου οὐχ ὁ μὴ χρώμενος, ἀλλ' ὁ μετάγων ὅποι βούλεται.

19 *Περικλέους.*

Περικλῆς Σοφοκλέους εὐπρεπῆ παῖδα δεικνύντος αὐτῷ "ὦ Σοφόκλεις" εἶπε "τὸν σώφρονα στρατηγὸν οὐ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ δεῖ."

20 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* (34).

Ὅταν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φαντασιῶν, φυλάσσου, μὴ συναρπάζου ταχέως, ἀλλὰ ἐκδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα, καὶ μικρὰν ἀναβολὴν αὐτὸς παρὰ σαυτοῦ λάβε· εἶτα ἐπισκοπήσας τὴν φαντασίαν καθ' οὓς ἔχεις κανόνας, μνήσθητι ἀμφοτέρων τῶν χρόνων, καθ' ὧν ἀπολαύσας μὲν τῆς ἡδονῆς ἡττημένος μετανοήσεις καὶ λοιδορήσεις σεαυτῷ, ἀπεσχημένος δὲ χαίρεις καὶ ἐπαινεῖς αὐτὸς ἑαυτόν. ἐὰν δὲ εὔκαιρον φαίνηται ἅψασθαι τοῦ πράγματος, μέμνησο ἵνα σου μὴ κρατήσῃ τὸ προσηνὲς αὐτοῦ καὶ ἀγωγόν, ἀλλὰ πειρῶ κρατεῖν τῶν ἡνιῶν.

21 *Δημοσθένους* (1438, 11).

Δεῖ τὸν εὖ φρονοῦντα τὸν λογισμὸν ἀεὶ τῶν ἐπιθυμιῶν κρείττω πειρᾶσθαι ποιεῖν.

22 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρει εἶπε "καθόσον οἱ μὲν λοιποὶ ζῶσιν ἵν' ἐσθίωσιν, αὐτὸς δὲ ἐσθίω ἵνα ζῶ"

Ἐπικούρου.

Χάρις τῇ μακαρίᾳ φύσει, ὅτι τὰ ἀναγκαῖα ἐποίηε εὐπόριστα, τὰ δὲ δυσπόριστα οὐκ ἀναγκαῖα.

Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ βούλει πλούσιόν τινα ποιῆσαι, μὴ χρήμασιν οστίθει, τῆς δὲ ἐπιθυμίας ἀφαίρει.

Ξενοκράτους.

Ξενοκράτης εἴ ποτε σταμνίον οἴνου ἀνοίξειεν, θανεν ὁ οἶνος τρεπόμενος πρὶν ἀναλωθῆναι· καὶ ὄψα δὲ πολλάκις ἕωλα ἐξέρριπτεν. [illegible] καὶ ἡ ροιμία τὸ Ξενοκράτους τυρίον ἐπὶ τῶν ἐπὶ πολὺ ραμενόντων καὶ μὴ τάχιστα ἀναλισκομένων.

Δημοκρίτου.

Εὐγνώμων ὁ μὴ λυπεόμενος ἐφ' οἷσι οὐκ ἔχει, λὰ χαίρων ἐφ' οἷσι ἔχει.

Πυθαγόρου.

Τεθνάναι πολλῷ κρεῖττον ἢ δι' ἀκρασίαν τὴν τὴν ἀμαυρῶσαι. Porphyrius ad Marc. 35.

Σωκράτους.

Σωκράτης ἐγκράτειαν τὸ κρατεῖν τῆς ἐν τῷ σώτι ἡδονῆς ἔφη.

Χρύσιππος ὁ Σολεὺς ἐποιεῖτο τὸν βίον ἐκ πάνυ γων, Κλεάνθης δὲ καὶ ἀπὸ ἐλαττόνων.

Ἐπικούρου. Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς συμμικτῆς ἱστορίας (4, 13).

Ἐπίκουρος ὁ Γαργήττιος ἐκεκράγει λέγων ᾧ γον οὐχ ἱκανόν, τούτῳ γε οὐδὲν ἱκανόν. ἔλεγε δ' μως ἔχειν καὶ τῷ Διὶ ὑπὲρ εὐδαιμονίας διαγωνίθαι μᾶζαν ἔχων καὶ ὕδωρ.

31 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος πῶς ἂν γένοιτό τις πλούσιος; "εἰ τῶν ἐπιθυμιῶν" ἔφη "εἴη πένης."

32 Ξενοφῶντος ἐν τῷ α' (c. 5, 1) τῶν ἀπομνημονευμάτων.

Εἰ δὲ δὴ καὶ ἐγκράτεια καλόν τε κἀγαθὸν ἀνδρὶ κτῆμά ἐστιν, ἐπισκεψώμεθα εἴ πη προυβίβαζε λέγων εἰς ταύτην τοιάδε· Ὦ ἄνδρες, εἰ πολέμου ἡμῖν γενομένου βουλοίμεθα ἑλέσθαι ἄνδρα, ὑφ' οὗ μάλιστ' ἂν αὐτοὶ μ[illegible]ωζοίμεθα, τοὺς δὲ πολεμίους χειροίμεθα, ἆρ' ὅντινα ἂν αἰσθανοίμεθα ἥττω γαστρὸς ἢ οἴνου ἢ ἀφροδισίων ἢ πόνου ἢ ὕπνου, τοῦτον αἱροίμεθα; καὶ πῶς ἂν οἠθείημεν τὸν τοιοῦτον ἢ ἡμᾶς σῶσαι ἢ τοὺς πολεμίους κρατῆσαι; εἰ δ' ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου γενόμενοι βουλοίμεθά τῳ ἐπιτρέψαι ἢ παῖδας ἄρρενας παιδεῦσαι ἢ θυγατέρας παρθένους διαφυλάξαι ἢ χρήματα διασῶσαι, ἆρ' ἀξιόπιστον εἰς ταῦτα ἡγησαίμεθ' ἂν τὸν ἀκρατῆ; δούλῳ δ' ἀκρατεῖ ἐπιτρέψαιμεν ἂν ἢ βοσκήματα ἢ ταμιεῖα ἢ ἔργων ἐπιστασίαν; διάκονον δὲ καὶ ἀγοραστὴν τὸν τοιοῦτον ἐθελήσαιμεν ἂν προῖκα λαβεῖν; ἀλλὰ μὴν εἴ γε μηδὲ δοῦλον ἀκρατῆ δεξαίμεθ' ἄν, πῶς οὐκ ἄξιον αὐτόν γε φυλάξασθαι τοιοῦτον γενέσθαι; καὶ γὰρ οὐχ ὥσπερ οἱ πλεονέκται τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενοι χρήματα ἑαυτοὺς δοκοῦσι πλουτίζειν, οὕτως ὁ ἀκρατὴς τοῖς μὲν ἄλλοις βλαβερὸς αὑτῷ δ' ὠφέλιμος, ἀλλὰ κακοῦργος μὲν τῶν ἄλλων, ἑαυτοῦ δὲ πολὺ κακουργότερος, εἴ γε κακουργότερόν ἐστι μὴ μόνον τὸν οἶκον τὸν ἑαυτοῦ φθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. ἐν συνουσίᾳ δὲ τίς ἂν ἥσθείη τῷ τοιούτῳ ὃν εἰδείη τῷ ὄψῳ καὶ τῷ οἴνῳ χαίροντα μᾶλλον ἢ τοῖς φίλοις; καὶ τὰς πόρνας ἀγα-

πῶντα μᾶλλον ἢ τοὺς ἑταίρους; ἆρά γε οὐ χρὴ πάντα ἄνδρα ἡγησάμενον τὴν ἐγκράτειαν ἀρετῆς εἶναι κρηπῖδα, ταύτην πρώτην ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάσασθαι; τίς γὰρ ἄνευ ταύτης ἢ μάθοι τι ἀγαθὸν ἢ μελετήσειεν ἀξιολόγως; ἢ τίς οὐκ ἂν ταῖς ἡδοναῖς δουλεύων αἰσχρῶς διατεθείη καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ νὴ τὴν Ἥραν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνδρὶ εὐκτὸν εἶναι μὴ τυχεῖν δούλου τοιούτου, δουλεύοντι δὲ ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ἱκετευτέον τοὺς θεοὺς δεσποτῶν ἀγαθῶν τυχεῖν· οὕτω γὰρ ἂν μόνος ὁ τοιοῦτος σωθείη.

33 Ξενοφῶντος ἐν τῷ α′ (6, 5) ἀπομνημονευμάτων.

Οὐκ οἶσθ' ὅτι ὁ μὲν ἥδιστα ἐσθίων ἥκιστα ὄψου δεῖται, ὁ δὲ ἥδιστα πίνων ἥκιστα τοῦ μὴ παρόντος ἐπιθυμεῖ ποτοῦ; τά γε μὴν ἱμάτια οἶσθ' ὅτι οἱ μεταβαλλόμενοι ψύχους καὶ θάλπους ἕνεκα μεταβάλλονται· καὶ ὑποδήματα ὑποδοῦνται, ὅπως μὴ διὰ τὰ λυποῦντα τοὺς πόδας κωλύωνται πορεύεσθαι· [ἤδη οὖν πότε ᾔσθου ἐμὲ ἢ διὰ ψῦχος μᾶλλόν του ἔνδον μένοντα, ἢ διὰ θάλπος μαχόμενόν τῳ περὶ σκιᾶς, ἢ διὰ τὸ ἀλγεῖν τοὺς πόδας οὐ βαδίζοντα ὅπου ἂν βούλωμαι;] οὐκ οἶσθ' ὅτι οἱ φύσει ἀσθενέστατοι τῷ σώματι μελετήσαντες, τῶν ἰσχυροτάτων ἀμελησάντων κρείττους τε γίνονται πρὸς ἃ ἂν μελετήσωσι, καὶ ῥᾷον αὐτὰ φέρουσιν; — ἐὰν δὲ δὴ φίλους ἢ πόλιν ὠφελεῖν δέῃ, ποτέρῳ πλέον σχολὴ τούτων ἐπιμελεῖσθαι, τῷ ὡς ἐγὼ νῦν ἢ τῷ ὡς σὺ μακαρίζεις διαιτωμένῳ; στρατεύοιτο δὲ πότερος ἂν ῥᾷον, ὁ μὴ δυνάμενος ἄνευ πολυτελοῦς διαίτης ζῆν ἢ ᾧ τὸ παρὸν ἀρκοίη; ἐκπολιορκηθείη δὲ πότερος ἂν θᾶττον, ὁ τῶν χαλεπωτάτων εὑρεῖν δεό-

μενος ἢ ὁ τοῖς ῥᾴστοις ἐντυγχάνειν ἀρκούντως χρώμενος; ἔοικας, ὦ Ἀντιφῶν, τὴν εὐδαιμονίαν οἰομένῳ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν εἶναι· ἐγὼ δὲ νομίζω τὸ μὲν μηδενὸς δέεσθαι θεῖον εἶναι, τὸ δὲ ὡς ἐλαχίστων ἐγγυτάτω τοῦ θείου. καὶ τὸ μὲν θεῖον κράτιστον, τὸ δ' ἐγγυτάτω τοῦ θείου ἐγγυτάτω τοῦ κρατίστου.

34 Ἐπικούρου.

Βρυάζω τῷ κατὰ τὸ σωμάτιον ἡδεῖ, ὕδατι καὶ ἄρτῳ χρώμενος, καὶ προσπτύω ταῖς ἐκ πολυτελείας ἡδοναῖς, οὐ δι' αὐτὰς ἀλλὰ διὰ τὰ ἐξακολουθοῦντα αὐταῖς δυσχερῆ.

35 Τοῦ αὐτοῦ.

Τότε χρείαν ἔχομεν τῆς ἡδονῆς, ὅταν ἐκ τοῦ μὴ παρεῖναι αὐτὴν ἀλγῶμεν. ὅταν δὲ τοῦτο μὴ πάσχωμεν ἐν αἰσθήσει καθεστῶτες, τότε οὐδεμία χρεία τῆς ἡδονῆς. οὐ γὰρ ἡ τῆς φύσεως ἡδονὴ τὴν ἀδικίαν ποιεῖ ἔξωθεν, ἀλλ' ἡ περὶ τὰς κενὰς δόξας ὄρεξις.

36 Πλάτωνος.

Πλάτων πολλάκις διψῶν ἐκ τοῦ φρέατος ἀνιμᾶτο τὸ ὕδωρ καὶ ἐξέχει, κολάζων τὴν ἐπιθυμίαν.

37 Ἐπικούρου.

Ἐπίκουρος ἐρωτηθεὶς πῶς ἄν τις πλουτήσειεν; "οὐ τοῖς οὖσι προστιθεὶς" ἔφη "τῆς δὲ χρείας τὰ πολλὰ περιτέμνων."

38 Δημοκρίτου.

Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γινόμενα μάλιστα τέρπει.

39 Τοῦ αὐτοῦ.

Εἴ τις ὑπερβάλλοι τὸ μέτριον, τὰ ἐπιτερπέστατα ἀτερπέστατα ἂν γίνοιτο.

40 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνδρεῖος οὐχ ὁ τῶν πολεμίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἡδονῶν κρέσσων.

41 Εὐσεβίου.

Γνώμης ἀνδρὸς ἀρίστου ἀπόδεξις ἥδε, μὴ ἐπὶ τῷ σιτέεσθαι ἑωυτὸν νομίζειν γεγονέναι μηδὲ ἐν τούτῳ τὴν ζωὴν ἡγέεσθαι, μούνου δὲ αὐτοῦ τοῦ ζώειν ἕνεκα ἀνθρώποις τροφὴν νομίζειν εὑρῆσθαι.

42 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐγκράτεια καὶ σώματι ἀγαθόν· πρὸς γὰρ ὑγιείην αὐτῷ ξυμμάχεται καὶ σωφροσύνην ἐν ψυχῇ τίκτει. σωφροσύνη δὲ ἀστασίαστον καὶ εὔδιον, καὶ βίον εἰρηναῖον ψυχῇ παρασκευάζει.

43 Μουσωνίου ἐκ τοῦ περὶ τροφῆς.

Περὶ δὲ τροφῆς εἰώθει μὲν πολλάκις λέγειν καὶ πάνυ ἐντεταμένως, ὡς οὐ περὶ μικροῦ πράγματος οὐδ' εἰς μικρὰ διαφέροντος· ᾤετο γὰρ ἀρχὴν καὶ ὑποβολὴν τοῦ σωφρονεῖν εἶναι τὴν ἐν σιτίοις καὶ ποτοῖς ἐγκράτειαν. ἅπαξ δέ ποτε τῶν ἄλλων ἀφέμενος λόγων οὓς ἑκάστοτε διεξῄει, τοιάδε τινὰ εἶπεν, ὡς χρὴ καθάπερ τὴν εὐτελῆ τῆς πολυτελοῦς τροφὴν προτιμᾶν καὶ τὴν εὐπόριστον τῆς δυσπορίστου, οὕτω καὶ τὴν σύμφυλον ἀνθρώπῳ τῆς [μὴ] τοιαύτης. εἶναι δὲ σύμφυλον ἡμῖν τὴν ἐκ τῶν φυομένων ἐκ γῆς, ὅσα τε σιτώδη ὄντα καὶ ὅσα μὴ τοιαῦτα ὄντα δύναται τρέφειν οὐ κακῶς τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ζώων οὐκ ἀναιρουμένων, ἄλλως δὲ χρησιμευόντων. τούτων δὲ τῶν βρωμάτων ἐπιτηδειότατα μὲν οἷς αὐτόθεν χρῆσθαι ὑπάρχει δίχα πυρός, ἐπεὶ καὶ ἑτοιμότατα· οἷα δὴ τά τε ὡραῖα καὶ τῶν λαχάνων ἔνια καὶ γάλα καὶ τυρὸς καὶ κηρία. καὶ ὅσα μέντοι δεῖται πυρός, ἢ

σιτώδη ἢ λαχανώδη ὄντα, καὶ ταῦτ᾿ οὐκ ἀνεπιτήδεια, ἀλλὰ σύμφυλα ἀνθρώπῳ πάντα. τὴν μέντοι κρεώδη τροφὴν θηριωδεστέραν ἀπέφηνε καὶ τοῖς ἀγρίοις ζώοις προσφορωτέραν. εἶναι δὲ ταύτην ἔλεγε καὶ βαρυτέραν καὶ τῷ νοεῖν τι καὶ φρονεῖν ἐμπόδιον· τὴν γὰρ ἀναθυμίασιν τὴν ἀπ᾿ αὐτῆς θολωδεστέραν οὖσαν ἐπισκοτεῖν τῇ ψυχῇ· παρὸ καὶ βραδυτέρους φαίνεσθαι τὴν διάνοιαν τοὺς πλείονι ταύτῃ χρωμένους. δεῖν δὲ τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ συγγενέστατον τοῖς θεοῖς τῶν ἐπιγείων ἐστίν, οὕτω καὶ ὁμοιότατα τρέφεσθαι τοῖς θεοῖς. ἐκείνοις μὲν οὖν ἀρκεῖν τοὺς ἀπὸ γῆς καὶ ὕδατος ἀναφερομένους ἀτμούς, ἡμᾶς δ᾿ ὁμοιοτάτην ταύτῃ προσφέρεσθαι τροφὴν ἂν ἔφη, εἰ τὴν κουφοτάτην καὶ καθαρωτάτην προσφεροίμεθα· οὕτω δ᾿ ἂν καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ὑπάρχειν καθαράν τε καὶ ξηράν, ὁποία οὖσα ἀρίστη καὶ σοφωτάτη εἴη ἄν, καθάπερ Ἡρακλείτῳ δοκεῖ λέγοντι οὕτως "αὔη ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη." νῦν δέ, ἔφη, πολὺ χεῖρον ἡμεῖς τῶν ἀλόγων ζώων τρεφόμεθα. τὰ μὲν γάρ, εἰ καὶ σφόδρα τῇ ἐπιθυμίᾳ ὥσπερ μάστιγί τινι ἐλαυνόμενα φέρεται πρὸς τὴν τροφήν, ὅμως τοῦ γε πανουργεῖν περὶ τὰ βρώματα καὶ τοῦ τεχνιτεύειν ἀπήλλακται, ἀρκούμενα τοῖς παραπεσοῦσι καὶ πλησμονὴν θηρώμενα μόνον, προσωτέρω δ᾿ οὐδέν. ἡμεῖς δὲ τέχνας καὶ μηχανὰς ποικίλας ἐπινοοῦμεν, ὥστε τὴν ἡδονὴν τῆς τροφῆς ἐφηδύνειν καὶ τὴν κατάποσιν κολακεύειν μειζόνως. εἰς τοῦτο δὲ προεληλύθαμεν λιχνείας καὶ ὀψοφαγίας, ὥστε καθάπερ μουσικὰ καὶ ἰατρικά, οὕτω καὶ μαγειρικὰ πεποίηνται τινὲς συγγράμματα, ἃ τὴν μὲν ἡδονὴν καὶ πάνυ αὔξει τὴν ἐν τῷ φάρυγι, τὴν δ᾿ ὑγίειαν διαφθείρει. πολὺ γοῦν κάκιον διακειμένους ὁρᾶν ἔστι τὰ σώματα τοὺς περὶ τὰ βρώματα τρυφῶντας, ὧν εἰ-

σιν ἔνιοι παραπλήσιοι ταῖς κιττώσαις γυναιξί· καὶ γὰρ οὗτοι καθάπερ ἐκεῖναι τὰ συνηθέστατα τῶν βρωμάτων δυσχεραίνουσι καὶ τοὺς στομάχους διεφθαρμένους ἔχουσιν. ὅθεν ὥσπερ ὁ ἀχρεῖος σίδηρος συνεχῶς δεῖται στομώσεως, οὕτω καὶ οἱ ἐκείνων στόμαχοι ἐν τῷ ἐσθίειν συνεχὲς στομοῦσθαι θέλουσιν ἢ ὑπὸ ἀκράτου ἢ ὑπὸ ὄξους ἢ ὑπὸ βρώματός τινος στρυφνοῦ. ἀλλ' οὐχὶ ὁ Λάκων τοιοῦτος, ὃς ἰδών τινα, παρακειμένου αὐτῷ ὀρνιθίου τῶν πιόνων καὶ πολυτελῶν, ὑπὸ τρυφῆς ἀναινόμενον φαγεῖν αὐτὸ καὶ φάσκοντα μὴ δύνασθαι "ἀλλ' ἐγώ" ἔφη "καὶ γυπὸς δύναμαι καὶ τράγου." Ζήνων δὲ ὁ Κιτιεὺς οὐδὲ νοσῶν ᾤετο δεῖν τροφὴν προσφέρεσθαι τρυφερωτέραν, ἀλλ' ἐπεὶ ὁ θεραπεύων ἰατρὸς ἐκέλευεν αὐτὸν φαγεῖν νεοττὸν περιστερᾶς, οὐκ ἀνασχόμενος "ὡς Μάνην" ἔφη "με θεράπευε." ἠξίου γὰρ οἶμαι μηδὲν μαλακώτερον ἐν τῇ θεραπείᾳ γίνεσθαι αὐτῷ ἢ τῶν δούλων τινὶ νοσοῦντι· καὶ γὰρ εἰ ἐκεῖνοι θεραπεύεσθαι δύνανται δίχα τοῦ τροφὴν λαμβάνειν πολυτελεστέραν, δύνασθαι ἂν καὶ ἡμᾶς. δεῖ δὲ μηδαμῶς τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα δούλου μηδενὸς εἶναι μαλακώτερον. διόπερ ὁ Ζήνων εἰκότως ἠξίου εὐλαβεῖσθαι τὴν πολυτέλειαν ἐν τῇ τροφῇ καὶ μηδ' ἐπ' ὀλίγον ἐνδιδόναι πρὸς τὸ τοιοῦτον· ἐπείπερ ὁ ἐνδοὺς ἅπαξ προέλθοι ἂν ἐπὶ πλεῖστον, ἅτε τῆς ἡδονῆς πολλὴν ἐχούσης αὔξησιν ἔν τε πώμασι καὶ βρώμασι. ταῦτα μὲν τότε καινότερα ἔδοξεν ἡμῖν εἰπεῖν περὶ τροφῆς ὧν εἰώθει λέγειν ἑκάστοτε.

44 Ξενοφῶντος ἐν τῷ α′ (3, 5) ἀπομνημονευμάτων.

Διαίτῃ δὲ τήν τε ψυχὴν ἐπαίδευσε καὶ τὸ σῶμα,

ἢ χρώμενος ἄν τις, εἰ μή τι δαιμόνιον εἴη, θαρραλέως καὶ ἀσφαλῶς διάγοι, καὶ οὐκ ἂν ἀπορήσειε τοσαύτης δαπάνης. οὕτω γὰρ εὐτελὴς ἦν, ὥστ᾽ οὐκ οἶδ᾽ εἴ τις οὕτως ἂν ὀλίγα ἐργάζοιτο, ὥστε μὴ λαμβάνειν τὰ Σωκράτει ἀρκοῦντα. σίτῳ μὲν γὰρ τοσούτῳ ἐχρῆτο, ὅσον ἡδέως ἤσθιε, καὶ ἐπὶ τούτῳ οὕτω παρεσκευασμένος ᾔει, ὥστε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σίτου ὄψον αὐτῷ εἶναι· ποτὸν δὲ πᾶν ἡδὺ ἦν αὐτῷ, διὰ τὸ μὴ πίνειν εἰ μὴ διψῴη. εἰ δέ ποτε κληθεὶς ἐθελήσειεν ἐλθεῖν ἐπὶ δεῖπνον, ὃ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν ὥστε φυλάξασθαι τὸ ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐμπίπλασθαι, τοῦτο ῥᾳδίως πάνυ ἐφυλάττετο· τοῖς δὲ μὴ δυναμένοις τοῦτο ποιεῖν συνεβούλευε φυλάττεσθαι τὰ ἀναπείθοντα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν μηδὲ διψῶντας πίνειν· καὶ γὰρ τὰ λυμαινόμενα γαστέρας καὶ κεφαλὰς καὶ ψυχὰς ταῦτα ἔφη εἶναι. οὐκ οἴεσθε δ᾽, ἔφη ἐπισκώπτων, καὶ τὴν Κίρκην ὗς ποιεῖν τοιούτοις πολλοῖς δειπνίζουσαν· τὸν δὲ Ὀδυσσέα Ἑρμοῦ τε ὑποθημοσύνῃ, καὶ αὐτὸν ἐγκρατῆ ὄντα, καὶ ἀποσχόμενον τοῦ ὑπὲρ τὸν καιρὸν τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι, διὰ ταῦτα οὐ γενέσθαι ὗν; τοιαῦτα μὲν περὶ τούτων ἔπαιζεν, ἅμα σπουδάζων· ἀφροδισίων δὲ παρῄνει τῶν καλῶν ἰσχυρῶς ἀπέχεσθαι· οὐ γὰρ ἔφη ῥᾴδιον εἶναι τῶν τοιούτων ἁπτόμενον σωφρονεῖν.

45 Τοῦ αὐτοῦ ἐν δ' (5, 2) ἀπομνημονευμάτων.

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα καλὸν καὶ μεγαλεῖον νομίζεις εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ πόλει κτῆμα ἐλευθερίαν; Ὡς οἷόν τέ γε μάλιστα, ἔφη. Ὅστις οὖν ἄρχεται ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος ἡδονῶν καὶ διὰ ταύτας μὴ δύναται πράττειν τὰ βέλτιστα, νομίζεις τοῦτον

ἐλεύθερον εἶναι; Ἥκιστα, ἔφη. Ἴσως γὰρ ἐλεύθερον φαίνεταί σοι τὸ πράττειν τὰ βέλτιστα· εἶτα τὸ ἔχειν τοὺς κωλύσοντας τὸ ταῦτα ποιεῖν ἀνελεύθερον νομίζεις; Παντάπασιν, ἔφη. Παντάπασιν ἄρά σοι δοκοῦσιν οἱ ἀκρατεῖς ἀνελεύθεροι εἶναι; Νὴ τὸν Δί' εἰκότως. Πότερα δέ σοι δοκοῦσιν οἱ ἀκρατεῖς κωλύεσθαι μόνον τὰ κάλλιστα πράττειν, ἢ καὶ ἀναγκάζεσθαι τὰ αἴσχιστα ποιεῖν; Οὐδὲν ἧττον ἔμοιγ', ἔφη, δοκοῦσι ταῦτα ἀναγκάζεσθαι ἢ ἐκεῖνα κωλύεσθαι. Ποίους δέ τινας δεσπότας ἡγῇ τοὺς τὰ μὲν ἄριστα κωλύοντας, τὰ δὲ κάκιστα ἀναγκάζοντας; Ὡς δυνατὸν νὴ Δί', ἔφη, κακίστους. Δουλείαν δὲ ποίαν κακίστην νομίζεις εἶναι; Ἐγὼ μέν, ἔφη, τὴν παρὰ τοῖς κακίστοις δεσπόταις. Τὴν κακίστην ἄρα δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσιν; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Σοφίαν δὲ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν οὐ δοκεῖ σοι ἀπείργουσα τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀκρασία εἰς τοὐναντίον αὐτοὺς ἐμβάλλειν; ἢ οὐ δοκεῖ σοι προσέχειν τε τοῖς ὠφελοῦσι καὶ καταμανθάνειν αὐτὰ κωλύειν, ἀφέλκουσα ἐπὶ τὰ ἡδέα; καὶ πολλάκις αἰσθανομένους τῶν ἀγαθῶν τε καὶ τῶν κακῶν ἐκπλήξασα ποιεῖν τὸ χεῖρον ἀντὶ τοῦ βελτίονος αἱρεῖσθαι; Γίνεται τοῦτο, ἔφη. Σωφροσύνην δέ, ὦ Εὐθύδημε, τίνι ἂν φαίημεν ἧττον ἢ τῷ ἀκρατεῖ προσήκειν; αὐτὰ γὰρ δήπου τὰ ἐναντία σωφροσύνης καὶ ἀκρασίας ἔργα ἐστίν. Ὁμολογῶ καὶ τοῦτο, ἔφη. Τοῦ δ' ἐπιμελεῖσθαι ὧν προσήκει, οἴει τι κωλυτικώτερον ἀκρασίας εἶναι; Οὔκουν ἔγωγε, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀντὶ τῶν ὠφελούντων τὰ βλάπτοντα προαιρεῖσθαι ποιοῦντος, καὶ τούτων μὲν ἐπιμελεῖσθαι, ἐκείνων δὲ ἀμελεῖν πείθοντος, καὶ τοῖς σωφρονοῦσι τὰ ἐναντία ποιεῖν ἀναγκάζοντος, οἴει τι ἀνθρώπῳ κάκιον εἶναι; Οὐδέν, ἔφη. Οὐκ οὖν τὴν ἐγκράτειαν τῶν ἐναντίων

ἢ τὴν ἀκρασίαν εἰκὸς τοῖς ἀνθρώποις αἰτίαν εἶναι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ τὸ τῶν ἐναντίων τὸ αἴτιον εἰκὸς ἄριστον εἶναι; Εἰκὸς γάρ, ἔφη. Ἔοικεν ἄρα, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἄριστον ἀνθρώπῳ ἐγκράτειαν εἶναι; Εἰκότως γάρ, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Ἐκεῖνο δ', ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἤδη πώποτε ἐνεθυμήθης; Ποῖον; ἔφη. Ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἡδέα, ἐφ' ἅπερ μόνα δοκεῖ ἡ ἀκρασία τοὺς ἀνθρώπους ἄγειν, αὐτὴ μὲν οὐ δύναται ἄγειν, ἡ δ' ἐγκράτεια πάντων μάλιστα ἥδεσθαι ποιεῖ. Πῶς; ἔφη. Ὥσπερ ἡ μὲν ἀκρασία οὐκ ἐῶσα καρτερεῖν, οὔτε λιμόν, οὔτε δίψος, οὔτ' ἀφροδισίων ἐπιθυμίαν, οὔτε ἀγρυπνίαν, (δι' ὧν μόνον ἔστιν ἡδέως μὲν φαγεῖν τε καὶ πιεῖν καὶ ἀφροδισιάσαι, ἡδέως δ' ἀναπαύσασθαί τε καὶ κοιμηθῆναι, καὶ περιμείναντας καὶ ἀνασχομένους ἕως ἂν ταῦτα ὡς ἔνι ἥδιστα γένηται,) κωλύει τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τε καὶ συνεχεστάτοις ἀξιολόγως ἥδεσθαι. Ἡ δ' ἐγκράτεια μόνη ποιοῦσα καρτερεῖν τὰ εἰρημένα, μόνη καὶ ἥδεσθαι ποιεῖ ἀξίως μνήμης ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις. Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλὰ μὴν τοῦ μαθεῖν τὶ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ τοῦ ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν τοιούτων τινός, δι' ὧν ἄν τις καὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα καλῶς διοικήσειε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον καλῶς οἰκονομήσειε, καὶ φίλοις καὶ πόλει ὠφέλιμος γένοιτο, καὶ ἐχθροὺς κρατήσειεν, ἀφ' ὧν οὐ μόνον ὠφέλεια, ἀλλὰ καὶ ἡδοναὶ μέγισται γίγνονται, οἱ μὲν ἐγκρατεῖς ἀπολαύουσι πράττοντες αὐτά, οἱ δὲ ἀκρατεῖς οὐδενὸς μετέχουσι· τῷ γὰρ ἂν ἧττον φήσαιμεν τῶν τοιούτων προσήκειν, ἢ ᾧ ἥκιστα ἔξεστι ταῦτα πράττειν, κατεχομένῳ ἐπὶ τῷ σπουδάζειν περὶ τὰς ἐγγυτάτω ἡδονάς; Καὶ ὁ Εὐθύδημος, Δοκεῖς μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, λέγειν, ὡς ἀνδρὶ ἥττονι τῶν διὰ τοῦ σώματος

ἡδονῶν πάμπαν οὐδεμιᾶς ἀρετῆς προσήκει. Τί γὰρ διαφέρει, ὦ Εὐθύδημε, ἄνθρωπος ἀκρατὴς θηρίου τοῦ ἀκρατεστάτου; ὅστις γὰρ τὰ μὲν κράτιστα μὴ σκοπεῖ, τὰ ἥδιστα δ' ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖ ποιεῖν, τί ἂν διαφέροι τῶν ἀφρονεστάτων βοσκημάτων; ἀλλὰ τοῖς ἐγκρατέσι μόνοις ἔξεστι σκοπεῖν τὰ κράτιστα τῶν πραγμάτων καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, καὶ διαλέγοντας κατὰ γένη τὰ μὲν ἀγαθὰ προαιρεῖσθαι, τῶν δὲ κακῶν ἀπέχεσθαι, καὶ οὕτως, ἔφη, ἀρίστους τε καὶ εὐδαιμονεστάτους ἄνδρας γίγνεσθαι, καὶ διαλέγεσθαι δυνατωτάτους. Ἔφη δὲ καὶ τὸ διαλέγεσθαι ὀνομασθῆναι ἐκ τοῦ συνιόντας κοινῇ βουλεύεσθαι διαλέγοντας κατὰ γένη τὰ πράγματα.

ΠΕΡΙ ΑΚΡΑΣΙΑΣ. ΙΗ.

1 Σοφοκλέους.

Τί ταῦτ' ἐπαινεῖς; πᾶς γὰρ οἰνωθεὶς ἀνὴρ
ἥσσων μὲν ὀργῆς ἐστι, τοῦ δὲ νοῦ κενός.
φιλεῖ δὲ πολλὴν γλῶσσαν ἐκχέας μάτην
ἄκων ἀκούειν, οὓς ἑκὼν εἶπεν κακῶς.

2 Σκληρίου.

Ὡς οὐκ ἀνεκτός, ὅστις ἢ πάροινος ὢν
ἢ καὶ μεμηνὼς εἰς μὲν αὑτὸν ἀσφαλὴς
ἀεί ποτ' ἐστίν, εἰς δὲ τοὺς πολλοὺς νοσεῖ.

3 Ἐρατοσθένους.

Οἶνός τοι πυρὶ ἶσον ἔχει μένος, εὖτ' ἂν ἐς ἄνδρα
ἔλθῃ, κυμαίνει δ' οἷα Λίβυσσαν ἅλα
βορρῆς ἠὲ νότος, τὰ δέ τοι κεκρυμμένα φαίνει
βυσσόθεν, ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόον.

4 *Μενάνδρου.*
Ὁ πολὺς ἄκρατος ὀλίγ' ἀναγκάζει φρονεῖν.

5 Οὐ γὰρ τὸ πλῆθος, ἂν σκοπῇ τις, τοῦ ποτοῦ
ποιεῖ παροινεῖν, τοῦ πιόντος δ' ἡ φύσις.

6 *Φιλήμονος.*
Τί δὴ ζῆν ὄφελος ᾧ μή 'στι τὸ ζῆν εἰδέναι;

7 Ἀλλ' οἶνος ἦν· οὐδεὶς δὲ μεθύων, ἂν σκοπῇς,
ὃς οὐχὶ δοῦλός ἐστι τοῦ πεπωκέναι.
ὅσα μ' οὗτος ἠνάγκαζεν, ἐποίουν ταῦτ' ἐγώ.

7[a] *Τοῦ αὐτοῦ.*
Ὁ πονηρὸς οἶνος οὗτός ἐστι, Νικοφῶν.

8 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Ἅπας πονηρὸς οἶνος ὁ πολὺς ἔστ' ἀεί.

9 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Ἐμέθυον· ἱκανὴ πρόφασις εἰς θἁμαρτάνειν.

10 *Θεόγνιδος* (605).
Πολλῷ τοι πλέονας λιμοῦ κόρος ὤλεσεν ἤδη
ἄνδρας, ὅσοι μοίρης πλεῦν' ἐθέλουσιν ἔχειν.

11 *Τοῦ αὐτοῦ* (627).
Αἰσχρόν τοι μεθύοντα παρ' ἀνδράσι νήφοσιν εἶναι,
αἰσχρὸν δ' εἰ νήφων πὰρ μεθύουσι μένει.

12 *Τοῦ αὐτοῦ* (509).
Οἶνος πινόμενος πουλὺς κακός· ἢν δέ τις αὐτὸν
πίνῃ ἐπισταμένως, οὐ κακὸς ἀλλ' ἀγαθός.

13 *Αἰσχύλου.*
Κάτοπτρον εἴδους χαλκός ἐστ', οἶνος δὲ νοῦ.

14 *Θεόγνιδος* (479).
Ὃς δ' ἂν ὑπερβάλλῃ πόσιος μέτρον, οὐκέτ' ἐκεῖνος
τῆς αὐτοῦ γλώσσης καρτερὸς οὐδὲ νόου.

μυθεῖται δ' ἀπάλαμνα, τὰ νήφοσι γίνεται αἰσχρά,
αἰδεῖται δ' ἔρδων οὐδέν, ὅταν μεθύῃ,
τὸ πρὶν ἐὼν σώφρων, τότε νήπιος. ἀλλὰ σὺ ταῦτα
γιγνώσκων μὴ πῖν' οἶνον ὑπερβολάδην·
ἀλλ' ἢ πρὶν μεθύειν ὑπανίστασο, μὴ σὲ βιάσθω
γαστὴρ ὥστε κακὸν λάτριν ἐφημέριον.

15 Τοῦ αὐτοῦ (497).

Ἄφρονος ἀνδρὸς ἄγαν καὶ σώφρονος οἶνος, ὅταν δὴ
πίνῃ ὑπὲρ μέτρον, κοῦφον ἔθηκε νόον.

16 Τοῦ αὐτοῦ (499).

Ἐν πυρὶ μὲν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον ἴδριες ἄνδρες
γιγνώσκουσ'· ἀνδρὸς δ' οἶνος ἔδειξε νόον,
καὶ μάλα περ πινυτοῦ· κακότητα δὲ πᾶσαν ἐλέγχει,
ὥστε καταισχύνειν καὶ τὸν ἐόντα σοφόν.

17 Οἰνοβαρέω κεφαλήν, Ὀνομάκριτε, καί με βιᾶται
οἶνος· ἀτὰρ γνώμης οὐκέτ' ἐγὼ ταμίης
ἡμετέρης, τὸ δὲ δῶμα περιτρέχει· ἀλλ' ἄγ' ἀναστὰς
πειρήσω, μή πως καὶ πόδας οἶνος ἔχῃ
καὶ νόον ἐν στήθεσσι· δέδοικα δὲ μή τι μάταιον
ἔρξω θωρηχθεὶς καὶ μέγ' ὄνειδος ἔχω (Theogn. 503).

18 Ὁμήρου (Od. ξ' 464).

Οἶνος δὲ πολύφρονά περ μάλ' ἀεῖσαι,
καί θ' ἁπαλὸν γελάσαι, καί τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκε,
καί τι ἔπος προέηκεν ὅπερ τ' ἄρρητον ἄμεινον.

19 Μενάνδρου.

Χαλεπὸν ὅταν τις ὢν πίῃ πλέον λαλῇ,
μηδὲν κατειδώς, ἀλλὰ προσποιούμενος.

20 Εὐριπίδου Αὔγης.

Νῦν δ' οἶνος ἐξέστησέ μ'· ὁμολογῶ δέ σε
ἀδικεῖν, τὸ δ' ἀδίκημ' ἐγένετ' οὐχ ἑκούσιον.

21 *Φιλιππίδου.*

Οὐκ ἔστιν "ἐμεθύσθην πάτερ" λέγοντα καὶ
"ἥμαρτον" ὡς τὸ πρόσθε συγγνώμης τυχεῖν.
ὁ γὰρ εἰς τὸν ἀσθενῆ βίᾳ τι Πάμφιλε
ποιῶν ὑβρίζειν, οὐχ ἁμαρτάνειν δοκεῖ.

22 *Πανυάσιδος.*

Ξεῖν' ἄγε δὴ καὶ πῖν', ἀρετή νύ τις ἔστι καὶ αὕτη,
ὅς κ' ἀνδρῶν πολὺ πλεῖστον ἐν εἰλαπίνῃ μέθυ πίνῃ
εὖ καὶ ἐπισταμένως, ἅμα τ' ἄλλον φῶτα κελεύῃ.
ἶσόν θ' ὅστ' ἐν δαιτὶ καὶ ἐν πολέμῳ θοὸς ἀνὴρ
ὑσμίνας διέπων ταλαπενθέας, ἔνθα τε παῦροι
θαρσαλέοι τελέθουσι μένουσί τε θοῦρον Ἄρηα.
τοῦ μὲν ἐγὼ θείμην ἶσον κλέος, ὅστ' ἐνὶ δαιτὶ
τέρπηται παρεὼν ἅμα τ' ἄλλον λαὸν ἀνώγῃ.
οὐ γάρ μοι ζώειν γε δοκεῖ βροτὸς οὐδὲ βιῶναι
ἀνθρώποιο βίον ταλασίφρονος, ὅστις ἀπ' οἴνου
θυμὸν ἐρητύσας πίνει ποτόν, ἀλλ' ἐνεόφρων.
οἶνος γὰρ πυρὶ ἶσον ἐπιχθονίοισιν ὄνειαρ,
ἐσθλὸν ἀλεξίκακον πάσης συνοπηδὸν ἀοιδῆς.
ἓν μὲν γὰρ θαλίης ἱερὸν μέρος ἀγλαΐης τε,
ἓν δὲ χοροιτυπίης, ἓν δ' ἱμερτῆς φιλότητος.
ἓν δέ τε μενθήρης καὶ δυσφροσύνης ἀλεγεινῆς.
τῷ σε χρὴ παρὰ δαιτὶ δεδεγμένον εὔφρονι θυμῷ
πίνειν, μηδὲ βορῇ κεκακωμένον ἠύτε γῦπα
ἧσθαι πλημμύροντα, λελασμένον εὐφροσυνάων.

23 *Πυθαγόρου.*

Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεσι δουλεύοντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον. (Porph. ad Marc. 34.)

24 *Χρυσίππου.*

Μικρὰν φασὶ μανίαν εἶναι τὴν μέθην.

25 Πυθαγόρας ἔλεγε τὴν μέθην μανίας εἶναι μελέτην.

26 Ἀναχάρσιδος.

Ἀνάχαρσις ἔφη “κιρναμένου κρατῆρος ἐφεστίου” τὸν μὲν πρῶτον ὑγιείας πίνεσθαι, τὸν δὲ δεύτερον ἡδονῆς, τὸν δὲ τρίτον ὕβρεως, τὸν δὲ τελευταῖον μανίας.

27 Ἀντισθένους.

Τὰς μὴ κατὰ θύρας, φησὶν ὁ Ἀντισθένης, εἰσιούσας ἀπολαύσεις δεήσει ἢ σχασθῆναι ἢ ἐλλεβορισθῆναι ἢ πάντως λιμαγχονηθῆναι, κακὰς ἀμοιβὰς ἐκτίνοντα τῆς προγεγενημένης ἀπληστίας ἕνεκα μικρᾶς καὶ ὀλιγοχρονίου ἡδονῆς.

28 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον.

Τῷ Διονύσῳ νάρθηκα καὶ λήθην συγκαθιεροῦσιν, ὡς μὴ δέον μνημονεύειν τῶν ἐν οἴνῳ πλημμεληθέντων, ἀλλὰ νουθεσίας παιδικῆς δεομένων. ᾧ συνᾴδει καὶ τὸ “μισῶ μνήμονα συμπόταν.” ὁ δ' Εὐριπίδης τῶν ἀτόπων τὴν λήθην σοφὴν εἴρηκε.

29 Πλάτωνος (Legg. I 640 e).

Μεθύων κυβερνήτης καὶ πᾶς παντὸς ἄρχων ἀνατρέπει πάντα, εἴτε πλοῖον εἴτε ἅρμα εἴτε στρατόπεδον εἴτε ὅ τι ποτὲ εἴη τὸ κυβερνώμενον ὑπ' αὐτοῦ.

30 Τοῦ αὐτοῦ (Legg. I p. 646 a).

Οὐ μόνον, ὡς ἔοικεν, ὁ γέρων δὶς παῖς γίνοιτ' ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς.

31 Δημοκρίτου.

Ὑγιαίνειν εὐχῇ παρὰ θεῶν αἰτέονται ἄνθρωπο[illegible] τὴν δὲ ταύτης δύναμιν παρ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες ο[illegible]

ἴσασι· ἀκρασίῃ δὲ τἀναντία πρήσσοντες αὐτοὶ προδόται τῆς ὑγιείης τῇσι ἐπιθυμίῃσι γίνονται.

32 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον.*

Ἀμαθίην, ὥς φησιν Ἡράκλειτος, καὶ ἄλλως κρύπτειν ἔργον ἐστίν, ἐν οἴνῳ δὲ χαλεπώτερον· καὶ Πλάτων δέ φησιν ἐν οἴνῳ τὰ ἤθη φανερὰ γίγνεσθαι, ὥσπερ καὶ Ὅμηρος "οὐδὲ τραπέζῃ γνώτην ἀλλήλων."

33 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Σοφοκλῆς ἐμέμφετο Αἰσχύλῳ ὅτι μεθύων ἔγραφε· "καὶ γὰρ εἰ τὰ δέοντα ποιεῖ" φησίν "ἀλλ' οὐκ εἰδώς γε."

34 *Πυθαγόρου.*

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος οἰνόφλυγος πῶς ἂν τοῦ μεθύειν παύσαιτο "εἰ συνεχῶς" ἔφη "θεωροίη τὰ ὑπ' αὐτῶν πρασσόμενα."

35 Ἀνάχαρσις ἔφη ἐρωτηθεὶς πῶς ἄν τις μὴ μεθύσκοιτο, "εἰ" ἔφησεν "ὁρῴη τοὺς μεθύοντας οἷα ποιοῦσιν."

36 *Δημοκρίτου.*

Ὅσοι ἀπὸ γαστρὸς τὰς ἡδονὰς ποιέονται ὑπερβεβληκότες τὸν καιρὸν ἐπὶ βρώσεσι ἢ πόσεσι ἢ ἀφροδισίοισι, ἐν τοῖσι πᾶσι αἱ μὲν ἡδοναὶ βραχέαι τε καὶ δι' ὀλίγου γίνονται, ὁκόσον ἂν χρόνον ἐσθίωσι ἢ πίνωσι, αἱ δὲ λῦπαι πολλαί. τοῦτο μὲν γὰρ τὸ ἐπιθυμέειν ἀεὶ τῶν αὐτῶν πάρεστι, καὶ ὁκότ' ἂν γένηται ὁκοίων ἐπιθυμέουσι, διὰ ταχέος τε ἡ ἡδονὴ παροίχεται, καὶ οὐδὲν ἐν αὐτοῖσι χρηστόν ἐστι ἀλλ' ἢ τέρψις βραχέα, καὶ αὖτις τῶν αὐτῶν δέει.

37 *Πλάτωνος* (Alcib. I p. 131 b).

Ὅστις σῶμα θεραπεύει, τὸ ἑαυτοῦ οὐχ ἑαυτὸν θεραπεύει· ὅστις δὲ χρήματα, οὔθ' ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἔτι πορρωτέρω τῶν ἑαυτοῦ.

38 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ περὶ τροφῆς.*

Αἴσχιστον, ἔφη, γαστριμαργία καὶ ὀψοφαγία ἐστίν. οὐκ ἀντερεῖ οὐδείς. σκοποῦντας δὲ ὅπως διαφεύξονται ταῦτα πάνυ ὀλίγους ᾔσθημαι ἐγώ· τοὺς δὲ πολλοὺς ὁρῶ καὶ ἀπόντων ὀρεγομένους τῶν τοιούτων βρωμάτων καὶ παρόντων ἀπέχεσθαι μὴ δυναμένους, καὶ χρωμένους αὐτοῖς, ὅταν χρῶνται, ἀφειδῶς, ὡς καὶ πρὸς βλάβην χρῆσθαι τὴν τοῦ σώματος. καίτοι γαστριμαργία τί ἂν εἴη ἄλλο ἢ ἀκρασία περὶ τροφήν, δι' ἣν ἄνθρωποι τὸ ἡδὺ τὸ ἐν σίτῳ τοῦ ὠφελίμου προτιμῶσι; καὶ ὀψοφαγία δὲ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ ἀμετρία περὶ χρῆσιν ὄψου. πανταχοῦ δὲ κακὸν οὖσα ἡ ἀμετρία ἐν τοῖς μάλιστα τῇδε τὴν ἑαυτῆς ἐπιδείκνυται φύσιν, παρεχομένη τοὺς ὀψοφάγους ἀντὶ ἀνθρώπων ὑσὶν ἢ κυσὶν ὁμοιουμένους τὴν λαβρότητα καὶ εὐσχημονεῖν μὴ δυναμένους, οὐ ταῖς χερσίν, οὐ τοῖς ὄμμασιν, οὐ τῇ καταπόσει· οὕτως ἄρα αὐτοὺς ἐξίστησιν ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐν ὄψῳ ἡδονῆς. ὅτι μὲν δὴ οὕτως ἔχειν πρὸς τροφὴν αἴσχιστόν ἐστι, γνώριμον, ἐν ᾧ γε ζώοις ἄφροσι μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις φρονίμοις ὁμοιούμεθα. αἰσχίστου δὲ τούτου ὄντος, κάλλιστον ἂν εἴη τοὐναντίον, τάξει καὶ κοσμίως ἐσθίειν καὶ τὴν σωφροσύνην ἐνταῦθα ἐπιδείκνυσθαι πρῶτον, οὐκ ὂν ῥᾴδιον, ἀλλὰ δεόμενον πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως. διὰ τί δὴ τοῦτο; ὅτι πολλῶν ἡδονῶν οὐσῶν, αἳ τὸν ἄνθρωπον ἀναπείθουσιν ἁμαρτάνειν καὶ ἐνδιδόναι αὐταῖς βιάζονται παρὰ τὸ συμφέρον, δυσμαχωτάτη εἶναι κινδυνεύει πασῶν ἡ περὶ τροφὴν ἡδονή.

ταῖς μὲν γὰρ ἄλλαις ἡδοναῖς σπανιώτερον ὁμιλοῦμεν,
καὶ ἐνίων γε μῆνας καὶ ἐνιαυτοὺς ὅλους ἀπέχεσθαι
δυνάμεθα· ταύτης δὲ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν πάντως
πειρᾶσθαι ἀνάγκη, καὶ τά γε πολλὰ δὶς ἑκάστης ἡμέ-
ρας· οὐ γὰρ ἔνι ζῆν ἄλλως τὸν ἄνθρωπον. ὥσθ' ὅσῳ
πλεονάκις τῆς ἐν βρώσει ἡδονῆς πειρώμεθα, τοσούτῳ
πλείους οἱ ἐνταῦθα κίνδυνοι. καὶ μὴν καθ' ἑκάστην
προσφορὰν τροφῆς οὐχ εἷς κίνδυνος ἁμαρτήματος,
ἀλλὰ πλείονες. καὶ γὰρ ὁ ἐπιπλεῖον ἢ δεῖ ἐσθίων
ἁμαρτάνει, καὶ ὁ κατασπεύδων ἐν τῷ ἐσθίειν οὐδὲν 1
ἧττον, καὶ ὁ μολυνόμενος ὑπὸ τοῦ ὄψου μᾶλλον ἢ χρή,
καὶ ὁ τὰ ἡδίω τῶν ὑγιεινοτέρων βρώματα προτιμῶν,
καὶ ὁ μὴ νέμων τὰ ἴσα τοῖς συνεσθίουσιν. ἔστι δὲ καὶ
ἄλλη τις ἁμαρτία περὶ τροφήν, ὅταν παρὰ καιρὸν
προσφερώμεθα αὐτήν, καὶ δέον ἄλλο τι πράττειν ἀφέ- 1
μενοι τούτου ἐσθίωμεν. τοσούτων δὴ καὶ ἔτι ἄλλων
ἁμαρτιῶν οὐσῶν περὶ τροφήν, δεῖ μὲν ἁπασῶν καθα-
ρεύειν αὐτῶν καὶ μηδεμιᾷ ἔνοχον εἶναι τὸν μέλλοντα
σωφρονήσειν. καθαρεύοι δ' ἄν τις καὶ ἀναμάρτητος
εἴη ἀσκῶν καὶ ἐθίζων αὐτὸν αἱρεῖσθαι σῖτον οὐχ ἵνα
ἥδηται, ἀλλ' ἵνα τρέφηται, οὐδ' ἵνα λεαίνηται τὴν
κατάποσιν, ἀλλ' ἵνα ῥωννύηται τὸ σῶμα. καὶ γὰρ γέ-
γονεν ἡ μὲν κατάποσις δίοδος εἶναι τροφῆς, οὐχ ἡδο-
νῆς ὄργανον, ἡ δὲ γαστὴρ τοῦ αὐτοῦ χάριν οὗπερ
ἕνεκα καὶ φυτῷ παντὶ ῥίζα γέγονε. καθάπερ γὰρ ἐκεῖ
τρέφει τὸ φυτὸν ἡ ῥίζα, ἀπὸ τῶν ἐκτὸς τὴν τροφὴν
λαμβάνουσα· οὕτω τρέφει τὸ ζῶον ἡ γαστὴρ ἀπὸ τῶν
εἰσφερομένων σιτίων καὶ ποτῶν. ὥσπερ τε αὖ τού-
τοις διαμονῆς ἕνεκα συμβαίνει τρέφεσθαι, καὶ οὐχ
ἡδονῆς, παραπλησίως καὶ ἡμῖν ζωῆς καὶ φάρμακον
ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἐστί. διὸ καὶ προσήκει ἐσθίειν
ἡμῖν ἵνα ζῶμεν, οὐχ ἵνα ἡδώμεθα, εἴ γε μέλλομεν

συστοιχεῖν ἀρίστῳ ὄντι τῷ λόγῳ Σωκράτους, ὃς ἔφη τοὺς μὲν πολλοὺς ἀνθρώπους ζῆν ἵνα ἐσθίωσιν, αὐτὸς δὲ ἐσθίειν ἵνα ζῇ. οὐ γὰρ δὴ ἐπιεικής τις βουλόμενος εἶναι ἄνθρωπος ἀξιώσει παραπλήσιός τις εἶναι τοῖς πολλοῖς καὶ ζῆν ἐπὶ τῷ ἐσθίειν, ὥσπερ ἐκεῖνοι θηρώμενοι ἐξ ἅπαντος τὴν ἀπὸ τῆς τροφῆς ἡδονήν.

Ὅτι δὲ καὶ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον τοῦ σώζεσθαι χάριν, οὐχὶ τοῦ ἥδεσθαι, σῖτα καὶ ποτὰ παρεσκεύασεν αὐτοῖς, μάθοι τις ἂν ἐκεῖθεν μάλιστα. ἡ γὰρ δὴ τροφὴ ὅτε ἐργάζεται μάλιστα τὸ ἑαυτῆς ἔργον, τότε οὐδαμῶς ἥδει τὸν ἄνθρωπον κατά τε τὴν πέψιν καὶ τὴν ἀνάδοσιν, ἀλλὰ τρεφόμεθα μὲν τότε ὑπ' αὐτῆς καὶ ῥωννύμεθα· ἡδόμεθα δὲ τότε οὐδεμίαν ἡδονήν, καίτοι πλείων ὁ χρόνος οὗτός ἐστιν ἢ ἐν ᾧ ἐσθίομεν. ἔδει δέ γε; εἴπερ ὁ θεὸς ἡδονῆς χάριν τὴν τροφὴν ἐμηχανήσατο ἡμῖν, τὸν πλείω τοῦτον χρόνον ἥδεσθαι ἡμᾶς ὑπ' αὐτῆς, καὶ οὐ τὸν ἐλάχιστον ἐκεῖνον ἐν ᾧ καταπίνομεν. ἀλλ' ὅμως χάριν ἐκείνου τοῦ ἐλαχίστου χρόνου, ὃν ἡδόμεθα, παρασκευὴ μὲν ὄψων γίνεται μυρίων· πλεῖται δ' ἡ θάλαττα μέχρι περάτων· μάγειροι δὲ γεωργῶν περισπουδαστότεροί εἰσι· δεῖπνα δὲ παρατίθενταί τινες ἀγρῶν ἀναλίσκοντες τιμάς, καὶ ταῦτ' οὐδαμῶς ὠφελουμένων τῶν σωμάτων ἐκ τῆς πολυτελείας τῶν βρωμάτων. πᾶν γὰρ τοὐναντίον οἱ ταῖς εὐτελεστάταις χρώμενοι τροφαῖς ἰσχυρότατοί εἰσι. τοὺς γοῦν οἰκέτας τῶν δεσποτῶν καὶ τοὺς χωρίτας τῶν ἀστικῶν καὶ τοὺς πένητας τῶν πλουσίων ἴδοις ἂν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ῥωμαλεωτέρους ὄντας, καὶ μᾶλλον μὲν πονεῖν δυναμένους, ἧττον δὲ κάμνοντας ἐν τοῖς ἔργοις, νοσοῦντας δὲ σπανιώτερον, ἀνεχομένους δὲ εὐκολώτερον κρύος, θάλπος, ἀγρυπνίαν, πᾶν εἴ τι τοιοῦτον. καίτοι κἂν

ἐπίσου ἥ τε πολυτελὴς καὶ ἡ εὐτελὴς τροφὴ ῥωννύῃ τὸ σῶμα, ὅμως αἱρετέον ἐστὶ τὴν εὐτελῆ, ὅτι αὕτη σωφρονικωτέρα καὶ πρέπει ἀνδρὶ ἀγαθῷ μᾶλλον, ἢ καὶ τὸ εὐπόριστον τοῦ δυσποριστου, καὶ τὸ ἀπραγμάτευτον τοῦ μετὰ πραγμάτων, καὶ τὸ ἕτοιμον τοῦ ἀνετοίμου πρὸς τροφὴν πρεπωδέστερον τοῖς ἐπιεικέσιν. ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω περὶ τροφῆς τὸ πᾶν, φημὶ δεῖν σκοπὸν μὲν αὐτῆς ποιεῖσθαι ὑγίειάν τε καὶ ἰσχύν, ὡς τούτων μόνον ἕνεκα βρωτέον, ἃ δὴ δεῖται πολυτελείας οὐδεμιᾶς· ἐσθίοντα δ' ἐπιμελεῖσθαι κόσμου τε καὶ μέτρου τοῦ προσήκοντος καὶ τοῦ διαφέρειν πλεῖστον τῷ τε ἀμολύντῳ καὶ τῷ σχολαίῳ.

ΠΕΡΙ ΑΝΕΞΙΚΑΚΙΑΣ. ΙΘ.

1 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (642).

Σμικρᾶς ἀπ' ἀρχῆς νεῖκος ἀνθρώποις μέγα
γλῶσσ' ἐκπορίζει. τοῦτο δ' οἱ σοφοὶ βροτῶν
ἐξευλαβοῦνται, μὴ φίλοις τεύχειν ἔριν.

2 *Φιλήμονος Ἐπιδικαζομένου.*

Ἥδιον οὐδὲν οὐδὲ μουσικώτερον
ἔστ' ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γάρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖται λοιδορῶν.

3 *Εὐριπίδου ἐκ Πρωτεσιλάου.*

Δυοῖν λεγόντοιν θατέρου θυμουμένου,
ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις σοφώτερος.

4 *Δημοσθένους.*

Δημοσθένης λοιδορουμένου τινὸς αὐτῷ "οὐ συγκαταβαίνω" εἶπεν "εἰς ἀγῶνα ἐν ᾧ ὁ ἡττώμενος τοῦ νικῶντός ἐστι κρείττων."

5 Πλάτωνος.

Πλάτων λοιδορούμενος ὑπό τινος "λέγε" ἔφη "κακῶς, ἐπεὶ καλῶς οὐκ ἔμαθες."

6 Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος λοιδοροῦντος αὐτὸν τινὸς ἔφη "τοῦ μὲν λέγειν κακῶς σὺ κύριος εἶ, τοῦ δὲ δικαίως ἀκούειν ἐγώ."

7 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ πῶς ἔστιν ἀπ' ἐχθρῶν ὠφεληθῆναι (90 c).

Λόγων δέ, κουφοτάτου πράγματος, βαρυτάτη ζημία κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα καὶ παρὰ θεῶν ἕπεται καὶ παρ' ἀνθρώπων. ἡ δὲ σιγὴ πανταχοῦ μὲν ἀνυπεύθυνον (οὐ μόνον ἄδιψον, ὥς φησιν Ἱπποκράτης), ἐν δὲ λοιδορίαις σεμνὸν καὶ Σωκρατικόν, μᾶλλον δὲ Ἡράκλειον· εἴ γε κἀκεῖνος "οὐδ' ὅσσον μυίας στυγερῶν ἐμπάζετο μύθων."

8 Πυθαγόρου.

Μεγάλην παιδείαν νόμιζε δι' ἧς δυνήσῃ φέρειν ἀπαιδευσίαν.

9 Εὐσεβίου.

Ὀργῆς κρατέειν ἄριστον ἐθίζειν ἑωυτόν, μάλιστα μὲν καὶ πρὸς τὸ μὴ εὐπετέως ὑπ' αὐτῆς ξυγκινέεσθαι, εἰ δὲ μή, ἀλλ' ὥστε γε πάντως μὴ τὸ καταναγκαζόμενον ὑπ' αὐτῆς αὐτίκα καὶ ἐν τῷ ἀλογίστῳ ἀποπιμπλάναι.

10 Σοφοκλέους Αἴαντι (1357).

Νικᾷ γὰρ ἀρετή με τῆς ἔχθρας πολύ.

11 Θεόγνιδος (695).

Οὐ δύναμαί σοι, θυμέ, παρασχεῖν ἄρμενα πάντα,
τέτλαθι· τῶν δὲ καλῶν οὐχὶ σὺ μοῦνος ἐρᾷς.

12 *Θεοφράστου.*

Οὐ μὴν οὐδὲ μετ' ὀργῆς πρακτέον τοῖς φρονίμοις οὐδέν. ἀλόγιστον γὰρ θυμός, καὶ μετὰ προνοίας οὐδὲν ἄν ποτε ποιήσειεν, ἀλλὰ μεθύων ταῖς φιλονεικίαις, ὡς ἔτυχε, χρῆται ταῖς ὁρμαῖς. ὥστε δεῖ μὴ ἐξ ὑπογύου τῶν ἁμαρτημάτων τὰς τιμωρίας μήτε παρὰ τῶν οἰκετῶν μήτε παρὰ τῶν ἄλλων λαμβάνειν, ἵνα τὸ τῷ λογισμῷ κράτιστον, μὴ τὸ τῷ θυμῷ φίλον, ἀεὶ πράττῃς καὶ δίκην παρὰ τῶν ἐχθρῶν λαμβάνῃς, ἐξ ἧς μέλλεις σαυτὸν μὴ αὐτοὺς ἐκείνους βλάψειν. τὸ γὰρ τιμωρεῖσθαί τινα κακῶς ἑαυτὸν ποιοῦντα, δίκην διδόναι οὐχ ἧττον ἢ λαμβάνειν ἐστίν. ὥστε δεῖ σχολῇ μᾶλλον ἀμύνεσθαι ζητεῖν ἢ ταχέως ἀλυσιτελῶς ἑαυτῷ κολάσαι τὸν ἐχθρόν.

13 *Ῥούφου ἐκ τῶν Ἐπικτήτου περὶ φιλίας.*

Τὸ δὲ Λυκούργου τοῦ Λακεδαιμονίου τίς ἡμῶν οὐ θαυμάζει; πηρωθεὶς γὰρ ὑπό τινος τῶν πολιτῶν τῶν ὀφθαλμῶν τὸν ἕτερον καὶ παραλαβὼν τὸν νεανίσκον παρὰ τοῦ δήμου, ἵνα τιμωρήσαιτο ὅπως αὐτὸς βούληται· τούτου μὲν ἀπέσχετο, παιδεύσας δὲ αὐτὸν καὶ ἀποφήνας ἄνδρα ἀγαθὸν παρήγαγεν εἰς τὸ θέατρον. θαυμαζόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων "τοῦτον μέντοι λαβὼν" ἔφη "παρ' ὑμῶν ὑβριστὴν καὶ βίαιον, ἀποδίδωμι ὑμῖν ἐπιεικῆ καὶ δημοτικόν."

14 *Πιττακοῦ.*

Πιττακὸς ἀδικηθεὶς ὑπό τινος καὶ ἔχων ἐξουσίαν αὐτὸν κολάσαι, ἀφῆκεν εἰπὼν "συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων. τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεώς ἐστι, τὸ δὲ θηριώδους."

15 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* (c. 12).

Ἄρξαι οὖν ἀπὸ τῶν μικρῶν. ἐκχεῖται τὸ ἔλαιον; κλέπτεται τὸ οἰνάριον; λέγε ὅτι τοσοῦδε πωλεῖται ἀπάθεια, τοσούτου ἀταραξία· προῖκα οὐδὲν γίνεται. ὅταν δὲ καλῇς τὸν παῖδα, προεπινόει ὅτι δύναται καὶ μὴ ὑπακοῦσαι καὶ μηδὲν ποιῆσαι ὧν θέλεις. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐστὶν αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ταραχθῆναι.

16 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ εἰ γραφὴν ὕβρεως γράψεταί τινα ὁ φιλόσοφος.*

Ὕβρεως δὲ γραφὴν οὔτ' ἂν αὐτὸς ἔφη γράψασθαί τινα ποτὲ οὔτ' ἂν ἑτέρῳ συμβουλεῦσαι οὐδενὶ τῶν φιλοσοφεῖν ἀξιούντων. ἃ γὰρ πάσχοντές τινες ὑβρίζεσθαι δοκοῦσιν, τούτων οὐδὲν εἶναι ὕβριν ἢ αἰσχύνην τοῖς πάσχουσιν· οἷον λοιδορηθῆναι ἢ πληγῆναι ἢ ἐμπτυσθῆναι, ὧν τὸ χαλεπώτατον πληγή. ὡς δὲ οὔτε αἰσχρὸν οὔτε ὑβριστικὸν ἔχουσιν οὐδέν, δηλοῦν Λακεδαιμονίων παῖδας δημοσίᾳ μαστιγουμένους καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀγαλλομένους. ὁ δὲ φιλόσοφος εἰ μὴ δύναιτο καταφρονεῖν πληγῶν ἢ λοιδορίας, τί ἂν ὄφελος αὐτοῦ εἴη, ὅν γε φαίνεσθαι δεῖ καὶ θανάτου καταφρονοῦντα; νὴ Δία, ἀλλ' ἡ διάνοια τοῦ δρῶντος αὐτὰ δεινή, τὸ ἐπεγγελῶντα καὶ ὑβρίζειν νομίζοντα ῥαπίσαι ἢ λοιδορῆσαι ἤ τι τοιοῦτον ποιῆσαι· Δημοσθένης γοῦν καὶ τῷ βλέμματι ὑβρίζειν τινάς, καὶ ἀφόρητα εἶναι τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐξίστασθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπ' αὐτῶν. ταῦτα δὲ οἱ μὲν τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν ὅ τι τῇ ἀληθείᾳ ἐστὶν ἀγνοοῦντες, καὶ πρὸς τὴν δόξαν κεχηνότες, [ταύτῃ ἢ ἐκείνῃ οἴονται, καὶ αὐτοὶ] ὑβρίζεσθαι νομίζουσιν, εἴ τις ἢ προσβλέποι αὐτοὺς πικρότερον ἢ καταγελῴη αὐτῶν ἢ πλήττοι ἢ λοιδοροίη. ἀνὴρ δὲ εὖ φρονῶν καὶ νοῦν ἔχων, οἷον εἶναι δεῖ τὸν

φιλόσοφον, ὑπὸ οὐδενὸς τούτων ταράττεται, οὐδ' οἴεται τὸ πάσχειν αὐτὰ αἰσχρόν, ἀλλὰ τὸ ποιεῖν μᾶλλον· ἐπειδὴ ὁ μὲν ἁμαρτάνων εὐθὺς καὶ ἐν αἰσχύνῃ ἐστίν, ὁ δὲ πάσχων ὥσπερ οὐχ ἁμαρτάνει καθόσον πάσχει, οὕτως οὐδὲ ἐν αἰσχρῷ οὐδενὶ γίνεται. ὅθεν οὐδ' ἐπὶ δίκας οὐδ' ἐπ' ἐγκλήματα προσέλθοι ἂν ὁ νοῦν ἔχων· ἐπείπερ οὐδ' ὑβρίσθαι ἂν δόξειεν· καὶ γὰρ μικρόψυχον τὸ ἀγανακτεῖν ἢ ἐπιτείνεσθαι περὶ τῶν τοιούτων· πρᾴως δὲ καὶ ἡσύχως οἴσει τὸ συμβάν, ἐπεὶ καὶ πρέπον τοῦτο τῷ βουλομένῳ εἶναι μεγαλόφρονι. Σωκράτης γοῦν οὕτω διακείμενος φανερὸς ἦν, ὅς γε δημοσίᾳ λοιδορηθεὶς ὑπ' Ἀριστοφάνους οὐχ ὅπως ἠγανάκτησεν, ἀλλὰ καὶ ἐντυχὼν ἠξίου αὐτὸν εἰ καὶ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον βούλοιτο χρῆσθαι αὐτῷ. ταχύ γ' ἂν ἐκεῖνος ἐν ὀλίγοις λοιδορούμενος ἐχαλέπηνεν, ὃς οὐδὲ ἐν θεάτρῳ λοιδορηθεὶς ἠγανάκτει. Φωκίων δὲ ὁ χρηστός, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ προπηλακισθείσης πρός τινος, τοσοῦτον ἐδέησεν ἐγκαλεῖν τῷ προπηλακίσαντι, ὥστε ἐπεὶ δείσας ἐκεῖνος προσῆλθέ τε καὶ συγγνώμην ἔχειν ἠξίου τὸν Φωκίωνα, φάσκων ἠγνοηκέναι ὅτι ἦν ἐκείνου γυνή, εἰς ἣν ἐπλημμέλει· ἀλλὰ ἥ γε ἐμὴ γυνὴ οὐδέν, ἔφη, ὑπὸ σοῦ πέπονθεν, ἑτέρα δέ τις ἴσως· ὥστε οὐδὲ χρὴ ἐμοὶ σὲ ἀπολογεῖσθαι. καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς ἄνδρας ἔχοιμ' ἂν λέγειν πειραθέντας ὕβρεως, τοὺς μὲν ἔκ τινων γλώσσῃ πλημμεληθέντας, τοὺς δὲ χερσὶν ὥστε αἰκισθῆναι τὸ σῶμα· καὶ οὔτε ἀμυνάμενοι φαίνονται τοὺς πλημμελήσαντας οὔτε ἄλλον τρόπον ἐπεξελθόντες, ἀλλὰ πάνυ πρᾴως ἐνεγκόντες τὴν ἀδικίαν αὐτῶν. καὶ γὰρ δὴ τὸ μὲν σκοπεῖν, ὅπως ἀντιδήξεταί τις τὸν δάκνοντα, καὶ ἀντιποιήσει κακῶς τὸν ὑπάρξαντα, θηρίου τινὸς οὐκ ἀνθρώπου ἐστίν, ὃς οὐδὲ

τοῦτο λογίσασθαι δύναται, ὅτι τὰ πολλὰ τῶν ἁμαρτανομένων ὑπ' ἀγνοίας τε καὶ ἀμαθίας τοῖς ἀνθρώποις ἁμαρτάνεται, ὧν ὁ μεταδιδαχθεὶς εὐθὺς παύεται· τὸ δὲ δέχεσθαι τὰς ἁμαρτίας μὴ ἀγρίως, μηδὲ ἀνήκεστον εἶναι τοῖς πλημμελήσασιν, ἀλλά τι μὲν εἶναι αὐτοῖς ἐλπίδος χρηστῆς, ἡμέρου τρόπου καὶ φιλανθρώπου ἐστί. πόσῳ δὲ κρεῖττον οὕτως ἔχοντα φαίνεσθαι τὸν φιλόσοφον, ὥστε συγγνώμης ἀξιοῦν εἴ τις πλημμελήσειεν εἰς αὐτὸν ἢ δοκεῖν μὲν ἀμύνειν ἑαυτῷ δικαζόμενον καὶ ἐγκαλοῦντα, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἀσχημονεῖν, ἀνακόλουθα τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις πράττοντα; εἴ γε λέγει μέν, ὡς οὐκ ἂν ἀδικηθείη ποτὲ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ὑπὸ κακοῦ ἀνδρός· ἐγκαλεῖ δ' ὡς ἀδικούμενος ὑπὸ ἀνθρώπων πονηρῶν αὐτὸς ἀξιῶν ἀγαθὸς εἶναι.

17 *Δίωνος.*

Δίωνι τῷ Ἀκαδημιακῷ ἀπὸ συμποσίου ἀναστρέφοντι παρεπόμενος κακῶς τις ἔλεγε καὶ βλασφημίας οὐδὲν ἀπελίμπανεν· ὁ δ' ἡσύχως εἶχεν. ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἦλθε, μέλλοντι αὐτῷ εἰσιέναι ὁ λοιδορῶν "τί δαί;" ἔφη· πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Δίων οὐδὲ γρῦ.

18 *Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ συμποσίου* (II, 24).

Ὁ δ' αὖ Σωκράτης εἶπεν· Ἀλλὰ πίνειν μέν, ὦ ἄνδρες, κἀμοὶ πάνυ δοκεῖ· τῷ γὰρ ὄντι ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχάς, τὰς μὲν λύπας, ὥσπερ ὁ μανδραγόρας τοὺς ἀνθρώπους, κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας, ὥσπερ ἔλαιον φλόγα, ἐγείρει. δοκεῖ γε μέντοι μοι καὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν συμπόσια ταῦτα πάσχειν, ἅπερ καὶ τὰ τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων. καὶ γὰρ ἐκεῖνα, ὅταν μὲν αὐτὰ ὁ θεὸς ἄγαν ἀθρόως ποτίζῃ, οὐ δύναται ὀρθοῦσθαι οὐδὲ ταῖς αὔραις διαπνεῖσθαι· ὅταν δέ, ὅσῳ ἥδεται, τοσοῦτον πίνῃ, καὶ μάλα ὀρθά τε αὔξεται,

καὶ θάλλοντα ἀφικνεῖται εἰς τὴν καρπογονίαν· οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς ἢν μὲν ἀθρόον τὸ ποτὸν ἐγχεώμεθα, ταχὺ ἡμῶν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφάλλονται, καὶ οὐδὲ ἀναπνεῖν, μὴ ὅτι λέγειν τι δυνησόμεθα· ἢν δὲ ἡμῖν οἱ παῖδες μικραῖς κύλιξι πυκνὰ ἐπιψακάζωσιν, ἵνα καὶ ἐγὼ ἐν Γοργείοις ῥήμασιν εἴπω, οὕτως οὐ βιαζόμενοι μεθύειν ὑπὸ τοῦ οἴνου, ἀλλ' ἀναπειθόμενοι πρὸς τὸ παιγνιωδέστερον ἀφιξόμεθα.

19 *Ἡροδότου* (VII, 160).

Ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα κατιόντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὔ μ' ἔπεισας ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι.

ΠΕΡΙ ΟΡΓΗΣ. Κ.

1 *Θεόγνιδος* (1223).

Οὐδέν, Κύρν', ὀργῆς ἀδικώτερον, ἣ τὸν ἔχοντα
πημαίνει θυμῷ δειλὰ χαριζομένη.

2 *Εὐήνου.*

Πολλάκις ἀνθρώπων ὀργὴ νόον ἐξεκάλυψε
κρυπτόμενον, μανίας πουλὺ χερειότερον.

3 *Μενάνδρου.*

Ὀργῇ παραλογισμός ποτ' οὐδ' εἷς φαίνεται.
αὕτη κρατεῖ νῦν, ἂν δὲ μικρὸν παρακμάσῃ,
κατόψεταί τι μᾶλλον εἰς τὸ συμφέρον.

4 *Φιλήμονος.*

Μαινόμεθα πάντες, ὁπόταν ὀργιζώμεθα.
τὸ γὰρ κατασχεῖν ἐστι τῆς ὀργῆς πόνος.

5 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἅπανθ᾽ ὅσ᾽ ὀργιζόμενος ἄνθρωπος ποιεῖ,
ταῦθ᾽ ὕστερον λάβοις ἂν ἡμαρτημένα.

6 *Μενάνδρου.*
Ἐπίσχες ὀργιζόμενος. Ἀλλὰ βούλομαι.
οὐδεὶς γὰρ ὀργῆς χάριν ἀπείληφεν, πάτερ.

7 *Εὐριπίδου Αἰόλῳ.*
Ὀργῇ γὰρ ὅστις εὐθέως χαρίζεται,
κακῶς τελευτᾷ· πλεῖστα γὰρ σφάλλει βροτούς.

8 *Ἐπιχάρμου.*
Μὴ ᾽πὶ μικροῖς αὐτὸς αὑτὸν ὀξύθυμον δείκνυε.

9 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Ἐπιπολάζειν οὔ τι χρὴ τὸν θυμόν, ἀλλὰ τὸν νόον.

10 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Οὐδὲ εἷς οὐδὲν μετ᾽ ὀργῆς κατὰ τρόπον βουλεύεται.

11 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*
Πολλοὺς δ᾽ ὁ θυμὸς ὁ μέγας ὤλεσεν βροτῶν
ἥ τ᾽ ἀξυνεσία, δύο κακὼ τοῖς χρωμένοις.

12 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*
Ὀργῇ δὲ φαύλῃ πόλλ᾽ ἔνεστ᾽ ἀσχήμονα.

12[a] Ἔξω γὰρ ὀργῆς πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος (Eur. Hypsip.).

12[b] Πόλλ᾽ ἐστὶν ὀργῆς ἐξ ἀπαιδεύτου κακά.

13 *Αἰσχύλου* (Prom. 378 ?).
Ὀργῆς ματαίας εἰσὶν αἴτιοι λόγοι.

14 *Σοφοκλέους* (Antig. 1028).
Αὐθαδία τοι σκαιότητ᾽ ὀφλισκάνει.

15 *Χαιρήμονος.*
Ἡγοῦ δ᾽ ἐν ὀργῇ πάντα γίγνεσθαι κακά.

16 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Ὀργὴ δὲ πολλοὺς δρᾶν ἀναγκάζει κακά.

17 *Εὐριπίδου Φιλοκτήτου.*
Ὥσπερ δὲ θνητὸν καὶ τὸ σῶμ' ἡμῶν ἔφυ,
οὕτω προσήκει μηδὲ τὴν ὀργὴν ἔχειν
ἀθάνατον, ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσταται.

18 *Σωσιφάνους.*
Νῦν σοι πρὸς ὄψιν θυμὸς ἡβάτω, γέρον,
νυνὶ δεῖ ὀργὴν ἡνίκ' ἔνδικον λαβεῖν.

19 *Μενάνδρου.*
Ὅσος τὸ κατέχειν ἐστὶ τὴν ὀργὴν πόνος.

20 *Μενάνδρου.*
Οὐκ ἔστιν ὀργῆς, ὡς ἔοικε, φάρμακον
ἄλλ' ἢ λόγος σπουδαῖος ἀνθρώπου φίλου.

21 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Εἰ καὶ σφόδρ' ἀλγεῖς, μηδὲν ἠρεθισμένος
πράξῃς προπετῶς· ὀργῆς γὰρ ἀλογίστου κρατεῖν
ἐν ταῖς ταραχαῖς μάλιστα τὸν φρονοῦντα δεῖ.

22 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Τὸ δ' ὀξύθυμον τοῦτο καὶ λίαν πικρὸν
δεῖγμ' ἐστὶν εὐθὺς πᾶσι μικροψυχίας.

23 *Θεοκρίτου* (I, 15).
Οὐ θέμις, ὦ ποιμάν, τὸ μεσαμβρινόν, οὐ θέμις ἄμμιν,
συρίσδειν· τὸν Πᾶνα δεδοίκαμες· ἦ γὰρ ἀπ' ἄγρας
τανίκα κεκμακὼς ἀμπαύεται, ἔστι δὲ πικρός,
καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται.

24 *Ὁμήρου* (Il. α', 103).
Ἀχνύμενος, μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι
πίμπλαντ', ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐίκτην.

25 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*
Τῷ γὰρ βιαίῳ κἀγρίῳ τὸ μαλθακὸν
εἰς ταὐτὸν ἐλθὸν τοῦ λίαν παρείλετο.

26 *Εὐριπίδου.*
Ὀργαὶ γὰρ ἀνθρώποισι συμφορᾶς ὕπο
δειναὶ πλάνος τε καρδίᾳ προσίσταται.

27 *Σοφοκλέους Οἰδίποδος* (Col. 592).
Ὦ μωρέ, θυμὸς ἐν κακοῖς οὐ σύμφορος.

28 *Ἀρχιλόχου.*
Θυμέ, θύμ' ἀμηχάνοισι κήδεσιν κυκώμενε,
ἐνάδευ, δυσμενῶν δ' ἀλέξευ προσβαλὼν ἐναντίον
στέρνον, ἐν δοκοῖσιν ἐχθρῶν πλησίον κατασταθείς,
ἀσφαλέως· καὶ μήτε νικῶν ἀμφάδην ἀγάλλεο,
μήτε νικηθεὶς ἐν οἴκῳ καταπεσὼν ὀδύρεο,
ἀλλὰ χαρτοῖσίν τε χαῖρε καὶ κακοῖσιν ἀσχάλα
μὴ λίην· γίγνωσκε δ' οἷος ῥυσμὸς ἀνθρώπους ἔχει.

29 *Σοφοκλέους ἐν Τυροῖ.*
Πόλλ' ἐν κακοῖσι θυμὸς εὐνηθεὶς ὁρᾷ.

30 *Εὐριπίδου Μηδείας* (109).
Μεγαλόσπλαγχνος δυσκατάπαυστος
ψυχὴ δηχθεῖσα κακοῖσι.

31 *Εὐριπίδου Ὑψιπύλης.*
Ἔξω γὰρ ὀργῆς πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος.

32. 33 *Σοφοκλέους Τηρεῖ.*
Ἄνους ἐκεῖνος, αἱ δὲ ἀνούστερ' ἔτι
ἐκεῖνον ἠμύναντο καρτερόν.
ὅστις γὰρ ἐν κακοῖσι θυμωθεὶς βροτῶν
μεῖζον προσάπτει τῆς νόσου τὸ φάρμακον
ἰατρός ἐστιν οὐκ ἐπιστήμων κακῶν.

34 *Νεόφρονος ἐν Μηδείᾳ.*

Εἶεν. τί δράσεις, θυμέ; βούλευσαι καλῶς,
πρὶν ἐξαμαρτεῖν καὶ τὰ προσφιλέστατα
ἔχθιστα θέσθαι. ποῖ ποτ' ἐξῇξας, τάλας;
κάτισχε λῆμα καὶ σθένος θεοστυγές.
καὶ πρὸς τί ταῦτ' ὀδύρομαι, ψυχὴν ἐμὴν
ὁρῶσ' ἔρημον καὶ παρημελημένην
πρὸς ὧν ἐχρῆν ἥκιστα; μαλθακοὶ δὲ δὴ
τοιαῦτα γιγνόμεσθα πάσχοντες κακά;
οὐ μὴ προδώσεις, θυμέ, σαυτὸν ἐν κακοῖς.
οἴμοι, δέδοκται· παῖδες, ἐκτὸς ὀμμάτων
ἀπέλθετ'· ἤδη γάρ με φοινία μέγαν
δέδυκε λύσσα θυμόν. ὦ χέρες, χέρες,
πρὸς οἷον ἔργον ἐξοπλιζόμεσθα· φεῦ,
τάλαινα τόλμης, ἣ πολὺν πόνον βραχεῖ
διαφθεροῦσα τὸν ἐμὸν ἔρχομαι χρόνῳ.

35 *Εὐριπίδου Μηδείας* (446).

Οὐ νῦν κατεῖδον πρῶτον, ἀλλὰ πολλάκις,
τραχεῖαν ὀργὴν ὡς ἀμήχανον κακόν.

36 *Ἐν ταυτῷ* (520).

Δεινή τις ὀργὴ καὶ δυσίατος πέλει,
ὅταν φίλοι φίλοισι συμβάλωσ' ἔριν.

37 *Εὐριπίδου Τηλέφου.*

Ὥρα σε θυμοῦ κρείσσονα γνώμην ἔχειν.

38 *Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων,*
ὅσπερ μεγίστων αἴτιος κακῶν βροτοῖς. **Eur. Med. 1079.**

39 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὁ θυμὸς ἀλγῶν ἀσφάλειαν οὐκ ἔχει.

40 *Ἐν τοῖς κακοῖσι συγγένει' ὅταν παρῇ*
τραχεῖα κὠξύθυμος, ἀμαθίαν ἔχει.

41 Ὁμήρου (Il. ι', 496).

Ἀλλ' Ἀχιλεῦ, δάμασον θυμὸν μέγαν, οὐδέ τι σὲ χρὴ
νηλεὲς ἦτορ ἔχειν. στρεπτοὶ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί.

42 Τοῦ αὐτοῦ (Il. ο', 201).

Οὕτω γὰρ δή τοι, γαιήοχε κυανοχαῖτα,
τόνδε φέρω Διὶ μῦθον ἀπηνέα τε κρατερόν τε;
ἦ τι μεταστρέψεις; στρεπταὶ δέ τε φρένες ἐσθλῶν.

43 Πλάτωνος.

Πλάτων ὀργισθείς ποτε τινὶ τῶν δούλων χάριν ἔχειν τοῖς θεοῖς ἐκέλευεν αὐτὸν ὅτι ὀργίζεται, κολασθῆναι γὰρ ἂν πάντως εἰ μὴ ὠργίζετο.

44 Ἀντιφῶντος.

Οὐκ ἔστιν ὅ τι ἂν ὀργιζόμενος ἄνθρωπος εὖ γνοίη· αὐτὸ γὰρ ὃ βουλεύεται τὴν γνώμην διαφθείρει τοῦ ἀνθρώπου.

45 Ἡροδότου (VII, 160).

Τὰ ὀνείδεα κατιόντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν.

46 Τοῦ αὐτοῦ (VII, 39).

Ὡς ἐν τοῖσιν ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός, χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπίπλη τὸ σῶμα· ὑπεναντία δὲ τουτέοισιν ἀκούσας, ἀνοιδαίνει.

47 Ἀριστοτέλους.

Ἦ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι τῶν ἐν ὀργῇ διαπραττομένων ἁπάντων ὁ λογισμὸς ἀποδημεῖ φεύγων τὸν θυμὸν ὡς πικρὸν τύραννον;

48 Ἀρριανοῦ.

Μεγαλόθυμοι εἰσί τινες πράως, ἡσυχῇ καὶ οἷον ἀοργήτως πράττοντες ὅσα καὶ οἱ σφόδρα τῷ θυμῷ φερόμενοι. φυλακτέον οὖν καὶ τὸ τούτων ἀβλέπτημα,

ὡς πολὺ χεῖρον ὂν τοῦ διατεινόμενον ὀργίζεσθαι. οὗτοι μὲν γὰρ ταχὺ κόρον τῆς τιμωρίας λαμβάνουσιν, οἳ δὲ εἰς μακρὸν παρατείνουσιν ὡς οἱ λεπτῶς πυρέττοντες.

49 *Ἀπολλώνιος Μακεδόνι.*

Τῆς ὀξυθυμίας τὸ ἄνθος μανία.

50 *Ὁ αὐτὸς Ἀριστοκλεῖ.*

Τὸ τῆς ὀργῆς πάθος μὴ καθομιλούμενον μηδὲ θεραπευόμενον φυσικὴ νόσος γίνεται.

51 *Ἀπολλώνιος Δημοκράτει.*

Ὁ ὑπὲρ μικρῶν ἁμαρτημάτων ἀνυπερβλήτως ὀργιζόμενος οὐκ ἐᾷ διαγνῶναι τὸν ἁμαρτάνοντα πότε ἔλαττον καὶ πότε μεῖζον ἠδίκησεν.

52 *Διονυσίου Ἁλικαρνασέως* (Plut. Mor. 31 a).

Ὅτι μεγάλου καὶ δοκοῦντος εἶναι καὶ ὄντος τοῦ κρατεῖν ὀργῆς ἡ πρόνοια καὶ φυλακὴ τοῦ μὴ περιπεσεῖν μεῖζον.

53 *Σωτίωνος ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς β'.*

Τοῖς δὲ σοφοῖς ἀντὶ ὀργῆς Ἡρακλείτῳ μὲν δάκρυα, Δημοκρίτῳ δὲ γέλως ἐπήει.

54 *Ὥσπερ δὲ πλοῖα γενναῖα οὐχ ὅσα ἐν εὐδίᾳ πλεῖ, ἀλλ' ὅσα πρὸς χειμῶνα ἀντέχει καὶ σώζεται, οὕτω καὶ ἄνθρωποι ὀργῇ καὶ κινήσει ἀντέχοντες μεγάλοι καὶ ἀνδρεῖοι. ὑποκριταῖς μὲν οὖν καὶ μὴ ὀργιζομένοις ὑποκρινομένοις ὀργὴν συνήνεγκεν, οἱ δὲ σπουδαῖοι ἄνδρες, οὐδ' ἐὰν ὡς ἀληθῶς ὀργίζωνται, οὕτω χρῶνται τῷ σχήματι.*

55 *Ἀριστοτέλους.*

Ὥσπερ ὁ καπνὸς ἐπιδάκνων τὰς ὄψεις οὐκ ἐᾷ βλέπειν τὸ κείμενον ἐν τοῖς ποσίν, οὕτως ὁ θυμὸς ἐπαι-

ρόμενος τῷ λογισμῷ ἐπισκοτεῖ, καὶ τὸ συμβησόμενον ἐξ αὐτοῦ ἄτοπον οὐκ ἐφίησι τῇ διανοίᾳ προλαβεῖν.

56 *Δημοκρίτου.*

Θυμῷ μάχεσθαι μὲν χαλεπόν, ἀνδρὸς δὲ τὸ κρατέειν εὐλογίστου.

57 *Πλάτωνος.*

Πλάτων ὀργιζόμενος ποτὲ τῷ οἰκέτῃ ἐπιστάντος Ξενοκράτους "λαβών" ἔφη "τοῦτον μαστίγωσον· ἐγὼ γὰρ ὀργίζομαι."

58 *Πλουτάρχου* (Mor. 468 f).

Ἀριστοτέλης φησὶ Σατύρου τοῦ Σαμίου τοὺς φίλους φράξαι τὰ ὦτα κηρῷ δίκην ἔχοντος, ὅπως μὴ συγχέῃ τὸ πρᾶγμα διὰ θυμὸν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν λοιδορούμενος.

59 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ διαβολῆς.*

Οἱ νεώνητοι δοῦλοι οὐ πυνθάνονται εἰ δεισιδαίμων ἢ φθονερὸς ὁ δεσπότης, ἀλλ' εἰ ὀργίλος.

60 *Ῥούφου ἐκ τῶν Ἐπικτήτου περὶ φιλίας.*

Ἀλλὰ παντὸς μᾶλλον τῆς μὲν φύσεως ἐκεῖνο τὸ ἔργον, συνδῆσαι καὶ συναρμόσαι τὴν ὁρμὴν τῆς τοῦ προσήκοντος καὶ ὠφελίμου φαντασίας.

61 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τὸ δὲ οἴεσθαι εὐκαταφρονήτους τοῖς ἄλλοις ἔσεσθαι, ἐὰν μὴ τοὺς πρώτους ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ βλάψωμεν, σφόδρα ἀγεννῶν καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων. φαμὲν γὰρ τὸν εὐκαταφρόνητον νοεῖσθαι μὲν καὶ κατὰ τὸ ἀδύνατον εἶναι βλάψαι· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον νοεῖται κατὰ τὸ ἀδύνατον εἶναι ὠφελεῖν.

62 *Δημοκρίτου.*

Φιλονεικίη πᾶσα ἀνόητος· τὸ γὰρ κατὰ τοῦ δυσ-

μενοῦς βλαβερὸν θεωρεῦσα τὸ ἴδιον συμφέρον οὐ βλέπει.

63 *Ἀριστίππου.*

Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος θεασάμενός τινα ὀργιζόμενον καὶ διὰ τῶν λόγων χαλεπαίνοντα ἔφη "μὴ τοὺς λόγους δι' ὀργῆς ἄγωμεν, ἀλλὰ τὴν ὀργὴν διὰ τῶν λόγων καταπαύωμεν."

64 *Ναυκράτου.*

Ναυκράτης ὁ σοφὸς τοὺς ὀξυθύμους ἔφη παραπλήσιον τοῖς λύχνοις πάσχειν· καὶ γὰρ τούτους πλείονι ἐλαίῳ ἐκκαίεσθαι.

65 *Ἀριστοτέλους.*

Ὁ θυμός ἐστι πάθος θηριῶδες μὲν τῇ διαθέσει, συνεχὲς δὲ τῇ λήψει, σκληρὸν δὲ καὶ βίαιον τῇ δυνάμει, φόνων αἴτιον, συμφορᾶς σύμμαχον, βλάβης συνεργὸν καὶ ἀτιμίας, χρημάτων ἀπώλεια, ἔτι δὲ καὶ φθορᾶς ἀρχηγόν.

66 *Ἀντιφῶντος.*

Ὅστις δὲ ἰὼν ἐπὶ τὸν πλησίον κακῶς ποιήσων δειμαίνει μὴ ἃ θέλει ποιῆσαι ἁμαρτὼν τούτων ἃ μὴ θέλει ἀπενέγκηται, σωφρονέστερος. ἐν ᾧ γὰρ δειμαίνει μέλλει, ἐν ᾧ δὲ μέλλει πολλάκις ὁ διὰ μέσου χρόνος ἀπέστρεψε τὸν νοῦν τῶν θελημάτων, καὶ ἐν μὲν τῷ γεγενῆσθαι οὐκ ἔνεστιν, ἐν δὲ τῷ μέλλειν ἐνδέχεται γενέσθαι. ὅστις δὲ δράσειν μὲν οἴεται τοὺς πέλας κακῶς, πείσεσθαι δ' οὔ, οὐ σωφρονεῖ. ἐλπίδες δ' οὐ πανταχοῦ ἀγαθόν· πολλοὺς γὰρ τοιαῦται ἐλπίδες κατέβαλον εἰς ἀνηκέστους συμφοράς, ἃ δ' ἐδόκουν τοὺς πέλας ποιήσειν παθόντες ταῦτα ἀνεφάνησαν αὐτοί. σωφροσύνην δὲ ἀνδρὸς οὐκ ἂν ἄλλος ὀρθότερόν

τις κρίνειεν ἢ ὅστις τοῦ θυμοῦ ταῖς παραχρῆμα ἡδοναῖς ἐμφράσσει αὐτὸς ἑαυτὸν κρατεῖν τε καὶ νικᾶν ἠδυνήθη αὐτὸς ἑαυτόν. ὃς δὲ θέλει χαρίσασθαι τῷ θυμῷ, παραχρῆμα θέλει τὰ κακίω ἀντὶ τῶν ἀμεινόνων.

67 Ἐπικτήτου.

Ὅτῳ μετὰ ἀνατάσεως καὶ ἀπειλῆς ἐπιχειρεῖς, μέμνησο προλέγειν ὅτι ἥμερος εἶ, καὶ οὐδὲν ἄγριον δράσας ἀμετανόητος καὶ ἀνεύθυνος διαγενήσῃ.

68 Κάτωνος πρεσβυτέρου.

Τὸν ὀργιζόμενον ἐνόμιζε τοῦ μαινομένου χρόνῳ διαφέρειν.

69 Ἀρίστωνος.

Τὴν κακολογίαν ἡ ὀργὴ φαίνεται ἀπογεννῶσα ὥστε ἡ μήτηρ οὐκ ἀστεῖα.

70 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς.

Ὅσα δὲ ὀργῇ χρώμενοι πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι, ταῦτα ἀνάγκη τυφλὰ εἶναι καὶ ἀνόητα καὶ τοῦ παντὸς ἁμαρτάνειν. οὐ γὰρ οἷόν τε ὀργῇ χρώμενον λογισμῷ χρήσασθαι· τὸ δὲ ἄνευ λογισμοῦ ποιούμενον πᾶν ἄτεχνόν τε καὶ διεστραμμένον. λόγον οὖν ἡγεμόνα χρὴ ποιησάμενον οὕτως ἐπιχειρεῖν τοῖς κατὰ τὸν βίον ἔργοις, τὰς ἑκάστοτε προσπιπτούσας ὀργὰς διωθούμενον καὶ διανεύοντα, ὥσπερ οἱ κυβερνῆται τὰ κύματα προσφερόμενα. ἔστι γοῦν οὐκ ἔλαττον τὸ δέος ὀργῆς ἀντιπρῴρου κυλινδομένης αὐτόν τε καὶ σύμπαντα οἶκον ἄρδην ἀπολέσαι καὶ ἀνατρέψαι μὴ διαπλεύσαντα δεξιῶς. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιμελείας εἰς αὐτὰ δεῖ καὶ μελέτης, ᾗ καὶ μάλιστα ἁλίσκονται κατ' ἄκρας οἱ παραδεξάμενοι τὸν θυμὸν ὡς σύμμαχον ἀρετῆς, ἀπολαύον-

τες ὅσον αὐτοῦ χρήσιμόν ἐστιν, ἔν τε τῷ πολέμῳ καὶ νὴ Δία ἐν πολιτείαις, τὸ πολὺ δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπιπόλαιον ἐκκρίνειν καὶ ἐκβάλλειν τῆς ψυχῆς, ὅπερ ὀργή τε καὶ πικρία δι᾽ ὀξυθυμίαν λέγεται, νομίσματα ἥκιστα ταῖς ἀνδρείαις ψυχαῖς πρέποντα. τίς οὖν ἐν ἡλικίᾳ τούτων γίγνεται μελέτη; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ μάλιστ᾽ ἂν ὧδε γίγνεσθαι πόρρωθεν ἡμῶν προμελετώντων καὶ προαπλούντων πλεῖστον οἷον ἐν οἰκέταις τε καὶ πρὸς γυναῖκας τὰς γαμετάς. ὁ γὰρ οἴκοι πρᾶος καὶ δημοσίᾳ πρᾶος πολὺ μᾶλλον ἔσται, τοιοῦτος ἔνδοθεν καὶ ὑπὸ τῶν οἴκοι πεποιημένος αὐτῷ τῆς αὐτοῦ ψυχῆς εἶναι ἀγαθός.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ. ΚΑ.

1 **Φιλήμονος.**

Ἄνθρωπος ὤν, τοῦτ᾽ ἴσθι καὶ μέμνησ᾽ ἀεί.

2 Μενάνδρου Κωνειαζομένων.

Τὸ γνῶθι σαυτὸν ἔστιν ἂν τὰ πράγματα
ἴδῃς τὰ σαυτοῦ καὶ τί σοὶ ποιητέον.

3 Διφίλου.

Ἂν γνῷς τί ἐστ᾽ ἄνθρωπος, ἡδίων ἔσῃ.

4 Ἀντιφάνους.

Εἰ θνητὸς εἶ, βέλτιστε, θνητὰ καὶ φρόνει.

5 Μενάνδρου Θρασυλέοντος.

Κατὰ πόλλ᾽ ἄρ᾽ ἐστὶν οὐ καλῶς εἰρημένον
τὸ γνῶθι σαυτόν· χρησιμώτερον γὰρ ἦν
τὸ γνῶθι τοὺς ἄλλους.

6 Ἐκ τῆς Αἰλιανοῦ συμμίκτης ἱστορίας **(VIII, 15).**

Ἐν Χαιρωνείᾳ τοὺς Ἀθηναίους ἡνίκα ἐνίκησεν ὁ Φίλιππος ἐπαρθεὶς τῇ εὐπραγίᾳ, ὅμως λογισμοῦ ἐκράτησε καὶ οὐχ ὕβρισε, καὶ διὰ ταῦτα ᾤετο δεῖν αὐτὸν ὑπομιμνήσκεσθαι ὑπό τινος τῶν παίδων ἕωθεν, ὅτι ἄνθρωπός ἐστιν.

7 Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.

Ἡράκλειτος νέος ὢν πάντων γέγονε σοφώτερος, ὅτι ᾔδει ἑαυτὸν μηδὲν εἰδότα.

8 Δημώνακτος.

Δημῶναξ ἐρωτηθεὶς πότε ἤρξατο φιλοσοφεῖν "ὅτε καταγιγνώσκειν" ἔφη "ἐμαυτοῦ ἠρξάμην."

9 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐ συγγράφει "ὅτι" εἶπεν "ὁρῶ τὰ χαρτία πολὺ τῶν γραφησομένων τιμιώτερα."

10 Θεοκρίτου.

Θεόκριτος ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐ συγγράφει "ὅτι" εἶπεν "ὡς μὲν βούλομαι, οὐ δύναμαι· ὡς δὲ δύναμαι, οὐ βούλομαι."

11 Βίαντος.

Θεώρει ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ τὰς σαυτοῦ πράξεις, ἵνα τὰς μὲν καλὰς ἐπικοσμῇς τὰς δὲ αἰσχρὰς καλύπτῃς.

12 Παροιμία.

Γνῶθι σαυτὸν ὡς παροιμία λαμβάνεται μαρτυρεῖ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ παροιμιῶν. οἱ πολλοὶ δὲ Χείλωνος εἶναι τὸ ἀπόφθεγμα, Κλέαρχος δὲ ὑπὸ τοῦ θεοῦ λεχθῆναι Χείλωνι.

13 Χείλωνος.

Χείλων ἐρωτηθεὶς τί χαλεπώτατον "τὸ γινώσκειν

ἑαυτὸν" ἔφη· πολλὰ γὰρ ὑπὸ φιλαυτίας ἕκαστον ἑαυτῷ προστιθέναι.

14 *Βίαντος.*

Τὸ δὲ γνῶθι σαυτὸν χρήσιμον εἰς νουθεσίαν τῶν ἀλαζόνων, οἳ ὑπὲρ τὴν ἑαυτῶν δύναμιν φλυαροῦσιν.

15 *Ἀλεξάνδρου.*

Ἀλέξανδρος νοσήσας μακρὰν νόσον, ὡς ἀνερρώσθη, οὐδὲν ἔφη διατεθῆναι χεῖρον· "ὑπέμνησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος μὴ μέγα φρονεῖν ὡς θνητοὺς ὄντας."

16 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ εὐθυμίας* (472 b).

Καὶ μὴν οἶνοί τε καὶ σαρκῶν ἐμφορήσεις σῶμα μὲν ἰσχυρὸν ποιοῦσι καὶ ῥωμαλέον, ψυχὴν δὲ ἀσθενῆ· καὶ χρημάτων ἐπιμέλεια μὲν συνεχὴς καὶ τήρησις αὔξει πλοῦτον, ἀνυπεροψία δὲ καὶ σωφροσύνη μέγα πρὸς φιλοσοφίαν ἐφόδιον. ὅθεν οὐ πάντα πάντων ἐστίν, ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ γράμματι πειθόμενον αὐτὸν καταμαθεῖν, εἶτα χρῆσθαι πρὸς ἓν ὃ πέφυκε, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βίου ζῆλον ἕλκειν καὶ παραβιάζεσθαι τὴν φύσιν.

17 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* (c. 6).

Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρίῳ προτερήματι. εἰ ὁ ἵππος ἔλεγεν ἐπαιρόμενος ὅτι καλός εἰμι, ἀνεκτὸν ἂν ἦν· σὺ δ' ὅταν λέγῃς ὅτι ἵππον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐφ' ἵππῳ ἀγαθῷ μέγα φρονεῖς. τί οὖν ἐστι σόν; χρῆσις φαντασιῶν, ἣν ὅταν κατὰ φύσιν ἔχῃς, τότε ἐπάρθητι· τότε γὰρ ἐπὶ τῷ σῷ πλεονεκτήματι ἐπαρθήσῃ.

18 *Δημοσθένους ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην* (506, 14).

Καὶ τὰ ἀγαθὰ μὲν προσδοκᾶν καὶ τοῖς θεοῖς εὔχεσθαι διδόναι, πάντα δ' ἀνθρώπινα ἡγεῖσθαι.

19 *Ἐν ταυτῷ* (ib. 25).

Ἀλλ' οἶμαι τὸ μέλλον ἅπασιν ἀνθρώποις ἄδηλον, καὶ μικροὶ καιροὶ μεγάλων πραγμάτων αἴτιοι γίγνονται· διὸ δεῖ μετριάζειν ἐν ταῖς εὐπραξίαις καὶ προορωμένους τὸ μέλλον φαίνεσθαι.

20 *Πλάτωνος ἐκ τῶν ἀντεραστῶν* (137 e).

Τί δ', ἐπειδὰν ἄνθρωπος ὤν τις ἀγνοῇ τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς μοχθηροὺς ἀνθρώπους, ἆρ' οὐχ ἑαυτὸν ἀγνοεῖ πότερον χρηστός ἐστιν ἢ μοχθηρός, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἄνθρωπός ἐστι; Συνεχώρει. Τὸ δὲ αὑτὸν ἀγνοεῖν σωφρονεῖν ἢ οὐ σωφρονεῖν ἐστιν; Οὐ σωφρονεῖν. Τὸ ἑαυτὸν ἄρα γινώσκειν ἔστι σωφρονεῖν; Φημί, ἔφη. Τοῦτο ἄρα, ὡς ἔοικε, καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς γράμμα παρακελεύεται, σωφροσύνην ἀσκεῖν καὶ δικαιοσύνην. Ἔοικε. Τῇ αὐτῇ δὲ ταύτῃ καὶ κολάζειν ὀρθῶς ἐπιστάμεθα; Φημί. Οὐκ οὖν ᾗ μὲν κολάζειν ὀρθῶς ἐπιστάμεθα, δικαιοσύνη αὕτη ἐστίν, ᾗ δὲ διαγιγνώσκειν καὶ ἑαυτὸν καὶ ἄλλους, σωφροσύνη; Ἔοικεν, ἔφη. Ταυτὸν ἄρα ἐστὶ δικαιοσύνη σωφροσύνῃ; Φαίνεται. Καὶ μὴν οὕτω γε καὶ αἱ πόλεις εὖ οἰκοῦνται, ὅταν οἱ ἀδικοῦντες δίκην διδῶσιν. Ἀληθῆ λέγεις.

21 *Ξενοφῶντος ἐν δ'* (2, 24) *ἀπομνημονευμάτων.*

Καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, εἰς Δελφοὺς ἤδη πώποτε ἀφίκου; Καὶ δίς γε, νὴ Δία, ἔφη. Κατέμαθες οὖν πρὸς τῷ ναῷ που γεγραμμένον τὸ γνῶθι σαυτόν; Ἔγωγε. Πότερον οὖν οὐδέν σοι τοῦ γράμματος ἐμέλησεν; ἢ προσέσχες τε καὶ

ἐπεχείρησας σεαυτὸν ἐπισκοπεῖν ὅστις εἴης; Μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη· καὶ γὰρ δὴ τοῦτο πάνυ ᾤμην εἰδέναι, σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλο τι ᾔδειν, εἴ γε μηδ' ἐμαυτὸν ἐγίνωσκον. Πότερα δέ σοι δοκεῖ γιγνώσκειν ἑαυτόν, ὅστις τοὔνομα μόνον τὸ ἑαυτοῦ οἶδεν, ἢ ὅστις ὥσπερ οἱ τοὺς ἵππους ὠνούμενοι οὐ πρότερον οἴονται γιγνώσκειν ὃν ἂν βούλωνται γνῶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωνται πότερον εὐπειθής ἐστιν ἢ δυσπειθής, καὶ πότερον ἰσχυρὸς ἢ ἀσθενής, καὶ πότερον ταχὺς ἢ βραδύς, καὶ τἄλλα τὰ πρὸς τὴν τοῦ ἵππου χρείαν ἐπιτήδειά τε καὶ ἀνεπιτήδεια, ὅπως ἔχει· οὕτως ὁ ἑαυτὸν ἐπισκεψάμενος ὁποῖός ἐστι πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην χρείαν, ἔγνωκε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν; Οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀγνοεῖν ἑαυτόν. Ἐκεῖνο δὲ οὐ φανερόν, ἔφη, ὅτι διὰ μὲν τὸ εἰδέναι ἑαυτοὺς πλεῖστα ἀγαθὰ ἴσχουσιν ἄνθρωποι, διὰ δὲ τὸ ἐψεῦσθαι ἑαυτῶν πλεῖστα κακά; οἱ μὲν γὰρ εἰδότες ἑαυτούς, τὰ ἐπιτήδεια ἑαυτοῖς ἴσασι καὶ διαγιγνώσκουσιν ἅ τε δύνανται καὶ ἃ μή. καὶ ἃ μὲν ἐπίστανται πράττοντες, πορίζονταί τε ὧν δέονται, καὶ εὖ πράττουσιν· ὧν δὲ μὴ ἐπίστανται ἀπεχόμενοι, ἀναμάρτητοι γίγνονται καὶ διαφεύγουσι τὸ κακῶς πράττειν· διὰ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δυνάμενοι δοκιμάζειν καὶ διὰ τῆς τῶν ἄλλων χρείας τά τε ἀγαθὰ πορίζονται καὶ τὰ κακὰ φυλάττονται. οἱ δὲ μὴ εἰδότες, ἀλλὰ διεψευσμένοι τῆς αὐτῶν δυνάμεως, πρός τε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τἄλλα ἀνθρώπινα πράγματα ὁμοίως διάκεινται, καὶ οὔτε ὧν δέονται ἴσασιν οὔτε ὅ τι πράττουσιν οὔτε οἷς χρῶνται, ἀλλὰ πάντων τούτων διαμαρτάνοντες, τῶν τε ἀγαθῶν ἀποτυγχάνουσι καὶ τοῖς κακοῖς περιπίπτουσι. καὶ οἱ μὲν εἰδότες ὅ τι ποιοῦσιν, ἐπιτυγχάνοντες ὧν πράττουσιν,

ἔνδοξοί τε καὶ τίμιοι γίγνονται· καὶ οἵ τε ὅμοιοι τούτοις ἡδέως χρῶνται οἵ τε ἀποτυγχάνοντες τῶν πραγμάτων ἐπιθυμοῦσι τούτους ὑπὲρ αὐτῶν βουλεύεσθαι, καὶ προΐστασθαί τε ἑαυτῶν τούτους καὶ ἐλπίδας τῶν ἀγαθῶν ἐν τούτοις ἔχουσι καὶ διὰ ταῦτα πάντων μάλιστα τούτους ἀγαπῶσιν. οἱ δὲ μὴ εἰδότες τί ποιοῦσι κακῶς τε αἱρούμενοι καὶ οἷς ἂν ἐπιχειρήσωσιν ἀποτυγχάνοντες, οὐ μόνον ἐν αὐτοῖς τούτοις ζημιοῦνταί τε καὶ κολάζονται, ἀλλὰ καὶ ἀδοξοῦσι διὰ ταῦτα καὶ καταγέλαστοι γίγνονται, καὶ καταφρονούμενοι καὶ ἀτιμαζόμενοι ζῶσιν· ὁρᾷς δὲ καὶ τῶν πόλεων, ὅτι ὅσαι ἂν ἀγνοήσασαι τὴν ἑαυτῶν δύναμιν κρείττοσι πολεμήσωσιν, αἱ μὲν ἀνάστατοι γίγνονται, αἱ δὲ ἐξ ἐλευθέρων δοῦλαι; Καὶ ὁ Εὐθύδημος, ὡς πάνυ μοι δοκοῦν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, περὶ πολλοῦ ποιητέον εἶναι τὸ ἑαυτὸν γιγνώσκειν, οὕτως ἴσθι· ὁπόθεν δὲ χρὴ ἄρξασθαι ἐπισκοπεῖν ἑαυτόν, τοῦτο πρὸς σὲ ἀποβλέπω εἴ μοι ἐθελήσαις ἂν ἐξηγήσασθαι. Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὰ μὲν ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ὁποῖά ἐστι, πάντως που γινώσκεις; Νὴ Δί', ἔφη· εἰ γὰρ μηδὲ ταῦτα οἶδα, καὶ τῶν ἀνδραπόδων φαυλότερος ἂν εἴην. Ἴθι δή, ἔφη, καὶ ἐμοὶ ἐξήγησαι ταῦτα. Ἀλλ' οὐ χαλεπόν, ἔφη· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ ὑγιαίνειν ἀγαθὸν εἶναι νομίζω· τὸ δὲ νοσεῖν κακόν. ἔπειτα τὰ αἴτια ἑκατέρου αὐτῶν, καὶ ποτά, καὶ βρωτά, καὶ ἐπιτηδεύματα, τὰ μὲν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν φέροντα, ἀγαθά· τὰ δὲ πρὸς τὸ νοσεῖν, κακά. Οὐκ οὖν, ἔφη, καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅταν μὲν ἀγαθοῦ τινος αἴτια γίγνηται, ἀγαθὰ ἂν εἴη· ὅταν δὲ κακοῦ, κακά; Πότε δ' ἄν, ἔφη, τὸ μὲν ὑγιαίνειν κακοῦ αἴτιον γένοιτο, τὸ δὲ νοσεῖν ἀγαθοῦ; Ὅταν νὴ Δί', ἔφη, στρατιᾶς τε αἰσχρᾶς καὶ ναυτιλίας βλαβερᾶς καὶ ἄλλων

πολλῶν τοιούτων, οἱ μὲν διὰ ῥώμην μετασχόντες ἀπόλωνται, οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν ἀπολειφθέντες σωθῶσιν. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλ' ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ τῶν ὠφελίμων οἱ μὲν διὰ ῥώμην μετέχουσιν, οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν ἀπολείπονται. Τὰ οὖν, ἔφη, ποτὲ μὲν ὠφελοῦντα, ποτὲ δὲ βλάπτοντα, τί μᾶλλον ἀγαθὰ ἢ κακά ἐστιν; Οὐδὲν μὰ Δία φαίνεται κατά γε τοῦτον τὸν λόγον. Ἀλλ' ἥ γε τοι σοφία, ὦ Σώκρατες, ἀναμφισβητήτως ἀγαθόν ἐστιν· ποῖον γὰρ ἄν τις πρᾶγμα οὐ βέλτιον πράττοι σοφὸς ὢν ἢ ἀμαθής; Τί δαί, τὸν Δαίδαλον, ἔφη, οὐκ ἀκήκοας, ὅτι ληφθεὶς ὑπὸ Μίνω διὰ τὴν σοφίαν ἠναγκάζετο ἐκείνῳ δουλεύειν, καὶ τῆς τε πατρίδος ἅμα καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐστερήθη, καὶ ἐπιχειρῶν ἀποδιδράσκειν μετὰ τοῦ υἱοῦ, τόν τε παῖδα ἀπώλεσε, καὶ αὐτὸς οὐκ ἠδυνήθη σωθῆναι, ἀλλ' ἀπενεχθεὶς εἰς τοὺς βαρβάρους, πάλιν ἐκεῖ ἐδούλευε; Λέγεται νὴ Δί', ἔφη, ταῦτα. Τὰ δὲ Παλαμήδους οὐκ ἀκήκοας πάθη; τοῦτον γὰρ δὴ πάντες ὑμνοῦσιν ὡς διὰ σοφίαν φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἀπόλλυται. Λέγεται καὶ ταῦτα, ἔφη. Ἄλλους δὲ πόσους οἴει διὰ σοφίαν ἀνασπάστους πρὸς βασιλέα γεγονέναι καὶ ἐκεῖ δουλεύειν; Κινδυνεύει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀναμφιλογώτατον ἀγαθὸν εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν. Εἴ γε μή τις αὐτό, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἐξ ἀμφιλόγων ἀγαθῶν συντεθῇ. Τί δ' ἄν, ἔφη, τῶν εὐδαιμονικῶν ἀμφίλογον εἴη; Οὐδέν, ἔφη, εἴ γε μὴ προσθήσομεν αὐτῷ κάλλος ἢ ἰσχύν, ἢ πλοῦτον ἢ δόξαν, ἢ καί τι ἄλλο τῶν τοιούτων. Ἀλλὰ νὴ Δία προσθήσομεν, ἔφη. Πῶς γὰρ ἄν τις ἄνευ τούτων εὐδαίμων εἴη; Νὴ Δί', ἔφη, προσθήσομεν ἄρα ἐξ ὧν πολλὰ καὶ χαλεπὰ συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις· πολλοὶ μὲν γὰρ διὰ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν ἐπὶ τοῖς ὡραίοις παρακεκινημένων δια-

φθείρονται· πολλοὶ δὲ διὰ τὴν ἰσχὺν μείζοσιν ἔργοις ἐπιχειροῦντες οὐ μικροῖς κακοῖς περιπίπτουσι, πολλοὶ δὲ διὰ τὸν πλοῦτον διαθρυπτόμενοί τε καὶ ἐπιβουλευόμενοι ἀπόλλυνται· πολλοὶ δὲ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν. Ἀλλὰ μήν, ἔφη, εἴ γε μηδὲ τὸ εὐδαιμονεῖν ἐπαινῶν ὀρθῶς λέγω, ὁμολογῶ μηδὲ ὅτι πρὸς τοὺς θεοὺς εὔχεσθαι χρὴ εἰδέναι. Ἀλλὰ ταῦτα μέν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἴσως διὰ τὸ σφόδρα πιστεύειν εἰδέναι οὐδ' ἔσκεψαι.

22 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου (48 c).

Τῆς δ' αὖ πάσης πονηρίας ἐστὶ τοὐναντίον πάθος ἔχον ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων. Τὸ γνῶναι σαυτὸν λέγεις, ὦ Σώκρατες; Ἔγωγε. τοὐναντίον μὴν ἐκεῖνο δηλονότι, τὸ μηδαμῇ γιγνώσκειν αὑτόν, λεγόμενον ὑπὸ τοῦ γράμματος ἂν εἴη. Τί μήν; Ὦ Πρώταρχε, πειρῶ δὲ αὐτὸ τοῦτο τριχῇ τέμνειν. Πῇ φής; οὐ γὰρ μὴ δυνατὸς ὦ. Λέγεις δὴ δεῖν ἐμὲ τοῦτο διελέσθαι τὰ νῦν; Λέγω καὶ δέομαί γε πρὸς τῷ λέγειν. Ἆρ' οὖν οὐ τῶν ἀγνοούντων αὑτοὺς κατὰ τρία ἀνάγκη τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν ἕκαστον; Πῶς; Πρῶτον μὲν κατὰ χρήματα δοξάζειν εἶναι πλουσιώτερον ἢ κατὰ τὴν αὑτῶν οὐσίαν· πολλοὶ γοῦν εἰσι τοιοῦτον πάθος ἔχοντες· πλείους δέ γε οἳ μείζους καὶ καλλίους αὑτοὺς δοξάζουσι, καὶ πάντα ὅσα κατὰ τὸ σῶμα εἶναι διαφερόντως τῆς οὔσης αὐτοῖς ἀληθείας. Πάνυ γε. Πολὺ δὲ πλεῖστοί γε, οἶμαι, περὶ τὸ τρίτον εἶδος τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς διημαρτήκασιν ἀρετῇ δοξάζοντες βελτίους ἑαυτούς, οὐκ ὄντες. Σφόδρα μὲν οὖν. Τῶν ἀρετῶν δ' ἄρα, οὐ σοφίας περὶ τὸ πλῆθος πᾶν ἀντεχόμενον μεστὸν ἐρίδων καὶ δοξοσοφίας ἐστὶ ψευδοῦς; Πῶς δ' οὔ; Καλὸν μὲν δὴ

πᾶν ἄν τις τὸ τοιοῦτον εἰπών, ὀρθῶς ἂν εἴποι, πάθος. Σφόδρα γε.

23 Πλάτωνος Ἀλκιβιάδου α΄ (127 e).

Φέρε δή, τί ἐστι τὸ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι; μὴ πολλάκις λάθωμεν οὐχ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι, οἰόμενοι δέ· καὶ πότε ἄρα αὐτὸ ποιεῖ ἄνθρωπος; ἆρ' ὅταν τῶν ἑαυτοῦ ἐπιμελῆται, τότε καὶ αὑτοῦ; Ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ. Τί δαί; ποδῶν ἄνθρωπος πότε ἐπιμελεῖται; ἆρ' ὅταν ἐκείνων ἐπιμελῆται ἅ ἐστι τῶν ποδῶν; Οὐ μανθάνω. Καλεῖς δέ τι χερός· οἷον δακτύλιον ἔστιν ὅτου ἂν ἄλλου τῶν τοῦ ἀνθρώπου φαίης ἢ δακτύλου; Οὐ δῆτα. Οὐκ οὖν καὶ ποδὸς ὑπόδημα τὸν αὐτὸν τρόπον; Ναί. καὶ ἱμάτια καὶ στρώματα τοῦ ἄλλου σώματος ὁμοίως; Ναί. Ἆρ' οὖν ὅταν ὑποδημάτων ἐπιμελώμεθα, τότε ποδῶν ἐπιμελούμεθα; Οὐ πάνυ μανθάνω, ὦ Σώκρατες. Τί δαί, ὦ Ἀλκιβιάδη, ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι καλεῖς τὶ ὁτουοῦν πράγματος; Ἔγωγε. Ἆρ' οὖν ὅταν τίς τι βέλτιον ποιῇ, τότε ὀρθὴν λέγεις ἐπιμέλειαν; Ναί. Τίς οὖν τέχνη ὑποδήματα βελτίω ποιεῖ; Σκυτική. Σκυτικῇ ἄρα ὑποδημάτων ἐπιμελούμεθα; Ναί. Ἦ καὶ ποδὸς σκυτικῇ, ἢ ἐκείνῃ ᾗ πόδας βελτίους ποιοῦμεν; Ἐκείνῃ. Βελτίους δὲ πόδας οὐχ ᾗπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα; Ἔμοιγε δοκεῖ. Αὕτη δ' οὐ γυμναστική; Μάλιστα. Γυμναστικῇ μὲν ἄρα ποδὸς ἐπιμελούμεθα, σκυτικῇ δὲ τῶν τοῦ ποδός. Πάνυ γε. Καὶ γυμναστικῇ μὲν χειρῶν, δακτυλιογλυφίᾳ δὲ τῶν τῆς χειρός. Ναί. Καὶ γυμναστικῇ μέν, σώματος· ὑφαντικῇ δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις τῶν τοῦ σώματος. Παντάπασιν. Ἄλλῃ μὲν ἄρα τέχνῃ αὐτοῦ ἑκάστου ἐπιμελούμεθα, ἄλλῃ δὲ τῶν ἑαυτοῦ. Φαίνεται. Οὐκ ἄρα, ὅταν τῶν ἑαυτοῦ ἐπιμελῇ, σαυ-

τοῦ ἐπιμελῇ. Οὐδαμῶς. Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ τέχνη, ὡς ἔοικεν, ᾗ τις ἂν αὑτοῦ τε ἐπιμελοῖτο καὶ τῶν αὑτοῦ. Οὐ φαίνεται. Φέρε δή, ποίᾳ ποτ' ἂν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμεληθείημεν; Οὐκ ἔχω λέγειν. Ἀλλὰ τοσόνδε γε ὡμολόγηται, ὅτι οὐχ ᾗ ἂν τῶν ἡμετέρων καὶ ὁτιοῦν βέλτιον ποιῶμεν, ἀλλὰ ᾗ ἡμᾶς αὐτούς. Ἀληθῆ λέγεις. Ἦ οὖν ἔγνωμεν ἄν ποτε τίς τέχνη ὑπόδημα βέλτιον ποιῇ, μὴ εἰδότες ὑπόδημα; Ἀδύνατον. Οὐδέ γε τίς τέχνη δακτυλίους βελτίους ποιῇ, ἀγνοοῦντες δακτύλιον. Ἀληθῆ. Τί δέ; τίς γε τέχνη βελτίω ποιεῖ αὑτῶν ἆρ' ἄν ποτε γνοίημεν, ἀγνοοῦντες τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί; Ἀδύνατον. Πότερον οὖν ῥᾴδιον τυγχάνει τὸ γνῶναι ἑαυτόν, καί τις ἦν φαῦλος ὁ τοῦτο ἀναθεὶς εἰς τὸν ἐν Πυθοῖ νεών, ἢ χαλεπόν τι καὶ οὐχὶ παντός; Ἐμοὶ μέν, ὦ Σώκρατες, πολλάκις μὲν ἔδοξε παντὸς εἶναι, πολλάκις δὲ παγχάλεπον. Ἀλλ' ὦ Ἀλκιβιάδη, εἴτε ῥᾴδιον εἴτε μή ἐστιν, ὅμως γε ἡμῖν ὧδ' ἔχει· γνόντες μὲν αὐτὸ τάχ' ἂν γνοίημεν τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν αὐτῶν, ἀγνοοῦντες δὲ οὐκ ἄν ποτέ. Ἔστι ταῦτα. Φέρε δή, τίν' ἂν τρόπον εὑρεθείη αὐτὸ τοῦτο; οὕτω μὲν γὰρ ἂν τάχ' εὕροιμεν τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί· τούτου δ' ἔτι ὄντες ἐν ἀγνοίᾳ, ἀδύνατόν που. Ὀρθῶς λέγεις. Ἔχε οὖν πρὸς Διός. τῷ διαλέγῃ σὺ νῦν; ἄλλῳ τῳ ἢ ἐμοί; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἐγὼ σοί; Ναί. Σωκράτης ἆρ' ἐστὶν ὁ διαλεγόμενος; Πάνυ γε. Ἀλκιβιάδης δ' ὁ ἀκούων; Ναί. Οὐκ οὖν λόγῳ διαλέγεται ὁ Σωκράτης; Τί μήν; Τὸ δὲ διαλέγεσθαι καὶ τῷ λόγῳ χρῆσθαι ταυτόν που καλεῖς; Πάνυ γε. Ὁ δὲ χρώμενος καὶ ᾧ χρῆται, οὐκ ἄλλο; Πῶς λέγεις; Ὥσπερ σκυτοτόμος τέμνει που τομῇ καὶ σμίλῃ καὶ ἄλλοις ὀργάνοις. Ναί. Οὐκ οὖν ἄλλο μὲν ὁ τέμνων καὶ χρώμενος, ἄλλο δὲ οἷς ὁ τέμνων χρῆται; Πῶς γὰρ οὔ;

Ἆρ' οὖν οὕτως καὶ οἷς ὁ κιθαριστὴς κιθαρίζει καὶ αὐτὸς ὁ κιθαριστὴς ἄλλο ἂν εἴη; Ναί. Τοῦτο τοίνυν ἀρτίως ἠρώτων, εἰ ὁ χρώμενός τε καὶ ᾧ χρῆται ἀεὶ δοκεῖ ἕτερον εἶναι. Δοκεῖ. Τί οὖν; φῶμεν τὸν σκυτοτόμον τέμνειν ὀργάνοις μόνον ἢ καὶ χερσί; Καὶ χερσί. Χρῆται ἄρα καὶ ταύταις. Ναί. Ἦ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμενος σκυτοτομεῖ; Ναί. Τὸν δὲ χρώμενον καὶ οἷς χρῆται ἕτερα ὁμολογοῦμεν; Ναί. Ἕτερον ἄρα σκυτοτόμος καὶ κιθαριστὴς χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν οἷς ἐργάζονται. Φαίνεται. Οὐκ οὖν καὶ παντὶ τῷ σώματι χρῆται ἄνθρωπος; Πάνυ γε. Ἕτερον δ' ἦν τό τε χρώμενον καὶ ᾧ χρῆται; Ναί. Ἕτερον ἄρ' ἄνθρωπός ἐστι τοῦ ἑαυτοῦ σώματος. Ἔοικε. Τί ποτ' οὖν ἐστιν ἄνθρωπος; Οὐκ ἔχω λέγειν. Ἔχεις μὲν οὖν ὅ τι γε τῷ σώματι χρώμενον; Ναί. Ἦ οὖν ἄλλο τι χρῆται αὐτῷ ἢ ψυχή; Οὐκ ἄλλο. Οὐκ οὖν ἄρχουσα; Ναί. Καὶ μὴν τόδε γ' οἶμαι οὐδένα ἂν ἄλλως οἰηθῆναι. Τὸ ποῖον; Μὴ οὐ τριῶν ἕν γέ τι εἶναι τὸν ἄνθρωπον. Τίνων; Ψυχὴν ἢ σῶμα ἢ συναμφότερον, τὸ ὅλον τοῦτο. Τί μήν; Ἀλλὰ μὴν οὐ τό γε τὸ τοῦ σώματος ἄρχον ὡμολογήσαμεν ἄνθρωπον εἶναι; Ὡμολογήσαμεν. [Τίς οὖν ὁ ἄνθρωπος;] ἆρ' οὖν σῶμα αὐτὸ αὑτοῦ ἄρχει; Οὐδαμῶς. Ἄρχεσθαι γὰρ αὐτὸ εἴπομεν; Ναί. Οὐκ ἂν δὴ τοῦτό γε εἴη τὸ ζητούμενον. Οὐκ ἔοικεν. Ἀλλὰ ἆρα τὸ συναμφότερον τοῦ σώματος ἄρχει, καὶ ἔστι δὴ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος; Ἴσως δῆτα. Πάντων γε ἥκιστα· μὴ γὰρ συνάρχοντος τοῦ ἑτέρου οὐδεμία που μηχανὴ τὸ συναμφότερον ἄρχειν. Ὀρθῶς. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε τὸ σῶμα οὔτε τὸ συναμφότερόν ἐστιν ἄνθρωπος, λείπεται, οἶμαι, ἢ μηδὲν αὐτὸ εἶναι, ἢ εἴπερ τί ἐστι, μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον συμβαίνειν ἢ ψυχήν. Κομιδῇ μὲν οὖν. Ἔτι

οὖν σαφέστερον δεῖ ἀποδειχθῆναί σοι, ὅτι ἡ ψυχή ἐστιν ἄνθρωπος; Μὰ Δί', ἀλλ' ἱκανῶς μοι δοκεῖ ἔχειν. Εἰ δέ γε μὴ ἀκριβῶς, ἀλλὰ καὶ μετρίως, ἐξαρκεῖ ἡμῖν· ἀκριβῶς μὲν γὰρ εἰσόμεθα τότε, ὅταν εὕρωμεν ὃ νῦν δὴ παρήλθομεν διὰ τὸ πολλῆς εἶναι σκέψεως. Τί τοῦτο; Ὃ ἄρτι οὕτω πως ἐρρήθη, ὅτι πρῶτον σκεπτέον εἴη αὐτὸ τὸ αὐτό· νῦν δ' ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ, αὐτὸν ἕκαστον ἐσκέμμεθα ὅ τι ἐστίν. καὶ ἴσως ἐξαρκέσει· οὐ γάρ που κυριώτερόν γε οὐδὲν ἂν ἡμῶν αὐτῶν φήσαιμεν ἢ τὴν ψυχήν. Οὐ δῆτα. Οὐκ οὖν καλῶς ἔχει οὕτω νομίζειν, ἐμὲ καὶ σὲ προσομιλεῖν ἀλλήλοις τοῖς λόγοις χρωμένους τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν ψυχήν; Πάνυ μὲν οὖν. Τοῦτο δ' ἄρα ἦν, ὃ καὶ ὀλίγῳ ἔμπροσθεν εἴπομεν, ὅτι Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ διαλέγεται λόγῳ χρώμενος, οὐ πρὸς τὸ σὸν πρόσωπον, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην ποιούμενος τοὺς λόγους· τοῦτο δ' ἐστὶ ἡ ψυχή. Ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ. Ψυχὴν ἄρα ἡμᾶς κελεύει γνωρίζειν ὁ ἐπιτάττων γνῶναι ἑαυτόν. Ἔοικεν. Ὅστις ἄρα τῶν τοῦ σώματός τι γιγνώσκει, τὰ αὑτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν ἔγνωκεν. Οὕτως. Οὐδεὶς ἄρα τῶν ἰατρῶν ἑαυτὸν γιγνώσκει καθ' ὅσον ἰατρός· οὐδὲ τῶν παιδοτριβῶν, καθ' ὅσον παιδοτρίβης. Οὐκ ἔοικε. Πολλοῦ ἄρα δέουσιν οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ γιγνώσκειν ἑαυτούς· οὐδὲ γὰρ τὰ ἑαυτῶν οὗτοί γε, ὡς ἔοικε, γιγνώσκουσιν, ἀλλ' ἔτι πορρωτέρω τῶν ἑαυτῶν, κατά γε τὰς τέχνας ἃς ἔχουσι· τὰ γὰρ τοῦ σώματος γιγνώσκουσιν, οἷς τοῦτο θεραπεύεται. Ἀληθῆ λέγεις. Εἰ ἄρα σωφροσύνη ἐστὶ τὸ ἑαυτὸν γιγνώσκειν, οὐδεὶς τούτων σώφρων κατὰ τὴν τέχνην. Οὔ μοι δοκεῖ. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ βάναυσοι αὗται αἱ τέχναι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ οὐκ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μαθήματα. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ

οὖν πάλιν ὅστις αὖ σῶμα θεραπεύει, τὸ ἑαυτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν θεραπεύει; Κινδυνεύει. Ὅστις δέ γε τὰ χρήματα, οὔτε ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἔτι πορρωτέρω τῶν ἑαυτοῦ; Ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐ τὰ αὑτοῦ ἄρα ἔτι πράττει ὁ χρηματιστής. Ὀρθῶς. Εἰ δ' ἄρα τὶς γέγονεν ἐραστὴς τοῦ Ἀλκιβιάδου σώματος, οὐχὶ Ἀλκιβιάδου ἠράσθη, ἀλλά τινος τοῦ Ἀλκιβιάδου. Ἀληθῆ λέγεις. Ὅστις δὲ σοῦ, τῆς ψυχῆς ἐρᾷ. Ἀνάγκη φαίνεται ἐκ τοῦ λόγου. Οὐκ οὖν ὁ μὲν τοῦ σώματός σου ἐρῶν, ἐπειδὴ λήγει ἀνθοῦν, ἀπιὼν οἴχεται; Φαίνεται. Ὁ δὲ τῆς ψυχῆς ἐρῶν οὐκ ἄπεισιν, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴῃ. Εἰκός γε. Οὐκ οὖν ἐγώ εἰμι ὁ οὐκ ἀπιών, ἀλλὰ παραμένων λήγοντος τοῦ σώματος, τῶν ἄλλων ἀπεληλυθότων;

24 Ἐν ταυτῷ (132 b).

Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πειρῶ ἐξηγεῖσθαι ὅντινα τρόπον ἐπιμεληθείημεν ἡμῶν αὐτῶν. Οὐκ οὖν τοσοῦτον μὲν ἡμῖν εἰς τὸ πρόσθεν πεπέραται; ὃ γὰρ ἐσμέν, ἐπιεικῶς ὡμολόγηται· ἐφοβούμεθα δὲ μὴ τούτου σφαλέντες λάθωμεν ἑτέρου τινὸς ἐπιμελόμενοι, ἀλλ' οὐχ ἡμῶν. Ἔστι ταῦτα. Καὶ μετὰ τοῦτο δὴ ὅτι ψυχῆς ἐπιμελητέον καὶ εἰς τοῦτο βλεπτέον. Δῆλον. Σωμάτων δὲ καὶ χρημάτων τὴν ἐπιμέλειαν ἑτέροις παραδοτέον. Τί μήν; Τίν' οὖν ἂν τρόπον γνοίημεν αὐτὰ ἐναργέστατα; ἐπειδὴ τοῦτο γνόντες, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς αὐτοὺς γνωσόμεθα. ἆρα πρὸς θεῶν εὖ λέγοντος, οὗ νῦν δὴ ἐμνήσθημεν, τοῦ Δελφικοῦ γράμματος οὐ ξυνίεμεν; Τὸ ποῖον; τί διανοούμενος λέγεις, ὦ Σώκρατες; Ἐγώ σοι φράσω, ὅ γε ὑποπτεύω λέγειν καὶ συμβουλεύειν ἡμῖν τοῦτο τὸ γράμμα· κινδυνεύει γὰρ οὐδὲ πολλαχοῦ εἶναι

παράδειγμα αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὄψιν μόνον. Πῶς τοῦτο λέγεις; Σκόπει καὶ σύ, εἰ ἡμῶν τῷ ὄμματι ὥσπερ ἀνθρώπῳ συμβουλεύων εἶπεν, ἴδε ἑαυτόν, πῶς ἂν ὑπελάβομέν τι παραινεῖν; ἆρ' οὐχὶ ὡς τοῦτο βλέπειν, εἰς ὃ βλέπων ὀφθαλμὸς ἔμελλεν αὑτὸν ἰδεῖν; Δῆλον. Ἐννοῶμεν δὴ εἰς τί βλέποντες τῶν ὄντων, ἐκεῖνό τε ὁρῷμεν. ἅμα ἄν, καὶ ἡμᾶς αὐτούς. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι εἰς κάτοπτρά τε καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὀρθῶς λέγεις. οὐκ οὖν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ, ᾧ ὁρῶμεν, ἔνεστι τῶν τοιούτων; Πάνυ γε. Ἐννενόηκας οὖν ὅτι τοῦ ἐμβλέποντος εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τὸ πρόσωπον ἐμφαίνεται ἐν τῇ τοῦ καταντικρὺ ὄψει, ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ; ὃ δὴ καὶ κόρην καλοῦμεν, εἴδωλον ὂν τοῦ ἐμβλέποντος. Ἀληθῆ λέγεις. Ὀφθαλμὸς ἄρ' ὀφθαλμὸν θεώμενος καὶ ἐμβλέπων εἰς τουτί, ὅπερ βέλτιστον αὐτοῦ καὶ ᾧ ὁρᾷ, οὕτως ἂν αὑτὸν ἴδοι. Φαίνεται. Εἰ δέ γ' εἰς ἄλλο τῶν τοῦ ἀνθρώπου βλέποι, ἤ τι τῶν ὄντων, πλὴν εἰς ἐκεῖνο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὅμοιον, οὐχὶ ὄψεται ἑαυτόν. Ἀληθῆ λέγεις. Ὀφθαλμὸς ἄρα εἰ μέλλει ἰδεῖν αὑτόν, εἰς ὀφθαλμὸν αὐτῷ βλεπτέον, καὶ τοῦ ὄμματος εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐν ᾧ τυγχάνει ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ ἐγγιγνομένη· ἔστι δὲ τοῦτό που ὄψις. Οὕτως. Ἆρ' οὖν, ὦ [φίλε] Ἀλκιβιάδη, καὶ ψυχὴ εἰ μέλλει γνώσεσθαι αὑτήν, εἰς ψυχὴν αὐτῇ βλεπτέον, καὶ μάλιστα εἰς τοῦτον αὐτῆς τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐγγίγνεθ' ἡ ψυχῆς ἀρετή, σοφία, καὶ εἰς ἄλλο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὅμοιον ὄν; Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Ἔχομεν οὖν εἰπεῖν, ὅ τι ἐστὶ τῆς ψυχῆς θειότερον, ἢ τοῦτο περὶ ὃ τὸ εἰδέναι καὶ φρονεῖν ἐστιν; Οὐκ ἔχομεν. Τῷ θείῳ ἄρα τοῦτ' ἔοικεν αὐτῆς· καί τις εἰς τοῦτο βλέπων καὶ πᾶν τὸ θεῖον γνούς, θεόν τε καὶ φρόνησιν, οὕτω καὶ ἑαυτὸν ἂν γνοίη μάλιστα. Φαί-

νεται. Τὸ δὲ γιγνώσκειν αὑτόν, ὁμολογοῦμεν σωφροσύνην εἶναι; Πάνυ γε. Ἆρ' ὥσπερ κάτοπτρα σαφέστερά ἐστι τοῦ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἐνόπτρου καὶ καθαρώτερά τε καὶ λαμπρότερα, οὕτω καὶ ὁ θεὸς τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ βελτίστου καθαρώτερόν τε καὶ λαμπρότερον τυγχάνει ὄν. Ἔοικέ γε, ὦ Σώκρατες. Εἰς τὸν θεὸν ἄρα βλέποντες, ἐκείνῳ καλλίστῳ ἐνόπτρῳ χρώμεθ' ἄν, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων εἰς τὴν ψυχῆς ἀρετήν· καὶ οὕτως ἂν μάλιστα ὁρῷμεν, καὶ γιγνώσκοιμεν ἡμᾶς αὐτούς. Ναί. Τὸ δὲ γιγνώσκειν αὑτόν, ὁμολογοῦμεν σωφροσύνην εἶναι; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν μὴ γιγνώσκοντες ἡμᾶς αὐτούς, μηδὲ σώφρονες ὄντες, δυνάμεθα εἰδέναι τὰ ἡμέτερα αὐτῶν κακά τε καὶ ἀγαθά; Καὶ πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο, ὦ Σώκρατες; Ἀδύνατον [γὰρ] ἴσως σοι φαίνεται μὴ γιγνώσκοντα Ἀλκιβιάδην, τὰ Ἀλκιβιάδου γιγνώσκειν, ὅτι Ἀλκιβιάδου ἐστίν. Ἀδύνατον μέντοι νὴ Δία. Οὐδ' ἄρα τὰ ἡμέτερα, ὅτι ἡμέτερα, εἰ μηδ' ἡμᾶς αὐτούς; Πῶς γάρ; Εἰ δ' ἄρα μηδὲ τὰ ἡμέτερα, οὐδὲ τὰ τῶν ἡμετέρων; Οὐ φαίνεται. Οὐκ ἄρα πάνυ τι ὀρθῶς ὡμολογοῦμεν, ὁμολογοῦντες ἄρτι εἶναι τινάς, οἳ ἑαυτοὺς μὲν οὐ γιγνώσκουσι, τὰ δὲ αὑτῶν· ἄλλους δὲ τὰ τῶν ἑαυτῶν· ἔοικε γὰρ πάντα ταῦτ' εἶναι κατιδεῖν ἑνός τε καὶ μιᾶς τέχνης, ἑαυτόν, τὰ αὑτοῦ, τὰ τῶν ἑαυτοῦ. Κινδυνεύει. Ὅστις δὲ τὰ αὑτοῦ ἀγνοεῖ, καὶ τὰ τῶν ἄλλων που ἀγνοεῖ κατὰ ταῦτα. Τί μήν; Οὐκ οὖν εἰ τὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ τῶν πόλεων ἀγνοήσει; Ἀνάγκη. Οὐκ ἄρα ἂν γένοιτο ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ πολιτικός. Οὐ δῆτα. Οὐ μὴν οὐδὲ οἰκονομικός γε. Οὐ δῆτα. Οὐδέ γ' εἴσεται ὅ τι πράττει. Οὐ γὰρ οὖν. Ὁ δὲ μὴ εἰδὼς τί πράττει, οὐχ ἁμαρτήσεται; Πάνυ γε. Ἐξαμαρτάνων δέ, οὐ κακῶς πράξει ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ; Πῶς δ' οὔ;

Κακῶς δὲ πράττων, οὐκ ἄθλιος; Σφόδρα γε. Τί δ', οἷς οὗτος πράττει; Καὶ οὗτοι. Οὐκ ἄρα οἷόν τε, ἐὰν μή τις σώφρων καὶ ἀγαθὸς ᾖ, εὐδαίμονα εἶναι. Οὐχ οἷόν τε. Οἱ ἄρα κακοὶ τῶν ἀνθρώπων ἄθλιοι. Σφόδρα γε. Οὐκ ἄρα οὐδὲ ὁ πλουτήσας ἀθλιότητος ἀπαλλάττεταί γε, ἀλλ' ὁ σωφρονήσας. Φαίνεται.

25 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Χαρμίδου* (164 d).

Καὶ οὐκ ἂν αἰσχυνθείην μὴ οὐχὶ ὀρθῶς φάναι ποτὲ ἢ τοῦτο συγχωρήσαιμ' ἂν ἀγνοοῦντα ἄνθρωπον αὐτὸν ἑαυτὸν σωφρονεῖν. σχεδὸν γάρ τι ἔγωγε αὐτὸ τοῦτό φημι εἶναι σωφροσύνην, τὸ γιγνώσκειν ἑαυτόν, καὶ συμφέρομαι τῷ ἐν Δελφοῖς ἀναθέντι τὸ τοιοῦτον γράμμα. καὶ γὰρ τοῦτο οὕτω μοι δοκεῖ τὸ γράμμα ἀνακεῖσθαι, ὡς δὴ πρόσρησις οὖσα τοῦ θεοῦ τῶν εἰσιόντων, ἀντὶ τοῦ χαῖρε· ὡς τούτου μὲν οὐκ ὀρθοῦ ὄντος τοῦ προσρήματος, τοῦ χαίρειν, οὐδὲ δεῖν τοῦτο παρακελεύεσθαι ἀλλήλοις, ἀλλὰ σωφρονεῖν. οὕτω μὲν δὴ ὁ θεὸς προσαγορεύει τοὺς εἰσιόντας εἰς τὸ ἱερὸν διαφέρον τι ἢ οἱ ἄνθρωποι, ὡς διανοούμενος ἀνέθηκεν ὁ ἀναθείς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ· καὶ λέγει πρὸς τὸν ἀεὶ εἰσιόντα οὐκ ἄλλο τι ἢ σωφρόνει φησίν. αἰνιγματωδέστερον δὲ δὴ ὡς μάντις λέγει. τὸ γὰρ "γνῶθι σαυτὸν" καὶ τὸ "σωφρόνει" ἐστὶ μὲν ταυτόν, ὡς τὰ γράμματα φησὶ καὶ ἐγώ, τάχα δ' ἄν τις οἰηθείη ἄλλο εἶναι· ὃ δή μοι δοκοῦσι παθεῖν καὶ οἱ τὰ ὕστερα γράμματα ἀναθέντες, τό τε "μηδὲν ἄγαν" καὶ τὸ "ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα." καὶ γὰρ οὗτοι συμβουλὴν ᾠήθησαν εἶναι τὸ "γνῶθι σαυτόν," ἀλλ' οὐ τῶν εἰσιόντων ἕνεκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρόσρησιν· εἶθ' ἵνα δὴ καὶ αὐτοὶ μηδὲν ἧττον χρησίμους συμβουλὰς ἀναθεῖεν, ταῦτα γράψαντες ἀνέθεσαν.

26 *Πορφυρίου ἐκ τοῦ α΄.*

Τί ποτε ἦν ἄρα καὶ τίνος τὸ ἱερὸν πρόσταγμα τὸ ἐν Πυθοῖ, ὃ γνῶναι ἑαυτὸν τοῖς τοῦ θεοῦ δεησομένοις προσαγορεύει; μήτε γὰρ τιμῆσαι θεὸν τὰ προσήκοντα, μήτ' αὖ τυχεῖν τοῦ θεοῦ δεηθέντα τὸν ἀγνοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ ἐνισχόμενον παραγγέλλειν ἔοικεν. ἀλλ' εἴτε Φημονόη ἐπὶ πάντα λυσιτελοῦν τὰ ἀνθρώπινα τοῦτο ἐθέσπισεν, δι' ἧς πρώτης ὁ Πύθιος λέγεται τὰς εἰς ἀνθρώπους διαδοῦναι χάριτας, εἴτε Φανοθέα ἡ Δελφοῦ, εἴτε καὶ Βίαντος ἢ Θαλοῦ ἢ Χίλωνος ἦν ἀνάθημα ὁρμηθὲν ἀπό τινος θείας ἐπιπνοίας, εἴτε Κλεάρχῳ προσεκτέον μᾶλλον τοῦ μὲν Πυθίου φράζοντι εἶναι παράγγελμα, χρησθῆναι δὲ Χίλωνι τὸ ἄριστον ἀνθρώποις μαθεῖν πυνθανομένῳ· εἴτε καὶ πρὸ Χίλωνος ἦν ἔτι ἀνάγραπτον ἐν τῷ ἱδρυθέντι νεῷ μετὰ τὸν πτέρινόν τε καὶ χαλκοῦν, καθάπερ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας εἴρηκε· τὸ μὲν ὅτου ἂν εἴη, Ἰάμβλιχε, ἀμφισβητήσιμον ἔστω· πάντως δὲ ὅτι ὑπὸ θεοῦ ἢ οὐκ ἄνευ θεοῦ ἐρρήθη, ἐξ αὐτοῦ φαίνοιτ' ἂν τοῦ ἐν τοῖς Πυθίοις αὐτὸ κεῖσθαι ἀναμφήριστον. τί ποτε δ' ἐστὶν ὃ φράζει καὶ πρό γε τῶν περιρραντηρίων προτελεῖσθαι τῷ θεῷ ἐπιτάττει, ἀναγκαῖον ἂν εἴη γνῶναι.

27 *Πορφυρίου ἐκ τοῦ α΄ περὶ τοῦ γνῶθι σεαυτόν.*

Ἀλλὰ μήποτε "σωφρόνει" ἔνεστιν ἀκοῦσαι λέγοντος ἀντὶ τοῦ "σῶζε τὴν φρόνησιν"· καὶ γὰρ σωφροσύνη σαοφροσύνη τις ἦν· οὕτω δὲ πρὸς τὸ φρονεῖν καὶ τοῦ φρονεῖν αἴτιον διαλέγοιτ' ἄν, σώζειν ἑαυτὸν παρακελευόμενος· τοῦτο δ' ἂν εἴη ὁ νοῦς. ἀλλ' εἰ τοῦτο, δεῖ πάλιν γνῶναι τὴν οὐσίαν ἡμῶν ἥ τις ἐστίν.

ἄλλοι γε μὴν μικρὸν διάκοσμον καλῶς εἰρῆσθαι φάμενοι τὸν ἄνθρωπον παρακελεύεσθαι μὲν φασὶ τὸ γράμμα γνῶναι τὸν ἄνθρωπον, ὄντος δὲ μικροῦ διακόσμου τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲν ἄλλο κελεύειν ἢ φιλοσοφεῖν. εἴπερ οὖν ἀπταίστως φιλοσοφεῖν σπουδάζομεν, προθυμώμεθα γνῶναι ἑαυτούς, καὶ ἔσται ἡμῖν τεῦξις ὀρθῆς φιλοσοφίας ἐκ τῆς ἡμετέρας κατανοήσεως ἀναβαίνουσα ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς θεωρίαν. ἀλλ' ὅτι μὲν ἀπὸ τῶν ἐν ἡμῖν συλλογιζόμεθα καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ ὅλῳ καὶ ἡμᾶς ἐτάζοντες καὶ εὑρίσκοντες ῥᾷον μεταβαίνομεν ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς θεωρίαν, λέγεται ὀρθῶς· μήποτε δὲ τὴν ἑαυτοῦ θεωρίαν οὐ φιλοσοφίας ἕνεκα θεὸς ποιεῖσθαι παρακελεύεται, ἄλλου δέ τινος μείζονος ἕνεκα, δι' ὃ καὶ φιλοσοφία παρελήφθη. φιλοσοφία μὲν γὰρ ἐπετηδεύθη ἐκ προσπαθείας ἡμῶν τῆς πρὸς τὸ σοφὸν καὶ τῆς πρὸς τὴν θεωρητικὴν σοφίαν ἀγαπήσεως· ἡ δὲ σπουδὴ τῆς πρὸς τὸ γνῶναι ἑαυτὸν παρακελεύσεως εἰς τεῦξιν τῆς ἀληθινῆς εὐδαιμονίας ἀποτείνεται, ἣ τις συνίστατο ἐκ τῆς κατὰ σοφίαν διαθέσεως καὶ τῆς κατὰ κτῆσιν τῆς σοφίας θεωρίας τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῶν ὄντως ὄντων γνώσεως. θεωρεῖν οὖν καὶ μανθάνειν παρακελεύεται τοὺς ὄντως ἑαυτούς, οὐχ ἵνα φιλοσοφήσωμεν ἀλλ' ἵνα σοφοὶ γενόμενοι εὐδαιμονήσωμεν. ἡ γὰρ τεῦξις τῆς ὄντως οὔσης οὐσίας ἡμῶν καὶ ἡ ταύτης ἀληθὴς γνῶσις σοφίας ἦν τεῦξις, εἴ γε σοφίας ἴδιον ἡ τῆς ὄντως οὐσίας τῶν πραγμάτων ἀληθὴς ἐπιστήμη, διὰ σοφίας δὲ ἡ τῆς τελείας εὐδαιμονίας γίγνεται κτῆσις.

28 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ τετάρτου.

30 Ἐπειδὴ δὲ ἦν τις κατάβασις ἡμῖν εἰς τὰ τῇδε καὶ τὸν ἐκτὸς περικειμένοις ἄνθρωπον, καὶ ἠπατημένοις

τε ὅτι τοῦτο ἐσμὲν τὸ ὁρώμενον, παραίνεσις οἰκεία εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως. ὁ γὰρ δὴ Πλάτων ἐν τῷ Φιλήβῳ μνησθεὶς τοῦ γνῶθι σαυτὸν τριχῇ διαιρεῖται τὴν ἄγνοιαν. πανταχοῦ τοίνυν ἡ ἑαυτοῦ ἄγνοια πονηρόν, ἥν τε κατὰ τὸ εἴσω τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας ἀγνοήσας τις ταπεινώσῃ τὸ θεῖον, ἥν τε κατὰ τὸ ἔξω ἀγνοήσας τὸ φύσει προσὸν αὐτῷ ταπεινὸν ἐπαίρηται ἐπ' αὐτῷ. ἢ οὐ πᾶν γε τὸ θνητὸν ἄντικρυς

ὡς ὅτε τὶς ψάμαθον παῖς ἄγχι θαλάσσης,
ὅστ' ἐπεὶ οὖν ποιήσῃ ἀθύρματα νηπιέῃσιν,
ἂψ αὖθις συνέχευε ποσὶν καὶ χερσὶν ἀθύρων.

πᾶς οὖν ἀγνοίᾳ ἑαυτοῦ τὰ καθ' αὑτὸν ἐπαίρων ἁλίσκεται ὑπὲρ τῆς δημιουργησάσης αὐτὸν φύσεως πλεῖον ἢ ἐκείνη βεβούληται, τὰ αὐτῆς ὡς σεμνὰ θαυμάζων παίγνια· ἡ δὲ τηρεῖν ἔοικεν ἐν πᾶσι τῆς ἀξίας τὸ πρέπον οὐδὲν τοῖς ἐπαίρουσι συνεξαπατωμένη. τὸ γνῶθι οὖν σαυτὸν διήκει εἰς πᾶσαν ὑπόληψιν τῆς προσούσης δυνάμεως, παραγγέλλον γιγνώσκειν τὰ μέτρα ἐπὶ πάντων. τὸ μὲν οὖν γιγνώσκειν ἑαυτὸν τὴν ἀναφορὰν ἔοικεν ἔχειν ἐπὶ τὸ γιγνώσκειν δεῖν τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν, ὡς ἐν τούτῳ ἡμῶν οὐσιωμένων· τὸ δὲ πάντη γιγνώσκειν ἑαυτὸν συμπεριλαμβάνειν ἔοικεν ἡμᾶς καὶ τὰ ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν ἡμετέρων. τοιαύτη μὲν καὶ ἡ ἐν τούτοις τοῦ Πλάτωνος ἀκρίβεια φιλοτιμηθέντος ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ δίχα τῶν περὶ ἡμᾶς ἁπάντων γνῶναι ἑαυτόν· καὶ πάλιν πάντη γνῶναι ἑαυτόν, ἵνα καὶ ὁ ἐντὸς ἀθάνατος γνωσθῇ ἄνθρωπος καὶ ὁ ἐκτὸς εἰκονικὸς μὴ ἀγνοηθῇ καὶ τὰ τούτοις διαφέροντα γνώριμα γίνηται. διαφέρει μὲν γὰρ τῷ ἐντὸς παντέλειος νοῦς, ἐν ᾧ αὐτὸς ἄνθρωπος, οὗ εἰκὼν ἕκαστος ἡμῶν· διαφέρει δὲ τῷ ἐκτὸς εἰδώλῳ τὰ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰς κτήσεις. ὧν δεῖ καὶ τὰς δυνά-

μεις γιγνώσκειν καὶ τὸ ἄχρι τίνος τούτων φροντιστέον, ἵνα μήτε τὴν τοῦ ἀθανάτου ἀξίαν περιτιθέντες τῷ φθαρτῷ καὶ γηίνῳ καταγέλαστον αὐτὸ ποιῶμεν, καὶ πάλιν ἄξιον δακρύων ἐν τῇ κωμῳδοτραγῳδίᾳ τῇ τῶν ἀνοήτων βίων ἐνεχόμενον, μήτε τὴν τοῦ θνητοῦ ταπεινότητα τῷ ἀθανάτῳ προσάπτοντες ἐλεεινοὶ ὦμεν καὶ διὰ πάντων ἄδικοι τῇ τοῦ κατ' ἀξίαν ἀγνοίᾳ.

ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΟΨΙΑΣ. ΚΒ.

1 *Εὐριπίδου Γλαύκῳ.*

Βαρὺ τὸ φόρημ' οἴησις ἀνθρώπου κακοῦ.

2 Ὅστις γὰρ ἀστῶν πλέον ἔχειν πέφυκ' ἀνήρ,
φίλοις τ' ἄμικτός ἐστι καὶ πάσῃ πόλει. (Eur. Ixion.)

3 *Σωσιφάνους.*

Ὦ δυστυχεῖς μὲν πολλὰ παῦρα δ' ὄλβιοι
βροτοί, τί σεμνύνεσθε ταῖς ἐξουσίαις,
ἃς ἕν τ' ἔδωκε φέγγος ἕν τ' ἀφείλετο;
ἂν δ' εὐτυχῆτε μηδὲν ὄντες, εὐθέως
ἴσ' οὐρανῷ φρονεῖτε, τὸν δὲ κύριον
ᾅδην παρεστῶτ' οὐχ ὁρᾶτε πλησίον.

4 *Φιλήμονος.*

Τὸ γνῶθι σαυτὸν οὐ μάτην εὖ ἴσθ' ὅτι
τὸ ῥῆμα τοῦτο δόξαν ἐν Δελφοῖς ἔχει.

5 *Εὐριπίδου.*

Ὅταν δ' ἴδῃς πρὸς ὕψος ἠρμένον τινὰ
λαμπρόν τε πλούτῳ καὶ γένει γαυρούμενον,
ὀφρύν τε μείζω τῆς τύχης ἐπηρκότα,
τούτου ταχεῖαν νέμεσιν εὐθὺς προσδόκα.

6 Τοῦ αὐτοῦ.

Κρινεῖ τίς αὐτὸν πώποτ' ἄνθρωπον μέγαν,
ὃν ἐξαλείφει πρόφασις ἡ τυχοῦσ' ὅλον;

7 Τοῦ αὐτοῦ Αὔγης.

Ποῖ; πῶς δὲ λήσει; τίς δὲ νῷν πιστὸς φίλος;
Ζητῶμεν. ἡ δόκησις ἀνθρώποις κακόν,
καὶ τοὐπιχειρεῖν ἐξαμαρτάνειν φιλεῖ.

8 Τοῦ αὐτοῦ Ἀλκμαίωνι.

Βροτοῖς τὰ μείζω τῶν μέσων τίκτει νόσους.
θεῶν δὲ θνητοὺς κόσμον οὐ πρέπει φέρειν.

9 Μενάνδρου Τιτθῇ.

Οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες ὡς ἀβέλτεροι,
καὶ "σκέψομαι" λέγοντες· ἄνθρωπος γὰρ ὢν
σκέψῃ σὺ περί του, δυστυχὴς ὅταν τύχῃ;
αὐτόματα γὰρ τὰ πράγματ' ἐπὶ τὸ συμφέρον
ῥεῖ, κἂν καθεύδῃς, ἢ πάλιν τἀναντία.

10 Χαιρήμονος.

Ὅλως τὸ κρεῖσσον οὐκ ἐᾷ φρονεῖν μέγα.

11 Μενάνδρου Κυβερνήταις.

Ὦ τρισάθλιοι
ἅπαντες οἱ φυσῶντες ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα.
αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἴσασιν ἀνθρώπου φύσιν.

12 Τοῦ αὐτοῦ.

Πᾶς ὁ μὴ φρονῶν
ἀλαζονείᾳ καὶ ψόφοις ἁλίσκεται.

13 Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.

Ὁρᾶτε τὸν τύραννον, ὡς ἄπαις γέρων
φεύγει. φρονεῖν δὲ θνητὸν ὄντ' οὐ χρὴ μέγα.

14 Εὐριπίδου Αἰόλου.

Σιγᾶν φρονοῦντα κρεῖσσον εἰς ὁμιλίαν
πεσόντα. τούτῳ δ' ἀνδρὶ μήτ' εἴην φίλος
μήτε ξυνείην, ὅστις αὐτάρκη φρονεῖν
πέποιθε δούλους τοὺς φίλους ἡγούμενος.

15 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (189).
Οἱ γὰρ πνέοντες μεγάλα τοὺς κρείσσους λόγους
πικρῶς φέρουσι τῶν ἐλασσόνων ὕπο.

16 *Δημώνακτος.*
Θνητοὶ γεγῶτες μὴ φρονεῖθ' ὑπὲρ θεούς.

17 *Εὐριπίδου Βάκχαις* (395).
Τὸ σοφὸν δ' οὐ σοφία,
τό τε μὴ θνητὰ φρονεῖν.
βραχὺς αἰών· ἐπὶ τούτῳ
δέ τις ἂν μεγάλα διώκων,
τὰ παρόντ' οὐχὶ φέρει.
μαινομένων οἵδε τρόποι
καὶ κακοβούλων παρ' ἔμοιγε φωτῶν.

18 *Εὐριπίδου Ἡρακλεῖδαι* (388).
Ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων.

19 *Μενάνδρου.*
Τἀργύριον εἶναι, μειράκιον, σοὶ φαίνεται
οὐ τῶν ἀναγκαίων καθ' ἡμέραν μόνον
τιμὴν παρασχεῖν δυνατόν, ἄρτων ἀλφίτων
ὄξους ἐλαίου, μείζονος δ' ἄλλου τινός.
ἀθανασίας δ' οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἂν συναγάγῃς
τὰ Ταντάλου τάλαντ' ἐκεῖνα λεγόμενα·
ἀλλ' ἂν ἀποθάνῃς, ταῦτα καταλείψεις τισίν.
τί οὖν λέγω; μήτ' αὐτός, εἰ σφόδρ' εὐπορεῖς,
πίστευε τούτῳ, μήτε τῶν πτωχῶν πάλιν
ἡμῶν καταφρόνει, τοῦ δέ γ' εὐτυχεῖν ἀεὶ
πάρεχε σεαυτὸν τοῖς ὁρῶσιν ἄξιον.

20 Σοφοκλέους Αἴαντι (125).
Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
εἴδωλ' ὅσοι πὲρ ζῶμεν ἢ κούφην σκιάν.
τοιαῦτα τοίνυν εἰσορῶν, ὑπέρκοπον
μηδέν ποτ' εἴπῃς αὐτὸς εἰς θεοὺς ἔπος,
μηδ' ὄγκον ἄρῃς μηδέν', εἴ τινος πλέον
ἢ χειρὶ βρίθεις ἢ μακροῦ πλούτου βάθει.

21 Τοῦ αὐτοῦ (Ai. 758).
Τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόνητα σώματα
πίπτειν βαρείαις πρὸς θεῶν δυσπραγίαις
ἔφασχ' ὁ μάντις, ὅστις ἀνθρώπου φύσιν
βλαστὼν ἔπειτα μὴ κατ' ἄνθρωπον φρονεῖ.

22 Σοφοκλέους Τηρεῖ. Χορός.
Θνητὰ φρονεῖν χρὴ θνητὴν φύσιν,
τοῦτο κατειδότας, ὡς οὐκ ἔστιν
πλὴν Διὸς οὐδεὶς τῶν μελλόντων
ταμίας ὅ τι χρὴ τετελέσθαι.

23 Σοφοκλέους Κολχίδες.
Καλὸν φρονεῖν τὸν θνητὸν ἀνθρώποις ἴσα.

24 Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνι.
Ταπεινὰ γὰρ χρὴ τοὺς κακῶς πεπραγότας
λέγειν, ἐς ὄγκον δ' οὐκ ἄνω βλέπειν τύχης.

25 Ἱπποθόωντος.
Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης.

26 Σωτάδου.
Εἰ καὶ βασιλεὺς πέφυκας, ὡς θνητὸς ἄκουσον.
ἂν μακρὰ πτύῃς, φλεγματίῳ κρατεῖ περισσῷ.
ἂν εὐιματῇς, ταῦτα πρὸ σοῦ προβάτιον εἶχεν.
ἂν χρυσοφορῇς, τοῦτο τύχης ἐστὶν ἔπαρμα.
ἂν πλούσιος ἦς, τοῦτο χρόνων ἄδηλος ἰσχύς.

ἂν ἀλαζονῇς, τοῦτ' ἀνοίας ἐστὶ φρύαγμα.
ἂν δὲ σωφρονῇς, τοῦτο θεῶν δῶρον ὑπάρχει.
ἡ σωφροσύνη πάρεστιν, ἂν μετρῇς σεαυτόν.

27 *Ἰσιδώρου.*

Θνητὸς πεφυκὼς τὠπίσω πειρῶ βλέπειν.

28 *Μενάνδρου Ἐμπιμπραμένη.*

Ἐφ' ᾧ φρονεῖς μέγιστον, ἀπολεῖ τοῦτό σε
τὸ δοκεῖν τίν' εἶναι, καὶ γὰρ ἄλλους μυρίους.

29 *Μενάνδρου Ἐπαγγελλόμενος.*

Τὸ σὸν ταπεινόν, ἂν σὺ σεμνύνῃ, καλὸν
ἔξω φανεῖται, φίλ' ἄνερ· ἂν δ' αὐτὸς ποιῇς
ταπεινὸν αὐτὸ καὶ τιθῇς ἐν μηδενί,
οἰκεῖος οὗτος κατάγελως νομίζεται.

30. 31. *Τοῦ αὐτοῦ Κανηφόρος.*

Τὸ γὰρ προθύμως μὴ πονήσαντας τυχεῖν
εὐδαιμονίας εἴωθ' ὑπερηφανίας ποιεῖν.

32 *Εὐριπίδου Τηλέφῳ.*

Σὺ δ' εἴκ' ἀνάγκῃ καὶ θεοῖσι μὴ μάχου.
τόλμα δὲ προσβλέπειν με καὶ φρονήματος
χάλα. τά τοι μέγιστα πολλάκις θεὸς
ταπείν' ἔθηκε καὶ συνέστειλεν πάλιν.

33 *Αἰλιανοῦ ἱστοριῶν* (III, 28).

Ὁρῶν ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ περιουσίᾳ καὶ τοῖς ἀγροῖς ἤγαγεν αὐτὸν εἴς τινα τῆς πόλεως τόπον, ἔνθα ἀνέκειτο πινάκιον ἔχον γῆς περίοδον, καὶ προσέταξε τῷ Ἀλκιβιάδῃ τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθ' ἀναζητεῖν. ὡς δ' εὗρε, προσέταξε αὐτῷ τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἰδίους διαθρῆσαι· τοῦ δὲ εἰπόντος "ἀλλ' οὐδαμοῦ γε-

γραμμένοι εἰσίν," "ἐπὶ τούτοις οὖν" εἶπε "μέγα φρονεῖς, οἵπερ οὐδὲν μέρος τῆς γῆς εἰσίν;"

34 *Δημοσθένους* (Cor. 269).

Παιδείας τῶν μὲν ἀληθῶς τετυχηκότων οὐδ' ἂν εἷς εἴποι μέγα οὐδὲ περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἑτέρου λέγοντος ἐρυθριάσειεν ἄν· τοῖς δ' ἀπολειφθεῖσι μὲν προσποιουμένοις δὲ ὑπὸ ἀναισθησίας τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖ.

35 *Σωκράτης.*

Παρὰ τῷ τύφῳ, καθάπερ παρὰ κακῷ πλάστῃ, διεστραμμένας τὰς τῶν πραγμάτων εἰκόνας ἰδεῖν ἔστιν.

36 *Σωκράτους.*

Ἡ δεισιδαιμονία καθάπερ πατρὶ τῷ τύφῳ πείθεται.

37 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τοὺς μὲν κενοὺς ἀσκοὺς τὸ πνεῦμα διίστησι, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἀνθρώπους τὸ οἴημα.

38 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνες βάναυσοι; "οἱ τῶν ὁμοίων" ἔφη "καταφρονοῦντες."

39 *Φαβωρίνου.*

Φρονήσῃς μὲν οὖν μηδέποτε ἐπὶ σεαυτῷ μέγα, ἀλλὰ μηδὲ καταφρονήσῃς σεαυτοῦ.

40 *Διογένους.*

Τῆς ἀλαζονείας καθάπερ τῶν κεχρυσωμένων ὅπλων οὐχ ὅμοιά ἐστι τὰ ἐντὸς τοῖς ἐκτός.

41 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὁ τῦφος ὥσπερ ποιμὴν οὗ θέλει τοὺς πολλοὺς ἄγει.

42 *Δημοκρίτου.*

Τελευτᾷ γὰρ ἐς κακοδοξίην κακὴν ὁ παρεκτεινόμενος τῷ κρείσσονι.

43 Δημοκράτους.

Δημοκράτης ἀναβαίνων εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐν γήραι καὶ πνευστιῶν ποιεῖν ἔφη ὅπερ καὶ ξύμπασα ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις· πνεῖν μὲν γὰρ μέγα, ἰσχύειν δὲ μικρόν.

44 Ξενοφῶντος (Cyrop. II, 2, 12).

Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζὼν ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κεῖσθαι ἐπὶ τοῖς προσποιουμένοις καὶ πλουσιωτέροις εἶναι ἢ εἰσὶ καὶ ἀνδρειοτέροις, καὶ ποιήσειν ἃ μὴ ἱκανοί εἰσιν ὑπισχνουμένοις, καὶ ταῦτα φανεροῖς γιγνομένοις, ὅτι τοῦ λαβεῖν τι ἕνεκα καὶ κερδᾶναι ποιοῦσιν· οἱ δὲ μηχανώμενοι γέλωτα τοῖς συνοῦσι μήτε ἐπὶ τῷ αὑτῶν κέρδει μήτε ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀκουόντων μήτ' ἐπὶ βλάβῃ μηδεμιᾷ, πῶς οὐχ οὗτοι ἀστεῖοι ἂν καὶ εὐχάριστοι ὀνομάζοιντο δικαιότερον ἢ ἀλαζόνες;

45 Ξενοφῶντος ἐν τῷ η' (4, 14) τῆς Κύρου παιδείας.

Δοκεῖ δέ μοι, ὦ Κῦρε, χαλεπώτερον εἶναι εὑρεῖν ἄνδρα τἀγαθὰ καλῶς ἢ τὰ κακὰ φέροντα. τὰ μὲν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφροσύνην τοῖς πᾶσιν ἐμποιεῖ.

46 Ἡροδότου (7, 10).

Ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς κεραυνοῖ ὁ θεὸς οὐδ' ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν μιν κνίζει· ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει βέλεα· φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. οὕτω δὲ καὶ στρατὸς πολὺς ὑπ' ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε, ἐπει-

δάν σφιν ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ ἢ βροντήν, δι᾽ ὧν ἐφθάρησαν ἀξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ὁ θεὸς μέγα ἄλλον ἢ ἑωυτόν.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΥΤΙΑΣ. ΚΓ.

1 *Κριτίου.*

Δεινὸν δ᾽ ὅταν τις μὴ φρονῶν δοκῇ φρονεῖν.

2 *Σωσικράτους.*

Ἀγαθοὶ δὲ τὸ κακὸν ἐσμὲν ἐφ᾽ ἑτέρων ἰδεῖν·
αὐτοὶ δ᾽ ὅταν ποιῶμεν, οὐ γιγνώσκομεν.

3 *Μενάνδρου.*

Οὐδεὶς ἐφ᾽ αὑτοῦ τὰ κακὰ συνορᾷ, Πάμφιλε,
σαφῶς, ἑτέρου δ᾽ ἀσχημονοῦντος ὄψεται.

4 *Τοῦ αὐτοῦ Ἀσπίδος.*

Ὃ βούλεται γὰρ μόνον ὁρῶν καὶ προσδοκῶν
ἀλόγιστος ἔσται τῆς ἀληθείας κριτής.

5 *Εὐριπίδου.*

Ἅπαντες ἐσμὲν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί·
αὐτοὶ δ᾽ ὅταν σφαλῶμεν, οὐ γινώσκομεν.

6 *Αἰσώπου.*

Αἴσωπος ἔφη δύο πήρας ἕκαστον ἡμῶν φέρειν, τὴν μὲν ἔμπροσθεν τὴν δὲ ὄπισθεν· καὶ εἰς μὲν τὴν ἔμπροσθεν ἀποτιθέναι τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, εἰς δὲ τὴν ὄπισθεν τὰ ἑαυτῶν· διὸ οὐδὲ καθορῶμεν αὐτά.

7 *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.*

Οὕτως ἔνιοι αὑτοῖς δοκοῦσι φιλοσοφεῖν ὡς καὶ νήφειν οἱ μεθύοντες.

8 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἔλεγεν, εἴ τις ἐν θεάτρῳ ὑποκηρύττοι ἀνίστασθαι τοὺς σκυτοτόμους, ἐκείνους μόνους ἀναστήσεσθαι, ὁμοίως εἰ τοὺς χαλκοτύπους, τοὺς ὑφάντας, τοὺς ἄλλους κατὰ γένος· εἰ δὲ τοὺς φρονίμους ἢ δικαίους, πάντας ἀναστήσεσθαι. καὶ ἔστιν ἐν βίῳ βλάπτον μάλιστα τὸ ἀνοήτους ὄντας τοὺς πολλοὺς οἴεσθαι φρονίμους εἶναι.

9 *Δημοσθένους* (Olynth. III p. 33).

Διόπερ ῥᾷστόν ἐστιν ἁπάντων ἑαυτὸν ἐξαπατᾶν· ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται· τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ οὕτω πέφυκε.

10 *Διογένους.*

Διογένης ἔφη τῶν ἀνθρώπων ἐνίους τὰ δέοντα λέγοντας ἑαυτῶν οὐκ ἀκούειν, ὥσπερ καὶ τὰς λύρας καλὸν φθεγγομένας οὐκ αἰσθάνεσθαι.

11 *Ἡροδότου ἱστορίας γ'* (38).

Εἰ γάρ τις προθείη πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἑλοίατο ἕκαστος τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολύ τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι.

12 *Ἐν ταυτῷ* (53).

Ἡ φιλοτιμίη κτῆμα σκαιόν. μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι, πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι τὰ πατρῷα ἀπέβαλον.

13 *Πλάτωνος.*

Πλάτων συνεβούλευεν, ὅτε καταγελάσομεν τινῶν, ἐπιστρέφειν πρὸς ἑαυτοὺς καὶ σκοπεῖν μὴ καὶ αὐτοὶ τοῖς αὐτοῖς ἐσμὲν ἔνοχοι. πολλὰ γὰρ τὸ φίλαυ-

τον ἐπικρύπτει, καὶ περιβάλλει παρὰ τῷ ἄλλων καταγελῶντι.

14 Ἀπολλώνιος Σατύρῳ.

Οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν μὲν ἰδίων ἁμαρτημάτων συνήγοροι γίνονται, τῶν δὲ ἀλλοτρίων κατήγοροι.

15 Εὐσεβίου.

Πολλοὶ δοκέοντες ἑωυτοὺς φιλέειν οὐ φιλέουσιν ἀληθέως· πάντα γοῦν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα εἴκοντες ἑωυτοῖς καὶ παρὰ τὸ ἀτρεκὲς χαριζόμενοι αὐτοῖς τοῖς ἐναντιωτάτοις περιπίπτουσι.

16 Εὐσεβίου.

Πολλοὶ βουλόμενοι δοκέειν εἶναι εὐβουλότατοι πρὸς τῶν οἰκειοτάτων καὶ εὖ φρονεόντων ἀναποδιζόμενοι οὐκ ἀξιεῦσιν ἀπὸ τῶν δοξάντων ἅπαξ ἀναχωρέειν, ἀλλ' ὅκως μὴ ἐλεγχοίατο ὡς ἀπὸ ἡμαρτημένης ἀφιστάμενοι ἐμμένουσι τῇ γνώμῃ, ἐς ὃ δὴ καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῆς κακοῖς ἐγκυρήσωσι.

17 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κρατύλου (428 d).

Τὸ γὰρ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' αὑτοῦ πάντων χαλεπώτατον. ὅταν γὰρ μηδὲ σμικρὸν ἀποστατῇ ἀλλ' ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ δεινόν;

18 Τοῦ αὐτοῦ νόμων ε' (731 d).

Πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστιν, οὗ πᾶς αὑτῷ ξυγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον. τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίγνεται ἑκάστοτε.

τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν· ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὑτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν δεῖν ἡγούμενος. οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τόν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν· ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε παρ' αὑτῷ ἐάν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνῃ. ἐκ ταὐτοῦ δὲ ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ' αὑτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γέγονε πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτόν, τὸν δὲ αὑτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΙΔΟΤΟΣ. ΚΔ.

1 *Διφίλου.*

Ὅστις γὰρ αὐτὸς αὑτὸν οὐκ αἰσχύνεται
συνειδόθ' αὑτῷ φαῦλα διαπεπραγμένῳ,
πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότ' αἰσχυνθήσεται;

2 *Πυθαγόρου* (Aur. carm. 12).

Πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτόν.

3 *Μενάνδρου.*

Ὁ συνιστορῶν αὑτῷ τι, κἂν ᾖ θρασύτατος,
ἡ σύνεσις αὐτὸν δειλότατον εἶναι ποιεῖ.

4 *Σοφοκλέους.*

Κλέπτων δ' ὅταν τις ἐμφανῶς ἐφευρεθῇ,
σιγᾶν ἀνάγκη, κἂν καλὸν φέρῃ στόμα.

5 *Εὐριπίδου Ὀρέστῃ* (395).

Ὀρέστα τλῆμον, τίς σ' ἀπόλλυσιν νόσος;
ἡ σύνεσις, ὅτι σύνοιδα δεῖν' εἰργασμένος.

6 *Σοφοκλέους.*

Ἦ δεινὸν ἆρ' ἦν, ἡνίκ' ἂν τις ἐσθλὸς ὢν
αὑτῷ συνειδῇ.

7 *Ἀντιφάνους.*

Τὸ μὴ συνειδέναι γὰρ αὑτοῦ τῷ βίῳ
ἀδίκημα μηδὲν ἡδονὴν πολλὴν ἔχει.

8 *Πυθαγόρου.*

Κακὰ μείζω πάσχει διὰ τοῦ συνειδότος ὁ ἀδικῶν βασανιζόμενος ἢ ὁ τῷ σώματι καὶ ταῖς πληγαῖς μαστιγούμενος.

9 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον* (§. 16).

Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λήσῃς, σαυτῷ συνειδήσεις.

10 *Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι* (§. 52).

Μηδὲν ἀποκρύπτεσθε μήθ' ὧν κέκτησθε μήθ' ὧν ποιεῖτε μήθ' ὧν μέλλετε πράττειν, εἰδότες ὅτι περὶ τὰ κεκρυμμένα τῶν πραγμάτων ἀναγκαῖόν ἐστι πολλοὺς φόβους γίγνεσθαι.

11 *Βίαντος.*

Βίας ἐρωτηθεὶς τί ἂν εἴη τῶν κατὰ βίον ἄφοβον εἶπεν "ὀρθὴ συνείδησις."

12 *Περιάνδρου.*

Περίανδρος ἐρωτηθεὶς τί ἐστιν ἐλευθερία εἶπεν "ἀγαθὴ συνείδησις."

13 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνες ἀταράχως ζῶσιν εἶπεν "οἱ μηδὲν ἑαυτοῖς ἄτοπον συνειδότες."

14 *Διογένους.*

Τίς γὰρ ἂν ἧττον φοβοῖτό τι ἢ θαρσοίη μάλιστα ἢ ὅστις αὑτῷ μηδὲν συνειδείη κακόν;

15 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ εὐθυμίας* (476 f).

Τὸ γὰρ συνειδὸς οἷον ἕλκος ἐν σαρκὶ τῆς ψυχῆς τὴν μεταμέλειαν αἱμάσσουσαν ἀεὶ καὶ νύσσουσαν ἐναπολείπει. τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος, τὴν δὲ μετάνοιαν αὐτὸς ἐνεργάζεται δακνομένην σὺν αἰσχύνῃ καὶ κολαζομένην ὑφ' αὑτῆς. ὡς γὰρ οἱ ῥιγοῦντες καὶ πυρετοῖς διακαιόμενοι τῶν ταυτὰ παθόντων ἔξωθεν ὑπὸ καύματος καὶ κρύους μᾶλλον ἐνοχλοῦνται καὶ κάκιον ἔχουσιν, οὕτως ἐλαφροτέρας ἔχει τὰ τυχηρὰ τὰς λύπας ὥσπερ ἔξωθεν ἐπιφερομένας. τὸ δὲ "οὔ τις ἐμοὶ τῶν ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός," ἐπιθρηνούμενον τοῖς ἁμαρτανομένοις ἔνδοθεν ἐξ αὐτοῦ, βαρύτερον ποιεῖ τῷ αἰσχρῷ τὸ ἀλγεινόν.

16 *Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι* (§. 59).

Ζηλοῦτε μὴ τοὺς πλεῖστα κεκτημένους ἀλλὰ τοὺς μηδὲν κακὸν σφίσιν αὐτοῖς συνειδότας. μετὰ γὰρ τῆς τοιαύτης τύχης ἥδιστ' ἂν τις δύναιτο τὸν βίον διαγαγεῖν.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΜΗΣ. ΚΕ.

1 *Πορφυρίου περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων.*

Ὥσπερ γὰρ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τὰς ἄλλας κατε-

λαμβάνομεθα, οὕτως ἀναθεωροῦντες κατὰ συναναφορὰν γεγενημένην καὶ μνήμην τῶν ἢ δι' αἰσθήσεως καταληφθέντων ἢ διὰ λόγου ἐθέμεθα καὶ ταύτην ψυχῆς δύναμιν, ἣ τῇ συναναφορᾷ καλεῖται μνήμη, ἣν ἀφορίζεται Ἀριστοτέλης κατοχὴν φαντάσματος, ὡς εἰκόνος, οὐ φαντάσματα εἰκόνα· οἷον ὅταν γένηται ἡ αἴσθησις ἀνελθοῦσα ἐπὶ τὴν φανταστικὴν κατασκευήν, τὸ γενόμενον ἐν τῇ φανταστικῇ τὸ πάθος ὅ τι δή ποτε ὂν καλεῖται φάντασμα. ἔτι οὖν καὶ ἐρθέντος τοῦ αἰσθητικοῦ ἐκ τῆς αἰσθήσεως, τὸ προσπῖπτον ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ αἰσθητοῦ, ἀφ' οὗ συνέστηκε τὸ φάντασμα, εἰκόνος λόγον ἔχον πρὸς τὸ φανταστόν· οἷον γὰρ εἰκών τις ἐγένετο ἐν τῇ φανταστικῇ τοῦ ὑποπεσόντος ὑπὸ τὴν αἴσθησιν. ὅταν οὖν γένηται κατοχὴ περὶ τὴν φανταστικὴν τοῦ φαντάσματος, καλεῖται μνήμη. τοῦτο μὲν οὖν [illegible] ἡ δὲ διηρ- [illegible] ἐν μόνοις ἐστὶ [illegible]

[illegible]

[illegible]

μνήμην, ὅτι ἡ μὲν κίνησίς ἐστιν αἰσθήσεως ἐνεργούσης ἢ διανοίας (φαντάσματα γὰρ ἄμφω λέγειν ὁμοίως ἡμᾶς), ἡ δ' οἷον ζωγράφημά τι τῆς ψυχῆς· τὴν γὰρ γιγνομένην κίνησιν τῆς αἰσθήσεως σημαίνεσθαί τινα τρόπον ἐν αὐτῇ παραπλησίως τοῖς σφραγιζομένοις διὰ τῶν δακτυλίων. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ πάθος ἢ δι' ἡλικίαν οὖσιν οὐ γίγνεσθαι, καθάπερ εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπιπτούσης τῆς κινήσεως καὶ τῆς σφραγῖδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ ψύχεσθαι, καθάπερ καὶ τὰ παλαιὰ τῶν οἰκοδομημάτων· καὶ διὰ σκληρότητα δὲ τοῦ δεχομένου τὸ πάθος οὐκ ἐγγίνεσθαι τοὺς τύπους. διόπερ τούς τε νέους σφόδρα καὶ τοὺς γέροντας ἀμνήμονας εἶναι· ὑπορρεῖν γὰρ τῶν μὲν διὰ τὴν αὔξησιν τῶν δὲ διὰ τὴν φθίσιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς λίαν ταχεῖς ἢ βραδεῖς· οὐδετέρους γὰρ τούτων φαίνεσθαι μνημονεύοντας· τοὺς μὲν γὰρ ὑγροτέρους εἶναι τοῦ δέοντος τοὺς δὲ σκληροτέρους, παρ' ὃ καὶ τῶν μὲν οὐ μένειν ἐν τῇ ψυχῇ τὸ φάντασμα τῶν δ' οὐχ ἅπτεσθαι τὸ παράπαν.

4 *Ἐκ τῆς Πλάτωνος πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς* (314 c).

Μεγίστη δὲ φυλακὴ τὸ μὴ γράφειν ἀλλ' ἐκμανθάνειν· οὐ γὰρ ἔστι τὰ γραφέντα μὴ οὐκ ἐκπεσεῖν. διὰ ταῦτ' οὐδὲν πώποτ' ἐγὼ περὶ τούτων γέγραφα, οὐδ' ἔστι Πλάτωνος σύγγραμμα οὐδέν, οὐδ' ἔσται· τὰ δὲ νῦν λεγόμενα Σωκράτους ἐστὶ καλοῦ καὶ νέου γεγονότος.

5 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου* (34 a).

Τὸ δ' ἐν ἑνὶ πάθει τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα κοινῇ γιγνόμενον κοινῇ καὶ κινεῖσθαι, ταύτην δὴ τὴν κίνησιν ὀνομάζων αἴσθησιν οὐκ ἀπὸ τρόπου φθέγγοι' ἄν.

Ἀληθέστατα λέγεις. Οὐκ οὖν ἤδη μανθάνομεν ὃ βουλόμεθα καλεῖν τὴν αἴσθησιν; Τί μήν; Σωτηρίαν τοίνυν αἰσθήσεως τὴν μνήμην λέγων ὀρθῶς ἄν τις λέγοι, κατά γε τὴν ἐμὴν γνώμην. Ὀρθῶς γὰρ οὖν. Μνήμης δὲ ἀνάμνησιν ἆρ' οὐ διαφέρουσαν ἔγνωμεν; Ἴσως. Ἆρ' οὐ τόδε; Τὸ ποῖον; Ὅταν ἃ μετὰ τοῦ σώματος ἔπασχε πάθη ψυχή, ταῦτα ἄνευ σώματος αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ ὅτι μάλιστα ἀναλαμβάνῃ, τότε ἀναμιμνήσκεσθαί που λέγομεν. ἦ γάρ; Πάνυ μὲν οὖν. Καὶ μὴν καὶ ὅταν ἀπολέσασα μνήμην, εἴτ' αἰσθήσεως εἴτ' αὖ μαθήματος, αὖθις ταύτην ἀναπολήσῃ πάλιν αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ, καὶ ταῦτα ξύμπαντα ἀναμνήσεις καὶ μνήμας που λέγομεν. Ὀρθῶς λέγεις.

6 Ἰαμβλίχου ἐκ τοῦ περὶ ψυχῆς.

Τούτων οὐσῶν τῶν κοινοτάτων δυνάμεων εἰσὶ καὶ ἄλλαι τῆς ψυχῆς δυνάμεις, κατ' αὐτὴν μέν, οὐ μὴν συμπληρωτικαὶ αὐτῆς, ὡς ἡ μνήμη κατοχὴ οὖσα φαντάσματος.

ΠΕΡΙ ΛΗΘΗΣ. Κϛ.

1 Σοφοκλέους ἐκ Συνδείπνου.

Λάθα Πιερίδων στυγερὰ καὶ ἀνάρατος,
ἁ δὲ μνᾶστις θνατοῖς εὐποτμοτάτα
μελέων ἀνέχουσα βίου βραχὺν ἰσθμόν.

2 Εὐριπίδου Ὀρέστου (213).

Ὦ πότνια λήθη τῶν κακῶν, ὡς εἶ σοφή,
καὶ τοῖσι δυστυχοῦσιν εὐκταία θεός.

3 Σοφοκλέους Ὕβρεως Σατύρων.

Λήθην τε τὴν ἅπαντ' ἀπεστερημένην,
κωφὴν ἄναυδον.

4 *Τοῦ αὐτοῦ Μυσῶν.*

Ὡς τοῖς κακῶς πράσσουσιν ἡδὺ καὶ βραχὺν χρόνον λαθέσθαι τῶν παρεστώτων κακῶν.

5 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου* (33 e).

Ἔστι γὰρ λήθη μνήμης ἔξοδος.

6 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ συμποσίου* (208 a).

Ὃ γὰρ καλεῖται μελετᾶν ὡς ἐξιούσης ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης· λήθη γὰρ ἐπιστήμης ἔξοδος.

ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ. ΚΖ.

1 *Χοιρίλου Περσηίδος.*

Ὅρκον δ' οὔτ' ἄδικον χρεὼν ἔμμεναι οὔτε δίκαιον.

2 *Αἰσχύλου.*

Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκοι πίστις, ἀλλ' ὅρκων ἀνήρ.

3 *Ἀλέξιδος ἐκ Θητευόντων.*

Ὅρκος βέβαιός ἐστιν, ἂν νεύσω μόνον.

4 *Ἄμφιδος.*

Ὅστις γὰρ ὀμνύοντι μηδὲν πείθεται,
αὐτὸς ἐπιορκεῖν ῥᾳδίως ἐπίσταται.

5 *Ἀντιφάνους.*

Δέσποιν', ὅταν τις ὀμνύοντος καταφρονῇ,
ᾧ μὴ σύνοιδε πρότερον ἐπιωρκηκότι,
οὗτος καταφρονεῖν τῶν θεῶν ἐμοὶ δοκεῖ
καὶ πρότερον ὀμόσας αὐτὸς ἐπιωρκηκέναι.

6 *Σοφοκλέους Ἱπποδαμείας.*

Ὅρκου δὲ προστεθέντος ἐπιμελεστέρα
ψυχὴ κατέστη. δισσὰ γὰρ φυλάσσεται,
φίλων τε μέμψιν κεἰς θεοὺς ἁμαρτάνειν.

7 *Ἀπολλοδώρου.*

Μάστιγος οὔσης ὅρκον οἰκέτῃ δίδως;

8 *Ἀντιφάνους.*

Ὁ διδοὺς τὸν ὅρκον τῷ πονηρῷ μαίνεται·
τοὐναντίον γὰρ νῦν ποιοῦσιν οἱ θεοί.
ἐὰν ἐπιορκήσῃ τις αὐτούς, εὐθέως
ὁ διδοὺς τὸν ὅρκον ἐγένετ' ἐμβρόντητος, ὡς
οἶμαι δικαίως, ὅτι πεπίστευκέν τινι.

9 *Ἀλέξιδος Ὀλυνθίων.*

Οὐ τοῖς γὰρ ὀμνύουσι τὸν φρονοῦντα δεῖ,
τοῖς πράγμασιν δ' αὐτοῖσι πιστεύειν ἀεί.

10 *Λυκούργου.*

Δεῖ φίλοις καὶ τοῖς οἰκείοις βοηθεῖν ἄχρι τοῦ μὴ ἐπιορκεῖν.

11 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον* (§. 23).

Ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασώζων. ἕνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεῶν ὀμόσῃς μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

12 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* (33).

Ὅρκον παραίτησαι εἰ μὲν οἷόν τε εἰς ἅπαν, εἰ δὲ μή, ἐκ τῶν ἐνόντων.

13 *Εὐσεβίου.*

Οἱ πολλοὶ τοῖς ἀνθρώποις τὸ εὐόρκους εἶναι αὐτοῖς παραινέουσιν· ἐγὼ δὲ καὶ τὸ ἀρχὴν μηδ' εὐπετέως ὀμνύναι ὅσιον ἀποφαίνομαι.

14 *Ἡροδότου ἱστορίας ς'* (86).

Ἔλεξέ σφιν Λευτυχίδης τάδε· ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε

μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιέετε ὅσια, καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτων. ὁποῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνηνέχθη γενέσθαι περὶ παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἰπεῖν. λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν Λακεδαίμονι κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμέο Γλαῦκον Ἐπικυδέος παῖδα· τοῦτον τὸν ἄνδρα φαμὲν τά τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα, καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι πάντων ὅσοι παρὰ Λακεδαίμονας τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον· συνενεχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνευμένῳ τάδε λέγομεν· ἄνδρα Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαί οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους προϊσχόμενον τοιάδε· εἰμὶ μὲν Μιλήσιος· ἥκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι. ἔδοξέ μοι οὖν τὰ ἡμίσεα τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα θέσθαι παρὰ σέ. χρόνου δὲ διελθόντος, ἦλθον ἐς Σπάρτην τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ ἀπήτεον τὰ χρήματα· ὁ δὲ διωθέετο. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιεύμενοι ἀπηλλάσσοντο, Γλαῦκος δ' ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ· ἐπερωτῶντα δὲ αὐτὸν εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα ληίσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖς ἔπεσι·

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω
ὅρκῳ νικῆσαι καὶ χρήματα ληίσσασθαι.
ὄμνυ', ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
ἀλλ' ὅρκου παῖς ἐστιν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες
οὐδὲ πόδες, κραιπνῶς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.
ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ κατόπισθεν ἀμείνων.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παραιτέετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων· ἡ δὲ Πυθίη ἔφη

τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον δύναται. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξένους ἀποδίδωσί σφιν τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὅδε, ὦ Ἀθηναῖοι, ὡρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὐκέτι ἀπόγονόν ἐστιν οὐδέν, οὔτε ἱστίη οὐδεμία νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· ἐκτέτριπταί τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτως ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΟΡΚΙΑΣ. ΚΗ.

1 Σοφοκλέους.

Ὅρκοισι γάρ τοι καὶ γυνὴ φεύγει πικρὰν
ὠδῖνα παίδων, ἀλλ' ἐπὴν λήξῃ κακοῦ,
ἐν τοῖσιν αὐτοῖς δικτύοις ἁλίσκεται,
πρὸς τοῦ παρόντος ἱμέρου νικωμένη.

2 Ἀφροδίσιος γὰρ ὅρκος οὐκ ἐμποίνιμος.

3 Καλλιμάχου.

Ὤμοσεν, ἀλλὰ λέγουσιν ἀλαθέα τοὺς ἐν ἔρωτι
ὅρκους μὴ δύνειν οὔατ' ἐς ἀθανάτων.

4 Διφίλου.

Ὅρκος δ' ἑταίρας ταυτὸ καὶ δημηγόρου·
ἑκάτερος αὐτῶν ὀμνύει πρὸς ὃν λαλεῖ.

5 Σοφοκλέους.

Ὅρκος γὰρ οὐδεὶς ἀνδρὶ φηλήτῃ βαρύς.

6 Εὐριπίδου (Hippol. 612).

Ἡ γλῶσσ' ὀμώμοχ', ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος.

7 *Μενάνδρου.*

Συγκέχυκε νῦν τὴν πίστιν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος.

8 *Ἡσιόδου θεογονίας* (231).

Ὅρκον θ', ὃς δὴ πλεῖστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους
πημαίνει, ὅτε κέν τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ.

9 *Δημοκρίτου.*

Ὅρκους οὓς ποιέονται ἐν ἀνάγκαισιν ἐόντες, οὐ τηρέουσιν οἱ φλαῦροι ἐπὴν διαφύγωσιν.

10 *Εὐριπίδου* (Iphig. Aul. 394).

Οὐ γὰρ ἀσύνετον τὸ θεῖον, ἀλλ' ἔχει συνιέναι
τοὺς κακῶς παγέντας ὅρκους καὶ κατηναγκασμένους.

11 *Εὔφρονος Θεῶν ἀγορᾶς.*

Καινοὺς πορίζου πρός με θεῶν θεούς,
ἵνα τοὺς παλαιοὺς μὴ ἐπιορκῇς πολλάκις.

12 *Εὐριπίδου.*

Συγγνώμονάς τοι τοὺς θεοὺς εἶναι δοκεῖς,
ἐάν τις ὅρκοις θάνατον ἐκφεύγειν θέλῃ
ἢ δεσμὸν ἢ βίαια πολεμίων κακά.

13 *Εὐσεβίου.*

Φημὶ πάντα τὸν προαίρεσιν τοῦ ἐπιορκῆσαι ἀναδεξάμενον καὶ ὁρμήσαντα ἐπὶ τὸν ὅρκον, εἰ καὶ μὴ πέλας ᾖ τὸ ἔργον τῆς ἐπιορκίης τύχῃ τινὶ ἢ καὶ τῷ μὴ βουληθῆναι τὸν ἀπαιτέοντα, ὅμως αὐτὸν ἔχειν γνώμην τὴν τοῦ ψευδόρκου καὶ εἶναι τῆς ἐπὶ τῇ ἐπιορκίῃ ἁμαρτάδος τῆς ὀφειλευμένης κατὰ τῶν καὶ ἔργῳ ἐπιορκησάντων ἔνοχον τιμωρίης.

14 *Κλεάνθους.*

Κλεάνθης ἔφη τὸν ὀμνύοντα ἤτοι εὐορκεῖν ἢ ἐπι-

ορκεῖν καθ' ὃν ὄμνυσι χρόνον. ἐὰν μὲν γὰρ ι ὀμνύῃ ὡς ἐπιτελέσων τὰ κατὰ τὸν ὅρκον, εὐο(ἐὰν δὲ πρόθεσιν ἔχων μὴ ἐπιτελεῖν, ἐπιορκεῖν.

15 *Χρυσίππου.*

Χρύσιππος διαφέρειν ἔφη τὸ ἀληθορκεῖι εὐορκεῖν, καὶ τὸ ἐπιορκεῖν τοῦ ψευδορκεῖν. τὸ ὀμνύντα καθ' ὃν ὀμνύει καιρὸν πάντως ἢ ἀληθο ἢ ψευδορκεῖν· τὸ γὰρ ὀμνύμενον ὑπ' αὐτοῦ ἢ ἀ εἶναι ἢ ψεῦδος, ἐπειδὴ ἀξίωμα τυγχάνει ὄν· τ ὀμνύντα μὴ πάντως καθ' ὃν ὀμνύει χρόνον ἢ κεῖν ἢ ἐπιορκεῖν, ὅτε μὴ πάρεστιν ὁ χρόνος, εἰ ἀναφορὰ τῶν ὅρκων ἐγίγνετο. ὃν τρόπον γὰρ σθαί τινα εὐσυνθετεῖν ἢ ἀσυνθετεῖν, οὐχ ὅτε σ θεται ἀλλ' ὅτε οἱ χρόνοι ἐνίστανται τῶν κατ ὁμολογίας, οὕτω καὶ εὐορκεῖν τις καὶ ἐπιορκεῖ θήσεται, ὅταν οἱ καιροὶ παραστῶσι, καθ' οὓς ὡ γησεν ἐπιτελέσειν τὰ κατὰ τοὺς ὅρκους.

16 *Ξενοφῶντος ἐν τῇ Κύρου ἀναβ βιβλίου β'* (5, 7).

Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ὅρκι λύουσιν ἡμᾶς πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δ των σύνοιδεν ἑαυτῷ παρημεληκώς, τοῦτον οὐ ἂν ἐγὼ εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν πόλεμο οἶδα οὔτε ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τὶς ἀπ γοι, οὔτε εἰς ὁποῖον ἂν σκότος ἀποδραίη, οὔτε ἂν εἰς ὀχυρὸν χωρίον ἀποσταίη. πάντῃ γὰρ τοῖς θεοῖς ὕποχα, καὶ πάντῃ πάντων ἴσον οἱ θεο τοῦσιν.

17 *Ἡροδότου ἱστορίας α'* (74).

Ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς πίστιες ἰσχυρ ἐθέλουσι συμμένειν.

18 Χρυσὸν μὲν ἄνθρωποι βαναύσῳ τέχνῃ προσθάλψαντες ἔγνωσαν τὸ κρήγυον· ἄνδρα δὲ οὐκ ἔστι δεξιὸν γνώμῃ σταθμησάμενον ἀθρῆσαι. τοιήδε τις τὸ παλαιὸν ἡμέας ἐκ θεῶν συνέστησε μοῖρα. χρὴ δὲ πίστιν ἐν φιλίῃ τίθεσθαι κραδίῃ μὴ διπλῇ πεφυρμένους μηδ' ὅρκον ἐπιορκίης προσφιλέστερον ἡγεομένους· ὁ γὰρ τοιόσδε τῶν ἀνδρῶν τὴν μὲν ἐκ θεῶν ἀναβάλλεται τιμωρίην, ἐπὶ δὲ τοῦ καθεστῶτος πικρὴν ψυχαγωγίην ἔχων τέρπεται μωρὸς ἐών. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὡς μένει τὸν κακὸν δίκη; εἰ δ' οὐ παρὰ πόδα τιμωρίης ἔτυχεν ἀλλ' ἐν χρόνῳ, κέρδος ἡγεέσθω τοὺς διεστῶτας ἡλίους, οὓς * περσῶν ἐκτὸς ἀμηρύτους ὁ θεὸς παρεπιδημέειν εἶχεν ἐν ζωίοις. ὡς δ' οὐ νωθρὴν ἔχει τὸ δαιμόνιον ἀνθρώπων ἐπίσκεψιν, ἐξ ἔργων ἀληθείης εὐόρητόν ἐστι. λέγεται γὰρ ἐν Τενέδῳ παρεπιδημίην ποιησάμενον Ἀρχέτιμον ἐξ Ἐρυθραίης τῆς Ἰώνων πόλεως ἐπιξένωσιν θέσθαι Κυδίῃ· χρυσοῦ δ' ἠλισμένην οὐκ ὀλίγην ἐμπολὴν ἔχοντα, ταύτην δὴ παραθέσθαι Κυδίῃ οὕτως ἔχοντα ὡς οὐδὲν ἂν βίαιον ἐξ ἀνδρὸς πάθοι, δοκέοντός γε δὴ λώιστα πρὸς ἑωυτὸν ἀρτίως ἐν φιλίῃ συγκεκρῆσθαι. ἔνθα Κυδίῃ κακὴν βουλὴν ἐς φρένας ἐμβάλλει φιλοκερδίη. ἀπαιτεύμενος γὰρ τὸν δοθέντα χρυσὸν ἐν παραθέσει σκληρὴν ἄρνησιν ἐποιήσατο· τῶν δ' ἐς ἀμφιβολίην πιπτόντων, τέλος ἔδοξεν ὅρκῳ κυρῶσαι. Κυδίης μὲν ὢν ἐς τρίτην ἡμέρην βουλόμενος κυρώσειν πίστιν τοῖς θεοῖς ἐπιτρεφθεῖσαν, ἀπελθὼν ἐς οἶκον μηχανὴν τοιήνδε ἔθετο. νάρθηκα γὰρ κοιλήνας παντὸς χρυσοῦ φόρτον ἐς αὐτὸν ἤρεισε, πρὸς δὲ χερὸς ἀντίληψιν εἴλημα μίτρης ἐδέσμευσε πάντοθεν, ὡς ἂν κρύπτοιτο τὴν κατεσκευασμένην πρόφασιν· ἐπειδὴ δὲ ἡ τεταγμένη παρῆν ἡμέρη, νωθρὴν πορείης ἤλυσιν ποιεύμενος διηρείδετο

νάρθηκι νοσηλείην ἐπιφέρων σώματι· καταστὰς δὲ ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ὅνπερ ἔμελλε συνίστορα ποιέεσθαι, δίδωσι Κυδίης Ἀρχετίμῳ νάρθηκα τὸν ἐντὸς ἀδικίην πᾶσαν κεύθοντα, μέχρι περ τελευτήσει τὸν τεταγμένον ὅρκον· ἀνατείνας δὲ τῶν ἑῶν χερῶν φορὴν εἶπεν ὡς λάβοι μὲν παρ' Ἀρχετίμου παραθήκην, ἀποδοίη δὲ ταύτην [ὅπερ ἦν ἐκ τέχνης πεπλασμένον ψεῦδος]. βαρυνθεὶς ἐπὶ τοῖς λελεγμένοις Ἀρχέτιμος ῥήσσει πρὸς ἔδαφος νάρθηκα πληγῇ βαρείῃ, τοῦ δὲ ἀραχθέντος ἐκτὸς ἐρρύη παραθήκης ὄγκος. Ἀρχέτιμος μὲν ὦν ἐκ θεῶν προνοίης τοιῆσδε ἔτυχε, Κυδίῃ δὲ λέγεται κακὴν βίου καταστροφὴν γενέσθαι. εἰς ἃ δεῖ βλέποντας μὴ καταφρόνησιν ποιέεσθαι πρὸς πίστιν ὅρκων ἐόντας ἀνθρώπους, οἷς ἐπισφαλὴς ὀπηδέει τύχη παντοίη φορῇ πνεύματος αἰωρευμένη.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

OANNIS STOBAEI
FLORILEGIUM

RECOGNOVIT

AUGUSTUS MEINEKE

VOL. II.

LIPSIAE

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI

MDCCCLV.

DISCREPANTIA LECTIONIS A TEXTU GAISFORDI.

P. 1, 2. ὡς νῦν] ὥς νυν Dindorfius 3. ἅπτεται] ἅψεται Brunckius 18. ἀνολβίην — ὄλβον] ἀνολβίῃ — ὄλβῳ ex A

P. 2, 17. ἔργον] ἔργου 20. σὸν πατέρα] πατέρα σὸν Bothius 27. Euripidis versus est Philoct.

P. 3, 2. γενομένους] πενομένους Bentleius μέχρις ἂν ζῶσιν] μέχρι ἂν οὗ ζῶσιν 9. ἐντελεχείαις] ἐνδελεχείαις e codd. 24. ἥξει] ἅψει O. Schneiderus 25. separavi a praecedenti versu; Euripidis est in Telepho, ut constat ex hoc ipso titulo no. 9

P. 4, 12. εὐανδρίαν] rectius alias εὐδοξίαν 18. δύσεις, τροπάς] corr. δύσεις τροπάς, 20. συγγενικῶν] συγγενῶν Grotius 30. ἀλγύνει] ἀλδαίνει Musgravius

P. 5, 15. Ἀπολλοδώρου] Ἀπολλοδότου Vind. 16. χρόνον] χρόνον βραχὺν Vind. et B m. s. ἐὰν] ἂν 18. Ἀρχελάου acc. e Voss. 22. ποιοῦνθ'] πονοῦνθ' Grotius

P. 6, 5. ante σὴ πατρὶς Grotius et Gaisfordus ex Euripide add. ὁρᾷς; ἄβουλος ὡς κεκερτομημένη | τοῖς κερτομοῦσι γοργὸν ὡς ἀναβλέπει 10. βουκρλικοῦ] βουκολικῶν 11. θαμινῆς] θαμινᾶς αἰὲς ἰοίσας] ἀεναοίσας 14. λόγον] χρόνον Hirschigius 16. ἄλλο] αλλου B m. s. 19. ἀγαθᾶς] ἀγαθὰ Nauckius φίλοις] φίλοι Grotius 22. τἄρ'] ante Porsonum γὰρ

P. 7, 3. 4. ἐσπούδασεν] ἐσπούδακεν 6. πόνοις τοῖς] πόνοισι τοῖσι 7. ἀναγκαίοις] ἀναγκαίοισι 10. τῆς ὑστεραίας] τῇ ὑστεραίᾳ Hirschigius 11. ἐκκλησίας] ἐκκλησίᾳ Hirschigius 24. ἀκουσίων]. ἀεκουσίων 25. ἐλαφροτέραν] ἐλαφροτέρην 27. ἑαυτοῦ τῇ συνηθείᾳ] ἑαυτοῦ συνηθείᾳ A

P. 8, 4. γίγνονται] γίνονται 9. παρὰ Κόννῳ] ante Grotium παρακόωντι 17. Ἑρμιονεὺς] ὁ Ἑρμιονεὺς e cod. Par. apud Boisson. AG. IV p. 197 18. πεῖρα] ἡ πεῖρα e cod. Par.

P. 10, 2. ὥσπερ οἱ ἐρῶντες ἀκολάστως] haec fort. delenda 3. οἱ ἄλλοι] ἄλλοι ex A 17. δοξοκόπος εἴη] δοξοκόπος τις ᾖ Halmius; posui δοξοκοπὸς ᾖ, nisi praestat δοξοκοπήσῃ 19. κακοποιήσῃ, τοῦτο σκοπεῖν ὅπως μηδὲν] κακοποιήσῃ τοῦτον, τὸ σκοπεῖν ὅπως μὴ ex A 20. ὥσπερ οἱ κόλακες] haec fort. insiticia 25. ἢ add. Halmius

P. 11, 1. ἄλλο τί γε] ἄλλο τι? 15. ἵνα ἀγαθοὶ] ἵνα αὐτοὶ ἀγαθοὶ A 16. ὃ acc. ex B 19. πάντα πόνῳ] πόνῳ πάντα ex A 29. ἀποροῦσιν] ἀπεροῦσιν e Xenophonte

P. 12, 24. ἀργοί εἰσι] πρόοιντο Xenophon, ἀργοὶ εἶεν Nauckius

P. 14, 2. εἶναι] ἔρχονται e codd. 6. μετιᾶσι] μετίασι 12. τουτέστι τῆς ψυχῆς] haec fort. delenda 30. τῶν ἀγαθῶν] ἀγαθῶν Nauckius 31. τῶν κακῶν] κακῶν Nauckius

P. 15, 1. ἀληθῶν] ἀληθῶς A

P. 16, 6. ἰδίᾳ] ἰδίῃ ἑαυτῷ] ἑαυτοῦ Halmius ἀτρέμας] ἀτρέμα ex Eur.

P. 17, 14. λέγῃ τις καὶ ἀκούῃ] λέγοι τις καὶ ἀκούοι Halmius 29. ἓν δὲ ἄκος τῇ ἐπιτυχίῃ] ἐὰν δὲ ἀποστῇ ἐπιτυχίη Iacobsius

P. 18, 18. πειρατηρίοις] πυριατηρίοις 22. ἐκ τοῦ Φαίδρου acc. e Vind.

P. 19, 3. ἐν δ'] ἐν α' e Vind.

P. 21, 11. βίοτον] βίον τὸν ex Vind. 13. τῇ συνηθείᾳ] τὴν συνήθειαν Gaisfordus 22. πόνοι] πόνος ex A

P. 23, 9. Ἀντιόπῃ add. e Vind. 11. ἀμελίᾳ παρεὶς ἐᾷ] ἀμελείᾳ παρεισάσει ante Valckenarium 28. τὸ] γὰρ Cobetus

P. 24, 6. τύχης] τέχνης Bentleius 7. εἵνεκα] οὕνεκα 8. ἀπαιδεύτου] ἀπαίδευτος Bentleius 11—13. Hi versus vulgo leguntur post vs. 6. transposuit Kiddius 25. ἀθλιώτερος] ἀχρειότερος Dobraeus γοῦν] δ' Dobraeus 28. δεῖ] ἀεὶ ante Porsonum 29. μηδὲ περινοστεῖν] μηδέν, περινοστεῖν δὲ ante Porsonum

P. 25, 4. ψυχῇ] τύχῃ? 10. Μελανίππῃ add. e Vind. 19. τούτων] τούτῳ e Vind. 28. ὧν] ὧν οὐκ e Demosthene

P. 26, 2. ἀμελετησίη ἀσκήσιος] aut ἀσκήσιος delendum, aut scribendum ἀμελησίη ἀσκήσιος 4. ἐν γ´ ἀπομνημονευμάτων add. ex Vind.

P. 27, 9. Εὐριπίδου] Τέννῃ (oper. vitio Γέννῃ) add. Nauckius e Vind. in quo est ς̄νη 23. πᾶς] ἅπας Grotius 25. ἄρξῃς] ἄρξῃ e Damasc. 27. Δημοκρίτου] Damasc. Δημοκράτους. hinc servavi formas vulgares

P. 28, 3. Πυθιάδος add. e Vind. 7. Σωπάτρῳ περὶ ἀρετῆς add. e Vind. 8. εἴη καὶ τὰ τῆς αἰδοῦς ἀντεχόμενα, τιμῶντα μὲν τὰ χρηστὰ ἤθη] εἴη τὰ τιμῶντα μὲν τὰ χρηστὰ ἤθη καὶ τὰ τῆς αἰδοῦς ἀντεχόμενα? 16. δὲ νόμιζε] δ' ἐνόμιζε e Vind. μηδὲν] μηδένα 24. ἀλλ' αἰδέομαι] ἀλλὰ τὸν αἰδέομαι e Damasc. 25. ἐκ Κρεσφόντου add. e Vind.

P. 29, 5. ἐκ τοῦ Εὐθύφρονος add. e Damasc.

P. 30, 1. Διφίλου] Μενάνδρου Vind. 5. ἔστιν] ἔστ' 6. separavi a superioribus τἀναιδὲς] ante Valckenarium γ' ἀναιδὲς 17. inter lineas hunc versum habet Vind. qui cum Voss. aliisque τὰ pro τήν· spurium recte iudicavit Nauckius 21. Καρίνῃ add. e Vind. et marg. Gesn. 24. τὸ κρατοῦν γὰρ νῦν νομίζεται θεὸς] Artemidorus, ut Com. Gr. IV p. 144 indicavi, τὸ κρατοῦν γὰρ πᾶν δύναμιν ἔχει θεοῦ, quod praefert Cobetus Var. L. p. 119 iterumque Mnemos. IV p. 269. Non assentientur qui meminerint νομίζειν θεοὺς esse deos publica lege receptos colere; recte etiam et fere necessarium νῦν. eo scilicet iam ventum est ut penes quem potestas est pro deo colatur. quae omnia non insunt in ieiuno illo ac ne vero quidem πᾶν κρατοῦν δύναμιν ἔχειν θεοῦ 26. ἱστοριῶν α´ add. e Vind. 27. χιτῶνι] κιθῶνι e Damasc. 29. ἐκ τῆς Κύρου παιδείας add. e Vind.

P. 31, 6. Πολλοῖς] Πολλῶν Nauckius 10. Ἀλεάσι] Ἀλεάδαις 16. Ἀθηνοδώρου] non poetae hoc nomen est, sed scriptoris Simonideo dicto notissimo usi

P. 32, 18. Ἀπολλωνίου τοῖς γνωρίμοις add. e Vind.

P. 33, 13. τῶν περὶ θεῶν ὅτι] τοῖς περὶ θεῶν ὅ τι Wyt-

tenb. 18. *Ἀρχελάῳ* add. ex Vind. 19. *λέγ' εὖ*] ante Valck. *λέγε* 21. *Αἰγεῖ* add. e marg. Gesn., *Αἰγέως* Vind. et codex Mendozae

P. 34, 27. *ἑτέροισιν ἐντυγχάνων*] imo *ἑτέροις συντυγχάνων*

P. 35, 14. *μειρακίων*] *μειρακίσκων*? 25. *'Αναξάρχου*] e libro *περὶ βασιλείας* apud Clementem Alex. Strom. I p. 297. cf. praefat. Stobaei vol. I p. XXIX. idem Anaxarchus tit. XXX, 13 28. *φωνεῦντα*] *φωνέοντα* Clemens 30. *ὅρος*] *οὖρος* Bergkius *οἵ δὲ*] *εἰ δὲ οἱ* A, *ὅσοι δὲ* e Clém. *ἔξω*] seclusi ut interpretationem vocis *θύρησιν* *ῥῆσιν μουσικὴν*] *θύρησιν ἀείδουσιν ἢ ἣν* Clemens, *θύρησιν ἀείδουσι κὴν* Bergkius

P. 36, 1. *πεπνυμένως*] *πῃ πεπνυμένα* Clemens *ἀείσωσιν*] *ἀείσουσιν* A Clem. *οὐ παραδέχονται ἐν ἀργίῃ*] *οὐ τιθέμενοι ἐν σοφίῃ* Clemens. Bergkius Stobaeum legisse putat *οὐ παρεχόμενοι ἐν ἀργίῃ*, Clementem *οὐ τιθέμενοι ἐν σιωπῇ* 2. *αἰτίην δ'*] om. *αἰτίην* Clemens 19. *συνιεὶς*] *συνιεῖς*

P. 38, 14. *σωφρονέστεραι*] *ἐμφρονέστεραι* 25. *Μενάνδρου*] seclusi cll. Com. gr. vol. IV p. 257 *ἐπὶ γλώσσῃ φυεὶς*] v. Cobetum Mnemos. IV p. 233

P. 39, 3. *Μενάνδρου*] seclusi, Euripidis est 4. *καρτερὸν*] *καρτερᾶς* Cobetus; at *μεθιέναι λίθον ἐκ χειρὸς* non est *lapidem manu iaculari* sed *missum facere* 5. *ῥᾷον*] *ἐλαφρόν*? 6. *Εὐριπίδου*] *τοῦ αὐτοῦ* e Vind. *Δικτύος*] *Δίκτυος*

P. 40, 3. *ἐρωτηθεὶς*] *ἓν ἐρωτηθεὶς* recte Iacobsius 10. *ἀφρόνων*] *ἀφρόνως* 19. *ἔφη μὲν*] *μὲν ἔφη* *λαλεῖν*] *λέγειν* scribendum, *dicendi* non *garriendi* magister erat Isocrates

P. 41, 6. *ὀδόντων*] *ὀδόντας* 7. *χρῄζομεν*] *χρηίζομεν* 8. *ἂν*] *ἐὰν*

P. 42, 11. *ταῦτα ὅσα*] *ταῦτά πως ἃ* 21. *ὦ*] *ὡς*? 23. *χρηστοῖς νομιζομένοις*] ante Grotium *χρηστοὺς νομιζομένους*

P. 43, 4. *τέχνην*] *τύχην*. illud tuetur Cobetus 6. *Πειρίθου*] v. Valcken. diatr. p. 198 10. *λόγοις*] *λόγος*? 17. *Ὕμνις*] *Ὑμνὶς* 18. *μακάριον ἢ*] *μακάριόν γ' ἢ*, sed praestat *μακάριόν τι* 21. *πιστικὸν*] *πειστικὸν* 23. *οὐ*] *εὖ* e codd.

P. 44, 13. θαυμαστὸν] ἀξιοθαύμαστον e codd. 17. βίος] ὁ βίος 18. συντέτακται] εὖ τέτακται?

P. 46, 7. καὶ Φωκίωνα ἰδὼν ἐρχόμενον] ὡς εἶδε Φωκίωνα παριόντα ex A 8. ἔρχεται] hic ponit A, vulgo post κοπίς 9. σφῦρα καὶ] haec seclusi 13. ἀνελθεῖν] ἀπελθεῖν 18. τοῦ βασιλέως] acc. ex A 27. ἑκουσίως] ἑκουσίους? 28. ἀκουσίως] ἀκουσίους?

P. 47, 14. μέχρι τοῦ] μέχρι του Vind. 15. δοκῶ] δοκῇ Vind. 17. λιτὸς γενόμενος] αὐτὸς πενόμενος? 23. καὶ πότ'] καί ποτ' 24. 25. ὄμματα ἔσθ' ἡμῖν;] ὄμματα; οὐκ ἔστιν 26. πότοις ἢ] ποτοῖσι Valck.

P. 48, 5. ἐν βίῳ βεβιωκότα] εὖ βίου βεβηκότα? 28. δίκαιον] ἴδιον ante Porsonum. 29. αὐτὸ τὸ κτῆμα] τὸ del. Wakef. et Gaisf. quo metricum vitium aufertur, grammaticum infertur

P. 49, 6. ὃ] codd. ἃ, ὃ Trinc. ἢ Nauckius; malim ὃ et mox σωτήριον pro σωτηρία 8. τίς δέ κα λῴη] τίς δ' ἐγκαλοίη codd. corr. Porsonus 9. ἀνὴρ γὰρ οὐδεὶς] γὰρ quod ferri non potest om. Voss. et Ars. scripsi quod sententia postulare videbatur ἄπηρος οὐδεὶς 10. ἠλέησ' ἰδών τις] ἠλέησέ τις ἰδὼν e codd. 17. ἀκούων πολλὰ] ἀκούων τὰ πολλὰ A, unde κλύων τὰ πολλὰ Nauckius 24. εὔξαιμαν] εὔξαιμ' ἂν ante Seidlerum V. D. p. 409

P. 50, 7. πάντα τὰ λυμαινόμεν'] πάντα τὰ λυμανούμεν'? an πᾶν τὸ λυμαινόμενον? 8. τὸ σιδήριον] ante Bentleium τὸν (A τὸ) σίδηρον 20. ἐκλαμφθῶσιν] ἐκλάμψωσιν e Plut.

P. 51, 11. κοινῶν] hoc addidi e Trinc. 19. ἀνὴρ ἀγαθὸς γὰρ] γὰρ om. codd. ἀνὴρ γὰρ ἀγαθός? an delendum ἀνήρ? 23. 24. τοῖς καλλίστοις ἀργῶν καὶ ἀπρακτῶν] restitui formas ionicas, at sententiam non expedio

P. 53, 23. κατασχόντες] κατέχοντες AB 25. μιμησάμενοι] μωμησάμενοι Iacobsius

P. 54, 4. φθονητέον] fort. add. εὐτυχίαν 7. πολλὰ ἔχων χρηστὰ] rectius πολλὰ ἔχων καὶ χρηστὰ 9. ἀγγείῳ] ἀγγηίῳ?

P. 55, 7. παθῶν seclusit Iacobsius 16. δύναιμ' ἂν] δύναι' ἂν ex Eur. 17. τοῦ αὐτοῦ add. e Vind. 18. γὰρ] fort. del.

P. 56, 1. vulgo *Δικτύος* 2. *πόλιν*] *πάτραν* Boissonadus 3. *πάτραν*] *πόλιν* Boissonadus 4. *ἔν γέ μοι*] *ἔν γ' ἐμοὶ* Valckenarius; huic versui quod vulgo praefigitur lemma *τοῦ αὐτοῦ Δίκτυος* delendum esse intellexit Nauckius 19. *κάλλιστα*] *μάλιστα* Brunckius

P. 57, 5. *Φοινίσσαις* acc. e Vind.

P. 58, 19. *καὶ ὅκως*] *καὶ* fort. del. *αὐτῶν*] *αὐτέων* *τάξει*] *τάξι* 21. 22. *ἐπιτηδεία μόνη*] *ἐπὶ τῇ διαμονῇ* Iacobsius 25. *καθεστώσας*] *κατεστεώσας*

P. 59, 4. *οἱ Λάκωνες*] Haec quo pertineant docet Herod. VII, 134. Lucianus Enc. Dem. 32 15. *τῇ μικροπολιτείᾳ*] *τὴν μικροπολιτείαν* ex AB

P. 60, 4. *ἀείρασα*] *ἄρασα*? 11. erat *Τεγεάται* et mox *Φενεάται* 15. *σκεψάμενος*] *σκηψάμενος* ex B 22. *ἀποκτεῖναι*] *ἀποκτείνει* Hirschigius 24. *τρίτῳ*] *πρώτῳ* Gaisfordus 28. *Περσεφόνην*] *Περσεφόνῃ* Gesnerus 29. *Θρασιθέᾳ*] *Φρασιθέᾳ* A, *Πραξιθέᾳ* Valesius, cf. Plutarchi mor. p. 310 d.

P. 61, 1. *τὸν πόλεμον*] *τοῖς πολεμίοις* Hirschigius 7. *πρῶτος*] *ἢ πρῶτος*? 8. *τιθέμενος*] *θέμενος* ex B 11. *τῆς τε τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρῴας*] *τοῦ τε πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς* ex marg. A 13. *γινομένων*] *γονέων* posui, at rectius fort. Bentleius *γειναμένων* 14. *δεῖ*] corr. typoth. errorem *δή* 24. *τὸ προκείμενον*] *τὸν προκρινόμενον* Bentleius 31. *ἐξετάζοιτο*] *ἐξετάζοι* Hirschigius *καθήκειν*] *καθήκοι*?

P. 62, 2. *ὡς*] *ἑνὸς* Hirschigius 5. *συγκεφαλαιώσθω*] *συγκεκεφαλαιώσθω* Hirschigius, scribendum potius *συγκεφαλαιούσθω*, ut habent edd. ante Gaisfordum; *συγκεφαλαιώσθω* typoth. vitium videtur 6. *κοινὸν*] *κοινὸν ᾖ* libri, *κοινῇ* Halmius 10. *συμφέρον πολίτῃ*] *πολίτῃ συμφέρον* ex A 17. *ἀποικονομεῖσθαι*] *ἀπονομεῖσθαι* A, *ἀποικοδομεῖσθαι* Gesnerus 20. 21. *τελειοῦντα*] *τε βιοῦντα* Badham 21. *κἂν ᾖ*] libri *κἂν εἰ*, Needham *κἂν ᾖ*

P. 63, 1. *παραδιατάττοιτο*] *παραδιαλλάττοιτο* Bentleius 4. *εἰ τά τε*] *ἐπεὶ τά γε* 5. *τὰ νῦν*] haec seclusi 13. *εὐτυχοῦντ'*] *τυχόντ'* Matthiae 14. *δυστυχοῦντα*] *δυστυχοῦσα* ex B 26. *ἀβελτηρίαν*] *ἀβελτερίαν*

P. 64, 9. *Ἐρεσίου*] *Ἐρέσου* 10. *Γλαύκων*] *Γλύκων*

Plutarchus, fort. *Λύκων*, de quo v. ad Stephanum Byz. p. 721 11. *ἐκ Κέω. τούτους ἐδίωξεν οὐδείς*] *ἐκ κωτιεοῦν τούτους ἐδίωξεν οὐδεὶς* libri i. e. *ἐκ Κέω. τίς οὖν τούτους ἐδίωξεν; οὐδείς*. Cf. Plutarchus l. l. 26. *ἂν δὲ μικρὸν*] *ἂν μικρὸν* e Plutarcho

P. 65, 3. *ἴαματα*] *ἵηματα* 14. *εἰπόντι*] addendum videtur *τινὶ τὴν φυγὴν κακὸν* vel simile quid 15. *ποίων*] *ἢ ποίων* Iacobsius 26. *φεύγει*] *φησὶ* vel *λέγει* 28. *ὦ παῖ*] *ὦ παῖδες?* sic certe Plutarchus aliique

P. 66, 8. *Ἀντιγόνῳ*] *Ἀντιγόνου?* 9—11. *Ἱππομέδων — ὑπὸ Πτολεμαίου*] haec transponenda videntur l. 13 ante *καὶ τὸ τελευταῖον*, sed ut verbum finitum exciderit 19. *αὐτοῖς εἴη ὀδυνῷντο*] *αὐτοῖς; εἰ δ' ὠδυνῷντο*, fere ut Gaisfordus qui voluit *αὐτοῖς ἦ; εἰ ὀδυνῷντο*, in quibus *ὀδυνῷντο* pro *ὠδυνῶντο* solus B 21. *ἢ*] *σὺ* Gesnerus in versione *ἢ ὀλίγων*] haec seclusi 31. 32. *οὐδ' εἰς*] *οὐδ' οἱ πάντες εἰς?* 32. *ἕξομεν*] *ἔχομεν?*

P. 67, 9. *πόλιν* abundat 11. *ἡσσωμένου*] *ἠγωνισμένου*, quo ducebat A *ἥσσων ἴσμεν οὐ* 12. *ἀστείως*] ante Gaisfordum *ἄστεως* 24. *πότερα ἂν*] *πότερα* ex A

P. 68, 3. *ἔχεις*] *ἕξεις* 10. *Κύπριος*] Valckenarius *Κύθνιος*, fort. *Σκύριος* 11. *Βελβινήτης*] ante Valckenarium *Βελβινθείτης*, A *Βελβινοείτης*, fort. *Λεβινθιήτης* 16. *εὐγενὴς*] *ἐγγενὴς* Valckenarius 21. *Θήβαις*] *ἐν Θήβαις* an *Θήβησι*

P. 69, 4. *ὅτι δὲ*] *τί δὲ* Halmius *δόξῃ*] *δόξαι* Halmius 12. *ἄγνοια*] *ἀγωνία* Nauckius 19. *τύχῃς — ταφήσῃ*] *τύχοις — ταφείης* Halmius; praestat fort. *τυχήσεις — ταφήσῃ (ταφήσει)* 20. *ἢ*] *ἢ* e libris *μόνον*] *μὲν* vulgo, *μόνον* Gesn. marg. 22. *κρυφθῆναι*] Ita Gaisfordus e Diogene IV, 25; eodem ducit A *κρυφθ*ῆ καί*, Vind. Trinc. *κρυφθῇ καί*, vulgo *κρυφθῶ καί*, quod debili auctoritate fultum tenet Geelius ad Euripidis Phoen. 1456 versum hunc Teletem in Euripidis Phoenissis legisse negans. mihi non dubium videtur quin Euripidis sit, qui si scribatur ut apud Diogenem est *ἐν γῆς φίλης μυχοῖσι κρυφθῆναι καλόν*, nihil iam languoris vel loquacitatis habet 23. *κρυφθείης*] *κρυφθήσει* scribendum erit, si recte statui de 19, vel potius *κρυφθεὶς ἔσει* propter sequens *ἀλλ' ἄταφος*

P. 70, 6. τύπος] τρόπος malim cum Gesnero 27. ἄξιός] ἀξιοῖς AB e corr. ἄξιον m. sec.

P. 71, 24. τὰ σώματα] τὸ σῶμα ex A 27. Σπαρτιατικὸς] Inauditum hoc viri nomen; an scribendum ὁ Σπαρτιατικός, deleto quod sequitur ὁ Λακεδαιμόνιος?

P. 72, 4. ἑαυτοὺς] αὐτοὺς e Damasc. 17. ἐγὼ δὲ] οἶδα δ' ἐγὼ AB a m. sec. 18. ἂν] φαίην ἂν vel tale quid scribendum, v. Gaisfordum 23. τοὺς Φαίακας] fort. secludenda 26. τοὺς Πέρσας] haec seclusi 29. Συρακούσιος] Συρακόσιος

P. 73, 5. φυγόντας] φυγόντας A (ευ superscr.)

P. 75, 10. βλάπτῃ] βλάπτοι 11. ταπεινῴη] ταπεινοίη 16. 17. νῦν πρὸς σὲ λέγω] πρὸς σὲ λέγω νῦν ex A

P. 76, 5. 'πρὸς ἕν' εἴποις ποτὲ] πρὸς ἄνδρ' εἰπὼν ἕνα Valckenarius e Plutarcho 6. ἃ] ὧν Erfurdtius 8. γὰρ παρακαταθήκην] παρακαταθήκην γὰρ Porsonus 14. κλεῖθρον vulgo 17. λαλεῖν κακὸν] λαθεῖν καλὸν Blomfieldus 28. ἐρωτηθεὶς] παρά τινος add. AB

P. 77, 25. εἰς] libri ἀεί, recte Dindorfius δεῖ

P. 78, 28. οἰκουμενικοῦ] οἰκονομικοῦ

P. 79, 7. Φιλοκτήτου] Ῥούφου ἐκ τῶν Ἐπικτήτου Gaisfordus; sufficit Ἐπικτήτου 8. διαβολὰς — τοιοῦτον] φυλάττου διαβολάς· ἄγει γὰρ τὸ τοιοῦτον Pflugkius 9. προσταχθεὶς] πρόσεχε καὶ εἴσῃ Pflugkius 10. ἔρρωται] εὐπρόσωπα Pflugkius

P. 80, 5. πατὴρ ὢν] ante Grotium τῶν πατέρων 8. πόλει] πέλει Bothius 17. Ἀλευάδαι] Ἀλεάδαι 23. ῥᾷστ'] τἄριστ' correxi Miscell. Com. (1819) p. 18 27. ἐπὴν] ἐπεὶ Schaeferus; de ceteris v. quae ad Bion. XVI dicentur

P. 81, 3. ἡμῖν] ὑμῖν 4. ὦ γέροντες] οἱ γέροντες Brunckius 22. Εὐριπίδου] Αὔγῃ addidi e Vind. 24. τοῦ αὐτοῦ] hoc accessit e Vind. 25. οὐκ ἔστιν] Eurip. Hec. 825 26. χρὴ] χρῆν Matthiae 28. ὠνομάζετο] ἠνητάζετο? 29. τόξα πάλλων] aut τόξα βάλλων cum Wyttenbachio, aut τόξ' ἰάλλων scribendum videtur

P. 82, 11. Εὐριπίδου] addidi Φοίνικι e Vind. videntur Amyntoris verba esse 14. μέλας] ante Grotium με καὶ τυγχάνῃ] κιγχάνῃ Monk. σκότος] delendum lacunae indicium; fort. πρὶν γὰρ κατ' ὄσσων κιγχάνοι με καὶ σκότος

P. 83, 10. πένηθ' ὁ πλούσιος] πένητι πλούσιος Erfurdtius 12. τιμώμεθα] πειθώμεθα A, θηρώμεθα Berglerus, πεπάμεθα Nauckius 20. ἐστι τοῦτο] τοῦτ' ἐστὶ Dobraeus 24. τοῖς ἐγχωρίοις] τοῖσιν ἐγχώροις Grotius 28. ὄνομα τὸ μὲν] Grotius ὀνόματα μὲν καθ' ἑκάστην] καθ' ἑκάστης?

P. 84, 3. κἂν ἔροιτο] κἀνέροιτο scripsi, sed v. Fragm. Com. III p. 564 5. τηνδὶ δὲ] ante Valckenarium τὴν δ' εἶδε 6. νομίζετε] ante Grotium νομίζεται 13. αὐτὴν] αὐτὰς Grotius δύ' ἐταράττετον] δύο ταράττετον 14. συνοῦσαι] συνόντε requireret Cobetus V. L. p. 70 et 16. δι' ὦ

P. 85, 4. ἀδικοῦντ' ἀσμένως] ante Grotium ἀδικοῦντα μὲν ὡς, in quo latet potius ἀδικοῦντ' [ἐπι]μελῶς vel simile quid; ἀσμένως non recte dictum 7. συνέπραττον] συνεπράττομεν Heringa 8. ηὔξετο] codd. ηὔξαιτὸ, corr. Bentleius 13. Πανία] Φανία Porsonus 21. πάσχειν] εὖ addidi; confirmat cod. Pal. apud Orellium qui habet πάσχειν εὖ, quod reponendum 26. ἡσσωμένοις vulgo

P. 86, 28. ταῖς πόλεσι] τῇσι (non ταῖσι) πόλισι

P. 87, 10. ἄξεται] ante Koenium αὔξεται 11. ἑαυτῷ vulgo 14. πάντα] malim τὰ πάντα φθειρομένου] διαφθειρομένου ex AB 16. τοῖς et συμφέρον vulgo 17. ἔσχεν] ἂν add. Iacobsius 18. ἀμελέοιτο] τι dubitanter addit Gaisfordus, malim ἀμελέοι τις 19. ἀδικῇ vulgo καὶ] καὶ μὴ 21. δὲ] γάρ? 24. ἂν ἀκηδέες] ἀνακηδέες Burchardus 28. καὶ μὴ] καὶ τὸ μὴ

P. 88, 2. ὅσσα] ἄσσα ex A 11. ὅσην] ὅσης Cobetus 30. γυμνάζεσθαι] ἐγγυμνάζεσθαι?

P. 89, 4. ἄνδρες] οἱ ἄνδρες 7. διδάσκουσαν] διδάσκουσα A, διδάσκοντες Gesnerus

P. 90, 10. αἰεὶ] ἀεὶ 20. ἐκ τοῦ addidi ex A ὑπὲρ Μακεδόνων addidi codd. secutus, qui habent ὑπὲρ λαγόνων 23. ἡ αἴσθησις] ἡ me nolente excidit

P. 93, 26. ἑκάστους add. ex Isocrate

P. 95, 18. βίον] excidit hypostigme 20. 21. Χαριλάου

— *Χαρίλαος*] ante Gaisf. *Χαρίλλου* et *Χάριλλος* 23. *νόμοις*] *λόγοις* e Plutarcho

P. 96, 18. *τὸ ἐναντίον, ἐν ᾗ*] haec vellem abessent

P. 97, 5. *εὐνομεῖται*] *ἀνομεῖται* ex A, nisi praestat servare *εὐνομεῖται* et *μὴ* inserere ante *μεθ'* 14. *ἀρίστην*] vellem *καρτερωτάτην* vel *ἰσχυροτάτην* vel simile quid legeretur 17. *ὁ αὐτὸς τούτους ἔφη καθιστάναι ἄρχοντας*] *Σωκράτης ἐρωτηθεὶς εἰς τὰς ἀρχὰς ὁποίους δεῖ καθιστάναι εἶπεν* ex A 20. *ἡλικίας*] Nauckius *εὐκλείας*, quod non sufficit *λήμματος χάριν*] haec perverse reliquis adduntur 27. *κατὰ*] operarum vitio excidit *καί*, quod habet Aeschines; vulgo *ἢ κατὰ*

P. 98, 14. 15. *μεγίστην*] melius esset *πλείστην* 18. *ἐγὼ εἰς*] *ἐγὼν ἐς* *διεστᾶσθαι*] *διέστασθαι* A, *διατετάχθαι* Hirschig.; sufficiebat *διεστάσθαι*, quod passivum est perfecti *διέστακα*, ut *καθεστάσθαι* infra p. 263, 20 19. *εἶναι*] *εἶ-*
βουλῇ ἢ ἀγαθῷ
μεν 20. *ἀγαθῶν*] *ἀγαθων* cod. A, *ἀρετᾷ* Hirschigius 22. *πρῶτον*] *πρᾶτον* 24. *αὐτῶν*] *αὖ τῶν* vel *δύο τῶν* vel *αὐτῶν τῶν* 27. *χερήιον*] *χερῆον* 29. *καὶ τί*] *καὶ τίνα* A, an *ἅ τινα*?

P. 99, 4. *ταύταν*] *τούταν* A, unde posui *τουτᾶν* 7. *προβουλευόμενον*] malim *προβουλεῦον* 11. *προσυνεδρευμένα*] A *προσυνιδρευμένα* i. e. *προσυνηδρευμένα*, nam *προσυναδρευμένα* consulto opinor vitavit scriptor 18. *πλεῖον*] *πλῆον* 25. *κατεργασίαν*] *ἐργασίαν*? 26. *κατασχολούμενον* vulgo

P. 100, 3. *παντελῆ*] *παντελεῖ* 6. *ὢν*] abundat, sed deleverim tamen 22. *εἶναι*] *εἶμεν* 24. *προτιμῆσθαι*] *προτετιμῆσθαι*? 27. *σύμφωνος ᾖ*] *ᾖ* add. Gaisfordus 31. *μέτρια*] *μέτρα ᾗ* Halmius 32. *ἔχοντα*] *ἔχοντι* A m. sec. unde Halmius *ἔχωντι*, quem secutus sum; nunc malim cum ceteris libris *ἔχοντα* et 31. *αἴκα* [*τὰ*] *περὶ*

P. 101, 4. *κατ' ἀξίας ἀρχὰς*] *ἀρχὰς κατ' ἀξίας* Halmius; pro *κατ' ἀξίας* fort. *κατ' ἀξίαν* 19. *ἐπεὶ*] excidit vitio typogr. *οὖν* (*ὧν*) *ἐλέγομεν* vulgo *σπουδαῖον*] hic ponit A, vulgo post *ἄνθρωπον* 27. *τοὶ* seclusi, Halmius fort.
τοι
rectius *αὐτοί*, *τὼς* A, *αὕτως* Iacobsius

P. 102, 4. πλασιάζουσι] πλατιάζουσι vel potius πλατιάζοντι 5. 6. vulgo ἐπιμελῶς 6. εἰ ἐπιμελῶς συνασκεῖται] εἰ ἀσκεῖται Iacobsius 7. αὐθιγενὲς] ἰθαγενὲς Nauckius 14. 18. σοφιστῶν vulgo 19. αἴκα τολμῶντι] ante Gaisf. αἰ κατατολμῶντι κινῆν] τι κινῆν Nauckius 20. ἤ τι] vulgo ἤ, ἤ^τι A, unde ἤ τι Gaisfordus, malim ἤτοι 28. ὅσαν addidi 30. ὕποπτον] ὑπάτω Orelli, ὕπατον Iacobsius, an ὑπατικόν?

P. 103, 5. εἰ καὶ — ἢ] αἴκα — ᾖ? 6. ἄλλαν] ἀλλᾶν 8. χρεία] χρῆα πόλεσιν] πόλισιν μή πω καὶ] μήποκα Cobetus 9. πρᾶταν] πρᾶτον 16. ποτ' αὐτοὺς] ποθ' αὐτὼς 26. ἐπῆμεν] ἐνῆμεν e cap. 134. fort. tamen servandum ἐπῆμεν et ἐν ante οἰκήμασι aut delendum aut ἐπ' scribendum 30. παρέντες] παρέντεσι 31. σιτίων] φυτῶν Iacobsius, quo nihil proficitur, nec νεόχρηστα incorruptum

P. 104, 1. τοῖς] τοῖς δ'? 2. ἀμπέλων] ἀμπέλως 3. πεφρονημένως] πεφροντισμένως? τὰ δ' ἐπὶ] περὶ δὲ τά? 5. οὐδὲ οἶνος] οὐδ' ὁ οἶνος 7. καὶ seclusi; sed vereor ne praecedentia potius graviter corrupta sint; intellegerem locum sic scriptum: τῶ μὲν φυτῶ πλῆον ἢ ὀβολῶ εἰώθαμες ἄξιον παρακαθιστάμεν κάμακα, καὶ τὸν ἐπιμελησόμενον οὐ μῆον ἢ δύο μνᾶν (ἄξιον) 10. τὸ μέσον] τὸ γένος 11. κινάσιος δὲ μόνας] κινάσι δὲ μονᾶς 16. συνέσιας] συνωσίας 17. δύναιτο] καὶ (κα?) add. A

P. 134, 24. πονηρῶν ἀθέων — ἀντινομιζόμενοι] Haec tria verba si abessent, locus intellegi posset 25. καὶ ζαμίαν] nescio an delenda sint 26. ἡγεμόνες] ἁγεμόνες 30. καλῶς δὲ καὶ] καλῶς δέδοκται Valckenarius, καλῶς δὲ κεῖται Iacobsius; at quis praestet non praecessisse in superioribus καλῶς μὲν δέδοκται vel καλῶς μὲν τέτακται, ut rectissime inferatur καλῶς δὲ καί?

P. 135, 2. μνασθέντα] μνασθέντας 3. αὐτῶν] αὐτῶ?

4. τῶ θείω † κρίνοντι ἄμμε] τῶ θείω ποθ^ω ἄκοντϊ κρίναντι ἄμμε A, τῶ θείω, ποθᾶκον ποτικνυνέν νιν ἄμμε Halmius; hinc ποθᾶκον recepi, in ceteris cod. secutus; videntur plura excidisse 5. βουλεύονται] βούλονται Halmius ἰκελῶς] ἰκέλως 5. 6. ἐπιτελέειν] ἐπιτελὲν 6. ἔπειτα γὰρ] γὰρ delendum videtur 7. ἐπὶ τέλος ἐπιτίθεντι] ἐπι-

τελέοντι? 8. τῶν μὲν] addendum videtur ἐκ φύσιος et post haec lacuna indicanda, tum ante ἐξ ἄθεος insere τῶν δὲ 11. κα] abest vulgo 12. ἡγεμὼν vulgo 12. 13. ὡς ἔτυχεν] haec delenda videntur 13. τοῦ αὐτομάτου vulgo

P. 136, 7. ἀνθρώπου vulgo 9. συνίστησι vulgo 11. φαμὶ δὴ] φαμὶ δ' A 13. νόμων] ἐκ νόμων? 14. πρῶτος vulgo τούτων] τούτῳ 17. τούτων] τούτω 20. τοῦ ἄρχειν καὶ ἐκ τοῦ vulgo 21. τοῦ κρατεῖν vulgo οὖν vulgo κρείσσονος vulgo 24. κρατοῦντι vulgo 26. ἀπὸ τῶν vulgo 29. τῇ vulgo

P. 137, 1. πλεόνων vulgo 3. οὖν vulgo κα ᾖ] libri κα ᾗ, κα εἴη Halmius 6. εἰ ποτὶ τοὺς νομοθετουμένους vulgo 8. οὐχ add. Gaisfordus 8. 9. αὐτοὺς vulgo 9. νοσέοντι] malim νοσέοντες 10. κάμνοντι] malim κάμνοντες συμφέροντα] συμφέρων Halmius e p. 136, 30 et 138, 26 17. 21. 31. δημοκρατικὸν vulgo 20. δὲ λόγως] seclusit δὲ Gaisfordus μείοσι vulgo μείζονας] μείονας Halmius ἁ] add. Halmius 21. αὐτὰ] αὖτα Halmius 22. μειζόνων καὶ μειόνων vulgo 25. μείοσι vulgo τοὺς vulgo 25. 26. μείζοσι μείονας vulgo 28. ἀρεταὶ] ἀρχαὶ Hirschigius κολάσεις] κολάσιες? ἤ] add. Halmius 29. μείζοσι καὶ μείοσι vulgo διανέμεται] διανέμονται Halmius 30. τᾷ ἀρετᾷ] τῷ ἀρετᾷ Halmius

P. 138, 2. δὲ] δὴ A 3. ἄλλαν] rectius ἀλλᾶν 4. 5. βασιλείας vulgo 16. ῥέψοντι] ῥέψωντι Halmius 19. θεοὺς vulgo 21. δεύτερον] malim δεύτερα 21. 22. μείζοσιν ἀκολουθεῖν vulgo 26. ἐν seclusit Halmius 28. ἰδιοτελὴς] ἰδιωφελὴς Gesnerus ex n. 133 32. σπουδάζοντι] σπουδάσοντι Halmius

P. 139, 2. πλείστου vulgo 4. οὖν vulgo 14. ἂν seclusi 20. συβαρίζειν vulgo προαιρουμένῳ] ita Gesnerus; posui ἐμποριουμένῳ ex A, quod ἐκποριουμένῳ scribendum 22. ἐπιτηδεύμασι — πολιτῶν vulgo 28. τῶν ὡρῶν vulgo 29. νεμήιος] νέμηος? 30. κιθαρῳδᾶν] κιθαραοιδῶν? 31. ἄσματα] ἀείσματα, ut fere A qui αἴσματα

P. 140, 1. ἐκ τοῦ] ἐκ τῶν Nauckius 2. ἄλλου vulgo 3. οὖν vulgo 4. μαθεῖν παρ' ἄλλου vulgo 5. αὐτοῦ vulgo ἐξευρεῖν vulgo μὴν ζητοῦντα] μὴ ζατοῦντα

ἄπορον — ζατοῦντα δὲ] addidi ex Iamblicho apud Villoisonum A. G. II p. 202 7. ζητεῖν vulgo 9. τούτου γενομένου vulgo 11. οὖν vulgo 13. ἴσον ἕξειν vulgo 14. τοὺς μὲν ἐπισταμένους vulgo 15. ὀργίζεσθαι] λογίζεσθαι Pflugkius ἀδικεῖν vulgo παύσας] ἔπαυσε Gesn. m. 16. λαθεῖν et τοὺς vulgo 17. ἐπισταμένους vulgo ἀδικοῦντας] del. Pflugkius 22. ἂν] hoc vulgo abest; cf. tit. 92, 11

P. 141, 1 et 2. ἵνα] ὅπως AB 14. πόλει vulgo 15. μήποτε vulgo 17. ψυχαῖς vulgo 25. πόλεως vulgo

P. 158, 17. κρεσσόνων vulgo 23. μή, τἄνω] μή γ', ἄνω Bernhardy 26. αὔξειν] αὔξαν'

P. 161, 21. Μινῶος] Μίνωος

P. 162, 24. τοῦ αὐτοῦ] add. e Vind. 25 et 26. χρὴ ἐόντα] χρηεόντα A, χρέοντα Halmius 27. κατὰ] περί? ζώων] ζωίων 28. ἀδικεῖν ἀθῶος] ἀδικέειν ἀθώιος.

P. 163, 4. ποιῶν] ποιέων 5. κτήσεως] κτήσιος 6. μεθέξει] μετέξει 13. λῃστὴν — ἀθῷος] ληιστὴν — ἀθώιος 18. καὶ ἀναβλέποντας] καὶ delevit Heynius καὶ τὸν κόσμον καὶ] delet Gaisfordus 19. ἐν αὐτοῖς] delet Gaisfordus τάξιν] ἐπισκοπεῖν add. Gaisfordus 20. εἶναι] ἐστί? 26. ἁλισκομένων] ἀναλισκομένων Heynius

P. 164, 1. ὀνομάζειν] νομίζειν? 4. πεπεῖσθαι] πεπειῆσθαι A, πεπιέσθαι Heynius 21. ἀκουσόμενον] ἀκουσομένους ante Heynium 22. τιμωρίης vulgo ἔργων] post ἔργων vulgo inciditur, tum sequitur numerus 21 cum epigraphe ἐν ταυτῷ, et orditur nova sectio a Δεισιδαιμονῶν. Delevi ἐν ταυτῷ cum codd. et coniunxi quae coniungenda esse res ipsa docet; nihil hic mutilum et luxatum est, nec verbum δεισιδαιμονεῖν cum acc. coniunctum offensionem habet 23. 24. τιμῶν τοῖς οἱ κατοικοῦντες] τιμᾶν τοὺς κατοικοῦντας? 25. τοῖς πατρίοις] καὶ τοῖς πατρίοις?

P. 165, 5. ἐφήκασιν] ἐφίκασιν A, ἐφείκασιν Cobetus 13. μετατιθέμεν] μετατιθέναι Heynius 14. ὡς] hoc add. Gesnerus, Gaisfordus γὰρ post μὲν 16. βέλτιον ὡς] βελτίονος Gesnerus

P. 166, 3. περὶ συμβολαίων] hoc add. e Vind. ecloga perquam memorabilis sed corruptissima, neglecta a Schneidero in fragm. Theophrasti; fuit haud dubie pars libri περὶ νόμων, ad quem refero etiam quae leguntur XXXVII, 21

6. παρὰ βασιλεῦσι καὶ πρυτάνει] βασιλεῖς dicere videtur concilium ex Archeanactidis aliisque civitatis primoribus, quos Pittacus devicerat, compositum; prytanes Mytilenaei memorantur etiam ab aliis 8. ἐλαττόνων] ἔλαττον Dam., ἐλάττων Vind. et Trinc. 10. διαμαρτύρεσθαι] διαμαρτύρασθαι 17. προστάττουσιν] πράττουσιν Heynius, fort. πιπράσκουσι 19. τῶν] τοῖς Dam. 23. ὠναμένων] ἐωνημένων Heynius 25. πάντα, τὰ πλεῖστα] πάντ' ἢ τὰ πλεῖστα 30. προστασίαι] πρόφασιν?

P. 167, 3. τὴν ἐμφανῆ] ἀπάτην addit Iacobsius ἐνίων] Αἰνίων Valckenarius 5. ἐπικωμαίου] ἐπικωμένου Dam., ἐπιβωμίου Dindorfius 6. ᾗ] ἧς? an ἐν ᾗ? 7. ἐγγραφούσης] τῆς ἐγγραφούσης? 14. προσορκίζειν] προσορίζειν? 20. οἶκον] ὅρκον Gesnerus 24. παρανομοῦντος] παρανοοῦντος Nauckius 27—29. ἔοικε—τὸ δίκαιον] haec, quae vulgo 30 — 32 inter ταλάντων et ἐὰν δὲ leguntur, huc transposui praeeunte Gesnero 30. μερίζοντες] ὁρίζοντες?

P. 168, 5. τὸ δ' ἐπιτίμιον] τί τὸ ἐπιτίμιον Nauckius 9. ἡ ἄνισος] ἢ ἄνισος ἡ Kirchhoffius 11. ἑκατέρους] ἑκάτερον?

P. 180, 8. ἐπ' οἴκῳ] ἐν οἴκῳ 24. Χαρώνδα] Χαρώνδα e Trinc. 25. βουλομένως] βουλευομένως

P. 181, 4. τὸ] τῷ vulgo, τὸ A ex em. an τῶ? 5. τὰ μάκιστα] τὰ ἄκιστα Heynius, quod verum videtur; dictum id ab ᾶκα = ἦκα. Cf. Etym. M. v. ἥσσων et Buttmann Lex. I p. 15 6. μετρέοντα] μετρίοντα e Dam. πρᾶγμα] πράγματι ex B m. s. 8. ἀδίκῳ] ἀδικῷ δὲ AB 13. μιμημένους] μεμυημένους Heynius

P. 182, 12. πατρικὴν] πατράσιν 19. εὐδοκιμείσθωσαν] εὐδοκιμείτωσαν ex A 25. μηνύεν] μηνύειν συνίδῃ] συνειδῇ

P. 183, 19. θειότερον] ὁσιώτερον 31. δι' οὐδενὸς] ὑπ' οὐδενός?

P. 184, 1. 2. παροικοίη] παροικειοῖ Heynius 2. ἀναπίμπλη] ἀναπιμπλῇ Heynius 7. διὰ τὸ αἰσχρὸν] seclusi cum Heynio 20. ὥσπερ αἴτιος] ὡς παραίτιος

P. 185, 3. Σαυνίταις] ante Holstenium Σουνίταις ἠίθεοι] ᾔθεοι 10. τὸν] τὸ B m. sec. 16. πολίτου] hoc seclusi 28—30. τὸν δὲ τρεφόμενον—ξένοις] haec ad sequen-

tem de Phrygibus eclogam trahit Coraes; pro τὸν δὲ τρεφόμενον scribendum τὸν δ' ἐκφερόμενον

P. 186, 10. παρασπονδίοις] hoc seelusi 17. διαδεξάμενος] διαδεξόμενος 21. Βυάοις] Βύλλοις, Müllerus Ἀβύλλοις, citra necessitatem ut videtur; cf. Schneidewin ad Heraclidem Polit. p. 98 23. Βασουλιεῖς] Μασουλιεῖς Valesius, Μασσυλιεῖς Holstenius 30. Ἰαλχλευεῖς] Μαχλυεῖς Is. Vossius πολλοὶ] addidi μίαν

P. 187, 3. Σορδολίβυες] Σαρδολίβυες ex A m. s. 9. αὐτῶν] abundat 10. Ἀφάραντες] Ἀτάραντες Valckenarius 25. μάλιστα] οὗτοι add. ex A βαθύτητα καὶ] τὴν βαθύτητα καὶ τὴν ex A 31. ὥσπερ μαθήματα] τινὰ post ὥσπερ add. codd. hinc posui ὥσπερ τι μάθημα

P. 188, 5. ὡς ἐσχάτης] ὡς λίαν ἐσχάτης e codd. 6. ταύτης] τῆς τοιαύτης ex A 12. οὔτε] οὐδὲ 21. περί τινα βωμὸν] τὸν pro τινα A p. m. fort. περὶ τὸν βωμὸν [τῆς Ὀρθίας] 24. ταῖς γεροντίαις] τῆς γεροντίας Müllerus 25. ἢ κακῶς] καὶ καλῶς Orelli

P. 189, 2. βασιλεύειν] βασιλεύσειν

P. 203, 10. Θησεῖ Αἰγεῖ] Αἰγεῖ om. Vind.

P. 204, 5. Εὐριπίδου Ἀλκμήνη] deest lemma; Ἀλκμήνη add. Vind. 18. καλῶν] πόνων Nauckius καλῶς τιμωμένῳ] καλόν τι μωμένῳ Nauckius 21. χρὴ] χρῆν? 24. βουλεύοιντ' ἀεί] ante Gaisf. βουλεύοντες εὖ, βουλεύοντες ἀεί A

P. 213, 26. Αὐγῆς] Αὔγης

P. 214, 3. μεθῆκε] μετέθηκε Cobetus ἀπορίαν] πονηρίαν Grotius 11. ἔνδεξαι] ἔκδεξαι 18. πρός τι· καταθέμενος ὡς] ita B m. s., πρός τι καταθέμενος reliqui, πρὸς τί ἦν καταθέμενος Grotius, πρὸς τί κατατεθειμένος scripsi dubitanter 21. αὐτὸν] αὐτοῖς Gesnerus 24. ἀπερυθριακότως] ἀπηρυθριακότως Halmius 28. δὲ μαλακὸς] δ' ὁ μαλακός? sed priora insanabiliter corrupta 29. ω φίλε, θεῶ] ὦ φίλε θεῷ ante Iacobsium

P. 215, 1. λεπριδίων] λεσπριδίων A, λαισποδίων Iacobsius εἰσὶν γὰρ] γάρ εἰσιν? 2. ἐρεῖν] αἴρειν A

P. 216, 24. ἐργάτης] ἐραστής e Themistio 28. τοῖς ἄλλοις] τοῖσι ἄλλοισι

P. 217, 1. ἀξία] ἀξίη 5. εὐπειθηίην] εὐπειθίην vulgo, εὐπειθείην A, εὐπειθήην Trinc., εὐπειθηίην Gaisfordus 9. 10.

τοῖς ὑποτεταγμένοις vulgo 15. παυσάμενον] παυσαμένῳ οἱ ex B m. s., παυσαμένῳ A 18. ἀνὴρ] ἀνὴρ δὲ ex AB 19. πραγμάτων vulgo 22. κυρεέτω] κρινέτω 22 et 23. ἐπ' ὁκοτέραν] ἐπ' ὁκοτέρην 23. τρέπηται] τρέψηται ex AB κοιὴν] ante Eldikium κοινὴν 24. τῶν μνημέων] hoc abundat προτιμῆσθαι] προτιμῆσαι A, posui προτετιμῆσθαι coll. p. 218, 11 28. ἀμύνεαι] ἀμύνηαι Halmius ἀρηρημένος] παρηρημένος suprascripto εἰ ἠρημένος A, ἀρηρημένος Koenius, ἀραιρημένος Gaisfordus, εἶ ἀρηρημένος Halmius

P. 218, 1. εἴης] ἔῃς Halmius 5. δαιμόνων] fort. recte abest B p. m. et Trinc. 6. ποιουμένων] ποιευμένων 8. γίγνου] γίνεο 9 et 25. κρίσει] κρίσι 10. τούτων] ταύτης Gesnerus 14. μοίρᾳ vulgo 15. ἑωυτὸν] σεωυτόν, nisi ἑωυτὸν delere praestat 16. σαυτὸν vulgo 17. δικαστοῦ] ἀντὶ δικαστοῦ libri, ἀντὶ del. Gaisfordus, Valckenarius etiam δικαστοῦ καὶ ἄρχοντος 19. κεκλῆσθαι] κεκλήσεαι Koenius 23. τοῦ καταψηφίσασθαι] hoc seclusit Valck. at fort. recte A εἶναι τοῦ καταψηφίσασθαι 24. ἐν οὕτω] hic et in sqq. aliquid corruptum; intellegerem locum sic scriptum: κρατέειν ἐν ἀσφαλεστάτῃ ὀφειλεύσῃ κρίσι ἐς ὁμογενέας καὶ τὴν εἴ τι ἁμαρτηθείη οὐκ οἷά τε 26. οὐχ οἷόν τε] οὐχ οἷά τε A 27. γιγνομένης] γενομένης? 29. τοῖς ἄλλοις vulgo

P. 219, 3. ψευδῶν vulgo 4. καταγορέοντες] κατηγορέοντες 6. οὖν ἐν τοῖς τοιούτοις vulgo 7. αὐτὸν] abundat 8. παντελῶς vulgo 13. οὐ γὰρ] οὕτω γὰρ οὐδὲ Valck. ὂν] ἐὸν Valck. 14. καὶ] ἢ εἰ A πενόμενος] γενόμενος ante Valck. 18. ἀφῃρῆσθαι] ἀπαραιρῆσθαι? σεμνύνοντος] σεμνύναντος B 22. ἕνεκά γε] γε om. A 24. ἔοικε τῷ] ἔοικέ τῳ Halmius, rectius τεῳ, nisi fuit τοι 25. τὸ] τῷ ex A 27. ἀλλ' ὥστε] ὥστε δὲ A παραθεμένῳ] fort. παρακαταθεμένῳ propter 24 29. κέρδεσιν οἰκείοις vulgo

P. 220, 1. ἀσινέοντας] ἀσινέας ὄντας Valckenarius, debebat ἐόντας; posui ἀσινέας, quod in ἀσινέοντας facile abire potuit, cum statim sequatur εὐθηνέοντας 6. γυναικείως vulgo 8. ἀγνοεῖ vulgo καίτοι περ] καὶ τόπερ 9. κα-

ταδίκαν] καταδικᾶν Wesselingius ad Herod. I, 97 10. δικαιωσάντων] δικαιοθέντων A, unde δίκαια θέντων posui 11. ἐπιτιμήθη A 13. οὐχ οἷα vulgo 14. γε οὖν vulgo 15. αὐτοῖς] αὐτῆς vulgo, αὐτοῖς ex A Gaisfordus πορίσωνται] πορίσονται A 26. θοίνης] εὐθύνης Boissonadus AG. IV p. 367, θωιῆς Burchard. Quaest. Democr. (Berol. 1826)

27. ἄξιοι] seclusit Hirschigius καταψηφισματέον] καταψηφιστέον Mullachius, καταψηφισματιστέον Boissonadus 28. νοῦν] νόμον Iacobsius ἀπολύει] ἀπολύῃ Mullachius ὁρίζων] οὐρίζων

P. 221, 3. τιμὰς ἀξίας] τὰς μεγίστας add. A, quod probandum videtur, sed ut τιμὰς deleatur 5 et 8. αἰδεῖσθαι vulgo 9. καθεστάναι et ποιεῖν vulgo 13. τὰς] τὸν τὰς Hirschigius 18. οὐδεμία] οὐδεμίη καθεστῶτι ῥυθμῷ] κατεστεῶτι ῥυσμῷ 20. ἑωυτῷ] ἑώρῃ Iacobsius, qui in seqq. τῷ τὸν αὐτὸν αὖ ὑφ' ἑτέροισι τὸν αὐτὸν] τῶν αὐτῶν A ἐφ'] ἐπ' 21. γίγνεσθαι] οὐ γίγνεσθαι A, αὖ γίγνεσθαι Halmius 23. γενέσθαι] γενήσεται Halmius 24. τι ἄλλο] ἄλλο τι ex A ἀμυνεῖ] ἀμύνει A

P. 222, 4. παρ' αὐτὸν] παρ' αὐτοῦ? 5. τὴν ἰδίαν κακίαν] τῆς ἰδίας κακίας? 11. τὸ] abundat 28. ἀληθινὰς] τὰς ἀληθινὰς A

P. 223, 9. ἐφιέμενον] ἀφιέμενον 16. τὸ λεγόμενον] τὸν λεγόμενον ex A 17. ὑπομενετέον] ὑπομονητέον A 19. ἀπαραίτητον] παραιτητόν? 21. παρασκευάζων] παρασκεύαζε? 21. 22. μὴ φανῆς] μὴ φανῶς A Trinc. fort. μὴ ἐμφανῶς 28. ὑπομίμνησκε] ὑπομιμνήσκει A, unde scripsi ὑπομνήσει 30. ἔστω] ἔστι

P. 224, 5. ἀποφαίνει] ἀποφαίνοι A, ἀποφαίνοι ἄν? 15. αὐτῆς] ita A, αὐτοῖς vulgo; locus corruptus 18. μόνης] fort. del.

P. 225, 5. ἀνθρώπων, αἰδούμενος] ἀνθρώπων αἰδούμενος, 6. θεώμενος εἶναι] lacunam indicavit Gesnerus; fortasse vitium loci in his ipsis verbis latet 10. ἐπέθηκε] προσέθηκε? 25. τῶν πρόσθεν ἠθῶν] haec delenda videntur

P. 226, 4. τῷ μὲν] τῷ μὲν γὰρ A 6. μὲν φεύγειν] μέν σε φεύγειν? 7. τὴν τύχην] haec melius abessent; Valckenarius τὴν ψυχήν, quod si verum est, pro εἶναι fort.

praestat ἔχειν 28. τοῖς ἀρχομένοις] τῶν ἀρχομένων Trinc.

P. 227, 6. σκιαγραφίαις] συγγραφίαις ἢ σκιαγραφίαις A 23. περὶ τὸ καλῶς ἄρχειν] seclusit Hirschigius 25. 26. δυσμενῶς ἔχειν τοῦ αὐτοῦ vulgo 27. ἐπίστασιν] ἐπιστασίαν? 30. τὸ εὐεργετεῖν] τὸ εὐεργετέν, fort. excidit ἕξει, Hirschigius delebat articulum νόμων] νομίμων Hirschigius

P. 228, 1. μηθὲν] μηδὲν 6. διαφανέστατον] ἐμφανέστατον? 9. ἀξίαν ἑκάστοις] ἑκάστοις ἀξίαν e Voss. 10. ἐπιτηδευμάτων] πολιτευμάτων?

P. 229, 13. αὑτὸς] αὐτὸς 16. Πλουτάρχου acc. e marg. Gesn. 18. μάρτυς] κριτής, Dübnerus δικαστής 28. τοῦ διαμένειν] exciditne ὑπόπνουν?

P. 230, 15. ἄρχων] ἄρχειν Trinc. 16. ὡς τὴν] ὥστε τὴν AB, fort. ὅς τε 22. γε αὐτοὺς] ἑαυτοὺς

P. 231, 1. ἀνθρώπων] ἀρχόντων? 4. εὐγενῶς τε] εὐγενῶς δὲ 5. μόνον] μέν? sed reliqua etiam non expedio 6. μηδ' ἄλλοις] ἀλλὰ μήδ' ἄλλοις A 7. γυμνὰς] γυμνοὺς A 9. ἐχομένας ἀλλήλων] haec abundant post συνεχεῖς 10. οἷα δὴ] οἷα δεῖ mavult Gesn. 26. πρὸς αὐτὸν] αὐτὸν A, αὐτῷ B 27. καὶ] om. AB 29. 30. κάλλιστα] καὶ τὰ Pflugkius

P. 232, 1. ἀπ' αὐτῶν] ἀπὸ τῶν αὐτῶν AB 12. τὸν ἄρχοντα] τὸν del. Nauckius 16. τέχνην] indicavi lacunam; suspicor τέχνην, [οὕτω καὶ πόλιν κυβερνᾶν μέλλων τὴν πολιτικὴν ἐκμάνθανε τέχνην·] ἐξέσται γὰρ κτέ. 17. τὴν ναῦν] haec om. A Voss. Trinc., τὴν delevi 18. πᾶσαν κυβερνᾶν] κυβερνᾶν πᾶσαν μέλλων AB 20. πρόκειται] πρόσκειται A 30. τῇ κατασκευῇ] τῆς κατασκευῆς

P. 233, 2. γνώμαις] ex Euripidis Antiope apud Stobaeum LIV, 5 7. ζωγρέων] ζωγρείων 18. ποιεῖν] εὖ ποιεῖν Wolfius 19. διαφθείρεσθαι] addidi ἐᾷ 28. ἀκρίτως] ἀκρίτως A (superscripto δων)

P. 234, 6. ἁπάντων] ἑταίρων superscripto ἁπάντων A. fort. ἀλλ' εὐθὺς λάμπει καὶ ἐπαίρων πρὸς ἁπάντων ἀσπάζεται (superscripto ον) 9. ἴσα] ἴσως A

P. 235, 9. πολιτείας ζ'] πολιτείας γ' ex Vind.

P. 238, 2. γὰρ] μὲν A

P. 243, 12. ἀκριτὶ] ἀκρατὶ A, ἀκρίτους Cobetus

P. 247, 14. φύσει] φύσι 30. καθαρωτέρας] καθαρωτάτας B ἐλαττούμενον] ἐλαττεύμενον

P. 248, 1. πολλὰ] πολλᾷ μητρὸς vulgo 2. ἐπάρθαι] ἐπᾶρθαι θεομοίρῃ τις] θεομοίρης τις AB Trinc., θεομοιρῆστις Vind., θεόμοιρός τις L. Dindorfius ἐλέῳ] ἐλαίῳ AB 3. ζώῳ] ζώου Dindorfius αὐτὸ] αὐτῷ ante Gaisf. κρείσσονι] κρέσσονι 4. ἀδύνατον] ἀδυνάτῳ? 5.
α
παρ' ἁμῖν] παρὰ μείν A, παρ' ἁμῶν tit. XLVIII, 65 6. ἄνθρωπος] ὤνθρωπος 6. θειότερον] θειότατον infra l. l. 7. πλεονεκτῶν] πλεονεκτέων 11. ἀφέλεν] ἀφελεῖν AB 12. ἐπιγείω] ἐπιγήω?

P. 251, 7. αὐτοῦ] ἀστοῦ Piersonus 8. κώλυε] κόλουε Piersonus

P. 253, 4. 5. οὐκ ἔχει] οὐκέτι? cf. ad Theocriti Idyll. 23, 2 18. ὁ Ῥηγίου τύραννος] Ῥηγίου om. codd. 19. μακαριώτερον] μακαριώτατον Trinc. et super μακαριώτερον Vind. 26. δέει] δέοι AB

P. 254, 4. προαιρῆται καλὰ μὲν] rectius προαιρῆται μὲν καλά; sed vereor ne locus interpolatus sit, Philippus autem dixerit: ἵνα προαιρῆται μὲν θεῖα, φωνῇ δὲ ἀνθρώπινα 20. ἐντυγχάνουσιν] fort. συντυγχάνουσιν coll. p. 253, 28 27. παθῶν ἄρχειν δυνάμενον] δυνάμενον ἄρχειν τῶν παθῶν ex A, τῶν παθῶν delendum videtur coll. p. 232, 12

P. 257, 10. εὐεργεσίᾳ] εὐοργησίᾳ? 13. ἔμφρονος] εὔφρονος AB 15. Ἀγριππίνου] Epicteti esse suspicatur Gaisfordus, Plutarchi Wyttenbachius 23. Κότυς] Plutarcho tribuit Wyttenbachius

P. 258, 7. τρόποις] πρῶτος Plutarchus, πρῶτος τρόποις codd. Stobaei, unde scripsi ἀτρόποις, saepissime α in πρῶτος abiit 8. ἔφη] ἔφησεν codd. et Plutarchus 14. κάλλιστον] κράτιστον?

P. 260, 21—23. βασιλεύς κ' εἴη ὁ δικαιότατος — τὸ μὲν γὰρ] haec ita refinxit Hirschigius βασιλεύς κ' εἴη δικαιότατος ὁ νομιμώτατος· ἄνευ γὰρ νόμω δίκαιος οὐδείς κ' εἴη (ita enim voluit) βασιλεύς. τὸ μὲν γὰρ 26. οὖν] ὧν ὁ Hirschigius 31. δικαίω] malim τῷ δικαίῳ

P. 261, 1. εὐσεβῶς vulgo 3. δικαστὴν vulgo 7. νοσέοντας] νοσίοντας e Trinc. et Vind. 10. τό τε] τῷ τε Gaisfordus ξυνὰ] ξυνᾷ 11. καθόλου vulgo οἰκήιον vulgo 12. ἁγεμὼν] ὦ ἁγεμὼν Iacobsius 13. ξυνὰ μὲν τὸ] ξυνᾷ μὲν τῷ 14. τὸ] τῷ 15. ποττὰν] ποτ add. Gaisfordus 15. 16. συναρμόζεσθαι] aut hic συναρμόσθαι aut 14. συναρμόζεσθαι scribendum 20. ἁγεμονοῦν] ἁγεμονέον 21. ἁγεμονεύοντος] ἁγεμονέοντος e Vind. οὖν] ὤν

P. 262, 3. ἁγεῖσθαι] αὐτῷ add. Gesnerus 4. πρέπεν] πρέπον Halmius, nisi fuit πρέπει 6. πλεονεκτίας] πλεονεξίας A 9. ἀμύνασθαι] ἀμύνεσθαι 10. περὶ] ἐπὶ 13. δύναμιν ἢ τὰν ῥώμαν] an ῥώμαν ἢ τὰν δύναμιν? 14. 15. ὃ δὲ κοινὸν καὶ τῶν ἀλόγων ζῴων] addidi haec e Vind. 19. ἀρχὰν] ἀρετὰν Iacobsius 20. ἀλάθηαν] ἀλήθειαν A 23. ἀγούμενον] ἁγεύμενον malim 27. θῆλυ] τὸ θῆλυ vel τὸ θᾶλυ 28. τελεωτάτη] τελειοτάτα (τεληοτάτα?) ex A ἐοῦσα] ἐᾶσα libri praeter B 29. εἰς] ὡς Iacobsius 32. καταστησόμενον] καταστησάμενον Halmius

P. 263, 2. ἀγορευομένοις] ἀγορευμένοις 3. ἐπιτάσσεν] ἐπιτασσεύεν A, unde posui ἐπιταδεύεν 5. πραγματιωδέως] πραγματωδέως 8. ἰδὲν] εἰδέναι AB 11. εὐεργεσίας] εὐοργησίας? 12. ἀκολασίας] κολασίας vulgo, ἀκολασίας A et Trinc., κολάσιος Gesn. margo, ἀσχολίας Iacobsius ἐπιταχύσιος] ἐπιταδεύσιος Badham 15. δύναται] δύνασθαι Trinc. A et Vind., fort. δυνασεῖται 20. καθεστᾶσθαι] καθεστάσθαι 22. ποτιφυῶν] ποτιφυέων 23. μηδὲ] μὴ vulgo, μηδὲ Gaisf. ex A μηόνεσι] μειόνεσι vulgo, μηόνεσσιν A 26. 27. ἐπὶ τοῖς ἀπολαύστοις] ἐπὶ τοῖς (τᾶς) ἀπολαύσιος? 30. ἐπιπρέπειαν] ἐπιπρέπηαν Tr. ἐπιπρεπηιαν Vind.

P. 264, 1. ἆθος] ἦθος A 2. 3. ποταυγασμένως] ante Koenium ποτ' αὐτὰς μὲν ὡς 4. τε καὶ] καὶ codd. om., melius abesset τε τε περὶ] τᾷ περί? 5. ἐπιπρέπηαν] ἐπιτρέπηαν AB, ἐπιπρεπηιαν Vind. 7. ποτ' αὐτᾶς] ποταυγασμένων αὐτόν Koenius 9. ἐσεῖται] ἐσσεῖται A et Vind. τὸ μὲν] μὲν abundat 11. συνεκτικὰ καὶ συνακτικὰ] συνακτικὰ καὶ συνεκτικὰ 13. παρέχει] γὰρ ἔχει Badham 21. μαθηματικὸν] βοηθατικὸν Gesnerus 22. καὶ εὐχάριστον δὲ] fort. add. καὶ ἀβαρέα 26. τιμῶντος] τιμέοντος ex Tr. et Vind., τιμέον A 28. νοσέοντες] νοσίοντες e codd. et

Tr. 30. γὰρ] δέ? 32. διά τε τὰν ὑπεροχὰν καὶ τὸ μέγεθος τᾶς ἀρετᾶς] διά τε τὸ ὑπερέχεν τᾷ ἀρετᾷ Hirschigius

P. 265, 2. 3. ὅκως — θεῶν τε] haec Vind. et Tr. om. 3. ὥς κ' εἴη] sufficit ὡς εἴη 6. χεῖρα] χεῖρας Nauckius 7. βασιλεία] βασιλῆα 13. γενέσει] θέσει? an γε θέσει? 15. ζώει] σώζει Iacobs. 17. ἀβρὸν] ἁδρὸν Eldikius, ἅμερον Ruhnkenius, πρᾶον Halmius 18. παρασκευάζοι] παρασκευάζει A 19. γάρ που] γάρ τέ που AB 20. νενομίχθαι] δοκεῖ νενομίχθαι Valckenarius, fort. νενόμικται πρᾶτον] hoc vulgo post θεῶν legitur, transposuit Valckenarius 22. ἀμελούμενος] μελούμενος vulgo, ἀμελούμενος A 23. ἤρκεσται] ἤρκεσε AB 24. πάντων] πᾶσαν πάντων AB, fort. ἅπαξ ἁπάντων, vel cum Nauckio πάντα πάντων 26. ἐπιστῆμεν] θέμις ἦμεν Valckenarius 30. ἐσεῖται] ἐσσεῖται A et Vind.

P. 266, 5. συμπνείουσα] συμπλεχθεῖσα Badham 7. περιαγεομένα] ante Schaeferum περὶ αὖ γενόμενα, codd. περιαυγενομένα 11. ὄντεσι] ὄντεσσι A 12. καὶ οἰκηότατον ἐν γενοῖν] tentat hic et in sqq. aliquid Iacobsius Lectt. p. 91 13. ὄντος] ὄντως A 15. πλανᾶτες] πλάνατες 16. τᾶς] τᾷ 17. ἁ τῶ] αὐτῶ A 18. παρ' ἁμῶν] παρ' ἁμῖν e tit. XLVII, 22 ἄνθρωπος] ὤνθρωπος vel ἄνθρωπος 19. τε κοινᾷ] τᾷ κοινᾷ? 20. πλεονεκτῶν] πλεονεκτέων 23. δὴ ὧν] δι' ὅν ante Gesnerum 24. ἐν οἷς τίνος] καὶ ὡς τύπος Barthius, quod adiutus scripsi ἐντί, οἷα τύπος 26. βασιλείᾳ vulgo τᾷδε] ante Gaisf. τάδε 29. βασιλείας vulgo ἐοίσας] ἐάσας A et vulgo, ἐάσσας Vind. 30. αἱ μὴ τοῖς γνασίοις] ante Gesn. ἀμὴ (ἃ μὴ AB, αμη Vind.) τοῖς γυμνασίοις 31. σκοτοδινιάσεις vulgo 32. ὀθνεῖον vulgo

P. 267, 1. οἰκειότατα vulgo 2. ἐπὶ τούτῳ] ἐπὶ τοῦτο Iacobsius 2. 3. κεχρῆσθαι δυναμέναν. αὐτὰ μὲν ὦν βασιλῆα] κεχρῆσθαι (ἅτε χρῆσθαι?) δυναμένοις αὐτᾷ. ἁ μὲν ὦν βασιλῆα 8. ὑφ' αὐτῷ] ὑφ' αὐτῶ Halmius, malim ἑαυτῶ vel αὐταύτω 10. βασιλῆα] βασιλῆα Valckenarius ὁμιλήσαντα] ὁμιλήσοντα 12. ὅσῳ τε ἅτεροι] ante Koenium ὅσα τε ἅτερα 15. ἁμαρτάνοντι] ἁμαρτάνωντι 18. δέοντος] δέοντι? an δέοντες cum Nauckio? 19. οἱ χρὴ θεῷ μὲν] nihil auxilii in libris, quorum B εἰ habet pro οἱ εὐθὺ] ὡς εὐθύτας A et Vind., ὡς εὐθὺς B 22. ἑτέρων] ἀτέρων

23. καὶ] διά? 29. κα] κἂν A, καὶ vulgo, κ' αἴ B, κα Trinc. 30. οὐκ ἀεί ποτε ἂν] οὔ κα εἵπετο Cobetus

P. 268, 1. τῶν ἀρετῶν] τᾶν ἀρετᾶν 4. ἀνθρώπως, καὶ τὰς] ἀνθρώπως, [οὕτως] καὶ τάς? 6. ἀλάθεια] ἀλάθηα τε γὰρ] τε delendum 9. συνεστάναι] συνεστάμεν? 14. ἀλλ' ἄλλων] ἀλλάλων ex A καθανοῦν ἐκπορεῦντες] καθ' ἂν συνεκπορεῦντες Pflugkius; eadem nunc etiam Badham, nisi quod συνεκπονεῦντες scripsit, quod probandum, nisi malis συνευπορεῦντες 15. ὑστέρων] ὑστερούντων A, ὑστεροῦντι Pflugkius 16. βοήθειαν] ἀβοήθειαν A 18. μιμᾶται] μεμίμαται Halmius 19. οἰκοῖτο] εὖ οἰκοῖτο Nauckius 21. εἴπερ σώζοιτο δι' αὐτὸ] ἀποσώζοι δὲ αὐτὸ AB 23. συναδοίσας] συνωδούσας vulgo, συνωδοίσας A, corr. Gaisfordus 25. ὑπὸ αὐτὸν] ὑπό τ' αὐτόν Trinc., ὑπ' αὔταυτον Badham 27. πρῶτα] πρᾶτον 28. 29. δεύτερον — βασιλέα] haec fort. post χρωμένως αὐτῷ 31 transponenda sunt 30. ποτὶ χρώμενον] ποτιχρώμενος A Tr., ποτὶ χρωμένως Gaisf.

P. 269, 2. ἀνθρωπων] ἀνθρώπῳ? 4. ποτιλαμβάνων] an ποτιλαμβάνειν? αὐτὸς αὐτῶ] αὐταύτω Nauckius 4. 5. ἀλλ' ὡς] ante Gaisf. ἄλλως 5. συνεργῶν] ἐνεργῶν vel ἐνεργέων ἐοίσας] ἐάσας e libris, quorum Vind. habet ἐάσσας 7. ἂν ἄλλω] ἂν seclusi, nisi in seqq. praestat ποτιδεήσασθαι 9. ἕτερα] ἅτερα ex Vind. ἂν προσλάβοι] Halmius ἂν προσλάβῃ, fort. praestat ὡς κἂν αἰ ἕτερα προσλάβοι 10. αὐταρκέα] αὐτάρκεα 12. ἀρετὰν] τρυφὰν Nauckius ᾗ ἅπερ] ᾗ ἅπερ Gesnerus 13. ἀκολουθεῖν] ἀκολουθὲν τᾷ τοιᾶδε] τὰ τοιάδε Gaisf. partim e Trinc. qui τὰ τοιᾶδε 14. ἀτέρως] ἀτέρω Gesnerus, fort. ἀτέρας ποττ' αὐτὰ] ποτ' αὐτὰν Gesnerus, scripsi ποτταῦτα παρεσκευασμένως] Gesnerus παρεσκευασμένω, fort. παρεσκευασμένας 21. ῥᾴδιον] πρᾶτον Halmius, αἴδιον Wakefieldus 22. τῶν αὐτῶν, κρέσσον] τῶν ἄλλων κρέσσον τῶδε] τῷδε Gesnerus 25. ἐπίγειος] ἐπίγγηος 28. ἑαυτῷ πειρώμενος] ἑαυτὸν τῷ κρατίστῳ πειρώμενος? αἴθ' ὃς] Vind. αιθοσ pr. αἰ: θὸσ em., ἰσόθεος Iacobsius ἔσεται] ἔσσεται Vind.

29. τὰς] hoc fortasse ex ἔχεται corruptum est 30. προθυμία] προθυμίαν e Vind.

P. 270, 1. φύσεως] φύσιος ἀφέλεν] ἀφελέν καὶ

τὸ] τὸ καὶ e XLVII, 22 2. δέχεσθαι] δέεσθαι e XLVII, 22 ἐπιγείου] ἐπιγήῳ 4. ἐπειδὴ] ἐπειδήπερ e Vind. 6. τὰ παρ'] τάπερ Halmius 17. ἐκφύῃ] ἐκφύει Halmius οἰκεῦσαι] οἰκεῦσα Vind., οἰκεῦσι Gesnerus 19. τε] τὰ Halmius, τι et mox ὑστεροῦντι Nauckius 21. ἅπερ] δι' ἅπερ? 22. εἴη] κ' εἴη? 23. ἐσεῖται] ἐσσεῖται A et Vind. 28. μεταδιδόμεν] μετατιδόμεν μὲν 29. ὑπολάβῃ] ὑπολάβοι

P. 271, 1. οὐδ' ἂν τέκοι] οὐδάν τε καὶ ante Iacobsium 2. οὔτε] οὐδέ? 3. ἀγοῖ — ἀγοῖτο] ἄγοι — ἄγοιτο ex B 4. ἔντι καὶ] ἔντί δὲ καί? αὐτῶ] αὐτῷ Halmius 9. τᾷ δεούσᾳ] τὰ δέουσα Trinc., τὰ δέοντα B

P. 272, 3. ἀγνοήσῃ] ἀγνοήσει 16. τοῦ] τοῦ μὴ Halmius μανθάνοντος] μαθόντος ex A 32. δεῖ τὸν βασιλέα] malim τὸν βασιλέα δεῖ

P. 273, 23. κακὰ δ' εἶναι ταῦτα] κακὰ δέον εἰδέναι ταῦτα A, Halmius post ταῦτα inserit ἅ, quod non sufficit; indicavi lacunam

P. 274, 2. 3. εἴ τι μᾶλλον] εἴ τι ἄλλο μᾶλλον 25. παιδείαν δὲ] παιδείαν τε ex B 32. τῇ κρείττονι] τῇ φανείσῃ κρείττονι ex AB

P. 275, 2. μὲν οὖν οὐδ'] μὲν οὐχ' A m. s. 3. αἵ] ἀλλ' αἵ ex A 5. πραγματευόμεναι] πραγματεύονται ex A 6. σκοπούμεναι] σκοποῦνται ex A, σκοποῦσι B 7. σκοπεῖ] aut hic σκοπεῖται leg. aut supra σκοποῦσι 8. πῶς ἄνθρωποι] πῶς ἂν ὁ ἄνθρωπος ex A 20. οὐκ ἀφιλόσοφος] οὐκ ἂν φιλόσοφος A, οὐ καὶ φιλόσοφος Halmius 30. 31. τῶν πρεπόντων] fort. add. τηρητικῷ

P. 276, 8. μόνον] μόνου? 12. ἔχει τὴν μουσικὴν] ἔχει τὴν ἐπιστήμην τὴν μουσικήν? 28. ὠφελήσῃ] ὠφεληθήσῃ omnes libri

P. 284, 11. θρυλλουμένης] θρυλουμένης e Vind. 19. Αὐγῇ] Αὔγη 26. ἐρῶσιν] ἔρωσιν Matthiae ἧς] οἷς A

P. 285, 1. εἶναι νόμον] ἄνευ νόμων Bothius 2. εἶναι μωρία] θεῖναι μυρία A θέλειν] πέλειν L. Dindorfius 10. πλεῖστος] ἐπεὶ Nauckius 13. τί πλέον ἔχουσι] οἳ πλέον ἔχειν ζητοῦσι Cobetus (corr. typoth. errorem τῶν ἄλλων ζητοῦσι pro ζητοῦσι τῶν ἄλλων)

P. 286, 6. βροτοῖς] βροτοῖς δ' Bergk ἐς δίκην λόγων ὄφλαι] ἐς λόγον δίκην ὄφλοι Dobraeus 7. γ' ἂν]

γ' ὢν A, fort. πῶς δῆτ' ἔγωγ' ἂν θνητὸς ὢν θνητῆς τε φύς 10. 11. ὑποχωροῦντα εἰς] ὑποχωροῦντ' ἀεὶ εἰς 11. δὴ] δὲ e Voss. Vind. Tr. 12. ἐπαναχωροῦντας] ὑπαναχωροῦντας? 14. εἶτα] οὗτοι Wyttenbach. καταφυγεῖν] ἀποφυγεῖν ὅπου] ὅποι 29. ἀκοινώνητον] οὐ κοινωνητόν A

P. 287, 2. 3. ἔφη τοσούτῳ βασιλείαν διαφέρειν] τοσούτῳ (τοσοῦτον B) ἔφη διαφέρειν βασιλείαν Vind. 22. ἐπέπαυσο] πέπαυσο A

P. 297, 27. ὑπέρσπονδον] ὑπέρσπουδον 28. τὸν γὰρ μυρίων] Habet etiam Gellius NA. IX, 8

P. 299, 21. Τημενίδων] Τημενιδῶν

P. 300, 18. αὐγαῖσιν] αὐγαῖς ex A, ὁμῶς αὐγαῖς Grotius 19. ὡς Ἄρεως] Ἄρηος Emperius ἀρίδηλα] ἀίδηλα ex Ars. 21. μετὰ] παρὰ e Voss. τ' ἐγένεσθε] τ' ἔγευσθε Voss., corr. Bergkius 25. σάουσι] σαοῦσι Buttmannus

P. 301, 15. πεπαλημένος] πεπλημένος Brunckius 20. πανοπλίοις] πανόπλοισι Dindorfius

P. 302, 7. ἀπολεῖ] ante Gaisf. ἀπόλλει 10. καταπελτικὸν] hoc addidi e Plutarcho

P. 304, 5. Κινυρέοιο μᾶλλον] Κινύρεω μάλιον G. M. Schmidtius

P. 306, 1. Εὐριπίδου ἐκ Τηλέφου] Euripidis locus excidit 2. τόλμ'] τολμ A, τόλμης B, τολμᾶν ego ad Menandri Rel. p. 314 versum hunc poetae elegiaci esse monens ἀεὶ] δεῖ scripseram l. l., nunc etiam Gaisfordus in Add. ad Ecl. phys. 10. ἀπεργάζεται] ἀπείργασται Musgravius 13. ὀλίγους] in versu praecedente fuit opinor καρτεροὺς vel ἀλκίμους. Cf. LIV, 10 18. κρεῖττον] κρεῖσσον 19. γε] μὴ Nauckius 24. ἔξωθέν τις] ὡς ἔξωθεν Halmius 27. εὐανδρίαν] εὐδοξίαν p. 304, 23

P. 307, 21. lacunae loco Camerarii versus εὖ νύ τις ἀσπίδα θέσθω ἐναντιβίως πολεμίζων 25. ποτ'] τότ' e B

P. 308, 17. Ἀθλίου] Ἀεθλίου e cod. Mendozae 26. πάντα τἀνθρώπων] πάντ' ἀπανθίζειν Conington 28. ὄχλων] ἔργων Cobetus Mnem. IV p. 257 29. λογισμοῖς] λόγοις τὰς] μὲν τὰς ex A Vind. Trinc.

P. 309, 1. λάβῃ] λάβῃς Cobetus 2. τέχνην] τυχην Cobetus ἐξεύρατο] προσλαμβάνει Cobetus; an ἐκτήσατο?

P. 311, 23. τοῦ αὐτοῦ addidi e Vind. τοῦτο βλέψῃς] V. ad Theocritum p. 331 26. ἐρῶ] φέρω Bentleius

P. 312, 3. Εὐνίδαις] Εὐνείδαις

P. 313, 9. οὐδεμίαν] οὐδεμί' Bentleius 18. Σμικρίνῃ] σμικρὸν ἢ vulgo, σμικρὴν ἢ A, corr. Bentleius 21. ἂν εἰ πλάττοι] ἂν πλάττῃ AB 23. Παιδίων] Παιδίου Vind. 27. ὥσπερ ἱερεῖον] ὡς τὰ ἱερεῖα ante Porsonum

P. 314, 2. μισθοφόρων] μισθοφόρος vulgo, illud codd. cf. Iacobs Lect. Stob. 9. Πλουτάρχου add. e Tr. 20. τόλμῃ] indicavi lacunam 27. ὃ καὶ] ᾧ καὶ vulgo, ὃ καὶ ex A et Tr. 28. ἵππους — ὑπέζευξε hic ponit A, vulgo post ποδάγραις καὶ 29. ποδάγραι A, ποδάγρᾳ Dübnerus 30. ἐναέρια] ἐν ἀέρι A teste Dübnero

P. 315, 14. τούτων μούνων] μούνων τούτων A 15. τοῦ δὲ] δὲ secl. Halmius 16. οὐ] ὡς A, secl. Halmius ἕκατι] ἕκητι γιγνόμενοι] γενόμενοι? an γεγενημένοι? καὶ] seclusi 17. τούτων] τῶν? καὶ] καί τοι? 18. ἀσθενέστερον] ἀσθενέστερα? ἐπιμελούμενοι] ἐπιμελόμενοι Vind. et vulgo 19. καθ' ὅτι] κατότι codd. i. e. κατ' ὅ τι αὐτοῖς] αὐτοῖσι 20. τοῖς θεοῖς] τοῖσι θεοῖσι ἐξομοιεύεσθαι] ἐξομοιόεσθαι vulgo, illud A et Trinc. ἐξομευεῦσθαι Halmius 22. 23. ἀνδρηία] ἀνδρηίη 24. ἀποστύγεε] ἀπόστυγε B

P. 316, 3. κρείσσων] κρεῖσσον e Vind. Trinc. 16. γενοίμεθα] γενοίατο? 20. χερὶ] βροτῶν ex Euripide 25. στρατηγοῦ] στρατηγῷ Grotius στρατεύματος] sequebatur fort. δειλοῦ vel simile quid 27. ἔχει] φέρει alias

P. 317, 16. ἄρ'] γὰρ ex AB 17. ὁμῶς] νόμῳ Valckenarius 23. χερῶν] χρεών 28. Ἀλεάδων] Ἀλεαδῶν

P. 328, 2. ἐπιθεῖτο] ἐπιθοῖτο ex A 16. ἠπεροπηίδι] εἰπεροπηδεῖ ante Tyrwhittum et Lobeckium; cf. Strab. I p. 17 19. ὑπό τινος] addidi ex A

P. 329, 11. ε'] γ' e Vind. 12. Κλέωνος] Διοδότου e Thucydide

P. 331, 1. ἐρωτώμενον] ἐρώμενον A, ἐρόμενον e Vind. 4. Εὐδαμονίδας] Εὐδαιμονίδας A 24. πότνια] πότνα Berg-

kius πόλιν τάνδ' ἐχθρὰν] πόλιν, τὰν δ' ἐχθρὰν Bergkius, malim πολιτᾶν δ' ἐχθρὰν 29. βοϊκὸν] βοεικὸν

P. 332, 2. σκάψαντ'] σκάψαιτ' Voss. Tr. Vind. Ars. ἀποκλάσαι] ἀποκλᾶσαί τε B, κἀποκλάσαι 2. διελκύσαι] σύχν' ἑλκύσαι? 5. εἰρήνη] εἰράνα 6. ἀοιδῶν] ἀοιδᾶν 7. αἴθεται] αἴθεσθαι L. Dindorfius, ἔθεσθαι libri 8. μηρία τῶν εὐτρίχων] μῆρα τανυτρίχων Buttmannus et L. Dindorfius 12. εὐρὼς] e Plut. add. Leopardus 14. ἆμος] ἀμὸν Heynius 18. κείσθω] codd. ἀρκείσθω i. e. χρ κείσθω (Χορός. κείσθω) 19. συνοικοίην] συνοικοῖν? 21. Ἀθηνᾶς] Ἀθανᾶς Vind., Ἀθαναίας? 24. κλέωνται] κλέονται Gaisfordus 27. θ' ἑαυτοῖς] τ' αὐτοῖς 28. ἐστιν ἀγαθὸν] ἐστι τἀγαθὸν vel cum Brunckio τἀγαθόν ἐστι 30. πλέκουσι] λέγουσι Brunckius

P. 333, 5. αὕτη — ἐκλίπῃ] cf. Fragm. Com. IV p. 22 23. ἐν ἀγρῷ] ἀργὸν Bergkius τοῦτον] πρῶτον Hirschigius, αὐτὸν Bergkius 26. προβατίων] ante Grotium προβάτων 27. αἰγὸς] τρυγὸς ex A 28. ὄψῳ] ὄψων ante Salmasium δὲ] τε ante Gaisf. σπινιδίοις] πηνιδίοις ante Salm. 31. ἐπ'] ὑπ' Gaisford.

P. 335, 6. Ἀμαλθαίης] Ἀμαλθείης 25. τρόπους additum ex tit. LVIII, 8

P. 336, 5. Βουτημένῳ] fort. ex duobus titulis, Βουσίριδι et Τημένῳ, conflatum

P. 337, 6. γε δὲ] γε δὴ 11. μὲν] delendum videtur aut πάντα μὲν scrib. 13. θρυπτικός τε] θρυπτικός γε e Vind. 18. ἀλοᾶν] τὸ δὲ addit Vind. fort. ἀλοᾶν, τὸ δὲ [λικμᾶν], idque etiam necessarium videtur 22. δὴ καὶ ἀρεστὸν] δοκεῖ ἄριστον Pflugkius; fortasse δὴ καὶ ἀρεστότατον 24. τε] τι Pflugkius

P. 338, 1. φιλοσοφοῖ] φιλοσοφεῖ ex A 2. γεωργοῖ] γεωργεῖ ex A παραβάλλοιμι] παραβάλοιμι 7. ὥσπερ οἱ σοφισταὶ] haec seclusi 8. σκιατροφεῖσθαι] σκιατραφεῖσθαι A 9. τί δὲ] τί δέ; 15. Χηναῖον] Χημαῖον ante Holstenium 16. Ἀγλαὸν] rectius Ἄγλαον 21. τί οὖν; οὖ] τί δέ; οὐ ex AB 30. ὥσπερ] ἅπερ ex AB

P. 339, 5. τούτων] τοῦτον? 13. προσεῖναι] προσιέναι Halmius 22. ἀστυκῶν] ἀστικῶν e Vind. 26 — 340, 5. ἃ δὲ — ἐόντα νόον] haec fort. insiticia

P. 340, 2. δεδήλωκεν] ἐν τούτοις add. A m. sec. et B, qui post ἐν τούτοις etiam haec habet: τὸ μέντοι φαύλοις καὶ μοχθηροῖς τὸν τρόπον συνδιατρίβειν καὶ κοινωνεῖν αὐτοῖς διαίτης ἐπισφαλές, ἐν ἑτέροις 5. συμμιγῆς] συμμίσγης 6. μηδὲ] malim μὴ δὴ 8. μάλιστ' ἂν] μάλιστά γ'

P. 343, 7. ἐξ ἀγροῦ μοι καταβαίνει] καταβαίνει μοὐξ ἀγροῦ 8. 9. ὥσπερ κανοῦν] ita B, ceteri libri ὥσπερ ἱκανοῦν i. e. ὡσπερεὶ κανοῦν 9. μοι πάντ'] ὁμοῦ τι πάντ' ἀνεσκευασμένον] ἐνεσκευασμένον e Vind. 21. δικαίως ἀπέδωκ'] δίκαιος ἀποδίδωσ' Bentleius, ego δίκαιος ὢν ἀπέδωχ' vel δίκαιος ἀποδέδωχ' ὅσα ἂν] ὅσας ἂν Bentleius 26. λαχάνων] λαχάνου A, fort. λαχάνου τ' 27. πετραγεῖα] πετραῖα Salmasius

P. 344, 2. ἐγὼ γεωργῶ] ante Dobraeum ἔγωγ' (ἔγωγε Tr.) ὁρῶ 7. Ἀποστερητὴν] separavi a superioribus 8. κριθῶν] κριθὴν A 9. τούτων] τούτων δ'? 10. Θήβας] Θήβαις ex A 11. σχῆμα] σῆμα Vind. unde ῥῆμα scripsi, nimirum ipsum illud quod sequitur ὀνησιφόρα γένοιτο, quod mulieres religiosae in ore gerebant; errores sunt quae critici de hoc loco commenti sunt 21. γραμματιδίῳ] A γράμματι ἰδίῳ i. e. γραμματειδίῳ

P. 345, 11. παρὸν] χρεὼν Nauckius 26. δ' ἔξω] δέ γ' ἔξω ex Euripide

P. 346, 4. ἡσυχία] ἀσυχία 18. μιμιάμβων] μελιάμβων 19. ὁ τᾶς] τῶ τᾶς? ἀμναμονεῖ] ante Gaisf. ἀμνάμονα, codd. ἀμναμονεῦ 22. οὐκ οἶδ'] οὐκ ἔστ' Hermannus, quo praeeunte 22 et 25. lacunas indicavi 24. μοῖρα] μοῖσα Piersonus 25. πολὺ] γλυκὺ Hermannus μοχθῆν] μοχθεῖν ex Vind. 28. ἐς εὐφροσύναν καὶ χάρματα] ἐν εὐφροσύνᾳ καὶ χάρματι? 29. ποθ' ὕστερον] μεθύστερον 30. κατένευσαν] κατένησαν ἐλθῆν] ἐλθεῖν e Voss.

P. 347, 2. ἐς πόσον ἅ] ὅσσαπερ οἱ Hermannus καμάτως κείς] καματώδεες Wakefieldus et Hermannus πονεῦμες;] Hermannus πονεῦμες, 3. ψυχὰν δ' ἄχρι τίνος] ἀντὶ τίνος ψυχὰν Hermannus 4. πλήονος] πλέονος A et Voss., πάσσονος Nauckius. 5. λαθόμεθ' ἢ ἄρα] ἢ λαθόμεσθ' ἄρα Hermannus 20. πρός τε τὰ ἄλλα] πρός τ' ἄλλα A 28. indicavi lacunam 30. μετευθύνει] μεγεθύνει Nauckius

P. 348, 4. διαιτώμενοι] διαιτώμεναι Wyttenb., διαιτωμένων coll. p. 338, 8 ἀνιᾶσιν] ἀνίασιν 7. θεοειδέστερα] θεωδέστερα e Trinc. 7. 8. ὁρᾶν] ὁρᾷ A, τὸ δρᾶν Dübnerus 9. πάλαι ἀρχαίον] πάνυ ἀρχαίον 10. ἐνίδρυσαν add. Wyttenbachius 12. 13. τὰς παιδείας κατὰ] τὰς παιδείας κακὰ τὰ Dübnerus; praetuli τὰ παιδείας καλὰ 13. μιαρῶν τινῶν] μιαρῶν τεχνῶν Dübnerus, quod praestat fortasse ei, quod ego posui μιαροτήτων 19. διαπλεῖ] δὲ πλεῖ Cobetus 21. ἑνός τ'] ἑνός γ' 23. ἢ] om. A, οἱ B, fort. φεῦ (vel ὦ) et in sqq. ποντοναυτῶν ὡς ταλαίπωρον γένος 24. θεῶν νέμων] βροτῶν γέμων 25. νείμειαν] νείμειεν vel νείμει' ἂν 26. λεπτῆς ἐπὶ ῥοπῆσιν] λεπταῖς ἐπὶ ῥιπῖσιν 28. ἢ 'σωσαν] ante Porsonum ἧς ὡς ἂν

P. 349, 4. μαλκιόωντι] μαλκίοντι ex A 8. πόρρω] πόρσω ex B 10. Φιλήτα] Φιλητᾶ 15. ζητεῖν] ζῆν τιν' indicata lacuna; excidit fort. οὐ λέξω ποτέ. v. Com. graec. III p. 53 16. ἐλθεῖν που δὴ] που δὴ delevit Elmsleius 19. τῆς γῆς] τῆς add. Grotius 25. οὐρίου] πρῶτον ἐν editi, πρῶτον om. A, οὐρίου Grotius 29. ἐστι] ἔσσι Iacobsius μέγα] μέτα Bentleius

P. 350, 1. ναυτιλίης ὃς νῆιν ἔχει βίον] vulgo ναυτιλίησιν ἣν ἔχεις βίον, Bentleius ναυτιλίης ὃς νῆιν ἔχει βίον, Nauckius ναυτιλίης εἰ νῆιν ἔχεις βίον 2. ἐσωκίσατο] ἐσωκίδαται? cf. Anal. Alex. p. 158 4. τοῦδε] τούτου e codd. λάβοις ποτὲ] λάβοις 5. καθ' ὑπὸ] καὶ ὑπὸ codd., καθ' ὑπὸ ego Curis crit. (1813) p. 39 14. Φιλοκτήτου] v. Anal. Alex. p. 72 15. βιότοιο] πλούτοιο A 17. ἀσπαίροντες] ἀσπαίροντος ἅλις] ἅδην? 18. ἔμβαλε] ἔκβαλε Valcken. 19. ἅλμη δ' ἐκάλυψεν ὀδόντας] ἅλμη δ' ἐκάλυψε θανόντα Geelius 21. χρήμασιν δ' ὧν] χρήμασ' ἰδὼν vulgo, χρήμασ' ἰνδῶν codd., correxit Dobraeus φρονεῖ] φρονεῖς Dobraeus 28. οὐδέ τι μοῖσα] οὐδ' ἔτι μοι γᾶ Salmasius 29. ποθέει] ποτάγει Grotius πλέον ἄμμε γαλάνα] ita Grotius; revocavi librorum scripturam ita fort. emendandam ποθέω δὲ πολὺ πλεῖον μέγα λαῖτμα

P. 351, 4. χἀ] ante H. Stephanum τάχα 7. ἰχθὺς] ἰχθύες πλανὸς] πλάνος e B 26. αὐτοῦ] αὐτὸν

P. 352, 2. μεταβολαὶ] μεταβολὴ 3. ἀνάλωσ' ἡ τέχνη] ἀνάλωσεν ἡ τέχνη vulgo, ἀνήλωσε τέχνη A, ἀνάλωσε τέχνη Vind. Trinc. δὲ] δὲ μόνη A 7. Σιμύλου] v. Com. graec.

I p. XIII 11. *τοῖν*] *τῶν* A et marg. Gesn. 13. *εὐφυῆ χρόνον*] *εὐφυῆ χορὸν* Dobraeus, sed non agitur de fabula docenda; *εὐφυῆ* videtur in fine versus ponendum esse, ut cum *κριτὴν* coniungi possit; *χρόνον* autem librarii supplementum esse suspicor, postquam inter *καιρὸν* et *εὐφυῆ* substantivum nescio quod exciderat; nisi fuit

ἔρωτα, μελέτην, καιρόν, εὐφυῆ κριτήν,
ἅπαν τὸ ῥηθὲν δυνάμενον συναρπάσαι.

vel *εὐθὺς τὸ ῥηθὲν* 14. *κριτὴν*] *κριθὴν* A et Vind. *τριβὴν* B 19. *ἄλλο πλὴν*] A *ἄλλο ἢ* i. e. *ἄλλο γ' ἢ* *ποιεῖ*] *πο* A

P. 354, 25. *παναγκιστρευτικήν*] *πᾶν ἀγκιστρευτικόν*

P. 357, 12. *γεωργίαν*] om. A 16. *καθάριον*] *καθάρειον*

P. 359, 23. *κατέδειξε πρῶτος*] *πρῶτος κατέδειξε* ex A 25. *ἦν*] *ἢ*

P. 360, 6. *Πολυείδου*] *Πολυίδου* 8. *τε γὰρ*] *καὶ γὰρ* Musgravius 9. *οὐκ*] *κοὐκ* G. Dindorfius

P. 362, 6. *Ἀντιγόνη*] *Ἀντιόπη* e Vind. 19. *τούτων*] *τούτου* 23. *ἡττόνων δὲ μείζονα*] *ἧττον', ὧν δὲ* Dobraeus 24. *τούτοις ἀνάγκη ταῦτα*] *οὕτως ἀνάγκη πάντα* Dobraeus 29. *εἰ γὰρ* add. Iacobsius

P. 363, 1. *ἀπολαύει*] vulgo *ἀπόλλει*, AB *ἀπολλύει*, Gaisfordus *ἀπολαύει*, Iacobsius *ἀπολάπτει* 4. *κρεῖσσον*] *κρείσσονα* Musgravius 8. *Ἀρχελάου*] *χορὸς* addidi ex Vind. 9. *ἔσωσα*] *ἔσωσε*? 16. 17. hos versus cum superioribus coniunxi 18. *Ἀλεξάνδρου*] *ἐν ταυτῷ* e Vind. 20. *αἱροῦνται*] *αἴρονται* Elmsleius 24. *δούλῳ ποιεῖν*] *δουλοποιεῖν* ante Grotium

P. 364, 3. *Ἀλκμαίωνος*] *Βουσίριδος* Vind. 26. *ἅπαντα*] *ἂν πάντα* Grotius e Philone I p. 473 *δουλεύειν ὁ δοῦλος*] *ὁ δοῦλος ἡσυχάζων* Philo *μανθάνει*] *μανθάνῃ* 28. *βέλτιστον*] *βελτίον'* Iacobsius

P. 365, 11. *βίε*] *βέλτιστε* Gaisfordus, *βίε* A 21. *Φιλίππου*] *Φιλιππίδου*? Menandro datur p. 362, 14 29. *πίπτοντα*] *πίτνοντα* ex Euripide

P. 366, 2. *διαφθείρει*] *διαφθερεῖ* Grotius 10. *τοῖς ὑπηρετοῦσα καὶ*] *οἷς ὑπηρετοῦσ' ἀεὶ* Valckenarius 16. *φη-*

σὶν ὁ *Δίων* addidi ex A 17. *πολλῶν ἐπιθυμιῶν*] haec delenda videntur 20. *οἵ τότε*] *οἵ πότε* AB, *οἱ Γέται* Hemsterhusius

P. 367, 6. *Πολλίας*] *Πόλλις* 17. *πάγκακος*] *πάγκακον*

P. 369, 11. *ἐν*] *ἐπ'* Pflugkius 12. *δαιτὸς δὲ πληρωθεὶς*] *δαὶς* de quibusvis epulis dicitur nec recte opponitur τῇ φαύλῃ διαίτῃ. Fort. igitur *σταιτὸς* scribendum 16. *ἄγαν θηρωμένοις*] ante Salmasium *διώκουσιν ἄγαν* 18. *ἐρῶντος*] *ὁρῶντος* Musgravius 19. *ἀφύλακτος*] *ἀφύλακος* i. e. *δυσφύλακος* *ἂν γὰρ*] *κἂν γὰρ* libri, *ἂν γὰρ* Grotius, *ὡς κἂν* Nauckius 20. *ἔρωτα*] *ἔρωτας* A *σοφώτερος*] *σοφώτατος*? 21. *ἣν δ' ἂν προσῆται Κύπρις*] *ἣν δ' ἂν προσῆται κύπριν*? *quemcunque probaverit amorem, eius compotem fieri ipsi dulcissimum est*

P. 370, 1. *βία*] *βίος* Bothius 2. *μαινάς*] *μανιάς* Porsonus 3. *ἄκρατος*] *ἄκραντος* Bothius *ἐκείνῃ*] *κείνῃ* e Voss. 5. *ἐντήκεται*] *ἀνθάπτεται*? an v. squ. *πνοὴ* pro *ψυχή*? 6. *οὐχὶ*] ante Grotium *οὔτι* *βορὰ*] ante Grotium *βορός*, neutrum sufficit 17. *ἣ*] *οὐ* e Voss. 18. *ἣ ἐκ θυμῶ φιλέοντι*] *ἐκ θυμῶ δὲ φιλεῦντι* Grotius 21. *τῷ*] *τις* 23. *πᾶσιν*] *πάμπαν* 27. *καὶ*] *ναί*? 30. *εὐτυχῶν*] *ἐντυχὼν*

P. 371, 4. *οὕτω*] *πόθῳ* 9. *σκαιοῦ*] *Κείου* i. e. Prodici, cuius sapientia vel in proverbium abiit; ineptissimum est *σκαιοῦ* *κρείττων πρὸς τὸν*] *κρείττων τῶν πρὸς*? 10. *Αὐγὴ*] *Αὔγη* 11. *θεὸν κρίνει μέγαν*] rectius Athenaeus *μόνον κρίνει θεὸν* 12. *ὑπέρτατον*] *ὑπέρτερον*? 14. *οἶδε τὸν μέγιστον*] *οἶδεν ὄνθ' ἥδιστον*? 23. *Μένανδρος Θησαυρῷ* (*Θησαυρῶν* libri) praeeunte Tyrwhitto huc posui cum vulgo ante 29. legantur 24. *εἶτ' οὖν*] *εἶτ' οὐ* Tyrwhittus, et sic Arsenius Viol. p. 101

P. 372, 8. *χρυσῆς*] *χρυσέης* 10. *καὶ εὐνὴ*] *Διώνης* Heckerus 11. *ἄνθεα τῆς ἥβης*] *εἰ ἥβης ἄνθεα* AB, *ἄνθεα εἰ ἥβης* vulgo, *ἄνθεα τῆς ἥβης* Grotius, *ἡλικίης ἄνθεα* Kayserus 20. *Θησαυροῖς*] *Θησαυρῷ*

P. 373, 4. *ἔστι ποίας*] *ἔσθ' ὁποίας* Pflugkius 20. *ἔθ' ὑπνώοντι*] *ἔθ' ἡβώοντι* Heerelius, fort. *ἐφηβώοντι* 27. *κίθαριν*] *κιθάραν* Brunckius *ἁδὺς*] *ἄνυσ'* Ahrensius

P. 374, 6. *ἀφαυρότερον*] *ἀφαυρότερος* 10. *ὁδοιπορέοντ' ἐνοχλήσω*] *ὁδοιπορέοντα λοχήσω* Ruhnkenius 11.

νερᾶσθαι] συνέρασθαι Schaeferus 14. Θασεὺς] Θη-
ὺς 15. εἰ καὶ ἀμειλίκτοιο] ᾧ καὶ ἅμ' ἀλλίστοιο 16.
ἀξείνοισιν] ἐνὶ ξείνοισιν 17. ἄροιτο] ita B, ἄρκτο
το
go, ἄροι A, αἴρητο Ahrens 19. ὅτι οἱ] ὅ οἱ οὐ 22.
ι] ἤρατο 27. πάσχε δ' ἄποινα] πάσχε δ' ἃ ποίει e codd.
P. 375, 8. 9. ταύτῃ] τῇ αὐτῇ Cobetus 10. 11. Μενέ-
ιος] ὁ λῆρος add. Gesnerus in versione *Menedemus canis et*
irus (sic enim eum Eretrienses vocabant), respiciens Diog. Laert.
125. V. Iacobs. L. Stob. p. 103 et Cobet. V. L.
οὔ φησιν] οὔ φασιν Cobetus 12. Ἀριστοτέλους] Ἀρι-
ίππου ex A m. sec. 13. Ἀριστοτέλης] Ἀρίστιππος ex
14. συνουσίας] τῆς συνουσίας AB 15. ἄνευ τού-
ου] Aristippus opinor dixerat οὔτε διὰ τοῦτο οὔτε δίχα
του 17. ἀγαπωμένη] ἀγάπη μούνη Nauckius; recte, opinor;
l ita monachus aliquis mutavit quod Democritus scripserat,
υνὴ μούνη 19. ὁμαλῶς] οὐ κακῶς AB, in quo aliud
d quam ὁμαλῶς absconditum est; in κως latet ἴσως, unde
ι ἴσως scribendum et per interrogationem locum efferen-
n putavi 20. διαπεφυκώς] διακεχυκώς 22. ὀργια-
ν] addidi ἴσμεν συμπεριλαμβάνομεν] συνεπιλαμβά-
μεν 24. φησὶ] libri φῆσαι, Iacobsius φήσας 25. ὥσπερ
ιν ἅμα λαλεῖ] i. e. simul quomodo id se habeat dicit; nil
ιtandum 27. δεδούλωται] δεδούλωνται e Vind. B

P. 376, 3. ἕτερος] ἕτερος δ' Dobraeus 4. εἴσω δὴ]
δοθεν Dorvillius, v. Menandri Rel. p. 200 6. εἰ μήτε
ν ὄψιν addenda vidit Halmius, et ante Halmium Gesnerus
versione latina 7. αὐταὶ] αὗται 10. κρίσιν] ἴσην
ldidit Gesnerus 15. ζώων φρένες] ζωγράφων Gesnerus
ι. περὶ] τῇ περὶ? 22. ἔρωτα] ἐρῶντα 24. καταφρο-
σαι] indicavi lacunam, excidisse videtur ἄλλον ἀπολωλέ-
ι καὶ δουλοῦσθαι vel simile quid; Gesnerus in versione
γενόμενον [ἄλλον μὲν δουλοῦσθαι] ἄλλον [δὲ] ἀπαλλα-
ναι, at servandus est ordo in Menandri versibus indicatus
P. 377, 4. ἐμοί πως] ἑτοίμῳ Emperius
P. 384, 30. Διογένους] Δικαιογένους Vind.
P. 385. 2. τοῖς ἀνάγκης] τοῖσιν ἄγχιστ' 11. ἀργοῖς] ante
rsonum ἔργοις 17. κάκιστε πάντων θεῶν κἀνθρώπων] τύ-
ννε θεῶν τε κἀνθρώπων ἔρως ex Athenaeo XIII 516 b. Cf.

Exerc. phil. in Athen. II p. 26 18. τὰ κακὰ] τὰ καλὰ ex Vind. et Athenaeo 19. ἢ τοῖς — παρίστασο] v. Athenaeum l. l. 22. ὥστ'] ὥς τ' Wagnerus 23. κἂν] καὶ A οἰκεῖν] ναρκεῖν A, unde dubitanter scripsi ἄρχειν 25. οὐδὲ] οὔτε

P. 386, 10. ἀπαλὰς] ἀταλάς? 16. νόσημ' ἔρωτος] ἔρωτος γὰρ νόσημα libri, νόσημ' ἔρωτος Brunckius, τὸ γὰρ νόσημα Dobraeus 17. ἔχοιμ' ἂν] ἔχοιν δ' ἂν Nauckius 19. παῖδες ἀσταγῆ] παιδιαῖς ἄγη ante Salmasium, παῖδες εὐαγῆ Halmius 21. χυμὸς] κρυμός? ἀφῇ] ἀφῇς? at si dicere voluit poeta nolle glaciem dimitti e manibus, cur non scripsit οὔτ' ἀφίεσθαι θέλει? videant alii 22. κτῆμα σύμφορον] κτῆμ' ἀσύμφορον cod. Mend. 23. οὕτω γε] οὔτε libri, οὕτω γε Gesneri margo, οὕτω δὲ ego 24. καὶ τὸ] καί τι προίεται] προσίεται

P. 387, 26. εὐλόγως] εὖ λόγων 27. καλῶς] κακῶς Clericus 29. τιμάτω] ἀτιμάτω θνητῶν] θηλεῶν? 31. τάων] τῶν Μύρων] ante Gaisf. Μυρῶν, codd. μοιρῶν πολύκλαυστον] πολύκλαυτον

P. 388, 1. Ἀνεψιός] Ἀνεψιοί 6. ἐρῶντος] ἔρωτος Grotius 19. ἴκελος] εἴκελος 23. χολᾷ νόος] χολά, ὅλος Hermannus 24. ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ] ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλους B 29. ὑπότροπον] ὑπόπτερον Briggsius 30. ἐνόασε] ἐνόησεν Hermannus

P. 389, 1. ὄρνεον] τὤρνεον Valckenarius 4. ἕνεχ' οἱ] ὅκα οἱ Brunckius 6. τέχνην] τέχναν 9. τ' ὄρνεον] τὤρνεον 11. μιν] νιν 15. ἠδὲ] οὐδὲ Hermannus 17. ἀπέχθεο] ἀπήχθεο ex AB τί νιν αὐτὰ] τεῖν αὐτᾷ Hermannus 18. τέκηαι] τεκέσθαι Hermannus 20. ἐς τί δὲ] πρὸς δ' ἔτι Hermannus ἦμεν] ἡμῖν vulgo, ἦμεν A, ἄμμιν Hermannus

P. 390, 2. πατὴρ] πάτωρ G. Dindorfius 5. βροτῶν] λαβεῖν?

P. 391, 5. τί μὲν] ὅ τι μὲν 9. ἐξίσταμαί σου] ἐξίσταμαί σοι Boissonadus 10. σου] A σοι 24. μανίαν] οἳ δὲ νόσον excidisse suspicatur Dübnerus

P. 392, 6. φρενιτισμοῖς] φρενετισμοῖς Dübnerus 7. ἀλλὰ καὶ] ἀλλὰ ex A 12. παρέχεσθαι] παραδέχεσθαι ex A μηδὲ ἀρχὴν] delenda esse punctis suppositis indicat A 14. θεῶν] om. A 15. αὐτοῦ] σαυτοῦ ex A 17. καὶ νήπιον] καὶ delet A m. s. 24. αὐταυγεῖ] ἀντηύγει ex codd. 27. ἡγεμόνας] ἡγεμονίας Wyttenb. 31. βούλεται] τί βούλεται Wakefieldus

P. 393, 4. εἴ τι] εἰ ante Gaisfordum 9. παρόντα] παρόντος ex A et Vind.

P. 394, 2. ἐνιδροῖ] A m. s. ἐνοιδεῖ, Dübnerus aut hoc aut ἀνοιδεῖ verum putat, Nauckius ἐνίδρυται 13. θηρίον vulgo abest 27. Τυραννικῶν] Τυρρηνικῶν

P. 395, 9. Θε . . βύβλι . .] Θείας . . Βύβλου Gaisfordus διενεγκόντος] ὑπερενεγκόντος? 12. ἐν α'] ἐν β' e Vind. et Plutarcho 14. Ἀριστώνυμος addidi e Plutarcho 16. τοῦτο] οὗτος 19. Ὀνοσκελίαν] Ὀνοσκελίδα vel e Plutarcho Ὀνόσκελιν

P. 400, 19. 20. τρόπος χρηστὸς] τρόπον χρηστὸν vel τρόπους χρηστοὺς

P. 401, 3. lacunam indicavit Porsonus supplens οὔτ' ὄφελός ἐστ' οὔτ' εὖ γεγραμμένης γραφῆς 10. ὑπὸ] ἐπί? 15. ἄδην] v. Anal. Alex. p. 114 19. indicavi lacunam 20. μνήσειας] μνησίας A; si verum est μνήσειας, ad Musam referendum erit, quam in perditis versibus invocaverit poeta 21. οἵαις] οἵαν ante Gaisfordum σε] τε? 25. ἂν δὲ] ἄν γε Halmius 26. διαλεκτικὸς] ita AB, λεκτικὸς vulgo et Vind.

P. 402, 4. ψαύοντες; συνάπτουσι] ψαύοντες ἢ συνάπτουσι? 6. σῶμα] στόμα e codd. 11. ἄριστον] ῥᾷστον e Dione

P. 403, 13. καὶ] καὶ τὴν Dübnerus 20. ἃ ἂν] Vind. ἂν i. e. ἃν 24. ἀγωγὰ] ἀγὼν ἢ ante Valckenarium ὄντως seclusit Valckenarius ναμερτὲς] vulgo ναμερτᾶς, Valck. ναμερτέως, A ναμερτής, corr. Gaisfordus 27. μασσότερον] μασσότατον? 28. ὑποτρέχοντι] περιέποντι Valckenarius

P. 404, 3. εὐεργετήσαντες] A εὐεργετήξαντες, quod esse potest εὐεργετίξαντες; praetuli tamen εὖ ἔρξαντες ut l. 2 παθεῖν] παθὲν 4. παρ' αὐτῶν] ὑπ' αὐτῶν libri praeter AB τουτέως οὖν] τούτως ὦν Koenius εὐδαίμονας οἶδα τῇ] εὐδαίμονες οἶδα ὅτι 6. ποθ' ὥς — ἀπάντασεῖται] ante Koenium πόθως ὑπὸ νομοθέταν. τοιόσδε ἅπαντας εἴτε 7. μυθεύμενος· τάδε ἐγὼν] μυθεύμενος τάδε· ἐγὼν 9. ἐπιμελείας] τὰ ἐπιμελείας A, τἀπιμελείας Vind. et Trinc. i. e. ἐπι ταμελείας 10. ζωόφυτα] ζωύφια πρῶτον — τῆς] πρᾶτον — τᾶς 11. ἀκροσφαλῶς] ἀκροσφαλέως 13. δέ γ' οὐ

ὀρίγνεσθε σωματικᾶς] ante Gesnerum δέ γ' ἃ ὀρίγνεσθ' ἀρωματικᾶς, Vind. δέ γα ὀρίγνεσθ' ἀρωματικᾶς, AB δ' ἀρίγνεσθ' ἀρωματικᾶς, Trinc. δέ γ' ἀορίγνεσθ' ἀρωματικᾶς. malim igitur ὑμεῖς (ὑμὲς) δ', ὀρίγνεσθε γὰρ σωματικᾶς. pro ὀρίγνεσθε Sopingius ὀριγνᾶσθε 16. τὰς αὐταυτῶν] ante Gaisf. τᾶς αὐτῶν, Trinc. τὰς ἀντ' αὐτῶν 17. ῥύπον] ῥύπαν Vind. ζωὰν ἐλευθέρων] ante Salmasium ζωᾷ ἀνελευθέρων 20. ποτοκέλλουσιν] i. e. προσορῶσιν ab obsoleto ὄκελλος = ὀφθαλμός; Ruhnkenius ποτοπτίλλουσι, pro quo ποτοπτίλλονται usitatius esset 22. ἐπιτήδευμα vulgo 23. ἔγωγε vulgo 24. πιεῖν vulgo 25. βουνὸς] οἶνος malim propter 24 26. αὐτὸς] addidit Koenius 28. χαίρων] delet Hemsterhusius et mox λῶμαι coni. pro τῷ καί; fort. χαίρεν (vel χαίρων) — λῶ καὶ τᾷ ἐμαυτοῦ] τἀμαυτοῦ A 29. ἀτρεκῶς] malim ἀτρεκέως φατίζω] φατίξω 31. φατίζω] φατίξω ναμερτέως] A ἁμαρτέως

P. 405, 26. θεᾶσθ'· οὐδέν τι] θεάσασθαι ante Grotium, θεᾶσθαι, νοῦν· τί Elmsleius 27. μὴ φρένας καλὰς] Vind. A et Trinc. μὴ τὰς φρένας καλάς, quare malim τὰς φρένας κακὰς cll. tit. 72, 8

P. 406, 5. καὶ νῦν ὁρώντων] haec seclusi 7. οὐδενὸς] ante Gaisfordum οὐδὲν 16. ὅτι τὸ κάλλος τυραννίδα] τὸ κάλλος delevit Iacobsius 17. τριχὶ] ante Iacobsium τριχῇ 20. ἡ ἑστῶσα] ἑστῶσα 29. κάρψε μέν οἱ] καρψάμενοι AB, κάρψω μὲν Homerus 30. ὄλεσε] ὀλέσω Homerus 30. 31. δέρμα — γέροντος] apud Homerum λαῖφος ἕσσω, ὅ κε στυγέῃσιν ἰδὼν ἄνθρωπος ἔχοντα

P. 407, 4. ταῦτα ἅπαξ] ἅπαξ ταῦτα ex A 5. ἀναβῆναι] ἀνηβῆσαι Iacobsius 7. καὶ τοὺς] καὶ del. A ant. m. s. monente Dübnero 8. οὐκ ἀδύνατον οὐδ' ἀκίνδυνον] ἀδύνατον οὐδ' ex A addiderat Gaisford., recte improbante Dübnero 25. ἐπαίνου] abesse malim 29. τρίτον δὲ ὀλυμπίων] i. e. τρίτος ἀπ' ὀλυμπίων

P. 408, 3. γὰρ] δέ? 4. φαίης] φαίην ex AB 6. γεγενῆσθαι] γεγεννῆσθαι? ἔσται] λέγειν vel simile quid. addendum videtur 8. ἀνὴρ] ἀὴρ ex AB 9. ζώων] ζώων τε?

Scribebam Berolini m. Octob. MDCCCLV.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΠΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΟΤΙ ΑΣΥΜΦΟΡΟΝ ΤΟ ΟΚΝΕΙΝ. ΚΘ.

---

1 *Σοφοκλέους Θυέστῃ.*

Ὡς νυν τάχος στείχωμεν· οὐ γάρ ἐσθ᾽ ὅπως
σπουδῆς δικαίας μῶμος ἅψεταί ποτε.

2 *Ἡσιόδου ἔργων* (21).

Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμεναι ἠδὲ φυτεύειν,
οἶκόν τ᾽ εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων
εἰς ἄφενος σπεύδοντ᾽. ἀγαθὴ δ᾽ ἔρις ἥδε βροτοῖσι.

3 *Ἐν ταυτῷ* (308).

Ἐξ ἔργων δ᾽ ἄνδρες πολύμηλοί τ᾽ ἀφνειοί τε.
καί τ᾽ ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν.
ἔργων δ᾽ οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ᾽ ὄνειδος.
εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σὲ ζηλώσει ἀεργὸς
πλουτεῦντα· πλούτῳ δ᾽ ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.

4 *Ἐν ταυτῷ* (317).

Αἰδὼς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
αἰδώς, ἥ τ᾽ ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ᾽ ὀνίνησιν.
αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβῳ.
χρήματα δ᾽ οὐχ ἁρπακτά, θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.

5 *Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν* (625).
Ἁ δ' ἀρετὰ βαίνει διὰ μόχθων.

6 *Τοῦ αὐτοῦ Ἰφιγενείας* (Taur. 114).
Τοὺς πόνους γὰρ ἀγαθοὶ
τολμῶσι, δειλοὶ δ' εἰσὶν οὐδὲν οὐδαμοῦ.

7 *Εὐριπίδης Λικυμνίῳ.*
Πόνος γάρ, ὡς λέγουσιν, εὐκλείας πατήρ.

8 *Ἐπιχάρμου.*
Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγάθ' οἱ θεοί.

9 *Εὐριπίδου Τηλέφου.*
Μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.

10 *Κριτίου.*
Ἐκ μελέτης πλείους ἢ φύσεως ἀγαθοί.

11 *Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.*
Ἐκ τῶν πόνων τοι τἀγάθ' αὔξεται βροτοῖς.

12 *Ἀναξανδρίδου.*
Τὸ συνεχὲς ἔργου παντὸς εὑρίσκει τέλος.

13 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*
Σοὶ δ' εἶπον, ὦ παῖ, τὰς τύχας ἐκ τῶν πόνων
θηρᾶν· ὁρᾷς γὰρ σὸν πατέρα τιμώμενον.

14 *Εὐριπίδου Ἀρχελάου.*
Οὐκ ἔστιν ὅστις ἡδέως ζητῶν βιοῦν
εὔκλειαν εἰσεκτήσατ', ἀλλὰ χρὴ πονεῖν.

15 *Τοῦ αὐτοῦ Φιλοκτήτῃ.*
Τοὺς γὰρ περισσοὺς καί τι πράσσοντας πλέον
τιμῶμεν ἄνδρας τ' ἐν πόλει νομίζομεν.

16 *Ὀκνῶ δὲ μόχθων τῶν πρὶν ἐκχέαι χάριν.*

17 *Μενάνδρου.*

Δεῖ τοὺς πενομένους, μέχρι ἂν οὖ ζῶσιν, πονεῖν·
ἀπραξία γὰρ λιτὸν οὐ τρέφει βίον.

18 *Ἡσιόδου ἔργων* (361).

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.

19 *Μενάνδρου.*

Πάντα γὰρ
ταῖς ἐνδελεχείαις καταπονεῖται πράγματα.

20 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Εὔκλειαν ἔλαβον οὐκ ἄνευ πολλῶν πόνων.

21 *Αἰσχύλου.*

Φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός.

22 *Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.*

Ἐκ τῶν πόνων τοι τἀγάθ' αὔξεται βροτοῖς,
ὁ δ' ἡδὺς αἰὼν ἡ κακή τ' ἀτολμία
οὔτ' οἶκον οὔτε βίοτον οὐδὲν ὠφελεῖ.

23 *Εὐριπίδου Κρήσσαις.*

Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμὼν εὐδαιμονεῖν,
αἰσχρόν τε μοχθεῖν μὴ θέλειν νεανίαν.

24 *Αἰσχύλου.*

Καλὸν δὲ καὶ γέροντα μανθάνειν σοφά.

25 *Σοφοκλέους Μάντεων.*

Οὔτοι ποθ' ἅψει τῶν ἄκρων ἄνευ πόνου.

25[a] *Μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.*

26 *Ἅπαντα τὰ καλὰ τοῦ πονοῦντος γίνεται.*

27 *Ἅπανθ' ὁ τοῦ ζητοῦντος εὑρίσκει πόνος.*

28 Φιλήμονος Καταψευδομένου.
Πάντ' ἔστιν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὸν πόνον
φεύγῃ τις, ὃς πρόσεστι τοῖς ζητουμένοις.

29 Ἐκ τοῦ φιλοπονεῖν γίγνεθ' ὧν θέλεις κρατεῖν.

30 Φιλήμονος.
Ὡς ἡδέως μοι γέγονε τὰ πρότερον κακά.
εἰ μὴ τότ' ἐπόνουν, νῦν ἂν οὐκ εὐφραινόμην.

31 Καρκίνου.
Οὐδεὶς ἔπαινον ἡδοναῖς ἐκτήσατο.

32 Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.
Οὐδεὶς γὰρ ὢν ῥᾴθυμος εὐκλεὴς ἀνήρ,
ἀλλ' οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐανδρίαν.

33 Ἀλέξιδος Ἀχαιΐδι.
Ὅτι πάντα τὰ ζητούμεν' ἐξευρίσκεται,
ἂν μὴ προαποστῇς μηδὲ τὸν πόνον φύγῃς.
ὅπου γὰρ εὑρήκασιν ἄνθρωποί τινες
μέρος τι τῶν θείων, τοσούτῳ τῷ τόπῳ
ἀπέχοντες, ἄστρων ἐπιτολὰς δύσεις, τροπας
ἔκλειψιν ἡλίου, τί τῶν κοινῶν κάτω
καὶ συγγενικῶν δύναιτ' ἂν ἄνθρωπον φυγεῖν;

34 Εὐριπίδου Ἱππολύτου.
Τῷ γὰρ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

35 Θεοδέκτου.
Πολλὰ δεῖ
μοχθεῖν τον ἥξοντ' εἰς ἔπαινον εὐκλεῶς.
ῥᾳθυμία δὲ τὴν παραυτίχ' ἡδονὴν
λαβοῦσα λύπας τῷ χρόνῳ τίκτειν φιλεῖ.

36 Εὐριπίδου Σθενοβοίας.
Ἄνευ τύχης γάρ, ὥσπερ ἡ παροιμία,
πόνος μονωθεὶς οὐκέτ' ἀλγύνει βροτούς.

37 Σοφοκλέους.
Μόχθου γὰρ οὐδεὶς τοῦ παρελθόντος λόγος.

38 Σοφοκλέους Λαοκόωντος.
Πόνου μεταλλαχθέντος οἱ πόνοι γλυκεῖς.

39 Ἀγάθωνος.
Ἰδίας ὁδοὺς ζητοῦσι φιλόπονοι φύσεις.

40 Φιλίσκου.
Οὐκ ἔστιν, ὦ μάταιε, σὺν ῥᾳθυμίᾳ
τὰ τῶν πονούντων μὴ πονήσαντας λαβεῖν.

41 Ξενοφάνους.
Οὔ τοι ἀπ' ἀρχῆς πάντα θεοὶ θνητοῖς ὑπέδειξαν,
ἀλλὰ χρόνῳ ζητοῦντες ἐφευρίσκουσιν ἄμεινον.

42 Ἱππώνακτος.
Χρόνος δὲ φευγέτω σε μηδὲ εἷς ἀργός.

43 Ἀπολλοδώρου.
Χρόνον γὰρ εἰς τὰ πράγματ' ἂν λάβῃς,
ἅπαντα λήξει καὶ καταστελήσεται.

44 Εὐριπίδου Ἀρχελάου.
Σὺν μυρίοισι τὰ καλὰ γίγνεται πόνοις.

45 Μενάνδρου Δυσκόλου.
Οὐδενὸς χρὴ πράγματος
τὸν εὖ πονοῦνθ' ὅλως ἀπογνῶναί ποτε.

46 Ἁλωτὰ γίγνετ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ
ἅπαντα.

47 Μενάνδρου Εὐνούχου.
Πάντα τὰ ζητούμενα
δεῖσθαι μερίμνης φασὶν οἱ σοφώτεροι.

48 *Σοφοκλέους Οἰδίποδος* (R. 110).
Τὸ ζητούμενον
ἁλωτόν, ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον.

50 *Εὐριπίδου* (Suppl. 323).
Σὴ πατρίς· ἐν γὰρ τοῖς πόνοισιν αὔξεται·
αἳ δ' ἥσυχοι σκοτεινὰ πράσσουσιν πόλεις,
σκοτεινὰ καὶ βλέπουσιν εὐλαβούμεναι.

51 *Ἀντιφάνους.*
Τῆς ἐπιμελείας δοῦλα πάντα γίγνεται.

52 *Βίωνος Σμυρναίου βουκολικῶν.*
Ἐκ θαμινᾶς ῥαθάμιγγος, ὅκως λόγος, ἀεναοίσας
χὰ λίθος ἐς ῥωχμὸν κοιλαίνεται.

53 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Οὐ καλὸν ὦ φίλε πάντα χρόνον ποτὶ τέκτονα φοιτῆν,
μηδ' ἐπὶ πάντ' ἄλλω χρέος ἰσχέμεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
τεχνᾶσθαι σύριγγα, πέλει δέ τοι εὐμαρὲς ἔργον.

54 *Ἐπιχάρμου.*
Ἁ δὲ μελέτα φύσιος ἀγαθᾶς πλεῦνα δωρεῖται, φίλοι.

55 *Εὐριπίδου Τηλέφῳ.*
Οὐ τἄρ' Ὀδυσσεύς ἐστιν αἱμύλος μόνος·
χρεία διδάσκει, κἂν βραδύς τις ᾖ, σοφόν.

56 *Εὐριπίδου.*
Οὐκ αἰσχρὸν οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖς.

57 *Τοῦ αὐτοῦ Ἀνδρομέδᾳ.*
Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

58 *Αἰλιανοῦ.*
Σόλων ὁ Ἀθηναῖος Ἐξηκεστίδου παρὰ πότον τοῦ

ἀδελφιδοῦ αὐτοῦ μέλος τι Σαπφοῦς ᾄσαντος, ἥσθη τῷ μέλει καὶ προσέταξε τῷ μειρακίῳ διδάξαι αὐτόν. ἐρωτήσαντος δὲ τινὸς διὰ ποίαν αἰτίαν τοῦτο ἐσπούδακεν, ὁ δὲ ἔφη "ἵνα μαθὼν αὐτὸ ἀποθάνω."

59 Εὐσεβίου.

Πόνοι οἱ ἑκούσιοι πόνοισι τοῖσι μετὰ ταῦτα ἀναγκαίοισι, ὥστε αὐτοὺς εὐπετεστέρους παρασκευασθῆναι, προπονέονται.

60 Αἰλιανοῦ (Var, hist. 7, 7).

Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους, εἰ ἔμελλε τῆς ὑστεραίας ἔσεσθαι ἐκκλησία, ἀλλὰ ἐκεῖνός γε διὰ τῆς νυκτὸς ἠγρύπνει πάσης, διαφροντίζων δηλονότι καὶ ἐκμανθάνων ταῦτα ἃ ἔμελλεν ἐρεῖν. ὁ τοίνυν Πυθέας ἐκ τούτων ἐμοὶ δοκεῖν ἀπέσκωπτεν εἰς αὐτὸν ἐπιλέγων αὐτοῦ τὰ ἐνθυμήματα ἐλλυχνίων ὄζειν.

61 Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου (I p. 41).

Φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν απόντων, καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων.

62 Θουκυδίδου (V, 69).

Ἔργων ἐκ πολλοῦ μελέτη πλεῖον σώζει ἢ λόγων δι' ὀλίγου καλῶς ῥηθέντων παραίνεσις.

63 Δημοκρίτου.

Οἱ ἑκούσιοι πόνοι τὴν τῶν ἀεκουσίων ὑπομονὴν ἐλαφροτέρην παρασκευάζουσι.

64 Τοῦ αὐτοῦ.

Πόνος συνεχὴς ἐλαφρότερος ἑωυτοῦ συνηθείῃ γίνεται.

65 Ἀντισθένους.

Ἡδονὰς τὰς μετὰ τοὺς πόνους διωκτέον, ἀλλ' οὐχὶ τὰς πρὸ τῶν πόνων.

66 Δημοκρίτου.

Πλέονες ἐξ ἀσκήσιος ἀγαθοὶ γίνονται ἢ ἀπὸ φύσιος.

67 Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ αἰεὶ μέλλειν ἀτελέας ποιέει τὰς πρήξιας.

68 Σωκράτης.

Σωκράτης ἐν γήραι κιθαρίζων παρὰ Κόννῳ τῷ κιθαρῳδῷ ἐτύγχανε· καὶ τινὸς εἰπόντος "κιθαρίζεις τηλικοῦτος ὤν;" "κρεῖττον" εἶπεν "ὀψιμαθῆ εἶναι ἢ ἀμαθῆ."

69 Φαβωρίνου.

Γραῦν τινα φασὶ μόσχον μικρὸν ἀραμένην καὶ τοῦτο καθ' ἡμέραν ποιοῦσαν λαθεῖν βοῦν φέρουσαν.

70 Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.

Λᾶσος ὁ Ἑρμιονεὺς ἐρωτηθεὶς τί εἴη σοφώτατον "ἡ πεῖρα" ἔφη.

71 Ξενοφῶντος Ἀγησιλάου (XI, 9).

Δόξης δ' οὐδεμιᾶς ἤρα ἧς οὐκ ἐξεπονεῖτο.

72 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ πρώτου (4, 5) τῆς παιδείας.

Οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τοῦ ἡττᾶσθαι εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ἃ ἡττῷτο, ἀλλ' ἐκυλινδεῖτο ἐν τῷ πειρᾶσθαι αὖθις ἄμεινον ποιεῖν.

73 Τοῦ αὐτοῦ (Cyrop. VIII, 1, 38).

Κῦρος ἐστὶ βασιλέως καὶ ἀδελφὸς καὶ υἱὸς καὶ ἄρχει πολλῆς χώρας, κἀκεῖνος οὔτ' ἂν ἀριστήσειεν οὔτε δειπνήσειεν πρὶν ἱδρῶσαι.

74 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ α' (5, 9) τῆς Κύρου παιδείας.

Καίτοι ἔγωγε οἶμαι οὐδεμίαν ἀρετὴν ἀσκεῖσθαι ὑπ' ἀνθρώπων, ὡς μηδὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἀγαθοὶ γενόμενοι τῶν πονηρῶν· ἀλλ' οἵ τε τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἀπεχόμενοι, οὐχ ἵνα μηδέποτ' εὐφρανθῶσι τοῦτο πράττουσιν, ἀλλ' ὅπως διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφραίνωνται, οὕτω παρασκευάζονται· οἵ τε λέγειν προθυμούμενοι δεινοὶ γενέσθαι, οὐχ ἵνα εὖ λέγοντες μηδέποτε παύσωνται τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ' ἐλπίζοντες τῷ λέγειν εὖ πείθοντες πολλοὺς ἀνθρώπους, μεγάλα ἀγαθὰ διαπράξασθαι· οἵ τ' αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσκοῦντες, οὐχ ὡς μαχόμενοι μηδέποτε παύσωνται τοῦτ' ἐκπονοῦνται, ἀλλὰ νομίζουσι καὶ οὗτοι τὰ πολεμικὰ ἀγαθοὶ γενόμενοι πολὺν μὲν ὄλβον, πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τιμὰς καὶ τῇ πόλει καὶ αὑτοῖς περιάψειν. εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες, πρίν τινα ἀπ' αὐτῶν καρπὸν κομίσασθαι αὑτοὺς γήρᾳ ἀδυνάτους γινομένους περιεῖδον, ὅμοιον ἔμοιγε δοκοῦσι πεπονθέναι οἷον εἴ τις γεωργὸς ἀγαθὸς προθυμηθεὶς γενέσθαι καὶ εὖ σπείρων καὶ εὖ φυτεύων, ὅτε ἀποκαρποῦσθαι ταῦτα δέοι, ἐῴη τὸν καρπὸν ἀσυγκόμιστον εἰς τὴν γῆν πάλιν καταρρεῖν· καὶ εἴ τις ἀθλητὴς πολλὰ πονήσας καὶ ἀξιόνικος γενόμενος ἀνανταγώνιστος διατελέσειεν, οὐδ' ἂν οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀναίτιος εἶναι ἀφροσύνης.

75 Μουσωνίου ἐκ τοῦ ὅτι πόνου καταφρονητέον.

Πρὸς δὲ τὸ ῥᾷον καὶ προθυμότερον ὑφίστασθαι τῶν πόνων ἐκείνους, οὓς ἂν ὑπὲρ ἀρετῆς καὶ καλοκα-

γαθίας μέλλωμεν πονεῖν, ταῦτα λελογίσθαι χρήσιμα, πόσα μὲν πονοῦσιν ἔνιοι δι' ἐπιθυμίας κακάς, ὥσπερ οἱ ἐρῶντες ἀκολάστως, πόσα δ' ὑπομένουσιν ἄλλοι τοῦ κερδαίνειν χάριν, πόσα δ' αὖ κακοπαθοῦσιν ἔνιοι θηρώμενοι δόξαν, καὶ ὅτι οὗτοι πάντες ὑπομένουσιν αὐθαίρετοι πᾶσαν ταλαιπωρίαν. ἆρ' οὖν οὐχὶ δεινὸν ἐκείνους μὲν ὑπὲρ οὐδενὸς τῶν καλῶν ἀνέχεσθαι ταῦτα πάσχοντας, ἡμᾶς δ' ὑπὲρ καλοκαγαθίας, καὶ τοῦ κακίαν μὲν ἐκφυγεῖν τὴν λυμαινομένην ἡμῶν τὸν βίον, κτήσασθαι δὲ ἀρετὴν ἥ τις ἁπάντων τῶν ἀγαθῶν ἐστι χορηγός, μὴ πάντα πόνον ἑτοίμως ὑφίστασθαι; καίτοι οὐδ' ἂν εἴποι τις ὅσῳ κρεῖττον ἀντὶ μὲν τοῦ πονεῖν ἵνα τύχῃ τις γυναικὸς ἀλλοτρίας, τὸ πονεῖν ἵνα παιδαγωγήσῃ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἑαυτοῦ· ἀντὶ δὲ τοῦ περὶ χρημάτων ταλαιπωρεῖν τὸ ἀσκεῖν ὥστε ὀλίγων δεῖσθαι· πρὸ δὲ τοῦ πράγματα ἔχειν ὑπὲρ δόξης τὸ πραγματεύεσθαι ὅπως μὴ δοξοκόπος ᾖ· πρὸ δέ γε τοῦ ζητεῖν ὅπως ᾧ φθονεῖ τις κακοποιήσῃ τοῦτον, τὸ σκοπεῖν ὅπως μὴ φθονήσῃ μηδενί· καὶ πρό γε τοῦ δουλεύειν τισὶ καλουμένοις φίλοις, ὥσπερ οἱ κόλακες, τὸ κακοπαθεῖν ἵνα κτήσηται φίλους ἀληθινούς· καθόλου δὲ τοῦ πονεῖν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναγκαίου ὄντος, τοῖς τε τῶν κρειττόνων ὀρεγομένοις καὶ τοῖς τῶν χειρόνων, τὸ μὴ πολλῷ εἶναι προθυμοτέρους πονεῖν τοὺς τὰ κρείττω μετιόντας ἢ οἷς ἐλπίδες μικραὶ τῶν πόνων εἰσίν, ἀτοπώτατον. ἀλλ' οἱ μὲν ἄρα θαυματοποιοὶ δύσκολα οὕτως ὑφίστανται πράγματα καὶ τὴν ζωὴν παραβάλλονται τὴν ἑαυτῶν, οἱ μὲν εἰς μαχαίρας κυβιστῶντες, οἱ δ' ἐπὶ κάλων μετέωροι βαδίζοντες, οἱ δ' ὥσπερ ὄρνεα πετόμενοι διὰ τοῦ ἀέρος, ὧν τὸ σφάλμα θάνατός ἐστι. καὶ ταῦτα πάντα δρῶσι μικροῦ χάριν μισθοῦ· ἡμεῖς δ' οὐκ ἀνεξόμεθα ταλαιπωρεῖν

ὑπὲρ εὐδαιμονίας ὅλης; οὐ γὰρ ἄλλο τί γε τέλος ἐστὶ τοῦ γενέσθαι ἀγαθὸν ἢ τὸ εὐδαιμονεῖν καὶ ζῆν μακαρίως εἰς τὸ λοιπόν. εἰκότως δ' ἄν τις λογίζοιτο καὶ τὸ τῶν ζῴων ἐνίων ὁποῖόν ἐστι, πάνυ τι δυνάμενον ἐντρέπειν ἡμᾶς φιλοπόνους εἶναι. οἱ γοῦν ὄρτυγες καὶ ἀλεκτρυόνες οὔτ' ἀρετῆς ἐπαΐοντες οὐδὲν ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος, οὔτε τὸ καλὸν καὶ δίκαιον εἰδότες, οὐδ' ὑπὲρ τοιούτου πονοῦντες οὐθενός, ὅμως μαχόμενοι πρὸς ἀλλήλους καὶ πηρούμενοι ἀνέχονται καὶ μέχρι θανάτου καρτεροῦσιν, ὥστε μὴ ἡττᾶσθαι θατέρου ὁ ἕτερος. πόσῳ δὴ μᾶλλον εἰκὸς ἡμᾶς ἀνέχεσθαί τε καὶ καρτερεῖν, ὅταν ἐπιστώμεθα διά τι τῶν καλῶν κακοπαθοῦντες, ἢ ἵνα φίλοις βοηθήσωμεν ἢ πόλιν ὠφελήσωμεν, ἢ ἵνα γυναικῶν ἢ τέκνων ὑπερμαχήσωμεν, τὸ δὲ μέγιστον καὶ κυριώτατον, ἵν' αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὦμεν καὶ δίκαιοι καὶ σώφρονες; ὃ δίχα πόνων οὐ παραγίνεται οὐδενί. ὅθεν ἔπεισί μοι λέγειν, ὡς ὁ μὴ θέλων πονεῖν σχεδὸν καταδικάζει αὐτὸς αὑτοῦ μηδενὸς εἶναι ἀγαθοῦ ἄξιος, ὅτι τὰ ἀγαθὰ πόνῳ πάντα κτώμεθα. ταῦτα μὲν καὶ τοιαῦθ' ἕτερα εἶπε τότε, ἐπεγείρων καὶ παρορμῶν τοὺς παρόντας πόνου μὴ καταφρονεῖν.

76 Ξενοφῶντος (Ven. 12, 1).

Περὶ μὲν αὐτῶν τῶν πράξεων τῶν ἐν τοῖς κυνηγεσίοις εἴρηται· ὠφελήσονται δ' οἱ ἐπιθυμήσαντες τούτου τοῦ ἔργου πολλά. ὑγίειάν τε γὰρ τοῖς σώμασι παρασκευάζει, καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν μᾶλλον, γηράσκειν δὲ ἧττον· τὰ δὲ πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα παιδεύει. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ὅπλα ὅταν ἔχοντες πορεύωνται ὁδοὺς χαλεπάς, οὐκ ἀπεροῦσιν· ἀνέξονται γὰρ τοὺς πόνους διὰ τὸ εἰθίσθαι μετὰ τούτων αἱρεῖν τὰ θηρία. ἔπειτα εὐνάζεσθαί τε σκληρῶς δυνατοὶ

ἔσονται καὶ φύλακες εἶναι ἀγαθοὶ τοῦ ἐπιταττομένου· ἐν δὲ ταῖς προσόδοις ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἅμα οἷοί τε ἔσονται ἐπιέναι καὶ τὰ παραγγελλόμενα ποιεῖν, διὰ τὸ οὕτω καὶ αὐτοὶ αἱρεῖν τὰς ἄγρας. τεταγμένοι δὲ ἐν τῷ πρόσθεν οὐ λείψουσι τὰς τάξεις, διὰ τὸ καρτερεῖν δύνασθαι. ἐν φυγῇ δὲ τῶν πολεμίων ὀρθῶς καὶ ἀσφαλῶς διώξονται τοὺς ἐναντίους ἐν παντὶ χωρίῳ διὰ συνήθειαν. δυστυχήσαντος δὲ οἰκείου στρατοπέδου ἐν χωρίοις ὑλώδεσι καὶ ἀποκρήμνοις ἢ ἄλλως χαλεποῖς, οἷοί τ' ἔσονταί τε καὶ αὐτοὶ σώζεσθαι μὴ αἰσχρῶς καὶ ἑτέρους σώζειν. ἡ γὰρ συνήθεια τοῦ ἔργου παρέξει αὐτοῖς πλέον τι εἰδέναι. καὶ ἤδη τινὲς τῶν τοιούτων πολλοῦ ὄχλου συμμάχων τρεφθέντος τῇ αὐτῶν εὐταξίᾳ καὶ θράσει διὰ δυσχωρίαν ἁμαρτόντας τοὺς πολεμίους νενικηκότας ἀναμαχόμενοι ἐτρέψαντο. ἀεὶ γάρ ἐστι τοῖς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς εὖ ἔχουσιν ἐγγὺς τὸ εὐτυχῆσαι.

77 *Τοῦ αὐτοῦ* (ib. 12, 10).

Λέγουσι δέ τινες ὡς οὐ χρὴ ἐρᾶν κυνηγεσίων, ἵνα μὴ τῶν οἰκείων ἀμελῶσιν, οὐκ εἰδότες ὅτι οἱ τὰς πόλεις καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντες πάντες τῶν οἰκείων ἐπιμελέστεροί εἰσιν. εἰ οὖν οἱ φιλοκυνηγέται παρασκευάζουσιν αὐτοὺς τῇ πατρίδι χρησίμους εἶναι τὰ μέγιστα, οὐδ' ἂν τὰ ἴδια ἀργοί εἰσι· σὺν γὰρ τῇ πόλει καὶ σώζεται καὶ ἀπόλλυται τὰ οἰκεῖα ἑκάστου· ὥστε πρὸς τοῖς αὐτῶν καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἰδιωτῶν οἱ τοιοῦτοι σώζουσι. πολλοὶ δὲ ὑπὸ φόβου ἀλόγιστοι τῶν ταῦτα λεγόντων αἱροῦνται διὰ τὴν αὐτῶν κακίαν ἀπολέσθαι μᾶλλον ἢ ἑτέρων ἀρετῇ σώζεσθαι. αἱ γὰρ ἡδοναὶ πολλαὶ καὶ κακαί, ὧν ἡττώμενοι λέγειν ἢ πράττειν ἐπαίρονται τὰ χείρω· εἶτα ἐκ μὲν τῶν ματαίων

λόγων ἔχθρας ἀναιροῦνται, ἐκ δὲ τῶν κακῶν ἔργων νόσους καὶ ζημίας καὶ θανάτους καὶ αὐτῶν καὶ παίδων καὶ φίλων, ἀναισθήτως μὲν τῶν κακῶν ἔχοντες, τῶν δὲ ἡδονῶν πλέον τῶν πολλῶν αἰσθανόμενοι.

78 Μουσωνίου περὶ ἀσκήσεως.

Παρώρμα δὲ πρὸς ἄσκησιν τοὺς συνόντας ἐντεταμένως ἀεὶ τοιοῖσδέ τισι λόγοις χρώμενος. ἡ ἀρετή, ἔφη, ἐπιστήμη ἐστὶν οὐ θεωρητικὴ μόνον ἀλλὰ καὶ πρακτική, καθάπερ ἥ τε ἰατρικὴ καὶ ἡ μουσική. δεῖ οὖν ὥσπερ τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν μουσικὸν μὴ μόνον ἀνειληφέναι τὰ θεωρήματα τῆς αὑτοῦ τέχνης ἑκάτερον, ἀλλὰ καὶ γεγυμνάσθαι πράττειν κατὰ τὰ θεωρήματα, οὕτω καὶ τὸν ἐσόμενον ἀγαθὸν ἄνδρα μὴ μόνον ἐκμανθάνειν ὅσα μαθήματα φέρει πρὸς ἀρετήν, ἀλλὰ καὶ γυμνάζεσθαι κατὰ ταῦτα φιλοτίμως καὶ φιλοπόνως. ἐπεὶ πῶς μὲν ἂν εὐθὺς γένοιτό τις σώφρων, εἰ μόνον εἰδείη ὅτι οὐ χρὴ ἡττᾶσθαι ἡδονῶν, ἀγύμναστος δ' εἴη ἀντέχειν ταῖς ἡδοναῖς; πῶς δ' ἂν δίκαιός τις γένοιτο, μεμαθηκὼς μὲν ὅτι χρὴ τὸ ἴσον ἀγαπᾶν, μὴ μεμελετηκὼς δὲ φεύγειν τὸ πλεονεκτεῖν; πῶς δ' ἂν ἀνδρίαν κτησαίμεθα, τὸ μὲν ὅτι μὴ φοβερὰ τὰ δοκοῦντα τοῖς πολλοῖς δεινὰ κατανενοηκότες, ἄφοβοι δ' εἶναι εἰς αὐτὰ μὴ μεμελετηκότες; πῶς δ' ἂν φρόνιμοι γενοίμεθα, τὰ μὲν ὡς ἀληθῶς ἀγαθὰ καὶ κακὰ τίνα ἐστὶν ἐγνωκότες, μὴ γεγυμνασμένοι δὲ καταφρονεῖν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν; διὸ χρὴ τῇ μαθήσει τῶν προσηκόντων ἀρετῇ ἑκάστῃ μαθημάτων καὶ τὴν ἄσκησιν ἐπακολουθεῖν πάντως, εἴγε μέλλει καὶ αὐτῆς τῆς μαθήσεως ὄφελός τι γενήσεσθαι ἡμῖν. καὶ τοσούτῳ γε χρὴ μᾶλλον ἀσκεῖν τὸν φιλοσοφεῖν ἀξιοῦντα ἤπερ τὸν ἰατρικῆς ἢ τινος τέχνης ὁμοίας ἐφιέμενον, ὅσῳ καὶ μεῖζον καὶ δυσκατεργαστότερον φιλοσοφία

παντὸς ἐπιτηδεύματος ἑτέρου. καὶ γὰρ οὖν ἐπὶ μὲν τὰς ἄλλας τέχνας ἔρχονται οἱ ἐφιέμενοι αὐτῶν, οὐ προδιεφθαρμένοι τὰς ψυχὰς οὐδ' ἐναντία μεμαθηκότες οἷς μαθήσεσθαι μέλλουσιν· οἱ δὲ φιλοσοφεῖν ἐπιχειροῦντες, ἐν διαφθορᾷ γεγενημένοι πρότερον πολλῇ καὶ ἐμπεπλησμένοι κακίας, οὕτω μετίασι τὴν ἀρετήν, ὥστε καὶ ταύτῃ πλείονος δεηθῆναι τῆς ἀσκήσεως. πῶς οὖν καὶ τίνα τρόπον τούτοις ἀσκητέον; ἐπεὶ τὸν ἄνθρωπον οὔτε ψυχὴν εἶναι μόνον συμβέβηκεν οὔτε σῶμα μόνον, ἀλλά τι σύνθετον ἐκ τοῖν δυοῖν τούτοιν, ἀνάγκη τὸν ἀσκοῦντα ἀμφοῖν ἐπιμελεῖσθαι, τοῦ μὲν κρείττονος μᾶλλον ὥσπερ ἄξιον, τουτέστι τῆς ψυχῆς· καὶ θατέρου δέ, εἴγε μέλλει μηδὲν ἐνδεῶς ἔχειν τοῦ ἀνθρώπου μέρος. δεῖ γὰρ δὴ καὶ τὸ σῶμα παρεσκευάσθαι καλῶς πρὸς τὰ σώματος ἔργα τὸ τοῦ φιλοσοφοῦντος, ὅτι πολλάκις αἱ ἀρεταὶ καταχρῶνται τούτῳ ὄντι ὀργάνῳ ἀναγκαίῳ πρὸς τὰς τοῦ βίου πράξεις. τῆς οὖν ἀσκήσεως ἡ μέν τις διὰ τῆς ψυχῆς μόνης γένοιτ' ἂν ὀρθῶς, ἡ δέ τις κοινὴ ταύτης τε καὶ τοῦ σώματος. κοινὴ μὲν οὖν ἄσκησις ἀμφοῖν γενήσεται, συνεθιζομένων ἡμῶν ῥίγει θάλπει, δίψει λιμῷ, τροφῆς λιτότητι κοίτης σκληρότητι, ἀποχῇ τῶν ἡδέων ὑπομονῇ τῶν ἐπιπόνων. διὰ γὰρ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ῥώννυται μὲν τὸ σῶμα καὶ γίνεται δυσπαθές τε καὶ στερεὸν καὶ χρήσιμον πρὸς ἅπαν ἔργον, ῥώννυται δὲ ἡ ψυχὴ γυμναζομένη διὰ μὲν τῆς ὑπομονῆς τῶν ἐπιπόνων πρὸς ἀνδρίαν, διὰ δὲ τῆς ἀποχῆς τῶν ἡδέων πρὸς σωφροσύνην. διὰ δὲ τῆς ψυχῆς ἄσκησίς ἐστι πρῶτον μὲν τὰς ἀποδείξεις προχείρους ποιεῖσθαι, τάς τε περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν δοκούντων ὡς οὐκ ἀγαθά, καὶ τὰς περὶ τῶν κακῶν τῶν δοκούντων ὡς οὐ κακά, καὶ τὰ ἀληθῶς ἀγαθὰ γνωρίζειν τε καὶ διακρίνειν

ἀπὸ τῶν μὴ ἀληθῶς ἐθίζεσθαι· εἶτα δὲ μελετᾶν μήτε φεύγειν μηδὲν τῶν δοκούντων κακῶν μήτε διώκειν μηδὲν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν, καὶ τὰ μὲν ἀληθῶς κακὰ πάσῃ μηχανῇ ἐκτρέπεσθαι, τὰ δὲ ἀληθῶς ἀγαθὰ παντὶ τρόπῳ μετέρχεσθαι.

Ἐν κεφαλαίῳ μὲν οὖν σχεδὸν εἴρηται ὁποῖος ἑκάτερος τρόπος ἀσκήσεως· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ μέρος ὡς ποιητέον ἕκαστα πειράσομαι εἰπεῖν, οὐ διακρίνων οὐδὲ χωρίζων οὐκέτι τά τε κοινὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀσκήματα καὶ τὰ ἴδια τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀναμὶξ τὰ ἑκατέρου μέρους διεξιών. οὐκοῦν ἐπειδὴ ταῦτα μὲν τυγχάνομεν ἀκηκοότες τε καὶ ὑπειληφότες, ὅσοι γε φιλοσόφου διατριβῆς μετεσχήκαμεν, ὡς οὔτε πόνος οὔτε θάνατος οὔτε πενία κακὸν οὐδαμῶς ἐστίν, οὐδ' ἄλλο τι τῶν κακίας ἀπηλλαγμένων· οὐδ' αὖ πάλιν ἀγαθὸν πλοῦτος ζωὴ ἡδονή, οὐδ' ἄλλο τι ἕτερον τῶν μὴ μετεχόντων ἀρετῆς· ὅμως δὲ καὶ ταῦθ' ὑπειληφότες διὰ τὴν ἀπὸ παίδων εὐθὺς γεγονυῖαν ἡμῖν διαφθορὰν καὶ τὴν ὑπὸ τῆς διαφθορᾶς συνήθειαν πονηράν, πόνου μὲν προσερχομένου κακὸν ἡγούμεθα προσέρχεσθαι ἑαυτοῖς, ἡδονῆς δὲ παραγινομένης ἀγαθὸν ἡγούμεθα παραγίνεσθαι ἡμῖν· καὶ τὸν μὲν θάνατον ὡς ἐσχάτην συμφορὰν πεφρίκαμεν, τὴν δὲ ζωὴν ὡς τῶν ἀγαθῶν μέγιστον ἀσπαζόμεθα· καὶ διδόντες μὲν ἀργύριον ὡς βλαπτόμενοι λυπούμεθα, λαμβάνοντες δὲ ὡς ὠφελούμενοι χαίρομεν. παραπλησίως δὲ καὶ ἐπὶ πλειόνων ἄλλων οὐκ ἀκολούθως ταῖς ὀρθαῖς ὑπολήψεσι τοῖς πράγμασι χρώμεθα, τῷ δὲ φαύλῳ ἔθει μᾶλλον ἀκολουθοῦμεν. ἐπεὶ οὖν ταῦτα φημὶ ταύτῃ ἔχειν, δεῖ τὸν ἀσκοῦντα ζητεῖν περιγίνεσθαι ἑαυτῷ τῇ μὲν ἡδονῇ μὴ ἀσμενίζειν, τὸν πόνον δὲ μὴ ἐκτρέπεσθαι, καὶ τῷ μὲν ζῆν μὴ φιλη-

δεῖν τὸν δὲ θάνατον μὴ δεδιέναι, καὶ ἐπὶ χρημάτων μὴ προτιμᾶν τοῦ προΐεσθαι τὸ λαμβάνειν.

79 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ εὐθυμίας (465 c).

Ὁ μὲν οὖν εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα μὴ πολλὰ πρήσσειν μήτε ἰδίῃ μήτε ξυνῇ, πρῶτον μὲν ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν καθίστησι γινομένην ὤνιον ἀπραξίας, οἷον ἀρρώστῳ παραινῶν ἑκάστῳ "μέν' ὦ ταλαίπωρ' ἀτρέμα σοῖς ἐν δεμνίοις." καίτοι κακὸν μὲν ἀναισθησία σώματι φάρμακον ἀπονοίας· οὐδὲν δὲ βελτίων ψυχῆς ἰατρὸς ὁ ῥαθυμίᾳ καὶ μαλακίᾳ καὶ προδοσίᾳ φίλων καὶ οἰκείων καὶ πατρίδος ἐξαίρων τὸ ταραχῶδες αὐτῆς καὶ λυπηρόν....

Ὅθεν οὐδὲ Ἐπίκουρος οἴεται δεῖν ἡσυχάζειν, ἀλλὰ τῇ φύσει χρῆσθαι πολιτευομένους καὶ πράσσοντας τὰ κοινὰ τοὺς φιλοτίμους καὶ φιλοδόξους, ὡς μᾶλλον ὑπὸ ἀπραγμοσύνης ταράττεσθαι καὶ κακοῦσθαι πεφυκότας, ἂν ὧν ὀρέγωνται μὴ τυγχάνωσιν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἄτοπος οὐ τοὺς δυναμένους τὰ κοινὰ πράττειν προτρεπόμενος, ἀλλὰ τοὺς ἡσυχίαν ἄγειν μὴ δυναμένους. δεῖ δὲ μὴ πλήθει μηδὲ ὀλιγότητι πραγμάτων, ἀλλὰ τῷ καλῷ καὶ τῷ αἰσχρῷ τὸ εὔθυμον ὁρίζειν καὶ τὸ δύσθυμον. τῶν γὰρ καλῶν παράλειψις οὐχ ἧττον ἢ τῶν βλαβερῶν ἡ πρᾶξις ἀνιαρόν ἐστι καὶ ταραχῶδες.

80 Πρωταγόρου.

Πρωταγόρας ἔλεγε μηδὲν εἶναι μήτε τέχνην ἄνευ μελέτης μήτε μελέτην ἄνευ τέχνης.

81 Πλάτωνος (Polit. VII p. 535).

Πρῶτον μὲν φιλοπονίᾳ οὐ χωλὸν δεῖ εἶναι τὸν ἁψάμενον, τὰ μὲν ἡμίσεα φιλόπονον, τὰ δὲ ἡμίσεα

ἄπονον. ἔστι δὲ τοῦτο, ὅταν τις φιλογυμναστὴς μὲν ᾖ καὶ φιλομόχθηρος καὶ πάντα τὰ διὰ τοῦ σώματος διαπονῇ, μὴ φιλομαθὴς δὲ μηδὲ φιλήκοος μηδὲ ζητητικός, ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις μισοπονῇ, χωλὸς δὲ καὶ ὁ τἀναντία τούτου μεταβεβληκὼς τὴν φιλοπονίαν.

82 *Ἀπολλώνιος Δίωνι.*

Τὸ μὴ γενέσθαι οὐδέν, τὸ δὲ γενέσθαι πόνος.

83 *Ἀπολλώνιος Δαναῷ.*

Οὐ κάμνει τὰ πράγματα πρασσόμενα.

84 *Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου ἀπομνημονευμάτων.*

Εἰδέναι χρή, ὅτι οὐ ῥᾴδιον δόγμα παραγενέσθαι ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰ αὐτὰ καὶ λέγοι τις καὶ ἀκούοι καὶ ἅμα χρῷτο πρὸς τὸν βίον.

85 *Νικίου* (Plut. Mor. p. 786 b).

Νικίας οὕτως ἦν φιλόπονος, ὥστε πολλάκις ἐρωτᾶν τοὺς οἰκέτας, εἰ λέλουται καὶ εἰ ἠρίστηκεν.

86 *Ἀρχιμήδης* (Plut. l. l.).

Ἀρχιμήδην δὲ τῇ σανίδι προσκείμενον ἀποσπῶντες βίᾳ οἱ θεράποντες ἤλειφον, ὃ δὲ ἐπὶ τοῦ σώματος ἀληλιμμένου διέγραφε τὰ σχήματα.

87 *Λάμπις* (Plut. Mor. p. 787 a).

Λάμπις ὁ ναύκληρος ἐρωτηθεὶς πῶς ἐκτήσατο τὸν πλοῦτον "οὐ χαλεπῶς" ἔφη "τὸν μέγαν, τὸν δὲ βραχὺν ἐπιπόνως."

88 *Δημοκρίτου.*

Τῆς ἡσυχίης πάντες οἱ πόνοι ἡδίονες, ὅταν ὧν εἵνεκεν πονέουσι τυγχάνωσι ἢ εἰδέωσι κύρσοντες. ἢν δὲ ἀποστέῃ ἐπιτυχίη, τὸ πᾶν ὁμοίως ἀνιηρὸν καὶ ταλαίπωρον.

89 *Αἰσχύλου* (Plut. Mor. p. 79 d).

Αἰσχύλος ἐν Ἰσθμῷ ἀγῶνα ὁρῶν πυκτῶν καὶ ἐπὶ τῇ πληγῇ τοῦ θεάτρου ἐκβοήσαντος, πρὸς Ἴωνα ἔφη "ὁρᾷς οἷόν ἐστιν ἡ ἄσκησις; ὁ πεπληγὼς σιωπᾷ, οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσιν."

90 *Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.*

Δημοσθένης ἐρωτηθεὶς "πῶς τῆς ῥητορικῆς περιεγένου" "πλέον" ἔφη "ἔλαιον οἴνου δαπανήσας."

91 *Δημάδους.*

Δημάδης ἐρωτηθεὶς τίς αὐτοῦ διδάσκαλος γεγονὼς εἴη "τὸ τῶν Ἀθηναίων" ἔφη "βῆμα," ἐμφαίνων, ὅτι ἡ διὰ τῶν πραγμάτων ἐμπειρία κρείττων πάσης σοφιστικῆς διδασκαλίας ἐστίν.

92 *Διογένους.*

Ὁ Διογένης ἔλεγε τὴν Μήδειαν σοφήν, ἀλλ' οὐ φαρμακίδα γενέσθαι· λαμβάνουσαν γὰρ μαλακοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ σώματα διεφθαρμένους ὑπὸ τρυφῆς ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ τοῖς πυριατηρίοις διαπονεῖν καὶ ἰσχυροὺς ποιεῖν καὶ σφριγῶντας· ὅθεν περὶ αὐτῆς ῥυῆναι τὴν δόξαν, ὅτι τὰ κρέα ἕψουσα νέους ἐποίει.

93 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου* (p. 258 d).

Τίς οὖν ὁ τρόπος τοῦ καλῶς τε καὶ μὴ γράφειν; δεόμεθά τι, ὦ Φαῖδρε, Λυσίαν τε περὶ τούτων ἐξετάσαι, καὶ ἄλλων ὅστις πώποτέ τι γέγραφεν ἢ γράψει, εἴτε πολιτικὸν σύγγραμμα εἴτε ἰδιωτικόν, ἐν μέτρῳ ὡς ποιητὴς ἢ ἄνευ μέτρου ὡς ἰδιώτης; Ἐρωτᾷς εἰ δεόμεθα; τίνος μὲν οὖν ἕνεκά τις, ὡς εἰπεῖν, ζῴη ἀλλ' ἢ τῶν τοιούτων ἡδονῶν ἕνεκα; οὐ γάρ που ἐκείνων γε ὧν προλυπηθῆναι δεῖ, ἢ μηδὲ ἡσθῆναι· ὃ δὴ ὀλίγου

πᾶσαι αἱ περὶ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἔχουσι, διο καὶ δικαίως ἀνδραποδώδεις κέκληνται.

94 Ξενοφῶντος ἐν α' (2, 57) ἀπομνημονευμάτων.

Σωκράτης ἐπιδιωμολογήσατο τὸ μὲν ἐργάτην εἶναι ὠφέλιμόν τε ἀνθρώπῳ καὶ ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀργὸν βλαβερόν τε καὶ κακόν, καὶ τὸ μὲν ἐργάζεσθαι ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀργεῖν κακόν. τοὺς μὲν ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἐργάζεσθαι ἔφη καὶ ἐργάτας ἀγαθοὺς εἶναι· τοὺς δὲ κυβεύοντας ἢ ἄλλο τι πονηρὸν καὶ ἐπιζήμιον ποιοῦντας ἀργοὺς ἀπεκάλει. ἐκ δὲ τούτων ὀρθῶς ἂν ἔχοι "ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος."

95 Ξενοφῶντος ἐν α' (2, 19) ἀπομνημονευμάτων.

Ἴσως οὖν εἴποιεν ἂν πολλοὶ τῶν φασκόντων φιλοσοφεῖν, ὅτι οὐκ ἄν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο, οὐδὲ ὁ σώφρων ὑβριστής, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ὧν μάθησίς ἐστιν ὁ μαθών, ἀνεπιστήμων ἄν ποτε γένοιτο. ἐγὼ δὲ περὶ τούτων οὐχ οὕτω γιγνώσκω· ὁρῶ γάρ, ὥσπερ τὰ τοῦ σώματος ἔργα τοὺς μὴ τὰ τοῦ σώματος ἀσκοῦντας οὐ δυναμένους ποιεῖν, οὕτω καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τοὺς μὴ τὴν ψυχὴν ἀσκοῦντας οὐ δυναμένους· οὔτε γὰρ ἃ δεῖ πράττειν οὔτε ὧν δεῖ ἀπέχεσθαι δύνανται. διὸ καὶ τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, κἂν ὦσι σώφρονες, ὅμως ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν, ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ὅ τε λέγων

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ διδάξεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
συμμιγῇς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

καὶ ὁ λέγων

αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς τοτὲ μὲν κακὸς ἄλλοτε δ'
ἐσθλός.

κἀγὼ δὲ μαρτυρῶ τοῦτό γε· ὁρῶ γὰρ ὥσπερ τῶν ἐν μέτρῳ πεποιημένων ἐπῶν τοὺς μὴ μελετῶντας ἐπιλανθανομένους, οὕτω καὶ τῶν διδασκαλικῶν λόγων τοῖς ἀμελοῦσι λήθην ἐγγιγνομένην. ὅταν δὲ τῶν νουθετικῶν λόγων ἐπιλάθηταί τις, ἐπιλέλησται καὶ ὧν ἡ ψυχὴ πάσχουσα τῆς σωφροσύνης ἐπιθυμεῖ. τούτων δ' ἐπιλαθόμενον οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ τῆς σωφροσύνης ἐπιλαθέσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ τοὺς εἰς φιλοποσίαν προαχθέντας, καὶ τοὺς εἰς ἔρωτας ἐγκυλισθέντας, ἧττον δυναμένους τῶν τε δεόντων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τῶν μὴ δεόντων ἀπέχεσθαι· πολλοὶ γὰρ καὶ χρημάτων δυνάμενοι φείδεσθαι πρὶν ἐρᾶν, ἐρασθέντες οὐκέτι δύνανται· καὶ τὰ χρήματα καταναλώσαντες, ὧν πρόσθεν ἀπείχοντο κερδῶν, αἰσχρὰ νομίζοντες εἶναι, τούτων οὐκ ἀπέχονται. πῶς οὖν οὐκ ἐνδέχεται σωφρονήσαντα πρόσθεν, αὖθις μὴ σωφρονεῖν; καὶ δίκαια δυνηθέντα πράττειν, αὖθις ἀδυνατεῖν; πάντα μὲν οὖν ἔμοιγε δοκεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἀσκητὰ εἶναι, οὐχ ἥκιστα δὲ σωφροσύνη· ἐν τῷ γὰρ αὐτῷ σώματι συμπεφυτευμέναι τῇ ψυχῇ αἱ ἡδοναὶ πείθουσιν αὐτὴν μὴ σωφρονεῖν, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἑαυταῖς τε καὶ τῷ σώματι χαρίζεσθαι.

96 Ἐκ τῶν Σερήνου.

Συβαρίτης ἐπιδημήσας Λακεδαίμονι καὶ τὰ ἔθη ἰδὼν καὶ τὰς καρτερήσεις, οἷς ἐκ παίδων ἀνατρέφονται, οὐδὲν ἔφη θαυμαστὸν αὐτοὺς ποιεῖν ῥᾳδίως ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνήσκοντας ὑπὲρ τοῦ μὴ οὕτω ζῆν.

97 Πλάτωνος (Theaet. p. 153 b).

Ἡ τῶν σωμάτων ἕξις ὑπὸ ἡσυχίας μὲν καὶ ἀργίας

διόλλυται, ὑπὸ γυμνασίων δὲ καὶ κινήσεων ὡς ἐπιτοπολὺ σώζεται· ἡ δ' ἐν τῇ ψυχῇ ἕξις ὑπὸ μαθήσεως μὲν καὶ μελέτης, κινήσεων οὐσῶν, κτᾶταί τε μαθήματα καὶ σώζεται καὶ γίνεται βελτίων· ὑπὸ δὲ ἡσυχίας ἀμελετησίας τε καὶ ἀμαθίας οὔσης οὔτε τι μανθάνει, ἅ τε ἂν μάθῃ ἐπιλανθάνεται.

98 *Κηφισοδώρου.*

Κηφισόδωρος ἔλεγεν, ὅτι οὐδεὶς οὐσίαν ἣν αὐτὸς ἐκτήσατο κατέφαγεν, ἣν δὲ παρ' ἄλλου παρέλαβε.

99 *Πυθαγόρου.*

Πυθαγόρας παρῄνει τοῖς ἑταίροις αἱρεῖσθαι βίον τὸν ἄριστον· καὶ γὰρ εἰ ὁ ἐπιπονώτατος εἴη, ἀλλὰ τὴν συνήθειαν ἡδὺν αὐτὸν ποιήσειν.

100 *Διονυσίου.*

Διονύσιος Λακωνικὸν μάγειρον πριάμενος ἐκέλευσεν αὐτὸν σκευάσαι τὸν Λακωνικὸν ζωμόν· καὶ σκευάσαντος οὐκ ἤσθιεν, ἤρετο δὲ κατὰ τί αὐτῷ ἥδονται ἀηδεστάτῳ ὄντι οἱ Λάκωνες· ὃ δὲ οὐκ ἔχειν ἔφη τοῦτον τὰ ἡδύσματα ἃ ἐκεῖνος ἔχει, διὰ τοῦτο αὐτῷ μὴ ἀρέσαι. καὶ ὃς ἐπύθετο τίνα εἴη ταῦτα· αὐτὸν γὰρ κελεῦσαι τῷ ταμίᾳ πάντα ἔκπλεα αὐτῷ δοῦναι· ὃ δ' εἶπεν "ἃ μή ἐστι παρὰ σοί, πρὸ τοῦ δείπνου πόνος καὶ τὸ ἐν τῷ Εὐρώτῃ λουτρόν."

101 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος* (p. 188 a).

Καὶ οὐδὲν οἶμαι κακὸν εἶναι τὸ ὑπομιμνήσκεσθαι, ὅτι μὴ καλῶς ἢ πεποιήκαμεν ἢ ποιοῦμεν· ἀλλ' εἰς τὸν ἔπειτα βίον προμηθέστερον ἀνάγκη τὸν ταῦτα εἶναι μὴ φεύγοντα, ἀλλ' ἐθέλοντα κατὰ τὸ τοῦ Σόλωνος καὶ ἀξιοῦντα μανθάνειν ἕως ἂν ζῇ, καὶ μὴ οἰόμενον αὐτῷ τὸ γῆρας νοῦν ἔχον προσιέναι.

102 *Ἐν ταυτῷ* (194 d).

Πολλάκις ἀκήκοά σου λέγοντος, ὅτι ταυτὰ ἀγαθὸς ἕκαστος ἡμῶν ἅπερ σοφός, ἃ δὲ ἀμαθής, ταῦτα δὲ κακός.

103 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου* (p. 258 e).

Σχολὴ μὲν δὴ ὡς ἔοικε, καὶ ἅμα μοι δοκοῦσιν ὡς ἐν τῷ πνίγει ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν οἱ τέττιγες ᾄδοντες καὶ ἀλλήλοις διαλεγόμενοι καθορᾶν καὶ ἡμᾶς. εἰ οὖν ἴδοιεν καὶ νὼ καθάπερ τοὺς πολλοὺς ἐν μεσημβρίᾳ μὴ διαλεγομένους, ἀλλὰ νυστάζοντας καὶ κηλουμένους ὑφ' αὑτῶν δι' ἀργίαν τῆς διανοίας, δικαίως ἂν καταγελῷεν, ἡγούμενοι ἀνδράποδ' ἄττα σφίσιν ἐλθόντα εἰς τὸ καταγώγιον, ὥσπερ προβάτια μεσημβριάζοντα περὶ τὴν κρήνην εὕδειν· ἐὰν δὲ ὁρῶσι διαλεγομένους καὶ παραπλέοντας σφᾶς, ὥσπερ Σειρῆνας, ἀκηλήτους, ὃ γέρας παρὰ θεῶν ἔχουσιν ἀνθρώποις διδόναι, τάχ' ἂν δοῖεν ἀγασθέντες. Ἔχουσι δὲ δὴ τί τοῦτο; ἀνήκοος γάρ, ὡς ἔοικε, τυγχάνω ὤν. Οὐ μὲν δὴ πρέπει γε φιλόμουσον ἄνδρα τῶν τοιούτων ἀνήκοον εἶναι. λέγεται δ' ὥς ποτ' ἦσαν οὗτοι ἄνθρωποι τῶν πρὶν Μούσας γεγονέναι· γενομένων δὲ Μουσῶν καὶ φανείσης ᾠδῆς, οὕτως ἄρα τινὲς τῶν τότε ἐξεπλάγησαν ὑφ' ἡδονῆς, ὥστε ᾄδοντες ἠμέλησαν σίτων τε καὶ ποτῶν καὶ ἔλαθον τελευτήσαντες αὑτούς. ἐξ ὧν τὸ τεττίγων γένος μετ' ἐκείνων φύεται, γέρας τοῦτο παρὰ Μουσῶν λαβόν, μηδὲν τροφῆς δεῖσθαι γενόμενον, ἀλλ' ἄσιτόν τε καὶ ἄποτον εὐθὺς ᾄδειν, ἕως ἂν τελευτήσῃ· καὶ μετὰ ταῦτα ἐλθὸν παρὰ Μούσας ἀπαγγέλλειν, τίς τίνα αὐτῶν τιμᾷ τῶν ἐνθάδε. Τερψιχόρῃ μὲν οὖν τοὺς ἐν τοῖς χοροῖς τετιμηκότας αὐτὴν ἀπαγγέλλοντες, ποιοῦσι προσφιλεστέρους· τῇ δὲ Ἐρατοῖ

τοὺς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, καὶ ταῖς ἄλλαις οὕτω κατὰ τὸ εἶδος ἑκάστης τιμῆς· τῇ δὲ πρεσβυτάτῃ Καλλιόπῃ καὶ τῇ μετ' αὐτὴν Οὐρανίᾳ τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ διάγοντάς τε καὶ τιμῶντας τὴν ἐκείνων μουσικὴν ἀγγέλλουσιν· αἳ δὴ μάλιστα τῶν Μουσῶν, περί τε οὐρανὸν καὶ λόγους οὖσαι θείους τε καὶ ἀνθρωπίνους, ἱᾶσι καλλίστην φωνήν.

ΠΕΡΙ ΑΡΓΙΑΣ. Λ.

1 *Εὐριπίδου Ἀντιόπη.*

Ἀνὴρ γὰρ ὅστις εὖ βίον κεκτημένος
τὰ μὲν κατ' οἴκους ἀμελίᾳ παρεὶς ἐᾷ,
μολπαῖσι δ' ἡσθεὶς τοῦτ' ἀεὶ θηρεύεται,
ἀργὸς μὲν οἴκοις καὶ πόλει γενήσεται,
φίλοισι δ' οὐδείς. ἡ φύσις γὰρ οἴχεται,
ὅταν γλυκείας ἡδονῆς ἥσσων τις ᾖ.

2 *Εὐριπίδου Ἱππολύτου* (379).

Τὰ χρήστ' ἐπιστάμεσθα καὶ γιγνώσκομεν,
οὐκ ἐκπονοῦμεν δ', οἱ μὲν ἀργίας ὕπο,
οἱ δ' ἡδονὴν προθέντες ἀντὶ τοῦ καλοῦ
ἄλλην τιν'· εἰσὶ δ' ἡδοναὶ πολλαὶ βίου,
μακραὶ δὲ λέσχαι καὶ σχολή, τερπνὸν κακόν.

3 *Τοῦ αὐτοῦ Ἑκάβη* (375).

Ὅστις γὰρ οὐκ εἴωθε γεύεσθαι πόνων,
φέρει μέν, ἀλγεῖ δ' αὐχέν' ἐντιθεὶς ζυγῷ·
θανὼν δ' ἂν εἴη μᾶλλον εὐτυχέστερος
ἢ ζῶν. τὸ γὰρ ζῆν ἐν κακοῖς πόνος μέγας.

4 *Φιλήμονος.*

Ὦ Κλέων, παῦσαι φλυαρῶν· ἂν ὀκνῇς τὸ μανθάνειν,

ἀνεπικούρητον σεαυτοῦ τὸν βίον λήσει ποιῶν.
οὔτε γὰρ ναυαγός, ἂν μὴ γῆς λάβηται φερόμενος,
οὔποτ' ἂν σώσειεν αὑτόν, οὔτ' ἀνὴρ πένης γεγὼς
μὴ οὐ τέχνην μαθὼν δύναιτ' ἂν ἀσφαλῶς ζῆν τὸν βίον.
κἂν μὲν ὁρμισθῇ τις ἡμῶν εἰς λιμένα τὸν τῆς τέχνης,
ἐβάλετ' ἄγκυραν καθάψας ἀσφαλείας οὕνεκα·
ἂν δ' ἀπαίδευτος μετάσχῃ πνεύματος φορούμενος,
τῆς ἀπορίας εἰς τὸ γῆρας οὐκ ἔχει σωτηρίαν.
ἀλλὰ χρήματ' ἔστιν ἡμῖν· ἅ γε τάχιστ' ἀπόλλυται.
κτήματ', οἰκίαι· τύχης δὲ μεταβολὰς οὐκ ἀγνοεῖς,
ὅτι τὸν εὔπορον τίθησι πτωχὸν εἰς τὴν αὔριον·
ἀλλ' ἑταῖροι καὶ φίλοι σοι καὶ συνήθεις νὴ Δία
ἔρανον εἰσοίσουσιν· εὔχου μὴ λαβεῖν πεῖραν φίλων.
εἰ δὲ μή, γνώσει σεαυτὸν ἄλλο μηδὲν πλὴν σκιάν.

5 Ἡσιόδου ἔργων καὶ ἡμερῶν (303).
Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅστις ἀεργὸς
ζώῃ, κηφήνεσσι κοθούροις εἴκελος ὀργήν,
οἵτε μελισσάων κάματον νήποινον ἔδουσι.

6 Σοφοκλέους Ἰφιγενείας.
Τίκτει γὰρ οὐδὲν ἐσθλὸν εἰκαία σχολή.
Θεὸς δὲ τοῖς ἀργοῦσιν οὐ παρίσταται.

7 Μενάνδρου Ἐπιτρεπόντων.
Ἀργὸς δ' ὑγιαίνων τοῦ πυρέττοντος πολὺ
ἀθλιώτερος, διπλάσια γοῦν ἐσθίει μάτην.

8 Ἀλέξιδος ἐξ Ἀτθίδος.
Ὅστις ἥδεται γὰρ ἐσθίων
ὁσημέραι, δεῖ καὶ ποιεῖν τῶν σιτίων
ἐπάξιόν τι, μηδὲ περινοστεῖν σχολὴν
ἄγοντα, τῷ ζῆν πολεμιώτατον κακόν.

9 *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*
Πολλοὶ δὲ θνητῶν τοῦτο πάσχουσιν κακόν,
γνώμῃ φρονοῦντες οὐ θέλουσ' ὑπηρετεῖν
ψυχῇ, τὰ πολλὰ πρὸς φίλων νικώμενοι.

10 *Ἡσιόδου ἔργων* (498).
Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
χρηΐζων βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει
ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

11 *Εὐριπίδου Μελανίππῃ.*
Ἀργὸς πολίτης κεῖνος ὡς κακός γ' ἀνήρ.

12 *Τοῦ αὐτοῦ* (El. 80).
Ἀργὸς γὰρ οὐδεὶς θεοὺς ἔχων ἀνὰ στόμα
βίον δύναιτ' ἂν συλλέγειν ἄνευ πόνων.

13 *Ἀνάξαρχος ἔλεγεν· εἰ μέν τινί τις καταράσαιτο ἀχρήστους αὐτῷ γενέσθαι τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ὀργίζεσθαι ἂν αὐτῷ, τοὺς δὲ πλουσίους ἔργῳ ἀχρήστους τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ποιοῦντας αὐτῶν μακαρίζειν σφᾶς ἐπὶ τούτῳ.*

14 *Δημοσθένους* (Olynth. 1 p. 13 R).
Πρὸς θεῶν τίς οὕτως εὐήθης ὑμῶν ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ' ἥξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν; ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικα, ὦ Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις, μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον, ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν· οὕτω καὶ ἡμεῖς ἂν ἐπιπολὺ φανῶμεν ἐρρᾳθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες, πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ ἐβουλόμεθα ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

15 *Εὐσεβίου.*

Σῶμα ἀργίη τήκει, ψυχὴν δὲ ἀμελετησίη ἀσκήσιος τῶν αὐτὴν ἀειρόντων πρὸς τὸ θεοειδέστατον.

16 *Ξενοφῶντος ἐν γ'* (9, 9) *ἀπομνημονευμάτων.*

Σχολὴν δὲ σκοπῶν τί εἴη, ποιοῦντας μέν τι τοὺς πλείστους εὑρίσκειν ἔφη· καὶ γὰρ τοὺς πεττεύοντας καὶ τοὺς γελωτοποιοῦντας ποιεῖν τι, πάντας δὲ τούτους ἔφη σχολάζειν· ἐξεῖναι γὰρ αὐτοῖς ἰέναι πράξοντας τὰ βελτίω τούτων· ἀπὸ μέντοι τῶν βελτιόνων ἐπὶ τὰ χείρω ἰέναι οὐδένα σχολάζειν· εἰ δέ τις ἴοι, τοῦτον ἀσχολίας αὐτῷ οὔσης κακῶς ἔφη τοῦτο πράττειν.

17 *Πλάτωνος* (Leg. VII p. 807 e).

Τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν ἡντινοῦν νύκτα καθεύδοντα, καὶ ὁντινοῦν τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ φανερὸν εἶναι πᾶσι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν τε καὶ ἐξανιστάμενον ἀεὶ πρῶτον, τοῦτ' αἰσχρὸν δεῖ δεδόχθαι πᾶσι καὶ οὐκ ἐλευθέρου, εἴτ' οὖν νόμον εἴτ' ἐπιτήδευμα τὸ τοιοῦτον καλεῖν ἐστι χρεών. καὶ δὴ δέσποιναν ἐν οἰκίᾳ ὑπὸ θεραπαινίδων ἐγείρεσθαί τινων, καὶ μὴ πρώτην αὐτὴν ἐγείρειν τὰς ἄλλας, αἰσχρὸν λέγειν χρὴ πρὸς αὐτοὺς δούλην τε καὶ δοῦλον καὶ παῖδα, καὶ εἴ πως ἦν οἷόν τε ὅλην καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν. ἐξεγειρομένους δὲ νύκτωρ δεῖ πάντως πράττειν τῶν τε πολιτικῶν μέρη πολλὰ καὶ τῶν οἰκονομικῶν, ἄρχοντας μὲν κατὰ πόλιν, δεσποίνας δὲ καὶ δεσπότας ἐν οἰκίαις ἰδίαις. ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὐδ' αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ

φρονεῖν μάλιστά ἐστι κηδεμών, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγίειαν αὑτοῦ φυλάττων μόνον χρήσιμον· ἔστι δὲ τοῦτ' οὐ πολὺ καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς, πολεμίοις ἅμα καὶ πολίταις, ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώφροσιν, ὠφέλιμοι δὲ αὑτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει.

ΠΕΡΙ ΑΙΔΟΥΣ. ΛΑ.

1 *Εὐριπίδου Γέννῃ.*

Αἰδὼς γὰρ ὀργῆς πλεῖον ὠφελεῖ βροτούς.

2 *Εὐριπίδου Ἰφιγενείας* (Aul. 378).

Βούλομαί σ' εἰπεῖν κακῶς εὖ βραχέα, μὴ λίαν ἄνω
βλέφαρα πρὸς τἀναιδὲς ἀγαγών, ἀλλὰ σωφρονεστέρως,
ὡς ἀδελφὸν ὄντ'. ἀνὴρ γὰρ χρηστὸς αἰδεῖσθαι φιλεῖ.

3 *Τοῦ αὐτοῦ Ἱππολύτου.*

Ὦ πότνι' αἰδώς, εἴθε τοῖς πᾶσιν βροτοῖς
συνοῦσα τἀναίσχυντον ἐξῄρου φρενῶν.

4 *Ἡσιόδου* (Op. 318).

Αἰδὼς ἥτ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησιν.

5 *Μενάνδρου Ὁμοπατριῶν.*

Ἅπας ἐρυθριῶν χρηστὸς εἶναί μοι δοκεῖ.

6 *Μουσωνίου.*

Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἄξιος ἔσῃ, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃ σαυτὸν αἰδεῖσθαι.

7 *Δημοκρίτου.*

Φαῦλον, κἂν μόνος ᾖς, μήτε λέξῃς μήτ' ἐργάσῃ,

μάθε δὲ πολὺ μᾶλλον τῶν ἄλλων σεαυτὸν αἰσχύνεσθαι.

8 *Πυθιάδος.*

Πυθιὰς ἡ Ἀριστοτέλους τοῦ φιλοσόφου θυγάτηρ ἐρωτηθεῖσα ποῖον κάλλιστον χρῶμα, ἔφη τὸ διὰ τὴν αἰδῶ τοῖς ἐλευθέροις ἐπιγιγνόμενον.

9 *Ἰαμβλίχου Σωπάτρῳ περὶ ἀρετῆς.*

Τοιαῦτα δ' ἂν εἴη καὶ τὰ τῆς αἰδοῦς ἀντεχόμενα, τιμῶντα μὲν τὰ χρηστὰ ἤθη, δι' ἣν τῶν αἰσχρῶν πάντων ἀπεχόμεθα, τὴν δὲ ἀναίδειαν ἐξορίζοντα τῆς ψυχῆς, δι' ἣν ὑπὸ τῶν αἰσχρῶν οἱ πολλοὶ ἁλίσκονται.

10 *Θεοφράστου.*

Αἰδοῦ 'σαυτόν, καὶ ἄλλον οὐκ αἰσχυνθήσει.

11 *Κάτωνος.*

Μάλιστα δ' ἐνόμιζε δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν· μηδένα γὰρ ἑαυτοῦ μηδέποτε χωρὶς εἶναι.

12 *Στασίνου.*

Ζῆνα δὲ τὸν ῥέξαντα, καὶ ὃς τάδε πάντ' ἐφύτευσεν,
οὐκ ἐθέλεις εἰπεῖν. ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς.

13 *Ὁμήρου* (Il. γ', 172).

Αἰδοῖός τέ μοι ἐσσί, φίλε ἑκυρέ, δεινός τε.

14 *Τοῦ αὐτοῦ* (Od. ρ', 188).

Ἀλλὰ τὸν αἰδέομαι καὶ δείδια.

15 *Εὐριπίδου ἐκ Κρεσφόντου.*

Αἰδὼς ἐν ὀφθαλμοῖσι γίγνεται, τέκνον.

16 *Θεόγνιδος* (409).

Οὐδένα θησαυρὸν καταθήσεαι ἔνδον ἀμείνω
αἰδοῦς, ἣν ἀγαθοῖς ἀνδράσι, Κύρνε, δίδως.

17 *Ἀγάθωνος.*
Ἀδικεῖν νομίζων ὄψιν αἰδοῦμαι φίλων.

18 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Εὐθύφρονος* (p. 12).
Λέγω γὰρ δὴ τὸ ἐναντίον ἢ ὁ ποιητὴς ἐποίησεν ὁ ποιήσας

Ζῆνα δὲ τὸν ῥέξαντα, καὶ ὃς τάδε πάντ' ἐφύτευσεν,
οὐκ ἐθέλεις εἰπεῖν. ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς.

ἐγὼ οὖν τούτῳ διαφέρομαι τῷ ποιητῇ· εἴπω σοι ὅπῃ; Πάνυ γε. Οὐ δοκεῖ μοι εἶναι ἵνα δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς· πολλοὶ γάρ μοι δοκοῦσι καὶ νόσους καὶ πενίας καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα δεδιότες, δεδιέναι μέν, αἰδεῖσθαι δὲ μηδὲν ταῦτα ἃ δεδίασιν· οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ; Πάνυ γε. Ἀλλ' ἵνα γε αἰδώς, ἔνθα καὶ δέος εἶναι. ἐπεὶ ἔστιν ὅστις αἰδούμενός τι πρᾶγμα καὶ αἰσχυνόμενος οὐ πεφόβηταί τε καὶ δέδοικεν ἅμα δόξαν πονηρίας; Δέδοικε μὲν οὖν. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς ἔχει λέγειν "ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς·" ἀλλ' ἵνα μὲν αἰδώς, ἔνθα καὶ δέος. οὐ μέντοι γε ἵνα γε δέος, πανταχοῦ αἰδώς· ἐπιπλέον γὰρ οἶμαι δέος αἰδοῦς· μόριον γὰρ αἰδὼς δέους ὥσπερ ἀριθμοῦ περιττόν, ὥστε οὐχ ἵνα περ ἀριθμός, ἔνθα καὶ περιττόν, ἵνα δὲ περιττόν, ἔνθα καὶ ἀριθμός.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΙΔΕΙΑΣ. ΛΒ.

1 *Μενάνδρου.*
Ἀπερυθριᾷ πᾶς, ἐρυθριᾷ δ' οὐδεὶς ἔτι.

2 *Διφίλου.*

Ὅς δ᾽ οὔτ᾽ ἐρυθριᾶν οἶδεν οὔτε δεδιέναι,
τὰ πρῶτα πάσης τῆς ἀναιδείας ἔχει.

3 *Διφίλου.*

Οὐκ ἔστ᾽ ἀναιδοῦς ζῷον εὐθαρσέστερον.

3[a] *Κακὴ γὰρ αἰδὼς ἔνθα τἀναιδὲς κρατεῖ.*

4 *Θεόγνιδος* (647).

Ἤδη νῦν αἰδὼς μὲν ἐν ἀνθρώποισιν ὄλωλεν,
αὐτὰρ ἀναιδείη γαῖαν ἐπέρχεθ᾽ ὁμῶς.

5 *Εὐριπίδου Μηδείᾳ* (469).

Οὔ τοι θράσος τόδ᾽ ἐστὶν οὐδ᾽ εὐτολμία,
φίλους κακῶς δράσαντ᾽ ἐναντίον βλέπειν·
ἀλλ᾽ ἡ μεγίστη τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσων
πασῶν ἀναίδει᾽. εὖ δ᾽ ἐποίησας μολών.

6 *Θεοδέκτου.*

Ἅπαντ᾽ ἐν ἀνθρώποισι γηράσκειν ἔφυ,
[καὶ πρὸς τελευτὴν ἔρχεται τὴν τοῦ χρόνου]
πλὴν ὡς ἔοικε τῆς ἀναιδείας μόνον.
αὕτη δ᾽ ὅσῳπερ αὔξεται θνητῶν γένος,
τοσῷδε μείζων γίγνεται καθ᾽ ἡμέραν.

7 *Μενάνδρου Καρίνῃ.*

Ὦ μεγίστη τῶν θεῶν
νῦν οὖσ᾽ ἀναίδει᾽, εἰ θεὸν καλεῖν σε δεῖ.
δεῖ δέ· τὸ κρατοῦν γὰρ νῦν νομίζεται θεός.
ἐφ᾽ ὅσον βαδίζεις; ἐφ᾽ ὅσον ἥξειν μοι δοκεῖς;

8 *Ἡροδότου ἱστοριῶν α´* (8).

Ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ ἐκδύεται καὶ τὴν αἰ[δῶ] γυνή.

9 *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου παιδείας* [(]2, 7).

Ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη δοκεῖ εἶναι μεγίστη ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών.

ΠΕΡΙ ΣΙΩΠΗΣ. ΛΓ.

1 *Καρκίνου.*

Πολλοῖς γὰρ ἀνθρώποισι φάρμακον κακῶν
σιγή, μάλιστα δ' ἐστὶ σώφρονος τρόπου.

2 *Μενάνδρου.*

Οὐδὲν σιωπῆς ἐστι χρησιμώτερον.

3 *Σοφοκλέους Ἀλεάδαις.*

Ὦ παῖ, σιώπα· πόλλ' ἔχει σιγὴ καλά.

4 *Χάρητος.*

Γλώσσης μάλιστα πανταχοῦ πειρῶ κρατεῖν,
ὃ καὶ γέροντι καὶ νέῳ τιμὴν φέρει,
ἡ γλῶσσα σιγὴν καιρίαν κεκτημένη.

5 *Ἀθηνοδώρου.*

Ἔστι καὶ τὸ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας.

6 *Ἄμφιδος.*

Οὐκ ἔστι κρεῖττον τοῦ σιωπᾶν οὐδὲ ἕν.

7 *Φιλωνίδου.*

Κρεῖττον σιωπᾶν ἐστιν ἢ λαλεῖν μάτην.

8 *Κλεάνθους.*

Σιωπῶντος τοῦ Κλεάνθους, ἐπεί τις ἔφη "τί σιγᾷς; καὶ μὴν ἡδὺ τοῖς φίλοις ὁμιλεῖν." "ἡδὺ" ἔφη, "ἀλλ' ὅσῳ ἥδιον, τοσῷδε μᾶλλον αὐτοῦ τοῖς φίλοις παραχωρητέον."

9 *Πλουτάρχου* (Mor. p. 90 b).

Ἄνευ δὲ τούτου τὴν περὶ τὴν γλῶσσαν ἐγκράτειαν, οὐ μικρὸν ἀρετῆς μέρος οὖσαν, ὑπήκοον ἀεὶ τῷ λογισμῷ καὶ πειθήνιον ἔχειν οὐκ ἔστιν, ἂν μή τις ἀσκήσει καὶ μελέτῃ καὶ φιλοπονίᾳ τὰ κάκιστα τῶν παθῶν, οἷόν ἐστιν ἡ ὀργή, κατεργάσηται.

10 *Ζήνων Ἀντιγόνου πρέσβεις Ἀθήναζε πέμψαντος κληθεὶς ὑπ' αὐτῶν σὺν ἄλλοις φιλοσόφοις ἐπὶ δεῖπνον, κἀκείνων παρὰ πότον σπευδόντων ἐπιδείκνυσθαι τὴν αὐτῶν ἕξιν, αὐτὸς ἐσίγα. τῶν δὲ πρέσβεων ζητούντων τί ἀπαγγείλωσι περὶ αὐτοῦ πρὸς Ἀντίγονον "τοῦτ' αὐτὸ" ἔφη "ὃ βλέπετε." δυσκρατέστατον γὰρ πάντων ὁ λόγος.*

11 *Ξενοκράτης διαιρῶν ἕκαστον μέρος τῆς ἡμέρας εἰς πρᾶξίν τινα καὶ τῇ σιωπῇ μέρος ἀπένεμε.*

12 *Σιμωνίδης ἔλεγε μηδέποτε αὐτῷ μεταμελῆσαι σιγήσαντι, φθεγξαμένῳ δὲ πολλάκις.*

13 *Ἀπολλωνίου τοῖς γνωρίμοις.*

Πολλὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι περὶ τοῦ μὴ λέγειν ἃ μὴ δεῖ. παντελῶς γὰρ ἀπαιδεύτου τινός ἐστι τὸ μὴ δύνασθαι σιωπᾶν, ἀλλ' ἐκλαλεῖν τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα.

14 *Διογένης πρὸς τὸν φιλόσοφον εἶναι φήσαντα, ἐρωτῶντα δὲ ἐριστικῶς "κακόδαιμον" ἔφη "τὸ βέλτιστον τῶν ἐν τῷ βίῳ τοῦ φιλοσόφου λυμαινόμενος τῷ λόγῳ φιλοσοφεῖν φής."*

15 *Θεόκριτος ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ἀδολέσχου ὅπου αὐτὸν αὔριον ὄψοιτο "ὅπου" ἔφη "ἐγώ σε οὐκ ὄψομαι."*

16 *Δίωνος.*

Μὴ νομίσητέ με, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀγνοεῖν ὅτι ἀσφαλὲς τὸ σιγᾶν ἐστι.

17 *Πλουτάρχου.*

Περὶ τῆς καθ' Ὅμηρον ἐχεμυθίας διὰ τούτου σαφῶς δείκνυται. λέγει γὰρ

Θερσῖτ' ἀκριτόμυθε, λιγύς περ ἐὼν ἀγορητής,
ἴσχεο, μηδ' ἔθελ' οἶος ἐριζέμεναι βασιλῆι.

καὶ τοῦ Τηλεμάχου εἰπόντος

ἦ μάλα τὶς θεῶν ἔνδον, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·

ἐπιλαμβανόμενος ὁ πατὴρ ἔφη

σίγα, καὶ κατὰ σὸν νόον ἴσχανε, μηδ' ἐρέεινε.
αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν οἳ Ὄλυμπον ἔχουσι.

τοῦτο ἐξήγησιν οἱ Πυθαγορικοὶ καλοῦντες οὐδὲν ἀπεκρίνοντο τοῖς περὶ θεῶν ὅ τι τύχοιεν ἰταμῶς καὶ εὐχερῶς ἐρωτῶσι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΚΑΙΡΩΣ ΛΕΓΕΙΝ. ΛΔ.

1 *Εὐριπίδου.*

Ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχε.

2 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος, μὴ λέγ' εὖ· τὸ γὰρ λέγειν
εὖ δεινόν ἐστιν, εἰ φέροι τινὰ βλάβην.

3 *Εὐριπίδου Αἰγεῖ.*

Εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά.

4 *Ἀντιφάνους.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν λεγόμενον μακρῶς, ὅτε ὁ λέγων ὑποτάττει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα.

5 *Αἰσχύλου.*

Πρὸ τῶν τοιούτων χρὴ λόγων δάκνειν στόμα.

6 Ἰσοκράτους.

Δύο καιροὺς ποιοῦ τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιωπῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν.

7 Πυθαγόρου.

Ἔλεγεν ὁ Πυθαγόρας "χρὴ σιγᾶν ἢ κρείσσονα σιγῆς λέγειν".

8 Ἢ σιγὴν καίριον ἢ λόγον ὠφέλιμον ἔχε.

9 Σόλωνος.

Σφραγίζου τοὺς μὲν λόγους σιγῇ, τὴν δὲ σιγὴν καιρῷ.

10 Αἰσχίνης ὁ Σωκρατικὸς ἐπιπληχθεὶς ὅτι Σωκράτει ἐσχολακὼς σιωπᾷ "οὐ γὰρ μόνον" εἶπε "λέγειν ἔμαθον παρὰ Σωκράτει, ἀλλὰ καὶ σιωπᾶν."

11 Πυθαγόρου.

Αἱρετώτερόν σοι ἔστω λίθον εἰκῇ βάλλειν ἢ λόγον ἀργόν.

12 Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Σιγᾷς; σιωπὴ δ' ἄπορος ἑρμηνεὺς λόγων.

13 Θεόγνιδος (625).

Ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν,
καὶ σιγᾶν αἰεί· τοῦτο γὰρ οὐ δυνατόν.

14 Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου (Enchir. 33).

Τάξον τινὰ ἤδη σεαυτῷ χαρακτῆρα καὶ τύπον, ὃν φυλάξεις ἐπί τε σεαυτοῦ ὢν καὶ ἑτέροισιν ἐντυγχάνων. σιωπὴ τὰ πολλὰ ἔστω, ἢ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα καὶ δι' ὀλίγων. σπανίως δέ ποτε καιροῦ καλοῦν-

τος ἐπὶ τὸ λέγειν τι ἥξομεν, ἀλλὰ περὶ οὐδενὸς τῶν εἰκαίων, μὴ περὶ ἀθλητῶν ἢ μονομάχων ἢ περὶ ἵππων ἢ βρωμάτων ἢ πωμάτων τῶν ἑκασταχοῦ, μὴ περὶ ἀνθρώπων ψέγοντα ἢ ἐπαινοῦντα ἢ συγκρίνοντα. λοιπὸν ἐκείνου ἔχου τοῦ μὴ καθιέναι εἰς ὁμιλίας ἰδιωτικάς, ἀλλ' ἂν οἷός τε ᾖς μέταγε τοὺς λόγους ἐπὶ τὸ προσῆκον· εἰ δὲ μή, ἀπόλειπε σιωπᾶν.

15 *Σόλωνος.*

Σόλων ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Περιάνδρου παρὰ πότον, ἐπεὶ σιωπῶν ἐτύγχανε, πότερα διὰ λόγων σπάνιν ἢ διὰ μωρίαν σιωπᾷ "ἀλλ' οὐδεὶς ἂν" εἶπε "μωρὸς ἐν συμποσίῳ σιωπᾶν δύναιτο".

16 *Ἐκ τῶν Δίωνος χρειῶν.*

Τῶν συνόντων τις μειρακίων Διογένει ἐρωτώμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐσιώπα· ὁ δὲ ἔφη "οὐκ οἴει τοῦ αὐτοῦ εἶναι εἰδέναι τε ἃ λεκτέον καὶ πότε, καὶ τίνα σιωπητέον καὶ πρὸς τίνα;"

17 *Κλεοστράτου.*

Κλεόστρατος πρὸς τὸν εἰπόντα "οὐκ αἰσχύνῃ μεθύων;" "σὺ δὲ οὐκ αἰσχύνῃ" ἔφη "μεθύοντα νουθετῶν;"

18 *Σωκράτους.*

Τῷ γελοίῳ καθάπερ ἁλὶ πεφεισμένως δεῖ χρῆσθαι.

19 *Ἀναξάρχου.*

Πολυμαθίη κάρτα μὲν ὠφελέει, κάρτα δὲ βλάπτει τὸν ἔχοντα. ὠφελέει μὲν τὸν δεξιὸν ἄνδρα, βλάπτει δὲ τὸν ῥηιδίως φωνέοντα πᾶν ἔπος καὶ ἐν παντὶ δήμῳ. χρὴ δὲ καιροῦ μέτρα εἰδέναι, σοφίης γὰρ οὗτος οὖρος. ὅσοι δὲ [ἔξω] καιροῦ θύρησιν ἀείδουσι κἢν

πεπνυμένως ἀείσωσιν, οὐ παραδέχονται ἐν ἀργίῃ γνώμην, αἰτίην δ' ἔχουσι μωρίης.

ΠΕΡΙ ΒΡΑΧΥΛΟΓΙΑΣ. ΛΕ.

1 Ἡσιόδου ἔργων (719).
Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
φειδωλῆς· πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.

2 Εὔπολις ἐν Δήμοις.
Καὶ τοῦ μὲν ἐν κύκλῳ γε παύσομαι λόγου,
φράσω δέ σοι τὸ πρᾶγμα διὰ τῶν χωρίων.

3 Εὐριπίδου Αἰόλῳ.
Παῖδες, σοφοῦ πρὸς ἀνδρός, ὅστις ἐν βραχεῖ
πολλοὺς λόγους οἷός τε συντέμνειν καλῶς.

4 Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.
Βραχεῖ λόγῳ καὶ πολλὰ πρόσκειται σοφά.

5 Μενάνδρου Ἐπαγγελλομένῳ.
Τοῖς ἀναιδέσιν βοηθεῖ γὰρ λόγοις τοῦθ' ἓν μόνον,
ἂν βραχεῖς αὐτοὺς ποιῇ τις τόν τε καιρὸν εὖ λάβῃ.

6 Φιλωνίδου.
Ἅπαντ' ἐρίζεις καὶ συνιεῖς οὐδὲ ἕν.
Γράμματα μαθεῖν δεῖ καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν.

7 Οὐκ ἄν τις εἴπῃ πολλὰ θαυμασθήσεται,
ὁ μικρὰ δ' εἰπὼν μᾶλλον ἂν ᾖ χρήσιμα.

8 Πυθαγόρου.
Μὴ ἐν πολλοῖς ὀλίγα λέγε, ἀλλ' ἐν ὀλίγοις πολλά.

9 Λυκούργου.
Λυκοῦργος πρὸς τὸν εἰπόντα διὰ τί Λακεδαιμό-

νιοι τὴν βραχυλογίαν ἀσκοῦσιν, εἶπεν ὅτι ἐγγύς ἐστι τοῦ σιγᾶν.

10 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* (33, 14).

Μηδενὸς οὕτως ἐν παντὶ προνοοῦ ὡς τοῦ ἀσφαλοῦς· ἀσφαλέστερον γὰρ τοῦ λέγειν τὸ σιγᾶν. ἐᾶν δὲ τὸ λέγειν ὅσα δίχα ἔσται νοῦ καὶ λόγου· ἀπέστω δὲ τὸ πολὺ καὶ αὐτοῦ τινῶν ἔργων μεμνῆσθαι ἢ κινδύνων. οὐ γὰρ ὡς σοὶ ἡδύ ἐστι τὸ τῶν σῶν κινδύνων μεμνῆσθαι, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις ἡδύ ἐστι τὸ τῶν συμβαινόντων ἀκούειν.

11 *Πλάτωνος νόμων α'* (641 e).

Τὴν πόλιν ἅπαντες ἡμῶν Ἕλληνες ὑπολαμβάνουσιν ὡς φιλόλογός τε ἐστι καὶ πολύλογος· Λακεδαίμονα δὲ καὶ Κρήτην τὴν μὲν βραχύλογον, τὴν δὲ πολύνοιαν μᾶλλον ἢ πολυλογίαν ἀσκοῦσαν.

ΠΕΡΙ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ. Λϛ.

1 *Θεόγνιδος* (421).

Πολλοῖς ἀνθρώπων γλώσσῃ θύρα οὐκ ἐπίκειται
ἁρμοδίη, καί σφιν πόλλ' ἀλάλητα πέλει.
πολλάκι γὰρ τὸ κακὸν κατακείμενον ἔνδοθεν ἦλθεν·
ἐσθλὸν δ' ἐξελθεῖν λώιον ἢ τὸ κακόν.

2 *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ* (395).

Γλώσσῃ γὰρ οὐδὲν πιστόν, ἢ θυραῖα μὲν
φρονήματ' ἀνδρῶν νουθετεῖν ἐπίσταται,
αὐτὴ δ' ὑφ' αὑτῆς πλεῖστα κέκτηται κακά.

3 *Τοῦ αὐτοῦ Μηδείας* (293).

Οὐ νῦν με πρῶτον, ἀλλὰ πολλάκις, Κρέων,
ἔβλαψε γλῶσσα μεγάλα τ' εἴργασται κακά.

4 Ἀστυδάμαντος.
Γλώσσης περίπατός ἐστιν ἀδολεσχία.

5 Ληρεῖς ἐν οὐ δέοντι καιρῷ φιλοσοφῶν.

6 Ὁμήρου (Od. ξ' 466).
Καί τι ἔπος προέηκεν, ὅπερ τ' ἄρρητον ἄμεινον

7 Τοῦ αὐτοῦ (ψ' 478).
Ἀλλ' αἰεὶ μύθους λαβρεύεαι, οὐδέ τι σὲ χρὴ
λαβραγόρην τ' ἔμεναι.

8 Νικοστράτου.
Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν ἐμφρονέστεραι πολύ.

9 Εὐριπίδου Πενθεῖ (Bacch. 268).
Σὺ δ' εὔτροχον μὲν γλῶσσαν ὡς φρονῶν ἔχεις,
ἐν τοῖς λόγοισι δ' οὐκ ἔνεισί σοι φρένες.

10 Εὐριπίδου Ἀντιόπης.
Κόσμος δὲ σιγῆς στέφανος ἀνδρὸς οὐ κακοῦ·
τὸ δ' ἐκλαλοῦν τοῦθ' ἡδονῆς μὲν ἅπτεται,
κακὸν δ' ὁμίλημ', ἀσθενὲς δὲ καὶ πόλει.

11 Σοφοκλέους Ἀλεάδαις.
Τί ταῦτα πολλῶν ῥημάτων ἔτ' ἐστί σοι;
τὰ γὰρ περισσὰ πανταχοῦ λυπήρ' ἔπη.

12 [Μενάνδρου.]
Αἰσχρόν γ' ὅταν τις ἐπὶ γλώσσῃ φυεὶς
γλώσσῃ ματαίους ἐξακοντίσῃ λόγους.

13 Εὐριπίδου Βάκχαις (385).
Ἀχαλίνων στομάτων,

ἀνόμου δ᾽ ἀφροσύνας
τὸ τέλος δυστυχία.

14 [*Μενάνδρου.*]
Οὔτ᾽ ἐκ χερὸς μεθέντα καρτερὸν λίθον
ῥᾷον κατασχεῖν οὔτ᾽ ἀπὸ γλώσσης λόγον.

15 *Τοῦ αὐτοῦ Δίκτυος.*
Τυραννικόν τοι πόλλ᾽ ἐπίστασθαι λέγειν.

16 *Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.*
Ἀνὴρ γὰρ ὅστις ἥδεται λέγων ἀεί,
λέληθεν αὑτὸν τοῖς ξυνοῦσιν ὢν βαρύς.

17 *Αἰσχύλου* (Prom. 329).
Γλώσσῃ ματαίᾳ ζημία προστρίβεται.

18 *Φιλήμονος.*
Τὸν μὴ λέγοντα τῶν δεόντων μηδὲ ἓν
μακρὸν νόμιζε, κἂν δύ᾽ εἴπῃ συλλαβάς·
τὸν δ᾽ εὖ λέγοντα, μὴ νόμιζ᾽ εἶναι μακρόν,
μηδ᾽ ἂν σφόδρ᾽ εἴπῃ πολλὰ καὶ πολὺν χρόνον.
τεκμήριον δὲ τοῦδε τὸν Ὅμηρον λάβε·
οὗτος γὰρ ἡμῖν μυριάδας ἐπῶν γράφει,
ἀλλ᾽ οὐδὲ εἷς Ὅμηρον εἴρηκεν μακρόν.

19 *Ζήνωνος.*
Ζήνων πρὸς τὸν πλείω λαλεῖν θέλοντα ἢ ἀκούειν "νεανίσκε" εἶπεν "ἡ φύσις ἡμῖν γλῶτταν μὲν μίαν δύο δὲ ὦτα παρέσχεν, ἵνα διπλασίονα ὧν λέγομεν ἀκούωμεν."

20 *Θεοκρίτου.*
Θεόκριτος Ἀναξιμένους λέγειν μέλλοντος "ἄρχεται" εἶπε "λέξεων μὲν ποταμός, νοῦ δὲ σταλαγμός."

21 *Διογένους.*

Διογένης ᾔτησέ ποτε Πλάτωνα τῶν ἐκ τοῦ κήπου ἰσχάδων τρεῖς· ὡς δ' ἐκεῖνος μέδιμνον ἀπέστειλεν "οὕτως" ἔφη "καὶ ἀποκρίνει ἐρωτηθεὶς μυρία."

22 Πλάτωνος.

Πλάτων Ἀντισθένους ἐν τῇ διατριβῇ ποτε μακρολογήσαντος "ἀγνοεῖς" εἶπεν "ὅτι τοῦ λόγου μέτρον ἐστὶν οὐχ ὁ λέγων ἀλλ' ὁ ἀκούων."

23 Ζήνωνος.

Τῶν τις ἐν Ἀκαδημείᾳ νεανίσκων περὶ ἐπιτηδευμάτων διελέγετο ἀφρόνως· ὁ δὲ Ζήνων "ἐὰν μὴ τὴν γλῶσσαν" ἔφη "εἰς νοῦν ἀποβρέξας διαλέγῃ, πολὺ πλείω ἔτι καὶ ἐν τοῖς λόγοις πλημμελήσεις."

24 Δημοκρίτου.

Πλεονεξίη τὸ πάντα λέγειν μηδὲν δὲ ἐθέλειν ἀκούειν.

25 Ἰσοκράτους.

Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ Καρεῶνος ὄντος λάλου καὶ σχολάζειν αὐτῷ βουλομένου, διττοὺς ᾔτησε μισθούς· τοῦ δὲ τὴν αἰτίαν πυθομένου "ἕνα μὲν" ἔφη "ἵνα λαλεῖν μάθῃς, τὸν δ' ἕτερον ἵνα σιγᾶν."

26 Ζήνωνος.

Ζήνων τῶν μαθητῶν ἔφασκε τοὺς μὲν φιλολόγους εἶναι τοὺς δὲ λογοφίλους.

27 Θεοκρίτου.

Ἐριστικοῦ ἀνδρὸς ἐρωτῶντος αὐτὸν εἰ ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμος, ἀνένευσεν, οὐ βουλόμενος παρασχεῖν αὐτῷ ἐκ τῆς ἀποκρίσεως ἀφορμὴν εἰς ἔριν.

28 Ἀπολλωνίου τοῖς γνωρίμοις.

Πολυλογία πολλὰ σφάλματα ἔχει, τὸ δὲ σιγᾶν ἀσφαλές.

29 Τοῦ αὐτοῦ Εὐφράτῃ.

Οἱ κράτιστοι τῶν ἀνθρώπων βραχυλογώτατοι. οἱ οὖν ἀδολέσχαι, εἰ ἠνιῶντο ὡς ἀνιῶσιν, οὐκ ἂν ἐμακρηγόρουν.

30 Εὐσεβίου.

Ἄνθρωποι λόγων κούφων μέγα ὀδόντας ἕρκος ἐκτέαται. ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ παντὶ νόου χρηίζομεν, ἐπεὶ ἐὰν οὗτος μὴ κατιθύνῃ αὐτὰ τὰ ἔπεα, πρὶν βουλευθῆναι ἐκφεύγει πολλάκις καὶ κατηλογήσαντα τοσούτου ἕρκεος ἄκριτα προεκθρώσκει.

31 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου παιδείας (I, 4, 3).

Ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλομαθὴς εἶναι πολλὰ μὲν αὐτὸς ἀεὶ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι, καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπὸ ἄλλων ἐρωτῷτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο, ὥστ' ἐκ πάντων τούτων ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. ἀλλ' ὥσπερ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὅμως ἐμφαίνεταί τι αὐτοῖς νεαρὸν ὃ κατηγορεῖ τὴν ὀλιγοετίαν, οὕτω καὶ Κύρου ἐκ τῆς πολυλογίας οὐ θράσος διεφαίνετο, ἀλλὰ πραότης τις καὶ φιλοστοργία, ὥστ' ἐπεθύμει ἄν τις ἐπιπλείω ἀκούειν αὐτοῦ ἢ σιωπῶντι παρεῖναι.

ΠΕΡΙ ΧΡΗΣΤΟΤΗΤΟΣ. ΛΖ.

1 Μενάνδρου.

Οὐδεὶς πονηρὸν πρᾶγμα χρηστὸς ὢν ποιεῖ.

2 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡς ἡδὺ συνέσει χρηστότης κεκραμένη.

3 *Θεόγνιδος* (319).
Κύρν᾽, ἀγαθὸς μὲν ἀνὴρ γνώμην ἔχει ἔμπεδον αἰεί,
τολμᾷ δ᾽ ἔν τ᾽ ἀγαθοῖς κείμενος ἔν τε κακοῖς.
εἰ δὲ θεὸς κακῷ ἀνδρὶ βίον καὶ πλοῦτον ὀπάσσῃ,
ἀφραίνων βίοτον οὐ δύναται κατέχειν.

4 *Σοφοκλῆς Ἠλέκτρᾳ* (1082).
Οὐδεὶς τῶν ἀγαθῶν ζῶν κακῶς
εὔκλειαν αἰσχῦναι θέλει.

5 *Μενάνδρου.*
Σὺ μὲν παραινεῖς ταῦτά πως ἅ σοι πρέπει·
ἐμὲ δὲ ποιεῖν τὸ καθῆκον οὐχ ὁ σὸς λόγος,
εὖ ἴσθ᾽ ἀκριβῶς, ὁ δ᾽ ἴδιος πείθει τρόπος.

6 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Ὁ χρηστός ἐστι πολλαχοῦ σωτήριος.

7 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Τὸ χρηστὰ πράττειν ἔργον ἔστ᾽ ἐλευθέρου.

8 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Μέγιστον ἀγαθόν ἐστι μετὰ νοῦ χρηστότης.

9 *Διφίλου.*
Ὦ μακάριον φρόνησις ἐν χρηστῷ τρόπῳ.

10 *Μενάνδρου Ὁμοπάτριοι.*
Χρηστοῖς νομιζομένοις ἐφόδιον ἀσφαλὲς
εἰς πάντα καιρὸν καὶ τύχης πᾶσαν ῥοπήν.

11 *Μενάνδρου Παλλακῇ.*
Ἀλλὰ τῶν χρηστῶν ἔχει τιν᾽ ἐπιμέλειαν καὶ θεός.

12 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Κἂν ταῖς ἀπορίαις ἔσθ᾽ ὁ χρηστὸς χρήσιμος.

13 *Ἀντιφάνους.*
Τρόπος δίκαιος κτῆμα τιμιώτατον.

14 *Ποσειδίππου.*
Διὰ τὴν τύχην μὲν γνωρίμους ἐκτησάμην
πολλούς, διὰ τὸν τρόπον δὲ τοὺς πλείστους φίλους.

15 *Πειρίθου.*
Τρόπος δὲ χρηστὸς ἀσφαλέστερος νόμου.
τὸν μὲν γὰρ οὐδεὶς ἂν διαστρέψαι ποτὲ
ῥήτωρ δύναιτο, τὸν δ' ἄνω τε καὶ κάτω
λόγοις ταράσσων πολλάκις λυμαίνεται.

16 *Ἐπιχάρμου.*
Ὁ τρόπος ἀνθρώποισι δαίμων ἀγαθός, οἷς δὲ καὶ κακός.

17 *Θεόγνιδος* (635).
Ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς ἕπεται γνώμη τε καὶ αἰδώς,
οἳ νῦν ἐν πολλοῖς ἀτρεκέως ὀλίγοι.

18 *Μενάνδρου Ὑμνίς.*
Νὴ τὴν Ἀθηνᾶν, μακάριόν γ' ἡ χρηστότης
πρὸς πάντα καὶ θαυμαστὸν ἐφόδιον βίῳ.
τούτῳ λαλήσας ἡμέρας σμικρὸν μέρος
εὔνους ἐγὼ νῦν εἰμί. πειστικὸν λόγος,
πρὸς τοῦτ' ἂν εἴποι τις μάλιστα τῶν σοφῶν·
τί οὖν ἑτέρους λαλοῦντας εὖ βδελύττομαι;

19 *Μενάνδρου Ὑμνίς.*
Τρόπος ἔσθ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.

20 *Εὐριπίδου Αὔγης.*
Τὸ δ' ἐπιεικὲς ὠφελεῖ τὰς ξυμφοράς.

21 *Θεοφράστου.*
Ὀλίγων οἱ ἀγαθοὶ νόμων δέονται· οὐ γὰρ τὰ

πράγματα πρὸς τοὺς νόμους, ἀλλ' οἱ νόμοι πρὸς τὰ πράγματα τίθενται.

22 *Δημοσθένους* (Phorm. p. 960, 16).

Πολλῶν χρημάτων τὸ χρηστὸν εἶναι λυσιτελέστερόν ἐστιν.

23 *Δημοκρίτου.*

Ἀγαθὸν ἢ εἶναι χρεὼν ἢ μιμέεσθαι.

24 *Λυκούργου.*

Λυκοῦργος ὁ νομοθέτης εἶπε τὸ μὲν ἀξιόχρεων τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ οὐσίᾳ κεῖσθαι, τὸ δὲ ἀξιόπιστον ἐν τῷ τρόπῳ.

25 *Ἀρίστιππος.*

Ἀρίστιππος ἐρωτηθεὶς τί ἀξιοθαύμαστόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ εἶπεν "ἄνθρωπος ἐπιεικὴς καὶ μέτριος, ὅτι ἐν πολλοῖς ὑπάρχων μοχθηροῖς οὐ διέστραπται."

26 *Δημοκρίτου.*

Οἷσι ὁ τρόπος ἐστὶ εὔτακτος, τουτέοισι καὶ ὁ βίος συντέτακται.

27 *Σωκράτους.*

Ἡ μὲν ἐσθὴς τὴν ἀρρυθμίαν, ἡ δὲ εὔνοια τὴν ἁμαρτίαν περιστέλλει.

28 *Ἐκ τῶν Ξενοφῶντος οἰκονομικοῦ* (VI, 12).

Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, ἐάν σοι ἐξ ἀρχῆς διηγήσωμαι, ὡς συνεγενόμην ποτε ἀνδρί, ὃς ἐμοὶ ἐδόκει εἶναι τῷ ὄντι τούτων τῶν ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς τοῦτο τοὔνομα δικαίως ἐστὶν ὃ καλεῖται καλός τε κἀγαθὸς ἀνήρ; πάνυ ἄν, ἔφη, βουλοίμην, ὁ Κριτόβουλος, οὕτως σου ἀκούειν, ὡς καὶ ἔγωγε ἐρῶ τούτου τοῦ ὀνόματος ἄξιος γενέσθαι. λέξω τοίνυν ἔφη σοι ὁ Σωκράτης, ὡς καὶ ἦλθον ἐπὶ τὴν σκέψιν αὐτοῦ· τοὺς

μὲν γὰρ ἀγαθοὺς τέκτονας, ἀγαθοὺς χαλκεῖς, ἀγαθοὺς ζωγράφους, ἀγαθοὺς ἀνδριαντοποιούς, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, πάνυ ὀλίγος μοι χρόνος ἐγένετο ἱκανῶς περιελθεῖν τε καὶ θεάσασθαι τὰ δεδοκιμασμένα καλὰ ἔργα αὐτῶν εἶναι· ὅπως δὲ δὴ καὶ τοὺς ἔχοντας τὸ σεμνὸν ὄνομα τοῦτο καλός τε κἀγαθὸς ἐπισκεψαίμην, τί ποτε ἐργασάμενοι τοῦτο ἀξιοῦνται καλεῖσθαι, πάνυ μοι ἡ ψυχὴ ἐπεθύμει αὐτῶν τινὶ συγγενέσθαι. καὶ πρῶτον μὲν ὅτι προσέκειτο ὁ καλὸς τῷ ἀγαθῷ, ὅν τινα ἴδοιμι καλὸν τούτῳ προσῄειν καὶ ἐπειρώμην καταμανθάνειν, εἴ που ἴδοιμι προσηρτημένον τῷ κάλλει τὸ ἀγαθόν. ἀλλ' οὐκ ἄρ' εἶχεν οὕτως, ἀλλ' ἐνίους ἐδόκουν καταμανθάνειν τῶν καλῶν τὰς μορφὰς πάνυ μοχθηροὺς ὄντας τὰς ψυχάς. ἔδοξεν οὖν μοι ἀφέμενον τῆς καλῆς ὄψεως ἐπ' αὐτῶν τινα ἐλθεῖν τῶν καλουμένων καλῶν τε κἀγαθῶν.

29 Τὰ γὰρ καλά τε κἀγαθά, ἔφην ἐγώ, οὐ διὰ τὰς ὡραιότητας, ἀλλὰ διὰ τὰς ἐν τῷ βίῳ ἀρετὰς τοῖς ἀνθρώποις ἐπαύξεται. (Xenoph. Oec. VII, 43.)

30 Θεμιστοκλέους.

Θεμιστοκλῆς χωρίον πωλῶν ἐκέλευσε κηρύττειν, ὅτι καὶ γείτονα χρηστὸν ἔχει.

31 Σόλωνος.

Τρόπου καλοκαγαθίαν ὅρκου πιστοτέραν ἔχε.

32 Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος αἰτηθείς ποτε ἔρανον ὑπὸ μοχθηροῦ καὶ παρασχόμενος, ἐπειδὴ ἐπελάβετό τις αὐτοῦ ὅτι τοιούτῳ ἔδωκεν, "οὐ τῷ ἀνθρώπῳ" ἔφη "ἀλλὰ τῷ ἀνθρωπίνῳ."

33 Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου Σωπάτρῳ περὶ ἀρετῆς.

Ἀγαθὸς νομιζέσθω ὁ τὴν τελειοτάτην κατὰ τὸν χωριστὸν νοῦν ἐνέργειαν διασώζων, καὶ τὴν μετουσίαν τοῦ νοητοῦ κάλλους παραδεχόμενος, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ οὐσίας καὶ δυνάμεως μέτοχος.

34 Δημοσθένης λέγων ποτὲ ἐπ' ἐκκλησίας ὡς εἶδε Φωκίωνα παριόντα, εἶπεν "ἔρχεται ἡ τῶν ἐμῶν λόγων [σφῦρα καὶ] κοπίς." οὕτως οὐ τοσοῦτον ὁ λόγος, ὅσον ὁ τρόπος πείθειν δύναται.

35 Σκιπίωνος.

Ὁ Σκιπίων τὸ Πολυβίου παράγγελμα διαφυλάττων ἐπειρᾶτο μὴ πρότερον ἐξ ἀγορᾶς ἀπελθεῖν ἢ ποιήσασθαί τινα συνήθη καὶ φίλον. (Plut. Mor. p. 199 f.)

36 Βίαντος.

Βίας ἔφη "οἱ ἀγαθοὶ εὐαπάτητοι."

37 Φωκίωνος.

Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως ἑκατὸν τάλαντα δωρεὰν τῷ Φωκίωνι πέμψαντος, ἠρώτησε τοὺς κομίσαντας τί δὴ πολλῶν ὄντων Ἀθηναίων αὐτῷ μόνῳ ταῦτα δίδωσιν· εἰπόντων δ' ἐκείνων ὅτι μόνον αὐτὸν ἡγεῖται καλόν τε κἀγαθόν "οὐκοῦν" ἔφη "ἐασάτω με καὶ δοκεῖν καὶ εἶναι τοιοῦτον." (Plut. Mor. p. 188 b.)

38 Ἐκ τῶν Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Πραῦσιοι τοὺς ἀστυγείτονας, ἐὰν λιμῷ πιεσθῶσι, τρέφουσι. Θῦνοι τοὺς ναυαγοὺς φιλανθρώπως δεχόμενοι φίλους ποιοῦνται, τῶν δὲ ξένων τοὺς μὲν ἑκουσίως ἐλθόντας σφόδρα τιμῶσι, τοὺς δ' ἀκουσίως κολάζουσιν.

ΠΕΡΙ ΦΘΟΝΟΥ. ΛΗ.

1 Φιλήμονος.
Ὁ φθόνος ἐν ἑαυτῷ τοῦθ' ἓν ἐπιεικῶς ποιεῖ,
τὸν αἱρετιστὴν ὄντα τῶν αὐτοῦ τρόπων
λυμαίνεται μάλιστα διὰ παντὸς συνών.

2 Διονυσίου.
Ἔπειτα δ' οὐδὲ τοῦτο γιγνώσκεις, ὅτι
τοῖς οὐδὲν οὖσιν οὐδὲ εἷς ὅλως φθονεῖ;
Ἀεὶ τὰ σεμνὰ πάντα κέκτηται φθόνον.
Ἅπαν τὸ λίαν συνετὸν ἔστ' ἐπίφθονον.

3 Χάρητος.
Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῇς εἶναι κακός.

4 Ἀδικώτατον πρᾶγμ' ἐστὶ τῶν πάντων φθόνος.

5 Ἐγὼ δ' ἐν ἀνθρώποισι μέχρι τοῦ δοκῶ
εὖ πράττειν, μέχρις ἂν φθονεῖσθαί μοι δοκῶ.

6 Διονυσίου.
Λιτὸς γενόμενος τοῖς ἔχουσι μὴ φθόνει.
Εἰσὶν τινὲς νῦν οὓς τὸ βασκαίνειν τρέφει.

7 Ὄλοιθ' ὁ τοῖς ἔχουσι τἀγαθὰ φθονῶν.

8 Εὐριπίδου ἐξ Ἰνοῦς.
Τίς ἆρα μήτηρ ἢ πατὴρ κακὸν μέγα
βροτοῖς ἔφυσε τὸν δυσώνυμον φθόνον;
ποῦ καί ποτ' οἰκεῖ σώματος λαχὼν μέρος;
ἐν χερσὶν ἢ σπλάγχνοισιν ἢ παρ' ὄμματα;
οὐκ ἔστιν· ὡς ἦν μόχθος ἰατροῖς μέγας
τομαῖς ἀφαιρεῖν ἢ ποτοῖσι φαρμάκοις
πασῶν μεγίστην τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσων.

9 *Εὐριπίδου Οἰδίποδι.*
Φθόνος δ' ὁ πολλῶν φρένα διαφθείρων βροτῶν
ἀπώλεσ' αὐτὸν κἀμὲ συνδιώλεσεν.

10 *Ἐκ τοῦ Νικομάχου Ναυμαχίας.*
Ἐργῶδές ἐστιν ἐν βίῳ βεβιωκότα
τοὺς τῶν φθονούντων πάντας ὀφθαλμοὺς λαθεῖν.

11 *Μενάνδρου.*
Ὁ φθονερὸς αὑτῷ πολέμιος καθίσταται·
αὐθαιρέτοις γὰρ συνέχεται λύπαις ἀεί.

12 *Ἀγάθωνος.*
Οὐκ ἦν ἂν ἀνθρώποισιν ἐν βίῳ φθόνος,
εἰ πάντες ἦμεν ἐξίσου πεφυκότες.

13 *Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.*
Φθονοῦσιν αὐτοὶ χείρονες πεφυκότες.
εἰς τἀπίσημα δ' ὁ φθόνος πηδᾶν φιλεῖ.

14 *Τοῦ αὐτοῦ Φοίνικι.*
Φθόνον οὐ σέβω,
φθονεῖσθαι δὲ θέλοιμ' ἂν ἐπ' ἐσθλοῖς.

15 *Ἱπποθόωντος.*
Φθόνος κάκιστος κἀδικώτατος θεὸς
κακοῖς τε χαίρει κἀγαθοῖς ἀλγύνεται.

16 *Οὐδεὶς ἂν εἴποι κεῖνον ἀνθρώπων κακῶς,*
οὐδ' εἰ φθόνου γένοιτο δυσμενέστερος.

17 *Χρὴ δ' ἢ λέγειν τι χρηστὸν ἢ λέγουσιν εὖ*
μὴ δυσμεναίνειν τῷ φθόνῳ νικώμενον.

18 *Καρκίνου.*
Χαίρω σ' ὁρῶν φθονοῦντα, τοῦτ' εἰδὼς ὅτι
ἓν δρᾷ μόνον δίκαιον ὧν ποιεῖ φθόνος·
λυπεῖ γὰρ αὐτὸ τὸ κτῆμα τοὺς κεκτημένους.

19 Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.

Ἤδη γὰρ εἶδον καὶ δίκης παραστάτας
ἐσθλοὺς πονηρῷ τῷ φθόνῳ νικωμένους.

20 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Οἴμοι, θανοῦμαι διὰ τὸ χρήσιμον φρενῶν,
ὃ τοῖσιν ἄλλοις γίγνεται σωτηρία.

21 Ἐπιχάρμου.

Τίς δέ κα λῴη γενέσθαι μὴ φθονούμενος, φίλοι;
δῆλον ὡς ἄπηρος οὐδεὶς ἐσθ' ὁ μὴ φθονούμενος.
τυφλὸν ἠλέησέ τις ἰδών, ἐφθόνησε δ' οὐδὲ εἷς.

22 Πινδάρου (Pyth. I, 164).

Κρέσσον γὰρ οἰκτιρμοῦ φθόνος.

23 Ἀγάθωνος.

Σοφίας φθονῆσαι μᾶλλον ἢ πλούτου καλόν.

24 Φιλήμονος.

Πολλά με διδάσκεις ἀφθόνως διὰ φθόνον,
ὅπως ἀκούων πολλὰ μηδὲ ἓν μάθω.

25 Ἡσιόδου ἔργων (25).

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει καὶ τέκτονι τέκτων,
καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

26 Σοφοκλέους Κρέουσα.

Οὔτε γὰρ γάμον, ὦ φίλαι,
οὔτ' ἂν ὄλβον ἔκμετρον
ἔνδον εὐξαίμαν ἔχειν·
φθονεραὶ γὰρ ὁδοί.

27 Τοῦ αὐτοῦ Ἐπίγονοι.

Φιλεῖ γὰρ ἡ δύσκλεια τοῖς φθονουμένοις
νικᾶν ἐπ' αἰσχροῖς ἢ 'πὶ τοῖς καλοῖς πλέον.

28 *Αἰσχύλου* (Agam. 832).

Παύροις γὰρ ἀνδρῶν ἐστι συγγενὲς τόδε
φίλον τὸν εὐτυχοῦντ᾽ ἄνευ φθόνου σέβειν.

29 *Μενάνδρου.*

Μειράκιον, οὔ μοι κατανοεῖν δοκεῖς ὅτι
ὑπὸ τῆς ἰδίας ἕκαστα κακίας σήπεται,
καὶ πάντα τὰ λυμαινόμεν᾽ ἐστὶν ἔνδοθεν.
οἷον ὁ μὲν ἰός, ἂν σκοπῇς, τὸ σιδήριον·
τὸ δ᾽ ἱμάτιον οἱ σῆτες· ὁ δὲ θρὶψ τὸ ξύλον.
ὃ δὲ τὸ κάκιστον τῶν κακῶν πάντων φθόνος,
φθισικὸν πεποίηκε καὶ ποιήσει καὶ ποιεῖ,
ψυχῆς πονηρᾶς δυσσεβὴς παράστασις.

30 *Θεοφράστου.*

Θεόφραστος ἔφη τοὺς μοχθηροὺς τῶν ἀνθρώπων οὐχ οὕτως ἥδεσθαι ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀγαθοῖς, ὡς ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς.

31 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν* (cf. Mor. p. 787 c).

Τὸν φθόνον ἔνιοι τῷ καπνῷ εἰκάζουσι· πολὺς γὰρ ἐν τοῖς ἀρχομένοις ὤν, ὅταν ἐκλάμψωσιν, ἀφανίζεται. ἥκιστα γοῦν τοῖς πρεσβυτέροις φθονοῦσιν.

32 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν.*

Ἱππίας λέγει δύο εἶναι φθόνους· τὸν μὲν δίκαιον, ὅταν τις τοῖς κακοῖς φθονῇ τιμωμένοις· τὸν δ᾽ ἄδικον, ὅταν τοῖς ἀγαθοῖς. καὶ διπλᾶ τῶν ἄλλων οἱ φθονεροὶ κακοῦνται· οὐ γὰρ μόνον τοῖς οἰκείοις κακοῖς ἄχθονται, ὥσπερ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς.

33 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου* (p. 29 e).

Ἀγαθὸς ἦν· ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίνεται φθόνος.

34 *Σωκράτης.*

Τὸ τῆς δόξης κάλλος ὥσπερ ὑπὸ νόσου τοῦ φθόνου ταχὺ μαραίνεται.

35 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τοῖς μὲν διὰ τοῦ ἡλίου πορευομένοις ἕπεται κατ' ἀνάγκην σκιά, τοῖς δὲ διὰ τῆς δόξης βαδίζουσιν ἀκολουθεῖ φθόνος.

36 *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.*

Ὁ φθόνος ὥσπερ φαῦλος δημαγωγὸς ταῖς καλαῖς ἀντιπολιτεύεται πράξεσιν.

37 *Ἐκ τῶν κοινῶν Ἀριστοτέλους διατριβῶν.*

Οὐχ ἡ λύπη μέγιστον κακὸν ἀκολουθεῖ τῷ φθόνῳ, ἀλλὰ πολὺ μεῖζον τὸ καὶ πρὸς τοὺς γνωρίμους γίνεσθαι· τῷ γὰρ αἰσχρῷ καὶ φαύλῳ τὴν ὑπεροχὴν δοτέον, οὐ τῇ λύπῃ.

38 *Εὐσεβίου.*

Ἀνδρὶ ἀγαθῷ εὖ πρήσσοντι φθονέων τις καὶ πατρίδι καὶ παντὶ τῷ κοινῷ καὶ ἑωυτῷ φθονέει. ἀνὴρ ἀγαθὸς γὰρ εὖ πρήσσων πόλιος καὶ παντὸς τοῦ δυναμένου τῆς εὐμοιρίης αὐτοῦ μεταλαγχάνειν κοινὴ εὐδαιμονίη.

39 *Φθόνος ὁ κατὰ τῶν εὐδοκιμεόντων ἐπὶ τοῖσι καλλίστοισι ἀργέων καὶ ἀπρακτέων, τῶν δὲ ἀγαθῶν καὶ οἵων τε τεκέειν τι παρ' ἑωυτῶν χρηστὸν οὐχ ἅπτεται.*

40 *Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι* (13).

Μὴ φθονεῖτε τοῖς παρ' ἐμοὶ πρωτεύουσιν, ἀλλ' ἁμιλλᾶσθε χρηστοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς παρέχοντες ἐξισοῦσθαι τοῖς προέχουσι.

4*

41 *Θουκυδίδου* (II, 45).

Φθόνος τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται.

42 *Ἰσοκράτους Εὐαγόρᾳ* (2).

Τούτων δ' αἴτιος ὁ φθόνος, ᾧ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσεστιν ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστι. 5

43 *Θεοφράστου.*

Τοσούτῳ δ' εἰσὶν οἱ φθονεροὶ δυστυχέστεροι τῶν ἄλλων, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ ταῖς αὑτῶν συμφοραῖς ἀλγοῦσιν, οἱ δὲ φθονοῦντες πρὸς τοῖς ἑαυτῶν κακοῖς καὶ ἐπὶ τοῖς τῶν ἄλλων ἀγαθοῖς λυπούμενοι διατελοῦσιν.

44 *Ἀναξιμένους.*

Οἱ γὰρ μετὰ φθόνου κρίνοντες τὸ πρωτεῖον ἀπονέμουσι τοῖς χειρίστοις, οὐ τοῖς βελτίστοις.

45 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὅσοι γὰρ τὰ καλῶς ῥηθέντα ἢ πραχθέντα διὰ φθόνον οὐκ ἐπαινοῦσι, πῶς οὗτοι ἂν τοῖς ἔργοις ὠφελήσειαν;

46 *Δημοκρίτου.*

Μωμεομένων φλαύρων ὁ ἀγαθὸς οὐ ποιέεται λόγον.

47 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὁ φθονέων ἑωυτὸν ὡς ἐχθρὸν λυπέει.

48 *Σωκράτους.*

Σωκράτης τὸν φθόνον εἶπεν ἕλκος εἶναι τῆς ψυχῆς.

49 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ ἐπιταφίου* (p. 242 a).

Εἰρήνης δὲ γενομένης καὶ τῆς πόλεως τιμωμένης

ἦλθεν ἐπ' αὐτὴν (ὃ δὴ φιλεῖ ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῖς εὖ πράττουσι προσπίπτειν) πρῶτον μὲν ζῆλος, ἀπὸ ζήλου δὲ φθόνος.

50 *Βίωνος.*

Βίων ὁ σοφιστὴς ἰδών τινα φθονερὸν σφόδρα κεκυφότα εἶπεν "ἢ τούτῳ μέγα κακὸν συμβέβηκεν ἢ ἄλλῳ μέγα ἀγαθόν."

51 *Περιάνδρου.*

Μηδενὶ φθόνει.

52 Ὥσπερ ἡ ἐρυσίβη ἴδιόν ἐστι τοῦ σίτου νόσημα, οὕτως φθόνος φιλίας ἐστὶν ἀρρώστημα.

53 Ὥσπερ ὁ ἰὸς σίδηρον, οὕτως ὁ φθόνος τὴν ἔχουσαν αὐτὸν ψυχὴν ἐξαναψήχει.

54 Ὅσῳ γὰρ ἂν φθονῇς, τοσούτῳ μειζόνων γίνῃ πρόξενος ἀγαθῶν τῷ φθονουμένῳ.

55 *Κάτωνος πρεσβυτέρου.*

Ἥκιστα φθονεῖσθαι ἔλεγε τοὺς τῇ τύχῃ χρωμένους ἐπιεικῶς καὶ μετρίως· οὐ γὰρ ἡμῖν ἀλλὰ τοῖς περὶ ἡμᾶς φθονοῦσι.

56 *Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.*

Τελχῖνες ἄνθρωποι ὀνομαζόμενοι τὸ ἀνέκαθεν Κρῆτες, οἰκήσαντές τε καὶ ἐν Κύπρῳ, μεταναστάντες δ' εἰς Ῥόδον καὶ πρῶτοι τὴν νῆσον κατασχόντες, βάσκανοί τε σφόδρα ἦσαν καὶ φθονεροί· τεχνῖται δὲ ὄντες καὶ τὰ τῶν προτέρων ἔργα μωμησάμενοι Ἀθηνᾶς Τελχινίας ἄγαλμα πρῶτοι ἱδρύσαντο, ὥσπερ εἴ τις λέγοι Ἀθηνᾶς βασκάνου.

57 *Δημοκρίτου.*

Οὐκ ἂν ἐκώλυον οἱ νόμοι ζῆν ἕκαστον κατ' ἰδίην

ἐξουσίην, εἰ μὴ ἕτερος ἕτερον ἐλυμαίνετο. φθόνος γὰρ στάσιος ἀρχὴν ἀπεργάζεται.

58 Ἀπολλώνιος τοῖς ἀδελφοῖς.

Οὐδενὶ φθονητέον. ἀγαθοὶ μὲν γὰρ ἄξιοι κακοὶ δ' ἂν εὐτυχῶσι κακῶς ζῶσιν.

59 Εὐσεβίου.

Ἀνὴρ πολλὰ ἔχων χρηστὰ μαθήματα, ἔπειτα γνώμῃ πονηρῇ διαχρεόμενος καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς μεταποιευμένοις ὑπὸ φθόνου μεταδιδόναι, ἔοικεν ἀγγείῳ πονηρῷ πολλὰ καὶ χρηστὰ ἔχοντι ἐν ἑωυτῷ ἀποκείμενα καὶ τὰ ἐνεόντα πρὶν φανῆναι διαφθείροντι.

60 Ξενοφῶντος ἐν τρίτῳ (9, 8) ἀπομνημονευμάτων.

Φθόνον δὲ σκοπῶν ὅ τι εἴη λύπην μέν τινα ἐξεύρισκεν αὐτὸν ὄντα, οὔτε μέντοι τὴν ἐπὶ φίλων ἀτυχίαις οὔτε τὴν ἐπ' ἐχθρῶν εὐτυχίαις γιγνομένην, ἀλλὰ μόνους ἔφη φθονεῖν τοὺς ἐπὶ ταῖς τῶν φίλων εὐπραξίαις ἀνιωμένους. θαυμαζόντων δέ τινων εἴ τις φιλῶν τινα ἐπὶ τῇ εὐπραξίᾳ αὐτοῦ λυποῖτο, ὑπεμίμνησκεν ὅτι πολλοὶ οὕτω πρός τινας ἔχουσιν, ὥστε κακῶς μὲν πράττοντας μὴ δύνασθαι περιορᾶν, ἀλλὰ βοηθεῖν ἀτυχοῦσιν, εὐτυχούντων δὲ λυπεῖσθαι. τοῦτο μέντοι φρονίμῳ μὲν ἀνδρὶ οὐκ ἂν συμβῆναι, τοὺς ἠλιθίους δὲ πάσχειν αὐτό.

61 Ἡροδότου ἱστορίας ζ' (237).

Ὅτι πολιήτης μὲν πολιήτῃ εὖ πρήσσοντι φθονέει καὶ ἔστι δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ πολιήτης ἀνὴρ τὰ ἄριστά οἱ δοκέοντα ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δέ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι. ξεῖνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἐστιν

εὐμενέστατον πάντων· συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα.

62 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου* (p. 48).
Ἀλλὰ μὴν ὁ φθονῶν γε ἐπὶ κακοῖς τοῖς τῶν πέλας ἡδόμενος ἀναφανήσεται. Σφόδρα γε.

63 *Ἰωσήπου ἐκ τῆς ἁλώσεως.*
Οὐδὲν οὕτως τῶν ἀγαθῶν [παθῶν] ἰσχυρὸν ὃ τῷ φθόνῳ μέχρι παντὸς ἀντέχει.

ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. ΛΘ.

1 *Εὐριπίδου Τημενίδαις.*
Εἰκὸς δὲ παντὶ καὶ λόγῳ καὶ μηχανῇ
πατρίδος ἐρῶντας ἐκπονεῖν σωτηρίαν.

2 Μὴ κάμνε πατρίδα σὴν λαβεῖν πειρώμενος.

3 *Εὐριπίδου Φοινίσσαις* (406).
Ἡ πατρὶς ὡς ἔοικε φίλτατον βροτοῖς,
οὐδ' ὀνομάσαι δύναι' ἂν ὡς ἔστιν φίλον.

4 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Πολλοῦ γὰρ χρυσοῦ καὶ πλούτου
κρείσσων πάτρα σώφρονι ναίειν,
τὸ δὲ σύντροφον ἁδύ τι θνητοῖς
ἐν βίῳ χωρεῖ.

5 *Εὐριπίδου Αἰόλῳ.*
Ἀλλ' ὅμως
οἰκτρός τις αἰὼν πατρίδος ἐκλιπεῖν ὅρους.

6 *Εὐριπίδου Αἰγέως.*
Τί γὰρ πατρῴας ἀνδρὶ φίλτερον χθονός;

7. 8. *Εὐριπίδου Δίκτυος.*
Εἰ δ' ἦσθα μὴ κάκιστος, οὔποτ' ἂν πάτραν.
τὴν σὴν ἀτίζων τήνδ' ἂν εὐλόγεις πόλιν.
ὡς ἔν γ' ἐμοὶ κρίνοιτ' ἂν οὐ καλῶς φρονεῖν,
ὅστις πατρῴας γῆς ἀτιμάζων ὅρους
ἄλλην ἐπαινεῖ καὶ τρόποισιν ἥδεται.

9 *Τοῦ αὐτοῦ Φοίνικι.*
Σὺ δ' ὦ πατρῴα χθὼν ἐμῶν γεννητόρων,
χαῖρ'. ἀνδρὶ γάρ τοι, κἂν ὑπερβάλλῃ κακοῖς,
οὐκ ἔστι τοῦ θρέψαντος ἥδιον πέδον.

10 *Εὐριπίδου Τήλεφος.*
Σπάρτην ἔλαχες, κείνην κόσμει,
τὰς δὲ Μυκήνας ἡμεῖς ἰδίᾳ.

11 *Μενάνδρου Ἑαυτὸν τιμωρούμενος.*
Οἴκοι μένειν χρὴ καὶ μένειν ἐλεύθερον
ἢ μηκέτ' εἶναι τὸν καλῶς εὐδαίμονα.

12 *Σοφοκλέους Τηρέως.*
Πολλά σε ζηλῶ βίου,
μάλιστα δ' εἰ γῆς μὴ πεπείρασαι ξένης.

13 *Εὐριπίδου ἐν Φιλοκτήτῃ.*
Μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει.

14 *Σοφοκλέους.*
Οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα.

15 *Θεόγνιδος* (947).
Πατρίδα κοσμήσω λιπαρὴν πόλιν, οὔτ' ἐπὶ δήμῳ
τρέψας οὔτ' ἀδίκοις ἀνδράσι πειθόμενος.

16 *Σοφοκλέους* (Ant. 187).
Οὔτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς

θείμην ἐμαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων ὅτι
ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔπι
πλέοντες ὀρθῆς τοὺς λόγους ποιούμεθα.
τοιοῖσδ' ἐγὼ νόμοισι τήνδ' αὔξω πόλιν.

17 *Εὐριπίδου Φοινίσσαις* (388).
Τί τὸ στέρεσθαι πατρίδος, ἦ κακὸν μέγα;
μέγιστον· ἔργῳ δ' ἐστὶ μεῖζον ἢ λόγῳ.
τίς δ' ὁ τρόπος αὐτοῦ; τί φυγάσιν τὸ δυσχερές;
ἓν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παρρησίαν.

18 *Ὁμήρου* (Il. μ' 243).
Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

19 *Τοῦ αὐτοῦ* (Il. ο' 494).
Ἀλλὰ μάχεσθ' ἐπὶ νηυσὶν ἀολλέες, εἰσόκεν ἡμέων
βλήμενος ἠὲ τυπεὶς θάνατον καὶ πότμον ἐπίσπῃ,
τεθνάτω· οὔ οἱ ἀεικὲς ἀμυνομένῳ περὶ πάτρης.

20 *Τοῦ αὐτοῦ* (Od. α' 57).
Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
ἱέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
ἧς γαίης, θανέειν ἱμείρεται.

21 *Τοῦ αὐτοῦ* (Od. ι' 34).
Ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος ἠδὲ τοκήων.

22 *Εὐριπίδου* (Phoen. 357).
Μῆτερ, φρονῶν εὖ κοὐ φρονῶν ἀφικόμην
ἐχθροὺς ἐς ἄνδρας· ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχει
πατρίδος ἐρᾶν ἅπαντας· ὃς δ' ἄλλως λέγει,
λόγοισι χαίρει, τὸν δὲ νοῦν ἐκεῖσ' ἔχει.

23 *Πλάτωνος ἐν τῷ Κρίτωνι* (p. 51 a).
Ἢ οὕτως εἶ σοφὸς ὥστε λέληθέ σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἁπάντων τιμιώ-

τερον πατρίς ἐστι καὶ σεμνότερον καὶ ἁγιώτερον, καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι, καὶ σέβεσθαι δεῖ, καὶ μᾶλλον ὑπείκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πατέρα καὶ μητέρα, καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύῃ, καὶ πάσχειν ἐάν τι προστάττῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέα ταῦτα· καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχ ὑπεικτέον οὐδ' ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν· ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ὃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ καὶ πείθειν αὐτὴν ᾗ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἧττον τὴν πατρίδα.

24 Εὐσεβίου.

Πατράσι παῖδας ἐπιζώειν εὐτυχές, καὶ χρὴ τοῦτο παρὰ τῆς τύχης αἰτέειν καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα διαδεξομένους, καὶ ὅκως καὶ αὐτέων ἕκαστοι τάξι τῇ εἰρημένῃ τοὺς πρὸ ἑωυτῶν διαδεχοίατο. κοινὴ δὲ εὐχὴ δικαιοτάτη αὕτη ἂν παρὰ πάντων φυλαχθείη ἐπὶ τῇ διαμονῇ τοῦ μηκίστου, τὴν ὑποδεχομένην ἑκάστοτε καὶ ἐκτρέφουσαν πάντας πατρίδα καὶ δοῦσαν τοὺς προηγησαμένους, αὐτήν τε καὶ θεῶν τῶν ἐγχωρίων τὰς κατεστεώσας τιμὰς τῷ πλεῦνι αἰεὶ ὑπερβάλλειν.

25 Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς πῶς δεῖ ἀγνωμονούσῃ πατρίδι προσφέρεσθαι, εἶπεν ὡς μητρί.

26 Τιμοθέου.

Τιμόθεος ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἀκούσας τινὸς τῶν συστρατηγούντων αὐτῷ λέγοντος "ἆρά γε,

Τιμόθεε, ἡ πατρὶς ἡμῶν χάριτας ἀποδώσει;" ἔφη "ἀλλ' ἡμῖν γένοιτο τὰς ἀξίας ἀποδοῦναι."

27 Ἐκ τῶν Σερήνου.

Οἱ Λάκωνες οἱ ἐπὶ τὸ ὑποσχεῖν δίκας ὑπὲρ τῶν κηρύκων ὡς τὸν μέγαν βασιλέα ἐλθόντες ἀφείθησάν τε καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν ἠξίου αὐτοὺς παρ' αὐτῷ μένειν. "καὶ πῶς" ἔφασαν "ἂν δυναίμεθα τοιαύτην πατρίδα καταλιπεῖν, ὑπὲρ ἧς τοσαύτην ὁδὸν ἤλθομεν ἀποθανούμενοι;"

28 Ἀριστείδου.

Ἀριστείδης ἐρωτώμενος τί μάλιστα αὐτὸν ἐν τῇ φυγῇ ἐλύπει, "τὸ τῆς πατρίδος ὄνειδος" ἔφη "κακῶς ἀκουούσης ἐπὶ τῇ αὐτοῦ φυγῇ."

29 Σεριφίου.

Σερίφιος ὀνειδιζόμενος ὑπὸ Ἀθηναίου τὴν μικροπολιτείαν, "ἐμοὶ μὲν" ἔφη "ἡ πατρὶς ὄνειδος, σὺ δὲ τῇ πατρίδι."

30 Ἀριστείδου.

Ἡ γυνὴ τῷ Ἀριστείδῃ περὶ τὰ πολιτικὰ διατρίβοντι "εἴθε" ἔφη "τὰ μὲν ἴδια κοινὰ ἐνόμισας, τὰ δὲ κοινὰ ἴδια."

31 Χρυσέρμου ἐν β' Περσικῶν (cf. Plut. Mor. p. 308 b).

Περσῶν τὴν Ἑλλάδα λεηλατούντων καὶ πάντων τῶν ἐγχωρίων συγκεχυμένων, Παυσανίας ὁ τῶν Λακεδαιμονίων στρατηγὸς ἀπὸ Ξέρξου πεντακόσια τάλαντα χρυσίου λαβὼν ἔμελλε προδιδόναι τὴν Σπάρτην. τῶν δὲ ἐπιστολῶν μεσολαβηθεισῶν, Ἡγησίλαος ὁ πατὴρ τοῦ προειρημένου περὶ τῶν συμβεβηκότων ἀκούσας τὸν υἱὸν μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς χαλκιοίκου συν-

ἐδίωξεν Ἀθηνᾶς, καὶ τὰς θύρας τοῦ τεμένους πλίνθοις ἐμφράξας μετὰ τῆς γυναικὸς τὴν εἴσοδον ἐφρούρησε καὶ λιμῷ τὸν προδότην ἀνεῖλεν, ὃν ἡ μήτηρ ἀείρασα ὑπὲρ τοὺς ὅρους ἔρριψεν.

32 Δημαράτου β' Ἀρκαδικῶν (Plut. Moral. 5 p. 309 c).

Τεγεατῶν πρὸς Φενεάτας πόλεμον ἐχόντων καὶ χρονίου τῆς παρατάξεως ὑπαρχούσης, συνεφώνησε τοῖς δήμοις τριδύμους ἀδελφοὺς πέμψαι τοὺς μαχησομένους ὑπὲρ τῆς νίκης. ἀρέσαντος δὲ τοῦ δόγματος ἔπεμψαν Τεγεᾶται μὲν τοὺς Ῥηξιμάχου παῖδας, Φενεᾶται δὲ τοὺς Δημοστράτου. συμβληθείσης δὲ τῆς παρατάξεως ἐφονεύθησαν ἐκ τῶν Ῥηξιμάχου δύο, ὁ δὲ τρίτος τοὔνομα Κριτόλαος στρατηγήματι τῶν ἀντιπάλων περιεγένετο· προσποιητὴν γὰρ σκηψάμενος φυγὴν καθ' ἕνα τῶν ἐπιδιωκόντων ἀνεῖλε, καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς νίκης περιχαρὴς πρὸς τοὺς οἰκείους ἔδραμε· πάντων δ' αὐτῷ περιπλοκὰς συμπαθεῖς διδόντων, οὐ συνεχάρη μόνη τῷ προειρημένῳ ἡ ἀδελφὴ Δημοδίκη· πεφονεύκει γὰρ αὐτῆς τὸν κατηγγυημένον ἄνδρα Δημόδικον. ἀναξιοπαθήσας δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ νέος τὴν παρθένον ἀποκτείνει, καὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς φόνου κριθεὶς ἀπελύθη τοῦ ἐγκλήματος.

33 Δημαράτου ἐν τρίτῳ τραγῳδουμένων.

Ἀθηναίων πρὸς Εὔμολπον τὸν Θρᾳκῶν βασιλέα πόλεμον ἐχόντων, Ἐρεχθεὺς ὁ τῆς Ἀττικῆς προϊστάμενος χρησμὸν ἔλαβεν, ὅτι νικήσει τοὺς ἐχθρούς, ἐὰν τὴν πρεσβυτάτην τῶν θυγατέρων Περσεφόνῃ θύσῃ. παραγενόμενος δ' εἰς Ἀθήνας Πραξιθέᾳ τῇ γυναικὶ τὴν πυθόχρηστον μαντείαν ἀπήγγειλεν· εἶθ' οὕτω τὴν κόρην προσαγαγὼν τοῖς βωμοῖς ἀνεῖλε,

καὶ συμβαλὼν τὸν πόλεμον ἐγκρατὴς ἐγένετο τῆς νίκης.

34 Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ πῶς πατρίδι χρηστέον.

Μετὰ τὸν περὶ θεῶν λόγον εὐλογώτατόν ἐστιν ὑποθέσθαι πῶς πατρίδι χρηστέον. ἔστι γὰρ ὡσανεὶ δεύτερός τις θεὸς αὕτη, νὴ Δία, πρῶτος καὶ μείζων γονεύς· παρ' ὃ δὴ καὶ ὁ τοὔνομα τῷ πράγματι θέμενος οὐκ ἀνεντρεχὲς ἔθετο, παρασχηματίσας μὲν τῷ πατρί, θηλυκῶς δ' ἐξενεγκών, ἵν' οἷον μίγμα τυγχάνοι τοῦ τε πατρὸς καὶ τῆς μητρός. καὶ δὴ οὗτος μὲν ὁ λόγος ὑπαγορεύει πατρίδα τιμᾶν ἐπίσης τοῖς δυσὶ γονεῦσι τὴν μίαν, ὥστε θατέρου μὲν τῶν γονέων ὁποτερουοῦν καὶ δὴ προκρίνειν τὴν πατρίδα, προτιμᾶν δ' αὐτῆς μηδ' ἅμα τοὺς δύο, δι' ἴσης δὲ μοίρας ἄγειν. ἀλλ' ἕτερος αὖ λόγος ἐστίν, ὃς παρακαλεῖ καὶ προτιμᾶν αὐτὴν τῶν γονέων ἅμα τοῖν δυοῖν, καὶ οὔ τοι μόνον τούτων, ἀλλὰ καὶ γυναικὸς σὺν αὐτοῖς καὶ τέκνων καὶ φίλων καὶ ἁπαξαπλῶς μετὰ θεοὺς τῶν ἄλλων ἁπάντων.

35 Ἐν ταυτῷ.

Ὥσπερ οὖν ἀνόητος μὲν ὁ τῶν πέντε δακτύλων τὸν ἕνα προκρίνων, εὐλόγιστος δὲ ὁ τοὺς πέντε τοῦ ἑνός (ὃ μὲν γὰρ ἀτιμάζει καὶ τὸν προκρινόμενον, ὃ δ' ἐν τοῖς πέντε καὶ τὸν ἕνα περισώζει), τοῦτον δ' αὖ τὸν τρόπον καὶ ὁ μὲν ἑαυτὸν τῆς πατρίδος πλέον σώζειν βουλόμενος πρὸς τῷ δρᾶν ἀθέμιτα καὶ ἄλλως ἀνόητος ἱμείρων ἀδυνάτων, ὁ δὲ ἑαυτοῦ προτιμῶν τὴν πατρίδα θεοφιλής τε καὶ τοῖς λογισμοῖς ἀραρώς. εἴρηται δ' ὅμως, ὡς κἂν εἰ μὴ συναριθμοίη τις τῷ συστήματι, κατ' ἰδίαν δ' ἐξετάζοι, καθήκειν τῆς ἑαυ-

τοῦ σωτηρίας τὴν τοῦ συστήματος προκρίνειν, ὅτι τὴν ὡς πολίτου σωτηρίαν ἀνύπαρκτον ἀπέφαινεν ἡ τῆς πόλεως ἀπώλεια, καθάπερ καὶ τὴν τοῦ ἑνὸς δακτύλου, ὡς μέρους χειρός, ἡ τῆς χειρὸς ἀναίρεσις. καὶ δὴ κατὰ τούτων ἡμῖν συγκεκεφαλαιώσθω, διότι χρὴ τὸ κοινῇ συμφέρον τοῦ ἰδίᾳ μὴ χωρίζειν ἀλλ' ἓν ἡγεῖσθαι καὶ ταυτόν· τό τε γὰρ τῇ πατρίδι συμφέρον κοινόν ἐστι καὶ τῶν κατὰ μέρος ἑκάστῳ (τὸ γὰρ ὅλον δίχα τῶν μερῶν ἐστὶν οὐδέν) τό τε τῷ πολίτῃ συμφέρον προσήκει καὶ τῇ πόλει, ἐάν γε ὡς πολίτῃ συμφέρον λαμβάνηται. καὶ γὰρ τὸ χορευτῇ ὡς χορευτῇ λυσιτελὲς καὶ τῷ ὅλῳ χορῷ κερδαλέον ἂν εἴη. τοῦτον οὖν τὸν λόγον ἐνθέμενοι πάντα ταῖς διανοίαις πολὺ φῶς ἕξομεν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ὥστε ἐν μηδενὶ παραλιπεῖν καιρῷ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθῆκον.

36 Ἐν ταὐτῷ.

Ὧν οὕνεκα φημὶ δεῖν ἀποικονομεῖσθαι πᾶν καὶ πάθος καὶ νόσημα τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τὸν πατρίδι χρησόμενον καλῶς. δεῖ δὲ καὶ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καθάπερ τινὰς θεοὺς δευτέρους συντηρεῖν αὐτόν τε βιοῦντα κατὰ τὴν τούτων ὑφήγησιν, κἂν εἰ παραβαίνειν τις αὐτοὺς ἢ νεοχμοῦν ἐπιχειροίη σπουδῇ πάσῃ κωλύοντα καὶ πάντα τρόπον ἐναντιούμενον. οὐ γὰρ ἀγαθὸν ἐπιτήδευμα πόλει δι' ἀτιμίας ἀγόμενοι νόμοι καὶ τὰ νέα προκρινόμενα τῶν παλαιῶν. ὅθεν καὶ τῶν ψηφισμάτων καὶ τῆς παραθέρμου ταύτης καινουργίας εἰρκτέον τοὺς αὐθαδέστερον ἐπὶ τοῦτ' ἰόντας. ἀποδέχομαι γοῦν ἔγωγε καὶ τὸν τῶν Λοκρῶν νομοθέτην Ζάλευκον, ὃς ἐνομοθέτησε τὸν καινὸν εἰσοίσοντα νόμον βρόχου περικειμένου τῷ τραχήλῳ τοῦτο ποιεῖν, ὡς ἀκαρὴς οἴχοιτο πνιγείς, εἰ μὴ μάλα σφόδρα λυσι-

τελῶς τῷ κοινῷ παραδιατάττοιτο τὴν ἐξ ἀρχῆς τῆς πολιτείας κατάστασιν. οὐδὲν δ' ἧττον τῶν νόμων καὶ τὰ ἔθη φυλακτέον τά γε ὄντως πάτρια καὶ τάχα που πρεσβύτερα καὶ τῶν νόμων αὐτῶν· ἐπεὶ τά γε χθιζὰ ταῦτα καὶ πρωϊζὰ [τὰ νῦν] εἰς ἅπασαν εἰσηγμένα πόλιν οὔτε πάτρια ἡγητέον καὶ τάχ' οὐδὲ ἔθη τὸ σύνολον. εἶτα τὸ μὲν ἔθος ἄγραφός τις εἶναι βούλεται νόμος, καλὸν ἐπιγεγραμμένος νομοθέτην, τὴν τῶν χρωμένων ἁπάντων εὐαρέστησιν, ἴσως δέ που καὶ τοῖς φύσει δικαίοις ἐγγὺς βάλλων.

ΠΕΡΙ ΞΕΝΗΣ. Μ.

1 Εὐριπίδου Φιλοκτήτῃ.

Πατρὶς καλῶς πράσσουσα τὸν τυχόντ' ἀεὶ
μείζω τίθησι, δυστυχοῦσα δ' ἀσθενῆ.

2 Τοῦ αὐτοῦ Φαέθοντι.

Ὡς πανταχοῦ γε πατρὶς ἡ βόσκουσα γῆ.

3. 4. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου περὶ φυγῆς (p. 600 f. 601 c).

Ὅθεν εὖ μὲν ὁ Ἡρακλῆς εἶπεν ἐρωτηθεὶς
"Ἀργεῖος ἢ Θηβαῖος· οὐ γὰρ εὔχομαι
μιᾶς· ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς."

ἀλλ' ἡμεῖς ὥσπερ μύρμηκες ἢ μέλιτται μυρμηκιᾶς μιᾶς ἢ κυψέλης ἐκπεσόντες ἀδημονοῦμεν καὶ ξενοπαθοῦμεν, οὐκ εἰδότες οὐδὲ μεμαθηκότες οἰκεῖα τὰ πάντα ποιεῖσθαι καὶ νομίζειν ὥσπερ ἐστίν. καίτοι γελῶμεν τὴν ἀβελτερίαν τοῦ φάσκοντος ἐν Ἀθήναις βελτίονα σελήνην τῆς ἐν Κορίνθῳ· τρόπον τινὰ τὸ αὐτὸ πάσχοντες, ὅταν ἀμφιγνοῶμεν ἐπὶ ξένης γενόμενοι τὴν γῆν τὴν θάλατταν τὸν ἀέρα τὸν οὐρανόν,

ὡς ἕτερα καὶ διαφέροντα τῶν συνήθων. ἡ μὲν γὰρ φύσις ἐλευθέρους ἡμᾶς καὶ λελυμένους ἀφίησιν, αὐτοὶ δὲ ἡμεῖς συνδέομεν ἑαυτοὺς καὶ στενοχωροῦμεν. πλοῦτον γὰρ ἀποβάλλοντα ῥᾳδίως καὶ ταχέως οὐκ ἔστιν ἄλλον συναγαγεῖν· πατρὶς δὲ γίνεται πᾶσα πόλις εὐθὺς ἀνθρώπῳ χρῆσθαι μεμαθηκότι· ἂν γὰρ σκοπῇς ἄνευ κενῆς δόξης τὴν ἀλήθειαν, ὁ μίαν πόλιν ἔχων ξένος ἐστὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν καὶ ἀλλότριος. Ἀριστοτέλης ἦν ἐκ Στραγείρων, Θεόφραστος ἐξ Ἐρέσου, Στράτων ἐκ Λαμψάκου, Γλύκων δὲ ἐκ Τρωάδος, Ἀρίστων ἐκ Κέω. τίς οὖν τούτους ἐδίωξεν; οὐδείς, ἀλλ' αὐτοὶ διώκοντες ἡσυχίαν καὶ σπουδήν, ἧς οὐ πάνυ μέτεστιν οἴκοι τοῖς ἡντινοῦν δόξαν ἢ δύναμιν ἔχουσι, τὰ μὲν ἄλλα λόγοις, τοῦτο δὲ ἡμᾶς ἔργῳ διδάσκουσι. καὶ γὰρ νῦν οἱ δοκιμώτατοι καὶ κράτιστοι ζῶσιν ἐπὶ ξένης, οὐ μετασταθέντες, ἀλλὰ μεταστάντες.

5 Ἐν ταυτῷ (Plut. Mor. p. 607 d).

Τὸ δὲ ἀληθέστατον ἡ ψυχὴ φεύγει καὶ πλανᾶται θείοις ἐλαυνομένη δόγμασι καὶ νόμοις, εἶτα ὥσπερ ἐν νήσῳ σάλον ἐχούσῃ πολύν, καθάπερ φησὶν ὁ Πλάτων, ὀστρέου τρόπον ἐνδεδεμένη τῷ σώματι, διὰ τὸ μὴ ἀναφέρειν μηδὲ μνημονεύειν "ἐξ οἵης τιμῆς τε καὶ ὅσσου μήκεος ὄλβου" μεθέστηκεν, οὐ Σάρδεων Ἀθήνας, οὐδὲ Κορίνθου Λῆμνον ἢ Σκῦρον, ἀλλ' οὐρανοῦ καὶ σελήνης γῆν ἀμειψαμένη καὶ τὸν ἐπὶ γῆς βίον, ἂν μικρὸν ἐνταῦθα τόπον ἐκ τόπου παραλλάξῃ, δυσανασχετεῖ καὶ ξενοπαθεῖ, καθάπερ φυτὸν ἀγεννὲς ἀπομαραινομένη. καίτοι φυτῷ μέν ἐστί τις χώρα μᾶλλον ἑτέρας ἑτέρα πρόσφορος, ἐν ᾗ τρέφεται καὶ βλαστάνει βέλτιον· ἀνθρώπου δὲ οὐδεὶς ἀφαιρεῖται τόπος εὐδαιμονίαν, ὥσπερ οὐδὲ ἀρετὴν οὐδὲ φρόνησιν.

6 *Δημοκρίτου.*

Ξενιτείη βίου αὐτάρκειαν διδάσκει· μᾶζα γὰρ καὶ στιβὰς λιμοῦ καὶ κόπου γλυκύτατα ἰήματα.

7 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ βατή· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς πατρὶς ὁ ξύμπας κόσμος.

8 *Τέλητος περὶ φυγῆς.*

Μήποτε πρὸς μὲν τὸν οἰόμενον ἀλογιστοτέρους τὴν φυγὴν ποιεῖν ὀρθῶς ἂν παραβάλλοιτο τὰ ἐπὶ τῶν τεχνῶν, ὅτι ὃν τρόπον οὐδὲ αὐλεῖν οὐδὲ ὑποκρίνεσθαι χεῖρον ἔστιν ἐπὶ ξένης ὄντα, οὕτως οὐδὲ βουλεύεσθαι· πρὸς δὲ τὸν κατ' ἄλλο τι ἡγούμενον τὴν φυγὴν βλαβερὸν εἶναι, μὴ οὐδὲν λέγητε πρὸς τὸ τοῦ Στίλπωνος, ὃ καὶ πρῴην εἰπόντι λέγειν φησί· καὶ τίνων ἡ φυγὴ ἢ ποίων ἀγαθῶν στερίσκει; τῶν περὶ ψυχήν, ἢ τῶν περὶ σῶμα, ἢ τῶν ἐκτός; εὐλογιστίας, ὀρθοπραγίας, εὐπραγίας ἡ φυγὴ στερίσκει; οὐ δή. ἀλλὰ μὴ ἀνδρίας ἢ δικαιοσύνης ἢ ἄλλης τινὸς ἀρετῆς; οὐδὲ τοῦτο. ἀλλὰ μὴ τῶν περὶ τὸ σῶμά τινος ἀγαθῶν; ἢ οὐχ ὁμοίως ἔστιν ἐπὶ ξένης ὄντα ὑγιαίνειν καὶ ἰσχύειν καὶ ὀξὺ ὁρᾶν καὶ ὀξὺ ἀκούειν, ἐνίοτε δὲ μᾶλλον ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντα; καὶ μάλα. ἀλλὰ μὴ τῶν ἐκτὸς στερίσκει ἡ φυγή; ἢ οὐ πολλοῖς ὤφθη τὰ πράγματα κατὰ τὴν τῶν τοιούτων ὕπαρξιν ἐπιφανέστερα γεγονότα φυγάδων γενομένων; ἢ οὐ Φοῖνιξ ἐκ Δολοπίας ἐκπεσὼν ὑπὸ Ἀμύντορος εἰς Θεσσαλίαν λέγει, "Πηλέα δ' ἐξικόμην, καί μ' ἀφνειὸν ἔθηκε, πολὺν δέ μοι ὤπασε λαόν;" Θεμιστοκλῆς δ' ἐκεῖνος "ὦ παῖ" φησίν "ἀπωλόμεθ' ἂν εἰ μὴ ἀπωλόμεθα." νῦν δὲ πολλὴ τῶν τοιούτων ἀφθονία. ποίων οὖν ἀγαθῶν ἡ φυγὴ στερίσκει, ἢ τίνος κακοῦ παραιτία ἐστίν; ἐγὼ

μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ. ἀλλ' ἡμεῖς πολλαχοῦ αὐτοὺς κατορύττομεν καὶ φυγάδες γενόμενοι καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντες. οὐκ ἄρχουσι, φησίν, οὐ πιστεύονται, οὐ παρρησίαν ἔχουσιν. ἔνιοι δέ γε καὶ φρουροῦσι τὰς πόλεις παρὰ βασιλεῦσι, καὶ ἔθνη πιστεύονται, καὶ δωρεὰς μεγάλας καὶ συντάξεις λαμβάνουσι. Λυκῖνος ἐκεῖνος οὐ παρ' ἡμῖν ἐφρούρει φυγὰς ὢν ἐκ τῆς Ἰταλίας πιστευόμενος παρ' Ἀντιγόνῳ, καὶ τὸ προσταττόμενον ἐποιοῦμεν Λυκίνῳ ἡμεῖς ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντες; Ἱππομέδων ὁ Λακεδαιμόνιος ὁ νῦν ἐπὶ Θρᾴκης καθιστάμενος ὑπὸ Πτολεμαίου, Χρεμωνίδης καὶ Γλαύκων οἱ Ἀθηναῖοι, οὐ πάρεδροι καὶ σύμβουλοι; ἵνα μὴ τὰ παλαιά σοι λέγω, ἀλλὰ τὰ καθ' ἡμᾶς. καὶ τὸ τελευταῖον οὐκ ἐπὶ στόλου τηλικούτου ἐξαπεστάλη καὶ χρημάτων τοσούτων πιστευόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔχων ὡς βούλοιτο χρῆσθαι; ἀλλ' ἔν γε τῇ ἰδίᾳ οὐκ ἄρχουσιν οἱ φυγάδες· οὐδὲ γὰρ αἱ γυναῖκες οἴκοι μένουσαι, οὐδ' οἱ παῖδες, οὐδὲ τὰ μειράκια ταυτί, οὐδ' οἱ ἔξωροι τῇ ἡλικίᾳ. ἀλλὰ μή τι δυσχερὲς αὐτοῖς; εἰ δ' ὠδυνῶντο ἐπὶ τούτῳ, οὐκ ἂν ἦσαν βάκηλοι; τί δὲ καὶ διαφέρει ἄρχειν ἢ ἰδιωτεύειν; σὺ πολλῶν [ἢ ὀλίγων] καὶ ἡβώντων βασιλεύσεις, ἐγὼ δὲ ὀλίγων καὶ ἀνήβων, παιδαγωγὸς γενόμενος, καὶ τὸ τελευταῖον ἐμαυτοῦ· τῇ γὰρ αὐτῇ ἐμπειρίᾳ χρώμενον, καὶ τοὺς πολλοὺς καὶ τὸν ἕνα, καὶ δημοσιεύοντα καὶ κατ' οἰκίας ἐργολαβοῦντα, καὶ ἐπὶ ξένης ὄντα καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντα, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν εὐβουλίαν καὶ τῇ ἀρχῇ καλῶς καὶ τῇ ἰδιωτείᾳ ἔστι χρῆσθαι. τί οὖν διοίσει μοι, εἰ μὴ ἄρξω ἀλλὰ ἰδιωτεύσω; ἀλλ' οὐδὲ ἐξουσίαν ἕξεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἰδίαν. οὐδὲ γὰρ νῦν εἰς τὸ θεσμοφόριον ἐξουσίαν ἔχω, οὐδὲ γυναῖκες εἰς τὸ τοῦ Ἐνυαλίου, οὐδ' εἰς τὰ ἄβατα ἕξομεν. ἀλλ' εἰ ἐπὶ τούτῳ ἄχθοιτό τις,

οὐκ ἂν παιδαριώδης εἴη; οὐδὲ εἰς τὸ γυμνάσιον ἐνίοτε ἐξουσίαν ἔχω, ἀλλ' ἀπελθὼν εἰς τὸ βαλανεῖον ἠλειψάμην τῇ αὐτῇ παλαιστρικῇ χρώμενος ᾗ καὶ πρὸ τοῦ ἐν τῷ γυμνασίῳ. οὕτω καὶ δεῦρο ἄβατον ἡγησάμενος τὴν ἰδίαν μεταβὰς ἀλλαχοῦ κατοικῶ. οὐκ οὖν ἀκλήρημά τι καὶ ὄνειδος ἐμόν, εἰ μετὰ πονηρῶν οἰκήσω; δύναμαι δὲ μεταβὰς ὥσπερ ἐξ ἑτέρας νεὼς εἰς ἑτέραν ὁμοίως εὐπλοεῖν, οὕτως ἐξ ἑτέρας πόλεως εἰς ἑτέραν πόλιν ὁμοίως εὐδαιμονεῖν. ἢ ἐμὸν ὄνειδος, ἀλλ' οὐ τῶν ἐμὲ ἐκβαλλόντων ἐπιεικῆ καὶ δίκαιον ὄντα; οὐκ ἀηδῶς Φιλήμων· ἠγωνισμένου γάρ ποτε αὐτοῦ καὶ ἀπηλλαχότος ἀστείως, συναντῶντές τινες "ὡς εὐημέρηκας" ἔφασαν "Φιλῆμον·" "ὑμεῖς μὲν οὖν" φησὶν "οἴεσθε οὕτως τεθεαμένοι· ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ ἀγαθὸς ὢν διατελῶ." τί οὖν; ὑπὸ χειρόνων φυγαδεύεσθαι οὐ παροινία; σὺ δ' ἂν ἐβούλου, φησίν, ὑπὸ καλῶν καὶ ἀγαθῶν; ἢ οὐχ οὕτω μὲν σὸν ἔγκλημα; οὐθένα γὰρ ἀγνωμόνως καὶ ἀδίκως ἄνδρες ἀγαθοὶ φυγαδεύουσιν· οὐ γὰρ ἂν ἦσαν δίκαιοι. παρευδοκιμεῖσθαι οὖν ὑπὸ τῶν τοιούτων καὶ χειροτονίᾳ καὶ ψήφῳ οὐκ ὄνειδος; οὐ σόν γε, ἀλλὰ τῶν τούτους χειροτονούντων καὶ ψηφοφορούντων· ὥσπερ εἰ τὸν ἄριστον ἰατρὸν ἀφέντες φαρμακοπώλην εἵλοντο, καὶ τούτῳ τὸ δημόσιον ἔργον ἐνεχείρισαν, πότερα τοῦ ἰατροῦ εἶπας ἂν ὄνειδος καὶ ἀκλήρημα τοῦτο, ἢ τῶν ἑλομένων; ἀλλὰ τοῦτό γε εὑρεθῆναι τὴν πατρίδα μοχθηρὰν καὶ ἀχάριστον οὖσαν, εἰς ἣν πολλά τις ἐπόνησε, πῶς οὐκ ἀκλήρημα; καὶ πῶς ἂν εἴη τοῦτο ἀκλήρημα, ἀλλ' οὐκ εἰ δεῖ εἰπεῖν οὕτως εὐκλήρημα, τὸ γνῶναι ποία τις πρότερον μὴ εἰδότα; ἀλλ' εἰ μὲν τὴν γυναῖκα ᾔσθου πονηρὰν καὶ ἐπίβουλον οὖσαν, πρότερον μὴ εἰδὼς ἂν ἔσχες χάριν, καὶ εἰ τὸν οἰκέτην

δραπέτην καὶ κλέπτην, ἵνα φυλάττῃ· εἰ δὲ τὴν πατρίδα πονηρὰν καὶ ἀχάριστον ᾔσθου, ἀκληρεῖν ἡγήσῃ, ἀλλ' οὐ χάριν ἕξεις; ἀλλ' ὅμως μέγα μοι δοκεῖ τὸ ἐν ᾗ ἐγένετό τις καὶ ἐτράφη, καὶ ἐν ταύτῃ καταγενέσθαι. πότερον καὶ ἐν οἰκίᾳ ἐν ᾗ ἐτράφης καὶ ἐγένου, ἐν ταύτῃ καταγενέσθαι, κἂν ᾖ σαπρὰ καὶ ῥέουσα καὶ καταπίπτουσα; καὶ ἐν νηὶ ἐν ᾗ ἐγένου καὶ ἐκ παιδίου ἔπλεις, ἐνταῦθα κἂν ἀκάτιον ᾖ, οὐδ' εἰ κωπηλατοῦντα ἀπορρήγνυσθαι δέοι, εἰς τὴν εἰκόσορον μεταβάντα ἀσφαλῶς καὶ ἀκόπως; καὶ ὀνειδίζουσι μὲν ὅτι Κύπριος, ὅτι Μυκόνιος, ἢ ὅτι Βελβινήτης· ὅμως δὲ μέγα τι φασὶ τὸ ἐν ᾗ ἐγένετό τις καὶ ἐτράφη, ἐν ταύτῃ καταβιῶναι, καὶ τὰς πλείους μὲν ἐξώλεις τῶν πόλεων καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀσεβεῖς, μέγα δὲ καὶ προσηνὲς τὴν πατρίδα, ὥσπερ καὶ αὐτή. ἀλλὰ καὶ ὅτι μέτοικος· ὀνειδίζουσι δὲ πολλοὶ λέγοντες "μέτοικε". "σὺ δ' ἐγγενὴς ὢν τήνδε δουλώσας ἔχεις." καὶ Κάδμον μὲν τὸν κτίστην Θηβῶν θαυμάζει, ἐμὲ δ' εἰ μὴ πολίτης, ὀνειδίζει. καὶ Ἡρακλέα μὲν ὡς ἄριστον ἄνδρα γεγονότα ἐπαινοῦμεν· τὸ δὲ μέτοικον εἶναι ὄνειδος ἡγούμεθα. Ἡρακλῆς δ' ἐξ Ἄργους ἐκπεσὼν Θήβαις κατῴκει. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐδὲν τῶν τοιούτων ὄνειδος ἡγοῦνται· ἀλλὰ τὸν μὲν μετασχόντα τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐμμείναντα, κἂν ξένος κἂν ἐξ εἵλωτος, ὁμοίως τοῖς ἀρίστοις τιμῶσι· τὸν δὲ μὴ ἐμμείναντα κἂν ἐξ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, εἰς τοὺς εἵλωτας ἀποστέλλουσι, καὶ τῆς πολιτείας ὁ τοιοῦτος οὐ μετέχει. ἀλλὰ τό γε ἐν τῇ ἰδίᾳ μὴ ἐξεῖναι ταφῆναι, πῶς οὐκ ὄνειδος; καὶ πῶς μέλλει τοῦτο ὄνειδος εἶναι ὃ τοῖς ἀρίστοις πολλάκις συνέβη; ἢ τίς τιμὴ αὕτη ἥ τις τοῖς κακίστοις περιγίνεται; καὶ Σωκράτην μὲν ἐπαινοῦσιν, ὅταν ἐπιλαμβανόμενος Ἀθηναίων λέγῃ· οἱ μὲν γὰρ στρατηγοὶ ἐφ' οἷς καλλωπίζονται ὑπερό-

ριοι τεθαμμένοι εἰσί, τὰ δὲ ὀνείδη τῆς δημοκρατίας ἐν τοῖς δημοσίοις τάφοις. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὲν ἐπὶ ξένης ταφῆναι ὄνειδος, τὸ δ' ἐν τοῖς δημοσίοις τάφοις τίμιον. τί δὲ καὶ διαφέρειν ἂν δόξαι ἐπὶ ξένης ταφῆναι ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ· οὐκ ἀηδῶς γάρ τις τῶν Ἀττικῶν φυγάδων λοιδορουμένου τινὸς αὐτῷ καὶ λέγοντος "ἀλλ' οὐδὲ ταφήσῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀσεβεῖς Ἀθηναίων ἐν τῇ Μεγαρικῇ," "ὥσπερ μὲν οὖν" ἔφη "οἱ εὐσεβεῖς Μεγαρέων ἐν τῇ Μεγαρικῇ." τί γὰρ τὸ διάφορον; ἢ οὐ πανταχόθεν, φησὶν ὁ Ἀρίστιππος, ἴση καὶ ὁμοία ἡ εἰς ᾅδου ὁδός; ἢ τὴν ἀρχὴν εἰ μὴ ταφήσῃ, τί σοι μέλει; ἀλλ' ἡ περὶ ταφῆς ἀγωνία, φησὶν ὁ Βίων, πολλὰς τραγῳδίας ἐποίησεν. ὥσπερ καὶ ὁ Πολυνείκης ἐντέλλεται

θάψον δέ μ' ὦ τεκοῦσα, καὶ σὺ σύγγονε,
ἐν γῇ πατρῴᾳ, καὶ πόλιν θυμουμένην
παρηγορεῖτον, ὡς τοσόνδε γοῦν τύχω
χθονὸς πατρῴας, κεἰ δόμους ἀπώλεσα.

εἰ δὲ μὴ τύχοις χθονὸς πατρῴας, ἀλλ' ἐπὶ ξένης ταφείης, τί ἔσται τὸ διάφορον; ἢ ἐκ Θηβῶν μόνον εἰς ᾅδου ὁ Χάρων πορθμεύει;

καὶ γῆς φίλης ὄχθοισι κρυφθῆναι τάφῳ.

εἰ δὲ μὴ κρυφθείης, ἀλλ' ἄταφος, τί τὸ δυσχερές; ἢ τί διαφέρει ὑπὸ πυρὸς κατακαυθῆναι ἢ ὑπὸ κυνὸς καταβρωθῆναι ἢ ἐπάνω τῆς γῆς ὄντα ὑπὸ κοράκων ἢ κατορυχθέντα ὑπὸ σκωλήκων;

συνάρμοσον δέ μου βλέφαρα τῇ σῇ χερὶ
μῆτερ.

ἂν δὲ μὴ συναρμόσῃ σου, ἀλλὰ βλέπων καὶ κεχηνὼς ἀποθάνῃς, τί ἔσται τὸ χαλεπόν; ἢ καὶ τῶν ἐν τῇ θα-

λάττῃ καὶ ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνησκόντων συναρμόζει τις; ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ ταῦτα παιδιά τις ἡμετέρα εἶναι. καὶ ἡμεῖς μὲν καὶ ἰδεῖν καὶ ἅψασθαι ὀκνοῦμεν, οἱ δὲ σκελετεύσαντες ἔνδον ἔχουσιν ὡς καλόν τι καὶ ἐνέχυρα τοὺς νεκροὺς λαμβάνουσιν. οὕτως ἀντέστραπται τῷ ἡμετέρῳ ὁ ἐκείνων τύπος.

9 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ ὅτι οὐ κακὸν ἡ φυγή.*

Φυγάδος δέ τινος ὀδυρομένου ὅτι φεύγει, οὕτω πως παρεμυθήσατο αὐτόν. φυγὴν γάρ, ἔφη, πῶς ἄν τις μὴ ἀνόητος ὢν βαρύνοιτο; ἥτις ὕδατος μὲν καὶ γῆς καὶ ἀέρος, ἔτι δὲ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, οὐκ ἀπείργει ἡμᾶς οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐδὲ ἀνθρώπων ὁμιλίας· ἁπανταχοῦ γὰρ καὶ πάντῃ τούτων μετουσία ἐστίν. εἰ δὲ μέρους τινὸς τῆς γῆς ἀφαιρούμεθα καὶ τινῶν ἀνθρώπων συνουσίας, τί τοῦτο δεινόν; οὐδὲ γὰρ οἴκοι ὄντες ἁπάσῃ τῇ γῇ ἐχρώμεθα οὐδὲ ἀνθρώποις ἅπασι συνῆμεν· τοῖς μέντοι φίλοις καὶ νῦν συνείημεν ἄν, τοῖς γε ἀληθινοῖς καὶ ὧν προσήκει ποιεῖσθαί τινα λόγον· οὐ γὰρ ἂν οὗτοι προδοῖεν ποτὲ ἡμᾶς οὐδὲ ἐγκαταλίποιεν· εἰ δέ τινες πλαστοὶ καὶ οὐκ ἀληθινοὶ φίλοι εἰσί, τούτων ἀπηλλάχθαι κρεῖττον ἢ συνεῖναι αὐτοῖς. τί δ'; οὐχὶ κοινὴ πατρὶς ἀνθρώπων ἁπάντων ὁ κόσμος ἐστίν, ὥσπερ ἠξίου Σωκράτης; ὥστε οὐδὲ φεύγειν τῇ γε ἀληθείᾳ τὴν πατρίδα νομιστέον, ἂν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν ἔνθα ἔφυς τε καὶ ἐτράφης, πόλεως δὲ μόνον ἐστερῆσθαί τινος, ἄλλως τε κἂν ἀξιοῖς τις εἶναι ἐπιεικής. ὁ γὰρ τοιοῦτος χωρίον μὲν οὐδὲν οὔτε τιμᾷ οὔτ' ἀτιμάζει οὕτως ὡς εὐδαιμονίας αἴτιον, αὐτὸς δὲ ἐν αὐτῷ τίθεται τὸ πᾶν καὶ νομίζει εἶναι πολίτης τῆς τοῦ Διὸς πόλεως, ἣ συνέστηκεν ἐξ ἀνθρώπων καὶ θεῶν. σύμφωνα δὲ τούτοις λέγει καὶ Εὐριπίδης ἐν οἷς φησίν

ἅπας μὲν ἀὴρ ἀετῷ περάσιμος,
ἅπασα δὲ χθὼν ἀνδρὶ γενναίῳ πατρίς.

ὥσπερ οὖν εἴ τις ἐν τῇ πατρίδι ὢν, καὶ ἑτέραν οἰκίαν οἰκῶν, οὐκ ἐν ᾗ ἐτέχθη, δεινοπαθοίη διὰ τοῦτο καὶ ὀδύροιτο, μάταιος ἂν εἴη καὶ καταγέλαστος· οὕτω καὶ ὅστις ἑτέραν πόλιν οἰκῶν, οὐκ ἐν ᾗ τυγχάνει γεγονώς, συμφορὰν ἡγεῖται, ὁ τοιοῦτος εἰκότως ἂν ἄφρων νομίζοιτο καὶ ἀνόητος. καὶ μὴν πρός γε τὴν ἐπιμέλειαν τὴν ἑαυτῶν καὶ πρὸς κτῆσιν ἀρετῆς πῶς ἂν τὸ φεύγειν ἐνίσταιτο; ὁπότε γε μήτε μαθήσεως μήτε ἀσκήσεως καὶ ὧν χρὴ εἴργεταί τις διὰ τὴν φυγήν. πῶς μὲν οὖν οὐκ ἂν ἡ φυγὴ καὶ συνεργοίη πρὸς τὸ τοιοῦτον, παρέχουσά γε σχολὴν καὶ ἐξουσίαν τοῦ μανθάνειν τε τὰ καλὰ καὶ πράττειν μᾶλλον ἢ πρότερον, ἅτε μήθ' ὑπὸ πατρίδος τῆς δοκούσης περιελκομένοις εἰς ὑπηρεσίας πολιτικάς, μήτε ὑπὸ φίλων τῶν δοκούντων ἢ συγγενῶν ἐνοχλουμένοις, οἵ τινες ἐμποδίσαι δεινοὶ καὶ ἀποσπάσαι τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω ὁρμῆς; ἤδη δέ τισι καὶ παντάπασι τὸ φεύγειν συνήνεγκεν, ὥσπερ Διογένει, ὃς ἐκ μὲν ἰδιώτου φιλόσοφος ἐγένετο φυγών, ἀντὶ δὲ τοῦ καθῆσθαι εἰς Σινώπην διέτριψεν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἀσκήσει δὲ τῇ πρὸς ἀρετὴν τῶν φιλοσόφων διήνεγκεν. ἄλλοις δέ γε κακῶς τὸ σῶμα διακειμένοις ὑπὸ μαλακίας καὶ τρυφῆς ἔρρωσεν ἡ φυγή, βιασθεῖσιν ἀνδρικώτερον διαιτᾶσθαι· καὶ ἴσμεν τινὰς χρονίων νοσημάτων ἐν τῷ φεύγειν ἀπολυθέντας, ὥσπερ ἀμέλει Σπαρτιατικὸς οὗτος ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἀπὸ πολλοῦ ἔχων τὸ πλευρὸν κακῶς κἀκ τούτου πολλάκις νοσῶν, διὰ τὴν φυγὴν ἐπειδὴ ἐπαύσατο τρυφῶν, ἐπαύσατο καὶ νοσηλευόμενος. ἄλλους δέ γε τῶν ἁβροδιαίτων ποδάγρας ἀπολυθῆναί φασι, πάνυ δὴ κατατεινομένους

πρότερον ὑπὸ τούτου τοῦ πάθους, οὓς ἡ φυγὴ σκληρότερον διαιτᾶσθαι συνεθίσασα κατ' αὐτὸ τοῦτο ὑγιεῖς γενέσθαι παρεσκεύασεν. οὕτως ἄρα πρὸς τὸ διακεῖσθαι κρεῖττον αὐτοὺς ἑαυτῶν καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν συνεργεῖ μᾶλλον ἢ ἀντιπράττει ἡ φυγή.

ἀλλ' οὐδ' ἀπορεῖν τῶν ἀναγκαίων πάντως ὑπάρχει τοῖς φεύγουσιν. ὅσοι μὲν γὰρ ἀργοὶ καὶ ἀμήχανοι καὶ οὐχ οἷοί τε ἀνδρίζεσθαι, οὗτοι μὲν κἂν τῇ πατρίδι ὄντες ἀποροῦσιν ὡς τὸ πολὺ καὶ ἀμηχανοῦσιν· οἱ δὲ γεννικοὶ καὶ φιλόπονοι καὶ συνετοί, κἂν ὅποι ποτὲ ἔλθωσιν, εὐποροῦσι καὶ διάγουσιν ἀνενδεῶς· καὶ γὰρ οὐδὲ δεόμεθα πολλῶν, ἂν μὴ βουλώμεθα τρυφᾶν,

ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι πλὴν δυοῖν μόνον,
Δήμητρος ἀκτῆς πώματός θ' ὑδρηχόου,
ἅπερ πάρεστι καὶ πέφυχ' ἡμᾶς τρέφειν;

ἐγὼ δὲ τούς γε λόγου ἀξίους ἄνδρας οὐ τῶν ἀναγκαιοτάτων μόνον πρὸς τὸν βίον ῥᾳδίως ἂν εὐπορεῖν ἔξω τῆς οἰκίας ὄντας, ἀλλὰ καὶ πολλὰ περιποιήσασθαι χρήματα πολλάκις. ὁ γοῦν Ὀδυσσεύς, παντὸς φυγάδος ὡς ἄν τις εἴποι ἀθλιώτερον διακείμενος, καὶ μόνος ὢν καὶ γυμνὸς καὶ ναυαγός, ὅμως ἀφικόμενος εἰς ἀνθρώπους ἀγνῶτας τοὺς Φαίακας ἐδυνήθη χρηματίσασθαι ἀφθόνως. Θεμιστοκλῆς δ' ἐπεὶ ἔφευγεν οἴκοθεν, οὐ παρὰ μὴ φίλους μόνον ἀλλὰ καὶ παρὰ πολεμίους καὶ βαρβάρους ἐλθὼν [τοὺς Πέρσας], τρεῖς ἔλαβε πόλεις δῶρον, Μυοῦντα καὶ Μαγνησίαν καὶ Λάμψακον, ὥστ' ἀπὸ τούτων βιοῦν. Δίων δὲ ὁ Συρακόσιος, ἀφαιρεθεὶς ὑπὸ Διονυσίου τοῦ τυράννου τὴν οὐσίαν πᾶσαν ὅτ' ἐξέπιπτε τῆς πατρίδος, οὕτως ἐν τῇ φυγῇ χρημάτων εὐπόρησεν ὥστε καὶ ξε-

νικὸν θρέψαι στράτευμα, μεθ' οὗ ἦλθεν ἐπὶ Σικελίαν καὶ ἠλευθέρωσεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ τυράννου. τίς ἂν οὖν εὖ φρονῶν, εἰς ταῦτ' ἀφορῶν, ἔτι τὴν φυγὴν ἀπορίας αἰτίαν εἶναι πᾶσι τοῖς φεύγουσιν ὑπολαμβάνοι; ἀλλ' οὐδὲ κακοδοξεῖν πάντως ἀνάγκη τοὺς φεύγοντας διὰ τὴν φυγήν, γνωρίμου γε πᾶσιν ὄντος, ὅτι καὶ δίκαι πολλαὶ δικάζονται κακῶς, καὶ ἐκβάλλονται πολλοὶ τῆς πατρίδος ἀδίκως, καὶ ὅτι ἤδη τινὲς ἄνδρες ἀγαθοὶ ὄντες ἐξηλάθησαν ὑπὸ τῶν πολιτῶν· ὥσπερ Ἀθήνηθεν μὲν Ἀριστείδης ὁ δίκαιος, ἐξ Ἐφέσου δὲ Ἑρμόδωρος, ἐφ' ᾧ καὶ Ἡράκλειτος ὅτι ἔφυγεν ἡβηδὸν ἐκέλευεν Ἐφεσίους ἀπάγξασθαι. ἔνιοι δέ γε καὶ ἐνδοξότατοι φεύγοντες ἐγένοντο, καθάπερ Διογένης ὁ Σινωπεὺς καὶ Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, ὁ μετὰ Κύρου στρατεύσας ἐπ' Ἀρταξέρξην· καὶ ἄλλους ἂν τις ἔχοι βουλόμενος λέγειν πολλούς. καίτοι πῶς ἂν εἴη τοῦτο κακοδοξίας αἴτιον, ἐν ᾧ τινὲς ἐνδοξότεροι γεγόνασιν ἢ πρότερον ἦσαν;

νὴ Δί', ἀλλ' Εὐριπίδης φησὶν ἐλευθερίας στέρεσθαι τοὺς φυγάδας, ἐπεὶ καὶ παρρησίας. πεποίηκε γὰρ τὴν μὲν Ἰοκάστην πυνθανομένην Πολυνείκους τοῦ υἱέως, τίνα δυσχερῆ τῷ φεύγοντί ἐστιν· ὃ δ' ἀποκρίνεται ὅτι

ἓν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παρρησίαν,

ἣ δ' αὖ πρὸς αὐτὸν

δούλου τόδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἅ τις φρονεῖ.

ἐγὼ δὲ φαίην ἂν πρὸς τὸν Εὐριπίδην ὅτι, ὦ Εὐριπίδη, τοῦτο μὲν ὀρθῶς ὑπολαμβάνεις, ὡς δούλου ἐστὶν ἃ φρονεῖ μὴ λέγειν, ὅταν γε δέῃ λέγειν· οὐ γὰρ ἀεὶ καὶ πανταχοῦ καὶ πρὸς ὁντινοῦν λεκτέον ἃ

φρονοῦμεν. ἐκεῖνο δὲ οὔ μοι δοκεῖς εὖ εἰρηκέναι, τὸ μὴ μετεῖναι τοῖς φεύγουσι παρρησίας, εἴπερ παρρησία σοι δοκεῖ τὸ μὴ σιγᾶν ἃ φρονῶν τυγχάνει τις. οὐ γὰρ οἱ φεύγοντες ὀκνοῦσι λέγειν ἃ φρονοῦσιν, ἀλλ' οἱ δεδιότες μὴ ἐκ τοῦ εἰπεῖν γένηται αὐτοῖς πόνος ἢ θάνατος ἢ ζημία ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον. τοῦτο δὲ τὸ δέος, μὰ Δία, οὐχ ἡ φυγὴ ποιεῖ. πολλοῖς γὰρ ὑπάρχει καὶ τῶν ἐν τῇ πατρίδι ὄντων, μᾶλλον δὲ τοῖς πλείστοις, τὰ δοκοῦντα δεινὰ δεδιέναι. ὁ δὲ ἀνδρεῖος οὐδὲν ἧττον φυγὰς ὢν ἤπερ οἴκοι θαρρεῖ πρὸς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα, διὸ καὶ λέγει ἃ φρονεῖ θαρρῶν οὐδὲν μᾶλλον ὅταν ᾖ μὴ φυγάς, ἢ ὅταν φεύγων τύχῃ. ταῦτα μὲν πρὸς Εὐριπίδην εἴποι τις ἄν· σὺ δ' εἰπέ μοι, ὦ ἑταῖρε, ὅτε Διογένης φεύγων ἦν Ἀθήνησιν, ἢ ὅτε πραθεὶς ὑπὸ τῶν λῃστῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον, ἆρα τότε πλείω παρρησίαν ἄλλος τις ἐπεδείξατο Διογένους ἢ Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος; τί δ'; ἐλευθεριώτερος ἄλλος τις ἢ Διογένης τῶν τότε ἀνθρώπων ἦν; ὃς καὶ Ξενιάδου τοῦ πριαμένου αὐτὸν ὡς δεσπότης δούλου ἦρχε. καὶ τί δεῖ τὰ παλαιὰ λέγειν; ἀλλ' ἐγώ σοι οὐ δοκῶ εἶναι φυγάς; ἆρ' οὖν ἐστέρημαι παρρησίας; ἆρα ἀφῄρημαι τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἃ φρονῶ λέγειν; ἤδη δέ με εἶδες ἢ σὺ ἢ ἕτερος ὑποπτήσσοντά τῳ ὅτι φεύγω; ἢ χεῖρον ἔχειν τὰ πράγματα νομίζοντα νῦν ἢ πρότερον; ἀλλ' οὐδὲ μὰ Δία λυπούμενον ἢ ἀθυμοῦντα διὰ τὴν φυγὴν φαίης ἂν ἑωρακέναι με. καὶ γὰρ εἰ τὴν πατρίδα τις ἡμᾶς ἀφῄρηται, τό γε δύνασθαι φέρειν φυγὴν οὐκ ἀφῄρηται.

οἷς δὲ λογισμοῖς χρῶμαι πρὸς ἐμαυτὸν ὥστε μὴ ἄχθεσθαι τῇ φυγῇ, τούτους καὶ πρὸς σὲ εἴποιμ' ἄν. δοκεῖ μοι ἡ φυγὴ στερίσκειν μὲν ἀνθρώπους οὐ πάντως οὐδ' ὧν οἱ πολλοὶ νομίζουσιν ἀγαθῶν, καθάπερ

ἄρτι ἐδείκνυον. εἰ δ' οὖν καὶ στερίσκοι ἢ τινὸς ἢ πάντων τούτων, τῶν γε ἀληθῶς ἀγαθῶν οὐ στερίσκει· οὔτε γὰρ ἀνδρίαν ἢ δικαιοσύνην ὁ φεύγων ἔχειν κωλύεται διὸ φεύγει, οὔτε σωφροσύνην ἢ φρόνησιν, οὐδ' ἀρετὴν ἄλλην ἡντινοῦν, αἳ παροῦσαί τε κοσμεῖν καὶ ὠφελεῖν πεφύκασι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπαινετὸν ἀποφαίνειν καὶ εὐκλεῆ, ἀποῦσαί τε βλάπτειν καὶ καταισχύνειν κακὸν ἀποφαίνουσαι καὶ ἀκλεῆ. τούτων δὲ ταύτῃ ἐχόντων, εἰ μὲν ἀγαθὸς εἶ οὗτος καὶ τὰς ἀρετὰς ἔχεις, οὐκ ἄν σε βλάπτοι ἡ φυγὴ οὐδ' ἂν ταπεινοίη, παρόντων γε τῶν ὠφελεῖν καὶ ἐπαίρειν μάλιστα δυναμένων· εἰ δὲ τυγχάνεις κακὸς ὤν, ἡ κακία σε βλάπτει καὶ οὐχ ἡ φυγή· καὶ τήν γε λύπην ἡ κακία σοι ἐπάγει οὐχ ἡ φυγή· διὸ ταύτης ἀπολυθῆναι δεῖ σε σπεύδειν μᾶλλον ἢ τῆς φυγῆς. ταῦτα καὶ πρὸς ἐμαυτὸν ἔλεγον ἀεὶ καὶ πρὸς σὲ λέγω νῦν. σὺ δ', ἂν σωφρονῇς, οὐ τὴν φυγὴν δεινὸν ἡγήσῃ εἶναι, ἥν γε φέρουσιν ἕτεροι εὐπετῶς, τὴν δὲ κακίαν, ἧς ἐνούσης ἄθλιος πᾶς ὅστις ἂν ἔχῃ αὐτήν. καὶ γὰρ δὴ δυοῖν ἀνάγκη τὸ ἕτερον, ἢ ἀδίκως ἢ δικαίως σε φεύγειν· εἰ μὲν δὴ δικαίως, πῶς ποτε ὀρθὸν ἢ προσῆκον ἄχθεσθαι τοῖς δικαίοις; εἰ δ' ἀδίκως, τῶν ἐξελασάντων τοῦτ' ἂν εἴη κακόν, οὐχ ἡμέτερον· εἴπερ νὴ Δία τὸ μὲν ἀδικεῖν θεομισέστατόν ἐστιν, ὅπερ ἐκείνοις συμβέβηκε· τὸ δ' ἀδικεῖσθαι, ὅπερ συμβέβηκεν ἡμῖν, καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς ἐπιεικέσιν ἐπικουρίας ἀλλ' οὐχὶ μίσους ἄξιον εἶναι ὑπείληπται.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΡΡΗΤΩΝ. ΜΑ.

1 Εὐριπίδου Ἰνοῖ.

Ἴστω δὲ μηδεὶς ταῦθ' ἃ σιγᾶσθαι χρεών.
μικροῦ γὰρ ἐκ λαμπτῆρος Ἰδαῖον λέπας
πρήσειεν ἄν τις· κἂν πρὸς ἄνδρ' εἰπὼν ἕνα,
πύθοιντ' ἂν ἀστοὶ πάντες, ὧν κρύπτειν χρεών.

2 Ἀναξανδρίδου.

Ὅστις λόγους παρακαταθήκην γὰρ λαβὼν
ἐξεῖπεν, ἄδικός ἐστιν ἢ ἀκρατὴς ἄγαν·
ὁ μὲν διὰ κέρδος, ἄδικος· ὁ δὲ τούτου δίχα,
ἀκρατής· ἴσως δέ γ' εἰσὶν ἀμφότεροι κακοί.

3 Σοφοκλέους.

Μή μοι κρυφαῖον μηδὲν ἐξείπῃς ἔπος·
κλῇθρον γὰρ οὐδέν· ὡς δ' ἂν εὐπετὲς λάβοις,
γλώσσης κρυφαῖον οὐδὲν οὐ διέρχεται.

4 Τοῦ αὐτοῦ Ἀλεάδαις.

Μὴ πάντ' ἐρεύνα, πολλὰ καὶ λαθεῖν καλόν.

5 Σωκράτους.

Σωκράτης ἔλεγεν ὅτι ῥᾷον ἄν τις διάπυρον ἄνθρακα ἐπὶ τῆς γλώττης κατάσχοι ἢ λόγον ἀπόρρητον.

6 Εὐριπίδου.

Εὐριπίδης, ὀνειδίζοντος αὐτῷ τινὸς ὅτι τὸ στόμα δυσῶδες ἦν, "πολλὰ γάρ" εἶπεν "αὐτῷ ἀπόρρητα ἐγκατεσάπη."

7 Περιάνδρου.

Λόγων ἀπορρήτων ἐκφορὰς μὴ ποιοῦ.

8 Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ἐρωτηθεὶς [παρά τινος] τί δυσκολώ-

τατόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ, εἶπε "τὸ σιωπᾶν ἃ μὴ δεῖ λαλεῖν."

9 Πυθαγόρου.
Ἀείσω συνετοῖσι, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι.

10 Ἰσοκράτους ἐκ τοῦ πρὸς Δημόνικον (4).
Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὅρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΒΟΛΗΣ. ΜΒ.

1 Μενάνδρου Βοιωτίας.
Οὐ δεῖ διαβολῆς καταφρονεῖν, οὐδ' ἂν σφόδρ' ᾖ
ψευδής· ἐπίσταντ' αὐξάνειν αὐτήν τινες,
δι' οὓς φυλάττεσθαι τὰ τοιαῦτ' ὀρθῶς ἔχει.

2 Κλεάνθους.
Κακουργότερον οὐδὲν διαβολῆς ἐστί πω.
λάθρᾳ γὰρ ἀπατήσασα τὸν πεπεισμένον
μῖσος ἀναπλάττει πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον.

3 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.
Ἄναξ, διαβολαὶ δεινὸν ἀνθρώποις κακόν.
ἀγλωσσίᾳ δὲ πολλάκις ληφθεὶς ἀνὴρ
δίκαια λέξας, ἧσσον εὐγλώσσου φέρει.

4 Μενάνδρου.
Οὐδὲν διαβολῆς ἐστιν ἐπιπονώτερον.
τὴν ἐν ἑτέρῳ γὰρ κειμένην ἁμαρτίαν
εἰς μέμψιν ἰδίαν αὐτὸν ἐπάναγκες λαβεῖν.

5 Τοῦ αὐτοῦ.
Τὸ δοκεῖν διαβολὴν ἔσχε μείζω τοῦ ποιεῖν.

6 Μενάνδρου.

Ὅστις δὲ διαβολαῖσι πείθεται ταχύ,
ἤτοι πονηρὸς αὐτός ἐστι τοὺς τρόπους,
ἢ παντάπασι παιδαρίου γνώμην ἔχει.

7 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (4).

Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν. οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσι.

8 Δημοσθένους.

Διαβολὴ καιρῷ μὲν ἰσχυρὰν ἀπεργάζεται τοῖς ἀκούουσι τὴν ὑπόληψιν, χρόνῳ δὲ πάντων ἀσθενεστέρα γίνεται.

9 Θουκυδίδου (VI, 41).

Διαβολὰς οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν πρὸς ἀλλήλους οὔτε ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι.

10 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν.

Ἱππίας φησὶν ὅτι δεινόν ἐστιν ἡ διαβολία, οὕτως ὀνομάζων, ὅτι οὐδὲ τιμωρία τις γέγραπται κατ' αὐτῶν ἐν τοῖς νόμοις ὥσπερ τῶν κλεπτῶν· καίτοι ἄριστον ὂν κτῆμα τὴν φιλίαν κλέπτουσιν, ὥστε ἡ ὕβρις κακοῦργος οὖσα, δικαιοτέρα ἐστὶ τῆς διαβολῆς, διὰ τὸ μὴ ἀφανὴς εἶναι.

11 Ῥηγίνου ἐκ τοῦ περὶ φιλίας.

Πολλοὶ γοῦν ἤδη μείζω κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τῶν διαβολῶν ἢ τῶν πολεμίων, καὶ πολλοὶ ἤδη μείζω ἠδίκηνται ὑπὸ τῆς τῶν ὤτων ἀσθενείας ἢ ὑπὸ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς.

12 Δίωνος ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ.

Ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ μάλιστα ὠφελοῦντος οἰ-

κίαν· εἴη δ' ἂν τοῦτο ἐπιτίμησις διαβολῆς. διαβολὴ γὰρ κακὸν τὸ ὀξύτατον καὶ ἐπιβουλότατον.

13 *Πελοπίδου.*

Πελοπίδας, ἀνδρείου στρατιώτου διαβληθέντος αὐτῷ, ὡς βλασφημήσαντος αὐτόν, "ἐγὼ τὰ μὲν ἔργα" ἔφη "αὐτοῦ βλέπω, τῶν δὲ λόγων οὐκ ἤκουσα."

14 *Ἐπικτήτου.*

Διαβολὰς .... ἄνδρα τοιοῦτον εἰς προκλήσεις αἰσχράς. τὸ γὰρ "ἔλεγξον" καὶ τὸ "προσταχθεὶς" ταῦτα πάντα ἔρρωται μέν, τὸ δ' ἀνδρὸς ἀρετῇ πρέπον οὐκ ἔχει.

15 *Τὸ νικᾶν τὰ τοιαῦτα, φέρει τινὰ αἰσχύνην τοῖς διαβληθεῖσιν, ἃ μηδὲ δοκεῖν ἔδει.*

16 *Ἡροδότου ἱστορίας ζ* (10, 7).

Διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μέν εἰσιν οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος· ὃ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδικέει, οὐ παρεόντος κατηγορέων· ὃ δὲ ἀδικεῖ ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου, τάδε ἐν αὐτοῖς ἀδικέεται, διαβληθείς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι.

17 *Ἰωσήπου ἐκ τῆς ἁλώσεως.*

Πᾶσαν εὔνοιαν καὶ φύσιν κόπτει διαβολή.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ. ΜΓ.

1 *Εὐριπίδου Φοίνισσαι* (1015).

Εἰ γὰρ λαβὼν ἕκαστος ὅ τι δύναιτό τις
χρηστὸν διέλθοι τοῦτο κεἰς κοινὸν φέροι

πατρίδι, κακῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόνων
πειρώμεναι τὸ λοιπὸν εὐτυχοῖεν ἄν.

2 Εὐριπίδου Φαέθοντι.
Ἐν τοῖσι μωροῖς τοῦτ' ἐγὼ κρίνω βροτῶν,
ὅστις πατὴρ ὢν παισὶ μὴ φρονοῦσιν εὖ
ἢ καὶ πολίταις παραδίδωσ' ἐξουσίαν.

3 Ναῦν τοι μί' ἄγκυρ' οὐδαμῶς σώζειν φιλεῖ
ὡς τρεῖς ἀφέντι, προστάτης θ' ἁπλοῦς πόλει
σφαλερός, ὑπὼν δὲ κἄλλος οὐ κακὸν πέλει.

4 Εὐριπίδου Φρίξῳ.
Αἱ γὰρ πόλεις εἴσ' ἄνδρες, οὐκ ἐρημία.

5 Σοφοκλέους Φαίδρα.
Οὐ γάρ ποτ' ἂν γένοιτ' ἂν ἀσφαλὴς πόλις,
ἐν ᾗ τὰ μὲν δίκαια καὶ τὰ σώφρονα
λάγδην πατεῖται, κωτίλος δ' ἀνὴρ λαβὼν
πανοῦργα χειροῖν κέντρα κηδεύει πόλιν.

6 Σοφοκλέους Ἀλεάδαι.
Κοὐκ οἶδ' ὅ τι χρὴ πρὸς ταῦτα λέγειν,
ὅταν οἵ τ' ἀγαθοὶ πρὸς τῶν ἀγενῶν
κατανικῶνται,
ποία πόλις ἂν τάδ' ἐνέγκοι;

7 Τοῦ αὐτοῦ Ἐριφύλῃ.
Ὅπου δὲ μὴ τἄριστ' ἐλευθέρως λέγειν
ἔξεστι, νικᾷ δ' ἐν πόλει τὰ χείρονα,
ἁμαρτίαι σφάλλουσι τὴν σωτηρίαν.

8 Βίωνος Βουκολικά.
Μηδὲ λίπῃς μ' ἀγέραστον, ἐπεὶ χὠ Φοῖβος ἀείδειν
μισθὸν ἔδωκε· τιμὰ δὲ τὰ πράγματα κρέσσονα ποιεῖ.

9 *Εὐπόλιδος.*

Καὶ μὴν ἐγὼ πολλῶν παρόντων οὐκ ἔχω τί λέξω,
οὕτω σφόδρ' ἀλγῶ τὴν πολιτείαν ὁρῶν παρ' ὑμῖν.
ἡμεῖς γὰρ οὐχ οὕτω τέως ᾠκοῦμεν, ὦ γέροντες,
ἀλλ' ἦσαν ἡμῖν τῇ πόλει πρῶτον μὲν οἱ στρατηγοὶ
ἐκ τῶν μεγίστων οἰκιῶν, πλούτῳ γένει τε πρῶτοι,
οἷς ὡσπερεὶ θεοῖσιν ηὐχόμεσθα· καὶ γὰρ ἦσαν·
ὥστ' ἀσφαλῶς ἐπράττομεν· νυνὶ δ' ὅποι τύχοιμεν,
στρατευόμεσθ' αἱρούμενοι καθάρματα στρατηγούς.

10 *Εὐριπίδου Ἱκετίδων* (238).

Τρεῖς γὰρ πολιτῶν μερίδες· οἳ μὲν ὄλβιοι,
ἀνωφελεῖς τε πλειόνων τ' ἐρῶσ' ἀεί.
οἳ δ' οὐκ ἔχοντες καὶ σπανίζοντες βίου,
δεινοί, νέμοντες τῷ φθόνῳ πλεῖον μέρος,
εἰς τοὺς ἔχοντας κέντρ' ἀφιᾶσιν κακὰ
γλώσσῃ πονηρῶν προστατῶν φηλούμενοι.
τριῶν δὲ μοιρῶν ἡ μέση σώζει πόλιν,
κόσμον φυλάσσουσ' ὅντιν' ἂν δόξῃ πόλει.

11 *Σοφοκλέους.*

Ὅπου γὰρ οἱ φύσαντες ἡσσῶνται τέκνων,
οὐκ ἔστιν αὕτη σωφρόνων ἀνδρῶν πόλις.

12 *Εὐριπίδου Αὔγῃ.*

Δεινὴ πόλις νοσοῦσ' ἀνευρίσκειν κακά.

13 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον.
χρῆν γὰρ τύχας μὲν τὰς μάτην πλανωμένας
μηδὲν δύνασθαι, τἀμφανῆ δ' ὑψήλ' ἄγειν,
ὅστις κατ' ἰσχὺν πρῶτος ὠνομάζετο,
ἢ τόξα πάλλων ἢ μάχῃ δορὸς σθένων,
τοῦτον τυραννεῖν τῶν κακιόνων ἐχρῆν.

14 *Σοφοκλέους Αἴαντι* (1071).

Καίτοι κακοῦ πρὸς ἀνδρὸς ἄνδρα δημότην
μηδὲν δικαιοῦν τῶν ἐφεστώτων κλύειν.
οὐ γάρ ποτ' οὔτ' ἂν ἐν πόλει νόμοι καλῶς
φέροιντ' ἄν, ἔνθα μὴ παρεστήκει δέος·
οὔτ' ἂν στρατός γε σωφρόνως ἄρχοιτ' ἔτι,
μηδὲν φόβου πρόβλημα μηδ' αἰδοῦς ἔχων.

15 Μενάνδρου Ἐμπιμπραμένη.

Τρία γάρ ἐστι, δέσποτα,
δι' ὧν ἅπαντα γίγνετ', ἢ κατὰ τοὺς νόμους,
ἢ ταῖς ἀνάγκαις, ἢ τὸ τρίτον ἔθει τινί.

16 Εὐριπίδου Φοίνικι.

Ἀλλ' οὔποτ' αὐτὸς ἀμπλακὼν ἄλλον βροτὸν
παραινέσαιμ' ἂν παισὶ προσθεῖναι κράτη,
πρὶν ἂν κατ' ὄσσων τυγχάνῃ μέλας σκότος...
εἰ χρὴ διελθεῖν πρὸς τέκνων νικώμενον.

17 Σοφοκλῆς Αἴαντι (1081).

Ὅπου δ' ὑβρίζειν δρᾶν θ' ἃ βούλεται παρῇ,
ταύτην νόμιζε τὴν πόλιν χρόνῳ ποτὲ
ἐξ οὐρίας δραμοῦσαν εἰς βυθὸν πεσεῖν.
ἀλλ' ἑστάτω μοι καὶ δέος τι καίριον.
καὶ μὴ δοκῶμεν δρῶντες ἂν ἡδώμεθα,
οὐκ ἀντιτίσειν αὖθις ἂν λυπώμεθα·
ἕρπει παραλλὰξ ταῦτα.

18 Σοφοκλῆς Αἴαντι (157).

Πρὸς γὰρ τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἕρπει,
καίτοι σμικροὶ μεγάλων χωρὶς
σφαλερὸν πύργου ῥῦμα πέλονται.
μετὰ γὰρ μεγάλων βαιὸς ἄριστ' ἄν,
καὶ μέγας ὀρθοῖθ' ὑπὸ μικροτέρων.
ἀλλ' οὐ δυνατὸν τοὺς ἀνοήτους
τούτων γνώμας προδιδάσκειν.

19 *Εὐριπίδου Ἑκάβῃ* (306).
Ἐν τῷδε γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις,
ὅταν τις ἐσθλὸς καὶ πρόθυμος ὢν ἀνὴρ
μηδὲν φέρηται τῶν κακιόνων πλέον.

20 *Εὐριπίδου Αἰόλῳ.*
Δοκεῖτ' ἂν οἰκεῖν γαῖαν, εἰ πένης ἅπας
λαὸς πολιτεύοιτο πλουσίων ἄτερ;
οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακά·
ἀλλ' ἔστι τις σύγκρασις, ὥστ' ἔχειν καλῶς.
ἃ μὴ γὰρ ἔστι τῷ πένητι, πλούσιος
δίδωσ'· ἃ δ' οἱ πλουτοῦντες οὐ κεκτήμεθα,
τοῖσιν πένησι χρώμενοι θηρώμεθα.

21 *Εὐριπίδου Ἀντιγόνῃ.*
Οἰκεῖος ἀνθρώποισι γίγνεσθαι φιλεῖ
πόλεμος ἐν ἀστοῖς, ἢν διχοστατῇ πόλις.

22 *Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.*
Ἀτρέκεια δ' ἄριστον ἀνδρὸς ἐν πόλει δικαίου πέλει.

23 *Μενάνδρου.*
Κοινὸν ἀγαθὸν τοῦτ' ἐστὶ χρηστὸς εὐτυχῶν.

24 *Μενάνδρου.*
Τὸ καλῶς ἔχον που κρεῖττόν ἐστι καὶ νόμου.

25 *Σοφοκλέους.*
Νόμοις ἕπεσθαι τοῖσιν ἐγχώροις καλόν.

26 *Τοῦ αὐτοῦ* (Ant. 672).
Ἀναρχίας δὲ μεῖζον οὐκ ἔστιν κακόν.

27 *Ἡνιόχου.*
Ἐγὼ δ' ὄνομα τὸ μὲν καθ' ἑκάστην αὐτίκα
λέξω· συνάπασαι δ' εἰσὶ παντοδαπαὶ πόλεις,

αἳ νῦν ἀνοηταίνουσι πολὺν ἤδη χρόνον.
τάχ' ἄν τις ὑποκρούσειεν ὅ τι ποτ' ἐνθάδε
νῦν εἰσι κἀνέροιτο, παρ' ἐμοῦ πεύσεται·
τὸ χωρίον μὲν γὰρ τόδ' ἐστὶ πᾶν κύκλῳ
Ὀλυμπία, τηνδὶ δὲ τὴν σκηνὴν ἐκεῖ
σκηνὴν ὁρᾶν θεωρικὴν νομίζετε.
εἶεν· τί οὖν ἐνταῦθα δρῶσιν αἱ πόλεις;
ἐλευθέρι' ἀφίκοντο θύσουσαί ποτε,
ὅτε τῶν φόρων ἐγένοντ' ἐλεύθεραι σχεδόν.
κἄπειτ' ἀπ' ἐκείνης τῆς θυσίας διέφθορεν
αὐτὰς ξενίζουσ' ἡμέραν ἐξ ἡμέρας
ἀβουλία κατέχουσα πολὺν ἤδη χρόνον.
γυναῖκε δ' αὐτὰς δύο ταράττετόν τινε
ἀεὶ συνοῦσαι, δημοκρατία θατέρᾳ
ὄνομ' ἐστί, τῇ δ' ἀριστοκρατία θατέρᾳ,
δι' ἃς πεπαρῳνήκασιν ἤδη πολλάκις.

28 Ἀριστοφάνους (Ran. 739).

Τῶν πολιτῶν θ' οὓς μὲν ἴσμεν εὐγενεῖς καὶ σώφρονας
ἄνδρας ὄντας καὶ δικαίους καὶ καλούς τε κἀγαθούς,
καὶ τραφέντας ἐν παλαίστρᾳ καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ,
προυγελοῦμεν· τοῖς δὲ χαλκοῖς καὶ ξένοις καὶ πυρρίαις,
καὶ πονηροῖς κἀκ πονηρῶν, εἰς ἅπαντα χρώμεθα
ὑστάτοις ἀφιγμένοισιν, οἷσιν ἡ πόλις πρὸ τοῦ
οὐδὲ φαρμακοῖσιν εἰκῇ ῥᾳδίως ἐχρήσατ' ἄν.
ἀλλὰ καὶ νῦν, ὦ 'νόητοι, μεταβαλόντες τοὺς τρόπους
χρῆσθε τοῖς χρηστοῖσιν αὖθις· καὶ κατορθώσασι γὰρ
εὔλογον, κἄν τι σφάλητ', ἐξ ἀξίου γὰρ τοῦ ξύλου,
ἤν τι καὶ πάσχητε, πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκήσετε.

29 Εὐριπίδου (Suppl. 312).

Παῦσαι· τὸ μὲν γὰρ συνέχον ἀνθρώπων πόλεις
τοῦτ' ἔσθ', ὅταν τις τοὺς νόμους σώζῃ καλῶς.

30 Μενάνδρου.

Εἴπερ τὸν ἀδικοῦντ' ἀσμένως ἠμύνετο
ἕκαστος ἡμῶν καὶ συνηγωνίζετο,
ἴσως νομίζων ἴδιον εἶναι τὸ γεγονὸς
ἀδίκημα, καὶ συνέπραττον ἀλλήλοις πικρῶς,
οὐκ ἂν ἐπιπλεῖον τὸ κακὸν ἡμῖν ηὔξετο
τὸ τῶν πονηρῶν· ἀλλὰ παρατηρούμενοι
καὶ τυγχάνοντες ἧς ἔδει τιμωρίας,
ἤτοι σπάνιοι σφόδρ' ἂν ἦσαν ἢ πεπαυμένοι.

31 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἔργον ἐστὶ Φανία,
μακρὰν συνήθειαν βραχεῖ λῦσαι χρόνῳ.

32 Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου (p. 55).

Τὸν γὰρ τὴν ἰδίαν οἰκίαν κακῶς οἰκήσαντα, καὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως παραπλησίως ἡγήσατο διαθήσειν.

33 Δημοκρίτου.

Ὁ νόμος βούλεται μὲν εὐεργετέειν βίον ἀνθρώπων· δύναται δὲ ὅταν αὐτοὶ βούλωνται [εὖ] πάσχειν· τοῖσι γὰρ πειθομένοισι τὴν ἰδίην ἀρετὴν ἐνδείκνυται.

34 Τοῦ αὐτοῦ.

Στάσις ἐμφύλιος ἐς ἑκάτερα κακόν· καὶ γὰρ νικέουσι καὶ ἡσσωμένοισι ὁμοίη φθορή.

35 Αἰσχίνου (c. Ctes. p. 537).

Πονηρὰ φύσις μεγάλης ἐξουσίας λαβομένη μεγάλας ἀπεργάζεται συμφοράς.

36 *Δημοσθένους ἐκ τοῦ κατ' Ἀνδροτίωνος* (p. 613).

Τὸν γὰρ ὑπὲρ τῆς πόλεως πράττοντά τι δεῖ τὸ τῆς πόλεως ἦθος μιμεῖσθαι, καὶ σώζειν ἡμῖν τοὺς τοιούτους, ὦ Ἀθηναῖοι, προσήκει, καὶ μισεῖν τοὺς οἷός περ οὗτος. ὡς (ἐκεῖνο εἰδόσι μὲν ἴσως, ὅμως δὲ ἐρῶ) ὁποίους τινὰς ἂν φαίνησθε ἀγαπῶντες καὶ σώζοντες, τούτοις ὅμοιοι δόξετε εἶναι.

37 *Ξενοφῶντος ἐν δ'* (6, 12) *Σωκρατικῶν ἀπομνημονευμάτων.*

Βασιλείας δὲ καὶ τυραννίδας ἀρχὰς μὲν ἀμφοτέρας ἡγεῖτο εἶναι, διαφέρειν δὲ ἀλλήλων ἐνόμιζε. τὴν μὲν γὰρ ἑκόντων τε τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ τοὺς νόμους τῶν πόλεων ἀρχὴν βασιλείαν ἡγεῖτο· τὴν δὲ ἀκόντων τε καὶ μὴ κατὰ νόμους, ἀλλ' ὅπως ὁ ἄρχων βούλοιτο, τυραννίδα. καὶ ὅπου μὲν ἐκ τῶν τὰ νόμιμα ἐπιτελούντων αἱ ἀρχαὶ καθίστανται, ταύτην μὲν τὴν πολιτείαν ἀριστοκρατίαν ἐνόμιζεν εἶναι· ὅπου δὲ ἐκ τιμημάτων, πλουτοκρατίαν· ὅπου δ' ἐκ πάντων, δημοκρατίαν.

38 *Ἡροδότου ἱστορίας ε'* (78).

Δηλοῖ δὲ οὐ καθ' ἓν μοῦνον ἀλλὰ πανταχῇ ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον.

39 *Τοῦ αὐτοῦ ἱστορίας ς'* (27).

Φιλέει δέ κως προσημαίνειν, εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλει ἢ ἔθνει ἔσεσθαι.

40 *Δημοκρίτου.*

Ἀπὸ ὁμονοίης τὰ μεγάλα ἔργα, καὶ ταῖσι πόλισι τοὺς πολέμους δυνατὸν κατεργάζεσθαι, ἄλλως δ' οὔ.

41 *Π ο λ υ α ί ν ο υ ἐ ν τ ῷ ὑ π ὲ ρ τ ο ῦ σ υ ν ε δ ρ ί ο υ.*

Οὐ γὰρ ἀγνοεῖς ὡς ἐν τοῖς κοινοῖς, κἂν τοὐλάχιστόν τις παρέληται, ἀφορμὴ τῆς τῶν πλειόνων ἀπωλείας γίνεται.

42 *Δ η μ ο κ ρ ί τ ο υ.*

Ἡ ἐν δημοκρατίῃ πενίη τῆς παρὰ τοῖσι δυναστῇσι καλεομένης εὐδαιμονίης τοσοῦτόν ἐστι αἱρετωτέρη, ὁκόσον ἐλευθερίη δουλείης.

43 *Τὰ κατὰ τὴν πόλιν χρεὼν τῶν λοιπῶν μέγιστα ἡγέεσθαι ὅκως ἄξεται εὖ, μήτε φιλονεικέοντα παρὰ τὸ ἐπιεικὲς μήτε ἰσχὺν ἑωυτῷ περιτιθέμενον παρὰ τὸ χρηστὸν τὸ τοῦ ξυνοῦ. πόλις γὰρ εὖ ἀγομένη μεγίστη ὄρθωσίς ἐστι, καὶ ἐν τούτῳ πάντα ἔνι, καὶ τούτου σῳζομένου πάντα σώζεται, καὶ τούτου διαφθειρομένου τὰ πάντα διαφθείρεται.*

44 *Τοῖσι χρηστοῖσι οὐ ξυμφέρον ἀμελέοντας τῶν ἑωυτῶν ἄλλα πρήσσειν· τὰ γὰρ ἴδια κακῶς [ἂν] ἔσχεν. εἰ δὲ ἀμελέοιτο τῶν δημοσίων, κακῶς ἀκούειν γίνεται, καὶ ἢν μηδὲν μήτε κλέπτῃ μήτε ἀδικέῃ· ἐπεὶ καὶ [μὴ] ἀμελέοντι ἢ ἀδικέοντι κίνδυνος κακῶς ἀκού ειν καὶ δὴ καὶ παθέειν τι. ἀνάγκη δὲ ἁμαρτάνειν, ξυγγινώσκεσθαι δὲ τοὺς ἀνθρώπους οὐκ εὐπετές.*

45 *Οἱ κακοὶ ἰόντες ἐς τὰς τιμάς, ὁκόσῳ ἂν μᾶλλον ἀνάξιοι ἐόντες ἴωσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἀνακηδέες γίνονται καὶ ἀφροσύνης καὶ θράσεος πίμπλανται.*

46 *Ὅταν οἱ δυνάμενοι τοῖσι μὴ ἔχουσι καὶ προτελέειν τολμέωσι καὶ ὑπουργέειν καὶ χαρίζεσθαι, ἐν τούτῳ ἤδη καὶ τὸ οἰκτείρειν ἔνεστι, καὶ τὸ μὴ ἐρήμους εἶναι, καὶ τὸ ἑταίρους γίνεσθαι, καὶ τὸ ἀμύνειν ἀλλή-*

λοισι, καὶ τοὺς πολιήτας ὁμονόους εἶναι, καὶ ἄλλα ἀγαθὰ ἅσσα οὐδεὶς ἂν δύναιτο καταλέξαι.

47 Σωκράτους.

Τῆς εὐτυχίας ὥσπερ πολιτικῆς ὁμιλίας κοινὴν εἶναι δεῖ τοῖς ἀξίοις τὴν ἀπόλαυσιν.

48 Ὅρκος τῶν Ἀθήνησιν ἐφήβων.

Οὐ καταισχυνῶ ὅπλα τὰ ἱερά, οὐδ' ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην ὅτῳ ἂν στοιχήσω, ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὑπὲρ ὁσίων καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν· τὴν πατρίδα δὲ οὐκ ἐλάσσω παραδώσω, πλείω δὲ καὶ ἀρείω ὅσης ἂν παραδέξωμαι· καὶ εὐηκοήσω τῶν ἀεὶ κρινόντων ἐμφρόνως, καὶ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἱδρυμένοις πείσομαι καὶ οὕς τινας ἂν ἄλλους τὸ πλῆθος ἱδρύσηται ὁμοφρόνως· καὶ ἄν τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμοὺς ἢ μὴ πείθηται, οὐκ ἐπιτρέψω, ἀμυνῶ δὲ καὶ μόνος καὶ μετὰ πάντων· καὶ ἱερὰ τὰ πάτρια τιμήσω. ἵστορες θεοὶ τούτων.

49 Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

Καθόλου δὲ ᾤοντο δεῖν ὑπολαμβάνειν μηδὲν εἶναι μεῖζον κακὸν ἀναρχίας· οὐ γὰρ πεφυκέναι τὸν ἄνθρωπον διασώζεσθαι μηδενὸς ἐπιστατοῦντος. περὶ δὲ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων οὕτως ἐφρόνουν· τοὺς μὲν γὰρ ἄρχοντας ἔφασκον οὐ μόνον ἐπιστήμονας ἀλλὰ καὶ φιλανθρώπους δεῖν εἶναι· καὶ τοὺς ἀρχομένους οὐ μόνον πειθηνίους ἀλλὰ καὶ φιλάρχοντας. ἐπιμελητέον δὲ πάσης ἡλικίας ἡγοῦντο, καὶ τοὺς μὲν παῖδας ἐν γράμμασι καὶ τοῖς ἄλλοις μαθήμασιν ἀσκεῖσθαι· τοὺς δὲ νεανίσκους τοῖς τῆς πόλεως ἔθεσί τε καὶ νόμοις γυμνάζεσθαι· τοὺς δὲ ἄνδρας ταῖς πράξεσί τε καὶ δημοσίαις λειτουργίαις προσέχειν· τοὺς δὲ πρεσβύτας

ἐνθυμήσεσι καὶ κριτηρίοις καὶ συμβουλίαις δεῖν ἐναναστρέφεσθαι μετὰ πάσης ἐπιστήμης ὑπελάμβανον, ὅπως μήτε οἱ παῖδες νηπιάζοιεν, μήτε οἱ νεανίσκοι παιδαριεύοιντο, μήτε οἱ ἄνδρες νεανιεύοιντο, μήτε οἱ γέροντες παραφρονοῖεν. δεῖν δὲ ἔφασκον εὐθὺς ἐκ παίδων καὶ τὴν τροφὴν τεταγμένως προσφέρεσθαι, διδάσκοντες ὡς ἡ μὲν τάξις καὶ συμμετρία καλὴ καὶ σύμφορος, ἡ δ' ἀταξία καὶ ἀσυμμετρία αἰσχρά τε καὶ ἀσύμφορος.

50 *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Ἀθηναίων πολιτείας* (I, 14).

Ὅτι μισεῖσθαι μὲν ἀνάγκη τὸν ἄρχοντα ὑπὸ τοῦ ἀρχομένου. εἰ δὲ ἰσχύσουσιν οἱ πλούσιοι καὶ ἰσχυροὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ὀλίγιστον χρόνον ἡ ἀρχὴ ἔσται τοῦ δήμου. διὰ ταῦτα τοὺς μὲν χρηστοὺς ἀτιμοῦσι καὶ χρήματα ἀφαιροῦνται καὶ ἐξελαύνουσι καὶ ἀποκτείνουσι, τοὺς δὲ πονηροὺς αὔξουσι.

51 *Ἐν ταυτῷ* (II, 20).

Δημοκρατίαν δ' ἐγὼ αὐτῷ μὲν τῷ δήμῳ συγγιγνώσκω. ἑαυτὸν μὲν γὰρ εὖ ποιεῖν πάντη συγγνώμη ἐστίν· ὅστις δὲ μὴ ὢν τοῦ δήμου εἵλετο ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει οἰκεῖν μᾶλλον ἢ ὀλιγαρχουμένῃ, ἀδικεῖν παρεσκευάσατο καὶ ἔγνω ὅτι μᾶλλον οἷόν τε διαλαθεῖν κακῷ ὄντι ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει ἢ ἐν ὀλιγαρχουμένῃ.

52 *Δημοσθένους Φιλιππικῶν* (II p. 71).

Ἔστι τοίνυν νὴ Δί', ἔφην ἐγώ, παντοδαπὰ εὑρημένα ταῖς πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον χαρακώματα καὶ τείχη καὶ τάφροι καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦτα. καὶ ταῦτα μέν ἐστιν ἅπαντα χειροποιητὰ καὶ δαπάνης πολλῆς προσδεῖται· ἓν δέ τι κοινὸν ἡ

φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν ἑαυτῇ κέκτηται φυλακτήριον, ὃ πᾶσι μέν ἐστιν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσι πρὸς τοὺς τυράννους. τί οὖν ἐστὶ τοῦτο; ἀπιστία. ταύτην φυλάττετε, ταύτης ἀντέχεσθε· ἂν ταύτην σώζητε, οὐδὲν μὴ δεινὸν πάθητε.

53 *Ἐκ τοῦ Πολυαίνου ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων.*

Πρὸς μὲν δὴ τὸ μικρὸν τέλος, φήμ' ἔγωγε, ἀλλὰ τὸ ἔθος μέγα. ἔστι δὲ ὁ λόγος οὐ περὶ τῆς ποσότητος, ἀλλὰ περὶ τοῦ δικαίου· καὶ πρόδηλον ὡς ἀεὶ τὰ πονηρὰ τῶν ἐθῶν ἄρχεται μὲν ἀπὸ μικρῶν, ἀμελούμενα δὲ ἰσχὺν μείζω λαμβάνει.

54 *Θουκυδίδου* (I, 71).

Νῦν δέ, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν, ἀρχαιότροπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτούς ἐστιν. ἀνάγκη δὲ ὥσπερ τέχνης ἀεὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν· καὶ ἡσυχαζούσῃ μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα· πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένοις ἰέναι, πολλῆς καὶ τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ.

55 *Ἐκ τοῦ Πολυαίνου ὑπὲρ Μακεδόνων.*

Οὐκ εἰδὼς ὅτι πᾶν τὸ νεωτεριζόμενον ἐν ταῖς πολιτείαις ἀρχὴ δυνάμεως μείζονος γίνεται· ἄνδρας δὲ γεωργοὺς οὐκ ὀξεῖα τῶν κοινῶν ἀδικημάτων αἴσθησις εἰσέρχεται.

56 *Θουκυδίδου ἱστορίας α'* (77) *δημηγορίας Ἀθηναίων.*

Ὑπὸ γοῦν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο· ἡ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι, εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ ἀεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις.

57 *Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου* (p. 20).

Αἱ γὰρ ἴδιαι ἔχθραι πολλὰ πάνυ τῶν κοινῶν ἐπανορθοῦσι.

58 *Θουκυδίδου ἱστορίας τρίτης* (37) *δημηγορίας Κλέωνος.*

Πάντων δὲ δεινότατον, εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθίστησιν, ὧν ἂν δόξῃ πέρι· μηδὲ γνωσόμεθα, ὅτι χείροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις· ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας.

59 *Ἐν ταυτῷ.*

Οἵτε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι, τῶν τε ἀεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐκ ἂν δηλώσοντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις· οἱ δὲ ἀπιστοῦντες τῇ ἑαυτῶν ξυνέσει, ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τὸν τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμφεσθαι λόγον· κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνισταί, διορθοῦνται τὰ πλείω.

60 *Δημοσθένους ἐκ τῶν Φιλιππικῶν* (IV p. 132).

Τοιγάρτοι διεστηκότων εἰς δύο ταῦτα τῶν ἐν ταῖς πόλεσι, τῶν μὲν εἰς τὸ μήτ᾽ ἄρχειν βίᾳ βούλεσθαι μηδενός, μήτε δουλεύειν ἄλλῳ, ἀλλ᾽ ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐξ ἴσου πολιτεύεσθαι, τῶν δ᾽ εἰς τὸ ἄρχειν μὲν τῶν πολιτῶν ἐπιθυμεῖν, ἑτέρῳ δ᾽ ὑπακούειν, δι᾽ ὅτου ποτ᾽ ἂν οἴωνται τοῦτο δυνήσεσθαι ποιῆσαι· οἱ τῆς ἐκείνου προαιρέσεως, οἱ τυραννίδων καὶ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες, κεκρατήκασι πανταχοῦ.

61 *Θουκυδίδου ἱστορίας ϛ' (9) ἐκ τῆς δημηγορίας Νικίου.*

Νομίζω ὁμοίως ἀγαθὸν πολίτην εἶναι, ὃς ἂν καὶ τοῦ σώματός τι καὶ τῆς οὐσίας πρόηται· μάλιστα γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ τῆς πόλεως δι' αὐτὸν βούλοιτο ὀρθοῦσθαι.

62 *Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου* (p. 29).

Ὁμολογοῦνται τρεῖς εἶναι πολιτεῖαι ἐν ἅπασιν ἀνθρώποις, τυραννὶς καὶ ὀλιγαρχία καὶ δημοκρατία. διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις.

63 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ* (291 c).

Ἆρ' οὐ μοναρχία τῶν πολιτικῶν ἡμῖν ἀρχῶν ἐστι μία; Ναί. Καὶ μετὰ μοναρχίαν εἴποι τις ἄν, οἶμαι, τὴν ὑπὸ τῶν ὀλίγων δυναστείαν; Πῶς δ' οὔ; Τρίτον δὲ σχῆμα πολιτείας οὐχ ἡ τοῦ πλήθους ἀρχή, δημοκρατία τοὔνομα κληθεῖσα; Καὶ πάνυ γε. Τρεῖς δ' οὖσαι, μῶν οὐ πέντε τρόπον τινὰ γίγνονται, δύ' ἐξ αὑτῶν ἄλλα πρὸς ἑαυταῖς ὀνόματα τίκτουσαι; Ποῖα δή; Πρὸς τὸ βίαιόν που καὶ ἑκούσιον ἀποσκοποῦντες νῦν, καὶ πενίαν καὶ πλοῦτον καὶ νόμον καὶ ἀνομίαν ἐν αὐταῖς γιγνόμενα, διπλῆν ἑκατέραν τοῖν δυοῖν διαιροῦντες, μοναρχίαν μὲν προσαγορεύουσιν, ὡς δύο παρεχομένην εἴδη, δυοῖν ὀνόμασιν, τὸ μὲν τυραννίδι, τὸ δὲ βασιλικῇ; Τί μήν; Τὴν δὲ ὑπὸ ὀλίγων γε ἑκάστοτε κρατηθεῖσαν πόλιν, ἀριστοκρατία καὶ ὀλιγαρχία; Καὶ πάνυ γε. Δημοκρατίας γε μήν, ἐάν τ' οὖν βιαίως ἐάν τε ἑκουσίως τῶν τὰς οὐσίας ἐχόντων τὸ πλῆθος ἄρχῃ, καὶ ἐάν τε τοὺς νόμους ἀκριβῶς

φυλάττον ἐάν τε καὶ μή, πάντως τοὔνομα οὐδεὶς αὐτῆς εἴωθε μεταλλάττειν; Ἀληθῆ.

64 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Κριτίου ἢ Ἀτλαντικοῦ (p. 110 a).

Λέγω δὲ ταῦτα τεκμαιρόμενος, ὅτι Κέκροπός τε καὶ Ἐρεχθέως καὶ Ἐριχθονίου καὶ Ἐρυσίχθονος, τῶν τε ἄλλων τὰ πλεῖστα ὅσαπερ καὶ Θησέως τῶν ἄνω περὶ τῶν ὀνομάτων ἑκάστων ἀπομνημονεύεται, τούτων ἐκείνους τὰ πολλὰ ἐπονομάζοντας τοὺς ἱερέας Σόλων ἔφη τὸν τότε διηγεῖσθαι πόλεμον, καὶ τὰ τῶν γυναικῶν κατὰ ταῦτα, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς θεοῦ σχῆμα καὶ ἄγαλμα, ὡς κοινὰ τότε ἦν ἐπιτηδεύματα ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι τὰ περὶ τὸν πόλεμον, οὕτω κατ' ἐκεῖνον τὸν νόμον ὡπλισμένην τὴν θεὸν ἀνάθημα θεῖναι τοῖς τότε, ἔνδειγμα ὅτι πάνθ' ὅσα ξύννομα ζῶα θήλεα καὶ ὅσα ἄρρενα τὴν προσήκουσαν ἀρετὴν ἑκάστῳ γένει πᾶν κοινῇ δυνατὸν ἐπιτηδεύειν πέφυκε.

65 Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι (5).

Περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν, ἐντεῦθεν γὰρ ὑποτιθέμενος ἠρξάμην, οἶμαι πᾶσι δεινότατον μὲν εἶναι τὸ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πονηρούς, δικαιότατον δὲ τὸ διορθώσασθαι περὶ τούτων, καὶ μὴ τοὺς ἀνομοίους τῶν ὁμοίων τυγχάνειν, ἀλλὰ καὶ πράττειν καὶ τιμᾶσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν [ἑκάστους].

66 Θουκυδίδου (VI, 39) δημηγορίας Ἀλκιβιάδου.

Ἐγὼ δέ φημι πρῶτα μὲν δῆμον ξύμπαν ὠνομάσθαι, ὀλιγαρχίαν δὲ μέρος· ἔπειτα φύλακας μὲν ἀρίστους εἶναι χρημάτων τοὺς πλουσίους, βουλεῦσαι δ'

ἂν βέλτιστα τοὺς ξυνετούς, κρῖναι δ' ἂν ἀκούσαντας ἄριστα τοὺς πολλούς. καὶ ταῦτα ὁμοίως καὶ κατὰ μέρη καὶ ξύμπαντα ἐν δημοκρατίᾳ ἰσομοιρεῖ· ὀλιγαρχία δὲ τῶν μὲν κινδύνων τοῖς πολλοῖς μεταδίδωσι, τῶν δὲ ὠφελίμων οὐ πλεονεκτεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ σύμπαν ἀφελομένη ἔχει.

67 Δημοσθένους Φιλιππικῶν (Cherson. p. 107).

Οὐδέ γε μοι δοκεῖ δικαίου τοῦτ' εἶναι πολίτου, τοιαῦτα πολιτεύμαθ' εὑρίσκειν, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πρῶτος ὑμῶν ἔσομαι εὐθέως, ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων ὕστατοι· ἀλλὰ συναυξάνεσθαι δεῖ τὴν πόλιν τοῖς τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν πολιτεύμασι, καὶ τὸ βέλτιστον αἰεί, μὴ τὸ ῥᾷστον ἅπαντας λέγειν. ἐπ' ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐτὴ βαδιεῖται· ἐπὶ τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ δεῖ προσάγεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πολίτην, ἵν' ὑμῶν ἕκαστος, ὦ Ἀθηναῖοι, τοῦτο γνῷ καὶ εἰδῇ, ὅτι ἡ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνη καὶ ῥᾳθυμία, ὥσπερ τοῖς ἰδίοις βίοις, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν, οὐκ εὐθέως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαντᾷ.

68 Δημοσθένους Φιλιππικῶν (IV p. 142).

Ὥσπερ τοίνυν ἑνὸς ἡμῶν ἑκάστου τις ἔστι γονεύς, οὕτω συμπάσης τῆς πόλεως κοινοὺς δεῖ τοὺς γονέας τοὺς σύμπαντας ἡγεῖσθαι, καὶ προσήκειν τούτους, οὐχ ὅπως ὧν ἡ πόλις δίδωσιν ἀφελέσθαι τι· ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἦν τούτων, ἄλλοθεν σκοπεῖν ὅπως μηδενὸς ὄντες ἐνδεεῖς περιοφθήσονται.

69 Δημοσθένους Φιλιππικῶν (IV p. 142).

Δεῖ γάρ, ὦ Ἀθηναῖοι, δικαίως ἀλλήλοις τῆς πολιτείας κοινωνεῖν· τοὺς μὲν εὐπόρους, εἰς μὲν τὸν βίον τὸν ἑαυτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν νομίζοντας καὶ ὑπὲρ τούτου μὴ δεδοικότας, εἰς δὲ τοὺς κινδύνους κοινὰ ὑπὲρ

τῆς σωτηρίας τὰ ὄντα τῇ πατρίδι παρέχοντας· τοὺς δὲ λοιπούς, τὰ μὲν κοινὰ κοινὰ νομίζοντας καὶ μετέχοντας τὸ μέρος, τὰ δὲ ἑκάστου ἴδια τοῦ κεκτημένου. οὕτω καὶ ἡ μικρὰ πόλις μεγάλη γίγνεται καὶ μεγάλη σώζεται.

70 Θουκυδίδου δημηγορίας Εὐφήμου (VI, 85).

Ἀνδρὶ δὲ τυράννῳ ἢ πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ οὐδὲν ἄλογον ὅ τι ξυμφέρον, οὐδ᾽ οἰκεῖον ὅ τι μὴ πιστόν· πρὸς ἕκαστα δὲ δεῖν ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίγνεσθαι.

71 Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων (2).

Ὁμοίως ἐπισφαλὲς μαινομένῳ δοῦναι μάχαιραν καὶ μοχθηρῷ δύναμιν.

72 Θεοφράστου.

Θεόφραστος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, τί συνέχει τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἔφη εὐεργεσία καὶ τιμὴ καὶ τιμωρία.

73 Χαριλάου (Plut. Mor. p. 189 f.).

Χαρίλαος ὁ βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς διὰ τί νόμους ὀλίγος ὁ Λυκοῦργος ἔθηκεν, ἀπεκρίνατο τοὺς ὀλίγοις χρωμένους λόγοις μὴ πολλῶν δεῖσθαι νόμων.

74 Ἡροδότου ἱστυρίας β' (c. 35).

Ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσιν ὁδοῖσιν ἐπιλέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιέειν χρεών, τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ ἀναφανδόν.

75 Ξενοφῶντος ἐν α' (2, 10) ἀπομνημονευμάτων.

Ἐγὼ δ᾽ οἶμαι τοὺς φρόνησιν ἀσκοῦντας καὶ νο-

μίζοντας ἱκανοὺς ἔσεσθαι τὰ συμφέροντα διδάσκειν τοὺς πολίτας ἥκιστα γίγνεσθαι βιαίους, εἰδότας ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρόσεστιν ἔχθρα καὶ κίνδυνος, διὰ δὲ τοῦ πείθειν ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ φιλίας τὰ αὐτὰ γίγνεται. οἱ μὲν γὰρ βιασθέντες ὡς ἀφαιρεθέντες μισοῦσιν, οἱ δὲ πεισθέντες ὡς κεχαρισμένοι φιλοῦσιν. οὐκ οὖν οὐ τῶν φρόνησιν ἀσκούντων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τῶν ἰσχὺν ἄνευ γνώμης ἐχόντων τὰ τοιαῦτα πράττειν ἐστίν. ἀλλὰ μὴν καὶ συμμάχων ὁ μὲν βιάζεσθαι τολμῶν δέοιτ' ἂν οὐκ ὀλίγων, ὁ δὲ πείθειν δυνάμενος οὐδενός· καὶ γὰρ μόνος ἡγοῖτ' ἂν δύνασθαι πείθειν. καὶ φονεύειν δὲ τοῖς τοιούτοις ἥκιστα συμβαίνει· τίς γὰρ ἀποκτεῖναί τινα βούλοιτ' ἂν μᾶλλον ἢ ζῶντι πειθομένῳ χρῆσθαι;

76 Σόλωνος.

Σόλων ἐκείνην εἶπεν ἄριστα τὴν πόλιν οἰκεῖσθαι, ἐν ᾗ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας συμβαίνει τιμᾶσθαι, καὶ τὸ ἐναντίον, ἐν ᾗ τοὺς κακοὺς ἀμύνεσθαι.

77 Τοῦ αὐτοῦ.

Σόλων ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν μὴ γίγνοιτο ἀδίκημα ἐν πόλει εἶπεν, εἰ ὁμοίως ἀγανακτοῖεν οἱ μὴ ἀδικούμενοι τοῖς ἀδικουμένοις.

78 Περιάνδρου.

Περίανδρος ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐκ ἀποτίθεται τὴν ἀρχὴν εἶπεν, ὅτι τῷ κατ' ἀνάγκην ἄρχοντι καὶ τὸ ἑκουσίως ἀποστῆναι κίνδυνον φέρει.

79 Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας εἶπεν εἰσιέναι εἰς τὰς πόλεις πρῶτον τρυφήν, ἔπειτα κόρον, εἶτα ὕβριν, μετὰ δὲ ταῦτα ὄλεθρον.

80 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς ποία ἰσχυροτάτη τῶν πόλεων εἶπεν "ἡ ἄνδρας ἔχουσα ἀγαθούς."

81 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς ποία ἀνομεῖται πόλις "ἐν ᾗ" ἔφη "οἱ ἄρχοντες μεθ' ἑταιρείας καθίστανται."

82 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίς ἀρίστη πόλις "ἐν ᾗ" ἔφη "πλεῖστα ἀρετῆς ἆθλα."

83 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς ποία πόλις ἄριστα οἰκεῖται εἶπεν "ἡ μετὰ νόμου ζῶσα καὶ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπεξιοῦσα."

84 *Πυθαγόρας τῶν πόλεων ἐκείνην εἶπεν ἀρίστην τὴν ἄνδρας ἀγαθοὺς ἔχουσαν.*

85 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς εἰς τὰς ἀρχὰς ὁποίους δεῖ καθιστάναι εἶπεν "οἵτινες ἐκ παίδων καλῶς ἤχθησαν, καὶ εἰς ἡλικίαν ἐλθόντες μὴ γεγόνασι προδόται τῆς αὐτῶν ἡλικίας λήμματος χάριν."

86 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου* (238 c).

Πολιτεία γὰρ ἀνατροφὴ ἀνθρώπων ἐστὶ καλὴ μὲν ἀγαθῶν, μὴ καλὴ δὲ κακῶν.

87 *Αἰσχίνου* (c. Ctes. p. 569).

Κἀκεῖνο ἐκλογίσασθε, ὅτι ἐὰν μὲν τὰς δωρεὰς ὀλίγοις καὶ ἀξίοις κατὰ τοὺς νόμους διδῶτε, πολλοὺς ἀγωνιστὰς ἕξετε τῆς ἀρετῆς· ἐὰν δὲ τῷ βουλομένῳ καὶ τοῖς διαπραξαμένοις χαρίζησθε, καὶ τὰς ἐπιεικεῖς φύσεις διαφθερεῖτε.

88 *Ζήνωνος.*

Ζήνων ἔφη δεῖν τὰς πόλεις κοσμεῖν οὐκ ἀναθήμασιν, ἀλλὰ ταῖς τῶν οἰκούντων ἀρεταῖς.

89 *Σόλωνος.*

Σόλων πῶς ἄριστα αἱ πόλεις οἰκοῖντο ἐρωτηθεὶς εἶπεν, ἐὰν οἱ μὲν πολῖται τοῖς ἄρχουσι πείθωνται, οἱ δὲ ἄρχοντες τοῖς νόμοις.

90 *Θουκυδίδου ἐκ τοῦ ἐπιταφίου* (II, 46).

Ἆθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖσδε καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσιν.

91 *Ἀρκεσιλάου.*

Ἀρκεσίλαος ἔλεγεν, ὥσπερ ὅπου φάρμακα πολλὰ καὶ ἰατροὶ πολλοί, ἐνταῦθα νόσοι πλεῖσται, οὕτω δὴ καὶ ὅπου νόμοι πλεῖστοι, ἐκεῖ καὶ ἀδικίαν εἶναι μεγίστην.

92 *Ἱπποδάμου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ πολιτείας.*

Φαμὶ δ' ἐγὼν ἐς μοίρας τρεῖς διεστάσθαι τὰν σύμπασαν πολιτείαν· καὶ μίαν μὲν εἶμεν μοῖραν τῶν ἀρετᾷ κυβερνώντων τὰ κοινά, δευτέραν δὲ τῶν δυνάμει, τρίταν δὲ τῶν ἐκπλαρώσει καὶ χοραγίᾳ τῶν ἀναγκαίων. ὀνομαίνω δὲ τὸ μὲν πρᾶτον πλᾶθος βουλευτικόν, τὸ δὲ δεύτερον ἐπίκουρον, τὸ δὲ τρίτον βάναυσον. καὶ τὰ μὲν αὖ τῶν ἐλευθέραν βιοτὰν ἐχόντων οἰκῆα φαμὶ εἶμεν, τὸ δὲ τρίτον τῶν βιοπόνων· καὶ τὸ μὲν βουλευτικὸν ἄριστον εἶμεν, τὸ δὲ βάναυσον χερῆον, τὸ δ' ἐπίκουρον μέσον. καὶ τὸ μὲν βουλευτικὸν ἄρχεν δεῖ, τὸ δὲ βάναυσον ἄρχεσθαι, τὸ δὲ ἐπίκουρον καὶ ἄρχεν καὶ ἄρχεσθαι. τὸ μὲν γὰρ καὶ τί δεῖ πράττεν προβουλεύει, τὸ δ' ἐπίκουρον τῷ μὲν

προπολεμὲν ἄρχει τῶ βαναύσω παντός, τῷ δὲ προβουλεύεσθαι ἄρχεται.

93 Τοῦ αὐτοῦ.

Τουτᾶν δὲ τᾶν μοιρᾶν ἑκάστα πάλιν ἐς τρία τέτακται. τῶ τε γὰρ βουλευτικῶ μέρεος τὸ μέν ἐστι πρόεδρον, τὸ δὲ ἀρχοντικόν, τὸ δὲ κοινοβουλευτικόν· πρόεδρον μὲν τὸ προσυνεδρεῦον καὶ τὸ προβουλευόμενον περὶ τῶν πραγμάτων καὶ ὕστερον ἐπαναφέρον ἐπὶ τὰν βωλάν: ἀρχοντικὸν δὲ τὸ ἤτοι ἄρχον ἢ γεγεναμένον ἀρχοντικόν· κοινοβουλευτικὸν δὲ τὸ ἄλλο πλᾶθος τὸ παραδεχόμενον τὰ προσυνεδρευμένα καὶ ἐπιψαφιζόμενον καὶ ἐπικυροῦν τὰ ἐπὶ κρίσει. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπέν, δεῖ τὼς μὲν προέδρως ἐπὶ τὸ κοινοβουλευτικὸν ἀναφέρεν, τὸ δὲ κοινοβουλευτικὸν διὰ τῶν στραταγῶν ἐπὶ τὰν ἐκκλησίαν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶ ἐπικούρω καὶ τῶ δυναμικῶ μέρεος τὸ μέν τι ἐστὶν ἀρχοντικόν, τὸ δὲ προμαχατικόν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ πλῆον μέρος ἀγελαῖον καὶ στρατιωτικόν· ἀρχοντικὸν μὲν ὦν ἐστίν, ἐξ ὧν στρατοπεδάρχαι καὶ ταξιάρχαι καὶ λοχαγοὶ καὶ πρόμαχοι καθίστανται καὶ καθόλω πάντες οἱ ἁγεμονίαν ἔχοντες· προμαχατικὸν δὲ τὸ τῶν ἀνδρικωτάτων καὶ θυμικωτάτων καὶ τολματικωτάτων πᾶν γένος, ἀγελαῖον δὲ καὶ στρατιωτικὸν τὸ λοιπὸν πλᾶθος. τῶ δὲ βαναύσω καὶ βιοπονατικῶ τὸ μέν ἐστι γεωπόνον καὶ περὶ τὰν κατεργασίαν τᾶς χώρας κατασχολεύμενον, τὸ δὲ τεχνατικὸν ὄργανα καὶ ἐπιμαχανάματα τοῖς τῶ βίω πράγμασιν ἐκποριζόμενον, τὸ δὲ μεταβατικὸν καὶ ἐμπορικόν, ὃ τὰ μὲν ἐν τᾷ πόλει περιουσιάζοντα ἐπὶ τὰν ξέναν διάγεται, τὰ δὲ ἀπὸ τᾶς ξένας ἐς τὰν πόλιν. τὰ μὲν ὦν συστάματα τᾶς πολιτικᾶς κοινωνίας διὰ τοσούτων καὶ

προπολεμὲν ἄρχει τῶ βαναύσω παντός, τῷ δὲ προβουλεύεσθαι ἄρχεται.

93 Τοῦ αὐτοῦ.

Τουτᾶν δὲ τᾶν μοιρᾶν ἑκάστα πάλιν ἐς τρία τέτακται. τῶ τε γὰρ βουλευτικῶ μέρεος τὸ μέν ἐστι πρόεδρον, τὸ δὲ ἀρχοντικόν, τὸ δὲ κοινοβουλευτικόν· πρόεδρον μὲν τὸ προσυνεδρεῦον καὶ τὸ προβουλευόμενον περὶ τῶν πραγμάτων καὶ ὕστερον ἐπαναφέρον ἐπὶ τὰν βουλάν· ἀρχοντικὸν δὲ τὸ ἤτοι ἄρχον ἢ γεγεναμένον ἀρχοντικόν· κοινοβουλευτικὸν δὲ τὸ ἄλλο πλᾶθος τὸ παραδεχόμενον τὰ προσυνεδρευμένα καὶ ἐπιψαφιζόμενον καὶ ἐπικυροῦν τὰ ἐπὶ κρίσει. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπέν, δεῖ τὼς μὲν προέδρως ἐπὶ τὸ κοινοβουλευτικὸν ἀναφέρεν, τὸ δὲ κοινοβουλευτικὸν διὰ τῶν στραταγῶν ἐπὶ τὰν ἐκκλησίαν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶ ἐπικούρω καὶ τῶ δυναμικῶ μέρεος τὸ μέν τι ἐστὶν ἀρχοντικόν, τὸ δὲ προμαχατικόν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ πλῆον μέρος ἀγελαῖον καὶ στρατιωτικόν· ἀρχοντικὸν μὲν ὦν ἐστίν, ἐξ ὧν στρατοπεδάρχαι καὶ ταξιάρχαι καὶ λοχαγοὶ καὶ πρόμαχοι καθίστανται καὶ καθόλω πάντες οἱ ἁγεμονίαν ἔχοντες· προμαχατικὸν δὲ τὸ τῶν ἀνδρικωτάτων καὶ θυμικωτάτων καὶ τολματικωτάτων πᾶν γένος, ἀγελαῖον δὲ καὶ στρατιωτικὸν τὸ λοιπὸν πλᾶθος. τῶ δὲ βαναύσω καὶ βιοπονατικῶ τὸ μέν ἐστι γεωπόνον καὶ περὶ τὰν κατεργασίαν τᾶς χώρας κατασχολεύμενον, τὸ δὲ τεχνατικὸν ὄργανα καὶ ἐπιμαχανάματα τοῖς τῶ βίω πράγμασιν ἐκποριζόμενον, τὸ δὲ μεταβατικὸν καὶ ἐμπορικόν, ὃ τὰ μὲν ἐν τᾷ πόλει περιουσιάζοντα ἐπὶ τὰν ξέναν διάγεται, τὰ δὲ ἀπὸ τᾶς ξένας ἐς τὰν πόλιν. τὰ μὲν ὦν συστάματα τᾶς πολιτικᾶς κοινωνίας διὰ τοσούτων καὶ

τοιῶνδε μερέων συντέτακται· ἔπειτα δὲ καὶ περὶ ἁρμογᾶς καὶ ἑνώσιος αὐτῶν ῥητέον.

ἐπεὶ δὲ πᾶσα πολιτικὰ κοινωνία λύρᾳ παντελεῖ ποτέοικε, τῷ ἐξαρτύσιός τε δέεσθαι καὶ συναρμογᾶς καὶ τὸ τελευταῖον ἐπαφᾶς τινος καὶ προσχράσιος μωσικᾶς· περὶ μὲν ὧν ἐξαρτύσιος πολιτείας ἐκ τίνων καὶ πόσων συνέστακεν, εἴρηταί μοι καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· περὶ δὲ συναρμογᾶς καὶ ἑνώσιος αὐτῶν πειρασοῦμαι νῦν λέγεν. φαμὶ δὲ ἔγωγε τρισὶ τούτοις συναρμόζεσθαι τὰν πολιτικὰν κοινωνίαν, λόγοις ἐπιταδεύμασιν ἐθῶν νόμοις, καὶ διὰ τριῶν τούτων παιδεύεσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ σπουδαιότερον γίνεσθαι. τοὶ μὲν γὰρ λόγοι διδάσκοντι καὶ ἐπιθυμίας ἐμποιεῦντι προτρεπόμενοι πρὸς ἀρετάν· τοὶ δὲ νόμοι τὰ μὲν φόβοις κατέχοντες ἀπερύκοντι, τὰ δὲ τιμαῖς τε καὶ δωρεαῖς δελεάζοντες ἐκκαλέονται· τὰ δὲ ἔθεα καὶ ἐπιταδεύματα πλάσσει καὶ κηροχυτεῖ τὰν ψυχάν, φυσίωσιν ἐμποιεῦντα διὰ τᾶς συνεχέος ἐνεργείας. δεῖ δὲ τὰ τρία ταῦτα συντετάχθαι ποτί τε τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ δίκαιον, καὶ ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν εἰ μὲν δυνατὸν στοχάζεσθαι πάντων, εἰ δὲ μή γε, δυοῖν ἢ ἑνός· ὥστ' εἶμεν καὶ τὸν λόγον καλὸν καὶ δίκαιον καὶ συμφέροντα καὶ τὸ ἔθος καὶ τὸν νόμον· προτιμῆσθαι δὲ πρᾶτον τὸ καλόν, δεύτερον δὲ τὸ δίκαιον, τρίτον δὲ τὸ συμφέρον. τὸ καθόλω δὲ πειρᾶσθαι διὰ τούτων ὡς ὅτι μάλιστα ποιὲν τὰν πόλιν ὅπως ὁμολογήσῃ καὶ σύμφωνος [ᾖ] τοῖς αὐτᾶς μέρεσιν, ἀλλὰ μὴ στασιάζουσα καὶ διαμαχομένα. ἐσεῖται δὲ τοῦτο, αἴκα τὰ πάθεα τᾶς ψυχᾶς παιδεύηται τῶν νέων καὶ ἐς τὸ μέτριον ἀγινῆται τοῖς ἁδέσι τε καὶ λυπαροῖς, καὶ αἴκα περὶ τὰς οὐσίας μέτρια καὶ ἀπὸ γεωπονίας ἔχωντι τὰν πρόσοδον· καὶ αἴκα τὰς ἀρχὰς

ἄρχωντι τὰς μὲν ἀρετᾶς δεομένας τοὶ ἀγαθοί, τὰς δ' ἐμπειρίας τινὸς τοὶ ἔμπειροι, τὰς δὲ παροχᾶς τινὸς καὶ δαπάνας τοὶ εὔποροι, καὶ τούτοις πᾶσι κατὰ τρόπον ἄρξασι τὰς ἀρχὰς κατ' ἀξίας διανέμωντι τὰς τιμάς. ἐπεὶ δὲ τᾶς ἀρετᾶς αἰτίαι τυγχάνοντι τρεῖς, φόβος ἐπιθυμία αἰδώς, δυνασεῖται δὲ τὸν μὲν φόβον ὁ νόμος ἐμπαρασκευάζεν, τὰν δὲ αἰδῶ τὰ ἔθεα· τοὶ γὰρ ἐθισθέντες καλῶς αἰδέονται τὰ αἰσχρὰ πράσσεν· ὁ δὲ λόγος τὰν ἐπιθυμίαν· ἀγωγὸν γὰρ τᾶς αἰτίας ἀπόδοσις ἅμα καὶ ἐφελκυστικὸν τᾶς ψυχᾶς, ἄλλως τε δὴ καὶ γινόμενον μετὰ προτροπᾶς. διὸ καὶ φρατρίας καὶ συσσίτια καὶ συσκανίας καὶ συναγελισμώς, τὰ μὲν στρατιωτικὼς τὰ δὲ καὶ πολιτικώς, ἐγκατασκευάζεν δεῖ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, συναρμόζεν δὲ καὶ τὸ τῶν πρεσβυτέρων γένος αὐτοῖς, ἐπειδήπερ τοὶ μὲν νέοι δέονται σωφρονισμῶ καὶ καταρτύσιος, τοὶ δὲ πρεσβύτεροι φιλοφροσύνας καὶ διαγωγᾶς ἀλύπω.

94 *Ἐν ταυτῷ.*

Ἐπεὶ διὰ τριῶν ἐλέγομες σπουδαῖον ἀποτελέεσθαι τὸν ἄνθρωπον, διά τε τῶν ἐθέων καὶ τῶν νόμων καὶ τῶ λόγω, σκοπιάζεσθαι δεῖ πῶς τε διαφθείρεσθαι πέφυκε τὰ ἔθεα καὶ πῶς διαμένεν. εὑρήσομες δὴ τὰ ἔθεα φθειρόμενα κατὰ δύο τρόπως, ἢ γὰρ δι' αὑτὼς ἢ διὰ τὼς ἐκτός. καὶ διὰ μὲν αὑτώς, ἤτοι διὰ τὸ φεύγεν τὰς λύπας ἢ διὰ τὸ αἱρέεσθαι τὰς ἁδονάς· διὰ μὲν γὰρ τὸ φεύγεν τὰς λύπας τὼς πόνως οὐχ ὑπομένοντι, διὰ δὲ τὸ διώκεν τὰς ἁδονὰς τὰ ἀγαθὰ [τοὶ] ἀποβάλλοντι· ἐργατεύοντι δὲ τοὶ μὲν πόνοι τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις, ταὶ δὲ ἁδοναὶ τὰ κακά· ἀκρατέες ὦν καὶ μαλακοὶ γινόμενοι θηλύτεροι γίνονται ταῖς ψυχαῖς καὶ ποτὶ τὰς ἀναλώσιας πολυδαπανώτεροι. διὰ

ζοντι ὅμοιον τὸ σχῆμα λαμβάνει. τοῖς ἀνθρώποις περὶ μὲν ἀμπέλως πῶς χρὴ τμηθῆμέν τε καὶ ἐποφθῆμεν πεφρονημένως ἔχει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἤθεα ἀμελέως τε καὶ εἰκαίως· καί τοι οὐχ ἁ ἄμπελος οὐδ' ὁ οἶνος τᾶς πολιτείας ἁγεμὼν ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος καὶ ἁ ψυχὰ τῶ ἀνθρώπω. καὶ τῷ μὲν φυτῷ πλήονος εἰώθαμες ἄξιον παρακαθιστάμεν [καὶ] τὸν ἐπιμελησόμενον, οὐ μῆον ἢ δύο μνᾶν ἄξιον, τοῖς δὲ νέοις Ἰλλυριὸν ἢ Θρᾷκα οὐδενὸς ἄξιον. οἱ δ' ἐξ ἀρχᾶς νομοθέται τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων στάσιμον οὐκ ἂν δύναιντο ποιῆσαι, κινάσι δὲ μονᾶς καὶ τάξιος κεκοινωνηκυῖαν παρακατέζευξαν ὄρχησιν καὶ ῥυθμόν, ἔτι δὲ παιγνιὰς τὰς μὲν ἐς κοινωνίαν προτρεπομένας τὰς δ' ἐς ἀλάθειαν καὶ ὀξύτατα ψυχᾶς· ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ μέθας ἢ πλασμονᾶς φαῦλόν τι καταπράξασιν τὸν αὐλὸν καὶ τὰν ἁρμονίαν ἐς τὰς συνωσίας κατέταξαν, ὅπως πεπαινόμενον τὸ ἦθος δύναιτο κατακοσμεῖσθαι.

96 Πλάτωνος πολιτείας δ' (p. 425 a).

Ὅταν δὴ ἄρα καλῶς ἀρξάμενοι παῖδες παίζειν εὐνομίαν διὰ τῆς μουσικῆς εἰσδέξωνται, πάλιν τοὐναντίον ἢ ἐκείνοις εἰς πάντα συνέπεταί τε καὶ αὔξει, ἐπανορθοῦσα εἴ τι καὶ πρότερον τῆς πόλεως ἔκειτο. Ἀληθῆ μέντοι, ἔφη. Καὶ τὰ σμικρὰ ἄρα, εἶπον, δοκοῦντα εἶναι νόμιμα ἐξευρίσκουσιν οὗτοι, ἃ οἱ πρότερον ἀπώλλυσαν ἅπαντα; Ποῖα; Τὰ τοιάδε· σιγάς τε τῶν νεωτέρων παρὰ πρεσβυτέροις, ὡς πρέπει, καὶ κατακλίσεις καὶ ὑπαναστάσεις, καὶ γονέων θεραπείας, καὶ κουράς τε καὶ ἀμπεχόνας καὶ ὑποδέσεις καὶ ὅλον τὸν τοῦ σώματος σχηματισμόν, καὶ τἆλλα ὅσα τοιαῦτα. ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Νομοθετεῖν δὲ

αὐτὰ οἶμαι εὔηθες· οὔτε γάρ που γίγνεται, οὔτ᾽ ἂν μείνειεν λόγῳ τε καὶ γράμμασι νομοθετηθέντα. Πῶς γάρ; Κινδυνεύει γοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Ἀδείμαντε, ἐκ τῆς παιδείας, ὅποι ἄν τις ὁρμήσῃ, τοιαῦτα καὶ τὰ ἑπόμενα εἶναι. ἢ οὐκ ἀεὶ τὸ ὅμοιον ὄν, ὅμοιον παρακαλεῖ; Τί μήν; Καὶ τελευτῶν δή, οἶμαι, φαῖμεν ἂν εἰς ἕν τι τέλεον καὶ νεανικὸν ἀποβαίνειν αὐτό, ἢ ἀγαθόν, ἢ καὶ τοὐναντίον.

97 Ἐν ταυτῷ (p. 429 c).

Σωτηρίαν ἔγωγε, εἶπον, λέγω τινὰ εἶναι τὴν ἀνδρίαν. Ποίαν δὴ σωτηρίαν; Τὴν τῆς δόξης τῆς ὑπὸ νόμου διὰ τῆς παιδείας γεγονυῖαν περὶ τῶν δεινῶν, ἅ τε ἐστὶ καὶ οἷα· διὰ παντὸς δὲ ἔλεγον αὐτὴν σωτηρίαν, τῷ ἔν τε λύπαις ὄντα διασώζεσθαι αὐτήν, καὶ ἐν ἡδοναῖς, καὶ ἐν ἐπιθυμίαις, καὶ ἐν φόβοις, καὶ μὴ ἐκβάλλειν. ᾧ δέ μοι δοκεῖ ὅμοιον εἶναι, ἐθέλω ἀπεικάσαι, εἰ βούλει. Ἀλλὰ βούλομαι. Οὐκ οὖν οἶσθα, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι οἱ βαφεῖς ἐπειδὰν βουληθῶσι βάψαι ἔρια, ὥστ᾽ εἶναι ἁλουργά, πρῶτον μὲν ἐκλέγονται ἐκ τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τὴν τῶν λευκῶν· ἔπειτα προπαρασκευάζουσιν οὐκ ὀλίγῃ παρασκευῇ θεραπεύσαντες, ὅπως δέξεται ὅτι μάλιστα τὸ ἄνθος, καὶ οὕτω δὴ βάπτουσι; καὶ ὃ μὲν ἂν τούτῳ τῷ τρόπῳ βαφῇ, δευσοποιὸν γίγνεται τὸ βαφέν, καὶ ἡ πλύσις οὔτ᾽ ἄνευ ῥυμμάτων οὔτε μετὰ ῥυμμάτων δύναται αὐτῶν τὸ ἄνθος ἀφαιρεῖσθαι· ἃ δ᾽ ἂν μή, οἶσθα οἷα δὴ γίγνεται, ἐάν τε τὶς ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα, μὴ προθεραπεύσας. Οἶδα, ἔφη, ὅτι καὶ ἔκπλυτα καὶ γελοῖα. Τοιοῦτον τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὑπόλαβε κατὰ δύναμιν ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτε ἐξελεγόμεθα τοὺς στρατιώτας καὶ ἐπαι-

δεύομεν ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ· καὶ μηδὲν οἴου ἄλλο μηχανᾶσθαι ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοὺς νόμους πεισθέντες δέξοιντο ὥσπερ βαφήν, ἵνα δευσοποιὸς αὐτῶν ἡ δόξα γίγνοιτο, καὶ περὶ δεινῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων, διὰ τὸ τήν τε φύσιν καὶ τὴν τροφὴν ἐπιτηδείαν ἐσχηκέναι, καὶ μὴ αὐτῶν ἐκπλῦναι τὴν βαφὴν τὰ ῥύμματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκκλύζειν· ἥ τε ἡδονὴ παντὸς χαλαστραίου δεινοτέρα οὖσα τοῦτο δρᾶν καὶ κονίας, λύπη τε καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία παντὸς ἄλλου ῥύμματος. τὴν δὴ τοιαύτην δύναμιν καὶ σωτηρίαν διὰ παντὸς δόξης ὀρθῆς τε καὶ νομίμου δεινῶν τε πέρι καὶ μή, ἀνδρίαν ἔγωγε καλῶ καὶ τίθεμαι, εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις. Ἀλλ' οὐδέν, ἦ δ' ὅς, λέγω· δοκεῖς γάρ μοι τὴν ὀρθὴν δόξαν περὶ τῶν αὐτῶν τούτων ἄνευ παιδείας γεγονυῖαν, τήν τε θηριώδη καὶ ἀνδραποδώδη, οὔτε πάνυ νόμιμον ἡγεῖσθαι, ἄλλο τέ τι ἢ ἀνδρείαν καλεῖν.

Κόσμος πού τις, ἦν δ' ἐγώ, ἡ σωφροσύνη ἐστὶ καὶ ἡδονῶν τινῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια, ὥς φασι, κρείττω δὴ αὐτοῦ λέγοντες, οὐκ οἶδα ὅντινα τρόπον, καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα, ὥσπερ ἴχνη αὐτῆς λέγεται. ἦ γάρ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Οὐκ οὖν τὸ μὲν κρείττω αὐτοῦ γελοῖον; ὁ γὰρ ἑαυτοῦ κρείττων καὶ ἥττων δήπου ἂν αὐτοῦ εἴη, καὶ ὁ ἥττων κρείττων· ὁ αὐτὸς γὰρ ἐν ἅπασι τούτοις προσαγορεύεται. Τί δ' οὔ; Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, φαίνεταί μοι βούλεσθαι λέγειν οὗτος ὁ λόγος, ὥς τι ἐν αὐτῷ τῷ ἀνθρώπῳ περὶ τὴν ψυχὴν τὸ μὲν βέλτιον ἔνι τὸ δὲ χεῖρον· καὶ ὅταν μὲν τὸ βέλτιον φύσει τοῦ χείρονος ἐγκρατέστερον ᾖ, τοῦτο λέγειν τὸ κρείττω αὐτοῦ· ἐπαινεῖ γοῦν· ὅταν δὲ ὑπὸ τροφῆς κακῆς ἤ τινος ὁμιλίας κρατηθῇ ὑπὸ πλήθους τοῦ χείρονος σμικρότερον τὸ βέλτιον ὄν,

τοῦτο δὲ ὡς ἐν ὀνείδει ψέγειν τε καὶ καλεῖν ἥττω ἑαυτοῦ, καὶ ἀκόλαστον τὸν οὕτω διακείμενον. Καὶ γὰρ ἔοικεν, ἔφη. Ἀπόβλεπε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς τὴν νέαν ἡμῖν πόλιν, καὶ εὑρήσεις ἐν αὐτῇ τὸ ἕτερον τούτων ἐνόν· κρείττω γὰρ αὐτὴν αὑτῆς δικαίως φήσεις προσαγορεύειν. εἴπερ οὖν τὸ ἄμεινον τοῦ χείρονος ἄρχει, σῶφρον κλητέον, καὶ κρεῖττον αὑτοῦ. Ἀλλὰ ἀποβλέπω, ἔφη, καὶ ἀληθῆ λέγεις. Καὶ μὴν καὶ τάς τε πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἐπιθυμίας, καὶ ἡδονάς τε καὶ λύπας, ἐν πᾶσι μάλιστ' ἄν τις εὕροι, καὶ γυναιξὶ καὶ οἰκέταις καὶ τῶν ἐλευθέρων λεγομένων ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ φαύλοις. Πάνυ μὲν οὖν. Τὰς δέ γε ἁπλᾶς τε καὶ μετρίας, αἳ δὴ μετὰ νοῦ τε καὶ δόξης ὀρθῆς λογισμῷ ἄγονται, ἐν ὀλίγοις τε ἐπιτεύξῃ, καὶ τοῖς βέλτιστα μὲν τραφεῖσι, βέλτιστα δὲ παιδευθεῖσιν; Ἀληθῆ, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ταῦτα ὁρᾷς ἐνόντα σοι ἐν τῇ πόλει, καὶ κρατουμένας αὐτόθι τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ φαύλοις ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῆς φρονήσεως, τῆς ἐν τοῖς ἐλάττοσί τε καὶ ἐπιεικεστέροις; Ἔγωγ', ἔφη. Εἰ ἄρα δεῖ τινὰ πόλιν προσαγορεύειν κρείττω ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ αὐτὴν αὑτῆς, ταύτην προσρητέον. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ σώφρονα κατὰ πάντα ταῦτα; Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ μὴν αὖ εἴπερ ἐν ἄλλῃ πόλει ἡ αὐτὴ δόξα ἔνεστι τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, περὶ τοῦ οὕς τινας δεῖ ἄρχειν, καὶ ἐν ταύτῃ ἂν εἴη τοῦτο ἐνόν. ἢ οὐ δοκεῖ; Καὶ μάλα, ἔφη, σφόδρα. Ἐν ποτέροις οὖν φήσεις τῶν πολιτῶν τὸ σωφρονεῖν ἐνεῖναι, ὅταν οὕτως ἔχωσιν; ἐν τοῖς ἄρχουσιν, ἢ ἐν τοῖς ἀρχομένοις; Ἐν ἀμφοτέροις που, ἔφη. Ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἀρτίως, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη

ὡμοίωται; Τί δή; Ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρία καὶ ἡ σοφία, ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα, ἡ μὲν σοφήν, ἡ δὲ ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι' ὅλης ἀτεχνῶς τέταται, διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνᾴδοντας, τούς τε ἀσθενεστάτους ταὐτὸν καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύι, εἰ δέ, καὶ πλήθει ἢ χρήμασιν ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων. ὥστε ὀρθότατα ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι, χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Πάνυ μοι, ἔφη, ξυνδοκεῖ.

98 *Ἐν ταυτῷ* (p. 433 a).

Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, ἄκουε, εἴ τι ἄρα λέγω. ὃ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐθέμεθα δεῖν ποιεῖν διὰ παντός, ὅτε τὴν πόλιν κατῳκίζομεν, τοῦτό ἐστιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἤτοι τούτου τι εἶδος ἡ δικαιοσύνη· ἐθέμεθα δὲ δήπου, καὶ πολλάκις ἐλέγομεν, εἰ μέμνησαι, ὅτι ἕνα ἕκαστον ἓν δέοι ἐπιτηδεύειν τῶν περὶ τὴν πόλιν, εἰς ὃ αὐτοῦ ἡ φύσις ἐπιτηδειοτάτη πεφυκυῖα εἴη. Ἐλέγομεν γάρ. Καὶ μὴν ὅτι γε τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν δικαιοσύνη ἐστί, καὶ τοῦτο ἄλλων τε πολλῶν ἀκηκόαμεν, καὶ αὐτοὶ πολλάκις εἰρήκαμεν. Εἰρήκαμεν γάρ. Τοῦτο τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, κινδυνεύει τρόπον τινὰ γιγνόμενον δικαιοσύνη εἶναι, τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν. οἶσθα ὅθεν τεκμαίρομαι; Οὔκ, ἀλλὰ λέγε, ἔφη. Δοκεῖ μοι, ἦν δ' ἐγώ, τὸ ὑπόλοιπον ἐν τῇ πόλει ὧν ἐσκέμμεθα, σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ φρονήσεως, τοῦτο εἶναι τὸ πᾶσιν ἐκείνοις τὴν δύναμιν παρέχον ὥστε ἐγγενέσθαι καὶ ἐγγενομένοις σωτηρίαν παρέχειν, ἕως περ ἂν ᾖ· καίτοι

ἔφαμεν δικαιοσύνην ἔσεσθαι τὸ ὑπολειφθὲν ἐκείνων, εἰ τὰ τρία εὕροιμεν. Καὶ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, εἰ δέοι κρῖναι τί τὴν πόλιν ἡμῖν τούτων μάλιστα ἀγαθὴν ἀπεργάσεται ἐγγενόμενον, δύσκριτον ἂν εἴη, πότερον ἡ ὁμοδοξία τῶν ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, ἢ ἡ περὶ δεινῶν τε καὶ μή, ἅττα ἐστί, δόξης ἐννόμου σωτηρία ἐν τοῖς στρατιώταις ἐγγενομένη, ἢ ἡ ἐν τοῖς ἄρχουσι φρόνησίς τε καὶ φυλακὴ ἐνοῦσα· ἢ τοῦτο μάλιστα ἀγαθὴν αὐτὴν ποιεῖ ἐνόν, καὶ ἐν παιδὶ καὶ ἐν γυναικὶ καὶ δούλῳ καὶ ἐλευθέρῳ καὶ δημιουργῷ καὶ ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ, ὅτι τὸ αὑτοῦ ἕκαστος εἷς ὢν ἓν ἔπραττε καὶ οὐκ ἐπολυπραγμόνει. Δύσκριτον, ἔφη· πῶς δ' οὔ; Ἐνάμιλλον ἄρα, ὡς ἔοικε, πρὸς ἀρετὴν πόλεως, τῇ τε σοφίᾳ αὐτῆς καὶ τῇ σωφροσύνῃ καὶ τῇ ἀνδρείᾳ, ἡ τοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ τὰ αὑτοῦ πράττειν δύναμις. Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν δικαιοσύνην τό γε τούτοις ἐνάμιλλον ἂν εἰς ἀρετὴν πόλεως θείης; Παντάπασι μὲν οὖν. Σκόπει δὴ καὶ τῇδε, εἰ οὕτω δόξει· ἆρα τοῖς ἄρχουσιν ἐν τῇ πόλει τὰς δίκας προστάξεις δικάζειν; Τί μήν; Ἢ ἄλλου οὗ τινὸς οὖν μᾶλλον ἐφιέμενοι δικάσουσιν, ἢ τούτου ὅπως ἂν ἕκαστοι μήτ' ἔχωσι τὰ ἀλλότρια μήτε τῶν αὑτῶν στέρωνται; Οὔκ· ἀλλὰ τούτου. Ὡς δικαίου ὄντος; Ναί. Καὶ ταύτῃ ἄρα πῃ ἡ τοῦ οἰκείου τε καὶ ἑαυτοῦ ἕξις τε καὶ πρᾶξις, δικαιοσύνη ἂν ὁμολογοῖτο. Ἔστι ταῦτα.

99 *Ἐν ταυτῷ* (p. 445 c).

Δεῦρο νῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἵνα καὶ εἴδῃς ὅσα εἴδη ἔχει ἡ κακία, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἅ γε δὴ καὶ ἄξια θέας. Ἕπομαι, ἔφη, μόνον λέγε. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ ἀπὸ σκοπιᾶς μοι φαίνεται, ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἀναβεβή-

κοινάς, ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ μηδεμίαν συνοικεῖν· καὶ τοὺς παῖδας αὖ κοινούς, καὶ μήτε γονέα εἰδέναι ἔκγονον τὸν αὑτοῦ, μήτε παῖδα γονέα. Πολύ, ἔφη, τοῦτο ἐκείνου μεῖζον πρὸς ἀπιστίαν, καὶ τοῦ δυνατοῦ πέρι καὶ ὠφελίμου. Οὐκ οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, περί γε τοῦ ὠφελίμου ἀμφισβητεῖσθαι ἄν, ὡς οὐ μέγιστον ἀγαθόν, κοινὰς μὲν τὰς γυναῖκας εἶναι, κοινοὺς δὲ τοὺς παῖδας.

102 *Ἐν ταυτῷ* (p. 461 e).

Ἡ μὲν δὴ κοινωνία, ὦ Γλαύκων, αὕτη τε καὶ τοιαύτη γυναικῶν τε καὶ παίδων τοῖς φύλαξί σοι τῆς πόλεως· ὡς δὲ ἑπομένη τε τῇ ἄλλῃ πολιτείᾳ καὶ μακρῷ βελτίστη, δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο βεβαιώσασθαι παρὰ τοῦ λόγου· ἢ πῶς ποιῶμεν; Οὕτω νὴ Δία, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐχ ἥδε ἀρχὴ τῆς ὁμολογίας ἐρέσθαι ἡμᾶς αὐτούς, τί ποτε τὸ μέγιστον ἀγαθὸν ἔχομεν εἰπεῖν εἰς πόλεως κατασκευήν, οὗ δεῖ στοχαζόμενον τὸν νομοθέτην τιθέναι τοὺς νόμους, καὶ τί μέγιστον κακόν, εἶτα ἐπισκέψασθαι; ἆρα ἃ νῦν διήλθομεν, εἰς μὲν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἴχνος ἡμῖν ἁρμόττει, τὸ δὲ τοῦ κακοῦ ἀναρμοστεῖ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Ἔχομεν οὖν τί μεῖζον κακὸν πόλει ἢ ἐκεῖνο ὃ ἂν αὐτὴν διασπᾷ καὶ ποιῇ πολλὰς ἀντὶ μιᾶς; ἢ μεῖζον ἀγαθὸν τοῦ ὃ δὴ ξυνδεῖ τε καὶ ποιεῖ μίαν; Οὐκ ἔχομεν. Οὐκ οὖν ἡ μὲν ἡδονῆς τε καὶ λύπης κοινωνία ξυνδεῖ, ὅταν ὅτι μάλιστα πάντες οἱ πολῖται τῶν αὐτῶν γιγνομένων τε καὶ ἀπολλυμένων παραπλησίως χαίρωσι καὶ λυπῶνται; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἡ δέ γε τῶν τοιούτων ἰδίωσις διαλύει ὅταν οἱ μὲν περιαλγεῖς οἱ δὲ περιχαρεῖς γίγνωνται ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς παθήμασι τῆς πόλεώς τε καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει; Τί δ' οὔ; Ἆρ' οὖν

ἐκ τοῦδε τὸ τοιόνδε γίγνεται, ὅταν μὴ ἅμα φθέγγωνται ἐν τῇ πόλει τὰ τοιάδε ῥήματα, τό τε ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμόν, καὶ περὶ τοῦ ἀλλοτρίου κατὰ ταυτά; Κομιδῇ μὲν οὖν. Ἐν ᾗ τινι δὲ πόλει πλεῖστοί σοι τὸ αὐτὸ κατὰ ταυτὰ τοῦτο λέγουσι τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμόν, αὕτη ἄριστα διοικεῖται; Πολύ γε. Καὶ ἥ τις δὴ ἐγγύτατα ἑνὸς ἀνθρώπου ἔχει· οἷον, ὅταν που ἡμῶν δάκτυλός του πληγῇ, πᾶσα ἡ κοινωνία ἡ κατὰ τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχὴν τεταμένη εἰς μίαν σύνταξιν τὴν τοῦ ἄρχοντος ἐν αὐτῇ, ᾔσθετό τε καὶ πᾶσα ἅμα συνήλγησε μέρους πονήσαντος ὅλη· καὶ οὕτω δὴ λέγομεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἀλγεῖ· καὶ περὶ ἄλλου ὁτουοῦν τῶν τοῦ ἀνθρώπου ὁ αὐτὸς λόγος, περί τε λύπης πονοῦντος μέρους καὶ περὶ ἡδονῆς ῥαΐζοντος. Ὁ αὐτὸς γάρ, ἔφη. Καὶ τοῦτο ὃ ἐρωτᾷς, τοῦ τοιούτου ἐγγύτατα ἡ ἄριστα πολιτευομένη πόλις οἰκεῖ· ἑνὸς δή, οἶμαι, πάσχοντος τῶν πολιτῶν ὁτιοῦν ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἡ τοιαύτη πόλις μάλιστά τε φήσει ἑαυτῆς εἶναι τὸ πάσχον, καὶ ἢ ξυνησθήσεται ἅπασα ἢ ξυλλυπήσεται. Ἀνάγκη, ἔφη, τήν γε εὔνομον. Ὥρα ἂν εἴη, ἦν δ' ἐγώ, ἐπανιέναι ἡμῖν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν καὶ τὰ τοῦ λόγου ὁμολογήματα σκοπεῖν ἐν αὐτῇ, εἰ αὐτὴ μάλιστα ἔχει εἴτε καὶ ἄλλη τις μᾶλλον. Οὐκ οὖν χρή, ἔφη. Τί οὖν; ἔστι μέν που καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντές τε καὶ δῆμος, ἔστι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ; Ἔστι. Πολίτας μὲν δὴ πάντες οὗτοι ἀλλήλους προσεροῦσι; Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ πρὸς τῷ πολίτας, τί καὶ ὁ ἐν ταῖς ἄλλαις δῆμος τοὺς ἄρχοντας προσαγορεύει; Ἐν μὲν ταῖς πολλαῖς, δεσπότας· ἐν δὲ ταῖς δημοκρατουμέναις, αὐτὸ τοῦτο τοὔνομα, ἄρχοντας. Τί δ' ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δῆμος; πρὸς τῷ πολίτας, τί τοὺς ἄρχοντας φησὶν εἶναι; Σωτῆράς τε

καὶ ἐπικούρους, ἔφη. Τί δ' οὗτοι τὸν δῆμον; Μισθοδότας τε καὶ τροφέας. Οἱ δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις ἄρχοντες τοὺς δήμους; Δούλους, ἔφη. Τί δ' οἱ ἄρχοντες ἀλλήλους; Ξυνάρχοντας, ἔφη. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν τῶν ἀρχόντων ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, εἴ τις τινὰ ἔχει προσειπεῖν τῶν ξυναρχόντων, τὸν μὲν ὡς οἰκεῖον, τὸν δ' ὡς ἀλλότριον; Καὶ πολλούς γε. Οὐκ οὖν τὸν μὲν οἰκεῖον ὡς ἑαυτοῦ νομίζει τε καὶ λέγει, τὸν δ' ἀλλότριον, ὡς οὐχ ἑαυτοῦ; Οὕτω. Τί δ' οἱ παρὰ σοὶ φύλακες, ἔσθ' ὅστις αὐτῶν ἔχοι ἂν τῶν ξυμφυλάκων νομίσαι τινὰ ἢ προσειπεῖν ὡς ἀλλότριον; Οὐδαμῶς, ἔφη. παντὶ γὰρ ᾧ ἂν ἐντυγχάνῃ, ἢ ὡς ἀδελφῷ, ἢ ὡς ἀδελφῇ, ἢ ὡς πατρί, ἢ ὡς μητρί, ἢ ὡς υἱεῖ, ἢ θυγατρί, ἢ τούτων ἐγγόνοις, ἢ προγόνοις, νομιεῖ ἐντυγχάνειν. Κάλλιστα, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις· ἀλλ' ἔτι καὶ τόδε εἰπέ· πότερον αὐτοῖς τὰ ὀνόματα μόνον οἰκεῖα νομοθετήσεις, ἢ καὶ τὰς πράξεις πάσας κατὰ τὰ ὀνόματα πράττειν, περί τε τοὺς πατέρας ὅσα νόμος περὶ πατέρας αἰδοῦς τε πέρι καὶ κηδεμονίας, καὶ τοῦ ὑπήκοον δεῖν εἶναι τῶν γονέων· ἢ μήτε πρὸς θεῶν μήτε πρὸς ἀνθρώπων αὐτῷ ἄμεινον ἔσεσθαι, ὡς οὔτε δίκαια οὔτε ὅσια πράττοντες ἄν, εἰ ἄλλα πράττοι ἢ ταῦτα; αὗταί σοι ἢ ἄλλαι φῆμαι ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν ὑμνήσουσιν εὐθὺς περὶ τὰ τῶν παίδων ὦτα, καὶ περὶ πατέρων, οὓς ἂν αὐτοῖς ἀποφήνῃ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ξυγγενῶν; Αὗται, ἔφη· γελοῖον γὰρ ἂν εἴη, εἰ ἄνευ ἔργων ὀνόματα οἰκεῖα διὰ τῶν στομάτων μόνον φθέγγοιντο. Πασῶν ἄρα πόλεων μάλιστα ἐν αὐτῇ ξυμφωνήσουσιν ἑνός τινος ἢ εὖ ἢ κακῶς πράττοντος, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν τὸ ῥῆμα, τὸ ὅτι τὸ ἐμὸν πράττει, ἢ ὅτι τὸ ἐμὸν κακῶς. Ἀληθέστατα, ἦ δ' ὅς. Οὐκ οὖν μετὰ τούτου τοῦ δόγματός τε καὶ ῥήματος ἔφαμεν

ξυνακολουθεῖν τάς τε ἡδονὰς καὶ λύπας κοινῇ; Καὶ ὀρθῶς γε ἔφαμεν. Οὐκ οὖν μάλιστα τοῦ αὐτοῦ κοινωνήσουσιν οἱ πολῖται ἡμῖν, ὃ δὴ ἐμὸν ὀνομάζουσι, τούτου δὲ κοινωνοῦντες, οὕτω δὴ λύπης τε καὶ ἡδονῆς μάλιστα κοινωνίαν ἕξουσι; Πολύ γε. Ἆρ' οὖν τούτων αἰτία πρὸς τῇ ἄλλῃ καταστάσει ἡ τῶν γυναικῶν τε καὶ παίδων κοινωνία τοῖς φύλαξι; Πάνυ μὲν οὖν μάλιστα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν μέγιστόν γε πόλει αὐτὸ ὡμολογήσαμεν ἀγαθόν, ἀπεικάζοντες εὖ οἰκουμένην πόλιν σώματι πρὸς μέρος αὐτοῦ λύπης τε πέρι καὶ ἡδονῆς, ὡς ἔχει. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη, ὡμολογήσαμεν. Τοῦ μεγίστου ἄρα ἀγαθοῦ τῇ πόλει αἰτία ἡμῖν πέφανται ἡ κοινωνία τοῖς ἐπικούροις τῶν τε παίδων καὶ τῶν γυναικῶν; Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ μὴν δὴ καὶ τοῖς πρόσθεν γε ὡμολογοῦμεν· ἔφαμεν γάρ που, οὔτε οἰκίας τούτοις ἰδίας δεῖν εἶναι, οὔτε γῆν, οὔτε κτῆμα, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἄλλων τροφὴν λαμβάνοντας μισθὸν τῆς φυλακῆς, κοινῇ πάντας ἀναλίσκειν, εἰ μέλλοιεν ὄντως φύλακες εἶναι. Ὀρθῶς, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐχ ὅπερ λέγω, τά τε πρόσθεν εἰρημένα καὶ τὰ νῦν λεγόμενα ἔτι μᾶλλον ἀπεργάζεται αὐτοὺς ἀληθινοὺς φύλακας, καὶ ποιεῖ μὴ διασπᾶν τὴν πόλιν τὸ ἐμὸν ὀνομάζοντας, μὴ τὸ αὐτό, ἀλλ' ἄλλον ἄλλο, τὸν μὲν εἰς τὴν αὐτοῦ οἰκίαν ἕλκοντα ὅ τι ἂν δύνηται χωρὶς τῶν ἄλλων κτήσασθαι, τὸν δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἑτέραν οὖσαν, καὶ γυναῖκά τε καὶ παῖδας ἑτέρους, ἡδονάς τε καὶ ἀλγηδόνας ἐμποιοῦντας, ἰδίων ὄντων ἰδίας, ἀλλ' ἑνὶ δόγματι τοῦ οἰκείου πέρι ἐπὶ τὸ αὐτὸ τείνοντας πάντας εἰς τὸ δυνατὸν ὁμοιοπαθεῖς λύπης τε καὶ ἡδονῆς εἶναι; Κομιδῇ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δέ; δίκαι τε καὶ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους οὐκ οἰχήσεται ἐξ αὐτῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδὲν ἴδιον κεκτῆ-

σθαι πλὴν τὸ σῶμα, τὰ δὲ ἄλλα κοινά; ὅθεν δὴ ὑπάρχει τούτοις ἀστασιάστοις εἶναι, ὅσα γε διὰ χρημάτων ἢ παίδων ἢ ξυγγενῶν κτῆσιν ἄνθρωποι στασιάζουσι. Πολλή, ἔφη, ἀνάγκη ἀπηλλάχθαι. Καὶ μὴν οὐδὲ βιαίων γε οὐδὲ αἰκίας δίκαι δικαίως ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖς· ἥλιξι μὲν γὰρ ἥλικας ἀμύνεσθαι καλὸν καὶ δίκαιόν που θήσομεν, ἀνάγκην σωμάτων ἐπιμελείας τιθέντες. Ὀρθῶς, ἔφη. Καὶ γὰρ καὶ τόδε ὀρθὸν ἔχει, ἦν δ' ἐγώ, οὗτος ὁ νόμος, εἴπου τίς τῳ θυμοῖτο, ἐν τῷ τοιούτῳ πληρῶν τὸν θυμόν, ἧττον ἐπὶ μείζους ἂν ἴοι στάσεις. Πάνυ μὲν οὖν. Πρεσβυτέρῳ μὲν νεωτέρων πάντων ἄρχειν τε καὶ κολάζειν προστετάξεται. Δῆλον. Καὶ μὴν ὅτι γε νεώτερος πρεσβύτερον, ἂν μὴ ἄρχοντες προστάττωσιν, οὔτε ἄλλως βιάζεσθαι ἐπιχειρήσει ποτὲ οὔτε τύπτειν, ὡς τὸ εἰκός, οἶμαι δὲ οὐδ' ἄλλως ἀτιμάσει· ἱκανὼ γὰρ τὼ φύλακε κωλύοντε, δέος τε καὶ αἰδώς· αἰδὼς μέν, ὡς γονέων μὴ ἅπτεσθαι εἴργουσα· δέος δέ, τὸ τῷ πάσχοντι τοὺς ἄλλους βοηθεῖν, τοὺς μὲν ὡς υἱεῖς, τοὺς δὲ ὡς ἀδελφούς, τοὺς δὲ ὡς πατέρας. Ξυμβαίνει γὰρ οὕτως, ἔφη. Πανταχῇ δὴ ἐκ τῶν νόμων εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνδρες αὔξουσι. Πολλήν γε. Τούτων μὴν ἐν ἑαυτοῖς μὴ στασιαζόντων οὐδὲν δεινὸν μή ποτε ἡ ἄλλη πόλις πρὸς τούτους ἢ πρὸς ἀλλήλους διχοστατήσῃ. Οὐ γὰρ οὖν. Τά γε μὴν σμικρότατα τῶν κακῶν δι' ἀπρέπειαν ὀκνῶ καὶ λέγειν, ὧν ἀπηλλαγμένοι ἂν εἶεν· κολακείας τε πλουσίων πένητες, ἀπορίας τε καὶ ἀλγηδόνας ὅσας ἐν παιδοτροφίαις καὶ χρηματισμοῖς διὰ τροφὴν οἰκετῶν ἀναγκαίαν ἴσχουσι, τὰ μὲν δανειζόμενοι, τὰ δ' ἐξαρνούμενοι, τὰ δὲ πάντως πορισάμενοι, θέμενοι παρὰ γυναῖκάς τε καὶ οἰκέτας, ταμιεύειν παραδόντες· ὅσα τε, ὦ φίλε, περὶ αὐτὰ καὶ οἷα

πάσχουσι, δῆλά τε καὶ ἀγεννῆ καὶ οὐκ ἄξια λέγειν. Δῆλα γάρ, ἔφη, καὶ τυφλῷ. Πάντων τε δὴ τούτων ἀπαλλάξονται, ζήσουσί τε τοῦ μακαριστοῦ βίου, ὃν οἱ Ὀλυμπιονῖκαι ζῶσι, μακαριώτερον. Πῇ; Διὰ σμικρόν που μέρος εὐδαιμονίζονται ἐκεῖνοι, ὧν τούτοις ὑπάρχει· ἥ τε γὰρ τῶνδε νίκη καλλίων, ἥ τ' ἐκ τοῦ δημοσίου τροφὴ τελεωτέρα· νίκην τε γὰρ νικῶσι ξυμπάσης τῆς πόλεως σωτηρίαν· τροφῇ τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὅσων βίος δεῖται αὐτοί τε καὶ παῖδες ἀναδοῦνται. καὶ γέρα δέχονται παρὰ τῆς αὑτῶν πόλεως ζῶντες καὶ τελευτήσαντες ταφῆς ἀξίας μετέχουσι. Καὶ μάλα, ἔφη, καλά.

103 *Ἐν ταυτῷ* (p. 470 b).

Φαίνεταί μοι, ὥσπερ καὶ ὀνομάζεται δύο ταῦτα τὰ ὀνόματα, πόλεμός τε καὶ στάσις, οὕτω καὶ εἶναι δύο ὄντα ἐπὶ δυοῖν τινοῖν διαφοραῖν. λέγω δὲ τὰ δύο τὸ μὲν οἰκεῖον καὶ ξυγγενές, τὸ δὲ ἀλλότριον καὶ ὀθνεῖον. ἐπὶ μὲν οὖν τῇ τοῦ οἰκείου ἔχθρᾳ στάσις κέκληται, ἐπὶ δὲ τῇ τοῦ ἀλλοτρίου πόλεμος.

104 *Ἐν ταυτῷ* (p. 471 b).

Τιθῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τὸν νόμον τοῖς φύλαξι, μήτε γῆν τέμνειν, μήτε οἰκίας ἐμπιπράναι; Θῶμεν, ἔφη, καὶ ἔχειν γε καλῶς ταῦτά τε καὶ τὰ πρόσθεν. Ἀλλὰ γάρ μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ἐάν τις σοὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιτρέπῃ λέγειν, οὐδέποτε μνησθήσεσθαι ὃ ἐν τῷ πρόσθεν παρωσάμενος, πάντα ταῦτα εἴρηκας, τὸ ὡς δυνατὴ αὕτη ἡ πολιτεία γενέσθαι καὶ τίνα τρόπον ποτὲ δυνατή· ἐπεὶ ὅτι γε εἰ γένοιτο, πάντ' ἂν εἴη ἀγαθὰ πόλει ᾗ γένοιτο· καὶ ἃ σὺ παραλείπεις, ἐγὼ λέγω, ὅτι καὶ τοῖς πολεμίοις ἄριστ' ἂν μάχοιντο, τῷ ἥκιστα ἀπολείπειν ἀλλήλους, γινώσκοντές τε καὶ

ἀνακαλοῦντες ταῦτα τὰ ὀνόματα ἑαυτοῖς, ἀδελφούς, πατέρας, υἱεῖς.

105 *Ἐν ταυτῷ* (p. 473 c).

Σκόπει δέ, ὃ μέλλω λέγειν. Λέγε, ἔφη. Ἐὰν μή, ἦν δ' ἐγώ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταυτὸ ξυμπέσῃ δύναμίς τε πολιτικὴ καὶ φιλοσοφία, τῶν δὲ νῦν πορευομένων χωρὶς ἐφ' ἑκάτερον αἱ πολλαὶ φύσεις ἀποκαθιστῶσι, οὐκ ἔστι κακῶν παῦλα, ὦ φίλε Γλαύκων, ταῖς πόλεσι, ἀλλὰ μὴ δοκῶ δὲ οὐδὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, οὐδὲ αὕτη ἡ πολιτεία μήτε πρότερον φυῇ τε ἐς τὸ δυνατὸν καὶ φῶς ἡλίου ἴδῃ, καὶ νῦν λόγῳ διεληλύθαμεν· ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν ὃ ἐμοὶ πάλαι ὄκνον ἐντίθησι λέγειν ὁρῶντι ὡς πολὺ παρὰ δόξαν ῥηθήσεται. χαλεπὸν γὰρ ἰδεῖν, ὅτι οὐκ ἂν ἄλλῃ τις εὐδαιμονήσειεν, οὔτε ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ.

106 *Πλάτωνος πολιτείας ϛ'* (p. 497 b).

Ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἐπαιτιῶμαι μηδεμίαν ἀξίαν εἶναι τῶν νῦν κατάστασιν πόλεως φιλοσόφου φύσεως· διὸ καὶ στρέφεσθαί τε καὶ ἀλλοιοῦσθαι αὐτήν, ὥσπερ ξενικὸν σπέρμα ἐν γῇ ἄλλῃ σπειρόμενον, ἐξίτηλον εἰς τὸ ἐπιχώριον φιλεῖ κρατούμενον ἰέναι, οὕτω καὶ τοῦτο τὸ γένος, νῦν μὲν οὐκ ἴσχον τὴν αὑτοῦ δύναμιν, εἰς ἀλλότριον εἶδος ἐκπίπτειν· εἰ δὲ λήψεται τὴν ἀρίστην πολιτείαν, ὥσπερ καὶ αὐτὸ ἄριστόν ἐστι, τότε δηλώσει ὅτι τοῦτο μὲν τῷ ὄντι θεῖον ἦν· τὰ δὲ ἄλλα ἀνθρώπινα, τά τε τῶν φύσεων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων.

107 *Πλάτωνος πολιτείας ζ'* (p. 520 d).

Τὸ δέ που ἀληθὲς ὧδ' ἔχει· ἐν πόλει ᾗ ἥκιστα

πρόθυμοι ἄρχειν οἱ μέλλοντες ἄρξειν, ταύτην ἄριστα καὶ ἀστασιαστότατα ἀνάγκη οἰκεῖσθαι, τὴν δ' ἐναντίους ἄρχοντας σχοῦσαν ἐναντίως.

108 Ἐν ταυτῷ (p. 521 a).

Ἐν μόνῃ γὰρ αὐτῇ ἄρξουσιν οἱ τῷ ὄντι πλούσιοι, οὐ χρυσίου, ἀλλ' οὗ δεῖ τὸν εὐδαίμονα πλουτεῖν, ζωῆς ἀγαθῆς τε καὶ ἔμφρονος· εἰ δὲ πτωχοὶ καὶ πεινῶντες ἀγαθῶν ἰδίων ἐπὶ τὰ δημόσια ἴασιν, ἐντεῦθεν οἰόμενοι τἀγαθὸν δεῖν ἁρπάζειν, οὐκ ἔστι. περιμάχητον γὰρ τὸ ἄρχειν γιγνόμενον, οἰκεῖος ὢν καὶ ἔνδον ὁ τοιοῦτος πόλεμος αὐτούς τε ἀπόλλυσι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν.

109 Τὸ μὲν τοίνυν ἀληθές, ἦν δ' ἐγώ, οὕτω· εἰ δὲ καὶ τοῦτο προθυμηθῆναι χρὴ σὴν χάριν ἀποδεῖξαι πῇ μάλιστα καὶ κατὰ τί δυνατώτατα ἂν εἴη, πάλιν μοι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπόδειξιν τὰ αὐτὰ διωμολόγησαι. Τὰ ποῖα; Ἆρ' οἷόν τέ τι πραχθῆναι ὡς λέγεται, ἢ φύσιν ἔχει πρᾶξιν λέξεως ἧττον ἀληθείας ἐφάπτεσθαι, κἂν εἰ μή τῳ δοκῇ; ἀλλὰ σὺ πότερον ὁμολογεῖς οὕτως, ἢ οὔ; Ὁμολογῶ, ἔφη. Τούτῳ μὲν δὴ μὴ ἀνάγκαζέ με, οἷα τῷ λόγῳ διήλθομεν, τοιαῦτα παντάπασι καὶ τῷ ἔργῳ δὴ γιγνόμενα ἀποφαίνειν, ἀλλ' ἐὰν οἷοί τε γενώμεθα εὑρεῖν, ὡς ἂν ἐγγύτατα τῶν εἰρημένων πόλις οἰκήσειε, φάναι ἡμᾶς ἐξευρηκέναι, ὡς δυνατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἃ σὺ ἐπιτάττεις. ἢ οὐκ ἀγαπήσεις τούτων τυγχάνων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἀγαπῴην. Καὶ γὰρ ἔγωγε, ἔφη. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, πειρώμεθα ζητεῖν τε καὶ ἀποδεικνύναι, τί ποτε νῦν κακῶς ἐν ταῖς πόλεσι πράττεται, δι' ὃ οὐχ οὕτως οἰκοῦνται· καὶ τίνος ἂν σμικροτάτου μεταβαλόντος ἔλθοι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον τῆς πολιτείας πόλις· μάλιστα

μέν, ἑνός· εἰ δὲ μή, δυοῖν· εἰ δὲ μή, ὅτι ὀλιγίστων τὸν ἀριθμὸν καὶ σμικροτάτων τὴν δύναμιν. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἑνὸς μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, μεταβαλόντος, δοκοῦμέν μοι ἔχειν δεῖξαι, ὅτι μεταπέσοι ἄν· οὐ μέντοι μικροῦ γε οὐδὲ ῥᾳδίου, δυνατοῦ δέ. Τίνος; ἔφη. Ἐπ' αὐτὸ δή, ἦν δ' ἐγώ, εἶμι, ὃ τῷ μεγίστῳ προσεικάζομεν σχήματι· εἰρήσεται δ' οὖν, εἰ καὶ μέλλει γέλωτί τε ἀτεχνῶς, ὥσπερ κῦμα ἐκγελῶν, καὶ ἀταξίαν καταλύσειν· σκόπει δὲ ὃ μέλλω λέγειν. Λέγε, ἔφη. Ἐὰν μή, ἦν δ' ἐγώ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσι, ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι, φιλοσοφήσωσιν. Plato RP. V p. 472 e.

110 Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, τό γε φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταυτόν ἐστι. Ταυτὸν γάρ, ἔφη. Οὐκ οὖν θαρροῦντες τιθῶμεν καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, εἰ μέλλει πρὸς τοὺς οἰκείους γε καὶ γνωρίμους πρᾷός τις ἔσεσθαι φύσει, καὶ φιλόσοφον καὶ φιλομαθῆ αὐτὸν δεῖν εἶναι; Τιθῶμεν, ἔφη. Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς καὶ ἰσχυρὸς καὶ ταχὺς ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται, ὁ μέλλων καλὸς κἀγαθὸς φύλαξ ἔσεσθαι πόλεως. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ib. II p. 376 b.

111 Χαλεπὸν μὲν οὖν πόλεώς τε καὶ πολιτείας μὴ παντάπασιν εὐχὰς εἰρηκέναι, ἀλλὰ χαλεπὸν μέν, δυνατὸν δέ πῃ, καὶ οὐκ ἄλλῃ πῃ εἴρηται, ἢ ὅταν οἱ ἀληθῶς φιλόσοφοι δυνάσται ἢ πλείους ἢ εἷς ἐν πόλει γενόμενοι τῶν μὲν νῦν τιμῶν καταφρονήσωσιν, ἡγησάμενοι ἀνελευθέρους εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀξίους, τὸ δὲ ὀρθὸν περὶ πλείστου ποιησάμενοι καὶ τὰς ἀπὸ τούτου τιμὰς (μέγιστον δὲ καὶ ἀναγκαιότατον τὸ δίκαιον) καὶ τούτῳ δὴ ὑπηρετοῦντές τε καὶ αὔξοντες αὐτὸ διασκευωρήσωνται τὴν ἑαυτῶν πόλιν. Πῶς;

ἔφη. Ὅσοι μὲν οὖν, ἦν δ' ἐγώ, πρεσβύτεροι τυγχάνωσι δέκα ἐν τῇ πόλει πάντας ἐκπέμψωσιν εἰς τοὺς ἀγρούς, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν παραλαβόντες ἐκτὸς τῶν συνήθων, ἃ καὶ οἱ γονεῖς ἔχουσι, θρέψονται ἐν τοῖς σφετέροις τρόποις καὶ νόμοις οὖσιν, οὓς διεληλύθαμεν τότε· καὶ οὕτω τάχιστά τε καὶ ῥᾷστα πόλιν τε καὶ πολιτείαν, ἣν ἐλέγομεν καταστᾶσαν, αὐτήν τε εὐδαιμονήσειν, καὶ τὸ ἔθνος ἐν ᾧ ἂν ἐγγένηται, πλεῖστα ὀνήσειν. Ib. VII p. 540 d.

112 Ὁρᾷς τοῦτον ὡς ἐριστικὸν λόγον κατάγεις; ὡς οὐκ ἄρα ἐστὶ ζητεῖν ἀνθρώπῳ, οὔτε ὃ οἶδεν, οὔτε ὃ μὴ οἶδεν· οὔτε γὰρ ἂν ὅ γε οἶδε ζητεῖ, (οἶδε γάρ, καὶ οὐδὲν δεῖ τῷ γε τοιούτῳ ζητήσεως), οὔτε ὃ μὴ οἶδεν· οὔτε γὰρ οἶδεν ὅ τι ζητήσει. Οὐκ οὖν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὁ λόγος οὗτος, ὦ Σώκρατες; Οὐκ ἔμοιγε. Ἔχεις λέγειν ὅπῃ; Ἔγωγε· ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα. Τίνα λόγον λεγόντων; Ἀληθῆ, ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ καλόν. Τίνα τοῦτον, καὶ τίνες οἱ λέγοντες; Οἱ μὲν λέγοντές εἰσι τῶν ἱερέων τε καὶ τῶν ἱερειῶν, ὅσοις μεμελέτηκε περὶ ὧν μεταχειρίζονται λόγον οἵοις τε εἶναι διδόναι· λέγει δὲ καὶ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν, ὅσοι θεῖοί εἰσιν· ἃ δὲ λέγουσι, ταυτί ἐστιν· ἀλλὰ σκόπει εἴ σοι δοκοῦσιν ἀληθῆ λέγειν· φασὶ γὰρ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατον, καὶ τοτὲ μὲν τελευτᾶν, ὃ δὴ ἀποθνήσκειν καλοῦσι, τοτὲ δὲ πάλιν γίγνεσθαι, ἀπόλλυσθαι δὲ οὐδέποτε· δεῖν δὴ διὰ ταῦτα ὁσιώτατα διαβιῶναι τὸν βίον. "Οἷσι γὰρ ἂν Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος δέξηται, ἐς τὸν ὕπερθεν ἅλιον κείνων ἐνάτῳ ἔτει ἀνδιδοῖ ψυχὰ πάλιν, ἐκ τῶν βασιλῆες ἀγαυοὶ καὶ σθένει κραιπνοὶ σοφίᾳ

τε μέγιστοι ἄνδρες αὔξονται· ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἥρωες ἁγνοὶ πρὸς ἀνθρώπων καλεῦνται." ἅτε οὖν ἡ ψυχὴ ἀθάνατος οὖσα καὶ πολλάκις γεγονυῖα, καὶ ἑωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε καὶ τὰ ἐν ᾅδου καὶ πάντα πράγματα, οὐκ ἔστιν ὅ τι οὐ μεμάθηκεν· ὥστε οὐδὲν θαυμαστόν, καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ ἄλλων οἷόν τε εἶναι αὐτὴν ἀναμνησθῆναι, ἅ γε καὶ πρότερον ἠπίστατο. ἅτε γὰρ τῆς φύσεως ἁπάσης συγγενοῦς οὔσης καὶ μεμαθηκυίας ἅπαντα τῆς ψυχῆς, οὐδὲν κωλύει ἓν μόνον ἀναμνησθέντα, ὃ δὴ μάθησιν καλοῦσιν ἄνθρωποι, τἄλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, ἐάν τις ἀνδρεῖος ᾖ καὶ μὴ ἀποκάμῃ ζητῶν. τὸ γὰρ ζητεῖν ἄρα καὶ τὸ μανθάνειν ἀνάμνησις ὅλον ἐστίν. οὐκ οὖν οὐ δεῖ πείθεσθαι τούτῳ τῷ ἐριστικῷ λόγῳ· οὗτος μὲν γὰρ ἂν ἡμᾶς ἀργοὺς ποιήσειε, καὶ ἔστι τοῖς μαλακοῖς τῶν ἀνθρώπων ἡδὺς ἀκοῦσαι· ὅδε δὲ ἐργαστικούς τε καὶ ζητητικοὺς ποιεῖ, ᾧ ἐγὼ πιστεύων ἀληθῆ εἶναι, ἐθέλω μετὰ σοῦ ζητεῖν ὅ τι ἀρετή ἐστι. Ναί, ὦ Σώκρατες. ἀλλὰ πῶς λέγεις τοῦτο ὅτι οὐ μανθάνομεν, ἀλλὰ ἣν καλοῦμεν μάθησιν, ἀνάμνησίς ἐστιν, ἔχεις με τοῦτο διδάξαι, ὡς οὕτως ἔχει; Καὶ ἄρτι εἶπον, ὦ Μένων, ὅτι πανοῦργος εἶ, καὶ νῦν ἐρωτᾷς, εἰ ἔχω σε διδάξαι, ὃς οὐ φημὶ διδαχὴν εἶναι, ἀλλ' ἀνάμνησιν, ἵνα δὴ εὐθὺς φαίνωμαι αὐτὸς ἐμαυτῷ τἀναντία λέγων. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ πρὸς τοῦτο βλέψας εἶπον.
Plato Menon. p. 80 e.

113 Ἀκούοι δὴ πᾶς, ὥσπερ νῦν τὰ περὶ θεῶν τε ἤκουε, καὶ τῶν φίλων προπατόρων. πάντων γὰρ τῶν ἐν τῷ βίῳ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχὴ θειότατον, οἰκειότατον ὄν· τὰ δ' αὐτοῦ διττὰ παρὰ πᾶσι· τὰ μὲν οὖν κρείττω καὶ ἀμείνω δεσπόζοντα, τὰ δ' ἥττω καὶ

χείρω δοῦλα. τῶν οὖν δύο τὰ δεσπόζοντα ἀεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόντων. οὕτω δὴ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοὺς ὄντας δεσπότας, καὶ τοὺς τούτοις ἑπομένους, τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέραν, ὀρθῶς παρακελεύομαι. τιμᾷ δ᾽, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς· δοκεῖ δέ· θεῖον γὰρ ἀγαθόν που τιμή· τῶν δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον. ὁ δ᾽ ἡγούμενος ἤ τισι λόγοις ἢ δώροις αὐτοῖς αὔξειν, ἤ τισιν ὑπείξεσι, μηδὲν βελτίω δ᾽ ἐκ χείρονος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος, τιμᾶν μὲν δοκεῖ, δρᾷ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς. αὐτίκα παῖς γενόμενος εὐθὺς ἄνθρωπος πᾶς ἡγεῖται πάντα ἱκανὸς εἶναι γιγνώσκειν καὶ τιμᾶν οἴεται, ἐπαινῶν τὴν αὑτοῦ ψυχήν, καὶ προθυμούμενος ἐπιτρέπει πράττειν, ὅ τι ἂν ἐθέλῃ· τὸ δὲ νῦν λεγόμενόν ἐστιν, ὡς δρῶν ταῦτα βλάπτει καὶ οὐ τιμᾷ· δεῖ δέ, ὥς φαμεν, μετά γε θεούς, δευτέραν· οὐδέ γε ὅταν ἄνθρωπος τῶν αὑτοῦ ἕκαστος ἁμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἴτιον ἡγῆται καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλὰ ἄλλους, ἑαυτὸν δὲ ἀεὶ ἀναίτιον ἐξαιρῇ, τιμῶν τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ὡς δὴ δοκεῖ, ὧδε πολλοῦ δεῖ δρᾶν τοῦτο· βλάπτει γάρ· οὐδὲ ὁπόταν ἡδοναῖς παρὰ λόγον τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἔπαινον χαρίζηται, τότε οὐδαμῶς τιμᾷ· ἀτιμάζει δέ, κακῶν καὶ μεταμελείας ἐμπιπλὰς αὐτήν· οὐδέ γε ὁπόταν αὖ τἀναντία τοὺς ἐπαινουμένους πόνους καὶ φόβους καὶ ἀλγηδόνας καὶ λύπας μὴ διαπονῇ καρτερῶν, ἀλλ᾽ ὑπείκῃ, τότε οὐ τιμᾷ ἀτιμάζων· ἄτιμον γὰρ αὐτὴν ἀπεργάζεται, δρῶν τὰ τοιαῦτα σύμπαντα· οὐδ᾽ ὁπόταν ἡγῆται ζῆν τοῦτο ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾷ, ἀτιμάζει δ᾽ αὐτὴν καὶ τότε· τὰ γὰρ ἐν ᾅδου πράγματα πάντα κακὰ ἡγούμενος τῆς ψυχῆς εἶναι, ὑπείκει τι καὶ οὐκ ἀντιτείνει, διδάσκων τε καὶ ἐλέγχων, ὡς οὐκ οἶδεν οὐδ᾽ εἰ τἀναντία πέφυκε μέγιστα εἶναι πάντων

ἀγαθῶν ἡμῖν, τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἐκεῖ· οὐδὲ μήν, πρὸ ἀρετῆς ὁπόταν αὖ προτιμᾷ τις κάλλος, τοῦτ' ἔστιν οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς ψυχῆς ὄντως καὶ πάντως ἀτιμία· ψυχῆς γὰρ σῶμα ἐντιμότερον οὗτος ὁ λόγος φησὶν εἶναι, ψευδόμενος· οὐδὲν γὰρ γηγενὲς Ὀλυμπίων ἐντιμότερον, ἀλλ' ὁ περὶ ψυχῆς ἄλλως δοξάζων, ἀγνοεῖ ὡς θαυμαστοῦ τούτου κτήματος ἀμελεῖ· οὐδέ γε ὁπόταν χρήματά τις ἐρᾷ κτᾶσθαι μὴ καλῶς ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος, δώροις ἄρα τιμᾷ τότε τὴν αὑτοῦ ψυχήν· παντὸς μὲν οὖν λείπει· τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδοται σμικροῦ χρυσίου. πᾶς γὰρ ὅ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος, οὐδ', ὡς εἰπεῖν ξυλλήβδην, ὅσα περ νομοθέτης αἰσχρὰ εἶναι καὶ κακὰ διαριθμούμενος τάττῃ καὶ τοὐναντίον ἀγαθὰ καὶ καλά, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλῃ πάσῃ μηχανῇ, τὰ δ' ἐπιτηδεύειν ξύμπασαν κατὰ δύναμιν, οὐκ οἶδεν ἐν τούτοις πᾶσι πᾶς ἄνθρωπος ψυχήν, θειότατον ὄν, ἀτιμότατα καὶ κακοσχημονέστατα διατιθείς. τὴν γὰρ λεγομένην δίκην τῆς κακουργίας τὴν μεγίστην οὐδείς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λογίζεται, ἔστι δὲ ἡ μεγίστη, τὸ ὁμοιοῦσθαι τοῖς οὖσι κακοῖς ἀνδράσιν· ὁμοιούμενον δέ, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς φεύγειν ἄνδρας καὶ λόγους, καὶ τῶν μὲν ἀποσχίζεσθαι, τοῖς δὲ προσκολλᾶσθαι διώκοντα κατὰ τὰς ξυνουσίας· προσπεφυκότα δὲ τοῖς τοιούτοις, ἀνάγκη ποιεῖν καὶ πάσχειν, ἃ πεφύκασιν ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν καὶ λέγειν. τοῦτο δὴ οὖν τὸ πάθος δίκη μὲν οὐκ ἔστι· καλὸν γὰρ τό γε δίκαιον καὶ ἡ δίκη· τιμωρία δέ, ἀδικίας ἀκόλουθος πάθη, ἧς ὅ τε τυχὼν καὶ μὴ τυγχάνων, ἄθλιος· ὁ μὲν οὐκ ἰατρευόμενος, ὁ δ', ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται, ἀπολλύμενος. τιμὴ δ' ἐστὶν ἡμῖν, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, τοῖς μὲν

ἀμείνοσιν ἕπεσθαι· τὰ δὲ χείρω, γενέσθαι βελτίω δυνατά, τοῦτ' αὐτὸ ὡς ἄριστα ἀποτελεῖν. ψυχῆς οὖν ἀνθρώπῳ κτῆμα οὐκ ἔστιν εὐφυέστερον εἰς τὸ φυγεῖν μὲν τὸ κακόν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ ἑλεῖν τὸ πάντων ἄριστον, καὶ ἑλόντα αὖ, ξυνοικεῖν κοινῇ τὸν ἐπίλοιπον βίον· διὸ δεύτερον ἐτάχθη τιμή. τὸ δὲ τρίτον πᾶς ἂν τοῦτό γε νοήσειε τὴν τοῦ σώματος εἶναι κατὰ φύσιν τιμήν. τὰς δ' αὖ τιμὰς δεῖ σκοπεῖν, καὶ τούτων τίνες ἀληθεῖς καὶ ὅσαι κίβδηλοι· τοῦτο δὲ νομοθέτου. μηνύειν δὴ φαίνεται, τάσδε καὶ τοιάσδε τινὰς αὐτὰς εἶναι, τίμιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν οὐδὲ τὸ ἰσχυρὸν οὐδὲ τὸ τάχος ἔχον οὐδὲ μέγα οὐδὲ τὸ ὑγιεινόν, καίτοι γε πολλοῖς ἂν τοῦτο δοκοῖ, καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γε ἐναντία, τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἁπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα σωφρονέστατα ἅμα τε καὶ ἀσφαλέστατα εἶναι μακρῷ· τὰ μὲν γὰρ χαύνους τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους. ὡς δ' αὕτως ἡ τῶν χρημάτων [καὶ κτημάτων δουλείας, ὡς τὸ πολὺ] κτῆσις καὶ τιμήσεως κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει· τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἑκάστων τούτων ἔχθρας καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίᾳ, τὰ δ' ἐλλείποντα δοῦλον. μή δή τις φιλοχρηματείτω παίδων γε ἕνεκα, ἵνα ὅτι πλουσιωτάτους καταλείπῃ· οὔτε γὰρ ἐκείνοις, οὔτε αὖ τῇ πόλει ἄμεινον· ἡ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δὲ ἀναγκαίων μὴ ἐνδεής, αὕτη πασῶν μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ ξυναρμόττουσα εἰς πάντα ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται. παισὶ δὲ αἰδῶ χρὴ πολλήν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν· οἰόμεθα δὲ ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι τοῦτο καταλείψειν· τὸ δ' ἐστὶν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύσματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες ὡς

δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον· ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι, μήποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχρῶν· ὡς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους· παιδεία γὰρ νέων διαφέρουσά ἐστιν ἅμα καὶ αὐτῶν, οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ', ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. ξυγγένειάν τε καὶ ὁμογνίων θεῶν κοινωνίαν πᾶσαν ταὐτοῦ φύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν τις καὶ σεβόμενος, εὔνους ἂν γενεθλίους θεοὺς εἰς παίδων αὑτοῦ σπορὰν ἴσχοι κατὰ λόγον. καὶ μὴν τό γε φίλων καὶ ἑταίρων πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὁμιλίας εὐμενὲς ἄν τις κτῷτο, μείζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας εἰς αὑτὸν ἡγούμενος, ἢ ἐκεῖνοι, ἐλάττους δ' αὖ τὰς αὑτοῦ διανοούμενος εἰς τοὺς φίλους χάριτας ὑπὲρ αὐτῶν τῶν φίλων καὶ ἑταίρων· εἴς γε μὴν πόλιν καὶ πολίτας μακρῷ ἄριστος, ὅστις πρὸ τοῦ νικῆσαι Ὀλυμπιᾶσι καὶ ἁπάντων ἀγώνων πολεμικῶν τε καὶ εἰρηνικῶν, νικᾶν δέξαιτ' ἂν δόξῃ ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὡς ὑπηρετηκὼς πάντων μάλιστ' ἀνθρώπων αὐτοῖς ἐν τῷ βίῳ. πρὸς δ' αὖ τοὺς ξένους διανοητέον, ὡς ἁγιώτατα ξυμβόλαια ὄντα· σχεδὸν γὰρ πάντα ἐστὶ τὰ τῶν ξένων καὶ εἰς τοὺς ξένους ἁμαρτήματα παρὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεὸν ἀνηρτημένα, τιμωρὸν μᾶλλον· ἔρημος γὰρ ὢν ὁ ξένος ἑταίρων τε καὶ ξυγγενῶν ἐλεεινότερος ἀνθρώποις καὶ θεοῖς· ὁ δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν μᾶλλον βοηθεῖ προθυμότερον, δύναται δὲ διαφερόντως ὁ ξένιος ἑκάστων δαίμων καὶ θεός, τῷ ξενίῳ συνεπόμενοι Διί. πολλῆς οὖν εὐλαβείας, ᾧ καὶ σμικρὸν προμηθείας ἔνι, μηδὲν

ἁμάρτημα περὶ ξένους ἁμαρτόντα ἐν τῷ βίῳ, πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ πορευθῆναι. ξενικῶν δ' αὖ καὶ ἐπιχωρίων ἁμαρτημάτων τὸ περὶ τοὺς ἱκέτας] μέγιστον γίγνεται ἁμάρτημα ἑκάστοις· μεθ' οὗ γὰρ ἱκετεύσας μάρτυρος ὁ ἱκέτης θεοῦ ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ διαφέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίγνεται· ὥστ' οὐκ ἄν ποτε ἀτιμώρητος πάθοι, ὁ τυχὼν ὧν ἔπαθε. τὰ μὲν οὖν περὶ γονέας τε καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, περὶ πόλιν τε καὶ φίλους καὶ ξυγγένειαν, ξενικά τε καὶ ἐπιχώρια διεληλύθαμεν σχεδὸν ὁμιλήματα· τὸ δὲ ποῖός τις ὢν αὐτὸς ἂν κάλλιστα διαγάγοι τὸν βίον, ἑπόμενον τούτῳ διεξελθεῖν· ὅσ' οὖν μὴ νόμος ἀλλ' ἔπαινος παιδεύων καὶ ψόγος ἑκάστους εὐηνίους μᾶλλον τοῖς τεθήσεσθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζεται, ταῦτ' ἐστὶ μετὰ τοῦτο ἡμῖν ῥητέον. ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις, ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων, ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὡς ὅτι πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ· πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον· ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους· ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν· ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής, χρόνου δὲ προϊόντος γνωσθείς, εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ πᾶσαν κατεσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὥστε ζώντων καὶ μὴ ἑταίρων καὶ παίδων σχεδὸν ὁμοίως ὀρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸν βίον. τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς θέλουσιν ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικήφορος ἀρετῇ. τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἐπαι-

νον καὶ περὶ σωφροσύνης χρὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθά τις κέκτηται, δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι. τὸν μὲν μεταδιδόντα ὡς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν· τὸν δὲ αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δέ, ἐᾶν δεύτερον· τὸν δὲ φθονοῦντα καὶ θέλοντα μηδενὶ κοινωνὸν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινῶν, αὐτὸν μὲν ψέγειν, τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν. Plato Legg. V p. 726.

114 *Πλάτωνος πολιτείας η'* (p. 543 a).

Εἶεν. ταῦτα μὲν δὴ ὡμολόγηται, ὦ Γλαύκων, τῇ μελλούσῃ ἄκρως οἰκεῖν πόλει κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινοὺς δὲ παῖδας εἶναι καὶ πᾶσαν παιδείαν· ὡσαύτως δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα κοινὰ ἐν πολέμῳ τε καὶ εἰρήνῃ· βασιλέας δὲ αὐτῶν εἶναι τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ τε καὶ πρὸς τὸν πόλεμον γεγονότας ἀρίστους. Ὡμολόγηται, ἔφη. Καὶ μὴν καὶ τάδε ξυνεχωρήσαμεν, ὡς ὅταν δὴ καταστῶσιν οἱ ἄρχοντες ἄγοντες τοὺς στρατιώτας, κατοικιοῦσιν εἰς οἰκήσεις οἵας προείπομεν, ἴδιον μὲν οὐδὲν οὐδενὶ ἐχούσας, κοινὰς δὲ πᾶσι.

115 *Ἐν ταυτῷ* (p. 543 c).

Σχεδὸν γὰρ καθάπερ νῦν διελήλυθας, περὶ τῆς πόλεως τοὺς λόγους ἐποιοῦ, λέγων, ὡς ἀγαθὴν μὲν τὴν τοιαύτην, οἵαν τότε διῆλθες, τιθείης πόλιν καὶ ἄνδρα τὸν ἐκείνῃ ὅμοιον, καὶ ταῦτα, ὡς ἔοικε, καλλίω ἔτι ἔχων εἰπεῖν πόλιν τε καὶ ἄνδρα· ἀλλ' οὖν δὴ τὰς ἄλλας ἡμαρτημένας ἔλεγες, εἰ αὕτη ὀρθή. τῶν δὲ λοιπῶν πολιτειῶν ἔφησθα, ὡς μνημονεύω, τέτταρα εἴδη εἶναι. — Καὶ μήν, ἦ δ' ὅς, ἐπιθυμῶ γε καὶ αὐτὸς ἀκοῦσαι τίνας λέγεις τὰς τέτταρας πολιτείας. Οὐ χαλεπῶς, ἦν δ' ἐγώ, ἀκούσῃ. εἰσὶ γὰρ ἃς λέγω, αἵπερ

καὶ ὀνόματ' ἔχουσι, ἥ τε ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπαινουμένη ἡ Κρητική τε καὶ Λακωνικὴ αὕτη· καὶ δευτέρα καὶ δευτέρως ἐπαινουμένη, καλουμένη δὲ ὀλιγαρχία, συχνῶν γέμουσα κακῶν πολιτεία· ἥ τε ταύτῃ διάφορος καὶ ἐφεξῆς γιγνομένη, δημοκρατία· καὶ ἡ γενναία δὴ τυραννίς, καὶ πασῶν τούτων διαφέρουσα καὶ ἔσχατον πόλεως νόσημα· ἤ τινα ἄλλην ἔχεις ἰδίαν πολιτείαν, ἥ τις καὶ ἐν εἴδει διαφανεῖ τινι κεῖται; δυναστεῖαι γὰρ καὶ ὠνηταὶ βασιλεῖαι καὶ τοιαῦταί τινες πολιτεῖαι μεταξύ τι τούτων πού εἰσι. εὕροι δ' ἂν τις αὐτὰς οὐκ ἐλάττους περὶ τοὺς βαρβάρους ἢ τοὺς Ἕλληνας. Πολλαὶ γοῦν καὶ ἄτοποι, ἔφη, λέγονται. Οἶσθα οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι καὶ ἀνθρώπων εἴδη τοσαῦτα ἀνάγκη τρόπον εἶναι ὅσαπερ καὶ πολιτειῶν; ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίγνεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, αἳ ἂν ὥσπερ ῥέψαντα τὰ ἄλλα ἐφελκύσηται; Οὐδαμῶς ἔγωγε, ἔφη, ἄλλοθεν ἢ ἐντεῦθεν. Οὐκ οὖν αἱ τῶν πόλεων πέντε καὶ αἱ τῶν ἰδιωτῶν κατασκευαὶ τῆς ψυχῆς πέντε ἂν εἶεν; Τί μήν;

116 *Ἐν ταυτῷ* (p. 564 a).

Ἡ γὰρ ἄγαν ἐλευθερία ἔοικεν οὐκ εἰς ἄλλο τι ἢ εἰς ἄγαν δουλείαν μεταβάλλειν καὶ ἰδιώτῃ καὶ πόλει. Εἰκὸς γάρ. Εἰκότως τοίνυν, εἶπον, οὐκ ἐξ ἄλλης πολιτείας τυραννὶς καθίσταται ἢ ἐκ δημοκρατίας.

117 *Τοῦ αὐτοῦ πολιτείας θ'* (p. 576 d).

Μὴ ἐκπληττώμεθα εἰς τὸν τύραννον ἕνα ὄντα βλέποντες, μηδ' εἴ τινες ὀλίγοι περὶ ἐκεῖνον· ἀλλ' ὡς χρή, ὅλην τὴν πόλιν εἰσελθόντας θεάσασθαι, καταδύντες εἰς ἅπασαν καὶ ἰδόντες, οὕτω δόξαν ἀποφαινώμεθα. Ἀλλ' ὀρθῶς, ἔφη, προκαλεῖ· καὶ δῆλον

παντὶ ὅτι τυραννουμένης μὲν οὐκ ἔστιν ἀθλιωτέρα, βασιλευομένης δὲ οὐκ εὐδαιμονεστέρα.

118 *Ἐν ταυτῷ* (p. 580 a).

Ἴθι δή μοι, ἔφην ἐγώ, νῦν ἤδη ὥσπερ ὁ διὰ πάντων κριτὴς ἀποφαίνεται, καὶ σὺ οὕτω· τίς πρῶτος κατὰ τὴν σὴν δόξαν εὐδαιμονίᾳ, καὶ τίς δεύτερος, καὶ τοὺς ἄλλους ἑξῆς πέντε ὄντας κρῖναι, βασιλικόν, τιμοκρατικόν, ὀλιγαρχικόν, δημοκρατικόν, τυραννικόν. Ἀλλὰ ῥᾳδία, ἔφη, κρίσις· καθάπερ γὰρ εἰσῆλθον ἔγωγε ὥσπερ χοροὺς κρίνω ἀρετῇ καὶ κακίᾳ, καὶ εὐδαιμονίᾳ, καὶ τῷ ἐναντίῳ. Μισθωσώμεθα οὖν κήρυκα, ἦν δ' ἐγώ, ἢ αὐτὸς ἂν εἴπω, ὅτι ὁ Ἀρίστωνος υἱός, τὸν ἄριστόν τε καὶ δικαιότατον εὐδαιμονέστατον ἔκρινε· τοῦτον δ' εἶναι τὸν βασιλικώτατον καὶ βασιλεύοντα αὑτοῦ· τὸν δὲ κάκιστόν τε καὶ ἀδικώτατον ἀθλιώτατον· τοῦτον δ' αὖ τυγχάνειν ὄντα, ὃς ἂν τυραννικώτατος ὢν, ἑαυτοῦ τε ὅτι μάλιστα τυραννῇ καὶ τῆς πόλεως.

119 *Πλάτωνος νόμων γ'* (p. 679 b).

Ἧι δ' ἄν ποτε ξυνοικίᾳ μήτε πλοῦτος ξυνοικῇ μήτε πενία, σχεδὸν ἐν ταύτῃ γενναιότατα ἤθη γίγνοιτ' ἄν· οὔτε γὰρ ὕβρις οὔτ' ἀδικία, ζῆλοί τε αὖ καὶ φθόνοι οὐκ ἐγγίγνονται.

120 *Ἐν ταυτῷ* (p. 688 a).

Τὸ δὲ ἐμὸν ἔλεγον, ὅτι τοῦτο μὲν πρὸς μίαν ἀρετήν, οὐσῶν τεττάρων, κελεύοι τίθεσθαι τοὺς νόμους· δέοι δὲ δὴ πρὸς πᾶσαν μὲν βλέπειν, μάλιστα δὲ πρὸς τὴν πρώτην καὶ τῆς ξυμπάσης ἡγεμόνα ἀρετῆς· φρόνησις δ' εἴη τοῦτο καὶ νοῦς καὶ δόξα μετ' ἔρωτός τε καὶ ἐπιθυμίας τούτοις ἑπομένης.

121 Ἐν ταυτῷ (688 e).

Φαμὲν δὲ δὴ νῦν, καθ' ὁδὸν ἰόντες τὴν λοιπὴν τοῦ λόγου, τὴν μεγίστην ἀμαθίαν τότε ἐκείνην τὴν δύναμιν ἀπολέσαι, καὶ νῦν ταυτὸ πεφυκέναι ποιεῖν· ὥστε τόν γε νομοθέτην, εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πειρατέον ταῖς πόλεσι φρόνησιν μὲν ὅσην δυνατὸν ἐμποιεῖν, τὴν δὲ ἄνοιαν ὅτι μάλιστα ἐξαιρεῖν. Δῆλον. Τίς οὖν ἡ μεγίστη δικαίως ἂν λέγοιτο ἀμαθία; σκοπεῖτε εἰ συνδόξει καὶ σφῷν λεγόμενον. ἐγὼ μὲν δὴ τὴν τοιάνδε τίθεμαι. Ποίαν; Τὴν ὅταν τῳ τι δόξῃ καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι, μὴ φιλεῖ τοῦτο, ἀλλὰ μισεῖ, τὸ δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον δοκοῦν εἶναι φιλεῖ τε καὶ ἀσπάζεται. ταύτην διαφωνίαν λύπης τε καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν κατὰ λόγον δόξαν ἀμαθίαν φημὶ εἶναι τὴν ἐσχάτην, μεγίστην δέ, ὅτι πλήθους ἐστὶ τῆς ψυχῆς· τὸ γὰρ λυπούμενον καὶ ἡδόμενον αὐτῆς ὅπερ δῆμός τε καὶ πλῆθος πόλεώς ἐστιν. .ὅταν οὖν ἐπιστήμαις ἢ δόξαις ἢ λόγῳ ἐναντιῶται τοῖς φύσει ἀρχικοῖς ἡ ψυχή, τοῦτο ἄνοιαν προσαγορεύω· πόλεώς τε, ὅταν ἄρχουσι καὶ νόμοις μὴ πείθηται τὸ πλῆθος, ταυτὸν καὶ δὴ καὶ ἑνὸς ἀνδρός, ὁπόταν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοι ἐνόντες μηδὲν ποιῶσι πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις πᾶν τοὐναντίον· ταύτας πάσας ἀμαθίας τὰς πλημμελεστάτας ἔγωγ' ἂν θείην πόλεώς τε καὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ' οὐ τὰς τῶν δημιουργῶν, εἰ ἄρα που καταμανθάνετε, ὦ ξένοι, ὃ λέγω. Μανθάνομέν γε, ὦ φίλε, καὶ ἐγχωροῦμεν ἃ λέγεις. Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κεχωρίσθω δεδογμένον καὶ λεγόμενον, ὡς τοῖς εἰς ταῦτα ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόμενον, καὶ ὡς ἀμαθέσιν ὀνειδιστέον, ἂν καὶ πάνυ λογιστικοί τε ὦσι καὶ πάντα τὰ κομψὰ καὶ ὅσα πρὸς τάχος τῆς ψυχῆς πεφυκότα διαπεπονημένοι ἅπαντα· τοὺς

δὲ τοὐναντίον ἔχοντας τούτων ὡς σοφούς τε προσρητέον, ἂν καὶ τὸ λεγόμενον μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπιστῶνται, καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ἔμφροσι· πῶς γὰρ ἄν, ὦ φίλοι, ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ' ἂν φρονήσεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος; οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ἡ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν μεγίστη δικαιότατ' ἂν λέγοιτο σοφία· ἧς ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν μέτοχος· ὁ δὲ ἀπολειπόμενος οἰκοφθόρος καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῇ σωτήρ, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, ἀμαθαίνων εἰς ταυτὰ ἑκάστοτε φαίνεται.

122 Ἐν ταυτῷ (p. 691 c).

Ἐάν τις μείζονα διδοῖ τοῖς ἐλάττοσι δύναμιν, παρεὶς τὸ μέτριον, πλοίοις τε ἱστία καὶ σώμασι τροφὴν καὶ ψυχαῖς ἀρχάς, ἀνατρέπεταί που πάντα καὶ ἐξυβρίζοντα τὰ μὲν εἰς νόσους θεῖ, τὰ δ' εἰς ἔκγονον ὕβρεως ἀδικίαν.

123 Ἐν ταυτῷ (p. 697 a).

Λέγομεν τοίνυν ὅτι πόλιν, ὡς ἔοικε, τὴν μέλλουσαν σώζεσθαί τε καὶ εὐδαιμονήσειν εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην δεῖ καὶ ἀναγκαῖον τιμάς τε καὶ ἀτιμίας διανέμειν ὀρθῶς. ἔστι δὲ ὀρθῶς ἄρα τιμιώτατα μὲν καὶ πρῶτα τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κεῖσθαι, σωφροσύνης ὑπαρχούσης αὐτῇ· δεύτερα δὲ τὰ περὶ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθά· καὶ τρίτα τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λεγόμενα. τούτων δὲ ἂν ἐκτός τις βαίνῃ νομοθέτης ἢ πόλις, εἰς τιμὰς ἢ χρήματα προάγουσα ἤ τι τῶν ὕστερον εἰς τὸ πρόσθεν τιμαῖς τάττουσα, οὔθ' ὅσιον οὔτε πολιτικὸν ἂν δρῴη πρᾶγμα.

124 Τοῦ αὐτοῦ νόμων τετάρτῳ (p. 705 a).

Πρόσοικος γὰρ θαλάττῃ χώρα τὸ μὲν παρ' ἑκάστην ἡμέραν ἡδύ, μάλα γε μὴν ὄντως ἁλμυρὸν καὶ

πικρὸν γειτόνημα· ἐμπορίας γὰρ καὶ χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιπλᾶσα αὐτήν, ἤθη παλίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσα, αὐτήν τε πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφιλον ποιεῖ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως. παραμύθιον δὲ δὴ πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πάμφορος εἶναι κέκτηται. τραχεῖα δὲ οὖσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν πολύπορός τις εἴη καὶ πάμφορος ἅμα· τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν ἐξαγωγὴν ἂν παρεχομένη, νομίσματος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πάλιν ἀντεμπίπλαιτ' ἄν, οὗ μεῖζον κακόν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀνθ' ἑνὸς ἓν οὐδὲν ἂν γίγνοιτο εἰς γενναίων καὶ δικαίων ἠθῶν κτῆσιν, ὡς ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις. Ἀλλὰ μεμνήμεθα, καὶ συγχωροῦμεν τότε λέγειν ἡμᾶς ὀρθῶς καὶ τὰ νῦν.

125 Ἐν ταυτῷ (p. 708 e).

Ὡς οὐδείς ποτε ἀνθρώπων οὐδὲν νομοθετεῖ, τύχαι δὲ καὶ ξυμφοραὶ παντοῖαι πίπτουσαι παντοίως νομοθετοῦσι τὰ πάντα ἡμῖν· ἢ γὰρ πόλεμός τις βιασάμενος ἀνέτρεψε πολιτείας καὶ μετέβαλε νόμους, ἢ πενίας χαλεπῆς ἀπορία· πολλὰ δὲ καὶ νόσοι ἀναγκάζουσι καινοτομεῖν, λοιμῶν τε ἐμπιπτόντων, καὶ χρόνον ἐπὶ πολὺν ἐνιαυτῶν πολλῶν πολλάκις ἀκαιρία· ταῦτα δὴ πάντα προσιδών τις ἄρξειεν ἂν εἰπεῖν, ὅπερ ἐγὼ νῦν δή, θνητὸν μηδένα νομοθετεῖν μηδέν, τύχας δ' εἶναι σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. τὸ δ' ἔστι περί τε ναυτιλίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ στρατηγικὴν πάντα ταῦτ' εἰπόντα δοκεῖν εὖ λέγειν· ἀλλὰ γὰρ ὅμως αὖ καὶ τόδ' ἐστὶν εὖ λέγοντα λέγειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις. Τὸ ποῖον; Ὡς θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα ἡμερώτερον μὴν τρίτον

συγχωρῆσαι τούτοις δεῖν ἕπεσθαι τέχνην· καιρῷ γὰρ χειμῶνος συλλαβέσθαι κυβερνητικήν, μέγα πλεονέκτημα ἔγωγ' ἂν θείην· ἢ πῶς; οὐκ οὖν καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐτὸν ἂν ἔχοι λόγον, καὶ δὴ καὶ νομοθεσίᾳ ταυτὸν τοῦτο δοτέον, τῶν ἄλλων ξυμπιπτόντων ὅσα δεῖ χώρᾳ συντυχεῖν, εἰ μέλλει ποτὲ εὐδαιμόνως οἰκήσειν, τὸν νομοθέτην ἀληθείας ἐχόμενον τῇ τοιαύτῃ παραπεσεῖν ἑκάστοτε πόλει δεῖν. Ἀληθέστατα λέγεις.

126 *Τοῦ αὐτοῦ νόμων ε΄* (p. 743 c).

Ἡμῖν δὲ ἡ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἔβλεπεν, ὅπως ὡς εὐδαιμονέστατοι ἔσονται καὶ ὅ τι μάλιστα ἀλλήλοις φίλοι· εἶεν δὲ οὐκ ἄν ποτε πολῖται ἀλλήλοις φίλοι, ὅπου πολλαὶ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοις εἶεν, πολλαὶ δὲ ἀδικίαι, ἀλλ' ὅπου ὡς ὅτι σμικρόταται καὶ ὀλίγισται. λέγομεν δή, μήτε εἶναι χρυσὸν δεῖν μήτε ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μήτε αὖ χρηματισμὸν πολὺν διὰ βαναυσίας καὶ τόκων μηδὲ βοσκημάτων αἰσχρῶν, ἀλλ' ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει, καὶ τούτων ὁπόσα μὴ χρηματιζόμενον ἀναγκάσειεν ἀμελεῖν ὧν ἕνεκα πέφυκε τὰ χρήματα· ταῦτα δ' ἐστὶ ψυχὴ καὶ σῶμα, ἃ χωρὶς γυμναστικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδείας οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἄξια λόγου. διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέλειαν οὐχ ἅπαξ εἰρήκαμεν ὡς χρὴ τελευταῖον τιμᾶν· ὄντων γὰρ τριῶν τῶν ἁπάντων περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τελευταῖον καὶ τρίτον ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζομένη σπουδή, σώματος δὲ πέρι μέση, πρώτη δὲ ἡ τῆς ψυχῆς. καὶ δὴ καὶ νῦν, ἣν διεξερχόμεθα πολιτείαν, εἰ μὲν τὰς τιμὰς οὕτω τάττεται, ὀρθῶς νομοθετεῖται· εἰ δέ τις τῶν προσταττομένων αὐτόθι νόμων σωφροσύνης ἔμπροσθεν ὑγίειαν ἐν τῇ

πόλει φανεῖται ποιῶν τιμίαν ἢ πλοῦτον ὑγιείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἂν φανεῖται τιθέμενος.

127 Ἐν ταυτῷ (p. 744 d).

Δεῖ γὰρ ἐν πόλει που, φαμὲν τῇ τοῦ μεγίστου νοσήματος οὐ μεθεξούσῃ, ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότερον ἂν εἴη κεκλῆσθαι, μήτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι παρά τισι τῶν πολιτῶν μήτ' αὖ πλοῦτον, ὡς ἀμφότερα τικτόντων ταῦτα ἀμφότερα.

128 Πλάτωνος νόμων θ' (p. 874 d).

Ὡς ἄρα νόμους ἀνθρώποις ἀναγκαῖον τίθεσθαι καὶ ζῆν κατὰ νόμους, ἢ μηδὲν διαφέρειν τῶν πάντῃ ἀγριωτάτων θηρίων. ἡ δὲ αἰτία τούτων ἥδε, ὅτι φύσις ἀνθρώπων οὐδενὸς ἱκανὴ φύεται, ὥστε γνῶναί τε τὰ συμφέροντα ἀνθρώποις εἰς πολιτείαν, καὶ γνοῦσα τὸ βέλτιστον ἀεὶ δύνασθαί τε καὶ ἐθέλειν πράττειν· γνῶναι μὲν γὰρ πρῶτον χαλεπόν, ὅτι πολιτικῇ καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ οὐ τὸ ἴδιον, ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλειν· τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ξυνδεῖ, τὸ δὲ ἴδιον διασπᾷ τὰς πόλεις· καὶ ὅτι ξυμφέρει τῷ κοινῷ τε καὶ ἰδίῳ τοῖν ἀμφοῖν, ἢν τὸ κοινὸν τιθῆται καλῶς μᾶλλον ἢ τὸ ἴδιον.

129 Ἀρχύτα.

Πονηρῶν ἀθέων νόμοι θεῶν ἄγραφοι ἀντινομιζόμενοι πονηρὰν μοῖραν καὶ ζαμίαν τῷ μὴ πειθομένῳ διδόντες, πατέρες καὶ ἁγεμόνες τῶν γεγραμμένων νόμων καὶ δογμάτων ἀνθρώποις τεθέντων.

130 Διωτογένους Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ ὁσιότητος.

Καλῶς δὲ καὶ τὸ τὸν θεὸν ἐν ἀρχᾷ τῶ δείπνω

καὶ τῶ ἀρίστω ἐπικαλέεσθαι, οὐχ ὡς δεόμενον τινὸς τῶν τοιούτων, ἀλλ' εἰς τὸ μνασθέντας κατακοσμηθῆμεν τὰν ψυχάν· ἐπειδὴ γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἐσμὲν καὶ κεκοινωνήκαμεν τῶ θείω, ποθᾶκον τι κρίναντι ἄμμε. διὸ καὶ βούλονται ἰκέλως αὐτοῖς ἅπαντα ἡμᾶς ἐπιτελὲν δικαιοπραγέοντας. ἔπειτα γὰρ τέτορες αἰτίαι τὰ σύμπαντα περαίνοντι καὶ ἐπὶ τέλος ἐπιτίθεντι, φύσις καὶ νόμος καὶ τέχνα καὶ τύχα· καὶ τῶν μὲν ἐξ ἄθεος ποτὶ συμφωνίαν πολιτικὰν φερόντων νόμος ἐπιστάτας καὶ δαμιουργός· τῶν δὲ διὰ φρονάσιος ἀνθρωπίνας τελεθόντων, τέχνα λέγοιτό κα δικαίως μάτηρ τε καὶ ἀγεμὼν ἦμεν· τῶν δὲ εἰκᾷ τε καὶ ὡς ἔτυχεν ἀπὸ τῶ αὐτομάτω ὁμοίως ποτιπιπτόντων τοῖς χρηστοῖς τε καὶ πονηροῖς, τύχαν τῶν τοιούτων αἰτίαν φασοῦμες· ταύταν δ' οὔτ' ἐν μέτρῳ οὔτ' ἐν ὅρῳ τεταγμέναν, καὶ πεφρονημένως ἕκαστα ποιεῦν * γενναθεῖσα δὲ ἃ ἐξ αὐτῶν τῶ γένεος ἄμφω κινεῖται.

131 Τῶν ἑπτὰ σοφῶν περὶ πολιτείας.

Εἰ δὲ βούλει καὶ νῦν, ἔφη ὁ Σόλων, περὶ πολιτείας ἀκοῦσαι, δοκεῖ μοι πόλις ἄριστα πράττειν καὶ μάλιστα σώζειν δημοκρατίαν, ἐν ᾗ τὸν ἀδικήσαντα τοῦ ἀδικηθέντος οὐδὲν ἧττον οἱ μὴ ἀδικηθέντες προβάλλονται καὶ κολάζουσι. δεύτερος δὲ ὁ Βίας ἔφη, κρατίστην εἶναι δημοκρατίαν, ἐν ᾗ πάντες ὡς τύραννον φοβοῦνται τὸν νόμον. ἔπειτα Θαλῆς, τὴν μήτε πλουσίους ἔχουσαν ἄγαν, μήτε πένητας πολίτας. μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐν ᾗ τῶν ἄλλων ἴσων νομιζομένων, ἀρετὴ τὸ βέλτιον ὁρίζεται, κακία δὲ τὸ χεῖρον. πέμπτος δὲ ὁ Κλεόβουλος ἔφη, μάλιστα σωφρονεῖν δῆμον, ὅπου τὸν ψόγον μᾶλλον οἱ πολιτευόμενοι δεδοίκασιν ἢ τὸν νόμον. ἕκτος δὲ Πιττα-

κός, ὅπου τοῖς πονηροῖς οὐκ ἔστιν ἄρχειν. ὁ δὲ Χείλων ἀπεφήνατο, τὴν μάλιστα νόμων ἥκιστα δὲ ῥητόρων ἀκούουσαν πολιτείαν, ἀρίστην εἶναι. (Plut. Mor. p. 154 d.)

132 Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ νόμου καὶ δικαιοσύνης.

Νόμος ποτ' ἀνθρώπω ψυχάν τε καὶ βίον ὅπερ ἁρμονία ποτ' ἀκοάν τε καὶ φωνάν· ὅ τε γὰρ νόμος παιδεύει μὲν τὰν ψυχὰν συνίστητι δὲ τὸν βίον, ἅ τε ἁρμονία ἐπιστάμονα μὲν ποιεῖ τὰν ἀκοὰν ὁμόλογον δὲ τὰν φωνάν. φαμὶ δ' ἐγὼ πᾶσαν κοινωνίαν ἐξ ἄρχοντος καὶ ἀρχομένω συνεστάμεν καὶ τρίτον νόμων. νόμων δὲ ὃ μὲν ἔμψυχος, βασιλεύς, ὃ δὲ ἄψυχος, γράμμα. πρᾶτος ὦν ὁ νόμος· τούτῳ γὰρ ὁ μὲν βασιλεὺς νόμιμος, ὁ δ' ἄρχων ἀκόλουθος, ὁ δ' ἀρχόμενος ἐλεύθερος, ἁ δ' ὅλα κοινωνία εὐδαίμων· καὶ τούτω παραβάσει μὲν βασιλεὺς τύραννος, ὁ δὲ ἄρχων ἀνακόλουθος, ὁ δ' ἀρχόμενος δοῦλος, ἁ δ' ὅλα κοινωνία κακοδαίμων. συνείρονται μὲν γὰρ ταὶ πράξιες ἐκ τῶ ἄρχεν καὶ ἐκ τῶ ἄρχεσθαι καὶ τρίτον ἐκ τῶ κρατέν. τὸ μὲν ὦν ἄρχεν τῶ κρέσσονος οἰκῆον, τὸ δ' ἄρχεσθαι τῶ χερήονος, τὸ δὲ κρατὲν ἀμφοτέρων· ἄρχει μὲν γὰρ τὸ λόγον ἔχον τᾶς ψυχᾶς, ἄρχεται δὲ τὸ ἄλογον, κρατεῦντι δὲ τῶν παθέων ἀμφότερα. γίνεται γὰρ ἐκ τᾶς ἑκατέρων συναρμογᾶς ἀρετά, αὐτὰ δὲ καὶ ἀπὸ τᾶν ἁδονᾶν καὶ ἀπὸ τᾶν λυπᾶν ἐς ἀρεμίαν καὶ ἀπάθειαν ἀπάγει τὰν ψυχάν.

133 Ἐν ταυτῷ.

Δεῖ δὲ τὸν νόμον ἀκόλουθον ἦμεν τᾷ φύσει, δυνατὸν τοῖς πράγμασι, συμφέροντα τᾷ πολιτικᾷ κοι-

νωνίᾳ· αἴτε γὰρ ἑνὸς τούτων αἴτε πληόνων αἴτε πάντων ἀπολείπηται, ἤτοι οὐ νόμος ἢ οὐ τέλειος νόμος ἐσεῖται. ἀκόλουθος μὲν ὦν κα εἴη τᾷ φύσει μιμεόμενος τὸ τᾶς φύσιος δίκαιον· τοῦτο δέ ἐστιν τὸ ἀνάλογον καὶ τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ καττὰν ἑκάστω ἀξίαν. δυνατὸς δέ, αἰ ποτὶ τὼς νομοθετευμένως ἔχει τὰν συναρμογάν· πολλοὶ γὰρ τὸ τᾷ φύσει καὶ πρᾶτον ἀγαθὸν [οὐχ] ἱκανοὶ δέξασθαι, τὸ δὲ ποθ' αὐτὼς καὶ τὸ ἐνδεχόμενον· οὕτω γὰρ καὶ τοὶ νοσέοντι καὶ τοὶ κάμνοντι τυγχάνοντι ἐπιμελείας. συμφέρων δὲ τᾷ πολιτικᾷ κοινωνίᾳ, αἴκα μὴ μόναρχος ᾖ καὶ ἰδιωφελὴς ὁ νόμος, κοινωφελὴς δὲ καὶ διὰ πάντων διατείνων. δεῖ δὲ καὶ ποτὶ τὰν χώραν καὶ ποτὶ τὼς τόπως ἀποβλέπειν τὸν νόμον· οὔτε γὰρ γᾶ τὼς αὐτὼς καρπώς, οὔτε ψυχὰ ἀνθρώπων τὰν αὐτὰν ἀρετὰν παραδέξασθαι δύναται. διὸ τὸ δίκαιον τοὶ μὲν ἀριστοκρατικὸν τοὶ δὲ δαμοκρατικὸν τοὶ δὲ ὀλιγαρχικὸν ποιοῦντι· καὶ τὸ ἀριστοκρατικὸν καττὰν ὑπεναντίαν μεσότατα· τοῖς μὲν γὰρ μέζοσι μέζονας τὼς λόγως, τοῖς δὲ μήοσι μήονας διανέμει ἁ ἀναλογία αὕτα· τὸ δὲ δαμοκρατικὸν καττὰν γεωμετρικάν· ἐν γὰρ ταύτᾳ τοὶ λόγοι ἴσοι τῶν μεζόνων καὶ μηόνων μεγεθέων· τὸ δὲ ὀλιγαρχικὸν καὶ τυραννικὸν καττὰν ἀριθμητικάν· ἀντιάζει γὰρ αὐτὰ τᾷ ὑπεναντίᾳ· τοῖς γὰρ μήοσι μέζονας τὼς λόγως, τοῖς δὲ μέζοσι μήονας. ταὶ μὲν ὦν ἰδέαι τᾶς διανομᾶς τοσαῦται· ταὶ δὲ εἰκόνες ἐν ταῖς πολιτείαις καὶ τοῖς οἴκοις θεωρέονται· τιμαί τε γὰρ καὶ κολάσεις καὶ ἀρχαὶ ἢ ἐξ ἴσω τοῖς μέζοσι καὶ μήοσι διανέμονται, ἢ ἐξ ἀνίσω ἢ τῷ ἀρετᾷ ὑπερέχεν ἢ τῷ πλούτῳ ἢ καὶ δυνάμει. τὸ μὲν ὦν ἐξ ἴσω δαμοκρατικόν, τὸ δὲ ἐξ ἀνίσω ἀριστοκρατικὸν ἢ ὀλιγαρχικόν.

134 *Ἐν ταυτῷ.*

Δεῖ δὴ τὸν νόμον τὸν κάρρονα καὶ τὰν πόλιν ἐκ πασᾶν σύνθετον εἶμεν τᾶν ἄλλαν πολιτειᾶν· καὶ ἔχεν τι δαμοκρατίας, ἔχεν τι ὀλιγαρχίας, ἔχεν τι βασιλήας καὶ ἀριστοκρατίας· ὥσπερ καὶ ἐν τᾷ Λακεδαίμονι· τοὶ μὲν γὰρ βασιλέες τᾶς μοναρχίας, τοὶ δὲ γέροντες τᾶς ἀριστοκρατίας, τοὶ δὲ ἔφοροι τᾶς ὀλιγαρχίας, ἱππαγρέται δὲ καὶ κόροι τᾶς δαμοκρατίας. δεῖ τοίνυν τὸν νόμον μὴ μόνον ἀγαθὸν καὶ καλὸν ἦμεν, ἀλλὰ καὶ ἀντιπεπονθέναι τοῖς αὐτῶ μερέεσσιν· οὗτος γὰρ ἰσχυρὸς καὶ βέβαιος· τὸ δ' ἀντιπεπονθέναι λέγω αὐτῶ, καὶ ἄρχεν καὶ ἄρχεσθαι τὰν αὐτὰν ἀρχάν, ὥσπερ καὶ ἐν τᾷ εὐνομωτάτᾳ Λακεδαίμονι. τοῖς μὲν γὰρ βασιλεῦσιν τοὶ ἔφοροι ἀντικάθηνται, τούτοις δ' οἱ γέροντες, μέσοι δ' οἱ κόροι καὶ ἱππαγρέται· ἐφ' ὃ γὰρ ἂν ῥέψωντι τοὶ πλεονεκτέοντες τῶν ἀρχόντων, οὗτοι τοῖς ἄλλοις ὑποτίθενται.

δεῖ τὸν νόμον τὰ περὶ θεὼς καὶ δαίμονας καὶ γονέας καὶ ὅλως τὰ καλὰ καὶ τίμια πρᾶτα τίθεσθαι, δεύτερον δὲ τὰ συμφέροντα· τὰ γὰρ μήονα τοῖς μέζοσιν ἀκολουθὲν ποθάκει, καὶ μὴ ἐν οἰκήμασι καὶ θυρώμασιν ἐνῆμεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἄθεσι τῶν πολιτευομένων. οὐδὲ γὰρ ἐν Λακεδαίμονι τᾷ εὐνομωτάτᾳ πλάθει γραμμάτων ἁ πόλις διοικεῖται, πολὺ δὲ μᾶλλον [ἐν] τοῖς τρόποις τῶν πολιτευομένων. συμφέροντι δὲ τᾷ πολιτικᾷ κοινωνίᾳ, αἴκα μὴ μόναρχος ᾖ καὶ ἰδιωφελής, κοινωφελὴς δὲ καὶ διὰ πάντων διατείνων ὁ νόμος· καὶ τὰν ζαμίαν ἐς τὰν αἰσχύναν καὶ τὰν ἀτιμίαν ἀμφέρῃ, μὴ ἐς τὰν τῶν χρημάτων ἀποβολάν. ἐκ μὲν γὰρ τῶ τᾷ αἰσχύνᾳ ζαμιοῦσθαι, κοσμιότατα καὶ χρηστότατα σπουδάζοντι, ὅπως τὰν ἐν τοῖς νό-

μοις ζαμίαν ἀκοινώνατον ἔχωντι· ἐκ δὲ τῶ χρήμασι, χρήματα περὶ πλείστω ποιησοῦνται, μέγιστον φάρμακον ὑπολαμβάνοντες ἦμεν τῶν ἁμαρτημάτων. ἄριστον μὲν ὦν τὰν ὅλαν πόλιν οὕτως συντετάχθαι, ὥστε μηδενὸς ποτιδεῖσθαι ἔξωθεν, μήτε κατ' ἀρετὰν μήτε κατὰ δύναμιν μήτε κατ' ἄλλαν μηδεμίαν αἰτίαν· οὕτω γὰρ καὶ σῶμα καὶ οἰκίαν καὶ στράτευμα συντετάχθαι καλῶς, τὸ ἐν αὑτῷ ἔχον τὰν αἰτίαν τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ μὴ ἔξωθεν· σῶμα μέντοι κάρρον, οἰκία δὲ συγκειμένα καλῶς, στράτευμα δὲ τὸ μὴ μισθοφόρον μηδὲ ἀγύμναστον· κρέσσονα γὰρ τὰ οὕτως συνταχθέντα γίνεται τῶν ἄλλων· καὶ ἐλεύθερα μὲν καὶ ἀδούλωτα, οὐ πολλῶν ποτιδεόμενα ποτὶ τὰν διαμονάν, ὀλίγων δὲ καὶ εὐπαρακομίστων· οὕτω γὰρ [ἂν] ὁ μὲν ἰσχυρὸς τῶ βάρεος, ὁ δὲ γυμναστὰς τῶ ῥίγεος περιγίνεται· γυμνάζοντι γὰρ ταὶ τύχαι καὶ ταὶ συμφοραὶ τὼς ἀνθρώπως, ἐπεὶ καὶ τῷ σώφρονι καὶ διαποναθέντι καὶ σώματι καὶ ψυχᾷ καὶ τροφὰ ἁδέα φαίνεται πᾶσα καὶ ποτόν, καὶ εὐνὰ δὲ ἁ μετὰ φυλλάδος, τῷ δὲ τρυφᾶν καὶ συβαρίζεν ἐμποριουμένῳ καὶ ἁ τῶ μεγάλω βασιλέος παρασκευὰ δυσάρεστος καὶ ἀλλοτρία. τὸν νόμον ὦν ἐν τοῖς ἄθεσι καὶ τοῖς ἐπιταδεύμασι τῶν πολιτᾶν ἐγχρῴζεσθαι δεῖ· τὼς γὰρ πολίτας αὐτάρκεας θήσει, καὶ διανεμεῖ τὸ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ καὶ τὸ ἐπιβάλλον· οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἅλιος φερόμενος διὰ τῶ ζῳοφόρω κύκλω διανέμει τοῖς ἐπὶ γᾶς πᾶσι καὶ γενέσιος καὶ τροφᾶς καὶ βιοτᾶς τὰν ποθάκουσαν μοῖραν, οἷον εὐνομίαν τὰν εὐκρασίαν τᾶν ὡρᾶν παρασκευαζόμενος. διὸ καὶ νόμιος καὶ νεμήϊος Ζεὺς καλέεται, καὶ νομεὺς ὁ διανέμων τὰς τροφὰς τοῖς ὀίεσιν· καὶ τὰ τῶν κιθαρωδᾶν δὲ ἀείσματα νομοί· συντάσσοντι γὰρ καὶ ταῦτα τὰν ψυχὰν ἁρμονίᾳ καὶ ῥυθμοῖς καὶ μέτροις ἀειδόμενα.

135 *Ἐκ τοῦ Ἀρχύτου περὶ μαθημάτων.*

Δεῖ γὰρ ἢ μαθόντα παρ' ἄλλω ἢ αὐτὸν ἐξευρόντα ὧν ἐπιστάμων ἦσθα ἐπιστάμονα γενέσθαι. τὸ μὲν ὦν μαθὲν παρ' ἄλλω καὶ ἀλλότριον, τὸ δ' ἐξευρὲν αὐτὸν δι' αὐτῶ καὶ ἴδιον. ἐξευρὲν δὲ μὴ ζατοῦντα [ἄπορον καὶ σπάνιον, ζατοῦντα δὲ] εὔπορον καὶ ῥάδιον, μὴ ἐπιστάμενον δὲ ζατὲν ἀδύνατον. στάσιν μὲν ἔπαυσεν, ὁμόνοιαν δὲ αὔξησεν λογισμὸς εὑρεθείς· πλεονεξία τε γὰρ οὐκ ἔστι τούτω γενομένω καὶ ἰσότας ἔστιν· τούτῳ γὰρ περὶ τῶν συναλλαγμάτων διαλλασσόμεθα. διὰ τοῦτον ὦν οἱ πένητες λαμβάνοντι παρὰ τῶν δυναμένων, οἵ τε πλούσιοι διδόντι τοῖς δεομένοις, πιστεύοντες ἀμφότεροι διὰ τούτω τὸ ἴσον ἕξειν. κανὼν δὲ καὶ κωλυτὴρ τῶν ἀδικούντων τὼς μὲν ἐπισταμένως λογίζεσθαι πρὶν ἀδικὲν ἔπαυσεν, πείσας ὅτι οὐ δυνασοῦνται λαθὲν ὅταν ἐπ' αὐτὸ ἔλθωντι, τὼς δὲ μὴ ἐπισταμένως ἐν αὐτῷ δηλώσας ἀδικοῦντας ἐκώλυσεν ἀδικῆσαι.

136 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ ὅτι γυναῖκα παιδευτέον.*

Μὴ παιδὶ μάχαιραν, ἡ παροιμία φησίν· ἐγὼ δὲ φαίην ἄν, μὴ παιδὶ πλοῦτον μηδὲ ἀνδρὶ ἀπαιδεύτῳ δυναστείαν.

137 *Αἰσώπου.*

Αἴσωπος τότε ἔλεγεν κακῶς ἔσεσθαι πᾶσιν, ὅταν πάντες πάντα ἐπιτηδεύωσιν.

138 *Ἐκ τῶν Δημοσθένους Φιλιππικῶν* (p. 66, 7).

Αἴτιον δὲ τούτων, ὅτι πάντας, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξεσιν οὐχὶ λόγοις δέον.

139 *Ἐπικούρου.*

Οἱ νόμοι χάριν τῶν σοφῶν κεῖνται οὐχ ὅπως μὴ ἀδικῶσιν, ἀλλ' ὅπως μὴ ἀδικῶνται.

140 *Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.*

Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἔφη πόλεως εἶναι τὴν ψυχὴν τοὺς νόμους. ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα στερηθὲν ψυχῆς πίπτει, οὕτω καὶ πόλις μὴ ὄντων νόμων καταλύεται.

141 *Θουκυδίδου ἱστορίας* (V, 111) *ἐκ δημηγορίας Ἀθηναίων.*

Ὡς οἵ τινες τοῖς μὲν ἴσοις μὴ εἴκουσι, τοῖς δὲ κρείττοσι καλῶς προσφέρονται, εἰς δὲ τοὺς ἥσσους μέτριοί εἰσι, πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖντο.

142 *Εὐσεβίου.*

*Πλοῦτος ἐν πόλι τῇ μελλούσῃ εὐδαιμονέειν ἀρετῆς μήκοτε προτιμηθείη, ὅκως μὴ διὰ τοῦτο ἐς τὴν ἐκείνου ἐπιθυμίην πάντων συρρεόντων ὀλιγωρίη καὶ ἀνασκησίη ἀρετῆς ψυχῇσι τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐμφυῇ. ἀρετῆς γὰρ ἀτιμαζομένης, πλοῦτος μοῦνος σπουδαζόμενος καὶ ἐνδυναστεύσας ὕβριός τε καὶ ὑπερηφανίης ὑπηρέτης καὶ πάντων κακῶν (ὑπ' ἐξουσίης τε καὶ τοῦ ἀνεπιπλήκτου * τᾶς ἀπεστώσης ἀρετῆς οὐδεὶς ἀνακαλέσεται) χορηγὸς γίνεται.*

143 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἄρχουσιν ἡ ὀφειλευμένη αἰδὼς καὶ τιμὴ φυλασσομένη κόσμον σώζει πόλιος καὶ διατηρέει.

144 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Γοργίου* (p. 476 a).

Μετὰ τοῦτο δὲ περὶ οὗ τὸ δεύτερον ἠμφισβητήσαμεν, σκεψώμεθα, τὸ ἀδικοῦντα διδόναι δίκην ἆρα μέγιστον τῶν κακῶν ἐστιν, ὡς σὺ ᾤου, ἢ μεῖζον τὸ μὴ διδόναι, ὡς αὖ ἐγὼ ᾤμην. σκοπώμεθα δὲ τῇδε· τὸ

διδόναι δίκην καὶ τὸ κολάζεσθαι δικαίως ἀδικοῦντα, ἆρα τὸ αὐτὸ καλεῖς; Ἔγωγε. Ἔχεις οὖν λέγειν, ὡς οὐχὶ τά γε δίκαια πάντα καλά ἐστι καθόσον καὶ δίκαια; καὶ διασκεψάμενος εἰπέ. Ἀλλά μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Σκόπει δὴ καὶ τόδε· ἆρα εἴ τις τὶ ποιεῖ, ἀνάγκη τὶ εἶναι καὶ πάσχειν ὑπὸ τούτου τοῦ ποιοῦντος; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἆρα τοῦτο πάσχον, ὃ τὸ ποιοῦν ποιεῖ, καὶ τοιοῦτον οἷον ποιεῖ τὸ ποιοῦν; λέγω δὲ τοιόνδε· εἴ τις τύπτει, ἀνάγκη τι τύπτεσθαι; Ἀνάγκη. Καὶ εἰ σφόδρα τύπτει ἢ ταχὺ ὁ τύπτων, οὕτω καὶ τὸ τυπτόμενον τύπτεσθαι; Ναί. Τοιοῦτον ἄρα πάθος τῷ τυπτομένῳ ἐστὶν οἷον ἂν τὸ τύπτον ποιῇ. Πάνυ γε. Οὐκ οὖν καὶ εἰ καίει τις, ἀνάγκη τι καίεσθαι; Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ εἰ σφόδρα γε καὶ εἰ ἀλγεινῶς, οὕτως καίεσθαι τὸ καιόμενον ὡς ἂν τὸ καῖον καίῃ. Πάνυ γε. Οὐκ οὖν καὶ εἰ τέμνει τις, ὁ αὐτὸς λόγος; τέμνεται γάρ τι. Ναί. Καὶ εἰ μέγα γε ἢ βαθὺ τὸ τμῆμα ἢ ἀλγεινόν, τοιοῦτον τμῆμα τέμνεται τὸ τεμνόμενον οἷον τὸ τέμνον τέμνει; Φαίνεται. Συλλήβδην δὴ ὅρα, εἰ ὁμολογεῖς ὃ ἄρτι ἔλεγον περὶ πάντων, οἷον ἂν ποιῇ τὸ ποιοῦν τοιοῦτον τὸ πάσχον πάσχειν. Ἀλλ' ὁμολογῶ. Τούτων δὴ ὁμολογουμένων, τὸ δίκην διδόναι πότερον πάσχειν τί ἐστιν ἢ ποιεῖν; Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, πάσχειν. Οὐκ οὖν ὑπό τινος ποιοῦντος; Πῶς γὰρ οὔ; ὑπό γε τοῦ κολάζοντος. Ὁ δὲ ὀρθῶς κολάζων δικαίως κολάζει; Ναί. Δίκαια ποιῶν ἢ οὔ; Δίκαια. Οὐκ οὖν ὁ κολαζόμενος δίκην διδοὺς δίκαια πάσχει; Φαίνεται. Τὰ δὲ δίκαιά που καλὰ ὁμολογεῖται; Πάνυ γε. Τούτων ἄρα ὃ μὲν ποιεῖ καλά, ὃ δὲ πάσχει, ὁ κολαζόμενος; Ναί. Οὐκ οὖν εἴπερ καλά, ἀγαθά; ἢ γὰρ ἡδέα ἢ ὠφέλιμα; Ἀνάγκη. Ἀγαθὰ ἄρα πάσχει ὁ δίκην διδούς; Ἔοικεν. Ὠφελεῖται ἄρα; Ναί. Ἆρα ἥνπερ

ἐγὼ ὑπολαμβάνω τὴν ὠφέλειαν; βελτίων τὴν ψυχὴν γίγνεται, εἴπερ δικαίως κολάζεται; Εἰκός γε. Κακίας ἄρα ψυχῆς ἀπαλλάττεται ὁ δίκην διδούς; Ναί. Ἆρ' οὖν τοῦ μεγίστου ἀπαλλάττεται κακοῦ; ὧδε δὲ σκόπει· ἐν χρημάτων κατασκευῇ ἀνθρώπου κακίαν ἄλλην τινα ἐνορᾷς ἢ πενίαν; Οὔκ ἀλλὰ πενίαν. Τί δ'; ἐν σώματος κατασκευῇ κακίαν φήσαις ἀσθένειαν εἶναι καὶ νόσον καὶ αἶσχος καὶ τὰ τοιαῦτα; Ἔγωγε. Οὐκ οὖν καὶ ἐν ψυχῇ ἡγῇ πονηρίαν τινα εἶναι; Πῶς γὰρ οὔ; Ταύτην οὖν οὐκ ἀδικίαν καλεῖς καὶ ἀμαθίαν καὶ δειλίαν καὶ τὰ τοιαῦτα; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν χρημάτων καὶ σώματος καὶ ψυχῆς, τριῶν ὄντων, τριττὰς εἴρηκας πονηρίας, πενίαν, νόσον, ἀδικίαν; Ναί. Τίς τούτων τῶν πονηριῶν αἰσχίστη; οὐχ ἡ ἀδικία καὶ συλλήβδην ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία; Πολύ γε. Εἰ δὴ αἰσχίστη, καὶ κακίστη; Πῶς, ὦ Σώκρατες, λέγεις; Ὡδί. ἀεὶ τὸ αἴσχιστον, ἤτοι λύπην μεγίστην παρέχον ἢ βλάβην ἢ ἀμφότερον, αἴσχιστόν ἐστιν ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἐν τῷ ἔμπροσθεν. Μάλιστα. Αἴσχιστον δὲ ἀδικία καὶ ξύμπασα ψυχῆς πονηρία νῦν δὴ ὡμολόγηται ἡμῖν; Ὡμολόγηται γάρ. Οὐκ οὖν ἢ ἀνιαρότατόν ἐστι καὶ ἀνίᾳ ὑπερβάλλον αἴσχιστον τούτων ἐστὶν ἢ βλάβῃ ἢ ἀμφότερα; Ἀνάγκη. Ἆρ' οὖν ἀλγεινότερόν ἐστι τοῦ πένεσθαι καὶ κάμνειν τὸ ἄδικον εἶναι καὶ ἀκόλαστον καὶ δειλὸν καὶ ἀμαθῆ; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀπὸ τούτων γε. Ὑπερφυεῖ τινι ἄρα ὡς μεγάλῃ βλάβῃ καὶ κακῷ θαυμασίῳ ὑπερβάλλουσα τὰ ἄλλα ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία, αἴσχιστόν ἐστι πάντων· ἐπειδὴ οὐκ ἀλγηδόνι γε [ὡς ὁ σὸς] λόγος. Οὕτως φαίνεται. Ἀλλὰ μήν που τὸ μεγίστῃ βλάβῃ ὑπερβάλλον μέγιστον ἂν κακὸν εἴη τῶν ὄντων. Ναί. Ἡ ἀδικία ἄρα καὶ ἡ ἀκολασία καὶ ἡ

ἄλλη ψυχῆς πονηρία μέγιστον τῶν ὄντων κακῶν ἐστι. Φαίνεται. Τίς οὖν τέχνη πενίας ἀπαλλάττει; οὐ χρηματιστική; Ναί. Τῆς δὲ νόσου οὐκ ἰατρική; Ἀνάγκη. Τίς δὲ πονηρίας καὶ ἀδικίας; εἰ μὴ οὕτως εὐπορεῖς, ὧδε σκόπει· ποῖ ἄγομεν καὶ παρὰ τίνας τοὺς κάμνοντας τὰ σώματα; Παρὰ τοὺς ἰατρούς, ὦ Σώκρατες, φῄς. Ποῖ δὲ τοὺς ἀδικοῦντας καὶ ἀκολασταίνοντας; Παρὰ τοὺς δικαστὰς λέγεις. Οὐκ οὖν δίκην δώσοντας; Φημί. Ἆρ' οὖν οὐ δικαιοσύνῃ τινὶ χρώμενοι κολάζουσιν οἱ ὀρθῶς κολάζοντες; Δῆλον δή. Χρηματιστικὴ μὲν ἄρα πενίας ἀπαλλάττει, ἰατρικὴ δὲ νόσου, δίκη δὲ ἀκολασίας καὶ ἀδικίας. Φαίνεται. Τί τούτων κάλλιστόν ἐστιν ὧν λέγεις; Τίνων λέγεις; Χρηματιστικῆς, ἰατρικῆς, δίκης. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἡ δίκη. Οὐκ οὖν αὖ ἤτοι ἡδονὴν πλείστην ποιεῖ ἢ ὠφέλειαν ἢ ἀμφότερα, εἴπερ κάλλιστόν ἐστιν; Ναί. Ἆρ' οὖν τὸ ἰατρεύεσθαι ἡδύ ἐστι, καὶ χαίρουσιν οἱ ἰατρευόμενοι; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Ἀλλὰ ὠφέλιμόν γε. Ἦ γάρ; Ναί. Μεγάλου γὰρ κακοῦ ἀπαλλάττεται, ὥστε λυσιτελεῖ ὑπομεῖναι τὴν ἀλγηδόνα καὶ ὑγιῆ εἶναι. Πῶς γὰρ οὔ; Ἆρ' οὖν οὕτως ἂν περὶ σῶμα εὐδαιμονέστατος ἄνθρωπος εἴη ἰατρευόμενος, ἢ μηδὲ κάμνων ἀρχήν; Δηλονότι μηδὲ κάμνων. Οὐ γὰρ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, ὡς ἔοικε, κακοῦ ἀπαλλαγή, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μηδὲ κτῆσις. Ἔστι ταῦτα. Τί δέ; ἀθλιώτερος πότερος δυοῖν ἐχόντοιν κακόν, εἴτε ἐν σώματι εἴτε ἐν ψυχῇ, ὁ ἰατρευόμενος καὶ ὁ ἀπαλλαττόμενος τοῦ κακοῦ, ἢ ὁ μὴ ἰατρευόμενος, ἔχων δέ; οὐκ οὖν τὸ δίκην διδόναι μεγάλου κακοῦ ἀπαλλαγὴ ἦν, πονηρίας; Ἦν γάρ. Σωφρονίζει γάρ που καὶ δικαιοτέρους ποιεῖ καὶ ἰατρικὴ γίνεται πονηρίας ἡ δίκη. Ναί. Εὐδαιμονέστατος μὲν ἄρα ὁ μὴ ἔχων κακίαν ἐν ψυχῇ, ἐπειδὴ μέγιστον τῶν

κακῶν ἐφάνη. Δῆλον δή. Δεύτερος δήπου ὁ ἀπαλλαττόμενος. Ἔοικεν. Οὗτος δ' ἦν ὁ νουθετούμενός τε καὶ ἐπιπληττόμενος καὶ δίκην διδούς. Ναί. Κάκιστ' ἄρα ζῇ ὁ ἔχων καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενος. Φαίνεται. Οὐκ οὖν οὗτος τυγχάνει ὢν ὃς ἂν μέγιστα ἀδικῶν καὶ χρώμενος μεγίστῃ ἀδικίᾳ διαπράξηται ὥστε μήτε νουθετεῖσθαι μήτε κολάζεσθαι μήτε δίκην διδόναι, ὥσπερ σὺ φῂς Ἀρχέλαον παρεσκευάσθαι καὶ τοὺς ἄλλους τυράννους καὶ ῥήτορας καὶ δυνάστας; σχεδὸν γάρ που| οὗτοι, ὦ ἄριστε, τὸ αὐτὸ διαπεπραγμένοι εἰσίν, ὥσπερ ἄν τις τοῖς νοσήμασι συνισχόμενος διεπράξατο μὴ διδόναι δίκην τῶν περὶ τὸ σῶμα ἁμαρτημάτων τοῖς ἰατροῖς μηδὲ ἰατρεύεσθαι, φοβούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ παῖς, τὸ καίεσθαι καὶ τὸ τέμνεσθαι, ὅτι ἀλγεινόν. ἢ οὐ δοκεῖ καὶ σοὶ οὕτως; Ἔμοιγε. Ἀγνοῶν γε, ὡς ἔοικεν, οἷόν ἐστιν ἡ ὑγίεια καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ σώματος. κινδυνεύουσι γὰρ ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν ὡμολογημένων τοιοῦτόν τι ποιεῖν καὶ οἱ τὴν δίκην φεύγοντες, ὦ Πῶλε, τὸ ἀλγεινὸν αὐτοῦ καθορᾶν, πρὸς δὲ τὸ ὠφέλιμον τυφλῶς ἔχειν, καὶ ἀγνοεῖν ὅσῳ ἀθλιώτερόν ἐστι μὴ ὑγιοῦς σώματος μὴ ὑγιεῖ ψυχῇ συνοικεῖν, ἀλλὰ σαθρᾷ καὶ ἀδίκῳ καὶ ἀνοσίῳ· ὅθεν καὶ πᾶν ποιοῦσιν ὥστε δίκην μὴ διδόναι, μηδὲ ἀπαλλάττεσθαι τοῦ μεγίστου κακοῦ, καὶ χρήματα παρασκευαζόμενοι καὶ φίλους καὶ ὅπως ἂν ὦσιν ὡς πιθανώτατοι λέγειν.

145 *Τοῦ αὐτοῦ νόμων η'* (p. 846 d).

Τέχνην γὰρ ἱκανὴν πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα καὶ μαθημάτων πολλῶν δεομένην κέκτηται πολίτης ἀνήρ, τὸν κοινὸν τῆς πόλεως κόσμον σώζων καὶ κτώμενος, οὐκ ἐν παρέργῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν. δύο δὲ ἐπιτη-

δεύματα ἢ δύο τέχνας ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι σχεδὸν οὐδεμία φύσις ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπίνων.

146 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀλκιβιάδου* (p. 126 b).

Τί δὲ δὴ πόλις; τίνος παραγιγνομένου καὶ ἀπογιγνομένου βελτίων τε γίγνεται καὶ ἄμεινον θεραπεύεται καὶ διοικεῖται; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ὅταν φιλία μὲν αὐτοῖς γίγνηται πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ μισεῖν τε καὶ στασιάζειν ἀπογίγνηται. Ἆρ' οὖν φιλίαν λέγεις ὁμόνοιαν ἢ διχόνοιαν; Ὁμόνοιαν. Διὰ τίνα οὖν τέχνην ὁμονοοῦσιν αἱ πόλεις περὶ ἀριθμούς; Διὰ τὴν ἀριθμητικήν. Τί δέ; οἱ ἰδιῶται, οὐ διὰ τὴν αὐτήν; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ αὐτὸς αὑτῷ ἕκαστος; Ναί. Διὰ τίνα δὲ τέχνην αὐτὸς αὑτῷ ἕκαστος ὁμονοεῖ περὶ σπιθαμῆς καὶ πήχεως, ὁπότερον μεῖζον; οὐ διὰ τὴν μετρητικήν; Τί μήν; Οὐκ οὖν καὶ οἱ ἰδιῶται ἀλλήλοις καὶ αἱ πόλεις; Ναί. Τί δέ; περὶ σταθμοῦ οὐχ ὡσαύτως; Φημί. Ἣν δὲ σὺ λέγεις ὁμόνοιαν, τίς ἐστι καὶ περὶ τοῦ καὶ τίς αὐτὴν τέχνη παρασκευάζει, καὶ ἆρα ἥπερ πόλει, αὐτὴ καὶ ἰδιώτῃ, αὑτῷ τε πρὸς αὑτὸν καὶ πρὸς ἄλλον; Εἰκός γε. Τίς οὖν ἐστι; μὴ κάμῃς ἀποκρινόμενος, ἀλλὰ προθυμοῦ εἰπεῖν. Ἐγὼ μὲν οἶμαι φιλίαν τε λέγειν καὶ ὁμόνοιαν, ἥνπερ πατήρ τε καὶ υἱὸν φιλῶν ὁμονοεῖ καὶ μήτηρ καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῷ καὶ γυνὴ ἀνδρί. Οἴει οὖν ἄν, ὦ Ἀλκιβιάδη, ἄνδρα γυναικὶ περὶ ταλασιουργίας δύνασθαι ὁμονοεῖν τὸν μὴ ἐπιστάμενον τῇ ἐπισταμένῃ; Οὐ δῆτα. Οὐδέ γε δεῖ οὐδέν· γυναικεῖον γὰρ τοῦτο μάθημα. Ναί. Τί δέ; γυνὴ ἀνδρὶ περὶ ὁπλιτικῆς δύναιτ' ἂν ὁμονοεῖν μὴ μαθοῦσα; Οὐ δῆτα. Ἀνδρεῖον γὰρ τοῦτο ἴσως ἂν φαίης εἶναι; Ἔγωγε. Ἔστιν ἄρα τὰ μὲν γυναικεῖα, τὰ δὲ ἀνδρεῖα μαθήματα κατὰ τὸν σὸν λόγον. Πῶς

δ' οὔ; Οὐκ ἄρα ἔν γε τούτοις ἐστὶν ὁμόνοια γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας. Οὔ. Οὐδ' ἄρα φιλία, εἴπερ φιλία ὁμόνοια ἦν. Οὐ φαίνεται. Ἡι ἄρα αἱ γυναῖκες τὰ αὑτῶν πράττουσιν, οὐ φιλοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδ' ἄρα οἱ ἄνδρες ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ᾗ τὰ αὑτῶν. Οὔ. Οὐδ' αὖ ἄρα ταύτῃ οἰκοῦνται αἱ πόλεις, ὅταν τὰ αὑτῶν ἕκαστοι πράττωσιν. Οἶμαί γ' ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. Πῶς λέγεις, φιλίας μὴ παρούσης, ἧς ἔφαμεν ἐγγινομένης εὖ οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις, ἄλλως δ' οὔ; Ἀλλά μοι δοκεῖ καὶ κατὰ ταῦτ' αὐτοῖς φιλία ἐγγίνεσθαι, ὅτι τὰ αὑτῶν ἑκάτεροι πράττουσιν. Οὐκ ἄρτι γε. νῦν δὲ πῶς αὖ λέγεις; ὁμονοίας μὴ ἐγγινομένης φιλία ἐγγίνεται; ἢ οἷόν τε ὁμόνοιαν ἐγγίγνεσθαι περὶ τούτων ὧν οἳ μὲν ἴσασιν οἳ δ' οὔ; Ἀδύνατον. Δίκαια δὲ πράττουσιν ἢ ἄδικα, ὅταν τὰ αὑτῶν ἕκαστοι πράττωσι; Δίκαια· πῶς γὰρ οὔ; Τὰ δίκαια οὖν πραττόντων ἐν τῇ πόλει τῶν πολιτῶν φιλία οὐκ ἐγγίγνεται πρὸς ἀλλήλους; Ἀνάγκη οὖν δοκεῖ μοι, ὦ Σώκρατες. Τίν' οὖν ποτε λέγεις τὴν φιλίαν ἢ ὁμόνοιαν, περὶ ἧς δεῖ ἡμᾶς σοφούς τε εἶναι καὶ εὐβούλους, ἵνα ἀγαθοὶ ἄνδρες ὦμεν;

147 Ἐν ταυτῷ (p. 134 b).

Οὐκ ἄρα τειχῶν οὐδὲ τριήρων οὐδὲ νεωρίων δέονται αἱ πόλεις, ὦ Ἀλκιβιάδη, εἰ μέλλουσιν εὐδαιμονήσειν, οὐδὲ πλήθους οὐδὲ μεγέθους ἄνευ ἀρετῆς. Οὐ μέντοι. Εἰ δὴ μέλλεις τὰ τῆς πόλεως πράξειν ὀρθῶς καὶ καλῶς, ἀρετῆς σοι μεταδοτέον τοῖς πολίταις. Πῶς γὰρ οὔ; Δύναιτο δ' ἄν τις μεταδιδόναι ὃ μὴ ἔχει; Καὶ πῶς; Αὐτῷ ἄρα σοὶ πρῶτον κτητέον ἀρετήν, καὶ ἄλλῳ ὃς μέλλει μὴ ἰδίᾳ μόνον αὐτοῦ τε καὶ τῶν αὐτοῦ ἄρξειν καὶ ἐπιμελήσεσθαι, ἀλ-

λὰ πόλεως καὶ τῶν τῆς πόλεως. Ἀληθῆ λέγεις. Οὐκ ἄρα ἐξουσίαν σοι οὐδ' ἀρχὴν παρασκευαστέον σαυτῷ ποιεῖν ὅ τι ἂν βούλῃ, οὐδὲ τῇ πόλει· ἀλλὰ δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην. Φαίνεται. Δικαίως μὲν γὰρ πράττοντες καὶ σωφρόνως σύ τε καὶ ἡ πόλις θεοφιλῶς πράξετε. Εἰκός γε. Καὶ ὅ πέρ γε ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, εἰς τὸ θεῖον καὶ λαμπρὸν ὁρῶντες πράξετε. Φαίνεται. Ἀλλὰ μὴν ἐνταῦθά γε βλέποντες ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὑμέτερα ἀγαθὰ κατόψεσθε καὶ γνώσεσθε. Ναί. Οὐκ οὖν ὀρθῶς καὶ εὖ πράξετε; Ναί. Ἀλλὰ μὴν οὕτω γε πράττοντας ὑμᾶς ἐθέλω ἐγγυήσασθαι ἦ μὴν εὐδαιμονήσειν. Ἀσφαλὴς γὰρ εἶ ἐγγυητής. Ἀδίκως δὲ πράττοντες εἰς τὸ ἄθεον καὶ τὸ σκοτεινὸν βλέποντες, ὡς τὰ εἰκότα, ὅμοια τούτοις πράξετε ἀγνοοῦντες ὑμᾶς αὐτούς. Ἔοικεν. Ὧι γάρ, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη, ἐξουσία μὲν ᾖ ποιεῖν ὃ βούλεται, νοῦν δὲ μὴ ἔχῃ, τί τὸ εἰκὸς συμβαίνειν ἰδιώτῃ ἢ καὶ πόλει; οἷον νοσοῦντι ἐξουσίας οὔσης δρᾶν ὃ βούλεται, νοῦν ἰατρικὸν μὴ ἔχοντι, τυραννοῦντι δέ, ὡς μηδ' ἐπιπλήττοι τις αὐτῷ, τί τὸ συμβησόμενον; ἆρ' οὐχ ὡς τὸ εἰκός, διαφθαρῆναι τὸ σῶμα; τί δ'; ἐν νηὶ εἴ τῳ ἐξουσία εἴη ποιεῖν ὃ δοκεῖ, νοῦ τε καὶ ἀρετῆς κυβερνητικῆς ἐστερημένῳ, καθορᾷς ὃ ἂν ξυμβαίη αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνναύταις; Ἔγωγε, ὅτι ἀπόλοιντο πάντες ἄν. Οὐκ οὖν ὡσαύτως ἐν πόλει τε καὶ πάσαις ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ἀπολειπομέναις ἀρετῆς ἕπεται τὸ κακῶς πράττειν; Ἀνάγκη. Οὐκ ἄρα τυραννίδα χρή, ὦ ἄριστε Ἀλκιβιάδη, παρασκευάζεσθαι οὔτε ἑαυτῷ οὔτε τῇ πόλει, εἰ μέλλετε εὐδαιμονεῖν, ἀλλ' ἀρετήν. Ἀληθῆ λέγεις. Πρὶν δέ γε ἀρετὴν ἔχειν, τὸ ἄρχεσθαι ἄμεινον ὑπὸ τοῦ βελτίονος ἢ τὸ ἄρχειν ἀνδρί, οὐ μόνον παιδί. Φαίνεται. Οὐκ οὖν τό γ' ἄμεινον καὶ

κάλλιον; Ναί. Τὸ δὲ κάλλιον πρεπωδέστερον; Πῶς δ' οὔ; Πρέπει ἄρα τῷ κακῷ δουλεύειν· ἄμεινον γάρ. Ναί. Δουλοπρεπὲς ἄρα ἡ κακία. Φαίνεται. Ἐλευθεροπρεπὲς δ' ἡ ἀρετή. Ναί. Οὐκ οὖν φεύγειν χρή, ὦ ἑταῖρε, τὴν δουλοπρέπειαν; Μάλιστά γε, ὦ Σώκρατες. Αἰσθάνῃ δὲ νῦν πῶς ἔχεις, δουλοπρεπῶς ἢ οὔ; Δοκῶ μοι καὶ μάλα σφόδρα αἰσθάνεσθαι.

148 Ξενοφῶντος ἐν τῷ η' (1, 2) τῆς Κύρου παιδείας.

Ἐννοήσατε γὰρ δὴ τίς ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ πειθομένων ἁλοίη; ἢ τίς δ' ἂν φιλία ὑπὸ μὴ πειθομένων διαφυλαχθείη; ποῖον δ' ἂν ἀπειθοῦν στράτευμα νίκης τύχοι; πῶς δ' ἂν μᾶλλον ἡττῶνται ἐν ταῖς μάχαις ἄνθρωποι, ἢ ἐπειδὰν ἄρξωνται ἰδίᾳ ἕκαστος περὶ σωτηρίας βουλεύεσθαι; τί δ' ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθείη ὑπὸ μὴ πειθομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖαι δὲ πόλεις νομίμως ἂν οἰκήσειαν; ποῖοι δ' οἶκοι σωθείησαν; πῶς δ' ἂν νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκοιντο; ἡμεῖς δέ, ἃ νῦν ἔχομεν ἀγαθά, διὰ τί ἄλλο μᾶλλον κατεπράξαμεν ἢ διὰ τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι; — Εἰ τοίνυν μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν τὰ ἀγαθά, εὖ ἴστε ὅτι τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς τὸ διασώζειν ἃ δεῖ μέγιστον ἀγαθόν ἐστιν.

149 Πλάτωνος πολιτείας β' (p. 374 e).

Ἡμέτερον δ' ἂν εἴη ἔργον, ὡς ἔοικεν, εἴπερ οἷοί τε ἐσμὲν ἐκλέξασθαι τίνες τε καὶ ποῖαι φύσεις ἐπιτήδειαι εἰς πόλεως φυλακήν. Ἡμέτερον μέντοι. Μὰ Δί', ἦν δ' ἐγώ, οὐκ ἄρα φαῦλον πρᾶγμα ἠράμεθα, ὅμως δὲ οὐκ ἀποδειλιατέον εἰς ὅσον δὴ δύναμις παρήκει. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οἴει οὖν τι, ἦν δ' ἐγώ, διαφέρειν τὴν

φύσιν γενναίου σκύλακος εἰς φυλακὴν νεανίσκου εὐγενοῦς; Τὸ ποῖον λέγεις; Οἷον ὀξύν τέ που δεῖ αὐτοῖν ἑκάτερον εἶναι πρὸς αἴσθησιν καὶ ἐλαφρὸν πρὸς τὸ αἰσθανόμενον διωκάθειν, καὶ ἰσχυρὸν αὖ ἐὰν δέῃ ἑλόντα διαμάχεσθαι. Δεῖ γὰρ οὖν, ἔφη, πάντων τούτων. Καὶ μὴν ἀνδρεῖόν γε, εἴπερ εὖ μαχεῖται. Πῶς δ' οὔ; Ἀνδρεῖος δ' εἶναι ἆρ' ἂν ἐθέλοι ὁ μὴ θυμοειδής, εἴτε ἵππος εἴτε κύων εἴτε ἄλλο ὁτιοῦν ζῶον; ἢ οὐκ ἐννενόηκας, ὡς ἄμαχόν τε καὶ ἀνίκητον θυμός, οὗ παρόντος ψυχὴ πᾶσα πρὸς πάντα ἄφοβός τε καὶ ἀήττητος; Ἐννενόηκα. Τὰ μὲν τοίνυν τοῦ σώματος οἷον δεῖ τὸν φύλακα εἶναι τῆς πόλεως δῆλα; Ναί. Καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς ψυχῆς, ὅτι γε θυμοειδῆ; Καὶ τοῦτο. Πῶς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, οὐκ ἄγριοι ἀλλήλοις τε ἔσονται καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις πολίταις, ὄντες τοιοῦτοι τὰς φύσεις; Μὰ Δί', ἦ δ' ὅς, οὐ ῥᾳδίως. Ἀλλὰ μέντοι δεῖ γε πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους πράους αὐτοὺς εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους χαλεπούς· εἰ δὲ μή, οὐ μενοῦσιν ἄλλους σφᾶς διολέσαι, ἀλλ' αὐτοὶ φθήσονται αὐτὸ δράσαντες. Ἀληθῆ, ἔφη. Τί οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ποιήσομεν; πόθεν πρᾶόν τε ἅμα καὶ μεγαλόθυμον ἦθος εὑρήσομεν; ἐναντία γάρ που θυμοειδεῖ πραεῖα φύσις. Φαίνεται. Ἀλλὰ μέν τοι τούτων γε ὁποτέρου ἂν στέρηται, φύλαξ ἀγαθὸς οὐ μὴ γένηται. ταῦτα δὲ ἀδυνάτοις ἔοικεν· καὶ οὕτω δὴ ξυμβαίνει ἀγαθὸν φύλακα ἀδύνατον γενέσθαι. Κινδυνεύει, ἔφη. Καὶ ἐγὼ ἀπορήσας τε καὶ ἐπισκεψάμενος τὰ ἔμπροσθεν, εἶπον, Δικαίως, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, ἀποροῦμεν· ἧς γὰρ προυθέμεθα εἰκόνος ἀπελείφθημεν. Πῶς λέγεις; ἔφη. Οὐκ ἐνενοήσαμεν ὅτι ἄρα τοιαῦται εἰσὶ φύσεις οἵας ἡμεῖς οὐκ ᾠήθημεν, ἔχουσαι τἀναντία ταῦτα; Ποῦ δή; Ἴδοι μὲν ἂν τις καὶ ἐν ἄλλοις

πολλοῖς ζώοις, οὐ μέντ' ἂν ἥκιστα (ἐν ᾧ) ἡμεῖς παρεβάλλομεν τῷ φύλακι. Οἶσθα γάρ που τῶν γενναίων κυνῶν ὅτι τοῦτο αὐτῶν φύσει τὸ ἦθος· πρὸς μὲν τοὺς συνήθεις τε καὶ γνωρίμους ὡς οἷόν τε πραοτάτους εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς ἀγνῶτας τἀναντία. Οἶδα μέντοι, ἔφη. Τοῦτο μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, δυνατόν· καὶ οὐ παρὰ φύσιν ζητοῦμεν τοιοῦτον εἶναι τὸν φύλακα. Οὐκ ἔοικεν. Ἆρ' οὖν σοι δοκεῖ ἔτι τοῦδε προσδεῖσθαι ὁ φυλακτικὸς ἐσόμενος, πρὸς τῷ θυμοειδεῖ ἔτι προσγενέσθαι φιλόσοφος τὴν φύσιν; Πῶς δή; ἔφη, οὐ γὰρ ἐννοῶ. Καὶ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἐν τοῖς κυσὶ κατόψει, ὃ καὶ ἄξιον θαυμάσαι τοῦ θηρίου. Τὸ ποῖον; Ὅτι ὃν μὲν ἂν ἴδη ἀγνῶτα, μισεῖ καὶ χαλεπαίνει, οὐδὲν κακὸν πεπονθώς· ὃν δ' ἂν γνώριμον, ἀσπάζεται, κἂν μηδὲν πώποτε ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθη ἀγαθόν· ἢ οὔπω τοῦτο ἐθαύμασας; Οὐ πάνυ, ἔφη, μέχρι τούτου προσέσχον τὸν νοῦν· ὅτι δέ που δρᾷ ταῦτα, δῆλον.

150 Ἐν ταυτῷ (p. 376 c).

Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς καὶ ἰσχυρὸς καὶ ταχὺς ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται ὁ μέλλων καλὸς καὶ ἀγαθὸς φύλαξ ἔσεσθαι πόλεως; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη.

151 Πλάτωνος πολιτείας τρίτης (p. 395 b).

Εἰ ἄρα τὸν πρῶτον λόγον διασώσομεν, τοὺς φύλακας ἡμῖν τῶν ἄλλων πασῶν δημιουργιῶν ἀφειμένους δεῖν εἶναι δημιουργοὺς ἐλευθερίας τῆς πόλεως πάνυ ἀκριβεῖς καὶ μηδὲν ἄλλο ἐπιτηδεύειν ὅ τι μὴ εἰς τοῦτο φέρει· οὐδὲν δὲ δὴ δέοι ἂν αὐτοὺς ἄλλο πράττειν οὐδὲ μιμεῖσθαι, ἐὰν δὲ μιμῶνται, μιμεῖσθαι τὰ τούτοις προσήκοντα εὐθὺς ἐκ παίδων, ἀνδρείους, σώφρονας, ὁσίους, ἐλευθέρους, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα· τὰ δὲ ἀνελεύθερα μήτε ποιεῖν μήτε δεινοὺς εἶναι μι-

μήσασθαι μηδ' ἄλλο μηδὲν τῶν αἰσχρῶν, ἵνα μὴ ἐκ τῆς μιμήσεως τοῦ εἶναι ἀπολαύσωσιν. ἢ οὐκ ᾔσθησαι, ὅτι αἱ μιμήσεις, ἐὰν ἐκ νέων πόρρω διατελέσωσιν, εἰς ἤθη τε καὶ φύσιν καθίστανται, καὶ κατὰ σῶμα καὶ φωνὰς καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν. Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς.

152 Ἐν ταυτῷ (p. 412 b).

Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο τί ἂν ἡμῖν διαιρετέον εἴη; ἆρ' οὐκ αὐτῶν τούτων οἵ τινες ἄρξουσίν τε καὶ ἄρξονται; Τί μήν; Οὐκ οὖν ὅτι μὲν πρεσβυτέρους τοὺς ἄρχοντας δεῖ εἶναι, νεωτέρους δὲ τοὺς ἀρχομένους; Δῆλον. Καὶ ὅτι γε τοὺς ἀρίστους αὐτῶν τούτων; Καὶ τοῦτο. Οἱ δὲ γεωργῶν ἄριστοι ἆρ' οὐ γεωργικώτατοι γίνονται; Ναί. Ἐπειδὴ φυλάκων αὐτοὺς ἀρίστους δεῖ εἶναι, ἆρ' οὐ φυλακικωτέρους πόλεως; Ναί. Οὐκ οὖν φρονίμους τε εἰς τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν καὶ δυνατοὺς καὶ ἔτι κηδεμόνας τῆς πόλεως; Ἔστι ταῦτα. Κήδοιτο δ' ἄν τις μάλιστα τούτου ὃ τυγχάνει φιλῶν; Ἀνάγκη. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἂν μάλιστα φιλοῖ, ᾧ ξυμφέρειν ἡγοῖτο ταῦτα καὶ ἑαυτῷ, καὶ ὅτι μάλιστα ἐκείνου μὲν εὖ πράττοντος οἴοιτο ξυμβαίνειν καὶ ἑαυτῷ εὖ πράττειν, μὴ δὲ τουναντίον; Οὕτως, ἔφη. Λεκτέον ἄρα ἐκ τῶν ἄλλων φυλάκων τοιούτους ἄνδρας, οἳ ἂν σκοποῦσιν ἡμῖν φαίνωνται παρὰ πάντα τὸν βίον, ὃ μὲν ἂν τῇ πόλει ἡγήσωνται ξυμφέρειν, πάσῃ προθυμίᾳ ποιεῖν, ὃ δ' ἂν μή, μηδενὶ τρόπῳ πρᾶξαι ἂν ἐθέλειν. Ἐπιτήδειοι γάρ, ἔφη. Δοκεῖ δή μοι τηρητέον αὐτοὺς εἶναι ἐν ἁπάσαις ταῖς ἡλικίαις, εἰ φυλακικοί εἰσι τούτου τοῦ δόγματος καὶ μήτε γοητευόμενοι μήτε βιαζόμενοι οἳ ἐκβάλλοιεν ἐπιλανθανόμενοι δόξαν τὴν τοῦ ποιεῖν δεῖν ἃ τῇ πόλει βέλτιστα. Τίνα, ἔφη, λέγεις τὴν ἐκβολήν; Ἐγώ σοί, ἔφην, ἐρῶ. Φαίνεταί μοι δόξα ἐξιέ-

ναι ἐκ διανοίας ἢ ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως· ἑκουσίως μὲν ἡ ψευδὴς τοῦ μεταμανθάνοντος, ἀκουσίως δὲ πᾶσα ἡ ἀληθής. Τὸ μὲν τῆς ἑκουσίου, ἔφη, μανθάνω, τὸ δὲ τῆς ἀκουσίου δέομαι μαθεῖν. Τί δέ; οὐ καὶ σὺ ἡγῇ, ἔφην ἐγώ, τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀκουσίως στέρεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, τῶν δὲ κακῶν ἑκουσίως; ἢ οὐ τὸ μὲν ἐψεῦσθαι τῆς ἀληθείας κακόν, τὸ δὲ ἀληθεύειν ἀγαθόν; ἢ οὐ τὸ τὰ ὄντα δοξάζειν ἀληθεύειν δοκεῖ σοι εἶναι; Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, ὀρθῶς λέγεις, καί μοι δοκοῦσιν ἄκοντες ἀληθοῦς δόξης στερίσκεσθαι. Οὐκ οὖν κλαπέντες ἢ γοητευθέντες ἢ βιασθέντες τοῦτο πάσχουσιν; Οὐδὲ νῦν, ἔφη, μανθάνω. Τραγικῶς ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, κινδυνεύω λέγειν· κλαπέντας γὰρ τοὺς μεταπεισθέντας λέγω καὶ τοὺς ἐπιλανθανομένους, ὅτι τῶν μὲν χρόνος, τῶν δὲ λόγος ἐξαιρούμενος λανθάνει. νῦν γάρ που μανθάνεις; Ναί. Τοὺς τοίνυν βιασθέντας λέγω οὓς ἂν ὀδύνη τις ἢ ἀλγηδὼν μεταδοξάσαι ποιήσῃ. Καὶ τοῦτο, ἔφη, ἔμαθον, καὶ ὀρθῶς λέγεις. Τοὺς μὴν γοητευθέντας, ὡς ἐγᾦμαι, καὶ σὺ φαίης εἶναι οἳ ἂν μεταδοξάσωσιν ἢ ὑφ' ἡδονῆς κηληθέντες ἢ ὑπὸ φόβου τι δείσαντες. Ἔοικε γάρ, ἦ δ' ὅς, γοητεύειν πάντα ὅσα ἀπατᾷ. Ὃ τοίνυν ἄρτι ἔλεγον, ζητητέον τίνες ἄριστοι φύλακες τοῦ παρ' αὐτοῖς δόγματος, (τοῦ ὡς ποιητέον. ὃ δ' ἂν τῇ πόλει ἀεὶ δοκῶσι βέλτιστον εἶναι αὐτοῖς ποιεῖν) τηρητέον δὴ εὐθὺς ἐκ παίδων προθεμένοις ἔργα ἐν οἷς ἄν τις τὸ τοιοῦτον μάλιστα ἐπιλανθάνοιτο καὶ ἐξαπατῷτο· καὶ τὸν μὲν μνήμονα καὶ δυσεξαπάτητον ἐγκριτέον, τὸν δὲ μὴ ἀποκριτέον. ἦ γάρ; Ναί. Καὶ πόνων γε αὖ καὶ ἀλγηδόνων ἀγῶνας αὐτοῖς θετέον, ἐν οἷς ταυτὰ ταῦτα τηρητέον. Ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τρίτου εἴδους τοῦ τῆς γοητείας ἅμιλλαν ποιητέον, καὶ

θεατέον, ὥσπερ τοὺς πώλους ἐπὶ τοὺς ψόφους τε καὶ θορύβους ἄγοντες σκοποῦσιν εἰ φοβεροί, οὕτως νέους ὄντας εἰς δείματα κομιστέον καὶ εἰς ἡδονὰς αὖ μεταβλητέον, βασανίζοντας πολυ μᾶλλον ἢ χρυσὸν ἐν πυρί, εἰ δυσγοήτευτος καὶ εὐσχήμων ἐν ἅπασι φαίνεται, φύλαξ αὑτοῦ ὢν ἀγαθὸς καὶ τῆς μουσικῆς ἧς ἐμάνθανεν, εὔρυθμόν τε καὶ εὐάρμοστον ἑαυτὸν ἐν πᾶσι τούτοις παρασχών· οἷος δὴ ἂν (ὢν) καὶ ἑαυτῷ καὶ πόλει χρησιμώτατος εἴη· καὶ τὸν ἀεὶ ἔν τε παισὶ καὶ νεανίσκοις καὶ ἀνδράσι βασανιζόμενον καὶ ἀκήρατον ἐκβαίνοντα καταστατέον ἄρχοντα τῆς πόλεως καὶ φύλακα, καὶ τιμὰς δοτέον καὶ ζῶντι καὶ τετελευτηκότι, τάφων τε καὶ τῶν ἄλλων μνημείων μέγιστα γέρα λαγχάνοντα· τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον ἀποκριτέον. τοιαύτη τις, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, δοκεῖ μοι ἡ ἐκλογὴ εἶναι καὶ κατάστασις τῶν ἀρχόντων τε καὶ φυλάκων, ὡς ἐν τύποις, μὴ δι' ἀκριβείας εἰρῆσθαι. Καὶ ἐμοί, ἦ δ' ὅς, οὕτω πῃ φαίνεται. Ἆρ' οὖν ὡς ἀληθῶς ὀρθότατον καλεῖν τούτους μὲν φύλακας παντελεῖς τῶν τε ἔξωθεν πολεμίων τῶν τε ἐντὸς φίλων, ὅπως μὴ βουλήσονται, οἳ δὲ μὴ δυνήσονται κακουργεῖν· τοὺς δὲ νέους, οὓς δὴ νῦν φύλακας ἐκαλοῦμεν, ἐπικούρους τε καὶ βοηθοὺς τοῖς τῶν ἀρχόντων δόγμασιν.

153 Ἐν ταυτῷ (p. 416 b).

Ὃ μέντοι ἄρτι ἐλέγομεν, ἄξιον, ὅτι δεῖ αὐτοὺς τῆς ὀρθῆς τυχεῖν παιδείας, ἥ τις ποτ' ἐστίν, εἰ μέλλουσι τὸ μέγιστον ἕξειν πρὸς τῷ ἥμεροι εἶναι αὑτοῖς τε καὶ τοῖς φυλαττομένοις ὑπ' αὐτῶν. Καὶ ὀρθῶς γε, ἦ δ' ὅς. Πρὸς τοίνυν τῇ παιδείᾳ ταύτῃ φαίη ἂν τις νοῦν ἔχων δεῖν καὶ τὰς οἰκήσεις καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν τοιαύτην αὐτοῖς παρεσκευάσθαι, ἥτις μήτε τοὺς φύ-

λακας ὡς ἀρίστους ἀναγκάσει αὐτοὺς κακουργεῖν, μήτε ἐπαίρει περὶ τοὺς ἄλλους πολίτας. Καὶ ἀληθῶς γε φήσει. Ὅρα δή, εἶπον ἐγώ, εἰ τοιόνδε τινα τρόπον δεῖ αὐτοὺς ζῆν τε καὶ οἰκεῖν, εἰ μέλλουσι τοιοῦτοι ἔσεσθαι. πρῶτον μὲν οὐσίαν κεκτημένον οὐδεμίαν μηδένα ἰδίαν, ἣν μὴ πᾶσα ἀνάγκη· ἔπειτα οἴκησιν καὶ ταμιεῖον μηδενὶ εἶναι μηδὲν τοιοῦτον, εἰς ὃ οὐ πᾶς ὁ βουλόμενος εἴσεισι· τὰ δ' ἐπιτήδεια, ὅσων δέονται ἄνδρες ἀθληταὶ πολέμου σώφρονές τε καὶ ἀνδρεῖοι, ταξαμένους παρὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν δέχεσθαι μισθὸν τῆς φυλακῆς τοσοῦτον, ὅσον μήτε περιεῖναι αὐτοῖς εἰς τὸν ἐνιαυτὸν μήτε ἐνδεῖν· φοιτῶντας δ' εἰς ξυσσίτια, ὥσπερ ἐξεστρατοπεδευμένους, κοινῇ ζῆν· χρυσίον δὲ καὶ ἀργύριον εἰπεῖν αὐτοῖς, ὅτι θεῖον παρὰ θεῶν ἀεὶ ἐν τῇ ψυχῇ ἔχουσι καὶ οὐδὲν προσδέονται τοῦ ἀνθρωπείου, οὐδὲ ὅσια τὴν ἐκείνου κτῆσιν τῇ τοῦ θνητοῦ χρυσοῦ κτήσει ξυμμιγνύντας μιαίνειν διότι πολλὰ καὶ ἀνόσια περὶ τὸ τῶν πολλῶν νόμισμα γέγονε, τὸ παρ' ἐκείνοις δὲ ἀκήρατον, ἀλλὰ μόνοις αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ πόλει μεταχειρίζεσθαι καὶ ἅπτεσθαι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου οὐ θέμις, οὐδὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὄροφον ἰέναι οὐδὲ περιάψασθαι οὐδὲ πίνειν ἐξ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ. καὶ οὕτω μὲν σώζοιντό τε ἂν καὶ σώζοιεν τὴν πόλιν· ὁπότε δὲ αὐτοὶ γῆν τε ἰδίαν καὶ οἰκίας καὶ νομίσματα κτήσονται, οἰκονόμοι μὲν καὶ γεωργοὶ ἀντὶ φυλάκων ἔσονται, δεσπόται δὲ καὶ ἐχθροὶ ἀντὶ ξυμμάχων τῶν ἄλλων πολιτῶν γενήσονται· μισοῦντες δὲ καὶ μισούμενοι καὶ ἐπιβουλεύοντες καὶ ἐπιβουλευόμενοι διάξουσι πάντα τὸν βίον, πολὺ πλεῖον καὶ μᾶλλον δεδιότες τοὺς ἔνδον ἢ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους, θέοντες ἤδη τότε ἐγγύτατα ὀλέθρου, αὐτοί τε καὶ ἡ ἄλλη πόλις.

154 *Πλάτωνος πολιτείας δ'* (p. 421 a c).

Νευρορράφοι γὰρ φαῦλοι γενόμενοι καὶ διαφθαρέντες καὶ προσποιησάμενοι εἶναι μὴ ὄντες πόλει οὐδὲν δεινόν· φύλακες δὲ νόμων τε καὶ πόλεως μὴ ὄντες, ἀλλὰ δοκοῦντες, ὁρᾷς δὴ ὅτι πᾶσαν ἄρδην πόλιν ἀπολλύασι. — Τοὺς ἄλλους αὖ δημιουργοὺς σκόπει εἰ τάδε διαφθείρει, ὥστε καὶ κακοὺς γίγνεσθαι. Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία. Πῶς δή; Ὧδε· πλουτήσας χυτρεὺς δοκεῖ σοι ἔτι θελήσειν ἐπιμελεῖσθαι τῆς τέχνης; Οὐδαμῶς, ἔφη. Ἀργὸς δὲ καὶ ἀμελὴς γενήσεται μᾶλλον αὐτὸς αὑτοῦ; Πολύ γε. Οὐκ οὖν κακίων χυτρεὺς γίνεται; Καὶ τοῦτο, ἔφη, πολύ. Καὶ μὴν καὶ ὄργανά γε μὴ ἔχων παρέχεσθαι ὑπὸ πενίας ἤ τι ἄλλο τῶν εἰς τὴν τέχνην, τά τε ἔργα πονηρότερα ἐργάσεται καὶ τοὺς υἱεῖς ἢ ἄλλους οὓς ἂν διδάσκῃ χείρους δημιουργοὺς διδάξεται; Πῶς δ' οὔ; Ὑπ' ἀμφοτέρων δή, πενίας τε καὶ πλούτου, χείρω μὲν τὰ τῶν τεχνῶν ἔργα, χείρους δὲ αὐτοί. Φαίνονται. Ἕτερα δή, ὡς ἔοικε, τοῖς φύλαξιν εὑρήκαμεν, ἃ παντὶ τρόπῳ φυλακτέον ὅπως μή ποτε αὐτοὺς λήσῃ εἰς τὴν πόλιν παραδύντα. Τὰ ποῖα ταῦτα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία, ὡς τοῦ μὲν τρυφήν τε καὶ ἀργίαν καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιοῦντος, τοῦ δὲ ἀνελευθερίαν καὶ κακουργίαν πρὸς τῷ νεωτερισμῷ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

155 *Ἐν ταυτῷ* (p. 423 d).

Οὗτοι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἀγαθὲ Ἀδείμαντε, ὡς δόξειεν ἄν τις, ταῦτα πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτοῖς προστάττομεν, ἀλλὰ πάντα φαῦλα, ἐὰν τὸ λεγόμενον ἓν μέγα φυλάττωσι, μᾶλλον δὲ ἀντὶ μεγάλου ἱκανόν. Τί τοῦτο; ἔφη. Τὴν παιδείαν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τροφήν· ἐὰν γὰρ

εὖ παιδευόμενοι μέτριοι ἄνδρες γίγνωνται, πάντα ταῦτα ῥᾳδίως διόψονται, καὶ ἄλλα γε ὅσα νῦν ἡμεῖς παραλείπομεν, τήν τε τῶν γυναικῶν κτῆσιν καὶ γάμων καὶ παιδοποιίας· ὅτι δεῖ ταῦτα, κατὰ τὴν παροιμίαν, πάντα ὅτι μάλιστα κοινὰ τὰ τῶν φίλων ποιεῖσθαι. Ὀρθότατα γάρ, ἔφη, γίγνοιτ' ἄν. Καὶ μήν, εἶπον, πολιτεία, ἐάν περ ἅπαξ ὁρμήσῃ εὖ, ἔρχεται ὥσπερ κύκλος αὐξανομένη· τροφὴ γὰρ καὶ παίδευσις χρηστὴ σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ, καὶ αὖ φύσεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβανόμεναι ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται εἴς τε τἆλλα καὶ εἰς τὸ γεννᾶν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις. Εἰκός γ', ἔφη. Ὡς τοίνυν διὰ βραχέων εἰπεῖν, τούτου ἀνθεκτέον τοῖς ἐπιμεληταῖς τῆς πόλεως, ὅπως ἂν αὐτοὺς μὴ λάθῃ διαφθαρέν, ἀλλὰ παρὰ πάντα αὐτὸ φυλάττωσι, τὸ μὴ νεωτερίζειν περὶ γυμναστικήν τε καὶ μουσικὴν παρὰ τὴν τάξιν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε μάλιστα φυλάττειν, φοβουμένους ὅταν τις λέγῃ ὡς

τὴν ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπιφρονέουσ' ἄνθρωποι,
ἥ τις ἀειδόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.

μὴ πολλάκις τὸν ποιητήν τις οἴηται λέγειν, οὐκ ᾄσματα νέα, ἀλλὰ τρόπον ᾠδῆς νέον, καὶ τοῦτ' ἐπαινῇ· δεῖ δὲ οὔτ' ἐπαινεῖν τὸ τοιοῦτον οὔτε ὑπολαμβάνειν· εἶδος γὰρ καινὸν μουσικῆς μεταβάλλειν εὐλαβητέον ὡς ἐν ὅλῳ κινδυνεύοντα· οὐδαμοῦ γὰρ κινοῦνται μουσικῆς τρόποι ἄνευ πολιτικῶν νόμων τῶν μεγίστων ὡς φησί τε Δάμων κἀγὼ πείθομαι. Καὶ ἐμὲ τοίνυν, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, θὲς τῶν πεπεισμένων. Τὸ δὴ φυλακτήριον, ἦν δ' ἐγώ, ὡς ἔοικεν, ἐνταῦθά που οἰκοδομητέον τοῖς φύλαξιν ἐν μουσικῇ. Ἡ γοῦν παρανομία, ἔφη, ῥᾳδίως αὕτη λανθάνει παραδυομένη. Ναί, ἔφην, ὡς ἐν παιδιᾶς γε μέρει καὶ ὡς κακὸν οὐδὲν

ἐργαζομένη. Οὐδὲ γὰρ ἐργάζεται, ἔφη, ἄλλο γε ἢ κατὰ σμικρὸν εἰσοικησαμένη ἠρέμα ὑπορρεῖ πρὸς τὰ ἤθη τε καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα· ἐκ δὲ τούτων εἰς τὰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβόλαια μείζων ἐκβαίνει· ἐκ δὲ δὴ τῶν ξυμβολαίων ἔρχεται ἐπὶ τοὺς νόμους καὶ πολιτείας σὺν πολλῇ, ὦ Σώκρατες, ἀσελγείᾳ, ἕως ἂν τελευτῶσα ἅπαντα ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀνατρέψαι. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, οὕτω τοῦτ' ἔχει. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὐκ οὖν ὃ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν, τοῖς ἡμετέροις παισὶν ἐννομωτέρου εὐθὺς παιδιᾶς μεθεκτέον, ὡς παρανόμου γιγνομένης αὐτῆς καὶ παίδων τοιούτων ἐννόμους τε καὶ σπουδαίους ἐξ αὐτῶν ἄνδρας αὐξάνεσθαι ἀδύνατον ὄν. Πῶς δ' οὐχί; ἔφη.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ. ΜΔ.

1 *Εὐριπίδου.*

Ἄρχεσθαι χρεὼν
κακοὺς ὑπ' ἐσθλῶν καὶ κλύειν τῶν κρεισσόνων.

2 *Εὐριπίδου Δίκτυος.*

Μὴ νεῖκος ὦ γεραιὲ κοιράνοις τίθου.
σέβειν δὲ τοὺς κρατοῦντας ἀρχαῖος νόμος.

3 *Μενάνδρου Ἀδελφοῖς.*

Οὐ παντελῶς δεῖ τοῖς πονηροῖς ἐπιτρέπειν,
ἀλλ' ἀντιτάττεσθ'· εἰ δὲ μή γ', ἄνω κάτω
ἡμῶν ὁ βίος λήσει μεταστραφεὶς ὅλος.

4 *Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.*

Καὶ τοὺς πονηροὺς μή ποτ' αὔξαν' ἐν πόλει.
κακοὶ γὰρ ἐμπλησθέντες ἢ νομίσματος,
ἢ πόλεος ἐμπεσόντες εἰς ἀρχήν τινα,
σκιρτῶσιν ἀδόκητ' εὐτυχησάντων δόμων.

5 *Μενάνδρου Ἀνδρογύνῳ.*
Τὸ γὰρ σύνηθες οὐδαμοῦ παροπτέον.

6 *Εὐριπίδου Ἱκετίδων* (435).
Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον ἢ νόμοι πόλει
καλῶς τεθέντες· ὅ τε γὰρ ἀσθενέστερος
ὁ πλούσιός τε τὴν δίκην ἴσην ἔχει,
νικᾷ δ' ὁ μείων τὸν μέγαν δίκαι' ἔχων.

7 *Σοφοκλῆς Αἴαντι* (666).
Τοιγὰρ τὸ λοιπὸν εἰσόμεσθα μὲν θεοῖς
εἴκειν, μαθησόμεσθα δ' Ἀτρείδας σέβειν.
ἄρχοντές εἰσιν, ὥσθ' ὑπεικτέον· τί μή;
καὶ γὰρ τὰ δεινὰ καὶ τὰ καρτερώτατα
τιμαῖς ὑπείκει· τοῦτο μὲν νιφοστιβεῖς
χειμῶνες ἐκχωροῦσιν εὐκάρπῳ θέρει·
ἐξίσταται δὲ νυκτὸς αἰανῆς κύκλος
τῇ λευκοπώλῳ φέγγος ἡμέρᾳ φλέγειν·
δεινῶν τ' ἄημα πνευμάτων ἐκοίμισε
στένοντα πόντον, ἐν δ' ὁ παγκρατὴς ὕπνος
λύει πεδήσας, οὐδ' ἀεὶ λαβὼν ἔχει.

8 *Μενάνδρου.*
Καλὸν οἱ νόμοι σφόδρ' εἰσίν· ὁ δ' ὁρῶν τοὺς νόμους
λίαν ἀκριβῶς, συκοφάντης φαίνεται.

9 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου* (p. 17 c).
Χθές που τῶν ὑπ' ἐμοῦ ῥηθέντων λόγων περὶ πολιτείας ἦν τὸ κεφάλαιον, οἵα τε καὶ ἐξ οἵων ἀνδρῶν ἀρίστη καταφαίνεται ἄν μοι γενέσθαι. Καὶ μάλα γε ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ῥηθεῖσα κατὰ νοῦν ἅπασιν. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ τῶν γεωργῶν, ὅσαι τε ἄλλαι τέχναι, πρῶτον ἐν αὐτῇ χωρὶς διειλόμεθα ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ

τῶν προπολεμησόντων; Ναί. Καὶ κατὰ φύσιν δὴ δόντες τὸ καθ' αὑτὸν ἑκάστῳ πρόσφορον, ἓν μόνον ἐπιτήδευμα, μίαν ἑκάστῳ τέχνην, τούτους οὓς πρὸ πάντων δέοι πολεμεῖν, εἴπομεν, ὡς ἄρα αὐτοὺς δέοι φύλακας εἶναι μόνον τῆς πόλεως, εἴτε τις ἔξωθεν ἢ καὶ τῶν ἔνδοθεν ἴοι κακουργήσων, δικάζοντας μὲν πράως τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτῶν καὶ φύσει φίλοις οὖσι, χαλεποὺς δ' ἐν ταῖς μάχαις τοῖς ἐντυγχάνουσι τῶν ἐχθρῶν γιγνομένους. Παντάπασι μὲν οὖν. Φύσιν γὰρ οἶμαί τινα τῶν φυλάκων τῆς ψυχῆς ἐλέγομεν ἅμα μὲν θυμοειδῆ ἅμα δὲ φιλόσοφον δεῖν εἶναι διαφερόντως, ἵνα πρὸς ἑκατέρους δύναιντο ὀρθῶς πρᾶοι καὶ χαλεποὶ γίγνεσθαι. Ναί. Τί δὲ τροφή; ἆρ' οὐ γυμναστικῇ καὶ μουσικῇ μαθήμασί τε, ὅσα προσήκει, τούτοις ἐν ἅπασι τεθράφθαι; Πάνυ μὲν οὖν. Τοὺς δέ γε οὕτω τραφέντας, ἐλέχθη που, μήτε χρυσὸν μήτε ἄργυρον μήτε μηδὲν ἄλλο ποτὲ κτῆμα ἑαυτῶν ἴδιον νομίζειν δεῖν, ἀλλ' ὡς ἐπικούρους μισθὸν λαμβάνοντας τῆς φυλακῆς παρὰ τῶν σωζομένων ὑπ' αὐτῶν, ὅσος σώφροσι μέτριος, ἀναλίσκειν τε δὴ κοινῇ καὶ ξυνδιαιτωμένους μετ' ἀλλήλων ζῆν, ἐπιμέλειαν ἔχοντας ἀρετῆς διὰ παντός, τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων ἄγοντας σχολήν. Ἐλέχθη καὶ ταῦτα ταύτῃ. Καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ γυναικῶν ἐπεμνήσθημεν, ὡς τὰς φύσεις τοῖς ἀνδράσι παραπλησίας εἴη ξυναρμοστέον καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα πάντα κοινὰ κατά τε πόλεμον καὶ κατὰ τὴν ἄλλην δίαιταν δοτέον πάσαις. Ταύτῃ καὶ ταῦτα ἐλέγετο. Τί δὲ δὴ τὸ περὶ τῆς παιδοποιίας; ἢ τοῦτο μὲν διὰ τὴν ἀήθειαν τῶν λεχθέντων εὐμνημόνευτον, ὅτι κοινὰ τὰ τῶν γάμων καὶ τὰ τῶν παίδων πᾶσιν ἁπάντων ἐτίθεμεν, μηχανωμένους ὅπως μηδείς ποτε τὸ γεγενημένον αὐτῷ ἰδίᾳ γνώσοιτο, νομιοῦσι δὲ πάντες

πάντας αὐτοὺς ὁμογενεῖς, ἀδελφὰς μὲν καὶ ἀδελφούς, ὅσοιπερ ἂν τῆς πρεπούσης ἐντὸς ἡλικίας γίγνωνται, τοὺς δὲ ἔμπροσθεν καὶ ἄνωθεν, γονέας τε καὶ γονέων προγόνους, τοὺς δὲ εἰς τὸ κάτωθεν, ἐκγόνους παῖδάς τε ἐκγόνων. Ναὶ καὶ ταῦτα εὐμνημόνευτα, ἦ λέγεις. Ὅπως δὲ δὴ κατὰ δύναμιν εὐθὺς γίγνοινθ' ὡς ἄριστοι τὰς φύσεις, ἆρ' οὐ μεμνήμεθα, ὡς τοὺς ἄρχοντας ἔφαμεν καὶ τὰς ἀρχούσας δεῖν εἰς τὴν τῶν γάμων σύνερξιν λάθρᾳ μηχανᾶσθαι κλήροις τισίν, ὅπως οἱ κακοὶ χωρὶς οἵ τ' ἀγαθοὶ ταῖς ὁμοίαις ἑκάτεροι συλλήξονται, καὶ μή τις αὐτοῖς ἔχθρα διὰ ταῦτα γίγνηται, τύχην ἡγουμένοις αἰτίαν τῆς συλλήξεως. Μεμνήμεθα. Καὶ μὴν ὅτι γε τὰ μὲν τῶν ἀγαθῶν θρεπτέον ἔφαμεν εἶναι, τὰ δὲ τῶν κακῶν εἰς τὴν ἄλλην λάθρᾳ διαδοτέον πόλιν· ἐπαυξομένων δέ, σκοποῦντας ἀεὶ τοὺς ἀξίους πάλιν ἀνάγειν δεῖν, τοὺς δὲ παρὰ σφίσιν ἀναξίους εἰς τὴν τῶν ἐπανιόντων χώραν μεταλλάττειν. Οὕτως. Ἆρα οὖν διεληλύθαμεν ἤδη, καθάπερ χθές, ὡς ἐν κεφαλαίοις πάλιν ἐπανελθεῖν, ἢ ποθοῦμέν τι τῶν ῥηθέντων; Οὐδαμῶς.

10 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μίνωος (p. 317 c).

Οὐκ οὖν καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῖς περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ ὅλως περὶ πόλεως διακοσμήσεως καὶ περὶ τοῦ ὡς χρὴ πόλιν διοικεῖν, τὸ μὲν ὀρθὸν νόμος ἐστὶ βασιλικός, τὸ δὲ μὴ ὀρθὸν οὐ δοκεῖ νόμος εἶναι βασιλικὸς τοῖς μὴ εἰδόσιν· ἔστι γὰρ ἄνομον. Ναί. Ὀρθῶς ἄρα ὡμολογήσαμεν νόμον εἶναι τοῦ ὄντος εὕρεσιν. Φαίνεται. Ἔτι δὲ καὶ τόδε ἐν αὐτῷ θεασώμεθα· τίς ἐπιστήμων διανεῖμαι ἐπὶ γῇ τὰ σπέρματα; Γεωργός. Οὗτος δὲ τὰ ἄξια σπέρματα ἑκάστῃ γῇ διανέμει; Ναί. Ὁ γεωργὸς ἄρα νομεὺς

ἀγαθὸς τούτων, καὶ οἱ τούτου νόμοι καὶ διανομαὶ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ὀρθαί εἰσιν; Ναί.

11 Τίς δὲ τὴν τῶν προβάτων ἀγέλην κράτιστος νέμειν, τί ὄνομα αὐτῷ; Ποιμήν. Οἱ τοῦ ποιμένος ἄρα νόμοι ἄριστοι τοῖς προβάτοις; Ναί. Οἱ δὲ τοῦ βουκόλου τοῖς βουσί; Ναί. Οἱ δὲ τοῦ τίνος νόμοι ἄριστοι ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων; οὐχ οἱ τοῦ βασιλέως; φάθι. Φημὶ δή. Plato Min. p. 318 a.

12 Στωϊκῶν.

Τόν τε νόμον σπουδαῖον εἶναί φασι λόγον ὀρθὸν ὄντα, προστακτικὸν μὲν τῶν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸν δὲ τῶν οὐ ποιητέον. τοῦ δὲ νόμου ἀστείου ὄντος καὶ ὁ νόμιμος ἀστεῖος ἂν εἴη· νόμιμον μὲν γὰρ εἶναι ἄνδρα καὶ ἀκολουθητικὸν τῷ νόμῳ καὶ πρακτικὸν τῶν ὑπ' αὐτοῦ προστασσομένων· νομικὸν δὲ τὸν ἐξηγητικὸν τοῦ νόμου· μηδένα δὲ τῶν φαύλων μήτε νόμιμον εἶναι μήτε νομικόν.

13 Αἰσχίνου ἐκ τοῦ κατὰ Τιμάρχου (p. 55 R).

Οὐδ' ὡς ᾤετο δεῖν ὁ νομοθέτης τὸν ῥήτορα ἥκειν ἐπὶ τὸ βῆμα τῶν λόγων ἐπιμεληθέντα πρότερον, ἀλλὰ τοῦ βίου.

14 Δημοκρίτου.

Κρέσσον ἄρχεσθαι τοῖσι ἀνοήτοισι ἢ ἄρχειν.

15 Τοῦ αὐτοῦ.

Δίκη μὲν ἐστὶν ἔρδειν τὰ χρέοντα, ἀδικίη δὲ μὴ ἔρδειν τὰ χρέοντα, ἀλλὰ παρατρέπεσθαι.

16 Κατὰ δὲ ζωίων ἔστιν ὧν φόνου καὶ μὴ φόνου ὧδε ἔχει· τὰ ἀδικέοντα καὶ θέλοντα ἀδικέειν ἀθώιος

ὁ κτείνων, καὶ πρὸς εὐεστοῦν τοῦτο ἔρδειν μᾶλλον ἢ μή.

17 Κτείνειν χρὴ τὰ πημαίνοντα παρὰ δίκην πάντα περὶ παντός· καὶ ταῦτα ὁ ποιέων ἐπιθυμίης καὶ δίκης καὶ θάρσεος καὶ κτήσιος ἐν παντὶ κόσμῳ μείζω μοῖραν μετέξει.

18 Ὅκωσπερ περὶ κιναδέων τε καὶ ἑρπετέων γεγράφαται τῶν πολεμίων, οὕτω καὶ κατὰ ἀνθρώπων δοκέει μοι χρεὼν εἶναι ποιέειν· κατὰ νόμους τοὺς πατρίους κτείνειν πολέμιον ἐν παντὶ κόσμῳ, ἐν ᾧ μὴ νόμος ἀπείργει· νόμος δὲ ἀπείργει, ἱερὰ ἑκάστοισι ἐπιχώρια καὶ σπονδαὶ καὶ ὅρκοι.

19 Κιξάλλην καὶ ληιστὴν πάντα κτείνων τις ἀθῷος ἂν εἴη, καὶ αὐτοχειρίῃ καὶ κελεύων καὶ ψήφῳ.

20. 21 Ζαλεύκου προοίμιον νόμων.

Τοὺς κατοικοῦντας τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν πάντας πρῶτον πεπεῖσθαι χρὴ καὶ νομίζειν θεοὺς εἶναι, καὶ ἀναβλέποντας ἐς οὐρανὸν καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς διακόσμησιν καὶ τάξιν· οὐ γὰρ τύχης οὐδ' ἀνθρώπων εἶναι δημιουργήματα· σέβεσθαι δὲ τούτους καὶ τιμᾶν, ὡς αἰτίους ὄντας ἁπάντων ἡμῖν ἀγαθῶν τῶν κατὰ λόγον γιγνομένων. ἕκαστον οὖν ἔχειν καὶ παρασκευάζειν δεῖ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν πάντων τῶν κακῶν καθαράν· ὡς οὐ τιμᾶται θεὸς ὑπ' ἀνθρώπου φαύλου, οὐδὲ θεραπεύεται δαπάναις οὐδὲ τραγῳδίαις τῶν ἀναλισκομένων, καθάπερ μοχθηρὸς ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀρετῇ καὶ προαιρέσει τῶν καλῶν ἔργων καὶ δικαίων. διὸ ἕκαστον δεῖ εἰς δύναμιν ἀγαθὸν εἶναι καὶ πράξει καὶ προαιρέσει τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεοφιλῆ, καὶ μὴ φοβεῖσθαι τὰς εἰς χρήματα ζημίας μᾶλλον τῶν

εἰς αἰσχύνην τεινόντων· καὶ πολίτην ἀμείνονα ὀνομάζειν τὸν τὴν οὐσίαν προϊέμενον μᾶλλον τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου. ὅσοις δὲ μὴ ῥάδιον πρὸς ταῦτα τὴν ὁρμὴν πεπεῖσθαι, τὴν δὲ ψυχὴν ἔχουσιν εὐκίνητον πρὸς ἀδικίαν, ὧδ' ἡμῖν παρηγγέλθω πᾶσι τοῖς τοιούτοις πολίταις καὶ πολίτισι καὶ ξυνοίκοις, μεμνῆσθαι θεῶν ὡς ὄντων καὶ δίκας ἐπιπεμπόντων τοῖς ἀδίκοις· καὶ τίθεσθαι πρὸ ὀμμάτων τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν ᾧ γίνεται τὸ τέλος ἑκάστῳ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ζῆν· πᾶσι γὰρ ἐμπίπτει μεταμέλεια τοῖς μέλλουσι τελευτᾶν, μεμνημένοις ὧν ἠδικήκασι, καὶ ὁρμὴ τοῦ βούλεσθαι πάντα πεπρᾶχθαι δικαίως αὐτοῖς. διὸ δεῖ ἕκαστον παρ' ἑκάστην πρᾶξιν ἀεὶ συνοικειοῦν τὸν καιρὸν τοῦτον ὡς δὴ παρόντα· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ δικαίου φροντιεῖν. ἐὰν δέ τῳ παραστῇ δαίμων κακὸς τρέπων πρὸς ἀδικίαν, διατρίβειν πρὸς ναοῖς καὶ βωμοῖς καὶ τεμένεσι, φεύγοντα τὴν ἀδικίαν ὡς δέσποιναν ἀσεβεστάτην καὶ χαλεπωτάτην, ἱκετεύοντα τοὺς θεοὺς συναποτρέπειν αὐτήν. ἰέναι δὲ καὶ πρὸς ἄνδρας δόξαν ἔχοντας ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ, ἀκουσόμενον περὶ εὐδαίμονος βίου καὶ κακῶν ἀνδρῶν τιμωρίας, ἵνα ἀποτρέπηται τῶν ἀδίκων ἔργων δεισιδαιμονῶν δαίμονας ἀλάστορας. πάντας δὲ τιμῶν τοῖς οἱ κατοικοῦντες τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις τοῖς πατρίοις τοὺς θεούς· πάτρια δὲ εἶναι τὰ κάλλιστα. πεπεῖσθαι δὲ τοῖς νόμοις ἅπαντας καὶ τοὺς ἄρχοντας αἰδεῖσθαι καὶ ἐξίστασθαι καὶ ποιεῖν τὸ παραγγελλόμενον· ὡς μετὰ θεοὺς καὶ δαίμονας καὶ ἥρωας γονεῖς τε καὶ νόμοι καὶ ἄρχοντες σύνεγγύς εἰσι ταῖς τιμαῖς παρ' ἀνθρώποις νοῦν ἔχουσι καὶ σωθησομένοις. πόλιν δὲ φιλαιτέραν μηδεὶς ἄλλην ποιείσθω τῆς αὑτοῦ πατρίδος, ὡς θεῶν πατρῴων νεμεσώντων·

ἀρχὴ γὰρ προδοσίας φύεται τοῖς τοιαῦτα βουλομένοις. ἔτι δὲ χαλεπώτερον τῆς οἰκείας γῆς στερόμενον ζῆν ἐπ' ἀλλοτρίας· οὐδὲν γάρ ἐστιν οἰκειότερον πατρίδος. μηδὲ ἐχθρὸν ἀκατάλλακτον μηδεὶς μηδένα νομιζέτω τῶν πολιτῶν, οἷς ἐφείκασιν οἱ νόμοι μετέχειν τῆς πολιτείας· ὡς ὁ τοιοῦτος οὔτε ἄρξαι δύναιτ' ἂν οὔτε δικάσαι καλῶς, τὸν θυμὸν ἔχων κυριώτερον τοῦ λογισμοῦ. μηδεὶς δὲ λεγέτω κακῶς μήτε κοινῇ τὴν πόλιν μήτε ἰδίᾳ τὸν πολίτην· ἀλλ' οἱ τῶν νόμων φύλακες ἐπιμελείσθωσαν τῶν πλημμελούντων, πρῶτον μὲν νουθετοῦντες, ἐὰν δὲ μὴ πείθωνται, ζημιοῦντες. τῶν δὲ κειμένων νόμων ἐάν τις δοκῇ μὴ καλῶς κεῖσθαι, μετατιθέναι ἐπὶ τὸ βέλτιον· μενόντων δέ, πάντας πειθαρχεῖν· ὡς ὑπ' ἀνθρώπων μὲν ἡττᾶσθαι τοὺς κειμένους νόμους οὐ καλὸν οὐδὲ συμφέρον, ὑπὸ δὲ νόμου βελτίονος ἡττώμενον κατακρατεῖσθαι καὶ καλὸν καὶ συμφέρον. τοὺς δὲ ταῦτα παραβαίνοντας χρὴ καὶ κολάζειν ὡς κατασκευάζοντας τῇ πόλει μεγίστων κακῶν ἀρχήν, ἀναρχίαν. ἄρχοντας δὲ μὴ εἶναι αὐθάδεις, μηδὲ πρὸς ἐπήρειαν κρίνειν, μηδὲ μεμνῆσθαι κρίνοντας φιλίας ἢ ἔχθρας, ἀλλὰ τοῦ δικαίου· οὕτω γὰρ ἀποδώσουσι τὰς κρίσεις δικαιοτάτας καὶ τῆς ἀρχῆς ἔσονται ἄξιοι. τοὺς μὲν οὖν δούλους προσήκει διὰ φόβον πράττειν τι τῶν δικαίων, τοὺς δ' ἐλευθέρους δι' αἰδῶ καὶ τὸ καλόν· διὸ χρὴ καὶ τοὺς ἄρχοντας εἶναι τοιούτους, ἵν' ἔχωσιν οἱ ἀρχόμενοι τοὺς ἀξίους αἰσχύνης. ἐὰν δέ τις βούληται τῶν κειμένων νόμων κινεῖν ἢ ἄλλον εἰσφέρειν νόμον, εἰς βρόχον εἴρας τὸν τράχηλον λεγέτω τοῖς πολίταις περὶ αὐτοῦ· καὶ ἐὰν μὲν διαψηφιζομένων δόξῃ λελύσθαι τὸν νόμον ἢ ὑπάρχειν τὸν εἰσφερόμενον, καὶ αὐτὸν ἀθῷον εἶναι· ἐὰν δὲ ὁ προϋπάρχων μᾶλλόν δοκῇ καλῶς ἔχειν ἢ ὁ

εἰσφερόμενος ᾖ ἄδικος, τεθνάναι τὸν κινοῦντα ἢ εἰσφέροντα νόμον, ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου.

22 *Ἐκ τῶν Θεοφράστου περὶ συμβολαίων.*

Οἱ μὲν οὖν ὑπὸ κήρυκος κελεύουσι πωλεῖν καὶ προκηρύττειν ἐκ πλειόνων ἡμερῶν, οἱ δὲ παρ' ἀρχῇ τινι, καθάπερ καὶ Πιττακὸς παρὰ βασιλεῦσι καὶ πρυτάνει. ἔνιοι δὲ προγράφειν παρὰ τῇ ἀρχῇ πρὸ ἡμερῶν μὴ ἔλαττον ἢ ἑξήκοντα, καθάπερ Ἀθήνησι, καὶ τὸν πριάμενον ἑκατοστὴν τιθέναι τῆς τιμῆς, ὅπως διαμφισβητῆσαί τε ἐξῇ καὶ διαμαρτύρασθαι τῷ βουλομένῳ, καὶ ὁ δικαίως ἐωνημένος φανερὸς ᾖ τῷ τέλει. παρὰ δὲ τισὶ προκηρύττειν κελεύουσι πρὸ τοῦ κατακυρωθῆναι πένθ' ἡμέρας συνεχῶς, εἴ τις ἐνίσταται ἢ ἀντιποιεῖται τοῦ κτήματος ἢ τῆς οἰκίας· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς Κυζικηνῶν. οἱ δὲ Θουριακοὶ τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα ἀφαιροῦσιν, οὐδ' ἐν ἀγορᾷ προστάττουσιν, ὥσπερ τἄλλα, διδόναι δὲ κελεύουσι κοινῇ τῶν γειτόνων τῶν ἐγγυτάτω τρισὶ νόμισμά τι βραχὺ μνήμης ἕνεκα καὶ μαρτυρίας. ἀναγκαῖον δηλονότι τοῖς μὲν τὰς ἀρχὰς ὑπευθύνους ποιεῖν, τοῖς δὲ τοὺς γείτονας, ἐὰν μὴ λάβωσιν ἢ δὶς παρὰ τοῦ αὐτοῦ λάβωσιν ἢ ἔχοντες μὴ λέγωσι τῶν ἐωνημένων. οὐ χρὴ δ' ἀγνοεῖν, ὅτι αἱ προγραφαὶ καὶ αἱ προκηρύξεις καὶ ὅλως ὅσα πρὸς τὰς ἀμφισβητήσεις ἐστὶ πάντ' ἢ τὰ πλεῖστα δι' ἔλλειψιν ἑτέρου νόμου τίθεται· παρ' οἷς γὰρ ἀναγραφὴ τῶν κτημάτων ἐστὶ καὶ τῶν συμβολαίων, ἐξ ἐκείνων ἔστι μαθεῖν εἰ ἐλεύθερα καὶ ἀνέπαφα καὶ τὰ αὐτοῦ πωλεῖ δικαίως· εὐθὺς γὰρ καὶ μετεγγράφει ἡ ἀρχὴ τὸν ἐωνημένον. ἐπεὶ δὲ καὶ προστασίαι τινὲς ὠνοῦνται καὶ πωλοῦσιν, ἀπαλλοτριοῦν ἐθέλον-

τες, ὀρθῶς ἔχει καὶ πρὸς ταῦτα νομοθετεῖν, ὅπερ καὶ ποιοῦσιν, ἅμα ταῦτά τε βουλόμενοι κωλύειν καὶ τὴν [ἀπάτην] ἐμφανῆ ποιεῖν, ὥσπερ ἐν τοῖς Αἰνίων. κελεύουσι γάρ, ἐὰν μέν τις οἰκίαν πρίηται, θύειν ἐπὶ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ἐπικωμαίου, ἐὰν δὲ χωρίον ἐπὶ τῆς κώμης ᾗ αὐτὸς οἰκεῖ, καὶ ὀμνύειν ἐναντίον τῆς ἀρχῆς ἐγγραφούσης καὶ κωμητῶν τριῶν, ἦ μὴν ὠνεῖσθαι δικαίως, μηδὲν συγκακουργοῦντα μήτε τέχνῃ μήτε μηχανῇ μηδεμιᾷ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸν πωλοῦντα πωλεῖν ἀδόλως· τὸν δὲ μὴ οἰκοῦντα ἐν ἄστει θύειν τὸν ὅρκον ἐπὶ τοῦ Διὸς τοῦ ἀγοραίου, τὴν δὲ θυσίαν τῶν ἐλαττόνων εἶναι θυλήμασιν, ἄνευ δὲ τούτων μὴ ἐγγράφειν τὴν ἀρχήν· ἅμα καὶ ἐν τῷ ὅρκῳ προσορκίζειν αὐτήν, ἐὰν μὴ ὀμνύωσι, μηδὲ ἐγγράψειν τὴν ὠνήν. οὗτοι μὲν δὴ πρὸς ἀμφότερα, μᾶλλον δὲ πρὸς πάντα βούλονται πεφυλάχθαι, καθάπερ ἴσως καὶ δεῖ. κυρία δὲ ἡ ὠνὴ καὶ ἡ πρᾶσις εἰς μὲν κτῆσιν, ὅταν ἡ τιμὴ δοθῇ, καὶ τὰκ τῶν νόμων ποιήσωσιν, οἷον ἀναγραφὴν ἢ ὅρκον ἢ τοῖς γείτοσι τὸ γιγνόμενον· εἰς δὲ τὴν παράδοσιν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πωλεῖν, ὅταν ἀρραβῶνα λάβῃ· σχεδὸν γὰρ οὕτως οἱ πολλοὶ νομοθετοῦσιν· ἀλλὰ τοῦτο προσδιοριστέον, ἐὰν μὴ παρὰ μεθύοντος, μηδ' ἐξ ὀργῆς, μηδὲ φιλονεικίας, μηδὲ παρανοοῦντος, ἀλλὰ φρονοῦντος, καὶ τὸ ὅλον δικαίως, ὅπερ κἀκεῖ προσθετέον, ὅταν ἀφορίζῃ παρ' ὧν δεῖ ὠνεῖσθαι. ἔοικε γὰρ ἐκ καιροῦ τὰ τοιαῦτα καὶ πάθους γίγνεσθαι· δεῖ δ' ἐκ προαιρέσεως· οὕτω γὰρ ἔσται τὸ δίκαιον. τάττουσι δὲ τινὲς καὶ τὸν ἀρραβῶνα πόσον δεῖ διδόναι, πρὸς τὸ πλῆθος τῆς τιμῆς μερίζοντες· ἄτοπον γὰρ ἐὰν δακτύλιον δῷ τῶν δέκα ταλάντων. ἐὰν δὲ λαβὼν ἀρραβῶνα μὴ δέχηται τὴν

τιμὴν ἢ δοὺς μὴ καταβάλῃ ἐν τῷ ὡρισμένῳ χρόνῳ· δεῖ γὰρ ὡρίσθαι, καθάπερ ἐν τοῖς Θουρίων τὸν μὲν ἀρραβῶνα παραχρῆμα τὴν δὲ τιμὴν αὐθημερόν, οἳ δὲ καὶ πλείους ἡμέρας τίθενται τῆς τιμῆς, οἳ δ' ἁπλῶς ὅσας ἂν ὁμολογήσωσι· τὸ δ' ἐπιτίμιον ἑκατέρῳ, πότερον τῷ μὲν στέρησις τοῦ ἀρραβῶνος; οὕτω γὰρ σχεδὸν οἵ τ' ἄλλοι κελεύουσι καὶ οἱ Θουριακοί· τῷ δὲ μὴ δεχομένῳ ἔκτισις ὅσου ἂν ἀποδῶται; καὶ γὰρ τοῦτο ἐν τοῖς Θουρίων, ἢ ἄνισος ζημία· πολλαπλασία γὰρ ἡ τιμὴ τοῦ ἀρραβῶνος· ἔτι δὲ καὶ βλάπτοιτ' ἂν ὁ ἀποδόμενος ἀφεὶς ἑκατέρους, ἐπειδή τις ἐφ' ἡμέραν μίαν ὁρίσειεν· οὕτω γὰρ μάλιστ' ἐνδέχεται παρ' ἐνίοις, δεδικάσθαι κελεύουσι τῷ μὴ δεχομένῳ τὴν τιμήν. πότερον δὲ ἕως ἂν κομίσηται κύριον εἶναι τοῦ κτήματος; οὕτω γὰρ οἱ πολλοὶ νομοθετοῦσιν· ἢ ὥσπερ Χαρώνδας καὶ Πλάτων; οὗτοι γὰρ παραχρῆμα κελεύουσι διδόναι καὶ λαμβάνειν, ἐὰν δέ τις πιστεύσῃ, μὴ εἶναι δίκην, αὐτὸν γὰρ αἴτιον εἶναι τῆς ἀδικίας.

22 a *Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς οἰκείους Δίωνος ἐπιστολῆς* (355 a).

Δέξασθε, ὦ Συρακόσιοι, πάντων πρῶτον νόμους, οἵ τινες ἐὰν ὑμῖν φαίνωνται μὴ πρὸς χρηματισμὸν καὶ πλοῦτον τρέψοντες τὰς γνώμας ὑμῶν μετ' ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὄντων τριῶν, ψυχῆς καὶ σώματος ἔτι δὲ χρημάτων, τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν ἐντιμοτάτην ποιοῦντες, δευτέραν δὲ τὴν τοῦ σώματος ὑπὸ τῇ τῆς ψυχῆς κειμένην· τρίτην δὲ καὶ ὑστάτην τὴν τῶν χρημάτων τιμὴν δουλεύουσαν τῷ σώματί τε καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπεργαζόμενος θεσμός, νόμος ἂν ὀρθῶς ὑμῖν εἴη κείμενος, ὄντως εὐδαίμονας

ἀποτελῶν τοὺς χρωμένους· ὁ δὲ τοὺς πλουσίους εὐδαίμονας ὀνομάζων λόγος, αὐτός τε ἄθλιος γυναικῶν καὶ παίδων ὢν λόγος ἄνους, τοὺς πειθομένους τε ἀπεργάζεται τοιούτους. ὅτι δ' ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ παρακελεύομαι, ἐὰν γεύσησθε τῶν νῦν λεγομένων περὶ νόμων, ἔργῳ γνώσεσθε· ἡ δὲ βάσανος ἀληθεστάτη δοκεῖ γίνεσθαι τῶν πάντων πέρι.

23 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου παιδείας (I, 2, 1).

Φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται καὶ ᾄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος καὶ φιλομαθέστατος καὶ φιλοτιμότατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλῆναι πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομεῖναι τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα. φύσιν μὲν δὴ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μορφῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται· ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις. οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι, τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι, οὐκ ἔνθεν ὅθεν περ ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται· αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται πόλεις ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλει τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι διάγειν, ἔπειτα προστάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν μηδ' ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἐάν δέ τις τούτων παραβαίνῃ τι, ζημίας αὐτοῖς ἐπανέθεσαν. οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι προλαβόντες ἐπιμελοῦνται ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, οἷοι πονηροῦ τινος ἢ αἰσχροῦ ἔργου ἐφίεσθαι. ἐπιμέλονται δὲ δὴ ὧδε· ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα πεποίηται. ἐντεῦθεν

τὰ μὲν ὤνια καὶ οἱ ἀγοραῖοι καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον, ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. διῄρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα εἰς τέσσαρα μέρη· τούτων δ' ἐστὶν ἓν μὲν παισίν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο δὲ τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο δὲ τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων παριᾶσιν· οἱ μὲν παῖδες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες, οἱ δὲ γεραίτεροι ἡνίκ' ἂν ἑκάστῳ προχωρῇ πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις αἷς αὐτοὺς δεῖ παρεῖναι, οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις πλὴν τῶν γεγαμηκότων· οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦνται, ἂν μὴ προρρηθῇ παρεῖναι, οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν. ἄρχοντες δὲ ἐφ' ἑκάστοις τούτων τῶν μερῶν εἰσι δώδεκα· δώδεκα γὰρ καὶ φυλαὶ Περσῶν διῄρηνται· καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ᾑρημένοι εἰσὶν οἳ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἀποδεικνύναι· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἳ ἂν αὖ τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέξειν, ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς· εἰσὶ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ᾑρημένοι, οἳ προστατεύουσιν ὅπως καὶ οὗτοι τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν. ἃ δὲ ἑκάστῃ τῇ ἡλικίᾳ προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται, ᾗ ἐπιμέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται. οἱ μὲν δὴ παῖδες οἱ εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην, καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι· οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι

τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς· γίγνεται γὰρ δὴ πρὸς ἀλλήλους καὶ παισὶν ὥσπερ ἀνδράσιν ἐγκλήματα, καὶ κλοπῆς καὶ ἁρπαγῆς καὶ βίας καὶ ἀπάτης καὶ κακολογίας καὶ ἄλλων οἵων εἰκός. οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται· κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρίσκωσι· δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος, οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ [οὐχ] ἥκιστα, ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδοῦναι μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσι τοῦτον ἰσχυρῶς. οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ περὶ πατρίδα καὶ περὶ φίλους. ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη δοκεῖ εἶναι μεγίστη ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα δὲ συμβάλλεται καὶ εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτούς, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. διδάσκουσι δὲ καὶ πείθεσθαι αὐτοὺς τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους πειθομένους ἰσχυρῶς τοῖς ἄρχουσι. διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες, καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσιν. φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν ἄρτους, ὄψον δὲ κάρδαμον, πιεῖν δ' ἐάν τις διψῇ, κώθωνα ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ

γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν· ἐκ τούτου δ' εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. οὗτοι δὲ αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε· δέκα ἔτη, ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης· δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία ἐπιμελείας μάλιστα δεῖσθαι· παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἄν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ· καὶ ὅταν μὲν δέῃ τι, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὅταν δὲ ἐξάρῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, τὰς ἡμισείας φυλὰς καταλείπει· ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα καὶ παρὰ τὴν φαρέτραν ἐν κολεῷ κοπίδα ἢ σάγαριν, ἔτι δὲ γέρρον καὶ παλτὰ δύο· ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τὸ δὲ ἐὰν δέῃ ἐκ χερὸς χρῆσθαι. διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστι καὶ αὐτός τε θηρᾷ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται, ὅπως ἂν θηρῶσιν· ὅτι ἀληθεστάτη αὐτοῖς δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. καὶ γὰρ πρῴ ἀνίστασθαι ἐθίζει καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις· ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον καὶ ἀκοντίσαι ὅπου ἂν παραπίπτῃ· καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀντιστῆται· παίειν μὲν γὰρ δήπου δεῖ τὸ ὁμόσε γινόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον· ὥστε οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν τι ἐν τῇ θήρᾳ, ὃ ἄπεστι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ παρόντων. ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν ἄριστον ἔχοντες πλέον μὲν ὡς καὶ εἰκότως παίδων, τἄλλα δ' ὅμοιον. καὶ θηρῶντες μὲν οὐκ ἂν ἀριστήσαιεν· ἢν δέ τι δεήσῃ θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι ἢ ἄλλως βουληθῶσι διατρῖψαι περὶ

τὴν θήραν, τὸ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες τῇ ὑστεραίᾳ [αὖ] θηρῶσι μέχρι δείπνου, καὶ μίαν ἄμφω τούτω τὼ ἡμέρα λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα, ἵνα καὶ ἄν τι ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι ὅ τι ἂν θηράσωσιν, εἰ δὲ μή, τὸ κάρδαμον. εἰ δέ τις αὐτοὺς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἐσθίωσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ μᾶζα καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ πιεῖν διψῶντι. αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶσαι τά τε ἄλλα ἃ παῖδες ὄντες ἐμάνθανον, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν· καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες καὶ ἆθλα προτίθεται· ἐν ᾗ δ' ἂν φυλῇ πλεῖστοι ὦσιν δαιμονέστατοι καὶ ἀνδρικώτατοι καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις παῖδας ὄντας αὐτοὺς ἐπαίδευσε. χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι, ἤν τι ἢ φρουρῆσαι δέῃ ἢ κακουργοὺς ἐρευνῆσαι ἢ λῃστὰς ὑποδραμεῖν ἢ καὶ ἄλλα ὅσα τάχους καὶ ἰσχύος ἔργα ἐστίν. ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν· ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ὧδε διάγουσι· πρῶτον μὲν ὥσπερ οἱ ἔφηβοι παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἐάν τι δέῃ περὶ τοῦ κοινοῦ, ὅσα φρονούντων τε ἤδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἔτι δυναμένων· ἐὰν δέ που δέῃ στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω παιδευόμενοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ παλτὰ στρατεύονται,

τὰ δὲ ἄγχιμα ὅπλα καλούμενα, θώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, [οἷόν περ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες·] ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι. ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν οὗτοι πλέον ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους. οἱ δ᾽ αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρατεύονται μὲν οὐκ ἔτι ἔξω τῆς αὐτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια, καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι· καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι αἱροῦνται πάσας· καὶ ἐάν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐκλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος, οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκκριθεὶς ἄτιμον τὸν βίον διατελεῖ. ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθείη διὰ τὰ προειρημένα. λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι, τούτων δὲ οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ᾽ ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ᾽ οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας ἀργοῦντας πέμπουσιν, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι οὐ πέμπουσιν ἵνα παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις· ἔξεστι δὲ αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως, οὐκ ἔξεστιν. οἳ δ᾽ ἂν αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναλίζεσθαι καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἳ δ᾽ ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διαγέ-

νωνται ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ ἔρχονται εἰς τοὺς τελείους· οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίπληκτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίγνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πάντων τῶν καλῶν διεληλυθότες καθίστανται.

24 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Λακώνων πολιτείας (I, 4).

Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐσθῆτας μὲν καὶ δούλας ἱκανὰς παρέχειν ἡγήσατο εἶναι· ταῖς δὲ ἐλευθέραις μέγιστον νομίσας εἶναι τὴν τεκνοποιίαν, πρῶτον μὲν σωμασκεῖν ἔταξεν οὐδὲν ἧττον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος φύλου, ἔπειτα δὲ δρόμου καὶ ἰσχύος ὥσπερ τοῖς ἀνδράσιν οὕτω καὶ ταῖς θηλείαις ἀγῶνας πρὸς ἀλλήλας ἐποίησε, νομίζων ὡς ἀμφοτέρων ἰσχυρῶν καὶ ἔκγονα ἐρρωμενέστερα γίγνεσθαι. ἐπεί γε μὴν γυνὴ πρὸς ἄνδρα ἔλθοι, ὁρῶν τοὺς ἄλλους τὸν πρῶτον τοῦ χρόνου ἀμέτρως ταῖς γυναιξὶ συνόντας, καὶ τούτου τἀναντία ἔγνω· ἔθηκε γὰρ αἰδεῖσθαι μὲν εἰσιόντα ὀφθῆναι, αἰδεῖσθαι δὲ ἐξιόντα· οὕτω δὲ συνόντων, ποθεινοτέρως μὲν ἀνάγκη σφῶν αὐτῶν ἔχειν, ἐρρωμενέστερα δὲ γίγνεσθαι, εἴ τι βλαστάνοιεν, οὕτω μᾶλλον ἢ εἰ διάκοροι ἀλλήλων εἶεν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀποπαύσας τοῦ ὁπότε βούλοιντο ἕκαστοι γυναῖκας ἄγεσθαι, ἔταξεν ἐν ἀκμαῖς τῶν σωμάτων τοὺς γάμους ποιεῖσθαι, καὶ τοῦτο συμφέρον τῇ εὐγονίᾳ νομίζων. εἴγε μέντοι συμβαίη γεραιῷ νέαν ἔχειν, ὁρῶν τοὺς τηλικούτους φυλάττοντας μάλιστα τὰς γυναῖκας, τἀναντία καὶ τούτου ἐνόμισε· τῷ γὰρ πρεσβύτῃ ἐποίησεν, ὁποίου ἀνδρὸς καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ἀγασθείη, τοῦτον ἐπαγομένῳ τεκνοποιήσασθαι. εἰ δέ τις αὖ γυναικὶ μὲν συνοικεῖν μὴ βούλοιτο, τέκνων

δὲ ἀξιολόγων ἐπιθυμοίη, καὶ τοῦτο νόμιμον ἐποίησεν, ἥν τινα ἂν εὔτεκνον καὶ γενναίαν ὁρῴη, πείσαντα τὸν ἔχοντα ἐκ ταύτης τεκνοποιεῖσθαι. καὶ πολλὰ μὲν τοιαῦτα συνεχώρει. αἱ μὲν γὰρ γυναῖκες διττοὺς οἴκους βούλονται κατέχειν, οἱ δὲ ἄνδρες ἀδελφοὺς τοῖς παισὶ προσλαμβάνειν, οἳ τοῦ μὲν γένους καὶ τῆς δυνάμεως κοινωνήσουσι, τῶν δὲ χρημάτων οὐκ ἀντιποιοῦνται. περὶ μὲν δὴ τεκνοποιίας οὕτω τἀναντία γνοὺς τοῖς ἄλλοις, εἴ τι διαφέροντας καὶ μέγεθος καὶ ἰσχὺν ἄνδρας τῇ Σπάρτῃ ἀπετέλεσεν, ὁ βουλόμενος σκοπείτω. βούλομαι δὲ καὶ τὴν παιδείαν σαφηνίσαι.

25 Ὁ γὰρ Λυκοῦργος ἀντὶ μὲν τοῦ ἰδίᾳ ἑκάστοις παιδαγωγοὺς δούλους ἐφιστάναι, ἄνδρα ἐπέστησε κρατεῖν αὐτῶν, ἐξ ὧνπερ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται, ὃς δὴ καὶ παιδονόμος καλεῖται. τοῦτον δὲ κύριον ἐποίησε καὶ καθίζειν τοὺς παῖδας, καὶ ἐπισκοποῦντα, εἴ τις ῥᾳδιουργοίη, [ἰσχυρῶς] κολάζειν· ἔδωκε δ᾽ αὐτῷ καὶ τῶν ἡβώντων μαστιγοφόρους, ὅπως τιμωροῖεν ὅτε δέοι, ὡς πολλὴν μὲν αἰδῶ πολλὴν δὲ πειθὼ ἐκεῖ συμπαρεῖναι. ἀντί γε μὴν τοῦ ἁπαλύνειν τοὺς πόδας ὑποδήμασιν, ἔταξεν ἀνυποδησίᾳ κρατύνειν· νομίζων εἰ τοῦτο ἀσκήσαιεν, πολὺ μὲν ῥᾷον ἂν ὄρθια ἐκβαίνειν, ἀσφαλέστερον δὲ πρανῆ καταβαίνειν, καὶ πηδῆσαι δὲ καὶ ἀναθορεῖν καὶ δραμεῖν θᾶττον [ἀνυπόδητον, εἰ ἠσκηκὼς εἴη τοὺς πόδας, ἢ ὑποδεδεμένον·] ἀντὶ δὲ τοῦ ἱματίοις διαθρύπτεσθαι, ἐνόμισε δερματίῳ δι᾽ ἔτους προσεθίζεσθαι, [νομίζων οὕτω καὶ πρὸς ψύχη καὶ πρὸς θάλπη ἄμεινον ἂν παρασκευάσασθαι.] σῖτόν γε μὴν τοσοῦτον ἔχειν συνεβούλευεν, ὡς ὑπὸ πλησμονῆς μὲν μήποτε βαρύνε-

σθαι, τοῦ δὲ ἐνδεεστέρως διάγειν μὴ ἀπείρως ἔχειν· νομίζων τοὺς οὕτω παιδευομένους μᾶλλον μὲν ἂν δύνασθαι, εἰ δεήσειεν ἀσιτήσαντας ἐπιπονῆσαι, μᾶλλον δ' ἄν, εἰ παραγγελθείη, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σίτου πλείω χρόνον ἐπιταθῆναι, ἧττον δ' ἂν ὄψου δεῖσθαι, εὐχερέστερον δὲ πρὸς πᾶν ἔχειν βρῶμα, καὶ ὑγιεινοτέρως δ' ἂν διάγειν, καὶ εἰς μῆκος δ' ἂν αὐξάνεσθαι τὴν ῥαδινὰ τὰ σώματα ποιοῦσαν τροφὴν μᾶλλον συλλαμβάνειν ἡγήσατο ἢ τὴν διαπλατύνουσαν τῷ σίτῳ. ὡς δὲ μὴ ὑπὸ λιμοῦ ἄγαν αὖ πιέζοιντο, ἀπραγμόνως μὲν οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς λαμβάνειν, ὧν προσδέονται· κλέπτειν δὲ ἐφῆκεν [ἔστιν ἃ τῷ λιμῷ ἐπικουροῦντας. καὶ ὡς μὲν οὐκ ἀπορῶν ὅ τι δοίη ἐφῆκεν αὐτοῖς γε μηχανᾶσθαι τὴν τροφήν, οὐδένα οἶμαι τοῦτο ἀγνοεῖν·] δῆλον δ' ὅτι τὸν μέλλοντα κλοπεύειν καὶ νυκτὸς ἀγρυπνεῖν δεῖ καὶ μεθ' ἡμέραν ἀπατᾶν καὶ ἐνεδρεύειν, καὶ κατασκόπους δὲ ἑτοιμάζειν τὸν μέλλοντά τι λήψεσθαι. ταῦτα οὖν δηλονότι πάντα μηχανικωτέρους τῶν ἐπιτηδείων βουλόμενος τοὺς παῖδας ποιεῖν καὶ πολεμικωτέρους, οὕτως ἐπαίδευεν. [εἴποι δ' ἂν οὖν τις, τί δῆτα, εἴπερ τὸ κλέπτειν ἀγαθὸν ἐνόμιζε,] πολλὰς δὲ πληγὰς ἐπέβαλε τῷ ἁλισκομένῳ; ὅτι, φημὶ ἐγώ, καὶ τἄλλα ὅσα ἄνθρωποι διδάσκουσι, κολάζουσι τὸν μὴ καλῶς ὑπηρετοῦντα. (Xenoph. de rep. Lac. 2, 2.)

26 Ὅπως δὲ μὴ ἐὰν ὁ παιδονόμος ἀπέλθοι ἔρημοί ποτε οἱ παῖδες εἶεν ἄρχοντος, ἐποίησε τὸν ἀεὶ παρόντα τῶν πολιτῶν κύριον εἶναι καὶ ἐπιτάττειν τοῖς παισίν, εἴ τι ἀγαθὸν δοκοίη εἶναι, καὶ κολάζειν, εἴ τι ἁμαρτάνοιεν. (Xenoph. ib. 2, 10.)

27 Πρὸς δὲ τούτοις τό τε αἰδεῖσθαι ἰσχυρῶς ἐμφῦσαι βουλόμενος αὐτοῖς, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπέδειξεν

ἐντὸς μὲν τοῦ ἱματίου τὼ χεῖρε ἔχειν, σιγῇ δὲ πορεύεσθαι, περιόπτειν δὲ μηδαμῶς, ἀλλ' αὐτὰ τὰ πρὸ ποδῶν ὁρᾶν. ἔνθα δὴ καὶ δῆλον γεγένηται, ὅτι τὸ ἄρρεν φῦλον καὶ εἰς τὸ σῶφρον ἰσχυρότερόν ἐστι τῆς τῶν θηλειῶν φύσεως. ὡς ἐκείνων γοῦν ἧττον μὲν ἂν φωνὴν ἢν ἀκοῦσαι ἢ τῶν λιθίνων, ἧττον δὲ ὄμματα στρεψάντων ἢ τῶν χαλκῶν, αἰδημονεστέρους δ' ἂν αὐτοὺς ἡγήσαιο καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παρθένων, καὶ ἐπειδὰν εἰς τὸ φιλίτιον ἀφίκωνται, ἀγαπητὸν αὐτῶν καὶ τὸ ἐρωτηθὲν ἀκοῦσαι. [καὶ τῶν μὲν αὖ παιδικῶν οὕτως ἐπεμελήθη·] περί γε μὴν τῶν ἤδη ἡβώντων πολὺ μάλιστα ἐσπούδασεν. (Xenoph. ib. 3, 4.)

28 Ὡς οὖν τούτους αὖ συνέβαλλεν ἐξηγήσομαι. Αἱροῦνται τοίνυν οἱ ἔφοροι αὐτῶν ἐκ τῶν ἀκμαζόντων τρεῖς ἄνδρας· οὗτοι δὲ ἱππαγρέται καλοῦνται· τούτων δὲ ἕκαστος ἄνδρα ἕκαστον καταλέγει διασαφηνίζων, ὅτου ἕνεκα τοὺς μὲν προτιμᾷ, τοὺς δ' ἀποδοκιμάζει. οἱ οὖν μὴ τυγχάνοντες τῶν καλῶν πολεμοῦσι τοῖς τε ἀποστείλασιν αὐτοὺς καὶ τοῖς αἱρεθεῖσιν ἀντ' αὐτῶν. (Xenoph. ib. 4, 2.)

29 Διαλύειν μέντοι τοὺς μαχομένους πᾶς ὁ παραγιγνόμενος κύριος. (Xen. ib. 4, 6.)

30 Τοῖς γε μὴν τὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν πεπερακόσιν, ἐξ ὧν ἤδη καὶ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται, ὁ Λυκοῦργος νόμιμον ἐποίησε κάλλιστον εἶναι τὸ θηρᾶν, εἰ μή τι δημόσιον κωλύοι, ὅπως καὶ οὗτοι δύνωνται μηδὲν ἧττον τῶν ἡβώντων στρατιωτικοὺς πόνους ὑποφέρειν. (Xen. ib. 4, 7.)

31 Ὡσαύτως ὁ Λυκοῦργος ἐποίησε παίδων ἕκαστον ὁμοίως τῶν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἄρχειν. ὅταν δέ τις εἰδῇ ὅτι οὗτοι πατέρες εἰσὶ τῶν παίδων ὧν

αὐτὸς ἄρχει, ἀνάγκη ἄρχειν οὕτως, ὥσπερ ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἄρχεσθαι βούλοιτο. (Xen. ib. 6, 1.)

32 *Ἐν τῇ Σπάρτῃ ὁ Λυκοῦργος τοῖς ἐλευθέροις τῶν μὲν ἀμφὶ χρηματισμὸν ἀπεῖπε μηδενὸς ἅπτεσθαι, ὅσα δὲ ἐλευθερίαν ἐν ταῖς πόλεσι παρασκευάζει, ταῦτα μόνα ἔταξεν ἔργα ἑαυτῶν νομίζειν· οὐ γὰρ δή τι πλοῦτος ἐκεῖ γε ἐσπούδασται.* (Xen. ib. 7, 2.)

33 *Ἄξιον δὲ τοῦ Λυκούργου καὶ τόδε ἀγασθῆναι, τὸ κατεργάζεσθαι ἐν τῇ πόλει αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου.* (Xen. ib. 9, 1.)

34 *Καλῶς δέ μοι δοκεῖ Λυκοῦργος νομοθετῆσαι, καὶ εἰ μέχρι γήρως ἀσκοῖτ' ἂν ἡ ἀρετή. ἐπὶ γὰρ τῷ τέρματι τοῦ βίου τὴν κρίσιν τῆς γεροντίας προσθεὶς ἐποίησε μηδ' ἐν τῷ γήραι ἀμελεῖσθαι τὴν καλοκαγαθίαν. Ἀξιάγαστον δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπικουρῆσαι τῷ τῶν ἀγαθῶν γήραι. θεὶς γὰρ τοὺς γέροντας κυρίους τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς ἀγῶνος, διέπραξεν ἐντιμότερον εἶναι τὸ γῆρας τῆς τῶν ἀκμαζόντων ῥώμης. εἰκότως δέ τοι καὶ σπουδάζεται οὗτος ὁ ἀγὼν μάλιστα τῶν ἀνθρώπων. καλοὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ γυμνικοί· ἀλλ' οὗτοι μὲν σωμάτων εἰσίν· ὁ δὲ περὶ τῆς γεροντίας ἀγὼν ψυχῶν ἀγαθῶν κρίσιν παρέχει. ὅσῳ οὖν κρεῖσσον ψυχὴ σώματος, τοσούτῳ καὶ οἱ ἀγῶνες οἱ τῶν ψυχῶν ἢ τῶν σωμάτων ἀξιοσπουδαστότεροι.* (Xen. ib. 10, 1.)

35 *Εἴς γε μὴν τὸν ἐν ὅπλοις ἀγῶνα τοιάδε ἐμηχανήσατο, στολὴν μὲν ἔχειν φοινικίδα καὶ χαλκῆν ἀσπίδα.* (Xen. ib. 11, 3.)

36 *Ἐφῆκε δὲ καὶ κομᾶν τοῖς ὑπὲρ τὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν, νομίζων οὕτω καὶ μείζους ἂν καὶ ἐλευθεριωτέρους [καὶ γοργοτέρους] φαίνεσθαι. οὕτω γε μὴν*

κατεσκευασμένων, μοίρας ἔδειξεν ἓξ καὶ ἱππέων καὶ ὁπλιτῶν. ἑκάστη δὲ τῶν ὁπλιτικῶν ἔχει μοιρῶν πολέμαρχον ἕνα, λοχαγοὺς τέτταρας, πεντηκοστῆρας ὀκτώ, ἐνωμοτάρχας ιϛ'. ἐκ δὲ τούτων τῶν μερῶν διὰ παρεγγυήσεως καθίστανται τοτὲ μὲν εἰς ἐνωμοτίας, τοτὲ δὲ εἰς τρεῖς, τοτὲ δὲ εἰς ἕξ. (Xen. ib. 11, 3.)

37 *Ἐπεὶ δὲ ἔγνω τὸ πείθεσθαι μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν στρατιᾷ καὶ ἐν οἴκῳ, τὴν τῆς ἐφορείας δύναμιν κατεσκεύασεν.* (Xen. ib. 8, 3.)

38 *Ἔφοροι οὖν δυνατοὶ μέν εἰσι ζημιοῦν ὃν ἂν βούλωνται, κύριοι δὲ πράττειν παραχρῆμα, κύριοι δὲ καὶ ἄρχοντας μεταξὺ καταπαῦσαι, καὶ εἷρξαί τε καὶ περὶ ψυχῆς εἰς ἀγῶνα καταστῆσαι.* (Xen. ib. 8, 4.)

39 *Πολλῶν δὲ ὄντων καλῶν μηχανημάτων τῷ Λυκούργῳ εἰς τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις ἐθέλειν τοὺς πολίτας, ἐν τοῖς καλλίστοις καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι οὐ πρότερον ἀπέδωκε τῷ πλήθει τοὺς νόμους, πρὶν ἐλθὼν σὺν τοῖς κρατίστοις εἰς Δελφοὺς ἐπήρετο τὸν θεόν, εἰ λῷον καὶ ἄμεινον εἴη τῇ Σπάρτῃ πειθομένῃ οἷς αὐτὸς ἔθηκε νόμοις· ἐπεὶ δ' ἀνεῖλε τῷ παντὶ ἄμεινον εἶναι, τότε ἀπέδωκεν οὐ μόνον ἄνομον δείξας, ἀλλὰ καὶ ἀνόσιον, τὸ πυθοχρήστοις νόμοις μὴ πείθεσθαι.* (Xen. ib. 8, 5.)

40 *Χαρώνδα Καταναίου προοίμια νόμων.*

Τὼς βουλευομένως καὶ πράττοντάς τι ἀπὸ θεῶν ἄρχεσθαι χρή· τὸ γὰρ ἄριστον, ὥσπερ ἁ παροιμία φατί, τὸν θεὸν ἦμεν αἴτιον πάντων τούτων. ἔτι δὲ φαύλων πράξεων ἀπέχεσθαι καὶ μάλιστα διὰ τὰν πρὸς τὸν θεὸν ξυμβουλίαν· οὐδενὸς γὰρ ἀδίκου θεὸν κοινωνεῖν· βοηθεῖν δὲ ἕκαστον ἑαυτῷ καὶ ποτικε-

λεύεσθαι κατ' ἀξίαν τῶν δικαίων μεταλαμβάνεν καὶ πράσσεν· τὸ γὰρ ὑπὲρ μικρῶν καὶ μεγάλων ὁμοίως διατείνεσθαι ἄγαν μικροπρεπὲς δοκεῖ ἦμεν καὶ ἀνελεύθερον. διὸ δεῖ φροντίζεν τὸ μὴ σφόδρα ἐς τὰ μάκιστα καὶ τὰ μεγάλα ἐμπίπτεν· ἀλλὰ κατ' ἀξίαν τὰν ἑαυτῶ καὶ δυναμίαν μετρίοντα ἑκάστῳ πράγματι ἐπιβάλλεν, ὅπως τίμιος ἦς καὶ σεμνός.

Ἀδίκῳ δὲ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ κεκριμένοις ὑπὸ πόλεως ἐπαρωγὴν μὴ ποιεῖσθαι μηδὲ ὁμιλεῖν μηδένα, ἢ ὀνειδίζεσθαι ὡς ὄντα ὅμοιον ᾧ ὁμιλεῖ. τοὺς δὲ προκεκριμένους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀγαπᾶν καὶ ἐντυγχάνειν αὐτοῖς, τελεῖσθαί τε τὴν μεγίστην καὶ τελειοτάτην τελετήν, ἀνδραγαθίαν, μιμουμένους ἐπ' ἀληθείᾳ καὶ κτωμένους τὴν ἀρετήν· οὐδεὶς γὰρ ἀνὴρ τέλειος ἄνευ ταύτης. πολίτῃ δὲ ἀδικουμένῳ βοηθεῖν καὶ οἴκοι καὶ ἐπὶ ξένης· ξένον δὲ πάντα τὸν ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι σεβόμενον καὶ κατὰ τοὺς οἰκείους νόμους εὐφήμως καὶ οἰκείως προσδέχεσθαι καὶ ἀποστέλλειν, μεμνημένους Διὸς ξενίου ὡς παρὰ πᾶσιν ἱδρυμένου κοινοῦ θεοῦ καὶ ὄντος ἐπισκόπου φιλοξενίας τε καὶ κακοξενίας.

ἡγεῖσθαι δὲ καὶ παραγγέλλειν πρεσβυτέρους νεωτέροις τὸ αἰδεῖσθαι καὶ αἰσχύνεσθαι τὰ κακά, φανεροὺς ὄντας αὐτοὺς αἰσχυνομένους καὶ αἰδουμένους· ὡς ἐν αἷς πόλεσι πρεσβυτέρων ἀναισχυντίαι, φύονται παῖδες αὐτῶν καὶ παίδων παῖδες ἀναίσχυντοι. ἀκολουθεῖ δὲ ἀναισχυντίᾳ καὶ ἀναιδείᾳ ὕβρις καὶ ἀδικία, τούτοις δὲ ἕπεται ὄλεθρος. μηδεὶς δ' ἔστω ἀναιδής, ἀλλὰ σωφρονείτω ἕκαστος, ὡς οὕτω τευξόμενος θεῶν ἵλεων καὶ σωτηρίας· οὐδεὶς γὰρ κακὸς θεοφιλής. τιμάτω δὲ ἕκαστος τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀληθές, καὶ μισείτω τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ ψεῦδος·

ταῦτα γὰρ ἀρετῆς σημεῖα καὶ κακίας. διὸ χρὴ συνεθίζειν ἐκ παίδων κολάζοντας μὲν τοὺς φιλοψευδεῖς, φιλοῦντας δὲ τοὺς φιλαλήθεις, ἵν' ἐμφυσιῶται ἑκάστῳ τὸ κάλλιστον καὶ σπερματωδέστατον τῆς ἀρετῆς. προσποιείσθω δὲ ἕκαστος τῶν πολιτῶν σωφρονεῖν μᾶλλον ἢ φρονεῖν· ὡς ἡ προσποίησις τοῦ φρονεῖν μέγα σημεῖον ἀπειροκαλίας καὶ σμικρότητος. ἔστω δὲ ἡ προσποίησις τοῦ σωφρονεῖν ἀληθής· μηδεὶς γὰρ πλαττέσθω γλώσσῃ καλὰ ἔργα, πράξεως καὶ διανοίας στερόμενος ἀγαθῆς.

χρὴ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας εὔνοιαν διαφυλάττειν καθάπερ πατράσιν εὐπειθοῦντας καὶ σεβομένους· ὡς ὁ μὴ διανοούμενος οὕτω τίσει δίκην κακῆς βουλῆς δαίμοσιν ἑστιούχοις. ἄρχοντες γὰρ ἑστιουχοῦσι πόλεως καὶ πολιτῶν σωτηρίας.

χρὴ δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας δικαίως προεστάναι τῶν ἀρχομένων καθάπερ τέκνων ἰδίων, ἔχθραν καὶ φιλίαν καὶ θυμὸν ἐν τῷ κρίνειν κοιμίσαντας.

ἐπαινείσθωσαν δὲ καὶ εὐδοκιμείτωσαν, ὅσοι ἂν ὄντες εὔποροι τοῖς ἐνδεεστέροις ἐπαρκῶσιν, ὡς τέκνα καὶ ἀμύντορας σώζοντες τῆς ἑαυτῶν πατρίδος. ἐπαρκείτωσαν δὲ τοῖς διὰ τύχην πενομένοις, καὶ μὴ διὰ βίον ἀργὸν καὶ ἀκρατῆ. ἡ μὲν γὰρ τύχη πᾶσι κοινόν, ὁ δὲ ἀργὸς καὶ ἀκρατὴς βίος κακοῖς ἀνδράσιν ἴδιος.

καλὸν δ' ἔστω καὶ μηνύειν ἐάν τίς τῳ συνειδῇ ἀδικοῦντι, ἵνα ἡ πολιτεία σώζηται πολλοὺς ἔχουσα τῆς εὐκοσμίας φύλακας. ὁ δὲ μηνύων εὐσεβὴς ἔστω καὶ κατὰ τῶν οἰκειοτάτων ἐξαγγέλλων· οὐδὲν γάρ ἐστιν οἰκειότερον πατρίδος. ἐμφανιζόντων δὲ μὴ τὰ δι' ἀκούσιον ἄγνοιαν γιγνόμενα, ἀλλ' ὅσον ἂν ἐκ προνοίας τι ἁμαρτάνωσιν. ὁ δ' ἐμφανισθείς, ἂν ἐθελεχθρῇ τῷ μηνύσαντι, μισείσθω ὑπὸ πάντων, δίκην

διδοὺς ἀχαριστίας, ἧς ἀποστερεῖ τὸν ἰατρεύοντα μεγίστην νόσον ἰατρευόμενος ἀδικίαν.

ἔστω δὲ μέγιστα ἀδικήματα θεῶν καταφρόνησις καὶ γονέων κάκωσις ἑκούσιος καὶ ἀρχόντων καὶ νόμων ὀλιγωρία καὶ ἑκούσιος ἀτιμία δικαιοσύνης. δικαιότατος δὲ ἔστω καὶ ὁσιώτατος πολίτης ὁ ταῦτα τιμῶν καὶ ἐμφανίζων πρὸς πολίτας καὶ ἄρχοντας κατὰ τῶν καταφρονούντων.

ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκειν σεμνότερον ἔστω ἢ γλιχόμενον τοῦ ζῆν ἐγκαταλιπεῖν αὐτὴν καὶ τὸ καλόν. κρεῖττον γὰρ τεθνάναι καλῶς ἢ ζῆν αἰσχρῶς καὶ ἐπονειδίστως.

χρὴ δὲ καὶ τῶν τελευτώντων ἕκαστον τιμᾶν μὴ δακρύοις μηδὲ οἴκτοις, ἀλλὰ μνήμῃ ἀγαθῇ καὶ τῇ τῶν κατ' ἔτος ὡραίων ἐπιφορᾷ, ὡς ἀχαριστίας οὔσης πρὸς δαίμονας χθονίους λύπης ὑπὲρ τὸ μέτρον γιγνομένης.

βλασφημείτω δὲ μηδεὶς ἐπ' ἀδίκῳ βλάβῃ περὶ μηδενός· ὁσιώτερον γὰρ εὐφημία κακηγορίας.

νομιζέσθω δὲ πολίτης ἀμείνων ὁ τῆς ὀργῆς κρείττων μᾶλλον τοῦ διὰ ταύτην πλημμελοῦντος.

ὁ ἱερὰ καὶ ἀρχεῖα ὑπεραίρων τῇ πολυτελείᾳ τῶν ἰδίων μὴ εὐδοξείτω, ἀλλ' ὀνειδιζέσθω· μηδὲν γὰρ ἔστω ἰδιωτικὸν μεγαλοπρεπέστερον καὶ σεμνότερον τῶν δημοσίων.

ὁ πλούτῳ καὶ χρήμασι δουλεύων καταφρονείσθω ὡς μικρόψυχος ὢν καὶ ἀνελεύθερος καὶ καταπληττόμενος ὑπὸ κτημάτων πολυτελῶν καὶ βίου τραγῳδουμένου, καὶ εὐτελὴς εἶναι τὴν ψυχὴν ὑπολαμβανέσθω. ὁ γὰρ μεγαλόψυχος προδιανοεῖται πάντα παρ' ἑαυτῷ τὰ παρ' ἀνθρώποις, καὶ δι' οὐδενὸς θορυβεῖται τοιούτου ὅταν παραπέσῃ.

αἰσχρορρημονείτω δὲ μηδείς, ὅπως ἂν μὴ παροικειοῖ τὴν διάνοιαν ἔργοις αἰσχροῖς, μηδὲ ἀναπιμπλῇ τὴν ψυχὴν ἀναιδείας καὶ μιασμάτων. τὰ μὲν γὰρ εὐσχήμονα καὶ φίλα τοῖς οἰκείοις ὀνόμασι καὶ κειμένοις ὑπὸ τοῦ νόμου προσαγορεύομεν, 'πρὸς ἃ δ' ἐχθρῶς ἔχομεν, ἐξιστάμεθα καὶ τῆς προσηγορίας [διὰ τὸ αἰσχρόν]. ἔστω δὲ καὶ αἰσχρὸν εἰπεῖν τὸ αἰσχρόν.

γυναῖκα δὲ τὴν κατὰ νόμους ἕκαστος στεργέτω καὶ ἐκ ταύτης τεκνοποιείσθω, εἰς ἄλλο δὲ μηδὲν προϊέσθω τέκνων τῶν αὑτοῦ σποράν· μηδὲ τὸ φύσει καὶ νόμῳ τίμιον ἀνόμως ἀναλισκέτω καὶ ὑβριζέτω. ἡ γὰρ φύσις τεκνοποιίας ἕνεκεν οὐκ ἀκολασίας ἐποίησε τὴν σποράν.

γυναῖκα δὲ σωφρονεῖν χρὴ καὶ μὴ προσδέχεσθαι συνουσίαν ἀσεβῆ παρ' ἄλλων ἀνδρῶν, ὡς ἀπαντώσης νεμέσεως παρὰ δαιμόνων ἐξοικιστῶν καὶ ἐχθροποιῶν.

ὁ μητρυιὰν ἐπιγαμῶν μὴ εὐδοξείτω, ἀλλ' ὀνειδιζέσθω ὡς παραίτιος ὢν οἰκείας διαστάσεως.

χρὴ δὲ ἐμμένειν τοῖς εἰρημένοις, τὸν δὲ παραβαίνοντα ἔνοχον εἶναι τῇ πολιτικῇ ἀρᾷ.

προστάσσει δὲ ὁ νόμος ἐπίστασθαι τὰ προοίμια τοὺς πολίτας ἅπαντας, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ τοὺς παιᾶνας λέγειν ᾧ ἂν προστάσσῃ ὁ ἑστιάτωρ, ἵν' ἐμφυσιῶται ἑκάστῳ τὰ παραγγέλματα.

41 Ἐκ τῶν Νικολάου περὶ ἐθῶν.

Παρὰ Ταρτησσίοις νεωτέρῳ πρεσβυτέρου καταμαρτυρεῖν οὐκ ἔξεστι.

Λευκανοὶ δικάζονται ἀλλήλοις ὥσπερ ἄλλου τινὸς ἀδικήματος, οὕτω καὶ ἀσωτίας καὶ ἀργίας. ἐὰν

δέ τις ἀσώτῳ δανείσας χρέος ἐλεγχθῇ, στέρεται αὐτοῦ. καὶ Ἀθήνησι δὲ τῆς ἀργίας εἰσὶ δίκαι.

Παρὰ Σαυνίταις κατ' ἔτος οἵ τε ἤθεοι κρίνονται δημοσίᾳ καὶ αἱ παρθένοι· ὁ δὲ κριθεὶς ἄριστος εἶναι λαμβάνει ἣν βούλεται, εἶθ' ὁ μετ' ἐκεῖνον δεύτερος καὶ οὕτως ἐφεξῆς.

Λιβύρνιοι κοινὰς τὰς γυναῖκας ἔχουσι καὶ τὰ τέκνα ἐν κοινῷ τρέφουσι μέχρι ἐτῶν πέντε· εἶτα τῷ ἕκτῳ συνενέγκαντες ἅπαντα τὰ παιδία τὰς ὁμοιότητας πρὸς τοὺς ἄνδρας εἰκάζουσι, καὶ ἑκάστῳ τὸν ὅμοιον ἀποδιδόασι πατρί· ἀφ' ἧς δ' ἂν ἀπολάβῃ τὸ παιδίον ἕκαστος υἱὸν ὑπολαμβάνει.

Κελτοὶ σιδηροφοροῦντες τὰ κατὰ πόλιν πάντα πράττουσι, μείζω δ' ἐστὶν ἐπιτίμια κατὰ τοῦ ξένον ἀνελόντος ἢ πολίτην. ὑπὲρ τοῦ μὲν γὰρ θάνατος ἡ ζημία, ὑπὲρ τοῦ δὲ [πολίτου] φυγή. τιμῶσι δὲ μάλιστα τοὺς χώραν τῷ κοινῷ προσκτωμένους· τὰς δὲ θύρας τῶν οἰκιῶν οὐδέποτε κλείουσι.

Σαυρομάται διὰ τριῶν ἡμερῶν σιτοῦνται εἰς πλήρωσιν· ταῖς δὲ γυναιξὶ πάντα πείθονται ὡς δεσποίναις· παρθένον δὲ οὐ πρότερον συνοικίζουσι πρὸς γάμον πρὶν ἂν πολέμιον ἄνδρα κτείνῃ.

Κερκέται τοὺς ἀδικήσαντας ὁτιοῦν τῶν ἱερῶν ἀπείργουσιν. ἐὰν δέ τις κυβερνῶν σκάφος διαμάρτῃ, προσιόντες ἐφεξῆς ἕκαστοι ἐμπτύουσιν αὐτῷ.

Μόσυνοι τὸν ἑαυτῶν βασιλέα τρέφουσιν ἐν πύργῳ κατάκλειστον· ἐὰν δέ τις δόξῃ κακῶς ποτὲ βεβουλεῦσθαι, τῷ λιμῷ αὐτὸν ἀποκτείνουσι. τὸν δὲ τρεφόμενον σῖτον ἐξίσου διαιροῦσι, μέρος κοινῇ ἐξελόντες τοῖς ἀφικνουμένοις ξένοις.

Φρύγες ὅρκοις οὐ χρῶνται οὔτ' ὀμνύντες οὔτε ἄλλους ἐξορκοῦντες. ἐὰν δέ τις παρ' αὐτοῖς γεωρ-

γικὸν βοῦν ἀποκτείνῃ ἢ σκεῦος τῶν περὶ γεωργίαν κλέψῃ, θανάτῳ ζημιοῦσι.

Λύκιοι τὰς γυναῖκας μᾶλλον ἢ τοὺς ἄνδρας τιμῶσι καὶ καλοῦνται μητρόθεν τάς τε κληρονομίας ταῖς θυγατράσι λείπουσιν οὐ τοῖς υἱοῖς. ὃς δ' ἂν ἐλεύθερος ἁλῷ κλέπτων, δοῦλος γίνεται· τὰς δὲ μαρτυρίας ἐν ταῖς δίκαις οὐκ εὐθὺ παρέχονται, ἀλλὰ μετὰ μῆνα.

Πισίδαι δειπνοῦντες ἀπάρχονται τοῖς γονεῦσιν, ὡς ἡμεῖς τοῖς θεοῖς [παρασπονδίοις]. ἡ δὲ μεγίστη κρίσις ἐστὶ παρακαταθήκης· τὸν δὲ ἀποστερήσαντα θανατοῦσιν. ἐὰν δὲ μοιχὸς ἁλῷ, περιάγεται τὴν πόλιν ἐπὶ ὄνου μετὰ τῆς γυναικὸς ἐπὶ ἡμέρας τακτάς.

Αἰθίοπες τὰς ἀδελφὰς μάλιστα τιμῶσι, καὶ τὰς διαδοχὰς μάλιστα καταλείπουσιν οἱ βασιλεῖς οὐ τοῖς ἑαυτῶν ἀλλὰ τοῖς τῶν ἀδελφῶν υἱοῖς. ὅταν δ' ὁ διαδεξόμενος μὴ ᾖ, τὸν κάλλιστον ἐκ πάντων καὶ μαχιμώτατον αἱροῦνται βασιλέα. ἀσκοῦσι δὲ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην. ἄθυροι δ' αὐτῶν αἱ οἰκίαι, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς κειμένων πολλῶν οὐδὲ εἷς κλέπτει.

ἐν Βύλοις Λίβυσιν ἀνὴρ μὲν ἀνδρῶν βασιλεύει, γυνὴ δὲ γυναικῶν.

Μασουλιεῖς Λίβυες ὅταν πολεμῶσι, τὰς μὲν νύκτας μάχονται, τὰς δ' ἡμέρας εἰρήνην ἄγουσι.

Δαψολίβυες ὅταν συναχθῶσι πάντες ἅμα γαμοῦσιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μετὰ δύσιν πλειάδος, καὶ μετὰ τὴν ἑστίασιν χωρὶς τῶν γυναικῶν κατακειμένων κατασβέσαντες τὸν λύχνον εἰσέρχονται, καὶ ὁ τυχὼν ἣν ἂν τύχῃ λαμβάνει.

Μαχλυεῖς Λίβυες, ὅταν πολλοὶ [μίαν] μνηστεύωνται γυναῖκα, παρὰ τῷ κηδεστῇ δειπνοῦσι,

παρούσης καὶ τῆς γυναικός· πολλὰ δὲ σκωπτόντων, ἐφ' ᾧ ἂν ἡ γυνὴ γελάσῃ, τούτῳ συνοικεῖ.

Σαρδολίβυες οὐδὲν κέκτηνται σκεῦος ἔξω κύλικος καὶ μαχαίρας.

Ἀλιτέμνιοι Λίβυες τοὺς ταχυτάτους αὐτῶν αἱροῦνται βασιλεῖς· τῶν δ' ἄλλων τιμῶσι τὸν δικαιότατον.

Οἱ Νομάδες τῶν Λιβύων οὐ ταῖς ἡμέραις ἀλλὰ ταῖς νυξὶν αὐτῶν ἀριθμοῦσι τὸν χρόνον.

Ἀτάραντες Λίβυες ὀνόματα οὐκ ἔχουσιν, ἡλίῳ δὲ ἀνίσχοντι λοιδοροῦνται ὡς πολλὰ κακὰ φήναντι· τῶν δὲ θυγατέρων ἀρίστας κρίνουσι τὰς πλεῖστον χρόνον μεμενηκυίας παρθένους.

Βοιωτῶν ἔνιοι τοὺς τὸ χρέος οὐκ ἀποδιδόντας εἰς ἀγορὰν ἄγοντες καθίσαι κελεύουσιν, εἶτα κόφινον ἐπιβάλλουσιν αὐτοῖς· ὃς δ' ἂν κοφινωθῇ, ἄτιμος γίνεται. δοκεῖ δὲ τοῦτο πεπονθέναι καὶ ὁ Εὐριπίδου πατὴρ Βοιωτὸς ὢν τὸ γένος.

Ἀσσύριοι τὰς παρθένους ἐν ἀγορᾷ πωλοῦσι τοῖς θέλουσι συνοικεῖν· πρώτας μὲν τὰς εὐγενεστάτας καὶ καλλίστας, εἶτα τὰς λοιπὰς ἐφεξῆς· ὅταν δ' ἔλθωσιν ἐπὶ τὰς φαυλοτάτας, κηρύττουσι πόσον τις θέλει προσλαβὼν ταύταις συνοικεῖν, καὶ τὸ συναχθὲν ἐκ τῆς τῶν εὐπρεπῶν τιμῆς ταύταις προστίθενται. ἀσκοῦσι δὲ μάλιστα οὗτοι τὴν βαθύτητα καὶ τὴν ἀοργησίαν.

Πέρσαις ὃ μὴ ποιεῖν ἔξεστιν οὐδὲ λέγουσιν. ἐὰν δέ τις πατέρα κτείνῃ, ὑποβλητὸν αὐτὸν οἴονται. ἐὰν δέ τινα προστάξῃ ὁ βασιλεὺς μαστιγῶσαι, εὐχαριστεῖ ὡς ἀγαθοῦ τυχὼν ὅτι αὐτοῦ ἐμνήσθη ὁ βασιλεύς. ἆθλα δὲ λαμβάνουσι παρὰ τοῦ βασιλέως πολυτεκνίας. οἱ δὲ παῖδες παρ' αὐτοῖς ὥσπερ τι μάθημα τὸ ἀληθεύειν διδάσκονται.

Παρ' Ἰνδοῖς, ἐάν τις ἀποστερηθῇ δανείου ἢ παρακαταθήκης, οὐκ ἔστι κρίσις, ἀλλ' αὑτὸν αἰτιᾶται ὁ πιστεύσας. ὁ δὲ τεχνίτου πηρώσας χεῖρα ἢ ὀφθαλμὸν θανάτῳ ζημιοῦται. τὸν δὲ μέγιστα ἀδικήσαντα ὁ βασιλεὺς κελεύει κείρασθαι, ὡς λίαν ἐσχάτης οὔσης τῆς τοιαύτης ἀτιμίας.

Λακεδαιμονίοις τέχνας μανθάνειν ἄλλας ἢ τὰς εἰς πόλεμον αἰσχρόν ἐστιν. ἑστιῶνται δὲ πάντες ἐν κοινῷ. τοὺς δὲ γέροντας αἰσχύνονται οὐδὲν ἧττον ἢ πατέρας. γυμνάσια δ' ὥσπερ ἀνδρῶν ἐστίν, οὕτω καὶ παρθένων. ξένοις δ' ἐμβιοῦν οὐκ ἔξεστιν ἐν Σπάρτῃ, οὐδὲ Σπαρτιάταις ξενιτεύειν. ταῖς δὲ αὑτῶν γυναιξὶ παρακελεύονται ἐκ τῶν εὐειδεστάτων κύεσθαι καὶ ἀστῶν καὶ ξένων. χρηματίζεσθαι δ' αἰσχρὸν Σπαρτιάταις. νομίσματι δὲ χρῶνται σκυτίνῳ· ἐὰν δὲ παρά τινι εὑρεθῇ χρυσὸς ἢ ἄργυρος, θανάτῳ ζημιοῦται. σεμνύνονται δὲ πάντες ἐπὶ τῷ ταπεινοὺς αὑτοὺς παρέχειν καὶ κατηκόους ταῖς ἀρχαῖς. μακαρίζονται δὲ μᾶλλον παρ' αὐτοῖς οἱ γενναίως ἀποθνήσκοντες ἢ οἱ εὐτυχῶς ζῶντες. οἱ δὲ παῖδες νομίμως περί τινα βωμὸν περιιόντες μαστιγοῦνται, ἕως ἂν ὀλίγοι λειφθέντες στεφανωθῶσιν. αἰσχρὸν δέ ἐστι δειλῶν σύσκηνον ἢ συγγυμναστὴν ἢ φίλον γενέσθαι. κρίσις δὲ ταῖς γεροντίαις ἐπὶ τῷ τέρματι τοῦ βίου προστίθεται τοῖς τε εὖ ἢ κακῶς ζήσασιν. ὅταν δὲ στρατεύωνται ἔξω χώρας, πῦρ ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀγήτορος Διὸς ἐναυσάμενος πυρφόρος λεγόμενος, σύνεστι τῷ βασιλεῖ ἄσβεστον αὐτὸ τηρῶν. συνεκπέμπονται δὲ τῷ βασιλεῖ μάντεις καὶ ἰατροὶ καὶ αὐληταί, οἷς ἐν ταῖς μάχαις ἀντὶ σαλπίγγων ἀεὶ χρῶνται· μάχονται δὲ ἐστεφανωμένοι. ὑπανίστανται δὲ τῷ βασιλεῖ πάντες πλὴν τῶν ἐφόρων.

μνύει τε πρὸ τῆς ἀρχῆς ὁ βασιλεὺς κατὰ τοὺς τῆς πόλεως νόμους βασιλεύσειν.

Κρῆτες πρῶτοι Ἑλλήνων νόμους ἔσχον τοῦ Μίνωος θεμένου, ὃς καὶ πρῶτος ἐθαλασσοκράτησεν. προσεποιεῖτο δὲ ὁ Μίνως παρὰ τοῦ Διὸς αὐτοῦ μεμαθηκέναι, δι' ἐννέα ἐτῶν εἴς τι ὄρος φοιτῶν, ἐν ᾧ Διὸς ἄντρον ἐλέγετο, κἀκεῖθεν ἀεὶ τινὰς νόμους φέρων τοῖς Κρησί. μέμνηται δὲ τούτου καὶ Ὅμηρος ἐν οἷς λέγει,

τοῖσι δ' ἐνὶ Κνωσσὸς μεγάλη πόλις, ἔνθα γε Μίνως
ἐννέωρος βασίλευε, Διὸς μεγάλου ὀαριστής.

οἱ δὲ Κρητῶν παῖδες ἀγελάζονται κοινῇ μετ' ἀλλήλων σκληραγωγούμενοι, καὶ θήρας καὶ δρόμους τε ἀνάντεις ἀνυπόδητοι κατανύοντες, καὶ τὴν ἐνόπλιον πυρρίχην ἐκπονοῦντες, ἥντινα πρῶτος εὗρε Πύρριχος Κυδωνιάτης Κρὴς τὸ γένος. συσσιτοῦσι δ' ἐν κοινῷ οἱ ἄνδρες, τὴν αὐτὴν δίαιταν ἔχοντες ἐξίσου πάντες. δῶρα δὲ αὐτοῖς ἐστιν ὅπλα τιμιώτατα.

41 Ἐκ τῶν Σερήνου.

Οἱ Περσῶν βασιλεῖς πρὸ μὲν τῶν θυσιῶν περὶ εὐσεβείας διαλέγονται, πρὸ δὲ τοῦ πίνειν περὶ σωφροσύνης, πολεμεῖν δὲ μέλλοντες περὶ ἀνδρίας.

Πέρσαις νόμος ἦν, ὁπότε βασιλεὺς ἀποθάνοι, ἀνομίαν εἶναι πέντε ἡμερῶν, ἵν' αἴσθοιντο ὅσου ἄξιός ἐστιν ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ νόμος.

42 Ἐκ τῶν Πλουτάρχου περὶ Ἴσιδος (354 b).

Οἱ δὲ βασιλεῖς ἀπεδείκνυντο μὲν ἐκ τῶν ἱερέων ἢ τῶν μαχίμων, τοῦ μὲν δι' ἀνδρίαν τοῦ δὲ διὰ σοφίαν γένους ἀξίωμα καὶ τιμὴν ἔχοντος. ὁ δ' ἐκ μαχίμων ἀποδεικνύμενος εὐθὺς ἐγίνετο τῶν ἱερέων καὶ

μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικρυπτομένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις, ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας [καὶ διαφάσεις] ἔχουσιν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ παραδηλοῦσιν αὐτοὶ πρὸ τῶν ἱερῶν τὰς σφίγγας ἐπιεικῶς ἱστάντες, ὡς αἰνιγματώδη σοφίαν τῆς θεολογίας αὐτῶν ἐχούσης. τὸ δὲ ἐν Σάι τῆς Ἀθηνᾶς, ἣν [καὶ] Ἶσιν νομίζουσιν, ἕδος ἐπιγραφὴν εἶχε τοιαύτην ‘ἐγώ εἰμι πᾶν τὸ γεγονὸς καὶ ὂν καὶ ἐσόμενον, καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδείς πω θνητὸς ἀνεκάλυψεν.’

43 *Ἡροδότου ἱστορίας τετάρτης* (104).

Ἀγάθυρσοι ἁβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα, ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μῖξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες μήτε φθόνῳ μήτε ἔχθεϊ χρέωνται ἐς ἀλλήλους.

44 *Πλάτωνος νόμων β'* (666 a).

Ἆρ' οὖν νομοθετήσομεν, πρῶτον μὲν τοὺς παῖδας μέχρις ἐτῶν ιη' τὸ παράπαν οἴνου μὴ γεύεσθαι, διδάσκοντες ὡς οὐ χρὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν εἴς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν πρὶν ἐπὶ τοὺς πόνους ἐγχειρεῖν πορεύεσθαι, τὴν ἐμμανῆ εὐλαβουμένους ἕξιν τῶν νέων· μετὰ δὲ τοῦτο οἴνου μὲν ἤδη γεύεσθαι τοῦ μετρίου, μέχρι λ' ἐτῶν· μέθης δὲ καὶ πολυοινίας τὸ παράπαν ἀπέχεσθαι τὸν νέον· τετταράκοντα δὲ ἐπιβαίνοντα ἐτῶν, ἐν τοῖς ξυσσιτίοις εὐωχηθέντα καλεῖν τούς τε ἄλλους θεούς, καὶ δὴ καὶ Διόνυσον παρακαλεῖν εἰς τὴν τῶν πρεσβυτέρων τελετὴν ἅμα καὶ παιδείαν, ἣν τοῖς [ἄλλοις] ἀνθρώποις ἐπίκουρον τῆς τοῦ γήρως αὐστηρότητος ἐδωρήσατο, τὸν οἶνον φάρμακον, ὥστε ἀνηβᾶν ἡμᾶς καὶ δυσθυμίας λήθην γίγνεσθαι, μαλακώτερον ἐκ σκληροτέρου τὸ τῆς ψυ-

χῆς ἦθος, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρον ἐντεθέντα, γιγνόμενον, καὶ οὕτως εὐπλαστότερον εἶναι;

45 Ἐν ταὐτῷ (674 a).

Μηδέποτε μηδένα ἐπὶ στρατοπέδου γεύεσθαι τούτου τοῦ πόματος, ἀλλὰ ὑδροποσίᾳ συγγίγνεσθαι τοῦτον τὸν χρόνον ἅπαντα, καὶ κατὰ πόλιν μήτε δοῦλον μήτε δούλην γεύεσθαι μηδέποτε· μηδὲ ἄρχοντας τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν, ὃν ἂν ἄρχωσιν· μηδ' αὖ κυβερνήτας μηδὲ δικαστὰς ἐνεργοὺς ὄντας οἴνου γεύεσθαι τὸ παράπαν· μηδ' ὅστις βουλευσόμενος εἰς βουλήν τινα ἀξίαν λόγου ξυνέρχεται, μηδέ γε μεθ' ἡμέραν μηδένα τὸ παράπαν, εἰ μὴ σωμασκίας ἢ νόσων ἕνεκα· μηδὲ αὖ νύκτωρ, ὅταν ἐπινοῇ τις παῖδας ποιεῖσθαι ἀνὴρ ἢ καὶ γυνή· καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα ἄν τις λέγοι, ἐν οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ νόμον ἔχουσιν ὀρθὸν οὐ ποτέος οἶνος. ὥστε κατὰ τὸν λόγον τοῦτον οὐδ' ἀμπέλων ἂν πολλῶν δέοι οὐδ' ᾑτινι πόλει· τακτὰ δὲ τὰ ἄλλα ἂν εἴη γεωργήματα καὶ πᾶσα ἡ δίαιτα· καὶ δὴ τά γε περὶ οἶνον σχεδὸν ἁπάντων ἐμμετρότατα καὶ ὀλίγιστα γίγνοιτ' ἄν. οὗτος, ὦ ξένοι, ἡμῖν, εἰ ξυνδοκεῖ, κολοφὼν ἐπὶ τῷ περὶ οἴνου λόγῳ ῥηθέντι εἰρήσθω. [Καλῶς, καὶ ξυνδοκεῖ.]

46 Τοῦ αὐτοῦ νόμων γ' (689 e).

Ἄρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκαῖον ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναί που; Τί μήν; Εἶεν. Ἀξιώματα δὲ δὴ τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι ποῖά ἐστι καὶ πόσα, ἔν τε πόλεσι μεγάλαις καὶ μικραῖς καὶ οἰκίαις ὡσαύτως; ἆρ' οὐχὶ ἓν μὲν τό τε πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ ὅλως γονέας ἐκγόνων ἄρχειν, ἀξίωμα ὀρθὸν πανταχοῦ ἂν εἴη; Καὶ μάλα. Τούτῳ δέ γε ἑπόμενον γενναίους ἀγεννῶν ἄρχειν· καὶ τρίτον

ἔτι τούτοις ξυνέπεται τὸ πρεσβυτέρους μὲν ἄρχειν δεῖν νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι. Τί μήν; Τέταρτον δ' αὖ δούλους μὲν ἄρχεσθαι δεσπότας δὲ ἄρχειν. Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ πέμπτον γε οἶμαι, τὸν κρείττονα μὲν ἄρχειν ἥττονα δὲ ἄρχεσθαι. Μάλα γε ἀναγκαίαν ἀρχὴν εἴρηκας. Καὶ πλείστην γε ἐν ξύμπασι τοῖς ζῴοις οὖσαν καὶ κατὰ φύσιν, ὡς ὁ Θηβαῖος ἔφη ποτὲ Πίνδαρος. τὸ δὲ μέγιστον ὡς ἔοικεν ἀξίωμα ἕκτον ἂν γίγνοιτο, ἕπεσθαι μὲν τὸν ἀνεπιστήμονα κελεῦον, τὸν δὲ φρονοῦντα ἡγεῖσθαί τε καὶ ἄρχειν· καίτοι τοῦτό γε, ὦ Πίνδαρε σοφώτατε, σχεδὸν οὐκ ἂν παρὰ φύσιν ἔγωγε φαίην γίγνεσθαι, κατὰ φύσιν δὲ τὴν τοῦ νόμου ἑκόντων ἀρχήν, ἀλλ' οὐ βίαιον πεφυκυῖαν. Ὀρθότατα λέγεις. Θεοφιλῆ δέ γε καὶ εὐτυχῆ τινὰ λέγοντες ἑβδόμην ἀρχὴν εἰς κλῆρόν τινα προάγομεν, καὶ λαχόντα μὲν ἄρχειν δυσκληροῦντα δὲ ἀπιόντα ἄρχεσθαι, τὸ δικαιότατον εἶναι φαμέν.

47 Τοῦ αὐτοῦ νόμων δ' (715 b).

Λέγεται δὲ τοῦδ' ἕνεκα ταῦθ' ἡμῖν, ὡς ἡμεῖς τῇ σῇ πόλει ἀρχὰς οὔθ' ὅτι πλούσιός ἐστί τις δώσομεν οὔθ' ὅτι τῶν τοιούτων ἄλλο οὐδὲν κεκτημένος, ἰσχὺν ἢ μέγεθος ἤ τι γένος· ὃς δ' ἂν τοῖς τεθεῖσι νόμοις εὐπειθέστατος ᾖ καὶ νικᾷ ταύτην τὴν νίκην ἐν τῇ πόλει, τούτῳ φαμὲν καὶ τὴν τῶν θεῶν ὑπηρεσίαν δοτέον εἶναι, τὴν μεγίστην τῷ πρώτῳ, καὶ δευτέραν τῷ τὰ δεύτερα κρατοῦντι, καὶ κατὰ λόγον οὕτω τοῖς ἐφεξῆς τὰ μετὰ ταῦθ' ἕκαστα ἀποδοτέον εἶναι. τοὺς δ' ἄρχοντας λεγομένους νῦν ὑπηρέτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσα, οὔ τι καινοτομίας ὀνομάτων ἕνεκα, ἀλλ' ἡγοῦμαι παντὸς μᾶλλον εἶναι παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει καὶ τοὐναντίον. ἐν ᾗ μὲν γὰρ

ἂν ἀρχόμενος ᾖ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὁρῶ τῇ τοιαύτῃ ἑτοίμην οὖσαν· ἐν ᾗ δὲ ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δὲ ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν καὶ πάντα ἀγαθὰ ὅσα οἱ θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν, γιγνόμενα καθορῶ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ ξένε· καθ' ἡλικίαν γὰρ ὀξὺ βλέπεις· νέος μὲν γὰρ ὢν πᾶς ἄνθρωπος τὰ τοιαῦτα ἀμβλύτατα αὐτὸς αὐτοῦ ὁρᾷ, ὁ γέρων δὲ ὀξύτατα. Ἀληθέστατα.

48 Ἐν ταυτῷ (720 e).

Φέρε δὴ πρὸς θεῶν τίνα [ἄρα] πρῶτον νόμον θεῖτ' ἂν ὁ νομοθέτης; ἆρ' οὐ κατὰ φύσιν τὴν περὶ γενέσεως ἀρχὴν πρώτην πόλεων πέρι κατακοσμήσει ταῖς τάξεσι; Τί μήν; Ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῶν γενέσεων πάσαις πόλεσιν ἆρ' οὐχ ἡ τῶν γάμων σύμμιξις καὶ κοινωνία; Πῶς γὰρ οὔ; Γαμικοὶ δὲ νόμοι πρῶτοι κινδυνεύουσι τιθέμενοι καλῶς ἂν τίθεσθαι πρὸς ὀρθότητα πάσῃ πόλει. Παντάπασι μὲν οὖν. Λέγωμεν δὴ πρῶτον τὸν ἁπλοῦν. ἔχοι δ' ἂν πως ἴσως ὧδε· γαμεῖν δέ, ἐπειδὰν ἐτῶν ᾖ τις τριάκοντα μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα, εἰ δὲ μή, ζημιοῦσθαι χρήμασί τε καὶ ἀτιμίᾳ· χρήμασι μὲν τόσοις καὶ τόσοις, τῇδε καὶ τῇδε ἀτιμίᾳ. ὁ μὲν ἁπλοῦς ἔστω τις τοιοῦτος περὶ γάμων, ὁ διπλοῦς δὲ ὧδε. γαμεῖν δέ, ἐπεὶ ἐτῶν ᾖ τις τριάκοντα, διανοηθέντα ὡς ἔστιν ᾗ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας, οὗ καὶ πέφυκεν ἐπιθυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν· τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κεῖσθαι τετελευτηκότα τοῦ τοιούτου ἐστὶν ἐπιθυμία. γένος οὖν ἐστιν ἀνθρώπων τι ξυμφυὲς τοῦ παντὸς χρόνου, ὃ διὰ τέλους αὐτῷ ξυνέπεται καὶ συνέψεται τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν, τῷ παῖδας παίδων καταλειπόμενον ταυτὸν καὶ ἓν ὂν

ἀεὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι· τούτου δὴ ἀποστερεῖν ἑκόντα ἑαυτὸν οὐδέποτε ὅσιον· ἐκ προνοίας δὲ ἀποστερεῖ ὃς ἂν παίδων καὶ γυναικὸς ἀμελῇ. πειθόμενος μὲν οὖν τῷ νόμῳ ἀζήμιος ἀπαλλάττοιτο ἄν· μὴ πειθόμενος δὲ αὖ μήτε γαμῶν ἔτη τριάκοντα γεγονὼς καὶ πέντε ζημιούσθω μὲν κατ' ἐνιαυτὸν τόσῳ καὶ τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῇ τὴν μοναυλίαν οἱ κέρδος καὶ ῥᾳστώνην φέρειν· μὴ μετέχοι δὲ τιμῶν ὧν ἂν οἱ νεώτεροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέρους αὑτῶν τιμῶσιν ἑκάστοτε.

49 Νόμων ε′ (734 e).

Καθάπερ οὖν δή τινα ξυνυφὴν ἢ καὶ πλέγμα ἄλλ' ὁτιοῦν οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν οἷόν τέ ἐστι τήν τε ἐφυφὴν καὶ τὸν στήμονα ἀπεργάζεσθαι, διαφέρειν δὲ ἀναγκαῖον τὸ τῶν στημόνων πρὸς ἀρετὴν γένος· ἰσχυρόν τε γάρ καί τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς τρόποις εἰληφός, τὸ δὲ μαλακώτερον καὶ ἐπιεικείᾳ τινὶ δικαίᾳ χρώμενον· ὅθεν δὴ τοὺς τὰς μεγάλας ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρξοντας δεῖ διακρίνεσθαί τινα τρόπον ταύτῃ καὶ τοὺς σμικρᾷ παιδείᾳ βασανισθέντας ἑκάστοτε καὶ κατὰ λόγον. ἔστον γὰρ δὴ δύο πολιτείας εἴδη, τὸ μὲν ἀρχῶν καταστάσεις ἑκάστοις, τὸ δὲ νόμοι ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες. τὸ δὲ πρὸ τούτων ἁπάντων δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιάδε· πᾶσαν ἀγέλην ποιμὴν καὶ βουκόλος τροφεύς τε ἵππων καὶ ὅσα ἄλλα παραλαβὼν τοιαῦτα, οὐκ ἄλλως μή ποτε ἐπιχειρήσῃ θεραπεύειν ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἑκάστῃ προσήκοντα καθαρμὸν καθάρῃ τῇ ξυνοικήσει· διαλέξας δὲ τά τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ καὶ τὰ γενναῖα καὶ ἀγεννῆ, τὰ μὲν ἀποπέμψει πρὸς ἄλλας τινὰς ἀγέλας τὰ δὲ θεραπεύσει, διανοούμενος ὡς μάταιος ἂν ὁ πόνος εἴη καὶ ἀνήνυτος

περί τε σῶμα καὶ ψυχάς, ἃς φύσις καὶ πονηρὰ τροφὴ διεφθαρκυῖα προσαπόλλυσι τὸ τῶν ὑγιῶν καὶ ἀκηράτων ἠθῶν τε καὶ σωμάτων γένος ἐν ἑκάστοις τῶν κτημάτων, ἄν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαίρηται. τὰ μὲν δὴ τῶν ἄλλων ζώων ἐλάττω τε σπουδῇ καὶ παραδείγματος ἕνεκα μόνον ἄξια παραθέσθαι τῷ λόγῳ, τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ γε νομοθέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσῆκον ἑκάστοις καθαρμοῦ τε πέρι καὶ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων πράξεων. αὐτίκα γὰρ τὸ περὶ καθαρμοὺς πόλεως ὧδ' ἔχον ἂν εἴη· πολλῶν οὐσῶν τῶν διακαθάρσεων αἳ μὲν ῥᾴους εἰσὶν αἳ δὲ χαλεπώτεραι, καὶ τὰς μὲν τύραννος μὲν ὢν καὶ νομοθέτης ὁ αὐτός, ὅσαι χαλεπαί τέ εἰσι καὶ ἄρισται, δύναιτ' ἂν καθῆραι· νομοθέτης δὲ ἄνευ τυραννίδος καθιστὰς πολιτείαν καινὴν καὶ νόμους, εἰ καὶ τὸν πραότατον τῶν καθαρμῶν καθήρειεν, ἀγαπώντως ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δράσειεν. ἔστι δ' ὁ μὲν ἄριστος ἀλγεινός, καθάπερ ὅσα τῶν φαρμάκων τοιουτότροπα, ὁ τῇ δίκῃ μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ κολάζειν ἄγων θάνατον ἢ φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος ἐπιτιθείς· τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀνιάτους δὲ ὄντας, μεγίστην δὲ βλάβην οὖσαν πόλεως ἀπαλλάττειν εἴωθεν. ὁ δὲ πραότερός ἐστι τῶν καθαρμῶν ὁ τοιόσδε ἡμῖν· ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς ἡγεμόσιν ἐπὶ τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἑτοίμους αὑτοὺς ἐνδείκνυνται παρεσκευακότες ἕπεσθαι, τούτοις ὡς νοσήματι πόλεως ἐμπεφυκότι δι' εὐφημίας ἀπαλλαγὴν ὄνομα ἀποικίαν τιθέμενος, εὐμενῶς ὅτι μάλιστα ἐξεπέμψατο. παντὶ μὲν οὖν νομοθετοῦντι τοῦτο ἀμωσγέπως κατ' ἀρχὰς δραστέον· ἡμῖν μὴν ἔτι τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ' ἐστι ξυμβεβηκότα νῦν. οὔτε γὰρ ἀποικίαν οὔτ' ἐκλογήν τινα καθάρσεως

δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρόν· οἷον δέ τινων ξυρρεόντων ἐκ πολλῶν τὰ μὲν πηγῶν τὰ δὲ χειμάρρων εἰς μίαν λίμνην, ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν ὅπως ὅτι καθαρώτατον ἔσται τὸ ξυρρέον ὕδωρ, τὰ μὲν ἐξαντλοῦντας τὰ δὲ ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας· πόνος δ', ὡς ἔοικε, καὶ κίνδυνός ἐστιν ἐν πάσῃ πολιτικῇ κατασκευῇ. τὰ δ' ἐπειδήπερ λόγῳ γε ἐστὶ τὰ νῦν ἀλλ' οὐκ ἔργῳ πραττόμενα, πεπεράνθω τε ἡμῖν ἡ ξυλλογὴ καὶ κατὰ νοῦν ἡ καθαρότης αὐτῆς ἔστω ξυμβεβηκυῖα. τοὺς γὰρ κακοὺς τῶν ἐπιχειρούντων εἰς τὴν νῦν πόλιν ὡς πολιτευσομένους ξυνιέναι πειθοῖ πάσῃ καὶ ἱκανῷ χρόνῳ διαβασανίσαντες διακωλύσωμεν ἀφικνεῖσθαι, τοὺς δ' ἀγαθοὺς εἰς δύναμιν εὐμενεῖς ἵλεώ τε προσαγώμεθα.

50 *Τοῦ αὐτοῦ νόμων ε'* (742 a).

Μηδὲ ἐξεῖναι χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον κεκτῆσθαι μηδένα μηδενὶ ἰδιώτῃ· νόμισμα δὲ ἕνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν, ἣν δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον καὶ πᾶσιν ὁπόσων χρεία τῶν τοιούτων, μισθοὺς μισθωτοῖς δούλοις καὶ ἐποίκοις ἀποτίνειν· ὧν ἕνεκα φαμὲν τὸ νόμισμα κτητέον αὐτοῖς.

51 Ἰδιώτῃ δὲ ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνηται ἀποδημεῖν, παρέμενος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημείτω· νόμισμα δὲ ἄν ποθεν ἔχων ξενικὸν οἴκαδε ἀφίκηται περιγενόμενον, τῇ πόλει αὐτὸ καταβαλλέτω, πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον. ἰδιούμενος δὲ ἐάν τις φαίνηται, δημόσιόν τε γιγνέσθω καὶ ὁ ξυνειδὼς καὶ μὴ φράζων ἀρᾷ καὶ ὀνείδει μετὰ τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος ἔστω, καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις μὴ ἐλάττονι τοῦ ξενικοῦ κομισθέντος νομίσματος. γαμοῦντα δὲ καὶ

ἐκδιδόντα μήτ᾽ οὖν διδόναι μήτε δέχεσθαι προῖκα τὸ παράπαν μηδ᾽ ἡντινοῦν, μηδὲ νόμισμα παρακατατίθεσθαι ὅτῳ μή τις πιστεύει, μηδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἐξὸν μὴ ἀποδιδόναι τὸ παράπαν τῷ δανεισαμένῳ μήτε τόκον μήτε τὸ κεφάλαιον. (Plat. Leg. IV, 742 b).

52 *Τοῦ αὐτοῦ νόμων ϛ* (757 a).

Δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται οὐκ ἄν ποτε γένοιντο φίλοι, οὐδ᾽ ἐν ἴσαις τιμαῖς διαγόμενοι φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι· τοῖς γὰρ ἀνίσοις τὰ ἴσα ἄνισα γίγνοιτ᾽ ἄν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ μέτρου· διὰ γὰρ ἀμφότερα ταῦτα στάσεων αἱ πολιτεῖαι πληροῦνται. παλαιὸς γὰρ ὁ λόγος, ἀληθὴς ὤν, ὡς ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς· ἥ τις δ᾽ ἐστί ποτε ἰσότης ἡ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφόδρα σαφὴς εἶναι σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει. δυοῖν γὰρ ἰσοτήτοιν οὔσαιν ὁμωνύμοιν μέν, ἔργῳ δὲ [εἰς] πολλὰ σχεδὸν ἐναντίαιν, τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς τιμὰς πᾶσα πόλις ἱκανὴ παραγαγεῖν καὶ πᾶς νομοθέτης, τὴν μέτρῳ ἴσην καὶ σταθμῷ καὶ ἀριθμῷ, κλήρῳ ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομὰς αὐτήν· τὴν δὲ ἀληθεστάτην καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐκέτι ῥᾴδιον παντὶ ἰδεῖν· Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐστί, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀεὶ σμικρὰ μὲν ἐπαρκεῖ, πᾶν δὲ ὅσον ἂν ἐπαρκέσῃ πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώταις, πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζεται. τῷ μὲν γὰρ μείζονι πλείω τῷ δὲ ἐλάττονι σμικρότερα νέμει, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν ἑκατέρῳ· καὶ δὴ καὶ τιμὰς μείζοσι μὲν πρὸς ἀρετὴν ἀεὶ μείζους, τοῖς δὲ τοὐναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ παιδείας, τὸ πρέπον ἑκατέροις ἀπονέμει κατὰ λόγον. ἔστι γὰρ δήπου καὶ τὸ πολιτικὸν ἡμῖν ἀεὶ τοῦτ᾽ αὐτὸ τὸ δίκαιον, οὗ καὶ νῦν ἡμᾶς ὀρεγομένους δεῖ καὶ

πρὸς ταύτην ἰσότητα, ὦ Κλεινία, ἀποβλέποντας τὴν νῦν φυομένην κατοικίζειν πόλιν, ἄλλην τε ἄν ποτέ τις οἰκίζῃ πρὸς ταυτὸ τοῦτο σκοπούμενον χρεὼν νομοθετεῖν, ἀλλ' οὐ πρὸς ὀλίγους τυράννους ἢ πρὸς ἕνα ἢ καὶ κράτος δήμου τι, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον ἀεί· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ νῦν δὴ λεχθέν, τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνίσοις ἑκάστοτε δοθέν. ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τούτοις παρωνυμίοισί ποτε προσχρήσασθαι πόλιν ἅπασαν, εἰ μέλλει στάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσειν κατά τι μέρος· τὸ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ ξύγγνωμον τοῦ τελέου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ δίκην τὴν ὀρθὴν ἐστὶ παρατεθραυσμένον, ὅταν γίγνηται· διὸ τῷ τοῦ κλήρου ἴσῳ ἀνάγκη προσχρήσασθαι, δυσκολίας τῶν πολλῶν ἕνεκα, θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐχαῖς ἐπικαλουμένους, ἀπορθοῦν αὐτοὺς τὸν κλῆρον πρὸς τὸ δικαιότατον. οὕτω δὴ χρηστέον ἀναγκαίως μὲν τοῖν ἰσοτήτοιν ἀμφοῖν· ὡς δ' ὅ τι μάλιστα ἐπ' ὀλιγίστοις τῇ ἑτέρᾳ τῇ τῆς τύχης δεομένῃ. ταῦτα οὕτω διὰ ταῦτα, ὦ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσαν σώζεσθαι δρᾶν πόλιν.

53 Ἐν ταυτῷ (759 a).

Ἑλέσθαι δὲ δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἴδη· περὶ μὲν τὸ νῦν δὴ λεχθὲν ἀστυνόμους ἐπονομάζοντα, τὸ δὲ περὶ ἀγορᾶς κόσμον ἀγορανόμους, ἱερῶν δὲ ἱερέας. οἷς μέν εἰσι πάτριαι ἱερωσύναι καὶ αἷς, μὴ κινεῖν· εἰ δέ, οἷον τὸ πρῶτον κατοικιζομένοις εἰκὸς γίγνεσθαι περὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ μηδενὶ ἢ τισὶν ὀλίγοις, οἷς μὴ καθεστήκοι, καταστατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας νεωκόρους γίγνεσθαι τοῖς θεοῖς. τούτων δὴ πάντων τὰ μὲν αἱρετὰ χρὴ τὰ δὲ κληρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίγνεσθαι, μιγνύντας πρὸς φιλίαν ἀλλήλοις δῆμον καὶ μὴ

δῆμον ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ καὶ πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμονοῶν εἴη. τὰ μὲν οὖν τῶν ἱερέων τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίγνεσθαι, κληροῦν οὕτω τῇ θείᾳ τύχῃ ἀποδιδόντα, δοκιμάζειν δὲ τὸν ἀεὶ λαγχάνοντα, πρῶτον μὲν ὁλόκληρον καὶ γνήσιον, ἔπειτα ὡς ὅτι μάλιστα ἐκ καθαρευουσῶν οἰκήσεων, φόνου δὲ ἁγνὸν καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ θεῖα ἁμαρτανομένων αὐτόν τε καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ ταῦτα βεβιωκότας. ἐκ Δελφῶν δὲ χρὴ νόμους περὶ τὰ θεῖα πάντα κομισαμένους καὶ καταστήσαντας ἐπ' αὐτοῖς ἐξηγητάς, τούτοις χρῆσθαι. κατ' ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ μακρότερον τὴν ἱερωσύνην ἑκάστην, ἔτη δὲ μὴ ἔλαττον ἑξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγονὼς ὁ μέλλων καθ' ἱεροὺς νόμους περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἁγιστεύειν. ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερειῶν ἔστω τὰ νόμιμα. τοὺς δ' ἐξηγητὰς τρεῖς φερέτωσαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαί, τέτταρας ἕκαστον ἐξ αὐτῶν· τρεῖς δέ, οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος, δοκιμάσαντας [τοὺς] ἐννέα πέμπειν εἰς Δελφοὺς ἀνελεῖν ἐξ ἑκάστης τριάδος ἕνα, τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐτῶν καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἡλικίαν εἶναι καθάπερ τῶν ἱερέων.

54 *Τούτων δὲ οἱ νομοφύλακες ἐν τούτῳ ἀκριβεῖς ἔστωσαν ἐπίσκοποι, ὅπως ἢ μὴ γίγνηται τὴν ἀρχὴν ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας δίκης τυγχάνῃ. δεῖ δὲ πάντα ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ πάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου, καὶ καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς δουλεῦσαι μᾶλλον ἢ καλῶς ἄρξαι, πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις, ὡς ταύτην τοῖς θεοῖς οὖσαν δουλείαν, ἔπειτα τοῖς πρεσβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόσι τοὺς νέους.* Ib. 762 d.

55 Ἐν ταυτῷ (765 d).

Λοιπὸς δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημένα ἡμῖν ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητὴς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀρρένων. εἷς μὲν δὴ καὶ ὁ τούτων ἄρξων ἔστω κατὰ νόμους, ἐτῶν μὲν γεγονὼς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα, παίδων δὲ γνησίων πατήρ, μάλιστα μὲν υἱέων καὶ θυγατέρων, εἰ δὲ μή, θάτερα. διανοηθήτω δὲ αὐτός τε ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προκρίνων ὡς οὖσαν ταύτην τὴν ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν πολὺ μεγίστην. παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἡ πρώτη βλάστη καλῶς ὁρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύσεως κυριωτάτη τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον, τῶν τε ἄλλων φυτῶν καὶ τῶν ζῴων ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων καὶ ἀνθρώπων· ἄνθρωπος δέ, ὥς φαμέν, ἥμερον· ὅμως μὲν παιδείας τῆς ὀρθῆς τυχὼν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς, θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῷον γίγνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν ἀγριώτατον ὁπόσα φύει γῆ. ὧν ἕνεκα οὐ δεύτερον οὐδὲ πάρεργον δεῖ τὴν παίδων τροφὴν τὸν νομοθέτην ἐᾶν γίγνεσθαι. πρῶτον δὲ ἄρξασθαι χρεὼν τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς, αἱρεθῆναι τῶν ἐν τῇ πόλει ὃς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ᾖ, τοῦτον κατὰ δύναμιν ὅτι μάλιστα αὐτοῖς καταστάντα προστάττειν ἐπιμελητήν. αἱ πᾶσαι τοίνυν ἀρχαὶ πλὴν βουλῆς καὶ πρυτάνεων εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐλθοῦσαι φερόντων ψῆφον κρύβδην τῶν νομοφυλάκων, ὅντιν' ἂν ἕκαστος ἡγῆται κάλλιστα ἂν τῶν περὶ παιδείαν ἄρξαι γενομένων· ᾧ δ' ἂν πλεῖσται ψῆφοι ξυμβῶσι, δοκιμασθεὶς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἑλομένων, πλὴν νομοφυλάκων, ἀρχέτω ἐπὶ πέντε ἔτη· ἕκτῳ δὲ κατὰ ταυτὰ ἄλλον ἐπὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν αἱρεῖσθαι.

56 *Τοῦ αὐτοῦ νόμων ζ′* (801 e).

Μετά γε μὴν ταῦτα ὕμνοι θεῶν καὶ ἐγκώμια κεκοινωνημένα εὐχαῖς ᾄδοιντ᾽ ἂν ὀρθότατα· καὶ μετὰ θεοὺς ὡσαύτως περὶ δαίμονάς τε καὶ ἥρωας μετ᾽ ἐγκωμίων εὐχαὶ γίγνοιτ᾽ ἂν τούτοις πᾶσι πρέπουσαι. Πῶς γὰρ οὔ; Μετά γε μὲν ταῦτ᾽ ἤδη νόμος ἄνευ φθόνων εὐθὺς γίγνοιτ᾽ ἂν ὅδε. τῶν πολιτῶν ὁπόσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπονα καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη. Πῶς δ᾽ οὔ; Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλὲς πρὶν ἂν πάντα τις τὸν βίον διαδραμὼν τέλος ἐπιστήσηται καλόν· ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενόμενα.

57 *Τοῦ αὐτοῦ νόμων θ′* (856 c).

Πατρὸς ὀνείδη καὶ τιμωρίας παίδων μηδενὶ ξυνέπεσθαι, πλὴν ἐάν τινι πατὴρ καὶ πάππος καὶ πάππου πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θανάτου δίκην.

58 *Ἐν ταυτῷ* (879 a).

Δοῦλος δ᾽ ἐάν τις ἐλεύθερον ὀργῇ τρώσῃ, παραδότω τὸν δοῦλον ὁ κεκτημένος τῷ τρωθέντι χρῆσθαι ὅ τι ἂν θέλῃ. — ὃς δ᾽ ἂν ἄκων ἄλλον τρώσῃ, τὸ βλάβος ἁπλοῦν ἀποτινέτω· τύχης γὰρ νομοθέτης οὐδεὶς ἱκανὸς ἄρχειν.

59 *Ἐν ταυτῷ* (879 b).

Ὧδε οὖν χρὴ περὶ τῶν τοιούτων πάντ᾽ ἄνδρα καὶ παῖδα καὶ γυναῖκα ἀεὶ διανοεῖσθαι, τὸ πρεσβύτερον ὡς οὐ σμικρῷ τοῦ νεωτέρου ἐστὶ πρεσβευόμενον ἔν τε θεοῖσι καὶ ἐν ἀνθρώποισι τοῖς μέλλουσι σώζεσθαι

καὶ εὐδαιμονεῖν. αἰκίαν οὖν περὶ πρεσβύτερον ἐν πόλει γενομένην ὑπὸ νεωτέρου ἰδεῖν αἰσχρὸν καὶ θεομισές· ἔοικε δὲ νέῳ παντὶ ὑπὸ γέροντος πληγέντι ῥαθύμως ὀργὴν ὑποφέρειν, αὑτῷ τιθεμένῳ τιμὴν ταύτην εἰς γῆρας. ὧδ' οὖν ἔστω· πᾶς ἡμῖν αἰδείσθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ ἔπει· τὸν δὲ προέχοντα εἴκοσιν ἡλικίας ἔτεσιν, ἄρρενα ἢ θῆλυν, νομίζων ὡς πατέρα ἢ μητέρα διευλαβείσθω, καὶ πάσης τῆς δυνατῆς ἡλικίας αὐτὸν φυτεῦσαι καὶ τεκεῖν ἀπέχοιτ' ἀεί, θεῶν γενεθλίων χάριν.

60 Ἐν ταυτῷ (880 d).

Νόμοι δέ, ὡς ἔοικεν, οἳ μὲν τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων ἕνεκα γίγνονται, διδαχῆς χάριν τοῦ τίνα τρόπον ὁμιλοῦντες ἀλλήλοις ἂν φιλοφρόνως οἰκοῖεν, οἳ δὲ τῶν τὴν παιδείαν διαφυγόντων, ἀτεράμονι χρωμένων τινὶ φύσει καὶ μηδὲν τεγχθέντων, ὥστε μὴ οὐκ ἐπὶ πᾶσαν ἰέναι κάκην. οὗτοι τοὺς μέλλοντας ῥηθήσεσθαι λόγους πεποιηκότες ἂν εἶεν, [οἷς δὴ τοὺς νόμους ἐξ ἀνάγκης ὁ νομοθέτης ἂν νομοθετῇ, βουλόμενος αὐτῶν μηδέποτε χρείαν γίγνεσθαι.] πατρὸς γὰρ ἢ μητρὸς ἢ τούτων ἔτι προγόνων ὅστις τολμήσειεν ἅψασθαί ποτε βιαζόμενος αἰκίᾳ τινι, μήτε τῶν ἄνω θεῶν δείσας μῆνιν μήτε τῶν ὑπὸ γῆς τιμωριῶν λεγομένων, ἀλλ' ὡς εἰδὼς ἃ μηδαμῶς οἶδε, καταφρονῶν τῶν παλαιῶν καὶ ὑπὸ πάντων εἰρημένων παρανομεῖ, τούτῳ δεῖ τινος ἀποτροπῆς ἐσχάτης. θάνατος μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἔσχατον· οἱ δ' ἐν ᾅδου τούτοισι λεγόμενοι πόνοι ἔτι τε τούτων μᾶλλόν εἰσιν ἐν ἐσχάτοις, καὶ ἀληθέστατα λέγοντες οὐδὲν ἀνύτουσι ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς ἀποτροπῆς· [οὐ γὰρ ἂν ἐγίγνοντό ποτε μητραλοῖαί τε

καὶ τῶν ἄλλων γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι.] δεῖ δὴ τὰς ἐνθάδε κολάσεις περὶ τὰ τοιαῦτα τούτοισι τὰς ἐν τῷ ζῆν μηδὲν τῶν ἐν ᾅδου λείπεσθαι κατὰ δύναμιν.

61 Τοῦ αὐτοῦ νόμων ια΄ (930 d).

Παίδων δὲ ἱκανότης ἀκριβὴς ἄρρην καὶ θήλεια ἔστω τῷ νόμῳ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΠΟΛΕΣΙ ΔΥΝΑΤΩΝ. ΜΕ.

1 Εὐριπίδου Θησεῖ (Αἰγεῖ).

Ἀνὴρ γὰρ ὅστις χρημάτων μὲν ἐνδεὴς
δρᾶσαί τε χειρὶ δυνατὸς οὐκ ἀνέξεται,
τὰ τῶν ἐχόντων χρήμαθ' ἁρπάζειν φιλεῖ.

2 Εὐριπίδου Πενθεῖ (Bacch. 270).

Θρασύς τε δυνατὸς καὶ λέγειν οἷός τ' ἀνὴρ
κακὸς πολίτης γίγνεται νοῦν οὐκ ἔχων.

3 Τοῦ αὐτοῦ Γλαύκῳ.

Ὅταν κακός τις ἐν πόλει πράσσῃ καλῶς,
νοσεῖν τίθησι τῶν ἀμεινόνων φρένας
παράδειγμ' ἔχοντας τῶν κακῶν ἐξουσίαν.

4 Ἐν ταυτῷ (Ion. 605).

Οἱ τὰς πόλεις ἔχοντες ἀξίωμά τε
τοῖς ἀνθαμίλλοις εἰσὶ πολεμιώτατοι.

5 Εὐριπίδου Ὀρέστῃ (907).

Ὅταν γὰρ ἡδὺς τοῖς λόγοις φρονῶν κακῶς
πείθῃ τὸ πλῆθος, τῇ πόλει κακὸν μέγα·
ὅσοι δὲ σὺν νῷ χρηστὰ βουλεύουσ' ἀεί,
κἂν μὴ παραυτίκ', αὖθις εἰσὶ χρήσιμοι.

6 *Εὐριπίδου Ἑκάβης* (293).

*Τὸ δ' ἀξίωμα, κἂν κακῶς λέγῃ, τὸ σὸν
πείσει. λόγος γὰρ ἔκ τ' ἀδοξούντων ἰὼν
κἀκ τῶν δοκούντων αὐτὸς οὐ ταυτὸν σθένει.*

7 *[Εὐριπίδου] Ἀλκμήνῃ.*

Τῶν γὰρ δυναστῶν πλεῖστος ἐν πόλει λόγος.

8 *Μενάνδρου.*

*Δεῖ τὸν πολιτῶν προστατεῖν αἱρούμενον
τὴν τοῦ λόγου μὲν δύναμιν οὐκ ἐπίφθονον,
ἤθει δὲ χρηστῷ συγκεκραμένην ἔχειν.*

9 *Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.*

*Ἴστω δ' ἄφρων ὤν, ὅστις ἄνθρωπος γεγὼς
δῆμον κολούει χρήμασιν γαυρούμενος.*

10 *Χρὴ δὲ ξένον μὲν κάρτα προσχωρεῖν πόλει.
οὐδ' ἀστὸν ἤνεσ' ὅστις αὐθάδης γεγὼς
πικρὸς πολίταις ἐστὶν ἀμαθίας ὕπο.* (Med. 226.)

11 *Σοφοκλέους.*

*Πολλῶν καλῶν δεῖ τῷ καλόν τι μωμένῳ·
μικροῦ δ' ἀγῶνος οὐ μέγ' ἔρχεται κλέος.*

12 *Εὐριπίδου Ἀλκμήνῃ.*

Τὸν εὐτυχοῦντα χρὴ σοφὸν πεφυκέναι.

13 *Εὐριπίδου Αἰόλῳ.*

*Λαμπροὶ δ' ἐν αἰχμαῖς Ἄρεος ἔν τε συλλόγοις
μή μοι τὰ κομψὰ ποικίλοι γενοίατο,
ἀλλ' ὧν πόλει δεῖ μεγάλα βουλεύοιντ' ἀεί.*

14 *Αἰσχύλου.*

Κακοὶ γὰρ εὖ πράσσοντες οὐκ ἀνασχετοί.

15 *Σοφοκλέους* (Ant. 175).

*Ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν*

ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ.
ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν
μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,
ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
καὶ μείζον' εἴ τις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ πάτρας
φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.
ἐγὼ γάρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὁρῶν ἀεί,
οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὁρῶν
στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας.

16 *Ξενοφῶντος ἐν τετάρτῳ* (6, 5) *ἀπομνημονευμάτων.*

Ἀνθρώποις δὲ ἆρα ἔστιν ὃν ἂν τις τρόπον βούληται χρῆσθαι; Οὔκ· ἀλλὰ καὶ περὶ τούτους ὁ εἰδὼς ἅ ἐστι νόμιμα, καθὰ δεῖ πρὸς ἀλλήλους χρῆσθαι, νόμιμος ἂν εἴη. Οὐκ οὖν οἱ κατὰ ταῦτα χρώμενοι ἀλλήλοις ὡς δεῖ χρῶνται; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ οὖν οἵ γε ὡς δεῖ χρώμενοι καλῶς χρῶνται; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν οἵ γε τοῖς ἀνθρώποις καλῶς χρώμενοι καλῶς πράττουσι τἀνθρώπεια πράγματα; Εἰκός, ἔφη. Οὐκ οὖν οἱ τοῖς νόμοις πειθόμενοι δίκαια οὗτοι ποιοῦσι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Δίκαια δὲ οἶσθα, ἔφη, ὁποῖα καλεῖται; Ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν, ἔφη. Οἱ ἄρα ποιοῦντες ἃ οἱ νόμοι κελεύουσι, δίκαιά τε ποιοῦσι καὶ ἃ δεῖ; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ οὖν οἵ γε τὰ δίκαια ποιοῦντες δίκαιοί εἰσι; Οἶμ' ἔγωγ', ἔφη. Οἴει οὖν τινας πείθεσθαι τοῖς νόμοις μὴ εἰδότας ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν; Οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Εἰδότας δὲ καὶ ἃ δεῖ ποιεῖν οἴει τινὰς οἴεσθαι δεῖν μὴ ταῦτα ποιεῖν; Οὐκ οἴομαι, ἔφη. Οἶδας δέ τινας ἄλλα ποιεῖν, εἰ οἴονται ποιεῖν ἐθέλοντας δεῖν; Οὐκ

ἔγωγε, ἔφη. Οἱ ἄρα τὰ περὶ ἀνθρώπους νόμιμα εἰδότες οὗτοι τὰ δίκαια ποιοῦσι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν οἵ γε τὰ δίκαια ποιοῦντες δίκαιοί εἰσι; Τίνες γὰρ ἄλλοι; ἔφη. Ὀρθῶς ἂν ποτε ἄρα ὁριζοίμεθα, [ὁριζόμενοι] δικαίους εἶναι τοὺς εἰδότας τὰ περὶ ἀνθρώπους νόμιμα; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη.

17 Θουκυδίδου ἱστοριῶν ε΄ (89).

Ἐπισταμένους πρὸς εἰδότας, ὅτι δίκαια μὲν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης κρίνεται· δυνατὰ δὲ οἱ προύχοντες πράσσουσι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ξυγχωροῦσι.

18 Ἀριστοτέλους.

Δεῖ τοὺς νοῦν ἔχοντας τῶν δυναστευόντων μὴ διὰ τὰς ἀρχὰς ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετὰς θαυμάζεσθαι, ἵνα τῆς τύχης μεταπεσούσης τῶν αὐτῶν ἐγκωμίων ἀξιῶνται.

19 Ἐπικτήτου.

Ὥσπερ οἱ ἐπὶ τῶν λιμένων πυρσοὶ δι' ὀλίγων φρυγάνων πολλὴν ἀνάψαντες φλόγα ταῖς ἀλωμέναις ἀνὰ τὸ πέλαγος ναυσὶν ἱκανὴν ἐργάζονται βοήθειαν, οὕτω καὶ ἀνὴρ λαμπρὸς ἐν πόλει χειμαζομένῃ αὐτὸς ὀλίγοις ἀρκούμενος μεγάλα τοὺς πολίτας εὐεργετεῖ.

20 Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου εἰ πολιτευτέον πρεσβυτέρῳ (783 d).

Τῶν μέντοι πολιτικῶν ἀνδρῶν καλὸν ἐντάφιον ἡ πολιτεία [τὴν ἀπὸ τοῦ βίου δόξαν τῷ θανάτῳ προστίθησι]. "τοῦτο γὰρ ἔσχατον δύεται κατὰ γᾶν" ὥς φησι Σιμωνίδης, ὁ τῶν καλῶν ζῆλος. οὐ γὰρ τὸ φιλότιμον κατὰ Θουκυδίδην ἀγήρων μόνον, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ κοινωνικὸν καὶ πολιτικόν, ὃ καὶ μύρμηξιν ἄχρι τέλους παραμένει καὶ μελίτταις. οὐδεὶς δὲ πώ-

ποτε κηφῆνα εἶδεν ἐκ μελίττης γιγνόμενον, ὥσπερ ἀξιοῦσι τοὺς πολιτικούς, ὅταν παρακμάσωσιν, οἴκοι καθημένους σιτεῖσθαι.

21 Ἐκ τῶν κοινῶν Ἀριστοτέλους διατριβῶν.

Αἱ πλεῖσται στάσεις διὰ φιλοτιμίαν ἐν ταῖς πόλεσι γίγνονται· περὶ τιμῆς γὰρ οὐχ οἱ τυχόντες ἀλλ' οἱ δυνατώτατοι διαμφισβητοῦσι.

22 Δημοσθένους.

Δημοσθένης εἶπε "πάντων ἐστὶ δυσχερέστατον τὸ πολλοῖς ἀρέσκειν."

23 Τοῦ αὐτοῦ.

Δημοσθένης δυοῖν ἔφησεν οὔσαιν ὁδοῖν, τῆς μὲν ἐπὶ τὸ βῆμα τῆς δὲ εἰς ᾅδου, μᾶλλον ἂν ἑλέσθαι τὴν εἰς ᾅδου τὸν εὖ φρονοῦντα.

24 Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Ἀρχύταν ἐπιστολῆς (357 e).

Τὰ δὲ παρὰ σοῦ διῆλθον ἡμῖν, λέγοντες ὑποδυσφορεῖν σε ὅτι οὐ δύνασαι τῆς περὶ τὰ κοινὰ ἀσχολίας ἀπολυθῆναι. ὅτι μὲν οὖν ἥδιστόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν, ἄλλως τε καὶ εἴ τις ἔχοι τοιαῦτα πράττειν οἷα καὶ σύ, σχεδὸν παντὶ δῆλον· ἀλλὰ κἀκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν οὐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν τὸ μέν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι οἱ γεννήσαντες, τὸ δὲ οἱ λοιποὶ φίλοι· πολλὰ δὲ καὶ τοῖς καιροῖς δίδοται τοῖς τὸν βίον ἡμῶν καταλαμβάνουσι. καλούσης δὲ τῆς πατρίδος αὐτῆς πρὸς τὰ κοινά, ἄτοπον ἴσως τὸ μὴ ὑπακούειν· ἅμα γὰρ συμβαίνει καὶ χώραν κα-

ταλιμπάνειν φαύλοις ἀνθρώποις, οἳ οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου πρὸς τὰ κοινὰ προσέρχονται.

25 Ζαλεύκου.

Ζάλευκος ὁ τῶν Λοκρῶν νομοθέτης τοὺς νόμους ἔφησε τοῖς ἀραχνίοις ὁμοίους εἶναι· ὥσπερ γὰρ εἰς ἐκεῖνα ἐὰν μὲν ἐμπέσῃ μυῖα ἢ κώνωψ κατέχεται, ἐὰν δὲ σφὴξ ἢ μέλιττα διαρρήξασα ἀφίπταται· οὕτω καὶ εἰς τοὺς νόμους ἐὰν μὲν ἐμπέσῃ πένης συνέχεται, ἐὰν δὲ πλούσιος ἢ δυνατὸς λέγειν διαρρήξας ἀποτρέχει.

26 Μητροδώρου.

Ἐν πόλει μήτε ὡς λέων ἀναστρέφου μήτε ὡς κώνωψ· τὸ μὲν γὰρ ἐκπατεῖται, τὸ δὲ καιροφυλακεῖται.

27 Δημοκρίτου.

Χαλεπὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χείρονος.

28 Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν τις προσέλθοι πολιτείᾳ εἶπε, καθάπερ πυρί, μήτε λίαν ἐγγὺς ἵνα μὴ καῇς, μήτε πόρρω ἵνα μὴ ῥιγώσῃς.

29 Χρυσίππου (Aristot. Rhet. II, 23, 15).

Χρύσιππος ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐ πολιτεύεται εἶπε, διότι εἰ μὲν πονηρὰ πολιτεύεται, τοῖς θεοῖς ἀπαρέσει· εἰ δὲ χρηστά, τοῖς πολίταις.

30 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος (180 b).

Ὡς ὅ γε ἔλεγεν ὁ Λυσίμαχος ἄρτι περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Μελησίου, πάνυ μοι δοκεῖ εὖ εἰρῆσθαι καὶ εἰς ἐκείνους καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἅπαντας, ὅσοι τὰ τῶν πόλεων πράττουσιν, ὅτι αὐτοῖς σχεδόν τι ταυτὰ συμβαίνει, ἃ οὗτος λέγει, καὶ περὶ παῖδας καὶ περὶ τἄλλα τὰ ἴδια ὀλιγωρεῖσθαί τε καὶ ἀμελῶς διατίθεσθαι.

31 *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Γοργίου* (466 d).

Λέγω τοίνυν σοι, ὅτι δύο ταῦτά ἐστι τὰ ἐρωτήματα, καὶ ἀποκρινοῦμαί γέ σοι πρὸς ἀμφότερα. φημὶ γάρ, ὦ Πῶλε, ἐγὼ καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς τυράννους δύνασθαι μὲν ἐν ταῖς πόλεσι σμικρότατον, ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον· οὐδὲν γὰρ ποιεῖν ὧν βούλονται, ὡς ἔπος εἰπεῖν· ποιεῖν μέντοι ὅ,τι ἂν αὐτοῖς δόξῃ βέλτιστον εἶναι. Οὐκ οὖν τοῦτ' ἐστὶν τὸ μέγα δύνασθαι; Οὐχ, ὥς γέ φησιν ὁ Πῶλος. Ἐγὼ οὔ φημι; φημὶ μὲν οὖν ἔγωγε. Μὰ τὸν κύνα οὐ σύ γε, ἐπεὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἔφης ἀγαθὸν εἶναι τῷ δυναμένῳ. Φημὶ γὰρ οὖν. Ἀγαθὸν οὖν οἴει εἶναι, ἐάν τις ποιῇ ταῦτα ἃ ἂν δοκῇ αὐτῷ βέλτιστα εἶναι νοῦν μὴ ἔχων, καὶ τοῦτο καλεῖς τὸ μέγα δύνασθαι; Οὐκ ἔγωγε. Οὐκ οὖν ἀποδείξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας καὶ τέχνην τὴν ῥητορικήν, ἀλλὰ μὴ κολακείαν, ἐμὲ ἐξελέγξας; εἰ δέ με ἐάσεις ἀνέλεγκτον, οἱ ῥήτορες οἱ ποιοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς καὶ οἱ τύραννοι οὐδὲν ἀγαθὸν τοῦτο κεκτήσονται· εἰ δὲ δύναμίς ἐστιν, ὡς σὺ φής, ἀγαθόν, τὸ δὲ ποιεῖν ἄνευ νοῦ ἃ δοκεῖ, καὶ σὺ ὁμολογεῖς κακὸν εἶναι· ἢ οὔ; Ἔγωγε. Πῶς ἂν οὖν οἱ ῥήτορες μέγα δύναιντο ἢ οἱ τύραννοι ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐὰν μὴ Σωκράτης ἐξελεγχθῇ ὑπὸ Πώλου ὅτι ποιοῦσιν ἃ βούλονται; Οὗτος ἀνήρ Οὔ φημι ποιεῖν αὐτοὺς ἃ βούλονται· ἀλλά με ἔλεγχε. Οὐκ ἄρτι ὁμολόγεις ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς βέλτιστα εἶναι τούτου πρόσθεν; Καὶ γὰρ νῦν ὁμολογῶ. Οὐκ οὖν ποιοῦσιν ἃ βούλονται; Οὔ φημι. Ποιοῦντες ἃ δοκεῖ αὐτοῖς; Φημί. Σχέτλιά γε λέγεις καὶ ὑπερφυῆ, ὦ Σώκρατες. Μὴ κατηγόρει, ὦ λῷστε Πῶλε, ἵνα προσείπω σε κατὰ σέ· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχεις ἐμὲ ἐρωτᾶν, ἐπίδειξον ὅτι ψεύδομαι· εἰ δὲ μή, αὐτὸς ἀποκρίνου.

Ἀλλ' ἐθέλω ἀποκρίνεσθαι, ἵνα καὶ εἰδῶ ὅ τι λέγεις. Πότερον οὖν σοι δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦτο βούλεσθαι ὃ ἂν πράττωσιν ἑκάστοτε, ἢ ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα πράττουσι τοῦθ' ὃ πράττουσιν; οἷον οἱ τὰ φάρμακα πίνοντες παρὰ τῶν ἰατρῶν, πότερόν σοι δοκοῦσι τοῦτο βούλεσθαι ὅπερ ποιοῦσι, πίνειν τὸ φάρμακον καὶ ἀλγεῖν, ἢ ἐκεῖνο τὸ ὑγιαίνειν, οὗ ἕνεκα πίνουσι; Δηλονότι τὸ ὑγιαίνειν [οὗ ἕνεκα πίνουσιν]. Οὐκ οὖν καὶ οἱ πλέοντες καὶ τὸν ἄλλον χρηματισμὸν χρηματιζόμενοι, οὐ τοῦτ' ἐστὶν ὃ βούλονται, ὃ ποιοῦσιν ἑκάστοτε; τίς γὰρ βούλεται πλεῖν καὶ κινδυνεύειν καὶ πράγματα ἔχειν; ἀλλ' ἐκεῖνο οἶμαι οὗ ἕνεκα πλέουσι, πλουτεῖν· πλούτου γὰρ ἕνεκα πλέουσι. Πάνυ γε. Ἄλλο τι οὖν οὕτω καὶ περὶ ἁπάντων, ἐάν τις πράττῃ ἕνεκά του, οὐ τοῦτο βούλεται ὃ πράττει, ἀλλ' ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα πράττει. Ναί. Ἆρ' οὖν ἔστι τι τῶν ὄντων, ὃ οὐχὶ ἤτοι ἀγαθόν γέ ἐστιν ἢ κακὸν ἢ μεταξὺ τούτων, οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν; Πολλὴ ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. Οὐκ οὖν λέγεις ἀγαθὰ μὲν σοφίαν καὶ ὑγείαν καὶ πλοῦτον καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα, κακὰ δὲ τὰ ἐναντία τούτων; Ἔγωγε. Τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ ἆρα τοιάδε λέγεις, ἃ ἐνίοτε μὲν μετέχει τοῦ ἀγαθοῦ, ἐνίοτε δὲ τοῦ κακοῦ, ἐνίοτε δὲ οὐδετέρου, οἷον καθῆσθαι καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν καὶ πλεῖν· καὶ οἷον αὖ λίθους καὶ ξύλα καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα; οὐ ταῦτα λέγεις, ἢ ἄλλ' ἄττα καλεῖς τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακά; Οὔκ, ἀλλὰ ταῦτα. Πότερον οὖν τὰ μεταξὺ ταῦτα ἕνεκεν τῶν ἀγαθῶν πράττουσιν, ὅταν πράττωσιν, ἢ τἀγαθὰ τῶν μεταξύ; Τὰ μεταξὺ δήπου τῶν ἀγαθῶν. Τὸ ἀγαθὸν ἄρα διώκοντες καὶ βαδίζομεν, ὅταν βαδίζωμεν, οἰόμενοι βέλτιον εἶναι· καὶ τὸ ἐναντίον ἕσταμεν, ὅταν ἑστῶ-

μεν, τοῦ αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ οὔ; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἀποκτίννυμεν, εἴ τινα ἀποκτίννυμεν, καὶ ἐκβάλλομεν καὶ ἀφαιρούμεθα χρήματα, οἰόμενοι ἄμεινον εἶναι ἡμῖν ταῦτα ποιεῖν ἢ μή; Πάνυ γε. Ἕνεκα ἄρα τοῦ ἀγαθοῦ ἅπαντα ταῦτα ποιοῦσιν οἱ ποιοῦντες. Φημί. Οὐκ οὖν ὡμολογήσαμεν, ἃ ἕνεκά του ποιοῦμεν, μὴ 'κεῖνα βούλεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα ταῦτα ποιοῦμεν; Μάλιστα. Οὐκ ἄρα σφάττειν βουλόμεθα οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι ἁπλῶς οὕτως, ἀλλ' ἐὰν μὲν ὠφέλιμα ᾖ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν αὐτά, βλαβερὰ δ' ὄντα οὐ βουλόμεθα· τὰ γὰρ ἀγαθὰ βουλόμεθα, ὡς φὴς σύ, τὰ δὲ μήτε κακὰ μήτε ἀγαθὰ οὐ βουλόμεθα, οὐδὲ τὰ κακά· ἢ γὰρ ἀληθῆ σοι δοκῶ λέγειν, ὦ Πῶλε, ἢ οὔ; τί οὐκ ἀποκρίνῃ; Ἀληθῆ. Οὐκ οὖν εἴπερ ταῦτα ὁμολογοῦμεν, εἴ τις ἀποκτείνει τινὰ ἢ ἐκβάλλει ἐκ πόλεως ἢ ἀφαιρεῖται χρήματα, εἴτε τύραννος ὢν εἴτε ῥήτωρ, οἰόμενος ἄμεινον εἶναι αὐτῷ, τυγχάνει δὲ ὂν κάκιον, οὗτος δήπου ποιεῖ ἃ δοκεῖ αὐτῷ; ἦ γάρ; Ναί. Ἆρ' οὖν καὶ ἃ βούλεται, εἴπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ ὄντα; τί οὐκ ἀποκρίνῃ; Ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ βούλεται. Ἔστιν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος μέγα δύναται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, εἴπερ ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἀγαθόν τι κατὰ τὴν σὴν ὁμολογίαν; Οὐκ ἔστιν. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, λέγων ὅτι ἔστιν ἄνθρωπον ποιοῦντα ἐν πόλει ἃ δοκεῖ αὐτῷ μὴ μέγα δύνασθαι μηδὲ ποιεῖν ἃ βούλεται. Ὡς δὴ σύ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν δέξαιο ἐξεῖναί σοι ποιεῖν ὅ τι δοκεῖ σοι ἐν τῇ πόλει μᾶλλον ἢ μή, οὐδὲ ζηλοῖς ὅταν ἴδῃς τινα ἢ ἀποκτείναντα ὃν ἔδοξεν αὐτῷ ἢ ἀφελόμενον χρήματα ἢ δήσαντα; Δικαίως λέγεις ἢ ἀδίκως; Ὁπότερ' ἂν ποιῇ, οὐκ ἀμφοτέρως ζηλωτόν

ἐστιν; Εὐφήμει, ὦ Πῶλε. Τί δή; Ὅτι οὐ χρὴ οὔτε τοὺς ἀζηλώτους ζηλοῦν οὔτε τοὺς ἀθλίους, ἀλλ' ἐλεεῖν. Τί δέ; οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν περὶ ὧν ἐγὼ λέγω τῶν ἀνθρώπων; Πῶς γὰρ οὔ; Ὅστις οὖν ἀποκτίννυσιν ὃν ἂν δόξῃ αὐτῷ, δικαίως ἀποκτιννύς, ἄθλιος δοκεῖ σοι εἶναι καὶ ἐλεεινός; Οὐκ ἔμοιγε· οὐδὲ μέντοι ζηλωτός. Οὐκ ἄρτι ἄθλιον ἔφησθα εἶναι; Τὸν ἀδίκως γε, ὦ ἑταῖρε, ἀποκτείναντα, καὶ ἐλεεινόν γε πρός· τὸν δὲ δικαίως ἀζήλωτον. Ἦ που ὅ γε ἀποθνήσκων ἀδίκως ἐλεεινός τε καὶ ἄθλιός ἐστιν; Ἧττον ἢ ὁ ἀποκτιννύς, ὦ Πῶλε, καὶ ἧττον ἢ ὁ δικαίως ἀποθνήσκων. Πῶς δῆτα, ὦ Σώκρατες; Οὕτως ὡς μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὂν τὸ ἀδικεῖν. Ἦ γὰρ τοῦτο μέγιστον; οὐ τὸ ἀδικεῖσθαι μεῖζον; Ἥκιστά γε. Σὺ ἄρα βούλοι' ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν; Βουλοίμην μὲν ἂν ἔγωγε οὐδέτερα· εἰ δὲ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΝ ΧΡΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ. Μϛ.

1 *Εὐριπίδου ἐκ Συλέως.*

Τοῖς μὲν δικαίοις ἔνδικος, τοῖς δ' αὖ κακοῖς
πάντων μέγιστος πολέμιος κατὰ χθόνα.

2 *Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν* (180).

Τίς ἂν δίκην κρίνοιεν ἢ δοίη λόγον,
πρὶν ἂν παρ' ἀμφοῖν μῦθον ἐκμάθῃ σαφῶς;

3 *Εὐριπίδου.*

Ἐγὼ γάρ, ὅστις μὴ δίκαιος ὢν ἀνὴρ

ομὸν προσίζει, τὸν νόμον χαίρειν ἐῶν
ρὸς τὴν δίκην ἄγοιμ' ἂν οὐ τρέσας θεούς.
κὸν γὰρ ἄνδρα χρὴ κακῶς πάσχειν ἀεί.

Εὐριπίδου Ἱκετίδων (877).
Φίλων δὲ χρυσὸν πολλάκις δωρουμένων,
'κ εἰσεδέξατ' οἶκον, οὐδὲ τοὺς τρόπους
ύλους παρέσχε χρημάτων πεισθεὶς ὕπο.
ὺς δ' ἐξαμαρτάνοντας, οὐχὶ τὴν τύχην,
θαιρ'. ἐπεί τοι κοὐδὲν αἰτία πέλει
κῶς ἀκούειν διὰ κυβερνήτην κακόν.

Τοῦ αὐτοῦ Ὀρέστῃ (697).
Ὅταν γὰρ ὀργῇ δῆμος εἰς θυμὸν πέσῃ,
οιον ὥσπερ πῦρ κατασβέσαι λάβρον.
δ' ἡσύχως τις αὐτὸν ἐντείνοντι μὲν
λῶν ἕποιτο καιρὸν εὐλαβούμενος,
ως ἂν ἐκπνεύσει'· ὅταν δ' ἀνῇ πνοάς,
ἥχοις ἂν αὐτοῦ ῥαδίως ὅσον θέλεις.

Σοφοκλέους Τυροῖ.
Ἄκων δ' ἁμαρτὼν οὔ τις ἀνθρώπων κακός.

Μενάνδρου.
Ὁ προκαταγιγνώσκων δὲ πρὶν ἀκοῦσαι σαφῶς,
ὐτὸς πονηρός ἐστι πιστεύσας κακῶς.

Χαιρήμονος.
Σοφῶν γὰρ ἀνδρῶν τὰς ἁμαρτίας καλῶς
ρίνειν, τὸ δ' εἰκῇ καὶ μετὰ σπουδῆς κακόν.

Εὐριπίδου ἐξ Αὔγης.
Οὐ τῶν κακούργων οἶκτος, ἀλλὰ τῆς δίκης.

) *Τοῦ αὐτοῦ Σκίρωνι.*
Ἔστι τοι καλὸν τοὺς κακοὺς κολάζειν.

11 *Μενάνδρου.*

Ἡ νῦν ὑπό τινων χρηστότης καλουμένη
μετέθηκε τὸν ὅλον εἰς πονηρίαν βίον·
οὐδεὶς γὰρ ἀδικῶν τυγχάνει τιμωρίας.

12 *Πινδάρου* (Nem. IV, 51).

Ἐπεὶ ῥέζοντά τι καὶ παθεῖν ἔοικε.

13 *Σοφοκλέους Ἰνάχῳ.*

Ἐπῄνεσ'· ἴσθι δ', ὥσπερ ἡ παροιμία,
ἐκ κάρτα βαιῶν γνωτὸς ἂν γένοιτ' ἀνήρ.

14 *Μοσχίωνος.*

Μόνον σὺ θυμοῦ χωρὶς ἔκδεξαι λόγους,
οὕς σοι κομίζω· τὸν κλύοντα γὰρ λαβὼν
ὁ μῦθος εὔνουν οὐ μάτην λεχθήσεται.

15 *Ἀπολλοδώρου.*

Δεῖ τὸν ἀκροατὴν καὶ συνετὸν ὄντως κριτὴν
πρὸ τοῦ λεγομένου τὸν βίον διασκοπεῖν,
ποῖός τις ὁ λέγων καὶ πόθεν, καὶ τὴν ἀκμὴν
ἐκ παιδὸς αὐτοῦ πρὸς τί κατατεθειμένος.
αὑτοῦ προδότης κακός τε τῆς ὥρας φύλαξ,
μάλισθ' ὁ τοιοῦτος ἀνατρέπει πᾶσαν πόλιν.
οὐδὲν γὰρ αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς ἀποτυχεῖν
πράττουσι πάντα· τὴν γὰρ αἰσχύνην πάλαι
πᾶσαν ἀπολωλέκασι καθ' ἑτέρας θύρας.
ὅθεν ἐπιχειρεῖ πάντ' ἀπηρυθριακότως
ἕκαστος αὐτῶν, πρὸς δὲ πάντ' ἐστὶν θρασύς,
ψεύδετ' ἐπιορκεῖ μαρτυρεῖ δικορραφεῖ
κλέπτει τελωνεῖ ῥᾳδιουργεῖ· τὸ δὲ πέρας,
οὐ πόλιν ὅλην φυλὴν δὲ μαλακὸς ἀνατρέπει.
ἐπεὶ κατὰ μέρος τὰς πόλεις, ὦ φίλε, θεῶ·

22 Σόλωνος.

Ἄρχε πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι· ἄρχεσθαι γὰρ μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσῃ.

23 Βίωνος.

Βίων ἔφη δεῖν τὸν ἀγαθὸν ἄρχοντα παυόμενον τῆς ἀρχῆς μὴ πλουσιώτερον, ἀλλ' ἐνδοξότερον γεγονέναι.

24 Ἀγάθωνος.

Ἀγάθων ἔφη "τὸν ἄρχοντα τριῶν δεῖ μεμνῆσθαι· πρῶτον μὲν ὅτι ἀνθρώπων ἄρχει, δεύτερον ὅτι κατὰ νόμους ἄρχει, τρίτον ὅτι οὐκ ἀεὶ ἄρχει."

25 Ἰσαίου.

Ὅσοι τοὺς ἀδικοῦντας κολάζουσιν, οὗτοι τοὺς ἄλλους ἀδικεῖσθαι κωλύουσιν.

26 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ Ἴσιδος (p. 355a).

Ἐν δὲ Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες· ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ καταμύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν.

27 Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου (p. 414, 11 Dind.).

Ὅτι μοι δοκεῖ ὁ ἄρχων ἐκεῖνος ἐπαληθεύειν τοὔνομα τῆς ἀρχῆς, ὅστις δυσάλωτος μὲν ὑπὸ χρυσίου, εὐάλωτος δὲ ὑπὸ λόγου, ἐλευθερίας δὲ ἐραστής, μεγαλοφροσύνην δὲ ἐπαινῶν φυλάττεται ἐγγὺς οὖσαν τὴν αὐθάδειαν.

28 Εὐσεβίου.

Τὸν τοῖσι ἄλλοισι ἐπιστατεύοντα καὶ ἐπιτάσσοντα χρὴ οὐ τῇ ἐξουσίῃ μούνῃ τοῦ ἐπιστατεύειν τε καὶ

37 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄνθρωποι ἀνθρώπων ἐπὶ κατηγορίας ἀφικνέονται οἳ μὲν ἐκ συγκειμένων ψευδέων ἐγκλημάτων οἳ δὲ ἀληθέα κατηγορέοντες, οἳ δ' αὖ ἐπαινέουσιν οἳ μὲν τὰ ἐόντα μαρτυρέοντες οἳ δὲ παρὰ τὸ ἀληθὲς χαριζόμενοι. ἄριστον ὦν ἐν τοῖσι τοιούτοισι καὶ ἰδιώτῃ καὶ ἄρχοντι μήτε αὐτὸν πιστεύειν αὐτόθεν μήτε ἀπιστέειν παντελέως, ἐκ δὲ τῶν πρηγμάτων ἐξεταζομένων ὅκως χρὴ περὶ αὐτῶν διανοέεσθαι καὶ τὸ ἀτρεκὲς αὐτῶν μανθάνειν.

38 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχὴν ἔχων κόσμεε, αὐτὸς δὲ μὴ μεταβάλλεο. οὐ γὰρ προσλελάβηκάς τι οὐκ ἐόν, οὐδὲ πανόμενος ἔλασσόν τι τῶν πρὶν καὶ λαβεῖν εἶχες, εἰ πενόμενος τὴν ἀρχὴν καταθήσεαι.

39 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχὴν λαβὼν μὴ ἐπαίρεο, ὡυτὸς δὲ διατέλεε· οὕτω γὰρ καὶ ἀποθέμενος οὐκ ἀφῃρῆσθαι τοῦ σεμνύνοντός σε νομισθήσεαι.

40 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνὴρ ἀγαθὸς ἔθνεός τευ ἢ πόλιος ἀρχὴν εἰληφὼς οὐκ ἕνεκα τῶν δημοσίων χρημάτων καὶ τοῦ δωροδοκέεσθαι καὶ τοῦ παρὰ τῶν πλουσίων χρηματίζεσθαι, ἔοικε τῷ ἀνδρὶ παρακαταθήκην εἰληφότι μεγάλων χρημάτων· ὥσπερ γὰρ καὶ ἐκεῖνος οὐκ ἐπὶ τῷ κατασχεῖν λαμβάνει οὐδὲ κτῆμα ἴδιον ποιήσασθαι τὰ δοθέντα, ἀλλ' ὥστε φυλάξαι καὶ ἀποδοῦναι σῶα τῷ παραθεμένῳ, ἐπεὰν ἀπαιτέηται· οὕτω δὲ καὶ αὐτὸν χρὴ οὐκ ἐπὶ κέρδεσι οἰκηίοισι ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίῃ καὶ φυλακῇ πάντα πρήσσειν τῶν ἀρχομένων, ὥστε αὐτοὺς τὸ

ἐς ἑωυτὸν ἧκον ἀσινέας καὶ εὐθηνέοντας ἀποδοῦναι τῷ καταπεπιστευκότι.

41 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀνὴρ ἀνυποίστους καὶ ἀγρίας καὶ ἀμέτρους ζητέων τὰς τιμωρίας καὶ ταῖς κατὰ νόμον οὐκ ἀρκεόμενος θυμῷ ἀλόγῳ ξυγχωρέων καὶ γυναικηίως ἐμπικραινόμενος, οὐκ αἰσθάνεται ἔξω τῆς δίκης ἐς τὸ ὁμογενὲς ἐξυβρίζων, ἀγνοέει δὲ τὸ μέγιστον καὶ τόπερ χρὴ εἰδέναι πάντα τὸν μέλλοντα ἀνθρώπου καταδικᾶν, ὅτι καὶ ὁ θάνατος αὐτὸς παρὰ τῶν πρώτως δίκαια θέντων οὐκ ὥς τι κακὸν ἐπετιμήθη, ἀλλ' ὡς ἔσχατον καὶ ἐν φαρμάκου λόγῳ κατὰ τῶν οὐ δυναμένων τῆς κακίης ἐλευθερωθῆναι, ὅκως, ἐπειδὴ οὐκ οἷά τε ἦν ἄλλως, τούτῳ γῶν τῷ τρόπῳ ἀπολυθέντες τοῦ ἐνταῦθα δεσμοῦ αὐτῆς πορίσωνται φυγήν.

42 *Πυθαγόρου.*

Ποίει ἃ κρίνεις εἶναι καλά, κἂν ποιῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν· φαῦλος γὰρ κριτὴς παντὸς καλοῦ πράγματος ὄχλος. διόπερ ὧν ἂν τῶν ἐπαίνων καταφρονῇς, καὶ τῶν ψόγων καταφρόνει.

43 *Δημοκρίτου.*

Ἀδικεομένοισι τιμωρέειν κατὰ δύναμιν χρὴ καὶ μὴ παριέναι· τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτον δίκαιον καὶ ἀγαθόν, τὸ δὲ μὴ τοιοῦτον ἄδικον καὶ κακόν.

44 *Δημοκρίτου.*

Καὶ οἱ φυγῆς ἄξια ἔρδουσι ἢ δεσμῶν ἢ θωιῆς [ἄξιοι], καταψηφιστέον καὶ μὴ ἀπολύειν· ὃς δ' ἂν παρὰ νόμον ἀπολύῃ κέρδει ὁρίζων ἢ ἡδονῇ, ἀδικέει· καί οἱ τοῦτο ἐγκάρδιον ἀνάγκη εἶναι.

5 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Δίκης καὶ ἀρετῆς μεγίστην μετέχει μοῖραν ὁ τι-ὰς ἀξίας τάμνων.

6 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Μηδέν τι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους αἰδέεσθαι ουτοῦ, μηδέ τι μᾶλλον ἐξεργάζεσθαι κακὸν εἰ μέλλει ηδεὶς εἰδήσειν ἢ εἰ οἱ πάντες ἄνθρωποι· ἀλλ' ἑωυ-ν μάλιστα αἰδέεσθαι, καὶ τοῦτον νόμον τῇ ψυχῇ ιτεστάναι ὥστε μηδὲν ποιέειν ἀνεπιτήδειον.

7 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τῶν ἡμαρτημένων ἄνθρωποι μεμνέαται μᾶλλον τῶν εὖ πεποιημένων. καὶ γὰρ δίκαιον οὕτως σπερ τὸν τὰς παρακαταθήκας ἀποδιδόντα οὐ χρὴ αινέεσθαι, τὸν δὲ μὴ ἀποδιδόντα κακῶς ἀκούειν ιὶ πάσχειν, οὕτω καὶ τὸν ἄρχοντα. οὐ γὰρ ἐπὶ τού-ο ᾑρέθη ὡς κακῶς ποιήσων, ἀλλ' ὡς εὖ.

8 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐδεμίη μηχανὴ τῷ νῦν κατεστεῶτι ῥυσμῷ μὴ ὐκ ἀδικέειν τοὺς ἄρχοντας, ἢν καὶ πάνυ ἀγαθοὶ ἔω-ν. οὐδενὶ γὰρ ἄλλῳ ἔοικεν ἢ ἑωυτῷ τὸν αὐτὸν ἐπ' έροισι αὖ γίγνεσθαι· δεῖ δέ κως οὕτω καὶ ταῦτα ισμηθῆναι, ὅκως ὁ μηδὲν ἀδικέων, ἢν καὶ πάνυ άζῃ τοὺς ἀδικέοντας, μὴ ὑπ' ἐκείνους γενέσθαι, λά τις ἢ θεσμὸς ἢ ἄλλο τι ἀμυνέει τῷ τὰ δίκαια ιεῦντι.*

1 *Θουκυδίδου ἱστορίας α' (69) δημηγορίας Κορινθίων β'.*

Οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν ῦσαι περιορῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾷ.

50 *Στωικῶν.*

Φασὶ μηδὲ συγγνώμην ἔχειν μηδενὶ τὸν νοῦν ἔχοντα. τοῦ γὰρ αὐτοῦ συγγνώμην ἔχειν καὶ νομίζειν τὸν ἡμαρτηκότα μὴ παρ' αὑτὸν ἡμαρτηκέναι, πάντων ἁμαρτανόντων παρὰ τὴν ἰδίαν κακίαν· διὸ καὶ δεόντως λέγεσθαι τὸ μηδὲ συγγνώμην ἔχειν τοῖς ἁμαρτάνουσιν. οὐκ ἐπιεικῆ δὲ φασὶν εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα· τὸν γὰρ ἐπιεικῆ παραιτητικὸν εἶναι τῆς κατ' ἀξίαν κολάσεως, καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι ἐπιεικῆ τε εἶναι καὶ ὑπολαμβάνειν τὰς ἐκ τοῦ νόμου τεταγμένας κολάσεις τοῖς ἀδικοῦσι σκληροτέρας εἶναι καὶ τὸ ἡγεῖσθαι παρὰ τὴν ἀξίαν ἀπονέμειν τὰς κολάσεις τὸν νομοθέτην.

51 *Ἐκ τῆς Σωπάτρου ἐπιστολῆς πρὸς Ἡμέριον τὸν ἀδελφόν, τὸ πῶς δεῖ πράττειν τὴν ἐγκεχειρισμένην αὐτῷ ἡγεμονίαν.*

Τίς οὖν οὕτω κατὰ τὸν Σιμωνίδου λόγον τετράγωνος, ὃς κατὰ πᾶσαν τύχην καὶ πραγμάτων μετάστασιν ἀσφαλῶς ἑστήξεται, συναρμόζων μὲν ἑαυτὸν τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἁρμόζων ἅπαντας, πᾶσαν δὲ καὶ πάντων διαφορὰν πρὸς ἕνα τὸν τοῦ καλοῦ συνυφαίνων λόγον; τίς δὲ ἀνδρῶν καὶ πραγμάτων πολυειδεῖ δουλεύων φύσει τὸ τῆς ψυχῆς ἀδούλωτον διαφυλάξει φρόνημα; τῷ μέν γε τὸν λόγον διατιθεμένῳ χαλεπὸν οὐδὲν ἐκ τῶν ἄκρων παραγγελμάτων τὸν ὄρθιον τῆς ἀρετῆς ᾄδειν νόμον, τῷ δ' εἰς πράξεις ἀληθινὰς τοὺς λόγους ἐντείνειν μέλλοντι τὸν ἐκ τῶν δοθέντων ἄριστον ἀντὶ τοῦ πρώτου τὴν φύσιν δοκιμάζειν ὁ τῆς ὑποθέσεως προστάττει λόγος.

52 Ἐν ταυτῷ.

Τιμῆς μὲν ὁπόσης ἐν γράμμασί τε καὶ προσηγορίαις καὶ πάσῃ τῇ φαινομένῃ ταύτῃ τοῦ βίου δραματουργίᾳ οἱ μείζους τῶν ἀρχόντων μεταποιοῦνται, μὴ ὅπως ἐλλείπων τὸ μέτρον, ἀλλ' εἰ δυνατὸν καὶ πρὸς πλεονάζων φαίνου. γελοῖον γὰρ περὶ ὀνομάτων διαφερόμενον τῶν πραγμάτων, ἐφ' οἷς τὰ ὀνόματα κεῖται, μηδεμίαν ἔχειν φροντίδα, καὶ τῆς ψευδωνύμου τιμῆς ἀφιέμενον ὀλίγου μὲν ἄγαν ἑαυτὸν ἀξιοῦντα φαίνεσθαι, τοῖς δὲ ἀρχομένοις πολλὴν ἐνίοτε βλάβην προξενεῖν.

τῶν δ' ἔργων ἃ μὲν οὐκ ἔστι προσταττόντων ἀρνήσασθαι, τῷ τρόπῳ καὶ χρόνῳ τῆς πράξεως πειθοῖ τε ἐμμελεῖ τὸ φαινόμενον ἐπαχθὲς παραμυθητέον. ἔνια δ' οὐκ ἔστιν ἀναγκασθῆναι, φησὶν Ἀριστοτέλης, οὐδ' εἰ τὸν λεγόμενον Ταντάλου λίθον ἐπηρτημένον τις ἔχοι, ἀλλ' ὑπομενετέον πάντα ἑτοίμως τὸ δρᾶν κακῶς πρὸ τοῦ παθεῖν κακῶς εὐλαβουμένῳ. ἅ τινα δ' οὐκ ἔχει μὲν ἀπαραίτητον τὴν ἀποπλήρωσιν, λαθεῖν δὲ ἢ ἀγνοῆσαι τοὺς ἐπιτάξαντας συνέβη, διδασκαλίαν ἐμμελῆ προσάγων γνώσεσθαι παρασκευάζων, μὴ φανῇς ἐπισκήπτων (βαρὺ γὰρ ἔλεγχος ἐμφανὴς τοῖς ἐν ἐξουσίᾳ), ἀλλ' ὥσπερ εἰδότας ὑπομιμνήσκων ἢ προβάλλων εἰς κρίσιν ἢ καὶ πυνθανόμενος, ἅ τινα γιγνώσκων οὐδὲν ἧττον αὐτὸς τυγχάνεις, καὶ τούτους φιλοτίμους μὲν ὄντας τιμῇ καὶ θεραπείᾳ προσάγου, τῶν δὲ ἀρχομένων ἐπιστρεφομένους τῆς προαιρέσεως ὑπομνήσει.

53 Ἐν ταυτῷ.

Ἔστι δέ ποτε καὶ παρρησίας ἐλευθερίου καιρός, ἥτις μὴ βλάβην τοῖς ἀρχομένοις παρασκευάζειν μέλ-

λει. τὸ μὲν γὰρ αὐτόν τινα, ἤν τι καὶ δέῃ, παθεῖν αἱρετώτερον τῆς λεγομένης ἐστὶν εὐπραξίας πολλάκις· τὸ δ' ἐφ' οἷς ἂν αὐτὸς νεανιεύεσθαι δόξῃ λαθεῖν τοσούτους προδόντα κενοδοξίας ἐσχάτης ὑπεύθυνον ἀποφαίνει.

54 Ἐν ταυτῷ.

Αἰδοῦ πρὸς τὰς διημαρτημένας τῶν πολλῶν ἀποβλέπειν δόξας, τὸν δ' ἀπὸ τῆς ἀληθείας λόγον πάντων ἐπίπροσθεν ἄγειν· καὶ οὔτε φαινομένην εὐπρέπειαν μετὰ βλάβης τῶν ἀρχομένων αἱρεῖσθαι, οὔτε δοκοῦσαν ἀδοξίαν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ὑπηκόων φεύγειν, εἰ μὴ τῆς τυχούσης φαντασίας, ἀλλὰ τῆς ἀρίστης ζωῆς μεταποιεῖσθαι μέλλοιμεν. τὴν μὲν πολιτικὴν τιμὴν ἡ τῆς πολιτείας ἀπονέμει τάξις τοῖς μείζοσι παρὰ τῶν ἐλαττόνων· τὴν δὲ ἄλλην θεραπείαν ἢ τυχεῖν αὐτῆς ἀξιώσουσιν ἢ δι' ὠφέλειαν τῶν ἀρχομένων ἐν εἴδει φαρμάκου προσάγομεν. ἐπεὶ κολακείας μὲν τὰ φαῦλα ἐπαινεῖν αὐτῆς ἕνεκα μόνης τῆς ἀρεσκείας, πολιτικῆς δὲ φρονήσεως τοῖς ἐν δυνάμει καθομιλεῖν πρὸς ὠφέλειαν ἀνθρώπων. ὁ μὲν γὰρ κόλαξ τὴν πονηρὰν ἀποδέχεται πρᾶξιν οὐδένα ὠφελῆσαι μέλλων, ὃ δ', ἵνα τῆς πονηρᾶς ἀπαγάγῃ προθέσεως, φιλότιμον ὄντα ἐπαινέσει. ὥσθ' ὃ μὲν δι' ὧν ἐπαινεῖ βλάπτει τὸν ἐπαινούμενον καὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ πονηρίας ἐσχάτης ἐκφέρει δεῖγμα, ὃ δ' εἰς τὸ πράττειν ἄξια ἐπαίνου τῷ τρόπῳ τῆς θεραπείας ἐπάγεται.

55 Ἐν ταυτῷ.

Καὶ γίγνου μὲν ἄξιος τοῦ ἄρχειν οὐ θέσει πολιτείας, ἀλλ' ἀρετῆς καὶ προαιρέσεως τῇ πρὸς τοὺς ἀρχομένους ὑπεροχῇ· πλέον δ' ἔχειν ἑκάστου τῶν ὑπη-

κόων ταῖς κοιναῖς ὑπὲρ ἁπάντων ἐπιμελείαις καὶ τῇ μεμεριμνημένῃ τῶν ὅλων ἐπιστασίᾳ γίγνωσκε.

οὓς δὲ ἠγνόεις πρότερον καὶ σαυτῷ προσήκειν οὐδὲν ὑπελάμβανες, πλὴν ὅσον ὡς ἄνθρωπος τὴν κοινὴν φύσιν ἀνθρώπων αἰδούμενος, τούτους ὡς ἤδη γνωρίμους καὶ φίλους ἅπαντας θεώμενος εἶναι... Ὁμήρῳ γοῦν οὐκ ἀπέχρησε πατέρα ἁπλῶς τῶν ἀρχομένων τὸν ἄρχοντα προσειπεῖν· καίτοι τί ποτ' ἂν εὑρεθείη τούτου πραότερον ἀνθρώποις ὄνομα; ἀλλὰ καὶ τὸν ἤπιον φέρων ἐπέθηκε τῷ πατρί, ὁμοῦ μὲν γονεῦσιν ὁμοῦ δὲ ἄρχουσιν ἀγαθοῖς ταύτην πρέπειν τὴν προσηγορίαν ἡγούμενος.

τὴν μὲν οὖν ὡς ἀρχομένων πρόνοιαν κοινὴν ἀπονέμειν πᾶσι, τοῖς δ' ἐκ πείρας φαινομένοις χρηστοῖς δευτέραν τὴν ἐκ τῶν τρόπων οἰκειότητα προστιθέναι προαιροῦ. καὶ ὑπεροψίαν μὲν καὶ τὰς συνερίθους ταύτῃ κακίας, ἀλαζονείαν καὶ αὐθάδειαν, ὡς μικροπρεπεῖς τῆς ψυχῆς διαθέσεις ἀποδιδράσκωμεν· τὸ γὰρ ἑαυτῶν ἐπιλανθάνεσθαι διὰ τὴν ἐφήμερον τῆς ἀρχῆς φαντασίαν πολλὴν διανοίας ἀπελέγχει σμικρότητα. οὐ μὴν τὰς ἐπονειδίστους ταύτας τῆς κακίας ὑπερβολὰς ἀποδιδράσκοντες πρὸς θάτερον τῆς πονηρίας ἄκρον αἰσχρῶς ἂν μεταπίπτοιμεν, εὐτέλειαν καὶ ταπεινότητα ἤθους, φαῦλα ἀντὶ φαύλων τῶν πρόσθεν ἠθῶν ἀνταλλαττόμενοι· ἀλλ' ἥμερον χρὴ καὶ σεμνὸν τοῖς ὑπηκόοις δοκεῖν τε καὶ εἶναι τὸν ἀληθῶς ἄρχοντα.

56 Ἐν ταυτῷ.

Δεῖ δὲ μήτε ὀργῇ προσομιλεῖν τοῖς ἀρχομένοις μήτε ἀνεπίπληκτον τοῖς ἁμαρτάνουσι τὴν προαίρεσιν καταλείπειν. τὸ μὲν γὰρ οὐδὲν τῶν μαινομένων δια-

φέρειν τὸν ἄρχοντα δείκνυσι, τὸ δ' εὐχέρειαν ἁμαρτημάτων τοῖς ὑπηκόοις ἐντίκτει.

ἀνεξίκακον δὲ ὁμοῦ καὶ μισοπόνηρον σεαυτὸν ἐπιδείκνυε, τῷ μὲν ἠρέμα κολάζειν τὴν ἀνεξικακίαν, τῷ θ' ἀπεχθάνεσθαι τοῖς κακοῖς τὴν μισοπονηρίαν ἐλέγχων, ἵνα τὸ μὲν φεύγειν τὰ φαῦλα, τὸ δὲ μὴ λίαν ἀπαραμύθητον εἶναι τοῖς ἐπταικόσι τὴν τύχην ἀποδεικνύῃ.

ἀφεκτέον δὲ καὶ σκωμμάτων τοῖς ὡς ἀληθῶς ἄρχουσιν, ἢ καθαιρήσει τις τὸ σεμνὸν τῆς ἀρχῆς γελωτοποιεῖν πειρώμενος.

καὶ λοιδοριῶν καθαρευτέον· ἰδιωτικῆς γὰρ ἀκροχολίας τοῦτο σύμβολον. νουθετήσεις δὲ καὶ παραινέσεων τὸ διττὸν εἶδος, πῇ μὲν σφοδρῶς καθαπτόμενον πῇ δὲ προσηνῶς θεραπεῦον, γνωρίσματα ἐμοὶ δοκεῖν ἐπιεικοῦς ἄρχοντος.

57 Ἐν ταυτῷ.

Συνάρμοζε δὲ τοῖς ἤθεσιν ἑκάστων τὸν πρόσφορον τῆς ἐπιστασίας τρόπον, τοῖς μὲν ἐπιεικέσιν ἐμμελῶς, τοῖς δ' ὑπτίοις συντόνως, αὐστηρῶς δὲ τοῖς θρασέσι, πράως δὲ τοῖς εὐλαβεστέροις προσιών.

58 Ἐν ταυτῷ.

Δεῖ δὲ ἀπείργειν μὲν τῶν ἁμαρτημάτων ἀνάγκῃ πειθὼ συναρμόσαντα, σφαλεῖσι δὲ σύμμετρον τῆς δίκης ἐπάγειν τὴν ἐπανόρθωσιν, ὅσα μὲν μικρὰ καὶ συνήθη τῶν ἁμαρτημάτων ἀγνοεῖν δοκοῦντα (οὔτε γὰρ ἐπὶ πᾶσιν ἁπλῶς καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἐπεξιέναι οὔτε γιγνώσκοντα παρορᾶν ὠφέλιμον), τὰ δὲ ἤδη τοῖς ἀρχομένοις ἐπαχθῆ ταῖς ἐκ τῶν νόμων θεραπείαις ἰώμενον.

59 Ἐν ταυτῷ.

Καὶ βούλου μὲν ἁμαρτημάτων τὴν ψυχὴν ὡς δυ-

νατὸν καθαρεύειν· ἐννόει δὲ ὡς σύμφυτον τὸ ἁμαρτάνειν ἀνθρώποις· ὥσθ' ἕως ἄν τις ὡς ἀναμαρτήτους κολάζῃ, τὸ μέτρον ὑπερβαίνει τῆς κατὰ φύσιν ἐπανορθώσεως. ἀπόδειξον δὲ σαυτὸν τῆς ἀρχῆς πρέποντα κόσμον, ἀλλὰ μὴ ταῖς ἔξωθεν καὶ ἐφημέροις σκιαγραφίαις καλλωπίζου.

60 Ἐν ταυτῷ.

Χάριτας μὲν τὸ δίκαιον ὑπερβαινούσας οὐδ' ὀνομαστέον ἐμοὶ δοκεῖν χάριτας· τὰς δὲ τῆς δικαιοσύνης φίλας οὐδεὶς ἂν ὃς οὐκ ἀπὸ δρυός ἐστιν ἢ πέτρας ἑκὼν ἀρνησάμενος τύχοι. ἐπεὶ γὰρ πολλάκις ὁ νόμος πικροτέρας τῶν ἁμαρτημάτων ὁρίζει τὰς τιμωρίας, τὸ λεγόμενον ἐπιεικὲς δίκαιον, τὴν αὐστηρὰν τῶν νόμων φωνὴν παραμυθούμενον, ἀμεμφὴς ἐμοὶ δοκεῖ χαρίτων ἀληθινῶν καὶ ἐλευθέρων πρόφασις. τὸ μὲν οὖν περὶ τὰ συναλλάγματα τῆς δίκης ἐπανορθωτικὸν ἐκφεύγει παντελῶς τὸ τῶν χαρίτων γένος, τὸ δ' ἐπὶ τοῖς ἐγκλήμασι κείμενον οὐκ ἀναίνεται τὸ πρᾷον καὶ φιλάνθρωπον τῶν χαρίτων πρόσωπον.

61 Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ νόμου καὶ δικαιοσύνης.

Δεῖ δὲ τὸν ἀλαθινὸν ἄρχοντα μὴ μόνον ἐπιστάμονά τε καὶ δυνατὸν ἦμεν [περὶ τὸ καλῶς ἄρχεν] ἀλλὰ καὶ φιλάνθρωπον· ἄτοπον γὰρ ἦμεν ποιμένα μισοπρόβατον καὶ τοιοῦτον οἷον καὶ δυσμενέως ἔχεν τοῖς αὐτῶ θρεμμάτεσι. δεῖ δ' αὐτὸν καὶ νόμιμον ἦμεν· οὕτω γὰρ ἐσεῖται τὰν τῶ ἄρχοντος ἐπίστασιν ἔχων. διὰ μὲν γὰρ τᾶς ἐπιστάμας κρίνεν ὀρθῶς δυνασεῖται, διὰ δὲ τᾶς δυνάμιος κολάζεν, διὰ δὲ τᾶς χρηστότατος τὸ εὐεργετέν, διὰ δὲ τῶν νόμων τὸ ποτὶ τὸν λόγον πάντα ταῦτα ποιέν. ἄριστος δέ κ' εἴη ἄρχων ὁ ἀγχο-

τάτω τῷ νόμῳ· οὗτος δέ κ' εἴη ὁ μηδὲν αὑτῶ ἕνεκα ποιέων ἀλλὰ τῶν ὑπ' αὐτόν, ἐπειδήπερ οὐδὲ νόμος αὑτῶ ἕνεκα ἀλλὰ τῶν ὑπ' αὐτόν.

62 *Ἰαμβλίχου.*

Πᾶν γὰρ τὸ τιμώμενον αὔξεται, ἐλαττοῦται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ διαφανέστατον σημεῖον ἀρχῆς τῆς εὖ διοικουμένης. προτρέπει τε γὰρ τοὺς ἀρχομένους ἐπὶ τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὴν ἐπιβάλλουσαν ἑκάστοις ἀξίαν διανέμει καὶ πληροῖ τὰς πόλεις τῶν ἀρίστων ἐπιτηδευμάτων.

63 *Ὑπερίδου.*

Ἀρχομένων δεῖ τῶν ἀδικημάτων ἐμφράσσειν τὰς ὁδούς· ὅταν δ' ἅπαξ ῥιζωθῇ κακία καὶ παλαιὰ γένηται καθάπερ σύντροφος ἀρρωστία, χαλεπὸν αὐτὴν κατασβέσαι.

64 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Δημοδόκου* (383 a).

Πῶς γὰρ ἄν τις ἢ δίκην καλῶς δικάσαι ἢ ἀνθρώπους κατὰ τρόπον κρῖναι δύναιτο, μὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀντιδίκων ἀκούσας; τοὺς γὰρ λόγους παραβαλλομένους, ὥσπερ τὴν πορφύραν καὶ τὸ χρυσίον, ἄμεινον κρίνεσθαι· ἢ τίνος ἕνεκεν ἢ χρόνον ἀμφοτέροις δίδοσθαι τοῖς ἀντιδίκοις ἢ ὀμνύειν τοὺς δικαστὰς ἀκροάσασθαι ὁμοίως ἀμφοτέρων, εἰ μὴ ὑπελάμβανεν ὁ νομοθέτης τὰς δίκας δικαιότερον ἂν καὶ βέλτιον κρίνεσθαι ὑπὸ τῶν δικαστῶν; σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐδὲ τοῦτο ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενον ἀκηκοέναι. Τὸ ποῖον; ἔφη.

'Μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον
ἀκούσῃς.'

καίτοι οὐκ ἂν οὕτω τοῦτο περιεφέρετο, εἰ μὴ καλῶς ἐλέγετο καὶ ὡς προσήκει. ξυμβουλεύω οὖν σοι, ἔφη,

τοῦ λοιποῦ μὴ προπετῶς οὕτω τοὺς ἀνθρώπους μήτε μέμφεσθαι μήτε ἐπαινεῖν.

65 Ἀντιφῶντος.

Οὐ δίκαιον οὔτε ἔργῳ ἁμαρτόντα ῥήματι σωθῆναι οὔτε ἔργῳ ὀρθῶς πράξαντα διὰ ῥῆμα ἀπολέσθαι· τὸ μὲν γὰρ ῥῆμα τῆς γλώσσης ἁμάρτημά ἐστι, τὸ δὲ ἔργον τῆς γνώμης.

66 Δημοσθένους (c. Aphob. 835, 6).

Δίκαιόν ἐστιν ἐλεεῖν οὐ τοὺς ἀδίκους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τοὺς παρὰ λόγον δυστυχοῦντας.

67 Βίαντος.

Βίας θανάτῳ μέλλων καταδικάζειν ἐδάκρυσεν. εἰπόντος δέ τινος 'τί παθὼν αὐτὸς καταδικάζεις καὶ κλαίεις;' εἶπεν 'ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστι τῇ μὲν φύσει τὸ συμπαθὲς ἀποδοῦναι, τῷ δὲ νόμῳ τὴν ψῆφον.'

68 Ἐκ τῆς [Πλουτάρχου] ἐπιστολῆς περὶ φιλίας.

Κριτὴς δ' ἄριστος ὁ μηθὲν μὲν εὖ παθὼν ἀπὸ δὲ τῆς εἰς ἄλλους εὐνοίας κρίνων.

69 Ὀβρίμου Πρωτογόνου κρινομένου φαρμάκων.

Ἀεὶ δὲ ἐν πάσαις μὲν ταῖς δίκαις ἐξετάζειν χρὴ τὰ βεβιωμένα, μάλιστα δ' ἐν τοῖς τοιούτοις τῶν ἀγώνων ἐν οἷς ὁ βίος ἐστὶ τὸ ἔγκλημα.

70 Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν προτρεπτικῶν πρὸς φιλοσοφίαν λόγων (c. 2).

Καθάπερ τῷ ὑποπύῳ βέλτιον τὸ κάεσθαι τοῦ διαμένειν, οὕτω καὶ τῷ μοχθηρῷ τὸ τεθνάναι τοῦ ζῆν.

71 Διονυσίου ὑπὲρ τῶν παίδων.

Ἀξιοπιστότερός ἐστιν ἀντιδίκων καταψευδομένων ἀληθεύων πατήρ.

72 Δημοσθένους (c. Steph. 1121, 27).

Μᾶλλον ἄξιον ὀργίλως ἔχειν τοῖς μετ' εὐπορίας πονηροῖς ἢ τοῖς μετ' ἐνδείας. τοῖς μὲν γὰρ ἡ τῆς ἀνάγκης χρεία φέρει τινὰ συγγνώμην παρὰ τοῖς ἀνθρωπίνως λογιζομένοις· οἱ δ' ἐκ περιουσίας πονηροὶ οὐδεμίαν δικαίαν πρόφασιν ἔχουσι. πολλὰ δ' οὖν κακὰ πράγματα τοὺς ἐλευθέρους ἡ πενία βιάζεται ποιεῖν, ἐφ' οἷς ἂν ἐλεοῖντο δικαιότερον ἢ προσαπολλύοιντο.

73 Ἰαμβλίχου.

Ἡ κακὴ κρίσις παντὸς κακοῦ αἰτία.

74 Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Δυσκόλιον.

Προηγεῖται δ' ὡς ἀληθῶς ἄρχων μειζόνως αὐτῶν καὶ ἔτι βέλτιον, ὡς τὴν μεγαλοπρεπῆ δόσιν τῶν ἀγαθῶν παρέχει, χορηγίαν τε ἄπλετον τοῦ βίου καὶ σωτηρίαν πλείστην καὶ ζωῆς ῥᾳστώνην ἐντίθησιν. καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦτό ἐστι τέλος ἄρχοντος σπουδαίου τοὺς ἀρχομένους ποιεῖν εὐδαίμονας· καὶ τότε δὴ διαφερόντως εὐσθενεῖ ὁ προεστηκὼς τῶν ὑφ' ἑαυτοῦ διοικουμένων, ὅταν οἱ ἐπιτρέψαντες αὐτῷ ἑαυτοὺς μακαρίως διάγωσιν. οὐ γὰρ δὴ κεχώρισται τὸ κοινὸν συμφέρον τοῦ ἰδίου· πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν τῷ ὅλῳ καὶ τὸ καθ' ἕκαστα λυσιτελοῦν περιέχεται καὶ σώζεται ἐν τῷ παντὶ τὸ κατὰ μέρος ἐπί τε τῶν ζῴων καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν ἄλλων φύσεων.

75 Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἄγαμαι δ' ἔγωγε καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐν ἅπασι τοῖς τῆς ἀρχῆς ἔργοις,

καὶ διαφερόντως ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων εὐεργεσίαις, ὅταν μήτε ἀκριβολογῶνται, μήτε φείδωνταί τινος ἐν ταῖς δόσεσι, μήτε ὥσπερ ἐν πλάστιγγι ζυγοῦ ἴσα ἀντὶ ἴσων ἀντικαταλλάττωνται, εὐγενῶς δὲ τὰς χάριτας ὀρέγωσι, μὴ μόνον ἐκ πίθου αὐτὰς προχέοντες, ὡς οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ἀλλὰ μηδ᾽ ἄλλοις τισὶν ὀργάνοις τοιούτοις εἴσω κατεχομένας, γυμνὰς δὲ καὶ ἀπαρακαλύπτους καὶ χωρὶς τῶν ἔξωθεν παραπετασμάτων συνεχεῖς ἐχομένας ἀλλήλων προτείνωσι χρηστῶς καὶ εὐμενῶς, οἷα δὴ καὶ χαρίεντα. τῶν χαρίτων γὰρ δὴ τοιοῦτον κόσμον στέφανον ἂν εἰκότως εἴποιμι τῆς ἀρχῆς.

76 *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ἀγρίππαν.*

Ἐπίφθονος εἶναι δοκεῖ τοῖς πολλοῖς ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ ὑπέρογκον μισητὸν αὐτοῖς καθίσταται· ἀλλ᾽ ὅταν χρηστότητι καὶ φιλανθρωπίᾳ κραθῇ τὸ σεμνὸν καὶ αὐστηρὸν τῆς ἐπικρατείας, ἐμμελὲς καὶ πρᾶον καὶ προσηνὲς καὶ εὐπρόσιτον καθίσταται. καὶ τοῦτο μάλιστα τὸ εἶδος ἡγεμονίας φιλεῖται ὑπὸ τῶν ἀρχομένων.

77 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Λέγεται μὲν εἶναι πάντων βασιλεὺς ὁ νόμος· ὁ δὲ αὐτὸς δοκεῖ καὶ προστάττειν τἀγαθὰ καὶ τἀναντία ἀπαγορεύειν. τί δὴ οὖν οἰόμεθα τὴν παρισουμένην αὐτῷ εὐνομίαν οἵῳ δὴ κάλλει τινὶ προέχειν μεγέθει τε ἡλίκῳ καὶ δικαιοσύνῃ ὑπερβάλλειν πάντα πράγματα; ὅσα γὰρ δήπου καὶ οἷα γένη καὶ εἴδη τῶν ἀρετῶν ἐστί, κατὰ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διήκει κάλλιστα τῶν νόμων ἐπιτάγματα, καὶ δὴ καθ᾽ ὅλας τὰς διοικήσεις τῶν πόλεων καὶ τοὺς ὅλους τῶν ἀνθρώπων

βίους διατείνει τὸ ἀπ' αὐτῶν ὄφελος. ἔστι μὲν οὖν κοινὸν ἀγαθὸν ὁ νόμος, καὶ ἄνευ τούτου οὐδὲν ἄν ποτε γένοιτο τῶν ἀγαθῶν· δεῖ γε μὴν τὸν προϊστάμενον τῶν νόμων ἄρχοντα εἰλικρινῶς ἀποκεκαθαρμένον εἶναι πρὸς αὐτὴν τὴν ἄκραν τῶν νόμων ὀρθότητα, καὶ μήτε παραγωγαῖς ἢ φενακισμοῖς ἐξαπατᾶσθαι δι' ἄγνοιαν, μήτε βιαζομένοις τισὶ συγχωρεῖν, μήτε ἀδίκῳ προφάσει μηδεμιᾷ δελεάζεσθαι. τὸν γὰρ σωτῆρα καὶ φύλακα τῶν νόμων ἀδιάφθορον εἶναι δεῖ εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην.

78 Κάτωνος πρεσβυτέρου.

Κάκιστον ἔλεγε τὸν ἄρχοντα εἶναι τὸν ἄρχειν ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενον.

79 Ἐπικτήτου.

Ὥσπερ εἰ ναῦν κυβερνᾶν ἐπεχείρεις, πάντως ἂν τὴν κυβερνητικὴν ἐξεμάνθανες τέχνην ..... ἐξέσται γάρ σοι ὥσπερ ἐκεῖσε πᾶσαν ναῦν, οὕτω κἀνθάδε πᾶσαν κυβερνᾶν πόλιν.

80 Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ πρόκειταί σοι τὴν πόλιν ἀναθήμασι κοσμεῖν, σεαυτῷ πρῶτον ἀνάθες τὸ κάλλιστον ἡμερότητος καὶ δικαιοσύνης καὶ εὐποιίας ἀνάθημα.

81 Τοῦ αὐτοῦ.

Εὖ ποιήσεις σὺ τὰ μέγιστα τὴν πόλιν, εἰ μὴ τοὺς ὀρόφους ὑψώσεις, ἀλλὰ τὰς ψυχὰς αὐξήσεις. ἄμεινον γὰρ ἐν μικροῖς οἰκήμασι μεγάλας οἰκεῖν ψυχὰς ἢ ἐν μεγάλαις οἰκίαις ταπεινὰ φωλεύειν ἀνδράποδα.

82 Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ τοῖς ἐξ Εὐβοίας καὶ Σπάρτης λίθοις τοὺς τοίχους τῆς κατασκευῆς ποίκιλλε, ἀλλὰ γὰρ τῇ ἐκ

τῆς Ἑλλάδος παιδείᾳ τὰ στέρνα τῶν πολιτῶν καὶ τῶν πολιτευομένων διακόσμει. γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ οἰκοῦνται πόλεις, ἀλλ' οὐ λίθοις καὶ ξύλοις.

83 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὥσπερ εἰ λέοντας ἐβούλου τρέφειν, οὐκ ἄν σοι τῆς πολυτελείας τῶν ζωγρείων ἔμελεν, ἀλλὰ τῆς πράξεως τῶν ζῴων· οὕτως εἰ πολιτῶν πειρᾷ προΐστασθαι, μὴ τοσοῦτον τῆς πολυτελείας τῶν ἀναστημάτων φρόντιζε, ὁπόσον τῆς ἀνδρίας τῶν ἐνδιατριβόντων ἐπιμελοῦ.

84 Τοῦ αὐτοῦ.

Καθάπερ ἀγαθὸς πωλοδάμνης οὐ τῶν πώλων τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τρέφει τοὺς δὲ δυσηνίους λιμώττειν ἐᾷ, ἀλλὰ τρέφει μὲν ἐπίσης ἄμφω, κολάζει δὲ μᾶλλον θάτερον ἐξισοῦν θατέρῳ βιαζόμενος μέρει· οὕτω καὶ κηδεμονικὸς ἀνὴρ καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμων δυνάμεως τῶν πολιτῶν τοὺς μὲν εὐγνώμονας εὖ ποιεῖν ἐπιχειρεῖ τοὺς δὲ ἔμπαλιν οὐ καθάπαξ διαφθείρεσθαι [ἐᾷ,] ἀλλὰ τροφῆς μὲν ἀμφοῖν ἥκιστα φθονεῖ, παιδεύει δὲ καὶ σφοδρότερον ἐπισπέρχει τὸν ἀντιβαίνοντα τῷ λόγῳ καὶ τῷ νόμῳ.

85 Τοῦ αὐτοῦ.

Καθάπερ οὔτε κλαγγῇ χὴν οὔτε βληχῇ καταπλήσσεται πρόβατον, οὕτω μηδὲ πλήθους ἀνοήτου σε δεδιττέσθω φωνή.

86 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὥσπερ πλῆθος ἀκρίτως αἰτοῦν τί σε τῶν ἰδίων οὐ δυσωπεῖ, οὕτω μηδὲ ὄχλον ἀδίκως σε δυσωποῦντα διατραπῇς.

87 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅπερ ἐπιβάλλει τῇ πόλει, τοῦτο εἴσφερε φθάνων, καὶ οὐδέποτε αἰτηθήσῃ τὰ μὴ ἐπιβάλλοντα.

88 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὥσπερ ὁ ἥλιος οὐ περιμένει λιτὰς καὶ γοητείας ἵν' ἀνατείλῃ, ἀλλ' εὐθὺς λάμπει καὶ πρὸς ἁπάντων ἀσπάζεται· οὕτω μηδὲ σὺ περίμενε κρότους καὶ ψόφους καὶ ἐπαίνους ἵν' εὖ ποιήσῃς, ἀλλ' ἑκοντὴς εὐεργέτει, καὶ ἴσα τῷ ἡλίῳ φιληθήσῃ.

89 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος (184 f).

Ἐπιστήμῃ γὰρ οἶμαι δεῖ κρίνεσθαι ἀλλ' οὐ πλήθει τὸ μέλλον καλῶς κριθήσεσθαι.

90 Ἐν ταυτῷ (197 d).

Πρέπει μέν που, ὦ μακάριε, τῷ τῶν μεγίστων προστατοῦντι μεγίστης φρονήσεως μετέχειν.

91 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πρωταγόρου (Gorg. 474 b).

Ἐγὼ γὰρ δὴ οἶμαι καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι καὶ τὸ μὴ διδόναι δίκην τοῦ διδόναι.

92 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πρωταγόρου (324 a).

Οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τοῦτο τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἕνεκα, ὅτι ἠδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται, οὐ γὰρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη, ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὖθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα.

93 *Ἐν ταυτῷ* (Gorg. 486 e).

Ἐννοῶ γὰρ ὅτι τὸν μέλλοντα βασανιεῖν ἱκανῶς ψυχῆς πέρι ὀρθῶς τε ζώσης καὶ μὴ τρία ἄρα δεῖ ἔχειν, ἃ σὺ πάντ' ἔχεις, ἐπιστήμην τε καὶ δόξαν καὶ παρρησίαν.

94 *Τοῦ αὐτοῦ νόμων ιβ'* (944 d).

Τὸν γὰρ κακὸν ἀεὶ δεῖ κολάζειν ἵν' ᾖ ἀμείνων, οὐ τὸν δυστυχῆ.

95 *Πλάτωνος πολιτείας γ'* (389 b).

Ἀλλὰ μὴν καὶ ἀλήθειάν γε περὶ πολλοῦ ποιητέον· εἰ γὰρ ὀρθῶς ἐλέγομεν ἄρτι, καὶ τῷ ὄντι θεοῖσι μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει, δῆλον ὅτι τό γε τοιοῦτον ἰατροῖς δοτέον, ἰδιώταις δὲ οὐχ ἁπτέον. Δῆλον, ἔφη. Τοῖς ἄρχουσι δὴ τῆς πόλεως, εἴπερ τισὶν ἄλλοις, προσήκει ψεύδεσθαι ἢ πολεμίων ἢ πολιτῶν ἕνεκα ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς πόλεως· τοῖς δ' ἄλλοις πᾶσιν οὐχ ἁπτέον τοῦ τοιούτου· ἀλλὰ πρός γε δὴ τοὺς [τοιούτους] ἄρχοντας ἰδιώτῃ ψεύσασθαι ταυτὸν καὶ μεῖζον ἁμάρτημα φήσομεν ἢ κάμνοντι πρὸς ἰατρὸν ἢ ἀσκοῦντι πρὸς παιδοτρίβην περὶ τῶν τοῦ αὐτοῦ σώματος παθημάτων μὴ τἀληθῆ λέγειν, ἢ πρὸς κυβερνήτην περὶ τῆς νηός τε καὶ ναυτῶν μὴ τὰ ὄντα λέγοντι, ὅπως ἢ αὐτὸς ἤ τις τῶν ξυνναυτῶν πράξεως ἔχει. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἂν ἄρ' ἄλλόν τινα λαμβάνῃ ψευδόμενον ἐν τῇ πόλει

τῶν οἳ δημιουργοὶ ἔασι,
μάντιν ἢ ἰητῆρα κακῶν ἢ τέκτονα δούρων,

κολάσει ὡς ἐπιτήδευμα εἰσάγοντα πόλεως ὥσπερ νεὼς ἀνατρεπτικόν τε καὶ ὀλέθριον. Ἐάν περ, ἦ δ' ὅς, ἐπὶ λόγῳ ἔργα τελῆται.

96 Ἐν τῷ αὐτῷ (408 c).

Ἀλλὰ περὶ τοῦδε τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ἆρα οὐκ ἀγαθοὺς δεῖ ἐν τῇ πόλει κεκτῆσθαι ἰατρούς; εἶεν δ' ἂν που μάλιστα τοιοῦτοι, ὅσοι πλείστους μὲν ὑγιεινοὺς πλείστους δὲ νοσώδεις μετεχειρίσαντο, καὶ δικασταὶ αὖ ὡσαύτως οἱ παντοδαπαῖς φύσεσιν ὡμιληκότες. Καὶ μάλα, εἶπον, ἀγαθοὺς λέγω. ἀλλ' οἶσθα οὓς ἡγοῦμαι τοιούτους; Ἐὰν εἴπῃς, ἔφη. Ἀλλὰ πειράσομαι, ἦν δ' ἐγώ· σὺ μέντοι οὐχ ὅμοιον πρᾶγμα τῷ αὐτῷ λόγῳ ἤρου. Πῶς; ἔφη. Ἰατροὶ μέν, εἶπον, δεινότατοι ἂν γένοιντο, εἰ ἐκ παίδων ἀρξάμενοι πρὸς τὸ μανθάνειν τὴν τέχνην ὡς πλείστοις τε καὶ πονηροτάτοις σώμασιν ὁμιλήσαιεν καὶ αὐτοὶ πάσας νόσους κάμοιεν καὶ εἶεν μὴ πάνυ ὑγιεινοὶ φύσει· οὐ γάρ, οἶμαι, σώματι σῶμα θεραπεύουσιν (οὐ γὰρ ἂν αὐτὰ εἶναι κακὰ ἐνεχώρει ποτὲ καὶ γενέσθαι) ἀλλὰ ψυχῇ σῶμα, ᾗ οὐκ ἐγχωρεῖ κακὴν γενομένην τε καὶ οὖσαν εὖ τι θεραπεύειν. Ὀρθῶς, ἔφη. Δικαστὴς δέ γε, ὦ φίλε, ψυχῇ ψυχῆς ἄρχει, ᾗ οὐκ ἐγχωρεῖ ἐκ νέας ἐν πονηραῖς ψυχαῖς τεθράφθαι τε καὶ ὡμιληκέναι καὶ πάντα ἀδικήματα αὐτὴν ἠδικηκυῖαν διεξεληλυθέναι, ὥστε ὀξέως ἀφ' ἑαυτῆς τεκμαίρεσθαι τὰ τῶν ἄλλων ἀδικήματα, οἷον κατὰ σῶμα νόσους· ἀλλ' ἄπειρον αὐτὴν καὶ ἀκέραιον δεῖ κακῶν ἠθῶν νέαν οὖσαν γεγονέναι, εἰ μέλλει καλὴ κἀγαθὴ οὖσα κρίνειν ὑγιῶς τὰ δίκαια. διὸ δὴ καὶ εὐήθεις νέοι ὄντες οἱ ἐπιεικεῖς φαίνονται καὶ εὐεξαπάτητοι ὑπὸ τῶν ἀδίκων, ἅτε οὐκ ἔχοντες ἐν αὑτοῖς παραδείγματα ὁμοιοπαθῆ τοῖς πονηροῖς. Καὶ μὲν δή, ἔφη, σφόδρα γε αὐτὸ πάσχουσι. Τοιγάρτοι, ἦν δ' ἐγώ, οὐ νέον ἀλλὰ γέροντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν εἶναι, ὀψιμαθῆ γεγονότα τῆς ἀδι-

κίας, οἷόν ἐστιν, οὐκ οἰκείαν ἐν τῇ αὑτοῦ ψυχῇ ἐνοῦσαν ᾐσθημένον, ἀλλ' ἀλλοτρίαν ἐν ἀλλοτρίαις μεμελετηκότα ἐν πολλῷ χρόνῳ δεῖ αἰσθάνεσθαι, οἷον πέφυκε κακόν, ἐπιστήμῃ, οὐκ ἐμπειρίᾳ οἰκείᾳ κεχρημένον. Γενναιότατος γοῦν, ἔφη, ἔοικεν εἶναι ὁ τοιοῦτος δικαστής. Καὶ ἀγαθός, ἦν δ' ἐγώ, ὃ σὺ ἐρωτᾷς. ὁ γὰρ ἔχων ψυχὴν ἀγαθὴν ἀγαθός· ὁ δὲ δεινὸς ἐκεῖνος καὶ καχύποπτος, [ὁ] πόλλ' αὐτὸς ἠδικηκὼς καὶ πανοῦργός τε καὶ σοφὸς οἰόμενος εἶναι, ὅταν μὲν ὁμοίοις ὁμιλῇ, δεινὸς φαίνεται ἐξευλαβούμενος, πρὸς τὰ ἐν αὑτῷ παραδείγματα ἀποσκοπῶν· ὅταν δὲ ἀγαθοῖς καὶ πρεσβυτέροις ἤδη πλησιάσῃ, ἀβέλτερος αὖ φαίνεται ἀπιστῶν παρὰ καιρὸν καὶ ἀγνοῶν ὑγιὲς ἦθος, ἅτε οὐκ ἔχων παραδείγματα τοῦ τοιούτου· πλεονάκις δὲ πονηροῖς ἢ χρηστοῖς ἐντυγχάνων, σοφώτερος ἢ ἀμαθέστερος δοκεῖ εἶναι αὑτῷ τε καὶ ἄλλοις. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη, ἀληθῆ. Οὐ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τοιοῦτον χρὴ τὸν δικαστὴν ζητεῖν τὸν ἀγαθόν τε καὶ σοφόν, ἀλλὰ τὸν πρότερον· πονηρία μὲν γὰρ ἀρετήν τε καὶ αὑτὴν οὔ ποτ' ἂν γνοίη· ἀρετὴ δὲ φύσεως παιδευομένης χρόνῳ ἅμα αὑτῆς τε καὶ πονηρίας ἐπιστήμην λήψεται· σοφὸς οὖν οὗτος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ κακὸς γίγνεται. Καὶ ἐμοί, ἔφη, ξυνδοκεῖ. Οὐκ οὖν καὶ ἰατρικὴν οἵαν εἴπομεν μετὰ τῆς τοιαύτης δικαστικῆς κατὰ πόλιν νομοθετήσεις, αἳ τῶν πολιτῶν σοι τοὺς μὲν εὐφυεῖς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς θεραπεύουσι, τοὺς δὲ μή, ὅσοι μὲν κατὰ τὸ σῶμα τοιοῦτοι, ἀποθνήσκειν ἐάσουσι, τοὺς δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν κακοφυεῖς τε καὶ ἀνιάτους καὶ αὐτοὶ ἀποκτενοῦσι; Τὸ γοῦν ἄριστον, ἔφη, αὐτοῖς τε τοῖς πάσχουσι καὶ τῇ πόλει οὕτω πέφανται.

97 Ὀβρίμου ὑπὲρ Σεβήρου.

Πολλὰ γὰρ αὐτὰ μὲν καθ' ἑαυτὰ λεγόμενα ἕτερα ἔδοξε, συγκριθέντα δὲ ταῖς αἰτίαις ἀλλοιότερα ἐνομίσθη.

98 Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν β' (26, 1).

Τηνικαῦτα δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας τοὺς μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν τοὺς δὲ ἀδικοῦντας κολάζειν.

99 Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου πρὸς ἡγεμόνα ἀπαίδευτον (779 f).

Ὁ δὲ ἐκ φιλοσοφίας τῷ ἄρχοντι πάρεδρος καὶ φύλαξ ἐγκατοικισθεὶς λόγος ὥσπερ εὐεξίας τῆς δυνάμεως τὸ ἐπισφαλὲς ἀφαιρῶν ἀπολείπει τὸ ὑγιαῖνον. ἀλλὰ νοῦν οὐκ ἔχοντες οἱ πολλοὶ τῶν βασιλέων καὶ ἀρχόντων μιμοῦνται τοὺς ἀτέχνους ἀνδριαντοποιούς, οἳ νομίζουσι μεγάλους φαίνεσθαι τοὺς κολοσσούς, ἂν διαβεβηκότας σφόδρα καὶ διατεταμένους καὶ κεχηνότας πλάσωσι. καὶ γὰρ οὗτοι βαρύτητι φωνῆς καὶ βλέμματος τραχύτητι καὶ δυσκολίᾳ τρόπων καὶ ἀμιξίᾳ διαίτης ὄγκον οἰκονομίας καὶ σεμνότητα μιμεῖσθαι δοκοῦσι.

100 Ἐν τῷ αὐτῷ (780 b).

Δεῖ δὲ ὥσπερ ὁ κανὼν αὐτὸς ἀστραβὴς γενόμενος καὶ ἀδιάστροφος οὕτως ἀπευθύνει τὰ λοιπὰ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐφαρμογῇ καὶ παραθέσει συνεξομοιῶν, παραπλησίως τὸν ἄρχοντα πρῶτον ἀρχὴν κτησάμενον ἐν ἑαυτῷ καὶ κατευθύναντα τὴν ψυχὴν καὶ καταστησάμενον τὸ ἦθος, οὕτω συναρμόττειν τὸ ὑπήκοον· οὔτε γὰρ πίπτοντος τρέχειν ἢ τάττειν ἀτακτοῦντος ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένου.

101 *Ἐν τῷ αὐτῷ* (780 e).

Ἀλλὰ τῶν τοιούτων καὶ τοσούτων, ἃ θεοὶ χαρίζονται, δώρων καὶ ἀγαθῶν οὐκ ἔστιν ἀπόλαυσις οὐδὲ χρῆσις ὀρθὴ δίχα νόμου καὶ δίκης καὶ ἄρχοντος. δίκη μὲν οὖν νόμου τέλος ἐστί, νόμος δὲ ἄρχοντος ἔργον, ἄρχων δὲ εἰκὼν θεοῦ τοῦ πάντα κοσμοῦντος.

102 *Ἐν τῷ αὐτῷ* (782 b).

*Ἐν μὲν τοῖς ταπεινοῖς καὶ ἀσθενέσι καὶ ἰδιώταις τῷ ἀδυνάτῳ δεδεμένον τὸ ἀνόητον, εἰς τὸ * ἁμαρτάνειν, ὥσπερ ἐν ὀνείρασι φαύλοις τοῖς πάθεσι τὴν ψυχὴν διαταράττει συνεξαναστῆναι ταῖς ἐπιθυμίαις μὴ δυναμένην· ἡ δὲ ἐξουσία παραλαβοῦσα τὴν κακίαν νεῦρα τοῖς πάθεσι προστίθησι. καὶ τὸ Διονυσίου ἀληθές ἐστιν· ἔφη γὰρ ἀπολαύειν μάλιστα τῆς ἀρχῆς ὅταν ταχέως ὃ βούλεται ποιῇ. μέγας οὖν ὁ κίνδυνος βουλεύσασθαι ἃ μὴ δεῖ τὸν ἃ βούλεται ποιεῖν δυνάμενον. ὀξὺν ἡ κακία τῆς ἐξουσίας δρόμον ἔχουσα πᾶν πάθος ἐξωθεῖ, ποιοῦσα τὴν ὀργὴν φθόνον, τὸν ἔρωτα μοιχείαν, τὴν πλεονεξίαν δήμευσιν· ἐὰν μὴ βάρος ἔχων ὁ λόγος ἐπιθλίβῃ καὶ πιέζῃ τὴν ἐξουσίαν.*

103 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ* (311 a).

Τὰ μὲν γὰρ σωφρόνων ἀρχόντων ἤθη σφόδρα μὲν εὐλαβῆ καὶ δίκαια καὶ σωτήρια, δριμύτητος δὲ καί τινος ἰταμότητος ὀξείας καὶ πρακτικῆς ἐνδεῖται. Δοκεῖ γοῦν δή.

104 *Πλάτωνος νόμων δωδεκάτῳ* (957 c).

Πρὸς ἃ πάντα χρὴ τὸν μέλλοντα δικαστὴν ἴσον ἔσεσθαι κατὰ δίκην βλέπειν τε καὶ κεκτημένον γράμματα αὐτῶν πέρι μανθάνειν· πάντων γὰρ μαθημάτων κυριώτατον μανθάνοντα βελτίω γίγνεσθαι τὰ

περὶ τοὺς νόμους κείμενα, εἴπερ ὀρθῶς εἴη τεθέντα, γίγνοιτ' ἄν, ἢ μάτην τοὔνομα νῷ προσῆκον κέκτητ' ἂν ὁ θεῖος ἡμῖν καὶ θαυμαστὸς νόμος. καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων λόγων ὅσοι τε ἐν ποιήμασιν ἔπαινοι καὶ ψόγοι περί τινων λέγονται καὶ ὅσοι καταλογάδην, εἴτ' ἐν γράμμασιν εἴτε καθ' ἡμέραν ἐν ταῖς ἄλλαις πάσαις ξυνουσίαις, διὰ φιλονεικίας τε ἀμφισβητοῦνται καὶ διὰ ξυγχωρήσεων ἔστιν ὅτε καὶ μάλα ματαίων, τούτων πάντων ἂν βάσανος εἴη σαφὴς τὰ τοῦ νομοθέτου γράμματα· ἃ δεῖ κεκτημένον ἐν αὑτῷ καθάπερ ἀλεξιφάρμακα τῶν ἄλλων λόγων τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν αὑτόν τε ὀρθοῦν καὶ αὖ τὴν πόλιν, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς μονὰς τῶν δικαίων καὶ ἐπαύξησιν παρασκευάζοντα, τοῖς δὲ κακοῖς ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀκολασίας καὶ δειλίας καὶ ξυλλήβδην πάσης ἀδικίας εἰς τὸ δυνατὸν μεταβολήν, ὅσοις ἰάσιμοι δόξαι τῶν κακῶν· οἷσι δὲ ὄντως ἐπικεκλωσμέναι, θάνατον ἴαμα ταῖς οὕτω διατεθείσαις ψυχαῖς διανέμοντες (ὃ δικαίως εἴη πολλάκις ἂν εἰρημένον) ἄξιοι ἐπαίνου γίγνοιντ' ἂν τῇ πάσῃ πόλει τοιοῦτοι δικασταὶ καὶ δικαστῶν ἡγεμόνες.

105 *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Δίωνα ἐπιστολῆς* (321 b).

Ἐνθυμοῦ δὲ καὶ ὅτι δοκεῖς τισὶν ἐνδεεστέρως τοῦ προσήκοντος θεραπευτικὸς εἶναι. μὴ οὖν λανθανέτω σε ὅτι διὰ τοῦ ἀρέσκειν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὸ πράττειν ἐστίν· ἡ δ' αὐθάδεια ἐρημίας ξύνοικος.

106 *Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ* (IV, 19).

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο ἡγοῦμαι μέγα τεκμήριον ἀρ-

χοντος ἀρετῆς εἶναι, ᾧ ἂν ἑκόντες ἕπωνται καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς παραμένειν ἐθέλωσιν.

107 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ* (305 b).

Ἴθι δὴ καὶ τὴν τῶν δικαστῶν τῶν ὀρθῶς δικαζόντων θεασώμεθα δύναμιν. Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν ἐπὶ πλέον τὶ δύναται τοῦ περὶ τὰ ξυμβόλαια πάνθ' ὅσα κεῖται νόμιμα παρὰ νομοθέτου βασιλέως παραλαβοῦσα κρίνειν, εἰς ἐκεῖνα σκοποῦσα τά τε δίκαια ταχθέντ' εἶναι καὶ ἄδικα, τὴν αὑτῆς ἰδίαν ἀρετὴν παρεχομένη, τοῦ μήθ' ὑπό τινων δώρων, μήθ' ὑπὸ φόβων μήτ' οἴκτων, μήθ' ὑπό τινος ἄλλης ἔχθρας μήτε φιλίας ἡττηθεῖσα παρὰ τὴν τοῦ νομοθέτου τάξιν ἐθέλειν ἂν τὰ ἀλλήλων ἐγκλήματα διαιρεῖν; Οὐκ ἀλλὰ σχεδὸν ὅσον εἴρηκας, ταύτης ἐστὶ τῆς δυνάμεως ἔργον.

108 *Ξενοφῶντος ἐν τῷ ὀγδόῳ* (1, 1) *τῆς Κύρου παιδείας.*

Πολλάκις μὲν δή, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε κατενόησα, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. οἵ τε γὰρ πατέρες προνοοῦσι τῶν παίδων, ὅπως μήποτε αὐτοὺς τἀγαθὰ ἐπιλείψῃ· Κῦρός τε μοι δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν ἡμῖν ἀφ' ὧν ἂν μάλιστα εὐδαιμονοῦντας διατελοίημεν.

109 *Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Ἱέρωνος* (c. 9).

Ἐπιμέλειαί γε μέντοι μοι δοκοῦσιν αἱ μὲν πάνυ πρὸς ἔχθραν ἄγειν, αἱ δὲ πάνυ διὰ χαρίτων εἶναι. τὸ μὲν γὰρ διδάσκειν τε ἃ ἐστι βέλτιστα καὶ τὸν κάλλιστα ταῦτα ἐξεργαζόμενον ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν, αὕτη μὲν ἡ ἐπιμέλεια διὰ χαρίτων γίγνεται· τὸ δὲ τὸν ἐνδεῶς τι ποιοῦντα λοιδορεῖν τε καὶ ἀναγκάζειν καὶ ζημιοῦν καὶ κολάζειν, ταῦτα δ' ἀνάγκη δι' ἀπε-

χθείας μᾶλλον γίγνεσθαι. ἐγὼ οὖν φημι ἀνδρὶ ἄρχοντι τὸ μὲν ἀνάγκης δεόμενον ἄλλοις προστακτέον εἶναι κολάζειν, τὸ δὲ τὰ ἆθλα ἀποδιδόναι δι' ἑαυτοῦ ποιητέον. ὡς δὲ ταῦτα καλῶς ἔχει μαρτυρεῖ τὰ γιγνόμενα. καὶ γὰρ ὅταν χοροὺς βουλώμεθα ἡμῖν ἀγωνίζεσθαι, ἆθλα μὲν ὁ ἄρχων προτίθησιν, ἀθροίζειν δὲ αὐτοὺς προστέτακται χορηγοῖς, καὶ ἄλλοις διδάσκειν, καὶ ἀνάγκην προστιθέναι τοῖς ἐνδεῶς τι ποιοῦσιν. οὐκ οὖν εὐθὺς ἐν τούτοις τὰ μὲν ἐπιχάριτα διὰ ἄρχοντος ἐγένετο, τὰ δὲ ἀντίτυπα δι' ἄλλων; Τί οὖν κωλύει καὶ τἆλλα τὰ πολιτικὰ οὕτω περαίνεσθαι; [Διῄρηνται μὲν γὰρ ἅπασαι αἱ πόλεις, αἳ μὲν κατὰ φυλάς, αἳ δὲ κατὰ μοίρας, αἳ δὲ κατὰ λόχους, καὶ ἄρχοντες ἐφ' ἑκάστῳ μέρει ἐφεστήκασι· οὐκ οὖν εἴ τις καὶ τούτοις ὥσπερ τοῖς χοροῖς] καὶ ἆθλα προτεθείη εὐταξίας εὐοπλίας ἱππικῆς, καὶ ἀλκῆς ἐν τῷ πολέμῳ καὶ δικαιοσύνης ἐν τοῖς συμβόλοις, εἰκὸς καὶ ταῦτα πάντα διὰ φιλονεικίας εὐτόνως ἀσκεῖσθαι; καὶ νὴ Δία, ὁρμῷντό γ' ἂν θᾶσσον ὅπου δέοι τιμῆς ὀρεγόμενοι καὶ χρήματα θᾶσσον ἂν εἰσφέροιντο, ὁπότε τούτου καιρὸς εἴη, καὶ τὸ πάντων γε χρησιμώτατον, ἥκιστα δὲ εἰθισμένον διὰ φιλονεικίας πράσσεσθαι, ἡ γεωργία καὶ αὕτη ἂν πολὺ ἐπιδοίη, εἴ τις ἆθλα προτιθείη [κατ' ἀγροὺς ἢ κατὰ κώμας] τοῖς μάλιστα τὴν γῆν ἐξεργαζομένοις καὶ τοῖς εἰς τοῦτο τῶν πολιτῶν ἐρρωμένως τρεπομένοις πολλὰ ἂν ἀγαθὰ περαίνοιτο· καὶ γὰρ πρόσοδοι αὔξαιντ' ἄν, καὶ ἡ σωφροσύνη πολὺ μᾶλλον σὺν τῇ ἀσχολίᾳ συμπαρομαρτοῖ, καὶ μὴν κακουργίαι γε ἧσσον τοῖς ἐνεργοῖς ἐμφύονται. [Εἰ δὲ καὶ ἐμπορία ὠφελεῖ τι πόλιν, τιμώμενος ἂν ὁ πλεῖστα τοῦτο ποιῶν καὶ ἐμπόρους ἂν πλείους ἀγείροι· εἰ δὲ φανερὸν γένοιτο, ὅτι καὶ

ὁ πρόσοδόν τινα ἄλυπον ἐξευρίσκων τῇ πόλει τιμήσεται, οὐδ' αὕτη ἂν ἡ σκέψις ἀργοῖτο.] Ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, εἰ καὶ κατὰ πάντων ἐμφανὲς εἴη, ὅτι ἀγαθόν τις εἰσηγούμενος οὐκ ἀτίμητος ἔσται, πολλοὺς ἂν καὶ τοῦτο ἐξορμήσειεν ἔργον ποιεῖσθαι τὸ σκοπεῖσθαι τὶ ἀγαθόν. καὶ ὅταν πολλοῖς περὶ τῶν ὠφελίμων μέλῃ, ἀνάγκη εὑρίσκεσθαι μᾶλλον καὶ ἐπιτελεῖσθαι.

110 *Λυσίου.*

Εἰ μὲν οἷόν τ' ἦν ἐκ τῶν προτέρων λόγων τὰ δίκαια γιγνώσκειν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοὺς φεύγοντας ἀπολογεῖσθαι ἀλλ' ἀκρίτους ἀποθνήσκειν· ἐπεὶ δὲ τὰ ψευδῆ λέγειν δυνατόν ἐστι τοῖς κατηγοροῦσι, δίκαιον ἀμφοτέρων τῶν ἀντιδίκων ἀκούσαντας, τηνικαῦτα τὴν περὶ τοῦ δικαίου ψῆφον φέρειν.

111 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Προσήκει δ' ἡμῖν περὶ φυγῆς δικάζουσι μὴ παρανομεῖν ἀλλ' εὐσεβεῖν, μηδὲ θορύβῳ τὰ πράγματα κρίνειν ἀλλὰ σιωπῇ τὰ δίκαια γιγνώσκειν.

112 *Πυθαγόρου.*

Οἱ μὴ κολάζοντες τοὺς κακοὺς βούλονται ἀδικεῖσθαι τοὺς ἀγαθούς.

ΟΤΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ Η ΜΟΝΑΡΧΙΑ. ΜΖ.

1 *Ὁμήρου* (Il. β' 204).

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω,
εἷς βασιλεύς.

2 *Τοῦ αὐτοῦ* (Il. β' 196).

Θυμὸς δὲ μέγας ἐστὶ διοτρεφέων βασιλήων·
τιμὴ δ' ἐκ Διός ἐστι, φιλεῖ δέ ἑ μητιέτα Ζεύς.

3 *Εὐριπίδου Φοινίσσαις* (503).

Ἐγὼ γὰρ οὐδέν, μῆτερ, ἀποκρύψας ἐρῶ·
ἄστρων ἂν ἔλθοιμ' αἰθέρος πρὸς ἀντολὰς
καὶ γῆς ἔνερθε δυνατὸς ὢν δρᾶσαι τάδε,
τὴν θεῶν μεγίστην ὥστ' ἔχειν τυραννίδα.

4 *Τοῦ αὐτοῦ Φοινίσσαις* (524).

Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρή, τυραννίδος πέρι
κάλλιστον ἀδικεῖν, τἄλλα δ' εὐσεβεῖν χρεών.

5 *Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάῳ.*

Τυραννίδ', ἣ θεῶν δευτέρα νομίζεται·
τὸ μὴ θανεῖν γὰρ οὐκ ἔχει, τὰ δ' ἄλλ' ἔχει.

6 *Τοῦ αὐτοῦ Αἰγεῖ.*

Ἀνδρὸς δ' ὑπ' ἐσθλοῦ καὶ τυραννεῖσθαι καλόν.

7 *Ἡσίοδος ἐν Θεογονίᾳ* (96).

Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες· ὃ δ' ὄλβιος, ὅντινα μοῦσαι
φίλωνται· γλυκερή οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.

8 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος* (408 a).

[Ὅστις τῇ ψυχῇ μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, τῷ τοιούτῳ ἄμεινον δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ διάγειν τὸν βίον.] ἔστιν ἄρα καθάπερ πλοίου παραδόντι τὰ πηδάλια τῆς διανοίας ἄλλῳ τῳ μαθόντι τὴν τῶν ἀνθρώπων κυβερνητικήν, ἣν δὴ σὺ πολιτικὴν ὦ Σώκρατες ἐπονομάζεις πολλάκις, τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην δικαστικήν τε καὶ δικαιοσύνην ὡς ἔστι λέγων.

9 *Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι* (§. 5 sqq.).

Αἱ μὲν τοίνυν ὀλιγαρχίαι καὶ δημοκρατίαι τὰς ἰσότητας τοῖς μετέχουσι τῶν πολιτειῶν ζητοῦσι, καὶ τοῦτο εὐδοκιμεῖ παρ' αὐταῖς, ἐὰν ἕτερος ἑτέρου μηδὲν δύνηται πλέον ἔχειν, ὃ τοῖς πονηροῖς συμφέρον ἐστίν. αἱ δὲ μοναρχίαι πλεῖστον μὲν νέμουσι τῷ

σωτήριον· ὥστε γενεὰς τοσαύτας ἤδη μετ' εὐκλείας σώζεσθαι, νόμος ἐπειδὴ κύριος ἐγένετο [καὶ] βασιλεὺς τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐκ ἄνθρωποι τύραννοι νόμων.

24 Ἡροδότου ἱστορίας τρίτης (82) Δαρείου δημηγορίας.

Ὀστάνης μὲν ἐκέλευεν ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα. ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος ἐς τὸ πλῆθος ἔχοντα δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δὲ ἐς ὀλιγαρχίην οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου τε ἀρίστου καὶ ὀλιγαρχίης καὶ μονάρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω· ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη· γνώμῃ γὰρ τοιαύτῃ χρώμενος ἐπιτροπεύοι ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθεος, σιγῷτό τε ἂν βουλεύματα ἐπὶ δυσμενέας ἄνδρας οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσιν ἀρετὴν ἐπασκέουσιν ἐς τὸ κοινόν, ἔχθεα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι γνώμῃσί τε νικᾶν, ἐς ἔχθεα μεγάλα ἀλλήλοισιν ἀπικνέονται, ἐξ ὧν στάσεις ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στάσεων φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη εἰς μουναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξεν, ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατον μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι· κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινά, ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκύψαντες ποιέουσι· τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ· ἐκ δὲ αὐτῶν θαυμάζεται. οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου θωυμαζόμενος ἐφάνη ἐὼν μούναρχος· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος,

βελτίστῳ, δεύτερον δὲ τῷ μετ' ἐκεῖνον, τρίτον δὲ καὶ τέταρτον καὶ τοῖς ἄλλοις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. καὶ ταῦτ' εἰ μὴ πανταχοῦ καθέστηκεν, ἀλλὰ τό γε βούλημα τῆς πολιτείας τοιοῦτόν ἐστι.

10 Τοῦ αὐτοῦ.

Καὶ μὴν εἰ δεῖ διορᾶν καὶ τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς πράξεις, ἅπαντες ἂν τὰς τυραννίδας μᾶλλον ὁμολογήσαιεν. καίτοι τίς οὐκ ἂν εὔξαιτο τῶν εὖ φρονούντων τοιαύτης πολιτείας μετέχειν, ἐν ᾗ μὴ διαλήσει χρηστὸς ὤν, μᾶλλον ἢ φέρεσθαι μετὰ τοῦ πλήθους μὴ γιγνωσκόμενος ὁποῖός τις ἐστίν;

11 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλὰ μὴν καὶ πρᾳοτέραν τοσούτῳ δικαίως ἂν αὐτὴν εἶναι κρίναιμεν, ὅσῳ περ ῥᾴόν ἐστιν ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμῃ προσέχειν τὸν νοῦν μᾶλλον ἢ πολλαῖς καὶ παντοδαπαῖς διανοίαις ζητεῖν ἀρέσκειν.

12 Τοῦ αὐτοῦ.

Οἱ μὲν τοίνυν κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τὰς ἀρχὰς εἰσιόντες πρότερον ἰδιῶται γίγνονται πρὶν αἰσθέσθαι τι τῶν τῆς πόλεως καὶ λαβεῖν ἐμπειρίαν αὐτῶν· οἱ δ' ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιστατοῦντες, ἢν καὶ τὴν φύσιν καταδεεστέραν ἔχωσιν, ἀλλὰ ταῖς ἐμπειρίαις πολὺ τῶν ἄλλων προέχουσιν.

13 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἔπειθ' οἱ μὲν πολλῶν καταμελοῦσιν εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντες, οἱ δ' οὐδενὸς ὀλιγωροῦσιν εἰδότες ὅτι πάντα δεῖ δι' αὐτῶν γίγνεσθαι.

14 Τοῦ αὐτοῦ.

Πρὸς δὲ τούτοις, οἱ μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις καὶ ταῖς δημοκρατίαις διὰ τὰς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς φιλο-

νεικίας λυμαίνονται τοῖς κοινοῖς· οἱ δ' ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες, οὐκ ἔχοντες ὅτῳ φθονήσουσιν, περὶ ἁπάντων ὡς οἷόν τε ἐστι τὰ βέλτιστα πράττουσιν.

15 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐπειθ' οἳ μὲν ὑστεροῦσι τῶν πραγμάτων· τὸν μὲν γὰρ πλεῖστον χρόνον ἐπὶ τοῖς ἰδίοις διατρίβουσιν, ἐπειδὰν δὲ εἰς τὰ συνέδρια συνέλθωσι, πλεονάκις ἄν τις αὐτοὺς εὕροι διαφερομένους ἢ κοινῇ βουλευομένους· οἳ δ' οὔτε συνεδρίων οὔτε χρόνων αὐτοῖς ἀποδεδειγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὄντες, οὐκ ἀπολείπονται τῶν καιρῶν, ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῷ δέοντι πράττουσιν.

Ἔτι δὲ οἱ μὲν [πρὸς ἀλλήλους] δυσμενῶς ἔχουσι καὶ βούλοιντ' ἂν καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἄρχοντας καὶ τὸν ἐφ' αὐτοῖς ὡς κάκιστα διοικῆσαι τὴν πόλιν, ἵν' ὡς μεγίστην δόξαν αὐτοὶ λαμβάνωσιν· οἳ δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου κύριοι τῶν πραγμάτων ὄντες εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον καὶ τὰς εὐνοίας ἔχουσι.

16 Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ δὲ μέγιστον· τοῖς γὰρ κοινοῖς οἳ μὲν ὡς ἰδίοις, οἳ δὲ ὡς ἀλλοτρίοις προσέχουσι τὸν νοῦν, καὶ συμβούλοις χρῶνται περὶ αὐτῶν οἳ μὲν τῶν ἀστῶν τοῖς τολμηροτάτοις, οἳ δὲ ἐξ ἁπάντων ἐκλεξάμενοι τοὺς φρονιμωτάτους· καὶ τιμῶσιν οἳ μὲν τοὺς ἐν τοῖς ὄχλοις εἰπεῖν δυναμένους, [οἳ δὲ τοὺς χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν ἐπισταμένους.]

17 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ μόνον δὲ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην γιγνομένοις αἱ μοναρχίαι διαφέρουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ πλεονεξίας ἁπάσας περιειλήφασι. Καὶ γὰρ παρασκευάσασθαι δυνάμεις

καὶ χρήσασθαι ταύταις, ὥστε καὶ λαθεῖν καὶ ὀφθῆναι· καὶ τοὺς μὲν πεῖσαι, τοὺς δὲ βιάσασθαι, [παρὰ δὲ τῶν ἐκπρίασθαι,] τοὺς δὲ ταῖς ἄλλαις θεραπείαις προσαγαγέσθαι, μᾶλλον αἱ τυραννίδες τῶν ἄλλων πολιτειῶν οἷαί τέ εἰσι· καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἄν τις οὐχ ἧττον ἢ τῶν λόγων πιστεύσειεν.

18 Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ μόνον δὲ τὰς φύσεις αὐτὰς νομίζετε τοῦ χαλεποὺς ἢ πράους εἶναι τοὺς τυράννους, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τὸν τῶν πολιτῶν. πολλοὶ γὰρ ἤδη διὰ τὴν κακίαν τὴν τῶν ἀρχομένων τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην ἄρχειν ἠναγκάσθησαν.

19 Δημοκρίτου.

Φύσι τὸ ἄρχειν οἰκήιον τῷ κρέσσονι.

20 Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.

Ὅτε Κροῖσος ἦρχε Λυδῶν, τὸν ἀδελφὸν μεθ' αὑτοῦ κατέστησεν ἄρχοντα· προσελθὼν δέ τις τῶν Λυδῶν "ὦ βασιλεῦ" εἶπε "πάντων ἐπὶ γῆς καλῶν ὁ ἥλιος τοῖς ἀνθρώποις αἴτιός ἐστι, καὶ οὐδὲν ἂν εἴη τῶν ἐπὶ γῆς μὴ τοῦ ἡλίου ἐπιλάμποντος· ἀλλ' εἰ θέλουσι δύο ἥλιοι γενέσθαι, κίνδυνος πάντα συμφλεχθέντα διαφθαρῆναι. οὕτως ἕνα μὲν βασιλεύοντα δέχονται Λυδοὶ καὶ σωτῆρα πιστεύουσιν εἶναι· δύο δὲ ἅμα οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο."

21 Κρισπίνου κατὰ Διονυσίου.

Ὅτι βασιλέως μὲν καὶ τὸ βλέμμα ἀρκεῖ μόνον· κἂν ἴδῃ μόνον, τὸ ἀληθὲς βεβασάνισται.

22 Ἐκφάντου ἐκ τοῦ περὶ βασιλείας.

Ἐπὶ δὲ γᾶς ἄνθρωποι ἀπῳκισμένον χρῆμα καὶ πολὺ τᾶς καθαρωτέρας φύσιος ἐλαττεύμενον καὶ

πολλᾷ τᾷ γᾷ βαρυνόμενον, ὡς ἀπὸ τᾶς ματρὸς αὐτὸ μόγις ἐπᾶρθαι, αἱ μὴ θεόμοιρός τις ἐμπνοίησις ἐλέῳ ζῴῳ συνᾶψεν αὐτὸ τῷ κρέσσονι μέρει, δεικνῦσα τὰν ἱερὰν τῶ γεννάτορος πότοψιν, ὡς ἀδύνατον ἐκείναν θεάσασθαι. ἐν δὲ τᾷ γᾷ καὶ παρ' ἁμῖν ἀριστοφυέστατον μὲν ὤνθρωπος, θειότερον δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τᾷ κοινᾷ φύσει πλεονεκτέων τῷ κρέσσονι, τὸ μὲν σκᾶνος τοῖς λοιποῖς ὅμοιος, οἷα γεγονὼς ἐκ τᾶς αὐτᾶς ὕλας, ὑπὸ τεχνίτα δ' εἰργασμένος λῴστω, ὃς ἐτεχνίτευσεν αὐτὸν ἀρχετύπῳ χρώμενος ἑαυτῷ. ὡς εἴθε ἦν τᾶς ἀνθρωπίνας φύσιος δυνατὸν ἄφελὲν τὸ καὶ πειθοῦς τινος δέεσθαι· τάδε γὰρ τᾶς ἐπιγείω φαυλότατος λείψανον, καθ' ἂν ἐπίκαρον ὂν τὸ ζῷον αὐτᾶς οὐκ ἀμοιρεῖ· αἱ δέ πού τις καὶ ἐν αὐτῷ θειότερος ᾖ κατ' ἄλλα συσταίη, ποτ' οὐδὲν ἂν τᾶς πειθοῦς δέοιτο.

23 *Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς οἰκείους Δίωνος ἐπιστολῆς* (354 a).

Λέγω γὰρ δὴ διαιτητοῦ τινα τρόπον διαλεγόμενος, ὡς δυοῖν τυραννεύσαντί τε καὶ τυραννευθέντι, ὡς ἑνὶ ἑκατέρῳ παλαιὰν ἐμὴν ξυμβουλήν. καὶ νῦν δὲ ὅ γ' ἐμὸς λόγος ἂν εἴη ξύμβουλος τυράννῳ παντί, φεύγειν μὲν τοὔνομά τε καὶ τοὔργον τοῦτο, εἰς βασιλείαν δέ, εἰ δυνατὸν εἴη, μεταλαβεῖν. δυνατὸν δέ, ὡς ἔδειξεν ἔργῳ σοφὸς ἀνὴρ καὶ ἀγαθὸς Λυκοῦργος, ὃς ἰδὼν τὸ τῶν οἰκείων γένος ἐν Ἄργει καὶ Μεσσήνῃ ἐκ βασιλέων εἰς τυράννων δύναμιν ἀφικομένους καὶ διαφθείραντας ἑαυτούς τε καὶ τὴν πόλιν ἑκατέρους ἑκατέραν, δείσας περὶ τῆς αὐτοῦ πόλεως ἅμα καὶ γένους, φάρμακον ἐνήνεγκε τὴν τῶν γερόντων ἀρχὴν καὶ τὸν τῶν ἐφόρων δεσμόν, τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς

σωτήριον· ὥστε γενεὰς τοσαύτας ἤδη μετ' εὐκλείας σῴζεσθαι, νόμος ἐπειδὴ κύριος ἐγένετο [καὶ] βασιλεὺς τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐκ ἄνθρωποι τύραννοι νόμων.

24 *Ἡροδότου ἱστορίας τρίτης* (82) *Δαρείου δημηγορίας.*

Ὀστάνης μὲν ἐκέλευεν ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα. ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυξος ἐς τὸ πλῆθος ἔχοντα δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δὲ ἐς ὀλιγαρχίην οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου τε ἀρίστου καὶ ὀλιγαρχίης καὶ μουνάρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω· ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη· γνώμῃ γὰρ τοιαύτῃ χρώμενος ἐπιτροπεύοι ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθεος, σιγῷτό τε ἂν βουλεύματα ἐπὶ δυσμενέας ἄνδρας οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσιν ἀρετὴν ἐπασκέουσιν ἐς τὸ κοινόν, ἔχθεα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι γνώμῃσί τε νικᾶν, ἐς ἔχθεα μεγάλα ἀλλήλοισιν ἀπικνέονται, ἐξ ὧν στάσεις ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στάσεων φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη εἰς μουναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξεν, ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατον μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι· κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινά, ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκύψαντες ποιέουσι· τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ· ἐκ δὲ αὐτῶν θαυμάζεται. οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου θωυμαζόμενος ἐφάνη ἐὼν μούναρχος· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος,

ὡς ἡ μουναρχίη κράτιστον. ἑνὶ δ' ἔπει πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο καὶ τεῦ δόντος; κότερα παρὰ δήμου ἢ ὀλιγαρχίης ἢ μουνάρχου; ἔχω τοίνυν γνώμην ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἕνα ἄνδρα τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· [χωρίς τε τούτου πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.]

25 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ* (276 b).

Ἐπιμέλεια δέ γε ἀνθρωπίνης ξυμπάσης κοινωνίας οὐδεμία ἂν ἐθελήσειεν ἑτέρα μᾶλλον καὶ πρότερα τῆς βασιλικῆς φάναι, καὶ κατὰ πάντων ἀνθρώπων ἀρχῆς εἶναι τέχνη. Λέγεις ὀρθῶς. Μετὰ ταῦτα δέ γε, ὦ Σώκρατες, ἆρα ἐννοοῦμεν ὅτι πρὸς αὐτῷ δὴ τῷ τέλει συχνὸν αὖ διημαρτάνετο; Τὸ ποῖον; Τόδε· ὡς ἄρα εἰ καὶ διενοήθημεν ὅτι μάλιστα τῆς δίποδος ἀγέλης εἶναί τινα θρεπτικὴν τέχνην, οὐδέν τι μᾶλλον ἡμᾶς ἔδει βασιλικὴν αὐτὴν εὐθὺς καὶ πολιτικὴν ὡς ἀποτετελεσμένην προσαγορεύειν. Τί μήν; Πρῶτον μὲν ὃ λέγομεν τοὔνομα μετασκευωρήσασθαι πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν μᾶλλον προσαγαγόντας, ἢ τὴν τροφήν· ἔπειτα ταύτην τέμνειν· οὐ γὰρ σμικρὰς ἂν ἔχοι τμήσεις ἔτι. Ποίας; Ἧιτε τὸν θεῖον ἄν που διελοίμεθα νομέα χωρίς, καὶ τὸν ἀνθρώπινον ἐπιμελητήν. Ὀρθῶς. Αὖθις δέ γε τὴν ἀπονεμηθεῖσαν ἐπιμελητικὴν δίχα τέμνειν ἀναγκαῖον ἦν. Τίνι; Τῷ βιαίῳ τε καὶ ἑκουσίῳ. Τί δή; Καὶ ταύτῃ που τὸ πρότερον ἁμαρτάνοντες, εὐηθέστερα τοῦ δέοντος εἰς ταὐτὸν βασιλέα καὶ τύραννον ξυνέθεμεν, ἀνομοιοτάτους ὄντας αὐτούς τε καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς ἑκατέρου τρόπον. Ἀληθῆ.

ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ. ΜΗ.

1 *Εὐριπίδου Πλεισθένει.*

Δήμῳ δὲ μήτε πᾶν ἀναρτήσῃς κράτος,
μήτ' αὖ κακώσῃς πλοῦτον ἔντιμον τιθείς,
μηδ' ἄνδρα δήμῳ πιστὸν ἐκβάλῃς ποτέ,
μηδ' αὖξε καιροῦ μεῖζον, οὐ γὰρ ἀσφαλές,
μή σοι τύραννος λαμπρὸς ἐξ ἀστοῦ φανῇ.
κόλουε δ' ἄνδρα παρὰ δίκην τιμώμενον·
πόλει γὰρ εὐτυχοῦντες οἱ κακοὶ νόσος.

2 *Εὐριπίδου.*

Ἀλλ' οὐ πρέπει τύραννον, ὡς ἐγὼ φρονῶ,
οὐδ' ἄνδρα χρηστὸν νεῖκος αἵρεσθαι κακοῖς·
τιμὴ γὰρ αὕτη τοῖσιν ἀσθενεστέροις.

3 *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*

Ὁ δ' ἥσυχος φίλοισί τ' ἀσφαλὴς φίλος
πόλει τ' ἄριστος· μὴ τὰ κινδυνεύματα
αἰνεῖτ'· ἐγὼ γὰρ οὔτε ναυτίλον φιλῶ
τολμῶντα λίαν οὔτε προστάτην χθονός.

4 *Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.*

Δεῖ τοῖσι πολλοῖς τὸν τύραννον ἁνδάνειν.

5 *Εὐριπίδου.*

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ.

6 *Σοφοκλῆς Οἰδιπόδι* (Tyr. 54).

Ὡς εἴπερ ἄρξεις τῆσδε γῆς, ὥσπερ κρατεῖς,
σὺν ἀνδράσιν κάλλιον ἢ κενῆς κρατεῖν.
ὡς οὐδέν ἐστιν οὔτε πύργος οὔτε ναῦς
ἔρημος ἀνδρῶν μὴ ξυνοικούντων πόλιν.

7 *Μενάνδρου.*

Καλόν γε βασιλεὺς τῇ μὲν ἀνδρίᾳ κρατῶν,
τὰ δὲ τοῦ βίου δίκαια διατηρῶν κρίσει.

8 *Ὁμήρου* (Il. β' 24).

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε.

9 *Ὁμήρου* (Il. β' 53. Od. β' 234. δ' 690).

Βουλὴν μὲν πρῶτον μεγαθύμων ἷζε γερόντων.
Λαῶν, οἷσιν ἄνασσε, πατὴρ δ' ὣς ἤπιος ἦεν.
Οὔτε τινὰ ῥέξας κακὸν ἔξετον οὔτε τι εἰπὼν
ἐν δήμῳ, ἥτ' ἔστι δίκη θείων βασιλήων.

10 *Ἡσιόδου* (Theog. 88).

Τοὔνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, οὕνεκα λαοῖς
βλαπτομένοις ἀγορῆφι μετάτροπα ἔργα τελεῦσι,
ῥηιδίως μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσι.

11 *Θεοκρίτου* (XIV, 60).

Τὰ δ' ἄλλα δ' ἀνήρ τις ἐλευθέρῳ οἷος ἄριστος,
εὐγνώμων, φιλόμουσος, ἐρωτικός, εἰς ἄκρον ἁδύς,
εἰδὼς τὸν φιλέοντα, τὸν οὐ φιλέοντ' ἔτι μᾶλλον,
πολλοῖς πολλὰ διδούς, αἰτεύμενος οὐκ ἀνανεύων
οἷον χρὴ βασιλῆ' · αἰτεῖν δὲ χρὴ οὐκ ἐπὶ παντί.

12 *Ἡσιόδου Θεογονίας* (79).

Καλλιόπη τ' εἴδει προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων·
ἣ μὲν γὰρ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.
ὅντινα τιμήσουσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
γινόμενόν τε ἴδωσι διοτρεφέων βασιλήων,
τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν προχέουσιν ἀοιδήν,
τοῦ δ' ἔπη ἐκ στόματος ῥεῖ μείλιχα· οἱ δέ νυ λαοὶ
πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιστας

ἰθείῃσι δίκῃσιν· ὃ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων
αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε.

13 Δημοκρίτου.

Φόβος κολακηΐην μὲν ἐργάζεται, εὔνοιαν δὲ οὐκ ἔχει.

14 Μουσωνίου.

Οὐ πολὺν διάγουσι χρόνον οἱ πρὸς τοὺς ὑπηκόους ὑπὲρ ὧν ἂν πράττωσι μὴ τὸ "καθήκει μοι" λέγειν μεμελετηκότες, ἀλλὰ τὸ "ἔξεστί μοι."

15 Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ θέλε ἐπιτάσσειν τὰ καθήκοντα τοῖς συγγιγνώσκουσί σοι τὰ μὴ καθήκοντα πράττοντι.

16 Τοῦ αὐτοῦ.

Πειρατέον καταπληκτικὸν μᾶλλον τοῖς ὑπηκόοις ἢ φοβερὸν θεωρεῖσθαι· τῷ μὲν γὰρ σεμνότης τῷ δὲ ἀπήνεια παρακολουθεῖ.

17 Ἀναξιλάου.

Ἀναξίλαος ὁ τύραννος ἐρωτηθεὶς τί τῆς τυραννίδος μακαριώτατον ἔφη "τὸ μηδέποτε εὐεργετοῦντα νικηθῆναι."

18 Ξενοφῶντος.

Ξενοφῶν ὁ Σωκρατικὸς φιλόσοφος ἔφη τῷ βασιλεῖ κάλλιον εἶναι τὸ τῶν χαρίτων ἀπολιπεῖν ἢ τροπαίων πλῆθος.

19 Ἡροδότου ἱστορίας γ' (127).

Ἔνθα γὰρ σοφίης δέει βίης ἔργον οὐδέν.

20 Πυθαγόρου.

Θέλε μᾶλλον τοὺς συνόντας σοι αἰδεῖσθαί σε ἢ φοβεῖσθαι· αἰδοῖ μὲν γὰρ πρόσεστι σέβας, φόβῳ δὲ μῖσος.

21 *Φιλίππου.*

Φίλιππος ὁ βασιλεὺς ἔλεγε δεῖν τὸν βασιλέα μνημονεύειν ὅτι ἄνθρωπος ὢν ἐξουσίαν εἴληφεν ἰσόθεον, ἵνα προαιρῆται καλὰ μὲν καὶ θεῖα, φωνῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ χρῆται.

22 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ* (305 c).

Τόδε δὴ κατανοητέον ἰδόντι ξυναπάσας τὰς εἰρημένας ἐπιστήμας, ὅτι πολιτική γε αὐτῶν οὐδεμία ἀνεφάνη· τὴν γὰρ ὄντως [οὖσαν] βασιλικὴν οὐκ αὐτὴν δεῖ πράττειν, ἀλλὰ ἄρχειν τῶν δυναμένων πράττειν, γιγνώσκουσαν τὴν ἀρχήν τε καὶ ὁρμὴν τῶν μεγίστων ἐν ταῖς πόλεσιν, εὐκαιρίας τε πέρι καὶ ἀκαιρίας· τὰς δ' ἄλλας τὰ προσταχθέντα δρᾶν. Ὀρθῶς.

23 *Θεοβούλου.*

Φεῦγε μὲν τὸν φθόνον τῶν πολλῶν, φυλάσσου δὲ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν μισούντων.

24 *Χείλωνος.*

Μετὰ τῆς ἰσχύος τὴν πραότητα σῶζε, ἵνα μὴ φοβερὸς ἀλλ' αἰδοῦς ἄξιος φαίνῃ τοῖς ἐντυγχάνουσιν.

25 *Ἰσαίου.*

Χρὴ τοὺς νόμους μὲν τίθεσθαι σφοδρῶς, πραοτέρως δὲ κολάζειν ἢ ὡς ἐκεῖνοι κελεύουσι.

26 *Σωκράτης.*

Σωκράτης ἔλεγεν ἀμείνονα βασιλέα εἶναι τὸν ἑαυτοῦ δυνάμενον ἄρχειν τῶν παθῶν.

27 *Δημητρίου.*

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ παρῄνει τὰ περὶ βασιλείας καὶ ἡγεμονίας βιβλία

κτᾶσθαι καὶ ἀναγιγνώσκειν· ἃ γὰρ οἱ φίλοι τοῖς βασιλεῦσιν οὐ θαρροῦσι παραινεῖν, ταῦτα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται. Plut. Mor. p. 189 d.

28 Ἰσοκράτους (ad Nicocl. 27 sqq.).

Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας, μηδὲ μεθ' ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις.

29 Τοῦ αὐτοῦ.

Τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἕξων ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι.

30 Τοῦ αὐτοῦ.

Πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς ἅπαν ὅ τι ἂν ποιῇς ἢ λέγῃς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας.

31 Τοῦ αὐτοῦ.

Δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῇς ἔχῃς τοὺς ἐπιδοκιμάζοντας.

32 Τοῦ αὐτοῦ.

Διόρα καὶ τοὺς τέχνῃ κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλεῖον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν.

33 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τούς τε λέγοντας ὁποῖοί τινές εἰσι καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι.

34 Τοῦ αὐτοῦ.

Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας αἷς περ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας.

35 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἧττον ἢ καὶ τῶν ἄλλων· καὶ τοῦτο ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἐάν περ μηδεμιᾷ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῇς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν.

36 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὑτοῖς ὄντες μᾶλλόν σου τὴν γνώμην ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσι.

37 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως· ἀλλὰ τὴν σεαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι.

38 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὃ μὲν γὰρ θνητὸς ἣ δ' ἀθάνατος· καὶ δόξης μὲν χρήματα κτητὰ δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή· καὶ τὰ μὲν καὶ τοῖς φαύλοις παραγίγνεται, τὴν δὲ οὐχ οἷόν τε ἀλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι.

39 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Κράτιστον μὲν τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν· ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἱροῦ μᾶλλον ἢ πλεονάζειν· αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἢ ταῖς ὑπεροχαῖς ἰσχύουσιν.

40 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὅ τι ἂν ἀκριβῶσαι βουληθῇς, ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρίᾳ μέτιθι καὶ φιλο-

σοφίᾳ· τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδούς σοι δείξει, τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι ἄμεινόν σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

41 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς τυράννοις· ἐὰν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσῃ.

42 *Πλουτάρχου ἐκ τῆς περὶ φιλίας.*

Ἡμερότητι τοίνυν καὶ εὐεργεσίᾳ μᾶλλον ἢ φόβῳ πρὸς εὔνοιαν ὑπακτέον.

43 *Ἐν ταυτῷ.*

Ἠπίους οὖν εἶναι δεῖ μετὰ τοῦ ἔμφρονος εἰς τὸ κοινῇ λυσιτελές.

44 *Ἀγριππίνου.*

Ὁ Ἀγριππῖνος ἡγεμονεύων ἐπειρᾶτο τοὺς καταδικαζομένους ὑπ' αὐτοῦ πείθειν, ὅτι προσήκει αὐτοῖς καταδικασθῆναι. οὐ γὰρ ὡς πολέμιος αὐτοῖς, ἔφη, οὐδ' ὡς λῃστὴς καταφέρω τὴν ψῆφον αὐτῶν, ἀλλ' ὡς ἐπιμελητὴς καὶ κηδεμών, ὥσπερ καὶ ὁ ἰατρὸς τὸν τεμνόμενον παραμυθεῖται καὶ πείθει παρέχειν ἑαυτόν.

45 *Κότυς.*

Κότυς ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς πικρὸς ἦν τῶν ὑπηκόων κολαστής. τῶν οὖν φίλων τις πρὸς αὐτὸν εἶπε "μανία τοῦτό ἐστι, καὶ οὐ βασιλεία"· ὁ δὲ "ἀλλ' ἡ ἐμὴ" ἔφη "αὕτη μανία τοὺς ἀρχομένους σώφρονας ποιεῖ."

46 *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν δευτέρου* (p. 25, 23).

Πολὺ γὰρ ῥᾷον ἔχοντας φυλάττειν ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκεν.

47 Ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν (Plut. Mor. p. 152 a).

Ἐμοὶ μέν, ἔφη ὁ Σόλων, δοκεῖ μάλιστ' ἂν ἔνδοξος γενέσθαι καὶ βασιλεὺς καὶ τύραννος, εἰ δημοκρατίαν ἐκ μοναρχίας κατασκευάσειε τοῖς πολίταις. δεύτερος δὲ Βίας εἶπεν, εἰ ἀτρόποις χρῷτο τοῖς νόμοις τῆς πατρίδος. ἐπὶ τούτῳ δὲ Θαλῆς ἔφησεν εὐδαιμονίαν ἄρχοντος νομίζειν, εἰ τελευτήσειε γηράσας κατὰ φύσιν. τέταρτος Ἀνάχαρσις, εἰ μὴ μόνος εἴη φρόνιμος. πέμπτος δὲ Κλεόβουλος, εἰ μηδενί, ἔφη, πιστεύοι τῶν συνόντων. ἕκτος δ' ὁ Πιττακός, εἰ τοὺς ὑπηκόους ὁ ἄρχων παρασκευάσειε φοβεῖσθαι μὴ αὐτόν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτοῦ. ὕστατος δ' ὁ Χείλων εἶπε κάλλιστον εἶναι βασιλέα τὸν μὴ μόνου τοῦ φοβερὸν εἶναι φροντίζοντα.

48 Ἰσοκράτους Εὐαγόρου (c. 19).

Ἀλλ' οὕτω θεοφιλῶς καὶ φιλανθρώπως διῴκει τὴν πόλιν ὥστε τοὺς ἀφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς ζηλοῦν ἢ τοὺς ἀρχομένους τῆς ἐκείνου βασιλείας. ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδικῶν, τοὺς δὲ χρηστοὺς τιμῶν· καὶ σφόδρα μὲν ἁπάντων ἄρχων, νομίμως δὲ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας κολάζων.

49 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐδὲν μὲν συμβούλων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος.

50 Πολλὰ μὲν [τῶν ὁμιλούντων ἑταίρων] χρωμένων ἡττώμενος, ἁπάντων δὲ τῶν ἐχθρῶν περιγιγνόμενος.

51 Τοῦ αὐτοῦ.

Σεμνὸς ὢν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγωγαῖς.

ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἓν ἀτάκτως οὐδὲ ἀνωμάλως διακείμενος, ἀλλ' ὁμοίως τὰς ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογίας, ὥσπερ τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς διαφυλάττων.

52 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὑτὸν ποιούμενος, τοὺς δὲ ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος.

53 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Φοβερὸς ὢν οὐ τῷ πολὺ χαλεπαίνειν, ἀλλὰ τῷ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερβάλλειν.

54 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Μέγα φρονῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην, ἀλλὰ ἐπὶ τοῖς δι' αὑτὸν γιγνομένοις.

55 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἡγούμενος τῶν ἡδονῶν, οὐκ ἀγόμενος ὑπ' αὐτῶν.

56 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὀλίγοις πόνοις πολλὰς ῥᾳστώνας κτώμενος, ἀλλ' οὐ διὰ μακρᾶς ῥᾳθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολειπόμενος.

57 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὅλως δὲ οὐδὲν παραλείπων ὧν προσεῖναι τοῖς βασιλεῦσι πρέπει, ἀλλ' ἐξ ἑκάστης πολιτείας ἐκλεγόμενος τὸ βέλτιστον· καὶ δημοτικὸς μὲν ὢν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς πόλεως διοικήσει, στρατηγικὸς δὲ τῇ πρὸς τοὺς κινδύνους εὐβουλίᾳ, τυραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν.

58 *Ἰσοκράτης Νικοκλεῖ* (ad Nicocl. 7).

Ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις,

ὅταν σοι καιρὸς ᾖ. καὶ δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων.

59 Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Δίωνος οἰκείους ἐπιστολῆς (354 e).

Δουλεία γὰρ καὶ ἐλευθερία ὑπερβάλλουσα μὲν ἑκατέρα πάγκακον, ἔμμετρος δὲ οὖσα πανάγαθον· μετρία δὲ ἡ θεῷ δουλεία, ἄμετρος δὲ ἡ τοῖς ἀνθρώποις. θεὸς δὲ ἀνθρώποις σώφροσι νόμος, ἄφροσι δὲ ἡδονή.

60 Ξενοφῶντος ἐν τῷ ὀγδόῳ (2, 14) τῆς Κύρου παιδείας.

Καὶ λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται, ὡς λέγοι παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ. τόν τε γὰρ νομέα χρῆναι ἄρα ἔφη εὐδαίμονα ποιοῦντα τὰ κτήνη χρῆσθαι αὐτοῖς, ᾗ δὴ προβάτων εὐδαιμονία· τόν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις καὶ ἀνθρώπους ποιοῦντα χρῆσθαι αὐτοῖς.

61 Διωτογένεος Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ βασιλείας.

Βασιλεύς κ' εἴη ὁ δικαιότατος, δικαιότατος δὲ ὁ νομιμώτατος. ἄνευ μὲν γὰρ δικαιοσύνας οὐδεὶς ἂν εἴη βασιλεύς, ἄνευ δὲ νόμω δικαιοσύνα. τὸ μὲν γὰρ δίκαιον ἐν τῷ νόμῳ ἐντί, ὁ δέ γε νόμος αἴτιος τῶ δικαίω, ὁ δὲ βασιλεὺς ἤτοι νόμος ἔμψυχός ἐντι ἢ νόμιμος ἄρχων· διὰ ταῦτ' ὦν ὁ δικαιότατος καὶ νομιμώτατος. ἔργα δὲ βασιλέως τρία, τό τε στραταγὲν καὶ δικασπολὲν καὶ θεραπεύεν θεώς· στραταγὲν μὲν ὦν καλῶς δυνασεῖται πολεμὲν καλῶς ἐπισταθείς, δικασπολὲν δὲ καὶ διακούεν πάντων τῶν ὑπ' αὐτὸν φύσιν δικαίω καὶ νόμω καλῶς ἐκμαθών, θεραπεύεν δὲ τὼς

θεὼς εὐσεβέως καὶ ὁσίως φύσιν θεῶ καὶ ἀρετὰν ἐκλογισάμενος. ὥστε ἀνάγκα τὸν τέλειον βασιλέα στραταγόν τε ἀγαθὸν ἦμεν καὶ δικαστὰν καὶ ἱερέα· ταῦτα γὰρ καὶ ἀκόλουθα καὶ πρέποντά ἐντι βασιλέως ὑπεροχᾷ τε καὶ ἀρετᾷ. κυβερνάτα μὲν γὰρ ἔργον ἐντὶ τὰν ναῦν σώζεν, ἁνιόχω δὲ τὸ ἅρμα, ἰατρῶ δὲ τὼς νοσίοντας, βασιλέως δὲ καὶ στραταγῶ τὼς ἐν πολέμῳ κινδυνεύοντας. ὧ γὰρ ἕκαστος ἁγεμών ἐντι συστάματος, τούτω καὶ ἐπιστάτας καὶ δαμιουργός. καὶ μὰν τό τε δικασπολὲν καὶ διανέμεν τὸ δίκαιον, ξυνᾷ μὲν καθόλω ἰδίᾳ δὲ καθ᾽ ἕκαστον, οἰκῆον βασιλέως ὥσπερ θεῶ ἐν τῷ κόσμῳ ὧ ἁγεμών τε καὶ προστάτας ἐντί, ξυνᾷ μὲν τῷ ποτὶ μίαν ἀρχάν τε καὶ ἁγεμονίαν τὸ ὅλον ξυναρμόσθαι, καθ᾽ ἕκαστον δὲ τῷ καὶ τὰ κατὰ μέρος ποττὰν αὐτὰν ἁρμονίαν τε καὶ ἁγεμονίαν συναρμόζεσθαι. ἔτι δ᾽ ἐν τῷ ποιὲν εὖ καὶ εὐεργετὲν τὼς ὑποτεταγμένως ὁ βασιλεύς ἐντι· ταῦτα δ᾽ οὐκ ἄνευ δικαιοσύνας καὶ νόμω. τό γε μὰν τρίτον, λέγω δὲ τὸ θεραπεύεν τὼς θεώς, βασιλέως ἀντάξιον. δεῖ γὰρ τὸ ἄριστον ὑπὸ τῶ ἀρίστω τιμᾶσθαι, καὶ τὸ ἁγεμονέον ὑπὸ τοῦ ἁγεμονέοντος. τῶν μὲν ὦν φύσει τιμιωτάτων ἄριστον ὁ θεός, τῶν δὲ περὶ γᾶν καὶ τὼς ἀνθρώπως ὁ βασιλεύς. ἔχει δὲ καὶ ὡς θεὸς ποτὶ κόσμον βασιλεὺς ποτὶ πόλιν, καὶ ὡς πόλις ποτὶ κόσμον βασιλεὺς ποτὶ θεόν. ἁ μὲν γὰρ πόλις ἐκ πολλῶν καὶ διαφερόντων συναρμοσθεῖσα κόσμω σύνταξιν καὶ ἁρμονίαν μεμίμαται, ὁ δὲ βασιλεὺς ἀρχὰν ἔχων ἀνυπεύθυνον, καὶ αὐτὸς ὢν νόμος ἔμψυχος, θεὸς ἐν ἀνθρώποις παρεσχαμάτισται.

62 Ἐν ταυτῷ.

Ὅθεν δεῖ τὸν βασιλέα μὴ νενικῆσθαι ὑφ᾽ ἁδονᾶς

ἀλλ' αὐτὸν νικῆν ταύταν, μηδ' ὅμοιον ἦμεν τοῖς πολλοῖς ἀλλὰ ἐπὶ πολλὸν διαφέροντα τούτων, μηδ' ἔργον ἁγεῖσθαι τὰν ἁδονὰν ἀλλὰ μᾶλλον τὰν ἀνδραγαθίαν· ἅμα δὲ καὶ πρέπον τὸν ἑτέρων ἄρχεν χρήζοντα τῶν αὐταύτω παθέων πρᾶτον δύνασθαι ἄρχεν. περί γε μᾶν τᾶς πλεονεκτίας ὅδε λόγος· δεῖ γὰρ ἐς τοῦτο πεπᾶσθαι τὰ χρήματα ὥστε φίλως εὐεργετὲν καὶ δεομένως ὑπολαμβάνεν καὶ ἐχθρὼς δὲ μετὰ δίκας ἀμύνεσθαι· ἅδιστα γὰρ ἁ μετ' ἀρετᾶς ἀπόλαυσις τᾶς εὐτυχίας. ὁ δ' αὐτὸς τρόπος καὶ ἐπὶ τᾶς ὑπεροχᾶς· δεῖ γὰρ καθυπερέχεν τὼς ἄλλως ἀρετᾷ καὶ κατταύταν ἄξιον κρίνεσθαι τῶ ἄρχεν, ἀλλὰ μὴ καττὸν πλοῦτον ἢ τὰν δύναμιν ἢ τὰν ῥώμαν τὰν τῶν ὅπλων· ὃ μὲν γάρ τι κοινόν ἐντι καὶ τῶν τυχόντων, ὃ δὲ κοινὸν καὶ τῶν ἀλόγων ζῴων, ὃ δὲ κοινὸν καὶ τῶν τυράννων, ὃ δὲ μόνον ἴδιον τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων. ὥστε ὅστις βασιλεὺς σώφρων μὲν ἐντὶ περὶ τὰς ἁδονάς, κοινωνατικὸς δὲ περὶ τὰ χρήματα, φρόνιμος δὲ καὶ δεινὸς περὶ τὰν ἀρετάν, οὗτός κ' εἴη καττὰν ἀλάθηαν βασιλεύς. ἔχει δὲ καὶ ὁ δᾶμος τῶν μερέων τᾶς τῶ ἀνθρώπω ψυχᾶς τὰν ἀναλογίαν ταύταν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν· ἁ μὲν γὰρ πλεονεκτία γίνεται περὶ τὸ ἁγεόμενον μέρος τᾶς ψυχᾶς, λογικὰ γὰρ ἁ ἐπιθυμία· ἁ δὲ φιλοτιμία καὶ θηριότας περὶ τὸ θυμοειδές, τοῦτο γὰρ τὸ ζέον καὶ δυναμικὸν μέρος τᾶς ψυχᾶς· ἁ δὲ φιλαδονία περὶ τὸ ἐπιθυματικόν, τοῦτο γὰρ τὸ θῆλυ καὶ ὑγρὸν μέρος τᾶς ψυχᾶς· ἁ δέ γε ἀδικία τελειοτάτα κακία καὶ σύνθετος ἐᾶσα περὶ ὅλαν γίνεται τὰν ψυχάν. ὅθεν ὡς λύραν καὶ πόλιν εὐνομουμέναν δεῖ συναρμόσασθαι βασιλέα ὅρον δικαιότατον καὶ νόμω τάξιν ἐν αὐτῷ πρᾶτον καταστασάμενον, εἰδότα διότι τῶ πλάθεος, ὧ δέδω-

κεν ὁ θεὸς αὐτῷ τὰν ἁγεμονίαν, ἁ συναρμογὰ ποτ' αὐτὸν ὀφείλει συναρμοσθῆμεν. ποτὶ δὲ τοῖς ἀγορευμένοις δεῖ καὶ θέσιας καὶ ἕξιας ἐπιπρεπέας ἐπιταδεύεν τὸν ἀγαθὸν βασιλέα, πολιτικῶς αὐτὸν πλάσσοντα καὶ πραγματωδέως, ὅπως μήτε τραχὺς φαίνηται τοῖς πλάθεσι μήτ' εὐκαταφρόνατος, ἀλλὰ καὶ ἁδὺς καὶ ἀμφιστραφής. τεύξεται δὲ τούτων, αἴκα πρᾶτον μὲν σεμνὸς ᾖ καὶ ἐκ τῶ ἰδὲν καὶ ἐκ τῶ ἀκοῦσαι καὶ ἐκ τῶ ἄξιος ἐπιφαίνεσθαι τᾶς ἀρχᾶς, δεύτερον δὲ χρηστὸς καὶ ἐκ τᾶς ἐντεύξιος καὶ ἐκ τᾶς ποτιβλέψιος καὶ ἐκ τᾶς εὐεργεσίας, τρίτον δὲ δεινὸς καὶ ἐκ τᾶς μισοπονηρίας καὶ ἐκ τᾶς ἀκολασίας καὶ ἐκ τᾶς ἐπιταδεύσιος καὶ ὅλως ἐκ τᾶς ἐμπειρίας καὶ τριβᾶς τᾶς περὶ τὸ βασιλεύεν. ἁ μὲν γὰρ σεμνότας θεόμιμον ὑπάρχοισα πρᾶγμα δύναται θαυμαζόμενον καὶ τιμώμενον αὐτὸν παρέχεσθαι τοῖς πλάθεσιν, ἁ δὲ χρηστότας φιλεύμενον καὶ ἀγαπαζόμενον, ἁ δὲ δεινότας φοβερὸν μὲν καὶ ἀνίκατον ποτὶ πολεμίως, μεγαλόψυχον δὲ καὶ θαρσαλέον ποτὶ φίλως. δεῖ δὲ τὰν σεμνότατα καθεστάσθαι περὶ αὐτὸν μηδὲν ταπεινὸν ἐπιταδεύοντα μηδὲ τῶν πολλῶν ἀντάξιον, ἀλλὰ τῶν θαυμαινομένων καὶ τῶν ἁγεμονίᾳ καὶ σκαπτουχίᾳ ποτιφυέων, ἁμιλλώμενον ἀεὶ μὴ τοῖς μηόνεσι μηδὲ τοῖς ἴσοις, ἀλλὰ τοῖς μεζόνεσι, καὶ καττὸ μέγεθος τᾶς ἁγεμονίας ἁδονὰς ὑπολαμβάνοντα μεγίστας ἦμεν τὰς ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἔργοις καὶ μεγάλοις, ἀλλὰ μὴ τὰς ἐπὶ τοῖς ἀπολαύστοις, χωρίζοντα μὲν ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων παθέων συνεγγίζοντα δὲ τοῖς θεοῖς, οὐδὲ δι' ὑπεραφανίαν ἀλλὰ διὰ μεγαλοφροσύναν καὶ μέγεθος ἀρετᾶς ἀνυπέρβλατον τοιαύταν αὐτῷ ἐπιπρέπηαν καὶ προστασίαν ἀμφιβαλλόμενον καὶ καττὰν ὄψιν καὶ καττὼς λογισμὼς καὶ καττὰ ἐνθυμάματα καὶ καττὸ

ἦθος τᾶς ψυχᾶς καὶ καττὰς πράξιας καὶ καττὰν κίνασιν καὶ καττὰν θέσιν τῶ σώματος, ὥστε τὼς ποταυγασμένως αὐτὸν κατακοσμαθῆμεν καταπεπλαγμένως αἰδοῖ καὶ σωφροσύνᾳ τε καὶ διαθέσει τε περὶ τὰν ἐπιπρέπηάν· οὐ γὰρ μῆον αὐλῶ καὶ ἁρμονίας ἁ τῶ ἀγαθῶ βασιλέως ποταύγασις ὀφείλει τρέπεν τὰς ψυχὰς τῶν ποταυγασμένων. καὶ περὶ μὲν σεμνότατος ἅλις εἰρήσθω· περὶ δὲ χρηστότατος νῦν ὑποθέσθαι πειρασοῦμαι. χραστὸς γὰρ ἐσσεῖται πᾶς βασιλεὺς τὸ μὲν καθόλω δίκαιός τε ὢν καὶ ἐπιεικὴς καὶ εὐγνώμων. ἔντι γὰρ ἁ δικαιότας κοινωνίας συνακτικὰ καὶ συνεκτικά, καὶ μόνα γε ὢν πρὸς τὼς πλατίον ἁ τοιαύτα διάθεσις ἅρμοσται τᾶς ψυχᾶς. ὃν λόγον γὰρ ἔχει ῥυθμὸς ποτὶ κίνασιν καὶ ἁρμονία ποτὶ φωνάν, τοῦτον ἔχει τὸν λόγον δικαιότας ποτὶ κοινωνίαν· κοινὸν γὰρ ἀγαθόν ἐντι καὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, εἴγε δὴ συναρμοστικά ἐντι κοινωνίας πολιτικᾶς. ἁ δὲ ἐπιείκηα καὶ εὐγνωμοσύνα πάρεδροί τινές ἐντι τᾶς δικαιοσύνας, ἃ μὲν τὸ απότομον τᾶς βλάβας μαλθαίνοισα, ἃ δὲ τοῖς ἐπὶ ποσὸν ἀμπλακίσκουσι συγγνώμας ἀπομερίζοισα. δεῖ δὲ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα βοηθατικόν τε ἦμεν τῶν δεομένων καὶ εὐχάριστον δέ, βοήθηαν δὲ μὴ καθ' ἕνα ποιήσασθαι τρόπον, ἀλλ' ὅπως ἂν δυνατὸν ᾖ· εὐχάριστον δ' ἦμεν δεῖ μὴ ποττὸ μέγεθος ἀποβλέποντα τᾶς τιμᾶς, ἀλλὰ ποττὸν τρόπον καὶ τὰν προαίρεσιν τῶ τιμέοντος· ἀβαρέα δὲ δεῖ ἦμεν ποτὶ πάντας ἀνθρώπως, μάλιστα δὲ ποττὼς μήονας καὶ καταδεεστέρως ταῖς τύχαις· οὗτοι γὰρ ὥσπερ τοὶ νοσίοντες τοῖς σώμασιν οὐδὲν ὑπομένεν δύνανται τῶν βαρέων. ἔχοντι γὰρ τὰς διαθέσιας τοιαύτας καὶ οἱ θεοὶ καὶ μάλιστα ὁ κρατέων πάντων Ζεύς· καὶ γὰρ οὗτος σεμνὸς μὲν ἐντὶ καὶ τίμιος διά τε τὰν ὑπεροχὰν καὶ τὸ μέγεθος

τᾶς ἀρετᾶς, χραστὸς δὲ διὰ τὸ εὐεργετικός τε ἦμεν καὶ ἀγαθοδότας, ὅκως δὴ καὶ λέγεται ὑπὸ τῶ Ἰωνικῶ ποιητᾶ ὥς κ' εἴη "πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·" δεινὸς δὲ διὰ τὸ κολάζεν τὼς ἀδικέοντας καὶ κρατὲν καὶ κυριεύεν πάντων· ἔχει δὲ καὶ τὸν κεραυνὸν μετὰ χεῖρα, σύμβολον τᾶς δεινότατος. ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις μναμονεύεν δεῖ ὅτι θεόμιμόν ἐντι πρᾶγμα βασιλήα.

63 *Σθενίδα Λοκροῦ Πυθαγορείου περὶ βασιλείας.*

Χρὴ τὸν βασιλέα σοφὸν ἦμεν· οὕτω γὰρ ἐσεῖται ἀντίμιμος καὶ ζαλωτὰς τῶ πράτω θεῶ. οὗτος γὰρ καὶ φύσει ἐντὶ καὶ πρᾶτος βασιλεύς τε καὶ δυνάστας, ὃ δὲ γενέσει καὶ μιμάσει, καὶ ὃ μὲν ἐν τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ, ὃ δὲ ἐπὶ γᾶς, καὶ ὃ μὲν ἀεὶ τὰ πάντα διοικεῖ τε καὶ ζώει αὐτὸς ἐν αὑτῷ κεκταμένος τὰν σοφίαν, ὃ δ' ἐν χρόνῳ ἐπιστάμαν. ἄριστα δέ κα μιμέοιτο τοῦτον, εἰ μεγαλόφρονά τε καὶ ἁδρὸν καὶ ὀλιγοδεέα παρασκευάζοι αὐτόν, πατρικὰν διάθεσιν ἐνδεικνύμενος τοῖς ὑφ' αὑτῷ· διὰ τοῦτο γάρ που μάλιστα καὶ νενομίχθαι τὸν πρᾶτον θεὸν πατέρα μὲν θεῶν πατέρα δὲ ἀνθρώπων ἦμεν, ὅτι ἤπιος πρὸς πάντα τὰ ὑπ' αὐτῷ γενόμενα ἐντί, καὶ ἀμελούμενος τᾶς προστασίας οὐδέποκα παύεται, οὐδὲ ἤρκεσται τῷ ποιητὰς μόνον πάντων γεγονέναι, ἀλλὰ καὶ τροφεὺς διδάσκαλός τε τῶν καλῶν πάντων καὶ νομοθέτας πέφυκε πᾶσιν ἐπίσας. τοιοῦτον θέμις ἦμεν καὶ τὸν ἐπὶ γᾶς καὶ παρ' ἀνθρώποις ἁγεμονὲν μέλλοντα βασιλέα· οὐδὲν δὲ ἀβασίλευτον καλὸν οὐδὲ ἄναρχον· ἄνευ δὲ σοφίας καὶ ἐπιστάμας οὔτε μὰν βασιλέα οὔτε ἄρχοντα οἷόν τε ἦμεν. μιματὰς ἄρα καὶ ὑπαρέτας ἐσσεῖται νόμιμος τῶ θεῶ ὁ σοφός τε καὶ βασιλεύς.

64 Ἐκφάντου τοῦ Πυθαγορείου· ἐκ τοῦ περὶ βασιλείας.

Ὅτι μὲν ἅπαντος ζῴω φύσις ποτί τε τὸν κόσμον ἅρμοκται καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ πολλοῖς μοι δοκεῖ τεκμαρίοις φανερὸν ἦμεν. συμπνείουσα γὰρ οὕτω καὶ συνδεδεμένα τὰν ἀρίσταν τε ἅμα καὶ ἀναγκαίαν ἀκολουθίαν ὀπαδεῖ ῥύμα τῶ παντὸς περιαγεομένα ποτί τε τὰν κοινὰν εὐκοσμίαν καὶ ποττὰν ἴδιον ἑκάστω διαμονάν· παρὸ καὶ τόδε κόσμος ποταγορεύεται καὶ ἔντι τῶν ὄντων ζῴων τελῃότατον. ἐν δὲ τοῖς μέρεσιν αὐτῶ πολλοῖς τε ὄντεσι καὶ διαφόροις τὰν φύσιν ἐξάρχει τι ζῷον καὶ οἰκῃότατον ἐν γενοῖν καὶ διὰ τὸ μετέχεν πλῆον τῶ θείω. καὶ ἐν μὲν τᾷ τῶ θεῶ ὄντος ἀεὶ φύσει τὰ τὰν πράταν καὶ μεγίσταν ἀκολουθίαν ἔχοντα ἀσπάζεται... καὶ τοὶ πλάνατες ἀστέρες· ἐν δὲ τᾷ χώρᾳ τᾷ σελάνας ἔνερθεν τὰ δι' εὐθείας ἰόντα σώματα ἃ τῶ δαίμονος φύσις ἔχει τὰν διεξαγωγάν· ἐν δὲ τᾷ γᾷ καὶ παρ' ἁμῖν ἀριστοφυέστατον μὲν ὤνθρωπος, θειότατον δ' ὁ βασιλεύς, ἔν τε κοινᾷ φύσει πλεονεκτέων τῶ κρέσσονος, τὸ μὲν σκᾶνος τοῖς λοιποῖς ὅμοιος, οἷα γεγονὼς ἐκ τᾶς αὐτᾶς ὕλας, ὑπὸ τεχνίτα δ' εἰργασμένος λῴστω, ὃς ἐτεχνίτευσεν αὐτὸν ἀρχετύπῳ χρώμενος ἑαυτῷ· κατασκεύασμα δὴ ὦν ὁ βασιλεὺς ἓν καὶ μόνον ἐντὶ οἷα τύπος τῶ ἀνωτέρω βασιλέως, τῷ μὲν πεποιηκότι γνώριμον ἀεί, τοῖς δ' ἀρχομένοις ὡς ἐν φωτὶ τᾷ βασιλῄᾳ βλεπόμενον. τᾷδε γὰρ κρίνεταί τε καὶ δοκιμάζεται, ὡς τὸ κράτιστον ἐν πτανοῖς ζῷον ἀετὸς ἀντωπὸν ἁλίω γενόμενον· χὡπὶ τᾶς βασιλῄας δὲ λόγος ὡυτός, θείας τε ἐάσας καὶ δι' ὑπερβολὰν λαμπρότατος δυσορατῶ, αἰ μὴ τοῖς γνασίοις· μαρμαρυγαί τε γὰρ πολλαὶ καὶ σκοτοδινιάσιες ὡς ἐφ' ὕψος ὀθνῆον ἐπιβάντας τὼς νόθως ἀπήλεγ-

ξαν· τοῖς δὲ προσηκόντως κατ' οἰκηότατα πρὸς αὐτὰν ἐπὶ τοῦτο ἀφιγμένοις οἰκήσιμος, κεχρῆσθαι δυναμένοις αὐτᾶ. ἁ μὲν ὦν βασιλήα χρῆμα εἰλικρινές τε καὶ ἀδιάφθορόν ἐντι καὶ δι' ὑπερβολὰν θειότατος δυσέφικτον ἀνθρώπῳ. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἐς αὐτὰν καταστάντα καθαρώτατόν τε ἦμεν καὶ διαυγέστατον τὰν φύσιν, ὡς μὴ τὸ λαμπρότατον ἀφανίζῃ ἐν σπίλοις τοῖς ὑφ' αὐτῶ· καθὸ καὶ τὼς ἁγιωτάτως τόπως ἐκαλίδωσάν τινες καὶ τῶν ἀντιασάντων ἔνιοι μιαροὶ τὼς ἀντιάξαντας αὐτοῖς. βασιλήᾳ δὲ τὸν ὁμιλήσοντα φύσιός τε ἀχράντω δεῖ μετέχεν ἐπιστάμεν τε αὐτὸν ὅσῳ τῶν ἄλλων ἐντὶ θειότερος ὅσῳ τε ἅτεροι αὐτῶ, οἷς δὴ κατὰ λόγον ἀπεικάζων ἑαυτὸν ἄριστ' ἂν ἑαυτῷ τε χρῷτο καὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις, αἴκα ἁμαρτάνωντι, ὁσιωτάτα κάθαρσις ἐξομοιωθῆμεν τοῖς ἀρχόντεσσιν, αἴτε νόμος αἴτε βασιλεὺς διέποι τὰ κατ' αὐτώς· οἳ δ' εἴ τι τῶ κρέσσονος δέοντος διὰ τὰν φύσιν ἀμπλακόντες οὐ μακρὰν οὐδ' ἀπῳκισμένως οἱ χρὴ θεῷ μὲν ὡς εὐθὺ τᾶς ὠφελείας τυγχάνεν. οὔτε γὰρ τὸν κόσμον δίζοιτο ἄν τις ἐν αὐτῷ τε ὢν καὶ μέρος ἐκείνω, οὔτ' ἂν ἀνόητος εἴη τῶ διέποντος αὐτὸν ὁ ἀτέρων αὐτὸς ἄρχων. ἁ δ' εὐκοσμία πολλὰ καὶ τὸ μηδὲν ἄναρχον εὑρὲν δύνασθαι καὶ τῷ τρόπῳ τᾶς ἀρχᾶς διδάσκαλον. ἐκλάμπει γὰρ αὐτᾶς εὐθὺ τὸ καλόν, ἂν ὁ μιμασόμενος δι' ἀρετὰν αὐτῷ τε φίλος, ὃν μεμίμαται, καὶ πολὺ πλέον τοῖς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένοις. οὐ γὰρ ἄν τις θεοφιλὴς ὢν μισέοιτο ὑπ' ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐδὲ τὰ ἄστρα οὐδ' ὁ σύμπας κόσμος ἐχθαίρει τὸν θεόν· αἱ δέ κα ἐμίσει τὸν ἁγεμονεύοντα, οὔ κα εἵπετο πειθόμενος αὐτῷ· τὸ δ' ἐκεῖνον ἄρχεν εὖ αἴτιον τῶ καὶ τῶσδε ἄρχεσθαι καλῶς. ἐγὼ μὲν ὦν ὑπολαμβάνω καὶ τὸν ἐπὶ τᾶς γᾶς

βασιλέα δύνασθαι μηδεμιᾷ τᾶν ἀρετᾶν ἐλαττοῦσθαι τῶ κατ' ὠρανὸν βασιλέως· ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς ἀπόδαμόν τι ἐντὶ χρῆμα καὶ ξένον ἐκεῖθεν ἀφιγμένον πρὸς ἀνθρώπως, καὶ τὰς ἀρετὰς ἄν τις αὐτῶ ἔργα ὑπολάβοι τῶ θεῶ καὶ δι' ἐκεῖνον αὐτῶ. σκοπέοντι δ' ἀρχᾶθεν ἀλάθηα λόγος· κοινωνία τε γὰρ πράτα τε πάντων καὶ ἀναγκαιοτάτα τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, ἇς μετέχει μὲν ὁ παρ' ἁμῖν βασιλεύς, μετέχει δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ παντὶ πάντα διέπων· συνεστάναι γὰρ χωρὶς φιλίας καὶ κοινωνίας ἀμάχανον· σκοποίη δ' ἄν τις ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν συμπολιτευομένων, ἐξελὼν τῶ λόγω τὰν κατὰ συνάθηαν κοινωνίαν· ἐλάττων γὰρ αὕτα τᾶς τε θείας φύσιος καὶ τᾶς βασιλικᾶς· οὐ γὰρ δέονται τὰν τοιαύταν δέησιν ἀλλάλων, καθ' ἃν συνεκπορεῦντες τῶν ὑστεροῦντι, ἀναπλαροῦντι κοινὰν τὰν βοήθηαν· τέλειοι γὰρ κατ' ἀρετάν· ἁ δ' ἐν τᾷ πόλει φιλία κοινῶ τινος τέλεος ἐχομένα τὰν τῶ παντὸς ὁμόνοιαν μεμίμαται· ἄνευ δὲ τᾶς περὶ τὰς ἀρχὰς διατάξιος οὐδεμία ἂν πόλις οἰκοῖτο· ἐς δὲ ταύταν νόμων τε δεῖται καὶ τινὸς προστασίας πολιτικᾶς τό τε ἄρχον καὶ τὸ ἀρχόμενον, εἴπερ σώζοιτο δι' αὐτό. ἐκ τούτων κοινὸν ἀγαθὸν εὐαρμοστία τις καὶ τῶν πολλῶν ὁμοφωνία μετὰ πειθοῦς συναδοίσας. ὁ κατ' ἀρετὰν ἐξάρχων καλέεταί τε βασιλεὺς καὶ ἔντι, ταύταν ἔχων φιλίαν τε καὶ κοινωνίαν ποτὶ τὼς ὑπ' αὕταυτον, ἅνπερ ὁ θεὸς ἔχει ποτί τε τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. ὅλαν δὲ τὰν εὔνοιαν χρὴ παρασκευάζεσθαι πρᾶτον μὲν παρὰ τῶ βασιλέως ἐς τὼς βασιλευομένως, δεύτερον δὲ παρὰ τῶνδε ἐς τὸν βασιλέα, ὁποῖα γεννάτορος ποτὶ υἱέα καὶ ποτὶ ποίμναν νομέως καὶ νόμω ποτὶ χρωμένως αὐτῷ.

65 Ἐν ταυτῷ.

Μία γὰρ ἀρετὰ πρὸς τὸ ἄρχεν ἀνθρώπων καὶ πρὸς τὸν αὐτῶ βίον. χρήσεται δ' οὐδενὸς δι' ἔνδειαν ποτιλαμβάνων εἰς ὑπηρεσίαν τὰν αὐτὸς αὐτῶ, ἀλλ' ὡς κατὰ φύσιν ἐνεργῶν· κοινωνίας γὰρ ἐάσας οὐδὲν ἔλαττον ἕκαστος αὐτάρκως βιώσει καθ' αὐτόν. δοκεῖ μὲν γὰρ ὁ αὐτάρκης μηδενὸς [ἂν] ἄλλω πρός γε τὰν αὐτῶ διεξαγωγὰν ποτιδεήσεσθαι· αἱ δ' ἄρα δεῖ βίον ἐνεργέα ζώεν, δᾶλον ὡς καὶ ἅτερα ἂν προσλάβοι, οὐδέν τι ἔλαττον αὐτὸν αὐτάρκεα ποιήσει· φίλως τε γὰρ ἕξει διὰ τὰν αὐτῶ ἀρετάν, καὶ τοῖσδε χρώμενος οὐ κατ' ἄλλαν ἀρετὰν χρήσεται ἢ ἅπερ καὶ ποττὸν αὐτῶ βίον. ἀνάγκα δὲ ἀκολουθὲν καὶ τὰ τοιάδε, οὐχ ἀτέρως τινὸς ἐξαιρέτω ποτταῦτα παρεσκευασμένως. χὠ μὲν θεὸς οὔτε διακόνως ἔχων οὔτε ὑπηρέτας οὔτ' αὖ προστάξει τινὶ χρώμενος οὐδὲ στεφανῶν ἢ ἀναγορεύων τὼς πειθομένως ἢ ἀτιμάζων τὼς ἀπειθέοντας, οὗτος αὐτὸς ἄρχει ποτὶ τοσόνδε μέγεθος ἀρχᾶς, ἀλλ' οἶμαι παρέχων ἀξιομίματον ἑωυτὸν ζᾶλον ἐντίθητι πᾶσι τᾶς αὐτῶ φύσιος. ἔντι δὲ αὐτὸς μὲν ἀγαθός, καὶ τόδε μόνον τε καὶ ῥᾴδιον ἔργον αὐτῶ· οἱ δὲ μιμεύμενοι τῶν ἄλλων κρέσσον τῷδε πάντα ἐργάζονται· ἁ δὲ ὁμοίωσις καὶ ἑκάστω τῶδε αὔταρκές ἐντι· οὐ γὰρ ἄλλα μὲν ἀρετὰ ποιεῖ τὰ ἀρεστὰ τῷ θεῷ, μιμέεται δ' αὐτὸν ἑτέρα. ὁ δ' ἐπίγῃος ἁμῖν βασιλεὺς πῶς οὐχ ὁμοίως αὐτάρκης; ἀπεικάζων τε γὰρ αὐτὸν ἑνὶ ἂν ἀπεικάσειε τῷ κρατίστῳ, καὶ πᾶς ἑωυτῷ πειρώμενος ὁμοιοῦν αἶθ' ὃς ἔσεται· τὰ δ' ὅσα βίας καὶ ἀνάγκας τὰς τῶν ὑποτεταγμένων, ἐνίοτε ἑκάστῳ τὰν περὶ τὰν μίμασιν προθυμίαν ἀφαιρέεται· χωρὶς εὐνοίας γὰρ ἀμάχανον ἐξομοιωθῆναι, ἃ μάλιστα πάντων ἀφανίζει τὸ φοβερόν. ὡς εἴθε ἦν τᾶς ἀνθρω-

πίνας φύσιος δυνατὸν ἀφελὲν τὸ καὶ πειθοῦς τινος δέεσθαι. τόδε γὰρ τᾶς ἐπιγήω φαυλότατος τὸ λείψανον, καθ' ἂν ἐπίκαρον ὂν τὸ ζῷον ταύτας οὐκ ἀμοιρεῖ· ἐπειδήπερ πειθὼ ἔργον τι ἐντὶ παροικέον ἀνάγκᾳ· πράτα γὰρ ἀφ' αὐτᾶς αὐτὰ κατεργάζεται τάπερ ἐκείναν διέφυγεν. ὅσα δ' αὐτοφυῶς τῷ καλῷ χρῆται, τούτοις οὐδεμία πειθοῦς αἰδώς· ἐπειδήπερ οὐδὲ φόβος ἀνάγκας. ἐνεργάσαιτο δ' ἂν μόνος ὁ βασιλεὺς ἀνθρώπω φύσει καὶ τόδε τὸ ἀγαθόν, ὡς διὰ μίμασιν αὐτῶ τῶ κρέσσονος ποτὶ τὸ δέον ἕπεσθαι. τὼς δὲ ὥσπερ ὑπὸ μέθας διεφθαρμένως καὶ διὰ κακὰν τροφὰν ἐς λάθαν ἐμπεσόντας αὐτῶ, παραλαφθεὶς ὁ λόγος ἐπέρρωσέν τε καὶ κάμνοντας ἰάσατο, καὶ τὰν ἐκ τᾶς κακίας ἐνοικεῦσαν αὐτοῖς λάθαν ἐκβαλὼν τὰν μνάμαν ἐσῴκισεν, ἐξ ἇς ἀπετέχθη ἁ καλεομένα πειθώ· καὶ τὰν ἀρχὰν ἐκ φαύλων σπερμάτων λαβοῖσα αὕτα τι σπουδαῖον ἐκφύει τὰν ἐπίγηον οἰκεῦσα χώραν, ἐν ᾇ δι' ἀσθένειαν τᾶς ἁμῶν φύσιος ὁ λόγος ἀνθρώποις ὁμιλέων ἀναπλαροῖ τὰ τῶν διὰ κακίαν ὑστερούντων.

66 Ἐν ταυτῷ.

Ἅπερ ἱερὰν καὶ θείαν ἔχων ἔννοιαν τῷ ὄντι βασιλεὺς εἴη· τᾶδε γὰρ πεπεισμένος ἀγαθῶν μὲν πάντων αἴτιος ἐσεῖται, κακῶν δὲ οὐδενός. οὐ μὰν ἀλλ' ὅτι γε δίκαιος ἐσεῖται κοινωνικὸς ὢν παντί τῳ δᾶλον· ἰσότατι γὰρ ἁ κοινωνία, καὶ ἐν τᾷ ταύτας ἀποδιανομᾷ ἐξάρχει μὲν ἁ δικαιοσύνα, μετέχει δ' ἁ κοινωνία· οὐ γὰρ δυνατὸν ἄδικον μὲν ἦμεν, μεταδιδόμεν δὲ ἰσότατος, ἢ μεταδιδόμεν μὲν ἰσότατος, μὴ κοινωνικὸν δὲ ἦμεν. ἐγκρατέα δὲ πῶς οὐκ ἂν ὑπολάβοι τις τὸν αὐτάρκη; ἁ γὰρ πολυτέληα μάτηρ τᾶς ἀκρασίας, αὕτα δὲ τᾶς ὕβριος, ἐξ ἇς τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν τὰ

πολλά. ἁ δ' αὐτάρκηα οὐδ' ἂν τέκοι πολυτέληαν, οὔτε τὰ ἀπ' αὐτᾶς· ἀλλ' αὐτά τις οὖσα ἀρχὰ πάντα μὲν ἄγοι, ἄγοιτο δ' ἂν ὑπ' οὐδενός. ὅπερ ἔντι μὲν τῷ θεῷ, ἔντι καὶ τῷ βασιλεῖ, αὐτῷ μὲν ἄρχεν (ἀφ' ὧπερ καὶ ὁ αὐτάρκης καλέεται) ἄρχεσθαι δ' ὑπ' οὐδενός· ταῦτα δ' ὅτι μὲν φρονάσιος χωρὶς οὐκ ἂν γένοιτο δᾶλον, ὅτι δ' ἁ τῶ κόσμω φρόνασις ὁ θεός ἐντι φανερόν· συνέχεται γὰρ εὐκοσμίᾳ τε καὶ τάξει τᾷ δεούσᾳ· νόῳ δὲ χωρὶς οὐκ ἂν αὐτὰ γενοίατο. οὐδ' ὁ βασιλεὺς δὴ χωρὶς φρονάσιος ταύτας ἂν ἔχοι τὰς ἀρετάς, δικαιοσύναν φαμὶ καὶ ἐγκράτηαν καὶ κοινωνίαν καὶ ὅσα τούτων ἀδελφά.

67 Μουσωνίου ἐκ τοῦ ὅτι φιλοσοφητέον καὶ τοῖς βασιλεῦσιν.

Εἰσελθόντος δέ ποτε ὡς αὐτὸν τῶν βασιλέων τινὸς τῶν ἀπὸ τῆς Συρίας (ἦσαν γὰρ ἔτι τότε ἐν Συρίᾳ βασιλεῖς Ῥωμαίων ὑπήκοοι), ἄλλα τε πολλὰ εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ δὴ καὶ ταῦτα. Μὴ οἴου, ἔφη, ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον προσήκειν φιλοσοφεῖν ἢ σοί, μηδ' ἄλλου του χάριν μᾶλλον ἢ ὅτι βασιλεὺς τυγχάνεις ὤν. δεῖ μὲν γὰρ δήπου δύνασθαι τὸν βασιλέα σώζειν ἀνθρώπους καὶ εὐεργετεῖν· τὸν δέ γε σώσοντα καὶ εὐεργετήσοντα χρὴ ἐπίστασθαι, τί μὲν ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ τί δὲ κακόν, καὶ τί μὲν ὠφέλιμον τί δὲ βλαβερόν, καὶ συμφέρον γε καὶ ἀσύμφορον· εἴ γε ἀπόλλυνται μὲν οἱ περιπίπτοντες τοῖς κακοῖς, σώζονται δὲ οἱ τυγχάνοντες τῶν ἀγαθῶν, καὶ εὐεργετοῦνται μὲν οἱ ἀξιούμενοι τῶν ὠφελίμων καὶ συμφερόντων, κακοποιοῦνται δὲ οἱ ἐμβαλλόμενοι τοῖς ἀσυμφόροις καὶ βλαβεροῖς. ἀγαθὸν μέντοι ἢ κακόν, ἢ συμφέρον ἢ ἀσύμφορον, ἢ ὠφέλιμον ἢ βλαβερόν,

οὐκ ἄλλου του διαγινώσκειν ἢ τοῦ φιλοσόφου ἐστίν, ὃς αὐτὸ τοῦτο διατελεῖ πραγματευόμενος, ὅπως μηδὲ ἓν τούτων ἀγνοήσει, καὶ τέχνην πεποίηται ταύτην εἰδέναι τί φέρει πρὸς ἀνθρώπου εὐδαιμονίαν ἢ κακοδαιμονίαν. διὸ φαίνεται δεῖν τὸν βασιλέα φιλοσοφεῖν. καὶ μὴν προσήκει μὲν τῷ βασιλεῖ, μᾶλλον δ' ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ, τὰ δίκαια βραβεύειν τοῖς ὑπηκόοις, ὡς μήτε πλέον ἔχειν μήτε ἐλαττοῦσθαι μηδένα παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ τιμῆς καὶ τιμωρίας τυγχάνειν τοὺς ἀξίους. ταῦτα δὲ πῶς ποτε δυνηθείη ἄν τις δίκαιος οὐκ ὤν; δίκαιος δὲ πῶς ἂν εἴη τις μὴ ἐπιστάμενος δικαιοσύνην ὁποῖόν τι ἐστί; πάλιν οὖν καὶ ταύτῃ φιλοσοφητέον τῷ βασιλεῖ, ὅτι δικαιοσύνην καὶ τὸ δίκαιον οὐκ ἂν ἄλλως φαίνοιτο γνούς, εἰ μὴ φιλοσοφήσειεν. οὐ γὰρ οὐδ' ὡς οὐχὶ ὁ μαθὼν μᾶλλον εἰδήσει τὰ δίκαια τοῦ μὴ μαθόντος ἔστιν εἰπεῖν, οὐδ' ὡς οὐκ ἀμαθεῖς εἰσι τῶν τοιούτων πάντες οἱ μὴ φιλοσοφήσαντες. στασιάζουσι γοῦν καὶ πολεμοῦσι περὶ τῶν δικαίων πρὸς ἀλλήλους, οἱ μὲν ταῦτα φάσκοντες οἱ δ' ἐκεῖνα δικαιότερα εἶναι. καίτοι περί γε ὧν ἐπίστανται ἄνθρωποι, περὶ τούτων οὐ διαφέρονται, οὔτε περὶ λευκῶν ἢ μελάνων, ἢ θερμῶν ἢ ψυχρῶν, οὔτε περὶ μαλακῶν ἢ σκληρῶν· ἀλλὰ κατὰ τὰ αὐτὰ περὶ τούτων ἅπαντες φρονοῦσί τε καὶ λέγουσιν· ὥστε καὶ περὶ τῶν δικαίων ὡμονόουν ἂν παραπλησίως, εἴπερ ᾔδεσαν ἅ τινα ἐστίν· ἐν ᾧ δ' οὐχ ὁμονοοῦσιν, ἀγνοοῦντες φαίνονται. καὶ οὐδὲ σὺ ταύτης ἐκτὸς εἶ τῆς ἀγνοίας, ὡς ἐγὼ δοκῶ· ὅθεν ἐπιμελητέον σοι τῆς γνώσεως μᾶλλον ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν, καὶ τοσούτῳ γε μᾶλλον ὅσῳ περ αἴσχιον ἀνδρὶ βασιλεῖ ἢ ἰδιώτῃ εἶναι ἐν ἀγνοίᾳ δικαιοσύνης.

ἔτι τοίνυν δεῖ τὸν βασιλέα μὲν σωφρονεῖν αὐτόν,

ἂν εἰκότως ὁ βασιλεὺς βουλόμενός γε δὴ εἶναι ἀγαθός. εἰ δ' ἄλλη μὲν οὖν οὐδ' ὑπισχνεῖται τέχνη οὐδεμία παράδοσιν καὶ διδασκαλίαν ἀρετῆς, ἀλλ' αἱ μὲν περὶ τὸ σῶμα τὸ ἀνθρώπινον καὶ τὰ τούτῳ χρήσιμα πραγματεύονται μόνον, ὅσαι δὲ τῆς ψυχῆς ἐφάπτονται, πάντα σκοποῦνται μᾶλλον ἢ ὅθεν αὐτὴ σωφρονήσει, μόνη δὲ φιλοσοφία τοῦτο σκοπεῖ καὶ τοῦτο μηχανᾶται, πῶς ἂν ὁ ἄνθρωπος κακίαν μὲν ἐκφύγοι, κτήσαιτο δὲ ἀρετήν· εἰ ταῦτα ταύτῃ ἔχει, τί ἂν ἄλλο εἴη βασιλεῖ τῷ γε ἀγαθῷ εἶναι βουλομένῳ προυργιαίτερον τοῦ φιλοσοφεῖν; μᾶλλον δὲ πῶς καὶ τίνα τρόπον δύναιτο ἄν τις βασιλεῦσαι ἢ βιῶναι καλῶς, εἰ μὴ φιλοσοφήσειεν; ἐγὼ μὲν οἶμαι τὸν βασιλέα τὸν ἀγαθὸν εὐθὺς καὶ φιλόσοφον ἐξ ἀνάγκης εἶναι καὶ τόν γε φιλόσοφον εὐθὺς καὶ βασιλικὸν εἶναι.

πρῶτον δὲ τὸ πρότερον θεασώμεθα. ἆρ' ἔσθ' ὅπως βασιλεὺς ἀγαθὸς εἴη τις ἂν μὴ ἄνθρωπος ἀγαθὸς ὤν; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. ἀγαθὸς δέ τις ἀνὴρ ὢν οὐ καὶ φιλόσοφος εἴη ἄν; νὴ Δία, εἴ γε τὸ φιλοσοφεῖν καλοκαγαθίας ἐπιτήδευσίς ἐστιν. ὥσθ' ὁ βασιλεὺς ὁ ἀγαθὸς ἐξ ἀνάγκης εὐθὺς καὶ φιλόσοφος εὑρίσκεται ὤν. καὶ μὴν ὅ γε φιλόσοφος ὅτι πάντως καὶ βασιλικός, οὕτως ἂν μάθοις. τοῦ γὰρ βασιλικοῦ δήπου ἐστὶ τὸ δύνασθαι καλῶς ἐπιτροπεύειν ἔθνη καὶ πόλεις καὶ εἶναι ἄξιον ἀνθρώπων ἄρχειν. τίς δ' ἂν ἢ ἱκανώτερος εἴη πόλεως προστάτης ἢ ἀξιώτερος ἀνθρώπων ἄρχειν τοῦ φιλοσόφου; ᾧ γε προσήκει, ἄνπερ ᾖ ἀληθῶς φιλόσοφος, εἶναι φρονίμῳ σώφρονι μεγαλόφρονι, τῶν δικαίων κριτικῷ καὶ τῶν πρεπόντων, καταπρακτικῷ τῶν νοηθέντων, καρτερικῷ τῶν ἐπιπόνων· πρὸς δὲ τούτοις θαρραλέος ἀδεὴς

ὑποστατικὸς τῶν δοκούντων δεινῶν εἴη ἄν, ἔτι δὲ εὐεργετικὸς φιλάνθρωπος χρηστός. τοῦ δὲ τοιούτου τίς ἂν εὑρεθείη ἄρχειν ἐπιτηδειότερος ἢ δυνατώτερος; οὐδείς. ἂν δὲ μὴ ἔχῃ πολλοὺς τοὺς ὑπακούοντας καὶ πειθομένους αὐτῷ, οὔπω διὰ τοῦτο τοῦ βασιλικὸς εἶναι ἐστέρηται· ἐξαρκεῖ γὰρ καὶ τὸ τῶν φίλων ἄρχειν τῶν ὑπαρχόντων ἢ γυναικός τε καὶ παίδων, ἢ καὶ νὴ Δία αὐτὸν αὐτοῦ μόνον. καὶ γὰρ ἰατρὸς οὐδὲν ἧττον τοῦ θεραπεύοντος πολλοὺς ὁ θεραπεύων ὀλίγους, εἴ γε ἔχει τὴν ἐμπειρίαν τὴν ἰατρικήν· καὶ μουσικὸς οὐδὲν ἧττον τοῦ διδάσκοντος πολλοὺς ὁ διδάσκων ὀλίγους, εἴ γε ἔχει τὴν μουσικήν· καὶ ἱππικὸς ὁμοίως τῷ χρωμένῳ πολλοῖς ἵπποις ὁ χρώμενος ἑνὶ ἢ δυοῖν, ἄν γε ἐπιστήμων τῆς ἱππικῆς ᾖ· καὶ δὴ καὶ βασιλικὸς παραπλησίως τῷ κεκτημένῳ πολλοὺς ὑπηκόους ὁ ἔχων ἕνα ἢ δύο τοὺς πειθομένους αὐτῷ· μόνον ἐχέτω τὴν τοῦ βασιλεύειν ἐμπειρίαν, ὥστε καὶ βασιλικὸς εἴη ἄν. διὰ τοῦτό μοι δοκεῖ καὶ Σωκράτης τὴν φιλοσοφίαν πολιτικήν τε καὶ βασιλικὴν ἐπιστήμην ὀνομάζειν, ὅτι ὁ ταύτην ἀναλαβὼν εὐθὺς πολιτικός ἐστι. Τοιαῦτα τοῦ Μουσωνίου εἰπόντος, ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς τοῖς λόγοις χάριν τε ἔχειν ὡμολόγει τῶν εἰρημένων αὐτῷ, καὶ ἀντὶ τούτων, ἔφη, αἴτησον ὅ τι βούλει με· οὐ γὰρ ἂν ἀντείποιμί σοι περὶ οὐδενός. ὁ οὖν Μουσώνιος, αἰτῶ σε, ἔφη, τούτοις στοιχεῖν καὶ ἕπεσθαι τοῖς λόγοις οὓς ἐπαινεῖς· καὶ γὰρ ἐμοὶ οὕτω χαριεῖ μάλιστα, καὶ ὠφεληθήσῃ αὐτὸς οὐχ ἑτέρως μᾶλλον.

68 Ξενοφῶντος ἐν τῇ Κύρου παιδείᾳ α΄ (6, 3).

Καὶ μὲν δή, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁ Κῦρος, ὅπως ἂν

ἵλεῳ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβουλεύειν ἐθέλωσιν, ὅσον δύναμαι κατὰ τὸν σὸν λόγον διατελέσω ἐπιμελούμενος. μέμνημαι γάρ ἀκούσας ποτέ σου, ὅτι εἰκότως ἂν καὶ παρὰ τῶν θεῶν πρακτικώτερος εἴη ὥσπερ καὶ παρ' ἀνθρώπων, ὅστις μὴ ὁπότε ἐν ἀπόροις εἴη, τότε κολακεύοι, ἀλλ' ὅτε ἄριστα πράττοι, τότε μάλιστα τῶν θεῶν μέμνηται· καὶ τῶν φίλων δ' ἔφησθα χρῆναι ὡσαύτως οὕτως ἐπιμελεῖσθαι. οὐκ οὖν νῦν, ἔφη, ὦ παῖ, δι' ἐκείνας τὰς ἐπιμελείας ἥδιον [μὲν] ἔρχῃ πρὸς τοὺς θεοὺς δεησόμενος, ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον τεύξεσθαι ὧν ἂν δέῃ, ὅτι ξυνειδέναι ἑαυτῷ δοκεῖς οὐ πώποτε ἀμελήσας αὐτῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς προσφιλεῖς μοι τοὺς θεοὺς ὄντας οὕτω διάκειμαι. Τί γάρ, ἔφη, ὦ παῖ, ἐκεῖνα μέμνησαι, ἅ ποτε ἐδόκει ἡμῖν; ὁπόσα γὰρ δήπου δεδώκασιν ἡμῖν οἱ θεοί, μαθόντας ἀνθρώπους βέλτιον πράσσειν ἢ ἀνεπιστήμονας αὐτῶν ὄντας καὶ ἐργαζομένους μᾶλλον ἀνύειν ἢ ἀργοῦντας καὶ ἐπιμελομένους ἀσφαλέστερον ἂν διάγειν ἢ ἀφυλακτοῦντας καὶ παρέχοντας ἑαυτοὺς οἵους δεῖ, οὕτως ἡμῖν ἐδόκει δεῖν καὶ αἰτεῖσθαι τἀγαθὰ παρὰ τῶν θεῶν. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, [μέμνημαι μέντοι ταῦτα ἀκούσας σου·] καὶ γὰρ ἀνάγκη ἦν πείθεσθαι τῷ λόγῳ τούτῳ· καὶ οἶδα προστιθέντα αὐτῷ, ὡς οὐδὲ θέμις εἴη αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν οὔτε ἱππεύειν μὴ μαθόντας, ἱππομαχοῦντας νικᾶν· οὔτε μὴ ἐπισταμένους τοξεύειν, τοξεύοντας κρατεῖν τῶν ἐπισταμένων τοξεύειν· οὔτε μὴ ἐπισταμένους κυβερνᾶν, σώζειν εὔχεσθαι ναῦν κυβερνῶντας· οὔτε μὴ σπείραντάς γε σῖτον, εὔχεσθαι καλὸν αὐτοῖς σῖτον φύεσθαι· οὐδὲ μὴ φυλασσομένους γε ἐν πολέμῳ σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· παρὰ γὰρ τοὺς τῶν θεῶν θεσμοὺς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα

πάντα εἶναι· τοὺς δὲ ἀθέμιστα εὐχομένους ὁμοίως ἔφησθα εἰκὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρ' ἀνθρώπων ἀπρακτεῖν τοὺς παράνομα δεομένους.

69 Ἐν ταυτῷ (ib. 8).

Καὶ τοῦτό σου λέγοντος συνεδόκει καὶ ἐμοὶ ὑπερμέγεθες ἔργον εἶναι τὸ καλῶς ἄρχειν, καὶ νῦν, ἔφη, ταῦτά μοι δοκεῖ, ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν λογίζωμαι· ὅταν μέντοι πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν κατανοήσω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἡμετέρων φίλων τούτων, ἡγουμένους δεῖν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ πολυτελέστερον δειπνεῖν καὶ πλεῖον ἔχειν ἔνδον χρυσίον καὶ πλείονα χρόνον καθεύδειν καὶ πάντα ἀπονώτερον τῶν ἀρχομένων διάγειν. Ἐγὼ δ' οἴομαι, ἔφη, τὸν ἄρχοντα οὐ τῷ ῥᾳδιουργεῖν χρῆναι διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ προνοεῖν καὶ φιλοπονεῖν.

70 Ἐν ταυτῷ (ib. 10).

Ἐρωτᾷς, ἔφη, τοῦτο, ὦ παῖ, εἴ τις ἀπὸ σοῦ πόρος προσγένοιτο. ἀπὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκὸς πόρον γενέσθαι ἢ ἀπὸ τοῦ δύναμιν ἔχοντος;

71 Ἐν ταυτῷ (ib. 14).

Τόδε δὲ πάντων μάλιστά μοι μέμνησο· μηδέποτ' ἀναμένειν [τὸ] πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἔς τ' ἂν ἡ χρεία σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ' ὅταν μάλιστα εὐπορῇς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μᾶλλον μηχανῶ. καὶ γὰρ τεύξει μᾶλλον παρ' ὧν ἂν δέῃ μὴ ἀπορεῖν δοκῶν, καὶ [ἔτι] ἀναίτιος ἔσῃ παρὰ τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις· ἐκ τούτου δὲ μάλιστα καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ, καὶ ἐάν τινα βούλῃ τῇ δυνάμει ἢ εὖ ποιῆσαι ἢ κακῶς,

μᾶλλον ὑπηρετήσουσιν οἱ στρατιῶται ἔχοντες τὰ δέοντα· καὶ πιστικωτάτους δὲ λόγους σάφ' ἴσθι τότε δυνήσῃ λέγειν, ὅταν περ καὶ ἐνδείκνυσθαι μάλιστα δύνῃ ποιεῖν ἱκανὸς ὢν καὶ εὖ καὶ κακῶς.

72 Ἐν ταυτῷ (ib. 14).

Τὸ τέλος δή με ἐπήρου, τί ποτε διδάσκων στρατηγίαν φαίη με διδάσκειν. κἀγὼ δὴ ἐνταῦθα ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ τακτικά. καὶ σὺ γελάσας διῆλθές μοι, παρατιθεὶς ἕκαστον, τί εἴη ὄφελος στρατηγίᾳ τακτικῶν ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων; τί δὲ ἄνευ τοῦ ὑγιαίνειν; τί δὲ ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τὰς εὑρημένας εἰς πόλεμον τέχνας; τί δὲ ἄνευ τοῦ πείθεσθαι; ὡς δὲ καταφανὲς ἐποίησας ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη στρατηγίας τὰ τακτικά, ἐπηρόμην εἴ τι τούτων σύ με διδάξαι ἱκανὸς εἴης· [ἀπιόντα με ἐκέλευσας τοῖς στρατηγικοῖς ἀνδράσι νομιζομένοις διαλέγεσθαι.]

73 Ἐν ταυτῷ (ib. 17).

Δεῖ γὰρ δήπου στρατιάν, εἰ μέλλει πράξειν τὰ δέοντα, μήποτε παύεσθαι ἢ τοῖς πολεμίοις κακὰ πορσύνουσαν ἢ αὑτοῖς ἀγαθά, ὡς χαλεπὸν μὲν καὶ ἕνα ἄνθρωπον ἀργὸν τρέφεσθαι, πολὺ δ' ἔτι, ὦ παῖ, χαλεπώτερον οἶκον ὅλον, πάντων δὲ χαλεπώτατον στρατιὰν ἀργὴν τρέφειν. πλεῖστά τε γὰρ ἐσθίει στρατιὰ καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα, καὶ οἷς ἂν λάβῃ δαψιλέστατα χρωμένη· ὥστε οὐδέποτε προσήκει στρατιὰν ἀργεῖν. Λέγεις σύ, ἔφη, πάτερ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὥσπερ οὐδὲ γεωργοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος, οὕτως οὐδὲ στρατηγοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος εἶναι. Τὸν δέ γε ἐργάτην στρατηγὸν [ἐγώ,] ἔφη, ἀναδέχομαι, ἢν μή τις θεὸς βλάπτῃ, ἅμα καὶ τὰ ἐπιτήδεια μάλιστ' ἔχοντας τοὺς στρατιώτας ἀποδείξειν καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχον-

τας παρασκευάσειν. Ἀλλὰ μέντοι τό γε, ἔφη, μελετᾶσθαι ἕκαστα τῶν πολεμίων ἔργων, ἀγῶνας ἄν τις μοι δοκεῖ, ὦ πάτερ, προειπὼν ἑκάστοις καὶ ἆθλα προτιθείς, μάλιστα ποιεῖν [εὖ] ἀσκεῖσθαι ἕκαστα, ὥστε ὁπότε δέοιτο ἔχειν ἂν παρεσκευασμένοις χρῆσθαι. Κάλλιστα λέγεις, ὦ παῖ, ἔφη· τοῦτο γὰρ ποιήσας, σαφ' ἴσθι, ὥσπερ χοροὺς τὰς τάξεις ἀεὶ τὰ προσήκοντα μελετώσας θεάσῃ. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Κῦρος, τό γ' εὐθυμίαν ἐμβαλεῖν τοῖς στρατιώταις οὐδέν μοι δοκεῖ ἱκανώτερον εἶναι ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐμποιεῖν ἀνθρώποις. Ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὦ παῖ, τοῦτό γε τοιοῦτόν ἐστιν, οἷόν περ εἴ τις κύνας ἐν θήρᾳ ἀνακαλοῖτο ἀεὶ τῇ κλήσει, οἵαπερ ὅταν τὸ θηρίον ὁρᾷ. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον προθύμως οἶδ' ὅτι ἔχει ὑπακουούσας, ἂν δὲ πολλάκις ψεύδηται αὐτάς, τελευτῶσαι, οὐδ' ὁπόταν ἀληθῶς ὁρῶν καλῇ, πείθονται αὐτῷ. οὕτω καὶ τὸ περὶ τῶν ἐλπίδων ἔχει· ἢν πολλάκις προσδοκίας ἀγαθῶν ἐμβάλλων ψεύδηταί τις, τελευτῶν, οὐδ' ὁπόταν ἀληθεῖς ἐλπίδας λέγῃ, ὁ τοιοῦτος πείθειν δύναται. ἀλλὰ τοῦ μὲν αὐτὸν λέγειν, ἐὰν μὴ σαφῶς εἰδῇ, φείδεσθαι δεῖ, ὦ παῖ· [ἄλλοι δὲ ἐνίοτε λέγοντες ταυτὸ διαπράττοιεν ἄν·] τὴν δὲ αὐτοῦ παρόρμησιν εἰς τοὺς μεγίστους κινδύνους δεῖ ὡς μάλιστα ἐν πίστει διασῴζειν.

74 Ἐν ταυτῷ (ib.).

Νόμοι δὲ δοκοῦσί μοι οἱ πολλοὶ δύο ταῦτα μάλιστα διδάσκειν, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. καὶ τοίνυν κατανοῶν περὶ τούτων ἐν πᾶσιν ὁρᾶν μοι δοκῶ τὸ προτερεῖον πείθεσθαι μάλιστα ὄν, τῷ τὸν μὲν πειθόμενον ἐπαινεῖν τε καὶ τιμᾶν, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα ἀτιμάζειν τε καὶ κολάζειν. καὶ ἐπὶ μέν γε τὸ ἀνάγκῃ

χοντα δεῖ τοῦ ἡλίου πλεονεκτοῦντα [φανερὸν] εἶναι· ἢν δὲ χειμών, τοῦ ψύχους· ἢν δὲ δέῃ μοχθεῖν, τῶν πόνων· πάντα γὰρ ταῦτα εἰς τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων συλλαμβάνει. Λέγεις εὖ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτερὸν δεῖ πρὸς πάντα τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων μᾶλλον εἶναι. Ἐγὼ γὰρ οὖν, ἔφη. Θάρρει μέντοι, ἔφη, ὦ παῖ· εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, ὅτι τῶν ὁμοίων σωμάτων οἱ αὐτοὶ πόνοι οὐχ ὁμοίως ἅπτονται, ἄρχοντός τε ἀνδρὸς καὶ ἰδιώτου· ἀλλὰ ἐπικουφίζει τι ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι, καὶ τὸ αὐτὸν εἰδέναι, ὅτι οὐ λανθάνει ὅ τι ἂν ποτε ποιῇ. Ὁπότε δέ, ὦ πάτερ, ἤδη ἔχοιεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια οἱ στρατιῶται, ὑγιαίνοιεν δέ, πονεῖν δὲ δύναιντο, τὰς δὲ πολεμικὰς τέχνας ἠσκηκότες εἶεν, φιλοτίμως δὲ ἔχοιεν πρὸς τὸ ἀγαθοὶ φαίνεσθαι, τὸ δὲ πείθεσθαι αὐτοῖς ἥδιον εἴη τοῦ ἀπειθεῖν, οὐκ ἂν ἤδη τηνικαῦτα σωφρονεῖν ἄν τις σοι δοκοίη διαγωνίζεσθαι βουλόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους ὡς τάχιστα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλλει γε πλέον ἕξειν· εἰ δὲ μή, ἔγωγ' ἂν ὅσῳ οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι καὶ τοὺς ἑπομένους βελτίονας ἔχειν, τοσῷδ' ἂν μᾶλλον φυλαττοίμην, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα, [ἃ] ἂν οἰώμεθα πλείστου ἄξια ἡμῖν εἶναι, ταῦτα πειρώμεθα ὡς ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιεῖσθαι. Πλέον δ' ἔχειν, ὦ πάτερ, πολεμίων, πῶς ἄν τις δύναιτο [μάλιστα; Οὐ μὰ Δία, ἔφη,] οὐκέτι τοῦτο, ὦ παῖ, φαῦλον οὐδὲ ἁπλοῦν ἔργον ἐρωτᾷς· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι δεῖ τὸν μέλλοντα τοῦτο ποιήσειν καὶ ἐπίβουλον εἶναι καὶ κρυψίνουν [καὶ δολερὸν] καὶ ἀπατεῶνα καὶ κλέπτην καὶ ἅρπαγα καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην τῶν πολεμίων. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπεν· ὦ Ἡράκλεις, οἷον αὖ λέγεις, ὦ πάτερ, δεῖν ἄνδρα με γενέσθαι; Οἷος ἄν, ἔφη, ὦ παῖ, δικαιότατός τε καὶ ἐννομώτατος ἀνὴρ

πάντα εἶναι· τοὺς δὲ ἀθέμιστα εὐχομένους ὁμοίως ἔφησθα εἰκὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρ' ἀνθρώπων ἀπρακτεῖν τοὺς παράνομα δεομένους.

69 Ἐν ταυτῷ (ib. 8).

Καὶ τοῦτό σου λέγοντος συνεδόκει καὶ ἐμοὶ ὑπερμέγεθες ἔργον εἶναι τὸ καλῶς ἄρχειν, καὶ νῦν, ἔφη, ταῦτά μοι δοκεῖ, ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν λογίζωμαι· ὅταν μέντοι πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν κατανοήσω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἡμετέρων φίλων τούτων, ἡγουμένους δεῖν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ πολυτελέστερον δειπνεῖν καὶ πλεῖον ἔχειν ἔνδον χρυσίον καὶ πλείονα χρόνον καθεύδειν καὶ πάντα ἀπονώτερον τῶν ἀρχομένων διάγειν. Ἐγὼ δ' οἴομαι, ἔφη, τὸν ἄρχοντα οὐ τῷ ῥᾳδιουργεῖν χρῆναι διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ προνοεῖν καὶ φιλοπονεῖν.

70 Ἐν ταυτῷ (ib. 10).

Ἐρωτᾷς, ἔφη, τοῦτο, ὦ παῖ, εἴ τις ἀπὸ σοῦ πόρος προσγένοιτο. ἀπὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκὸς πόρον γενέσθαι ἢ ἀπὸ τοῦ δύναμιν ἔχοντος;

71 Ἐν ταυτῷ (ib. 14).

Τόδε δὲ πάντων μάλιστά μοι μέμνησο· μηδέποτ' ἀναμένειν [τὸ] πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἔς τ' ἂν ἡ χρεία σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ' ὅταν μάλιστα εὐπορῇς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μᾶλλον μηχανῶ. καὶ γὰρ τεύξει μᾶλλον παρ' ὧν ἂν δέῃ μὴ ἀπορεῖν δοκῶν, καὶ [ἔτι] ἀναίτιος ἔσῃ παρὰ τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις· ἐκ τούτου δὲ μάλιστα καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ, καὶ ἐάν τινα βούλῃ τῇ δυνάμει ἢ εὖ ποιῆσαι ἢ κακῶς,

ἄρχειν οὔτ' ἐχρῆν εἶναι νόμον
μωρία δὲ καὶ θέλειν
ύλεται κρατεῖν μόνος.

χμαίωνος.
μεγάλα καὶ πάσχει κακά.

ὑμαστὸν βροτοῖς
λιώτερον.
κατακτανεῖν χρεών,
εστι μὴ δράσωσί τι.

ου Ἀσπίδος.
Ὦ τρισάθλιοι,
ἔχειν τῶν ἄλλων ζητοῦσι· βίον
ρὸν ἐξαντλοῦσιν οἱ τὰ φρούρια
τες, οἱ τὰς ἀκροπόλεις κεκτημένοι,
τας ὑπονοοῦσιν οὕτω ῥᾳδίως
ἴδιον ἔχοντας αὐτοῖς προσιέναι,
δίκην διδόασιν;

ιονυσίου τυράννου.
Ἡ γὰρ τυραννὶς ἀδικίας μήτηρ ἔφυ.

Σοφοκλέους Οἰδίποδι (Τ. 380).
Ὦ πλοῦτε καὶ τυραννί, καὶ τέχνη τέχνης
ρφέρουσα τῷ πολυζήλῳ βίῳ,
ς παρ' ὑμῖν ὁ φθόνος φυλάσσεται.

Ἐν ταυτῷ (873).
Ὕβρις φυτεύει τύραννον,
βρις, εἰ πολλῶν ὑπερπλησθῇ μάταν.

2 Σοφοκλέους Αἴαντι (1350).
Τόν τοι τύραννον εὐσεβεῖν οὐ ῥᾴδιον.

ἀποκτείναντα, ἔφη, τοὺς κρατίστους τῶν συμμάχων οἴει ἀζήμιον γίγνεσθαι ἢ ὡς ἔτυχε ζημιοῦσθαι; πότερα γὰρ ἂν μᾶλλον οἴει σώζεσθαι τὸν τοῦτο ποιοῦντα ἢ οὕτως καὶ τάχιστ' ἂν ἀπολεῖσθαι;

ΨΟΓΟΣ ΤΥΡΑΝΝΙΔΟΣ. ΜΘ.

1 Εὐριπίδου Ἱκετίσιν (429).
Οὐδὲν τυράννου δυσμενέστερον πόλει,
ὅπου τὸ μὲν πρώτιστον οὐκ εἰσὶν νόμοι
κοινοί, κρατεῖ δ' εἷς τὸν νόμον κεκτημένος.

2 Εὐριπίδου Ἴωνι (621).
Τυραννίδος δὲ τῆς πάλαι θρυλουμένης
τὸ μὲν πρόσωπον ἡδύ, τἀν δόμοισι δὲ
λυπηρά. τίς γὰρ μακάριος, τίς εὐτυχής,
ὅστις δεδοικὼς καὶ περιβλέπων βίον
αἰῶνα τείνει; δημότης ἂν εὐτυχὴς
ζῆν ἂν θέλοιμι μᾶλλον ἢ τύραννος ὤν,
οἷς τοὺς πονηροὺς ἡδονὴ φίλους ἔχειν,
ἐσθλοὺς δὲ μισεῖν, κατθανεῖν φοβουμένους.

3 Εὐριπίδου Αὔγῃ.
Κακῶς δ' ὄλοιντο πάντες, οἳ τυραννίδι
χαίρουσιν ὀλίγῃ τ' ἐν πόλει μοναρχίᾳ.
τοὐλεύθερον γὰρ ὄνομα παντὸς ἄξιον,
κἂν μίκρ' ἔχῃ τις, μεγάλ' ἔχειν νομίζεται.

4 Εὐριπίδου Ἠλέκτρα (?).
Ἡ γὰρ τυραννὶς πάντοθεν τοξεύεται
δεινοῖς ἔρωσιν, ἧς φυλακτέον πέρι.

5 Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.

πείθεσθαι, ἔφη, αὕτη ἡ ὁδός, ὦ παῖ, ἐστίν· ἐπὶ δὲ τὸ πολὺ κρεῖσσον τούτου, τὸ ἑκόντα πείθεσθαι, ἄλλη ἐστὶ συντομωτέρα [ὁδός]. ὃν γὰρ ἂν ἡγήσωνται περὶ τὰ συμφέροντα ἑαυτοῖς φρονιμώτερον εἶναι ἑαυτῶν, τούτῳ οἱ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται. γνοίης δ' ἂν ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν, ὡς προθύμως τοὺς ἐπιτάξοντας ὅ τι χρὴ ποιεῖν καλοῦσι· καὶ ἐν θαλάσσῃ ὡς προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται.

75 Ἐν ταυτῷ (ib.).

Φρόνιμος δὲ περὶ τοῦ συνοίσειν μέλλοντος πῶς ἄν τις τῷ ὄντι γένοιτο; δῆλον ὅτι, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσα μὲν ἐστὶ μαθόντα εἰδέναι, μαθὼν ἂν ὥσπερ τὰ τακτικὰ ἔμαθες· ὅσα δὲ ἀνθρώποις οὔτε μαθητὰ οὔτε προορατὰ ἀνθρωπίνῃ προνοίᾳ, διὰ μαντικῆς ἂν παρὰ θεῶν πυνθανόμενος φρονιμώτερος ἄλλων ἂν εἴης· ὅ τι δὲ γνοίης βέλτιον ἂν πραχθῆναι, ἐπιμελόμενος ἂν τούτου, ὡς πραχθείη. καὶ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τούτου, οὗ ἂν δέῃ, φρονιμωτέρου ἀνδρὸς ἢ τὸ ἀμελεῖν. ἀλλὰ μέντοι ἐπί γε τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, ὅπερ ἐμοὶ ἐν τοῖς μεγίστοις δοκεῖ εἶναι, δῆλον ὅτι ἡ αὐτὴ ὁδὸς ἥπερ εἴ τις ὑπὸ τῶν φίλων στέργεσθαι ἐπιθυμοίη. εὖ γάρ, οἶμαι, δεῖ ποιοῦντα φανερὸν εἶναι. ἀλλὰ τοῦτο μέν, ἔφη, ὦ παῖ, χαλεπόν, τὸ ἀεὶ δύνασθαι εὖ ποιεῖν οὓς ἄν τις θέλῃ· τὸ δὲ συνηδόμενόν τε φαίνεσθαι, ἤν τι ἀγαθὸν αὐτοῖς συμβαίνῃ, καὶ συναχθόμενον, ἤν τι κακόν, καὶ συνεπικουρεῖν πρόθυμον ταῖς ἀπορίαις αὐτῶν, καὶ προφοβούμενον μή τι σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν πειρώμενον, ὡς μὴ σφάλλωνται, [ἐπὶ] ταῦτα πῶς δεῖ παρομαρτεῖν. καὶ τὸ τῶν πράξεών γε, ἢν μὲν ἐν θέρει ὦσι, τὸν ἄρ-

13 *Τοῦ αὐτοῦ Πολυξένῃ.*

Οὐ γάρ τις ἂν δύναιτο πρωρατὴς στρατοῦ
τοῖς πᾶσι δεῖξαι καὶ προσαρκέσαι χάριν,
ἐπεὶ οὐδ' ὁ κρείσσων Ζεὺς ἐμοῦ τυραννίδι
οὔτ' ἐξεπομβρῶν οὔτ' ἐπαυχμήσας φίλος,
βροτοῖς δ' ἂν ἐλθὼν ἐς λόγον δίκην ὄφλοι.
πῶς δῆτ' ἐγὼ θνητός γ' ἂν ἐκ θνητῆς τε φὺς
Διὸς γενοίμην εὖ φρονεῖν σοφώτερος;

14 *Φαβωρίνου.*

Ὥσπερ γὰρ τὰ θηρία τὴν σαγήνην ὑποχωροῦντ' ἀεὶ εἰς ἐλάττω τόπον συνάγεται, οὕτω δὲ καὶ τοὺς τυράννους ἔστιν ἰδεῖν ἐπαναχωροῦντας ἐκ μὲν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν πόλιν, ἐκ δὲ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἀκρόπολιν, εἶτ' εἰς τὴν οἰκίαν, εἶτ' εἰς τὸ δωμάτιον. εἶτα δύναται ἀποφυγεῖν ἄνθρωπος θεὸν φεύγων; ὅποι γὰρ ἂν καταφύγῃ, ἡ δίκη αὐτὸν εὑρήσει.

15 *Δημοσθένους ἐκ τῶν Φιλιππικῶν α'* (p. 10, 20).

Καὶ ὅλως ἄπιστον οἶμαι ταῖς πολιτείαις ἡ τυραννίς.

16 *Ἐκ τῆς Φαλάριδος πρὸς Δημοτέλη ἐπιστολῆς* (81).

Συγγνώμην ἔχω σοι τῶν παραινέσεων· τύραννος γὰρ οὐ γεγονὼς τυράννῳ συμβουλεύεις καταθέσθαι τὴν τυραννίδα, οὐκ εἰδὼς ὅτι τοῦ κτήσασθαι τὴν ἀρχὴν ἐπισφαλέστερόν ἐστι τὸ καταθέσθαι.

17 *Ἀναξιμένους.*

Ἀναξιμένης ὁ Λαμψακηνὸς ῥήτωρ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φαίδρου τί ἀκοινώνητόν ἐστιν, εἶπε "τυραννίς."

εἴη. Πῶς μήν, ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμᾶς [καὶ ἐφήβους] ἐναντία τούτων ἐδιδάσκετε; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ νῦν γε πρὸς τοὺς φίλους τε καὶ τοὺς πολίτας.

76 Ξενοφῶντος ἐν γ' (9, 10) ἀπομνημονευμάτων.

Βασιλεῖς δὲ καὶ ἄρχοντας οὐ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας ἔφη εἶναι, οὐδὲ τοὺς ὑπὸ τῶν τυχόντων αἱρεθέντας οὐδὲ τοὺς κλήρῳ λαχόντας, οὐδὲ τοὺς βιασαμένους οὐδὲ τοὺς ἐξαπατήσαντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπισταμένους ἄρχειν. ὁπότε γάρ τις ὁμολογήσειε τοῦ μὲν ἄρχοντος εἶναι τὸ προστάττειν ὅ τι χρὴ ποιεῖν, τοῦ δὲ ἀρχομένου τὸ πείθεσθαι, ἐπεδείκνυεν ἔν τε νηὶ τὸν μὲν ἐπιστάμενον ἄρχοντα, τὸν δὲ ναύκληρον καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νηὶ πάντας πειθομένους τῷ ἐπισταμένῳ· καὶ ἐν γεωργίᾳ τοὺς κεκτημένους ἀγρούς, καὶ ἐν νόσῳ τοὺς νοσοῦντας, καὶ ἐν σωμασκίᾳ τοὺς σωμασκοῦντας, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας οἷς ὑπάρχει τι ἐπιμελείας δεόμενον, ἂν μὲν αὐτοὶ ἡγῶνται ἐπίστασθαι, ἐπιμελεῖσθαι· εἰ δὲ μή, τοῖς ἐπισταμένοις οὐ μόνον παροῦσι πειθομένους, ἀλλὰ καὶ ἀπόντας μεταπεμπομένους, ὅπως ἐκείνοις πειθόμενοι τὰ δέοντα πράττωσιν· ἐν δὲ ταλασίᾳ καὶ τὰς γυναῖκας ἐπεδείκνυεν ἀρχούσας τῶν ἀνδρῶν διὰ τὸ τὰς μὲν εἰδέναι ὅπως χρὴ ταλασιουργεῖν, τοὺς δὲ μὴ εἰδέναι. εἰ δέ τις πρὸς ταῦτα λέγοι, ὅτι τῷ τυράννῳ ἔξεστι μὴ πείθεσθαι τοῖς ὀρθῶς λέγουσι, καὶ πῶς ἄν, ἔφη, ἐξείη μὴ πείθεσθαι, ἐπικειμένης γε ζημίας, ἐάν τις τῷ εὖ λέγοντι μὴ πίθηται; ἐν ᾧ γὰρ ἄν τις πράγματι μὴ πίθηται τῷ εὖ λέγοντι ἁμαρτήσεται δήπου, ἁμαρτάνων δὲ ζημιωθήσεται. εἰ δὲ φαίη τις τῷ τυράννῳ ἐξεῖναι καὶ ἀποκτεῖναι τὸν εὖ φρονοῦντα, τὸν δὲ

ὗς οὔτε γάλα οὔτε ἄλλο τι πλὴν τῶν κρεῶν. παραχρῆμα οὖν ὀνειροπολεῖν τὸν θάνατον εἰδυῖαν εἰς ὅ τι τοῖς χρησομένοις αὐτὴ πέφυκε λυσιτελὴς εἶναι. ἐοίκασι δὲ τῇ ὑὶ τῇ Αἰσώπου οἱ τύραννοι ὑποπτεύοντες καὶ δεδοικότες πάντα· ἴσασι γὰρ ὅτι ὥσπερ οὖν αἱ ὗς, ὀφείλουσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν ψυχὴν πᾶσι.

25 *Ἰσοκράτης Νικοκλεῖ* (ad Nicocl. 1).

Τοὺς μὲν ἰδιώτας ἔστι πολλὰ τὰ παιδεύοντα· καὶ μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην βουλεύεσθαι τὴν ἡμέραν· ἔπειθ' οἱ νόμοι καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν· ἔτι δὲ ἡ παρρησία, καὶ τὸ μὴ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς φίλοις ἐπιπλῆξαι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἁμαρτίαις· πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν, ὥστ' ἐξ ἁπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι. τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον· ἀλλ' οὓς μᾶλλον ἔδει τῶν ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστάθῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν.

26 *Φαλάριδος ἐκ τῆς πρὸς Παυρόλαν τὸν υἱὸν ἐπιστολῆς.*

Ὁ γὰρ ἀμφοτέρων πεπειραμένος τυραννηθῆναι μᾶλλον εὐξαίμην ἂν ἢ τυραννῆσαι. ὃ μὲν γὰρ ἕνα φοβεῖται τῶν ἄλλων χαλεπῶν ἀπηλλαγμένος τὸν τύραννον· ὁ τύραννος δὲ τοὺς ἔξωθεν ἐπιβουλεύοντας καὶ δι' οὓς σῴζεται.

27 *Ἐκ τῶν Διογένους διατριβῶν* (Dio Chrys. p. 95).

Οὔτ' εἰκὸς ἄρχειν οὔτ' ἐχρῆν εἶναι νόμον
τύραννον εἶναι, μωρία δὲ καὶ θέλειν
ὃς τῶν ὁμοίων βούλεται κρατεῖν μόνος.

6 *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.*
Φεῦ φεῦ, τὰ μεγάλα μεγάλα καὶ πάσχει κακά.

7 *Εὐριπίδου Πελιάδων.*
Τὸ δ' ἔσχατον δὴ τοῦτο θαυμαστὸν βροτοῖς
τυραννίς, οὐχ εὕροις ἂν ἀθλιώτερον.
φίλους τε πορθεῖν καὶ κατακτανεῖν χρεών,
πλεῖστος φόβος πρόσεστι μὴ δράσωσί τι.

8 *Μενάνδρου Ἀσπίδος.*
Ὦ τρισάθλιοι,
οἳ πλέον ἔχειν τῶν ἄλλων ζητοῦσι· βίον
ὡς οἰκτρὸν ἐξαντλοῦσιν οἱ τὰ φρούρια
τηροῦντες, οἱ τὰς ἀκροπόλεις κεκτημένοι,
εἰ πάντας ὑπονοοῦσιν οὕτω ῥᾳδίως
ἐγχειρίδιον ἔχοντας αὐτοῖς προσιέναι,
οἵαν δίκην διδόασιν;

9 *Διονυσίου τυράννου.*
Ἡ γὰρ τυραννὶς ἀδικίας μήτηρ ἔφυ.

10 *Σοφοκλέους Οἰδίποδι* (T. 380).
Ὦ πλοῦτε καὶ τυραννί, καὶ τέχνη τέχνης
ὑπερφέρουσα τῷ πολυζήλῳ βίῳ,
ὅσος παρ' ὑμῖν ὁ φθόνος φυλάσσεται.

11 *Ἐν ταυτῷ* (873).
Ὕβρις φυτεύει τύραννον,
ὕβρις, εἰ πολλῶν ὑπερπλησθῇ μάταν.

12 *Σοφοκλέους Αἴαντι* (1350).
Τόν τοι τύραννον εὐσεβεῖν οὐ ῥᾴδιον.

ὗς οὔτε γάλα οὔτε ἄλλο τι πλὴν τῶν κρεῶν. παραχρῆμα οὖν ὀνειροπολεῖν τὸν θάνατον εἰδυῖαν εἰς ὅ τι τοῖς χρησομένοις αὐτὴ πέφυκε λυσιτελὴς εἶναι. ἐοίκασι δὲ τῇ ὑὶ τῇ Αἰσώπου οἱ τύραννοι ὑποπτεύοντες καὶ δεδοικότες πάντα· ἴσασι γὰρ ὅτι ὥσπερ οὖν αἱ ὗς, ὀφείλουσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν ψυχὴν πᾶσι.

25 *Ἰσοκράτης Νικοκλεῖ* (ad Nicocl. 1).

Τοὺς μὲν ἰδιώτας ἔστι πολλὰ τὰ παιδεύοντα· καὶ μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην βουλεύεσθαι τὴν ἡμέραν· ἔπειθ' οἱ νόμοι καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν· ἔτι δὲ ἡ παρρησία, καὶ τὸ μὴ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς φίλοις ἐπιπλῆξαι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἁμαρτίαις· πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν, ὥστ' ἐξ ἁπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι. τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον· ἀλλ' οὓς μᾶλλον ἔδει τῶν ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν κατασταθῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν.

26 *Φαλάριδος ἐκ τῆς πρὸς Παυρόλαν τὸν υἱὸν ἐπιστολῆς.*

Ὁ γὰρ ἀμφοτέρων πεπειραμένος τυραννηθῆναι μᾶλλον εὐξαίμην ἂν ἢ τυραννῆσαι. ὃ μὲν γὰρ ἕνα φοβεῖται τῶν ἄλλων χαλεπῶν ἀπηλλαγμένος τὸν τύραννον· ὁ τύραννος δὲ τοὺς ἔξωθεν ἐπιβουλεύοντας καὶ δι' οὓς σώζεται.

27 *Ἐκ τῶν Διογένους διατριβῶν* (Dio Chrys. p. 95).

18 *Ἀριστίππου.*

Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος τοσοῦτον ἔφη διαφέρειν βασιλείαν τυραννίδος, ὅσον νόμος ἀνομίας καὶ ἐλευθερία δουλείας.

19 *Φιλιππίδου.*

Λυσίμαχος ὁ τύραννος πρὸς Φιλιππίδην τὸν κωμῳδιοποιὸν φίλον ὄντα καὶ συνήθη "τίνος σοὶ" εἶπε "μεταδῶ;" κἀκεῖνος "οὗ βούλει πλὴν τῶν ἀπορρήτων."

20 *Ἀντιγόνου.*

Ἀντίγονος πρός τινα μακαρίζουσαν αὐτὸν γραῦν "εἰ ᾔδεις" ἔφη "ὦ μῆτερ, ὅσων κακῶν μεστόν ἐστι τουτὶ τὸ ῥάκος" δείξας τὸ διάδημα "οὐκ ἂν ἐπὶ κοπρίας αὐτὸ κείμενον ἐβάστασας."

21 *Πτολεμαίου.*

Πτολεμαῖος ὁ ἐπικληθεὶς φιλάδελφος ἔλεγε τὴν τυραννίδα ἄλλα τε πολλὰ δύσκολα ἔχειν καὶ τὸ μέγιστον τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς μηθὲν ἀδικοῦντας κτείνειν τοῦ συμφέροντος εἵνεκα.

22 *Ἀριστίππου.*

Τοῦ Διονυσίου λέγοντος πρὸς Ἀρίστιππον "οὐδὲν ὠφέλημαι ὑπὸ σοῦ," "ἀληθῆ λέγεις" εἶπεν· "εἰ γὰρ ὠφέλησο, πέπαυσο ἂν τῆς τυραννίδος ὥσπερ ἱερᾶς νόσου."

23 *Δημοσθένους Φιλιππικῶν* (p. 72, 2).

Βασιλεὺς γὰρ καὶ τύραννος ἅπας ἐχθρὸν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίον.

24 *Αἰλιανοῦ* (VH. 10, 5).

Φρύγιος οὗτος ὁ λόγος· ἔστι γὰρ Αἰσώπου τοῦ Φρυγός. ὁ δὲ λόγος φησὶ τὴν ὗν, ἐὰν αὐτῆς τις ἅψηται, βοᾶν· καὶ μάλα γε εἰκότως· οὔτε γὰρ ἔρια ἔχει

χον πρῶτα μὲν ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ τούτων τῶν ὁ μούναρχος ποιέει οὐδέν· πάλῳ μὲν [γὰρ] ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι οὖν γνώμην μεθέντας ἡμέας μουναρχίην τὸ πλῆθος ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα.

30 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Ἱέρωνος (in.).

Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἱέρωνα τὸν τύραννον, σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· Ἆρ' ἄν μοι ἐθελήσαις, ὦ Ἱέρων, διηγήσασθαι ἃ εἰκὸς εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ; Καὶ ποῖα ταῦτ' ἐστίν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὁποῖ' ἂν ἐγὼ βέλτιον εἰδείην σου οὕτως ὄντος σοφοῦ ἀνδρός; Οἶδά σε, ἔφη, ἐγὼ καὶ ἰδιώτην γεγενημένον καὶ νῦν τύραννον ὄντα· εἰκὸς οὖν ἀμφοτέρων πεπειραμένον καὶ εἰδέναι σε μᾶλλον ἐμοῦ, πῇ διαφέρει ὁ τυραννικός τε καὶ ἰδιωτικὸς βίος εἰς εὐφροσύνας τε καὶ λύπας ἀνθρώπων. Τί οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, οὐχὶ [καὶ] σύ, ἐπεὶ νῦν ἔτι ἰδιώτης εἶ, ὑπομνήσειάς με τὰ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ; οὕτω γὰρ ἄν σοι οἶμαι μάλιστα ἐγὼ δύνασθαι δηλοῦν τὰ διαφέροντα ἐν ἑκατέρῳ. Οὕτω δὴ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· Τοὺς μὲν δὴ ἰδιώτας ἔγωγε, ὦ Ἱέρων, δοκῶ μοι καταμεμαθηκέναι, διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ὁράμασιν ἡδομένους τε καὶ ἀχθομένους, διὰ δὲ τῶν ὤτων ἀκούσμασι, διὰ δὲ τῶν ῥινῶν ὀσμαῖς, διὰ δὲ τοῦ στόματος σίτοις καὶ ποτοῖς, τὰ δὲ ἀφροδίσια δι' ὧν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, τὰ δὲ ψύχη καὶ θάλπη καὶ σκληρὰ καὶ στρυφνὰ καὶ μαλθακὰ καὶ βαρέα καὶ κοῦφα, ὅλῳ τῷ σώματί μοι δοκοῦμεν, ἔφη, κρίνοντες καὶ ἥδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς ἀγα-

Δοκεῖ δὲ τοῖς μὲν εὖ πράττουσι τῶν ἀνθρώπων ὁ μὲν βίος ἀμείνων, ὁ δὲ θάνατος διὰ τοῦτο λυπηρότερος· οἱ δ' αὖ κακῶς ζῶντες τὸν μὲν βίον δυσχερέστερον φέρουσι, τὸν δὲ θάνατον ἥδιον προσδέχονται. τοῖς δὲ τυράννοις ἀμφότερα ταῦτα χαλεπώτερα ἢ τοῖς ἄλλοις· ζῶσι μὲν γὰρ πολὺ ἀηδέστερον τῶν πάνυ ἐπιθυμούντων τεθνάναι, τὸν δὲ θάνατον οὕτω δεδοίκασιν, ὡς ἥδιστα διάγοντες ἐν τῷ βίῳ.

28 [Ἡροδότου.

Τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν, πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσιν.]

29 Ἡροδότου ἱστορίας τρίτης (80) δημηγορίας Ὀτάνου.

Πῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίη, τῇ ἔξεστιν ἀνευθύνῳ ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων στάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειεν. ἐγγίνεται μὲν γάρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρόντων ἀγαθῶν· φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα ἔχει πᾶσαν κακότητα. τὰ μὲν γὰρ ὕβρι κεκορημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γε τύραννον ἄφθονον ἔδει εἶναι ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθά· τὸ δὲ ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς πολιήτας πέφυκε. φθονέει γὰρ τοῖσιν ἀρίστοισι περιεοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν· διαβολὰς δὲ ἄριστον ἐνδέχεσθαι, ἀναρμοστότατον πάντων· ἤν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θαυμάζῃς, ἄχθεται ὅτι σύ κάρτα θεραπεύεται· ἤν τε θεραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων, νόμαιά τε κινεῖ πάτρια καὶ βιᾶται γυναῖκας κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἄρ-

χον πρῶτα μὲν ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ τούτων τῶν ὁ μούναρχος ποιέει οὐδέν· πάλῳ μὲν [γὰρ] ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι οὖν γνώμην μεθέντας ἡμέας μουναρχίην τὸ πλῆθος ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα.

30 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Ἱέρωνος (in.).

Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἱέρωνα τὸν τύραννον, σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· Ἆρ' ἄν μοι ἐθελήσαις, ὦ Ἱέρων, διηγήσασθαι ἃ εἰκὸς εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ; Καὶ ποῖα ταῦτ' ἐστίν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὁποῖ' ἂν ἐγὼ βέλτιον εἰδείην σου οὕτως ὄντος σοφοῦ ἀνδρός; Οἶδά σε, ἔφη, ἐγὼ καὶ ἰδιώτην γεγενημένον καὶ νῦν τύραννον ὄντα· εἰκὸς οὖν ἀμφοτέρων πεπειραμένον καὶ εἰδέναι σε μᾶλλον ἐμοῦ, πῇ διαφέρει ὁ τυραννικός τε καὶ ἰδιωτικὸς βίος εἰς εὐφροσύνας τε καὶ λύπας ἀνθρώπων. Τί οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, οὐχὶ [καὶ] σύ, ἐπεὶ νῦν ἔτι ἰδιώτης εἶ, ὑπομνήσειάς με τὰ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ; οὕτω γὰρ ἄν σοι οἶμαι μάλιστα ἐγὼ δύνασθαι δηλοῦν τὰ διαφέροντα ἐν ἑκατέρῳ. Οὕτω δὴ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· Τοὺς μὲν δὴ ἰδιώτας ἔγωγε, ὦ Ἱέρων, δοκῶ μοι καταμεμαθηκέναι, διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ὁράμασιν ἡδομένους τε καὶ ἀχθομένους, διὰ δὲ τῶν ὤτων ἀκούσμασι, διὰ δὲ τῶν ῥινῶν ὀσμαῖς, διὰ δὲ τοῦ στόματος σίτοις καὶ ποτοῖς, τὰ δὲ ἀφροδίσια δι' ὧν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, τὰ δὲ ψύχη καὶ θάλπη καὶ σκληρὰ καὶ στρυφνὰ καὶ μαλθακὰ καὶ βαρέα καὶ κοῦφα, ὅλῳ τῷ σώματί μοι δοκοῦμεν, ἔφη, κρίνοντες καὶ ἥδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς ἀγα-

θοῖς τε καὶ κακοῖς. ἔστι μὲν ὅτε δι' αὐτῆς τῆς ψυχῆς μοι δοκοῦμεν ἥδεσθαί τε καὶ λυπεῖσθαι, ἔστι δὲ ὅτε κοινῇ διὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. τῷ δὲ ὕπνῳ ὅτι μὲν ἡδόμεθα δοκῶ αἰσθάνεσθαι, ὅπως δὲ καὶ ᾧτινι καὶ ὁπότε, ταῦτα μᾶλλον πως, ἔφη, δοκῶ μοι ἀγνοεῖν. καὶ οὐδὲν δὴ ἴσως τοῦτο θαυμαστόν, εἰ τὰ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι σαφεστέρας ἡμῖν τὰς αἰσθήσεις παρέχεται ἢ τὰ ἐν τῷ ὕπνῳ. Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἱέρων ἀπεκρίνατο· Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ἔξω τούτων ὧν εἴρηκας σύ, οὐδ' ὅπως ἂν αἴσθοιτό τινος [ἄλλου] ὁ τύραννος ἔχοιμ' ἂν εἰπεῖν· ὥστε μέχρι γε τούτων οὐκ οἶδα ὅ τι διαφέρει ὁ τυραννικὸς τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· Ἀλλὰ ἐν μὲν τοῖσδε διαφέροι ἄν, εἰ πολλαπλάσια μὲν δι' ἑκάστου τούτων εὐφραίνεται, πολὺ δὲ μείω τὰ λυπηρὰ ἔχει. Καὶ ὁ Ἱέρων εἶπεν, Οὐχ οὕτως ἔχει ταῦτα· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι πολὺ μείω εὐφραίνονται οἱ τύραννοι τῶν μετρίως διαγόντων ὑπηρετῶν, πολὺ δὲ πλείω καὶ μείζω λυποῦνται. Ἄπιστα, ἔφη, λέγεις, ὁ Σιμωνίδης. εἰ γὰρ οὕτω ταῦτα εἶχε, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθύμουν τυραννεῖν καὶ ταῦτα τῶν δοκούντων ἱκανωτάτων ἀνδρῶν εἶναι; πῶς δὲ πάντες ἐζήλουν ἂν τοὺς τυράννους; Ὅτι ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἱέρων, ἄπειροι ὄντες ἀμφοτέρων τῶν ἔργων σκοποῦνται περὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ πειράσομαί σε διδάσκειν, ὡς ἀληθῆ λέγω.

31 Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τῆς ὄψεως θεάμασιν εὑρίσκω λογιζόμενος μειονεκτοῦντας τοὺς τυράννους. ἄλλα μέν γε ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἐστὶν ἀξιοθέατα· ἐπὶ δὲ τούτων ἕκαστα οἱ μὲν ἰδιῶται ἔρχονται καὶ εἰς πόλεις ἃς ἂν βούλωνται, θεαμάτων ἕνεκα, καὶ ἐς τὰς κοινὰς πανηγύρεις. οἱ δὲ τύραννοι οὐ μάλα ἀμφὶ θεωρίας ἔχουσιν· οὔτε γὰρ ἰέναι αὐτοῖς ἀσφαλές.

ὁ δὲ ἔρως πολὺ ἥκιστα ἐθέλει τυράννῳ ἐμφύεσθαι. οὐ γὰρ τῶν ἑτοίμων ἥδεται ὁ ἔρως ἐφιέμενος, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων. ὥσπερ οὖν εἴ τις ἄπειρος ὢν δίψης τοῦ πιεῖν ἀπολαύοι, οὕτω καὶ ὁ ἄπειρος ὢν ἔρωτος, ἄπειρός ἐστι τῶν ἡδίστων ἀφροδισίων.

36 Ἀλλ' ἐν ἐκείνοις γε, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, πολὺ διαφέρετε τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι μεγάλα μὲν ἐπινοεῖτε, ταχὺ δὲ ταῦτα κατεργάζεσθε, πλεῖστα δὲ περισσὰ ἔχετε, κέκτησθε δὲ διαφέροντας ἀρετῇ ἵππους, διαφέροντα ὅπλα κάλλει, ὑπερέχοντα κόσμον γυναιξί, μεγαλοπρεπεστέρας οἰκίας· ἔτι δὲ πλήθει τε καὶ ἐπιστήμῃ θεράποντας ἀρίστους· ἱκανώτατοι δέ ἐστε ὀνῆσαι φίλους, κακῶσαι δὲ ἐχθρούς. Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἱέρων εἶπεν·

37 Ἡ τυραννὶς τὰ μὲν δοκοῦντα πολλοῦ ἄξια κτήματα εἶναι ἀνεπτυγμένα θεάσασθαι φανερῶς πᾶσι παρέχεται· τὰ δὲ χαλεπὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν τυράννων [κέκτηται] ἀποκεκρυμμένα, ἐν αἷσπερ καὶ τὸ εὔδαιμον καὶ τὸ κακόδαιμον τοῖς ἀνθρώποις ἀπόκειται.

38 Αὐτίκα γὰρ εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον μέρος μέτεστι τοῖς τυράννοις· ὁ δὲ πόλεμος μέγα κακόν, τούτου πλεῖστον μετέχομεν οἱ τύραννοι.

39 Ἔπειτα δὲ τοῖς μὲν ἰδιώταις καὶ διὰ σπονδῶν καὶ δι' εἰρήνης γίνεται πολέμου ἀνάπαυσις· τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲ εἰρήνη ποτὲ πρὸς τοὺς τυραννευομένους γίνεται, οὔτε σπονδαῖς ἄν ποτε πιστεύσας ὁ τύραννος θαρρήσειε.

40 Τοσοῦτον δέ τι ἀγαθὸν κρίνω ἔγωγε τὸ φιλεῖσθαι εἶναι, ὡς νομίζω τῷ ὄντι ὡς αὐτόματα τἀγαθὰ

τῷ φιλουμένῳ γίνεσθαι καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ ἀνθρώπων.

41 Βεβαιόταται μὲν δήπου δοκοῦσι φιλίαι γονεῦσι πρὸς παῖδας, καὶ παισὶν πρὸς γονέας, καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀδελφούς, καὶ γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας, καὶ ἑταίροις πρὸς ἑταίρους. εἰ τοίνυν ἐθέλεις κατανοεῖν, εὑρήσεις τοὺς μὲν ἰδιώτας ὑπὸ τούτων πάντων μάλιστα φιλουμένους, τοὺς δὲ τυράννους πολλοὺς μὲν παῖδας ἑαυτῶν ἀπεκτονότας, πολλοὺς δὲ ὑπὸ παίδων αὐτοὺς ἀπολωλότας, πολλοὺς δὲ ἀδελφοὺς ἐν τυραννίσιν ἀλληλοφόνους γιγνομένους, πολλοὺς δὲ καὶ ὑπὸ γυναικῶν τῶν ἑαυτῶν τυράννους διεφθαρμένους, καὶ ὑπὸ ἑταίρων γε μάλιστα δοκούντων φίλων εἶναι. οἵ τινες οὖν ὑπὸ τῶν φύσει πεφυκότων μάλιστα φιλεῖσθαι [καὶ νόμῳ συνηναγκασμένων] οὕτω μισοῦνται, πῶς ὑπό γε ἄλλου τινος οἴεσθαι χρῆν αὐτοὺς φιλεῖσθαι; ἀλλὰ μὴν καὶ πίστεως ὅστις ἐλάχιστον μετέχει, πῶς οὐχὶ μεγάλου ἀγαθοῦ μειονεκτεῖ;

42 Καὶ τούτου τοίνυν, τοῦ πιστῶς πρός τινας ἔχειν, ἐλάχιστον μέρος τυράννῳ μέτεστιν· ὁπότε γε οὐδὲ σίτοις οὐδὲ ποτοῖς πιστεύων διάγει· ἀλλὰ καὶ τούτων [πρὶν ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς], τοὺς διακόνους πρῶτον κελεύουσιν ἀπογεύεσθαι.

43 [Οἱ δὲ πολῖται δορυφοροῦσιν ἀλλήλους ὑπὲρ] τοῦ δὲ μηδένα τῶν πολιτῶν βιαίῳ θανάτῳ ἀποθνήσκειν, οὕτω [δὲ] πόρρω προεληλύθασι φυλακῆς, ὥστε πεποίηνται πολλοὶ νόμοι τῷ μιαιφόνῳ μηδὲ τὸν συνόντα καθαρεύειν· ὅθεν διὰ τὰς πατρίδας ἀσφαλῶς ἕκαστος βιοτεύει τῶν πολιτῶν. τοῖς δὲ τυράννοις καὶ τοῦτο ἔμπαλιν ἀνέστραπται. ἀντὶ γὰρ τοῦ τιμωρεῖν αἱ πόλεις αὐτοῖς μεγάλως τιμῶσι τὸν κατακτείναντα

ὁ δὲ ἔρως πολὺ ἥκιστα ἐθέλει τυράννῳ ἐμφύεσθαι. οὐ γὰρ τῶν ἑτοίμων ἥδεται ὁ ἔρως ἐφιέμενος, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων. ὥσπερ οὖν εἴ τις ἄπειρος ὢν δίψης τοῦ πιεῖν ἀπολαύοι, οὕτω καὶ ὁ ἄπειρος ὢν ἔρωτος, ἄπειρός ἐστι τῶν ἡδίστων ἀφροδισίων.

36 *Ἀλλ' ἐν ἐκείνοις γε, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, πολὺ διαφέρετε τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι μεγάλα μὲν ἐπινοεῖτε, ταχὺ δὲ ταῦτα κατεργάζεσθε, πλεῖστα δὲ περισσὰ ἔχετε, κέκτησθε δὲ διαφέροντας ἀρετῇ ἵππους, διαφέροντα ὅπλα κάλλει, ὑπερέχοντα κόσμον γυναιξί, μεγαλοπρεπεστέρας οἰκίας· ἔτι δὲ πλήθει τε καὶ ἐπιστήμῃ θεράποντας ἀρίστους· ἱκανώτατοι δέ ἐστε ὀνῆσαι φίλους, κακῶσαι δὲ ἐχθρούς. Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἱέρων εἶπεν·*

37 *Ἡ τυραννὶς τὰ μὲν δοκοῦντα πολλοῦ ἄξια κτήματα εἶναι ἀνεπτυγμένα θεάσασθαι φανερῶς πᾶσι παρέχεται· τὰ δὲ χαλεπὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν τυράννων [κέκτηται] ἀποκεκρυμμένα, ἐν αἷσπερ καὶ τὸ εὔδαιμον καὶ τὸ κακόδαιμον τοῖς ἀνθρώποις ἀπόκειται.*

38 *Αὐτίκα γὰρ εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον μέρος μέτεστι τοῖς τυράννοις· ὁ δὲ πόλεμος μέγα κακόν, τούτου πλεῖστον μετέχομεν οἱ τύραννοι.*

39 *Ἔπειτα δὲ τοῖς μὲν ἰδιώταις καὶ διὰ σπονδῶν καὶ δι' εἰρήνης γίνεται πολέμου ἀνάπαυσις· τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲ εἰρήνη ποτὲ πρὸς τοὺς τυραννευομένους γίνεται, οὔτε σπονδαῖς ἄν ποτε πιστεύσας ὁ τύραννος θαρρήσειε.*

40 *Τοσοῦτον δέ τι ἀγαθὸν κρίνω ἔγωγε τὸ φιλεῖσθαι εἶναι, ὡς νομίζω τῷ ὄντι ὡς αὐτόματα τἀγαθὰ*

ἀνδρείους, μή [τι] τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκα· τοὺς δὲ σοφούς, μή τι μηχανήσωνται· τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι.

46 Τὸ δὲ φοβεῖσθαι μὲν ὄχλον, φοβεῖσθαι δὲ ἐρημίαν, φοβεῖσθαι δὲ ἀφυλαξίαν, φοβεῖσθαι δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς φύλακας, καὶ μήτε ἀόπλους ἔχειν ἐθέλειν [περὶ αὐτὸν] μήτε ὡπλισμένους ἡδέως θεᾶσθαι, πῶς οὐ χαλεπόν ἐστι πρᾶγμα; ἔτι δὲ ξένοις μᾶλλον ἢ πολίταις πιστεύειν, βαρβάροις [τε] μᾶλλον ἢ Ἕλλησιν, ἐπιθυμεῖν δὲ τοὺς μὲν ἐλευθέρους δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἐλευθέρους ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν, οὐ πάντα ταῦτά σοι δοκεῖ ψυχῆς ὑπὸ φόβων παραπεπληγμένης τεκμήρια εἶναι; ὁ δέ τοι φόβος οὐ μόνον αὐτὸς ἐνὼν ταῖς ψυχαῖς λυπηρός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἡδέων συμπαρομαρτῶν λυμαντήρ ἐστιν.

47 *Ἀντισθένους.*

Ἀντισθένης ὁ φιλόσοφος τοὺς δημίους εὐσεβεστέρους ἔλεγεν εἶναι τῶν τυράννων· πυθομένου δέ τινος τὴν αἰτίαν, ἔφη ὅτι ὑπὸ μὲν τῶν δημίων οἱ ἀδικοῦντες ἀναιροῦνται, ὑπὸ δὲ τῶν τυράννων οἱ μηδὲν ἁμαρτάνοντες.

48 *Φαβωρίνου.*

Ἀλλ' ἐγὼ βούλομαι ἡδονήν τινα τῷ τυράννῳ μηνῦσαι, εἰ μὲν ἀνθρωπίνην θέλεις, ὦ Διονύσιε, πείνησον ἵνα φάγῃς, δίψησον ἵνα πίῃς· εἰ δὲ δεξιάν τινα καὶ ὑπέρσπουδον καὶ τηλικαύτην ἡλίκην οὐδεὶς πρὸ σοῦ, ἀπόθου τὴν τυραννίδα. τὸν γὰρ μυρίων καὶ πεντακισχιλίων χλαμύδων δεόμενον οὐκ ἔστι μὴ πλειόνων δεῖσθαι· οἷς γὰρ ἔχω προσδεόμενος, ἀφελὼν ὧν ἔχω, ἀφαιροῦμαι οἷς ἔχω.

τὸν τύραννον· καὶ ἀντί γε τοῦ εἴργειν ἐκ τῶν ἱερῶν, [ὥσπερ τοὺς τῶν ἰδιωτῶν φονέας,] ἀντὶ τούτου καὶ εἰκόνας ἐν τοῖς ἱεροῖς ἱστᾶσιν αἱ πόλεις [τῶν τοιοῦτο ποιησάντων.]

44 Οὐδέ γε θᾶσσόν τι γίνεται τῷ τυράννῳ ἢ τῷ ἰδιώτῃ ὧν ἐπιθυμεῖ. ὁ μὲν γὰρ ἰδιώτης οἰκίας ἢ ἀγροῦ ἢ οἰκέτου ἐπιθυμεῖ· ὁ δὲ τύραννος ἢ πόλεως ἢ χώρας πολλῆς ἢ λιμένων ἢ ἀκροπόλεων ἰσχυρῶν, ἃ πολύ ἐστι χαλεπώτερα καὶ ἐπικινδυνότερα κατεργάζεσθαι τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιθυμημάτων. ἀλλὰ μὴν καὶ πένητας ὄψει ὀλίγους τῶν ἰδιωτῶν, πολλοὺς δὲ τῶν τυράννων. οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ἱκανά, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ πολλά ἐστι, τὰ δὲ τῶν ἱκανῶν ἐλλείποντα ὀλίγα. τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια ἧττον ἱκανά ἐστιν ἢ τἀναγκαῖα δαπανήματα τῷ ἰδιώτῃ. καὶ γὰρ τοῖς μὲν ἰδιώταις ἔξεστι τὰς δαπάνας συντέμνειν εἰς τὰ καθ' ἡμέραν, [ὅπῃ βούλονται·] τοῖς δὲ τυράννοις μέγισται μέν εἰσι δαπάναι εἰς τὰς τῆς ψυχῆς φυλακάς· τὸ δὲ τούτων τὶ συντέμνειν ὄλεθρος δοκεῖ εἶναι. ἔπειτα δὲ ὅσοι μὲν δύνανται ἀπὸ τοῦ δικαίου ἔχειν ὧν δέονται, τί ἂν τούτους οἰκτείροις ὡς πένητας; ὅσοι δὲ ἀναγκάζονται δι' ἔνδειαν κακόν τι καὶ αἰσχρὸν μηχανώμενοι ζῆν, πῶς οὐ τούτους ἀθλίους ἄν τις δικαίως καὶ πένητας νομίζοι; οἱ τύραννοι τοίνυν πάντα ἀναγκάζονται συλᾶν ἀδίκως, διὰ τὸ εἰς τὰς ἀναγκαίας δαπάνας ἀεὶ προσδεῖσθαι χρημάτων.

45 Γιγνώσκουσι δὲ οὐδὲν ἧττον τῶν ἰδιωτῶν καὶ τοὺς ἀλκίμους καὶ τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς δικαίους· τούτους δὲ ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται· τοὺς μὲν

σοῦ κριθέντος χαλεπώτατα ζῆν χαλεπώτερον ἔτι ζῇ ὁ τυραννῶν; Κομιδῇ γε, ἔφη. Ἔστιν ἄρα τῇ ἀληθείᾳ, κἂν εἰ μή τῳ δοκῇ, ὁ τῷ ὄντι τύραννος τῷ ὄντι δοῦλος τὰς μεγίστας θωπείας καὶ δουλείας, καὶ κόλαξ τῶν πονηροτάτων, καὶ τὰς ἐπιθυμίας οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν ἀποπιμπλάς, ἀλλὰ πλείστων ἐπιδεέστατος καὶ πένης τῇ ἀληθείᾳ φαίνεται, ἐὰν δέ τις ὅλην ψυχὴν ἐπίστηται θεάσασθαι, καὶ φόβου γέμων διὰ παντὸς τοῦ βίου, σφαδασμῶν τε καὶ ὀδυνῶν πλήρης, εἴπερ τῇ τῆς πόλεως διαθέσει, ἧς ἄρχει, ἔοικεν· ἔοικε δέ, ἦ γάρ; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ πρὸς τούτοις ἔτι ἀποδώσομεν τῷ ἀνδρὶ καὶ ἃ τὸ πρότερον εἴπομεν, ὅτι ἀνάγκη καὶ εἶναι καὶ ἔτι μᾶλλον γίγνεσθαι αὐτῷ, ἢ πρότερον διὰ τὴν ἀρχήν, φθονερῷ, ἀπίστῳ, ἀδίκῳ, ἀφίλῳ, ἀνοσίῳ, καὶ πάσης κακίας πανδοκεῖ τε καὶ τροφεῖ, καὶ ἐξ ἁπάντων τούτων μάλιστα μὲν αὐτῷ δυστυχεῖ εἶναι, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς πλησίον αὐτῷ τοιούτους ἀπεργάζεσθαι. Οὐδείς σοι, ἔφη, τῶν νοῦν ἐχόντων ἀντερεῖ.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΟΥ. Ν.

1 *Εὐριπίδου Τημενιδῶν.*

Φιλεῖ τοι πόλεμος οὐ πάντ᾽ εὐτυχεῖν,
ἐσθλῶν δὲ χαίρει πτώμασιν νεανιῶν,
κακοὺς δὲ μισεῖ. τῇ πόλει μὲν οὖν νόσος
τόδ᾽ ἐστί, τοῖς δὲ κατθανοῦσιν εὐκλεές.

2 *Ἀράτου φαινομένων* (130).

Χαλκείη γενεή, προτέρων ὀλοώτεροι ἄνδρες,
οἳ πρῶτοι κακόεργον ἐχαλκεύσαντο μάχαιραν,
εἰνοδίην· πρῶτοι δὲ βοῶν ἐπάσαντ᾽ ἀροτήρων.

3 *Πινδάρου ὑπορχημάτων.*

Γλυκὺ δὲ πόλεμος ἀπείροισιν· ἐμπείρων δέ τις ταρβεῖ προσιόντα νιν καρδίᾳ περισσῶς.

4 *Ὅμηρος Ἰλιάδος ι'* (63).

Ἀφρήτωρ ἀθέμιστος ἀνέστιος ἔστιν ἐκεῖνος,
ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου ὀκρυόεντος.

5 *Ἄνδρας μὲν κτείνουσι, πόλιν δέ τε πῦρ ἀμαθύνει,*
τέκνα δέ τ' ἄλλοι ἄγουσι, βαθυζώνους τε γυναῖκας.
(Ib. 583.)

6 *Εὐριπίδου Αἰόλου.*

Τὰ πόλλ' ἀνάγκη διαφέρει τολμήματα.

7 *Τυρταίου.*

Ἀλλ' Ἡρακλῆος γὰρ ἀνικήτου γένος ἐστέ·
θαρσεῖτ', οὔπω Ζεὺς αὐχένα λοξὸν ἔχει.
μηδ' ἀνδρῶν πληθὺν δειμαίνετε μηδὲ φοβεῖσθε,
ἰθὺς δ' εἰς προμάχους ἀσπίδ' ἀνὴρ ἐχέτω,
ἐχθρὰν μὲν ψυχὴν θέμενος, θανάτου δὲ μελαίνας
κῆρας... αὐγαῖς ἠελίοιο φίλας,
ἴστε γὰρ Ἄρηος πολυδακρύου ἔργ' ἀίδηλα,
εὖ δ' ὀργὴν ἐδάητ' ἀργαλέου πολέμου.
καὶ παρὰ φευγόντων τε διωκόντων τε γέγευσθε
ὦ νέοι, ἀμφοτέρων δ' εἰς κόρον ἠλάσατε.
οἳ μὲν γὰρ τολμῶσι παρ' ἀλλήλοισι μένοντες
ἔς τ' αὐτοσχεδίην καὶ προμάχους ἰέναι,
παυρότεροι θνήσκουσι, σαοῦσι δὲ λαὸν ὀπίσσω·
τρεσσάντων δ' ἀνδρῶν πᾶσ' ἀπόλωλ' ἀρετή.
οὐδεὶς ἄν ποτε ταῦτα λέγων ἀνύσειεν ἕκαστα,
ὅσσ' ἢν αἰσχρὰ πάθῃ γίνεται ἀνδρὶ κακά.
ἀργαλέον γὰρ ὄπισθε μετάφρενόν ἐστι δαΐζειν
ἀνδρὸς φεύγοντος δηίῳ ἐν πολέμῳ,
αἰσχρὸς δ' ἔστι νέκυς κατακείμενος ἐν κονίῃσι

νῶτον ὄπισθ' αἰχμῇ δουρὸς ἐληλαμένος.
ἀλλά τις εὖ διαβὰς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισι
στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδοῦσι δακών,
μηρούς τε κνήμας τε κάτω καὶ στέρνα καὶ ὤμους
ἀσπίδος εὐρείης γαστρὶ καλυψάμενος·
δεξιτερῇ δ' ἐν χειρὶ τινασσέτω ὄβριμον ἔγχος,
κινείτω δὲ λόφον δεινὸν ὑπὲρ κεφαλῆς·
ἔρδων δ' ὄβριμα ἔργα διδασκέσθω πολεμίζειν,
μηδ' ἐκτὸς βελέων ἑστάτω ἀσπίδ' ἔχων,
ἀλλά τις ἐγγὺς ἰὼν αὐτοσχεδὸν ἔγχεϊ μακρῷ
ἢ ξίφει οὐτάζων δήιον ἄνδρ' ἑλέτω·
καὶ πόδα πὰρ ποδὶ θεὶς καὶ ἐπ' ἀσπίδος ἀσπίδ' ἐρείσας,
ἐν δὲ λόφον τε λόφῳ καὶ κυνέην κυνέῃ
καὶ στέρνον στέρνῳ πεπλημένος ἀνδρὶ μαχέσθω,
ἢ ξίφεος κώπην ἢ δόρυ μακρὸν ἑλών.
ὑμεῖς δ', ὦ γυμνῆτες, ὑπ' ἀσπίδος ἄλλοθεν ἄλλος
πτώσσοντες μεγάλοις βάλλετε χερμαδίοις,
δούρασί τε ξεστοῖσιν ἀκοντίζοντες ἐς αὐτούς,
τοῖσι πανόπλοισι πλησίον ἱστάμενοι.

8 *Θουκυδίδου ἱστορίας α'* (78) *δημηγορίας Ἀθηναίων.*

Τοῦ πολέμου τὸ παράλογον ὅσον ἐστὶ πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι προδιάγνωτε· μηκυνόμενος γὰρ φιλεῖ εἰς τύχας τὰ πολλὰ περιίστασθαι.

9 *Θουκυδίδου ἱστορίας α'* (122) *δημηγορίας Κορινθίων.*

Ἄλλα τε ὅσα οὐκ ἄν τις νῦν προΐδοι· ἥκιστα γὰρ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ, αὐτὸς δ' ἀφ' αὑτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται πρὸς τὸ παρατυγχάνον· ἐν ᾧ ὁ μὲν

εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας βεβαιότερος, ὁ δὲ ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω πταίει.

10 Δημοσθένους.

Πόλεμος ἔνδοξος εἰρήνης αἰσχρᾶς αἱρετώτερος.

11 Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ὁ Σωκρατικός, εἰπόντος τινὸς ὅτι ὁ πόλεμος ἀπολεῖ τοὺς πένητας, "πολλοὺς μὲν οὖν ποιήσει" ἔφη.

12 Ἀρχιδάμου (Plut. mor. 191 d).

Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου [καταπελτικὸν] ἰδὼν βέλος τότε πρῶτον ἐκ Σικελίας κομισθὲν ἀνεβόησεν "ὦ Ἡράκλεις, ἀπόλωλεν ἀνδρὸς ἀρετά."

13 Θουκυδίδου δημηγορίας Κορινθίων (I, 120).

Ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μέν ἐστιν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο, ἡσυχάζειν, ἀγαθῶν δέ, ἀδικουμένους ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὸν ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι, καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι, μήτε τῷ ἡσύχῳ τῆς εἰρήνης ἡδόμενον ἀδικεῖσθαι. ὅ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν τάχιστ' ἂν ἀφαιρεθείη τῆς ῥαστώνης τὸ τερπνόν, δι' ὅπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι· ὅ τε ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐντεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος. πολλὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα, ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντα, κατώρθωκε, καὶ ἔτι πλέω τὰ καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι, ἐς τοὐναντίον αἰσχρῶς περιέστη. ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὅμοια τῇ πίστει καὶ ἔργῳ ἐπεξέρχεται, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δ' ἐν τῷ ἔργῳ ἐλλείπομεν.

14 Πλάτωνος νόμων α' (626 a).

Ἣν γὰρ καλοῦσι τῶν ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δὲ ἔργῳ πάσαις πρὸς πάσας ἀεὶ τὰς πόλεις πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ φύσιν εἶναι. καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις οὕτω σκοπῶν τὸν Κρητῶν νομοθέτην, ὡς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων ξυνετάξατο, καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους, ὡς τῶν ἄλλων οὐδενὸς οὐδὲν ὄφελος ὄν, οὔτε κτημάτων οὔτε ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ πολέμῳ ἄρα κρατῇ τις, πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων ἀγαθὰ τῶν νικώντων γίγνεσθαι.

15 Ξενοφῶντος ἐν γ' (1, 42) τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

Ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα· ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπιπολὺ οἱ ἐναντίοι οὐ δέχονται.

16 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ ἐπιταφίου (234 c).

Καὶ μήν, ὦ Μενέξενε, πολλαχῇ κινδυνεύει καλὸν εἶναι τὸ ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκειν. καὶ γὰρ ταφῆς καλῆς τε καὶ μεγαλοπρεποῦς τυγχάνει καὶ ἐὰν πένης τις ὢν τελευτήσῃ, καὶ ἐπαίνου αὖ ἔτυχε καὶ ἐὰν φαῦλος ᾖ ὑπ' ἀνδρῶν σοφῶν τε καὶ οὐκ εἰκῇ ἐπαινούντων, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ χρόνου λόγους παρεσκευασμένων.

ΠΕΡΙ ΤΟΛΜΗΣ. ΝΑ.

1 Τυρταίου.

Οὔτ' ἂν μνησαίμην οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείην,

οὔτε ποδῶν ἀρετῆς οὔτε παλαισμοσύνης·
οὐδ' εἰ Κυκλώπων μὲν ἔχοι μέγεθός τε βίην τε,
νικῴη δὲ θέων Θρηΐκιον βορέην·
οὐδ' εἰ Τιθωνοῖο φυὴν χαριέστερος εἴη,
πλουτοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινύρεω μάλιον·
οὐδ' εἰ Ταντκλίδεω Πέλοπος βασιλεύτερος εἴη,
γλῶσσαν δ' Ἀδρήστου μειλιχόγηρυν ἔχοι,
οὐδ' εἰ πᾶσαν ἔχοι δόξαν, πλὴν θούριδος ἀλκῆς.
οὐ γὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,
εἰ μὴ τετλαίη μὲν ὁρῶν φόνον αἱματόεντα,
καὶ δηίων ὀρέγοιτ' ἐγγύθεν ἱστάμενος.
ἥ δ' ἀρετὴ τόδ' ἄεθλον ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστον,
κάλλιστόν τε φέρειν γίγνεται ἀνδρὶ νέῳ.

2 Εὐριπίδου Τημενιδῶν.
Οὐκ ἔστι κρεῖττον ἄλλο πλὴν κρατεῖν δορί.

3 Εὐριπίδου Τημένῳ.
Τολμᾶν δὲ χρεών. ὁ γὰρ ἐν καιρῷ
μόχθος πολλὴν εὐδαιμονίαν
τίκτει θνητοῖσι τελευτῶν.

4 Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.
Νεανίαν γὰρ ἄνδρα χρὴ τολμᾶν ἀεί.
οὐδεὶς γὰρ ὢν ῥᾴθυμος εὐκλεὴς ἀνήρ,
ἀλλ' οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐδοξίαν.

5 Τυρταίου.
Ξυνὸν δ' ἐσθλὸν τοῦτο πόληΐ τε παντί τε δήμῳ,
ὅστις ἀνὴρ διαβὰς ἐν προμάχοισι μένῃ
νωλεμέως, αἰσχρᾶς δὲ φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λάθηται,
ψυχὴν καὶ θυμὸν τλήμονα παρθέμενος,
θαρσύνῃ δ' ἔπεσιν τὸν πλησίον ἄνδρα παρεστώς·
οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,

Ἣν γὰρ καλοῦσι τῶν ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δὲ ἔργῳ πάσαις πρὸς πάσας ἀεὶ τὰς πόλεις πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ φύσιν εἶναι. καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις οὕτω σκοπῶν τὸν Κρητῶν νομοθέτην, ὡς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων ξυνετάξατο, καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους, ὡς τῶν ἄλλων οὐδενὸς οὐδὲν ὄφελος ὄν, οὔτε κτημάτων οὔτε ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ πολέμῳ ἄρα κρατῇ τις, πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων ἀγαθὰ τῶν νικώντων γίγνεσθαι.

15 *Ξενοφῶντος ἐν γ'* (1, 42) *τῆς Κύρου ἀναβάσεως.*

Ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα· ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπιπολὺ οἱ ἐναντίοι οὐ δέχονται.

16 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ ἐπιταφίου* (234 c).

Καὶ μήν, ὦ Μενέξενε, πολλαχῇ κινδυνεύει καλὸν εἶναι τὸ ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκειν. καὶ γὰρ ταφῆς καλῆς τε καὶ μεγαλοπρεποῦς τυγχάνει καὶ ἐὰν πένης τις ὢν τελευτήσῃ, καὶ ἐπαίνου αὖ ἔτυχε καὶ ἐὰν φαῦλος ᾖ ὑπ' ἀνδρῶν σοφῶν τε καὶ οὐκ εἰκῇ ἐπαινούντων, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ χρόνου λόγους παρεσκευασμένων.

ΠΕΡΙ ΤΟΛΜΗΣ. ΝΑ.

1 *Τυρταίου.*

Οὔτ' ἂν μνησαίμην οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείην,

οὔτε ποδῶν ἀρετῆς οὔτε παλαισμοσύνης·
οὐδ' εἰ Κυκλώπων μὲν ἔχοι μέγεθός τε βίην τε,
νικῴη δὲ θέων Θρηίκιον βορέην·
οὐδ' εἰ Τιθωνοῖο φυὴν χαριέστερος εἴη,
πλουτοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινύρεω μάλιον·
οὐδ' εἰ Ταντακλίδεω Πέλοπος βασιλεύτερος εἴη,
γλῶσσαν δ' Ἀδρήστου μειλιχόγηρυν ἔχοι,
οὐδ' εἰ πᾶσαν ἔχοι δόξαν, πλὴν θούριδος ἀλκῆς.
οὐ γὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,
εἰ μὴ τετλαίη μὲν ὁρῶν φόνον αἱματόεντα,
καὶ δηίων ὀρέγοιτ' ἐγγύθεν ἱστάμενος.
ἥ δ' ἀρετὴ τόδ' ἄεθλον ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστον,
κάλλιστόν τε φέρειν γίγνεται ἀνδρὶ νέῳ.

2 *Εὐριπίδου Τημενιδῶν.*
Οὐκ ἔστι κρεῖττον ἄλλο πλὴν κρατεῖν δορί.

3 *Εὐριπίδου Τημένῳ.*
Τολμᾶν δὲ χρεών. ὁ γὰρ ἐν καιρῷ
μόχθος πολλὴν εὐδαιμονίαν
τίκτει θνητοῖσι τελευτῶν.

4 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*
Νεανίαν γὰρ ἄνδρα χρὴ τολμᾶν ἀεί.
οὐδεὶς γὰρ ὢν ῥᾴθυμος εὐκλεὴς ἀνήρ,
ἀλλ' οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐδοξίαν.

5 *Τυρταίου.*
Ξυνὸν δ' ἐσθλὸν τοῦτο πόληΐ τε παντί τε δήμῳ,
ὅστις ἀνὴρ διαβὰς ἐν προμάχοισι μένῃ
νωλεμέως, αἰσχρᾶς δὲ φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λάθηται,
ψυχὴν καὶ θυμὸν τλήμονα παρθέμενος,
θαρσύνῃ δ' ἔπεσιν τὸν πλησίον ἄνδρα παρεστώς·
οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,

αἶψα δὲ δυσμενέων ἀνδρῶν ἔτρεψε φάλαγγας
τρηχείας, σπουδῇ δ' ἔσχεθε κῦμα μάχης.
αὐτὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσὼν φίλον ὤλεσε θυμὸν
ἄστυ τε καὶ λαοὺς καὶ πατέρ' εὐκλεΐσας,
πολλὰ διὰ στέρνοιο καὶ ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης
καὶ διὰ θώρηκος πρόσθεν ἐληλαμένος.
τὸν δ' ὀλοφύρονται μὲν ὁμῶς νέοι ἠδὲ γέροντες,
ἀργαλέῳ δὲ πόθῳ πᾶσα κέκηδε πόλις.
καὶ τύμβος, καὶ παῖδες ἐν ἀνθρώποις ἀρίσημοι,
καὶ παίδων παῖδες καὶ γένος ἐξοπίσω.
οὐδέποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται οὐδ' ὄνομ' αὐτοῦ,
ἀλλ' ὑπὸ γῆς περ ἐὼν γίγνεται ἀθάνατος,
ὅντιν' ἀριστεύοντα μένοντά τε μαρνάμενόν τε
γῆς πέρι καὶ παίδων θοῦρος Ἄρης ὀλέσῃ.
εἰ δὲ φύγῃ μὲν κῆρα τανηλεγέος θανάτοιο,
νικήσας δ' αἰχμῆς ἀγλαὸν εὖχος ἕλῃ,
πάντες μιν τιμῶσιν ὁμῶς νέοι ἠδὲ παλαιοί,
πολλὰ δὲ τερπνὰ παθὼν ἔρχεται εἰς ἀίδην,
γηράσκων δ' ἀστοῖσι μεταπρέπει, οὐδέ τις αὐτὸν
βλάπτειν οὔτ' αἰδοῦς οὔτε δίκης ἐθέλει.
πάντες δ' ἐν θώκοισιν ὁμῶς νέοι οἵ τε κατ' αὐτὸν
εἴκουσ' ἐκ χώρης οἵ τε παλαιότεροι.
ταύτης νῦν τις ἀνὴρ ἀρετῆς εἰς ἄκρον ἱκέσθαι
πειράσθω θυμῷ, μὴ μεθιεὶς πόλεμον.

6 Εὐριπίδου.

Σὺν τοῖσι δεινοῖς αὔξεται κλέος βροτοῖς.

7 Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάῳ.

Ἐμὲ δ' ἄρ' οὐ
μοχθεῖν δίκαιον; τίς δ' ἄμοχθος εὐκλεής;
τίς τῶν μεγίστων δειλὸς ὢν ὠρέξατο;

πολλάκι δηιοτῆτα φυγὼν καὶ δοῦπον ἀκόντων
ἔρχεται, ἐν δ' οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.
ἀλλ' ὃ μὲν οὐκ ἔμπας δήμῳ φίλος οὐδὲ ποθεινός·
τὸν δ' ὀλίγος στενάχει καὶ μέγας, ἤν τι πάθῃ.
λαῷ γὰρ σύμπαντι πόθος κρατερόφρονος ἀνδρὸς
θνήσκοντος, ζώων δ' ἄξιος ἡμιθέων.
ὥσπερ γάρ μιν πύργον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶσιν,
ἔρδει γὰρ πολλῶν ἄξια μοῦνος ἐών.

20 Μενάνδρου.
Οὐκ ἔστι τόλμης ἐφόδιον μεῖζον βίου.

21 Μοσχίωνος ἐκ Θεμιστοκλέους.
Καὶ γὰρ ἐν νάπαις βραχεῖ
πολὺς σιδήρῳ κείρεται πεύκης κλάδος·
καὶ βαιὸς ὄχλος μυρίας λόγχης κρατεῖ.

22 Πινδάρου ὀλυμπιονικῶν (I, 129).
Ὁ μέγας δὲ κίνδυνος ἄναλκιν οὐ φῶτα λαμβάνει.

23 Σωσιθέου ἐξ Ἀεθλίου.
Εἷς μυρίους ὄρνιθας ἀετὸς σοβεῖ,
λαῶν τε δειλῶν πλῆθος εὖ τραφεὶς ἀνήρ.

24 Σοφοκλῆς Σκυρίοις.
Φιλεῖ γὰρ ἄνδρας πόλεμος ἀγρεύειν νέους.

25 Μενάνδρου.
Οὐκ ἔστι τόλμης ἐπιφανεστέρα θεός.

26 Αἰσχύλου Καρῶν.
Ἀλλ' Ἄρης φιλεῖ
ἀεὶ τὰ λῷστα πάντ' ἀπανθίζειν στρατοῦ.

27 Μενάνδρου Ἐπαγγελλόμενος.
Τὰ γὰρ τολμηρὰ τῶν ὄχλων ἔχει
ἐν τοῖς λόγοις μὲν τὰς ἐπιδείξεις δυσκόλους·

ἐν τῷ δὲ πράττειν, ἂν λάβῃς τὸν καιρὸν εὖ,
ἀπροσδόκητον τὴν τύχην ἐξηύρατο.

28 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (p. 10 Bens.).

Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἶναι τοῖς μὲν φαύλοις φοβερὰν τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ βίῳ ἀδοξίαν. [μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν·] ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης. τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινεν, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμεν.

29 Ἰσοκράτους Εὐαγόρα (in.).

Εὑρήσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖσθαι βουλομένους, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν εὐκλεῶς αἱρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιοῦντας ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὑτῶν μνήμην καταλείψωσιν.

30 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ ἐπιταφίου (246 c).

Ἐν δὲ τῷ παρόντι δίκαιός εἰμι εἰπεῖν, ἃ οἱ πατέρες ἡμῖν ἐπέσκηπτον ἀπαγγέλλειν τοῖς ἀεὶ λειπομένοις εἴ τι πάσχοιεν, ἡνίκα κινδυνεύσειν ἔμελλον. [φράσω δὲ ὑμῖν ἅ τε αὐτῶν ἤκουσα ἐκείνων, καὶ οἷα νῦν ἡδέως ἂν εἴποιεν ἡμῖν λαβόντες δύναμιν, τεκμαιρόμενος ἐξ ὧν τότε ἔλεγον·] ἀλλὰ νομίζειν χρὴ αὐτῶν ἀκούειν ἐκείνων, ἃ ἂν ἀπαγγέλλω· ἔλεγον δὲ τάδε· Ὦ παῖδες, ὅτι μὲν ἐστὲ πατέρων ἀγαθῶν, αὐτὸ μηνύει τὸ νῦν παρὸν ἡμῖν· ἐξὸν ζῆν μὴ καλῶς

καλῶς αἱρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν, πρὶν ὑμᾶς τε καὶ τοὺς ἔπειτα εἰς ὀνείδη καταστῆσαι, καὶ πρὶν τοὺς ἡμετέρους πατέρας καὶ πᾶν τὸ πρόσθεν γένος αἰσχῦναι· ἡγούμενοι τῷ τοὺς αὐτοῦ αἰσχύνοντι ἀβίωτον εἶναι καὶ τῷ τοιούτῳ οὔτε τινὰ ἀνθρώπων οὔτε θεῶν φίλον εἶναι, οὔτ' ἐπὶ γῆς οὔθ' ὑπὸ γῆς τελευτήσαντι. χρὴ οὖν μεμνημένους τῶν ἡμετέρων λόγων, ἐάν τι καὶ ἄλλο ἀσκῆτε, ἀσκεῖν μετ' ἀρετῆς, εἰδότας ὅτι τούτου λειπόμενα πάντα, καὶ κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα, αἰσχρὰ καὶ κακά. οὔτε γὰρ πλοῦτος κάλλος φέρει τῷ κεκτημένῳ μετὰ ἀνανδρίας· ἄλλῳ γὰρ ὁ τοιοῦτος πλουτεῖ καὶ οὐχ ἑαυτῷ· οὔτε κάλλος σώματος καὶ ἰσχὺς δειλῷ καὶ κακῷ ξυνοικοῦντα πρέποντα φαίνεται, ἀλλ' ἀπρεπῆ καὶ ἐπιφανέστερον ποιεῖ τὸν ἔχοντα καὶ ἐκφαίνει τὴν δειλίαν· πᾶσά τε ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία οὐ σοφία φαίνεται. ὧν ἕνεκα καὶ πρῶτον καὶ ὕστερον καὶ διὰ παντὸς πᾶσαν πάντως προθυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν, ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβάλησθε καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν εὐκλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἴστε ὡς ἡμῖν, ἐὰν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἡ νίκη αἰσχύνην φέρει, ἡ δὲ ἧττα, ἐὰν ἡττώμεθα, εὐδαιμονίαν. μάλιστα δ' ἂν νικῴμεθα καὶ ὑμεῖς νικῷτε, εἰ παρασκευάσεσθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησάμενοι μηδ' ἀναλώσαντες αὐτήν, γνόντες ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τὶ εἶναι οὐκ ἔστιν αἴσχιόν [τι ἢ] παρέχειν ἑαυτὸν τιμώμενον μὴ δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων. εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς καὶ μεγαλοπρεπής· χρῆσθαι δὲ καὶ χρημάτων καὶ τιμῶν θησαυρῷ, καὶ μὴ τοῖς ἐκγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν καὶ ἄνανδρον, ἀπορίᾳ ἰδίων αὐτοῦ κτημάτων τε καὶ εὐδοξιῶν. καὶ

ἐν τῷ δὲ πράττειν, ἂν λάβῃς τὸν καιρὸν εὖ, ἀπροσδόκητον τὴν τύχην ἐξηύρατο.

28 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (p. 10 Bens.).

Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἶναι τοῖς μὲν φαύλοις φοβερὰν τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ βίῳ ἀδοξίαν. [μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν·] ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης. τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινεν, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμεν.

29 Ἰσοκράτους Εὐαγόρα (in.).

Εὑρήσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖσθαι βουλομένους, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν εὐκλεῶς αἱρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιοῦντας ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὑτῶν μνήμην καταλείψωσιν.

30 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ ἐπιταφίου (246 c).

Ἐν δὲ τῷ παρόντι δίκαιός εἰμι εἰπεῖν, ἃ οἱ πατέρες ἡμῖν ἐπέσκηπτον ἀπαγγέλλειν τοῖς ἀεὶ λειπομένοις εἴ τι πάσχοιεν, ἡνίκα κινδυνεύσειν ἔμελλον. [φράσω δὲ ὑμῖν ἅ τε αὐτῶν ἤκουσα ἐκείνων, καὶ οἷα νῦν ἡδέως ἂν εἴποιεν ἡμῖν λαβόντες δύναμιν, τεκμαιρόμενος ἐξ ὧν τότε ἔλεγον·] ἀλλὰ νομίζειν χρὴ αὐτῶν ἀκούειν ἐκείνων, ἃ ἂν ἀπαγγέλλω· ἔλεγον δὲ τάδε· Ὦ παῖδες, ὅτι μὲν ἐστὲ πατέρων ἀγαθῶν, αὐτὸ μηνύει τὸ νῦν παρὸν ἡμῖν· ἐξὸν ζῆν μὴ καλῶς

Οὐχ αἱ τρίχες ποιοῦσιν αἱ λευκαὶ φρονεῖν,
ἀλλ' ὁ τρόπος ἐνίων ἐστὶ τῇ φύσει γέρων.

11 *Κρατῖνος ἐν Εὐνείδαις.*
Ἥβης ἐκείνης, νοῦ δὲ τοῦδε καὶ φρενῶν [κατάλληλος].

12 *Θεόγνιδος* (629).
Ἥβη καὶ νεότης ἐπικουφίζει νόον ἀνδρός·
πολλῶν δ' ἐξαίρει θυμὸν ἐς ἀμπλακίην.

13 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεαιτήτου* (146 b).
Τῷ γὰρ ὄντι ἡ νεότης εἰς πᾶν ἐπίδοσιν ἔχει.

14 *Πλάτωνος νόμων β'* (672 b).
Τὸ δὲ τοσόνδε οἶδα, ὅτι πᾶν ζῷον ὅσον αὐτῷ προσήκει νοῦν ἔχειν τελεωθέντι, τοῦτον καὶ τοσοῦτον οὐδὲν ἔχον ποτὲ φύεται· ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ἐν ᾧ μή πω κέκτηται τὴν οἰκείαν φρόνησιν, πᾶν μαίνεταί τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως· καὶ ὅταν ἀκταινώσῃ ἑαυτὸ τάχιστα, ἀτάκτως αὖ πηδᾷ.

15 *Θεοφράστου.*
Χαλεπὸν καταμαντεύεσθαι περὶ τῶν νέων· ἀστόχαστος γὰρ ἡλικία καὶ πολλὰς ἔχουσα μεταβολὰς ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλο φερομένη.

16 *Πλάτωνος νόμων ια'* (929 c).
Τὰ γὰρ τῶν νέων ἤθη πολλὰς μεταβολὰς ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἑκάστοτε πέφυκε.

17 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ συμποσίου* (181 d).
Χρῆν δὲ καὶ νόμον εἶναι μὴ ἐρᾶν παίδων, ἵνα μὴ εἰς ἄδηλον πολλὴ σπουδὴ ἀνηλίσκετο. τὸ γὰρ τῶν παίδων τέλος ἄδηλον οἷ τελευτᾷ κακίας ἢ ἀρετῆς, ψυχῆς τε πέρι καὶ σώματος.

ἐὰν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε, φίλοι παρὰ φίλους ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν δὴ ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα κομίσῃ· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας οὐδεὶς εὐμενῶς δέξεται.

ΠΕΡΙ ΝΕΟΤΗΤΟΣ. ΝΒ.

1 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (184).
Κακόν γε θνητοῖς τὸ νέον, ἐν δὲ τῷ νέῳ
τὸ μὴ δίκαιον ὅστις ἀνθρώπων ἔχει.

2 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*
Νεότης μ' ἐπῆρε καὶ σθένος τοῦ νοῦ πλέον.

3 *Εὐριπίδου Μελανίππῃ.*
Παπαῖ, νέος καὶ σκαιὸς οἷος ἔστ' ἀνήρ.

4 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*
Νεανίας τε καὶ πένης σοφός θ' ἅμα,
ταῦτ' εἰς ἓν ἐλθόντ' ἄξι' ἐνθυμήσεως.

5 *Τοῦ αὐτοῦ Δίκτυϊ.*
Νέος, πόνοις δέ γ' οὐκ ἀγύμναστος φρένας.

6 *Ἀγάθωνος.*
Νέων γὰρ ἀνδρῶν πολλὰ κάμπτονται φρένες.

7 *Μητροδώρου.*
Νέος φιλοδοξῶν πρώιμος πονηρία.

8 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Τὸ νέον ἅπαν ὑψηλόν ἐστι καὶ θρασύ.

9 *Μενάνδρου.*
Μὴ τοῦτο βλέψῃς, εἰ νεώτερος λέγω,
ἀλλ' εἰ φρονοῦντος τοὺς λόγους ἀνδρὸς φέρω.

10 *Μενάνδρου.*

9 *Ἀντιφάνους.*

Τίς δ' οὐχὶ θανάτου μισθοφόρων, ὦ φιλτάτη,
ὃς ἕνεκα τοῦ ζῆν ἔρχετ' ἀποθανούμενος;

10 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον* (c. 2).

Ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε· καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν.

11 *[Πλουτάρχου] ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ φιλίας.*

Ἔτι δὲ κολάσεως ἀπαραίτητος φόβος αἴτιός ἐστιν ἀπονοίας· ὁ γὰρ ὄλεθρον αὐτοῦ προλαβὼν ὁμόσε χωρεῖ κινδύνοις.

12 *Ἀρχιδάμου.*

Ἀρχίδαμος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς θεασάμενος τὸν ἴδιον παῖδα ἄγαν προπετῶς μαχόμενον τοῖς Ἀθηναίοις εἶπεν "ἢ τῇ δυνάμει πρόσθες, ἢ τοῦ θράσους ἄφελε."

13 *Κλειτάρχου.*

Κλείταρχος ὁ ἱστοριογράφος εἶπε "πᾶσα τόλμη... καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ὑπερβαίνει μέτρα."

14 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ κατ' ἰσχύος.*

Τί δέ σοι τοιοῦτον ἀγαθὸν εὐτυχεῖται μᾶλλον, ὡς ἕνεκα τούτου μητρυιὰν μὲν τῶν ἀνθρώπων, μητέρα δὲ τῶν ἀλόγων ζῴων γεγενῆσθαι τὴν φύσιν, μεγέθους καὶ ὀξύτητος καὶ ὀξυωπίας χάριν; ἡ δὲ ἀνθρώπων ἴδιος ἰσχὺς ὁ ψυχῆς ἐστι λογισμός, ᾧ καὶ ἵππους ἐχαλίνωσε καὶ βόας ἀρότροις ὑπέζευξε καὶ "ἐλέφαντας ὑπὸ δρυμὸν εἷλε ποδάγραις" καὶ τὰ ἐν ἀέρι κατέσπασε καλάμοις καὶ τὰ βύθια δεδυκότα δι-

18 *Ὁμήρου* (Il. γ΄ 108).
Αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

ΨΟΓΟΣ ΤΟΛΜΗΣ ΣΤΡΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΧΥΟΣ. ΝΓ.

1 *Μενάνδρου.*
Οἴκοι μένειν χρὴ καὶ μένειν ἐλεύθερον.

2 *Μενάνδρου Παρακαταθήκη.*
Στρατεία δ' οὐ φέρει περιουσίαν
οὐδεμί', ἐφήμερον δὲ καὶ προπετῆ βίον,
οὗ πεῖραν ἔχομεν ὄντος οὐ σωτηρίου.

3 *Μενάνδρου Σικυωνίῳ.*
Εὐλοιδόρητον, ὡς ἔοικε, φαίνεται
τὸ τοῦ στρατιώτου σχῆμα καὶ τὸ τοῦ ξένου.

4 *Ἀπολλοδώρου ἐξ Ἀφανιζομένου.*
Στρατιώτην ἔργον ἄχρι γήρως λαβεῖν
ἔστιν διευτυχηκότ', ἂν μὴ δειλὸς ᾖ.

5 *Μενάνδρου Ἀσπίδος.*
Στρατιώτην, Σμικρίνη, σωτηρίας
ἔστ' ἔργον εὑρεῖν πρόφασιν, ὀλέθρου δ' εὔπορον.

6 *Μενάνδρου.*
Κομψὸς στρατιώτης οὐδ' ἐὰν πλάττῃ θεὸς
οὐδεὶς γένοιτ' ἄν.

7 *Ἀπολλοδώρου Παιδίου.*
Ταχύ γε στρατιώτης γέγονας ἀντ' ἐλευθέρου.

8 *Φιλήμονος.*
Στρατιῶτα, κοὐκ ἄνθρωπε, καὶ σιτούμενε
ὥσπερ ἱερεῖον, ἵν' ὅταν ᾖ καιρὸς τυθῇς.

Γνῶμαι πλέον κρατοῦσιν ἢ σθένος χερῶν.

4 Ἀγάθωνος.
Γνώμη δὲ κρεῖσσόν ἐστιν ἢ ῥώμη χερῶν.

5 Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.
Γνώμῃ γὰρ ἀνδρὸς εὖ μὲν οἰκοῦνται πόλεις,
εὖ δ' οἶκος, ἔς τ' αὖ πόλεμον ἰσχύει μέγα.
σοφὸν γὰρ ἓν βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας
νικᾷ· σὺν ὄχλῳ δ' ἀμαθία πλέον κακόν.

6 Εὐριπίδου Αἰόλῳ.
Βραχύ τοι σθένος ἀνδρός,
ἀλλὰ ποικιλίαι πραπίδων.

7 Τοῦ αὐτοῦ Βελλεροφόντῃ.
Ἀεὶ γὰρ ἄνδρα σκαιὸν ἰσχυρὸν φύσει
ἧσσον δέδοικα τἀσθενοῦς τε καὶ σοφοῦ.

8 Εὐριπίδου Παλαμήδει.
Στρατηλάται τἂν μυρίοι γενοίμεθα,
σοφὸς δ' ἂν εἷς τις ἢ δύ' ἐν μακρῷ χρόνῳ.

9 Εὐριπίδου Ῥήσῳ (105).
Εἴθ' ἦσθ' ἀνὴρ εὔβουλος ὡς δρᾶσαι χερί.
ἀλλ' οὐ γὰρ αὐτὸς πάντ' ἐπίστασθαι βροτῶν
πέφυκεν· ἄλλῳ δ' ἄλλο πρόσκειται γέρας·
σὲ μὲν μάχεσθαι, τοὺς δὲ βουλεύειν καλῶς.

10 Εὐριπίδης Ἀρχελάῳ.
Ὀλίγον ἄλκιμον δόρυ
κρεῖσσον στρατηγῷ μυρίου στρατεύματος.

11 Ἐν ταυτῷ.
Ἔχει δὲ καὶ τοῦτ' οὐχὶ μικρὸν εὐγενὴς
ἀνὴρ στρατηγῶν εὐκλεᾶ τ' ἔχων φάτιν.

12 Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Ὡς σὺν θεοῖσι τοὺς σοφοὺς κινεῖν δόρυ
στρατηλάτας χρή, τῶν θεῶν δὲ μὴ βίᾳ.

13 Ἐν ταυτῷ.
Οὐδεὶς στρατεύσας ἄδικα σῶς ἦλθεν πάλιν.

14 Εὐριπίδου.
Μισῶ δ' ὅταν τις καὶ χθονὸς στρατηλάτης
μὴ πᾶσι πάντων προσφέρῃ μειλίγματα.
τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεών·
μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν· ἀλλ' οὑντυγχάνων,
τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἢν τιθῇ, πράσσει καλῶς. (Eurip. Beller.)

15 Εὐριπίδου Τημένῳ.
Τὸ δὲ στρατηγεῖν τοῦτ' ἐγὼ κρίνω καλῶς,
γνῶναι τὸν ἐχθρὸν ᾗ μάλισθ' ἁλώσιμος.

16 Ἐν ταυτῷ.
Ἄρξεις γὰρ οὕτω· χρὴ δὲ τὸν στρατηλάτην
ὁμῶς δίκαιον ὄντα ποιμαίνειν στρατόν.

17 Εὐριπίδου Τημενίδαις.
Ῥώμη δέ γ' ἀμαθὴς πολλάκις τίκτει βλάβην.

18 Εὐριπίδου Φοινίσσαις (602).
Ἀσφαλὴς γάρ ἐστ' ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης.

19 Εὐριπίδου ἐκ Βελλεροφόντου.
Νείκη γὰρ ἀνδρῶν φόνια καὶ μάχας χρεὼν
δόλοισι κλέπτειν· τῆς δ' ἀληθείας ὁδὸς
φαύλη τίς ἐστι· ψεύδεσιν δ' Ἄρης φίλος.

20 Εὐριπίδου Ἑλένης (817).
Εἴσει· τὸ τολμᾶν δ' ἀδύνατ' ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ.

21 Σοφοκλέους Ἀλεαδῶν.
Δοκῶ μὲν οὐδείς. ἀλλ' ὅρα μὴ κρεῖσσον ᾖ

καὶ δυσσεβοῦντα τῶν ἐναντίων κρατεῖν
ἢ δοῦλον αὐτὸν ὄντα τῶν πέλας κλύειν.

22 Εὐριπίδου Ἴωνι (1045).

Τὴν δ' εὐσέβειαν εὐτυχοῦσι μὲν καλὸν
τιμᾶν· ὅπου δὲ πολεμίους δρᾶσαι κακῶς
θέλει τις, οὐδεὶς ἐμποδὼν κεῖται νόμος.

23 Μενάνδρου.

Ὅστις στρατηγεῖ μὴ στρατιώτης γενόμενος,
οὗτος ἑκατόμβην ἐξάγει τοῖς πολεμίοις.

24 Θουκυδίδου ἱστορίας α' (124) δημηγορίας Κορινθίων.

Ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται· ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι οὐχ ὁμοίως ἀκίνδυνον.

25 Θουκυδίδου ἱστορίας δ' (10) δημηγορίας Δημοσθένους.

Ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγκην ἀφῖκται ὥσπερ τόδε, λογισμὸν ἥκιστα ἐνδεχόμενα κινδύνου τοῦ ταχίστου προσδεῖται.

26 Ξενοφῶντος ἐν β' (6, 10) τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

Καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὡς δέοι τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φύλακας φυλάξειν ἢ φίλων ἀφέξεσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι εἰς τοὺς πολεμίους.

27 Ξενοφῶντος ἐν γ' (1) ἀπομνημονευμάτων.

Ἀκούσας δέ ποτε Διονυσόδωρον εἰς τὴν πόλιν ἥκειν ἐπαγγελλόμενον στρατηγεῖν διδάξειν, ἔλεγε πρός τινα τῶν συνόντων, ὃν ᾐσθάνετο βουλόμενον τῆς τιμῆς ταύτης ἐν τῇ πόλει τυχεῖν, ἵνα κἂν ἡμῶν τις ἢ

Ὡς σὺν θεοῖσι τοὺς σοφοὺς κινεῖν δόρυ
στρατηλάτας χρή, τῶν θεῶν δὲ μὴ βίᾳ.

13 Ἐν ταυτῷ.
Οὐδεὶς στρατεύσας ἄδικα σῶς ἦλθεν πάλιν.

14 Εὐριπίδου.
Μισῶ δ' ὅταν τις καὶ χθονὸς στρατηλάτης
μὴ πᾶσι πάντων προσφέρῃ μειλίγματα.
τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεών·
μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν· ἀλλ' οὑντυγχάνων,
τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἢν τιθῇ, πράσσει καλῶς. (Eurip. Beller.)

15 Εὐριπίδου Τημένῳ.
Τὸ δὲ στρατηγεῖν τοῦτ' ἐγὼ κρίνω καλῶς,
γνῶναι τὸν ἐχθρὸν ᾗ μάλισθ' ἁλώσιμος.

16 Ἐν ταυτῷ.
Ἄρξεις γὰρ οὕτω· χρὴ δὲ τὸν στρατηλάτην
ὁμῶς δίκαιον ὄντα ποιμαίνειν στρατόν.

17 Εὐριπίδου Τημενίδαις.
Ῥώμη δέ γ' ἀμαθὴς πολλάκις τίκτει βλάβην.

18 Εὐριπίδου Φοινίσσαις (602).
Ἀσφαλὴς γὰρ ἔστ' ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης.

19 Εὐριπίδου ἐκ Βελλεροφόντου.
Νείκη γὰρ ἀνδρῶν φόνια καὶ μάχας χρεὼν
δόλοισι κλέπτειν· τῆς δ' ἀληθείας ὁδὸς
φαύλη τίς ἐστι· ψεύδεσιν δ' Ἄρης φίλος.

20 Εὐριπίδου Ἑλένης (817).
Εἴσει· τὸ τολμᾶν δ' ἀδύνατ' ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ.

21 Σοφοκλέους Ἀλεαδῶν.
Δοκῶ μὲν οὐδείς. ἀλλ' ὅρα μὴ κρεῖσσον ᾖ

ἄν σοι ὄφελος ἦν. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐδίδαξεν, ὥστε αὐτοὺς ἂν ἡμᾶς δέοι τούς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν. Τί οὖν οὐ σκοποῦμεν, ἔφη, πῶς ἂν αὐτῶν μὴ διαμάρτοιμεν; Βούλομαι, ἔφη ὁ νεανίσκος. Οὐκ οὖν, ἔφη, εἰ μὲν ἀργύριον δέοι ἁρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρώτους καθιστάντες ὀρθῶς ἂν τάττοιμεν; Ἔμοιγε δοκεῖ. Τί δαὶ τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας, ἆρα τοὺς φιλοτιμοτάτους προτακτέον; Οὗτοι γοῦν εἰσίν, ἔφη, οἱ ἕνεκα ἐπαίνου κινδυνεύειν ἐθέλοντες· οὐ τοίνυν οὗτοί γε ἄδηλοι, ἀλλ' ἐπιφανεῖς πανταχοῦ ὄντες εὐαίρετοι ἂν εἶεν. Αὐτάρ, ἔφη, πότερά σε τάττειν μόνον ἐδίδαξεν, ἢ καὶ ὅποι, καὶ ὅπως χρηστέον ἑκάστῳ τῶν ταγμάτων; Οὐ πάνυ, ἔφη. Καὶ μὴν πολλά γ' ἐστί, πρὸς ἃ οὔτε ἄγειν οὔτε τάττειν ὡσαύτως προσήκει. Μὰ Δί', ἔφη, οὐ διεσαφήνιζεν.

28 Ἐν ταυτῷ (III, 2).

Ἐντυχὼν δέ ποτε στρατηγεῖν ᾑρημένῳ τῳ, Τοῦ ἕνεκα, ἔφη, Ὅμηρον οἴει τὸν Ἀγαμέμνονα προσαγορεῦσαι ποιμένα λαῶν; ἆρά γε ὅτι ὥσπερ τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως σῶαί τε ἔσονται, αἱ οἶες καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι, καὶ οὗ ἕνεκα τρέφονται, τοῦτό ἔσται· οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ ὅπως σῶοί τε οἱ στρατιῶται ἔσονται καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι, καὶ οὗ ἕνεκα στρατεύονται, τοῦτο ἔσται; στρατεύονται δέ, ἵνα κρατοῦντες τῶν πολεμίων εὐδαιμονέστεροι ὦσιν· ἢ τί δή ποτε οὕτως ἐπῄνεσε τὸν Ἀγαμέμνονα εἰπών,

ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής;

ἆρά γε ὅτι αἰχμητής τε [καὶ] κρατερὸς ἂν εἴη, οὐκ εἰ μόνος αὐτὸς εὖ ἀγωνίζοιτο πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ'

ταξιαρχῇ ἢ λοχαγήσῃ, ἐπιστημονέστεροι τῶν πολεμικῶν ὦμεν, λέξον ἡμῖν πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. καὶ ὅς, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ἔφη, εἰς ὅπερ καὶ ἐτελεύτα· τὰ γὰρ τακτικὰ ἐμέ γε καὶ ἄλλ' οὐδὲν ἐδίδαξεν. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοῦτό γε πολλοστὸν μέρος ἐστὶ στρατηγίας· καὶ γὰρ παρασκευαστικὸν τῶν εἰς πόλεμον τὸν στρατηγὸν εἶναι χρὴ καὶ ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις καὶ μηχανικόν, καὶ ἐργαστικὸν καὶ ἐπιμελῆ, καὶ καρτερικὸν καὶ ἀγχίνουν, καὶ φιλόφρονά τε καὶ ὠμόν, καὶ ἁπλοῦν καὶ ἐπίβουλον, καὶ φυλακτικόν τε καὶ κλέπτην, καὶ προετικὸν καὶ ἅρπαγα, καὶ φιλόδωρον καὶ πλεονέκτην, καὶ ἀσφαλῆ καὶ ἐπιθετικόν, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ φύσει καὶ ἐπιστήμῃ δεῖ τὸν εὖ στρατηγήσοντα ἔχειν. καλὸν δὲ καὶ τὸ τακτικὸν εἶναι· πολὺ γὰρ διαφέρει στράτευμα τεταγμένον ἀτάκτου· ὥσπερ λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως μὲν ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν, ἐπειδὰν δὲ ταχθῇ κάτω μὲν καὶ ἐπιπολῆς τὰ μήτε σηπόμενα μήτε τηκόμενα, οἵ τε λίθοι καὶ ὁ κέραμος, ἐν μέσῳ δὲ αἵ τε πλίνθοι καὶ τὰ ξύλα, ὥσπερ ἐν οἰκοδομίᾳ συντίθεται, τότε γίγνεται πολλοῦ ἄξιον κτῆμα οἰκία. Ἀλλὰ πάνυ, ἔφη ὁ νεανίσκος, ὦ Σώκρατες, ὅμοιον εἴρηκας· καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τούς τε πρώτους ἀρίστους δεῖ τάττειν καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ τοὺς χείρους, ἵνα ὑπὸ μὲν τῶν ἄγωνται, ὑπὸ δὲ τῶν ὠθῶνται. Εἰ μὲν τοίνυν, ἔφη, καὶ διαγιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μή, τί σοι ὄφελος ὧν ἔμαθες; οὐδὲ γὰρ εἴ σε ἀργύριον ἐκέλευσε πρῶτον μὲν καὶ τελευταῖον τὸ κάλλιστον τάττειν, μέσον δὲ τὸ χείριστον, μὴ διδάξας διαγιγνώσκειν τό τε καλὸν καὶ τὸ κίβδηλον, οὐδὲν

ἄν σοι ὄφελος ἦν. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐδίδαξεν, ὥστε αὐτοὺς ἂν ἡμᾶς δέοι τούς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν. Τί οὖν οὐ σκοποῦμεν, ἔφη, πῶς ἂν αὐτῶν μὴ διαμάρτοιμεν; Βούλομαι, ἔφη ὁ νεανίσκος. Οὐκ οὖν, ἔφη, εἰ μὲν ἀργύριον δέοι ἁρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρώτους καθιστάντες ὀρθῶς ἂν τάττοιμεν; Ἔμοιγε δοκεῖ. Τί δαὶ τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας, ἆρα τοὺς φιλοτιμοτάτους προτακτέον; Οὗτοι γοῦν εἰσίν, ἔφη, οἱ ἕνεκα ἐπαίνου κινδυνεύειν ἐθέλοντες· οὐ τοίνυν οὗτοί γε ἄδηλοι, ἀλλ' ἐπιφανεῖς πανταχοῦ ὄντες εὐαίρετοι ἂν εἶεν. Αὐτάρ, ἔφη, πότερά σε τάττειν μόνον ἐδίδαξεν, ἢ καὶ ὅποι, καὶ ὅπως χρηστέον ἑκάστῳ τῶν ταγμάτων; Οὐ πάνυ, ἔφη. Καὶ μὴν πολλά γ' ἐστί, πρὸς ἃ οὔτε ἄγειν οὔτε τάττειν ὡσαύτως προσήκει. Μὰ Δί', ἔφη, οὐ διεσαφήνιζεν.

28 Ἐν ταυτῷ (III, 2).

Ἐντυχὼν δέ ποτε στρατηγεῖν ᾑρημένῳ τῳ, Τοῦ ἕνεκα, ἔφη, Ὅμηρον οἴει τὸν Ἀγαμέμνονα προσαγορεῦσαι ποιμένα λαῶν; ἆρά γε ὅτι ὥσπερ τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως σῶαί τε ἔσονται αἱ οἶες καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι, καὶ οὗ ἕνεκα τρέφονται, τοῦτό ἔσται· οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ ὅπως σῶοί τε οἱ στρατιῶται ἔσονται καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι, καὶ οὗ ἕνεκα στρατεύονται, τοῦτο ἔσται; στρατεύονται δέ, ἵνα κρατοῦντες τῶν πολεμίων εὐδαιμονέστεροι ὦσιν· ἢ τί δή ποτε οὕτως ἐπῄνεσε τὸν Ἀγαμέμνονα εἰπών,

ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής;

ἆρά γε ὅτι αἰχμητής τε [καὶ] κρατερὸς ἂν εἴη, οὐκ εἰ μόνος αὐτὸς εὖ ἀγωνίζοιτο πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ'

εἰ καὶ παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τούτου αἴτιος εἴη; καὶ βασιλεὺς ἀγαθός, οὐκ εἰ μόνον τοῦ ἑαυτοῦ βίου καλῶς προεστήκοι, ἀλλ' εἰ καὶ ὧν βασιλεύει, τούτοις εὐδαιμονίας αἴτιος εἴη; καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῆται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι διὰ τοῦτον εὖ πράττωσιν· καὶ στρατεύονται δὲ πάντες ἵνα ὁ βίος αὐτοῖς ὡς βέλτιστος ᾖ, καὶ στρατηγοὺς αἱροῦνται τούτου ἕνεκα, ἵνα πρὸς τοῦτο αὐτοῖς ἡγεμόνες ὦσιν. δεῖ οὖν τὸν στρατηγοῦντα τοῦτο παρασκευάζειν τοῖς ἑλομένοις αὐτὸν στρατηγόν· καὶ γὰρ οὔτε κάλλιον τούτου ἄλλο ῥᾴδιον εὑρεῖν, οὔτε αἴσχιον τοῦ ἐναντίου. καὶ οὕτως ἐπισκοπῶν τίς εἴη ἀγαθοῦ ἡγεμόνος ἀρετή, τὰ μὲν ἄλλα περιῄρει, κατέλειπε δὲ τὸ εὐδαίμονας ποιεῖν ὧν ἂν ἡγῆται.

29 Ἐν ταυτῷ (III, 3).

Καὶ ἱππαρχεῖν δέ τινι ᾑρημένῳ οἶδά ποτε αὐτὸν τοιάδε διαλεχθέντα. Ἡ ἀρχή που, ἔφη, ἐφ' ἧς ᾕρησαι, ἵππων τε καὶ ἀμβατῶν ἐστιν. Ἔστι γὰρ οὖν, ἔφη. Ἴθι δὴ λέξον ἡμῖν τοῦτο πρῶτον, ὅπως διανοῇ τοὺς ἵππους βελτίους ποιῆσαι; Καὶ ὅς, Ἀλλὰ τοῦτο μέν, ἔφη, οὐκ ἐμὸν εἶναι τὸ ἔργον οἶμαι, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἕκαστον δεῖν τοῦ ἑαυτοῦ ἵππου ἐπιμελεῖσθαι. Ἐὰν οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, παρέχωνταί σοι τοὺς ἵππους οἱ μὲν οὕτω κακόποδας ἢ κακοσκελεῖς ἢ ἀσθενεῖς, οἱ δὲ οὕτως ἀτρόφους ὥστε μὴ δύνασθαι ἀκολουθεῖν, οἱ δὲ οὕτως ἀναγώγους ὥστε μὴ μένειν ὅπου ἂν σὺ τάξῃς, οἱ δὲ οὕτω λακτιστὰς ὥστε μηδὲ τάξαι δυνατὸν εἶναι, τί σοι τοῦ ἱππικοῦ ὄφελος ἔσται; ἢ πῶς δυνήσῃ τοιούτων ἡγούμενος ἀγαθόν τι ποιῆσαι τὴν πόλιν; [Καὶ ὅς,] Ἀλλὰ καλῶς τε λέγεις, ἔφη, καὶ πειράσομαι τῶν ἵππων εἰς τὸ δυνατὸν ἐπιμελεῖσθαι. Τί

δέ, τοὺς ἱππέας οὐκ ἐπιχειρήσεις, ἔφη, βελτίονας ποιῆσαι; Ἔγωγ', ἔφη. Οὐκ οὖν πρῶτον μὲν ἀναβατικωτέρους ἐπὶ τοὺς ἵππους ποιήσεις; Δεῖ γοῦν, ἔφη, καὶ γὰρ εἴ τις αὐτῶν καταπέσοι, μᾶλλον ἂν οὕτω σώζοιτο. Τί γάρ; ἐάν που κινδυνεύειν δέῃ, πότερον ἐπάγειν τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὴν ἄμμον κελεύσεις, ἔνθα περ εἰώθατε ἱππεύειν, ἢ πειράσῃ τὰς μελέτας ἐν τοιούτοις ποιεῖσθαι χωρίοις, ἐν οἷοις περ οἱ πόλεμοι γίγνονται; Βέλτιον γοῦν, ἔφη, καὶ τοῦτο. Τί δέ; τοῦ βάλλειν ὡς πλείστους ἀπὸ τῶν ἵππων ἐπιμέλειάν τινα ποιήσει; Ἔφη καὶ τοῦτο. Θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς τῶν ἱππέων καὶ ἐξοργίζειν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἅπερ ἀλκιμωτέρους ποιεῖ, διανενόησαι; [Εἰ δὲ μή,] ἀλλὰ νῦν γε πειράσομαι, ἔφη. Ὅπως δέ σοι πείθονται οἱ ἱππεῖς, πεφρόντικάς τι; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου οὔτε ἵππων οὔτε ἱππέων ἀγαθῶν καὶ ἀλκίμων οὐδὲν ὄφελος. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. ἀλλὰ πῶς ἄν τις μάλιστα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τοῦτο αὐτοὺς προτρέψαιτο; Ἐκεῖνο μὲν δήπου οἶσθα, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι· καὶ γὰρ ἐν νόσῳ, ὃν ἂν ἡγῶνται ἰατρικώτατον εἶναι, τούτῳ μάλιστα πείθονται· καὶ ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν κυβερνητικώτατον· καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωργικώτατον. Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν εἰκός, ἔφη, καὶ ἐν ἱππικῇ ὃς ἂν μάλιστα εἰδὼς φαίνηται ἃ δεῖ ποιεῖν, τούτῳ μάλιστα ἐθέλειν τοὺς ἄλλους πείθεσθαι; Ἐὰν οὖν, ἔφη, ἐγώ, ὦ Σώκρατες, βέλτιστος ὢν αὐτῶν δῆλος ὦ, ἀρκέσει μοι τοῦτο εἰς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἐμοί; Ἐάν γε πρὸς τοῦτο, ἔφη, διδάξῃς αὐτούς, ὡς τὸ πείθεσθαί σοι κάλλιόν τε καὶ σωτηριώτερον αὐτοῖς ἔσται. Πῶς οὖν, ἔφη, τοῦτο διδάξω; Πολὺ νὴ Δί', ἔφη, ῥᾷον, ἢ εἴ σε

δέοι διδάσκειν, ὡς τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν ἀμείνω καὶ λυσιτελέστερά ἐστι. Λέγεις, ἔφη, σὺ τὸν ἵππαρχον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιμελεῖσθαι δεῖν καὶ τοῦ δύνασθαι λέγειν; Σὺ δ' ᾤου, ἔφη, χρῆναι σιωπῇ ἱππαρχεῖν; ἢ οὐκ ἐντεθύμησαι, ὅτι ὅσα τε νόμῳ μεμαθήκαμεν κάλλιστα ὄντα, δι' ὧν γε ζῆν ἐπιστάμεθα, ταῦτα πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν; καὶ εἴ τι ἄλλο καλὸν μανθάνει τις μάθημα, διὰ λόγου μανθάνει· καὶ οἱ ἄριστα διδάσκοντες μάλιστα λόγῳ χρῶνται· καὶ οἱ τὰ σπουδαιότατα μάλιστα ἐπιστάμενοι κάλλιστα διαλέγονται.

30 Ἐν ταυτῷ (III, 4, 7).

Καὶ ὁ Νικομαχίδης, Μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄν ποτε ᾤμην ἐγώ σου ἀκοῦσαι, ὡς οἱ ἀγαθοὶ οἰκονόμοι ἀγαθοὶ στρατηγοὶ ἂν εἶεν. Ἴθι δή, ἔφη, ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα ἑκατέρου αὐτῶν, ἵνα εἰδῶμεν, πότερον τὰ αὐτά ἐστιν, ἢ διαφέρει τι. Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἔφη, τὸ μὲν τοὺς ἀρχομένους κατηκόους τε καὶ εὐπειθεῖς ἑαυτοῖς κατασκευάζειν ἀμφοτέρων ἐστὶν ἔργον; Καὶ μάλα ἔφη. Τί δέ; τὸ προστάττειν ἕκαστα τοῖς ἐπιτηδείοις πράττειν; Καὶ τοῦτο, ἔφη. Καὶ μὴν [τὸ] τοὺς κακοὺς κολάζειν καὶ τοὺς ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἀμφοτέροις οἶμαι προσήκειν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ δὲ τοὺς ὑπηκόους εὐμενεῖς ποιεῖσθαι, πῶς οὐκ ἀμφοτέροις; Καὶ τοῦτ', ἔφη. Συμμάχους δὲ καὶ βοηθοὺς προσάγεσθαι δοκεῖ [σοι] συμφέρειν ἀμφοτέροις, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀλλὰ φυλακτικοὺς τῶν ὄντων οὐκ ἀμφοτέρους εἶναι προσήκει περὶ τὰ αὑτῶν ἔργα; Ταῦτα μέν, ἔφη, πάντα ὁμοίως ἀμφοτέρων ἐστίν· ἀλλὰ τὸ μάχεσθαι οὐκέτι ἀμφοτέρων. Ἀλλὰ ἐχθροί γέ τοι ἀμφοτέροις γίγνονται. Καὶ μάλα, ἔφη,

τοῦτό γε. Οὐκ οὖν [τὸ] περιγενέσθαι τούτων ἀμφοτέροις συμφέρει; Πάνυ [γε,] ἔφη. Ἀλλ' ἐκεῖνο παριείς, ἂν δέῃ μάχεσθαι, τί ὠφελήσει ἡ οἰκονομική; Ἐνταῦθα δήπου καὶ πλεῖστον, ἔφη. Ὁ γὰρ ἀγαθὸς οἰκονόμος εἰδὼς ὅτι οὐδὲν οὕτω λυσιτελές τε καὶ κερδαλέον ἐστὶν ὡς τὸ μαχόμενον τοὺς πολεμίους νικᾶν, οὐδὲ οὕτως ἀλυσιτελές τε καὶ ζημιῶδες ὡς τὸ ἡττᾶσθαι, προθύμως μὲν τὰ πρὸς τὸ νικᾶν συμφέροντα ζητήσει καὶ παρασκευάσεται, ἐπιμελῶς δὲ τὰ πρὸς τὸ ἡττᾶσθαι φέροντα σκέψεται καὶ διασκευάσεται, ἐνεργῶς δ', ἂν τὴν παρασκευὴν ὁρᾷ νικητικὴν οὖσαν, μαχεῖται· οὐχ ἥκιστα δὲ τούτων, ἐὰν ἀπαράσκευος ᾖ, φυλάξεται συνάπτειν μάχην. Μὴ καταφρόνει σύ, ἔφη, ὦ Νικομαχίδη, τῶν οἰκονομικῶν ἀνδρῶν· ἡ γὰρ τῶν ἰδίων ἐπιμέλεια πλήθει μόνον διαφέρει τῆς τῶν κοινῶν, τὰ δὲ ἄλλα παραπλήσια ἔχει.

31 Ἡροδότου ἱστορίας ζ (VII, 49).

Ὁ δὲ Ἀρτάβανος ἀμείβετο λέγων· Ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος. ἤν τε πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο τοι ταῦτα λέγω πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνονται· τὰ δὲ δύο ταῦτα ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα· οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἔστι λιμὴν τοσοῦτος [οὐδαμόθι, ὡς ἐγὼ εἰκάζω,] ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος δεξάμενος σεῦ τοῦτο τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας· καίτοι οὐκὶ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἤπειρον παρ' ἣν δὴ κομίεαι· οὐκ ὦν δὴ ἐόντων τῶν λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι καὶ οὐκὶ ἄνθρωποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων·

γῆ δὲ πολεμίη τῇδέ τοι καθίσταται, εἰ θέλει τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, τοσούτῳ τοι γίνεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ ἂν προβαίνῃς ἑκατέρω τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης δὲ οὐκ ἔστιν ἀνθρώποις οὐδὲ μίη πληθώρη· καὶ δή τοι ὡς οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν πλεῦνα ἐν πλεῦνι χρόνῳ γιγνομένην λιμὸν τέξεσθαι· ἀνὴρ δὲ οὕτως ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν ἀρρωδέοι πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη.

32 Θουκυδίδου ἱστορίας δʹ (61) δημηγορίας Ἑρμοκράτους.

Πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρώπειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἴκοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν.

33 Δημοσθένους περὶ τῆς Ῥοδίων ἐλευθερίας (193, 8).

Οὐ γὰρ ὁμοίως οὐδεὶς ὑπέρ τε τοῦ πλεονεκτεῖν πολεμήσειεν ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν ἂν ἐλαττῶνται μέχρι τοῦ δυνατοῦ πάντες πολεμοῦσιν, ὑπὲρ δὲ τοῦ πλεονεκτεῖν οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἐφίενται μέν, ἐάν τις ἐᾷ, ἐὰν δὲ κωλυθῶσιν, οὐδὲν ἠδικηκέναι τοὺς ἐναντιωθέντας ἑαυτοὺς ἡγοῦνται.

34 Θουκυδίδου ἱστορίας δʹ (92) δημηγορίας Παγώνδου.

Εἰώθασί τε οἱ ἰσχύος που θράσει τοῖς πέλας, ὥσπερ Ἀθηναῖοι νῦν, ἐπιόντες τὸν μὲν ἡσυχάζοντα καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ μόνον ἀμυνόμενον ἀδεέστερον ἐπιστρατεύειν, τὸν δὲ καὶ ἔξω ὅρων προαπαντῶντα καὶ ἢν καιρὸς ᾖ πολέμου ἄρχοντα, ἧσσον ἑτοίμως κατέχειν.

35 Θουκυδίδου ἱστορίας εʹ (9) δημηγορίας Βρασίδου.

Καὶ νομίσατε τρία εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν, τὸ ἐθέλειν καὶ [τὸ] αἰσχύνεσθαι καὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι.

36 Θουκυδίδου ἱστορίας ε' (103) δημηγορίας Ἀθηναίων.

Ἐλπὶς δὲ κινδύνου παραμύθιον οὖσα, τοὺς μὲν ἀπὸ περιουσίας χρωμένους αὐτῇ, κἂν βλάψῃ, οὐ καθεῖλε· τοῖς δὲ ἐς ἅπαν τὸ ὑπάρχον ἀναρριπτοῦσι, δάπανος γὰρ φύσει, ἅμα τε γιγνώσκεται σφαλέντων, καὶ ἐν ὅτῳ ἔτι φυλάξεταί τις αὐτὴν γνωρισθεῖσαν, οὐκ ἐλλείπει.

37 Θουκυδίδου ἱστορίας ε' (102) δημηγορίας Ἀθηναίων.

Ἀλλ' ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολεμίων ἔστιν ὅτε καινοτέρας τὰς τύχας λαμβάνοντα ἢ κατὰ τὸ διαφέρον ἑκατέρων πλῆθος.

38 Θουκυδίδου ἱστορίας ε' (9) δημηγορίας Βρασίδου.

Τὸ γὰρ ἐπιὸν ὕστερον δεινότερον τοῖς πολεμίοις τοῦ παρόντος καὶ μαχομένου.

39 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Αὐταριᾶται τοὺς ἀδυνάτους τῶν στρατιωτῶν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις οὐδέποτε ζῶντας ἀπολείπουσι.

40 Τοῦ αὐτοῦ.

Τριβαλλοὶ τέτταρας φάλαγγας ἐν ταῖς μάχαις ποιοῦνται· τὴν πρώτην τῶν ἀσθενῶν, τὴν ἐχομένην τῶν κρατίστων, τὴν τρίτην τῶν ἱππέων, τελευταίαν τὴν τῶν γυναικῶν, αἳ αὐτοὺς εἰς φυγὴν τρεπομένους κωλύουσι βλασφημοῦσαι.

41 Ἀντισθένους (Plutarch. Mor. 336 a).

Ἀντισθένης ἔλεγεν, ὅτι πάντα δεῖ τοῖς πολεμίοις εὔχεσθαι τἀγαθὰ παρεῖναι χωρὶς ἀνδρείας· γίγνεται γὰρ οὕτως οὐ τῶν ἐχόντων, ἀλλὰ τῶν κρατούντων.

42 Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου (51, 10).

Αἰσχρόν ἐστι φενακίζειν ἑαυτοὺς καὶ ἅπαντα ἀναβαλλομένους ὅσα ἂν ᾖ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων· καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειέ τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους ἡγεῖσθαι, ἵν' ἃ ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττηται, καὶ μὴ τὰ συμβάντα ἀναγκάζωνται διώκειν.

43 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ εἰ πολιτευτέον πρεσβυτέρῳ (788 d).

Οἱ ῥήτορες Ἀθήνησιν Ἰφικράτει καὶ Τιμοθέῳ Χάρητα παρέφερον ἰσχυρὸν ὄντα καὶ τοιοῦτον ἠξίουν εἶναι τὸν στρατηγόν. ὁ δὲ Τιμόθεος "Οὐ μὰ τοὺς θεοὺς" εἶπεν "ἀλλὰ τοιοῦτον μὲν εἶναι τὸν μέλλοντα τῷ στρατηγῷ τὰ στρώματα κομίζειν, τὸν δὲ στρατηγὸν ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω ὁρᾶν."

44 Ἀντιγόνου (Plutarch. Mor. 183 d).

Ἀντίγονος ὑποχωρῶν ποτε τοῖς πολεμίοις ἐπερχομένοις οὐκ ἔφη φεύγειν, ἀλλὰ διώκειν τὸ συμφέρον ὀπίσω κείμενον.

45 Λαμάχου (Plutarch. l. l. 186 f).

Λάμαχος ἐπετίμα τινὶ τῶν λοχαγῶν ἁμαρτάνοντι· τοῦ δὲ φήσαντος μηκέτι τοῦτο ποιήσειν "Οὐκ ἔστιν" εἶπεν "ἐν πολέμῳ δὶς ἁμαρτάνειν."

46 Ἀντιγόνου.

Ἀντιγόνος ἐρωτηθεὶς πῶς ἄν τις ἐπιθοῖτο τοῖς πολεμίοις, εἶπεν "ἢ δόλῳ ἠὲ βίῃ ἢ ἀμφαδὸν ἠὲ κρυφηδόν."

47 Δημάδης (Pseudoplut. de nobil. 2).

Δημάδης ὁ ῥήτωρ ληφθεὶς αἰχμάλωτος ἐν τῇ κατὰ Χαιρώνειαν μάχῃ ὑπὸ Φιλίππου καὶ συσταθεὶς αὐτῷ, ἐκείνου παρὰ πότον σεμνυνομένου "ποῦ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ ὑπεροχὴ τῆς Ἀθηναίων πόλεως;" "ἔγνως ἂν" ἔφη "ὦ βασιλεῦ, τὴν τῆς πόλεως δύναμιν, εἰ Ἀθηναίων μὲν Φίλιππος, Μακεδόνων δὲ Χάρης ἐστρατήγει."

48 Ἀλεξάνδρου.

Ἀλέξανδρος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος πῶς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τῆς οἰκουμένης ἐκυρίευσεν, εἶπε "βουλῇ καὶ μύθοισι καὶ ἠπεροπηίδι τέχνῃ."

49 Ἀγησιλάου.

Ἀγησίλαος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τίνα δεῖ τὸν στρατηγὸν ἔχειν εἶπεν ὅτι πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους τόλμαν, πρὸς δὲ τοὺς ὑποτεταγμένους εὔνοιαν, πρὸς δὲ τοὺς καιροὺς λογισμόν.

50 Ἐπαμινώνδου.

Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος ἰδὼν στρατόπεδον μέγα καὶ καλὸν στρατηγὸν οὐκ ἔχον "ἡλίκον" ἔφη "θηρίον καὶ κεφαλὴν οὐκ ἔχει."

51 Ἰφικράτους (Plut. Mor. 87 a).

Ἰφικράτης ἐν συμμάχων χώρᾳ στρατοπεδεύων καὶ χάρακα βαλλόμενος καὶ τάφρον ὀρύττων, πρὸς

τὸν εἰπόντα "τί γὰρ φοβούμεθα;" χειρίστην ἔφη φωνὴν στρατηγοῦ εἶναι τὴν "οὐκ ἂν προσεδόκησα."

52 Τοῦ αὐτοῦ (ib. 187 b).

Ῥήτορος δέ τινος ἐρωτῶντος αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ "τίς ὢν μέγα φρονεῖς, πότερον ἱππεὺς ἢ ὁπλίτης ἢ τοξότης ἢ πελταστής;" "οὐδεὶς" ἔφη "τούτων, ἀλλὰ τούτοις ἐπιτάττειν πᾶσιν ἐπιστάμενος."

53 Χαβρίου (Plut. l. l. 187 c).

Χαβρίας ἔλεγε κάλλιστα στρατηγεῖν τοὺς μάλιστα γιγνώσκοντας τὰ τῶν πολεμίων.

54 Θουκυδίδου ἱστορίας γ΄ (III, 48) δημηγορίας Διοδότου.

Ὅστις γὰρ εὖ βουλεύεται πρὸς τοὺς ἀντιπάλους κρείσσων ἐστὶν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοίᾳ ἐπιών.

55 Τοῦ αὐτοῦ ἱστορίας δ΄ (86) δημηγορίας Βρασίδου.

Ἀπάτῃ γὰρ εὐπρεπεῖ αἴσχιόν τι τοῖς γε ἐν ἀξιώματι πλεονεκτῆσαι ἢ βίᾳ ἐμφανεῖ· τὸ μὲν γὰρ ἰσχύος δικαιώσει ἣν ἡ τύχη ἔδωκεν ἐπέρχεται, τὸ δὲ γνώμης ἀδίκου ἐπιβουλῇ.

56 Θουκυδίδου (VI, 91) δημηγορίας Ἀλκιβιάδου.

Βεβαιότατα δ' ἄν τις τοὺς πολεμίους οὕτω βλάπτοι, εἰ ἃ μάλιστα δεδιότας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο, ταῦτα σαφῶς πυνθανόμενος ἐπιφέροι. εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς ἀκριβέστατα ἑκάστους τὰ σφέτερα αὐτῶν δεινὰ ἐπισταμένους φοβεῖσθαι.

57 Πύρρου.

Πύρρος ἐπιζητούντων τινῶν παρὰ πότον πότερος κρείσσων αὐλητὴς Ἀντιγενίδας ἢ Σάτυρος "ἐμοὶ

μὲν" εἶπε "στρατηγὸς Πολυσπέρχων," διδάσκων ὅτι ἀναγκαῖα δεῖ ζητεῖν καὶ μὴ ἄχρηστα.

58 *Ἀννίβαλος.*

Ἀννίβαλ ἀκούσας στωικοῦ τινος ἐπιχειροῦντος ὅτι ὁ σοφὸς μόνος στρατηγικός ἐστιν, ἐγέλασε, νομίζων ἀδύνατον εἶναι ἐκτὸς τῆς δι' ἔργων ἐμπειρίας τὴν ἐν τούτοις ἐπιστήμην σχεῖν.

59 *Λυκούργου.*

Λυκοῦργος ἐκέλευσε Λακεδαιμονίοις μὴ πολλάκις τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν, ἵνα μὴ ἄκοντας πολεμεῖν διδάξωσιν.

60 *Πύρρου.*

Πύρρος πρὸς τὸν ὑπισχνούμενον τὰ τακτικὰ διδάξειν ἐν δὲ παρατάξει οὐδέποτε γεγονότα οὐκ ἔφη δεῖσθαι ἀπερισαλπίγκτου στρατηγοῦ.

61 *Φιλίππου.*

Φίλιππος ἔλεγε κρεῖττον εἶναι στρατόπεδον ἐλάφων λέοντος στρατηγοῦντος ἢ λεόντων ἐλάφου.

62 *Ἰφικράτους.*

Ἰφικράτης τὸ στράτευμα οὕτως ἔφασκε δεῖν συντετάχθαι ὡς ἓν σῶμα, θώρακα μὲν ἔχον τὴν φάλαγγα, χεῖρας δὲ τοὺς ψιλούς, πόδας δὲ τοὺς ἱππέας, κεφαλὴν δὲ τὸν στρατηγόν.

63 *Φιλίππου.*

Φίλιππος ἐρωτώμενος οὕς τινας μάλιστα φιλεῖ καὶ οὕς τινας μάλιστα μισεῖ "τοὺς μέλλοντας" ἔφη "προδιδόναι μάλιστα φιλῶ, τοὺς δ' ἤδη προδεδωκότας μάλιστα μισῶ."

64 *Τιμοθέου.*

Τιμόθεος πρὸς τὸν ἐρόμενον ᾧ διαφέρει στρατηγικὴ ῥητορικῆς "ᾧ πόλεμος" ἔφη "εἰρήνης."

65 *Εὐδαιμονίδου* (Plut. Mor. p. 192 b).

Εὐδαμονίδας ἀκούσας φιλοσόφου διαλεχθέντος ὅτι μόνος ἀγαθὸς στρατηγὸς ὁ σοφός ἐστιν "ὁ μὲν λόγος" ἔφη "θαυμαστός, ὁ δὲ λέγων οὐ περισεσάλπιγκται."

66 *Ξενοφῶντος ἐν τῷ ε′* (3, 9) *τῆς Κύρου παιδείας.*

Οὔτε γὰρ ἂν φίλους τις ποιήσειεν ἄλλως πως πλείονα ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ ἢ πολέμιος δοκῶν εἶναι, οὔτ' ἂν ἐχθροὺς πλείους τις βλάψειεν ἄλλως πως ἢ φίλος δοκῶν εἶναι.

ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ. ΝΕ.

1 *Εὐριπίδου Κρεσφόντου. Χορός.*

Εἰρήνη βαθύπλουτε καὶ
καλλίστα μακάρων θεῶν,
ζῆλός μοι σέθεν, ὡς χρονίζεις.
δέδοικα δὲ μὴ πρὶν πόνοις
ὑπερβάλῃ με γῆρας,
πρίν περ χαρίεσσαν προσιδεῖν ὥραν
καὶ καλλιχόρους ἀοιδὰς
φιλοστεφάνους τε κώμους.
ἴθι μοι πότνα πόλιν,
τὰν δ' ἐχθρὰν στάσιν εἶργ' ἀπ' οἴ-
κων τὰν μαινομέναν τ' ἔριν,
θηκτῷ τερπομέναν σιδάρῳ.

2 *Ἀριστοφάνους Γεωργῶν.*

Εἰρήνη βαθύπλουτε καὶ ζευγάριον βοεικόν·

εἰ γὰρ ἐμοὶ παυσαμένῳ τοῦ πολέμου γένοιτο
σκάψαι κἀποκλάσαι τε καὶ λουσαμένῳ διελκύσαι
τῆς τρυγός, ἄρτον λιπαρὸν καὶ ῥάφανον φέροντι.

3 *Βακχυλίδου παιάνων.*

Τίκτει δέ τε θνατοῖσιν εἰράνα μεγάλα,
πλοῦτον καὶ μελιγλώσσων ἀοιδᾶν ἄνθεα,
δαιδαλέων τ' ἐπὶ βωμῶν θεοῖσιν αἴθεσθαι βοῶν
ξανθᾷ φλογὶ μῆρα τανυτρίχων τε μήλων,
γυμνασίων τε νέοις αὐλῶν τε καὶ κώμων μέλειν.
ἐν δὲ σιδαροδέτοισι πόρπαξιν αἰθᾶν ἀραχνᾶν
ἱστοὶ πέλονται, ἔγχεά τε λογχωτὰ
ξίφεά τ' ἀμφάκε' [εὐρὼς] δάμναται· χαλκέων δ'
οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρων
ὕπνος ἀπὸ βλεφάρων, ἀμὸν ὃς θάλπει κέαρ.
συμποσίων δ' ἐρατῶν βρίθοντ' ἀγυιαί,
παιδικοί θ' ὕμνοι φλέγονται.

4 *Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.*

Κείσθω δόρυ μοι μίτον ἀμφιπλέκειν ἀράχνᾳ,
μετὰ δ' ἁσυχίας πολιῷ γήραι συνοικοίην,
ἀείδοιμι δὲ στεφάνοισι κάρα πολιὸν στεφανώσας,
Θρηίκιον πέλταν πρὸς Ἀθάνας
περικίοσιν ἀγκρεμάσας θαλάμοις,
δέλτων τ' ἀναπτύσσοιμι γῆρυν,
ἃν σοφοὶ κλέονται.

5 *Φιλήμονος ἐκ Πύρρου.*

Οἱ φιλόσοφοι ζητοῦσιν, ὡς ἀκήκοα,
περὶ τοῦτό τ' αὐτοῖς πολὺς ἀναλοῦται χρόνος,
τί ἐστι τἀγαθόν· οὐ δὲ εἷς εὕρηκέ πω
τί ἐστιν· ἀρετὴν καὶ φρόνησίν φασι, καὶ
λέγουσι πάντα μᾶλλον ἢ τί τἀγαθόν.
ἐν ἀγρῷ διατρίβων τήν τε γῆν σκάπτων ἐγὼ

νῦν εὗρον· εἰρήνη'στίν· ὦ Ζεῦ φίλτατε,
τῆς ἐπαφροδίτου καὶ φιλανθρώπου θεοῦ.
γάμους ἑορτὰς συγγενεῖς παῖδας φίλους
πλοῦτον ὑγίειαν σῖτον οἶνον ἡδονήν
αὕτη δίδωσι. ταῦτα πάντ' ἂν ἐκλίπῃ,
τέθνηκε κοινῇ πᾶς ὁ τῶν ζώντων βίος.

6 Εὐριπίδου (Suppl. 481).

Ὅταν γὰρ ἔλθῃ πόλεμος εἰς ψῆφον λεώ,
οὐδεὶς ἔθ' αὑτοῦ θάνατον ἐκλογίζεται,
τὸ δυστυχὲς δὲ τοῦτ' ἐς ἄλλον ἐκτρέπει.
εἰ δ' ἦν παρ' ὄμμα θάνατος ἐν ψήφου φορᾷ,
οὐκ ἄν ποθ' Ἑλλὰς δορυμανὴς ἀπώλλυτο.
καίτοι δυοῖν γὰρ πάντες ἄνθρωποι λόγοιν
τὸν κρείττον' ἴσμεν, καὶ τὰ χρηστὰ καὶ κακά,
ὅσῳ τε πολέμου κρεῖττον εἰρήνη βροτοῖς·
ἣ πρῶτα μὲν μούσαισι προσφιλεστάτη,
γόοισι δ' ἐχθρά, τέρπεται δ' εὐπαιδίᾳ,
χαίρει δὲ πλούτῳ. ταῦτ' ἀφέντες οἱ κακοὶ
πολέμους ἀναιρούμεσθα, καὶ τὸν ἥττονα
δουλούμεθ' ἄνδρες ἄνδρα καὶ πόλις πόλιν.

7 Ἀριστοφάνους Νήσων.

Ὦ μῶρε μῶρε, ταῦτα πάντ' ἐν τῇδ' ἔνι·
οἰκεῖν μὲν ἐν ἀγρῷ πρῶτον ἐν τῷ γηδίῳ
ἀπαλλαγέντα τῶν κατ' ἀγορὰν πραγμάτων,
κεκτημένον ζευγάριον οἰκεῖον βοοῖν,
ἔπειτ' ἀκούειν προβατίων βληχωμένων,
τρυγός τε φωνὴν εἰς λεκάνην ὠθουμένης,
ὄψῳ δὲ χρῆσθαι σπινιδίοις τε καὶ κίχλαις,
καὶ μὴ περιμένειν ἐξ ἀγορᾶς ἰχθύδια
τριταῖα, πολυτίμητα, βεβασανισμένα
ἐπ' ἰχθυοπώλου χειρὶ παρανομωτάτῃ.

8 *Τοῦ αὐτοῦ Εἰρήνης* (519).
Ὦ πότνια βοτρυόδωρε, τί προσείπω σ' ἔπος;
πόθεν λάβοιμ' ἂν ῥῆμα μυριάμφορον;

9 *Μενάνδρου.*
Εἰρήνη γεωργὸν κἂν πέτραις
τρέφει καλῶς, πόλεμος δὲ κἂν πεδίῳ κακῶς [ἔφυ].

10 *Ἡροδότου ἱστορίας α'* (87).
Οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἱρέεται.

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΟΤΙ ΑΓΑΘΟΝ. Nς.

1 *Ἀριστοφάνους Εἰρήνης.*
Τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποισιν εἰρήνης φίλης
πιστὴ τροφός, ταμία συνεργὸς ἐπίτροπος
θυγάτηρ ἀδελφή· πάντα ταῦτ' ἐχρῆτό μοι.
β'. σοὶ δ' ὄνομα δὴ τί ἐστιν; α'. ὅ τι; Γεωργία.

2 Ὦ ποθεινὴ τοῖς δικαίοις καὶ γεωργοῖς ἡμέρα,
ἄσμενός σ' ἰδὼν προσειπεῖν βούλομαι τὰς ἀμπέλους.

3 *Μενάνδρου Ἀδελφῶν.*
Χαῖρ', ὦ φίλη γῆ, διὰ χρόνου πολλοῦ σ' ἰδὼν
ἀσπάζομαι· τουτὶ γὰρ οὐ πᾶσαν ποιῶ
τὴν γῆν, ὅταν δὲ τοὐμὸν ἐσίδω χωρίον.
τὸ γὰρ τρέφον με, τοῦτ' ἐγὼ κρίνω θεόν.

4 *Ἄμφιδος Ἐρίθων.*
Εἶτ' οὐχὶ χρυσοῦν ἐστι πρᾶγμ' ἐρημία;
ὁ πατήρ γε τοῦ ζῆν ἐστιν ἀνθρώποις ἀγρός,
πενίαν τε συγκρύπτειν ἐπίσταται μόνος·
ἄστυ δὲ θέατρόν [ἐστιν] ἀτυχίας σαφοῦς γέμον.

5 *Μενάνδρου Πλοκίῳ.*
Ἆρ' ἐστὶν ἀρετῆς καὶ βίου διδάσκαλος
ἐλευθέρου τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγρός.

6 *Φωκυλίδου.*
Χρηΐζων πλούτου μελέτην ἔχε πίονος ἀγροῦ,
ἀγρὸν γάρ τε λέγουσιν Ἀμαλθείης κέρας εἶναι.

7 *Μενάνδρου Ἀνεψιοί.*
Τὰ κακῶς τρέφοντα χωρί' ἀνδρείους ποιεῖ.

8 *Ἀριστοφάνους Ἀχαρνέων* (32).
Ἀποβλέπων εἰς τὸν ἀγρὸν εἰρήνης ἐρῶν,
στυγῶν μὲν ἄστυ, τὸν δ' ἐμὸν δῆμον ποθῶν,
ὃς οὐδεπώποτ' εἶπεν, ἄνθρακας πρίω,
οὐκ ὄξος, οὐκ ἔλαιον, οὐδ' ᾔδη πρίω,
ἀλλ' αὐτὸς ἔφερε πάντα χὡ πρίων ἀπῆν.

9 *Μενάνδρου.*
Ἀγροῖκος εἶναι προσποιεῖ πονηρὸς ὤν.

10 *Ἀράτου φαινομένων* (108).
Οὔπω λευγαλέου ποτὲ νείκεος ἠπίσταντο,
οὐδὲ διακρίσιος περιμεμφέος οὐδὲ κυδοιμοῦ,
αὔτως δ' ἔζωον, χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα,
καὶ βίον οὔπω νῆες ἀπόπροθεν ἠγίνεσκον·
ἀλλὰ βόες καὶ ἄροτρα, καὶ αὐτὴ πότνια λαῶν
μυρία πάντα παρεῖχε δίκη δώτειρα δικαίων.

11 *Μενάνδρου Ὑδρία.*
Ὡς ἡδὺ τῷ μισοῦντι τοὺς φαύλους [*τρόπους*]
ἐρημία.

12 *Ἀριστοφάνους Νεφελῶν* (43).
Ἐμοὶ γὰρ ἦν ἀγροῖκος ἥδιστος βίος,
εὐρωτιῶν ἀκόρητος εἰκῇ κείμενος,
βρύων μελίτταις καὶ προβάτοις καὶ στεμφύλοις.

13 *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*

Τοιαῦτ' ἄειδε, καὶ δόξεις φρονεῖν,
σκάπτων, ἀρῶν γῆν, ποιμνίων ἐπιστατῶν,
ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀφεὶς σοφίσματα.

14 *Εὐριπίδου * Βουτημένῳ.*

Ἄλλη πρὸς ἄλλο γαῖα χρησιμωτέρα.

15 *Φιλήμονος.*

Δικαιότατον κτῆμ' ἐστὶν ἀνθρώποις ἀγρός·
ὧν ἡ φύσις δεῖται γὰρ ἐπιμελῶς φέρει,
πυροὺς ἔλαιον οἶνον ἰσχάδας μέλι.
τὰ δ' ἀργυρώματ' ἐστὶν ἥ τε πορφύρα
ἐς τοὺς τραγῳδοὺς εὔθετ', οὐκ ἐς τὸν βίον.

16 *Σωκράτους.*

Ὁ Σωκράτης τὸ τῆς ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος τοιαύτης τινὸς ἀναφορᾶς ἠξίωσεν· εἶναι γὰρ σύμβολον, ἂν μή τις ᾖ μάλθων ἀλλὰ ἐργάτης, πάντα ἕξειν τἀγαθά· κατὰ μὲν τὴν ἀμάλθειαν τοῦ μὴ μάλθωνος ταττομένου, κατὰ δὲ τὸ κέρας τοῦ βοὸς ἐργατικωτάτου ὄντος τὸν ἐργάτην ἐνσημαίνεσθαι· βότρυς δὲ ἐν τῷ κέρατι εἶναι καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωργίᾳ πάντα ἔνεστιν ὧν χρείαν ἔχομεν. διὸ καὶ ἔχοντες αὐτὸ εἰσάγονται ὅ τε ἀγαθὸς δαίμων καὶ ἡ ἀγαθὴ τύχη.

17 *Ξενοφῶντος* (Symp. II, 24).

Οἶνος τὰς μὲν λύπας ὥσπερ μανδραγόρας ἄνδρα κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας ὥσπερ ἔλαιον φλόγα ἐγείρει.

18 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ τίς ὁ φιλοσόφῳ προσήκων πόρος.*

Ἔστι καὶ ἕτερος πόρος οὐδὲν τούτου κακίων, τάχα

τί δὲ τὸ κωλύον ἐστὶ καὶ ἐργαζόμενον μετὰ τοῦ διδασκάλου τὸν μαθητὴν ἀκούειν τι ἅμα περὶ σωφροσύνης ἢ δικαιοσύνης ἢ καρτερίας λέγοντος; πολλῶν μὲν γὰρ λόγων οὐ δεῖ τοῖς φιλοσοφήσουσι καλῶς, οὐδὲ τὸν ὄχλον τούτων τῶν θεωρημάτων ἀναληπτέον πάντως τοῖς νέοις, ἐφ᾽ ᾧ φυσωμένους τοὺς σοφιστὰς ὁρῶμεν· ταῦτα γὰρ δὴ τῷ ὄντι ἱκανὰ κατατρῖψαι βίον ἀνθρώπου ἐστί· τὰ δ᾽ ἀναγκαιότατα καὶ χρησιμώτατα μαθεῖν οὐκ ἀδύνατον καὶ πρὸς ἐργασίᾳ γεωργικῇ ὄντας, ἄλλως τε καὶ οὐ διὰ παντὸς ἐργασομένους ἀλλ᾽ ἀναπαύλαις χρησομένους. ὀλίγοι μὲν οὖν τὸν τρόπον τοῦτον ἐθελήσουσι μανθάνειν, οἶδ᾽ ἀκριβῶς ἐγώ· ἔστι δὲ ἄμεινον μηδὲ προσιέναι τῷ φιλοσόφῳ τοὺς πλείονας τῶν φιλοσοφεῖν λεγόντων νέων, ὅσοι σαθροί τε καὶ μαλακοί, δι᾽ οὓς προσιόντας ἀναπίμπλαται κηλίδων φιλοσοφία. τῶν μὲν γὰρ ἀληθινῶν ἐραστῶν φιλοσοφίας οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὃς οὐκ ἂν ἐθελήσειε μετ᾽ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ διάγειν ἐν χωρίῳ, καὶ εἰ χαλεπώτατον τύχοι ὂν τὸ χωρίον, μέλλων γε ἀπολαύειν μεγάλα ταύτης τῆς διατριβῆς τῷ συνεῖναι τῷ διδασκάλῳ νύκτωρ καὶ μεθ᾽ ἡμέραν, τῷ ἀπεῖναι τῶν ἀστικῶν κακῶν ἅπερ ἐμπόδιον τῷ φιλοσοφεῖν, τῷ μὴ δύνασθαι λανθάνειν εὖ ἢ κακῶς τι ποιῶν, ὃ δὴ μέγιστον τοῖς παιδευομένοις ὄφελος· καὶ ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν καὶ καθεύδειν ἐφορώμενον ὑπ᾽ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μέγα ὄφελος. ἃ δὲ γένοιτ᾽ ἂν ἐξ ἀνάγκης ἐν τῇ συνουσίᾳ τῇ κατ᾽ ἀγρόν, ταῦτα ἐπαινεῖ καὶ Θέογνις ἐν οἷς φησί

καὶ μετὰ τῶν σύ γε πῖνε καὶ ἔσθιε, καὶ μετὰ τοῖσιν
ἵζε, καὶ ἅνδανε τοῖς ὧν μεγάλη δύναμις.

ὅτι γε μὴν οὐκ ἄλλους τινας ἢ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας λέγει μεγάλην ἔχειν δύναμιν πρὸς ἀνθρώπων ὠφέ-

κὴν ἀσπάζομαι μάλιστα· εἴ γε μὴν ἅμα φιλοσοφεῖ τις καὶ γεωργεῖ, οὐκ ἄλλον ἂν παραβάλοιμι τούτῳ βίον οὐδὲ πορισμὸν ἕτερον προτιμήσαιμι ἄν. πῶς μὲν γὰρ οὐ κατὰ φύσιν μᾶλλον ἀπὸ γῆς, ἣ τροφός τε καὶ μήτηρ ἐστὶν ἡμῶν, ἢ ἀπ' ἄλλου του τρέφεσθαι; πῶς δ' οὐκ ἀνδρικώτερον τοῦ καθῆσθαι ἐν πόλει [ὥσπερ οἱ σοφισταὶ] τὸ ζῆν ἐν χωρίῳ; πῶς δ' οὐχ ὑγιεινότερον τοῦ σκιατροφεῖσθαι τὸ ἔξω διαιτᾶσθαι; τί δέ; ἐλευθεριώτερον αὐτὸν αὑτῷ μηχανᾶσθαι τὰ ἀναγκαῖα ἢ παρ' ἑτέρων λαμβάνειν; ἀλλὰ φαίνεται τὸ μὴ δεῖσθαι ἄλλου πρὸς τὰς χρείας τὰς αὑτοῦ πολὺ σεμνότερον ἢ τὸ δεῖσθαι. οὕτως ἄρα καλὸν καὶ εὐδαιμονικὸν καὶ θεοφιλὲς τὸ ζῆν ἀπὸ γεωργίας ἐστί, σύν γε τῷ καλοκαγαθίας μὴ ὀλιγωρεῖν, ὥστε Μύσωνα τὸν Χηναῖον ὁ θεὸς ἀνεῖπε σοφόν, καὶ τὸν Ψωφίδιον Ἀγλαὸν εὐδαίμονα προσηγόρευσε, χωριτικῶς ἑκάτερον αὐτῶν βιοῦντα καὶ αὐτουργίᾳ χρώμενον καὶ τῆς ἐν ἄστει διατριβῆς ἀπεχόμενον. ἆρ' οὖν οὐκ ἄξιον ζηλοῦν τε καὶ μιμεῖσθαι τούτους, καὶ περιέχεσθαι σπουδῆς τῆς τοῦ γεωργεῖν;

τί δέ; οὐ δεινόν, φαίη τις ἂν ἴσως, ἄνδρα παιδευτικὸν καὶ δυνάμενον προβιβάζειν νέους εἰς φιλοσοφίαν ἐργάζεσθαι γῆν καὶ τῷ σώματι πονεῖν τοῖς χωρίταις παραπλησίως; ναί· δεινὸν γὰρ ἂν τοῦτο τῷ ὄντι ἦν, εἴπερ ἐκώλυεν ἡ ἐργασία τῆς γῆς φιλοσοφεῖν ἢ ἄλλους πρὸς φιλοσοφίαν ὠφελεῖν. νῦν δὲ καὶ μᾶλλον ἄν μοι δοκοῦσιν ὠφελεῖσθαι οἱ νέοι οὐκ ἐν πόλει τῷ διδασκάλῳ συνόντες οὐδ' ἐν τῇ διατριβῇ ἀκούοντες αὐτοῦ λέγοντος, ἀλλ' ἐργαζόμενον ἐπὶ τῆς ἀγροικίας ὁρῶντες καὶ ἔργῳ ἐνδεικνύμενον ἅπερ ὑφηγεῖται ὁ λόγος, ὅτι χρὴ πονεῖν καὶ κακοπαθεῖν τῷ σώματι μᾶλλον ἢ ἑτέρου δεῖσθαι τοῦ τρέφοντος.

..ρῶν ἰσχὺν αὐτοῖς προστίθησι, τοὺς δὲ τῇ ..ργοῦντας ἀνδρίζει, πρωί τε ἐγείρουσα ..σφοδρῶς ἀναγκάζουσα· καὶ γὰρ ἐν ..ῷ ἄστει ἐν ὥρᾳ αἱ ἐπικαιρόταται ..δὲ ἥν τε σὺν ἵππῳ ἀρήγειν τῇ ..πον ἱκανωτάτη ἡ γεωργία ..φοδρὸν παρέχει τὸ σῶμα ἐν ..εῖσθαι, συνεπαίρει τε ἡ γῆ, καὶ ..ν τροφῆς παρέχουσα καὶ θηρία συμ..σα. ὠφελούμενοι δὲ ἀπὸ τῆς γεωργίας ..ύνες καὶ οἱ ἵπποι ἀντωφελοῦσι τὸν χῶρον· ..ν ἵππος πρωί τε κομίζων τὸν κηδόμενον εἰς τὴν ..πιμέλειαν, καὶ ἐξουσίαν παρέχων τοῦ δείλης ἀπιέναι· αἱ δὲ κύνες τά τε θηρία συνεξαίρουσαι κωλύουσιν ἀπὸ λύμης καρπῶν καὶ προβάτων, καὶ τῇ ἐρημίᾳ τὴν ἀσφάλειαν συμπαρέχουσαι. συμπαρορμᾷ δέ τι καὶ εἰς τὸ ἀρήγειν σὺν ὅπλοις τῇ χώρᾳ ἡ γεωργία, [καὶ ἡ γῆ τοὺς γεωργοὺς] ἐν τῷ μέσῳ τοὺς καρποὺς τρέφουσα τῷ κρατοῦντι λαμβάνειν. καὶ δραμεῖν τε καὶ βαλεῖν καὶ πηδῆσαι τίς ἱκανωτέρους τέχνη γεωργίας παρέχεται; τίς δὲ τοῖς ἐργαζομένοις τέχνη πλείω ἀντιχαρίζεται; τίς δ' ἥδιον τὸν ἐπιμελούμενον δέχεται, προτείνουσα προσιόντι λαβεῖν ὅ τι χρῄζει; τίς δὲ ξένους ἥδιον ἢ ἀφθονώτερον δέχεται; χειμάσαι δὲ πυρὶ ἀφθόνῳ καὶ θερμοῖς λουτροῖς ποῦ πλείων εὐχέρεια ἢ ἐν χωρίῳ; ποῦ δὲ ἥδιον θερίσαι ὕδασί τε καὶ πνεύμασι καὶ σκιαῖς ἢ κατ' ἀγρόν; τίς δὲ ἄλλη θεοῖς ἀπαρχὰς πρεπωδεστέρας παρέχει ἢ ἑορτὰς πληρεστέρας ἀποδεικνύει; τίς δὲ οἰκέταις προσφιλεστέρα ἢ γυναικὶ ἡδίων ἢ τέκνοις ποθεινοτέρα ἢ φίλοις εὐχαριστοτέρα; ἐμοὶ μὲν θαυμαστὸν δοκεῖ εἶναι, εἴ τις ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἢ κτῆμά τι τούτου

λειαν, εἰ συνεσθίοι καὶ συμπίνοι τις αὐτοῖς καὶ συγκαθέζοιτο, δεδήλωκεν συμμίσγῃς.

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ᾽ ἐσθλὰ μαθήσεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
συμμίσγῃς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

μηδὲ λεγέτω τις ὅτι τῷ μανθάνειν ἢ τῷ διδάσκειν ἃ χρὴ τὸ γεωργεῖν ἐμπόδιον· οὐ γὰρ ἔοικεν οὕτως ἔχειν, εἰ δὴ μάλιστά γ᾽ οὕτω καὶ ἐπὶ πλεῖστον ὁ μὲν μανθάνων συνείη τῷ διδάσκοντι ὁ δὲ διδάσκων διὰ χειρὸς ἔχοι τὸν μανθάνοντα. τούτου δὲ τοιούτου ὄντος, ὁ πόρος ἐκ γεωργίας φαίνεται ὢν τῷ φιλοσόφῳ χρησιμώτατός τε καὶ πρεπωδέστατος.

19 Ξενοφῶντος ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων (Oecon. 5).

Ταῦτα δέ, ὦ Κριτόβουλε, ἐγὼ διηγοῦμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅτι περ τῆς γεωργίας οὐδὲ οἱ πάνυ μακάριοι δύνανται ἀπέχεσθαι. ἔοικε γὰρ αὐτῆς ἡ ἐπιμέλεια εἶναι ἅμα τε ἡδυπάθειά τις καὶ οἴκου αὔξησις καὶ σωμάτων ἄσκησις εἰς τὸ δύνασθαι ὅσα ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ προσήκει. πρῶτον μὲν γὰρ ἀφ᾽ ὧν ζῶσιν ἄνθρωποι, ταῦτα ἡ γῆ φέρει ἐργαζομένοις, καὶ ἀφ᾽ ὧν τοίνυν ἡδυπαθοῦσι προσεπιφέρει· ἔπειτα δὲ καὶ θεοὺς κοσμοῦσι καὶ βωμοὺς καὶ ἀγάλματα, καὶ οἷοις αὐτοὶ κοσμοῦνται, καὶ ταῦτα μετὰ ἡδίστων ὀσμῶν καὶ θεαμάτων παρέχει· ἔπειτα δὲ ὄψα τὰ μὲν πολλὰ φύει τὰ δὲ τρέφει. καὶ γὰρ ἡ προβατικὴ τέχνη συνῆπται τῇ γεωργίᾳ, ὥστ᾽ ἔχειν καὶ θεοῖς ἐξαρέσκεσθαι θύοντας καὶ αὐτοὺς χρῆσθαι. παρέχουσα δὲ ἀφθονώτατα [ἀγαθὰ] οὐκ ἐᾷ ταῦτα μετὰ μαλακίας λαμβάνειν, ἀλλὰ ψύχη τε χειμῶνος καὶ θάλπη θέρους ἐθίζει καρτερεῖν. καὶ τοὺς μὲν αὐτουργοὺς γυμνάζουσα

διὰ τῶν χειρῶν ἰσχὺν αὐτοῖς προστίθησι, τοὺς δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ γεωργοῦντας ἀνδρίζει, πρωΐ τε ἐγείρουσα καὶ πορεύεσθαι σφοδρῶς ἀναγκάζουσα· καὶ γὰρ ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ἐν τῷ ἄστει ἐν ὥρᾳ αἱ ἐπικαιρόταται πράξεις εἰσίν. ἔπειτα δὲ ἤν τε σὺν ἵππῳ ἀρήγειν τῇ χώρᾳ βουληθῇ τις, τὸν ἵππον ἱκανωτάτη ἡ γεωργία τρέφειν· ἤν τε πεζῇ, σφοδρὸν παρέχει τὸ σῶμα ἐν ταῖς θήραις φιλοπονεῖσθαι, συνεπαίρει τε ἡ γῆ, καὶ κυσὶν εὐπέτειαν τροφῆς παρέχουσα καὶ θηρία συμπαρατρέφουσα. ὠφελούμενοι δὲ ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ οἱ κύνες καὶ οἱ ἵπποι ἀντωφελοῦσι τὸν χῶρον· ὁ μὲν ἵππος πρωΐ τε κομίζων τὸν κηδόμενον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ ἐξουσίαν παρέχων τοῦ δείλης ἀπιέναι· αἱ δὲ κύνες τά τε θηρία συνεξαίρουσαι κωλύουσιν ἀπὸ λύμης καρπῶν καὶ προβάτων, καὶ τῇ ἐρημίᾳ τὴν ἀσφάλειαν συμπαρέχουσαι. συμπαρορμᾷ δέ τι καὶ εἰς τὸ ἀρήγειν σὺν ὅπλοις τῇ χώρᾳ ἡ γεωργία, [καὶ ἡ γῆ τοὺς γεωργοὺς] ἐν τῷ μέσῳ τοὺς καρποὺς τρέφουσα τῷ κρατοῦντι λαμβάνειν. καὶ δραμεῖν τε καὶ βαλεῖν καὶ πηδῆσαι τίς ἱκανωτέρους τέχνη γεωργίας παρέχεται; τίς δὲ τοῖς ἐργαζομένοις τέχνη πλείω ἀντιχαρίζεται; τίς δ' ἥδιον τὸν ἐπιμελούμενον δέχεται, προτείνουσα προσιόντι λαβεῖν ὅ τι χρήζει; τίς δὲ ξένους ἥδιον ἢ ἀφθονώτερον δέχεται; χειμάσαι δὲ πυρὶ ἀφθόνῳ καὶ θερμοῖς λουτροῖς ποῦ πλείων εὐχέρεια ἢ ἐν χωρίῳ; ποῦ δὲ ἥδιον θερίσαι ὕδασί τε καὶ πνεύμασι καὶ σκιαῖς ἢ κατ' ἀγρόν; τίς δὲ ἄλλη θεοῖς ἀπαρχὰς πρεπωδεστέρας παρέχει ἢ ἑορτὰς πληρεστέρας ἀποδεικνύει; τίς δὲ οἰκέταις προσφιλεστέρα ἢ γυναικὶ ἡδίων ἢ τέκνοις ποθεινοτέρα ἢ φίλοις εὐχαριστοτέρα; ἐμοὶ μὲν θαυμαστὸν δοκεῖ εἶναι, εἴ τις ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἢ κτῆμά τι τούτου

7 *Κωμικοῦ ποιητοῦ.*

Ἐγὼ γεωργῶ τὸν ἀγρόν, οὐχ ὅπως τρέφῃ
αὐτός με, παρ' ἐμοῦ δ' ἵνα τροφὴν προσλαμβάνῃ.
σκάπτω γὰρ αὐτὸς ἐπιμελῶς σπείρω τ' ἀεί,
καὶ πάντα ποιῶ πρὸς τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν.
ὃ δὲ λαμβάνει μέν, ἀποδίδωσι δ' οὐδὲ ἕν.

7a *Ἀποστερητὴν ἔλαθον ἀγοράσας ἀγρόν.*
ἔσπειρα μὲν κριθῶν μεδίμνους εἴκοσι,
τούτων ἀπέδωκεν οὐδ' ὅλους τρισκαίδεκα,
οἳ δ' ἑπτ' ἐπὶ Θήβαις ἐστράτευσάν μοι δοκῶ.
τὸ τῶν γυναικῶν ῥῆμα διατηρεῖ μόνον
"ὀνησιφόρα γένοιτο." τοῦτο γίγνεται·
ὃ γὰρ φέρει νῦν οὗτος, εἷς ὄνος φέρει.

8 *Φιλήμων ἐν Ὑποβολιμαίῳ.*

Ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος.

9 *Μενάνδρου.*

Ἔχει τι τὸ πικρὸν τῆς γεωργίας γλυκύ.

10 *Φαβωρίνου.*

Φασὶ δὲ καὶ ἑταιρικόν τινα ἀναγκαζόμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς γεωργεῖν ἀπάγξασθαι, γράψαντα ἐν γραμματειδίῳ ὅτι ἀπέραντόν τι καὶ ἀκατάστροφον ἡ γεωργία ἦν· σπείρειν, ὅπως θερίσωμεν, εἶτα θερίζειν, ὅπως σπείρωμεν· ἄτοπόν τι τὸ χρῆμα τῆς περιόδου.

11 *Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ τῆς παιδείας* (VIII, 3, 38).

Σκάπτω καὶ σπείρω καὶ μάλα μικρὸν γήδιον, οὐ μέντοι πονηρόν γε, ἀλλὰ πάντων δικαιότατον· ὅ τι γὰρ [ἂν] λάβοι σπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπεδίδου αὐτό τε καὶ τόκον οὐδέν τι πολύν, ἤδη δέ ποτ' . . . ἔδωκεν ὧν ἔλαβε.

12 Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.

Ζήνων ὁ στωικὸς φιλόσοφος ὁρῶν τινα τῶν γνωρίμων ὑπὸ τοῦ ἀγροῦ περισπώμενον εἶπεν "ἐὰν μὴ σὺ τοῦτον ἀπολέσῃς, οὗτος σὲ ἀπολέσει."

13 Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος λέγοντός τινος αὐτῷ "διὰ σὲ ἀπόλωλεν ὁ ἀγρός" "οὐκ οὖν" ἔφη "κάλλιον δι' ἐμὲ τὸν ἀγρὸν ἢ διὰ τὸν ἀγρὸν ἐμέ;"

ΠΕΡΙ ΗΣΥΧΙΑΣ. ΝΗ.

1 Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.

Ὅστις δὲ πράσσει πολλὰ μὴ πράσσειν παρόν,
μῶρος, παρὸν ζῆν ἡδέως ἀπράγμονα.

2 Εὐριπίδου Ἰφιγενείας (Aul. 16).

Ζηλῶ σε γέρον,
ζηλῶ δ' ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον
βίον ἐξεπέρασ' ἀγνὼς ἀκλεής·
τοὺς δ' ἐν τιμαῖς ἧσσον ἐπαινῶ.

3 Εὐριπίδου Βακχῶν (388) χορός.

Ὁ δὲ τᾶς ἡσυχίας
βίοτος, καὶ τὸ φρονεῖν
ἀσάλευτόν τε μένει καὶ
ξυνέχει δώματα· πόρσω
γὰρ ὅμως αἰθέρα ναίοντες ὁρῶσι
τὰ βροτῶν οὐρανίδαι.

4 Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν (110).

Καλὸν δέ γ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα
εὐβουλίας τυχόντα τῆς ἀμείνονος.

5 Εὐριπίδου Οἰνόμαος.

Ὁ πλεῖστα πράσσων πλεῖσθ' ἁμαρτάνει βροτῶν.

6 *Αἰσχύλου Προμηθέως δεσμώτου* (44).
Τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα μὴ πόνει μάτην.

7 *Ἐπιχάρμου ἐξ Αὐτομόλου.*
Ἁ δ' ἁσυχία χαρίεσσα, γυνά,
καὶ σωφροσύνας πλατίον οἰκεῖ.

8 *Μενάνδρου Ὑδρίας.*
Ὡς ἡδὺ τῷ μισοῦντι τοὺς φαύλους τρόπους
ἐρημία, καὶ τῷ μελετῶντι μηδὲ ἓν
πονηρὸν ἱκανὸν κτῆμ' ἀγρὸς τρέφων καλῶς.
ἐκ τῶν ὄχλων δὲ ζῆλος, ἥ τε κατὰ πόλιν
αὕτη τρυφὴ λάμπει μέν, ἐς δ' ὀλίγον χρόνον.

9 *Πινδάρου ὑπορχημάτων.*
Τὸ κοινόν τις ἀστῶν ἐν εὐδίᾳ καταθεὶς
ἐρευνησάτω μεγαλάνορος ἁσυχίας
ἱερὸν φάος, στάσιν ἀπὸ πραπίδος
ἐπίκοτον ἀνελών, πενίας δότειραν,
ἐχθρὰν κουροτρόφον.

10 *Κερκίδα μελιάμβων.*
Ὁ τᾶς ῥικνᾶς χελώνας ἀμναμονεῖ.
οἶκος γὰρ ἄριστος ἀλαθέως καὶ φίλος.

11 *Ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν.*
Οὐκ ἔστ' οὐδ' ἐπέοικεν ἃ μὴ μάθομεν πονέεσθαι…
εἴ μοι καλὰ πέλει τὰ μελύδρια, καὶ τάδε μῶνα
κῦδος ἐμοὶ θήσοντι, τά μοι πάρος ὤπασε μοῖσα.
εἰ δ' οὐχ ἁδέα ταῦτα, τί μοι γλυκὺ πλείονα μοχθεῖν;…
εἰ μὲν γὰρ βιότω διπλόον χρόνον ἄμμιν ἔδωκεν
ἢ Κρονίδας ἢ μοῖρα πολύτροπος, ὥστ' ἀνύεσθαι
τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χάρματα, τὸν δ' ἐνὶ μόχθῳ,
ἦν τάχα μοχθήσαντι μεθύστερον ἐσθλὰ δέχεσθαι·
εἰ δὲ θεοὶ κατένησαν ἕνα χρόνον ἐς βίον ἐλθεῖν

12 Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.

Ζήνων ὁ στωικὸς φιλόσοφος ὁρῶν τινα τῶν γνωρίμων ὑπὸ τοῦ ἀγροῦ περισπώμενον εἶπεν "ἐὰν μὴ σὺ τοῦτον ἀπολέσῃς, οὗτος σὲ ἀπολέσει."

13 Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος λέγοντός τινος αὐτῷ "διὰ σὲ ἀπόλωλεν ὁ ἀγρός" "οὐκ οὖν" ἔφη "κάλλιον δι' ἐμὲ τὸν ἀγρὸν ἢ διὰ τὸν ἀγρὸν ἐμέ;"

ΠΕΡΙ ΗΣΥΧΙΑΣ. ΝΗ.

1 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Ὅστις δὲ πράσσει πολλὰ μὴ πράσσειν παρόν,
μῶρος, παρὸν ζῆν ἡδέως ἀπράγμονα.

2 Εὐριπίδου Ἰφιγενείας (Aul. 16).

Ζηλῶ σε γέρον,
ζηλῶ δ' ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον
βίον ἐξεπέρασ' ἀγνὼς ἀκλεής·
τοὺς δ' ἐν τιμαῖς ἧσσον ἐπαινῶ.

3 Εὐριπίδου Βακχῶν (388) χορός.

Ὁ δὲ τᾶς ἡσυχίας
βίοτος, καὶ τὸ φρονεῖν
ἀσάλευτόν τε μένει καὶ
ξυνέχει δώματα· πόρσω
γὰρ ὅμως αἰθέρα ναίοντες ὁρῶσι
τὰ βροτῶν οὐρανίδαι.

4 Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν (110).

Καλὸν δέ γ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα
εὐβουλίας τυχόντα τῆς ἀμείνονος.

5 Εὐριπίδου Οἰνόμαος.

Ὁ πλεῖστα πράσσων πλεῖσθ' ἁμαρτάνει βροτῶν.

αὐξήσεως, οὐδὲ πρὸς πολλὰ καὶ μικρὰ νόμιμα προσπταίουσαι κάμπτονται εὐθύ, καθάπερ αἱ ταῖς πόλεσιν ἐναπειλημμέναι ψυχαί· ἀλλ' ἐν ἀέρι καθαρῷ καὶ τὰ πολλὰ ἔξω διαιτωμένων τῶν ἀνθρώπων ἀνίασιν ὀρθαὶ καὶ πτεροφυοῦσιν, ἀρδόμεναι τῷ διαυγεστάτῳ τε καὶ λειοτάτῳ ῥεύματι τῆς ἡσυχίας, ἐν ᾧ τά τε μαθήματα τοῦ νοῦ θεωδέστερα καὶ καθαρώτερον τὸ δρᾶν. διὰ τοῦτό τοι καὶ τῶν θεῶν τὰ ἱερά, ὅσα ἐκ τοῦ πάνυ ἀρχαίου νενόμισται, τοῖς ἐρημοτάτοις χωρίοις οἱ πρῶτοι [ἐνίδρυσαν], μάλιστα δὲ Μουσῶν τε καὶ Πανὸς καὶ Νυμφῶν καὶ Ἀπόλλωνος καὶ ὅσοι μουσικῆς ἡγεμόνες θεοί, διακρίναντες ὡς οἶμαι τὰ παιδείας καλὰ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δεινῶν τε καὶ μιαροτήτων.

ΠΕΡΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑΥΑΓΙΟΥ. ΝΘ.

1 *Ὁμήρου Ὀδυσσείας θ'* (138).

Οὐ μὲν γάρ τί που ἐστὶ κακώτερον ἄλλο θαλάσσης
ἄνδρα τε συγχεῦαι, εἰ καὶ μάλα καρτερὸς εἴη.

2 *Ἀλέξιδος ἐκ Συναποθνησκόντων.*

Ὅστις διαπλεῖ θάλασσαν ἢ μελαγχολᾷ
ἢ πτωχός ἐστιν ἢ θανατᾷ. τούτων τριῶν
ἑνός γ' ἀποτυχεῖν τοὐλάχιστον οὐκ ἔνι.

3 *Σοφοκλέους Σκυρίων.*

Ἡ ποντοναῦται τῶν ταλαιπώρων βροτῶν,
οἷς οὔτε δαίμων οὔτε τις βροτῶν γέμων
πλούτου ποτ' ἂν νείμειεν ἀξίαν χάριν.
λεπταῖς ἐπὶ ῥιπῖσιν ἐμπολὰς μακρὰς
ἀεὶ παραρρίπτοντες οἱ πολύφθοροι
ἢ 'σωσαν ἢ 'κέρδαναν ἢ διώλεσαν.

4 *Ἐκ τοῦ Ἀράτου Φαινομένων* (292).
Τῆμος ἐπιρρήσσουσι νότοι, ὁπότ' αἰγοκερῆι
ἐμφέρετ' ἠέλιος· τότε δὲ κρύος ἐκ Διός ἐστι
ναύτῃ μαλκίοντι κακώτατον· ἀλλὰ καὶ ἔμπης
ἤδη πάντ' ἐνιαυτὸν ὑπὸ στείρῃσι θάλασσα
πορφύρει· ἴκελοι δὲ κολυμβάσιν αἰθυίῃσι
πολλάκις ἐκ νηῶν πέλαγος περιπαπταίνοντες
ἥμεθ' ἐπ' αἰγιαλοὺς τετραμμένοι· οἱ δ' ἔτι πόρσω
κλύζονται, ὀλίγον δὲ διὰ ξύλον ἄιδ' ἐρύκει.

5 *Φιλητᾶ ἐπιγραμμάτων.*
Γαῖαν μὲν φανέουσι θεοί ποτε· νῦν δὲ πάρεστιν
λαιψηρῶν ἀνέμων μοῦνον ὁρᾶν τέμενος.

6 *Ἀντιφάνους Ἐφεσίας.*
Δύστηνος ὅστις ζῇ θαλάττιον βίον.
τῶν γὰρ πλεόντων ζῆν τιν' . . . .
Ἑκατὸν στάδι' ἐλθεῖν κρεῖττον ἢ πλεῦσαι πλέθρον.
Πλεῖς τὴν θάλατταν σχοινίων πωλουμένων;

7 *Ἀρχίππου.*
Ὡς ἡδὺ τὴν θάλατταν ἀπὸ τῆς γῆς ὁρᾶν
ὦ μῆτερ ἐστί, μὴ πλέοντα μηδαμοῦ.

8 *Ὁμήρου* (Il. ο' 628).
Τυτθὸν γὰρ ὑπ' ἐκ θανάτοιο φέρονται.

9 *Μενάνδρου ἐκ Θρασυλέοντος.*
Ὁ δεύτερος πλοῦς ἐστὶ δήπου λεγόμενος,
ἂν ἀποτύχῃ τις οὐρίου κώπαισι πλεῖν.

10 *Καλλιμάχου.*
Ἔνθ' ἀνέμων μεγάλων κῦμα διωλύγιον.

11 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Τρισμάκαρ ἦ παύρων ὄλβιός ἐσσι μέτα,

ναυτιλίης εἰ νῆιν ἔχεις βίον· ἀλλ' ἐμὸς αἰὼν
κύμασιν αἰθυίης μᾶλλον ἐσφκίσατο.

12 Σοφοκλέους Τυμπανιστῶν.

Τί τούτου χάρμα μεῖζον ἂν λάβοις
τοῦ γῆς ἐπιψαύσαντα κᾆθ' ὑπὸ στέγῃ
πυκνῆς ἀκοῦσαι ψακάδος εὑδούσῃ φρενί;

13 Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.

Ναῦς ἡ μεγίστη κρεῖσσον ἢ σμικρὸν σκάφος.

14 Μενάνδρου.

Τὰ μεγάλα κέρδη ῥαδίως ἢ πλουσίους
τοὺς παραβόλως πλέοντας ἢ νεκροὺς ποιεῖ.

15 Ἀντιφάνους.

Ἐν γῇ πένεσθαι κρεῖττον ἢ πλουτοῦντα πλεῖν.

16 Εὐφορίωνος Φιλοκτήτου.

Τὸν δ' ἐκάλυψε θάλασσα λιλαιόμενον βιότοιο,
καί οἱ πήχεες ἄκρον ὑπερφαίνοντο ταθέντες
ἀχρεῖ' ἀσπαίροντος ἅλις Δολοπιονίδαο
δυστήνου, ζωὴν δὲ μεθ' ὕδατος ἔκβαλε πᾶσαν,
χεῖρας ὑπερπλάζων, ἅλμη δ' ἐκάλυψε θανόντα.

17 Ἀντιφάνους Μελίττης.

Ἐπὶ χρήμασιν δ' ὢν ἔμπορος φρονεῖς μέγα,
ὧν ἐστὶ πάντων ἐνίοτ' ἄνεμος κύριος.

18 Εὐριπίδου Φιλοκτήτης.

Μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει·
ἐν γῇ δ' ὁ φόρτος, καὶ πάλιν ναυτίλλεται.

19 Ἐκ τῶν Μόσχου βουκολικῶν.

Τὰν ἅλα τὰν γλαυκὰν ὅταν ὤνεμος ἀτρέμα βάλλῃ,
τὰν φρένα τὰν δειλὰν ἐρεθίζομαι, οὐδ' ἔτι μοι γᾶ
ἐντὶ φίλα, ποθέει δὲ πολὺ πλέονα μεγάλαν ἅλα.

ἀλλ' ὅταν ἀχήσῃ πολιὸς βυθός, ἁ δὲ θάλασσα
κυρτὸν ἐπαφρίζῃ, τὰ δὲ κύματα μακρὰ μεμήνῃ,
ἐς χθόνα παπταίνω καὶ δένδρεα, τὰν δ' ἅλα φεύγω·
γᾶ δέ μοι ἀσπαστὰ χἀ δάσκιος εὔαδεν ὕλα,
ἔνθα καὶ ἢν πνεύσῃ πολὺς ὤνεμος, ἁ πίτυς ᾄδει.
ἦ κακὸν ὁ γριπεὺς ζώει βίον, ᾧ δόμος ἁ ναῦς
καὶ πόνος ἐντὶ θάλασσα καὶ ἰχθύες ἁ πλάνος ἄγρα.
αὐτὰρ ἐμοὶ γλυκὺς ὕπνος ὑπὸ πλατάνῳ βαθυφύλλῳ,
καὶ παγᾶς φιλέοιμι τὸν ἐγγύθεν ἦχον ἀκούειν,
ἃ τέρπει ψοφέοισα τὸν ἀγρικόν, οὐχὶ ταράσσει.

20 Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν (p. 128, 21).

Ἕως ἂν σώζηται τὸ σκάφος, ἄν τε μεῖζον ἄν τ' ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντ' ἄνδρα ἑξῆς προθύμους εἶναι, καὶ ὅπως μήθ' ἑκὼν μήτ' ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψῃ, τοῦτο σκοπεῖσθαι· ἐπειδὰν δ' ἡ θάλαττα ὑπέρσχῃ, μάταιος ἡ σπουδή.

21 Γλαύκωνος.

Γλαύκων ὁ κωμῳδὸς ἥδιον ἔλεγε παρὰ τὴν ἅλα πεζεύειν ἢ παρὰ τὴν γῆν πλεῖν.

ΥΠΕΡ ΤΕΧΝΩΝ. Ξ.

1 Ἄμφιδος ἐξ Ἀμπελουργοῦ.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀτυχίας ἀνθρωπίνης
παραμύθιον γλυκύτερον ἐν βίῳ τέχνης.
ἐπὶ τοῦ μαθήματος γὰρ ἑστηκὼς ὁ νοῦς
αὑτὸν λέληθε παραπλέων τὰς συμφοράς.

2 Ἱππάρχου ἐκ Ζωγράφου.

Πολύ γ' ἐστὶ πάντων κτῆμα τιμιώτατον

ἅπασιν ἀνθρώποισιν εἰς τὸ ζῆν τέχνη.
τὰ μὲν γὰρ ἄλλα καὶ πόλεμος καὶ μεταβολὴ
τύχης ἀνήλωσεν, τέχνη δὲ σώζεται.

3 Ἑρμοδότου.
Οὐχ ὁ λόγος αὔξει τὴν τέχνην περισσὸς ὤν,
ἀλλ' αὐτὰ κοσμεῖ τὴν τέχνην τὰ πράγματα.

4 Σιμύλου.
Οὔτε φύσις ἱκανὴ γίγνεται τέχνης ἄτερ
πρὸς οὐδὲν ἐπιτήδευμα παράπαν οὐδενί,
οὔτε πάλι τέχνη μὴ φύσιν κεκτημένη.
τούτων ὁμοίως τοῖν δυοῖν συνηγμένων
εἰς ταυτόν, ἔτι δεῖ προσλαβεῖν χορηγίαν,
ἔρωτα μελέτην καιρὸν εὐφυῆ χρόνον
κριτὴν τὸ ῥηθὲν δυνάμενον συναρπάσαι.
ἐν ᾧ γὰρ ἂν τούτων τις ἀπολειφθεὶς τύχῃ,
οὐκ ἔρχετ' ἐπὶ τὸ τέρμα τοῦ προκειμένου.
φύσις θέλησις ἐπιμέλει' εὐταξία
σοφοὺς τίθησι κἀγαθούς· ἐτῶν δέ τοι
ἀριθμὸς οὐδὲν ἄλλο πλὴν γῆρας ποιεῖ.

5 Μενάνδρου Αὐλητρίδος.
Τὰ πατρῷα μὲν ποιεῖ καιρός ποτε
ἀλλότρια, σώζει δ' αὐτά που τὰ σώματα·
βίου δ' ἔνεστι μί' ἀσφάλει' ἐν ταῖς τέχναις.

6 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Σοφιστοῦ (219 a).
Ἀλλὰ μήν γε τῶν τεχνῶν σχεδὸν πασῶν εἴδη δύο. Πῶς; Γεωργία μὲν καὶ ὅση περὶ τὸ θνητὸν πᾶν σῶμα θεραπεία, τό τ' αὖ περὶ τὸ σύνθετον καὶ πλαστόν, ὃ δὴ σκεῦος ὠνομάκαμεν, ἥ τε μιμητική, ξύμπαντα ταῦτα δικαιότατα ἑνὶ προσαγορεύοιτο ἂν ὀνόματι. Πῶς καὶ τίνι; Πᾶν ὅπερ ἂν μὴ πρότερόν [τις

ὄν, ὕστερον] εἰς οὐσίαν ἄγῃ, τὸν μὲν ἄγοντα ποιεῖν, τὸ δὲ ἀγόμενον ποιεῖσθαί που φαμέν. Ὀρθῶς. Τὰ δέ γε νῦν [ἃ δὴ] διήλθομεν ἅπαντα εἶχεν εἰς τοῦτο τὴν αὐτῶν δύναμιν. Εἶχε γὰρ οὖν. Ποιητικὴν τοίνυν αὐτὰ συγκεφαλαιωσάμενοι προσείπωμεν. Ἔστω. Τὸ δὴ μαθητικὸν αὖ μετὰ τοῦτο εἶδος ὅλον καὶ τὸ τῆς γνωρίσεως τό τε χρηματιστικὸν καὶ ἀγωνιστικὸν καὶ θηρευτικόν, ἐπειδὴ δημιουργεῖ μὲν οὐδὲν τούτων, τὰ δὲ ὄντα καὶ γεγονότα, τὰ μὲν χειροῦται λόγοις καὶ πράξεσι, τὰ δὲ τοῖς χειρουμένοις οὐκ ἐπιτρέπει, μάλιστ' ἄν που διὰ ταῦτα ξυνάπαντα τὰ μέρη τέχνη τις κτητικὴ λεχθεῖσα ἂν πρέψειεν. Ναί· πρέποι γὰρ ἄν. Κτητικῆς δὴ καὶ ποιητικῆς ξυμπασῶν οὐσῶν τῶν τεχνῶν, ἐν ποτέρᾳ τὴν ἀσπαλιευτικήν, ὦ Θεαίτητε, τιθῶμεν; Ἐν κτητικῇ δήπου δῆλον. Κτητικῆς δὲ ἆρ' οὐ δύο εἴδη; τὸ μὲν ἑκόντων πρὸς ἑκόντας μεταβλητικὸν ὄν, διά τε δωρεῶν [καὶ ἀγοράσεων] καὶ μισθώσεων· τὸ δὲ λοιπὸν ἢ κατ' ἔργα ἢ κατὰ λόγους χειρούμενον ξύμπαν, χειρωτικὸν ἂν εἴη; Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν εἰρημένων. Τί δὲ τὴν χειρωτικήν; ἆρ' οὐ διχῇ τμητέον; Πῇ; Τὸ μὲν ἀμφαδὸν ὅλον ἀγωνιστικὸν τιθέντας, τὸ δὲ κρυφαῖον αὐτῆς πᾶν θηρευτικόν; Ναί. Τήν γε μὴν θηρευτικὴν ἄλογον τὸ μὴ οὐ τέμνειν διχῇ. Λέγε ὅπῃ. Τὸ μὲν ἀψύχου γένους διελομένους τὸ δὲ ἐμψύχου. Τί μήν; εἴπερ ἐστόν γε ἄμφω. Πῶς δ' οὐκ ἐστόν; καὶ δεῖ γε ἡμᾶς τὸ μὲν τῶν ἀψύχων ἀνώνυμον, πλὴν κατ' ἔνια τῆς κολυμβητικῆς ἄττα μέρη καὶ τοιαῦτ' ἄλλα βραχέα, χαίρειν ἐᾶσαι· τὸ δὲ τῶν ἐμψύχων, ζῴων οὖσαν θήραν, προσειπεῖν ζῳοθηρικήν. Ἔστω. Ζῳοθηρικῆς δὲ ἆρα οὐ διπλοῦν εἶδος ἂν λέγοιτο ἐν δίκῃ; τὸ μὲν πεζοῦ γένους πολλοῖς εἴδεσι καὶ ὀνόμασι διῃρημένον πεζοθηρικόν· [τὸ δ'

ἕτερον] νευστικοῦ ζῴου πᾶν ἐνυγροθηρικόν; Πάνυ γε. Νευστικοῦ μὴν τὸ μὲν πτηνὸν φῦλον ὁρῶμεν, τὸ δὲ ἔνυδρον. Πῶς δ' οὔ; Καὶ τοῦ πτηνοῦ μὲν γένους πᾶσα ἡμῖν ἡ θήρα ἡμῖν ἡ θήρα λέγεταί που ὀρνιθευτική. Λέγεται [γὰρ οὖν]. Τοῦ δ' ἐνύδρου σχεδὸν ἁλιευτικὴ τὸ σύνολον. [Ναί.] Τί δέ; ταύτην αὖ τὴν θήραν ἄρα οὐκ ἂν κατὰ τὰ μέγιστα μέρη δύο διέλοιμεν; Κατὰ ποῖα; Καθ' ἃ τὸ μὲν ἕρκεσιν αὐτόθι ποιεῖται τὴν θήραν τὸ δὲ πληγῇ; Πῶς λέγεις; καὶ πῇ διαιρούμενος ἑκάτερον; Τὸ μέν, ὅτι πᾶν ὅσον ἂν ἕνεκα κωλύσεως εἴργῃ τι περιέχον, ἕρκος εἰκὸς ὀνομάζειν. Πάνυ μὲν οὖν. Κύρτους δὴ καὶ δίκτυα καὶ πόρκους καὶ βρόχους καὶ τὰ τοιαῦτα μῶν ἄλλο τι πλὴν ἕρκη χρὴ προσαγορεύειν; Οὐδὲν [ἄλλο]. Τοῦτο μὲν ἄρα ἑρκοθηρικὸν τῆς ἄγρας τὸ μέρος φήσομεν ἤ τι τοιοῦτον. Ναί. Τὸ δὲ ἀγκίστροις καὶ τριόδουσι πληγῇ γιγνόμενον, ἕτερον μὲν ἐκείνου, πληκτικὴν δέ τινα θήραν ἡμᾶς προσειπεῖν ἐν τῷ νῦν χρεών, ἢ τί τις ἄν, ὦ Θεαίτητε, εἴποι κάλλιον; Ἀμελῶμεν τοῦ ὀνόματος, ἀρκεῖ γὰρ καὶ τοῦτο. Τῆς μὲν τοίνυν πληκτικῆς, τὸ μὲν νυκτερινὸν οἶμαι πρὸς πυρὸς φῶς γιγνόμενον ὑπ' αὐτῶν τῶν περὶ τὴν θήραν πυρευτικὴν ῥηθῆναι [συμβέβηκε]. Πάνυ γε. Τὸ δέ γε μεθημερινὸν ὡς ἐχόντων ἐν ἄκροις ἄγκιστρα καὶ τῶν τριοδόντων πᾶν ἀγκιστρευτικόν; Λέγεται γὰρ οὖν. Τοῦ τοίνυν ἀγκιστρευτικοῦ τῆς πληγῆς τὸ μὲν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω γινόμενον διὰ τὸ τοῖς τριόδουσιν οὕτω μάλιστα χρῆσθαι, τριοδοντικά τις, οἶμαι, κέκληται. Φασὶ γοῦν τινες. Τὸ δέ γε λοιπὸν ἐστὶν ἓν ἔτι μόνον ὡς εἰπεῖν εἶδος. Ποῖον; Τὸ τῆς ἐναντίας ταύτῃ πληγῆς ἀγκίστρῳ τε γιγνόμενον καὶ τῶν ἰχθύων, οὐχ ᾗ τις ἂν τύχῃ τοῦ σώματος ὥσπερ τοῖς τριόδουσιν, ἀλλὰ

περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα τοῦ θηρευθέντος ἑκάστοτε, καὶ κάτωθεν εἰς τοὐναντίον ἄνω, ῥάβδοις καὶ καλάμοις ἀνασπώμενον, οὗ τί φήσομεν, ὦ Θεαίτητε, δεῖν τοὔνομα λέγεσθαι; Δοκῶ μέν, ὅπερ ἄρτι προυθέμεθα δεῖν ἐξευρεῖν, τοῦτο αὐτὸ νῦν ἀποτετελέσθαι. Νῦν ἄρα τῆς ἀσπαλιευτικῆς, περὶ οὗ σύ τε κἀγὼ συνωμολογήκαμεν, οὐ μόνον τοὔνομα ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον, περὶ αὐτὸ τοὔργον εἰλήφαμεν ἱκανῶς. ξυμπάσης τοιγαροῦν τέχνης τὸ μὲν ἥμισυ μέρος κτητικὸν ἦν, κτητικοῦ δὲ χειρωτικόν, χειρωτικοῦ δὲ θηρευτικόν, τοῦ δὲ θηρευτικοῦ ζῳοθηρικόν, ζῳοθηρικοῦ δὲ ἐνυγροθηρικόν, ἐνυγροθηρικοῦ δὲ τὸ κάτωθεν τμῆμα ὅλον ἁλιευτικόν, ἁλιευτικῆς δὲ πληκτικόν, πληκτικῆς δὲ ἀγκιστρευτικόν· τούτου δὲ τὸ περὶ τὴν κάτωθεν ἄνω πληγὴν ἀνασπωμένην ἀπ' αὐτῆς τῆς πράξεως ἀφομοιωθὲν τοὔνομα ἡ νῦν ἀσπαλιευτικὴ ζητηθεῖσα ἐπίκλην γέγονε. Πάντως μὲν οὖν τοῦτό γε ἱκανῶς δεδήλωται.

7 Ἐν ταυτῷ (235).

Κατὰ δὴ τὸν παρεληλυθότα τρόπον τῆς διαιρέσεως ἔγωγέ μοι καὶ νῦν φαίνομαι δύο καθορᾶν εἴδη τῆς μιμητικῆς. τὴν δὲ ζητουμένην ἰδέαν ἐν ὁποτέρῳ ποθ' ἡμῖν οὖσα τυγχάνει καταμαθεῖν οὐδέ πω μοι δοκῶ νῦν δυνατὸς εἶναι. σὺ δ' ἀλλ' εἰπὲ πρῶτον καὶ δίελε ἡμῖν τίνε τὼ δύο λέγεις. Μίαν μὲν τὴν εἰκαστικὴν ὁρῶν ἐν αὐτῇ τέχνην· ἔστι δ' αὕτη μάλιστα, ὁπόταν κατὰ τὰς τοῦ παραδείγματος συμμετρίας τις ἐν μήκει καὶ βάθει καὶ πλάτει καὶ πρὸς τούτοις ἔτι χρώματα ἀποδιδοὺς τὰ προσήκοντα ἑκάστοις τὴν τοῦ μιμήματος γένεσιν ἀπεργάζηται. Τί δ', οὐ πάντες οἱ μιμούμενοί τι τοῦτ' ἐπιχειροῦσι δρᾶν; Οὐκ οὖν ὅσοι

γε τῶν μεγάλων πού τι πλάττουσιν ἔργων ἢ γράφουσιν. εἰ γὰρ ἀποδιδοῖεν τὴν τῶν καλῶν ἀληθινὴν συμμετρίαν, οἶσθ' ὅτι σμικρότερα μὲν τοῦ δέοντος τὰ ἄνω, μείζω δὲ τὰ κάτω φαίνοιτ' ἄν, διὰ τὸ τὰ μὲν πόρρωθεν τὰ δ' ἐγγύθεν ὑφ' ἡμῶν ὁρᾶσθαι. Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν οὐ χαίρειν τὸ ἀληθὲς ἐάσαντες οἱ δημιουργοὶ νῦν, οὐ τὰς οὔσας συμμετρίας, ἀλλὰ τὰς δοξούσας εἶναι καλὰς τοῖς εἰδώλοις ἐναπεργάζονται; Πάνυ μὲν οὖν. Τὸ μὲν ἄρα ἕτερον οὐδὲ δίκαιον, εἰκός γε ὄν, εἰκόνα καλεῖν; [Παντάπασί γε. Ἆρ' οὖν τὸ μὲν ἕτερον δίκαιον εἰκαστικὸν καλεῖν;] Ναί. Καὶ τῆς γε μιμητικῆς τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος κλητέον ὅπερ εἴπομεν ἐν τῷ πρόσθεν, εἰκαστικήν; Κλητέον. Τί δαί, τὸ φαινόμενον μὲν διὰ τὴν τοῦ καλοῦ θέαν εἰκέναι τῷ καλῷ, δύναμιν δὲ εἴ τις λάβοι τὰ τηλικαῦτα ἱκανῶς ὁρᾶν, μηδὲ ἐοικὸς ᾗ ᾧ φησιν ἐοικέναι, τί καλοῦμεν; ἆρ' οὐκ, ἐπείπερ φαίνεται μέν, ἔοικε δὲ οὔ, φάντασμα; Τί μήν; Οὐκ οὖν πάμπολυ καὶ κατὰ τὴν ζωγραφίαν τοῦτο τὸ μέρος ἐστὶ καὶ κατὰ τὴν ξύμπασαν μιμητικήν; Πῶς δ' οὔ; Τὴν δὴ φάντασμα ἀλλ' οὐκ εἰκόνα ἀπεργαζομένην τέχνην ἆρ' οὐ φανταστικὴν ὀρθότατ' ἂν προσαγορεύοιμεν; Πολύ γε. Τούτω τοίνυν τὼ δύο ἔλεγον εἴδη τῆς εἰδωλοποιητικῆς εἰκαστικὴν καὶ φανταστικήν. Ὀρθῶς.

8 Τοῦ αὐτοῦ (Leg. IV p. 709).

Θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα· ἡμερώτερον μὴν τρίτον συγχωρῆσαι τούτοις ἕπεσθαι δεῖν, τέχνην.

9 Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ (281 d).

Πρῶτον μὲν τοίνυν δύο τέχνας οὔσας περὶ πάντα τὰ δρώμενα θεασώμεθα. Τίνας; Τὴν μὲν τῆς γενέ-

σεως οὖσαν συναίτιον τὴν δὲ αὐτὴν αἰτίαν. Πῶς; Ὅσαι μὲν τὸ πρᾶγμ' αὐτὸ μὴ δημιουργοῦσι, ταῖς δὲ δημιουργούσαις ὄργανα παρασκευάζουσιν, ὧν μὴ παραγενομένων οὐκ ἄν ποτ' ἐργασθείη τὸ προστεταγμένον ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν, ταύτας μὲν οὖν ξυναιτίους, τὰς δ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμ' ἀπεργαζομένας, αἰτίας. Ἔχει γὰρ οὖν λόγον.

10 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ μαντικῆς.

Τῶν τεχνῶν ὡς ἔοικε τὰς μὲν ἡ χρεία συνέστησεν ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι νῦν διαφυλάσσει· "χρειὼ πάντ' ἐδίδαξε· τί δ' οὐ χρειώ κεν ἀνεύροι" τῶν ἀναγκαίων; ὑφαντικὴν οἰκοδομικὴν ἰατρικὴν γεωργίαν καὶ ὅσαι περὶ γεωργίαν ἀναστρέφονται· τὰς δ' ἡδονή τις προσηγάγετο καὶ κατέσχε, τὴν τῶν μυρεψῶν καὶ τῶν ὀψοποιῶν καὶ κομμωτικὴν πᾶσαν καὶ ἀνθοβαφίαν. ἔστι δ' ὧν τὴν πιθανότητα καὶ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὸ καθάρειον ἀγαπῶντες ἐκμανθάνουσι καὶ περιέπουσιν, ὡς ἀριθμητικὴν καὶ γεωμετρίαν καὶ κανονικὴν πᾶσαν καὶ ἀστρολογίαν, ἃς φησὶν ὁ Πλάτων καίπερ ἀμελουμένας βίᾳ ὑπὸ χάριτος αὔξεσθαι.

11 Ξενοφῶντος ἐν γ' (10) ἀπομνημονευμάτων.

Εἰσελθών ποτε πρὸς τὸν Παρράσιον τὸν ζωγράφον, Ἆρα, ἔφη, ὦ Παρράσιε, ἡ γραφική ἐστιν εἰκασία τῶν ὁρωμένων; τὰ γοῦν κοῖλα καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ σκοτεινὰ καὶ τὰ φωτεινὰ καὶ τὰ σκληρὰ καὶ τὰ μαλακὰ καὶ τὰ τραχέα καὶ τὰ λεῖα καὶ τὰ νέα καὶ τὰ παλαιὰ σώματα διὰ τῶν χρωμάτων ἀπεικάζοντες ἐκμιμεῖσθε. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Καὶ μὴν τά γε καλὰ εἴδη ἀφομοιοῦντες, ἐπειδὴ οὐ ῥᾴδιον ἑνὶ ἀνθρώπῳ περιτυχεῖν ἄμεμπτα πάντα ἔχοντι, ἐκ πολλῶν συν-

ἄγοντες τὰ ἐξ ἑκάστου κάλλιστα οὕτως ὅλα τὰ σώματα καλὰ ποιεῖτε φαίνεσθαι. Ποιοῦμεν γάρ, ἔφη, οὕτω. Τί γάρ, ἔφη, τὸ πιθανώτατον καὶ ἥδιστον καὶ φιλικώτατον καὶ ποθεινότατον καὶ ἐρασμιώτατον ἀπομιμεῖσθε τῆς ψυχῆς ἦθος ἢ οὐδὲ μιμητὸν τοῦτο; Πῶς γὰρ ἄν, ἔφη, μιμητὸν εἴη, ὦ Σώκρατες, ὃ μήτε συμμετρίαν μήτε χρῶμα μήτε ὧν σὺ εἶπας ἄρτι μηδὲν ἔχει μηδὲ ὅλως ὁρατόν ἐστιν; Ἆρ' οὖν, ἔφη, γίγνεται ἐν ἀνθρώπῳ τό τε φιλοφρόνως καὶ τὸ ἐχθρῶς βλέπειν πρός τινας; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Οὐκ οὖν τό γε μιμητὸν ἐν τοῖς ὄμμασι; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἐπὶ δὲ τοῖς τῶν φίλων ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς ὁμοίως σοι δοκοῦσιν ἔχειν τὰ πρόσωπα οἵ τε φροντίζοντες καὶ οἱ μή; Μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς φαιδροί, ἐπὶ δὲ τοῖς κακοῖς σκυθρωποὶ γίνονται. Οὐκ οὖν, ἔφη, καὶ ταῦτα δυνατὸν ἀπεικάζειν; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ τὸ ἐλευθέριον, [καὶ τὸ ταπεινόν τε καὶ ἀνελεύθερον,] καὶ τὸ σωφρονικόν τε καὶ φρόνιμον, καὶ τὸ ὑβριστικόν τε καὶ τὸ ἀπειρόκαλον, καὶ διὰ τοῦ προσώπου καὶ διὰ τῶν σχημάτων καὶ ἑστώτων καὶ κινουμένων ἀνθρώπων διαφαίνει. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ταῦτα μιμητά; Καὶ μάλα, ἔφη. Πότερον οὖν, ἔφη, νομίζεις ἥδιον ὁρᾶν τοὺς ἀνθρώπους δι' ὧν τὰ καλά τε καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ ἀγαπητὰ ἤθη φαίνεται, ἢ δι' ὧν τὰ αἰσχρά τε καὶ πονηρὰ καὶ μισητά; Πολὺ νὴ Δί', ἔφη, διαφέρει, ὦ Σώκρατες.

Πρὸς δὲ Κλίτωνα τὸν ἀνδριαντοποιὸν εἰσελθών ποτε καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, Ὅτι μέν, ἔφη, ὦ Κλίτων, ἀλλοίους ποιεῖς δρομεῖς τε καὶ παλαιστὰς καὶ πύκτας καὶ παγκρατιαστὰς ὁρῶ γε καὶ οἶδα· ὃ δὲ μάλιστα ψυχαγωγεῖ διὰ τῆς ὄψεως τοὺς ἀνθρώπους

τὸ ζωτικὸν φαίνεσθαι, πῶς τοῦτο ἐνεργάζῃ τοῖς ἀνδριάσιν; Ἐπεὶ δὲ ἀπορῶν ὁ Κλίτων οὐ ταχὺ ἀπεκρίνατο, Ἆρα, ἔφη, τοῖς τῶν ζώντων εἴδεσιν ἀπεικάζων τὸ ἔργον ζωτικώτερον ποιεῖς φαίνεσθαι τοὺς ἀνδριάντας; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν τά τε ὑπὸ τῶν σχημάτων καταρτώμενα καὶ τὰ ἀνασπώμενα ἐν τοῖς σώμασι καὶ τὰ συμπιεζόμενα καὶ τὰ διελκόμενα καὶ ἐντεινόμενα καὶ τὰ ἀνειμένα ἀπεικάζων, ὁμοιότερά τε τοῖς ἀληθινοῖς καὶ πιθανώτερα ποιεῖς φαίνεσθαι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ δὲ καὶ τὰ ἤθη τῶν ποιούντων τι σωμάτων ἀπομιμεῖσθαι οὐ ποιεῖ τινα τέρψιν τοῖς θεωμένοις; Εἰκὸς γοῦν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ τῶν μὲν μαχομένων ἀπειλητικὰ τὰ ὄμματα εἰκαστέον, τῶν δὲ νενικηκότων εὐφραινομένων ἡ ὄψις μιμητέα; Σφόδρα γ', ἔφη. Δεῖ ἄρα, ἔφη, τὸν ἀνδριαντοποιὸν τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τῷ εἴδει προσεικάζειν.

ΕΤΙ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ. ΞΑ.

1 Μενάνδρου Ἁλιέως.

Ὁ πρῶτος εὑρὼν διατροφὴν πτωχῷ τέχνην
πολλοὺς ἐποίησεν ἀθλίους· ἁπλοῦν γὰρ ἦν
τὸν μὴ δυνάμενον ζῆν ἀλύπως ἀποθανεῖν.

2 Ἀντιφάνους ἐκ Κναφέως.

Ὅστις τέχνην πρῶτος κατέδειξε τῶν θεῶν,
οὗτος μέγιστον εὗρεν ἀνθρώποις κακόν.
ὅταν γὰρ ἀπορῆταί τις, ἂν μὲν ἀργὸς ᾖ,
ἐλθὼν ἀπεκινδύνευσεν ἡμέραν μίαν,
ὥστ' ἢ γεγονέναι λαμπρὸν ἢ τεθνηκέναι.
ἡμεῖς δ' ἔχοντες ἀρραβῶνα τὴν τέχνην
τοῦ ζῆν ἀεὶ πεινῶμεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν,

ἐξόν τε μικρὸν διαπορηθῆναι χρόνον,
τὸν βίον ἅπαντα τοῦτο δρᾶν αἱρούμεθα.

3 Μενάνδρου Ὑμνίδος.
Οὐ πάνυ τι γηράσκουσιν αἱ τέχναι καλῶς,
ἂν μὴ λάβωσι προστάτην φιλάργυρον.

4 Εὐριπίδου Πολυίδου.
Οἱ τὰς τέχνας δ' ἔχοντες ἀθλιώτεροι
τῆς φαυλότητος· καὶ γὰρ ἐν κοινῷ ψέγειν
ἅπασι κεῖσθαι δυστυχὲς κοὐκ εὐτυχές.

5 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ (IV, 2).
Καλῶς, ἔφη, λέγεις, ὦ Κριτόβουλε. καὶ γὰρ αἱ βαναυσικαὶ καλούμεναι καὶ ἐπίρρητοί εἰσι καὶ εἰκότως μὲν δὴ πάνυ ἀδοξοῦνται ὑπὸ τῶν πόλεων· καταλυμαίνονται γὰρ τὰ σώματα τῶν τε ἐργαζομένων καὶ ἐπιμελουμένων καὶ τὰς ψυχὰς ἀναγκάζουσι καθῆσθαι καὶ σκιατραφεῖσθαι, ἔνιαι δὲ καὶ πρὸς πῦρ ἡμερεύειν. τῶν δὲ σωμάτων θηλυνομένων καὶ αἱ ψυχαὶ ἐπιπολὺ ἀρρωστότεραι γίγνονται. καὶ ἀσχολίας δὲ μάλιστα ἔχουσι καὶ φίλων καὶ πόλεων συνεπιμελεῖσθαι βαναυσικαὶ καλούμεναι. ὥστε εἰκότως σοι δοκοῦσι κακοὶ ἂν καὶ φίλοις χρῆσθαι καὶ ταῖς πατρίσιν ἀλεξητῆρες εἶναι. καὶ ἐν ἐνίαις μὲν τῶν πόλεων, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς εὐπολέμοις δοκούσαις εἶναι, οὐδ' ἔξεστι τῶν πολιτῶν οὐδενὶ βαναυσικὰς τέχνας ἐργάζεσθαι.

6 Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ (258 d).
Ἆρ' οὖν οὐκ ἀριθμητικὴ μὲν καί τινες ἕτεραι ταύτῃ συγγενεῖς τέχναι ψιλαὶ τῶν πράξεών εἰσι, τὸ δὲ γνῶναι παρέσχοντο μόνον; Ἔστιν οὕτως. Αἱ δέ γε περὶ τεκτονικὴν αὖ καὶ ξύμπασαν χειρουργίαν,

ὥσπερ ἐν ταῖς πράξεσιν ἐνοῦσαν ξύμφυτον τὴν ἐπιστήμην κέκτηνται, καὶ συναποτελοῦσι τὰ γιγνόμενα ὑπ' αὐτῶν σώματα, πρότερον οὐκ ὄντα; Τί μήν; Ταύτῃ τοίνυν ξυμπάσας ἐπιστήμας διαίρει· τὴν μὲν πρακτικὴν προσειπών, τὴν δὲ μόνον γνωστικήν. ἔστω σοι ταῦθ' ὡς μιᾶς ἐπιστήμης τῆς ὅλης εἴδη δύο.

7 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Φιλήβου (55 d).

Ἐν δὴ ταῖς χειροτεχνικαῖς διανοηθῶμεν πρῶτον, εἰ τὸ μὲν ἐπιστήμης αὐτῶν μᾶλλον ἐχόμενον, τὸ δὲ ἧττον ἔνι. καὶ δεῖ τὰ μὲν ὡς καθαρώτατα νομίζειν, τὰ δὲ ὡς ἀκαθαρτότερα. Οὐκ οὖν χρή. Τὰς τοίνυν ἡγεμονικὰς διαληπτέον ἑκάστων αὐτῶν χωρίς. Ποίας καὶ πῶς; Οἷον πασῶν που τεχνῶν ἄν τις ἀριθμητικὴν χωρίζῃ καὶ μετρητικὴν καὶ στατικήν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, φαῦλον τὸ καταλειπόμενον ἑκάστης ἂν γίγνοιτο. Φαῦλον μὲν δή. Τό γ' οὖν μετὰ ταῦτα εἰκάζειν λείποιτ' ἄν, καὶ τὰς αἰσθήσεις καταμελετᾶν ἐμπειρίᾳ καί τινι τριβῇ, ταῖς τῆς στοχαστικῆς προσχρωμένους δυνάμεσιν, ἃς οἱ πολλοὶ τέχνας ἐπονομάζουσι, μελέτῃ καὶ πόνῳ τὴν ῥώμην ἀπειργασμένας. Ἀναγκαιότατα λέγεις.

ΠΕΡΙ ΔΕΣΠΟΤΩΝ ΚΑΙ ΔΟΥΛΩΝ. ΞΒ.

1. 2. Εὐριπίδου Ἑλένη (732).

Κακὸς γὰρ ὅστις μὴ σέβει τὰ δεσποτῶν
καὶ ξυγγέγηθε καὶ ξυνωδίνει κακοῖς.
ἐγὼ μὲν εἴην, κεἰ πέφυχ' ὅμως λάτρις,
ἐν τοῖσι γενναίοισιν ἠριθμημένος
δούλοισι, τοὔνομ' οὐκ ἔχων ἐλεύθερον,
τὸν νοῦν δέ. κρεῖσσον γὰρ τόδ' ἢ δυοῖν κακοῖν

ἕν᾽ ὄντα χρῆσθαι τὰς φρένας τ᾽ ἔχειν κακάς,
ἄλλων τ᾽ ἀκούειν δοῦλον ὄντα τῶν πέλας.

3 *Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.*

Ὡς ἡδὺ δούλοις δεσπότας χρηστοὺς λαβεῖν,
καὶ δεσπόταισι δοῦλον εὐμενῆ δόμοις.

4 *Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.*

Οὐ χρή ποτ᾽ ἄνδρα δοῦλον ὄντ᾽ ἐλευθέρας
γνώμας διώκειν οὐδ᾽ ἐς ἀργίαν βλέπειν.

5 *Μενάνδρου.*

Λυπεῖ με δοῦλος μεῖζον οἰκέτου φρονῶν.

6 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὅταν τύχῃ τις εὐνοοῦντος οἰκέτου,
οὐκ ἔστιν οὐδὲν κτῆμα κάλλιον βίῳ.

7 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὡς κρεῖττόν ἐστι δεσπότου χρηστοῦ τυχεῖν
ἢ ζῆν ταπεινῶς καὶ κακῶς ἐλεύθερον.

8 *Φιλήμονος Θηβαίων.*

Ἐμοῦ γάρ ἐστι κύριος μὲν εἷς ἀνήρ,
τούτου δὲ καὶ σοῦ μυρίων τ᾽ ἄλλων νόμος,
ἑτέρων τύραννος, τῶν τυραννούντων φόβος·
δοῦλοι βασιλέων εἰσίν, ὁ βασιλεὺς θεῶν,
ὁ θεὸς ἀνάγκης. πάντα δ᾽ ἂν σκοπῇς ὅλως
ἑτέρων πέφυκεν ἧττον᾽, ὧν δὲ μείζονα·
οὕτως ἀνάγκη πάντα δουλεύειν ἀεί.

9 *Ἀντιφάνους.*

Δούλῳ γὰρ οἶμαι πατρίδος ἐστερημένῳ
χρηστὸς γενόμενός ἐστι δεσπότης πατρίς.

10 *Μενάνδρου.*

Τί διακενῆς εἶ χρηστός; [εἰ γὰρ] ὁ δεσπότης

αὐτὸς ἀπολάπτει πάντα, σὺ δὲ μὴ λαμβάνεις,
σαυτὸν ἐπιτρίβεις, οὐκ ἐκεῖνον ὠφελεῖς.

11 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*
Κρείσσω γὰρ οὔτε δοῦλον οὔτ᾽ ἐλεύθερον
τρέφειν ἐν οἴκοις ἀσφαλὲς τοῖς σώφροσι.

12 *Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.*
Τὸ δοῦλον οὐχ ὁρᾷς ὅσον κακόν;

13 *Εὐριπίδου Ἀρχελάου χορός.*
Ἔσωσα δούλην οὖσαν. οἱ γὰρ ἥσσονες
τοῖς κρείσσοσιν φιλοῦσι δουλεύειν βροτῶν.

14. 15. *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*
Σοφὸς μὲν οὖν εἶ, Πρίαμ᾽, ὅμως δέ σοι λέγω,
δούλου φρονοῦντος μᾶλλον ἢ φρονεῖν χρεὼν
οὐκ ἔστιν ἄχθος μεῖζον, οὐδὲ δώμασι
κτῆσις κακίων οὐδ᾽ ἀνωφελεστέρα.
Ἤλεγχον· οὕτω γὰρ κακὸν δοῦλον γένος.
γαστὴρ ἅπαντα, τοὐπίσω δ᾽ οὐδὲν σκοπεῖ.

16 *Εὐριπίδου ἐν ταυτῷ.*
Δούλων ὅσοι φιλοῦσι δεσποτῶν γένος,
πρὸς τῶν ὁμοίων πόλεμον αἴρονται μέγαν.

17 *Μενάνδρου Προεγκαλῶν.*
Τὸ δ᾽ εὖ
κελευόμενον μέν ἐστιν ἀσφαλέστατον
δούλῳ ποιεῖν, ὥς φασίν.

18 *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*
Ὦ παγκάκιστοι καὶ τὸ δοῦλον οὐ λόγῳ
ἔχοντες, ἀλλὰ τῇ τύχῃ κεκτημένοι.

19 *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.*

Δούλους γὰρ οὐ
καλὸν πεπᾶσθαι κρείσσονας τῶν δεσποτῶν.

20 Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.
Μέτεστι τοῖς δούλοισι δεσποτῶν νόσου.

21 Εὐριπίδου Βουσίριδος.
Δούλῳ γὰρ οὐχ οἷόν τε τἀληθῆ λέγειν,
εἰ δεσπόταισι μὴ πρέποντα τυγχάνοι.

22 Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.
Ὅστις δὲ δούλῳ φωτὶ πιστεύει βροτῶν,
πολλὴν παρ' ἡμῖν μωρίαν ὀφλισκάνει.

23 Εὐριπίδου Εὐρυσθέως.
Πιστὸν μὲν οὖν εἶναι χρὴ τὸν διάκονον
τοιοῦτον εἶναι καὶ στέγειν τὰ δεσποτῶν.

24 Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.
Ἀεὶ δ' ἀρέσκειν τοῖς κρατοῦσι, ταῦτα γὰρ
δούλοις ἄριστα, κἀφ' ὅτῳ τεταγμένος
εἴη τις ἀνδάνοντα δεσπόταις ποιεῖν.

25 Εὐριπίδου Ἑκάβης (332).
Αἰαῖ τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πέφυκ' ἀεί,
τολμᾷ θ' ἃ μὴ χρὴ τῇ βίᾳ κρατούμενον.

26 Εὐριπίδου Ἴωνος (872).
Ἓν γάρ τι τοῖς δούλοισιν αἰσχύνην φέρει
τοὔνομα· τὰ δ' ἄλλα πάντα τῶν ἐλευθέρων
οὐδεὶς κακίων δοῦλος, ὅστις ἐσθλὸς ᾖ.

27 Μενάνδρου Παιδίου.
Ἂν πάντα δουλεύειν ὁ δοῦλος μανθάνῃ,
πονηρὸς ἔσται. μεταδίδου παρρησίας,
βελτίον' αὐτὸν τοῦτο ποιήσει πολύ.

28 *Φιλήμονος Ἐξοικιζομένου.*
Κἂν δοῦλος ᾖ τις, οὐδὲν ἧττον, δέσποτα,
ἄνθρωπος οὗτός ἐστιν, ἂν ἄνθρωπος ᾖ.

29 *Φιλήμονος Παίδων.*
Κακόν ἐστι δούλῳ δεσπότης πράσσων κακῶς·
μετέχειν ἀνάγκη τῶν κακῶν γὰρ γίγνεται.

30 *Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ.*
Δῆλον γάρ, ἐν δεσμοῖσι δραπέτης ἀνὴρ
κῶλον ποδισθεὶς πᾶν πρὸς ἡδονὴν λέγει.

31 *Μενάνδρου Θεττάλῃ.*
Εὐθυμία βίε τὸν δοῦλον τρέφει.

32 *Εὐβούλου.*
Πολλοὶ φυγόντες δεσπότας, ἐλεύθεροι
ὄντες, πάλιν ζητοῦσι τὴν αὐτὴν φάτνην.

33 *Σοφοκλέους.*
Εἰ σῶμα δοῦλον, ἀλλ' ὁ νοῦς ἐλεύθερος.

34 *Μενάνδρου.*
Ἐμοὶ πόλις ἐστὶ καὶ καταφυγὴ καὶ νόμος
καὶ τοῦ δικαίου τοῦ τ' ἀδίκου παντὸς κριτὴς
ὁ δεσπότης· πρὸς τοῦτον ἕνα δεῖ ζῆν ἐμέ.

35 *Φιλίππου.*
Ὡς κρεῖττόν ἐστι δεσπότου χρηστοῦ τυχεῖν
ἢ ζῆν ταπεινῶς καὶ κακῶς ἐλεύθερον.

36 *Θεόγνιδος* (535).
Οὔ ποτε δουλείη κεφαλὴ εὐθεῖα πέφυκεν,
ἀλλ' αἰεὶ σκολιή, καὐχένα λοξὸν ἔχει.

37 *Εὐριπίδου Μηδείας* (54).
Χρηστοῖσι δούλοις ξυμφορὰ τὰ δεσποτῶν
κακῶς πίτνοντα καὶ φρενῶν ἀνθάπτεται.

38 *Εὐριπίδου Μελανίππης.*

Δοῦλον γὰρ ἐσθλὸν τοὔνομ' οὐ διαφθερεῖ·
πολλοὶ δ' ἀμείνους εἰσὶ τῶν ἐλευθέρων.

39 *Εὐριπίδου Φρίξος.*

Πολλοῖσι δούλοις τοὔνομ' αἰσχρόν, ἡ δὲ φρὴν
τῶν οὐχὶ δούλων ἔστ' ἐλευθερωτέρα.

40 *Ἀλέξιδος.*

Ἀλλ' ἐπὶ τὸ πλῆθος ἐμφερεῖς τοὺς οἰκέτας
ἔχοντας ὄψει τοὺς τρόπους τοῖς δεσπόταις.
τοῖς ἤθεσιν γὰρ οἷς ὑπηρετοῦσ' ἀεὶ
προσέχουσα τούτοις ἡ φύσις κεράννυται.

41 *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*

Φεῦ φεῦ· τὸ δοῦλον ὡς ἁπανταχῇ γένος
πρὸς τὴν ἐλάσσω μοῖραν ὥρισεν θεός.

42 *Δίωνος ἐν τῷ περὶ δουλείας.*

Φησὶν ὁ Δίων "οἱ ἀγαθοὶ οἰκέται ἐλεύθεροι, οἱ πονηροὶ ἐλεύθεροι δοῦλοι πολλῶν ἐπιθυμιῶν."

43 *Φαβωρίνου.*

Ζάμολξις οἰκέτης ἦν Πυθαγόρου, καὶ προσεκύνησαν αὐτὸν οἱ Γέται.

44 *Μητροδώρου.*

Δοῦλος ἀναγκαῖον μὲν κτῆμα, οὐχ ἡδὺ δέ.

45 *Δημοκρίτου.*

Οἰκέτῃσι ὡς μέρεσι τοῦ σκήνεος χρῶ ἄλλῳ πρὸς ἄλλο.

46 *Δίωνος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.*

Χρὴ οὖν δεσπόζειν ἐπιεικῶς καὶ ἀνεθῆναί ποτε βουλομένοις ἐπιτρέπειν. αἱ γὰρ ἀνέσεις παρασκευαστικαὶ πόνων εἰσί· καὶ τόξον καὶ λύρα καὶ ἄνθρωπος ἀκμάζει δι' ἀναπαύσεως.

47 *Διογένους.*

Διογένης ἀποδράντος τοῦ οἰκέτου οὐκ ἐφρόντιζε, δεινὸν εἶναι λέγων, εἰ Διογένης μὲν χωρὶς αὐτοῦ ζῆν οὐ δύναται, αὐτοῦ δ' ἐκεῖνος χωρὶς δύναται.

48 *Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.*

Πόλλις ὁ Ἀκραγαντῖνος ἐπιξενωθεὶς ἀνδρὶ σκληρῷ καὶ ἀπὸ παντὸς πορίζοντι, ὃς οὐδὲ καθεύδειν τοῖς οἰκέταις ἐπέτρεπεν, ἀλλ' ἄλλος ἄλλο τι τὴν νύκτα εἰργάζετο, ὑποδεξάμενος καὶ αὐτὸς τοῦτον εἰς Ἀκράγαντα ἀφικόμενον μετὰ δεῖπνον συνεκάλει τὰ παιδία τῶν οἰκετῶν (τὰ δὲ ἦν πάμπολλα) καὶ τοῖς μὲν ἐδίδου κάρυα τοῖς δὲ σῦκα ξηρά. ἐρομένου δ' ἐκείνου πόθεν παιδία τοσαῦτα; "ταῦτα" ἔφη "οἱ ἐμοὶ οἰκέται ἐν νυξὶ ποιοῦσι."

49 *Πλάτωνος* (Epist. 8 p. 354 e).

Δουλεία γὰρ καὶ ἐλευθερία ὑπερβάλλουσα μὲν ἑκατέρα πάγκακον, ἔμμετρος δὲ οὖσα πανάγαθον. μετρία δὲ ἡ θεῷ δουλεία· ἄμετρος δὴ ἡ τοῖς ἀνθρώποις. θεὸς δὲ ἀνθρώποις σώφροσι νόμος.

50 *Ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου.* (Plato Leg. VI 762 e.)

51 *Ἡροδότου ἱστορίας η'* (68).

Πρὸς δέ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλεο, ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίγνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί.

52 *Πλάτωνος νόμων ϛ'* (777).

Ἐπειδὴ δύσκολόν ἐστι τὸ θρέμμα ἄνθρωπος καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διόρισιν, τὸ δοῦλόν τε ἔργῳ διορίζεσθαι καὶ ἐλεύθερον καὶ δεσπότην, οὐδαμῶς εὔχρηστον ἐθέλειν εἶναί τε καὶ γίγνεσθαι φαίνεται,

χαλεπὸν δὴ τὸ κτῆμα· ἔργῳ γὰρ πολλάκις ἐπιδέδεικται περὶ τὰς Μεσσηνίων συχνὰς εἰωθυίας ἀποστάσεις γίγνεσθαι, [καὶ περί γε τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολλοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις, ὅσα κακὰ ξυμβαίνει,] καὶ ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περιδείνων, τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν γιγνομένων παντοδαπῶν καὶ κλοπῶν ἔργά τε καὶ παθήματα· πρὸς ἅ τις ἂν πάντα βλέψας διαπορήσαι τί χρὴ δρᾶν περὶ πάντων τῶν τοιούτων. δύο δὴ λείπεσθον μόνω μηχανά, μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας ῥᾷον δουλεύσειν, ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν ὅτι μάλιστα, τρέφειν δὲ αὐτοὺς ὀρθῶς, μὴ μόνον ἐκείνων οὕνεκα, πλέον δὲ αὑτῶν προτιμῶντας. ἡ δὲ τροφὴ τῶν τοιούτων μήτε τινὰ ὕβριν ὑβρίζειν εἰς τοὺς οἰκέτας, ἧττον δὲ εἰ δυνατὸν ἀδικεῖν ἢ τοὺς ἐξ ἴσου· διάδηλος γὰρ ὁ φύσει καὶ μὴ πλαστῶς σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἄδικον ἐν τούτοις τῶν ἀνθρώπων, ἐν οἷς αὐτῷ ῥᾴδιον ἀδικεῖν. [ὁ] περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν ἤθη καὶ πράξεις γιγνόμενός τις ἀμίαντος, τοῦ τε ἀνοσίου πέρι καὶ ἀδίκου, σπείρειν εἰς ἀρετῆς ἔκφυσιν ἱκανώτατος ἂν εἴη· ταυτὸν δ' ἔστιν εἰπεῖν τοῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπί τε δεσπότῃ καὶ τυράννῳ καὶ πᾶσαν δυναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ. κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους δεῖ καὶ μὴ νουθετοῦντας ὡς ἐλευθέρους θρύπτεσθαι ποιεῖν· τὴν δὲ οἰκέτου πρόσρησιν χρὴ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γίγνεσθαι, μὴ προσπαίζοντας μηδαμῇ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλείαις μήτ' ἄρρεσιν· ἃ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρύπτοντες χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν.

ΠΕΡΙ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΟΥ ΠΑΡΕΧΟΥΣΗΣ ΤΗΝ ΑΙΤΙΑΝ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΟΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΩΜΑ ΗΔΟΝΩΝ. ΞΓ.

1 *Εὐριπίδου Αἰόλῳ.*

Τῇ δ' ἀφροδίτῃ πόλλ' ἔνεστι ποικίλα·
τέρπει τε γὰρ μάλιστα καὶ λυπεῖ βροτούς.
τύχοιμι δ' αὐτῆς, ἡνίκ' ἐστὶν εὐμενής.

2 *Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.*

Κόρος δὲ πάντων· καὶ γὰρ ἐκ καλλιόνων
λέκτροις ἐπ' αἰσχροῖς εἶδον ἐκπεπληγμένους,
δαιτὸς δὲ πληρωθείς τις ἄσμενος πάλιν
φαύλῃ διαίτῃ προσβαλὼν ἥσθη στόμα.

3 *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.*

Οἱ γὰρ κύπριν φεύγοντες ἀνθρώπων ἄγαν
νοσοῦσ' ὁμοίως τοῖς ἄγαν θηρωμένοις.

4 *Εὐριπίδου Ἀντιγόνῃ.*

Ἀνδρὸς δ' ὁρῶντος εἰς κύπριν νεανίου
ἀφύλακος ἡ τήρησις· ὡς κἂν φαῦλος ᾖ
τἄλλ', εἰς ἔρωτας πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος·
ἢν δ' ἂν προσῆται Κύπρις, ἥδιστον λαβεῖν.

5 *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ* (443).

Κύπρις γὰρ οὐ φορητὸν ἢν πολλὴ ῥυῇ·
ἣ τὸν μὲν εἴκονθ' ἡσυχῇ μετέρχεται,
ὃν δ' ἂν περισσὰ καὶ φρονοῦνθ' εὕρῃ μέγα,
τοῦτον λαβοῦσα πῶς δοκεῖς καθύβρισεν.

6 *Σοφοκλέους.*

Ὦ παῖδες, ἥ τοι Κύπρις οὐ Κύπρις μόνον,
ἀλλ' ἔστι πάντων ὀνομάτων ἐπώνυμος.

ἔστιν μὲν ᾅδης, ἔστι δ' ἄφθιτος βίος,
ἔστιν δὲ λύσσα μανιάς, ἔστι δ' ἵμερος
ἄκραντος, ἔστ' οἰμωγμός· ἐν κείνῃ τὸ πᾶν,
σπουδαῖον, ἡσυχαῖον, εἰς βίαν ἄγον.
ἐντήκεται γὰρ πλευμόνων ὅσοις ἔνι
ψυχή. τίς οὐχὶ τῆσδε τῆς θεοῦ βορά;
εἰσέρχεται μὲν ἰχθύων πλωτῷ γένει·
ἔνεστι δ' ἐν χέρσου τετρασκελεῖ γονῇ·
νωμᾷ δ' ἐν οἰωνοῖσι τοὐκείνης πτερόν,
ἐν θηρσίν, ἐν βροτοῖσιν, ἐν θεοῖς ἄνω.
τίν' οὐ παλαίουσ' ἐς τρὶς ἐκβάλλει θεῶν;
εἴ μοι θέμις, θέμις δὲ τἀληθῆ λέγειν,
Διὸς τυραννεῖ πλευμόνων· ἄνευ δορός,
ἄνευ σιδήρου πάντα τοι συντέμνεται
Κύπρις τὰ θνητῶν καὶ θεῶν βουλεύματα.

7 Ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν.

Ταὶ Μοῖσαι τὸν Ἔρωτα τὸν ἄγριον οὐ φοβέονται,
ἐκ θυμῶ δὲ φιλεῦντι καὶ ἐκ ποδὸς αὐτῷ ἕπονται.
κἢν μὲν ἄρα ψυχάν τις ἔχων ἀνέραστον ἀείδῃ,
τῆνον ὑπεκφεύγοντι καὶ οὐκ ἐθέλοντι διδάσκειν·
ἢν δὲ νόον τις ἔρωτι δονεύμενος ἁδὺ μελίσδῃ,
ἐς τῆνον μάλα πᾶσαι ἐπειγόμεναι προρέοντι.
μάρτυς ἐγών, ὅτι μῦθος ὅδ' ἔπλετο πάμπαν ἀληθής.
ἢν μὲν γὰρ βροτὸν ἄλλον ἢ ἀθανάτων τινα μέλπω,
βαμβαίνει μευ γλῶσσα καὶ ὡς πάρος οὐκ ἔτ' ἀείδει·
ἢν δ' αὖτ' ἐς τὸν Ἔρωτα καὶ ἐς Λυκίδαν τι μελίσδω,
καὶ τόκα μοι χαίροισα διὰ στόματος ῥέει ᾠδά.

8 Ζωπύρου.

Μηδεὶς ἄπειρος τῶν ἐμῶν εἴη φίλων
ἔρωτος· ἐντυχὼν δὲ τὸν θεὸν λάβοι.

9 *Ἀριστάρχου.*

Ἔρωτος ὅστις μὴ πεπείραται βροτῶν,
οὐκ οἶδ' ἀνάγκης θεσμόν, ᾧ πεισθεὶς ἐγὼ
πόθῳ κρατηθεὶς τάσδ' ἀπεστάλην ὁδούς.
οὗτος γὰρ ὁ θεὸς καὶ τὸν ἀσθενῆ σθένειν
τίθησι καὶ τὸν ἄπορον εὑρίσκειν πόρον.

10 *Ἀναξανδρίδου.*

Ἔρως σοφιστοῦ γίγνεται διδάσκαλος
Κείου πολὺ κρείττων πρὸς τὸν ἀνθρώπων βίον.

11 *Εὐριπίδου Αὔγη.*

Ἔρωτα δ' ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν
καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
ἢ σκαιός ἐστιν ἢ καλῶν ἄπειρος ὢν
οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

12 *Ἀντιφάνους.*

Εἴ τις φησὶ τοὺς ἐρῶντας οὐχὶ νοῦν ἔχειν,
ἤ πού τίς ἐστι τοὺς τρόπους ἀβέλτερος.
εἰ γὰρ ἀφέλοι τις τοῦ βίου τὰς ἡδονάς,
καταλείπετ' οὐδὲν ἕτερον ἢ τεθνηκέναι.

13 *Ἀλέξιδος.*

Οὐκ ἔστι παιδαγωγὸς ἀνθρώποις ἄρα
ἔρωτος οὐδεὶς ἄλλος ἐπιμελέστερος.

14 *Μένανδρος Θησαυρῷ.*

Εἶτ' οὐ μέγιστός ἐστι τῶν θεῶν ἔρως
καὶ τιμιώτατός γε τῶν πάντων πολύ;
οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἐστὶ φειδωλὸς σφόδρα
ἄνθρωπος οὐδ' οὕτως ἀκριβὴς τοὺς τρόπους,
ὃς οὐχὶ τούτῳ μερίδα τῷ θεῷ νέμει
τῆς οὐσίας· ὅσοις μὲν οὖν πράως ἔχει,
νέοις ἔτ' οὖσι τοῦτο προστάττει ποιεῖν,

οἱ δ' εἰς τὸ γῆρας ἀναβολὰς ποιούμενοι,
οὗτοι προσαποτίνουσι τοῦ χρόνου τόκους.

15 *Μενάνδρου Συναριστώσαις.*
Ἔρως δὲ τῶν θεῶν
ἰσχὺν ἔχων πλείστην ἐπὶ τούτου δείκνυται·
διὰ τοῦτον ἐπιορκοῦσι τοὺς ἄλλους θεούς.

16 *Μιμνέρμου.*
Τίς δὲ βίος, τί δὲ τερπνὸν ἄτερ χρυσέης Ἀφροδίτης;
τεθναίην, ὅτε μοι μηκέτι ταῦτα μέλοι,
κρυπταδίη φιλότης καὶ μείλιχα δῶρα καὶ εὐνή·
ἡλικίης ἄνθεα γίγνεται ἁρπαλέα
ἀνδράσιν ἠδὲ γυναιξίν· ἐπεὶ δ' ὀδυνηρὸν ἐπέλθῃ
γῆρας, ὅ τ' αἰσχρὸν ὅμως καὶ καλὸν ἄνδρα τιθεῖ,
αἰεὶ μὲν φρένας ἀμφὶ κακαὶ τείρουσι μέριμναι,
οὐδ' αὐγὰς προσορῶν τέρπεται ἠελίου·
ἀλλ' ἐχθρὸς μὲν παισίν, ἀτίμαστος δὲ γυναιξίν.
οὕτως ἀργαλέον γῆρας ἔθηκε θεός.

17 *Μενάνδρου Ναυκλήρῳ.*
Καὶ φύσει πως εὐάγωγόν ἐστι πᾶς ἀνὴρ ἐρῶν.

18 *Μενάνδρου Θησαυρῷ.*
Πολλοῖς ὑπέκκαυμ' ἐστ' ἔρωτος μουσική.

19 *Θεοκρίτου* (III, 20. XXVII, 4).
Ἔστι καὶ ἐν κενεοῖσι φιλήμασιν ἁδέα τέρψις.

20 *Μενάνδρου.*
Ὀργὴ φιλούντων ὀλίγον ἰσχύει χρόνον.

21 *Μενάνδρου Ἥρωι.*
Δέσποιν', ἔρωτος οὐδὲν ἰσχύει πλέον·
οὐδ' αὐτὸς ὁ κρατῶν τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν
Ζεύς, ἀλλ' ἐκείνῳ πάντ' ἀναγκασθεὶς ποιεῖ.

22 Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.
Ὅσοι γὰρ εἰς ἔρωτα πίπτουσιν βροτῶν,
ἐσθλῶν ὅταν τύχωσι τῶν ἐρωμένων,
οὐκ ἔσθ' ὁποίας λείπεται τόδ' ἡδονῆς.

23 Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.
Ἔχω δὲ τόλμης καὶ θράσους διδάσκαλον
ἐν τοῖς ἀμηχάνοισιν εὐπορώτατον,
ἔρωτα, πάντων δυσμαχώτατον θεόν.

24 Σοφοκλέους Τραχινίαις (441).
Ἔρωτι μὲν γοῦν ὅστις ἀντανίσταται
πύκτης ὅπως ἐς χεῖρας, οὐ καλῶς φρονεῖ.
οὗτος γὰρ ἄρχει καὶ θεῶν ὅπως θέλει.

25 Σοφοκλέους Φαίδρα.
Ἔρως γὰρ ἄνδρας οὐ μόνους ἐπέρχεται,
οὐδ' αὖ γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ θεῶν ἄνω
ψυχὰς χαράσσει κἀπὶ πόντον ἔρχεται:
καὶ τόνδ' ἀπείργειν οὐδ' ὁ παγκρατὴς σθένει
Ζεύς, ἀλλ' ὑπείκει καὶ θέλων ἐγκλίνεται.

26 Ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν.
Ἁ μεγάλα μοι Κύπρις ἔθ' ὑπνώοντι παρέστα,
νηπίαχον τὸν Ἔρωτα καλᾶς ἐκ χειρὸς ἄγοισα
ἐς χθόνα νευστάζοντα, τόσον δέ μοι ἔφρασε μῦθον
"μέλπειν μοι φίλε βοῦτα λαβὼν τὸν Ἔρωτα δίδασκε."
ὣς λέγε· χᾆ μὲν ἀπῆλθεν· ἐγὼ δ' ὅσα βουκολίασδον,
νήπιος, ὡς ἐθέλοντα μαθεῖν τὸν Ἔρωτα δίδασκον·
ὡς εὗρεν πλαγίαυλον ὁ Πάν, ὡς αὐλὸν Ἀθάνα,
ὡς χέλυν Ἑρμάων, κιθάραν ὡς ἅνυσ' Ἀπόλλων.
ταῦτά νιν ἐξεδίδασκον· ὃ δ' οὐκ ἐμπάζετο μύθων,
ἀλλά μοι αὐτὸς ἄειδεν ἐρωτύλα, καί μ' ἐδίδασκε
θνατῶν ἀθανάτων τε πόθους καὶ ματέρος ἔργα.

κἠγὼν ἐκλαθόμαν μὲν ὅσων τὸν Ἔρωτα δίδασκον,
ὅσσα δ' Ἔρως με δίδαξεν ἐρωτύλα πάντ' ἐδιδάχθην.

27 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἕσπερε, τᾶς ἐρατᾶς χρύσεον φάος Ἀφρογενήας,
Ἕσπερε κυανέας ἱερὸν φίλε νυκτὸς ἄγαλμα,
τόσσον ἀφαυρότερος μήνας, ὅσον ἔξοχος ἄστρων,
χαῖρε φίλος, καί μοι ποτὶ ποιμένα κῶμον ἄγοντι
ἀντὶ σελαναίας τὺ δίδου φάος, ὥνεκα τήνα
σάμερον ἀρχομένα τάχιον δύεν. οὐκ ἐπὶ φωρὰν
ἔρχομαι, οὐδ' ἵνα νυκτὸς ὁδοιπορέοντα λοχάσω·
ἀλλ' ἐράω· καλὸν δέ τ' ἐρασσαμένῳ συνέρασθαι.

28 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὄλβιοι οἱ φιλέοντες, ἐπὴν ἴσον ἀντεράωνται.
ὄλβιος ἦν Θησεὺς τῶ Πειριθόω παρεόντος,
ᾧ καὶ ἅμ' ἀλλίστοιο κατήλυθεν εἰς Ἀίδαο.
ὄλβιος ἦν χαλεποῖσι ἐνὶ ξείνοισιν Ὀρέστας,
οὕνεκά οἱ ξυνὰς Πυλάδας αἵρητο κελεύθους.
ἦν μάκαρ Αἰακίδας ἑτάρω ζώοντος Ἀχιλλεύς,
ὄλβιος ἦν θνάσκων ὅ οἱ οὐ μόρον αἰνὸν ἄμυνεν.

29 Ἐκ τῶν Μόσχου τοῦ Σικελιώτου βουκολικῶν.

Ἤρατο Πὰν Ἀχῶς τᾶς γείτονος, ἤρατο δ' Ἀχὼ
σκιρτητᾶ Σατύρω, Σάτυρος δ' ἐπεμήνατο Λύδᾳ.
ὡς Ἀχὼ τὸν Πᾶνα, τόσον Σάτυρος φλέγεν Ἀχῶ,
καὶ Λύδα Σατυρίσκον· ἔρως δ' ἐσμύχετ' ἀμοιβᾷ.
ὅσσον γὰρ τήνων τις ἐμίσεε τὸν φιλέοντα,
τόσσον ὁμῶς φιλέων ἠχθαίρετο, πάσχε δ' ἃ ποίει.
ταῦτα λέγω πᾶσιν τὰ διδάγματα τοῖς ἀνεράστοις·
στέργετε τοὺς φιλέοντας, ἵν' ἢν φιλέητε φιλῆσθε.

30 Πλάτωνος ἐκ τοῦ συμποσίου (183 b).

Ὃ δὲ δεινότατον, ὥς γε λέγουσι οἱ πολλοί, ὅτι καὶ ὀμνύντι μόνῳ ξυγγνώμη παρὰ θεῶν ἐκβάντι τὸν ὅρκον· ἀφροδίσιον γὰρ ὅρκον οὔ φασιν εἶναι. οὕτω καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι πᾶσαν ἐξουσίαν πεποιήκασι τῷ ἐρῶντι, ὡς ὁ νόμος φησὶν ὁ ἐνθάδε.

31 Χρυσίππου.

Εἰπόντος τινός "οὐκ ἐρασθήσεται ὁ σοφός· μαρτυρεῖ γοῦν Μενέδημος Ἐπίκουρος Ἀλεξῖνος," "τῇ αὐτῇ" ἔφη "χρήσομαι ἀποδείξει· εἰ γὰρ Ἀλεξῖνος ὁ ἀνάγωγος καὶ Ἐπίκουρος ὁ ἀναίσθητος καὶ Μενέδημος [ὁ λῆρος] οὔ φασιν, ἐρασθήσεται ἄρα."

32 Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος ἐρωτηθεὶς εἰ ὁ ἔρως ἕνεκα τῆς συνουσίας γίγνεται, "οὔτ'" ἔφη "διὰ τοῦτο οὔτ' ἄνευ τούτου."

33 Δημοκρίτου.

Ἐρωτικὴν μέμψιν ἡ ἀγαπωμένη λύει.

34 Ἐκ τῶν Πλουτάρχου περὶ ἔρωτος.

Τῶν Μενάνδρου δραμάτων οὐκ ἴσως ἁπάντων ἓν συνεκτικόν ἐστιν ὁ ἔρως οἷον πνεῦμα κοινὸν διακεχυκώς· ὃν οὖν μάλιστα θιασώτην τοῦ θεοῦ καὶ ὀργιαστὴν [ἴσμεν] τὸν ἄνδρα συνεπιλαμβάνωμεν εἰς τὴν ζήτησιν, ἐπεὶ καὶ λελάληκε περὶ τοῦ πάθους φιλοσοφώτερον. ἄξιον γὰρ εἶναι θαύματος φήσας τὸ περὶ τοὺς ἐρῶντας, ὥσπερ ἐστὶν ἅμα λαλεῖ· εἶτα ἀπορεῖ καὶ ζητεῖ πρὸς ἑαυτόν

τίνι δεδούλωνταί ποτε;
ὄψει; φλύαρος· τῆς γὰρ αὐτῆς πάντες ἂν
ἤρων· κρίσιν γὰρ τὸ βλέπειν ἴσην ἔχει.
ἀλλ' ἡδονή τις τοὺς ἐρῶντας ἐπάγεται

συνουσίας; πῶς οὖν ἕτερος ταύτην ἔχων
οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἀπῆλθε καταγελῶν,
ἕτερος δ' ἀπόλωλε; καιρός ἐστιν ἡ νόσος
ψυχῆς· ὁ πληγεὶς δ' ἔνδοθεν τιτρώσκεται.

ταῦτα τίν' ἐστὶ σκεψώμεθα· καὶ γὰρ ἔχει τι κρουστικὸν καὶ κινητικὸν αἴτιον, [εἰ μήτε τὴν ὄψιν] μήτε τὴν συνουσίαν αἰτίαν εἶναι πιθανόν ἐστιν· ἀρχαὶ γὰρ αὗταί τινες ἴσως, ἡ δ' ἰσχὺς καὶ ῥίζωσις τοῦ πάθους ἐν ἑτέροις. ἡ δ' ἀπόδειξις ἐλαφρὰ καὶ οὐδ' ἀληθής· οὐ γὰρ ἔχει κρίσιν [ἴσην] τὸ βλέπειν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ γεύεσθαι. καὶ γὰρ ὄψις ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἀκοὴ φύσει τε μᾶλλον διήρθρωται καὶ τέχνῃ συγγεγύμνασται πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ διάγνωσιν, ἐν μὲν ἁρμονίαις καὶ μέλεσιν αἱ τῶν μουσικῶν, ἐν δὲ μορφαῖς καὶ ἰδέαις αἱ τῶν ζωγράφων· ὥσπερ εἰπεῖν ποτε Νικόμαχον λέγουσι πρὸς ἄνθρωπον ἰδιώτην φήσαντα μὴ καλὴν αὐτῷ φανῆναι τὴν Ζεύξιδος Ἑλένην· "λάβε" γὰρ ἔφη "τοὺς ἐμοὺς ὀφθαλμούς, καὶ θεός σοι φανήσεται." πολὺ δὲ καὶ μυρεψοὶ περὶ τὰ ὀσφραντὰ καὶ νὴ Δία ὀψοποιοὶ περὶ τὰ γευστὰ διατριβῇ καὶ συνηθείᾳ διαφέρουσαν ἡμῶν κρίσιν ἔχουσι. πάλιν δὲ τὸ συνουσίᾳ τὸν ἐρῶντα μὴ κρατεῖσθαι, διὰ τὸ τῇ αὐτῇ συγγενόμενον ἄλλον ἀπαλλαγῆναι καὶ καταφρονῆσαι ...., τοιοῦτόν ἐστιν οἷον εἰ λέγοι τις μηδὲ χυμῶν ἡδονῇ δεδουλῶσθαι Φιλόξενον τὸν ὀψοφάγον, ὅτι τῶν αὐτῶν Ἀντισθένης γευσάμενος οὐδὲν ἔπαθε τοιοῦτον, μηδὲ ὑπ' οἴνου μεθύειν Ἀλκιβιάδην, ὅτι Σωκράτης πίνων τὸν ἴσον οἶνον ἔνηφεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐάσωμεν, τὰ δ' ἐφεξῆς ἐν οἷς ἤδη τὴν αὐτοῦ δόξαν ἀποφαίνεται σκοπῶμεν. "καιρός ἐστιν ἡ νόσος ψυχῆς." εὖ καὶ ὀρθῶς. δεῖ γὰρ ἅμα τοῦ πάσχοντος εἰς ταυτὸ καὶ τοῦ ποιοῦντος ἀπάντησιν

γενέσθαι πρὸς ἄλληλά πως ἐχόντων· ὡς ἄκυρον εἰς τὴν τοῦ τέλους ἀπεργασίαν ἡ δραστικὴ δύναμις, ἂν μὴ παθητικὴ διάθεσις ᾖ. τοῦτο δ' εὐστοχίας ἐστὶ καιροῦ τῷ παθεῖν ἑτοίμῳ συνάπτοντος ἐν ἀκμῇ τὸ ποιεῖν πεφυκός.

35 Πλάτωνος ἐκ τοῦ συμποσίου (189).

Ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις οὐχ αὕτη ἦν ἥπερ νῦν, ἀλλὰ ἀλλοία. πρῶτον μὲν γὰρ τρία ἦν γένη τὰ τῶν ἀνθρώπων, οὐχ ὥσπερ νῦν δύο, ἄρρεν καὶ θῆλυ, ἀλλὰ τρίτον προσῆν κοινὸν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν ὄνομα λοιπόν, αὐτὸ δὲ ἠφάνισται. ἀνδρόγυνον γὰρ τότε μὲν ἦν, καὶ εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τοῦ τε ἄρρενος καὶ θήλεος· νῦν δὲ οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἢ ἐν ὀνείδει ὄνομα κείμενον. ἔπειτα ὅλον ἦν ἑκάστου τοῦ ἀνθρώπου τὸ εἶδος στρογγύλον νῶτόν τε καὶ πλευρὰς κύκλῳ ἔχον, χεῖρας δὲ τέσσαρας εἶχε καὶ σκέλη τὰ ἴσα ταῖς χερσί, καὶ πρόσωπα δύο ἐπὶ αὐχένι κυκλοτερεῖ ὅμοια πάντη· κεφαλὴν δὲ ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς προσώποις ἐναντίοις [κειμένοις] μίαν καὶ ὦτα τέτταρα καὶ αἰδοῖα δύο καὶ τἆλλα πάντα ὅσα ἀπὸ τούτων ἄν τις εἰκάσειεν· ἐπορεύετο δὲ καὶ ὀρθὸν ὥσπερ νῦν ὁποτέρως βουληθείη καὶ ὁπότε ταχὺ ὁρμήσειε θεῖν, ὥσπερ οἱ κυβιστῶντες καὶ εἰς ὀρθὰ ὄντα σκέλη περιφερόμενοι κυβιστῶσι κύκλῳ, τότε ὀκτὼ οὖσι τοῖς μέλεσιν ἀπερειδόμενοι ταχὺ ἐφέροντο κύκλῳ. ἦν δὲ διὰ ταῦτα τρία τὰ γένη καὶ τοιαῦτα, ὅτι τὸ μὲν ἄρρεν ἦν τοῦ ἡλίου τὴν ἀρχὴν ἔκγονον, τὸ δὲ θῆλυ τῆς γῆς· τὸ δὲ ἀμφοτέρων μετέχον τῆς σελήνης, ὅτι καὶ ἡ σελήνη ἀμφοτέρων μετεῖχεν. περιφερῆ δὲ δὴ ἦν καὶ αὐτὰ καὶ ἡ πορεία αὐτῶν διὰ τὸ τοῖς γονεῦσιν ὅμοια εἶναι. ἦν οὖν τὴν

ἰσχὺν δεινὰ καὶ τὴν ῥώμην καὶ τὰ φρονήματα μεγάλα εἶχον. ἐπεχείρησαν δὲ τοῖς θεοῖς, καὶ ὃ λέγει Ὅμηρος περὶ Ἐφιάλτου τε καὶ Ὤτου περὶ ἐκείνων λέγεται, τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν ἐπιχειρεῖν ποιεῖν, ὡς ἐπιθησομένων τοῖς θεοῖς. ὁ οὖν Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ ἐβουλεύοντο ὅ τι χρὴ αὐτοὺς ποιῆσαι, καὶ ἠπόρουν· οὔτε γὰρ ὅπως ἀποκτείναιεν εἶχον καὶ ὥσπερ τοὺς γίγαντας κεραυνώσαντες τὸ γένος ἀφανίσαιεν· αἱ τιμαὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ τὰ ἱερὰ τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἠφανίζετο, οὔτε ὅπως ἐῷεν ἀσελγαίνειν. μόλις δὲ ὁ Ζεὺς ἐννοήσας λέγει ὅτι Δοκῶ μοι, ἔφη, ἔχειν μηχανὴν ὡς ἂν εἶέν τε ἄνθρωποι καὶ παύσαιντο τῆς ἀκολασίας ἀσθενέστεροι γενόμενοι. νῦν μὲν γὰρ αὐτούς, ἔφη, διατεμῶ δίχα ἕκαστον, καὶ ἅμα μὲν ἀσθενέστεροι ἔσονται ἅμα δὲ χρησιμώτεροι ἡμῖν διὰ τὸ πλείους τὸν ἀριθμὸν γεγονέναι, καὶ βαδιοῦνται ὀρθοὶ ἐπὶ δυοῖν σκελοῖν· ἐὰν δὲ ἔτι δοκῶσιν ἀσελγαίνειν καὶ μὴ θέλωσιν ἡσυχίαν ἄγειν, πάλιν αὖ, ἔφη, τεμῶ δίχα, ὥστε ἐφ' ἑνὸς πορεύσονται σκέλους ἀσκωλίζοντες. ταῦτα εἰπὼν ἔτεμνε τοὺς ἀνθρώπους δίχα, ὥσπερ οἱ τὰ ὠὰ τέμνοντες καὶ μέλλοντες ταριχεύειν ἢ ὥσπερ οἱ τὰ ὠὰ ταῖς θριξίν· ὅντινα δὲ τέμοι, τὸν Ἀπόλλω ἐκέλευε τό τε πρόσωπον μεταστρέφειν καὶ τὸ τοῦ αὐχένος ἥμισυ πρὸς τὴν τομήν, ἵνα θεώμενος τὴν αὑτοῦ τμῆσιν κοσμιώτερος εἴη ὁ ἄνθρωπος, καὶ τἆλλα ἰᾶσθαι ἐκέλευεν. ὁ δὲ τό τε πρόσωπον μετέστρεφε, καὶ ξυνέλκων πανταχόθεν τὸ δέρμα ἐπὶ τὴν γαστέρα νῦν καλουμένην, ὥσπερ τὰ σύσπαστα βαλάντια, ἓν στόμα ποιῶν, ἀπέδει κατὰ μέσην τὴν γαστέρα, ὃ δὴ τὸν ὀμφαλὸν καλοῦσι. καὶ τὰς μὲν ἄλλας ῥυτίδας πολλὰς ἐξελέαινε καὶ τὰ στήθη διήρθρου, ἔχων τι τοιοῦτον ὄργανον οἷον οἱ σκυτοτόμοι περὶ

τὸν καλάποδα λεαίνοντες τὰς τῶν σκυτῶν ῥυτίδας· ὀλίγας δὲ κατέλιπε τὰς περὶ αὐτὴν τὴν γαστέρα καὶ τὸν ὀμφαλόν, μνημεῖον εἶναι τοῦ παλαιοῦ πάθους. ἐπεὶ οὖν ἡ φύσις δίχα ἐτμήθη, ποθοῦν ἕκαστον τὸ ἥμισυ τὸ αὑτοῦ ξυνῄει, καὶ περιβάλλοντες τὰς χεῖρας καὶ συμπλεκόμενοι ἀλλήλοις, ἐπιθυμοῦντες ξυμφῦναι, ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀργίας, διὰ τὸ μηδὲν ἐθέλειν χωρὶς ἀλλήλων ποιεῖν. καὶ ὁπότε τι ἀποθάνοι τῶν ἡμίσεων, τὸ δὲ λειφθείη, τὸ λειφθὲν ἄλλο ἐζήτει καὶ ξυνεπέπλεκτο, εἴτε γυναικὸς τῆς ὅλης ἐντύχοι ἡμίσει, ὃ δὴ νῦν γυναῖκα καλοῦμεν, εἴτε ἀνδρός· καὶ οὕτως ἀπώλλυντο. ἐλεήσας δὲ ὁ Ζεὺς ἄλλην μηχανὴν πορίζεται καὶ μετατίθησιν αὐτῶν τὰ αἰδοῖα εἰς τὸ πρόσθεν· τέως γὰρ καὶ ταῦτα ἐκτὸς εἶχον, καὶ ἐγέννων καὶ ἔτικτον οὐκ εἰς ἀλλήλους ἀλλ' εἰς γῆν, ὥσπερ οἱ τέττιγες. μετέθηκέ τε οὖν οὕτως αὐτῶν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν γένεσιν νέαν ἀλλήλοις ἐποίησε, διὰ τοῦ ἄρρενος ἐν τῷ θήλει, τῶνδε ἕνεκα, ἵνα ἐν τῇ συμπλοκῇ ἅμα μὲν εἰ ἀνὴρ γυναικὶ ἐντύχοι, γεννῷεν, καὶ γίγνοιτο τὸ γένος· ἅμα δ' εἰ καὶ ἄρρεν ἄρρενι, πλησμονὴ γοῦν γίγνοιτο τῆς συνουσίας καὶ διαπαύοιντο καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα τρέποιντο καὶ τοῦ ἄλλου βίου ἐπιμελοῖντο. ἔστι δὴ οὖν ἐκ τόσου ὁ ἔρως ἔμφυτος ἀλλήλων τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῆς ἀρχαίας φύσεως συναγωγὸς καὶ ἐπιχειρῶν ποιῆσαι ἓν ἐκ δυοῖν καὶ ἰάσασθαι τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην. ἕκαστος οὖν ἡμῶν ἐστὶν ἀνθρώπου σύμβολον, ἅτε τετμημένος, ὥσπερ αἱ ψῆτται ἐξ ἑνὸς δύο. ζητεῖ δὴ ἀεὶ τὸ αὑτοῦ ἕκαστον σύμβολον. ὅσοι μὲν οὖν τῶν ἀνδρῶν τοῦ κοινοῦ τμήματός εἰσιν, ὃ δὴ τότε ἀνδρόγυνον ἐκαλεῖτο, φιλογύναικές τέ εἰσι, καὶ οἱ πολλοὶ τῶν μοιχῶν ἐκ τούτου τοῦ γένους γε-

γόνασι· καὶ ὅσαι αὖ γυναῖκες φίλανδροί τε καὶ μοιχεύτριαι, ἐκ τούτου τοῦ γένους γίγνονται. ὅσαι δὲ τῶν γυναικῶν γυναικὸς τμῆμά εἰσιν, οὐ πάνυ αὗται τοῖς ἀνδράσι τὸν νοῦν προσέχουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς τὰς γυναῖκας τετραμμέναι εἰσί, καὶ ἑταιρίστριαι ἐκ τούτου τοῦ γένους γίγνονται. ὅσοι δ᾽ ἄρρενος τμῆμά εἰσι, τὰ ἄρρενα διώκουσι· καὶ τέως μὲν ἂν παῖδες ὦσιν, ἅτε [τεμάχια] ὄντα τοῦ ἄρρενος, φιλοῦσι τοὺς ἄνδρας καὶ χαίρουσι ξυγκατακείμενοι καὶ ξυμπλεκόμενοι τοῖς ἀνδράσι· καὶ εἰσὶν οὗτοι βέλτιστοι τῶν παίδων καὶ μειρακίων, ἅτε ἀνδρειότατοι ὄντες φύσει. φασὶ δὲ δή τινες αὐτοὺς ἀναισχύντους εἶναι, ψευδόμενοι· οὔτε γὰρ ὑπ᾽ ἀναισχυντίας δρῶσι τοῦτο, ἀλλ᾽ ὑπὸ θάρρους καὶ ἀνδρείας καὶ ἀρρενωπίας τὸ ὅμοιον αὐτοῖς ἀσπαζόμενοι. μέγα δὲ τεκμήριον· καὶ γὰρ τελεωθέντες μόνοι ἀποβαίνουσιν εἰς τὰ πολιτικὰ ἄνδρες οἱ τοιοῦτοι· ἐπειδὰν δὲ ἀνδρωθῶσι, παιδεραστοῦσι καὶ πρὸς γάμους καὶ παιδοποιίας οὐ προσέχουσι τὸν νοῦν φύσει, ἀλλ᾽ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγκάζονται· ἀλλ᾽ ἐξαρκεῖ αὐτοῖς μετ᾽ ἀλλήλων καταζῆν ἀγάμοις οὖσι. πάντως μὲν οὖν ὁ τοιοῦτος παιδεραστής τε καὶ φιλεραστὴς γίγνεται, ἀεὶ τὸ ξυγγενὲς ἀσπαζόμενος. ὅταν μὲν οὖν αὐτῷ ἐκείνῳ ἐντύχῃ τῷ αὐτοῦ ἡμίσει καὶ ὁ παιδεραστὴς καὶ ἄλλος πᾶς, τότε καὶ θαυμαστὰ ἐκπλήττονται, φιλίᾳ τε καὶ οἰκειότητι καὶ ἔρωτι οὐκ ἐθέλοντες ὡς ἔπος εἰπεῖν χωρίζεσθαι ἀλλήλων οὐδὲ ἐπὶ σμικρὸν χρόνον· καὶ οἱ διατελοῦντες μετ᾽ ἀλλήλων διὰ βίου, οὗτοί εἰσιν οἳ οὐδ᾽ ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν ὅ τι βούλονται σφίσι παρ᾽ ἀλλήλων γίγνεσθαι· οὐδενὶ γὰρ ἂν δόξειε τοῦτ᾽ εἶναι ἡ τῶν ἀφροδισίων ξυνουσία, ὡς ἄρα τούτου ἕνεκα ἕτερος ἑκατέρῳ χαίρει

συνὼν οὕτως ἐπὶ μεγάλης σπουδῆς· ἀλλ' ἄλλο τι βουλομένη ἡ ψυχὴ ἑκατέρου δήλη ἐστιν ὃ οὐ δύναται εἰπεῖν, ἀλλὰ μαντεύεται ὃ βούλεται, καὶ αἰνίττεται.

36 Ἐν ταυτῷ (195).

Φημὶ οὖν ἐγὼ πάντων θεῶν εὐδαιμόνων ὄντων Ἔρωτα, εἰ θέμις καὶ ἀνεμέσητον εἰπεῖν, εὐδαιμονέστατον εἶναι αὐτῶν, κάλλιστον ὄντα καὶ ἄριστον. ἔστι δὲ κάλλιστος ὢν τοιόσδε. πρῶτον μὲν νεώτατος θεῶν, ὦ Φαῖδρε· μέγα δὲ τεκμήριον τῷ λόγῳ αὐτὸς παρέχεται, φεύγων φυγῇ τὸ γῆρας ταχὺ ὂν δῆλον ὅτι, θᾶττον γοῦν τοῦ δέοντος ἡμῖν προσέρχεται· ὃ δὴ πέφυκεν Ἔρως μισεῖν καὶ οὐδ' ἐντὸς πολλοῦ πλησιάζειν. μετὰ δὲ νέων ἀεὶ ξύνεστί τε καὶ ἔστιν· ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ὡς ὅμοιον ὁμοίῳ δεῖ πελάζειν. ἐγὼ δὲ Φαίδρῳ πολλὰ ἄλλα ὁμολογῶν τοῦτο οὐχ ὁμολογῶ, ὡς Ἔρως Κρόνου καὶ Ἰαπετοῦ ἀρχαιότερός ἐστιν· ἀλλὰ φημὶ νεώτατόν τε αὐτὸν εἶναι θεῶν καὶ ἀεὶ νέον· τὰ δὲ παλαιὰ πράγματα περὶ θεούς, ἃ Ἡσίοδος καὶ Παρμενίδης λέγουσιν, ἀνάγκῃ καὶ οὐκ Ἔρωτι γεγονέναι, [εἰ ἐκεῖνοι] ἀληθῆ λέγουσι. οὐ γὰρ ἂν ἐκτομαὶ οὐδὲ δεσμοὶ ἀλλήλων ἐγένοντο καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ βίαια, εἰ Ἔρως ἐν αὐτοῖς ἦν, ἀλλὰ φιλία καὶ εἰρήνη, ὥσπερ νῦν, ἐξ οὗ Ἔρως τῶν θεῶν βασιλεύει. νέος μὲν οὖν ἐστι, πρὸς δὲ τῷ νέῳ ἁπαλός. ποιητοῦ δέ ἐστιν ἐνδεής, οἷός περ ἦν ὁ Ὅμηρος, πρὸς τὸ ἐπιδεῖξαι θεοῦ ἁπαλότητα. Ὅμηρος γὰρ Ἄτην θεόν τε φησὶν εἶναι καὶ ἁπαλήν· τοὺς γοῦν πόδας αὐτῆς ἁπαλούς φησιν εἶναι λέγων·

τῆς μέν θ' ἁπαλοὶ πόδες· οὐ γὰρ ἐπ' οὔδεος
πίλναται, ἀλλ' ἄρα ἥγε κατ' ἀνδρῶν κράατα βαίνει.

καλῷ οὖν μοι δοκεῖ τεκμηρίῳ τὴν ἁπαλότητα ἀπο-

φαίνειν, ὅτι οὐκ ἐπὶ σκληροῦ βαίνει ἀλλ' ἐπὶ μαλθακοῦ. τῷ αὐτῷ δὴ καὶ ἡμεῖς χρησόμεθα τεκμηρίῳ περὶ Ἔρωτος ὅτι ἁπαλός· οὐ γὰρ ἐπὶ γῆς βαίνει οὐδ' ἐπὶ κρανίων ἅ ἐστιν οὐ πάνυ μαλακά, ἀλλ' ἐν τοῖς μαλακωτάτοις τῶν ὄντων βαίνει καὶ οἰκεῖ. ἐν γὰρ ἤθεσι καὶ ψυχαῖς θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὴν οἴκησιν ἵδρυται· καὶ οὐκ αὖ ἐν πάσαις ἑξῆς ταῖς ψυχαῖς, ἀλλὰ ᾗτινι ἂν σκληρὸν ἦθος ἐχούσῃ ἐντύχῃ ἀπέρχεται, ᾗ δ' ἂν μαλακὸν οἰκίζεται. ἁπτόμενον οὖν ἀεὶ καὶ ποσὶ καὶ πάντῃ ἐν μαλακωτάτοις τῶν μαλακωτάτων [ἁπαλώτατον] ἀνάγκη εἶναι. νεώτατος μὲν δή ἐστι καὶ ἁπαλώτατος· πρὸς δὲ τούτοις ὑγρὸς τὸ εἶδος. οὐ γὰρ ἂν οἷός τε ἦν πάντῃ περιπτύσσεσθαι οὐδὲ διὰ πάσης τῆς ψυχῆς καὶ εἰσιὼν τὸ πρῶτον λανθάνειν καὶ ἐξιών, εἰ σκληρὸς ἦν. συμμέτρου δὲ καὶ ὑγρᾶς οὐσίας μέγα τεκμήριον ἡ εὐσχημοσύνη, ὃ δὴ [καὶ] διαφερόντως ἐκ πάντων ὁμολογουμένως Ἔρως ἔχει· ἀσχημοσύνῃ γὰρ καὶ Ἔρωτι πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ πόλεμος. χρόας δὲ κάλλος ἡ κατ' ἄνθη δίαιτα τοῦ θεοῦ σημαίνει· ἀνανθεῖ γὰρ καὶ ἀπηνθηκότι καὶ σώματι καὶ ψυχῇ καὶ ἄλλῳ ὁτῳοῦν οὐκ ἐνίζει Ἔρως, οὗ δ' ἂν εὐώδης τε καὶ εὐανθὴς τόπος ᾖ, ἐνταῦθα δὲ καὶ ἵζει καὶ μένει.

περὶ μὲν οὖν κάλλους τοῦ θεοῦ καὶ ταῦτα ἱκανὰ καὶ ἔτι πολλὰ λείπεται· περὶ δὲ ἀρετῆς ἔρωτος μετὰ ταῦτα λεκτέον. τὸ μὲν μέγιστον, ὅτι Ἔρως οὔτε ἀδικεῖ οὔτε ἀδικεῖται οὔτε ὑπὸ θεοῦ οὔτε θεῶν οὔτε ὑπ' ἀνθρώπου οὔτε ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς βίᾳ πάσχει εἴ τι πάσχει, βία γὰρ Ἔρωτος οὐχ ἅπτεται, οὔτε [βίᾳ] ποιῶν ποιεῖ· πᾶς γὰρ ἑκὼν Ἔρωτι πάνθ' ὑπηρετεῖ· ἃ δ' ἂν [τις] ἑκὼν ἑκοντὶ ὁμολογήσῃ, φασὶν οἱ τῶν πόλεων βασιλεῖς νόμοι δίκαια εἶναι. πρὸς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ σωφροσύνης πλείστης μετέχει· εἶναι

γὰρ ὁμολογεῖται σωφροσύνη τὸ κρατεῖν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν· ἔρωτος δὲ μηδεμίαν ἡδονὴν κρείττω εἶναι. εἰ δὲ ἥττους κρατοῖντ' ἂν ὑπὸ [τοῦ] Ἔρωτος, ὁ δὲ κρατεῖ, κρατῶν δὲ ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὁ Ἔρως διαφερόντως ἂν σωφρονοίη. καὶ μὴν εἴς γε ἀνδρίαν Ἔρωτι οὐδὲ Ἄρης ἀνθίσταται· οὐ γὰρ ἔχει Ἔρωτα Ἄρης, ἀλλὰ Ἔρως Ἄρην Ἀφροδίτης, ὡς λόγος· κρείττων δὲ ὁ ἔχων τοῦ ἐχομένου· τοῦ δὲ ἀνδρειοτάτου τῶν ἄλλων κρατῶν πάντων ἂν ἀνδρειότατος εἴη.

περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρίας τοῦ θεοῦ εἴρηται· περὶ δὲ σοφίας λείπεται. ὅσον οὖν δυνατὸν πειρατέον μὴ ἐλλείπειν· καὶ πρῶτον μέν, ἵν' αὖ καὶ ἐγὼ τὴν ἡμετέραν τέχνην τιμήσω ὥσπερ Ἐρυξίμαχος τὴν αὑτοῦ, ποιητὴς ὁ θεὸς σοφὸς οὕτως ὥστε καὶ ἄλλον ποιῆσαι. πᾶς γοῦν ποιητὴς γίγνεται "κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν," οὗ ἂν Ἔρως ἅψηται. ᾧ δὴ πρέπει ἡμᾶς μαρτυρίῳ χρήσασθαι, ὅτι ποιητὴς ὁ Ἔρως ἀγαθὸς ἐν κεφαλαίῳ πᾶσαν ποίησιν τὴν κατὰ μουσικήν. ἃ γάρ τις ἢ μὴ ἔχει ἢ μὴ οἶδεν, οὔτ' ἂν ἑτέρῳ δοίη οὔτε ἂν ἄλλον διδάξειε. καὶ μὴν τήν γε τῶν ζῴων ποίησιν πάντων τίς ἐναντιώσεται μὴ οὐχὶ Ἔρωτος εἶναι σοφίαν, ᾗ γίγνεται καὶ φύεται πάντα ζῷα; ἀλλὰ τὴν τῶν τεχνῶν δημιουργίαν οὐκ ἴσμεν, ὅτι οὗ μὲν ἂν ὁ θεὸς οὗτος διδάσκαλος γένηται, ἐλλόγιμος καὶ φανὸς ἀπέβη, οὗ δ' ἂν Ἔρως μὴ ἐφάψηται, σκοτεινός; τοξικήν γε μὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ μαντικὴν Ἀπόλλων ἀνεῦρεν, ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτος ἡγεμονεύσαντος· ὥστε καὶ οὗτος Ἔρωτος ἂν εἴη μαθητὴς καὶ Μοῦσαι μουσικῆς καὶ Ἥφαιστος χαλκείας καὶ Ἀθηνᾶ ἱστουργίας καὶ Ζεὺς κυβερνᾶν θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων· ὅθεν δὴ καὶ κατεσκευάσθη τῶν θεῶν τὰ

πράγματα, Ἔρωτος ἐγγιγνομένου δῆλον ὅτι κάλλους· αἴσχει γὰρ οὐκ ἔπεστιν Ἔρως. πρὸ τοῦ δέ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, πολλὰ καὶ δεινὰ θεοῖς ἐγίγνετο, ὡς λέγεται, διὰ τὴν τῆς ἀνάγκης βασιλείαν· ἐπειδὴ δ' ὁ θεὸς οὗτος ἔφυ ἐκ τοῦ ἐρᾶν τῶν καλῶν, πάντ' ἀγαθὰ γέγονε καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις. οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Φαῖδρε, Ἔρως πρῶτον αὐτὸς ὢν κάλλιστος καὶ ἄριστος, μετὰ τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἄλλων τοιούτων αἴτιος εἶναι. ἐπέρχεται δέ μοί τι καὶ ἔμμετρον εἰπεῖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν

εἰρήνην μὲν ἐν ἀνθρώποις, πελάγει δὲ γαλήνην,
νηνεμίαν τ' ἀνέμων, κοίτην θ' ὕπνον τ' ἐνὶ κήδει.

οὗτος γὰρ ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰκειότητος δὲ πληροῖ· τὰς τοιάσδε ξυνόδους μετ' ἀλλήλων πάσας τιθεὶς ξυνιέναι, ἐν ἑορταῖς ἐν χοροῖς ἐν εὐθυμίαις γιγνόμενος ἡγεμών, πραότητα μὲν πορίζων, ἀγριότητα δὲ ἐξορίζων, φιλόδωρος εὐμενείας, ἄδωρος δυσμενείας· ἵλεως ἀγαθοῖς, θεατὸς σοφοῖς, ἀγαστὸς θεοῖς, ζηλωτὸς ἀμοίροις, κτητὸς εὐμοίροις· τρυφῆς ἁβρότητος χλιδῆς χαρίτων ἱμέρου πόθου πατήρ· ἐπιμελὴς ἀγαθῶν ἀμελὴς κακῶν· ἐν πόνῳ ἐν φόβῳ ἐν πόθῳ ἐν λόγῳ κυβερνήτης ἐπιβάτης παραστάτης τε καὶ σωτὴρ ἄριστος· ξυμπάντων τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων κόσμος, ἡγεμὼν κάλλιστος καὶ ἄριστος, ᾧ χρὴ ἕπεσθαι πάντ' ἄνδρα ἐφυμνοῦντα [καλῶς] καλῆς ᾠδῆς μετέχοντα, ἣν ᾄδει θέλγων πάντων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων νόημα.

ΨΟΓΟΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ· ΚΑΙ ΟΤΙ ΦΑΥΛΟΝ Ο ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΠΟΣΩΝ ΕΙΗ ΚΑΚΩΝ ΓΕΓΟΝΩΣ ΑΙΤΙΟΣ. ΞΔ.

1 Διογένους.

Ὅταν δ' ἔρωτος ἐνδεθῶμεν ἄρκυσι,

θᾶσσον θυραίοις τὴν χάριν ποιούμεθα
ἢ τοῖσιν ἄγχιστ' ἐν γένει πεφυκόσι.

2 Μενάνδρου Ἀφροδισίων.

Ἀλλ' ὅταν ἐρῶντα νοῦν ἔχειν τις ἀξιοῖ,
παρὰ τίνι τἀνόητον οὗτος ὄψεται;

3 Μενάνδρου.

Μόνος ἔστ' ἀπαρηγόρητον ἀνθρώποις ἔρως.

4 Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.

Ἥρων· τὸ μαίνεσθαι δ' ἄρ' ἦν ἔρως βροτοῖς.

5 Εὐριπίδου Δανάη.

Ἔρως γὰρ ἀργὸν κἀπὶ τοῖς ἀργοῖς ἔφυ.
φιλεῖ κάτοπτρα καὶ κόμης ξανθίσματα,
φεύγει δὲ μόχθους· ἓν δέ μοι τεκμήριον,
οὐδεὶς προσαιτῶν βίοτον ἠράσθη βροτῶν,
ἐν τοῖς δ' ἔχουσιν ἡβητὴς πέφυχ' ὅδε.

6 Εὐριπίδου.

Σὺ δ', ὦ κάκιστε θεῶν τε κἀνθρώπων ἔρως,
ἢ μὴ δίδασκε τὰ καλὰ φαίνεσθαι καλά,
ἢ τοῖς ἐρῶσιν εὐμενὴς παρίστασο.

7 Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Ἔρωτα δεινὸν ἔχομεν· ἐκ δὲ τῶν λόγων
ἑλοῦ τὰ βέλτισθ', ὥστ' ἄπιστον ἔστ' ἔρως,
κἀν τῷ κακίστῳ τῶν φρενῶν ἄρχειν φιλεῖ.

8 Εὐριπίδου Δίκτυϊ.

Κύπρις γὰρ οὔτε νουθετουμένη χαλᾷ,
ἄν τ' αὖ βιάζῃ, μᾶλλον ἐντείνειν φιλεῖ,
κἄπειτα τίκτει πόλεμον· εἰς δ' ἀνάστασιν
δόμων περαίνει πολλάκις τὰ τοιάδε.

9 Θεοκρίτου (I, 100).
Τὰν δ' ἄρα χὠ Δάφνις ποταμείβετο "Κύπρι βαρεῖα,
Κύπρι νεμεσσατά, Κύπρι θνατοῖσιν ἀπεχθής."

10 Εὐριπίδου ἐκ Μελεάγρου.
Ἡ γὰρ Κύπρις πέφυκε τῷ σκότῳ φίλη·
τὸ φῶς δ' ἀνάγκην προστίθησι σωφρονεῖν.

11 Ἀρχιλόχου.
Τοῖος γὰρ φιλότητος ἔρως ὑπὸ καρδίην ἐλυσθεὶς
πολλὴν κατ' ἀχλὺν ὀμμάτων ἔχευε,
κλέψας ἐκ στηθέων ἁπαλὰς φρένας.

12 Ἀρχιλόχου.
Δύστηνος ἔγκειμαι πόθῳ
ἄψυχος, χαλεπῇσι θεῶν ὀδύνῃσιν ἕκητι
πεπαρμένος δι' ὀστέων.

13 Σοφοκλέους ἐν Ἀχιλλέως ἐρασταῖς.
Τὸ γὰρ νόσημα τοῦτ' ἐφίμερον κακόν·
ἔχοιν δ' ἂν αὐτὸ μὴ κακῶς ἀπεικάσαι,
ὅταν πάγου φανέντος αἰθρίου χεροῖν
κρύσταλλον ἁρπάσωσι παῖδες ἀσταγῆ,
τὰ πρῶτ' ἔχουσιν ἡδονὰς ποταινίους,
τέλος δ' ὁ χυμὸς οὔθ' ὅπως ἀφῇ θέλει,
οὔτ' ἐν χεροῖν τὸ κτῆμα σύμφορον μένειν·
οὕτω δὲ τοὺς ἐρῶντας αὑτὸς ἵμερος
δρᾶν καί τι μὴ δρᾶν πολλάκις προσίεται.

14 Φανοκλέους.
Ἢ ὡς Οἰάγροιο πάις Θρηΐκιος Ὀρφεὺς
ἐκ θυμοῦ Κάλαϊν στέρξε Βορηιάδην,
πολλάκι δὲ σκιεροῖσιν ἐν ἄλσεσιν ἕζετ' ἀείδων
ὃν πόθον, οὐδ' ἦν οἱ θυμὸς ἐν ἡσυχίῃ,
ἀλλ' αἰεί μιν ἄγρυπνοι ὑπὸ ψυχῇ μελεδῶναι

ἔτρυχον, θαλερὸν δερκομένου Κάλαϊν.
τὸν μὲν Βιστονίδες κακομήχανοι ἀμφιχυθεῖσαι
ἔκτανον, εὐήκη φάσγανα θηξάμεναι,
οὕνεκα πρῶτος δεῖξεν ἐνὶ Θρήκεσσιν ἔρωτας
ἄρρενας, οὐδὲ πόθους ᾔνεσε θηλυτέρων.
τοῦ δ' ἀπὸ μὲν κεφαλὴν χαλκῷ τάμον, αὐτίκα δ' αὐτὴν
εἰς ἅλα Θρηικίην ῥῖψαν ὁμοῦ χέλυϊ
ἥλῳ καρτύνασαι, ἵν' ἐμφορέοιντο θαλάσσῃ
ἄμφω ἅμα, γλαυκοῖς τεγγόμεναι ῥοθίοις.
τὰς δ' ἱερῇ Λέσβῳ πολιὴ ἐπέκελσε θάλασσα·
ἠχὴ δ' ὣς λιγυρῆς πόντον ἐπέσχε λύρης,
νήσους τ' αἰγιαλούς θ' ἁλιμυρέας, ἔνθα λίγειαν
ἀνέρες Ὀρφείην ἐκτέρισαν κεφαλήν.
ἐν δὲ χέλυν τύμβῳ λιγυρὴν θέσαν, ἣ καὶ ἀναύδους
πέτρας καὶ Φόρκου στυγνὸν ἔπειθεν ὕδωρ.
ἐκ κείνου μολπαί τε καὶ ἱμερτὴ κιθαριστὺς
νῆσον ἔχει, πασέων δ' ἐστὶν ἀοιδοτάτη.
Θρῇκες δ' ὡς ἐδάησαν ἀρήιοι ἔργα γυναικῶν
ἄγρια, καὶ πάντας δεινὸν ἐσῆλθεν ἄχος,
ἃς ἀλόχους ἔστιζον, ἵν' ἐν χροῒ σήματ' ἔχουσαι
κυάνεα στυγεροῦ μὴ λελάθοιντο φόνου.
ποινὰς δ' Ὀρφῆι κταμένῳ στίζουσι γυναῖκας
εἰς ἔτι νῦν κείνης εἵνεκεν ἀμπλακίης.

15 *Μενάνδρου Ἀνδρίᾳ.*

Τὸ δ' ἐρᾶν ἐπισκοτεῖ
ἅπασιν, ὡς ἔοικε, καὶ τοῖς εὖ λόγων
καὶ τοῖς κακῶς ἔχουσιν.

16 *Κλεινίου.*

Μή τις ἀτιμάτω θνητῶν πολύδακρυν ἔρωτα,
μηδὲ πόθον παίδων μηδ' ἱμερτὴν φιλότητα,
τῶν ἰότητι Μύρων κατέβη πολύκλαυτον ἐς ᾅδην.

17 *Μενάνδρου Ἀνεψιοί.*

Φύσει γὰρ ἔστ' ἔρως
τοῦ νουθετοῦντος κωφόν, ἅμα δ' οὐ ῥάδιον
νεότητα νικᾶν ἐστὶ καὶ θεὸν λόγῳ.

18 *Τοῦ αὐτοῦ Θησαυρῷ.*

Ὅταν δ' ἐρῶντος τόλμαν ἀφέλῃς, οἴχεται,
εἰς τοὺς ἰαλέμους τε τοῦτον ἔγγραφε.

19 *Ἐκ τῶν Μόσχου Σικελιώτου βουκολικῶν.*

Ἀλφειὸς μετὰ Πῖσαν ἐπὴν κατὰ πόντον ὁδεύῃ,
ἔρχεται εἰς Ἀρέθοισαν ἄγων κοτινηφόρον ὕδωρ,
ἕδνα φέρων καλὰ φύλλα καὶ ἄνθεα καὶ κόνιν ἱράν·
καὶ βαθὺς ἐμβαίνει τοῖς κύμασι, τὰν δὲ θάλασσαν
νέρθεν ὑποτροχάει, κοὐ μίγνυται ὕδασιν ὕδωρ.
ἁ δ' οὐκ οἶδε θάλασσα διερχομένω ποταμοῖο.
κῶρος δεινοθέτας, κακομάχανος, αἰνὰ διδάσκων,
καὶ ποταμὸν διὰ φίλτρον Ἔρως ἐδίδαξε κολυμβῆν.

20 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Χρῶτα μὲν οὐ λευκός, πυρὶ δ' εἴκελος· ὄμματα δ' αὐτῷ
δριμύλα καὶ φλογόεντα, κακαὶ φρένες, ἁδὺ λάλημα·
οὐ γὰρ ἴσον νοέει καὶ φθέγγεται· ὡς μέλι φωνά,
ἓν δὲ χολά· ὅλος ἐστὶν ἀνάμερος, ἠπεροπευτάς.
καὶ πτερόεις ὡς ὄρνις ἐφίπταται ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλως
ἀνέρας ἠδὲ γυναῖκας, ἐπὶ σπλάγχνοις δὲ κάθηται.

21 *Ἐκ τῶν Βίωνος Σμυρναίου] βουκολικῶν.*

Ἰξευτὰς ἔτι κῶρος ἐν ἄλσεϊ δενδράεντι
ὄρνεα θηρεύων τὸν ὑπόπτερον εἶδεν Ἔρωτα
ἑσδόμενον πύξοιο ποτὶ κλάδον· ὡς δ' ἐνόησεν,

χαίρων, ὥνεκα δὴ μέγα φαίνετο τὤρνεον αὐτῷ,
τὼς καλάμως ἅμα πάντας ἐπ' ἀλλάλοισι συνάπτων
τᾷ καὶ τᾷ τὸν Ἔρωτα μετάλμενον ἀμφεδόκευεν.
χὠ παῖς ἀσχαλάων, ὅκα οἱ τέλος οὐδὲν ἀπάντη,
τὼς καλάμως ῥίψας ποτ' ἀροτρέα πρέσβυν ἵκανεν,
ὅς νιν τάνδε τέχναν ἐδιδάξατο, καὶ λέγεν αὐτῷ,
καί οἱ δεῖξεν Ἔρωτα καθήμενον· αὐτὰρ ὁ πρέσβυς
μειδιάων κίνησε κάρη καὶ ἀμείβετο παῖδα·
"φείδεο τᾶς θήρας, μηδ' ἐς τόδε τὤρνεον ἔρχευ.
φεῦγε μακράν· κακόν ἐντι τὸ θηρίον· ὄλβιος ἐσσῇ,
εἰσόκα μή νιν ἕλῃς· ἢν δ' ἀνέρος ἐς μέτρον ἔλθῃς,
οὗτος ὁ νῦν φεύγων καὶ ἀπάλμενος αὐτὸς ἀφ' αὑτῶ
ἐλθὼν ἐξαπίνας κεφαλὰν ἐπὶ σεῖο καθιξεῖ."

22 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἅμερε Κυπρογένεια, Διὸς τέκος οὐδὲ θαλάσσας,
τίπτε τόσον θνατοῖσι καὶ ἀθανάτοισι χαλέπτεις;
τυτθὸν ἔφαν, τί νυ τόσσον ἀπήχθεο καὶ τεῒν αὐτᾷ,
ταλίκον ὡς πάντεσσι κακὸν τὸν Ἔρωτα τεκέσθαι,
ἄγριον, ἄστοργον, μορφᾷ νόον οὐδὲν ὅμοιον;
πρoὶ δ' ἔτι νιν πτανὸν καὶ ἑκαβόλον ὤπασας ἦμεν,
ὡς μὴ πικρὸν ἐόντα δυναίμεθα τῆνον ἀλύξαι.

23 Θεοκρίτου (Id. III, 16).

Νῦν ἔγνων τὸν Ἔρωτα· βαρὺς θεός· ἦ ῥα λεαίνης
μαστὸν ἐθήλαξεν, δρυμῷ τέ νιν ἔτραφε μάτηρ,
ὅς με κατασμύχων καὶ ἐς ὀστέον ἄχρις ἰάπτει.

23 a Εὐριπίδου Μηδείας (330).

Φεῦ φεῦ· βροτοῖς ἔρωτες ὡς κακὸν μέγα.

24 Εὐριπίδου Ῥαδάμανθυς.

Ἔρωτες ἡμῖν εἰσι παντοῖοι βίου.
ὃ μὲν γὰρ εὐγένειαν ἱμείρει λαβεῖν·

τῷ δ' οὐχὶ τούτου φροντίς, ἀλλὰ χρημάτων
πολλῶν κεκλῆσθαι βούλεται πάτωρ δόμοις·
ἄλλῳ δ' ἀρέσκει μηδὲν ὑγιὲς ἐκ φρενῶν
λέγοντι πείθειν τοὺς πέλας τόλμῃ κακῇ·
οἳ δ' αἰσχρὰ κέρδη πρόσθε τοῦ καλοῦ βροτῶν
ζητοῦσιν. οὕτω βίοτος ἀνθρώπων πλάνη.

25 Ξενοφῶντος ἐν τῷ α (3, 11) ἀπομνημονευμάτων.

Ὦ τλῆμον, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τί ἂν οἴει παθεῖν καλὸν φιλήσας; ἆρα οὐκ ἂν αὐτίκα μάλα δοῦλος μὲν εἶναι ἀντ' ἐλευθέρου; πολλὰ δὲ δαπανᾶν εἰς βλαβερὰς ἡδονάς; πολλὴν δ' ἀσχολίαν ἔχειν τοῦ ἐπιμεληθῆναί τινος καλοῦ κἀγαθοῦ; σπουδάζειν δ' ἀναγκασθῆναι ἐφ' οἷς οὐδ' ἂν μαινόμενος σπουδάσειεν; Ἡράκλεις, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ὡς δεινήν τινα λέγεις δύναμιν τοῦ φιλήματος εἶναι. Καὶ τοῦτο, ἔφη ὁ Σωκράτης, θαυμάζεις; οὐκ οἶσθα ὅτι τὰ φαλάγγια οὐδ' ἡμιωβολιαῖα τὸ μέγεθος ὄντα προσαψάμενα μόνον τῷ στόματι ταῖς ὀδύναις ἐπιτρίβει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοῦ φρονεῖν ἐξίστησι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ξενοφῶν· ἐνίησι γάρ τι τὰ φαλάγγια κατὰ τὸ δῆγμα. Ὦ μωρέ, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοὺς δὲ καλοὺς οὐκ οἴει φιλοῦντας ἐνιέναι τι ὃ σὺ οὐχ ὁρᾷς; οὐκ οἶσθα ὅτι τοῦτο τὸ θηρίον ὃ καλοῦσι καλὸν καὶ ὡραῖον τοσούτῳ δεινότερόν ἐστι τῶν φαλαγγίων, ὅσῳ ἐκεῖνα μὲν ἁψάμενα, τοῦτο δὲ οὐδ' ἁπτόμενον, ἐὰν δέ τις αὐτὸ θεᾶται, ἐνίησί τι καὶ πάνυ πρόσωθεν τοιοῦτον ὥστε μαίνεσθαι ποιεῖν· ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόρρωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσιν. ἀλλὰ ξυμβουλεύω σοι, ὦ Ξενοφῶν, ὁπόταν ἴδῃς τινὰ καλόν,

φεύγειν προτροπάδην· σοὶ δ', ὦ Κριτόβουλε, συμβουλεύω ἀπενιαυτίσαι· μόγις γὰρ ἂν ἴσως ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τὸ δῆγμα ὑγιὲς γένοιτο.

26 Φαβωρίνου.

Πάθος τί μοι προσέπεσε τῇ ψυχῇ, καὶ ὅ τι μὲν ἔστιν οὐκ οἶδα· ἔρωτα δ' αὐτὸ λέγουσιν εἶναι οἱ μεμυημένοι. βάσκανε δαῖμον καὶ ἀλόγιστε, ἀσθενεῖ προσελήλυθας σώματι, φέρειν σε μὴ δυναμένῳ· ἐξίσταμαί σοι, δαῖμον, παραχωρῶ σοι τῆς μάχης· οὐκ εἰμί σοι στρατιώτης.

27 Θεοφράστου.

Ἔρως δ' ἐστὶν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή, ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν.

28 Προδίκου.

Ἐπιθυμίαν μὲν διπλασιασθεῖσαν ἔρωτα εἶναι, ἔρωτα δὲ διπλασιασθέντα μανίαν γίγνεσθαι.

29 Θεοφράστου.

Θεόφραστος ἐρωτηθεὶς τί ἐστιν ἔρως "πάθος" ἔφη "ψυχῆς σχολαζούσης."

30 Ἐκ τῶν Πλουτάρχου ὅτι οὐ κρίσις ὁ ἔρως.

Οἱ μὲν γὰρ νοῦν τὸν ἔρωτα, οἱ δ' ἐπιθυμίαν, οἱ δὲ μανίαν, οἱ δὲ θεῖόν τι κίνημα τῆς ψυχῆς καὶ δαιμόνιον, οἱ δὲ ἄντικρυς θεὸν ἀναγορεύουσιν. ὅθεν ὀρθῶς ἐνίοις ἔδοξε τὸ μὲν ἀρχόμενον ἐπιθυμίαν εἶναι, τὸ δ' ὑπερβάλλον μανίαν, τὸ δὲ ἀντίστροφον φιλίαν, τὸ δὲ ταπεινότερον ἀρρωστίαν, τὸ δ' εὐημεροῦν ἐνθουσιασμόν. διὸ καὶ πυρφόρον αὐτὸν οἵ τε ποιηταὶ λέγουσιν οἵ τε πλάσται καὶ γραφεῖς δημιουργοῦσιν,

ὅτι καὶ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν λαμπρὸν ἥδιστόν ἐστι, τὸ δὲ καυστικὸν ἀλγεινότατον.

31 Ἐν ταυτῷ.

Ὥσπερ γὰρ τοὺς φίλους ὑγιαίνοντας μέν, ἂν πλημμελῶσιν, ἐξελέγχειν καὶ νουθετεῖν κράτιστόν ἐστιν, ἐν δὲ ταῖς παρακοπαῖς καὶ τοῖς φρενετισμοῖς εἰώθαμεν μὴ διαμάχεσθαι μηδὲ ἀντιτείνειν, ἀλλὰ συμπεριφέρεσθαι καὶ συνεπινεύειν· οὕτω τοὺς μὲν δι' ὀργὴν ἢ πλεονεξίαν ἁμαρτάνοντας ἀνακόπτειν τῇ παρρησίᾳ δεῖ καὶ κωλύειν, τοῖς δ' ἐρῶσιν ὥσπερ νοσοῦσι συγγνώμην ἔχειν. διὸ κράτιστον μὲν ἐξ ἀρχῆς τοιούτου πάθους σπέρμα μὴ παραδέχεσθαι μηδ' ἀρχήν, ἂν δ' ἐγγένηται, ἴθι ἐπὶ ἀποτροπαίων βωμοὺς θεῶν κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἴθι ἐπὶ τὰς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν συνουσίας, ἐξέλασον σαυτοῦ τὸ θηρίον πρὶν ὄνυχας φῦσαι καὶ ὀδόντας· εἰ δὲ μή, μαχέσῃ τελείῳ κακῷ τὸ παιδίον τοῦτο νήπιον ἐναγκαλιζόμενος. τίνες δ' εἰσὶν οἱ τοῦ ἔρωτος ὄνυχες καὶ ὀδόντες; ὑποψία, ζηλοτυπία. ἀλλ' ἔχει τι πιθανὸν καὶ ἀνθηρόν· ἀμέλει καὶ ἡ σφὶγξ εἶχεν ἐπαγωγὸν τὸ ποίκιλμα τοῦ πτεροῦ καὶ

εἰ μὲν πρὸς αὐγὰς ἡλίου, χρυσωπὸν ἦν
νώτισμα θηρός, εἰ δὲ πρὸς νέφη βάλοι,
κυανωπὸν ὥς τις ἶρις ἀντηύγει σέλας.

οὕτω δὴ καὶ ὁ ἔρως ἔχει τι χάριεν καὶ οὐκ ἄμουσον, ἀλλ' αἱμύλον καὶ ἐπιτερπές· ἁρπάζει δὲ καὶ βίους καὶ οἴκους καὶ γάμους καὶ ἡγεμονίας, οὐκ αἰνίγματα προβάλλων, ἀλλ' αὐτὸς αἴνιγμα δυσεύρετον ὢν καὶ δύσλυτον, εἰ βούλοιτό τις προτείνειν τί μισεῖ καὶ φιλεῖ, τί φεύγει καὶ διώκει, τί ἀπειλεῖ καὶ ἱκετεύει, τί ὀργίζεται καὶ ἐλεεῖ, τί βούλεται παύσασθαι καὶ οὐ

βούλεται, τί χαίρει τῷ αὐτῷ μάλιστα καὶ ἀνιᾶται, τοῦτο λῦσαι καὶ θεραπεῦσαι. τῆς μὲν γὰρ σφιγγὸς τὸ αἴνιγμα τὰ πλεῖστα καὶ πεπλασμένα ἔχει· οὔτε γὰρ τρίπους ὁ γέρων ἀληθῶς, εἴ τι προσείληφε τοῖς ποσὶ βοηθεῖν· οὔτε τετράπους ὁ νήπιος, ἐπεὶ ταῖς χερσὶν ὑπερείδει τὴν τῶν βάσεων ὑγρότητα καὶ ἀσθένειαν. τὰ δὲ τῶν ἐρώντων πάθη ἀληθῆ· στέργουσιν ἐχθραίνουσι τὸν αὐτόν, ποθοῦσιν ἀπόντα τρέμουσι παρόντος, κολακεύουσι λοιδοροῦσι, προαποθνήσκουσι φονεύουσιν, εὔχονται μὴ φιλεῖν καὶ παύσασθαι φιλοῦντες οὐ θέλουσι, σωφρονίζουσι καὶ πειρῶσι, παιδεύουσι καὶ διαφθείρουσιν, ἄρχειν θέλουσι καὶ δουλεύειν ὑπομένουσι. τοῦτο αἴτιον γέγονε μάλιστα τοῦ μανίαν ὑποληφθῆναι τὸ πάθος. "ἥρων· τὸ μαίνεσθαι δ' ἄρ' ἦν ἔρως βροτοῖς," ἐρωτικὸς ἀνὴρ Εὐριπίδης φησίν.

32 Τοῦ αὐτοῦ περὶ ἔρωτος.

Ὁ ἔρως οὔτε τὴν γένεσιν ἐξαίφνης λαμβάνει καὶ ἀθρόαν ὡς ὁ θυμός, οὔτε παρέρχεται ταχέως καίπερ εἶναι πτηνὸς λεγόμενος, ἀλλ' ἐξάπτεται μαλακῶς καὶ σχεδὸν οἷον ἐντήκων ἑαυτόν, ἁψάμενός τε τῆς ψυχῆς παραμένει πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐν γηρῶσιν ἐνίοις ἀναπαυόμενος, ἀλλ' ἐν πολιαῖς ἀκμάζων ἔτι πρόσφατος καὶ νεαρός. ἂν δὲ καὶ λήξῃ καὶ διαλυθῇ χρόνῳ μαρανθεὶς ἢ λόγῳ τινὶ κατασβεσθείς, οὔπω παντάπασιν ἐξαπήλλακται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἐναπολείπει πυρίκαυτον ὕλην καὶ σημεῖα θερμὰ καθάπερ οἱ κεραυνοὶ τυφόμενοι. λύπης μὲν γὰρ οὐδὲν ἀπαλλαγείσης ἴχνος ἐν τῇ ψυχῇ παραμένει συνοικοῦν, οὐδ' ὀργῆς τραχείας πεσούσης, στέλλεται δὲ καὶ φλεγμονή, ἐπιθυμίας παρεχούσης τραχὺ κίνημα· τὰ δ' ἐρωτικὰ

δήγματα, κἂν ἀποστῇ τὸ θηρίον, οὐκ ἐξανίησι τὸν ἰόν· ἀλλ' ἐνοιδεῖ τὰ ἐντὸς σπαράγματα, καὶ ἀγνοεῖται τί ἦν, πῶς συνέστη, πόθεν εἰς τὴν ψυχὴν ἐνέπεσεν.

33 Σωστράτου ἐν β' κυνηγετικῶν (Plut. Mor. p. 310 e).

Κυάνιππος τῷ γένει Θεσσαλὸς γήμας Λευκώνην τὰ πολλὰ διὰ φιλοκύνηγον ἐνέργειαν ἐν ὕλαις διέτριβεν. ἡ δὲ νεόνυμφος ὑπολαμβάνουσα συνήθειαν αὐτὸν ἔχειν μεθ' ἑτέρας γυναικὸς κατ' ἴχνος ἠκολούθησε τῷ προειρημένῳ, καὶ ἔν τινι κατακρυβεῖσα συνδένδρῳ τὸ μέλλον ἀπεκαραδόκει. τῶν δὲ πέριξ κλάδων αἰφνιδίως σεισθέντων, οἱ στιβευταὶ κύνες [θηρίον] δόξαντες καὶ αὐτὴν ἀλόγου ζῴου δίκην διεσπάραξαν. τῆς δὲ πράξεως αὐτόπτης γενόμενος Κυάνιππος ἑαυτὸν ἐπικατέσφαξεν.

34 Ἐκ τῶν Θεοδώρου μεταμορφώσεων (Plut. l. l. 310 f).

Σμύρνα Κινύρου θυγάτηρ εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα τοῦ γεννήσαντος τῇ τροφῷ τὴν ἀνάγκην ἐδήλωσεν· ἣ δὲ δόλῳ τὸν δεσπότην ἐνήδρευσεν, εἶπε γὰρ ἐρᾶν τινα αὐτοῦ γείτονα παρθένον. ἀσεβῶς οὖν κατ' ἄγνοιαν ἀναστρεφόμενος καὶ γνοὺς ὕστερον ξιφήρης τὴν ἀσελγεστάτην ἐπεδίωκεν· ἣ δὲ περικατάληπτος γενομένη κατὰ πρόνοιαν Ἀφροδίτης εἰς ὁμώνυμον δένδρον μετεμορφώθη.

35 Σωστράτου ἐν δευτέρῳ Τυρρηνικῶν (Plut. l. l. 312 c).

Αἴολος τῶν κατὰ Τυρρηνίαν βασιλεὺς τόπων ἔσχεν ἐξ Ἀμφιθέας θυγατέρας ἓξ καὶ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἀρρένων παίδων, ὧν ὁ πρεσβύτατος Μακαρεὺς

Κανάκης τῆς ἀδελφῆς ἐρασθεὶς ἐβιάσατο τὴν προειρημένην. Αἴολος δὲ περὶ τούτων μαθὼν τῇ θυγατρὶ ξίφος ἔπεμψεν· ἡ δὲ ὡς νόμον δεξαμένη τὸν σίδηρον αὑτὴν ἀνεῖλε. Μακαρεὺς δὲ τὸν γεννήσαντα προεξιλεωσάμενος ἔδραμεν εἰς τὸν θάλαμον· εὑρὼν δὲ τὴν ἀγαπωμένην αἱμορραγοῦσαν τῷ αὐτῷ ξίφει τὸν βίον περιέγραψε.

36 *Κλείταρχος ἐν ε΄ περὶ Ἀλεξάνδρου.*

Θε..βυβλι.. οὗπερ κάλλει τὴν ἀνθρωπίνην διενεγκόντος φύσιν τὴν ἰδίαν ἐρασθῆναι θυγατέρα Μύρραν ὀνόματι ....

37 *Ἀριστοκλέους ἐν β΄ παραδόξων* (Plut. l. l. 312 e).

[*Ἀριστώνυμος*] *Ἐφέσιος τῷ γένει νεανίας τῶν ἐπισήμων, υἱὸς Δημοστράτου, ταῖς δ᾽ ἀληθείαις Ἄρεως· οὗτος τὸ θῆλυ μισῶν γένος νυκτὸς βαθείας εἰς τὰς πατρῴας ἔτρεχεν ἀγέλας καὶ ὄνῳ συνεγένετο θηλείᾳ. ἡ δὲ ἔγκυος γενομένη ἔτεκε κόρην εὐειδεστάτην Ὀνοσκελίδα τοὔνομα, τὴν προσηγορίαν λαβοῦσαν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος.*

38 *Ζωπύρου ἐν γ΄ Θησηίδος* (Plut. l. l. 314 b).

Θησεὺς Αἰγέως καὶ Αἴθρας παῖς, ταῖς δ᾽ ἀληθείαις Ποσειδῶνος, ἔχων υἱὸν ἐξ Ἱππολύτης Ἀμάζονος Ἱππόλυτον, ἐπέγημεν αὐτῷ μητρυιὰν Φαίδραν τὴν Μίνωος θυγατέρα καὶ Πασιφάης. αὕτη τοῦ προγόνου εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα τὴν τροφὸν αὐτῷ περὶ συνόδων ἀπέστειλεν· ὃ δ᾽ ὡς κατέλιπε τὰς Ἀθήνας κυνηγίαις προσευκαίρει· τῆς δὲ προαιρέσεως ἡ ἀσελγὴς ἀποτυχοῦσα ψευδεῖς κατὰ τοῦ σώφρονος ἐπιστολὰς ἐχάραξε, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἐρώτων βρόχῳ τὸν βίον περιέγραψε. Θησεὺς δὲ ἐκ Θη-

βῶν ὑποστρέψας καὶ τὰς διαβολὰς ἀναγνοὺς ἐκ τῶν τριῶν εὐχῶν ἃς εἶχε παρὰ Ποσειδῶνος μίαν εἰς τὸν υἱὸν ἐδαπάνησεν· ἐαριζομένου δὲ τοῦ Ἱππολύτου παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης ταῦρος ἐπιφανεὶς ἐπτοίησε τοὺς ἵππους, οἵ τινες ἀνατρέψαντες τὸ ἅρμα καὶ σύροντες τὸν δεσπότην ἀπέκτειναν.

39. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου (233).

Καὶ μὲν δὴ βελτίονί σοι προσήκει γίγνεσθαι ἐμοὶ πειθομένῳ ἢ ἐραστῇ. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ παρὰ τὸ βέλτιστον τά τε λεγόμενα καὶ τὰ πραττόμενα ἐπαινοῦσι, τὰ μὲν δεδιότες μὴ ἀπέχθωνται, τὰ δὲ καὶ αὐτοὶ χεῖρον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν γιγνώσκοντες: τοιαῦτα γὰρ ὁ ἔρως ἐπιδείκνυται· δυστυχοῦντας μὲν ἃ μὴ λύπην τοῖς ἄλλοις παρέχει ἀνιαρὰ ποιεῖ νομίζειν, εὐτυχοῦντας δὲ καὶ τὰ μὴ ἡδονῆς ἄξια παρ' ἐκείνων ἐπαίνων ἀναγκάζει τυγχάνειν. ὥστε πολὺ μᾶλλον ἐλεεῖν τοὺς ἐρωμένους ἢ ζηλοῦν αὐτοὺς προσήκει.

40 Ἐν ταυτῷ (237 sqq.).

Ἄγετε δή, ὦ Μοῦσαι, εἴτε δι' ᾠδῆς εἶδος λίγειαι εἴτε διὰ γένος μουσικὸν τὸ λιγὺ ὂν ταύτην ἔσχετ' ἐπωνυμίαν, ξύμμοι λάβεσθε τοῦ μύθου, ὅν με ἀναγκάζει ὁ βέλτιστος οὑτοσὶ λέγειν.

41 Ὅτι μὲν οὖν δὴ ἐπιθυμία τις ὁ ἔρως ἅπαντι δῆλον· ὅτι δ' αὖ καὶ μὴ ἐρῶντες ἐπιθυμοῦσι τῶν καλῶν ἴσμεν. τῷ δὴ τὸν ἐρῶντά τε καὶ μὴ κρινοῦμεν; δεῖ αὖ νοῆσαι ὅτι ἡμῶν ἐν ἑκάστῳ δύο τινὲ ἐστὸν ἰδέα ἄρχοντε καὶ ἄγοντε, οἷν ἑπόμεθα ᾗ ἂν ἄγητον· ἡ μὲν ἔμφυτος οὖσα ἐπιθυμία ἡδονῶν, ἄλλη δὲ ἐπίκτητος δόξα ἐφιεμένη τοῦ ἀρίστου. τούτω δὲ ἐν ἡμῖν τοτὲ μὲν ὁμονοεῖτον, ἔστι δὲ ὅτε στασιάζετον, καὶ ποτὲ μὲν ἡ ἑτέρα, ἄλλοτε δὲ ἡ ἑτέρα κρατεῖ. δόξης μὲν

οὖν ἐπὶ τὸ ἄριστον λόγῳ ἀγούσης καὶ κρατούσης, τῷ κράτει σωφροσύνη ὄνομα· ἐπιθυμίας δὲ ἀλόγως ἑλκούσης ἐπὶ ἡδονὰς καὶ ἀρξάσης ἐν ἡμῖν, τῇ ἀρχῇ ὕβρις ἐπωνομάσθη. ὕβρις δὲ δὴ πολυώνυμον, πολυμελὲς γὰρ καὶ πολυειδές. καὶ τούτων τῶν ἰδέων ἐκπρεπὴς ἣ ἂν τύχῃ γενομένη τὴν αὑτῆς ἐπωνυμίαν ἐπονομαζόμενον τὸν ἔχοντα παρέχεται οὔτε τινὰ καλὴν οὔτε ἐπαξίαν κεκλῆσθαι. περὶ μὲν γὰρ ἐδωδὴν κρατοῦσα τοῦ λόγου τε τοῦ ἀρίστου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἐπιθυμία, γαστριμαργία τε καὶ τὸν ἔχοντα ταυτὸν τοῦτο κεκλημένον παρέξεται· περὶ δὲ αὖ μέθας τυραννεύσασα, τὸν κεκτημένον ταύτῃ ἄγουσα, δῆλον οὗ τεύξεται προσρήματος· καὶ τἆλλα δὴ τὰ τούτων ἀδελφὰ καὶ ἀδελφῶν ἐπιθυμιῶν ὀνόματα, τῆς ἀεὶ δυναστευούσης, ὃ προσήκει καλεῖσθαι, πρόδηλον. ἧς δ' ἕνεκα πάντα τὰ πρόσθεν εἴρηται σχεδὸν μὲν ἤδη φανερόν· λεχθὲν δὲ ἢ μὴ λεχθὲν πάντως σαφέστερον. ἡ γὰρ ἄνευ λόγου δόξης ἐπὶ τὸ ὀρθὸν ὁρμώσης κρατήσασα ἐπιθυμία, πρὸς ἡδονὴν ἀχθεῖσα κάλλους, καὶ ὑπὸ αὖ τῶν ἑαυτῆς συγγενῶν ἐπιθυμιῶν ἐπὶ σωμάτων κάλλος ἐρρωμένως ῥωσθεῖσα νικήσασα ἀγωγή, ἀπ' αὐτῆς τῆς ῥώμης ἐπωνυμίαν λαβοῦσα ἔρως ἐκλήθη.

42 Εἶεν, ὦ φέριστε. ὃ μὲν δὴ τυγχάνει ὂν περὶ οὗ βουλευτέον, εἴρηταί τε καὶ ὥρισται. βλέποντες δὲ δὴ πρὸς αὐτὸ τὰ λοιπὰ λέγωμεν, τίς ὠφέλεια ἢ βλάβη ἀπό τε ἐρῶντος καὶ μὴ τῷ χαριζομένῳ ἐξ εἰκότος συμβήσεται. τῷ μὲν δὴ ὑπὸ ἐπιθυμίας ἀρχομένῳ δουλεύοντί τε ἡδονῇ ἀνάγκη που τὸν ἐρώμενον ὡς ἥδιστον ἑαυτῷ παρασκευάζειν. νοσοῦντι δὲ πᾶν ἡδὺ [τὸ] μὴ ἀντιτεῖνον· κρεῖττον δὲ καὶ ἴσον ἐχθρόν.

οὔτε δὴ κρείττω οὔτε ἰσούμενον ἑκὼν ἐραστὴς παιδικὰ ἀνέξεται, ἥττω δὲ καὶ ὑποδεέστερον ἀεὶ ἀπεργάζεται. ἥττων δὲ ἀμαθὴς σοφοῦ, δειλὸς ἀνδρείου, ἀδύνατος εἰπεῖν ῥητορικοῦ, βραδὺς ἀγχίνου. τοσούτων κακῶν καὶ ἔτι πλειόνων κατὰ τὴν διάνοιαν ἐραστὴν ἐρωμένῳ ἀνάγκη γιγνομένων τε καὶ φύσει ἐνόντων, τῶν μὲν ἥδεσθαι, τὰ δὲ παρασκευάζειν ἢ στέρεσθαι τοῦ παραυτίκα ἡδέος. φθονερὸν δὴ ἀνάγκη εἶναι καὶ πολλῶν μὲν ἄλλων συνουσιῶν ἀπείργοντα καὶ ὠφελίμων, ὅθεν ἂν μάλιστ' ἀνὴρ γίγνοιτο, μεγάλης αἴτιον εἶναι βλάβης, μεγίστης δὲ τῆς ὅθεν ἂν φρονιμώτατος εἴη. τοῦτο δὲ ἡ θεία φιλοσοφία τυγχάνει ὄν, ἧς ἐραστὴν παιδικὰ ἀνάγκη πόρρωθεν εἴργειν, περίφοβον ὄντα τοῦ καταφρονηθῆναι, τά τε ἄλλα μηχανᾶσθαι, ὅπως ἂν ᾖ πάντα ἀγνοῶν καὶ πάντα ἀποβλέπων εἰς τὸν ἐραστήν, οἷος ὢν τῷ μὲν ἥδιστος ἑαυτῷ δὲ βλαβερώτατος εἴη. τὰ μὲν οὖν κατὰ διάνοιαν ἐπίτροπός τε καὶ κοινωνὸς οὐδαμῇ λυσιτελὴς ἀνὴρ ἔχων ἔρωτα. τὴν δὲ τοῦ σώματος ἕξιν τε καὶ θεραπείαν οἵαν τε καὶ ὡς θεραπεύσει, οὗ ἂν γένηται κύριος, ὃς ἡδὺ πρὸ ἀγαθοῦ ἠνάγκασται διώκειν, δεῖ μετὰ ταῦτα ἰδεῖν. ὀφθήσεται δὲ μαλθακόν τινα καὶ οὐ στερεὸν διώκων οὐδ' ἐν ἡλίῳ καθαρῷ τεθραμμένον, ἀλλ' ὑπὸ συμμιγεῖ σκιᾷ, πόνων μὲν ἀνδρείων καὶ ἱδρώτων ξηρῶν ἄπειρον, ἔμπειρον δὲ ἁπαλῆς καὶ ἀνάνδρου διαίτης, ἀλλοτρίοις [τε] χρώμασι καὶ κόσμοις χήτει οἰκείων κοσμούμενον, ὅσα τε καὶ ἄλλα τούτοις ἕπεται πάντα ἐπιτηδεύοντα· ἃ δῆλα, καὶ οὐκ ἄξιον περαιτέρω προβαίνειν, ἀλλ' ἓν κεφάλαιον ὁρισαμένους ἐπ' ἄλλο ἰέναι· τὸ γὰρ τοιοῦτον σῶμα ἐν πολέμῳ τε καὶ ἄλλαις χρείαις ὅσαι μεγάλαι οἱ μὲν ἐχθροὶ θαρροῦσιν οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐρα-

σται φοβοῦνται. τοῦτο μὲν οὖν, ὡς δῆλον, ἐατέον· τὸ δ' ἐφεξῆς ῥητέον, τίνα ἡμῖν ὠφέλειαν ἢ τίνα βλάβην περὶ τὴν κτῆσιν ἡ τοῦ ἐρῶντος ὁμιλία τε καὶ ἐπιτροπία παρέξεται. σαφὲς δὴ τοῦτό γε παντὶ μέν, μάλιστα δὲ τῷ ἐραστῇ, ὅτι τῶν φιλτάτων καὶ εὐνουστάτων καὶ θειοτάτων κτημάτων ὀρφανὸν πρὸ παντὸς εὔξαιτ' ἂν εἶναι τὸν ἐρώμενον. πατρὸς γὰρ καὶ μητρὸς καὶ συγγενῶν καὶ φίλων στέρεσθαι ἂν αὐτὸν δέξαιτο διακωλυτὰς καὶ ἐπιτιμητὰς ἡγούμενος τῆς ἡδίστης πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας. ἀλλὰ μὴν οὐσίαν γ' ἔχοντα χρυσοῦ ἤ τινος ἄλλης κτήσεως, οὔτε εὐάλωτον ὁμοίως οὔτε ἁλόντα εὐμεταχείριστον ἡγήσεται. ἐξ ὧν πᾶσα ἀνάγκη ἐραστὴν παιδικοῖς φθονεῖν μὲν οὐσίαν κεκτημένοις, ἀπολλυμένης δὲ χαίρειν. ἔτι τοίνυν ἄγαμον ἄπαιδα ἄοικον ὅτι πλεῖστον χρόνον παιδικὰ ἐραστὴς εὔξαιτ' ἂν γενέσθαι, τὸ αὑτοῦ γλυκὺ ὡς πλεῖστον χρόνον καρποῦσθαι ἐπιθυμῶν. ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακά, ἀλλά τις δαίμων ἔμιξε τοῖς πλείστοις τῷ παραυτίκα ἡδονήν· οἷον κόλακι δεινῷ θηρίῳ καὶ βλάβῃ μεγάλῃ ὅμως ἐπέμιξεν ἡ φύσις ἡδονήν τινα οὐκ ἄμουσον· καί τις ἑταίραν ὡς βλαβερὸν ψέξειεν ἂν καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιουτοτρόπων θρεμμάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων, οἷς τό γε καθ' ἡμέραν ἡδίστοις εἶναι ὑπάρχει· παιδικοῖς δὲ ἐραστὴς πρὸς τῷ βλαβερῷ καὶ εἰς τὸ συνημερεύειν πάντων ἀηδέστατον. ἥλικα γὰρ δὴ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος τέρπειν τὸν ἥλικα. ἡ γὰρ οἶμαι χρόνου ἰσότης ἐπὶ ἴσας ἡδονὰς ἄγουσα δι' ὁμοιότητα φιλίαν παρέχεται· ἀλλ' ὅμως κόρον γε καὶ ἡ τούτων συνουσία ἔχει. καὶ μὴν τό γε ἀναγκαῖον αὖ βαρὺ παντὶ περὶ πᾶν λέγεται.

43 Οὐκ ἄρα ἔδει ποτὲ ἐρῶντι καὶ ὑπ' ἀνάγκης ἀνοήτῳ χαρίζεσθαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον μὴ ἐρῶντι καὶ νοῦν ἔχοντι· εἰ δὲ μή, ἀναγκαῖον εἴη ἐνδοῦναι αὐτὸν ἀπίστῳ δυσκόλῳ φθονερῷ ἀηδεῖ, βλαβερῷ μὲν πρὸς οὐσίαν βλαβερῷ δὲ πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἕξιν, πολὺ δὲ βλαβερωτάτῳ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς παίδευσιν, ἧς οὔτε ἀνθρώποις οὔτε θεοῖς τῇ ἀληθείᾳ τιμιώτερον οὔτε ἐστὶν οὔτε ποτὲ ἔσται. ταῦτά τε οὖν χρή, ὦ παῖ, ξυννοεῖν καὶ εἰδέναι τὴν ἐραστοῦ φιλίαν, ὅτι οὐ μετ' εὐνοίας γίγνεται, ἀλλὰ σιτίου τρόπον χάριν πλησμονῆς.

ΥΠΕΡ ΚΑΛΛΟΥΣ. ΞΕ.

1 *Εὐριπίδου Αἰόλῳ.*

Ἴδοιμι δ' αὐτῶν ἔκγον' ἄρσεν' ἀρσένων,
πρῶτον μὲν εἶδος ἀξίους τυραννίδος·
πλείστη γὰρ ἀρετὴ τοῦθ' ὑπάρχον ἐν βίῳ,
τὴν ἀξίωσιν τῶν καλῶν τὸ σῶμ' ἔχειν.

2 *Μενάνδρου.*

Ὅταν φύσει τὸ κάλλος ἐπικοσμῇ τρόπον
χρηστόν, διπλασίως ὁ προσιὼν ἁλίσκεται.

3 *Ὁμήρου* (Il. β' 671).

Νιρεὺς αὖ Σύμηθεν ἄγεν τρεῖς νῆας ἐίσας·
Νιρεὺς Ἀγλαΐης υἱὸς Χαροποῖο τ' ἄνακτος,
Νιρεύς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε.

4 *Ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν.*

Μορφὰ θηλυτέρῃσι πέλει καλόν, ἀνέρι δ' ἀλκά.

5 *Φιλήμονος Πυρφόρου.*

Οὐκ ἔστιν οὔτε ζωγράφος μὰ τοὺς θεοὺς

οὔτ' ἀνδριαντοποιός, ὅστις ἂν πλάσαι
κάλλος τοιοῦτον οἷον ἀλήθει' ἔχει.
οὔτ' ἀνδριάντος γὰρ καλῶς πεπλασμένου . . .
ἂν μὴ τὸν αἰσθησόμενον ἡ τέχνη λάβῃ.

6 Ὁμήρου (Od. ρ' 36).

Ἤιεν ἐκ θαλάμοιο περίφρων Πηνελόπεια
Ἀρτέμιδι ἰκέλη ἠδὲ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ.

7 Μηνοφίλου Δαμασκηνοῦ Πλοκαμίδων.

Εὐρώπην Λιβύην τε καὶ Ἀσίδα πᾶσαν ἀμείψας
θαύμασα μυρία καλὰ πολυπλανίης ὑπὸ λυγρῆς,
ἀλλ' οὔπω τοιοῦτον ἴδον σέλας, οὐδ' ἐν ὀλύμπῳ
αὐτοὺς ἀθανάτους περ ὀίομαι ἶσον ἰδέσθαι,
οἷον ἄελπτον ἄπιστον ἐμὸν νόον ἥρπασε φάσμα,
καρτερόν, οὔ τι φατειόν· ὑπ' ἀμφασίῃ δ' ἀλεγεινῇ
θυμὸς ἄδην πεπότητο, λύθεν δέ μοι ἅψεα πάντα
ἐκ κεφαλῆς εἰς ἴχνος, ἀπώλετο δ' Ἑλλὰς ἅπασα
ἐκ στηθέων, καὶ πάντα χαμαὶ πέσεν, ὅσσα περ ἔτλην
ὑγρῇ τε τραφερῇ τε κυλινδόμενος περὶ νόστον.
τόσσον γὰρ περὶ θυμὸν ἀπείριτον ἵκετο θάμβος . .
μέλψαι δὲ μνήσειας ἀειθαλέας πλοκαμῖδας,
οἷαις κυδιόωσαν ἀπ' ὀλβίστων σε λοετρῶν
φαιδρὴν εἶδον ἅπασαν ἐειδομένην Χαρίτεσσιν
ἐρχομέναις πρὸς ὄλυμπον Ἀκιδαλίης ἀπὸ πηγῆς.

8 Φαβωρίνου.

Ἱκανὸν μὲν οὖν ἴσως καὶ τὸ τῆς ὄψεως, ἄν γε ὁ καλὸς καὶ αἱμύλος ᾖ καὶ λεκτικός. λέγε ὦ νεανίσκε· λέγε Ἀντίλοχε· γλυκερώτερον Νέστορος ἐρεῖς· λέγε Τηλέμαχε· σφοδρότερον Ὀδυσσέως ἐρεῖς· λέγε Ἀλκιβιάδη· κἂν μεθύῃς, ἀκουσόμεθα τοῦ μεθύοντος ἡδέως. τοιοῦτόν ἐστι τὸ καλὸν εἶναι· εὐφραίνει μὲν βλεπόμενος, εὐφραίνει δ' ἀκουόμενος. εἰ δέ τῳ κατὰ

Πλάτωνα τὸ θάρρος ἦν, εἶπον ἂν ὅτι καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις ὁ καλὸς εὐφραίνει, καὶ οὐκ ἂν ἔδεισα τὴν εὐωχίαν τὴν τῶν καλῶν. τί γὰρ ἄλλο ποιοῦσιν οἱ τῷ στόματι ψαύοντες; συνάπτουσι τὰς ψυχάς· εἰ γὰρ θέμις ἦν τὸ σῶμα ὑπερβῆναι! νῦν δὲ ἐοίκασιν περὶ τὸ στόμα λιπαρεῖν ὡς περὶ θύρας.

9 Ἐκ τοῦ Μελαγκόμα (Dio Chrys. XXIX p. 293).

Ἐγὼ οὖν πρῶτον αὐτὸν εὐδαιμονίζω τοῦ κάλλους, ὃ δὴ τῶν ἀνθρωπίνων ἐστὶν ἀγαθῶν ἀριδηλότατον μὲν καὶ ἥδιστον θεοῖς, ἥδιστον δὲ ἀνθρώποις, ἀλυπότατον δὲ τῷ ἔχοντι, καὶ ἐπιγνωσθῆναι ῥᾷστον. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἀγαθὰ κἂν λάθοι προσόντα, καὶ ἀνδρία καὶ φρόνησις, εἰ μὴ τύχοι ἔργου τινὸς ἀποδεικνύντος· τὸ δὲ κάλλος οὐχ οἷόν τε λαθεῖν, ἅμα γὰρ τῷ ἔχοντι φαίνεται· εἴποι δ' ἄν τις ὅτι καὶ πρότερον, οὕτως ὀξεῖαν αἴσθησιν ἑαυτοῦ παρέχει. ἔτι δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς οἱ πλεῖστοι φθονοῦσι καὶ δυσμενεῖς γίγνονται· τὸ δὲ κάλλος τοὺς αἰσθανομένους ἑαυτοῦ φίλους ποιεῖται καὶ οὐδένα ἐχθρὸν ἐᾷ γίγνεσθαι.

10 Ἀγησιλάου.

Ἀγησίλαος πυθομένου τινὸς διὰ τί κομῶσιν [οἱ Λάκωνες], εἶπεν ὅτι τῶν κόσμων ἀδαπανώτατός ἐστι.

11 Ἀριστοτέλους (Polyb. Exc. Maii 438).

Ἀριστοτέλης ἔφη τὸ κάλλος πάσης ἐπιστολῆς συστατικώτερον εἶναι.

12 Πλουτάρχου ὑπὲρ κάλλους.

Τί γάρ; οὐ σύνθετος φύσις ἀνθρώπων ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς; ἢ θάτερον ἀρκοῦν ἡμῖν; καὶ πῶς οἷόν τε; τὸ μὲν γὰρ οὐκ ἂν εἴη μὴ χρώμενον ψυχῇ,

ψυχὴ δ' οὐκ ἂν εἴη μὴ ἔχουσα τὸ συνερεῖδον. τί οὖν; ὥσπερ ἐξ ἴσου κοσμεῖται ἑκάτερα τοῖς συγγενέσιν, ἣ μὲν δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ καὶ φρονήσει, τὸ δὲ ἰσχύι καὶ κάλλει καὶ ὑγείᾳ· καὶ πῶς οὐ θαυμαστὸν λέγειν τὰ τῆς ψυχῆς καλὰ τὰ τοῦ σώματος ὑπερορῶντα;

13 Ἐν ταὐτῷ.

Ἡ γοῦν τοῦ σώματος εὐμορφία ψυχῆς ἐστὶν ἔργον σώματι χαριζομένης δόξαν εὐμορφίας· πεσέτω γοῦν θανάτῳ τὸ σῶμα, καὶ τῆς ψυχῆς μετῳκισμένης οὐ στάσις, οὐ χρῶμα, οὐκ ὀφθαλμὸς, οὐ φωνή, οὐδὲν ἔτι καταλείπεται τῶν ἐρασμίων, προδεδομένον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων οἰκητόρων· ὥστε καὶ τὴν ψυχὴν συνυβρίζεις λανθάνων, ἧς ἐστὶν ἀνθρώπου κάλλος.

14 Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ἐρωτηθεὶς διὰ τί τῶν καλῶν ὁ ἔρως; "τυφλοῦ" εἶπεν "ἡ ἐρώτησις."

15 Διογένους.

Διογένης τὰς εὐμόρφους τῶν ἑταιρῶν ἐκάλει βασιλίσσας, πολλοὺς γὰρ πράττειν ἃ ἂν προστάττωσι.

16 Δίου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ καλλονῆς.

Τίς ἀγωγὰ βιοτᾶς [ὄντως] ναμερτὲς εὐδαίμων ζωά; καὶ τίνας ποκὰ χρὴ κρίνεν εὐδαίμονας; ἢ νὴ Δία τὼς σκάνεος καλλονὰν ἔχοντας, δώρημα φύσιος; τούτως γὰρ ὡς ἔνι μασσότερον οἱ πλεῦνες ὡς θεὼς ἢ θεῶν ἱδρύματα ὑποτρέχοντι καὶ θεραπεύοντι θρησκεύοντες οὐ καλὰν θρησκείαν. καὶ ὄντως ἔμοιγε κατοπτίλλεται ἔχεν τι σεμνὸν καὶ θαυμασμῶ ἄξιον

τὼς μὲν γὰρ ἀτέρως τῶν ἀνθρώπων χάριν ἀπαιτεῦντι οἱ εὖ ἔρξαντες· τοῖς δ' εὐμόρφοις τοὐναντίον οἱ εὖ ἔρξαντες χάριν ἔχοντι, ὅτι καὶ ὑπέμειναν εὖ παθὲν παρ' αὐτῶν. τούτως ὦν εὐδαίμονες οἶδα ὅτι ἔμμεν δοκεῦντι τοῖς τὰν ὥραν αὐτῶν βολλομένοις ὀπωρίξασθαι· ποθ' ὧς ὑπὸ νομοθέτα τοιόσδε ἀπαντασεῖται λόγος οὐκ ἀσυφάλως μυθεύμενος τάδε· "ἐγών, ὦ κράτιστοι ἄνδρῶν, ποτιβλέπων ἅπαντα τὰ νέα φυλακᾶς τε καὶ ταμελείας δεόμενα, καθάπερ τὰ ζωύφια περὶ τὸν πρᾶτον καιρὸν τᾶς αὐξήσιος, τῷ ἀκροσφαλέως ἔχεν ποτὶ σωτηρίαν, ὑπέλαβον μὴ παρέργως δεῖν αὐτῶν με φυλάσσεν τὰν ἀσθένειαν· ὑμεῖς δέ γ' οἳ ὀρίγνεσθε σωματικᾶς ἁδονᾶς, τέλος ποιεύμενοι καθάπερ κνώδαλα τὸν κόρον τῶ πλατιασμῶ, οὐχ ὅτι χάριτος ἢ τιμᾶς ἀλλὰ καὶ μέμψιος ποτὶ κολάσει δικαίως ἐστὲ ἄξιοι τυγχάνεν, διὰ τὰς αὐταυτῶν ἀκολασίας ἐμβαλλόμενοι ῥύπον ἐν ζωὰν ἐλευθέρων παίδων."

17 Ἐν ταυτῷ.

Ἁ δέ γα εὐμορφία τοῖς ποτοκέλλουσιν ἁδονὰς παρέχει ποθερπύζοισα, καθάπερ ἄγαλμα ἢ γραφὰ ἢ ἅτερον χειρόκματον ἐπιτάδευμα. διὸ κἂν θέλοιμι ἔγωγα ἅτερον ἔχεν τὸ κάλλος ἢ αὐτὸς εἶμεν εὔμορφος· ὥσπερ καὶ οἶνον πιὲν ἁδὺν καὶ πολύωρον ἢ αὐτὸς εἶμεν βουνός, καὶ χιλὸν ποτιφέρεσθαι ἁδὺν καὶ ἀμπέχεσθαι ἀμπεχόναν καλὰν ἢ εἶμεν [αὐτὸς] χιλὸς ἢ ἀμπεχόνα. ἀλλ' ὑποδραμών τις σχεδὸν φάσει "ἀλλ' ἐγὼ χαίρω ἐπὶ ταμαυτῶ εὐμορφίᾳ τῷ καὶ ἀτρεκῶς ἀγάλλεσθαι." ποθ' ὃν ὑποβλήδαν φατίξω πάλιν "ἀγάλλευ μειράκιον· εὐδαίμονα μὲν γὰρ οὐκ ἔχω ὅπως τυ φατίξω ναμαρτέως μυθαρευόμενος."

18 *Πλάτωνος πολιτείας γ'* (402).

Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτου ἂν ξυμπίπτῃ ἔν τε τῇ ψυχῇ καλὰ ἤθη ἐνόντα, καὶ ἐν τῷ εἴδει ὁμολογοῦντα ἐκείνοις καὶ ξυμφωνοῦντα τοῦ αὐτοῦ μετέχοντα τύπου, τοῦτ' ἂν εἴη κάλλιστον θέαμα τῷ δυναμένῳ θεᾶσθαι; Πάνυ γε. Καὶ μὴν τό γε κάλλιστον ἐρασμιώτατον. Πῶς δ' οὔ; Τῶν δὴ ὅτι μάλιστα τοιούτων ἀνθρώπων ὅ γε μουσικὸς ἐρῴη ἄν· εἰ δὲ ἀξύμφωνος εἴη, οὐκ ἂν ἐρῴη. Οὐκ ἄν εἴγε τι, ἔφη, κατὰ τὴν ψυχὴν ἐλλίποι. εἰ μέντοι κατὰ τὸ σῶμα, ὑπομείνειεν ἂν ὥστε θέλειν ἀσπάζεσθαι. Μανθάνω, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἔστι σοι ἢ γέγονε παιδικὰ τοιαῦτα, καὶ συγχωρῶ· ἀλλὰ τόδε μοι εἰπέ· σωφροσύνῃ καὶ ἡδονῇ ὑπερβαλλούσῃ ἔστι τις κοινωνία; Καὶ πῶς; ἔφη· εἴγε ἔκφρονα ποιεῖ οὐχ ἧττον ἢ λύπη. Ἀλλὰ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ; Οὐδαμῶς. Τί δέ; ὕβρει τε καὶ ἀκολασίᾳ; Πάντων μάλιστα. Μείζω δὲ τινὰ καὶ ὀξυτέραν ἔχεις εἰπεῖν ἡδονὴν τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια; Οὐκ ἔχω, ἦ δ' ὅς, οὐδέ γε μανικωτέραν. Ὁ δὲ ὀρθῶς ἔρως πέφυκε κοσμίου τε καὶ καλοῦ σωφρόνως τε καὶ μουσικῶς ἐρᾶν. Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς. Οὐδὲν ἄρα προσοιστέον μανικὸν οὐδὲ ξυγγενὲς ἀκολασίας τῷ ὀρθῶς ἔρωτι. Οὐ προσοιστέον.

ΚΑΤΑ ΚΑΛΛΟΥΣ. Ξς.

1 *Εὐριπίδου Οἰδίποδος.*

Νοῦν χρὴ θεᾶσθαι, νοῦν· τί τῆς εὐμορφίας
ὄφελος, ὅταν τις μὴ φρένας καλὰς ἔχῃ;

2 *Εὐριπίδου Χρυσίππῳ.*

Γνώμῃ σοφός μοι καὶ χέρ' ἀνδρείαν ἔχοι.
δύσμορφος εἴην μᾶλλον ἢ καλὸς κακός.

3 **Φαβωρίνου.**

Ἔτι καὶ νῦν Σωκράτης καλός· Ἀλκιβιάδην δὲ καὶ ζῶντα ἐπιλελοίπει τὸ κάλλος, καὶ πολλοὶ κατόπιν τῆς ὥρας ἀφιγμένοι, ἔνιοι δὲ καὶ τῶν τεθεαμένων αὐτὸν [καὶ νῦν ὁρώντων] ἐξήτουν τὸν Ἀλκιβιάδην.

4 **Πλουτάρχου.**

Ἀλλὰ μὴν ὥσπερ ἔφην οὐδενὸς τῶν ἄλλων κινδύνων γένεσίς ἐστιν, ἀλλὰ μόνου τοῦ σώματος. τὰ μὲν γὰρ τῆς ψυχῆς κάλλη καὶ σωτηρίας ἐλπίδες εἰσί, φρόνησις εὐσέβεια δικαιοπραγία· καὶ τὸ παιδείας εὐπρόσωπον κάλλος οἴκου καὶ πόλεως καὶ ἐθνῶν ἀθόρυβος εἰρήνη διατελεῖ γενομένη· ἡ δὲ γυναικῶν εὐμορφία ἀφορμὴ τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

5 **Βίωνος.**

Βίων πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι τυραννίδα ἔχει τὸ κάλλος, "φεῦ" ἔλεγε "τυραννίδος τριχὶ καταλυομένης."

6 **Φαβωρίνου.**

Ἡ φύσις ἢ ἑστῶσα σώζεται ἢ φερομένη, ἑστῶσα μὲν ἐξ ἀθανασίας, φερομένη δὲ ἐξ ἐπιγονῆς. πρὸς ταῦτα γελοῖος ἂν φανείη ὁ Ἀνακρέων καὶ μικρολόγος τῷ παιδὶ μεμφόμενος ὅτι τῆς κόμης ἀπεκείρατο, λέγων ταῦτα "ἀπέκειρας δ' ἁπαλῆς κόμης ἄμωμον ἄνθος." ἀλλ', ὦ Ἀνάκρεον, μικρὸν ἐπίμεινον καὶ ὄψει πάντα ἀποκεκαρμένα· ἀποκεκαρμένην μὲν τὴν τῶν ὀμμάτων αὐγήν, ἀποκεκαρμένην δὲ τὴν τοῦ μετώπου χάριν, ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Ὅμηρον

Κάρψε μέν οἱ χρόα καλὸν ἐπὶ γναπτοῖσι μέλεσσι,
ξανθὰς δ' ἐκ κεφαλῆς ὄλεσε τρίχας· ἀμφὶ δὲ δέρμα
πάντεσσιν μελέεσσι παλαιοῦ θῆκε γέροντος.

ταῦτα δ' Ἀθηνᾶ μὲν διέθηκε τὸν Ὀδυσσέα, ὁ δὲ χρόνος πάντας τοὺς καλούς. εἶτα Ὀδυσσεὺς μὲν ἀναλήψεται καὶ σάρκας καὶ κόμην καὶ χρῶμα· σὺ δέ, ὦ καλὲ παίδων, ἐπειδὰν ἅπαξ ταῦτα ἀποβάλῃς, οὐκ ἔστι σοι πάλιν ἀνηβῆσαι.

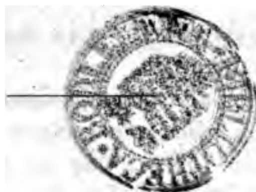
7 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ ἔρωτος.

Τοὺς καλοὺς ὁρᾶν μὲν ἐπιτερπέστατον, ἅψασθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀκίνδυνον. μᾶλλον δέ, ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν, τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁψαμένους καίει μόνον, οἱ δὲ καλοὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας ὑφάπτουσιν· ἡ γὰρ ὄψις λαβὴ τοῦ πάθους ἐστί.

8 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Ἀγλαϊτάδαν ἐπιστολῆς.

Τὸ χαυνοῦσθαι ἐπὶ τῆς ὥρας τῷ κάλλει οὐ μόνον Φυλλίδα τοῦ υἱέως σου φαῖμεν ἂν εἶναι ἁμάρτημα, ἀλλὰ καὶ σόν. δοκεῖς γάρ μοι οὔτε λακωνικὸν παθεῖν οὔθ', ὅπερ χρὴ ἐννοεῖν τὸν σώφρονα, ἀληθεῖ καὶ δικαίῳ ἐπαίνῳ τὸν νοῦν προσέχειν. τίς γὰρ σαρκὸς οὐ πρὸς ἰσχὺν ἐρρωμένης, ἡδονῆς δὲ ὑπομνήσει ἐπαινουμένης, ἐν δικαίῳ γένοιτ' ἂν λόγος; σώματος γὰρ ἄνθρωποι ἠγάσθησαν διὰ τὸ ἐπὶ ψυχῇ εἶναι· τῶν δὲ μικρὸν ὕστερον τὸν ἔπαινον ἀποδρασομένων δι' ὥρας ἀπάνθησιν ἥκιστα χρὴ φροντίζειν τὸν τῷ ὄντι Λάκωνα. ποιητῶν τε ὅσοι ἀρετὴν ἐπήνεσαν σώματος ἢ οὐδὲν ἢ ὀλίγιστον ἐπαίνου πέρι ὕμνησαν, ἔργα δὲ ψυχῆς μεγάλα τε καὶ σοφίας ἐγγὺς δι' ᾠδῆς αἰῶνι ἔδοσαν. σκόπει δέ, ὦ Ἀγλαϊτάδα, καὶ ἕπου θείῳ λόγῳ, ὃς πιστοῦται ὅτι ψυχὴν μετὰ θεοὺς χρὴ τιμᾶν, τρίτον δὲ ὀλυμπίων τὸ σῶμα. ψυχῆς δὲ τιμὴ μάθησις καὶ νοῦς συντεταγμένος ἐπὶ φρόνησιν· ὡς οὐκ ἔστιν ὡς ἐπιπολὺ ἀνθρώποις ἄλλο συγγενὲς πρὸς

θ[illegible] παίδευμα. καὶ τοίνυν τῶν μὲν ἀφρόνων τὸ σῶμα οὐδ' ἂν εὖ ἡρμοσμένον ἴδῃς φήσεις καλὸν εἶναι· ἀνδρία γὰρ κάλλους ἔλαχεν ἔπαινον ἐπὶ φρονήσει τέχνης. τῷ γὰρ ὄντι ἂν φαίην τὰ στερόμενα νοῦ ἔμφρονος αἰσχρὰ πάντα καὶ ἄδικα ἐν ἀνθρώποις ἔσεσθαι. γεγενῆσθαι οὖν ἐν Λάκωσι τότε σοι ἔσται, ἐπειδὰν νόμων λακωνικῶν ὑπηρέτην τὸν παῖδα ἀποδείξῃς. ἀὴρ δὲ οὔτε τις λάκων οὔτε ἀττικὸς ἐγένετο, ῥεῦμα δὲ ὑπὸ θεῶν ἐπὶ ζῴων γενέσει τῶν τε ἄλλων ὅσα ἡ γῆ ἀνίησι μετηγμένον.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

IOANNIS STOBAEI
FLORILEGIUM

RECOGNOVIT

AUGUSTUS MEINEKE

VOL. III.

LIPSIAE
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI
MDCCCLVI.

E. L. Walter

DISCREPANTIA LECTIONIS A TEXTU GAISFORDI.

P. 1, 2. *μεγάλη τυραννὶς*] *μεγάλη τύχη τις*? 5. *χρημάτων*] videntur complures versus excidisse, in quibus neque divitiis neque patriae gloria veram hominis felicitatem parari dictum erat; itaque lacunam indicavi. in initio sequentis versus legebatur fortasse *οὐκ ὄφελος οὐδὲν* 6. *ἢ*] fort. *τί* scribendum, ut in fine praecedentis versus fuerit *γάμου δὲ δὴ* vel simile quid *ἦν*] *ἂν* libri 14. *καὶ φρονοῦσα τἄνδικα*]· paulo tolerabilius esset *κοὐ φρονοῦσα τἄδικα*, at fortasse *τἀγαθὰ* scribendum pro *τἄνδικα*

P. 2, 1. *Ἀπολλωνίδου*] Euripidi tribuere videtur Vind. 11. *ἔνεστ'*] *ἓν ἔστ'*, ut conieci Com. gr. IV p. 259 19. *Ἀλεξάνδρου*] v. Com. gr. fragm. IV p. 554 20. *ταμεῖον*] *ταμιεῖον* 21. *Εὐριπίδου Ἀντιγόνης*] hoc lemma et sequens *Ἱπποθόωντος* transponit Nauckius Trag. gr. p. 324 et 644 23. *ἐν*] *οὖν* Nauckius 25. *Ἱπποθόωντος*] de poeta Hippothoonte ab uno Stobaeo memorato dixi Com. graec. IV p. 711 sq. nunc dubito fere utrum Hippothous vel Hippothoon (fluctuat enim scriptura) poetae an fabulae nomen fuerit; idem nomen fortasse etiam tit. 98, 44 restituendum est. Hippothoon, Alopae filius, percommodum erat atticae tragoediae argumentum.

P. 3, 4. *καὶ ἀπατᾶν*] *κἀπάται* ex B, *καὶ ἀπαντᾶ* Vind. Voss. Trinc., *καὶ ἅπαντα* A 18. *μακροτέραν*] *μικροτέραν* A, quod *ἰσχυροτέραν* scripsi

P. 4, 20. *ἆρ' οὖν*] *ἆρ' οὖν οὐ* ex A, in quo est *ἆρ' οὖν* (*οὐ* suprascr.) 22. *ἀλλήλων*] *ἀλλήλοιν* Halmius 24. *ἕκαστον*] indicavi lacunam ita fere explendam *ἕκαστον* [*τὸ αὑτοῦ μόνον σκοπεῖν ἢ*] *ποιεῖν*, nisi praeferas *ἕκαστον* [*τὰ αὑτοῦ μόνον*] *ποιεῖν* [*ἢ*] *καὶ τὰ τοῦ πέλας*

P. 5, 1. *συνεργείας*] *συνεργίας* ex Vind. *ἀπ'*] *παρ'* Nauckius 3. *μελίσσῃ μάλιστα*] *μάλιστα μελίσσῃ* ex A *μὴ*] *οὐ* ex A 13. *περιβλητέον*] an *ὑποβλητέον* et mox *ὑποβολῆς*? civitatis fundamentum esse dicit domum, domum autem fundari matrimonio 25. *τίς δαὶ*] *τίς δὲ* Nauckius, *τίς δ' αὖ* Badham

P. 6, 1. *οὐδεὶς*] *οὐδενὶ* add. Iacobsius 2. *τῶν ἑαυτοῦ τέκνων*] *τῷ ἑ. τέκνῳ* A, *τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις* Geelius, *τῷ ἑ. τέκνῳ* Nauckius, qui *εἶναι* add. post *φίλτερος* *τῶν συνεζευγμένων*] *τῷ συνεζευγμένῳ* A, *τοῦ συνεζευγμένου* Nauckius, *πρὸ τῶν συνεζευγμένων* Iacobsius 7. *διπλάσιον*] *διπλασίῳ* libri, *διπλάσιον* Gaisfordus, *διπλασίω* malui 10. *ἑτοίμως*] *προθύμως* ex A 18. *Ἔρως*] fort. *Ἥρα*, et 20 *Ἔρως* pro *Ἥρα* 18. *παραγίγνοιτ'*] *παραγένοιτ'* ex A 29. *δὲ καὶ*] *γὰρ καὶ* ex A

P. 7, 19. *καὶ πλήρης*] *καὶ* om. A et Vind., fort. igitur *πλήρης* delendum 21. *οἰκιῶν*] *οἴκων* ex AB 22. *ὥστε*] *ὡς τῷ*

P. 8, 1. *καὶ ἕν τε*] *καὶ* add. Gaisf. ex A, in quo illud superscriptum est; delevi rursus 4. *ὅτι*] *ὥστε* Nauckius 9. *ἀριθμήσει*] *ἀνακρίσει* Bentleius *ὑπὸ*] *ἀπὸ* Needham 11. *φυτὰ*] hoc seclusi, Needham transponebat post *τὰ μὲν* 12. *ἐξελαυνούσαις*] Needham *ἐλαυνούσαις*, sed cf. p. 7, 29 *ἐξοτρύνουσα φύσις* 16. *εὐφεγγῆ τε*] ante Gesnerum *εὖ φθέγγηται*, qui ex uno cod. affert *εὖ φεύγῃ τε* *τεταγμένος*] *τεταμένος*

P. 9, 2. *πρὸ γενέσεως*] vulgo *προς γένεσιν*, A *προσγενέσεως*, Bentleius *πρὸς γενέσει*, *πρὸ γενέσεως* Gaisfordus, *χωρὶς γενέσεως* Halmius; aut hoc probandum aut quod Bentl. voluit 4. *ἀποτετριμμένους*] *ἀποτετρυμμένους* A et Vind. *ἀποτετρυμένους* ex B 15. *ὅταν γε*] *ὅταν γὰρ* A, fort. *ὅταν περ* 23. *ἀπροστάτευτον*] *ἀπροστάτητον* ex A *δὲ κηδεμὼν*] ante Bentleium *δοκεῖ δαίμων* 24. *οἷα δὴ* seclusit Bentleius *παραστάτις*] ante Bentl. *παραστάτης*

P. 10, 3. *περίστοα*] *περίστῳα*? 8. *συγκαθειμαρμένων*] *συγκαθειργμένων* Wyttenbachius 30. *δὴ*] *γὰρ δὴ* codd., fort. *ἄρα δὴ* 31. *ἑαυτῷ*] *ἑαυτοῦ* Halmius

P. 11, 7. *γένεσιν καὶ — κοινωνίαν*] *γενέσει καὶ —*

κοινωνίᾳ 10. *κακοῖς*] *κακαῖς* ex AB. 18. *φησὶν*] Homerus Il. λ 633. vulgo et Vind. *φασίν*, AB *φησίν* 19. *καὶ*] delet Bentleius; at fort. post *χρῆσιν αὐτῶν* excidit *ἀπειρίαν* 25. *ἄνεσιν*] *εἰς ἄνεσιν* Halmius; scripsi *ἀνδράσιν*

P. 12, 6. *γενόμενον*] indicavi lacunam; praeterea ad *πολιτικὸν* desidero *ζῷον* 12. *καταλιπόντες*] requiro *καταλείποντες* 15. *στοχαζόμενοι*] addidi *οὖν* 17. *πρὸ τῶν καθηκόντων*] *πρώτων κ.* Gesnerus, *πρωτοκαθηκόντων* Gaisfordus, fort. *πρώτως καθηκόντων* 21. *ἐκλείποι*] *ἐκλίποι* e Vind. 22. *λύκοι — λεόντων*] haec fortasse ex margine addita sunt 29. *ὡς — ὅλων*] haec seclusi *ἔτι μὲν*] *μέλιτι* Iacobsius 31. 32. *τῆς ψυχῆς ἀλλὰ καὶ τῶν σωμάτων*] *τῶν σωμάτων ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς*

P. 13, 4. *προστίθεται*] *προτίθεται* Wyttenbachius *σώζουσα*] *τυχοῦσα* Halmius, *ὡς οὖσα* Gaisfordus, an *σώφρονος οὖσα?* 6. *τούτῳ*] vulgo *τοῦ τό*, AB *τούτων*, *τούτῳ* Gaisfordus 9. *ἄπειρος*] *ἀπείρως* ex A Vind. Trinc. 12. *γυνὴ*] *εὐνὴ* A Vind. Tr. 16. *ἰδίαις*] *ἐνίαις* Gesnerus, quod recepi, sed videtur aliud quid latere 18. *καταφερὲς ῥάθυμον*] alterutrum delendum; Wyttenbachius *καὶ* interponebat 19. *τὸν δὴ θεὸν*] *τὸν δ' ἤλθεον* Iacobsius, quod *τὸν δ' ἤθεον* scripsi addito *βίον*, *τὸν δὴ βίον* Valckenarius 22. *τὴν δὲ πρὸς τῆς*] *πρὸς* Gaisfordus deleri volebat, scripsi *τὴν δ' ἐραστῆς* 27. *ὑπ' αὐτῆς*] *ἀπ' αὐτῆς* 28. *τῇ γυναικὶ*] addidi *τὰ δέ*, indicata lacuna 31. 32. *ἐμποιεῖν, μηδὲ*] *ἐμποιεῖν μηδέν*, *μηδέ?* *nihil de pietate in deos, de vera gloria, de superstitione instillare* 32. *τρυφῆς*] ante Wyttenbachium *τροφῆς*

P. 14, 3. *ἂν*] *αὖ* 7. *συμφερόντως*] *εἰ συμφερόντως* ex AB 10. *ὃ ἂν τῶν πλείστων*] *τὸ πάντων ἥδιστον* Wakefieldius; locus corruptissimus 14. *ἐκτήσατο*] *κτήσαιτο* Wakefield. 15. *γελάσαι καὶ*] haec addidi ex AB, *καὶ πελάσαι* tentat Iacobsius 16. *εἰσαγόμενος*] *εἰσαγαγόμενος* 19. *ἀθρόως*] *ἀθρόαις?* 20. *καὶ ἐὰν*] *κἂν εἰ* 21. *ἂν*] *αὖ* e Trinc. 23. *κατορθώῃ*] *κατορθοίη* 25. *ὅμοιον πάσχειν*] interposui *οἶμαι* 28. *ἐμποδίσεσθαι*] *ἐμποδισθήσεται* B, unde possis *ἐμποδισθήσεσθαι* 29. *ταῦτα*] malim *ταυτὰ* 32. *πάντα ἂν*] AB *πάντα*

ἢ i. e. πάντ' ἂν   τὰ ἔργα] τὰ προσήκοντα add. Gesnerus probabiliter

P. 15, 1. σχολὴν ἄγειν] σχολεῖν A, fort. εὐσχολεῖν om. ἄγειν   5. οἴκησιν] διοίκησιν Gesnerus, fort. κτῆσιν   6. ἑαυτὸν] ἑαυτῶν AB, ἑαυτῷ coni. Gaisfordus; rectius opinos Gesn. post ἀπερίσπαστον addi voluit τηρητέον   7. 8. ἐπιτέμνει σχολαστής, δεῖ δ'] AB ἐπιτέμνει σχολάστης ἐστιν ἀεί, unde dedi ἐπιτέμνει· σχολαστής ἐστι· δεῖ δ', in quibus δεῖ δ' iam Valckenarius et Tyrrhwittus, cf. Com. gr. IV p. 602. praeterea post ἐπιτέμνει addidi τὸν εἰπόντα   9. ἐπιμελῆσαι] ἐπιμελῆ καὶ   27. ἦν γὰρ] ἢ γὰρ ex A et Voss.   28. ἔτι] frustra nuper attentatum, v. ad Theocriti Id. 23, 2.

P. 16, 1. ἧς ἐστὶ δοῦλος καὶ πένης] seclusi haec utpote in locum eorum, quae Anaxandrides scripserat, temere suffecta, cf. Herw. Obs. in Com. p. 56   2. αὐτὸς] αὖθις e Gesn. marg.   11. διαπραξάμενος] ὁ διαπραξάμενος? an προδιαπραξάμενος?   ἥδιον] dubitanter ἤθεον posui; ἤθεος βίος de vita caelibe dictum restitui item supra p. 13, 19.   14. πτωχῷ γε] πολλῷ γε   18. τὰς] hoc add. Gaisfordus   22. κακόδαιμον] κακοδαίμων Gellius   25. λοιπὰ] κοινὰ e Gellio   26. ἐπαμφιάσαι τοῦτο δύναιτο] ἐπαμφίεσται δίναιτο τοῦτο codd. Gellii, hinc posui ἐπαμφιέσαι δύναιτο τοῦτο   29. οὐ δυνάμενος] οὐδὲν μέρος Gaisfordus

P. 17, 3. βαρυτλητῶν] βαρυτληθῶν codd., βαρυτλητῶν (βαρυτλήτων) Gesnero deberi videtur; fortasse βαρὺν πληρῶν scribendum, nisi θοροπληθῶν vel simile, quod propius ad codd. scripturam accedit, latere dicas   8. νοήματα φάεα τίκτει] pro φάεα fort. πραέα   11. εὔφρονι] AB ἔμφρονι, quod revocandum   14. Φίδυλε] Φείδυλε A   16. παραβάλλειν] προβάλλειν ex A   23. οὐδὲν γαίᾳ κλεινᾷ γυναικὸς βαρύτερον] γαῖα κλϊναῖ A, γαία κλίναι Vind. Cliniae nomen agnovit Grotius; fort. οὐδὲν [ἐν] γᾷ, Κλεινία, γυναικὸς [ἄχθος] βαρύτερον   24. οἶδ' ὁ συντυχὼν] addendum videtur ἄριστα   29. ἀγαθῶν μεθέξεις] libri ἀγαθὸν μεθέξεις, Grotius ἀγαθῶν μεθέξεις, Bentleius ἀγαθὸν μέγ' ἕξεις

P. 18, 3. χρὴ] χρῆν Grotius   ὅτι] ὅπως Erfurdtius   4. εἴπερ ἂν] εἴπερ δὴ ex B, εἴπερ A Trinc., εἴπερ δώμα-

σιν τροφὴ παρῆν tentat Nauckius, εἴπερ ἐν δόμοις τροφὴ παρῆν Pflugkius 21. τὸν μόνον] τὸν δὲ μόνον Gesnerus, an ἕνα μόνον? 24. ἥξειν] ἥκειν?

P. 19, 1. μὲν γὰρ] μὲν ἐν Valckenarius, μὲν γὰρ ἐν B 2. οἶμαι] malim ἀεὶ et versu sequenti οἶμαι pro ἀεί, ut conieci apud Nauckium Trag. p. 205 ἡ ἄνοια] ἄγνοια Brunckius, volebat ἀγνοία 4. εὔφρονες] ἔμφρονες Dobraeus 5. διεμπολούμεθα] διεμπολώμεθα Valckenarius 8. ἀήθη] ἀλυθῆ A, ἀήθη B, ἀληθῆ ceteri; locus nondum sanatus 11. Φιλήτα] v. Com. graec. IV p. 62 sq. 13. ἔχῃς] λάβῃς Wakefieldus 15. Χαιρήμονος] Φιλήμονος conieci Com. gr. IV p. 690 18. ὃς ἐθέλει] ὁ μέλλων e Menandri monost. 91 19. Ἱπποθόου] Ἱπποθώου Vind. Trinc., cf. supra ad p. 2, 25 22. γενόμενος] πενόμενος Bentleius 24. Θεοδέκτου] non est Theodectae, cf. Com. gr. IV p. 690

P. 20, 3. τὰ δὲ μετὰ γυναικὸς] τὰ μετὰ γυναικὸς δ' Porsonus

P. 21, 5. προσελθέτω] προελθέτω Sauppius 7. καινοῦ — πότμου] haec poetae alicuius esse adnotavit Gaisfordus 9. γενομένη] ἡ γαμουμένη Sauppius, ἡ ἀγομένη ego 11. φρονοῦντας ἴσα πνέοντας] φρονεῖν ἴσα βαίνειν Sauppius 16. νέῳ] νέα A, νέας B. an νεάζοντι?
23. γὰρ] γὰρ A (καὶ supra scr.) δελέατα, ἃ] ἃ δελέατα? 24. καθιστῶσιν] καθιστᾶσιν Sauppius 25. 26. εἴ μοι — ἐμαυτῷ] inclusi haec ut ex 30 repetita; seclusit etiam Sauppius 26. οὕτως] μὴ οὕτως Sauppius 28. 29. ἐς τὴν ξυλλογὴν] seclusi cum Sauppio 30. καὶ τοῦ εὖ ἀκούειν] fort. secludenda

P. 22, 4. βίου καὶ τῆς] βίου τῆς Sauppius 7. πρόσωπον] τὸ πρόσωπον Sauppius 12. Θεοδέκτου] male olim suspectavi, v. Cobetum 15. τῇδέ τ' εἰσκομίζεται] τῇδ' ἐπεισκομίζεται Iacobsius 18. λεώς] λεῷ 21. καὶ γὰρ — κακὸν] non recte hunc versum cum superioribus coniungi monui in Com. fragm. II p. 3 27. γυνὴ πολυτελής ἐστ' ὀχληρὸν] distinguendum γυνὴ πολυτελής ἐστ', ὀχληρόν, *mulier est sumptuosa, molesta sane res* 28. ἔνεστι] ἔν ἐστι A, quod verum videtur τοι] τι Voss. Ars. B

P. 23, 5. ἂν δ' ἐκλέγῃς] ita B, ἂν δὲ λέγῃς vulgo, ἂν

ἐκλέγῃ infra CVIII, 41 7. προσλεγομένων] προσγενομένων Voss., προσλελεγμένων B, προσδοκωμένων tit. CVIII, 41 οὐ δυνήσῃ] ὀδυνήσῃ e tit. CVIII, 41 17. ὠφέλειαν] ὠφελίαν Dindorfius 18. φέρει] φέρῃ libri, φέρειν Valckenarius μεγίσταν] μεγίστων libri, μεγίσταν Valckenarius, μέγιστον Nauckius

P. 24, 22. ὅ γ'] ὅ δ' ex B 25. ἀραρυῖαν] ἀρηρυῖαν ex A

P. 25, 3. Ἐπιχάρμου] dubitant de veritate lemmatis, quoniam in subiecto fragmento praeter κοσμουμέναν vs. 5 nullum dorismi vestigium sit; fortasse tamen vs. 4, in quo καὶ non ferendum videtur, scribendum αἰ δέ κα. ceterum ne ego quidem versus illos e genuino Epicharmi dramate, sed e subditilia fabula, ductos credo: licebit igitur, si quis hoc agat, eodem iure doricas ubique formas restituere, quo in Archytae aliorumque doricorum philosophorum reliquiis item spuriis obliteratos dorismos restituunt. 4. κύβους] κύβους μόνους AB 28. ἀνομοίαις] ἀνομοίοις ex A

P. 26, 1. ἀλλὰ μάλιστα] ἀλλ' οὐ μάλιστα A, fort. ἀλλ' οὖν 2. ἀπολιπόμενος] ἀπολειπόμενος οὐδὲν εἰπεῖν] ὃς οὐδὲν οὔτ' εἰπεῖν? et mox ἐτόλμησεν? 3. αὐτὴν] αὐτοὺς (αὑτοὺς) Gesnerus 8. ἄλλοις] ἄλλαις A, unde ἄλλαι posui 9. μὲν] seclusit Gesnerus 14. ἐκεῖνος] ἐκείνοις 19. συνεῖναι] συνιέναι 20. ποιεῖσθαι] male tentatum est; hoc dicit *omnia simul agere et vero communia existimare* 29. εἰσὶν] εἶσιν Gesnerus

P. 27, 6. ὁμόζυγι] ὁμοζύγῳ AB 14. ὅσοι] ὅσαι Bergkius 15. τὸ] τῷ e codd. πόσει] πόσιν Heathius 22. δ' ἢ γένει] διὰ γένος B m. sec. quae aperta est scioli coniectura; locus graviter corruptus, si quis sententiam non literas respiciat, ita restitui potest: ὅσοι γαμοῦσ' ὁρῶντες ἐς κρεῖσσον γένος, nisi forte duo hemistichia post χρήματ' excidisse dicas hac sententia *aut magnas opes se nuptiis consecuturos sperantes*

P. 28, 2. τὰ μετὰ] μετὰ τῆς Cobetus Mnem. IV p. 271 7. βέλτιον] βελτίον' Valckenarius δώματι] δώμασιν Valckenarius 11. ἔστι] ἔσθ' ἃ Bentleius, ἔστι A Voss., ἔστ' ἃ vulgo 12. προσηνὴν] προσηνῆ γ' Elmsleius, προσηνὴς ὄψις ἢ χρηστὸς τρόπος Bentleius, probante Cobeto

18. κύνας μὲν δὴ νῶι διζήμεθα] corr. e Theognide 24. ἐσθλῶν ἀπ' ἀνδρῶν] ἐσθλῶν ἀπ' ἀρχῶν tentabam, Nauckius probabiliter ἐσθλοῖν ἀπ' ἀμφοῖν 25. versus est Androm. 1283, separandus igitur a reliquis

P. 29, 1. ταύτας] γὰρ add. Halmius 6. τᾶ] fort. del. 8. συνεπακολουθῶν] ἐπακολουθῶν AB καὶ] hoc seclusi 9. ἃ μὲν] ante haec plura videntur excidisse 10. ὁριστὸν] expectabam γεννατὸν καὶ τὸ μὲν] hic etiam aliquid excidisse videtur; cf. Aristoxenus Ecl. phys. I, 6. 12. φύσιος om. AB 15. καὶ ὑποκείμενον] delevi καὶ cum AB 16. τῶν] τᾶν 21. καθιστάνειν] καθιστάμεν Nauckius 23. στάσιν] imo τάσιν ut p. 144, 7 οὖν] ὧν 30. θρυλλούμενα] θρυλούμενα 31. γε] τε A Trinc.

P. 30, 3. 4. φιλοφρονεῖν] ita AB, vulgo φιλοπραγμονεῖν, Valckenarius πολυπραγμονεῖν 5. τε] γε? 14. οὔτε] οὐδὲ 15. ἀρτοποιὸν] ἀρρητοποιὸν Nauckius; cf. Simonides Stob. 73 p. 48, 6 16. ἐπαφήσας] ἐπαφήσεις Wyttenbachius, quae si vera est emendatio, praeterea αὑτῆς pro αὐτῆς et ὡσπερεὶ λύρας pro ὥσπερ ἐπὶ λύρας scribendum 17. τε] τῇ 20. καὶ] om. AB 22. δόξῃ] addendum videtur προσέχοντες cll. p. 29, 31 27. πλεῖστον] πιστὸν 28. θυμώμενον] θυμούμενον, nisi malis τεθυμωμένον 29. ἔχειν τε] τε ἔχειν? 32. ταῖς κόραις καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς] τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ταῖς κόραις ex A

P. 31, 2. σκαιὸς] σκυθρωπὸς vel simile quid desidero; an σκοταῖος? 4. τούτου τε] τούτου γε 10. κοινότερον] καινότερον? 11. μεταθεῖναι] μετιέναι Gesnerus, μεταθεῖν Wyttenbachius, quod verum videtur 13. ἑπόμενον] ἢ ἑπόμενον? Ἰνδῶν] Ἰνδῶ A, fort. Ἰνδῷ 14. χάριέν τι] χάριέν τε? 16. μεταπαύεσθαι] μεταπαύσεσθαι 22. ὡς μὴ ἂν] ὡς ἂν μή? 23. ἣν τύχῃ] post haec vulgo sequitur ὡραίαν γήμας· τοῦτό γέ ἐστιν, ὡς μὴ ἄν τι λυποίη φαῦλος ὤν, ἣν τύχῃ, quae om. AB 24. ἀπὸ] seclusi τύχης] ψυχῆς Gesnerus 27. αὐτὴ] αὐτῇ 30. οἷον δὲ] δὲ om. A 31. ἐκ τυρβαιδέ] ἐκτυρβαὶ δέ AB, indicavi lacunam post ἐκ et coniunxi τύρβαι δὲ καὶ. praeterea fortasse praestat τύρβαι δὲ ναὶ μὰ Δία καὶ φωναὶ 32. χρὴ] χρῆν ex AB

P. 32, 11. ἐπεὶ] εἰ Iacobsius; praeterea excidit fort. ὁ μὲν πατὴρ propter 15 13. ἴχνος] ἄλιχνος Halmius ἀλλὰ] ἄλλ' ἃ Halmius 14. παραγγέλλεσθαι] παραγγέλλεται Halmius 15. ἦ] ἢ ἡ 16. τρόπον] τρόπον, ὅν? 17. ἐπακολούθως] εἰ ἀκολούθως πῶς] τῷ Iacobsius 18. ἥγασι] ἧχασι Iacobsius

P. 33, 17. τῷ στρεβλῷ et τῷ εὐθεῖ delenda videntur

P. 34, 4. ὡς ὁ γαμβροῦ μὲν] ὡς γαμβροῦ ὁ μὲν Nauckius 11. γαμεῖν] γαμεῖ cod. Mend., cf. Nauckium ad Eurip. fr. 801 21. θηλεῖα] remansit e Gaisf. pro θήλεια 24. οὖσα] ἔσσα e Vind. 26. γὰρ ἔξω] παρέξω Valck. αὐτοῖς] σοι Valckenarius sequentem versum alteri personae assignans

P. 35, 8. ποιουμένους] ποιουμένοις Bothius 15. Ἐλπίδα] Ἐλπίδος ut tit. XIV, 13 Φοριανῆς] Φορμιανῆς? 17. ἄνισαι] ἂν ἴσαι AB, ἀνίσας Gaisfordus, quod quid sit nescio; fort. ἀνίσου 26. κακὴν] ita Grotius, revocavi κακῶς omnium librorum scripturam verissimam 27. καὶ ταῦτα] μετὰ ταῦτα

P. 36, 2. ὠνήμεθα] ὠνούμεθα Hirschig 4. τιτθὴ] A Trinc. τιθὴ i. e. τηθὴ 6. ἐξετάζειν] ita Bentleius, revocavi ἐξετάσαι et εἰσιδεῖν scripsi pro ἰδεῖν 7. ἀλλ' ἐπὶ] οὐδ' ἐπὶ Hirschig 11. δοκιμάσασθαι] δοκιμάσαντα Cobetus 15. λαλεῖτε] ἀθρεῖτε Herw. Obs. cr. p. 92 πηλίκον] δ' ἡλίκον 26. ὅστις] separavi haec a praecedentibus 29. Ἱππώνακτος] non Hipponactis haec sunt 31. ἔνδον λαμβάνειν] si tragici versus est, conicere possis ἐς δόμους ἄγειν. certe editum corruptum est

P. 37, 2. ὅστις] novum fragm. abhinc esse recte statuere videtur Valckenarius τρυφερῶς] τρυφερὸς Trinc., ἀτρύφερον Grotius, ad sensum recte, sed latet aliud 10. οὐκ — οὐδ'] οὔτ' — οὔτ' supra tit. 68, 28 13. εἰ μὴ — ἔχοι] Nauckius ἢ μὴ — ἔχῃ 27. δ' ἀπ'] δέ τ' vulgo, δ' ἅτ A, corr. Gaisfordus ἂν φῦναι γόνον] ante Valckenarium ἀμφοῖν ἔκγονον

P. 38, 24. δειναὶ — πνοαὶ] quae sint ποταμοῦ πνοαὶ vix dicas, itaque malim δεινή, ut ad ἀλκὴ referatur θερμαὶ] θερμοῦ ex A 27. τοιοῦτ' ἐν γραφῇ] τοιοῦτον γραφεῖ Nauckius

P. 40, 13. δευτέρῳ] δευτέρα Elmsleius πόσει] πατρὶ ex A et Mend.

P. 41, 3. Εὐριπίδου Βελλεροφόντης] videtur Stheneboeae assignandum esse, v. quae dixi Annal. Marburg. 1843 p. 188 16. ἐκβλαστοῦμεν] ἐβλάστομεν Nauckius, qui metrum loci recte perspexit

P. 42, 5. κακίων] πᾶσα γὰρ ἀνδρὸς praefigit Grotius 10. γὰρ ἐκπεπτωκότες] παρεκπεπτωκότες Valckenarius 20. τοῦ αὐτοῦ] Μελέαγρος addidi e Vind. et Voss. 21. γυναῖκα Vind. et Mend. unde πᾶσαν supplet Nauckius; ego tentabam γυναῖκας, πλεῖστον ἐκ πασῶν δὲ σὲ

P. 43, 6. ὧν] ὃν Nauckius 21. γυναικὸς] εἰσορᾶν γυναικὸς A et Voss. 23. καίτοι] καίτοι τί Bentleius 24. παρὰ γυναικὸς κομιεῖσθαι] κομιεῖσθαι παρὰ γυναικὸς Cobetus 26. οὐκ — χάρις] separavit haec a superioribus Dobraeus πλείστη] πιστὴ Bentleius 27. Αὐγῆς] Αὔγης 29. ὑπερβάλλοιτο] ὑπερβάλοιτο ex AB

P. 44, 3. οὐδ'] οὔτ' 6. περιπλάττουσι] περιπέττουσι Salmasius 13. δυσήνιον] δυσάνιον ex A et Voss., cf. Com. gr. IV p. 290 21. τὰ δ' ἄλλ' — ἀποθάνῃ] delet hunc versum, ni fallit memoria, Herwerden. mihi postrema tantum verba πάνθ' ἕως ἂν ἀποθάνῃ suspecta sunt

P. 45, 2. γύναι] γυνὴ AB. non credo quemquam, ne ab irato quidem, dici posse *omnia et plus quam omnia audere;* fort. igitur Sophocles καὶ πέρα γυνῆς scripserat, qua forma nulla causa est cur Sophocles non uti potuisse existimetur; sequentia ab hoc versu fortasse separanda sunt 8. ὅτ'] ὅτι 15. σοὶ τὸ λῷστον εἰ φρονεῖς] vulgo καὶ τὸ λώιστον φρονεῖν (φρονεῖς AB), corr. Gaisfordus

P. 46, 2. φῦλα γυναικείων] Bergkius dubitanter γυναικήων i. e. γυναικῶν, suspicabar φῦλα γυναικεῖ', ὧν ἡ μὲν κυνός, non optimis quidem numeris, sed ferendis tamen 10. γυναικὸς — νόον] γυναῖκας — νόου scripsi; Simonides *deum mulieres mente destitutas creasse* dicit, γυναῖκας etiam alii coniecerunt, sed ut *mulieres mente diversas* dici putent, quod graece sic dici non potuit 12. κυλινδεῖται] κυλίνδεται ex B 14. αὕτη] αὐτὴ Brunckius ἀπλύτοις τ'] ἀπλύτος τ' ante Valckenarium, om. copulam A et Vind. 19. αὐτῶν] αὔτως Fr. Haasius 21. λιτουργὸν] λιτοργὸν libri,

λειτουργὸν Grotius, λίταργον recte Bergkius αὐτομήτορα] fortasse αὐτοδήκτορα cll. Aristoph. Lys. 687 γυναῖκες αὐτοδὰξ ὠργισμέναι 27. οὐδ' ἂν] οὔτ' ἂν Bergkius

P. 47, 2. ἔργων] ἔργον vulgo et libri plerique 3. κοὔτ' ἂν] ita A, χὤταν vulgo, κεὖτ' ἂν Hermannus 4. ῥιγῶσα — πυρὸς] id faciunt omnes qui frigere nolunt; videntur post h. v. pluscula excidisse, in quibus quid faciat mulier foco assidens dictum erat 5. ἣν δύνῃ] ἤδη ἐν vulgo, ἡδὺ ἐν codd., ἣν δύνῃ Gaisfordus, ᾗ δύ' ἐν Bergkius, ᾗ (τῇ debebat) δύ' ἐν Ahrens, ᾗ δίχ' ἐν ego νόει] B νοεῖ, Ahrens νόοι 7. μιν] ante Valckenarium μὲν 10. οὐδ'] οὔτ' Schneidewinus 12. ἄπλητον] ἄτλητον Frōhlich, ἄπλητος Bergkius 20. φυὴν] φυγὴν vulgo, φυὴν A Vind. et Trinc., φύσιν Nauckius apud Bergk. PL. p. 1082 δὲ πόντος] δ' ὡς πόντος Grotius, δὲ πάντοτ' Nauckius, alii alia, Schneidewinus totum versum eliminat, fortasse recte 21. ἔκ τε σποδιῆς] ἐκ σποδείης vel ἔκ τε πελλῆς conieci Com. gr. IV p. 715; recepi alterum; possis etiam lenius ἔκ τε πολιῆς, nec male Brunckius ἐκ τεφρῆς τε, sed debebat ἔκ τε τεφρῆς. cf. Hesychius τεφρόν, σποδιόν, φαιόν

23. ἔρεξεν] ἔστερξεν ex AB, ἔερξεν ceteri ὧν] ὦν Brunckius 24. ἀρεστὰ] ἄτρεστα Bergkius, quem vide

27. ὁντινοῦν] ὁντινῶν recte Bergkius 28. γαλῆς] γαλέης Welckerus 31. ἀδηνὴς] ante Valckenarium ἀληνῆς, sed latet aliud quid 32. παρόντα] συνόντα Brunckius

P. 48, 2. ἄθυτα δ' ἱερὰ] ex Athenaeo, ἄθυστα δ' ἱρὰ (ἱερὰ A) Stobaeus 3. χαιτήεσσα] χαιτέεσσα correxi Quaest. scen. III p. 613 4. περιτρέπει] περιτρύνει A, ἀποστυγεῖ Brunckius, περιπτύει Iacobsius 7. ἴπνον] ἰπνὸν ex B 9. δὲ πάσης] δ' ἑκάστης? 11. ἀεὶ] αἰεὶ Bergkius

13. οὖν] ὧν θέαμα] imo θέημα cum B 22. αὐτόκωλος] αὐόκωλος Bergkius 28. ὅκως τι χὼς μέγιστον] ὅκως τιν' ὡς μέγιστον, quo adiutus Schneidew. Phil. I p. 645 scripsit τιν' ὧν μέγιστον, quo ducit cod. A ὅπως στίχων μέγιστον

P. 49, 7. τὰς ἀρίστας] τάς τ' ἀρίστας Arsenius; articulus si offensioni est, legi potest πάντ' ἀρίστας 9. ἔστιν τε πάντα — μένει] ἔστιν τ' ἐπ' ἄτῃ — μενεῖ Bergkius

10. κακὸν] post h. v. fortasse ponendus vs. 30 καὶ —

πέδη 11. ἦν τι] ἦν τε? 12. τῷ] τοι Brunckius 13. διέρχεται] διείσεται? 14. ὅστις σὺν γυναικὶ πέλεται] ὅστις σὺν γυναῖκ' ἐπέλκεται Bergkius; fort. οστισοῦν (— ὢν) γυναικὶ πείθεται vel θέλγεται 16. θεῶν] θεὸν Grotius 21. μολόντα] μολόντ' ἂν 22. τοι] τι Ars. τῷ (τεῷ?) Herm., τῇ Schneidewinus 24. ἀνδρὸς] lacunam indicavit Schaeferus, nisi οἵ τε γείτονες scribendum et post 25 versus excidit 29. Ζεὺς—κακὸν] haec fortasse delenda et vs. 30 post 10 ponendus 30. πέδη] πέδης Koehlerus, recte opinor; sed praeterea malim ἀρρήκτου cll. Aeschyl. Prom. 6

P. 50, 2. πολλὰ] πολλῷ? 8. τι τολμῆσαι] ἐπιτολμῆσαι A 14. παρ' ἀνδρὸς] παρὰ τἀνδρὸς Pflugkius 21. Ἀντιφάνους] recte dubitat Herw. p. 54 22. ὄμμασιν] χρώμασιν Gesnerus

P. 51, 6. κλεῖθροισι] κλῄθροισι 10. αἰεὶ] ἀεὶ 12. οἰκία δ' ἐν ᾗ πάντα] οἶκος δ' ἐν ᾧ τὰ πάντα Bentleius 13. ἥτις] ὅστις Bentleius 15. ἐνταυθοῖ] ἐντεῦθεν Elmsleius 18. δ' οὐ τότ' ἄδικον] τοῦτο τἄδικον Porsonus 20. ὡς — ἡ ἀρετὴ] ὥστ' — ἀρετὴ Elmsleius 24. ἀνέρα] ἄφρονα 25. πεπνυμένος] om. A 26. μὴ δ'] μηδ' βίος] νόος Brunckius 27. καὶ μᾶλλον ὅταν] καὶ om. codd. an μᾶλλον δ' ὁπόταν?

P. 52, 2. μύθῳ] θυμῷ Brunckius 3. κελεύειν] κέλευε Turnebus 6. λεχέων ἀπογυμνωθεῖσαν] Brunckius λεχέων ἔπι γυμνωθεῖσαν 8. πολλάκι — κηδομένη περ] non suum locum hic versus occupare videtur, etiam propter ἀνάσχεο, quod proxime praecedit, suspectus 16. ἑτάρους] malim ἑτέρους 22. ὅττι κε] ὅττι καὶ Voss. Arsen. ὅττι γε Brunckius 26. πόνου ἔργον] ἔργων B. fort. πόνον ἔργου?

P. 53, 4. περιμαίνεο] ἐπιμαίνεο Schaeferus 5. ἔχῃς] ἔχοις vulgo, ἔχῃς A, ἔχεις Voss. 6. ἐπιφυσιόωσι δ' ἀλίφρονες] ἐπιφυσιόωσιν ἀλίφρονες B 7. κατόπτρου] κατόπτρῳ Turnebus deleto commate 11. δέμας] φύσις ex B, nisi malis θεὸς 15. λεύσσω] λεύσσων ex A 16. indicavi lacunam 23. 24. γυναῖκ' ἐρεῖς] γυναῖκα σὺ ἐρεῖς 28. ἔνδον] ἔνδον A, ἔνδος Mend., εν δοσ Vind., ἔνοδος vulgo, ἔνδικος B et Grotius, ἔννομος Nauckius, aptius foret κοσμία, in ἔνδος primae literae ex praecedenti πέφυκεν repetitae et δος ex κοσ̄ i. e. κοσμία corruptum videtur

P. 54, 2. τὴν αὔλιον] ita Porsonus, vulgo διὰ τὴν αὐλάν, codd. διὰ τὴν αὐλὰν λίαν; recte seclusit haec Cobetus; Nauckius ὅρους ὑπερβαίνεις γύναι | τοὺς τῆς γαμετῆς· πέρας αὔλιος] αὔλειος ex B 8. ἀξίαν] ἀξία Dobraeus 14. ἔχ'] ἕλκ'? 17. ἂν] ἢν 20. σὺν γυναικὶ] ἐν γυναικὶ vulgo, σὺν γυναικὶ A, ἐν γυναιξὶ Grotius, εὖ γυναῖκα Nauckius; rectius opinor σὺν γυναῖκα δεῖ στέγειν 22. γάμον] γένος 23. φρουροῦντας] φροροῦντας A, φρενοῦντας Nauckius; φρουροῦντας recte haberet si in seqq. legeretur αἱ γὰρ ἐγκεκρυμμέναι vel αἱ γὰρ εὖ κεκρυμμέναι

P. 55, 1. οὐδὲν] οὐδὲ ex Euripide 29. πλέον] πλέω ex A et Voss.

P. 56, 7—22. haec separavi a Menandri fragmento, praeeunte Piersono; cf. Com. fragm. IV p. 226 sq. 7. ἐκπυνθάνεσθαι] v. Nauck. Trag. fragm. p. 722 sq. 10. ὄψις] ἥτις Cobetus 11. ἐν δ'] ἐν Cobetus 13. ἐμπλήσασά τ'] ἐμπλήσασ' Bentleius 15. διὰ σφραγισμάτων] διασφραγίσμασι ex A 16. δρᾶν τι] ante Iacobsium δ' ἀνδρὶ 20. Ἀργοῦ] Ἄργου e Voss. 24. κόρη τε κἀργεία] κόρη τε κἀργεία 27. Ἰφιγενείας] Ἴωνος

P. 57, 25. 26. τοῦ — ἐλευθέρων] addidi ex AB

P. 58, 3. ἄνδρα] delet Valckenarius 10. χρήζει] χρῄζει 11. φύσει — ἑαυτῇ] φύσι — ἑωυτῇ

P. 61, 27. Φίλωνος] Φωκίωνος B cum Plutarcho ἐρωτηθεῖσα] ἐρωτηθεῖσα ὑπό τινος ἐν συνόδῳ πλειόνων γυναικῶν A 28. ἐν συνόδῳ hic om. A 27. ἔφη] εἶπεν A 29. μοι ἐστὶν] ἐστὶ γυναικὶ A 31. ἡ Πυθαγορικὴ φιλόσοφος] om. codd. et Trinc.

P. 62, 1. τῷ ἰδίῳ ἔφη ἀρέσκειν ἀνδρὶ] τῷ ἀνδρὶ ἀρέσκειν αὐτῆς A 26. μάθημα] πάθημα Halmius

P. 63, 5. γὰρ] δ' 6. οὐδέποκα] οὐδέποκ' ἄν? ἑκάστη] ἑκάστα 7. ὀπτιλῶν — ὀπτιλῶς] ὀπτίλων — ὀπτίλως 9. γυναικὸς] ἁ γυναικὸς 11. τιμᾶν — ἀγαπᾶν] τιμῆν — ἀγαπῆν B 13. φιλοσοφεῖν] φιλοσοφὲν ἱππεύειν] ἱππεύεν 19. ἔνδον] οἴκοι A, fort. delenda sunt verba καὶ ἔνδον μένεν 20. ἀνδρείαν] ἀνδρίαν ex A 21. τοῦ] τῶ 32. παραγίνεται] περιγίνεται Nauckius

P. 64, 3. τῶν — τῶν] τᾶν — τᾶν 5. δ' ἐν τᾷ] δ'

ἐκ τῶ ἐν τᾷ? πρὸς] περὶ 8. θυραίω ἀνδρὸς] ἀνδρὶ A, unde scripsi θυραίῳ ἀνδρὶ 9. γενεθλίους libri; praeterea malim τὼς γενεθλίως 10. θεοὺς — γνασίους ἐπικούρους] θεὼς — γνασίως ἐπικούρως 11. νόθους] νόθως τοὺς] τὼς θεοὺς] θεὼς 12. οὔσπερ] aut hoc secludendum aut ἐπώμοσεν scribendum pro ἐπομόσασα, nisi verbum finitum excidit 13. συνελεύσεσθαι] fort. add. τῷ ἀνδρὶ τε καὶ] καὶ ex A 16. ἐπὶ] ἐν? ἀμβλακίσκεν] ἀμβλακίσκει? an addendum φαμί? 18. ἔκθεσμον] ἔκθεσμον γάρ? 19. ἦμεν] εἰ μὲν AB, εἶμεν Trinc. post ἦμεν desidero λέγω vel simile quid 21. ἐν ταυτῷ] haec accesserunt ex A Vind. 26. ἀσυγγνωμότατον] ἀσυγγνωμόνητον ex AB Vind. 27. εὖ τ' εἶδος τὸ διὰ τῶν] ὥστε τὸ εἶδος τὸ τῶν vel ἐφ' ᾧ τὸ εἶδος τὸ τῶν Halmius, quae non sufficiunt

P. 65, 4. βέμβικος] βόμβυκος Gesnerus 12. ἐκ τᾶς] ἐκ delendum videtur 14. ποτῶπαν] ποτ' ὦπα AB, cf. Lobeck. Paral. I p. 169 18. τὰς γυναῖκας] haec seclusi 19. δαμοτελέας] addidi θυσίας θυηπολούσας] θυηπολεῦσαν 21. ἀνισταμένας] ἐνισταμένας 22. πλαθούσας] A πλαθουούσας i. e. πλαθυούσας 24. οἰκήω,] dele comma 27. ματρωσμῶν] ματρῳασμῶν cum Gesnero, vera scriptura esse videtur ματρῳσμῶν 28. τᾶς πόλιος] aut delenda videntur aut ante ἀπερύκει transponenda et in proximis θυσίας scribendum pro γυναῖκας

P. 66, 3. χρυσίον] ante Gaisfordum χρυσὸν 9. μᾶλλόν περ ἤ] μᾶλλον ἤπερ? 14. προσβαλέτω] -λλέτω ex A. locus corruptus; fort. προσβάλλεται, δοκῶ μοι 20. περιδέρραιον] περιδέραιον 23. ἄλλα] ἅμα ante Gaisfordum 24. παρὰ] περὶ ex AB 32. μαλακὰ μέν, εἰ] ante Gaisfordum μάλα καὶ μένει

P. 67, 2. εἰ διὰ] ante Gaisfordum ἱερά, Gesnerus διὰ 6. ὤμων] πόνων Gesnerus, ὀλίγων Nauckius; at fortasse *baiulos* dicit οὐδὲ ποθεῖ] οὐδέπω ante Gaisfordum 10. ὁρᾷ] μόνα add. Gaisfordus 17. ἀλλ' — ἐμνημονεύσαμεν] haec supplevi ex A indicata lacuna 20. μείζονα] μείζονος 21. εὐπορίαν] ἀπορίαν cum B? ὡσαύτως] ante Iacobsium ὡς οὐθ' ὡς 27. ἑσπέραν] Gaisfordus ἑσπέρας 31. γυναικῶν αὐταῖς] γυναικῶνα τὰς Iacobsius

P. 68, 1. ἡ γὰρ δὴ] Ἑρμιόνη γὰρ Iacobsius; id nomen si necessarium est, excidisse potius crediderim post δὴ 9. μακαρίζειν] μαλακίζειν Iacobsius, malim διακνίζειν 11. ὅστις ἂν φάγῃ ἢ ὅστις ἂν] pro ἢ ex A adnotatur καί, hinc scripsi ὅσα τις ἂν φάγῃ καὶ ὅσα τις ἂν 19. ἐγὼ] ἐρῶ Halmius 20. ὁμιλεῖν, ὅπως] ante Gaisfordum ὅπως ὁμιλεῖν ἐξέστω] ἐξέσται? 22. ὃ] εἰ Gaisfordus 23. λυσιτελεῖ] λυσιτελεῖν A et Vind. ἄνισον καὶ ἄδικον] ἄδικον καὶ ἄνισον A ἄδικον] ὂν add. Iacobsius ἀλλ' ἐκείνῃ] ἀλλ' εἰς ἐκείνη (-ην B) γε AB Vind., ἄλλως εἰ ἐκείνῃ γε Gaisfordus, οὐδ' ἐκείνῃ Gesnerus 25. τινα] τινα λόγον ex AB 28. πάντως] πάντας 30. οὐδὲν τούτων λυσιτελέστερον] post οὐδὲν A add. οὕτως, unde conicias οὐδὲν οὕτως τούτων λυσιτελὲς ἐρῶ

P. 69, 1. αἰσχρὸν καὶ τὸ ἀκόλαστον τῆς μοιχείας καὶ ἄδικον] αἰσχρὸν τῆς μοιχείας καὶ τὸ ἀκόλαστον καὶ τὸ ἄδικον ex A 8. ὄνομα] ὄνειδος? 9. μὴ] om. A, locus corruptus 11. οὐ] οὐ μόνον Gesnerus νεανίσκων] νανίσκων Iacobsius 15. πλέξαι] an πλοκὰς πλέξαι? cf. Eurip. Ion. 826 18. ἂν] οὖν Halmius 20. αὐταῖς] αὐτῆς Halmius 21. ἔθηκε] θείη Halmius 22. θεραπεύσηται] θεραπεῦσαι Halmius 25. τί δαὶ] τί δὲ 27. ἀγαθόν] οὕτως ἀγαθόν Gesnerus

P. 70, 3. ἀνιῶσα] ἂν ἴσως ante Wakefieldium 4. αὐτοῦ] αὕτη Wakefieldius 5. καὶ οὐ] σου Wakefieldius 6. ὁ νόμος] ἃ ὁ νόμος κελεύει ποιοῦσα;? 8. Διογένους] Δικαιογένους Nauckius 15. καλόν τε] καλόν τι Nauckius 23. πλούσιόν θ'] ποτάμιόν θ'? 24. πολλῶν] ἄλλων? 26. πόθῳ] πόθου AB

P. 71, 14. καὶ φρονοῦντ'] κεὐτυχοῦντ' emendavi ad Menandri Rel. p. 230, cui non praetulerim κεὐποροῦντ', ut nuper vir doctus voluit 16. Διογένους] Δικαιογένους e Vind. locus est Euripidis, non Dicaeogenis, cuius χρῆσις excidit, cf. Nauck. Trag. p. 602

P. 72, 25. ὑπολείπεσθαι] ὑπολιπέσθαι ex A

P. 73, 5. ἑαυτῷ] αὐτῷ ex A 30. εὐδαιμονεστέρῳ] εὐμενεστέρῳ? 32. ἐστοχᾶσθαι] ἐστοχάσθαι

P. 74, 19. πῶς δ' οὖν οὐκ ἂν ἡμεῖς] πῶς οὖν ἡμεῖς

οὐκ ἂν ex A 25. ὁμόγνιον Δία ταῦτα] ὁμόγνιον τὰ τοιαῦτα AB

P. 75, 7. τοῦ ἄπαιδος] τοῦ μὴ ἔμπαιδος ex A, τοῦ εὔπαιδος male Gaisfordus; optima vox est ἔμπαις de eo qui liberis utitur 11. ὁρωμένη] ὁρώμενοι ex Trinc. 13. χορευτῶν] χορευόντων ex A

P. 76, 5. ἐχθίστη] ἐσχάτη Nauckius 12. 13. ἢ δεῖ — γεννωμένων] v. Com. graec. IV p. 117 sq. 21. Μενάνδρου] Euripidis est, v. Nauck. Trag. p. 532. Menandri locus excidit 23. υἱὸν] ὄνθ' ex Eustathio 25. ἦν κακόν] ita Grotius, malim ἦν ἄρα, libri κακὸν om. 26. ἐστὶν οὐδὲ ἓν] οὐδέν (Vind. οὐδεέν) ἐστι libri, corr. Bentleius

P. 77, 7. δίδωσι] διδῶσι Matthiae 8. 'γκαλεῖσθαι] τλεῖσθαι A, γλεῖσθαι Mend. Vind., γοᾶσθαι Nauckius 10. πῶς] τοῦ ποτ' Eustathius 16. ἀγῶνος] ἀγωνίης Nauckius 17. ἑτέρην ὀδύνην] ἑτέρῃ ὀδύνῃ ex AB Vind. 24. ἐνορῶ] ἐνορέω 25. κτήσει] κτῆσι 26. εὐθηλέοντα] εὐθηνέοντα Gesnerus 28. χρήματά ἐστι] divitiis nullus hic locus est; scripsit opinor Democritus quod edidi ὅτεῳ χρήμη ἐστὶ παῖδα ποιήσασθαι, *wer das Bedürfniss hat Kinder zu besitzen;* ionica haec vox est, restituta a nobis etiam apud schol. Apollonii Rh. IV, 1677

P. 78, 1. φίλων ἐμοὶ] A φίλων τ' ἐμοί, unde posui φίλων τεώ μοι δοκεῖ] δοκέει 3. ἐθέλει] θέλει ex A δοκῇ] δοκέῃ 4. ἔποιτο] ἔπηται Mullachius; malim ἔῃ οἱ 5. ἔστι τὸν] λίτον A λαβεῖν] λαβέειν 6. ὧν ἂν δεῖ] ὃν (τὸν) ἂν δέῃ Gaisfordus, τῶν ἂν δέῃ Mullachius ἦν] εἰ Vind. ποιῆται] ποιέηται, Vind. ποιεῖται 10. δοκεῖ] δοκέει 12. τοῖς ἄλλοις ζώοις] τοῖσι ἄλλοισι ζωίοισι 13. ἐπωφελείης] ἐπὶ ὠφελείῃς ante Schaeferum; praeterea malim ἐπωφελίης 14. οὐδεμιᾶς] οὐδεμιῆς ὅταν] corrige operarum errorem ὅκαν ταλαιπωρεῖ] ταλαιπωρέει 16. σμικρᾶς] non sufficit σμικρῆς sc. ἡλικίας, scripsi igitur σμικρὰ ἔῃ sc. τὰ ἔκγονα 17. ὅσα] ρυσα ante Gesnerum τὸ] τῷ Mullachius 18. ἀνθρώπινον μεῖζον'] libri ἀνθρώπῳ νομίζον, Gaisfordus ἀνθρώπινον μεῖζον', Gesnerus ἀνθρώπῳ μεῖζον (μέζον), quod verum videtur ἐπαύρησιν] ἐπαύρεσιν ex AB

P. 79, 6—9. Μενάνδρου — πατρί] v. Com. gr. IV

p. 86 18. ὁ δὴ] ὁ δ' εἰ libri, οὐ δὴ Nauckius, qui hunc versum per interrogationem efferendum esse vidit et personarum vices indicavit τοῖς] τις τοῖς A, τις Nauckius σθένει] σθένοι A

P. 80, 3. κοῦρε, συνήλικες] vulgo κοῦρε ὁμήλικες, A κουρεοῦ νήλικες, corr. Gaisfordus 4. ἐνήριθμοι] vulgo ἐνήρυθμοι, A ἐνηρυθμοῖ, corr. Bergkius 8. Βιότου] Elmsleius διο . τυ i. e. Διονύσου τυράννου. sed cf. quae dixi *Monatsber. d. Berl. Akademie* 1850 p. 258 11. Αὔγῆς] Αὔγης 14. μητρὸς] παιδὸς A m. p. 18. ἔψησα] ἔψισα 21. τῇσι] ταῖσι libri μηλάνθῃσι] vulgo μηλολόνθης, AB μηλάνθασιν, corr. Gaisfordus 22. κεσκέου] κεσκίου Bergkius 23. Πομπηίου Μακροῦ] de Pompeio Macro poeta dixi Vind. Strab. p. 212. pro Μακροῦ rectius fuerit Μάκρου 25. 26. λυπήσαντά τι, μητέρα τε προσλάζυσθε] pro τε codd. τι, unde correxi locum in *Monatsber. d. Berl. Akademie* 1850 p. 255

P. 81, 1. ἡμῖν] ὑμῖν ex Voss. 5. πηδῶν] πεσὼν operarum errore apud Nauck. Trag. fr. p. 362 6. βροτοῖς] om. AB, sed habet Vind. nec quidquam mutandum 7. φίλτρον μέγιστον] μέγιστον φίλτρον Vind., μέγιστον φίλτρον μέγιστον Trinc. 24. ἀνθρώποισι] ἀνθρώποις Vind., quod requirebat Cobetus 26. Ἡρακλειδῶν] Vind. ἥρς, unde Κρησσῶν suspicatur Nauckius Trag. p. 501; omittit fabulae titulum Orion Flor. p. 56, 2

P. 82, 4. καὶ — νέμειν] non legitur hic versus in nostris Heraclidarum exemplaribus 8. οἷος] ὅστις ex Orione 9. Κλεαινέτου] de hoc poeta dixi Com. graec. III p. 508 19. 20. τοῦ γὰρ — νικητήριος] cf. Com. gr. III p. 152

P. 83, 8. μείζω] μεῖζον ex B 9. πρῶτος] Προμηθεὺς Hermannus 15. ἀδίκως] ἀδικῶν Bentleius 28. ὀδύνα τὸν] ante Bentleium ἀδύνατον 29. ὁ μέγιστον ἀγαπῶν] ante Bentleium ὁ μέγιστ' ἀγαπῶν, Grotius ὁ μέγιστ' ἀγαπῶν καί, ὁ om. A. malim nunc ὁ πλεῖστον ἀγαπῶν vel ὁ πλεῖστ' ἀγαπῶν καὶ

P. 84, 15. καὶ φυτεύσαντας] κἀναθρέψαντας? 22. μᾶτερ] μῆτερ ex B et Mend. ἀεὶ] δεῖ ante Scaligerum 27. γυναικὸς] Euripidem τῆς μητρὸς scripsisse puto αὐδήσειεν] αὐδήσειέ μ'

P. 85, 5. *ἐμμενὲς ἀεὶ*] ante Elmsleium *εὐμενίδεσσιν*, A *ἐν μὲν ἐς δεῖ* 11. *Φιλήμονος*] *Χαιρήμονος* Nauckius 13. *Χαιρήμονος*] *Φιλήμονος* volui Hist. crit. p. 519; at fort. neque Chaeremonis neque Philemonis est, sed scriptoris cuiusdam prosarii, praesertim cum in subiectis verbis Vind. et Tr. habeant *τὴν φιλίαν ἔχε* 14. *βεβαιοτέραν*] *βεβαιοτάτην*?

P. 87, 23. *αὐτὸ*] *αὐτὸς* B *εἶ*] om. AB

P. 88, 11. *πατρίοις*] *πατρῴοις* AB

P. 89, 25. *Περικτυόνης Πυθαγορίας*] *Περικτιόνης Πυθαγορείας* 28. *δὲ*] *δὲ ἐν* Koenius *γονεῦσιν*] abundat 29. 30. *ἔσωθεν καὶ τῶν*] haec addidi 31. *ὑγιείῃ*] *καὶ νόσοις* addidit Gaisfordus, rectius *καὶ νούσῳ*

P. 90, 1. *δεῖ*] *δὲ ἀεὶ*? 2. *μονονουχὶ*] *μονονουκὶ* ex A 2. 3. *καὶ μανίῃ*] *καὶ ἐν μανίῃ* Salmasius, malim *καὶ μανεῖσι* 3. 4. *εὐσεβέεσιν*] *εὐσεβέσιν* A, quod casu expressi 4. *ὑπερφρονέοιεν*] *ὑπερφρονέοι ἐν* Halmius 4. 5. *κακῶν*] *κακῶν ἤ τινι ὧν* A, *κακῶν ἥτινιῶν* Halmius 5. *ἁμαρτία*] *ἁμαρτίη* 7. *ἀσεβῶν*] *ἀσεβέων* *τουτέῳ*] *τουτέων* 7. 8. *δι' αἰῶνος*] *δίαινος* AB, fort. *διαιωνίσει* vel *διαιωνιεῖ* scribendum; Iacobsius *διάξει* addebat 8. *κακοῖσιν ἁπτομένη*] *κακοῖσι ἰαπτομένη* 9. *τούτων*] *τουτέων* 11. *ἄψις*] *ὄψις* AB, unde scripsi *ὄπις* 12. *οὐρανὸς ἐναψάμενα*] *οὐρανὸν συναψάμενα*? 13. *μεῖζον*] imo *μέζον* 13. 14. *καὶ θεωρίην ἐόντων*] *ἐόντων καὶ θεωρίην* A, unde posui *ἐόντων κατὰ θεωρίην* vel *κατθεωρίην* 14. *δὲ μὴ*] *δέ μοι* Halmius 17. *ἀγνοῶσι*] *ἀγνωμονέωσι* Wyttenbachius, nisi malis *ἀνοητέωσι* *παρηγορεῖν*] *παρηγορέειν* 18. *μείζων*] *μέζων* e Trinc. 19. *ἢ εἰς*] A *ἠὲ* i. e. *ἢ ἐς* 20. *ἀσεβεῖν*] *ἀσεβέειν*

P. 91, 1. *τῷ*] *υἱῷ* Iacobsius 8. *τὴν νόσον μείζω*] *μείζω τὴν νόσον* ex A 22. *καὶ ὁ ἀπειθὴς*] *ὅσα οὐκ ἀπιθεῖν δεῖ* B et A m. s., *καὶ ὅσα ἀπειθὲς* A m. pr.

P. 92, 9. *καὶ ἃ κρεῖττόν ἐστι*] *καὶ δι' ἃ κρείττων ἔσται* Iacobsius

P. 93, 10. *διανοεῖσθαι ἢ προσήκει π. φ.*] *διανοεῖσθαι π. φ. ὅσα δὴ προσήκει* ex A 12. *λόγῳ*] *τῷ λόγῳ* Halmius 25. *ἀγαπήσει*] *ἀγαπήσειεν* Halmius 27. *εἰ δ' οὖν*] *εἰ δὴ οὖν* ex A

P. 94, 1. τε καὶ] καὶ ex AB 15. ὃ δὴ οἶμαι διάνοιαν] delevi δὴ οἶμαι cum AB

P. 95, 3. θεῷ] πρὸς θεῶν Plato, unde posui ποτὶ θεῶν ἢ ἱερὸν] τιμιώτερον e Platone 5. ἰδίαν] αὐτὰν secundum Platonem, ubi αὐτην 6. ἐχουσῶν] ἔχοισ A, unde scripsi ἐχοισᾶν 10. ἀνεφίκτων] ἀψύχων Gesnerus e Platone, ἀνεμψύχων Iacobsius 20. οὖν] ὧν 23. νέοις] seclusit Koenius 23. σφόδρα] hoc vulgo post ψυχᾷ legitur, transposuit Iacobsius 27. εἰδύλλεται] εἰδυλλέτω Abreschius 29. ἀτραπὸν] ἀταρτξ: A, ἀταρπὸν Iacobsius, ἀταρπιτὸν LDindorfius 32. τίνος μᾶλλον ἂν] μᾶλλον delevi cum AB

P. 96, 1. πρῶτον] πρότερον 3. οὐχ ἁμάρτοι] οὐκ ἂν ἁμάρτοι 8. ἐπεί τοί γε] ἔπειτε vulgo, ἔπειτα AB, ἔπει τε γὰρ Vind., ἐπεί τοί γε Bentleius 16. 17. δι' οὓς κ. ἡ. γεγόναμεν] delet Gaisfordus 26. καθιγμέναι] ante Bentleium καθειργμένης, cod. A καθειργμέναι γὰρ] om. codd. 30. καὶ] κἂν

P. 97, 2. πηλίκον] ἡλίκον 4. κτῆμα] ἂν κτῆμα 6. αὐτόκλητοι,] dele comma 17. εἵνεκα] ἕνεκα

P. 98, 12. ἐν ταῖς μάλιστα] ἐν τοῖς μάλιστα 14. γένοιντο] ante Gaisfordum γένοιτο 21. ἐπέστησαν] ante Schaeferum ἐφέστησαν 22. ἐκτενῶς αἱ] αἱ accessit ex A, ἐκτενεῖς Needham, αἱ ἐκτενεῖς vel αἱ ἐκτενῶς Bentleius 23. φιλοτεχνίας] φιλοτεκνίας ante Needham 24. εὐθυμίαν] ante Bentleium ἐπιθυμίαν 25. θητικωτέρων] νοητικωτέρων ante Koenium ὑπηρετημάτων] ante Gesnerum ὑπὲρ αἰτημάτων 26. ὑπονίψαι] ἀπονίψαι? 28. γὰρ] γὰρ ἂν?

P. 99, 8. τοῦ τυχόντος] τὰ τυχόντα Gesnerus 9. χαριζώμεθα] χαριζοίμεθα Halmius

P. 103, 23. τοὺς πὰρ ποσὶ] delenda videntur

P. 104, 4. παρὰ] πὰρ B 11. αὐτῷ] om. B 19. οὔτε] οὐδὲ 21. ὅτι] malim εἰ vel εἴ τινες δίζεσθαι] imo δίζησθαι 27. σημῆναι] συμβῆναι A

P. 105, 8. μήτε] μὴ ex B, nisi malis μηδὲ ὑποκείμενον] συγκείμενον? 9. ὑπὸ] καὶ ὑπὸ ex A 10. οὐ δύναται] ἀδύνατον ex A

P. 106, 10. Ἑρμογένης] dicit sine dubio Hermogenem

Hipponici filium, Calliae fratrem, de quo Schneiderus ad Xenoph. Mem. IV, 8, 4 13. διέτριβες] διέτριβον e codd. nimirum Xenophon haec fingitur scripsisse absens ab Athenis 16. ἀμετάκλαστον] ἀμετάπλαστον Cobetus; an ἀκατάκλαστον? 17. ὑπό τ' ἀνδρὸς] ὑπὸ τἀνδρὸς 19 — 107, 10. ὅτι — τράπεζα] haec leguntur etiam apud Euseb. PE. XIV, 12 et auctiora et partim emendatiora 20. τὸ κρεῖττον] τῷ κρείττονι recte Eusebius αὐτοῦ] αὐτοὺς recte Eusebius 21. οἳ] οἷοι ex Eusebio ῥᾴδιοι] ῥᾴδιον ex Eusebio 27. αὐτὸς] αὐτοῖς ex Eusebio; probum videtur αὐτός, nisi in superioribus aliquid excidit 31. σοφιστῶν] παίγνια addit Eusebius

P. 107, 2. πρὸς] ἢ πρὸς ex Eusebio 3. ἴσως ἂν] ἴτωσαν ex Eusebio 9. Σικελιώτης] σικελιῶτις ex Trinc. et Eusebio

P. 108, 9. Ἐπικτητίου] Ἐπικτητείου πρὸς τὸν] πρῶτον? i. e. πρώτῳ, ut δεύτερον tit. 81, 8 aliisque locis; fort. tamen τὸν pars est nominis viri, cui scriptum illud περὶ οὐσίας Arrianus dedicaverat 11. ἀμερῶν] ἀμέτρων Tr. Vind., ὁμοιομερῶν Gesnerus, verum videtur ἀμέτρων 18. θῇ] θείη Schweighaeuserus 23. δὲ μὲν] sufficit μέν. sequentia sic distinguenda αὐτοῦ, εἰ — ἑαυτόν; 25. προστάξει] προτάξει A τῷ] vulgo τό, quod male relictum est, emendavit Schweighaeuserus, habetque A. προσῆν καὶ τὸ tentabat Halmius 26. δ' ἐς αὐτὸν] δ' αὐτὸν ex Hesiodo

P. 109, 9. Φιλήμονος] φιλη Vind. cf. Com. gr. IV p. 43 11. 12. separavi a praecedentibus. cf. Com. fr. IV p. 42 sq. 15. λόγος γὰρ ἐσθλὸς] v. Nauck. ad Eurip. fr. 1049 16. Φιλήτα] Φιλητᾶ

P. 110, 2. μόνον] μόνος ex B 3. τιθεὶς] τε θεὶς Hemsterhusius 7. γραμμάτων] χρημάτων Scaliger 8. γράψαντας εἰπεῖν] γράψαντα λείπειν Grotius 9. κακὰ] σάφα Hemsterhusius, κακὴν Heathius, quod probandum videtur 16. ἀκουὰς] ἀκουαῖς Bentleius 18. Ἀπόλλωνος] Exule Grotius, hinc posui Ἀπόλιδος praeeunte Clerico 20. αὐτοῖς] αὐτοῖς χρόνον] τόπον recte G. A. Hirschig

P. 111, 2. εἰς πειθῶ] ἐν πειθοῖ ex AB, praestat ἐς πειθὼ

P. 113, 29. τῶν] τὸ τῶν Iacobsius 30. ὡς ἀεὶ] Gesnerus ὡς δὲ οἱ ἀεί, imo ὡς δ' οἱ

P. 114, 2. αἰδοῖ μειλιχίῃ] ex Hesiodi Theog. 92 10. δεόντως τὸ ξύλινον τεῖχος] haec insititia videntur Nauckio 14. ναῦς] malim νηῦς et mox χρήσιος et κοτέ

P. 115, 8. χρῆναι] om. codd. et Tr. διδάσκειν] δεῖν ἀσκεῖν Nauckius 10. ἀσκεῖν] δίκαιον ἀσκεῖν e coniectura ut videtur B, fort. δεῖ addendum cum Halmio vel ἀσκητέον scribendum 11. εἰ τὰ μὲν ἄλλα πάντα] εἴτε μὲν ἢ πάντα AB, εἴτε μενῆ πάντα Vind., εἰ τε μεν η πάντα Trinc. 11. 12. αὐτὴν δὲ ἀφήσομεν τὴν] ἀφήσομεν αὐτὴν τὴν AB 12. ἀκριβεστάτην] οὖσαν add. B 14. ἀνθρωπείας] -ίνης ex AB 15. κατ' αὐτὸν] καὶ οὐ κατ' αὐτὸν ex B, καὶ οὐ κατὰ ταυτὸν A 17. ἄλλα] om. AB, unde seclusi 19. αὐτοῦ] αὐτῶν Trinc. 24. πασῶν] fort. ὦν, ut πας ex praecedenti βας ortum putetur 26. 27. ὁρώμεναι καὶ φαινόμεναι] ante Koenium ὁρῶμεν ἐκφαινόμεναι. revocavi librorum scripturam fort. sic corrigendam [καὶ ἡμεῖς] διὰ τ. κ. ἐ. ὁρῶμεν ἐκφαινομένας 27. μαιείας] ante Porsonum με*ίας, AB μαιΐας

P. 116, 4. ὅσαι] ὅσοι Gaisfordus, ὅσαις Halmius 13. ὦσι] ἦσαν Valckenarius e Plutarcho

P. 117, 16. διδάσκειν] διδάσκοντα? 20. διέλαμψαν] fort. ἀρετῇ addendum, manifesto enim respicitur tragicum illud ὦ τλῆμον ἀρετή (adesp. fr. 305 N.) 23. Ἀρκεσιλάου] hoc addidi ex A 29. καταβάλλειν] καταπάττειν Menagius

P. 118, 6. πολύποδι] πουλύποδι

P. 119, 5. ἀμείλικτον] ἄμικτον Heathius 27. δεῖ] μάλα δεῖ AB, quod μὰ Δία δεῖ scribendum videtur, indicata lacuna in fine versus

P. 120, 10. φίλους] δεῖ τοὺς? 18. τέκνα] τέκν' ἃ B 21. τέκνον] τέκνα Pflugkius

P. 121, 9. τὸ πῶς] τὸ om. A 10. φησὶν] ἔφησεν? 23. ἣν] ᾗ Gaisfordus, δι' ης Themistius 24. ἀπολισθάνει] -αίνειν ἐᾷ Themistius 28. τοῖς] τοῖσι μάλιστα] dele uncos τῶν ἀνύστων] τῶν ἀνυστῶν Iacobsius, qui genetivum a μάλιστα suspendit; fort. ὡς ἀνυστὸν scribendum et μάλιστα, quod ex interpretatione additum videri potest, delendum δατεῖσθαι] δατέεσθαι 29. αὐτῶν]

αὐτέων 30. τι ἑῶσι] τοι ἔωσι Vind., ποιέωσι Wakefieldus, nisi malis τιθέωσι cum Iacobsio, qui τιθῶσι voluit πολλῷ] ante Orellium πολλῶν

P. 122, 3. οὐκ] οὐδ' e Vind. reliqua corrupta sunt εὐθυμεῖ] εὐθυμέει 5. τοῦ αὐτοῦ] addidi ex Vind. 7. τεῖχός τε] τεῖχός τι Orellius 8. τοῖς τε vulgo χρήμασι] νοήμασι? 8. 9. τοῖς σώμασιν αὐτῶν libri 20. 21. συγγενεῖς οἱ νεώτεροι] οἱ νεώτεροι συγγενεῖς

P. 123, 21. ὡς] aut hoc delendum aut ex B scribendum ἀδελφοῖσιν ὁμονοίας 22. Εὐριπίδου] Μενάνδρου e Vind.

P. 124, 6. Σωτίωνος] Σωστράτου Dam. 10. τοῦ αὐτοῦ] Σωτίωνος Dam. 15. αὐτοῦ] rectius ἐκείνου 29. ὁ δισάδελφον μὴ φιλῶν] ὁ δ' εἰς ἀδελφὸν μὴ φίλος ὢν Gaisfordus; fort. ο δὲ ἀδελφὸν μὴ φιλῶν φιλεῖ 30. συνεβάλλοντο] γένεσιν add. Gesnerus

P. 125, 26. ἀκόντιον] seclusi 28. διαμένουσιν] διαμενοῦσιν Halmius

P. 126, 14. σαφής. παντὶ οὖν] σαφής. ποτωοῦν AB, unde corr. Gaisfordus 15. χρήσῃ] χρῆσις ex AB 22. τρόπον] τόπον ex AB 27. ἀξιώσειεν ἂν] delevi ἂν

P. 127, 2. πολλὰ] πολλαχοῦ Bentleius, aut hoc probandum aut πολλάκις 10. οὐδὲν] οὐδὲ ex AB. 26. φίλον ποιήσω] φιλοποιησαίμην? 28. τὰ αὐτοῦ] ταυτοῦ 29. ἐμοὶ ὀφθαλμοὶ] ante Bentleium ὁμοιόφθαλμοι 32. ἐξετάζοντὲς] locum mutilum esse indicavit Gesnerus

P. 128, 4. 5. οὕτω δὴ] οὕτως δὲ ex A, at scribendum οὕτω δεῖ e Damasc. 9. οἵ τε] εἴ τε A, εἴ γε Gaisfordus ὁρῶσιν] συνορῶσιν? 10. 11. παροῦσα χειρὶ] χειρὶ παροῦσα? 16. μακρός] μικρός AB 19. τύχης] ante Casaubonum ψυχῆς 22. ἐφ' ἃ γεννᾷ μὴ ἀγνοοῦσα] ἔφαγεν ναμηγνοῦσα vulgo, ἔφαγεν ἃ μὴ ἀγνοοῦσα AB, corr. Bentleius 25. γονέων] γυναίων AB 28. γε] τε 30. γοῦν] οὖν ex A

P. 129, 4 οἵους — ἀδελφοὺς] delet Nauckius 9. πάλιν] πάνυ? 12. ἐξ ἀδελφῶν φόνου] haec seclusi 19—21. καὶ — ἀδελφῶν] obscura verba inclusit Gesnerus 23. ἀγαθὸν] ἀγαθῶν ex AB et Dam.

P. 134, 3. χρησίμως] χρήσεως Bentleius 5. συγγενέων] -νῶν 20. τιτθίδες] Trinc. τιθίδες i. e. τηθίδες

τίτθαι] *τῆθαι* 27. *τὸ ἐντεταγμένον*] ita AB, *τὸν ἐντεταμένον* vulgo, quod recte interpretatur Gesnerus *officium illius fuerit, qui singulis decenter uti studet* 29. *τῇ*] *πάσῃ* Nauckius; malim *πλείστῃ* 31. *γοῦν*] malim *οὖν* 32. *ἀδελφοὺς*] lacunam indic. Gesn. *καὶ κατὰ*] *καὶ* om. AB

P. 135, 2. *ἢ*] *καί*? *τιτθίδας*] *τηθίδας* 6. *ἑαυτοῖς*] *αὑτοῖς* ex AB 11. *πλέον ὂν*] *ὂν* add. Gesnerus, *πλέον ἂν* Trinc. 16. *ἐπιμετρεῖν*] ante Bentleium *ἐπὶ μετρίαν* 18. *τιτθίδας*] *τηθίδας* 21. *παρήκῃ*] *παρείκῃ* Abreschius 22. *προσρήσεως*] ante Gesnerum *προρρήσεως* 28. *αὖ*] *ἂν* Trinc., *ἄνω* Nauckius

P. 137, 14. *πρόσπολον*] *προσπολεῖν* Musgravius

P. 138, 10. *τοῖς*] addidi e Plutarcho *βουλομέναις*] *βουλομένοις* e Plutarcho 29. *ἄδικα*] *ἀδικία* e Plutarcho Gesnerus

P. 139, 1. *ἀπαντᾷ — δαπανῶν*] *ἀπιστία — δαπανῶσι* e Plutarcho Gesnerus 10. *καὶ*] *ὅτι καὶ* e Plutarcho 17. *ἀλλάλους*] doricas formas restituat et hic et in sequentibus cuicunque volupe est *ἀκολουθέοντι*] *ἀκολουθίοντι* ex A 22. *κατὰ*] *τὰ κατὰ* Halmius 27. *μὲν*] *δὲ* ex A 28. *καὶ ἀνερευνῶν*] haec seclusi 30. quae ab hinc leguntur separavi a praecedentibus *ὀνυμαίνεται*] *ὃν ὑμῖν ἔγρετε* AB, *ἐν ἡμῖν ἄγρα* vulgo, corr. Gaisfordus

P. 140, 1. 2. *ὁ κρατούμενος — ψυχᾶς*] om. B 2. *οὐδ' ὅ*] *οὐδὲ* 13. *τὸ μὲν ὦν ὅλον*] *τὸν μὲν ὦν οἶκον* 19. *ἔν τε*] *ἐν τᾷ* Koenius 20. *ναῦν*] *νᾶα* ex AB 25. *τῶν ἰδίων*] *καὶ ἐναντίων* Halmius 30. *καὶ χρήσιος*] seclusi 31. *αὐτῶν μερῶν*] *αὐτῶ μερέων*

P. 141, 2. *συγγενικᾶς*] *γενικᾶς* AB 3. *αὐτῶν*] *αὐτῶ*? *πρᾶτα*] malim *τὰ πρᾶτα* *κτᾶσις, τὸ κυβερνώμενον*] indicanda lacuna; supplendum videtur *κτᾶσις, [καὶ ἄνθρωπος μέν ἐντι τὸ κυβερνῶν καὶ χρεόμενον, κτᾶσιν δὲ] τὸ κυβερνώμενον* 5. *δὲ*] malim *δή*, nisi *δὲ* delendum *πρῶτα*] *πρᾶτα* 12. *τοῦ αὐτοῦ* libri 14. *ἐπίκτητοι* libri 18. *εἰς*] *ἐς* 21. *πολύριθμος*] *πολυάριθμος* (ον above) 23. *μέζονα ποιεῖ*] *μέζον ἀπ ο* A, unde *μέζονα ποοῦν* (*ποῖον*?) posui 25. *τῆς* libri 26. *ἁ ποτταύτας*] AB *ἀπὸ ταύτας* i. e. *ἁ ποτ' αὐτὰς* 30. *ὀλέθρου* libri

P. 142, 5. περιουσιάζῃ] περιουσία ἔῃ? 7. φύλλα μὴ ἀνιέντα] φυλλομανίοντα 14. ἐπὶ] ἔτι 16. μὲν ἐντι] ἐντι om. AB Vind. 21. ἀθλητῶν] -ᾶν 22. νοσεόντων] νοσίων A Vind. unde νοσιόντων scripsi, cuius formae frequentissima in his doricis fragmentis sunt exempla, partim e codd. nunc demum revocata 24. ποτιποιοῦντι] ποτιποῖοντι? 26. οἵ] τοὶ 29. συνήρμοσται] συνάρμοσται 31. διοικήσεως] -σιος ἀρχὰ] ἄρχη (i. e. ἄρχει) Pflugkius

P. 143, 1. ἐκείνων] ἐκείνας? 2. σκοπεύμενον] σκοπεούμενον A Vind. 8. ἀρχὰ] ἄρχη Pflugkius 15. βίου libri 23 ἐν τῷ] ἐν om. cum AB Vind.

P. 144, 1. προαιρεῖται] -ῆται Trinc. 7. τὴν — οὖν] τὰν — ὦν 13. φροντίζειν] -ζεν 14. κυριεύειν] -εύεν διδάσκειν] -κεν 16. ἀκμάζουσαν] ἀκμάσουσαν AB Vind. 19. τὸν αὐταύτας ἄνδρα] mira syntaxis pro τὼς αὐταυτᾶν ἄνδρας. fortasse ἑκάστα post ἀγαπάξαι excidit 22. γυναῖκα νώσασθαι] ante Valckenarium γυνὰ ἱκανώσασθαι 25. ἀνδρήῃ] ἀνδρηίῃ αὐταρκήην] αὐταρκείην ex AB, nisi praestat αὐταρκηίην καλλυνομένη] καλλυνωμένη A, καλοννωμένη Vind. καλὸν ἡγεομένη (νωμένη)? 26. τούτων] τουτέων 28. τέκνα] τέκεα ex Vind. πόλει] imo πόλι 29. τοίη γε] τοιῆδε βασιλῆης] βασιληίης 30. ὁρέομεν] A καὶ ὁρέομεν i. e. καθορέομεν 31. θείη] ὁσίη Cobetus

P. 145, 5. συντίθεται δόλους ἀνδρὶ καὶ ψεύδεα] συντιθῆ ψύθη καὶ δόλους ἀνδρὶ καὶ ψεύδεα AB, quibus sic usus sum, ut συντιθέει pro συντίθεται et ψύθεα pro ψεύδεα posuerim: post δόλους excidit fort. ἢ τοιῆδε 6. μυθίζεται] A μισίζεται i.e. μυσίζεται 7. κρατῇ] κρατέῃ 8. τούτων] τουτέων 10. δὲ] γὰρ A 12. λουτρῶν] malim λοετρῶν ἀλείψεων] ἀλειψίων 13. χρυσοῦ καὶ λίθων] haec seclusi ὁκόσαι] οκόσα Vind. Trinc. 18. κῆν ἢ ἐκ] ἢ ἐκ A, κη ἢ Vind., unde feci κῆν ἐκ εὐτελέων, ἢ καὶ] εὐτελέων ἔῃ, καὶ 19. νάκος] ἢ (ἔῃ) addit Schaeferus σισύρῃ] σισύρα A 21. μικρὰ] μικρὴ ἢ ἠμφιᾶσθαι] ἠμφιᾶσθαι Valckenarius, quo adiutus posui ἠμφιάσθαι δ' εἰκότα] an ἀπεικότα? 22. τοῦ κόχλου] seclusi

25. εὐπρεπείης] εὐπρεπίης (εὐπρεπηίης?) A 27. οὔτε] malim οὐδὲ 32. τρίχα] fort. del. βαφαῖσι] βαφῇσι

P. 146, 1. ζητεῖ] ζητέει 2. γυναικήης] -ηίης 3. οὐχὶ] οὐκὶ ex A τούτων] πλούτων probabiliter Iacobsius ταῖς γιγνομέναισιν] τῇσι γινομένῃσι 4. εὐγενίην] εὐγενήην A, εὐγενηίην scripsi 8. τούτων] -έων 9. ταῦτα ἅπερ] φαῦλα τάπερ λελάχαται] mira forma pro λέλαχε 10. θαυμαζόμενα] rectius θωυμαζόμενα μήποτε διζέσθω] μήκοτε διζήσθω ψυχὴ] ψυχῇ ἄπουν] ἀποῦν A, ἀπ' οὖν (ὦν) Iacobsius 11. αὐτῶν] -έων 16. μυθέομαι] μυθεύομαι Vind. 17. τοὺς θεοὺς] seclusit Iacobsius, fort. tamen τοὺς [δευτέρους] θεοὺς scribendum 18. τοῖς] imo τοῖσι ἐγγόνοισι] ἐκγόνοισι 19. ἑαυτῆς] ἑωυτῆς ζώην] ζώειν aut ζῆν, nisi scriptor dialectos miscuit 21. τούτῳ] τουτέῳ 22. τῷ] τοῦ 23. κῆν ἀτυχῇ] κῆνα τῦχαν A, κηνα τυχαι νι Vind. i. e. κῆν ἀτυχέῃ 26. νώσασθαι] ὤσασθαι ante Valckenarium, ἄσασθαι AB, quod ἄγασθαι scripsi οὖν] ὦν 29. τούτῳ] vulgo τοῦτο, AB Vind. τούτω, Gaisfordus τούτῳ, pro quo οὕτω malui ζήσεται] θήσεται 30. σωφρονέουσα] i. e. εἴ γε σωφρονεῖ. nil mutandum 31. ἀνδρὶ φίλη ἐοῦσα] ἄνδρα φιλέουσα 31. κρηγύως] καὶ κρηγύως AB

P. 147, 3. οὐσίην] ante Koenium θυσίην, Vind. θσίην ἐθέλει σῴαν] ἐθέλεις ὦ ἂν (ωὰν) A Vind., dialectus σωίην requirit 4. ἀγεῖται, καὶ εὔχεται εἶναι] ἀγέεται Koenius, verbis καὶ εὔχεται εἶναι deletis; scribendum potius ἀρέεται εἶναι omissis tantum verbis καὶ εὔχεται. cf. Herod. III, 65 τὰ ἐναντία τούτοις ἀρέομαι ὑμῖν γενέσθαι 6. ὅπως] ὅκως 7. ὁρῆν] ὁρᾶν A, unde scripsi οὐ δρᾶν 8. εἰ πλείως] ἐπλεῖός AB, εἰ πλειος Vind.; itaque εἰ πλεῖος posui, quamquam magis εἰ πλείη probarem vel εἰ ἔμπλειος 9. μοῦνον] μεῦνον A ἐθελήσει] ὠφελήσει 10. δούλως] δούλους οἰκίαν] οἰκίην 14. καθ'] κατ' 15. οἷς ἐκεῖνος ἀξιοῖ] ita Koenius, libri οἷς (εἷς A) ἐκεῖνος αὔξει, quod revocavi, sufficit fortasse οὓς ἐκεῖνος αὔξει (ἀέξει), *quos ille magni aestimat* 17. τἀνδρὶ] τὠνδρὶ A εἰς] ἐς 24. 25. ἐν εἴδει δὲ] pro δὲ A habet ö, scripsi ἢ νὴ Δία, nescio ex mea an alius coniectura 28. λιθοειδῶν] murrhina vasa dicere videtur

P. 148, 5. *ποτηρίων*] fort. delendum 12. *γὰρ ἢ*] *γὰρ* libri, *γὰρ ἢ* Dam. 14. *δὲ καὶ*] *δὲ* ex AB *εὐκόλως*] addidi e Clemente Alex. Paed. II, 3 praeeunte Iacobsio

P. 149, 9. *ἐθιζόμεναι*] *ἐθιζομένων* Iacobsius 10. *πόνους· ἀλλ' ὡς σεμνοῖς*] ita Damasc. qui omittit *ἔθεσιν*, *πόνους ἄλλους· σεμνοῖς* libri, *πόνους ἄλλους· ἐν οὕτω σεμνοῖς* Iacobsius 11. *πολλοὶ*] *παλαιοὶ* Iacobsius 22. *ἀναλίσκειν, βουλόμενον δὲ*] *ἀναλίσκειν, οὔτ' ἀναλίσκειν βουλόμενον* Nauckius 29. *δέῃ*] *δέον* A Vind. 32. *πρὸς θεοὺς*] abundant

P. 150, 9. 10. *τῆς ἀγορᾶς*] *τὰς ἀγορὰς* corr. Com. gr. II p. 844. atque ita plane Vind. 12. *οὔτε*] *οὐδὲ* 21. *δεύτερος*] *δεῦρο* Gesnerus 22. *γνώμην*] *μνήμην* 23. *ἀπεικὸς*] *ἐπεὶ εἰκὸς* 25. 26. *τί καὶ λέγειν δεῖ; οὐ*] *λέγειν τε δεῖ καὶ οὐ* AB, unde *τί δεῖ καὶ [λόγου]; οὐ* scribendum videtur; nimirum cum *λόγου* ante *οὐ* excidisset, fuit qui *λέγειν* suppleret. at *λόγου* necessarium esse sequentia docent, nisi *λόγος* post *τοῦτο* excidisse dicas 26. *πολὺς*] *πολλοῖς*? 28. *ἐστι μὴ*] *ἐστιν ὁ μὴ*?

P. 151, 1. *ἀπονέμεταὶ*] hoc ex uno B receptum est, ceteri *ἀπονέμηται*, pro quo *ἀπονενέμηται* scripsi 2. *καθαριώτεροι*] *καθαρειότεροι* 5. *ὡς*] AB *ὃς* i. e. *ἐς* 9. *τελέαν*] *τελείαν* ex A 12. *τις ἂν ἑαυτὸν*] *τις ἑαυτὸν* 13. *καθάπερ ὄντα*] *καθαρὸν* Gesnerus, *καθύπερθεν ὄντα* Bentleius, *καθαρεύοντα* ego 14. *μὲν*] delendum puto 26. *καὶ πῦρ*] *καὶ* addidit Gaisfordus 29. *μηδ' ὅπως*] *μηδέπω* *τετριμμένη*] *τετρυμένη* e Vind. 31. *παρήκοι*] *παρείκοι* correxi Com. gr. IV p. 714 32. *προσδόσεως*] *παραδόσεως* Gaisfordus

P. 152, 3. *δοκοῖ*] ita male Gaisfordus, revocavi *δοκεῖ*

P. 153, 21. *Ζηνὸς*] *Ἶνις* Nauckius, certe *Ζηνὸς* ineptum 22. *χορὸς* addidi ex Vind. 26. *τεκοῦσα γᾶ*] *γᾶ* om. AB, in *τεκοῦσα* latet opinor substantivum quale est *δόκησις* versusque hic post sequentem ponendus videtur 27. *ὄψιν*] *φύσιν* Nauckius

P. 154, 2. 3. *συνετὸν ὁ θεὸς*] *συνετὸν ᾧ | θεὸς* Hermannus; fort. *συνετόν, ὃ θεὸς* 5. *γένους*] *ἑνὸς* Nauckius 6. *κατ'*] *κἄτ'* Ribbeck Trag. lat. p. 247 8. 9. *ἐν ἑκατὸν — μυρίοι*] haec a reliquis separat et comico poetae as-

signat Nauckius 8. ἐν ἑκατὸν] Porsonus ἐν δ' ἑκατόν, vulgo ἕνεκα τῶν, A ἕν' ἄνδρα τούτων εὑρεῖν ἄνδρ' ἕνα] εὑρεῖν δυσχερὲς A in marg. B, ἔργον εὑρεῖν ἄνδρ' ἕνα Porsonus; totum versum Coningtonus ita scribit ἐν δ' ἑκατὸν εὑρεῖν ἄνδρ' ἕν' ἐστὶ δυσχερές 22. Ἐπιχάρμου] Μενάνδρου recte tit. 87, 4 23. ἐμὲ] τί με Herwerden 26. μνήματα] κτήματα codd. 28. οὐδ' ἕνα δ' ἔχοις ἰδεῖν ἂν οὐδ' εἰπεῖν] οὐδὲν δ' ἔχουσι πλεῖον οὐδ' ἐρεῖς ex B, v. Com. gr. IV p. 230 30. εἰ] οἱ Salmasius

P. 155, 2. λεγόντων] ἐχόντων? 4. ἡ, μῆτερ,] ἡ μήτηρ vulgo, ἡ μητέρων A, corr. Grotius (non Gaisfordus) 5. Σκύθης τις ὄλεθρος] Σκ. τίς; ὄλεθρος Porsonus 13. οὐκ οἶδ' ὅπως δὴ] pro δὴ Voss. χρή, οὐ κάτοιδ' ὅπως Düntzerus, οὐδὲν οἶδ' ὅπως Grotius 22. που] πολὺ Elmsleius 25. ἐν φύλῳ] ἓν φῦλον Bergkius 29. 30. lacunas indicavit Nauckius, quem vide Trag. fr. p. 207 30. ἔσχεν ἀνάγκης] ἔσχ' ἀνάγκας Nauckius

P. 156, 4. πόλις] πτόλις Voss. 5. ὀρθῶς ἔχει] ἔχει om. A Voss., ἔθος σοι B Trinc. 15. δυσγένειαν ‟ἐγὼ] δυσγένειαν ‟ἀλλ' ἐγώ? 26. εὐγενέστατος] εὐγενέστερος 27. δυσγενέστατος] δυσγενέστερος

P. 157, 14. παλαιὰν δόξαν] δόξαν παλαιὰν ex A 15. 16. ἀκρασίας] ἀκρισίας ex Vind. Ars. 17. καὶ ὁ] καὶ τὸ AB Vind. Ars. 27—29. πυρός — σβεννύμενα] haec seclusit Grammius

P. 158, 1. Σαρδαναπάλου] -πάλλου νομίζῃς] νομίζεις ex A apud Dübnerum 2. Κυναιγείρου.] Κυναιγείρου; Dübnerus 7. ἄριστον] ἄριστον τὸν Nauckius 14. εὖ] σὺ Wyttenbachius, εἶ Halmius 19. ὁ σοφιστὴς] om. AB καινόν] κενόν Iacobsius Epist. ad Schow. p. 87. cf. Luzacius Lectt. Att. p. 86 21. εὐγένειαν] εὐγενείας Iacobsius ἧς] φησὶν Iacobsius 24. ἀγεννεῖς] ἀγενεῖς A

P. 159, 3. κατὰ] καὶ Wyttenbachius 5. ὅτι ὡς] ὡς vulgo, ὡς ὅτι A Trinc., ὅτι ὡς Gaisfordus 10. δέοιτ'] δέοι δ' Halmius 21. τοῦτον; ἐνίοτε] τοῦτον δήποτε; Halmius, τοῦτον μέντοι; Wyttenbachius

P. 162, 5. η γὰρ] ἦν ἄρα? πατράσι] ante Gesnerum ἅπασι 6. τέκνων περὶ] codd. τέκνα πέρι. seclusi

haec; poeta scripserat τὰ πολλὰ δ' οὔ, vel ut Nauckius voluit δὲ κἄμπαλιν, vel simile quid in hanc sententiam; ex Haemonis et Creontis colloquio hos versus ductos esse recte suspicari videtur Nauckius 8. τὸ] τί Brunckius 10. Τυρῷ] Τυροῖ 12. τὸ λίαν] πάλιν? 14. Μενάνδρου] v. Tit. 86, 6 15. ἐμὲ] τί με recte Herwerden 22. εἰ] οἳ Salmasius 26. αὐτὰ] ἀντὶ Iacobsius

P. 163, 4. Ἐπιχάρμου] non videtur Epicharmi esse 7. Εὐριπίδου] ηλεκτ addit Vind. 8. τοῦ] τῶν Vind.

P. 164, 1. Τημενίσι] Τημενίδαις 3. φρόνησιν ἀξίωμά τε] δόκησιν ἀξιώματος? 4. χρηστὸς] χρηστοῦ Valckenarius 11. οὐ] οὔ τι B, οὐχὶ Grotius 14. ἡ ἀρετὴ] ἀρετὴ 15. ἓν ἔλαβε] ἐνέλαμψε Valckenarius, ἔλαμψε Nauckius κρείσσων] κρεῖσσον AB 16. γένος] hoc addidit Nauckius. sequentia πένης — γενναῖον vulgo coniunguntur cum no. 3. ea hic exhibent BM, quos sequendos esse vidit Nauckius 21. οὔνομα] ὄνομα ex Euripide

P. 165, 2. τὸν σὸν δὲ παῖδα] ante Piersonum τοσόνδε παῖδας, A παῖδα 21. καὶ ἀμπέλων] fortasse supplendum καὶ [πρὸς φυτουργίαν] ἀμπέλων 24. ἀλλ' αὐτὸ] ἀλλὰ ταυτὸ Wyttenbachius 28. πάνυ τῷ] πάνυ κυρίῳ Dübnerus 29. ὡς ἂν ἐν] ὡσανεὶ

P. 166, 3. ἔκπαλαι] ἐκ πάλαι Gesnerus 24. ἄνθρωποι] hoc fortasse transponendum l. 25 post γένος 32. ἀγαθός] ἀγαθὸς ᾖ? ἔχει] ἔχῃ ex A

P. 167, 1. 2. ἀρχὴν τοιαύτην δύναμιν ἐν τούτοις. ἀρχὴ τοῦ γένους] ἀρετὴν τοῦ γένους ceteris deletis probabiliter Gaisfordus 7. Ξενοφῶντος] cf. Bergk. PL. p. 393. non dubito quin corruptum nomen sit 15. ἄλλων] fort. add. ζῴων 18. ὅπως] ὅπως ὡς? ἔσονται] ἔσονται A, malim ἔσται

P. 168, 3. εἰδότας] sanum videtur *scientes volentesque* 6. Μενάνδρου] non Menandri esse, sed poetae tragici vidit Cobetus 7. γεγονότας] γεγῶτας ex AB 25. πολὺ] παραπολὺ Bentleius, μὲν πολὺ Heringa, καταγελασθῆναι πολὺ Nauckius 26. αἴσχιον] αἴσχιστον Heringa

P. 169, 5. τὸν ἐλεύθερον] τοὐλεύθερον Bentleius

7. ἔλεξας] ἤλεγξας Bergkius μὲν] μὴν Brunckius 14. γαστρὸς] vereor ne corruptum sit 18. αὐτῷ] αὐτῇ Matthiae 19. φιλεῖ] dura ellipsis verbi γίγνεσθαι, locus fort. corruptus

P. 170, 11. τοιοῦτο] τοιοῦτος Sallierius 12. δῶμα] χῶμα κλειστόν] κληστόν 13. κρύψας ἂν εἴη] κρύψειε κἄν τις ᾖ? 14. Ἐπιχάρμου] non videtur Epicharmi esse 18. Ἐκδώρου] Εἰσιδώρου i. e. Ἰσιδώρου correxi in *Monatsbericht der Preuss: Akademie der Wissensch.* 1850 p. 253 quod ignoravit Cobetus V. L. p. 14. nunc Εἰσιδώρου liquide cod. Vind. apud Gaisf. ad Stob. ecl. phys. p. II p.

24. τραῦμα] τραύματ' Grotius ἐγξύσῃ] ἐγξῦσαι Nauckius

P. 171, 13. σὺ] ἢ ex Theognide

17. οὐ γὰρ] οὐκ ἆρα Nauckius, ego olim οὐ γάρ τι 29. ὅλας] πόλεως?

P. 173, 2. ἔστι σεμνὸς] ἔστ' ἄσεμνος Hermannus, sed vide Nauckium Trag. fr. p. 614 δόσει] δώσει Mend., λώοσιν Nauckius 7. Ἀμαλθαίας] Ἀμαλθείας ex B 9. τοῦτο δ' ἐὰν] τοῦτ' ἐὰν Vind. Trinc. et Apost. 9. 10. ἔχῃς, λέγε πρὸς τοῦθ' ὃ βούλει] λέγ' εἰ A, unde scripsi ἔχῃς, λέγ' εἴ τι βούλει, cf. Com. gr. ed. min. p. 833. in fine versus μόνον supplet Herwerden 11. συνοικίαι] συνήγοροι? certe editum ferri non potest: praeterea ante hunc versum alius videtur excidisse, in cuius fine fortasse erat οἰκίαι. cf. infra no. 29 14. μόνον γὰρ αὐτοῦ] ita A, ceteri omnes μόνον γὰρ ἀεί, unde scribi potest μόνον γὰρ ἀεὶ διαμένειν εἴωθε καὶ τὸ χρῶμα ταυτό 16. ὁμοίως] ὁμοίους Cobetus

17—19. πλοῦτος — ποιεῖν] haec a praecedentibus separanda videntur 17. ἀνθρώπου] ἀνθρώποις B 18. ὅταν] ὃς ἂν Cobetus, quod secutus sum; at cum optimus A post αἰσχρὰ inserat τις, et tit. II, 3 scriptum sit ὅταν εὐπορῶν τις αἰσχρὰ πράττῃ πράγματα, nescio an hoc ipsum probandum sit: particula γὰρ facile caremus, vix enim dubitari potest, quin duo postremi versus a praecedente dirimendi sint. 22. ἐκτήσατο] vix sanum hoc, nec satis placeret ἐχρήσατο. an comparandus Sophocles Ant. 1263?

P. 174, 9. δὲ χρειὸς] δ' ἀχρεῖος AB 10. χρυσοῦ — εὐτυχεῖν] separat a praecedentibus Musgravius 16. εὐ-

τυχῆς] εὐγενὴς Grotius 22. Ἑκάβῃ] Δανάη recte tit. 92, 6 23. οὕνεχ'] ὁτοὕνεχ' Vind. 24. ἐμφαίνουσ'] ἀλφάνουσ' e libris, v. Nauck. ad Eurip. fr. 328 28. μᾶλλον πλουσίῳ πᾶς τις] πᾶς τις μᾶλλον ὀλβίῳ e tit. 92, 6

P. 175, 2. πᾶσιν αἱ τύχαι] πᾶσι χρήματα ex A 3. μορφὴν] μομφὴν Grotius χρήματα] ἓν τόδε ex A 4. τούτων] τούτου Vind. et vulgo, τούτων AB, εἰς ἓν τόδε τούτων ἔπαινος Grotius 16. αὖθις] εὐθὺς Nauckius 17. θακοῦσιν] ἥκουσιν vulgo, τ' ἄγουσιν AB, ἄκουσιν alii, θακοῦσιν Salmasius, ταγοῦσιν Bothius et ἡδίστην ex B pro αἰσχίστην, *tyrannidem imperantibus dulcissimam* 19. οἵ τε φύντες] οἵ τ' ἔχοντες? sed totus locus corruptissimus est 22. μὴ δ' εὐτυχῶν] οὐδ' ἐντυχὼν Plutarchus ex quo ἐντυχὼν recepi, sed scribendum videtur οὐδ' εὐστοχῶν 24. γλώσσῃ σοφὸν] sententia requirit γῆρας νέον, ut conieci apud Nauckium Trag. fr. p. XIV 25. καὶ νοσεῖν ἐξουσία πάρεστιν] κἂν νόσου (νόσων) ξυνουσίᾳ π. an κἂν νόσου παρουσίᾳ ἔξεστιν? κακῶν παρουσία dixit Eurip. Hec. 227. at vide an sufficiat χαίρειν κἂν νόσῳ vel νόσοις 27. Σοφοκλέους Κρέουσα] non Sophoclis esse videtur, sed Euripidis, ut Sophoclis locus excidisse videri possit 29. μακρὸν βίον] id nisi de aevi longitudine dici vel intellegi non potest, sententia opum multitudinem poscente; vereor ne μακρὸν βίον ex πλοῦτον μακρὸν vel βαθὺν βίον interpolatum sit 30. τοῦ γε κερδαίνειν] τοῦ 'πικερδαίνειν?

P. 176, 3. αἰνοῦσιν ἄνοσον ἄνδρα] respicit notissimum scolion ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνατῷ 7. ὕδωρ γῆν ἥλιον] ante Grotium ἥλιον γῆν ὕδωρ 11. εὖξαι τί] εὖξαι τ' εἰ A Voss. Tr. εὔξαι τ' εἰ Vind. 13. δικασταὶ] malim βοηθοὶ ex simillimo loco Philemonis supra no. 13

P. 177, 2. Τέλητος] hoc addidi Gesnerum secutus 6. δὲ παρέχειν] δ' ἐπαρκεῖν Nauckius 8. ἀλέας μὲν] μὲν om. A 14. τὴν] γῆν Wakefieldus 15. αὐτὴ] fort. αὕτη, videtur enim Georgia in comitatu Virtutis adfuisse 16. οὐδὲ] οὐδὲν αὐτὴ] malim αὐτῇ scil. τῇ γεωργίᾳ 19. κάλλει καλλ A (σ above), κάλλους B 20. δέ τε ὅσα] δὲ τόσα vulgo, δέ τε ὅσα Gaisfordus ex AB, quod cum ferri non possit, scripsi δὲ ὅσα, sed vereor ne aliud quid lateat; ceteri codd.,

verba δὲ ὅσα — σωμασκίαν om. 22. γυναιξὶν] malim ταῖς γυναιξὶν 24. πάντα] πάντα τὰ ex AB 26. δέ μοι] rectius δ' ἐμοὶ 32. σῶμα δέδωκας] σῶν δέδωκας libri, σῶμα δέδωκας Gesnerus, σῶμα ἔδωκας Gaisfordus

P. 178, 3. ἀλλ' ἀεὶ δεῖ τινα πρίασθαι το ζῆν] εἰς quod additur vulgo ante τὸ ζῆν om. A Vind. Tr. 10. ἀπώλυτο] A ἀπόλλυτο, unde possis ἀπόλλυται 11. μετ' αὐτοῦ] μεθ' αὐτοῦ 13. ἔρως] ἔρως δ'? 14. ὑγεία] ὑγίεια 16. ἀμφότεραι] ἄμφω ἑταῖραι 28. μένει] βίου alias, v. Nauck. Eurip. fr. 364, 17

P. 179, 5. Πελοπίσι] Πελιάσι Grotius 9—11. ἔστιν — χρεών] separavi a praecedentibus 15. ἀναφαίνουσ'] ἀλφάνουσ' ex cod. Mend. v. Nauck. Eur. fr. p. 364 23. ἂν] ἦν οἴκων] ὄκνων AB, ἡμῶν Nauckius 27. πλοῦτος] πλοῦτός τ' ex A

P. 180, 7. συνεχομένη] συγχεομένη Gesnerus, malim συγκεχυμένη 13. ἀπαιδευσίαν] rectius ἀπαιδεύτῳ δυναστείαν tit. 43, 136 28. κενοτάταις] κενωτάταις 30. φαγέδαιναι] φαγέδαινα ex B

P. 181, 1. τοῖς] τοῖσι 4. 5. σῆμα οὕτως ἐν τοῖς] ἐπιφανέστερον ex tit. 10, 37 Burchhardus, qui acute vidit σῆμα οὕτως ἐν τοῖς repetita esse ex lin. 1 νόσημα οὕτως ἐν τοῖς χρήμασι

P. 182, 25. οἱ δὲ Μενάνδρου] bene om. Vind. 29. τοῦτο δ' ἔμφυτον] fort. corruptum ex δ' ἔμφυτον τόδε vel δ' ἐστὶν ἔμφυτον

P. 183, 2. συνηρεφεῖ] συνηρετμεῖ Dobraeus 3. καὶ τῆς τύχης] tentabam καὶ τῆς τέχνης sc. μαντικῆς, Maehly καὶ δυστυχεῖς 6. Ἴωνι] Ἰνοῖ ex tit. 10, 23 9. σύμμικτα μὴ] v. Nauck. Trag. fr. p. 388 20. δεινὸν] δειλὸν Gesnerus 26. γράφει] γραφὴν

P. 184, 2. ἔχει] ἔχεις 12. Εὐριπίδου Πλεισθένης] haec addit cod. Mend. indicante Nauckio Eur. fr. 633 14. Πλεισθένης] Φοίνικι M Vind. v. Nauck. ad Eur. fr. 810 21. σμικρὰν] σμίκρ' ἂν ex tit. 97, 11 ubi μίκρ' ἂν 22. τροφὴν ἐνοικεῖν] ἄλυπος οἰκεῖν ex l. l. 27. τυφλοὺς — πάντας] πάντας — τυφλοὺς

P. 185, 2. τοὺς] add. Bentleius ἑαυτὸν] αὐτὸν ante

Bentleium 8. *οἱ δὲ*] Trinc. *ἡ δὲ* i. e. *ἤδε* 10. *αὕτως*] *αὕτας* A

P. 186, 26. *Τέλητος*] addidi e coni. Gesneri 29. *ἐπ' αὐτὸν*] *ἐφ' αὐτὸν* 30. *οὐκ ἔχοντας*] *οὐκ ἔχων τε* B, *οὐκ ἔχων δὲ* Halmius, *οὐχ ἑκόντας* recte Nauckius

P. 187, 13. *πίμπλανται*] *πίμπλαται* 14. *πλοῦτος·*] corr. *πλοῦτος,* 15. *αὐτοῦ*] imo *αὑτοῦ* 19. *προτρέπειν ποιεῖ*] *προτρέπει* Iacobsius 23. *ἐξ ὁμόρων*] *ἐκ τῶν ὁμόρων* A 24. *ἀπ' οἰκείων*] *ἀπὸ τῶν οἰκείων* A 32. *τοῦ βίου*] *τὰ τοῦ βίου*

P. 188, 3. *πολλὰ πολλάκις*] *πολλὰ* delet Gesnerus 6. *ἑτοιμότεροι*] *ἑτοιμότερον* ex AB 13. *ἀφίησι*] *ἐφίησι* 20. *ἐρρωμένως*] *ἐρρωμένος* ex A 23. *δὲ χείρω ποιεῖ*] *δὲ ἐχθροποιεῖ* Iacobsius, rectius *δ' ἐχθρὰ ποιεῖ* vel *δ' ἐχθίω ποιεῖ* 30. 31. *λαφύρῳ — πλουσίοις*] haec l. 28 post *μιμούμενος* legebantur, transposui huc cum Gesnero 32. *οὐδὲ*] *οὔτε*

P. 189, 4. *τῇ πόλει*] *τῇ πολυτελείᾳ* Iacobsius, *τῷ πλούτῳ* Gesnerus 4. *προσιέναι*] *προσεῖναι* Halmius 5. *συμφορὰς*] *διαφορὰς* Gesnerus 9. *καὶ τοῖς*] seclusi cum Gesnero 10. *κεχαρισμένοις*] *-μένην* Gesnerus *τοῦ πλουσίου*] *πλουσίου* ex A 11. 12. *ἂν μὴ — τυγχάνωσι*] *ἂν μὴ γένηται πάλιν κἂν ἄλλοι τυγχάνωσιν, ὁ μὴ τυχὼν* (vel *ὁ ἀτυχῶν*) *ἐγκαλεῖ?* 15. *ἐν τῷ*] *μὲν τῷ* 21. *ἦν, δι' ὃν*] ante Iacobsium *ἥδιον* *διὰ κέρδος*] delet Gaisfordus 31. *καλουμένους*] *καμουμέναις* A, *καμουμένους* Duebnerus *τοσαύτη*] *τοσαύτῃ* Gesnerus

P. 190, 1. *ἀμέλεια*] *ἀμελείᾳ* Gesnerus 3. *ὡς ἃ*] ante Gaisfordum *ὡς δὲ* *ἐλπίζουσιν. οὐκ*] *ἐλπίζουσι. διὸ οὐκ?* 6. *πόνων*] add. Duebnerus 7. *ἀλλὰ*] *ἀλλ' ὃ* A, *ἀλλ' ᾧ* Duebnerus

P. 191, 1. *ἄλλας*] *λοιπὰς* ex AB 16. *εὔκρας*] ante Valckenarium *εὔκρατος* *ἐγένεθ', οἷς*] ante Musgravium *ἐγένετο* 23. *μή μοι*] separavi a praecedentibus, v. Nauck. Eur. fr. 461

P. 192, 6. *τοὔνεχ' ὃν σέβειν πρέπει*] v. Nauck. Eur. fr. 421 12. 13. *οὕτω — αἴτιος*] separavi a praegressis 26. *ἀλλὰ*] ita Grotius, vulgo *ἃ δέ, ἃ δεῖ* codd. locus non-

dum sanatus 28. 29. ὁ μὲν οἶνος — τρόποις] haec in A iterantur post n. 15 cum lemmate ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων

P. 193, 6. ἡγεῖσθαι] ἡγεῖσθε ex Isocrate 15. κρείττω] malim κρεῖττον

P. 196, 4. Κύρου] Κινύρου Valckenarius 6. πιστεύομεν] πιστεύσομεν 9. εἰς] ἐς 13. ἀχρεῖον] ἀχρήιον 14. πάντως] παντὸς Halmius

P. 197, 6. μὲν δὴ] μέντοι ex A τινὸς] τινὶ? 9. εὐκταῖον] εὐκτέον Halmius 20. δὲ ἐκ] δὲ ὁ ἐκ B

P. 198, 7. γὰρ] delet Porsonus 14. Πολυείδῳ] Πολυΐδου ex Trinc. 15. δοκεῖς] δόκει ex Trinc.

P. 199, 1. Πολύμωδος] Πολύμνιδος ex Aeliano

P. 200, 2. ἐπήνεγκε] ἐπῄνεσε Cobetus 5. τοῦτο] τοῦτον 6. ὀρθοῦ· καὶ γὰρ] ὀρθοῦσι γὰρ καὶ Trinc. ὀρθου (sic) γὰρ καὶ Vind. unde suspiceris Eratosthenem scripsisse ὄρθρου γὰρ καὶ μᾶλλον ἐπωδίνουσι μέριμναι 10. πενιτεύειν] πενητεύειν ex A εὐνομία — ἀπορεῖσθαι] ἀνομία — εὐπορεῖσθαι Nauckius 25. πρὸς] πως Nauckius

P. 201, 5. προσγένηται] περιγένηται Nauckius 7. ζητεῖν ἔτι] ζητεῖν τι 12. σκυτίῳ] σκυτείῳ 20. γράφειν] γράψειν Pflugk. sched. cr. p. 28 εἰς σὲ] πρὸς σὲ Cobetus p. 205

25. ὁ ἄσιος] ὁ Ἄσσιος scribendum esse et Cleanthem intellegendum esse docui in Schneidewini Philol. vol. I (1846) p. 373. quod ignorabat Cobetus apud Hirschigium Miscell. Philol. Trai. ad Rhen. 1849 26. μηδὲν] μηδέν οἱ 27. ἐν τῷ νῦν πολέμῳ] intelligit opinor bellum Chremonideum, de quo v. nos l. l. 28. ὁ πλούσιος] ὁ Λούσιος vel simile quid scribendum videtur; cf. quae dicta sunt a me l. l. 31. εἰς ἓν] εἰς ἕν' apud Sophoclem

P. 202, 2. κἂν] ἐάν? 8. δικαιότατ' ἂν] δικαιότερ' ἂν posui, δικαιότερον sine ἂν Gesnerus

P. 203, 6. φρονῶν δ'] om. δ' Stob. 97, 16 αἰδοῦς] αἰδοῦς δ' e Stob. l. l. 14. αἰσχίστης] ἐχθίστης Bergkius 15. 16. hos versus a praegresso separat Musgravius 16. οὐδενός γε χρημάτων ὕπερ] οὐδὲν χρημάτων ὑπέρτερον Pflugkius 24. ὅστις — βούλεται] eundem hunc versum infra n. 20 legi annotavit Gaisfordus ὢν ζῇ] ὢν ζῆν libri

omnes παρ' ὃ ζῆν] παρ' ὃ ζῇ Nauckius 27. Διφίλου] Σοφοκλέους Brunckius

P. 204, 1. Σοφοκλέους] Διφίλου Brunckius 3. separavi a praecedenti; γὰρ post πενίας inserit Grotius 7. 8. ὁ γὰρ — φέρει] separavit haec a praegressis Cobetus 10. ἀεὶ] αἰεὶ 11. Κράντωνος] "Cratonis alias Crantonis" Gesnerus; Maximus Conf. II 571 Κράτωνος, unde Bergkius PL. p. 1081 Κρίτωνος. praetuli Κράντορος cll. tit. 97, 6. cf. Hist. crit. p. XI 16. ἅ] ὦ ex AB

P. 205, 10. ἐστι· τῆς π. ὁ λύχνος] ἐστι τῆς π. λύχνος, cf. Com. gr. ed. minor p. XVII 16. τότ' αὐτὸν] τόθ' αὐτὸν 18—21. hos versus separavit a reliquis Grotius 23. ἀσθενῆ] εὐσθενῆ Cobetus 28. τὸ τέλος] nox quo pacto pauperibus *finis* dici possit, vix intellegas; fort. ὄφελος scribendum

P. 206, 6. λόγον] τρόπον Cobetus 8. πενίαν τ'] τ' omittunt codd. omnes, unde suspicari possis h. v. a reliquis separandum esse; praecedere potuit apud poetam θέλοιμ' ἔχειν 10. κακόν τι βούλευμ'] τι om. A, unde Nauckius κακὸν βοήθημ', verum puto quod Clemens habet κακόν τι παίδευμ' 21. Θεόγνιδος] v. Bergk. PL. p. 345 27. ἁρμοδία] ἁρμονία ex B

P. 207, 5. δὲ] add. Grotius 16. Ἱππώνακτος] v. Choliamb. poet. p. 133 19. γνώη] γνοίη ex Athenaeo 25. καθεύδειν· ἀλλὰ τῶν πτωχῶν τινά] καθεύδειν μᾶλλον ἢ πτωχῶν τινα? 27. ποιοῦντας] πονοῦντας Geelius 30. ἡγεῖσθαι] τίθεσθαι Valckenarius, videtur aliud quid latere

P. 208, 4. θεοῖσι] θεοῖς libri, θεοῖσι Athenaeus, τοῖς θεοῖσι Grotius, τοὺς θεοῖσι ego μικρὰ χειρὶ] χειρὶ om. Athenaeus, nec ferri potest 14. ἓν κρίνω] ἐγκρινῶ Piersonus νίκαν] νικᾶν ex B 18. ἀλγεῖ — ἀλγύνεται] v. Nauck. Eurip. fr. p. 353 21. ζεῦγμ' ἂν] ζεῦγλαν Salmasius ἀσχάλλῃ] ἀσχάλλει Salmasius 25. φρενῶν] φρονῶν e tit. 96, 1 αἰδοῦς] αἰδοῦς δ' ex A et Tr. 30. μεμνήμεθ'· οἷος] μεμνήμεθ' οἷον Nauckius. 31. ποτὲ] βίῳ Nauckius e Ioh. Damasc.

P. 209, 1. εἶχ' ἔμ'] εἶχέ μ' ex B 3. πράξων] πράσσων Herwerden 4. πρῶτον μὲν] huic nil respondet in

seqq. ut post 6 aliquid excidisse suspicer hoc sententiae progressu: primum frugalitati operam dare vel maxime, tum nulla temporum ratione habita et hieme corpus exercere et aestate solis ardores ferre; at fortasse v. 7 scribendum ἔπειτα δ' ἀσκεῖν 15. τοὺς μὲν] μὲν accessit ex A, malim μὲν τοὺς, vel cum Bentl. τὸ πρότερον τοὺς πένητας μόνον] μόνους ex B 18. νυνὶ] ante Bentleium νῦν

19. δὴ τὸν βίον ὁρῶ] Bentleius νὴ τὸν Δία διορῶ, quo adiutus posui νὴ τὸν Δί' εἰσορῶ 21. Φιλήτου] Φιλήμονος Grotius 23. τ' ἐπήρειάν τε καὶ] v. Com. gr. IV p. 35 24. κἀνοχλήσεις] ante Bentl. καὶ ὀχλήσεις 25. πράξεις — βίον] aut hic versus aut superior fortasse delendus est 26. ἔπειτα] εἶτα libri, ἔπειτα Bentleius εὐθὺς] εὐθύς τις 27. καταλείψας] si Philemonis est, malim καταλιπὼν 28. ἡδέως ἔχω] ἡδέως ἔχει? 30. καὶ — πράγματα] fortasse delenda sunt με πλοῦτον] πλοῦτόν με Bentleius

P. 210, 2. ὡς] ὃς AB Tr. 3. δὲ πλουτῶν] δ' ἐν πλούτῳ τοσοῦτον] fort. novum fragmentum est 4. ἀνὴρ οὐδεὶς] οὐδεὶς om. A Trinc. 7. Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους] seclusi cum Valckenario, Calliam potius designari monente

15. τέχνας δεινοτέρους] τύχας δειλοτέρους Cobetus 18. χαλεπὴ — φρονεῖν] separavi haec a praecedentibus 21. ὀνόματα libri 22. οὖν libri ἐνδέων] ὁ ἐνδέων 25. 26. σμικρὴ — ποιέει] coniunxi haec cum superioribus; atque ita etiam Antonius Mel. indicante Mullachio p. 263 25. σμικρὰ et πενίαν libri

P. 211, 12. οὐδὲ ἥδιον] οὐδὲν δι' ὧν vulgo, οὐδὲν δι' ὃν codd. correxit Gaisfordus 17. ὅς] ὅστις ex A 22. προσχεῖν] προσσχεῖν 25. μὴ φεῦγε πενίην ἀλλ' ἀδικίην] videtur hoc Democriti dictum esse, quo pro exemplo usus erat Hypsaeus, quem non ionice scripsisse reliqua fragmenta a Stobaeo servata ostendunt; similiter Zeno infra p. 233, 8 Hippocratis dictum orationi suae immiscuit. 27. ἐπαινετῶς] ἐπαινετὸς A, unde scribendum videtur οὐδ' ὅτι πλούσιος ὢν βιοῖ ἐπαινετός 28. ἐν ἐπιτομῇ] ἐπιτομή ex Vind. ἐπιτομῇ Trinc.

P. 212, 4. ἀλλὰ χαμαὶ ἐκάθητο] haec vulgo ut homerica cum sequentibus verbis (Il. χ' 414 cll. ω' 164) male coniunguntur; sunt autem Teletis: nec quae proxime ante-

cedunt πολλῶν κατὰ οἶκον ἐόντων sic apud Homerum scripta memini 8—10. ἀγροῦ — παρτίθει] homerica haec cum orationis cursum turbent ut ex margine illata seclusi 11. ξηρανεῖ] ξηραίνει? 12. τὰ ἐκείνου] excidisse videtur ἀφανίζουσι vel αναλίσκουσι vel tale quid 17. δυσελπιστία] δυσπληστία? sed cf. p. 213, 28. 19. καὶ] οἱ πλούσιοι add. AB 21. κληθῇ — ἀπολαύει, αὐτὸς δὲ ἔχων] κληθῶσι — ἀπολαύουσι, αὐτοὶ δὲ ἔχοντες AB 22. παρέχοι, ἀλλ' ἐπιθυμῶν στραγγεύεται] παρέχοιεν, ἀλλ' ἐπιθυμοῦντες στραγγεύονται AB 23. αὐτὸν] τὸν πλούσιον AB 26. ἐρωτᾶν] i. e. *syllogismo utuntur*, male Valckenarius ἃ ἐρωτᾷς 28. ἀπολύει] fort. addendum οὐδὲν ἄρα ἐνδείας οὐδὲ σπάνεως ἀπολύει

P. 213, 1. τὸ] ἢ τὸ? 6 et 7. αὑτῶν] αὐτῶν 8. δῴη] δοίη 9 καὶ μὴ ἔχειν] haec addidi e coni. Gesneri 11. ἀποκείμενον] ἀποκείμεναι e Vind. Trinc. αὐτὰς δὲ] fort. excidit λόγος 14. τὸν ὀφθαλμὸν] hoc melius legeretur l. 13 post ἀποκεῖσθαι 15. ἧς οὐ μὴ γεύσηται] haec ante Gesnerum lin. 16 post περιστέρια legebantur 16. lacunam ita supplevit Porsonus ὥσπερ ἂν εἴ τις Σύρῳ διδοίη Αἰγυπτίῳ] Αἰγύπτιον AB 20. δειλίαν] δια δειλίαν AB, unde possis νὴ Δία δειλίαν 21. ἔλεγον fort. delendum coll. p. 215, 22 ἐκεῖνοι] hoc addidi ex A 25. καὶ προϊεμένους] καὶ om. A Vind. Trinc. unde etiam προϊεμένους delendum suspicor 27. οὕτως] οὕτως καὶ ex AB 28. δυσελπιστία] v. ad p. 212, 17

P. 214, 2. οὐχ] οὐχὶ ex A 6. ἐπιποθήσεις] ἔτι ποθήσεις? 8. καὶ] ὡς? 12. τὸν] τὴν? 14. κεῖνός] ἐκεῖνός e marg. Gesn. κείμενός libri 18. πρὸς τὸν] τὸν om. AB 21. 'Ακαδημίαν libri 28. μηδενὸς] οὐδενὸς ex A Vind. 29. τότε] τοῦτο ante Wyttenbachium 32. ὅπως] ὀπώρα καὶ Wyttenbachius

P. 215, 1. ὑποδοχὰς] εἰς ὑποδοχὰς Halmius ἵνα πολυτελῶς] ἵνα πολυτελεῖς ὦσι Halmius, ἵνα πάντα πολυτελῶς Wyttenbachius 5. λαχανίοις] λαχάνοις AB ἐπιποθῶν] ἔτι ποθῶν? 12. μαινίδων] μὲν εἰδῶν ante Valckenarium ἀποπυρὶν] ἀποπυρίδα 19. Μάνητος] Μανέντος vulgo, Μάνητος Valckenarius, Μάνους AB, qua de forma cf. Com. graec. II p. 398

P. 216, 6. προσσπεύδει] πρὸς σπεύδει 12. τοιούτων] τῶν τοιούτων 19. πολλὰ ὧν βούλονται] πολλὰ γὰρ βούλονται vulgo, πολλὰ ὧν βούλονται AB, πολλὰ ἂν βούλωνται Vind. fort. πολλὰ ὧν οὐ βούλονται 24. ὄντι γὰρ] γὰρ om. cum A Vind.

P. 221, 17. δρᾷ] δρᾶν ex A Vind. οὐδεὶς] δὲ πᾶς ex tit. 121, 25 18. βλέπει] ῥέπει ex tit. 121, 25

P. 222, 2. μακαριώτατα] μακαριώτερα Grotius 7. αὐτῷ] addidisse videtur Gesnerus 11. ὀργίζομεθ'] ὀργιζόμεσθ' ἂν] ἐὰν ex A σφόδρα] hoc seclusi 16. παντογενὴς] παντοτελὴς? 18. τὰ κακὰ] τά γε κακὰ Hermannus 21. ποίημα ἢ] ποίημ' ἢ Hermannus, τι πρόβλημ' ἢ Nauckius 28. γράφοντι] τι add. Hermannus

P. 223, 2. καὶ δίκαιος] καὶ delevit Hermannus ἐὰν ἢ] ἂν ζῇ Hermannus 3. μερίδα] μερίδ' ἢ Hermannus 14. πάλι] ante Grotium πάλιν

P. 224, 16. ἐγγόνοισιν] ἐκγόνοισιν? 18. θρήνων] hoc addidi e Vind. 19. ἐγένοντο libri 21. οὐδὲ libri 22. τελέσαντες] τελέσσαντες Bergkius 25. ὅπῃ] ὅκῃ Ahrensius 26. νοῦς] νόος libri omnes ἐφήμεροι] ἐφημέριοι Vind. Tr. malim ἐφ' ἡμέρην 27. ἀεὶ βροτοὶ δὴ ζῶμεν] ἅδη βοτὰ ζώομεν A, δη βροτοὶ ζώομεν Vind., δὴ βροτοὶ ζώομεν Trinc., δὴ βροτοὶ ζώομεν ἀεὶ δὴ βοτὰ ζώομεν Gesnerus, ἃ ἀεὶ δὴ βότ' αἰεὶ ζῶμεν Bergkius, alii aliter; interim reliqui quod Grotius posuit; tentabam αἰεὶ βότ' οἷα ζῶμεν vel ζόομεν, *in diem semper sicut pecudes vivimus*. ζόομεν bisyllabum est, ut νόος in superioribus monosyllabum 28. ὅπως] ὅμως A p. m. ὅκως Ahrensius

P. 225, 1. μένουσιν ἐλθεῖν] pro ἐλθεῖν Bergkius ἔλδωρ 2. νέωτα] ἐς νέωτα conieci Com. gr. IV p. 717 3. πλούτῳ τε κἀγαθοῖσιν] πλούτῳ τε καὶ θεοῖσιν tentabam olim, nunc nescio an scribendum sit πλούτῳ τε κἀγαθοῖσιν ἵξεσθαι φλέων. 6. θνητῶν] βροτῶν θνητῶν A, quae mera est dittographia Ἄρεϊ] Ἄρει Brunckius 9. πορφυρῆς] πορφυρέης Schneidewin 10. μὴ δυνήσωνται] ἡδὺ νώσωνται Bergkius; ac sane tale quid sententia postulat: sed pro νώσωνται malim μήσωνται 11. ἅψαντο] ἥψαντο ex B 15. δέ μοι] δ' ἐμοὶ Brunckius 17. ἔχοντες] ἔδον-

τες suspicabar Com. gr. IV p. 717 25. λαβοῦσα] v. Com. gr. IV p. 33 26. τὸ κατὰ χρέος] fort. τὸ κατάχρεων ἐκτίει] ἐκτίνει ex AB 29. καὶ δὴ] δὴ om. AB μὲν] 30. ἐν αὐτῇ] ἑαυτῇ Grotius, ταύτῃ A

P. 226, 6. πᾶς] πᾶν τρόπον οὗτος] τρόπον τινὰ 8. ὑγιαίνει] ὑγιαίνειν AB, unde ὑγιαίνων scripsi 20. ἢ τὸ] ἤτοι Nauckius 27. μωρὸς libri 30. βροτοῖς] βροτοῖσιν e Vind.

P. 227, 2. ἥκιστα libri 7. προσῳδιῶν] προσοδίων 10. ἐπινικῶν] ἐπινίκων 19. τούτου — δοκεῖ] τοῦτον — δόκει Schneidewinus 23. μιν] μὴν 28. γηρασσέμεν] γηρασέμεν ex Vind.

P. 228, 1. νηπίοις] νήπιοι οἷς Ursinus 6. 7. ποτὲ μηδὲν ἔσεσθαι] μόνῳ μηδέποτ᾽ ἔσεσθαι?

P. 229, 22. deest vulgo lemma, at Vind. ἱππος, unde Nauckius Ἱππολύτῳ restituit et supplevit Εὐριπίδου. fragm. 447. fort. tamen Hippothoi nomen latet, cf. quae dixi p. III 25. χορὸς] addidi ex Vind. 26. δ᾽ ἀνθρώπου] γὰρ ἀνθρώπου Bergkius ζωὰν] ζόαν Bergkius 29. ἐν ταὐτῷ] add. ex Vind.

P. 230, 9. ἐφήμερα] ἐφ᾽ ἡμέρᾳ Lobeckius, unde ἐφ᾽ ἡμέραν Dindorfius

P. 231, 4. ταῦτα] πάντα Sauppius 18. μήποτε] μηδέποτ᾽ 20. παραγίνεται] περιγίνεται? 22. Σιμωνίδου] cf. tit. 121, 1

P. 232, 1. συνειδήσει libri 2. 3. ταραχαῖς — φόβοις libri 4. μυθέοντες] μυθοπλαστέοντες ex tit. 120, 20 14. ᾖ] ἦν omnes libri praeter B 23. πρὸς] περὶ 24. ἐπιμελῆται] ἐπιμέληται vel ἐπιμελέηται μετρῆται] μέτρια 24. 25. ἀναγκαίοις ἡ ταλαιπωρίη] A ταλαιπωρέη, unde posui ἀναγκαίοισι ταλαιπωρέῃ 26. Ἑρμολόχου] Ἑρμολάου Vind. Trinc. Ἑρμοδότου conieci Exerc. in Athen. I p. 41. Σιμωνίδου volebat Pflugk. schedis crit. p. 19 27. ἀτέκμαρτος ὁ πᾶς] ἀτέκμαρτος βροτῶν ὁ πᾶς Pflugk. 30. ὁ θάνατος ὅπῃ] θνατὸς ὅπα Pflugkius

P. 233, 1. ἐν κινδύνοις] ἔν γε κινδύνοις Bergkius omisso θνατούς, alia Pflugkius tentavit 2. ἀντιπνέει]

ἀντιπνεῖ Bergkius ἀτυχίας] εὐτυχίας Pflugkius, voluit sine dubio εὐτυχίαις, ut Bergkius edidit 19. οὐδὲν] ὅδεν οὐδε A, unde posui ὃ δὲ οὐδὲν 23. ἐπισφαγέντα] ἀποσφαγέντα? 30. αὐξηθέντα] ἀεξηθέντα ex Vind. B, ἀεξυνθέντα Trinc.

P. 234, 1. τέλος ὕστατα] alterutrum abundat 3. αὐτᾶς] αὖτις Badham τοῦ ἀδήλου] τῷ ἀδήλῳ 4. θνατὸν] ὁρατὸν Badham 5. ἀνταποδόσει libri 6. ὕβρει] ὕβρι 8. καὶ βίον βαθυπλούτων] ita ABVind., καὶ βίον βαθὺν πλουτεῦσαι vulgo, καὶ βίῳ βαθυπλούτῳ coni. Gaisfordus, malim ἐς βίον βαθύπλουτον 10. εἴτω δεῖ] ἴστω δ' εἰ ex AB, ἴτω δ α Vind., οὕτω δὴ Gesnerus, indicavi lacunam 11. πρώτῳ] πράτῳ 14. ἀτυχέες] i. e. ἄκληροι 15. γενόμενοι] lacunam quam indicavi ita supplendam suspicor γενόμενοι [ἀπέλαυσαν, τοὶ δὲ τελευταῖοι κόρῳ καὶ ὕβρι] διέφθειραν 16. διοικημένα] δεδιοικημένα ἄφθαρτα δὲ ὄντα] ἄφθαρτα ἐόντα 18. ὄντα] ἐόντα 20. 21. βίου ἀνθρωπίνου libri 25. συγκρῖναι] ἐγκρῖναι 30. παιδοτροφίαν] ante Wyttenbachium παιδοποιίαν

P. 235, 4. ἡλικία] ἡλικίαν AB 5. 6. ὑπὸ — μαστιγοῦται] seclusi praeeunte Wyttenbachio 10. παρατηρεῖται] fort. ante μαστιγοῦται transponendum

P. 240, 8. κἂν τοῦ] κἂν τῷ Bentleius 11. ἐάν] ἄν 14. ἔνεστι] ἔν ἐστι Erfurdtius diu ante Gaisfordum τουτί] τόδε B, βροτῷ Nauckius

P. 241, 1. τοῦ αὐτοῦ] hoc abest vulgo Ἀνδρομάχη] hoc accessit e Vind. 6. οὐδὲ μέχρι] Gaisfordus οὐδ' εἴ γε μέχρι, v. Com. gr. IV p. 525 sq. 13. λογισμὸς] λόγος Porsonus 18. ἀνθρώπων] ἀνθρώποις Clericus

P. 242, 11. Γάλακτος] Γαλάταις vel Γαλατείᾳ? v. Hist. Com. p. 467 20. τι] τοι A πολύπουν] πολύχουν Toupius, si quid mutandum malim οὕτω πολύπονον 26. ὀνόματ'] ante Gaisfordum ὀνόματα δ'

P. 243, 1. λυπηρὸν] λύπη γὰρ Toupius 2. πονηροὶ ζωγράφοι] πονηρῷ ζωγράφῳ ante Grotium, πονηρῷ ζωγράφῳ Toupius; nihil huc facit adscriptus a Gaisfordo locus

Chrysostomi 4. Ἀρίστωνος] Vind. ἀριστως i. e. Ἀριστωνύμου 5. Μεγαρίτης] μεγαρι Vind. hinc scripsi Μεγαρικός, ut philosophus de secta Megaricorum intellegatur 7. αὐτοῦ] αὐτ Vind. unde αὐτῶν scripsi 7. 8. ἕτεροί εἰσι] ante Gaisfordum ἕτεροι εἶναι, Vind. ἕτεροί Λ 9. ἑαυτοῖς] ἑαυτοὺς 10. Εὐφράντου] Εὐφράτου scripsi, ut intellegatur Euphrates philosophus notissimus, de quo cf. Plinii Ep. I, 10. 11. Εὐφράντης] Εὐφράτης ex B 12. τυραννικὰ] τετυραννικὰ Trinc. 17. μὴ] μηδέποτε ex A

P. 244, 7. μὴ 'πίτακτα] μὴ 'πιτὰξ τὰ Nauckius 9—12. νόσοι—θεοί] hos versus cum praecedentibus coniungit Vind., quem secutus est Nauckius 17. Ἰταλικῶν θεαμάτων] deest tota ecloga in A. pro θεαμάτων Vind. et Voss. habent θαυμάτων, quod recepi; praeterea si Heliodori carmen Ἰταλικὰ θαύματα inscriptum fuit, non intellego quo pacto in nova operis parte poeta Ἰταλίης οὐ πολλὸν ὑπερστείχοντι κολώνην dicere potuerit; quare ἰατρικὰ θαύματα carminis titulum fuisse mihi persuasi, cui opinioni mirum quantum favet eclogae a Stobaeo servatae argumentum; nec iam dubium mihi quin Heliodorus hic noster medicus fuerit non diversus ab eo, cuius versus aliquot ex Apolyticis affert Galenus. cf Anal. Alex. p. 384 20. Γαυρείην] libri γαυρέην, Grotius Γαυρείην, quae forma cum nullo exemplo muniri possit repugnetque legi qua gentilicia locorum Italicorum formantur, non dubitavi Γαυρανὴν reponere; nimirum γαυρέην ex γαυραίην, hoc autem ex γαυρανὴν corruptum est 25. αὕτως] αὐτὸς libri, αὕτως Scaliger 26. λίην ἀραρόσι] Gaisfordo verae lectionis, quae interciderit, interpretatio videtur; ἀραρῶσι scribendum esse ostendi Anal. Alex. p. 383 27. δύεται] δεύεται 28. ἄλγεος εἴη] Gesnerus qui post ἄλγεος inseruit αἴτιον, et sententiam et versum restituit, sed male consuluit syntaxi; scripsi ἄλγεος αἴτιόν ἐστιν. nimirum in fine truncati versus scriptum erat αιτι, quod proclivi errore in εἴη abiit 29. κε λημηρῇ] vulgo κενημηρή, κιμμερίῃ Scaliger, Vind. et Arsen. κεληιμηρή, quod κε ληιμηρῇ scripsi l. l. λελυσμένος] κεκαλυμμένος Gesnerus, κεκλεισμένος Scaliger, pro quo malui πεπυκασμένος, aliis fort. placebit quod Cobetus VL. p. 223 coni. εἰλυμένος

P. 245, 1. οἶδος] ante Scaligerum ὄιδος, Voss. et Ars. ὄιος, Salmasius εἶδος περιβριθῇ] vitiosae formae exemplum olim apud Alciphronem legebatur; scripsi περιβρίθη 4. ἔκθεται] tentabam olim εἴκαθεν, sed recte ἄλθεται Lobeckius ad Ai. p. 182 24. ἐν οἴνῳ] ἐν om. AB 24. ὀφθαλμοῖς] ὀμφαλοῖς Gesnerus

P. 246, 6. ἐν ὄρει — καλουμένῳ] ὄρος ἐστὶ — καλούμενον ex A ἐν ᾧ] add. ex A 17. 18. παρὰ τὸ τῷ Ῥ. ἡρμ. τ. πρ. εἰλ.] τὴν πρ. δὲ εἰλ. π. τὸ ἡρμ. τ. Ῥ. ex A 21. καλούμενος] προσαγορευόμενος ex A Vind. 21. 22. δὲ ὁ ἰχθὺς] add. ex A

P. 247, 1. τῆς Αἰτ. π. ἐστι] π. ἐστι τῆς Αἰτ. ex AB 25. ἀγωγῆς] συναγωγῆς e Plutarcho 27. ἐν Τίγρει ποταμῷ] Τίγρης ποταμός ἐστι ex A 27. 28. γεννᾶται δὲ ἐν αὐτῷ] haec add. ex A

P. 248, 3. ἐν Ἰνδῷ ποταμῷ] Ἰνδὸς ποταμός ἐστι ex A δ' ἐν αὐτῷ] haec add. ex A 4. καρπύτῃ] καρπύλῃ ex AB Vind. et m. Gesn.

P. 249, 4. ὡς] ἃς Gesnerus 12. γίνεσθαι ἔφη] ἔλεγε τίκτεσθαι ex A

P. 250, 3. ψυχροῦ] hoc addidi 24. βίῳ] addidit Koenius 26. δέον — οὕτως] Wyttenbachius δεῖν οὖν ἔτι παῖδας ὄντας 28. εἰδέναι] ante Koenium εἶναι 30. ἀφίκηται] fort. τις addendum aut hic aut ante εἰς τοῦτο

P. 251, 3. οἴεσθαι] οἱ ταῖς libri, οἴεσθαι Gaisfordus, οἷόν τε Wyttenbachius 5. γίγνεσθαι] ante Wyttenbachium γίνεται 16. καὶ ὑποτρίμματα libri κατὰ τὸν κωμικὸν] om. A et Tr. 28. ἐθάδας] τῆς Ἄδας A m. s. et B e Plutarcho 30. ἄγειν] om. A Trinc.

P. 252, 15. διώνυχος] δι' ὄνυχος

P. 254, 2. ἀκμῶν] ἀγμῶν Gesnerus 4. φύσεων] φυσῶν Gesnerus 7. ἔτι] ἔστι Gesnerus 13. φυκώδη] φυσώδη Gesnerus

P. 256, 25. ἄνεισι] ἀνίασι Nauckius

P. 257, 16. ἀπεῖναι] ἀπιέναι Gesnerus

P. 258, 3. δὲ om. Trinc. 16. ἀλλοτρίωται] ἠλλοτρίωται e Vind. 20. ἐμφανίζουσαι] ἐμφανίζοντα Gesn.

P. 259, 12. ἀπὸ] ὑπὸ 13. ἀπωθουμένου] ἀπαιθου-

μένου ante Gesnerum, *ἀπηϑουμένου* Bernardus ad Nonn. I p. 96   19. *ὑπὸ*] *καὶ ὑπὸ* ex B, ut voluit Gesnerus   21. *διαμύξαι*] *δεῖ ἀμύξαι* Emperius   31. *δι' ὑγρότητα*] *διὰ ξηρότητα* Gesnerus

P. 260, 10. 11. *πάντες*] *πάντων*?   30. lemma add.
τ δ
ex Vind., in quo *Πλάτων εκ ἀρχι* scriptum est

P. 263, 16. *ἔσται*] *ἔστι* Gesnerus

P. 264, 4. *ἐγκειμένας*] *προκειμένας* Gesnerus, *ἐκκειμένας* Gaisfordus   7. *ἐν τῷ ἀέρι*] abundare videtur Gaisfordo   10. 11. *περικυκλεομένας*] *περικυκλευομένας* BVind., quod recipiendum erat   19. 20. *ἤτε μὴν*] *μὴν* om. AB, itaque possis *ἡ δὲ*   25. *αὐτοῦ*] *οἰκείαν* ex AB   26. *αὐτὰ*] addidi ex AB

Scribebam Berolini m. Aug. a. MDCCCLVI.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.

ΟΤΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΓΑΜΟΣ. ΞΖ.

---

1 *Εὐριπίδου Οἰδίποδι.*

Μεγάλη τυραννὶς ἀνδρὶ τέκνα καὶ γυνή.
ἴσην γὰρ ἀνδρὶ συμφορὰν εἶναι λέγω,
τέκνων θ' ἁμαρτεῖν καὶ πάτρας καὶ χρημάτων
ἀλόχου τε κεδνῆς· ὡς μόνων τῶν χρημάτων . . .
ἣ κρεῖσσόν ἐστιν ἀνδρί, σώφρον' ἢν λάβῃ.

2 *Εὐριπίδου.*

Πᾶσα γὰρ δούλη πέφυκεν ἀνδρὸς ἡ σώφρων γυνή.

3 *Ἀπολλωνίδου.*

Φεῦ φεῦ γυναῖκες, ὡς ἐν ἀνθρώποις ἄρα
οὐ χρυσός, οὐ τυραννίς, οὐ πλούτου χλιδὴ
τοσοῦτον εἶχε διαφόρους τὰς ἡδονάς,
ὡς ἀνδρὸς ἐσθλοῦ καὶ γυναικὸς εὐσεβοῦς
γνώμη δικαία καὶ φρονοῦσα τἄνδικα.

4 *Θεόγνιδος* (1224).

Οὐδέν, Κύρν', ἀγαθῆς γλυκερώτερόν ἐστι γυναικός·
μάρτυς ἐγώ, σὺ δέ μοι γίγνου ἀληθοσύνης.

5 *Σοφοκλέους.*

Τίς δ' οἶκος ἐν βροτοῖσιν ὠλβίσθη ποτὲ
γυναικὸς ἐσθλῆς χωρὶς ὀγκωθεὶς χλιδῇ;

6 *Ἀπολλωνίδου.*

Γυναικὸς ἀρετὰς ἀξίως ἐπαινέσαι
σοφοῦ τινος γένοιτ' ἂν ἵστορος λόγων.

7 *Εὐριπίδου Ὀρέστου* (1204).

Ὦ τὰς φρένας μὲν ἄρσενας κεκτημένη,
τὸ σῶμα δ' ἐν γυναιξὶ θηλείαις πρέπον.

8 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οἰκοφθόρον γὰρ ἄνδρα κωλύει γυνὴ
ἐσθλὴ παραζευχθεῖσα καὶ σώζει δόμους.

9 *Μενάνδρου.*

Ἓν ἔστ' ἀληθὲς φίλτρον εὐγνώμων τρόπος·
τούτῳ κατακρατεῖν ἀνδρὸς εἴωθεν γυνή.

10 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Τῶν γὰρ πλούτων ὅδ' ἄριστος,
γενναῖον λέχος εὑρεῖν.

11 *Μενάνδρου.*

Οἰκεῖον οὕτως οὐδέν ἐστιν, ὦ Λάχης,
ἐὰν σκοπῇ τις, ὡς ἀνήρ τε καὶ γυνή.

12 *Ἀλεξάνδρου.*

Ταμιεῖον ἀρετῆς ἐστὶ γενναία γυνή.

13 *Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.*

Ζευχθεὶς γάμοισιν οὐκέτ' ἔστ' ἐλεύθερος·
ἀλλ' ἕν γ' ἔχει τι χρηστόν· ἐν κήδει γὰρ ὢν
ἐσθλῷ δέδοικε μηδὲν ἐξαμαρτάνειν.

14 *Ἱπποθόωντος.*

Ἄριστον ἀνδρὶ κτῆμα συμπαθὴς γυνή.

15 *Εὐριπίδου Φρίξῳ.*

Γυνὴ γὰρ ἐν κακοῖσι καὶ νόσοις πόσει
ἥδιστόν ἐστι, δώματ᾽ ἢν οἰκῇ καλῶς
ὀργήν τε πραΰνουσα καὶ δυσθυμίας
ψυχὴν μεθιστᾶσ᾽· ἡδὺ κἀπάται φίλων.

16 *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος.*

Σπαρτιατῶν νόμος τάττει ζημίας, τὴν μὲν πρώτην ἀγαμίου, τὴν δευτέραν ὀψιγαμίου, τὴν τρίτην καὶ μεγίστην κακογαμίου.

17 *Πιττακοῦ.*

Πιττακὸς ἐπύθετό τινος διότι οὐ βούλεται γῆμαι· τοῦ δὲ φήσαντος "ἐὰν μὲν καλὴν γήμω, ἕξω κοινήν, ἐὰν δὲ αἰσχράν, ἕξω ποινήν" "οὐμενοῦν" ἔφη "ἀλλ᾽ ἐὰν μὲν καλὴν γήμῃς, οὐχ ἕξεις ποινήν, ἐὰν δὲ αἰσχράν, οὐχ ἕξεις κοινήν."

18 *Γαΐου ὑπὲρ Λουκίλλης.*

Πολλάκις γὰρ γυνὴ καὶ παῖδας ὑπερεβάλετο εὐνοίᾳ τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα· ἡ γὰρ τοῦ βίου κοινωνία ἰσχυροτέραν τὴν φιλίαν ποιεῖ τῶν τεχθέντων ἅπαξ.

19 *Δημοσθένους ἐκ τοῦ κατὰ Νεαίρας* (1386, 19).

Τὰς μὲν γὰρ ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκα ἔχομεν, τὰς παλλακὰς δὲ τῆς καθ᾽ ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πιστὴν ἔχειν.

20 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ εἰ ἐμπόδιον τῷ φιλοσοφεῖν γάμος.*

Ἄλλου δέ τινος φήσαντος, ὅτι ἐμπόδιον αὐτῷ δοκοίη εἶναι τῷ φιλοσοφεῖν ὁ γάμος καὶ ὁ σὺν γυναικὶ βίος, "Πυθαγόρᾳ μέν" εἶπεν ὁ Μουσώνιος "οὐκ ἐμπό-

διον ἦν, οὐδὲ Σωκράτει οὐδὲ Κράτητι, ὧν ἕκαστος συνῴκησε γυναικί· καὶ οὐκ ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν ἄμεινον ἐκείνων ἑτέρους φιλοσοφήσαντας. καίτοι γε Κράτης ἄοικός τε καὶ ἀσκευὴς καὶ ἀκτήμων τέλεον ἦν, ἀλλ' ὅμως ἔγημεν· εἶτα μηδ' ὑπόδυσιν ἔχων ἰδίαν, ἐν ταῖς δημοσίαις Ἀθήνησι στοαῖς διημέρευε καὶ διενυκτέρευε μετὰ τῆς γυναικός· ἡμεῖς δὲ ἀπ' οἰκίας ὁρμώμενοι, καὶ οἰκέτας τοὺς ὑπηρετοῦντας ἔχοντες ἔνιοι, τολμῶμεν ὅμως λέγειν ἐμπόδιον εἶναι φιλοσοφίᾳ γάμον; καὶ μὴν ὅ γε φιλόσοφος διδάσκαλος δήπου καὶ ἡγεμὼν πάντων τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶ τῶν κατὰ φύσιν ἀνθρώπῳ προσηκόντων· κατὰ φύσιν δ' εἴ τι ἄλλο καὶ τὸ γαμεῖν φαίνεται εἶναι· ἐπεὶ τοῦ χάριν ὁ τοῦ ἀνθρώπου δημιουργὸς πρῶτον μὲν ἔτεμε δίχα τὸ γένος ἡμῶν, εἶτ' ἐποίησεν αὐτῷ διττὰ αἰδοῖα, τὸ μὲν εἶναι θήλεος τὸ δὲ ἄρρενος, εἶτα δὲ ἐνεποίησεν ἐπιθυμίαν ἰσχυρὰν ἑκατέρῳ θατέρου τῆς θ' ὁμιλίας καὶ τῆς κοινωνίας, καὶ πόθον ἰσχυρὸν ἀμφοῖν ἀλλήλων ἐνεκέρασεν, τῷ μὲν ἄρρενι τοῦ θήλεος τῷ δὲ θήλει τοῦ ἄρρενος; ἆρ' οὖν οὐ γνώριμον, ὅτι ἐβούλετο συνεῖναί τε αὐτὼ καὶ συζῆν καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον ἀλλήλοιν συμμηχανᾶσθαι, καὶ γένεσιν παίδων καὶ τροφὴν ἅμα ποιεῖσθαι, ὡς ἂν τὸ γένος ἡμῶν ἀίδιον ᾖ; τί δ'; εἰπέ μοι, πότερα προσήκει ἕκαστον ..... ποιεῖν καὶ τὰ τοῦ πέλας, καὶ ὅπως οἶκοι ὦσιν ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ, καὶ ὅπως ἡ πόλις μὴ ἔρημος ᾖ, καὶ ὅπως τὸ κοινὸν ἕξει καλῶς; εἰ μὲν γὰρ φὴς ὡς τὸ αὑτοῦ σκεπτέον μόνον, ἀποφαίνεις τὸν ἄνθρωπον λύκου μηδὲν διαφέροντα μηδ' ἄλλου θηρίου τῶν ἀγριωτάτων μηδενός, ἅπερ ἀπὸ βίας καὶ πλεονεξίας πέφυκε ζῆν, μὴ φειδόμενα μηδενὸς ἀφ' ὅτου μέλλει καρποῦσθαί τι ἡδύ, ἄμοιρα μὲν κοινωνίας ὄντα,

ἄμοιρα δὲ συνεργίας τῆς ἀπ' ἀλλήλων, ἄμοιρα δὲ δικαίου παντός. εἰ δ' ὁμολογήσεις τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν μάλιστα μελίσσῃ προσεοικέναι, ἣ οὐ δύναται μόνη ζῆν, ἀπόλλυται γὰρ μονωθεῖσα, πρὸς ἓν δὲ καὶ κοινὸν ἔργον τῶν ὁμοφύλων συννένευκε καὶ συμπράττει καὶ συνεργάζεται τοῖς πλησίον· εἰ ταῦτα ταύτῃ ἔχει, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις κακία μὲν ἀνθρώπου εἶναι ὑπείληπται ἀδικία τε καὶ ἀγριότης καὶ τὸ τοῦ πλησίον πράττοντος κακῶς ἀφροντιστεῖν, ἀρετὴ δὲ φιλανθρωπία καὶ χρηστότης καὶ δικαιοσύνη ἐστὶ καὶ τὸ εὐεργετικὸν εἶναι καὶ τὸ κηδεμονικὸν εἶναι τοῦ πέλας· οὕτω καὶ πόλεως ἑκάστῳ τῆς ἑαυτοῦ φροντιστέον καὶ τῇ πόλει οἶκον περιβλητέον. ἀρχὴ δὲ οἴκου περιβολῆς γάμος. ὥστε ὁ ἀναιρῶν ἐξ ἀνθρώπων γάμον ἀναιρεῖ μὲν οἶκον, ἀναιρεῖ δὲ πόλιν, ἀναιρεῖ δὲ σύμπαν τὸ ἀνθρώπειον γένος. οὐ γὰρ ἂν διαμένοι μὴ γενέσεως οὔσης, οὐδ' ἂν γένεσις εἴη μὴ γάμου ὄντος, ἥ γε δικαία καὶ νόμιμος. ὅτι μὲν γὰρ οἶκος ἢ πόλις οὔτ' ἐκ γυναικῶν συνίσταται μόνον οὔτ' ἐξ ἀνδρῶν μόνον, ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας, δῆλον· ἀνδρῶν δὲ καὶ γυναικῶν κοινωνίας ἄλλην οὐκ ἂν εὕροι τις οὔτ' ἀναγκαιοτέραν οὔτε προσφιλεστέραν. ποῖος γὰρ ἑταῖρος ἑταίρῳ οὕτω προσηνὴς ὡς γυνὴ καταθύμιος τῷ γεγαμηκότι; ποῖος δ' ἀδελφὸς ἀδελφῷ; ποῖος δὲ γονεῦσιν υἱός; τίς δὲ ἀπὼν οὕτω ποθεινὸς ὡς ἀνὴρ γυναικὶ καὶ γυνὴ ἀνδρί; τίνος δὲ παρουσία μᾶλλον ἢ λύπην ἐλαφρύνειεν ἄν, ἢ χαρὰν ἐπαυξήσειεν, ἢ συμφορὰν ἐπανορθώσειε; τίσι δὲ νενόμισται κοινὰ εἶναι πάντα, καὶ σώματα καὶ ψυχαὶ καὶ χρήματα, πλὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικός; ταῦτά τοι καὶ πάντες ἄνθρωποι πρεσβυτάτην νομίζουσι πασῶν τὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς φιλίαν· καὶ

οὐδὲ μήτηρ ἢ πατὴρ νοῦν ἔχων οὐδεὶς ἀξιοῖ φίλτερος τῶν ἑαυτοῦ τέκνων τῶν συνεξευγμένων γάμῳ. καὶ ὁ λόγος δ' ἐκεῖνος φαίνεται δηλοῦν ὅσον προτερεῖ τῆς γονέων πρὸς τέκνα φιλίας ἡ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα, ὅτι Ἄδμητος δόσιν ταύτην λαβὼν παρὰ θεῶν, εἰ παράσχοι τὸν ἀνθ' ἑαυτοῦ τεθνηξόμενον, ζῆσαι διπλασίω χρόνον τοῦ τεταγμένου αὐτῷ, τῶν μὲν γονέων οὐκ ἔτυχεν ἐθελόντων προαποθανεῖν αὐτοῦ καίτοι γεγηρακότων· ἡ γυνὴ δὲ ἡ γαμετὴ Ἄλκηστις, κομιδῇ νέα οὖσα, ἐδέξατο προθύμως τὸν θάνατον πρὸ τοῦ ἀνδρός. ὅτι δὲ μέγα καὶ ἀξιοσπούδαστον ὁ γάμος ἐστὶ καὶ ταύτῃ δῆλον. θεοὶ γὰρ ἐπιτροπεύουσιν αὐτόν, καθὸ νομίζονται παρ' ἀνθρώποις, μεγάλοι· πρώτη μὲν Ἥρα, καὶ διὰ τοῦτο ζυγίαν αὐτὴν προσαγορεύομεν· εἶτα Ἔρως, εἶτα Ἀφροδίτη· πάντας γὰρ τούτους ὑπολαμβάνομεν ἔργον πεποιῆσθαι τοῦτο, συνάγειν ἀλλήλοις πρὸς παιδοποιΐαν ἄνδρα καὶ γυναῖκα. ποῦ μὲν γὰρ Ἔρως παραγένοιτ' ἂν δικαιότερον ἢ ἐπὶ νόμιμον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν; ποῦ δὲ Ἥρα; ποῦ δὲ Ἀφροδίτη; πότε δ' ἂν εὐκαιρότερον εὔξαιτό τις τοῖς θεοῖς τούτοις ἢ πρὸς γάμον ἰών; τί δὲ καλοῦντες ἀφροδίσιον ἔργον προσηκόντως ἂν μᾶλλον καλοῖμεν ἢ τὴν γαμετῆς τῷ γεγαμηκότι σύνοδον; διὰ τί τοιγαροῦν φαίη τις ἂν θεοὺς μὲν οὕτω μεγάλους ἐπισκοπεῖν καὶ ἐπιτροπεύειν γάμον καὶ παιδοποιΐαν, μὴ προσήκειν δὲ ἀνθρώπῳ ταῦτα; διὰ τί δὲ προσήκειν μὲν τῷ ἀνθρώπῳ ταῦτα, μὴ προσήκειν δὲ τῷ φιλοσόφῳ; πότερον κακίω εἶναι χρὴ τῶν ἄλλων τὸν φιλόσοφον; ἀλλ' οὐ χρή. κρείττω γὰρ καὶ δικαιότερον καὶ καλοκαγαθικώτερον. ἢ ὅτι κακίων οὐκ ἔστι καὶ ἀδικώτερος ἀνὴρ τοῦ μὲν κηδομένου τῆς ἑαυτοῦ πόλεως ὁ μὴ κηδόμενος, τοῦ δὲ τὸ κοινὸν σκο-

ποιοῦντος ὁ τὸ αὑτοῦ μόνον ὁρῶν; ἢ ὅτι φιλόπολις καὶ φιλάνθρωπος καὶ κοινωνικὸς μᾶλλον ἐστὶν ὁ μονήρη βίον αἱρούμενος τοῦ νέμοντος οἴκου καὶ ποιουμένου παῖδας καὶ πόλιν αὔξοντος τὴν ἑαυτοῦ, ἅπερ ὑπάρχει τῷ γαμοῦντι; ὅτι μὲν οὖν προσήκει τὸν φιλόσοφον γάμου καὶ παιδοποιίας ἐπιμελεῖσθαι δῆλον. εἰ δὲ προσήκει τοῦτο, πῶς ἂν ὀρθῶς ἔχοι, ὦ νεανίσκε, ὁ λόγος ἐκεῖνος ὃν σὺ ἀρτίως ἔλεγες, ὡς ἐμπόδιόν ἐστι τῷ φιλοσόφῳ γάμος; οὐ γὰρ δὴ φιλοσοφεῖν ἕτερόν τι φαίνεται ὂν ἢ τὸ ἃ πρέπει καὶ ἃ προσήκει λόγῳ μὲν ἀναζητεῖν ἔργῳ δὲ πράττειν.” τότε μὲν δὴ τοιαῦτά τινα εἶπεν.

21 Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ περὶ γάμου.

Ἀναγκαιότατός ἐστιν ὁ περὶ τοῦ γάμου λόγος. ἅπαν μὲν γὰρ ἡμῶν τὸ γένος ἔφυ πρὸς κοινωνίαν, πρώτη δὲ καὶ στοιχειωδεστάτη τῶν κοινωνιῶν ἡ κατὰ τὸν γάμον. οὔτε γὰρ πόλεις ἂν ἦσαν μὴ ὄντων οἴκων, οἶκός τε ἡμιτελὴς μὲν τῷ ὄντι ὁ τοῦ ἀγάμου, τέλειος δὲ καὶ πλήρης ὁ τοῦ γεγαμηκότος.

22 Ἐν ταυτῷ.

Οὐκοῦν ἔχομεν ἐν τοῖς περὶ οἴκων ἀποδεδειγμένον, ὡς τῷ σοφῷ προηγούμενος μέν ἐστιν ὁ μετὰ γάμου βίος, ὁ δ' ἄνευ γυναικὸς κατὰ περίστασιν· ὥστ' ἐπειδὴ χρὴ μὲν ἐν οἷς γε δυνάμεθα μιμεῖσθαι τὸν ἔχοντα νοῦν, τούτῳ δὲ προηγούμενόν ἐστι τὸ γαμεῖν, δῆλον ὅτι καὶ ἡμῖν ἂν εἴη καθῆκον, εἴ γε μή τις εἴη περίστασις ἐμποδών. καὶ δὴ τοῦτο μὲν πρῶτον· ἔοικε δὲ καὶ πρὸ τοῦ σοφοῦ παρακαλεῖν ἡμᾶς ἡ καὶ αὐτὸν τὸν σοφὸν ἐπὶ τὸν γάμον ἐξοτρύνουσα φύσις, ἥ τις οὐ συναγελαστικοὺς ἡμᾶς ἀπειργάσατο μόνον,

ἀλλὰ καὶ συνδυαστικούς, μετὰ τοῦ ἕν τε καὶ κοινὸν ἔργον ὑποθεῖναι τῷ συνδυασμῷ· λέγω δὲ τὴν παίδων γένεσιν καὶ βίου διεξαγωγὴν εὐσταθοῦς. δικαία δὲ διδάσκαλος ἡ φύσις, ὅτι τῇ παρ' αὐτῆς κατασκευῇ σύμφωνον τὴν ἐκλογὴν χρὴ γίγνεσθαι τῶν καθηκόντων. ζῇ γοῦν ἕκαστον τῶν ζῴων ἑπομένως τῇ ἑαυτοῦ φυσικῇ κατασκευῇ, καὶ νὴ Δία τὸ φυτὸν ἅπαν ὡσαύτως κατὰ τὸ ἐπὶ τῶν λεγομένων ζῆν, πλὴν οὐκ ἐκλογισμῷ καὶ ἀριθμήσει τινὶ χρώμενα καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν βασανιζομένων ἐκλογαῖς, ἀλλὰ τὰ μὲν τῇ φύσει [φυτὰ] ψιλῇ (ψυχῆς γάρ ἐστιν ἀμέτοχα), τὰ δὲ ζῷα φαντασίαις τε σπώσαις ἐπὶ τὰ οἰκεῖα καὶ ἐξελαυνούσαις προθυμίαις. ἡμῖν δὲ ἡ φύσις ἔδωκε τὸν λόγον, τά τε ἄλλα πάντα καὶ σὺν πᾶσι, μᾶλλον δὲ πρὸ πάντων, αὐτὴν κατοψόμενον τὴν φύσιν, ὅπως ὡς πρός τινα σκοπὸν εὐφεγγῆ τε καὶ ἀραρότα τεταμένος ταύτην, ἐκλεγόμενός τε τὸ σύμφωνον αὐτῇ πᾶν, καθηκόντως βιοῦντας ἡμᾶς ἀπεργάζοιτο.

23 Ἐν ταυτῷ.

Ὅθεν καὶ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις ἀτελῆ φήσας οἰκίαν τὴν ἄνευ γάμου, τῷ μήτε τὸ ἄρχον ἄνευ τοῦ ἀρχομένου δύνασθαι νοηθῆναι μήτ' ἄνευ τοῦ ἄρχοντος τὸ ἀρχόμενον· οὗτος γὰρ ὁ λόγος εὖ μάλα μοι δοκεῖ δυσωπεῖν τοὺς ἠλλοτριωμένους πρὸς γάμον.

24 Ἐν ταυτῷ.

Φημὶ τοίνυν καὶ σύμφορον εἶναι τὸν γάμον, πρῶτον μὲν ὅτι θεῖον ὡς ἀληθῶς φέρει καρπὸν τὴν παίδων γένεσιν, οἳ παραστάται μὲν ἡμῖν οἷον συμφυεῖς ἔτι καὶ αὐτοῖς ἐρρωμένοις ἐν ἁπάσαις γίγνονται πράξεσιν, ἀγαθοὶ δὲ ἐπίκουροι κάμνουσιν ὑφ' ἡλικίας καὶ γήραι πιεζομένοις, οἰκεῖοι μὲν ἐν εὐπραγίαις εὐ-

φροσύνης κοινωνοί, συμπαθεῖς δὲ ἐν τοῖς ἐναντίοις καιροῖς διάδοχοι τῶν ἀνιαρῶν. ἔπειτα καὶ πρὸς γενέσεις τέκνων λυσιτελὴς ἡ μετὰ γυναικὸς συμβίωσις. πρῶτον μὲν γὰρ ἀποτετρυμένους τοῖς θυραίοις καμάτοις ὑποδέχεται θεραπευτικῶς ἀναλαμβάνουσα καὶ μετ' ἐπιμελείας ἀνακτωμένη πάσης· ἔπειτα τῶν ὄντων δυσχερῶν ἐν τῇ διανοίᾳ λήθην ἐντίθησι. τὰ γὰρ σκυθρωπὰ τοῦ βίου περὶ μὲν τὴν ἀγορὰν ἢ τὸ γυμνάσιον ἢ τὸ χωρίον ἢ καθόλου πάσης μερίμνης ἀσχολίας καὶ περὶ τοὺς φίλους τε καὶ συνήθεις διατρίβουσιν ἡμῖν οὐκ ἔστι πρόχειρα τοῖς ἀναγκαίοις ἐπιπροσθούμενα περισπασμοῖς, ἀνεθεῖσι δ' ἐκ τούτων εἴς τε τὴν οἰκίαν ἐπανελθοῦσι καὶ οἷον εὐσχόλοις τὴν ψυχὴν γενομένοις ἐμπελάζει καιρῷ χρώμενα τούτῳ τοῦ ἀνιᾶν ἡμᾶς, ὅταν γε ἔρημος εὐνοίας καὶ μονήρης ὁ βίος. ἡ γυνὴ δὲ παροῦσα μεγάλη γίνεται καὶ πρὸς ταῦτα παρηγορία, πυνθανομένη τι περὶ τῶν ἐκτὸς ἢ περὶ τῶν ἔνδον ἀναφέρουσα καὶ συνδιασκεπτομένη καί τινα διάχυσιν κἀξ ἀπλάστου προθυμίας εὐφροσύνην παρέχουσα. καὶ μὴν οἷα μέν ἐστιν ἐν ἑορταῖς συνεπιμεληθῆναι θυσιῶν καὶ ἱερουργιῶν, οἷα δ' ἐν ἀνδρὸς ἀποδημίαις εὐσταθῆ διατηρῆσαι καὶ μὴ παντάπασιν ἀπροστάτητον τὸν οἶκον, οἷα δὲ κηδεμὼν οἰκετῶν, οἷα δὲ ἐν νόσοις [οἷα δὴ] παραστάτις, μακρὸς ἂν γένοιθ' ὁ λόγος πάντ' ἐπεξιὼν τὰ κατὰ μέρος. ἀρκεῖ γὰρ κεφάλαιον εἰπεῖν, ὡς δεῖ μὲν ἅπασιν ἀνθρώποις πρὸς μετρίαν τοῦ βίου διεξαγωγὴν δυοῖν, συγγενικῆς ἐπικουρίας καὶ συμπαθοῦς εὐνοίας, οὔτε δὲ συμπαθέστερόν τι γυναικὸς εὕροιμεν ἂν οὔτε τέκνων συγγενέστερον. παρέχει δ' ἑκάτερον ὁ γάμος. πῶς οὖν οὐχὶ λυσιτελέστατον ἡμῖν; ἀλλ' ἔγωγε καὶ καλὸν ἡγοῦμαι τὸν μετὰ γάμου βίον. τίς γὰρ ἕτερος

τοιοῦτος γένοιτ' ἂν οἰκίας κόσμος οἷός ἐστιν ὁ κατὰ τὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κοινωνίαν; οὐ μὲν δὴ πολυτελεῖς οἶκοι καὶ ὀρθόστρωτοι τοῖχοι καὶ περίστοα τοῖς ὑπὸ τῆς ἀπειραγαθίας θαυμαζομένοις λίθοις διακεκοσμημένα οὐδὲ ζωγραφία καὶ ψαλιστοὶ μυρρινῶνες οὐδ' ἄλλο τι τῶν ἐκπληττόντων τοὺς ἠλιθίους κάλλος ἐστὶν οἰκίας, ἀλλὰ ζεῦγος ἀνδρὸς καὶ γυναικός, συγκαθειμαρμένων ἀλλήλοις καὶ καθιερωμένων θεοῖς γαμηλίοις γενεθλίοις ἐφεστίοις, συμφωνούντων μὲν ἀλλήλοις καὶ πάντα κοινὰ πεποιημένων μέχρι καὶ τῶν σωμάτων, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ψυχῶν, καὶ [περὶ] προστασίαν μὲν ἐχόντων τὴν ἐπιβάλλουσαν τοῦ οἴκου καὶ τῶν θεραπόντων, ἀνατροφὴν δὲ καὶ κηδεμονίαν τῶν τέκνων, ἐπιμέλειαν δὲ οὔτε σύντονον οὔτε μὴν ῥάθυμον ἀλλ' ἐμμελῆ καὶ καθηρμοσμένην τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων. τί γὰρ ἂν γένοιτο "κρεῖσσον καὶ ἄρειον" κατὰ τὸν θαυμασιώτατον Ὅμηρον "ἢ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἰκί' ἔχητον ἀνὴρ ἠδὲ γυνή;" διὸ καὶ πολλάκις ἐθαύμασα τοὺς ὡς βαρὺν ἡγουμένους τὸν μετὰ γυναικὸς βίον. οὐ γὰρ ἡ γυνὴ μὰ Δία βάρος ἢ φορτίον ἐστί, καθάπερ οὗτοι δοκοῦσιν· ἀλλ' ἥδε μὲν κἀκ τῶν ἐναντίων κοῦφόν τι καὶ ῥᾷστα φέρεσθαι δυνάμενον, μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ὄντως ἐπαχθῶν καὶ βαρέων κουφιστικόν. οὐδὲν γὰρ οὕτω φορτικόν ἐστι τῶν ὄντων, ὥστε μὴ ῥᾷστον εἶναι συμφρονοῦσί γε ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ καὶ κοινῇ φέρειν αὐτὸ βουλομένοις. βαρὺ δέ ἐστιν ὡς ἀληθῶς ἀφροσύνη καὶ δύσοιστον τοῖς αὐτὴν κεκτημένοις, ὑφ' ἧς δὴ καὶ τὰ φύσει κοῦφα γίνεται βαρέα, τά τε ἄλλα καὶ γυνή. τῷ ὄντι γὰρ καὶ συχνοῖς δή τισιν ἀφόρητος ἐγένετο ὁ γάμος, ἀλλ' οὐχὶ παρ' ἑαυτοῦ, οὐδὲ τῷ φύσει τοιάνδε τὴν μετὰ γυναικὸς εἶναι κοι-

νωνίαν· ἀλλ' ὅταν γαμῶμεν ἃς μὴ δεῖ, μετὰ τοῦ καὶ αὐτοὶ παντάπασιν ἀπειροβίως διακεῖσθαι καὶ ἀπαρασκεύως ἔχειν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν ὡς χρὴ τὴν ἐλευθέραν ἄγεσθαι, τὸ τηνικαῦτα συμβαίνει χαλεπὴν καὶ ἀφόρητον γίνεσθαι τὴν κοινωνίαν. ἀμέλει καὶ ταύτῃ χωρεῖ τοῖς πολλοῖς ὁ γάμος. οὐ γὰρ ἐπὶ παίδων γενέσει καὶ βίου κοινωνίᾳ ἄγονται γυναῖκας, ἀλλ' οἳ μὲν διὰ προικὸς ὄγκον, οἳ δὲ δι' ἐξοχὴν μορφῆς, οἳ δὲ δι' ἄλλας τινὰς τοιουτοτρόπους αἰτίας, αἷς χρώμενοι κακαῖς συμβούλοις, οὐδὲν περὶ τῆς διαθέσεως καὶ τοῦ ἤθους τῆς νύμφης πολυπραγμονήσαντες, ὄλεθρον αὐτῶν θύουσι τὸν γάμον, καὶ θύραις κατεστεμμέναις τύραννον ἀντὶ γυναικὸς ἐπεισάγουσιν ἑαυτοῖς, καὶ ταῦτα μηδὲ ἐφ' ὁποσονοῦν ἀνταρκέσαι δυνάμενοι καὶ τὴν περὶ τῶν πρωτείων ἅμιλλαν ἀγωνίσασθαι. φανερὸν οὖν ὡς οὐ δι' αὐτόν, ἀλλὰ διὰ ταῦτα πολλοῖς βαρὺς καὶ ἀφόρητος ὁ γάμος γίνεται. χρὴ δ' οὔτ' ἀναίτια, φησίν, αἰτιᾶσθαι οὔτ' ἔγκλημα πραγμάτων ποιεῖσθαι τὴν αὐτῶν ἀσθένειαν καὶ περὶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν· ἐπεί τοι καὶ ἀλόγιστον ἄλλως πανταχόθεν μὲν ἀφορμὰς ζητεῖν φιλιῶν καί τινας προσποιεῖσθαι φίλους καὶ ἑταίρους οἷον συμμάχους ἐσομένους πρὸς τὰ τοῦ βίου δυσχερῆ, τὴν δὲ καὶ παρὰ τῆς φύσεως καὶ παρὰ τῶν νόμων καὶ παρὰ τῶν θεῶν διδομένην ἀνδράσιν συμμαχίαν τε καὶ βοήθειαν, τουτέστι τὴν ἐκ γυναικὸς καὶ τέκνων, μὴ ζητεῖν τε καὶ προσποιεῖσθαι.

25 *Ἀντιπάτρου ἐκ τοῦ περὶ γάμου.*

Ὁ εὐγενὴς καὶ εὔψυχος νέος, ἔτι δ' ἥμερος καὶ πολιτικός, θεωρῶν διότι τέλειος οἶκος καὶ βίος οὐκ ἄλλως δύναται γενέσθαι ἢ μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων·

ἀτελὴς γὰρ ὥσπερ πόλις οὐχ ἡ ἐκ γυναικῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ ψιλῶν ἀνδρῶν· ὃν τρόπον τε ποίμνη ἐπιγονὴν μὴ ἔχουσα οὐ καλὴ οὐδὲ βουκόλιον εὐθηνοῦν, πολὺ μᾶλλον οὐδὲ πόλις οὐδ' οἰκία· ταῦτα δὲ δὴ κατανενοηκὼς ὁ εὐγενής, καὶ ὡς φύσει πολιτικὸν γενόμενον... συναύξειν τὴν πατρίδα δεῖ, καὶ γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως δύναιντο αἱ πόλεις σώζεσθαι, εἰ μὴ οἱ βέλτιστοι ταῖς φύσεσι τῶν πολιτῶν ἢ τῶν γενναίων παῖδες, τῶν προτέρων καθαπερεὶ φύλλων καλοῦ δένδρου ἀπομαραινομένων καὶ ἀπορρεόντων, οὗτοι καθ' ὥραν γαμοῖεν, καθαπερεί τινας γενναίους βλαστοὺς διαδόχους τῇ πατρίδι καταλιπόντες, οἳ θάλλειν αὐτὴν ἀεὶ ποιοῖεν, καὶ τὴν ἀκμὴν ἀίδιον φυλάττοιεν καὶ ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς μηδέποτ' εὐεπίθετον τοῖς ἐχθροῖς. στοχαζόμενοι [οὖν] τοῦ καὶ ζῶντες καὶ μεταλλάξαντες ἀμύνειν τῇ πατρίδι καὶ βοηθεῖν, τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ πρὸ τῶν καθηκόντων νομίζουσι τὸ συγκραθῆναι εἰς γάμον, πᾶν μὲν τὸ τῇ φύσει ἐπιβάλλον σπεύδοντες ἐπιτελεῖν, πολὺ δὲ μάλιστα τὸ εἰς τὴν τῆς πατρίδος σωτηρίαν καὶ αὔξησιν, καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν τῶν θεῶν τιμήν. εἰ γὰρ ἐκλίποι τὸ γένος, τίς τοῖς θεοῖς θύσει; λύκοι τινὲς ἢ "ταυροκτόνων γένος λεόντων." συμβέβηκε δὲ καὶ τὸν μὴ πεῖραν ἐσχηκότα γαμετῆς γυναικὸς καὶ τέκνων ἄγευστον εἶναι τῆς ἀληθινωτάτης καὶ γνησίου εὐνοίας. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι φιλίαι ἢ φιλοστοργίαι ἐοίκασι ταῖς τῶν ὀσπρίων ἤ τινων ἄλλων παραπλησίων κατὰ τὰς παραθέσεις μίξεσιν, αἱ δ' ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ταῖς δι' ὅλων κράσεσιν [ὡς οἶνος ὕδατι καὶ τοῦτο μέλιτι μίσγεται δι' ὅλων]. οὐ γὰρ μόνον τῆς οὐσίας καὶ τῶν φιλτάτων πᾶσιν ἀνθρώποις τέκνων καὶ τῶν σωμάτων ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς οὗτοι μόνοι κοινωνοῦσι. καὶ κατ' ἄλλον

δὲ τρόπον εἰκότως μεγίστη ἐστίν. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι κοινωνίαι καὶ ἑτέρας τινὰς ἀποστροφὰς ἔχουσι, "ταύτας δ' ἀνάγκη πρὸς μίαν ψυχὴν βλέπειν" τὴν τοῦ ἀνδρός. προτίθεται γὰρ σώζουσα πατρὸς καὶ μητρὸς μὴ ἀγνώμονος ἕνα τοῦτον σκοπὸν τοῦ βίου ποιεῖσθαι καὶ τέλος τούτῳ ἀρέσκειν, αὐτῶν τῶν γονέων ἑκατέρων παραχωρούντων· ἑκουσίως τὰ πρῶτα τῆς εὐνοίας ἀπονέμειν, τὴν μὲν τῷ ἀνδρὶ τὸν δὲ τῇ γυναικί. οὐκ ἀπείρως δὲ τῆς πρὸς γυναῖκα συμβιώσεως καὶ ὁ Εὐριπίδης εἰς ταῦτα ἀποβλέψας καὶ ἀποθέμενος τὴν ἐν τῷ γράφειν μισογυνίαν, ταῦτ' εἴρηκεν

γυνὴ γὰρ ἐν νόσοισι καὶ κακοῖς πόσει
ἥδιστόν ἐστι, δώματ' ἢν οἰκῇ καλῶς,
ὀργήν τε πραΰνουσα καὶ δυσθυμίας
ψυχὴν μεθιστᾶσ'· ἡδὺ κἀπάται φίλων.

τυγχάνει δὲ καὶ ἡρωικὸν τὸ πρᾶγμα. νῦν δ' ἐν ἐνίαις πόλεσιν ἅμα τῇ ἄλλῃ τῇ καθεστώσῃ ἐκλύσει καὶ ἀναρχίᾳ καὶ τῇ ἐπὶ τὸ καταφερὲς ῥᾴθυμον ἐπικλίσει καὶ τὸ γαμεῖν τῶν χαλεπωτάτων εἶναι δοκεῖ, τὸν δ' ἤθεον [βίον] ἐξουσίαν διδόντα πρὸς ἀκολασίαν καὶ ποικίλων ἡδονῶν ἀπόλαυσιν ἀγεννῶν καὶ μικροχαρῶν, ἰσόθεον νομίζουσι, τὴν δ' ἐραστῆς γυναικὸς εἴσοδον οἱονεί τινος φρουρᾶς εἰς πόλιν εἰσαγωγήν. ἔοικε μέντοι δύσκολος ἐνίοις ὁ μετὰ γυναικὸς φαίνεσθαι βίος διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἄρχειν ἀλλ' ἡδονῆς δούλους εἶναι· καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ τοῦ κάλλους τεθηρευμένους, τοὺς δ' ὑπὸ τῆς προικός, τὰ μὲν ἀπ' αὐτῆς ἑκουσίως καταχαρίζεσθαι τῇ γυναικὶ [τὰ δὲ...] καὶ μὴ διδάσκειν περὶ οἰκονομίας μηθὲν μηδὲ περὶ αὐξήσεως οἴκου, μηδὲ τίνος ἕνεκα συνεληλύθασι, μηδὲ περὶ θεῶν εὐσεβείας καὶ δόξης καὶ δεισιδαιμονίας ἐμποιεῖν, μηδὲ τὸ τῆς τρυφῆς ὀλέθριον παριστάναι μηδὲ τὸ

ἀχάριστον τῶν ἡδονῶν· μηδὲ ἐθίζειν ἀτενίζειν εἰς τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βίου καὶ πᾶν τὸ μέλλον ὀρθῇ τῇ γνώμῃ ἐκλογίζεσθαι, μηδὲ αὖ τυφλῶς καὶ ἀσκέπτως εὔελπιν εἶναι, μηδ' ὅτι, ἐὰν ὁ ἀνὴρ βουληθῇ, δύναται πάντως γενέσθαι ὧν ἐπιθυμεῖ· καὶ μὴ πρὸς τῷ παρόντι μόνῳ γίγνεσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν συνεπιβλέπειν τὸ πόθεν καὶ πῶς καὶ εἰ σωτηρίως καὶ εἰ συμφερόντως εἰς τὰ ὅλα· ἐπεὶ καὶ εἴ τις ταῦτα καὶ τὰ ἄλλα τὰ καλῶς τεθεωρημένα καὶ παραγγελλόμενα παρὰ τοῖς φιλοσόφοις δύναιτο πράττειν, ὃ ἂν τῶν πλείστων καὶ κουφότατον εἶναι βάρος γαμετὴ γυνὴ δόξῃ. ὁμοιότατον γάρ ἐστιν ὡς εἴ τις μίαν ἔχων χεῖρα ἑτέραν ποθὲν προσλάβοι, ἢ ἕνα πόδα ἔχων ἕτερον ἀλλαχόθεν κτήσαιτο. ὡς γὰρ οὗτος πολὺ ἂν ῥᾷον καὶ βαδίσαι οὗ θέλοι, καὶ γελάσαι καὶ προσαγάγοιτο, οὕτως ὁ γυναῖκα εἰσαγαγόμενος ῥᾷον ἀπολήψεται τὰς κατὰ τὸν βίον σωτηρίους καὶ συμφερούσας χρείας. ἀντὶ γοῦν δύο ὀφθαλμῶν χρῶνται τέσσαρσι, καὶ ἀντὶ δύο χειρῶν ἑτέραις τοσαύταις, αἷς καὶ ἀθρόως πράττοι ἂν ῥᾷον τὸ τῶν χειρῶν ἔργον. διὸ κἂν εἰ αἱ ἕτεραι κάμνοιεν, ταῖς ἑτέραις αὖ θεραπεύοιτο· καὶ τὸ σύνολον δύο γεγονὼς ἀνθ' ἑνὸς μᾶλλον ἂν ἐν τῷ βίῳ κατορθοίη. διόπερ τὸν νομίζοντα τὴν εἴσοδον τῆς γυναικὸς καταβαρύνειν τὸν βίον καὶ δυσκίνητον ποιεῖν, ὅμοιον [οἶμαι] πάσχειν ὡς εἴ τις πλείονας πόδας κωλύοι προσλαβεῖν, ἵν' ἐὰν πολὺ δέῃ βαδίζειν μὴ ἐφελκώμεθα πολλούς, ἢ τῷ πλείονας χεῖρας κτωμένῳ μέμφοιτο· ὅταν γάρ τι δέῃ πράττειν, ἐμποδίσεσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθους αὐτῶν. κατὰ ταῦτα γὰρ καὶ εἴ τις προσλάβοι οἷον ἑαυτὸν ἕτερον (οὐθὲν γὰρ διοίσει εἴτε θῆλυ τοῦτό ἐστιν εἴτε ἄρρεν), πολὺ ἐλαφρότερον καὶ εὐκοπώτερον πάντ' ἂν πράξειεν τὰ

ἔργα φιλαγάθῳ ἀνδρὶ καὶ θέλοντι σχολὴν ἄγειν ἢ περὶ τοὺς λόγους ἢ τὰ πολιτικὰ ἔργα ἢ ἄμφω ταῦτ', εἰ καὶ τελείως τοῦτο εὐμετάθετόν ἐστιν. ὅσῳ γὰρ μᾶλλον αὐτὸς ἀπὸ τῆς οἰκονομίας ἀπέστραπται, τοσούτῳ μᾶλλον τὴν διαδεξομένην τὴν οἴκησιν παραληπτέον καὶ περὶ τὰ ἀναγκαῖα ἑαυτὸν ἀπερίσπαστον. οὐ κακῶς καὶ ὁ κωμικὸς ἐπιτέμνει [τὸν εἰπόντα]

σχολαστής ἐστι· δεῖ δ' οἶμαι γαμεῖν
τὸν ἐπιμελῆ καὶ δυνατὸν οἰκονομεῖν ὄχλον
πλείω,

ἐπιφωνήσας

τὸν ἀμελῆ μᾶλλον, ἐπιθυμοῦντα δὲ
σχολῆς, ἵν' ἔχων οἰκονόμον ἀδεῶς περιπατῇ.

26 *Πλάτωνος νόμων ϛ'* (773 e).

Περὶ γάμων δὴ ταῦτ' ἔστω παραμύθια λεγόμενα, ὡς χρὴ τῆς ἀειγεννοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ παῖδας παίδων καταλείποντι ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτοῦ παραδιδόναι.

27 *Ἐν ταυτῷ* (776 b).

Γεννῶντάς τε καὶ ἐκτρέφοντας παῖδας, καθάπερ λαμπάδα τὸν βίον παραδιδόντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων.

ΟΤΙ ΟΥΚ ΑΓΑΘΟΝ ΤΟ ΓΑΜΕΙΝ. ΞΗ.

1 *Ἀναξανδρίδου.*

Ὅστις γαμεῖν βουλεύετ', οὐ βουλεύεται
ὀρθῶς, διότι βουλεύεται χοὔτω γαμεῖ.
πολλῶν κακῶν γάρ ἐστιν ἀρχὴ τῷ βίῳ.
ἢ γὰρ πένης ὢν τὴν γυναῖκα χρήματα
λαβὼν ἔχει δέσποιναν, οὐ γυναῖκ' ἔτι,

[ἧς ἐστὶ δοῦλος καὶ πένης]· ἣν δ' αὖ λάβῃ
μηδὲν φερομένην, δοῦλος αὖθις γίγνεται·
δεῖ γὰρ τὸ λοιπὸν ἀνθ' ἑνὸς τρέφειν δύο.
ἀλλ' ἔλαβεν αἰσχράν· οὐ βιωτόν ἐστ' ἔτι,
οὐδ' εἴσοδος τὸ παράπαν εἰς τὴν οἰκίαν.
ἀλλ' ἔλαβεν ὡραίαν τις· οὐδὲν γίγνεται
μᾶλλόν τι τοῦ γήμαντος ἢ τῶν γειτόνων.
ὥστ' οὐδαμῶς κακοῦ γ' ἁμαρτεῖν γίγνεται.

2 Ἀλέξιδος.

Τίς δῆθ' ὑγιαίνων νοῦν τ' ἔχων τολμᾷ ποτὲ
γαμεῖν διαπραξάμενος ἤθεον βίον;
εἶτ' οὐχὶ κρεῖττόν ἐστι τῷ γ' ἔχοντι νοῦν
ἄτιμον εἶναι μᾶλλον ἢ γυναῖκ' ἔχειν;
πολλῷ γε· τοὺς μὲν γοῦν ἀτίμους οὐκ ἐᾷ
ἀρχὴν λαχόντας ὁ νόμος ἄρχειν τῶν πέλας·
ἐπὰν δὲ γήμῃς, οὐδὲ σαυτοῦ κύριον
ἔξεστιν εἶναι· τὰς γὰρ εὐθύνας μόνον
ἐφημερινὰς τὰς τοῦ βίου κεκτήμεθα.

3 Φιλήμονος.

Ἀθάνατόν ἐστι κακὸν ἀναγκαῖον γυνή.

4 Μενάνδρου.

Ὦ τρὶς κακοδαίμων ὅστις ὢν πένης γαμεῖ
καὶ παιδοποιεῖθ', ὡς ἀλόγιστός ἐστ' ἀνήρ,
ὃς μήτε φυλακὴν τῶν ἀναγκαίων ἔχει,
μήτ' ἂν ἀτυχήσας εἰς τὰ κοινὰ τοῦ βίου
ἐπαμφιέσαι δύναιτο τοῦτο χρήμασιν,
ἀλλ' ἐν ἀκαλύπτῳ καὶ ταλαιπώρῳ βίῳ
χειμαζόμενος ζῇ, τῶν ἀνιαρῶν ἔχων
τὸ μέρος ἁπάντων, τῶν δ' ἀγαθῶν οὐ δυνάμενος.

5 Ναυμαχίου.

Καλὸν μὲν δέμας ἁγνὸν ἔχειν ἀδμῆτά τε μίμνειν
παρθενικήν, καθαροῖσί τ' ἀεὶ μελεδήμασι χαίρειν,
μήτε βαρυτληθῶν λαγόνων περὶ φόρτον ἄγουσαν,
μήτε πόνον τρομέουσαν ἀγάστονον Εἰλειθυίης,
ἀλλ' ἧσθαι βασίλειαν ἀφαυρῶν θηλυτεράων,
ψυχῆς ὄμμα φαεινὸν ὑπὲρ βιότοιο χέουσαν,
ἔνθα γάμοι κεδνοὶ καὶ ἀληθέες, ἔνθα μιγεῖσα
θεσπεσίοις ἐπέεσσι νοήματα φάεα τίκτει.
εἰ δέ σε καὶ ξυνοῖο πόθος βιότοιο κιχάνει,
καὶ τοῦτο προδαεὶς ἐρέω, πῶς χρή σε περῆσαι
τὸν πλοῦν, ὥς φασίν, τὸν δεύτερον εὔφρονι θυμῷ.

6 *Φιλιππίδου Ἀνανεούσης.*
Ἔλεγον ἐγώ σοι μὴ γαμεῖν, ζῆν δ' ἡδέως.
τὸ Πλάτωνος ἀγαθόν ἐστι τοῦτο, Φειδύλε,
μὴ λαμβάνειν γυναῖκα, μηδὲ τῇ τύχῃ
διὰ πλειόνων αὐτὸν προβάλλειν πραγμάτων.

7 *Ἀναξανδρίδου.*
Κόρης ἀπαλλαττόμεθα ταμιείου πικροῦ.

8 *Ἱππώνακτος.*
Δύ' ἡμέραι γυναικός εἰσιν ἥδισται,
ὅταν γαμῇ τις κἀκφέρῃ τεθνηκυῖαν.

9 *Ἐπιχάρμου.*
Οὐδὲν γαίᾳ κλεινᾷ γυναικὸς βαρύτερον,
οἶδ' ὁ συντυχών· μακάριος δ' ὃς ἀγνοεῖ.

10 *Μενάνδρου.*
Μηδέποτε γήμῃ μηδὲ εἷς εὔνους ἐμοί.

11 *Μενάνδρου.*
Γαμεῖν κεκρικότα δεῖ σε γιγνώσκειν, ὅτι
ἀγαθὸν μέγ' ἕξεις, ἂν λάβῃς μικρὸν κακόν.

12 *Εὐριπίδου ἐξ Ἰνοῦς.*

Νόμοι γυναικῶν οὐ καλῶς κεῖνται πέρι.
χρῆν γὰρ τὸν εὐτυχοῦνθ' ὅπως πλείστας ἔχειν
γυναῖκας, εἴπερ δὴ τροφὴ δόμοις παρῆν,
ὡς τὴν κακὴν μὲν ἐξέβαλλε δωμάτων,
τὴν δ' οὖσαν ἐσθλὴν ἡδέως ἐσώζετο.
νῦν δ' εἰς μίαν βλέπουσι κίνδυνον μέγαν
ῥίπτοντες· οὐ γὰρ τῶν τρόπων πειρώμενοι
νύμφας ἐς οἴκους ἑρματίζονται βροτοί.

13 *Εὐριπίδου Ἄλκηστις* (882).

Ζηλῶ δ' ἀγάμους ἀτέκνους τε βροτῶν.
μία γὰρ ψυχή, τῆς ὑπεραλγεῖν
μέτριον ἄχθος.

14 *Εὐριπίδου Ἄλκηστις* (238).

Οὔ ποτε φήσω
γάμον εὐφραίνειν πλέον ἢ λυπεῖν.

15 *Εὐριπίδου Σθενοβοίας.*

Πολλοὺς δὲ πλούτῳ καὶ γένει γαυρουμένους
γυνὴ κατῄσχυν' ἐν δόμοισι νηπία.

16 *Φιλήμονος.*

Τὸν μόνον ὄντα καὶ κακὴ τύχη τρέφει.

17 *Ἀριστοφάνης ἐν Πολυΐδῳ.*

Ἰδοὺ δίδωμι τήνδ' ἐγὼ γυναῖκά σοι
Φαίδραν· ἐπὶ πῦρ δὲ πῦρ ἔοιχ' ἥξειν ἄγων.

18 *Μενάνδρου.*

Τὸ γυναῖκ' ἔχειν εἶναί τε παίδων, Παρμένων,
πατέρα μερίμνας τῷ βίῳ πολλὰς φέρει.

19 *Σοφοκλέους Τηρεῖ.*

Νῦν δ' οὐδέν εἰμι χωρίς· ἀλλὰ πολλάκις
ἔβλεψα ταύτῃ τὴν γυναικείαν φύσιν,

ὡς οὐδέν ἐσμεν, αἳ νέαι μὲν ἐν πατρὸς
ἥδιστον οἶμαι ζῶμεν ἀνθρώπων βίον·
τερπνῶς γὰρ ἀεὶ πάντας ἀγνοία τρέφει·
ὅταν δ' ἐς ἥβην ἐξικώμεθ' ἔμφρονες,
ὠθούμεθ' ἔξω καὶ διεμπολώμεθα
θεῶν πατρῴων τῶν τε φυσάντων ἄπο,
αἳ μὲν ξένους πρὸς ἄνδρας, αἳ δὲ βαρβάρους,
αἳ δ' εἰς ἀληθῆ δώμαθ', αἳ δ' ἐπίρροθα.
καὶ ταῦτ', ἐπειδὰν εὐφρόνη ζεύξῃ μία,
χρεὼν ἐπαινεῖν καὶ δοκεῖν καλῶς ἔχειν.

20 *Φιλήτα.*
Βίον καλὸν ζῇς, ἂν γυναῖκα μὴ λάβῃς.

21 *Διφίλου.*
Γυναικὸς ἀγαθῆς ἐπιτυχεῖν οὐ ῥάδιον.

22 *Χαιρήμονος.*
Γυναῖκα θάπτειν κρεῖττόν ἐστιν ἢ γαμεῖν.

23 *Φιλήμονος.*
Γαμεῖν ὁ μέλλων εἰς μετάνοιαν ἔρχεται.

24 *Ἱπποθόου.*
Ζευχθεὶς γάμοισιν οὐκ ἔτ' ἔστ' ἐλεύθερος.

25 *Μενάνδρου.*
Ὅστις πενόμενος βούλεται ζῆν ἡδέως,
ἑτέρων γαμούντων αὐτὸς ἀπεχέσθω γάμου.

26 *Θεοδέκτου.*
Παραπλήσιον πρᾶγμ' ἐστὶ γῆρας καὶ γάμος.
τυχεῖν γὰρ αὐτῶν ἀμφοτέρων σπουδάζομεν·
ὅταν δὲ τύχωμεν, ὕστερον λυπούμεθα.

27 *Ἀντιφάνους.*
Ὡς ἔστι τὸ γαμεῖν ἔσχατον τοῦ δυστυχεῖν.

28 *Μενάνδρου.*

Πατρῷ' ἔχειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα,
τὰ μετὰ γυναικὸς δ' εἰσιόντ' εἰς οἰκίαν
οὔτ' ἀσφαλῆ τὴν κτῆσιν οὔθ' ἱλαρὰν ἔχει.

29 *Θάλητος.*

Θαλῆς τῇ μητρὶ γυναῖκα λαβεῖν δεομένῃ "οὔπω καιρός" ἔλεγεν· εἶτα προβάς "οὐκέτι καιρός."

30 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνες μεταμέλονται τῶν ἀνθρώπων, εἶπεν "οἱ γήμαντες."

31 *Πλάτωνος.*

Πλάτων ἐρωτηθεὶς εἰ γήμας φιλοσοφήσω; "οὐκ εἰδώς," ἔφη "οὐδὲ μόνον σαυτὸν σώζειν, καὶ γυναῖκα ἐπὶ τῶν ὤμων συνδιασώσεις;"

32 *Λυσίου.*

Ἧι γὰρ ἂν ἡμέρᾳ γυνὴ προδῷ τὸ σῶμα καὶ τὴν τάξιν λίπῃ τῆς αἰδοῦς, εὐθέως παραλλάττει τῶν φρενῶν, ὥστε νομίζειν τοὺς μὲν οἰκείους ἐχθρούς, τοὺς δὲ ἀλλοτρίους πιστούς, περὶ δὲ τῶν καλῶν καὶ αἰσχρῶν ἐναντίαν ἔχειν τὴν γνώμην.

33 *Σόλωνος.*

Σόλων συμβουλεύοντός τινος αὐτῷ κατὰ τῶν μὴ γαμούντων ἐπιτίμιον τάξαι "χαλεπόν" εἶπεν "ὦ ἄνθρωπε φορτίον ἡ γυνή."

34 *Θάλητος.*

Θαλῆς ἐρωτηθεὶς διὰ τί ἀκμάζων οὐκ ἐπαιδοποίησεν, ἀπεκρίνατο "διότι τὸ ζῆν οὐκ ἐβουλόμην λύπαις αὐθαιρέτοις κατεγγυῆσαι."

35 *Λυκούργου.*

Ὅταν γυνὴ ὁμονοίας τῆς πρὸς ἄνδρα στερηθῇ, ἀβίωτος ὁ καταλειπόμενος γίνεται βίος.

36 Ἐπαμινώνδας ἐρωτηθεὶς τί ὀνεῖται ὁ μὴ γήμας μηδὲ παιδοποιησάμενος "τὸ μὴ ὀκνεῖν" εἶπεν "ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθνήσκειν."

37 Ἀντιφῶντος.

Φέρε δὴ προελθέτω ὁ βίος εἰς τὸ πρόσθεν καὶ γάμων καὶ γυναικὸς ἐπιθυμησάτω. αὕτη ἡ ἡμέρα, αὕτη ἡ νὺξ καινοῦ δαίμονος ἄρχει, καινοῦ πότμου. μέγας γὰρ ἀγὼν γάμος ἀνθρώπῳ. εἰ γὰρ τύχοι μὴ ἐπιτηδεία ἡ ἀγομένη, τί χρὴ τῇ συμφορᾷ χρῆσθαι; χαλεπαὶ μὲν ἐκπομπαί, τοὺς φίλους ἐχθροὺς ποιῆσαι, ἴσα φρονοῦντας ἴσα πνέοντας, ἀξιώσαντα καὶ ἀξιωθέντα· χαλεπὸν δὲ κεκτῆσθαι κτῆμα τοιοῦτον, δοκοῦντα ἡδονὰς κτᾶσθαι λύπας ἄγεσθαι. φέρε δή, μὴ τὰ παλίγκοτα λέγωμεν, λεγέσθω τὰ πάντων ἐπιτηδειότατα. τί γὰρ ἥδιον ἀνθρώπῳ γυναικὸς καταθυμίας; τί δὲ γλυκύτερον ἄλλως τε καὶ νέῳ; ἐν τῷ αὐτῷ δέ γε τούτῳ, ἔνθα τὸ ἡδύ, ἔνεστι πλησίον που καὶ τὸ λυπηρόν. αἱ γὰρ ἡδοναὶ οὐκ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἐμπορεύονται, ἀλλ' ἀκολουθοῦσιν αὐταῖς λῦπαι καὶ πόνοι. ἐπεὶ καὶ ὀλυμπιονῖκαι καὶ πυθιονῖκαι καὶ οἱ τοιοῦτοι ἀγῶνες καὶ σοφίαι καὶ πᾶσαι ἡδοναὶ ἐκ μεγάλων λυπημάτων ἐθέλουσι παραγίγνεσθαι. τιμαὶ γὰρ καὶ ἆθλα, δελέατα, ἃ ὁ θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις, μεγάλων πόνων καὶ ἱδρώτων εἰς ἀνάγκας καθιστᾶσιν. ἐγὼ γὰρ [εἴ μοι γένοιτο σῶμα ἕτερον τοιοῦτον οἷον ἐγώ, ἐμαυτῷ] οὐκ ἂν δυναίμην ζῆν, μὴ οὕτως ἐμαυτῷ πολλὰ πράγματα παρέχων ὑπέρ τε τῆς ὑγιείας τοῦ σώματος ὑπέρ τε τοῦ καθ' ἡμέραν βίου [ἐς τὴν ξυλλογήν], ὑπέρ τε δόξης καὶ σωφροσύνης καὶ εὐκλείας καὶ τοῦ εὖ ἀκούειν. τί οὖν εἴ μοι γένοιτο σῶμα ἕτερον τοιοῦτον, ὅ γέ μοι οὕτως ἐπιμελὲς εἴη;

οὐκ οὖν δῆλον, ὅτι γυνὴ ἀνδρί, ἐὰν ᾖ καταθυμία, οὐδὲν ἐλάττους τὰς φιλότητας παρέχεται καὶ τὰς ὀδύνας ἢ αὐτὸς αὑτῷ ὑπέρ τε τῆς ὑγιείας δισσῶν σωμάτων ὑπέρ τε τοῦ βίου τῆς συλλογῆς ὑπέρ τε τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς εὐκλείας. φέρε δὴ καὶ παῖδες γενέσθωσαν· φροντίδων ἤδη πάντα πλέα, καὶ ἐξοίχεται τὸ νεοτήσιον σκίρτημα ἐκ τῆς γνώμης καὶ τὸ πρόσωπον οὐκέτι τὸ αὐτό.

ΟΤΙ ΤΟΙΣ ΜΕΝ ΕΠΩΦΕΛΗ ΤΟΝ ΓΑΜΟΝ, ΤΟΙΣ ΔΕ ΑΣΥΜΦΟΡΟΝ Ο ΤΩΝ ΣΥΝΑΠΤΟΜΕΝΩΝ ΑΠΕΤΕΛΕΣΕ ΤΡΟΠΟΣ. ΞΘ.

1 Θεοδέκτου.

Ὅταν γὰρ ἄλοχον εἰς δόμους ἄγῃ πόσις,
οὐχ, ὡς δοκεῖ, γυναῖκα λαμβάνει μόνον·
ὁμοῦ δὲ τῇδ' ἐπεισκομίζεται λαβὼν
καὶ δαίμον' ἤτοι χρηστὸν ἢ τοὐναντίον.

2 Σουσαρίωνος.

Ἀκούετε λεῴ, Σουσαρίων λέγει τάδε·
κακὸν γυναῖκες, ἀλλ' ὅμως, ὦ δημόται,
οὐκ ἔστιν οἰκεῖν οἰκίαν ἄνευ κακοῦ.
καὶ γὰρ τὸ γῆμαι καὶ τὸ μὴ γῆμαι κακόν.

3 Εὐριπίδου.

Οὐ πάντες οὔτε δύστυχοῦσιν ἐν γάμοις
οὔτ' εὐτυχοῦσι· συμφορὰ δ' ὃς ἂν τύχῃ
κακῆς γυναικός, εὐτυχεῖ δ' ἐσθλῆς τυχών.

4 Μενάνδρου.

Γυνὴ πολυτελής ἐστ' ὀχληρόν, οὐδ' ἐᾷ
ζῆν τὸν λαβόνθ' ὡς βούλετ'· ἀλλ' ἔνεστί τοι
ἀγαθὸν ἀπ' αὐτῆς, παῖδες, ἐλθόντ' εἰς νόσον

τὸν ἔχοντα ταύτην ἐθεράπευσεν ἐπιμελῶς,
ἀτυχοῦντι συμπαρέμεινεν, ἀποθανόντα τε
ἔθαψε, περιέστειλεν οἰκείως· ὅρα
εἰς ταῦθ', ὅταν λυπῇ τι τῶν καθ' ἡμέραν.
οὕτω γὰρ οἴσεις πᾶν τὸ πρᾶγμ'· ἂν δ' ἐκλέγῃ
ἀεὶ τὸ λυποῦν, μηδὲν ἀντιπαρατιθεὶς
τῶν προσδοκωμένων, ὀδυνήσει διὰ τέλους.

5 *Εὐριπίδου.*

Μακάριος, ὅστις εὐτυχεῖ γάμον λαβὼν
ἐσθλῆς γυναικός· εὐτυχεῖ δ' ὁ μὴ λαβών.

6 *Ἡσιόδου* (Opp. 702).

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληίζετ' ἄμεινον
τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο,
δειπνολόχου, ἥτ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
αὔει ἄτερ δαλοῖο καὶ ὠμῷ γήραϊ θῆκε.

7 *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.*

Γυναῖκα καὶ ὠφελίαν
καὶ νόσον ἀνδρὶ φέρειν μεγίσταν
ἐδίδαξα τῷμῷ λόγῳ.

8 *Φιλιππίδου.*

Αἰσχρὰν γυναῖκ' ἔγημας ἀλλὰ πλουσίαν,
κάθευδ' ἀηδῶς ἡδέως μασώμενος.

9 *Εὐριπίδου Πρωτεσιλάου.*

Ὅστις δὲ πάσας συντιθεὶς ψέγει λόγῳ
γυναῖκας ἑξῆς, σκαιός ἐστι κοὐ σοφός.
πολλῶν γὰρ οὐσῶν τὴν μὲν εὑρήσεις κακήν,
τὴν δ' ὥσπερ αὕτη λῆμ' ἔχουσαν εὐγενές.

10 *Μενάνδρου.*

Τὸ γαμεῖν, ἐάν τις τὴν ἀλήθειαν σκοπῇ,
κακὸν μέν ἐστιν ἀλλ' ἀναγκαῖον κακόν.

11 Εὐριπίδου Μελανίππη.

Τῆς μὲν κακῆς κάκιον οὐδὲν γίγνεται
γυναικός, ἐσθλῆς δ' οὐδὲν εἰς ὑπερβολὴν
πέφυκ' ἄμεινον· διαφέρουσι δ' αἱ φύσεις.

12 Τοῦ αὐτοῦ (Alc. 879).

Τί γὰρ ἀνδρὶ κακὸν μεῖζον ἁμαρτεῖν
πιστῆς ἀλόχου;

13 Εὐριπίδου (Or. 602).

Γάμοι δ' ὅσοις μὲν εὖ καθεστᾶσιν βροτῶν,
μακάριος αἰών· οἷς δὲ μὴ πίπτουσιν εὖ,
τά τ' ἔνδον εἰσὶ τά τε θύραζε δυστυχεῖς.

14 Σοφοκλῆς Φαίδρα.

Οὕτω γυναικὸς οὐδὲν ἂν μεῖζον κακὸν
κακῆς ἀνὴρ κτήσαιτ' ἄν, οὐδὲ σώφρονος
κρεῖσσον· παθὼν δ' ἕκαστος ὧν τύχῃ λέγει.

15 Ἡσιόδου θεογονίας (600).

Ὣς δ' αὔτως ἄνδρεσσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκας
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκε ξυνήονας ἔργων
λευγαλέων· ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο.
ὅς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν
μὴ γῆμαι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ' εἰς γῆρας ἵκοιτο
χήτει γηροκόμοιο, ὃ δ' οὐ βιότου ἐπιδευὴς
ζώει, ἀποφθιμένου δὲ διὰ ζωὴν δατέονται
χηρωσταί· ᾧ δ' αὖτε γάμου μετὰ μοῖρα γένηται,
κεδνὴν δ' ἔσχετ' ἄκοιτιν ἀρηρυῖαν πραπίδεσσι,
τῷ δέ τ' ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει.

16 Εὐριπίδου Ἑκάβης (1183).

Μηδὲν θρασύνου, μηδὲ τοῖς σαυτοῦ κακοῖς
τὸ θῆλυ συνθεὶς ὧδε πᾶν μέμψῃ γένος.

πολλαὶ γὰρ ἡμῶν αἳ μέν εἰσ' ἐπίφθονοι,
αἳ δ' εἰς ἀριθμὸν τῶν κακῶν πεφύκαμεν.

17 Ἐπιχάρμου.

Τὸ δὲ γαμεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ τρὶς ἓξ ἢ τρεῖς μόνους
ἀπὸ τύχης βαλεῖν· ἐὰν μὲν γὰρ λάβῃς τεταγμένην
τοῖς τρόποις καὶ τἄλλ' ἄλυπον, εὐτυχήσεις τῷ γάμῳ·
εἰ δὲ καὶ φιλέξοδόν τε καὶ λάλον καὶ δαψιλῆ,
οὐ γυναῖχ' ἕξεις, διὰ βίου δ' ἀτυχίαν κοσμουμέναν.

18 Εὐριπίδου Οἰδίποδι.

Πᾶσα γὰρ δούλη πέφυκεν ἀνδρὸς ἡ σώφρων γυνή·
ἡ δὲ μὴ σώφρων ἀνοίᾳ τὸν ξυνόνθ' ὑπερφρονεῖ.

19 Εὐριπίδου Μελανίππῃ.

Ἄλγιστόν ἐστι θῆλυ μισηθὲν γένος.
αἱ γὰρ σφαλεῖσαι ταῖσιν οὐκ ἐσφαλμέναις
αἶσχος γυναιξί, καὶ κεκοίνωνται ψόγον
ταῖς οὐ κακαῖσιν αἱ κακαί· τὰ δ' εἰς γάμους
οὐδὲν δοκοῦσιν ὑγιὲς ἀνδράσιν φρονεῖν.

20 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Ἐκ τῶν ὁμοίων οἱ κακοὶ γαμοῦσ' ἀεί.

21 Γαΐου ὑπὲρ Λουκίλλης.

Φυλάττομαι δέ τι πικρότερον εἰπεῖν διὰ τὸ τῆς μητρυιᾶς ὄνομα. πολλὰ γὰρ προείληπται τῶν ὀνομάτων εἰς πίστιν ἀπεχθείας, καὶ μητρυιὰ δυσκόλως ἀληθεύειν πιστεύεται· δεῖ δὲ οὐ ταῖς φήμαις τῶν ὀνομάτων ἐξελέγχεσθαι τοὺς τρόπους· πολλοὶ γὰρ ἤδη διαβεβλημένας προσηγορίας ἔχοντες ἔσχον οὐ πονηρὰν διάνοιαν· πάλιν ἕτεροι καὶ καλοῖς ὀνόμασιν ἐκ τῆς φύσεως κεκοσμημένοι ψυχαῖς ἀνομοίοις προσέρχονται πρὸς τὰ ἔργα.

22 Θεμιστίου ἐκ τοῦ περὶ ψυχῆς.

Ἀλλὰ μάλιστα διψῶν ἀπέθανεν τῆς γυναικός, ἐρῶν ἐρώσης ἀπολειπόμενος. οὐδὲν εἰπεῖν οὔτε ποιῆσαι πρὸς αὐτὴν ἰταμὸν ἐτόλμησαν· ἀλλ' οὕτως ἐνεκαρτέρησαν ἀμφότεροι τῷ πρέποντι, ὥσπερ ἀποδείξασθαι θέλοντες ὅτι πλεῖστον αἰδοῦς ἔρωτι δικαίῳ μέτεστιν· ὅθεν ἔμοιγε πλεῖστον αὐτῇ φαίνεται χρόνον ἀνὴρ συμβεβιωκέναι· πάντα γὰρ διόλου τὸν δεκαετῆ χρόνον ὁμαλῶς συνεβίωσεν. αἱ δὲ ἄλλαι συνοικοῦσιν, οὐ συμβιοῦσιν, ὅταν λυπῶσι τοὺς [μὲν] ἄνδρας ἢ ζηλοτυπῶσιν ἢ διαφέρωνται περὶ χρημάτων ἢ κακῶς λέγωσιν ἢ φεύγωσι θρυπτόμεναι τὰς φιλοφροσύνας καὶ συνδιαιτήσεις. ὥστε ἂν τοῦτον ἐξαίρῃς τὸν χρόνον ἐν ᾧ ταῦτα πράττουσιν, ἀπολείπεται βραχὺς ἐκείνοις ὁ τῆς συμβιώσεως.

23 Μουσωνίου ἐκ τοῦ τίτλου "κεφάλαιον γάμου."

Βίου καὶ γενέσεως παίδων κοινωνίαν κεφάλαιον εἶναι γάμου. τὸν γὰρ γαμοῦντα, ἔφη, καὶ τὴν γαμουμένην ἐπὶ τούτῳ συνιέναι χρὴ ἑκάτερον θατέρῳ, ὥστ' ἅμα μὲν ἀλλήλοις βιοῦν, ἅμα δὲ ποιεῖσθαι, καὶ κοινὰ δὲ ἡγεῖσθαι πάντα καὶ μηδὲν ἴδιον, μηδ' αὐτὸ τὸ σῶμα. μεγάλη μὲν γὰρ γένεσις ἀνθρώπου, ἣν ἀποτελεῖ τοῦτο τὸ ζεῦγος. ἀλλ' οὔπω τοῦτο ἱκανὸν τῷ γαμοῦντι, ὃ δὴ καὶ δίχα γάμου γένοιτ' ἂν συμπλεκομένων ἄλλως, ὥσπερ καὶ τὰ ζῷα συμπλέκεται αὐτοῖς. δεῖ δὲ ἐν γάμῳ πάντως συμβίωσίν τε εἶναι καὶ κηδεμονίαν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς περὶ ἀλλήλους, καὶ ἐρρωμένους καὶ νοσοῦντας καὶ ἐν παντὶ καιρῷ, ἧς ἐφιέμενος ἕκαστος ὥσπερ καὶ παιδοποιίας εἶσιν ἐπὶ γάμον. ὅπου μὲν οὖν ἡ κηδεμονία αὕτη τέλειός ἐστι, καὶ τελέως αὐτὴν οἱ συνόντες ἀλλήλοις παρέχονται,

ἁμιλλώμενοι νικᾶν ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον, οὗτος μὲν οὖν ὁ γάμος ᾗ προσήκει ἔχει καὶ ἀξιοζήλωτός ἐστι· καλὴ γὰρ ἡ τοιαύτη κοινωνία· ὅπου δ' ἑκάτερος σκοπεῖ τὸ ἑαυτοῦ μόνον ἀμελῶν θατέρου, ἢ καὶ νὴ Δί' ὁ ἕτερος οὕτως ἔχει, καὶ οἰκίαν μὲν οἰκεῖ τὴν αὐτήν, τῇ δὲ γνώμῃ βλέπει ἔξω, μὴ βουλόμενος τῷ ὁμόζυγι συντείνειν τε καὶ συμπνεῖν, ἐνταῦθ' ἀνάγκη φθείρεσθαι μὲν τὴν κοινωνίαν, φαύλως δ' ἔχειν τὰ πράγματα τοῖς συνοικοῦσιν, καὶ ἢ διαλύονται τέλεον ἀπ' ἀλλήλων ἢ τὴν συμμονὴν χείρω ἐρημίας ἔχουσιν.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ, ΕΤΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ. Ο.

1 *Εὐριπίδου Μελανίππης.*

Γάμους δ' ὅσαι σπεύδουσι μὴ πεπρωμένους,
μάτην πονοῦσιν· ἡ δὲ τῷ χρεὼν πόσει
μένουσα κἀσπούδαστος ἦλθεν εἰς δόμους.

2 *Τοῦ αὐτοῦ* (Phoen. 18).

Μὴ σπεῖρε τέκνων ἄλοκα δαιμόνων βίᾳ.

3 *Εὐριπίδου Ἀντιόπη.*

Κῆδος καθ' αὑτὸν τὸν σοφὸν κτᾶσθαι χρεών.

4 *Τοῦ αὐτοῦ Μελανίππη.*

Ὅσοι γαμοῦσι δ' ἢ γένει κρείσσους γάμους
ἢ πολλὰ χρήματ', οὐκ ἐπίστανται γαμεῖν.
τὰ τῆς γυναικὸς γὰρ κρατοῦντ' ἐν δώμασι
δουλοῖ τὸν ἄνδρα, κοὐκέτ' ἔστ' ἐλεύθερος.
πλοῦτος δ' ἐπακτὸς ἐκ γυναικείων γάμων
ἀνόνητος, αἱ γὰρ διαλύσεις οὐ ῥᾴδιαι.

5 *Μενάνδρου.*

*Ὅταν πένης ὢν καὶ γαμεῖν τις ἑλόμενος
τὰ μετὰ γυναικὸς ἐπιδέχηται χρήματα,
αὑτὸν δίδωσιν, οὐκ ἐκείνην λαμβάνει.*

6 *Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.*

*Εἰ δ' εἰς γάμους ἔλθοιμ', ὃ μὴ τύχοι ποτέ,
τῶν ἐν πόνοισιν ἡμερευουσῶν ἀεὶ
βελτίον' ἂν τέκοιμι δώμασιν τέκνα.
ἐκ γὰρ πατρὸς καὶ μητρὸς ὅστις ἐκπονεῖ
σκληρὰς διαίτας, οἱ γόνοι βελτίονες.*

7 *Μενάνδρου.*

*Δύ' ἔσθ', ἃ κρῖναι τὸν γαμεῖν μέλλοντα δεῖ,
ἤτοι προσηνῆγ' ὄψιν ἢ χρηστὸν τρόπον·
τὴν γὰρ ὁμόνοιαν τὴν πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ.*

8 *Ἡσιόδου ἔργων* (699 et 701).

*Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς,
πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδών, μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς.*

9 *Θεόγνιδος* (183).

*Κριοὺς μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα, Κύρνε, καὶ ἵππους
εὐγενέας, καί τις βούλεται ἐξ ἀγαθῶν
βήσεσθαι· γῆμαι δὲ κακὴν κακοῦ οὐ μελεδαίνει
ἐσθλὸς ἀνήρ, ἤν οἱ χρήματα πολλὰ φέρῃ.*

10 *Εὐριπίδου ἐν Ἀντιόπῃ.*

*Πᾶσι δ' ἀγγέλλω βροτοῖς
ἐσθλῶν ἀπ' ἀνδρῶν εὐγενῆ σπείρειν τέκνα.
οὐ γάρ ποτ' ἂν πράξειαν ἐς τέλος κακῶς.*

11 *Καλλικρατίδου ἐκ τοῦ περὶ οἴκου εὐδαιμονίας.*

Ἔχει δὲ τὸ ἴχνος τοῦτο τᾶς διακοσμάσιος πρᾶτον καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἐν τᾷ διαιρέσει τᾶς ψυχᾶς·

ταύτας [γὰρ] ὃ μέν τι ἐντὶ λογισμός, ὃ δὲ θυμός, ὃ δὲ ἐπιθυμία. ὁ μὲν ὢν λογισμὸς οἰκοδεσπότᾳ καὶ ἄρχοντι ποτεμφερής ἐντι· πρεσβύτερός τε γάρ ἐντι τᾷ φύσει καὶ τᾷ γενέσει, διανοητικώτατος καὶ διακριτικώτατος· ἁ δ' ἐπιθυμία, θᾶλυ καὶ νεαρὸν καὶ ὑγρὸν πάθος ὑπάρχοισα ψυχᾶ, τᾷ γυναικὶ ποτιφερής ἐντι· ὁ δὲ θυμός, ὁρμᾶς καὶ ζέσιος μεστὸς ἐὼν καὶ συνακούων καὶ ἐπακολουθῶν πολλάκις τῷ λογισμῷ ἢ τῷ νῷ, [καὶ] νεανίᾳ ποθωμοίωται. ἁ μὲν γὰρ μονάς ἐντι τὸ γεννῶν καὶ ὁρίζον, ἁ δὲ δυὰς τὸ ὁριστὸν καὶ ὁριζόμενον. καὶ τὸ μὲν περιττὸν ἐκ τᾶς καθ' αὑτὸ φύσιος, τὸ δὲ ἄρτιον ἐκ τᾶς πρός τι· διότι τὸ μὲν καθ' αὑτὸ φύσιος περαίνει, τὸ δὲ ἄρτιον ἐκ τᾶς πρός τι. καὶ τὸ μὲν κατὰ περισσὰς χώρας συντάσσον ἐξομοιάζει αὑτῷ, τὸ δὲ μόνον ὥσπερ ὕλα ὑποκείμενον. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τᾶν γραμμᾶν καὶ χωρίων. τὸ μὲν γὰρ τετράγωνον ὁρίζει καὶ συντάσσει, τὸ δ' ἑτερόμακες ὥσπερ ὕλα ὑποκειμένα ὁρίζεται καὶ συντάσσεται, τετραγωνιζόμενον καὶ ἐξισούμενον. δεῖ δὲ τὸν μωσικὸν μιμέεσθαι τὸν ἴδιον τόνον τᾶς φωνᾶς ἐκμαθόντα οὕτω πειρᾶσθαι τὰν μέσαν καθιστάνειν, ὅκως καὶ ἐπὶ τὰ βαρέα καὶ ἐπὶ τὰ ὀξέα διαρκέσαι δύναται, καὶ μήτε ῥήξῃ μήτε ἀπολίπῃ τὴν στάσιν· οὕτως ὢν δεῖ καὶ γάμον συναρμόζεσθαι ποτὶ τὸν ἴδιον τόνον τᾶς ψυχᾶς, ὅκως μὴ μόνον ἐν εὐτυχίαις συνεκτρέχειν ἀλλάλοις δυνατοὶ ὦντι. καὶ γὰρ αὐλὼς ὁ αὐλατὰς ποτὶ τὸν ἴδιον τόνον διαρκέσαι δυναμένως λαμβάνει, καὶ παδάλια ὁ κυβερνάτας ποτὶ τὸ μέγεθος τᾶς ναός.

12 Νικοστράτου περὶ γάμου.

Ταυτὶ μὲν οὖν τὰ θρυλούμενα σὺ οἶσθα, μήτε εὐγενείᾳ προσέχειν μήτε δόξῃ τῶν πατέρων οὕτως γε

ὡς αὐτῇ τῇ γυναικί. πολλαὶ γὰρ δὴ πάνυ καλῶν κἀγαθῶν πατέρων φαῦλαι ἐφωράθησαν καὶ οὐκ ἐσωφρόνησαν. χρήματα δὲ οἳ μὲν οὐδὲ πάμπαν φιλοφρονεῖν εἰώθασιν· ἔνιοι δὲ οὐδ' ἂν γῆμαι ἔφασαν ἄλλως τε εἰ μὴ πλουτοίη καὶ προῖκα ἐπάγοιτο πολλήν. ἀλλ' ἐνταῦθά που καὶ τὸ λαμπρὸν τοῦ δουλεύειν ἐστὶν ἰδίᾳ μὲν τῇ γυναικὶ ὑπὸ τοῦ πλούτου διατεθρυμμένῃ, ἰδίᾳ δὲ τοῖς χρήμασιν ὑποθωπεύοντα αὐτόν τινα, καὶ ἣν συμβαίνῃ μάλιστα λαμβάνοντα ἐκεῖθεν ἀναλίσκειν. εἰ δὲ κατ' ἐμέ τις εἴης, καὶ σμικρὰν ἥδιστ' ἂν πύθοιο. κρεῖττον ἄρα ἦν ἀνδρικόν τι γύναιον καὶ κατ' ἀγροὺς τεθραμμένον ἀναζητεῖν τε καὶ πολυπραγμονεῖν, ἱκανὸν μὲν πονεῖν, ὁπότε ὕδωρ ἀνιμᾶν δέοι, καὶ πῦρ ἐναῦσαι, ἦν τούτου καιρός, οὐκ ἀνελεύθερον δὲ οὐδὲ ἀρρητοποιόν, χρηστόν γε μὴν καὶ ἀράξαι ποτὲ μύλην, καὶ ἐπαφήσας αὐτῆς διδοῦσαν ὥσπερ ἐπὶ λύρας. ταῦτα μὲν δὴ ῥώμη τῇ γυναικί, ταῦτα δὲ τῷ οἴκῳ ὄφελος. ἐπειδὴ δὲ οὐκ εὔδηλόν ἐστιν ἄρτι γαμοῦντι, ὁποῖαι δή τινες τοῖς τρόποις αἱ γυναῖκες ἀναφανήσονται, Ἰνδοὶ οὕτω γαμοῦσι καὶ οἱ σοφοὶ αὐτῶν, καὶ οὐδεπώποτε ψευσθῆναι λέγονται. ἐκεῖνοι τοίνυν οἱ Ἰνδοὶ καὶ γυμνοὶ καὶ σοφοὶ οὐχ ὅπως πλούτῳ καὶ δόξῃ ἔγημαν Ἰνδοῦ ἀνδρὸς καὶ πλουσίου θυγατέρα, ἀλλ' αὐτὴν τὴν κόρην τήν τε ὄψιν αὐτῆς καὶ τὸ κάλλος ἐπολυπραγμόνησαν, σοφίᾳ δή τινι τοῦτό γε, οὐκ ἀκολασίᾳ οὐδεμιᾷ, οὐδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ ἡμῖν. αἱ γὰρ δὴ ὄψεις αἱ χρησταὶ ἔχοιεν ἄν τι πιστὸν τοῦ κάλλους τῆς ψυχῆς, καὶ ἔνι οὔτε θυμούμενον οὔτε ὀργιζόμενον οὔτε χολῶντα τὸ πρόσωπον φαιδρὸν ἔχειν τε καὶ καθαρόν. εἰ δέ τις πανοῦργος καὶ κρυψίνους, εὐθὺς μὲν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ παραβλέπει καὶ δεινὸν δέδορκεν· ὅστις δὲ μωρίᾳ εὐήθης, τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ

ταῖς κόραις ἀναπέπταται· ὄνων ὀφθαλμοὶ καὶ προβάτων τοιοῦτοι· ὁ δέ γε συνάγων τὰς ὀφρῦς σκαιός ἐστι· καὶ ὅτῳ ἐπανθεῖ οὐκ ἐρύθημα ἀλλὰ σκότος τε καὶ νέφος, τούτου γε ἡ ψυχὴ οὐδαμῇ οὐδαμῶς εὐφραίνεται. ταυτὶ μὲν τὰ γνωρίσματα καὶ σημεῖα οὐ παρθένοις ἄρα καὶ γυναιξίν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς πρόσεστι τοῖς ἀνδράσι. περὶ μὲν οὖν τῶν Ἰνδῶν οὗτος ὁ λόγος κρατεῖ, ὡς καταμαντεύονται περὶ τῶν γυναικῶν πόρρωθεν ὁποῖαί τινες ἔσονται. μή δή μου δὲ καταγνώτω μηδείς, ἐπεὶ κοινότερον τῷ κάλλει καταχρήσομαι συμβουλεύων αὐτὸ μεταθεῖναι. οὐ γὰρ τοὺς καλοὺς καὶ τὰς καλὰς ἐγὼ προξενῶ, ἀλλ' ἑτέρως οὐκ ἔνι εἰπεῖν, ἑπόμενον τῷ Ἰνδῶν λόγῳ. εἶδος μὲν δὴ τῆς γυναικὸς ἡμῖν ἐξεταστέον εἰ χαρίέν τι καὶ ἀστεῖον καὶ ἐλευθέριον, εἴ γε μέλλει τις ἡδέως μὲν ἀναπαύσεσθαι, ἡδέως δὲ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τὴν αὐτὸς αὐτοῦ εἰσελεύσεσθαι. τὸ γὰρ δὴ αἰσχρὰν γήμαντα εἶτα ἐξίστασθαι τῆς οἰκίας τῇ γυναικί, οὐκ ἐξίστασθαι μὰ Δί' ἐστὶ τῆς οἰκίας, ἀλλὰ φεύγειν τὴν γυναῖκα. ὥσπερ δὲ τὸ εἶδος πρότερον ἀξιοῦμεν δοκιμάζειν τῆς γυναικός, οὕτω καὶ αὐτοῦ ἑκάστου τοῦ νυμφίου πρότερόν γε τὸ εἶδος ἐξεταστέον, ὡς μὴ ἄν τι λυποίη αἰσχρὸς ὤν, ἣν τύχῃ ἀγαθήν τε καὶ χρηστὴν γήμας. ἔνι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς τὰ [ἀπὸ] τῆς ψυχῆς ἑκάστου εἰδέναι. καὶ τοίνυν φωνὴν μετὰ ταῦτα τῆς γυναικὸς ἐξεταστέον· τάχα μὲν γὰρ ἡδίων ἡ ᾠδικὴ ἕωθέν τε καὶ μετ' ἄριστον· μᾶλλον δὲ συνεστάλθω αὐτῇ ἡ φωνὴ εἰς τὸ πρᾶον, καὶ τραχὺ πώποτε μήτε βοήσαι μήτε φθέγξαιτο· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἀνδρωδεστέρας τὰς γυναῖκας ἀποφαίνει. οἷον δὲ οἰκία ὡς ἄτοπον ἀνὴρ μὲν ἐκ .... τύρβαι δὲ καὶ ναὶ μὰ Δία φωναὶ ἀνδρῶν πολλαί. καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν, ἃ χρῆν ἕκαστον

ἡμῶν πολυπραγμονεῖν· ὡς δ' οὖν ὑπομνῆσαι ἱκανὰ οἶμαι καὶ ταῦτα.

13 Ἀντιπάτρου ἐκ τοῦ περὶ γυναικὸς συμβιώσεως.

Πρῶτον μὲν χρὴ τὴν μνηστείαν μὴ εἰκῇ ποιήσασθαι ἀλλὰ πάνυ πεφροντισμένως, μηδ' εἰς πλοῦτον μηδ' εἰς ὀγκοῦσαν εὐγένειαν μηδ' εἰς ἄλλην χάσμην μηδεμίαν ἀποβλέπειν, μηδὲ μὰ Δία εἰς κάλλος· καὶ γὰρ τοῦτο ὡς ἐπὶ πᾶν ὄγκον καὶ δεσποτικὸν ἦθος περιποιεῖ· ἀλλὰ πρῶτα μὲν τὸ τῶν γονέων ἐξετάζειν ἦθος καὶ τρόπον, εἰ πολιτικὸς καὶ ἄφορτος καὶ εὐγνώμων, ἔτι δὲ καὶ σώφρων καὶ δίκαιος, ἐπὶ δὲ τούτοις ἀκενόσπουδος καὶ ἄλιχνος, καὶ τὰ ἄλλ' ἃ περὶ τοῦ ποίους τινὰς φίλους κτᾶσθαι δεῖ παραγγέλλεται· ἔπειτα καὶ τὴν μητέρα ᾗ ἡ γαμεῖσθαι μέλλουσα συντρέφεται, καὶ τὸν ταύτης τρόπον κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποπλάττεται. μετὰ ταῦτα εἰ ἀκολούθως τῷ ἑαυτῶν τρόπῳ ἤχασι τὴν θυγατέρα, καὶ μὴ ἡττημένοι εἰσὶν καὶ ἀποβεβλεφότες ἀπὸ τοῦ συμφέροντος διὰ τὴν ἄγαν φιλοστοργίαν, καὶ τοῦτο ποικίλως ἐξητακέναι καὶ διὰ δούλων καὶ ἐλευθέρων τῶν τε ἔνδοθεν καὶ τῶν ἔξωθεν, καὶ διὰ γειτόνων καὶ τῶν ἄλλων εἰσοδίων εἴσω, διὰ φίλων ἐπιπλοκὰς ἑστιατικάς, ἢ ἄλλως μαγείρων ἢ δημιουργῶν ἢ ἀκεστριῶν ἢ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν καὶ τεχνιτίδων. καὶ λίαν γὰρ προχειρότερον τοὺς τοιούτους εἰσάγουσιν καὶ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν μεγάλα πράγματα καὶ πίστιν ἐγχειρίζουσιν.

14 Μουσωνίου ἐκ τοῦ τίτλου "κεφάλαιον γάμου."

Διὸ χρὴ τοὺς γαμοῦντας οὐκ εἰς γένος ἀφορᾶν εἰ ἐξ εὐπατριδῶν, οὐδ' εἰς χρήματα εἰ πολλὰ κέκτην-

ταί τινες, οὐδ' εἰς σώματα εἰ καλὰ ἔχουσιν. οὔτε γὰρ πλοῦτος οὔτε κάλλος οὔτ' εὐγένεια κοινωνίαν μᾶλλον αὔξειν πέφυκεν, ὥσπερ οὐδ' ὁμόνοιαν, οὐδ' αὖ τὴν παιδοποιίαν κρείττω ταῦτα ἀπεργάζεται· ἀλλὰ σώματα μὲν πρὸς γάμον ἀποχρῶντα τὰ ὑγιῆ καὶ τὴν ἰδέαν μέσα καὶ αὐτουργεῖν ἱκανά, ἃ δὴ καὶ ἐπιβουλεύοιτ' ἂν ὑπὸ τῶν ἀκολάστων ἧττον, καὶ ἐργάζοιτο μᾶλλον ὅσα σώματος ἔργα, καὶ παιδοποιοῖτο μὴ ἐνδεῶς. ψυχὰς δὲ ἐπιτηδειοτάτας εἶναι νομιστέον τὰς πρὸς σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ὅλως πρὸς ἀρετὴν εὐφυεστάτας. ποῖος μὲν γὰρ γάμος χωρὶς ὁμονοίας καλός; ποία δὲ κοινωνία χρηστή; πῶς δ' ἂν ὁμονοήσειαν ἄνθρωποι πονηροὶ ὄντες ἀλλήλοις; ἢ πῶς ἀγαθὸς πονηρῷ ὁμονοήσειεν; οὐδέν γε μᾶλλον ἢ ὀρθῷ ξύλῳ στρεβλὸν συναρμόσειεν ἄν, ἢ στρεβλὰ ἄμφω ὄντα ἀλλήλοιν. τὸ γὰρ δὴ στρεβλὸν τῷ τε ὁμοίῳ τῷ στρεβλῷ ἀνάρμοστον καὶ τῷ ἐναντίῳ τῷ εὐθεῖ ἔτι μᾶλλον. ἔστι δὴ καὶ ὁ πονηρὸς τῷ τε πονηρῷ οὐ φίλος οὐδ' ὁμονοεῖ, καὶ πολὺ ἧττον τῷ χρηστῷ.

15 Χείλωνος.

Γάμους εὐτελεῖς καὶ ἰσοτίμους ποιοῦ.

16 Κλεοβούλου.

Κλεόβουλος ἔφη δεῖν συνοικίζειν ἀνδράσι τὰς ἑαυτῶν θυγατέρας, τὴν μὲν ἡλικίαν παρθένους τὸ δὲ φρονεῖν γυναῖκας.

17 Περικλέους.

Περικλῆς ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, δυοῖν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα μνηστευομένων, τοῦ μὲν πλουσίου καὶ ἀπαιδεύτου, τοῦ δὲ πένητος καὶ φιλολόγου, τούτῳ

αὐτὴν ἐξέδωκεν, εἰπὼν ὅτι ἀμείνων ἐστὶ τοῦ ὄντος ὁ δυνάμενος γενέσθαι πλούσιος.

18 Δημοκρίτου.

Δημόκριτος ἔφη, ὡς ὁ γάμβρου μὲν ἐπιτυχὼν εὗρεν υἱόν, ὁ δὲ ἀποτυχὼν ἀπώλεσε καὶ θυγατέρα.

ΟΤΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΑΜΟΙΣ ΤΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΠΤΟΜΕΝΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ ΧΡΗ ΣΚΟΠΕΙΝ. ΟΑ.

1 Εὐριπίδου Φοίνικος.

Μοχθηρόν ἐστιν ἀνδρὶ πρεσβύτῃ τέκνα
δίδωσιν ὅστις οὐκέθ' ὡραῖος γαμεῖν·
δέσποινα γὰρ γέροντι νυμφίῳ γυνή.

3 Θεόγνιδος (457).

Οὔ τοι σύμφορόν ἐστι γυνὴ νέα ἀνδρὶ γέροντι.
οὐ γὰρ πηδαλίῳ πείθεται, ὡς ἄκατος,
οὐδ' ἄγκυραι ἔχουσιν· ἀπορρήξασα δὲ δεσμὰ
πολλάκις ἐκ νυκτῶν ἄλλον ἔχει λιμένα.

3 Εὐριπίδου Αἰόλου.

Κακὸν γυναῖκα πρὸς νέαν ζεῦξαι νέον.
μακρὰ γὰρ ἰσχὺς μᾶλλον ἀρσένων μένει,
θήλεια δ' ἥβη θᾶσσον ἐκλείπει δέμας.

4 Σαπφοῦς.

Ἀλλ' ἐὼν φίλος ἄμιν λέχος ἄρνυσο νεώτερον.
οὐ γὰρ τλάσομ' ἐγὼ ξυνοικεῖν ἔσσα γεραιτέρα.

5 Εὐριπίδου.

Ἐγὼ γὰρ ἔξω λέκτρα αὐτοῖς καλῶς ἔχειν,
δίκαιόν ἐστιν, οἷσι συγγηράσομαι.

6 Ἡσιόδου ἔργων (695).

Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι,
μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πόλλ' ἀπολείπων,
μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά, γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος.
ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβῴοι, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.

7 Εὐριπίδου Δανάης.

Καὶ νῦν παραινῶ πᾶσι τοῖς νεωτέροις,
μὴ πρὸς τὸ γῆρας τοὺς γάμους ποιουμένοις
σχολῇ τεκνοῦσθαι παῖδας· οὐ γὰρ ἡδονή,
γυναικί τ' ἐχθρὸν χρῆμα πρεσβύτης ἀνήρ·
ἀλλ' ὡς τάχιστα· καὶ γὰρ ἐκτροφαὶ καλαί,
καὶ συννεάζων ἡδὺ παῖς νέῳ πατρί.

8 Εὐριπίδου Φοίνικι.

Πικρὸν νέᾳ γυναικὶ πρεσβύτης ἀνήρ.

9 Θεοδώρου ὑπὲρ Ἐλπίδος Φοριανῆς.

Ἴσμεν δὲ ἅπαντας ἀνθρώπους, ἐπειδὰν ἐξ ἡλικίας ἄνισαι πρὸς γάμους ὑπενεχθῶσι, πέρα τοῦ μετρίου νεότητος εἰωθότας ἡττᾶσθαι.

ΟΤΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΑΜΟΙΣ ΟΥ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΕΙΑΝ ΟΥΔΕ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟΝ ΧΡΗ ΣΚΟΠΕΙΝ, ΑΛΛΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ. ΟΒ.

1 Διοδώρου.

Ἐγὼ μὲν οὖν τὸν νόμον ἐμαυτῷ τουτονὶ
τίθεμαι δοκιμάζων, ὥσπερ εἴρηται ποιεῖν.
κρεῖττον γάρ ἐστιν εὖ τεθραμμένην λαβεῖν
γυναῖκ' ἄπροικον ἢ κακῶς μετὰ χρημάτων,
τὴν ἐσομένην μετὰ ταῦτα μέτοχον τοῦ βίου.

2 Μενάνδρου.

*Καὶ τοῦτον ἡμᾶς τὸν τρόπον γαμεῖν ἔδει
ἅπαντας, ὦ Ζεῦ σῶτερ, ὡς ὠνούμεθα·
οὐκ ἐξετάζειν μὲν τὰ μηδὲν χρήσιμα,
τίς ἦν ὁ πάππος ἧς γαμεῖ, τηθὴ δὲ τίς,
τὸν δὲ τρόπον αὐτῆς τῆς γαμουμένης, μεθ' ἧς
βιώσεται, μήτ' ἐξετάσαι μήτ' εἰσιδεῖν,
ἀλλ' ἐπὶ τράπεζαν μὲν φέρειν τὴν προῖχ', ἵνα
εἰ τἀργύριον καλόν ἐστι δοκιμαστὴς ἴδῃ,
ὃ πέντε μῆνας ἔνδον οὐ γενήσεται·
τῆς διὰ βίου δ' ἔνδον καθεδουμένης ἀεὶ
μὴ δοκιμάσαντα μηδέν, ἀλλ' εἰκῇ λαβεῖν
ἀγνώμον', ὀργίλην, χαλεπήν, ἐὰν τύχῃ,
λάλον. περιάξω τὴν ἐμαυτοῦ θυγατέρα
τὴν πόλιν ὅλην· οἱ βουλόμενοι ταύτην λαβεῖν
λαλεῖτε, προσκοπεῖσθε δ' ἡλίκον κακὸν
λήψεσθ', ἀνάγκη γὰρ γυναῖκ' εἶναι κακόν·
ἀλλ' εὐτυχής ἐσθ' ὁ μετριώτατον λαβών.*

3 *Εὐριπίδου* (Androm. 1279).

*Εἰ χρὴ γαμεῖν, χρὴ τἄκ τε γενναίων γαμεῖν,
δοῦναί τ' ἐς ἐσθλούς, ὅστις εὖ βουλεύεται.
κακῶν δὲ λέκτρων μὴ 'πιθυμίαν ἔχειν,
μὴ δ' εἰ ζαχρύσους οἴσεται φερνὰς δόμοις.*

4 *Εὐριπίδου Κρήσσαις.*

*Γαμεῖτε νῦν, γαμεῖτε, κᾆτα θνήσκετε
ἢ φαρμάκοισιν ἐκ γυναικὸς ἢ δόλοις.*
4[a] *Ὅστις δὲ πλοῦτον ἢ εὐγένειαν εἰσιδὼν
γαμεῖ πονηράν, μῶρός ἐστι· μικρὰ γὰρ
μεγάλων ἀμείνω σώφρον' εἰ δόμοις ἔχει* (Eur. El. 1097).

5 *Ἱππώνακτος.*

*Γάμος κράτιστός ἐστιν ἀνδρὶ σώφρονι,
τρόπον γυναικὸς χρηστὸν ἔνδον λαμβάνειν.*

αὕτη γὰρ ἡ προὶξ οἰκίαν σώζει μόνη.
ὅστις δὲ τρυφερῶς τὴν γυναῖκ᾽ ἄγει λαβών,
συνεργὸν οὗτος ἀντὶ δεσποίνης ἔχει,
εὔνουν, βεβαίαν εἰς ἅπαντα τὸν βίον.

6 Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.

Πολλοὺς δὲ πλούτῳ καὶ γένει γαυρουμένους
γυνὴ κατῆσχυν᾽ ἐν δόμοισι νηπία.

7 Μενάνδρου.

Τὰ μετὰ γυναικὸς εἰσιόντ᾽ εἰς οἰκίαν
οὐκ ἀσφαλῆ τὴν κτῆσιν οὐδ᾽ ἱλαρὰν ἔχει.

8 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Εἰ νοῦς ἔνεστιν· εἰ δὲ μή, τί δεῖ καλῆς
γυναικός, εἰ μὴ τὰς φρένας χρηστὰς ἔχοι;

9 Ἀντιφάνους.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν βαρύτερον τῶν φορτίων
ὄντως γυναικὸς προῖκα πολλὴν φερομένης.

10 Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης (207).

Φίλτρον δὲ καὶ τόδ᾽, οὐ τὸ κάλλος, ὦ γύναι,
ἀλλ᾽ ἀρεταὶ τέρπουσι τοὺς ξυνευνέτας.

11 Μενάνδρου.

Ὅστις γυναῖκ᾽ ἐπίκληρον ἐπιθυμεῖ λαβεῖν
πλουτοῦσαν, ἤτοι μῆνιν ἐκτίνει θεῶν,
ἢ βούλετ᾽ ἀτυχεῖν μακάριος καλούμενος.

12 Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Ἡγησάμην οὖν εἰ παραζεύξειέ τις
χρηστῷ πονηρὸν λέκτρον, οὐκ ἂν εὐτεκνεῖν,
ἐσθλοῖν δ᾽ ἀπ᾽ ἀμφοῖν ἐσθλὸν ἂν φῦναι γόνον.

13 Τοῦ αὐτοῦ Μελανίππης.

Μετρίων λέκτρων, μετρίων δὲ γάμων
μετὰ σωφροσύνης
κῦρσαι θνητοῖσιν ἄριστον.

14 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (639).

Κύδιον βροτοῖς
πένητα χρηστὸν ἢ κακὸν καὶ πλούσιον
γαμβρὸν πεπᾶσθαι καὶ φίλον· σὺ δ' οὐδὲν εἶ.

15 *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Λάκων τῶν πλουτούντων ἐπιεικεῖ νεανίσκῳ καὶ πένητι τὴν αὑτοῦ θυγατέρα ἐξέδωκεν. αἰτιωμένων δ' αὐτὸν τῶν συγγενῶν "ἐγὼ" ἔφη "ἐποιησάμην γαμβρον πλούσιον ἐσόμενον, ἀλλ' οὐ πένητα."

16 *Πλουτάρχου ἐκ τῶν γαμικῶν παραγγελμάτων* (p. 139 f).

Ὥσπερ ἐσόπτρου κατεσκευασμένου χρυσῷ καὶ λίθοις ὄφελος οὐδέν ἐστιν, εἰ μὴ δείκνυσι τὴν μορφὴν ὁμοίαν· οὕτως οὐδὲ πλουσίας γαμετῆς ὄνησις, εἰ μὴ παρέχει τὸν βίον ὅμοιον τῷ ἀνδρὶ καὶ σύμφωνον τὸ ἦθος.

ΨΟΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, ΕΤΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ. ΟΓ.

1 *Εὐριπίδου.*

Δεινὴ μὲν ἀλκὴ κυμάτων θαλασσίων,
δειναὶ δὲ ποταμοῦ καὶ πυρὸς θερμοῦ πνοαί,
δεινὸν δὲ πενία, δεινὰ δ' ἄλλα μυρία·
ἀλλ' οὐδὲν οὕτω δεινὸν ὡς γυνὴ κακόν,
οὐδ' ἂν γένοιτο γράμμα τοιοῦτον γραφῇ,
οὐδ' ἂν λόγος δείξειεν· εἰ δέ του θεῶν

τόδ' ἔστι πλάσμα, δημιουργὸς ὢν κακῶν
μέγιστος ἴστω καὶ βροτοῖσι δυσμενής.

2 Μενάνδρου.

Ἔστι δὲ
γυνὴ λέγουσα χρήστ' ὑπερβάλλων φόβος.

3 Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ (664).

Ὄλοισθε· μισῶν δ' οὔ ποτ' ἐμπλησθήσομαι
γυναῖκας, οὐδ' εἴ φησί τίς μ' ἀεὶ λέγειν·
ἀεὶ γὰρ οὕτως εἰσὶ κἀκεῖναι κακαί.
ἢ νῦν τις αὐτὰς σωφρονεῖν διδαξάτω,
ἢ κἄμ' ἐάτω ταῖσδ' ἐπεμβαίνειν ἀεί.

4 Μενάνδρου.

Ἔργον γυναικὸς ἐκ λόγου πίστιν λαβεῖν.

5 Εὐριπίδου Οἰδίποδος.

Ἄλλως δὲ πάντων δυσμαχώτατον γυνή.

6 Ἐχθροῖσίν εἴη πολεμίαν δάμαρτ' ἔχειν.

7 Μενάνδρου.

Ὡς ἔστ' ἄπιστον ἡ γυναικεία φύσις.

8 Εὐριπίδου Μηδείας (263).

Γυνὴ γάρ ἐστι τἄλλα μὲν φόβου πλέα,
κακὴ δ' ἐς ἀλκὴν καὶ σίδηρον εἰσορᾶν·
ὅταν δ' ἐς εὐνὴν ἠδικημένη κυρῇ,
οὐκ ἔστιν ἄλλη φρὴν μιαιφονωτέρα.

9 Εὐριπίδου Ἑκάβης (1178).

Ὅστις γυναῖκας τῶν πρὶν εἴρηκεν κακῶς,
ἢ νῦν λέγει τις ἢ πάλιν μέλλει λέγειν·
ἅπαντα ταῦτα συντιθεὶς ἐγὼ φράσω.
γένος γὰρ οὔτε πόντος οὔτε γῆ τρέφει
τοιόνδ', ὁ δ' ἀεὶ συντυχὼν ἐπίσταται.

10 *Εὐριπίδου Μελανίππης.*
Πλὴν τῆς τεκούσης θῆλυ πᾶν μισῶ γένος.

11 *Εὐριπίδου Δανάης.*
Γυνὴ γὰρ ἐξελθοῦσα πατρῴων δόμων
οὐ τῶν τεκόντων ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ λέχους.

12 *Εὐριπίδου Ἀλόπης.*
Γυνὴ γυναικὶ σύμμαχος πέφυκέ πως.

13 *Εὐριπίδου Αἰόλου.*
Γυναῖκα δ' ὅστις παύσεται λέγων κακῶς,
δύστηνος ἄρα κοὐ σοφὸς κεκλήσεται.

14 *Εὐριπίδου Αἰγέως.*
Πέφυκε γάρ πως παισὶ πολέμιος γυνὴ
τοῖς πρόσθεν ζυγεῖσα δευτέρα πατρί.

15 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (85).
Πολλὰς ἂν εὕροις μηχανάς· γυνὴ γὰρ εἶ.

16 *Εὐριπίδου Αἰγέως.*
Δειλῶν γυναῖκες δεσποτῶν θρασύστομοι.

17 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (94).
Γυναιξὶ τέρψις τῶν παρεστώτων κακῶν
ἀνὰ στόμ' ἀεὶ καὶ διὰ γλώσσης ἔχειν.

18 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (181).
Ἐπίφθονόν τι χρῆμα θηλείας φρενὸς
καὶ ξυγγάμοισι δυσμενὲς μάλιστ' ἀεί.

19 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (269).
Πέποιθα· δεινὸν δ' ἑρπετῶν μὲν ἀγρίων
ἄκη βροτοῖσι θεῶν καταστῆσαί τινα,
ἃ δ' ἔστ' ἐχίδνης καὶ πυρὸς περαιτέρω,

οὐδεὶς γυναικὸς φάρμακ' ἐξεύρηκέ πω
κακῆς· τοσοῦτον ἐσμὲν ἀνθρώποις κακόν.

20 Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.

Ὦ παγκακίστη καὶ γυνή· τί γὰρ λέγων
μεῖζόν σε τοῦδ' ὄνειδος ἐξείποι τις ἄν;

21 Εὐριπίδου Δανάης.

Ἦν γάρ τις αἶνος, ὡς γυναιξὶ μὲν τέχναι
μέλουσι, λόγχῃ δ' ἄνδρες εὐστοχώτεροι.
εἰ γὰρ δόλοισιν ἦν τὸ νικητήριον,
ἡμεῖς ἂν ἀνδρῶν εἴχομεν τυραννίδα.

22 Εὐριπίδου Δανάης.

Συμμαρτυρῶ σοι· πανταχοῦ λελείμμεθα
πᾶσαι γυναῖκες ἀρσένων ἀεὶ δίχα.

23 Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.

Ἀντὶ πυρὸς γὰρ ἄλλο πῦρ
μεῖζον ἐβλάστομεν γυναῖ-
κες πολὺ δυσμαχώτερον.

24 Εὐριπίδου Ἰνοῦς.

Φεῦ, ὅσῳ τὸ θῆλυ δυστυχέστερον γένος
πέφυκεν ἀνδρῶν· ἔν τε τοῖσι γὰρ καλοῖς
πολλῷ λέλειπται κἀπὶ τοῖς αἰσχροῖς πλέον.

25 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὦ θνητὰ πράγματ', ὦ γυναικεῖαι φρένες,
ὅσον νόσημα τὴν κύπριν κεκτήμεθα.

26 Εὐριπίδου Ἰφιγενείας (T. 1032).

Δειναὶ μὲν αἱ γυναῖκες εὑρίσκειν τέχνας.

27 Εὐριπίδου Μηδείας (230).

Πάντων ὅσ' ἔστ' ἔμψυχα καὶ γνώμην ἔχει,
γυναῖκες ἐσμὲν ἀθλιώτατον φυτόν·

ἃς πρῶτα μὲν δεῖ χρημάτων ὑπερβολῇ
πόσιν πρίασθαι δεσπότην τε σώματος
λαβεῖν· κακοῦ γὰρ τοῦτό γ' ἄλγιον κακόν.

28 Εὐριπίδου Οἰδίπους.

Κακίων ἄλοχος, κἂν ὁ κάκιστος
γήμῃ τὴν εὐδοκιμοῦσαν.

29 Εὐριπίδου Μελέαγρος.

Εἰ κερκίδων μὲν ἀνδράσιν μέλοι πόνος,
γυναιξὶ δ' ὅπλων ἐμπέσοιεν ἡδοναί,
ἐκ τῆς ἐπιστήμης παρεκπεπτωκότες
κεῖνοί τ' ἂν οὐδὲν εἶεν οὔθ' ἡμεῖς ἔτι.

30 Εὐριπίδου Ἱππολύτου (616).

Ὦ Ζεῦ, τί δὴ κίβδηλον ἀνθρώποις κακὸν
γυναῖκας εἰς φῶς ἡλίου κατῴκισας;
εἰ γὰρ βρότειον ἤθελες σπεῖραι γένος,
οὐκ ἐκ γυναικῶν χρῆν παρασχέσθαι τόδε,
ἀλλ' ἐντιθέντας σοῖσιν ἐν ναοῖς βροτοὺς
ἢ χαλκὸν ἢ σίδηρον ἢ χρυσοῦ βάρος,
παίδων πρίασθαι σπέρμα τοῦ τιμήματος.

31 Τοῦ αὐτοῦ Μελέαγρος.

Μισῶ γυναῖκας .. ἐκ πασῶν δὲ σέ,
ἥτις πονηρὰ τἄργ' ἔχουσ' εἶτ' εὖ λέγεις.

32 Εὐριπίδου Μηδείας (407).

Γυναῖκες ἐς μὲν ἔσθλ' ἀμηχανώταται,
κακῶν δὲ πάντων τέκτονες σοφώταται.

33 Ἐν ταυτῷ (568).

Οὐδ' ἂν σὺ φαίης, εἴ σε μὴ κνίζοι λέχος,
ἀλλ' εἰς τοσοῦτον ἥκεθ' ὥστ' ὀρθουμένης
εὐνῆς γυναῖκες πάντ' ἔχειν νομίζετε.

34 Τοῦ αὐτοῦ Ὀρέστης (605).
Ἀεὶ γυναῖκες ἐμποδὼν ταῖς συμφοραῖς
ἔφυσαν ἀνδρῶν πρὸς τὸ δυστυχέστατον.

35 Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.
Ὡς οὐδὲν ὑγιές φασι μητρυιὰς φρονεῖν
νόθοισι παισίν, ὧν φυλάξομαι ψόγον.

36 Εὐριπίδου Φοινίσσαις (198).
Φιλόψογον δὲ χρῆμα θηλειῶν ἔφυ.
σμικρὰς δ' ἀφορμὰς ἢν λάβωσι τῶν ψόγων,
πλείους ἐπεισφέρουσιν· ἡδονὴ δέ τις
γυναιξὶ μηδὲν ὑγιὲς ἀλλήλας λέγειν.

37 Ὁμήρου (Od. ο', 20).
Οἶσθα γὰρ οἷος θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι γυναικός·
κείνου βούλεται οἶκον ὀφέλλειν ὅς κεν ὀπύοι.
παίδων δὲ προτέρων καὶ κουριδίοιο φίλοιο
οὐκέτι μέμνηται τεθνειότος οὐδὲ μεταλλᾷ.

38 Ἡσιόδου (Op. 375).
Ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φηλήτῃσιν.

39 Ἀλέξιδος.
Οὐκ ἔστ' ἀναισχυντότερον οὐδὲν θηρίον
γυναικός· ἀπ' ἐμαυτῆς ἐγὼ τεκμαίρομαι.

40 Μενάνδρου.
Καίτοι τί λογίζομ' ὁ κακοδαίμων προσδοκῶν
χάριν παρὰ γυναικὸς κομιεῖσθαι; μὴ μόνον
κακόν τι προσλάβοιμι, καὶ κάλλιστ' ἔχει.
40ᵃ Οὐκ ἐν γυναικὶ φύεται πιστὴ χάρις.

41 Εὐριπίδου Αὔγης.
Γυναῖκες ἐσμέν· τὰ μὲν ὄκνῳ νικώμεθα,
τὰ δ' οὐκ ἂν ἡμῶν θράσος ὑπερβάλοιτό τις.

42 Ἀλέξιδος.

Οὐκ ἔστιν οὔτε τεῖχος οὔτε χρήματα
οὔτ' ἄλλο δυσφύλακτον οὐδὲν ὡς γυνή.

43 Μενάνδρου.

Τότε τὰς γυναῖκας δεδιέναι μάλιστα δεῖ,
ὅταν τι περιπλάττωσι τοῖς χρηστοῖς λόγοις.

44 Μενάνδρου.

Πολὺ χεῖρόν ἐστιν ἐρεθίσαι γραῦν ἢ κύνα.

45 Μενάνδρου.

Οὐδέποθ' ἑταίρα τοῦ καλῶς πεφρόντικεν,
ἢ τὸ κακόηθες πρόσοδον εἴωθεν ποιεῖν.

46 Μενάνδρου.

Φύσει γυνὴ δυσάνιόν ἐστι καὶ πικρόν.

47 Ἡσιόδου θεογονίας (591).

Τῆς γὰρ ὀλώιόν ἐστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
πῆμα μέγα θνητοῖσι σὺν ἀνδράσι ναιετάουσιν,
οὐλομένης πενίης οὐ σύμφοροι, ἀλλὰ κόροιο.

48 Ἀντιφάνους.

Ἐγὼ γυναικὶ δ' ἕν τι πιστεύω μόνον,
ἐπὰν ἀποθάνῃ μὴ βιώσεσθαι πάλιν.
τὰ δ' ἄλλ' ἀπιστῶ πάνθ' ἕως ἂν ἀποθάνῃ.

49 Ἡσιόδου ἔργων (57).

Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακόν, ᾧ κεν ἅπαντες
τέρπωνται κατὰ θυμὸν ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.

50 Ἐν ταυτῷ (67. 77. 78).

Ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος.
Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος Ἀργειφόντης
ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος.

51 *Σοφοκλέους Ἐπίγονοι.*
Ὦ πᾶν σὺ τολμήσασα καὶ πέρα γύναι.
κάκιον ἄλλ᾽ οὐκ ἔστιν οὐδ᾽ ἔσται ποτὲ
γυναικὸς ἤ εἴ τι πῆμα γίγνεται βροτοῖς.

52 *Ἀντιφάνους.*
Ὀφθαλμιῶν ἄνθρωπος ἰσχυρῶς κακὰ
πάμπολλα πάσχων ἓν ἀγαθὸν πάσχει μόνον,
ὅτι οὐχ ὁρᾷ γυναῖκα τοῦτον τὸν χρόνον.

53 *Φιλίσκου Φιλαργύρων.*
Εἰς τὸ μεταπεῖσαι ῥαδίως ἃ βούλεται
πιθανοὺς ἔχειν εἴωθεν ἡ κλίνη λόγους.

54 *Σοφοκλέους.*
Κατ᾽ ὀρφανὸν γὰρ οἶκον ἀνδρόφρων γυνή.

55 *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.*
Θησεῦ, παραινῶ σοι τὸ λῷστον, εἰ φρονεῖς·
γυναικὶ πείθου μηδὲ τἀληθῆ κλύων.

56 (*Μενάνδρου*) *Ὑποβολιμαίου.*
Πολλῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν θηρίων
ὄντων μέγιστόν ἐστι θηρίον γυνή.

57 *Εὐριπίδου Φοίνικι.*
Γυνή τε πάντων ἀγριώτατον κακόν.

58 *Μενάνδρου.*
Ὅπου γυναῖκές εἰσι, πάντ᾽ ἐκεῖ κακά.

59 *Μενάνδρου.*
Οὐ πάνυ
εἴωθ᾽ ἀληθὲς οὐδὲ ἓν λέγειν γυνή.

60 *Φωκυλίδου.*

Καὶ τόδε Φωκυλίδεω· τετόρων ἀπὸ τῶνδε γένοντο
φῦλα γυναικείων, ἣ μὲν κυνός, ἣ δὲ μελίσσης,
ἣ δὲ συὸς βλοσυρῆς, ἣ δ' ἵππου χαιτηέσσης.
εὔφορος ἥδε, ταχεῖα, περίδρομος, εἶδος ἀρίστη·
ἡ δὲ συὸς βλοσυρῆς οὔτ' ἂρ κακὴ οὐδὲ μὲν ἐσθλή·
ἡ δὲ κυνὸς χαλεπή τε καὶ ἄγριος· ἡ δὲ μελίσσης
οἰκονόμος τ' ἀγαθὴ καὶ ἐπίσταται ἐργάζεσθαι·
ἧς εὔχου, φίλ' ἑταῖρε, λαχεῖν γάμου ἱμερόεντος.

61 *Σιμωνίδου.*

Χωρὶς γυναῖκας θεὸς ἐποίησεν νόου
τὰ πρῶτα, τὴν μὲν ἐξ ὑὸς τανύτριχος,
τῇ πάντ' ἀν' οἶκον βορβόρῳ πεφυρμένα
ἄκοσμα κεῖται καὶ κυλινδεται χαμαί·
αὐτὴ δ' ἄλουτος ἀπλύτοις ἐν εἵμασιν
ἐν κοπρίησιν ἡμένη πιαίνεται.
τὴν δ' ἐξ ἀλιτρῆς θεὸς ἔθηκ' ἀλώπεκος
γυναῖκα πάντων ἴδριν, οὐδέ μιν κακῶν
λέληθεν οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἀμεινόνων.
τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν εἶπε πολλάκις κακόν,
τὸ δ' ἐσθλόν· ὀργὴν δ' ἄλλοτ' ἀλλοίην ἔχει.
τὴν δ' ἐκ κυνὸς λιτοργὸν αὐτομήτορα,
ἣ πάντ' ἀκοῦσαι, πάντα δ' εἰδέναι θέλει·
πάντη δὲ παπταίνουσα καὶ πλανωμένη
λέληκεν, ἢν καὶ μηδέν' ἀνθρώπων ὁρᾷ·
παύσειε δ' ἄν μιν οὔτ' ἀπειλήσας ἀνήρ,
οὐδ' εἰ χολωθεὶς ἐξαράξειεν λίθῳ
ὀδόντας, οὔτ' ἂν μειλίχως μυθεύμενος,
οὐδ' εἰ παρὰ ξείνοισιν ἡμένη τύχοι·
ἀλλ' ἐμπεδῶς ἄπρηκτον αὑονὴν ἔχει.
τὴν δὲ πλάσαντες γηίνην ὀλύμπιοι
ἔδωκαν ἀνδρὶ πηρόν· οὔτε γὰρ κακὸν

οὔτ' ἐσθλὸν οὐδὲν οἶδε τοιαύτη γυνή·
ἔργον δὲ μοῦνον ἐσθίειν ἐπίσταται·
κεὖτ' ἂν κακὸν χειμῶνα ποιήσῃ θεός,
ῥιγῶσα δίφρον ἆσσον ἕλκεται πυρός.
τὴν δ' ἐκ θαλάσσης, ἣ δίχ' ἐν φρεσὶν νοεῖ.
τὴν μὲν γελᾷ τε καὶ γέγηθεν ἡμέρην,
ἐπαινέσει μιν ξεῖνος ἐν δόμοις ἰδών
"οὐκ ἔστιν ἄλλη τῆσδε λωΐων γυνὴ
ἐν πᾶσιν ἀνθρώποισιν οὐδὲ καλλίων,"
τὴν δ' οὐκ ἀνεκτὸς οὔτ' ἐν ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν
οὔτ' ἆσσον ἐλθεῖν, ἀλλὰ μαίνεται τότε
ἄπλητον, ὥσπερ ἀμφὶ τέκνοισιν κύων.
ἀμείλιχος δὲ πᾶσι κἀποθυμίη
ἐχθροῖσιν ἶσα καὶ φίλοισι γίγνεται.
ὥσπερ θάλασσα πολλάκις μὲν ἀτρεμὴς
ἕστηκ' ἀπήμων, χάρμα ναύτῃσιν μέγα,
θέρεος ἐν ὥρῃ· πολλάκις δὲ μαίνεται
βαρυκτύποισι κύμασιν φορευμένη.
ταύτῃ μάλιστ' ἔοικε τοιαύτη γυνὴ
ὀργήν· φυὴν δὲ πόντος ἀλλοίην ἔχει.
τὴν δ' ἔκ τε σποδιῆς καὶ παλιντριβέος ὄνου,
ἣ σύν τ' ἀνάγκῃ σύν τ' ἐνιπῇσιν μόγις
ἔστερξεν ὦν ἅπαντα καὶ πονήσατο
ἀρεστά· τόφρα δ' ἐσθίει μὲν ἐν μυχῷ
προνὺξ προῆμαρ· ἐσθίει δ' ἐπ' ἐσχάρῃ.
ὁμῶς δὲ καὶ πρὸς ἔργον ἀφροδίσιον
ἐλθόνθ' ἑταῖρον ὀντινοῦν ἐδέξατο.
τὴν δ' ἐκ γαλέης δύστηνον οἰζυρὸν γένος.
κείνῃ γὰρ οὔτι καλὸν οὐδ' ἐπίμερον
πρόσεστιν, οὐδὲ τερπνὸν οὐδ' ἐράσμιον·
εὐνῆς δ' ἀδηνής ἐστιν ἀφροδισίης.
τὸν δ' ἄνδρα τὸν παρόντα ναυσίῃ διδοῖ,

κλέπτουσα δ' ἔρδει πολλὰ γείτονας κακά,
ἄθυστα δ' ἱρὰ πολλάκις κατεσθίει.
τὴν δ' ἵππος ἁβρὴ χαιτέεσσ' ἐγείνατο,
ἣ δούλι' ἔργα καὶ δύην περιτρέπει·
κοὔτ' ἂν μύλης ψαύσειεν οὔτε κόσκινον
ἄρειεν οὔτε κόπρον ἐξ οἴκου βάλοι,
οὔτε πρὸς ἰπνὸν ἀσβόλην ἀλευμένη
ἵζοιτ', ἀνάγκῃ δ' ἄνδρα ποιεῖται φίλον·
λοῦται δὲ πάσης ἡμέρης ἄπο ῥύπον
δίς, ἄλλοτε τρίς, καὶ μύροις ἀλείφεται·
αἰεὶ δὲ χαίτην ἐκτενισμένην φορεῖ
βαθεῖαν ἀνθέμοισιν ἐσκιασμένην.
καλὸν μὲν ὦν θέαμα τοιαύτη γυνὴ
ἄλλοισι, τῷ δ' ἔχοντι γίγνεται κακόν,
ἢν μή τις ἢ τύραννος ἢ σκηπτοῦχος ᾖ,
ὅστις τοιούτοις θυμὸν ἀγλαΐζεται.
τὴν δ' ἐκ πιθήκου· τοῦτο δὴ διακριδὸν
Ζεὺς ἀνδράσιν μέγιστον ὤπασεν κακόν.
αἴσχιστα μὲν πρόσωπα· τοιαύτη γυνὴ
εἶσιν δι' ἄστεος πᾶσιν ἀνθρώποις γέλως.
ἐπ' αὐχένα βραχεῖα κινεῖται μόγις,
ἄπυγος, αὐόκωλος· ἆ τάλας ἀνήρ,
ὅστις κακὸν τοιοῦτον ἀγκαλίζεται.
δήνεα δὲ πάντα καὶ τρόπους ἐπίσταται,
ὥσπερ πίθηκος· οὐδέ οἱ γέλως μέλει,
οὐδ' ἄν τιν' εὖ ἔρξειεν, ἀλλὰ τοῦθ' ὁρᾷ
καὶ τοῦτο πᾶσαν ἡμέρην βουλεύεται,
ὅκως τιν' ὡς μέγιστον ἔρξειεν κακόν.
τὴν δ' ἐκ μελίσσης· τήν τις εὐτυχεῖ λαβών·
κείνῃ γὰρ οἴῃ μῶμος οὐ προσιζάνει.
θάλλει δ' ὑπ' αὐτῆς κἀπαέξεται βίος,
φίλη δὲ σὺν φιλεῦντι γηράσκει πόσει,

τεκοῦσα καλὸν κοὐνομάκλυτον γένος.
κάριπρεπὴς μὲν ἐν γυναιξὶ γίγνεται
πάσῃσι, θείη δ' ἀμφιδέδρομεν χάρις,
οὐδ' ἐν γυναιξὶν ἥδεται καθημένη,
ὅκου λέγουσιν ἀφροδισίους λόγους.
τοίας γυναῖκας ἀνδράσιν χαρίζεται
Ζεὺς τὰς ἀρίστας καὶ πολυφραδεστάτας.
τὰ δ' ἄλλα φῦλα ταῦτα μηχανῇ Διὸς
ἔστιν τε πάντα καὶ παρ' ἀνδράσιν μένει.
Ζεὺς γὰρ μέγιστον τοῦτ' ἐποίησεν κακόν,
γυναῖκας· ἤν τι καὶ δοκῶσιν ὠφελεῖν,
ἔχοντί τοι μάλιστα γίγνεται κακόν.
οὐ γάρ κοτ' εὔφρων ἡμέρην διέρχεται
ἅπασαν, ὅστις σὺν γυναικὶ πέλεται,
οὐδ' αἶψα λιμὸν οἰκίης ἀπώσεται,
ἐχθρὸν συνοικητῆρα, δυσμενέα θεόν.
ἀνὴρ δ' ὅταν μάλιστα θυμηδεῖν δοκῇ
κατ' οἶκον, ἢ θεοῦ μοῖραν ἢ ἀνθρώπου χάριν,
εὑροῦσα μῶμον ἐς μάχην κορύσσεται.
ὅκου γυνὴ γάρ ἐστιν, οὐδ' ἐς οἰκίην
ξεῖνον μολόντ' ἂν προφρόνως δεχοίατο.
ἥτις δέ τοι μάλιστα σωφρονεῖν δοκεῖ,
αὕτη μέγιστα τυγχάνει λωβωμένη·
κεχηνότος γὰρ ἀνδρός .... οἱ δὲ γείτονες
χαίρουσ' ὁρῶντες καὶ τὸν ὡς ἁμαρτάνει.
τὴν ἣν δ' ἕκαστος αἰνέσει μεμνημένος
γυναῖκα, τὴν δὲ τοὐτέρου μωμήσεται·
ἴσην δ' ἔχοντες μοῖραν οὐ γιγνώσκομεν.
Ζεὺς γὰρ μέγιστον τοῦτ' ἐποίησεν κακόν,
καὶ δεσμὸν ἀμφέθηκεν ἄρρηκτον πέδης,
ἐξ οὗ τε τοὺς μὲν αἴδης ἐδέξατο
γυναικὸς εἵνεκ' ἀμφιδηριωμένους ...

62 *Δημοκρίτου.*

Γυνὴ πολλὰ ἀνδρὸς ὀξυτέρη πρὸς κακοφραδμοσύνην.

63 *Γαΐου ὑπὲρ Λουκίλλης.*

Εὐάγωγον γάρ ἐστιν εἰς πίστιν γυνὴ καὶ μάλιστα ὅταν τὸ ἀτυχεῖν προσῇ.

64 *Γαΐου κατὰ Μενάνδρας.*

Εὐάγωγον δὲ εἰς τὸ ῥᾳδίως τι τολμῆσαι θυμὸς γυναικός.

ΓΑΜΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ. ΟΔ.

1 *Ἀναξανδρίδου.*

Χαλεπή, λέγω σοι, καὶ προσάντης, ὦ τέκνον,
ὁδός ἐστιν, ὡς τὸν πατέρ' ἀπελθεῖν οἴκαδε.
παρὰ τἀνδρός, ἥ τις ἐστὶ κοσμία γυνή.
ὁ γὰρ δίαυλός ἐστιν αἰσχύνην ἔχων.

2 *Εὐριπίδου Κρήσσαις.*

Οὐ γάρ ποτ' ἄνδρα τὸν σοφὸν γυναικὶ χρὴ
δοῦναι χαλινοὺς οὐδ' ἀφέντ' ἐᾶν κρατεῖν·
πιστὸν γὰρ οὐδέν ἐστιν, εἰ δέ τις κυρεῖ
γυναικὸς ἐσθλῆς, εὐτυχεῖ κακὸν λαβών.

3 *Ἀντιφάνους.*

Μὴ χρώμασιν τὸ σῶμα λαμπρύνειν θέλε,
ἔργοις δὲ καθαροῖς καὶ τρόποις τὴν καρδίαν.

4 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (943).

Ἀλλ' οὔ ποτ', οὔ ποτ', οὐ γὰρ εἰσάπαξ ἐρῶ,
χρὴ τούς γε νοῦν ἔχοντας, οἷς ἔστιν γυνή,
πρὸς τὴν ἐν οἴκοις ἄλοχον εἰσφοιτᾶν ἐᾶν

γυναῖκας· αὗται γὰρ διδάσκαλοι κακῶν.
ἣ μέν τι κερδαίνουσα συμφθείρει λέχος·
ἣ δ' ἀμπλακοῦσα συννοσεῖν αὑτῇ θέλει·
πολλαὶ δὲ μαργότητι· κἀντεῦθεν δόμοι
νοσοῦσιν ἀνδρῶν· πρὸς τάδ' εὖ φυλάσσετε
κλῄθροισι καὶ μοχλοῖσι δωμάτων πύλας·
ὑγιὲς γὰρ οὐδὲν αἱ θύραθεν εἴσοδοι
δρῶσιν γυναικῶν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ κακά.

5 *Μενάνδρου Ὑποβολιμαίου.*

Τὰ δεύτερ' ἀεὶ τὴν γυναῖκα δεῖ λέγειν,
τὴν δ' ἡγεμονίαν τῶν ὅλων τὸν ἄνδρ' ἔχειν.
οἶκος δ' ἐν ᾧ τὰ πάντα πρωτεύει γυνή,
οὐκ ἔστιν ὅστις πώποτ' οὐκ ἀπώλετο.

6 *Εὐριπίδου Μελανίππῃ.*

Τίσασθε τήνδε· καὶ γὰρ ἐντεῦθεν νοσεῖ
τὰ τῶν γυναικῶν· οἳ μὲν ἢ παίδων πέρι
ἢ συγγενείας οὕνεκ' οὐκ ἀπώλεσαν
κακὴν λαβόντες· εἶτα τοῦτο τἄδικον
πολλαῖς ὑπερρύηκε καὶ χωρεῖ πρόσω,
ὥστ' ἐξίτηλος ἀρετὴ καθίσταται.

7 *Ναυμαχίου.*

Ἔστω σοι πόσις οὗτος, ὃν ἂν κρίνωσι τοκῆες.
κἂν μὲν ἔῃ πινυτός, σὺ μακαρτάτη· εἰ δέ κεν ἄλλως
ἄφρονα μοιρήσαιο, φέρειν καὶ τοῦτον ἀνάγκη.
ἀλλ' ἢν μέν τις σοι πεπνυμένος, ὅττι κεν εἴπῃ
πείθεο, μηδ' ἔστω νόος ἄνδιχα· γίνεο δ' αὐτῷ
μειλιχίη, καὶ μᾶλλον ὅταν τί ἑ κῆδος ἱκάνῃ.
ἀνδρὶ γὰρ ἀσχαλόωντι παραίφασίς ἐστιν ἄκοιτις.
λεῖπε δέ οἱ τὰ θύρηφι, τὰ καὶ δύναται πονέεσθαι,
σοὶ δ' οἰκωφελίη μελέτω μέγαρόν τε φυλάσσειν.
μηδέ μιν ἐξερέεινε, τὰ μὴ θέμις ἐστὶ γυναῖκας

ἴδμεναι· εἰ δ' αὐτός σ' ἐθέλει συμφράδμονα θέσθαι,
σύνθεο μὲν τάχα θυμῷ, ἀμείβεο δ' ὀψὲ σὺν αὐτῷ
φραζομένη, καὶ μηδὲν ὑπίσχεο μηδὲ κέλευε
σῇ ῥέξειν ἰότητι· τὸ γὰρ τέλος ἔστιν ἀφαυρόν.
κουρίδιος πινυτῇ πόσις ἄρκιος, οὐδέ τ' ἐκείνην
δεύτερος ἀθρήσει λεχέων ἀπογυμνωθεῖσαν.
πρῶτα μὲν ἀφραίνοντος ἀνάσχεο, καὶ γὰρ ἀνάγκη.
πολλάκι που καὶ νοῦσον ἀνάσχεο κηδομένη περ.
ἴσχεο δ' ἐν στέρνοις τὰ σὰ κήδεα, μηδ' ἀγόρευε
πᾶσιν ὅσα πρήσσει, μηδ' ἔννεπε πάντα τοκεῦσι.
μούνη ῥ' ἀφραδέοντα πινυσσέμεν, ἀλλὰ κατ' αἶσαν·
καὶ πινυτὸν δεδάηκ' ἐρεθιζέμεν ἀνέρα λώβη.
πολλάκι δ' ἤπιος ἄνδρα καὶ ἄφρονα μῦθος ἔθελξεν.
εἰ δ' ὀλοοῖς ἑτάροισιν ἐφεσπόμενος κακὸς εἴη,
μὴ σὺ μὲν ἀντιβίην κείνου, τέκος, εἰς ἔριν ἔλθῃς,
ἀλλ' ἑτάρους ὄτρυνε μετὰ σφίσι νείκεα βάλλειν.
ῥηιδίη δ' ὁδὸς ἥδε διακρῖναι φιλότητα
λευγαλέην, ἑτάροις δὲ φίλον ἀγαθοῖσι γενέσθαι,
σῇ πινυτῇ· τίς γάρ κεν ἑκὼν φίλον ἄφρονα θεῖτο;
καὶ σὺ μὲν ὡς φίλον ἄνδρα καὶ ἀτρεκέως ἀγάπαζε.
γνώτω δ' ἀμφαδίην καὶ σὸς πόσις, ὅττι γε τέκνα
ἐκ θυμοῦ φιλέεις· ἐπεὶ οὔτι γε τοῖος ἐτύχθη
οἷος ἔχειν φιλότητα καὶ ἤθεα πιστὰ δαῆναι.
παρθενική, σὺ δ' ἄκουε τά σε χρὴ πάντα φυλάσσειν.
μήτε φιλομμειδὴς μάλα γίγνεο μήτε κατηφής.
μήτ' ἔσο πάμπαν ἀεργός, ἅλις δ' ἔχε καὶ πόνου ἔργον.
μήτε κακὴ δμώεσσι τεοῖς ἔσο μήτε μάλ' ἐσθλὴ
φαίνεο· ῥηίτεροι γὰρ ἀεί που πῆμα φέρονται·
θάρσει δειδιότων μάλ' ἐπικρατέουσιν ἄνακτες.
ὀθνείων φιλότητας ἀναίνεο, πρίν κεν ἀπ' ἄλλων
εἰδείης ἐτύμως μελεδήματα καὶ νόον αὐτῶν.
μήτε γραῦν ποτε σοῖσι κακὴν δέξαιο μελάθροις·

πολλῶν γρῆες ἔπερσαν ἐύκτιτα δώματα φώτων·
μηδὲ μὲν ἀκριτόμυθον ἑταιρίσσαιο γυναῖκα.
κεδνὰ κακοὶ φθείρουσι γυναικῶν ἤθεα μῦθοι.
μὴ σύ ποτε χρυσῷ ἐπιμαίνεο, μήτ' ἐπὶ δειρῆς
πορφυρέην ὑάκινθον ἔχοις ἢ χλωρὸν ἴασπιν,
τοῖς ἔπι φυσιόωσιν ἀλίφρονες· ἀλλὰ σὺ κόσμου
παρθένε τηΰσίου μὴ δεύεο, μηδὲ κατόπτρου,
χειρὶ διακρίνουσα τεὴν αὐγάζεο μορφήν,
μηδὲ κόμης περίαλλα πολυσχιδέας πλέκε σειράς,
μηδὲ μέλαινε τεοῖσιν ὑπὸ βλεφάροισιν ὀπωπάς.
οὐ γὰρ θηλυτέραις φύσις ὤπασεν ἡμιτέλεστον
μορφήν, ὄφρα καὶ ἄλλα περὶ χροῒ τεχνήσαιντο.
πῶς δ' ἄν, κοῦρα, δύναιο δαήμονι φωτὶ φανῆναι,
θνητὸν ἐφημερίῃ κομιδῇ χρόα ποικίλλουσα;
ἐξ ἑτέρης ἑτέρην σε καὶ ἄλλην ἄλλοτε λεύσσων
φαινομένην πολλῇσι μίαν μορφῇσι γυναῖκα . . .

8 *Εὐριπίδου Πενθέως* (Bacch. 314).

Οὐχ ὁ Διόνυσος μὴ σωφρονεῖν ἀναγκάσει
γυναῖκας εἰς τὴν Κύπριν· ἀλλ' εἰς τὴν φύσιν
τοῦτο σκοπεῖν χρή· καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
οὖσ' ἥ γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται.

9 *Ἀντιφάνους.*

Τί φῄς; λαθεῖν ζητῶν τι πρὸς γυναῖκα σὺ
ἐρεῖς τὸ πρᾶγμα; καὶ τί τοῦτο διαφέρει
ἢ πᾶσι τοῖς κήρυξιν ἐν ἀγορᾷ φράσαι;

10 *Εὐριπίδου.*

Μοχθοῦμεν ἄλλως θῆλυ φρουροῦντες γένος.
ἥτις γὰρ αὐτὴ μὴ πέφυκεν ἔνδος,
τί δεῖ φυλάσσειν κἀξαμαρτάνειν πλέον;

11 *Μενάνδρου.*

Τοὺς τῆς γαμετῆς ὅρους ὑπερβαίνεις, γύναι,
[διὰ τὴν αὐλὰν]· πέρας γὰρ αὔλειος θύρα
ἐλευθέρᾳ γυναικὶ νενόμιστ' οἰκίας.
τὸ δ' ἐπιδιώκειν εἴς τε τὴν ὁδὸν τρέχειν
ἔτι λοιδορουμένην, κυνός ἐστ' ἔργον, Ῥόδη.

12 Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.
Ἔνδον μένουσαν τὴν γυναῖκ' εἶναι χρεὼν
ἐσθλήν, θύρασι δ' ἀξία τοῦ μηδενός.

13 Εὐριπίδου Δανάης.
Οὐκ ἔστιν οὔτε τεῖχος οὔτε χρήματα
οὔτ' ἄλλο δυσφύλακτον οὐδὲν ὡς γυνή.

14 Ἡρώδου μιμιάμβων.
Μὴ δὴ κόρη τὺ τὴν χολὴν ἐπὶ ῥῖνας
ἔχ' εὐθύς, ἤν τι ῥῆμα μὴ σοφὸν πεύθῃ.
γυναικός ἐστι κρηγύης φέρειν πάντα.

15 Εὐριπίδου.
Γυναικὶ δ' ὄλβος ἢν πόσιν στέργοντ' ἔχῃ.

16 Σοφοκλῆς ἐν Φαίδρᾳ.
Σύγγνωτε κἀνάσχεσθε σιγῶσαι· τὸ γὰρ
γυναιξὶν αἰσχρὸν εὖ γυναῖκα δεῖ στέγειν.

17 Εὐριπίδου Ἀλόπῃ.
Τί δῆτα μοχθεῖν δεῖ γυναικεῖον γένος
φρενοῦντας; αἱ γὰρ εὖ τεθραμμέναι πλέον
σφάλλουσιν οἴκους τῶν παρημελημένων.

18 Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.
Οὐ σωφρονίζειν ἔμαθον, αἰδεῖσθαι δὲ χρὴ
γύναι τὸ λίαν καὶ φυλάσσεσθαι φθόνον.

19 Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης (177).

Οὐδὲ γὰρ καλὸν
δυοῖν γυναικοῖν ἄνδρ' ἕν' ἡνίας ἔχειν.
ἀλλ' εἰς μίαν βλέποντες εὐναίαν κύπριν
στέργουσιν, ὅστις μὴ κακῶς οἰκεῖν θέλει.

20 **Φιλήμονος.**
'Αγαθῆς γυναικός ἐστιν, ὦ Νικοστράτη,
μὴ κρείττον' εἶναι τἀνδρὸς ἀλλ' ὑπήκοον.
γυνὴ δὲ νικῶσ' ἄνδρα κακόν ἐστιν μέγα.

21 **Εὐριπίδου 'Ανδρομάχης** (229).
Μὴ τὴν τεκοῦσαν τῇ φιλανδρίᾳ, γύναι,
ζήτει παρελθεῖν· τῶν κακῶν γὰρ μητέρων
φεύγειν τρόπους χρὴ τέκνα, αἷς ἔνεστι νοῦς.

22 *Οὐ χρὴ 'πὶ μικροῖς μεγάλα πορσύνειν κακά.*
οὐδ' εἰ γυναῖκες ἐσμὲν ἀτηρὸν κακόν,
ἄνδρας γυναιξὶν ἐξομοιοῦσθαι φύσιν (ibid. 352).

23 *Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα δεύτερ' ἂν πάσχοι γυνή·*
ἀνδρὸς δ' ἁμαρτάνουσ' ἁμαρτάνει βίου (ibid. 372).

24 **Εὐριπίδου 'Ανδρομάχης** (672).
Καὶ μὴν ἴσον γ' ἀνήρ τε καὶ γυνὴ σθένει
ἀδικουμένη πρὸς ἀνδρός, ὡς δ' αὔτως ἀνὴρ
γυναῖκα μωραίνουσαν ἐν δόμοις ἔχων.
καὶ τῷ μέν ἐστιν ἐν χεροῖν μέγα σθένος·
τῇ δ' ἐν γονεῦσι καὶ φίλοις τὰ πράγματα.
οὐκ οὖν δίκαιον τοῖς ἐμοῖς ἔμ' ὠφελεῖν;

25 **Εὐριπίδου 'Ανδρομάχης** (930).
Κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ' ἀπώλεσαν.

26 **Εὐριπίδου ἐν Πελιάσιν.**
Αἰνῶ· διδάξαι δ' ὦ τέκνον σε βούλομαι,
ὅταν μὲν ᾖς παῖς, μὴ πλέω παιδὸς φρονεῖν·

ἐν παρθένοις δὲ παρθένου τρόπους ἔχειν.
ὅταν δ' ὑπ' ἀνδρὸς χλαῖναν εὐγενοῦς πέσῃς,
τάδ' ἄλλ' ἀφεῖναι μηχανήματ' ἀνδράσιν.

27 *Μενάνδρου.*
Ἢ μὴ γαμεῖν γάρ, ἂν δ' ἅπαξ λάβῃς, φέρειν
μύσαντα πολλὴν προῖκα καὶ γυναῖκα δεῖ.

27ª *Ἐκπυνθάνεσθαί τ' ἀρσένων δ' ἡμᾶς σέθεν.*
τὸ μὲν μέγιστον, οὔποτ' ἄνδρα χρὴ σοφὸν
λίαν φυλάσσειν ἄλοχον ἐν μυχοῖς δόμων.
ἐρᾷ γὰρ ὄψις τῆς θύραθεν ἡδονῆς,
ἐν δ' ἀφθόνοισι τοῖσδ' ἀναστρωφωμένη
βλέπουσά τ' εἰς πᾶν καὶ παροῦσα πανταχοῦ,
τὴν ὄψιν ἐμπλήσασ' ἀπήλλακται κακῶν·
τό τ' ἄρσεν ἀεὶ τοῦ κεκρυμμένου λίχνον.
ὅστις δὲ μοχλοῖς καὶ διασφραγίσμασι
σώζει δάμαρτα, δρᾶν τι δὴ δοκῶν σοφόν,
μάταιός ἐστι καὶ φρονῶν οὐδὲν φρονεῖ.
ἥτις γὰρ ἡμῶν καρδίαν θύραζ' ἔχει,
θᾶσσον μὲν οἰστοῦ καὶ πτεροῦ χωρίζεται,
λάθοι δ' ἂν Ἄργου τὰς πυκνοφθάλμους κόρας.
καὶ πρὸς κακοῖσι τοῦτο δὴ μέγας γέλως,
ἀνήρ τ' ἀχρεῖος χἡ γυνὴ διοίχεται.

28 *Σοφοκλῆς Ἀκρισίῳ.*
Ἄλλως τε καὶ κόρῃ τε κἀργείᾳ γένος,
αἷς κόσμος ἡ σιγή τε καὶ τὰ παῦρ' ἔπη.

29 *Εὐριπίδου Ἴωνος* (395).
Σίγα πρὸς ἄνδρα, μή τιν' αἰσχύνην λάβω
διακονοῦσα κρυπτά, καὶ προβῇ λόγος,
οὐχ ᾗπερ ἡμεῖς αὐτὸν ἐξελίσσομεν.
τὰ γὰρ γυναικῶν δυσχερῆ πρὸς ἄρσενας,

κἂν ταῖς κακαῖσιν ἀγαθαὶ μεμιγμέναι
μισούμεθ᾽· οὕτω δυστυχεῖς πεφύκαμεν.

30 **Εὐριπίδου Μηδείᾳ** (13).

Αὐτὴ δὲ πάντα συμφέρουσ᾽ Ἰάσονι·
ἥπερ μεγίστη γίγνεται σωτηρία,
ὅταν γυνὴ πρὸς ἄνδρα μὴ διχοστατῇ.

31 **Εὐριπίδου Φρίξῳ.**

Δίκαι᾽ ἔλεξε· χρὴ γὰρ εὐναίῳ πόσει
γυναῖκα κοινῇ τὰς τύχας φέρειν ἀεί.

32 **Θεανοῦς.**

Θεανὼ ἡ Πυθαγόρειος ἐρωτηθεῖσα πῶς ἔνδοξος ἔσται, ἔφη· "ἱστὸν ἐποιχομένη καὶ ἐμὸν λέχος ἀντιόωσα."

33 **Ὑπερίδου.**

Δεῖ τὴν ἐκ τῆς οἰκίας ἐκπορευομένην ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εἶναι τῆς ἡλικίας, ὥστε τοὺς ἀπαντῶντας πυνθάνεσθαι μὴ τίνος ἐστὶ γυνή, ἀλλὰ τίνος μήτηρ.

34 **Τοῦ αὐτοῦ.**

Τοὺς μὲν πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑαυτῆς γυναικὶ καλλωπισμοὺς ὅπως βούλοιτο χρὴ γίγνεσθαι· τοὺς μέντοι περὶ τὰς ἐξόδους οὐκέτι πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἑτέρους.

35 **Τοῦ αὐτοῦ.**

Φοβητέον οὐκ ἀνδρὸς ἀπειλήν, ἀλλὰ νόμου φωνήν.

35[a] **Τοῦ αὐτοῦ.**

Κυριεύειν δεῖ τῶν ἐλευθέρων.

36 **Ἡροδότου** (1, 8).

Ἅμα δὲ χιτῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή.

37 Ἐπιχάρμου.

Σώφρονος γυναικὸς ἀρετὰ τὸν συνόντα μὴ ἀδικεῖν ἄνδρα.

38 Δημοκρίτου.

Κόσμος ὀλιγομυθίη γυναικί· καλὸν δὲ καὶ κόσμου λιτότης.

39 Δημοκρίτου.

Ὑπὸ γυναικὸς ἄρχεσθαι ὕβρις ἀνδρὶ ἐσχάτη.

40 Ἱπποκράτους (Epist. ad Dion. p. 1276, 40).

Ἀλλ' ὅμως χρηίζει γυνὴ σωφρονίζοντος· ἔχει γὰρ φύσι καὶ τὸ ἀκόλαστον ἐν ἑωυτῇ, ὅπερ εἰ μὴ καθ' ἡμέρην ἐπικόπτοιτο, ὡς τὰ δένδρεα καθυλομανεῖ.

41 Εὐσεβίου.

Γάμου ἀρίστη ξυμφωνίη ἀμφοτέρους σωφροσύνην ἀσκέειν.

42 Θεοφράστου.

Οὔτε ὁρᾶν οὔτε ὁρᾶσθαι γυναῖκα, καὶ ταῦτα ἐξησκημένην πρὸς κάλλος· ἐπισπᾶται γὰρ ἀμφότερα πρὸς ἃ μὴ δεῖ.

43 Πλουτάρχου ἐκ τῶν γαμικῶν παραγγελμάτων (p. 140 d).

Ὁ Πλάτων φησὶν εὐδαίμονα καὶ μακαρίαν εἶναι πόλιν, ἐν ᾗ τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμὸν ἥκιστα φθεγγομένων ἀκούουσι, διὰ τὸ κοινοῖς ὡς ἔνι μάλιστα χρῆσθαι τοῖς ἀξίοις σπουδῆς τοὺς πολίτας· πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν γάμῳ δεῖ τὴν τοιαύτην φωνὴν ἀνῃρῆσθαι.

44 Ἐν ταυτῷ (p. 140 f).

Αὕτη τοίνυν καὶ χρημάτων κοινωνία προσήκει μάλιστα τοῖς γαμοῦσιν, εἰς μίαν οὐσίαν καταχεαμέ-

νους καὶ ἀναμίξαντας μὴ τὸ μέρος ἴδιον καὶ τὸ μέρος ἀλλότριον, ἀλλὰ πᾶν ἴδιον ἡγεῖσθαι καὶ μηδὲν ἀλλότριον. ὥσπερ τὸ κρᾶμα καίτοι ὕδατος μετέχον πλείονος οἶνον καλοῦμεν, οὕτω τὴν οὐσίαν δεῖ καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρὸς λέγεσθαι, κἂν ἡ γυνὴ πλείονα συμβάλληται.

45 Ἐν ταυτῷ (p. 141 a).

Ὁ Ῥωμαῖος ὑπὸ τῶν φίλων νουθετούμενος, ὅτι σώφρονα γυναῖκα καὶ πλουσίαν καὶ ὡραίαν ἀπεπέμψατο, τὸ καλλίγιον αὐτοῖς προτείνας "καὶ γὰρ τοῦτο" ἔφη "καλὸν ἰδεῖν καὶ καινόν, ἀλλ' οὐδεὶς οἶδεν ὅπου με θλίβει." δεῖ τοίνυν μὴ προικὶ μηδὲ γένει μηδὲ κάλλει τὴν γυναῖκα πιστεύειν, ἀλλ' ἐν οἷς ἅπτεται μάλιστα τοῦ ἀνδρός, ὁμιλίᾳ καὶ ἤθει καὶ συμπεριφορᾷ, ταῦτα μὴ σκληρὰ μηδὲ ἀνιῶντα καθ' ἡμέραν, ἀλλ' εὐάρμοστα καὶ ἄλυπα καὶ προσφιλῆ παρέχειν.

46 Ἐν ταυτῷ (p. 141 b).

Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ τοὺς ἐξ αἰτιῶν ἀδήλων καὶ κατὰ μικρὸν συλλεγομένων γενομένους πυρετοὺς μᾶλλον δεδοίκασιν ἢ τοὺς ἐμφανεῖς καὶ μεγάλας προφάσεις ἔχοντας, οὕτω τὰ λανθάνοντα τοὺς πολλοὺς μικρὰ καὶ συνεχῆ καὶ καθημερινὰ προσκρούσματα γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς μᾶλλον διίστησι καὶ λυμαίνεται τὴν συμβίωσιν.

47 Ἐν ταυτῷ (p. 141 c).

Ἀμήχανον οὖν τι πρᾶγμα γίνεται γαμετὴ γυνὴ καὶ νόμιμος, ἂν ἐν ἑαυτῇ πάντα θεμένη, καὶ προῖκα καὶ γένος καὶ φάρμακον καὶ τὸν κεστὸν αὐτόν, ἤθει καὶ ἀρετῇ κατεργάσηται τὴν εὔνοιαν.

48 Ἐν ταυτῷ (p. 141 e).

Κόσμος ἐστίν, ὡς ἔλεγε Κράτης, τὸ κοσμοῦν· κοσμεῖ δὲ τὸ κοσμιωτέραν γυναῖκα ποιοῦν· ποιεῖ δὲ τοιαύτην οὔτε χρυσὸς οὔτε σμάραγδος οὔτε κόκκος, ἀλλ' ὅσα σεμνότητος εὐταξίας αἰδοῦς ἔμφασιν περιτίθησι.

49 *Ἐν ταυτῷ* (p. 142 b).

Καθάπερ ὁ Φωκίων, τοῦ Ἀντιπάτρου πρᾶξιν αὐτῷ προστάττοντος οὐκ οὖσαν δὲ πρέπουσαν, εἶπεν "οὐ δύνασαί μοι καὶ φίλῳ καὶ κόλακι χρῆσθαι," οὕτω λογίζεσθαι περὶ τῆς σώφρονος καὶ αὐστηρᾶς γυναικὸς "οὐ δύναμαι τῇ αὐτῇ καὶ ὡς γαμετῇ καὶ ὡς ἑταίρᾳ συνεῖναι."

49[a] *Ἐν ταυτῷ* (p. 142 c).

Ἡ Θεανὼ παρέφηνε τὴν χεῖρα περιβαλλομένη τὸ ἱμάτιον· εἰπόντος δέ τινος "καλὸς ὁ πῆχυς," "ἀλλ' οὐ δημόσιος" ἔφη. δεῖ δὲ μὴ μόνον τὸν πῆχυν, ἀλλὰ μηδὲ τὸν λόγον δημόσιον εἶναι τῆς σώφρονος, καὶ τὴν φωνήν, ὡς ἀπογύμνωσιν αἰδεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι πρὸς τοὺς ἐκτός. ὁρᾶται γὰρ ἐν αὐτῇ καὶ πάθος καὶ ἦθος καὶ διάθεσις τῆς λαλούσης.

Τὴν Ἠλείων ὁ Φειδίας Ἀφροδίτην ἐποίησε χελώνην πατοῦσαν, οἰκουρίας σύμβολον ταῖς γυναιξὶ καὶ σιωπῆς. δεῖ γὰρ ἢ πρὸς τὸν ἄνδρα λαλεῖν ἢ διὰ τοῦ ἀνδρός, μὴ δυσχεραίνουσαν εἰ δι' ἀλλοτρίας γλώττης ὥσπερ αὐλητὴς φθέγγεται.

50 *Ἐν ταυτῷ* (p. 143 a).

Καὶ γὰρ ὁ Ῥωμαῖος νομοθέτης ἐκώλυσε δῶρα διδόναι καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων τοὺς γεγαμηκότας, οὐχ ἵνα μηδενὸς μεταλαμβάνωσιν, ἀλλ' ἵνα πάντα κοινὰ νομίζωσιν.

51 *Ἐν ταυτῷ* (p. 143 c).

Τοῖς περὶ τὸν Κῦρον Ἕλλησι παρήγγειλαν οἱ στρα-

τηγοὶ τοὺς πολεμίους, ἐὰν μὲν βοῶντες ἐπίωσι, δέχεσθαι μετὰ σιωπῆς· ἐὰν δ' ἐκεῖνοι σιωπῶσιν, αὐτοὺς μέγα βοήσαντας ἐξελαύνειν. αἱ δὲ νοῦν ἔχουσαι γυναῖκες ἐν ταῖς ὀργαῖς τῶν ἀνδρῶν, κεκραγότων μὲν ἡσυχάζουσι, σιωπῶντας δὲ προσλαλοῦσαι καὶ παραμυθούμεναι πραΰνουσιν.

52 Ἐν ταυτῷ (p. 143 f).

Ἡ Ἑρμιόνη δοκεῖ τι λέγειν ἀληθὲς λέγουσα "κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ' ἀπώλεσαν." τοῦτο δὲ οὐχ ἁπλῶς γινόμενόν ἐστιν, ἀλλ' ὅταν αἱ πρὸς τοὺς ἄνδρας διαφοραὶ καὶ ζηλοτυπίαι ταῖς τοιαύταις γυναιξὶ μὴ τὰς θύρας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀκοὰς οἴγωσι. τότε οὖν δεῖ μάλιστα τὴν νοῦν ἔχουσαν ἀποκλείειν τὰ ὦτα καὶ φυλάττεσθαι τὸν ψιθυρισμόν, ἵνα μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ γένηται, καὶ πρόχειρον ἔχειν τὸ τοῦ Φιλίππου· λέγεται γὰρ ἐκεῖνος ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ὡς εὖ πάσχοντας καὶ κακῶς αὐτὸν λέγοντας, εἰπεῖν "τί οὖν ἂν καὶ κακῶς ποιῶμεν αὐτούς;" ὅταν οὖν διαβάλλουσαι λέγωσιν, ὅτι λυπεῖ σε φιλοῦσαν ὁ ἀνὴρ καὶ σωφρονοῦσαν "τί οὖν ἂν καὶ μισεῖν αὐτὸν ἄρξωμαι καὶ ἀδικεῖν;"

53 Θεανοῦς.

Θεανὼ ἐρωτηθεῖσα ποσταία γυνὴ ἀπ' ἀνδρὸς καθαρεύει, "ἀπὸ μὲν τοῦ ἰδίου" εἶπε "παραχρῆμα· ἀπὸ δὲ τοῦ ἀλλοτρίου οὐδέποτε."

54 Τῆς Φίλωνος γυναικός.

Ἡ Φίλωνος γυνὴ ἐρωτηθεῖσα διὰ τί μόνη τῶν ἄλλων ἐν συνόδῳ οὐ φορεῖ χρυσοῦν κόσμον, ἔφη ὅτι αὐτάρκης κόσμος μοι ἐστὶν ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀρετή.

55 Θεανοῦς.

Θεανὼ [ἡ Πυθαγορικὴ φιλόσοφος] ἐρωτηθεῖσα

τί πρέπον εἴη γυναικί, τὸ τῷ ἰδίῳ ἔφη ἀρέσκειν ἀνδρί.

56 Δημάδους.

Δημάδης εἶπε τὴν αἰδῶ τοῦ κάλλους ἀκρόπολιν εἶναι.

57 Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς περὶ γάμου χρήσεως.

Οὐκοῦν καὶ περὶ τὸ ἄρχειν μὲν τὸν ἄρρενα ἄρχεσθαι δὲ τὴν θήλειαν ὁμογνωμονήσουσι. τὸ δὲ σχῆμα τῆς ἀρχῆς ἔσται οὐχ οἷον τὸ δεσποτικόν, θεραπεῦον τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον· οὐδ' οἷον τὸ τῶν τεχνῶν, μόνου τοῦ ἥττονος ἐπιμελούμενον· ἀλλ' οἷον τὸ πολιτικόν, κηδόμενον ἐξ ἴσου τοῦ κοινῇ συμφέροντος.

58 Σωκράτους.

Τοὺς μὲν ἄνδρας τοῖς τῆς πόλεως νόμοις δεῖ πείθεσθαι, τὰς δὲ γυναῖκας τοῖς τῶν συνοικούντων ἀνδρῶν ἤθεσι.

59 Δίωνος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.

Εὐσέβεια δὲ γυναικεία ὁ πρὸς τὸν ἄνδρα ἔρως.

60 Ἐν ταυτῷ.

Γέλως δὲ συνεχὴς καὶ μέγας θυμοῦ κακίων· διὰ τοῦτο μάλιστα ἑταίραις ἀκμάζων καὶ παίδων τοῖς ἀφρονεστέροις. ἐγὼ δὲ κοσμεῖσθαι πρόσωπον ὑπὸ δακρύων ἡγοῦμαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ γέλωτος. δάκρυσι μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σύνεστι καὶ πάθημά που χρηστόν, γέλωτι δὲ ἀκολασία. καὶ κλαίων μὲν οὐδεὶς προυτρέψατο ὑβριστήν, γελῶν δὲ ηὔξησεν αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας.

61 Φίντυος τᾶς Καλλικράτεος θυγατρὸς Πυθαγορείας ἐκ τοῦ περὶ γυναικὸς σωφροσύνας.

Τὸ μὲν ὅλον ἀγαθὰν δεῖ ἦμεν καὶ κοσμίαν· ἄνευ δ' ἀρετᾶς οὐδέποκα γένοιτό τις τοιαύτα. ἑκάστα γὰρ ἀρετὰ περὶ ἕκαστον γινομένα τὸ αὐτᾶς δεκτικὸν ἀποδίδωτι σπουδαῖον· ἁ μὲν τῶν ὀπτίλων τὼς ὀπτίλως, ἁ δὲ τᾶς ἀκοᾶς τὰν ἀκοάν, καὶ ἁ μὲν ἵππω τὸν ἵππον, ἁ δ' ἀνδρὸς τὸν ἄνδρα· οὕτω δὲ καὶ ἁ γυναικὸς τὰν γυναῖκα. γυναικὸς δὲ μάλιστα ἀρετὰ σωφροσύνα· διὰ γὰρ ταύτας τὸν ἴδιον ἄνδρα καὶ τιμᾶν καὶ ἀγαπᾶν δυνασεῖται. πολλοὶ μὲν ἴσως δοξάζοντι, ὅτι οὐκ εὐάρμοστον γυναικὶ φιλοσοφέν, ὥσπερ οὐδ' ἱππεύεν οὐδὲ δαμαγορέν· ἐγὼ δὲ τὰ μέν τινα νομίζω ἀνδρὸς ἦμεν ἴδια, τὰ δὲ γυναικός, τὰ δὲ κοινὰ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, τὰ δὲ μᾶλλον ἀνδρὸς ἢ γυναικός, τὰ δὲ μᾶλλον γυναικὸς ἢ ἀνδρός. ἴδια μὲν ἀνδρὸς τὸ στραταγὲν καὶ πολιτεύεσθαι καὶ δαμαγορέν· ἴδια δὲ γυναικὸς τὸ οἰκουρὲν καὶ ἔνδον μένεν καὶ ἐκδέχεσθαι καὶ θεραπεύεν τὸν ἄνδρα. κοινὰ δὲ φαμὶ ἀνδρίαν καὶ δικαιοσύναν καὶ φρόνασιν· καὶ γὰρ τὰς τῶ σώματος ἀρετὰς πρέπον ἔχεν καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικί, καὶ τᾶς ψυχᾶς ὁμοίως· καὶ ὡς ὑγιαίνεν τῷ σώματι ἀμφοτέροις ὠφέλιμον, οὕτως ὑγιαίνεν τᾷ ψυχᾷ· σώματος δὲ ἦμεν ἀρετὰς ὑγείαν ἰσχὺν εὐαισθησίαν κάλλος. τὰ δὲ μᾶλλον ἀνδρὶ καὶ ἀσκὲν καὶ ἔχεν οἰκεῖόν ἐντι, τὰ δὲ μᾶλλον γυναικί. ἀνδρότατα μὲν γὰρ καὶ φρόνασιν μᾶλλον ἀνδρὶ καὶ διὰ τὰν ἕξιν τῶ σώματος καὶ διὰ τὰν δύναμιν τᾶς ψυχᾶς, σωφροσύναν δὲ γυναικί. διὸ δεῖ περὶ σωφροσύνας παιδευομέναν γνωρίζεν, ἐκ πόσων τινῶν καὶ ποίων τοῦτο τἀγαθὸν τᾷ γυναικὶ περιγίνεται. φαμὶ δὴ ἐκ πέντε τούτων· πρᾶτον μὲν

ἐκ τᾶς περὶ τὰν εὐνὰν ὁσιότατός τε καὶ εὐσεβείας· δεύτερον δὲ ἐκ τῶ κόσμω τῶ περὶ τὸ σῶμα· τρίτον ἐκ τᾶν ἐξόδων τᾶν ἐκ τᾶς ἰδίας οἰκίας· τέταρτον δ' ἐκ τῶ μὴ χρέεσθαι τοῖς ὀργιασμοῖς καὶ ματρῳσμοῖς· πέμπτον δ' ἐν τῷ θυσίᾳ τᾷ περὶ τὸ θεῖον εὐλαβέα ἦμεν καὶ μετρίαν. τούτων δὲ μέγιστον αἴτιον καὶ συνεκτικώτατον τᾶς σωφροσύνας τὸ περὶ τὰν εὐνὰν ἦμενά διάφθορον καὶ ἄμικτον θυραίῳ ἀνδρί. πρᾶτον μὲν γὰρ εἰς τοῦτο παρανομοῖσα ἀδικεῖ γενεθλίως θεώς, οἴκῳ καὶ συγγενείᾳ οὐ γνασίως ἐπικούρως ἀλλὰ νόθως παρεχομένα· ἀδικεῖ δὲ τὼς φύσει θεὼς [οὕσπερ] ἐπομόσασα μετὰ τᾶν αὐτᾶς πατέρων τε καὶ συγγενῶν συνελεύσεσθαι ἐπὶ κοινωνίᾳ βίω καὶ τέκνων γενέσει τᾷ κατὰ νόμον· ἀδικεῖ δὲ καὶ τὰν αὐτᾶς πατρίδα, μὴ ἐμμένουσα τοῖς ἐνδιατεταγμένοις. ἔπειτα ἐπὶ τούτοις ἀμβλακίσκει, ἐφ' οἷς τὸ μέγιστον τῶν προστίμων ὥρισται θάνατος διὰ τὰν ὑπερβολὰν τῶ ἀδικήματος, ἔκθεσμον καὶ ἀσυγγνωμονέστατον ἦμεν ἁδονᾶς ἕνεκεν ἁμαρτάνεν καὶ ὑβρίζεν· ὕβριος δὲ πάσας πέρας ὄλεθρος.

61ª Ἐν ταυτῷ.

Κἀκεῖνο δὲ χρὴ διαλογίζεσθαι, ὡς οὐδὲν καθάρσιον εὑρήσει τᾶς ἀμπλακίας ταύτας ἄκος, ὥστε ὡς ἱερὰ θεῶν καὶ βωμὼς ποτερχομέναν ἦμεν ἁγνὰν καὶ θεοφιλατάν· ἐπὶ γὰρ ταύτᾳ τᾷ ἀδικίᾳ μάλιστα καὶ τὸ δαιμόνιον ἀσυγγνωμόνητον γίνεται. κάλλιστος δὲ κόσμος γυναικὸς ἐλευθέρας πράττεν εὖ τ' εἶδος τὸ διὰ τῶν αὐτᾶς τέκνων ἐπιμαρτύρασθαι τὰν σωφροσύναν τὰν ποτὶ τὸν ἄνδρα, αἴκα τὸν τύπον τᾶς ὁμοιότατος ἐπιφέρωντι τῶ κατασπείραντος αὐτὼς πατρός. καὶ περὶ μὲν εὐνᾶς οὕτως ἔχει· περὶ δὲ τῶ κόσμω τῶ

περὶ τὸ σῶμα δοκεῖ μοι οὕτως. δεῖ λευχείμονα ἦμεν καὶ ἁπλοϊκὰν καὶ ἀπερίσσευτον. ἐσεῖται δὲ τοῦτο, αἴκα μὴ διαφανέεσσι μηδὲ διαποικίλοις μηδὲ ἀπὸ βόμβυκος ὑφασμένοις χρᾶται τοῖς περὶ τὸ σῶμα, ἀλλὰ μετρίοις καὶ λευκοχρωμάτοις· οὕτω γὰρ τὸ μᾶλλον κοσμεῖσθαι καὶ τρυφὰν καὶ καλλωπισμὸν φεύξεται, καὶ ζᾶλον οὐκ ἐμποιήσει μοχθηρὸν ταῖς ἄλλαις. χρυσὸν δὲ καὶ σμάραγδον ἁπλῶς μὴ περιτίθεσθαι· καὶ γὰρ πολυχρήματον καὶ ὑπεραφανίαν ἐμφαῖνον ποττὰς δαμοτικάς. δεῖ δὲ τὰν εὐνομουμέναν πόλιν, ὅλαν αὐτὰν δι' ὅλας τεταγμέναν, συμπαθέα τε καὶ ὁμοιόνομον ἦμεν, ἀπερύκεν δὲ καὶ δαμιοεργὼς ἐκ τᾶς πόλιος τὼς ἐργαζομένως τὰ τοιαῦτα. χρώματι δὲ φαιδρύνεσθαι τὰν ποτῶπα μὴ ἐπακτῷ καὶ ἀλλοτρίῳ, τῷ δ' οἰκήῳ τῶ σώματος δι' αὐτῶ τῶ ὕδατος ἀπολουομέναν, κοσμὲν δὲ μᾶλλον αὐτὰν αἰσχύνᾳ· καὶ γὰρ τὸν συμβιῶντα καὶ αὐτὰν ἔντιμον παρέξεται. τὰς δὲ ἐξόδως ἐκ τᾶς οἰκίας ποιεῖσθαι [τὰς γυναῖκας] τὰς δαμοτελέας θυσίας θυηπολοῦσαν τῷ ἀρχαγέτᾳ θεῷ τᾶς πόλιος ὑπὲρ αὐτᾶς καὶ τῶ ἀνδρὸς καὶ τῶ παντὸς οἴκω· ἔπειτα μήτε ὄρφνας ἐνισταμένας μήτε ἑσπέρας, ἀλλὰ πλαθυούσας ἀγορᾶς καταφανέα γινομέναν τὰν ἔξοδον ποιεῖσθαι θεωρίας ἕνεκά τινος ἢ ἀγορασμῶ οἰκήω, μετὰ θεραπαίνας μιᾶς ἢ καττὸ πλεῖστον δύο εὐκόσμως χειραγωγουμέναν. τὰς δὲ θυσίας λιτὰς παριστάμεν τοῖς θεοῖς καὶ κατὰ δύναμιν, ὀργιασμῶν δὲ καὶ ματρωασμῶν τῶν κατ' οἶκον ἀπέχεσθαι. καὶ γὰρ ὁ κοινὸς νόμος ἀπερύκει τᾶς πόλιος ταύτας τὰς γυναῖκας ἐπιτελέν, καὶ ἄλλως καὶ ὅτι μέθας καὶ ἐκστάσιας ψυχᾶς ἐπάγοντι ταὶ θρησκεύσιες αὗται· τὰν δὲ οἰκοδέσποιναν καὶ προκαθεζομέναν οἴκω δεῖ σώφρονα καὶ ἀνέπαφον ἦμεν ποτὶ πάντα.

62 *Νικοστράτου ἐκ τοῦ περὶ γάμου.*

Ἐστάλθω δὲ ἐσθῆτα ἢ ὡς πάτριον αὐτῇ ἢ ὡς ἥδιστον σοί. χρυσίον δὲ ἣν μὲν ἔχῃ, ὃ τὰ ἐν αὐτῇ ὀνίνησιν οὐδὲ περικειμένην· ὁμοίως γὰρ ἂν σοι ἀρέσαι καὶ ἔχουσα καὶ μὴ ἔχουσα· ἣν δὲ μήτε ἐκείνη οἴκοθεν ἐπιφέρηται μήτε σὺ ἔχῃς ὁπόθεν χαλκεύσεις, ἐπιθυμία δὲ ᾖ, ὁ λόγος ἐνταῦθά σοι παρασκευαστέος ὁ πείσων περί τε χρυσίου καὶ περὶ κάλλους χρυσίου, καὶ ὡς ἄχθος ἂν εἴη μᾶλλόν περ ἢ κόσμος τῇ γε σώφρονι· ἐνίοτε δὲ τοῦτο αὐτὸ καὶ τὰς ἐπιβουλὰς ἤγειρε τῶν τε ἀκολάστων εἰς τὰς γυναῖκας τῶν τε λῃστῶν εἰς τὰ χρήματα.

ἐπεὶ δὲ ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἐσμέν, οὗ καὶ χρυσὸς κάλλος τι προσβαλλέτω μοι, δοκῶ ἐρεῖν τε καὶ ὑποβαλεῖν πρᾶγμα χρυσοῦ πολλῷ τιμαλφέστερον. εἰ γὰρ μηδέν τι ὀκνῆσαι αὐτὴν καὶ περὶ γυμνασίας ἔχειν ἀναπείσαις, ἐνταῦθα εὕροις ἂν καὶ οὗ πάλαι ἐπεθυμοῦμεν, τὸν κόσμον τῷ σώματι. τοῦ μὲν γὰρ ὑγιαίνειν οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ ἄλλο τι περίθημα καὶ περιδέραιον κρεῖττον. πόρρω δ' ἂν εἴη καὶ τοῦ δεηθῆναι γυνὴ ὑγιαίνουσα καὶ ψιμυθίου καὶ ὑπ' ὀφθαλμῷ ὑπογραφῆς καὶ ἄλλου χρώματος ζωγραφοῦντος καὶ ἀφανίζοντος τὰς ὄψεις. τά γε μὴν γυμνάσια ἄλλα μὲν ἂν ἔξω γένοιτο ἐν περιπάτοις, τὰ δὲ ἔνδον περὶ τὸν ἱστὸν ἰοῦσα εὕροι ἄν τι πονῆσαι δυνάμενον ἢ τιθέμενον. καὶ τοῦτο τὸ κάλλος τὸ ἀπὸ τῶν πόνων οὐδὲν ὅ τι ἤλεγξέ τε καὶ ἐβασάνισεν οὔτε ἱδρὼς οὔτε δάκρυα· ὕπνος δὲ πόρρω ὢν τοῦ ἐλέγχειν καὶ μᾶλλόν τι προστίθησι ταῖς γε ἐρρωμέναις. καὶ οὔπω λέγω ὅτι καὶ ταῦτα πάντα εἰς τὰ ἔκγονα ἀναφέρεται, καὶ τοιαῦτα ἐγένετο παιδία, ὁποῖά ποτ' ἂν ἡ γυνὴ καὶ λούσηται καὶ γυμνάσηται καὶ ἀμφιάσηται, μαλακὰ μέν, εἰ μαλα-

κοῖς τούτοις δῆτα ἐντυγχάνοι, ἄρρενα δὲ καὶ ῥωμαλέα, εἰ διὰ τῶν πόνων καὶ τῶν καμάτων ἰοῦσα κυήσαι καὶ τέκοι. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ πένητες ἄνθρωποι γαμοῦσι, καὶ πολλοῖς ἄρα μετεμέλησε, καὶ τούτοις ὑποθήσομαι, ὡς ἂν εὐδαιμόνως διάγοιεν τὸν βίον. ὅστις μὲν ἐργάζεται καὶ ἀπὸ τῶν ὤμων ἀποζῇ, οὐδὲ ποθεῖ θεραπείας ἱκανὰ αὑτῷ καὶ τῇ γυναικὶ ἐργαζόμενος, οὗτος εἰ σφόδρα γυναικὸς ἐπιθυμεῖ, ἀγαθῇ τύχῃ γαμείτω· ὅστις δὲ καὶ ἔτι μᾶλλον πένης ὢν οὐ ταῦτα ὁρᾷ ἀλλὰ κἀκεῖνα, εἰ νοσήσαι αὐτὸς πόθεν ἂν θρέψαι τὴν γυναῖκα· τούτῳ δὲ οὐκέτι ῥᾴδιόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ συμβουλεῦσαι γαμεῖν· ἡ γὰρ δὴ πολλάκις κλαύσεται ἡ γυνὴ τὴν ἀπορίαν, καὶ ἀναμνήσει τοῦ κακοῦ ἐνίοτε ἐπιλελησμένον. καὶ ὑγιείας μὲν δὴ παρούσης ταῦτα εὐκόλως ἐνεγκεῖν ἔστιν· ἐν δὲ νόσοις καὶ ταλαιπωρίαις τοῦ σώματος πένητα ὄντα τινὰ δύο νόσῳ νοσεῖν ἔστιν. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν σφόδρα πενήτων ἐμνημονεύσαμεν . . .

63 *Ἐν ταυτῷ.*

Μὴ λανθανέτω δέ σε ἡ γυνὴ ἐσθῆτα μὲν μείζονος ἢ κατὰ τὴν εὐπορίαν ἔχουσα, ὑποδήματα δὲ ὡσαύτως πολλοῦ τινος ἄξια· ἀλλ' ἀπό γε τῶν ποδῶν μαντεύου, ὡς οὐδὲν ὑγιὲς ἐν τούτοις ἔνεστι· καὶ οὐ δεῖ πρὸς ταῦτα οὔτε Μελάμποδος οὔτε Τειρεσίου. ὃ δὲ τῶν φίλων μοί τις ἀπεμνημόνευσε τῶν γεγαμηκότων, καὶ τοῦτο δὲ τοιοῦτον ἦν· ἐν ὕπνῳ καὶ ἐν τῇ εὐνῇ μάλιστα οἱ ἄνδρες ἐξαπατώμεθα. φυλακτέον δὲ ἑσπέραν μὲν κολακείας, προσετίθει ἐκεῖνος, ἕωθεν δὲ θορύβους καὶ κραυγάς.

64 *Ἐν ταυτῷ.*

Φυλακτέον δὲ καὶ περὶ γυναικῶνα τὰς φιλίας τε

καὶ συνηθείας, τὸ τοῦ Εὐριπίδου μεμνημένους. ἡ γὰρ δὴ ἐξαμαρτάνουσα οὐχ αὑτὴν ἔλεγεν αἰτίαν, ἀλλ' ἐκείνας ἃς τραγῳδεῖ "κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ' ἀπώλεσαν." χρηστὸν δὲ καὶ τό "μετὰ τῶν σύ γε πῖνε καὶ ἵζανε," παρ' ὧν τι φησὶ καὶ χρηστὸν ἂν ἀπολαύσαις. καὶ ταῦτα οὐκ ἐγώ, πάντες δὲ ποιηταί τε καὶ λογοποιοὶ γράφουσιν. φυλακτέον δὲ μᾶλλον τῷ ἐμῷ λόγῳ καὶ τὰς πρεσβύτιδας· αὗται γὰρ ἱκαναί γε τὰς νεότητας μακαρίζειν, καὶ ὡς δὴ ἔμπειροι τοῦ βίου ὑποθήκας τινὰς ἀκολάστους ὑποτίθενται, ὅτι τὸ ζῆν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὅσα τις ἂν φάγῃ καὶ ὅσα τις ἂν πίῃ, κἀκεῖνα ἤδη ὅσα ἂν τούτοις ἕπηται μοιχεῖαι καὶ ἀκολασίαι. καὶ τοῦτο συμβαίνει παρ' αὐτάς τε τὰς νέας καὶ παρὰ τὰς πρεσβύτιδας· αἳ μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἀηδῶς ἔχοιεν πρὸς τοὺς ἐρῶντας καὶ τοὺς φιλοῦντας δῆθεν, αἱ δὲ δὴ πρεσβύτιδες ἐνταῦθά που ἀεὶ τούτῳ τῷ ἀκολάστῳ συναγορεύουσιν.

65 Ἐν ταυτῷ.

Ἀλλ' ἐρῶ περὶ σωφροσύνης πάλιν· τοὺς οἰκέτας ἐθιστέον οὕτως ὁμιλεῖν, ὅπως μηδενὶ ἐξέστω αὐτῶν πρὸς τὸ οὖς αὐτῇ διαλέγεσθαι λάθρᾳ, ἐνίοτε δὲ καὶ σοῦ βλέποντος· ὃ γὰρ ἀκούειν οὐκ ἄγαν τὸν ἄνδρα λυσιτελεῖ, ἄνισον καὶ ἄδικον, ἀλλ' ἐκείνῃ ταῦτα συμφέρει. ὁπότε δὲ ἐν οἰκίᾳ τὸ λάθρᾳ διαλέγεσθαι ἀπήλλακται, πολλὴ ἐλπίς ἐστι μὴ ἄν τινα λόγον τολμῆσαι τῶν θεραπόντων μοιχικόν τινα τῇ δεσποίνῃ διακονήσασθαι· ἀκοῦσαι γὰρ ἀνάγκη τὸν δεσπότην, εἰ νόμος ἐστὶ πάντας φανερῶς διαλέγεσθαι. οἶδα μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἅπαντα ἰσχύοντα πρὸς τὸ ποιῆσαί τινα βιοῦν σωφρόνως· ὅμως δὲ οὐδὲν τούτων λυσιτελέστερον, ὡς λόγῳ διδάσκειν περὶ τοῦ ἀδικήματος τῆς

μοιχείας. λεκτέον οὖν πρὸς αὐτὴν τό τε αἰσχρὸν τῆς μοιχείας καὶ τὸ ἀκόλαστον καὶ τὸ ἄδικον, καὶ ὡς ἀδοξία μὲν ἐν γυναιξὶν ἀδοξία δὲ ἐν ἀνδράσι, καὶ ὡς ὅ τι δήποτέ ἐστιν ἡ πίστις ἡ ἐξ ἀνθρώπων, τοῦτο οἴχεται ἀπὸ σοῦ· ὃ δὲ ἔτι βαρύτερον, τὸ μὴ μόνον νόθους γίνεσθαι παῖδας, ἀλλ' εἶναι τούτους ἐξ ἀκολασίας καὶ ὕβρεως γεγονότας. ταῦτα αὐτῇ λεκτέον, καὶ φοβείσθω τὸ ὄνομα τῆς μοιχείας, εἴγε ταύτῃ μέλλει ζῆν καὶ μὴ ἀποσφάττεσθαι. καὶ ταῦτα οὕτω λεκτέον ἐπιτείνοντά τε καὶ εἰδότα ὡς πολλαὶ ἔτι ἀτοπωτέρων ἐρῶσιν, οἷον οὐ ξένων νανίσκων, ἀλλ' οὐδὲ εἰπεῖν καλόν, οἷον φασὶ τὴν Πασιφάην ἐρασθῆναι θρέμματος. λεκτέον δὲ οὕτως εἰδότα ὡς οὐδεμία μηχανὴ κρατῆσαι τῶν γυναικῶν, κἀκεῖνο ὡς εἰσι πάντων τέχνας τε ἐξευρεῖν καὶ πλέξαι σοφώταται· εἰ δὲ ἀπιστεῖς, ἀναγίνωσκε τὰς τραγῳδίας, ὁπόσα ἐποίησαν ἢ ἐβουλεύσαντο γυναῖκες ἐπιθυμίᾳ ξένων ἀφροδισίων. σωφροσύνην μὲν οὖν ὧδε ἐξασκητέον· διδακτέον δὲ ἃ διδάσκεσθαι χρὴ γυναῖκα· καὶ μάλιστα τὴν σωφροσύνην αὐτῆς φυλάξει τὰ περὶ τὴν οἰκίαν, ὅπως ἂν ἄριστα θείη τὰ περὶ τοὺς οἰκέτας, ὅπως ἂν ἄριστα θεραπεύσαι τὰ περὶ ὑμῶν αὐτῶν, ὅπως ἂν ἐν πολλῇ εἴητε τιμῇ. τί μὲν γὰρ χρηστότερον ἀνδρὶ ἢ γυνὴ εὔνους καὶ ὅσα χρὴ ἀνδρὶ ἐρωμένῳ εἰδυῖά τε καὶ διακονουμένη; τί δὲ ἄλλο οὕτω περισπούδαστον ἂν εἴη ἢ εἰ νοσοῦντα αὐτὴ θεραπεύοι; καὶ εἴ τε ἀγαθὴ εἴη καὶ βελτίστη, οὐδὲν ἄλλο ἐγὼ κτῆμα οἰκίας ἀγαθόν τε καὶ πολλοῦ λόγου ἄξιον εὑρίσκω. ἀλλὰ καὶ ἄξιόν γε τὴν γυναῖκα οὕτως ἔχειν· οὐ γὰρ ἄλλῳ τινὶ ἢ τῇ γυναικὶ νυκτός τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἀνὴρ προσαναπαύεται, καὶ πρὸς ἄλλον οὐδένα τῶν ἐν τῇ πόλει τὰ ἀπόρρητα ὅσαπερ ἔστιν αὐτῷ διαλέγεται, ἀλλὰ μόνῃ τῇ

γυναικί, καὶ ἐν ἴσῳ ὥσπερ ἂν ἑαυτῷ. οὐ γυνὴ μέντοι ἐστὶν ἡ ὁπόταν φίλη τε καὶ εὔνους ᾖ μάλιστα σεαυτὸν εὐφραίνουσα, ἥκιστα δὲ ἀνιῶσα; οὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ καὶ παῖδάς σοι τεξομένη; οὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ πόθον πρώτη ἔχουσα σου ἀποθανόντος, κἂν ὁ πατὴρ κἂν ἡ μήτηρ λυπεῖσθαι μὴ θέλωσιν, ὁ νόμος.

ΟΤΙ ΚΑΛΟΝ ΤΟ ΕΧΕΙΝ ΠΑΙΔΑΣ. ΟΕ.

1 Διογένους.

Μακάριος ὅστις αὐτὸς ἰσχύων ἔτι
παῖδας παρασπίζοντας ἀλκίμους ἔχει.

2 Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Καὶ κτῆμα δ', ὦ τεκοῦσα, κάλλιστον τόδε,
πλούτου δὲ κρεῖσσον· τοῦ μὲν ὠκεῖα πτέρυξ,
παῖδες δὲ χρηστοί, κἂν θάνωσι, δώμασιν
καλόν τι θησαύρισμα τοῖς τεκοῦσί τε
ἀνάθημα βιότου, κοὔποτ' ἐκλείπει δόμους.

3 Εὐριπίδου Οἰνεῖ.

Ὡς οὐδὲν ἀνδρὶ πιστὸν ἄλλο πλὴν τέκνων·
κέρδους δ' ἕκατι καὶ τὸ συγγενὲς νοσεῖ.

4 Εὐριπίδου Δανάῃ.

Γύναι, φίλον μὲν φέγγος ἡλίου τόδε,
καλὸν δὲ πόντου χεῦμ' ἰδεῖν εὐήνεμον,
γῆ τ' ἠρινὸν θάλλουσα, πλούσιόν θ' ὕδωρ,
πολλῶν τ' ἔπαινον ἔστι μοι λέξαι καλῶν·
ἀλλ' οὐδὲν οὕτω λαμπρὸν οὐδ' ἰδεῖν καλόν,
ὡς τοῖς ἄπαισι καὶ πόθῳ δεδηγμένοις
παίδων νεογνῶν ἐν δόμοις ἰδεῖν φάος.

5 *Εὐριπίδου* (Herc. F. 1261).

Ὅταν δὲ κρηπὶς μὴ καταβληθῇ γένους
ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους.

6 *Μενάνδρου Ἐμπιμπραμένη.*

Ὡς ἀγαθόν ἐστι πρᾶγμα τὸ γενέσθαι τινὸς πατέρα.

7 *Εὐριπίδου Πρωτεσιλάῳ.*

Ὦ παῖδες, οἷον φίλτρον ἀνθρώποις φρενός.

8 *Μενάνδρου.*

Ὀδυνηρόν ἐστιν εὐτυχοῦντα τῷ βίῳ
ἔχειν ἔρημον διαδόχου τὴν οἰκίαν.

9 *Μενάνδρου.*

Οὐκ ἔστι μείζων ἡδονὴ ταύτης πατρὶ
ἢ σωφρονοῦντα κεὐτυχοῦντ' ἰδεῖν τινα
τῶν ἐξ ἑαυτοῦ.

10 *Δικαιογένους* (Eurip. Or. 541).

Ζηλωτὸς ὅστις εὐτύχησεν ἐν τέκνοις
καὶ μὴ 'πισήμοις συμφοραῖς ὠδύρετο.

11 *Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.*

Ἡ Λάκαινα πρός τινα Ἰωνικὴν δείξασαν αὐτῇ τὸν κόσμον ἀντεπέδειξε τὰ τέκνα εἰποῦσα "ὁ δὲ ἐμὸς κόσμος τοιοῦτος."

12 *Πλάτωνος* (Symp. p. 208 a).

Τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, οὐ τῷ παντάπασι τὸ αὐτὸ ἀεὶ εἶναι ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπιὸν [καὶ παλαιούμενον] ἕτερον νέον καταλείπειν, οἷον αὐτὸ ἦν. μὴ οὖν θαύμαζε, εἰ τὸ αὑτοῦ ἀποβλάστημα φύσει ἅπαν τιμᾷ· ἀθανασίας γὰρ ἅμα καὶ εὐδαιμονίας εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον παντὶ αὕτη ἡ σπουδὴ καὶ ὁ ἔρως ἕπεται.

13 Ἀλλὰ μὴν μάχεταί γε πᾶν ζῷον διαφερόντως παρόντων ὧν ἂν τέκῃ.

14 Ἱεροκλέους.

Ἐν δὲ τῷ περὶ τοῦ γάμου καὶ τῆς παιδοποιίας τόπῳ θετέος ἐστὶ καὶ ὁ τῆς πολυτεκνίας λόγος. κατὰ φύσιν γάρ πως καὶ ἀκόλουθον τῷ γάμῳ τὸ πάντα ἢ τά γε πλεῖστα τῶν γεννωμένων ἀνατρέφειν· ἀλλ' ἐοίκασιν οἱ πλείους ἀπειθεῖν τῇ παραινέσει δι' αἰτίαν οὐ μάλα πρεπώδη. διὰ γὰρ φιλοπλουτίαν καὶ τὸ πάμμεγα κακὸν ἡγεῖσθαι τὴν πενίαν τοῦτο πάσχουσι. πρῶτον μὲν δὴ λογιστέον, ὡς οὐχ ἑαυτοῖς μόνον παραστάτας καὶ γηροβοσκοὺς καὶ πάσης τύχης τε καὶ περιστάσεως κοινωνοὺς γεννῶμεν, οὐδ' ὑπὲρ ἑαυτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν γονέων ἡμῶν κατὰ πολλά γε. καὶ γὰρ εὐχαριστίαν ἔχει πρὸς αὐτοὺς ἡ παιδοποιία τῷ, κἂν εἴ τι πάθοιμεν ἡμεῖς πρότερον, καταλείπειν ἐκείνοις ἀνθ' ἡμῶν αὐτοὺς γηροβοσκούς. καλὸν δὲ πάππος ὑπὸ σφετέρων ἐκγόνων χειραγωγούμενός τε καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας ἀξιούμενος. ὥστε πρῶτον μὲν εὐχάριστα πράττοιμεν ἂν εἰς γονέας τοὺς ἑαυτῶν, παίδων ἐπιμελούμενοι γενέσεως· εἶτα καὶ ταῖς εὐχαῖς τε καὶ σπουδαῖς τῶν ἡμᾶς γειναμένων συνεργήσομεν. εὐθὺ γὰρ ὅτε πρῶτον περὶ τὴν ἡμετέραν εἶχον γένεσιν, διανοίᾳ χρώμενοι τοῦ χύσιν αὐτῶν εἰς πλεῖστον λαβεῖν τὴν διαδοχὴν καὶ παῖδας ἐκ παίδων ὑπολιπέσθαι, καὶ γάμου προυνόησαν καὶ τῆς ἡμετέρας σπορᾶς καὶ ἀνατροφῆς. ὅθεν γαμοῦντες μὲν καὶ παιδοποιούμενοι πράττοιμεν ἂν οἷον μέρη τῆς ἐκείνων εὐχῆς· τὰ δ' ἐναντία φρονήσαντες ἐγκόπτοιμεν ἂν αὐτῶν τῇ προαιρέσει. καὶ μὴν κινδυνεύει πᾶς ὁ θελοντὴς καὶ περιστάσεως ἄνευ γάμου ἐκκλίνων καὶ

παιδοποιίαν παρανοίας κρίνειν τοὺς ἑαυτοῦ γονέας, ὡς οὐ σὺν ὀρθοῖς λογισμοῖς περὶ γάμου πεπραγματευμένους. ἔνθα δὴ καὶ τὴν ἀνομολογίαν φωράσειεν ἄν τις εὐπετῶς· πῶς γὰρ οὐ μάχης πλῆρες εὐαρεστεῖν μὲν τῷ ζῆν καὶ μένειν ἐν αὐτῷ, ὡς καθηκόντως εἰς τὸν βίον ὑπὸ τῶν σπειράντων παρηγμένον, τὸ δ' αὐτὸν ἑτέρους γεννῆσαι τῶν ἀδοκίμων ὑπολαμβάνειν; ἀλλὰ γὰρ πρῶτον μέν, ὡς ἔφην, ἐντεθυμῆσθαι χρή, διότι γεννῶμεν οὐχ ἑαυτοῖς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς δι' οὓς γεγόναμεν αὐτοί· ἔπειτα καὶ ὑπὲρ φίλων τε καὶ συγγενῶν. κεχαρισμένον γὰρ καὶ τούτοις ἐστὶ παῖδας ἐξ ἡμῶν ἰδεῖν, διά τε τὴν εὔνοιαν καὶ οἰκειότητα καὶ δὴ καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειαν· διορμίζεται γὰρ ὑπὸ τοῦ τοιούτου τοῖς προσήκουσιν ὁ βίος ἀνάλογον ταῖς ἐπὶ πολλῶν ἀγκυρῶν σαλευούσαις ναυσίν· ὅθεν κατὰ τὸν φιλοσυγγενῆ καὶ φιλεταῖρον ἔστιν ἡ περὶ γάμον καὶ τέκνα σπουδή. παρακαλεῖ δ' εὖ μάλα καὶ ἡ πατρὶς ἐπὶ ταυτόν. καὶ σχεδὸν οὐδ' ἑαυτοῖς οὕτως ὡς τῇ πατρίδι φυτεύομεν παῖδας, τῆς μεθ' ἡμᾶς προνοούμενοι τάξεως καὶ τῷ κοινῷ παρέχοντες τοὺς διαδεξομένους ἡμᾶς. ὅθεν ὁ μὲν ἱερεὺς ἴστω τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ ἱερέας ὀφείλων, ὁ δ' ἄρχων ἄρχοντας, ὁ δὲ δημηγόρος δημηγόρους, καὶ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ὁ πολίτης πολίτας. καθάπερ οὖν χορῷ μέν ἐστι κεχαρισμένη ἡ τῶν χορευτῶν διαμονή, στρατεύματι δὲ ἡ τῶν στρατιωτῶν, οὕτω καὶ πόλει ἡ τῶν πολιτῶν. ἀλλ' εἰ μὲν ἦν ὀλιγοχρόνιόν τι σύστημα πόλις, ὅ τε βίος αὐτῆς κατὰ βίον ἀνθρώπου τὴν συμμετρίαν ἐλάμβανεν, οὐδὲν ἔδει διαδοχῆς· ἐπεὶ δ' εἰς πολλὰς γενεὰς ἐξικνεῖται, δαίμονι δὲ εὐδαιμονεστέρῳ χρησαμένη καὶ εἰς μακροὺς αἰῶνας πόλις, φανερὸν ὡς οὐ τοῦ παρόντος ἐστοχάσθαι δεῖ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῦ μετ-

ἔπειτα, τήν τε ἰδίαν μὴ περιορᾶν χώραν ἔρημον, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίσιν ἱδρυμένην ταῖς ἀπὸ τῶν ἡμετέρων τέκνων.

15 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ εἰ πάντα τὰ γινόμενα τέκνα θρεπτέον.*

Οἱ δὲ νομοθέται, οἷς αὐτὸ τοῦτο γέγονεν ἔργον ζητεῖν καὶ σκοπεῖν τί μὲν ἀγαθὸν πόλει τί δὲ κακόν, καὶ τί μὲν ὠφελεῖ τί δὲ βλάπτει τὸ κοινόν, οὐχὶ δὲ καὶ οὗτοι πάντες συμφορώτατον μὲν ταῖς πόλεσιν ἐνόμισαν τὸ πληθύνεσθαι τοὺς τῶν πολιτῶν οἴκους, βλαβερώτατον δὲ τὸ μειοῦσθαι; καὶ ἀπαιδίαν μὲν ἢ ὀλιγοπαιδίαν τῶν πολιτῶν ὑπέλαβον εἶναι ἀλυσιτελές, τὸ δὲ ἔχειν παῖδας, καὶ νὴ Δία πολλοὺς ἔχειν, λυσιτελές; τοῦτο μὲν γὰρ ἀμβλίσκειν ἀπεῖπον ταῖς γυναιξὶ καὶ ταῖς ἀπειθούσαις ζημίαν ἐπέθεσαν, τοῦτο δὲ ἀτοκίᾳ προστίθεσθαι καὶ τὴν κύησιν εἴργειν ἀπηγόρευσαν αὐταῖς, τοῦτο δὲ πολυπαιδίας ἔταξαν γέρα καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικί, καὶ τὴν ἀπαιδίαν ἐπιζήμιον κατέστησαν. πῶς οὖν ἡμεῖς οὐκ ἂν ἄδικα καὶ παράνομα δρῷμεν ἐναντία δρῶντες τῇ βουλήσει τῶν νομοθετῶν, θείων καὶ θεοφιλῶν ἀνδρῶν, οἷς ἕπεσθαι νομίζεται καλὸν καὶ συμφέρον; δρῷμεν δ' ἂν ἐναντία τὴν πολυπαιδίαν τὴν ἑαυτῶν κωλύοντες. πῶς δ' οὐχὶ καὶ εἰς τοὺς πατρῴους θεοὺς ἐξαμαρτάνοιμεν ἂν καὶ εἰς τὸν ὁμόγνιον Δία τὰ τοιαῦτα πράττοντες; ὥσπερ γὰρ ὁ περὶ ξένους ἄδικος εἰς τὸν ξένιον ἁμαρτάνει Δία, καὶ ὁ περὶ φίλους εἰς τὸν φίλιον· οὕτως ὅστις εἰς τὸ ἑαυτοῦ γένος ἄδικος, εἰς τοὺς πατρῴους ἁμαρτάνει θεοὺς καὶ εἰς τὸν ὁμόγνιον Δία, τὸν ἐπόπτην τῶν ἁμαρτημάτων τῶν περὶ τὰ γένη· ὁ δέ γε περὶ τοὺς θεοὺς ἁμαρτάνων ἀσεβής. καὶ μὴν ὅτι καλὸν

καὶ λυσιτελὲς παίδων ἀνατροφὴ πολλῶν μάθοι τις ἂν λογισάμενος, ὡς μὲν ἔντιμος ἐν πόλει πολύπαις ἀνήρ, ὡς δ' αἰδῶ παρέχει τοῖς πλησίον, ὡς δὲ δύναται πλέον πάντων τῶν ὁμοίων, ἄν γε μὴ ὁμοίως παίδων εὐπορῶσι. καθάπερ γάρ, οἶμαι, πολύφιλος ἀφίλου ἀνδρὸς δυνατώτερος, οὕτω καὶ πολὺ μᾶλλον ὁ πολύπαις τοῦ μὴ ἔμπαιδος ἢ τοῦ ὀλίγους κεκτημένου παῖδας, καὶ τοσούτῳ γε μᾶλλον, ὅσῳ περ ἐγγύτερον υἱὸς ἑκάστῳ ἢ φίλος. ἄξιον δὲ νοῆσαι ποῖόν τι καὶ θέαμά ἐστιν ἀνὴρ πολύπαις ἢ γυνὴ σὺν ἀθρόοις ὁρώμενοι τοῖς ἑαυτῶν παισίν· οὔτε γὰρ πομπὴν πεμπομένην θεοῖς οὕτω καλὴν θεάσαιτ' ἄν τις, οὔτε χορείαν ἐπὶ ἱεροῖς κόσμῳ χορευόντων οὕτως ἀξιοθέατον, ὡς χορὸν παίδων πολλῶν προηγουμένων ἐν πόλει πατρὸς τοῦ ἑαυτῶν ἢ μητρός, καὶ χειραγωγούντων τοὺς γονεῖς ἢ τρόπον ἕτερον περιεπόντων κηδεμονικῶς. τί μὲν τούτου κάλλιον τοῦ θεάματος; τί δὲ τῶν γονέων τούτων ζηλωτότερον, ἄλλως τε κἂν ἐπιεικεῖς ὦσι; τίσι δ' ἂν ἄλλοις οὕτω προθύμως ἢ συνεύξαιτό τις ἀγαθὰ παρὰ θεῶν, ἢ συμπράξειεν αὐτοῖς εἰς ὅ τι δέοιντο;

ΟΤΙ ΑΣΥΜΦΟΡΟΝ ΤΟ ΕΧΕΙΝ ΤΕΚΝΑ, ΚΑΙ ΑΔΗΛΟΝ ΕΙ ΙΔΙΑ ΤΩΝ ΕΧΕΙΝ ΝΟΜΙΖΟΝΤΩΝ· ΚΑΙ ΜΗΔΕ ΘΕΤΟΝ ΠΟΙΕΙΣΘΑΙ. Ος.

1 *Μενάνδρου.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀθλιώτερον πατρός,
πλὴν ἕτερος ἂν ᾖ πλειόνων παίδων πατήρ.

2 *Εὐριπίδου Οἰνομάῳ.*

Ἀμηχανῶ δ' ἔγωγε κοὐκ ἔχω μαθεῖν,

εἴτ' οὖν ἄμεινόν ἐστι γίγνεσθαι τέκνα
θνητοῖσιν, εἴτ' ἄπαιδα καρποῦσθαι βίον.
ὁρῶ γὰρ οἷς μὲν οὐκ ἔφυσαν ἀθλίους,
ὅσοισι δ' εἰσὶν οὐδὲν εὐτυχεστέρους·
καὶ γὰρ κακοὶ γεγῶτες ἐχθίστη νόσος,
κἂν αὖ γένωνται σώφρονες, κακὸν μέγα·
λυποῦσι τὸν φύσαντα μὴ πάθωσί τι.

3 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (419).

Ψυχὴ τέκν', ὅστις δ' αὔτ' ἄπειρος ὢν λέγει,
ἧσσον μὲν ἀλγεῖ, δυστυχῶν δ' εὐδαιμονεῖ.

4 *Μενάνδρου Ἐπικλήρῳ.*

Ἢ δεῖ μόνον
ζῆν ἢ γενόμενον πατέρα παίδων ἀποθανεῖν·
οὕτω τὸ μετὰ ταῦτ' ἐστὶ τοῦ βίου πικρόν.

5 *Σοφοκλῆς Ἠλέκτρα* (770).

Δεινὸν τὸ τίκτειν ἐστίν· οὐδὲ γὰρ κακῶς
πάσχοντι μῖσος ὧν τέκῃ προσγίγνεται.

6 *Ὁμήρου* (Od. α' 215).

Μήτηρ μέν τ' ἐμὲ φησὶ τοῦ ἔμμεναι· αὐτὰρ ἔγωγε
οὐκ οἶδ'· οὐ γάρ πω τὶς ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.

7 *Μενάνδρου.*

Ἔστιν δὲ μήτηρ φιλότεκνος μᾶλλον πατρός·
ἣ μὲν γὰρ αὑτῆς οἶδεν ὄνθ', ὃ δ' οἴεται.

8 *Μενάνδρου Προεγκαλῶν.*

Οἷον τὸ γενέσθαι πατέρα παίδων ἦν·
λύπη, φόβος, φροντίς, πέρας ἐστὶν οὐδὲ ἕν.

9 *Σοφοκλῆς Ἀλεάδαις.*

Παῦσαι· καταρκεῖ τοῦδε κεκλῆσθαι πατρός,

εἴπερ πέφυκά γ᾽· εἰ δὲ μή, μείζων βλάβη.
τό τοι νομισθὲν τῆς ἀληθείας κρατεῖ.

10 Εὐριπίδου Μελανίππῃ.

Ἴστω δ᾽ ἄφρων ὢν ὅστις ἄτεκνος ὢν τὸ πρὶν
παῖδας θυραίους εἰς δόμους ἐκτήσατο,
τὴν μοῖραν εἰς τὸ μὴ χρεὼν παραστρέφων.
ᾧ γὰρ θεοὶ διδῶσι μὴ φῦναι τέκνα,
οὐ χρὴ ᾽γκαλεῖσθαι πρὸς τὸ θεῖον, ἀλλ᾽ ἐᾶν.

11 Μενάνδρου Καρχηδονίῳ.

Αὐτὸς γὰρ οὐδεὶς οἶδε τοῦ ποτ᾽ ἐγένετο.

12 Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Θετῶν δὲ παίδων ποῦ κράτος; τὰ φύντα γὰρ
κρείσσω νομίζειν τῶν δοκημάτων χρεών.

13 Δημοκρίτου.

Τεκνοτροφίη σφαλερόν· τὴν μὲν γὰρ ἐπιτυχίην ἀγῶνος μεστὴν καὶ φροντίδος κέκτηται, τὴν δὲ ἀποτυχίην ἀνυπέρθετον ἑτέρῃ ὀδύνῃ.

14 Ἀριστίππου.

Μεμφομένης αὐτῷ τῆς γυναικὸς ὅτι τὸν υἱὸν οὐ προσίεται, καὶ λεγούσης ὅτι ἐκ σοῦ εἴη, ἀποπτύσας "καὶ γὰρ τοῦτο" εἶπεν "ἐξ ἐμοῦ· ἀλλ᾽ οὐδέν μοι χρήσιμόν ἐστιν."

15 Δημοκρίτου.

Οὐ δοκεῖ μοι χρῆναι παῖδας κτᾶσθαι· ἐνορέω γὰρ ἐν παίδων κτήσει πολλοὺς μὲν καὶ μεγάλους κινδύνους, πολλὰς δὲ λύπας, ὀλίγα δὲ τὰ εὐθηνέοντα, καὶ ταῦτα λεπτά τε καὶ ἀσθενέα.

16 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅτεῳ χρήμη ἐστὶ παῖδα ποιήσασθαι, ἐκ τῶν φί-

λων τεῷ μοι δοκέει ἄμεινον εἶναι· καὶ τῷ μὲν παῖς ἔσται τοιοῦτος, οἷον ἂν βούληται· ἔστι γὰρ ἐκλέξασθαι οἷον θέλει καὶ ὃς ἂν δοκέῃ ἐπιτήδειος εἶναι καὶ μάλιστα κατὰ φύσιν ἕποιτο. καὶ τοῦτο τοσοῦτον διαφέρει, ὅσον ἐνταῦθα μὲν ἔστι τὸν παῖδα λαβέειν καταθύμιον ἐκ πολλῶν ὧν ἂν δεῖ· ἢν δέ τις ποιέηται ἀπὸ ἑωυτοῦ, πολλοὶ ἔνεισι κίνδυνοι· ἀνάγκη γὰρ ὃς ἂν γένηται, τούτῳ χρῆσθαι.

17 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνθρώποισι τῶν ἀναγκαίων δοκέει εἶναι παῖδας κτήσασθαι ἀπὸ φύσιος καὶ καταστάσιός τινος ἀρχαίης. δῆλον δὲ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ζωίοισι. πάντα γὰρ ἔκγονα κτᾶται κατὰ φύσιν, ἐπωφελείης γε οὐδεμιῆς εἵνεκα· ἀλλ' ὅκαν γένηται ταλαιπωρέει καὶ τρέφει ἕκαστον ὡς δύναται, καὶ ὑπερδέδοικε μέχρι σμικρὰ ἔῃ, καὶ ἤν τι πάθῃ ἀνιᾶται. ἡ μὲν φύσις τοιαύτη πάντων ἐστὶ ὅσα ψυχὴν ἔχει· τῷ δὲ δὴ ἀνθρώπῳ νομίζον ἤδη πεποίηται, ὥστε καὶ ἐπαύρεσίν τινα γίνεσθαι ἀπὸ τοῦ ἐκγόνου.

ΟΤΙ ΚΡΕΙΤΤΟΝΕΣ ΟΙ ΑΡΣΕΝΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΟΥΣ ΝΟΘΟΥΣ ΟΥΚ ΕΛΑΤΤΟΝΑΣ ΧΡΗ ΚΡΙΝΕΙΝ ΤΩΝ ΓΝΗΣΙΩΝ. ΟΖ.

1 Εὐριπίδου.

Γυνὴ μὲν ἐξελθοῦσα πατρῴων δόμων
οὐ τῶν τεκόντων ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ λέχους.
τὸ δ' ἄρσεν ἕστηκ' ἐν δόμοις ἀεὶ γένος
θεῶν πατρῴων καὶ τάφων τιμάορον.

2 *Μενάνδρου.*

Θυγάτηρ ἐπίγαμος, κἂν ὅλως μηδὲν λαλῇ,
διὰ τοῦ σιωπᾶν πλεῖστα περὶ αὑτῆς λέγει.

3 *Εὐριπίδου Ἰφιγενείᾳ* (Taur. 57).

Στῦλοι γὰρ οἴκων παῖδες εἰσὶν ἄρσενες.

4 *Μενάνδρου.*

Εὐδαιμονίας τοῦτ᾽ ἐστὶν υἱὸς νοῦν ἔχων.

5 *Μενάνδρου Ἀνεψιοῖς.*

Ἀλλὰ θυγάτηρ κτῆμ᾽ ἐστὶν ἐργῶδες πατρί.

6 *Μενάνδρου Ἁλιεύς.*

Χαλεπόν γε θυγάτηρ κτῆμα καὶ δυσδιάθετον.

7 *Ποσειδίππου Ἑρμαφροδίτου.*

Υἱὸν τρέφει πᾶς, κἂν πένης τις ὢν τύχῃ·
θυγατέρα δ᾽ ἐκτίθησι, κἂν ᾖ πλούσιος.

8 *Διφίλου.*

Κόρης ἀπαλλαττόμεθα ταμιείου πικροῦ.

9 *Σοφοκλῆς Ἀλεάδαις.*

Οὐ δὴ νόθος τοῖς γνησίοις ἴσον σθένει;
ἅπαν τὸ χρηστὸν γνησίαν ἔχει φύσιν.

10 *Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.*

Ὀνόματι μεμπτὸν τὸ νόθον, ἡ φύσις δ᾽ ἴση.

11 *Εὐριπίδου Εὐρυσθεῖ.*

Μάτην δὲ θνητοὶ τοὺς νόθους φεύγουσ᾽ ἄρα
παῖδας φυτεύειν· ὃς γὰρ ἂν χρηστὸς φυῇ,
οὐ τοὔνομ᾽ αὐτοῦ τὴν φύσιν διαφθερεῖ.

12 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Ἐγὼ δὲ παῖδας οὐκ ἐῶ νόθους λαβεῖν.
τῶν γνησίων γὰρ οὐδὲν ὄντες ἐνδεεῖς
νόμῳ νοσοῦσιν, ὅ σε φυλάξασθαι χρεών.

ΠΕΡΙ ΝΗΠΙΩΝ. ΟΗ.

1 *Καλλιμάχου.*

Ἄρνες τοι, φίλε κοῦρε, συνήλικες, ἄρνες ἑταῖροι
ἔσκον, ἐνιαυθμοὶ δ' αὔλια καὶ βοτάναι.

2 *Θεοκρίτου βουκολικῶν* (VIII, 63).

Φείδευ τῶν ἀρνῶν, φείδευ, λύκε, τῶν ἐρίφων μευ,
μηδ' ἀδικῇς μ', ὅτι μικρὸς ἐὼν πολλοῖσιν ὁμαρτέω.

3 *Βιότου ἐκ Μηδείας.*

Τὸ θρέψαι δ' ἐν βροτοῖσι πολλάκις
πλείω πορίζει φίλτρα τοῦ φῦσαι τέκνα.

4 *Εὐριπίδου Αὔγης.*

Τίς δ' οὐχὶ χαίρει νηπίοις ἀθύρμασιν;

5 *Εὐφορίωνος.*

Τέκνον, μὴ σύ γε μητρὸς ἀπ' ἀνθερεῶνας ἀμήσῃς,
ἠελίους ἥτις σε τριηκοσίους ἐφόρησα,
τέκνον, ὑπὸ ζώνῃ, φοβερὰς δ' ὠδῖνας ἀνέτλην
εἰς φάος ἐρχομένου, λαρὸν δ' ἐπὶ χείλεσι πρώτη
μαστὸν ἐπισχομένη λευκῷ σ' ἔψισα γάλακτι.

6 *Ἡρώδου μιμιάμβων.*

Ἢ χαλκέην μοι μυῖαν ἢ κύθρην παίζει,
ἢ τῇσι μηλάνθῃσιν ἅμματ' ἐξάπτων
τοῦ κεσκέου μοι τὸν γέροντα λωβῆται.

7 *Πομπηίου Μακροῦ.*

Δεῦτ', ὦ τέκν', ὦ στερχθένθ' ὅσον πλεῖστον θέμις,
ὦ πολλὰ τέρψαντ' οὐδὲ λυπήσαντά τι
μητέρα· τί προσλάζυσθε κἀξαρτᾶσθέ μου;
βούλεσθ' ἀθύρειν; παίζετ', ὦ νέαι φρένες·

ὡς ἔστιν ὑμῖν τοῦτ' ἔαρ παντὸς βίου.
ἥβῃ δὲ λῦπαι φροντίδες θ' ἡβῶσ' ὁμοῦ.

8 *Εὐριπίδου Δανάης.*

Τάχ' ἂν πρὸς ἀγκάλαισι καὶ στέρνοις ἐμοῖς
πηδῶν ἀθύροι καὶ φιλημάτων ὄχλῳ
ψυχὴν ἐμὴν κτήσαιτο· ταῦτα γὰρ βροτοῖς
φίλτρον μέγιστον αἱ ξυνουσίαι, πάτερ.

9 *Σοφοκλέους Αἴαντος* (550).

Ὦ παῖ, γένοιο πατρὸς εὐτυχέστερος,
τὰ δ' ἄλλ' ὅμοιος, καὶ γένοι' ἂν οὐ κακός.
καίτοι σε καὶ νῦν τοῦτό γε ζηλοῦν ἔχω,
ὁθούνεκ' οὐδὲν τῶνδ' ἐπαισθάνῃ κακῶν.
ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἥδιστος βίος,
ἕως τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μάθῃς.

10 *Εὐριπίδου Μηδείας* (46).

Ἀλλ' οἵγε παῖδες ἐκ τρόχων πεπαυμένοι
στείχουσι, μητρὸς οὐδὲν ἐννοούμενοι
κακῶν· νέα γὰρ φροντὶς οὐκ ἀλγεῖν φιλεῖ.

ΟΤΙ ΧΡΗ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΘΗΚΟΥΣΗΣ ΤΙΜΗΣ ΚΑΤΑΞΙΟΥΣΘΑΙ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ, ΚΑΙ ΕΙ ΕΝ ΑΠΑΣΙΝ ΑΥΤΟΙΣ ΠΕΙΣΤΕΟΝ. ΟΘ.

1 *Θεόγνιδος* (131).

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι πατρὸς καὶ μητρὸς ἄμεινον
ἔπλεθ', ὅσοις ὁσίης, Κύρνε, μέμηλε δίκης.

2 *Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.*

Ὅστις δὲ τοὺς τεκόντας ἐν βίῳ σέβει,
ὅδ' ἐστὶ καὶ ζῶν καὶ θανὼν θεοῖς φίλος.

3 *Ἐν ταυτῷ* (298).

Οὐκ ἔστι παισὶ τοῦδε κάλλιον γέρας
ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ κἀγαθοῦ πεφυκέναι.
Καὶ τοῖς τεκοῦσιν ἀξίαν τιμὴν νέμειν.

4 *Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν μητρὸς ἥδιον τέκνοις.
ἐρᾶτε μητρός, παῖδες, ὡς οὐκ ἔστ᾽ ἔρως
τοιοῦτος ἄλλος ὅστις ἡδίων ἐρᾶν.

5 *Κλεαινέτου.*

Γεννητόρων ἕκατι κατθανεῖν καλόν.

6 *Δικαιογένους.*

Αὐτὸς τραφεὶς δὲ τῶν φυτευσάντων ὕπο
καλῶς τὸν αὐτὸν ἔρανον αὐτοῖσιν νέμεις.

7 *Ἀντιφάνους.*

Ὅστις δ᾽ ἐρυθριᾷ τηλικοῦτος ὢν ἔτι
πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ γονέας, οὐκ ἔστιν κακός.
ὅστις γὰρ ὁμόλογόν τι μὴ ποιεῖ πατρί,
πάντων ἂν οὗτος κατεφρόνησε τῶν θεῶν.

7[a] *Τοῦ γὰρ πατρὸς κρατεῖν μὲν αἰσχύνην φέρει,*
ἡσσημένῳ δὲ δόξα νικητήριος.

8 *Φιλήμονος.*

Ἔτεκές με, μῆτερ, καὶ γένοιτό σοι τέκνων
ὄνησις, ὥσπερ καὶ δίκαιον ἔστι σοι.

9 *Ἰουλίου ἐκ τῶν εἰς τὸν Διόνυσον καὶ τὴν πατρίδα γραφέντων.*

Κάδμον δ᾽ ἀραμένη τλήμων ἐξῆλθεν Ἀγαυὴ
ὃν πατέρα τρομέοντα· φέρεν δέ μιν ὢν ὑπὲρ ὤμων
γήραϊ κεκμηῶτα, καλῷ δ᾽ ἐβαρύνετο φόρτῳ.

10 *Σοφοκλῆς Ἀντιγόνῃ* (755).

Εἰ μὴ πατὴρ ἦσθ᾽, εἶπον ἄν σ᾽ οὐκ εὖ φρονεῖν.

11 *Πυθαγόρου ἐκ τῶν χρυσῶν ἐπῶν* (4).
Τούς τε γονεῖς τίμα τούς τ' ἄγχιστ' ἐκγεγαῶτας.

12 *Ἀγάθωνος.*
Ὡς ἡδὺ τῷ φύσαντι πείθεσθαι τέκνα.

13 *Ἀλέξιδος.*
Οὐκ ἠξίωσα καταλιπεῖν τὴν μητέρα,
πρώτην δὲ σώζειν· τοῖς γὰρ ὀρθῶς εἰδόσι
τὰ θεῖα μεῖζον μητρὸς οὐκ ἔστιν ποτέ.
ὅθεν ὁ πρῶτος οὐκ ἀπαιδεύτως ἔχων
ἱδρύσαθ' ἱερὸν μητρός, οὐ δείξας σαφῶς
ποίας, ἐάσας δ' ὑπονοεῖν εἰς τοὔνομα.

14 *Μενάνδρου.*
Αἰσχύνομαι τὸν πατέρα, Κλειτοφῶν, μόνον·
ἀντιβλέπειν ἐκεῖνον οὐ δυνήσομαι
ἀδικῶν· τὰ δ' ἄλλα ῥαδίως χειρώσομαι.

15 *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.*
Τὰ τῶν τεκόντων ὡς μετέρχεται θεὸς
μιάσματα.

16 *Διφίλου.*
Εἰ τοῦ πατρὸς δόξαιμι κρεῖττόν σοι λέγειν,
ἐμαυτὸν ἀδικῶ, κοὐκέτ' εἰμὶ θεοσεβής,
ὅτι τὸν κατασπείραντα λυπῶ κοὐ φιλῶ.

17 *Τιμοκλέους.*
Ὅστις φοβεῖται τὸν πατέρα κἀσχύνεται,
οὗτος πολίτης ἀγαθὸς ἔσται κατὰ λόγον,
καὶ τοὺς πολεμίους δυνάμενος κακῶς ποιεῖν.

18 *Μενάνδρου.*
Μηδὲν ὀδύνα τὸν πατέρα γιγνώσκων, ὅτι
ὁ μέγιστον ἀγαπῶν δι' ἐλάχιστ' ὀργίζεται.

19 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*
Πατρὸς δ' ἀνάγκη παισὶ πείθεσθαι λόγῳ.

20 *Σοφοκλῆς Οἰδίποδι* (Tyr. 999).
Τὰ τῶν τεκόντων ὄμμαθ' ἥδιστον βλέπειν.

21 *Ὁμήρου* (Od. α' 298).
Ἦ οὐκ ἀίεις ὅσσον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα;

22 *Εὐριπίδου* (Herc. fur. 583).
Δίκαια τοὺς τεκόντας ὠφελεῖν τέκνα.

23 *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνι.*
Ἦ τί πλέον εἶναι παῖδας ἀνθρώποις, πάτερ,
εἰ μὴ 'πὶ τοῖς δεινοῖσιν ὠφελήσομεν;

24 *Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ.*
Ῥῆσις βραχεῖα τοῖς φρονοῦσι σώφρονα
πρὸς τοὺς τεκόντας καὶ φυτεύσαντας πρέπει.

25 *Χαιρήμονος.*
Γένοιτό μοι τὰς χάριτας ἀποδοῦναι πατρί.

26 *Μενάνδρου.*
Νόμος γονεῦσιν ἰσοθέους τιμὰς νέμειν.

27 *Εὐριπίδου.*
Ἀλλ' ἴστ', ἐμοὶ μὲν οὗτος οὐκ ἔσται νόμος
τὸ μὴ οὐ σε, μῆτερ, προσφιλῆ νέμειν ἀεί,
καὶ τοῦ δικαίου καὶ τόκων τῶν σῶν χάριν.
στέργω δὲ τὸν φύσαντα τῶν πάντων βροτῶν
μάλισθ'· ὁρίζω τοῦτο, καὶ σὺ μὴ φθόνει,
κείνου γὰρ ἐξέβλαστον· οὐδ' ἂν εἷς ἀνὴρ
γυναικὸς αὐδήσειέ μ', ἀλλὰ τοῦ πατρός.

28 Ὀρφέως.

Ζεὺς δ' ἐφορᾷ γονέων ὁπόσοι τίουσι θέμιστας,
ἠδ' ὅσοι οὐκ ἀλέγουσιν ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντες.
καὶ τοῖς μὲν πρόφρων τε καὶ ἤπιος ἐσθλὰ δίδωσι,
τοῖς δὲ κακὰ φρονέων νεμεσίζεται ἔμμενὲς αἰεί·
δειναὶ γὰρ κατὰ γαῖαν ἐρινύες εἰσὶ τοκήων.

29 Εὐριπίδου Ἀλόπης.

Ἐγὼ δ' ὃ μὲν μέγιστον ἄρξομαι λέγειν
ἐκ τοῦδε πρῶτον, πατρὶ πείθεσθαι χρεὼν
παῖδας, νομίζειν τ' αὐτὸ τοῦτ' εἶναι δίκην.

30 Φιλήμονος.

Βούλου γονεῖς πρώτιστον ἐν τιμαῖς ἔχειν.

31 Χαιρήμονος.

Βεβαιοτέραν ἔχε τὴν φιλίαν πρὸς τοὺς γονεῖς.

32 Μενάνδρου.

Δίκας γραφόμενος πρὸς γονεῖς μαίνει, τάλαν.

33 Δικαιογένους.

Θεὸς μέγιστος τοῖς φρονοῦσιν οἱ γονεῖς.

34 Πλάτωνος νόμων ια' (p. 930 e).

Γονέων δὲ ἀμελεῖν [οὔτε θεὸς] οὔτ' ἄνθρωπος ξύμβουλος νοῦν ἔχων ποτὲ γένοιτ' ἂν οὐδεὶς οὐδενί. φρονῆσαι δὲ χρὴ περὶ θεῶν θεραπείας τοιόνδε προοίμιον ἂν γενόμενον, εἰς τὰς τῶν γεννησάντων τιμάς τε καὶ ἀτιμίας ὀρθῶς ξυντεταγμένον. νόμοι περὶ θεοὺς ἀρχαῖοι κεῖνται πᾶσι διχῇ· τοὺς μὲν γὰρ τῶν θεῶν ὁρῶντες σαφῶς τιμῶμεν, τῶν δ' εἰκόνας, ἀγάλματα ἱδρυσάμενοι, οὓς ἡμῖν ἀγάλλουσι καίπερ ἀψύχους ὄντας, ἐκείνους ἡγούμεθα τοὺς ἐμψύχους θεοὺς πολλὴν διὰ ταῦτ' εὔνοιαν καὶ χάριν ἔχειν. πατὴρ

οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ἄγαλμα αὐτῷ ποτε, τοιοῦτον ἐφέστιον ἵδρυμα ἐν οἰκίᾳ ἔχων, μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι· ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κεκτημένος.

35 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Εὐθύφρονος* (p. 4 e).

Σὺ δὲ δὴ πρὸς Διός, ὦ Εὐθύφρων, οὑτωσὶ ἀκριβῶς οἴει ἐπίστασθαι περὶ τῶν θεῶν ὅπῃ ἔχει, καὶ τῶν ὁσίων τε καὶ ἀνοσίων, ὥστε τούτων οὕτω πραχθέντων, ὡς σὺ λέγεις, οὐ φοβῇ δικαζόμενος τῷ πατρί, ὅπως μὴ αὖ σὺ ἀνόσιον πρᾶγμα τυγχάνῃς πράττων;

36 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον* (14).

Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας.

37 *Ἀναξιμένους.*

Οὗτος γὰρ μάλιστα πάντων φιλοπάτωρ ἐστίν, ὅστις ζητεῖ δι' οὗ μηδὲν λυπήσας τὸν πατέρα πλεῖστ' αὐτὸν εὐφράναιτ' ἄν. τί γάρ ἐστι δικαιότερον ἢ τοὺς γενέσεως καὶ παιδείας αἰτίους ὄντας ἀντευεργετεῖν;

38 *Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς συμμίκτου ἱστορίας* (?).

Πρώτῃ καὶ ὀγδοηκοστῇ ὀλυμπιάδι φασὶ τὴν Αἴτνην ῥυῆναι, ὅτε καὶ Φιλόνομος καὶ Καλλίας οἱ Καταναῖοι τοὺς ἑαυτῶν πατέρας ἀράμενοι διὰ μέσης τῆς φλογὸς ἐκόμισαν, τῶν ἄλλων κτημάτων καταφρονήσαντες· ἀνθ' ὧν καὶ ἀμοιβῆς ἔτυχον τῆς ἐκ τοῦ θείου· τὸ γάρ τοι πῦρ θεόντων αὐτῶν διέστη καθ' ὃ μέρος ἐκεῖνοι παρεγίνοντο.

39 *Τοῦ αὐτοῦ* (VH. IX, 33).

Μειράκιον Ἐρετρικὸν προσεφοίτησε Ζήνωνι πλείονος χρόνου ἔστ' ἂν καὶ ἐς ἄνδρας ἀφίκετο. ὕστερον οὖν εἰς τὴν Ἐρέτριαν ἐπανῆλθε, καὶ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἤρετο ὅ τι ἄρα μάθοι σοφὸν ἐν τῇ τοσαύτῃ διατριβῇ τοῦ χρόνου, ὃ δὲ δείξειν ἔφη· καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἔδρασε τοῦτο. χαλεπήναντος γὰρ αὐτῷ τοῦ πατρὸς καὶ τέλος πληγὰς ἐντείναντος, ὁδὶ τὴν ἡσυχίαν ἀγαγὼν καὶ ἐγκαρτερήσας, τοῦτο ἔφη μεμαθηκέναι, φέρειν ὀργὴν πατέρων καὶ μὴ ἀγανακτεῖν.

40 *Πλάτωνος* (Ep. ad Dionis am. p. 331 b).

Πατέρα δὲ ἢ μητέρα οὐχ ὅσιον ἡγοῦμαι προσβιάζεσθαι μὴ νόσῳ παραφροσύνης ἐχομένους. ἐὰν δέ τινα καθεστῶτα ζῶσι βίον, αὐτοῖς μὲν ἀρέσκοντα, ἐμοὶ δὲ μή, μήτε ἀπεχθάνεσθαι νουθετοῦντα, [μήτε δὴ κολακεύοντά γε ὑπηρετεῖν αὐτοῖς πληρώσεις ἐπιθυμιῶν] ἐκπορίζοντα, ἃς αὐτὸς ἀσπαζόμενος οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ζῆν.

41 *Πιττακοῦ.*

Πιττακὸς παρακαλούμενος υἱῷ καὶ πατρὶ διαιτῆσαι εἶπε πρὸς τὸν υἱόν "εἰ μὲν ἀδικώτερα μέλλεις λέγειν τοῦ πατρός, κατακριθήσῃ· εἰ δὲ δικαιότερα, διὰ τοῦτο αὐτὸ ἄξιος εἶ κατακριθῆναι."

42 *Σωκράτους.*

Ἀγνώμονι πατρὶ καθάπερ αὐστηρῷ νόμῳ συμπεριενεκτέον.

43 *Πλάτωνος* (Diogenis ap. Laert. Diog. VI, 65).

Πλάτων θρασυνόμενον ἰδών τινα πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα "οὐ παύσει μειράκιον" εἶπε "τούτου καταφρονῶν, δι' ὃν μέγα φρονεῖν ἀξιοῖς;"

44 Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.

Οἱ ἄρτι ἐκ φιλοσοφίας πάντας ἐλέγχοντες καὶ ἀπὸ τῶν γονέων ἀρχόμενοι πάσχουσιν ὅπερ καὶ οἱ νεώνητοι κύνες, οἳ οὐ μόνον τοὺς ἄλλους ὑλακτοῦσιν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔνδον.

45 Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

Μετὰ τὸ θεῖον καὶ δαιμόνιον πλεῖστον ποιεῖσθαι λόγον γονέων τε καὶ νόμων, μὴ πλαστῶς, ἀλλὰ πεπιστευμένως ἑαυτὸν πρὸς ταῦτα παρασκευάζοντα. τὸ μένειν τοῖς πατρίοις ἔθεσί τε καὶ νόμοις ἐδοκίμαζον, εἰ καὶ μικρῷ χείρω τῶν ἑτέρων εἴη.

46 Τοῦ αὐτοῦ (e Plat. legg. p. 930 e).

Γονέων δὲ ἀμελοῦντι οὔτε θεὸς οὔτε ἄνθρωπος νοῦν ἔχων ξύμβουλος γένοιτ' ἄν ποτε οὐδεὶς οὐδενί.

47 Τοῦ αὐτοῦ (ib. p. 931 e).

Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾷ γονέων εὐχάς, εἰδὼς πολλοῖς πολλάκις ἐπιτελεῖς γινομένας.

48 Τοῦ αὐτοῦ (ib. p. 932 a).

Τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἕρμαιον πρόγονοι γῆραι ζῶντες μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ βίου, καὶ ἀπιόντες νέοις σφόδρα ποθεινοί, τοῖς δὲ κακοῖς εὖ μάλα φοβεροί.

49 Πλάτωνος νόμων δ' (p. 717 b).

Γονέων δὲ μετὰ ταῦτα τιμαὶ ζώντων, ὡς θέμις, ὀφείλοντα ἀποτίνειν τὰ πρῶτά τε καὶ μέγιστα ὀφειλήματα, χρεῶν πάντων πρεσβύτατα· νομίζειν δὲ ἃ κέκτηται καὶ ἔχει, πάντα εἶναι τῶν γεννησάντων καὶ θρεψαμένων, πρὸς τὸ παρέχειν αὐτὸν εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνοις κατὰ δύναμιν πᾶσαν, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς οὐσίας, δεύτερα τὰ τοῦ σώματος, τρίτα τὰ τῆς ψυ-

χῆς, ἀποτίνοντα δανείσματα ἐπιμελείας τε καὶ ὑπερπονούντων ὠδῖνας παλαιὰς ἐπὶ νέοις δανεισθείσας, ἀποδιδόντα δὲ παλαιοῖς ἐν τῷ γήραι σφόδρα κεχρημένοις. παρὰ δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν τε καὶ ἐσχηκέναι χρὴ πρὸς αὑτοῦ γονέας εὐφημίαν διαφερόντως· διότι κούφων καὶ πτηνῶν λόγων βαρυτάτη ζημία. πᾶσι γὰρ ἐπίσκοπος τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐτάχθη δίκης Νέμεσις ἄγγελος. θυμουμένοις γε οὖν ὑπείκειν δεῖ καὶ ἀποπιμπλᾶσι τὸν θυμόν, ἐάν τε ἐν λόγοις ἐάν τε ἐν ἔργοις δρῶσι τὸ τοιοῦτον συγγιγνώσκοντα, ὡς εἰκότως μάλιστα πατὴρ υἱεῖ δοξάζων ἀδικεῖσθαι θυμοῖτ' ἂν διαφερόντως. τελευτησάντων δὲ γονέων ταφὴ μὲν ἡ σωφρονεστάτη καλλίστη, μήτε ὑπεραίροντα τὸν εἰθισμένον ὄγκον, μήτε ἐλλείποντα ὧν οἱ προπάτορες τοὺς αὑτῶν γεννήτας ἐτίθεσαν· τάς τε αὖ κατὰ ἐνιαυτὸν τῶν ἤδη τέλος ἐχόντων ὡσαύτως ἐπιμελείας τὰς κόσμον φερούσας ἀποδιδόναι, τῷ δὲ μὴ παραλιπεῖν μνήμην ἐνδελεχῆ παρεχόμενον, τούτῳ μάλιστα ἀεὶ πρεσβεύειν, δαπάνης τε τῆς διδομένης ὑπὸ τύχης τὸ μέτριον τοῖς κεκμηκόσι νέμοντα. ταῦτα δ' ἂν ποιοῦντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες ἑκάστοτε ἕκαστοι, τὴν ἀξίαν παρὰ θεῶν καὶ ὅσοι κρείττονες ἡμῶν κομιζοίμεθα, ἐν ἐλπίσιν ἀγαθαῖς διάγοντες τὸ πλεῖστον τοῦ βίου.

50 *Περικτιόνης Πυθαγορείας ἐκ τοῦ περὶ γυναικὸς ἁρμονίας.*

Οὔτε λέξαι δεῖ κακὸν γονέας οὔτε ἔρξαι, πείθεσθαι δὲ ἐν σμικροῖσί τε καὶ μεγάλοισι γονεῦσιν, ἐν πάσῃ δὲ ψυχῆς τε καὶ σώματος τύχῃ καὶ τῶν [ἔσωθεν καὶ τῶν] ἔξωθεν, καὶ ἔν τε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ καὶ ὑγιείῃ [καὶ νούσῳ] καὶ πλούτῳ καὶ ἀπορίῃ καὶ δόξῃ καὶ

ἀδοξίῃ, καὶ ἰδιώτῃσι καὶ ἄρχουσι, ὁμουρέειν δεῖ καὶ φεύγειν μηδέποτε, πείθεσθαι δὲ μονονουκὶ καὶ μανίῃ· πεπνυμένα γὰρ ταῦτα καὶ κρήγυα τοῖσι εὐσεβέσι. εἰ δέ τις γονέας ὑπερφρονέοι ἐν ἰδέῃ κακῶν ἠτινιῶν, ταύτῃ καὶ ζώσῃ καὶ θανούσῃ ἁμαρτίῃ παρὰ θεοῖσι γράφεται, ὑπό τε ἀνθρώπων μισέεται, καὶ ὑπὸ γῆν μετὰ τῶν ἀσεβέων ἐν τουτέων τῷ χώρῳ δι' αἰῶνος κακοῖσι ἰαπτομένη ὑπὸ δίκης καὶ τῶν ἔνερθεν θεῶν, οἷ τουτέων ἐπίσκοποι ἐτάγησαν τῶν πρηγμάτων. θείη γὰρ καὶ καλὴ ὄψις γονέων, καὶ ἡ τουτέων ὄπις καὶ θεραπείη ὁκόση οὐδὲ ἡλίου οὐδὲ πάντων ἄστρων, τὰ οὐρανὸς ἐναψάμενος ἀμφιχορεύει, καὶ εἴ τι ἄλλο δοκέει τις χρῆμα μεῖζον εἶναι ἐόντων κατὰ θεωρίην. δοκέω δέ μοι θεοὺς φρονέειν, ὁκότε τοῦτο ὁρέωσι γιγνόμενον. καὶ ζῶντας ὦν καὶ ἀποιχομένους σέβειν χρὴ καὶ μηδέποτε ἀντιλεσχαίνειν, ἀλλ' ἢν καὶ ἀγνωμονέωσι νούσῳ ἢ ἀπάτῃ, παρηγορέειν καὶ διδάσκειν, ἐχθρεύειν δὲ μηδαμῇ. μέζων γὰρ ἁμαρτίη καὶ ἀδικίη ἀνθρώπων οὐκ ἂν γένοιτο ἢ ἐς πατέρας ἀσεβέειν.

51 Μουσωνίου ἐκ τοῦ εἰ πάντα πειστέον τοῖς γονεῦσι.

Νεανίας τις, ὃν ὁ πατὴρ φιλοσοφεῖν βουλόμενον ἐκώλυεν, ἤρετο αὐτὸν ὧδέ πως "Ἆρά γε, ὦ Μουσώνιε, χρὴ πάντα πείθεσθαι τοῖς γονεῦσιν, ἤ ἔστιν ἃ καὶ παρακουστέον αὐτῶν;" καὶ ὁ Μουσώνιος "πείθεσθαι μὲν" ἔφη "μητρὶ ἢ πατρὶ τῷ ἑαυτοῦ ἕκαστον φαίνεται καλὸν καὶ ἐπαινῶ ἔγωγε. τί μέντοι τὸ πείθεσθαι ἔστι θεασώμεθα· μᾶλλον δὲ πρότερον τὸ ἀπειθεῖν ὁποῖόν τι καὶ ὁ ἀπειθὴς ὅστις καταμάθωμεν, εἶθ' οὕτως κρεῖττον ὀψόμεθα τὸ πείθεσθαι

ὁποῖόν τί ἐστι. φέρε δή, εἰ υἱῷ νοσοῦντι ὁ πατὴρ οὐκ ὢν ἰατρὸς οὐδὲ ἔμπειρος ὑγιεινῶν τε καὶ νοσερῶν προστάττοι τι ὡς ὠφέλιμον, τὸ δὲ εἴη βλαβερὸν καὶ ἀσύμφορον, καὶ μὴ λανθάνοι τὸν νοσοῦντα τοιοῦτον ὄν, ἆρά γε μὴ πράττων ἐκεῖνος τὸ προσταχθὲν ἀπειθεῖ τε καὶ ἀπειθής ἐστιν; ἀλλ' οὐκ ἔοικε. τί δέ, εἴ του ὁ πατὴρ νοσῶν αὐτὸς οἶνον ἢ τροφὴν αἰτοίη παρὰ καιρόν, μέλλων εἰ λάβοι μείζω τὴν νόσον ποιεῖν, ὁ δὲ παῖς τοῦτο εἰδὼς μὴ διδοίη, ἆρά γε ἀπειθεῖ τῷ πατρί; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. καὶ πολύ γε τούτου ἧττον ἐκεῖνον, οἶμαι, φαίη ἄν τις ἀπειθῆ εἶναι, ὅστις πατέρα φιλοκερδῆ ἔχων, κελευόμενος ὑπ' αὐτοῦ κλέπτειν ἢ παρακαταθήκην ἀποστερεῖν, οὐχ ὑπουργεῖ τῷ προστάγματι. ἢ οὐκ οἴει σύ τινας εἶναι πατέρας, οἳ τοιαῦτα τοῖς ἑαυτῶν παισὶ προστάττουσιν; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶδά τινα οὕτω πονηρόν, ὅς γε υἱὸν ἔχων ὡραῖον τὴν ὥραν ἀπέδοτο αὐτοῦ. εἰ οὖν ἐκεῖνο τὸ μειράκιον τὸ πεπραμένον, πεμπόμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὴν αἰσχύνην, ἀντέλεγε καὶ οὐκ ἀπῄει, πότερον ἀπειθὲς ἂν τὸ μειράκιον ἔφαμεν εἶναι ἢ σωφρονεῖν; ἢ οὐδὲ ἐρωτᾶν τοῦτό γε ἄξιον; καὶ γὰρ δὴ τὸ μὲν ἀπειθεῖν ὅσα οὐκ ἀπειθεῖν δεῖ λοιδορία ἐστὶ καὶ ὄνειδος· τὸ δὲ μὴ πράττειν ἃ μὴ χρὴ οὐκ ὄνειδος, ἀλλ' ἔπαινος. ὥστε εἴτε πατρὸς εἴτε ἄρχοντος εἴτε καὶ νὴ Δία δεσπότου προστάγματι μὴ ὑπουργεῖ τις κακὰ προστάττοντος ἢ ἄδικα ἢ αἰσχρά, οὐκ ἀπειθεῖ οὐδαμῶς, ὥσπερ οὐδ' ἀδικεῖ οὐδ' ἁμαρτάνει· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπειθεῖ μόνος ὁ τῶν εὖ καὶ καλῶς καὶ συμφερόντως προσταττομένων ἀφροντιστῶν καὶ παρακούων. ὁ μὲν οὖν ἀπειθὴς τοιοῦτός τίς ἐστιν· ὁ δ' εὐπειθὴς ἔχει μὲν ἐναντίως τούτῳ καὶ ἔστιν ἐναντίος, εἴη δ' ἂν ὁ τῷ τὰ προσήκοντα παραινοῦντι κατήκοος ὢν καὶ ἑπόμενος

ἑκουσίως, οὗτος εὐπειθής. ὅθεν καὶ γονεῦσι τοῖς ἑαυτοῦ τότε πείθεταί τις, ὅταν χρηστὰ παραινούντων αὐτῶν ταῦτα πράττῃ ἑκών. ἐγὼ μέντοι κἂν μὴ παραινούντων τῶν γονέων πράττῃ τις ἃ χρὴ καὶ συμφέρει ἑαυτῷ, φημὶ τοῦτον πείθεσθαι τοῖς γονεῦσι· καὶ ὅτι ὀρθῶς φημί, σκόπει οὕτως. ὁ γὰρ δὴ πράττων ἃ βούλεται ὁ πατὴρ καὶ τῇ βουλήσει τοῦ πατρὸς ἑπόμενος πείθεται, οἶμαι, τῷ πατρί· ὁ δὲ πράττων ἃ δεῖ καὶ ἃ κρεῖττόν ἐστι, τῇ βουλήσει ἕπεται τοῦ πατρός. τίνα τρόπον; ὅτι πάντες οἱ γονεῖς εὐνοοῦσι δήπου τοῖς ἑαυτῶν παισίν, εὐνοοῦντες δὲ βούλονται ἃ χρὴ καὶ συμφέρει πράττεσθαι ὑπ' αὐτῶν. ὅστις οὖν πράττει τὰ προσήκοντα καὶ τὰ συμφέροντα, πράττει οὗτος ἃ βούλονται οἱ γονεῖς. ὥστε πείθεται τοῖς γονεῦσι ταῦτα πράττων, κἂν μὴ τῷ λόγῳ κελεύωσιν αὐτὰ πράττειν οἱ γονεῖς. τοῦτο δὴ μόνον προσήκει σκοπεῖν, ὅστις βούλεται πείθεσθαι τοῖς γονεῦσιν ἐφ' ἑκάστῳ τῶν πραττομένων, εἰ καλὸν καὶ συμφέρον ὃ μέλλει πράξειν ἐστίν, ἕτερον δὲ οὐδέν, ὡς ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτον εὐθὺς καὶ τοῦ πράττοντος αὐτὸ πειθομένου τοῖς γονεῦσι. μὴ τοίνυν σύ γε δείσῃς, ὦ νεανίσκε, ὡς ἀπειθήσεις τῷ πατρί, ἂν ἢ ἃ μὴ προσήκει δρᾶν κελεύοντος τοῦ πατρὸς ἀπέχῃ τοῦ ταῦτα δρᾶν, ἢ ἃ προσήκει ἀπαγορεύοντος, ταῦτα μὴ δρᾷν. μηδέ σοι πρόφασις ἔστω τοῦ ἁμαρτάνειν ὁ πατὴρ ἢ κελεύων τι τῶν πράττεσθαι μὴ καλῶν ἢ ἀπαγορεύων τι τῶν καλῶν. οὐδεμία γὰρ ἀνάγκη σοι τὰ μὴ εὖ προσταττόμενα ὑπουργεῖν· καὶ τοῦτό μοι δοκεῖς οὐδ' αὐτὸς ἀγνοεῖν. οὔκουν ἀνέξῃ τοῦ πατρὸς ἐν μουσικοῖς, ἐὰν ἐκεῖνος οὐκ ἐπαΐων μουσικῆς προστάττῃ κρούειν ἀμούσως τὴν λύραν, ἢ ἐπιστάμενον γράμματα οὐκ ἐπιστάμενος κελεύῃ σε γράφειν καὶ

ἀναγινώσκειν μὴ ὡς ἔμαθες, ἀλλ' ἑτέρως· οὐδέ γε ἂν ἐπιστάμενον κυβερνᾶν οὐκ ὢν κυβερνητικὸς κελεύῃ σε κινεῖν τὸ πηδάλιον ὡς οὐ προσήκει, οὐ προσέξεις αὐτῷ. τί οὖν; ταῦτα μὲν ταύτῃ ἔχει· ἂν δέ σε κωλύῃ φιλοσοφεῖν ὁ πατὴρ εἰδότα καὶ ἀκηκοότα ὁποῖόν τι φιλοσοφία ἐστίν, αὐτὸς ἀγνοῶν, ἆρά γε προσεκτέον αὐτῷ, ἢ μεταδιδακτέον μᾶλλον αὐτὸν ὡς οὐκ εὖ σοι παραινεῖ; ἐμοὶ μὲν οὕτω δοκεῖ. τάχα μὲν οὖν τις καὶ λόγῳ χρώμενος μόνῳ πείσειεν ἂν τὸν αὐτὸς αὑτοῦ πατέρα διανοεῖσθαι περὶ φιλοσοφίας ὅσα δὴ προσήκει, ἄν γε μὴ τέλεον ᾖ σκληρὸς τὴν φύσιν ὁ πατήρ. εἰ δ' οὖν μὴ πείθοιτο τῷ λόγῳ μηδὲ ἕποιτο, ἀλλὰ τά γε ἔργα πάντως τὰ τοῦ παιδὸς ὑπάξεται αὐτόν, εἰ φιλοσοφεῖ τῇ ἀληθείᾳ ὁ παῖς. ἔσται γὰρ δὴ φιλοσοφῶν προθυμότατος μὲν θεραπεύειν τὸν πατέρα θεραπείαν ἅπασαν, κοσμιώτατός δὲ καὶ πραότατος, ἐν τῇ συνουσίᾳ ἥκιστα φίλερις ὢν ἢ φίλαυτος, καὶ οὔτε προπετὴς οὔτε ταραχώδης οὔτ' ὀργίλος· ἔτι δὲ ἐγκρατὴς μὲν εἴη ἂν γλώσσης γαστρὸς ἀφροδισίων, καρτερικὸς δὲ πρὸς τὰ δεινὰ καὶ τοὺς πόνους· καὶ νοῆσαι μὲν ὅ τι καλὸν ἱκανώτατος, οὐχ ὑπερβαίνων δὲ τὸ φαινόμενον καλόν. ὅθεν καὶ τῶν μὲν ἡδέων ὑφήσεται τῷ πατρὶ πάντων ἑκών· τὰ δὲ ἐπίπονα πρὸ ἐκείνου δέξεται αὐτός. τοιοῦτον οὖν υἱὸν τίς μὲν οὐκ ἂν ἔχειν εὔξαιτο τοῖς θεοῖς; τίς δὲ ἔχων οὐκ ἀγαπήσειεν, εἰ δι' αὐτὸν ὑπάρξειεν αὐτῷ ζηλωτὸν εἶναι καὶ μακαριστὸν πατέρα παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσι πᾶσιν; εἰ δὴ οὖν, ὦ νεανίσκε, καὶ τοιοῦτος ὢν ὁποῖος ἔσῃ πάντως ἄν γε ἀληθῶς φιλοσοφῇς, οὐχ ὑπάξῃ τὸν πατέρα τὸν σὸν οὐδὲ πείσεις ἐπιτρέπειν σοι καὶ συγχωρεῖν ταῦτα πράττειν, ἐκεῖνο λόγισαι· ὁ πατὴρ ὁ σὸς κωλύει σε φιλοσοφεῖν· ὁ δέ γε κοινὸς ἁπάντων πατὴρ ἀνθρώ-

πων καὶ θεῶν Ζεὺς κελεύει σε καὶ προτρέπει. πρόσταγμά τε γὰρ ἐκείνου καὶ νόμος ἐστὶ τὸν ἄνθρωπον εἶναι δίκαιον χρηστὸν εὐεργετικὸν σώφρονα μεγαλόφρονα, κρείττω πόνων, κρείττω ἡδονῶν, φθόνου παντὸς καὶ ἐπιβουλῆς ἁπάσης καθαρόν· ἵνα δὲ συντεμὼν εἴπω, ἀγαθὸν εἶναι κελεύει τὸν ἄνθρωπον ὁ νόμος ὁ τοῦ Διός. τὸ δέ γε εἶναι ἀγαθὸν τῷ φιλόσοφον εἶναι ταυτόν ἐστιν. εἰ δὴ τῷ πείθεσθαι πατρὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἕπεσθαι μέλλεις, εἰ δὲ φιλοσοφοίης, τῷ Διί, δῆλον ὡς φιλοσοφητέον σοι μᾶλλον ἢ οὔ. ἀλλὰ νὴ Δία εἵρξει σε ὁ πατὴρ καὶ κατακλείσας ἕξει, ἵνα δὴ μὴ φιλοσοφῇς. ταῦτα μὲν ποιήσει ἴσως, τοῦ δέ γε φιλοσοφεῖν οὐκ ἀπείρξει σε μὴ βουλόμενον· οὐδὲ γὰρ χειρὶ ἢ ποδὶ φιλοσοφοῦμεν οὐδὲ τῷ ἄλλῳ σώματι, ψυχῇ δὲ καὶ ταύτης ὀλίγῳ μέρει, ὃ διάνοιαν καλοῦμεν. ταύτην γε μὴν ἐν ὀχυρωτάτῳ ἵδρυσεν ὁ θεὸς ὥστε ἀόρατον εἶναι καὶ ἄληπτον, καὶ ἀνάγκης πάσης ἐκτὸς ἐλευθέραν καὶ αὐτεξούσιον. ἄλλως τε ἐὰν τύχῃ οὖσα χρηστή, οὐ δυνήσεταί σε κωλύειν ὁ πατὴρ οὔτε χρῆσθαι τῇ διανοίᾳ, οὔτε ἃ χρὴ διανοεῖσθαι, οὔτε ἀρέσκεσθαι μὲν τοῖς καλοῖς μὴ ἀρέσκεσθαι δὲ τοῖς αἰσχροῖς, οὐδ' αὖ τὰ μὲν αἱρεῖσθαι τὰ δὲ ἐκκλίνειν. ταῦτα μὲν ποιῶν εὐθὺς φιλοσοφοίης ἄν, καὶ οὔτε τρίβωνα πάντως ἀμπέχεσθαι δεήσει σε οὔτε ἀχίτωνα διατελεῖν, οὐδὲ κομᾶν, οὐδ' ἐκβαίνειν τὸ κοινὸν τῶν πολλῶν. πρέπει μὲν γὰρ καὶ ταῦτα τοῖς φιλοσόφοις· ἀλλ' οὐκ ἐν τούτοις τὸ φιλοσοφεῖν ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ φρονεῖν ἃ χρὴ καὶ διανοεῖσθαι."

52 *Πεμπέλου Θουρίου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ γονέων* (e Platone de legg. p. 930 e 931 d).

Γονέων ἀμελὲν οὔτε δαίμων οὔτε ἄνθρωπος σύμ-

βωλος ἄν ποκα γένοιτό τινι σύμμετρον ψυχᾶς κεκταμένος ἐπιστάμαν.

Διόπερ οὐθὲν ἂν [ποτὶ] θεῶν ξόανον τιμιώτερον ἔχοιμεν ἐν χρημάτων κτήσει πατέρος ἢ καὶ προπάτορος γήραι παρειμένων ἢ καὶ ματέρων τὰν αὐτὰν δύναμιν ἐχοισᾶν. ὁκόταν γὰρ ἀγάλλῃ τις γέρασι καὶ τιμαῖς τὼς γενέτορας, ἀγαθὰ τίθητι θεός· καὶ γὰρ οὐδ' ἂν ἐπάκοος ἔπελεν αὐτῶν. σεμνὸν γάρ τι καὶ θείας φύσιος πεπαμένον ἁμῖν τὸ τῶν φιτυσάντων ἵδρυμά ἐστι καὶ ζωόντων πολὺ μαλλότερον ἢ τῶν ἀνεφίκτων ἱδρυμάτων. τὰ μὲν γὰρ καλλυνόμενα καὶ λαμπριζόμενα ὑφ' ἁμέων ἑκάστοτε συνεύχεται ἁμῖν δωτίνας ἀγαθάς, σκυβαλιζόμενα δὲ τοὐναντίον· τὰ δὲ οὐδ' ὁκότερα τῶνδε ἔρδει· ὥστε αἴκα δεόντως τις χρῆται πατέρι καὶ ματέρι καὶ προπάτορι καὶ οὕλως τοῖς ὁμοιορύσμοις, πάντων ποτὶ θεοφιλῆ μοῖραν πεπάσεται ἀγαλμάτων κυριώτατα. πᾶς δὴ νόον ἔχων τιμάτω καὶ σεβέτω καὶ δεδιέτω γονέων εὐχὰς ἢ κατάρας, εἰδὼς πλεύνεσσι πολλάκις ἐπιτελέας συμβεβακυίας. τούτων ὦν οὕτως φύσει διακεκοσμαμένων, τοῖς μὲν ἔμφροσι καὶ κοσμίοις τῶν βροτῶν ἕρμαιον προγενέτορες γηραλέοι ζῶντες μέχρι τᾶς ἐσχάτας βιοτᾶς, καὶ ἀφέρποντες αἰζηοῖς [νέοις] σφόδρα ποθεινοί, ῥωμαλέοι ψυχᾷ [ποθεινῷ] ἐόντες διὰ τὸ πολλὰ εἰδέμεν, τοῖς δὲ φλαύροις καὶ ἀσυνέτοις εὖ μάλα φοβοειδέες καὶ ζοφεροί. εἰ δέ τινα φάμα ἀμύητος ὤτων ποτὶ κώφωσιν κατίσχει τοιῶνδε λόγων, εἰδυλλέτω ὡς καὶ δαίμοσιν ἐχθρὸς πέλει καὶ ἀνδράσιν τοῖς ποτὶ συνέσιος ἑρπύξασιν ἀταρπιτόν.

53 *Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ πῶς χρηστέον τοῖς γονεῦσιν.*

Μετὰ τὸν περὶ θεῶν καὶ πατρίδος λόγον τίνος ἂν

προσώπου μνησθείη τις πρότερον ἢ γονέων; ὅθεν λεκτέον περὶ τούτων, οὓς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς εἰπὼν οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις, ἕνεκά γε τῆς ἐγγύτητος, εἰ θέμις εἰπεῖν, καὶ θεῶν ἡμῖν τιμιωτέρους. προλαβεῖν δ' ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὡς μόνον μέτρον τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐχαριστίας ἡ διηνεκὴς καὶ ἀνένδοτος προθυμία πρὸς τὸ ἀμείβεσθαι τὰς εὐεργεσίας αὐτῶν· ἐπεί τοί γε πολὺ καταδεέστερα, κἂν πάνυ πολλὰ πράξωμεν ὑπὲρ αὐτῶν. ἀλλ' ὅμως κινδυνεύει καὶ ταῦτ' ἐκείνων ἔργα τυγχάνειν, ὅτι καὶ ἡμᾶς τοὺς ταῦτα πράττοντας ἐκεῖνοι πεποιήκασιν. ὥσπερ οὖν τὰ ὑπὸ Φειδίου καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν ἀπεργασθέντα, εἴπερ καὶ αὐτὰ ἕτερά τινα κατεσκεύαζεν, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμεν καὶ ταῦτα τῶν τεχνιτῶν ἔργα φάσκειν· οὕτως εἰκότως καὶ τὰ ὑφ' ἡμῶν δρώμενα λέγοιμεν ἂν εἶναι τῶν γονέων ἡμῶν ἔργα, δι' οὓς καὶ ἡμεῖς γεγόναμεν· καὶ οὐχὶ τἄλλα μέν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν πραττόμενα τῶν γονέων ἡμῶν ἔργα, δι' οὓς καὶ ἡμεῖς γεγόναμεν. πρὸς οὖν τὴν εὐμαρῆ τῶν ἐπ' αὐτοὺς καθηκόντων αἵρεσιν κεφαλαιώδη τινὰ χρὴ προβαλλομένους λόγον, τοῦτον ἐν προχείρῳ διηνεκὲς ἔχειν, ὡς οἱ γονεῖς ἡμῶν θεῶν εἰκόνες καὶ νὴ Δία θεοὶ ἐφέστιοι καὶ εὐεργέται καὶ συγγενεῖς δανεισταί τε καὶ κύριοι καὶ φίλοι βεβαιότατοι. θεῶν τε γὰρ εἰκόνες ὁμοιόταται καὶ ὑπὲρ τὰς τῶν τεχνῶν δυνάμεις καθιγμέναι τῆς ἐμφερείας· θεοί τε γὰρ ἑστιοῦχοι καὶ συνδίαιτοι ἡμῖν, ἔτι δ' εὐεργέται μέγιστοι, καὶ παρεσχημένοι τὰ μέγιστα καὶ μὰ Δί' οὐχὶ μόνον ἃ ἔχομεν ἀλλὰ καὶ ὁπόσα παρέχειν ἐβουλήθησαν ἅ τε κἂν εὔξαιντο. πρὸς δὲ τούτοις συγγενεῖς ἔγγιστα καὶ τῆς πρὸς ἑτέρους αἴτιοι συγγονῆς· δανεισταὶ δὲ τῶν τιμιωτάτων, μόνα ἀπαιτοῦντες ὧν καὶ ἡ ἀπόδοσις

πάλιν ἐστὶν ἡμῶν εὐεργεσία. τί γὰρ τηλικοῦτον παιδὶ κέρδος, ἡλίκον ἐστὶ τὸ πρὸς τοὺς γειναμένους εὐσεβὲς καὶ εὐχάριστον; κύριοί γε μὴν δικαιότατα. τίνος γὰρ ἂν κτῆμα μᾶλλον εἴημεν ἢ ἐκείνων δι' οὓς ἐσμέν; οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ φίλοι καὶ παραστάται διηνεκεῖς καὶ αὐτόκλητοι, παντὸς καιροῦ καὶ πάσης περιστάσεως ἐπίκουροι. ἐπεὶ δὲ τῶν προκατηριθμημένων ἁπάντων τὸ ἐξοχώτατον ἦν ὄνομα γονεύς, καθὸ θεοὺς αὐτοὺς ἀπεκαλοῦμεν, τῇ τοιᾷδε ἐπινοίᾳ προσθετέον ἕτερον, καὶ νομιστέον ἑαυτοὺς καθάπερ ἐν ἱερῷ τῇ οἰκίᾳ ζακόρους τινὰς καὶ ἱερέας, ὑπ' αὐτῆς κεχειροτονημένους καὶ καθιερωμένους τῆς φύσεως, ἐγκεχειρίσθαι τὴν τῶν γονέων θεραπείαν. ὅθεν καὶ διελόντες τῆς ἐπιμελείας τὸ μὲν εἰς σῶμα τὸ δ' εἰς ψυχήν, καθ' ἑκάτερον αὐτῶν μεθ' ἑκάστης προθυμίας πείθεσθαί τε τῷ λόγῳ τι βουλόμενοι, τὸ καθῆκον ἐκπληρώσομεν. τοῦ μὲν οὖν σώματος ἕνεκα βραχὺς ὁ λόγος, εἰ καὶ ἀναγκαῖος· προνοήσομεν γὰρ τροφῆς αὐτῶν ἐλευθερίου καὶ πρὸς τὴν ἀσθένειαν τοῦ γήρως ἡρμοσμένης· ἔτι δὲ κοίτης καὶ ὕπνου ἀλείμματός τε καὶ λουτροῦ καὶ ἐσθῆτος καὶ ἁπαξαπλῶς τῶν ἕνεκα τοῦ σώματος ἀναγκαίων, ὡς κατὰ μηδὲν τούτων ἐνδείας ποτὲ πειραθεῖεν, μιμούμενοι τὴν αὐτῶν ἐκείνων περὶ τὴν ἡμετέραν ἀνατροφήν, ὅτ' ἦμεν νεογνοί, κηδεμονίαν· ὥστε προσαναγκάζειν ἑαυτοὺς καὶ μαντικόν τι προσφέρεσθαι θεραπείαν, κἀξευρίσκειν, εἴπερ αὐτοὶ μὴ λέγοιεν, πρὸς τίνα μάλιστα ῥέπουσιν αὐτοῖς αἱ προθυμίαι τῶν τῷ σώματι προσαγομένων. πολλὰ γὰρ αὖ κἀκεῖνοι περὶ ἡμῶν ἐμαντεύσαντο, πολλάκις ἀνάρθροις ἔτι καὶ κλαυθμώδεσι φωναῖς ὅτι μὲν δεόμεθα τινῶν σημηνάντων, τίνα δ' ἐστὶν ὧν δεόμεθα διασαφῆσαι μὴ δυνηθέντων. κἂν εἰ ἡμῖν καὶ

αὐτῶν τούτων τῶν καθ' ἡμᾶς γεγονότων διδάσκαλοι γεγόνασιν, ὧν ἄξιοι τυγχάνειν εἰσὶ παρ' ἡμῶν, ταῦθ' ἡμᾶς διὰ τοῦ προπαρασχεῖν ἡμῖν διδάξαντες. ταῖς δὲ ψυχαῖς αὐτῶν παρασχετέον πρῶτον μὲν τὴν εὐθυμίαν, ἣ μάλιστα γένοιτ' ἂν ἐκ τοῦ συναναστρέφεσθαι νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν αὐτοῖς, εἰ μή τι κωλύοι, συμπεριπατοῦντας συναλειφομένους συνδιαιτωμένους. καθάπερ γὰρ τοῖς μακρὰν στελλομένοις ἀποδημίαν πρὸς εὐθυμίαν εἰσὶν ἐν τρόπῳ γινόμεναι προπομπίας τῶν οἰκειοτάτων τε καὶ φιλτάτων συναναστροφαί, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῖς γονεῦσιν νενευκόσιν ἤδη πρὸς τὴν ἄφοδον ἐν τοῖς μάλιστα κεχαρισμέναι καὶ προσφιλεῖς εἰσιν αἱ τῶν τέκνων προσεδρίαι. καὶ μέντοι κἂν εἴ τί που γένοιντο παραμαρτάνοντες (ὁποῖα δὴ πολλὰ φιλεῖ γενέσθαι περὶ τοὺς πλείονας καὶ ἰδιωτικώτερον ἠγμένους), ἐπανορθωτέον μέν, ἀλλ' οὐ μετ' ἐπιπλήξεως μὰ Δία, καθάπερ ἔθος πρὸς τοὺς ἐλάττονας ἢ ἴσους ποιεῖν, ἀλλ' ὡς μετὰ παρακλήσεως, καὶ οὐχ ὡς δι' ἀμαθίαν ἁμαρτάνοντας, ἀλλ' ὡς παρορῶντας τῷ μὴ ἐφεστακέναι, πάντως δ' ἂν ἰδόντας εἴπερ ἐπέστησαν· ἀνιαραὶ γὰρ τοῖς τηλίκοις καὶ μάλιστα αἱ ἐκτενῶς νουθετήσεις. ἀναγκαία δὲ μετὰ παρακλήσεως καί τινος φιλοτεχνίας ἴασις τῶν παρορωμένων. φέρει δ' ἐπὶ τὴν εὐθυμίαν αὐτοῖς καὶ τὸ τῶν θητικωτέρων εἶναι δοκούντων ὑπηρετημάτων ἅπτεσθαί ποτε τοὺς παῖδας, ὥστε καὶ πόδας ὑπονίψαι καὶ κλίνην στορέσαι καὶ παραστῆναι διακονουμένους. εὐφραίνοιντο γὰρ οὐκ ὀλίγως παρὰ τῶν φιλτάτων χειρῶν τὰς ἀναγκαίας ὑπηρεσίας λαμβάνοντες καὶ διακόνοις χρώμενοι τοῖς σφετέροις ἔργοις. μάλιστα δ' ἂν εἴη γονεῦσι κεχαρισμένον καὶ τὸ φαίνεσθαι τιμῶντας τοὺς παῖδας, οὓς ἂν ἐκεῖνοι στέργωσιν καὶ

περὶ πολλοῦ ποιῶνται. διὸ συγγενεῖς αὐτῶν στερκτέον καὶ ἐπιμελείας ἀξιωτέον, φίλους θ' ὡσαύτως καὶ δῆτα καὶ ἑκάστους τοὺς ἐκείνοις κεχαρισμένους· ἀφ' ἧς ἀφορμῆς εὕρεσις ἡμῖν ὑπογράφεται καὶ ἑτέρων πλειόνων καθηκόντων οὐ σμικρῶν οὐδὲ τῶν τυχόντων. ἐπεὶ γὰρ χάρις ἐστὶ γονεῦσι τῶν στεργομένων ὑπ' αὐτῶν κηδεμονία, μάλιστα δ' ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς οὕτως, δῆλον ὡς οὐ τοῦ τυχόντος ἂν αὐτοῖς χαριζοίμεθα προνοοῦντες αὐτῶν.

54 *Ξενοφῶντος ἐν τῷ β (2) ἀπομνημονευμάτων.*

Αἰσθόμενος δέ ποτε Λαμπροκλέα τὸν πρεσβύτατον υἱὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν μητέρα χαλεπαίνοντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ παῖ, οἶσθα τινὰς ἀνθρώπους ἀχαρίστους καλουμένους; Καὶ μάλα, ἔφη ὁ νεανίσκος. Καταμεμάθηκας οὖν τοὺς τί ποιοῦντας τὸ ὄνομα τοῦτο ἀποκαλοῦσιν; Ἔγωγε, ἔφη· τοὺς γὰρ εὖ παθόντας, ὅταν δυνάμενοι χάριν ἀποδοῦναι μὴ ἀποδῶσιν, ἀχαρίστους καλοῦσιν. Οὐκ οὖν δοκοῦσί σοι ἐν τοῖς ἀδίκοις καταλογίζεσθαι τοὺς ἀχαρίστους; Ἔμοιγε, ἔφη. Ἤδη δέ ποτε ἐσκέψω, εἰ ἄρα ὥσπερ τὸ ἀνδραποδίζεσθαι τοὺς μὲν φίλους ἄδικον εἶναι δοκεῖ τοὺς δὲ πολεμίους δίκαιον, οὕτω καὶ τὸ ἀχαριστεῖν πρὸς μὲν τοὺς φίλους ἄδικόν ἐστι πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους δίκαιον; Καὶ μάλα, ἔφη· καὶ δοκεῖ μοι ὑφ' οὗ ἄν τις εὖ παθὼν εἴτε φίλου εἴτε πολεμίου μὴ πειρᾶται χάριν ἀποδιδόναι ἄδικος εἶναι. Οὐκ οὖν, εἰ οὕτως ἔχει τοῦτο, εἰλικρινής τις ἂν εἴη ἀδικία ἡ ἀχαριστία; Συνωμολόγει. Οὐκ οὖν ὅσῳ ἄν τις μείζω ἀγαθὰ παθὼν μὴ ἀποδιδῷ χάριν, τοσούτῳ ἀδικώτερος ἂν εἴη; Συνέφη καὶ τοῦτο. Τίνας οὖν, ἔφη, ὑπὸ τίνων εὕροιμεν ἂν μείζονα εὐ-

εργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων; οὓς οἱ γονεῖς ἐκ μὲν οὐκ ὄντων ἐποίησαν εἶναι, τοσαῦτα δὲ καλὰ ἰδεῖν καὶ τοσούτων ἀγαθῶν μετασχεῖν, ὅσα οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις· ἃ δὴ καὶ οὕτως ἡμῖν δοκεῖ πάντων ἄξια εἶναι, ὥστε πάντες τὸ καταλιπεῖν αὐτὰ πάντων μάλιστα φεύγομεν· καὶ αἱ πόλεις ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον πεποιήκασιν, ὡς οὐκ ἂν μείζονος κακοῦ φόβῳ τὴν ἀδικίαν παύσοντες. Καὶ μὴν οὐ τῶν γε ἀφροδισίων ἕνεκα παιδοποιεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπολαμβάνεις. ἐπεὶ τούτου γε τῶν ἀπολυσόντων μεσταὶ μὲν αἱ ὁδοὶ μεστὰ δὲ τὰ οἰκήματα, φανεροὶ δ' ἐσμὲν καὶ σκοποῦμεν ἐξ ὁποίων ἂν γυναικῶν βέλτιστα ἡμῖν τέκνα γένοιτο, αἷς συνελθόντες τεκνοποιούμεθα. καὶ ὁ μέν γε ἀνὴρ τήν τε συντεκνοποιοῦσαν ἑαυτῷ τρέφει, καὶ τοῖς μέλλουσιν ἔσεσθαι παισὶ προπαρασκευάζει πάντα, ὅσα ἂν οἴηται συνοίσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν βίον, καὶ ταῦτα ὡς ἂν δύνηται πλεῖστα· ἡ δὲ γυνὴ ὑποδεξαμένη τε φέρει τὸ φορτίον τοῦτο, βαρυνομένη τε καὶ κινδυνεύουσα περὶ τοῦ βίου, καὶ μεταδιδοῦσα τῆς τροφῆς, ᾗ καὶ αὐτὴ τρέφεται, καὶ σὺν πολλῷ πόνῳ διενεγκοῦσα καὶ τεκοῦσα τρέφει τε καὶ ἐπιμελεῖται, οὔτε προπεπονθυῖα οὐδὲν ἀγαθὸν οὔτε γιγνῶσκον τὸ βρέφος ὑφ' ὅτου εὖ πάσχει, οὐδὲ σημαίνειν δυνάμενον ὅτου δεῖται· ἀλλ' αὐτὴ στοχαζομένη τά τε συμφέροντα καὶ τὰ κεχαρισμένα πειρᾶται ἐκπληροῦν, καὶ τρέφει πολὺν χρόνον, καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὑπομένουσα πονεῖν, οὐκ εἰδυῖα εἴ τινα τούτων χάριν ἀπολήψεται. καὶ οὐκ ἀρκεῖ θρέψαι μόνον, ἀλλὰ [καὶ] ἐπειδὰν δόξωσιν ἱκανοὶ εἶναι [οἱ] παῖδες μανθάνειν τι, ἃ μὲν ἂν αὐτοὶ ἔχωσιν οἱ γονεῖς ἀγαθὰ πρὸς [τὸν] βίον διδάσκουσιν, ἃ δ' ἂν οἴωνται ἄλλον ἱκανώτερον διδάξαι,

πέμπουσι πρὸς τοῦτον δαπανῶντες καὶ ἐπιμελοῦνται, πάντα ποιοῦντες ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς γένωνται ὡς δυνατὸν βέλτιστοι. πρὸς ταῦτα ὁ νεανίσκος εἶπεν· ἀλλά τοι εἰ [ταῦτα] πάντα πεποίηκε, καὶ ἄλλα τούτων πολλαπλάσια, οὐδεὶς ἂν αὐτῆς δύναιτο ἀνασχέσθαι τὴν χαλεπότητα. καὶ ὁ Σωκράτης Πότερα δέ, ἔφη, οἴει θηρίου ἀγριότητα δυσφορωτέραν εἶναι ἢ μητρός; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη, μητρὸς τῆς γε τοιαύτης. Ἤδη πώποτε οὖν ἢ δακοῦσα κακόν τί σοι ἔδωκεν ἢ λακτίσασα, οἷα ὑπὸ θηρίων ἤδη πολλοὶ ἔπαθον; Ἀλλὰ νὴ Δία, ἔφη, λέγει ἃ οὐκ ἄν τις ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ βούλοιτο ἀκοῦσαι. Σὺ δὲ πόσα, ἔφη ὁ Σωκράτης, οἴει ταύτῃ δυσανεκτά, καὶ τῇ φωνῇ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκ παιδίου δυσκολαίνων, καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς πράγματα παρασχεῖν, πόσα δὲ λυπῆσαι κάμνων; Ἀλλὰ οὐδὲ πώποτε αὐτήν, ἔφη, οὔτε εἶπα οὔτε ἐποίησα οὐδέν, ἐφ' ᾧ ᾐσχύνθην. Τί δαί; οἴει, ἔφη, χαλεπώτερον εἶναί σοι ἀκούειν ὧν αὐτὴ λέγει ἢ τοῖς ὑποκριταῖς, ὅταν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἀλλήλοις τὰ ἔσχατα λέγωσιν; ἀλλά, οἶμαι, ἐπειδὴ οὐκ οἴονται τῶν λεγόντων οὔτε τὸν ἐλέγχοντα ἐλέγχειν, ἵνα ζημιώσῃ, οὔτε τὸν ἀπειλοῦντα ἀπειλεῖν, ἵνα κακόν τι ποιήσῃ, ῥᾳδίως φέρουσι. σὺ δ' εὖ εἰδώς, ὅτι ἃ λέγει σοι ἡ μήτηρ, οὐ μόνον οὐδὲν κακὸν νοοῦσα λέγει, ἀλλὰ καὶ βουλομένη σοι ἀγαθὰ εἶναι οἷα οὐδενὶ ἄλλῳ, χαλεπαίνεις, ἢ νομίζεις κακόνουν τὴν μητέρα σοι εἶναι; Οὐ δῆτα, ἔφη, τοῦτο δ' οὐκ οἶμαί γε. Καὶ ὁ Σωκράτης Οὐκ οὖν, ἔφη, σὺ ταύτην εὔνουν τέ σοι οὖσαν, καὶ ἐπιμελουμένην ὡς μάλιστα δύναται καὶ κάμνοντος, ὅπως ὑγιανεῖς τε καὶ ὅπως τῶν ἐπιτηδείων μηδενὸς ἐνδεὴς ἔσει, καὶ πρὸς τούτοις πολλὰ τοῖς θεοῖς εὐχομένην ἀγαθὰ ὑπὲρ σοῦ καὶ εὐχὰς ἀποδιδοῦσαν,

χαλεπὴν εἶναι φῄς; ἐγὼ μὲν οἶμαι, εἰ τοιαύτην μὴ δύνασαι φέρειν [μητέρα,] τἀγαθά σε οὐ δύνασθαι φέρειν. εἰπὲ δή μοι, ἔφη, πότερον ἄλλον τινὰ οἴει δεῖν θεραπεύειν ἢ παρασκευάσαι μηδενὶ ἀνθρώπων πειρᾶσθαι ἀρέσκειν, μήτε πείθεσθαι μήτε στρατηγῷ μήτε ἄλλῳ ἄρχοντι; Ναὶ μὰ Δία ἔγωγε, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τῷ γείτονι βουλήσει ἀρέσκειν, ἵνα σοι καὶ πῦρ ἐναύῃ, ὅταν τούτου δέῃ, καὶ ἀγαθοῦ τέ σοι γίγνηται συλλήπτωρ, καὶ ἄν τι σφαλλόμενος τύχῃς, εὐνοϊκῶς ἐγγύθεν βοηθῇ σοι; Ἔγωγε, ἔφη. Τί δαί; συνοδοιπόρον ἢ σύμπλουν, ἢ εἴ τῳ ἄλλῳ ἐντυγχάνοις, οὐδὲν ἄν σοι διαφέροι φίλον ἢ ἐχθρὸν γίγνεσθαι, ἢ καὶ τῆς παρὰ τούτων εὐνοίας οἴει δεῖν ἐπιμελεῖσθαι; Ἔγωγε, ἔφη. Εἶτα τούτων μὲν ἐπιμελεῖσθαι παρεσκεύασαι, τὴν δὲ μητέρα τὴν πάντων μάλιστά σε φιλοῦσαν οὐκ οἴει δεῖν θεραπεύειν; οὐκ οἶσθα ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲν ἀχαριστίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται οὐδὲ δικάζει, ἀλλὰ περιορᾷ τοὺς εὖ πεπονθότας χάριν οὐκ ἀποδιδόντας, ἐὰν δέ τις γονέας μὴ θεραπεύῃ, τούτῳ δίκην τε ἐπιτίθησι, καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἐᾷ ἄρχειν τοῦτον, ὡς οὔτε ἂν τὰ ἱερὰ εὐσεβῶς θυόμενα ὑπὲρ τῆς πόλεως τούτου θύοντος, οὔτε ἄλλο καλῶς καὶ δικαίως οὐδὲν ἂν τούτου πράξοντος; καὶ νὴ Δία ἐάν τις τῶν γονέων τελευτησάντων τοὺς τάφους μὴ κοσμῇ, τοῦτο ἐξετάζει ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις. σὺ οὖν, ὦ παῖ, ἐὰν σωφρονῇς, τοὺς μὲν θεοὺς παραστήσεις συγγνώμονάς σοι εἶναι, εἴ τι παρημέληκας τῆς μητρός, μή σε καὶ οὗτοι νομίσαντες ἀχάριστον εἶναι οὐκ ἐθέλωσιν εὖ ποιεῖν· τοὺς δὲ ἀνθρώπους [οὐ] φυλάξει, μή σε αἰσθόμενοι τῶν γονέων πάντῃ ἀμελοῦντα ἀτιμάσωσιν, εἶτα ἐν ἐρημίᾳ φίλων ἀνα-

φανῇς· εἰ γάρ σε ὑπολάβοιεν πρὸς τοὺς γονεῖς ἀχάριστον εἶναι, οὐδεὶς ἂν νομίσειεν εὖ [σε] ποιήσας χάριν ἀπολήψεσθαι.

ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ. Π.

1 Τῶν δὲ φιλοσοφησάντων ἔνιοι εὑρεῖν φασὶ τὸ θήραμα τῆς σοφίας, ὡς Ἐπίκουρος καὶ οἱ στωϊκοί, οἱ δὲ ἀκμὴν ἔτι ζητεῖν ὥς που παρὰ θεοῖς ὂν καὶ τῆς σοφίας οὐκ ἀνθρωπίνου χρήματος ὄντος· οὕτως ἔλεγε Σωκράτης καὶ Πύρρων.

2 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου (p. 29 c).

Ἐὰν οὖν, ὦ Σώκρατες, πολλὰ πολλῶν εἰπόντων περὶ θεῶν καὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως, μὴ δυνατοὶ γιγνώμεθα πάντῃ πάντως αὐτοὺς ἑαυτοῖς ὁμολογουμένους λόγους καὶ ἀπηκριβωμένους ἀποδοῦναι, μὴ θαυμάσῃς· ἀλλ' ἐὰν ἄρα μηδενὸς ἧττον παρεχώμεθα εἰκότας, ἀγαπᾶν χρή, μεμνημένους, ὡς ὁ λέγων ἡμεῖς τε οἱ κριταὶ φύσιν ἀνθρωπίνην ἔχομεν· ὥστε περὶ τούτων τὸν εἰκότα μῦθον ἀποδεχομένους πρέπει τούτου μηδὲν ἔτι πέρα ζητεῖν.

3 Βίωνος.

Βίων ἔλεγε γελοιοτάτους εἶναι τοὺς ἀστρονομοῦντας, οἳ τοὺς πὰρ ποσὶ τοὺς ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ἰχθῦς οὐ βλέποντες τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ φάσκουσιν εἰδέναι.

4 Πινδάρου.

Τοὺς φυσιολογοῦντας ἔφη Πίνδαρος ἀτελῆ σοφίας καρπὸν δρέπειν.

5 Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.

Θαλῆν εἰς τὸν οὐρανὸν ὁρῶντα καὶ ἐμπεσόντα εἰς τὸ βάραθρον ἡ θεράπαινα, Θρᾷττα οὖσα, δίκαια παθεῖν ἔφη, ὃς τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν τὰ ἐν οὐρανῷ ἐσκόπει.

6 Διογένους.

Ἀστρολόγου δέ τινος κατ' ἀγορὰν ἐπιδεικνύντος ἔν τινι πινακίῳ καταγράφους τοὺς ἀστέρας, καὶ φάσκοντος ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ πλανώμενοι τῶν ἀστέρων, ἐπακούσας "μὴ ψεύδου" εἶπεν "ὦ ἑταῖρε· οὐ γὰρ οὗτοί εἰσιν οἱ πλανώμενοι, ἀλλὰ οὗτοι," δείξας [αὐτῷ] τοὺς παρακαθεζομένους.

7 Ἀρίστωνος.

Ἀρίστων ἔφη τῶν ζητουμένων παρὰ τοῖς φιλοσόφοις τὰ μὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς, τὰ δὲ μηδὲν πρὸς ἡμᾶς, τὰ δ' ὑπὲρ ἡμᾶς· πρὸς ἡμᾶς μὲν τὰ ἠθικά, μὴ πρὸς ἡμᾶς δὲ τὰ διαλεκτικά· μὴ γὰρ συμβάλλεσθαι πρὸς ἐπανόρθωσιν βίου· ὑπὲρ ἡμᾶς δὲ τὰ φυσικά· ἀδύνατα γὰρ ἐγνῶσθαι καὶ οὐδὲ παρέχειν χρείαν.

8 Εὐσεβίου.

Θεοὶ ὅτι ἔασιν οὐ χρὴ δίζεσθαι, αὐτόθεν δὲ ἄριστον πεπιστευκέναι. ζητήσιος γὰρ προτεθείσης, καὶ ὁ τῷ ἀνοσιωτάτῳ τῶν λόγων τῷ μὴ εἶναι αὐτοὺς συνιστάμενος ἐθέλει κρατέειν.

9 Ἑρμοῦ ἐκ τοῦ πρὸς Τάτ.

Θεὸν νοῆσαι μὲν χαλεπόν, φράσαι δὲ ἀδύνατον. τὸ γὰρ ἀσώματον σώματι σημῆναι ἀδύνατον, καὶ τὸ τέλειον τῷ ἀτελεῖ καταλαβέσθαι οὐ δυνατόν, καὶ τὸ ἀίδιον τῷ ὀλιγοχρονίῳ συγγενέσθαι δύσκολον. τὸ

μὲν γὰρ ἀεί ἐστι, τὸ δὲ παρέρχεται· καὶ τὸ μὲν ἀλήθειά ἐστί, τὸ δὲ ὑπὸ φαντασίας σκιάζεται. τὸ δὲ ἀσθενέστερον τοῦ ἰσχυροτέρου καὶ τὸ ἔλαττον τοῦ κρείττονος διέστηκε τοσοῦτον ὅσον τὸ θνητὸν τοῦ θείου· ἡ δὲ μέση τούτων διάστασις ἀμαυροῖ τὴν τοῦ καλοῦ θέαν. ὀφθαλμοῖς μὲν γὰρ τὰ σώματα θεατά, γλώττῃ δὲ τὰ ὁρατὰ λεκτά· τὸ δὲ ἀσώματον καὶ ἀφανὲς καὶ ἀσχημάτιστον καὶ μὴ ἐξ ὕλης ὑποκείμενον καὶ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων καταληφθῆναι ἀδύνατον. Ἐννοοῦμαι, ὦ Τάτ, ἐννοοῦμαι, ὃ ἐξειπεῖν οὐ δυνατόν, τοῦτό ἐστιν ὁ θεός.

10 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου (p. 48 b).

Τὴν δὴ πρὸ τῆς οὐρανοῦ γενέσεως, πυρὸς ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς φύσιν, θεατέον αὐτήν, καὶ τὰ πρὸ τούτου πάθη. νῦν γὰρ οὐδείς πω γένεσιν αὐτῶν μεμήνυκεν, ἀλλ' ὡς εἰδόσι πῦρ ὅ τι ποτέ ἐστιν, καὶ ἕκαστον αὐτῶν, λέγομεν ἀρχάς, αὐτὰ τιθέμενοι στοιχεῖα τοῦ παντός, προσῆκον αὐτοῖς, οὐδ' ὡς ἐν συλλαβῆς εἴδεσι μόνον εἰκότως ὑπὸ τοῦ καὶ βραχὺ φρονοῦντος ἀπεικασθῆναι. νῦν δ' οὖν τό γε παρ' ἡμῶν ὧδε ἐχέτω· τὴν μὲν οὖν ἁπάντων, εἴτε ἀρχήν, εἴτε ἀρχάς, εἴτε ὅπῃ δοκεῖ τούτων πέρι τὸ νῦν οὐ ῥητέον· δι' ἄλλο μὲν οὐδέν, διὰ δὲ τὸ χαλεπὸν εἶναι κατὰ τὸν παρόντα τρόπον τῆς διεξόδου δηλῶσαι τὰ δοκοῦντα. μήτε οὖν ὑμεῖς οἴεσθε δεῖν ἐμὲ λέγειν, οὔτε αὐτὸς αὖ πείθειν ἐμαυτὸν ἂν εἴην δυνατός, ὡς ὀρθῶς ἐγχειροῖμ' ἄν, τοσοῦτον ἐπιβαλλόμενος ἔργον. τὸ δὲ κατ' ἀρχὰς ῥηθὲν διαφυλάττων, τὴν τῶν εἰκότων λόγων δύναμιν, πειράσομαι μηδενὸς ἧττον εἰκότα, μᾶλλον δὲ καὶ ἔμπροσθεν ἀπ' ἀρχῆς περὶ ἑκάστων καὶ ξυμπάντων λέγειν.

11 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κριτίου ἢ Ἀτλαντικοῦ* (p. 107 a).

Περὶ θεῶν, ὦ Τίμαιε, λέγοντά τι πρὸς ἀνθρώπους δοκεῖν ἱκανῶς λέγειν ῥᾷον ἢ περὶ θνητῶν πρὸς ἡμᾶς. ἡ γὰρ ἀπειρία καὶ σφοδρὰ ἄγνοια τῶν ἀκουόντων, περὶ ὧν ἂν οὕτως ἔχωσι, πολλὴν εὐπορίαν παρέχεσθον τῷ μέλλοντι λέγειν τι περὶ αὐτῶν.

12 *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Αἰσχίνην.*

Συντυχών μοι Ἑρμογένης τά τε ἄλλα διεξῄει καὶ περὶ σοῦ δὲ πυθομένου ἥν τινα ἔχοις φιλοσοφίας ἐπιμέλειαν, ἀπεκρίνατο τὴν αὐτὴν Σωκράτει. ἐγὼ δὲ καὶ ἡνίκα Ἀθήνησι διέτριβον, τῆς γνώμης σε ἠγάσθην. ὥσπερ οὖν ἠρξάμην σε θαυμάζων, οὕτω καὶ νῦν παρ' ὁντινοῦν τῶν σοφίαν ἀσπασαμένων τεθαύμακα τὸ ἀμετάκλαστόν σου τῆς γνώμης. μέγιστον γάρ, ὡς ἐγῷμαι, τεκμήριον ἀρετῆς, ἁλόντος ὑπὸ τἀνδρὸς ἐκείνου, εἴπερ θνητὸν καλεῖν τὸν Σωκράτους ἡγοῦντο βίον. ὅτι μὲν γὰρ τὰ θεῖα ὑπὲρ ἡμᾶς παντὶ δῆλον· ἀπόχρη δὲ τὸ κρεῖττον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ σέβειν. οἷοι δ' εἰσὶν οὔτε εὑρεῖν ῥᾴδιον οὔτε ζητεῖν θεμιτόν· οὐδὲ γὰρ δεσποτῶν φύσιν ἢ πρᾶξιν δούλους δεῖ εἰδέναι, οἷς οὐδὲν πλέον ὑπηρεσίας προσήκει. πότε γάρ, ὦ Αἰσχίνη, Σωκράτους ἀκήκοέ τις οὐρανίων πέρι λέγοντος ἢ γραμμὰς εἰς ἐπανόρθωσιν παραινοῦντος μανθάνειν; μουσικῆς γὰρ ἴσμεν αὐτὸν μέχρις ὤτων ξυνιέντα· διετέλει δὲ ἑκάστοτε αὐτοῖς λέγων τί καλὸν καὶ τί ἀνδρία τε καὶ δικαιοσύνη καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί. ἀνθρώπινα γοῦν ἀγαθὰ αὐτὰ ἐκάλει· τὰ δ' ἄλλα ἢ ἀδύνατα ἀνθρώποις ἁλῶναι ἔφασκεν ἢ μύθων εἶναι συγγενῆ, μετὰ ὀφρύος σοφιστῶν

διεξιόντων. καὶ οὐκ ἔλεγε μὲν ταῦτα, οὐκ ᾔδει δὲ πράττειν. παυσάσθωσαν οὖν ἐλεγχόμενοι ἢ πρὸς τὸ εἰκὸς ἴτωσαν, οἷς Σωκράτης οὐκ ἤρεσκεν, ᾧ ζῶντι μὲν ὁ θεὸς σοφίαν ἐμαρτύρησεν, οἱ δὲ κτείναντες τῆς μετανοίας ἀποκάθαρσιν οὐχ εὗρον. τὸ δὲ καλὸν ἄρα, Αἰγύπτου γὰρ ἠράσθησαν καὶ τῆς Πυθαγόρου τερατώδους σοφίας, ὧν τὸ μὲν περιττὸν καὶ τὸ μὴ μόνιμον ἐπὶ Σωκράτει ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδος, καὶ ἀντὶ λιτῆς διαίτης σικελιῶτις γαστρὸς ἀμέτρου τράπεζα.

13 Ξενοφῶντος ἐν α' (1, 11) ἀπομνημονευμάτων.

Οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως ἧπερ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι διελέγετο, σκοπῶν ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος ἔχει, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίγνεται τῶν οὐρανίων, ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυεν. [καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐσκόπει, πότερα ποτὲ νομίσαντες ἱκανῶς ἤδη τἀνθρώπινα εἰδέναι ἔρχονται ἐπὶ τὸ περὶ τῶν τοιούτων φροντίζειν, ἢ τὰ μὲν ἀνθρώπινα παρέντες, τὰ δαιμόνια δὲ σκοποῦντες, ἡγοῦνται τὰ προσήκοντα πράττειν.] ἐθαύμαζε δ' εἰ μὴ φανερόν ἐστιν αὐτοῖς, ὅτι ταῦτα ἀδύνατόν ἐστιν ἀνθρώποις εὑρεῖν, εἴ γε καὶ τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ τῷ περὶ τούτων λέγειν οὐ ταυτὰ δοξάζειν ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῖς μαινομένοις ὁμοίως διακεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους. τῶν τε γὰρ μαινομένων τοὺς μὲν οὐδὲ τὰ δεινὰ δεδιέναι, τοὺς δὲ καὶ τὰ μὴ δεινὰ φοβεῖσθαι· καὶ τοῖς μὲν οὐδ' ἐν ὄχλῳ δοκεῖν αἰσχρὸν εἶναι λέγειν ἢ ποιεῖν ὁτιοῦν, τοῖς δ' οὐκ ἐξιτητέον εἰς ἀνθρώπους εἶναι δοκεῖν· καὶ τοὺς μὲν οὔθ' ἱερὸν οὔτε βωμὸν

οὔτε ἄλλο τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα καὶ θηρία σέβεσθαι· τῶν τε περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως μεριμνώντων τοῖς μὲν δοκεῖν ἓν μόνον τὸ ὂν εἶναι, τοῖς δ' ἄπειρα τὸ πλῆθος· καὶ τοῖς μὲν ἀεὶ πάντα κινεῖσθαι, τοῖς δ' οὐδὲν ἂν ποτε κινηθῆναι· καὶ τοῖς μὲν πάντα γίγνεσθαί τε καὶ ἀπόλλυσθαι, τοῖς δ' οὔτ' ἂν γενέσθαι ποτὲ οὐδὲν οὔτε ἀπολέσθαι.

14 *Ἀρριανοῦ Ἐπικτητείου πρὸς τὸν περὶ οὐσίας.*

Τί μοι μέλει, φησί, πότερον ἐξ ἀτόμων ἢ ἐξ ἀμερῶν ἢ ἐκ πυρὸς καὶ γῆς συνέστηκε τὰ ὄντα; οὐ γὰρ ἀρκεῖ μαθεῖν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, καὶ τὰ μέτρα τῶν ὀρέξεων καὶ ἐκκλίσεων, καὶ ἔτι ὁρμῶν καὶ ἀφορμῶν, καὶ τούτοις ὥσπερ κανόσι χρώμενον διοικεῖν τὰ τοῦ βίου, τὰ δ' ὑπὲρ ἡμᾶς ταῦτα χαίρειν ἐᾶν, ἅ τινα τυχὸν μὲν ἀκατάληπτά ἐστιν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ, εἰ δὲ καὶ τὰ μάλιστα θείη τις εἶναι κατάληπτα, ἀλλ' οὖν τί ὄφελος καταληφθέντων; οὐχὶ δὲ διακενῆς πράγματα ἔχειν φατέον τοὺς ταῦτα ὡς ἀναγκαῖα τῷ τοῦ φιλοσόφου λόγῳ προσνέμοντας; μή τι οὖν καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς παράγγελμα παρέλκον ἐστὶ τὸ γνῶθι σαυτόν; τοῦτο δὲ μὲν οὔ φησι. τίς οὖν ἡ δύναμις αὐτοῦ; εἰ χορευτῇ τις παρήγγελλε τὸ γνῶναι ἑαυτόν, οὐκ ἂν ἐν τῇ προστάξει προσεῖχε τὸ ἐπιστραφῆναι;

15 *Πάντες δ' αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιστας*
ἰθείῃσι δίκῃσιν· ὃ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων
αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε.
τοὔνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, οὕνεκα λαοῖς
βλαπτομένοις ἀγορῆφι μετάτροπα ἔργα τελεῦσι,
ῥηιδίως μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσιν.

ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ θεὸν ὣς ἱλάσκονται
αἰδοῖ μειλιχίῃ· μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισι.
(Hes. Theog. 85.)

ΠΕΡΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ. ΠΑ.

1 *Αἰσχύλου Προμηθέως* (458).
Καὶ μὴν ἀριθμὸν ἔξοχον σοφισμάτων
ἐξηῦρον αὐτοῖς, γραμμάτων δὲ σύνθεσιν,
μνήμην ἁπάντων μουσομητέρ' ἐργάνην.

2 *Φιλήμονος.*
Ἆρ' ἔστι τοῖς νοσοῦσι χρήσιμος λόγος.
Ὡς σπληνίον πρὸς ἕλκος οἰκείως τεθὲν
τὴν φλεγμονὴν ἔπαυσεν, οὕτω καὶ λόγος.

3 *Εὐριπίδου.*
Καὶ τῶν παλαιῶν πόλλ' ἔπη καλῶς ἔχει·
λόγος γὰρ ἐσθλὸς φάρμακον φόβου βροτοῖς.

4 *Φιλητᾶ παιγνίων.*
Οὔ μέ τις ἐξ ὀρέων ἀποφώλιος ἀγροιώτης
αἱρήσει κλήθρην, αἱρόμενος μακέλην·
ἀλλ' ἐπέων εἰδὼς κόσμον καὶ πολλὰ μογήσας,
μύθων παντοίων οἶμον ἐπιστάμενος.

5 *Εὐριπίδου Ἡρακλέους* (673).
Οὐ παύσομαι τὰς Χάριτας
ταῖς Μούσαις συγκαταμιγνὺς
ἡδίσταν συζυγίαν.
μὴ ζῴην μετ' ἀμουσίας.

6 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*
Ὦ τλῆμον, ὡς σοὶ τὰς τύχας μὲν ἀσθενεῖς
ἔδωχ' ὁ δαίμων, μέγα φρονοῦσι δ' οἱ λόγοι.

7 *Εὐριπίδου Παλαμήδει.*

Τὰ τῆς γε λήθης φάρμακ᾽ ὀρθώσας μόνος
ἄφωνα καὶ φωνοῦντα συλλαβάς τε θεὶς
ἐξεῦρον ἀνθρώποισι γράμματ᾽ εἰδέναι,
ὥστ᾽ οὐ παρόντα ποντίας ὑπὲρ πλακὸς
τἀκεῖ κατ᾽ οἴκους πάντ᾽ ἐπίστασθαι καλῶς,
παισίν τ᾽ ἀποθνήσκοντα χρημάτων μέτρον
γράψαντας εἰπεῖν, τὸν λαβόντα δ᾽ εἰδέναι.
ἃ δ᾽ εἰς ἔριν πίπτουσιν ἀνθρώποις κακὰ
δέλτος διαιρεῖ, κοὐκ ἐᾷ ψευδῆ λέγειν.

8 *Καλλιμάχου δεύτερον.*

Καὶ γὰρ ἐγὼ τὰ μὲν ὅσσα καρήατι τῆμος ἔδωκα
ξανθὰ σὺν εὐόδμοις ἁβρὰ λίπη στεφάνοις,
ἄπνοα πάντ᾽ ἐγένοντο παραχρῆμ᾽· ὅσσα τ᾽ ὀδόντων
ἔνδοθι νειαίραν τ᾽ εἰς ἀχάριστον ἔδυ,
καὶ τῶν οὐδὲν ἔμεινεν ἐς αὔριον· ὅσσα δ᾽ ἀκουαῖς
εἰσεθέμην, ἔτι μοι μοῦνα πάρεστι τάδε.

9 *Φιλήμονος ἐξ Ἀπόλιδος.*

Οὐχὶ μόνον οὗτος εὗρε πῶς λαλήσομεν
αὑτοῖς ἀπέχοντες πολὺν ἀπ᾽ ἀλλήλων χρόνον,
οὐδ᾽ ὃν τρόπον μηδέποτε μηδὲ εἰς πάλιν
ἐπιλήσεθ᾽ ἡμῶν μηδέν, ἐμβλέψας δέ που
τὰκ τοῦ χρόνου τοῦ παντὸς εἴσετ᾽, ἀλλὰ καὶ
ψυχῆς ἰατρὸν κατέλιπεν τὰ γράμματα.

10 *Ἰσοκράτους Εὐαγόρᾳ* (73).

Ἐγὼ δέ, ὦ Νικόκλεις, ἡγοῦμαι μὲν εἶναι καλὰ μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας· πολὺ μέντοι πλείονος ἀξίας τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, ἃς ἐν τοῖς λόγοις ἄν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειεν.

11 *Δημοκρίτου.*

Ἰσχυρὸν ἐν πειθοῖ λόγος γίγνεται.

12 *Σωκράτους.*

Ἐν μὲν πολέμῳ πρὸς ἀσφάλειαν σίδηρος χρυσοῦ κρείττων, ἐν δὲ τῷ ζῆν ὁ λόγος τοῦ πλούτου.

13 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὁ λόγος ὥσπερ πλάστης ἀγαθὸς καλὸν τῇ ψυχῇ περιτίθησι σχῆμα.

14 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου* (p. 18 b).

Ἐπειδὴ φωνὴν ἄπειρον κατενόησεν, εἴτε τις θεὸς εἴτε καὶ θεῖος ἄνθρωπος, ὡς ὁ λόγος ἐν Αἰγύπτῳ Θεύθ τινα τοῦτον γενέσθαι λέγων, ὃς πρῶτος τὰ φωνήεντα ἐν τῷ ἀπείρῳ κατενόησεν, οὐχ ἓν ὄντα, ἀλλὰ πλείω· καὶ πάλιν ἕτερα, φωνῆς μὲν οὔ, φθόγγου δὲ μετέχοντά τινος· ἀριθμὸν δέ τινα καὶ τούτων εἶναι· τρίτον δὲ εἶδος γραμμάτων διεστήσατο, τὰ νῦν λεγόμενα ἄφωνα ἡμῖν· τὸ μετὰ τοῦτο διῄρει τά τε ἄφθογγα καὶ ἄφωνα μέχρι καὶ ἑνὸς ἑκάστου, καὶ τὰ φωνήεντα, καὶ τὰ μέσα κατὰ τὸν [αὐτὸν] τρόπον, ἕως ἀριθμὸν αὐτῶν λαβὼν ἑνί τε ἑκάστῳ καὶ ξύμπασι στοιχεῖον ἐπωνόμασε. καθορῶν δὲ ὡς οὐδεὶς ἡμῶν οὐδ' ἂν ἓν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἄνευ πάντων αὐτῶν μάθοι, τοῦτον δὲ δεσμὸν αὖ λογισάμενος ὡς ὄντα ἕνα, καὶ πάντα ταῦτα ἕν πως ποιοῦντα, μίαν ἐπ' αὐτοῖς ὡς οὖσαν γραμματικὴν τέχνην ἐπεφθέγξατο προσειπών.

15 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεαιτήτου* (p. 202 b).

Ὀνομάτων γὰρ συμπλοκὴν εἶναι λόγου οὐσίαν. οὕτω δὴ τὰ μὲν στοιχεῖα ἄλογα καὶ ἄγνωστα εἶναι αἰσθητὰ δέ, τὰς δὲ συλλαβὰς γνωστάς τε καὶ ῥητὰς

καὶ ἀληθεῖ δόξῃ δοξαστάς. ὅταν μὲν οὖν ἄνευ λόγου τὴν ἀληθῆ δόξαν τινός τις λάβῃ, ἀληθεύειν μὲν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν περὶ αὐτό, γιγνώσκειν δ' οὔ. τὸν γὰρ μὴ δυνάμενον δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον, ἀνεπιστήμονα εἶναι περὶ τούτου· προσλαβόντα δὲ λόγον, δυνατόν τε ταῦτα πάντα γεγονέναι καὶ τελέως πρὸς ἐπιστήμην ἔχειν.

16 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ σοφιστοῦ* (p. 261 d).

Φέρε δή, καθάπερ περὶ τῶν εἰδῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐλέγομεν, περὶ τῶν ὀνομάτων πάλιν ὡσαύτως ἐπισκεψώμεθα· φαίνεται γὰρ δὴ ταύτῃ τὸ νῦν ζητούμενον. Τὸ ποῖον οὖν δὴ περὶ τῶν ὀνομάτων ὑπακουστέον; Εἴτε πάντα ἀλλήλοις ξυναρμόττειν, εἴτε μηδέν, εἴτε τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δὲ μή. Δῆλον τοῦτό γε, ὅτι τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δ' οὔ. Τὸ τοιόνδε λέγεις ἴσως, ὅτι τὰ μὲν ἐφεξῆς λεγόμενα καὶ δηλοῦντά τι ξυναρμόττει, τὰ δὲ τῇ συνεχείᾳ μηδὲν σημαίνοντα ἀναρμοστεῖ. Πῶς; τί τοῦτ' εἶπες; Ὅπερ ᾠήθην ὑπολαβόντα σὲ προσομολογεῖν· ἔστι γὰρ ἡμῖν που τῶν τῇ φωνῇ περὶ τὴν οὐσίαν δηλωμάτων διττὸν γένος. Πῶς; Τὸ μὲν ὀνόματα τὸ δὲ ῥήματα κληθέν. Εἰπὲ ἑκάτερον. Τὸ μὲν ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὂν δήλωμά που ῥῆμα λεγόμενον. Ναί. Τὸ δέ γε ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ἐκείνας πράττουσι σημεῖον τῆς φωνῆς ἐπιτεθέν, ὄνομα. Κομιδῇ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν ἐξ ὀνομάτων μὲν μόνων συνεχῶς λεγομένων οὐκ ἔστι ποτὲ λόγος, οὐδ' αὖ ῥημάτων χωρὶς ὀνομάτων λεχθέντων. Ταῦτ' οὐκ ἔμαθον. Δῆλον γὰρ ὡς πρὸς ἕτερόν τι βλέπων ἄρτι ξυνωμολόγεις· ἐπεὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐβουλόμην εἰπεῖν, ὅτι ξυνεχῶς ὧδε λεγόμενα ταῦτ' οὐκ ἔστι λόγος. Πῶς; Οἷον, βαδίζει τρέχει καθεύδει, καὶ τἄλλα ὅσα πρά-

ξεις σημαίνει ῥήματα, κἂν πάντα τις ἐφεξῆς αὐτὰ εἴπῃ, λόγον οὐδέν τι μᾶλλον ἀπεργάζεται. Πῶς γάρ; Οὐκ οὖν καὶ πάλιν ὅταν λέγηται, λέων, ἔλαφος, ἵππος, ὅσα τε ὀνόματα τῶν τὰς πράξεις αὖ πραττόντων ὠνομάσθη, καὶ κατὰ ταύτην δὴ τὴν συνέχειαν οὐδείς πω ξυνέστη λόγος. οὐδεμίαν γὰρ οὔτε οὕτως οὔτ' ἐκείνως πρᾶξιν οὔτ' ἀπραξίαν, οὐδὲ οὐσίαν ὄντος οὐδὲ μὴ ὄντος δηλοῖ τὰ φωνήεντα, πρὶν ἄν τις τοῖς ὀνόμασι τὰ ῥήματα κεράσῃ· τότε δ' ἥρμοσέ τε καὶ λόγος ἐγένετο εὐθὺς ἡ πρώτη συμπλοκὴ σχεδὸν τῶν λόγων, ὁ πρῶτός τε καὶ σμικρότατος. Πῶς ἄρ' ὧδε λέγεις; Ὅταν εἴπῃ τις, ἄνθρωπος μανθάνει, λόγον εἶναι φῂς τοῦτον ἐλάχιστόν τε καὶ πρῶτον; Ἔγωγε. Δηλοῖ γὰρ ἤδη που τότε περὶ τῶν ὄντων ἢ γιγνομένων ἢ γεγονότων ἢ μελλόντων· καὶ οὐκ ὀνομάζει μόνον ἀλλά τι περαίνει, συμπλέκων τὰ ῥήματα τοῖς ὀνόμασι. διὸ λέγειν τε [καὶ] αὐτόν, ἀλλ' οὐ μόνον ὀνομάζειν εἴπομεν· καὶ δὴ καὶ τῷ πλέγματι τούτῳ τὸ ὄνομα ἐπεφθεγξάμεθα λόγον. Ὀρθῶς. Οὕτω δὴ καθάπερ τὰ πράγματα τὰ μὲν ἀλλήλοις ἥρμοττε τὰ δ' οὔ, καὶ περὶ τὰ τῆς φωνῆς αὖ σημεῖα τὰ μὲν οὐχ ἁρμόττει τὰ δὲ ἁρμόττοντα αὐτῶν λόγον ἀπειργάσατο. Παντάπασι μὲν οὖν.

17 Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου ἐπιστολῆς πρὸς Δέξιππον περὶ διαλεκτικῆς.

Θεός ἦν τις ὡς ἀληθῶς ὁ καταδείξας τὴν διαλεκτικὴν καὶ καταπέμψας τοῖς ἀνθρώποις, ὡς μὲν λέγουσί τινες, ὁ λόγιος Ἑρμῆς, ὁ φέρων ἐν ταῖν χεροῖν τὸ σύνθημα αὐτῆς, τῶν εἰς ἀλλήλους ἀποβλεπόντων δρακόντων· ὡς δ' οἱ δεδοκιμασμένοι καὶ πρόκριτοι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διατείνονται, ἡ τῶν μουσῶν πρε-

σβυτάτη Καλλιόπη τὴν ἄπταιστον ἀσφάλειαν τοῦ λόγου καὶ ἀνέλεγκτον "αἰδοῖ μειλιχίῃ" διαπρέπουσαν παρέσχηκεν· ὡς δὲ τὰ ἔργα αὐτὰ δείκνυσιν, αὐτὸς ὁ ἐν Δελφοῖς θεός, οὔτε λέγων καθ' Ἡράκλειτον οὔτε κρύπτων ἀλλὰ σημαίνων τὰς μαντείας, ἐγείρει πρὸς διαλεκτικὴν διερεύνησιν τοὺς ἐπηκόους τῶν χρησμῶν, ἀφ' ἧς ἀμφιβολία τε καὶ ὁμωνυμία ἐκρίθησαν, καὶ διττὸν πᾶν ἀνερευνηθὲν φῶς ἐπιστήμης ἀνῆψεν· ὃ κατιδὼν καὶ Θεμιστοκλῆς καλῶς καὶ διερευνήσας δεόντως τὸ ξύλινον τεῖχος αἴτιος ἀναμφισβητήτως κατέστη τῆς σωτηρίας τοῖς Ἕλλησιν. ἀδελφὰ δὲ τούτων καὶ ὁ ἐν Βραγχίδαις θεὸς ἐκφαίνει τῆς διαλεκτικῆς ἔργα, περιφανῆ τὴν ἐπαγωγὴν παραδηλῶν ὅταν λέγῃ "οὔτ' ἂν ὠκυπέτης ἰός, οὔτε λύρη, οὔτε ναῦς, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἄνευ ἐπιστημονικῆς χρήσεως γένοιτ' ἄν ποτε ὠφέλιμον."

18 Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου ἐπιστολῆς πρὸς Σώπατρον περὶ διαλεκτικῆς.

Πάντες ἄνθρωποι χρῶνται τῷ διαλέγεσθαι, ἔμφυτον ἐκ νέων ἔχοντες τήνδε τὴν δύναμιν, καὶ μέχρι τινὸς οἱ μὲν μᾶλλον οἱ δὲ ἧττον αὐτῆς μετέχοντες. τὸ δὴ τῶν θεῶν δῶρον οὐδένα τρόπον δεῖ προίεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν μελέταις καὶ ἐμπειρίαις καὶ τέχναις αὐτὸ κρατύνειν ἄξιον. ὅρα γὰρ ὅτι καὶ παρ' ὅλον τὸν βίον διατελεῖ χρησιμώτατον ὂν διαφερόντως, ἐν μὲν ταῖς ἐντεύξεσι προσομιλοῦν τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας καὶ δόξας, ἐν δὲ ταῖς εὑρέσεσι τῶν τεχνῶν τὰς πρώτας ἀρχὰς αὐτῶν ἀνευρίσκον, λογιζόμενον δὲ πρὸ τῶν ἔργων ὅπως αὐτὰ χρὴ πράττειν, προγυμνασίαν δὲ καὶ πρὸς τὰς κατὰ φιλοσοφίαν ἐπιστήμας θαυμασίας οἵας μεθόδους παρεχόμενον. εἰ

δὲ δεῖ καὶ τὰ πρὸ τούτων ἐννοεῖν, οὐκ ἔστιν οὐδὲν μόριον φιλοσοφίας ἄνευ τοῦ κατὰ διαλεκτικὴν λόγου παραγιγνόμενον· ἀλλὰ καὶ εἴ τι φυσικὸν δόγμα ἀνευρίσκομεν, λογικῶς αὐτὸ βεβαιούμεθα, καὶ ὅσα περὶ θεῶν σκεπτόμεθα, λόγος διαλεκτικός ἐστιν ὁ συγκατασκευάσας, ὅλως δὲ οὐδὲν οὔτε εἰπεῖν οὔτε ἀκοῦσαι δυνατὸν ἀπαλλαγέντας τῆς μεθόδου ταύτης· καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ μὴ [χρῆναι] διδάσκειν διαλεκτικὴν διαλεκτικῶς ἐπιχειροῦντας δεῖ καταμανθάνειν. εἴτε οὖν ἐπιτηδευτέον εἴτε μή, διαλεκτικὴν ἀσκεῖν· καὶ γάρ ἐστιν ἄτοπον, εἰ τὰ μὲν ἄλλα πάντα λόγῳ κρίνομεν, αὐτὴν δὲ ἀφήσομεν τὴν ἀκριβεστάτην τοῦ λόγου θεωρίαν· καὶ λόγῳ προέχοντες τῶν ἄλλων ζῴων καὶ τοῦτο ἐξαίρετον ἀγαθὸν κεκτημένοι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε καὶ οὐ κατ' αὐτὸν ἐνεργήσομεν· καὶ τὴν συμμεμιγμένην διάσκεψιν τοῦ λόγου πρὸς τὰ [ἄλλα] ὅλα πράγματα ἀγαπῶμεν, αὐτὴν δὲ τὴν ἑαυτοῦ γνῶσιν τοῦ λόγου, καθ' ἣν ἀφέμενος τῶν ἄλλων τὴν περὶ αὑτοῦ ἐπιστήμην κατεστήσατο σεμνοτάτην οὖσαν καὶ τιμιωτάτην, ὡς μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἐν Πυθοῖ γράμμα, ἀποδοκιμάσομεν ὡς ἀπόβλητον.

19 Ἐν τῷ αὐτῷ.

Μετίωμεν δὴ οὖν ἐπὶ τὰς κατὰ φιλοσοφίαν διατριβάς. πασῶν πρῶταί εἰσιν αἱ πρὸς ἀνάμνησιν ἀναγόμεναι· ταύτας δὴ οὖν καὶ ὁ Σωκράτης ἐπιδεικνύει τῷ Μένωνι, διὰ τοῦ καλῶς ἐρωτᾶν ὁρῶμεν ἐκφαινόμεναι· δεύτεραι δ' ἂν εἶεν αἱ μαιείας ἕνεκα προσαγόμεναι καὶ τὰ γεννηθέντα εἰς φῶς προάγουσαι, καὶ διακρίνουσαι τίνα μὲν αὐτῶν ἀληθῆ τίνα δὲ ψευδῆ. ἀλλὰ καὶ αὗται πᾶσαι διὰ τῆς διαλεκτικῆς τὸ κῦρος ἔχουσιν· ἐπειδὴ αὗταί εἰσιν αἱ διὰ τῶν ἐλέγ-

χων καθάρσεις τῆς διανοίας, παρατιθεῖσαι τἀναντία δοξάσματα τῶν προσδιαλεγομένων καὶ συγκρούουσαι αὐτὰ πρὸς ἄλληλα. ἄλλαι δὲ πείρας ἕνεκα καὶ γυμνασίας προσφερόμεναι τοῖς ἐπηκόοις, ἢ ὅσαι εἰς θέσιν ἐπιχειροῦσιν, ἢ εἴ τινες ἐξετάζουσι τὰς τῶν παλαιῶν ἀκροάσεις· ὧν οὐδεμία ἄνευ διαλεκτικῆς περαίνει τὸ ἑαυτῆς ἔργον. ὅλως δὲ οὐχ οἷόν τε λόγον διδόναι καὶ λαμβάνειν δεόντως, εἰ μή τις κτήσαιτο ταύτην τὴν περὶ τὸν λόγον ἐπιστήμην.

ΕΙΣ ΤΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ [ΠΕΡΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ]. ΠΒ.

1 *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.*

Φεῦ φεῦ, τὸ μὴ τὰ πράγματ' ἀνθρώποις ἔχειν
φωνήν, ἵν' ἦσαν μηδὲν οἱ δεινοὶ λόγοι.
νῦν δ' εὐρύθμοισι στόμασι τἀληθέστατα
κλέπτουσιν, ὥστε μὴ δοκεῖν ἃ χρὴ δοκεῖν.

2 *Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.*

Ἐκ παντὸς ἄν τις πράγματος δισσῶν λόγων
ἀγῶνα θεῖτ' ἄν, εἰ λέγειν εἴη σοφός.

3 *Εὐήνου.*

Πολλοῖς ἀντιλέγειν μὲν ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως,
ὀρθῶς δ' ἀντιλέγειν οὐκέτι τοῦτ' ἐν ἔθει.
καὶ πρὸς μὲν τούτους ἀρκεῖ λόγος εἷς ὁ παλαιός,
σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἐστίν, ἐμοὶ δὲ τάδε.

4 Ἀρκεσίλαος ὁ φιλόσοφος ἔφη τοὺς διαλεκτικοὺς ἐοικέναι τοῖς ψηφοπαίκταις, οἵ τινες χαριέντως παραλογίζονται.

5 *Ζήνωνος.*

Ζήνων τὰς τῶν διαλεκτικῶν τέχνας εἴκαζε τοῖς εἰκαίοις μέτροις οὐ πυρὸν οὐδ' ἄλλο τι τῶν σπουδαίων μετροῦσιν, ἀλλ' ἄχυρα καὶ κόπρια.

6 Πυθαγόρου (Porph. ad Marc. c. 31).

Κενὸς ἐκείνου φιλοσόφου λόγος, ὑφ' οὗ μηδὲν ἀνθρώπου πάθος θεραπεύεται. ὥσπερ γὰρ ἰατρικῆς οὐκ ὄφελος μὴ τὰς νόσους ἐκβαλλούσης ἀπὸ τῶν σωμάτων· οὕτως οὐδὲ φιλοσοφίας, εἰ μὴ τὸ τῆς ψυχῆς κακὸν ἐκβάλλοι.

7 Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.

Οἱ ἐν διαλεκτικῇ βαθύνοντες ἐοίκασι καρκίνους μασωμένοις, οἳ δι' ὀλίγον τρόφιμον περὶ πολλὰ ὀστᾶ ἀσχολοῦνται.

8 Ἀντισθένους.

Οὐκ ἀντιλέγοντα δεῖ τὸν ἀντιλέγοντα παύειν, ἀλλὰ διδάσκειν· οὐδὲ γὰρ τὸν μαινόμενον ἀντιμαινόμενός τις ἰᾶται.

9 Κλεάνθους.

Κλεάνθης ἐρωτώμενος διὰ τί παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οὐ πολλῶν φιλοσοφησάντων ὅμως πλείους διέλαμψαν ἢ νῦν, "ὅτι" εἶπε "τότε μὲν ἔργον ἠσκεῖτο, νῦν δὲ λόγος."

10 Ἀρκεσιλάου ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.

Διαλεκτικὴν δὲ φεῦγε, συγκυκᾷ τἄνω κάτω.

11 Ἀρίστωνος.

Ἀρίστων ἔλεγεν ἐοικέναι τὴν διαλεκτικὴν τῷ ἐν ταῖς ὁδοῖς πηλῷ· πρὸς οὐδὲν γὰρ οὐδ' ἐκεῖνον χρήσιμον ὄντα καταπάττειν τοὺς βαδίζοντας.

12 *Θεοκρίτου.*

Θεόκριτος πρός τινα διαλεκτικὸν συντεταμένως αὐτῷ καὶ ἐριστικῶς ἀποκρινόμενον ἔφη,

ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν ἔκ τ' ἀνθρώπων ἀπόλοιτο.

13 *Καρνεάδου.*

Καρνεάδης τὴν διαλεκτικὴν ἔλεγε πουλύποδι ἐοικέναι· καὶ γὰρ ἐκεῖνον αὐξηθείσας τὰς πλεκτάνας κατεσθίειν, καὶ τούτους προϊούσης τῆς δυνάμεως καὶ τὰ σφέτερα ἀνατρέπειν.

14 *Κλειτομάχου.*

Κλειτόμαχος εἴκαζε τὴν διαλεκτικὴν τῇ σελήνῃ. καὶ γὰρ ταύτην οὐ παύεσθαι φθίνουσαν καὶ αὐξομένην.

15 *Ἀρίστωνος.*

Ἀρίστων τοὺς λόγους τῶν διαλεκτικῶν τοῖς τῶν ἀραχνίων ὑφάσμασιν εἴκαζεν, οὐδὲν μὲν χρησίμους λίαν δὲ τεχνικούς.

16 *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.*

Ὁ ἐλλέβορος ὁλοσχερέστερος μὲν ληφθεὶς καθαίρει, εἰς δὲ πάνυ σμικρὰ τριφθεὶς πνίγει· οὕτω καὶ ἡ κατὰ φιλοσοφίαν λεπτολογία.

ΟΠΟΙΟΥΣ ΤΙΝΑΣ ΧΡΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟΥΣ ΠΑΤΕΡΑΣ ΠΕΡΙ ΤΑ ΤΕΚΝΑ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΦΥΣΙΚΗ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΗ ΑΜΦΟΤΕΡΟΥΣ ΕΙΣ ΔΙΑΘΕΣΙΝ ΑΓΕΙ. ΠΓ.

1 *Μενάνδρου.*

Οὐκ ἔστ' ἄκουσμ' ἥδιον ἢ ῥηθεὶς λόγος
πατρὸς πρὸς υἱὸν περιέχων ἐγκώμιον.

2 Τοῦ αὐτοῦ.
Οὐδέποτ' ἀληθὲς οὐδὲν οὔθ' υἱῷ πατὴρ
εἴωθ' ἀπειλεῖν οὔτ' ἐρῶν ἐρωμένῃ.

3 Εὐριπίδου Μελανίππῃ.
Ὅστις δ' ἄμικτον πατέρ' ἔχει νεανίας
στυγνόν τ' ἐν οἴκοις, μεγάλα κέκτηται κακά.

4 Μενάνδρου.
Ὁ σκληρότατος πρὸς υἱὸν ἐν τῷ νουθετεῖν
τοῖς μὲν λόγοις πικρός ἐστι, τοῖς δ' ἔργοις πατήρ.

5 Τοῦ αὐτοῦ.
Υἱῷ προθύμως τἄξιούμενον ποιῶν
κηδεμόν' ἀληθῶς οὐκ ἔφεδρον ἕξεις βίου.

6 Εὐριπίδου Ἀλκμήνῃ.
Δεινόν τι τέκνων φίλτρον ἔθηκεν
θεὸς ἀνθρώποις.

7 Μενάνδρου Συναριστώσαις.
Πατὴρ δ' ἀπειλῶν οὐκ ἔχει μέγαν φόβον.

8 Θεοδέκτου.
Γονέων τὰ τέκνα σώζουσιν αἱ συμβουλίαι.

9 Φιλήμονος.
Ἡδύ γε πατὴρ τέκνοισιν εἰ στοργὴν ἔχοι.

10 Μενάνδρου.
Ἡδὺς πατὴρ φρόνησιν ἀντ' ὀργῆς ἔχων.

11 Τοῦ αὐτοῦ.
Υἱὸς δ' ἀμείνων ἐστὶν εὐνοίᾳ πατρός.

12 Τοῦ αὐτοῦ.
Οὐ λυποῦντα δεῖ
παιδάριον ὀρθοῦν, ἀλλὰ καὶ πείθοντά τι.

13 Μενάνδρου.
Ὡς ἡδὺ πρᾶος καὶ νεάζων τῷ τρόπῳ
πατήρ.

14 Χαιρήμονος.
Πρὸς υἱὸν ὀργὴν οὐκ ἔχει χρηστὸς πατήρ.

15 Ἱπποθόου.
Παίδων κρατεῖν δεῖ τῶν νεωτέρων σοφούς.

16 Εὐριπίδου Δίκτυι.
Πατέρα τε παισὶν ἡδέως συνεκφέρειν
φίλους ἔρωτας ἐκβαλόντ' αὐθαδίαν,
παῖδάς τε πατρί· καὶ γὰρ οὐκ αὐθαίρετοι
βροτοῖς ἔρωτες, οὐδ' ἑκουσία νόσος.
σκαιόν τι δὴ τὸ χρῆμα γίγνεσθαι φιλεῖ,
θεῶν ἀνάγκας ὅστις ἰᾶσθαι θέλει.

17 Ἐν τῷ αὐτῷ.
Εἷς γάρ τίς ἐστι κοινὸς ἀνθρώποις νόμος,
καὶ θεοῖσι τοῦτο δόξαν, ὡς σαφῶς λέγω,
θηρσίν τε πᾶσι, τέκνα τίκτουσιν φιλεῖν.
τὰ δ' ἄλλα χωρὶς χρώμεθ' ἀλλήλων νόμοις.

18 Ἐν τῷ αὐτῷ.
Ἐγὼ νομίζω πατρὶ φίλτατον τέκνα
παισίν τε τοὺς τεκόντας, οὐδὲ συμμάχους
ἄλλους γενέσθαι φήμ' ἂν ἐνδικωτέρους.

19 Ἀντιφάνους.
Υἱῷ γὰρ ἀγαπητῷ τι πράττων πρὸς χάριν
ἔρανον ἐμαυτῷ τοῦτον οἴομαι φέρειν.

20 Ἀναχάρσιδος.
Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης ἐρωτηθεὶς διὰ τίνα αἰτίαν οὐ παιδοποιεῖ, ἔφη διὰ φιλοτεκνίαν.

21 *Εὐριπίδου ἐν Δίκτυι.*

Ὄντων δὲ παίδων καὶ πεφυκότος γένους,
καινοὺς φυτεῦσαι παῖδας ἐν δόμοις θέλεις,
ἔχθραν μεγίστην σοῖσι συμβάλλων τέκνοις.

22 *Σωκράτους.*

Πατρὸς ἐπιτίμησις ἡδὺ φάρμακον· ἔχει γὰρ πλέον τὸ ὠφελοῦν τοῦ ἐπιδάκνοντος.

23 *Διογένους.*

Διογένης ἐρωτηθεὶς πῶς δεῖ πατέρας καὶ υἱοὺς ἀλλήλοις προσφέρεσθαι, φησὶν εἰ μὴ περιμένοιεν αἰτηθῆναι ὑπ' ἀλλήλων, ἀλλὰ διδόντες φθάνοιεν. ἐπιεικῶς δ' ὁ πατὴρ διὰ τὸ προευεργετηκέναι, εἰ μὴ εὖ πάσχοι, ταχέως ἄχθεται· ὁ δὲ υἱὸς ἐντρυφᾷ καὶ οὐκ ἀξιοῖ αἰτεῖν.

24 *Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς* (p. 363 d).

Εὖ ἴστε, ὦ ἄνδρες, ὅτι ὁ φιλότεκνος ἀξιέπαινον πάθος ἐστὶ καὶ οὐκ ἔοικε τῷ φιλοχρηματῳ ἢ τῷ φιλαργύρῳ. ἐκεῖνα μὲν γὰρ τὰ ὀνόματα εἰκότως παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ὀνείδη λέγεται καὶ ἔστιν· οὐ γὰρ ποιεῖ αὐτὰ ἡ φύσις, ἀλλ' ἡ μοχθηρία ἡ ἡμετέρα. τοῦτο δὲ ἄνωθεν αὐτῇ ἐνδέδεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐξῆπται ἐκείνης ἀτεχνῶς τῆς χρυσῆς καὶ ἀρρήκτου σειρᾶς, ἣν ξυρράπτουσα ἀεὶ καὶ ξυγκολλῶσα τῷ φθίνοντι τὸ φυόμενον οὐκ ἀπολισθάνει εἰς τὸ μὴ εἶναι. ὥστε οὐκ αἰσχύνεται ὁ φιλόσοφος τῇ φιλοτεκνίᾳ, ὥσπερ οὐδὲ τῇ φιλοσοφίᾳ τε καὶ φιλολογίᾳ.

25 *Δημοκρίτου.*

Τοῖσι παισὶ [μάλιστα] χρὴ τῶν ἀνυστῶν δατέεσθαι τὰ χρήματα, καὶ ἅμα ἐπιμέλεσθαι αὐτέων μή τι ἀτηρὸν ποιέωσι διὰ χειρὸς ἔχοντες. ἅμα μὲν γὰρ πολλῷ

φειδότεροι γίνονται ἐς τὰ χρήματα καὶ προθυμότεροι κτᾶσθαι, καὶ ἀγωνίζονται ἀλλήλοισι. ἐν γὰρ τῷ ξυνῷ τὰ τελεύμενα οὐκ ἀνιᾷ ὥσπερ ἰδίῃ· οὐδ᾽ εὐθυμέει τὰ ἐπικτώμενα, ἀλλὰ πολλῷ ἧσσον.

26 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἔξεστι οὐ πολλὰ τῶν σφετέρων ἀναλώσαντας παιδεῦσαί τε τοὺς παῖδας καὶ τεῖχός τι καὶ σωτηρίην περιβαλέσθαι τοῖσί τε χρήμασι καὶ τοῖσι σώμασι αὐτέων.

27 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος (p. 185 a).

Ἦ περὶ σμικροῦ οἴεσθε νυνὶ κινδυνεύειν καὶ σὺ καὶ Λυσίμαχος, ἀλλ᾽ οὐ περὶ τούτου τοῦ κτήματος ὃ τῶν ὑμετέρων μέγιστον ὂν τυγχάνει; υἱέων γάρ που ἢ χρηστῶν ἢ τἀναντία γενομένων, καὶ πᾶς ὁ οἶκος ὁ τοῦ πατρὸς οὕτως οἰκήσεται, ὁποῖοι ἂν τινες οἱ παῖδες γένωνται. Ἀληθῆ λέγεις. Πολλὴν ἄρα δεῖ προμήθειαν αὐτοῦ ἔχειν.

28 Γαΐου ἐκ τοῦ κατὰ Ἀρτεμισίου.

Ἀλλ᾽ ὅταν ἡ σωφροσύνη τὸ κρινόμενον, πάντες μὲν οἱ πρεσβύτεροι πατέρες, πάντες δὲ οἱ νεώτεροι συγγενεῖς, πᾶσαι δὲ αἱ κυήσασαι πώποτε μητέρες. τὸ γὰρ κοσμίους εἶναι τοὺς παῖδας καὶ σώφρονας μίαν καὶ κοινὴν ἁπάντων ἔχει συγγένειαν.

29 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Κρίτωνα ἐπιστολῆς.

Εὖ γὰρ ἴσθι Σωκράτην πρὸς ἡμᾶς πολλάκις εἰπόντα, ὅτι οἱ τῶν υἱέων ἵνα πολλὴν μὲν ἔχωσιν οὐσίαν φροντίζοντες, ἵνα δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ γένωνται ἀμελοῦντες, ἴσον πεπόνθασι τοῖς ἱπποτροφοῦσι καὶ τὰ μὲν πολεμικὰ οὐ διδάσκουσι, τροφὴν δὲ παμπόλ-

λην παρεχομένοις· οὕτω γὰρ πιστέροις μὲν τοῖς ἵπποις χρήσονται, ἀπείροις δὲ ὧν χρή· εἶναι γὰρ ἵππου ἀρετὴν οὐ τὴν εὐσαρκίαν, τὴν δὲ κατὰ πόλεμον εὐτολμίαν καὶ ἐμπειρίαν. τὰ αὐτὰ δ' οὖν ἐξαμαρτάνειν καὶ τοὺς γῆν πολλὴν κτωμένους τοῖς υἱέσιν, αὐτῶν δὲ μὴ ἐπιμελομένους· ἃ γὰρ κεκτήσονται, πολλοῦ ἄξια νομισθήσεται, αὐτοὶ δὲ ὀλίγου· προσήκει δὲ τὸ φυλάττον τοῦ κτηθέντος ἀξιοτιμότερον εἶναι. καὶ τοίνυν ὁ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα πολλοῦ ἄξιον ἀποδείξας, κἂν ὀλίγα καταλίπῃ, πολλὰ ἔδωκε· γνώμῃ γὰρ ἢ πλείω ἢ ἐλάττω γίγνεται, ἀγαθῇ μὲν ἔμμετρα, ἐκμελεῖ δὲ καὶ ἀπαιδεύτῳ ὀλίγα. σὺ δὲ οὐδὲν πλείω τῶν ἀναγκαίων παρέχεις, ἃ τοῖς μὲν διὰ παιδεύσεως ἰοῦσιν ἀναγκαῖά τε καὶ πλούσια νομίζεται, τοῖς δ' ἀμαθέσι τὸ μὲν ἀλγεινὸν τῆς σαρκὸς ἐκλύει, τὴν δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος δυσελπιστίαν οὐ μειοῖ.

ΟΤΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ Η ΦΙΛΑΔΕΛΦΙΑ, ΚΑΙ Η ΠΕΡΙ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΔΙΑΘΕΣΙΣ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΙ. ΠΔ.

1 Μενάνδρου.

Ὡς ἡδύ γ' ἐν ἀδελφοῖς ἐστιν ὁμονοίας ἔρως.

2 Μενάνδρου.

Τὸν τῇ φύσει
οἰκεῖον οὐδεὶς καιρὸς ἀλλότριον ποιεῖ.

3 Εὐριπίδου Ἰφιγενείᾳ (Aul. 376).

Δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους
μάχας θ', ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν.

4 Διφίλου.

Ἀνδρὸς φίλου γὰρ οἰκίαν καὶ συγγενοῦς
αὐτοῦ νομίζειν δεῖ τὸν ὀρθῶς συγγενῆ.

5 Ἦ τι κασιγνήτοις ἐπιμέμφεται; οἷσί περ ἀνὴρ
μαρναμένοισι πέποιθε, καὶ εἰ μέγα νεῖκος ὄρηται.
(Hom. Odyss. π 97.)

6 *Σωτίωνος.*

Οἱ ἀδελφοὺς παρέντες καὶ ἄλλους φίλους ζητοῦντες παραπλήσιοι τοῖς τὴν ἑαυτῶν γῆν ἐῶσι, τὴν δὲ ἀλλοτρίαν γεωργοῦσιν.

7 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀθήνησι νεμόμενοι κοινὴν οὐσίαν Ἀχαιὸς καὶ Δῖος ἀδελφοὶ οὕτως εὐγνώμονες ἦσαν ὥσθ' ὁ μὲν Ἀχαιὸς γεγυμνασιαρχηκὼς ἠξίου τῆς ὑπολοίπου οὐσίας τὸ ἀνάλωμα τὸ εἰς τὴν γυμνασιαρχίαν προστίθεσθαι τῷ αὐτοῦ μέρει, ὁ δὲ ἀντέλεγεν ὡς καὶ αὐτὸς ἄλλα τινὰ ἀνηλωκώς.

8 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὁ Καλλίας χειροτονηθεὶς ἵππαρχος νέος ὢν ἠξίωσεν ἐπιτραπῆναι αὐτῷ παραχωρῆσαι τῷ ἀδελφῷ Θεοφίλῳ· αὐτῷ γὰρ ἐπεῖναι ἡλικίαν. ὥστε καὶ εὐδοκίμησεν καὶ ἐν τῷ ὑστέρῳ ἔτει πρῶτος ἐχειροτονήθη.

9 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ φιλαδελφίας* (Mor. p. 479 a).

Ὅτι χωρὶς ἀδελφῶν οὔτε πλούτου, φασίν, οὔτε "τᾶς ἰσοδαίμονος ἀνθρώποις βασιληΐδος ἀρχᾶς" ἐστί τις χάρις καὶ ὄνησις.

10 *Τοῦ αὐτοῦ* (p. 480 d).

Ὁ δισάδελφον μὴ φιλῶν οὐδὲ γονέας, οἳ εἰς ἀμφοῖν συνεβάλλοντο [γένεσιν].

11 Τοῦ αὐτοῦ (480 d).

Οἱ χρηστοὶ παῖδες οὐ μόνον διὰ τοὺς γονεῖς ἑαυτοὺς ἀγαπήσουσιν ἀλλὰ καὶ τοὺς γονεῖς δι' ἑαυτούς. ὀφείλοντες γὰρ τοῖς γονεῦσι διὰ πολλὰ χάριν, μάλιστα διὰ τοὺς ἀδελφοὺς ὀφείλουσι.

12 Τοῦ αὐτοῦ (480 f).

Ὅτι τὰς Μούσας ὠνομάσθαι λέγουσι διὰ φιλαδελφίαν ὁμοῦ οὔσας.

13 Τοῦ αὐτοῦ (483 c).

Πολυδεύκης τὸν καταψιθυρίζοντα τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς αὐτὸν κονδύλῳ παίσας ἀπέκτεινε· καὶ οὐδὲ θεὸς ἠθέλησε μόνος, ἀλλ' ἡμίθεος μᾶλλον σὺν τῷ ἀδελφῷ γενέσθαι.

14 Θεοφράστου (Plut. l. l. 482 b).

Θεόφραστος φησίν, ὅτι τοὺς μὲν ἀλλοτρίους οὐ φιλοῦντα δεῖ κρίνειν, ἀλλὰ κρίναντα φιλεῖν, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς ἔμπαλιν.

15 Εὐκλείδου (Plut. l. l. 489 d).

Εὐκλείδης ὁ Σωκρατικὸς ἀκούσας τοῦ ἀδελφου λέγοντος "ἀπολοίμην εἰ μή σε τιμωρησαίμην," "ἐγὼ δὲ" εἶπεν "εἰ μή σε φιλεῖν ἡμᾶς πείσαιμι."

16 Σκιλούρου (Plut. l. l. 511 c).

Σκίλουρος ὀγδοήκοντα παῖδας ἄρρενας ἀπολιπών, ἐπειδὴ τελευτᾶν ἤμελλε, δεσμὴν ἀκοντίων ἑκάστῳ προτείνων ἐκέλευε καταθραῦσαι. πάντων δὲ ἀπαγορευσάντων, καθ' ἓν αὐτὸς ἕλκων [ἀκόντιον] πάντα ῥᾳδίως ἔκλασε, διδάσκων ἐκείνους, ὅτι συνεστῶτες μὲν καὶ ὁμονοοῦντες ἰσχυροὶ διαμενοῦσιν, ἀσθενεῖς δ' ἔσονται διαλυθέντες.

17 *Σωτίωνος.*

Φιλάδελφον καὶ πένητα λέγεσθαι κρεῖσσον ἢ μισάδελφον καὶ πλούσιον.

18 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Κύνα μὲν χαλεπὸν ὄντα ἐπιχειρεῖς πραΰνειν, ὅπως σοι πρᾶος ᾖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ οὔ.

19 *Ἀριστίππου.*

Ἀρίστιππος ἔφησε πρὸς τὸν ἀδελφόν "μέμνησο ὅτι τῆς μὲν διαστάσεως σὺ ἦρξω, τῆς δὲ διαλύσεως ἐγώ."

20 *Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ περὶ φιλαδελφίας.*

Πρώτη μὲν οὖν ὑποθήκη μάλα σαφὴς ἐπιεικῶς τε εὔπορος, πρὸς δὲ καὶ κοινή· κατὰ παντὸς μὲν γὰρ εἰπεῖν προσώπου ὑγιὴς ὁ λόγος, ὡς σαφὴς ἡ ὁτουοῦν χρῆσις, ἔκ τε τοῦ ἑαυτὸν μὲν ἐκεῖνον, ἐκεῖνον δὲ ἑαυτὸν ὑποθέσθαι. καὶ γὰρ οἰκέτῃ χρῷτ' ἄν τις καλῶς, ἐνθυμηθεὶς πῶς ἂν ἠξίωσεν ἐκεῖνον αὐτῷ προσφέρεσθαι, εἴπερ ἐκεῖνος μὲν ἦν δεσπότης, αὐτὸς δὲ δοῦλος· ὁ δ' ὅμοιος λόγος καὶ γονεῦσι περὶ τέκνων καὶ παισὶ περὶ τῶν γειναμένων καὶ συνόλως πᾶσι περὶ πάντων. ἐξαιρέτως δ' ἐστὶν εὔπορος ἡ παραίνεσις κατὰ τὸν τῶν ἀδελφῶν τόπον· ἐπειδήπερ οὐδὲν δεῖ προϋποθέσθαι τὸν σκεπτόμενον πῶς ἀδελφῷ χρηστέον, λαβεῖν δ' ἐξ ἑτοίμου παρὰ τῆς φύσεως τοῦ προσώπου ταυτότητα. καὶ δῆτα καὶ πρῶτος οὗτος εἰρήσθω λόγος, ὡς τοῦτον χρὴ προσφέρεσθαι τὸν τρόπον ἀδελφῷ, ὅνπερ ἄν τις ἐκεῖνον ἀξιώσειεν ἑαυτῷ. νὴ Δία, φήσει τις, ἀλλ' ἐγὼ μέν εἰμι μέτριος καὶ ἐπιεικής, ὁ δ' ἀδελφὸς σκαιὸς καὶ δυσομίλητος. οὐκ ὀρθῶς δὲ ἐρεῖ. πρῶτον μὲν ἴσως οὐδ' ἀληθεύσει· ἱκανὴ γὰρ ἡ φιλαυτία τὰ μὲν ἴδια μεγα-

λοποιῆσαι καὶ ἀποκυδᾶναι, τὰ δὲ τῶν ἄλλων κατασμικρῦναι καὶ διαφαυλίσαι· πολλὰ γοῦν διὰ ταύτην οἱ κακίους σφᾶς αὐτοὺς προκρίνουσι τῶν κατὰ πολὺ βελτιόνων· ἔπειτα, κἂν ὄντως τοιοῦτος ᾖ ἀδελφός, ἀλλὰ σύ γε, φαίην ἄν, ἀμείνων εὑρέθητι καὶ νίκησον αὐτοῦ τὴν ἀγριότητα ταῖς εὐποιίαις· ἐπείτοι γε οὐδὲ πολλὴ χάρις τοῖς εὐγνώμοσι προσενεχθῆναι μετρίως· ἀλλ' ἀνδρὸς ἔργον καὶ πολλῆς ἄξιον ἀποδοχῆς, τὸν ἀβέλτερον καὶ σκαιὸν πραῦναι τοῖς ἐς αὐτὸν πραττομένοις. καὶ γὰρ οὐδὲ πάμπαν ἐπ' ἀδύνατον ἡ παράκλησις· ἀλλ' ἔνεστι γὰρ κἀν τοῖς ἀτοπώτατα διακειμένοις σπέρματα μεταβολῆς τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον τιμῆς τε καὶ ἀγαπήσεως τῶν εὐεργετησάντων. οὐ γὰρ δὴ ζῷα μὲν ἄγρια καὶ φύσει πρὸς τὸ γένος ἡμῶν ἐκπεπολεμωμένα πρὸς βίαν ἀχθέντα καὶ τὴν πρώτην κατασχεθέντα δεσμοῖς ἢ γαλεάγραις χρόνοις ὕστερον τιθασὰ γίγνεται καθημερούμενα ποιαῖς τημελείας καὶ τῇ καθ' ἡμέραν τροφῇ· οὐχ ὅπως δὲ ἄνθρωπος ἀδελφός, ἀλλὰ κἂν μηδὲν προσήκων τύχῃ, οὕτω παντὶ μᾶλλον ἐπιμελείας ἀξιούμενος μεταβάλλει πρὸς τὸ ἡμερώτερον, κἂν ὑπερβολὴν μὴ ἀπολείπῃ σκαιότητος; μιμητέον οὖν ἐπὶ παντὸς μὲν ἀνθρώπου, πολὺ δὲ διαφερόντως ἐπ' ἀδελφοῦ, τὸ τοῦ Σωκράτους· ἐκεῖνος γὰρ πρὸς τὸν εἰπόντα "ἀποθανοῦμαι εἰ μή σε τιμωρησαίμην" ἔφη "ἀποθανοῦμαι εἰ μή σε φίλον ποιήσω."

ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν ταύτῃ. μετὰ ταῦτα δ' ἐνθυμητέον, ὅτι τρόπον τινὰ οἱ ἀδελφοὶ ταυτοῦ μέρη τυγχάνουσιν, ὥσπερ οἱ ἐμοὶ ὀφθαλμοὶ ἐμοῦ, καὶ ὡσαύτως σκέλη τε καὶ χεῖρες καὶ τὰ λοιπά. καὶ γὰρ οὗτοι τοῦτον ἔχουσιν τὸν τρόπον, εἴτε πρὸς τὸν οἶκον ἐξετάζοντες. ὥσπερ οὖν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ αἱ χεῖρες,

εἴπερ ἕκαστον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νοῦν λάβοι, περιέποι ἂν τὰ λοιπὰ πάσῃ μηχανῇ διὰ τὴν εἰρημένην κοινωνίαν, τῷ μηδ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον οἷά τε εἶναι παρέχειν καλῶς δίχα τῆς τῶν ἑτέρων παρουσίας· οὕτως δὲ καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γε ὄντας καὶ ψυχὴν ὁμολογοῦντας ἔχειν, μηδὲν παριέναι σπουδῆς ὑπὲρ τοῦ δεόντως προσφέρεσθαι τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ γὰρ αὖ καὶ πλεῖόν τι παρὰ τὰ μέρη συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν, εἴ γε ὀφθαλμοὶ μὲν ὁρῶσιν ἀλλήλοις, παρὼν παρόντι, καὶ χεὶρ συνεργάζεται παροῦσα χειρὶ παρούσῃ· ἡ δ' ἀδελφῶν σύμπραξις ἀλλήλοις πολυχουστέρα πώς ἐστι· πράττουσι γὰρ τὰ κοινῇ διαφέροντα καὶ διεστηκότες τοῖς τόποις πάμπαν, μέγα θ' ὑπάρχουσιν ἀλλήλων ὄφελος κἂν μυρίον ᾖ τὸ διάστημα. ὅλως δὲ ἐνθυμητέον ὡς ὁ βίος ἡμῖν κινδυνεύει μακρός τις εἶναι καὶ πολυετὴς πόλεμος, τοῦτο μὲν διὰ τὴν αὐτῶν τῶν πραγμάτων φύσιν ἐχόντων τι ἀντίτακτον, τοῦτο δὲ διὰ τὰς ἐξαιφνιδίους καὶ ἀπροσδοκήτους ἐπιδρομὰς τῆς τύχης, πολὺ δὲ μάλιστα δι' αὐτὴν τὴν κακίαν οὔτε βίας τινὸς ἀπεχομένην οὔτε δόλου καὶ κακῶν στρατηγημάτων. ὅθεν καλῶς ἡ φύσις, ὡς ἂν ἐφ' ἃ γεννᾷ μὴ ἀγνοοῦσα, παρήγαγεν ἡμῶν ἕκαστον τρόπον τινὰ μετὰ συμμαχίας. οὐδεὶς οὖν ἔστι μόνος οὐδ' "ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης", ἀλλ' ἐκ γονέων καὶ μετ' ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ ἄλλων οἰκείων. μέγας δὲ βοηθὸς ὁ λόγος, καὶ τοὺς ὀθνείους καὶ μηδὲν καθ' αἷμα προσήκοντας ἐξιδιούμενος ἀφθονίαν τε παρέχων συμμάχων. διὰ τοῦτο κατὰ φύσιν ἡμῖν σπουδὴ καὶ ὁντινοῦν προσαγαγέσθαι καὶ φιλοποιήσασθαι. γίγνεται οὖν ἤδη τὸ πρᾶγμα τελεωτάτη μανιῶν τοῖς μὲν οὐδὲν ἐκ φύσεως ἔχουσι φίλτρον πρὸς ἡμᾶς ἐθέλειν συγκραθῆναι

καὶ τῇ γνώμῃ εἰς ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται πλεῖστον χέαι τὴν οἰκειότητα, τῶν δὲ ἐξ ἑτοίμου καὶ παρ' αὐτῆς χορηγουμένων τῆς φύσεως κατημεληκέναι βοηθῶν κἀπικούρων, οἵους δὴ συμβέβηκεν εἶναι τοὺς ἀδελφούς.

21 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ εἰ πάντα τὰ γιγνόμενα τέκνα θρεπτέον.*

Ὃ δέ μοι δοκεῖ δεινότατον, οὐδὲ πενίαν ἔνιοι προφασίζεσθαι ἔχοντες ἀλλ' εὔποροι χρημάτων ὄντες, τινὲς δὲ πάλιν καὶ πλούσιοι, ὅμως τολμῶσι τὰ ἐπιγινόμενα τέκνα μὴ τρέφειν, ἵνα τὰ προγενόμενα εὐπορῇ μᾶλλον, ἐξ ἀνοσίου μηχανώμενοι τὴν εὐπορίαν τοῖς παισὶν [ἐξ ἀδελφῶν φόνου]· οἵ γε ἀναιροῦσιν αὐτῶν τοὺς ἀδελφούς, ἵν' ἐκεῖνοι μερίδα μείζω τῶν πατρῴων ἔχωσι· κακῶς εἰδότες ὅσῳ κρεῖττον πολλοὺς ἔχειν ἀδελφοὺς τοῦ πολλὰ ἔχειν χρήματα. χρήματα μὲν γὰρ ἐπιβουλὰς ἐγείρει παρὰ τῶν πλησίον, οἱ δ' ἀδελφοὶ τοὺς ἐπιβούλους ἀνείργουσι. καὶ τὰ μὲν αὐτὰ δεῖται βοηθείας, οἱ δ' ἀδελφοὶ βοηθοί εἰσι κράτιστοι. [καὶ οὔτε φίλον ἀγαθὸν ἀδελφῷ παρὰ τὸν ἀπὸ ἀνθρώπων ἑτέρων ὁμοίων τε καὶ ἴσων τῇ ἀπ' ἀδελφῶν.] τί δ' ἄν τις παραβάλλοι καλὸν εὐνοίᾳ τῇ γε ἀδελφοῦ εἰς ἀσφαλείας λόγον; τίνα δὲ κοινωνὸν ἀγαθῶν εὐμενέστερον σχοίη τις ἂν ἢ ἀδελφὸν ἐπιεικῆ; τίνος δὲ παρουσίαν ἐν συμφοραῖς μᾶλλον ποθήσειεν ἂν ἢ τοιούτου ἀδελφοῦ; ἐγὼ μὲν ἀξιοζηλότατον ἡγοῦμαι τὸν ἐπὶ πλήθει ἀδελφῶν ὁμονοούντων βιοῦντα· καὶ θεοφιλέστατον εἶναι νομίζω τὸν ἄνδρα τοῦτον οἴκοθεν ἔχοντα τἀγαθά. διὸ καὶ νομίζω δεῖν ἕκαστον ἡμῶν τοῖς αὑτοῦ παισὶ πειρᾶσθαι χρημάτων μᾶλλον ἀπολείπειν ἀδελφούς, ὡς ἀφορμὰς ἀγαθῶν ἀπολείψοντα μείζονας.

22 Ξενοφῶντος ἐν δευτέρῳ (3, 2) ἀπομνημονευμάτων.

Χαιρεφῶντα δέ ποτε καὶ Χαιρεκράτην, ἀδελφὼ μὲν ὄντε ἀλλήλοιν ἑαυτῷ δὲ γνωρίμω, αἰσθόμενος διαφερομένω, ἰδὼν τὸν Χαιρεκράτην, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Χαιρέκρατες, οὐ δήπου καὶ σὺ εἶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, οἳ χρησιμώτερον νομίζουσι χρήματα ἢ ἀδελφούς; καὶ ταῦτα τῶν μὲν ἀφρόνων ὄντων τοῦ δὲ φρονίμου, καὶ τῶν μὲν βοηθείας δεομένων τοῦ δὲ βοηθεῖν δυναμένου· καὶ πρὸς τούτοις τῶν μὲν πλειόνων ὑπαρχόντων τοῦ δὲ ἑνός. θαυμαστὸν δὲ καὶ τοῦτο, εἴ τις τοὺς μὲν ἀδελφοὺς ζημίαν ἡγεῖται, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν κέκτηται, τοὺς δὲ πολίτας οὐχ ἡγεῖται ζημίαν, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν πολιτῶν ἔχει· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν δύναται λογίζεσθαι, ὅτι κρεῖττον σὺν πολλοῖς οἰκοῦντα ἀσφαλῶς τἀρκοῦντα ἔχειν ἢ μόνον διαιτώμενον τὰ τῶν πολιτῶν ἐπικινδύνως πάντα κεκτῆσθαι· ἐπὶ δὲ τῶν ἀδελφῶν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀγνοοῦσι. καὶ οἰκέτας μὲν οἱ δυνάμενοι ὠνοῦνται, ἵνα συνεργοὺς ἔχωσι, καὶ φίλους κτῶνται ὡς βοηθῶν δεόμενοι· τῶν δὲ ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὥσπερ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους. καὶ μὴν πρὸς φιλίαν μέγα μὲν ὑπάρχει τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν φῦναι, μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίνεται τῶν συντρόφων. πρὸς δὲ τούτοις καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τιμῶσί τε μᾶλλον τοὺς συναδέλφους ὄντας τῶν ἀναδέλφων, καὶ ἧττον τούτοις ἐπιτίθενται. καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· Ἀλλ' εἰ μέν, ὦ Σώκρατες, μὴ μέγα εἴη τὸ διάφορον, ἴσως ἂν δέοι φέρειν τὸν ἀδελφὸν καὶ μὴ μικρῶν ἕνεκα φεύγειν· ἀγαθὸν γάρ, ὥσπερ καὶ σὺ λέγεις, ἀδελφὸς ὢν οἷον δεῖ· ὁπότε μέντοι παντὸς

ἐνδέοι καὶ πᾶν τὸ ἐναντιώτατον εἴη, τί ἂν τις ἐπιχειροίη τοῖς ἀδυνάτοις; καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· Πότερα δέ, ὦ Χαιρέκρατες, οὐδενὶ ἀρέσαι δύναται Χαιρεφῶν, ὥσπερ οὐδὲ σοί, ἢ ἔστιν οἷς καὶ πάνυ ἀρέσκει; Διὰ τοῦτο γάρ τοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄξιόν ἐστιν ἐμοὶ μισεῖν αὐτόν, ὅτι ἄλλοις μὲν ἀρέσκειν δύναται, ἐμοὶ δέ, ὅπου ἂν παρῇ, πανταχοῦ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ζημία μᾶλλον ἢ ὠφέλειά ἐστιν. Ἆρ' οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ ἵππος τῷ ἀνεπιστήμονι μέν, ἐγχειροῦντι δὲ χρῆσθαι, ζημία ἐστίν· οὕτω καὶ ἀδελφός, ὅταν τις αὐτῷ μὴ ἐπιστάμενος ἐγχειρῇ χρῆσθαι, ζημία ἐστίν; Πῶς δ' ἂν ἐγώ, ἔφη ὁ Χαιρεκράτης, ἀνεπιστήμων εἴην ἀδελφῷ χρῆσθαι, ἐπιστάμενός γε καὶ εὖ λέγειν τὸν εὖ λέγοντα καὶ εὖ ποιεῖν τὸν εὖ ποιοῦντα; τὸν μέντοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειρώμενον ἐμὲ ἀνιᾶν οὐκ ἂν δυναίμην οὔτ' εὖ λέγειν οὔτ' εὖ ποιεῖν, ἀλλ' οὐδὲ πειράσομαι. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· Θαυμαστὰ λέγεις, ὦ Χαιρέκρατες, εἰ κύνα μὲν εἴ σοι ἦν ἐπὶ προβάτοις ἐπιτήδειος ὤν, καὶ τοὺς μὲν ποιμένας ἠσπάζετο, σοὶ δὲ προσιόντι ἐχαλέπαινεν, ἀμελήσας ἂν τοῦ ὀργίζεσθαι ἐπειρῶ εὖ ποιήσας πραΰνειν αὐτόν, τὸν δὲ ἀδελφὸν ὃν φὴς μὲν μέγα ἀγαθὸν εἶναι ὄντα πρὸς σὲ οἷον δεῖ, ἐπίστασθαι δὲ ὁμολογῶν καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ λέγειν, οὐκ ἐπιχειρεῖς μηχανᾶσθαι, ὅπως σοι ὡς βέλτιστος ᾖ. καὶ ὁ Χαιρεκράτης, Δέδοικα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, μὴ οὐκ ἔχω ἐγὼ τοσαύτην σοφίαν, ὥστε Χαιρεφῶντα ποιῆσαι πρὸς ἐμὲ οἷον δεῖ. Καὶ μὴν οὐδέν γε ποικίλον, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδὲ καινὸν δεῖ ἐπ' αὐτόν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μηχανᾶσθαι· οἷς δὲ καὶ σὺ ἐπίστασαι αὐτὸς οἴομαι ἂν αὐτὸν ἁλόντα περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί σε. Οὐκ ἂν φθάνοις, ἔφη, λέγων, εἴ τι ᾔσθησαί με φίλτρον ἐπιστάμενον,

ὃ ἐγὼ εἰδὼς λέληθα ἐμαυτόν; Λέγε δή μοι, ἔφη, εἴ τινα τῶν γνωρίμων βούλοιο κατεργάσασθαι, ὁπότε θύοι καλεῖν σε ἐπὶ δεῖπνον, τί ἂν ποιοίης; Δηλονότι κατάρχοιμι ἂν τοῦ αὐτὸς ὅτε θύοιμι καλεῖν ἐκεῖνον. Εἰ δὲ βούλοιο τῶν φίλων τινὰ προτρέψασθαι, ὁπότε ἀποδημοίης ἐπιμελεῖσθαι τῶν σῶν, τί ἂν ποιοίης; Δηλονότι πρότερος ἂν ἐγχειροίην ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐκείνου, ὁπότε ἀποδημοίη. Εἰ δὲ βούλοιο ξένον ποιῆσαι ὑποδέχεσθαι σεαυτόν, ὁπότε ἔλθοις εἰς τὴν ἐκείνου, τί ἂν ποιοίης; Δηλονότι καὶ τοῦτον πρότερος ὑποδεχοίμην ἄν, ὁπότε ἔλθοι Ἀθήναζε. καὶ εἴγε βουλοίμην ἂν αὐτὸν προθυμεῖσθαι διαπράττειν μοι ἐφ' ἃ ἥκοιμι, δηλονότι καὶ τοῦτο δέοι ἂν πρότερον αὐτὸν ἐκείνῳ ποιεῖν. Πάντ' ἄρα σύ γε τὰ ἐν ἀνθρώποις φίλτρα ἐπιστάμενος πάλαι ἀπέκρύπτου. ἢ ὀκνεῖς, ἔφη, ἄρξαι, μὴ αἰσχρὸς φανῇς, ἐὰν πρότερος τὸν ἀδελφὸν εὖ ποιῇς; καὶ μὴν πλείστου γε δοκεῖ ἀνὴρ ἄξιος εἶναι ἐπαίνου, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν. εἰ μὲν οὖν ἐδόκει μοι Χαιρεφῶν ἡγεμονικώτερος εἶναι σοῦ πρὸς τὴν φιλίαν ταύτην, ἐκεῖνον ἂν ἐπειρώμην πείθειν, πρότερον ἐγχειρεῖν τὸ σὲ φίλον ποιεῖσθαι· νῦν δέ μοι σὺ δοκεῖς ἡγούμενος μᾶλλον ἂν ἐξεργάσασθαι τοῦτο. καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν, Ἄτοπα λέγεις, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ, ὅς γε κελεύεις ἐμὲ νεώτερον ὄντα καθηγεῖσθαι, καί τοι τούτου γε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τἀναντία νομίζεται, τὸν πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι παντὸς καὶ λόγου καὶ ἔργου. Πῶς; ἔφη ὁ Σωκράτης. οὐ γὰρ καὶ ὁδοῦ παραχωρῆσαι τὸν νεώτερον τῷ πρεσβυτέρῳ συντυγχάνοντι πανταχοῦ νομίζεται καὶ καθήμενον ὑπαναστῆναι καὶ κοίτῃ μαλακῇ τιμῆσαι καὶ λόγῳ ὑποδεῖξαι; ὦ ἀγαθὲ μὴ

ὄκνει, ἔφη, ἀλλ' ἐγχείρει τὸν ἄνδρα καταπραΰνειν, καὶ πανταχοῦ σοι ὑπακούσεται. οὐχ ὁρᾷς ὡς φιλότιμός ἐστι καὶ ἐλευθέριος; τὰ μὲν γὰρ πονηρὰ ἀνθρώπια οὐκ ἂν ἄλλως μᾶλλον ἕλοις, ἢ εἰ δοίης τι· τοὺς δὲ καλοὺς κἀγαθοὺς ἀνθρώπους προσφιλῶς χρώμενος μάλιστ' ἂν κατεργάσαιο. καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· Ἐὰν οὖν ἐμοῦ ταῦτα ποιοῦντος ἐκεῖνος μηδὲν βελτίων γίγνηται; Τί γὰρ ἄλλο, ὁ Σωκράτης ἔφη, ἢ κινδυνεύεις ἐπιδεῖξαι σὺ μὲν χρηστός τε καὶ φιλάδελφος εἶναι, ἐκεῖνος δὲ φαῦλός τε καὶ οὐκ ἄξιος εὐεργεσίας; ἀλλ' οὐδὲν οἶμαι τούτων ἔσεσθαι· νομίζω γὰρ αὐτόν, ἐπειδὰν αἴσθηταί σε προκαλούμενον [ἑαυτὸν] εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, πάνυ φιλονεικήσειν, ὅπως περιγένηταί σου καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ εὖ ποιῶν. νῦν μὲν γὰρ οὕτως, ἔφη, διάκεισθον, ὥσπερ εἰ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τῷ συλλαμβάνειν ἀλλήλαιν ἐποίησεν, ἀφεμένω τούτου, τράποιντο πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ τὼ πόδε θείᾳ μοίρᾳ πεποιημένω πρὸς τὸ συνεργεῖν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτου, ἐμποδίζοιεν ἀλλήλω. οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία, τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ [ἀλλήλοιν] πεποιημένοις ἐπὶ βλάβῃ χρῆσθαι; καὶ μὴν ἀδελφώ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν ἢ χεῖρέ τε καὶ πόδε καὶ ὀφθαλμὼ καὶ τἄλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις· χεῖρες μὲν γὰρ εἰ δέοι αὐτὰς [τὰ] πλέον ὀργυιᾶς διέχοντα ἅμα ποιῆσαι, οὐκ ἂν δύναιντο· πόδες δὲ οὐδ' ἂν ἔπειτα ὀργυιὰν ἔλθοιεν ἅμα· ὀφθαλμοὶ δὲ οἱ δοκοῦντες ἐπὶ πλεῖστον ἐξικνεῖσθαι, οὐδ' ἂν τῶν ἔτι ἐγγυτέρω ὄντων τὰ ἔμπροσθεν ἅμα καὶ τὰ ὄπισθεν ἰδεῖν δύναιντο· ἀδελφὼ δὲ φίλω ὄντε καὶ πολὺ διεστῶτε πράττετον ἅμα [καὶ] ἐπ' ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν.

23 **Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ εἰ συγγενέσι χρηστέον.**

Τοῖς εἰρημένοις περὶ γονέων χρήσεως καὶ ἀδελφῶν γυναικός τε καὶ τέκνων ἀκόλουθόν ἐστι προσθεῖναι καὶ τὸν περὶ συγγενῶν λόγον, συμπεπονθότα μέν πως ἐκείνοις, δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο συντόμως ἀποδοθῆναι δυνάμενον. ὅλως γὰρ ἕκαστος ἡμῶν οἷον κύκλοις πολλοῖς περιγέγραπται, τοῖς μὲν σμικροτέροις τοῖς δὲ μείζοσι, καὶ τοῖς μὲν περιέχουσι τοῖς δὲ περιεχομένοις, κατὰ τὰς διαφόρους καὶ ἀνίσους πρὸς ἀλλήλους σχέσεις. πρῶτος μὲν γάρ ἐστι κύκλος καὶ προσεχέστατος, ὃν αὐτός τις καθάπερ περὶ κέντρον τὴν ἑαυτοῦ γέγραπται διάνοιαν· ἐν ᾧ κύκλῳ τό τε σῶμα περιέχεται καὶ τὰ τοῦ σώματος ἕνεκα παρειλημμένα· σχεδὸν γὰρ ὁ βραχύτατος καὶ μικροῦ δεῖν αὐτοῦ προσαπτόμενος τοῦ κέντρου κύκλος οὗτος. δεύτερος δὲ ἀπὸ τούτου καὶ πλέον μὲν ἀφεστὼς τοῦ κέντρου, περιέχων δὲ τὸν πρῶτον, ἐν ᾧ τετάχαται γονεῖς ἀδελφοὶ γυνὴ παῖδες. ὁ δ' ἀπὸ τούτων τρίτος, ἐν ᾧ θεῖοι καὶ τηθίδες, πάπποι τε καὶ τῆθαι, καὶ ἀδελφῶν παῖδες, ἔτι δ' ἀνεψιοί. μεθ' ὃν ὁ τοὺς ἄλλους περιέχων συγγενεῖς. τούτῳ δ' ἐφεξῆς ὁ τῶν δημοτῶν, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ τῶν φυλετῶν, εἶθ' ὁ πολιτῶν, καὶ λοιπὸν οὕτως ὃ μὲν ἀστυγειτόνων ὃ δὲ ὁμοεθνῶν. ὁ δ' ἐξωτάτω καὶ μέγιστος περιέχων τε πάντας τοὺς κύκλους ὁ τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους. τούτων οὖν τεθεωρημένων, κατὰ τὸν ἐντεταμένον ἐστὶ περὶ τὴν δέουσαν ἑκάστων χρῆσιν τὸ ἐπισυνάγειν πως τοὺς κύκλους ὡς ἐπὶ τὸ κέντρον, καὶ τῇ σπουδῇ μεταφέρειν ἀεὶ τοὺς ἐκ τῶν περιεχόντων εἰς τοὺς περιεχομένους. κατὰ τὸν φιλοίκειον γοῦν ἐστὶ γονέας μὲν καὶ ἀδελφούς ... οὐκ οὖν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀνα-

λογίαν καὶ τῶν συγγενῶν τοὺς μὲν πρεσβυτέρους καὶ πρεσβυτέρας ὡς πάππους θείους ἢ τηθίδας, τοὺς δ' ὁμήλικας ὡς ἀνεψιούς, τοὺς δὲ νεωτέρους ὡς παῖδας ἀνεψιῶν. ὥστε εἴρηται διὰ συντόμων ὑποθήκης ἀφ' ἧς πως χρὴ προσφέρεσθαι συγγενέσιν. ἐπειδὴ προεδιδάχθημεν πῶς τε χρηστέον αὐτοῖς, καὶ πῶς γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς, ἔτι δὲ γυναικὶ καὶ τέκνοις· πρόσκειται δ' ὅτι καὶ τούτοις μὲν ὁμοίως τιμητέον τοὺς ἐκ τοῦ τρίτου κύκλου, τούτοις δ' αὖ πάλιν τοὺς συγγενεῖς. ἀφαιρήσεται μὲν γάρ τι τῆς εὐνοίας τὸ καθ' αἷμα διάστημα πλέον ὄν· ἡμῖν δ' ὅμως σπουδαστέα περὶ τὴν ἐξομοίωσίν ἐστιν· ἥκοι μὲν γὰρ ἂν εἰς τὸ μέτριον, εἰ διὰ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν ἐνστάσεως ἐπιτεμνόμεθα τὸ μῆκος τῆς πρὸς ἕκαστον τὸ πρόσωπον σχέσεως. τὸ μὲν οὖν συνέχον καὶ πραγματικώτερον εἴρηται· χρὴ δ' ἐπιμετρεῖν καὶ κατὰ τὴν τῶν προσηγοριῶν χρῆσιν, τοὺς μὲν ἀνεψιοὺς καὶ θείους καὶ τηθίδας ἀδελφοὺς ἀποκαλοῦντας πατέρας τε καὶ μητέρας, τῶν δὲ συγγενῶν τοὺς μὲν θείους τοὺς δὲ ἀδελφιδοῦς τοὺς δὲ ἀνεψιούς, ὡς ἂν καὶ τὰ τῆς ἡλικίας παρήκῃ ἕνεκα τῆς ἐν τοῖς ὀνόμασιν ἐκτενείας. οὗτος γὰρ τῆς προσρήσεως ὁ τρόπος ἅμα μὲν ἂν σημεῖον οὐκ ἀμαυρὸν εἴη τῆς οὔσης ἡμῖν σπουδῆς περὶ ἑκάστους, ἅμα δ' ἂν ἐποτρύνοι καὶ προσεντείνοι πρὸς τὴν ὑποδεδειγμένην οἷον συνολκὴν τῶν κύκλων. ἐνταῦθα μέντοι γενομένοις οὐκ ἄκαιρος τοῦ ῥηθέντος ἐπὶ γονέων διορισμοῦ φαντάζεται μνήμη. ἐλέγομεν γὰρ αὖ κατ' ἐκεῖνον ἡνίκα τὸν τόπον ἦμεν, ἔνθα μητέρα πατρὶ συνεκρίναμεν, ὡς χρὴ τῇ μὲν μητρὶ τῆς στοργῆς, τῆς δὲ τιμῆς τῷ πατρὶ πλέον ἀπονέμειν· οἷς ἑπομένως καὶ δεῦρο τιθεῖμεν ἄν, ὡς τοὺς μὲν μητρόθεν προσήκοντας στέργειν πλέον πρέπει, τοὺς

δ' αὖ κατὰ πατέρα συγγενεῖς διὰ μείζονος ἄγειν τιμῆς.

24 Ξενοφῶντος ἐν τῷ η' (7, 13) περὶ τῆς Κύρου παιδείας.

Οἶσθα μὲν οὖν καὶ σύ, ὦ Καμβύση, ὅτι οὐ [τόδε] τὸ χρυσοῦν σκῆπτρόν ἐστι τὸ τὴν βασιλείαν διασῶζον, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον [καὶ ἀσφαλέστατον]. πιστοὺς καὶ ἀσφαλεστάτους δὲ μὴ νόμιζε φύσει φύεσθαι ἀνθρώπους· πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐτοὶ πιστοὶ φαίνοιντο, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ πεφυκότα πᾶσιν αὐτὰ φαίνεται· ἀλλὰ τοὺς μὲν πιστοὺς τίθεσθαι δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ· ἡ δὲ κτῆσις αὐτῶν ἐστιν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. εἰ οὖν καὶ ἄλλους τινὰς πειράσῃ τῆς βασιλείας συμφύλακας ποιεῖσθαι, μηδαμόθεν πρότερον ἄρχου ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμόθεν γενομένου. καὶ πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι καὶ σύσσιτοι ἀποσκήνων. οἱ δ' ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες [καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες] καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξηθέντες καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα προσαγορεύοντες, πῶς οὐ πάντων οὗτοι οἰκειότατοι; μὴ οὖν ἃ οἱ θεοὶ ὑφήγηνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς μάταιά ποτε ποιήσητε, ἀλλ' ἐπὶ ταῦτ' εὐθὺς οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ οὕτω δὴ ἀνυπέρβλητος ἔσται ἡ ὑμετέρα φιλία. ἑαυτοῦ τε κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ· τίνι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφὸς ὢν μέγας οὕτω καλὸν ὡς ἀδελφῷ; τίς δ' ἄλλος τιμήσεται δὴ ἄνδρα μέγα δυνάμενον οὕτως ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεταί τις ἀδικεῖν, ἀδελφοῦ μεγάλου ὄντος, οὕτως ὡς τὸν ἀδελφόν; μήτε οὖν θᾶττον μηδείς σου τούτῳ ὑπακουέτω, μηδὲ προθυμότερον παρέστω.

οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τούτου, οὔτε τἀγαθὰ οὔτε τὰ δεινά, ἢ σοί. ἐννόει δὲ καὶ τάδε· τίνι χαρισάμενος ἐλπίσαις ἂν μειζόνων τυγχάνειν ἢ τούτῳ; τίνι δ' ἂν βοηθήσας ἰσχυρότερον σύμμαχον ἀντιλάβοις; τίνα δ' αἴσχιον μὴ φιλεῖν ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα δὲ προτιμᾶν πάντων κάλλιον ἢ τὸν ἀδελφόν; μόνου τοι, ὦ Καμβύση, πρωτεύοντος ἀδελφοῦ παρ' ἀδελφῷ οὐδὲ φθόνος παρὰ τῶν ἄλλων ἐφικνεῖται.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ. ΠΕ.

1 *Σοφοκλῆς Αἴαντι* (292).
Ὁ δ' εἶπε πρός με βαί', ἀεὶ δ' ὑμνούμενα
"γύναι, γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει."

2 *Εὐριπίδου Ἰνοῦς.*
Τοιάνδε χρὴ γυναικὶ προσπολεῖν ἐᾶν
ἥτις τὸ μὲν δίκαιον οὐ σιγήσεται,
τὰ δ' αἰσχρὰ μισεῖ καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς ἔχει.

3 *Ἡσιόδου ἔργων* (373).
Μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω,
αἱμύλα κωτίλλουσα, τεὴν διφῶσα καλιήν.

4 *Εὐριπίδου Ἱκετίσιν* (40).
Πάντα γὰρ δι' ἀρσένων
γυναῖξι πράσσειν εἰκὸς αἵτινες σοφαί.

5 *Εὐριπίδου Ὀρέστῃ* (108).
Εἰς ὄχλον ἕρπειν παρθένοισιν οὐ καλόν.

6 *Τοῦ αὐτοῦ Σθενοβοίᾳ.*
Κομίζετ' εἴσω τήνδε· πιστεύειν δὲ χρὴ
γυναικὶ μηδὲν ὅστις εὖ φρονεῖ βροτῶν.

ψυχᾶς [ὁ κρατούμενος ὑπὸ τῶν ἰδίων παθημάτων τᾶς ψυχᾶς]· ὁ δὲ τοιοῦτος οὐχ ἁπλῶς δοῦλος οὐδὲ τᾷ φύσει δοῦλος, ἀλλὰ τῶν παθῶν δοῦλος καὶ ἐν καταχρήσει δοῦλος, καὶ μᾶλλον μοχθηρὸς ἄνθρωπος ἢ δοῦλος κατὰ φύσιν· κατὰ φύσιν δὲ δοῦλος ὁ δυνάμενος αὐτάρκως τὰς διὰ τῶ σώματος ὑπηρεσίας παρέχεσθαι τοῖς δεσπόταις καὶ ἐν τῷ ὁδοὺς πορευθῆναι καὶ φορτία βαστάξαι καὶ κακοπαθείας καὶ διακονίας ὑπομένεν, μήτε δὲ ἀρετὰν μήτε κακίαν ἐπιδεχόμενος ψυχικάν.

16 Καλλικρατίδα Πυθαγορείου Λάκωνος ἐκ τοῦ περὶ οἴκων εὐδαιμονίας.

Τὸν μὲν ὦν οἶκον ὑπολαπτέον ἦμεν σύσταμα κοινωνίας συγγενικᾶς. σύσταμα μὲν πᾶν ἔκ τινων ἐναντίων καὶ ἀνομοίων σύγκειται, καὶ ποτὶ ἕν τι τὸ ἄριστον συντέτακται, καὶ ἐπὶ τὸ κοινὸν συμφέρον ἐπαμφέρεται· ὅ τε γὰρ ὀνυμαινόμενος χορὸς σύσταμά τι ἐντὶ κοινωνίας ᾠδικᾶς καὶ ποτὶ ἕν τι κοινὸν ἐπαμφέρεται τὰν συνῳδίαν, ἕν τε ναΐ τὸ σύσταμα τῶ σώματος περὶ τὰν νᾶα ἔκ τινων ἀνομοίων καὶ ἐναντίων συνέστακε, καὶ ποτὶ ἕν τι τὸ ἄριστον συντέτακται τὸν κυβερνάταν, καὶ ἐπὶ τὸ κοινὸν συμφέρον ἐπαμφέρεται τὰν εὔπλοιαν· οὕτως δὲ καὶ ὁ οἶκος, σύσταμα κοινωνίας συγγενικᾶς ὑπάρχων, ἔκ τινων ἀνομοίων συνέστακε καὶ ἐναντίων μερέων, καὶ ποτὶ ἕν τι τὸ ἄριστον συντέτακται τὸν οἰκοδεσπόταν, καὶ ποτὶ τὸ κοινὸν συμφέρον ἐπαμφέρεται τὰν ὁμοφροσύναν. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπέν, πᾶς ὁ οἶκος καθάπερ ψαλτήριον τριῶν τούτων χρῄζει τυχέν, ἐξαρτύσιος, συναρμογᾶς, ἁφᾶς τινος [καὶ χρήσιος] μωσικᾶς. ἐξάρτυσις μὲν ὦν ἐντὶ ἁ σύνθεσις τῶν αὐτῶ μερέων

ἁπάντων, ἐξ ὧν συμπλαροῦται τό τε ὅλον καὶ τὸ πᾶν σύσταμα τᾶς συγγενικᾶς κοινωνίας· τῶν δὲ μερέων αὐτῶν δύο πρᾶτα καὶ μέγιστα ἄνθρωπος καὶ κτᾶσις, τὸ κυβερνώμενον καὶ τὰν χρᾶσιν ἐμπαρεχόμενον, ὥσπερ δὲ καὶ ζῴω τὰ πρᾶτα μέρεα καὶ τὰ μέγιστα ψυχὰ καὶ σῶμα, καὶ ψυχὰ μέν ἐντι τὸ κυβερνῶν καὶ χρεόμενον, σῶμα δὲ τὸ κυβερνώμενον καὶ τὰν χρᾶσιν ἐμπαρεχόμενον. καὶ ὁ μὲν βίος ὄργανον ἐπίκτατον ζωᾶς τᾶς ἀνθρωπίνας, τὸ δὲ σῶμα ὄργανον σύμφυτον καὶ συγγενὲς τᾶς ψυχᾶς. τῶν δὲ συμπλαρούντων τὸν οἶκον ἀνθρώπων τοὶ μὲν συγγενέες τοὶ δ' οἰκῆοι. καὶ συγγενέες μὲν ἀπὸ τῶ αὐτῶ αἵματος γενόμενοι ἢ τὰν αὐτὰν ἀρχὰν ἔχοντες ἐκ τῶν κατασπειράντων πράτων τὸ γένος· οἰκῆοι δὲ ἐπίκτατοι συγγενέες, ἀπὸ τᾶς τῶ γάμω κοινωνίας λαμβάνοντες τὰν καταρχάν. οὗτοι δὲ τυγχάνοντι ἤτοι πατέρες ἢ ἀδελφοὶ ἢ ματροπάτορες ἢ πατροπάτορες ἢ ἕν γέ τι τούτων ἔχοντες τῶν ἐς τὸν γάμον συνελθόντων. εἰ δὲ καὶ τὸ τῶν φίλων ἀγαθὸν ἐπὶ τὸν οἶκον ἐπαμφέρεται (μέζων γὰρ οὕτως γίγνεται καὶ μεγαλοπρεπέστερος οὐ μόνον οὐσίᾳ καὶ συγγενείᾳ πολυάριθμος γενόμενος ἀλλὰ καὶ φίλων πολυπλαθίᾳ), φανερὸν ὡς καὶ τοῦτο μέζονα ποοῦν τὸν οἶκον, τὸ ἑταιρικὸν εἶδος τᾶς φιλίας, συγκαταριθματέον ἐν τᾷ συμπλαρώσει τῶ οἴκω. τᾶς δὲ κτάσιος ἃ μέν ἐντι ἀναγκαία ἃ δὲ ἐλευθέριος, ἀναγκαία μὲν ἁ ποτ' αὐτὰς ἐξυπηρετοῦσα τὰς τῶ βίω χρῄας, ἐλευθέριος δὲ ἁ ποτὶ κόσμον καὶ διαγωγὰν ἄγοισα τὸν ἄνθρωπον, ὥστε μὴ ἑτέρων δέεσθαι. ἁ δ' ὑπερβάλλοισα κόσμον ἐλευθέριον καὶ διαγωγάν, καταρχὰ ὕβριος καὶ ὀλέθρω ῥιζοῦται τοῖς ἀνθρώποις. ἀνάγκα γὰρ τὼς πολλὰ ἔχοντας τετυφῶσθαι πρᾶτον, τετυφωμένως δὲ ἀλαζόνας γίγνεσθαι,

ἀλαζόνας δὲ γενομένως ὑπερηφάνως ἦμεν καὶ μήτε ὁμοίως μήτε ἴσως ὑπολαμβάνεν τὼς συγγενέας καὶ ὁμοφύλως καὶ φυλέτας, ὑπερηφάνως δὲ γενομένως ὑβριστὰς ἦμεν· ὕβριος δὲ πάσας ἔσχατον καὶ πέρας ὄλεθρος. ὄκα ὦν ἐν οἴκῳ καὶ πόλει περιουσιάζῃ, τὰ περισσὰ τὸν νομοθέταν δεῖ περικόπτειν καὶ περιτέμνειν ὡς ἀγαθὸν γεωργὸν τὰ φυλλομανίοντα τᾶς κτάσιος. τῶ δὲ συγγενικῶ καὶ οἰκηακῶ μέρεος τῶ ἀνθρώπω τριττὸν τὸ εἶδος· τὸ μὲν γάρ ἐντι ἄρχον, τὸ δ' ἀρχόμενον, τὸ δ' ἐπίκουρον τῶ οἴκω καὶ τᾶς συγγενείας· καὶ ἄρχον μὲν ὁ ἀνήρ, ἀρχόμενον δὲ ἁ γυνά, ἐπίκουρον δὲ τὸ γεννατὸν ἐκ τούτων.

17 Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἔτι τᾶς πρακτικᾶς καὶ κατὰ λογισμὸν ἀρχᾶς ἃ μέν ἐστι δεσποτικά, ἃ δὲ ἐπιστατικά, ἃ δὲ πολιτικά· καὶ δεσποτικὰ μὲν ἃ τῶ ἰδίω συμφέροντος ἄρχοισα, ἀλλ' οὐ τῶν ἀρχομένων· ταύταν γὰρ ἄρχει τὰν ἀρχὰν ὁ μὲν δεσπότας τῶν δούλων, ὁ δὲ τύραννος τῶν ὑποτεταγμένων. ἐπιστατικὰ δὲ ἕνεκα τῶν ἀρχομένων, ἀλλ' οὐχ αὐτᾶς· ταύταν δ' ἄρχουσι τὰν ἀρχὰν τοὶ μὲν ἀλεῖπται τῶν ἀθλητᾶν, καὶ τοὶ ἰατροὶ τῶν νοσιόντων, καὶ τοὶ διδάσκοντες τῶν διδασκομένων· οὐ γὰρ αὐτοῖς τὸ συμφέρον ἀλλὰ τοῖς ἀρχομένοις ποτιποιοῦντι, τοῖς μὲν καμνόντεσι τοὶ ἰατροί, τοῖς δὲ σωμασκεῦσιν τοὶ ἀλεῖπται, τοῖς δὲ ἀνεπιστάμοσιν τοὶ ἐπιστάμονες. πολιτικὰ δέ ἐντι ἀρχά, ἅτις τέλος ἔχει τὸ κοινᾷ συμφέρον καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων· κατὰ γὰρ ταύταν τὰν ἀρχὰν ἐν μὲν τοῖς ἀνθρωπίνοις ὅ τε οἶκος καὶ ἁ πόλις συνάρμοσται, ἐν δὲ τοῖς θήοις ὁ κόσμος. μίμαμα δ' οἶκος καὶ πόλις καττὰν ἀναλογίαν τᾶς τῶ κόσμω διοικήσιος. ἀρχὴ

μὲν γὰρ τὸ θῆον τᾶς φύσιος, οὔτε τὸ ἐκείνων συμφέρον σκοπεύμενον οὔτε μὰν τὸ ἴδιον ἀπολελυμένως, ἀλλὰ τὸ κοινᾷ. καὶ διὰ τοῦτο ποταγορεύεται ὁ κόσμος ἀπὸ τᾶς τῶν συμπάντων διακοσμάσιος, ποθ' ἓν τὸ ἄριστον συντεταγμένος. τὸ δ' ἓν ἐστιν ἄριστον αὐτός, ὅπερ ἐστὶ καττὰν ἔννοιαν, ζῷον οὐράνιον, ἄφθαρτον, ἀρχά τε καὶ αἰτία τᾶς τῶν ὅλων διακοσμάσιος. ἐπεὶ ὦν καὶ ὁ ἀνὴρ ἄρχη τᾶς γυναικός, ἤτοι τὰν δεσποτικὰν ἄρχη ἀρχάν, ἢ τὰν ἐπιστατικάν, ἢ τό γε ἔσχατον τὰν πολιτικὰν ἄρχη· οὔτε δὲ τὰν δεσποτικὰν ἀρχάν, κάδεται γὰρ καὶ ἐπιμελῆται τᾶς αὐτῶ γυναικός· οὔτε τὰν ἐπιστατικὰν καθάπαξ, καὶ αὐτὸς γὰρ μέρος ἐντὶ τᾶς κοινωνίας· ἀπολείπεται ὦν τὰν πολιτικάν, καθ' ἃν τίθεται καὶ ὁ ἄρχων καὶ ὁ ἀρχόμενος τὸ κοινᾷ συμφέρον. διόπερ καὶ ὁ γάμος ἐπὶ βίῳ κοινωνίᾳ συνίσταται. οἱ μὲν ὦν τὰν δεσποτικὰν ἄρχοντες ἀρχὰν τῶν ἀνδρῶν μισεῦνται ὑπὸ τῶν γυναικῶν, οἱ δὲ τὰν ἐπιστατικὰν καταφρονέονται· προσθῆκαι γὰρ ἂν φαίνοιντο τῶν γυναικῶν καὶ κόλακες· οἱ δὲ τὰν πολιτικὰν καὶ θαυμαίνονται καὶ φιλέονται. ἀμφότερα δὲ ταῦτα ἐσσεῖται, αἴκα ἁδονᾷ καὶ σεμνότατι κεκραμέναν ποτιφέρηταί τις τὰν ἀρχάν, τὰν μὲν ἁδονὰν ἐν τῷ ἀγαπῆν ποτιφερόμενος, τὰν δὲ σεμνότατα τῷ μηδὲν εὐτελὲς μηδὲ ταπεινὸν πράττειν.

18 Ἐν ταυτῷ.

Γαμίσκοντα δὲ δεῖ γαμὲν ποτὶ τὰν αὐτῶ τύχαν, ἵνα μήτε ὑπὲρ τὰν δύναμιν μήτε μῆονα τᾶς δυνάμιος τὸν γάμον ἐπάγηται, ἀλλὰ ποτὶ λόγον τᾶς ἰδίας δυνάμιος. οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ τὰν δύναμιν ἐπάγοντες στασιάζοντι διὰ τὰν ἁγεμονίαν· ἁ μὲν γὰρ τῷ πλούτῳ καὶ τῷ γένει καθυπερέχοισα τἀνδρὸς ἄρχειν προ-

αιρεῖται, ὃ δὲ ἀνάξιον ἀγεῖται καὶ παρὰ φύσιν συγχωρέν. οἱ δὲ μήονα τᾶς δυνάμιος τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ μέγεθος τῶ οἴκω συναιροῦντι. δεῖ δὲ τὸν μωσικὸν μιμεῖσθαι, ὃς τὸν ἴδιον τόνον τᾶς φωνᾶς ἐκμαθὼν οὕτως πειρᾶται τὰν μέσαν καθιστάμεν, ὅπως καὶ ἐπὶ τὰ ὀξέα καὶ ἐπὶ τὰ βαρέα διαρκέσαι δύναται, καὶ μήτε ῥήξῃ μήτε ἀπολίπῃ τὰν τάσιν. οὕτως ὦν δεῖ καὶ γάμον συναρμόζεσθαι ποτὶ τὸν ἴδιον τόνον τᾶς ψυχᾶς, ὅπως μὴ μόνον ἐν εὐτυχίᾳ συνεκτρέχειν ἀλλάλοις δυνατοὶ ὦντι. ποτὶ λόγον δὲ μναστευσάμενον τὸν γάμον δεῖ καὶ ἐπίτροπον καὶ κύριον καὶ ἐπιστάταν τᾶς αὑτῶ γυναικὸς ἦμεν· ἐπίτροπον μὲν τῷ φροντίζεν τῶν ἐκείνας, κύριον δὲ τῷ ἄρχεν καὶ κυριεύεν, διδάσκαλον δὲ τῷ διδάσκεν τὰ δέοντα. τοῦτο δ' ἐσσεῖται μάλιστα, αἴκα τις ἀγαθῶν προγόνων σκοπιασάμενος παιδίον ἀκμάζουσαν γαμίσκῃ. καὶ γὰρ εὔπλαστοι καὶ εὐάγωγοι τυγχάνοντι πρωτονύμφευτοι, καὶ ποτὶ τὸ μαθὲν εὐφυῶς ἔχοντι καὶ ποτὶ τὸ φοβηθῆμεν καὶ ἀγαπάξαι τὸν αὑταύτας ἄνδρα.

19 *Περικτιόνης Πυθαγορείας ἐκ τοῦ περὶ γυναικὸς ἁρμονίας.*

Τὴν ἁρμονίην γυναῖκα νώσασθαι δεῖ φρονήσιός τε καὶ σωφροσύνης πλείην· κάρτα γὰρ ψυχὴν πεπνῦσθαι δεῖ ἐς ἀρετήν, ὥστ' ἔσται καὶ δικαίη καὶ ἀνδρηίη καὶ φρονέουσα καὶ αὐταρκείῃ καλλυνομένη καὶ κενὴν δόξαν μισέουσα. ἐκ τουτέων γὰρ ἔργματα καλὰ γίνεται γυναικὶ ἐς αὐτήν τε καὶ ἄνδρα καὶ τέκεα καὶ οἶκον· πολλάκις δὲ καὶ πόλει, εἴγε πόλιας ἢ ἔθνεα ἡ τοιήδε κρατύνοι, ὡς ἐπὶ βασιληίης κατορέομεν. κρατέουσα ὦν ἐπιθυμίης καὶ θυμοῦ, ὁσίη καὶ ἁρμονίη γίνεται, ὥστε οὐδὲ ἔρωτες αὐτὴν

ἄνομοι διώξουσι, ἀλλ' ἐς ἄνδρα τε καὶ τέκεα καὶ τὸν οἶκον ξύμπαντα φιλίην ἕξει. ὁκόσαι γὰρ ἐράστριαι τελέθουσι ἀλλοτρίων λεχέων, αὗται δὲ πολέμιαι γίνονται πάντων τῶν ἐν τῇ οἰκίῃ ἐλευθέρων τε καὶ οἰκετέων· καὶ συντιθέει δόλους ἀνδρί, καὶ ψύθεα κατὰ πάντων μυθίζεται πρὸς τοῦτον, ἵνα μούνη δοκέῃ διαφέρειν εὐνοίῃ καὶ τῆς οἰκίης κρατέῃ ἀργίην φιλέουσα. ἐκ τουτέων γὰρ φθορὴ γίνεται συμπάντων ὁκόσα αὐτῇ τε καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνά ἐστι. καὶ ταῦτα μὲν ἄχρι τῶνδε λελέχθω. σκῆνος δὲ ἄγειν χρὴ πρὸς μέτρα φύσιος τροφῆς τε πέρι καὶ ἱματίων καὶ λουτρῶν καὶ ἀλειψίων καὶ τριχῶν θέσιος καὶ τῶν ὁκόσα ἐς κόσμον ἐστὶ [χρυσοῦ καὶ λίθων]. ὁκόσαι γὰρ πολυτελέα πάντα ἐσθίουσι καὶ πίνουσι καὶ ἀμπέχονται καὶ φορέουσι τὰ φορέουσι γυναῖκες, ἐς ἁμαρτίην ἕτοιμοι κακίης συμπάσης ἔς τε λέχεα καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἀδικοπρηγέες. λιμὸν ὦν καὶ δῖψαν ἐξακέσασθαι δεῖ μοῦνον, κἢν ἐκ τῶν εὐτελέων ἔῃ, καὶ ῥῖγος, κἢν νάκος κἢν σισύρη. βρωτῆρας δὲ εἶναι τῶν τηλόθεν ἢ τῶν πολλοῦ πωλεομένων ἢ τῶν ἐνδόξων, κακίη οὐχὶ μικρὴ πέφαται· ἠμφιάσθαι δ' εἵματα εἰκότα λίην καὶ ποικίλα ἀπὸ θαλασσίης βάψιος [τοῦ κόχλου] ἢ ἄλλης χρόης πολυτελέος, μωρίη πολλή. σκῆνος γὰρ ἐθέλει μὴ ῥιγέειν μηδὲ γυμνὸν εἶναι χάριν εὐπρεπείης, ἄλλου δ' οὐδενὸς χρηίζει. δόξα δὲ ἀνθρώπων μετὰ ἀμαθίης ἐς τὰ κενεά τε καὶ περισσὰ ἵεται. ὥστ' οὔτε χρυσὸν ἀμφιθήσεται ἢ λίθον ἰνδικὸν ἢ χώρης ἐόντα ἄλλης, οὐδὲ πλέξεται πολυτεχνίῃσι τρίχας, οὐδ' ἀλείψεται ἀραβίης ὀδμῆς ἐμπνέοντα, οὐδὲ χρίσεται πρόσωπον λευκαίνουσα ἢ ἐρυθραίνουσα τοῦτο ἢ μελαίνουσα ὀφρύας τε καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν πολιὴν τρίχα βαφῇσι τεχνεωμένη, οὐδὲ λούσε-

ται θαμινά. ἡ γὰρ ταῦτα ζητέουσα θηρητῆρα ζητέει ἀκρασίης γυναικηίης. κάλλος γὰρ τὸ ἐκ φρονήσιος, οὐκὶ δὲ τὸ ἐκ τούτων ἁνδάνει τῇσι γινομένῃσι εὖ. ἀναγκαῖα δὲ μὴ ἡγεέσθω εὐγενηίην καὶ πλοῦτον καὶ μεγάλης πόλιος πάντως γενέσθαι καὶ δόξαν καὶ φιλίην ἐνδόξων καὶ βασιληίων ἀνδρῶν· ἢν μὲν γὰρ ἔῃ, οὐ λυπέει· ἢν δὲ μὴ ἔῃ, ἐπιζητέειν οὐ ποιέει· τουτέων γὰρ δίχα φρονίμη γυνὴ ζῆν οὐ κωλύεται. κἢν ἔῃ δὲ φαῦλα τάπερ λελάχαται, τὰ μεγάλα καὶ θαυμαζόμενα μήκοτε διζήσθω ψυχῇ, ἀλλὰ καὶ ἀπ' οὖν αὐτέων βαδιζέτω· βλάπτει γὰρ μᾶλλον ἐς ἀτυχίην ἕλκοντα ἢ ὠφελέει. τούτοισι γὰρ ἐπιβουλή τε καὶ φθόνος καὶ βασκανίη προσκέεται, ὥστε ἐν ἀταραξίῃ οὐκ ἂν γένοιτο ἡ τοιήδε. θεοὺς δὲ σέβειν δεῖ ἐς εὐελπιστίην εὐδαιμονίης, νόμοισί τε καὶ θεσμοῖσι πειθομένην πατρίοισι. μετὰ δὲ τούτους μυθέομαι [τοὺς θεοὺς] γονέας τιμᾶν καὶ σέβειν· οὗτοι γὰρ ἴσα θεοῖσι πάντα πέλουσι καὶ πρήσσουσι τοῖς ἐκγόνοισι. πρὸς δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς ζώειν ὧδε δεῖ νομίμως καὶ κρηγύως, μηδὲν ἐννενωμένην ἰδίῃ, ἀλλ' εὐνὴν τηρεῦσαν καὶ φυλάσσουσαν· ἐν τουτέῳ γάρ ἐστι τὰ ξύμπαντα. φέρειν δὲ χρὴ τοῦ ἀνδρὸς πάντα, κἢν ἀτυχέῃ, κἢν ἁμάρτῃ κατ' ἄγνοιαν ἢ νοῦσον ἢ μέθην, ἢ ἄλλῃσι γυναιξὶ ξυγγένηται· ἀνδράσι μὲν γὰρ ἐπιχωρέεται ἁμαρτίη αὕτη· γυναιξὶ δὲ οὐκέτι, τιμωρίη δ' ἐφέστηκε. ἄγασθαι ὦν τὸν νόμον δεῖ καὶ μὴ ζηλοτυπέειν, φέρειν δὲ καὶ ὀργὴν καὶ φειδωλίην καὶ μεμψιμοιρίην καὶ ζηλοτυπίην καὶ κακηγορίην καὶ ἤν τι ἄλλο ἔχῃ ἐκ φύσιος, καὶ οὕτω θήσεται πάντα ὅκως φίλον ἐστὶ αὐτέῳ σωφρονέουσα. γυνὴ γὰρ ἄνδρα φιλέουσα καὶ τἀνδρὸς πρήσσουσα κρηγύως, ἁρμονίη ὑπάρχει καὶ οἶκον τὸν ξύμπαντα φιλέει, καὶ

τοὺς θύρηθεν εὐνόους τῇ οἰκίῃ ποιέει· ἐπὴν δὲ μὴ φιλέῃ, οὔτε οἶκον οὔτε παῖδας τοὺς ἑωυτῆς οὔτε θεράποντας οὔτε οὐσίην ἡντιναῶν ἐθέλει σφᾶν ἐσιδέειν, φθορὴν δὲ πᾶσαν ἀρέεται [καὶ εὔχεται] εἶναι ὡς πολεμίη ἐοῦσα, καὶ τὸν ἄνδρα εὔχεται τεθνάναι ὡς ἐχθρόν, ὅκως ἄλλοισι ὁμουρέῃ, καὶ ὁκόσοι ἀνδάνουσι τουτέῳ ἐχθαίρει. οὐ δρᾶν δὲ αὐτὴν ὧδε δοκέω, εἰ πλεῖος τελέθει φρονήσιός τε καὶ σωφροσύνης. οὐ γὰρ μοῦνον ὠφελήσει τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ παῖδας καὶ ξυγγενέας καὶ δούλους καὶ τὴν οἰκίην ξύμπασαν, ἐν ᾗ καὶ κτήματα καὶ φίλοι πολιῆταί τε καὶ ξένοι εἰσί· καὶ ἀπεριεργίῃ τὸ σκῆνος διάξει τουτέων, λεσχαίνουσά τε καὶ ἀκούουσα καλά, καὶ ἀκολουθέουσά τε αὐτέῳ κατ' ὁμοδοξίην τῆς ξυνῆς βιοτῆς, καὶ οἷς ἐκεῖνος αὔξει ξυγγενέσι τε καὶ φίλοισι ξυνομαρτέουσα, καὶ ταυτὰ ἡγεομένη γλυκέα τε καὶ πικρὰ τἀνδρί, ἢν μὴ ἀναρμόνιος ἐς τὸ πᾶν ἔῃ.

20 Μουσωνίου ἐκ τοῦ περὶ σκευῶν.

Καὶ μὴν συνῳδὰ καὶ συγγενῆ τῇ περὶ τὰς οἰκίας πολυτελείᾳ καὶ τὰ τῶν σκευῶν τῶν κατ' οἰκίαν φαίνεται ὄντα, κλῖναι καὶ τράπεζαι καὶ στρώματα καὶ ἐκπώματα καὶ εἴ τι τοιοῦτον, πάντως τὴν χρείαν ὑπερβεβηκότα καὶ προσωτέρω τῶν ἀναγκαίων ἐληλυθότα· κλῖναι μὲν ἐλεφάντιναι καὶ ἀργυραῖ ἢ νὴ Δία χρυσαῖ, τράπεζαι δὲ παραπλησίας ὕλης, στρωμναὶ δὲ ἁλουργεῖς καὶ ἄλλων χρωμάτων δυσπορίστων· ἐκπώματα δὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πεποιημένα, τὰ δὲ λίθων ἢ λιθοειδῶν τινῶν ἁμιλλωμένων τῇ πολυτελείᾳ τοῖς ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς. καὶ σπουδάζεται ταῦτα πάντα, τοῦ μὲν σκίμποδος οὐδὲν κακίω παρεχομένου κατάκλισιν ἡμῖν τῆς ἀργυρᾶς ἢ τῆς

ἐλεφαντίνης κλίνης, τῆς δὲ σισύρας ἱκανωτάτης οὔσης ὑπεστρῶσθαι ὥστε μὴ δεῖσθαι πορφυρίδος ἢ φοινικίδος, ἐσθίειν δ' ὑπάρχοντος ἡμῖν ἀβλαβῶς ἀπὸ τραπέζης ξυλίνης ὡς μὴ ποθεῖν μηδαμῶς τὴν ἀργυρᾶν, καὶ πίνειν γε νὴ Δία ἐκ κεραμέων ποτηρίων παρόν, ἃ τό τε δῖψος σβεννύειν παραπλησίως πέφυκε τοῖς χρυσοῖς, καὶ τὸν ἐγχεόμενον αὐτοῖς οἶνον οὐ λυμαίνεται, ὀσμὴν δέ γε ἡδίω τῶν χρυσῶν παρέχεται καὶ τῶν ἀργυρῶν. καθόλου δ' ἀρετὴ καὶ κακία σκευῶν κριθείη ἂν ὀρθῶς ἐκ τριῶν τούτων, τῆς τε κτήσεως καὶ τῆς χρήσεως καὶ τῆς τηρήσεως. ὅσα μὲν γὰρ κτήσασθαι δύσκολά ἐστιν ἢ χρήσασθαι μὴ ἐπιτήδεια ἢ φυλάξαι μὴ ῥάδια, ταῦτα χείρω· ἃ δὲ κτώμεθα μὴ χαλεπῶς καὶ χρώμενοι [εὐκόλως] ἐπαινοῦμεν καὶ φυλάττομεν ῥαδίως, ταῦτα ἀμείνω. διόπερ τὰ κεράμεα καὶ τὰ σιδηρᾶ καὶ ὅσα τοιαῦτα, πολλῷ κρείττω τῶν ἀργυρῶν τε καὶ χρυσῶν, ὅτι ἡ κτῆσις τούτων εὐμαρεστέρα ὅσῳ καὶ εὐτελεστέρα, ἥ τε χρῆσις πλείων, ὅτι καὶ πυρὶ ῥαδίως ταῦτ' ἐμβάλλομεν, ἐκεῖνα δὲ οὔ, ἥ τε φυλακὴ ἥττων· τὰ γὰρ εὐτελῆ τῶν πολυτελῶν ἐπιβουλεύεται ἧττον. μέρος δέ τι τῆς φυλακῆς οὖσα καὶ ἡ ἐκκάθαρσις περὶ τὰ πολυτελῆ πλείων ἐστίν. ὥσπερ οὖν ἵππος ὁ τιμῆς μὲν ἐωνημένος ὀλίγης χρείας δὲ παρεχόμενος πολλάς, αἱρετώτερος τοῦ ὀλίγα μὲν ὑπουργοῦντος πολλοῦ δ' ἠγορασμένου, κατὰ ταυτὰ καὶ σκεύη τὰ εὐτελέστερα καὶ πολυχρηστότερα κρείττω τῶν ἐναντίων. τί ποτ' οὖν διώκεται τὰ σπάνια καὶ πολυτελῆ πρὸ τῶν ἐν μέσῳ καὶ τῶν εὐτελῶν; ὅτι ἀγνοεῖται τὰ καλὰ καὶ τἀγαθά, καὶ ἀντὶ τῶν ὄντων τὰ δοκοῦντα σπουδάζεται παρὰ τοῖς ἀνοήτοις· ὥσπερ δὴ καὶ οἱ μαινόμενοι πολλάκις λευκὰ τὰ μέλανα νο-

μίζουσιν· ἄνοια δὲ μανίας συγγενέστατον. ἐπεὶ τῶν γε νομοθετῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ ἐν πρώτοις Λυκοῦργον εὕροιμεν ἂν πολυτέλειαν μὲν ἐξελαύνοντα τῆς Σπάρτης, ἀντεισάγοντα δ' εὐτέλειαν καὶ τὸ ἐνδεὲς τῆς διαίτης τοῦ περιττοῦ προτιμῶντα πρὸς ἀνδρίαν, καὶ τὴν μὲν τρυφὴν ὡς λύμην ἐκτρεπόμενον, τὸ δ' ἐθελόπονον ὡς σωτήριον ἀξιοῦντα ζηλοῦν. τεκμήρια δὲ τούτων αἱ τῶν ἐφήβων ἐκεῖ καρτερήσεις, ἐθιζομένων φέρειν λιμόν τε καὶ δῖψος, καὶ μετὰ τούτων ῥῖγος, ἔτι δὲ πληγὰς καὶ πόνους· ἀλλ' ὡς σεμνοῖς ἔθεσιν οἱ παλαιοὶ Λακεδαιμόνιοι τραφέντες ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων ἦσάν τε καὶ ἐνομίζοντο, καὶ τὴν πενίαν τὴν ἑαυτῶν ζηλωτοτέραν τοῦ βασιλέως πλούτου κατέστησαν. ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς δεξαίμην ἂν νοσῆσαι μᾶλλον ἢ τρυφῆσαι. τὸ μὲν γὰρ νοσεῖν μόνον βλάπτει τὸ σῶμα, τὸ δὲ τρυφᾶν ἄμφω διαφθείρει, ψυχήν τε καὶ σῶμα, σώματι μὲν ἀσθένειαν καὶ ἀδυναμίαν, ψυχῇ δὲ ἀκολασίαν καὶ ἀνανδρίαν ἐμποιοῦν. καὶ μὴν καὶ ἀδικίαν τίκτει τρυφή, ὅτε καὶ πλεονεξίαν· οὔτε γὰρ τρυφῶντά τινα δυνατὸν μὴ πολυτελῆ εἶναι, οὔτε πολυτελῆ ὄντα ὀλίγα βούλεσθαι ἀναλίσκειν, βουλόμενον δὲ πολλὰ μὴ καὶ πορίζειν πολλὰ ἐπιχειρεῖν, οὐδ' αὖ πορίζειν ἐπιχειροῦντα πολλὰ μὴ πλεονεκτεῖν καὶ ἀδικεῖν· οὐ γὰρ ἂν πορίσειέ τις ἐκ δικαίων πολλά. ἔτι καὶ ἄλλον τρόπον ἄδικος ἂν εἴη πάντως ὁ τρυφῶν· καὶ γὰρ ὑπὲρ πόλεως τῆς αὑτοῦ πονεῖν τοὺς προσήκοντας πόνους ὀκνήσειεν ἂν ἢ οὐκ ἂν ἔτι τρυφῴη, κἂν ὑπὲρ φίλων ἢ συγγενῶν κακοπαθῆσαι δέῃ, οὐκ ἂν ὑπομείνειεν· οὐ γὰρ ἐάσει αὐτὸν ἡ τρυφή. καὶ μὴν καὶ διὰ θεοὺς ἔστιν ὅτε πονητέον τῷ δικαίῳ εἶναι βουλομένῳ πρὸς θεούς, ὅτι θυσίας ἢ τελετὰς ἤ τινα ἄλ-

λην ὑπηρεσίαν τελέσει τοῖς θεοῖς, ὁ δὲ τρυφῶν ἐνδεήσει κἀνταῦθα. διόπερ ἄδικος ἂν εἴη πάντως καὶ περὶ πόλιν καὶ περὶ φίλους καὶ περὶ θεούς, ἃ χρὴ πράττειν αὐτὸν οὐ πράττων. ὡς οὖν καὶ ἀδικίας αἰτίαν οὖσαν τὴν τρυφὴν φευκτέον τρόπῳ παντί.

21 *Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.*

Πρὸ πάντων γε περὶ τῶν ἔργων ὑφ' ὧν οἶκος συνέχεται. ταῦτ' οὖν διαιρετέον μὲν κατὰ τὸ πλεῖστον, τῷ μὲν ἀνδρὶ τὰ κατ' ἀγρὸν καὶ τὰ περὶ τὰς ἀγορὰς καὶ τὰ περὶ τὴν ἀστυπολίαν ἀνακεῖσθαι, τῇ δὲ γυναικὶ τὰ περὶ τὴν ταλασίαν καὶ σιτοποιίαν καὶ ὅλως τὰ κατοικίδια τῶν ἔργων. οὐδὲ μὴν ἀγεύστους ἀξιωτέον εἶναι τοὺς ἑτέρους τῶν ἑτέρων. γένοιτο γὰρ ἄν ποτε καὶ γυναικὶ κατ' ἀγρὸν γενομένῃ καθῆκον τὸ τοῖς ἐργαζομένοις ἐπιστῆναι καὶ τὴν τοῦ οἰκοδεσπότου τάξιν ἐκπληρῶσαι, καὶ ἀνδρὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν ἐπιστροφὴν ποιήσασθαι καὶ τὰ μὲν διαπυθέσθαι τὰ δὲ καὶ ἐπιδεῖν τῶν γινομένων. οὕτω γὰρ ἂν ἐπισυνδέοιτο μᾶλλον τὰ τῆς κοινωνίας, εἰ συμμετέχοιεν ἀλλήλοις τῶν ἀναγκαίων φροντίδων. δεῦρο μέντοι τοῦ λόγου γενόμενος οὐκ ἂν ὀκνῆσαί μοι δοκῶ καὶ τῆς αὐτουργίας ποιήσασθαί τινα μνήμην, ἐπεὶ εἰκὸς τοῖς ὑπὲρ τῶν ἔργων εἰρημένοις καὶ τοῦτο προστεθῆναι. ὡς μὲν τοίνυν τἀνδρὶ καθήκει τῶν γεωργικῶν ἅπτεσθαι πόνων, τί καὶ λέγειν δεῖ; οὐ πολὺς γὰρ ὁ κατὰ τοῦτο δυσπειθής· ἀλλὰ καίπερ τοσαύτης τρυφῆς καὶ ἀπονίας τὸν νῦν κατεχούσης βίον, ὅμως σπάνιός ἐστι μὴ καὶ δι' ἑαυτοῦ προθυμούμενος ἔργων κοινωνῆσαι τῶν ὑπὲρ σπόρου καὶ φυτείας καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ γεωργίαν. δυσπειθέστερος δ' ἴσως ὁ πρὸς θάτερα τῶν ἔργων, ὅσα γυ-

ναιξὶν ἀπονενέμηται, παρακαλῶν τὸν ἄνδρα λόγος. καὶ πάσχουσί γε οὐκ ἀπεικὸς οἱ καθαρειότεροι, μὴ καθ' ἑαυτοὺς εἶναι τοπάζοντες ἅψασθαι ταλασίας. ἐπεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος εὐτελεῖς ἀνθρωπίσκοι καὶ τὸ τῶν κατεαγότων καὶ γυννίδων φῦλον ὡς τὴν ἐρίων ἐργασίαν καταφέρεται ζήλῳ θηλύτητος, οὐ δοκεῖ κατὰ τὸν ἀληθινώτερον ἄνδρα τυγχάνειν τὸ εἰς ταῦτα συγκαθιέναι· ὥστ' ἔγωγε τάχ' ἂν οὐδ' ἂν αὐτὸς συμβουλεύσαιμι τοῖς μὴ τελείαν παρεσχημένοις πίστιν ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ἀρρενότητος καὶ σωφροσύνης ἅπτεσθαι τοιοῦδέ τινος. εἰ μέντοι διὰ τοιοῦδε βίου πεποιήκοι τις ἑαυτὸν πάσης ὑπονοίας ἀτόπου καθαρεύοντα, τί κωλύσει καὶ κατὰ ταῦτα τῇ γυναικὶ κοινωνῆσαι τὸν ἄνδρα; τῶν μὲν γὰρ ἄλλων κατοικιδίων ἔργων μὴ καὶ τὸ πλέον ἀνδράσι προσήκειν ἡγητέον ἤπερ γυναιξίν; ἔστι γὰρ καματωδέστερα καὶ ῥώμης δεόμενα σωματικῆς, οἷον ἀλέσαι καὶ σταῖς μάξαι διασχίσαι τε ξύλα καὶ ὕδωρ ἀνιμῆσαι καὶ σκεύη μεταθεῖναι καὶ διατινάξαι στρώματα, καὶ πᾶν τὸ τούτοις παραπλήσιον. καὶ τὰ μὲν ὑπὲρ ἀνδρῶν ἀποχρῴη ἄν· ἐπιμετρῆσαι δέ τι καὶ τὴν γυναῖκα πρέπον, ὥστε μὴ τῆς ταλασίας κοινωνεῖν μόνον ταῖς θεραπαίναις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων τῶν ἐπανδροτέρων. καὶ γὰρ σιτοποιίας ἅψασθαι κατὰ τὴν ἐλευθέραν εἶναί μοι δοκεῖ, καὶ ὕδωρ ἀνιμῆσαι, καὶ πῦρ ἀνακαῦσαι, καὶ κλίνην καταστρῶσαι, καὶ πᾶν τὸ τούτοις ἐοικός. πολὺ δ' ἂν ἀνδρὶ φαίνοιτο καλλίων τῷ γε ἑαυτῆς, καὶ μάλιστα νεᾶνις οὖσα καὶ μηδέπω τετρυμένη κυοφορίαις, εἰ καὶ τρύγης ἀμπέλων αὐτουργοῦσα συμμετάσχοι καὶ συλλογῆς ἐλαῶν, εἰ δὲ παρείκοι, καὶ σπόρου καὶ ἀρόσεως καὶ παραδόσεως ἐργαλείων τοῖς σκάπτουσιν ἢ φυ-

τεύουσι. τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον ἕνεκα τῶν ἔργων οἶκος προστατούμενος ὑπ᾽ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἄριστ᾽ ἄν μοι δοκεῖ κατά γε ταῦτα διεξάγεσθαι.

22 Ξενοφῶντος ἀπομνημονευμάτων τρίτῳ (8, 8).

Καὶ οἰκίας δὲ λέγων τὰς αὐτὰς καλάς τε εἶναι καὶ χρησίμους παιδεύειν ἔμοιγε ἐδόκει οἵας χρὴ οἰκοδομεῖσθαι. ἐπεσκόπει δὲ ὧδε. ἆρά γε τὸν μέλλοντα οἰκίαν οἵαν δεῖ ἔχειν τοῦτο δεῖ μηχανᾶσθαι, ὅπως ἡδίστη τε ἐνδιαιτᾶσθαι καὶ χρησιμωτάτη ἔσται; τούτου δὲ ὁμολογουμένου, οὐκ οὖν ἡδὺ μὲν θέρους ψυχεινὴν ἔχειν, ἡδὺ δὲ χειμῶνος ἀλεεινήν; ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο συμφαίη· οὐκ οὖν ἐν ταῖς πρὸς μεσημβρίαν βλεπούσαις οἰκίαις τοῦ μὲν χειμῶνος ὁ ἥλιος εἰς τὰς παραστάδας ὑπολάμπει, τοῦ δὲ θέρους ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν στεγῶν πορευόμενος σκιὰν παρέχει. οὐκ οὖν εἴ γε καλῶς ἔχει ταῦτα οὕτω γίγνεσθαι, οἰκοδομεῖν δεῖ ὑψηλότερα μὲν τὰ πρὸς μεσημβρίαν, ἵνα ὁ χειμερινὸς ἥλιος μὴ ἀποκλείηται, χθαμαλώτερα δὲ τὰ πρὸς ἄρκτον, ἵνα μὴ οἱ ψυχροὶ παρεμπίπτωσιν ἄνεμοι; ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, ὅποι πάσας ὥρας αὐτός τε ἂν ἥδιστα καταφεύγοι καὶ τὰ ὄντα ἀσφαλέστατα τιθοῖτο, αὕτη ἂν εἰκότως ἡδίστη τε καὶ καλλίστη οἴκησις εἴη· γραφαὶ δὲ καὶ ποικιλίαι πλείονας εὐφροσύνας ἀποστεροῦσιν ἢ παρέχουσι. ναοῖς γε μὴν καὶ βωμοῖς χώραν ἔφη εἶναι πρεπωδεστάτην, ἥτις ἀσφαλεστάτη οὖσα ἀστιβεστάτη εἴη· ἡδὺ μὲν γὰρ ἰδόντας προσεύξασθαι, ἡδὺ δὲ ἁγνῶς ἔχοντας προσιέναι.

23 *Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ* (6, 4).

Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπιστήμης μέν τινος ἐδόκει ἡμῖν ὄνομα εἶναι ἡ οἰκονομία, ἡ δ' ἐπιστήμη αὕτη ἐφαίνετο, ᾗ οἴκους αὔξειν δύνανται ἄνθρωποι· οἶκος δ' ἡμῖν ἐφαίνετο ὅπερ κτῆσις ἡ σύμπασα· κτῆσιν δὲ τοῦτο ἔφαμεν εἶναι, ὅ τι ἑκάστῳ εἴη ὠφέλιμον εἰς τὸν βίον· ὠφέλιμα δὲ πάντα εὑρίσκετο, ὁπόσοις τις ἐπίσταιτο χρῆσθαι. πάσας μὲν οὖν τὰς ἐπιστήμας οὔτε μαθεῖν ἡμῖν οἷόν τε ἐδόκει εἶναι, συναπεδοκιμάζομέν τε ταῖς πόλεσι τὰς βαναυσικὰς καλουμένας τέχνας, ὅτι καὶ τὰ σώματα λυμαίνεσθαι δοκοῦσι καὶ τὰς ψυχὰς καταγνύναι.

ΠΕΡΙ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ· ΟΤΙ ΕΥΓΕΝΕΙΣ ΟΙ ΚΑΤ' ΑΡΕΤΗΝ ΖΩΝΤΕΣ, ΚΑΝ ΜΗ ΛΑΜΠΡΩΝ ΩΣΙ ΓΕΓΟΝΟΤΕΣ ΠΑΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΑΓΑΘΩΝ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ. Πς.

1 *Εὐριπίδου Δίκτυι.*

Εἰς δ' εὐγένειαν ὀλίγ' ἔχω φράσαι καλά.
ὁ μὲν γὰρ ἐσθλὸς εὐγενὴς ἔμοιγ' ἀνήρ,
ὁ δ' οὐ δίκαιος, κἂν ἀμείνονος πατρὸς
Ζηνὸς πεφύκῃ, δυσγενὴς εἶναι δοκεῖ.

2 *Τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρῳ. Χορός.*

Περισσόμυθος ὁ λόγος, εὐγένειαν εἰ
βρότειον εὐλογήσομεν.
τὸ γὰρ πάλαι καὶ πρῶτον ὅτ' ἐγενόμεθα,
διὰ δ' ἔκρινεν ἁ τεκοῦσα βροτούς,
ὁμοίαν χθὼν ἅπασιν ἐξεπαίδευσεν ὄψιν.
ἴδιον οὐδὲν ἔχομεν· μία δὲ γονὰ
τό τ' εὐγενὲς καὶ τὸ δυσγενές.

νόμῳ δὲ γαῦρον αὐτὸ κραίνει χρόνος.
τὸ φρόνιμον εὐγένεια, καὶ τὸ συνετὸν
ὁ θεὸς δίδωσιν, οὐχ ὁ πλοῦτος.

3 *Ἀστυδάμαντος.*

Γένους δ' ἔπαινός ἐστιν ἀσφαλέστατος
κατ' ἄνδρ' ἐπαινεῖν, ὅστις ἂν δίκαιος ᾖ
τρόπους τ' ἄριστος, τοῦτον εὐγενῆ καλεῖν.
ἐν ἑκατόν ἐστιν εὑρεῖν ἄνδρ' ἕνα,
κεἰ τοῦτον οἱ ζητοῦντες εἰσὶ μυρίοι.

4 *Εὐριπίδου Ἠλέκτρα* (383).

Οὐ μὴ φρονήσεθ', οἳ κενῶν δοξασμάτων
πλήρεις πλανᾶσθε, τῇ δ' ὁμιλίᾳ βροτοὺς
κρινεῖτε καὶ τοῖς ἤθεσιν τοὺς εὐγενεῖς;
οἱ γὰρ τοιοίδε τὰς πόλεις οἰκοῦσιν εὖ
καὶ δώμαθ'· αἱ δὲ σάρκες αἱ κεναὶ βροτῶν
ἀγάλματ' ἀγορᾶς εἰσιν· οὐδὲ γὰρ δόρυ
μᾶλλον βραχίων σθεναρὸς ἀσθενοῦς μένει·
ἐν τῇ φύσει δὲ τοῦτο κἀν εὐψυχίᾳ.

5 *Θεοδέκτου.*

Ἐγὼ μὲν οὔποτ' εὐγένειαν ᾔνεσα
τὴν προστάταισι χρωμένην ἀναξίοις.

6 *Ἐπιχάρμου.*

Ἀπολεῖ με τὸ γένος· μὴ λέγ', εἰ φιλεῖς τί με,
μῆτερ, ἐφ' ἑκάστῳ τὸ γένος· οἷς ἂν τῇ φύσει
ἀγαθὸν ὑπάρχῃ μηδὲν οἰκεῖον προσόν,
ἐκεῖσε καταφεύγουσιν, εἰς τὰ μνήματα
καὶ τὸ γένος, ἀριθμοῦσίν τε τοὺς πάππους ὅσοι.
οὐδὲν δ' ἔχουσι πλεῖον, οὐδ' ἱέρεῖς ὅτῳ
οὐκ εἰσὶ πάπποι· πῶς γὰρ ἐγένοντ' ἂν ποτε;
οἳ μὴ λέγειν δ' ἔχουσι τούτους διά τινα

τόπου μεταβολὴν ἢ φίλων ἐρημίαν,
τί τῶν λεγόντων εἰσὶ δυσγενέστεροι;
ὃς ἂν εὖ γεγονὼς ᾖ τῇ φύσει πρὸς τἀγαθά,
κἂν Αἰθίοψ ᾖ, μῆτερ, ἔστιν εὐγενής.
Σκύθης τίς; ὄλεθρος· ὁ δ' Ἀνάχαρσις οὐ Σκύθης;

7 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρῳ.
Οὐκ ἔστιν ἐν κακοῖσιν εὐγένεια,
παρ' ἀγαθοῖσι δ' ἀνδρῶν.

8 Τοῦ αὐτοῦ Ἰνώ.
Φειδώμεθ' ἀνδρῶν εὐγενῶν, φειδώμεθα·
κακοὺς δ' ἀποπτύωμεν, ὥσπερ ἄξιοι.

9 Εὐριπίδου Μελανίππης.
Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως δὴ σκοπεῖν χρεὼν
τὴν εὐγένειαν· τοὺς γὰρ ἀνδρείους φύσιν
καὶ τοὺς δικαίους τῶν κενῶν δοξασμάτων,
κἂν ὦσι δούλων, εὐγενεστέρους λέγω.

10 Μενάνδρου Κνιδία.
Οὐδὲν γένους γένος γὰρ οἶμαι διαφέρειν.
ἀλλ' εἰ δικαίως ἐξετάσεις, καὶ γνήσιος
ὁ χρηστός ἐστιν, ὁ δὲ πονηρὸς καὶ νόθος.

11 Εὐριπίδου Αἰγέως.
Ἦ που κρεῖσσον τῆς εὐγενίας
τὸ καλῶς πράσσειν.

12 Σοφοκλῆς Τηρεῖ.
Ἓν φῦλον ἀνθρώπων μί' ἔδειξε πατρὸς
καὶ μητρὸς ἡμέας ἁμέρα τοὺς πάντας· οὐδεὶς
ἔξοχος ἄλλος ἔβλαστεν ἄλλου·
βόσκει δὲ τοὺς μὲν μοῖρα δυσαμερίας,
τοὺς δ' ὄλβος ἡμῶν, τοὺς δὲ δουλείας ...
.... ζυγὸν ἔσχ' ἀνάγκας.

13 *Βίωνος.*

Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς Βίωνα τὸν φιλόσοφον διαβληθέντα ὡς δυσγενῆ ἤρετο

τίς; πόθεν εἶς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες;

κἀκεῖνος εἶπεν "ἀλλ' ὀρθῶς [ἔχει], ὦ βασιλεῦ, ὅταν τοξοτῶν χρείαν ἔχῃς, οὐκ ἐρωτῶντα τὸ γένος, ἀλλὰ τιθέντα τὸν σκοπὸν τοὺς ἀρίστους τοξευτὰς παραλαμβάνειν· οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τῶν φίλων ἐξέταζε οὐ πόθεν εἰσίν, ἀλλὰ τίνες."

14 *Σωστράτου.*

Σώστρατος ὁ αὐλητὴς ὀνειδιζόμενος ὑπό τινος ἐπὶ τῷ γονέων ἀσήμων εἶναι εἶπε "καὶ μὴν διὰ τοῦτο ὤφειλον μᾶλλον θαυμάζεσθαι, ὅτι ἀπ' ἐμοῦ τὸ γένος ἄρχεται."

15 *Ἰφικράτους.*

Ἰφικράτης ὀνειδιζόμενος εἰς δυσγένειαν "ἐγὼ ἄρξω" εἶπε "τοῦ γένους."

16 *Ἀναχάρσιδος.*

Ἀνάχαρσις ὀνειδιζόμενος ὅτι Σκύθης ἐστὶν εἶπε "τῷ γένει, ἀλλ' οὐ τῷ τρόπῳ."

17 *Ἐκ τῆς Φαλάριδος Ἀξιόχῳ ἐπιστολῆς.*

Σεμνύνεσθαι μὲν ὥσπερ ἄλλῳ τινὶ τῶν καλῶν ἐπ' εὐγενείᾳ οὐκ ἀπεικός ἐστιν. ἐγὼ δὲ μίαν εὐγένειαν ἀρετὴν οἶδα, τὰ δὲ ἄλλα πάντα τύχην. καὶ γένοιτ' ἂν ὁ μὲν ἐκ φαύλων ἀγαθὸς καὶ βασιλέων καὶ πάντων εὐγενέστερος, ὁ δὲ ἐξ ἀγαθῶν φαῦλος αὐτός τε αὑτοῦ καὶ τῶν ταπεινοτάτων δυσγενέστερος. ὥστε ψυχῆς ἔπαινον αὖχει, μὴ προγόνων τεθνηκυῖαν εἰς ἀδοξοτέρους εὐγένειαν.

18 *Δημοκρίτου.*

Κτηνέων μὲν εὐγένεια ἡ τοῦ σκήνεος εὐσθένεια, ἀνθρώπων δὲ ἡ τοῦ ἤθεος εὐτροπίη.

19 *Διογένους.*

Διογένης, πυνθανομένου τινὸς τίνες τῶν ἀνθρώπων εὐγενέστατοι "οἱ καταφρονοῦντες" εἶπε "πλούτου δόξης ἡδονῆς ζωῆς, τῶν δὲ ἐναντίων ὑπεράνω ὄντες, πενίας ἀδοξίας πόνου θανάτου."

20 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί εὐγένεια "εὐκρασία" ἔφη "ψυχῆς καὶ σώματος."

21 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ κατὰ εὐγενείας.*

Τί γὰρ ἄλλο νομίζομεν εἶναι τὴν εὐγένειαν εἰ μὴ παλαιὸν πλοῦτον ἢ καὶ δόξαν παλαιάν, οὐδέτερον ἐφ' ἡμῖν ὄν, ἀλλὰ τὰ μὲν τύχης ἀδήλου, τὰ δ' ἀκρισίας χάριν ἀνθρωπίνης; ὥστ' ἐκ δυοῖν ἀλλοτρίων κρέμαται τὸ πεφυσημένον ὄνομα ἡ εὐγένεια. καὶ ὁ πλοῦτος μὲν οὐχ ὁμοίους αὐτῷ τοὺς γεννηθέντας ποιεῖ· ἀλλ' ὁ ἐξ ἀρετῆς γεννηθεὶς εἰκονίζεται, τῶν ἐπὶ τῆς ψυχῆς δικαίων εἰς τοὺς ἐκγόνους διαχεομένων· καὶ τοῦτ' ἔστιν ἡ ὄντως εὐγένεια, ὁμοίωσις δικαιοσύνης.

22 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Ἆρ' οὖν εὐγενέστερος ἦν ὁ Μίδου πλοῦτος τῆς Ἀριστείδου πενίας; καίτοι ὃ μὲν οὐδ' ἐντάφια καταλιπών, τῷ δὲ Φρυγὶ πάντ' ἂν ἐδύνατο εἶναι τάφος. ἀλλ' οὐκ ἐν πλουσίῳ τὸ εὐγενές. [πυρὸς ἔχει τινὰ τρόπον πᾶσα πονηρία. ἀμφότερα χωρὶς τροφῆς ἀφανίζεται σβεννύμενα.] ἡ δὲ Σωκράτους ἀδοξία, μαίας καὶ ἑρμογλύφου πατρός, οὐκ ἦν εὐγενεστέρα τῆς

Σαρδαναπάλλου δόξης; μὴ σύ γε νομίζεις ὅτι Ξέρξης εὐγενέστερος ἦν Κυναιγείρου; καίτοι ὃ μὲν ὑπὲρ τῆς ἰδίας πατρίδος ἀπεκόπη τὴν χεῖρα, ὃ δ' ὑπὲρ τοῦ ζῆν ἔφυγεν, ἀντὶ τῆς μεγάλης βασιλείας μεγάλην περικείμενος δειλίαν.

23 Σωκράτους.

Οὔτε σῖτον ἄριστον τὸν ἐκ τοῦ καλλίστου πεδίου κρίνομεν, ἀλλὰ τὸν εὔθετον πρὸς τὴν τροφήν, οὔτε ἄνδρα σπουδαῖον ἢ φίλον εὔνουν τὸν ἐξ ἐπιφανοῦς ὄντα γένους, ἀλλὰ τὸν ὑπάρχοντα τῷ τρόπῳ κρείττονα.

24 Ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ εὐγενείας.

Ὅλως δὲ περὶ Εὐγενείας ἐγὼ ἀπορῶ τίνας χρὴ καλεῖν τοὺς εὐγενεῖς. Εἰκότως γε, ἔφην, τοῦτο σὺ διαπορῶν· καὶ γὰρ παρὰ τῶν πολλῶν καὶ μᾶλλον παρὰ τῶν σοφῶν τὰ μὲν ἀμφισβητεῖται τὰ δ' οὐ λέγεται σαφῶς εὐθὺς τὰ περὶ τῆς δυνάμεως. Λέγω δὲ τοῦτο, πότερον τῶν τιμίων ἐστὶ καὶ σπουδαίων ἤ, καθάπερ Λυκόφρων [ὁ σοφιστὴς] ἔγραψε, κενόν τι πάμπαν. ἐκεῖνος γὰρ ἀντιπαραβάλλων ἑτέροις ἀγαθοῖς αὐτήν, "εὐγενείας μὲν οὖν" φησίν "ἀφανὲς τὸ κάλλος, ἐν λόγῳ δὲ τὸ σεμνόν" ὡς πρὸς δόξαν οὖσαν τὴν αἵρεσιν αὐτῆς, κατὰ δ' ἀλήθειαν, οὐθὲν διαφέροντας τοὺς ἀγεννεῖς τῶν εὐγενῶν."

25 Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀμφισβητεῖται δέ, καθάπερ καὶ περὶ τοῦ πηλίκον ἀγαθόν ἐστιν, οὕτω καὶ τίνας δεῖ καλεῖν εὐγενεῖς. οἳ μὲν γὰρ τοὺς ἐξ ἀγαθῶν γονέων εὐγενεῖς εἶναι νομίζουσι, καθάπερ καὶ Σωκράτης· διὰ γὰρ τὴν Ἀριστείδου ἀρετὴν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ γεν-

ναίαν εἶναι. Σιμωνίδην δέ φασιν ἀποκρίνασθαι διερωτώμενον τίνες εὐγενεῖς, τοὺς ἔκπαλαι πλουσίων φάναι· καίτοι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὐκ ὀρθῶς ἐπιτιμῶσιν ὁ Θέογνις οὐδ' ὁ ποιητὴς ὁ ποιήσας, ὡς ὅτι

τὴν μὲν εὐγένειαν αἰνοῦσιν βροτοί,
μᾶλλον δὲ κηδεύουσι τοῖσι πλουσίοις.

ἢ πρὸς Διὸς οὐχ αἱρετώτερος ὁ πλουτῶν αὐτὸς ἢ οὗ ὁ πρόπαππος ἢ τῶν προγόνων τις πλούσιος ἦν, αὐτὸς δὲ πένης; Πῶς γὰρ οὔκ, εἶπε. Καὶ δέοι δ' ἂν κηδεύειν τοῖς πλουσίοις μᾶλλον ἢ τοῖς εὐγενέσιν; εὐγενεῖς γὰρ οἱ παλαιοί, κρείττους δὲ οἱ νῦν· οὐκ οὖν ὁμοίως κἂν τις ὑπολαμβάνῃ οὐ τοὺς εὐγενεῖς εἶναι τοὺς ἔκπαλαι πλουσίων, ἀλλὰ τοὺς ἐξ ἀγαθῶν πάλαι; Κρείττων γὰρ ἂν δόξειεν ἀρχαίας ἀρετῆς πρόσφατος, καὶ μετέχειν μᾶλλον ἕκαστον πατρὸς ἢ προπάππου· αἱρετώτερον δ' αὐτὸν εἶναι σπουδαῖον, ἀλλ' οὐ τὸν πρόπαππον ἤ τινὰ τῶν ἄλλων προγόνων. Ὀρθῶς ἔφη λέγειν. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐπεὶ ἐν μηδετέρῳ τούτων ὁρῶμεν τὴν εὐγένειαν, σκεπτέον ἄλλον τρόπον; Τίνα τοῦτον ἐνίοτε; Σκεπτέον δ', ἔφη. τὸ εὖ σημαίνει τι δήπου τῶν ἐπαινετῶν καὶ σπουδαίων, οἷον τὸ εὐπρόσωπον καὶ τὸ εὐόφθαλμον· ἀγαθὸν γάρ τι ἢ καλὸν σημαίνει κατὰ τοῦτον τὸν λόγον. Πάνυ γε, εἶπεν. Οὐκ οὖν εὐπρόσωπον μὲν ἔστι τὸ ἔχον ἀρετὴν προσώπου; εὐόφθαλμον δὲ τὸ ὀφθαλμοῦ ἀρετήν; Οὕτως, εἶπεν. Ἀλλὰ μήν ἐστι γένος τὸ μὲν σπουδαῖον, τὸ δὲ φαῦλον ἀλλ' οὐ σπουδαῖον. Πάνυ γε, εἶπε. Σπουδαῖον δέ γε φαμὲν ἕκαστον κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν εἶναι, ὥστε καὶ γένος σπουδαῖον ὡσαύτως. Οὕτως, εἶπε. Δῆλον ἄρ', ἔφην, ὅτι ἔστιν ἡ εὐγένεια ἀρετὴ γένους.

26 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀλκιβιάδου* (p. 120 d).

Πότερον εἰκὸς ἀμείνους γίγνεσθαι φύσεις ἐν γενναίοις γένεσιν, ἢ μή; Δηλονότι ἐν [τοῖς] γενναίοις. Οὐκ οὖν τοὺς εὖ φύντας, ἢν καὶ εὖ τραφῶσιν, οὕτω τελέους γίγνεσθαι πρὸς ἀρετήν; Ἀνάγκη. Σκεψώμεθα δὴ τοῖς ἐκείνων τὰ ἡμέτερα ἀντιτιθέντες, πρῶτον μὲν εἰ δοκοῦσι φαυλοτέρων γενῶν εἶναι οἱ Λακεδαιμονίων καὶ Περσῶν βασιλεῖς. ἢ οὐκ ἴσμεν ὡς οἱ μὲν Ἡρακλέους, οἱ δ' Ἀχαιμένους ἔκγονοι; τὸ δὲ Ἡρακλέους γένος καὶ τὸ Ἀχαιμένους εἰς Περσέα τὸν Διὸς ἀναφέρεται. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ Σώκρατες, εἰς Εὐρυσάκην· τὸ δὲ Εὐρυσάκους εἰς Δία. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ γενναῖε Ἀλκιβιάδη, εἰς Δαίδαλον· ὁ δὲ Δαίδαλος εἰς Ἥφαιστον τὸν Διός. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτων ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενα, βασιλεῖς εἰσιν ἐκ βασιλέων μέχρι Διός, οἳ μὲν Ἄργους τε καὶ Λακεδαίμονος οἳ δὲ τῆς Περσίδος [τὸ] ἀεί, πολλάκις δὲ καὶ τῆς Ἀσίας, ὥσπερ καὶ νῦν· ἡμεῖς δὲ αὐτοί τε ἰδιῶται καὶ οἱ πατέρες. εἰ δὲ καὶ τοῦ προγόνου σε δέοι [καὶ] τὴν πατρίδα Εὐρυσάκους ἐπιδεῖξαι [Σαλαμῖνα], ἢ τὴν Αἰακοῦ τοῦ ἔτι προτέρου Αἴγιναν Ἀρταξέρξῃ τῷ Ξέρξου, πόσον δὴ οἴει γέλωτα ὀφλεῖν; ἀλλ' ὅρα μὴ τῷ τοῦ γένους ὄγκῳ ἐλαττώμεθα τῶν ἀνδρῶν καὶ τῇ ἄλλῃ τροφῇ. ἢ οὐκ ᾔσθησαι τοῖς τε Λακεδαιμονίων βασιλεῦσιν ὡς μεγάλα τὰ ὑπάρχοντα; ὧν αἱ γυναῖκες δημοσίᾳ φυλάττονται ὑπὸ τῶν ἐφόρων, ὅπως εἰς δύναμιν μὴ λάθῃ ἐξ ἄλλου γενόμενος [ὁ] βασιλεὺς ἢ ἐξ Ἡρακλειδῶν· ὁ δὲ Περσῶν τοσοῦτον ὑπερβάλλει, ὥστ' οὐδεὶς ὑποψίαν ἔχει, ὡς οὐκ ἐξ ἄλλου ἂν βασιλεὺς γένοιτο ἢ ἐξ αὐτοῦ· διὸ οὐ φρουρεῖται ἡ [τοῦ] βασιλέως γυνὴ ἀλλ' ἢ ὑπὸ φόβου. ἐπειδὰν δὲ γένηται ὁ παῖς ὁ πρεσβύτατος οὗ-

περ ἡ ἀρχή, [πρῶτον μὲν] ἑορτάζουσι πάντες οἱ ἐν τῇ βασιλέως ὧν ἂν ἄρχῃ· [εἶτα ἐς τὸν ἄλλον χρόνον ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ βασιλέως γενέθλια πᾶσα θύει καὶ ἑορτάζει ἡ Ἀσία· ἡμῶν δὲ γεννωμένων, τὸ τοῦ κωμῳδοποιοῦ, οὐδὲ οἱ γείτονες σφόδρα τοι αἰσθάνονται, ὦ Ἀλκιβιάδη.] μετὰ τοῦτο τρέφεται ὁ παῖς οὐχ ὑπὸ γυναικὸς τροφοῦ ὀλίγου ἀξίας, ἀλλ' ὑπὸ εὐνούχων, οἳ ἂν δοκῶσι τῶν περὶ βασιλέα ἄριστοι εἶναι, οἷς τἄλλα προστέτακται ἐπιμέλεσθαι τοῦ γενομένου καὶ ὅπως ὅτι κάλλιστος ἔσται μηχανᾶσθαι, ἀναπλάττοντας τά [τε] μέλη τοῦ παιδὸς καὶ κατορθοῦντας· καὶ ταῦτα δρῶντες, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ἐπειδὰν δὲ ἑπταετεῖς γένωνται οἱ παῖδες, ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τοὺς τούτων διδασκάλους φοιτῶσιν, καὶ ἐπὶ τὰς θήρας ἄρχονται ἰέναι. δὶς δ' ἑπτὰ γενόμενον ἐτῶν τὸν παῖδα παραλαμβάνουσιν, οὓς ἐκεῖνοι βασιλείους παιδαγωγοὺς νομίζουσιν· εἰσὶ δὲ ἐξειλεγμένοι Περσῶν οἱ ἄριστοι δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ τέσσαρες, ὅ τε σοφώτατος καὶ ὁ δικαιότατος καὶ ὁ σωφρονέστατος καὶ ὁ ἀνδρειότατος· ὧν ὁ μὲν σοφώτατος μαγείαν τε διδάσκει τὴν Ζωροάστρου τοῦ Ὡρομάζου· ἔστι δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία· διδάσκει δὲ καὶ τὰ βασιλικά. ὁ δὲ δικαιότατος ἀληθεύειν διὰ παντὸς τοῦ βίου. ὁ δὲ σωφρονέστατος μηδὲ ὑπὸ μιᾶς ἄρχεσθαι τῶν ἡδονῶν, ἵν' ἐλεύθερος εἶναι ἐθίζηται καὶ ὄντως βασιλεύς· ἄρχων πρῶτον τῶν ἐν αὑτῷ, ἀλλὰ μὴ δουλεύων. ὁ δὲ ἀνδρειότατος ἄφοβον καὶ ἀδεᾶ παρασκευάζων, ὡς ὅταν δείσῃ δοῦλον ὄντα.

ΟΤΙ ΟΥΚ ΑΕΙ ΤΟΙΣ ΕΥΓΕΝΕΣΙ ΚΑΙ ΧΡΗΣΤΟΙΣ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΕΟΙΚΕ ΤΑ ΤΕΚΝΑ. ΠΖ.

1 *Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.*

Ἡ γὰρ δόκησις πατράσι παῖδας εἰκέναι.
τὰ πολλὰ ταύτῃ γίγνεται [τέκνα πέρι].

2 *Φωκυλίδου.*

Καὶ τόδε Φωκυλίδου· τί πλέον γένος εὐγενὲς εἶναι
οἷς οὔτ' ἐν μύθοις ἕπεται χάρις οὔτ' ἐνὶ βουλῇ;

3 *Σοφοκλῆς Τυροῖ.*

Πολλῶν δ' ἐν πολυπληθίᾳ πέλεται
οὔτ' ἀπ' εὐγενέων ἐσθλὸς οὔτ' ἀχρείων τὸ λίαν κακός·
βροτῷ δὲ πιστὸν οὐδέν.

4 *Μενάνδρου.*

Ἀπολεῖ με τὸ γένος· μὴ λέγ', εἰ φιλεῖς ἐμέ,
μῆτερ, ἐφ' ἑκάστῳ τὸ γένος· οἷς ἂν τῇ φύσει
ἀγαθὸν ὑπάρχῃ μηδὲν οἰκεῖον προσόν,
ἐκεῖσε καταφεύγουσιν, εἰς τὰ μνήματα
καὶ τὸ γένος, ἀριθμοῦσίν τε τοὺς πάππους ὅσοι.
οὐδὲν δ' ἔχουσι πλεῖον, οὐδ' ἐρεῖς ὅτῳ
οὐκ εἰσὶ πάπποι· πῶς γὰρ ἐγένοντ' ἄν ποτε;
οἳ μὴ λέγειν δ' ἔχουσι τούτους διά τινα
τόπου μεταβολὴν ἢ φίλων ἐρημίαν,
τί τῶν λεγόντων εἰσὶ δυσγενέστεροι;

5 *Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.*

Μόνον δ' ἂν ἀντὶ χρημάτων οὐκ ἂν λάβοις
γενναιότητα κἀρετήν· καλὸς δέ τις
κἂν ἐκ πονηρῶν σωμάτων γένοιτο παῖς.

6 *Σοφοκλῆς Αἴαντι* (1093).

Οὐκ ἄν ποτ', ἄνδρες, ἄνδρα θαυμάσαιμ' ἔτι,

ὃς μηδὲν ὢν γοναῖσιν εἶθ' ἁμαρτάνει·
ὅθ' οἱ δοκοῦντες εὐγενεῖς πεφυκέναι
τοιαῦθ' ἁμαρτάνουσιν ἐν λόγοις ἔπη.

7 Ἐπιχάρμου.

Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ἀποδεδειγμένος τόπος,
ὃς ἢ πονηροὺς πάντας ἢ χρηστοὺς ποιεῖ.

8 Εὐριπίδου.

Ἡ φύσις ἑκάστῳ τοῦ γένους ἐστὶν πατρίς.

9 Εὐριπίδου Ἠλέκτρας (553).

Ἀλλ' εὐγενεῖς μέν, ἐν δὲ κιβδήλῳ τόδε·
πολλοὶ γὰρ ὄντες εὐγενεῖς εἰσὶν κακοί.

10 Ἐν τῷ αὐτῷ (372).

Ἤδη γὰρ εἶδον ἄνδρα γενναίου πατρὸς
τὸ μηδὲν ὄντα, χρηστὰ δ' ἐκ κακῶν τέκνα.

11 Ὁμήρου (Od. β 277).

Οἱ πλέονες κακίους, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀρείους.

12 Ἀντιγόνου (Plut. Mor. p. 183 d).

Ἀντίγονος, ἐπεὶ νεανίσκος ἀνδρείου πατρός, αὐτὸς δὲ μὴ πάνυ δοκῶν ἀγαθὸς εἶναι στρατιώτης, ἠξίου τὰς τοῦ πατρὸς λαμβάνειν ἀποφοράς "Ἀλλ' ἐγὼ" εἶπεν "ὦ μειράκιον, ἀνδραγαθίας οὐ πατραγαθίας μισθὸν καὶ δωρεὰς δίδωμι."

ΟΤΙ ΕΥΓΕΝΕΙΣ ΟΙ ΑΠΟ ΧΡΗΣΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ Η ΔΥΝΑΤΩΝ Η ΕΝΔΟΞΩΝ ΓΕΝΟΜΕΝΟΙ. ΠΗ.

1 Εὐριπίδου.

Εἰ τοῖς ἐν οἴκῳ χρήμασιν λελείμμεθα,
ἡ δ' εὐγένεια καὶ τὸ γενναῖον μένει.

2 *Τοῦ αὐτοῦ Τημενίδαις.*

Φεῦ φεῦ τὸ φῦναι πατρὸς εὐγενοῦς ἄπο
ὅσην ἔχει φρόνησιν ἀξίωμά τε.
κἂν γὰρ πένης ὢν τυγχάνῃ, χρηστὸς γεγὼς
τιμὴν ἔχει τιν᾽, ἀναμετρούμενος δέ πως
τὸ τοῦ πατρὸς γενναῖον ὠφελεῖ τρόπῳ.

3 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*

Ἡμῶν τί δῆτα τυγχάνεις χρείαν ἔχων;
πατέρων γὰρ ἐσθλῶν ἐλπίδας δίδως γεγώς.

4 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Φέρει δὲ καὶ τοῦτ᾽ οὐχὶ μικρὸν εὐγενὴς
ἀνὴρ στρατηγῶν εὐκλεᾶ τ᾽ ἔχων φάτιν.

5 *Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάῳ.*

Ἐν τοῖς τέκνοις γὰρ ἀρετὴ τῶν εὐγενῶν
ἔλαμψε· κρεῖσσόν τ᾽ ἐστὶ πλουσίου γάμου
[γένος]· πένης γὰρ οὐκ ἐκεῖν᾽ ἀπώλεσεν
τὸ τοῦ πατρὸς γενναῖον.

6 *Εὐριπίδου Ἑκάβης* (379).

Δεινὸς χαρακτὴρ κἀπίσημος ἐν βροτοῖς
ἐσθλῶν γενέσθαι, κἀπὶ πλεῖστον ἔρχεται
τῆς εὐγενείας ὄνομα τοῖσιν ἀξίοις.

7 *Τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλειδῶν* (298).

Οὐκ ἔστι τοῦδε παισὶ κάλλιον γέρας,
ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ κἀγαθοῦ πεφυκέναι,
γαμεῖν τ᾽ ἀπ᾽ ἐσθλῶν· ὃς δὲ νικηθεὶς πόθῳ
κακοῖς ἐκοινώνησεν, οὐκ ἐπαινέσω
τέκνοις ὄνειδος οὕνεχ᾽ ἡδονῆς λιπεῖν.
τὸ δυστυχὲς γὰρ ἡ εὐγένει᾽ ἀμύνεται
τῆς δυσγενείας μᾶλλον· ἡμεῖς γὰρ κακῶν
εἰς τοὔσχατον πεσόντες εὕρομεν φίλους.

8 *Εὐριπίδου.*

Τὸν σὸν δὲ παῖδα σωφρονοῦντ' ἐπίσταμαι
χρηστοῖς θ' ὁμιλοῦντ' εὐσεβεῖν τ' ἠσκηκότα.
πῶς οὖν ἂν ἐκ τοιοῦδε σώματος κακὸς
γένοιτ' ἄν; οὐδεὶς τοῦτό μ' ἂν πίθοι ποτέ.

9 *Τοῦ αὐτοῦ Ἰνοῖ.*

Τό τ' εὐγενὲς
πολλὴν δίδωσιν ἐλπίδ' ὡς ἄρξουσι γῆς.

10 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Τὴν εὐγένειαν, κἂν ἄμορφος ᾖ γάμος,
τιμῶσι πολλοὶ πρὸς τέκνων χάριν λαβεῖν,
τό τ' ἀξίωμα μᾶλλον ἢ τὰ χρήματα.

11 *Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.*

Ἀλλ' εἴπερ εἶ γενναῖος, ὡς αὐτὸς λέγεις,
σήμαιν' ὅτου τ' εἶ χὠπόθεν. τὸ γὰρ καλῶς
πεφυκὸς οὐδεὶς ἂν μιάνειεν λόγος.

12 *Πλουτάρχου ὑπὲρ εὐγενείας.*

Ἄπιστος ἡ τῶν σοφιστῶν συκοφαντία κατὰ τῆς εὐγενείας, εἰ μηδὲ τὰν μέσῳ καὶ πᾶσι γνώριμα σκοποῦσιν, ὅτι πρὸς τὰς ὀχείας τοὺς εὐγενεῖς ἵππους καὶ κύνας ὠνοῦνται καὶ κιχρῶνται, καὶ ἀμπέλων εὐγενῆ σπέρματα καὶ ἐλαιῶν καὶ τῶν ἄλλων δένδρων, ἀνθρώπου δὲ οὐδὲν ὄφελος νομίζουσιν εὐγένειαν εἰς τὰς μελλούσας διαδοχάς, ἀλλὰ ταυτὸ πείθονται βάρβαρον εἶναι καὶ ἑλληνικὸν σπέρμα, καὶ οὐκ οἴονται λεληθυίας τινὰς ἀρχὰς καὶ σπέρματα ἀρετῆς συγκαταβάλλεσθαι τοῖς γεννωμένοις, ὥσπερ τῷ Τηλεμάχῳ τοῦ Ὀδυσσέως, ἐφ' οὗ καὶ πάνυ κυρίῳ ὀνόματι ὁ ποιητὴς εἴρηκεν "ἐνέστακται μένος ἠύ," ὡσανεὶ ταῖς σπερμάτων ὀλίγαις σταγόσι καὶ τῶν ἀρετῆς συρρεόντων ἀγαθῶν.

13 *Ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ εὐγενείας.*

Φανερὸν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, περὶ ὧν πάλαι διηπορήσαμεν, διὰ τί ποτε οἱ ἔκπαλαι πλουσίων ἢ οἱ ἔκπαλαι σπουδαίων εὐγενέστεροι δοκοῦσιν εἶναι μᾶλλον τῶν σύνεγγυς τἀγαθὰ κεκτημένων. αὐτὸς γὰρ ἐγγύτερος σπουδαῖος ὢν ἢ πάππου σπουδαίου τετυχηκώς, ὥστ' εἴη ἂν εὐγενὴς ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ. καί τινες εἰρήκασιν οὕτως ἐκ τοῦ διελέγχειν προσποιούμενοι τὸν συλλογισμὸν τῆς εὐγενείας, ὥσπερ φησὶ καὶ Εὐριπίδης, οὐχὶ τῶν ἔκπαλαι σπουδαίων εὐγένειαν φάμενος εἶναι, ἀλλ' ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἁπλῶς. τὸ δ' οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ὀρθῶς ζητοῦσιν οἱ τὴν ἀρχαίαν ἀρετὴν προτιθέντες. τὰ δ' αἴτια εἴπομεν, τουτέστιν, ὅτι ἡ μὲν εὐγένειά ἐστιν ἀρετὴ γένους, ἡ δ' ἀρετὴ σπουδαῖον· σπουδαῖον δ' ἐστὶ γένος, ἐν ᾧ πολλοὶ σπουδαῖοι πεφύκασιν ἐγγίνεσθαι. συμβαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον, ὅταν ἐγγένηται ἀρχὴ σπουδαία ἐν τῷ γένει· ἡ γὰρ ἀρχὴ τοιαύτην ἔχει τὴν δύναμιν, πολλὰ παρασκευάζειν οἷά περ αὐτή. τοῦτο γάρ ἐστιν ἀρχῆς ἔργον, ποιῆσαι οἷον αὐτὴ ἕτερα πολλά. ὅταν οὖν ἐγγένηται τοιοῦτος εἷς τις ἐν τῷ γένει, καὶ οὕτω σπουδαῖος ὥστ' ἔχειν τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀγαθὸν πολλὰς γενεάς, τοῦτο σπουδαῖον ἀνάγκη εἶναι τὸ γένος. πολλοὶ γὰρ ἔσονται σπουδαῖοι ἄνθρωποι, ἄν τε ἀνθρώπων ᾖ τὸ γένος, ἄν τε ἵππων, ἵπποι· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων. ὥστ' εὐλόγως οὐχ οἱ πλούσιοι οὐδ' οἱ ἀγαθοί, ἀλλ' οἱ ἔκπαλαι πλουσίων ἢ ἔκπαλαι ἀγαθῶν εὐγενεῖς εἶεν ἄν. ζητεῖ γὰρ ὁ λόγος τἀληθῆ. ἀρχὴ γὰρ ἄνωθεν πάντων. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' οἱ ἐκ προγόνων ἀγαθῶν εὐγενεῖς πάντως, ἀλλ' ὅσοι τυγχάνουσιν ἀρχηγοὶ τῶν προγόνων ὄντες. ὅταν μὲν οὖν αὐτὸς ἀγαθός, μὴ ἔχῃ δὲ τοιαύτην δύναμιν τῆς

φύσεως ὡς τίκτειν πολλοὺς ὁμοίους, οὐκ ἔχει ἀρχὴν τοιαύτην δύναμιν ἐν τούτοις. ἀρχὴ τοῦ γένους, καὶ εὐγενεῖς οἱ ἀπὸ τούτου τοῦ γένους ὄντες, οὐκ ἐὰν ὁ πατὴρ εὐγενὴς ᾖ, ἀλλ' ἐὰν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ γένους. οὐ γὰρ δι' αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐγέννησεν ἀγαθόν, ἀλλ' ὅτι ἐκ τοιούτου γένους ἦν.

14 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ περὶ Θεόγνιδος.

Θεόγνιδός ἐστιν ἔπη τοῦ Μεγαρέως (22). οὗτος δὲ ὁ ποιητὴς περὶ οὐδενὸς ἄλλου λόγον πεποίηται ἢ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας ἀνθρώπων, καὶ ἔστιν ἡ ποίησις σύγγραμμα περὶ ἀνθρώπων, ὥσπερ εἴ τις ἱππικὸς ὢν συγγράψειεν περὶ ἱππικῆς. ἡ οὖν ἀρχή μοι δοκεῖ τῆς ποιήσεως ὀρθῶς ἔχειν· ἄρχεται γὰρ πρῶτον ἀπὸ τοῦ εὖ γενέσθαι. ᾤετο γὰρ οὔτε ἄνθρωπον οὔτε τῶν ἄλλων οὐδὲν ἂν ἀγαθὸν εἶναι, εἰ μὴ τὰ γεννήσοντα ἀγαθὰ εἴη. ἔδοξεν οὖν αὐτῷ παραδείγμασι τοῖς ἄλλοις ζῴοις χρήσασθαι, ὅσα μὴ εἰκῇ τρέφεται, ἀλλὰ μετὰ τέχνης ἕκαστα θεραπεύεται, ὅπως γενναιότατα ἔσονται. δηλοῖ δ' ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι (183)

Κριοὺς μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα, Κύρνε, καὶ ἵππους
εὐγενέας, καί τις βούλεται ἐξ ἀγαθῶν
κτήσασθαι, γῆμαι δὲ κακὴν κακοῦ οὐ μελεδαίνει
ἐσθλὸς ἀνήρ, ἤν τις χρήματα πολλὰ διδῷ.
οὐδὲ γυνὴ κακοῦ ἀνδρὸς ἀναίνεται εἶναι ἄκοιτις
πλουσίου, ἀλλ' ἀφνεὸν βούλεται ἀντ' ἀγαθοῦ.
χρήματα γὰρ τιμῶσι· καὶ ἐκ κακοῦ ἐσθλὸς ἔγημε,
καὶ κακὸς ἐξ ἀγαθοῦ· πλοῦτος ἔμιξε γένος.

ταῦτα τὰ ἔπη λέγει τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐπίστασθαι γεννᾶν ἐξ ἀλλήλων, κἆτα γίγνεσθαι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων κάκιον ἀεὶ μιγνύμενον τὸ χεῖρον τῷ βελτίονι. οἱ δὲ πολλοὶ ἐκ τούτων τῶν ἐπῶν οἴονται

τὸν ποιητὴν πολυπραγμοσύνην τῶν ἀνθρώπων κατηγορεῖν, καὶ ἀντὶ χρημάτων ἀγένειαν καὶ κακίαν ἀντικαταλλάττεσθαι εἰδότας· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ἄγνοιαν κατηγορεῖν περὶ τὸν αὐτῶν βίον.

ΟΠΟΙΟΝ ΧΡΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟΝ ΕΥΓΕΝΗ. ΠΘ.

1 *Μενάνδρου.*

Τοὺς εὖ γεγῶτας καὶ τεθραμμένους καλῶς
κἂν τοῖς κακοῖς δεῖ λόγον ἔχειν εὐφημίας.

2 *Εὐριπίδου Ἑλένη* (946).

Δός τὴν χάριν μοι τήνδε καὶ μιμοῦ τρόπους
πατρὸς δικαίου. παισὶ γὰρ κλέος τόδε
κάλλιστον, ὅστις ἐκ πατρὸς χρηστοῦ γεγὼς
εἰς ταυτὸν ἦλθε τοῖς τεκοῦσι τοὺς τρόπους.

3 *Δημοσθένους* (Erot. p. 1403, 25).

Τοῖς εὐγενέσι καὶ τοῖς καλοῖς μάλιστα κατεπείγει, κάλλος μὲν ἐπὶ τῆς ὄψεως, σωφροσύνην δὲ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἀνδρείαν δὲ ἐπ' ἀμφοτέρων τούτων, χάριν τε ἐπὶ τῶν λόγων διατελεῖν ἔχουσιν.

4 *Διογένους.*

Διογένης πυνθανομένου τινὸς τίνες τῶν ἀνθρώπων εὐγενέστατοι "οἱ καταφρονοῦντες" εἶπε "πλούτου δόξης ἡδονῆς ζωῆς, τῶν δ' ἐναντίων ὑπεράνω ὄντες, πενίας ἀδοξίας πόνου θανάτου."

5 *Μενάνδρου Ἐπιτρέποντος.*

Ἐλευθέρῳ τὸ καταγελᾶσθαι [μὲν] πολὺ
αἴσχιστόν ἐστι, τὸ δ' ὀδυνᾶσθ' ἀνθρώπινον.

6 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐκ ἐλευθέρου φέρειν
νενόμικα κοινωνοῦσαν ἡδονὴν ὕβρει.

7 Μενάνδρου Ἥρωϊ.
Ἐχρῆν γὰρ εἶναι τὸ καλὸν εὐγενέστατον,
τοὐλεύθερον δὲ πανταχοῦ φρονεῖν μέγα.

8 Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.
Ἀλλ' ἀξίως ἔλεξας, οὐδὲ μὲν πικρῶς·
γένος γὰρ εἰς ἔλεγχον ἐξιὸν καλὸν
εὔκλειαν ἂν κτήσαιτο μᾶλλον ἢ ψόγον.

9 Εὐριπίδου Ἴνοι.
Ἐπίσταμαι δὲ πάνθ' ὅσ' εὐγενῆ χρεών,
σιγᾶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλές,
ὁρᾶν θ' ἃ δεῖ με κοὐχ ὁρᾶν ἃ μὴ χρεών,
γαστρὸς κρατεῖν δέ· καὶ γὰρ ἐν κακοῖσιν ὢν
ἐλευθέροισιν ἐμπεπαίδευμαι τρόποις.

ΠΕΡΙ ΔΥΣΓΕΝΕΙΑΣ. ϟ.

1 Εὐριπίδου Ἀντιγόνῃ.
Τὸ μῶρον αὐτῷ τοῦ πατρὸς νόσημ' ἔνι.
φιλεῖ γὰρ οὕτως ἐκ κακῶν εἶναι κακούς.

2 Τοῦ αὐτοῦ Ἀλκμαίωνι.
Ὦ παῖ Κρέοντος, ὡς ἀληθὲς ἦν ἄρα,
ἐσθλῶν ἀπ' ἀνδρῶν ἐσθλὰ γίγνεσθαι τέκνα,
κακῶν δ' ὅμοια τῇ φύσει τῇ τοῦ πατρός.

3 Τοῦ αὐτοῦ.
Οὐ γάρ τις οὕτω παῖδας εὖ παιδεύσεται,
ὥστ' ἐκ πονηρῶν μὴ οὐ κακοὺς πεφυκέναι.

4 *Εὐριπίδου* (Herc. fur. 1261).

Ὅταν δὲ κρηπὶς μὴ καταβληθῇ γένους
ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους.

5 *Εὐριπίδου Δίκτυι.*

Φεῦ φεῦ, παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει,
οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός.

6 *Εὐριπίδου Φοίνικι.*

Μέγιστον ἄρ' ἦν ἡ φύσις· τὸ γὰρ κακὸν
οὐδεὶς τρέφων εὖ χρηστὸν ἂν θείη ποτέ.

7 *Εὐριπίδου Πηλεῖ.*

Οὐκ ἔστιν ἀνθρώποισι τοιοῦτος σκότος,
οὐ δῶμα γαίας κληστόν, ἔνθα τὴν φύσιν
ὁ δυσγενὴς κρύψας ἂν εἴη σοφός.

8 *Ἐπιχάρμου.*

Πνίγομ' ὅταν εὐγένειαν οὐδὲν ὢν καλῶς
λέγῃ τις, αὐτὸς δυσγενὴς ὢν τῷ τρόπῳ.
τίς γὰρ κατόπτρῳ καὶ τυφλῷ κοινωνία;

9 *Ἰσιδώρου.*

Μορφὰς ἀτερπεῖς ὄψεσιν κεκτημένος
παρεμφερεῖς ταύταισι τοὺς τρόπους ἔχεις·
ἐκ τοῦ κακοῦ γὰρ ἡ φύσις τίκτει κακόν,
ὡς ἐξ ἐχίδνης πάλιν ἔχιδνα γίγνεται.

10 *Εὐριπίδου Βελλεροφόντου.*

Οὐκ ἂν γένοιτο τραύματ', εἴ τις ἐγξύσῃ
θάμνοις ἐλείοις· οὐδ' ἂν ἐκ μητρὸς κακῆς
ἐσθλοὶ γένοιντο παῖδες εἰς ἀλκὴν δορός.

11 *Τοῦ αὐτοῦ Ἱππολύτου* (425).

Δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ,
ὅταν ξυνειδῇ μητρὸς ἢ πατρὸς κακά.

μόνον δὲ φασὶ τοῦθ' ἁμιλλᾶσθαι βίῳ,
γνώμην δικαίαν κἀγαθὴν ὅταν παρῇ.
κακοὺς δὲ θνητῶν ἐξέφην', ὅταν τύχῃ
προσθεὶς κάτοπτρον ὥστε παρθένῳ νέᾳ
χρόνος.

12 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ὀνειδιζόμενος ἐπὶ δυσγενείᾳ ὑπό τινος εὐγενοῦς, μοχθηροῦ δέ "ἐμοὶ μὲν τὸ γένος ὄνειδος" ἔφη "σὺ δὲ τῷ γένει."

ΕΠΑΙΝΟΣ ΠΛΟΥΤΟΥ. ϟΑ.

1 *Θεόγνιδος* (523).

Οὔ σε μάτην, ὦ Πλοῦτε, θεῶν τιμῶσι μάλιστα·
ἦ γὰρ ῥηιδίως τὴν κακότητα φέρεις.

2 *Θεόγνιδος* (899).

Πᾶσιν δ' ἀνθρώποις ἀρετὴ μία γίγνεται ἥδε,
πλουτεῖν· τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν ἄρ' ἦν ὄφελος,
οὐδ' εἰ σωφροσύνην μὲν ἔχοι Ῥαδαμάνθυος αὐτοῦ,
πλείονα δ' εἰδείη Σισύφου Αἰολίδεω.
καὶ γάρ τοι πλοῦτον μὲν ἔχειν ἀγαθοῖσιν ἔοικεν,
ἡ πενίη δὲ σοφῷ σύμφορον ἀνδρὶ φέρειν.

3 *Εὐριπίδου Φοινίσσαις* (441).

Πάλαι μὲν οὖν ὑμνηθὲν ἀλλ' ὅμως ἐρῶ.
τὰ χρήματ' ἀνθρώποισι τιμιώτατα
δύναμίν τε πλείστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἔχει.

4 *Εὐριπίδου Δανάη.*

Ὦ χρυσέ, δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς,
ὡς οὐδὲ μήτηρ ἡδονὰς τοιάσδ' ἔχει,

οὐ παῖδες ἀνθρώποισιν, οὐ φίλος πατήρ.
εἰ δ' ἡ Κύπρις τοιοῦτον ὀφθαλμοῖς ὁρᾷ,
οὐ θαῦμ' ἔρωτας μυρίους αὐτὴν τρέφειν.

5 Μενάνδρου Ἁλιεῖ.

Δύναται τὸ πλουτεῖν καὶ φιλανθρώπους ποιεῖν.

6 Εὐριπίδου Ἠλέκτρα (426).

Ἐν τοῖς τοιούτοις ἡνίκ' ἂν γνώμης πέσω,
σκοπῶ τὰ χρήμαθ' ὡς ἔχει μέγα σθένος,
φίλοις τε δοῦναι σῶμά τ' εἰς νόσον πεσὸν
δαπάναισι σῶσαι· τῆς δ' ἐφημέρου βορᾶς
εἰς μικρὸν ἥκει· πᾶς γὰρ ἐμπλησθεὶς ἀνὴρ
ὁ πλούσιός τε καὶ πένης ἴσον φέρει.

7 Εὐριπίδου Κρήσσαις.

Ἐπίσταμαι δὲ καὶ πεπείραμαι λίαν,
ὡς τῶν ἐχόντων πάντες ἄνθρωποι φίλοι.

8 Τοῦ αὐτοῦ Πολυΐδου.

Οὐ γὰρ παρὰ κρητῆρα καὶ θοίνην μόνον
τὰ χρήματ' ἀνθρώποισιν ἡδονὰς ἔχει·
ἀλλ' ἐν κακοῖσι δύναμιν οὐ μικρὰν φέρει.

9 Μενάνδρου Ὑποβολιμαίῳ.

Τοῦτο μόνον ἐπισκοτεῖ
καὶ δυσγενείᾳ καὶ τρόπου πονηρίᾳ
καὶ πᾶσιν οἷς ἔσχηκεν ἄνθρωπος κακοῖς,
τὸ πολλὰ κεκτῆσθαι· τὰ δ' ἄλλ' ἐλέγχεται.

10 Θεόγνιδος (717).

Ἀλλὰ χρὴ ταύτην γνώμην πάντας καταθέσθαι,
ὡς πλοῦτος πλείστην πᾶσιν ἔχει δύναμιν.

11 Χαιρήμονος.

Πλοῦτος δὲ πρὸς μὲν τὰς ὅλας τιμὰς ἰὼν

οὐκ ἔσχεν ὄγκον ὥστε καὶ δόξης τυχεῖν.
ἀλλ' ἔστι σεμνός· ἐν δὲ δόσει βροτῶν
ἡδὺς συνοικεῖν καί τιν' εἰληχὼς χάριν.

12 *Εὐριπίδου Φοίνικι.*

Ὦ πλοῦθ', ὅσῳ μὲν ῥᾷστον εἶ βάρος φέρειν.

13 *Φιλήμονος Πτέρυγες.*

Τὸ τῆς Ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,
οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός;
ἀργύριόν ἐστι· τοῦτ' ἐὰν ἔχῃς,
λέγ' εἴ τι βούλει, πάντα σοι γενήσεται,
φίλοι βοηθοὶ μάρτυρες συνοικίαι.

14 *Ἀντιφάνους.*

Ἆρ' ἔστι λῆρος πάντα πρὸς τὸ χρυσίον.
μόνου γὰρ αὐτοῦ διαμένειν εἴωθ' ἀεὶ
τὸ χρῶμα ταὐτό· τῶν φίλων δὲ τοὺς τρόπους
οὐδέποθ' ὁμοίους ζωγραφοῦσιν αἱ τύχαι.
πλοῦτος δὲ βάσανός ἐστιν ἀνθρώπου τρόπων.
ὃς ἂν εὐπορῶν γὰρ αἰσχρὰ πράττῃ πράγματα,
τί τοῦτον ἀπορήσαντ' ἂν οὐκ οἴει ποιεῖν;

15 *Τιμοκλέους.*

Τἀργύριόν ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
ὅστις δὲ μὴ ἔχει τοῦτο μηδ' ἐκτήσατο,
οὗτος μετὰ ζώντων τεθνηκὼς περιπατεῖ.

16 *Εὐριπίδου Ἀρχελάου.*

Τί δ' οὐκ ἂν εἴη χρηστὸς ὄλβιος γεγώς;

17 *Διφίλου.*

Ἰσχυρότερον κρίνω τὸ χρυσίον πολύ·
τὰ πάντα τούτῳ τέμνεται καὶ πράττεται.

18 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*

Μὴ πλούσιον θῇς, ἐνδεέστερος γὰρ ὢν
ταπεινὸς ἔσται· κεῖνο δ' ἰσχύει μέγα,
πλοῦτος λαβών τε τοῦτον εὐγενὴς ἀνήρ.

19 *Μενάνδρου Βοιωτίᾳ.*
Πλοῦτος δὲ πολλῶν ἐπικάλυμμ' ἐστὶν κακῶν.

20 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*
Χρυσὸν μάλιστα βούλομαι δόμοις ἔχειν.
καὶ δοῦλος ὢν γὰρ τίμιος πλουτῶν ἀνήρ·
ἐλεύθερος δὲ χρεῖος ὢν οὐδὲν σθένει.
Χρυσοῦ νόμιζε σαυτὸν οὕνεκ' εὐτυχεῖν.

21 *Εὐριπίδου Αἰόλῳ.*
Τὴν δ' εὐγένειαν πρὸς θεῶν μή μοι λέγε·
ἐν χρήμασιν τόδ' ἐστί· μὴ γαυροῦ, πάτερ.
κύκλῳ γὰρ ἕρπει, τῷ μὲν ἔσθ', ὃ δ' οὐκ ἔχει·
κοινοῖσι δ' αὐτοῖς χρώμεθ'· ᾧ δ' ἂν ἐν δόμοις
χρόνον συνοικῇ πλεῖστον, οὗτος εὐγενής.

22 *Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.*
Ἔχειν τε πειρῶ· τοῦτο γὰρ τό τ' εὐγενὲς
καὶ τοὺς γάμους δίδωσι τοὺς πρώτους ἔχειν.
ἐν τῷ πένεσθαι δ' ἐστὶν ἥ τ' ἀδοξία,
κἂν ᾖ σοφός τις, ἥ τ' ἀτιμία βίου.

23 *Εὐριπίδου Ἑκάβη.*
Ἆρ' οἶσθ' ὁθούνεχ' οἱ μὲν εὐγενεῖς βροτῶν
πένητες ὄντες οὐδὲν ἀλφάνουσ' ἔτι;
οἳ δ' οὐδὲν ἦσαν πρόσθεν, ὄλβιοι δὲ νῦν,
δόξαν φέρονται τοῦ νομίσματος χάριν,
καὶ συμπλέκοντες σπέρμα καὶ γάμους τέκνων;
δοῦναι δὲ πᾶς τις πλουσίῳ μᾶλλον κακῷ
πρόθυμός ἐστιν ἢ πένητι κἀγαθῷ.
κακὸς δ' ὁ μὴ ἔχων, οἱ δ' ἔχοντες ὄλβιοι:

24 *Εὐριπίδου Παλαμήδῃ.*

Ἀγάμεμνον, ἀνθρώποισι πᾶσι χρήματα
μορφὴν ἔχουσι, συντρέχει δ' εἰς ἓν τόδε·
τούτων δὲ πάντες, οἵ τε μουσικῆς φίλοι
ὅσοι τε χωρὶς ζῶσι, χρημάτων ὕπερ
μοχθοῦσιν· ὃς δ' ἂν πλεῖστ' ἔχῃ, σοφώτατος.

25 *Ἡσιόδου ἔργων* (686).

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.

26 *Θεόγνιδος* (1153).

Πλοῦτος καὶ σοφίη θνητοῖς ἀμαχώτατον αἰεί·
οὔτε γὰρ ἂν πλούτου θυμὸν ὑπερκορέσαις.
ὣς δ' αὔτως σοφίην ὁ σοφώτατος οὐκ ἀποφεύγει,
ἀλλ' ἔραται· θυμὸν δ' οὐ δύναται κορέσαι.

27 *Σοφοκλέους Ἀλεάδαι.*

Τὰ χρήματ' ἀνθρώποισιν εὑρίσκει φίλους,
αὖθις δὲ τιμάς, εἶτα τῆς ὑπερτάτης
τυραννίδος θακοῦσιν αἰσχίστην ἕδραν.
ἔπειτα δ' οὐδεὶς ἐχθρὸς οὔτε φύεται
πρὸς χρήμαθ', οἵ τε φύντες ἀρνοῦνται στυγεῖν.
δεινὸς γὰρ ἕρπειν πλοῦτος ἔς τε τἄβατα
καὶ πρὸς τὰ βατά, χὡπόθεν πένης ἀνὴρ
μηδ' ἐντυχὼν δύναιτ' ἂν ὧν ἐρᾷ τυχεῖν.
καὶ γὰρ δυσειδὲς σῶμα καὶ δυσώνυμον
γλώσσῃ σοφὸν τίθησιν εὔμορφόν τ' ἰδεῖν.
μόνῳ δὲ χαίρειν καὶ νοσεῖν ἐξουσία
πάρεστιν αὐτῷ κἀπικρύψασθαι κακά.

28 *Σοφοκλέους Κρέουσα.*

Καὶ μή τι θαυμάσῃς με τοῦ κέρδους, ἄναξ,
ὧδ' ἀντέχεσθαι· καὶ γὰρ οἱ μακρὸν βίον
θνητῶν ἔχουσι, τοῦ γε κερδαίνειν ὅμως

ἀπρὶξ ἔχονται, κἄστι πρὸς τὰ χρήματα
θνητοῖσι τἄλλα δεύτερ᾽· εἰσὶ δ᾽ οἵ τινες
αἰνοῦσιν ἄνοσον ἄνδρ᾽, ἐμοὶ δ᾽ οὐδεὶς δοκεῖ
εἶναι πένης ὢν ἄνοσος, ἀλλ᾽ ἀεὶ νοσεῖν.

29 *Μενάνδρου.*

Ὁ μὲν Ἐπίχαρμος τοὺς θεοὺς εἶναι λέγει
ἀνέμους ὕδωρ γῆν ἥλιον πῦρ ἀστέρας·
ἐγὼ δ᾽ ὑπέλαβον χρησίμους εἶναι θεοὺς
τἀργύριον ἡμῖν καὶ τὸ χρυσίον μόνον.
ἱδρυσάμενος τούτους γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν,
εὖξαι τί βούλει, πάντα σοι γενήσεται,
ἀγρὸς οἰκίαι θεράποντες ἀργυρώματα
φίλοι δικασταὶ μάρτυρες· μόνον δίδου,
αὐτοὺς γὰρ ἕξεις τοὺς θεοὺς ὑπηρέτας.

30 *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν α′* (p. 15, 1).

Ἔστι δὴ λοιπὸν οἶμαι πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέῃ, πολλά· ἂν ὀλίγων, ὀλίγα. δεῖ δὴ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἔστι τῶν δεόντων γενέσθαι.

31 *Σιμωνίδου.*

Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς πότερον αἱρετώτερον πλοῦτος ἢ σοφία "οὐκ οἶδα" ἔφη "ὁρῶ μέντοι γε τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας φοιτῶντας."

32 *Βίωνος.*

Βίων ἔλεγεν, ὥσπερ τὰ φαῦλα τῶν βαλαντίων, κἂν μηδενὸς ᾖ ἄξια, τοσούτου ἐστὶν ἄξια ὅσον ἐν ἑαυτοῖς τὸ νόμισμα ἔχουσιν, οὕτω καὶ τῶν πλουσίων τοὺς οὐδενὸς ἀξίους καρποῦσθαι τὰς ἀξίας ὧν κέκτηνται.

33 [Τέλητος] ἐκ τοῦ περὶ συγκρίσεως πλούτου καὶ ἀρετῆς.

Αὐτὸς μὲν οὖν ὁ πλοῦτος ἐσεμνύνετο χρείας ἀνθρώπων διορθοῦν, ἢ τελεῖν ἐπιθυμίας, ἢ βλάβαις ἀντέχειν, ἐπιμελεῖσθαι σώματος, ψυχῇ χαρίζεσθαι, πρέπειν μὲν εἰρήνῃ, πολέμοις δ' ἐπαρκεῖν, θεραπεύειν δ' ἐκ νόσων, παρέχειν δὲ ταῖς ὥραις βοηθήματα, ἀλέας ἐν τοῖς πάγοις, ἐκτροπὰς δ' ἀπὸ θέρους, αὐξάνειν δ' οἴκους, καὶ διαδοχὰς μεγάλων φυλάττειν γενῶν, γάμους ποιεῖν μείζονας, παιδοποιίᾳ βοηθεῖν. "κοσμῶ δ'" εἶπεν "ἱερά, καλλίονες δ' ἐξ ἐμοῦ καὶ πόλεις· ἐμὰ δὲ ἔργα καὶ τείχη καὶ λιμένες καὶ στόλοι· ποταμοὺς δὲ ἀβάτους γεφύραις σκέπω καὶ γῆν κεχωρισμένην ἥρμοσα· ἐμοῦ δ' ἐμπορίαι δέονται· καὶ γεωργία δ' αὐτὴ δαπάνας ἀπαιτεῖ ἐκ τῶν ἐμῶν ταμιείων· γῆ γὰρ οὐδὲν αὐτὴ δίδωσιν αὐτόματον, ἂν μὴ προλάβῃ· λαβεῖν δὲ ἐκ μόνων ἔχει τῶν ἐμῶν. δίδωμι δὲ ἀφορμὰς καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι. κάλλει μὲν ἐκ κόσμου πλεῖστα συλλαμβάνω, διακονοῦμαι δὲ ὅσα δαπανῶσιν εἰς σωμασκίαν· παιδείᾳ δ' ἁπάσῃ διδασκάλους ἐγὼ παρέχομαι. πόθεν δοῦλαι γυναιξὶν εἰς ταλασίας; πόθεν δ' ὅπλα τοῖς ἀνδράσιν; ἐλέφας δὲ καὶ χρυσὸς ὁ τοῖς ἀγάλμασιν ἁρμόσας ἐμός ἐστι, καὶ πάντα τὰ ἀναθήματα. δι' ἐμοῦ μεγάλαι πόλεις, βασιλεῖαι δ' ἐξ ἐμοῦ δυνατώτεραι· ποιῶ δὲ ἑορτὰς ἐγώ· τράπεζα δέ μοι φιλόξενος· προχειρότεραι δ' εὐεργεσίαι· δι' ἐμοῦ μεγάλαι ἀμοιβαί. δύναται δ' ὁ ἔχων ἐμὲ μὴ μόνος εὐτυχεῖν, ἀλλὰ καὶ εὐτυχίας χαρίζεσθαι· τέχνας δὲ πάσας ποιῶ κρείττονας ἐκ τῆς ἐλπίδος, μισθὸς γὰρ αὐτὰς ὁ μέγας τρέφει· γίνεται δ' ἐξ ἐμοῦ. καὶ σὺ δ' αὐτός, ὦ Ζεῦ, πλοῦτον ἀνθρώποις ἀναγκαῖον ἀπέφηνας, ὃς σῶμ'

ἔδωκας ἐσθήτων δεόμενον, οὐ θριξὶν ὡς τὰ ἄλλα καὶ δοραῖς σκεπόμενον, τροφὴν δὲ οὐ πόαν οὐδὲ ταυτόματα, ἀλλ' ἀεὶ δεῖ τινα πρίασθαι τὸ ζῆν· οἴκου δὲ ἀνάγκην ἔδωκας, πόλεις δ' ἥρμοσας, νόσοι δ' ἐν ἀνθρώποις εἰσίν· ἐφ' ἃ πάντα δεῖ χρημάτων. διὰ τί με μὴ καλεῖς εὐδαίμονα, δι' οὗ τὰς ἐπὶ πάντα χρείας ἔχεις;" ταῦθ' ὁ πλοῦτος εἰπὼν ἐδόκει νενικηκέναι, καὶ περιέβλεπεν ὡς μακαριζόμενος. ἐβοήθει δὲ αὐτῷ κρατερῶς ἡ τύχη, κρίνεσθαι μετ' αὐτοῦ δοκοῦσα· τὸ γὰρ μέγιστον αὐτῆς ἀπώλλυτο, εἰ πλοῦτος οὐκ ἀγαθόν ἐστιν. ἦγε δὲ καὶ θεὰς ἄλλας μεθ' αὐτοῦ συνηγόρους τε καὶ μάρτυρας, ἡδονάς, ἐλπίδας, εὐχάς, ἐπιθυμίας. ἔρως αὐτῷ συνέπραττεν ὡς πολλαχοῦ χρώμενος· ὑγίεια καὶ αὐτὴ χάριν εἶχεν ὡς δι' αὐτοῦ νόσοις μαχομένη. δύο δ' ἦλθον ἐναντίαι μὲν ἀλλήλαις, οἰκονομία καὶ τρυφή, πλούτου δὲ ἄμφω ἑταῖραι· σὺν αὐτῷ δ' ἐδόκουν ἀπόλλυσθαι. τοσοῦτος δὲ ὁ πλοῦτος ἦν.

ΟΣΑ ΠΛΟΥΤΟΣ ΠΟΙΕΙ, ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΩΝ ΠΛΕΙΣΤΩΝ ΑΝΟΙΑΝ. ϞΒ.

1 *Εὐριπίδου Ἀλκμήνῃ.*

Ἀλλ' οὐδὲν ἡ εὐγένεια πρὸς τὰ χρήματα·
τὸν γὰρ κάκιστον πλοῦτος εἰς πρώτους ἄγει.

2 *Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.*

Ἔχειν δὲ πειρῶ· τοῦτο γὰρ τό τ' εὐγενὲς
καὶ τοὺς γάμους δίδωσι τοὺς πρώτους ἀεί·
ἐν τῷ πένεσθαι δ' ἐστὶν ἥ τ' ἀδοξία,
κἂν ᾖ σοφός τις, ἥ τ' ἀτιμία βίου.

3 *Εὐριπίδου Θυέστῃ.*

Πλούτου δ' ἀπορρυέντος ἀσθενεῖς γάμοι.
τὴν μὲν γὰρ εὐγένειαν αἰνοῦσιν βροτοί,
μᾶλλον δὲ κηδεύουσι τοῖς εὐδαίμοσιν.

4 *Εὐριπίδου Πελιάσι.*

Ὁρῶσι δ' οἱ διδόντες εἰς τὰ χρήματα.

5 *Εὐριπίδου Κρήσσαις.*

Ὡς τῶν ἐχόντων πάντες ἄνθρωποι φίλοι.

5a Ἔστιν δ' ἐν ὄλβῳ καὶ τόδ' οὐκ ὀρθῶς ἔχον,
εὐψυχίας δόκησις· οἰόμεσθα γὰρ
τὸν εὐτυχοῦντα πάντ' ἐπίστασθαι χρεών.

(Eur. Heracl. 745)

6 *Εὐριπίδου Δανάης.*

Ἆρ' οἶσθ' ὁθούνεχ' οἱ μὲν εὐγενεῖς βροτῶν
πένητες ὄντες οὐδὲν ἀλράνουσ' ἔτι;
οἳ δ' οὐδὲν ἦσαν πρόσθεν, ὄλβιοι δὲ νῦν,
δόξαν φέρονται τοῦ νομίσματος χάριν,
καὶ συμπλέκονται σπέρμα καὶ γάμους τέκνων.
δοῦναί τε πᾶς τις μᾶλλον ὀλβίῳ κακῷ
πρόθυμός ἐστιν ἢ πένητι κἀγαθῷ.
κακὸς δ' ὁ μὴ ἔχων, οἱ δ' ἔχοντες ὄλβιοι.

7 *Εὐριπίδου Εὐρυσθέως.*

Νῦν δ' ἤν τις οἴκων πλουσίαν ἔχῃ φάτνην,
πρῶτος γέγραπται τῶν κακιόνων κράτει·
τὰ δ' ἔργ' ἐλάσσω χρημάτων νομίζομεν.

8 *Μενάνδρου.*

Πλοῦτός τ' ἀλόγιστος προσλαβὼν ἐξουσίαν
καὶ τοὺς φρονεῖν δοκοῦντας ἀνοήτους ποιεῖ.

9 *Θεόγνιδος* (683).

Πολλοὶ πλοῦτον ἔχουσιν ἀίδριες· οἳ δὲ τὰ καλὰ
ζητοῦσιν χαλεπῇ τειρόμενοι πενίῃ.
ἔρδειν δ' ἀμφοτέροισιν ἀμηχανίη παράκειται.
εἴργει τοὺς μὲν δὴ χρήματα, τοὺς δὲ νόος.

10 Ὑψαίου.

Ὥσπερ ἐπὶ χειρὸς τρεμούσης χρυσίον ἐάν τις θῇ τρέμει, οὕτω καὶ ὁ πλοῦτος, εἰ φοβουμένῃ καὶ συγχεομένῃ ἐπισωρεύοιτο ψυχῇ, συγκραδαίνεται καὶ συμπεριπίπτει.

11 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναῖκας [κακὰς] παιδευτέον.*

Μὴ παιδὶ μάχαιραν, ἡ παροιμία φησίν· ἐγὼ δὲ φαίην ἄν, μὴ παιδὶ πλοῦτον μηδὲ ἀνδρὶ ἀπαιδευσίαν.

12 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον* (§. 27).

Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων, χρῆσθαι δὲ μὴ δυναμένων τοῖς ὑπάρχουσι. παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος.

13 *Διογένους.*

Τοὺς δὲ πολλοὺς τῶν πλουσίων ὡμοίου τοῖς ἐπὶ τῶν δυσβάτων καὶ ἀποκρήμνων φυομένοις δένδροις καὶ ἀμπέλοις. τόν τε γὰρ τούτων καρπὸν ἀνθρώπους μὴ λαμβάνειν, κόρακας δὲ καὶ παραπλήσια τούτοις ζῷα καταναλίσκειν· ἐκείνους τε τὸν πλοῦτον εἰς μὲν τὰ ἐπιεικῆ τῶν πραγμάτων οὐ κατατίθεσθαι, κόλαξι δὲ καὶ πόρναις καὶ ταῖς αἰσχροτάταις ἡδοναῖς καὶ κενωτάταις χορηγεῖν.

14 *Δημοκρίτου.*

Ὥσπερ ἐν μὲν τοῖσι ἕλκεσι φαγέδαινα κάκιστον

νόσημα, οὕτως ἐν τοῖσι χρήμασι τὸ μὴ προσαρμόσαν καὶ τὸ συνεχές.

15 **Τοῦ αὐτοῦ.**

Πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίης περιγινόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται.

16 **Πλάτωνος Ἐρυξίου** (p. 396).

Ἐγὼ μέν, ὥσπερ ἠρξάμην, Ἐρυξίαν τοῦτον ἡδέως ἐροίμην ἄν, εἰ δοκοῦσιν αὐτῷ εἶναι ἄνθρωποι ἄδικοι καὶ δίκαιοι. Νὴ Δία, ἔφη ἐκεῖνος, καὶ σφόδρα μέντοι. Τί δέ; τὸ ἀδικεῖν, πότερόν σοι κακὸν δοκεῖ εἶναι, ἢ ἀγαθόν; Κακὸν ἔμοιγε. Δοκεῖ δ' ἄν σοι ἄνθρωπος, εἰ μοιχεύοι τὰς τῶν πέλας γυναῖκας ἐπ' ἀργυρίῳ, ἀδικεῖν ἂν ἢ οὔ; καὶ ταῦτα μέντοι καὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν νόμων κωλυόντων. Ἀδικεῖν ἂν ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκ οὖν, ἔφη, εἰ [μὲν] πλούσιος ὢν τυγχάνοι καὶ ἀργύριον δυνατὸς ὢν ἀναλῶσαι, ὁ ἄδικός τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βουλόμενος ἐξαμαρτάνοι ἄν· εἰ δέ γε μὴ ὑπάρχοι πλουσίῳ εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ οὐκ ἔχων ὁπόθεν ἀναλίσκοι, οὐδ' ἂν διαπράττεσθαι δύναιτο ἃ βούλεται, ὥστ' οὐκ ἂν οὐδ' ἐξαμαρτάνοι; διὸ καὶ λυσιτελοῖ ἂν τῷ ἀνθρώπῳ μᾶλλον μὴ εἶναι πλουσίῳ, εἴπερ ἧττον διαπράξεται ἃ βούλεται· βούλεται δὲ καὶ μοχθηρά. Καὶ πάλιν αὖ τὸ νοσεῖν, πότερον ἂν φαίης κακὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι; Κακὸν ἔγωγε. Τί δέ, δοκοῦσί τινές σοι ἀκρατεῖς εἶναι ἄνθρωποι; Ἔμοιγε. Οὐκ οὖν εἰ βέλτιον εἴη πρὸς ὑγίειαν τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ ἀπέχεσθαι σίτων καὶ ποτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἡδέων τῶν δοκούντων εἶναι, ὁ δὲ μὴ οἷός τ' εἴη δι' ἀκράτειαν, βέλτιον ἂν εἴη τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ μὴ ὑπάρχειν ὁπόθεν ἂν ἐκποριεῖται ταῦτα, μᾶλλον ἢ πολλὴν περιουσίαν εἶναι τῶν ἐπιτηδείων; Οὕτω γὰρ ἂν

αὐτῷ οὐκ ἐξουσία εἴη διαμαρτάνειν, οὐδ' εἰ σφόδρα βούλοιτο.

17 Οὐκοῦν, ἔφη, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐδὲ φάρμακον παντὶ ἀνθρώπῳ χρήσιμον εἶναι, ἀλλὰ τούτῳ ὅστις τυγχάνει εἰδώς, ὡς δεῖ χρῆσθαι αὐτῷ; Φημί. Οὐκοῦν καὶ τἄλλα πάντα ὁμοίως; Ἔοικε. Χρυσίον τοίνυν καὶ ἀργύριον καὶ τἄλλα τὰ δοκοῦντα χρήματα εἶναι τούτῳ ἂν μόνῳ χρήσιμα εἴη, ὅστις τυγχάνει ἐπιστάμενος ὡς χρηστέον τούτοις; Οὕτως. Οὐκοῦν πρότερον ἐδόκει τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ ἀνθρώπου εἶναι εἰδέναι ὅπου γε καὶ ὅπως τούτων ἑκάστοις χρηστέον ἐστί; Φημί. Τοῖς ἄρα καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων τούτοις ἂν μόνοις καὶ χρήσιμα ταῦτ' εἴη, εἴπερ γε οὗτοι ἐπιστήμονες ὡς χρηστέον· εἰ δὲ τούτοις μόνον χρήσιμον, τούτοις ἂν μόνον καὶ χρήματ' εἶναι ταῦτα φαίνοιτο. Ἀτάρ, ὡς ἔοικε, καὶ τὸν ἀνεπιστήμονα ἱππικῆς, κεκτημένον δὲ ἵππους, οἳ τυγχάνουσιν αὐτῷ ἀχρεῖοι ὄντες, εἴ τις τοῦτον ἱππικὸν ποιήσειεν, ἆρ' ἅμα καὶ πλουσιώτερον πεποιηκὼς εἴη, εἴπερ γε αὐτῷ ἃ ἐτύγχανε πρόσθεν ἀχρεῖα ὄντα χρήσιμα πεποίηκεν. Ἐπιστήμην γάρ τινα παραδιδοὺς τῷ ἀνθρώπῳ ἅμα καὶ πλούσιον αὐτὸν πεποίηκεν.

(Plato Eryx. p. 403.)

ΨΟΓΟΣ ΠΛΟΥΤΟΥ. ϞΓ.

1 *Ἀλέξιδος, οἱ δὲ Μενάνδρου.*

Ψυχὴν ἔχειν δεῖ πλουσίαν· τὰ δὲ χρήματα
ταῦτ' ἐστὶν ὄψις, παραπέτασμα τοῦ βίου.

2 *Εὐριπίδου Φαέθοντι.*

Δεινόν γε, τοῖς πλουτοῦσι τοῦτο δ' ἔμφυτον,

σκαιοῖσιν εἶναι· τί ποτε τοῦδε ταἴτιον;
ἆρ' ὄλβος αὐτοῖς ὅτι τυφλὸς συνηρετμεῖ,
τυφλὰς ἔχουσι τὰς φρένας καὶ τῆς τύχης;

3 Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.
Ὕβριν τε τίκτει πλοῦτος ἢ φειδὼ βίου.

4 Τοῦ αὐτοῦ Ἰνοῖ.
Καὶ νῦν ἐφέλκετ' ὦ κακοὶ τιμὰς βροτοί,
καὶ κτᾶσθε πλοῦτον πάντοθεν θηρώμενοι,
σύμμικτα μὴ δίκαια καὶ δίκαι' ὁμοῦ,
ἔπειτ' ἀμᾶσθε τῶνδε δύστηνον θέρος.

5 Τοῦ αὐτοῦ Μηδείας (603).
Μή μοι γένοιτο λυπρὸς εὐδαίμων βίος,
μηδ' ὄλβος, ὅστις τὴν ἐμὴν κνίζοι φρένα.

6 Εὐριπίδου Δίκτυϊ.
Μή μοί ποτ' εἴη χρημάτων νικωμένῳ
κακῷ γενέσθαι, μηδ' ὁμιλοίην κακοῖς.

7 Τοῦ αὐτοῦ.
Σκαιὸν τὸ πλουτεῖν κἄλλο μηδὲν εἰδέναι.

8 Καρκίνου.
Δειλόν ἐστ' ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν.

9 Εὐριπίδου Αἰόλῳ.
Μὴ πλοῦτον εἴπῃς· οὐχὶ θαυμάζω θεόν,
ὃν χὠ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

10 Τοῦ αὐτοῦ Πηλεῖ.
Τὸν ὄλβον οὐδὲν οὐδαμοῦ κρίνω βροτοῖς,
ὅν γ' ἐξαλείφει ῥᾷον ἢ γραφὴν θεός.

11 Καρκίνου.

Ὦ πολλὰ πλοῦτος δυστυχέστατος κυρῶν,
ὅμως μέγιστον ζῆλον ἐν βροτοῖς ἔχεις.

12 Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Πλουτεῖς, ὁ πλοῦτος δ' ἀμαθία δειλόν θ' ἅμα.

13 Τοῦ αὐτοῦ Ἀντιγόνης.

Ἀνδρὸς φίλου δὲ χρυσὸς ἀμαθίας μέτα
ἄχρηστος, εἰ μὴ κἀρετὴν ἔχων τύχοι.

14 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Ἄδικον δ' ὁ πλοῦτος, πολλὰ δ' οὐκ ὀρθῶς ποιεῖ.

15 Τοῦ αὐτοῦ Ἀλκμήνης.

Σκαιόν τι χρῆμα πλοῦτος ἥ τ' ἀπειρία.

16 Εὐριπίδου Πλεισθένης.

Πολλῶν τὰ χρήματ' αἴτι' ἀνθρώποις κακῶν.

17 Εὐριπίδου Φοίνικι.

Ὦ πλοῦθ', ὅσῳ μὲν ῥᾷστον εἶ βάρος φέρειν,
πόνοι δὲ κἀν σοὶ καὶ φθοραὶ πολλαὶ βίου
ἔνεισ'· ὁ γὰρ πᾶς ἀσθενὴς αἰὼν βροτοῖς.

18 Τοῦ αὐτοῦ Φοινίσσαις (611).

Εἰσορῶ· δειλὸν δ' ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν.

19 Εὐριπίδου Τηλέφῳ.

Σμίκρ' ἂν θέλοιμ' ἂν καὶ καθ' ἡμέραν ἔχων
ἄλυπος οἰκεῖν μᾶλλον ἢ πλουτῶν νοσεῖν.

20 Ἀντιφάνους.

Οὐ πώποτ' ἐζήλωσα πλουτοῦντα σφόδρα
ἄνθρωπον ἀπολαύοντα μηδὲν ὧν ἔχει.
ὁ δὲ πλοῦτος ἡμᾶς, καθάπερ ἰατρὸς κακός,
πάντας βλέποντας παραλαβὼν τυφλοὺς ποιεῖ.

21 Μενάνδρου Ἑαυτὸν πενθοῦντος.

Τυφλὸν ὁ πλοῦτος, καὶ τυφλοὺς
τοὺς ἐμβλέποντας εἰς ἑαυτὸν δεικνύει.

22 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὑπερήφανόν που γίγνεθ' ἡ λίαν τρυφή·
ὅ τε πλοῦτος ἐξώκειλε τὸν κεκτημένον
εἰς ἕτερον ἦθος, οὐκ ἐν ᾧ τὸ πρόσθεν ἦν.

23 Ναυμαχίου.

Χρυσός τοι κόνις ἐστὶ καὶ ἄργυρος, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
λᾶες ἐπὶ ῥηγμῖνι πολυψηφῖδι θαλάσσης,
πολλοὶ δ' ἐρρίφαται ποταμῶν παρὰ χείλεσιν αὔτως,
εἵματα δ' εἰναλίης ἐρυθαίνεται αἵματι κόχλου,
τοῖς ἐπιφυσιόωσιν ἁλίφρονες.

24 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (§. 6).

Πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν.

25 Ἀνακρέοντος.

Ἀνακρέων δωρεὰν παρὰ Πολυκράτους λαβὼν πέντε τάλαντα, ὡς ἐφρόντισεν ἐπ' αὐτοῖς δυοῖν νυκτοῖν, ἀπέδωκεν αὐτά, εἰπὼν οὐ τιμᾶσθαι αὐτὰ τῆς ἐπ' αὐτοῖς φροντίδος.

26 Πλάτωνος (Legg. V p. 742. 743).

Ἀγαθὸν δὲ ὄντα διαφόρως καὶ πλούσιον εἶναι διαφερόντως ἀδύνατον. — εὐδαίμονας μὲν ἅμα καὶ ἀγαθοὺς ἀνάγκη γίγνεσθαι, πλουσίους δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθοὺς ἀδύνατον, οὕς γε δὴ πλουσίους οἱ πολλοὶ καταλέγουσιν.

27 Ὁ λόγος ἡμῖν ὀρθός, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί· εἰ δὲ μὴ ἀγαθοί, οὐδ' εὐδαίμονες. — ὁ

δὲ τοὺς πλουσίους εὐδαίμονας ὀνομάζων λόγος, αὐτός τε ἄθλιος, γυναικῶν καὶ παίδων ὢν λόγος, καὶ ἀνθρώπους τοὺς πειθομένους ἀπεργάζεται τοιούτους.

25 Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς (p. 317 c).

Ἑώρων γὰρ καὶ τότε καὶ νῦν ὁρῶ τὰς μεγάλας οὐσίας καὶ ὑπερόγκους τῶν τ' ἰδιωτῶν καὶ τῶν μονάρχων, σχεδὸν ὅσῳ περ ἂν μείζους ὦσι, τοσούτῳ πλείους καὶ μείζους τοὺς διαβάλλοντας, καὶ πρὸς ἡδονὴν μετ' αἰσχρᾶς βλάβης ὁμιλοῦντας τρεφούσας· οὗ κακὸν οὐδὲν μεῖζον γεννᾷ πλοῦτός τε καὶ ἡ τῆς ἄλλης ἐξουσίας δύναμις.

29 Τοῦ αὐτοῦ πολιτείας η (p. 550).

Τοὐντεῦθεν τοίνυν, εἶπον, προϊόντες εἰς τὸ πρόσθεν τοῦ χρηματίζεσθαι, ὅσον ἂν τοῦτο τιμιώτερον ἡγῶνται, τοσούτῳ τὴν ἀρετὴν ἀτιμοτέραν. ἢ οὐχ οὕτω πλούτῳ ἀρετὴ διέστηκεν, ὥσπερ ἐν πλάστιγγι ζυγοῦ κειμένου ἑκατέρου, ἀεὶ τοὐναντίον ῥέποντος; Καὶ μάλα, ἔφη. Τιμωμένου δὲ πλούτου ἐν πόλει καὶ τῶν πλουσίων, ἀτιμοτέρα ἀρετή τε καὶ οἱ ἀγαθοί; Δῆλον. Ἀσκεῖται δὴ τὸ ἀεὶ τιμώμενον, ἀμελεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον; Οὕτω.

30 Σωκράτους.

Αἱ μὲν ποδήρεις ἐσθῆτες τὰ σώματα, αἱ δὲ ὑπέρμετροι περιουσίαι τὰς ψυχὰς ἐμποδίζουσι.

31 [Τέλητος] ἐκ τοῦ περὶ συγκρίσεως πλούτου καὶ ἀρετῆς.

Καθ' αὑτοὺς μὲν ἄνθρωποι πρὸς ἀρετὴν γεγόνασιν, οὗτος δὲ ἐφ' αὑτὸν τρέπει· φάρμακα δὲ εἰς κακίαν ἔχει μυρία καὶ δόξαν ἀγαθοῦ προθεὶς οὐκ ἔχον-

τας ἀπάγει τῶν ἀληθεστάτων. οὐκ ἐᾷ δὲ ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' εἰς τὰ ἔξω φέρει κἀκ τῶν τυχαίων καὶ αὐτομάτων ἀναρτᾷ. θρασύτατος δέ ἐστιν ὁμοῦ καὶ δειλότατος, ἐπαιρόμενος μὲν ὡς ἐπὶ μεγίστοις, φοβούμενος δὲ ὡς ἐπὶ ἀσθενεῖ πράγματι, ὑπερήφανος ἅμα ἐξ ἀλαζονείας καὶ ταπεινὸς ἐκ φροντίδος. χρώμενος μὲν ἄσωτός ἐστι, μὴ χρώμενος δὲ ἄθλιος. δυστυχεῖ μέν τις δι' αὐτὸν ταῖς εἰς τὸ πορίζειν ταλαιπωρίαις· φθείρεται δὲ ἄλλος εἰς ἡδονὰς ἀπὸ τῶν περιττῶν πόνων. κόρον δὲ οὐκ ἔχει τοῖς κτησαμένοις. ἀεὶ δ' ἀνία τις αὐτῷ πάρεστιν, ὅπως ἂν γένηται, καὶ ὥσπερ ἡ τῶν ὑδεριώντων νόσος αὔξεται πρὸς τὸ μᾶλλον ποθεῖν ἀφ' ὧν πίμπλαται. κακὸς μέν ἐστι τῷ φιλοπόνῳ πλοῦτος· ἀναλίσκει γὰρ αὐτοῦ τὴν φιλοπονίαν εἰς κέρματα ἀλλαχοῦ δυναμένην, κακὸς δὲ ῥαθύμῳ διδοὺς ἀφορμὰς ἁμαρτημάτων, ἀμφοτέροις δ' ὀλέθριος· τὸν μὲν γὰρ εἰδότα κάμνειν ἀσχολεῖ, τὸν δ' εἰς τρυφὴν νοσοῦντα καὶ προτρέπειν ποιεῖ. ποιεῖ δὲ ἅμα μὲν κόλακας ἀνθρώπους εἰς ἐλπίδα χρημάτων, ἅμα δ' ὑπὸ πολλῶν κολακευομένους διὰ χρήματα. ὁμοῦ δ' ἀγαθὸν μὲν οὐκ ἔστιν ὁ πλοῦτος, φθόνον δὲ ἀγαθῶν μεγίστων ἔχει· μυρίαι δ' ἐπιβουλαὶ δι' αὐτὸν ἐκ βασιλέων, ἐξ ὁμόρων, ἀπ' οἰκείων. οὐκ ἔχει δέ τις πλουτῶν ἀσυλίαν ἰδίου βίου, πάρεργον δέ που χρημάτων καὐτὸς συναπόλλυται. πρῶτον μὲν ἀμελεῖ τῶν ἐκ διανοίας ἀγαθῶν, ὡς καὶ χωρὶς ἐκείνων εὐτυχῶν· εἶτα τὸ σῶμα λυμαίνεται ταῖς τρυφαῖς· ἐθίζει μὲν εἰς πλησμονὰς ἀπὸ τῶν ἀφορμῶν καὶ πλείστας νόσους συλλέγει· τὴν δὲ αὐτουργίαν ἀνθρώπων ἀφαιρεῖται, τὸ πάντων ὑγιεινότατον· γυμνάσιον γάρ ἐστιν οὐχ ὡρισμένον, ὡς παλαίστρα καὶ κυνηγεσία. ἀλλ' οὐ τὰ τοῦ βίου διακο-

νούμενός τις ἑαυτῷ πολὺ κρείττων ἐστὶ τοῦ ζῶντος δι' ἄλλων; θρύπτει δ' ὁ πλοῦτος καὶ μαλάττει λαβὼν πολλὰ πολλάκις καὶ τὰς ὑγιεινὰς φύσεις, καὶ περιήγαγεν εἰς ἀσθένειαν ἐξ ἐθῶν πολυτελῶν. πάντα μὲν ἐφ' ὕπνῳ παρασκευαζόμενος, δυσκολωτέρους ἔχει διὰ τοῦτο τοὺς ὕπνους· ἑτοιμότερον δ' εἰσὶν οἱ κατὰ φύσιν. οὐ γὰρ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος κατεσκευασμέναι κλῖναι καὶ πορφυροῖ τάπητες οὐδὲ ὑπόβαθρα καὶ παστάδες ὕπνους ποιοῦσιν, ἀλλ' ἔργα καὶ νόμιμοι πόνοι καὶ τὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀναγκαῖον. οὐκ ἐᾷ δ' ὁ πλοῦτος αὐτομάτων μετασχεῖν καλῶν, λυμαίνεται δὲ τοῖς ἰδίοις ἔθεσι καὶ φαρμακεύει τὰ πεφυκότα. ταῖς δὲ ὥραις οὐκ ἐφίησι χρῆσθαι καὶ μελετᾶν πρὸς τὰ γιγνόμενα· ποιεῖ δὲ καὶ πρὸς θάλπος ἀσθενέστερον τὸν εὐτυχοῦντα καὶ πρὸς κρύος, καὶ δι' ὧν ἐπιτηδεύει μὴ παθεῖν ταῦτα, εὐπαθέστερος αὐτοῖς γίγνεται· κατισχύει δὲ μᾶλλον αὐτῶν ὁ κεχρημένος· μένει γὰρ ἐν τῇ τοῦ βίου τάξει καὶ πρὸς ἀέρα ζῆν ἐπίσταται καὶ οὐκ ἀγανακτεῖ τοῖς τοῦ θεοῦ πράγμασιν, ἀλλὰ δι' αὐτῶν ἄπεισιν ἐρρωμένος. οὕτω μὲν ὁ πλοῦτος καὶ τὰ σώματα βλάπτει, τὰ δὲ ἄλλα μείζω πάθη· στασιάζει μὲν οἴκους καὶ κακὸν ἆθλον ἀδελφοῖς πρόκειται, τέκνα δ' ἐχθρὰ ποιεῖ πατράσιν ἐπιθυμοῦντα τῆς περὶ τὸν πλοῦτον ἐξουσίας, αὐτοῖς δὲ τοῖς τέκνοις τοὺς γονεῖς βαρυτέρους. οἱ φίλοι δὲ ὕποπτοι διὰ πλοῦτον· ὁ μὲν ἀληθὴς ἀπιστεῖται διὰ τὸν κόλακα, νικᾷ δὲ ὁ κόλαξ τὸν ἀληθεύοντα μιμούμενος. καὶ τοῖς μὲν ἐλευθεριωτέροις, ὅτι μὴ κολακεύουσιν, ὀργίζεται· τοὺς δὲ κολακεύοντας ὑφορᾶται καὶ ἐφ' ἁρπαγὴν παρεῖναι δοκεῖ. λαφύρῳ δ' ὅμοιόν ἐστιν ἐλπιζομένων νόσων πλουσίοις· τελευτήσαντι δὲ οὐ γίγνεται πλουσίῳ πένθος οὔτε

παρὰ τῶν διαδεξαμένων, ἐπεὶ χαίρουσιν εἰληφότες, οὔτε μὴν παρὰ τῶν μὴ λαβόντων, ἐπεὶ μισοῦσιν ὡς ἐκ τοσούτων ἄτιμοι. ἔτι πρὸς τούτοις, ὃ μάλιστα τῷ πλούτῳ προσεῖναι δοκεῖ, τὸ δοῦναι χάριν, οὐχ ἁπλοῦν ἐστίν, ἀλλ' ἔχει συμφορὰς πλείονας. ἔστι μὲν οὐδὲ εὐπρεπὴς ἡ χάρις ἡ δι' ἀργυρίου δοθέντος, ἐράνῳ δ' ἔοικεν· οἱ δ' ἄνευ χρημάτων ἀπ' εὐνοίας ἐπιδεικνύμενοι καὶ βοηθοῦντες ἐλευθέριον τὴν εὐεργεσίαν ἔχουσι καὶ τοῖς τυγχάνουσι [καὶ τοῖς] κεχαρισμένην. εἶτα ὁ μὲν λαβὼν παρὰ πλουσίου πάλιν ἀπαιτεῖ, καὶ τὰ πρῶτον ἀπόλωλεν, ἂν μὴ γένηται· πάλιν ὁ τυχὼν ἐγκαλεῖ, κἂν ἄλλοι τυγχάνωσι. καὶ πλείονας οὕτως ὁ χαριζόμενος τισὶ τοὺς μεμφομένους ἔχει· πᾶσι γὰρ οὐκ ἀρκέσει, πάντες δ' ὡς ἐκ περιττῶν ἀπαιτοῦσι. ταῦτα μὲν τῷ πλούτῳ πρόσεστι καὶ ἐκ τῶν δοκούντων καλῶν, τἄλλα δ' ἀφόρητα, ἀλαζονεία, θρασύτης, ὑπεροψία, φροντίδες αἰσχραί, κακαὶ μὲν ὀρέξεις κακαὶ δ' ἡδοναί, πόθος δ' ἀκόρεστος αὐτῷ πρόσεστιν. ἐξ αὐτοῦ δὲ αἱ πλεῖσται τῷ ὄντι πονηρίαι, καὶ μυρία τῶν κακῶν οὐκ ἂν ἦν, εἰ μὴ πλοῦτος ἦν, δι' ὃν γίγνεται φόνος, [διὰ κέρδος] ἱερὰ συλᾶται, ἡ φιλία παραβαίνεται, πίστις ἀμελεῖται, φερούσης ἐπὶ κέρδος ἀπιστίας, προδίδονται πατρίδες, οὐδὲ ἓν ὀκνεῖται κακόν.

32 Πλουτάρχου κατὰ πλούτου.

Φύσει μὲν γὰρ δυσχαλίνωτον ὄρεξις, προσλαβοῦσα δὲ καὶ πλούτου χορηγίαν ἀχαλίνωτον.

33 Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἀλλ' ἡ ἀπληστία καὶ ἄπιστός ἐστιν ἐν αὐτοῖς μανία, τοιούτῳ μὲν ἐνθουσιασμῷ χρῆσθαι περὶ τὴν κτῆσιν, ὡς εἰ κτήσαιντο μηκέτι καμουμένους· τοσαύτη

δὲ ἀμελείᾳ περὶ τὰ ληφθέντα, ὡς μὴ γενόμενα. δυσερωτιῶσι δὲ τῶν ἀπόντων, ὑπερορῶντες ὧν ἔχουσιν· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀγαπῶσιν ὡς ἃ ἐλπίζουσιν. οὐκ οἶδα πότερον αὐτοῖς ἄμεινόν ἐστιν ἔχειν ἢ προσδοκᾶν· ἔχοντες γὰρ οὐ χρῶνται, προσδοκῶντες δὲ κάμνουσι. τί οὖν ἐπαινοῦμεν τοιοῦτον ἀγαθόν, οὗ [πόνων] πέρας ἐστὶν οὐδέν, ἀλλ' ᾧ τὸ ληφθὲν ἑτέρων ἀρχή;

34 *Βίωνος.*

Βίων ἔλεγε καταγελάστους εἶναι τοὺς σπουδάζοντας περὶ πλοῦτον, ὃν τύχη μὲν παρέχει, ἀνελευθερία δὲ φυλάττει, χρηστότης δὲ ἀφαιρεῖται.

35 *Διογένης.*

Διογένης ἔλεγε μήτε ἐν πόλει πλουσίᾳ μήτε ἐν οἰκίᾳ ἀρετὴν οἰκεῖν δύνασθαι.

36 *Μονίμου.*

Τὸν πλοῦτον εἶπε τύχης ἔμετον εἶναι.

37 *Σωκράτους.*

Σωκράτης εἶπε "πολλοῦ ἂν ἄξιον ἦν τὸ πλουτεῖν, εἰ καὶ τὸ χαίρειν αὐτῷ συνῆν· νῦν δὲ ἄμφω ταῦτα κεχώρισται. ἐάν τε γὰρ θέλωσι χρῆσθαι τῷ πλούτῳ, τῇ ἡδυπαθείᾳ διαφθείρονται· ἐάν τε τὸ πλουτεῖν φυλάττειν, τῇ φροντίδι· ἐάν τε κτήσασθαι, τῇ ἐπιθυμίᾳ."

38 *Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.*

Ἀνακρέων ὁ μελοποιὸς λαβὼν τάλαντον χρυσίου παρὰ Πολυκράτους τοῦ τυράννου, ἀπέδωκεν εἰπὼν "μισῶ δωρεάν, ἥ τις ἀναγκάζει ἀγρυπνεῖν."

39 *Ἱέρακος ἐκ τοῦ περὶ δικαιοσύνης.*

Ἢ πῶς ἂν ἡ τοῦ πλούτου κτῆσις ἐπὶ δικαιοσύνην

καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετὰς τινὸς ἡγήσαιτο; τὰ γὰρ ὑπηρετοῦντα πρὸς τὰ χείρω ἐναντία εἰσὶ πρὸς τὴν τῶν βελτίστων κτῆσιν. τὰ χρήματα δὲ παρακαλεῖ μὲν ἐπὶ ῥᾳθυμίαν, ζωπυρεῖ δὲ τὰς ἡδονάς, ἐπιβουλὰς δὲ διχῇ συντίθησι, κατὰ μὲν τῶν εὐπόρων διὰ τῶν φθονούντων, κατὰ δὲ τῶν πενήτων διὰ τῶν δυνατωτέρων. ἃ τοίνυν ἄλλους μὲν τοῖς κεκτημένοις ἐπιβουλεύειν ποιεῖ, τοὺς δὲ ἔχοντας ἰσχυροὺς πρὸς ἀδικίαν παρασκευάζει, πῶς ἂν εἰς δικαιοσύνην συντελέσειεν;

ΟΤΙ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΑΒΛΑΒΗ ΣΥΜΜΕΤΡΩΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΣ ΠΟΡΙΣΘΕΝΤΑ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ Ο ΠΛΟΥΤΟΣ. ϟΔ.

1 Εὐριπίδου Μελανίππῃ.

Ὦ τέκνον, ἀνθρώποισιν ἔστιν οἷς βίος
ὁ μικρὸς εὔκρας ἐγένεθ᾽, οἷς δ᾽ ὄγκος κακόν.

2 Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.

Κρείσσων δὲ βαιὸς ὄλβος ἀβλαβὴς βροτοῖς
ἢ δῶμα πλούτῳ δυσσεβῶς ὠγκωμένον.

3 Εὐριπίδου Κρεσφόντῃ.

Κέρδη τοιαῦτα χρή τινα κτᾶσθαι βροτῶν,
ἐφ᾽ οἷσι μέλλει μή ποθ᾽ ὕστερον στένειν.

3b Μή μοι ποτ᾽ εἴη χρημάτων νικωμένῳ
κακὸν γενέσθαι, μηδ᾽ ὁμιλοίην κακοῖς.

4 Τοῦ αὐτοῦ Ἐρεχθεῖ.

Ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ᾽, ἢν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάθροις ἐμμένειν. τὰ γὰρ κακῶς
οἴκους ἐσελθόντ᾽ οὐκ ἔχει σωτηρίαν.

5 Εὐριπίδου Φοινίσσαις (Electr. 943).
Ὁ δ' ὄλβος ἀδίκως καὶ μετὰ σκαιῶν συνὼν
ἐξέπτατ' οἴκων βραχὺν ὁμιλήσας χρόνον.

6 Εὐριπίδου Ἰνοῖ.
Κέκτησο δ' ὀρθῶς ἂν ἔχῃς, ἄνευ ψόγου,
καὶ σμικρὰ σώζων τοὔνεχ' ὃν σέβειν πρέπει,
μηδ' ὡς κακὸς ναύκληρος εὖ πράξας ποτὲ
ζητῶν τὰ πλείον', εἶτα πάντ' ἀπώλεσεν.

7 Μενάνδρου Μηναγύρτῃ.
Μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει·
χρῆται γὰρ οὗτος εἰς ἃ δεῖ ταύτῃ καλῶς.

7ª. Οὕτω μαθεῖν δεῖ πάντα καὶ πλοῦτον φέρειν·
ἀσχημοσύνης γὰρ γίγνετ' ἐνίοις αἴτιος.

8 Σοφοκλέους.
Τὰ χρήματ' ἀνθρώποισιν εὑρίσκει φίλους.

9 Οὔ τοι τὰ χρήματ' ἴδια κέκτηνται βροτοί·
τὰ τῶν θεῶν δ' ἔχοντες ἐπιμελούμεθα.
ὅταν δὲ χρῄζωσ', αὔτ' ἀφαιροῦνται πάλιν
(Eur. Phoen. 555).

10 Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.
Τὰς οὐσίας γὰρ μᾶλλον ἢ τὰς ἁρπαγὰς
τιμᾶν δίκαιον. οὔτε γὰρ πλοῦτός ποτε
βέβαιος ἄδικος.

11 Μενάνδρου.
Κρεῖττον ὀλίγ' ἐστὶ χρήματ' ἀνυπόπτως ἔχειν,
ἢ πολλὰ φανερῶς, ἀλλὰ μετ' ὀνείδους λαβεῖν.

12 Σωκράτους.
Ὁ μὲν οἶνος συμμεταβάλλει τοῖς ἀγγείοις, ὁ δὲ πλοῦτος τοῖς τῶν κτησαμένων τρόποις.

13 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὔτε τὸν ἄρρωστον ἡ χρυσῆ ὠφελεῖ κλίνη, οὔτε τὸν ἀνόητον ἡ ἐπίσημος εὐτυχία.

14 Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι (12).

Τοὺς χρηματισμοὺς τοὺς παρὰ τὸ δίκαιον γιγνομένους ἡγεῖσθε μὴ πλοῦτον ἀλλὰ κίνδυνον ποιήσειν. μὴ τὸ μὲν λαβεῖν κέρδος εἶναι νομίζετε, τὸ δὲ ἀναλῶσαι ζημίαν· οὐδέτερον γὰρ τούτων ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν· ἀλλ' ὁπότερον ἂν ἐν καιρῷ καὶ μετ' ἀρετῆς γίγνηται, τοῦτ' ὠφελεῖ τοὺς ποιοῦντας.

15 Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.

Ὡς τὸν αὐτὸν οἶνον πίνοντες οἳ μὲν παροινοῦσιν οἳ δὲ πραΰνονται, οὕτω καὶ πλοῦτον...

16 Ἀριστοτέλους.

Κρείττω πρὸς εὐδαιμονίαν ἐλάττω κεκτῆσθαι ἢ πολλὰ μετὰ φθόνου· καὶ γὰρ καλλίων καὶ ἡδίων οὗτος ὁ βίος.

17 Λυκούργου.

Οὐ τὸ πλουτεῖν καλόν, ἀλλὰ τὸ ἐκ καλῶν πλουτεῖν.

18 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (p. 7 Bens.).

Ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν.

19 Τοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν (l. l.).

Πειρῶ τὸν πλοῦτον ... χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς χρῆσθαι δυναμένοις.

20 Τοῦ αὐτοῦ (l. l.).

Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνεκεν, τοῦ

τε ζημίαν μεγάλην ῥᾳδίως ἐκτῖσαι καὶ τῷ φίλῳ σπουδαίῳ δυστυχοῦντι βοηθῆσαι. πρὸς δὲ τὸν ἄδηλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω.

21 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἐρυξίου* (p. 397 e).

Ἠρώτα γὰρ αὐτὸν τὸ μειράκιον πῶς οἴεται κακὸν εἶναι τὸ πλουτεῖν, καὶ ὅπως ἀγαθόν. ὃ δ' ὑπολαβών, ὥσπερ καὶ σὺ νῦν δή, ἔφη, τοῖς μὲν καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων, ἀγαθόν· καὶ τοῖς ἐπισταμένοις ὅπου δεῖ χρῆσθαι τοῖς χρήμασι, τούτοις μὲν ἀγαθόν, τοῖς δὲ μοχθηροῖς καὶ ἀνεπιστήμοσι κακόν. ἔχει δ', ἔφη, καὶ τἄλλα πράγματα οὕτω πάντα· ὁποῖοι γὰρ ἄν τινες ὦσιν οἱ χρώμενοι, τοιαῦτα καὶ τὰ πράγματα αὐτοῖς ἀνάγκη εἶναι. καλῶς δ', ἔφη, δοκεῖ μοι καὶ τὸ τοῦ Ἀρχιλόχου πεποιῆσθαι

καὶ φρονοῦσι τοῖ' ὁκοίοις ἐγκυρέωσιν ἔργμασιν.

22 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ πρώτου τῆς πολιτείας* (p. 330).

Τούτου ἕνεκα ἠρόμην, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι μοι ἔδοξας οὐ σφόδρα ἀγαπᾶν τὰ χρήματα· τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ὡς τὸ πολὺ οἳ ἂν μὴ αὐτοὶ κτήσωνται· οἱ δὲ κτησάμενοι διπλῇ ἢ οἱ ἄλλοι ἀσπάζονται αὐτά. ὥσπερ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ αὑτῶν ποιήματα καὶ οἱ πατέρες τοὺς παῖδας ἀγαπῶσι, ταύτῃ δὴ καὶ οἱ χρηματισάμενοι τὰ χρήματα σπουδάζουσιν ὡς ἔργον ἑαυτῶν, καὶ κατὰ τὴν χρείαν ᾗπερ οἱ ἄλλοι. χαλεποὶ οὖν καὶ συγγενέσθαι εἰσίν, οὐδὲν ἐθέλοντες ἐπαινεῖν ἄλλο ἢ τὸν πλοῦτον. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Πάνυ μὲν οὖν, ἦν δ' ἐγώ. Ἀλλά μοι ἔτι τοσόνδε εἰπέ· τί μέγιστον οἴει ἀγαθὸν ἀπολελαυκέναι τοῦ πολλὴν οὐσίαν κεκτῆσθαι; Ὅ, ἢ δ' ὅς, ἴσως οὐκ ἂν ἄλλους καὶ πολλοὺς πείσαιμι

λέγων. εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἐπειδάν τις ἐγγὺς ᾖ τοῦ οἴεσθαι τελευτήσειν, εἰσέρχεται αὐτῷ δέος καὶ φροντὶς περὶ ὧν ἐν τῷ πρόσθεν οὐκ εἰσῄει. οἵ τε γὰρ λεγόμενοι μῦθοι περὶ τῶν ἐν ᾅδου, ὡς τὸν ἐνθάδε ἀδικήσαντα δεῖ ἐκεῖ διδόναι δίκην, καταγελώμενοι τέως, τότε δὴ στρέφουσιν αὐτῶν τὴν ψυχὴν μὴ ἀληθεῖς ὦσι· καὶ αὐτός, ἤτοι ὑπὸ τῆς τοῦ γήρως ἀσθενείας ἢ καὶ ὥσπερ ἤδη ἐγγυτέρω ὢν τῶν ἐκεῖ, μᾶλλόν τι καθορᾷ αὐτά. ὑποψίας οὖν καὶ δείματος μεστὸς γίγνεται καὶ ἀναλογίζεται [ἤδη] καὶ σκοπεῖ, εἴ τινά τι ἠδίκηκεν. ὁ μὲν οὖν εὑρίσκων ἑαυτοῦ ἐν τῷ βίῳ πολλὰ ἀδικήματα, καὶ ἐκ τῶν ὕπνων ὥσπερ οἱ παῖδες θαμὰ ἐγειρόμενος δειμαίνει καὶ ζῇ μετὰ κακῆς ἐλπίδος· τῷ δὲ μηδὲν ἑαυτῷ ἄδικον ξυνειδότι ἡδεῖα ἐλπὶς ἀεὶ πάρεστι καὶ ἀγαθὴ γηροτρόφος, ὥσπερ καὶ Πίνδαρος λέγει. χαριέντως γάρ [τοι], ὦ Σώκρατες, τοῦτ' ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι ὃς ἂν δικαίως καὶ ὁσίως τὸν βίον διαγάγῃ,

γλυκεῖά οἱ καρδίαν
ἀτάλλοισα γηροτρόφος ξυναορεῖ
ἐλπίς, ἃ μάλιστα θνατῶν
πολύστροφον γνώμαν κυβερνᾷ.

εὖ οὖν λέγει, θαυμαστῶς ὡς σφόδρα. πρὸς δὴ τοῦτο ἔγωγε τίθημι τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πλείστου ἀξίαν εἶναι, οὔ τι πού παντὶ ἀνδρί, ἀλλὰ τῷ ἐπιεικεῖ καὶ κοσμίῳ. τὸ γὰρ μηδὲ ἄκοντά τινα ἐξαπατῆσαι ἢ ψεύσασθαι, μηδ' αὖ ὀφείλοντα ἢ θεῷ θυσίας τινὰς ἢ ἀνθρώπῳ χρήματα, ἔπειτα ἐκεῖσε ἀπιέναι δεδιότα, μέγα μέρος εἰς τοῦτο ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις συμβάλλεται. ἔχει δὲ καὶ ἄλλας χρείας πολλάς. ἀλλὰ ἕν γε ἀνθ' ἑνὸς οὐκ ἐλάχιστον ἔγωγε θείην ἂν εἰς τοῦτο ἀνδρὶ νοῦν ἔχοντι, ὦ Σώκρατες, πλοῦ-

τον χρησιμώτατον εἶναι. Παγκάλως, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις, ὦ Κέφαλε.

23 Μουσωνίου.

Τῶν μὲν Κροίσου καὶ Κινύρου θησαυρῶν πενίαν ἐσχάτην καταψηφιούμεθα, ἕνα δὲ καὶ μόνον πιστεύσομεν εἶναι πλούσιον καὶ σοφὸν τὸν δυνάμενον κτήσασθαι τὸ ἀνενδεὲς πανταχοῦ.

24 Δημοκρίτου.

Χρημάτων χρῆσις ξὺν νόῳ μὲν χρήσιμον ἐς τὸ ἐλευθέριον εἶναι καὶ δημωφελέα, ξὺν ἀνοίῃ δὲ χορηγίη ξυνή.

25 Τοῦ αὐτοῦ.

Χρήματα πορίζειν μὲν οὐκ ἀχρήιον, ἐξ ἀδικίης δὲ παντὸς κάκιον.

26 Πυθαγόρου.

Οὔτε ἵππον χωρὶς χαλινοῦ οὔτε πλοῦτον δίχα φρονήσεως δυνατὸν κρατεῖσθαι.

27 Πλάτωνος.

Πλάτων ἐρωτηθεὶς πόσην δεῖ οὐσίαν ἔχειν εἶπεν 'ὅσην ἔχων οὔτ' ἐπιβουλευθήσῃ οὔτε τῶν ἀναγκαίων ἀπορήσεις'.

28 Κλεάνθους.

Κλεάνθης ἐρωτώμενος πῶς ἂν τις εἴη πλούσιος εἶπεν "εἰ τῶν ἐπιθυμιῶν εἴη πένης".

29 Φαβωρίνου.

Οὐδεὶς γοῦν οὕτω πλουτεῖ, ὅστις οὐκ ἐλάττω ἔχει ὧν περ βούλεται. τὸν δὲ εὐθυμεῖσθαι θέλοντα χρὴ ἐν μὲν τοῖς ἀγαθοῖς ἀφορᾶν εἰς τοὺς ἐλάττω ἀγαθὰ κεκτημένους, ἐν δὲ τοῖς κακοῖς εἰς τοὺς μᾶλλον δυσ-

τυχοῦντας. ἐὰν δέ γε ἢ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς εἰς τὸ ὑπερέχον ἢ ἐν τοῖς κακοῖς εἰς τὸ ἐνδεέστερον ἀποβλέπῃς, ἀεὶ λυπήσῃ. ἔστι δὲ λύπη ἀνία ἐπὶ τοῖς οἰκείοις κακοῖς.

30 *Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ φιλίας.*

Πλούτῳ μέντοι χρηστέον ὡς ὕλῃ τινὸς οὐκ ἐπὶ παντὸς ὁμοίως.

31 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Ἀρετὴν οὖν τοῖς πᾶσι μᾶλλον εὐκτέον ἢ πλοῦτον ἀνοήτοις σφαλερόν. ὑπὸ γὰρ χρημάτων αὔξεται κακία, καὶ ὅσῳ τις ἂν ἄφρων ᾖ, τοσούτῳ πλέον ἐξυβρίζει, τὸ λυσσῶδες αὐτοῦ τῶν ἡδονῶν ἐκπληροῦν ἔχων.

32 *Ἀριστίππου.*

Οὐχ ὥσπερ ὑπόδημα τὸ μεῖζον δύσχρηστον, οὕτω καὶ ἡ πλείων κτῆσις· τοῦ μὲν γὰρ ἐν τῇ χρήσει τὸ περιττὸν ἐμποδίζει, τῇ δὲ καὶ ὅλῃ χρῆσθαι κατὰ καιρὸν ἔξεστι καὶ μέρει.

33 *Σωκράτους.*

Ἱδρὼς μὲν ὁ ἐκ τῶν γυμνασίων εὐσχημονέστερος, πλοῦτος δ' ὁ ἐκ τῶν ἰδίων πόνων.

34 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τὸν πλοῦτον ὥσπερ φίλον ἐκτενῆ καὶ ἀπροφάσιστον εἰς τὰς καλὰς δεῖ παραλαμβάνειν πράξεις.

ΠΕΝΙΑΣ ΕΠΑΙΝΟΣ. ϞΕ.

1 *Ἀντιφάνους.*

Ἅπανθ' ὁ λιμὸς γλυκέα πλὴν αὐτοῦ ποιεῖ.
Πενία γάρ ἐστιν ἡ τρόπων διδάσκαλος.

2 *Μενάνδρου Κιθαριστῇ.*
Τὸ κουφότατόν σε τῶν κακῶν πάντων δάκνει,
πενία. τί γὰρ τοῦτ' ἐστὶν ἧς γένοιτ' ἂν εἷς
φίλος βοηθήσας ἰατρὸς ῥᾳδίως;

3 *Διφίλου.*
Πένητος ἀνδρὸς οὐδὲν εὐτυχέστερον·
τὴν [γὰρ] ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολὴν οὐ προσδοκᾷ.

4 *Μενάνδρου Λευκαδίᾳ.*
Ἀεὶ νομίζουθ' οἱ πένητες τῶν θεῶν.

5 *Εὐριπίδου Φοινίσσαις* (557).
Ἐπεὶ τά γ' ἀρκοῦνθ' ἱκανὰ τοῖς γε σώφροσι.

6 *Μενάνδρου.*
Αἰσχυνόμενος αἴσχιστα πενίαν ἂν φέροις.

7 *Εὐριπίδου Πολυίδου.*
Πλουτεῖς· τὰ δ' ἄλλα μὴ δόκει ξυνιέναι·
ἐν τῷ γὰρ ὄλβῳ φαυλότης ἔνεστί τις,
πενία δὲ σοφίαν ἔλαχε διὰ τὸ δυστυχές.

8 *Ἀλέξιδος.*
Τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὸν πλοῦτον ὕστατον τίθει·
ἀβεβαιότατον γάρ ἐστιν ὧν κεκτήμεθα.
τὰ δ' ἄλλ' ἐπιεικῶς τοῖς ἔχουσι παραμένει.

9 *Ἀπολλώνιος Λύκῳ.*
Οὐ τὸ πένεσθαι κατὰ φύσιν αἰσχρόν, ἀλλὰ τὸ δι' αἰσχρὰν αἰτίαν πένεσθαι ὄνειδος.

10 *Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς συμμίκτου ἱστορίας* (II, 43).
Πενέστατοι ἐγένοντο οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων· Ἀριστείδης ὁ Νικομάχου, καὶ Φωκίων ὁ Φώκου, καὶ

Ἐπαμινώνδας ὁ Πολύμνιδος, καὶ Πελοπίδας ὁ Θηβαῖος, καὶ Λάμαχος ὁ Ἀθηναῖος, καὶ Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου, καὶ Ἐφιάλτης ὁ Σοφωνίδου.

11 *Διογένους.*

Διογένης τὴν πενίαν αὐτοδίδακτον ἔφη εἶναι ἐπικούρημα πρὸς φιλοσοφίαν· ἃ γὰρ ἐκείνην πείθειν τοῖς λόγοις πειρᾶσθαι, ταῦτ' ἐν ἔργοις τὴν πενίαν ἀναγκάζειν.

12 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Διογένης, ὀνειδίσαντος αὐτῷ τινος πενίαν μοχθηροῦ, ἔφη "διὰ μὲν πενίαν οὐδένα πώποτε στρεβλούμενον εἶδον, διὰ δὲ κακίαν πολλούς."

13 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* (39).

Μέτρον κτήσεως τὸ σῶμα ἑκάστῳ, ὡς ὁ ποὺς ὑποδήματος. ἐὰν μὲν οὖν ἐπὶ τούτου στῇς, ἔχεις τὸ μέτρον καὶ τὴν ἐπιβάθραν· ἐὰν δὲ ὑπερβῇς, ἀφῆκας ὡς κατὰ κρημνοῦ σεαυτόν. οὕτω γίγνεται κατάχρυσον ὑπόδημα, εἶτα πορφυροῦν, εἶτα κεντητόν· ὑπερέβη γὰρ τὴν χρείαν τοῦ ποδός. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς κτήσεως, ἐὰν ὑπερβῇ σῶμα, ὅρος οὐδεὶς ἔστι.

14 *Φαβωρίνου.*

Πενίας διττὸν εἶδος· ἢ γὰρ διὰ τὴν γνώμην ἄνθρωποι πένονται ἢ διὰ τὴν τύχην. ἀλλὰ τὴν μὲν τύχην ἔστι θεραπεῦσαι καὶ δόσει καὶ εὑρέσει καὶ ἐργασίᾳ καὶ αὐταρκείᾳ· τὴν δὲ γνώμην οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ ὁμοίων δέονται οὗτός τε κἀκεῖνος· ἀλλ' ὃ μὲν περιέρχεται "αἰτίζων ἀκόλους", ὃ δὲ οὐκ ἀκόλους οὐδὲ ψωμόν.

15. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον.*

Ἀρχύτας ἀναγνοὺς τὸν Ἐρατοσθένους Ἑρμῆν τοῦτον ἐπῄνεσε τὸν στίχον

χρειὼ πάντ' ἐδίδαξε. τί δ' οὐ χρειώ κεν ἀνεύροι;

καὶ τοῦτον

ὀρθοῦ· καὶ γὰρ μᾶλλον ἐπωδίνουσι μέριμναι.

16 *Τοῦ αὐτοῦ κατὰ πλούτου.*

Οὐδέποτε λιμὸς ἐγέννησε μοιχείαν, οὐδέποτε ἀπορία χρημάτων ἀσωτίαν. βραχεῖά τίς ἐστι σωφροσύνη τὸ πενητεύειν, ὀλίγη τις εὐνομία τὸ ἀπορεῖσθαι.

17 *Ἀρκεσιλάου.*

Ἀρκεσίλαος τὴν πενίαν λυπρὰν μὲν ἔλεγεν εἶναι ὥσπερ καὶ τὴν Ἰθάκην, ἀγαθὴν δὲ κουροτρόφον ἐθίζουσαν συνεῖναι λιτότητι καὶ καρτερίᾳ, καὶ καθόλου γυμνάσιον ἀρετῆς ἔμπρακτον.

18 *Σωκράτους.*

Σωκράτης τὴν πενίαν ἔλεγεν μικρὰν εἶναι σωφροσύνην.

19 *Διογένους.*

Διογένης τὴν πενίαν ἔλεγεν αὐτοδίδακτον εἶναι ἀρετήν.

20 *Ὑψαίου.*

Θεράπευε τὸ φοβεῖσθαι, καὶ οὐ φοβήσῃ πενίαν.

21 *Ἐκ τῶν Τέλητος ἐπιτομή.*

Ἡ πενία κωλύει πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν, ὁ δὲ πλοῦτος εἰς ταῦτα χρήσιμον. οὐκ εὖ. πόσους γὰρ οἴει δι' εὐπορίαν ἢ δι' ἔνδειαν κωλυθῆναι σχολάζειν; ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ πτωχότατοι φιλοσοφοῦσιν, οἱ δὲ πλούσιοι διὰ ταῦτ' αὐτὰ ἐν πάσῃ ἀσχολίᾳ εἰσίν; οὐ κακῶς δὲ καὶ Θέογνις λέγει

πολλῷ τοι πλείους λιμοῦ κόρος ὤλεσεν ἄνδρας.

ἐπεὶ ποῦ ἂν δείξειας δι' ἔνδειαν κεκωλυμένους φιλοσοφεῖν ὥσπερ διὰ πλοῦτον; ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι διὰ μὲν ἔνδειαν καρτερεῖν βιάζονται, διὰ δὲ πλοῦτον τὰ ἐναντία; ὅταν γάρ, οἶμαι, τῷ ἀνθρώπῳ προσγένηται εὐχερῶς πορίζεσθαι ὧν ἂν ἐπιθυμῇ, οὐκέτι οὗτος πρὸς τὸ πονεῖν ἢ ζητεῖν τι ἐστίν, ἀλλ' ἔχων συνεργὸν τὸν πλοῦτον τῇ αὑτοῦ κακίᾳ οὐδεμιᾶς ἡδονῆς ἀπέχεται. ἢ πάλιν οὐχ ὁρᾷς διότι οἱ μὲν πλούσιοι πλείω πράττοντες κωλύονται τοῦ σχολάζειν, ὁ δὲ πένης οὐκ ἔχων τί ἂν πράττῃ, πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν γίνεται; Ζήνων ἔφη Κράτητα ἀναγινώσκειν ἐν σκυτείῳ καθήμενον τὸν Ἀριστοτέλους προτρεπτικόν, ὃν ἔγραψε πρὸς Θεμίσωνα τὸν Κυπρίων βασιλέα, λέγων ὅτι οὐδενὶ πλείω ἀγαθὰ ὑπάρχει πρὸς τὸ φιλοσοφῆσαι· πλοῦτόν τε γὰρ πλεῖστον αὐτὸν ἔχειν ὥστε δαπανᾶν εἰς ταῦτα, ἔτι δὲ δόξαν ὑπάρχειν αὐτῷ. ἀναγινώσκοντος δὲ αὐτοῦ, τὸν σκυτέα ἔφη προσέχειν ἅμα ῥάπτοντα, καὶ τὸν Κράτητα εἰπεῖν "ἐγώ μοι δοκῶ, ὦ Φιλίσκε, γράψειν πρὸς σὲ προτρεπτικόν· πλείω γὰρ ὁρῶ σοι ὑπάρχοντα πρὸς τὸ φιλοσοφῆσαι ὧν ἔγραψεν Ἀριστοτέλης. ἢ πάλιν, οἰκέται μὲν οἱ τυχόντες αὑτοὺς τρέφουσι καὶ μισθὸν τελοῦσι τοῖς κυρίοις· ἐλεύθερος δὲ ἀνὴρ αὑτὸν τρέφειν οὐ δυνήσεται; ἐπεὶ καὶ τῶν τοιούτων φροντίδων μοι δοκεῖ ὁ Ἄσσιος λελυμένος πολὺ εὐσχολώτερος εἶναι τῷ μηδέν οἱ ὑπάρχειν. οἷον δήπου ἐν τῷ νῦν πολέμῳ περὶ οὐδενὸς φροντίζει ἢ περὶ αὑτοῦ, ὁ δὲ πλούσιος καὶ περὶ ἑτέρων. οὐ κακῶς οὖν οὐδὲ Σοφοκλῆς πεποίηκε λέγοντα τὸν Οἰδίπουν

τὸ μὲν γὰρ ὑμῶν ἄλγος εἰς ἓν ἔρχεται·
ἐγὼ δ' ἐμαυτὸν καὶ πόλιν καὶ σὲ στένω.

ἀλλ' ὅμως ταῦθ' ὁρῶντες γινόμενα οὐδὲν ἧττον κακοδαιμονεῖν οἴονται, κἂν πένητες ὦσι. φασὶ δὲ καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐντιμοτέρους εἶναι μᾶλλον τοὺς πλουσίους τῶν πενήτων. οἱ τοιοῦτοι δέ μοι δοκοῦσιν οὐκ ἀκούειν διότι Ἀριστείδης πτωχότατος ὢν πάντων Ἀθηναίων ἐντιμότατος ἦν, καὶ ὅτε τοὺς φόρους ταῖς πόλεσιν ἤθελον τάξαι Ἀθηναῖοι, ἐκεῖνον κατέστησαν, οὐδένα οἰόμενοι δικαιότερ' ἂν τάξαι· καὶ ὅτι Καλλίας πλουσιώτατος ὢν Ἀθηναίων μᾶλλον προσεποιεῖτο Ἀριστείδου οἰκεῖος εἶναι ἢ Ἀριστείδης Καλλίου· καὶ πολὺ μᾶλλον ᾐσχύνετο Ἀριστείδης ἐπὶ τῷ πλούτῳ Καλλίου ἢ Καλλίας ἐπὶ τῇ Ἀριστείδου πενίᾳ. ἢ πάλιν Λυσάνδρου τοῦ Σπαρτιάτου τίς ἐντιμότερος γέγονεν ἢ τιμῶν πλειόνων ἠξιώθη; καὶ οὗτος τὰς θυγατέρας οὐκ ἐδύνατο ἐκδόσθαι προῖκα δούς. ἄλλους δὲ ὁπόσους θέλεις ἄν τις εἴποι, οἳ πένητες ὄντες ἐν μείζονι τιμῇ ἐγένοντο τῶν πλουσίων. οὐκ ἀπὸ τρόπου δέ μοι δοκεῖ οὐδ' ὁ Εὐριπίδης ἐγκωμιάζων λέγειν τὸν Ἐτεοκλέα διότι νεανίας μὲν ἐνδεὴς ἦν,

πλείστας δὲ τιμὰς ἔσχ' ἐν Ἀργείων πόλει.

22 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ συμποσίου (3, 9).

Τί γὰρ σύ, ἔφη, ὦ Χαρμίδη, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς; Ἐγὼ αὖ, ἔφη, ἐπὶ πενίᾳ μέγα φρονῶ. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπ' εὐχαρίστῳ γε πράγματι. τοῦτο γὰρ δὴ ἥκιστα μὲν ἐπίφθονον, ἥκιστα δὲ περιμάχητον, καὶ ἀφύλακτον ὂν σώζεται, καὶ ἀμελούμενον ἰσχυρότερον γίγνεται.

ΠΕΝΙΑΣ ΨΟΓΟΣ. ϟϛ.

1 *Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.*
Ὅστις δὲ γαῦρον σπέρμα γενναῖόν τ' ἔχων
βίου σπανίζει, τῷ γένει μὲν εὐτυχεῖ,
πενίᾳ δ' ἐλάσσων ἐστίν, ἐν δ' ἀλγύνεται
φρονῶν, ὑπ' αἰδοῦς δ' ἔργ' ἀπωθεῖται χερῶν.

2 *Εὐριπίδου Ἠλέκτρας* (376).
Πενία διδάσκει δ' ἄνδρα τῇ χρείᾳ κακόν.

3 *Εὐριπίδου Ἀρχελάου.*
Οὐ γὰρ ὑπερθεῖν κύματος ἄκραν
δυνάμεσθ'· ἔτι γὰρ θάλλει πενία,
κακὸν ἔχθιστον, φεύγει δ' ὄλβος.

4 *Εὐριπίδου Ἀρχελάου.*
Οὐκ ἔστι πενίας ἱερόν, ἐχθίστης θεοῦ.
μισῶ γὰρ ὄντως οἵ τινες φρονοῦσι μέν,
φρονοῦσι δ' οὐδὲν χρημάτων ὑπέρτερον.

5 *Μενάνδρου Γεωργῷ.*
Εὐκαταφρόνητόν ἐστι, Γοργία, πένης,
κἂν πάνυ λέγῃ δίκαια· τούτου γὰρ λέγειν
ἕνεκα μόνου νομίζεθ' οὗτος τοῦ λαβεῖν.
καὶ συκοφάντης εὐθὺς ὁ τὸ τριβώνιον
ἔχων καλεῖται, κἂν ἀδικούμενος τύχῃ.

6 *Φιλήμονος.*
Ὅστις πένης ὢν ζῆν παρ' ὃ ζῇ βούλεται . . .

7 *Ἡ γὰρ σπάνις πρόχειρος εἰς τὸ δρᾶν κακά.*

8 *Ἔρημός ἐστ' ἄνθρωπος ἠπορημένος.*

9 *Σοφοκλέους.*
Πενία δὲ συγκραθεῖσα δυσσεβεῖ τρόπῳ
ἄρδην ἀνεῖλε καὶ κατέστρεψεν βίον.

10 *Διφίλου.*
Πενία δὲ τοῖς ἔχουσιν οὐ σμικρὰ νόσος.
10[a] *Πενίας οὐδείς ἐστι μείζων πολέμιος.*

11 *Μενάνδρου.*
Πρὸς ἅπαντα δειλὸν ὁ πένης ἐστὶ γάρ,
καὶ πάντας αὑτοῦ καταφρονεῖν ὑπολαμβάνει.
11[a] *Ὁ γὰρ μετρίως πράττων περισκελέστερον*
ἅπαντα τἀνιαρά, Λαμπρία, φέρει.

12 *Καλλιμάχου.*
Αἰεὶ τοῖς μικροῖς μικρὰ διδοῦσι θεοί.

13 *Κράντορος.*
Οὐκ ἔστι πενίας οὐδὲν ἀθλιώτερον
ἐν τῷ βίῳ σύμπτωμα· καὶ γὰρ ἂν φύσει
σπουδαῖος ᾖς, πένης δέ, κατάγελως ἔσει.

14 *Θεόγνιδος* (649).
Ὦ δειλὴ πενίη, τί ἐμοῖς ἐπικειμένη ὤμοις
σῶμα καταισχύνεις καὶ νόον ἡμέτερον;
αἰσχρὰ δέ μ' οὐκ ἐθέλοντα βίῃ κακὰ πολλὰ διδάσκεις,
ἐσθλὰ μετ' ἀνθρώπων καὶ κάλ' ἐπιστάμενον.
πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος οὔτε τι εἰπεῖν
οὔθ' ἔρξαι δύναται, γλῶσσα δέ οἱ δέδεται.

15 *Θεόγνιδος* (155).
Μήποτέ μοι πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ χαλεφθεὶς
μηδ' ἀχρημοσύνην, Κύρνε, κακὴν πρόφερε.
Ζεὺς γάρ τοι τὸ τάλαντον ἐπιρρέπει ἄλλοτε ἄλλως,
ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε μηδὲν ἔχειν.
χρὴ δ' ἀεὶ κατὰ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
δίζεσθαι χαλεπῆς, Κύρνε, λύσιν πενίης.

16 *Θεόγνιδος* (175).

Χρὴ πενίην φεύγοντα καὶ ἐς μεγακήτεα πόντον
ῥιπτεῖν, καὶ πετρέων, Κύρνε, κατ' ἠλιβάτων.

17 Ἀλκαίου ποιητοῦ.
Ἀργαλέον πενία, κακὸν ἄσχετον,
ἃ μέγαν δάμνησι λαὸν ἀμηχανίᾳ σὺν ἀδελφεᾷ.

18 Ἡσιόδου (Op. 717).
Μηδέποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

19 Ἀριστοφῶντος Βαβίου.
Σαφὴς ὁ χειμὼν ἐστι τῆς πενίας λύχνος·
ἅπαντα φαίνει τὰ κακὰ καὶ τὰ δυσχερῆ.

20 Μενάνδρου Πλοκίῳ.
Ὅστις πένης ὢν ζῆν ἐν ἄστει βούλεται,
ἀθυμότερον ἑαυτὸν ἐπιθυμεῖ ποιεῖν.
ὅταν γὰρ εἰς τρυφῶντα καὶ σχολὴν ἄγειν
δυνάμενον ἐμβλέψῃ, τόθ' αὑτὸν ἔστ' ἰδεῖν
ὡς ἄθλιον ζῇ καὶ ταλαίπωρον βίον.

20[a] Κακῶς ὁ δεσπότης βεβούλευται πάνυ.
ἐν ἀγρῷ γὰρ οἰκῶν, οὐ σφόδρ' ἐξηλέγχετο
τῆς μερίδος ὢν τῆς οὐδαμοῦ τεταγμένης,
εἶχεν δὲ παραπέτασμα τὴν ἐρημίαν.

21 Τοῦ αὐτοῦ Παρακαταθήκης.
Αἰσχρὸν γενέσθαι πτωχὸν εὐσθενῆ θ' ἅμα.

22 Τιμοκλέους Ποντικοῦ.
Πολλοὺς γὰρ ἐνίοθ' ἡ πενία βιάζεται
ἀνάξι' αὑτῶν ἔργα παρὰ φύσιν ποιεῖν.

23 Ἀριστοφῶντος.
Τὸ τέλος ἅπασίν ἐστι τοῖς πτωχοῖσι νύξ·
ἐπισκοτεῖ γὰρ τοῖς κακοῖσι πανταχοῦ.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΠΕΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΟΥ. ϞΖ.

1 *Ἀντιφάνους.*
Καλῶς πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτεῖν κακῶς·
τὸ μὲν γὰρ ἔλεον, τὸ δ' ἐπιτίμησιν φέρει.

2 *Μενάνδρου.*
Κρεῖττον γάρ ἐστιν, ἂν σκοπῇ τις κατὰ τρόπον,
μὴ πόλλ' ἀηδῶς, ὀλίγα δ' ἡδέως ἔχειν,
πενίαν τ' ἄλυπον μᾶλλον ἢ πλοῦτον πικρόν.

3 *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρῳ.*
Κακόν τι βούλευμ' ἦν ἄρ' εἰς εὐανδρίαν
ὁ πλοῦτος ἀνθρώποισιν αἵ τ' ἄγαν τρυφαί.
πενία δὲ δύστηνον μέν, ἀλλ' ὅμως τρέφει
μοχθοῦντ' ἀμείνω τέκνα καὶ δραστήρια.

4 *Εὐριπίδου Ἠλέκτρα* (1138).
Πένητας οὐδεὶς βούλεται κτᾶσθαι φίλους.

5 *Λαμπροὶ γὰρ εἰς γένος γε, χρημάτων γε μὴν*
πένητες, ἔνθεν ἡ εὐγένει' ἀπόλλυται (ib. 37).

6 *Κράντορος.*
Τὸ γὰρ διάφορον καὶ φρονίμους πάντας ποιεῖ,
τὸ σωφρονεῖν δ' ἔνεστιν ἐν τούτῳ μόνῳ.

7 *Θεόγνιδος* (719).
Ἰσόν τοι πλουτοῦσιν, ὅσοις πολὺς ἄργυρός ἐστι
καὶ χρυσὸς καὶ γῆς πυροφόρου πεδία
ἵπποι θ' ἡμίονοί τε, καὶ ᾧ τάδε πάντα πάρεστι,
γαστρί τε καὶ πλευραῖς καὶ ποσὶν ἁβρὰ παθεῖν,
παιδός τ' ἠδὲ γυναικός· ὅταν δέ κε τῶνδ' ἀφίκηται
ὥρη, σὺν δ' ἥβη γίγνεται ἁρμονία.
ταῦτ' ἄφενος θνητοῖσι· τὰ γὰρ περιώσια πάντα
χρήματ' ἔχων οὐδεὶς ἔρχεται εἰς ἀίδην.

οὐδ' ἂν ἄποινα διδοὺς θάνατον φύγοι, οὐδὲ βαρείας
νούσους, οὐδὲ κακὸν γῆρας ἐπερχόμενον.

8 Ἀντιφάνους ἐκ Νεανίσκων.

Ὁ πλοῦτός ἐστι παρακάλυμμα τῶν κακῶν,
ὦ μῆτερ, ἡ πενία δὲ περιφανές τε καὶ
ταπεινόν.

9 Θεόγνιδος (1057).

Οἳ μὲν γὰρ κακότητα κατακρύψαντες ἔχουσι
πλούτῳ· τοὶ δ' ἀρετὴν οὐλομένη πενίῃ.

10 Κριτίου.

Σοφῆς δὲ πενίας σκαιότητα πλουσίαν
κρεῖσσον σύνοικόν ἐστιν ἐν δόμοις ἔχειν.

11 Εὐριπίδου Τηλέφῳ.

Μίκρ' ἂν θέλοιμι καὶ καθ' ἡμέραν ἔχων
ἄλυπος οἰκεῖν μᾶλλον ἢ πλουτῶν νοσεῖν.

12 Ἱππώνακτος.

Εἴ τις καθείρξει χρυσὸν ἐν δόμοις πουλὺν
καὶ σῦκα βαιὰ καὶ δύ' ἢ τρεῖς ἀνθρώπους,
γνοίη χ' ὅσον τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρέσσω.

13 Μενάνδρου.

Ὤιμην ἐγὼ τοὺς πλουσίους, ὦ Φανία,
οἷς μὴ τὸ δανείζεσθαι πρόσεστιν, οὐ στένειν
τὰς νύκτας οὐδὲ στρεφομένους ἄνω κάτω
οἴμοι λέγειν, ἡδὺν δὲ καὶ πρᾶόν τινα
ὕπνον καθεύδειν· ἀλλὰ τῶν πτωχῶν τινά.
νυνὶ δὲ καὶ τοὺς μακαρίους καλουμένους
ὑμᾶς ὁρῶ πονοῦντας ἡμῖν ἐμφερῆ.

14 Εὐριπίδου Δανάῃ.

Φιλοῦσι γάρ τοι τῶν μὲν ὀλβίων βροτοὶ
σοφοὺς ἡγεῖσθαι τοὺς λόγους, ὅταν δέ τις

*λεπτῶν ἀπ' οἴκων εὖ λέγῃ πένης ἀνήρ,
γελᾶν. ἐγὼ δὲ πολλάκις σοφωτέρους
πένητας ἄνδρας εἰσορῶ τῶν πλουσίων,
καὶ τοὺς θεοῖσι μικρὰ θύοντας τέλη
τῶν βουθυτούντων ὄντας εὐσεβεστέρους.*

15 *Θεόγνιδος* (619).
*Πόλλ' ἐν ἀμηχανίῃσι κυλίνδομαι ἀχνύμενος κῆρ.
  ἄκρην γὰρ πενίην οὐχ ὑπερεδράμομεν.
Πᾶς τις πλούσιον ἄνδρα τίει, ἀτίει δὲ πενιχρόν·
  πᾶσιν δ' ἀνθρώποις αὐτὸς ἔνεστι νόος.*

16 *Εὐριπίδου.*
*Ἐγὼ τὸ μὲν δὴ πανταχοῦ θρυλούμενον
κράτιστον εἶνα φημὶ μὴ φῦναι βροτῷ.
τρισσῶν δὲ μοιρῶν ἐγκρινῶ νικᾶν μίαν,
πλούτου τε χὤτῳ σπέρμα γενναῖον προσῇ
πενίας τ'· ἀριθμὸν γὰρ τοσόνδε προυθέμην.
ὁ μὲν ζάπλουτος, εἰς γένος δ' οὐκ εὐτυχής,
ἀλγεῖ μέν, ἀλγεῖ, παγκάλως δ' ἀλγύνεται,
ὄλβου διοίγων θάλαμον ἥδιστον χερί·
ἔξω δὲ βαίνων τοῦδε τὸν πάρος χρόνον
πλουτῶν ὑπ' ἄτης ζεῦγλαν ἀσχάλλει πεσών.
ὅστις δὲ γαῦρον σπέρμα γενναῖόν τ' ἔχων
βίου σπανίζει, τῷ γένει μὲν εὐτυχεῖ,
πενίᾳ δ' ἐλάσσων ἐστίν, ἐν δ' ἀλγύνεται
φρονῶν, ὑπ' αἰδοῦς δ' ἔργ' ἀπωθεῖται χερῶν.
ὁ δ' οὐδὲν οὐδείς, διὰ τέλους δὲ δυστυχῶν
τοσῷδε νικᾷ· τοῦ γὰρ εὖ τητώμενος
οὐκ οἶδεν, ἀεὶ δυστυχῶν κακῶς τ' ἔχων.
οὕτως ἄριστον μὴ πεπειρᾶσθαι καλῶν.
ἐκεῖνο γὰρ μεμνήμεθ'· οἷος ἦν ποτε
κἀγὼ μετ' ἀνδρῶν ἡνίκ' εὐτύχουν βίῳ.*

17 Ἐγὼ γάρ, εἰ νοῦν εἶχέ μ' ὁ σπείρας πατήρ,
ἠπιστάμην ἂν μουσικὴν παρεὶς πονεῖν,
ὡς εὐτυχήσων καὶ κακῶς πράσσων ποτέ.
πρῶτον μέν, ἐξ ὧν πάντα γίγνεται βροτοῖς,
εὔογκος εἶναι γαστρὶ μὴ πληρουμένῃ
στέργειν θ' ὑδρηροῖς ὥστε θὴρ ἀεὶ ποτοῖς,
χειμῶνί τ' ἀσκεῖν σῶμα θερμά θ' ἡλίου
τοξεύματ' αἰνεῖν μὴ σκιατροφούμενος.
νῦν δ' οὐκ ἐθισθεὶς ταῦτ' ἐπίσταμαι μὲν οὔ,
φέρειν δ' ἀνάγκη· τὸν γὰρ Ὀρφέα λαβὼν
ἅπαν τε μουσῶν ἐννεάφθογγον μέλος
οὐκ ἂν πίθοιμι γαστέρ', ἀλλὰ δεῖ βίου.

18 Φιλήμονος.

Νὴ τὸν Δία τὸν μέγιστον ᾤμην, Σωσία,
ἐγὼ πρότερον τοὺς μὲν πένητας ζῆν μόνους
ὀδυνωμένους, τῶν πλουσίων δὲ τὸν βίον
ἱλαρόν τιν' εἶναι καὶ φέρειν εὐθυμίαν·
νυνὶ δὲ διαφέροντα τοῖς καθ' ἡμέραν
δαπανήμασιν νὴ τὸν Δί' εἰσορῶ μόνον,
λύπας δ' ἔχοντας μείζονας τοὺς μείζονας.

19 Φιλήμονος.

Ἀεὶ τὸ πλουτεῖν συμφορὰς πολλὰς ἔχει,
φθόνον τ' ἐπήρειάν τε καὶ μῖσος πολύ,
πράγματά τε πολλὰ κἀνοχλήσεις μυρίας,
πράξεις τε πολλὰς συλλογάς τε τοῦ βίου.
εἶτα μετὰ ταῦτ' εὐθύς τις εὑρέθη θανών,
ἄλλοις καταλείψας εἰς τρυφὴν τὴν οὐσίαν·
ὅθεν πένεσθαι μᾶλλον ἡδέως ἔχω,
ἔχειν τε μέτρια κἀμέριμνον ζῆν βίον,
καὶ μήτ' ἔχειν με πλοῦτον μήτε πράγματα.
πᾶς γὰρ πένης ὢν μεγάλα κερδαίνει κακά.

20 Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ φιλίας.

Ἐν πενίᾳ μέν τις διετέλεσεν εὐδαιμονῶν, ὡς ἥκιστα δ' ἐν πλούτῳ καὶ ἀρχαῖς. τοσοῦτον ὑπεραίρει πενίας ἀγαθόν, ὥστ' αἰσχροῦ πλούτου νόμιμος ἀνὴρ ἀλλάξαιτ' ἂν πενίαν· εἴ γε μὴ τῶν ποτε Ἀθηναίων ὁ πλουσιώτατος ἀμείνων ἦν Ἀριστείδου καὶ Σωκράτους [Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους] ἐν πενίᾳ τῆς ἀρετῆς· ὁ δὲ πλοῦτος ἐκείνου αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἐξίτηλός τε καὶ ἀνώνυμος. φαύλῳ γὰρ ἅμα τῷ θανάτῳ πάντα συνοίχεται, τὸ δὲ καλὸν αἰώνιον.

21 Ἀναξιμένους.

Οὐ γὰρ οὕτως οἱ πλουτοῦντες ὡς οἱ πένητες τοὺς ἀτυχοῦντας οἰκτείρειν εἰώθασι· δεδιότες γὰρ περὶ αὑτῶν τὰς τῶν ἄλλων συμφορὰς ἐλεοῦσιν.

22 Ἡ γὰρ πενία καὶ πρὸς τὰς τέχνας δεινοτέρους καὶ πρὸς τὸν βίον τεχνικωτέρους τοὺς ἀνθρώπους καθίστησι.

22[a] Χαλεπὴ γὰρ διδάσκαλος ἡ πενία τοῦ μικρὸν φρονεῖν.

23 Δημοκρίτου.

Πενίη πλοῦτος οὐνόματα ἐνδείης καὶ κόρου· οὔτε ὦν πλούσιος ὁ ἐνδέων οὔτε πένης ὁ μὴ ἐνδέων.

24. 25 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἢν μὴ πολλῶν ἐπιθυμέῃς, τὰ ὀλίγα τοι πολλὰ δόξει. σμικρὴ γὰρ ὄρεξις πενίην ἰσοσθενέα πλούτῳ ποιέει.

26 Διογένους.

Διογένης ὀνειδίζοντος αὐτῷ τινος πενίαν "κακόδαιμον" εἶπεν "οὐδένα ποτὲ τυραννοῦντα διὰ πενίαν ἑόρακα, διὰ δὲ πλοῦτον τοὺς πάντας."

27 **Κράτητος κυνικοῦ.**

Κράτης οὐ τῷ πλούτῳ εἶπεν ἑαυτὸν ηὐδοξηκέναι μεγάλα, ἀλλὰ τῇ πενίᾳ.

28 **Ἐκ τῶν Ἀρριανοῦ προτρεπτικῶν ὁμιλιῶν.**

Ἀλλὰ δὴ Σωκράτης, Ἀρχελάου μεταπεμπομένου αὐτὸν ὡς ποιήσοντος πλούσιον, ἐκέλευσεν ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ διότι "Ἀθήνησι τέσσαρές εἰσι χοίνικες τῶν ἀλφίτων ὀβολοῦ ὤνιοι καὶ κρῆναι ὕδατος ῥέουσιν. εἰ γάρ τοι μὴ ἱκανὰ τὰ ὄντα ἐμοί, ἀλλ' ἐγὼ τούτοις ἱκανός, καὶ οὕτω κἀκεῖνα ἐμοί. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι οὐκ εὐφωνότερον οὐδὲ ἥδιον ὁ Πῶλος τὸν τύραννον Οἰδίποδα ὑπεκρίνετο ἢ τὸν ἐπὶ Κολωνῷ ἀλήτην καὶ πτωχόν; εἶτα χείρων Πώλου ὁ γενναῖος ἀνὴρ φανεῖται, ὡς μὴ πᾶν τὸ περιτεθὲν ἐκ τοῦ δαιμονίου πρόσωπον ὑποκρίνασθαι καλῶς; οὐδέ γε τὸν Ὀδυσσέα μιμήσεται, ὅστις καὶ ἐν τοῖς ῥάκεσιν οὐδὲν μεῖον διέπρεπεν ἢ ἐν τῇ οὔλῃ χλαίνῃ τῇ πορφυρᾷ;"

29 **Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.**

Ὅτι πλῷ ἔοικε τῷ παρὰ γῆν ὁ τῶν πενήτων βίος, ὁ δὲ τῶν πλουσίων τῷ διὰ πελάγους· τοῖς μὲν γὰρ ῥᾴδιόν ἐστι καὶ πεῖσμα βαλεῖν καὶ προσσχεῖν καὶ νεωλκῆσαι, τοῖς δ' οὔ.

30 **Ὑψαίου.**

Μὴ φεῦγε πενίην, ἀλλ' ἀδικίην. οὐδεὶς γὰρ ὅτι πένης μετήλλαξεν, ἀλλ' ὅτι ἄδικος. οὐκ οὖν οὐδὲ πλούσιος ὢν βιοῖ ἐπαινετῶς, ἀλλ' ὅτι δίκαιος.

31 **Ἐκ τῶν Τέλητος ἐπιτομή.**

Δοκεῖ μοι ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις σπάνεως καὶ ἐνδείας παραλύειν. καὶ πῶς; οὐχ ὁρᾷς ἐνίους κεκτη-

μένους μὲν πολλὰ ὡς δοκοῦσιν, οὐ χρωμένους δὲ τούτοις δι' ἀνελευθερίαν καὶ ῥυπαρίαν; ἀλλ' ὥσπερ ὁ Πρίαμος οὐδ' ἔτλη ἕζεσθαι ἐπὶ θρόνου "πολλῶν κατὰ οἶκον ἐόντων", ἀλλὰ χαμαὶ ἐκάθητο "κυλινδόμενος κατὰ κόπρον," οὕτως ἔνιοι πολλῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς δι' ἀνελευθερίαν οὐδενὸς γεύονται οὐδὲ ἅπτονται, ἀλλὰ πλείω οἱ μῦς κατεσθίουσι καὶ οἱ μύρμηκες ἢ αὐτοί. ὥσπερ καὶ ὁ Λαέρτης [ἀγροῦ ἐπ' ἐσχατιῆς γρηΐ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἥ οἱ βρῶσίν τε πόσιν τε παρτίθει] εἰς ἀγρὸν ἀπελθὼν μόνος μετὰ γρᾳδίου κακουχεῖ αὐτὸν καὶ ξηρανεῖ, οἱ δὲ μνηστῆρες τὰ ἐκείνου. καὶ ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἐν λίμνῃ ἕστηκεν, ὥς φησιν ὁ ποιητής, κατὰ κρατὸς δὲ καρποί, ἀλλ' "ὁπότ' ἰθύσει' ὁ γέρων" πιεῖν ἢ τῶν καρπῶν ἅψασθαι, ἡ μὲν λίμνη ξηρὰ ἐγίνετο, "τοὺς δ' ἄνεμος ῥίπτασκε ποτὶ νέφεα σκιόεντα," οὕτως ἐνίων ἡ ἀνελευθερία καὶ δυσελπιστία καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸν σῖτον καὶ τὴν ὀπώραν ῥίπτασκεν οὐ ποτὶ νέφεα ἀλλ' ἃ μὲν εἰς τὴν ἀγορὰν ἃ δὲ εἰς τὸ καπηλεῖον, καὶ ἐπιθυμοῦντες οὐδενὸς γεύονται. καὶ ἐὰν μὲν πρὸς ἑτέρων κληθῇ ἐκπαθῶς ἀπολαύει, αὐτὸς δὲ ἔχων οὐθενὶ ἂν παρέχοι, ἀλλ' ἐπιθυμῶν στραγγεύεται. καὶ εἰ μέν τις αὐτὸν ἐξοικίζοι, τὸν τοιοῦτον πολέμιον ἂν ἡγοῖτο· ἑαυτὸν δὲ ἐξοικίζων οὐ δοκεῖ εἶναι πολέμιος. οὐκ ἀηδῶς δ' ἔμοιγε δοκοῦσι καὶ οἱ ἀρχαῖοι πρὸς ταῦτα ἐρωτᾶν· ὃ μὴ ἀπολύει ἀπληστίας καὶ ἀνελευθερίας καὶ ἀλαζονείας ἄνθρωπον, οὐδὲ ἐνδείας οὐδὲ σπάνεως ἀπολύει· οὐθὲν δὲ τῶν τοιούτων ἀπληστίας καὶ ἀλαζονείας καὶ ἀνελευθερίας ἀπολύει· τὸν γὰρ τρόπον οὐ μετατίθησιν, ὥσπερ οὐδὲ τῶν σωφρονούντων ἡ πενία, ἐὰν ἐκ πλουσίων πένητες γένωνται. θᾶττον γὰρ ἂν ἔμοιγε δοκεῖ τις εἰπεῖν ὡς τὴν

χρόαν, τὸ μέγεθος ἢ τὴν ὄψιν μετατίθησιν ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις ἤπερ τὸν τρόπον· ἕως δ' ἂν ᾖ οὗτος ἄπληστος ἀνελεύθερος ἀλαζὼν δειλός, ἐν ἐνδείᾳ καὶ σπάνει ἔσται. καὶ πῶς σπανίζουσιν οὗτοι τούτων ἃ ἔχουσι; πῶς δὲ οἱ τραπεζῖται, φησὶν ὁ Βίων, χρημάτων, ἔχοντες αὐτά; οὐ γὰρ αὐτῶν ὄντα ἔχουσιν· οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ αὐτῶν. εἰ δὲ καὶ τοῦτό τίς σοι δοίη ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀλλ' ὅμοιόν ἐστι τὸ οὕτως ἔχειν [καὶ μὴ ἔχειν], ὅταν ἀδυνατῇς αὐτοῖς χρῆσθαι. ἢ τί διαφέρει μὴ ἔχειν ἢ οὕτως ἔχειν ὡς αἱ Φορκίδες τὸν ὀφθαλμὸν ἀποκείμεναι αὐτὰς δὲ εἰς φραγμοὺς καὶ βόθρους καὶ βόρβορον ἐμπίπτειν μηθὲν προορωμένας, ἀλλ' ἐώσας ἀποκεῖσθαι ἕως ὅτου καὶ αὐτὸν τὸν ὀφθαλμὸν ὁ Περσεὺς ὑφείλετο; ἢ τί διαφέρει μὴ ἔχειν τροφὴν ἢ τοιαύτην ἔχειν, ἧς οὐ μὴ γεύσηται, ... ἰχθῦς καὶ περιστέρια ἢ Αἰγυπτίῳ κύνα ἢ Ἕλληνι κρανίον ἀνθρώπου; ὁμοίως γὰρ σπανιεῖ τροφῆς καὶ ἔχων ταύτην καὶ μὴ ἔχων. τί οὖν ὄφελος τὸ οὕτως ἔχειν; ἐπεὶ καὶ σὺ ἀργύριον ἔχεις, ἀλλ' οὐ μὴ χρήσῃ διὰ ῥυπαρίαν καὶ δειλίαν. διὸ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον οὐκ ἀηδῶς· ἔφασαν γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ἀνθρώπων οὓς μὲν χρήματα ἔχειν οὓς δὲ κτήματα· οὓς μὲν γὰρ χρῆσθαι τοῖς ὑπάρχουσιν οὓς δὲ μόνον κεκτῆσθαι οὔτε ἑαυτοῖς οὔτε ἄλλοις μεταδιδόντας καὶ προϊεμένους. καὶ ὃν τρόπον, ὅταν βασιλεὺς ἢ δυνάστης τὰ ὑπάρχοντα παρασφραγίσηται, οὐκ ἔστιν ἅψασθαι· οὕτως καὶ ἐνίων ἡ ἀνελευθερία καὶ δυσελπιστία τὰ ὑπάρχοντα παρεσφράγισται οὐκ ἐῶσα ἅψασθαι, ἀλλὰ σπανίζουσι καὶ ἐν ἐνδείᾳ εἰσίν, ἐπιθυμοῦντες μὲν πολλῶν χρῆσθαι δὲ οὐ δυνάμενοι. διὸ καὶ ὁ Κράτης πρὸς τὸν ἐπιζητοῦντα "τί οὖν μοι ἔσται φιλοσοφήσαντι;" "δυνήσῃ" φησί "τὸ φα-

σκόλιον ῥᾳδίως λῦσαι καὶ τῇ χειρὶ ἐξελὼν εὐλύτως δοῦναι, καὶ οὐχὶ ὥσπερ νῦν στρέφων καὶ μέλλων καὶ τρέμων, ὥσπερ οἱ παραλελυμένοι τὰς χεῖρας· ἀλλὰ καὶ πλῆρες ὂν αὐτὸ οὕτως ὄψει καὶ κενούμενον ἰδὼν οὐκ ὀδυνήσῃ, καὶ χρῆσθαι προελόμενος ῥᾳδίως δυνήσῃ, καὶ μὴ ἔχων οὐκ ἐπιποθήσεις, ἀλλὰ βιώσῃ ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι, τῶν ἀπόντων οὐκ ἐπιθυμῶν, τοῖς συμβεβηκόσιν οὐ δυσαρεστῶν. καὶ εἴ τις βούλεται ἢ αὐτὸς ἐνδείας καὶ σπάνεως ἀπολυθῆναι ἢ ἄλλον παραλῦσαι, μὴ χρήματα αὐτῷ ζητείτω. ὅμοιον γάρ, φησὶν ὁ Βίων, ὡς εἴ τις τὸν ὑδρωπικὸν βουλόμενος παῦσαι τοῦ δίψους τὸν μὲν ὕδρωπα μὴ θεραπεύοι, κρήνας δὲ καὶ ποταμοὺς αὐτῷ παρασκευάζοι. ἐκεῖνός τε γὰρ ἂν πρότερον πίνων διαρραγείη ἢ παύσαιτο τοῦ δίψους, οὗτός τε οὐκ ἄν ποθ' ἱκανωθείη, ὅταν ᾖ ἄπληστος καὶ δοξοκόπος καὶ δεισιδαίμων. διὸ καὶ εἰ βούλει τὸν υἱόν σου τῆς ἐνδείας καὶ σπάνεως παῦσαι, μὴ πρὸς Πτολεμαῖον πέμπε ὅπως χρήματα κτήσεται· εἰ δὲ μή, ἀλαζονείαν προσλαβὼν ἀπελεύσεται, περανεῖ δὲ οὐδέν· ἀλλ' εἰς Ἀκαδήμειαν πρὸς Κράτητα· ἐκεῖνος ἠδύνατο ἐξ ἀπλήστων καὶ πολυτελῶν ἐλευθερίους καὶ ἀφελεῖς κατασκευάζειν. καὶ Μητροκλῆς δὲ ἐκεῖνος ἔφη, ὡς ἔοικεν, ὅτε μὲν παρὰ Θεοφράστῳ καὶ Ξενοκράτει σχολάζοι, πολλῶν αὐτῷ ἐξ οἴκου ἀποστελλομένων, φοβεῖσθαι μὴ τῷ λιμῷ ἀποθάνοι καὶ ἀεὶ σπανίζειν καὶ ἐνδεὴς εἶναι· μεταβὰς δὲ ὕστερον πρὸς Κράτητα κἂν ἄλλον προστρέφειν, οὐδενὸς πεμπομένου. τότε μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἔδει ὑπόδημα ἔχειν, καὶ τοῦτο ἀκάττυτον ἥλους οὐκ ἔχον, εἶτα χλανίδα, παίδων ἀκολουθίαν, οἰκίαν μεγάλην εἰς τὸ σύνδειπνον, ὅπως ἄρτοι καθαροί, ὄψον μὴ τὸ τυχόν, οἶνος

ἡδύς, ὑποδοχὰς τὰς ἐπιβαλλούσας ἵνα πολυτελῶς· ἐλευθέριος γὰρ παρ' αὐτοῖς ἡ τοιαύτη ἀναστροφὴ ἐκρίνετο· πρὸς Κράτητα δὲ μεταβάντι οὐδὲν ἦν τούτων· ἀλλ' ἀφελέστερος τῷ τρόπῳ γενόμενος ἠρκεῖτο τρίβωνι καὶ μάζῃ καὶ λαχανίοις, οὐκ ἐπιποθῶν τὴν προτέραν δίαιταν οὐδὲ τῇ παρούσῃ δυσχεραίνων. πρὸς ῥῖγος ἡμεῖς μὲν ζητοῦμεν παχύτερον ἱμάτιον· ἐκεῖνος δὲ διπλώσας τὸν τρίβωνα περιῄει τρόπον τινὰ δύο ἱμάτια ἔχων. εἰ ἀλείψασθαι χρείαν ἔχοι, εἰσελθὼν ἂν εἰς τὸ βαλανεῖον τῷ γλοιῷ ἠλείψατο· καὶ βαδίσας ἐνίοτε πρὸς τὴν κάμινον οὗ τὰ χαλκεῖα, τῶν μαινίδων ἀποπυρίδα ποιήσας, περιχέας ἂν ἐλάδιον, καθίσας ἠρίστησε. καὶ ἐκάθευδε τὸ μὲν θέρος ἐν τοῖς ἱεροῖς τὸν δὲ χειμῶνα ἐν τοῖς βαλανείοις, οὐ σπανίζων ὥσπερ πρὸ τοῦ οὐδὲ ἐνδεὴς ὤν, ἀλλ' ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι, διακόνους οὐκ ἐπιθυμῶν ἔχειν. θαυμαστὸν μὲν γάρ, φησίν, εἰ Μάνης μὲν Διογένους ἄνευ δυνήσεται ζῆν, Διογένης δὲ ἄνευ Μάνους οὐ δυνήσεται θαρρεῖν. ὅταν δὲ ποιήσας ἀλαζόνα πολυτελῆ δεισιδαίμονα δοξοκόπον ἄπληστον χρήματα πολλὰ διδῷς, οὐδὲν περανεῖς. οὐκ ἀηδῶς γὰρ ὁ Φιλήμων "πλοῦτον μεταλήψεσθ' ἕτερον, οὐχὶ τὸν τρόπον." τούτου δὲ μένοντος τοῦ αὐτοῦ ὁμοίως, οὐκ ἀρκεῖται οὐδ' ἱκανοῦται, ἀλλ' ἐπιθυμίας καὶ ἐπιβολὰς τοσούτων καὶ τοιούτων ἔχει, ἐξ ὧν ἐν ἐνδείᾳ καὶ σπάνει ἔχονται, "ἄπληστον γὰρ ἔχουσι κακοὶ νόον." καὶ παῖς μὲν ὢν ἐπιθυμεῖ ἔφηβος γενέσθαι, ἔφηβος δὲ γενόμενος ζητεῖ πάλιν τὸ χλαμύδιον ἀποθέσθαι, ὅταν δὲ ἀνδρωθῇ πάλιν εἰς τὸ γῆρας σπεύδει. νῦν δέ, φησίν, ἀβίωτος ὁ βίος, στρατεία, λειτουργία, πολιτικὰ πράγματα, σχολάσαι αὐτῷ οὐκ ἔστι. πρεσβύτης γέγονε, πάλιν ἐπιθυμεῖ

τὰ ἐν νεότητι, "ἡ νεότης μοι φίλον ἀεί, τὸ δὲ γῆρας βαρύτερον Αἴτνης," καὶ μακαρίζει τὸν τοῦ παιδὸς βίον. οἰκέτης ἐστίν, ἐλεύθερος σπεύδει γενέσθαι· κἂν τούτου τύχω, φησί, πάντ' ἔχω. γέγονεν ἐλεύθερος, δοῦλον εὐθὺς ἐπιθυμεῖ κτήσασθαι. γέγονε τοῦτ' αὐτῷ, ἕτερον πρὸς σπεύδει κτήσασθαι· μία γάρ, φησί, χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ· εἶτα δύο, εἶτα καὶ ἀγρόν, εἶτ' Ἀθηναῖος γενέσθαι, εἶτα ἄρξαι, εἶτα βασιλεῦσαι, εἶτα ὥσπερ Ἀλέξανδρος ἀθάνατος γενέσθαι· εἰ δὲ καὶ τούτου τύχοι, οἶμαι, ἵνα Ζεὺς γένηται ἐπιθυμήσει. πῶς οὖν ὁ τοιοῦτος οὐκ ἐνδεής; ἢ ποία χρημάτων ὕπαρξις τῶν τοιούτων ἐπιθυμιῶν ἀπολύει; οἱ βασιλεῖς αὐτοὶ πολλῆς ἐπάρχοντες καὶ προσόδους μεγάλας ἔχοντες οὐδὲν ἧττον σπανίζουσιν, ὥστε καὶ τυμβωρυχεῖν καὶ ἱεροσυλεῖν καὶ παρὰ τὸ προσῆκον φυγαδεύειν. ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ πολλὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀναπεπλάκασι, καὶ οὔτε τῆς ἀρχῆς ἀποστῆναι προαιροῦνται οὔτε τὰ καθ' ἑαυτοὺς λιτότερον ἐξάγουσιν· εἶτα ἀναγκάζονται πολλὰ ὧν βούλονται. εἰ δὲ πάντων τις τῶν τοιούτων ὑπεράνω γένοιτο, ἐν πολλῇ ἂν εἴη ἀδείᾳ καὶ ἀσπανιστίᾳ. οὐκ ἀηδῶς γὰρ Κράτης "οὐκ οἶσθα" φησί "πήρα δύναμιν ἡλίκην ἔχει, θέρμων τε χοίνιξ καὶ τὸ μηδενὸς μέλειν." τῷ ὄντι μέγα καὶ ἀξιόλογον μετὰ πήρας καὶ θέρμων καὶ λαχάνων καὶ ὕδατος μηδενὸς φροντίζειν, ἀλλ' εἶναι ἀθώπευτον καὶ ἀκολάκευτον.

32 Ξενοφῶντος ἐν τῷ η' (3, 40) τῆς Κύρου παιδείας.

Ἦ γὰρ οὕτως, ὦ Σάκα, ὑπολαμβάνεις, ὡς ἐγὼ νῦν τοσούτῳ ἥδιον ζῶ ὅσῳ πλείονα κέκτημαι; Οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι ἐσθίω μὲν καὶ πίνω καὶ καθεύδω

οὐδ' ὁτιοῦν ἥδιον νῦν ἢ ὅτε πένης ἦν; ὅτι δὲ πολλὰ ταῦτ' ἐστί, τοσοῦτον κερδαίνω, πλείω μὲν φυλάττειν δεῖ, πλείω δ' ἄλλοις διανέμειν, πλειόνων δὲ ἐπιμελούμενον πράγματα ἔχειν. νῦν γὰρ δὴ ἐμὲ πολλοὶ μὲν οἰκέται σῖτον αἰτοῦσι, πολλοὶ δὲ πιεῖν, πολλοὶ δὲ ἱμάτια· οἱ δὲ ἰατρῶν δέονται· ἥκει δέ τις ἢ τῶν προβάτων λελυκωμένα φέρων, ἢ τῶν βοῶν κατακεκρημνισμένα, ἢ νόσον φάσκων ἐμπεπτωκέναι τοῖς κτήνεσιν· ὥστ' ἔμοιγε δοκῶ, ἔφη ὁ Φεραύλας, νῦν διὰ τὸ πολλὰ ἔχειν πλείω λυπεῖσθαι, ἢ πρόσθεν διὰ τὸ ὀλίγα ἔχειν. Καὶ ὁ Σάκας εἶπεν· Ἀλλά, ναὶ μὰ τὸν Δί', ὅταν σῷα ᾖ, πολλὰ ὁρῶν πολλαπλάσια ἐμοῦ εὐφραίνῃ. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν· Οὔ τοι, ὦ Σάκα, οὕτως ἡδύ ἐστι τὸ ἔχειν χρήματα, ὥσπερ ἀνιαρὸν τὸ ἀποβάλλειν, ἵν' ὡς εἰδότι ἐγὼ τἀληθῆ λέγω· τῶν μὲν γὰρ πλουτούντων οὐδεὶς ἀναγκάζεται ὑφ' ἡδονῆς ἀγρυπνεῖν, τῶν δ' ἀποβαλλόντων τι ὄψει οὐδένα δυνάμενον καθεύδειν ὑπὸ λύπης. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας, οὐδέ γε τῶν λαμβανόντων τι νυστάζοντα οὐδένα ἂν ἴδοις ὑφ' ἡδονῆς. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις· εἰ γάρ τοι τὸ ἔχειν οὕτως ὥσπερ τὸ λαμβάνειν ἡδὺ ἦν, πολὺ ἂν διέφερον εὐδαιμονίᾳ οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων. Καὶ ἀνάγκη δέ τοι ἐστί, [ἔφη,] ὦ Σάκα, τὸν πολλὰ ἔχοντα πολλὰ καὶ δαπανᾶν καὶ εἰς θεοὺς καὶ εἰς φίλους καὶ εἰς ξένους· ὅστις οὖν ἰσχυρῶς χρήμασιν ἥδεται, εὖ ἴσθι τοῦτον καὶ δαπανῶντα ἰσχυρῶς ἀνιᾶσθαι. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ τούτων εἰμί, ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονίαν τοῦτο νομίζω, τὸ πολλὰ ἔχοντα πολλὰ καὶ δαπανᾶν. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὁ Φεραύλας, οὐχὶ σύ γε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων ἐγένου, κἀμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας; ἀλλὰ γάρ, ἔφη, πάντα ταῦτα κέκτησο, καὶ

χρῶ ὥσπερ βούλει αὐτοῖς· ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ξένον τρέφε, καὶ ἔτι εὐτελέστερον ἢ ξένον· ἀρκέσει γάρ μοι ὅ τι ἂν καὶ σὺ ἔχῃς, τούτου μετέχειν.

33 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἐρυξίου (p. 401 b).

Τί ποτ' ἐστὶν ὃ χρώμεθα χρήμασι, καὶ πρὸς τί εὕρηται ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις; ὥσπερ τὰ φάρμακα, πρὸς τὸ τὰς νόσους ἀπαλλάττειν· ἴσως γὰρ ἂν ἡμῖν οὕτω μᾶλλον φανερὸν γένοιτο. ἐπειδὴ ἀναγκαῖον μὲν φαίνεται, ὅσα περ τυγχάνει χρήματα ὄντα, ταῦτα καὶ χρήσιμα εἶναι· τῶν δὲ χρησίμων γένος τι, ὃ καλοῦμεν χρήματα· λοιπὸν ἂν εἴη σκέψασθαι τὰ πρὸς τίνα χρείαν χρήσιμα χρῆσθαί χρήματά ἐστιν. πάντα μὲν γὰρ ἴσως χρήσιμα ὅσοις γε πρὸς τὴν ἐργασίαν χρώμεθα· ὥσπερ γε πάντα μὲν τὰ ψυχὴν ἔχοντα ζῷα, τῶν δὲ ζῴων γένος τι καλοῦμεν ἄνθρωπον. εἰ δή τις ἡμᾶς ἔροιτο, τίνος ἂν ἐκποδὼν ἡμῖν γενομένου οὐδὲν δεοίμεθα ἰατρικῆς οὐδὲ τῶν ταύτης ἐργαλείων, ἔχοιμ' ἂν εἰπεῖν, ὅτι εἰ αἱ νόσοι ἀπαλλαγείησαν ἐκ τῶν σωμάτων καὶ μὴ γίγνοιντο παντάπασιν ἢ γιγνόμεναι παραχρῆμα ἀπαλλάττοιντο. ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἡ ἰατρικὴ τῶν ἐπιστημῶν [ἡ] πρὸς τοῦτο χρησίμη, πρὸς τὸ νόσους ἀπαλλάττειν· εἰ δέ τις ἡμᾶς πάλιν ἔροιτο, τίνος ἂν ἡμῖν ἀπαλλαγέντος οὐδὲν δεοίμεθα χρημάτων, ἆρ' ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν; εἰ δὲ μή, πάλιν ὡδὶ σκοπώμεθα· φέρε, εἰ οἷός τε εἴη ζῆν ἄνθρωπος ἄνευ σιτίων καὶ ποτῶν καὶ μὴ πεινῷ μηδὲ διψῷ, ἔσθ' ὅ τι ἂν ἢ αὐτῶν τούτων δέοιτο ἢ ἀργυρίου ἢ ἑτέρου τινός, ἵνα ταῦτα ἐκπορίζηται; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκ οὖν καὶ τἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ μὴ δεοίμεθα πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν, ὧν νῦν ἐνδεεῖς ἐσμέν, καὶ ἀλέας καὶ ψύχους

ἐνίοτε, καὶ τῶν ἄλλων ὅσων τὸ σῶμα ἐνδεὲς γιγνόμενον προσδεῖται, ἄχρηστ' ἂν ἡμῖν εἴη τὰ καλούμενα χρήματα, εἰ μηδείς γε παντάπασι μηδενὸς δέοιτο τούτων, ὧν ἕνεκεν νυνὶ βουλόμεθα χρήματα ἡμῖν εἶναι, ἵνα ἐξικοίμεθα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἐνδείας τοῦ σώματος, ὧν ἂν ἑκάστοτε δεώμεθα; εἰ δ' ἔστιν ἄρα πρὸς τοῦτο χρήσιμον ἡ τῶν χρημάτων χρῆσις πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν τῶν ἐνδειῶν, εἴ γ' οὖν ἡμῖν τοῦτο ἐκ μέσου ἀναιρεθείη, οὐδὲν ἂν δεοίμεθα χρημάτων· ἴσως δ' ἂν οὐδ' εἴη παντάπασι χρήματα. Φαίνεται ἄρα ἡμῖν, ὡς ἔοικε, τὰ πρὸς ταύτην τὴν πραγματείαν χρήσιμα τῶν πραγμάτων, ταῦτα εἶναι χρήματα. Συνέφημεν ταῦτα εἶναι χρήματα. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐτάραττεν αὐτὸν σφόδρα τὸ λογίδιον. Τί δαὶ τὰ τοιάδε; πότερ' ἂν φήσαιμεν οἷόν τ' εἶναι ταυτὸν πρᾶγμα πρὸς τὴν τοιαύτην ἐργασίαν τοτὲ μὲν χρήσιμον εἶναι, τοτὲ δὲ ἀχρεῖον; Οὐκ ἔγωγ' ἂν φαίην· ἀλλ' εἴ τι δεοίμεθα τούτου, πρὸς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν καὶ χρήσιμόν μοι δοκεῖ εἶναι· εἰ δὲ μή, οὔ. Οὐκ οὖν εἰ ἄνευ πυρὸς οἷοί τε ἦμεν ἀνδριάντα χαλκοῦν ἐργάσασθαι, οὐδὲ ἂν δεοίμεθα πυρὸς πρός γε τὴν τούτου ἐργασίαν· εἰ δὲ μὴ δεοίμεθα, οὐδ' ἂν χρήσιμον ἡμῖν εἴη. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων. Φαίνεται. Οὐκ οὖν ὅσων ἄνευ οἷόν τε γίγνεσθαί τι, οὐδὲν ἂν τούτων ἡμῖν χρήσιμον φαίνοιτο πρός γε τοῦτο. Οὐ γάρ. Οὐκ οὖν εἴ ποτε φαινοίμεθα οἷοί τε ὄντες ἄνευ ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, (οἷς μὴ αὐτοῖς χρώμεθα πρὸς τὸ σῶμα, ὥσπερ σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ ἱματίοις καὶ στρώμασι καὶ οἰκίαις,) παύειν τὰς τοῦ σώματος ἐνδείας, ὥστε μηκέτι δεῖσθαι, οὐκ ἂν ἡμῖν οὐδὲ χρήσιμα γένοιτο πρός γε τοῦτο τἀργύριον

τε καὶ τὸ χρυσίον καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, εἴπερ ποτε καὶ ἄνευ τούτων οἷόν τε γίγνεσθαι. Οὐ γάρ. Οὐκ ἂν ἄρα οὐδ' ἂν χρήματα ἡμῖν ταῦτα φανείη, εἰ μηδὲν χρήσιμα· ἀλλὰ ταῦτ' ἂν εἴη, οἷς τὰ χρήσιμα οἷοί τε ἐσμὲν ἐκπορίζεσθαι.

34 Ἐν τῷ αὐτῷ (p. 405 c).

Μάλιστα δ' ἂν ἴσως καὶ τοῦτο ὧδε θεωρηθείη εἴ τις αὐτὸν πρὸς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον παραβάλλων σκοποῖτο, ὁποτέρα τῶν ἕξεων βελτίων, πότερον ὅταν τύχῃ νοσῶν, ἢ ὅταν ὑγιαίνων. Ἀλλὰ τοῦτό γ', ἔφη, οὐ πολλῆς τινος τῆς σκέψεως δεῖται. Ἴσως γάρ, ἦν δ' ἐγώ, παντὶ ἀνθρώπῳ εὔπορον γνῶναι, ὅτι ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἕξις κρείττων ἐστὶ τῆς τοῦ κάμνοντος. τί δέ; πότερον τυγχάνομεν πλειόνων τε καὶ μᾶλλον παντοδαπῶν δεόμενοι, ὅταν κάμνωμεν ἢ ὅταν ὑγιαίνωμεν; Ὅταν κάμνωμεν. Ὅταν ἄρα αὐτοὶ ἑαυτῶν τυγχάνωμεν φαυλότατα διακείμενοι, τότε σφόδρα τε καὶ πλείστων, τὰ πρὸς τὰς ἡδονὰς τὰς διὰ τοῦ σώματος, ἐν ἐπιθυμίαις τε καὶ δεήσεσιν ἐσμέν; Οὕτως. Οὐκ οὖν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὥσπερ αὐτὸς ἑαυτοῦ τότε φαίνεται βέλτιστα ἔχων, ὅταν ἐλαχίστων τῶν τοιούτων δέηται, οὕτω πάλιν καὶ δυοῖν ὄντοιν, εἰ ὁ μὲν τυγχάνει σφόδρα τε καὶ πολλῶν ἐν ἐπιθυμίᾳ τε καὶ δεήσει ὤν, ὁ δὲ ὀλίγων τε καὶ ἥσυχος, οἷον τὰ τοιάδε, ὅσοι τῶν ἀνθρώπων τυγχάνουσι κυβευταὶ ὄντες, οἱ δὲ οἰνόφλυγες, ἕτεροι δὲ γαστρίμαργοι. ἅπαντα γὰρ ταῦτα οὐδὲν ἕτερον τυγχάνει ὄντα, ἢ ἐπιθυμίαι. Σφόδρα γε. Αἱ δ' ἐπιθυμίαι πᾶσαι, οὐδὲν ἕτερον ἢ ἔνδειαι τινῶν. οἱ οὖν πλεῖστα τούτων πεπονθότες ἄνθρωποι ἐν μοχθηροτέρᾳ ἕξει εἰσὶ τῶν μηδὲν ἢ ὡς ἐλάχιστα τοιαῦτα

πεπονθότων. πάνυ μὲν οὖν ἔγωγε καὶ σφόδρα μοχθηροὺς τοὺς τοιούτους ὑπολαμβάνω εἶναι· καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τοιούτους, τοσούτῳ καὶ μοχθηροτέρους.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ, ΟΤΙ ΒΡΑΧΥΣ ΚΑΙ ΕΥΤΕΛΗΣ, ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΩΝ ΑΝΑΜΕΣΤΟΣ. ϟΗ.

1 Σοφοκλέους.

Ὦ θνητὸν ἀνδρῶν καὶ ταλαίπωρον γένος,
ὡς οὐδὲν ἐσμὲν πλὴν σκιαῖς ἐοικότες
βάρος περισσὸν γῆς ἀναστρωφώμενοι.

2 Σοφοκλῆς Αἴαντι (125).

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
εἴδωλ' ὅσοι περ ζῶμεν ἢ κούφην σκιάν.

3 Φιλήμονος.

Τοιοῦτος ὁ βίος ἐστὶν ἀνθρώπου, γύναι·
εὐφραινόμεσθ' ἔλαττον ἢ λυπούμεθα.

4 Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Τοὺς ζῶντας εὖ δρᾶν· κατθανὼν δὲ πᾶς ἀνὴρ
γῆ καὶ σκιά, τὸ μηδὲν εἰς οὐδὲν ῥέπει.

5 Φιλήμονος.

Οὐκ ἂν δύναιο μὴ γενέσθαι, δέσποτα,
ἄνθρωπος ὢν ἄνθρωπος· ἄλλως οὖν βοᾷς·
τὸν ζῶντ' ἀνάγκη πόλλ' ἔχειν ἐστὶν κακά.

6 Διφίλου.

Ἄνθρωπός εἰμι, τοῦτο δ' αὐτὸ τῷ βίῳ
πρόφασιν μεγίστην εἰς τὸ λυπεῖσθαι φέρει.

7 Μενάνδρου.

Ἄνθρωπος· ἱκανὴ πρόφασις εἰς τὸ δυστυχεῖν.

8 *Μενάνδρου.*

Ἅπαντα τὰ ζῷ' ἐστι μακαριώτερα
καὶ νοῦν ἔχοντα μᾶλλον ἀνθρώπου πολύ.
τὸν ὄνον ὁρᾶν ἔξεστι πρῶτα τουτονί.
οὗτος κακοδαίμων ἐστὶν ὁμολογουμένως.
τούτῳ κακὸν δι' αὑτὸν οὐδὲν γίγνεται·
ἃ δ' ἡ φύσις δέδωκεν αὐτῷ ταῦτ' ἔχει.
ἡμεῖς δὲ χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κακῶν
αὐτοὶ παρ' αὑτῶν ἕτερα προσπορίζομεν.
λυπούμεθ', ἂν πτάρῃ τις· ἂν εἴπῃ κακῶς,
ὀργιζόμεσθ'· ἐὰν ἴδῃ τις ἐνύπνιον, [σφόδρα]
φοβούμεθ'· ἂν γλαὺξ ἀνακράγῃ, δεδοίκαμεν.
ἀγωνίαι δόξαι φιλοτιμίαι νόμοι,
ἅπαντα ταῦτ' ἐπίθετα τῇ φύσει κακά.

9 *Σωτάδου.*

Αὐτὸς γὰρ ἐὼν παντογενὴς ὁ πάντα γεννῶν
οὐ κρίνει δικαίως τὰ κατ' ἄνθρωπον ἕκαστον.
καὶ γὰρ κατὰ γαῖαν τὰ κακὰ πέφυκεν ἀεί,
καὶ τοῖς μεγάλοις ἀεὶ κακοῖς γέγηθ' ὁ κόσμος.
ὅτι πάντες, ὅσοι περισσὸν ἠθέλησαν εὑρεῖν
ἢ μηχανικὸν ποίημ', ἢ σοφὸν μάθημα,
οὗτοι κακὸν εἰς τὸν θάνατον τέλος ἐποίησαν,
ὑπὸ τοῦ γεννήτορος κόσμου κακῶς παθόντες.
Σωκράτην ὁ κόσμος πεποίηκεν σοφὸν εἶναι,
καὶ κακῶς ἀνεῖλεν τὸν Σωκράτην ὁ κόσμος,
ἐν τῇ φυλακῇ κώνειον ὅτι πιὼν τέθνηκε.
πουλύποδα φαγὼν ὁ Διογένης ὠμὸν τέθνηκεν.
Αἰσχύλῳ γράφοντι ἐπιπέπτωκε χελώνη.
Σοφοκλῆς ῥᾶγα φαγὼν σταφυλῆς, πνιγεὶς τέθνηκε.
κύνες οἱ κατὰ Θρᾴκην Εὐριπίδην ἔτρωγον.
τὸν θεῖον Ὅμηρον λιμὸς κατεδαπάνησεν.

10 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀγαθὸς εὐφυὴς δίκαιος εὐτυχὴς ὃς ἂν ζῇ,
τοῦ φθόνου λαβεῖν δεῖ μερίδ' ἢ μῶμον ἔχειν δεῖ.
πλουτεῖ τις ἄγαν, ἀλλὰ πάθος παρέλαβεν αὐτόν.
εὐσεβής τίς ἐστι, πενίαν δέδωκεν αὐτῷ.
μέγας ἐστὶ τεχνίτης τις, ἀτυχῆ πεποίηκεν αὐτόν.
κἂν ἐπὶ τὸ μέγιστον δίκαιος κριτὴς ὑπάρχῃ,
δεῖ τὸν φύσει νικώμενον ἄδικον αὐτὸν εἰπεῖν.
πλούσιός τίς ἐστι, τὸ μέγα πτῶμα φοβεῖται.
ἰσχυρὸς ὑπάρχει, νόσου πεῖραν εὐλαβεῖται.
ἡμέρας μιᾶς ἀλυπία μέγ' ἐστὶ κέρδος.
τί γὰρ ἐσμὲν ὅλως, ἢ ποταπῆς γεγόναμεν ὕλης;
στόχασαι κατὰ σεαυτὸν τὸ βιωτικόν, νοήσας
ἐκ τίνος ἐγένου καὶ τίς εἶ καὶ τίς πάλι γίνῃ.

11 *Μενάνδρου.*

Τυφλόν γε καὶ δύστηνον ἀνθρώπου βίος.

12 *Εὔφρονος Διδύμων.*

Ὦ Ζεῦ, τί ποθ' ἡμῖν δοὺς χρόνον τοῦ ζῆν βραχὺν
πλέκειν ἀλύπως τοῦτον ἡμᾶς οὐκ ἐᾷς;

13 *Μιμνέρμου.*

Ἡμεῖς δ' οἷά τε φύλλα φύει πολυάνθεμος ὥρη
ἔαρος, ὅτ' αἶψ' αὐγὴ αὔξεται ἠελίου,
τοῖς ἴκελοι πήχυιον ἐπὶ χρόνον ἄνθεσιν ἥβης
τερπόμεθα, πρὸς θεῶν εἰδότες οὔτε κακὸν
οὔτ' ἀγαθόν· κῆρες δὲ παρεστήκασι μέλαιναι,
ἡ μὲν ἔχουσα τέλος γήραος ἀργαλέου,
ἡ δ' ἑτέρη θανάτοιο· μίνυνθα δὲ γίγνεται ἥβης
καρπός, ὅσον τ' ἐπὶ γῆν κίδναται ἠέλιος.
αὐτὰρ ἐπὴν δὴ τοῦτο τέλος παραμείψεται ὥρης,
αὐτίκα δὴ τεθνάναι βέλτιον ἢ βίοτος.

πολλὰ γὰρ ἐν θυμῷ κακὰ γίγνεται, ἄλλοτέ τ' οἶκος
τρυχοῦται, πενίης δ' ἔργ' ὀδυνηρὰ πέλει.
ἄλλος δ' αὖ παίδων ἐπιδεύεται, ὧν τε μάλιστα
ἱμείρων κατὰ γῆς ἔρχεται εἰς ἀίδην.
ἄλλος νοῦσον ἔχει θυμοφθόρον· οὐδέ τις ἔστιν
ἀνθρώπων, ᾧ Ζεὺς μὴ κακὰ πολλὰ διδῷ.

14 Φιλήμονος.

Ὦ τρισμακάρια πάντα καὶ τρισόλβια
τὰ θηρί', οἷς οὐκ ἔστι περὶ τούτων λόγος·
οὔτ' εἰς ἔλεγχον οὐδὲν αὐτῶν ἔρχεται,
οὔτ' ἄλλο τοιοῦτ' οὐδέν ἐστ' αὐτοῖς κακὸν
ἐπακτόν, ἣν δ' ἂν εἰσενέγκηται φύσιν
ἕκαστον, εὐθὺς καὶ νόμον ταύτην ἔχει.
ἡμεῖς δ' ἀβίωτον ζῶμεν ἄνθρωποι βίον,
δουλεύομεν δόξαισιν, εὑρόντες νόμους,
προγόνοισιν, ἐγγόνοισιν· οὐκ ἔστ' ἀποτυχεῖν
κακοῦ· πρόφασιν δ' ἀεί τιν' ἐξευρίσκομεν.

15 Σιμωνίδου θρήνων.

Οὐδὲ γὰρ οἳ πρότερόν ποτ' ἐπέλοντο,
θεῶν δ' ἐξ ἀνάκτων ἐγένονθ' υἷες ἡμίθεοι,
ἄπονον οὐδ' ἄφθιτον οὐδ' ἀκίνδυνον βίον
ἐς γῆρας ἐξίκοντο τελέσαντες.

16 Σιμωνίδου.

Ὦ παῖ, τέλος μὲν Ζεὺς ἔχει βαρύκτυπος
πάντων ὅσ' ἔστι, καὶ τίθησ' ὅκῃ θέλει.
νόος δ' οὐκ ἐπ' ἀνθρώποισιν· ἀλλ' ἐφήμεροι
ἀεὶ βροτοὶ δὴ ζῶμεν, οὐδὲν εἰδότες
ὅκως ἕκαστον ἐκτελευτήσει θεός.
ἐλπὶς δὲ πάντας κἀπιπειθείη τρέφει
ἄπρηκτον ὁρμαίνοντας· οἳ μὲν ἡμέρην

μένουσιν ἐλθεῖν, οἱ δ' ἐτέων περιτροπάς.
ἐς νέωτα δ' οὐδεὶς ὅστις οὐ δοκέει βροτῶν
πλούτῳ τε κἀγαθοῖσιν ἵξεσθαι φίλος.
φθάνει δὲ τὸν μὲν γῆρας ἄζηλον λαβὸν
πρὶν τέρμ' ἵκηται· τοὺς δὲ δύστηνοι νόσοι
φθείρουσι θνητῶν· τοὺς δ' Ἄρει δεδμημένους
πέμπει μελαίνης Ἀίδης ὑπὸ χθονός·
οἱ δ' ἐν θαλάσσῃ λαίλαπι κλονεύμενοι
καὶ κύμασιν πολλοῖσι πορφυρέης ἁλὸς
θνήσκουσιν, εὖτ' ἂν μὴ δυνήσωνται ζόειν·
οἱ δ' ἀγχόνην ἥψαντο δυστήνῳ μόρῳ,
καὐτάγρετοι λείπουσιν ἡλίου φάος.
οὕτω κακῶν ἄπ' οὐδέν, ἀλλὰ μυρίαι
βροτοῖσι κῆρες κἀνεπίφραστοι δύαι
καὶ πήματ' ἐστίν· εἰ δ' ἐμοὶ πιθοίατο,
οὐκ ἂν κακῶν ἐρῷμεν οὐδ' ἐπ' ἄλγεσι
κακοῖς ἔχοντες θυμὸν αἰκιζοίμεθα.

17 Φιλήμονος.

Πολύ γ' ἐστὶ πάντων ζῷον ἀθλιώτατον
ἄνθρωπος, εἴ τις ἐξετάζοι κατὰ τρόπον.
τὸν γὰρ βίον περίεργον εἰς τὰ πάντ' ἔχων
ἀπορεῖ τὰ πλεῖστα διὰ τέλους πονεῖ τ' ἀεί.
καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσιν ἡ γῆ θηρίοις
ἑκοῦσα παρέχει τὴν καθ' ἡμέραν τροφήν,
αὐτὴ πορίζουσ' οὐ λαβοῦσα . . . πάνυ μόλις
ὥσπερ τὸ κατὰ χρέος κεφάλαιον ἐκτίνει
τὸ σπέρμα, τοὺς τόκους δ' ἀνευρίσκουσ' ἀεὶ
πρόφασίν τιν' αὐχμὸν ἢ πάχνην ἀποστερεῖ·
καὶ δὴ τυχὸν μὲν διὰ τὸ παρέχειν πράγματα
μόνους ἑαυτῇ καὶ ποιεῖν τἄνω κάτω,
ταύτην παρ' ἡμῶν λαμβάνει τιμωρίαν.

18 *Βάθωνος ἐξ Αἰτωλοῦ.*

Ἄνθρωπος ὢν ἔπταικας, ἐν δὲ τῷ βίῳ
τέρας ἐστίν, εἴ τις εὐτύχηκε διὰ βίου.

19 *Μενάνδρου.*

Ὁ πάντα βουληθεὶς ἂν ἄνθρωπος πονεῖν
πᾶν ἂν γένοιτο· πλούσιος τρόπον τινά,
πάλιν φιλόσοφος τινὶ μαθήσει χρώμενος,
τὸ σῶμ' ὑγιαίνων τινὰ δίαιταν προσφέρων.
πλὴν ἕν τι τῶν πάντων ἀδύνατον ἦν ἄρα
εὑρεῖν, δι' οὗ τρόπου τις οὐ λυπήσεται.
οὐ γὰρ τὸ μὴ πράττειν κατὰ νοῦν ἔχει μόνον
λύπην, παρέχει δὲ φροντίδας καὶ τἀγαθά.

20 *Φιλήμονος Ἐφήβῳ.*

Οὐ τοῖς πλέουσι τὴν θάλατταν γίγνεται
μόνοισι χειμών, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ
τοῖς περιπατοῦσί που, Λάχης, ἐν τῇ στοᾷ,
καὶ τοῖς μένουσιν ἔνδον ἐν ταῖς οἰκίαις.
χοἰ μὲν πλέοντες ἐνίοθ' ἡμέραν μίαν
ἢ νύκτα χειμασθέντες εἶτ' ἐκ τοῦ κακοῦ
σωτηρίας ἐπέτυχον, ἤτοι πνεῦμα γὰρ
αὐτοὺς τὸ σῶζον ἧκεν ἢ ἐφάνη λιμήν.
ἐμοὶ δὲ τοῦτ' οὐκ ἔστιν· οὐκ ἐς ἡμέραν
χειμάζομαι μίαν γάρ, εἰς τὸν βίον δ' ὅλον,
ἀεὶ τὸ λυπεῖσθαι δὲ μεῖζον γίγνεται.

21. *Εὐριπίδου Θυέστου.*

Εἰ δ' ἄτερ πόνων
δοκεῖς ἔσεσθαι, μῶρος εἶ, θνητὸς γεγώς.

22 *Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.*

Ἀλλ' ἡμέρα τοι πολλὰ καὶ μέλαινα νὺξ
τίκτει βροτοῖσιν.

23 *Σοφοκλέους Μυσῶν.*

Ἄμοχθος γὰρ οὐδείς· ὁ δ᾽ ἥκιστ᾽ ἔχων μακάρτατος.

24 *Σόλωνος.*

Οὐδὲ μάκαρ οὐδεὶς πέλεται βροτός, ἀλλὰ πονηροὶ
πάντες, ὅσους θνητοὺς ἠέλιος καθορᾷ.

25 *Βακχυλίδου προσοδίων.*

Πάντεσσι θνατοῖσι δαίμων ἐπέταξε πόνους ἄλλοισιν ἄλλους.

26 *Τοῦ αὐτοῦ ἐπινίκων.*

Οὐ γάρ τις ἐπιχθονίων πάντα γ᾽ εὐδαίμων ἔφυ.

27 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Θνατοῖσι μὴ φῦναι φέριστον, μηδ᾽ ἀελίου
προσιδεῖν φέγγος, ὄλβιος δ᾽ οὐδεὶς βροτῶν πάντα χρόνον.

28 *Ἡρώδα μιμιάμβων.*

Ὡς οἰκίην οὐκ ἔστιν εὐμαρέως εὑρεῖν
ἄνευ κακῶν ζώουσαν· ὃς δ᾽ ἔχει μεῖον,
τοῦτόν τι μεῖζον τοῦ ἑτέρου δόκει πρήσσειν.

29 *Σιμωνίδου.*

Ἓν δὲ τὸ κάλλιστον Χῖος ἔειπεν ἀνήρ
"οἵη περ φύλλων γενεή, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν."
παῦροι μὴν θνητῶν οὔασι δεξάμενοι
στέρνοις ἐγκατέθεντο· πάρεστι γὰρ ἐλπὶς ἑκάστῳ
ἀνδρῶν, ἥτε νέων στήθεσιν ἐμφύεται.
θνητῶν δ᾽ ὄφρα τις ἄνθος ἔχῃ πολυήρατον ἥβης,
κοῦφον ἔχων θυμὸν πόλλ᾽ ἀτέλεστα νοεῖ.
οὔτε γὰρ ἐλπίδ᾽ ἔχει γηρασέμεν οὐδὲ θανεῖσθαι,
οὐδ᾽ ὑγιὴς ὅταν ᾖ, φροντίδ᾽ ἔχει καμάτου.

νήπιοι οἷς ταύτῃ κεῖται νόος· οὐδὲ ἴσασιν
ὡς χρόνος ἔσθ' ἥβης καὶ βιότου ὀλίγος
θνητοῖς· ἀλλὰ σὺ ταῦτα μαθὼν βιότου ποτὶ τέρμα
ψυχῇ τῶν ἀγαθῶν τλῆθι χαριζόμενος.

30 *Διονυσίου τοῦ τυράννου Ἀλκμήνης.*
Εἰ δ' ἀξιοῖς σοι μηδὲν ἀλγεινόν ποτε
μηδὲν ἔσεσθαι, μακαρίως ἔχεις φρενῶν·
θεῶν γὰρ ἕξειν βίοτον οὐ θνητῶν δοκεῖς.

31 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*
Χρήμασιν γὰρ εὐτυχῶ,
ταῖς συμφοραῖσι δ', ὡς ὁρᾷς, οὐκ εὐτυχῶ.

32 *Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλου.*
Γλυκεῖα γάρ μοι φροντὶς οὐδαμῇ βίου.

33 *Ἡσιόδου ἔργων* (101).
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα·
νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ, αἳ δ' ἐπὶ νυκτὶ
αὐτόματοι φοιτῶσι κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι.

34 *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*
Φεῦ φεῦ, βρότειαι πημάτων ὅσαι τύχαι
ὅσαι τε μορφαί, τέρμα δ' οὐκ εἴποι τις ἄν.

35 *Σοφοκλέους Οἰδίποδι τυράννῳ* (1189).
Τίς γὰρ τίς ἀνὴρ πλέον
τᾶς εὐδαιμονίας φέρει,
ἢ τοσοῦτον ὅσον δοκεῖν
καὶ δόξαντ' ἀποκλῖναι;

36 *Εὐριπίδου Ἀντιόπης.*
Πόλλ' ἔστιν ἀνθρώποισιν ὦ ξένοι κακά.

37 *Μενάνδρου.*
Ἄνευ κακῶν γὰρ οἰκίαν οἰκουμένην

οὐκ ἔστιν εὑρεῖν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἡ τύχη
τούτων δίδωσιν ἀφθονίαν, τοῖς δ' οἱ τρόποι.

38 Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο· τῶν πολλῶν βροτῶν
δεῖ τοὺς μὲν εἶναι δυστυχεῖς τοὺς δ' εὐτυχεῖς.

39 Εὐριπίδου Βελλεροφόντου.

Ἐγὼ τὸ μὲν δὴ πανταχοῦ θρυλούμενον
κράτιστον εἶναι φημὶ μὴ φῦναι βροτῷ.

40 Εὐριπίδου Εὐρυσθέως.

Οὐκ οἶδ' ὅτῳ χρὴ κανόνι τὰς βροτῶν τύχας
ὀρθῶς ἀθρήσαντ' εἰδέναι τὸ δραστέον.

41 Εὐριπίδου Ἰφιγενείας (Ion. 381).

Πολλαί γε πολλοῖς εἰσι συμφοραὶ βροτοῖς,
μορφαῖς δὲ διαφέρουσιν, ἓν δ' ἂν εὐτυχὲς
μόλις ποτ' ἐξεύροι τις ἀνθρώπου βίῳ.

42 Εὐριπίδου Ὀρέστης (1).

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν ὧδ' εἰπεῖν ἔπος
οὐδὲ πάθος οὐδὲ συμφορὰ θεήλατος,
ἧς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.

43 Σοφοκλέους.

Οὐ γὰρ θέμις ζῆν πλὴν θεοῖς ἄνευ κακῶν.

44 Ἱπποι

Ὦ δαῖμον, ὡς οὐκ ἔστ' ἀποστροφὴ βροτοῖς
τῶν ἐμφύτων τε καὶ θεηλάτων κακῶν.

45 Σοφοκλέους Τηρεῖ. Χορός.

Τὰν γὰρ ἀνθρώπου ζόαν
ποικιλομήτιδες ἆται
πημάτων πάσαις μεταλλάσσουσιν ὥραις.

46 Ἐν ταυτῷ.

Ζώοι τις ἀνθρώπων τὸ κατ' ἦμαρ ὅπως
ἥδιστα πορσύνων, τὸ δ' ἐς αὔριον αἰεὶ
τυφλὸν ἕρπει.

47 Εὐριπίδου Πρωτεσίλαος.
Οὐ θαῦμ' ἔλεξας θνητὸν ὄντα δυστυχεῖν.

48 Σοφοκλῆς Αἴαντι.
Ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα καὶ σκιὰ μόνον.

49 Αἰσχύλου.
Τὸ γὰρ βρότειον σπέρμ' ἐφ' ἡμέραν φρονεῖ,
καὶ πιστὸν οὐδὲν μᾶλλον ἢ καπνοῦ σκιά.

50 Ὁμήρου (Il. ω' 525).
Ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
ζώειν ἀχνυμένοις.

51 Τοῦ αὐτοῦ (Il. ρ' 446).
Οὐ μὲν γάρ τί ποτ' ἐστὶν ὀιζυρώτερον ἀνδρὸς
πάντων ὅσσα τε γαῖαν ἐπιπνείει τε καὶ ἕρπει.

52 Τοῦ αὐτοῦ (φ' 463).
Τί γὰρ δὴ δεῖ θνητῶν ἕνεκα πτολεμίζειν
δειλῶν; οἳ φύλλοισιν ἐοικότες ἄλλοτε μέν τε
ζαφλεγέες τελέθουσιν ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
ἄλλοτε δὲ φθινύθουσιν ἀκήριοι, οὐδέ τις ἀλκή.

53 Μενάνδρου Συναριστώσαις.
Τρισάθλιόν γε καὶ ταλαίπωρον φύσει
πολλῶν τε μεστόν ἐστι τὸ ζῆν φροντίδων.

54 Μενάνδρου Κιθαριστῇ.
Ἆρ' ἐστὶ συγγενές τι λύπη καὶ βίος.

55 Θεόγνιδος (617).
Οὔ τι μάλ' ἀνθρώποις καταθύμια πάντα τελεῖται·
πολλῷ γὰρ θνητῶν κρέσσονες ἀθάνατοι.

56 *Ἀντιφῶντος.*

Εὐκατηγόρητος πᾶς ὁ βίος [θαυμαστῶς] ὦ μακάριε καὶ οὐδὲν ἔχων περιττὸν οὐδὲ μέγα καὶ σεμνόν· ἀλλὰ πάντα μικρὰ καὶ ἀσθενῆ καὶ ὀλιγοχρόνια καὶ ἀναμεμιγμένα λύπαις μεγάλαις.

57 *Ποσιδίππου.*

Ποίην τις βιότοιο τάμῃ τρίβον; εἰν ἀγορῇ μὲν
νείκεα καὶ χαλεπαὶ πρήξιες· ἐν δὲ δόμοις
φροντίδες· ἐν δ' ἀγροῖς καμάτων ἅλις· ἐν δὲ θαλάσσῃ
τάρβος· ἐπὶ ξείνης δ', ἢν μὲν ἔχῃς τι, δέος,
ἢν δ' ἀπορῇς, ἀνιαρόν· ἔχεις γάμον, οὐκ ἀμέριμνος
ἔσσεαι· οὐ γαμέεις, ζήσει ἐρημότερος·
τέκνα πόνοι· πήρωσις ἄπαις βίος· αἱ νεότητες
ἄφρονες· αἱ πολιαὶ δ' ἔμπαλιν ἀδρανέες.
ἦν ἄρα τῶν πάντων τόδε λώιον, ἠὲ γενέσθαι
μηδέποτ' ἠὲ θανεῖν αὐτίκα τικτόμενον.

58 *Δημοκρίτου.*

Διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ κακὰ καὶ μὴ διζημένοισι.

59 *Σιμωνίδου.*

Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς πόσον χρόνον βιῴη "χρόνον" εἶπεν "ὀλίγον, ἔτη δὲ πολλά."

60 *Ἀριστοτέλους.*

Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; ἀσθενείας ὑπόδειγμα, καιροῦ λάφυρον, τύχης παίγνιον, μεταπτώσεως εἰκών, φθόνου καὶ συμφορᾶς πλάστιγξ, τὸ δὲ λοιπὸν φλέγμα καὶ χολή.

61 *Δημοκρίτου.*

Ἅπαντες ἄνθρωποι συνειδήσι τῆς ἐν τῷ βίῳ κακοπραγμοσύνης τὸν τῆς βιοτῆς χρόνον ἐν ταραχῇσι καὶ φόβοισι ταλαιπωρέουσι, ψεύδεα περὶ τοῦ μετὰ τὴν τελευτὴν μυθοπλαστέοντες φόβου.

62 Ἡροδότου (VII, 46).

Αἵ γάρ τοι συμφοραὶ προσπίπτουσαι καὶ αἱ νοῦσοι συνταράττουσι καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον· οὕτως ὁ μὲν θάνατος μοχθηρᾶς ἐούσης τῆς ζωῆς καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονεν· ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν τεύξας τὸν αἰῶνα δυσξύνετος ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἐών.

63 Ἀντιφῶντος.

Τὸ ζῆν ἔοικε φρουρᾷ ἐφημέρῳ, τό τε μῆκος τοῦ βίου ἡμέρᾳ μιᾷ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἣν ἀναβλέψαντες πρὸς τὸ φῶς παρεγγυῶμεν τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἑτέροις.

64 Ἡροδότου (VII, 49).

Αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, καὶ οὐχ οἱ ἄνθρωποι τῶν συμφορῶν.

65 Δημοκρίτου.

Γινώσκειν χρεὼν ἀνθρωπίνην βιοτὴν ἀφαυρήν τε ἐοῦσαν καὶ ὀλιγοχρόνιον πολλῇσί τε κηρσὶ συμπεφυρμένην καὶ ἀμηχανίῃσι, ὅκως ἂν περὶ μετρίης τε κτήσιος ἐπιμέληται καὶ μέτρια ἐπὶ τοῖσι ἀναγκαίοισι ταλαιπωρέῃ.

66 Ἑρμοδότου.

*Ἀτέκμαρτος
ὁ πᾶς βίος οὐδὲν ἔχων πιστὸν πλανᾶται συντυχίαις·
ἐλπὶς δὲ φρένας παραθαρσύνει, τὸ δὲ μέλλον ἀκριβῶς
οἶδεν οὐδεὶς θνατὸς ὅπᾳ φέρεται·*

θεὸς δὲ πάντας ἐν κινδύνοις θνατοὺς κυβερνᾷ. ἀντιπνεῖ δὲ πολλάκις εὐτυχίαις δεινά τις αὔρα.

67 Ἐκ τῶν Κλειτομάχου.

Οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιόν ἐστιν, ἀλλὰ πάντα φέρεται φορᾷ τινι παραλόγῳ.

68 Ζήνωνος.

Ζήνων ἔλεγεν οὐδενὸς ἡμᾶς οὕτω πένεσθαι ὡς χρόνου. βραχὺς γὰρ ὄντως ὁ βίος, ἡ δὲ τέχνη μακρή, καὶ μᾶλλον ἡ τὰς τῆς ψυχῆς νόσους ἰάσασθαι δυναμένη.

69 Σωκράτους.

Σωκράτης ἔλεγε νομίζειν ἀεὶ τοὺς θεοὺς γελᾶν ὁρῶντας τὴν τῶν ἀνθρώπων κενοσπουδίαν· μικρὰ γὰρ τὰ ἀνθρώπινα πάντα ὄντα οὐκ ἴσης σπουδῆς τυγχάνειν.

70 Νεοπτολέμου.

Νεοπτόλεμον τὸν τῆς τραγῳδίας ὑποκριτὴν ἤρετό τις τί θαυμάζοι τῶν ὑπ' Αἰσχύλου λεχθέντων ἢ Σοφοκλέους ἢ Εὐριπίδου· ὃ δὲ οὐδὲν μὲν τούτων εἶπεν, ὃ δ' αὐτὸς ἐθεάσατο ἐπὶ μείζονος σκηνῆς, Φίλιππον ἐν τοῖς τῆς θυγατρὸς Κλεοπάτρας γάμοις πομπεύσαντα καὶ τρισκαιδέκατον θεὸν ἐπικληθέντα, τῇ ἑξῆς ἐπισφαγέντα ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ ἐρριμμένον.

71 Ἱπποδάμου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ πολιτείας.

Πάντα μὲν ὦν τὰ θνατὰ δι' ἀνάγκαν φύσιος ἐν μεταβολαῖς καλινδεῖται, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν χερηόνων ἐπὶ τὰ βελτίονα μετατροπὰν λαμβάνοντα, τὰ δὲ ἀπὸ τῶν βελτιόνων ἐπὶ τὰ χερήονα. γενόμενα γὰρ ἀέξεται τὰ πράγματα καὶ ἀεξηθέντα ἀκμάζει καὶ ἀκμά-

σαντα γηράσκει καὶ τέλος ὕστατα φθείρεται, τὰ μὲν ὑπὸ φύσιος γινόμενα δι' αὐτᾶς τᾶς φύσιος ἐς τὸ ἄδηλον αὖτις τερματιζόμενα καὶ πάλιν ἐκ τῶ ἀδήλω ἐς τὸ ὁρατὸν ἐπισυνερχόμενα ἀμοιβᾷ γενέσιος καὶ ἀνταποδόσι φθορᾶς κύκλον αὐταύτας ἀναποδιζοίσας, τὰ δὲ καὶ ὑπὸ ἀφροσύνας ἀνθρωπίνας ὕβρι καὶ κόρῳ ζεσάσας. οἶκοί τε καὶ πόλεις ὑπὸ μεγάλων εὐτυχημάτων ἀερθεῖσαι καὶ βίον βαθυπλούτων ἅμα τοῖς μακαριζομένοις ἀγαθοῖς ἐς τὸν ὄλεθρον ἔβασαν. ἴστω δ' εἰ .... καὶ συμβαίνει πᾶσαν ἀγεμονίαν τρισὶ χρόνοις ὁρίζεσθαι, ἑνὶ μὲν καὶ πράτῳ τῷ περιέχοντι τὰν κτᾶσιν, δευτέρῳ δὲ τῷ τὰν ἀπόλαυσιν, τελευταίῳ δὲ τῷ τὰν ἀπόλεσιν. τοὶ μὲν γὰρ πρᾶτοι ἀτυχέες ἐόντες ἐκτήσαντο, τοὶ δὲ δεύτεροι εὐτυχέες γενόμενοι .... διέφθειραν. τὰ μὲν ὦν ὑπὸ θεῶν δεδιοικημένα ἄφθαρτα ἐόντα ὑπὸ ἀφθάρτων τὸν ἀεὶ χρόνον πέφυκε σώζεσθαι, τὰ δ' ὑπ' ἀνθρώπων θνατὰ ἐόντα ὑπὸ θνατῶν ἐπιδέχεται ποικίλαν ἀεὶ μεταβολάν. κόρω μὲν γὰρ καὶ ὕβριος πέρας ὄλεθρος, ἀπορίας δὲ καὶ στενοχωρίας πέρας ἀνδραγαθία βίω ἀνθρωπίνω. τὸ καὶ ἀφ' ἑτέρων αὐτὸν περαίνεσθαι.

72 Ἐκ τῶν Τέλητος περὶ τοῦ μὴ εἶναι τέλος ἡδονήν.

Εἰ δὲ δεῖ τὸν εὐδαίμονα βίον ἐκ τῶν πλεοναζουσῶν ἡδονῶν ἐγκρῖναι, οὐδείς, φησὶν ὁ Κράτης, εὐδαίμων γεγονὼς ἂν εἴη, ἀλλ' εἰ θέλει τις ἐκλογίσασθαι ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ πάσας τὰς ἡλικίας, εὑρήσει πολλῷ πλείους τὰς ἀλγηδόνας. πρῶτον μὲν γὰρ τοῦ παντὸς χρόνου ὁ ἥμισυς ἀδιάφορος, ἐν ᾧ καθεύδει· εἶθ' ὁ πρῶτος ὁ κατὰ τὴν παιδοτροφίαν ἐπίπονος. πεινᾷ τὸ παιδίον, ἡ δὲ τροφὸς κατακοιμίζει· διψᾷ, ἣ δὲ λούει·

κοιμηθῆναι θέλει, ἢ δὲ κρόταλον ἔχουσα ψοφεῖ. εἰ δ' ἐκπέφευγε τὴν τιτθήν, παρέλαβε πάλιν ὁ παιδαγωγός, παιδοτρίβης, γραμματοδιδάσκαλος, ἁρμονικός, ζῳγράφος. προάγει ἡλικία, προσγίγνεται ἀριθμητικός, γεωμέτρης, πωλοδάμνης, [ὑπὸ τούτων πάντων μαστιγοῦται,] ὄρθρου ἐγείρεται, σχολάσαι οὐκ ἔστιν. ἔφηβος γέγονεν, ἔμπαλιν τὸν κοσμητὴν φοβεῖται, τὸν παιδοτρίβην, τὸν ὁπλομάχον, τὸν γυμνασίαρχον. ὑπὸ πάντων τούτων μαστιγοῦται, παρατηρεῖται, τραχηλίζεται. ἐξ ἐφήβων ἐστὶ καὶ ἤδη εἴκοσιν ἐτῶν, ἔτι φοβεῖται καὶ παρατηρεῖ καὶ ταξίαρχον καὶ στρατηγόν. παρακοιτεῖν ὅπου δεῖ, οὗτοι παρακοιτοῦσι· φυλάττειν καὶ ἀγρυπνεῖν, οὗτοι φυλάττουσιν· εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, οὗτοι ἐμβαίνουσιν. ἀνὴρ γέγονε καὶ ἀκμάζει, στρατεύεται καὶ πρεσβεύει ὑπὲρ τῆς πόλεως, πολιτεύεται, στρατηγεῖ, χορηγεῖ, ἀγωνοθετεῖ· μακαρίζει ἐκεῖνον τὸν βίον ὃν παῖς ὢν ἐβίωσε. παρήκμασε καὶ ἔρχεται εἰς γῆρας, πάλιν παιδοτροφίαν ὑπομένει καὶ ἐπιποθεῖ τὴν νεότητα, καὶ "ἡ νεότης μοι φίλον, τὸ δὲ γῆρας βαρύτερον Αἴτνης." οὐχ ὁρῶ οὖν πῶς εὐδαίμονά τις βίον ἔσται βεβιωκώς, εἴπερ δεῖ τῷ πλεονασμῷ τῶν ἡδονῶν ἐκμετρῆσαι.

73 Ἡροδότου ἱστορίας ζ' (44).

Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ [μέσῃ], ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πάντα τὸν στρατόν· καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου [λευκοῦ]. ὡς δ' ἑώρα πάντα τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης ἑωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε.

μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὗτος οὖν ἀνὴρ φρασθεὶς Ξέρξην δακρύσαντα ἤρετο τάδε· ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα εἰργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεωυτόν, δακρύεις. ὁ δ' εἶπεν· εἰσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι, ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος· εἰ τούτων γε ὄντων τοσούτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται. ὁ δὲ ἠμείβετο λέγων, ἕτερα τούτου παρὰ τὴν ζωὴν πεπόνθαμεν οἰκτρότερα· ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐδεὶς οὕτως ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκεν, οὔτε τούτων οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ οὐχὶ ἅπαξ τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῆν· αἵτε γὰρ συμφοραὶ συμπίπτουσαι καὶ αἱ νοῦσοι συνταράττουσαι καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτως ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζωῆς, καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονεν· ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν τάξας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἐών.

74 *Ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτον, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ εἰς μέσον συνενέγκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισιν, ἐγκύψαντες ἂν εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακά, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτῶν ἐπιφεροίατο ὀπίσω τὰ εἰσηνέγκαντο* (ibid. 152).

Εἶναι δὲ θνητῶν οὐδένα οὐδ' ἔσεσθαι, τῷ τὸ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γιγνομένῳ οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοισιν αὐτῶν μέγιστα (ib. 203).

75 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀξιόχου* (p. 366).

Ποῖον, ἔφη, μέρος τῆς ἡλικίας ἄμοιρον τῶν ἀνιαρῶν; οὐ κατὰ μὲν τὴν πρώτην γένεσιν τὸ νήπιον

κλαίει, τοῦ ζῆν ἀπὸ λύπης ἀρχόμενον; οὐ λείπεται γοῦν οὐδεμιᾶς ἀλγηδόνος, ἀλλὰ δι' ἔνδειαν ἢ περιψυγμὸν ἢ θάλπος ἢ πληγὴν ὀδυνᾶται, λαλῆσαι μὲν οὔπω δυνάμενον ἃ πάσχει, κλαυθμυριζόμενον δὲ καὶ ταύτην τῆς δυσαρεστήσεως μίαν ἔχον φωνήν· ὁπόταν δὲ εἰς τὴν ἑπταετίαν ἀφίκηται πολλοὺς πόνους διαντλῆσαν, ἐπέστησαν παιδαγωγοὶ καὶ γραμματισταὶ καὶ παιδοτρίβαι τυραννοῦντες· αὐξανομένῳ δὲ κριτικοὶ γεωμέτραι τακτικοί, πλῆθος δεσποτῶν· ἐπειδὰν δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐγγραφῇ, κοσμητὴς καὶ φόβος χειρῶν, ἔπειτα Λύκειον καὶ Ἀκαδήμεια καὶ γυμνασιαρχία καὶ ῥάβδοι καὶ κακῶν ἀμετρία. καὶ πᾶς ὁ τοῦ μειρακίου χρόνος ὑπὸ σωφρονιστάς, καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς νέους αἵρεσιν τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς· ἐπειδὰν δὲ ἀπολυθῇ τούτων, φροντίδες ἄντικρυς ὑπέδυσαν καὶ διαλογισμοί, τίνα τις τοῦ ζῆν ὁδὸν ἐνστήσεται· καὶ τοῖς ὕστερον χαλεποῖς ἐφάνη τὰ πρῶτα παιδιὰ καὶ νηπίων ὡς ἀληθῶς φόβητρα· στρατεῖαι γὰρ καὶ τραύματα καὶ συνεχεῖς ἀγῶνες. εἶτα λαθὸν ὑπῆλθε τὸ γῆρας, εἰς ὃ πᾶν συρρεῖ τὸ τῆς φύσεως ἐπίκηρον καὶ δυσαλθές. κἂν μή τις θᾶττον ὡς χρέος ἀποδιδῷ τὸ ζῆν, [ὡς] ὀβολοστάτις ἡ φύσις ἐπιστᾶσα ἐνεχυριάζει τοῦτο μὲν ὄψιν τοῦτο δὲ ἀκοήν, πολλάκις δ' ἄμφω· κἂν ἐπιμένῃ τις, παρέλυσεν ἐλωβήσατο παρήρθρωσεν. ἀλλ' οἱ πολλοὶ γήρως ἀπακμάζουσι καὶ τῷ νῷ, καὶ δὶς παῖδες οἱ γέροντες κατὰ τὴν παροιμίαν. διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεοὶ τῶν ἀνθρωπείων ἐπιστήμονες, οὓς ἂν περὶ πλείστου ποιῶνται, θᾶττον ἀπαλλάττουσι τοῦ ζῆν. Ἀγαμήδης γ' οὖν καὶ Τροφώνιος, οἱ δειμάμενοι τὸ Πυθοῖ τοῦ θεοῦ τέμενος, εὐξάμενοι τὸ κράτιστον αὐτοῖς γενέσθαι κατακοιμηθέντες οὐκ [ἔτ'] ἐξανέστησαν· οἵ τε τῆς Ἀργείας ἱερείας [υἱεῖς] ὁμοίως

εὐξαμένης αὐτοῖς τῆς μητρὸς γενέσθαι τι τῆς εὐσεβείας παρὰ τῆς Ἥρας γέρας, ἐπειδὴ τοῦ ζεύγους ὑστερήσαντος ὑποδύντες αὐτοὶ διήνεγκαν εἰς τὸν νεὼν τὴν μητέρα, μετὰ τὴν εὐχὴν νυκτὶ μετήλλαξαν. μακρὸν ἂν εἴη διεξιέναι τὰ τῶν ποιητῶν, οἳ στόμασι θειοτέροις τὰ περὶ τὸν βίον θεσπιῳδοῦσιν, ὡς κατοδύρονται τὸ ζῆν· ἑνὸς δὲ μόνου μνησθήσομαι τοῦ ἀξιολογωτάτου λέγοντος

ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι
ζώειν ἀχνυμένοις.

καὶ

οὐ μὲν γάρ τί ποτ᾽ ἐστὶν ὀιζυρώτερον ἀνδρός,
πάντων ὅσσα τε γαῖαν ἐπιπνείει τε καὶ ἕρπει.

τὸν δ᾽ Ἀμφιάραον τί φησι;

τὸν πέρι κῆρι φίλει Ζεύς τ᾽ αἰγίοχος καὶ Ἀπόλλων
παντοίην φιλότητ᾽, οὐδ᾽ ἵκετο γήραος οὐδόν.

καὶ ὁ κελεύων

τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ᾽ ἔρχεται κακά,

[τί σοι φαίνεται; ἀλλὰ παύομαι, μήποτε παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν μηκύνω, καὶ ἑτέρων μιμνήσκόμενος.] ποίαν δέ τις ἑλόμενος ἐπιτήδευσιν ἢ τέχνην οὐ μέμφεται καὶ τοῖς παροῦσι χαλεπαίνει; τὰς χειρωνακτικὰς ἐπέλθωμεν καὶ βαναύσους τέχνας πονουμένων ἐκ νυκτὸς εἰς νύκτα καὶ μόλις ποριζομένων τὰ ἐπιτήδεια, κατοδυρομένων δὲ ἑαυτοὺς καὶ πᾶσαν ἀγρυπνίαν πιμπλάντων ὀλοφυρμῶν τε καὶ φροντίδων. ἀλλὰ τὸν πλωτικὸν καταλεξώμεθα περαιούμενον διὰ τοσῶνδε κινδύνων, καθὼς ἀπεφήνατο Βίας, μήτ᾽ ἐν τοῖς τεθνηκόσιν ὄντα μήτ᾽ ἐν τοῖς βιοῦσιν. ὁ γὰρ ἐπίγειος ἄνθρωπος, ὡς ἀμφίβιος, ἑαυτὸν εἰς πέλαγος ἔρριψεν, ἐπὶ τῇ τύχῃ γεγονὼς [πᾶς]. ἀλλ᾽ ἡ γεωργία γλυκύ. δῆλον. ἀλλ᾽ οὐχ ὅλον, ὥς φασίν, ἕλκος, ἀεὶ λύπης πρόφασιν

εὑρισκόμενον, κλαῖον νυνὶ μὲν αὐχμόν, νυνὶ δ' ἐπομβρίαν, νυνὶ δ' ἐπίκλυσιν, νυνὶ δ' ἐρυσίβην, νυνὶ δὲ θάλπος ἄκαιρον ἢ κρυμόν; ἀλλ' ἡ πολυτίμητος πολιτεία (πολλὰ γὰρ ὑπερβαίνω) διὰ πόσων ἐλαύνεται δεινῶν; τὴν μὲν χαρὰν ἔχουσα φλεγμονῆς δίκην, παλλομένην καὶ σφυγματώδη· τὴν δ' ἀπότευξιν ἀλγίστην καὶ θανάτων μυρίων χείρω. τίς γὰρ ἂν εὐδαιμονήσειε πρὸς ὄχλον ζῶν, εἰ ποππυσθείη καὶ κροτηθείη δήμου παίγνιον ἐκβαλλόμενον συριττόμενον ζημιούμενον θνῆσκον [ἐλεούμενον]; ἐπεί τοί γε Ἀξίοχε πολιτικὲ ποῦ τέθνηκε Μιλτιάδης; ποῦ δὲ Θεμιστοκλῆς; ποῦ δὲ Ἐφιάλτης; ποῦ δὲ πρῴην οἱ δέκα στρατηγοί;

ΠΕΡΙ ΛΥΠΗΣ, ΟΤΙ ΛΙΑΝ ΜΟΧΘΗΡΑ ΚΑΙ ΕΠΩΔΥΝΟΣ ΤΟΙΣ ΦΡΟΝΤΙΖΟΥΣΙΝ. ϞΘ.

1 Φιλήμονος.

Πολλῶν φύσει τοῖς πᾶσιν αἰτία κακῶν
λύπη· διὰ λύπην καὶ μανία γὰρ γίγνεται
πολλοῖσι καὶ νοσήματ' οὐκ ἰάσιμα.
αὑτούς τ' ἀνῃρήκασι διὰ λύπην τινές,
ἐπὰν τὸ λυποῦν πλεῖον ἢ τὸ σῷζον ᾖ.

2 Κλεαινέτου.

Λύπη γὰρ ὀργή τ' εἰς ἕνα ψυχῆς τόπον
ἐλθόντα μανία τοῖς ἔχουσι γίγνεται.

3 Φιλήμονος.

Οἴμοι· τὸ λυπεῖσθαι γὰρ ἐπὶ τὸ ῥῆμ' ἄγει
τοῦτ' εὐθὺς ὡς ἔοικε τὸν λυπούμενον·
λυπουμένῳ δ' ὅταν τις ἀκολουθῶν λέγῃ
χαῖρ', ἐξ ἀνάγκης οὗτος οἰμώζειν λέγει.

4 Εὐριπίδου.
Ὅστις δὲ λύπας φησὶ πημαίνειν βροτούς,
δεῖν δ' ἀγχονῶν τε καὶ πετρῶν ῥίπτειν ἄπο,
οὐκ ἐν σοφοῖσιν ἔστιν, εὐχέσθω δ' ὅμως
ἄπειρος εἶναι τῆς νόσου ταύτης ἀεί.

5 Φιλήμονος.
Οὕτως ὅταν ἐμπέσῃ τις εἰς τὸν νοῦν φόβος,
κἀκ τοῦ καθεύδειν οὗτος οὐκ ἐξέρχεται.

6 Νόσον πολὺ κρεῖττόν ἐστιν ἢ λύπην φέρειν.

7 Μενάνδρου.
Οὐκ ἔστι λύπης, ἄν περ ὀρθῶς τις σκοπῇ,
ἄλγημα μεῖζον τῶν ἐν ἀνθρώποις φύσει.

8 Εὐριπίδου Οἰνομάῳ.
Ἓν ἔστι πάντων πρῶτον εἰδέναι [τουτί],
φέρειν τὰ συμπίπτοντα μὴ παλιγκότως.
χοὗτός γ' ἀνὴρ ἄριστος αἵ τε συμφοραὶ
ἧσσον δάκνουσιν· ἀλλὰ ταῦτα γὰρ λέγειν
ἐπιστάμεσθα, δρᾶν δ' ἀμηχάνως ἔχει.

9 Ἀλέξιδος.
Λύπη μανίας κοινωνίαν ἔχει τινά.

10 Εὐριπίδου.
Λῦπαι γὰρ ἀνθρώποισι τίκτουσιν νόσους.

11 Εὐριπίδου Ἀνδρομέδα.
Ἦ που τὸ μέλλον ἐκφοβεῖ καθ' ἡμέραν,
ὡς τοῦ γε πάσχειν τοὐπιὸν μεῖζον κακόν.

12 Εὐριπίδου Ἀντιόπης.
Φρονῶ δ' ἃ πάσχω, καὶ τόδ' οὐ σμικρὸν κακόν.
τὸ μὴ εἰδέναι γὰρ ἡδονὴν ἔχει τινὰ
νοσοῦντα· κέρδος δ' ἐν κακοῖς ἀγνωσία.

13 [Τοῦ αὐτοῦ] Ἀνδρομάχῃ (422).
Ὤικτειρ' ἀκούσας· οἰκτρὰ γὰρ τὰ δυστυχῆ
βροτοῖς ἅπασι, κἂν θυραῖος ὢν κυρῇ.

14 Ἄνθρωπος ὢν
οὐδεὶς ἄλυπος τὸν βίον διήγαγεν,
οὐδὲ μέχρι τέλους ἔμεινεν εὐτυχῶν.

15 Εὐριπίδου Ὀρέστης (398).
Λύπη μάλιστά γ' ἡ διαφθείρουσά με.
δεινὴ γὰρ ἡ θεός, ἀλλ' ὅμως ἰάσιμος.

16 Εὐριπίδου Ἀλκμήνῃ.
Ἀλλ' οὐ γὰρ ὀρθῶς ταῦτα, γενναίως ἴσως
ἔπραξας· αἰνεῖσθαι δὲ δυστυχῶν ἐγὼ
μισῶ· λόγος γὰρ τοὔργον οὐ νικᾷ ποτε.

17 Ἀπολλοδώρου Παραλογιζόμενοι.
Οὐ δεῖ λέγειν γὰρ μακάριον τὸν χρήματα
ἔχοντα πλεῖστα, τὸν δὲ μὴ λυπούμενον.

18 Μενάνδρου.
Πολλῶν φύσει τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις κακῶν
ὄντων μέγιστόν ἐστιν ἡ λύπη κακόν.

19 Σοφοκλέους Τυροῦς.
Τίκτουσι γάρ τοι καὶ νόσους δυσθυμίαι.

20 Σοφοκλέους Ἐριφύλῃ.
Πῶς οὖν μάχωμαι θνητὸς ὢν θείᾳ τύχῃ,
ὅπου τὸ δεινὸν ἐλπὶς οὐδὲν ὠφελεῖ;

21 Σοφοκλέους Αἴαντι (260).
Τὸ γὰρ ἐσλεύσσειν οἰκεῖα πάθη,
μηδενὸς ἄλλου παραπράξαντος,
μεγάλας ὀδύνας ὑποτείνει.

22 Φιλήμονος.
Ἀγαθὴ γὰρ ἡ λύπη καθ' αὑτῆς ἀναπλάσαι
ἀτεχνῶς διπλάσια τῆς ἀληθείας κακά.

23 Πινδάρου Ὀλυμπιονικῶν (VII, 55).
Αἱ δὲ φρενῶν ταραχαὶ παρέπλαγξαν καὶ σοφόν.

24 Ἄμφιδος Φιλαδέλφων.
Ἄπολλον, ὡς δυσάρεστόν ἐστ' ἀνιώμενος
ἄνθρωπος ἐφ' ἅπασίν τε δυσχερῶς ἔχει.

25 Παροιμία.
Ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὸν νοῦν ἔχει.

26 Ἀπολλοδώρου Γάλακτος.
Τοῖς γὰρ μεριμνῶσίν τε καὶ λυπουμένοις
ἅπασα νὺξ ἔοικε φαίνεσθαι μακρά.

27 Ἀντιφάνους.
Λύπη μανίας ὁμότοιχος εἶναί μοι δοκεῖ.

28 Ἀλέξιδος.
Τῶν μετρίων αἱ μείζονες
λῦπαι ποιοῦσι τοῦ φρονεῖν μετάστασιν.

29 Ποσιδίππου ἐκ Μύρμηκος.
Οὕτω τι πολύπουν ἐστὶν ἡ λύπη κακόν.

30 Ποσιδίππου ἐξ Ὁμοίων.
Ἔργον γε λύπην ἐκφυγεῖν, ἡ δ' ἡμέρα
ἀεί τι καινὸν εἰς τὸ φροντίζειν φέρει.

31 Ἀντιφάνους ἐξ Ἰατροῦ.
Ἅπαν τὸ λυποῦν ἐστὶν ἀνθρώπῳ νόσος,
ὀνόματ' ἔχουσα πολλά.

32 Τοῦ αὐτοῦ ἐξ Εὐπλοίας.

Λύπη γὰρ ἀνθρώποισι καὶ τὸ ζῆν κακῶς
ὥσπερ πονηρῷ ζωγράφῳ τὰ χρώματα
πρώτιστον ἀφανίζουσιν ἐκ τοῦ σώματος.

33 Ἐκ τῶν Ἀρστωνύμου.

Ἀπολλόδωρος ὁ Μεγαρικὸς ἔλεγε τοὺς πεισθέντας ὅτι ἕτεροί εἰσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦ σώματος, ἀλυπότατα διάξειν. καὶ μήν, εἶπεν, ὅτι οἱ υἱεῖς αὐτῶν ἕτεροί εἰσι πάντες ἐπίστανται, καὶ ὅμως ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης πολλοὶ ἑαυτοὺς διαχρῶνται.

34 Εὐφράτου.

Εὐφράτης ὁ Σύρος τὴν γυναῖκα ἀποβαλὼν ἔλεγεν· ὦ φιλοσοφία, τυραννικά σου τὰ ἐπιτάγματα· λέγεις "φίλει," κἂν ἀποβάλῃ τις λέγεις "μὴ λυποῦ."

35 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς πῶς ἄν τις ἄλυπος διάγοι "τοῦτο ἀδύνατον" εἶπεν, "οὐ γὰρ ἔστι πόλιν ἢ οἰκίαν οἰκοῦντα καὶ ἀνθρώποις ὁμιλοῦντα μηδέποτε λυπεῖσθαι."

ΠΕΡΙ ΝΟΣΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΥΤΗΝ ΑΝΙΑΡΩΝ ΛΥΣΕΩΣ. Ρ.

1 Εὐριπίδου Ὀρέστῃ (211).

Ὦ φίλον ὕπνου θέλγητρον, ἐπίκουρον νόσου,
ὡς ἡδύ μοι προσῆλθες ἐν δέοντί τε.

2 Ἐν ταυτῷ (229).

Ἰδοὺ φίλον τοι τῷ νοσοῦντι δέμνια,
ἀνιαρὸν ὂν τὸ κτῆμ', ἀναγκαῖον δ' ὅμως.
Αὖθις δ' ἐς ὀρθὸν στῆσον, ἀνακύκλει δέμας.

Δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες, ἀπορίας ὕπο.
Ἡ κἀπὶ γαίας ἁρμόσαι πόδας θέλεις;
Μάλιστα· δόξαν γὰρ τόδ' ὑγιείας ἔχει.
κρεῖσσον δὲ τὸ δοκεῖν κἂν ἀληθείας ἀπῇ.

3. 4 Εὐριπίδου.

Πρὸς τὴν νόσον τοι καὶ τὸν ἰατρὸν χρεὼν
ἰδόντ' ἀκεῖσθαι, μὴ 'πιτὰξ τὰ φάρμακα
διδόντ', ἐὰν μὴ ταῦτα τῇ νόσῳ πρέπῃ.
νόσοι δὲ θνητῶν αἳ μέν εἰσ' αὐθαίρετοι,
αἳ δ' ἐκ θεῶν πάρεισιν, ἀλλὰ τῷ νόμῳ
ἰώμεθ' αὐτάς. ἀλλά σοι λέξαι θέλω,
εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶν θεοί.

5 Φιλήμονος Μύστιδος.

Πολὺ μεῖζόν ἐστι τοῦ κακῶς ἔχειν κακὸν
τὸ καθ' ἕνα πᾶσι τοῖς ἐπισκοπουμένοις
δεῖν τὸν κακῶς ἔχοντα πῶς ἔχει λέγειν.

6 Ἐκ τῶν Ἡλιοδώρου ἰατρικῶν θαυμάτων.

Ἰταλίης οὐ πολλὸν ὑπερστείχοντι κολώνην
Γαυρανὴν χώρη τις ὁδιτάων ἐπὶ λαιὰ
κέκλιται ἀργήεσσα χιὼν ὥς· ἐκ δέ οἱ ὕδωρ
ἀίσσει μάλα πικρὸν ἀναπνεῦσαι πιέειν τε.
κεῖνο πολυστάφυλοι περιναιέται ἀνέρες ὕδωρ
ὄσσων ἄλκαρ ἔχουσιν· ὃ μὲν λοετροῖο χατίζων
αὔτως, ὄφρα κε μοῦνον ἐν ὕδατι γυῖα καθήρῃ,
ὀφθαλμοὺς βλεφάροισι λίην ἀραρῶσι καλύψας
δεύεται, ὥς μή οἵ τι παραδράμῃ ἕρκεος εἴσω
ὑγρὸν ἐπὶ γλήνης· τὸ γὰρ ἄλγεος αἴτιόν ἐστιν.
ὃς δέ κε λημηρῇ νεφέλῃ πεπυκασμένος ὄσσε
ἀσχάλλῃ ὀδύναις, κεροειδέα δ' ἀμφὶ χιτῶνα

οἶδος πιαλέοισι περιβρίθῃ πελάνοισι,
κείνῳ καίριόν ἐστι καὶ ἀσφαλὲς ὄμμα διῆναι
ἀμπετὲς ἀκλήιστον· ἄφαρ δ' ἀπὸ πᾶσα τελέσθη
θυμοδακὴς ὀδύνη, ῥέα δ' ἄλθεται ὕδατι νοῦσος.

7 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί ἐστι νόσος ἔφη "ταραγμὸς σώματος."

8 Διογένους.

Διογένης πρός τινα τῶν συνήθων τὸ σῶμα βεβλαμμένον καὶ ποτνιώμενον "εὖ" ἔφη "φίλος ὅτι πονεῖς, ἵνα μὴ πονῇς."

9 Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν δευτέρου (p. 24).

Ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν, ἕως μὲν ἂν ἐρρωμένος ᾖ τις οὐδὲν ἐπαισθάνεται τῶν καθ' ἕκαστα σαθρῶν, ἐπειδὰν δὲ ἀρρώστημά τι συμβῇ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα κἂν στρέμμα κἂν ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόντων σαθρὸν ᾖ. . .

10 Ἀγάθωνος Σαμίου ἐν δευτέρῳ περὶ ποταμῶν (Plut. Mor. p. 1160 e).

Ἴναχος ποταμός ἐστι τῆς Ἀργείας χώρας, γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη κύουρα καλουμένη, πηγάνῳ παρόμοιος, ἣν αἱ γυναῖκες, ὅταν ἀκινδύνως ἐκτρῶσαι θέλωσιν, οἴνῳ βεβρεγμένην τοῖς ὀμφαλοῖς ἐπιτιθέασιν.

11 Χρυσέρμου Κορινθίου ἐν τῷ $\overline{ιγ}$ περὶ ποταμῶν (Plut. l. l. 1162 d).

Ἐν Εὐφράτῃ ποταμῷ τῆς Παρθίας γεννᾶται λίθος ἀετίτης καλούμενος, ὃν αἱ μαῖαι ταῖς δυστοκούσαις ἐπὶ τὰς γαστέρας ἐπιτιθέασι, καὶ παραχρῆμα τίκτουσιν ἄτερ ἀλγηδόνος. εὑρίσκεται δ' ἐν αὐτῷ καὶ βο-

τάνη ἄξαλλα, μεθερμηνευομένη θερμόν· ταύτην οἱ τεταρταΐζοντες, ὅταν ἐπὶ τοῦ στήθους τιθῶσιν, ἀπαλλάσσονται παραχρῆμα.

12 *Νικίου ἐν τοῖς περὶ λίθων* (Plut. l. l. 1163 a).

Ὄρος ἐστὶ Δριμύλον καλούμενον τῆς Παρθίας, ἐν ᾧ γεννᾶται λίθος σαρδόνυχι παρόμοιος· ποιεῖ δ' ἄριστα πρὸς ἀμβλυωπίας εἰς ὕδωρ θερμὸν βαλλόμενος.

13 *Ἐκ τῆς Ἀριστοτέλους συναγωγῆς ἀκουσμάτων θαυμασίων* (c. 18).

Ἐν Τραπεζοῦντι τῇ ἐν τῷ Πόντῳ γίγνεται τὸ ἀπὸ τῆς πύξου μέλι βαρύοσμον, καὶ φασὶ τοὺς μὲν ὑγιαίνοντας ἐξιστάναι, τοὺς δ' ἐπιλήπτους καὶ τελέως ἀπαλλάσσειν.

14 *Καλλισθένους Συβαρίτου ἐν ιγ Γαλατικῶν* (Plut. l. l. 1153 b).

Ἄραρ ποταμός ἐστι τῆς Κελτικῆς, τὴν προσηγορίαν δὲ εἰληφὼς παρὰ τὸ ἡρμόσθαι τῷ Ῥοδανῷ· καταφέρεται γὰρ εἰς τοῦτον κατὰ τὴν χώραν τῶν Ἀλλοβρόγων. γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ μέγας ἰχθὺς κλουπαῖα προσαγορευόμενος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων. οὗτος δὲ ὁ ἰχθὺς αὐξομένης μὲν τῆς σελήνης λευκός ἐστι, μειουμένης δὲ μέλας γίγνεται παντελῶς· ὑπεραυξήσας δὲ ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀκανθῶν ἀναιρεῖται. εὑρίσκεται δ' ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ λίθος χόνδρῳ παρόμοιος ἁλός, ὃς κάλλιστα ποιεῖ πρὸς τεταρταίας νόσους τοῖς ἀριστεροῖς μέρεσι τοῦ σώματος προσδεσμευόμενος τῆς σελήνης μειουμένης.

15 *Ἀρχελάου ἐν πρώτῳ περὶ ποταμῶν* (Plut. l. l. 1154 e).

Λυκόρμας ποταμός ἐστι τῆς Αἰτωλίας, μετωνομάσθη δ' Εὔηνος. γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη ζάρισα προσαγορευομένη, λόγχῃ παρόμοιος, ποιοῦσα πρὸς ἀμβλυωπίας ἄριστα.

16 *Θρασύλλου ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς* (Plut. l. l. 1159 d).

Νεῖλος ποταμός ἐστι τῆς Αἰγύπτου, ἐκαλεῖτο δὲ τὸ πρότερον Μέλας· γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ λίθος κυάμῳ παρόμοιος, ὃν ἂν κύνες ἴδωσιν, οὐχ ὑλακτοῦσι· ποιεῖ δ' ἄριστα πρὸς τοὺς δαιμονιζομένους· ἅμα γὰρ [τῷ] αὐτὸν προστεθῆναι ταῖς ῥισὶν ἐξέρχεται τὸ δαιμόνιον.

17 *Τιμαγόρου ἐν πρώτῳ περὶ ποταμῶν* (Plut. l. l. 1163).

Κάικος ποταμός ἐστι τῆς Μυσίας, φύεται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη ἡλιφάρμακος καλουμένη, ἣν οἱ ἰατροὶ τοῖς αἱμορραγοῦσιν ἐπιτιθέασι καὶ τῶν φλεβῶν μεσολαβοῦσι τὴν ἔκρυσιν.

18 *Κτησίου Κνιδίου ἐν δευτέρῳ περὶ ὀρῶν* (Plut. l. l.).

Ὄρος ἐστὶ τῆς Μυσίας Τεύθρας καλούμενον, γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ λίθος ἀντιπαθὴς προσονομαζόμενος, ὃς κάλλιστα ποιεῖ πρὸς ἀλφοὺς καὶ λέπρας δι' οἴνου τριβόμενος καὶ τοῖς πάσχουσιν ἐπιτιθέμενος.

19 *Σωστράτου ἐν πρώτῳ μυθικῆς συναγωγῆς* (Plut. l. l. 1165 e).

Τίγρης ποταμός ἐστι τῆς Ἀρμενίας, γεννᾶται δὲ ἐν αὐτῷ βοτάνη κριθῇ παρόμοιος ἀγρίᾳ. ταύτην οἱ ἐγχώριοι θερμαίνοντες ἐν ἐλαίῳ καὶ ἀλειφόμενοι, οὐδέποτε νοσοῦσι μέχρι τῆς ἀνάγκης τοῦ θανάτου.

20 *Κλειτοφῶντος Ῥοδίου ἐν α̅ Ἰνδικῶν* (Plut. l. l. 1166 b).

Ἰνδὸς ποταμός ἐστι τῆς Ἰνδίας, φύεται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη καρπύλη καλουμένη, βουγλώσσῳ παρεμφερής· ποιεῖ δ' ἄριστα πρὸς ἰκτέρους διὰ ὕδατος χλιαροῦ διδομένη.

21 *Πορφυρίου ἐκ τοῦ περὶ Στυγός.*

Ἥ τε ἰτέα αὕτη τὸν καρπὸν ἀποβάλλει πρὶν ἐκθρέψαι· διὸ ὠλεσίκαρπον αὐτὴν ὁ ποιητὴς ὀνομάζει. καὶ μέντοι ἱστόρηται ὡς μετὰ οἴνου δοθεὶς ὁ ταύτης καρπὸς ἀγόνους ποιεῖ τοὺς πιόντας καὶ κατασβέννυσι τὸ σπέρμα καὶ μαραίνει τὴν γόνιμον ὁρμήν.

22 *Ἐκ τῆς Τροφίλου συναγωγῆς ἀκουσμάτων θαυμασίων* (Arist. Mir. ausc. c. 12).

Τὸ τῆς ἴκτιδος λέγεται αἰδοῖον εἶναι οὐχ ὅμοιον τῇ φύσει τῶν λοιπῶν ζῴων, ἀλλὰ στερεὸν διὰ παντὸς οἷον ὀστοῦν. φασὶ δὲ καὶ στραγγουρίας αὐτὸ φάρμακον εἶναι ἐν τοῖς ἀρίστοις, καὶ δίδοσθαι ἐπιξυόμενον.

23 *Ἐν τῷ αὐτῷ* (Arist. l. l. c. 66).

Φασὶ τὸν γαλεώτην, ὅταν ἐκδυῇ τὸ δέρμα καθάπερ ὁ ὄφις, ἐπιστραφέντα καταπίνειν· τηρεῖσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν διὰ τὸ χρήσιμον εἶναι τοῖς ἐπιλήπτοις.

Ἐν τῷ αὐτῷ (c. 77).

Φασὶ τὴν φώκην ἐξεμεῖν τὴν πιτύαν, ὅταν ἁλίσκηται, εἶναι δὲ φαρμακῶδες καὶ τοῖς ἐπιληπτικοῖς χρήσιμον.

24 *Ἐν τῷ αὐτῷ* (c. 139).

Ἐν Ἄργει φασὶ γίνεσθαι ἀκρίδος τι γένος, ἣν καλεῖσθαι σκορπιομάχον· ὅταν γὰρ ἴδῃ τάχιστα σκορ-

πίον, ἀνθίσταται αὐτῷ. ἀγαθὸν δὲ φασιν εἶναι καὶ πρὸς τὰς πληγὰς τοῦ σκορπίου τὸ ἐπιφαγεῖν αὐτήν.

25 *Ἀλκμαίωνος.*

Λέγει δὲ τὰς νόσους συμπίπτειν ὡς μὲν ὑφ' οὗ δι' ὑπερβολὴν θερμότητος ἢ ξηρότητος, ὡς δὲ ἐξ οὗ διὰ πλῆθος τροφῆς ἢ ἔνδειαν, ὡς δὲ ἐν οἷς, αἷμα ἢ μυελὸν ἢ ἐγκέφαλον· γίνεσθαι δέ ποτε καὶ ὑπὸ τῶν ἔξωθεν αἰτιῶν, ὑδάτων ποιῶν ἢ χώρας ἢ κόπων ἢ ἀνάγκης ἢ τῶν τούτοις παραπλησίων.

26 *Διοκλέους.*

Διοκλῆς τὰς πλείστας τῶν νόσων δι' ἀνωμαλίαν ἔλεγε τίκτεσθαι.

27 *Ἐρασιστράτου.*

Ἐρασίστρατος ἔλεγε "πλῆθος καὶ διαφθορὰ τάνωτάτω αἴτια."

28 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ συμποσίου* (185).

Ἐὰν μέν σοι ἐθέλῃ ἀπνευστὶ ἔχοντι πολὺν χρόνον παύσασθαι ἡ λύγξ· εἰ δὲ μή, ὕδατι ἀνακογχυλίασον. εἰ δ' ἄρα πάνυ ἰσχυρά ἐστι, λαβών τι τοιοῦτον, οἵῳ κινήσαις ἂν τὴν ῥῖνα, πτάρε· καὶ ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς ἅπαξ ἢ δίς, καὶ εἰ πάνυ ἰσχυρά ἐστι, παύσεται.

ΠΕΡΙ ΥΓΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΝΗΝ ΑΥΤΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ. ΡΑ.

1 *Πυθαγόρου* (Aur. carm. 32).

Οὐδ' ὑγιείας τῆς κατὰ σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν χρή·
ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον καὶ σίτου γυμνασίων τε
ποιεῖσθαι· μέτρον δὲ λέγω τόδ' ὃ μή σ' ἀνιήσει.
εἰθίζου δὲ δίαιταν ἔχειν καθάρειον ἄθρυπτον.

2 *Ἀλκμαίωνος.*

Ἀλκμαίων ἔφη τῆς μὲν ὑγιείας εἶναι συνεκτικὴν τὴν ἰσονομίαν τῶν δυνάμεων ὑγροῦ ξηροῦ [ψυχροῦ] θερμοῦ πικροῦ γλυκέος καὶ τῶν λοιπῶν, τὴν δ' ἐν αὐτοῖς μοναρχίαν νόσου παρασκευαστικὴν εἶναι.

3 *Πλουτάρχου* (Mor. 126 c).

Ἡ ὑγεία ταῖς ἡδοναῖς ὥσπερ ἡ γαλήνη ταῖς ἀλκυόσιν ἀσφαλῆ καὶ καλὴν γένεσιν καὶ λοχείαν ἐνδίδωσι. κομψῶς γὰρ ἔοικεν ὁ Πρόδικος εἰπεῖν, ὅτι τῶν ἡδυσμάτων ἄριστόν ἐστι τὸ πῦρ· ἀληθέστερον γὰρ ἄν τις εἴποι τὴν ὑγείαν ἥδυσμα θειότατον εἶναι καὶ προσηνέστατον. ἑφθὰ μὲν γὰρ καὶ ὀπτὰ καὶ πεπτὰ βρώματα νοσοῦσιν ἢ κραιπαλῶσιν ἢ ναυτιῶσιν οὐδεμίαν ἡδονὴν οὐδὲ χάριν ἀποδίδωσι· καθαρὰ δὲ καὶ ἀκραιφνὴς ὄρεξις ὑγιαίνοντι σώματι πᾶν ἡδὺ ποιεῖ [καὶ ἁρπαλέον, ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ πρόσφορον].

4 *Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορείου.*

Περὶ δὲ γενέσεως παίδων τάδε ἔλεγε. καθόλου μὲν φυλάττεσθαι τὸ καλούμενον προφερές· οὔτε γὰρ τῶν φυτῶν οὔτε τῶν ζῴων εὔκαρπα τὰ προφερῆ γίγνεσθαι· ἀλλὰ χρόνον τινὰ προπαρασκευάζεσθαι τῆς καρποφορίας, ἐν ᾧ ἐξισχύσαντα καὶ τετελειωμένα τὰ σώματα παρέχειν τά τε σπέρματα καὶ τοὺς καρποὺς δεδύνηται· πολλὰ δὲ εἶναι ἐν τῷ [βίῳ] ἐν οἷς ἡ ὀψιμαθία ἐστὶ βελτίων, οἷον καὶ τὸ τοῦ ἀφροδισιάζειν πρᾶγμα. δέον οὖν ἔστι παῖδας οὕτως ἄγεσθαι διὰ τῶν ἀσκημάτων ἀσχόλους, ὥστε μὴ μόνον μὴ ζητεῖν, ἀλλ' εἰ δυνατὸν μηδὲ εἰδέναι τὴν τοιαύτην συνουσίαν ἐντὸς τῶν εἴκοσιν ἐτῶν. ὅταν δὲ καὶ εἰς τοῦτο ἀφίκηται, σπανίοις εἶναι χρηστέον τοῖς ἀφροδισίοις· τοῦτο γὰρ πρός τε τὴν τῶν γεννώντων καὶ γεννησομένων

εὐεξίαν πολὺ συμβάλλεσθαι. ἔλεγε δὲ μήτε τρυφῆς μήτε μέθης πλήρη ταῖς γυναιξὶν εἰς τὸ γεννᾶν ὁμιλεῖν· οὐ γὰρ οἷόν τε ἐκ φαύλης καὶ ἀσυμφώνου καὶ ταραχώδους κράσεως εὔρυθμα καὶ καλά, ἀλλ' οὐδὲ ἀγαθὰ τὴν ἀρχὴν γίγνεσθαι.

5 Πλάτωνος (Legg. VII 792).

Φαίην ἂν δὴ καὶ τὰς φερούσας ἐν γαστρὶ πασῶν τῶν γυναικῶν μάλιστα θεραπεύειν ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτόν, ὅπως μήθ' ἡδοναῖς τισι πολλαῖς ἅμα καὶ λαιμάργοις προσχρήσεται ἡ κύουσα μήτ' αὖ λύπαις· τὸ δὲ λεῖον καὶ εὐμενὲς πρᾶόν τε τιμῶσα διασώζει τὸν τότε χρόνον.

6 Πλουτάρχου (Mor. 125 f).

Τὰ εὐτελῆ κρατεῖ τὴν ὄρεξιν ἐπὶ τῶν φυσικῶν μέτρων. ὀψοποιῶν δὲ τέχναι καὶ δημιουργῶν καὶ "τὰ πανοῦργα ταῦτ' ὀψάρια χὑποτρίμματα" [κατὰ τὸν κωμικὸν] ἀεὶ τοὺς ὅρους τῆς ἡδονῆς μετατίθησιν εἰς τοὔμπροσθεν καὶ παραλλάττει τὸ συμφέρον.

7 Τοῦ αὐτοῦ (127 a).

Δεῖ θαρροῦντας μάχεσθαι πρὸς τὰς ὀρέξεις ἐκφερομένας καὶ ἐπιπηδώσας ταῖς ἀπολαύσεσιν, ὡς ἐλαφρὸν καὶ παιδικὸν ἐχούσας τὸ μεμψίμοιρον, εἶτα παυομένας ἀρθείσης τῆς τραπέζης, καὶ μηδὲν ἐγκαλούσας μηδὲ ἀδικουμένας, ἀλλὰ τοὐναντίον καθαρὰς καὶ ἱλαρὰς καὶ οὐ βαρείας οὐδὲ ναυτιώδεις περιμενούσας τὴν αὔριον.

8 Τοῦ αὐτοῦ (127 b).

Λέγεται δὲ καὶ Ἀλέξανδρον εἰπεῖν τοὺς τῆς Ἄδας ὀψοποιοὺς ἀποπεμψάμενον, ὥστ' ἔχειν βελτίονας [ἄγειν] ἀεὶ σὺν ἑαυτῷ, πρὸς μὲν τὸ ἄριστον τὴν νυκτοπορίαν, πρὸς δὲ τὸ δεῖπνον τὴν ὀλιγαριστίαν.

9 Τοῦ αὐτοῦ (128 d).

Διὸ μὴ δεῖ σκοπεῖν τὸν ἰχθὺν εἰ πρόσφατος, μηδὲ τὸν ἄρτον εἰ καθαρός, μηδὲ τὸ βαλανεῖον εἰ θερμόν, μηδὲ τὴν ἑταίραν εἰ εὔμορφος· ἀλλ' ἑαυτὸν εἰ μὴ ναυτιώδης μηδὲ θολερὸς μηδὲ ἕωλος μηδὲ τεταραγμένος. εἰ δὲ μή, καθάπερ εἰς οἰκίαν πενθοῦσαν ἐμβαλόντες ἐπίκωμοι μεθύοντες οὐ φιλοφροσύνην παρέσχον οὐδὲ ἡδονήν, ἀλλὰ κλαυθμοὺς καὶ ὀδυρμοὺς ἐποίησαν· οὕτως καὶ ἀφροδίσια καὶ ὄψα καὶ βαλανεῖα καὶ οἶνος, ἐν σώματι κακῶς καὶ παρὰ φύσιν ἔχοντι μιγνύμενα, τοῖς μὴ καθεστῶσι καὶ διεφθορόσι φλέγμα καὶ χολὴν κινεῖ καὶ ταράττει καὶ προσεξίστησιν.

10 Τοῦ αὐτοῦ (128 e).

Ἡ μὲν ἀκριβὴς σφόδρα καὶ δι' ὄνυχος λεγομένη δίαιτα τό τε σῶμα κομιδῇ παρέχεται ψοφοδεὲς καὶ σφαλερόν, αὐτῆς τε τῆς ψυχῆς τὸ γαῦρον κολούει, πάντα πράγματα καὶ πᾶσαν οὐχ ἧττον ἐν ἡδοναῖς καὶ πόνοις διατριβὴν ὑφορωμένης, καὶ πρὸς μηθὲν ἰταμῶς καὶ θαρραλέως βαδιζούσης. δεῖ δὲ ὥσπερ ἱστίον τὸ σῶμα μήτε συστέλλειν εὐδίας οὔσης καὶ πιέζειν σφόδρα μήτε ἀνειμένως χρῆσθαί τε καὶ καταφρονεῖν ἐν ὑποψίᾳ γενόμενον, ἀλλ' ἐνδιδόναι καὶ ποιεῖν ἐλαφρόν.

11 Τοῦ αὐτοῦ (129 a).

Ὅθεν οὐ περὶ τροφὴν μόνον οὐδὲ γυμνάσια δεῖ φυλάττειν τὸ σῶμα, μὴ παρὰ τὸ εἰωθὸς ἅπτηται τούτων ὀκνηρῶς καὶ ἀπροθύμως, ἢ πάλιν διψῶδές ἐστι καὶ πειναλέον ὡς οὐ πέφυκεν· ἀλλὰ καὶ τῶν ὕπνων τὸ μὴ συνεχὲς μηδὲ λεῖον, ἀλλ' ἀνωμαλίας ἔχον καὶ σπασμοὺς δεῖ εὐλαβεῖσθαι καὶ τῶν ἐνυπνίων τὴν

ἀτοπίαν. ἂν γὰρ ὦσι μὴ νόμιμοι μηδὲ συνήθεις αἱ φαντασίαι, πλῆθος ἢ πάχος ὑγρῶν ἢ πνεύματος ταραχὴν ἐντὸς κατηγοροῦσιν. ἤδη δὲ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς κινήματα τὸ σῶμα μηνύει πρὸς νόσον ἐπισφαλῶς ἔχειν. ἄλογοι γὰρ ἴσχουσιν ἀθυμίαι καὶ φόβοι πολλάκις ἀπ' οὐδενὸς φοβεροῦ τὰς ἐλπίδας ἄφνω κατασβεννύουσι. γίνονται δὲ καὶ ταῖς ὀργαῖς ἐπίχολοι καὶ ὀξεῖς καὶ μικρόλυποι καὶ δακρυρροοῦσι καὶ ἀδημονοῦσιν, ὅταν ἀτμοὶ πονηροὶ καὶ ἀναθυμιάσεις πυκναὶ συνιστάμεναι ταῖς τῆς ψυχῆς, ὥς φησι Πλάτων, ἀνακραθῶσι περιόδοις.

12 Τοῦ αὐτοῦ (129 f).

Ὅθεν ἄριστα λέλεκται τὸ τροφῆς ἀκορίην καὶ πόνων ἀοκνίην καὶ σπέρματος οὐσίης συντήρησιν ὑγιεινότατα εἶναι. καὶ γὰρ ἡ περὶ τὰς συνουσίας ἀκρασία, τῷ μάλιστα τὴν δύναμιν ἐκλύειν ὑφ' ἧς ἡ τροφὴ διαπονεῖται, πλέον περιττώματα ποιεῖ καὶ πλῆθος.

13 Πυθαγόρου (Porph. Epist. ad Marc. c. 30).

Σαρκὸς φωνὴ μὴ πεινῆν μὴ διψῆν μὴ ῥιγοῦν.

14 Γαληνοῦ χαρακτηριάζοντα εἰς Ἱπποκράτην (II p. 72 Chart.).

Τὰ τῆς τέχνης στοιχεῖα σαφῶς ἀρέσκειν αὐτῷ λέγει τὰ ὅσα ἐναργῆ. συνέστηκεν οὖν ὅ τε ἄνθρωπος καὶ τὰ σύμπαντα ζῷα ἐκ στερεῶν ὑγρῶν καὶ πνευμάτων. οὐκ ἀμοιρεῖ δὲ οὐδ' ἡ τῶν φυτῶν φύσις τῆς τούτων τριγενείας· ἀλλὰ ζῇ τε καὶ αὔξεται καὶ γεννᾷ καὶ φύεται τῇ τούτων συστάσει. τὴν μὲν οὖν τῶν στερεῶν σύστασιν ὀστοῖς ἀνατίθησι καὶ νεύροις καὶ χόνδροις, ἤδη δὲ καὶ ὑμένι καὶ ἀρτηρίαις καὶ φλεψί· καὶ γὰρ ταῦτα τοῦ στερεοῦ γένους ἔν τισιν εἶναι λέγει. τῆς δὲ τούτων συμπηγίας καὶ διαπλάσεως, ἑπόμενος

τῷ εὐλόγῳ, τὴν κεφαλὴν εἶναι ἀρχὴν συνδοκεῖ. ἀνατέθεικε δὲ τῇ τῶν στερεῶν φύσει τό τε περὶ ἀγμῶν καὶ τὰ περὶ ἄρθρων καὶ τὰ τούτοις ὅμοια· τῷ δὲ πνεύματι τὸ περὶ φυσέων ἰδίως ἐπιγραφόμενον σύγγραμμα· τοῖς δ' ὑγροῖς τὸ περὶ χυμῶν καὶ τὸ περὶ ἀνθρώπου φύσεως, ἤδη δὲ καὶ σποράδην ἐν ἄλλοις· ἔστι δὲ ταῦτα αἷμα καὶ φλέγμα, χολὴ διττή, ξανθὴ καὶ μέλαινα. εἶναι δὲ τὸ μὲν αἷμα τὴν φύσιν ὑγρὸν καὶ θερμὸν καὶ τὴν χρόαν ἐρυθρὸν τὴν δὲ ποιότητα γλυκύ· τὸ δὲ φλέγμα ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν καὶ λευκὸν καὶ μᾶλλον ἁλμυρόν· τὴν δὲ ξανθὴν χολὴν θερμήν τε καὶ ξηρὰν καὶ ὠχρὰν καὶ πικράν, τὴν δὲ ἑτέραν ψυχρὰν καὶ ξηρὰν καὶ μέλαιναν καὶ φυκώδη. ἀρέσκει δὲ αὐτῷ καὶ τὰς ἡλικίας διαιρεῖν εἰς δ' καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ὁμοίως. πλεονάζειν δὲ τῶν εἰρημένων χυμῶν ἕκαστον ἐν τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ οἰκείᾳ ἑκάστου. καὶ ἐν μὲν τῇ τῶν παίδων ἡλικίᾳ πλεονάζειν τὸ αἷμα, καὶ τῇ ὥρᾳ τοῦ ἔαρος· ἐν δὲ τῇ τῶν ἀκμαζόντων τὴν ξανθὴν χολήν, καὶ ὥρᾳ θέρους· ἐν δὲ τῇ τῶν παρηβώντων τὴν μέλαιναν, καὶ φθινοπώρῳ· ἐν δὲ τῇ τῶν γερόντων τὸ φλέγμα, καὶ χειμῶνος· ἐοικέναι γὰρ τὰς τῶν χυμῶν φύσεις ταῖς τῶν ὡρῶν. τὸ γοῦν ἔαρ θερμόν τε καὶ ὑγρόν, ὡς τὸ αἷμα· καὶ τὸ θέρος θερμόν τε καὶ ξηρόν· τὸ δὲ μετόπωρον ψυχρόν τε καὶ ξηρόν· ὁ δὲ χειμὼν ψυχρὸς καὶ ὑγρός, ἀναλόγως τοῖς χυμοῖς· κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ τὴν ἡμέραν διαιρεῖ καὶ τῷ ἀριθμῷ καὶ τῇ φύσει, ὡς ἐν μικρᾷ τῇ ἀναλογίᾳ. καθόλου γε τὰς τῶν ἀνδρῶν φύσεις πρὸς τὰς τῶν γυναικῶν διαφέρειν. εἶναι γὰρ τοὺς μὲν ἐπὶ τὸ θερμότερον καὶ ξηρότερον, τὰς δὲ ἐπὶ τὸ ψυχρότερον καὶ ὑγρότερον. ἐν ἑκάστου δὲ τούτων γένει καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔχειν μικροτέραν δια-

φοράν, παρά τε τὰς τῶν χωρίων θέσεις καὶ τὰς τῶν ἀέρων ἰδιότητας καὶ τὰς τῶν διαιτημάτων ἀγωγάς. παρέχειν δὲ καὶ τῶν χυμῶν ἕκαστον ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου χρείαν ἐξαίρετον. καὶ τὸ μὲν αἷμα τρέφειν καὶ θερμαίνειν καὶ ὑγιαίνειν καὶ εὐχροίας εἶναι ποιητικόν· τὴν δὲ ξανθὴν χολὴν συνέχειν τὸ σῶμα καὶ τοὺς πόρους μὴ ἐᾶν ἐκλύεσθαι, καὶ μυωπίζειν τὴν αἴσθησιν, καὶ συντελεῖν τῇ πέψει, καὶ τὰς ὁδοὺς τῶν ἐκκρίσεων παρέχειν εὐπετεῖς· τὴν δὲ μέλαιναν ἕδραν καὶ οἱονεὶ βάθρον τῶν ἄλλων χυμῶν· τὸ δὲ φλέγμα νεύροις ὑμέσι καὶ χόνδροις καὶ ἄρθροις καὶ γλώττῃ πρὸς τὸ εὔδρομον τῆς κινήσεως. δοκεῖ δὲ αὐτῷ καὶ τὸ σπέρμα πρὸς ζῳογονίαν τό τε τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ τῆς γυναικὸς ἐπίσης συντελεῖν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν μελῶν φέρεσθαι τοῦ σώματος. καὶ τὰ μὲν ἄρρενα ἐν τοῖς δεξιοῖς τῆς μήτρας, τὰ δὲ θήλεα ἐν τοῖς ἀριστεροῖς γεννᾶσθαι. ἰσχύειν δὲ καὶ δεξιὰ ὡς πρὸς τὰ ἀριστερά, καὶ τὰ ὑπερκείμενα ὡς πρὸς τὰ ὑποκείμενα. δοκεῖ δ' αὐτῷ καὶ τὰς αἰτίας τῶν νοσημάτων ἃς μὲν ἐκ πληγῶν βιαίων, ἃς δὲ ἐκ τοῦ περιέχοντος εἶναι· τὰς δὲ πλείστας ἐκ τῶν ὑγρῶν τῶν εἰρημένων κατὰ πλῆθος καὶ ἔλλειψιν καὶ μεταβολὴν τὴν κατὰ ποιότητα ἢ τὴν ἐκ τόπου εἰς τόπον. ἀρέσκει δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βοηθήματα εἰσφέρειν ἐκ τῶν ἐναντίων ἱσταμένων ταῖς αἰτίαις. τῶν δὲ νοσημάτων ἃ μὲν εἶναι ὀξέα φύσει, ἃ δὲ χρόνια, ἃ δὲ ἐνδοιαστά. γίνεσθαι δὲ ὡς πολὺ ἀπὸ χολῆς καὶ αἵματος καὶ ἡλικίας ἀκμαζούσης καὶ θέρους καὶ ἔαρος τὰ ὀξέα· τὰ δὲ χρόνια ἀπὸ φλέγματος καὶ μελαίνης χολῆς καὶ ἐν πρεσβύταις καὶ χειμῶνι· τὰ δ' ἐνδοιαστά, ὁπόσα μεμιγμένας ἔχει τὰς αἰτίας. ἤδη δὲ καὶ τίνα αὐτῶν σωτήρια καὶ τίνα θανατικὰ προγινώσκει· βούλεται

δὲ καὶ τὴν πρόγνωσιν καὶ τὴν πρόῤῥησιν ἀναγκαίαν τε εἶναι πρὸς τὴν τέχνην καὶ διαφέρειν ἀλλήλων. ὅπου μὲν γὰρ προγνῶναι χρὴ μόνον τὸν ἰατρόν, ὅπου δὲ καὶ προειπεῖν ἀσφαλές. διαιρεῖται δὲ τὴν πρόγνωσιν εἴς τε τὰ προγεγονότα καὶ τὰ ἐνεστῶτα τῶν συμπτωμάτων, ὁπόσα ἔχει πόσην ἀδηλότητα, καὶ εἰς τὰ μέλλοντα. ἀρέσκει δ' αὐτῷ καὶ τὰς κρισίμους ἡμέρας ἐπεγνωκέναι. γίνεσθαι γὰρ ὡς τὸ πολὺ τὰς μὲν περιττὰς κριτικὰς τῶν ὀξέων νοσημάτων, τὰς δὲ ἀρτίους τῶν χρονίων. καὶ τὰς μὲν θέρους καὶ ἐπὶ νέων καὶ τῶν δεξιῶν μερῶν καὶ τῶν ὑπερκειμένων, τὰς περισσάς· τὰς δὲ ἀρτίους ἐπὶ τῶν ἐναντίων. ἤδη δὲ καὶ τοὺς πρωτοπαθοῦντας τόπους εἰδέναι παραινεῖ, ἐκ τῆς τούτων ἐπιγνώσεως οὐ μικρὰν συμβαλλομένης μοῖραν εἰς σημείωσίν τε καὶ θεραπείαν.

15 *Ἀντύλλου περὶ τῆς καθ' ἡμέραν διαφορᾶς τῶν ἀέρων.*

Ἡμέραν λαμβάνομεν σὺν τῇ νυκτί· ἀναλογίαν δ' αὐτὴν ἔφαμεν ἔχειν τινὰ πρὸς τὸν ἐνιαυτόν, καθάπερ Ἱπποκράτης ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Ἐπιδημιῶν ἐπεσημήνατο. ἔστι δὲ ὁ μὲν ὄρθρος ὑγρὸς καὶ θερμός, ἔαρι ἐοικώς. διὰ τοῦτο οἵ τε ὕπνοι εὐκρινεῖς καὶ τὰ σώματα ἀνεῖται τὰ τῶν ὑγιαινόντων καὶ τὰ τῶν νοσούντων· ὥστε καὶ τοῖς πυρέσσουσιν εὐφορώτατον εἶναι τόνδε τὸν καιρόν. ἀναθυμιάσεις δὲ ἄνεισι περὶ τὸν ὄρθρον, καὶ αὖραι ποταμῶν ἀποπνέουσιν ὑγραί, καὶ δρόσος ἐπιπίπτει, ἄνθη ἀναβαίνει, καὶ πάντα τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα ἀνίησιν, ἔαρι τῆς καταστάσεως τῆς ὀρθρινῆς ἐοικυίας. τὰ δὲ μέσα τῆς ἡμέρας θέρει παρείκασται· τὰ δὲ κατὰ τὴν δείλην φθινοπώρῳ, διὰ τοῦτο βαρῶν καὶ δυσαρεστημάτων οἰστικά, νοσερᾶς

οὔσης τῆς δείλης ἀνάλογον φθινοπώρῳ. τῆς δὲ νυκτὸς τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ περὶ τὴν ἑσπέραν ὅμοια τῇ δείλῃ. ἐντεῦθεν οὔτε ὑπνοῦν ἐπιτρέπομεν τοῖς κάμνουσι περὶ τήνδε τὴν ὥραν, οὔτε ποτὸν προσφέρομεν, οὔτε ἄλλο προσάγομεν βοήθημα, εἰ μή τι ἕτερον προκαλοῖτο, ὑφορώμενοι τὸν καιρὸν τοῦτον ὥσπερ καὶ τὸν δειλινόν. τὰ δὲ μέσα τῆς νυκτὸς χειμῶνι ἐξείκασται· πλεῖστον γὰρ τότε ὁ ἥλιος καθάπερ καὶ ἐν χειμῶνι ἀφέστηκεν ἡμῶν. αἵτε οὖν ὀδύναι τοῖς νοσοῦσιν ἰσχυρότεραι τῆς νυκτὸς εἰκότως, διὰ τὴν ψῦξιν πυκνουμένης τῆς ἐπιφανείας καὶ ἀπολαμβανομένης τῆς κατὰ τὸ ἄδηλον διαπνοῆς. καὶ τὰ ῥεύματα δὲ καὶ τὰ τῶν ὀφθαλμιώντων καὶ τὰ τῶν δυσεντερικῶν καὶ κοιλιακῶν καὶ τὰ αἱματικὰ ἀπὸ τῆς αὐτῆς προφάσεως ἐπιγίνεται, παντὸς τοῦ εἰωθότος ἀπεῖναι κατὰ τὸ ἀφανὲς εἰς ἕνα τόπον συνδιδομένου τὸν ῥευματιζόμενον. τὰ δὲ τελευταῖα τῆς νυκτὸς διὰ τὴν πρὸς τὸν ὄρθρον γειτνίασιν τῆς αὐτῆς ἐκείνῳ κράσεως μεταλαμβάνει.

16 Τοῦ αὐτοῦ Ἀντύλλου περὶ τῶν ἐν τῷ ἀέρι διαφορῶν.

Εἰσὶ κατὰ θερμότητα καὶ ψῦξιν διαφοραὶ τῶν ἀέρων. ὁ μὲν οὖν θερμὸς παρέοικε τῇ θερινῇ ὥρᾳ, ὁ δὲ ψυχρὸς τῇ χειμερινῇ. πρὸς δὲ κἀκεῖνο ἑκάτερος ἔχει· ὁ μὲν ψυχρὸς εὐσαρκίας τε καὶ εὐτροφίας καὶ πιμελῆς γεννητικός, μεγάλα δὲ καὶ τὰ σώματα ἀπεργάζεται· τοιούτους δὲ ἔστιν ἰδεῖν καὶ τοὺς τὰ ἀρκτικώτερα κλίματα κατοικοῦντας· πρὸς δὲ τὰ νοσήματα τὰ μὲν ὀξέα οὐ πάνυ τι ἐπιτήδειος, πρὸς δέ τινα τῶν χρονίων, οἷον φθίσεις καὶ καχεξίας καὶ παρέσεις ἐπιληψίας τε καὶ ἀποπληξίας, καὶ πρὸς τὰ ἀρθριτικὰ

ἄθετος. ὁ δὲ θερμὸς ἀήρ, σωμάτων δαπανητικός, ἰσχναίνων καὶ καταριν῀ων τὰ συγκρίματα, εὐτονίαν [δὲ] μᾶλλον καὶ εὐκινησίαν ἤπερ ὁ ψυχρὸς παρασκευάζει τοῖς ὑγιαίνουσιν, ἐν δὲ ταῖς νόσοις ῥᾳδίως ἐξελέγχει τὴν δύναμιν. καὶ νεύροις μὲν καὶ θώρακι ἀγαθός, τοῖς δὲ ἄλλοις μέρεσιν οὐ πάνυ χρήσιμος. ἔστι δὲ καὶ κατὰ παχύτητα καὶ λεπτότητα διαφορὰ τῶν ἀέρων. ὁ μὲν οὖν παχὺς ἀχρεῖος ὢν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, πλὴν πρὸς τὸ τηρῆσαι δύναμιν σκορπιζομένην ἐπιτήδειος· ὁ δὲ λεπτὸς ὑγιεινὸς σφόδρα ἐστίν. καὶ παρὰ φῶς καὶ σκότος διαφορὰ τῶν ἀέρων. οἷος δὲ ἑκάτερος, κατανοῆσαι ῥᾴδιον ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν ἡμῖν περὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας εἰρημένων. δόξει μὲν οὖν τισιν ἀλλότρια εἶναι τοῦ περὶ βοηθημάτων τόπου τὰ εἰρημένα, ἐπεὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστι ποιῆσαί τι αὐτῶν· οὐ μὴν ἠλλοτρίωταί γε ἡ παράληψίς τε καὶ χρῆσις καὶ ἀπαγόρευσις ἐφ' ἡμῖν οὖσαι. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα συνίστησιν αὐτῶν ἐν καιρῷ ἕκαστον γινόμενα βοηθήματα· ὅσα δὲ τοιαῦτα μὴ δύναται συστῆναι τὴν κακίαν αὐτῶν ἐμφανίζουσαι, ἔκκλισιν τὴν ἀπ' αὐτῶν ἐν βοηθήματος χώρᾳ τάττειν.

17 Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν ἑκάστῃ τῶν ἐτησίων ὡρῶν διαφορᾶς.

Ἐν ἑκάστῃ τῶν ὡρῶν τρεῖς διαφοραί, τῶν μὲν πρώτων ὄντων ἑκάστης, τῶν δὲ ὑστάτων, τῶν δὲ μέσων. τὰ μὲν μέσα τὴν εἰλικρινεστάτην τῆς ὥρας ἔχει κρᾶσιν, τὰ δὲ πρῶτα καὶ ὕστατα τῇ γειτνιάσει τῶν ὡρῶν ἀφομοιοῦται. αὐτίκα τοῦ ἔαρος τὰ μὲν πρῶτα μᾶλλον ὑγρὰ καὶ ἧσσον θερμά, τὰ δὲ μέσα θερμὰ καὶ ὑγρὰ ἐπίσης, τὰ δὲ τελευταῖα ἧσσον ὑγρὰ καὶ μᾶλλον θερμά. τοῦ δὲ θέρους τὰ μὲν πρῶτα θερμότερα· ἡ δὲ

ἀπόληξις ξηρὰ μέν, οὐ πάνυ δὲ ψυχρά· τὰ δὲ μέσα ξηρὰ καὶ θερμὰ ἐπίσης· τὰ δὲ ὕστατα ξηρότερα μᾶλλον, ἔλασσον δὲ θερμά. φθινοπώρου δὲ ἡ μὲν ἀρχὴ ξηροτέρα καὶ οὐ πάνυ ψυχρά, ἡ δὲ μεσότης ἐπίσης ξηρὰ καὶ ψυχρά, τὰ δὲ ὕστατα ψυχρότερα μὲν ἔλασσον δὲ ξηρά. τὸ ἀνάλογον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ χειμῶνος· τὰ μὲν πρῶτα ψυχρὰ μᾶλλον, τὰ δὲ ὕστατα ὑγρὰ μᾶλλον, τὰ δὲ μέσα ἐπίσης ὑγρὰ καὶ ψυχρά.

18 *Τοῦ αὐτοῦ περὶ τόπων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀέρων.*

Οἱ ὑψηλοὶ τῶν τόπων ὑγιεινότεροι, τοῦ ἀέρος ἐν αὐτοῖς οὐ μένοντος ἀλλὰ καὶ περιχεομένου καὶ ὑπὸ τῶν ἀνέμων συνεχὲς ἀπωθουμένου, εὔπνοοί τε δὴ καὶ διαθέσεσι πάσαις ἐπιτήδειοι τοῖς περὶ θώρακα καὶ κεφαλῇ πεπονθυίᾳ καὶ τοῖς αἰσθητηρίοις πᾶσιν. οἱ δὲ ταπεινοὶ τοῖς μὲν προειρημένοις ἀνάρμοστοι, διαφορουμένοις δὲ ἢ καὶ συγκοπτομένοις ἐπιτήδειοι· καὶ γέρουσι δὲ ἁρμόζουσι μᾶλλον τῶν ὑψηλῶν. οἱ δὲ παραθαλάττιοι τόποι τοῖς τε ὑδρωπικοῖς καὶ ὑπὸ ῥεύματος οὑτινοσοῦν ἐνοχλουμένοις ἁρμόδιοι, καὶ ὅπου δεῖ ἀμύξαι ἢ θάλψαι ἢ ἀναστομῶσαι, ἀγαθοὶ δὲ καὶ νευρικοῖς ἢ ἀρθριτικοῖς πᾶσιν, ἐπιτήδειοι δὲ καὶ εἰς ὄρεξιν κεκακωμένοις. οἱ δὲ μεσόγειοι ψυχρότεροι τῶν παραθαλαττίων καὶ πρὸς μὲν τὰ ὀξέα νοσήματα, ἐάν γε μὴ ἑλώδεις ὦσι μηδὲ κοῖλοι, κρείττους τῶν παραθαλαττίων, πρὸς δὲ τὰ χρόνια χείρους. οἱ δὲ ἑλώδεις κακοὶ μὲν ἀεί, θέρους δὲ καὶ λοιμώδεις. οἱ δὲ πετρώδεις θέρους μὲν πνιγώδεις, χειμῶνος δὲ χαλεπῶς ψυχροί· οὐ φαῦλοι δὲ πρὸς ὑγείαν. οἱ δὲ παραποτάμιοι ψυχροὶ καὶ ἀνώμαλοι ἀτροφίαις μόναις ἐπιτήδειοι ταῖς διὰ ξηρότητα συνισταμέναις. χείρους δὲ

τούτων οἱ τελματώδεις· οὐ γὰρ μόνον φαῦλον τὸν ἀέρα κατασκευάζουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς καρποὺς κακίους, στόμαχόν τε λυμαίνονται καὶ τὰ σπλάγχνα σκληροῦσι καὶ κακοεξίας καὶ κακοχυμίας καὶ ὕδρωπας ἀποτελοῦσι. κακοὶ δὲ καὶ οἱ πρὸς μετάλλοις τισὶν ὑφεστῶτες· ξηροὶ γὰρ καὶ πνιγώδεις. οἱ δὲ βαθύγειοι εὐχυμότεροι ὄντες ταῖς ξηροτέραις ἁρμόζουσι διαθέσεσιν. οἱ δὲ ἀργιλλώδεις διαλυτικοὶ τοῦ στομάχου, ἔκλυτον ἔχοντες τὴν ἀναθυμίασιν. οἱ δὲ πυρρόγειοι ξηραντικώτεροι τούτων, οἱ δὲ μελάγγειοι πάντες ἄριστοι.

19 *Ξενοφῶντος ἐν ᾱ* (3, 6) *Ἀπομνημονευμάτων.*

Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σώματος αὐτός τε οὐκ ἠμέλει τούς τε ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῄνει. τὸ μὲν οὖν ὑπερεσθίοντα ὑπερπονεῖν ἀπεδοκίμαζε· τὸ δ᾽ ὅσα ἡδέως ἡ ψυχὴ δέχεται, ταῦτα ἱκανῶς ἐκπονεῖν ἐδοκίμαζε· ταύτην γὰρ τὴν ἕξιν ὑγιεινήν τε ἱκανῶς εἶναι καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν οὐκ ἐμποδίζειν.

20 *Σωκράτους.*

Σωκράτης παρῄνει φυλάττεσθαι τῶν βρωμάτων ὅσα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν ἀναπείθει, καὶ τῶν πωμάτων ὅσα πίνειν μὴ διψῶντας.

21 *Γοργίου.*

Γοργίας ἐρωτηθεὶς ποίᾳ διαίτῃ χρώμενος εἰς μακρὸν γῆρας ἦλθεν· Οὐδὲν οὐδέποτε, ἔφη, πρὸς ἡδονὴν οὔτε φαγὼν οὔτε δράσας.

22 *Ἱπποκράτους.*

Σιτία ποτὰ ὕπνοι ἀφροδίσια, πάντα μέτρια.

23 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Χαρμίδου* (p. 156 d).

Τοιοῦτον τοίνυν ἔστιν, ὦ Χαρμίδη; τὸ ταύτης τῆς ἐπῳδῆς· ἔμαθον δὲ αὐτὴν ἐγὼ ἐκεῖ ἐπὶ στρατείας παρά τινος τῶν Θρᾳκῶν τῶν Ζαμόλξιδος πολιτῶν, οἳ λέγονται [καὶ] ἀπαθανατίζειν. ἔλεγε δὲ ὁ Θρᾲξ οὗτος, ὅτι ταῦτα μὲν δὴ οἱ Ἕλληνες ἰατροί, ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, καλῶς λέγοιεν· ἀλλὰ Ζάμολξις, ἔφη, λέγει ὁ ἡμέτερος βασιλεύς, θεὸς ὤν, ὅτι ὥσπερ ὀφθαλμοὺς ἄνευ κεφαλῆς οὐδεὶς ἐπιχειρεῖ ἰᾶσθαι οὐδὲ κεφαλὴν ἄνευ σώματος, οὕτως οὐδὲ σῶμα ἄνευ ψυχῆς. ἀλλὰ τοῦτο καὶ αἴτιον εἴη τοῦ διαφεύγειν τοὺς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἰατροὺς τὰ πολλὰ νοσήματα, ὅτι τοῦ ἄλλου ἀμελοῖεν, οὗ δέοι τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, οὗ μὴ καλῶς ἔχοντος ἀδύνατον εἴη τὸ μέρος εὖ ἔχειν. πάντα γὰρ ἐκ τῆς ψυχῆς ὡρμῆσθαι καὶ τἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τῷ σώματι παντὶ τῷ ἀνθρώπῳ, κἀκεῖθεν ἐπιρρεῖν ὥσπερ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὰ ὄμματα. δεῖν οὖν ἐκεῖνο καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα θεραπεύειν, εἰ μέλλει καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ τοῦ ἄλλου σώματος καλῶς ἔχειν. θεραπεύεσθαι δὲ τὴν ψυχὴν ἔφη, ὦ μακάριε, ἐπῳδαῖς τισι· τὰς δ' ἐπῳδὰς ταύτας τοὺς λόγους εἶναι τοὺς καλούς. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων λόγων [ἐν] ταῖς ψυχαῖς σωφροσύνην ἐγγίγνεσθαι, ἧς ἐγγενομένης καὶ παρούσης ῥᾴδιον ἤδη εἶναι τὴν ὑγείαν καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι πορίζειν.

24 Τοῦ αὐτοῦ νόμων ζ (p. 789).

Ὅτι τὰ σώματα πάντα ὑπὸ τῶν σεισμῶν τε καὶ κινήσεων κινούμενα ἄκοπα ὀνίναται πάντων, ὅσα τε ὑπὸ ἑαυτῶν ἢ καὶ ἐν ἐώραις ἢ καὶ κατὰ θάλατταν ἢ καὶ ἐφ' ἵππων ὀχουμένων, καὶ ὑπ' ἄλλων ὁπωσοῦν δὴ φερομένων τῶν σωμάτων κινεῖται. καὶ διὰ ταῦτα τὰς τῶν σίτων τροφὰς καὶ ποτῶν κατακρατοῦντα,

ὑγίειαν καὶ κάλλος καὶ τὴν ἄλλην ῥώμην ἡμῖν δυνατά ἐστι παραδιδόναι.

25 Ξενοφῶντος ἐν ἕκτῳ (2, 29) τῆς Κύρου παιδείας.

Ἡ γὰρ κατὰ μικρὸν ὑπάλλαξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς. διδάσκει δὲ καὶ ὁ θεὸς ἀπάγων ἡμᾶς κατὰ μικρὸν ἔκ τε τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἀνέχεσθαι ἰσχυρὰ θάλπη, καὶ ἐκ τοῦ θάλπους εἰς τὸν ἰσχυρὸν χειμῶνα· ὃν χρὴ μιμουμένους εἰς ὃ δεῖ ἐλθεῖν προειθισμένους ἡμᾶς ἀφικνεῖσθαι.

26 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου (p. 88 c).

Κατὰ δὲ ταυτὰ ταῦτα καὶ τὰ μέρη θεραπευτέον, τὸ τοῦ παντὸς ἀπομιμούμενον εἶδος. τοῦ γὰρ σώματος ὑπὸ τῶν εἰσιόντων καιομένου τε ἐντὸς καὶ ψυχομένου καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ξηραινομένου καὶ ὑγραινομένου καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα πάσχοντος ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν κινήσεων, ὅταν μέν τις ἡσυχίαν ἄγον τὸ σῶμα παραδιδῷ ταῖς κινήσεσι, κρατηθὲν διώλετο. ἐὰν δὲ τήν τε τροφὸν καὶ τιθηνὴν τοῦ παντὸς προσείπομεν μιμῆταί τις, καὶ τὸ σῶμα μάλιστα μὲν μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγειν ἐᾷ, κινῇ δὲ καὶ σεισμοὺς ἀεί τινας ἐμποιῶν αὐτῷ διὰ παντὸς τὰς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἀμύνηται κατὰ φύσιν κινήσεις, καὶ μετρίως σείων τά τε περὶ τὸ σῶμα πλανώμενα παθήματα καὶ μέρη κατὰ ξυγγενείας εἰς τάξιν κατακοσμῇ πρὸς ἄλληλα, κατὰ τὸν πρόσθεν λόγον, ὃν περὶ τοῦ παντὸς ἐλέγομεν, οὐκ ἐχθρὸν παρὰ ἐχθρὸν τιθέμενον ἐάσει πολέμους ἐντίκτειν τῷ σώματι καὶ νόσους, ἀλλὰ φίλον παρὰ φίλον τεθὲν ὑγίειαν ἀπεργαζόμενον παρέξει. τῶν δ' αὖ κινήσεων ἡ ἐν αὐτῷ ὑφ' ἑαυτοῦ ἀρίστη [κίνησις]· μάλιστα γὰρ τῇ διανοητικῇ καὶ τῇ τοῦ παντὸς

κινήσει ξυγγενής· ἡ δὲ ὑπ' ἄλλου χείρων. χειρίστη δὲ ἡ κειμένου τοῦ σώματος καὶ ἄγοντος ἡσυχίαν δι' ἑτέρων αὐτὸ κατὰ μέρη κινοῦσα. διὸ δὴ τῶν καθάρσεων καὶ συστάσεως τοῦ σώματος ἡ μὲν διὰ τῶν γυμνασίων ἀρίστη· δευτέρα δὲ ἡ διὰ τῶν αἰωρήσεων, κατά τε τοὺς πλοῦς καὶ ὅπηπερ ἂν ὀχήσεις ἄκοποι γίνωνται· τρίτον δὲ εἶδος κινήσεως σφόδρα ποτε ἀναγκαζομένῳ χρήσιμον, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς τῷ νοῦν ἔχοντι προσδεκτέον, τὸ τῆς φαρμακευτικῆς καθάρσεως γιγνόμενον ἰατρικόν.

27 Ἀντύλλου.

Εἴδη τῶν βοηθημάτων κατὰ γένη τέσσαρα· τὰ μὲν ποιούμενα, τὴν ὠφέλειαν ἔχοντα ἐν τῇ τοῦ κάμνοντος ἐνεργείᾳ· τὰ δὲ προσφερόμενα, ἐν τροφῆς καὶ ποτοῦ μέρει λαμβανόμενα· τὰ δὲ κενούμενα, ὅσα ἐξάγοντά τι τοῦ σώματος βοηθεῖ· ἔσται δὲ καὶ περὶ τῶν κενουμένων τοῖς εὐσχολοῦσι πολλή τις ἀκριβολογία, τί δή ποτε δὲ οὐχὶ κενοῦντα, ἀλλὰ κενούμενα ὠνόμασται· τὰ δέ ἐστιν ἔξωθεν προσπίπτοντα τῶν βοηθημάτων.

28 Τοῦ αὐτοῦ.

Καὶ τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων βοηθημάτων τὰ μέν ἐστι λεπτομερῆ τὰ δὲ παχυμερῆ. λεπτομερῆ μὲν ἀήρ τε καὶ ὅσα ἀέρος εἴδη, παχυμερῆ δὲ τὰ συνεστῶτα. τῶν δὲ παχυμερῶν τὰ μὲν γεώδη τὰ δὲ ὑδατώδη· γεώδη μὲν καταπλάσματα καὶ μαλάγματα, ὑδατώδη δὲ λουτρὰ καὶ καταντλήσεις καὶ ἐμβροχαί.

29 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀέρων διαφοραὶ πλείους· αἱ μὲν γὰρ παρὰ τὰς ὥρας τὰς ἐτησίους, αἱ δὲ παρὰ τὰς μηνιαίους παραλλαγάς, αἱ δὲ παρὰ τὰς μεταβολὰς τὰς ἡμερησίους τε καὶ νυκτερινάς, αἱ δὲ παρὰ παχύτητα καὶ λεπτότητα

αἱ δὲ παρὰ κίνησιν ἢ στάσιν, αἱ δὲ παρὰ κίνησιν καὶ ἐπιμιξίαν γεωδῶν ἀναθυμιάσεων. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι μικρότεραι διαφοραί, δυνάμεναι τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ τὰς ἐγκειμένας λαμβάνειν.

30 *Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς κατὰ μῆνα τῶν ἀέρων διαφορᾶς.*

Ἐργάζεται δὲ διαφορὰς ἐν τῷ ἀέρι παραπλησίως τῷ ἀέρι καὶ ἡ σελήνη περιιοῦσα τὸν τῶν ζῳδίων κύκλον. ἐργάζεται δὲ καὶ αὕτη τέσσαρας ὥρας μηνιαίους, ἀναλογούσας ταῖς ἐτησίοις, ἑβδομαδικῷ δὲ ἀριθμῷ περικυκλεομένας. ἡ μὲν οὖν πρώτη τοῦ μηνὸς ἑβδομὰς ἀρχὴν μὲν ἀπὸ νεομηνίας ἔχει, πρόεισι δὲ μέχρι διχοτόμου· ἔστι δὲ ἐοικυῖα ἔαρι, ὑγρὰ γὰρ καὶ θερμή. ἐντεῦθεν καὶ τὸ περιέχον ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ὑγρότερον· καὶ ὄμβροι τηνικαῦτα ὡς ἐπίπαν καταρρήγνυνται, καὶ οὗτοί γε ὑγροὶ καὶ γονιμώτατοι παραπλησίως τοῖς ἐαρινοῖς. ἡ δὲ δευτέρα ἑβδομὰς ἄρχεται μὲν ἀπὸ διχοτόμου, πρόεισι δὲ ἄχρι πανσελήνου, θέρει δὲ παραπλήσιος διὰ τοῦτο, ὅτι καρποὺς πέσσει μάλιστα. ἥτε μὴν μετὰ πανσέληνον ἑβδομὰς ἕως διχοτόμου φθινούσης τῆς σελήνης ξηρὰ καὶ φθινοπώρῳ παραπλήσιος. ἡ δὲ τελευταία χειμῶνι ἔοικεν. ὅσα οὖν αἱ τοῦ ἐνιαυτοῦ ὧραι ἐπιφέρουσι, τοσαῦτα καὶ παρὰ τῶν μηνιαίων ἡγητέον ἀπαντᾶν. ἐκεῖνο μέντοι προσδιαληπτέον, ὅτι ὁ μὲν ἥλιος κατὰ τὴν οἰκείαν δύναμιν θερμαίνει τὰ σώματα, ἡ δὲ σελήνη μᾶλλον ὑγραίνει αὐτά. παρὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν τούς τε ἐγκεφάλους διερωτέρους ἀποτελεῖ καὶ τὰ κρέα σήπει, καὶ τὰ σώματα τῶν αἰθριοκοιτούντων ὑγρότερα καὶ ἀμβλύτερα ἀπεργάζεται, καὶ καρηβαρίας καὶ ἐπιληψίας ἀνακινεῖ κατὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

IOANNIS STOBAEI

FLORILEGIUM

RECOGNOVIT

AUGUSTUS MEINEKE

VOL. IV.

LIPSIAE

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI

MDCCCLVII.

DISCREPANTIA LECTIONIS A TEXTU GAISFORDI.

P. 1, 6. *μέλλοντ'*] *μέλλων γ'* Valckenarius, *μέλλων τ'* Nauckius 8. *κατὰ ἰατρῶν Μιμνέρμου Νάννου*] ita A, *Μιμνέρμου κατὰ ἰατρῶν* Voss. Vind., *Μιμνέρμου* Trinc. cf. Com. gr. IV p. 217 9. *οἷα*] *ὁποῖα* Bergkius 13. *ἄνθρωπον ὄντα*] *ἄλλῳ πονοῦντι* Bentleius 19. *καὶ*] *καὶ τὸ* 21. *ἂν εὖ σκοπῇς*] *ἂν σκοπῇς* Voss., *ἂν κοπεῖς* A, *ἄνευ κόπου* B, itaque scribendum *ἐὰν σκοπῇς* cll. Menandro in Com. gr. IV p. 235. 256. 259 ipsoque Philemone in locis ab H. Iacobi indicatis p. 946

P. 2, 4. *οὗτος ἔστ'*] *οὗτός ἐστιν* AB, *ἐστιν οὗτος* vulgo. personarum vices indicavi 6. 7. separavit a praecedentibus Grotius 7. *ἔξεστιν*] *ἔξεστ'* 13. *ἐκ τῶν ὑγιεινῶν παραγγελμάτων*] haec add. e Vind. 19. 20. *Τροφίλου — Τρόφιλος*] *Ἡροφίλου — Ἡρόφιλος* Roeperus Philol. X p. 569 20. *ἐρωτηθεὶς*] *ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος* A 27. *γινομένῳ*] *γεινομένῳ* A

P. 3, 1. *ἐπινικῶν*] *ἐπινικιων* (sic) Vind. 2. *ἔπορε*] *ἔπορεν* A 4. *πάντ'*] *πᾶν γ'* A, *πανγευδαίμων* Vind. 5. *Τηρεὺς*] *τυρεὺς* libri, *Τυροῦς* Nauckius 15. *ὄλβος*] *ὄλβιος* AB 20. *θ'*] *δ'* ex AB, quorum A *δ' ἔσθ'* 28. *μόνον*] *μοῦνον* ex A

P. 4, 2. *αὐτόματα τοῖσι — ἀνίει*] scripsisse videtur Cratinus *αὐτόμαθ' ὅτοισι — ἀνιεῖ* 7. *ὁ πένης ἐλεεῖται*] *ὁ πένης μὲν ἐλεεῖθ'?*

P. 5, 2. *'ληθινῶς*] non placet, placeret si dixisset Diogenes *εὐδαιμονία γὰρ μία ἐστὶν ἀληθινὴ τὸ εὐφραίνεσθαι*, ut fere no. 21. sed fortasse *ἀληθινῶς* ex *διηνεκῶς* corruptum est. 3. *δ' ἂν*] *δὴ ἂν* 4. *ᾖ*] *ὑπάρχῃ* ex AB 6. *δὲ*] *γὰρ* ex A 18. *ἐξηρτημένος*] *ἐξηρημένος* Wyttenbachius

20. *ἐκ τοῦ Μενεξένου*] addidi ex Vind. 23. *φορῆται*] *αἰωρεῖται* ex Platone 27. *εὐθυμεῖσθαι* et *πράσσειν* libri 28. *πράσσῃ* libri 29. *αἱρεῖσθαι* libri *καὶ φύσιν*] *καὶ παρὰ φύσιν*?

P. 6, 1. *ἐπιβαλούσης*] *ἐπιβαλλούσης* Orelli *ἐς τὸ δέον*] *ἐς τὸ μὴ δέον*? an *ἐς τὸ πλέον*? 2. *τῷ δοκέειν* (libri *δοκεῖν*) corruptum est *μὴ πλέω προσάπτεσθαι*] i. e. *nec plus sibi assumat*, ne quis cum editoribus Democriti in accusativo haereat. 10. *πρῶτον* libri 10. 11. *ὅσα — τὸ*] haec inserui cum Cantero 12. *ἢ τᾶς*] *ἢ τὰν τᾶς* 13. *ἄμοιρον ἢ τὸ*] *ἄμοιρον τὸ* 15. *ἔχοντος τὰ μὲν ὡς ἔργον τὰ δ᾽ ὡς τέχνα*] ante Canterum *ἔχοντι κτώμενος ἔργον τὰ δὲ ὡς τέκνα* 16. *αὐτοτελέα, ὅσα*] supplendum videtur *αὐτοτελέα, [τὰ δ᾽ οὐκ αὐτοτελέα· καὶ αὐτοτελέα μὲν] ὅσα* 17. *αὐτὰ*] rectius *αὖτα* et hic et infra 18. *δέ κεν*] *δέ κε* Vind. unde *δέ κα* posui 20. *τᾶς*] *καὶ τᾶς* ex Vind. Trinc. 21. *κεν*] *κα* 22. *τὴν*] *τὰν* 24. *την*] Trinc. *τῶν* i. e. *τὰν* 26. 27. *τοιοῦτος — ἄνθρωπος*] haec addidi Canterum secutus, nisi quod *κα* scripsi, non *κεν* 28. *κοινωνάσαντα*] requiro praesens, fort. *κοινωνὰ ἐόντα* 28. 29. *τὸ καθόλου*] *τὰ καθόλου* Halmius 29. *γα*] *γε* libri praeter Vind. Trinc. qui *γὰρ* habent, *γα* Gaisfordus 30. *κα*] ante Gaisfordum *καὶ* *θάτερος*] nescio quo errore *ὁ θάτερος* irrepserit

P. 7, 1. *τέλειοι*] *τέλεοι* Vind. fort. ubique *τέληοι* scribendum 2. *μόνοι τοὶ ἀγαθοὶ*] *τοὶ μόνοι ἀγαθοὶ* 3. *ἀρετὰ τᾶς ἑκάστου*] *ἀρετὰ ἑκάστω* Canterus, *ἀρετὰ τὰς ἑκάστου* Gaisfordus, *ἀρετὰ* libri 9. *τελειότας*] fort. excidit *καὶ ἀκρότας* 10. *τῶν πράξεων*] *τᾶν πραξίων* *εὐδαιμονία*] *εὐδαιμονία ἃ* Halmius 12. *τὰ μὲν*] *ἃ μὲν*? 13. *τὰ δ᾽ εὐτυχία*] *ἃ δὲ τύχα*? 15. *ἐπισυναρξαμένας*] typoth. error est *ἐπισυνερξαμένας*, nec tamen sanum videtur quod libri habent; fortasse *ἐπισυνεργαξαμένας* 15, 16. *φύσει*] rectius *φύσι* et hic et in seqq. 16. *γαρ ἦν*] *ἦν* delendum videtur 19. *τᾷ φύσει ἀγαθὸς οὔτε*] haec adieci Canterum secutus, qui ea post *εὐδαίμων* sic scripta addebat *οὔτε τᾷ φύσει ἀγαθὸς* 26. 27. *ἐξήρηται*] *ἐξήρτηται* (*ἐξάρταται*) Meibomius 27. *θεῶν*] *θείων*? *καὶ τὰ*] *τὰ δὲ* malim *ἐπὶ γῆς*] *ἐπὶ γᾶς* vel *ἐπίγηα* 28. *τῶν*] *ἀπὸ* ad-

didi τὰ δὲ] δέ delerim 29. θεοῖς] θείοις? ἀγαθὸς] redundat

P. 8, 1. συνεργεῖν] imo συνεργέν, de quo semel monuisse sufficiat 1. 2. πράξεσι] πράξισι malim 2. οὖν]-ὦν νόῳ] νῷ Vind. Tr. νόῳ A 3. οὐρίῳ] A ὀρίῳ i. e. ὡρίῳ 6. ἀκολουθάσει] ἀκολουθήσει ex AVind. 7. γε] γα e Vind. 11. τὰν τᾶς] τὰν [διάθεσιν τὰν] τᾶς? 14. ἀποτευκτικὸν] ἀποτευκτικαὶ? 16. καὶ κτάσασθαι] haec fortasse e dittographia orta sunt ἐσφαλακίαν] ἐς φυλακὰν vel ἐς ἀσφάλειαν Gesnerus, quae non sufficiunt 17. καὶ] τὸ Gesnerus οἴκων] οἴκων τε ex Vind. 27. ἤθεα] ἔθεα? 29. ὁσιότητα libri τὰν τιμιότατα] τὰν τιμιώτατα Vind. unde τὰ τιμιώτατα posui 31. ὑπαρχούσης] ὑπαρχούσας ex Vind. 31. 32. διαπερᾶσαι δεῖ καὶ διελθεῖν] an διαπερᾶσαι δεῖ ceteris omissis? 32. εὐνομίαν] ἀνομίαν recte Canterus

P. 9, 10. ὀξυκοΐα] ὀξυακοΐα 12. ψυχῆς libri 16. ἃ] καὶ ἃ ex Vind. 18. τοῦτο βοᾷ ἀκολουθεῖ] βοᾷ delet Gesnerus, parum probabiliter; scribendum videtur τοῦτ' αὐτοβοᾷ ἀκολουθεῖ, i. e. αὐτοβοεί, *sua sponte sequitur*, *selbstredend*, quod compares cum dicto incerti comici apud Bekker. AG. p. 465, 8 αὐτοβοᾷς ὅμοιος ὤν 18. 19. πρῶτον] πρότερον 21. πλανᾶτες] πλάνατες aut πλανᾶται 22. δέ γε] δέ γα 23. ἴδοι δὲ καὶ τοῦτο ἄν τις] ἴδοι δέ κα τοῦτό τις 24. οὐδ'] οὐδ' ἂν 25. δέ κα] δέ γα 29. ἐδύνατο] δύναιτο propter l. 31 et p. 10, 1

P. 10, 3. εὐδαιμονία] εὐνομία Canterus ἡ ἰσχὺς] ἡ om. cum Vind. 6. ὁρῶνται] ὁρῶντι Halmius 7. μέρεα] μέλεα 9. 13. τελήιος] τέληος 14. οὐδὲν] lacunam indicavit Gesnerus hanc ponens sententiam *nec ullum animal brutum virtutis aut felicitatis capax est* 15. ἐπιστήμας libri 16. μὲν] μὲν τᾶς Halmius 18. τῷ μὲν] τὸ μὲν 19. καὶ τῷ] καὶ τὸ γῆς libri 20. ἀποβλέπεν] ἀναβλέπεν? 21. ἀνωτάτων] ἀνωτάτω 22. τῷ δὲ] τὸ δὲ 24. τοιαύτην libri 28. τᾶς ἐκ τῶν θεῶν] ἐκ τᾶς τῶν θεῶν e libris 29. τᾶς ἐκ τῶν] ἐκ τᾶς τῶν τυγχάνοντί τοι] τυγχάνοντι αἰτίας Gesnerus, fort. τυγχάνοντι μοίρας cll. p. 7, 26 30. ζηλώσαντες]

ζαλώσαντες ex Vind. 31. θήιον] θῆον πολυτελέστατον] πολυφρονέστατον ex Vind.

P. 11, 1. ἀντίμιμον] ante Valckenarium ἀντίτιμον 3. ὀνόματα] ὀνύματα ex Vind. χαρακτὴρ] χαρακτῆρι Iacobsius 4. γενόμενος] ἑπόμενος Iacobsius 11. οὔτε ποττὸ ζῆν] μετὰ τοῦ ζῆν ci. Gesnerus. malui lacunam indicare; excidit opinor οὔτε ποττὸ καλῶς ζῆν cll. p. 6, 18 14. σύστημα τῆς] σύσταμα τᾶς e Vind. εὐάρμοστος] εὐσυνάρμοστος ex Vind. 16. ἐοίσας] ἐάσας ex Vind. 18. οὖν] ὦν ex Vind. 21. πληγὴν libri 23. οὖν] ὦν 31. αὐτῇ libri

P. 12, 1. κατατυγχάνεσθαι] κατατυγχάνειν LDindorfius, sed cf. Hipparchus Stob. 108, 81 p. 47, 20 ἐπ' ἄκρον ἐπιτυγχανόμενα. non minus insolenter dictum p. 48, 11 οἱ φαυλότερον πρασσόμενοι et p. 11, 30 ὀρθοπλοουμένας 2. ἀδορυφόρατον] ἀδορυφόρητον Vind. 3. συμπληροῦσθαι libri 4. δυνάμεσι] imo δυνάμισι 5. ἀλλ' ἀτελὴς] ἀλλὰ τέλησς Valckenarius 8. τὴν libri 10. φύσις] ἀρετὰ 14. αἶκαν] omnes αἴκα praeter B 17. αὐτῷ] αὐτῶν? 21. δὲ παρέχεν] δ' ἐμπαρέχεν 25. 26. τᾶς προαιρέσιος] τὰς προαιρέσιας Canterus 30. ὀξυδορκίᾳ] ὀξυδερκίᾳ Vind. 32. αὐτὰν] αὐτῶν? τὰν εὐτυχίαν] τὰν αὐτὰν (αὐτῶν?) εὐτυχίαν A

P. 13, 4. ἐν τοῖς ἄλλοις] desidero certae artis significationem, quare ἐν τοῖς αὐλοῖς conicias 6. ὑλικῶν] ante Wyttenbachium ὁλικῶν 19. ἐκ τοῦ Εὐθυδήμου] haec add. Vind.

P. 14, 15. τῶν θ' αὐτοῦ] τῶν αὐτοῦ 20. ἡ 'τέρα] εἶθ' ἑτέρα ex AB 23. αἰεὶ libri 26. εὔπιστον] εὔπειστον

P. 15, 5. ἡ τύχη· καὶ πάντα δὲ] ἠτύχηκα· πάντα δὲ Porsonus 12. αἰεὶ libri 13. τὸ δ' οὐκ ἔφηνεν] τὸ δ' αὖ πέφηνεν Badham αὖτις] αὖθις Grotius 26. τὰ δ' ἔνδον εἰσί] λαμπροί, τὰ δ' ἔνδον ex Euripide 28. τῷ σῦ μοι] ποτῶμαι? οὐδὲ] ἠδὲ Gesnerus

P. 16, 1. ὡραίων] ὡραῖα ἔτη vereor ut recte dictum sit; Philetas scripsisse videtur ἐκ Διὸς ὡράων, ut anni horarum vicibus volvi dicantur. ἔσχομεν ὦν] ἐρχομένων Iacobsius 2. μελέῳ κακῶν] κακῶν μελέῳ Passovius

φέρουσιν] μένουσιν Grotius 3. ἔμπεδα καὶ τοῖσιν] pro τοῖσιν Voss. τοῖς, unde posui ἔμπεδ' ἀεὶ καὶ τοῖς, nisi malis ἔμπεδ' ἀεί, τοῖσιν δ' 6. ἐπιχέασα] ὑποχέασα? an ἐγχέασα? 9. καὶ παντὶ οὖν] καὶ πᾶν ὁτιοῦν 10. ὃ μηδὲ] ἃ μηδὲ 15. 16. ἀδύνατον — χαλεπώτερον] rectius credo dixisset χαλεπ. τὸν — ἀδύνατον 19. ᾧ γὰρ] τῷ γὰρ A Voss. unde scripsi ὅτῳ γὰρ 28. 29. παιδὸς ἰδίου — ἀνῃρημένου] voluit παῖδα ἴδιον — ἀνῃρηκότος

P. 18, 10. Εὐριπίδου] Ἰνοῦς add. ex Vind. 22. βίος] χρόνος Blomfieldius; vitium loci in seq. versu positum videtur, ubi verba τελευτήσῃ βίον interpolatoris esse, Sophoclem autem τελευτήσαντ' ἴδῃς vel simile quod scripsisse suspicor

P. 19, 6. 7. Ἰφιγενείας — χορός], haec add. e Vind. 25. φήσῃς ὅτι γίγνεται] A φήσῃ ὅτι i. e. φήσῃς τί, quod verum videtur, sed ut γενήσεται scribatur pro γίγνεται, quod non sine offensione est

P. 20, 2. ἐν ᾧ] ὅτῳ Grotius 5. οὔδ'] οὔτ' Matthiae 6. τε] δὲ Wagner 12. βένθος ἅλιον] codd. ut videtur βένθους ἅλιαι

P. 21, 3. χορὸς add. ex Vind. 5. θεός. ἐκ κείνων — λαμπρῶν] θεὸς ἐκ κείνων — λαμπρῶν. cf. Annal. phil. Marb. 1846. p. 1086 16. ἕρπει] cf. Nauck. Eur. fr. 419.

συνέσει ς

27. συνέσει τε δόξῃ] σὺν αἴσσι δοξῃ A, unde scribsi esse σὺν αἴσι δόξῃ, quod quid sit docui in *Monatsberichte der Berl. Acad.* 1855 29. δόμων] θρόνων e codd.

P. 22, 1. ὄμμα συμπαθὲς] alii alia, ipse συννεφὲς conieci l. l. sed συμπαθὲς videtur esse *dolori congruum* 6. κάνθους] κανθοὺς Nauck. 8. εὐπορεῖ] ἐμποιεῖ Hauptius 9. Πλοκίων Θαΐδος] dittographiam esse statuit Dübnerus; rectius aut Πλοκίου aut Θαΐδος fragmentum excidisse dicas 10. ὡς] ὦ 15. τίθει πάντα] τίθει τὰ πάντα Grotius, τ' εἴθεῖα πάντα Vind., τιθεῖν ἅπαντα Bergkius 18. κλίνουσ'] κινοῦσ' ante Valckenarium κακὰ] indicavi lacunam 19. χρὴ μὴ] χρήμη Vind. B, χρῆμ' ᾖ scripsi

P. 23, 7. εὐπαθοῦσιν] εὐπλοοῦσιν Cobetus 8. τὰ πάντα] πάντα libri, ἅπαντα Cobetus πάντα] κάτα Cobetus

13. τέρας] πέρας A 15. τὰς τῶν βροτῶν] τὰς ex uno B receptum, Nauckius ἐγὼ βροτῶν 17. πιτνεῖ] πίτνει ex Vind. 20. ὃν] ᾧ Porsonus

P. 24, 10. τὸν δ' εὐτυχοῦντα] τὸ δ' εὐτυχοῦν libri, τὸν δ' εὐτυχοῦντα Grotius πάντ' ἀριθμῆσαι] πάντ' ἀριθμήσας Grotius, πᾶν ἐξαριθμήσας Nauckius, qui nunc praefert εἰ πᾶν ἀριθμήσαις 11. ὄντως] οὗτος ABM 18. τίς δή — θείη] scribendum τίς ἂν — θείη, quae voculae facillime permutantur (ΔΗ et ΑΝ). neque magnam, neque exiguam, neque nullam fortunam in ullo numero habendam esse dicit Sophocles; θεῖναι enim est *numerare, in rationes referre.* 28. ἡμέρα] ἦμαρ AM, ἦμαρ ἓν Nauckius

P. 25, 2. τάχιστα] τάχα Grotius 11. ὅτῳ] Cobetus ὅπως 12. ὁ καιρὸς] ὃ καιρὸς posui Com. gr. IV p. 456 17. σήμερον] imo τήμερον 23. ὃ περιέτρεψεν] ὅπερ παρέστρεψ' coni. Com. gr. IV p. XII, ὅπερ διέστρεψ' Nauckius 24. ἐπὰν ἐπ' ἄκρον τις] ἐπὴν τις ἐπ' ἄκρον coni. l. l., ὅταν ἐπ' ἄκρον τις Nauckius πράττειν libri 26. τῷ] τὸ AVind. Voss. τῆς] τις 27. φέρεσθαι] φερέσθω 27. 28. πάλιν· κἂν] πάλιν ἢ καν Vind., πάλιν εἶναι κἂν Trinc.; posui πάλιν· ἣν 28. ἐλάττονος libri

P. 26, 1. 2. πρὸς — τύχῃ] nisi molestae loquacitatis poetam reum facere velis, hi versus a reliquis separandi sunt. 13. Πυθέου] ante Gaisfordum Θυθέου, A ουθέου

P. 27, 4. ἔστιν libri 10. 11. ὄντων εἰ οἶδε] add. ex A οἱ θεοὶ πράττουσιν] πράττουσιν οἱ θεοὶ e Vind. 11. 12. οἰκοδομεῖν—καταβάλλειν] οἰκοδομοῦσιν—καταβάλλουσιν ex A, cf. Teleclides fr. inc. fab. 4. 16. ἔσεται] ἔσσεται ex Vind. 22. αὐτὴ] rectius αὕτη 22. 23. δύο —πλέουσαι] haec seclusi 23. ἑλληνίδες] ἑλληνίδες ἀχαΐδες AB ὥσπερ πλέουσαι] ὡς παραπλέουσαι Koenius

P. 29, 14. Δικτύος] Δίκτυος

P. 30, 6. Τημενίσι] Τημενίδαις 8. δείξωσιν] δείξουσιν Matthiae 23. ἐὰν ᾖ] ἂν δ' ᾖ?

P. 31, 7. κακῶν ἄπο] κακῶν τ' ἄπο Bergkius 14. τοῖσδε] τοὺς δὲ Nauckius e cod. Mend. 16. εὐτυχεῖ] vulgo εὐτύχει, A εὐτυχῇ, unde Gaisf. εὐτυχοῖ

P. 32, 7. γήραος οὐδῷ] γῆρας ὁδοῦ AB, γήρως ὁδῷ

Scaliger et Grotius, quod secutus sum, sed ut ὁδῷ scriberem 23. Ὀλυνθιακῷ] Ὀλυνθίᾳ 25. τι] τὸ A

P. 33, 9. μεγαλοπρεπῶς] μεγαλοπρεπέως 10. ἀνέστιος] ἀνίστιος 12. τετιμέαται] τετίμεωνται A, τιμέωνται Halmius 13. ἀτίμῳ] ἀτίμου Halmius, praestat fortasse ἄτιμον 14. τάδε] ταῦτα ex AB 17. ἐκείνοις libri 19. εὐτυχίας libri

P. 34, 8. ἀποβλέπει] indicavi lacunam; excidit versus a Plutarcho servatus εἰς ταῦτα, δέσποτ', ἀλλὰ τὴν αὐτὴν (codd. recte αὑτῶν) ὁδόν 9. κλαίης libri πορεύεται] πορεύσεται Plutarchus 10. τί δὴ ποιεῖς πλέον;] Plutarchus τί οὖν πλέον ποιοῦμεν; probante Cobeto VL. p. 371 qui οὐδὲν eicit 15. τοῦτό με τὸ] τοῦτο με libri, τοῦτο τό με Grotius, τοῦτό με τὸ Gaisfordus 17. 18. μὴ ουν — τὸ λυποῦν] v. Nauck. Eur. fr. 174 25. ἄνδρα τὸν ἀληθῶς] ante Personum τὸν ἀληθῶς ἄνδρα

P. 35, 8. Φιλιππίδου] cf. Boisson. AG. IV p. 456 14—20. de hoc fragm. v. Nauck. trag. p. 469 26. εὐλόγως] εὐλόφως Abresch., an εὐκόλως? 27. ἐστιν ὄλβιος] ἐστ' ἀνόλβιος Scaliger 28. Τρῳάδων χορός] haec add. ex Vind.

P. 36, 3. θεοῦ — ὤν] separavi a praecedenti versu, cf. Nauck. Eur. fr. 1060 11. Χορὸς] add. e Vind. 25. ὡς — φέρειν] delet haec Badham 26. χρὴ] δή probabiliter Badham

P. 37, 11. προσῳδιῶν] προσοδίων 14. ὃς] ante Grotium οἷς 15. παρ' ἠμάρ τε καὶ] ante Grotium παρόμαρτε 15. 16. ἑὸν ἰάπτεται] ante Grotium ἀόνι ἅπτεται τὸ δὲ — ἰάπτεται] v. Bergk. PL. p. 965 22. εἰς παράστασιν] v. Com. poet. vol. III p. 54 25. γνησίως] ante Iacobsium ἠπίως 26. 27. haec separavi a praecedentibus 27. ἀνδρὸς] πράως Halmius ὀρθοῦ τρόπου] ὀρθῷ τρόπῳ Grotius

P. 38, 5. οὐκ ἄνω] οὐκ ἐὰν 6. εἰ μὴ] οἴμοι Gesnerus λαλεῖ] λαλῇ 7. τὰ αὐτοῦ] τά γ' αὐτοῦ posui dubitanter, ὅστις αὑτοῦ ci. Gaisfordus 10. τι τὸ] τι τοῦ vulgo, τὸν τοῦ A, τι τὸ Grotius, quod cum aliis secutus sum; nescio tamen an recte in A legatur μικρὸν τὸν τοῦ βίου καὶ στενὸν ζῶμεν χρόνον, ut scriptoris prosaici verba

sint 16. εἰ] A ὁ, scripsi ἂν λάβῃ] λαλῇ Bentleius 19. 20. ἀπόλωλ' — συλλέγει] haec in libris sic scripta sunt: ἀπόλωλεν, ἐν ἑαυτῷ τοῦτο ἐὰν σκοπῇ, πρὸς τοῖς κακοῖς οὗτος ἕτερα συλλέγει κακά. correxerunt Tyrwhittus et Iacobsius, non credo tamen locum persanatum esse 29. ἐὰν] ὅταν Hermannus

P. 39, 1. τύχη 'στὶ] τύχης τι vulgo, τύχη 'στὶ Porsonus, quod firmat Vind. qui τύχηστι 10. ἀγνώς τις] ἂν γνῷς τί Grotius, v. Com. fr. IV p. 42 12. κεκύνηκέ τις· οὐ κεκύνηκέ τις] ante Grotium κεκύνηκέ τις μὴ δεινόν; οὐ κεκύνηκέ τις. aliorum conamina v. apud Iacobi Suppl. Add. ad Com. p. CCXXXIII 13. φέρει] φέρει δ' ante Grotium 14. μόνον] addidit Grotius

P. 40, 1. λυπήσαντα] λυπήσοντα ex ABVind. 4. ὅπου] ὅτῳ Grotius apud Gaisfordum ad tit. 69, 4 6. μὴ] μή 'στιν? 7. τό γ' ἀπὸ] τἀπὸ edidi, malim nunc τό τ' ἀπὸ 9. καὶ θεομάχου] ita B et Vind., delevi καὶ cum Grotio et θεομάχει, quae ceterorum librorum lectio esse videtur omnium, ut par erat revocavi 14. Κονιαζομέναις] Κωνειαζομέναις 18. προσῳδιῶν] προσοδίων 22. οὐκ] recte ut videtur Bentleius ὢν 24. κακὸν] addidit Bentleius

P. 41, 7. τοῦ αὐτοῦ Οἰδίποδι] haec add. ex Vind. 9. λέγων] λέγω e Sophocle 23. γυναικὸς] incommodum mihi visum mutavi in λιβυκός, nisi malis φρυγιακός. Aesopo enim hanc de luctu fabulam tribuit Plutarchus Mor. p. 609 e. at potuit ea ab aliis etiam inter libycas fabulas referri. 24. τρέφεται] τρέφηται

P. 42, 10. ῥέπειν] τρέπειν Gesnerus 28. 29. καὶ ἐκεῖνον τὸν λέγοντα] haec add. ex AB 29. μέντοι] addidi ex AB 30. ἐπέθετο] ἐπέθηκε τῇ κεφαλῇ AB

P. 43, 1. 2. ταῖς — ἀνάγκαις] τῇσι — ἀνάγκῃσι 3. Ἐπικτητίου] Ἐπικτητείου 6. εὐλογίστως τὰ] εὐλογίστω τὰ A, hinc scripsi εὐλογιστῶν et addidi πρὸς 26. φρονεῖν libri 28. πρᾴως] πρηέως 30. σωφρονέοντος] σωφρονέοντα ex AVind.

P. 44, 2. Διογένης περιπεσὼν ἔν τισι] Διογένης om A et pro ἔν τισι habet δ' ἂν τισι, unde scripsi περιπεσὼν δ' αὖ τισὶ 4. ἀνεφώνει] ἀνεφάνη? 6. τοῖς αὐτοῦ] B

τοῖς σεαυτοῦ i. e. τοῖς ἑαυτοῦ 21. ταπεινὸς] μέτριος Gesnerus, ἱκανὸς Iacobsius, praetuli ἐπιεικὴς 18. Θεοβούλου] Κλεοβούλου Nauckius cll. Diog. Laest. 1, 93.

P. 45, 2. καὶ αὐτοὺς] om. Aelianus; si sana sunt, Socrates et Xanthippe intelligendi

P. 46, 9. Πυθαγορίου] Πυθαγορείου 13. τινὰ παρεπιδημίαν] τινὶ παρεπιδημίᾳ? 16. ἑαυτοὺς] ἑαυτοὺς recte libri 17. πάντων] πάντων τῶν Pflugkius 26. 27. ἀμέτρους et ἀκατασχέτους libri 29. πατροκτονίᾳ] πατροκτονίαν? 31. ἐπηρτημένα] ἐπηρτημένων A

P. 47, 7. ὀλίγῳ πυρετῷ ἐπιγενομένῳ] ὀλίγω πυρετῷ ἐπιγενομένω 8. ἀνθέων] σὺν θεῶν ante Hemsterhusium 11. εὐρίπου] εὗρε τὸν ante Hemsterhusium 14. ἀδιαίρετον] ἀναφαίρετον Wyttenbachius 14. 15. ταῦτα μὲν ἐνθυμηθέντες, νομίζοντες] post ἐνθυμηθέντες indicavi lacunam; fort. fuit: ταῦτα μὲν ἐνθυμηθέντες, [κέρδος δὲ] νομίζοντες. similiter Meibomius νομίζοντες [δὲ εὖ ἔχειν] 18. ὑπὸ] ἀπὸ? 21. ἐπιτυγχανόμενα] cf. ad p. 12, 1 22. ἀνοήτοις] ἀνιάτοις? an ἀνιήτοις? immiscuit enim scriptor hic illic ionicas formas. 25. ἢ] καὶ? 27. τιμιωτάτων] τιμιωτάτω A 28. ἑαυτοὺς] αὐτὼς volebam, libri αὐτοὺς μόνους ἀτυχεστάτους libri 29. κατταυτὰ] κατὰ ταὐτὰ Halmius 30. ἐγένετο] ante Gaisfordum ἐγένοντο οὔτε] οὐδὲ 32. παρεξηγτακότων] ita AB, vulgo παρεξεστακότων, Gesnerus προεξεστακότων

P. 48, 4. διὰ] μετὰ? 11. αὐτῶν] αὑτῶν volebam, non ἑωυτῶν πρασσομένων] cf. ad p. 12, 1 14. ἄνθρωπον μὲν ὄντα] ανθρωπον ἐόντα? 15. ἀλλὰ] ἀλλ' οὐ 16. ἰδόντας] ἰδόντα Valckenarius 18. ἡντινοῦν] ἀντινῶν ἀπολλυμένῳ] A ἀπολλομένῳ i. e. ἀπολομένῳ 19. μείζονα] Vind. μείονα i. e. μέζονα 20. μεστὰν] ante Meibomium μέσαν φαύλων] καὶ φαύλων 21. οὖν] ὦν 22. ἐγκατεσκιρρωμένας] Vind. Trinc. ἐγκατεσκηρωμένας i. e. ἐγκατεσκιρωμένας 25. μεταποιούμενοι] καταρκούμενοι Canterus, fortasse καὶ σωφροσύνας μεταποιούμενοι [ἐπὶ] τοῖς παρεοῦσι 28. ἄξεστι] ἅ 'ξεστι AB, ἃς ἔξεστι Iacobsius, indicavi lacunas 31. τᾶς ἐκ τῶν] τᾶς τῶν? an ἐκ τᾶς τῶν?

P. 49, 1. περιστάσεως] περιστάσεων e Vind. Trinc.

7. ἄρμενος] vulgo ἀράμενος, A ἀρσάμενος, corr. Gaisf. e Plutarcho Mor. p. 1030 11. κειμένων] κεκλιμένων ex Homero Nauckius 18. ἐδεσμάτων] ἐδεστῶν? 24. ἐπίκεινται] ἐπικέωνται Iacobsius 26. ἐπίκειται] εἰ praefigit Iacobsius πόλεμος] λιμὸς Iacobsius 27. ἀναχωρεῖς] ἀναχώρει Iacobsius.

P. 50, 2. χρησάμενοι] λέγομεν add. Vind. B, non expedio 14. ἐκτὸς] ὁ ἐκτὸς? 15. ἑκατέρων] ἑκατέρου ex A τούτων] τούτων ὧν? ἐκτὸς] ὁ ἐκτὸς? 18. ὧν] deletum malim 20. ἄγνοια] ἀγωνία Nauckius 23. 24. τούτους] τούτοις ex AB

P. 51, 8. σὺ δ' ὦ — παρηίδα] poeta fortasse scripserat σὺ δ' ὦ τεκοῦσα μή τι σὴν | λιβάσι κατάσπενδ' [ἐκπαθῶς] παρηίδα 10. ὤμην] ᾠμην Vind. 13 — 15. γράφει — φάνευ] haec abundant et delenda sunt, post γράφει αὐτῷ hypostigme posita 15. 18. φάνευ] vix credibile est φάνεσθαι laconicam formam fuisse pro φαίνεσθαι 22 — 23. μῆτερ — τούτου — ἐγέννησα — βοηθὸς] restituendae videntur formae doricae 24. ἦσθα] εἴησθα? 28. ποῦ] ποῖ vel πεῖ ἥκετε φεύγοντες] ex B, ἥκατε φεύγοντες Trinc., οἱ καταφεύγοντες ceteri libri, laconicum fortasse fuit ἥκατε (εἵκατε?), quae forma paulatim in vulgarem usum abiit, ut in versibus politicis apud schol. Harl. Odyss. 1, 15. et Crameri Anecd. Par. III p. 414. cf. quae dixi ad Scymnum p. 6. 29. καταδυσόμενοι] καταδυσούμενοι? 31. τοῦτ' ἂν ποιήσειε] atticus scriptor scripsisset τοῦτο ποιήσει

P. 52, 2. ἥδιον] εἶδον addit Iacobsius, Valckenarius supplebat ἥδιον [ἤκουον ἢ σωζομένους αἰσχρῶς], fort. ἥδονται 3. οὔτε] fort. οἳ θάνον οὐ et in seqq. οὐδὲ pro οὔτε ex notissimo epicedio 9. ὀδυνᾶσθαι καὶ] ante Iacobsium οὐ δύνασθαι 11. βουλευομένους] βουλευομένου 19. κυλλὸς] ἢ κυλλός? 20. ὀδόντα] fort. excidit ἐκβάλῃ, nisi verba κἂν ἕνα — προσεξελέσθαι post προσεκκόψαι transponenda 20. 21. προσεκλέξαι] Halmius προσεξελέσθαι, nisi malis προσεξέλξαι 24. προσκαταφθείρειν] desiderari aliquid vidit Gesnerus, fort. excidit πῶς οὐχ ὁμοίως ἄλογον; 25. παρεκάλεσεν] παρεκάλεις 28. πρᾴως] fort. φέρειν excidit; etiam seqq. corrupta

sunt 29. παρακαλεῖν μέτριον] παρακαλεῖς μετριάζειν? ἀπειρίᾳ] ἀπορίᾳ Gesnerus 31. ἀνατιθέναι] ἀντιτιθέναι Valckenarius

P. 53, 9. ἐλειτούργει] ἐλειτούργεις Iacobsius 10. κινδυνεύων] A δανῶν, Vind. δυ..νῶν, hinc posui δαπανῶν 11—12. καλὴν — πλείω] Iacobsius καλὴν [γήμαντι], εἰ ἐπὶ ταύτῃ πλείω [εὐφρανθήσεται ἢ ἀνιάσεται], ἀλλὰ καὶ τῷ τέκνα καὶ φίλους [ἔχοντι], εἰ περὶ τούτους πλείω [τῶν κακῶν ἕξει τἀγαθὰ] cll. Xenoph. Mem. I, 1, 8 17. γραϊδίοις] γρᾳδίοις 21. στρατεύσηται] στρατεύσεται 24. βλάκα] βλᾶκα 25. πολιτείας γ´] add. e Vind.

P. 54, 16. ὕμνων] add. e Vind. 18. ἄμιν] ἄμμιν Böckhius 23. προστύχοι] προστύχῃ e Vind. 29. λεληθέναι] λεληθότα Nauckius

P. 55, 4. ποιεῖν] ποῆς (ποιῆς) ABVind.

P. 57, 24. μεσημβρίας libri 25. λυγρὸν] fort. ἄκρον scripserat Archilochus, nisi Bergkii vestigiis insistens conicias ἡλίου λάμπον· θαλυκρὸν δ' ἦλθ' ἐπ' ἀνθρώπους δέος 26. οὐκ ἄπιστα] καὶ πιστὰ Liebelius 27. ὑμῶν] ἡμῶν 28. μηδ' ἐὰν] libri μηδ' ἵνα, μηδ' ἐὰν Valckenarius, μηδ' ὅταν Bergkius 29. ἠχήεντα] ἠχέεντα correxi Quaest. sc. p. confirmare videtur Vind. 30. τοῖσιν δ' ἡδὺ ἦν] prae ceteris probarim quod Iacobsius coniecit τοῖσιν ἥδιον δ' ὄρος

P. 58, 9. dele numerum 4, 41

P. 59, 8. ἁρμοστέον] ὁρμιστέον e tit. I, 86 15. α´] ζ´ 25. σε] γε ex AB, cf. Nauck. Eur. fr. 273

P. 60, 21. τοῖς θεοῖς] τοι θεὸς Musgravius 22. πέλει] τελεῖ Lobeck.

P. 61, 5. μὴ] μηδὲ 13. Ὁμήρου Ὀδυσσείας] v. intpp. Zenobii Prov. V, 71

P. 63, 7. χαρᾶς] imo χαρῆς 9. ἐπιγέλα] ἐπεγγέλα?

P. 64, 14. τινὰ] om. Vind. quem recte secutus est Nauckius p. 314 25. 26. ὅστις — μέθῃ] v. Nauck. Eur. fr. 1064 27. παραυτίχ'] παραυτὰ δ' libri

P. 65, 2. ἀνίαι] ἀνῖαι 3. ἀφεῖλε] ἀφῆκε, non ἀφεῖκε ut impressum est, ex Etym. M. 4. ἢ ὅτ'] ἢ φίλον ἢ ὅτ' ex B et Vind. 7. φυσικὸν τοῦθ' ἕκαστον] φυσικόν γε τοῦθ'· ἕκαστος 8. τοῦθ' ὃς] πρὸς Grotius

15. ἡμῶν] ἡμῖν B m. s. 17. καὶ] δεῖ Porsonus, quem male olim secutus sum; excidit sine dubio versus huius sententiae παραμύθιον μέγ' ἐστὶ τῷ λυπουμένῳ. interim lacunam indicavi. 19. αὐτῶν] αὐτῷ 22. ἄρα] ἆρα

P. 66, 4. μέγιστον] malim ἥδιστον 8. χρεί' ἔστ'] χρεία 'στ' 18. Φιλίππου Ὀλυνθιακῷ] Φιλιππίδου Ὀλυνθίᾳ 23. τὸ λέγειν ἐστὶ τοῦ] ante Porsonum τοῦ λέγειν ἐστὶ τὸ, Nauck. Philol. VI p. 423 malebat ἔστιν ἕτερόν τι τοῦ λέγειν τὸ πεπονθέναι

P. 67, 3. θεωρεῖν] τὸ θεωρεῖν Brunckius 14. Οἰδίποδι] v. Nauck. Soph. fr. 662 16. ἂν] αὖ ex B 19. μάστιγ'] πλάστιγγ' Ellendt 28. ἄρα] ἆρα

P. 68, 26. ἐμπειρία] ἡμπειρία Porsonus

P. 69, 3. ἀπανθήσαντα] v. Com. fr. vol. III p. 405 8. Κράτητος ἐξ Ἀντιφάνους] haec ita expedienda videntur, ut Crates senis nomen apud Antiphanem fuisse dicamus: similiter Stobaeus excerptis e choricis carminibus praeposuit χορός. 10. ᾧ] οὗ Gesnerus 13. τοῦ — ἐρᾷ] separavi a praecedentibus versum Sophoclis, de quo v. Nauck. Soph. fr. 63 16. ἐπῶν] ἐλεγεῖα Voss., an αἰτίων? 20. Τιμοστράτου] hoc add. e Vind. 21. ἑτέρους] ἑτέροις e Vind. 22. ἡμεῖς] indicavi alterius personae signum: colloquitur senex frugi et parcus cum meretricula ἀπολαβεῖν] ἀπολαύειν e Vind. ut coniecerat Scaliger 23. Ἱπποθόου] Voss. Εἰρήνης, Vind. εἰρήν', quod Ἠρίννης scripsi, v. Com. graec. fr. IV p. 712 27. Ἀντιφάνους] Sophocli tribuit Trinc. et Vind. Ἀντιφῶντος correxi Hist. crit. p. 316. cf. Nauck. Trag. p. 616

P. 70, 4. τοῦ] τῶν e Trinc. 9. κατὰ] καὶ κατὰ 12. καθάπερ] καὶ καθάπερ 15. γῆρας] γήραος Halmius 16. σωφροσύνης] σωφροσύνη

P. 71, 1. ἀφίξεται — οὖν] ἀπίξεται — ὦν 2. εἰ] τε Mullach 9. προσελθόντα] προελθόντα 16. τούτων] seclusi praeeunte Graevio 18. ὁ Βοιώτιος] ὁ Βοιωτὸς ex AB, ὁ βιωτὸς marg. Gesneri; non videtur viri nomen esse Βοιωτός, sed ὁ Βοιωτὸς dictum ut ἡ Λάκαινα, ὁ Σερίφιος et similia 20. πολυχρηματίας] φιλοχρηματίας

P. 72, 12. ὁμοιῶσθαι] ὁμοίωσιν 12. 13. ἔδουσιν οὐδὲ πίνουσιν] ἔδουσ' οὐ πίνουσ' partim e libris, qui in

οὐ consentiunt, pro quo unus Trinc. οὐδέ, ut edidit Gaisfordus 19. λύπης] λύττης Wyttenbachius 25. ὥσπερ Ἀλκιβιάδης ἐκεῖνος] haec fort. in marginem reicienda sunt; ὁ Ἀλκιβιάδης Vind. Tr. 27. σκόπησον] rursus Iuncus Stobaei vol. IV p. 93, 4 σκοπήσατε, cui formae tutandae Nauckius affert Aristot. p. 821 6. 30 Babrii fab. 98. 10. Luciani Hermot. 44. 59. 29. διαμαρτίας] ita perspicue Vind. ut coni. Iacobsius, vulgo δι' ἁμαρτίας

P. 73, 3. ὥσπερ τε] ὡσπερεὶ Iacobsius 9. λέγοις] λέγεις Halmius 11. μόνον] μόνου 13. βαρέως] A βαρέως δικαίως, Vind. δικαίως; nescio an βαρέως a correctore sit, Iuncus autem scripserit δικαίως οἶμαι δυσφορεῖν 14. ἐν δυσμαῖς] ἐπὶ δυσμαῖς Nauckius 21. καταγελάσας] revocavi omnium librorum scripturam καταγελάσας. nihil in hoc loco vel corruptum vel luxatum est, modo orationem distinguas ut distinxi. de δυσμορφίᾳ senum agit Iuncus tit. 116, 49, ut illa libri pars eam, ex qua hic locus petitus est, praecessisse videatur 30. οὔτε] οὐδὲ 32. δὲ ὁτῳοῦν] A δέ τῳ οὖν i. e. δ' ὁτῳοῦν

P. 74, 2. φυτὸν ἀεὶ θάλλον] A ἀεὶ φυτὸν θαρροῦν, ceteri φυτὸν ἀεὶ θαρροῦν, Wyttenbachius φυτὸν ἀεὶ θάλλον, cui praetuli φυτὸν ἀειθαλοῦν ἀνίησι] hoc inepte dixit: γῆ καρποὺς ἀνίησι, non δένδρον 3. καρποὺς] πτόρθους Iacobsius 6. συμπαρομαρτεῖ] addendum videtur καὶ ἀνδρὶ παραμένει 9. οὐδὲ] σὺ δὲ A, τῇ δὲ B, ut coni. Iacobsius; si quid mutandum malim οὐδὲ φωνῇ ἡδείᾳ καί, καθάπερ — γερόντων, τῇ τῶν 17. ἱερῶν] aptius opinor ἱερέων 20. καί τοι] vellem abesset aut pro πλέον libri ἔλαττον praeberent 24. ἅμα τε] A τε omittit, cf. ad Theocriti Id. I, 30. νέοις τε] τε νέοις ex AB 32. μένει μὲν καὶ τῷ παρόντι] ἐμμένει καὶ τῷ παρελθόντι Halmius; fort. χαίρει scribendum pro μένει, ceteris servatis

P. 75, 2. ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς θαρρεῖ δὲ] alterum δὲ Vind. Tr. om., quorum Vind. etiam θαρρεῖ non habet; Halmius ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ἴσοις θαρρεῖ γε, ὡς ὁ ἐπ' αὐτὰ ἀφιγμένος, ἐν ἀκμῇ δὲ τῆς ἡλικίας κτλ. alia tentavit Iacobsius Lect. Stob. p. 141. ὁ δὲ ante ἐπὶ delendum videtur, ut per errorem ex

seqq. illatum; tum requiro hanc sententiam ἐπὶ δὲ τοῖς μετὰ τοῦτον τὸν βίον ἐσομένοις θαρρεῖ ὡς ἐπ' αὐτὰ ἀφιξόμενος 5. ἐν τοῖς] οὐκ ἐν τοῖς? 7. ὁ μὲν] corr. ὃ μὲν 13. αὐτῷ] αὐτοῦ ex A 17. Πυθαγορίου] Πυθαγορείου 20. προνοατικῶς] indicavi lacunam 20. 21. αὐτὸ ἀφίεμεν διανοίας] αὐτὸν ἀφιέμεν [δεῖ] διανοίας? 21. πέπραγεν] πέπραχεν ἐπισκοπεῖ] ἐπισκοπέν? 24. αὔταυτον] rectius αὐταυτὸν Vind., αὖ ταυτὸν A διορθοῦν] διηρθρεῦν A, unde διαρθροῦν posui δύνηται] alias δύναται 25. παροιχόμενον] addidi χρόνον 26. παρέοντα] παρεόντα 27. ἀεὶ] malim δὴ 30. 31. μναμονικὸν] μναμονητικὸν A, μναμὸνατικὸν B, unde μναμονευτικὸν scripsi, quod propter reliqua necessarium

P. 78, 2—4. φεῦ — ἔχει] haec vulgo ad unum fragmentum coniuncta in tres diversi loci versus separavi; cf. Nauck. Eurip. fr. 638 11. οὐκέτ' ἐστὶν] οὐκ ἔστιν AM, οὐκ ἔνεστιν Pflugkius 18. βούλετ' ἀνθρώπων] βούλεται βροτῶν vel θνητῶν ego correxi Com. graec. IV p. X, non Wagnerus, ut est apud Nauckium 19. μεταμέλειαν] μεταμέλεια corr. l. l.

P. 79, 12. Φερεκράτους] lemma hoc l. 17. ponendum ante εἰκῇ, v. ad Pherecratis fragm. p. 338 18. ἐγκυλίσαι] ἐγκυλῖσαι ἦν] rectius ᾖ, ut correxi l. I. 24. σφόδρα τί ἐστιν] σφόδρ' ἐστὶν 27. ὥσπερ] ὡς πρὸς Cobetus

P. 80, 12. δὲ δραίνω] δ' ἀδραίνω Grotius, δ' ἀδρανέω Gesnerus γυιὸς] vulgo μυιός, A μυὸς, Grotius γυιὸς 13. κἢν σκιῇ παραστήκῃ] v. Bergkium 21. οὐπέκεινα] ante Porsonum ὁ ὑπὲρ κεῖνο 28. ὃς σοφῶς λέγει] pro σοφῶς AVind. Trinc. σοφός, unde scripsi κακῶς δὲ πᾶς τις, ὃς σοφός, λέγει

P. 81, 23. οὐ] μὲν e Voss. et marg. Gesn. 26. πολιὸς] σκαιὸς scripsi, σκολιὸς Grotius, φαῦλος Hirschig

P. 82, 8. ἐτῶν] ἐθῶν correxi Praef. ad Menandri Rel. p. XVIII sq. 12. ποθ' ὑμῶν] AB πρό θ' ἡμῶν, quod προθύμως scripsi l. l. 12 et 14. αὐτὸς] Cobetus καὐτὸς 13. ἐὰν] ἂν 24. ζῆν] τοῦ ζῆν e tit. 115, 9

P. 83, 3. πᾶσιν ἐνδεῖ (ἐν δεῖ A) libri 7. ἄδωροι] ἄωροι Wyttenbachius 10. καὶ μετόπωρον] φθινόπωρον marg. Gesneri 12. Φαβωρίνου ἐκ τῶν κγ] scribendum ἐκ τῶν πγ. i. e. περὶ γήρως, quem Phavorini librum laudat Stobaeus Flor. 115, 17. 119, 16 aliisque locis; subiecta verba πολύς τοι μόχθος ἐν μακρῷ χρόνῳ tragici poetae sunt, quibus Phavorinus pro exemplo usus erat; eandem Roeperi emendationem esse indicavit mihi Nauckius 14. Δημοκρίτου] Ἡροδότου 15. αὐξαμένου τοῦ σώματος] Herodotus αὐξανομένῳ τῷ σώματι 16. γηράσκοντος] γηράσκοντι Herodotus πράγματα] πρήγματα Herodotus 19. τί ἄνθρωπε] ἄνθρωπε τί ex A 24. ἑώρακε] ἑώρα ex A 25. ἠρώτα τί ποιεῖς] ἠρώτα τὸ τί ποιεῖ ex A

P. 84, 18. προσοῦσαν] προϊοῦσαν Nauckius 32. προελθεῖν] παρελθεῖν?

P. 85, 3. σφαλλόμενος] ante Valckenarium ἐφαλλόμενος 11. ἱππευτὴς] ἱππεὺς ex libris 20. ὅπη] ὅτε? ὕδατος,] dele comma 25. καὶ] κἂν

P. 86, 4. ἀπὸ] ἄπο Vind. 25. φορτίων] φροντίδων A 27. οὐδ' εὐκόλως] σὺ δ' εὐκόλως Grotius et Iacobsius, οὐ δυσκόλως B pro v. l. ἐνίοτε κοιμίζειν ποιεῖ] ἐ. κομίζειν ποεῖ A, ἔνεγκε καὶ μεῖον ποίει Iacobsius, bene ad sensum, sed in κομίζειν latet fortasse κωμώζειν *plorare iube senectam* 29. προστιθείς.] pro puncto pone comma 30. εἴ τις] εἴ τι Gaisfordus ἔχει] ἔχεις Gaisfordus, quo praeeunte lacunam indicavi

P. 87, 2. προσῆκον] vulgo προσόντος, A προσηκόντως, corr. Gaisfordus 5. θείᾳ — ἡμέρᾳ] θείῳ — ἱμέρῳ? 1. παρέχει1] τὸ γῆρας dicere videtur, sed probabilius est scripsisse Anaximenem ὑπάρχει 17. πρὸς τὸν] πρὸς τὸ τὸν? an πρὸς est *praeterea?* 18. διάγειν] om. Vind.

P. 88, 9. 10. ἐμπιπλάμενον. οὐδὲν οὖν] ἐμπιμπλάμενον οὐδὲν ἂν 14. βιοῖ] βιῷ

P. 89, 4. τοῖσδε] τοιοῖσδε Pflugkius 11. 12. τῇ παρούσῃ — ἀδυναμίᾳ] τῆς παρούσης — ἀδυναμίας Peerlkamp 22. δὴ] ante Valcken. ἀεὶ ἐκφύγοι] ἐκφεύγοι 26. διαθοῖτ'] διαθεῖτ'

P. 90, 4. ἀληθῶν ἢ κακῶν] ἢ delevi, ἀληθινῶν κακῶν Nauckius 10. πρὸς] ante Tyrwhittum μέρος 12. ὀνό-

μασι] ὀνόματι? 22. πότων] ποτῶν 23. οὐδαμοῦ] οὐδαμῶς ex Vind. 31. δὲ ἀνδρῶν σοφῶν τεθαυμασμένον] δ' ἐξ ἀνδρῶν σοφῶν πεφασμένον?

P. 91, 1. ἀνθρώποις] ἐν οἷς vulgo, ἀνθρώποις Gesnerus, ἐν ανοις i. e. ἐν ἀνθρώποις Vind. 6. ἑαυτὰ] τὰ αὐτὰ (ταυτὰ) Gesnerus, αὐτὰ ἑαυτῶν Gaisfordus, rectius Iacobsius delendum censet ἑαυτὰ 7. ἐάσω] libri ὡς, Iacobsius ἐῶ, Gaisfordus ἐάσω 10. καὶ τὸ] ἢ τὸ 16. τὸν] νέον Gesnerus 19. αὐτοῦ] αὐτὴν? 21. ἢ] ἡ? 25. ἤ τινὸς] τινὸς ἤ?

P. 92, 1. τοῖσδε] imo τοῖνδε, ut Halmius voluit 9. δὲ] μὲν Pflugkius 18. ζῴῳ] θείῳ Wyttenbachius 25. ἀλόγιστόν τινα] pro τινα AVind. habent τι, quod delevi ut e sequenti π ortum, nisi ἀλογιστοῦντα legendum 28. τὸν ἔρωτα] τὸ τῶν Περσῶν Iacobsius, qui si recte de Persis cogitavit conicias, τὸν Περσῶν ἔρωτα, sed possis etiam τὸν θεῶν ἔρωτα 31. σημαίνουσιν] σεμνύνουσιν Iacobsius, praeterea malim σεμνύνουσαι περιαστράπτεσθαι] περιαστράπτουσαι A.

P. 93, 1. θάρσος] θράσος 4. σκοπήσατε] v. ad p. 72, 27 21. οὐδ' ἡμέρας] οὐ δι' ἡμέρας malim, ut Gaisfordus 24. μηνίοντος] μηνιῶντος AVind. quod fortasse reponendum ἄτρωτον] an ἄτρεστον ex Hom. Il. 23, 821? hunc enim in tota hac disputatione sequitur, sed cf. Pindarus Isthm. VI, 33 26. ἐπικείμενον] ἐπικαιόμενον 28. ὑπερβαλλόμενον] ὑπερβαλόμενον 30. εἶναι] εἰδέναι

P. 94, 11. γε] τε ex B γίγνεσθαι] διικνεῖσθαι vel διηγεῖσθαι 18. ἄνοις] ante Dobraeum ναοῖς 21. ι' add. ex Vind. 27. εἰς Ἀίδεω] vulgo εἰς ᾅδεα, A ᾅδεω sine εἰς, quod om. etiam B, qui αἴδαο habet, εἰς αἴδεω Scaliger. cf. Anal. Alex. p. 350

P. 95, 1. Εἰρήνης] Ἠρίννης correxi Com. gr. IV p. 712 2. τοῦτό κεν εἰς] τούτῳ κὴς? διανήχεται] διανίσεται correxi l. l. cf. ad Theocrit. ed. tert. p. 362 3. σιγὰ] σιγαῖ Vind. κατέρρει] καταγρεῖ Bergkius 10. πῶς] ὡς? 15. ἴσον] ἴσοι nescio nunc unde 20. ταῦτα] πάντα? 23. Σοφοκλέους] hoc add. ex Vind. 25. μωρὸς libri 26. γὰρ] δ' Grotius 27. ἐκφύγῃ] ἐκφύγοι Halmius

P. 96, 27. τὸν θάνατον] τὰ νοητὰ ex Vind.

P. 97, 1. αὐτὴ] ψυχὴ 3. ἐκ ψυχῆς] melius opinor ἀπὸ ψυχῆς 10—22. uncis inclusa Gesnerus ex Epicteti exemplaribus addidit 15. βολβίδιον] βολβιτάριον AB, unde feci βολβιδάριον 26. ἄφυκτόν ἐστι τὸ τῆς πεπρωμένης κακόν] scripsi haec ut leguntur in A 29. 30. καὶ γεγηρακὼς εὖ μάλα] haec addidi ex AB 30. ὑπὸ] ὑπό τινος ex AB

P. 98, 2. εἰ] ἐπεὶ ex ABVind. παρῆλθε] add. ex AB, fort. προσῆλθε 2. 3. ἐπισκοπούμενος καὶ] add. ex AB τί] ὅ τι ex AB 7. χρὴ ψυχὴν λιπεῖν] μὴ χρὴ ψυχὴν λυπεῖν Gaisfordus ἀνιάζειν] ἀνίζειν Vind. 14. ἐμφανῶς] εὐθανάτως vel tale quid expectabam 18. Φαβωρίνου] ἐκ τῶν περὶ γήρως, ut videtur 23. λίαν] add. ex A 24. ὑπό τινος] add. ex A μάλιστα] ἥκιστα AVoss. Tr., ἥκιστα Vind. (δι), ἥδιστα Gaisfordus 25. ὥσπερ γὰρ] ὥσπερ δὲ ex AVind. συνοικιδίου] σκηνιδίου Nauck 29. ἀναίσθητόν] ἀναισθητοῦν scribendum ex Gellio NA. II, 8

P. 99, 1. Ἑρμάχου] Ἑρμάρχου ex Vind. 4. θάνατον] τὰ νοητὰ 18. ἂν libri

P. 100, 3. κρεῖττον libri 5. οἶδε libri 13—14. de hoc corruptissimo necdum probabiliter sanato fragmento cf. Nauckium Trag. p. 418 15. τηλίκη δόμοις] τηλικῆδ' ὅμως Valckenarius 24. ἥδιστον] ἥδιον?

P. 101, 6. κλαίω libri τοῦτ', ἐκεῖνο δ' οὔ] ante Dobraeum τοῦτο κεῖν' ὁδοῦ 11. Κυθηραῖος] Κυρηναῖος Wyttenbachius 13. καὶ τό τε ἀκόλουθον] delevi τε, nunc malim καὶ τὸ ἐπακόλουθον ἑώρα] ἠρώτα Wyttenbachius 17. αἰσχρὸν τὸ κακὸν] τὸ αἰσχρὸν κακόν? 20. αὐτὸν] αὑτὸν παρήνει τοῦ βίου] τοῦ βίου παρήνει ex A, at fort. delendum τοῦ βίου 23. σοφοὶ γηραιοὶ] voluit opinor ἐν γήραι σοφοὶ γενόμενοι, ita passim Aristo sive potius epitomator Aristonis oratione utitur parum emendata.

P. 102, 10. σωφρόνημα] σωφρόνισμα 11. Ἀλκιδάμαντος Μουσείου] libri Χαλκιδάμαντος Μουσίου 19. Νεοπτόλεμος] v. Anall. Alex. p. 357 21. πρώτιστον]

πρώτιστος ex A 26. οἶδα πῇ] οἶδ' ὅποι ex Euripide 29. λοῖσθος] λῷστος Nauckius

P. 103, 3. Λεωνίδα] v. Delect. Anth. p. 124. 4. ὧν ἔρεσσε] ὤνερ ἔσσο Bergkius 7. δὴ] δ' ἢ Iacobs. 8. κηκμεμυκότων] κηκμεμωκότων A 18. Ὑψαίου] ne quis hinc Hypsaeum poetis adnumeret, videtur ille subiecto anonymi poetae versu pro exemplo usus esse. 19. ὅντινα] ὅντιν' ἂν Grotius φιλεῖ] φιλῇ Halmius 25. δέ· ποῦ] δ'· ὅπου Tyrwhittus 26. λελασμένῳ] λελησμένῳ Nauckius

P. 104, 2. βροτοὺς] βροτοῖς Nauckius 12. φύσεως libri 13. συνειδήσει et κακοπραγμοσύνης libri 14. ταραχαῖς καὶ φόβοις ταλαιπωροῦσι libri 17. Διονύσιον] Διόνυσον scripsi cll. tit. LXXIX, 9 18. εἰς τὴν πατρίδα] videtur igitur ille Iulius poeta genere Thebanus fuisse et carminis auctor extitisse, in quo Bacchi fabulam et patriae suae historiam tractaverat 20. τῷδε περὶ ἔργῳ] τοιῷδ' ἐπὶ ἔργῳ Pflugkius 30. ταύτῃ] τῇ ἑβδόμῃ ex A

P. 105, 5. τοιόνδε τις] τις τοιόνδε ex A 8. ζεύγλαν] ζεῦγλαν 10. εὐτεκνίας παίδων] ferri potest, fort. tamen εὐσεβίας scribendum; εὐγενίας mavult Nauckius 13. αὐτοῦ] αὐτῷ A, unde possis αὐτόθι 15. 16. τὸ αὐτὸ — ἱστορίας] haec add. ex AB 21. ὅπου] ὅτι? cf. excerpta apud Dübnerum in Plut. Didot. V p. 11 22. λέγουσιν ἐν εὐτυχήματος μέρει διακεῖσθαι] locus luxatus intelligi potest ita correctus et suppletus λέγουσιν [εἰπεῖν, καὶ ἄλλα πολλὰ αὐτῷ] ἐν εὐτυχήματος μερίδι κεῖσθαι 24. εὔπλοιαν] Themistius, sive potius Plutarchus, scripserat opinor ἔκπλοιαν

P. 106, 4. ἀριθμοῦ] τοῦ ἀριθμοῦ ex A, cetera Halmius ita scribebat καμόντος σώματος καὶ ἀριθμοῦ πληρωθέντος 7. δύναται] δύνηται Halmius 11. Πατροκλεύς] Πατροκλέας ex ABVind. 17. ἐστι] εἶναι codd. εἴη ἂν Dübnerus 20. λογιζόμενοι] λογιζομένοις AB 21. δοξάζουσι] δοξάζουσιν ἴσα Dübnerus 25. ποῦ] ὅπου AB, ποῖ Wyttenbachius, ὅποι malui 29. μιγνύναι] δεικνύναι Valckenarius; μηνῦσαι Iacobsius 30. ὃ] οἱ Wyttenbachius 31. καθαπερεὶ κάμπης] καθάπερ ἐκ καμπῆς Dübnerus,

καθάπερ εἰρκτῆς Valckenarius ἐξάπτειν καὶ ἀναθεῖν] ἐξάπτειν καὶ ἀναθεῖναι ante Valckenarium

P. 107, 5. οἱ] ἡ Wyttenbachius 8. τὸν ἀποθνήσκοντα] τὸ ἀποθνήσκειν 9.10. ἂν δὲ ἔρημαι] ἅτε δεσμοῦ τοῦ Dübnerus, quod quamquam verum non puto, tamen recepi 19. κατακόσμησιν] κατασκόμησιν A teste Dübnero, qui κατασκήνωσιν conicit 19. 20. γενομένην] γεγονέναι ex AB, v. Dübnerum 21. τὸ] τότε Wyttenbachius 22. ῥῆμα] τὸ ῥῆμα Dübnerus 25. τινὸς] τινὲς Wyttenbachius 28. ἢ] καὶ Dübnerus 30. φαντασμάτων] φασμάτων ex ABVind.

P. 108, 6. τῇ ψυχῇ] τῆς ψυχῆς Nauckius 8. Πατροκλεὺς libri 11. κεραννυμένης] κεραννυμένην Wyttenb. 13. εἰ] οἱ Dübnerus φιλομουσότατοι] φιλοσώματοι Valckenarius 15. ὅπου] ante Gesnerum ὅτι οὐ 19. δ' ἤδε] δὲ δὴ Wyttenbachius 20. ἀπαλλαγὴν] ἀπαλλακτικὴν Ruhnkenius 23. ἐξαίρων] ἐξαιρῶν Wyttenb.

P. 109, 2. ἀνάπαυλαν καὶ ἀνάπαυσιν] ἀπόλαυσιν καὶ ἀνάπαυλαν A, ἀπόλυσις καὶ ἀνάπαυλα Dübnerus 4. ἀποδυομένης] ὑποδυομένης Wyttenb. 10. ὀμμάτων ἀφαιματῶν] ἀμμάτων ἀφιεμένων τῶν Wyttenb. 11. ἐν πᾶσιν] ἔντασιν Wyttenb. 12. Πατροκλεὺς libri 20. ὤφειλε] ὦ φίλε Wyttenb. 24. φύσιν. φαίνεται γὰρ εὐθὺς] φύσιν φαίνεται εὐθὺς vel φαίνεται παρευθὺς Dübnerus 29. μικρᾶς] μακρᾶς Gesnerus 30. ἀφεμένη] ἀφιεμένη Dübnerus

P. 110, 6. τε τὰς αὐτὰς] γε τὰς αὐτῆς Wyttenb. οὐ κατηγοροῦσι] οὐκ ἀπαγορεύει Wytt. 12. τῷ σώματι] addidit Dübnerus

P. 113, 12. ἐστὶ] εἰς τὸ Grotius, rectius ἐς τὸ. dicere videtur Simonides, longum nobis ad mortem usque spatium concessum esse, sed *exiguam vitae partem esse quam vivimus*, ut est in Euripidis, ut opinor, versu apud Senecam de brev. vit. 2. convenit item eiusdem fortasse Simonidis dictum apud Stob. Flor. 98, 59 Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς πόσον χρόνον βιῴη, χρόνον, εἶπεν, ὀλίγον, ἔτη δὲ πολλά. 13. παῦρα κακῶς] παῦρα καὶ κακῶς Welckerus, quod secutus sum; nec male scriberetur παῦρα παγκάκως 17. Σιμωνίδου] Σοφοκλέους Ταντάλου. Χορός ex Vind. in

quo scriptum est *Σοφος ταντᾶ χ* 22. *οὐθεὶς* libri 25. *τὸ πορθμεῖον*] *τόπον θεῖον* ante Valckenarium, *τὸ πονθεῖον* Vind.

P. 114, 2. *μεθ' ὧν κρίνει τις ἂν*] scripsi *κρίνῃ* indignante Cobeto Mnem. IV 270, qui ex Monost. Menandri vol. IV p. 600 reponi iubet *ἄν τις ὡς δεῖ ζῆν μάθῃ*. aequo iure ex iisdem Monostichis scribi posset *ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν μὴ φθονούσης τῆς τύχης*, si tamen tanto molimine opus esset. quis enim spondeat Menandri locum integrum ad nos transmissum esse? nec sane quidquam desiderares, si legeretur *ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν, ἂν μεθ' ὧν κρίνῃ τις ἂν* [*βίον διαγάγῃ*]. non magis concedi potest eundem versum latere in Monost. 756 *ὡς ἡδὺς ὁ βίος ἄν τις αὐτὸν μὴ μάθῃ*. num inepte loqui dicendus est, qui vitam dulcem esse dicat nisi quis vitam i. e. vitae curas et sollicitudines, cognorit? nisi pro *μὴ* malis *ζῆν*, ut alibi legitur. denique quin recte dictum sit *μεθ' ὧν τις ἂν κρίνῃ ζῆν quibuscum vivere statuerit*, ne Cobetus quidem serio dubitabit. 3. *τοῦτ' — μόνον*] separavi a praegressis, fortasse iniuria, si plura exciderunt *ζῆν*] *ζῇ* A 4. *Μενάνδρου*] accessit e Vind. in quo est *με*

12. *βιῷς ἔτι*] vulgo et Vind. *βιώσεται*, A *βιώσηται*, B *βιώσεαι*, scripsi *βιῷς ἀεί*, rectius fortasse Porsonus *βιῷς ἔτι* 14. *ἕτερα δ'*] ante Porsonum *ἕτερα* 15—23. *Πανήγυριν — χρόνου*] separavi haec a praecedentibus, de quo admonui Com. fr. IV 212 16. *ὅν φημι*] *Εὔφημε* Heringa, melius *Ὀνήσιμε* Nauckius 16. *τοῦτον ἢ 'πιδημίαν, ἐν ᾧ*] *τοῦτον τὴν ἐπιδημίαν ἀνθρώπῳ* vulgo, *τοῦτον τὴν ἐπιδημίαν ανω* ABVind. Voss., unde posui *τοῦτον, τὴν ἐπιδημίαν ἄνω·* 18. *πρῶτος*] *πρῶτον* Arsen. ABVoss., *πρῶτος* vulgo et Vind., *πρῷος* Prellerus Philol. Gott. III p. 522 *καταλύσεις*] non sanant metricum vitium quae Sauppius et Prellerus tentarunt; fort. *καταλυθεὶς* vel *ἀπολυθεὶς* 20. *κοπιάσας ἀπώλεσε*] *ἐκοπίασεν ἀπολέσας* Porsonus, an *κοπιάσας ἀπελύθη*? cf. Musgrave ad Sophoclis Ant. 1254 25. *ἄριστον*] *κράτιστον* ex AVoss *ἢ ζῆν*] *ἣν ζῇς* 29. *βίον*] indicavit lacunam Cobetus Mnem. IV p. 259, quem vide

P. 115, 1. *οὐδὲν*] *οὐδ' αὖ* A *καλῷ*] *καλῶς* A, *καλῷ* Valckenarius 9. *Φοίνικος*] add. e Vind. 12. *εὐδαι-*

μονῶν ταῖς] ἃ δαιμόνων ταῖς libri, εὐδαιμονῶν ταῖς Valckenarius, ἀδημονοῦντα Wyttenbachius 17. ποθοῦσ'] πόθον libri, ποθοῦσ' Grotius, ποθεῖτ' Musgravius 28. κρεῖσσον libri

P. 116, 5. εὐπορώτερος] αἱρετώτερος Nauckius e Menandri Mon. 193 7. πάσχοντα] πράσσοντα Nauckius 14 — 22. οὐ γὰρ — τἀγαθὰ] separavi a praecedentibus, v. Bergk. ad Aristoph. fragm. p. 1148. 14. οὕτως ἐστεφανωμένοι] οὕτω στεφανωμένοι Vind. Voss. locus fortasse sic constituendus

οὐ γὰρ ἄν ποτε
οὕτω [στεφάνοισιν] ἐστεφανωμένοι [νεκροί].

νεκροὶ etiam Iacobsius addi voluit 15. κατακεκριμένοι] βακκάρει κεχριμένοι Cobetus 19. ὅτ' οὐκ] ὅτι οὐκ? an ἔτ' οὐκ? 20. θύομέν γ'] γ' a Grotio additum 21. χέομεν] χεόμενοι Seidlerus 22. ἀνιέναι] ἀνεῖναι Fritzsche ad Ar. Ran. p. 441

P. 117, 14. βίον] βίοτον Iacobsius; possis etiam βίον ὃς ἐς λύπας φέρει

P. 118, 2. Ξενοφῶν φιλόζωος] dixit sane Xenophon Mem. I, 4 φιλόζωος, sed alio sensu quam quo dixit Epictetus, qui fortasse Euripidem nominare voluit aut nominavit ὦ φιλόζωοι βροτοί, οἳ τὴν ἐπιστείχουσαν ἡμέραν ἰδεῖν ποθεῖτ' ἔχοντες μυρίων ἄχθος κακῶν apud Stobaeum Flor. 121, 12. quae Epicteto obversata esse vix neges 5. μόναις] μόνον 10. νάττω] malim σάττω, ut Wolfius voluit 17. φησίν] φῄς Gesnerus 18. αὐτὸ τὸ φιλεῖν] AB τὸ φιλεῖν αὐτό, si recte intelligo Gaisfordum; αὐτὸ add. Vind. p. m. sed postea delevit 22. βίον] lacunam indicavi, ut iam alii voluerunt 26. ἔφη] ἔφην? 29. ἐλάσσω] ἐλάσσονα ex A 30. ἀμείνονα] ἀμείνονα δ' malim παντὶ] πάντῃ Schweighaeuserus

P. 119, 2. ἀναγκάζῃ] ἀναγκάζεις 3. Πλάτωνος] hoc add. e Vind. 7. Κορνηλιανῷ] Κορνηλίῳ Vind. 11. ὃς δ' εἰδοίη] ὃς δ' ἔοικεν sc. λόγος. cf. tit. CXVII, 9 13. ὧδε] ὅδε 15. θείῳ] τῷ θείῳ 30. ὁ] οὐ vulgo et Vind., ὁ AB

P. 120, 11. τὸ] τῷ Halmius 12. κινδύνους] κινδύνους οὓς Iacobsius 12. 13. ἑκάστων] ἑκάστοτε Iacobsius

18. ἀκούετε. τὰ μὲν] ante Tyrwhittum ἀκούεται μὲν 22. ἀειδῇ] ἀηδῆ Vind., fort. ἀιδῆ

P. 124, 2. Ἔστι] adieci τι et versus aliter distinxi

P. 125, 20. Μοσχίωνος] v. quae dixi in *Monatsbericht der Berl. Akademie Febr.* 1855

P. 126, 2. εἰκόνος] εἰκόνων 16. τῶν ἀμφὶ τὸν Κρίτωνα] ante Perizonium τῶν κριτῶν 21. ἀπτέον] ἀπτέωνται codd., Βάτρων (sic) Cotelerius, Κασπίων Gaisfordus, malim Κασπιανή 22. καλλίω τὴν] καλλίστην? praeterea post ταφήν, quod typothetae errore post τὴν excidit, fortasse add. ποιήσει 23. πολυτελεστάτων] contrarium expectabam εὐτελεστάτων 25. Κίοι] v. Schneidewinus ad Heraclidis Polit. p. XXXVIII

P. 127, 9. κρεμῶσιν] κρεμνῶσιν AVind., unde scripsi κρημνῶσιν 20. Κριστονέων] Κρηστωναίων Halmius

P. 129, 10. ἡμέρας μιᾶς libri 12. ἔνθα λήξομεν] ἐνθάδ' ἥξομεν Porsonus: praeterea indicavi lacunam; in initio versus qui excidit fuit sine dubio χήμεῖς, cf. no. 27 13. χρὴ] δεῖ ex AVoss., χρὴ suprascr. δεῖ m. v. Vind. 14. κοινῶς δεῖ] κοινῶς δεῖ Vind., κοινῶ χρῆ AVoss. errore typoth. impressum est χρὴ δεῖ 21. ομῶς libri 27. Φιλήτα libri 29. ὁμῶς] ὅμως

P. 130, 1. Φιλέα] Φιλητᾶ cum Brunckio ἐπιγραμμάτων] om. Vind. recte opinor 8. Ὅμηρος] add. e Vind. ubi ὅμρ ceteris om. 12. ἰδ'] δέ τ' ex Homero 22. ἦττον libri 24. τὸν μὲν] τὸ μὲν A, τὸν ἐν Bergkius 25. καί μοι libri τε] γε ex B

P. 131, 5. ἀνεύρατο] ἀνεύρετο 8. ἅμα] θ' ἅμα 13. Ἀλκμαίων'] Ἀλκμένωνα libri praeter B

P. 132, 1. Πυθαγόρου] eidem tribuitur in vita Homeri 5 et 8. Φιλήτα Δημητρός] Φιλητᾶ Δήμητρος 8. Φιλητᾶ Δήμητρος] τοῦ αὐτοῦ Vind. delendum videtur hoc lemma; manifesto enim sequentes versus cohaerent cum praecedentibus:

ἀλλ' ὅτ' ἐπὶ χρόνος ἔλθῃ, ὃς ἐκ Διὸς ἄλγεα πέσσειν
ἔλλαχε καὶ πενθέων φάρμακα μοῦνος ἔχει·
καὶ γάρ τις μελέοιο κορεσσάμενος κλαυθμοῖο
κήδεα δειλαίων εἶλεν ἀπὸ πραπίδων.

22. *Τημενίσιν* libri 27. *οὔτε*] *οὐδὲ* 28. *μεμφόμενος*] requiri videtur verbum quale est *ἀχνύμενος* *πόλις*] *ποτοῖς* Grotius

P. 133, 14. *οὐκ ἔτ'*] *οὐ μηκέτ'* AB 17. *μὴ*] *μηδὲν ὑπ' ἐκείνου* Dio 18. *ὥσπερ — παραινοῦσι δὲ*] *ὡς παραινοῦσιν* Dio

P. 134, 5. *τὸν*] add. Sauppius 21. *ὑπολαμβάνομεν, εἴη*] *εἴη* ut vulgo etiam Ioannes Damasc. Exc. II, 36, 5, *ὑπολαμβάνομεν εἶναι* AB, quod qui probavit v. d. Brink Var. Lect. p. 17 infra ante *κηδεμονίας* adiecit *εἰκός*, perfecit emendationem Cobetus ipsum illud *εἰκὸς* pro *εἴη* vel *εἶναι* reponens 23. *κηδεμονίας*] vulgo et Vind. *εὐδαιμονίας*, AB et Damasc. *ἐπιμελείας*, Ruhnkenius *κηδεμονίας*, quod confirmare videtur Hierocles Photii Bibl. p. 463, 13 *ἀνάγκη πλείστης ἐπιστροφῆς καὶ κηδεμονίας τυγχάνειν* *ὑπὸ*] *καὶ ὑπὸ* Damasc. *δαιμονίου*] *δαίμονος* AB, *δαιμονίου* etiam Dam. 28. *τοῖς θεοῖς μεῖζον* libri 30. *παραστεῶτος*] *παρεστεῶτος*

P. 135, 1. *ἐστὶν εὑρεῖν μεῖζον* libri 8. *ἄνωθεν*] corruptum videtur 9. *θέσθαι*] *ἀναθέσθαι* e Vind. et m. Gesn. 12. *οὔτε*] malim *οὐδὲ* vel *οὔ τοι* 13. *εὑρέσθαι*] *αἱρεῖσθαι* Iacobsius 15. *ὁ μὴ*] malim *μὴ* 17. *καὶ ὅστις*] *κατέστη factus est?* 20. *ἐκ τοῦ ι' πολιτείας*] addidi e Vind.

P. 137, 7. *Φεραιῶν* libri, v. *Monatsbericht der Berl. Akad. Febr.* 1855 8. 9. *κενὸν — εὐσεβὲς*] v. quae dixi l. l. 19. *εἰ θέλεις*] om. AB 20. *τὸ γοῦν*] *ὃ γοῦν* AB, *εἶτ' οὖν* Hermannus 21. *καὶ*] *τῷ* Hermannus *βροτοὺς*] *φθιτοὺς* Hermannus 23. *κότον*] non tentandum videtur 26. *ὢν*] *ζῶν*

P. 138, 1. *Συνεργικὰ*] *Συνερίθοις* vel *Συνεργάταις* scribendum videtur 3. *δ' ἕτερον*] *δ' ὁ θεῶν* intelligerem vel *δ' ἔφεδρος* *ἀνοσιώτατον*] *ἀνοσιώτατος* ex A 4. *Λαρισσαίων* libri 5. *μηδὲ*] *χρὴ δὲ* Gesnerus 7. 8. *Μιμνέρμου ἐκ Νεοπτολέμου*] Mimnermi locus et nomen poetae, qui Neoptolemum scripsit, excidit; hinc indicavi lacunas 13. *μήτ'*] *εἶτ'* ex Sophocle 17. *ἐπὰν* libri *θ' ἡδίονα*] ita B, *τὰ ἡδίονα* AVind., *τὰς ἡδονὰς* Porsonus 19. *εἴληφεν*] *εἴληχεν* Valckenarius

P. 139, 21. *Πινδάρου*] *Μενάνδρου* Gesneri margo, om. lemma Gaisfordus, *Πινδάρου* dedi e Vind. Byzantini poetae versum politicum afferri miro iudicio nuper statuit vir doctus 23. *Αἴαντος*] addidi ex Vind. 27. *καίπερ ἴφθιμος*] ante Porsonum *καὶ περίφημος* 28. *γίγνεται* libri *ζοοῦ*] ante Porsonum *ζωοῦ* 29. *ζοοὶ — δ' αὐτῷ τῷ*] ante Porsonum *ζωοὶ — δὲ τῷ*

P. 140, 3. *πᾶσ' ἀπόλλυται*] *πᾶσα πολιὰ* Ven. et m. Gesneri, *πᾶσ' ὄλυτ'* vulgo, corr. Scaliger *ποτ' ἀνθρώπων*] haec addidi ex Vind. et m. Gesneri 4. *Εὐριπίδου*] *Τημενίσιν* (*Τημενίδαις*) add. Mend. Vind. 6. *φίλου*] post hoc quod additur vulgo *τοῦ αὐτοῦ* om. cod. Mend., unde Nauckius sequentia cum prioribus ad unum fragmentum coniunxit 7. *σπάνιον δ'*] ante Gesnerum *δάνειον δ'*, delevit *δ'* Nauckius 9. *ἔλθῃ θανὼν*] *θανὼν* add. Scaliger, *ἀνὴρ θάνῃ* Mend. et m. Gesneri, quod recte nunc probat Nauckius coll. Eurip. Iph. Taur. 1005 *ἀνὴρ μὲν ἐκ δόμων θανὼν ποθεινός* 11. *Σοφοκλέους*] add. e Mend. 19. *παραπιπτούσας*] *προσπιπτούσας*? 21. *διὰ*] *εἰς* Gesnerus

P. 141, 3. *εὖ παθοῦσι*] *εὐπαθοῦσι* 10. *περιπάτοις*] *περιπέζοις* m. Gesneri 11. *θράσει — ἐπεκτήσατο*] v. Nauck. Trag. fr. p. 549 21. *ἀρχθῆναι*] *ἀχθῆναι* m. Gesneri 23. *τὸν βίον*] add. de coniectura

P. 142, 6. *ὑποπιμπλώσης*] *ὑποπιμπλάσης* 13. *προπολλοῦσαν ἰδεῖν*] *πρὸ πολλοῦ συνιδεῖν* e marg. Gesneri 22. *τούτων*] *τούτου* m. Gesneri 23. *ἀποικονομεῖσθαι*] *ἀποικοδομεῖσθαι* coni. Gesnerus

P. 143, 22. *ὦ τλῆμον — τύχῃ*] ex poeta tragico (Euripide, ut videtur) apud Nauck. p. 698 24. *Δημοκρίτου*] recte Democrito abiudicat Mullachius p. 330

P. 144, 1. *τοῦ αὐτοῦ*] Menandri potius, cuius vide inc. LXVIII 11. *Δημοκρίτου*] cod. A qui haec habet tit. IX, 34, *Δήμοκρα*. Democriti nomen est apud Anton. et Max. p. 921. mox corr. *ἁμαρτημάτων* et *Πυθαγόρου* 12. *χρεὼν*] hoc add. e Maximo 13. *Πυθαγόρου*] habet haec cod. A tit. V post n. 30 16—19. *οἱ — εὐσεβοῦσι*] cohaerent haec in A tit. I cum n. 35.

AD APPENDICEM FLORENTINAM.

De cod. Excerptorum Ioannis Damasceni vide quae dixit Cobetus VL p. 10. notae in margine praeter eas, quibus Sartii nomen adscriptum est, sunt Gaisfordi.

P. 147, 10. ὑμεών] *Συμεών* ex Antonio CLIII p. 244, 39 Gaisfordus; male Wyttenbachius Musonio tribuebat, a cuius oratione et disserendi ratione ecloga illa maximopere discrepat. Symeones fuerunt plures, quos post Leonem Allatium Diatr. de Simeonibus Par. 1664 recensuit Fabricius Bibl. gr. vol. IX p. 295 Harl. in quibus nullum tamen reperio cui haec assignari possint. 11. *θαρρεῖν*] Gaisfordus *θάρρειν* edidit; tales errores et peiores etiam singulis paginis obvios postea non commemorabo 13. *γῆρας*] *τὸ γῆρας*

P. 148, 25. *πρὸς τὸ*] *τὸ* add. Maius

P. 149, 1. *ποτὲ*] indicavi lacunam, non male Maius *οὐδ' εἰ πολλὰ* supplet 4. *καὶ ἔμφρων*] *καὶ* add. Maius 6. *τῷ*] *τὸ* 7. *ἐμβάλητε*] cod. *ἐμβάλητο*, corr. Maius 8. *ὀφείλετε*] *ὀφείλει* ante Maium 14. *μὲν*] delendum videtur, *μάλιστα* Maius 15. *δώσετε*] cod. *δωσ* (τ superscr.) 16. *ἔστι που*] Democrito tribuitur infra 17. *χρόνος*] *χρυσόστομος* cod. *χρόνος* infra et indicante Gaisfordo Antonius CLIV p. 245, 38 19. *Πυθαγόρειοι*] *Πυθαγοραῖοι* cod., *Πυθαγορεῖοι* Gaisfordus 20. *παιδὸς νέου νεανίσκου*] *παιδος νεανίσκου ἀνδρὸς*

P. 150, 3. *Ἡροδώρου*] *Ἰροδώρου* cod., *Ἡροδώρου* Sartius, atque ita cod. infra II, 13, 67. *Μητροδώρου* Cobetus VL p. 15 fortasse recte, quamquam dicti sententia eiusmodi est, ut commode ad Herodori scriptum de Hercule referri possit 5. *λέληθεν*] cod. *λέληται*, infra l. l. *λέληθεν* 5. 6. *ἐν τῷ θέρει τὴν χλαῖναν κατατρίβων*] v. Zenob. III, 72 7. *Πλάτων*] Phavorino tribuit Maximus CL p. 240, 29, Plutarcho Antonius CLI p. 242. *Gaisford.* 11. *ιζ'*] imo *κ'*, cod. scriptura orta est ex ιc i. e. *κ*

P. 151, 18. *ἀποψυχρούμενα στρογγυλοῦται.*] *ἀποψυχρούμενα. στογγυλοῦται* . . . . fortasse excidit *δὲ ἀπὸ τῆς μακρᾶς καταφορᾶς* 22. *κἂν*] *τἂν* 24. *τὸ*] *τε*

25. ὁμιχλούμενον] scribendum videtur πιλούμενον vel quod lenius ὁμειλούμενον (ut συνειλούμενον), nisi editum explicari potest *ad nebulam condensatum* 28. ἀτόμων] ἀτμῶν e Plutarcho

P. 152, 1. θάλασσαν] χάλαζαν καὶ e Plutarcho 3. νέφος] indicavi lacunam 6. ἐκ δὲ τῆς ὑγρᾶς] haec separavi a praecedentibus; auctor secutus est Aristotelem Met. 1, 10. cf. Stobaei Ecl. phys. I, 34, 2 p. 259 Gaisf. 15. πυρὸς αὐτὴν] αὐτὴν πυρὸς 16. πάχνη] πάχνην 23. ἐνύλους] ἐναύλους 25. ψύγεσθαι] ψύχεσθαι 26. ἔτι μικρὸν] ἐπὶ μικρὸν

P. 153, 2. αἴτιον] αἴτιον δ' 5. ἄγουσαν] ἀνάγουσαν 6. μετεωρίζεσθαι] μετεωρίζειν 7. ἐπὶ] ἔτι e cod. 10. ἔχει] ἔχειν? 11. ταῖς] τοῖς 19. χάλαζαν] χαλάζας e cod. 27. ἐμπιπρᾶσθαι] ἐμπίμπρασθαι

P. 154, 6. κρύσταλλος] κρύσταλλον 14. πληθεῖσαι] πιληθεῖσαι 19. ἐπιζάνουσιν] ἐπιιζάνουσιν κεχυμένης] διακεχυμένης? 22. εἴκοσί γε] malim εἴκοσιν 27. ὅσα ἔτι λόγος] ὅσα ἐστὶ νόμος

P. 155, 2. καὶ ταῦτα] καὶ διὰ ταῦτα 3. ὅσῳ προτέρω] ὅσοι πορρωτέρω 7. καὶ τοῦτο] καὶ διὰ τοῦτο? 10. ἔτι] ἔστιν 15. τεκμηριῶσα] male τεκμήρια coni. Gaisfordus, scripsi τεκμηριῶσαι cll. Arriano apud Stobaeum Ecl. ph. 1, 29 p. 235 Gaisf. κεραυνὸς καθότι πνεῦμά ἐστιν ἀπὸ τῶνδε τεκμηριῶσαι παρέχει 17. οἷα] οἷα οὐ πνεύματα] τοῦ πνεύματος 18. ἔνθεν τε] ἐνθένδε Nauckius

P. 156, 7. Λόγος ζ'] hinc suppleatur lacuna in Stobaei eclogis physicis, sive lib. II c. 15 secundum Photium. *Gaisfordus*. 22. ήνου] Εὐήνου Bergkius

P. 157, 1. ὁ βίος — δεόμενος] incerti comici fragmentum est, fort. ὁ δὲ βίος vel ὁ βίος γὰρ 3. πρὸς] πρὸς δὲ Halmius 4. οὐδὲν φρονῶν] haec de coniectura addidi, Halmius coniciebat δόξεις οὐ φρενῶν τυχὼν ἴσως 9. Εὐριπίδου] comici poetae esse apertum est 10. ὁ καθ' ἑαυτὸν] τὸ καθ' ἑαυτὸν? 13. 14. Ἀδελφοῖς· Οὐκ ἂν] ante Gaisfordum Ἀδελφεοῦ, κἂν 24. κρεῖσσον] κρείσσω Clemens

P. 158, 1. τίωνος] Φιλιστίωνος i. e. Φιλήμονος Com. gr. IV p. 48 10. νῦν] νιν ex Sophocle 16. Με-

νάνδρου] Hermodoto tribuit Stobaeus Flor. LX, 3. de quo poeta alio loco dixi 22. λαλοῦντος] εὖ λαλοῦντος Schneidewinus

P. 159, 7. ποιεῖν] φρονεῖν Cobetus 14. λογίζεται] λογίζομαι Aeschines, v. Nauck. Trag. p. 490 15. ἱμερεύεται] ἡμερεύεται Gaisfordus 16 — 19. καὶ — παρέσχετο] haec separavit a praecedentibus Boissonadus l. l. 21. καὶ] παῖ Schneidewinus, fort. κεἰ 22. ἐκπορεύεται] ἐμπορεύεται Schneidewinus, malim εἰσπορεύεται 24. ἐν οἷσιν — ἔχεις] ἐν κενοῖσιν — ἔχει Iacobsius diu ante Cobetum

P. 160, 3. αὐτὸν] corrigunt αὐτοῦ, fort. αὐτοῖς 12. Μύσωνος] ante Gaisfordum Φύσωνος 13. Μύσων ὁ Χηνεὺς] ante Gaisfordum Φύσων ὁ χιμεύς 13. 14. τὰ ἔργα κρίνειν] cod. τὰ . . . κρίνειν, Gaisfordus τὰ [ἔργα] κρίνειν, debebat τὰ[ς πράξεις] κρίνειν, ut ostendunt sequentia 16. πιστεύομεν] πιστώσομεν vel πιστοῦμεν Nauckius 25. κατεπιτήδευμα] κατ' ἐπιτήδευμα

P. 161, 2—3. φρονεῖν—ποιεῖν] φρονεῖς—ποιεῖς. sed cf. ad p. 288, 22. 10. ξιθέου et 11. ξίθεος] Gaisfordus Εὐξιθέου et Εὐξίθεος, possis etiam Δεξιθέου et Δεξίθεος 15. οὐ χόρτον φέροντα] ita etiam Epicteti editt. Ven. et Basil. pro quo nunc editur οὐ τὸν χόρτον ἐξεμέσαντα 17. ἔσω] ἔξω 18, 19. πραχθέντα] πεφθέντων τὰ Epictetus

P. 162, 7. ἀπόλλυσθε] ἀπόλοισθε Halmius μὴ] μοι Boissonadus 9. Πολυαίνου] addendum περὶ Δημοσθένους, quod ex lin. 16. in hunc locum retrahendum est, ac fortasse omnia illa 17 — 20. τοῖς λόγοις — ἕπηται lin. 10. ante ὅταν μὲν transponenda et quae nunc duae sectiones sunt ad unum fragmentum coniungendae. 12. ἀπαγγέλληται] ἐπαγγέλληται Halmius 17. λόγοις] ἔργοις 19. τῷ] cod. ut videtur τὸ 23. μὲν] ἡμῖν recte opinor W (i. e. Wyttenbachius) 25. διδάσκει] διδάσκοι W γένοιτο] γίνοιτο e cod.

P. 163, 1. τινὰ οὕτως· δυοῖν] ante W τινά· οὕτως δυοῖν 2. ὥρα] ita legit Sartius vocem in ms. fere evanidam. *Gaisfordus*. θεωρίαν W, χωρία Hirschigius addito τὰ ante τῶν, Halmius ὁρίσαι vel γνῶναι, fort. θεωρεῖν ἐμπειρότατον] ἐμπειροτάτου 3. μηδὲ] μηδὲν Halmius

8. *δύο ἀνδρῶν*] *δυοῖν ἀνδροῖν* ut 1. et 15.? 9. *πλοῖα*] cod. *ὅια*, corr. W 11. *ἱκανώτατον λέγει*] W *ἱκανώτατος ἢ λέγειν* vel *ἱκανώτατα λέγοι* (sic) 13. *πλέω*] *πλέων* *χρήσ . .*] *χρήσαιο* W *ὃ*] *ὅς* W 16. 17. *λέγοντος — πιθανώτατον*] *λέγειν — πιθανωτάτου* W, *λέγοντος — πιθανώτατα* Peerlkamp 20. *ἐπιτρέψαι*] *ἐπιτρέψαις* W 22. *οὐκ εἴδοι*] *οὐκ εἰδότος* W, *οὐ κήδει* Iacobsius 23. *ἐν τοῖς*] *ἐν τοῖς* [*ἔργοις*] W

P. 164, 7. *πράξει*] *τάξει* W 17. 18. *διὰ τὸ εἶναι*] haec addenda esse vidit Nauckius

P. 165, 17. *παροπτοῖς*] *παροπτῆσαι* Iacobsius

P. 166, 3. *μὰ*] *μέντοι* ex Aeschine 5. *τρόπου*] *πονηροῦ* add. Aeschines

P. 167, 5. *τοιοῦτός ἐστιν οἷσπερ*] malim *τοιοῦτός ἐσθ' οἷοισπερ* 8. *τε*] *δὲ* Aeschines 9. *τουμόφυλον* cod. 10. *Πελίασιν* cod. 11. *γὰρ — ἂν*] *ὁ γὰρ — μὲν ἦν* infra 12. *τοιούτους δὲ — ἐκπορίζεται*] *τοιούσδε — ἐκπαιδεύεται* infra 13. *δὲ*] *δ' ὁ* infra

P. 168, 6. *ποιεῖ*] *ποιέει* 10. *διωκούσης*] *δοκούσης* apud Thucydidem, qui etiam in reliquis discrepat 14. *Ἀριστοτέλους*] habet etiam Maximus CXXXV p. 216, 4 15. *κίρναται*] *κιρνᾶται* cod. 22. *ὃ μόνου*] *ὁμοῦ* Gaisfordus, *ὁμοίου* Halmius 25. *οἴκους*] scripsi *ἤκουσα*, nisi delere malis 26. *ἐπιπορεύσεται*] *ἐπιπορεύεται* me nolente editum est, quamquam fortasse recte

P. 169, 6. *ἐπ' ἄλλης*] *ἀπ' ἄλλης*? 8. *φιλία*] *φιλία δ'* edidi, nisi forte nova est sententia 9. *ἔχουσα*] *ἀνέχουσα*?

P. 170, 5. . . . *ιῷ*] *θεῷ* Cobetus

P. 171, 3. *ἔστι τῇ μνήμῃ*] *ἔστιν ἡμῖν*? 6. *τοῖς τῆς*] *τοῖς* delet Halmius, credo potius mancum esse locum et excidisse *ὕστερον γενησομένοις* vel simile quid

P. 172, 5. *θ'*] *εἶθ'*?

P. 173, 4. *Κράτων*] *Στράτων* 5. *συγχροΐζοντ'*] *συγχρῴζοντ'* *αὐτοῖς*] *αὑτοῖς* malim 9. *ἀποτεινομένας*] addidi *ἀκτῖνας* 10. *περικαθαπτούσαις*] *περικαθαπτούσαις* e cod. quod item Plutarcho reddiderim 15. *τοῦτο*] *τούτῳ* *τοῦτο*] *ταυτὸ* 21. *κατά τινων ἀκτίνων*] cod. *ἀκτίνων* omittit, unde scripsi *κατ' ἀκτίνων*

P. 174, 3. *Ἑστιαῖος*] *Ἑστίαιος* 4. 5. *ἀκτῖν' εἰδώλων*] Plutarchus plac. phil. IV, 13 *Ἐμπεδοκλῆς τοῖς εἰδώλοις τὰς ἀκτῖνας ἀνέμιξε, προσαγορεύσας τὸ γιγνόμενον ἀκτῖνας εἰδώλου συνθέτως*. hinc apertum est sive Hestiaeum sive Empedoclem dixisse *ἀκτινείδωλον Strahlenbild*, idque restitui 7. *πιλουμένας*] hinc corrige Plutarchum l. l. ubi *τελειουμένας* legitur 10. *συντρέφοντος*] *συμμεταφέροντος* recte Plutarchus 12. *ἐμφάσεις*] *ἐνστάσεις* 15. *ἀπὸ*] *οἱ ἀπὸ* e Plutarcho 17. *τεταγμένην*] *τεταμένην* e Plutarcho *ἐντυχοῦσαν*] hinc corrige Plut. l. l. ubi *στείχουσαν* editur

P. 175, 3. *τὰ ὄντα*] om. Plutarchus 17. *φῶς*] *φάος φυσικὴν*] *φυσικὰν* 18. *ἄλλα*] *ἄλλαλα* Gaisfordus 19. *συμβέβηκε — τὴν*] *συμβέβακε — τὰν* 20. *εἶμεν*] indicavi lacunam, excidit fortasse *διάφανέα* *τὴν*] *τὰν* 21. *μέλανα*] *μέλαινα* cod. *γλαυκὸν* vel simile quid requiro 22. *τῇ ὄψει*] *τᾷ ὄψι* 23. *φῶς*] *φάος* 24. *τῶν ἄνῳ*] *τῶ ἄλλω* i. e. *ΤΩΑΛΛΙΩ* pro *ΤΩΝΑΝΩ* *ἆσσα*] *ἔασσα* vel *ἔασα* 25. *δειξάτω καί τις*] *δείξαιτο κά τις* *τῶδε*] malim *τῶνδε*

P. 176, 1. *φάους*] cod. *φάος* i. e. *φάεος*, tum indicavi lacunam ita fortasse supplendam *φάεός [ἐντι· προχέονται δὲ ἀκτῖνες] ἐκ τᾶς ὄψιος* 2. *παραθλίψεως — παρατρίψεως*] *παραθλίψιος — παρατρίψιος* 7. *τούτων*] *τούτῳ* 11. *παχύτητα*] *τραχύτητα* melius Plutarchus 24. *ἐπὶ πολὺ*] pro *ἐπὶ* cod. *οἱ*, sed *ὁ* a correctore in rubrica, corr. Gaisfordus

P. 177, 6. *τῇ*] *τε* vel *τε τῇ* 17. *οὐ*] *οὕτως* praefixi 20. *εὐρωτιῶντας*] ita Gaisfordus *putres oculos* interpretatus, male; revocavi cod. scripturam *ἐρωτιῶντας verliebte Augen* 22. *τὸ φίλον*] *τὸ ψιλόν*, malim *τὸ φιλοῦν* i. e. *τὴν φιλίαν*, ut *τὸ χαῖρον*, *τὸ θυμούμενον* etc.

P. 178, 22. *παρρησίας*] indicavi lacunam, excidit *νουθετούντων* vel simile quid 24. *μὴ*] *ἢν μὴ* Halmius

P. 179, 4. 5. *οἷ*] utroque loco restituenda cod. scriptura *οἷς quibus rebus* 7. *ἄτακτον*] *ἄπρακτον* corrigere debebam, ut recte scriptum est in Flor. Monac. p. 271, 25 19. *μέλλει*] *μέλει* cod. 25. *καταφεύγουσιν*] *καταφεύγοντες*? 28. *ὑπερβύσειε*] *ὑπερβλύσειε*

P. 180, 14. σὺ δ' οὐ] δούλου ex Euripide 17. χρὴ μὴ] fortasse χρὴ εἰ μή, eadem crasi quae est in ἢ εἰ et similibus 19. 20. ὅστις — παρέσχετο] v. Nauck. Trag. adesp. fr. 222 21. Σοφίλου] Σοφοκλέους

P. 181, 4. πραγμάτων] praefixi γὰρ σκοπουμένη] σκοπουμένοις 8. ὅπλον ἐστὶν ἡ] ὅπλον μέγιστον ἡ? sed videntur haec gravius corrupta esse; non displiceret: ἆρ' οἶσθ' ὅτι | πενίας ὅπλον μέγιστον ἡ παρρησία; ut in fine sequentis versus aliquid exciderit, e. c. τί ἄλλο γ' ἢ vel simile quid 27. Δημόκρατος] Δημοκράτους

P. 183, 10. ἀδικούντων] i. e. *rerum quae laedunt*, Halmius ἀδικημάτων 19. ἀγνωμοσύνη] ἀμνημοσύνη Nauckius 23. ἄλλοις, εὐχαριστίαις] ἀλλ' εὐχαριστίαις?

P. 184, 1. ἀγνώμονος] ἀμνήμονος? 7. 8. ὅμηρα — ἐγένετο] ex Iuliani p. 98 c haec excerpta esse suspicatur Nauckius 12. ἀχάριστος ἄνθρωπος] ἀνὴρ ἀχάριστος in Menandri monost. 13. μήθ' ὃ] μηδ' αὖ scripsi, μηδ' ὃς Nauckius fortasse rectius 22. Ἀναξανδρίδου] cf. infra p. 187, 13

P. 185, 14. Φιλήμονος] Φιλήτου cod. cf. Fragm. Com. IV p. 232 15. ἡμῶν] ἡμῶν μὲν Herwerden, particula μέν non bene posita, fort. ὅταν μὲν ἀμέριμνόν τις ἡμῶν ζῇ βίον 16. εὐδαίμονα] εὐδαιμονῶν 21. χήρωσις] χηρώσεαι Bergkius 22. μάλιστα] τάχιστα Hirschigius, cf. infra p. 27. εἰ ὕοι] εἰ ὕει cod., ὅταν ὕῃ Aelianus στέγην τὴν] στέγειν Aelianus, sed codd. quidam στέγην, Hirschig. σκέπην τὴν

P. 186, 2. περικυκλοῦσι] περικλῶσι Aelianus 2. 3. καὶ αὐτὸς — πάσχειν] haec Aelianus om. 13. χώραν] φοράν? 14. καλῶν] καλῶν κἀγαθῶν? 15. τῆς θείας βοηθείας] nullus hic videtur *divinae opis* locus esse; itaque θείας seclusi; fort. etiam τῆς delendum 16. παντὶ] παντὶ δ' 18. ἀχαρίστως] εὐχαρίστως vel οὐκ ἀχαρίστως Gaisfordus 22. εἰς ἕνα] fort. excidit βλέπειν

P. 187, 8. λαμβάνει] λανθάνει Hirschig. 11. ἀσημάντους] ἀχαρίστους requirebam 14. Ἀπολλώνιος] Apollonii locus excidit, versus subiectus Anaxandridis est οὐ] οὐχὶ p. 184, 23 17. 18. ἀγνοοῦσιν] ἂν γνῶσιν e Xenophonte

P. 188, 9. γέ τι] γέ τοί τι ex Euripide τραφῆναι] θρεφθῆναι ex Euripide 11. οἶδε cod. 13. ἀπὸ] recte suspectavit Nauckius; scripsisse videtur Euripides πραγμάτων αἰσχρῶν κλέος 21. ἐνανδρία] εὐανδρία ex Euripide 22. βρέφει] βρέφη ex Euripide

P. 189, 7—9. μουσικῆς παιδεύματα. προσλαμβάνειν δὲ δεῖ καθ' ἡμέραν ἀεί, ἕως ἂν ἐξῇ μανθάνειν βελτίονα] neque παιδεύματα de scholis, nec προσλαμβάνειν sine accusativo obiecti dici, neque quid ἕως — βελτίονα significet, intellegi potest; eas ob causas scripsi

διδασκαλεῖα μουσικῆς. παίδευμα γὰρ
προσλαμβάνειν δεῖ καὶ καθ' ἡμέραν ἀεί,
ἕως ἂν ἐξῇ, μανθάνειν βελτίονα.

in his προσλαμβάνειν παίδευμα idem est quod παιδείαν προσλαμβάνειν dixit Aristoteles infra II, 13, 59 10. δ' ὦν] δ' οὖν Nauckius 12. 13. οὐδ' ἂν τὸν διδάσκαλον λάβῃ — ἀλλὰ κέκτηται μόλις] haec intellegerem sic scripta εὖτ' ἂν τὸν δ. λάβῃ — ἀλλὰ κέχρηται μόλις vel ἀλλὰ κέκτηται μάτην 16. κἀποδημοῦντος πατρὸς] recte locum non integrum esse intellexerat Nauckius, qui nollem postea M. Schmidtii coniecturam κἀπολῃροῦντος amplexus esset. sunt haud dubie paedagogi verba ad pueros tutelae suae traditos, quorum pater (Hercules fortasse vel Theseus) cum peregre abiisset, hortatur eos paedagogus, ut caveant, ne in numero illiberalium haberi velint, vel absente patre indignos sese praebeant; ita si haec capias, nihil in praeclaro loco inesse videbis, cur Sophocle indignus iudicetur. priora autem ἐπεὶ πέπρακται πᾶν τὸ τοῦ θεοῦ καλῶς spectant ad sacrificium, quo vota pro salute absentis concipiebantur; τὰ τοῦ θεοῦ de sacrificio dixit etiam Euripides Iph. Taur. 467 et Menander Athenaei VI p. 243b 25. δὲ] δὴ Euripides 27. οὐδὲ θηρᾶσθε] οὐδ' ἐθηράσασθε Euripides 28. οἷς] οἷσιν Euripides

P. 190, 2. ἔχοι] ἔχῃ 3. τὸ τῶν ἀδικημάτων] τῶν abest a cod.; παρ' ἠδικηκότων H. Iacobi; gravius etiam prior loci pars corrupta est, in qua ἀληθὲς non intellego 5. ἔλειν] ἐλεεῖν Iacobi et Cobetus, qui praeterea ἐλεεῖν δέ τι πάντως 15. μανθάνειν], seclusi hoc ut e sequ.

fragmento illatum 16. οἷον] ὅτου 25. μακρὰ] μακράν, diu

P. 191, 1. ἀεὶ—προσμανθάνειν] separavit a praecedentibus Nauckius 3. τούτων αὐτὸς] τοῦτο καὐτὸς? sed cf. Com. gr. IV p. 35 5. θύμος] θύμ'? 6. θεωρῆσαι] addendum videtur τί που 10. οὐ μαθὼν ἔσῃ] οὐ μαθὼν ἄπει Cobetus, praestat fortasse οὐκ εἴσει μαθών, ut edidi 19. πόνοι] γόνοι alias 24. οἶδε] οἶδεν· [οὐδὲ] Nauckius 25. ὑπογραφέως] ὑπὸ γναφέως Nauckius in Philol. Gott. 1849 p. 299 et Badham apud Hirschigium in Miscell. phil. Trai. ad Rhen. 1849

P. 192, 2. Μιλτιάδης ὁ Στησαγόρου] ab hoc Miltiade Aeschines dialogum suum Μιλτιάδης (Diogen. Laert. II, 7), ex quo hunc ipsum locum desumptum suspicor, inscripsisse videtur. quod Stesagorae filius vocatur, indicio est, eum Miltiadem, Cimonis filium, cognatione attigisse, in cuius domo frequens fuisse nomen Stesagorae constat ex Herod. VI, 34. 39. 103. egregie autem confirmat haec ecloga Laertii et Philostrati iudicium, Aeschinem Gorgiae Leontini imitatorem fuisse dicentium; ac cum Gorgiam Hermogenes frequenti asyndetorum usu splendorem et magnificentiam orationi conciliasse dicat, hac quoque in re Aeschinem Gorgiae exemplum secutum esse iam luculentissime intelligitur 14. χαλκέοις ἀνδριάσι] χαλκοῖς ἀνδριᾶσι 18. Εὐριπίδου κωμικοῦ] male Gaisfordus Σοφοκλέους Καμικίων coniecit; certissimum est haec Sophocli tribui non posse: scripsi Εὐριπίδου. Χορικοῦ, ut locum e chorico carmine desumtum esse more suo indicarit scriptor 22. δεύτερον δὲ] addidi μανθάνειν, quo et versus, qui comici poetae est, et sententia restituitur. 27. οὖν] recte cod. ἂν

P. 193, 2. οὐδὲ] οὐ δεῖ Halmius 10. Θεοφράστου] suspicor in libro περὶ γάμου, ex quo etiam locus apud Stobaeum Flor. LXXXV, 7 petitus videtur 11. πραγμάτων] γραμμάτων 14. πρός τε τἄλλα] πρὸς τἄλλα 17. αὐτὴ] αὕτη (corr. errorem αὔτ) 18. ἀρίστη] malim ἡδίστη

P. 194, 8. γενναῖος] id quamquam recte de Socrate dici potuit, fortasse tamen scripsit Ἀθηναῖος 12. ἔφη] cod. εἰς i. e. εἶπε 16. οὐρανοῖς] ἀνθρώποις Pflugkius diu

ante Cobetum 26. ἀπὸ τῆς ἀρχῆς] non credibile est Antiphontem ita scripsisse, cum proxime ἀναρχία et ἄρχεσθαι diverso sensu legatur, neque articulus sine offensione sit; quare ἀπὸ τῆς πρώτης *a prima pueritia* posui: nimirum pro πρώτης in libro antiquo ατης scriptum erat (ut saepe βος pro δεύτερος), idque deinceps prono errore in ἀρχῆς abiit

P. 195, 1. ὅτῳ] οἵῳ 11. ψυχῆς] melius abesset 17. καὶ] aut delendum aut παῖ scribendum, ut puerum Socrates alloqui putetur

P. 196, 3. ὅσαις] ὅσοις 5. αὐτῶν πόνῳ] αὑτῶν πολλῷ Halmius 7. Θουκυδίδου] corruptum videtur 11. κάλλιστα] τὰ κάλλιστα 24. Δημοκράτους] Δημοκρίτου Burchardus 25. εὐπετείῃ] εὐπετηίῃ malim, vel εὐπετίῃ 26. ἐξ ὧν] ἐκ τῶν Mullachius

P. 197, 2. ἐξωτικῶς] non sufficit quod quis coniciat ξυντόνως vel ζηλωτικῶς, Mullachius coni. ἑκουσίως πονεῖν] πονέειν 3. γράμματα] γράμματ' ἂν ἀγωνίην] malim ἀγωνιστικήν. sequentia intellegi non possunt 4. αἰδεῖσθαι cod. 5. τούτων — αἰδώς] τούτου — ἀρετή? 7. 8. ἡ παιδεία — καταφύγιον] reliqui vulgares formas dicti, quod supra p. 193, 24. Aristoteli assignatur.

8. καταφύγιον] si antiqui scriptoris locus est, καταφυγή scribendum, ut supra legitur 10. κρείσσων et φανεῖται cod.

11. λόγῳ] νόμῳ Burchardus 15. συνέσει — ὀρθοπραγέων — ἀνδρεῖος cod. 16. γίγνεται cod. 17. Θεαγένους cod.

24. ἐν μὲν τῇ γνώμῃ] malim ἐπὶ μὲν τῆς γνώμης 26. ἑτέρου] Boissonadus ἑταίρου 28. με] ἐμὲ Cobetus

P. 198, 3. Δημοκράτους] Cobetus VL. p. 13: 'confidenter Democratem illum passim expellemus, ut Democritus tandem aliquando sua recuperet.' recuperavit vero sua Democritus iam ante plus viginti annos. Vid. F. W. Burchard de Democriti philos. mor. p. 12 sqq.

5. μετὰ ῥυσμοῦ] μεταρρυθμίζει Clemens, μεταρρυθμεῖ Burchardus, μεταρρυσμοῖ Mullachius μετὰ ῥυσμοῦ δὲ] μεταρρυθμοῦσα Clemens, μεταρρυσμοῦσα Mullachius

6. φύσιν ποιεῖ] φυσιοποιεῖ Clemens 8. χρήματα] hoc vellem abesset τοῖς πόνοις] nescio an τοῖσι ἀνθρώποισι et mox καρποῦνται scribendum sit 10. οὖν] ὧν 11.

οὕτω μεγάλης τε τῆς φυτικῆς ἐστι] obscurae sententiae aliquid lucis afferri potest scribendo οὕτω μεγάλη τις τῆς φοιτήσιός ἐστι [δύναμις], vel οὕτω μεγάλη ἐστὶ τῆς φοιτήσιος ἰσχύς, in quo φοίτησις i. q. μάθησις 12. Ἡροδώρου] v. supra ad p. 150, 3 19. παιδεύειν] παιδεύσεσεν vel παιδεύσει Halmius

P. 199, 1. Δημοκράτους] Δημοκρίτου Burchardus 2. ἦν] alias εἰ μάθησις] μάθῃ τις Orelli aliique, nisi malis εἰ μη μαθήσι 4. που νέου] κου νέων posui, quorum alterum est supra I, 1, 3 5. φρονεῖν] φρόνησιν supra 5. 6. ὡραίη τροφὴ καὶ φύσις] φύσις καὶ ὀρθὴ δίαιτα rectius supra 8. ἀντιλεγόμενος] ἀντιλογεόμενος scripsi e Democratis sententiis apud Orellium n. 51. 12. γινόμενοι] γενόμενοι κατανοήσωμεν] κατανοήσομεν 15. βαρύτερον] βαρύτατον Nauckius 21. ἔθος οὐ μικρὸν] cf. Polyaenus Stob. Flor. XLIII, 53. 23. μαθὼν τὰ] μαθόντα Halmius

P. 200, 4. ἔχοι] ἔχει e cod. 7. ἔχει] ἔχῃ 8. 9. οἷς — ἄλλους] aut corrupta aut manca sunt 23. τὰ τείχη] excidit fort. καὶ ἀναθήματα 25. μᾶλλον] μάλιστα 26. παιδεία] παιδείᾳ

P. 201, 2. ὅπου] ὅπως 14. ἐς αὐτο] ἐς add. Halmius 16. Δημοκράτους] Δημοκρίτου Burchardus 17. συναύξει] συναέξει

P. 202, 10. Δημοκράτους] Δημοκρίτου Burchardus 11. εἰσὶν cod. 12. ἀμαθῶν cod. 22. Δίων] Βίων Nauckius Philol. Gotting. V p. 413 diu ante Cobetum VL. p. 14. 23. μαθημάτων] μαθητῶν Pflugkius diu ante Cobetum 24. καὶ μὴ μανθανόντων] delevit μὴ Bergkius; nisi ἅμα scribendum 25. καὶ] καὶ μὴ Bergkius 27. Σωκράτης] Gaisfordus affert Plutarchum Mor. p. 141 d. 28. εὐπρεπεῖς] excidit opinor ἐκέλευε, nisi in superioribus τοὺς νέους scribendum 29. τὸν τρόπον] cod. καὶ τρόπον, unde posui καὶ τὸν τρόπον

P. 203, 4. παρατίθεσθαι] κατατίθεσθαι? an ἀποτίθεσθαι? 16. Ἀκαδημίαν cod. 17. εἰ] οὐ Hirschigius 17. 18. ἀμελῆσαι] πλημμελῆσαι Hirschig, cui praetuli ἀμελὴς εἶναι 21. ἐπεβίω] ἔτι ἐβίω 23. ἀλλὰ αἰεὶ ἄλλοις] ἄλλα δ' ἐπ' ἄλλοις 26. τὰ ἀγαθὰ cod.

P. 204, 4. εὐσχήμονα] εὔσκηνον Nauckius 5. 6. ῥᾷον καὶ κάλλιον] ῥᾴονα καὶ καλλίονα Halmius 6. εἰς ἓν] εἰς ἓν 14. ἦν] ἓν Halmius

P. 205, 14. 25. Σερίνου cod.

P. 206, 8. τουτέστι γεωμετρεῖν] haec seclusi 10. πυθαγορικοῦ] πυθαγορικῶν scripsi, sic enim inscriptus erat Aristoxeni liber ille Πυθαγορικαὶ ἀποφάσεις, de quo cfr. Mahnium de Arist. §. 28 18. 19. ἀναλαμβάνειν ἢ συνέχειν cod. 20. διὰ ταύταν] δι' αὐταύταν C (i. e. Cobetus) 21. προειδέμεν] παραδιδόμεν? 22. φέρειν cod. 23. τραφῆναι] malim τραφῆμεν 24. καθ' ὁμόλογα] καθομολογᾶ cod. καθομόλογα C φύσει cod. 25. ἐπιτρόπους cod. 26. τὸν αὐτὸν] τὸ αὐτὸν 27. ποτεδέεσθαι] ποτιδέεσθαι

P. 207, 4. 5. ἐν τήθῃ τῇ ἐπιστάμᾳ] ἐντίθητι ἐπιστάμα Badham 12. ἐπιστημονικὰ cod. 15. ἔασαν] v. Ahrens dial. dor. p. 325 16. ἐπιστήμαν cod. 17. τέληος] cod. ut videtur τέλος, corr. Gaisfordus 19. κοινωνατικὰν] cod. sec. apogr. Elmsl. κοινὰν νίκας νικαν, corr. C. eadem forma usus est idem Archytas apud Stob. Ecl. phys. I p. 318 Gaisf. ubi μεταλαμβάνοντα delendum et pro κοινὰ ἐόντα scribendum κοινανέοντα 20. αἵ] αἱ C 21. τᾷ ἀγωγᾷ, τᾷ] ταὶ ἀγωγαί, ταὶ C πολιτικᾷ] πολιτικαὶ C 22. τᾷ δὲ θεωρητικᾷ] ταὶ δὲ θεωρητικαὶ C 23. ἄλλων] ἀλλ' ὧν C 24. ὧν ἀψαμένα] συναψαμένα C 25. ἀλωμένα] ἁλωμένα C, praestare opinor quod dedi ἀνωμένα τᾷ ἀρετᾷ] ταὶ ἀρεταὶ C 26. ἐκ νέων] ἐκ νέω C

P. 208, 1. ἁρμόζηται cod. τὰν ἀρετὰν] τᾶν ἀρετᾶν C 2. καὶ τὸν] καττὸν? 3. διεξάγει] διαξεῖ C 4. ἀπευθύνειν cod. 5. δυνάσεται cod. εὐτυχέοντες] corruptum videtur; neque sequentia expedio 6. κυβερνητικᾶς cod. 8. νέοιτο ποτίφορα] φρονέοι τὰ ποτίφορα Pflugkius, perfecit emendationem C scribendo νοέοι τὰ ποτίφορα 10. 11. εὐτυχῇ — ἐσαεὶ] malim εὐτυχέῃ — ἐσαιεὶ 12. σκοπῆν μὲν] σκοπεύεν? 13. νεὼς] et forma vitiosum est et ad sensum abundat 15. πάντα ἁρμόσδονται] aut παντᾷ malim aut ἁρμόσδοντι 16. τέχναν] τέχνᾳ? 18. 19. τὸν μὲν πρακτικῶν] τῷ μὲν πρακτικῷ Gaisf. 19. τῶ δὲ βίω] τῷ δὲ φιλοσόφῳ Gaisf. τέλειον cod.

20. τῶ λέγοντι] τὸ λέγοντι τοὶ Halmius τοὶ τἀνθρώπεια σοφοὶ] τοὶ [τὰ θεῖα καὶ] τἀνθρώπεια σοφοί? 21. ἀλήθειαν cod. 22. κακῶς ἔχοντες] excidit fort. λόγω vel διανοίας 23. αὐτὴν cod. τίνουσι] imo τίνοντι 25. προτιμῶντες] -έοντες? 28. ἀπὸ τούτων] ἀπὸ mallem abesset 30. τὶ μὴ λέγεν] corruptum videtur

P. 209, 1. πρώτας cod. 4. εἰς cod. 5. τοῦ cod. τελεότατα] τελεώτατα cod. unde τεληότατα posui 7. ἢ ἐμέσης δὴ δὲ] νεμεσῇ δὲ Gaisfordus, perfecit rem C scribens ἐνεμεσήθη δὲ 8. διακρίσει] διακράσι 9. ημεῖς γε λέγοντες] ἁμές γε λέγομες C 11. εἰς cod. 13. δυνάμει cod. 14. Ἱερωνύμου] Hieronymum Rhodium intelligit Wyttenb. ad Plutarchi mor. p. 48 B. 18. διαφωνοῦντας] nescio an τοῖς νῦν vel τοῖς καθ' ἡμᾶς vel tale quid exciderit, siquidem οἵτινες quod sequitur ad πατέρας i. e. προγόνους vix recte trahi potest 19. παιδαγωγοῖς] τὰ παιδί' ἀγωγοῖς? 20. κελεύσαντες] malim κελεύοντες

21. ἀκολουθήσαντος] ἀκολουθήσοντος Wyttenbachius

22. ἡγησαμένου] Wyttenb. ἡγησομένου παίδων] παιδίων scripsi, nisi forte post συβώτου excidit τὰ συβόσια

23. φυλάττοντος] φυλάξοντος? εἰ] μὴ Wyttenb.

24. ἔργων] revocavi cod. scripturam verissimam ἐργατῶν

26. τιμιώτερα] τιμιώτατα 29. πέφηνεν] πέφηνας Wyttenbachius

P. 210, 2—4. παντὸς — πρόσφορον] exscripsit Iamblichus Platonem Legg. VI p. 765 e. 4. πασῶν] πᾶσιν

8. προσχωρεῖν] προχωρεῖν Halmius 16. αὐτὸν] αὐτοὺς? 18. διά τε] διά γε 21. καλὰ ἔργα] καλὰ [καὶ αἰσχρὰ] ἔργα? 23. ἀποφεύγειν] αὖ φεύγειν?

24. προάγουσι] προαγαγοῦσι?

P. 211, 2. ἀόριστον] ἄριστον 3. τις] τινα Gaisfordus; videtur aliud quid subesse συναρμόζει] ἐναρμόζει

14. προσιόντας] προϊόντας 16. 17. εὐτελέσι] ἀτελέσι

18. 19. ἐμμελὲς καὶ προσαγόμενον τῇ διανοίᾳ] ἐμμελοῦς καὶ προσαγομένης τὴν διάνοιαν? 20. γυμνασαμένων] γεγυμνασμένων Nauckius 25. βεβαιότης] βεβαιότης τ'?

26. τῆς παιδείας] redundat

P. 212, 4. εἰ] ante Wytt. ἐπὶ 10. θέλῃ] ante Wytt. θέλω 17. ὃν] ante Wytt. οὖν 23. οἰκονομοίη] ante

Wytt. *οἰκονομίῃ* *χρηστῶς*] *χρηστῶς ἡ* cod., unde scripsi *χρηστῶς, ἢ* ut voluit Iacobsius 25. *φασί*] aliquid deesse videtur Wyttenbachio

P. 213, 7. *τὴν*] *καὶ τὴν* e cod. 10. *σωφρονήσειεν, ἂν*] *σωφρονήσει, ἐὰν* 12. *ἀμυντικὸν*] *ἀμυντικῶς* Wyttenbachius 15. *διαλλάττονται*] *διαμάχονται* Wyttenb. 20. *πεφυκέναι*] indicavi lacunam ita fortasse explendam *πεφυκέναι* [*πρὸς ἀνδρίαν, αἰτιατέα ἂν εἴη· εἰ μὲν οὖν ὁμοίας εἶναι δεῖ τὰς*] *ἀρετὰς ἀνδρὸς κτἑ.* Wyttenbachius tentabat *ἀνασκησίᾳ μᾶλλον συμβαίνοι ἢ τῷ μὴ πεφυκέναι τὰς αὐτὰς ἀρετὰς ἀνδρὸς καὶ γυναικός· ἀνάγκη οὖν πᾶσα,* Halmius *ἀνασκησίᾳ μᾶλλον* (sc. *ἐνδεῖ*) *ἢ τῷ μὴ πεφυκέναι πρὸς ἀρετὰς ἀνδρὸς* (vel *ἀνδρικὰς*) *καὶ γυναῖκας· ἀνάγκη οὖν πᾶσα* — 24. *ἐκείνων*] *ἐκείνῳ* Wyttenb.

P. 214, 2. *οὐ γὰρ ὁμοίως*] *οὐκ ἆρ' ὁμοίως* Wyttenbachius, *οὐ παρομοίως* praetuli 6. *φησί τις, ἴσως*] *φησί* (*φήσει*?) *τις ἴσως,* 10. *γένει τῷ ἀνθρωπίνῳ*] *τῷ* cod. om. quare malim cum Nauckio *ἀνθρωπίνῳ γένει* 16. *ὥσπερ*] *ὥσπερ καὶ* 26. *μὴ δὴ*] *πλὴν* Halmius 28. *ἀνδρῶα*] *ἀνδρεῖα* 30. *εἴτε*] *εἴγε* Wyttenb.

P. 215, 1. *καὶ*] *ἢ* Wyttenb. 4. 5. *διδακτέον — ἀμφοῖν*] *διδακτέον ταὐτὸν ἀμφοῖν, ὅτι τ. μ. ἀ. τ. δὲ κακόν* Wyttenbachius 6. *ἐπιγίνεται*] *περιγίνεται* 8. *κούροις*] *κόροις* 10. *αἰδῶ*] ante Wyttenb. *δίδω*, cui post *αἰσχρὸν* aliquid deesse videtur, sed cf. Iacobsii Lectt. Stob. p. 151 17. *ἔστι*] *ἔτι* Eldikius 20. *ἐπιτελεῖ*] *ἀποτελεῖ* Wyttenb. 22. *ἧπερ*] *εἰ γὰρ* Wyttenbach. *εἴπερ* ten Brink 24. *καιριώτατα*] *κυριώτατα* Peerlkamp 26. *τεχνίτου*] si quid mutandum, legam *τεχνίου* 28. *ταῦτα*] *τὰ αὐτὰ* Wyttenbachius; praeterea malim *ἀλλ' ἄμφω ταυτά*

P. 216, 2. *καὶ*] *καίτοι*? 16. *ἐλευθέρως*] *ἐλευθερίως*? 20. *ἂν ἕλοιντο*] *ἂν* fortasse delendum 27. *κινδυνεύοντες*] non video quid proverbialis coloris habeat locutio *ὑπὲρ τοῦ βίου παντὸς κινδυνεύειν*, quare *κυβεύοντες* correxi. respicitur notissimum proverbium *ἀναρρίπτειν κύβον*. cf. Plato Prot. p. 314[a] *μὴ περὶ τοῖς φιλτάτοις κυβεύῃς*. 28. *κοινωσόμενοι*] *κοινωσάμενοι* e cod.

P. 217, 4. *οὐδὲ*] *οὔτε* 9. *ἥκιστα*] *κάκιστα*? an *εὖ*

ante βουλεύονται addendum? 26. τοσοῦτον] τοσούτῳ 27. ὑγιῶς] ὑγιεῖ Wyttenbachius 28. εἰ] ἢ

P. 218, 2. οὖν οὐκ] delevit οὐκ Wyttenb. 4. πρὸς μόνα δὲ] πρὸς ἃ μόνα δεῖ Wyttenbachius 24. χειρόνων] χείρονος malim 27. κατὰ ταῦτα] κατ' αὐτὰ Nauck. 28. μέλλοι] μέλλῃ κακῶς] καλῶς Wytt.

P. 219, 3. τεθηλυμένον] malim — υμμένον 6. ἠγωνισμένον] ἠγμένον Wytt. 14. πίθοιτο] addendum ἂν 20. ἢ ὃ] ἢ οὐ Pflugkius, qui totum locum a Wytt. pessime tractatum optime restituit 23. καλὸς] καλῶς Pfl. 24. ἔγγυον] ἔγγιον Pfl. τῆς τ' ἀγαθοῦ] τῆς τἀγαθοῦ Pfl. 25. καὶ τῆς] ἢ τῆς Pfl. ὥστε] ὅς γε Pfl. 26. ἢ] εἰ Pfl. 29. αἵματος — ἀγορεύεις] Hom. Od. IV 611. cf. Diog. Laert. VII, 122 a Wytt. laudatum .

P. 220, 2. φανερῶν] φοβερῶν Wyttenb. μήτ'] μηδ' e cod. 5. τοῦ φιλοσόφου] βίου φιλοσόφου Iacobsius, τοῦ φιλοσοφεῖν ego 6. μήτ'] μηδ' e cod. 8. 9. καὶ ... στικὰ εἶναι λέγειν] Wyttenbachius καὶ [πείθειν τῷ κατασκευα]στικὰ εἶναι ἃ λέγει. certiora afferri possent, si de magnitudine lacunae in codice constaret; fortasse sufficit καὶ πειστικὰ εἶναι ἃ λέγει. at sequentia etiam manca esse ostendit quod ad μεταχειριζόμενον infinitivus deest.

10. περί γε] περί τε 28. ἀγαθὸν] εἰ praefixit Halmius, ὅτι Wyttenbachius; possis etiam πότερον

P. 221, 2. 3. ὀρέξεις καὶ οἰκειώσεις] ὄρεξις καὶ οἰκείωσις Halmius 10. δὲ οὐ πρότερον; ὅτι] δὲ οὔ; πότερον ὅτι Iacobsius 13. τὸ φιλοσοφίας] διὰ φιλοσοφίας Wyttenbachius, fort. τῷ φιλοσοφεῖν 14. μάλιστ' ἂν] μάλιστά γ'? περιγενόμενον] περιγινόμενον 15. τῶν] τῶν τῷ Nauckius 20. ὡς γὰρ] ὥσπερ 22. ὅττι — τέτυκται] Hom. Od. IV, 392.

P. 222, 3. ἐπὰν ἀνὴρ] εἶτ' ἀνὴρ Wyttenbachius, fort. εἶτ' ἄρ' ἅ. 5. 6. ὁμονοίας] οἰκονομίας 10. φιλόσοφον] ante Wytt. φιλόσοφος 29. κόσμιος] κόσμος Halmius

P. 223, 7. πρὸς λόγους] περὶ λόγους aut πρὸς λόγοις malim; sic enim solet Musonius 11. ἀνθρώπου] ἀνθρωπίνου 15. ὁ τὴν] ante Wyttenbachium ὅταν 16. εἰ] τι ante Wyttenbachium 21. ὁ τῶν φιλοσόφων λόγος]

haec secludenda esse vidit Iacobsius 27. Ἀγεσίλαον] Ἀγησίλαον posui et hic et p. 224, 12. et 225, 8.

P. 224, 2. ζῶν] ζηλῶν requirebam, ut hoc dicat: quo pacto laconicos mores aemulans simul peregrinae disciplinae particeps fieri possit 3. κοινωνήσοι] κοινωνήσει κάμνω — κἀγὼ] hinc suspiceris in superioribus aliquid de Agesilai valetudine excidisse 5. 6. εὐθυμίας — αἱρουμένου] haec vitium alunt ut multa alia in sequentibus 7. 8. σωζοίμεθα] σωσοίμεθα propter ἔσοιτο 9. 10. εἰ δέ τι εἰωθότων ἔσοιτο καλόν, τόδε σοι] εἰ δέ τι τῶν εἰωθότων ἔσοιτο, καλὸν τότε σοι 13. ἀμείνω ὢν] ἀμείνων ὂν 15. ἐπίφερε] πρόσφερε 17. 18. κατὰ τὰ αὐτὰ] κατὰ ταὐτὰ ἀεί?. cf. Platon. Phaed. p. 79 d. 18. 19. φύσεις ἐστὶ τοῦτον] φήσεις, ἔστι τοῦτον 20. ὅσια εἴσομαι] ὅσια πείσομαι scripsi, ut λακωνικὸν παθεῖν dixit idem scriptor apud Stob. Flor. 66, 88 24. ἐραστὴν] ἐραστὴς 26. ἀξιομαθήτορον] ἀξιομαθεστέρων 28. ἀρχῆς] ἀρετῆς

P. 225, 1. ἥπερ ἐν λάκκῳ] praeclara vero τροφη quae ex puteo et cisterna petitur; scripsi ἐν Λάκωσι. 2. ἀρτιφυῆς] ἀρτιφυοῦς ὁδὰς] ᾠδὰς 3. παιδεῖαι] παιδιαὶ 3. 4. μῦθοι γραφῶν ἐκβάλλοντες] μῦθοι γραῶν ἐμβάλλοντες (non εἰσβ. ut impressum est) scripsi cll. Platone Theaet. p. 176 b. ὁ λεγόμενός γραῶν ὕθλος et Luciano Philops. 9 γραῶν μῦθοι τὰ λεγόμενά ἐστιν. mitto alia.

P. 226, 10. Λύκων] Troadensis opinor, de quo cf. ad Stephanum Byz. p. 721 24. Φιλόσοφος] cod. Laur. apud Walzium Arsen. Viol. p. 306 Ἱέρων ὁ φιλόσοφος, pro quo scribendum videtur Βίων ὁ φιλόσοφος. egregie convenit Bioni Borysthenitae et haec et quae huic proxime infertur sententia, cum qua compara quae leguntur p. 202, 22. alius fortasse Ὡρίων praetulerit, de quo vide infra ad p. 289, 19.

P. 227, 6. ἀνεπίτακτα] ἀνεπιτάκτως 8. Φιλιστίωνος] non memini Philistioni dicta tribui oratione soluta consignata, nec dubium mihi quin nomen corruptum sit, possis Μοσχίωνος suspicari 24. Στίλπων] eadem de Stilpone alii referunt, v. Wyttenb. ad Plut. p. 5 f.

P. 229, 6. προστρίβεσθαι] προστίθεσθαι Plutarchus 7. προσαρμόττειν] καὶ προσαρμόττειν

P. 230, 6. κἀγὼ — βίῳ] separavi a praegressis, v. Eurip. fr. 287, 20 N. 8. ἐνδοίησαν] ἂν δοίησαν Nauckius 9. ὥρισται] ᾤκισται Nauckius, qui hoc fragmentum a praecedenti versu κἀγὼ — βίῳ separandum vidit

P. 231, 15. ἀνδρὸς — γνωρίζεται] est in Menandri monost. 26 17. τύπος] ὁ τύπος

P. 232, 1. Δημοκράτους] Δημοκρίτου e Stobaeo 8. αἰσθητοῦ] addidi e Plutarcho ex Galeno emendato ut mox ἢ 12. ἀφ' οὗ πάλιν αἰσθητήρια] ἀφ' οὗ συνίσταται. πάλιν δ' αἰσθητήρια e Plutarcho 25. τῷδε δ' ἑνὶ] τὸ δ' ἐν ἑνὶ e Platone

P. 233, 3. ἕνεκα] οὗ ἕνεκα 4. Δημοκράτης] Δημόκριτος 7. μεσότητα] indicavi lacunam, v. Ecl. phys. I, 43, 1. 7. 8. συνθέντων] συνθέτων 8. πάλαι] πᾶσαι 9. τοῖς ἰδίοις] τὰς ἰδίας φαντασίας] hoc addidi ex n. 44. 9. 10. κινήσεως] καὶ κινήσεως 11. λόγου] λογικοῦ 13. πόσην] ποσὴν 24. πασίσους] παρίσους e Plutarcho 27. ἀρχαίων — λόγων] haec non expedio

P. 234, 13. Δημοκράτης] Δημόκριτος 25. ψευδοποιεῖ τὰ κατανοητά] ψευδοποιεῖται τὰ κατὰ τὰ νοητά Plutarchus Plac. phil. IV, 9, 2. 26. νοεῖται] om. Plut. 27. αἰσθητὸν — νοητὸν] αἰσθητῶν — νοητῶν

P. 235, 2. περὶ] παρὰ Plut. 4. ἑκάστην] ἑκάστῃ Plut. 6. περὶ] παρὰ 11. φύσεις] φύσει 15. ὄρεξιν] indicavi lacunam 18. περὶ] παρὰ τῆς ἐπικρατείας] τὴν ἐπικράτειαν ὀνομάζεσθαι] νομίζεσθαι

P. 236, 4. τῶν] ἐκ τῶν? 6. ἢ ἀλλοτριοῦσθαι] ἠλλοτριῶσθαι 7. ἄλλα] ἄλληλα Karsten Emped. p. 461 10. συμπεφυκέναι] addendumne οὐ μέντοι? 23. Σιμύλου] Simyli versus tractavi olim Com. gr. I p. XIV. nunc in alia omnia discedo 24. ἁφὴν ὅρασιν ἀκοὴν γεῦσιν ὄσφρησιν· μία] ἀκοὴν abundare videtur Gaisfordo, quod cum scriberet vir optimus, unius certe sensus vix ipse compos fuit; non dubium est quin versus sit a sciolo confictus, qui cum in margine adscripta repperisset quinque sensuum nomina, ea, ut potuit, in trimetrum coegit 26. οὐδὲ εἷς ἐστὶν] cod. οὐδὲν εἷς ἔτι, cuius loco quod posui l. l. nunc recepit etiam Gaisfordus; οὐδὲ εἷς ἔφυ Nauckius

P. 237, 1. *οὐδ' ἀψάμενος οὐδεὶς ἰδών τε λυσιτελὲς*] apertum est excidisse olfactus memoriam; praeterea in ultimis et sententia vacillat et *λυσιτελὲς* prima correpta a Simylo dici non potuit. pro *ἀψάμενος* cod. *ἀψόμενος*, quod leve est veritatis indicium; scribendum enim

οὐδ' ἀψ[άμενος οὐδ' ὀσφρ]όμενος οὐδ' εἰσιδὼν
τὸ λυσιτελὲς . . .

indicata post *τὸ λυσιτελὲς* lacuna', hoc fere modo explenda *οὐκ ἄν ποθ' εὕροι τῷ βίῳ* 5. *κατέλιπεν*] cod. *κατέλιπε*, ut videtur 7. *ἰδικὰς*] *εἰδικὰς* 9. *ἕκτον*] *ἕκτην* 10. *συνθέντων*] *συνθέτων* 14. *Δημόκριτος*] v. no. 15. 22. *μνημονευτικὸν*] addidi *τὸ*

P. 238, 9. *καὶ*] *κατὰ* e Plutarcho 14. *διηθοῦν*] *διηχοῦν* e Plutarcho 15. *κοῖλα*] *κενὰ* Plutarchus

P. 239, 9. 10. *Δημοκράτους — γίνεται*] eadem haec apud Stobaeum Flor. V post n. 34 infert Par. A sic scripta *Δημοκρίτου. Αὐτάρκει σμικρὰ τροφὴ νὺξ οὐδέποτε γίνεται*, (with *δ*, *β*, *γ* written above *Αὐτάρκει*, *σμικρὰ*, *τροφὴ*) quorum priora apud Maximum Tit. 32 p. 45, 40 ita leguntur *αὐταρκείη τροφῇ σμικρά*, ubi Gesnerus *αὐταρκεῖ τροφῇ μακρά* 17. *μεγάλη*] *μεγάλης* 18. *Δημοκράτους*] *Δημοκρίτου* e Stobaeo

P. 240, 4. *φίλον*] *φίλους* 10. *Σοφοκλῆς ἐσθίει*] *ἔφη* praefixi 11. *ὁποῖον ἂν*] *ὁποιονοῦν*? 17. *ἐθιστέον*] ante Gaisfordum *ἰστέον*, Maximus p. 45, 55 *εἰθίσθω*

P. 241, 1. *ξυνοικουσῶν — ἀπαιτοῦσι*] *ξυνοικεουσέων — ἀπαιτέουσι* 2. *ἀξιοῦσι*] *ἀξιεῦσι* 3. *ἑκάστῳ*] *ἑκαστάτω* *longissime* 4. *χείρονος*] *ἀρείονος* vel *κρείττονος* 6. *μούνοις*] *μούνοισι* 13. *ἀκούσεις*] *ἀκούσει* 23. 24. *τῇ κατανοήσει τῆς ἀληθείας ἐπιβαλεῖν*] Halmius *τὴν κατανόησιν — ἐπιλαβεῖν*, praestare videtur quod dedi *τὴν κατανόησιν — ἔστι λαβεῖν*

P. 242, 8. *πλεῖστον*] *πλεῖον*? 18. *οὔτ'*] *ὅ τ'* e Pindaro 26. *ψευδεῖ*] *ἀψευδεῖ* e Pindaro

P. 244, 7. *ήνιος. ὁ Μεσήνιος*] suspicor fuisse olim *Δικαίαρχος ὁ Μεσσήνιος* 9. *πλημμυροῦντι*] insolens est *πλημμυρεῖν* transitiva potestate dictum, ut fere suspicer scribendum esse *πλημμυρ[εῖν ποι]οῦντι* 10. *παρὰ*] *περὶ*?

12. Πυθέας ὁ Μασσαλιώτης] cod. αθέας ὁ Μασαλιήτης, corr. Gaisfordus e Plutarcho Mor. p. 897 b.

P. 245, 2. 3. τῷ δίνῳ] τῇ δίνῃ Plutarchus l. l. p. 897 c. d. 6. οὕτω] αὐτῷ 25. τινὸς] τινὲς e Plutarcho, ubi item alia rectius scripta sunt

P. 246, 5. 6. θεὸν ὡς ὄντα — ἐπιπέμποντα] θεῶν ὡς ὄντων — ἐπιπεμπόντων e Stobaeo 10. ὡς] ὢν 14. εἴη] vide supra ad 134, 21

P. 247. ORIONIS ANTHOLOGNOMICUM] descripsit Schubartus e cod. Vind. et e Schubarti schedis edidit Schneidewinus in Coniect. crit. 1839. aperta cod. vitia non annotavi, interdum tamen corruptam lectionem consulto tenui

P. 249, 10. σοφὸν ἐν λόγοισιν] σοφὸν ὄντ' ἐν λόγοισιν

P. 251, 7. ἴδῃς] εἰδῇς conieci in Menandri Rel. p. 103 multis annis ante Cobetum; male ἴδῃς tuetur Schneidewinus p. 65.

P. 252, 1. σπερχομένην] ἐρεχθομένην Homerus 24. φύσις ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πεφυσωμένοι] αὔτα ante φύσις addit Clemens, unde possis

αὔτα γὰρ ἀνθρώπων φύσις,
ἀσκοὶ πεφυσιαμένοι —

25. Ἀνδρῶν — δουλεύειν] separavi haec a praecedentibus, v. Schneidewinum

P. 253, 4. εἰ] ἐκ 5. πάντα δ' ἀνθρώποις] πάντα τ' ἀνθρώπει' ἀεί? aliter Nauckius, quem vide p. 344 6. τάδ' — θεὸν] haec si recte a praegressis separanda statui, post alterum versum aliquid de εὐσεβείᾳ excidisse credendum erit θεὸν] θεοὺς Nauckius 8. θεὸν] θεοὺς Nauckius 9. αὐτῷ] αὐτὸ Rankius, αὐτῷ Nauckius

P. 254, 7. μακροῦ ἂν] μικροῦ τις ἂν e Demosthene 8. παραβαίη] παραβαίνῃ e Demosthene 12. τὸν] delet Schneidewinus, posui τὸ 14. πόρνης βουλὴν] πόρον εἰσβολήν τ' Prellerus, πόρον ἢ 'σβολὴν Nauckius 15. παρῆς] παρίης Schneidewinus μηκέτ' αἰτιῶ θεὸν] ante Schneidewinum μηκέτι τὸν θεὸν αἰτῶ, rectius fortasse Bergkius μηκέτι θεὸν αἰτιῶ 16. μαλακίᾳ] cod. μαλθακίᾳ, Schneidewinus ἤδη δὲ σαυτοῦ ζυγομάχει τῇ μαλακίᾳ

19. post hunc versum excidisse Ἐκ τῆς Ἠλέκτρας:

Ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστὶν ἡ προμηθία intellexit Schneidewinus; v. Soph. El. 978 (991)

P. 255, 8. μακρὰν ἀποκεῖσθαι] μάκρ' ἀπῳκίσθαι 16. ἀνατρέφειν] ἀναστρέφειν Schn. 20. πάντ' ἔχωσι] πᾶν τελοῦσι Nauckius

P. 256, 7. θεοὺς] fort. θεόν σ' scribendum; ceterum haec a primo versu separanda puto 10 — 12. Ἐκ τῆς Ὁμολογούσης . . . Ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν] cod. Ἐκ τῆς Ὁμολογούσης τῶν Βίωνος βουκολικῶν —, corr. apud Schneidew. p. 184 de versibus Bionis v. quae dixi ad Bucolicos ed. nov. p. 426

P. 257, 19. θεῶν] τῶν θεῶν Schneidewinus 21. τούτου] τούτου τοῦ Schneidewinus 29. ὅπου γε] ὅπου καὶ μὴ Stobaeus, ὅπου γε μὴ Schneidewinus

P. 259, 15. τὸ — ᾖ] Schneidewinus τό τοι κράτιστον, κἂν γυνὴ κράτιστον ᾖ, quod non sufficit; locus mancus videtur 16. ἔστ' et τὸ δὲ cod. οὐ] οὐχὶ suspicabar, idque recepit Nauckius, alii οὐδέν. sed vereor ne vitium in διαφέρει lateat, pro quo vide ne διαφθερεῖ scribendum sit, de quo tum demum iudicari poterit, si priora emendata fuerint 26. χρήσεις] φύσεις Floril. Monac. p. 275, 8.

P. 260, 4. ἐκεῖνος — εὐτυχῶν] ἐλεινοὺς — ἀτυχῶν recte Herwerden 9. γεωργίου cod. 10. ἀποτρεπόντων cod.

P. 261, 21. σκοπῶμεν] σκοποῦμαι e Stobaeo τῶν] τὰς τῶν Stobaei cod. B, ἐγὼ Nauck. 22. οὐ γὰρ ἀσφαλῶς] ὃς γὰρ ἂν σφαλῇ e Stobaeo 23. πίπτει δ' ὁ πρὶν εὐτυχῶν] χὼ πρὶν εὐτυχῶν πίτνει e Stobaeo

P. 262, 28. οὗτοι] αὐτοὶ Stobaeus 29. 30. separavi a praecedentibus ἀγοραῖς] ἀγορᾷ

P. 263, 2. μεταλλαγέται πραγμάτων] Eupolidis locus, de quo cf. Com. gr. II p. 549. nunc ita mihi scribendus videtur:

ἦ πολλά γ' ἐν μακρῷ χρόνῳ γίγνεται,
μεταλλαγαί τε πραγμάτων [κυκλοῦσι],
μένει δὲ χρῆμ' οὐδὲν ἐν ταὐτῷ ῥυθμῷ.

non ex parabasi, quae Schneidewini opinio est, sed ex chorico carmine haec ducta videntur 4. Φανιέως] Φανίου, quae Menandri fabula est, Schneidewinus, qui sequentem versum, in cod. sic scriptum μήποτ' ἐπαινέσῃς πρὶν ἄνδρα ἴδῃς σώφρονα, Theognidis (963) esse intellexit

19. πλεῖστον] μηδὲν ex Eur. 21. κακοῖσιν] κακοῖσι δὲ ex Eur.

P. 264, 21. πάντ' ἔχωσι] πᾶν τελοῦσι Nauckius

P. 265, 4. ἔχειν πολλὴν] πολλὴν ἔχει e Stobaeo 8—10. separavi hos tres versus a superioribus 8. τοὺς φύσαντας] τὼ φύσαντε Schneidewinus, immemor verissimae observationis Valckenarii, quam optime tuetur Geelius ad Phoen. 34. itaque τὸν φύσαντα scripsi 9. συνθύτης τοῖς θεοῖς] delevit articulum Schneidewinus, qui mihi potius ex ποτὲ corruptus videtur; hoc reposito, θεοῖς, quod inutile additamentum est neque ad verborum structuram satis commodum, delendum erat 10. μηδ'] μήτ' 18. ὅθεν] ὃ μὲν e Stobaeo 19. πρῶτον] e Stobaeo additum 20. αὐτὸ τὴν] αὐτὸ τοῦτ' εἶναι e Stobaeo 24. νέοι] desidero καὐτοί. fort. καὐτοὶ νέοι ποτ' ἦσαν, ἠπίως τέκνων 27. τερματίζεται] ἑρματίζεται Nauckius

P. 266, 9. σοφὰς] πολλὰς ex Stobaeo aliisque 15. οὐδὲ θηρᾶσθε δήπω] οὐδ' ἐθηράσασθέ πω ex editt. Euripidis 27. ἄθυμος] ῥάθυμος ex Eurip. fr. 239. 28. εὐανδρίαν] recte alias εὐδοξίαν

AD FLORILEGIUM MONACENSE.

Edidit Walzius post Arsenii Ion. p. 494 e cod. Monac. VIII. fol. 39. Walzianorum ignarus fuit qui simillimam dictorum collectionem e cod. Leidensi (Voss. 13) publici iuris fecit Laur. Rynhard Beynen Lugd. B. 1837. libellum mihi non visum cognovi e commentatione B. ten Brink in Philol. Gotting. VI p. 577. dictorum fontes non indicavi nisi fere quos Beynen et ten Brink non indicarunt, qua in re plurimum me Nauckii diligentia adiuvit, quem vide etiam Philol. IX p. 367 sqq.

P. 267, 5. ἀρχέσθω] ἀνανεούσθω Leid. παρὰ] περὶ e Leid. 3. νόει] τίμα Leid. 8. θεὸς οὐ ληπτός· εἰ δὲ ληπτὸς οὐ θεός] si tetrametri pars est, scribi potest θεὸς ἄληπτος, sin trimeter, ὁ θ. ἄληπτος vel cum Nauckio θεὸς οὐχὶ ληπτὸς 9. θεοῦ] θεῷ e Leid. 11—13. Porphyr. ad Marc. 20. 11. ᾧ] e Leid. τῷ Monac. ὃ ἂν Walzius 2. παρέστηκ' Leid. 13. οὐχ] οὐ μὴ e Leid.

16. Porphyr. ad M. cap. 11. 18. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ cod. v. Porphyr. ad M. c. 15. 23. τῷ τέλματι] τῶ τέλαιτ Leid., latet proverbium mihi quidem ignotum, fallitur ten Brink

P. 268, 1. γαμήσας] γαμόσαν Leid. γήμας Beynen 3. νομοκλοπέεν] γαμοκλοπέειν e Phocyl. ἐθέλῃς] seclusi 6—8. Porphyr. ad M. c. 16. 7. ᾗ] μόνη Leid. 12—14. Porphyr. ad M. c. 13. 13. τοῦ] om. Leid. 18. τῇ ψυχῇ] τὴν ψυχήν? 23. Porphyr. ad M. 35.

P. 269, 1. τελειότης] τελεότης Leid. 3. ἡ ἀγαθὴ] haec addidi 15. καταφόριον] καταφύγιον 17. πυρὶ] τῆς e Leid. 22. ἰσχυρὸν] ἰσχνὸν e Leid. 26. ἀληθέστατοι] corruptum

P. 270, 5. ἄρισται] ἄριστα Nauckius 17. τὸ τολμᾶν] τόλμαν 21. εὐχαριστίας] εὐχρηστίας male Leid. 26. ἐν add. e Leid.

P. 271, 1. ἐλέφαντα] ἀνδριάντα e Leid. 5. τάχιστα] male servavit scriptor, quod recte habet in eiusdem dicti alia forma p. 185, 22 7. ἑκάτερον] ἑκατέρου e Leid. 17. ἐθέλεις] εἰ θέλεις dedi; in Leid. haec ita scribuntur ξένοις μεταδιδοῦ (sic) καὶ τοῖς etc. 18. ἐνόντων] ἐόντων ten Brink, qui Democriti sententiam esse ostendit 26. ἄπρακτον] vide supra ad p. 176, 6

P. 272, 3. λιμὴν — ἀλυπία] v. ad Menandri Monost. 318. 4. ἰατρεύειν] ἰᾶσθαι? ut sit troch. tetram. 8. Porphyrius ad M. c. 14. 9. πολλὰ] πολλάκις? 13. εὐπορώτερον] εὐπορώτατον e Leid. 17. πολλοὶ — εἰσὶ] Philonis esse vol. VI p. 236 Richt. monuit Nauckius 20. περιπέσωσιν] rectius μεταπέσωσιν

P. 273, 9. ἄλλα] ὅλα Leid. ὅσα Beynen, τὰ Epictetus Ench. 21. 12. ταχὺ] τάχα Leid. 13. προϊοῦσαν] προσιοῦσαν e Leid. 16. τὸ καλὸν] τῷ καλῷ e Stobaeo Flor. V, 77. 17. δεῖ] χρεὼν Stobaeus 22. καὶ] κου ten Brink τὴν] τὸν idem ex Antonio 24. 25. ὅσῳ] ὅσα

P. 274, 3. ἐφημέρας] ἐφημέρου Leid. 9. τὰ ἑαυτῶν] τὰ ἐξ αὐτῶν Leid. 18. τοῦ] νῦν οὐκ] οὐκέτ'? 23. ἡμαρτημένα] ἁμαρμένα Leid. ἁμαρτήματα frustra corrigit ten Brink

P. 275, 6. κρεῖσσον — φέρειν] Sophoclis fragm. apud Nauck. p. 142 θεῷ] γὰρ add. e Leid. 7. γὰρ add.

e Leid. Sophoclis est fr. 227 ὃν] ὃς Leid. τιμήσῃ θεὸς] τιμᾷ θεοὺς Leid. 8. Eurip. fr. 759, 1 13. ζῆν] μὴ Menander Mon. cf. supra ad p. 114, 2. 14. ἐπαινέσῃς πρὶν ἄνδρα ἴδῃς σώφρονα] emendavi e Theogn. 963. similiter idem versus corruptus legebatur apud Orionem Anthol. p. 263, 6 16. 17. fortasse Agathonis fragmentum 18. πέρας] Demosth. de Cor. 258 21. πανταχοῦ] πολλαχοῦ Menander in Com. IV p. 288.

P. 276, 1. ἀχαλίνων] Eur. Bacch. 385. 4. περιττὰ] περισσὰ e Sophocl. Ant. 68. 6. ἐλαττόνων] ἐλασσόνων ex Eur. Andr. 189. 12. Eur. Iph. T. 1032. 13. πᾶσα] Nonnus Dion. 42, 209. 24. τοῦ λαμβάνειν] cod. τῷ λ. 25. τῶν δυνατῶν] τῶν γὰρ δυναστῶν ex Eur. fr. 95. 26. Eurip. fr. 719.

P. 277, 1. 2. Eurip. Med. 598. 2. κνίζει] κνίζοι 3. Eurip. fr. 638. 4. ἐσθλὸν] γὰρ ἐσθλὸν ex Eur. fr. 515, 1. 5. τράπεζα] Menandri esse suspicatur ten Brink, quem redarguit verbum πέλει. cf. Simplicium ap. Pors. Adv. p. 278 καλῶς εἴρηται ὅτι ἡ χωρὶς λόγων τράπεζα φάτνης οὐδὲν διαφέρει 6. ψεῦδος] ψεῦδος δ' ex Hom. Od. γ', 20. ἐρέει] excidit comma 10. Aesch. fr. 85. 15. σκοπὴν] σιωπὴν 20. γὰρ] addidi ex Eurip. Hipp. 701. 23. εὐλάβεια] fort. versus fuit ἀλλ' vel ἡ δ' εὐλάβεια καλὸν ἔθος τοῖς χρωμένοις 24. Eurip. fr. 1071.

P. 278, 7. Eurip. fr. 774. 8. πᾶσιν εἰς ἣν] πᾶσ' ἕν' ἂν Arist. Pl. 1151. 9. Theogn. 957. 10. Eurip. Or. 1155. 13. γὰρ] add. ex Eur. fr. 760. σοφώτατος] σοφώτερος ex Eur. 16. φίλου οἰκείου] οἰκείου φίλου Eurip. Androm. 986. 17. πονηρὸν μὲν] πονηρὰ μὲν γὰρ Leid. πονηρὸν μὲν γὰρ ex Achille Tat. 1, 7. 18. δὲ καὶ corr. pro καὶ δὲ ἀμορφία νοσῇ] ἀμορφία δυστυχῇ Leid. ἀμορφίαν δυστυχῇ Achilles Tatius, ubi Vat. ἀμορφίας 20. εἰ] ἢν

P. 279, 25. ἰσχυρότατον] ψυχρότατον

P. 280, 7. συνείδησις] ἡ ἀγαθὴ excidisse videtur 8. 10. ἔλεγε·] dele hypostigmen 18. ἔλαιον] ἐλαίαν

P. 281, 4. ἡδονὴν] add. videtur μόνην 6. οὐδὲ] οὔτε. Μήδου] Μίδου malim 22. οὕτω] malim τούτῳ

P. 282, 6. 10. πλέειν — συμπλέει] πλεῖν — συμπλεῖ

19. σαυτοῦ ἀσθενέστερος? 24. 25. ἄλλος οἷος ἐγὼ] alias ἄλλος ἐγὼ

P. 283, 14. ὀργὴν] ἀρχὴν 19. εἰ] ἔφη, εἰ? 22. Ἰσοκράτης] Κάτων? 28. Καλλίων] Καλλίας Ἀθηνῶν] Ἀθηναίων? . .

P. 284, 14. χαλεπώτερος] χαλεπώτατος Nauckius 20. ὑβρίσω] Euripides ὑβριῶ dixerit 22. πρόνοιαν] πριόνα Maximus Conf. 26. ἀτυχεῖς] εὐτυχεῖς Walzius

P. 286, 3. ἐν addidi 4. μᾶλλον addidi

P. 287, 5. ἀλλ' ὑγιαίνουσιν] fort. addendum οὐ τοῖς coll. Stob. Flor. XIII, 25. 21. πλουσιώτερος] πλουσιώτατος

P. 288, 14. οὐ γράφουσιν] delevi οὐ 17. κατασαπῆναι] κατασκλῆναι Nauckius 22. Ὑπερίδης] Pythagorae tribuit Append. Flor. p. 161, 1. ubi quod edidi ἃ φρονεῖς et ἃ ποιεῖς sic intelligebam, boni viri esse non verbis sed rebus quas agit ostendere quae animo sentiat. sed cum cod. habeat ἃ φρονεῖν et ἃ ποιεῖν, recte Cobetum correxisse puto εὖ φρονεῖν et εὖ ποιεῖν; ad eandem igitur normam etiam hic locus conformandus est. 26. τὸν] ὁρῶν vel ἰδὼν πλοῦτος] πηλός? Nauck. ῥύπος cll. Theone Rhet. I p. 203, 8.

P. 289, 3. φωνῇ δ' ἀνθρωπίνῃ χρῆται] v. praef. ad vol. II p. XXI et vol. IV p. LXIX Φίλων] Χίλων Nauckius 19. Ὠρίων] Orion Epicuri discipulus memoratur a Diog. Laert. X, 22. nec incredibile est hunc ipsum hoc loco intelligendum esse; vide quae supra dixi ad p. 226, 24. Hieronis nomen latere et hic et p. 290, 6. 8. existimabat Ritschelius. φιλοῦντα] φιλοπονοῦντα p. 290, 8.

AD EXCERPTA VINDOBONENSIA.

Descripsit e cod. Vind. (Nessel. theol. CXXVIII. Lambec. theol. CCCXX) M. Hauptius, edidit Ritschelius progr. acad. Bonnae a. 1839. fontes dictorum pete e commentariis Ritschelii.

P. 290, 6. 8. Ὠρίων] Ἱέρων R (i. e. Ritschelius); sed v. ad p. 289, 19. 10. 11. ἐκεῖναι ἐὰν] ἐκείναις ἂν μὲν εἰ δὲ] ἐὰν δὲ R 17. ταχεῖς] τραχεῖς e Demophilo 17. 18. ὀξύθυμοι] ὀξεῖς θυμοὶ e Demophilo

P. 291, 2. ὁ φθόνος] φθόνος Nauckius; Aristoteli sententiam tribuit Arsenius, male, ut videtur 5. οἷς μὴ] οἷς οὐκ Stobaeus 8. ὁ φθόνος] ὁ λόγος τῆς λύπης supra p. 274, 13. 9. ὅρκον] add. Hauptius e Menandri mon. 25. 22. ὠφέλειαν] τῆς ψυχῆς add. R 23. ἰδίας] ἡδείας R ex Arsenio

P. 292, 22. τὸν] ἰδὼν? an ὁρῶν? 26. ἐκγελασθήσῃ] γελασθήσῃ vel καταγελασθήσῃ R

P. 293, 2. συνεσθιόμενον] cod. Gud. συνεστιόμενον, corr. Orelli 11. γαμεῖν] γαμῇ R, quod probari potest, si auctorem huius versus tale quid scripsisse putamus: γυναῖκα κατορύττῃ τις, οὐχ ὅταν γαμῇ. 12. γυναῖκα γὰρ θάπτειν ἢ γαμεῖν] interposui ἄμεινον, cf. Chaeremon (Philemon?) apud Stob. Flor. 68, 22. 17. Ἀντιφάνης] Ἀντιφῶν? 24. ἐκφήνῃς] cod. ἐκφάνῃς 25. τὰς φιλίας] τὴν φιλίαν alibi 29. ἤδῃ add. R

P. 294, 6—9. duo coaluisse apophthegmata suspicatur R. cf. Floril. Monac. p. 281, 1—3. 10. ἀπαίδευτον] ἀπαιδεύτου

P. 296, 7. 8. Euripides fr. 1029.

DICTA SEPTEM SAPIENTIUM. Continentur in cod. Vat. DCCXI. fol. 95. cf. Boissonade Anecd. I p. 135 *Walz*. cf. Stobaeus Flor. III, 79. 80.

P. 296, 16. ἰσχύει] ἰσχυῖ 23. μηδὲν] μηδένα

P. 297, 5. τραχὺς ὤν] τραχέσιν Nauckius, ἀρχὸς ὤν Strothius 15. οὐκ ἐγγόνους] οὐ συγγενεῖς 23. ὁ Ζαμίου] Ἐξαμίου

P. 298, 3. καλοὺς] καλοὺς κἀγαθούς? 4. Τευταμίδου] Τευτάμου

Scribebam Berolini m. Decembri a. MDCCCLVI.

Addenda ad Vol. I.

P. 2, 8. *τοσῷδε μᾶλλον αὔξεται τελουμένη*] ferri non posse *τελουμένη* certum puto. Euripides fortasse *καθ' ἡμέραν* scripserat, quo ducere videtur Theodectes Stobaei Flor. XXXII, 6. *αὕτη δ' ὅσῳπερ αὔξεται θνητῶν γένος, τοσῷδε μείζων γίγνεται καθ' ἡμέραν*, quae manifesto ad Euripidis imitationem dicta sunt. sed possunt etiam alia conici, e. c. *τιμωμένη*. cf. Iamblichus Stobaei Flor. XLVI, 62: *πᾶν γὰρ τὸ τιμώμενον αὔξεται, ἐλαττοῦται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον*

P. 8, 10. *καλῶν*] legebatur *κακῶν*: correxit etiam G. A. Hirschig, cuius emendationes in Bergkii Annal. Marburg. vol. X p. 294—376 nunc demum mihi innotuerunt

P. 11, 8. *ζητεῖν — παραμενοῦντας*] haec Nauckius probabiliter e Porphyrii ep. ad Marcellam ducta conicit 9. *κατὰ*] *καὶ μετὰ* scribendum e marg. Gesn.

P. 13, 3. *ψυχὴ — τελεωτάτη*] praestat quod cod. ap. Orell. Op. sent. vol. I p. 495 habet *ψυχῆς — τελεότης* 5. *ἀμείνω*] ita, ni libri fallunt, etiam Herodotus passim scripsit, ut nihil apud Democritum mutandum sit 8. *τὰ δὲ λείποντα*] bene Hirschig *τὰ δ' ἐλλείποντα* 13. *ζηλουμένων*] rectius fortasse *ζηλευμένων* 16. *ἃ*] imo *τὰ κάρτα*] *κακὰ* Iacobsius 18. *πλειόνων*] *πλεύνων*? 21. *ἀεὶ*] imo *αἰεὶ* 23. *ὧν νόμοι*] hoc posui ex A, vulgo *ὃ νόμοι*, fort. *τῶν οἱ νόμοι*

P. 17, 6. *Σωκράτην*] *Σώπατρον* praecepit Gaisfordus in indice; in adnot. ad h. l. pro 'Jamblichum' corr. 'Sopatrum' et CIII pro CI 16. *τᾶς τῶν ὅλων — κτήσασθαι*] haec Perictionae verba intellegi non possunt nisi ita correcta: *τᾶς τῶν ὅλων φύσιος· καὶ τᾶς σοφίας ἔργον ἐστὶν αὐτὸ τοῦτο κτήσασθαι*

P. 18, 2. *ἃ δὲ παρ' ἑνὶ*] *ἃ δέ γα ἑνὶ*? 5. *ἴδια*] malim *ἰδίᾳ* 8. *μουσικὰ*] videtur hic et alibi in his pytha-

goricae doctrinae doricis monumentis μωσικὰν scribendum esse 9. οἶος ἐστὶ] οἷός τ' ἐντὶ ex Iamblicho Cohort. c. 4 dedi; aliis locis ἐστὶ servavi, ac videntur utraque forma hi dorici scriptores usi esse 10. γένη] τὰ γένεα ex Iamblicho 11. συναρθμήσασθαι] Schäferus εὖ ῥυθμίσασθαι, cod. Schowianus εὐρυθμίσασθαι, Iamblichus συναριθμήσασθαι, Iacobsius ἀριθμήσασθαι 12. εἶναι καὶ ἀλαθέστατος] ἦμεν καὶ παναλαθέστατος ex Iamblicho 13. ἀνευρηκέναι] recte Iamblichus εὑρηκέναι 14. κατόψεσθαι] recte Iamblichus κατοψεῖσθαι, ut voluit Iacobsius πάντα τε τὰ] πάντα τὰ vulgo et Iamblichus, πάντα τε τὰ Gaisfordus ex A 19. τελειότας] fort. ubique τελήότας restituendum 24. 26. 27. αὐτὰ] malim αὗτα 25. ὀφθαλμῶν] non credo scriptorem sine causa orationem variasse, itaque ὀπτίλων scribendum 27. ποδωκεία] imo ποδώκεια aut ποδωκία

P. 19, 31. οὕτω κά τις ἀθρησάτω] scripsi ἀθρήσαι, malim nunc ἀθρήσαιτο, qua forma sequiores usi sunt

P. 20, 19. ἐντὶν οἰκειοτέρα] servavi ἐντὶν ubicunque cod. A offerret, quamquam recte F. A. Wolfius ν ante vocalem subtrahendum statuit 31. γεννῇ] corr. γεννῇ

P. 23, 10. ὅκκαν] etiam in huius vocculae scriptura ubique cum Gaisfordo cod. A secutus sum, quamquam non dubium esse potest, quin vera forma sit ὅκκα 31. 32. σύνταγμα] οἷον σύσταμα ex ms. Brux. ubi σύστημα

P. 24, 20. ἂν] malim ὅκκα

P. 25, 12. ἄθεος] ἦθεος scripsi, fortasse iniuria

P. 29, 24. ἶσον] difficile dictu est utrum ἴσον dixerint an ἶσον Dorienses in prosa oratione

P. 31, 8. τίνων οὖν] scripsi τίνων ὦν, malim nunc τίν' ὦν 14. προτρεπτικὰ] praefero nunc ποιητικὰ coll. l. 27. 18. τὰ] recte delet Gaisfordus

P. 34, 11. πρακτοῖς] πρακτέοις malim

P. 35, 24. μένοντες] recte Schowius μὲν ὄντες

P. 39, 19. ἐμοῦ] ἐμέο scribendum; ceteros ionismos in hac aliisque Eusebii eclogis obliteratos monitus lector ipse restituet.

P. 61, 21. ὅταν—προσδοκᾷς] sunt Antiphanis versus,

de quibus dictum est Com. gr. III p. 153 et Praef. ad Stob. vol. IV p. XXX

P. 62, 11. αὐτῇ] αὐτοῖς Nauckius 24. ἡρετῇ] imo ἀρετὴ

P. 63, 16. * Τενῦ] Τέννη perspicue cod. Mend. apud Nauckium Tr. Fr. p. 456

P. 64, 5. καὶ φοβοῖτο] scribendum videtur ἀεὶ φοβοῖτο

P. 69, 26. praefige lemma Μενάνδρου e cod. Mend.

P. 71, 6. 7. primum horum versuum Sophocli assignat Trinc. alterum eidem poetae Arsenius, v. Nauck. trag. p. 260. coniunxi autem hos versus ad unum fragmentum, quoniam primus versus sine altero nihil habet, quod titulo περὶ φρονήσεως respondeat; praeterea personarum vices indicandae erant: apertum enim est, cum primus dixisset boni viri esse infelicibus auxilium afferre, alterum respondere prudentis esse videre ubi id tuto et recte fieri possit.

P. 72, 28. ὧν] οἷς Hirschig

P. 74, 21. Θεοβούλου] Κλεοβούλου scribendum cum Nauckio

P. 75, 11. μηδὲν ἀτακτεῖν] ceteris coniecturis praestiterit ἐς μηδὲν ἀτακτεῖν 15. 16. εἰς—πρὸς] εἰς—εἰς? an πρὸς—πρὸς? cf. n. 67.

P. 76, 2. καὶ τὴν] κατὰ τὴν Halmius

P. 78, 4. ἀμείβονται] malim ἀμείψονται, quo ducit sequens ἀποδώσει. praeterea fort. σὲ addendum 6. ἐὰν δέ τινι] ante haec plura videntur excidisse 7. φρονιμωτάτου] φρονιμωτέρου scribendum esse ostendunt sequentia 8. φρονίμως] νομίμως? 14—20. Ἐκ μὲν—νοημάτων.] haec Aristoxeno assignanda suspicor, qui ea in libro Πυθαγορικαὶ ἀποφάσεις inscripto et frequenter a Stobaeo laudato posuerat. cf. qui plurima ex Aristoxeno derivavit Iamblichum V. P. p. 139. 24. Ἀριστοτέλους] non Stagiritae, opinor, sed eius, ex cuius libro περὶ ἀρετῆς complura attulit Stobaeus I, 18. 26. τῇ ψυχῇ] recte τὴν ψυχὴν m. Gesn. et A ex em. τῇ ψυχῇ m. pr.

P. 79, 3. ψέλλια] rectius ψέλια

P. 81, 4. εὐτονήσαντες] εὐστοχήσαντες Hirschig nescio quam ob causam

P. 83, 9. μηδὲ τῆς ἀληθείας ἐπὶ μικρὸν] ita scripsi cum

vulgo legatur εἴη τῆς ἀληθείας καὶ μικρὸν, Gesneri margo, e Mend. cod. ut videtur, καὶ τῆς ἀληθείας μηδὲ μικρόν, quod verum videtur, modo scribas καὶ τῆς ἀληθείας μηδ' ἐ[πὶ] μικρὸν, et statim ἐφικόμενος pro ἀφικόμενος, ut voluit Halmius 12. ὥσπερ εἰς κενὸν σκάφος τὸ ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἔρμα δεῖ προσεμβάλλειν] desideratur rei commemoratio, quacum vacuus linter comparatur; scribendum videtur ὥσπερ εἰς κενὸν σκάφος [τὸν βίον] τῆς φρονήσεως ἔρμα δεῖ προσεμβάλλειν 14. ὥσπερ εἰς ὁδὸν εἰς τὸν βίον —συντίθησιν ἐφόδια] ita Gaisfordus e cod. Schowii dedit, at recte abest a ceteris libris alterum εἰς 24. δυνάμει] imo δυνάμι, quae forma ubique his scriptoribus reddenda est: idem de ἐς, αἰεί, αἱ aliisque valet

P. 84, 5. αὐτέων] insolens in dorico scriptore forma pro αὐτῶν 9. 10. κατ' ἄλλα καὶ ἄλλα] ἄλλα καὶ ἄλλα? an κατ' ἄλλα ἄλλα? 12. συναρμογὰ] malim ἁ συναρμογὰ ἀμφοτέρων] ἀμφοτερᾶν? 13. φύσιος redundat 14. οὐκ] οὐ κα? 20. μὲν] aut delendum est, aut excidit in sequentibus aliquid 26. σπωδᾶς] hoc iam ante Hirschigium restituit Gaisfordus

P. 85, 1. καὶ διάχυσιν] hoc melius abesset, cum subiectum loci sint nomina ἄνεσις διάχυσις εὐτυχία 8. αὐτὰ] malim αὖτα 10. πράξεσι] imo πράξισι ἄλλαν] rectius ἀλλᾶν αὖτα] αὖτ' ἂν libri, fort. αὖτα καὶ

P. 87, 1. μεθύοντας] confirmat crisin nostram de h. l. Diogenes Laert. 1, 6 p. 20, 41 Cob. οἰκέτην παρ' οἶνον μὴ κολάζειν, δοκεῖν γὰρ ἂν παροινεῖν 3. δεσπότας, οὐ συγγενεῖς κτήσῃ] δεσπότας κτήσῃ τοὺς συγγενέας Diogenes l. l.

P. 88, 3. τραχέσιν] libri τραχὺς ὢν, illud Nauckius, ἀρχὸς ὢν fortasse rectius Strothius apud Iacobsium Ep. cr. ad Schow. p. 225

P. 92, 15. ἐποίησεν,] dele comma 19. πάντων.] dele punctum 20. καὶ πόλις] καὶ πολὺ Schleiermacherus; locus ne sic quidem integer

P. 98, 21. εὐνοούμενος] v. Cobetum Mnem. IV p. 275

P. 99, 9. ἐπιτιθῆται] imo ἐπιτίθηται

P. 105, 9. οὐδὲ ἓν] typothetae error pro οὐδὲν

P. 106, 2. ἰσχυρότερον] ψυχρότερον etiam Hirschig

P. 115, 3. ἀπωσάμενος] praestat fortasse ἀπωσόμενος

4. αἰστῶσαι] ita Grotius, libri ἀνιστῶσαι; locus nondum emendatus 7. ὄντως δικαίως ὁσιεύσει] pro ὄντως δικαίως quid scripserit poeta nemodum repperit, retracto etiam quae ipse conieci. sed pro ὁσιεύσει omnino scribendum ὁσιώσει, ut iam Valckenarius vidit 8. εἴ — αὐτῶν] fort. recte pro spuriis habuit Gesnerus 10. χαλινοῖς.] lacunam post hanc vocem indicare debebam 17. Θεοβούλου] Κλεοβούλου Nauckius, Chiloni idem dictum tribuit Demetrius Stobaei Flor. III, 79 p. 88, 8. 29. σοι] τοι? an l. 30. σοι delendum?

P. 116, 7. ἕστηκεν] libri ἑστήκει, quo praesenti utitur etiam Strabo VIII p. 384. at barbarum hoc; scio, sed talia haud pauca habet Strabo, ex quo genere praeter alia multa est illud ὑπελθετέον XIII 622, audacula coniectura frustra remotum a Cobeto VL. p. 360. eadem forma usi sunt Herodotus medicus apud Matthaeum Opusc. med. gr. p. 281 et Agathinus p. 288, eandemque tuetur etiam verbale μενετέον, quo vel boni scriptores utuntur.

P. 119, 15. τὸ] malim τὸν

P. 121, 5. αὐτῇ] scr. αὑτῇ

P. 125, 4. ὃς] hoc addidi, sed ne sic quidem locus emendatus est, qui ita fortasse constitui potest: ἀλλ' ὥσπερ Διογένης, ἐπεὶ — „τοῦτον ὦθει“, πρὸς τάδε . . . indicata lacuna, *sed quemadmodum Diogenes dicebat* τοῦτον ὦθει, *proinde tu quoque nimium onus detrecta.*

6. τὸν κίονα] latere opinor nomen hominis corporis robore insignis, e. c. τὸν Ἴσίωνα 11. δι' εὐπορίαν — σύστειλον] malim nunc δι' εὐπορίαν διάστειλον, δι' ἀπορίαν σύστειλον

P. 126, 11. τὶς ζήσῃ] abest τὶς ab A, recte, modo ζήσῃς scribatur

P. 127, 11. ἡ ὥρα] malim ὥρα cum Nauckio ἔρυμα] ἕρμα Nauckius

P. 128, 9. ἐπιθέσθαι] hoc posui pro ἀποθέσθαι, sed videtur aliud quid latere 8. παρανομίας] παροινίας? 11. αἰσχυνόμενος] interpretamentum esse videtur verbi ἐγκαλυψάμενος 15. συγκαλυψάμενος] ἐγκαλυψάμενος malim 25. 26. μιᾷ φορητόν, μιᾷ] ita scripsi pro edito μίαν φορητήν, μίαν — apud Epictetum legitur τὴν μὲν φορητήν, τὴν δὲ — possis etiam μίαν. ᾗ φορητόν, μίαν ᾗ

P. 129, 8. παρ' αὐτῷ διαιτεῖσθαι] fort. παρ' αὐτῷ διαιτᾶσθαι

P. 130, 4. Πυθαγορικά] quae his subiciuntur, ad Aristoxeni Πυθαγορικὰς ἀποφάσεις referenda videntur

P. 133, 21. ὑπάρχειν] post hanc vocem excidisse aliquid in hanc sententiam *ita neque in terris divitiae tibi sunt expetendae*, intellexit Hieronymus Wolfius 26. ἂν] hoc addendum esse iam ante me intellexit Schweighaeuserus

P. 134, 2. ἐν μεγάλῃ τυγχάνοντα] τύχῃ ὄντα Schweighaeuserus, ego suspicabar μεγάλῃ ἐντυγχάνοντα vel μεγάλης τυχόντα 15. in adn. dele verba "nisi — πολυτελείας" 21. ἔμπλησις] H. Wolfius ἔκπλησις

P. 145, 19. πολλοὺς] πλουσίους? 22. τοὺς δ' ἐν μέλιτι] haec fort. in marginem reicienda

P. 146, 8. ἐκ — ἐκπορεύονται] ἐπὶ — ἐμπορεύονται scribendum e tit. LXVIII, 37. 26. 28. 29. ταῖς αἰσχραῖς ἐπιθυμίαις — βαρυτέροις δεσπόταις τοῖς] restitue dativorum formas ionicas 28. πολὺ] imo πολλὸν 29. ταῦτα] sententia πάντα postulat

P. 147, 2. ἀείρει] Valckenarius ἐγείρει; si quid mutandum, malim ἀέξει 3. τὸ] ante Valckenarium τὸν

P. 148, 27. οὐκ εἰσέρχεται] requiro futurum et verbum rei accommodatius quam εἰσέρχεσθαι. Apollodorus scripserat opinor εἰσδύσεται. Nauckius εἰσερπύσει

P. 149, 18. λέγω] Nauckius λέγει, malim ἔλεγε 28. τάλαν αἰτῶ τι] vulgatae scripturae εἰ δέ τ' αἰτοίην Grotius εἴ τι δ' αἰτοίην substituerat, Cobetus εἴ τι δ' αἰτοίμην. sed aliud quid scriptum fuisse ostendit quam exhibui scriptura cod. A, in qua tale quid latere videtur: τάλαν, ἐπαιτεῖς; εἶτ' ἔφη οὐκ ἀγαθὸν εἶναι τἀργύριον, in quo τάλαν, ἐπαιτεῖς; *o bona stipem petis?* amatoris verba sunt; pro ἐπαιτεῖς alii fortasse aptius quid reperient

P. 151, 23. ὦν — ὧν] ᾧ — ᾧ? 25. οὖν] om. A 26. οὕτω] ita A, vulgo οὔτε οὔτ' ἴσμεν] οὔτ' εἶεν ἂν Dübnerus 27. ταύτας], dele comma 29. οὐ δὲ εἷς] corr. οὐδ' εἷς

P. 152, 2. ἀβιάστοις ἡδοναῖς] ἀβιάστας ἡδοναῖς Damasc. εἰς βιαστὰς ἡδονὰς Iacobsius 7. ἑκάτερον] nonne hoc indicat post μή τις φιλαργυρίαν; excidisse aliquid, e. c. μή

τις φιλοτιμίαν? cf. Alexis Athenaei XIII p. 562 c. praeterea malim ἑκατέρου 11. ἀκρατεύεις] A ἀρρηστεύεις indicante Dübnero; scriba de ἀρρητοποιεῖς cogitabat 19. βλέπομεν] typ. error pro βλέπωμεν 20. λαγνεύουσιν εἰς αἰῶνα] Iacobsius probante Dübnero εἰς μωρίαν, propius editae scripturae fuerit εἰς ἀτονίαν

P. 153, 7. αὐτῆς] corr. αὑτῆς

P. 155, 14. οὐδείς, κἂν] οὐδείς, [ὃς] κἂν? 26. χείρων καὶ ἀτιμότερος] Clemens Alex. Paed. II, 145 ex hoc loco χείρων καὶ ἀτιμότερος αὐτὸς αὑτοῦ, quod item Musonio restituendum

P. 156, 14. ὄντες] φαίνονται supplendum esse ante me iam vidit Peerlkamp Muson. p. 355

P. 162, 27. οἵ μιν ἴδον] fortasse Mimnermus scripserat ὅς μιν ἴδον, hac sententia: *tantam antiquiorum virtutem non audivi, qui viderim illum fortissime pugnantem.*

P. 163, 5. φέρετ' ὠκέος ἠελίοιο] indicavi lacunam, Bergkium secutus, qui in sequenti versu εἴκελος fuisse suspicatur; hoc ipsum εἴκελος nescio an pro ὠκέος reponendum sit. 8. χρυσεομίτρα] A χρυσεόμιτρε, unde malim χρυσεόμιτρ' ὦ δαΐφρων ἄνασσα. mediae syllabae productio defendi posse videtur 9. ἃ ναίεις] ita Grotius, libri ἂν εἴης et ἂν αἴης i. e. ἃ ναίης, ut edidit Bergkius, quae forma fortasse etiam 22. et 24. restituenda est 11. πρέσβιστα] scribendum πρέσβειρα e marg. Gesneri

P. 165, 4. ἀνδρείη] ἀνδρίη vel ἀνδρηίη malim 19. 20. ἀνδρεῖος—κρατῶν μόνον—ἡδονῶν κρείσσων] restitue formas ionicas

P. 166, 7. τοῖς πολλοῖς] ex margine illatum videtur

P. 170, 10. ἀνέρρωσεν] rectius ἀνερρώσθη

P. 171, 4. Χῖος] Κῷος iam Wyttenbachius

P. 196, 24. ψαφιξαμένω] fort. φαμιξαμένω vel φατιξαμένω scribendum; respici videtur dictum aliquod Apollinis Pythii. 31. εἰ δ' αὐτὰ] εἰ Galei est emendatio, libri ἤ, praestat αἰ, et αὔτα pro αὐτὰ

P. 197, 2. 3. μάτηρ καὶ τιθανὰ πασᾶν τε καὶ πάντων] supplebam πασᾶν τε [ἀρετᾶν] καὶ πάντων [ἀγαθῶν], sufficit forsan πασᾶν τελῃοτάτων scribere pro πασᾶν τε καὶ πάντων

14. τί τοῖς πολλοῖς δοκεῖ περὶ δικαιοσύνης] non quid vulgus de iustitia statuat inquirit, sed quid philosophi, stoici inprimis et peripatetici; quare τοῖς παλαιοῖς scribendum videtur. in sequentibus τοῦ κατὰ δύναμιν ἑκάστου στοχαζομένην scribendum ἑκάστῳ ut lin. 21.

25. ἅρπαξ] editum recte tueri videtur Halmius, quem vide p. 25.

P. 198, 4. 5. καὶ μηδενὸς ἐλευθεριάζοντος ἀνέχεσθαι] planior erit sententia, si καὶ expungas 9. τύραννος] interrogationis nota ponenda. in sequentibus καὶ πρῶτον — ταῦτα ποιοῦντα nullam video syntaxin; pro πρῶτον A et Tr. πρώτοις. sententia tale quid requirit ἄρ' οὐκ ἄτοπον πρῶτον μὲν —

P. 199, 6. ἕξεως.] pro puncto pone comma 18. γηρώμεθα] imo πειρώμεθα, ut Gesnerus vidit 29. γυναῖκας;] pro interrogationis signo pone comma; praeterea nescio an post γυναῖκας exciderit βιαζόμενος vel simile quid

P. 200, 3. πλησίον"] unculas pone post μειονεκτῶν

P. 232, 10. τὰ δ' ἴδια προστιθέασι τοῖς ἀλλοτρίοις] in his cum ἀλλοτρίοις corruptum esse dixissem, nollem oblocutus esset Herwerden. de sensu nulla esse potest dubitatio; at productionem secundae syllabae in ἀλλότριος quis ferat? 16. οὐδὲ εἷς] οὐδ' ἂν εἷς?

P. 233, 16. ἐπινικίων] libri ἐπινικῶν, vera scriptura esse videtur ἐπινίκων, de qua v. LDindorfium Thes. L. G.

P. 235, 24. εὑρεῖν (εὑρέειν) fortasse non abiciendum, sed post ἀρκέοντα transponendum 26. scribe ἐπ' 27. ἵστησι 28. αἰεὶ 29. μεζόνως 30. οἶδε

P. 236, 3. scribe στήσειε ἢ ἐπ' (vel ἐπὶ) ἑκάστῃ 9. scribe κτῆσι 27. ἣν — κεκτῆσθαι] si genuina sunt, τὴν scribendum 29. περιγενόμενος] scribe περιγινόμενος ex A et Vind.

P. 237, 18. δίζεσθαι] δίζησθαι recte apud Herodotum 26. ὀρίζηται] malim οὐρίζηται κόρῳ] ceterorum coniecturis praetulerim καιρῷ

P. 238, 24. πολλὴν γῆν] ὅλην τὴν γῆν scripsisse videtur; de eadem re Dio Cassius I p. 38 ὁ μὲν γὰρ ἄρξειν διὰ τὴν ἀνδρείαν πάσης διενοεῖτο τῆς γῆς 28—29. Socrati datur p. 276, 18

P. 239, 11. φιλαργύρου δὲ] aut φιλαργυρίας δὲ malim aut supplendum φιλαργύρου δὲ [τρόπου]

P. 241, 4. scr. πάρεστι 7. κακοθηγίη] probo nunc κακοηθίη

P. 243, 13. ἓν μὲν] μὲν abundat; sequentia quoque corrupta sunt 18. ἀπ' αὐτοῦ] rectius ἀφ' αὑτοῦ 19. ἐγειρομένη τοίνυν] recte codd. Schowii addunt ἡ ἀδικία

P. 244, 2. αὐτοὺς] αὑτοὺς rectius 20. ἀνέχεται] ἀνέξεται?

P. 245, 1. Ὀλυμπιάδος] recte me suspicatum esse, Pindari locum ex olympionicis hic a Stobaeo allatum fuisse, ostendit Ioannes Damascenus (App. Flor. p. 242, 17) ubi ex hoc Stobaei titulo de veritate affertur Olymp. 10, 65.

P. 247, 17. scr. τοῖσι et 19. χρηιζόντων

P. 252, 13. pro 2ª corr. 3, et ante κακὸν dele 3 20. ψεῦδος] ψευδὲς Herwerden

P. 253, 7. κέρδος] ψεῦδος corr. Gesnerus; fortasse scripserat Diphilus [ψεῦδος ἐν] καιρῷ τιθέμενον κέρδος ὡς καρπὸν φέρει — imperfecta sententia, ut initio sequentis versus forsan fuerit δένδρον

P. 254, 20. Βασανιστοῦ] scribendum cum libris Μετροπαθοῦς, error ipsius Stobaei est

P. 260, 8. ἔπειτα] locus sanus erit si ἐπεὶ reponas mutata interpunctione καὶ ἀνακληθεὶς, ἐπεὶ — ἐκλήθη, μέχρι

P. 267, 1. βλάπτεται] typothetae error pro βάπτεται 4. πρὸς χάριν — ἐπ' ὀλέθρῳ] recte hunc versum delet Cobetus 6. δειπνῶν] ita pro δείπνῳ conieci iam Com. Gr. IV p. 582, quod ignorabat Cobetus eandem emendationem proponens 9. παῖδες] scripsit opinor ἄνδρες, ut est in primo eclogae versu 11. γαστὴρ ἀργία] Badham γαστριμαργία 15. καλοῖς] imo καλοῖσι

P. 268, 5. Θεοδώρου ὑπὲρ Ἐλπίδος Φοριανῆς] in postrema voce latere videtur gentilicium; Φορμιανῆς suspicabar

P. 269, 2. παρεῖναι] malim περιεῖναι 17. πανοπλίᾳ.] pro puncto pone comma

P. 270, 7. διδύμων] corr. Διδύμων 17. που] scribendum πλοῦν cum Cobeto

P. 273, 4. 5. ᾧ — οὐσίας] haec separanda sunt a praecedentibus 22. ὧν δὲ] ὧν γε Herwerden

P. 274, 8. 11. *αὐτοῖς*] corr. *αὐτοῖσι*, 10. *ἐστὶ*, 18. *ἔχουσι*, 19. *αἰεὶ*

P. 275, 19. corr. *ἀπίασιν*, 28. *τοῖσι* et 276, 3. *προσήκουσι*

P. 276, 16. *καταδὺς εἰς τὴν γῆν*] pro *εἰς* melius scripsisset *ὑπὸ*

P. 284, 10. *ἐξακολουθοῦντα*] *ἐπακολουθοῦντα* Hirschig

P. 285, 2. scr. *ἀνδρήιος* et *μοῦνον*

P. 294, 30. *φασὶ*] malim *φησὶ*

P. 295, 29. *ὑγιαίνειν εὐχῇ*] ita dedi partim ex AB, in quibus est *ὑγιεινὴν εὐχήν*, vulgo *ὑγιείην εὐχαῖς*, scribendum potius *ὑγιηίην εὐχῇσι*

P. 302, 21. *βούληται*] malim *βούλεται*

P. 305, 20. scribe "*οὐδὲ γρῦ*", ut haec Dionis verba sint

P. 306, 24. *κατόψεταί τι μᾶλλον εἰς τὸ συμφέρον*] pro *τι* Dobraeus *τις*, sed verum puto quod Cobetus voluit *κατόψεται τί μᾶλλόν ἐστι συμφέρον* 27. *τὸ γὰρ — πόνος*] hic versus a praecedente separandus videtur

P. 310, 14. *ἐξοπλιζόμεσθα· φεῦ*] malim *ἐξοπλιζόμεσθ' ἄρα*, vel *ἐξοπλιζόμεσθα δή*, ut *φεῦ* extra versum positum sit: hoc usus tragicorum postulat

P. 314, 15. *συμφορᾶς σύμμαχον*] *διαφορᾶς σύμμαχον*? 16. *καὶ ἀτιμίας*] haec turbant orationis parallelismum mallemque abessent 30. *ἄλλος*] *ἄλλο* Sauppius

P. 315, 11. *νόμιζε*] *ἐνόμιζε* ex A p. m. posui propter VI, 54. 56. XXXVIII, 55. XLI, 11. XLVI, 78. 11. *χρόνῳ*] fort. [*μόνῳ τῷ*] *χρόνῳ* 14. 15. *ὥστε ἢ*] *ὡσπερεὶ* scribendum videtur

P. 316, 15. *ὢν*,] dele comma 18. *ἴδῃς*] v. supra ad p. 251, 17. 20. *ἡδίων*] alibi rectius *εὐδαίμων*

P. 317, 23. *Παροιμία*] recte om. Vind. 24. post *λαμβάνεται* (sive *παραλαμβάνεται* ex Vind.) incidendum

P. 332, 1. *ἐκ τοῦ α'*] haec praebuit Vind. addendum praeterea ex l. 24. *περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν*, quorum in locum ex eodem Vind. *ἐν ταυτῷ* sufficiendum 17. *τὸ μὲν*] *τὸ μὲν οὖν*?

P. 335, 28. *εὐθὺς προσδόκα*] *ἥξειν προσδόκα* Compar. Men. et Phil. p. 360, *εὐθὺ προσδόκα* Bothius, contra usum atticum; fort. *ἔξεσθαι δόκει*

P. 337, 8. *Δημώνακτος*] Demonax vereor ut recte inter poetas tragicos a Nauckio Tr. Fr. p. 643 receptus sit; philosophus fuit, qui versu illo pro ornamento usus erat
31. *τοῖς ὁρῶσιν*] *τοῖσιν ἔργοις* Herwerden; si quid mutandum, malim *τοῖς τρόποισιν*

P. 338, 28. *εὐιματῆς*] scribendum *εὐειματῆς* ex A et B m. s. 30. *χρόνων*] nil mutandum videtur

P. 339, 1. *ἂν ἀλαζονῇς*] nihili est verbum *ἀλαζονέω*, scribendum *ἂν ἀλαζὼν ᾖς* 28. corr. *προσέταξεν*

P. 340, 13. *πατρὶ*] an *ποιμένι* ut n. 41? 28. *οὐ θέλει*] malim *οἳ θέλει*

P. 341, 1. *κακοδοξίην κακὴν*] *κακὴν* redundat 14. *εἰς*] *ἐπὶ* malim

P. 342, 11. *ἐφ' αὑτοῦ*] libri *ἐπ' αὐτοῦ*, Herwerden *ἑαυτοῦ*

P. 344, 1. *ἐπικρύπτεις,*] dele comma

P. 346, 12. *ὁ τῷ σώματι καὶ ταῖς πληγαῖς*] *ὁ σωματικαῖς πληγαῖς*? 16. *λήσῃς*] imo *λάθῃς* cum codd.

P. 347, 4. *μάλιστα*] *μᾶλλον*?

P. 351, 11. *ἔμμεναι*] magis placeret *ὀμνύναι* vel *ὀμνύμεν* 17. *ἐπίσταται*] Amphis *νομίζεται* mihi scripsisse videtur

P. 352, 5. *νῦν*] Herwerden coniecit *πᾶν* 8. *διδοὺς*] rectius *δούς*

P. 355, 7. *ἀνάγκῃσι* scribendum 13. *πρός με θεῶν*] recte Anglus *πρὸς σὲ τῶν θεῶν*, i. e. *novos reperito, per deos te oro, deos, ne veterum fallas usque et usque numina.*
22. *πέλας ᾖ*] *πελάσει* Vind. *περάσῃ* conieci, rectius *περήσει* 24. *ψευδόρκου*] *ψευδοόρκου* malim cum Trinc. 25. *τῆς*] *καὶ τῆς*? an *τῆς τ'*?

P. 357, 1. *χρυσὸν μὲν*] de auctore huius eclogae etiam nunc dubius haereo; de Anaxarcho quod suspicatus sum incertissimum esse ipse intellego. illud autem ignorari nolo, M. Hauptium totum locum ex iambico carmine in prosam orationem translato ductum existimare; ac iambicos versus leni plerumque verborum mutatione usus indagavit hosce:

τοιήδε τις τὸ παλαιὸν ἡμέας ἐκ θεῶν
ἔστησε μοῖρα. χρὴ δὲ πίστιν ἐν φίλῃ

κραδίῃ τίθεσθαι, μὴ διπλόῃ πεφυρμένους,
μηδ' ὁρκίων ἐπιορκίην προφερεστέρην
ἡγεομένους. ὁ γὰρ τοιόσδε τῶν βροτῶν
τὴν μὲν θεῶν ἀναβάλλεται τιμωρίην ....
ὡς δ' οὐκ ἔχει νωθρὴν ἐπίσκεψιν βροτῶν
τὸ θεῖον, εὐόρητον ἐξ ἔργων πέλει ...
χρυσοῦ δὲ πολλὴν ἐμπολὴν ἠλισμένην
ἔχοντα, ταύτην δὴ παραθέσθαι Κυδίῃ,
ὡς οὐδὲν ἂν βίαιον ἐξ ἀνδρὸς πάθοι
λώιστα δοκέοντος πρὸς ἑωυτὸν ἀρτίως
φιλίῃ κεκρῆσθαι. κἄνθα Κυδίῃ κακὴν
φιλοκερδίῃ βούλησιν ἐμβάλλει φρεσίν ...
ὡς ἂν καλύπτοι τὴν κατεσκευασμένην
πρόφασιν. ἐπειδὴ δ' ἡ τεταγμένη παρῆν,
νωθρὴν πορείης ἤλυσιν ποιεύμενος ...
νάρθηκα δίδωσιν Ἀρχετίμῳ Κυδίης
τὸν ἐντὸς ἅπασαν ἀδικίην κεκευθότα ...
πληγῇ βαρείῃ. τοῦ δὲ ῥαγέντος ἐρρύη
ὄγκος παραθήκης. Ἀρχέτιμος ὧν θεῶν
ἔτυχεν προνοίης, τῷ δὲ Κυδίῃ κακὴ
λέγεται γενέσθαι τοῦ βίου καταστροφή ...
οἷς ἐπισφαλὴς ὀπηδέει
τύχη φορῇσι πνεύματος αἰωρευμένη.

P. 357, 1. *βαναύσῳ τέχνῃ προσθάλψαντες*] fortasse vera librorum scriptura est; Nauckius *βάναυσοι τ. πυρὸς θ.* 5. *διπλῇ*] scribendum *διπλόῃ* cum Hauptio, v. Ruhnkenium ad Tim. p. 86 6. *ὅρκον ἐπιορκίης*] recte Gesnerus *ὅρκου ἐπιορκίην* 8. *καθεστῶτος*] *παρεστῶτος* (*παρεστεῶτος*) Valckenarius 15. *εὐόρητόν*] libri *εὐορητόν* 24. *ἄρνησιν*] A p. m. *αν ονησιν*, fort. *ἀπάρνησιν* 25. *ἀμφιβολίην*] conieci *ἀντιλογίην*, praestat *ἀμφιλογίην*

27. *ἐπιτρεφθεῖσαν*] malim *ἐπιτραφθεῖσαν* 2. *διηρείδετο νάρθηκι νοσηλείην*] libri *διήρει δὲ τὸν νάρθηκα νοσευτίην*, quae num recte emendaverit Iacobsius, dubitari potest. Valckenarius tentabat *διήρειδε τὸν νάρθηκα αἰτίην ἐπιφέρων σώματι*, quo adiutus legerim *διηρείδετο τῷ νάρθηκι, νοοσεύ[ματι τὴν αἰ]τίην ἐπιφέρων*, deleto *σώματι* ex *νοσεύματι* orto

P. 358, 2. *ὅνπερ*] imo *τόνπερ* 4. *τελευτήσει*] *τελευ-*

τήσῃ? 7. ὅπερ — ψεῦδος] si genuina sunt, τόπερ scribendum 10. ἀραχθέντος] dubito ῥαγέντος an ῥαχθέντος scribendum sit. Hesychius Ῥαχθέντος· ῥαγέντος

ADDENDA AD VOL. II.

P. 1, 3. ἅψεται] iam ante Brunckium Valckenarius hoc dederat 16. κομίζει] A p. m. recte κομίζειν

P. 2, 23. εὔκλειαν εἰσεκτήσατ'] merito suspectavit Nauckius ad Eur. fr. p. 342. fort. εὐδοξίαν ἐκτήσατ'. nam εισ nihil est nisi iteratio sequentis ἐκ. idem coniecit Cobetus, cuius Mnemosynae vol. VI commodum haec scribenti affertur

P. 3, 13. φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεὸς] cod. Mend. φιλεῖ (a pr. m. φιλοῖ) δέ τοι δαιμόνιε τῷ κ. σ. θεοῖς. recte probat Nauckius φίλον scribens pro φιλοῖ. videtur comici poetae versus esse, Aeschyli autem locus excidisse 24. οὔτοι ποθ' ἥξει] οὔτοι γ' ἐφίξει Valckenarius, unde οὐδέποτ' ἐφίξει Cobetus

P. 5, 4. πόνου] mire dictum πόνου μεταλλαχθέντος οἱ πόνοι γλυκεῖς. praecedit alius Sophoclis versus μόχθου γὰρ οὐδεὶς τοῦ παρελθόντος λόγος. vide igitur ne sedes vocabulorum μόχθου et πόνου commutandae sint. praeterea dubito num μεταλλάσσεσθαι recte dicatur pro ἀπαλλάσσεσθαι. quare scribendum videtur μόχθου δ' ἀπαλλαχθέντος

P. 6, 11. ἀεναοίσας] hoc posui de coniectura aliis aliud conicientibus, v. ad Bucol. graec. p. 425. libri tamen consentiunt in αἰὲς ἰοίσας, quod videtur defendi posse; ἰέναι recte dici de aqua ostendit Hesiodi versus notissimus ὅστε δι' Ἐρχομενοῦ εἱλιγμένος εἶσι δράκων ὥς, et χωροῦσι παγαί dixit Euripides, *flumina nectaris ibant* Ovidius.

P. 10, 25. ἢ] hoc iam ante Halmium addendum esse vidit Peerlkamp Muson. p. 311 27. οὕτως] ὄντως?

P. 11, 1. τί γε] ferendum videtur

P. 14, 2. ἔρχονται] ita AB ex emendatione, vulgo εἶναι, Vind. ' ~, Hirschig ἴασιν

P. 15, 1. ἀληθῶς] excidit opinor ἀγαθῶν

P. 20, 4. ἐπῶν delet Hirschig

P. 23, 4. ἀγγέλλουσιν delet Hirschig

P. 25, 4. ψυχῇ] non sufficit quod conieci τύχῃ 19. τούτων] τούτῳ

P. 26, 2. ἀμελετησίη] scribendum omnino ἀμελησίη

P. 27, 22. Ὁμοπατριῶν] imo Ὁμοπατρίων 27. Δημοκρίτου] Damasc. Δημοκράτους, quod si recte habet, intellegendus Democrates Atheniensis, cuius argute dicta servavit Stobaeus Flor. XIII, 30. XXII, 43 et Aristoteles Rhet. III, 4. sed horum tamen diversa est a nostro loco indoles; itaque, nisi forte Democratem laudari putabimus eum ad quem scripsit Apollonius apud Stobaeum Flor. XX, 51, aut ionicae formae restituendae sunt (μοῦνος, ἔῃς, πολλόν, σεωυτόν) aut latet sub Democriti vel Democratis nomine alius dicti auctor, e. c. Σωκράτους, cuius nomen etiam aliis locis in Δημοκράτης abiit.

P. 32, 19. ποιεῖσθαι] ποιεῖσθε?

P. 35, 25. Ἀναξάρχου] partem loci habet etiam Serenus in Append. Flor. p. 205, 27

P. 36, 26. εἰπόντα] alius ἐρωτῶντα scripsisset

P. 39, 4. ἐκ χερὸς μεθέντα] ἐκ χερῶν ἀφέντα Plutarchum legisse vidit Nauckius Eur. fr. 1031. καρτερὸς recte de pondere dici ostendit Pindaricum illud καρτερὸν δ' αὐτῷ λίθον ὑπερεκρέμασε 27. ἄρχεται] fortasse ἔρχεται 28. λέξεων] ῥημάτων Clemens Alex. Paed. Γ p. 280

P. 42, 23. χρηστοῖς νομιζομένοις] v. Cobetum Mn. IV 273

P. 47, 17. λιτὸς γενόμενος] quod conieci αὐτὸς πενόμενος liquido sic scribitur in Menandri Monost. 43.

P. 65, 13. πρὸς] παρὰ suspicor; hoc enim dicere videtur: *nihil respondebitis quam quod Stilpo nuper dixit* 14. εἰπόντι] si nihil excidit, supplendum e superioribus κατ' ἄλλο τι τὴν φυγὴν βλαβερὸν εἶναι 26. λέγει] recte libri φεύγει

P. 66, 8. παρ' Ἀντιγόνῳ] nil mutandum 10. ὁ νῦν] scribendum puto οὐ νῦν. nam Hippomedon si Thraciae praefectus erat, idem sane πάρεδρος καὶ σύμβουλος Ptolemaei esse non poterat: si vera est emendatio, post Πτολεμαίου interrog. signum ponendum 12. Ἀθηναῖοι,] dele comma 14. καὶ χρημάτων] ante haec excidit sine dubio ὁ Χρεμωνίδης 15. πιστευόμενος] fallitur Niebuhrius Kleine

Schr. p. 454 19. μὴ] addidi Gaisfordum secutus; scribendum potius ἀλλά τί δυσχερὲς αὐτοῖς; i. e. ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς δυσχερὲς τὸ μὴ ἄρχειν 24. καὶ] κατὰ? 29. εἰσελθεῖν] delendum puto 31. οὐδὲ] οὐδ' αἴ?

P. 69, 12. ἀγωνία] ita ante Nauckium iam Iacobsius in Ep. ad Schowium 23. κρυφθείης] Valckenarius κρυφθεὶς ἄης, fort. post ἄταφος addendum ῥιφθείης

P. 72, 19. οἰκίας] οἰκείας Wyttenbachius

P. 87, 12. ξενοῦ] ξυνοῦ dedi e Schaeferi emendatione apud Orellium Opusc. sent. II p. 735

P. 88, 9. πολλῶν] πάντων recte Pollux 12. κρινόντων] κραινόντων Cobetus Mnem. V p. 271

P. 90, 8. τέλος,] dele comma. cf. Solonis dictum in App. Flor. p. 199, 20. 21. ἐν] μὲν add. Hirschig, qui 22. πόλεσιν

P. 97, 20. ἡλικίας] sanum videtur, sed ante λήμματος χάριν aliquid excidisse suspicor in hanc sententiam μηδὲ ὅρκους ὀμωμόκασι. cf. Isocrates ad Demon. 23

P. 98, 24. τὰ μὲν αὖ τῶν] verum videtur τὰ μὲν δύο τῶν

P. 99, 11. προσυνεδρευμένα] scrib. ex A προσυνιδρευμένα 28. μεταβατικὸν] lege μεταβλατικὸν et 29. ἐξάγεται cum Cobeto Mnem. VI p. 26

P. 100, 27. ἢ ab Halmio additum, fort. praestat ὁμόλογος ἢ καὶ σύμφωνος, ut voluit etiam Gaisfordus

P. 101, 6. δὲ] recte om. Trinc. 7. ἐμπαρασκευάζειν] aliquid excidisse sequentia ostendere videntur

P. 102, 24. οἱ πάντες] ferri non potest, scribendum οἱ φάντες 30. ὕποπτον] ὑποπτωτικόν i. e. *servilem metum* scribendum videtur; error ex scripturae compendio natus

P. 103, 28. γεννήσοντι] imo γεννάσοντι

P. 104, 3. πεφρονημένως] nil novandum, cf. p. 135, 16. 10. 11. οὐκ ἂν δύναιντο] οὔ κα ἐδύναντο recte Hirschig

P. 134, 24. πονηρῶν ἀθέων νόμοι — ἀντινομιζόμενοι] nihil obscuri his verbis inerit, si post ἀθέων inseratur νόμῳ 25. καὶ ζαμίαν] tenendum nunc puto

P. 135, 1. corr. ἐπικαλέεσθαι 4. ποθᾶκον τι κρίναντι ἄμμε] fort. ποθᾶκόν τοι κρίνοντι ἀμὲ [σφᾶς θεραπεύεν] 5. ἡμᾶς] Diotogenes sine dubio ἀμὲ posuerat

8. *τῶν μὲν*] recte, opinor, lacunam indicandam esse dixi, nec tamen verba *ἐκ φύσιος* in iis, quae exciderunt, fuisse puto, sed excidisse aliqua, in quibus *ἁ φύσις* subiectum loci esset; ante *ἐξ ἄθεος* autem supplenda esse *τῶν δὲ* etiam nunc credo 24. *δημοκρατίαν*] delet Hirschig

P. 136, 14. *τούτῳ*] hoc posui pro *τούτων*, rectius fortasse Gesnerus qui *τηρήσει* (*τηρῆσι*) vel simile quid post *τούτων γὰρ* supplebat 17. *παραβάσει μὲν βασιλεὺς*] scribendum *παραβάσι ὁ μὲν βασιλεὺς* 26. *αὐτὰ*] imo *αὖτα*

P. 137, 2. *ἀπολείπηται*] malim *ἀπολείπεται* *τέλειος*] *τέληος* hic et aliis locis scribendum, non *τέλῃος*, ut nec *χρῇα* sed *χρήα*, nec *μῄων* sed *μήων*, mitto reliqua 14. *γᾶ*] debebat, opinor, *πᾶσα γᾶ*, et in sqq. *πᾶσα ψυχὰ*

P. 138, 4. *βασιλῄας*] nescio an scripserit *μοναρχίας* 8. *ἱππαγρέται δὲ*] *τοὶ δ' ἱππαγρέται* concinnius esset 10. *αὐτῶ*] *αὑτῶ* 12. *αὐτῶ*] *αὐτῷ*? 22. *ποθάκει*,] plene distinguendum

P. 139, 7. *στράτευμα*] *φαμὶ* addendum videtur 30. *τῶν κιθαρῳδᾶν*] nihili vox est *κιθαρῳδή*, pro qua non *κιθαραοιδῶν* scribendum, sed *τᾶν κιθαραοιδιᾶν*

P. 142, 29. 30. *τούτων — ναί*] delet Hirschig 30. *καλά, ἀγαθά*] *καλὰ καὶ ἀγαθά* idem 30. 31. *ἢ — ὠφέλιμα*] delet idem

P. 146, 8. *ἀπογίγνηται*] *ἐγγίγνηται* Hirschig

P. 162, 11. 12. *τῶν ποιητέον*] *ὧν ποιητέον*? an *τῶν ποιητέων*? praefero alterum 27. *κατὰ*] sanum nunc puto, sed ut pro *φόνου* cum Valckenario bis scribatur *φόνον*

P. 163, 4. *ἐπιθυμίης*] recte Wakefieldus *εὐθυμίης* 5. *μείζω*] Damasc. *μίξον*, unde *μέζονα* malim 17. *καὶ νομίζειν*] insiticia puto

P. 164, 23. 24. *τιμῶν*] *τιμᾶν*, quod conieci, praecepit Bakius ad Ciceron. Legg. II, 16, 40. qui sequentia ita scribi posse opinatus est: *καὶ τοὺς καθήκοντας τῇ πόλει, καὶ τοὺς ἄλλους, νομίμοις τοῖς πατρίοις*, deletis, quae ex deperditis assumta fuisse existimat, *τοὺς θεούς*, et *τοὺς καθήκοντας τῇ πόλει* deos *πατρῴους* interpretatus. sed ita Zaleucus peregrinos deos *νομίμοις τοῖς πατρίοις* colendos esse diceret. credo adhuc scribendum esse *πάντας δὲ τιμᾶν τοὺς κατοι-*

κοῦντας τὴν πόλιν, et ut praeterea ante τοῖς πατρίοις addatur καὶ

P. 165, 2. χαλεπώτερον] χαλεπώτατον?

P. 166, 2. νόμον] fort. delendum 6. βασιλεῦσι] reges illi apud Mytilenenses qui fuerint non dubito quin recte intellexerim, sed loco Archeanactidarum commemorare potius debueram Cleanactidas 27. ἀναγραφὴ — ἐστὶ] ἀναγραφαὶ — εἰσὶ?

P. 167, 20. τοῖς γείτοσι τὸ γιγνόμενον] *vicinis solitum emolumentum* recte interpretatur Wyttenbachius ad Plutarch. p. 86 a. respicitur quod supra dixerat Theophrastus p. 166, 19

P. 168, 9. ζημία] volui ἡ ζημία, v. praef. vol. II p. XVI

P. 180, 25. βουλευομένως καὶ πράττοντάς τι] βουλομένως πράττεν τι Hirschig

P. 182, 30. δι' ἀκούσιον ἄγνοιαν] aut delendum ἀκούσιον aut scribendum δι' ἀκουσίαν ἢ ἄγνοιαν, in quo ἀκουσία formatum est ut ἑκουσία

P. 186, 7. εὐθὺ] εὐθὺς Hirschig

P. 187, 31. τι μάθημα] μάθημά τι Hirschig

P. 189, 24. ὅσου] ὁπόσου Hirschig

P. 206, 10. πράσσουσι] προστάσσουσι Hirschig

P. 214, 16. πρὸ τοῦ λεγομένου] τὸ λεγόμενον dicere videtur poeta quae vulgo ab hominibus de aliquo narrantur; prae his ipsam vitam spectandam monet; aliter Herwerden: *antequam in verba oratoris inquirat* 18. αὐτοῦ] εὐθὺς Herwerden recte corrigit 21. οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν] ante haec complures versus excidisse videntur

P. 217, 15. παυσαμένῳ οἱ] pronomine οἱ ex B m. s. addito carere licet 22. κρινέτω] hoc pro κυρεέτω posui; occupavit emendationem LDindorfius th. l. gr. v. κυρέω 29. 30. καὶ ἀνεπιβουλεύτους] haec melius omisisset scriptor

P. 218, 6. προσδέχεο] malim προσδέκεο

P. 219, 2. ἀφικνέονται] malim ἀπικνέονται

P. 221, 18. οὐδεμίη] imo οὐδεμία

P. 222, 4. 5. παρ' αὐτὸν — παρὰ τὴν ἰδίαν κακίαν] nihil nunc muto

P. 223, 9. ἀφιέμενον] libri ἐφιέμενον, Hirschigius μὴ ἐφιέμενον 18. τὸ δρᾶν κακῶς πρὸ τοῦ παθεῖν κα-

κῶς] sufficiebat τὸ δρᾶν πρὸ τοῦ παθεῖν, ut in illo Aeschyli δράσαντι γάρ τι καὶ παθεῖν ὀφείλεται, et apud Pindarum ῥέζοντά τι καὶ παθεῖν ἔοικεν

P. 224, 7. Αἰδοῦ] Δεῖ δ' οὖ? 17. προσάγομεν] προσάγωμεν? 21. ἀποδέχεται] ἀποδέξεται malim propter ἐπαινέσει

P. 225, 10. ἐπέθηκε] ferri potest

P. 227, 24. φιλανθρώπως] φιλάνθρωπον, quod edidi, debetur Hirschigio 27. ἐπίστασιν] recte habet

P. 229, 20. Ὀβρίμου Πρωτογόνου] interponendum esse ὑπὲρ ostendit Stob. Flor. CXXII, 15

P. 230, 16. ὃς τὴν] AB ὥστε pro ὡς, Hirschig ὅστις, ego ὅς γε volui, non ὅς τε, ut per errorem impressum est

P. 231, 1. ἀνθρώπων] ferri potest 26. εὐνομίαν] adde καὶ δικαιοσύνην et 27. dele καὶ δικαιοσύνῃ cum Bakio ad Cicer. de Legg. I, 6, 18.

P. 232, 16. τέχνην .... ἐξέσται] defectum orationis recte iam indicavit Gesnerus in versione: *sic rempublicam administraturus, regendae civitatis rationem discito*

17. πᾶσαν ναῦν] Schweighaeuserus πᾶσαν τὴν ναῦν, ut vulgo legitur, et in fine πᾶσαν κυβιστᾶν τὴν πόλιν.
δων

P. 233, 28. ἀκρίτως] A ἀκρίτως i. e. ἀκρίδων, quo sagaciores utentur, ut dicto Epicteti, quod ut nunc scriptum legitur intelligi vix potest, suam integritatem restituant; fortasse fabula aliqua subest Aesopia

P. 246, 8. διαφερομένους] praefige ἰδίᾳ, ut voluit Hirschig

P. 247, 8. αὐτὰς] recte αἰτίας Hirschig 26. μόνον] fort. tollendum

P. 248, 2. ἐπᾶρθαι] excidit fortasse ἂν vel κα 3. ζῴῳ] volui ζῴω 5. παρ' ἁμῖν] A παρὰ μεὶν i. e. παρ' ἁμὶν, quae forma ubique restituenda est 6. θειότερον] recte θειότατον p. 266, 19. 10. ὡς εἴθε] quae abhinc sequuntur nullo, quantum video, sententiae vinculo cum praecedentibus coniuncta sunt, neque leguntur infra p. 266, 23.

P. 253, 16. ἀπήνεια] ἀπέχθεια expectabam coll. no. 20 αἰδοῖ μὲν γὰρ πρόσεστι σέβας, φόβῳ δὲ μῖσος

P. 254, 4. προαιρῆται τὰ μὲν] recte me coniecisse

προαιρῆται μὲν τὰ ostendit Floril. Monac. p. 289, 3. φωνῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ χρῆται] haec interpolata esse ex φρονῇ δ' ἀνθρώπινα monui in praefatione p. XXI (ubi quidem me invito φωνῇ impressum est pro φρονῇ). idem postea vidit Cobetus Mnem. vol. V, in ceteris nil mutans. optime cum dicto Philippi convenit Isocrates ad Demon. p. 15: θνητὰ (φρόνει) τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν

P. 260, 19. Διωτογένεος] edebatur Διωτογενέος. quod Gatakerus ad Anton. V, 21 probante Gaisfordo existimabat, nomen huius Pythagorei Διογένης scribendum esse, erroneum est. Διωτογένης constans est librorum scriptura apud Stob. Flor. V, 69. XLIII, 95 et 130 item in Ecl. Phys. I, 7, 10. nomen hoc ad δίωτος referendum, nec magis mirum videri potest, quam e. c. Κότυλος, Κάνθαρος, Κάδος, Κύαθος, Κύμβας, Κώθων aliaque nomina a vasis potatoriis ducta

P. 262, 5. αὐταύτω] scribendum ubique αὐταυτῶ, ut habet h. l. Vind. αὐτ' αὐτῷ Trinc. cf. Ahrens dial. dor. p. 275 18. κοινωνατικὸς] ita Gaisfordus, κοινωνικῶς vulgo, κοινωνητικὸς AB, κοινωνατικῶς vel κοινωνατικὸς Gesn. m., κοινωνακὸς Trinc., quod ex κοινανικὸς ortum videtur. cf. quae supra p. XXXVII dicta sunt 31. δικαιότατον] δικαιότατος malim i. e. δικαιότητος

P. 263, 5. πραγματωδέως] hoc posui pro πραγματιωδῶς. debebam πραγματειωδέως 7. τεύξεται] τευξεῖται malim 11. εὐεργεσίας] sanum est 12. ἀκολασίας] scribendum e marg. Gesn. κολάσιος ἐπιταδεύσιος] hoc posui e coniectura Badhami, recte libri ἐπιταχύσιος, quod de celeritate interpretari licet, qua in rebus agendis utitur princeps; rectior nominis scriptura fortasse est ἐπιτάχυνσις, ut πάχυνσις formatur a παχύνω, θέρμανσις a θερμαίνω: sed in aliis quoque nominibus ν subtrahitur 25. 26. τοῖς ἀπολαύστοις] τοῖς ἀπολαυστικοῖς? an ταῖς ἀπολαύσεσι?

P. 264, 20. δεῖ δὲ] malim δεῖ δ' ἔτι -

P. 265, 16. ἐν χρόνῳ] hoc alios ἐγχρόνῳ scripsisse ostendit Zonaras Ἐγχρόνῳ, οὐ τὸ εἶναι μετρητὸν ὑπὸ χρόνου 20. νενομίχθαι] νενόμικται suspicabar; librarius fortasse νενόμιχθαι voluit i. e. νενόμικται, quae

plebeia forma est, ut ἐχθὸς pro ἐκτός. cf. ad Alciphr. p. 124

P. 266, 12. *καὶ οἰκηότατον ἐν γενοῖν*] *δι' οἰκηότατα ἐγγενῆ? propter naturalem affinitatem* 15. *ἀσπάζεται*] fortasse *φαντάζεται*, lacunam autem, quam indicavi, supplere licebit verbis *ὅ τε ἅλιος τά τ' ἀπλανέα ἄστρα* 19. 20. *ἔν τε — τῷ κρέσσονος*] rectius p. 248, 6. *ἐν τᾷ — τῷ κρέσσονι*

P. 267, 1. 2. *πρὸς αὐτὰν*] scribendum *πρὸς (ποτ') αὐγάν*, at sequentia nondum expedivi 9. *τῶν ἀντιασάντων ἔνιοι μιαροὶ τὼς ἀντιάξαντας αὐτοῖς*] haec verba intellegi poterunt sic correcta: *τῶν ἀκτασάντων ἔνιοι ἐμίαναν τὼς ἀντιάξαντας*. de verbo *ἀκτάζειν* post alios dixit Cobetus Mnem. VI p. 111. 29. *κα*] scribendum *γα* cum Cobeto

P. 268, 21. *εἴπερ σώζοιτο*] codd. *ἀποσώζοιτο* i. e. *αἴ πως σώζοιτο* 29. *ὁποῖα*] malim *ὁποία*

P. 269, 3. *χρήσεται δ' οὐδενὸς*] *δ'* om. Vind. et Tr.; hinc vide an totus locus expeditior fiat sic scriptus: *μιᾷ γὰρ ἀρετᾷ πρὸς τὸ ἄρχεν ἀνθρώπων (ἄλλων?) καὶ πρὸς τὸν αὐτῶ βίον χρήσεται, [οὐδὲν] οὐδενὸς δι' ἔνδειαν ποτιλαμβάνων* 6. *αὐτάρκως*] malim *αὐταρκέως* 8. *διεξαγωγὰν*] fortasse et hic et p. 266, 17. praestat *διαγωγὰν* 9. *καὶ ἅτερα ἂν*] nihil mutandum nisi *ἂν* in *αἰ*

P. 270, 17. *ἐκφύει*] libri *ἐκφύῃ*, quod nescio an revocandum sit; tum pro *οἰκεῦσα* recte sine dubio Gesnerus *οἰκεῦσι*, et 19. Nauckius *ἀναπληροῖ τι τῶν — ὑστεροῦντι*

P. 275, 2. *μὲν οὖν οὐδ'*] malim *μὲν οὐχ* cum A 31. *πρεπόντων*] fort. excidit *διδακτικῷ*

P. 276, 6. 7. *ἐξαρκεῖ γὰρ καὶ τὸ τῶν φίλων*] A p. m. *φιλοσόφων*, unde Hirschig *ἐξαρκεῖ γὰρ τῷ φιλοσόφῳ*, vel *ἐξαρκεῖ γὰρ τὸ ὀλίγων*. sana est edita lectio, et *φίλοι* de regis amicis et ministris intellegendum

P. 280, 15. *ὑπακονούσας*] *ὑπακουούσας* scr. ex AB

P. 286, 14. 15. *δωμάτιον. εἶτα δύναται — φεύγων;*] scribendum videtur *δωμάτιον, εἶτα [εἰς ᾅδου· οὐ γὰρ] δύναται — φεύγων.*

P. 287, 13. *ἐβάστασας*] fort. *ἐβάσταζες*

P. 297, 25. *μηνῦσαι,*] punctum pone pro commate

P. 311, 17. *φρένας*] *χέρας?* 23. *τὸ νέον ἅπαν*] *ἅπαν τὸ νέον?* 25. *μὴ τοῦτο βλέψῃς*] Cobetus *μὴ τοῦτο μέμ-*

ψησθ', et altero versu ἂν εὖ. poterat etiam μὴ τοῦτ' ἐλέγξῃς, sed v. Hist. com. p. 295. et Add. ad com. graec. p. CCLXXV 26. φέρω] libri ἐρῶ, recte Cobetus λέγω

P. 314, 2. θανάτου μισθοφόρων] scribendum cum Cobeto θανατᾷ μισθοφόρος

P. 316, 25. στρατεύματος] quod suspicatus sum in sequentis versus a Stobaeo omissi initio fuisse δειλοῦ, non admodum probabilis coniectura est; fortasse Euripides στρατηγῶν μυρίου στρατεύματος scripserat hae sententia: *parva fortisque armatorum manus praestat toto imperatorum exercitu*

P. 317, 8. τοῖς πράγμασιν] praefige numerum 14a et corrige Τοῖς pro τοῖς

P. 334, 20. οὐ πᾶσαν ποιῶ τὴν γῆν] articulum qui ferri non posse vidit Herwerden coniecit τινὰ γῆν. sed τινὰ in versus initio non recte ponitur; mihi in mentem venit Menandrum dedisse οὐχὶ πᾶν ποιῶ γῄδιον. nimirum scriptum erat γηΐ, quod cum in γῆν abiisset, scriba articulum addebat et οὐ πᾶσαν scribebat

P. 337, 6. δὴ] libri δέ, illud iam Peerlkamp 11. ταῦτα] conieci πάντα, et voluit etiam Hirschig 24. τί] τε libri, correxit etiam Geelius apud Peerlkamp

P. 340, 2. συμμίσγῃς] typographi errore ex lin. 4 repetitum dele; ceterum omnia ista inde a p. 339, 26 — 340, 5. inepti interpolatoris esse, nunc mihi certum videtur

P. 344, 11. ῥῆμα] hoc praecepit Dobraeus 19. ἑταιρικόν] i. e. *qui libenter cum amicis esset*; frustra Hirschig ἕτερον

P. 347, 22. μεγάλην] μεγαλοπρεπῆ Hirschig

P. 348, 28. ἢ κέρδαναν] ἀκέρδαναν requiro

P. 349, 29. τρίσμακαρ ἢ] Callimachus scripsit opinor τρίσμακαρ ἢ παύρων ὄλβιός ἐσσι μέτα. in sqq. ἐσφηλίσατο defendi posse videtur

P. 363, 9. ἔσωσα] ἐγῷδα?

P. 370, 25. ἀείδει] scribendum ἀείδω cum Cobeto 27. ᾠδά] Ursinus αὐδά

P. 373, 16. χαράσσει] ταράσσει alias, quod probum

P. 374, 11. συνέρασθαι] imo συναρέσθαι, de quo dictum ad Bucol. graec. p. 423. 495

P. 375, 17. ἡ ἀγαπωμένη] vix dubium esse potest quin Democritus scripserit ἐρωτικὴν μέμψιν ἡ εὐνὴ λύει

P. 376, 4. ἔνδοθεν] ita etiam Cobetus nuper, nesciens hanc Dorvillii emendationem esse; at poterit eadem probabilitate etiam αὐτόθεν conici

P. 377, 4. ἑτοίμῳ] ita iam ante Emperium Wyttenbachius

P. 385, 1. θυραίοις τὴν χάριν ποιούμεθα] Diogenes, seu potius Dicaeogenes, scripserat opinor θυραίοις πρὸς χάριν πονούμεθα. sunt mulieris verba quae optime illustrat Lysias Stobaei Flor. LXVIII, 16: ἣ γὰρ ἂν ἡμέρᾳ γυνὴ προδῷ τὸ σῶμα καὶ τὴν τάξιν λίπῃ τῆς αἰδοῦς, εὐθέως παραλλάττει τῶν φρενῶν, ὥστε νομίζειν τοὺς μὲν οἰκείους ἐχθρούς, τοὺς δ' ἀλλοτρίους πιστούς.

P. 387, 5. ἄρρενας] imo ἄρσενας 11. corr. ὡς 26. εὐλόγως] scripsi εὖ λόγων, malim nunc καὶ τοῖς εὐλόγοις καὶ τοῖς κακῶς φρονοῦσιν

P. 388, 21. δριμύλα] recte formatum esse docet praeter alia nomen Ἡδύλος ab ἡδύς, Θρασύλος a θρασύς formatum: male Hirschig αἱμύλα coniecit, δριμύλος 'graecum' esse negans

P. 389, 20. corr. πρὸς

P. 391, 10. σοι στρατιώτης] σοι ἴσος στρατιώτης? 23. νοῦν] νόσον scribendum cum Cobeto

P. 402, 3. ποιοῦσιν] hoc fortasse delendum et mox scribendum ψαύοντες ἢ συνάπτουσι τὰς ψυχάς;

P. 404, 3. εὖ ἔρξαντες] probo nunc quod conieci et perspicue Vind. exhibet εὐεργετίξαντες, quod ab εὐεργέτης formatum est ut σωκρατίζειν a Σωκράτης 20. in annotatione pro ποτοπτίλλονται corr. ποτοπτιλλομένοις 22. κᾶν] κα? 26. εἶμεν αὐτὸς] melius αὐτὸς εἶμεν 28. corr. τάμαυτῶ ἀτρεκῶς] imo ἀτρεκέως

P. 407, 25. ἐπαίνου] nihil nunc muto 29. in nota corr. τρίτον pro τρίτος 31. ἐπιπολὺ] scrib. ex marg. Gesn. ἐπιτοπολὺ ἄλλο] ἄλλο μᾶλλον? an mox συγγενέστερον?

P. 408, 1. παίδευμα] sanus erit locus, si scripseris ἢ παίδευμα, *non alia re hominum cum diis cognationem effici quam animi cultu* τῶν μὲν ἀφρόνων] μὲν redundat, fortasse τῶν κενοφρόνων, vel τῶν μὴ ἐμφρόνων 3. εἶναι· ἀνδρία γὰρ κάλλους ἔλαχεν ἔπαινον] non virtutis, sed

statuae vel pictae tabulae pulcritudinem commemorari expectes, quare coniciam *εἶναι· [καὶ] ἀνδριὰς γὰρ — ἔπαινον.* cf. Philemo Stob. LXV, 5: *οὔτ' ἀνδριάντος γὰρ καλῶς πεπλασμένου, ἂν μὴ τὸν αἰσθησόμενον ἡ τέχνη λάβῃ.* 6. *γεγενῆσθαι*] ferri potest 9. *ῥεῦμα*] fortasse *πνεῦμα* scribendum coll. Aristotele de mundo p. 394, 10: *ἀὴρ — ὅστις ἅμα καὶ πνεῦμα λέγεται. λέγεται δὲ πνεῦμα καὶ ἑτέρως ἥ τε ἐν φυτοῖς καὶ ζῴοις καὶ διὰ πάντων διήκουσα ἔμψυχός τε καὶ γόνιμος οὐσία.* reliquorum imperfecta est sententia, ut post *μετηγμένου* aliquid excidisse videatur.

ADDENDA AD VOL. III.

P. 3, 2. *καλῶς*] excidit comma post *καλῶς*, ut 12. post *ποινήν*

P. 5, 13. *τῇ πόλει οἶκον περιβλητέον*] credo adhuc *ὑποβλητέον* et in sqq. *ὑποβολῆς* pro *περιβολῆς* legendum esse, nec movent me quae locutionis *οἶκον περιβάλλεσθαι* exempla attulit Wyttenbachius ad Plut. p. 99 e. *sibi* enim *domum circumdare* rectissime dictum, at *urbi domum circumdare* ineptum est 19. 20. *μόνον*] *μόνων* Hirschigius

P. 6, 31. *ἀδικώτερος*] *δικαιότερος* Hirschig

P. 20, 13. *εἰδώς,*] dele comma 26. 27. *ἐπαιδοποίησεν*] *ἐπαιδοποιήσατο* Hirschig

P. 21, 1. *ὀνεῖται*] v. Lobeck. ad Buttmanni Gramm. II p. 256. 14. *τὰ πάντων ἐπιτηδειότερα*] *δὴ πασῶν ἐπιτηδειοτέρα* Hirschig

P. 23, 7. *τῶν προσδοκωμένων*] v. ad IV p. 39, 21 21. 22. *Αἰσχρὰν — μασώμενος*] non credo haec recte Herwerdenum inter colloquentes personas distribuisse sic, ut verba *ἀλλὰ πλουσίαν* maritus dixerit; a *κάθευδε* orditur apodosis, nota dicendi forma, qua e. c. utitur Anaxandrides apud Stobaeum LX, 1, 9—12.

P. 26, 29. *ἕκαστος*] *ἑκάτερος* recte Peerlkamp Muson. p. 355

P. 29, 20. *τὸν ἴδιον — ἐκμαθόντα οὕτω πειρᾶσθαι*] haec rectius scripta sunt p. 144, 4. 23. *ἀπολίπῃ*] *ἐλλίπῃ* Hirschig *στάσιν*] *τάσιν* recte altero loco, ut indicavi praef. ad vol. III p. IX. atque ita etiam Hirschig 24. *ψυχάς*] leg. *τύχας* cum Hirschigio

P. 31, 2. σκαιός] an στυγνός? 6. ἄρα] fortasse ex ν i. e. μόνον corruptum

P. 32, 11. εἰ πολιτικὸς] τὸν πατέρα ante haec excidisse suspicatur Hirschig; similiter ego ὁ μὲν πατὴρ sive malis τοῦ μὲν πατρὸς 15. συντρέφεται] συντέθραπται Hirschig, praestat fortasse συναναστρέφεται. vix enim filia cum matre συντρέφεσθαι dici potest 16. καὶ τὸν] καὶ γὰρ τὸν Hirschig, quod praestat nostrae coniecturae

P. 39, 5. χρῆστ'] corr. χρῆσθ'

P. 42, 5. κακίων ἄλοχον] merito Nauckium Eur. fr. 550 advertit penultimae comparativi correptio, qua ne in anapaestis quidem tragici usi sunt; non credo tamen κακίων, quod propter κάκιστος fere necessarium est, corruptum esse; ac quis praestet non omisisse aliquid Stobaeum, Euripidem autem aliquid in hanc sententiam scripsisse:

πᾶσα κακίων ἄλοχος [γὰρ ἔφυ, vel γαμέτου]
κἂν ὁ κάκιστος
γήμῃ τὴν εὐδοκιμοῦσαν.

P. 49, 14. ὅστις σὺν γυναικὶ πέλεται] possis etiam conicere ὁστισοῦν (—ῶν) γυναικὶ τέρπεται

P. 56, 18. θύραζ'] θύρασ' Herwerden

P. 57, 11. ἐρωτηθεῖσα] excidisse videtur ὑπό τινος, nisi τις post πῶς addendum

P. 64, 27. πράττεν εὖ τ' εἶδος] πρᾶτόν τε κῦδος Hauptius verissime

P. 65, 6. φεύξεται] potius φευξεῖται, et eodem modo in seqq. 16. αὐτὰν] imo αὐτὰν sc. τὰν ποτῶπα 18. τὰς γυναῖκας τὰς δαμοτελέας θυσίας] seclusi τὰς γυναῖκας et θυσίας de meo addidi; sed pro τὰς γυναῖκας fort. τὰν γυναῖκα scribendum; at praestat quod nunc Halmium coniecisse video τὰς θυσίας τὰς δαμοτελέας. idem etiam θυηπολοῦσαν praecepit. 27. ματρωασμῶν] volebam ματρφασμῶν, ut etiam p. 64, 4. scribendum 28. τᾶς πόλιος] ante ἀπερύκει transponenda suspicatus sum, atque sic etiam Hirschig, qui τὰς γυναῖκας, cui τὰς θυσίας substituendum conieci, intactum reliquit; at tum ταύτας nil habet quo referatur: potest tamen facilius locus expediri, ut ταῦτα scribatur pro ταύτας

P. 66, 3. τὰ ἐν αὐτῇ] corruptum est; ad ἣν μὲν ἔχῃ

subaudienda apodosis *bene est*, ut in illo Menandri *εἰ μὲν πόρον ἔχεις, εἰ δὲ μή* etc. 17. *καὶ οὐ*] *οὐ καί?*

P. 67, 17. recte quidem addidi ex A verba *ἀλλ' — ἐμνημονεύσαμεν*, at lacunam cur indicarem nulla causa erat: coniungenda enim haec cum sequenti sectione ad unum fragmentum, deletis verbis *ἐν ταυτῷ*. optime enim haec ita cohaerent: *ἀλλ' ἐπεὶ τῶν σφόδρα πενήτων ἐμνημονεύσαμεν, μὴ λανθανέτω σε ἡ γυνή*, in quibus praeterea *δέ* ante *σε* expunxi.

P. 68, 16. *τούτῳ*] *τούτων?* 25. *λόγον*] hoc in cod. A l. 26. post *τινα* legi annotavit Gaisfordus in addendis 28. *πάντως*] scripsi *πάντας*, melius Iacobsius *πάντα* 30. *τούτων*] *οὕτως τούτων* AB, *τούτων οὕτως* Hirschig *λυσιτελέστερον*] *λυσιτελὲς ἐρῶ* suspicatus sum, Hirschig *λυσιτελὲς*

P. 69, 11. *οὐ*] Gesnerum *μόνον* addentem sequitur Hirschig, qui statim recte scripsit *ἀλλ' ὧν οὐδὲ* *ναυίσκων*] hoc ante Iacobsium reposuit iam Casaubonus 28. *ἄξιον*] *ἀντάξιον* Hirschig, deletis verbis *ἀγαθόν τε καὶ πολλοῦ λόγου*

P. 72, 24. *χύσιν — πλεῖστον*] *φύσιν — πλείστους* Hirschig; sanissima est edita lectio. cf. infra p. 129, 1.

P. 73, 5. *μένειν ἐν αὐτῷ*] *διαμένειν* sublatis verbis *ἐν αὐτῷ* Hirschig

P. 75, 7. in annotatione inter *τοῦ* et *εὔπαιδος* excidit *μή*

P. 77, 24. *δοκεῖ*] rectius *δοκέει* 28. *κτᾶσθαι*] in annotatione corr. calami errorem *ποιήσασθαι*

P. 78, 5. *ἔστι τὸν παῖδα λαβέειν καταθύμιον*] AB mira varietate *λίτον* pro *ἔστι τόν*. num scripsit Democritus *λιτὸν παῖδα λαβέειν καὶ καταθύμιον?* i. e. *exoptatum puerum animoque suo gratum.* Hesychius *Λιτήν, τὴν λιτανευτήν.* Eustathius Prooem. Pind. p. 8: *λιτὴν ηῶ τὴν εὐκταίαν.* poetica haec vox est, sed quae Democritum non dedeceat.

16. *σμικρὰ ἔῃ*] ita correxi editum *σμικρᾶς.* idem iam Schaeferus Melet. p. 70 (nisi quod *σμικρὰ ᾖ* scripsit), sed temere sprevit

P. 80, 23. *Μακροῦ*] rectius *Μάκρου*, ut iam monui; nominis *Μάκερ* exemplum est apud Plutarchum V. Cicer. 9.

P. 82, 17. 18. ὅστις — τῶν θεῶν] haec fortasse a praecedentibus Antiphanis versibus separanda sunt; pro κατεφρόνησε fort. καταφρονῆσαι 23. corr. δίκαιόν ἐστι

P. 84, 17. τὰς χάριτας] *debitas gratias;* frustra corrigi voluit Conington

P. 86, 20. εὐφράναιτ' ἂν] malim εὐφράναι ἂν vel εὐφρᾶναι [δύναι]τ' ἂν

P. 88, 10. 11. παρασκευάζοντα. τὸ μένειν] scribendum παρασκευάζοντα τῷ ἐμμένειν coll. Iamblicho V. Pyth. 175.

14. ἀμελοῦντι] ἀμελεῖν Hirschigius, ut infra est p. 94, 32.

28. θρεψαμένων] θρεψάντων Hirschig

P. 90, 7. τουτέων] in annotatione ad h. l. pro τουτέῳ corr. τούτῳ et ad 12. ἐναψάμενος pro ἐναψάμενα

P. 94, 8. 9. πατρὶ τῷ ἀνθρώπῳ] πατρὶ ἀνθρώπῳ Hirschig

P. 95, 24. ποθεινῷ] seclusit Koenius

P. 106, 17. ἀλόντος] Hirschig ἀλῶναι

P. 107, 24. εἰ] εἰδότας Hirschig

P. 108, 9. πρὸς τὸν περὶ οὐσίας] nunc sanum puto et supplendum λόγον i. e. *contra eos qui de rerum essentia disputare satagunt;* confirmat hanc rationem ipsius eclogae argumentum

P. 114, 9. 10. διερευνήσας δεόντως τὸ ξύλινον τεῖχος] nihil superflui in his erit si διευκρινήσας scribatur pro διερευνήσας

P. 123, 11. 12. ἐκμελεῖ] B ἐμμελεῖ, Hirschig ἀμβλείᾳ inutili coniectura

P. 127, 23. τὸ τοῦ Σωκράτους] non Socrati sed Euclidi Socratico dictum tribuitur a Plutarcho Mor. p. 489 d. sive apud Stobaeum hoc ipso titulo n. 15. et in Floril. Monac. p. 274, 27. forsan igitur Hierocles scripserat τὸ [Εὐκλείδου] τοῦ Σωκρατικοῦ

P. 132, 30. συντυγχάνοντι] ἐντυγχάνοντα Hirschig

P. 139, 31. κατὰ νόμον γίγνεται] post haec excidit opinor ὃ δὲ κατὰ φύσιν

P. 140, 2. οὐδὲ] ita scribendum esse pro οὐδ' ὁ vidit etiam Hirschig; praeterea in sequentibus alicubi desideratur accuratior τοῦ κατὰ νόμον δούλου definitio.

P. 143, 3. ὁ κόσμος] ὁ delet Hirschig, qui in seqq.

συντεταγμένας 10. ἄρχῃ] ἀρχὰν addit Hirschig 17. 19. τῶν γ.] imo τᾶν γ.

P. 144, 7. ἀπολίπῃ] ἐλλίπῃ Hirschig 9. ψυχᾶς] τύχας recte Hirschig 17. πρωτονύμφευτοι] sensus requirere videtur πρωιονύμφευτοι, non enim de *primum nuptis* sed de *mature nuptis* agitur 19. ἀγαπάξαι] ἑκάστα, quod excidisse suspicatus sum, rectius fortasse ponetur post αὐταυτᾶς

P. 147, 9. ὠφελήσει] ita scripsi pro ἐθελήσει voluitque idem Iacobsius Epist. ad Schowium: rectius fortasse Hirschig φιλήσει 24. 25. ἢ νὴ Δία] nunc scio Iacobsii esse coniecturam, nisi quod καὶ νὴ Δία dedit, v. Peerlkampii praef. ad Musonium p. XXI

P. 149, 14. δεξαίμην] δοξαίμην typographi error est editionis Gaisf. Lipsiensis; moneo propter Hirschigium

P. 151, 4. ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος] ὡς ἐπὶ τὸ πλέον male Hirschig; v. Com. gr. III p. 407 29. μηδέπω ita correxi Com. gr. IV p. 147, quod nesciebat Hirschig, qui nunc idem coniecit

P. 153, 21. Ζηνὸς] fortasse γένος, certe Ἶνις, quod Nauckius coniecit, non legitur nisi in lyricis partibus tragoediarum

P. 156, 17. ἄρξω] ἄρξομαι Hirschig

P. 158, 13. Εὐγενείας] corr. εὐγενείας

P. 173, 9. ἔχῃς] non μόνον post ἔχῃς addebat Herwerden p. 84, sed οἶμαι post ἐστιν, hoc quidem paullo festinantius; μόνον, sive meum sive alius additamentum est, verum puto 17. ἀνθρώπου] ἀνθρώπῳ Herwerden

P. 177, 4. ἢ τελεῖν — ἢ βλάβαις] recte Hirschig ἐκτελεῖν — βλάβαις

P. 179, 15. ἀλράνουσ'] corr. ἀλφάνουσ'

P. 184, 22. ἄλυπος οἰκεῖν] hoc posui ex tit. 97, 11. pro τροφὴν ἐνοικεῖν, cui τροφὴν ἄνοσος ὢν substituit Hirschig 27. πάντας ποιεῖ τυφλοὺς βλέποντας παραλαβὼν Nauckius

P. 186, 17. ὥσπερ] Hirschig ὥστε et mox, deleto ζυγοῦ, pro ῥέποντος conicit ῥέπειν

P. 188, 12. ἐφίησι] ita etiam Hirschig ut p. 189, 15. μὲν pro ἐν

P. 199, 6. ἐκείνην] codd. ἐκείνη, quod probans Hirschig πειρᾶται pro πειρᾶσθαι corrigit

P. 202, 15. ἐκδόσθαι] ἐκδοῦναι Hirschig deletis quae sequuntur προῖκα δούς

P. 207, 25. ἀλλὰ τῶν πτωχῶν τινὰ] ἀλλὰ τὸν πτωχὸν μόνον Herwerden; praestare credo quod ego volui

P. 210, 2. εὐδαιμονῶν] libri εὐδαίμων

P. 211, 30 et 214, 10. παραλύειν — παραλῦσαι] ἀπολύειν — ἀπολῦσαι Hirschig

P. 216, 17. ἀναπεπλάκασι] ἀναλώκασι frustra Hirschig

18. 19. ἐξάγουσιν] διάγουσιν Cobetus Mnem. VI p. 26. idem mox οὐ inserit, ut ipse conieceram ad h. l.

P. 223, 2. ἂν ζῇ] ἐὰν ᾖ Hermannus Opusc. IV, 377

14. πάλι] recte libri πάλιν

P. 225, 2. νέωτα] dixi de hoc Simonidis loco Com. graec. IV p. 716. ubi ἐς addendum esse conieci, quod nunquam in hac dictione omittitur. Cobetus autem VL. p. 63 glossema me restituisse dicit scribendumque esse affirmat ὥρασι. at ὥρασι nullo unquam tempore Graeci aliter quam in imprecandi formula μὴ ὥρασιν ἵκοιο dixerunt. et quid causae habuit cur ἐς νέωτα reiceret? quoniam recentioris originis sit dictio ista; atqui respicit Simonides, ut l. l. dixi, notissimum proverbium ἀεὶ γεωργὸς ἐς νέωτα πλούσιος, quod recentioris originis esse utinam Cobetus demonstrasset

17. ἔχοντες] etiam nunc verum puto ἔδοντες

P. 232, 23. περὶ] libri πρός, quod nunc τις scribendum videtur, ut voluit Mullachius

P. 234, 11. 12. περιέχοντι] malim παρέχοντι

P. 239, 24. ἐλθόντα μανία — γίγνεται] simulat Cobetus se haec non intellegere, nimirum ut coniecturam promeret facilem sane et elegantem ἐλθόντε μανίαν — τίκτετον, sed non magis necessariam, quam si quis apud Platonem Rep. VIII p. 562 ἡ καλλίστη πολιτεία καὶ ὁ κάλλιστος ἵππος λοιπά ἐστιν ἡμῖν διελθεῖν corrigere sustineret λοιπὼ ἔστον, vel apud Stobaeum Ecl. phys. II, 7, 31 ἐπιπλέκεται το νόημα τῇ διανοίᾳ, ἐλθόντα δὲ δι᾽ ἀλλήλων μία ἰδέα ἐγένοντο poneret ἐλθόντε δι᾽ ἀλλήλοιν — ἐγενέσθην. denique si recte dici potest ἔρως τοῖς ἔχουσι μανία γίγνεται,

non assequor cur λύπη μανία γίγνεσθαι recte dici non potuerit.

P. 245, 12. δευτέρου] δεύτερον recte libri

P. 248, 13. Τροφίλου] v. Roeperum Philol. Gott. X p. 569

P. 250, 17. ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορείου] corr. ἐκ τῶν Ἀριστοξένου πυθαγορικῶν ἀποφάσεων. v. Mahnii diss. de Aristoxeno

P. 256, 16. Ἀντύλλου] hanc Antylli medici eclogam duasque sequentes ex cod. Mosq. edidit Christ. Frid. Matthaei in Opusc. Medicorum graec. p. 225, ubi haec est inscriptio: περὶ τῆς καθ' ἡμέραν διαφορᾶς τῶν ἀέρων. τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. nimirum praecedit locus Antylli ἐκ τοῦ α' λόγου τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων βοηθημάτων, quem Stobaeus habet infra n. 30 p. 264. codicis lectiones non commemorabo nisi quae editis praestant aut alias ob causas memoratu dignae videbuntur; meliores scripturas asterisco notavi. 18. ἡμέραν] τὴν ἡμέραν * M (i. e. cod. Mosq.) σὺν τῇ νυκτὶ] μετὰ τῆς νυκτὸς * M 18. 19. δ' αὐτὴν ἔφαμεν] δὲ καὶ ταύτην φαμὲν M 22. ἐοικὼς] παραπλήσιος * M 25. δὲ ἄνεισι] γὰρ ἀνίασιν * M 28. ἀνίησιν] ἄνεισιν?

P. 257, 3. ὑπνοῦν] ὕπνον M 13. τὰ τῶν δυσεντερικῶν] τὰ om. M

P. 258, 18. γινόμενα] γινόμενον 19. συστῆναι] συστῆσαι? 20. ἐμφανίζουσαι] recte Gesnerus ἐμφανίζοντα 21. τάττειν] fort. addendum δεῖ

P. 259, 9. inscriptio huius eclogae apud Matthaei p. 229 haec est: Ἀντύλλου περὶ τόπων. ἐκ τοῦ α' λόγου τοῦ περὶ βοηθημάτων 11. ὑγιεινότεροι] ὑγιεινότατοι * M 13. ἀπωθουμένου] ita etiam M 14. 15. πάσαις — πᾶσιν] ταῖς περὶ θώρακα πάσαις ἐπιτήδειοι. λεπτοὶ καὶ κεφαλῇ πεπονθυίᾳ καὶ τοῖς αἰσθητηρίοις ἅπασιν ἐπιτήδειοι M, partim bene partim male 21. δεῖ ἀμύξαι] διαμύξαι etiam M 22. νευρικοῖς] νευριτικοῖς? 22. 23. εἰς ὄρεξιν κεκακωμένοις] ὀρέξεσι κεκακωμέναις M 25. γε μὴ ἑλώδεις] μήτε ἀμπελώδεις M μηδὲ] μήτε M

P. 260, 5. 6. τισὶν ὑφεστῶτες] om. M 6. γὰρ] δὲ M 8. ἀργιλλώδεις] ἀργιλώδεις * M στομάχου] τόνου

M, quorum utrum verum sit, docebunt medicorum filii 10. 11. πάντες] πάντων * M, ut conieci

P. 263, 12. 13. τὰ μὲν ποιούμενα] τὰ μὲν [ἔνδοθεν] ποιούμενα? 16—18. ἔσται — ὠνόμασται] haec Antyllus haud dubie alio loco posuerat 17. ἀκριβολογία,] punctum pone pro commate, et sequentia usque ad ὠνόμασται per interrogationem effer

P. 264, 5. inscriptio apud Matthaei p. 224: ἐκ τῶν Ἀντύλλου. περὶ τῆς κατὰ μῆνα τῶν ἀέρων διαφορᾶς. ἐκ τοῦ α΄ λόγου τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων βοηθημάτων

9. αὕτη] αὐτῇ M μηνιαίους] μηνιαίας M 10. ἐτησίοις] ἐτησίαις 11. περικυκλεομένας] περικυκλουμένας * M 12. νεομηνίας] νουμηνίας * M 13. θερμή] ἡ σελήνη add. M 14. ὑγρότερον] ὑγρότατον M 17. 18. διχοτόμου] διχοτομίας M 19. ἤτε] ἥ γε * M 20. ἕως] μέχρι * M 21. φθινοπώρῳ] μετοπώρῳ M 25. οἰκείαν] ἑαυτοῦ M 26. αὐτὰ] om. M 27. διερωτέρους] ἀεὶ ὑγροτέρους M 29. αἰθριοκοιτούντων] ἐν αἰθρίᾳ διαγόντων M

ADDENDA AD VOL. IV.

P. 1, 10. ὑπὲρ φόβον] ὑπέρφοβα B, quod verum videtur

P. 3, 20. ῥᾷστον] Theognis λῷστον 22. Σκληρίου] vix credibile est scolion illud nobilissimum a quoquam Scleriae, italicae comoediae auctori satis recenti, tributum fuisse; quare Scleriae nomen ad alium locum, qui excidit, referendum videtur

P. 8, 2. ὅκαν] rectius ὅκκα 15. 16. ἀλλὰ καὶ κτήσασθαι καὶ χρήσασθαι] verba καὶ κτήσασθαι utpote e dittographia nata delenda conieci; malim nunc leni transpositione usus scribere καὶ κτήσασθαι ἀλλὰ καὶ χρήσασθαι

P. 9, 18. τοῦτο βοᾷ ἀκολουθεῖ] conieci τοῦτ' αὐτοβοᾷ ἀκολουθεῖ, id si cui audacius dictum videbitur, non impedio quominus reponatur τοῦτ' αὐτὸ βοᾷ ἀκολουθέν. notus est Aristophanis versus Vesp. 921 τὸ πρᾶγμα φανερόν ἐστιν· αὐτὸ γὰρ βοᾷ. 20. 24. αἴτε — ἦν] primo loco libri αἴτε, altero αἴκα, utroque ᾖ pro ἦν. an recte correxerim nescio, magis tamen placeret αἰ — ἦν. Hirschigius utroque loco αἴκα — ᾖ 20. 24. 25. οὐδ' ἂν] Hirschig

οὐδέ κα 26. *ποτὶ τὸ*] *ποττὸ* malim 23. *κα τοῦτό τις*] ita etiam Hirschig 29. 31. *οὔ κα ἐδύνατο* Hirschig

P. 10, 1. *οὔ κα ἐδύνατο* Hirschig 7. *μέρεα*] corr. typ. err. *μέλεα* 24. *καττὰν*] recte libri *καθ' ἂν*

P. 11, 19. *τῶ σώματος*] delet Hirschig *πάντων*] *ἁπάντων* Hirschig 28. *κατ'*] *ποτ'* recte Hirschig

P. 12, 1. in exemplis, quae ad h. l. in praefatione p. VI composui, Hirschigius ubique activam formam restituit, qui ne *ἀνεύρετο* quidem p. 11. 4, quo saepissime minus boni scriptores pro *ἀνεῦρε* usi sunt, intactum reliquit; talia corrigere et *πάντα ὑπὸ μίαν Μύκονον* cogere facillimum est, num recte *omnia* corrigantur, subdubito; *ἀθρήσασθαι* attigi in Add. ad vol. I p. 19, 31. 16. 17. *τῶ ὑπ' αὐτῷ βίω*] *τῶ ἅπαντος βίω* Hirschig recte

P. 14, 20. *εὖ παθόντα εἶθ' ἑτέρα*] quidquid Sophocles scripsit, pro *εὖ παθόντα* requiri videtur praesens *εὐπαθοῦντα*. sententia tale quid requirit *εὐπαθοῦντι δ' οὐκ ἔρως θανεῖν*

P. 16, 15. in annotatione ad h. l. pro *χαλεπ. τὸν* corrige *χαλεπώτατον* 24. *ἑκάστου*] Democritus *ἑνὸς ἑκάστου* scripsisse videtur

P. 23, 16. *τὰς τύχας τῶν βροτῶν ὡς εὖ μεταλλάσσουσιν*] fort. *τὰς τύχας τὰ τῶν βροτῶν*, ut sensus sit *fortunae casus res mortalium immutant.* Verbum *μεταλλάσσειν* Euripides non videtur pro *μεταλλάσσεσθαι* dixisse; nam locus in fr. 84, 9 incertissimus est.

P. 25, 2. *τάχα στρέφει*] libri *τάχιστα στρέφει*, malim igitur *ταχὺ στρέφει* 26. 27. *τῷ—πάλιν*] dubito num recte locum correxerim; *τῷ* hoc sensu tragici non dixerunt, nisi forte in lyricis partibus, ut Sophocles *τῷ ἀπ' ἐμᾶς φρενὸς οὔποτ' ὀφλήσει κακίαν*. quare aut *ὡς* scribendum aut alio modo locus corrigendus; ambo versus si abessent a nemine desiderarentur. ac fortasse ex alio loco illati sunt.

P. 26, 1. *βιάζεται*] Nauckius *βιβάζεται*

P. 27, 23. *πλέουσαι*] *νῆες* fortasse addiderat qui haec scripsit

P. 39, 16. *ἐν ἀδικοῦντι καιρῷ*] num *saeclum* dicit iniuriis plenum? an *κόσμῳ* scribendum? quod horum Sotadeorum auctor de hominibus dixit apud Stobaeum Flor.

XCVIII, 9. sequentem versum Hermannus DM. p. 448 ita scripsit *ἀνέχεταί τις οὗ μὴ θέλει· διὸ φέρει γενέσθαι·* non expedio 21. *τῶν προσδοκωμένων*] supra tit. LXIX, 4. *τῶν προσλεγομένων*, ubi Voss. *τῶν προσγενομένων*. scripsisse Menander videtur *τῶν προσγεγενημένων*, *eorum quae praeter molesta et iniqua matrimonium bona habet.*

P. 41, 24. 25. *ἡδέως καὶ μένει*] *καὶ ἡδέως μένει?*

P. 44, 18. *Θεοβούλου*] etiam hic Cleobulum nominare debebat scriptor

P. 46, 16. *εὐαδίκητον*] *εὐδιάλυτον* Nauckius, editum significare puto *quod facile laeditur*

P. 47, 32. *παρεξηνακότων*] vera videtur Gesneri emendatio *προεξεστακότων*

P. 48, 30. *ἀπληστευσώμεθα*] libri *ἀπληστευώμεθα*

P. 50, 14 et 15. *ἐκτὸς*] *ὁ ἐκτὸς* etiam Hirschig 15. *τούτων*] *ὧν* add. etiam Hirschig 17. *τοῦ*] *τινὸς* Hirschig

P. 57, 29. in annotatione lege: Quaest. scen. III p. 61. confirmare videtur Vind. de quo Gaisfordus 'nescio an *ἠχέεντα*'

P. 73, 5. 6. *δι' ἀμαθίαν — τὰ νομιζόμενα*] *τὰ δι' ἀμαθίαν — νομιζόμενα* Hirschig 9. *πτωχὸν*] *κωφὸν* scribendum videtur Hirschigio, cui parum favent sequentia lin. 20.

P. 74, 20. *καί τοι*] requiro *καὶ ταῦτα* vel simile quid

P. 80, 2. *τὸ γῆρας ὥσπερ βωμός ἐστι τῶν κακῶν*] inepte dictum est *βωμὸς — κακῶν*. Antiphanes scripserat *ὅρμος — κακῶν*, nec dubium erit comparanti Bionis Borysthenitae dictum apud Diogenem Laert. IV, 7: *τὸ γῆρας ἔλεγεν ὅρμον εἶναι τῶν κακῶν· εἰς αὐτὸ γοῦν πάντα καταφεύγειν*

P. 81, 26. *σκαιὸς*] Grotii emendationem *σκολιὸς* i. e. *subdolus* tuetur Nauckius

P. 85, 20. *ὕδατος,*] scribendum *οὐδ' ὕδατος* 29. *ἀγαθῶν*] *αἰσθητῶν* Bakius ad Cicer. Legg. I, 10, 30. potius *δογμάτων* expectarem cll. Stobaeo Ecl. phys. II p. 557 Gaisf.

P. 87, 2. *προσῆκον*] *προσόντως* cod. Mend. unde Nauckius *πρεπόντως*

P. 93, 12. *τά τ' ἔργα*] fort. [*πρόσφα*]*τά τ' ἔργα*

P. 94, 11. *διηγεῖσθαι*] ita etiam Hirschig

P. 95, 3. *σιγὰ*] *σιγαῖ* Vind. i. e. *σιγᾷ*, ut edidit Bergkius

P. 108, 6. *ἐπεὶ τό γε*] *ἐπεί τοί γε* recte Hirschig

P. 119, 28. *εὖ δ' ἴσθι*] *εὖ δ' ἴσθ' ὅτι* frustra Hirschig

P. 120, 1. εὔροια] ἀπορία Gesnerus 18. δεξάμενος ἡμᾶς] malim δεξαμένοις ἡμῖν 26. δικαιωτηρίων] Hirschig frustra δικαστηρίων

P. 121, 28. οὔτε ὁ θάνατος] ὁ θάνατος οὔτε? an in sequentibus οὔθ' ὁ βίος καλόν? 30. 31. ἀνισάριθμον — ἀρρωστία] haec certe intellegi poterunt sic scripta: ἀνισάριθμον ἐτῶν [μέτρον] φέροντος τοῦ μὴ ὁμοίου τῆς γενέσεως τῇ ἰσχυΐ ἢ ἀρρωστίᾳ

P. 124, 3. οἴκῳ] οἴκτῳ Vind.

P. 126, 21. ἂν δὲ γῦπες, ἀπτέωνται] frustra critici in ἀπτέωνται populi nomen latere existimant; scribendum puto ἂν δὲ γῦπες ἅπτωνται, indicata post ἅπτωνται lacuna, sive Βακτριανὴ sive Κασπιανὴ excidisse statuas. in adnotatione ad h. l. pro Βάτρων corrige Βάκτρων 22. καλλίω τὴν] post τὴν typoth. errore excidisse ταφὴν iam indicavi. Diogenes dixisse videtur: ὁ χρόνος καλλίστην τὴν ταφὴν [ποιήσει] διὰ τῶν εὐτελεστάτων, ἡλίου καὶ ὄμβρου. pro εὐτελεστάτων propius edito πολυτελεστάτων fuerit ὀλιγοτελεστάτων

P. 132, 28. μεμφόμενος] μυρόμενος?

P. 134, 25. τὸ λυπούμενον] usitatius esset τὸ λυποῦν. fortasse igitur τὸ λυποῦν μὲν οὖν

P. 137, 14. τί γὰρ τοῦδ' ἐστὶ μεῖζον ἐν βροτοῖς;] teste Grotio vs. 1 et 2 huius fragmenti in codice A etiam supra leguntur Flor. 120, 3 coniuncti cum Theognidis versibus, ἀρχὴν μὴ φῦναι κτέ. ubi vs. 2 pro 'τί γὰρ τοῦδ' ἐστὶ μεῖζον ἐν βροτοῖς' scriptum invenimus 'μαθεῖν δὲ πᾶσίν ἐστιν εὐμαρές.' hanc genuinam esse lectionem docet sententiarum nexus. patet igitur illud quod hucusque Euripidi tribuebatur, τί γὰρ τοῦδ' ἐστὶ μεῖζον ἐν βροτοῖς, librarii esse commentum codicis lacunam explentis. *Nauckius.*

P. 155, 7. καὶ τοῦτο] καὶ διὰ τοῦτο?

P. 161, 11. 12. λόγοις] hoc addidit Hirschigius et post Hirschigium Mehlerus Mnem. II 256

P. 168, 19. ἰσότητα] excidisse videtur τρόπων vel simile quid

P. 172, 4. Τιμοθέου] non dubitandum est, quin Timotheus Milesius, poeta dithyrambicus, intellegendus sit; de Timotheo vel Timocle comico nolim cogitare

5. ϑ' ὁ] praeter εἶϑ' ὁ etiam alia conici possunt, e. c. οὔϑ' ὁ, vel ἦλϑ' ὁ quod Bergkius voluit

P. 173, 5. συγχρῴζοντ' αὐτοῖς] malim συγχρῴζονϑ' αὐτοῖς

P. 175, 22. καὶ τὸ δυνάμι] καὶ delendum puto

P. 178, 24. μὴ σιωπήσω] fortasse scribendum ἢν σιωπήσω

P. 180, 17. 18. inter adesp. recepit Nauck. p. 687. sunt Eurip. Phoen. 526, 27. ubi πικρὸν pro βαρύ

P. 183, 3. *ΑΓΝΩΜΟΝΟΥΝΤΩΝ*] *ΑΜΝΗΜΟΝΟΥΝΤΩΝ*?

P. 186, 25. κοινότητος] hoc intellegi non potest; fortasse καινότητος scribendum eo intellectu quo legitur apud Thucyd. III, 38 μετὰ καινότητος λόγου ἀπατᾶσϑαι ἄριστοι

P. 187, 3. 4. οὐ συνιᾶσιν] addendum suspicor ἐστερημένοι, fortasse etiam εὐχαριστίας cll. lin. 9.

P. 249, 10. 11. μισῶ σοφὸν — σοφὸν] Cobetus μισῶ σοφὸν λόγοισιν ἐς δ' ὄνησιν οὔ

P. 250, 24. ἀξία] αἰτία Stob. Flor. 3, 7.

P. 255, 28. ἐλπίδων] κενῶν add. Cobetus et μάτην ad vs. sequ. trahit deleto σαφές

P. 259, 20. γαῖαν ὀρϑώσειεν] πόλιν ἀνορϑώσειεν apud Stob. Flor. 18, 13. cf. Cobet. Mnem. VI p. 29.

P. 264, 22. ἴσϑ' ὅταν] comma interpone

P. 270, 24. ἀρχὰς] nescio an δίκας scribendum sit

P. 273, 13. πολλὰ] fortasse πολλάκις.

P. 279, 5. διαβολῶν ἐπιστολὰς] imo διαβόλων, *calumniatorum epistolas* 15. τῆς πατρίδος] malim τῇ πατρίδι 24. τεϑήλυκας] rectius τεϑήλυγκας

P. 280, 19. ἠρίστας] sententiae accommodatius ἠρίστησας

P. 284, 5. τάδε] fortasse τάδε καὶ τάδε

Haec habui quae adnotarem, in quibus si reperientur quae probari possunt, bene est. mihi quidem nihil aliud propositum fuit nisi ut Gaisfordi textum sive mea ipsius opera sive aliorum emendationibus adiutus hic illic correctum exhiberem. hic illic, inquam. nam etsi sexcentis minimum locis Stobaeus nunc emendatior editus sit, quam antea edebatur, tamen haec pauca existimanda sunt prae ingenti vitiorum multitudine, quae adhuc medelam expectant.

Scribebam Berolini m. Martio a. MDCCCLVII.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.

ΠΕΡΙ ΙΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗΣ. ΡΒ.

1 Ὁμήρου (Il. λ 514).
Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων
ἰούς τ' ἐκτάμνειν ἐπί τ' ἤπια φάρμακα πάσσειν.

2 Εὐριπίδου.
Μέλλων τ' ἰατρὸς τῇ νόσῳ διδοὺς χρόνον
ἰάσατ' ἤδη μᾶλλον ἢ τεμὼν χρόα.

3 Κατὰ ἰατρῶν Μιμνέρμου Νάννου.
Οἷα δὴ φιλοῦσιν ἰατροὶ λέγειν
τὰ φαῦλα μείζω καὶ τὰ δείν' ὑπὲρ φόβον,
πυργοῦντες αὐτούς.

4 Φιλήμονος.
Ἄλλῳ πονοῦντι ῥάδιον παραινέσαι
ἔστιν, ποιῆσαι δ' αὐτὸν οὐχὶ ῥάδιον.
τεκμήριον δέ, τοὺς ἰατροὺς οἶδ' ἐγὼ
ὑπὲρ ἐγκρατείας τοῖς νοσοῦσιν εὖ σφόδρα
πάντας λαλοῦντας· εἶτ' ἐὰν πταίσωσί τι,
αὐτοὺς ποιοῦντας πάνθ' ὅσ' οὐκ εἴων τότε.
ἕτερον τό τ' ἀλγεῖν καὶ τὸ θεωρεῖν ἔστ' ἴσως.

5 Φιλήμονος.
Οὔτε γὰρ ἰατρὸς οὐδὲ εἷς, ἂν εὖ σκοπῇς,

τοὺς αὐτὸς αὑτοῦ βούλεθ' ὑγιαίνειν φίλους,
οὔτε στρατιώτης πόλιν ὁρᾶν ἄνευ κακοῦ.

6 *Φιλήμονος νεωτέρου.*

Τίς οὗτός ἐστιν; α'. ἰατρός. β'. ὡς κακῶς ἔχει
ἅπας ἰατρός, ἂν κακῶς μηδεὶς ἔχῃ.

6ª Μόνῳ δ' ἰατρῷ τοῦτο καὶ συνηγόρῳ
ἔξεστ', ἀποκτείνειν μέν, ἀποθνήσκειν δὲ μή.

7 *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν* (p. 37).

Καὶ τῶν τοιούτων λημμάτων ἀπαλλαγείητε, ἃ τοῖς ἀσθενοῦσι παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδομένοις ἔοικε· καὶ γὰρ ἐκεῖνα οὔτε ἰσχὺν ἐντίθησιν οὔτ' ἀποθνήσκειν ἐᾷ.

8 *Πλουτάρχου ἐκ τῶν ὑγιεινῶν παραγγελμάτων* (Mor. p. 122 e).

Τῶν δ' ἐλευθερίων τεχνῶν ἰατρικὴ τὸ μὲν γλαφυρὸν καὶ περιττὸν καὶ ἐπιτερπὲς οὐδεμιᾶς ἐνδεέστερον ἔχει, θεωρητικὸν δὲ μέγα τοῖς φιλομαθοῦσι, τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ὑγείαν.

9 *Ἡροφίλου.*

Ἡρόφιλος ἰατρὸς ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τίς ἂν γένοιτο τέλειος ἰατρός "ὁ τὰ δυνατά" ἔφη "καὶ τὰ μὴ δυνατὰ δυνάμενος διαγιγνώσκειν."

ΠΕΡΙ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ. ΡΓ.

1 *Ὁμήρου Ὀδυσσείας* (ψ 212).

Ἥβης ταρπῆναι καὶ γήραος οὐδὸν ἱκέσθαι.

1ª *Τοῦ αὐτοῦ εἰς αὐτό* (δ 208).

Ὄλβον ἐπικλῶσαι γαμέοντί τε γεινομένῳ τε·
αὐτὸν μὲν λιπαρῶς γηρασκέμεν ἐν μεγάροισιν,
υἱέας δ' αὖ πινυτούς τε καὶ ἔγχεσιν εἶναι ἀρίστους.

2 *Βακχυλίδου ἐπινίκων.*
Ὄλβιος ᾧ τινι θεὸς μοῖράν τε καλῶν ἔπορεν
σύν τ' ἐπιζήλῳ τύχᾳ ἀφνειὸν βιοτὰν διάγειν.
οὐ γάρ τις ἐπιχθονίων πάντ' εὐδαίμων ἔφυ.

3 *Καρκίνου Τηρεύς.*
Ἀσκεῖν μὲν ἀρετήν, εὐτυχεῖν δ' αἰτεῖν θεούς.
ἔχων γὰρ ἄμφω ταῦτα μακάριός θ' ἅμα
κεκλημένος ζῆν κἀγαθὸς δυνήσεται.

4 *Καλλιμάχου ὕμνων* (Ιον. 95).
Οὔτ' ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος ἐπίσταται ἄνδρας ἀέξειν.

5 *Σοφοκλέους Ἀντιγόνης* (582).
Εὐδαίμονες οἷσι κακῶν ἄγευστος αἰών.

6 *Πινδάρου θρήνων.*
Εὐδαιμόνων
δραπέτας οὐκ ἔστιν ὄλβος.

7 *Μενάνδρου Δημιουργοῦ.*
Μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει·
χρῆται γὰρ οὗτος εἰς ἃ δεῖ ταύτῃ καλῶς.

8 *Θεόγνιδος* (255).
Κάλλιστον τὸ δικαιότατον, ῥᾷστον δ' ὑγιαίνειν,
ἥδιστον δὲ τυχεῖν ὧν τις ἕκαστος ἐρᾷ.

9 *Σκληρίου.*
Ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνατῷ,
δεύτερον δὲ φυὰν καλὸν γενέσθαι,
τρίτον δὲ πλουτεῖν ἀδόλως,
εἶτα τέταρτον ἡβᾶν μετὰ τῶν φίλων.

10 *Σοφοκλέους Ἴωνος.*
Ἐν Διὸς κήποις ἀροῦσθαι μοῦνον εὐδαίμονας ὄλ-
βους.

11 *Κρατῖνος ἐν Πλούτοις.*

Αὐτόματα τοῖσι θεὸς ἀνίει τἀγαθά.

12 *Θεόγνιδος* (653).

Εὐδαίμων εἴην καὶ θεοῖς φίλος ἀθανάτοισι,
Κύρν', ἀρετῆς δ' ἄλλης οὐδεμιῆς ἔραμαι.

13 *Σωτάδου.*

Ὁ πένης ἐλεεῖται, ὁ δὲ πλούσιος φθονεῖται·
ὁ μέσος δὲ βίος κεκραμένος δίκαιός ἐστιν.
αὐτάρκεια γὰρ πρὸς πᾶσιν ἡδονὴ δικαία.

14. *Θεόγνιδος* (1149).

Εἴη μοι πλουτεῦντι κακῶν ἀπάτερθε μεριμνῶν
ζώειν ἀβλαβέως, μηδὲν ἔχοντι κακόν.
οὐκ ἔραμαι πλουτεῖν οὐδ' εὔχομαι· ἀλλά μοι εἴη
ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων μηδὲν ἔχοντι κακόν.

15 *Σοφοκλέους Κρεούσης.*

Κάλλιστόν ἐστι τοὔνδικον πεφυκέναι·
λῷστον δὲ τὸ ζῆν ἄνοσον· ἥδιστον δ', ὅτῳ
πάρεστι λῆψις ὧν ἐρᾷ καθ' ἡμέραν.

16 *Ξενοφῶντος.*

Εὐδαιμονίαν νομίζω πολλὰ ἔχοντα καὶ δαπανᾶν.

17 *Δημοκρίτου.*

Εὐτυχὴς ὁ ἐπὶ μετρίοισι χρήμασι εὐθυμεόμενος, δυστυχὴς δὲ ὁ ἐπὶ πολλοῖσι δυσθυμεόμενος.

18 *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί ἐστιν εὐδαιμονία "ἡδονὴ ἀμεταμέλητος" ἔφη.

19 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνες εὐδαίμονες εἶπεν "οἷς καὶ φρένες ἀγαθαὶ καὶ λόγος πρόσεστιν."

20 *Διογένους.*

Εὐδαιμονία γὰρ μία ἐστὶ τὸ εὐφραίνεσθαι ἀληθινῶς καὶ μηδέποτε λυπεῖσθαι, ἐν ὁποίῳ δὴ ἂν τόπῳ ἢ καιρῷ ὑπάρχῃ τις.

21 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Εὐδαιμονίαν γὰρ ταύτην εἶναι φαμὲν ἀληθινὴν τὸ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν ψυχὴν ἀεὶ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἱλαρότητι διατρίβειν.

22 *Χρυσίππου.*

Ὁ δ' ἐπ' ἄκρον, φησί, προκόπτων ἅπαντα πάντως ἀποδίδωσι τὰ καθήκοντα καὶ οὐδὲν παραλείπει. τὸν δὲ τούτου βίον οὐκ εἶναί πω φησὶν εὐδαίμονα, ἀλλ' ἐπιγίγνεσθαι αὐτῷ τὴν εὐδαιμονίαν, ὅταν αἱ μέσαι πράξεις αὗται προσλάβωσι τὸ βέβαιον καὶ ἑκτικόν, καὶ ἰδίαν πῆξιν τινὰ λάβωσιν.

23 *Ἰαμβλίχου Σωπάτρῳ περὶ ἀρετῆς.*

Εὐδαίμων ἐστὶν ὁ θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ὅμοιος, τέλεος, ἁπλοῦς, καθαρός, ἐξῃρημένος ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

24 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου* (p. 247 ult.).

Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὖ ἢ κακῶς πραξάντων πλανᾶσθαι ἠνάγκασται καὶ τὰ ἐκείνου, τούτῳ ἄριστα παρεσκεύασται ζῆν.

25 *Δημοκρίτου.*

Τὸν εὐθυμέεσθαι μέλλοντα χρὴ μὴ πολλὰ πρήσσειν, μήτε ἰδίῃ μήτε ξυνῇ, μηδὲ ἅσσ' ἂν πρήσσῃ ὑπέρ τε δύναμιν αἱρέεσθαι τὴν ἑωυτοῦ καὶ φύσιν, ἀλλὰ τοσαύτην ἔχειν φυλακήν, ὥστε καὶ τῆς τύχης

ἐπιβαλλούσης καὶ ἐς τὸ δέον ὑπηγεομένης, τῷ δοκέειν κατατίθεσθαι καὶ μὴ πλέω προσάπτεσθαι τῶν δυνατῶν· ἡ γὰρ εὐογκίη ἀσφαλέστερον τῆς μεγαλογκίης.

26 Ἱπποδάμου Θουρίου ἐκ τοῦ περὶ εὐδαιμονίας.

Τῶν ζώων τὰ μὲν ἐντὶ δεκτικὰ τᾶς εὐδαιμονίας τὰ δὲ ἄδεκτα. καὶ δεκτικὰ μὲν ὅσα λόγον ἔχει· ἁ μὲν γὰρ εὐδαιμονία οὐκ ἄτερθεν ἀρετᾶς, ἁ δὲ ἀρετὰ ἐγγίνεται τῷ λόγον ἔχοντι πρᾶτον· ἄδεκτα δὲ [ὅσα λόγον οὐκ ἔχει· οὔτε γὰρ τὸ ὄψιος ἄμοιρον δέχεται τὸ τᾶς] ὄψιος ἔργον ἢ τὰν τᾶς ὄψιος ἀρετάν, οὔτε τὸ λόγω ἄμοιρον τὸ τῶ λόγον ἔχοντος ἔργον ἢ τὰν τῶ λόγον ἔχοντος ἀρετάν. ἁ δ' εὐδαιμονία καὶ ἀρετὰ τῶ λόγον ἔχοντος τὰ μὲν ὡς ἔργον τὰ δ' ὡς τέχνα τίς ἐντι. τῶν δὴ λόγον ἐχόντων ζώων τὰ μέν ἐντι αὐτοτελέα, ὅσα δι' αὐτὰ τέλεά ἐντι καὶ οὐδενὸς ἐπιδεῆ τῶν ἔξωθεν οὔτε ποτὶ τὸ ἦμεν οὔτε ποτὶ τὸ καλῶς ἦμεν· τοιοῦτος δέ κα εἴη ὁ θεός. οὐκ αὐτοτελέα δὲ ὅσα μὴ δι' αὐτὰ τέλεά ἐστι, ποτιδέεται δὲ καὶ τᾶς ἔξωθεν αἰτίας· τοιοῦτος δέ κα εἴη ὁ ἄνθρωπος. τῶν δὴ οὐκ αὐτοτελέων τὰ μέν ἐστι τέλεα τὰ δ' οὐ τέλεα. καὶ τέλεα μὲν ὅσα καὶ παρὰ τὰν αὐτῶν αἰτίαν καὶ παρὰ τὰς ἔξωθεν αἰτίας γίνονται. καὶ παρὰ μὲν τὰν αὐτῶν, τῷ καὶ φύσιν ἀγαθὰν καὶ προαίρεσιν ποτενέγκασθαι· παρὰ δὲ τὰς ἔξωθεν, τῷ εὐνομίαν καὶ ἐπιστάτας ἀγαθὼς λαβεῖν· [τοιοῦτος δέ κα εἴη ὁ καλοκαγαθὸς ἄνθρωπος]. οὐ τέλεα δὲ τὰ ἤτοι μηδ' ἑτέρω τούτων κοινωνάσαντα, ἢ τινὸς αὐτῶν, ἢ τὰ καθόλω φαῦλα ὑπάρχοντα καττόν γα τρόπον τᾶς ψυχᾶς· τοιοῦτος δέ κα εἴη ὁ θάτερος ἄνθρωπος. τῶν δὲ τελέων ἀνθρώπων δοιαὶ διαφοραί· τοὶ μὲν γάρ ἐντιν αὐτῶν

καττὰν φύσιν τέλειοι τοὶ δὲ καττὸν βίον· καὶ καττὰν φύσιν μὲν τοὶ μόνον ἀγαθοί· οὗτοι δέ κ' εἶεν τοὶ ἔχοντες τὰν ἀρετάν· ἁ γὰρ ἀρετὰ τᾶς ἑκάστω φύσιος καὶ ἀκρότας καὶ τελειότας ἐντί· ἁ μὲν τῶ ὀφθαλμῶ τᾶς τῶ ὀφθαλμῶ φύσιος ἀκρότας καὶ τελειότας, ἁ δὲ τῶ ἀνθρώπω τᾶς τῶ ἀνθρώπω φύσιος καὶ ἀκρότας καὶ τελειότας· καττὸν βίον δὲ τέλειοι τοὶ μὴ μόνον ἀγαθοὶ ὄντες ἀλλὰ καὶ εὐδαίμονες. ἁ μὲν γὰρ εὐδαιμονία τελειότας ἐντὶ βίω ἀνθρωπίνω· ὁ δὲ βίος ὁ ἀνθρώπινος σύσταμα τᾶν πραξίων, ἁ δ' εὐδαιμονία ἁ συμπεραίνουσα τὰς πράξιας. συμπεραίνει δὲ τὰς πράξιας ἀρετὰ καὶ τύχα, τὰ μὲν ἀρετὰ καττὰν χρῆσιν, τὰ δ' εὐτυχία καττὰν κατόρθωσιν. ὁ μὲν ὦν θεὸς οὔτε μαθὼν παρά τινος τὰν ἀρετὰν ἀγαθὸς ἐγένετο οὔτε ἐπισυνεργαξαμένας αὐτῷ τᾶς τύχας εὐδαίμων· φύσει γὰρ ἦν ἀγαθὸς καὶ φύσει εὐδαίμων καὶ αἰεὶ ἦν καὶ ἐσεῖται καὶ οὐδέποκα ἐπιλείψει τοιοῦτος ἐών, ἄφθαρτος ἐὼν καὶ φύσει ἀγαθός· ὁ δὲ ἄνθρωπος οὔτε [τᾷ φύσει ἀγαθὸς οὔτε] τᾷ φύσει εὐδαίμων, ἀλλὰ μαθήσιος καὶ προνοίας ποτιδέεται, ποτὶ μὲν τὸ γενέσθαι ἀγαθὸς τᾶς ἀρετᾶς, ποτὶ δὲ τὸ γενέσθαι εὐδαίμων τᾶς εὐτυχίας. καὶ διὰ τοῦτο ἐκ δύο τούτων ἁ ἀνθρωπίνα εὐδαιμονία συγκεφαλαιοῦται, ἐπαίνω τε καὶ μακαρισμῶ· ἐπαίνω μὲν τῶ ἐξ ἀρετᾶς, μακαρισμῶ δὲ τῶ ἐξ εὐτυχίας. τὰν μὲν ὦν ἀρετὰν ἔχει διὰ τὰν θείαν μοῖραν, τὰν δὲ εὐτυχίαν διὰ τὰν θνατάν. ἐξήρηται δὲ τὰ μὲν θνατὰ ἀπὸ τῶν θεῶν, καὶ τὰ ἐπὶ γᾶς [ἀπὸ] τῶν οὐρανίων, τὰ δὲ χείρονα ἀπὸ τῶν βελτιόνων. καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἑπόμενος τοῖς θεοῖς ἀγαθὸς εὐδαιμονεῖ, ὁ δὲ ἑπόμενος τοῖς θνατοῖς κακοδαιμονεῖ. τῷ μὲν γὰρ τὰν φρόνασιν ἔχοντι ἀγαθὸν εὐτυχία καὶ χρήσιμον· καὶ ἀγαθὸν μὲν διὰ τὰν γνῶσιν

τᾶς χρήσιος, ὠφέλιμον δὲ διὰ τὸ συνεργεῖν ταῖς πράξεσι. καλὸν ὦν, ὅκαν εὐτυχία παρῇ τῷ νῷ, ὥσπερ ὠρίῳ ἀνέμῳ θέοντα, ποττὰν ἀρετὰν ἀποβλέποντα ποιέεσθαι τὰς πράξιας, ὥσπερ καὶ τὸν κυβερνάταν ποτὶ τὰς τῶν ἄστρων κινάσιας· οὕτω γὰρ οὐ μόνον ἀκολουθήσει τῷ θεῷ, ἀλλὰ καὶ συντάξει τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ποτὶ τὸ θῆον. καὶ μὰν καὶ τοῦτό γα φανερόν, ὅτι ἐκ διαθέσιος καὶ πράξιος βίος διαφέρων γίνεται· ἀνάγκα δὲ τὰν μὲν διάθεσιν ἢ σπουδαίαν ἢ φαύλαν ἦμεν, τὰν δὲ πρᾶξιν ἢ εὐδαίμονα ἢ κακοδαίμονα· καὶ σπουδαίαν μὲν τὰν ἀρετᾶς μετειληφυῖαν, φαύλαν δὲ τὰν κακίας· τὰς δὲ πράξιας εὐδαίμονας μὲν ἐν τᾷ εὐτυχίᾳ, συμπεραίνονται γὰρ ποτὶ τὸν λόγον· κακοδαίμονας δ' ἐν τᾷ ἀτυχίᾳ, ἀποτευκτικὸν γὰρ τῶ συμπεράσματος. διόπερ οὐ μόνον μαθεῖν δεῖ τὰν ἀρετὰν ἀλλὰ καὶ κτήσασθαι καὶ χρήσασθαι αὐτᾷ, ἤτοι ἐς φαλακίαν ἢ ἐς συναύξασιν ἢ καὶ μέγιστον ἐς ἐπανόρθωσιν οἴκων τε καὶ πολίων. οὐ γὰρ μόνον τὰν κτᾶσιν ἔχειν δεῖ τῶν καλῶν, ἀλλὰ καὶ τὰν ὄνασιν. ταῦτα δὲ πάντα ἐσεῖται, αἴκα πόλιος εὐνομουμένας τύχῃ ὁ ἄνθρωπος. καὶ ταῦτα μὲν ἐγὼ φαμὶ ἦμεν τὸ ὀνομαζόμενον Ἀμαλθείας κέρας· ἐν εὐνομίᾳ γὰρ τὰ πάντα ἐντί, καὶ ἄνευ ταύτας οὔτε γεννᾶται τὸ μέγιστον τᾶς ἀνθρωπίνας φύσιος ἀγαθόν, οὔτε γενναθὲν καὶ αὐξαθὲν δύναιτό κα διαμένεν. καὶ γὰρ τὰν ἀρετὰν καὶ τὰν φορὰν ποττὰν ἀρετὰν αὐτὰ ἀμπέχει, τῷ καὶ φύσιας ἀγαθὰς γεννᾶσθαι κατταύταν, καὶ ἤθεα δὲ καὶ ἐπιταδεύματα καὶ νόμως εἶμεν τὼς ἀρίστως, ἔτι δὲ λόγως ὀρθογνώμονας, καὶ εὐσέβειαν δὲ καὶ ὁσιότατα ποτὶ τὰ τιμιώτατα. ὥστε τῷ μέλλοντι εὐδαιμονήσειν καὶ ὀρθόπλοον ἕξειν τὸν αὐτῶ βίον, εὐνομίας ὑπαρχούσας καὶ διαπερᾶσαι δεῖ καὶ διελθεῖν αὐτὸν εὐνομίαν καταλιπόντα. ἅμα δὲ

καὶ ἀνάγκαν ἐπεμφέρει ὁ λόγος τοῖσιν ἔμπροσθεν εἰρημένοις. ὁ γὰρ ἄνθρωπος κοινωνίας μέρος ἐντί· καὶ σὺν τούτοις ὁλόκλαρος γίνεται καττὸν αὐτὸν λόγον, σὺν τῷ μὴ μόνον κοινωνὲν ἀλλὰ καὶ καλῶς κοινωνέν. ἃ μὲν γὰρ ἐν πλείοσιν, ἀλλ' οὐκ ἐν ἑνὶ πέφυκε γίγνεσθαι· ἃ δὲ ἐν ἑνὶ μέν, οὐ μὰν ἔτι ἐν πλείοσιν· ἃ δὲ καὶ ἐν πλείοσι καὶ ἐν ἑνί, καὶ διὰ τοῦτο ἐν ἑνὶ ὅτι καὶ ἐν πλείοσιν. ἁρμονία μὲν γὰρ καὶ συμφωνία καὶ ἀριθμὸς ἐν πλείοσιν ἐγγίγνεσθαι πέφυκεν· οὐδὲν γὰρ αὔταρκες, ὃ τούτων τῶν μορίων ποιεῖ τὸ ὅλον· ὀξυακοΐα δὲ καὶ ὀξυδορκία καὶ ποδῶν ὠκύτας ἐν ἑνὶ μόνον· εὐδαιμονία δὲ καὶ ἀρετὰ ψυχᾶς καὶ ἐν ἑνὶ καὶ ἐν πλείοσι καὶ ἐν τῷ ὅλῳ καὶ ἐν τῷ παντί. καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἑνὶ ὅτι καὶ ἐν πλείοσι, καὶ ἐν τοῖς πλείοσιν ὅτι καὶ ἐν τῷ ὅλῳ καὶ ἐν τῷ παντί· ἅ τε γὰρ τᾶς ὅλας φύσιος διακόσμασις καὶ τὸ καθ' ἓν ἕκαστον διακεκόσμακε καὶ ἁ καθ' ἕκαστον δὲ διακόσμασις τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν ἐκπεπλήρωκε. τοῦτο βοᾷ ἀκολουθεῖ διὰ τὸ τᾷ φύσει πρότερον εἶμεν τὸ ὅλον τῶ μέρεος, ἀλλ' οὐ τὸ μέρος τῶ ὅλω. αἴτε γὰρ μὴ ἦν ὁ κόσμος, οὐδ' ἂν ὁ ἥλιος ἦν, οὐδ' ἁ σελάνα, οὐδ' οἱ πλάνατες ἀστέρες, οὐδ' οἱ ἀπλανέες· ὄντος δέ γα τῶ κόσμω, καὶ τούτων ἕκαστον ἐντί. ἴδοι δέ κα τοῦτό τις καὶ ἐπ' αὐτᾶς τᾶς τῶν ζῴων φύσιος. αἴτε γὰρ μὴ ἦν ζῷον, οὐδ' ἂν ὀφθαλμός, οὐδ' ἂν στόμα, οὐδ' ἂν ἀκοά· ὄντος δέ γα ζῴω, καὶ τούτων ἕκαστον ἐντί. ὡς δὲ ἔχει τὸ ὅλον ποτὶ τὸ μέρος, οὕτω καὶ ἁ τῶ ὅλω ἀρετὰ ποτὶ τὰν τῶ μέρεος. μὴ ὑπαρχούσας γὰρ ἁρμονίας καὶ ἐπόψιος θείας περὶ τὸν κόσμον, οὐκ ἂν δύναιτο συνεῖμεν ἔτι καλῶς ἔχοντα τὰ ἐγκεκοσμαμένα· μὴ ὑπαρχούσας δ' εὐνομίας περὶ τὰς πόλιας, οὐκ ἂν δύναιτό τις ἀγαθὸς ἢ εὐδαίμων πολίτας ἦμεν· μὴ ὑπαρχούσας δ' ὑγιείας περὶ τὸ

ζῷον, οὐκ ἂν δύναιτο πὸυς ἢ χεὶρ σθεναρά τε καὶ ὑγιεινὰ ἦμεν. ἔστι γὰρ ἁ μὲν ἁρμονία ἀρετὰ κόσμω, ἁ δ' εὐνομία ἀρετὰ πόλιος, ἁ δ' ὑγίεια καὶ ἰσχὺς ἀρετὰ σώματος. καὶ ἕκαστον δὲ τῶν ἐν αὐτοῖς μερέων συντέτακται ποτὶ τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν. ὀφθαλμοί τε γὰρ ὁρῶντι ὑπὲρ τῶ παντὸς σώματος, καὶ τἆλλα δὲ μόριά τε καὶ μέλεα ὑπὲρ τῶ ὅλω καὶ τῶ παντὸς συντέτακται.

27 Εὐρυφάμου Πυθαγορείου περὶ βίου.

Βίος ἀνθρώπω τέληος θεῶ μὲν λείπεται τῷ μὴ αὐτοτελὴς ἦμεν, ἀλόγων δὲ ζῴων καθυπερέχει τῷ ἀρετᾶς καὶ εὐδαιμοσύνας ἐπίμοιρος ἦμεν. οὔτε γὰρ ὁ θεὸς τᾶς ἔξωθεν αἰτίας ποτιδεής ἐντι, φύσει γὰρ ἀγαθὸς ἐὼν καὶ φύσει εὐδαίμων ἐξ αὐταύτω τέληός ἐντι· οὔτε τῶν ἀλόγων ζῴων οὐδέν.. λόγω γὰρ ἄμοιρα ὄντα καὶ τᾶς ἐς τὰς πράξιας ἐπιστάμας ἄμοιρά ἐντι. ἀνθρώπω δὲ φύσις τὰ μὲν τᾶς ἐκ τᾶς ἰδίας προαιρέσιος τὰ δὲ καὶ τᾶς ἐκ τῶ θήω γινομένας ἐπικουρήσιος ποτιδεής ἐντι· τὸ μὲν γὰρ λόγω τυπωτικὸς ἦμεν καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν νοατικός, καὶ τὸ ὀρθῶς ἀπὸ γᾶς ἀνακεκλίσθαι καὶ ἐς τὸν οὐρανὸν ἀποβλέπεν καὶ θεῶν τῶν ἀνωτάτω νοητικὸς ἦμεν, ταῦτα δὲ καὶ τᾶς ἐκ τῶν θεῶν ἐπικουρήσιος τέτευχε· τὸ δὲ βούλησιν ἔχεν καὶ προαίρεσιν καὶ ἀρχὰν ἐν αὐταύτῳ τοιαύταν, καττὰν κύριος οὗτός ἐντι καὶ ἀρετὰν ἐπιταδεῦσαι καὶ κακίαν ζαλῶσαι καὶ θεοῖς ὀπαδῆσαι καὶ ἀπὸ θεῶν ἀποτραπῆμεν, ταῦτα δὲ καὶ καθ' αὐτὸν κινέεσθαι δυνατός ἐντι. διὸ καὶ ψόγων καὶ ἐπαίνων καὶ τιμᾶς καὶ ἀτιμίας τὰ μὲν ἐκ τᾶς τῶν θεῶν τὰ δὲ καὶ ἐκ τᾶς τῶν ἀνθρώπων τυγχάνοντί τοι, ἤτοι ἀρετὰν ἢ κακίαν ζαλώσαντες. ἔχει γὰρ οὕτως ὁ σύμπας λόγος· τὸ θῆον ἄνθρωπον πολυφρονέστατον ζῷον ἐς

τὸν κόσμον ἐσῴκισεν, ἀντίμιμον μὲν τᾶς ἰδίας φύσιος, ὀφθαλμὸν δὲ τᾶς τῶν ὄντων διακοσμάσιος· διὸ καὶ ὀνύματα μὲν ἔθηκε τοῖς πράγμασι, χαρακτῆρι αὐτῶν ἑπόμενος, ἀνεύρετο δὲ καὶ γράμματα, θησαυροὺς τᾷ μνάμᾳ παρασκευασάμενος, ἐμιμάσατο δὲ καὶ τὰν τῶ παντὸς διακόσμασιν, δίκαις τε καὶ νόμοις κοινωνίαν πολίων συναρμοξάμενος. οὐθὲν γὰρ οὕτω κοσμοπρεπὲς καὶ θεῶν ἄξιον ἔργον ἀνθρώποις πέπρακται, ὡς πόλιος εὐνομουμένας συναρμογὰ καὶ νόμων καὶ πολιτείας διακόσμασις. εἷς γὰρ ἕκαστος ἄνθρωπος αὐτὸς καθ' αὐτὸν οὐδεὶς ἐὼν οὔτε ποττὸ ζῆν ... ὁμοφροσύνᾳ ξυνᾷ καὶ ξυναρμογᾷ πολιτείας καὶ αὐτὸς καθ' αὐτὸν ἱκανὸς γέγονε καὶ ποττὸ ὅλον καὶ τὸ τέληον σύσταμα τᾶς κοινωνίας εὐσυνάρμοστος. ἀνθρώπω γὰρ ὁ βίος λύρας ἐξακριβωμένας καὶ κατὰ πᾶν ἐπιτελέος ἐάσας εἰκών ἐντι· λύρα τε γὰρ πᾶσα χρῄζει τριῶν τούτων τυχέν, ἐξαρτύσιος συναρμογᾶς ἐπαφᾶς τινος μωσικᾶς. ἐξάρτυσις μὲν ὦν ἐντὶ ἁ τῶν οἰκήων μερέων τῶ σώματος παρασκευὰ πάντων, λέγω δὲ τᾶν χορδᾶν καὶ τῶν ὀργάνων τῶν ποτ' εὐφωνίαν καὶ πλαγὰν ἐπισυνεργούντων· συναρμογὰ δὲ ἁ ποτ' ἀλλάλως σύγκρασις τῶν φθόγγων· ἐπαφὰ δὲ μωσικὰ ἁ κατὰ συναρμογὰν κίνασις ἤδη τούτων· οὕτως ὦν καὶ βίος ἀνθρώπων χρῄζει τριῶν τούτων τυχέν. ἐξάρτυσις μὲν ἁ τῶν τῶ βίω μερέων ἐντὶ συμπλάρωσις· βίω δὲ μέρεα τά τε σώματος ἀγαθὰ καὶ τὰ τῶν χρημάτων καὶ τὰ τᾶς δόξας καὶ τὰ τῶν φίλων· συναρμογὰ δὲ ἁ κατ' ἀρετὰν καὶ νόμως τούτων σύνταξις· ἐπαφὰ δὲ μωσικὰ ἁ κατ' ἀρετὰν καὶ νόμως τούτων σύγκρασις, ὀρθοπλοουμένας τᾶς ἀρετᾶς καὶ μηθὲν ἔξωθεν ἀντιπῖπτον ἐχούσας αὐτᾷ. οὐ γὰρ ἐν τῷ ἀπερύκεσθαι τᾶς προθέσιος τῶν ἑκουσίων σκοπῶν πέ-

πτωκε τὸ εὐδαιμονῆν, ἀλλ' ἐν τῷ κατατυγχάνεσθαι· οὐδ' ἐν τῷ ἀδορυφόρατον ἦμεν καὶ ἀνυπηρέτατον τὰν ἀρετάν, ἀλλ' ἐν τῷ συμπλαροῦσθαι ταῖς οἰκήαις δυνάμεσι ποτὶ τὰς πράξιας. οὐ γὰρ αὐτοτελής ἐντι ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀτελής· τέληος δὲ γινόμενος ἃ μὲν παρ' αὐτὸν ἃ δὲ καὶ παρὰ τὰν ἔξωθεν αἰτίαν· καὶ τέληος ἤτοι καττὰν φύσιν ἢ καττὸν βίον· καὶ κατὰ μὲν τὰν φύσιν, αἴκα ἀγαθὸς γένηται· ἁ γὰρ ἑκάστω ἀρετὰ ἀκρότας καὶ τεληότας ἐντὶ τᾶς ἑκάστω φύσιος (οἷον ἁ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ἀρετὰ ἀκρότας καὶ τεληότας τᾶς τῶν ὀφθαλμῶν, ἁ δὲ τῶν οὐάτων τᾶς τῶν οὐάτων· οὕτω δὲ τῶ ἀνθρώπω ἁ ἀρετὰ ἀκρότας ἐντὶ καὶ τεληότας τᾶς ἀνθρώπω φύσιος). τέληος δὲ καττὸν βίον, αἴκα εὐδαίμων γένηται· ἁ γὰρ εὐδαιμονία τεληότας καὶ συμπλάρωσίς ἐντι τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν. διὸ πάλιν ἀρετὰ καὶ εὐτυχία μέρεα γίγνονται τῶ ὑπ' αὐτῷ βίω, τᾶς μὲν ἀρετᾶς ὡς ψυχᾶς ὑποκειμένας, τᾶς δ' εὐτυχίας ὡς σώματος, τῶν δὲ συναμφοτέρων αὐτῶν ὡς ζώω. τὸ μὲν γὰρ χρέεσθαι καλῶς αὐτὸν ἔστι τοῖς κατὰ φύσιν ἀγαθοῖς, τὸ δὲ τὰν χρᾶσιν ἐμπαρέχεν· καὶ χρέεσθαι μὲν ἀρετᾷ, χρᾶσιν δ' ἐμπαρέχεν εὐτυχίᾳ· καὶ ἃ μὲν τὰν προαίρεσιν καὶ τὸν λόγον ὀρθὸν παρέχεσθαι, ἃ δὲ τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς πράξιας. τὸ μὲν γὰρ βουληθῆμεν τὰ καλὰ καὶ ὑποστῆμεν τὰ δεινὰ τᾶς ἀρετᾶς οἰκῆόν ἐντι, τὸ δ' ὀρθοπλοῆσαι τὰς προαιρέσιας καὶ ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν τὰς πράξιας τᾶς εὐτυχίας. ἐνίκασε γὰρ ὁ στραταγὸς καὶ σὺν τἀρετᾷ καὶ σὺν τᾷ εὐτυχίᾳ· καὶ εὐπλόησεν ὁ κυβερνάτας καὶ σὺν τᾷ τέχνᾳ καὶ σὺν τοῖς οὐρίοις πνεύμασιν· καὶ εἶδεν ὁ ὀφθαλμὸς καλῶς καὶ σὺν τᾷ ὀξυδορκίᾳ καὶ σὺν τῷ φάει. καὶ ἄριστος ὁ βίος ὁ τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο καὶ διὰ τὰν ἀρετὰν αὐτὰν καὶ διὰ τὰν εὐτυχίαν.

28 *Ἐκ τῆς Διδύμου ἐπιτομῆς.*

Τὴν δ' εὐδαιμονίαν ἐκ τῶν καλῶν γίνεσθαι καὶ προηγουμένων πράξεων. διὸ καὶ δι' ὅλων εἶναι καλήν, καθάπερ καὶ τὴν ἐν τοῖς ἄλλοις ἐνέργειαν δι' ὅλων ἔντεχνον. οὐ γὰρ ἐκβιβάζειν τὴν παράληψιν τῶν ὑλικῶν ἀρχῶν τῆς εἰλικρινείας τοῦ καλοῦ τὴν εὐδαιμονίαν, ὡς οὐδὲ τὴν τῆς ἰατρικῆς ἔντεχνον δι' ὅλων ἐνέργειαν τὴν τῶν ὀργάνων χρῆσιν· πᾶσαν μὲν γὰρ πρᾶξιν ἐνέργειαν εἶναί τινα ψυχῆς. ἐπεὶ δ' ὁ πράττων συγχρῆταί τισι πρὸς τὴν τελειότητα τῆς προθέσεως, μέρη ταῦτα χρὴ νομίζειν τῆς ἐνεργείας· καίτοι γε ἐπιζητούσης ἑκατέρας τῶν εἰρημένων ἑκάτερον, οὐ μὴν ὡς μέρος, ὡς δὲ ποιητικὸν τῆς τέχνης. τὰ γὰρ ὧν ἄνευ πράττειν ὁτιοῦν ἀδύνατον μέρη τῆς ἐνεργείας λέγειν, οὐκ ὀρθόν. τὸ μὲν γὰρ μέρος ἐπινοεῖσθαι κατὰ τὸ συμπληρωτικὸν τοῦ ὅλου· τὰ δ' ὧν οὐκ ἄνευ κατὰ τὸ ποιητικόν, τῷ φέρειν καὶ συνεργεῖν εἰς τὸ τέλος.

29 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Εὐθυδήμου* (280 d.).

Ἆρ' οὖν, ὦ Κλεινία, ἤδη τοῦτο ἱκανὸν πρὸς τὸ εὐδαίμονα ποιῆσαί τινα, τό τε κεκτῆσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ τὸ χρῆσθαι αὐτοῖς; Ἔμοιγε δοκεῖ. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, ἐὰν ὀρθῶς χρῆταί τις ἢ ἐὰν μή; Ἐὰν ὀρθῶς. Καλῶς γε, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις. πλέον γάρ που (οἶμαι) θάτερόν ἐστιν, ἄν τις χρῆται μὴ ὀρθῶς ὁτῳοῦν πράγματι ἢ ἐὰν ἐᾷ· τὸ μὲν γὰρ κακόν, τὸ δ' οὔτε κακὸν οὔτ' ἀγαθόν.

39 *Πλάτωνος νόμων ὄγδοον* (p. 829).

Τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγκη πρῶτον τὸ μήτε ἀδικεῖν ἄλλους μήτε ὑφ' ἑτέρων αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι. τούτοιν δὲ τὸ μὲν οὐ πάνυ χαλεπόν· τοῦ

δὲ μὴ ἀδικεῖσθαι κτήσασθαι δύναμιν παγχάλεπον. καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοτελέως σχεῖν ἄλλως ἢ τελέως γενόμενον ἀγαθόν.

31 *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.*

Οὔτε τὸν ἀρρωστοῦντα ἡ χρυσόπους ὠφελεῖ κλίνη οὔτ' αὖ τὸν ἀνόητον ἡ ἐπίσημος εὐτυχία.

ΠΕΡΙ ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΙΑΣ. ΡΔ.

1 *Ὁμήρου* (Il. χ 60).

Δύσμορον, ὅν ῥα πατὴρ Κρονίδης ἐπὶ γήραος οὐδῷ
δύῃ ἐν ἀργαλέῃ φθίσῃ κακὰ πόλλ' ἐπιδόντα,
υἱέας τ' ὀλλυμένους ἑλκηθείσας τε θύγατρας,
καὶ θαλάμους κεραϊζομένους, καὶ νήπια τέκνα
βαλλόμενα προτὶ ἄστυ ἐν αἰνῇ δηιοτῆτι.

2 *Μενάνδρου Ὑδρίας.*

Γέροντα δυστυχοῦντα τῶν αὑτοῦ κακῶν
ἐπαγόμενον λήθην ἀνέμνησας πάλιν
ἐπὶ τἀτυχεῖν τ' ἤγειρας.

3 *Σοφοκλέους Ναυπλίου.*

Τῷ γὰρ κακῶς πράσσοντι μυρία μία
νύξ ἐστιν, εὖ παθόντα εἶθ' ἑτέρα θανεῖν.

4 *Εὐριπίδου* (Herc. Fur. 1292).

Κεκλημένῳ δὲ φωτὶ μακαρίῳ ποτὲ
αἱ μεταβολαὶ λυπηρόν· ᾧ δ' ἀεὶ κακῶς
ἔστ', οὐδὲν ἀλγεῖ, συγγενῶς δύστηνος ὤν.

5 *Μενάνδρου Παρακαταθήκης.*

Εὔπειστον ἀτυχῶν ἐστιν ἄνθρωπος φύσει·
τὸν πλησίον γὰρ οἴεται μᾶλλον φρονεῖν
ὁ τοῖς λογισμοῖς τοῖς ἰδίοις πταίων ἀεί.

6 *Ἄμφιδος ἐξ Ἀμπελουργοῦ.*

Ἐν οἷς ἂν ἀτυχήσῃ τις ἄνθρωπος τόποις,
ἥκιστα τούτοις πλησιάζων ἥδεται.

7 *Μενάνδρου Ἐγχειριδίου.*

Οὐχ ὅθεν ἂν ᾤμην ἠτύχηκα· πάντα δὲ
τὰ μηδὲ προσδοκώμεν' ἔκστασιν φέρει.

8 *Ἰλιάδος ταῦ* (290).

Ὥς μοι δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ ἀεί.

9 *Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.*

Ἐπ' ἄκραν ἥκομεν γραμμὴν κακῶν.

10 *Εὐριπίδου Αἰόλου.*

Ἀεὶ τὸ μὲν ζῇ, τὸ δὲ μεθίσταται κακόν,
τὸ δ' αὖ πέφηνεν αὖθις ἐξ ἀρχῆς νέον.

11 *Φιλήτα Δήμητρος.*

Νῦν δ' αἰεὶ πέσσω· τὸ δ' ἀέξεται ἄλλο νεωρὲς
πῆμα, κακοῦ δ' οὔπω γίγνεται ἡσυχίη.

12 *Φιλήτου.*

Ἡ μὲν δὴ πολέεσσι πεφύρησαι χαλεποῖσι,
θυμέ, γαληναίῃ δ' ἐπιμίσγεαι οὐδ' ὅσον ὅσσον,
ἀμφὶ δέ τοι νέαι αἰὲν ἀνῖαι τετρήχασιν.

13 *Μενάνδρου Ἥρωι.*

Ὡς οἰκτρὸν ἢ τὰ τοιαῦτα δυστυχῶ μόνη,
ἃ μηδὲ πιθανὰς τὰς ὑπερβολὰς ἔχει.

14 *Τοῦ αὐτοῦ* (Eurip. Andr. 330.).

Ἔξωθεν εἰσὶν οἱ δοκοῦντες εὐτυχεῖν
λαμπροί, τὰ δ' ἔνδον πᾶσιν ἀνθρώποις ἴσοι.

15 *Φιλήτου.*

Τῷ οὔ μοι πολέων γαίης ὕπερ ἠδὲ θαλάσσης,

ἐκ Διὸς ὡραίων ἐρχομένων ἐτέων.
οὐδ' ἀπὸ μοῖρα κακῶν μελέῳ φέρει· ἀλλὰ μένουσιν
ἔμπεδ' ἀεὶ καὶ τοῖς ἄλλα προσαυξάνεται.

16 *Διφίλου.*

Ὥσπερ κυαθίζουσ' ἐνίοθ' ἡμῖν ἡ τύχη
ἓν ἀγαθὸν ἐπιχέασα τρί' ἐπαντλεῖ κακά.

17 *Γαΐου κατὰ Ἀρτεμισίου παιδοφθορίας.*

Τὸ μὲν ἀδικεῖσθαι καὶ πᾶν ὁτιοῦν δεινόν ἐστι· τὸ δὲ καὶ τῶν τοιούτων τι παθεῖν, ἃ μηδὲ εἰπεῖν ὁ πεπονθὼς δύναται σαφῶς, δυστυχίας ὑπερβολὴν οὐκ ἔχει.

18 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*

Ὅρα δὴ τὸ τῆς κατηγορίας δύσκολον, ἐν ᾗ καὶ τὸ εἰπεῖν ἀδύνατον, αἰσχρὸν γάρ, καὶ τὸ σιωπῆσαι χαλεπώτερον, πῶς γὰρ ἂν δύναιτό τις ἄνευ λόγου δηλῶσαι τὰ πεπραγμένα;

19 *Ἀντιφῶντος.*

Ὅτῳ γὰρ ὁ θεὸς μὴ παντελῶς βούλεται ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρί, χρημάτων πλοῦτον παρασχών, τοῦ καλῶς φρονεῖν πένητα ποιήσας, τὸ ἕτερον ἀφελόμενος ἀμφοτέρων ἀπεστέρησεν.

20 *Δημοκρίτου.*

Ἀπορίη ξυνὴ τῆς ἑκάστου χαλεπωτέρη· οὐ γὰρ ὑπολείπεται ἐλπὶς ἐπικουρίης.

21 Νόσος οἴκου καὶ βίου γίνεται ὅκως περ καὶ σκήνεος.

22 *Γαΐου ὑπὲρ Παύλου παιδὸς ἰδίου ἐν μανίᾳ ἀνῃρημένου.*

Ἔοικε δὲ ὁ βάσκανος δαίμων φιλοτιμότατος εἶναι πρὸς τὰς παραδόξους συμφοράς. ἕστηκέ σοι παιδοφόνος πατήρ, τὴν μὲν χεῖρα μιαρώτατος τὴν δὲ ψυχὴν καθαρώτατος, μανίᾳ διακονησάμενος τὴν συμφοράν.

23 Ἡράκλειτος ἔφη ὡς ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων.

24 Ξενοκράτους.

Ξενοκράτης ἔλεγεν, ὥσπερ τὸ κακοπρόσωπον αἶσχει προσώπου, καὶ μοχθηρίᾳ τινὶ μορφῆς τὸ δύσμορφον, οὕτω δαίμονος κακίᾳ τοὺς πονηροὺς κακοδαίμονας ὀνομάζομεν.

25 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Γοργίου (470 d).

Ἀλλὰ μήν, ὦ Σώκρατες, οὐδέν γέ σε δεῖ παλαιοῖς πράγμασιν ἐλέγχειν. τὰ γὰρ ἐχθὲς καὶ πρῴην γεγονότα, ταῦτα ἱκανά σε ἐξελέγξαι ἐστὶ καὶ ἀποδεῖξαι, ὡς πολλοὶ ἀδικοῦντες ἄνθρωποι εὐδαίμονές εἰσι. Τὰ ποῖα ταῦτα; Ἀρχέλαον δήπου τοῦτον τὸν Περδίκκου ὁρᾷς ἄρχοντα Μακεδονίας; Εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἀκούω γε. Εὐδαίμων οὖν σοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἄθλιος; Οὐκ οἶδα, ὦ Πῶλε, οὐ γάρ πω συγγέγονα τῷ ἀνδρί. Τί δαί; συγγενόμενος ἂν γνοίης, ἄλλως δὲ αὐτόθεν οὐ γινώσκεις ὅτι εὐδαιμονεῖ; Μὰ Δί', οὐ δῆτα. Δῆλον δέ, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ τὸν μέγαν βασιλέα γινώσκειν φήσεις εὐδαίμονα ὄντα. Καὶ ἀληθῆ γε ἐρῶ· οὐ γὰρ οἶδα παιδείας ὅπως ἔχει καὶ δικαιοσύνης. [Τί δέ; ἐν τούτῳ πᾶσα ἡ εὐδαιμονία ἐστίν; Ὥς γε ἐγὼ λέγω, ὦ Πῶλε.] Τὸν μὲν γὰρ καλοκαγαθὸν ἄνδρα καὶ γυναῖκα εὐδαίμονας εἶναι φημί, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον. Ἄθλιος ἄρα οὗτός ἐστιν ὁ Ἀρχέλαος κατὰ τὸν σὸν λόγον. Εἴπερ γε, ὦ φίλε, ἄδικος.

26 *Ἐν τῷ αὐτῷ* (472).

Κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν, ὦ Πῶλε, ὁ ἀδικῶν τε καὶ ὁ ἄδικος πάντως γε ἄθλιος· ἀθλιώτερος μέντοι ἐὰν μὴ διδῷ δίκην μηδὲ τυγχάνῃ τιμωρίας ἀδικῶν· ἧττον δὲ ἄθλιος, ἐὰν διδῷ δίκην καὶ τυγχάνῃ δίκης ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνδρῶν.

ΟΤΙ ΑΒΕΒΑΙΟΣ Η ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΕΥΠΡΑΞΙΑ, ΜΕΤΑΠΙΠΤΟΥΣΗΣ ῬΑΔΙΩΣ ΤΗΣ ΤΥΧΗΣ. ΡΕ.

1 *Εὐριπίδου Ἰνοῦς.*

Ὁρᾷς τυράννους διὰ μακρῶν ηὐξημένους
ὡς μικρὰ τὰ σφάλλοντα, καὶ μί' ἡμέρα
τὸν μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν, τὸν δ' ἦρ' ἄνω.
ὑπόπτερος δ' ὁ πλοῦτος· οἷς γὰρ ἦν ποτε,
ἐξ ἐλπίδων πίπτοντας ὑπτίους ὁρῶ.

2 *Διονυσίου τυράννου ἐκ Λήδας.*

Θνητῶν δὲ μηδεὶς μηδέν' ὄλβιόν ποτε
κρίνῃ, πρὶν αὐτὸν εὖ τελευτήσαντ' ἴδῃ·
ἐν ἀσφαλεῖ γὰρ τὸν θανόντ' ἐπαινέσαι.

3 *Σοφοκλέους Τυνδάρεως.*

Οὐ χρή ποτ' εὖ πράσσοντος ὀλβίσαι τύχας
ἀνδρός, πρὶν αὐτῷ παντελῶς ἤδη βίος
διεκπερανθῇ καὶ τελευτήσῃ βίον.
ἐν γὰρ βραχεῖ καθεῖλε κὠλίγῳ χρόνῳ
πάμπλουτον ὄλβον δαίμονος κακοῦ δόσις,
ὅταν μεταστῇ, καὶ θεοῖς δοκῇ τάδε.

4 *Ἀλέξιδος ἐκ Βρεττίας.*

Τοιοῦτο τὸ ζῆν ἐστιν ὥσπερ οἱ κύβοι.

οὐ ταὔτ' ἀεὶ πίπτουσιν, οὐδὲ τῷ βίῳ
ταυτὸν διαμένει σχῆμα, μεταβολὰς δ' ἔχει.

5 *Διφίλου ἐκ Ζωγράφου.*

Ἀπροσδόκητον οὐδὲν ἀνθρώποις πάθος,
ἐφημέρους γὰρ τὰς τύχας κεκτήμεθα.

6 *Εὐριπίδου Ἰφιγενείας ἐν Αὐλίδι* (28).
Χορός.

Οὐκ ἄγαμαι ταῦτ' ἀνδρὸς ἀριστέως·
οὐκ ἐπὶ πᾶσίν σ' ἐφύτευσ' ἀγαθοῖς,
Ἀγάμεμνον, Ἀτρεύς. δεῖ δέ σε χαίρειν
καὶ λυπεῖσθαι, θνητὸς γὰρ ἔφυς·
κἂν μὴ σὺ θέλῃς,
τὰ θεῶν οὕτω νενόμισται.

7 *Σιμωνίδου.*

Πάμπαν δ' ἄμωμος οὔτις οὐδ' ἀκήριος.

8 *Εὐριπίδου.*

Οὐ χρή ποτ' ὀρθαῖς ἐν τύχαις βεβηκότα
ἕξειν τὸν αὐτὸν δαίμον' εἰσαεὶ δοκεῖν.
ὁ γὰρ θεός πως, εἰ θεόν σφε χρὴ καλεῖν,
κάμνει ξυνὼν τὰ πολλὰ τοῖς αὐτοῖς ἀεί.
θνητῶν δὲ θνητὸς ὄλβος· οἱ δ' ὑπέρφρονες
καὶ τῷ παρόντι τοὐπιὸν πιστούμενοι
ἔλεγχον ἔλαβον τὴν τύχην ἐν τῷ παθεῖν.

9 *Σιμωνίδου θρήνων.*

Ἄνθρωπος ἐὼν μήποτε φήσῃς ὅ τι γίγνεται,
μηδ' ἄνδρα ἰδὼν (ὄλβιον) ὅσσον χρόνον ἔσσεται·
ὠκεῖα γὰρ οὐδὲ τανυπτερύγου μυίας
οὕτως ἁ μετάστασις.

10 *Μενάνδρου.*

Εὕροις δ' ἂν οὐδὲν τῶν ἁπάντων, Δημέα,
ἀγαθόν, ὅτῳ τι μὴ πρόσεστι καὶ κακόν.

11 Εὐριπίδου ἐξ Ἀντιόπης.

Τοιόσδε θνητῶν τῶν ταλαιπώρων βίος·
οὔτ' εὐτυχεῖ τὸ πάμπαν οὔτε δυστυχεῖ,
εὐδαιμονεῖ δὲ κaὖθις οὐκ εὐδαιμονεῖ.
τί δῆτ' ἐν ὄλβῳ μὴ σαφεῖ βεβηκότες
οὐ ζῶμεν ὡς ἥδιστα, μὴ λυπούμενοι;

12 Εὐριπίδου Βελλεροφόντου.

Ποῦ δὴ τὸ σαφὲς θνατοῖσι βιοτᾶς;
θοαῖσι μὲν ναυσὶ πόρον πνοαὶ κατὰ
βένθος ἅλιον ἰθύνουσι· τύχας δὲ θνητῶν
τὸ μὲν μέγ' εἰς οὐδὲν ὁ πολὺς χρόνος
μεθίστησι, τὸ δὲ μεῖον αὔξων.

13 Εὐριπίδου ἐκ Χρυσίππου.

Ὦ δέσποτ', οὐδεὶς οἶδεν ἄνθρωπος γεγὼς
οὔτ' εὐτυχοῦς ἀριθμὸν οὔτε δυστυχοῦς.

14 Τοῦ αὐτοῦ Ἀνδρομάχης (100).

Χρὴ δ' οὔ ποτ' εἰπεῖν οὐδέν' ὄλβιον βροτῶν,
πρὶν ἂν θανόντος τὴν τελευταίαν ἴδῃς
ὅπως περάσας ἡμέραν ἥξει κάτω.

15 Εὐριπίδου ἐξ Αὔγης.

Πᾶσιν γὰρ ἀνθρώποισιν, οὐχ ἡμῖν μόνον,
ἢ καὶ παραυτίκ' ἢ χρόνῳ δαίμων βίον
ἔσφηλε· κοὐδεὶς διὰ τέλους εὐδαιμονεῖ.

16 Τοῦ αὐτοῦ Σκύριοι.

Φεῦ τῶν βροτείων ὡς ἀνώμαλοι τύχαι.
οἳ μὲν γὰρ εὖ πράσσουσι, τοῖς δὲ συμφοραὶ
σκληραὶ πάρεισιν εὐσεβοῦσιν εἰς θεούς,

καὶ πάντ' ἀκριβῶς κἀπὶ φροντίδων βίον
οὕτω δικαίως ζῶσιν αἰσχύνης ἄτερ.

17 Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας. Χορός.
Ὁ μὲν ὄλβιος ἦν, τὸ δ' ἀπέκρυψεν
θεὸς ἐκ κείνων τῶν ποτε λαμπρῶν.
νεύει βίοτος, νεύει δὲ τύχα
κατὰ πνεῦμ' ἀνέμων.

18 Τοῦ αὐτοῦ Ἱκέτισι (266).
Μὴ δῆτ'. ἔχει γὰρ καταφυγὴν θὴρ μὲν πέτραν,
δοῦλοι δὲ βωμοὺς θεῶν· πόλις δὲ πρὸς πόλιν
ἔπτηξε χειμασθεῖσα. τῶν γὰρ ἐν βροτοῖς
οὐκ ἔστιν οὐδὲν διὰ τέλους εὐδαιμονοῦν.

19 Εὐριπίδου Ἰνοῖ.
Ἄνασσα, πολλοῖς ἐστὶν ἀνθρώπων κακά,
τοῖς δ' ἄρτι λήγει, τοῖς δὲ κίνδυνος μολεῖν.
κύκλῳ γὰρ ἕρπει καρπίμοις τε γῆς φυτοῖς
θνητῶν τε γενεᾷ. τῶν μὲν αὔξεται βίος,
τῶν δὲ φθίνει τε καὶ θερίζεται πάλιν.

20 Εὐριπίδου Ἑκάβης (282).
Οὐ τὸν κρατοῦντα χρὴ κρατεῖν ἃ μὴ χρεών,
οὐδ' εὐτυχοῦντας εὖ δοκεῖν πράξειν ἀεί.
κἀγὼ γὰρ ἦν ποτ', ἀλλὰ νῦν οὐκ εἴμ' ἔτι,
τὸν πάντα δ' ὄλβον ἦμαρ ἕν μ' ἀφείλετο.

21 Σοφοκλῆς Τηρεῖ.
Μήπω μέγ' εἴπῃς πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς.

22 Μοσχίωνος.
Σὺν αἷσι δόξῃ πρόσθε καὶ γένει μέγας
Ἄργους δυνάστης, λιτὸς ἐκ τυραννικῶν
θρόνων, προσίκτην θάλλον ἠγκαλισμένος

ἔστειχεν εἰς γῆν, ὄμμα συμπαθὲς φέρων
καὶ πᾶσι δεικνὺς ὡς τὰ λαμπρὰ τῆς τύχης
τὴν κτῆσιν οὐ βέβαιον ἀνθρώποις νέμει·
ὃν πᾶς μὲν ἀστῶν ἠλέησεν εἰσιδών,
ἅπας δὲ χεῖρα καὶ προσήγορον φάτιν
ὤρεξε κανθούς τ' ἐξέτηξε δακρύοις,
τύχαις συναλγῶν· τἀξίωμα γὰρ νοσοῦν
τὸ πρόσθε πολλοῖς οἶκτον ἐμποιεῖ βροτῶν.

23 *Μενάνδρου Πλοκίων Θαΐδος.*

Ὦ Παρμένων, οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν τῷ βίῳ
φυόμενον ὥσπερ δένδρον ἐκ ῥίζης μιᾶς·
ἀλλ' ἐγγὺς ἀγαθοῦ παραπέφυκε καὶ κακόν,
ἐκ τοῦ κακοῦ τ' ἤνεγκεν ἀγαθὸν ἡ φύσις.

24 *Ἀρχιλόχου.*

Τοῖς θεοῖς τιθεῖν ἅπαντα· πολλάκις μὲν ἐκ κακῶν
ἄνδρας ὀρθοῦσιν μελαίνῃ κειμένους ἐπὶ χθονί,
πολλάκις δ' ἀνατρέπουσι, καὶ μάλ' εὖ βεβηκότας
ὑπτίους κλίνουσ'· ἔπειτα πολλὰ γίγνεται κακά. . .
καὶ βίου χρήμῃ πλανᾶται καὶ νόου παρήορος.

25 *Θεοδέκτου.*

Πολυσπερὴς μὲν ὦ γέρον καθ' Ἑλλάδα
φήμη πλανᾶται καὶ διέγνωσται πάλαι,
τὸ μὴ βεβαίους τὰς βροτῶν εἶναι τύχας.

26 *Εὐριπίδου Κρήσσαις* (Heracl. 865).

Τὸν εὐτυχεῖν δοκοῦντα μὴ ζηλοῦτε, πρὶν
θανόντ' ἴδῃ τις, ὡς ἐφήμεραι τύχαι.

27 *Ἀλέξιδος.*

Κἂν εὐτυχῇ τις, ὡς ἔοικε, προσδοκᾶν
ἀεί τι δεῖ καὶ μή τι πιστεύειν τύχῃ.

28 *Μενάνδρου Γεωργῷ.*

Ὁ δ' ἠδικηκώς, ὅστις ἔσθ' οὗτός ποτε,
τὴν ὑμετέραν πενίαν κακοδαίμων ἔσθ', ὅτι
τοῦτ' ἠδίκηκεν, οὗ τυχὸν μεταλήψεται.
εἰ καὶ σφόδρ' εὐπορεῖ γάρ, ἀβεβαίως τρυφᾷ·
τὸ τῆς τύχης γὰρ ῥεῦμα μεταπίπτει ταχύ.

29 Κλειτομάχου.
Τοῖς εὐπλοοῦσιν ἀντιπνεύσασ' ἡ τύχη
ἅπαντα συγχεῖ, κᾆτα ναυαγεῖν ποιεῖ
τὰ τῇ φρονήσει καὶ τοῖς λογισμοῖς ὀρθῶς ἐκπεπονῆ-
σθαι δοκοῦντα πρὸς τὸ καλῶς ζῆν.

30 Βάθωνος ἐξ Αἰτωλοῦ.
Ἄνθρωπος ὢν ἔπταικας· ἐν δὲ τῷ βίῳ
τέρας ἐστὶν εἴ τις εὐτύχηκε διὰ βίου.

31 Εὐριπίδου Ἀρχελάου.
Πάλαι σκοποῦμαι τὰς τύχας τῶν βροτῶν
ὡς εὖ μεταλλάσσουσιν. ὃς γὰρ ἂν σφαλῇ
εἰς ὀρθὸν ἔστη, χὠ πρὶν εὐτυχῶν πίτνει.

32 Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.
Οὐκ ἔστιν ὅστις εὐτυχὴς ἔφυ βροτῶν,
ὃν μὴ τὸ θεῖον ὡς τὰ πολλὰ συνθέλει.

33 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.
Ὥστ' οὔτις ἀνδρῶν εἰς ἅπαντ' εὐδαιμονεῖ.

34 Τοῦ αὐτοῦ Ἑκάβης (805).
Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον.

35 Εὐριπίδου Ἑκάβης (956).
Φεῦ· οὐκ ἔστιν οὐδὲν πιστόν, οὔτ' εὐδοξία,
οὔτ' αὖ καλῶς πράξαντα μὴ πράξειν κακῶς.

36 Ἡσιόδου Ἔργων (825).
Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.

37 *Σοφοκλέους Αἴαντι* (131).
Ὡς ἡμέρα κλίνει τε κἀνάγει πάλιν
ἅπαντα τἀνθρώπεια· τοὺς δὲ σώφρονας
θεοὶ φιλοῦσι, καὶ στυγοῦσι τοὺς κακούς.

38 *Σοφοκλέους Τραχινίαις* (in.).
Λόγος μὲν ἔστ' ἀρχαῖος ἀνθρώπων φανείς,
ὡς οὐκ ἂν αἰῶν' ἐκμάθοις βροτῶν, πρὶν ἂν
θάνῃ τις, οὔτ' εἰ χρηστὸς οὔτ' εἴ τῳ κακός.

39 *Σοφοκλέους Φαίδρα.*
Τὸ δ' εὐτυχοῦν πάντ' ἀριθμῆσαι βροτῶν,
οὐκ ἔστιν ὄντως ὅντιν' εὑρήσεις ἕνα.

40 *Εὐριπίδου.*
Βέβαια δ' οὐδεὶς θνητὸς εὐτυχεῖ γεγώς.

41 *Σοφοκλέους Τραχινίαις* (296).
Ὅμως δ' ἔνεστι τοῖσιν εὖ σκοπουμένοις
ταρβεῖν τὸν εὖ πράσσοντα, μὴ σφαλῇ ποτε.

42 *Σοφοκλέους Ἀλήτης.*
Τίς δή ποτ' ὄλβον ἢ μέγαν θείη βροτῶν
ἢ σμικρὸν ἢ τὸν μηδαμοῦ τιμώμενον;
οὐ γάρ ποτ' αὐτῶν οὐδὲν ἐν ταυτῷ μένει.

43 *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ.*
Ὁρῶ δὲ τοῖς πολλοῖσιν ἀνθρώποις ἐγὼ
τίκτουσαν ὕβριν τὴν πάροιθ' εὐπραξίαν.

44 *Τοῦ αὐτοῦ Οἰδίποδος.*
Πολλάς γ' ὁ δαίμων τοῦ βίου μεταστάσεις
ἔδωκεν ἡμῖν μεταβολάς τε τῆς τύχης.

45 *Ἐν τῷ αὐτῷ.*
Ἀλλ' ἡμέρα τοι μεταβολὰς πολλὰς ἔχει.

46 Εὐριπίδου Μελέαγρος.

Φεῦ, τὰ τῶν εὐδαιμονούντων ὡς τάχα στρέφει θεός.

47 Διφίλου.

Βέβαιον οὐδέν ἐστιν ἐν θνητῷ βίῳ·
βιοῖ γὰρ οὐδεὶς ὃν προαιρεῖται τρόπον.

48 Νικοστράτου.

"Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ."
νὴ τὴν Ἀθηνᾶν συντόμως γε, φίλτατε
Εὐριπίδη, τὸν βίον ἔθηκας εἰς στίχον.

49 Ἀπολλοδώρου.

Οὐκ οἶδ' ὅτῳ πέποιθας ἀργυρίῳ, πάτερ,
ὃ καιρὸς ὁ τυχὼν τοῖς μὲν οὐ κεκτημένοις
ἔδωκε, τῶν κεκτημένων δ' ἀφείλετο.

50 Φιλήμονος.

Πολλάκις ἔχων τις οὐδὲ τἀναγκαῖα νῦν
αὔριον ἐπλούτησ', ὥστε χἀτέρους τρέφειν.
50ᵃ Θησαυρὸν εὑρὼν σήμερόν τις αὔριον
ἅπαντα τὰκ τῆς οἰκίας ἀπώλεσεν.

51 Τραγικὸν ἐπεισόδιον.

Τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον,
καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν οὐκ ἀκίνδυνον κυρεῖ·
οὐδ' ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει,
ὅπερ διέστρεψ' ἢ χρόνος τις ἢ φθόνος,
ἐπὴν ἐπ' ἄκρον τις τοῦ καλῶς πράσσειν δράμῃ.
ἡ δὲ μεσότης ἐν πᾶσιν ἀσφαλεστέρα.
τῷ μήτε λίαν ἐν ταπεινῷ τις τύχης
μέρει φερέσθω μήτ' ἐν ὑψηλῷ πάλιν·
ἢν γὰρ πέσῃ τις ἐξ ἐλάσσονος μέτρου,
εὐπερικάλυπτον ἔσχε τὴν δυσπραξίαν,
ὄγκου δὲ μεγάλου πτῶμα γίγνεται μέγα.

πρὸς γὰρ τὸ λαμπρὸν ὁ φθόνος βιάζεται,
σφάλλει δ' ἐκείνους οὓς ἂν ὑψώσῃ τύχη.

52 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον* (§. 42).

Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γὰρ οὔτ' εὐτυχῶν ἔσει περιχαρὴς οὔτε δυστυχῶν περίλυπος.

53 *Ἡροδότου* (1, 207).

Ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπηίων ἐστὶ πρηγμάτων· περιφερόμενος δὲ οὐκ ἐᾷ αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχεῖν.

54 *Τοῦ αὐτοῦ* (1, 32).

Πᾶν ἐστὶν ἄνθρωπος συμφορή.

55 *Πυθέου.*

Εἰ δέ τις ὑπείληφε βεβαίως ἔχειν τὸν πλοῦτον καὶ οὐδέποτε προλείψειν αὐτόν, οὗτος ἔοικε τύχης καὶ παραδόξων πραγμάτων καταπεφρονηκέναι καὶ οὐκ εἰδέναι ὅτι πεπλανημένον τὸ εὖ πράττειν καὶ οὐκ ἀεὶ παρὰ τοῖς αὐτοῖς.

56 *Βίωνος.*

Βίων ἔφη "τὰ χρήματα τοῖς πλουσίοις ἡ τύχη οὐ δεδώρηται, ἀλλὰ δεδάνεικεν."

57 *Ἐκ τῶν Πορφυρίου περὶ Στυγός.*

Ἥ τε γὰρ αἴγειρος, ὥς φασιν ἄλλοι τε καὶ Πλούταρχος, φιλοπενθὴς καὶ ἀτελὴς πρὸς καρποφορίαν. διὸ καὶ Σοφοκλῆς ἔν τισι φησίν

οὐ χρή ποτ' ἀνθρώπων μέγαν ὄλβον ἀποβλέ-
ψαι· τανυφλοίου γὰρ ἰσαμέριος
ὅστις αἰγείρου βιοτὰν ἀποβάλλει.

58 *Σωκράτους.*

Ταυτόν ἐστιν ἐπ' εὐτυχίᾳ μέγα φρονεῖν καὶ ἐπὶ ὀλισθηρᾶς ὁδοῦ σταδιοδρομεῖν.

59 *Δημοκρίτου.*

Οὐκ ἔστι οὕτως ἀσφαλὴς πλούτου πυλεὼν ὃν οὐκ ἀνοίγει τύχης καιρός.

60 *Ἀπελλοῦ.*

Ἀπελλῆς ὁ ζωγράφος ἐρωτηθεὶς διὰ τί τὴν τύχην καθημένην ἔγραψεν "οὐχ ἕστηκε γάρ" εἶπε.

61 *Αἰσώπου.*

Αἴσωπος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τῶν ἐν ἐξουσίᾳ ὄντων εἰ οἶδε τί πράττουσιν οἱ θεοί "τὰ μὲν οἰκοδομοῦσιν" ἔφη "τὰ δὲ πάλιν καταβάλλουσιν."

62 *Φαβωρίνου.*

Ἄνθρωπος ὢν μηδέποτ' εἴπῃς ὅ τι γίνεται
αὔριον· μηδ' ἄνδρα ἰδὼν ὄλβιον, ὅσσον χρόνον ἔσσεται·

ἀλλὰ μηδὲ οἶκον· ὥσπερ ἀμέλει ὁ ποιητὴς διεξέρχεται τὴν τῶν Σκοπαδῶν ἀθρόαν ἀπώλειαν. ἤδη δὲ καὶ πόλεις παρ' ὃ προσεδόκησαν ἀνάστατοι γεγόνασιν αἰφνίδιον, αἳ μὲν ὑπὸ πυρὸς αἳ δ' ὑπὸ σεισμοῦ αἳ δὲ τῆς θαλάττης ἐπελθούσης. ποῦ μοι Ἑλίκη; κατεπόθη. ποῦ Βοῦρα; καὶ αὐτὴ κατεπόθη. [δύο πόλεις ἑλληνίδες ἀπώλοντο ὥσπερ πλέουσαι.]

63 *Ἡροδότου ἱστορίας πρώτης* (32).

Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς εἶπεν· Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν, ὥστε οὔτε ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμᾶς ἐποίησας; ὁ δὲ Σόλων εἶπεν· Ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχῶδες

ἐπηρωτᾷς ἀνθρωπηίων πρηγμάτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μέν ἐστιν ἰδεῖν τὰ μή τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρον τῆς ζωῆς ἀνθρώπῳ προτίθημι. τουτέων τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν εἰς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα ἐουσέων [πεντήκοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων,] ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τὸ παράπαν οὐδὲν ὅμοιον εἰσάγει πρῆγμα. οὕτω, ὦ Κροῖσε, πᾶν ἐστιν ἄνθρωπος συμφορή. ἐμοὶ δὲ καὶ σὺ πλουτέειν μὲν μέγα φαίνεαι καὶ βασιλεὺς πολλῶν εἶναι ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἰρεό με οὔκω σε λέγω, πρὶν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστιν, εἰ μή οἱ τύχη ἐπίσποιτο ἔχοντα πάντα καλὰ τελευτῆσαι εὖ τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζάπλουτοι ἀνθρώπων ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἄνολβος δέ, δυοῖσι προέχει τοῦ εὐτυχέος μούνοισιν· οὗτος δὲ τοῦ πλουσίου καὶ ἀνόλβου πολλοῖσιν. ὃ μὲν ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι δυνατώτερος· ὃ δὲ τοῖσδε προέχει ἐκείνου, ἄτην δὲ καὶ ἐπιθυμίην οὐχ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖκαι· ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀπερύκει· ἄπειρος δέ ἐστιν, ἄνουσος ἀπαθής, εὔπαις εὐειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοισιν ἔτι τελευτήσει τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος τὸν σὺ ζητεῖς ὄλβιος κεκλῆσθαι ἄξιός ἐστι· πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχεῖν μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μὲν νῦν ταῦτα συλλαβεῖν ἄνθρωπον ἐόντα ἀδύνατόν ἐστιν, ὥσπερ χώρη οὐδεμία καταρκέει πάντα ἑωυτῇ παρέχουσα· ἀλλ' ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἣ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη. ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου

σῶμα ἓν οὐδὲν αὔταρκές ἐστι· τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστιν· ὃς δ' ἂν αὐτῶν πλεῖστα ἔχων διατελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχαρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τοὔνομα τοῦτο, ὦ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῇ ἀποβήσεται· πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς προρρίζους ἀνέτρεψε.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ' ΑΞΙΑΝ ΕΥΤΥΧΟΥΝΤΩΝ. Ρϛ.

1 *Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.*

Τιμή σ' ἐπαίρει τῶν πέλας μᾶλλον φρονεῖν.
θνήσκοιμ' ἄν· οὐ γὰρ ἄξιον λεύσσειν φάος,
κακοὺς ὁρῶντας ἐκδίκως τιμωμένους.

2 *Τοῦ αὐτοῦ Δίκτυος.*

Πολλοῖς παρέστην κἀφθόνησα δὴ βροτῶν,
ὅστις κακοῖσιν ἐσθλὸς ὢν ὅμοιος ᾖ,
λόγων ματαίων εἰς ἅμιλλαν ἐξιών.
τὸ δ' ἦν ἄρ' οὐκ ἀκουστὸν οὐδ' ἀνασχετὸν
σιγᾶν κλύοντα δεινὰ πρὸς κακιόνων.

3 *Εὐριπίδου Οἰνεῖ.*

Ὅταν κακοὶ πράξωσιν, ὦ ξένοι, καλῶς,
ἄγαν κρατοῦντες κοὐ νομίζοντες δίκην
δώσειν, ἔδρασαν πάντ' ἐφέντες ἡδονῇ.

4 *Εὐριπίδου Ἱκετίδων* (425.)

Ἤδη νοσῶδες τοῦτο τοῖς ἀμείνοσιν,
ὅταν πονηρὸς ἀξίωμ' ἀνὴρ ἔχῃ
γλώσσῃ κατασχὼν δῆμον οὐδὲν ὢν τὸ πρίν.

5 *Τοῦ αὐτοῦ Ἑλένῃ* (1213).
Ἐσθλῶν κακίους ἔνιοτ' εὐτυχέστεροι.

6 *Εὐριπίδου Ἱκετίδων* (463).
Φεῦ φεῦ· κακοῖσιν ὡς ὅταν δαίμων διδῷ
καλῶς, ὑβρίζουσ' ὡς ἀεὶ πράξοντες εὖ.

7 *Εὐριπίδου Τημενίδαις.*
Πολλοὶ γεγῶτες ἄνδρες οὐκ ἔχουσ' ὅπως
δείξουσιν αὑτοὺς τῶν κακῶν ἐξουσίᾳ.

8 *Μενάνδρου Θεοφορουμένου.*
Εἴ τις προσελθών μοι θεῶν λέγοι "Κράτων,
ἐπὰν ἀποθάνῃς αὖθις ἐξ ἀρχῆς ἔσει·
ἔσει δ' ὅ τι ἂν βούλῃ, κύων, πρόβατον, τράγος,
ἄνθρωπος, ἵππος· δὶς βιῶναι γάρ σε δεῖ,
εἱμαρμένον τοῦτ' ἐστίν· ὅ τι βούλει δ' ἑλοῦ,"
ἅπαντα μᾶλλον, εὐθὺς εἰπεῖν ἂν δοκῶ,
ποίει με, πλὴν ἄνθρωπον· ἀδίκως εὐτυχεῖ
κακῶς τε πράττει τοῦτο τὸ ζῷον μόνον.
ὁ κράτιστος ἵππος ἐπιμελεστέραν ἔχει
ἑτέρου θεραπείαν· ἀγαθὸς ἂν γένῃ κύων,
ἐντιμότερος εἶ τοῦ κακοῦ κυνὸς πολύ.
ἀλεκτρυὼν γενναῖος ἐν ἑτέρᾳ τροφῇ
ἐστίν· ὁ δ' ἀγεννὴς καὶ δέδιε τὸν κρείττονα.
ἄνθρωπος ἐὰν ᾖ χρηστός, εὐγενής, σφόδρα
γενναῖος, οὐδὲν ὄφελος ἐν τῷ νῦν γένει.
πράττει δ' ὁ κόλαξ ἄριστα πάντων, δεύτερα
ὁ συκοφάντης, ὁ κακοήθης τρίτα λέγει.
ὄνον γενέσθαι κρεῖττον ἢ τοὺς χείρονας
ὁρᾶν ἑαυτοῦ ζῶντας ἐπιφανέστερον.

9 *Θεόγνιδος* (665).
Καὶ σώφρων ἥμαρτε, καὶ ἄφρονι πολλάκι δόξα
ἕσπετο, καὶ τιμῆς τις κακὸς ὢν ἔλαχεν.

10 *Τοῦ αὐτοῦ* (865).

Πολλοῖς ἀχρήστοισι θεὸς διδοῖ ἀνδράσιν ὄλβον
ἐσθλόν, ὃς οὐδ' αὐτῷ βέλτερος οὐδὲν ἐὼν
οὐδὲ φίλοις· ἀρετῆς δὲ μέγα κλέος οὔ ποτ' ὀλεῖται.
αἰχμητὴς γὰρ ἀνὴρ γῆν τε καὶ ἄστυ σάοι.

11 *Σοφοκλέους Ἀλήτης.*

Δεινόν γε τοὺς μὲν δυσσεβεῖς κακῶν τ' ἄπο
βλαστόντας εἶτα τούσδε μὲν πράσσειν καλῶς,
τοὺς δ' ὄντας ἐσθλοὺς ἔκ τε γενναίων ἅμα
γεγῶτας εἶτα δυστυχεῖς πεφυκέναι.
οὐ χρῆν τάδ' οὕτω δαίμονας θνητῶν πέρι
πράσσειν· ἐχρῆν γὰρ τοὺς μὲν εὐσεβεῖς βροτῶν
ἔχειν τι κέρδος ἐμφανὲς θεῶν πάρα,
τοὺς δ' ὄντας ἀδίκους τοὺς δὲ τὴν ἐναντίαν
δίκην κακῶν τιμωρὸν ἐμφανῆ τίνειν·
κοὐδεὶς ἂν οὕτως εὐτύχει κακὸς γεγώς.

12 *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν α'* (p. 16).

Τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται.

13 *Δημοσθένους Φιλιππικῶν* (p. 23).

Αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων εἰσίν· εἰ δέ τι πταίσει, τότ' ἀκριβῶς διακαλυφθήσεται ταῦτα πάντα.

14 *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.*

Ἔοικεν ὁ βίος θεάτρῳ· διὸ πολλάκις χείριστοι τὸν κάλλιστον ἐν αὐτῷ κατέχουσι τόπον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ' ΑΞΙΑΝ ΔΥΣΤΥΧΟΥΝΤΩΝ. ΡΖ.

1 *Μενάνδρου.*
Οὐδέν με λυπεῖ μᾶλλον ἢ χρηστὸς τρόπος,
εἰς χαλεπὸν ὅταν ᾖ συγκεκλεισμένος βίον.

2 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Οἰκτρότατόν ἐστι πεῖραν ἐπὶ γήρως ὁδῷ
ἀδίκου τύχης δίκαιος εἰληφὼς τρόπος.

3 *Μενάνδρου.*
Ὦ μεταβολαῖς χαίρουσα παντοίαις τύχη,
σόν ἐστ' ὄνειδος τοῦθ', ὅταν τις ὢν ἀνὴρ
δίκαιος ἀδίκοις περιπέσῃ συμπτώμασιν.

4 *Ἀλέξιδος.*
Οὐκ ἔσθ' ὅπως ἔχουσιν αἱ τύχαι φρένας·
οὐδεὶς γὰρ ἂν τοιοῦτος ἠτύχει ποτέ.

5 *Ἀντιφάνους.*
Οἴμοι τάλας, ὡς ἄδικον, ὅταν ἡ μὲν τύχη
λίπῃ τινὸς τὴν τάξιν, ὁ δὲ τρόπος μένῃ.

6 *Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν* (234).
Τὴν δ' εὐγένειαν τῆς τύχης νικωμένην
νῦν δὴ μάλιστ' ἐσεῖδον· οἵδε γὰρ πατρὸς
ἐσθλοῦ γεγῶτες δυστυχοῦσ' ἀναξίως.

7 *Μενάνδρου Ὀλυνθίᾳ.*
Ὡς ἄδικον ὅταν ἡ μὲν φύσις
ἀποδῷ τι σεμνόν, τοῦτο δ' ἡ τύχη κακοῖ.

8 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Πολλοὺς δι' ἀνάγκην γὰρ πονηροὺς οἶδ' ἐγὼ

ὅταν ἀτυχήσωσιν γεγονότας, οὐ φύσει ὄντας τοιούτους.

9 *Εὐσεβίου.*

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐπειδὰν δοκέωσι παρ' ἀξίην πρήσσειν, δυσανασχετέοντες, ἔπειτα δεινολογεόμενοι πρὸς ἑωυτοὺς καὶ τοὺς πλησιάζοντας τοιάδε διαλέγονται· "ὃ μὲν γαμέει καὶ ἐξ οἴκων τῶν εὐδαιμόνων, ἐγὼ δὲ ἄγαμος· καὶ ὃ μὲν οἰκίην ἔχει μεγάλην καὶ οἰκοδομέει μεγαλοπρεπέως καὶ ἀγροὺς κέκτηται πολλούς, ἐγὼ δὲ ἀνίστιος καὶ ἀκτήμων· καὶ τῷ μὲν πάρα πολλὰ χρήματα, ἐμὲ δὲ ἀχρηματίη πᾶσα ἔχει· καὶ ὅδε μὲν καὶ ὅδε ἄρχουσι καὶ τιμέωνται, τὸ δ' ἐμὸν ἐν ἰδιώτεω λόγῳ καὶ ἀτίμου." πρὸς οὓς χρὴ παραμυθεύμενον ταῦτα λέγειν, ὡς οὐ χρὴ ἐπ' ἄλλων εὐτυχίῃ ἄχθεσθαι, ἀλλὰ ἥδεσθαι διὰ τὸ ὁμογενές· εἰδέναι δὲ ὅτι καὶ αὐτοὶ πολλῶν, ἔς τε τὰ ἑωυτῶν ἐγκύψαντες καὶ τὰ ἐκείνοισι παρεόντα ἐπιφρασάμενοι, εὑρήσουσι ἑωυτοὺς ἄμεινον πρήσσοντας· καὶ ὅτι οὐδεὶς ὑπὸ τῆς τοῦ πέλας εὐτυχίης τῆς ὀφειλευμένης ἑωυτῷ εὐπρηγίης ἀποστερέεται.

10 *Ἡροδότου ἱστορίας θ'* (16).

Ξεῖνε, ὅ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι θέλει πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι ἑπόμεθα, ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὀδύνη ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποις αὕτη, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατέειν.

ΟΤΙ ΔΕΙ ΓΕΝΝΑΙΩΣ ΦΕΡΕΙΝ ΤΑ ΠΡΟΣΠΙΠΤΟΝΤΑ ΟΝΤΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΤ' ΑΡΕΤΗΝ ΖΗΝ ΟΦΕΙΛΟΝΤΑΣ. ΡΗ΄.

1 *Φιλήμονος.*

Εἰ τὰ δάκρυ' ἡμῶν τῶν κακῶν ἦν φάρμακον,
ἀεί θ' ὁ κλαύσας τοῦ πονεῖν ἐπαύετο,
ἠλλαττόμεσθ' ἂν δάκρυα δόντες χρυσίον.
νῦν δ' οὐ προσέχει τὰ πράγματ' οὐδ' ἀποβλέπει ...
ἐάν τε κλάῃς ἄν τε μή, πορεύεται.
τί δὴ ποιεῖς πλέον; οὐδέν· ἡ λύπη δ' ἔχει
ὥσπερ τὸ δένδρον τοῦτο καρπὸν τὸ δάκρυον.

2 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἐγὼ δὲ λυποῦμαι μὲν εἰς ὑπερβολὴν
ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἐν δὲ τῇ λύπῃ φρονῶ.
τοῦτο τό με τηροῦν ἐστι κἄνθρωπον ποιοῦν.

3 *Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.*

Μὴ οὖν θέλε λυπεῖν σαυτόν, εἰδὼς ὅτι
πολλάκις τὸ λυποῦν ὕστερον χαρὰν ἄγει,
καὶ τὸ κακὸν ἀγαθοῦ γίγνεται παραίτιον.

4 *Χαιρήμονος.*

Οὐδεὶς ἐπὶ σμικροῖσι λυπεῖται σοφός.

5 *Μενάνδρου.*

Πειρῶ τύχης ἄνοιαν ἀνδρείως φέρειν.

6 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἄνδρα τὸν ἀληθῶς εὐγενῆ καὶ τἀγαθὰ
καὶ τὰ κακὰ δεῖ πταίοντα γενναίως φέρειν.

7 *Φιλήμονος ἐκ Κορινθίας.*

Εἰ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοισιν εἰδείης κακά,
ἄσμενος ἔχοις ἄν, Νικοφῶν, ἃ νῦν ἔχεις.

8 Φιλήμονος Πτωχῆς ἢ Ῥοδίας.
Εἰ πάντες ἀποθανούμεθ᾽ οἷς μὴ γίγνεται
ἃ βουλόμεσθα, πάντες ἀποθανούμεθα.

9 Διφίλου Ἀδελφοῖς.
Ὦ μακάρι᾽, ἀτυχεῖν θνητὸς ὢν ἐπίστασο,
ἵν᾽ αὐτὰ τἀναγκαῖα δυστυχῇς μόνον,
πλείω δὲ διὰ τὴν ἀμαθίαν μὴ προσλάβῃς.

10 Φιλιππίδου Φιλαδέλφων.
Ὅταν ἀτυχεῖν σοι συμπέσῃ τι, δέσποτα,
Εὐριπίδου μνήσθητι καὶ ῥᾴων ἔσει
"οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ᾽ ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ,"
εἶναι δ᾽ ὑπόλαβε καὶ σὲ τῶν πολλῶν ἕνα.

11 Εὐριπίδου Ὑψιπύλη.
Ἔφυ μὲν οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀεὶ πονεῖ,
θάπτειν τε τέκνα χἅτερα κτᾶσθαι πάλιν,
αὐτούς δὲ θνήσκειν, κᾆτα δ᾽ ἄχθονται βροτοὶ
εἰς γῆν φέροντες γῆν· ἀναγκαίως δ᾽ ἔχει
βίον θερίζειν ὥστε κάρπιμον στάχυν,
καὶ τὸν μὲν εἶναι τὸν δὲ μή· τί ταῦτα δεῖ
στένειν, ἅπερ δεῖ κατὰ φύσιν διεκπερᾶν;

12 Εὐριπίδου Ἡρακλεῖ (1349).
Τὰς συμφορὰς γὰρ ὅστις οὐκ ἐπίσταται
θνητὸς πεφυκὼς ὃν τρόπον χρεὼν φέρειν,
οὐδ᾽ ἀνδρὸς ἂν δύναιθ᾽ ὑποστῆναι βέλος.

13 Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.
Ὅστις δὲ πρὸς τὸ πῖπτον εὐλόγως φέρει
τὸν δαίμον᾽, οὗτος ἧσσόν ἐστ᾽ ἀνόλβιος.

14 Τρῳάδων (101). Χορός.
Μεταβαλλομένου δαίμονος ἀνέχου.
πλεῖ κατὰ πορθμόν, πλεῖ κατὰ δαίμονα.

15 *Εὐριπίδου.*

Θνητὸς γὰρ ὢν καὶ θνητὰ πείσεσθαι δόκει.
Θεοῦ βίον ζῆν ἀξιοῖς ἄνθρωπος ὤν.

16 *Εὐριπίδου Ἱππολύτῳ στεφανηφόρῳ* (204). *Χορός.*

Θάρσει τέκνον, καὶ μὴ χαλεπῶς
μετάβαλλε δέμας.
ῥᾷον δὲ νόσον μετά θ' ἡσυχίας
καὶ γενναίου λήματος οἴσεις·
μοχθεῖν δὲ βροτοῖσιν ἀνάγκη.

17 *Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου. Χορός.*

Πάντων τὸ θανεῖν· τὸ δὲ κοινὸν ἄχος
μετρίως ἀλγεῖν σοφία μελετᾷ.

18 *Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.*

Ἀλλ' εὖ φέρειν χρὴ συμφορὰς τὸν εὐγενῆ.

19 *Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλου.*

Μοχθεῖν ἀνάγκη· τὰς δὲ δαιμόνων τύχας
ὅστις φέρει κάλλιστ' ἀνὴρ οὗτος σοφός.

20 *Εὐριπίδου Βελλεροφόντου.*

Τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεών·
μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν· ἀλλ' οὑντυγχάνων,
τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἢν τιθῇ, πράσσει καλῶς.

21 *Σοφοκλῆς Θυέστῃ.*

Ἔχεις μὲν ἀλγεῖν', οἶδα· πειρᾶσθαι δὲ χρὴ
[ὡς ῥᾷστα τἀναγκαῖα τοῦ βίου φέρειν]
ἐκ τῶν τοιούτων χρή τιν' ἴασιν λαβεῖν.

22 *Εὐριπίδου Ἑλένης* (261).

Ἔχεις μὲν ἀλγεῖν', οἶδα· σύμφορον δέ σοι
ὡς ῥᾷστα τἀναγκαῖα τοῦ βίου φέρειν.

23 *Πάντων ἄριστον μὴ βιάζεσθαι θεούς,*
στέργειν δὲ μοῖραν· τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν.

24 *Εὐριπίδου Μελανίππης.*
Τὰ τυγχάνοντα δ' ὅστις εὖ φέρει βροτῶν,
σοφὸν νομίζω σωφρονεῖν τ' ἐμοὶ δοκεῖ.

25 *Εὐριπίδου.*
Πέπονθας οἷα χἅτεροι πολλοὶ βροτῶν·
τὰς γὰρ παρούσας οὐχὶ σώζοντες τύχας
ὤλοντ' ἐρῶντες μειζόνων ἀβουλίᾳ.

26 *Βακχυλίδου προσοδίων.*
Εἷς ὅρος, μία βροτοῖσιν ἐστὶν εὐτυχίας ὁδός,
θυμὸν εἴ τις ἔχων ἀπενθῆ δύναται διατελεῖν βίον.
ὃς δὲ μυρία μὲν ἀμφιπολεῖ φρενί,
τὸ δὲ παρ' ἦμάρ τε καὶ νύκτα μελλόντων χάριν ἑὸν
ἰάπτεται κέαρ, ἄκαρπον ἔχει πόνον.

27 *Πυθαγόρου* (AC. 17).
Ὅσσα δὲ δαιμονίαισι τύχαις βροτοὶ ἄλγε' ἔχουσιν,
ὧν ἂν μοῖραν ἔλῃς, ταύτην φέρε μηδ' ἀγανάκτει.

28 *Ἀντιφάνους Ἡνιόχῳ.*
Ἀνδρὸς διαφέρει τοῦτ' ἀνήρ· ὃ μὲν κακῶς
πράττων τὸ λυποῦν ἦγαγ' εἰς παράστασιν,
ὃ δ' ἐμφρόνως δεξάμενος ἤνεγκεν καλῶς.

29 *Ἀντιφάνους.*
Τὰ τύχης φέρειν δεῖ γνησίως τὸν εὐγενῆ.
29ᵃ *Τὸ μὲν ἀτυχῆσαι παντὸς εἶναί μοι δοκεῖ,*
ἀνδρὸς δ' ἐνεγκεῖν ἀτυχίαν ὀρθοῦ τρόπου.

30 *Μενάνδρου Κανηφόρῳ.*

Ἀλογίστου τρόπου
ἀτύχημα φεύγειν ἐστὶν οὐκ αὐθαίρετον.

31 Μενάνδρου.

Ἔνεγκ' ἀτυχίαν καὶ βλάβην εὐσχημόνως.
τοῦτ' ἔστιν ἀνδρὸς νοῦν ἔχοντος, οὐκ ἐὰν
ἀνασπάσας τις τὰς ὀφρῦς οἴμοι λαλῇ,
ἀλλ' ὃς τά γ' αὐτοῦ πράγματ' ἐγκρατῶς φέρει.

32 Μενάνδρου Πλοκίῳ.

Ἀεὶ τὸ λυποῦν ἀποδίωκε τοῦ βίου.
μικρόν τι τὸ βίου καὶ στενὸν ζῶμεν χρόνον.

33 Φιλήμονος.

Μείζω τὰ κακὰ ποιοῦσι πολλοί, δέσποτα,
αὐτοὶ δι' αὑτοὺς ἢ πέφυκε τῇ φύσει.
οἷον τέθνηκεν υἱὸς ἢ μήτηρ τινὶ
ἢ νὴ Δί' ἄλλων τῶν ἀναγκαίων γέ τις,
ἂν μὲν λάβῃ τοῦτ', "ἀπέθαν', ἄνθρωπος γὰρ ἦν,"
τοσοῦτο γέγονε τὸ κακὸν ἡλίκον περ ἦν.
ἐὰν δ' "ἀβίωτος ὁ βίος, οὐκ ἔτ' ὄψομαι,
ἀπόλωλ'," ἐν ἑαυτῷ τοῦτ' ἐὰν σκοπῇ, κακὰ
πρὸς τοῖς κακοῖσιν οὗτος ἕτερα συλλέγει.
ὁ δὲ τῷ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτῷ σκοπῶν,
τὸ κακὸν ἀφαιρεῖ, τἀγαθὸν δὲ λαμβάνει.

34 Φιλήμονος.

Οὕτως ἄνανδρος γέγονας; οὐκ εὐψυχία
τοῦτ' ἐστὶν ὃ ποιεῖς νῦν γάρ, ἀλλ' ἀνανδρία,
τὸ μὴ δύνασθαι καρτερεῖν λυπούμενον.

35 Τοῦ αὐτοῦ.

Πόλλ' ἐστὶν ἐν πολλαῖσιν οἰκίαις κακά,
ἃ καλῶς ὅταν ἐνέγκῃς, ἀγαθὰ γενήσεται.

36 Ἀπολλοδώρου.

Χαλεπὸν τύχη 'στὶ πρᾶγμα, χαλεπόν· ἀλλὰ δεῖ
αὐτὴν φέρειν κατὰ τρόπον ὥσπερ φορτίον.

37 Φιλήμονος.

'Ενταῦθ' ἀνὴρ γάρ ἐστιν ἀνδρὸς διάφορος,
ἐν τῷ τό τε κακὸν εὖ φέρειν καὶ τἀγαθόν.

38 Μενάνδρου Ἀνδρογύνου.

Τὰ προσπεσόντα προσδοκᾶν ἅπαντα δεῖ
ἄνθρωπον ὄντα· παραμένει γὰρ οὐδὲ ἕν.

39 Φιλήμονος.

Ἂν γνῷς τί ἐστ' ἄνθρωπος, εὐδαίμων ἔσει.
τέθνηκέ τις· μὴ δεινὸν ἔστω τοῦτό σοι.
κεκύηκέ τις· οὐ κεκύηκέ τις· ἠτύχηκέ τις·
βήττει τις· οἰμώζει τις· ἡ φύσις φέρει
ἅπαντα ταῦτα· φεῦγε τὰς λύπας μόνον.

40 Σωτάδου.

Πλειστάκις ἀδικούμενός τις ἐν ἀδικοῦντι καιρῷ
ἀνέχεταί τις ὃ μὴ θέλει διὸ φέρει γενέσθαι.

41 Μενάνδρου Μισογύνου.

Ἂν ἐκλέγῃ
ἀεὶ τὸ λυποῦν, μηδὲν ἀντιπαρατιθεὶς
τῶν προσδοκωμένων, ὀδυνήσῃ διὰ τέλους.

42 Μενάνδρου ἐκ Βοιωτίας.

Πολλὰ δύσκολα
εὕροις ἂν ἐν τοῖς πᾶσιν, ἀλλ' εἰ πλείονα
τὰ συμφέροντ' ἔνεστι, τοῦτο δεῖ σκοπεῖν.

43 Εὐριπίδου.

'Ανδρῶν τάδ' ἐστὶν ἐνδίκων τε καὶ σοφῶν,
κἀν τοῖσι δεινοῖς μὴ τεθυμῶσθαι θεοῖς.

44 Μενάνδρου Μισογύνου.

Τὰ δυσχερῆ γὰρ καὶ τὰ λυπήσοντά σε
ὁρᾷς ἐν αὐτῷ, τἀγαθὰ δ' οὐκέτι βλέπεις.
εὕροις δ' ἂν οὐδὲν τῶν ἁπάντων, Σιμύλε,
ἀγαθόν, ὅτῳ τι μὴ πρόσεστι καὶ κακόν.

45 *Μενάνδρου Ἡνιόχῳ.*

Ὧν δὲ μὴ αἴτιος τρόπος,
τἀπὸ τῆς τύχης φέρειν δεῖ γνησίως τὸν εὐγενῆ.

46 *Μενάνδρου Εὐνούχῳ.*

Μὴ θεομάχει, μηδὲ προσάγου τῷ πράγματι
χειμῶνας ἑτέρους, τοὺς δ' ἀναγκαίους φέρε.

47 *Ἀλέξιδος ἐκ Συρακοσίου.*

Τοῖς γὰρ κακοῖς
τοὺς μὴ μαχομένους ῥᾷστα χρωμένους ὁρῶ.

48 *Μενάνδρου Κωνειαζομέναις.*

Ὥστε μηδεὶς πρὸς θεῶν
πράττων κακῶς λίαν ἀθυμήσῃ ποτέ·
ἴσως γὰρ ἀγαθοῦ τοῦτο πρόφασις γίγνεται.

49 *Βακχυλίδου προσοδίων.*

Τί γὰρ ἐλαφρὸν ἔτ' ἐστ' ἄπρακτ' ὀδυρόμενον
δονεῖν καρδίαν;

50 *Φιλήμονος.*

Ἄνθρωπος εἶ δήπουθεν· οὐκ ἔστ' οὐδὲ εἷς
ᾧ μὴ κακόν τι γέγονεν ἢ γενήσεται.
ὁ ποιῶν δ' ἐλάχιστον τὸ γεγενημένον κακόν,
ἀμφότερον οὗτος εὐτυχεῖ τε καὶ φρονεῖ.

51 *Σοφοκλέους.*

Στέργειν δὲ τἀκπεσόντα καὶ θέσθαι πρέπει
σοφὸν κυβευτήν, ἀλλὰ μὴ στένειν τύχην.

52 *Ἀλέξιδος ἐκ Φιλοτραγῳδοῦ.*

Σοφοῦ γὰρ ἀνδρὸς τὰς τύχας ὀρθῶς φέρειν.

53 *Σοφοκλέους Φαίδρᾳ.*

Αἴσχη μέν, ὦ γυναῖκες, οὐδ' ἂν εἷς φύγοι
βροτῶν ποθ', ᾧ καὶ Ζεὺς ἐφορμήσῃ κακά.
νόσους δ' ἀνάγκη τὰς θεηλάτους φέρειν.

54 *Τοῦ αὐτοῦ Οἰδίποδι* (Tyr. 86).

Τίν' ἡμὶν ἥκεις τοῦ θεοῦ φήμην φέρων;
Ἐσθλήν. λέγω γὰρ καὶ τὰ δύσφορ', εἰ τύχοι
κατ' ὀρθὸν ἐξελθόντα, πάντ' ἂν εὐτυχεῖν.

55 *Σοφοκλέους Αἴαντι* (362).

Εὔφημα φώνει· μὴ κακὸν κακῷ διδοὺς
ἄκος πλέον τὸ πῆμα τῆς ἄτης τίθει.

56 *Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ.*

Θάρσει, γύναι· τὰ πολλὰ τῶν δεινῶν ὄναρ
πνεύσαντα νυκτὸς ἡμέρας μαλάσσεται.

57 *Μενάνδρου.*

Οὐδὲν πέπονθας δεινόν, ἂν μὴ προσποιῇ.

58 *Σοφοκλέους Τηρεῖ.*

Ἀλγεινά, Πρόκνη, δῆλον· ἀλλ' ὅμως χρεὼν
τὰ θεῖα θνητοὺς ὄντας εὐπετῶς φέρειν.

59 *Σωτίωνος ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς.*

Μῦθός τις περιφέρεται λιβυκός, ὅτι ἡ λύπη παρ' οἷς ἂν τρέφηται, καὶ αὔξεται παρ' ἐκείνοις ἡδέως καὶ μένει. ὁ δὲ Κλεάνθης ἔλεγε τὴν λύπην ψυχῆς παράλυσιν. ὁ δὲ φρόνιμος ἐρεῖ "τολμήεις μοι θυμός, ἐπεὶ μάλα πολλὰ πέπονθα, μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω."

60 *Ῥούφου ἐκ τῶν Ἐπικτήτου περὶ φιλίας.*

Ὅτι τοιαύτη ἡ τοῦ κόσμου φύσις καὶ ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται, καὶ οὐχ οἷόν τε ἄλλως γίγνεσθαι τὰ γιγνόμενα ἢ ὡς νῦν ἔχει, καὶ ὅτι ταύτης τῆς τροπῆς καὶ μεταβολῆς οὐ μόνον οἱ ἄνθρωποι μετειλήφασι καὶ τἄλλα ζῷα τὰ ἐπὶ γῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖα, καὶ νὴ Δί᾽ αὐτὰ τὰ τέτταρα στοιχεῖα ἄνω καὶ κάτω τρέπεται καὶ μεταβάλλει· καὶ γῆ τε ὕδωρ γίνεται καὶ ὕδωρ ἀήρ, οὗτος δὲ πάλιν εἰς αἰθέρα μεταβάλλει· καὶ ὁ αὐτὸς τρόπος τῆς μεταβολῆς ἄνωθεν κάτω. ἐὰν γοῦν πρὸς ταῦτα τις ἐπιχειρῇ τρέπειν τὸν νοῦν καὶ πείθειν ἑαυτὸν ἑκόντα δέχεσθαι τὰ ἀναγκαῖα, πάνυ μετρίως καὶ μουσικῶς διαβιώσεται τὸν βίον.

61 Θουκυδίδου δημηγορία Περικλέους (II, 64).

Ὡς οἵ τινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι.

62 Αἰλιανοῦ Ἱστοριῶν (III, 2).

Ἀναξαγόρᾳ τις τῷ Κλαζομενίῳ σπουδάζοντι πρὸς τοὺς ἑταίρους προσελθὼν ἔφη τεθνηκέναι οἱ τοὺς δύο παῖδας, οὕσπερ οὖν καὶ εἶχεν μόνους ὁ Ἀναξαγόρας. ὃ δὲ μηδὲν διαταραχθεὶς εἶπεν "ᾔδειν θνητοὺς γεγεννηκώς."

63 Αἰλιανοῦ Ἱστοριῶν (III, 3).

Ξενοφῶντι θύοντι ἧκέ τις ἐκ Μαντινείας ἄγγελος λέγων τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Γρύλλον τεθνάναι. κἀκεῖνος ἀπέθετο μὲν τὸν στέφανον, διετέλει δὲ θύων. ἐπεὶ δὲ ὁ ἄγγελος προσέθηκε τῷ προτέρῳ λόγῳ καὶ ἐκεῖνον τὸν λέγοντα ὅτι νικῶν μέντοι τέθνηκεν, πάλιν ὁ Ξενοφῶν ἐπέθετο τὸν στέφανον.

64 Δημοκρίτου.

Ἀλογιστίη μὴ ξυγχωρέειν τῇσι κατὰ τὸν βίον ἀνάγκῃσι.

65 Ἀρριανοῦ Ἐπικτητείου.

Ὁ τοῖς παροῦσι καὶ δεδομένοις ὑπὸ τῆς τύχης δυσχεραίνων ἰδιώτης ἐν βίῳ, ὁ δὲ ταῦτα γενναίως φέρων καὶ εὐλογιστῶν [πρὸς] τὰ ἀπ' αὐτῶν ἀνὴρ ἀγαθὸς ἄξιος νομίζεσθαι.

66 Τοῦ αὐτοῦ.

Πάντα ὑπακούει τῷ κόσμῳ καὶ ὑπηρετεῖ, καὶ γῆ καὶ θάλασσα καὶ ἥλιος καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα καὶ τὰ γῆς φυτὰ καὶ ζῷα. ὑπακούει δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἡμέτερον σῶμα, καὶ νοσοῦν καὶ ὑγιαῖνον, ὅταν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ νεάζον καὶ γηρῶν, καὶ τὰς ἄλλας διερχόμενον μεταβολάς. οὐκ οὖν εὔλογον καὶ ὃ ἐφ' ἡμῖν ἐστι, τουτέστι τὴν κρίσιν, μὴ ἀντιτείνειν μόνην πρὸς αὐτόν; καὶ γὰρ ἰσχυρός ἐστι καὶ κρείσσων καὶ ἄμεινον ὑπὲρ ἡμῶν βεβούλευται, μετὰ τῶν ὅλων καὶ ἡμᾶς συνδιοικῶν· πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἡ ἀντίπραξις μετὰ τοῦ ἀλόγου καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦσα πλὴν τὸ διακενῆς σπᾶσθαι καὶ περιπίπτειν ὀδύναις καὶ λύπαις ποιεῖ.

67 Δημοκρίτου.

Λύπην ἀδέσποτον ψυχῆς ναρκώσης λογισμῷ ἔκκρουε.

68 Τοῦ αὐτοῦ.

Μέγα τὸ ἐν συμφορῇσι φρονέειν ἃ δεῖ.

69 Τοῦ αὐτοῦ.

Μεγαλοψυχίη τὸ φέρειν πρηέως πλημμέλειαν.

70 Τοῦ αὐτοῦ.

Πενίην ἐπιεικέως φέρειν σωφρονέοντα.

71 *Διογένους.*

Περιπεσὼν δ' αὖ τισι συμπτώμασιν ἔλεγεν "εὖ γε, ὦ τύχη, ὅτι μου ἀρρένως προέστηκας." ἐν δὲ τοῖς τοιούτοις καιροῖς καὶ τερετίζων ἀνεφώνει.

72 *Χείλωνος.*

Χείλων, λυπουμένου τινὸς ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ κακοῖς, εἶπεν "εἰ τὰ πάντων κατανοήσεις, ἧττον ἐπὶ τοῖς σεαυτοῦ δυσφορήσεις."

73 *Πιττακός.*

Πιττακὸς συνετῶν μὲν ἀνδρῶν εἶπεν ἔργον ἵνα μὴ γένηται κωλῦσαι, ἀνδρείων δὲ γενόμενα φέρειν ἐγκρατῶς.

74 *Σωκράτους.*

Σωκράτης διαλεγόμενος, καὶ τινὸς προσαγγείλαντος ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ τέθνηκε, συμπεραιώσας τὴν διάλεξιν "ἀπίωμεν" ἔφη "Σωφρονίσκῳ τὰ νενομισμένα πληρώσοντες."

75 *Θεοβούλου.*

Τὰς τῆς τύχης μεταβολὰς γενναίως πειρῶ φέρειν, καὶ μήτε εὐτυχῶν ὑπερήφανος ἔσο μήτε ἀπορῶν ταπεινός, ἀλλὰ γίνου ἐπιεικὴς ἐφ' ἑκατέρας τῆς τύχης.

76 *Φαβωρίνου.*

Ἀνὴρ δὲ ἐν μεγαλοψυχίᾳ ἀληθινῇ καὶ φιλοσοφίᾳ τεθραμμένος πρὸ τῶν ξυμφορῶν τὴν εὐθυμίαν ἐν τῇ γνώμῃ ἀπόθετον ἔχει. τὸ δὲ ἐπὶ τοῖς δεινοῖς τῆς ἐξ ἑτέρου παρηγορίας χρῄζειν τὸν καιρὸν τῆς εὐθυμίας ὑπερβαίνει.

77 *Διονυσίου Ἁλικαρνασέως ἐκ λόγων* **(Aelian. VH. 9, 7).**

Ἡ Ξανθίππη ἔφη, μυρίων μεταβολῶν τὴν πόλιν [καὶ αὐτοὺς] κατασχουσῶν, ἐν πάσαις ὅμοιον τὸ Σωκράτους πρόσωπον καὶ προϊόντος ἐκ τῆς οἰκίας καὶ ἐπανιόντος θεάσασθαι. ἥρμοστο γὰρ δηλονότι πρὸς πάντα ἐπιεικῶς· τοιγάρτοι οὐδὲν πώποτε ἐλύπησεν αὐτόν.

78 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου* (c. 16).

Ὅταν κλαίοντα ἴδῃς ἐν πένθει ἢ ἀποδημοῦντος τέκνου ἢ ἀπολωλεκότος τὰ ἑαυτοῦ, πρόσεχε μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ ὡς ἐν κακοῖς ὄντος τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' εὐθὺς πρόχειρον ἔστω, ὅτι τοῦτον θλίβει οὐ τὰ συμβεβηκότα (ἄλλον γὰρ οὐ θλίβει) ἀλλὰ τὰ δόγματα. μέχρι μέντοι λόγου μὴ ὄκνει συμπεριφέρεσθαι αὐτοῖς κἂν οὕτω τύχῃ ἐπιστενάξαι· λίαν δὲ προσέχων μὴ καὶ ἔσωθεν στενάξῃς.

79 *Τοῦ αὐτοῦ* (c. 11).

Μηδέποτε ἐπὶ μηδενὸς εἴπῃς ὅτι ἀπώλεσα αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκα. τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. τὸ χωρίον ἀφῃρέθη; οὐκ οὖν καὶ τοῦτο ἀπεδόθη; ἀλλὰ κακὸς ὁ ἀφελόμενος. τί δέ μοι μέλει διὰ τί με ὁ δοὺς ἀπῄτησε; μέχρι δ' ἂν διδῶται, ἐπιμελοῦμαι ὡς τοῦ πανδοχείου.

80 *Ἀρριανοῦ Ἐπικτητείου ἐκ τοῦ περὶ προνοίας.*

Ἀλλὰ γίγνεταί τινα ἀηδῆ καὶ χαλεπὰ ἐν τῷ βίῳ. καὶ τί οἴει ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη τοιοῦτος, εἰ μὴ λέων οὗτος ἐγένετο καὶ ὕδρα καὶ ἔλαφος καὶ σῦς καὶ ἄδικοί τινες ἄνθρωποι καὶ θηριώδεις, οὓς ἐκεῖνος ἐξήλαυνε καὶ ἐκάθαιρε; καὶ σὺ τούτων αἰσθανόμενος βλέψον εἰς τὰς δυνάμεις καὶ ἀφορμάς, δι' ὧν κοσμήσεις σαυτόν. οὔ· ἀλλὰ κάθησθε, τὰ μὲν μὴ

συμβῇ τρέμοντες, περὶ δὲ τῶν συμβαινόντων ὀδυρόμενοι· εἶτα τοῖς θεοῖς ἐγκαλεῖτε. τί γάρ ἐστιν ἄλλο ἀκόλουθον τῇ τοιαύτῃ ἀγεννείᾳ ἢ ἀσέβεια; καίτοι ὅ γε θεὸς οὐ μόνον ἔδωκεν ἡμῖν τὰς δυνάμεις ταύτας, καθ' ἃς οἴσομεν πᾶν τὸ ἀποβαῖνον μὴ ταπεινούμενοι μηδὲ συγκλώμενοι· ἀλλ' ὃ ἦν ἀγαθοῦ βασιλέως καὶ ταῖς ἀληθείαις πατρός, ἀκώλυτον τοῦτο ἔδωκε καὶ ὅλον αὐτὸ ἐφ' ἡμῖν ἐποίησεν.

81 Ἱππάρχου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ εὐθυμίας.

Ὡς πρὸς τὸν ξύμπαντα αἰῶνα ἐξετάζοντι βραχύτατον ἔχοντες οἱ ἄνθρωποι τὸν τᾶς ζωᾶς χρόνον, κάλλιστον ἐν τῷ βίῳ οἱονεί τινα παρεπιδημίαν ποιησοῦνται ἐπ' εὐθυμίᾳ καταβιώσαντες. ταύταν δὲ ἕξοντι μάλιστα πάντων ἀκριβῶς ἐπιστάμενοι καὶ ἐπεγνωκότες ἑωυτούς, ὅτι ἐντὶ θνατοὶ καὶ σάρκινοι, εὐαδίκητον καὶ φθαρτὸν κεκτημένοι σῶμα, καὶ πάντων χαλεπωτάτων αὐτοῖς ἐπικρεμαμένων μέχρις ἐσχάτας ἀναπνοᾶς. καὶ πρᾶτόν γ' ἐπένθωμεν ἐπὶ τὰ συμβαίνοντα· περὶ τὸ σῶμα πλευρίτιδες περιπλευμονίαι φρενίτιδες ποδάγραι στραγγουρίαι δυσεντερίαι ληθαργίαι ἐπιληψίαι σηπεδόνες, ἄλλα μυρία· περὶ δὲ τὰν ψυχὰν πολλῷ μείζονα καὶ χαλεπώτερα· πάντα γὰρ τὰ κατὰ τὸν βίον ἄθεσμα κακά, παράνομα καὶ ἀσεβήματα, ἐκ τῶν κατὰ τὰν ψυχὰν παθημάτων ἐντί. διὰ γὰρ τὰς παρὰ φύσιν ἀμέτρως ἐπιθυμίας πολλοὶ εἰς ἀκατασχέτως ὁρμὰς ἐξώκειλαν, καὶ οὔτε τᾶς ἐκ τῶν θυγατέρων οὔτε τᾶς ἐκ τῶν ματέρων ἀνοσιωτάτας ἡδονᾶς ἀπέσχοντο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πατροκτονίᾳ παρεγένοντο, καὶ πολλοὶ τὰ ἴδια τέκνα κατέσφαξαν. τί λέγω τὰ ἀπὸ τῶν ἐκτὸς ἐπηρτημένων κακά, τὰς

ἐπομβρίας καὶ αὐχμός, ὑπερβολὰς καυμάτων ὑπερβολὰς ψύξιος, ὥστε πολλάκις ἐκ τᾶς κατὰ τὸν ἀέρα ἀνωμαλίας λοιμόν τε καὶ λιμὸν γίγνεσθαι καὶ ποικιλίαν παντοδαπῶν συμπτωμάτων καὶ ὅλας πόλεις ἐρημοῦσθαι; πολλῶν οὖν τοιούτων ἐπικρεμαμένων, μήτε ταῖς κατὰ τὸ σῶμα εὐαμερίαις ποτέχοντες σεμνυνόμενοι ἐπαιρώμεθα, αἵ τινες ὀλίγῳ πυρετῷ ἐπιγενομένῳ ἀνθέων τρόπῳ συντόμως μαραίνονται, μήτε ταῖς ἐκτὸς νομιζομέναις εὐτυχίαις, αἳ καὶ αὐταὶ πολλάκις τάχιον ἀπόλλυσθαι ἢ γίνεσθαι πεφύκαντι· πάντα γὰρ ταῦτα, ἄστατά τε καὶ ἀβέβαια εὐρίπου τρόπον, ἐν πολλαῖς καὶ ποικίλαις μεταβολαῖς γινόμενα παρειλήφαμεν, καὶ οὐδὲν αὐτῶν μένον οὐδὲ ἀκίνητον οὐδὲ βέβαιον οὐδὲ ἀδιαίρετον. διὸ ταῦτα μὲν ἐνθυμηθέντες ... νομίζοντες εἰ τὰ παρεόντα καὶ δεδομένα καὶ τὸν ἐλάχιστον χρόνον διαμεῖναι δύναιτο, ἐν εὐθυμίᾳ διάξομεν γενναίως φέροντες τὰ προσπίπτοντα. νῦν δὲ πολλοὶ πάντα τὰ ὑπὸ φύσιος καὶ τύχας παρεόντα καὶ δεδομένα αὐτοῖς ἐπὶ τὸ βέλτιον προαναπλάσαντες καὶ οὐχ οἷα ἔστι λογισάμενοι, ἀλλ' οἷα ἐπ' ἄκρον ἐπιτυγχανόμενα δύναται γενέσθαι, ἄφνω στερόμενοι πολλοῖς καὶ μεγάλοισι καὶ ἀθέσμοις καὶ ἀνοήτοις κακοῖς καταφορτίζοντι τὰν ψυχάν· καὶ οὕτω συμβαίνει αὐτοῖς πικρότατον ἔχεν τὸν βίον καὶ χαλεπώτατον. ταῦτα δὲ γίνεται ἐπί τε ἀποβολαῖς χρημάτων ἢ φίλων θανόντων ἢ τέκνων ἢ τινῶν ἄλλων τῶν νομιζομένων τιμιωτάτων ἧμεν. εἶτα κλαίοντες καὶ ὀδυρόμενοι λέγοντι ἑωυτὼς μόνως ἀτυχεστάτως καὶ κακοδαίμονας, οὐ μεμναμένοι ὅτι κακὰ ταυτὰ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἐγένετο καὶ νῦν γίνεται, οὐδὲ δυνάμενοι κατανοῆσαι τόν τε τῶν παρεόντων βίον καὶ τὸν τῶν παρεξηκότων ἐν ὅσαις συμφοραῖς καὶ κακῶν τρι-

κυμίαις καὶ νῦν ἐντὶ πολλοὶ καὶ πρὸ τοῦ ἐγένοντο. ἐπιλογισάμενοι οὖν ὅτι πολλοὶ ἀποβαλόντες χρήματα ὕστερον διὰ τὰν τῶν χρημάτων γενομέναν ἀπώλειαν αὐτοὶ περιεσώθησαν, ἢ λησταῖς διὰ τοῦτο μέλλοντες περιπεσεῖν ἢ τυράννῳ, πολλοὶ δὲ φιλήσαντές τινας καὶ καθ' ὑπερβολὴν εὐνοήσαντες ἐν τῷ μετέπειτα χρόνῳ μεγάλως ἐμίσησαν· ἃ δὴ πάντα ἀναλογισάμενοι ἐκ τᾶς παραδεδομένας ἁμῖν ἱστορίας, καὶ μαθόντες ὅτι καὶ ὑπὸ τέκνων καὶ φίλων μάλιστα φιληθέντων πολλοὶ ἀπώλοντο, καὶ ἀντιπαραβάλλοντες τὸν ἑωυτῶν βίον πρὸς τὸν τῶν πρασσομένων φαυλότερον, καὶ τὰ προσπίπτοντα ἀνθρώπινα νομίζοντες καὶ μὴ μόνοις συμβαίνοντα, εὐθυμότερον διάξομεν. οὐδὲ γὰρ θέμις ἄνθρωπον μὲν ὄντα τὰ τῶν ἀλλοτρίων συμπτώματα εὔφορα νομίζειν, ἀλλ' οὐ τὰ ἴδια κάδεα, ἰδόντα ὅτι πολλαὶ κᾶρες κατὰ πάντα τὸν βίον πεφύκαντι. οἱ δὲ κλαίοντες καὶ κατοδυρόμενοι, πρὸς τῷ μηδ' ἀντινῶν ὠφέλειαν τῷ ἀπολομένῳ ἢ τῷ ἀποιχομένῳ περαίνεσθαι, ἐς μέζονα παθήματα τὰν ψυχὰν ἐλαύνοντι, μεστὰν πολλῶν καὶ φαύλων φυσιωμάτων οὖσαν. προσήκει ὦν ἐκνίπτοντας καὶ ἀνακαθαίροντας ἀπορρύπτεσθαι πάσαις μηχαναῖς τὰς ἐγκατεσκιρωμένας κηλῖδας τῷ κατὰ φιλοσοφίαν λόγῳ. ποιήσομεν δὲ τοῦτο ἀντεχόμενοι φρονήσιος καὶ σωφροσύνας καὶ μεταποιούμενοι τοῖς παρεοῦσι καὶ μὴ πολλῶν ὀρεγόμενοι. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰ πολλὰ παρασκευαζόμενοι, ὡς οὐκ ἔστι ζῆν μετὰ τὸν τᾶς ζωᾶς χρόνον . . . ἄξεστι γενέσθαι . . . χρησώμεθα παρουσίᾳ τῶν ἀγαθῶν, ἐκ δὲ τᾶς φιλοσοφίας καὶ λαβρότερον ἀπληστευσώμεθα· ἀπληστευόμενοι γὰρ τῶν ἐκ φιλοσοφίας καλῶν καὶ σεμνῶν, καὶ τᾶς ἐκ τῶν φαύλων ἀπολυθησόμεθα ἀπληστίας.

82 Ἐκ τῶν Τέλητος περὶ περιστάσεων.

Ἡ τύχη ὥσπερ ποιήτριά τις οὖσα παντοδαπὰ ποιεῖ πρόσωπα, ναυαγοῦ, πτωχοῦ, φυγάδος, ἐνδόξου, ἀδόξου. δεῖ οὖν τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα πᾶν ὅ τι ἂν αὐτὴ περιθῇ καλῶς ἀγωνίζεσθαι. ναυαγὸς γέγονας, εὖ τὸν ναυαγόν· πένης ἐξ εὐπόρου, εὖ τὸν πένητα· "ἄρμενος ἐν μικροῖσι καὶ ἄρμενος ἐν μεγάλοισιν·" ἀρκούμενος καὶ ἐσθῆτι τῇ τυχούσῃ καὶ διαίτῃ καὶ διακονίᾳ, ὥσπερ ὁ Λαέρτης "γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἥ οἱ βρῶσίν τε πόσιν τε παρτίθει·" καὶ ἐκοιμᾶτο χαμαὶ ἐπὶ στιβάδος· φύλλων δὲ κειμένων "χθαμαλαὶ βεβλήατο εὐναί." ἀρκεῖ γὰρ ταῦτα καὶ εἰς τὸ προσηνῶς καὶ εἰς τὸ ὑγιεινῶς, ἐὰν μή τις τρυφᾶν βούληται· "οὐ γὰρ ἐν γαστρὸς βορᾷ τὸ χρηστὸν εἶναι" οὐδέ γε ἐν χλανίδος κατασκευῇ οὐδὲ ἐν στρωμνῆς μαλακότητι. οὐκ ἀηδῶς γὰρ Εὐριπίδης "τρυφῇ δέ τοι πολλῶν ἐδεστῶν μηχανὰς θηρεύομεν·" καὶ οὐ μόνον ἐδεσμάτων, ἀλλὰ καὶ ὀσφραντῶν καὶ ἀκουστῶν. οὐ δεῖ δὲ τρυφᾶν οὐδὲν τῶν πραγμάτων μὴ φερόντων, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ναυτικοὶ πρὸς τοὺς ἀνέμους καὶ πρὸς τὴν περίστασιν ὁρῶντες "ἐκποιεῖ, χρῆσαι." "οὐκ ἐκποιεῖ, παῦσαι." καὶ ὥσπερ ἐπὶ στρατείας ὁ μὲν ἵππον ἔχων ἱππεὺς ἀγωνίζεται, ὁ δὲ ὅπλα ὁπλίτης, ὁ δὲ μηδὲν ἔχων ψιλός· καὶ ὥσπερ ἐκεῖσε ὅταν ἐπίκεινται οἱ πολέμιοι καὶ βάλλωσιν εἰς τὰ ὅπλα ἀναχωρεῖς ψιλὸς ὤν, οὕτως αὖ δεῦρο ἐπίκειται ἐνίοτε πόλεμος ἀπορία ἀρρωστία, ἀναχώρει εἰς μονοσιτίαν, εἰς αὐτοδιακονίαν, εἰς τρίβωνα, ἔσχατον εἰς ᾅδου.

83 Ἐκ τῶν Τέλητος περὶ εὐπαθείας.

Μή ποθ' ὃν τρόπον ἀπύρηνος ῥοὰ λέγεται καὶ ἀτράχηλοι καὶ ἄπλευροι ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ἄλυποι

καὶ ἄφοβοι ἄνθρωποι λέγονται; βούλει οὖν τοῖς αὐτοῖς παραδείγμασι χρησάμενοι, ὃν τρόπον ἀπύρηνος ῥοὰ λέγεται καὶ ἄπλευροι καὶ ἀτράχηλοι ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ἀναμάρτητοι καὶ ἄφθονοι λέγονται; καὶ ὃν τρόπον ἐκεῖ ἄπλευρος οὐ κατὰ στέρησιν πλευρῶν, ἀλλὰ τοιούτων πλευρῶν λέγεται, οὕτω καὶ ὁ ἄφρων καὶ ὁ ἄνους οὐ κατὰ στέρησιν φρενῶν καὶ νοῦ, ἀλλὰ τοιούτων φρενῶν καὶ τοιούτου νοῦ; καὶ ὥσπερ πάλιν τὸν ἄπλευρον ἔχειν μὲν φαμὲν πλευράς, μοχθηρὰς δέ, οὕτω καὶ τὸν ἄνουν ἔχειν μὲν νοῦν, μοχθηρὸν δέ, καὶ τὸν ἄφρονα ἔχειν μὲν φρένας, μοχθηρὰς δέ; ἢ παντάπασι τὸ πεπεῖσθαι ταῦτα γελοῖον; ἀλλ' ὥσπερ ἀναμάρτητος ὁ ὢν ἐκτὸς ἁμαρτίας, καὶ ἄφθονος ὁ ἀβάσκανος, καὶ ἀπερίεργος καὶ ἀμεμψίμοιρος ἐκτὸς ἑκατέρου τούτων, οὕτω καὶ ἄλυπος καὶ ἄφοβος ἐκτὸς λύπης καὶ φόβου; οὕτω γὰρ καὶ εὐδαίμων ἔσται ὁ ἐκτὸς τοῦ πάθους καὶ ταραχῆς ὤν. ὅστις δὲ ἐν ὀδύνῃ καὶ λύπῃ ὢν καὶ φόβῳ ἐστί, πῶς ἂν ἐκεῖνος εὐαρεστοίη τῷ βίῳ; ἢ μὴ εὐαρεστῶν πῶς ἂν εἴη εὐδαίμων; ἢ εἰ λύπη ἅψεται, πῶς οὐ καὶ φόβος καὶ ἀγωνία καὶ ὀργὴ καὶ ἔλεος; ὧν γὰρ ὑπαρξάντων ἄνθρωποι λυποῦνται, τούτων ἐν προσδοκίᾳ γενόμενοι φοβοῦνται καὶ ἀγωνιῶσι καὶ τοὺς ἀναξίως δοκοῦντας περιπίπτειν τούτοις ἐλεοῦσι καὶ τοῖς κατὰ προαίρεσιν ὑπερβάλλουσιν ὀργίζονται καὶ θυμοῦνται καὶ ὑφορῶνται· καὶ οὓς μισοῦσι, τούτους ὁρῶντες εὖ πράττοντας ζηλοτυποῦσι καὶ φθονοῦσι, καὶ ἀκούσαντες ἔχοντάς τι κακὸν ἐπιχαίρουσιν. εἰ οὖν ἐν λύπῃ ἔσται, πῶς ἐκτός τινος ἔσται πάθους; ἢ μηδενὸς ἐκτὸς ὢν πῶς ἀπαθὴς ἔσται, ὅπερ δεῖ τὸν μακάριον εἶναι; ὥστε οὖν μήτε ἐπὶ φίλου μήτε ἐπὶ τέκνου τελευτῇ λυπηθῆναι, εἴπερ μηδὲ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ. ἢ οὐκ ἄνανδροί σοι δοκοῦσιν εἶ-

ναι οἱ τὸν ἑαυτῶν θάνατον ἀγεννῶς καὶ μὴ εὐθαρσῶς προσδεχόμενοι; ἢ οὐ δεῖ τὸν εὔψυχον καὶ ἀνδρεῖον εὐψύχως τὴν ἑαυτοῦ τελευτὴν φέρειν, ὥσπερ Σωκράτης, μὴ δυσφοροῦντα μηδὲ δυσκολαίνοντα; ἢ δυσχερέστερόν τι κρίνειν τὴν ἄλλου τελευτὴν τῆς ἑαυτοῦ; ἢ οὐχ ὁμοίως αὑτὸν ἀγαπᾷ καὶ στέργει; καὶ τὸν φίλον μᾶλλον ἢ τὰ τέκνα ἢ ἑαυτόν; καὶ ταύτην μὲν ἐπαινοῦσιν ἐντελλομένην "σὺ δ' ὦ τεκοῦσα μὴ τὴν σὴν λιβάσι κατάσπενδε παρηίδα", τὴν δὲ κατακολουθοῦσαν ὠμὴν φησὶν ἡ δόξα. ἐπεὶ καὶ ταυτασὶ τὰς λακωνικὰς γυναῖκας πᾶς τις ἐπαινεῖ ὡς εὐψύχους. ἀκούσασά τις τὸν ἑαυτῆς υἱὸν σεσωσμένον καὶ πεφευγότα ἐκ τῶν πολεμίων, γράφει αὐτῷ "κακὰ φάμα τεῦ κακκέχυται· τὺ ὦν ἢ ταύταν ἀπότριψαι ἢ μηδ' ἁμῖν φάνευ." οὐχ ὡς ἂν ἀττικὴ γυνὴ ἀκούσασα σεσωσμένον ἔγραψεν ἂν "εὖ τέκνον, ὅτι σαυτόν μοι ἔσωσας," ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναντίων "κακὰ φάμα τεῦ κακκέχυται· τὺ ὦν ἢ ταύταν ἀπότριψαι ἢ μηδ' ἁμῖν φάνευ," τοῦτο δέ ἐστιν "ἄπαγξαι." καὶ ἄλλη πάλιν ἀπαγγείλαντος αὐτῇ τοῦ κήρυκος ὅτι ὁ υἱὸς ἐν τῇ παρατάξει τετελεύτηκε "ποῖός τις" φησὶ "γενόμενος;" "ἀνὴρ ἀγαθός, ὦ μῆτερ." "εὖγε ὦ τέκνον" φησὶ "τούτου γὰρ ἕνεκά σε" φησὶν "ἐγέννησα, ἵνα χρήσιμος καὶ βοηθὸς ἦσθα τᾷ Σπάρτᾳ." οὐκ ἔκλαιε καὶ ἐδεινοπάθει, ἀλλὰ καὶ ἀκούσασα ὅτι εὐψύχως, ἐπῄνεσε. καὶ ἐκείνη δὲ πάλιν ἡ Λάκαινα ὡς γεννική· φυγόντων γὰρ αὐτῆς τῶν υἱῶν ἐκ τῆς μάχης καὶ παραγενομένων πρὸς αὐτὴν "ποῖ" φησὶν "ἥκετε φεύγοντες; ἢ δεῦρο καταδυσόμενοι ὅθεν ἐξέδυτε;" ἀνασυραμένη καὶ δείξασα αὐτοῖς. ὅρα οὖν εἰ καὶ τῶν παρ' ἡμῖν τις γυναικῶν τοῦτ' ἂν ποιήσειεν, ἀλλ' οὐκ ἀσμένη ὄψεται σεσω-

σμένους. ἐκεῖναι δ' οὔ, ἀλλ' ἀποθανόντας εὐψύχως ἥδιον. καὶ ἐπιγράφουσι Λακεδαιμόνιοι

οὔτε τὸ ζῆν θέμενοι καλὸν οὔτε τὸ θνήσκειν,
ἀλλὰ τὸ ταῦτα καλῶς ἀμφότερ' ἐκτελέσαι.

πῶς δὲ οὐκ ἀλόγιστον καὶ ἄλλως μάταιον τὸ τελευτήσαντος τοῦ φίλου καθῆσθαι κλαίοντα καὶ λυπούμενον καὶ ἑαυτὸν προσκαταφθείροντα; δέον, ἵνα καί τις μᾶλλον φιλόσοφος δόξῃ παρὰ τοῖς ἀποπλήκτοις, πρὸ τοῦ τελευτῆσαι τὸν φίλον ὀδυνᾶσθαι καὶ κλαίειν, ἐνθυμούμενον ὅτι αὐτῷ ὁ φίλος θνητὸς ἐγένετο καὶ ἄνθρωπος. οὐ γὰρ ὀρθῶς φησὶ βουλευομένου ὁ Στίλπων τὸ διὰ τοὺς ἀπογενομένους τῶν ζώντων ὀλιγωρεῖν· γεωργὸς οὐ ποιεῖ τοῦτο, οὐδ' ἐὰν τῶν δένδρων τι ξηρὸν γένηται, καὶ τὰ ἄλλα προσεκκόπτει, ἀλλὰ τῶν λοιπῶν ἐπιμελόμενος πειρᾶται τὴν τοῦ ἐκλελοιπότος χρείαν ἀναπληροῦν. οὐδ' ἡμεῖς ἐπὶ τῶν ἡμετέρων μερῶν· γελοῖον γὰρ ἔσται εἰ ἐὰν τὸν ἕτερόν τις ὀφθαλμὸν ἀποβάλῃ, δεήσει καὶ τὸν ἕτερον προσεκκόψαι, κἂν ὁ εἷς ποὺς κυλλός, καὶ τὸν ἕτερον ἀνάπηρον ποιεῖν, κἂν ἕνα ὀδόντα, καὶ τοὺς ἄλλους προσεξελέσθαι· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τούτων εἴ τις οὕτως οἴοιτο, μαργίτης· τοῦ δὲ υἱοῦ τελευτήσαντος ἢ τῆς γυναικός, αὐτοῦ τε ὀλιγωρεῖν ζῶντος καὶ τὰ ὑπάρχοντα προσκαταφθείρειν ... καὶ εἰ μὲν τῶν γνωρίμων τινὸς υἱὸς ἢ γυνὴ ἀπέθανε, παρεκάλεις ἄν, οἰόμενος δεῖν ἀνδρωδῶς καὶ θαρσαλέως καὶ μὴ βαρέως φέρειν· αὐτὸς δὲ τοῖς αὐτοῖς περιπεσὼν συμπτώμασιν, οὕτως οἴει δεῖν δυσφορεῖν, ἀλλ' οὐ πράως· καὶ εἴπερ ἕτερον παρακαλεῖν μέτριον ἐν στενοχωρίᾳ καὶ ἀπορίᾳ μὴ δυσκολαίνειν μηδὲ ἀβίωτον τὸν βίον νομίζειν, ἀλλὰ τῷ δοκοῦντι κακῷ τὸ δοκοῦν ἀγαθὸν ἀντιτιθέναι καὶ ἐξισοῦν "ἀπογέγονεν ὁ φίλος, καὶ γὰρ γέ-

γονε," σὺ δέ, ὅτι μὲν ἀπογέγονεν, ἀκληρεῖν οἴει, ὅτι δὲ ἐγένετο, οὐκ εὐκληρεῖν· καὶ εἰ μὲν μηκέτι παρέξεται χρείας ἀπογενόμενος, ἄθλιον, ὅτι δὲ παρείχετο γενόμενος, οὐ μακάριον. "ναί· ἀλλ' οὐκέτι ἔσται." οὐδὲ γὰρ ἦν μυριοστὸν ἔτος, οὐδ' ἐπὶ τῶν τρωικῶν, οὐδὲ γὰρ κατὰ τοὺς προπάππους σου. σὺ δὲ ἐπὶ μὲν τούτων οὐδ' ὅλως ἄχθῃ, ὅτι δὲ εἰς ὕστερον οὐκ ἔσται, δυσχεραίνεις. "χρειῶν γὰρ ἐστέρημαι." καὶ γὰρ ὑπουργιῶν, ἃς αὐτὸς ἐλειτούργεις ζῶντι τῷ τέκνῳ καὶ τῷ φίλῳ καὶ κακοπαθῶν καὶ δαπανῶν. ἄδηλον γάρ φησιν ὁ Σωκράτης οὐ μόνον τῷ καλὴν εἰ ἐπὶ ταύτῃ πλείω, ἀλλὰ καὶ τῷ τέκνα καὶ φίλους εἰ περὶ τούτους πλείω. ἔπειτα δὴ καὶ ἀποδημοῦντος αὐτοῦ χρειῶν στερηθήσῃ, καὶ στρατευομένου ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ πρεσβεύοντος καὶ ἱερεύοντος καὶ ἀρρωστήσαντος καὶ πρεσβυτέρου γενομένου. ἀλλ' εἰ ἐπὶ πᾶσι τούτοις δυσκολαίνοις, τί τοῖς γραδίοις ἀπολείψεις; ἄλογον δὲ καὶ ἅμα μὲν ἐπιβάλλουσαν ἡγεῖσθαι τὴν στρατείαν καὶ τὴν ἀποδημίαν τῷ φίλῳ καὶ αὐτὸν συνεκπίπτειν καὶ εἰ μὴ ἀποδημοίη ἐγκαλεῖν ὡς ἁμαρτάνοντι, ἅμα δὲ δυσφορεῖν εἰ ἀποδημήσει ἢ στρατεύσεται. καλῶς τὸ τοῦ κυβερνήτου ἐκείνου "ἀλλ' οὖν γε ὦ Πόσειδον ὀρθήν." οὕτω καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς εἴποι πρὸς τὴν τύχην "ἀλλ' οὖν γε ἄνδρα, καὶ οὐ βλᾶκα."

84 Πλάτωνος πολιτείας γ' (p. 387).

Καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἄρα ἐξαιρήσομεν καὶ τοὺς οἴκτους τοὺς τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν. Ἀνάγκη, ἔφη, εἴπερ καὶ τὰ πρότερα. Σκόπει, ἦν δ' ἐγώ, εἰ ὀρθῶς ἐξαιρήσομεν ἢ οὔ. φαμὲν δὲ δὴ ὅτι ὁ ἐπιεικὴς ἀνὴρ τῷ ἐπιεικεῖ, οὗπερ καὶ ἑταῖρός ἐστι, τὸ τεθνάναι οὐ δεινὸν ἡγήσεται. Φαμὲν γάρ. Οὐκ ἄρα ὑπέρ γε ἐκείνου

ὡς δεινόν τι πεπονθότος ὀδύροιτ' ἄν. Οὐ δῆτα. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε λέγομεν, ὡς ὁ τοιοῦτος μάλιστα αὐτὸς αὐτῷ αὐτάρκης πρὸς τὸ εὖ ζῆν, καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων ἥκιστα ἑτέρου προσδεῖται. Ἀληθῆ, ἔφη. Ἥκιστα ἄρ' αὐτῷ δεινὸν στερηθῆναι υἱέος ἢ ἀδελφοῦ ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του τῶν τοιούτων. Ἥκιστα μέντοι. Ἥκιστα ἄρα καὶ ὀδύρεσθαι, φέρειν δὲ ὡς πραότατα, ὅταν τις αὐτὸν τοιαύτη ξυμφορὰ καταλάβῃ. Πολύ γε. Ὀρθῶς ἄρ' ἐξαιροῖμεν τοὺς θρήνους τῶν ὀνομαστῶν ἀνδρῶν, γυναιξὶ δὲ ἀποδιδοῖμεν, καὶ οὐδὲ ταύταις σπουδαίαις· καὶ ὅσοι κακοὶ τῶν ἀνδρῶν.

ΟΤΙ ΔΕΙ ΤΑΣ ΜΕΝ ΕΥΤΥΧΙΑΣ ΠΡΟΦΑΙΝΕΙΝ, ΤΑΣ ΔΕ ΑΤΥΧΙΑΣ ΚΡΥΠΤΕΙΝ, ΚΑΙ ΟΡΘΩΣ ΚΕΧΡΗΣΘΑΙ ΤΟΙΣ ΠΑΡΟΥΣΙ. ΡΘ.

1 *Πινδάρου ὕμνων.*

Ἀλλοτρίοισι μὴ προφαίνειν
τίς φέρεται μόχθος ἄμμιν.
τοῦτό γέ τοι ἐρέω· καλῶν μὲν ὦν
μοῖράν τε τερπνῶν ἐς μέσον χρὴ
παντὶ λαῷ δεικνύναι·
εἰ δέ τις ἀνθρώποισι θεόσδοτος ἄτη
προστύχῃ, ταύταν σκότει κρύπτειν ἔοικεν.

2 *Σοφοκλέους Τυροῦς β.*

Μὴ σπεῖρε πολλοῖς τὸν παρόντα δαίμονα·
σιγώμενος γάρ ἐστι θρηνεῖσθαι πρέπων.

3 *Μενάνδρου Ὑποβολιμαίῳ.*

Ἄπολλον, ἀλλὰ σκαιὸν οὐ μετρίως λέγεις,
μετὰ μαρτύρων ἀτυχεῖν, παρὸν λεληθέναι.

4 *Μενάνδρου.*

Τὸ δ' εὖ φέρειν
ἔστιν τοιοῦτον, ἂν δύνῃ μόνος φέρειν
καὶ μὴ ἐπίδηλον τὴν τύχην πολλοῖς ποιῇς.

5 *Διφίλου.*

Ὡς δεινὸν ἡνίκ' ἄν τις ὢν ἐν φροντίσιν
εἰκῇ θεατὴν τὸν τυχόντα λαμβάνῃ.

6 *Εὐριπίδου Οἰδίποδι.*

Ἐκμαρτυρεῖν γὰρ ἄνδρα τὰς αὑτοῦ τύχας
εἰς πάντας ἀμαθές, τὸ δ' ἐπικρύπτεσθαι σοφόν.

7 *Εὐριπίδου Κρησσῶν.*

Λύπη μὲν ἄτη περιπεσεῖν αἰσχρᾷ τινί.
εἰ δ' οὖν γένοιτο, χρὴ περιστεῖλαι καλῶς
κρύπτοντα καὶ μὴ πᾶσι κηρύσσειν τάδε·
γέλως γὰρ ἐχθροῖς γίγνεται τὰ τοιάδε.

8 *Εὐριπίδου Σκυρίοις.*

Σοφοὶ δὲ συγκρύπτουσιν οἰκείας βλάβας.

9 *Σωκράτους.*

Ταυτόν ἐστιν ἐν γυμνικῷ ἀγῶνι ἡττηθέντα ὕβρεως δίκην τῷ ἀνταγωνιστῇ λαχεῖν καὶ ἐν τῷ ζῆν νικώμενον ὑπὸ τῆς τύχης ἐγκαλεῖν αὐτῇ, ἀγνοοῦντα ἐφ' οἷς δικαίοις εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ ζῆν συγκαταβεβήκαμεν.

10 *Πλάτωνος πολιτείας ι'* (p. 604).

Λέγει που ὁ νόμος, ὅτι κάλλιστον ὅτι μάλιστα ἡσυχίαν ἄγειν ἐν ταῖς ξυμφοραῖς καὶ μὴ ἀγανακτεῖν, ὡς οὔτε δήλου ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ τῶν τοιούτων, οὔτε εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν προβαῖνον τῷ χαλεπῶς φέροντι, οὔτε τι τῶν ἀνθρωπίνων ἄξιον ὂν μεγάλης σπουδῆς, ὅ τε δεῖ ἐν αὐτοῖς ὅτι τάχιστα πα-

ραγίγνεσθαι ἡμῖν, τούτῳ ἐμποδὼν γιγνόμενον τὸ λυπεῖσθαι. Τίνι, ἦ δ' ὅς, λέγεις; Τῷ βουλεύεσθαι, ἦν δ' ἐγώ, περὶ τὸ γεγονός· καὶ ὥσπερ ἐν πτώσει κύβων, πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ αὑτοῦ πράγματα ὅπῃ ὁ λόγος ἐρεῖ βέλτιστ' ἂν ἔχειν. ἀλλὰ μὴ προσπταίσαντας καθάπερ παῖδες ἐχομένους τοῦ πληγέντος ἐν τῷ βοᾶν διατρίβειν· ἀλλ' ἀεὶ ἐθίζειν τὴν ψυχὴν ὅτι τάχιστα γίγνεσθαι πρὸς τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ἐπανορθοῦν τὸ πεσόν τε καὶ νοσῆσαν ἰατρικῇ, θρηνῳδίαν ἀφανίζοντα. Ὀρθότατα γοῦν τις, ἔφη, πρὸς τὰς τύχας οὕτω προσφέροιτο. Οὐκ οὖν φαμὲν τὸ μὲν βέλτιστον τούτῳ τῷ λογισμῷ ἐθέλει ἕπεσθαι; Δῆλον δή. Τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀναμνήσεις τε τοῦ πάθους καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἄγον καὶ ἀπλήστως ἔχον αὐτῶν, ἆρ' οὐκ ἀλόγιστόν τε φήσομεν εἶναι καὶ ἀργὸν καὶ δειλίας φίλον; Φήσομεν μὲν οὖν. Οὐκ οὖν τὸ μὲν πολλὴν μίμησιν καὶ ποικίλην ἔχει, τὸ ἀγανακτικόν; τὸ δὲ φρόνιμόν τε καὶ ἡσύχιον ἦθος, παραπλήσιον ὂν ἀεὶ αὐτὸ ἑαυτῷ, οὔτε ῥᾴδιον μιμήσασθαι, οὔτε μιμουμένους εὐπετὲς καταμαθεῖν;

ΠΕΡΙ ΕΛΠΙΔΟΣ. ΡΙ.

1 *Λίνου ποιητοῦ.*

Ἔλπεσθαι χρὴ πάντ', ἐπεὶ οὐκ ἔστ' οὐδὲν ἄελπτον.
ῥᾴδια πάντα θεῷ τελέσαι καὶ ἀνήνυτον οὐδέν.

2 *Ἀπολλοδώρου ἐκ Παίδων.*

Οὐδέποτ' ἀθυμεῖν τὸν κακῶς πράττοντα δεῖ,
ἄνδρες, τὰ βελτίω δὲ προσδοκᾶν ἀεί.

3 *Εὐριπίδου Ἰνοῖ.*

Ἐν ἐλπίσιν χρὴ τοὺς σοφοὺς ἔχειν βίον.

4 Μενάνδρου.

Ἄνθρωπος ἀτυχῶν σώζεθ' ὑπὸ τῆς ἐλπίδος.

5 Εὐριπίδου Ἰνοῖ.

Μήτ' εὐτυχοῦσα πᾶσαν ἡνίαν χάλα,
κακῶς τε πράσσουσ' ἐλπίδος κεδνῆς ἔχου.

6 Ἡσιόδου (Opp. 96).

Μούνη δ' αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισιν
ἔνδον ἔμεινε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
ἐξέπτη· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο.

7 Εὐριπίδου (HF. 101).

Κάμνουσι γάρ τοι καὶ βροτῶν αἱ ξυμφοραί,
καὶ πνεύματ' ἀνέμων οὐκ ἀεὶ ῥώμην ἔχει·
[οἵ τ' εὐτυχοῦντες διὰ τέλους οὐκ εὐτυχεῖς.]
μεθίσταται γὰρ πάντ' ἀπ' ἀλλήλων δίχα.
οὗτος δ' ἀνὴρ ἄριστος ὅστις ἐλπίσι
πέποιθεν ἀεί· τὸ δ' ἀπορεῖν ἀνδρὸς κακοῦ.

8 Μενάνδρου Ναύκληρος.

Ὦ Ζεῦ πολυτίμηθ', οἷόν ἐστ' ἐλπὶς κακόν.

9 Μενάνδρου Κιθαριστῇ.

Οὕτω τι πρᾶγμ' ἔστ' ἐπίπονον τὸ προσδοκᾶν.

10 Ἀρχιλόχου.

Χρημάτων ἄελπτον οὐδέν ἐστιν οὐδ' ἀπώμοτον
οὐδὲ θαυμάσιον, ἐπειδὴ Ζεὺς πατὴρ ὀλυμπίων
ἐκ μεσημβρίης ἔθηκε νύκτ' ἀποκρύψας φάος
ἡλίου λάμποντος· λυγρὸν δ' ἦλθ' ἐπ' ἀνθρώπους δέος.
ἐκ δὲ τοῦ καὶ πιστὰ πάντα κἀπίελπτα γίγνεται
ἀνδράσιν· μηδεὶς ἔθ' ἡμῶν εἰσορῶν θαυμαζέτω,
μηδ' ὅταν δελφῖσι θῆρες ἀνταμείψωνται νομὸν
ἐνάλιον, καί σφιν θαλάσσης ἠχέεντα κύματα
φίλτερ' ἠπείρου γένηται, τοῖσι δ' ἡδὺ ἦν ὄρος.

11 Θεόγνιδος (637).
Ἐλπὶς καὶ κίνδυνος ἐν ἀνθρώποισιν ὁμοῖα·
οὗτοι γὰρ χαλεποὶ δαίμονες ἀμφότεροι.

12 Τοῦ αὐτοῦ (1131).
Ἐλπὶς ἐν ἀνθρώποις μούνη θεὸς ἐσθλὴ ἔνεστι.

13 Εὐριπίδου (Suppl. 479).
Ἐλπὶς βροτοῖς κάκιστον, ἣ πολλὰς πόλεις
συνῆψ', ἄγουσα θυμὸν εἰς ὑπερβολάς.

14 Σοφοκλέους (4, 41).
Ἐλπὶς γὰρ ἡ βόσκουσα τοὺς πολλοὺς βροτῶν.

15 Θεοκρίτου (IV, 41).
Θαρσεῖν χρή, φίλε Βάττε, τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον.
ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει.

16 Εὐριπίδου Ὑψιπύλης.
Ἄελπτον οὐδέν, πάντα δ' ἐλπίζειν χρεών.

17 Ἐκ τῶν τοῦ Βίωνος βουκολικῶν (12).
Αὐτὰρ ἐγὼν βασεῦμαι ἐμὰν ὁδὸν ἐς τὸ κάταντες
τῆνο ποτὶ ψάμαθόν τε καὶ ἠιόνα ψιθυρίσδων,
λισσόμενος Γαλάτειαν ἀπηνέα· τὰς δὲ γλυκείας
ἐλπίδας ὑστατίω μέχρι γήραος οὐκ ἀπολείψω.

18 Δημοκρίτου.
Ἐλπίδες αἱ τῶν ὀρθὰ φρονεόντων ἐφικταί, αἱ δὲ τῶν ἀξυνέτων ἀδύνατοι.

19 Τοῦ αὐτοῦ.
Ἄλογοι τῶν ἀξυνέτων αἱ ἐλπίδες.

20 Διογένους.

Διογένης ἐρωτηθεὶς τί τῶν κατὰ τὸν βίον ἀκρότατον εἶπεν "ἐλπίς."

21 *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.*

Αἱ πονηραὶ ἐλπίδες ὥσπερ οἱ κακοὶ ὁδηγοὶ ἐπὶ τὰ ἁμαρτήματα ἄγουσιν.

22 *Ἐπικτήτου.*

Οὔτε ναῦν ἐξ ἑνὸς ἀγκυρίου οὔτε βίον ἐκ μιᾶς ἐλπίδος ὁρμιστέον.

23 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Καὶ τοῖς σκέλεσι καὶ ταῖς ἐλπίσι τὰ δυνατὰ δεῖ διαβαίνειν.

24 *Θαλῆς.*

Θαλῆς ἐρωτηθεὶς τί κοινότατον ἀπεκρίνατο "ἐλπίς· καὶ γὰρ οἷς ἄλλο μηδέν, αὕτη πάρεστιν."

25 *Ξενοφῶντος ἐν ζ'* (6, 11) *τῆς Κύρου ἀναβάσεως.*

Ἀλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἄνθρωπον ὄντα προσδοκᾶν δεῖ.

26 *Σωκράτους.*

Οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς οὔτε ἐλπὶς ἀγαθὴ χωρὶς πόνου γεννᾷ τι χρήσιμον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ' ΕΛΠΙΔΑΣ. ΡΙΑ.

1 *Εὐριπίδου Αἰγέως.*

Πτηνὰς διώκεις, ὦ τέκνον, τὰς ἐλπίδας·
οὐχ ἡ τύχη γε. τῆς τύχης δ' οὐχ εἷς τρόπος.

2 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Μή μοι προτείνων ἐλπίδ' ἐξάγου δάκρυ.
γένοιτο τἂν πόλλ' ὧν δόκησις οὐκ ἔνι.

3 Πατροκλέους.

Καὶ νῦν τὰ δεινὰ ταῦτα καὶ τὰ πόλλ' ἔπη
εἰς ὧδε μικρὸν τεῦχος ἤθροισεν τύχη.
τί δῆτα θνητοὶ πόλλ' ἀπειλοῦμεν μάτην
δεινοὺς ἐπ' ἀλλήλοισι πέμποντες λόγους,
καὶ πάντα συννοοῦμεν ἐκπράξειν χερί,
πρόσω βλέποντες, τὴν δὲ πλησίον τύχην
οὐκ ἴσμεν οὐδ' ὁρῶμεν ἀθλίου μόρου;

4 Εὐριπίδου Πρωτεσίλαος.

Πόλλ' ἐλπίδες ψεύδουσιν ἄλογοι βροτούς.

5 Τοῦ αὐτοῦ Οἰδίπους.

Ἐκ τῶν ἀέλπτων ἡ χάρις μείζων βροτοῖς
φανεῖσα μᾶλλον ἢ τὸ προσδοκώμενον.

6 Τοῦ αὐτοῦ (Med. extr. et alibi).

Πολλὰ δ' ἄελπτα κραίνουσι θεοί,
καὶ τὰ δοκηθέντ' οὐκ ἐτελέσθη,
τῶν δ' ἀδοκήτων πόρον εὗρε θεός.

7 Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.

Θάρσει· τάχ' ἂν γένοιτο. πολλά τοι θεὸς
κἀκ τῶν ἀέλπτων εὔπορ' ἀνθρώποις τελεῖ.

8 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρῳ.

Ἑκάβη, τὸ θεῖον ὡς ἄελπτον ἔρχεται
θνητοῖσιν, ἕλκει δ' οὔ ποτ' ἐκ ταὐτοῦ τύχας.

9 Εὐριπίδου Βελλεροφόντου.

Ὁρᾷς δ' ἀέλπτων μυρίων ἀναστροφάς.
πολλοὶ μὲν οἶδμα διέφυγον θαλάσσιον,
πολλοὶ δὲ λόγχαις πολεμίων ἀμείνονες
ἥσσους γεγῶτες κρείσσον' ἦλθον εἰς τύχην.

10 *Μενάνδρου.*

Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα "τοῦτ' οὐ πείσομαι."

11 *Τοῦ αὐτοῦ Ἐγχειριδίου.*

Πάντα δὲ
τὰ μηδὲ προσδοκῶμεν' ἔκστασιν φέρει.

12 *Πινδάρου.*

Πίνδαρος εἶπε τὰς ἐλπίδας εἶναι ἐγρηγορότων ἐνύπνια.

13 *Διονυσίου.*

Διονύσιος ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, εἴ τις αὐτὸν ἠνία ἐν Κορίνθῳ διατρίβοντα, ἐπέλεγεν "ὡς μακάριοι οἱ ἐκ παίδων δυστυχεῖς."

14 *Ὁμήρου Ὀδυσσείας.*

Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου.

15 *Θεόγνιδος* (639).

Πολλάκι πὰρ δόξαν τε καὶ ἐλπίδα γίγνεται εὑρεῖν
ἔργ' ἀνδρῶν· βουλαῖς δ' οὐκ ἔπεσεν τὸ τέλος.

16 *Θεόγνιδος* (585).

Πᾶσίν τοι κίνδυνος ἐπ' ἔργμασιν, οὐδέ τις οἶδε
ποῖ σχήσειν μέλλει πρήγματος ἀρχομένου.
ἀλλ' ὁ μὲν εὐδοκιμεῖν πειρώμενος, οὐ προνοήσας,
εἰς μεγάλην ἄτην καὶ χαλεπὴν ἔπεσεν·
τῷ δὲ καλὸν ποιοῦντι θεὸς καλὰ πάντα τίθησι,
συντυχίην ἀγαθῶν, ἔκλυσιν ἀφροσύνης.

ΟΤΙ ΟΥ ΧΡΗ ΕΠΙΧΑΙΡΕΙΝ ΤΟΙΣ ΑΤΥΧΟΥΣΙ. ΡΙΒ.

1 *Μενάνδρου.*

Ταῖς ἀτυχίαισι μὴ ἐπίχαιρε τῶν πέλας·
πρὸς τὴν τύχην γὰρ ξυγομαχεῖν οὐ ῥάδιον.

2 *Μενάνδρου.*

Οὐκ ἐμὸν ἀνοίγειν λανθάνουσαν ἀτυχίαν
ἔστ', ἀλλὰ μᾶλλον κατακαλύπτειν φημὶ δεῖν.

3 *Εὐριπίδου Ἰνοῦς.*

Μὴ σκυθρωπὸς ἴσθ' ἄγαν
πρὸς τοὺς κακῶς πράσσοντας ἄνθρωπος γεγώς.

4 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Τὰς συμφορὰς γὰρ τῶν κακῶς πεπραγότων
οὐ πώποθ' ὕβρισ', αὐτὸς ὀρρωδῶν παθεῖν.

5 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (462).

Εἰ δ' ἐγὼ πράσσω κακῶς;
μηδὲν τόδ' αὔχει· καὶ σύ τοι πράξειας ἄν.

6 *Ἀλέξιδος Μιλησίων.*

Εἰ μὴ γὰρ ὢν ἄνθρωπος ἀνθρώπου τύχαις
ὑπηρετήσω, ποῦ φανήσομαι φρονῶν;

7 *Ἡσιόδου ἔργων* (717).

Μηδέ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

8 *Σοφοκλέους Αἴαντι* (265).

Πότερα δ' ἄν, εἰ νέμοι τις αἵρεσιν, λάβοις,
φίλους ἀνιῶν αὐτὸς ἡδονὰς ἔχειν,
ἢ κοινὸς ἐν κοινοῖσι λυπεῖσθαι ξυνών;

9 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον* (p. 7, 30 Bens).
Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον.

10 *Δημοκρίτου.*
Οἷσι ἡδονὴν ἔχουσι αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ οὐ ξυνιᾶσι μὲν ὡς τὰ τῆς τύχης κοινὰ πᾶσι, ἀπορέουσι δὲ οἰκηίης χαρᾶς.

11 *Χείλωνος.*
Ἀτυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη.

12 *Αἰσχύλου Ἀγαμέμνονος* (790).
Τῷ δυσπραγοῦντι δ' ἐπιστενάχειν
πᾶς τις ἕτοιμος· δῆγμα δὲ λύπης
οὐδὲν ἐφ' ἧπαρ προσικνεῖται·
καὶ νυκτὶ δὲ χαίρουσι ὁμοιοπρεπεῖς,
ἀγέλαστα πρόσωπα βιαζόμενοι.

13 *Φιλήμονος Ἀνακαλύπτοντος.*
Λυπουμένῳ δ' ὅταν τις ἀκολουθῶν λέγῃ
χαῖρ', ἐξ ἀνάγκης οὗτος οἰμώζειν λέγει.

14 *Δημοσθένους ἐν τῷ ὑπὲρ στεφάνου* (311).
Ἐγὼ δέ, ὅστις ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει, παντελῶς ἀνόητον ἡγοῦμαι. ἣν γὰρ ὁ τὰ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος, οὐκ οἶδεν εἰ τοιαύτη διαμένει μέχρι τῆς ἑσπέρας, πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν, ἢ πῶς ὀνειδίζειν ἑτέρῳ;

15 *Ἡροδότου ἱστορίας τρίτης* (40).
Ἄμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει· ἡδὺ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσοντα, ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσιν, ἐπισταμένῳ

τὸ θεῖον ὡς ἔστι φθονερόν. καί κως βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἂν κήδωμαι τὸ μέν τι εὐτυχέειν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν, καὶ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλὰξ πρήσσων ἢ εὐτυχέειν τὰ πάντα. οὐδένα γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος, εὐτυχέων τὰ πάντα.

ΟΤΙ ΟΙ ΑΤΥΧΟΥΝΤΕΣ ΧΡΗΙΖΟΥΣΙ ΤΩΝ ΣΥΜΠΑΣΧΟΝΤΩΝ. ΡΙΓ.

1 *Εὐριπίδου Οἰνέως.*

Σχολὴ μὲν οὐχί· τῷ δὲ δυστυχοῦντί πως
τερπνὸν τὸ λέξαι κἀποκλαύσασθαι πάλιν.

2 *Τοῦ αὐτοῦ Ἀνδρομέδας.*

Συνάλγησον, ὡς ὁ κάμνων δακρύων μεταδοὺς
ἔχει τινὰ κουφότητα μόχθων.

3 *Εὐριπίδου Ἰνοῖ.*

Ἀμουσία τοι μηδ' ἐπ' οἰκτροῖσιν δάκρυ
στάζειν.

4 *Εὐριπίδου Ἴωνι* (730).

Σὺν τοῖς φίλοισι δ' ἡδὺ μὲν πράσσειν καλῶς·
εἰ δ' ἄρα συμβαίνοι τι δυσχερέστερον,
εἰς ὄμματ' εὔνου φωτὸς ἐμβλέψαι γλυκύ.

5 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐκ ἔστι λύπης ἄλλο φάρμακον βροτοῖς
ὡς ἀνδρὸς ἐσθλοῦ καὶ φίλου παραίνεσις.
ὅστις δὲ ταύτῃ τῇ νόσῳ ξυνὼν ἀνὴρ
μέθῃ ταράσσει καὶ γαληνίζει φρένα,
παραυτὰ δ' ἡσθεὶς ὕστερον στένει διπλᾶ.

6 Καλλιμάχου.

Κουφοτέρως τότε φῶτα διαθλίβουσιν ἀνῖαι,
ἐκ δὲ τριηκόντων μοῖραν ἀφεῖκε μίαν,
ἢ φίλον ἢ ὅτ' ἐς ἄνδρα συνέμπορον, ἢ ὅτε κωφαῖς
ἄλγεα μαψαύραις ἔσχατον ἐξερέῃ.

7 Ἀπολλοδώρου ἐκ Λακαίνης.

Φυσικόν γε τοῦθ'· ἕκαστος ἐν ταῖς ἀτυχίαις
ἥδιστα πρὸς τοὺς ὁμοπαθεῖς ὀδύρεται.

8 Σοφοκλέους Αἴαντι (328).

Ἀλλ', ὦ φίλοι· τούτων γὰρ οὕνεκ' ἐστάλην·
ἀρήξατ' εἰσελθόντες, εἰ δύνασθέ τι.
φίλων γὰρ οἱ τοιοίδε νικῶνται λόγοις.

9 Μενάνδρου.

Δέρκιππε καὶ Μνήσιππε, τοῖς εἰρημένοις
ἡμῶν ὑπό τινος ἢ πεπονθόσιν κακῶς
ἔστιν καταφυγὴ πᾶσιν οἱ χρηστοὶ φίλοι.
καὶ γὰρ ἀποδύρασθαί τι μὴ γελώμενον...
καὶ συναγανακτοῦνθ' ὁπόταν οἰκείως ὁρᾷ
ἕκαστος αὑτῷ τὸν παρόντα, παύεται
τοῦτον μάλιστα τὸν χρόνον τοῦ δυσφορεῖν.

10 Φιλήμονος.

Τί ποτ' ἐστὶν ἄρα διότι βούλεταί μ' ἰδεῖν;
ἢ καθάπερ οἱ νοσοῦντες ἀλγοῦντες σφόδρα,
τὸν ἰατρὸν ἂν ἴδωσιν, οὐκ ἀλγοῦσ' ἔτι,
οὕτως ἐπάν τις τυγχάνῃ λυπούμενος,
ἧττον ὀδυνᾶται, φίλον ἐὰν παρόντ' ἴδῃ;

11 Μενάνδρου.

Ἡδύ γε φίλου λόγος ἐστὶ τοῖς λυπουμένοις.

12 Σοφοκλέους Θυέστῃ.

Ἔνεστι γάρ τις καὶ λόγοισιν ἡδονή,
λήθην ὅταν ποιῶσι τῶν ὄντων κακῶν.

13 Μενάνδρου.
Μέγιστόν ἐστιν ἆρα τοῖς ἐπταικόσι
τὸ παρόντας ἐγγὺς τοὺς συναλγοῦντας βλέπειν.

14 Τοῦ αὐτοῦ.
Τῷ μὲν τὸ σῶμα διατεθειμένῳ κακῶς
χρεία 'στ' ἰατροῦ, τῷ δὲ τὴν ψυχὴν φίλου.
λύπην γὰρ εὔνους οἶδε θεραπεύειν φίλος.

15 Σωτίωνος ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς.
Ὅτι ἡ παραμυθία φάρμακον ἀνίας ἐστὶ μέγιστον "νηπενθές τ' ἄχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων." καλῶς δὲ καὶ ταῦτ' εἴρηται "λυπουμένῳ μὲν μῦθος εὐμενὴς φίλου, ἄγαν δὲ μωραίνοντι νουθετήματα."

16 Σωκράτους.
Τοῖς μὲν νοσοῦσιν ἰατρούς, τοῖς δ' ἀτυχοῦσι φίλους δεῖ παραινεῖν.

17 Φιλιππίδου Ὀλυνθίᾳ.
Οὐ χαλεπόν ἐστι τῷ κακῶς διακειμένῳ
εἰπεῖν τιν' ἐσθίοντα "μὴ κακῶς ἔχε,"
πύκτῃ τ' ἐπιτιμᾶν οὐδὲν ἔργον μαχομένῳ,
αὐτὸν μάχεσθαι δ' οὐκ ἔτ' ἐστὶ ῥᾴδιον.
ἕτερόν τι τὸ λέγειν ἐστὶ τοῦ πεπονθέναι.

ΟΤΙ ΡΑΙΟΝ ΑΛΛΟΝ ΠΑΡΑΙΝΕΙΝ Η ΕΑΥΤΟΝ. ΡΙΔ.

1 Φιλήμονος ἐκ Σικελοῦ.
Τοὺς ἰατροὺς οἶδ' ἐγὼ
ὑπὲρ ἐγκρατείας τοῖς νοσοῦσιν εὖ σφόδρα

πάντας λαλοῦντας· εἶτ' ἐπὰν πταίσωσί τι,
αὐτοὺς ποιοῦντας πάνθ' ὅσ' οὐκ εἴων τότε.
ἕτερον τό τ' ἀλγεῖν καὶ τὸ θεωρεῖν ἔστ' ἴσως.

2 Φιλήμονος ἐξ Ἐφεδριζόντων.
Χαλεπὸν τὸ ποιεῖν, τὸ δὲ κελεῦσαι ῥᾴδιον.

3 Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.
Σοφώτεροι γὰρ συμφορὰς τὰς τῶν πέλας
πάντες διαιρεῖν ἢ τύχας τὰς οἴκοθεν.

4 Μηδέποτε πεῖραν τοῖς θεοῖς εὔχου λαβεῖν,
Φαίδιμε, τοιούτου μηθενός, μηδ' εἰδέναι,
ὡς ἔστιν ἑτέρῳ ῥᾴδιον παραινέσαι.

5 Ῥᾷον παραινεῖν ἢ παθόντα καρτερεῖν (Eur. Alc. 1081).

6 Σοφοκλέους Οἰδίποδι.
Τοὺς δ' αὖ μεγίστους καὶ σοφωτάτους φρενὶ
τοιούσδ' ἴδοις ἂν οἷός ἐστι νῦν ὅδε,
καλῶς κακῶς πράσσοντι συμπαραινέσαι.
ὅταν δὲ δαίμων ἀνδρὸς εὐτυχοῦς τὸ πρὶν
μάστιγ' ἐρείσῃ τοῦ βίου παλίντροπον,
τὰ πολλὰ φροῦδα καὶ καλῶς εἰρημένα.

7 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρῳ.
Οἶδ'· ἀλλὰ κάμπτειν τῷ χρόνῳ λύπας χρεών.
Χρή· τοῦτο δ' εἰπεῖν ῥᾷον ἢ φέρειν κακά.

8 Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλου.
Οἴμοι, τίς ἀλγεῖν οὐκ ἐπίσταται κακοῖς;
τίς ἂν κλύων τῶνδ' οὐκ ἂν ἐκβάλοι δάκρυ;

9 Μοσχίωνος.
Ἦν ἄρα τρανὸς αἶνος ἀνθρώπων ὅδε,

ὡς τὸν πέλας μὲν νουθετεῖν βραχὺς πόνος,
αὐτὸν δ' ἐνεγκεῖν ὕβριν ἠδικημένον
πάντων μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις βάρος.

ΕΠΑΙΝΟΣ ΓΗΡΩΣ. ΡΙΕ.

1 *Εὐριπίδου Φοινίσσαις* (531).
Ὦ τέκνον, οὐχ ἅπαντα τῷ γήραι κακά,
Ἐτεόκλεες, πρόσεστιν· ἀλλ' ἡμπειρία
ἔχει τι δεῖξαι τῶν νέων σοφώτερον.

2 *Εὐριπίδου Βελλεροφόντης.*
Ὦ παῖ, νέων τοι δρᾶν μὲν ἔντονοι χέρες,
γνῶμαι δ' ἀμείνους εἰσὶ τῶν γεραιτέρων·
ὁ γὰρ χρόνος δίδαγμα ποικιλώτατον.

3 *Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.*
Ὁμιλίας δὲ τὰς γεραιτέρας φίλει.
ἀκόλαστα δ' ἤθη, λαμπρὰ συγγελᾶν μόνον,
μίσει· βραχεῖα τέρψις ἡδονῆς κακῆς.

4 *Μενάνδρου.*
Εἰ τἄλλ' ἀφαιρεῖν ὁ πολὺς εἴωθεν χρόνος
ἡμῶν, τό γε φρονεῖν ἀσφαλέστερον ποιεῖ.

5 *Εὐριπίδου Μελανίππης.*
Παλαιὸς αἶνος· ἔργα μὲν νεωτέρων,
βουλαὶ δ' ἔχουσι τῶν γεραιτέρων κράτος.

6 *Εὐριπίδου Πηλεῖ.*
Τὸ γῆρας, ὦ παῖ, τῶν νεωτέρων φρενῶν
σοφώτερον πέφυκε κἀσφαλέστερον,
ἡμπειρία τε τῆς ἀπειρίας κρατεῖ.

7 *Ἀλέξιδος ἐκ Δημητρίου.*
Ὁμοιότατον ἄνθρωπος οἴνῳ τὴν φύσιν

τρόπον τιν' ἐστί· τὸν γὰρ οἶνον τὸν νέον
πολλή γ' ἀνάγκη καὶ τὸν ἄνδρ' ἀποζέσαι
πρώτιστον ἀφυβρίσαι τ'; ἀπανθήσαντα δὲ
σκληρὸν γενέσθαι καὶ καταστῆναι πάλιν,
ἡδύν θ' ἅπασι τοὐπίλοιπον διατελεῖν.

8 Σοφοκλέους Τυροῦς.
Γῆρας διδάσκει πάντα καὶ χρόνου τριβή.

9 Κράτητος ἐξ Ἀντιφάνους.
Ὠνείδισάς μοι γῆρας ὡς κακὸν μέγα,
οὗ μὴ τυχόντι θάνατός ἐσθ' ἡ ζημία,
οὗ πάντες ἐπιθυμοῦμεν· ἂν δ' ἔλθῃ ποτέ,
ἀνιώμεθ'· οὕτως ἐσμὲν ἀχάριστοι φύσει.
9ª Τοῦ ζῆν γὰρ οὐδεὶς ὡς ὁ γηράσκων ἐρᾷ.

10 Αἰσχύλου.
Γῆρας γὰρ ἥβης ἐστὶν ἐνδικώτερον.

11 Καλλιμάχου ἐπῶν πρῶτον.
Γηράσκει δ' ὁ γέρων κεῖνος ἐλαφρότερον,
κοῦροι τὸν φιλέουσι, νέοι δέ μιν οἷα τοκῆα
χειρὸς ἐπ' οἰκείην ἄχρις ἄγουσι θύρην.

12 Τιμοστράτου.
Τηρεῖν μὲν ἑτέροις οἱ γέροντες δυνάμεθα.
β'. ἡμεῖς δ' ἀπολαύειν ὧν ἔχουσιν οἱ νέοι.

13 Ἠρίννης.
Παυρολόγοι πολιαί, ταὶ γήραος ἄνθεα θνατοῖς.

14 Ἱπποθόωντος.
Γῆρας λεόντων κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν.

15 Ἀντιφάνους ἐκ Φιλοκτήτου.
Σοφόν γέ τοί τι πρὸς τὸ βουλεύειν ἔχει
τὸ γῆρας, ὡς δὴ πόλλ' ἰδόν τε καὶ παθόν.

16 *Σοφοκλέους Θυέστῃ.*

Καίπερ γέρων ὤν, ἀλλὰ τῷ γήραι φιλεῖ
χὠ νοῦς ὁμαρτεῖν καὶ τὸ βουλεύειν ἃ δεῖ.

17 *Ἐκ τῶν Φαβωρίνου περὶ γήρως.*

Οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἐάσω ἄρρητον, ὅτι καὶ Πλάτωνι καὶ Πυθαγόρᾳ δοκεῖ τὸ γῆρας οὐκ ἐπ' ἐξόδῳ τοῦ βίου εἶναι, ἀλλ' ἐπ' ἀρχῇ τῆς μακαρίας ζωῆς.

18 *Πλουτάρχου.*

Νέοις δὲ ζηλωτέον τοὺς γέροντας καὶ κατὰ Σιμωνίδην

ἄθηλος ἵππῳ πῶλος ὣς ἅμα τρέχειν,

καὶ καθάπερ φησὶν ὁ Πλάτων ἐπὶ τοῦ μιγνυμένου πρὸς ὕδωρ ἀκράτου, μαινόμενον θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι.

19 *Δημοκρίτου.*

Ἰσχὺς καὶ εὐμορφίη νεότητος ἀγαθά, γήραος δὲ σωφροσύνη ἄνθος.

20 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου* (81 d).

Τέλος δ', ἐπειδὰν τῶν περὶ τὸν μυελὸν τριγώνων οἱ συναρμοσθέντες μηκέτι ἀντέχωσι δεσμοί, τῷ πόνῳ διιστάμενοι μεθιᾶσι τοὺς τῆς ψυχῆς αὖ δεσμούς· ἡ δὲ λυθεῖσα κατὰ φύσιν μεθ' ἡδονῆς ἐξέπτατο. πᾶν γὰρ τὸ μὲν παρὰ φύσιν ἀλγεινόν, τὸ δ' ᾗ πέφυκε γιγνόμενον ἡδύ. καὶ θάνατος δὴ κατὰ ταῦτα ὁ μὲν κατὰ νόσους καὶ ὑπὸ τραυμάτων γιγνόμενος, ἀλγεινὸς καὶ βίαιος· ὁ δὲ μετὰ γήρως ἰὼν ἐπὶ τέλος κατὰ φύσιν ἀπονώτατος τῶν θανάτων καὶ μᾶλλον μεθ' ἡδονῆς γιγνόμενος ἢ λύπης.

21 *Δημοκρίτου.*

Ὁ γέρων νέος ἐγένετο, ὁ δὲ νέος ἄδηλον εἰ ἐς γῆ-

ρας ἀπίξεται. τὸ τέλειον ὢν ἀγαθὸν τοῦ μέλλοντός τε καὶ ἀδήλου κρέσσον.

22 Ἐκ τῶν Φαβωρίνου περὶ γήρως.

Ἡδονῆς γὰρ ὁ μὲν ἑκὼν εἰργόμενος σοφός, ὁ δὲ μὴ δεόμενος μακάριος. τὸ δὲ γῆρας πρὸς ἀμφότερα ἐπιτήδειον· καὶ γὰρ φρονιμωτέρους τοὺς ἀνθρώπους ἀπεργάζεται καὶ τῶν ἡδέων ἀμελεστέρους.

23 Ἄξιον δ' ἐστὶν εἰς τὸν περὶ τῆς ἡδονῆς λόγον προελθόντα μηδ' ἐκείνην ἀμνημόνευτον ἐᾶσαι τὴν παρὰ πᾶσι τοῖς νοῦν ἔχουσιν εὐδοκιμοῦσαν, ἣν ἡδονὴν ὀνομάζουσι καὶ χαρὰν καὶ τέρψιν· περιγίγνεται δ' ἐκ τῶν καλῶν μαθημάτων καὶ τῶν ἐνδόξων κατορθωμάτων. ἀμφοτέρων δὲ τούτων ὑπάρχει τῷ γέροντι πρὸς ἑαυτὸν ἀναμιμνήσκεσθαι καὶ καθάπερ κτήμασι τέρπεσθαι, λογιζόμενον ὅτι ἡ τύχη ἡ πάντων κυρία [τούτων] ταῦτα ἄκυρός ἐστιν ἀφελέσθαι.

24 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ Βοιωτὸς ἐντυχὼν θησαυρῷ μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη ἐπάρας τὸ σκέλος ἀπεματάισε καὶ παρῆλθεν ὡς οὐκέτι οὐδὲν ὄντα πρὸς αὐτόν· ὥστε καὶ φιλοχρηματίας ἅμα παύει τὸ γῆρας καὶ πολυπραγμοσύνης.

25 Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου (p. 50).

Σκέψασθε δὴ καλῶς, ὦ Ἀθηναῖοι, ὡς οὐκ ἠγνόει οἶμαι ὁ νομοθέτης ὅτι οἱ πρεσβύτεροι τῷ μὲν εὖ φρονεῖν ἀκμάζουσιν, ἡ δὲ τόλμα ἤδη αὐτοὺς ἄρχεται ἐπιλείπειν διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν πραγμάτων.

26 Ἰούνκου ἐκ τοῦ περὶ γήρως.

Μέτειμι δὲ ἐπὶ τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ἡγούμενος τοὺς μὲν πρεσβύτας διά τε τὸν χρόνον αὐτὸν καὶ διὰ τὴν τῶν κατὰ τὸν βίον ἔργων ἱστορίαν καθαρεύειν

ἁμαρτημάτων, τοὺς δ' αὖ νέους ἐμποδίζεσθαι πρὸς τἀγαθὰ διά τε ῥώμην σώματος, ᾗ πιστεύοντες αἴρονταί πως ἐπὶ πολέμους καὶ πλεονεξίαν, διά τε ἀμελετησίαν τῶν ξυμφερόντων. καὶ δὴ παρίσταταί μοι μάρτυς τῶν λεγομένων Ἀθηναῖος Σόλων, νομοθετήσας μήτε ἄρχειν τὸν σφόδρα νέον μήτε ξυμβουλεύειν, εἰ καὶ ἄριστα δοκοίη γνώμης ἔχειν. τὸ μέντοι τῶν ἐπιθυμιῶν ἐστερῆσθαι τοὺς γέροντας μηδὲν ὑπ' αὐτῶν ἔτι παρενοχλουμένους, μέγιστον δὴ τοῦτο καὶ πρεπωδέστατον ἡγοῦμαι δεδόσθαι τοῖς ἀνθρώποις δῶρον ὑπὸ τῶν θεῶν, κατά τινα τῆς αὐτῶν ἐκείνων φύσεως ὁμοίωσιν. οἳ μὲν γὰρ "οὐ σῖτον ἔδουσ' οὐ πίνουσ' αἴθοπα οἶνον", οἳ δὲ τοῦ περιττοῦ καὶ ἐνοχλοῦντος ἀπεχόμενοι κατ' οὐδὲν τῆς χρήσεως αὐτοῦ δέονται, τῆς μὲν ἐνδείας ἐκπεφευγότες τὸ λυπηρόν, τοῦ δὲ αὐτάρκους αὐτοῖς προσάγοντος τὴν ἡδονήν. καὶ γὰρ τὸ πεπαῦσθαι τῆς κατὰ τὰ ἀφροδίσια ὁρμῆς τε καὶ ὀρέξεως, ὦ Ζεῦ, μέγα ὄφελος φαίην ἂν καὶ μανίας καὶ λύττης ἀπόρρευσιν, ὁπότε τῆς μὲν ψυχῆς τὸ ἀλόγιστον δὴ καὶ ἐπιθυμητικὸν εὕδοι διαφυγὸν πονηροὺς δεσπότας, τὸ δὲ λογιστικὸν ἀπολαύοι διὰ τῆς ὄψεως τῆς κατὰ τὸ κάλλος ἡδονῆς. καὶ γὰρ θαυμάσεται τὸν τούτου κύριον ὁ γέρων, καὶ προσιόντα καθάπερ υἱὸν ἀσπάσεται καὶ παιδεύσει κατὰ τὸν τοῦ Σωκράτους νόμον, ὥσπερ Ἀλκιβιάδην ἐκεῖνος, τῶν δὲ περιττῶν καὶ ἀκολάστων οὐδὲ μεμνήσεται. καὶ ὅλως, ὦ φίλε, σκόπησον ἐπὶ πάντων πραγμάτων αὐτὸ δὴ τοῦτο, ὡς ἄρα τὸ μὲν ἐθέλειν μετὰ σπουδῆς οὑτινοσοῦν τυγχάνειν διαμαρτίας ἑπομένης λύπην ἐπάγει, τὸ δὲ ἀπόνως καὶ ἀνενδεῶς διακεῖσθαι μίμησίν τινα ἐμποιεῖ τῆς θείας σωφροσύνης. τουτὶ δὲ ἔτι σοι σαφέστερον ἐξηγήσομαι, πρὸς τὰ ἐγκλήματα

τοῦ γήρως, ἃ πεποίησαι μικρῷ πρόσθεν, ἀποκρινόμενος. εἰ γὰρ ἧττον ἐσθίων ἢ πίνων ὁ πρεσβύτης ἀφροδισίων τε ἀπεχόμενος, ὥσπερεὶ ἱεροφάντης, ἀλύπως διάκειται καὶ ἀνενδεῶς, τὸ πρὸς σωτηρίαν χρήσιμον προσαγόμενος, ἀπολείπων σοὶ τῷ νέῳ δι' ἀμαθίαν καὶ ἄγνοιαν τὰ νομιζόμενα εἶναι περισπούδαστα, μακάριζε τὸν τῶν μὲν ἀνθρωπείων κακῶν ἀπηλλαγμένον, ἄγοντα δὲ σχολὴν ἐπὶ τοῖς κατ' ἀλήθειαν καλοῖς κἀγαθοῖς. ὁπότε δὲ πτωχὸν δὴ λέγεις καὶ ἀνάπηρον καὶ παρειμένον τὸν γέροντα, μέμνησο ὡς ταῦτα δὴ τὰ παθήματα οὐ μόνου γήρως ἔργα, μυριάκις δὲ ἔκ τινος τύχης ἐπιπαραγίγνεται καὶ τοῖς νέοις. ταῦτα δὲ τὸν μὲν ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας διάγοντα βαρέως οἶμαι φέρειν, τὸν δὲ πρεσβύτην ἐπὶ δυσμαῖς ὄντα τοῦ βίου καὶ δυστυχοῦντα ἧττόν τις ἡγήσεται βλάπτεσθαι εὖ φρονῶν. ἀλλὰ μὴν ταυτὶ τὰ δοκοῦντά σοι δεινά πως εἶναι καὶ ἄφυκτα κουφίζουσι μὲν καὶ φίλων καὶ οἰκείων ἐπικουρίαι, μάλιστα δὲ ὁ κατὰ φιλοσοφίαν λόγος, ὃν δεῖ πιστεύειν τοῖς μετιοῦσιν αὐτὸν χειραγωγόν τε εἶναι καὶ φύλακα καὶ πλοῦτον καὶ φῶς.

καταγελάσας δὲ μικρῷ πρόσθεν τοῦ εἰρημένου περὶ τῆς τῶν γερόντων δυσμορφίας (οὐ γὰρ ἐπὶ κάλλει κριθησόμενον τὸ γῆρας πρὸς τὴν νεότητα παρήγετο, οὐδ' ὥσπερ ὑπό τινων ἐμπόρων ἢ ἐραστῶν μορφαί τινες ἐδοκιμάζοντο τῶνδε), ὅμως ἵνα μὴ δοκοίην τὰ πρόδηλα ταῦτα ὑπολείπειν, ὑπομνήσω σε, ὅτι τὸ μὲν νέον ὥρα τις καὶ ἀκμὴ κατακοσμεῖν ἔοικεν, τό τε τοῦ σώματος ἄνθος λήγει ἅμα τῷ χρόνῳ· τὸ δὲ ἀληθὲς κάλλος, ὅπερ ἐκ θείας κοινωνίας ἔσχε τὴν ἀπορροὴν καὶ ἦλθεν ἐπί τινας, τοῦτο δὲ οὐδὲ πόνος ἢ λιμὸς ἢ ἀμέλειά τις, ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὁ πολὺς χρόνος δύναται ἀμαυρῶσαι, συγγενόμενον δ' ὁτῳοῦν καὶ συντραφὲν

28 *Ἐκ τοῦ Θεμιστίου περὶ ψυχῆς.*

Καίτοι περί γε τῶν γερόντων ὁ Σοφοκλῆς εἴρηκε χαριέντως, "σμικρὰ παλαιὰ σώματ᾽ εὐνάζει ῥοπή." καταγωγῇ γὰρ ἔοικεν ὁ γεροντικὸς θάνατος, ἐκβολὴ δὲ καὶ ναυάγιόν ἐστιν ὁ τῶν νέων· ἐκπίπτει γὰρ ἡ ψυχὴ βίᾳ συντριβομένου τοῦ σώματος.

29 *Παρμενίδου.*

Γῆρας γίγνεσθαι παρὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ὑπόλειψιν.

30 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ πρώτου τῆς πολιτείας* (p. 328).

Ὡς εὖ ἴσθι, ὅτι ἔμοιγε ὅσον αἱ ἄλλαι αἱ κατὰ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αὔξονται αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι τε καὶ ἡδοναί. μὴ οὖν ἄλλως ποίει, ἀλλὰ τοῖσδέ τε τοῖς νεανίσκοις ξύνισθι, καὶ δεῦρο παρ᾽ ἡμᾶς φοίτα, ὡς παρὰ φίλους τε καὶ πάνυ οἰκείους. Καὶ μήν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Κέφαλε, χαίρω γε διαλεγόμενος τοῖς σφόδρα πρεσβύταις· δοκεῖ γάρ μοι χρῆναι παρ᾽ αὐτῶν πυνθάνεσθαι ὥσπερ τινὰ ὁδὸν προεληλυθότων, ἣν καὶ ἡμᾶς ἴσως δεήσει πορεύεσθαι, ὁποία τίς ἐστι, τραχεῖα καὶ χαλεπὴ ἢ ῥᾳδία καὶ εὔπορος. καὶ δὴ καὶ σοῦ ἡδέως ἂν πυθοίμην, ὅ τι σοι φαίνεται τοῦτο, ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἤδη εἶ τῆς ἡλικίας, ὃ δὴ ἐπὶ γήραος οὐδῷ φασὶν εἶναι οἱ ποιηταί· πότερον χαλεπὸν τοῦ βίου, ἢ πῶς σὺ αὐτὸ ἐξαγγέλλεις. Ἐγώ σοι, ἔφη, νὴ τὸν Δία ἐρῶ, ὦ Σώκρατες, οἷόν γέ μοι φαίνεται· πολλάκις γὰρ συνερχόμεθά τινες εἰς ταυτό, παραπλησίαν ἡλικίαν ἔχοντες, διασώζοντες τὴν παλαιὰν παροιμίαν. οἱ οὖν πλεῖστοι ἡμῶν ὀλοφύρονται ξυνιόντες, τὰς ἐν τῇ νεότητι ἡδονὰς ποθοῦντες, καὶ ἀναμιμνησκόμενοι περί τε τὰ ἀφροδίσια καὶ περὶ πότους τε καὶ εὐωχίας καὶ ἄλλα ἄττα ἃ

τῶν τοιούτων ἔχεται, καὶ ἀγανακτοῦσιν ὡς μεγάλων τινῶν ἀπεστερημένοι, καὶ τότε μὲν εὖ ζῶντες, νῦν δὲ οὐδὲ ζῶντες· ἔνιοι δὲ καὶ τὰς τῶν οἰκείων προπηλακίσεις τοῦ γήρως ὀδύρονται, καὶ ἐπὶ τοῦτο δὴ τὸ γῆρας ὑμνοῦσιν, ὅσων κακῶν σφίσιν αἴτιον. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ὦ Σώκρατες, οὗτοι οὐ τὸ αἴτιον αἰτιᾶσθαι. εἰ γὰρ ἦν τοῦτο αἴτιον, κἂν ἐγὼ ταῦτα ἐπεπόνθειν ἕνεκά γε γήρως, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὅσοι ἐνταῦθα ἦλθον ἡλικίας. νῦν δὲ ἐγὼ ἤδη ἐντετύχηκα οὐχ οὕτως ἔχουσι καὶ ἄλλοις καὶ δὴ καὶ Σοφοκλεῖ ποτε τῷ ποιητῇ παρεγενόμην ἐρωτωμένῳ ὑπό τινος "πῶς" ἔφη "ὦ Σοφόκλεις ἔχεις πρὸς τὰ ἀφροδίσια; ἔτι οἷός τε εἶ γυναιξὶ συγγίγνεσθαι;" καὶ ὃς "εὐφήμει" ἔφη "ὦ ἄνθρωπε, ἀσμενέστατα μέντοι αὐτὸ ἀπέφυγον, ὥσπερ λυττῶντά τινα καὶ ἄγριον δεσπότην ἀποφυγών." εὖ οὖν μοι καὶ τότε ἐκεῖνος ἔδοξεν εἰπεῖν καὶ νῦν οὐχ ἧττον· παντάπασι γὰρ τῶν γε τοιούτων ἐν τῷ γήρᾳ πολλὴ εἰρήνη γίγνεται καὶ ἐλευθερία. ἐπειδὰν γὰρ αἱ ἐπιθυμίαι παύσωνται κατατείνουσαι καὶ χαλάσωσι, παντάπασι τὸ τοῦ Σοφοκλέους γίγνεται, δεσποτῶν πάνυ πολλῶν ἔστι καὶ μαινομένων ἀπηλλάχθαι. ἀλλὰ καὶ τούτων πέρι καὶ τῶν γε πρὸς τοὺς οἰκείους μία τις αἰτία ἐστὶν οὐ τὸ γῆρας, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὁ τρόπος τῶν ἀνθρώπων. ἐὰν μὲν γὰρ κόσμιοι καὶ εὔκολοι ὦσι, καὶ τὸ γῆρας μετρίως ἐστὶν ἐπίπονον· εἰ δὲ μή, καὶ γῆρας, ὦ Σώκρατες, καὶ νεότης χαλεπὴ τῷ τοιούτῳ συμβαίνει.

ΨΟΓΟΣ ΓΗΡΩΣ. ΡΙϛ.

1 *Μιμνέρμου.*

Τὸ πρὶν ἐὼν κάλλιστος, ἐπὴν παραμείψεται ὥρη,
οὐδὲ πατὴρ παισὶν τίμιος οὔτε φίλος.

2 *Εὐριπίδου Γλαύκῳ.*

Φεῦ φεῦ, τὸ γῆρας ὡς ἔχει πολλὰς νόσους.
Γέροντι δ' οὐχ οἷόν τε μηκύνειν χρόνον.
Μακρὸς γὰρ αἰὼν συμφορὰς πολλὰς ἔχει.

3 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (Bacch. 1249).

Ὡς δύσκολον τὸ γῆρας ἀνθρώποις ἔφυ.

4 *Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλῳ.*

Φεῦ φεῦ, παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει.
γέροντες οὐδέν ἐσμεν ἄλλο πλὴν ὄχλος
καὶ σχῆμ', ὀνείρων δ' ἕρπομεν μιμήματα·
νοῦς δ' οὐκ ἔνεστιν, οἰόμεσθα δ' εὖ φρονεῖν.

5 *Εὐριπίδου Οἰνομάῳ.*

Ὅστις δὲ θνητῶν βούλεται δυσώνυμον
εἰς γῆρας ἐλθεῖν, οὐ λογίζεται καλῶς·
μακρὸς γὰρ αἰὼν μυρίους τίκτει πόνους.

6 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὦ γῆρας, οἵαν ἐλπίδ' ἡδονῆς ἔχεις,
καὶ πᾶς τις εἰς σὲ βούλεται βροτῶν μολεῖν·
λαβὼν δὲ πεῖραν, μεταμέλειαν λαμβάνει,
ὡς οὐδέν ἐστι χεῖρον ἐν θνητῷ γένει.

7 *Εὐριπίδου Μελανίππης.*

Τί δ' ἄλλο; φωνὴ καὶ σκιὰ γέρων ἀνήρ.

8 *Μενάνδρου.*

Ὀχληρὸν ὁ χρόνος ὁ πολύς· ὦ γῆρας βαρύ,
ὡς οὐδὲν ἀγαθόν, δυσχερῆ δὲ πόλλ' ἔχεις
τοῖς ζῶσι καὶ λυπηρά· πάντες εἰς σὲ δὲ
ἐλθεῖν ὅμως εὐχόμεθα καὶ σπουδάζομεν.

9 *Τοῦ αὐτοῦ Χαλκεῖα.*

Οὐκ ἂν γένοιτ' ἐρῶντος ἀθλιώτερον

οὐδὲν γέροντος, πλὴν ἕτερος γέρων ἐρῶν.
ὃς γὰρ ἀπολαύειν βούλεθ' ὧν ἀπολείπεται
διὰ τὸν χρόνον, πῶς οὗτος οὐκ ἔστ' ἄθλιος;

10 Θεόγνιδος (1126).

Οὔτε γε μὴν πενίης θυμοφθόρου οὐ μελεδαίνω,
οὐδ' ἀνδρῶν ἐχθρῶν, οἵ με λέγουσι κακῶς.
ἀλλ' ἥβην ἐρατὴν ὀλοφύρομαι, ἥ μ' ἐπιλείπει,
κλαίω δ' ἀργαλέον γῆρας ἐπερχόμενον.

11 Τοῦ αὐτοῦ (527).

Ὤμοι ἐγὼν ἥβης καὶ γήραος οὐλομένοιο,
τοῦ μὲν ἐπερχομένου, τῆς δ' ἀπονισσομένης.

12 Φερεκράτους.

Ὦ γῆρας, ὡς ἐπαχθὲς ἀνθρώποισιν εἶ
καὶ πανταχῇ λυπηρόν, οὐ καθ' ἓν μόνον.
ἐν ᾧ γὰρ οὐδὲν δυνάμεθ' οὐδ' ἰσχύομεν,
σὺ τηνικαῦθ' ἡμᾶς προδιδάσκεις εὖ φρονεῖν.

12a Εἰκῇ μ' ἐπῆρας ὄντα τηλικουτονὶ
πολλοῖς ἐμαυτὸν ἐγκυλῖσαι πράγμασιν.
ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες, ἡνίκ' ἦν νεώτερος,
ἐδόκουν μέν, ἐφρόνουν δ' οὐδέν, ἀλλὰ πάντα μοι
κατὰ χειρὸς ἦν τὰ πράγματ' ἐνθυμουμένῳ·
νῦν δ' ἄρτι μοι τὸ γῆρας ἐντίθησι νοῦν.

13 Ἀντιφάνους.

Σφόδρ' ἐστὶν ἡμῶν ὁ βίος οἴνῳ προσφερής·
ὅταν ᾖ τὸ λοιπὸν μικρόν, ὄξος γίγνεται.

14 Ἀντιφάνους.

Πρὸς γὰρ τὸ γῆρας ὡς πρὸς ἐργαστήριον
ἅπαντα τἀνθρώπεια προσφοιτᾷ κακά.

15 Τοῦ αὐτοῦ.
Τὸ γῆρας ὥσπερ βωμός ἐστι τῶν κακῶν,
πάντ' ἔστ' ἰδεῖν εἰς ταῦτο καταπεφευγότα.

16 Ἀντιφάνους.
Ὦ γῆρας, ὡς ἅπασι τοῖς ζητοῦσί σε
ψέγειν ἀφορμὰς παραδίδως τοῦ πράγματος.

17 Φιλήμονος.
Σύρα, Σύρα. α' τί ἐστι; β' πῶς ἡμῖν ἔχεις;
α' μηδέποτ' ἐρώτα τοῦτ', ἐπὰν γέροντ' ἴδῃς
ἢ γραῦν τιν'· ἴσθι δ' εὐθὺς ὅτι κακῶς ἔχει.

18 Ἡρώδου μιμιάμβων.
Ἐγὼ δὲ δραίνω γυιὸς ὤν, τὸ γὰρ γῆρας
ἡμέας καθέλκει, κἢν σκιῇ παραστήκῃ.

19 Ἀλέξιδος Τιτθῆς.
Ἤδη γὰρ ὁ βίος οὑμὸς ἑσπέραν ἄγει.

20 Μενάνδρου.
Πικρόν ἐστι θρέμμ' ἐν οἰκίᾳ γέρων.

21 Ἡρώδου ἐκ Μολπεινοῦ.
Ἐπὴν τὸν ἑξηκοστὸν ἥλιον κάμψῃς,
ὦ Γρύλλε, Γρύλλε, θνῆσκε καὶ τέφρη γίνευ·
ὡς τυφλὸς οὑπέκεινα τοῦ βίου καμπτήρ.

22 Ἡρώδου μιμιάμβων.
Ἤδη γὰρ αὐγὴ τῆς ζοῆς ἀπήμβλυνται.

23 Ἀντιφάνους ἐξ Ἐπικλήρου.
Ὦ γῆρας, ὡς ἅπασιν ἀνθρώποισιν εἶ
ποθεινόν, ὡς εὔδαιμον· εἶθ' ὅταν παρῇς,
ἀχθηρόν, ὡς μοχθηρόν· εὖ λέγει τέ σε
οὐδείς, κακῶς δὲ πᾶς τις, ὃς σοφός, λέγει.

24 Ἡρώδα μιμιάμβων.
Γύναι, τὰ λευκὰ τῶν τριχῶν ἀπαμβλύνει
τὸν νοῦν.

25 Χαιρήμονος.
Γέρων γὰρ ὀργῇ πᾶς ὑπηρετεῖν κακός.

26 Ἀντιφάνους.
Οὐδεὶς τὰ πατρῷά πω γέρων κατεδήδοκεν,
ἀλλ' οὐδὲ κατεμώρανεν, οὐδ' ἐλύσατο
πορνίδιον, οὐδὲ θυροκοπῶν ὦφλεν δίκην.
οὕτω τὸ γῆρας σωφρονοῦν οὐκ εὐτυχεῖ.

27 Μενεκράτους Σαμίου.
Γῆρας ἐπὰν μὲν ἀπῇ, πᾶς εὔχεται· ἢν δέ ποτ' ἔλθῃ,
μέμφεται· ἔστι δ' ἀεὶ κρεῖσσον ὀφειλόμενον.

28 Σοφοκλέους Σκυρίων.
Οὐδὲν γὰρ ἄλγος οἷον ἡ πολλὴ ζοή.

29 Πάντ' ἐμπέφυκε τῷ μακρῷ γήραι κακά,
νοῦς φροῦδος, ἔργ' ἀχρεῖα, φροντίδες κεναί. (Soph. fr. 864 N.)

30 Σώφρονος.
Τὸ γὰρ ἀπεχθόμενον γῆρας ἀμὲ μαραῖνον ταριχεύει.

31 Κράτητος.
Ὁ γὰρ χρόνος μ' ἔκαμψε, τέκτων μὲν σοφός,
ἅπαντα δ' ἐργαζόμενος ἀσθενέστερα.

32 Διφίλου ἐκ Φρέατος.
Σκαιὸς τεχνίτης ἐστὶν ὁ χρόνος, ὦ ξένε.
χαίρει μεταπλάττων πάντας ἐπὶ τὰ χείρονα.

33 Μιμνέρμου Ναννοῦς.
Τιθωνῷ μὲν ἔδωκεν ἔχειν κακὸν ἄφθιτον ὁ Ζεύς,
γῆρας, ὃ καὶ θανάτου ῥίγιον ἀργαλέου.

34 *Μιμνέρμου Ναννοῦς.*
Ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον γίγνεται, ὥσπερ ὄναρ,
ἥβη τιμήεσσα· τὸ δ' ἀργαλέον καὶ ἄμορφον
γῆρας ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτίχ' ὑπερκρέμαται,
ἐχθρὸν ὁμῶς καὶ ἄτιμον, ὅ τ' ἄγνωστον τιθεῖ ἄνδρα,
βλάπτει δ' ὀφθαλμοὺς καὶ νόον ἀμφιχυθέν.

35 *Ἀπολλοδώρου Λακαίνης.*
Μὴ καταφρόνει, Φιλῖν', ἐθῶν γεροντικῶν,
οἷς ἔνοχος, εἰς τὸ γῆρας ἂν ἔλθῃς, ἔσει.
ἀλλὰ μέγα τοῦθ' οἱ πατέρες ἠλαττώμεθα·
ὑμεῖς μὲν ὠνειδίσατ', ἐάν τι μὴ ποιῇ
ὁ πατὴρ προθύμως "οὐ γέγονας αὐτὸς νέος;"
τῷ δὲ πατρὶ πρὸς τὸν υἱόν, ἂν ἀγνωμονῇ,
οὐκ ἔστιν εἰπεῖν "οὐ γέγονας αὐτὸς γέρων;"

36 *Εὐριπίδου Φοίνικι.*
Ὦ γῆρας, οἷον τοῖς ἔχουσιν εἶ κακόν.

37 *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης* (728).
Ἀνειμένον τι χρῆμα πρεσβυτῶν γένος
καὶ δυσφύλακτον ὀξυθυμίας ὕπο.

38 *Εὐριπίδου Αἰόλου.*
Ἀλλ' ἢ τὸ γῆρας τὴν κύπριν χαίρειν ἐᾷ,
ἥ τ' ἀφροδίτη τοῖς γέρουσιν ἄχθεται.

39 *Σοφοκλῆς.*
Τοῦ ζῆν γὰρ οὐδεὶς ὡς ὁ γηράσκων ἐρᾷ.

40 *Ἰσοκράτους ἐκ τοῦ Παναθηναϊκοῦ* (p. 234).
Ἀλλ' οὕτω τὸ γῆράς ἐστι δυσάρεστον καὶ μεμψίμοιρον καὶ μικρολόγον, ὥστε πολλάκις ἤδη τήν τε φύσιν τὴν ἐμαυτοῦ κατεμεμψάμην, ἧς οὐδεὶς ἄλλος καταπεφρόνηκε.

41 *Δημοκρίτου.*

Γῆρας ὁλόκληρός ἐστι πήρωσις· πάντ' ἔχει καὶ πᾶσι ἐνδέει.

42 *Μητροδώρου.*

Οὐ μακαριεῖς τὸν γέροντα καθ' ὅσον γηράσκων τελευτᾷ, ἀλλ' εἰ τοῖς ἀγαθοῖς συμπεπλήρωται· ἕνεκα γὰρ χρόνου πάντες ἐσμὲν ἄωροι.

43 *Ἐρατοσθένους Κυρηναϊκοῦ.*

Ἐρατοσθένης τῆς ἡλικίας ἔφη τὸ μὲν ἀκμάζον ἔαρ εἶναι, τὸ δὲ μετὰ τὴν ἀκμὴν θέρος καὶ μετόπωρον, χειμῶνα δὲ τὸ γῆρας.

44 *Φαβωρίνου ἐκ τῶν περὶ γήρως.*

Πολύς τοι μόχθος ἐν μακρῷ χρόνῳ.

45 *Ἡροδότου* (III, 134).

Αὐξανομένου τοῦ σώματος συναύξονται φρένες, γηράσκοντος δὲ συγγηράσκουσι καὶ εἰς τὰ πρήγματα πάντα ἀμβλύνονται.

46 *Κάτωνος.*

Κάτων γέροντι πονηρευομένῳ ἔφη "ἄνθρωπε, τί τῷ γήραι κακὰ πολλὰ ἔχοντι τὴν ἐκ τῆς πονηρίας αἰσχύνην προστίθης;"

47 *Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.*

Ἄλεξις ὁ τῶν κωμῳδιῶν ποιητής, ἐπειδή τις αὐτὸν ὄντα πρεσβύτην ἑώρα μόλις πορευόμενον καὶ ἠρώτα τὸ τί ποιεῖ, ἔφη "κατὰ σχολὴν ἀποθνήσκω."

48 *Μητροκλέους.*

Μητροκλῆς τὸ γῆρας τοῦ βίου ἔλεγε χειμῶνα.

49 *Ἰούνκου ἐκ τοῦ περὶ γήρως.*

Ἐπειδὴ γὰρ ὁρῶ σε τὰς μὲν ἐπὶ τῆς νεότητος καὶ

ἀκμῆς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις αἳ πᾶσιν ἔργοις ἕπονται, συνελόντι δὲ εἰπεῖν τὴν ἀνθρώπειον εὐδαιμονίαν ἀπολιπόντα καὶ παραμειψάμενον καθάπερ ἐπὶ νεὼς κομιζόμενον οὐριοδρομούσης, ἱστάμενον ἐπὶ τῷ γήρᾳ, καὶ αὐτὸν σαυτοῦ βραδύτερόν τε καὶ δυσκινητότερον γεγονότα καὶ ἀεὶ γιγνόμενον τῇ τε ψυχῇ καὶ τῷ σώματι, ἐθέλω παρὰ σοῦ μαθεῖν, ἥντινα γνώμην ἔχεις περί τε τῶν γεγηρακότων καὶ περὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ γήρως· ἐμοὶ γὰρ δύσκολος ὁ ἐν αὐτῷ βίος καταφαίνεται διὰ τὴν τῶν αἰσθήσεων στέρησιν κατ' ὀλίγον ἀποσβεννυμένων. διόπερ ἡδὺ μὲν οὐδὲν ἔτι παρακολουθεῖν φασὶ τοῖς γεγηρακόσιν, ἐπίπονα δὲ ἅπαντα εἶναι καὶ χαλεπά, αὐτῷ τε τῷ πάσχοντι τὴν μεταβολὴν περαιτέρω τούτων ἐνοχλεῖν τὸν περὶ τοῦ θανάτου φόβον ἀεὶ ἑπόμενον αὐτῷ καθάπερ ἐπιβουλεύοντα συνοδοιπόρον ἢ σύνοικον, καὶ τοῦτον δὲ ἔκ τινος ὡμολογημένης καὶ φυσικῆς ἀνάγκης. τῶν γὰρ πρώτων ὅρων τοῦ βίου κατὰ τὴν προϊοῦσαν ἡλικίαν ὑφ' ἑκάστου ῥᾳδίως ἀπολειπομένων, ὁπότε παῖς μὲν ὁ παῖς οὐκέτι ἔσται, τὸ δὲ μειράκιον ἀνὴρ γίνεται, μετὰ δὲ τὸν ἄνδρα γῆρας πρόσεισιν· ἀνάγκη που μετ' αὐτὸ μηδενὸς ἑτέρου καταλειπομένου διάλυσίν τε καὶ χωρισμὸν ἐπιγίγνεσθαι τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι, ὃ δὴ καλεῖται θάνατος. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐν τῷ ζῆν πρεσβύτῃ ἀνδρὶ χαλεπὰ παρομαρτεῖ καὶ ἐπίπονα. τότε μὲν γὰρ συνεχεῖς νόσοι καὶ δίαιτα πάντως νοσώδης, εἰ καὶ μηδὲν παρείη ἰατροῦ δεόμενον, ἐκεῖνον δὴ τὸν λεγόμενον εὐδαίμονα εἶναι καταναλίσκει. κεῖται γάρ που γήρᾳ παρειμένος, ἄσιτός τε καὶ ἄποτος καὶ ἀνέραστος, οὐδενὸς μὲν ξὺν ἡδονῇ μετέχων, τοῦ δὲ λυποῦντος ἀκριβῶς αἰσθανόμενος· εἴτε δὲ θαρρήσει προελθεῖν εἰς τὴν ἀγοράν, γέλωτα τοῖς

ὁρῶσι παρασκευάζει, βλέπων τε οὐκ ἀκριβὲς καὶ βοώντων οὐκ ἀκροώμενος, καὶ πειρώμενος ἑαυτὸν διακομίζειν καταπίπτων σφαλλόμενος, θλίβειν λεγόμενος καὶ ἀφανίζειν τὸν κοινὸν τῆς πόλεως ἀέρα· οὔτε γὰρ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν φυλετῶν ἐν ἐκκλησίᾳ παρὼν τάττεται, οὔτε μὴν ἀρχῆς οἷός τέ ἐστι προΐστασθαι, διά τε τὰ προειρημένα ἐμπόδια κυφός τε ὢν καὶ ῥικνὸς καὶ ἄμορφος καὶ ἀδύνατος τῇ τε ψυχῇ κατὰ τὴν παροιμίαν παῖς πάλιν γεγονώς. ἐν δὲ πολέμῳ τί χρὴ καὶ λέγειν ὡς ἀστράτευτός τε καὶ γυμνὸς ἀπολείπεται, οὐ πεζός, οὐχ ἱππεὺς τεταγμένος, οὐδ᾽ αὖ νεὼς ἐρέτης τις ἢ ἐπιβάτης, ὅτι δὴ καὶ τὸ καθέζεσθαι αὐτῷ μᾶλλον δὲ καὶ τὸ κεῖσθαι πόνον ἔχει, συμπεπλεγμένου αὐτῷ τοῦ θανάτου καὶ ἤδη αὐτὸν ἄγοντος εἴσω τῶν ἑαυτοῦ θυρῶν. εἰ δὲ καὶ πενία πως ἀνδρὶ γεγηρακότι ξυμπέσοι, αὐτὸς ἂν ἐκεῖνος εὔξαιτο ἀπαλλαγῆναι τέλεον τοῦ βίου διὰ τὸ ἄπορον ἐπὶ πᾶσιν, οὐχ ἡγεμόνος ὁδοῦ τυγχάνων, οὐ τροφέως, οὐκ ἐσθῆτα τὴν αὐτάρκη περικείμενος, οὐ στέγης εὐπορῶν, οὐ τροφῆς, ἔστι δὲ ὅπῃ καὶ ὕδατος, οὐκ ἔχων τὸν ἀρυσόμενον· οἱ δὲ ὁρῶντες αὐτόν, εἰ καὶ φίλοι καὶ οἰκεῖοι λέγοιντο, ἐπαχθὲς εἶναι νομίζουσι καὶ θέαμα ἀλγεινόν τε καὶ λυπηρὸν καὶ πολυχρόνιον· τὰ δὲ ἄλλα εἰπεῖν, Ἰλιὰς κακῶν. τῷ δὲ νέῳ πολλὰ μὲν πλεονεκτήματα ἔν τε τῇ ψυχῇ κἀν τῷ σώματι ἔδωκεν ὁ θεὸς ἀεὶ αὐξόμενα, μέγεθός τε καὶ ἀλκὴν καὶ κάλλος καὶ χάριν ἐπανθοῦσαν, νοῦν τε ἤδη βέβαιον καὶ φρόνησιν καὶ λόγον τῶν κατὰ τὴν ψυχὴν ἀγαθῶν ἄγγελον· πολλὰ δὲ ἐκ τῶν ἐπιστημῶν τε καὶ τεχνῶν ἐκαρπώσατο· εἰ δὲ ἔλθοι τι αὐτῷ δυστύχημα νόσου κομιζούσης ἢ πενίας ἢ ἀδοξίας, οἷός τέ ἐστι διαφέρειν ἕκαστα καὶ ὥσπερ ἀγαθὸς ἀθλη-

τὴς νικᾷ τὸ προσπῖπτον. ἀλλ' οὐ γὰρ νεότητα βουλόμενος μακαρίσαι τούσδε τοὺς λόγους ἐποιησάμην· δῆλα γάρ ἐστιν, οἶμαι, καὶ τυφλῷ τὰ συνόντα αὐτῇ καλά τε καὶ ἀγαθά· καὶ μάλα οὐκ ἄπο σκοποῦ τινος δοκῶ μοι εἰρηκέναι, ἅ τινα τῷ γεγηρακότι ἐνοχλεῖν ἔφην παρόντα τε καὶ ἀφιστάμενα αὐτοῦ, καὶ ὁπόσα κοσμεῖν ἔοικε καὶ ὠφελεῖν νέον.

50 *Πλάτωνος πολιτείας πέμπτης* (460 d).

Τὸ δ' ἐφεξῆς διέλθωμεν ὃ προυθέμεθα. ἔφαμεν γὰρ δὴ ἐξ ἀκμαζόντων δεῖν τὰ ἔκγονα γίγνεσθαι. Ἀληθῆ. Ἆρ' οὖν σοι ξυνδοκεῖ μέτριος χρόνος ἀκμῆς τὰ εἴκοσι ἔτη γυναικί, ἀνδρὶ δὲ τὰ τριάκοντα; Τὰ ποῖα αὐτῶν; ἔφη. Γυναικὶ μέν, ἦν δ' ἐγώ, ἀρξαμένη ἀπὸ εἰκοσιετίδος μέχρι τεσσαρακονταετίδος τίκτειν τῇ πόλει· ἀνδρὶ δὲ ἐπειδὰν τὴν ὀξυτάτην δρόμου ἀκμὴν παρῇ, τὸ ἀπὸ τούτου γεννᾶν τῇ πόλει, μέχρι πέντε καὶ πεντηκονταέτους. Ἀμφοτέρων γοῦν, ἔφη, αὕτη ἀκμή, σώματός τε καὶ φρονήσεως.

ΟΤΙ ΤΟ ΓΗΡΑΣ ΑΝΕΠΑΧΘΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΛΗΣ ΑΙΔΟΥΣ ΑΞΙΟΝ Η ΣΥΝΕΣΙΣ ΑΠΕΡΓΑΖΕΤΑΙ. ΡΙΖ.

1 *Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς γῆρας εὐπροσήγορον.*

2 *Ἀναξανδρίδου.*

Οὔ τοι τὸ γῆράς ἐστιν, ὡς οἴει, πάτερ,
τῶν φορτίων μέγιστον· ἀλλ' ὃς ἂν φέρῃ
ἀγνωμόνως αὔθ', οὗτός ἐστιν αἴτιος.
σὺ δ' εὐκόλως ἐνίοτε κοιμίζειυ ποίει,
μεταλαμβάνων ἐπιδέξι' αὐτοῦ τὸν τρόπον,
λύπην ἀφαιρῶν ἡδονήν τε προστιθείς.
λύπην δὲ ποιῶν, εἴ τι δυσκόλως ἔχει. . .

3 Σοφοκλέους Ἐριφύλη.

Γήραι προσῆκον σῶζε τὴν εὐφημίαν.

4 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐκ ἔστι γῆρας τῶν σοφῶν, ἐν οἷς ὁ νοῦς
θείᾳ ξύνεστιν ἡμέρᾳ τεθραμμένος.

4a Προμηθία γὰρ κέρδος ἀνθρώποις μέγα.

5 Ἀναξιμένους.

Τοῖς γὰρ ἀστείοις πρεσβύταις ὅσον αἱ κατὰ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι πάλιν αὔξονται, καὶ τοσούτῳ βεβαιότερον αὐτοῖς παρέχει τὸ λέγειν τί χρήσιμον τοῖς ἄλλοις καὶ παρ' ἑτέρων αὐτοὺς ἀκούειν· ὥστε τὰς μὲν ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων ἡδονὰς γινομένας ἰδεῖν ἔστιν οὐχ οὕτως εἰς τὸ παραχρῆμα εὐφραινούσας ὡς ὕστερον λυπούσας· ἡ δὲ περὶ τοὺς λόγους ἡδονὴ καὶ μάθησις ἔν τε τῷ παραυτίκα εὐφραίνει καὶ πρὸς τὸν ἄλλον βίον τοὺς μανθάνοντας διάγειν ἡδέως παρασκευάζει.

6 Ξενοφῶντος (Plut. Mor. 784 e).

Ξενοφῶν περὶ Ἀγησιλάου φησί "ποίας γὰρ νεότητος οὐ κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας;"

7 Σωκράτους.

Ὁ μὲν χειμὼν σκέπης, τὸ δὲ γῆρας ἀλυπίας δεῖται.

8 Μουσωνίου ἐκ τοῦ τί ἄριστον γήρως ἐφόδιον.

Αὖθις δέ, ἐπεὶ πρεσβύτης τις ἐπύθετο τί ἂν εἴη γήρως ἐφόδιον ἄριστον, ταυτόν, εἶπεν, ὅπερ καὶ νεότητος, τὸ ζῆν ὁδῷ καὶ κατὰ φύσιν. τοῦτο δὲ μάλιστ' ἂν οὕτω μάθοις ὁποῖόν τί ἐστιν, εἰ ἐννοήσαις τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν γεγο-

νεν. οὐδὲ γὰρ ἵππος οὐδὲ κύων οὐδὲ βοῦς, ἅπερ ἀτιμότερα πολὺ ἀνθρώπου ἐστίν, οὐ πρὸς ἡδονὴν γέγονεν· οὐδὲ γὰρ νομισθείη ἂν τυγχάνειν τοῦ ἑαυτοῦ τέλους ἵππος ἐσθίων μὲν καὶ πίνων καὶ ὀχεύων ἀνέδην, πράττων δὲ μηδὲν ὧν ἵππῳ προσήκει· οὐδέ γε κύων ἡδόμενος μὲν ὥσπερ ὁ ἵππος ἁπάσας ἡδονάς, πράττων δὲ μηδὲν ἀφ' ὧν ἀγαθοὶ νομίζονται εἶναι κύνες· οὐδὲ μὴν ἄλλο ζῷον ὁτιοῦν ἔργου μὲν τοῦ προσήκοντος αὐτῷ στερόμενον ἡδονῶν δὲ ἐμπιμπλάμενον οὐδὲν ἂν οὕτως ζῆν λέγοιτο κατὰ φύσιν, ἀλλ' ὅ τι ἂν μάλιστα τὴν ἀρετὴν ἐμφανίζῃ δι' ὧν πράττει κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν. ἄγει γὰρ ἡ ἑκάστου φύσις ἕκαστον πρὸς τὴν ἀρετὴν τὴν ἐκείνου· ὥστε καὶ τὸν ἄνθρωπον εἰκὸς οὐχ ὅταν ἐν ἡδονῇ βιῷ, τότε κατὰ φύσιν βιοῦν, ἀλλ' ὅταν ἐν ἀρετῇ. τότε γὰρ καὶ ἐπαινεῖσθαι δικαίως ὑπάρχοι ἂν αὐτῷ, καὶ μέγα φρονεῖν ἐφ' αὑτῷ, καὶ εὔελπιν καὶ θαρραλέον εἶναι, οἷς εὐφροσύνην τε καὶ χαρὰν βεβαίαν ἕπεσθαι ἀναγκαῖον. καθόλου δὲ ἄνθρωπος μίμημα μὲν θεοῦ μόνον τῶν ἐπιγείων ἐστίν, ἐκείνῳ δὲ παραπλησίας ἔχει τὰς ἀρετάς· ἐπεὶ μηδ' ἐν θεοῖς μηδὲν ὑπονοῆσαι κρεῖττον ἔχομεν φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης, ἔτι δὲ ἀνδρείας καὶ σωφροσύνης. ὥσπερ οὖν ὁ θεὸς διὰ τὴν παρουσίαν τούτων τῶν ἀρετῶν ἀήττητος μὲν ἡδονῆς ἀήττητος δὲ πλεονεξίας, κρείττων δ' ἐπιθυμίας κρείττων δὲ φθόνου καὶ ζηλοτυπίας, μεγαλόφρων δὲ καὶ εὐεργετικὸς καὶ φιλάνθρωπος (τοιοῦτον γὰρ ἐπινοοῦμεν τὸν θεόν), οὕτω καὶ τὸ ἐκείνου μίμημα τὸν ἄνθρωπον ἡγητέον, ὅταν ἔχῃ κατὰ φύσιν, ὁμοίως ἔχειν, καὶ οὕτως ἔχοντα εἶναι ζηλωτόν· ὢν δὲ ζηλωτὸς εὐθὺς ἂν εἴη καὶ εὐδαίμων· οὐ γὰρ ἄλλους γέ τινας ἢ τοὺς εὐδαίμονας ζηλοῦμεν. καὶ μὴν

οὐκ ἀδύνατον γενέσθαι τοιοῦτον ἄνθρωπον· οὐ γὰρ ἑτέρωθέν ποθεν ταύτας ἐπινοῆσαι τὰς ἀρετὰς ἔχομεν ἢ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀνθρωπείας φύσεως, ἐντυχόντες ἀνθρώποις τοιοῖσδέ τισιν, οἵους ὄντας αὐτοὺς θείους καὶ θεοειδεῖς ὠνόμαζον. εἰ μὲν οὖν τις τύχοι πρότερον ἔτι νέος ὢν παιδείας ὀρθῆς ἐπιμέλειαν πεποιημένος, καὶ τὰ μὲν ὅσα μαθημάτων ἔχεται καλῶν μεμαθηκὼς οὐκ ἐνδεῶς, τὰ δὲ ἀσκητὰ ἠσκηκὼς ἱκανῶς, οὗτος ἂν ἐν γήραι ταῖς ἐνούσαις ἑαυτῷ χρώμενος ἀφορμαῖς ζῴη κατὰ φύσιν, καὶ ἀλύπως μὲν φέροι τὴν στέρησιν τῶν ἡδονῶν τῶν ἐπὶ νεότητος, ἀλύπως δ' ἔχοι τῇ παρούσῃ τοῦ σώματος ἀδυναμίᾳ, δυσκολαίνοι δ' οὐκ ἂν οὔτε καταφρονούμενος ὑπὸ τῶν πλησίον οὔτ' ἀμελούμενος ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ φίλων, ἅτε πρὸς ταῦτα πάντα ἀλεξιφάρμακον ἔχων καλὸν ἐπὶ τῇ διανοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, τὴν παιδείαν τὴν ὑπάρχουσαν. εἰ δέ τις εἴη παιδείας μὲν ἐνδεέστερον μετεσχηκώς, προθυμίαν δὲ παρέχοιτο πρὸς τὰ κρείττω, καὶ πείθεσθαι δύναιτο τοῖς εὖ λεγομένοις, οὗτος ἂν εὖ ποιοίη ζητῶν λόγων ἀκούειν ὑποθετικῶν παρὰ τῶν πεποιημένων ἔργον εἰδέναι τίνα μὲν βλαβερὰ τίνα δὲ ὠφέλιμα ἀνθρώποις, καὶ τίνα δὴ τρόπον τὰ μὲν ἐκφεύγοι τὰ δὲ κτῷτο, καὶ πῶς ἂν τὰ μὴ ὄντα μὲν κακά, δοκοῦντα δέ, προσιόντα πρᾴως δέχοιτο. τούτων μὲν ἀκούων καὶ πειθόμενος (ὡς τό γε ἀκούειν ἀπειθῶς ἀκερδέστατον) διαθεῖτ' ἂν τὸ γῆρας καλῶς τά τε ἄλλα καὶ τὸν τοῦ θανάτου φόβον ἐξαιρεθείη ἄν, ὃς μάλιστα θορυβεῖ τε καὶ πιέζει τοὺς γέροντας, ὥσπερ ἐπιλελησμένους ὅτι παντὶ θνητῷ θάνατος ὀφείλεται. καὶ τό γε ἀθλιώτατον ποιοῦν τὸν βίον τοῖς γέρουσιν αὐτὸ τοῦτό ἐστιν ὁ τοῦ θανάτου φόβος· ὥσπερ ἀμέλει καὶ ὁ ῥήτωρ Ἰσοκράτης ἀνωμολογήσατο. φασὶ γὰρ ἐκεῖνον, ἐρωτη-

σαυτός τινος ὅπως διάγει, εἰπεῖν ὅτι οὕτως ὥσπερ ἐκεῖνον τὸν ἐνενήκοντα μὲν γεγονότα ἔτη, κακῶν δὲ ἔσχατον νομίζοντα εἶναι τὸν θάνατον. καί τοι πῶς ἐκείνῳ τι παιδείας μετῆν ἢ γνώσεως τῶν ἀληθῶν κακῶν, ὃς ὑπελάμβανεν εἶναι κακὸν τὸ ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενον βίῳ τῷ ἀρίστῳ; εἴ γε ἄριστος βίος ὁ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρός, πέρας δὲ καὶ τούτου θάνατος. ὃ δ' οὖν εἶπον, εἰ τοῦτο περιποιήσαιτό τις ἐν γήραι, τὸ προσδέχεσθαι τὸν θάνατον ἀφόβως καὶ θαρραλέως, οὐ μικρὸν ἂν πρὸς τὸ ζῆν ἀλύπως καὶ κατὰ φύσιν εἴη πεπορισμένος· κτήσαιτο δ' ἂν τοῦτο συνὼν τοῖς οὐκ ὀνόμασι μόνον ἀλλ' ἀληθῶς φιλοσόφοις, ἄν γε καὶ πείθεσθαι θέλῃ αὐτοῖς. ἐγὼ μὲν οὖν φημὶ γήρως ἐφόδιον εἶναι κράτιστον, ὃ δὴ καὶ ἀρχόμενος τοῦ λόγου εἶπον, τὸ ζῆν κατὰ φύσιν ἃ χρὴ πράττοντα καὶ διανοούμενον. οὕτω γὰρ ἂν καὶ εὐθυμότατος εἴη ὁ γέρων καὶ ἐπαινετώτατος, ταῦτα δὲ ἔχων εὐπότμως καὶ ἐντίμως βιῴη ἄν. εἰ δέ τις οἴεται μέγιστον εἶναι παραμύθιον τοῖς γέρουσι τὸν πλοῦτον καὶ τοῦτον αὐτοῖς παρέχειν ἀλύπως βιοῦν, κακῶς οἴεται· πλοῦτος γὰρ ἡδονὰς μὲν οἷός τε παρέχειν ἀνθρώποις ἐστὶ τὰς ἀπὸ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων καὶ ἄλλων ὁμοίων, οὔτε δὲ εὐθυμίαν οὔτε ἀλυπίαν οὐδαμῶς τῷ κεκτημένῳ παράσχοι ἄν. μάρτυρες δὲ πολλοὶ τῶν πλουσίων λυπούμενοι καὶ ἀθυμοῦντες καὶ ἀθλίους νομίζοντες εἶναι αὐτούς. διόπερ οὐδὲ ἐπικούρημα γήρως καλὸν ὁ πλοῦτος εἴη ἄν.

9 Ἰούνκου ἐκ τοῦ περὶ γήρως.

Σὺ δὲ ἄκουε λόγον οὐκ ἐμὸν οὐδὲ νεώτερον, ἐχθές που καὶ πρῴην εὑρεθέντα καὶ μόλις εὐδοκιμήσαντα, παλαιῶν δὲ ἀνδρῶν σοφῶν τεθαυμασμένον. διδά-

σκει γὰρ ἡμᾶς, ὅτι πάντα δὴ σχεδὸν τὰ ἐν ἀνθρώποις πράγματα τέλος οὐκ ἂν εὑρεθείη βέβαιον ἔχοντα πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ χεῖρον, ἐπειδήπερ χρῆσις μεταβάλλειν αὐτὰ ἔοικεν, ὡς εἶναι ποτὲ μὲν καλὰ καὶ ἀγαθὰ προστάτου καὶ καθηγεμόνος ἀγαθοῦ τυχόντα, ποτὲ δ' αὖ ἑαυτὰ τὴν ἐναντίαν ἔχειν δύναμιν ὑπ' ἀνδρὸς κακοῦ παρειλημμένα. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐάσω, πλοῦτόν τε καὶ δόξαν καὶ στρατηγίαν καὶ πολιτείαν καὶ δύναμιν σώματος καὶ κάλλος καὶ ἰσχὺν λόγου καὶ πάντα ὁπόσα ἐς τὸ καλὸν ἢ τὸ φαῦλον τελευτᾷ καλῶς ἢ πονηρῶς δρώμενα, ἐπ' αὐτὴν δὲ πειράσομαι τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν τραπῆναι διά τινος συντόμου καὶ εὐθείας ὁδοῦ. καὶ γὰρ νεότης, ὦ οὗτος, καὶ γῆρας ἄμφω μὲν καλὰ ἐστὸν καὶ περισπούδαστα καὶ εὐκτά, ἄμφω δὲ χαλεπὰ καὶ αἰσχρὰ καὶ δύσκολα δειχθείη ἂν ὑπὸ τῶν οὐ δεόντως αὐτοῖς χρωμένων. αὐτίκα νέον ἀμαθῆ τε καὶ θρασύν, ἕτοιμον πρὸς τὸ ἀδικεῖν εὔρωστόν τε καὶ πλούσιον πλάττωμεν τῷ λόγῳ· συνέστω δὲ τούτῳ κατὰ τὴν αὐτοῦ εἰκόνα πρεσβύτης πονηρὸς τὸν τρόπον καὶ ἀναίσχυντος καὶ εἰς οὐδὲν ὑπομένων ἐλαττοῦσθαι τοῦ νέου ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι. τί οὖν; ἢ νεότητα διὰ ταῦτα μέμψαιτ' ἄν τις ἢ γῆρας αἰτιάσαιτο, οὐχὶ δὲ τὸν νέον αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ τὸν γέροντα, εἰ ἀδικοῖεν, ὑπευθύνους εἶναι δόξει; καὶ δὴ καθάπερ ἐπὶ σκηνῆς ἢ τινὸς ἀγορᾶς, ἐν ᾗ δεικνύουσιν οἱ θαυματοποιοὶ τὰ θαύματα, ἡκέτω τις ἡμῖν ἑτέρα εἰκών, τῶν προειρημένων μορφὴν ἔχουσα διὰ τὴν προσοῦσαν ἡλικίαν ἑκατέροις, τοὺς δὲ τρόπους καὶ τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔργα κατὰ τὸ ἐναντίον τῶν προειρημένων· ἀγαθὸς μὲν ὁ νέος ἔστω καὶ περὶ τὸ ποιεῖν τἀγαθὸν προθυμότατος, ἐνάρετος δὲ ὁ πρεσβύτης καὶ δυνατὸς ἐπιτελεῖν ὁπόσα λέγεται καὶ ἔστιν ἐν ἀν-

θρώποις πλεονεκτήματα. ἐπὶ τοῖσδε οὖν ἀμφοῖν περιβλέπτοιν ὄντοιν, τῷ γήρᾳ καὶ τῇ νεότητι, τὰς αἰτίας τῆς ἀρετῆς τοῖν ἀνδροῖν ἀναθήσομεν, οὐχὶ δὲ ἑκατέρῳ τὰ προσόντα δι' ἑαυτὸν εἶναι πιστεύσομεν; καί με ὑπόμεινον λέγοντα, ἅπερ ποτὲ ἤκουσα ἀνδρὸς φιλοσόφου διδάσκοντος ἡμᾶς αὐτὰ ταῦτα· ἔλεγε δὲ περί τε ψυχῆς ἀνθρώπου καὶ σώματος, ὅτι ἄρα τὰ μὲν θεῖα καὶ μεγάλα καὶ οἷς ἐφέστηκε δαίμων τις ἢ θεὸς ἢ τύχη, ταῦτα μὲν καὶ ἀκόντων ἡμῶν κρατεῖ, τὰ δὲ ὥσπερ κοινὰ ἤδη καὶ συνήθη τισὶν ἁμαρτήματα οἱ χρόνοι προσάγουσιν ἑκοῦσιν ἑκούσια. φράσω δ' ἔτι σαφέστερον ἅπερ εἶπεν· ἔχει δὲ ὧδε. τῆς ψυχῆς τὸ μὲν εἰλικρινὲς καὶ καθαρόν, ὃ δὴ θεῖον ἔστι καὶ εἶναι δοκεῖ, τοῦτο μὲν ἔφη γεννωμένοις ἡμῖν συνεκπέμπεσθαι, μηδενὸς αὐτῷ κοινωνοῦντος τῶν ταραττόντων τε καὶ ἀφανιζόντων τὴν ἐν αὐτῷ φρόνησιν· ἔπειτα δὲ τρεφομένου καὶ αὐξομένου τοῦ σώματος παρακολουθεῖν τινὰς ἡδονὰς καὶ ἀδικίας τῷ θείῳ πολεμούσας, αἷς σύμμαχός τε καὶ συνέριθος ἡ νεότης γίνεται, ὑφ' ἧς βαδίζουσαι καὶ κατακρύπτεσθαι δοκοῦσαι μονονουχὶ μάστιξι καὶ κέντροις, ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς αἱ τῶν τραγῳδῶν Εὐμενίδες, τὸν νέον ἐλαύνουσιν, αἳ μὲν ἐπί τινας ἔρωτας οὐ νενομισμένους οὐδὲ τοῖς θεοῖς φίλους, ἄλλαι δὲ ἐξοργίζουσί τε καὶ ἀνεγείρουσιν αὐτὸν ἐπὶ μανίαν καὶ θυμὸν ἀλόγιστον, πάντα τὰ δεινὰ κελεύουσαι δρᾶν, ἅπερ οἶμαι καλλωπίζουσί τε καὶ ἐπισκιάζουσιν ἑτέροις ὀνόμασιν· εἰ μὲν θυγατρὸς ἐρῴη τις ἢ μητρός, τὸν ἔρωτα συνήγορον παραλαμβάνουσαι, εἰ δὲ ἀλλοτρίου μέν τινος, οὐκ ἐξὸν δὲ ὅμως, τὰ τῶν Βοιωτῶν ἢ τὰ τῶν Ἰώνων νόμιμα σεμνύνουσιν, ὑπὸ κάλλους καὶ ἡδονῆς περιαστράπτεσθαι λέγουσαι τὸν ἄνδρα, καὶ ὅτι "νέῳ δέ τε

πάντ' ἐπέοικεν." αἳ δὲ θράσος ἐμποιοῦσαι καὶ ἀλογιστίαν ἀνδρίαν ταῦτα ἐκάλουν· μέτριαι δέ πως ἐνομίσθησαν αἱ φιλοίνους τε καὶ ὀψοφάγους καὶ αὖ φιλαργύρους ποιοῦσαι. καὶ δὴ σκοπήσατε, ὦ παρόντες, ὅτι αἵδε αἱ μυρίαι σειρῆνες αἱ τὸν πλεῖστον ἀπάγουσαι λεὼν ὥσπερ αἰχμάλωτον, οὐ θαρροῦσι προσελθεῖν γέροντι· ἀλλὰ δὴ σὺν τῷ σώματι λήγοντι καὶ μαραινομένῳ τά τε αἴτια τῶν ἁμαρτημάτων ὑπέξεισιν, ἥ τε ψυχὴ αὐτοῦ μελετᾷ ἤδη, ὥσπερ καθ' ἑαυτὴν γιγνομένη, τὰ μὲν ἀνθρώπεια κακὰ φεύγειν συνεῖναι δὲ σωφροσύνῃ. τεκμήρια δὲ τῶν εἰρημένων καὶ πίστεις ἐποιεῖτο τά τε ἔργα παραλαμβάνων καὶ παλαιὰ ἐξηγούμενος, δι' ὧν ἔπειθε τὸ μὲν νέον ἅπαν σκιρτᾶν τε καὶ πεφυκέναι ἀκρατὲς ἑαυτοῦ καὶ ταράττεσθαι, τὸ δὲ πρεσβύτερον καὶ κατηρτυμένον δίκαιόν τε εἶναι καὶ εἰλικρινές, οὐ παρέχον τοῖς λυποῦσιν ἀφορμὰς ὅμοιον εἶναί θεῷ. ἐμνημόνευσε δὲ τραπεὶς ἐπὶ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν τοῦ πυλίου Νέστορος, ὃν διὰ γνώμην καὶ γῆρας τῶν ξυμπάντων ἡρώων προετίμησεν Ἀγαμέμνων ὁ τοῦ πολέμου στρατηγός, οὐ δ' ἡμέρας μόνον ἀλλὰ καὶ νύκτωρ παραγενόμενος ἐπὶ τὴν ἐκείνου ναῦν, ὁπότε συμβούλου δέοιτο, θέλων αὐτῷ συνεῖναι κατὰ τοὺς κινδύνους Ἀχιλλέως μηνίοντος. οὐ γὰρ τὸν νέον καὶ ἄτρωτον Αἴαντα οὐδὲ μὴν Διομήδην τὸν περιφανέστατον διὰ τὸ ἐπικαιόμενον αὐτοῦ τοῖς ὅπλοις θεῖον πῦρ, ἀλλ' οὐδὲ Μενέλεων τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐκεῖνον δὴ τὸν ὑπερβαλόμενον γενεὰς ἀνθρώπων τὰς ἐπὶ ζωῇ νενομισμένας πάντα ἐδόκει αὐτῷ τὰ κατὰ τοὺς πολέμους βοηθήματα ειδέναι. καὶ τοῦτο δὲ ἔλεγε· τὸν Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον νέον μὲν ὄντα ὁ πατὴρ ἀπεκήρυξεν οὐκ ἐθέλων υἱὸν ἔχειν διὰ τὰς ἐν τῇ νεότητι

ἁμαρτάδας· πλησίον δὲ τοῦ γήρως γιγνόμενον αὐτὸν ἐκεῖνον οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγὸν εἵλοντο ἐν τῷ περσικῷ πολέμῳ, καὶ συμβουλεύοντί τε καὶ διακρίνοντι ἐπὶ τὸ σαφέστατον τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος μαντεῖα εἵποντο ἀπολιπόντες τὴν πόλιν ἐρήμην, καὶ προθύμως ἐνέβαινον εἰς τὰς ναῦς ἡγουμένου Θεμιστοκλέους, καὶ διὰ τοῦτο ἐσώζοντο. τί γάρ με δεῖ λέγειν τὴν Ἀλκιβιάδου νεότητα καὶ τὸ γῆρας τοῦ Νικίου; ὧν ὃ μὲν ἐπὶ Σικελίαν ἦγεν αὐτούς, καὶ ἐδυστύχουν, ὃ δὲ συνεβούλευσε σωφρονεῖν. εἰ γὰρ ἐθελήσαιμι τούτων τε πέρι καὶ τῶν ὁμοίων διηγεῖσθαι, ἐπιλείψει με ὁ σύμπας χρόνος. καὶ τὰ μὲν ἀκοῇ μοι παραδοθέντα ὡς διὰ βραχέων εἶπον, οὕτως ἔχει.

ΠΕΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ ΚΑΙ ΩΣ ΕΙΗ ΑΦΥΚΤΟΣ. ΡΙΗ.

1 *Αἰσχύλου Νιόβης.*

Μόνος θεῶν γὰρ θάνατος οὐ δώρων ἐρᾷ·
οὔτ᾽ ἄν τι θύων οὔτ᾽ ἐπισπένδων ἄνοις·
οὐ βωμός ἐστιν, οὐδὲ παιωνίζεται·
μόνου δὲ πειθὼ δαιμόνων ἀποστατεῖ.

2 *Ὁμήρου Ἰλιάδος ι* (406).

Ληιστοὶ μὲν γάρ τε βόες καὶ ἴφια μῆλα
κτητοί τε τρίποδες καὶ ἵππων ξανθὰ κάρηνα·
ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν οὔτε λῃστή
οὔθ᾽ ἑλετή, ἐπεὶ ἄρ κεν ἀμείψεται ἕρκος ὀδόντων.

3 *Φιλήτα Ἑρμοῦ.*

Ἀτραπὸν ᾄδεω
ἤνυσα, τὴν οὔπω τις ἐναντίον ἦλθεν ὁδίτης.

4 *Ἠρίννης.*

Τοῦτό κεν εἰς ἀίδαν κενεὰ διανήχεται ἀχώ,
σιγᾷ δ' ἐν νεκύεσσι, τὸ δὲ σκότος ὄσσε κατέρρει.

5 *Σιμωνίδου.*

Πάντα γὰρ μίαν ἱκνεῖται δασπλῆτα χάρυβδιν,
αἵ μεγάλαι τ' ἀρεταὶ καὶ ὁ πλοῦτος.

6 *Σιμωνίδου.*

Ὁ δ' αὖ θάνατος ἔκιχε καὶ τὸν φυγόμαχον.

7 *Σωτάδου.*

Πῶς ἀναλύεται τὸ σῶμα πνεύματος φυγόντος.

8 *Εὐριπίδου Αἰγέως.*

Κατθανεῖν δ' ὀφείλεται
καὶ τῷ κατ' οἴκους ἐκτὸς ἡμένῳ πόνων.

9 *Φωκυλίδου.*

Πάντες ἴσοι νέκυες, ψυχῶν δὲ θεὸς βασιλεύει.
κοινὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε καὶ βασιλεῦσιν.

10 *Μενάνδρου Κυβερνήτου.*

Ἀθανασία δ' οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἂν συναγάγῃς
τὰ Ταντάλου τάλαντ' ἐκεῖνα λεγόμενα.
ἀλλ' ἀποθανεῖ καὶ ταῦτα καταλείψεις τινί.

11 *Σοφοκλέους* (OR. 961).

Σμικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ῥοπή.

12 *Σοφοκλέους*

Ὅστις δὲ θνητῶν θάνατον ὀρρωδεῖ λίαν,
μῶρος πέφυκε· τῇ τύχῃ μέλει τάδε.
ὅταν δ' ὁ καιρὸς τοῦ θανεῖν ἐλθὼν τύχῃ,
οὐδ' ἂν πρὸς αὐλὰς Ζηνὸς ἐκφύγοι μολών.

13 *Ἀνακρέοντος.*

Πολιοὶ μὲν ἡμὶν ἤδη

κρόταφοι, κάρη δὲ λευκόν·
χαρίεσσα δ' οὐκ ἔθ' ἥβη
πάρα· γηραλέοι δ' ὀδόντες·
γλυκεροῦ δ' οὐκ ἔτι πολλὸς
βιότου χρόνος λέλειπται.
διὰ ταῦτ' ἀνασταλύζω
θαμὰ Τάρταρον δεδοικώς·
Ἀίδεω γάρ ἐστι δεινὸς
μυχός, ἀργαλέη δ' ἐς αὐτὸν
κάθοδος· καὶ γὰρ ἕτοιμον
καταβάντι μὴ ἀναβῆναι.

14 *Εὐριπίδου Ἄλκηστις* (785).
Βροτοῖς ἅπασι κατθανεῖν ὀφείλεται·
κοὐκ ἔστι θνητῶν ὅστις ἐξεπίσταται
τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται.

15 *Διφίλου.*
Θνητὸς πεφυκὼς μὴ εὐλαβοῦ τεθνηκέναι.

16 *Ἀριστοφάνους Πολυΐδου.*
Τὸ γὰρ φοβεῖσθαι τὸν θάνατον λῆρος πολύς·
πᾶσιν γὰρ ἡμῖν τοῦτ' ὀφείλεται παθεῖν.

17 *Ποσειδίππου ἐκ Μύρμηκος.*
Ὧν τοῖς θεοῖς ἄνθρωπος εὔχεται τυχεῖν,
τῆς εὐθανασίας κρεῖττον οὐδὲν εὔχεται.

18 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος* (p. 77 d).
Οὐκ οὖν τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος;

19 *Πορφυρίου τῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν.*
Ὃ ἔδησεν ἡ φύσις, τοῦτο φύσις λύει, καὶ ὃ ἔδη-

σεν ἡ ψυχή, τοῦτο ψυχὴ λύει. ἔδησε δὲ φύσις μὲν σῶμα ἐν ψυχῇ, ψυχὴ δὲ αὑτὴν ἐν σώματι. φύσις μὲν ἄρα λύει σῶμα ἐκ ψυχῆς, ψυχὴ δὲ αὑτὴν λύει ἀπὸ σώματος.

20 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* (c. 5).

Ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. θάνατος οὐ φοβερόν, ἐπεὶ καὶ Σωκράτει ἂν ἦν· ἀλλὰ τὸ δόξαι τὸν θάνατον εἶναι φοβερόν. ὅταν οὖν ἐμποδιζώμεθα [καὶ σπαραττώμεθα], μηδέποτε ἄλλον αἰτιώμεθα, ἀλλ' ἑαυτούς· τοῦτο δέ ἐστι τὰ φαῦλα δόγματα.

21 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* (c. 7).

Καθάπερ ἐν πλῷ [τοῦ] πλοίου καθορμισθέντος, εἰ ἐξέλθοις ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν πάρεργον καὶ κοχλίδιον ἀναλέξασθαι καὶ βολβιδάριον, τετάσθαι δὲ [δεῖ τὴν διάνοιαν] ἐπὶ τὸ πλοῖον καὶ συνεχῶς ἐπιστρέφεσθαι, μή τι ὁ κυβερνήτης καλῇ, κἂν καλῇ, πάντα ἀφεῖναι, ἵνα μὴ δεδεμένος ἐμβληθῇς ὡς τὰ πρόβατα· οὕτω καὶ ἐν τῷ βίῳ, ἐὰν δίδωται ὁδοῦ πάρεργον ἀντὶ βολβοῦ καὶ κοχλίου γυναικάριον καὶ παιδίον, οὐδὲν κωλύσει· ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, τρέχε ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα [πάντα] μηδὲ ἐπιστρεφόμενος· ἐὰν δὲ ᾖς γέρων, μηδὲ ἀποχώρει τοῦ πλοίου μακράν, μήποτε καλοῦντος ἐλλίπῃς.

22 *Ἀριστοτέλους.*

Ἀριστοτέλης ἔφη "ἄφυκτον γὰρ τὸ τῆς πεπρωμένης ἐστὶ κακόν."

23 *Αἰλιανοῦ ἱστοριῶν* (II, 35).

Γοργίας ὁ Λεοντῖνος ἐπὶ τέρματι ὢν τοῦ βίου καὶ γεγηρακὼς εὖ μάλα ὑπό τινος ἀσθενείας καταλη-

φθείς, κατ' ὀλίγον εἰς ὕπνον ὑπολισθαίνων ἔκειτο· ἐπεὶ δέ τις αὐτὸν παρῆλθε τῶν ἐπιτηδείων ἐπισκοπούμενος καὶ ἤρετο ὅ τι πράττοι, ὁ Γοργίας ἀπεκρίνατο "ἤδη με ὁ ὕπνος ἄρχεται παρακατατίθεσθαι τἀδελφῷ."

24 Σωκράτους.

Χρὴ ψυχὴν λιπεῖν μηδ' ἀνιάζειν δακρύοις καὶ θρήνοις· τὸ δὲ χρεὼν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ φέρειν.

25 Αἰσχίνου.

Οὐχ ὁ θάνατος δεινόν, ἀλλ' ἡ περὶ τὴν τελευτὴν ὕβρις φοβερά.

26 Μουσωνίου.

Τοῦ ἀποθανεῖν ὁμοίως ἐπικεκλωσμένου πᾶσιν, οὐ τὸ βραδέως ἀλλὰ τὸ ἐμφανῶς ἀποθανεῖν μακάριον.

27 Ἀριμνήστου.

Ἀρίμνηστος ἐρωτηθεὶς τί μέγιστον ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ εἶπε "τὸ καλῶς ἀποθανεῖν."

28 Φαβωρίνου.

Ὅτι παραπλήσια τοῖς μετοικιζομένοις πάσχομεν. καὶ γὰρ ἐκείνων οἱ μὲν εὐγνώμονες ταχέως ἐξίασιν, οἱ δὲ μὴ βουλόμενοι πρὸς βίαν.

29 Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.

Γοργίας ὁ ῥήτωρ ἤδη λίαν γηραιὸς ὑπάρχων, ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος εἰ ἡδέως ἀποθνήσκοι, "ἥκιστα" εἶπεν "ὥσπερ δὲ ἐκ σαπροῦ καὶ ῥέοντος συνοικιδίου ἀσμένως ἀπαλλάττομαι."

30 Ἐπικούρου.

Ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τὸ γὰρ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ, τὸ δὲ ἀναίσθητον οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.

31 Ἑρμάρχου.
Εὐκαταφρόνητος ὁ θάνατος· ἄπρακτον γὰρ τὸ ποιοῦν τοῦ πάσχοντος ἀνῃρημένου.

32 Πορφυρίου ἐκ τῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν.
Ὁ θάνατος διπλοῦς· ὃ μὲν οὖν συνεγνωσμένος, λυομένου τοῦ σώματος ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ὃ δὲ τῶν φιλοσόφων, λυομένης τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος· καὶ οὐ πάντως ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ ἕπεται.

33 Μητροδώρου.
Πρὸς μὲν τὰ ἄλλα δυνατὸν ἀσφάλειαν πορίσασθαι, χάριν δὲ θανάτου πάντες ἄνθρωποι πόλιν ἀτείχιστον οἰκοῦμεν.

ΕΠΑΙΝΟΣ ΖΩΗΣ. ΡΙΘ.

1 Εὐριπίδου ἐξ Ἀλκήστιδος (672).
Μάτην ἄρ᾽ οἱ γέροντες εὔχονται θανεῖν,
γῆρας ψέγοντες καὶ μακρὸν χρόνον βίου·
ἢν δ᾽ ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται
θνήσκειν, τὸ γῆρας δ᾽ οὐκ ἔτ᾽ ἔστ᾽ αὐτοῖς βαρύ.

2 Εὐριπίδου Ὀρέστου (1523).
Πᾶς ἀνήρ, κἂν δοῦλος ᾖ τις, ἥδεται τὸ φῶς ὁρῶν.

3 Ἐν ταυτῷ (1034).
Πᾶσιν γὰρ οἰκτρὸν ἡ φίλη ψυχὴ βροτοῖς.

4 Ἐν ταυτῷ (1509).
Πανταχοῦ ζῆν ἡδὺ μᾶλλον ἢ θανεῖν τοῖς σώφροσιν.

5 Εὐριπίδου Ἰφιγενείας (Aul. 1250).

Τὸ φῶς τόδ᾽ ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν·
τὸ νέρθεν οὐδέν· μαίνεται δ᾽ ὃς εὔχεται
θανεῖν· κακῶς ζῆν κρεῖσσον ἢ καλῶς θανεῖν.

6 *Σοφοκλέους Ἰοβάτου.*
Τὸν αἵδαν γὰρ οὐδὲ γῆρας οἶδεν φιλεῖν.

7 *Τοῦ αὐτοῦ Ἀκρισίῳ.*
Τοῦ ζῆν γὰρ οὐδεὶς ὡς ὁ γηράσκων ἐρᾷ.

8 *Εὐριπίδου Ἱππολύτου.*
Ὦ λαμπρὸς αἰθὴρ ἡμέρας θ᾽ ἁγνὸν φάος,
ὡς ἡδὺ λεύσσειν τοῖς τε πράσσουσιν καλῶς
καὶ τοῖσι δυστυχοῦσιν, ὧν πέφυκ᾽ ἐγώ.

9 *Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.*
Τερπνὸν τὸ φῶς μοι τόδ᾽· ὑπὸ γῆν δ᾽ ᾅδου σκότος
οὐδ᾽ εἰς ὄνειρον οὐδ᾽ εἰς ἀνθρώπους μολεῖν·
ἐγὼ μὲν οὖν γεγῶσα τηλικήδ᾽ ὅμως
ἀπέπτυσ᾽ αὐτὸ κοὔποτ᾽ εὔχομαι θανεῖν.

10 *Τοῦ αὐτοῦ* (Alc. 301).
Ψυχῆς γὰρ οὐδέν ἐστι τιμιώτερον.

11 *Ὁμήρου Ὀδυσσείας* (*λ*΄ 488).
Βουλοίμην κ᾽ ἐπάρουρος ἐὼν θητευέμεν ἄλλῳ
ἀνδρὶ παρ᾽ ἀκλήρῳ, ᾧ μὴ βίοτος πολὺς εἴη,
ἢ πᾶσιν νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν.

12 *Σοφοκλέους Ἀκρισίου.*
Τὸ ζῆν γάρ, ὦ παῖ, παντὸς ἥδιστον γέρας.
θανεῖν γὰρ οὐκ ἔξεστι τοῖς αὐτοῖσι δίς.

13 *Λυκόφρονος ἐκ Πελοπιδῶν.*
Ἀλλ᾽ ἡνίκ᾽ ἂν μὲν ᾖ πρόσω τὸ κατθανεῖν,
ᾅδης ποθεῖται τοῖς δεδυστυχηκόσιν.

ὅταν δ' ἐφέρπῃ κῦμα λοίσθιον βίου,
τὸ ζῆν ποθοῦμεν· οὐ γὰρ ἔστ' αὐτοῦ κόρος.

14 *Ἀπολλοδώρου ἐκ Διαμαρτάνοντος.*

Ὅτε μειράκιον ἦν, τοὺς ἀώρους ἠλέουν,
νυνὶ δ', ὅταν γέροντος ἐκφορὰν ἴδω,
κλάω· πρὸς ἐμὲ γάρ ἐστι τοῦτ', ἐκεῖνο δ' οὔ.

15 *Ἀλέξιδος ἐκ Τραυματίου.*

Τὸν γὰρ ὕστατον
τρέχων δίαυλον τοῦ βίου ζῆν βούλομαι.

16 *Ἐκ τῶν Φαβωρίνου περὶ γήρως.*

Θεόδωρος μὲν γὰρ ὁ Κυρηναῖος οὐδεμίαν ἱκανὴν πρόφασιν ἔφασκεν εἶναι τῷ σοφῷ πρὸς τὴν τοῦ βίου κατάλυσιν, καὶ τὸ ἀκόλουθον οὕτως ἠρώτα· τὸ γὰρ καταφρονοῦντα τῶν ἀνθρωπείων συμπτωμάτων ἀπωστὸν ὑπ' αὐτῶν ἐκ τοῦ βίου γίγνεσθαι πῶς οὐχ ὑπεναντίον τῷ μόνον μὲν τὸ καλὸν ἀγαθόν, μόνον δὲ αἰσχρὸν τὸ κακὸν εἰρηκότι;

17 *Σπευσίππου.*

Σπευσίππῳ παραλυθέντι τὰ σκέλη Διογένης ἐξαγαγεῖν αὐτὸν τοῦ βίου παρῄνει, ὃ δὲ "οὐ τοῖς σκέλεσιν" ἔφη "ζῶμεν, ἀλλὰ τῷ νῷ."

18 *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.*

Πολλοὶ σοφοὶ γηραιοὶ φιλοζωοῦσι. καὶ γὰρ οἱ ὀψὲ γήμαντες φιλοζωοῦσιν, ἵν' ἐκθρέψωσι τὰ τέκνα, καὶ οὗτοι ὀψὲ ἀρετῆς ἐπήβολοι γενόμενοι ἐφίενται αὐτὴν ἐκθρέψαι.

19 *Καρνεάδου.*

Καρνεάδης Ἀντιπάτρου αὐτὸν ἐξαγαγόντος γέρων ὢν δύο κύλικας ἐκέρασε, τὴν μὲν κωνείου τὴν δὲ

οἰνομέλιτος, καὶ τὴν τοῦ κωνείου τοῖς λοιποῖς στωικοῖς εἰπὼν προπίνειν τὴν τοῦ οἰνομέλιτος ἐξέπιε, διαπαίζων τὴν σπουδὴν τῶν ἑκουσίως ἐκλειπόντων τὸν βίον.

ΕΠΑΙΝΟΣ ΘΑΝΑΤΟΥ. ΡΚ.

1 Εὐριπίδου Τρῳάδων (630).

Ἄκουσον, ὥς σοι τέρψιν ἐμβαλῶ φρενί·
τὸ μὴ γενέσθαι τῷ θανεῖν ἴσον λέγω.

2 Ἀριστάρχου.

Ὦ θάνατε, σωφρόνισμα τῶν ἀμεινόνων.

3 Ἐκ τοῦ Ἀλκιδάμαντος Μουσείου.

Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον,
φύντα δ' ὅπως ὤκιστα πύλας αἴδαο περῆσαι.

4 Θεόγνιδος (425).

Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον,
μηδ' ἐσιδεῖν αὐγὰς ὀξέος ἠελίου·
φύντα δ' ὅπως ὤκιστα πύλας αἴδαο περῆσαι,
καὶ κεῖσθαι πολλὴν γῆν ἐπαμησάμενον.

5 Νεοπτόλεμος ἐν τῷ περὶ ἀστεϊσμῶν.

Ὦ θάνατ', εἴθ' εἴης αὐτάγρετος, ὄφρ' ἂν ἑλοίμην
πρώτιστος· καί κ' ἐχθρὸς ἐὼν πολὺ φίλτατος εἴης.

6 Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν (593).

Εἴ τι δὴ κάτω χθονός·
εἴη γε μέντοι μηδέν· εἰ γὰρ ἕξομεν
κἀκεῖ μερίμνας οἱ θανούμενοι βροτῶν,
οὐκ οἶδ' ὅποι τις τρέψεται· τὸ γὰρ θανεῖν
κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται.

7 Σοφοκλέους Φιλοκτήτου.

Ἀλλ' ἔσθ' ὁ θάνατος λοῖσθος ἰατρὸς νόσων.

8 *Μενάνδρου Δὶς ἐξαπατῶντος.*

Ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος.

9 *Λεωνίδα.*

Εὔθυμος ὢν ἔρεσσε τὴν ἐπ' ἄιδος
ἀταρπὸν ἕρπων· οὐ γάρ ἐστι δύσβατος,
οὐδὲ σκαληνὸς οὐδ' ἐνίπλεως πλάνης,
ἰθεῖα δ' ἧ μάλιστα καὶ κατακλινὴς
ἅπασα κὴκ μεμυκότων ὁδεύεται.

10 *Εὐριπίδου Φιλοκτήτου.*

Ἆλις, ὦ βιοτά· πέραινε, πρίν τινα συντυχίαν
ἢ κτεάτεσσιν ἐμοῖς ἢ σώματι τῷδε γενέσθαι.

11 *Σωτάδου.*

Πάντων ὁ λιμὴν τῶν μερόπων ὁ θάνατός ἐστιν.

12 *Αἰσχύλου.*

Ὦ θάνατε παιάν, μή μ' ἀτιμάσῃς μολεῖν·
μόνος γὰρ εἶ σὺ τῶν ἀνηκέστων κακῶν
ἰατρός, ἄλγος δ' οὐδὲν ἅπτεται νεκροῦ.

13 *Ὑψαίου.*

Νέος δ' ἀπόλλυθ' ὅντιν' ἂν φιλῇ θεός.

14 *Σοφοκλέους Τραχινίαις* (1173).

Τὸ δ' ἦν ἄρ' οὐδὲν ἄλλο, πλὴν θανεῖν ἐμέ·
τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίγνεται.

15 *Ἀστυδάμαντος Ναυπλίου.*

Χαῖρ'· εἰ τὸ χαίρειν ἔστι που κάτω χθονός.
δοκῶ δ'· ὅπου γὰρ μή ἐστι λυπεῖσθαι βίῳ,
ἔστιν τὸ χαίρειν τῶν κακῶν λελησμένῳ.

16 *Ἴωνος Ἀγαμέμνονος.*

Κακῶν ἀπέστω θάνατος, ὡς ἴδῃ κακά.

17 *Εὐριπίδου.*

Τὸ μὴ γενέσθαι κρεῖσσον ἢ φῦναι βροτούς.

18 *Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.*

Τίς δ' οἶδεν εἰ ζῆν τοῦθ' ὃ κέκληται θανεῖν,
τὸ ζῆν δὲ θνήσκειν ἐστί; πλὴν ὅμως βροτῶν
νοσοῦσιν οἱ βλέποντες, οἱ δ' ὀλωλότες
οὐδὲν νοσοῦσιν οὐδὲ κέκτηνται κακά.'

19 *Ἀναξαγόρου.*

Ἀναξαγόρας δύο ἔλεγε διδασκαλίας εἶναι θανάτου, τόν τε πρὸ τοῦ γενέσθαι χρόνον καὶ τὸν ὕπνον.

20 *Δημοκρίτου.*

Ἔνιοι θνητῆς φύσιος διάλυσιν οὐκ εἰδότες ἄνθρωποι, συνειδήσι δὲ τῆς ἐν τῷ βίῳ κακοπρηγμοσύνης τὸν τῆς βιοτῆς χρόνον ἐν ταραχῇσι καὶ φόβοισι ταλαιπωρέουσι, ψεύδεα περὶ τοῦ μετὰ τὴν τελευτὴν μυθοπλαστέοντες χρόνου.

21 *Ἰουλίου ἐκ τῶν εἰς τὸν Διόνυσον καὶ τὴν πατρίδα λεχθέντων.*

Φέρτερον εὐκλέα μοῖραν ἐπ' ἀκλείῃ βιότοιο
εὑρέμεναι, ἀγαθὸν δὲ θανεῖν τοιῷδ' ἐπὶ ἔργῳ.

22 *Εὐριπίδου.*

Ἐχρῆν μὲν ἡμᾶς σύλλογον ποιουμένους
τὸν ζῶντα θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά,
τὸν δ' αὖ θανόντα καὶ πόνων πεπαυμένον
χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων.

23 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον.*

Τροφώνιος καὶ Ἀγαμήδης ποιήσαντες ἐν Δελφοῖς ναὸν ἤτουν παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸν μισθόν· ὃ δὲ αὐτοῖς ἔφη δώσειν τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ, καὶ τῇ ἑβδόμῃ

ἀπέθανον. ἔτι δὲ Κλέοβις καὶ Βίτων, Κυδίππης τῆς μητρὸς αὐτῶν εὐξαμένης τῇ Ἥρᾳ δοῦναι τοῖς παισὶν ὅπερ ἂν εἴη κάλλιστον, ὅτι ἑαυτοὺς ὑποζεύξαντες τὴν μητέρα εἰς τὸ ἱερὸν ἀνήγαγον, τὸν βίον παραχρῆμα κατέστρεψαν. εἰς οὓς καί τις τοιόνδε ἐπίγραμμα πεποίηκεν·

Οἵδε Βίτων Κλέοβίς τ' ἐπὶ σώμασιν οἰκείοισιν
ζεῦγλαν ζευξάμενοι μητέρα ἦν ἀγέτην
Ἥρας εἰς ἱερόν· λαοὶ δέ μιν ἐζήλωσαν
εὐτεκνίας παίδων· ἣ δὲ χαρεῖσα θεᾷ
εὔξατο, παῖδε τυχεῖν τοῦ ἀρίστου δαίμονος αἴσης,
οὕνεκ' ἐτίμησαν μητέρα τὴν σφετέρην.
αὐτοῦ δ' εὐνηθέντε λίπον βίον ἐν νεότητι,
ὡς τόδ' ἄριστον ἐὸν καὶ μακαριστότατον.

[τὸ αὐτὸ καὶ Ἡρόδοτος ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τῆς ἱστορίας.]

24 *Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.*

Καυσιανοὶ τοὺς μὲν γεννωμένους θρηνοῦσι, τοὺς δὲ τελευτήσαντας μακαρίζουσιν.

25 *Θεμιστίου ἐκ τοῦ περὶ ψυχῆς.*

Ὅπου τὸν ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλόσοφον Ἀντίπατρον ἀποθνήσκοντα λέγουσιν ἐν εὐτυχήματος μέρει διακεῖσθαι καὶ τὴν ἐκ Κιλικίας αὐτῷ γενομένην εἰς Ἀθήνας εὔπλοιαν.

26 *Δημοσθένους ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ στεφάνου* (330, 2).

Τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν ἁπάντων, ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν ὕπεστί τις ἢ πλείων ἢ ἐλάττων φθόνος, τοὺς τεθνεῶτας δὲ οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς ἀτιμήσει.

27 *Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Ἀσκληπιόν.*

Περὶ δὲ τοῦ θανάτου νῦν λεκτέον· τοὺς γὰρ πολλοὺς ὁ θάνατος φοβεῖ ὡς κακὸν μέγιστον, ἀγνοίᾳ τοῦ πράγματος. θάνατος γὰρ γίγνεται διάλυσις καμόντος σώματος. καὶ γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ πληρωθέντος τῶν ἁρμῶν τοῦ σώματος. ἀριθμὸς γάρ ἐστιν ἡ ἁρμογὴ τοῦ σώματος. ἀποθνήσκει δὲ τὸ σῶμα, ὅταν μηκέτι δύνηται φέρειν τὸν ἄνθρωπον. καὶ τοῦτό ἐστι θάνατος, διάλυσις σώματος καὶ ἀφανισμὸς αἰσθήσεως σωματικῆς.

28 *Θεμιστίου ἐκ τοῦ περὶ ψυχῆς.*

Ταῦτα τοῦ Τίμωνός εἰπόντος, ὑπολαβὼν ὁ Πατροκλέας, Ὁ μὲν λόγος, εἶπεν, οὐχ ἧττον ἰσχυρὸς ἢ παλαιός, ἔχει δ' ὅμως ἀπορίας. εἰ γὰρ ἡ δόξα τῆς ἀφθαρσίας παμπάλαιός ἐστι, πῶς αὖ πάλιν τὸ τοῦ θανάτου δέος πάντων πρεσβύτατόν ἐστι τῶν φόβων; εἰ μὴ νὴ Δία καὶ πάντας ἡμῖν τοῦτο τοὺς ἄλλους ἐγγεγέννηκεν. οὐ γὰρ νεαρὸν οὐδὲ πρόσφατόν ἐστι τὸ κλαίεσθαι τὸν τεθνηκότα καὶ ταῦτα δὴ τὰ θρηνώδη καὶ δύσφημα τῶν ὀνομάτων ἐπιλέγεσθαι, τὸν ἄθλιον καὶ τὸν οἰκτρόν. Ἀλλ' οὕτω μέν, ἔφη ὁ Τίμων, λογιζόμενοι καὶ τὰ ἄφθαρτα δοξάζουσι διανοεῖσθαι φθειρομένοις. ὅτι μὲν οὖν τὸ μετηλλαχέναι καὶ μεθίστασθαι καὶ οἴχεσθαι τὸν τεθνηκότα δυσχεροῦς οὐδενὸς ἁπλῶς, ἀμείψεως δέ τινος ἢ μεταβολῆς ὑπόνοιαν δίδωσιν, οὐκ ἄδηλόν ἐστιν. ὅποι δὲ αὕτη γίγνεται τοῖς μεταλλάττουσιν ἡ μεταβολή, καὶ πότερον εἰς χεῖρον ἢ βέλτιον, ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων σκοπῶμεν. αὐτὸ τοίνυν τὸ τοῦ θανάτου πρῶτον οὐχ ὑπὸ γῆν ἔοικεν οὐδὲ κάτω μηνῦσαι χωροῦν τὸ μετηλλαχός, ἀλλ' ἄνω φερόμενον καὶ θέον· οἷ δὴ καὶ λόγον ἔχει καθαπερεὶ κάμπης τινὸς ἀνείσης οἷον ἐξάττειν καὶ ἀναθεῖν τὴν

ψυχὴν ἀποπνέοντος τοῦ σώματος, ἀναπνέουσαν αὐτὴν καὶ ἀναψύχουσαν. ὅρα δὲ τὸ ἀντικείμενον θανάτῳ, τὴν γένεσιν, ὡς τοὐναντίον δηλοῖ, ῥοπήν τινα κάτω καὶ νεῦσιν ἐπὶ γῆν, ἐκείνου τοῦ περὶ τὴν τελευτὴν πάλιν ἀναθέοντος· ἣ καὶ γενέθλιον τὴν ἡμέραν καλοῦσιν, ὡς ἄθλων καὶ πόνων ἀρχὴν γενομένην. μᾶλλον δ' ἴσως ἀφ' ἑτέρας τὸ αὐτὸ συζυγίας κατοψόμεθα καὶ σαφέστερον· ἀπολύεσθαι γὰρ τὸν ἀποθνήσκοντα καὶ τὴν τελευτὴν ἀπόλυσιν καλοῦσιν, ἅτε δεσμοῦ τοῦ σώματος· τοῦτο γὰρ δέμας ὀνομάζουσιν, ὡς δεδεμένης ὑπ' αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἐνταῦθα παρὰ φύσιν· οὐδὲν γὰρ ἐν ᾧ πέφυκεν εἶναι κατέχεται βίᾳ· καὶ τῷ δεδέσθαι τήν τε βίαν ταύτην παραγαγόντες, ὠνόμασαν βίον· ὥσπερ οἶμαι τὴν ἑσπέραν Ὅμηρος ἕσπερον. ὅθεν ἀντίφωνον τοῦ βίου ὄνομα γέγονε τὸ ἀναπαύεσθαι τὸν θνήσκοντα, μεγάλης καὶ παρὰ φύσιν ἀνάγκης ἀπαλλαττόμενον.

οὕτως κατὰ τὴν εἰς τὸ ὅλον μεταβολὴν καὶ κατακόσμησιν ὀλωλέναι τὴν ψυχὴν λέγομεν ἐκεῖ γεγονέναι, ἐνταῦθα δὲ ἀγνοεῖν, πλὴν ὅταν ἐν τῷ τελευτᾶν ἤδη γένηται· τότε δὲ πάσχει πάθος οἷον οἱ τελεταῖς μεγάλαις κατοργιαζόμενοι. διὸ καὶ τὸ ῥῆμα τῷ ῥήματι καὶ τὸ ἔργον τῷ ἔργῳ τοῦ τελευτᾶν καὶ τελεῖσθαι προσέοικε. πλάναι τὰ πρῶτα καὶ περιδρομαὶ κοπώδεις καὶ διὰ σκότους τινὲς ὕποπτοι πορεῖαι καὶ ἀτέλεστοι, εἶτα πρὸ τοῦ τέλους αὐτοῦ τὰ δεινὰ πάντα, φρίκη καὶ τρόμος καὶ ἱδρὼς καὶ θάμβος· ἐκ δὲ τούτου φῶς τι θαυμάσιον ἀπήντησε, καὶ τόποι καθαροὶ καὶ λειμῶνες ἐδέξαντο, φωνὰς καὶ χορείας καὶ σεμνότητας ἀκουσμάτων ἱερῶν καὶ φασμάτων ἁγίων ἔχοντες· ἐν αἷς ὁ παντελὴς ἤδη καὶ μεμυημένος ἐλεύθερος γεγονὼς καὶ ἄφετος περιιὼν ἐστεφανωμένος

ὀργιάζει, καὶ σύνεστιν ὁσίοις καὶ καθαροῖς ἀνδράσι, τὸν ἀμύητον ἐνταῦθα τῶν ζώντων ἀκάθαρτον ἐφορῶν ὄχλον ἐν βορβόρῳ πολλῷ καὶ ὁμίχλῃ πατούμενον ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ συνελαυνόμενον, φόβῳ δὲ θανάτου τοῖς κακοῖς, ἀπιστίᾳ τῶν ἐκεῖ ἀγαθῶν, ἐμμένοντα· ἐπεὶ τό γε παρὰ φύσιν τὴν πρὸς τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ συμπλοκὴν εἶναι καὶ σύνερξιν ἐκεῖθεν ἂν συνίδοις. Πόθεν; ἔφη ὁ Πατροκλέας. Ὅτι τῶν περὶ ἡμᾶς παθῶν ὁ ὕπνος ἥδιστόν ἐστι. πρῶτα μὲν γὰρ αἴσθησιν ἀλγηδόνος πᾶσι σβέννυσι διὰ τὴν ἡδονὴν πολλῷ τῷ οἰκείῳ κεραννυμένην· ἔπειτα τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν κρατεῖ, κἂν ὦσι σφοδρόταται. καὶ γὰρ πρὸς ἡδονὴν οἱ φιλοσώματοι δυσανασχετοῦσιν ἐπιόντος αὐτοῖς τοῦ καθεύδειν, καὶ περιβολὰς ἐρωμένων προίενται καταδαρθάνοντες. καὶ τί δεῖ ταῦτα λέγειν; ὅπου καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μανθάνειν καὶ διαλέγεσθαι καὶ φιλοσοφεῖν ἡδονὴν καταλαμβάνων ὁ ὕπνος ἀποκλείει τῆς ψυχῆς, ὥσπερ ἀπὸ ῥεύματος λείου καὶ βαθέος ὑποφερομένης. ἡδονὴ δὲ δὴ πᾶσα μὲν ἴσως οὐσίαν ἔχει καὶ φύσιν ἀλγηδόνος ἀπαλλαγήν, αὕτη δὲ καὶ παντάπασιν. οὐδενὸς γὰρ ἔξωθεν οἷον ἐπιτερποῦς καὶ κινητικοῦ προσιόντος ἡδόμεθα καταδαρθάνοντες, ἀλλ' ἐπίπονόν τινα καὶ κοπώδη καὶ σκληρὰν ἔοικεν ἐξαιρῶν ὕπνος διάθεσιν ἥδιστον εἶναι. αὕτη δ' ἐστὶν οὐχ ἑτέρα τῆς πρὸς τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν συνδεούσης. χωρίζεται γὰρ ἡ ψυχὴ ἐν τῷ καθεύδειν ἀνατρέχουσα καὶ συλλεγομένη πρὸς ἑαυτὴν ἐκ τοῦ διατετάσθαι πρὸς τὸ σῶμα καὶ διεσπάρθαι ταῖς αἰσθήσεσι. καίτοι λέγουσί τινες ὡς καταμίγνυσι μᾶλλον ὁ ὕπνος πρὸς τὸ σῶμα τὴν ψυχήν, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἀντιμαρτυρεῖ γὰρ τῇ ἀναισθησίᾳ καὶ ψυχρότητι καὶ βάρει καὶ ὠχρότητι τὸ σῶμα κατηγοροῦν τῆς ψυχῆς ἔκλειψιν μὲν ὅταν

τελευτήσῃ, μετάστασιν δὲ ὅταν καθεύδῃ. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τὴν ἡδονὴν ποιοῦν, ἀπόλυσις καὶ ἀνάπαυλα τῆς ψυχῆς, ὥσπερ ἄχθος κατατιθεμένης καὶ πάλιν ἀναλαμβανούσης καὶ ὑποδυομένης. φεύγειν γὰρ ἔοικε κομιδῇ τὸ σῶμα θνήσκουσα, δραπετεύειν δὲ καταδαρθάνουσα. διὸ θνήσκουσι μὲν ἔνιοι μετὰ πόνων, καθεύδουσι δὲ μετὰ ἡδονῆς ἅπαντες. ὅπου μὲν γὰρ ἀπορρήγνυται παντάπασιν ὁ δεσμός, ὅπου δ' ἐνδίδωσι καὶ χαλᾶται καὶ γίγνεται μαλακώτερος, οἷον ἀμμάτων ἀφιεμένων τῶν αἰσθήσεων παραλυομένων καὶ προϊεμένων τῶν περὶ τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἔντασιν. Εἶτα πῶς, εἶπεν ὁ Πατροκλέας, οὐ δυσφοροῦμεν οὐδὲ ἀλγοῦμεν ἐγρηγορότες; Πῶς δέ, ἔφη ὁ Τίμων, κειρομένων μὲν αἰσθάνεται κουφότητος ἡ κεφαλὴ καὶ ῥαστώνης, κομώντων δὲ βαρύτητος αἴσθησιν οὐ πάνυ παρεῖχεν; καὶ λυθέντες μὲν ἐκ δεσμῶν ἥδονται, δεδεμένοι δὲ οὐκ ἀλγοῦσι· καὶ φῶς ἐπεισενεχθὲν ἐξαίφνης συμποσίῳ θόρυβον καὶ κρότον ὑφ' ἡδονῆς ἐποίησε, πρότερον δὲ τὸ ἀλαμπὲς ἐδόκει μὴ ἐνοχλεῖν μηδὲ λυπεῖν τὴν ὄψιν. ἓν γὰρ αἴτιον ὦ φίλε τούτων ἁπάντων, ὅτι τῷ παρὰ φύσιν τὸ κατὰ μικρὸν σύνηθες καὶ σύντροφον ἐποίει τὴν αἴσθησιν, ὥστε μὴ πάνυ δυσχεραίνειν πάσχουσαν, ἀπαλλαγείσης δὲ καὶ μεταβαλούσης εἰς τὴν φύσιν φαίνεται [γὰρ] εὐθὺς τῷ οἰκείῳ τὸ ἀλλότριον καὶ τῷ ἡδομένῳ τὸ λυποῦν ὅτι πάρῆν καὶ βαρῦνον. οὕτω δὴ καὶ τὴν ψυχὴν τῇ πρὸς τὰ θνητὰ πάθη καὶ μέρη καὶ ὄργανα κοινωνίᾳ τὸ παρὰ φύσιν καὶ ἀλλότριον οὐ πάνυ δοκεῖ πιέξειν ὑπὸ μακρᾶς συνηθείας· αἰσθάνεται δὲ ῥαστώνης καὶ κουφότητος μεθ' ἡδονῆς ἀφιεμένη τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐνεργειῶν· ἐκείναις γὰρ ἐνοχλεῖται, καὶ περὶ ἐκείνας ἐκπονεῖται, καὶ ἀπ' ἐκείνων σχολῆς δεῖ-

ται καὶ ἀναπαύσεως· ἃ δὲ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἐνεργεῖ κατὰ φύσιν, τὸ σκοπεῖν ἀεί τι καὶ λογίζεσθαι καὶ μνημονεύειν καὶ θεωρεῖν, πρὸς ταῦτα ἄτρυτός ἐστι καὶ ἀκόρεστος. καὶ γὰρ ὁ κόρος κόπος ἐν ἡδοναῖς ἔοικεν εἶναι, τῷ μετὰ σώματός τι τὴν ψυχὴν πάσχειν. ἐπεὶ πρός γε τὰς αὑτῆς ἡδονὰς οὐκ ἀπαγορεύει, συμπεπλεγμένη δέ, ὥσπερ εἴρηται, τῷ σώματι ταυτὰ τῷ Ὀδυσσεῖ πέπονθεν. ὡς γὰρ ἐκεῖνος τῷ ἐρινεῷ προσφὺς εἴχετο, καὶ περιέπτυσσεν οὐ ποθῶν οὐδὲ ἀγαπῶν ἐκεῖνον, ἀλλὰ δεδιὼς ὑποκειμένην τὴν χάρυβδιν· οὕτως ἔοικεν ἡ ψυχὴ ἔχεσθαι καὶ περιπεπλέχθαι [τῷ σώματι] δι' εὔνοιαν οὐδεμίαν αὐτοῦ καὶ χάριν, ἀλλ' ὀρρωδοῦσα τοῦ θανάτου τὴν ἀδηλότητα. "κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι" κατὰ τὸν σοφὸν Ἡσίοδον, οὐ σαρκίνοις τισὶ δεσμοῖς πρὸς τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν κατατείναντες, ἀλλ' ἕνα δεσμὸν αὐτῇ καὶ μίαν φυλακὴν μηχανησάμενοι καὶ περιβαλόντες, τὴν ἀδηλότητα καὶ ἀπιστίαν τῶν μετὰ τὴν τελευτήν· ἐπεὶ τήν γε πεισθεῖσαν ὅσα ἀνθρώπους περιμένει τελευτήσαντας, καθ' Ἡράκλειτον, οὐδὲν ἂν κατάσχοι.

29 . *Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκρατικῆς ἀπολογίας* (p. 40 c).

Δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδὲ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὕπνος, ἐπειδάν τις καθεύδων μηδὲ ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος. ἐγὼ γὰρ οἶμαι, εἴ τι ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ᾗ οὕτω κατέδαρθεν ὥστε μηδὲ

ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας [τὰς] τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτί, δέοι σκεψάμενον [εἰπεῖν] πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινὰ ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἂν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλέον ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ· εἰ τ' αὖ οἷον ἀποδημῆσαί ἐστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστι τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσὶν ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου εἴη, ὦ ἄνδρες δικασταί; εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς ᾅδου ἀπαλλαγεὶς τούτων τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὑρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἆρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὀρφεῖ συγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὁμήρῳ;

30 *Τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστιν* (ib. p. 41 c).

31 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος* (p. 84 d).

Βαβαί, ὦ Σιμμία, ἦ που χαλεπῶς ἂν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πείσαιμι, ὡς οὐ συμφορὰν ἡγοῦμαι τὴν παροῦσαν τύχην, ὅτε γε μηδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν. ἀλλὰ φοβεῖσθε μὴ δυσκολώτερον [νῦν] διάκειμαι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ· καὶ ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικήν, οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν, ᾄδοντες καὶ ἐν

τῷ πρόσθεν χρόνῳ, τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσι, γεγηθότες ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπέρ εἰσι θεράποντες. οἱ δὲ ἄνθρωποι διὰ τὸ αὑτῶν δέος τοῦ θανάτου καὶ τῶν κύκνων καταψεύδονται, καὶ φασὶν αὐτοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον ὑπὸ λύπης ἐξᾴδειν, καὶ οὐ λογίζονται ὅτι οὐδὲν ὄρνεον ᾄδει ὅταν πεινῇ ἢ ῥιγοῖ ἤ τινα ἄλλην λύπην λυπῆται, οὔτε αὐτὴ [ἥ τε] ἀηδὼν καὶ [ὁ] ἔποψ, ὃν δή φασι διὰ λύπην θρηνοῦντα ᾄδειν. ἀλλ᾽ οὔτε ταῦτά μοι φαίνεται λυπούμενα ᾄδειν οὔτε οἱ κύκνοι· ἀλλ᾽ ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες μαντικοί τέ εἰσι καὶ προειδότες τὰ ἐν ᾅδου ἀγαθὰ ᾄδουσι, καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ. ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἡγοῦμαι ὁμόδουλός τε εἶναι τῶν κύκνων καὶ ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ, καὶ οὐ χεῖρον ἐκείνων τὴν μαντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, οὐδὲ δυσθυμότερον αὐτῶν τοῦ βίου ἀπαλλάττεσθαι.

32 Ἐν ταυτῷ (p. 117 d).

Καὶ γὰρ ἀκήκοα ὅτι ἐν εὐφημίᾳ χρὴ τελευτᾶν· ἀλλ᾽ ἡσυχίαν τε ἄγετε καὶ καρτερεῖτε.

33 Ἡροδότου ἱστορίας πέμπτης (4).

Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταυτὰ τοῖσιν ἄλλοισι Θρηξὶν ἐπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενον σφίσι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιάδε· τὸν μὲν γινόμενον περιιζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ ἐπεί τ᾽ ἐγένετο ἀναπλῆσαι, κακὰ ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήια πάντα πάθεα· τὸν δ᾽ ἀπογινόμενον παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύπτουσιν, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεὶς ἐστὶν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ.

34 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀξιόχου* (p. 365 b).
Ὅτι τὸ κοινὸν δὴ τοῦτο καὶ πρὸς πάντων θρυλούμενον, παρεπιδημία τίς ἐστιν ὁ βίος· καὶ δεῖ τοῦτον ἐπιδόντας, μονονουχὶ παιανίζοντας εἰς τὸ χρεὼν ἀπιέναι.

34 Ὅτι ὁ θάνατος οὔτε πρὸς τοὺς ζῶντάς ἐστιν οὔτε πρὸς τοὺς μετηλλαχότας. Πῶς φῂς ὦ Σώκρατες; Ὅτι περὶ μὲν τοὺς ζῶντας οὐκ ἔστιν, οἱ δὲ ἀποθανόντες οὐκ εἰσὶν (ib. p. 369 b).

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ. ΡΚΑ.

1 *Σιμωνίδου.*
Πολλὸς γὰρ ἡμῖν ἐς τὸ τεθνάναι χρόνος,
ζῶμεν δ᾽ ἀριθμῷ παῦρα καὶ κακῶς ἔτεα.

2 *Εὐριπίδου Τρῳάδων* (628).
Οὐ ταυτὸν ὦ παῖ τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν·
τὸ μὲν γὰρ οὐδέν, τῷ δ᾽ ἔνεισιν ἐλπίδες.

3 *Σοφοκλέους Ταντάλου. Χορός.*
Βιοτῆς μὲν γὰρ
χρόνος ἐστὶ βραχύς· κρυφθεὶς δ᾽ ὑπὸ γῆς
κεῖται θνητὸς τὸν ἅπαντα χρόνον.

4 *Ἀντιφάνους ἐκ Διπλασίων.*
Οὐδεὶς πώποτε,
ὦ δέσποτ᾽, ἀπέθαν᾽ ἀποθανεῖν πρόθυμος ὤν·
τοὺς γλιχομένους δὲ ζῆν κατασπᾷ τοῦ σκέλους
ἄκοντας ὁ Χάρων, ἐπὶ τὸ πορθμεῖόν τ᾽ ἄγει
σιτιζομένους καὶ πάντ᾽ ἔχοντας ἀφθόνως.
ὁ δὲ λιμός ἐστιν ἀθανασίας φάρμακον.

5 *Μενάνδρου Φιλαδέλφοις.*

Ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν, εἰ μεθ' ὧν κρίνῃ τις ἄν...

5[a] *Τοῦτ' ἐστὶ τὸ ζῆν, οὐχ ἑαυτῷ ζῆν μόνον.*

6 *Μενάνδρου.*

Ἡδύ τ' ἀποθνήσκειν, ὅτῳ ζῆν μὴ παρέσθ' ὡς βούλεται.

7 *Μενάνδρου Ὑποβολιμαίου.*

Τοῦτον εὐτυχέστατον λέγω,
ὅστις θεωρήσας ἀλύπως, Παρμένων,
τὰ σεμνὰ ταῦτ' ἀπῆλθεν ὅθεν ἦλθεν ταχύ,
τὸν ἥλιον τὸν κοινὸν ἄστρ' ὕδωρ νέφη
πῦρ· ταῦτα, κἂν ἑκατὸν ἔτη βιῷς, ἀεὶ
ὄψει παρόντα, κἂν ἐνιαυτοὺς σφόδρ' ὀλίγους,
σεμνότερα τούτων ἕτερα δ' οὐκ ὄψει ποτέ.

7[a] *Πανήγυριν νόμισόν τιν' εἶναι τὸν χρόνον*
ὅν φημι τοῦτον, τὴν ἐπιδημίαν ἄνω·
ὄχλος ἀγορὰ κλέπται κυβεῖαι διατριβαί.
ἂν πρῶτον ἀπίῃς καταλύσεις, βελτίονα
ἐφόδι' ἔχων ἀπῆλθες, ἐχθρὸς οὐδενί·
ὁ προσδιατρίβων δὲ κοπιάσας ἀπώλεσε,
κακῶς τε γηρῶν ἐνδεής του γίγνεται,
ῥεμβόμενος ἐχθροὺς ηὗρ', ἐπεβουλεύθη ποθέν,
οὐκ εὐθανάτως ἀπῆλθεν ἐλθὼν εἰς χρόνον.

8 *Φιλήμονος.*

Θανεῖν κράτιστόν ἐστιν ἢν ζῇς ἀθλίως.

9 *Σοφοκλέους Πηλέως.*

Τὸ μὴ γὰρ εἶναι κρεῖσσον ἢ τὸ ζῆν κακῶς.

10 *Μενάνδρου.*

Ὅταν ᾖ γέρων τις ἐνδεής τε τὸν βίον...

οὐδ' αὖ τὸ θνήσκειν δεινόν, ἀλλ' ἐν τῷ καλῶς
ἑκάτερον αὐτῶν τὴν διάγνωσιν φέρει.

11 [Μενάνδρου] Ἐπίκληρος.

Ὥσπερ τῶν χορῶν
οὐ πάντες ᾄδουσ', ἀλλ' ἄφωνοι δύο τινὲς
ἢ τρεῖς παρεστήκασι πάντων ἔσχατοι
εἰς τὸν ἀριθμόν, καὶ τοῦθ' ὁμοίως πως ἔχει·
χώραν κατέχουσι, ζῶσι δ' οἷς ἔστιν βίος.

12 Εὐριπίδου Φοίνικος.

Καίτοι ποτ' εἴ τιν' εἰσίδοιμ' ἀνὰ πτόλιν
τυφλὸν προηγητῆρος ἐξηρτημένον
ἀδημονοῦντα συμφοραῖς ἐλοιδόρουν,
ὡς δειλὸς εἴη θάνατον ἐκποδὼν ἔχων.
καὶ νῦν λόγοισι τοῖς ἐμοῖς ἐναντίως
πέπτωχ' ὁ τλήμων. ὦ φιλόζωοι βροτοί,
οἳ τὴν ἐπιστείχουσαν ἡμέραν ἰδεῖν
ποθεῖτ' ἔχοντες μυρίων ἄχθος κακῶν.
οὕτως ἔρως βροτοῖσιν ἔγκειται βίου.
τὸ ζῆν γὰρ ἴσμεν, τοῦ θανεῖν δ' ἀπειρίᾳ
πᾶς τις φοβεῖται φῶς λιπεῖν τόδ' ἡλίου.

13 Ἀπολλοδώρου Ἀδελφῶν.

Ἀπραγμόνως ζῆν ἡδύ· μακάριος βίος
καὶ σεμνός, ἂν ᾖ μεθ' ἑτέρων ἀπραγμόνων·
ἐν θηρίοις δὲ καὶ πιθήκοις ὄντα δεῖ
εἶναι πίθηκον, ὢ ταλαιπώρου βίου.

14 Ἀπολλοδώρου ἐκ Κιθαρῳδοῦ.

Οὐ πανταχοῦ Φρύξ εἰμι· τοῦ ζῆν ἢν ὁρῶ
κρεῖττον τὸ μὴ ζῆν, χρήσομαι τῷ κρείττονι.

15 Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.

Ἐγὼ δὲ τοὺς καλῶς τεθνηκότας

ζῆν φημὶ μᾶλλον τοῦ βλέπειν τοὺς μὴ καλῶς.

16 *Αἰσχύλου Ἰξίονος.*
Βίου πονηροῦ θάνατος εὐκλεέστερος.

17 *Αἰσχύλου.*
Ζωῆς πονηρᾶς θάνατος εὐπορώτερος.
τὸ μὴ γενέσθαι δ' ἐστὶν ἢ πεφυκέναι
κρεῖσσον κακῶς πάσχοντα.

18 *Ἀριστοφάνους Ταγηνισταῖς.*
Καὶ μὴν πόθεν Πλούτων γ' ἂν ὠνομάζετο,
εἰ μὴ τὰ βέλτιστ' ἔλαχεν; ἓν δέ σοι φράσω,
ὅσῳ τὰ κάτω κρείττω 'στὶν ὧν ὁ Ζεὺς ἔχει.
ὅταν γὰρ ἱστᾷς, τοῦ ταλάντου τὸ ῥέπον
κάτω βαδίζει, τὸ δὲ κενὸν πρὸς τὸν Δία.

18[a] Οὐ γὰρ ἄν ποτε οὕτως ἐστεφανωμένοι
προὐκείμεθ', οὐδ' ἂν βακκάρει κεχριμένοι
εἰ μὴ καταβάντας εὐθέως πίνειν ἔδει.
διὰ ταῦτα γάρ τοι καὶ καλοῦνται μακάριοι.
πᾶς γὰρ λέγει τις "ὁ μακαρίτης οἴχεται."
"κατέδαρθεν· εὐδαίμων ὅτ' οὐκ ἀνιάσεται."
καὶ θύομέν γ' αὐτοῖσι τοῖς ἐναγίσμασιν
ὥσπερ θεοῖσι, καὶ χοάς γε χεόμενοι
αἰτούμεθ' αὐτοὺς δεῦρ' ἀνεῖναι τἀγαθά.

19 *Μενάνδρου Ἐπίκληρος.*
Τί δ' ἂν ἔχοι νεκρὸς
ἀγαθόν, ὅπου γ' οἱ ζῶντες ἔχομεν οὐδὲ ἕν;

20 *Εὐριπίδου Ἑκάβης* (377).
Θανὼν δ' ἂν εἴη μᾶλλον εὐτυχέστερος
ἢ ζῶν· τὸ γὰρ ζῆν μὴ καλῶς μέγας πόνος.

21 Σοφοκλέους.

Ὅστις γὰρ ἐν κακοῖσιν ἱμείρει βίου,
ἢ δειλός ἐστιν ἢ δυσάλγητος φρένας.

22 Σοφοκλέους Αἴαντι (473).

Αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου,
κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται.
τί γὰρ παρ' ἦμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει,
προσθεῖσα κἀναθεῖσα τοῦ γε κατθανεῖν;
οὐκ ἂν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτόν,
ὅστις κεναῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται.
ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι
τὸν εὐγενῆ χρή. πάντ' ἀκήκοας λόγον.

23 Αἰσχύλος ἐν Ὅπλων κρίσει.

Τί γὰρ καλὸν ζῆν βίον ὃς λύπας φέρει;

24 Εὐριπίδου Πειρίθου.

Οὐκ οὖν τὸ μὴ ζῆν κρεῖσσόν ἐστ' ἢ ζῆν κακῶς;

25 Εὐριπίδου.

Τοὺς ζῶντας εὖ δρᾶν· κατθανὼν δὲ πᾶς ἀνὴρ
γῆ καὶ σκιά, τὸ μηδὲν εἰς οὐδὲν ῥέπει.

26 Διογένους.

Διογένης εἰπόντος τινὸς "χαλεπόν ἐστι τὸ ζῆν" "οὔκ" εἶπεν "ἀλλὰ τὸ κακῶς ζῆν."

27 Ἐπικτήτου.

Ψυχὴν σώματος ἀναγκαιότερον ἰᾶσθαι· τοῦ γὰρ ζῆν κακῶς τὸ τεθνάναι κρεῖσσον.

28 Πύρρωνος.

Πύρρων ἔλεγε μηδὲν διαφέρειν ζῆν ἢ τεθνάναι. καί τις ἔφη πρὸς αὐτόν "τί οὖν σὺ οὐκ ἀποθνήσκεις;" ὁ δὲ "ὅτι" εἶπεν "οὐδὲν διαφέρει."

29 Ἐπικτήτου.

Θαυμαστὴ ἡ φύσις καὶ ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν φιλόζωος. τὸ γοῦν σῶμα τὸ πάντων ἀηδέστατον καὶ ῥυπαρώτατον στέργομεν καὶ θεραπεύομεν· εἰ γὰρ ἔδει πέντε μόνον ἡμέραις θεραπεῦσαι τὸ τοῦ γείτονος σῶμα, οὐκ ἂν ὑπεμείναμεν· ὅρα γὰρ οἷόν ἐστιν ἕωθεν ἀναστάντα τρίβειν τοὺς ὀδόντας τοὺς ἀλλοτρίους, καί τι τῶν ἀναγκαίων ποιήσαντα ἀπονίζειν ἐκεῖνα τὰ μέρη. τῷ ὄντι θαυμαστόν ἐστι φιλεῖν πρᾶγμα ᾧ τοσαῦτα λειτουργοῦμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. νάττω τουτονὶ τὸν θύλακον, εἶτα κενῶ. τί τούτου βαρύτερον; ἀλλὰ θεῷ δεῖ με ὑπηρετεῖν. διὰ τοῦτο μένω καὶ ἀνέχομαι λούων τὸ δύστηνον τοῦτο σωμάτιον, χορτάζων, σκέπων· ὅτε δὲ νεώτερος ἦν, καὶ ἄλλο τι προσέταττέ μοι, καὶ ὅμως ἠνειχόμην αὐτοῦ. διὰ τί οὖν οὐκ ἀνέχεσθε, ὅταν ἡ δοῦσα ἡμῖν φύσις τὸ σῶμα ἀφαιρῆται; φιλῶ, φησίν, αὐτό. οὐκ οὖν ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, καὶ αὐτὸ τὸ φιλεῖν ἡ φύσις σοι δέδωκεν; ἡ δ' αὐτὴ λέγει "ἄφες αὐτὸ ἤδη, καὶ μηκέτι πρᾶγμα ἔχε."

30 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐὰν νέος τελευτᾷ τὸν βίον . . . . ἐγκαλεῖ τοῖς θεοῖς ὅτι δέον αὐτὸν ἤδη ἀναπεπαῦσθαι πρᾶγμα ἔχει, καὶ οὐδὲν ἧττον ὅταν προσίῃ ὁ θάνατος ζῆν βούλεται καὶ πέμπει παρὰ τὸν ἰατρὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μηδὲν ἀπολιπεῖν προθυμίας καὶ ἐπιμελείας. θαυμαστοί, ἔφη, ἄνθρωποι μήτε ζῆν θέλοντες μήτε ἀποθνήσκειν.

31 Πλάτωνος.

Τοῦ πλείονος βίου, φαυλοτέρου δέ, τὸν ἐλάσσονα ἀμείνονα ὄντα πάντῃ πάντως προαιρετέον.

32 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐκ ἄμεινον ζῆν τῷ μοχθηρῷ ἀνθρώπῳ· κακῶς ἄρ' ἀναγκάζεις ζῆν.

33 *Πλάτωνος* (Apol. ult.).

Ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

34 *Ἀπολλώνιος Κορνηλιανῷ.*

Βραχὺς ὁ βίος ἀνθρώπῳ εὖ πράττοντι, δυστυχοῦντι δὲ μακρός.

35 *Ἰούνκου ἐκ τοῦ περὶ γήρως.*

Ὃς δ' ἔοικεν ἀληθὴς εἶναι καὶ αὖ ἐπίσης ὠφελήσειν τε καὶ διδάξειν τὰ ὄντα νεανίσκους τε καὶ γέροντας καὶ τὴν ἄλλην ἡλικίαν, ὅδε μοι εἰρήσεται. πάντα μὲν ὅσα γίγνεται καθ' ἡντινοῦν αἰτίαν ἀνάγκη λυθῆναι· τὸ γὰρ ἀίδιον καὶ ἄφθαρτον μόνῳ τῷ θείῳ προσήκει, τὸ δὲ ὑπὸ τεχνίτου συστὰν ἔκ τινος ὕλης προσδέχεται φθοράν, ὁπότε καὶ φυτοῖς ἅπασι καὶ λίθοις καὶ σιδήρῳ μεταβολὴν ἴσμεν ξυμβαίνουσαν ὁμοίαν θανάτῳ· δένδροις μὲν καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν ξύλοις σηπεδόνα, λίθοις δὲ διάλυσιν, σιδήρῳ δὲ ἰόν. φασὶ δὲ καὶ τὸν κόσμον αὐτόν, διότι ἐγένετο, κατὰ γνώμην μέντοι τοῦ ποιήσαντος θεοῦ λελύσθαι ποτὲ ἐκ μέρους καὶ αὖθις λυθήσεσθαι εἴς τε πῦρ καὶ ὕδωρ. ἀνθρώπῳ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἡμέροις τε καὶ ἀγρίοις ἐξιέναι τοῦ βίου πᾶσα ἀνάγκη. καὶ σοὶ μὲν ἴσως, μᾶλλον δὲ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἀμυήτων φιλοσοφίας, δόξει τὸ πρᾶγμα χαλεπὸν εἶναι διὰ τὰ προειρημένα· εὖ δὲ ἴσθι, ἐξεταζόμενον αἱρετώτερον φανεῖται τῆς περισπουδάστου ζωῆς. ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἐνοχλεῖ τοῖς ἀνθρώποις οὐ βραχὺς πόνος, οὐδὲ λύπη καὶ ταλαιπωρία ξύντομος· ἀλλ' οὐδὲ τῶν προσηκόντων εἰς σώμα-

τος ἐπιμέλειαν εὔροια πάρεστιν, οὐδὲ ὑγίεια συνεχής· οὐδὲ μὴν αἱ θαυμαζόμεναι παρά τισιν ἡδοναὶ καθ' ἑαυτὰς εἰλικρινεῖς τε καὶ ῥᾴδιαι γίγνονται, τοῦ μὲν ἀνιῶντος προκαταρχομένου καὶ ὥσπερ ἀπογεννῶντος αὐτάς, τοῦ δὲ οἰκείου βραχεῖαν καὶ ὀλιγοχρόνιον ἔχοντος τὴν τέρψιν· πόλεμοι δὲ καὶ μάχαι καὶ πράξεις ἐπίπονοι μακρὸν ἂν εἴη λέγειν ὁποῖά ἐστιν, εἴ τις ἐθέλοι μαρτύρια ποιήσασθαι τὰ ἔργα ἐπὶ τοῖς λόγοις· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ θανάτοις οἰκείων καὶ φίλων ὁποῖα δρῶσι πατέρες ἢ μητέρες, καιρὸς ἐπιτήδειος ὁ παρὼν ἐξηγήσασθαι· ἀλλ' οὐδὲ τὰς ἐπὶ τῷ πλουτεῖν μεταβολὰς οὐδὲ κινδύνους οὓς ὑπομένουσιν ἑκάστοτε διὰ γῆς καὶ θαλάττης. ἐπὶ πᾶσι γὰρ ὁ δαίμων τέτακται μεταποιεῖν τἀγαθὰ καὶ διώκειν ἀντεισάγων αὐτοῖς τὰς συμφοράς. ὁ δὲ θάνατος ἄδηλον μὲν εἰ φύσιν ἔχει τῆς ἀληθοῦς ζωῆς, τοῦ ζῆν ὑπό τινων ἀποτεθνηκέναι λεγομένου· ὅσα μέντοι ἀγαθὰ παρέχει δεξάμενος ἡμᾶς ἀδεῶς τε καὶ πιστῶς, ἀκούετε. τὰ μὲν γὰρ ἐνοχλοῦντα ταῖς ψυχαῖς σώματα, μυρίων ὄντα κακῶν αἴτια, ἐπιστὰς διέλυσεν, ἀποδιδοὺς αὐτὰ τοῖς στοιχείοις καὶ προστιθεὶς ἅπερ ἐξ αὐτῶν ὥσπερ ἐδανείσατο· τὰς δὲ ψυχὰς ἄγει ἐπὶ τὸν ἀειδῆ τόπον, ἔνθα δικασταί τε καὶ ἀψευδεῖς θεοὶ τῶν τε δικαίων καὶ τῶν ἀδίκων κάθηνται κρίνοντες κατὰ μίαν ταττομένας εἰς τὸν προεληλυθότα δῆμον· αἵ τε ἀπαλλαττόμεναι τῶν δικαιωτηρίων τυχοῦσαι νίκης ἐπὶ πεδία ἠλύσια καὶ τὰς ἐκεῖσε εὐπαθείας ἐκπέμπονται, καὶ εἰσὶ φίλαι τε καὶ κοινωνοὶ δαιμόνων τε καὶ ἡρώων, οὓς τέως ἀκοῇ παραλαμβάνουσαι ἐθαύμαζον, στρατηγῶν τε καὶ βασιλέων οὐκ ἀπολείπονται· τὰς δὲ χαλεπὰς καὶ ἀδίκους μεταβολὴ καταλαμβάνει, καὶ οὐκέτι ἀφικνοῦνται ἐς τὸ φῶς.

36 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Γοργίου* (492 e).

Ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ ὥς γε σὺ λέγεις, δεινὸς ὁ βίος. οὐ γάρ τοι θαυμάζοιμ' ἄν, εἰ Εὐριπίδης ἀληθῆ ἐν τοῖσδε λέγει λέγων·

τίς δ' οἶδεν εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν,
τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν;

καὶ ἡμεῖς δὲ τῷ ὄντι ἴσως τέθναμεν· ἤδη γάρ του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν, ὡς νῦν ἡμεῖς τέθναμεν, καὶ τὸ μὲν σῶμά ἐστιν ἡμῖν σῆμα, τῆς δὲ ψυχῆς τοῦτο, ἐν ᾧ αἱ ἐπιθυμίαι εἰσί, τυγχάνει ὂν οἷον ἀναπείθεσθαι καὶ μεταπίπτειν ἄνω κάτω, καὶ τοῦτο ἄρα τις μυθολογῶν κομψὸς ἀνήρ, ἴσως Σικελικός τις ἢ Ἰταλικός, παράγων τῷ ὀνόματι, διὰ τὸ πιθανόν τε καὶ πιστικὸν ὠνόμασε πίθον, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἀμυήτους· τῶν δὲ ἀνοήτων τοῦτο τῆς ψυχῆς, οὗ αἱ ἐπιθυμίαι εἰσί, τὸ ἀκόλαστον αὐτοῦ καὶ οὐ στεγανόν, ὡς τετρημένος εἴη πίθος, διὰ τὴν ἀπληστίαν ἀπεικάσας. τοὐναντίον δὴ οὗτός σοι, ὦ Καλλίκλεις, ἐνδείκνυται, ὡς τῶν ἐν ᾅδου τὸ ἀειδὲς δὴ λέγων, οὗτοι ἀθλιώτατοι εἶεν οἱ ἀμύητοι, καὶ φοροῖεν εἰς τὸν τετρημένον πίθον ὕδωρ ἑτέρῳ τοιούτῳ τετρημένῳ κοσκίνῳ· τὸ δὲ κόσκινον ἄρα λέγει, ὡς ἔφη ὁ πρὸς ἐμὲ λέγων, τὴν ψυχὴν εἶναι· τὴν δὲ ψυχὴν κοσκίνῳ ἀπείκασε τὴν τῶν ἀνοήτων, ὡς τετρημένην, ἅτε οὐ δυναμένην στέγειν δι' ἀπιστίαν τε καὶ λήθην.

37 *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Σώτειραν ἐπιστολῆς.*

Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὦ Σώτειρα, οὔτε ὁ θάνατος αἰσχρὸν οὔτε τι καλὸν εἶναι. ὅρος δὲ ζωῆς οὐχ εἷς πάντων, ἀνισάριθμον ἐτῶν φέρων τὸ μὴ ὅμοιον τῆς γενέσεως τῇ ἰσχύι ἢ ἀρρωστία. τὴν δὲ πρόφασιν ποτὲ

μὲν αἰσχρὰν οὖσαν ἐφέλκεσθαι θάνατον, ὅπου δὲ καλὴν καὶ πρεπώδη.

38 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀξιόχου (p. 365 e).

Ὅτι τῆς συγκρίσεως ἅπαξ διαλυθείσης καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθείσης τόπον, τὸ ὑπολειφθὲν σῶμα γεῶδες ὂν καὶ ἄλογον οὐκ ἔστιν ὁ ἄνθρωπος. ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ψυχή, ζῷον ἀθάνατον ἐν θνητῷ καθειργμένον φρουρίῳ· τὸ δὲ σκῆνος τουτὶ πρὸς κακοῦ περιήρμοσεν ἡ φύσις, ᾧ τὰ μὲν ἥδοντα ἀμυχιαῖα καὶ πτηνὰ καὶ πλείοσιν ὀδύναις ἀνακεκραμένα, τὰ δὲ ἀλγεινὰ ἀκραιφνῆ καὶ πολυχρόνια καὶ τῶν ἡδόντων ἄμοιρα· νόσους δὲ καὶ φλεγμονὰς τῶν αἰσθητηρίων, ἔτι δὲ τὰς ἐντὸς κακότητας, οἷς ἀναγκαστῶς ἅτε παρεσπαρμένη τοῖς πόροις ἡ ψυχὴ συναλγοῦσα τὸν οὐράνιον ποθεῖ καὶ σύμφυλον αἰθέρα καὶ διψᾷ τῆς ἐκεῖ διαίτης καὶ χορείας ὀριγνωμένη· ὥστε ἡ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγὴ κακοῦ τινός ἐστιν εἰς ἀγαθὸν μεταβολή.

39 Σωκράτους.

Ἐν τῷ βίῳ καθάπερ ἐν θεάτρῳ ἄχρι τούτου δεῖ παραμένειν, ἄχρις οὗ τὴν τῶν ἔργων θέαν ἐπιτερπῆ εἶναι συμβαίνει.

40 Ἡροδότου (VII, 46).

Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν δακρύεις. ὁ δὲ εἶπεν· Ἐπῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι, ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε ἐόντων τοσούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἕτερα τούτου παρὰ τὴν ζωὴν πεπόνθαμεν οἰκτρότερα· ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐδεὶς οὕτως ἄνθρω-

πος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκεν, οὔτε τούτων οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ οὐχὶ ἅπαξ τεθνάναι μᾶλλον βούλεσθαι ἢ ζῆν· αἵ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι καὶ αἱ νοῦσοι συνταράσσουσαι καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δοκεῖν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζωῆς καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονεν· ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα φθονερὸς ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἐών.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ. ΡΚΒ.

1 *Βακχυλίδου ὕμνων.*

Αἰαῖ τέκος ἁμέτερον,
μεῖζον ἢ πενθεῖν ἐφάνη κακόν,
ἀφθέγκτοισιν ἶσον.

2 *Αἰσχύλου Ἡρακλειδῶν.*

Οὐ γάρ τι μεῖζον ἄλλο τοῦδε πείσομαι.

3 *Σόλωνος.*

Μηδέ μοι ἄκλαυστος θάνατος μόλοι, ἀλλὰ φίλοισι
καλλείποιμι θανὼν ἄλγεα καὶ στοναχάς.

4 *Εὐριπίδου Τρῳάδων* (604).

Ὡς ἡδὺ δάκρυα τοῖς κακῶς πεπονθόσι,
θρήνων τ' ὀδυρμοὶ μοῦσά θ' ἢ λύπας ἔχει.

5 *Ὁμήρου Ὀδυσσείας* (δ' 197).

Τοῦτό νυ καὶ γέρας οἶον ὀιζυροῖσι βροτοῖσι,
κείρασθαί τε κόμην βαλέειν τ' ἀπὸ δάκρυ παρειῶν.

6 *Τοῦ αὐτοῦ Ἰλιάδος* (ψ' 9).

Πάτροκλον κλαίωμεν· ὃ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων.

7 *Εὐριπίδου Ἀρχελάου.*

Ἔστι [τι] καὶ παρὰ δάκρυσι κείμενον
ἡδὺ βροτοῖς, ὅταν ἄνδρα φίλον στενάχῃ τις ἐν οἴκῳ.

8 *Εὐριπίδου Οἰνόμαος.*

Ἀλλ' ἔστι γὰρ δὴ κἀν κακοῖσιν ἡδονὴ
θνητοῖς, ὀδυρμοὶ δακρύων τ' ἐπιρροαί·
ἀλγηδόνας δὲ ταῦτα κουφίζει φρενῶν
καὶ καρδίας ἔλυσε τοὺς ἄγαν πόνους.

9 *Εὐριπίδου Φρίξῳ.*

Καὶ γὰρ πέφυκε τοῦτ' ἐν ἀνθρώπου φύσει·
ἢν καὶ δίκῃ θνήσκῃ τις, οὐχ ἧσσον ποθεῖ
πᾶς τις δακρύειν τοὺς προσήκοντας φίλους.

10 *Σοφοκλέους Τεύκρου.*

Ὡς ἄρ', ὦ τέκνον, κενὴν
ἐτερπόμην σου τέρψιν εὐλογουμένου
ὡς ζῶντος· ἡ δ' ἄρ' ἐν σκότῳ λαθοῦσά με
ἔσαιν' ἐρινὺς ἡδοναῖς ἐψευσμένον.

11 *Σοφοκλέους.*

Θανόντι κείνῳ συνθανεῖν ἔρως μ' ἔχει.
Ἥξεις, ἐπείγου μηδέν, εἰς τὸ μόρσιμον.

12 *Φιλήμονος.*

Τί δὴ ποιεῖς πλέον; οὐδέν· ἡ λύπη δ' ἔχει
ὥσπερ τὸ δένδρον τοῦτο καρπὸν τὸ δάκρυον.

13 *Δημοσθένους ἐξ ἐπιστολῶν* (p. 1485).

Ἀλλ' ἔχει τινὰ τοῖς ἀδικουμένοις ῥαστώνην τὸ λέγειν ἃ πάσχουσιν, ὥσπερ τοῖς ἀλγοῦσι τὸ στένειν.

14 *Σόλωνος.*

Σόλων ἀποβαλὼν υἱὸν ἔκλαιεν· εἰπόντος δέ τινος

πρὸς αὐτὸν ὡς οὐδὲν προὔργου ποιεῖ κλαίων "δι' αὐτὸ γάρ τοι τοῦτο" ἔφη "κλαίω."

15 *Ὀβρίμου ὑπὲρ Πρωτογόνου.*

Ἔστι δὲ ἀνθρώποις καὶ θρήνων χάρις, καὶ ταύτην ἔδωκεν ἡμῖν παραμυθίαν ἡ φύσις ἐν ταῖς τύχαις.

16 *Πλάτωνος νόμων ιβ'* (p. 959 e).

Δακρύειν μὲν τὸν τετελευτηκότα ἐπιτάττειν ἢ μὴ ἄμορφον, θρηνεῖν δὲ καὶ ἔξω τῆς οἰκίας φωνὴν ἐξαγγέλλειν ἀπαγορεύειν, καὶ τὸν νεκρὸν εἰς τὸ φανερὸν προάγειν τῶν ὁδῶν κωλύειν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς πορευόμενον φθέγγεσθαι καὶ πρὸ ἡμέρας ἔξω τῆς πόλεως εἶναι.

ΠΕΡΙ ΤΑΦΗΣ. ΡΚΓ.

1 *Εὐριπίδου Πολυΐδῳ.*

Ἀνθρώπων δὲ μαίνονται φρένες,
δαπάνας ὅταν θανοῦσι πέμπωσιν κενάς.

2 *Μενάνδρου Περινθίας.*

Οὐ πώποτ' ἐζήλωσα πολυτελῆ νεκρόν·
εἰς τὸν ἴσον ὄγκον τῷ σφόδρ' ἔρχετ' εὐτελεῖ.

3 *Μοσχίωνος* (Eurip. Suppl. 533).

Ἐάσατ' ἤδη γῇ καλυφθῆναι νεκρούς·
ὅθεν δ' ἕκαστον εἰς τὸ σῶμ' ἀφίκετο,
ἐνταῦθ' ἀπελθεῖν, πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα,
τὸ σῶμα δ' εἰς γῆν. οὔτι γὰρ κεκτήμεθα
ἡμέτερον αὐτὸ πλὴν ἐνοικῆσαι βίον·
κἄπειτα τὴν θρέψασαν αὐτὸ δεῖ λαβεῖν.

4 *Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.*

Τὸ ζῆν ἀφέντες τὸ κατὰ γῆν τιμῶσί σου.
Κενόν γ'· ὅταν γὰρ ζῇ τις, εὐτυχεῖ, Κρέων.

5 *Λάωνος ἐκ Διαθηκῶν.*

Τῶν γὰρ μετ' ἐμαυτὸν εἰκόνων καὶ μνημάτων
ἀεὶ καταφρονῶν ζῶν ἔχειν τι βούλομαι.

6 *Ὁμήρου Ὀδυσσείας* (α' 291).

Σῆμά τέ οἱ χεῦσαι καὶ ἐπὶ κτέρεα κτερεΐξαι.

7 *Τοῦ αὐτοῦ Ἰλιάδος* (π' 674).

Ὄφρά ἑ ταρχύσωσι κασίγνητοί τε ἔται τε
τύμβῳ τε στήλῃ τε· τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων.

8 *Τοῦ αὐτοῦ* (τ' 228).

Ἀλλὰ χρὴ τὸν μὲν καταθάπτειν ὅς κε θάνῃσι,
νηλέα θυμὸν ἔχοντας, ἐπ' ἤματι δακρύσαντας.

9 *Θουκυδίδου* (II, 43).

Ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος.

10 *Ἐκ τῆς Αἰλιανοῦ συμμίκτου ἱστορίας.*

Ὁ Σωκράτης, ἐπεὶ τὸ κώνειον ἔμελλε πίεσθαι, τῶν ἀμφὶ τὸν Κρίτωνα ἐρομένων αὐτὸν τίνα τρόπον ταφῆναι θέλει "ὅπως ἂν ὑμῖν" ἀπεκρίνατο "ᾗ ῥᾷστον."

11 *Διογένους.*

Ἔλεγεν ὁ Διογένης, ὅτι ἂν μὲν κύνες αὐτὸν σπαράξωσιν, Ὑρκανία ἔσται ἡ ταφή, ἂν δὲ γῦπες, ἀπτέωνται· ἂν δὲ μηδεὶς προσέλθῃ, ὁ χρόνος καλλίω τὴν διὰ τῶν πολυτελεστάτων, ἡλίου καὶ ὄμβρου.

12 *Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.*

Κῖοι τοὺς ἀποθανόντας κατακαύσαντες καὶ ὀστολογήσαντες ἐν ὅλμῳ τὰ ὀστᾶ καταπτίσσουσιν, εἶτα ἐνθέντες εἰς πλοῖον καὶ κόσκινον λαβόντες ἀναπλέουσιν εἰς πέλαγος καὶ πρὸς τὸν ἄνεμον ἐξοδιάζουσιν, ἄχρις ἂν πάντα ἐκφυσηθῇ καὶ ἀφανῆ γένηται.

Ταῦροι Σκυθικὸν ἔθνος τοῖς βασιλεῦσι τοὺς εὐνουστάτους τῶν φίλων σύγκαταθάπτουσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποθανόντος φίλου ἢ μέρος ἢ τὸ ὅλον ἀποτέμνει ὠτίον πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ τελευτήσαντος.

Σινδοὶ τοσούτους ἰχθῦς ἐπὶ τοὺς τάφους ἐπιβάλλουσιν, ὅσους πολεμίους ὁ θαπτόμενος ἀπεκτονὼς ᾖ.

Κολχοὶ τοὺς τελευτήσαντας οὐ θάπτουσιν, ἀλλὰ κρημνῶσιν ἀπὸ δένδρων.

Φρύγες οὐ κατορύττουσι τοὺς ἱερεῖς τελευτήσαντας, ἀλλ' ἐπὶ λίθους δεκαπήχεας τιθέασιν ὀρθούς.

Πάνηβοι Λίβυες, ὅταν αὐτοῖς βασιλεὺς ἀποθάνῃ, τὸ μὲν σῶμα κατορύττουσι, τὴν δὲ κεφαλὴν ἀποκόψαντες καὶ χρυσώσαντες ἀνατιθέασιν ἐν ἱερῷ.

Ἰνδοὶ συγκατακαίουσιν, ὅταν τελευτήσωσι, τῶν γυναικῶν τὴν προσφιλεστάτην. αὐτῶν δὲ ἐκείνων ἀγὼν μέγιστος γίγνεται, σπουδαζόντων νικῆσαι ἑκάστην τῶν φίλων.

Τὸ αὐτὸ καὶ Ἡρόδοτος ἐν πέμπτῃ ἱστοριῶν παρὰ Σκυθῶν τῶν ὕπερθεν Κρηστωναίων γίγνεσθαι λέγει.

13 *Ἡροδότου ἱστορίας τρίτης* (16).

Πέρσαι καὶ Αἰγύπτιοι οὐχ ὅσιον ἡγοῦνται τοὺς νεκροὺς καίειν· Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσιν εἶναι τὸ πῦρ, διὸ οὐδὲ δίκαιον εἶναι λέγουσι θεῷ νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται τὸ πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν, τάπερ ἂν λάβῃ, πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ· οὐκ οὖν θηρίοισι οὐδαμῶς σφιν νόμος ἐστὶ τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσιν, μὴ κείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ.

14 *Πλάτωνος νόμων δ'* (p. 719 d).

Οὔσης γὰρ ταφῆς τῆς μὲν ὑπερβεβλημένης τῆς δὲ ἐλλειπούσης τῆς δὲ μετρίας, τὴν μίαν ἑλόμενος σὺ τὴν μέσην ταύτην προστάττεις καὶ ἐπῄνεσας ἁπλῶς. ἐγὼ δέ, εἰ μὲν γυνή μοι διαφέρουσα εἴη πλούτῳ καὶ θάπτειν αὐτὴν διακελεύοιτο ἐν τῷ ποιήματι, τὸν ὑπερβάλλοντα ἂν τάφον ἐπαινοίην· φειδωλὸς δ' αὖ τις καὶ πένης ἀνὴρ τὸν καταδεᾶ· μέτρον δὲ οὐσίας κεκτημένος καὶ μέτριος αὐτὸς ὢν τὸν αὐτὸν ἂν ἐπαινέσοι.

15 *Ξενοφῶντος ἐν τῷ η'* (7,25) *περὶ τῆς Κύρου παιδείας.*

Τὸ δ' ἐμὸν σῶμα ὦ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε μήτε ἐν ἀργυρῷ μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενί, ἀλλ' ὡς τάχιστα τῇ γῇ ἀπόδοτε. τί γὰρ τούτου μακαριώτερον ἢ τὸ γῇ μιχθῆναι, ἣ πάντα μὲν τὰ καλά, πάντα δὲ τἀγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει; ἐγὼ δὲ καὶ ἄλλως φιλάνθρωπος ἐγενόμην καὶ νῦν ἡδέως ἄν μοι δοκῶ κοινωνῆσαι τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπους.

ΠΑΡΗΓΟΡΙΚΑ. ΡΚΔ.

1 *Ὁμήρου Ἰλιάδος ω'* (549).

Ἴσχεο, μηδ' ἀλίαστον ὀδύρεο σὸν κατὰ θυμόν.
οὐ γάρ τι πρήξεις ἀκαχήμενος υἷος αἰνῶς,
οὐδέ μιν ἀνστήσεις, πρὶν καὶ κακὸν ἄλλο πάθησθα.

2 *Τοῦ αὐτοῦ Ἰλιάδος τ'* (225).

Γαστέρι δ' οὔ πως ἔστι νέκυν πενθῆσαι Ἀχαιούς.

3 *Ὁμήρου* (Il. ω' 46).

Μέλλει μέν πού τις καὶ φίλτερον ἄλλον ὀλέσσαι,

ἠὲ κασίγνητον ὁμογάστριον ἠὲ καὶ υἱόν.
ἀλλ' ἤτοι κλαύσας καὶ ὀδυρόμενος μεθέηκε·
τλητὸν γὰρ μοῖραι θυμὸν θέσαν ἀνθρώποισι.

4 [Ὁμήρου Ἰλ. ω' 602.]

Καὶ γάρ τ' ἠύκομος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου,
τῇ περ δώδεκα παῖδες ἐνὶ μεγάροισιν ὄλοντο,
ἓξ μὲν θυγατέρες ἓξ δ' υἱέες ἡβώωντες.

5 Σιμωνίδου.

Τοῦ μὲν θανόντος οὐκ ἂν ἐνθυμοίμεθα,
εἴ τι φρονοῖμεν, πλεῖον ἡμέρης μιῆς.

6 Μενάνδρου.

Ἐπὶ τοῦτ' ἐγένοντο πάντες, ἐνθάδ' ἥξομεν...
Ἀνθρωπίνως δεῖ τὰς τύχας φέρειν, ξένε.
Τὰ κοινὰ κοινῶς χρὴ δεῖ φέρειν συμπτώματα.

7 Εὐριπίδου Ἰνοῦς.

Γίγνωσκε τἀνθρώπεια μηδ' ὑπερμέτρως
ἄλγει· κακοῖς γὰρ οὐ σὺ πρόσκεισαι μόνη.

8 Εὐριπίδου Πρωτεσίλαος.

Πέπονθεν οἷα καὶ σὲ καὶ πάντας μένει.

9 Θεόγνιδος (1029).

Τόλμα, θυμέ, κακοῖσιν ὅμως ἄτλητα πεπονθώς·
δειλῶν τοι κραδίη γίγνεται ὀξυτέρη.
μηδὲ σύ γ' ἀπρήκτοισιν ἐπ' ἔργμασιν ἄλγος ἀέξων
ἔχθει, μηδ' ἄχθου, μηδὲ φίλους ἀνία,
μηδ' ἐχθροὺς εὔφραινε· θεῶν δ' εἱμαρμένα δῶρα
οὐκ ἂν ῥηιδίως θνητὸς ἀνὴρ προφύγοι.

10 Φιλητᾶ παιγνίων.

Ἐκ θυμοῦ κλαῦσαί με τὰ μέτρια, καί τι προσηνὲς
εἰπεῖν, μεμνῆσθαί τ' οὐκ ἔτ' ἐόντος ὅμως.

11 *Φιλητᾶ ἐπιγραμμάτων.*
Οὐ κλαίω ξείνων σε φιλαίτατε· πολλὰ γὰρ ἔγνως
καλά· κακῶν δ' αὖ σοι μοῖραν ἔνειμε θεός.

12 *Εὐφορίωνος.*
Τῷ καὶ μέτρια μέν τις ἐπὶ φθιμένῳ ἀκάχοιτο,
μέτρια καὶ κλαύσειεν· ἐπεὶ καὶ πάμπαν ἄδακρυν
μοῖραι ἐπημήναντο.

13 *Ὅμηρος Ὀδυσσείας δ'* (103).
Αἰψηρὸς δὲ κόρος κρυεροῖο γόοιο.

14 [*Ἰλιάδος ω'* 525].
Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι
ζώειν ἀχνυμένους, αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰσίν.

15 *Στησιχόρου.*
Ἀτελέστατα γὰρ καὶ ἀμήχανα τοὺς θανόντας κλαίειν.

16 *Εὐριπίδου Μελανίππης.*
Τί τοὺς θανόντας οὐκ ἐᾷς τεθνηκέναι,
καὶ τἀκχυθέντα συλλέγεις ἀλγήματα;

17 *Σοφοκλέους ἐκ Σκυρίων.*
Ἀλλ' εἰ μὲν ἦν κλαίουσιν ἰᾶσθαι κακὰ
καὶ τὸν θανόντα δακρύοις ἀνιστάναι,
ὁ χρυσὸς ἧσσον κτῆμα τοῦ κλαίειν ἂν ἦν.
νῦν δ', ὦ γεραιέ, ταῦτ' ἀνηνύτως ἔχει,
τὸν ἐν τάφῳ κρυφθέντα πρὸς τὸ φῶς ἄγειν.
κἀμοὶ γὰρ ἂν πατήρ γε δακρύων χάριν
ἀνῆκτ' ἂν εἰς φῶς.

18 *Φιλήμονος Σαρδίου.*
Εἰ τὰ δάκρυ' ἡμῖν τῶν κακῶν ἦν φάρμακον,
ἀεί θ' ὁ κλαύσας τοῦ πονεῖν ἐπαύετο,
ἠλλαττόμεσθ' ἂν δάκρυα δόντες χρυσίον.

19 *Τιμοκλέους.*

Ὦ 'τὰν ἄκουσον, ἤν τι σοι δοκῶ λέγειν·
ἄνθρωπός ἐστι ζῷον ἐπίπονον φύσει,
καὶ πολλὰ λυπήρ' ὁ βίος ἐν ἑαυτῷ φέρει.
παραψυχὰς οὖν φροντίδων ἀνεύρετο
ταύτας· ὁ γὰρ νοῦς τῶν ἰδίων λήθην λαβὼν
πρὸς ἀλλοτρίῳ τε ψυχαγωγηθεὶς πάθει,
μεθ' ἡδονῆς ἀπῆλθε παιδευθείς θ' ἅμα.
τοὺς γὰρ τραγῳδοὺς πρῶτον, εἰ βούλει, σκόπει
ὡς ὠφελοῦσι πάντας. ὧν μὲν γὰρ πένης,
πτωχότερον αὑτοῦ καταμαθὼν τὸν Τήλεφον
γενόμενον, οὕτω τὴν πενίαν ῥᾷον φέρει.
ὁ νοσῶν τι μανικόν, 'Αλκμέων' ἐσκέψατο.
ὀφθαλμιᾷ τις, εἰσὶ Φινεῖδαι τυφλοί.
τέθνηκέ τῳ παῖς, ἡ Νιόβη κεκούφικεν.
χωλός τίς ἐστι, τὸν Φιλοκτήτην ὁρᾷ.
γέρων τις ἀτυχεῖ, κατέμαθεν τὸν Οἰνέα.
ἅπαντα γὰρ τὰ μείζον' ἢ πέπονθέ τις
ἀτυχήματ' ἄλλοις γεγονότ' ἐννοούμενος,
τὰς αὐτὸς αὑτοῦ συμφορὰς ἧττον στένει.

20 *Εὐριπίδου 'Αλεξάνδρου.*

Παλαιὰ καινοῖς δακρύοις οὐ χρὴ στένειν.

21 *Φιλιππίδου.*

Ὁ κοινὸς ἰατρός σε θεραπεύσει χρόνος.

22 *Μενάνδρου.*

Πάντων ἰατρὸς τῶν ἀναγκαίων κακῶν
χρόνος ἐστίν, οὗτος καὶ σὲ νῦν ἰάσεται.

23 *Ὁμήρου* (Il. ω' 128).

Τέκνον ἐμόν, τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων
σὴν ἔδεαι κραδίην;

24 Πυθαγόρου.
Φείδεο τῆς ζωῆς, μή μιν καταθυμοβορήσῃς.

25 Διφίλου.
Λύπης δὲ πάσης γίγνετ' ἰατρὸς χρόνος.

26 Φιλητᾶ Δήμητρος.
Ἀλλ' ὅτ' ἐπὶ χρόνος ἔλθῃ, ὃς ἐκ Διὸς ἄλγεα πέσσειν
ἔλλαχε καὶ πενθέων φάρμακα μοῦνος ἔχει.

26a Φιλητᾶ Δήμητρος.
Καὶ γάρ τις μελέοιο κορεσσάμενος κλαυθμοῖο
κήδεα δειλαίων εἷλεν ἀπὸ πραπίδων.

27 Ἀντιφάνους ἐξ Ἀφροδισίου.
Πενθεῖν δὲ μετρίως τοὺς προσήκοντας φίλους.
οὐ γὰρ τεθνᾶσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδόν,
ἣν πᾶσιν ἐλθεῖν ἔστ' ἀναγκαίως ἔχον,
προεληλύθασιν· εἶτα χἠμεῖς ὕστερον
εἰς ταὐτὸ καταγωγεῖον αὐτοῖς ἥξομεν,
κοινῇ τὸν ἄλλον συνδιατρίψοντες χρόνον.

28 Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης (1271).
Παῦσαι δὲ λύπης τῶν τεθνηκότων ὕπερ.
πᾶσιν γὰρ ἀνθρώποισιν ἥδε πρὸς θεῶν·
ψῆφος κέκρανται, κατθανεῖν τ' ὀφείλεται.

29 Εὐριπίδου Τημενίδαις.
Τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποισι κατθανεῖν μένει.
κοινὸν δ' ἔχοντες αὐτὸ κοινὰ πάσχομεν
πάντες· τὸ γὰρ χρεὼν μεῖζον ἢ τὸ μὴ χρεών.

30 Ἀρχιλόχου.
Κήδεα μὲν στονόεντα Περίκλεες, οὐδέ τις ἀστῶν
μεμφόμενος θαλίῃς τέρψεται οὐδὲ πότοις.
τοίους γὰρ κατὰ κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης
ἔκλυσεν, οἰδαλέους δ' ἀμφ' ὀδύνῃς ἔχομεν

πνεύμονας· ἀλλὰ θεοὶ γὰρ ἀνηκέστοισι κακοῖσιν,
ὦ φίλ', ἐπὶ κρατερὴν τλημοσύνην ἔθεσαν
φάρμακον· ἄλλοτε δ' ἄλλος ἔχει τόδε· νῦν μὲν ἐς ἡμέας
ἐτράπεθ', αἱματόεν δ' ἕλκος ἀναστένομεν.
ἐξαῦτις δ' ἑτέρους ἐπαμείψεται· ἀλλὰ τάχιστα
τλῆτε γυναικεῖον πένθος ἀπωσάμενοι.

31 *Πολυαίνου.*

Ἐπὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι μὴ λυποῦ, ἀναγκαῖον γάρ, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς αἰσχρῶς τελευτῶσιν.

32 *Ἀμάσιος.*

Ἄμασις πρός τινα τὸν υἱὸν ἀποβαλόντα εἶπεν "εἰ ὅτε μηδέπω ἦν οὐκ ἐλύπου, μηδὲ νῦν λυπηθῇς, ὅτε οὐκ ἔτ' ἐστίν."

33 *Δίωνος ἐκ τοῦ Χαριδήμου* (p. 348 Emp.).

Τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς οὕτω γέγονεν, ὡς ἔδοξε τῷ θεῷ. χρὴ δὲ μὴ γιγνομένων χαλεπὸν ἡγεῖσθαι μηδὲ δυσχερῶς φέρειν, ὥσπερ ἐν δεινοῖς οὖσι. παραινοῦσι δὲ ἄλλοι τε σοφοὶ καὶ οὐχ ἥκιστα Ὅμηρος λέγων μηδαμῇ ἀπόβλητα εἶναι ἀνθρώποις θεῶν δῶρα, καλῶς ὀνομάζων τὰ δῶρα τὰ ἔργα τῶν θεῶν, ὡς ἅπαντα ἀγαθὰ ὄντα καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γιγνόμενα.

34 *Θεοκρίτου.*

Θεόκριτός ἐν περιδείπνῳ τοῦ πενθοῦντος λαιμάργως ἐσθίοντος "θάρρει βέλτιστε" εἶπεν "οὐ σοὶ μόνῳ ταῦτα γέγονεν."

35 *Ἀπολλώνιος Νουμηνίῳ.*

Οὐ θρηνητέον οἵων φίλων ἐστερήθημεν, ἀλλὰ μνημονευτέον ὅτι μετὰ τῶν φίλων τὴν καλλίστην βιοτὴν ἐβιοτεύσαμεν.

36 Ὑπερίδου.

Χαλεπὸν μὲν ἴσως ἐστὶ τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ὄντας πάθεσι παραμυθεῖσθαι. τὰ γὰρ πένθη οὔτε λόγῳ οὔτε νόμῳ κοιμίζεται, ἀλλ' ἡ φύσις ἑκάστου καὶ φιλία πρὸς τὸν τελευτήσαντα τὸν ὁρισμὸν ἔχει τοῦ λυπεῖσθαι. ὅμως δὲ χρὴ θαρρεῖν καὶ τῆς λύπης παραιρεῖν εἰς τὸ ἐνδεχόμενον καὶ μεμνῆσθαι μὴ μόνον τοῦ θανάτου τῶν τετελευτηκότων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρετῆς ἧς καταλελοίπασιν. οὐ γὰρ θρήνων ἄξια πεπόνθασιν, ἀλλ' ἐπαίνων μεγάλων πεποιήκασιν. εἰ δὲ γήρως θνητοῦ μὴ μετέσχον, ἀλλ' εὐδοξίαν ἀγήρατον εἰλήφασιν εὐδαίμονές τε γεγόνασι κατὰ πάντα. ὅσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ἄπαιδες τετελευτήκασιν, οἱ παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔπαινοι παῖδες αὐτῶν ἀθάνατοι ἔσονται· ὅσοι δὲ παῖδας καταλελοίπασιν, ἡ τῆς πατρίδος εὔνοια ἐπίτροπος αὐτοῖς τῶν παίδων καταστήσεται. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μέν ἐστι τὸ ἀποθανεῖν ὅμοιον τῷ μὴ γενέσθαι, ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ νόσων καὶ λύπης καὶ τῶν ἄλλων τῶν προσπιπτόντων εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον· εἰ δ' ἔστιν αἴσθησις ἐν ᾅδου καὶ ἐπιμέλεια παρὰ τοῦ δαιμονίου, ὥσπερ ὑπολαμβάνομεν, εἰκὸς τοὺς ταῖς τιμαῖς τῶν θεῶν καταλυομέναις βοηθήσαντας πλείστης κηδεμονίας ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τυγχάνειν.

37 Ἀπολλώνιος Θεαιτήτῳ.

Τὸ λυπούμενον ἀλλοτρίοις κακοῖς παραμυθοῦ.

38 Εὐσεβίου.

Ἀνιηροῦ τευ προσπεσόντος ἔπειτα χαλεπαίνειν τοῖσι θεοῖσι, μέζον κακὸν ἔστι ζητέειν.

39 Εὐσεβίου.

Ἀνιηροῦ τευ προσπεσόντος, εἴ τι τοῦ παρεστεῶτος

ἔστι εὑρέειν μέζον, ἐπιλέγεο, καὶ εὑρών, ὅτι μὴ ἐκεῖνο ἀλλὰ τὸ μεῖον ἔχεις, ἀσπάζεο.

40 *Διονυσίου Ἁλικαρνασέως.*

Τοῖς δὲ ἀνθισταμένοις καὶ μὴ καταπίπτουσι κουφότερα γίγνεται τὰ κακά.

41 *Σωκράτους.*

Πεττείᾳ τινὶ ἔοικεν ὁ βίος, καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφόν τινα τίθεσθαι τὸ συμβαῖνον· οὐ γάρ ἐστιν ἄνωθεν βαλεῖν οὐδὲ ἀνα θέσθαι τὴν ψῆφον.

42 *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Σώτειραν ἐπιστολῆς.*

Ἀλλ' οὔτε ἐπὶ θανάτῳ προσήκει τοσοῦτον πένθος εὑρέσθαι, ἐπισταμένην ὅτι ὁδοῦ ἀνθρωπίνης χρὴ νομίζειν ἀρχὴν μὲν γένεσιν τέλος δὲ θάνατον. ἀπέθανε δέ, ὅπερ ἂν καὶ ὁ μὴ θέλων ἔπαθε· τὸ δὲ καλῶς ἑκόντος τε ἔργον καὶ ἃ χρὴ παιδευθέντος. μακάριος οὖν δὴ Γρύλλος καὶ ὅστις οὐ τὸ μήκιστον ἑλόμενος τοῦ βίου, τὸ δὲ μετὰ ἀρετῆς, καὶ εἰ βραχὺν οἱ ἔδωκεν αἰῶνα ὁ θεός.

43 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ ι' πολιτείας* (p. 603 e).

Ἀνήρ, ἦν δ' ἐγώ, ἐπιεικής, τοιᾶσδε τύχης μετασχών, υἱὸν ἀπολέσας ἤ τι ἄλλο ὧν περὶ πλείστου ποιεῖται, ἐλέγομέν που καὶ τότε, ὅτι ῥᾷστα οἴσει τῶν ἄλλων. Πάνυ γε. Νῦν δὲ τόδε ἐπισκεψώμεθα, πότερον οὐδὲν ἀχθέσεται, ἢ τοῦτο μὲν ἀδύνατον, μετριάσει δέ πως πρὸς λύπην. Οὕτω μᾶλλον, ἔφη, τό γε ἀληθές. Τὸ δὲ νῦν μοι περὶ αὐτοῦ εἰπέ, πότερον αὐτὸν μᾶλλον οἴει τῇ λύπῃ μάχεσθαί τε καὶ ἀντιτείνειν, ὅταν ὁρᾶται ὑπὸ τῶν ὁμοίων, ἢ ὅταν ἐν ἐρημίᾳ μόνος αὐτὸς καθ' αὐτὸν γίγνηται; Πολύ που,

ἔφη, διοίσει, ὅταν ὁρᾶται. Μονωθεὶς δέ γε, οἶμαι, πολλὰ μὲν τολμήσει φθέγξασθαι, ἃ εἴ τις αὐτοῦ ἀκούοι, αἰσχύνοιτ' ἄν· πολλὰ δὲ ποιήσει, ἃ οὐκ ἂν δέξαιτό τινα ἰδεῖν δρῶντα. Οὕτως ἔχει, ἔφη. Οὐκ οὖν τὸ μὲν ἀντιτείνειν διακελευόμενον, λόγος καὶ νόμος ἐστί· τὸ δ' ἕλκον ἐπὶ τὰς λύπας, αὐτὸ τὸ πάθος; Ἀληθῆ. Ἐναντίας δὲ δὴ ἀγωγῆς γιγνομένης ἐν τῷ ἀνθρώπῳ περὶ τὸ αὐτό, ἅμα δύο ἔφαμεν δὴ ἀναγκαῖον εἶναι. Πῶς δ' οὔ; Οὐκ οὖν τὸ μὲν ἕτερον τῷ νόμῳ ἕτοιμον πείθεσθαι, ᾗ ὁ νόμος ἐξηγεῖται; Πῶς; Λέγει που ὁ νόμος, ὅτι κάλλιστον ὅτι μάλιστα ἡσυχίαν ἄγειν ἐν ταῖς ξυμφοραῖς καὶ μὴ ἀγανακτεῖν, ὡς οὔτε δήλου ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ τῶν τοιούτων· οὔτε εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν προβαῖνον τῷ χαλεπῶς φέροντι· οὔτε τὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἄξιον ὂν μεγάλης σπουδῆς, ὅ τε δεῖ ἐν αὐτοῖς ὅτι τάχιστα παραγίγνεσθαι ἡμῖν, τούτῳ ἐμποδὼν γιγνόμενον τὸ λυπεῖσθαι. Τίνι, ἦ δ' ὅς, λέγεις; Τῷ βουλεύεσθαι, ἦν δ' ἐγώ, περὶ τὸ γεγονός, καὶ ὥσπερ ἐν πτώσει κύβων πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ αὑτοῦ πράγματα, ὅπου ὁ νοῦς αἱρεῖ βέλτιστ' ἂν ἔχειν, ἀλλὰ μὴ προσπταίσαντας καθάπερ παῖδας ἐχομένους τοῦ πληγέντος ἐν τῷ βοᾶν διατρίβειν· ἀλλ' ἀεὶ ἐθίζειν τὴν ψυχὴν ὅτι τάχιστα γίγνεσθαι πρὸς τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ἐπανορθοῦν τὸ πεσόν τε καὶ νοσῆσαν ἰατρικῇ, θρηνῳδίαν ἀφανίζοντα. Ὀρθότατά γ' ἂν οὖν [τις, ἔφη,] πρὸς τὰς τύχας οὕτω προσφέροιτο. Οὐκ οὖν φαμὲν τὸ μὲν βέλτιστον τούτῳ τῷ λογισμῷ ἐθέλει ἕπεσθαι; Δῆλον δή. Τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀναμνήσεις τε τοῦ πάθους καὶ πρὸς τοὺς ὀδυρμοὺς ἄγον καὶ ἀπλήστως ἔχον αὐτῶν, ἆρ' οὐκ ἀλόγιστόν τε φήσομεν εἶναι καὶ ἀργὸν καὶ δειλίας φίλον; Φήσομεν οὖν.

ΟΤΙ ΟΥ ΧΡΗ ΠΑΡΟΙΝΕΙΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΤΕΤΕΛΕΥΤΗΚΟΤΑΣ. ΡΚΕ.

1 Ὁμήρου Ἰλιάδος ω′ (54).

Κωφὴν γὰρ δὴ γαῖαν ἀεικίζει μενεαίνων.

2 Ὁμήρου Ὀδυσσείας χ′ (412).

Οὐχ ὁσίη φθιμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι.

3 Μοσχίωνος ἐκ Φεραίων.

Κενὸν θανόντος ἀνδρὸς αἰκίζειν σκιάν.

4 *Ζῶντας κολάζειν, οὐ θανόντας εὐσεβές.*

5 Ἀρχιλόχου.

Οὐ γὰρ ἐσθλὰ κατθανοῦσι κερτομεῖν ἐπ' ἀνδράσιν.

6 Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.

*Θάνατος γὰρ ἀνθρώποισι νεικέων τέλος
ἔχει· τί γὰρ τοῦδ' ἐστὶ μεῖζον ἐν βροτοῖς;
τίς γὰρ πετραῖον σκόπελον οὐτάζων δορὶ
ὀδύναισι δώσει; τίς δ' ἀτιμάζων νέκυς,
εἰ μηδὲν αἰσθάνοιντο τῶν παθημάτων;*

7 Αἰσχύλου Ἕκτορος.

*Καὶ τοὺς θανόντας εἰ θέλεις εὐεργετεῖν
εἴτ' οὖν κακουργεῖν, ἀμφιδεξίως ἔχει,
τῷ μήτε χαίρειν μήτε λυπεῖσθαι φθιτούς.
ἡμῶν γε μέντοι νέμεσίς ἐσθ' ὑπερτέρα,
καὶ τοῦ θανόντος ἡ δίκη πράσσει κότον.*

8 Διονυσίου Σωτείρας.

*Πρὸς τὸν τελευτήσανθ' ἕκαστος, κἂν σφόδρα
ζῶν ἐχθρὸς ᾖ τις, γίγνεται φίλος τότε.*

9 Εὐριπίδου Φοινισσῶν (1330).

*Τοῖς γὰρ τεθνεῶσι χρὴ τὸν οὐ τεθνηκότα
τιμὰς διδόντα χθόνιον εὐσεβεῖν θεόν.*

10 *Τιμοκλέους Συνεργικά.*

Τοῖς μὲν τεθνεῶσιν ἔλεος ἐπιεικὴς θεός·
τοῖς ζῶσι δ' ἕτερον ἀνοσιώτατος φθόνος.

11 *Σοφοκλέους Λαρισαίων.*

Χρὴ δὲ τῷ τεθνηκότι
τὸν ζῶντ' ἐπαρκεῖν αὐτὸν ὡς θανούμενον.

12 *Μιμνέρμου....*

12[a] ...*ἐκ Νεοπτολέμου.*

Δεινοὶ γὰρ ἀνδρὶ πάντες ἐσμὲν εὐκλεεῖ
ζῶντι φθονῆσαι, κατθανόντα δ' αἰνέσαι.

13 *Σοφοκλέους Αἴαντι* (1091).

Μενέλαε, μὴ γνώμας ὑποστήσας σοφὰς
εἶτ' αὐτὸς ἐν θανοῦσιν ὑβριστὴς γένῃ.

14 *Μοσχίωνος.*

Τί κέρδος οὐκ ἔτ' ὄντας αἰκίζειν νεκρούς;
τί τὴν ἄναυδον γαῖαν ὑβρίζειν πλέον;
ἐπὴν γὰρ ἡ κρίνουσα καὶ τὰς ἡδονὰς
καὶ τἀνιαρὰ φροῦδος αἴσθησις φθαρῇ,
τὸ σῶμα κωφοῦ τάξιν εἴληφεν πέτρου.

15 *Χείλωνος.*

Τὸν τετελευτηκότα μὴ κακολόγει, ἀλλὰ μακάριζε.

16 *Πλάτωνος πολιτείας ε'* (469 d.).

Ἀνελεύθερον δὲ οὐ δοκεῖ καὶ φιλοχρήματον νεκρὸν συλᾶν, καὶ γυναικείας τε καὶ σμικρᾶς διανοίας τὸ πολέμιον νομίζειν τὸ σῶμα τοῦ τεθνεῶτος, ἀποπταμένου τοῦ ἐχθροῦ, λελοιπότος δὲ ᾧ ἐπολέμει; ἢ οἴει τι διάφορον δρᾶν τοὺς τοῦτο ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνουσι, τοῦ βάλλοντος οὐχ ἁπτόμεναι; Οὐδὲ σμικρόν, ἔφη. Ἐατέον ἄρα τὰς νεκροσυλίας καὶ τὰς τῶν ἀναιρέσεων διακωλύσεις.

17 *Τοῦ αὐτοῦ* (Legg. XI. p. 926 e.).

Εἴς τινα γὰρ οὖν μοι καιρὸν φαινόμεθα τοὺς ἔμπροσθεν λόγους διεξελθεῖν, ὡς ἄρα αἱ τῶν τελευτησάντων ψυχαὶ δύναμιν ἔχουσί τινα τελευτήσασαι, ᾗ τῶν κατ' ἀνθρώπους πραγμάτων ἐπιμελοῦνται. ταῦτα δὲ ἀληθεῖς μέν, μακροὶ δέ εἰσι περιέχοντες λόγοι. πιστεύειν τε ταῖς ἄλλαις φήμαις χρεὼν περὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτω πολλαῖσι καὶ σφόδρα παλαιαῖς οὔσαις· πιστεύειν δ' αὖ τοῖς νομοθετοῦσι ταῦθ' οὕτως ἔχειν, ἄν περ μὴ παντάπασιν ἄφρονες φαίνωνται, [ταύτῃ δὲ εἰ ταῦτ' ἐστὶ κατὰ φύσιν, πρῶτον μὲν τοὺς ἄνω θεοὺς φοβείσθων, οἳ τῶν ὀρφανῶν τῆς ἐρημίας αἰσθήσεις ἔχουσιν· εἶτα τὰς τῶν κεκμηκότων ψυχάς, αἷς ἐστιν ἐν τῇ φύσει τῶν αὑτῶν ἐκγόνων κήδεσθαι διαφερόντως] καὶ τιμῶσί τε αὐτοὺς εὐμενεῖς εἶναι καὶ ἀτιμάζουσι δυσμενεῖς.

ΟΤΙ ΤΩΝ ΠΛΕΙΣΤΩΝ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ Η ΜΝΗΜΗ ΔΙΑΡΡΕΙ ΤΑΧΕΩΣ. ΡΚϛ.

1 *Εὐριπίδου.*

Τύμβῳ γὰρ οὐδεὶς πιστὸς ἀνθρώπων φίλος.

2 *Πινδάρου.*

Θανόντων δὲ καὶ λόγοι φίλοι προδόται.

3 *Σοφοκλέους Αἴαντος* (1266).

Φεῦ, τοῦ θανόντος ὡς ταχεῖά τις βροτοῖς
χάρις διαρρεῖ καὶ προδοῦσ' ἁλίσκεται.

4 *'Αρχιλόχου.*

Οὔ τις αἰδοῖος μετ' ἀστῶν καίπερ ἴφθιμος θανὼν
γίνεται· χάριν δὲ μᾶλλον τοῦ ζοοῦ διώκομεν
οἱ ζοοί, κάκιστα δ' αὐτῷ τῷ θανόντι γίνεται.

5 *Στησιχόρου.*
Θανόντος ἀνδρὸς
πᾶσ' ἀπόλλυταί ποτ' ἀνθρώπων χάρις.

6. 7 *Εὐριπίδου Τημενίδαις.*
Ὡς σκαιὸς ἀνὴρ καὶ ξένοισιν ἄξενος
καὶ μνημονεύων οὐδὲν ὧν ἐχρῆν φίλου.
σπάνιον ἄρ' ἦν θανοῦσιν ἀσφαλεῖς φίλοι,
κἂν ὁμόθεν ὦσι· τὸ γὰρ ἔχειν πλέον κρατεῖ
τῆς εὐσεβείας· ἡ δ' ἐν ὀφθαλμοῖς χάρις
ἀπόλωλ', ὅταν τις ἐκ δόμων ἀνὴρ θάνῃ.

8 *Σοφοκλέους.*
Χρόνος δ' ἀμαυροῖ πάντα κεἰς λήθην ἄγει.

ΓΝΩΜΑΙ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΑΛΑΚΩΣ ΚΑΙ ΥΠΤΙΩΤΕΡΩΣ ΔΙΑΚΕΙΜΕΝΟΥΣ ΜΑΛΙΣΤΑ ΤΗΝ ΩΦΕΛΕΙΑΝ ΠΑΡΕΧΟΥΣΑΙ, ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ.

1 *Ἀνιαρὸν μέν, πῶς γὰρ οὔ; τὸ μὴ ἐπικουφίζειν ἀτυχίας ἐλέῳ καὶ συμφορᾷ διὰ τὸ ἀνθρώπινον ἀδοκήτως παραπιπτούσας, ἀλλ' ὀνειδίζειν καὶ δριμυτέραν τὴν ὀδύνην ἐργάζεσθαι, ὑπέκκαυμα τοῦ πάθους καὶ τῆς δίκης εἰς τὸ ὁμογενὲς καθεστῶτας.*

2 *Βέλτιον ἐπὶ ξυροῦ ἢ ὄγκου βαίνειν μετὰ προλήψεως διὰ τὸ ἀβέβαιον καὶ ἀστάθμητον τοῦ βίου.*

3 *Γῆν ὥσπερ ἐπαμησάμενοι ἄνθρωποι, ἐπὶ τὸ ἀσελγέστερον προϊούσης τῆς μοχθηρίας, κατέχεαν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἐχθροῖς γέλωτα ὤφλησαν, ὡς καὶ οἱ ἐπιγενόμενοι ὀφλισκάνουσιν.*

4 Δεινὴ πέφυκεν ἡ συνήθεια κόρον ἀπογεννῆσαι, καὶ φύσιν ἐκ παραλλήλου μεταποιῆσαι.

5 Εὐπαθοῦσι τοῖς φίλοις οἱ πολλοὶ ἥδονται, δυσπαθοῦσι δὲ εὐαρίθμητοι συμπάσχουσι, κακῷ τὸ κακὸν παρηγοροῦντες.

6 Ζωὴν ἀμείψασθαι χειρίστης τὴν κρατίστην ἐπιπονώτερον.

7 Ἠλιθιότητος οὐχ ἧττον ἢ κενοσπουδίας τὸ ὑπεκλύειν τὸ ἀνακεχωρηκὸς τοῦ θυμοειδοῦς ἐν τοῖς περιπάτοις.

8 Θράσει μὲν οὐδεὶς οὐδέπω, πόνῳ δὲ καὶ γενναιότητι καὶ ἐπιεικείᾳ ἀρετὴν ἐπεκτήσατο.

9 Ἰατρεύειν δεῖ τοὺς ἀναφέροντας καὶ μή, μή πως οἳ μὲν πρὸς τὴν αὐτὴν νόσον οἳ δὲ τὴν ἐπὶ θανάτῳ βαδίσωσι.

10 Κράτιστον μὴ μᾶλλον ὑπ' ἀγχινοίας ἢ ἀρετῆς ἐγκαλλωπίζεσθαι.

11 Λίαν εὖ βεβηκότων ἀνδρῶν τῶν ἀκλινὲς τὸ τῆς ψυχῆς ὄρθιον ἐν τοῖς δεινοῖς διαφυλαττόντων.

12 Μέγιστον μὲν καὶ θεοῦ μόνον τὸ ἀνάλωτον, γενναίων δὲ τὸ καὶ μετὰ τὸ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀρχθῆναι ἐν τῷ παραχρῆμα ἀνενεγκεῖν.

13 Ναῦν ἐξ ἑνὸς ἀγκυρίου, καὶ [τὸν βίον] ἐκ μιᾶς ἐλπίδος πρὸς τὸν λιμένα τῆς ἀπαθείας οὐ καθορμίζομεν.

14 Ξένον χρὴ πάντα τρόπον τῶν γλαφυρῶν θεαμάτων τυγχάνειν καὶ μετέωρον σκιατροφίας, μή πως ὑφ' ἡδονῆς ἀρθέντα ἐπίσημον σχεῖν τὴν πονηρίαν.

15 Οὐ χαλεπὸν τοσοῦτον αὐτοῖς πληρώμασι κατα-

δῦναι ναῦν ὅσον ὑπέραντλον αὐτὸν τοῖς πάθεσιν ἀπειρηκότα τῷ βυθῷ τῆς ἀπωλείας καταβαπτίσαι.

16 Πᾶν ὃ τιμῆς τε καὶ τιμωρίας κατὰ τὸ ἴσον ἀφέστηκεν, οὔπω ἀρετή.

17 Ῥᾳστώνης τὴν ἀκμὴν παραιρεῖσθαι, κακίας ὑποπιμπλάσης καὶ διωλύγιον τὸν ὄλισθον παρασκευαζούσης.

18 Σαινόντων παρασίτων ἐπ' ἀρρήτοις καὶ ἀνωνύμοις αἰσχρουργίαις καὶ ὡς τὸ πολὺ καταγοητευόντων μὴ ἐπιστρέφεσθαι.

19 Τὸ μὲν δυσωπεῖσθαι τὰς τῶν φίλων συνουσίας εἰς δυσμένειαν ἀποτελευτώσας φυλάξασθαι οὐ ῥᾴδιον πρὸ πολλοῦ συνιδεῖν ἐπηλυγαζόντων τὸ ἀμύνασθαι, τὸ δὲ τὰς τῶν διαφόρων.

20 Ὑψιτενεῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν τῶν σωτηρίων ὁδῶν ἐπιλαμβανόμενον.

21 Φεύγειν δεῖ πάντα τρόπον τὰς σκολιὰς καὶ πρανεῖς, τὰς δὲ ἀποτόμους καὶ ὀρθίους τρίβους ἀσπάζεσθαι.

22 Χαλεπὰ τὰ καλά, τὰ δὲ κακὰ οὐ χαλεπά.

23 Ψυχὴν ὅτι μάλιστα τῆς τοῦ σώματος βδελυρίας χωρίζειν, ὅτι πᾶσα ἀνάγκη τὴν τούτων συμπάθειαν ἀποικονομεῖσθαι.

24 Ὥρας χρὴ ἀπεριμαχήτως ᾑρηκέναι· τὸ γὰρ περιεῖναι αὐτὰς κινδυνεύει μὴ οὐχὶ ἐπ' ἔσχατον κακὸν ὥσπερ αὖ κατὰ τὸ ἐναντίον χωρῆσαι.

ADDENDA EX EDIT. FROBEN.

1 *Ἱέρακος.*
Ἀρκοῦ τοῖς σαυτοῦ καὶ μὴ διάρπαζε τὰ πλησίον· μηδ' αὖ προΐεσο τῶν σῶν ὡς κατὰ τοῦτο μειονεκτῶν (p. 75).

2 *Κλειτάρχου.*
Ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ οὗ ἀδίκως ἔπραξας, δὶς ἀδικήσεις.

3 *Χάρης τοὺς ἀπόρρητον λόγον ἐκφέροντας ἀδικεῖν ᾤετο καὶ πρὸς οὓς ἐκφέρουσι. μισοῦμεν γὰρ οὐ μόνον τοὺς ἐκλαλήσαντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούσαντας ἃ μὴ βουλόμεθα* (p. 88).

4 *Ἡλιοδώρου* (4, 5).
Πάθος ἅπαν τὸ μὲν ὀξέως γιγνωσκόμενον εὐβοήθητον, τὸ δὲ χρόνῳ παραπεμπόμενον ἐγγὺς ἀνίατον (p. 163).

5 *Ἐρασιστράτου.*
Εἰθισμένοι δέ εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι, ὅταν διά τινα καιρὸν ἀναγκάζωνται ἀσιτεῖν, ζώναις πλατείαις τὴν κοιλίαν διασφίγγειν, ὡς τῆς πείνης αὐτοὺς ἧττον ἐνοχλούσης. σχεδὸν, καὶ ὅταν πλήρης ἡ κοιλία ᾖ, διὰ τὸ κένωμα ἐν αὐτῇ μηδὲν εἶναι, διὰ τοῦτο οὐ πεινῶσιν, ὅταν δὲ συμπεπτωκυῖα ᾖ, κένωμα οὐκ ἔχει (p. 174).

6 *Ἀρίστιππος ἔφη, πανταχόθεν ἴση καὶ ὁμοία ἡ εἰς ᾅδην ὁδός* (p. 177).

7 *Βρούτου.*
Ἆ τλῆμον ἀρετή, λόγος ἄρ' ἦσθα μόνος· ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἐτίμων, σὺ δ' ἐδούλευες τύχῃ (p. 197).

8 *Δημοκρίτου.*
Διηνεκὴς ἐπὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ τοῦ πλούτου ἐπιθυμία· μὴ κτηθεῖσα μὲν γὰρ τρύχει, κτηθεῖσα δὲ βασανίζει ταῖς φροντίσιν, ἀποκτηθεῖσα δὲ ταῖς λύπαις (p. 205).

9 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀδικείτω μοι πλούσιος, καὶ μὴ πένης,
ῥᾷον φέρειν γὰρ κρειττόνων τυραννίδα (p. 208).

10 *Δημοσθένους.*

Οὐδέν ἐστι τῆς ἀκρασίας ἐπωδυνώτερον (p. 222).

11 *Ἀριστοτέλους.*

Ἀνδρειότερος εἶναί μοι δοκεῖ ὁ τῶν ἐπιθυμιῶν ἢ τῶν πολεμίων κρατῶν· καὶ γὰρ χαλεπώτατόν ἐστι τὸ ἑαυτὸν νικῆσαι (p. 223).

ADDENDA EX COD. A.

---

1 *Δημοκρίτου.*

Μὴ διὰ φόβον ἀλλὰ διὰ τὸ δέον χρεὼν ἀπέχεσθαι ἁμαρτημότων.

2 *Πυθαγόρου.*

Ὧν ἕνεκα ζῆν ἐθέλεις, τούτων χάριν καὶ ἀποθανεῖν μὴ κατόκνει.

3 *Οἱ τὸ ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν ἔργων κέρδος εἰς τὰς καλὰς ἀναλίσκοντες λειτουργίας ὅμοιόν τι ποιοῦσι τοῖς ἀπὸ ἱεροσυλίας εὐσεβοῦσι.*

APPENDIX

EX COD. MS. FLORENTINO

PARALLELORUM SACRORUM

IOANNIS DAMASCENI.

Profanorum scriptorum sententiae ex Ioannis Damasceni Parallelis quae continentur in cod. XXII. plutei VIII. bibl. Laurent. chartac. in 4° min. saeculi XII. vel XIII. excerptae, quae Stobaei Florilegio vel corrigendo vel uberiori reddendo maxime sunt profuturae. SARTIUS.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ Α.

ΠΕΡΙ ΝΕΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΟΣΑ ΕΠΕΤΑΙ ΑΥΤΗΙ.

[a p. 74 b]

Κακόν τε 52, 1. *Νέων γὰϱ* 52, 6. *Νέος φιλ.* 52, 7. *Νεότης* 52, 2. *αϰαὶ* (sic) 52, 3. *Νεανίας* 52, 4. *Τὸ νέον* 52, 8. *Μὴ τοῦτο* 52, 9. *Ἥβης* 52, 11. *Ἥβη* 52, 12. *Πλάτωνος* 52, 13. *Πλάτωνος* 52, 14. *Χαλεπὸν* 52, 15. *Τὰ γὰϱ* 52, 16. *Αἰεὶ δ'* 52, 18. *Χϱῆν δὲ καὶ νόμον* 52, 17.

1 *Συμεών.*

Οὔτε πάνυ γήϱαι θαϱϱεῖν οὔτε νεότητα χϱὴ παντάπασιν ἀποδοκιμάζειν· ἔνι γ 'ϱ, οἶμαι, καὶ σωφϱονεῖν τὴν [b] *νεότητα καὶ τὸ γῆϱας πολλάκις τοῦ καθήκοντος ἀμελεῖν· ἄλλως καὶ κϱεῖσσον νεότης πολλάκις δοκιμασθεῖσα καὶ μηδὲν ἔχειν φαῦλον ἐπεγνωσμένη ἢ*

a A prima codicis pagina usque ad p. 74. nulli auctores profani recensentur, nisi Philo et Iosephus; quorum sententias praetermisimus describere, quum inter sacros in Ioannis Damasceni sacris Parallelis editis adcenseantur. SARTIUS.

b *νεότητι* ms.

πολιᾷ τῷ μακρῷ χρόνῳ συνεκταθεῖσα καὶ μηδέν τι μέγα μηδὲ λαμπρὸν καταπράξασα· τὴν μὲν γὰρ ὁδῷ βαδίζουσαν ἔνι καὶ πρὸς μέγα τῆς ἀρετῆς ἀναβῆναι, τὴν δὲ καινότερόν τι δράσειν ὁ [c] μακρὸς ἤδη χρόνος ἀπαγορεύει. τί φῂς ὁ τὴν πολιὰν ἡμῖν προτεινόμενος καὶ δυσωπῶν ἁπλῶς τῷ μήκει τῆς ἡλικίας; τιμᾷς τὸ γῆρας διὰ τὴν σωφροσύνην; ἀλλὰ θαυμάζω μᾶλλον τὴν σωφρονοῦσαν νεότητα· ἣ μὲν γὰρ ἐν τῷ λιμένι μένει καὶ διαφεύγει τὸν κίνδυνον, ἣ δὲ ἐν τῷ πελάγει πολλοῖς τοῖς πνεύμασι μαχομένη διασώζει τὸ σκάφος. [d] ἄλλως τε καὶ τῶν ἀγωνιζομένων μᾶλλον ἢ τῶν ἠρεμούντων οἱ στέφανοι· σὺ δ' οὐκ ἆθλον ἀρετῆς ἡγῇ τὴν τιμήν, τῷ γήραι ταύτην ἁπλῶς χαριζόμενος· εἰ μὲν γὰρ σύγχρονον αὐτὴν τῆς ἡλικίας ἔχει καὶ τὸ καλόν, δέχομαι τὴν προτίμησιν καὶ πρεσβεύω μᾶλλον ἐν τῷ γήραι τὴν ἀρετὴν καταλύσασαν ἢ τῷ σφοδρῷ τῆς νεότητος ἔτι σαλευομένην· εἰ δ' ὃ μὲν ὁδεύει [p. 75] διὰ τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ἀρετῆς εὐτόνως ἐπιμελεῖται, ὃ δ' οὐδένα μόχθον ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῇ πολιᾷ συνεισήνεγκε, τί καταλιπὼν πόνους [e] ἐθελουσίους ἔργον τιμᾷς ἁπλῶς φύσεως;

2 [f] *Δίωνος τοῦ Ῥωμαίου.*

Τίς γάρ ποτε καὶ ὅρος ἡλικίας τοῖς γ' ἅπαξ ἐκ μειρακίων ἐξελθοῦσι πρὸς τὸ τὰ δέοντα φρονεῖν ἔπεστι; τίς ἀριθμὸς ἐτῶν πρὸς τὸ τὰ προσήκοντα πράττειν ἀποδέδεικται; οὐχ ὅσοι μὲν [g] ἂν τῇ τε φύσει καὶ τῇ τύχῃ χρηστῇ χρήσωνται, πάντα ἀπ' ἀρχῆς εὐθὺς ἃ δεῖ καὶ φρονοῦσι καὶ πράττουσιν; οἱ δὲ ἐν τῇδε τῇ

c μακρὸν—χρόνον ms. d ἄλλοι ms. e ἐθελουσίους] ἐθελουσίας ms. f Δίωνος] ἴωνος ms. pr. g ἂν τῇ] ἐν τῇ ms.

ἡλικίᾳ βραχὺν νοῦν ἔχοντες οὐδ' ἂν αὖθις ποτε . . . ἔτη διέλθοι, φρονιμώτεροι γένοιντο. ἀμείνων μὲν γὰρ ἄν τις [h] αὐτὸς ἑαυτοῦ προϊούσης τῆς ἡλικίας ὑπάρξειεν, ἔννους δ' ἐξ ἀνοήτου καὶ ἔμφρων ἐξ ἄφρονος οὐδ' ἂν εἷς ἐκβαίη. μὴ μέντοι τοὺς νέους εἰς ἀθυμίαν ὡς κατεγνωσμένους τὸ μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν δύνασθαι ἐμβάλητε· πᾶν γὰρ τοὐναντίον προτρέπεσθαι αὐτοὺς ὀφείλετε πάντα τὰ προσήκοντα αὐτοῖς προθύμως ποιεῖν ἀσκεῖν, ὡς καὶ τιμὰς καὶ ἀρχὰς καὶ πρὸ τοῦ γήρως ληψομένους· ἐκ γὰρ τούτου καὶ τοὺς πρακτικωτέρους βελτίους ποιήσετε, πρῶτον μὲν ἀνταγωνιστὰς πολλοὺς ἀποδείξαντες, ἔπειτ' ἐνδειξάμενοι ὡς καὶ τἄλλα πάντα καὶ τὰς ἡγεμονίας μὲν οὐκ ἐξ ἀριθμοῦ ἐτῶν ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς ἐμφύτου πᾶσι τοῖς πολίταις δώσετε.

3 Ἔστι που σύνεσις νέων καὶ γερόντων ἀσυνεσία· χρόνος γὰρ οὐ διδάσκει φρόνησιν, ἀλλὰ φύσις καὶ ὀρθὴ δίαιτα.

4 [i] Διῄρουν οἱ Πυθαγόρειοι τὰς ἡλικίας τῶν ἀνθρώπων εἰς τέσσαρα μέρη, παιδὸς νεανίσκου ἀνδρὸς καὶ γέροντος· καὶ τούτων τῶν ἡλικιῶν ἑκάστην ὁμοίαν [k] ἔφασαν εἶναι ταῖς κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν τῶν ὡρῶν μεταβολαῖς, τὸ μὲν ἔαρ τῷ παιδὶ διδόντες, τὸ δὲ θέρος τῷ νεανίσκῳ, τὸ δὲ φθινόπωρον τῷ ἀνδρί, τὸν δὲ χειμῶνα τῷ γέροντι.

5 Γαΐου τοῦ Καίσαρος (Plut. Apophth. p. 207 e). Θορυβοῦντας δὲ τοὺς ἐν ἀξιώματι νέους καταστεῖλαι βουλόμενος, ὡς οὐ [l] προσεῖχον, ἀλλ' ἐθορύβουν

h αὐτὸς ἑαυτῷ ms. i τιήρουν ms. k ἔφθασαν ms.
l προσεῖχον—ἐθορύβουν] cum Plutarcho, προσεῖχε—ἐθορύ-

"ἀκούσατε" εἶπε "νέοι γέροντος, οὐ νέου γέροντες ἤκουσαν."

6 *Ἡροδώρου.*

Νέος ἐν πολυτελέσι βρώμασι καὶ ποτοῖς, ἔτι δὲ ἀφροδισίοις ἀνατρεφόμενος λέληθεν ἑαυτὸν ἐν τῷ θέρει τὴν χλαῖναν κατατρίβων.

7 *Σωκράτους.*

[m] Μόνῳ τῷ 3, 43.

8 Πλάτων παρεκελεύετο τοὺς νέους τρία ταῦτα ἔχειν, ἐπὶ μὲν τῶν γνωμῶν τὴν σωφροσύνην, ἐπὶ δὲ τῆς γλώσσης σιγήν; ἐπὶ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αἰδῶ.

9 [n] Αἰλιανοῦ τοῦ θ̄ ῑε περὶ ζῴων λογ. κεφ. ιξ (NA. IX, 10) ὅταν ἀποδύσηται τὸ γῆρας κ. τ. λ.

10 *Αἰλιανοῦ* (NA. 9, 10). Ἀετὸς ζῷον πλ. κ. τ. λ.

[[o] Λόγος β΄.

ΠΕΡΙ ΥΠΝΟΥ.]

1 *Πυθαγόρου.* Ἄγρυπνος—1, 19.

[p. 79] 2 [p] Διογένης τοὺς ῥήτορας τὰ δίκαια μὲν ἔφη ἐσπουδακέναι λέγειν, πράττειν δὲ οὐδαμῶς.

Ἀττικοῦ 13, 25. Ἄρχεσθαι 44, 1. Μὴ νεῖκος 44, 2. Καὶ τοὺς 44, 4. Οὐκ ἔστιν 44, 6. Ἄρχοντες 44, 7. Παντελῶς 44, 3. Τὸ γὰρ 44, 5. Καλὸν 44, 8. Τόν τε νόμον 44, 12. Ἄδ' ὡς 44, 13. Κρέσσον 44, 14.

βει ms. *m* Μόνῳ] ω.·. (ντ) πόνῳ ms. *n* Αἰλιανοῦ] λι (J) ms. *o* Λόγος β΄. περὶ ὕπνου.] Titulum hunc, quemadmodum etiam illum περὶ νηστείας de meo addidi; nam in hac secunda Parallelorum parte, ac praecipue a p. 75. codicis usque ad p. 125. nullae sunt titulorum nec capitum inscriptiones. SARTIUS. *p* Διογένης τοὺς] Διογέν. Τοὺς et mox ἔφην ms.

Τοὺς κατοικοῦντας 44, 20. Φῦναι 44, 23. Ὁ δὲ Λυκ. 44, 24. Τοὺς βουλομένους 44, 40. Παρὰ Ταρτησίοις 44, 41. Περσῶν 44, 41. Οἱ δὲ βασ. 44, 42. Ἀγάθυρσοι 44, 43. Οἱ μὲν οὖν 44, 22. Δέξασθε 44, 22. [q] Πλάτωνος Τιμαίου—Μινῶος—Νόμων β γ δ ε ϛ θ ια ιβ.

[Λόγος γ΄.]

ΠΕΡΙ ΝΕΦΩΝ ΟΜΙΧΛΗΣ ΥΕΤΩΝ ΔΡΟΣΟΥ ΧΙΟΝΟΣ ΧΑΛΑΖΗΣ. [p. 90]

1 Ἀναξιμένης νέφη μὲν γίνεσθαι παχυνθέντος ἐπὶ πλεῖον τοῦ ἀέρος, μᾶλλον δὲ ἐπισυναχθέντος ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὄμβρους· χιόνα δὲ ἐπειδὰν τὸ καταφερόμενον ὕδωρ παγῇ· χάλαζαν δὲ ὅταν συμπεριληφθῇ τι τῷ ὑγρῷ πνευματικόν.

2 Ἀναξαγόρας νέφη μὲν καὶ χιόνα παραπλησίως, χάλαζαν δ' ὅταν ἀπὸ τῶν παγέντων νεφῶν προωσθῇ τινὰ πρὸς τὴν γῆν ἤδη ταῖς καταφοραῖς ἀποψυχρού- [p. 90 b] μενα. στρογγυλοῦται...

3 Μητρόδωρος ἀπὸ τῆς ὑδατώδους ἀναφορᾶς ἐπὶ τοῦ ἀέρος συνίστασθαι τὰ νέφη.

4 Ξενοφάνης ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου θερμότητος ὡς ἀρκτικῆς αἰτίας τἀν τοῖς μεταρσίοις συμβαίνειν· ἀνελκομένου γὰρ ἐκ τῆς θαλάττης τοῦ ὑγροῦ τὸ γλυκὺ διὰ τὴν λεπτομέρειαν διακρινόμενον νέφη τε συνιστάνειν ὁμιχλούμενον καὶ καταστάζειν ὄμβρους ὑπὸ πιλήσεως καὶ διατμίζειν τὰ πνεύματα. γράφει γὰρ διαρρήδην "πηγὴ δ' ἐστὶ θάλασσα ὕδατος."

5 Ἐπικούρου. Ἐπίκουρος ἀπὸ τῶν ἀτμῶν. στρογ-

q Πλάτωνος] Platonis loca non exscripsit Sartius.

γυλαίνεσθαι τὴν χάλαζαν καὶ τὸν ὑετὸν ἀπὸ τῆς μακρᾶς καταφορᾶς ὑποπεπλασμένον.

6 Ἐμπεδοκλῆς ἔμπτωσιν φωτὸς εἰς νέφος ... καὶ πνεῦμα μὲν ἀποτελεῖν παρῶσαν τὰ νέφη, ὄμβρους δὲ διαχέαν, χάλαζαν δὲ πιλῆσαν, χιόνας δὲ συμπεριλαβόμενόν τι τοῦ ἀερώδους.

6[a] Ἐκ δὲ τῆς ὑγρᾶς καὶ ἀτμώδους ὑετούς τε καὶ δρόσους καὶ πάχνας ὁμίχλας τε καὶ νέφη καὶ χιόνας καὶ χαλάζας· ὑετοὺς μὲν γίνεσθαι τῆς ἀναδιδομένης ἀπὸ τῆς γῆς ἀτμίδος τοῖς ἄνω τόποις συνισταμένης κατὰ πύκνωσιν καὶ τρεπομένης εἰς ὕδωρ, εἶτα φερομένης ἀθρόως ἐπὶ γῆν διὰ τὴν ἀπόλειψιν τοῦ ἀναγαγόντος αὐτὴν θερμοῦ, σκεδασθείσης δὲ εἰς μικρὰ μόρια καλεῖσθαι ψεκάδας, πρὸ τοῦ δὲ μετεωρισθῆναι σφόδρα κατενεχθείσης διὰ τὴν τοῦ ἀναγαγόντος αὐτὴν πυρὸς ὀλιγότητα προσονομάζεσθαι δρόσον καὶ πάχνην· πάχνην μέν, ὅταν παγῇ πρὶν εἰς ὕδωρ συγκριθῆναι, γίνεσθαι δὲ χειμῶνος καὶ ἐν τόποις μᾶλλον χειμερινοῖς· δρόσον δ', ὅταν τὸ συνιστάμενον ὑγρὸν νύκτωρ ψυχθὲν ἅμα τοῖς ὄρθροις ἐπὶ γῆν ἐπιφέρηται· διὸ καὶ πλείστην πίπτειν δρόσον καὶ πάχνην περὶ τὰ ἕλη καὶ τὰς λίμνας καὶ τοὺς ποταμούς, καὶ μάλιστα περὶ τοὺς ἐναύλους καὶ κοίλους τῶν τόπων· ἀνάγεσθαί τε γὰρ πλεῖστον ὑγρὸν ἀπὸ τῶν τοιούτων χωρίων καὶ καταψύχεσθαι μᾶλλον· τὴν δ' ἀθρόαν ἀνάδοσιν λέγεσθαι τῆς ἀτμίδος ἐπὶ μικρὸν μὲν παχυνθεῖσαν ὁμίχλην, οἷον ἀραιὰν καὶ ἄγονον ὕδατος νεφέλην, ὡς ἂν προσυνισταμένην ταύτης καὶ προδιαλυομένην καὶ σημεῖον οὖσαν εὐδίας· τὴν δὲ μετεωρισθεῖσαν ἐπὶ πλεῖον καὶ συγκριθεῖσαν νεφέλην. πάντα δὲ περὶ γῆν ταῦτα γίνεσθαι διὰ τὸ μὴ πόρρω τὴν ἀτμίδα με-

τεωρίζεσθαι κατισχύειν· ἐν γοῦν τοῖς ὑψηλοτάτοις ὄρεσιν οὐδὲν γίνεσθαι τούτων· αἴτιον δ', ὅτι μάλιστα ἐκ τῶν κοίλων ἀνάγεται καὶ ἐφύδρων ἡ ἀτμὶς τόπων· ὥστε καθάπερ φορτίον πλεῖον φέρουσαν ἢ καθ' ἑαυτὴν τὴν ἀνάγουσαν θερμότητα μὴ δύνασθαι μετεωρίζειν ἐπὶ πολὺν ἄγαν τόπον, ἀλλ' ἐγγὺς οὖσαν ἔτι τῆς γῆς μεθιέναι πάλιν ἐπ' αὐτήν. ἐκ δὲ τοῦ περὶ τὰ νέφη τόπου τρία φοιτᾶν σώματα πρὸς ἡμᾶς, ὕδωρ καὶ χιόνα καὶ χάλαζαν· ὧν δύο μὲν ἀναλογίας ἔχει πρὸς ἄλληλα παρὰ τὸ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας γίνεσθαι τοῖς κάτω, διαφέροντα τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ πλήθει καὶ ὀλιγότητι. χιόνα γὰρ καὶ πάχνην εἶναι ταυτὸν καὶ ὑετὸν καὶ δρόσον, ἀλλὰ τὸ μὲν πολὺ τὸ δ' ὀλίγον· [r]τὸν μὲν γὰρ ὑετὸν ἐκ πολλῆς ἀτμίδος γίνεσθαι ψυχομένης, τὴν δὲ δρόσον ἐξ ὀλίγης, ἐφή- [p. 91] μερον γὰρ αὐτῆς ὑπάρχειν τὴν σύστασιν· ὁμοίως χιόνα καὶ πάχνην· χιόνα μὲν γὰρ εἶναι πῆξιν νέφους, ἀτμίδος δὲ τὴν πάχνην. διὸ καὶ χώρας ἢ ὥρας ψυχρᾶς σημεῖον γίνεσθαι τὴν χιόνα· χαλάζας δὲ κατὰ τοὐναντίον ἐν ταῖς εὐδιεινοτέραις συμβαίνειν χώραις ἢ ὥραις· θέρους γοῦν μάλιστα καὶ μετοπώρου γίνεσθαι, χειμῶνος δ' ὀλιγάκις καὶ ὅταν ἧττον ᾖ ψῦχος· εἶναι δὲ τὴν χάλαζαν τοῦ καταφερομένου πῆξιν ἐκ τῶν νεφῶν ὕδατος. ἐκ δὲ τῆς ξηρᾶς καὶ καπνώδους πόρρω διατεινούσης καὶ μετεωριζομένης, ὡς καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις διὰ τῆς ἐπιφορᾶς τῶν οὐρανίων ἐμπίμπρασθαι, τῶν πρότερον εἰρημένων ἕκαστον ἀποτελεῖσθαι.

7 Χρυσίππου.

Χρύσιππος ἔφησε τὴν ὁμίχλην νέφος διακεχυμέ-

r τὸν] τὸ ms.

νον ἢ ἀέρα πάχος ἔχοντα, δρόσον δὲ ἐξ ὁμίχλης καταφερόμενον ὑγρόν, ὑετὸν δὲ φορὰν ὕδατος ἐκ νεφῶν, ὄμβρον δὲ λαβροῦ ὕδατος καὶ πολλοῦ ἐκ νεφῶν φοράν, χάλαζαν δὲ ὑετοῦ πεπηγότος διάθρυψιν, χιόνα δὲ νέφος πεπηγὸς ἢ νέφους πῆξιν, τὸ δ' ἐπὶ τῆς γῆς πεπηγὸς ὕδωρ κρύσταλλον, πάχνην δὲ δρόσον πεπηγυῖαν.

8 Ἀρριανοῦ.

Ἀρριανός φησι τὴν ὁμίχλην, ἢ μὲν πρὸ νέφους ξυνίσταται πρὶν ἐξαναστῆναι, ἐπιπολὺ δ' ἀπὸ νέφους ἐκχυθέντος καὶ σκεδασθέντος· γίγνεται δὲ ταῦτα, εἰ μὴ κρατήσειεν αὐτῶν ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα ὅσα ἐν οὐρανῷ καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανός· ἀπὸ δὲ νεφελῶν, ὅσαι μὲν μὴ ἄγαν πιληθεῖσαι συνέστησαν, ψεκάδες καταφέρονται ἐπὶ γῆν, καὶ εἰς ταύτας διαλύονται ὁμίχλαι τε καὶ νεφελῶν ὅσαι [s] μανώτεραι· ὅσαι δὲ ἐπὶ μέγα ξυστᾶσαι εἰς ὕδωρ [t] μετέβαλον, ὑετοὺς ἐκ νεφῶν γεννῶσι. καὶ ὁμίχλαι μὲν τὸ πολὺ τῇ γῇ ἐπιιζάνουσιν, ἅτε δὴ κεχυμένης τε ἔτι καὶ ἀξυστάτου τῆς ἀτμίδος· αἱ νεφέλαι δὲ αἴρονται εἰς τὸ ἄνω· οὐ μὴν ὑπὲρ εἴκοσίν γε ἀπὸ γῆς σταδίους οὐδὲ αὗται ἀναφέρονται· ὅτι καὶ τῶν [u] ὀρῶν ὅσα ὑπὲρ εἴκοσί γε ἀπὸ γῆς σταδίους ἀνέχει ἐς εὐθύ (ἔστι δὲ καὶ εὐαρίθμητα ταῦτα [x] ἔν γε τοῖς καθ' ἡμᾶς τόποις) οὔτε ὑόμενα ὤφθη ποτὲ οὔτε καταπνεόμενα, οὐδὲ νεφέλη ὑπὲρ αὐτῶν ἢ καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἱζάνουσα. ἀλλὰ τῆς Οἴτης γε ἐπὶ τῇ ἀκρωρείᾳ [y] θύεσθαι ὅσα ἐστὶ νόμος καὶ Ἡρακλεῖ καὶ Φιλοκτήτῃ εἰς μνήμην τοῦ παλαιοῦ παθήματος, καὶ τὴν τέφραν ἐπὶ τῇ πυρκαϊᾷ ἐν χώρᾳ

s μενώτεραι ms. t μετέβαλλον ms. u ὁρῶν ms.
x ἔν γε] ἔν τε ms. y θύεσθαι] θ' ὕεσθαι ms.

μένειν. εἶναι γὰρ τὸν ἄνω ὑπὲρ γῆς ἀέρα λεπτόν τε ἤδη καὶ καθαρὸν καὶ αὐγοειδῆ, καὶ διὰ ταῦτα διαφορεῖσθαι τοὺς ἀτμοὺς ὅσοι πορρωτέρω ὑπεραναφέρονται· ὅση δὲ λεπτὴ ἀτμὶς μὴ ἐπὶ μέγα ἀρθεῖσα ἐσκεδάσθη ἀλλὰ ψυχθεῖσα κατηνέχθη ἐπὶ γῆν, δρόσος γίγνεται· πρὸς ἡλίου δὲ ἐπικαυθεῖσα ἐρυθαίνεται ἢ μελαίνεται, καὶ τοῦτο μὴν φοινιάδα μὲν τὸ ἐρυθρὸν αὐτοῦ, ἐρυσίβην δὲ ὅ τι περ καὶ μέλαν καλοῦσι· παγεῖσα δὲ καὶ πεσοῦσα ἐπὶ γῆν πάχνη γίγνεται· καὶ ἔστιν ὅ τι περ πάχνη πρὸς δρόσον, τοῦτο χιὼν πρὸς ὑετόν. ὅτι καὶ τὸ νέφος ξυνελθὸν μὲν ἄνευ πή- [p. 19 b] ξεως εἰς ὑετὸν διακρίνεται, παγὲν δὲ εἰς νιφετὸν συνάγεται. ὅτι πρὶν παντελῶς ἐς ὕδωρ ξυστῆναι τὴν νεφέλην, φθάνει παγὲν ἐς χιόνα, καὶ ἡ χρόα τῆς χιόνος τεκμηριῶσαι παρέχει, λευκή τε γὰρ καὶ αὐγοειδής ἐστιν. ὅτι πρὶν τραπῆναι ἐς ὕδωρ παγεῖσα θρύπτεται, οἷα δὴ οὐ σμικρὰν μοῖραν τοῦ πνεύματος φωτοειδοῦς ὄντος συνεπιλαμβάνουσα· ἔνθεν τε ἀφρῷ ἐς τὰ μάλιστα τὴν χρόαν ἔοικεν, ὅτι καὶ ἐν ἀφρῷ πολύ τι ἔνι πνεύματος· δηλοῦσι δὲ πομφόλυγες αἱ ἐπὶ τῶν ἀφρῶν οἷα δὴ ἐπιξέουσαι.

9 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου.*
Τὸ πυρὶ μεμιγμένον—πάχνη λέγεται.

[*Λόγος δ΄.*]

Sequitur in ms. novum caput sine titulo: post excerpta e SS. ac praecipue e Regum libris haec sequuntur: *Συνεσίου ἐκ τῶν ἐπιστολῶν. Τὰς πιθήκους—Αἰλιανοῦ τοῦ περὶ ζώων—* Tum aliud caput anepigraphum, in quo, post pauca quaedam ex SS. et Gregorio, occurrunt ista: *Πατρὶς* 40, 1. *Ὅθεν* [p. 94] *εὖ* 40, 3. *Ξενιτείη* 40, 6. *ἀνδρὶ* 40, 7. *Μήποτε*

40, 8. *Φυγάδος* 40, 9. *Αἰλιανοῦ τοῦ περὶ ζῴων γ' λόγου κεφ. λς'. κ. τ. λ.*

[*Λόγος* ς'.]

[p. 98b] Novum caput, in quo post excerpta e SS. haec: *Προσαρμόσεις ὧδε καὶ Αἰλιανοῦ τοῦ περὶ ζῴων θ' λόγου κεφ. λβ'. Λέων ὅταν.*

[*Λόγος* ζ'.]

[p. 99b] ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΟΚΕΙΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΟΥ ΤΩΙ ΛΟΓΩΙ ΧΡΗ ΚΡΙΝΕΙΝ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ ΑΛΛΑ ΤΩΙ ΤΡΟΠΩΙ· ΕΚΤΟΣ ΓΑΡ ΕΡΓΟΥ ΠΑΣ ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΤΤΟΣ.

1 *Ἀστυδάμαντος* [z]*Ἀλκμαίωνος.*
(*Οὐ*) *τοῦ δοκεῖν μοι, τῆς δ' ἀληθείας μέλει.*

2 *Εὐριπίδης Ἱκέτισιν* (901).
Τυδέως δ' ἔπαινον ἐν βραχεῖ θήσω μέγαν·
φιλότιμον ἦθος, πλούσιον, φρόνημα δὲ
ἐν τοῖσιν ἔργοις, οὐχὶ τοῖς λόγοις ἔχων.

3 *Αἰσχύλου Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας* (598).
Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι [a]*θέλει,*
βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος,
ἐξ ἧς τὰ [b]*κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.*

4 *Εὐήνου.*
Ἡγοῦμαι σοφίας εἶναι μέρος οὐκ ἐλάχιστον
ὀρθῶς γινώσκειν οἷος ἕκαστος ἀνήρ.

5 [c]*Σοφοκλέους Οἰδίποδος* (Col. 1143).
Οὐ γὰρ λόγοισιν τὸν βίον σπουδάζομεν
λαμπρὸν ποιεῖσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς δρωμένοις.

z *Ἀλκμαίονος* ms. a *θέλω* ms. b *δεκνὰ* ms. c hoc lemma in ms. ante art. seq. positum est.

6 Ὁ βίος ἔστ' ἀλαζονείας δεόμενος.

7 *Ἐπιχάρμου.*
Πρὸς δὲ τοὺς πέλας πορεύου λαμπρὸν ἱμάτιον ἔχων,
καὶ φρονεῖν πολλοῖσι δόξεις τυχὸν ἴσως [οὐδὲν φρονῶν].

8 *Φωκυλίδου.*
Πολλοί τοι δοκέουσι [d] σαόφρονες ἔμμεναι ἄνδρες,
σὺν κόσμῳ στείχοντες, ἐλαφρόνοοί περ ἐόντες.

9 *Εὐριπίδου.*
Πᾶς ὁ καθ' ἑαυτὸν τεχνολογῶν θαυμάζεται,
διακρινόμενος δὲ πρὸς ἑτέρους ἐλέγχεται
ὑποβολιμαίαν σύνεσιν ἠμφιεσμένος.

10 *Φιλήμονος Ἀδελφοῖς.*
Οὐκ ἂν λαλῇ τις μικρὸν ἐστὶ κόσμιος,
οὐδ' ἂν πορεύηταί τις εἰς τὴν γῆν βλέπων·
ὁ δ' ἡλίκον μὲν ἡ φύσις φέρει λαλῶν,
μηδὲν ποιῶν δ' ἄσχημον, οὗτος κόσμιος.

11 *Εὐριπίδου Φοίνικι.*
[e] Οἱ πεῖραν οὐ δεδωκότες
μᾶλλον δοκοῦντες ἢ πεφυκότες σοφοί.

12 *Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.*
Ὃς δ' εὐγλωσσίᾳ
νικᾷ, σοφὸς μέν, ἀλλὰ γὰρ τὰ πράγματα
κρείσσω νομίζω τῶν λόγων ἀεί ποτε.

13 *Εὐριπίδου.*
(Οὐ) μὴ φρονήσετ' κ. τ. λ. 86, 4.

d σαήφρονες] σώφρονες ms. et v. seq. ἐλαφρόνοοί. e Οἱ] ms. Ἀ.

14 *τίωνος.*

Ἐκ τῶν λόγων μὴ κρῖνε, Κλειτοφῶν, σοφὸν
ἢ χρηστὸν ἄνδρα, τὸν βίον ἐξέταζ' ἀεί·
πολλοὶ γὰρ εὖ λέγουσιν ἀδικίας χάριν,
τὰ δ' ἔργ' ἔχουσι φαῦλα κοὐ φρονοῦσιν εὖ.

15 [f]*Εὐριπίδου Παλαμήδῃ.*

Ὅστις λέγει μὲν εὖ, τὰ δ' ἔργ' ἐφ' οἷς λέγει
αἴσχρ' ἐστὶν αὐτοῦ, τοῦτον οὐκ αἰνῶ ποτέ.

16 *Σοφοκλέους* (Elect. 624).

Σύ τοι λέγεις νιν, οὐκ ἐγώ· σὺ γὰρ ποιεῖς
τοὔργον, τὰ δ' ἔργα τοὺς λόγους εὑρίσκεται.

17 *Εὐριπίδου Θυέστῃ.*

(Οὐ) πώποτ' ἔργου μᾶλλον εἰλόμην λόγους.

18 Τῷ λόγῳ μὲν εὖ διέρχει πάντα, τῷ δ' ἔργῳ κακῶς.

19 *Μενάνδρου.*

Οὐχ ὁ λόγος αὔξει τὴν τέχνην περισσὸς ὤν,
ἀλλ' αὐτὰ κοσμεῖ τὴν τέχνην τὰ πράγματα.

20 *Εὐριπίδου Πελιάσιν.*

[g]Φθείρου· τὸ γὰρ δρᾶν οὐκ ἔχων λόγους ἔχεις.

21 *Μενάνδρου.*

Τί δ' ὄφελος (εὖ) λαλοῦντος ἂν κακῶς φρονῇ;

22 *Εὐριπίδου* [h]*Μηδείας* (579).

[p. 100] Πολλὰ πολλοῖς εἰμὶ διάφορος βροτῶν·
ἐμοὶ γὰρ ὅστις ἄδικος ὢν σοφὸς λέγειν
πέφυκε, πλείστην ζημίαν ὀφλισκάνει·

f Εὐριπίδους ms. *g* Φθεἱρου] prima littera deest ms.
h μήδ. ms.

γλώσσῃ γὰρ αὐχῶν [i] τἄδικ' εὖ περιστελεῖν,
τολμᾷ πανουργεῖν, ἔστι δ' οὐκ ἄγαν σοφός.

23 *Μενάνδρου.*
Ὁ μὲν λόγος (σου) συνέσεως πολλῆς γέμει,
τὰ δ' ἔργα σύνεσιν οὐκ ἔχοντα φαίνεται.

24 [k] *Ποσειδίππου.*
Οὐκ ἔργον ἐστὶν εὖ λέγειν ἀλλ' εὖ φρονεῖν·
πολλοὶ γὰρ εὖ λέγοντες οὐκ ἔχουσι νοῦν.

25 *Εὐριπίδου.*
Ἤδη δὲ πολλῶν ᾑρέθην κριτὴς λόγων
καὶ πόλλ' [l] ἁμιλληθέντα μαρτύρων ὕπο
τἀναντί' ἔγνων συμφορᾶς μιᾶς πέρι.
κἀγὼ μὲν οὕτω [m] χὤστις ἔστ' ἀνὴρ σοφὸς
λογίζομαι τἀληθές, εἰς ἀνδρὸς φύσιν
βλέπων δίαιτάν θ' ἥντιν' ἡμερεύεται.

25a Καὶ τῷδε [n] δηλώσαιμ' ἄν, εἰ βούλοιο σύ,
τἀληθές, ὡς ἔγωγε καὐτὸς ἄχθομαι,
ὅστις λέγειν μὲν εὐπρεπῶς ἐπίσταται,
τὰ δ' ἔργα χείρω τῶν λόγων παρέσχετο.

26 *Μενάνδρου.*
Ὁ μὲν λόγος σου καὶ κατ' ὀρθὸν εὐδρομεῖ,
τὸ δ' ἔργον ἄλλην οἶμον ἐκπορεύεται.

27 *Σοφοκλέους Ἐριφύλῃ.*
Γλῶσσ' ἐν κενοῖσιν ἀνδράσιν τιμὴν ἔχει,
ὅπου λόγοι σθένουσι τῶν ἔργων πλέον.

i ms. τὰ δίκαι' — περιστέλλων — σοφόν. k οδιδίππου ms. l ἁμιληθέντα ms. m χὤστις] καὶ ὅστις ms. n δηλώσαιμ' ἐν εἰ β. εὖ σύ ms.

28 *Μενάνδρου.*

Ὁ μὴ φρονῶν μὲν πολλὰ δ' ἐφ' ἑκάστου λαλῶν δείκνυσιν αὐτὸν τὸν τρόπον τοῖς ῥήμασιν.

29 *Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου* (p. 261 d).

Ὅτι ὁ λόγος ἐὰν μὴ τῷ τρόπῳ [o] σύμφωνος ᾖ, ἀλλότριος γίνεται καὶ οὐ τοῦ λέγοντος, ὥσπερ ἐκεῖνος ὃν Θερσίτης ἔλεγε τοῖς Ἀχαιοῖς,

ὅν κεν ἐγὼ δήσας ἀγάγω—

[p] *οὗτος γὰρ Ἀχιλλέως καὶ Αἴαντος ἦν· ὁ κυφὸς δὲ αὐτὸν οὐδὲν προσήκοντα ὑπεβάλετο.*

30 *Μύσωνος.*

Μύσων ὁ Χηνεὺς ἔφη δεῖν οὐκ ἐκ τῶν λόγων τὰς πράξεις κρίνειν, ἀλλ' ἐκ τῶν πράξεων τοὺς λόγους.

31 *Θεοφράστου.*

Οὐ τὸν βίον ἐκ τῆς τοῦ λόγου δεινότητος πιστώσομεν, ἀλλὰ τὸν λόγον ἐκ τῆς περὶ τὸν βίον εὐταξίας.

32 *Δημοσθένους* (p. 21, 19).

Ὃς (*Ὡς*) *ἅπας μὲν λόγος, ἂν ἀπῇ τὸ ἔργον, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν.*

33 *Δημοκρίτου.*

Πολλοὶ δρῶντες τὰ αἴσχιστα λόγους τοὺς ἀρίστους ἀσκέουσιν.

34 *Ἀπολλώνιος.*

γλαυ...αλὸν μάζα καὶ τρίβων μὴ κατ' ἐπιτήδευμα δοξοκοπικὸν καλούμενον, ἀλλ' ὅταν τὰ πράγματα ἄγῃ πρὸς αὐτὰ σεμνῶς φορούμενα.

o *σύμφενος* ms. p *ἔτος* ms.

35 *Πυθαγόρου.*

Ἐπιδείκνυσο μὴ ἐν τοῖς λόγοις ἃ φρονεῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔργοις ἃ ποιεῖς.

36 *Δημοκρίτου.*

Ἔργα καὶ [q] πρήξιας ἀρετῆς, οὐ λόγους ζηλεύειν [r] χρεών.

37 *Σωκράτους.*

Σωκρ 'της ἐρωτηθεὶς τίνων μάλιστα ὁ λόγος ἰσχύει, " ὧν ἡ πρᾶξις" εἶπε " συνακολουθεῖ τῷ λόγῳ."

38 [s] *ξιθέου.*

ξίθεος ὁ Ἀθηναῖος τοὺς χρηστοὺς μὲν ἐν τοῖς λόγοις ἀχρήστους δὲ κατὰ τὸν βίον ὁμοίους ἔφη εἶναι τοῖς ἀγαθοῖς ἐνυπνίοις.

39 *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου* (c. 46).

Τὰ πρόβατα οὐ χόρτον φέροντα τοῖς ποιμέσιν [t] ἐπιδείκνυσι πόσον ἔφαγεν, ἀλλὰ [u] πέψαντα τὴν νομὴν ἔρια ἔξω φέρει καὶ τυρόν· καὶ σὺ μὴ τὰ θεωρήματα [p. 100 b] τοῖς ἰδιώταις [x] ἐπιδείκνυε, ἀλλὰ τὰ ἀπ' αὐτῶν πραχθέντα ἔργα.

40 *Δημοκρίτου.*

Οὔτε λόγος ἐσθλὸς φαύλην πρῆξιν ἀμαυρίσκει, οὔτε πρῆξις ἀγαθὴ λόγου βλασφημίῃ λυμαίνεται.

41 *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν* (p. 32, 17).

Τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονεῖν ὕστερον ὂν τῇ τάξει πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρεῖττόν ἐστι.

q πρήξας ms. r χρενῶ ms. s Ὀξιθέου] sic a correctore. ξιθέου et ξίθεος ms. pr. t ἐπιδείκνυσιν ms. u πέμψαντα ms. x ἐπιδείκνυσιν ms.

42 *Φαλάριδος* (Epist. 92).

[y] *Οὐδὲ τοῦτο συνιείς, ὅτι λόγος ἔργου σκιὰ παρὰ τοῖς σοφοῖς πεπίστευται.*

43 *Διογένους.*

Διογένης λόγον τινὰ διεξῄει περὶ σωφροσύνης καὶ ἐγκρατείας, καὶ ὡς ἐπῄνουν αὐτὸν οἱ Ἀθηναῖοι, ὁ δὲ "κάκιστ' ἀπόλοισθε" εἶπε "τοῖς ἔργοις μοι ἀντιλέγοντες."

44 *Πολυαίνου.*

Ὅταν μὲν γὰρ τῇ σεμνότητι τῶν λόγων καὶ ἡ πεῖρα τῶν ἔργων ἕπηται, τοῦτό τοι χρὴ καλεῖν δόγμα φιλοσόφου· ὅταν δὲ ὁ μὲν λόγος ἐπαγγέλληται μεγάλα, ὁ δὲ βίος πράττῃ μηδὲ τοὐλάχιστον, ἆρα οὐ κόμπος ταῦτα καὶ τερατεία σοφιστοῦ καὶ μειρακίων ἀκοὰς ἐκπλήττειν ἐσπουδακότος;

45 *Ἐν ταυτῷ περὶ Δημοσθένους.*

. . τοῖς λόγοις καλλωπιζόμενος, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις ὑπερβάλλων τοὺς λόγους, εἴγε δὴ βάσανον τῆς ἀληθείας εἶναι χρὴ νομίζειν, ὅταν τῷ λέγειν καὶ τὸ πράττειν ἕπηται.

46 *Λυκίου ἐκ τῶν Μουσωνίου πότερον ἰσχυρότερον ἔθος ἢ λόγος.*

Αὖθις ἐνέπεσε μὲν ζήτησις πότερον ἀνυσιμώτερον πρὸς κτῆσιν ἀρετῆς ἔθος ἢ λόγος, εἰ ὁ μὲν λόγος διδάσκοι ὀρθῶς τί εἴη ποιητέον, τὸ δὲ ἔθος γίνοιτο κατὰ τοιοῦτον λόγον [z] *πράττειν ἐθιζομένων. τῷ δὲ Μουσωνίῳ τὸ ἔθος ἐδόκει εἶναι ἀνυσιμώτερον, καὶ συνήγορον τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ ἤρετο τῶν παρόντων τινὰ*

y ἠδὲ ms. a correctore in rubrica. δὲ pr. z πράττει ms.

οὕτως· δυοῖν ὄντοιν ἰατροῖν τοῦ μὲν ἱκανοῦ λέγειν καὶ περὶ τῶν ἰατρικῶν ὥρα ὅτι ἐμπειροτάτου, περὶ δὲ θεραπείαν τῶν καμνόντων μηδὲν τετριμμένου, τοῦ δ' εἰπεῖν μὲν ἀδυνάτου, [a]θεραπεύειν δ' εἰθισμένου κατὰ τὸν λόγον τὸν ἰατρικόν, πότερον, ἔφη, μᾶλλον ἕλοιο ἂν παρεῖναί σοι νοσοῦντι; ὃ δὲ ἀπεκρίνατο τὸν θεραπεύειν εἰθισμένον. καὶ ὁ Μουσώνιος· τί δέ; δύο ἀνδρῶν τοῦ μὲν πεπλευκότος πολλάκις καὶ κυβερνήσαντος ἤδη πλοῖα ἱκανά, τοῦ δὲ ὀλιγάκις μὲν πεπλευκότος κυβερνήσαντος δὲ μηδέποτε, ἐὰν οὗτος ὁ μὴ κυβερνήσας ἱκανώτατον λέγῃ ὃν τρόπον χρὴ κυβερνᾶν, ὁ δ' ἕτερος ἐνδεῶς καὶ παντάπασιν ἀσθενῶς, ποτέρῳ ἂν πλέων χρήσαιο κυβερνήτῃ; καὶ ὃς εἶπεν ὅτι τῷ κυβερνήσαντι πολλάκις. πάλιν ὁ Μουσώνιος· μουσικοῖν δὲ δυοῖν τοῦ μὲν τοὺς λόγους ἐπισταμένου τοὺς μουσικοὺς καὶ λέγοντος αὐτοὺς πιθανώτατον, ᾄδειν δὲ καὶ κιθαρίζειν καὶ λυρίζειν ἀδυνατοῦντος, τοῦ δὲ περὶ μὲν τοὺς λόγους ὄντος ἥττονος, κιθαρίζοντος δὲ καλῶς καὶ λυρίζοντος ἔτι δὲ ᾄδοντος, ποτέρῳ ἂν ἐπιτρέψαις ἔργον μουσικόν; ἢ πότερον ἂν ἐθέλοις γενέσθαι διδάσκαλον τῶν μουσικῶν παιδὸς οὐκ εἰδότος; ὃ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι τὸν ἐν τοῖς [ἔργοις] ἱκανόν. τί οὖν; εἶπεν ὁ Μουσώνιος, [p. 101] ταῦτα μὲν ταύτῃ ἔχει· περὶ δὲ σωφροσύνης ἢ ἐγκρατείας τοῦ ἃ χρὴ δύνασθαι λέγειν οὐ πολὺ κρεῖττον τὸ ἐγκρατῆ γενέσθαι καὶ σώφρονα περὶ τὰ πραττόμενα πάντα; [b]συνεχώρει κἀνταῦθα ὁ νεανίσκος ἧττον καὶ φαυλότερον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν ἔργῳ τὸ λέγειν περὶ σωφροσύνης ἱκανῶς. ὅθεν ὁ Μουσώνιος συνάπτων τοῖς προειρημένοις, πῶς οὖν ἐπὶ τούτοις, ἔφη, τὸ

a θεραπεύσειν ms. b συνεχάρει ms.

τὸν ἑκάστου λόγον ἐπίστασθαι πράγματος κρεῖττον ἂν εἴη τοῦ ἐθίζεσθαι καὶ πράττειν τὰ πράγματα κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν τοῦ λόγου; ἐπείπερ τὸ μὲν ἔθος πρὸς τὸ δύνασθαι πράττειν ἄγει, τὸ δὲ ἐπίστασθαι λόγον τοῦ πράγματος πρὸς τὸ δύνασθαι λέγειν. συνεργεῖ μὲν γὰρ καὶ τῇ πράξει ὁ λόγος διδάσκων ὅπως πρακτέον, καὶ ἔστι τῇ τάξει πρότερος τοῦ ἔθους· οὐ γὰρ ἐθισθῆναί τι καλὸν οἷόν τε μὴ κατὰ λόγον ἐθιζόμενον· δυνάμει μέντοι τὸ ἔθος προτερεῖ τοῦ λόγου, ὅτι ἐστὶ κυριώτερον ἐπὶ τὰς πράξεις ἄγειν τὸν ἄνθρωπον ἤπερ ὁ λόγος.

47 *Ἐκ τοῦ Θεοδώρου τῶν Τέλητος ἐπιτομῆς περὶ τοῦ δοκεῖν καὶ τοῦ εἶναι.*

Κρεῖττον φασὶ τὸ δοκεῖν δίκαιον εἶναι τοῦ εἶναι· μὴ καὶ τὸ δοκεῖν ἀγαθὸν εἶναι τοῦ εἶναι κρεῖττόν [c]*ἐστιν; ἀμέλει. πότερον οὖν διὰ τὸ δοκεῖν ἀγαθοὶ ὑποκριταὶ εἶναι ὑποκρίνονται ἢ διὰ τὸ εἶναι; [διὰ τὸ εἶναι.] κιθαρίζουσι δὲ πότερον διὰ τὸ δοκεῖν ἀγαθοὶ ἢ διὰ τὸ εἶναι; διὰ τὸ εἶναι. τὰ δ' ἄλλα πάντα ἁπλῶς διὰ τὸ δοκεῖν ἀγαθοὶ εὖ πράττουσιν ἢ διὰ τὸ εἶναι; διὰ τὸ εἶναι. δι' ὃ δ' εὖ βιοῦσι κρεῖττον ἢ δι' ὃ μή· ὥστε κρεῖττον* [d]*φαίνοιτ' ἂν τὸ ἀγαθὸν εἶναι τοῦ δοκεῖν· ὁ γὰρ δίκαιος ἀγαθός, οὐχ ὁ δοκῶν δίκαιος εἶναι. καὶ τί ποτε ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ὅσα δοκοῦσιν ἄνθρωποι; μᾶλλον ἂν βούλοιο εἶναι ἐν αὐτοῖς καὶ ἔχειν αὐτὰ μᾶλλον ἢ δοκεῖν ἔχειν· εὐθέως ὁρᾶν ἂν βούλοιο ἢ δοκεῖν ὁρᾶν, ὑγιαίνειν μᾶλλον ἢ δοκεῖν, ἰσχύειν μᾶλλον ἢ δοκεῖν, εὔπορος εἶναι, φίλους ἔχειν μᾶλλον ἢ δοκεῖν· ἐπὶ τῶν ψυχικῶν πάλιν, φρονεῖν μᾶλλον ἢ δοκεῖν, ἄλυπος εἶναι μᾶλλον ἢ*

c ἐστιν ἀμέλει. ms. d φαίνουσα ms.

δοκεῖν, θαρσαλέος εἶναι, ἄφοβος εἶναι, ἀνδρεῖος εἶναι μᾶλλον ἢ δοκεῖν· ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης δὲ οὐκ ἔτι δίκαιος εἶναι μᾶλλον ἢ δοκεῖν; ἀλλὰ καὶ ἀνδρεῖος ἂν μᾶλλον βουλοίμην δοκεῖν ἢ εἶναι· ἢ οὐχ ὁ ἀνδρεῖος καὶ ἄφοβος καὶ ἄλυπος, οὐχ ὁ δοκῶν; διὰ τί δὲ βούλει ἀνδρεῖος δοκεῖν εἶναι; τιμήσουσί με. καὶ γὰρ πρωτοστάτην σὲ καταστήσουσι καὶ μονομαχεῖν [e] κελεύσουσι καὶ ἵνα λάχῃς μηχανήσονται καὶ λαχόντος ἐπιχαρήσονται καθάπερ τῷ Αἴαντι· εἶτα τί οἴει πείσεσθαι δειλὸς μὲν ὢν κινδυνεύων δέ; καὶ ἐὰν αἰχμάλωτος γένῃ δοκῶν ἀνδρεῖος εἶναι, πέδας ἕξεις μεγάλας καὶ χειροπέδας, καὶ οὐθείς σοι μὴ πιστεύσει, ἀλλὰ καὶ [f] κατακεκλεισμένος ἔσῃ, κἂν βασανίζωσί σε πολλὰς λήψῃ, καὶ λέγων τὴν ἀλήθειαν οὐ μὴ πιστευθήσῃ, ἀλλὰ [g] δόξεις μωκᾶσθαι διὰ τὸ δοκεῖν καρτερικὸς εἶναι· καὶ κελεύσουσί σε δέρειν καὶ [h] ἐπιτείνειν καὶ παροπτῆσαι. ὅρα πόσα λήψῃ δο- [p. 101 b] κῶν ἀνδρεῖος εἶναι καὶ καρτερικός· σὺ δὲ ἐκεῖνο μὲν προφέρῃ, ταῦτα δὲ ἀποκρύπτεις, ὥσπερ οἱ ῥήτορες.

48 *Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Ἀριστόδωρον ἐπιστολῆς* (p. 358).

Ἀκούω Δίωνος ἐν τοῖς μάλιστα ἑταῖρον εἶναί τέ σε νῦν καὶ γεγονέναι διὰ παντός, τὸ σοφώτατον ἦθος τῶν εἰς φιλοσοφίαν [i] παρεχόμενον· τὸ γὰρ βέβαιον καὶ πιστὸν καὶ ὑγιὲς τοῦτο ἐγώ φημι εἶναι τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν, τὰς δὲ ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τεινούσας σοφίας τε καὶ δεινότητας, κομψότητας οἶμαι προσαγορεύων ὀρθῶς ὀνομάζειν.

e κελεύουσι ms. f κατακεκλασμένος ms. g δόξῃς ms. et mox κελεύσασι. h ἐπιπείνειν ms. i παρεχομένων ms.

49 *Αἰσχίνου περὶ Δημοσθένους* (p. 78, 29). *Πλεῖστον δὲ ἐκ πολιτείας εἰληφὼς ἀργύριον ἐλάχιστα περιεποιήσατο. νῦν μέντοι τὸ βασιλικὸν χρυσίον ἐπικέκλυκε τὴν δαπάνην αὐτοῦ, ἔσται δὲ οὐδὲ τοῦθ' ἱκανόν· οὐδεὶς γὰρ πώποτε πλοῦτος τρόπου περιεγένετο, καὶ τὸ κεφάλαιον τὸν βίον οὐκ ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων πορίζεται, ἀλλ' ἐκ τῶν ἡμετέρων κινδύνων. πρὸς δὲ εὐγνωμοσύνην καὶ λόγων δύναμιν πῶς πέφυκε; δεινῶς λέγειν, κακῶς βιῶναι. οὔτε γὰρ κέχρηται καὶ τῷ αὑτοῦ σώματι καὶ παιδοποιίᾳ, ὥστε μὴ βουλεύεσθαι λέγειν ἃ τούτῳ πέπρακται. ἤδη γάρ ποτε εἶδον μισηθέντας τοὺς τὰ τῶν πλησίον αἰσχρὰ λίαν σαφῶς λέγοντα. ἔπειτα τί συμβαίνει τῇ πόλει; οἱ μὲν λόγοι καλοί, τὰ δὲ ἔργα φαῦλα.*

Λόγος η'.

[k] ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΟΥ ΚΑΛΟΝ ΑΛΛΟΤΡΙΟΙΣ ΣΥΧΝΑΖΕΙΝ ΟΙΚΟΙΣ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΣΘΑΙ ΑΛΛΟΤΡΙΩΝ.

Post loca e SS. haec sequuntur: *Τοῦτον* 85, 14. *Καὶ μὴν* 85, 20. *Πρὸ πάντων* 85, 21. *Καὶ οἰκίας* 85, 22. *Οὐκοῦν* 85, 23. *Εἰ βούλει* 5, 111—115. *Ὥσπερ* 3, 78. *Κελτοὶ τὰς θύρας* 44, 41. p. 224. *Αἰλιανοῦ τοῦ π. ζῴων λόγ. κεφ. λα'.*

Λόγος θ'.

[p. 104] Caput novum anepigraphum, sed est fortasse *περὶ ὀλιγοβίων καὶ μακροβίων.* Post pauca e SS. et ex Philone sequitur *Αἰλιανοῦ τοῦ περὶ ζῴων β'. λόγ.*

[k] Hoc caput anepigraphum esse docet Sartius: in elencho capitum vero quod praefixum est huic secundae Parallelorum parti eum titulum inveniri quem supra dedimus.

[l] *Λόγος ι'.*

1 *Εὐριπίδου.*

Ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνὴρ
οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γιγνώσκων ὅτι
τοιοῦτός ἐστιν οἷσπερ ἥδεται ξυνών.

2 *Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.*

Ἀνὴρ δὲ χρηστὸς χρηστὸν οὐ μισεῖ ποτε,
κακῷ κακὸς δὲ συντέτηκεν ἡδοναῖς·
φιλεῖ δὲ θοὐμόφυλον ἀνθρώπους ἄγειν.

3 *Εὐριπίδου Πελιάσιν.*

Ὁ γὰρ ξυνὼν κακὸς μὲν ἢν τύχῃ γεγώς,
τοιούσδε τοὺς ξυνόντας ἐκπαιδεύεται,
χρηστοὺς δ' ὁ χρηστός· ἀλλὰ τὰς ὁμιλίας
ἐσθλὰς διώκειν, ὦ νέοι, σπουδάζετε.

4 *Μενάνδρου.*

Ἡ τῶν ὁμοίων αἵρεσις μάλιστά πως
τὴν τοῦ βίου σύγκρασιν ὁμόνοιαν ποιεῖ.

5 *Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.*

Νέοι νέοισι συννοσοῦσι τἀφανῆ.

6 *Μενάνδρου Περικειρομένῃ.*

[m] *Οὕτω ποθεινόν ἐστιν ὁμότροπος φίλος.*

7 *Μενάνδρου.*

Οὐδείς ἐστί μοι

l Caput novum anepigraphum, sed forte est *περὶ ὁμοιοτρόπων καὶ ὁμοιογενῶν καὶ ὁμοηθῶν.* Post pauca e SS. sequuntur profanorum scriptorum sententiae. SARTIUS. Verum suspicor titulum fuisse, *Ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν τρόπων φιλίαν ἀπεργάζεται*, atque ex h. l. lacunam supplendam in Stobaei Ecl. Eth. II, 33. *m τω* ms.

ἀλλότριος ἂν ᾖ χρηστός· ἡ φύσις μία πάντων, τὸ δ' οἰκεῖον συνίστησιν [n] τρόπος.

8 Ὁμήρου (Od. ρ' 218).
[o] Ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον.

9 Δημοκρίτου.
Ὁμοφροσύνη φιλίην ποιέει.

10 Διογένης ἐρωτηθεὶς τί ἐστι φίλος "μία ψυχὴ ἐν δυσὶ σώμασι κειμένη."

11 Εἰδότες οὔτε φιλίαν ἰδιώταις βεβαίαν γιγνομένην οὔτε κοινωνίαν πόλεσιν, εἰ μὴ μετὰ ἀρετῆς διωκούσης ἐς ἀλλήλους γίγνοιτο, καὶ τἄλλα ὁμοιότροποι εἶεν· ἐν γὰρ τῷ [p] διαλλάσσοντι τῆς γνώμης καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν ἔργων καθίστανται (Thucyd. III, 10).

12 Ἀριστοτέλους.
Ὥσπερ ὁ οἶνος κίρναται τοῖς τῶν πινόντων τρόποις, οὕτω καὶ ἡ φιλία τοῖς τῶν χρωμένων ἤθεσι.

13 Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς τί ἐστι φίλος ἀπεκρίνατο "ἄλλος ἐγώ."

14 Τὴν φιλίαν ἔφη ἰσότητα εἶναι.

15 [q] Ἰάμβλιχος Μακεδονίῳ περὶ ὁμονοίας.
Ἡ ὁμόνοια, καθάπερ αὐτὸ τὸ ὄνομα βούλεται ἐνδείκνυσθαι, συναγωγὴν ὁμοίου τοῦ νοῦ κοινωνίαν τε καὶ ἕνωσιν ἐν ἑαυτῇ συνείληφεν· ἀφορμηθεῖσα δὴ οὖν ἐντεῦθεν ἐπὶ πόλεις καὶ οἴκους κοινούς τε συλλόγους πάντας καὶ ἰδίους ἤκουσα, φύσεις τε καὶ συγγενείας πάσας ἐπιπορεύεται κοινάς τε καὶ ἰδίας ὡσαύτως· ἔτι δὲ περιέχει καὶ τὴν ἑνὸς ἑκάστου πρὸς

n βίος τρόπος ms. o εἰς ms. et mox φίλην. p διαλάσσοντι ms. q Παμβλίων ms.

ἑαυτὸν ὁμογνωμοσύνην· ὑφ' ἑνὸς μὲν γάρ τις νοήματος καὶ μιᾶς γνώμης κυβερνώμενος ὁμονοεῖ πρὸς ἑαυτόν, διχογνωμονῶν δὲ πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἀνόμοια λογιζόμενος διαστασιάζει· καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τῆς ἀεὶ αὐτῆς ἐπιμένων διανοήσεως ὁμοφροσύνης ἐστὶ πλήρης, ὁ δ' ἄστατος τοῖς λογισμοῖς καὶ ἄλλοτε ἐπ' ἄλλης δόξης φερόμενος ἀστάθμητός ἐστι καὶ πολέμιος πρὸς ἑαυτόν. φιλία δ' ἡ μὲν ἀπὸ ἐναντίων δεινὴ καὶ ἀγρία καὶ τὸ κοινὸν οὐ πολλάκις ἔχουσα ἐν ἡμῖν, ἡ δ' ἐκ τῶν ὁμοίων ἥμερός τε καὶ κοινὴ διὰ βίου. [p. 105]

16 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου* (p. 255 b).

(Οὐ) γὰρ δή ποτε εἵμαρται κακὸν κακῷ φίλον· οὐδ' ἀγαθὸν μὴ φίλον ἀγαθῷ εἶναι.

Λόγος ια'.

Caput novum anepigraphum, sed est *περὶ οἴνου καὶ χρήσεως αὐτοῦ*, in quo excerpta tantummodo habentur ex SS. et SS. patribus.

[r] *Λόγος ιβ'.*

Aliud caput, item sine titulo, sed est fortasse *περὶ ὀνειδισμοῦ ἀγαθοῦ κατὰ Θεόν, καὶ ὀνειδισμοῦ ἐπὶ κακοπραγίᾳ, καὶ ὅτι οὐ δὴ συμφέρον ὀνειδίζειν.* Post sententias satis multas sacrorum bibliorum et SS. PP. quorum ultimus est Chrysostomus, ita sequitur. [p. 105 b]

1 *Ἑτέρων.*

[s] *Μέλει μοι τῶν τοιούτων ἧττον ἢ βατράχων τῶν ἐν τοῖς τέλμασιν* (Iulian. 357 d).

r Forte hic inc. t. *ΠΕΡΙ ΛΟΙΔΟΡΙΑΣ*, Photio II, 25.
s *ἔλλει* ms.

2 *Ὥσπερ οἱ ἐν χαλκείῳ κατακτυπούμενοι τὰς ἀκοὰς ἐν μελέτῃ γίγνονται τῶν ψόφων, οὕτω καὶ ἡμεῖς ταῖς πυκναῖς ἀπειλαῖς τῶν παραλόγων σου λόγων ἐνεθισθέντες ἀθορύβητοι μένομεν* (Basil. Ep. 267).

3 *Θεῷ τὸ πᾶν ἐπιτρέψας οὐδὲν αὐτὸς φροντίζω τῶν σοφισμάτων ὑμῶν.*

4 *Ἐπειδὴ ἅπαξ περιεβαλόμην τὴν λεοντῆν, οὐκ ἀποδειλιατέον* (Plato Crat. 411 a).

[p. 106] 5 *Οὐδενὶ ἂν παρὰ τὸ δίκαιον ὑπεικάθοιμι δείσας θάνατον* (Apol. 32 a).

6 *Οὐδὲν αὐτῶν χρὴ φροντίζειν, ἀλλ' ὁμόσε μᾶλλον ἰέναι* (Euthyphr. 3 c).

7 *Ὧν ἐγὼ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πέρι ἐπαΐω* (Apol. 19 c).

8 *Ἄγαν ἡ σὴ δεινότης καταθρασύνεται τῆς ἡμετέρας ἁπλότητος.*

9 *Πάνυ κάρχαρον ἐπαφῆκας ἡμῖν τὸν κύνα τῆς λοιδορίας.*

10 *Ἔστι καὶ παρ' ἡμῖν ἀμύνης ἀκμὴ καὶ λόγος λύων σοφίσματα.*

11 *Ὁπλισθέντες λόγων ἐλευθερίᾳ τῆς ἀληθείας κατὰ τὸ θεμιτὸν προστησόμεθα.*

12 *Πρὸς τὰς μακράς σου λοιδορίας καὶ βραχὺς ἐμοὶ καὶ σαφὴς ἀπόλογος.*

13 *δα (οἶδα) στηλιτεύειν παντὸς κωμῳδοῦ λαμπρότερον.*

14 *Αἰλιανοῦ.*

Ὄνομα ἔστιν κ. τ. λ. (Hist. An. V, 35).

[t] *Λόγος ιγ'.*

1 *Ἀριστείδου.*

Τοῦτο δέ ἐστι τῇ μνήμῃ τῆς ἀναγκαίας τελευτῆς παραμύθιον, καὶ τοῦ [u] *σώματος ἐκποδὼν γενομένου σώζεσθαι τοὔνομα, ὅτι αὐτῷ τὰ ἔργα ἐξ ὧν εἰργάζετο οὐ συντέθνηκεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῆς ἐκείνου δυνάμεως ὑπομνήματα εἰς χεῖρας ἀφίξεται.*

2 *Αἰλιανοῦ.*

Ἀπὸ (ὑπὸ) τῷ κ. τ. λ. (Hist. An. XIV, 23).

Λόγος ιδ'.

[x] [ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ.] [p.107b]

Ὅρκον 27, 1. *Οὐκ* 27, 2. *Ὅρκος* 27, 3. *Ὅστις* 27, 4. *Δέσποιν'* 27, 5. *Ὅρκου* 27, 6. *Μάστιγος* 27, 7. *Τοῖς* 27, 9. *Δεῖ* 27, 10. *Ὅρκον* 27, 11. *Ὅρκον* 27, 12. *Οἱ* 27, 13. *Ἐπερωτῶντα* 27, 14.

[y] *Λόγος ιε'.* [p.108]

[ΠΕΡΙ ΕΠΙΟΡΚΙΑΣ.]

Ἡ γλῶσσ' 28, 6. *Οὐ γὰρ* 28, 10. *Συγγνώμονας* 28, 12. *Ὅρκοισι* 28, 1. *Ἀφροδίσιος* 28, 2. *Ὅρκος γὰρ* 28, 5. *Συγκέχυκε* 28, 7. *Ὅρκον* 28, 8. *Ὤμοσεν* 28, 3.

t Caput novum sine titulo, sed est *περὶ ὀνόματος χρηστοῦ καὶ κακοῦ*. Post pauca e Proverbiis et Ecclesiastico sequitur *Ἀριστείδου κ. τ. λ.* SARTIUS. *u σώματος*] *σῶ* ms.

x Caput novum, fortasse *περὶ ὅρων καὶ ὅρκων οὐκ ἀγαθῶν καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἐμμένειν αὐτοῖς*. Post multa e SS. patribus et ex sacris bibliis excerpta sequuntur ista: *Χοιρίλλου κ. τ. λ.* SARTIUS. *y* Caput novum sine titulo, sed forte *περὶ τῶν τοὺς ὅρκους ἀθετούντων καὶ ἐπιορκούντων*. SARTIUS.

1 [z] *Μενάνδρου.*

Γυναικὶ δ' ὅστις ὅρκον ὀμνύων ἀνὴρ
μηδὲν ποιεῖ δίκαιον, οὗτος εὐσεβής.

2 *Τιμοθέου.*

ϑ' ὁ πτερωτὸς ἰξὸς ὀμμάτων ἔρως,
ὁ Κύπριος κυναγός, ἡ φρενῶν ἀκίς,
ὁ μὴ τίνων ϑεοῖσιν ὁρκίων δίκας.

Δημοκρίτου. Ὅρκους οὓς κ. τ. λ. 28, 9. *Ἐκ ϑεοῦ ἀγορᾶς. Καινοὺς π. κ. τ. λ.* 28, 11. *Χρησμός. Γλαῦκ' ἐπικυδείδη* 27, 14. *Κλεάνϑης* 28, 14. *Χρύσιππος* 28, 15. *Ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει* 28, 16. *Ἄνευ γὰρ* 28, 17. *Οὐ γὰρ ἀσ.* 28, 10. (repet.) *Ὅρκος δ'* 28, 4.

[a] *Λόγος ιϛ'.*

Αἰλιανοῦ τοῦ περὶ ζῴων α' λόγου κεφ. ιδ'. Αἱ ϑήλεις κόσσυφοι . . . .

[b] *Λόγος ιζ'.*

1 *Λεύκιππος Δημόκριτος Ἐπίκουρος κατὰ εἰδώλων* [c] *εἴσκρισιν οἴονται τὸ ὁρατικὸν συμβαίνειν πάϑος, καὶ κατά τινων ἀκτίνων εἴσκρισιν μετὰ τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔνστασιν πάλιν ὑποστρεφουσῶν πρὸς τὴν ὄψιν* (Plutarch. plac. phil. IV, 13).

z $\overset{\vartheta\varrho}{\alpha\nu}$ ms. a Caput novum forte *περὶ ὀρφανῶν καὶ χηρῶν.* Post varia e sacris litteris et SS. Patribus sequitur *Αἰλιανοῦ κ. τ. λ.* SARTIUS. b Caput novum forte *περὶ ὀφϑαλμοῦ καὶ ὁράσεως.* Nullae heic sacrorum bibliorum sententiae, sed statim ita incipiunt profanorum auctorum excerpta. SARTIUS. Hinc supplendus videtur Stobaeus Phys. I, 44. Photio *περὶ ὁράσεως καὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων.*

c *εἴσκρισιν*] *εἰς κρίσιν* ms.

2 *Τιμαγόρας εἷς τῶν παραχαραξάντων ἐν συχνοῖς* [d]*τὴν Ἐπικούρειον αἵρεσιν ἀντὶ τῶν εἰδώλων ταῖς ἀπορροαῖς χρῆται.*

3 *Στράτων χρώματά φησιν ἀπὸ τῶν σωμάτων φέρεσθαι συγχρῴζοντ᾽ αὐτοῖς τὸν μεταξὺ ἀέρα.*

4 *Ἀρισταγόρας σχήματα συνδιατυποῦντά πως αὐτοῖς τὸν ἀέρα.*

5 *Ἵππαρχος ἀφ᾽ ἑκατέρου φησὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτεινομένας [ἀκτῖνας] τοῖς πέρασιν αὐτῶν οἱονεὶ χειρῶν ἐπαφαῖς περικαθαπτούσας τοῖς ἐκτὸς σώμασι τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν πρὸς τὸ ὁρατικὸν ἀναδιδόναι.*

6 *Ἔνιοι καὶ Πυθαγόραν τῇ δόξῃ ταύτῃ συνεπιγράφουσιν ἅτε δὴ βεβαιωτὴν τῶν μαθημάτων, καὶ πρὸς τούτῳ Παρμενίδην ἐμφαίνοντα ταυτὸ διὰ τῶν ποιημάτων.*

7 *Πλάτων συναύγειαν κ. τ. λ.* ut XLIV, 1.

8 *Ἀλκμαίων κατὰ τὴν τοῦ διαφανοῦς ἀντίληψιν.*

9 *Ἀριστοτέλης* ut Stob. (Ecl. ph. I, 44, 1) nisi quod om. *μεταξὺ διεχοῦς.*

10 *Τῶν* [e]*ἀκαδημαϊκῶν τινὲς κατ᾽ ἀκτίνων ἔκχυσιν μετὰ τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔνστασιν πάλιν ὑποστρεφουσῶν πρὸς τὴν ὄψιν. Ποσειδώνιος γοῦν αὐτὴν σύμφυσιν ὀνομάζει.*

11 *Ἐμπεδοκλῆς καὶ πρὸς τὸ διὰ τῶν ἀκτίνων καὶ πρὸς τὸ διὰ τῶν εἰδώλων* [f]*ἐκδοχὰς παρέχεται· πλεί-*

d τὴν Ἐπι-] τὸ Ἐπι- ms. *e* ἀκαδημαίων ms. *f* ἐκδοκὰς ms.

ους δὲ πρὸς δευτέρ .. τὰς γὰρ ἀπορροίας ἀποδέχεται.

12 *Ἑστίαιος ὁ Περίνθιος τοῖς εἰδώλοις τὰς ἀκτῖνας προσέμιξε προσαγορεύσας τὸ γιγνόμενον ἀκτινείδωλον.*

13 *Ἐμπεδοκλῆς κατ' ἀπορροίας τὰς συνισταμένας μὲν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ κατόπτρου, πιλουμένας δὲ ὑπὸ τοῦ ἐκκρινομένου ἀπὸ τοῦ κατόπτρου πυρώδους καὶ τὸν προκείμενον ἀέρα, εἰς ὃν φέρεται τὰ ῥεύματα, συντρέφοντος.*

14 *Λεύκιππος Δημόκριτος Ἐπίκουρος τὰς κατοπτρικὰς ἐμφάσεις γίνεσθαι κατ' εἰδώλων ἐνστάσεις, ἅ τινα φέρεσθαι μὲν ἀφ' ἡμῶν, συνίστασθαι δὲ ἐπὶ τοῦ κατόπτρου κατ' ἀντεπιστροφήν.*

15 *Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου καὶ τῶν μαθηματικῶν κατ' ἀνάκλασιν τῆς ὄψεως. φέρεσθαι μὲν γὰρ τὴν ὄψιν* [p. 110b] *τεταμένην ὡς ἐπὶ τὸν χαλκόν, ἐντυχοῦσαν δὲ πυκνῷ καὶ λείῳ πληχθεῖσαν ὑποστρέφειν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτήν, ὅμοιόν τι πάσχουσαν τῇ ἐκτάσει τῆς χειρὸς καὶ τῇ ἐπὶ τὸν ὦμον ἀντεπιστροφῇ.*

Δύναται δέ τις πᾶσι τούτοις τοῖς κεφαλαίοις χρήσασθαι ἐπὶ τοῦ πῶς ὁρῶμεν (Plutarchus de plac. phil. IV, 14).

16 *Σφαῖρος ὁ στωικὸς ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος· ἐκ γὰρ τῆς ὁράσεως προχεῖσθαί τινα εἰς αὐτὸ* [g] *αὐγήν.*

17 *Οἱ στωικοὶ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος· ἐκ γὰρ τῆς ὁράσεως προχεῖσθαί τινα ἐπ' αὐτὸ* [g] *αὐγήν. καὶ οὐ*

g *αὐγὴν*] sic Plutarchus, *αὐτὴν* ms. Plutarchus supra *εἰς αὐτό.*

ψεύδεται ἡ ὅρασις, βλέπεται γὰρ ταῖς ἀληθείαις ὅτι ἐστὶ σκότος.

18 Χρύσιππος [h] κατὰ τὴν συνέντασιν [τὰ ὄντα] τοῦ μεταξὺ ἀέρος ὁρᾶν ἡμᾶς, [i] νυγέντος μὲν ὑπὸ τοῦ ὀπτικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῆς κόρης διήκει, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν [k] παρακείμενον ἀέρα ἐπιβολὴν ἐντείνοντος αὐτὸν κωνοειδῶς, ὅταν ᾖ ὁμογενὴς ὁ ἀήρ· προχέονται δὲ ἐκ τῆς ὄψεως ἀκτῖνες πύριναι, οὐχὶ μέλαιναι καὶ ὁμιχλώδεις· διόπερ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος (Plutarchus l. l. IV, 15).

19 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου* (p. 45).

Τῶν δὲ ὀργάνων πρῶτον μὲν φωσφόρα συνετεκτήναντο ὄμματα κ. τ. λ.

Εἰς τὸ περὶ χρωμάτων (Ecl. phys. II, 54, 3). [p. 111]

20 Ἔστι γένος ἡμῖν . . . . (Plato Tim. p. 67).

21 *Ἀριστομβρότου περὶ ὄψεως.*

Ὄψις καὶ φάος καὶ ἀὴρ φυσικὰν ἔχει σύγκρασίν τε καὶ συγγένειαν ποτ' ἄλλαλα . . . λαμπρῶς ὁρῇ· καὶ ἀὴρ πᾶς τῷ λαμπρῷ διορῆται· συμβέβακε δὲ καὶ τὰν [p. 111b] ὄψιν καὶ τὸν ἀέρα εἶμεν . . . ἀλλὰ τὰν μὲν ὄψιν μέλαιναν καὶ ὑγράν, τὸν δὲ ἀέρα [l] μέλανα καὶ ἀραιόν· ἐνυπόκειται δὲ καὶ τᾷ ὄψι καὶ τῷ ἀέρι καὶ τὸ δυνάμι διαφανές, ἀλλὰ τᾷ μὲν ὄψι τὸ συγγενὲς φάος, τῷ δὲ ἀέρι τὸ ἀπὸ τῶ ἁλίω. ὅτι δὲ ἁ ὄψις ὑγρὰ ἔασσα φάος ἔχει συγγενές, δείξαιτό κά τις ἐκ τῶδε· [m] πρᾶτον μὲν τῷ διαφανέα καὶ λαμπρὰν εἶμεν· πᾶν γὰρ τὸ δια-

h κατὰ τὴν] τὴν om. ms. συνένστασιν ms. i νυγέντες ms. k περικείμενον ms. l μέλαινα ms. m πρᾶττον ms.

φανὲς καὶ λαμπρὸν οὐκ ἄνευ τινος φάεος . . . ἐκ τᾶς ὄψιος ἢ διά τινος παραθλίψιος ἢ καὶ παρατρίψιος.

22 *Ἀναξιμένης κ. τ. λ.* (Stob. Ecl. phys. I, 23).

Λόγος ιη'.
ΠΕΡΙ ΟΣΦΡΗΣΕΩΝ.

1 *Ἀλκμαίων ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ εἶναι τὸ ἡγεμονικόν· τούτῳ οὖν ὀσφραίνεσθαι ἕλκοντι διὰ τῶν ἀναπνοῶν τὰς ὀσμάς.*

2 *Ἐμπεδοκλῆς ταῖς ἀναπνοαῖς ταῖς ἀπὸ τοῦ πνεύμονος συνεισκρίνεσθαι τὴν ὀσμήν· ὅταν γοῦν ἡ πνοὴ βαρεῖα γένηται, κατὰ παχύτητα μὴ συναισθάνεσθαι, ὡς ἐπὶ τῶν ῥευματιζομένων* (Plut. de plac. phil. IV, 17).

3 *Ἀριστοτέλης ὀσφραίνεσθαι τοῦ μεταξὺ σώματος ἀναπιμπλαμένου τῶν ὀσφραντῶν.*

4 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου* (p. 66). *Περὶ τῶν μυκτήρων δύναμιν οὐκ ἔνι· τὸ γὰρ τῶν ὀσμῶν πᾶν ἡμιγενές κ. τ. λ.*

[p. 112b] ## [n] *Λόγος ιθ'.*

Αἰλιανοῦ τοῦ περὶ ζῴων ιδ' λόγ. κεφ. ις'. Κύρων δὲ ἄρα καὶ ἰχθὺς κ. τ. λ.

[o] *Λόγος κ'.*
ΠΕΡΙ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ.

[p. 116] *Ἐπὶ πολὺ τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ σώματος ἀντιστήσας τοὺς τῆς ψυχῆς ἀπῆλθε τελευταῖον ἡττηθεὶς καὶ*

n Novum caput anepigraphum, sed forte *περὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὁράσεως*. Post sententias sacras sequitur *Αἰλιανοῦ κ. τ. λ.* SARTIUS. *o* Caput novum, forte *περὶ παρθενίας καὶ*

βέλος τῇ ψυχῇ δεξάμενος ἀφροδίσιον, δικαστὴν δὲ τὸν λογισμὸν ἐπιστήσας φυγῇ τὸ πάθος ἐκόλασε. τὸ μὲν σῶμα κατεπόνει, τὴν δὲ ψυχὴν εἰς σωφροσύνην ἐρρώννυε, πάσας γυναικῶν μυραλοιφίας ἀποστρεφόμενος, ἔρωτα καὶ ἀφροδίτην καὶ πάντα τοιοῦτον θίασον ἀτιμάζων, πολλῇ τε ῥύμῃ παρὰ τὴν ἀρχὴν πνεύσας κατὰ τῆς σαρκὸς ἔσβεσεν αὐτῆς τὰς ἐπιθυμίας, οὐ χαλινώσας τὸν ἵππον, ἀλλὰ συμποδίσας καὶ χαμαὶ ῥίψας καὶ ποιήσας ἀκίνητον· καὶ πρότερον [p.116b] μὲν ἐγκράτειαν κατορθώσας ὕστερον δὲ ἀπάθειαν, καθάπερ λυττῶντα κύνα καὶ συνεχῶς ἐπιπηδῶντα διεκρούσατο τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ μαινομένην κατέστειλε τὴν θάλατταν τῆς ἡδονῆς, καὶ ἐν ἀγρίοις κύμασιν ἔπλευσε μετὰ γαλήνης, καὶ ταραττομένου τοῦ πελάγους ἐξ οὐρίας ἐφέρετο, καὶ μέσον ἑστὼς τῆς φυσικῆς καμίνου δίκην πηλοῦ τοὺς ἄνθρακας αὐτῆς κατεπάτησεν. [οὕτως] οὐ μόνον πυρὸς καὶ βελῶν ἀλλὰ καὶ πτερῶν γυμνώσας τὸν ἔρωτα πραότητος καὶ σωφροσύνης ἧκεν εἰς τὸ ἀκρότατον.

2 Ἐρωτιῶντας καὶ περιέργους ὀφθαλμοὺς οὐκ ἐπέβαλλον ἀλλοτρίοις κάλλεσι, μέχρι καὶ ψιλῆς θέας τὸ [p] φίλον συντηρήσαντες.

3 . . ρον ἔχει καὶ κόρον τοῦ σώφρονος τα φιλήματα.

Οὐχ ὁ Διόν. 2, 15. ἡ μάκαρ 5, 16. χαίρειν 5, 14. ὡς ἡμέρα 5, 13. ταμιεῖον 5, 19. ἀνθρώποισι 5, 119. ἀνὴρ 5, 120. τὰ αὐτὰ 5, 136. χρημάτων 5, 118. τί

σωφροσύνης καὶ γάμου σεμνοῦ. Post sententias e sacris litteris et SS. Patribus legitur, nullo auctoris nomine apposito, περὶ σωφροσύνης. SARTIUS. p φίλον] ψιλὸν ms.

[p. 117] δὲ 5, 128. Ἰβήρων 5, 121. κρίτονοι 5, 50. παρδανεῖς 5, 51. σωφρόνων 5, 122. Μενέδημος 5, 123. οὕτω γὰρ 5, 74. ἐν συμποσίῳ 5, 75. ἂν ἡδονῇ 5, 76. ἡδονὴν 5, 77. δίκαιος 5, 78. πατρὸς 5, 44. τράπεζαν 5, 38. σωφροσύνη 5, 49. πρῶτον 5, 79. κακὸν 5, 80. δεῖ 5, 81. πρὸς τὸν 5, 43. ὁ αὐτὸς 5, 35. ὁ αὐτὸς ἔλεγε 5, 37. ἡ αὐτάρκεια 5, 37. Σωκράτης 5, 33. Εὐριπίδης 5, 82. ἡ Φωκ. 5, 47. Διονύσιος 5, 46. δεινὸν 5, 41. ..ωμη ψυχῆς 5, 4. προτρεπομένων 5, 36. Θέλων (Γέλων) 5, 83. Δημήτριος 5, 59. ὅθεν 5, 60. πᾶσα 5, 61. ἐν ταυτῷ, ὡς 5, 62. ἡ δὲ 5, 63. ὅτι 5, 64. ὃ δ' 5, 65. καὶ ἡ 5, 66. πρέσβεις 5, 48. Κράτης 5, 52. [Sequuntur deinde excerpta quam plurima ex Platonis Symposio, Philebo, Charmide, Gorgia ac deinde p. 119 b. ex Aeliano de animalibus, in quibus clauditur caput. SARTIUS.]

Λόγος κα'.

q ΠΕΡΙ ΠΑΡΡΗΣΙΑΣ.

1 Παρρησία καὶ ἀνδρεία ἐστὶν ὅταν τις κινδύνου καὶ θανάτου κατατολμᾷ, καὶ καταφρονῇ φιλίας καὶ ἀπεχθείας ὑπὲρ τῶν δοκούντων θεῷ.

2 Ἄκουε παρ' ἡμῶν μετὰ παρρησίας .. ἃ πολλοὶ διαβάλλοντες r ὑποτονθορύζουσιν.

3 .. μὴ σιωπήσω, τάχ' ἂν οὐκ εἰς καλὸν ἀπολαύσαιμι τῆς παρρησίας.

q Caput novum anepigraphum, forte περὶ παρρησίας καὶ πῶς δυνατὸν εὐπαρρησίαστόν τινα γενέσθαι. Post sententias e sacris litteris et SS. Patribus sequuntur istae nullo auctoris nomine apposito p. 121 circa medium. SARTIUS.

r ὑποτονθορίζουσιν ms.

4 *Τὴν πρὸς θεὸν χαρίζεται παρρησίαν ἡ φυλακὴ τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ.*

5 *Οἱ παρρησιαζόμενοι πλέον ἢ ἔλαττον τοῦ προσήκοντος δόξαν ἀλογίστων παθῶν λαμβάνουσιν, οἱ μὲν ὑστεροῦσι δειλίας, οἱ δ' ὑπερβάλλουσι θρασύτητος.*

6 *Οὔτε μάχαιραν ἀμβλεῖαν οὔτε παρρησίαν ἄτακτον ἔχειν δεῖ.*

7 *Δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἀμφιγνοεῖς ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας.*

8 *Μεγίστη παρρησία τὸ μὴ νομίζειν ἔχειν παρρησίαν.*

9 *Οὐ χρὴ σκοποῦντα τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν ὑποστέλλεσθαι.*

Post hunc art. repetuntur in ms. sententiae quae supra leguntur c. 9, 1—13. quas h. l. iterari non opus est.

10 *Ὥσπερ τῶν βρυχίων ὑδάτων τὰ μὲν ἐν βάθει κρύπτεται παντελῶς, τὰ δὲ ... στενοχωρούμενα καὶ τὴν ἔκρηξιν ὑπισχνεῖται μὲν ταῖς ἀκοαῖς, μέλλει δ' ἔτι, οὕτω καὶ τῶν περὶ θεοῦ φιλοσοφούντων οἱ μὲν πάντῃ κρύφιον καὶ λανθάνουσαν ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς εὐσέβειαν, οἱ δὲ τῆς ὠδῖνος ἐγγὺς ὅσοι τὸ μὲν ἀσεβὲς φεύγουσι τὴν δ' εὐσέβειαν οὐ παρρησιάζονται, εἴτε οἰκονομίᾳ τινὶ χρώμενοι παρὰ τὸν λόγον εἴτε δειλίᾳ πρὸς τοῦτο καταφεύγουσιν, οἱ δὲ καὶ δημοσιεύουσι τὸν θησαυρὸν οὐ στέγοντες τὴν ὠδῖνα τῆς εὐσεβείας, οὐδὲ τὸ μόνοι σώζεσθαι σωτηρίαν νομίζοντες εἰ μὴ καὶ ἄλλοις τὸ καλὸν ὑπερβλύσειε, μεθ' ὧν ἐγὼ ταττοίμην καὶ οἵτινες μετ' ἐμοῦ.*

8—13 Maximus p. 74.

11 *Ἐνδεέστερος εἶ παρρησίας καὶ τοῦ δέοντος αἰσχυντηλότερος.*

12 [s] *Εἴπερ ἦν τι κέρδος ἐκ τῆς πρὸς τοιοῦτον ἄν-*
[p.121b] *δρα παρρησίας, οὐδενὶ ἂν αὐτὸς παρεχώρησα.*
Πότερα 13, 1. *ἐκ Τημεν.* 13, 8. *ἐκ Τηλέφου* 13, 10. *φεῦ φεῦ* 13, 12. *ἐκ Δίκτυος* 13, 13. *αὐτὰρ* 13, 15.

13 *Ἐξ Ἀντιγόνης.*
Ἄκουσον· οὐ γὰρ οἱ κακῶς πεπραγότες
σὺν ταῖς τύχαισι τοὺς λόγους ἀπώλεσαν.

14 . . *χφ.*
Τὸ γὰρ πρᾶγμ' αὐτό μοι καλῶς ἔχον
καλοὺς παρασχεῖν τοὺς λόγους δυνήσεται.
ἁπλοῦς 34, 2. *ὅταν γὰρ* 45, 5.

15 *Δούλου τάδ' εἶπας μὴ λέγειν ἃ τις φρονεῖ* (Eur. Phoen. 392).
ἐμοὶ 13, 7.

16 *Οὐκ εὖ λέγειν χρὴ μὴ 'πὶ τοῖς ἔργοις καλοῖς.*

17 *Οὐ γὰρ καλὸν τόδ', ἀλλὰ τῇ δίκῃ βαρύ.*

18 *Ὅστις λέγειν μὲν εὐπρεπῶς ἐπίσταται,*
τὰ δ' ἔργα χείρω τῶν λόγων παρέσχετο.

19 *Σοφοκλέους* (Oed. Col. 806).
Γλώσσῃ σὺ δεινός· ἄνδρα δ' οὐδέν' οἶδ' ἐγὼ
δίκαιον ὅστις [t] ἐξ ἅπαντος εὖ λέγει.

20 *Ἐλευθέρα γὰρ γλῶσσα τῶν ἐλευθέρων.*

s *ἅπερ* ms. sed *ἃ* a correctore. littera a p. m. abest.

t *ἐξάπαν* ms. (*τ* suprascr.)

21 *Ἐλευθερία Διὸς ὄλβιον τέκος.*
οὕτως 13, 2. *οὐδ᾽ αὖ* 13, 3. *ἡ γλῶσσα* 13, 4. *θάρσει* 13, 5. *καὶ γὰρ* 13, 6. *πρόχειρον* 13, 11.

22 *Περὶ μεγάλων [γὰρ] πραγμάτων σκοπουμένοις εὐνουστάτη σύμβουλος ἡ παρρησία.*

23 *Παρρησίαν δὲ παντὸς ὠνοῦ χρυσίου.*

24 *Νικοστράτου.*
Ἆρ᾽ οἶσθ᾽ ὅτι τῆς πενίας ὅπλον ἐστὶν ἡ
παρρησία; ταύτην ἐάν τις ἀπολέσῃ,
τὴν ἀσπίδ᾽ ἀποβέβληκεν οὗτος τοῦ βίου.
δὼς (αἰδὼς) 13, 9.

25 *Ἐσθλοῦ πατρὸς παῖ, καὐτὸς ὢν νέος ποτὲ*
γλῶσσαν μὲν ἀργὸν χεῖρα δ᾽ [u] *εἶχον ἐργάτιν·*
νῦν δ᾽ εἰς ἔλεγχον ἐξιὼν ὁρῶ βροτοῖς
τὴν γλῶσσαν οὐχὶ τἄργα πάνθ᾽ ἡγουμένην (Soph. Phil. 96).

26 *Ἀριστοφάνους* (Thesm. 536).
Τὴν παροιμίαν ἐπαινῶ
τὴν παλαιάν· ὑπὸ λίθῳ γὰρ
παντί που [x] *χρὴ*
μὴ δάκῃ ῥήτωρ ἀθρεῖν.
ὅμως 13, 14. *Φιλόξενος* 13, 16. *οὐδὲν* 13, 17. *ὥσπερ* 13, 18. *ἐπεὶ αὐτόν* 13, 19. *συμβούλευε* 13, 20. *ἐκ τῶν Ἀρ.* 13, 22. *ὥσπερ* 13, 23. *ἐκ τῶν Δίωνος* 13, 24. *Διογένους* 13, 25. *ὁ αὐτὸς* 13, 27. *Διογένης* 13, 37. *κρέσσον* 13, 26. *οἰκήιον* 13, 40. *Ἀντιπάτρῳ* 13, 28. *Πρεσβῦτις* 13, 29. *Δημοκράτους* 13, 30. *Ἱπποκράτην* 13, 31. *Δημοσθένης* 13, 32. *τὰ ἁμαρτήματα*

u ἐργάτην εἶχον ms. *x χρήνα* ms.

13, 33. οὐχ οὕτω 13, 34. ὥσπερ 13, 35. Διονύσιος 13, 36. φήσαντος 13, 39. Λάκαινα 13, 42. ἡ παρρησία 13, 44. ἐχθρὸς 13, 45. τῆς παρρησίας 13, 46. οὔτε 13, 47. οὔτε ἐκ 13, 48. ἔστιν 13, 49. ἔλεγχος 13, 50. συγγενεῖ 13, 21. Τιμόθεος 13, 38. Ἐκ τοῦ π. ψ. 13, 43.

[p. 122 b] [Λόγος κβ'.]

Caput anepigraphum, in quo pauca ex sacra scriptura et ex Aeliano tantum de animalibus habentur. SARTIUS.

[p. 123 b] [Λόγος κγ'.]

Aliud item anepigraphum, forte *περὶ μαντευμάτων*, in quo, praeter loca varia divinarum scripturarum et longissima excerpta ex Aeliano ut supra, nullus alius scriptor occurrit. SARTIUS.

[p. 125 b] [Λόγος κδ'.]

Caput aliud, forte *περὶ παραθήκης*, in quo praeter pauca ex sacris litteris Philone et Aeliano haec tantum duo habentur:

Πιττακὸς ἔφη 9, 34. *Πισίδαις* 44, 41 p. 225.

Hic desinit secunda sententiarum collectio. Tertia, cui praemittitur copiosissimus index titulorum, incipit a p. 126. Priora capp. XI nullas exhibent scriptorum profanorum sententias. SARTIUS.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ Β'.

Λόγος ιβ'.

[y] ΠΕΡΙ ΑΓΝΩΜΟΝΟΥΝΤΩΝ ΚΑΙ ΑΧΑΡΙΣΤΟΥΝΤΩΝ. [p. 143 b]

Post sententias scripturae sanctae SS. Basilii Amphilochii Chrysostomi et Thaumaturgi haec habet: SARTIUS.

Ἑτέρων.

1 *Εὔνοια μὲν μήτηρ εὐταξίας, ἀγνωμοσύνη δὲ λύσις τάξεως.*

2 *Οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἀδικούντων ἔλαττον εἰς μῖσος ἀχαριστία. ἔστι δὲ ἀχάριστος οὐ* [z] *μόνον ὃς εὖ παθὼν δρᾷ κακῶς ἢ λέγει, ἀλλὰ καὶ ὁ σιωπῶν καὶ* [p. 144] *ἀποκρύπτων τὰς χάριτας· ἢ γὰρ οὐ συνιεὶς ἀναίσθητός ἐστιν, ἢ συνιεὶς ἐπιλήσμων ὧν ἔπρεπεν εἰς ἅπαντα μεμνῆσθαι τὸν χρόνον.*

3 *Ἄνθρωπος ἐπιλήσμων εὐεργεσίας πίθος τετρημένος διαρρέων τὰς χάριτας.*

4 *Ἀλγεινὸν τῷ πεποιηκότι καλῶς ἡ τοῦ πεπονθότος ἀμνημοσύνη.*

5 *Βοηθῶν ἀπορεῖν ἀνάγκη τοὺς χάριτός τινος ἐπιλήσμονας.*

6 *Δεινὸν μὴ ἀμείβεσθαι πειρᾶσθαι τοὺς εὐεργέτας εἰ καὶ μὴ πράγμασιν ἄλλοις, εὐχαριστίαις γοῦν*

y Suspicor esse ultimum caput Eclogarum Ethicarum, sive *περὶ εὐχαριστίας*, apud Photium. z *μόνος* ms.

ταῖς διὰ λόγων· τοῦτο γὰρ ἢ παντελῶς ἀγνώμονος ἢ ἀναισθήτου καὶ ἀνοήτου.

7 Αἱ χάριτες ἀμείβειν τῶν πονηρῶν τὰς γνώμας οὐ δύνανται.

8 Ἀχαριστήσας ἀπιστότερος ἐφάνη τῶν Ναυπλίου λιμένων.

9 Ὅμηρα δεδωκὼς φιλίας ἀπιστότερος καὶ τῶν λεόντων ἐγένετο.

10 Ἄγονοι χαρίτων εἰσὶ καὶ φιλοτιμιῶν ἐπιλήσμονες, ὧν εὖ πάθοιεν ἐκλανθανόμενοι μετὰ τὴν χρείαν.

11 Μενάνδρου.
Ἀχάριστος ἄνθρωπος μὴ νομιξέσθω φίλος·
μηδ' αὖ πονηρὸς κατεχέτω χρηστοῦ τόπον.

12 Σοφοκλέους Οἰδίποδος (Tyr. 611).
Φίλον γὰρ ἐσθλὸν ἐκβαλεῖν ἴσον λέγω
καὶ τὸν παρ' αὑτὸν βίοτον, ὃν πλεῖστον φιλεῖ.

13 Τοῦ αὐτοῦ Αἴαντος (522).
Χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ' ἀεί.
ὅτου δ' ἀπορρεῖ μνῆστις εὖ πεπονθότος,
οὐκ ἂν [a]γένοιτ' ἔθ' οὗτος εὐγενὴς ἀνήρ.

14 [b]Χάρις διαρρεῖ καὶ προδοῦσ' ἁλίσκεται (ib. 1267).

15 Ἀναξανδρίδου.
Οὐχὶ παρὰ πολλοῖς ἡ χάρις τίκτει χάριν.

16 Σοφοκλέους.
Ἀμνήμονος γὰρ ἀνδρὸς ὄλλυται χάρις.

[a] γένοιτέθ' ms. [b] χάρις] Anaxandridi tribuit ms. fragm. seq. Sophocli, n. 16 Theocrito, n. 17 Menandro.

17 *Θεοκρίτου* (5, 38).
Θρέψαι λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας ὥς τε φάγονται.

18 *Μενάνδρου.*
Οὐχὶ τὴν αὐτὴν ἔχει
διάνοιαν αἰτῶν εἷς ἕκαστος καὶ λαβών.

19 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Ἀεὶ δ' ὁ σωθείς ἐστιν ἀχάριστον φύσει.
Ἅμ' ἠλέηται καὶ τέθνηκεν ἡ χάρις,
ἣν δεόμενος τότ' ἀθάνατον ἕξειν ἔφη.

20 *Εὐριπίδου* [c]*Πελιάσιν.*
Ἐν τοῖσι μὲν δεινοῖσιν ὡς φίλοι φίλων,
ὅταν δὲ πράξωσ' εὖ διωθοῦνται χάριν,
αὐτοὶ δι' αὐτοὺς εὐτυχεῖν ἡγούμενοι.

21 *Φιλήμονος.*
Ὅταν τις ἡμῶν ἀμέριμνον ἔχῃ βίον,
οὐκ ἐπικαλεῖται τὴν τύχην εὐδαιμονῶν·
ἐπὴν δὲ λύπαις περιπέσῃ καὶ πράγμασιν,
εὐθὺς προσάπτει τῇ τύχῃ τὴν αἰτίαν.

22 *Θεόγνιδος* (955).
Δειλοὺς εὖ ἔρδοντι [d]*δύω κακά· τῶν τε γὰρ αὐτοῦ*
χηρώσεαι κτεάνων καὶ χάρις οὐδεμία.

23 *Διογένης ἐρωτηθεὶς τί τάχιστα γηράσκει παρ' ἀνθρώποις εἶπε "χάρις."*

24 *Αἰλιανοῦ* (VH. IX, 18).
Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους ἑαυτὸν εἴκαξε ταῖς δρυσί, λέγων ὅτι καὶ ἐκείνας ὑπέρχονται οἱ ἄνθρωποι καὶ δέονται αὐτῶν, εἰ ὕει, στέγην τὴν ἐκ τῶν κλάδων

c *Πελειάσιν* ms. d *δύο* ms.

ποθοῦντες· ὅταν δὲ οὔσης εὐδίας [e]παρίωσι, τίλλουσιν αὐτὰς καὶ περικυκλοῦσι· καὶ αὐτὸς οὖν ἔλεγεν ὑπὸ τοῦ δήμου τὰ αὐτὰ πάσχειν.

25 Ἐκ τῆς περὶ φιλίας ἐπιστολῆς.

Ὡς μέντοι λαμπρόν ἐστιν εὖ ποιεῖν, οὕτως ἀμειπτέον, ἵνα μὴ μόνον ἀχαριστίας ὄφλῃ τις δίκην, ἀλλὰ καὶ βλάβους κοινοῦ τῶν εὖ πεισομένων εἰς αὐτοὺς ἑτέρων ἀνακοπῇ πρὸς εὐεργεσίαν.

26 Ἰαμβλίχου Σωπάτρῳ.

Φευκτὴ μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἀχαριστία δι᾽ ἑαυτήν· [f]ἀχθεσθείη δ᾽ ἄν τις πρὸς αὐτὴν δικαιότερον, ἐπειδὴ κωλύει τἀγαθὸν προϊέναι καὶ ἐκφαίνεσθαι, τήν τε χώραν αὐτῶν παντελῶς ἀνατρέπει, καὶ κατακλείει πως εἰς στενὸν τὰς ἔξω διαφαινομένας τῶν καλῶν εὐεργεσίας, ἀποστερεῖ δὲ καὶ τὸ κοινὸν τῆς [θείας] βοηθείας πάσης· διὰ τοῦτο ἐστὶ πάνδεινον· παντὶ δ᾽ ἀνδρὶ παρακελεύομαι ἕνα λόγον ὀρθὸν κατέχειν εὐεργεσιῶν μετὰ φιλίας, δεύτερον εὐχαρίστως τὰς εὐεργεσίας παραλαμβάνειν καὶ προκαλεῖσθαι τὰς μείζονας εὐποιίας διὰ τῆς εὐχαριστίας.

27 Θεμιστοκλῆς, διαβαλλόντων αὐτὸν ἐπ᾽ ἐκκλησίας τινῶν ὡς εἰς ἕνα τοὺς πολλοὺς ἡδέως ἀκούοντας, "κοπιᾶν" ἔφη "μοι δοκεῖτε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εὐεργετούμενοι." κόπος γὰρ ὡς ἀληθῶς εὐεργεσίας κόρος, δι᾽ ὃν συμβαίνει κοινότητος ἐπιθυμεῖν.

28 Ἐκ τῶν Ὑψαίου ὑποθηκῶν περὶ τοῦ εὐεργετεῖν.

Οὐδένα μισήσεις ὡς ἀχάριστον, ἐὰν ὡς ἀληθῶς

[e] παριᾶσι ms. [f] ἀχθεσθείη] ἀχ. . . θείη ms.

χαρίζῃ. Τοὺς μηδεμίαν ὧν ἂν εὖ πάθωσιν ὑπὸ σοῦ χάριν ἐκτίνοντας ἄλλοι λεγέτωσαν ἀχαρίστους, σὺ δ' ἀνοήτους, ὅτι τοῦ καλλίστου τῶν ἀγαθῶν οὐ συνιᾶσιν.

29 *Εἰκότως οἱ νομοθέται μόνης ἀχαριστίας δίκας οὐχ ὁρίζουσιν, ὡς τοῦ μὲν εὖ ποιοῦντος τὴν μεγίστην ἀμοιβὴν ἐν οἷς ἔτυχεν εὖ ποιῶν ἀπειληφότος, τοῦ δὲ ἀχαρίστου τὴν ἀξίαν τίνοντος δίκην ἐν ᾧ λανθάνει τῷ μεγίστῳ κακῷ συνεχόμενος ἀχαριστίᾳ.*

30 *Ἀπολλώνιος Ἡρωδιανῷ.*

Μὴ φεῦγε διὰ τοὺς ἀσημάντους χρήσιμος εἶναι τοῖς ἀγαθοῖς· ἱκανοὶ γὰρ οὗτοι καὶ τὰς ὑπὲρ ἐκείνων [p. 144 b] *χάριτας ἀποδοῦναι.*

31 *Ἀπολλώνιος Νουμηνίῳ.*

Οὐ παρὰ πολλοῖς ἡ χάρις τίκτει χάριν.

32 *Ξενοφῶντος Κύρου παιδείᾳ* (I, 2, 7).

Δικάζονται δὲ οὐχ ἥκιστα ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσιν δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδοῦναι μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσι τοῦτον ἰσχυρῶς· οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ πατρίδα καὶ περὶ γονέας καὶ περὶ φίλους· ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἀναισχυντία, καὶ γὰρ αὕτη δοκεῖ εἶναι μεγίστη ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών.

33 *Σωκράτους.*

Ἀχάριστον εὐεργετεῖν καὶ νεκρὸν μυρίζειν ἐν ἴσῳ κεῖται.

34 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ταυτόν ἐστιν ὄφιν ἐκτρέφειν καὶ πονηρὸν εὐεργετεῖν· οὐδετέρου γὰρ ἡ χάρις εὔνοιαν γεννᾷ.

35 *Φιλιστίωνος.*

Τῇ γῇ δανείζειν κρεῖττόν ἐστιν ἢ βροτοῖς,
ἥτις τόκους δίδωσι μὴ λυπουμένη.

Sequuntur capita duo (XIII. XIV.) sine locis profanorum.

Λόγος ιγʹ.

[p. 145] [g] ΠΕΡΙ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ.

1 *Εὐριπίδου Ἑκάβη* (600).

Ἔχει γέ τοί τι καὶ τὸ θρεφθῆναι καλῶς
δίδαξιν ἐσθλοῦ· τοῦτο δ' ἤν τις εὖ μάθῃ,
οἶδεν τό γ' αἰσχρὸν κανόνι τοῦ καλοῦ μαθών.

2 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Παῖς ὢν φυλάττου πραγμάτων αἰσχρῶν ἄπο·
ὡς ἢν τραφῇ τις μὴ κακῶς, αἰσχύνεται
ἀνὴρ γενόμενος αἰσχρὰ δρᾶν· νέος δ' ὅταν
πόλλ' ἐξαμάρτῃ, τὴν ἁμαρτίαν ἔχει
εἰς γῆρας αὐτοῖς τοῖς τρόποισιν ἔμφυτον.

3 *Τοῦ αὐτοῦ* [h] *Ἱκετίδων* (911).

Τὸ γὰρ τραφῆναι μὴ καλῶς αἰδῶ φέρει·
αἰσχύνεται γὰρ τἀγάθ' ἀσκήσας ἀνὴρ
κακὸς κεκλῆσθαι πᾶς τις· ἡ δ' εὐανδρία
διδακτόν, εἴπερ καὶ βρέφη διδάσκεται
λέγειν τ' ἀκούειν θ' ὧν μάθησις ἐν λόγῳ·
ἃ δ' ἂν μάθῃ τις ταῦτα σώζεσθαι φιλεῖ
εἰς γῆρας· οὕτω παῖδας εὖ παιδεύετε.

4 *Τοῦ αὐτοῦ Πελιάσιν.*

Ὁ γὰρ ξυνὼν κακὸς μὲν ἢν τύχῃ γένος,

g Suppleatur hinc c. 31 Eclogarum ethicarum   h *οἰκετίδ.* ms. et n. 4 *Πελειάσιν.*

τοιούσδε τοὺς ξυνόντας ἐκπαιδεύεται,
χρηστοὺς δ' ὁ χρηστός· ἀλλὰ τὰς ὁμιλίας
ἐσθλὰς διώκειν, ὦ νέοι, σπουδάζετε.

5 Σοφοκλέους.

Ἐπεὶ πέπρακται πᾶν τὸ τοῦ θεοῦ καλῶς,
χωρῶμεν ἤδη, παῖδες, εἰς τὰ τῶν σοφῶν
διδασκαλεῖα μουσικῆς. παίδευμα γὰρ
προσλαμβάνειν δεῖ καὶ καθ' ἡμέραν ἀεί,
ἕως ἂν ἐξῇ, μανθάνειν βελτίονα.
παῖς δ' οὖν κακὸν μὲν δρᾶν τι προῖκ' [i]ἐπίσταται,
αὐτὸς παρ' αὑτοῦ μανθάνων ἄνευ πόνου·
[k]τὰ χρηστὰ δ' οὐδ' ἂν τὸν διδάσκαλον λάβῃ,
ἐμνημόνευσεν, ἀλλὰ κέκτηται μόλις.
ταῦτ' οὖν [l]φυλαξώμεσθα, καὶ μοχθητέον,
ὦ παῖδες, ὡς ἂν μήτ' ἀπαιδεύτων βροτῶν
δοκῶμεν εἶναι, κἀποδημοῦντος πατρός. . .

6 Ἐμπεδοκλέους.

Ἀλλ' ἄγε μύθων κλῦθι, μάθησις γὰρ φρένας αὔξει.

7 Σοφοκλέους Αἴαντος (964).

Οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι τἀγαθὸν χεροῖν
ἔχοντες οὐκ ἴσασι πρίν τις ἐκβάλῃ.

8 Εὐριπίδου Ἱππολύτου (916).

Ὦ πόλλ' ἁμαρτάνοντες ἄνθρωποι μάτην,
τί δὴ τέχνας μὲν μυρίας διδάσκετε,
καὶ πάντα μηχανᾶσθε κἀξευρίσκετε,
ἓν δ' οὐκ ἐπίστασθ' οὐδ' ἐθηράσασθέ πω,
[m]φρονεῖν διδάσκειν οἷσιν οὐκ ἔνεστι νοῦς. [p. 145 b]

i ἐπίστασθαι ms. k τὴν—διδακτὸν ms. l φυλαξώμεθα ms. m φροντεῖν ms.

9 *Ἀντιφάνους.*

Τὸ γὰρ πεπαιδεῦσθαι, μόνον ἄν τις τοῦτ᾽ ἔχῃ,
ἀληθές ἐστι καὶ τὸ ἀδικημάτων
μὴ λαμβάνειν τὰς ἀξίας τιμωρίας,
ἐλεεῖν δὲ πάντως.

10 *Παροιμία.*

Μελέτη χρονισθεῖσ᾽ εἰς φύσιν καθίσταται.

11 *Ἀλέξιδος.*

Ὦ παῖ, μέγιστος ἔρανός ἐστί μοι τὸ σὲ
θρέψαι κατὰ τρόπον· ὃν γὰρ αὐτὸς ἀπέλαβον
παρὰ τοῦ πατρός, δεῖ τοῦτον ἀποδοῦναί με σοί.

12 *Ἀριστοφάνους Νεφελῶν* (961).

Λέξω τοίνυν τὴν ἀρχαίαν παιδείαν ὡς [n] *διέκειτο.*

13 *Μενάνδρου.*

[Μανθάνειν·]
ὅτου δ᾽ ἂν ἔργου τυγχάνῃς ἄπειρος ὤν,
τὸ πυνθάνεσθαι τῶν κατειδότων καλόν.

14 *Εὐριπίδου Ῥήσῳ* (206).

Σοφοῦ παρ᾽ ἀνδρὸς χρὴ σοφόν τι μανθάνειν.

15 *Μενάνδρου.*

Πολὺ κρεῖττόν ἐστιν ἓν καλῶς μεμαθηκέναι
ἢ πολλὰ φαύλως περιβεβλῆσθαι πράγματα.

16 *Σοφοκλέους* [o]*Φθιωτίδων.*

Νέος πέφυκας· πολλὰ καὶ μαθεῖν σε δεῖ,
καὶ πόλλ᾽ ἀκοῦσαι καὶ διδάσκεσθαι μακράν.

n *διέκειτο*] Plura habet ms. Flor. quae non exscripsit Sartius. o *φοιωτ*$^{\delta}$ ms.

16[a] *Ἀεί τι βούλου χρήσιμον προσμανθάνειν.*

17 *Φιλήμονος.*
Ἤκουσα τούτων αὐτός, οὐδὲ φύεται
αὐτόματον ἀνθρώποισιν, ὦ βέλτιστε, νοῦς,
ὥσπερ ἐν ἀγρῷ [p] *θύμος· ἐκ δὲ τοῦ λέγειν τι καὶ*
ἑτέρων ἀκούειν καὶ θεωρῆσαι
κατὰ μικρὸν ἀεί, φασί, φύονται φρένες.

18 *Μενάνδρου.*
Ὅταν λέγῃς μὲν πολλά, μανθάνῃς δὲ μή,
τὸ σὸν διδάξας τοὐμὸν οὐκ εἴσει μαθών.

19 *Τοῦ αὐτοῦ Καρχηδονίῳ.*
Ἔργον ἐκ πολλοῦ χρόνου
ἄνοιαν ἡμέρᾳ μεταστῆσαι μιᾷ.

20 *Τοῦ αὐτοῦ Φιλαδέλφοις.*
Οὐ ῥᾴδιον
ἄνοιαν ἐν μικρῷ μεταστῆσαι χρόνῳ. [p. 146]

21 *Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.*
[q]*Ἐκ γὰρ πατρὸς καὶ μητρὸς ὅστις ἐκπονεῖ*
σκληρὰς διαίτας, οἱ γόνοι βελτίονες.

22 *Ξενοκράτης νέον φιλοσοφεῖν βουλόμενον ἤρετο εἰ γεγεωμέτρηκε· τοῦ δ' ἀποφήσαντος, ἀλλ' εἰ ἠστρονόμηκε· καὶ τοῦτο ἀπειπόντος, ἀλλ' εἰ τὰ τῶν ποιητῶν ἀνέγνωκεν· ὁ δὲ καὶ τοῦτο ἔξαρνος ἦν· ἄλλως δὲ εἰ γράμματα οἶδεν· [οὐδὲ] ταῦτα ἔφη ἐκεῖνος εἰδέναι. "πόκος τοίνυν" εἶπεν ὁ Ξενοκράτης "ὑπὸ γναφέως οὐ πλύνεται."*

p *θύμος· λέγειν τι καὶ* ms. q *ἐκ*] *εἰς* ms.

23 *Αἰσχίνου σωκρατικοῦ.*

Οὗτός ἐστι Μιλτιάδης ὁ Στησαγόρου, ὃς παῖς μὲν ὢν ἤσκει ὀλύμπια καὶ κρείσσων ἦν τοὺς πόνους πονῶν ἢ παιδοτρίβης ἐπιτάσσων· ἐκεῖ δὲ μείζους παῖδας αὐτοῦ καὶ πρεσβυτέρους [r]κατεμαχέσατο, καὶ ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τοῦ στεφάνου ἄκων ὑπὸ τοῦ παιδοτρίβου ἐξήχθη. ἔτι δὲ ἐπίτροποι αὐτοῦ ἐγένοντο οὔτε τὰς αὐτὰς ἡλικίας ἔχοντες οὔτε τοὺς αὐτοὺς τρόπους, καὶ τούτων ἁπάντων ἦν κατήκοος. παιδαγωγὸς αὐτῷ ἠκολούθει οὐ πάνυ [s]σπουδαῖος, καὶ τούτῳ οὐδὲν πώποτε ἠναντιώθη. ταῦτα μὲν παιδὶ ὄντι αὐτῷ ἐπιτετήδευται· ἐπεὶ δὲ μειράκιον ἤρχετο γίγνεσθαι, σιωπᾶν καλὸν ἡγήσατο εἶναι, σεσιώπηται αὐτῷ μᾶλλον ἢ τοῖς χαλκοῖς ἀνδριᾶσι. τοῦ σώματος αὐτῷ καλὸν ἐδόκει εἶναι ἐπιμελεῖσθαι, ἐπιμεμέληται τούτου, [t]ὥστ' ἔτι καὶ νῦν τῶν ἡλικιωτῶν ἄριστα ἔχει τὸ σῶμα.

24 *Εὐριπίδου. Χορικοῦ.*

Ὅστις νέος ὢν μουσῶν ἀμελεῖ,
τόν τε παρελθόντ' ἀπόλωλε χρόνον
καὶ τὸν μέλλοντα τέθνηκε.

25 *Φύσιν ἔχειν ἄριστόν ἐστι, δεύτερον δὲ* [*μανθάνειν*].

26 *Πλάτωνος νόμων ζ'.*

Ἀγνοεῖται παρὰ τοῖς πᾶσιν ὀλίγου τὸ ποῖον κ. τ. λ.

27 *Κράντωρ ἔλεγε μήτε δύνασθαί τινα τὰ μεγάλα πρὸ τῶν μικρῶν μυηθῆναι, μήτ' οὖν ἐπὶ φιλοσοφίαν ἐλθεῖν πρὶν ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις διαπονηθῆναι.*

[r] *κατεμαχεύατο* ms. [s] *σπαδαῖος* ms. [t] *ὥστέ τι* ms.

28 Ἀρκεσίλαος ὁρῶν τινα νεανίσκον φιλοσόφων λόγων κατακούοντα πρὶν παιδευθῆναι, "οὐ δεῖ τοὺς τῆς Δήμητρος" ἔφη "καρποὺς καλλίστους καὶ τροφιμωτάτους ὄντας εὐθὺς ἐκ γενετῆς τοῖς παισὶν ἁρμόζειν, τὸ δὲ γάλα τῶν τιτθῶν."

29 Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἔφη τὴν μὲν ῥίζαν τῆς παιδείας εἶναι πικράν, τοὺς δὲ καρποὺς γλυκεῖς.

30 Ἀριστοτέλης ὁ περιπατητικὸς ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τί μάλιστα δεῖ ἀσκεῖν τοὺς νέους, εἶπε παιδείαν.

31 Θεοφράστου.
Ἀναγκαιοτάτη δ' ἐπὶ γυναικῶν ἡ τῶν γραμμάτων δοκεῖ παίδευσις εἶναι καὶ αὐτὴ μέχρι χρησίμου πρὸς οἰκονομίαν· τὸ δὲ ἐξακριβούμενον ἐπὶ πλέον ἀργοτέρας τε ποιεῖ πρὸς τἆλλα καὶ λάλους καὶ περιέργους.

32 Ἰαμβλίχου ἐκ τοῦ περὶ ψυχῆς.
Ἡ γὰρ συνακολουθοῦσα παντὶ τῷ βουλήματι τοῦ διδάσκοντος τῶν μανθανόντων, αὕτ πασῶν ἐστὶ μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη ἀκρόασις.

33 Ἀντισθένης ὁ σωκρατικὸς φιλόσοφος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος ποῖος στέφανος κάλλιστός ἐστιν, εἶπεν "ὁ ἀπὸ παιδείας."

34 [u]Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί ἀναγκαιότατον εἴη μάθημα, "τὸ ἀπομαθεῖν" εἶπε "τὰ κακά."

35 [x]Ἀριστοτέλης ἔφη τὴν παιδείαν εὐτυχοῦσι μὲν κόσμον εἶναι, πταίσασι δὲ καταφυγὴν ἐλευθέριον.

36 Πλάτωνος (Legg. p. 728 c).
Ψυχῆς ἀνθρώπῳ κτῆμα οὐκ ἔστιν εὐφυέστερον εἰς

u Vide Maximum p. 208 x Vide Maximum p. 207, 39.

τὸ φυγεῖν μὲν τὸ κακόν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ ἑλεῖν τὰ πάντων ἄριστα καὶ ἑλόντα αὖ κοινῇ ξυνοικεῖν τὸν ἐπίλοιπον βίον.

37 Τοῦ αὐτοῦ (Menex. p. 246).

Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία ἀλλ' οὐ σοφία φαίνεται.

38 Αἰλιανοῦ.

Σωκράτης ὁ γενναῖος ᾐτιᾶτο τῶν [y] πατέρων ἐκείνους, ὅσοι (μὴ) παιδεύσαντες αὐτῶν τοὺς υἱεῖς, εἶτα ἀπορούμενοι ἦγον ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τοὺς νεανίσκους καὶ ἔκρινον αὐτοὺς ἀχαριστίας, ὅτι οὐ τρέφονται ὑπ' αὐτῶν· εἶπε γὰρ ἀδύνατον ἀξιοῦν τοὺς πατέρας, μὴ γὰρ οἵους τε εἶναι τοὺς μὴ μαθόντας τὰ δίκαια ποιεῖν αὐτά.

39 Ἀντιφῶντος.

Πρῶτον, οἶμαι, τῶν ἐν ἀνθρώποις ἐστὶ παίδευσις· ὅταν γάρ τις πράγματος κἂν ὁτουοῦν τὴν ἀρχὴν ὀρθῶς [z] ποιήσηται, εἰκὸς καὶ τὴν τελευτὴν ὀρθῶς γίγνεσθαι· καὶ γὰρ τῇ γῇ οἷον ἄν τις τὸ σπέρμα ἐναρόσῃ, τοιαῦτα καὶ τὰ ἔκφορα δεῖ προσδοκᾶν, καὶ ἐν νέῳ σώματι ὅταν τις τὴν παίδευσιν γενναίαν ἐναρόσῃ, ζῇ τοῦτο καὶ θάλλει διὰ παντὸς τοῦ βίου, καὶ αὐτὸ οὔτε ὄμβρος οὔτε ἀνομβρία ἀφαιρεῖται.

40 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀναρχίας δ' οὐδὲν κάκιον ἀνθρώποις· ταῦτα γινώσκοντες οἱ πρόσθεν ἄνθρωποι ἀπὸ τῆς πρώτης εἴθιζον τοὺς παῖδας ἄρχεσθαι καὶ τὸ κελευόμενον ποιεῖν, ἵνα μὴ ἐξανδρούμενοι εἰς μεγάλην μεταβολὴν ἰόντες ἐκπλήσσοιντο.

[y] πατρῶν ms. ubi mox om. μή. [z] ποιήσεται ms.

41 *Οἵῳ τις ἂν τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας συνῇ, τοιοῦτον ἀνάγκη γενέσθαι καὶ αὐτὸν τοὺς τρόπους.*

42 *Πλάτωνος πολιτείας ζ′* (p. 537 b).
Κόποι καὶ ὕπνοι μαθήμασι πολέμιοι.

43 *Ἐν ταυτῷ* (p. 537 c).
[a] *Τά τε χύδην μαθήματα ἐν τῇ παιδείᾳ γενόμενα* [p. 146 b] *τούτοις συνακτέον εἰς ὄψιν οἰκειότητός τε ἀλλήλων τῶν μαθημάτων καὶ τῆς τοῦ ὄντος φύσεως.*

44 *Σωκράτους.*
Πανήγυρίς ἐστι ψυχῆς ἡ παιδεία· πολλὰ γάρ ἐστιν ἐν αὐτῇ ψυχῆς θεάματα καὶ ἀκούσματα.

45 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Τοῖς μὲν σταδιοδρομοῦσιν ἐπὶ τῷ τέρματι τὸ βραβεῖον τῆς νίκης, τοῖς δὲ φιλοπονήσασιν ἐπὶ τοῦ γήρως τὸ πρωτεῖον τῆς φρονήσεως ἀπόκειται.

46 *Τοῦ αὐτοῦ.*
[b] *Οὗτος ἰδὼν πλούσιον ἀπαίδευτον ἔφη "ἰδοὺ καὶ τὸ χρυσοῦν ἀνδράποδον."*

47 *Ἀριστοτέλους.*
[c] *Οὗτος ἐρωτηθεὶς τί τῶν ζῴων κάλλιστον ἔφη "ἄνθρωπος τὴν ψυχὴν παιδείᾳ κεκοσμημένος."*

48 [d] *Ὁ αὐτὸς ὀνειδιζόμενος ὑπό τινος ὅτι βαρβαρίζει ἔφη "ἐγὼ μὲν τῷ λόγῳ, ὑμεῖς δὲ τῷ τρόπῳ."*

49 *Οὐ μικρὸν ὠφελεῖ τὸ τὰ βέλτιστα ἀκούειν ὑμᾶς συνεθίζειν.*

a *τότε* ms. *b* Maximus p. 207, 54. *c* Maxim. ibid. *d* Maxim. ibid.

50 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἅπασα φύσις βελτίων γίνεται παιδείαν προσλαβοῦσα τὴν προσήκουσαν, πολὺ δὲ μάλιστα ὅσοις ἐξ ἀρχῆς εὐφυέστερον τῶν ἄλλων ἔχειν ὑπῆρξε· τοῖς μὲν γὰρ αὐτῶν πολλῷ βελτίοσι γίγνεσθαι, τοῖς δὲ καὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει διενεγκεῖν.

51 *Θουκυδίδου.*

Κράτιστον δὲ εἶναι ἐν τοῖς ἀναγκαίοις παιδεύεσθαι.

52 *Εὐκλείδου.*

Οὗτοι γὰρ τῶν ἀνθρώπων τὰ κάλλιστα μανθάνουσιν οἵ τινες καὶ τὰ κάλλιστα μιμοῦνται.

53 *[e]Δημώνακτος Ὑψαίου καὶ Σωκράτους.*

Τὰς μὲν πόλεις ἀναθήμασι, τὰς δὲ ψυχὰς μαθήμασι κοσμεῖν δεῖ.

54 *Σωκράτης ἐρωτηθεὶς πῶς ἄν τις ἄγοι καλῶς τοὺς ἰδίους παῖδας, εἶπε, νέους μὲν ὄντας παιδεύσας, ἄνδρας δὲ γενομένους διδάξας συμπεριφέρεσθαι τοῖς ἀποβαίνουσι, καὶ τὴν οὐσίαν διανείμας αὐτοῖς, ἵνα μὴ διὰ τοῦτο ἐχθροὶ γένωνται.*

55 *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον* (p. 4 c).

Τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε.

56 *Δημοκρίτου.*

Πάντων κάκιστον ἡ εὐπετείη παιδεῦσαι τὴν νεότητα· αὕτη γάρ ἐστι ἣ τίκτει τὰς ἡδονὰς ταύτας ἐκ τῶν ἡ κακότης γίνεται.

e *Δημόνακτος* ms.

57 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἐξωτικῶς μὴ πονέειν παῖδες ἀνιέντες οὔτε γράμματα ἂν μάθοιεν οὔτε μουσικὴν οὔτε ἀγωνίην, οὐδ' ὅπερ μάλιστα τὴν ἀρετὴν συνέχει, τὸ αἰδέεσθαι· μάλα γὰρ ἐκ τούτων φιλέει γίνεσθαι ἡ αἰδώς.

58 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἡ παιδεία εὐτυχοῦσι μέν ἐστι κόσμος, ἀτυχοῦσι δὲ καταφύγιον.

59 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Κρέσσων ἐπ' ἀρετὴν φανέεται προτροπῇ χρώμενος καὶ λόγου πειθοῖ ἤπερ νόμῳ καὶ ἀνάγκῃ. λάθρῃ μὲν γὰρ ἁμαρτέειν εἰκὸς τὸν εἰργμένον ἀδικίης ὑπὸ νόμου, τὸν δὲ ἐς τὸ δέον ἠγμένον πειθοῖ οὐκ εἰκὸς οὔτε λάθρῃ οὔτε φανερῶς ἔρδειν τι πλημμελές, διόπερ συνέσι τε καὶ ἐπιστήμῃ ὀρθοπρηγέων τις ἀνδρήιος ἅμα καὶ εὐθύγνωμος γίνεται.

60 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεάγους* (p. 121 init.).

Πάντα τὰ φυτὰ κινδυνεύει τὸν αὐτὸν τρόπον κ. τ. λ. Plura non dedit Sartius.

61 *Διογένους.*

Ὅταν ἄλλου τινὸς φροντίζῃς, τότ' ἀμελεῖς σαυτοῦ.

62 *Πλάτων παρεκελεύετο τοῖς μαθηταῖς τρία ταῦτα ἔχειν, ἐν μὲν τῇ γνώμῃ σωφροσύνην, ἐπὶ δὲ τῆς γλώττης σιγήν, ἐπὶ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αἰδῶ.*

63 *Κλεάνθης ἑταίρου ἀπιέναι μέλλοντος καὶ ἐρωτῶντος πῶς ἂν ἥκιστα ἁμαρτάνοι, εἶπεν* [f] *"εἰ παρ' ἕκαστα ὧν πράττεις δοκοίης ἐμὲ παρεῖναι."*

f *εἰ παρ'*] *εἴπερ* ms.

64 Ὁ αὐτὸς ἔφη τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν θηρίων διαφέρειν.

65 Δημοκρίτου.
Ἡ φύσις καὶ ἡ διδαχὴ παραπλήσιόν ἐστι· καὶ γὰρ ἡ διδαχὴ μεταρρυσμοῖ τὸν ἄνθρωπον, μεταρρυσμοῦσα δὲ φυσιοποιέει.

66 Τοῦ αὐτοῦ.
Τὰ μὲν καλὰ χρήματα τοῖς πόνοις ἡ μάθησις ἐξεργάζεται, τὰ δ' αἰσχρὰ ἄνευ πόνων αὐτόματα καρποῦται· καὶ γὰρ ὧν οὐκ ἐθέλοντα πολλάκις ἐξείργει τοιοῦτον εἶναι· οὕτω μεγάλης τε τῆς φυτικῆς ἐστι.

67 Ἡροδώρου.
Νέος ἐν πολυτελέσι βρώμασι καὶ ποτοῖς ἔτι δὲ ἀφροδισίοις ἀνατρεφόμενος λέληθεν ἑαυτὸν ἐν τῷ θέρει τὴν χλαῖναν κατατρίβων.

68 Ἀντισθένους.
Δεῖ τοὺς μέλλοντας ἀγαθοὺς ἄνδρας γενήσεσθαι τὸ μὲν σῶμα γυμνασίοις ἀσκεῖν τὴν δὲ ψυχὴν παιδεύσει.

69 Δημοσθένης Φιλιππικῶν (p. 173, 22).
Ἔστι δ' οὐδέποτ', οἶμαι, δυνατὸν μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν, ὥσπερ οὐδὲ λαμπρὰ καὶ καλὰ πράττοντας μικρὸν καὶ ταπεινὸν φρονεῖν. ὁποῖα γὰρ ἂν τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ᾖ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημα ἔχειν.

[p. 147] 70 Ξενοφῶντος.
Κράτιστον μέν ἐστιν παρὰ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως τὸ ἀγαθὸν διδάσκεσθαι, δεύτερον δὲ παρὰ τῶν ἀληθῶς ἀγαθῶν.

71 *Δημοκρίτου.*
Οὔτε τέχνη οὔτε σοφίη ἐφικτόν, ἢν μὴ μάθῃ τις.

72 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Ἔστι κου νέων ξύνεσις καὶ γερόντων ἀξυνεσίη· χρόνος γὰρ οὐ διδάσκει φρονέειν, ἀλλ' ὡραίη τροφὴ καὶ φύσις.

73 *Τοῦ αὐτοῦ.*
Ὁ ἀντιλογεόμενος καὶ πολλὰ [g] λεσχηνευόμενος ἀφυὴς ἐς μάθησιν.

74 *Διογένης ἄτοπον ἔφησεν εἶναι ἐπὶ μὲν τὸν λύχνον ἐπιχεῖν ἔλαιον ἵνα ἐπὶ τῆς τραπέζης ὁρῶμεν, ὅπως δὲ τῇ διανοίᾳ φρονιμώτεροι γενόμενοι κατανοήσομεν τὰ τῷ βίῳ βέλτιστα, μηδὲν ἐθέλειν ἀναλίσκειν.*

75 *Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί ἡ γῆ βαστάζει βαρύτατον, ἔφη "ἄνθρωπον ἀπαίδευτον."*

76 *Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τί διδάξει τὸν υἱόν, εἶπεν "εἰ μὲν θεοῖς μέλλει συμβιοῦν, φιλόσοφον, εἰ δὲ ἀνθρώποις, ῥήτορα."*

77 *Σόλων ἐπετίμα τινὶ κυβεύοντι· τοῦ δὲ λέγοντος περὶ μικροῦ παίζειν, "ἀλλὰ τὸ ἔθος οὐ μικρόν" ἔφη.*

78 *Ὑπερίδης ὁ ῥήτωρ ἔλεγε μὴ δύνασθαι καλῶς ζῆν μὴ μαθόντα καλὰ τὰ ἐν τῷ βίῳ.*

79 *Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί ἐπιστήμη; ἔφη "ἐπιμέλεια ψυχῆς." πόθεν δὲ μάλιστα κακοὶ γίνονται; "ἐξ ἀγωγῆς κακῆς καὶ ὁμιλίας πονηρῶν" ἔφη.*

g λεσχηλευόμενος ms. 75 Maximus p. 209, 44.

80 Πλάτων εἶπε τὴν παιδείαν τοῖς ἀνθρώποις δεύτερον ἥλιον εἶναι.

81 Ζήνων ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν τις νέος ἐλάχιστα ἁμαρτάνοι, "εἰ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχει" ἔφη "οὓς μάλιστα τιμᾷ καὶ αἰσχύνεται."

82 Ἐκ τῆς περὶ φιλίας ἐπιστολῆς.
Ἡ παιδεία κἂν μηδὲν ἕτερον ἀγαθὸν ἔχῃ, [h] τό γε συμφοιτᾶν αὐτὴν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἔξω κακίας οἷς ἂν ᾖ τις αἰδώς, καὶ πολλοὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ ἄλλους.

83 Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.
Τὸ κύμινον, φασί, δεῖ σπείρειν βλασφημοῦντας, οὕτω γὰρ καλὸν φύεσθαι· καὶ τοὺς νέους χρὴ παιδεύειν ἐπισκώπτοντας, οὕτω γὰρ χρήσιμοι ἔσονται.

84 Πλάτωνος (Legg. VII p. 791 b).
Πᾶσα ψυχὴ δείμασι συνοῦσα ἐκ νέων μᾶλλον ἂν διὰ φόβων ἐθίζοιτο γίγνεσθαι· τοῦτο δέ που πᾶς ἂν φαίη δειλίας [i] ἄσκησιν ἀλλ' οὐκ ἀνδρίας εἶναι. τὸ δ' ἐξ ἐναντίας ἀνδρίας ἂν φαῖμεν ἐκ νέων εὐθὺς ἐπιτήδευμα εἶναι, τὸ νικᾶν τὰ προσπίπτοντα ἡμῖν δείματά τε καὶ φόβους.

85 Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων καὶ Σωκράτους.
[k] Ταῖς μὲν πόλεσι τὰ τείχη, ταῖς δὲ ψυχαῖς ὁ ἐκ παιδείας νοῦς κόσμον καὶ ἀσφάλειαν παρέχει.

86 Φιλόξενος ὁ μουσικὸς ἐρωτηθεὶς τί μάλιστα συνεργεῖ παιδείᾳ, εἶπε "χρόνος."

87 Διογένης ἔλεγε τὴν τῶν παίδων ἀγωγὴν ἐοικέ-

h τότε ms. i ἄσκησις ms. k Maxim. p. 207, 43.

ναι τοῖς τῶν κεραμέων πλάσμασιν· ὡς γὰρ ἐκεῖνοι ἁπαλὸν μὲν τὸν πηλὸν ὄντα ὅπως θέλουσι σχηματίζουσι καὶ ῥυθμίζουσι, ὀπτηθέντα δ' οὐκέτι δύνανται πλάσσειν, οὕτω καὶ τοὺς ἐν νεότητι μὴ διὰ πόνων παιδαγωγηθέντας, τελείους γενομένους ἀμεταπλάστους γίνεσθαι.

88 Μόνιμος ὁ κυνικὸς φιλόσοφος ἔφη κρεῖττον εἶναι τυφλὸν ἢ ἀπαίδευτον· τὸν μὲν γὰρ εἰς τὸν βόθρον τὸν δ' εἰς τὸ βάραθρον ἐμπίπτειν.

89 Ἐκ τῶν Δίωνος χρειῶν.

Ἀθηναίοις ἐρομένοις ὅπως λῷον αὐτοῖς γίγνοιτο, ἔχρησεν ἡ Πυθία εἰ τὸ κάλλιστον εἰς τὸ δεξιὸν οὖς τῶν παίδων ἐντιθέναι βούλοιντο· οἱ δὲ τρήσαντες ἐς αὐτὸ χρυσίον ἔβαλλον, ἀγνοήσαντες ὅτι τὸν φιλόσοφον λόγον ἐμήνυσε.

90 Δημοκρίτου.

Φαύλων ὁμιλίη συνεχὴς ἕξιν κακίης συναέξει.

91 Πλάτωνος νόμων α' (p. 641 b).

Εἰ τοῦτο οὕτως ἐρωτηθέντες εἴπομεν, ὡς ἑνὸς μὲν βραχὺ τῇ πόλει γίγνοιτ' ἂν ὄφελος. **Plura non exscripsit Sartius.**

92 Διογένους.

Ἡ παιδεία ὁμοία ἐστὶ χρυσῷ στεφάνῳ· καὶ γὰρ τιμὴν ἔχει καὶ πολυτέλειαν.

93 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (p. 10 e).

Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει· μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. (p. 5 e) Ἡγοῦ τῶν ἀκουσάντων πολλὰ πολλῶν εἶναι χρημά-

των κρείττω· τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπεται, τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει· σοφία γὰρ μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατος. (p. 13 b) Ὥσπερ τὴν μέλισσαν ὁρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν, οὕτω χρὴ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν. [p. 147 b] (p. 6 d) Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας.

94 Δημοκρίτου.

Κρέσσονές εἰσι αἱ τῶν πεπαιδευμένων ἐλπίδες ἢ ὁ τῶν ἀμαθέων πλοῦτος.

95 Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.

Κυβερνήτης μὲν οὔτε ἐν μεγάλῳ πλοίῳ οὔτε ἐν μικρῷ ναυτιάσει, οἱ δ' ἄπειροι ἐν ἀμφοῖν· οὕτως ὁ μὲν πεπαιδευμένος καὶ ἐν πλούτῳ καὶ ἐν πενίᾳ οὐ ταράττεται, ὁ δ' ἀπαίδευτος ἐν ἀμφοῖν.

96 Πυθαγόρου (Porphyr. epist. ad Marc. c. 9).

Ἀπαιδευσία πάντων τῶν παθῶν μήτηρ· τὸ δὲ πεπαιδεῦσθαι οὐκ ἐν πολυμαθείας λόγων ἀναλήψει, ἐν ἀπαλλάξει δὲ τῶν φύσει παθῶν θεωρεῖται.

97 Βίων ἔλεγε κατὰ Ἡσίοδον τρία γένη εἶναι μαθητῶν, χρυσοῦν ἀργυροῦν χαλκοῦν· χρυσοῦν μὲν τὸ τῶν διδόντων καὶ μανθανόντων, ἀργυροῦν δὲ τὸ τῶν διδόντων καὶ μὴ μανθανόντων, χαλκοῦν δὲ τὸ τῶν μανθανόντων μὲν οὐ διδόντων δέ.

98 Σωκράτης παρῄνει τοῖς νέοις πολλάκις ἐσοπτρίζεσθαι, καὶ τοὺς μὲν εὐπρεπεῖς ὅμοιον ποιεῖν τῷ εἴδει καὶ τὸν τρόπον, τοὺς δὲ ἀμόρφους περιστέλλειν τὸ δυσειδὲς τῇ εὐτροπίᾳ.

99 Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί ἥδιστον ἐν τῷ βίῳ, ἔφη "παιδεία καὶ ἀρετὴ καὶ ἱστορία τῶν ἀγνοουμένων."

100 Πιττακὸς συνεβούλευε πρὸς τὸ γῆρας ἐφόδια παρατίθεσθαι παιδείαν· [l] γηροκομικωτάτη γὰρ αὕτη καὶ εὐκόλως ποιοῦσα ὑποφέρειν τὰς τοῦ γήρως δυσκολίας.

101 Σωκράτης Ξενοφῶντα νέον ὁρῶν εὐφυῆ ἠρώτησεν εἰ οἶδεν ὅπου τῆς ἀγορᾶς οἱ ἰχθῦς εἶεν, τοῦ δ' εἰπόντος ναί, ἑξῆς ἤρετο, τί δέ, τὰ λάχανα; ὡς δ' εἶπε καὶ τοῦτο καὶ τἄλλα, ἐπὶ πᾶσιν ἤρετο εἰ οἶδεν ὅπου οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ διατρίβουσι· σιωπῶντος δὲ ἐπιπλήξας αὐτὸν κατέλιπεν, ὃ δὲ διατραπεὶς ἀπ' ἐκείνου ἤρξατο φιλοσοφεῖν.

102 Σωκράτης πρός τινα πάντα εἰδέναι φάσκοντα καὶ πολυμάθειαν ὑπισχνούμενον (ἐτύγχανε δὲ εἰς Ἀκαδήμειαν συγκατιὼν αὐτῷ) ἐπιστὰς χωρίῳ πεφυτευμένῳ ἤρετο [m] αὐτόν "οὐ δοκεῖ σοι ὁ γεωργὸς ἀμελὴς εἶναι μὴ καταφυτεύσας πᾶσαν τὴν γῆν, ἀλλὰ διαλείμματα μεταξὺ τῶν δένδρων καταλιπών;" τοῦ δὲ εἰπόντος "καὶ μὴν εἰ μὴ τοῦτο ἐποίησεν, οὐδὲν ἂν τούτων ἔτι ἐβίω, ἀλλ' ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλετο," "εἶτα" ἔφη "σὺ ἐν τῇ σαυτοῦ ψυχῇ οὐδὲ μικρὸν τόπον παραλιπών, ἄλλα δ' ἐπ' ἄλλοις μαθήματα σωρεύων οἴει τινὰ καρπὸν ἐξ αὐτῶν δρέψασθαι;"

103 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἡ παιδεία καθάπερ εὐδαίμων χώρα πάντα τἀγαθὰ φέρει.

104 Τῷ μὲν Ὀρέστῃ μαινομένῳ τὴν Ἠλέκτραν ὁ

[l] γηρωκομικωτάτη ms. [m] αὐτοῦ ms.

μῦθος, τῇ δὲ τῶν νέων ὁρμῇ τὴν εὐβουλίαν ὁ κατὰ φιλοσοφίαν λόγος παρίστησιν εἰς ἀντίληψιν.

105 Ἐν τῷ βίῳ καθάπερ ἐν ὁδῷ μακρᾷ δεῖ που καὶ ἀνάπαυσιν εὐσχήμονα εἶναι.

106 *Πλείω τε ἕκαστα γίνεται καὶ ῥᾴονα καὶ καλλίονα, ὅταν εἷς ἓν κατὰ φύσιν καὶ ἐν καιρῷ σχολὴν τῶν ἄλλων ἄγων πράττῃ.*

107 *Δύο ἐπιτηδεύματα ἢ δύο τέχνας ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι σχεδὸν οὐδεμία φύσις ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπείων· οὐδ' αὖ τὴν μὲν αὐτὸς ἱκανὸς ἀσκεῖν, τὴν δὲ ἄλλον ἀσκοῦντα ἐπιτροπεύειν· τὰ γὰρ ἐναντία ἄλληλα ταράττοντα δυσμάθειαν παρέχει* (Plato Legg. VIII p. 846).

108 *Πολλὰ ὁ αὐτὸς μιμεῖσθαι ὥσπερ ἓν οὐ δυνατός.*

109 *Ὅσα δ' αὖ τῶν μεγάλων δεῖ διαπονεῖσθαι καλῶς, περὶ τούτων δέδοκται πᾶσιν, καὶ πάλαι τὸ πρότερον ἐν σμικροῖς καὶ ῥᾴοσιν αὐτὰ δεῖν μελετᾶν πρὶν ἐν αὐτοῖς τοῖς μεγίστοις* (Plato Soph. p. 118 c). *Ῥᾷον δ' ἐν τοῖς ἐλάττοσι μελέτη παντὸς πέρι μᾶλλον ἢ περὶ τὰ μείζω* (id. Pol. p. 286 a). *Κρεῖττον γάρ που σμικρὸν εὖ ἢ πολὺ μὴ ἱκανῶς περᾶναι* (id. Theaet. p. 187 e).

110 *Πλάτωνος νόμων ζ'* (p. 791).

Ἡ μὲν τρυφὴ δύσκολα καὶ ἀκρόχολα καὶ σφόδρα ἀπὸ σμικρῶν κινούμενα τὰ τῶν νέων ἤθη ἀπεργάζεται κ. τ. λ. Plurima sequuntur Excerpta ex Platonis Libris de Legibus, de Republica, Euthyphrone, Timaeo, usque ad p. 149. ubi post verba, *μὴ τοίνυν βίᾳ, εἶπον, ὦ ἄριστε, τοὺς παῖδας ἐν τοῖς μα-*

θήμασιν, ἀλλὰ παίζοντας τρέφε, ἵνα καὶ μᾶλλον οἷός τε ᾖς καθορᾶν ἐφ' ᾧ ἕκαστος πέφυκε, ex Lib. VII. *Πολιτικῶν* desumpta ita prosequitur: SARTIUS.

111 Ξενοκράτης, ὁπότε τις αὐτῷ σχολάζειν ἤθελεν οὐδενὸς τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων μετειληφώς, "ἄπιθι" εἶπε "λαβὰς οὐκ ἔχεις πρὸς φιλοσοφίαν· δεῖ γὰρ προμεμαλάχθαι διὰ τούτων τὴν ψυχήν."

112 Ἰσοκράτης τοῖς μαθηταῖς παρεκελεύετο μὴ πράγματα λέγειν ἀλλὰ πράγματα παρέχειν τοῖς ἀκροωμένοις.

113 Ἀγησίλαος ἐρωτηθεὶς τίνα χρὴ τοὺς ἐλευθέρους παῖδας ἐκμανθάνειν "ἃ αἰσχρὸν" ἔφη "γέροντας μὴ εἰδέναι."

114 Ἐκ τῶν Σερήνου.

Παρ' Εὐκλείδῃ τις ἀρξάμενος γεωμετρεῖν ὡς τὸ πρῶτον θεώρημα ἔμαθεν, ἤρετο τὸν Εὐκλείδην "τί δέ μοι πλέον ἔσται ταῦτα μανθάνοντι;" καὶ ὁ Εὐκλείδης τὸν παῖδα καλέσας "δὸς" ἔφη "αὐτῷ τριώβολον, ἐπειδὴ δεῖ αὐτῷ ἐξ ὧν μανθάνει κερδαίνειν."

115 [n] Μέναιχμον τὸν γεωμέτρην Ἀλέξανδρος ἠξίου συντόμως αὐτῷ παραδοῦναι τὴν γεωμετρίαν· ὃ δὲ "ὦ βασιλεῦ" εἶπε "κατὰ μὲν τὴν χώραν ὁδοί εἰσιν ἰδιωτικαὶ καὶ βασιλικαί, ἐν δὲ τῇ γεωμετρίᾳ πᾶσίν ἐστιν ὁδὸς μία."

116 Ἐκ τῶν Σερήνου.

Ἡράκλειτος μὲν ἔλεγε πολυμάθειαν νοῦν μὴ ἐμποιεῖν, Ἀνάξαρχος δὲ πολυμάθειαν κάρτα μὲν ὠφελεῖν κάρτα δὲ βλάπτειν.

[n] ms. tantum ἐναῖχμς.

117 Ἰαμβλίχου Εὐσταθίῳ περὶ μουσικῆς. Ἓν ἐκεῖνο εἰδότας, ὡς αἵτε μεγάλαι φύσεις τὰ μεγάλα κακὰ γεννῶσι διαφθαρεῖσαι, καὶ τὰ κράτιστα ἐπιτηδεύματα πάντων ἐστὶ βλαβερώτατα ἐπὶ τὸ κακὸν ῥέψαντα.

118 Γεωμέτρης τις τὸν Διογένην ἀπαίδευτον καὶ ἀμαθῆ ἐκάλει· ὃ δὲ "συγγίνωσκέ μοι" ἔφη "μὴ μαθόντι ἃ μηδὲ Χείρων τὸν Ἀχιλλέα ἐδίδαξε" [τουτέστι γεωμετρεῖν].

119 Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

Ἔφασκον δὲ καὶ τὰς μαθήσεις πάσας τῶν τε ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν τὰς μὲν ἑκουσίους ὀρθάς τε εἶναι καὶ εἰς τέλος ἀφικνεῖσθαι, τὰς δὲ ἀκουσίους φαύλους τε καὶ ἀτελεῖς γίνεσθαι.

120 Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ παιδεύσεως ἠθικῆς.

Φιλοσοφίαν φαντὶ ὄρεξιν εἶμεν τῶ ἀναλαμβάνεν ἢ συνέχεν [o] αὐταυτὸν ἐν ἀρετᾷ πρακτικᾷ κηττὰν ἔφεσιν τᾶς σοφίας δι' αὐταυτάν· ταύτας δ' ἀρχὰν μὲν τὰν φύσιν προειδέμεν, μέσα δὲ τὰν ἄσκησιν, τέρμα δὲ τὰν εἴδησιν φέρεν. εὐτυχὲς μὲν ὦν εἶμεν φῦναι εὖ τραφῆναί τε καὶ ἀχθῆμεν κηττὸν ὀρθὸν νόμον [p] καθομόλογά τε τᾷ φύσι ἔθεα· δεῖ δ' ἀσκηθῆμεν ὑπό τε γενέτορας ἢ ἐπιτρόπως παιδευτάς τε σώφρονας γενέσθαι· καλὸν δὲ τὸ αὐτὸν αὐτῷ προστάσσεν τὰ ἄριστα μηδὲ [q] ποτιδέεσθαι ἀνάγκας, εὐπειθέα δ'

o ἂν ταυτὸν ms. p καθομολογᾶ τε καὶ τὰ ms.
q ποτεδέεσθαι apogr. Elmsl. ποτιδεύσθαι Sart. mox ὑφαγεαμένοις Elmsl. ὑφαγεσμένοις Sart.

εἶμεν τοῖς ὑφαγεομένοις τὰ ἄριστα ποτὶ πρᾶξιν καὶ εἴδησιν· [r] ταὶ γὰρ εὐφυίαι καὶ ταὶ καλαὶ τροφαὶ πολλάκις φθάνοντι τὰς διδασκαλίας ἐς ὀρθότατα ἄγοισαι, ἀποδέοντι δὲ μόνον λόγω ἀγεμόνος, τὸν ἐντίθητι [p. 149 b] ἐπιστάμα. δύο μὲν ὦν [s] ἐντὶ βίοι ἀντίπαλοι τοὶ τῶν κρατήων ἀντιποιεύμενοι, πρακτικός τε καὶ φιλόσοφος· πολὺ δὲ κάρρων δοκέει εἶμεν ὁ ἐξ ἀμφοτέρων κεκραμένος ποτὶ καιρὼς τὼς ἁρμόσδοντας συντεταγμένος καθ' ἑκατέραν διέξοδον. γεγόναμες γὰρ ποτ' ἐνέργειαν νοεράν, ἃν καλέομες πρᾶξιν· τᾶς δὲ διανοίας ἃ μὲν πρακτικὰ ἐπὶ τὰν πολιτικὰν φέρεται, ἃ δὲ ἐπισταμονικὰ ἐπὶ τὰν θέαν τῶν συμπάντων, αὐτὸς δ' ὁ [t] καθόλω νόος ταύτας τὰς δύο δυνάμιας ἀμπέχων ἐπὶ τὰν εὐδαιμονίαν, τὰν φαμὲς ἐνέργειαν ἀρετᾶς ἐν εὐτυχίᾳ εἶμεν, οὔτε πρακτικὰν ἔασαν μόνον ὥστε καὶ μὴ τὰν ἐπιστάμαν περιέχεν, οὔτε θεωρητικὰν ὡς ἄπρακτον εἶμεν· ἁ γὰρ τέλῃος διάνοια ποτὶ δύο ἀρχὰς ἐπικρατέας ῥέπει, ποθ' ἃς καὶ ὁ ἄνθρωπος πέφυκε, τάν τε [u] κοινανικὰν καὶ τὰν εἰδημονικάν· καὶ γὰρ αἱ κατὰ τοίας ἀντιλήψιας δοκέοντι [x] ἀντιθλίβεν ἀλλάλας ταὶ ἀγωγαί, ταὶ μὲν γὰρ πολιτικαὶ [y] ἀφέλκοισαι τᾶς θεωρίας, ταὶ δὲ θεωρητικαὶ ἀπὸ τᾶς πολιτείας μετάγοισαι ἐς ἀσυχίαν, ἀλλ' ὧν τὰ πέρατα συναψαμένα ἁ φύσις ἀπέδειξεν ἐν τωυτῷ ἀνωμένα· οὐ γὰρ ἀντιπαθέες ἐντὶ ταὶ ἀρεταί, ἀλλ' ἁρμονίας ἁπάσας συμφωνότεραι. αἱ δὲ κά τις ἐκ νέω

r Sic dedi pro lectione msti τᾷ γ. εὐφυίᾳ κ. τᾷ καλᾷ τροφᾷ —ἄγοισε (ε). s ms. αντιβίοι ἀντὶ πολλοί. t καθόλων apogr. Elmsl. u κοινὰν νίκας νικαν ms. Elmsl. x ἀντεθλίβεν ἀλλάλοις ap. Elmsl. ἀντεθλίβεν ἀλλάλας Sart. y ἀφέλκοισα—μετάγοισα—ἄλλως τὰ ap. Elmsl.

ὁρμαθεὶς αὐτὸς ἁρμόσδηται ἐς τὰς ἀρχὰς τᾶν ἀρετᾶν καὶ τὸν θεῖον νόμον τᾶς τῶ κόσμω ἁρμονίας, εὔροον βίον διαξεῖ· αἰ δέ [z] κα αὐτὸς καθ' αὑτὸν πλαζόμενος τύχῃ ἀγεμόνων καρρόνων, ἀπευθύνεν τὸν δρόμον δυνασεῖται ποτὶ μακαριότατα, ὥσπερ τοὶ εὐτυχέοντες ἐν πλοίῳ ἀνύοντι τὰν θάλασσαν διὰ τᾶς κυβερνατικᾶς εὐπλοίας ἐφιέμενοι, ὅπερ ἐν βίῳ τᾶς εὐδαιμονίας. αἰ δὲ μήτ' αὐτὸς νοέοι τὰ ποτίφορα μήτ' ἐπιτρόπων τύχοι ἐμφρόνων, οὐδὲν ὄφελος χοραγίας ἀφθόνω· ἀφροσύνα γάρ, αἴκα ἐς τἆλλα εὐτυχῇ, κακοδαίμων ἐσαεί ἐστιν. ἐπεὶ δ' ἐν ἅπαντι πρᾶτον ἀνάγκα σκοπῆν μὲν τὸ τέλος (τοῦτο γὰρ ποιέοντι κυβερνᾶται μὲν λιμένα νεὼς ἐς ὃν καταχθήσονται προτιθέμενοι, ἁνίοχοι δὲ τέρμα δρόμω, τοξόται δὲ καὶ σφενδονᾶται σκοπὸν ποθ' ὃν πάντα ἁρμόσδονται), ἀνάγκα καὶ τᾷ ἀρετᾷ προκέεσθαί τινα ὥσπερ τέχναν τῶ βίω σκοπὸν ἢ πρόθεσιν, ταῦτα γὰρ [a] ὀνυμαίνω καθ' ἑκατέρων· τοῦτο δὲ φαμὶ εἶμεν τῷ μὲν πρακτικῷ τὸ κράτιστον, τῷ δὲ βίῳ τὸ τέληον ἀγαθόν, τὸ λέγοντι τοὶ τἀνθρώπεια σοφοὶ εὐδαιμονίαν. ταύταν δὲ οὔτε καττὰν ἀλάθειαν κρίνεν δύνανται τοὶ κακῶς ἔχοντες, οὔτε ἑλέσθαι ἰσχύοντι τοὶ μὴ ἐκδαλότατα ὁρέοντες αὐτάν· τίνουσι δὲ δίκας ἀφροσύνας τοὶ ἁδονᾷ τὸ ἄριστον διδόντες, κολάζονται τοὶ τὰν ἀναλγησίαν πάντων προτιμῶντες, [b] καθόλω δ' εἰπέν, ἄγχονται ἐν κακᾷ ζάλᾳ τοὶ ἐν εὐπαθείᾳ σωμάτων ἢ ἐν ψυχᾶς ἀλόγῳ κατασκευᾷ ἀπολιπόντες τὰν εὐδαίμονα ζωάν· οὐδὲ πολλὸν ἀπὸ τούτων εὐτυχέστεροί ἐντι τοὶ ἐξαίροντες μὲν τὸ καλόν, ὡς κατταῦτα τὶ μὴ λέγεν, ὁμότιμον δὲ αὐτῷ τὰν ἁδονὰν καὶ

z καὶ ms. a ms. ὀνυμ (ω superscript). b καθόλα ms.

τὰν ἀναλγησίαν καὶ τὰς εὐπαθείας τὰς πράτας καὶ φυσικὰς καὶ ἀλόγως ὁρμὰς ἢ σώματος ἢ ψυχᾶς ἀντέχοντες· ἑκάτερα γὰρ ἀδικέοντι, τὰν μὲν ψυχικὰν ἀκρότατα καὶ τὰ ἔργα αὐτᾶς κατάγοντες ἐς ἰσότατα ποττὰν τῶ σώματος [c] τεληότατα, τὰν δὲ σωματικὰν εὐεξίαν ἐς ὕψος ἀντικαθιστάντες τᾷ ψυχικᾷ ἁδονᾷ· ἐνεμεσήθη δὲ καὶ ἁ φύσις καὶ τὸ θεῖον τᾷ τούτων διακράσι· οὐ γὰρ φυλάσσοντι τὰν ἀξίαν τῶ κάρρονος πρὸς τὸ χεῖρον· ἀλλ' ἁμές γε λέγομες σῶμα μὲν εἶμεν ψυχᾶς ὄργανον, νόον δὲ ἁγεμόνα τᾶς τε ἄλλας ψυχᾶς καὶ τῶ σκάνεος αὐτᾶς, τὰν δ' ἐς τἆλλα εὐτυχίαν φυσικὰν ὀργανικὰν τᾷ νοερᾷ ἐνεργείᾳ εἶμεν, αἴκα παντελὴς δυνάμι τε καὶ χρόνῳ καὶ χοραγίᾳ ᾖ.

121 *Ἱερωνύμου.*

Δεῦρο δὴ καὶ σκεψώμεθα περὶ τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς τίνα τρόπον διειλήφασιν οἱ πατέρες· οὐ γὰρ μόνον ἐν τοῖς πρότερον ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις εὑρήσομεν αὐτοὺς οὐ μικρὰ διαφωνοῦντας· οἵτινες πρῶτον μὲν βαρβάροις παραβάλλοντες παιδαγωγοῖς καὶ τούτων ἀκούειν κελεύσαντες ἱκανῶς ἐπιμελεῖσθαι νομίζουσιν, ὥσπερ τοῦ κατὰ πόδας ἀκολουθήσοντος, ἀλλ' οὐ τοῦ καλῶς ἡγησομένου δεομένων τῶν παιδίων, καὶ τοῦ φυλάττοντος καθάπερ συβώτου μὴ πλανηθῇ, ἀλλ' οὐχὶ . . . διὸ καὶ τὸν ἐκ τῶν ἐργατῶν ἀποδοκι- [p. 150] μασθέντα, τοῦτον ἐπὶ παιδαγωγίᾳ κατατάττουσι, τὰ φύσει τιμιώτατα τοῖς εὐτελεστάτοις διδόντες· ὅθεν καὶ Περικλῆς, οἰκέτου ποτὲ πεσόντος ἀπὸ ἐλαίας καὶ τὸ σκέλος συντρίψαντος, "νέε ὅρα" ἔφη "παιδαγωγὸς πέφηνεν," οὐκ ἀπιθάνως τῆς ὑπουργίας τὴν ἀτιμίαν σκώψας.

c τελεώτατα ms.

122 Ἐκ τῆς Ἰαμβλίχου ἐπιστολῆς Σωπάτρῳ περὶ παίδων ἀγωγῆς.

Παντὸς ζῴου καὶ φυτοῦ ἡ πρώτη βλάστη καλῶς ὁρμηθεῖσα πρὸς τὴν ἑκάστου ἀρετὴν κυριωτάτη πᾶσίν ἐστι τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον. καὶ τῆς τῶν παίδων τοίνυν εὐεξίας ἡ πρώτη βελτίστη τῆς φύσεως πρόοδος ὁδῷ πρόεισιν ἐπὶ τὴν τελειότητα τεταγμένως, ἐφ᾽ ἥνπερ αὐτὴν προχωρεῖν ἄξιον· ταύτην τοίνυν ἡ ὀρθὴ παιδεία δεόντως προοδηγεῖ, σπέρματα τῶν ἀρετῶν ἤδη προκαταβαλλομένη, καὶ ἐν ἁπαλαῖς ἔτι καὶ ἀβάτοις ψυχαῖς θαυμαστὴν οἰκείωσιν ἐμποιοῦσα πρὸς τὴν τῶν καλῶν ἐπιτήδευσιν. πρῶτον μὲν οὖν διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐν πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ παιδαγωγῷ καὶ διδασκάλῳ προτείνει παράδειγμα τῶν καλῶν ἔργων, ἵνα οἱ θεώμενοι παῖδες αὐτὰ ζηλῶσι τὴν πρὸς αὐτὸν ἀφομοίωσιν· ἔπειτα τοῖς ἔθεσιν ἄγει καλῶς καὶ ἐμποιεῖ τὰ σπουδαῖα ἤθη, μήπω δυναμένων αὐτῶν λόγῳ λαμβάνειν, διά γε τῆς συνηθείας τῶν καλῶν τρέπουσα αὐτῶν τὰς ψυχὰς πρὸς τὸ βέλτιον. ἐπὶ δὲ τούτοις συμφωνίαν ἡδονῆς καὶ λύπης πρὸς τὰ καλὰ ἔργα παρασκευάζει, ὥστε μὴ μόνον πράττειν τὰ καλὰ ἔργα ἀλλὰ καὶ χαίρειν ἐπ᾽ αὐτοῖς συμμέτρως, μηδὲ ἀποφεύγειν μόνον τὰ αἰσχρὰ ἀλλὰ καὶ δυσχεραίνειν αὐτὰ ἐγκαιρότατα. προάγουσι δὲ αὐτοῖς ἐνταῦθα, ὃ χρὴ ἡγεῖσθαι παντὸς τοῦ ὀρθοῦ βίου, τὴν ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς αἰσχύνην καὶ ἐπὶ τοῖς καλοῖς φιλοτιμίαν ἐντίθησι, δι᾽ ὧν ἀπάγονται μὲν πάντων τῶν αἰσχρῶν καὶ εὐλάβειάν τινα πρὸς αὐτὰ κτῶνται, ἐφίενται δὲ τῶν ἀγαθῶν καὶ πρὸς αὐτὰ σύντονον ὁρμὴν προσλαμβάνουσι. μετὰ δὴ ταῦτα προστάγματά τινα νομοθετητικά, μικρὰ μὲν ὄντα τοῖς ῥήμασι μεγάλην δέ τινα δύναμιν τοῖς τηλικούτοις

παρεχόμενα, οἷον τὸ δεῖ καί ποτε οὐ δεῖ, καὶ τὸ μέχρι πόσου, καὶ ποῖόν τι τὸ ἄριστόν ἐστι μέτρον, καί τινα τὰ τοιαῦτα, συμμετρίαν αὐτοῖς ἐναρμόζει τὴν πρὸς ἀλλότριον λόγον συνταττομένην, οἷον τοῦ νομοθέτου καὶ διδασκάλου· καὶ ποτὲ δὴ κράτιστόν ἐστι τὰ οἰκεῖα παραγγέλματα καὶ νουθετήματα φέροντα πρὸς ἑκάστην ἀρετὴν παραδιδόναι δεόντως, τὰ μὲν ἐν κοιναῖς γνώμαις, τὰ δ' ἐν ἔργων ἀσκήσει, τὰ δ' ἐν τῇ τῶν λόγων μελέτῃ, τὰ δ' ἐν ταῖς ὑποθήκαις περὶ τῶν πρακτέων ἢ μὴ πρακτέων, τὰ δ' ἐν ταῖς τῆς ζωῆς κατασκευαῖς. ἐπειδὰν δὲ τούτων ἕνεκα ἱκανῶς ἔχωσι, τοῖς λόγοις αὐτοὺς παιδευτέον, ἀρχομένους ἀπὸ τῶν ἁπλουστέρων καὶ γνωριμωτέρων, ἔπειτα προϊόντας ὁσημέραι καὶ κατὰ βραχὺ πρὸς τοὺς τῆς αἰτίας ἀπολογισμούς· καὶ ἐπὶ τούτων τὸ μὲν δι' εὐκρινείας ἐπιστημονικῆς τελέως φυλακτέον ἔτι ἀτελέσι διανοίαις παρακατατίθεσθαι, τὸ δ' ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ διὰ πειθοῦς ἐμμελὲς καὶ προσαγόμενον τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκουόντων καταβλητέον εἰς αὐτοὺς ὡς οἷόν τ' ἐστὶ μάλιστα· γεγυμνασμένων δὲ αὐτῶν ἱκανῶς ἐν τούτοις, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς εἰς ἀρετὴν ἀγωγῆς οἱ ὅροι τῶν ἀρετῶν ἀφοριζέσθωσαν, καὶ τῆς αἰτίας ἡ ἀκροτάτη παραδιδόσθω θεωρία, τελειότης τε τῶν λογισμῶν καὶ ἀναμάρτητος καὶ ἀνέλεγκτος ἐπιστήμη, βεβαιότης ἐντιθέσθω τῆς γνώσεως ἀλήθεια· ἡ γὰρ εἰς τοῦτο ἀγωγὴ τῆς παιδείας τέλος ἔχει τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς τὸ κράτιστον.

123 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ εἰ παραπλησίως παιδευτέον τὰς θυγατέρας τοῖς υἱοῖς.*

Λόγου δέ ποτέ τινος ἐμπεσόντος [d] *εἰ τὴν αὐτὴν παιδείαν παιδευτέον τοὺς υἱέας καὶ τὰς θυγατέρας, ἵππους μέν, ἔφη, καὶ κύνας ὁμοῦ οὐδὲν διαφερόντως παιδεύουσιν οἵ τε ἱππικοὶ καὶ οἱ κυνηγετικοὶ τοὺς ἄρρενας τῶν θηλειῶν, ἀλλ' αἵ τε κύνες αἱ θήλειαι παραπλησίως τοῖς ἄρρεσι διδάσκονται θηρᾶν, ἵππους τε θηλείας ἄν τις* [e] *θέλῃ τὰ ἵππων ἔργα ἀποτελεῖν καλῶς, οὐ διάφορον τῶν ἀρρένων διδασκαλίαν διδασκομένας ἰδεῖν ἔστιν· ἀνθρώπους δὲ τοὺς ἄρρενας ἐξαίρετόν τι ἄρα δεήσει ἔχειν ἐν τῇ παιδείᾳ καὶ τροφῇ παρὰ τὰς θηλείας, ὥσπερ οὐχὶ τὰς αὐτὰς παραγίνεσθαι δέον ἀρετὰς ἀμφοῖν ὁμοίως ἀνδρὶ καὶ γυναικί, ἢ ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἀρετὰς μὴ διὰ τῶν αὐτῶν παιδευμάτων ἀλλὰ δι' ἑτέρων οἷόν τε* [f] *ὂν ἐλθεῖν. ὅτι δὲ οὐκ ἄλλαι ἀρεταὶ ἀνδρὸς ἄλλαι δὲ γυναικὸς ῥᾴδιον μαθεῖν. αὐτίκα φρονεῖν δεῖ μὲν τὸν ἄνδρα δεῖ δὲ καὶ τὴν γυναῖκα· ἢ τί ὄφελος εἴη ἂν ἄφρονος ἀνδρὸς ἢ γυναικός; εἶτα δικαίως βιοῦν οὐδέτερον ἧττον θατέρου· ἀλλ' ὅ τε ἀνὴρ οὐκ ἂν εἴη πολίτης ἀγαθὸς ἄδικος ὤν, ἥ τε γυνὴ οὐκ ἂν* [g] *οἰκονομοίη χρηστῶς, ἢ* [p.150b] *μὴ δίκαιος ἀλλ' ἄδικος οὖσα πρῶτον ἀδικήσει τὸν ἄνδρα, ὥσπερ τὴν Ἐριφύλην φασί. σωφρονεῖν μὲν αὖ καλὸν τὴν γυναῖκα, καλὸν δ' ὁμοίως καὶ τὸν ἄνδρα· τὸ γοῦν μοιχεύειν τῷ μοιχεύεσθαι ἐπίσης κολάζουσιν οἱ νόμοι. καὶ λιχνεῖαι καὶ οἰνοφλυγίαι καὶ ἄλλα παραπλήσια κακά, ἀκολαστήματα ὄντα καὶ κα-*

d ms. *ἐπὶ.* e ms. *θέλω.* f ms. *οὖν.* g ms. *οἰκονομίη.*

ταισχύνοντα μεγάλως τοὺς ἐνεχομένους αὐτοῖς ἀποφαίνει τὴν σωφροσύνην ἀναγκαιοτάτην οὖσαν ἀνθρώπῳ παντὶ τῷ τε θήλει καὶ τῷ ἄρρενι· διὰ γὰρ σωφροσύνης μόνης ἐκφεύγομεν ἀκολασίαν, ἄλλως δ' οὐδαμῶς. τὴν ἀνδρίαν φαίη τις ἂν ἴσως μόνοις προσήκειν τοῖς ἀνδράσιν· ἔχει δὲ οὐδὲ τοῦτο ταύτῃ. δεῖ γὰρ ἀνδρίζεσθαι καὶ τὴν γυναῖκα [h] καὶ καθαρεύειν δειλίας τήν γε ἀρίστην, ὡς μήθ' ὑπὸ πόνου μήθ' ὑπὸ φόβου κάμπτηται· εἰ δὲ μή, πῶς ἔτι σωφρονήσει, ἐάν τις ἢ φοβῶν ἢ προσάγων πόνους βιάσασθαι δύνηται αὐτὴν ὑπομεῖναί [i] τι τῶν αἰσχρῶν. δεῖ δὲ δὴ καὶ ἀμυντικῶς ἔχειν τὰς γυναῖκας, εἰ μὴ νὴ Δία φαίνεσθαι μέλλουσι κακίους ἀλεκτορίδων καὶ ἄλλων ὀρνίθων θηλειῶν, αἳ πολὺ μείζοσι ζῴοις ἑαυτῶν ὑπὲρ τῶν νέων διαμάχονται. πῶς οὖν οὐκ ἂν ἀνδρίας αἱ γυναῖκες δέοιντο; ὅτι δὲ καὶ ἀλκή τις δι' ὅπλων μέτεστιν αὐταῖς, ἐδήλωσε τὸ Ἀμαζόνων γένος ἔθνη πολλὰ δι' ὅπλων καταστρεψάμενον· ὥστ' εἴ τι ἐνδεῖ πρὸς τοῦτο ταῖς ἄλλαις γυναιξίν, ἀνασκησία μᾶλλον ἢ τὸ μὴ πεφυκέναι . . . ἀρετὰς ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τροφὴν καὶ παιδείαν τὴν αὐτὴν προσήκειν ἀμφοῖν. παντὶ γὰρ δὴ ζῴῳ καὶ φυτῷ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν προσαγομένην ὀρθῶς ἐμποιεῖν χρὴ τὴν ἐκείνῳ προσήκουσαν ἀρετήν. ἢ εἰ μὲν ἔδει αὐλεῖν δύνασθαι παραπλησίως ἄνδρα καὶ γυναῖκα, καὶ εἰ τοῦθ' ἑκατέρῳ αὐτοῖν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τὸν βίον, ἀμφοτέρους ἂν ἐπ' ἴσου τὴν αὐλητικὴν τέχνην ἐξεδιδάσκομεν, καὶ εἰ κιθαρίζειν ἔδει ἑκάτερον. ἀμφοτέρους δὲ εἰ δεῖ γενέσθαι ἀγαθοὺς τὴν ἀνθρώπῳ προσήκουσαν ἀρετήν, καὶ φρονεῖν ὁμοίως δύνασθαι καὶ

h καὶ καθαρεύειν] καὶ om. ms. i τι τῶν] τι om. ms.

σωφρονεῖν, καὶ ἀνδρίας μετέχειν καὶ δικαιοσύνης μηδὲν ἧττον θατέρου θάτερον, οὐ παρομοίως ἑκάτερον παιδεύσομεν; οὐδὲ τὴν τέχνην, ἀφ' ἧς γένοιτ' ἂν ἄνθρωπος ἀγαθός, ἐπ' ἴσον ἀμφοτέρους διδάξομεν; ἀλλὰ χρὴ οὕτω ποιεῖν καὶ οὐχ ἑτέρως. τί οὖν; καὶ ταλασίαν, φησί τις ἴσως, ἀξιοῖς σὺ παραπλησίως ἐκμανθάνειν ταῖς γυναιξὶν τοὺς ἄνδρας, καὶ γυμναστικὴν μετέρχεσθαι τοῖς ἀνδράσιν ὁμοίως τὰς γυναῖκας; τοῦτο μὲν οὐκέτι ἀξιώσω ἐγώ· φημὶ δὲ ὅτι οὔσης ἐν τῷ γένει [k] τῷ ἀνθρωπίνῳ τῆς μὲν ἰσχυροτέρας φύσεως τῆς τῶν ἀρρένων, τῆς δ' ἀσθενεστέρας τῆς τῶν θηλειῶν, ἑκατέρᾳ φύσει τῶν ἔργων ἀπονεμητέον τὰ προσφορώτατα, καὶ τὰ μὲν βαρύτερα τοῖς ἰσχυροτέροις ἀποδοτέον, τὰ δὲ ἐλαφρότερα τοῖς ἀσθενεστέροις· διὰ τοῦτο ταλασία μὲν ταῖς γυναιξὶ μᾶλλον πρέποι ἂν ἤπερ ἀνδράσιν, ὥσπερ καὶ οἰκουρία, γυμναστικὴ δὲ ἀνδράσι μᾶλλον ἢ γυναιξίν, ὥσπερ καὶ θυραυλία· εἶναι δ' ὅτε μέντοι καὶ ἄνδρες τινὲς τῶν ἐλαφροτέρων ἔργων ἔνια καὶ δοκούντων γυναικείων μεταχειρίσαιντ' ἂν εἰκότως, καὶ γυναῖκες αὖ τῶν σκληροτέρων καὶ δοκούντων μᾶλλον προσήκειν ἀνδράσιν ἐργάσαιντ' ἄν, ὅταν ἢ τὰ τοῦ σώματος οὕτως ὑφηγῆται ἢ τὰ τῆς χρείας ἢ τὰ τοῦ καιροῦ. πάντα μὲν γὰρ ἴσως ἐν κοινῷ κεῖται τὰ ἀνθρώπεια ἔργα καὶ ἐστὶ κοινὰ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, καὶ οὐδὲν ἀποτακτὸν ἐξ ἀνάγκης τῷ ἑτέρῳ, μὴ δὴ δὲ ἐπιτηδειότερα τὰ μὲν τῇδε τῇ φύσει τὰ δὲ τῇδε· δι' ἃ τὰ μὲν ἀνδρεῖα καλεῖται τὰ δὲ γυναικεῖα· ὅσα μέντοι τὴν ἀναφορὰν ἔχει εἰς ἀρετήν, ταῦτα φαίη τις ἂν ὀρθῶς ἐπ' ἴσον ἑκατέρᾳ προσήκειν φύσει, εἴγε καὶ τὰς ἀρετὰς

k τῷ om. ms.

προσήκειν φαμὲν οὐδὲν τοῖς ἑτέροις μᾶλλον ἢ τοῖς ἑτέροις. ὅθεν εἰκότως οἶμαι καὶ παιδευτέον ὅσα πρὸς ἀρετὴν παραπλησίως τό τε θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν· καὶ ἀρξαμένους ἀπὸ νηπίων εὐθὺς διδακτέον, ὅτι τοῦτο μὲν ἀγαθὸν τοῦτο δὲ κακὸν (κακὸν ταυτὸν ἀμφοῖν), καὶ τοῦτο μὲν ὠφέλιμον τοῦτο δὲ βλαβερόν, καὶ τόδε μὲν πρακτέον τόδε δὲ οὔ· ἐξ ὧν περιγίνεται φρόνησις τοῖς μανθάνουσιν ὁμοίως κόραις καὶ κόροις, καὶ οὐδὲν διαφορώτερον τοῖς ἑτέροις· εἶτα δὲ ἐμποιητέον αἰδῶ πρὸς ἅπαν αἰσχρόν. ὧν ἐγγενομένων ἀνάγκη σώφρονας εἶναι καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα. καὶ μὴν τὸν παιδευόμενον ὀρθῶς, ὅστις ἂν ᾖ, εἴτε ἄρρην εἴτε θήλεια, ἐθιστέον μὲν ἀνέχεσθαι πόνου, ἐθιστέον δὲ μὴ φοβεῖσθαι θάνατον, ἐθιστέον δὲ μὴ ταπεινοῦσθαι πρὸς συμφορὰν μηδεμίαν· δι᾽ ὅσων ἄν τις εἴη ἀνδρεῖος· ἀνδρίας δὲ μικρῷ πρότερον ἐδείχθη δεῖν [p. 151] μετεῖναι καὶ γυναιξίν. ἔτι τοίνυν πλεονεξίαν μὲν φεύγειν ἰσότητα δὲ τιμᾶν, καὶ εὐποιεῖν μὲν θέλειν κακοποιεῖν δὲ μὴ θέλειν ἄνθρωπον ὄντα ἀνθρώπους, ἔστι μὲν [1] δίδαγμα κάλλιστον καὶ δικαίους ἀποτελεῖ τοὺς μανθάνοντας· τί δὲ μᾶλλον ἄνδρα μεμαθηκέναι χρὴ ταῦτα ἢ γυναῖκα; εἰ γὰρ νὴ Δία πρέπει δικαίας εἶναι γυναῖκας, καὶ ταῦτα δεῖ μεμαθηκέναι ἄμφω τά γε καιριώτατα καὶ μέγιστα· εἰ γάρ τι που μικρὸν ὃ μὲν εἴσεται ἣ δὲ οὔ, ἢ ἀνάπαλιν ἣ μὲν εἴσεται ὃ δὲ οὔ, τεχνίτου τινὸς ἐχόμενον, οὐ τοῦτο διάφορον ἀποφαίνει τὴν ἑκατέρου παιδείαν· μόνον περὶ μηδενὸς τῶν μεγίστων ἕτερος ἕτερα μεμαθηκέτω, ἀλλὰ ταυτά. ἂν δέ τις ἐρωτᾷ με τίς ἐπιστήμη τῆς παιδείας ταύτης ἐπιστατεῖ, λέξω πρὸς αὐτὸν ὅτι φιλοσοφίας ἄνευ

1 δίδασμα ms.

ὥσπερ ἀνὴρ οὐκ ἂν οὐδεὶς, οὕτως οὐδ' ἂν γυνὴ παιδευθείη ὀρθῶς. καὶ οὐ τοῦτο βούλομαι λέγειν, ὅτι τρανότητα περὶ λόγους καὶ δεινότητά τινα περιττὴν χρὴ προσεῖναι ταῖς γυναιξίν, εἴπερ φιλοσοφήσουσι καὶ γυναῖκες· οὐδὲ γὰρ ἐπ' ἀνδρῶν ἐγὼ πάνυ τι τοῦτο ἐπαινῶ· ἀλλ' ὅτι ἤθους χρηστότητα καὶ καλοκαγαθίαν τρόπου κτητέον ταῖς γυναιξίν· ἐπειδὴ καὶ φιλοσοφία καλοκαγαθίας ἐστὶν ἐπιτήδευσις καὶ οὐδὲν ἕτερον.

124 *Θεοφράστου.*

Δοκεῖ γὰρ ἡ παιδεία, καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν, [m] ἡμεροῦν τὰς ψυχὰς ἀφαιροῦσα τὸ θηριῶδες καὶ ἄγνωμον, ὅθεν καὶ τὰ ἤθη κοινότερα καὶ ὑγρότερα γίνεται· τοῖς μὲν γὰρ πολλοῖς οὐκ ἄν τις ἴσως ἐπιτιμῴη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐξουσίαν, ὅσοι δὲ τραφέντες ἐλευθέρως καὶ χορηγίαν ἔχοντες ἱκανὴν ὡς εἰς ὁποιονοῦν βίον ἐλθεῖν ἄσκεπτοι περὶ τοῦ ἀρίστου τυγχάνουσι, τούτοις ἤδη δίκαιον ἐγκαλεῖν. ἄτοπον γὰρ ὡς ἀληθῶς, [n] εἰ αἱρέσεως αὐτοῖς διδομένης πόλιν μὲν ἂν ἕλοιντο τὴν ἐνδοξοτάτην καὶ φίλους καὶ οἰκείους τοὺς ἀρίστους, βίον δὲ ἐξὸν ἑλέσθαι τὸν ἄριστον, κατολιγωρήσαντες τούτου πρὸς τὸ τυχὸν τὰ ἑαυτῶν ἀποδιδοίησαν, μηδὲ εἰς αὐτὸ τὸ κρίνειν καὶ σκοπεῖν ἐλθόντες. ἀλλ' ὁδὸν μὲν βαδίζειν εἰ δέοι, ἄλλων πύθοιντ' ἂν πολλάκις καὶ ἀναζητήσαιεν ἡγεμόνα μεθ' οὗ ποιήσαιντο τὴν κομιδὴν ἀσφαλῶς, ὑπὲρ δὲ τοῦ βίου παντὸς τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο κυβεύοντες, οὐδενὶ κοινωσάμενοι πρὸς τὸν χείριστον, ἂν οὕτω τύχῃ, προσπίπτουσι. καὶ μὴν καὶ πολλῷ γ'

m ἡμεροῦς ms. n ἢ αἱρέσεως ὡς αὐτοῖς ms.

[o] ἐπισφαλεστέρα τῆς διαιρέσεως ἡ ἐκτροπὴ τῷ μὴ τὴν ὀρθὴν βαδίζοντι· καὶ γὰρ αἱ βλάβαι μεγάλαι, καὶ ἡ ἀναστροφὴ χαλεπή, μᾶλλον δὲ σχεδὸν [p] ἀδύνατος· οὔτε γὰρ ὁ χρόνος δίδωσιν ἐξουσίαν μεταθέσεως, οὔθ' ἡ φύσις δύναται μεταμανθάνειν τὸ βέλτιον, ὅταν ἐντραφῇ τοῖς χείροσιν, ἀλλὰ προαιρεῖται καὶ ἕτερά γε προκρίνει βελτίω, καταζῇ δὲ ὅμως ἐν τοῖς εἰωθόσιν. ἀλλ' ὅπερ πολλάκις λέγεται, τοῦτο ἀληθὲς [q] ἔοικεν εἶναι, διότι πάντες ἥκιστα περὶ ἑαυτῶν βουλεύονται.

125 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ ὅτι οὐ δεῖ πολλαῖς ἀποδείξεσι πρὸς ἓν πρᾶγμα χρήσασθαι.*

Λόγου δέ ποτε γενομένου περὶ ἀποδείξεων, [r] ἃς χρὴ ἀκούειν τοὺς νέους παρὰ τῶν φιλοσόφων πρὸς κατάληψιν ὧν μανθάνουσιν, ἔφη ὁ Μουσώνιος, οὐχὶ πολλὰς ἐφ' ἑκάστου πράγματος ζητεῖν ἀποδείξεις προσήκειν, ἀλλ' ἀνυσίμους καὶ ἐναργεῖς. οὔτε γὰρ ἰατρὸς ἐκεῖνος, ἔφη, ἐπαινετὸς ὁ φάρμακα πολλὰ προσφέρων τοῖς νοσοῦσιν, ἀλλ' ὁ δι' ὀλίγων ὧν προσφέρει λόγου ἀξίως ὠφελῶν· οὔτε φιλόσοφος ὁ διὰ πολλῶν ἀποδείξεων διδάσκων τοὺς ἀκούοντας, ἀλλ' ὁ δι' ὀλίγων ἐπάγων αὐτοὺς ἐφ' ὃ μέντοι βούλεται· καὶ ὁ ἀκουστὴς ὅσῳπερ ἂν ᾖ συνετώτερος, τοσούτῳ μειόνων δεήσεται τῶν ἀποδείξεων, καὶ τοσούτῳ θᾶττον συναινέσει τῷ κεφαλαίῳ τοῦ λόγου ὄντι γε ὑγιεῖ. ὅστις [s] δὲ πανταχοῦ δεῖται ἀποδείξεως καὶ ὅπου σαφῆ τὰ πράγματά ἐστιν, ἢ διὰ πολλῶν ἀποδείκνυσθαι βούλεται αὐτῷ τὰ δι' ὀλίγων δυ-

o ἐπασφαλεστέρα ms. p ἀδυνάτως ms. q ἔοικεν] εἴοκεν ms. r ἃς] ἃ ms. s δὲ] δὴ ms.

νάμενα, παντάπασιν ἄτοπος καὶ δυσμαθής. θεοὺς μὲν οὖν εἰκὸς οὐδεμιᾶς ἀποδείξεως δεῖσθαι πρὸς οὐδέν, ὅτι μήτε ἀσαφὲς μήτε ἄδηλόν ἐστιν αὐτοῖς μηδέν, πρὸς ἃ μόνα δεῖ τῶν ἀποδείξεων· τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀνάγκη τὰ μὴ φανερὰ μηδ' αὐτόθεν γνώριμα διὰ τῶν φανερῶν καὶ προδήλων ζητεῖν ἀνευρίσκειν, ὅπερ ἔργον ἀποδείξεώς ἐστιν. οἷον ὅτι ἡδονὴ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν, αὐτόθεν μὲν οὐ δοκεῖ εἶναι γνώριμον, ἐπείπερ ἔργῳ προσκαλεῖται ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸν οὖσα ἡ ἡδονή· λαβόντος δέ τινος λῆμμα γνώριμον τὸ πᾶν ἀγαθὸν αἱρετὸν εἶναι, καὶ προσλαβόντος ἕτερον γνώριμον τούτῳ τὸ τινὰς ἡδονὰς οὐχ αἱρετὸν εἶναι, ἀποδεικνύομεν τὸ μὴ ἀγαθὸν εἶναι τὴν ἡδονήν, διὰ τῶν γνωρίμων τὸ μὴ γνώριμον. πάλιν ὡς ὁ πόνος οὐκ ἔστι κακόν, αὐτόθεν μὲν οὐ φαίνεται πιθανόν· τοὐναντίον γὰρ τούτου δοκεῖ πιθανώτερον, τὸ κακὸν εἶναι τὸν πόνον· τεθέντος δὲ φανεροῦ λήμματος τοῦ
[p. 151 b] πᾶν τὸ κακὸν φευκτὸν εἶναι, καὶ προστεθέντος αὐτῷ φανερωτέρου τοῦ πόνους πολλοὺς οὐκ εἶναι φευκτούς, περαίνεται τὸ μὴ κακὸν εἶναι τὸν πόνον. τοιούτου δ' ὄντος τοῦ γένους τοῦ τῆς ἀποδείξεως, ἐπειδὴ τῶν ἀνθρώπων οἳ μὲν ὀξύτεροι οἳ δ' ἀμβλύτεροί εἰσι, καὶ οἳ μὲν ἐν ἔθεσι κρείττοσιν οἳ δὲ ἐν χείροσι τεθραμμένοι, οἱ μὲν ἤθους ἢ φύσεως ὄντες χειρόνων πλειόνων δέοιντ' ἂν ἀποδείξεων καὶ πραγματείας μείζονος, ὥστε δέξασθαι ταυτὶ τὰ δόγματα καὶ τυπωθῆναι κατὰ ταῦτα, καθάπερ οἶμαι καὶ τὰ πονηρὰ τῶν σωμάτων, ὁπόταν μέλλῃ καλῶς ἕξειν, πάνυ πολλῆς ἐπιμελείας δεῖται· ὅσοι δὲ τῶν νέων εὐφυέστεροι καὶ ἀγωγῆς μετεσχηκότες κρείττονος, οὗτοι ῥᾷόν τε καὶ θᾶττον καὶ δι' ὀλίγων ἀποδείξεων συναινοῖεν ἂν τοῖς λεγομένοις ὀρθῶς καὶ ἀκολουθοῖεν. ὅτι δ'

οὕτως ἔχει ταῦτα, γνοίημεν ἂν ῥᾳδίως, εἰ νοήσαιμεν μειράκιον ἢ νεανίαν, τὸν μὲν ἐν τρυφῇ πάσῃ τεθραμμένον καὶ τό τε σῶμα τεθηλυμένον καὶ τὴν ψυχὴν ἐκλελυμένον ὑπὸ ἐθῶν ἀγόντων εἰς μαλακίαν, ἔτι δὲ νωθῆ παρεχόμενον καὶ δυσμαθῆ τὴν φύσιν, τὸν δὲ αὖ λακωνικῶς πως ἠγμένον καὶ τρυφᾶν οὐκ εἰθισμένον καὶ καρτερεῖν μεμελετηκότα καὶ τῶν λεγομένων ὀρθῶς εὐήκοον ὄντα· εἶτα τοὺς δύο τούτους νεανίας εἰ θείημεν ἀκούοντας φιλοσόφου λέγοντος περὶ θανάτου περὶ πόνου περὶ πενίας περὶ τῶν ὁμοίων ὡς οὐ κακῶν ὄντων, πάλιν δ' αὖ περὶ ζωῆς περὶ ἡδονῆς περὶ πλούτου περὶ παραπλησίων τούτοις ὡς οὐκ ἀγαθά ἐστιν, ἆρά γε ὁμοίως ἄμφω προσήσονται τοὺς λόγους, καὶ παραπλησίως ἑκάτερος πίθοιτο τοῖς λεγομένοις; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. ἀλλ' ὃ μὲν μόγις καὶ βραδέως καὶ ὥσπερ μοχλευόμενος ὑπὸ μυρίων λόγων τάχ' ἂν ἐπινεύσειεν, ὁ νωθέστερος, ὃ δ' αὖ ταχέως καὶ ἑτοίμως δέξεται τὰ λεγόμενα ὡς οἰκεῖα καὶ προσήκοντα αὐτῷ, μήτε ἀποδείξεων δεόμενος πολλῶν μήτε πραγματείας μείζονος. ἢ οὐ τοιοῦτος παῖς ἐκεῖνος ὁ Λάκων, ὃς Κλεάνθην τὸν φιλόσοφον ἠρώτησεν εἰ ἀγαθὸν ὁ πόνος ἐστίν; οὕτω γὰρ ἐκεῖνος φαίνεται φύσει πεφυκὼς καλῶς καὶ τεθραμμένος εὖ πρὸς ἀρετήν, ὥστε ἔγγιον εἶναι νομίζειν τὸν πόνον τῆς τἀγαθοῦ φύσεως ἢ τῆς τοῦ κακοῦ· ὅς γε, ὡς ὁμολογουμένου τοῦ μὴ κακὸν ὑπάρχειν αὐτόν, εἰ ἀγαθὸν τυγχάνει ὢν ἐπυνθάνετο. ὅθεν καὶ ὁ Κλεάνθης ἀγασθεὶς τοῦ παιδὸς εἶπεν ἄρα πρὸς αὐτόν

αἵματος εἰς ἀγαθοῖο, [t] φίλον τέκος, οἷ' ἀγορεύεις.

πῶς οὖν ὁ τοιοῦτος οὐ ῥᾳδίως ἐπείσθη ἂν μήτε πε-

t φίλος ms.

νίαν μήτε θάνατον δεδιέναι μήτ' ἄλλο μηδὲν τῶν δοκούντων φοβερῶν, μηδ' αὖ διώκειν πλοῦτον ἢ ζωὴν ἢ ἡδονήν;

ἵνα δὲ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐπανέλθω τοῦ λόγου, φημὶ δεῖν τὸν διδάσκαλον τοῦ φιλοσοφεῖν μὴ λόγων πλῆθος μηδ' ἀποδείξεων ζητεῖν διεξιέναι πρὸς τοὺς μανθάνοντας, ἀλλὰ καιρίως περὶ ἑκάστου λέγειν καὶ καθικνεῖσθαι τῆς διανοίας τοῦ ἀκούοντος, καὶ . . . στικὰ εἶναι λέγειν καὶ ἀνατραπῆναι μὴ ῥᾴδια, καὶ μάλιστά γε τῷ παρέχειν αὐτὸν περί τε τῶν χρησιμωτάτων λέγοντα καὶ ὁμολογούμενα οἷς λέγει πράττοντα, τούτῳ μεταχειριζόμενον τοὺς ἀκούοντας, τὸν δὲ μαθητὴν ἐντετάσθαι πρὸς τὰ λεγόμενα, καὶ σκοπεῖν μὲν ὅπως μὴ λάθῃ ψεῦδός τι παραδεξάμενος, τῶν δὲ ἀληθῶν μὴ μὰ Δία πολλὰς ζητεῖν ἀποδείξεις ἀκούειν ἀλλ' ἐναργεῖς, καὶ ἅπερ ἂν πεισθῇ τῶν παραινουμένων ἑαυτῷ εἶναι καὶ ἀληθῆ, τούτοις ἐπακολουθεῖν ἐν τῷ βίῳ. οὕτω γὰρ μόνως ἔσται τις ἐκ φιλοσοφίας ὠφελημένος, ἂν οἷς παραδέδεκται λόγοις οὖσιν ὑγιέσι τὰ ἔργα παρέχηται συνῳδά.

126 *Μουσωνίου ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναιξὶ φιλοσοφητέον.*

Ἐπεὶ δ' ἐπύθετό τις αὐτοῦ εἰ καὶ γυναιξὶ φιλοσοφητέον, οὕτω πως ἤρξατο διδάσκειν ὡς φιλοσοφητέον αὐταῖς. λόγον μέν, ἔφη, τὸν αὐτὸν εἰλήφασι παρὰ θεῶν αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν, ᾧ τε χρώμεθα πρὸς ἀλλήλους καὶ καθ' ὃν διανοούμεθα περὶ ἑκάστου πράγματος, εἰ ἀγαθὸν ἢ κακόν ἐστι καὶ καλὸν ἢ αἰσχρόν. ὁμοίως δὲ καὶ [u] *αἰσθήσεις τὰς αὐτὰς ἔχει τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενι, ὁρᾶν ἀκούειν ὀσφραίνεσθαι καὶ*

u *αἰσθήσει* ms.

τὰ ἄλλα. ὁμοίως δὲ καὶ μέρη σώματος τὰ αὐτὰ ὑπάρχει ἑκατέρῳ, καὶ οὐδὲν θατέρῳ πλέον. ἔτι δὲ ὄρεξις καὶ οἰκείωσις φύσει πρὸς ἀρετὴν οὐ μόνον γίνεται τοῖς ἀνδράσιν ἀλλὰ καὶ γυναιξίν· οὐδὲν γὰρ ἧττον αὗταί γε τῶν ἀνδρῶν τοῖς μὲν καλοῖς καὶ δικαίοις ἔργοις ἀρέσκεσθαι πεφύκασι, τὰ δὲ ἐναντία τούτων προβάλλεσθαι. τούτων δὲ ταύτῃ ἐχόντων, διὰ τί πρότερον τοῖς μὲν ἀνδράσι προσήκοι ἂν ζητεῖν καὶ σκοπεῖν ὅπως βιώσονται καλῶς, ὅπερ τὸ φιλοσοφεῖν ἐστι, γυναιξὶ δὲ οὐ πρότερον; ὅτι ἄνδρας μὲν προσήκει ἀγαθοὺς εἶναι, γυναῖκας δὲ οὔ; σκοπῶμεν δὲ [p. 152] καὶ καθ' ἓν ἕκαστον τῶν προσηκόντων γυναικὶ τῇ ἐσομένῃ ἀγαθῇ· φανεῖται γὰρ τὸ φιλοσοφίας τούτων ἕκαστον μάλιστ' ἂν αὐτῇ περιγινόμενον. αὐτίκα δεῖ οἰκονομικὴν εἶναι τὴν γυναῖκα καὶ ἐκλογιστικὴν τῶν οἴκῳ συμφερόντων καὶ ἀρχικὴν τῶν οἰκετῶν. ταῦτα δ' ἐγὼ φημὶ τῇ φιλοσοφούσῃ ὑπάρξαι ἂν μάλιστα· [x] εἴγε ἕκαστον μὲν τούτων μέρος τοῦ βίου ἐστίν, ἐπιστήμη δὲ περὶ βίον οὐχ ἑτέρα τις ἢ φιλοσοφία ἐστί, καὶ ὁ φιλόσοφος, ὥσπερ ἔλεγε Σωκράτης, τοῦτο διατελεῖ σκοπῶν

[y] ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται.

ἀλλὰ δεῖ δὴ καὶ σώφρονα εἶναι τὴν γυναῖκα, οἵαν καθαρεύειν μὲν ἀφροδισίων παρανόμων, καθαρεύειν δὲ τῆς περὶ τὰς ἄλλας ἡδονὰς ἀκρασίας, μὴ δουλεύειν ἐπιθυμίαις, μηδὲ φιλόνεικον εἶναι, μὴ πολυτελῆ, μὴ καλλωπίστριαν. ταῦτα μὲν ἔργα τῆς σώφρονός ἐστι, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις ἐκεῖνα, κρατεῖν μὲν ὀργῆς, μὴ κρατεῖσθαι δὲ ὑπὸ λύπης, κρείττονα δὲ πάθους παν-

x μάλιστ' αἰεί γε ἕκαστον ms. y ὅτι — μεγάροις ms.

τὸς εἶναι. ταῦτα δ' ὁ φιλόσοφος παρεγγυᾷ λόγος· ὁ δὲ μαθὼν αὐτὰ καὶ ἀσκήσας ἐμοὶ μὲν δοκεῖ γενέσθαι ἂν κοσμιώτατος, εἴτ' ἀνὴρ εἴη εἴτε γυνή. τί οὖν; ταῦτα μὲν ταύτῃ ἔχει· δικαία δ' οὐκ ἂν εἴη γυνὴ φιλοσοφοῦσα, οὐδ' ἄμεμπτος βίου κοινωνός, οὐδ' οἰκονομίας ἀγαθὴ συνεργός, οὐδ' ἀνδρὸς καὶ τέκνων ἐπιμελὴς κηδεμών, οὐδὲ φιλοκερδείας ἢ πλεονεξίας πάντῃ καθαρά; καὶ τίς ἂν μᾶλλον τῆς φιλοσόφου τοιαύτη γένοιτο, ἥν γε ἀνάγκη πᾶσα, εἴπερ εἴη τὸ ἴσον φιλόσοφον, τὸ μὲν ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι χεῖρον νομίζειν ὅσῳπερ αἴσχιον, τὸ δὲ ἐλαττοῦσθαι τοῦ πλεονεκτεῖν κρεῖττον ὑπολαμβάνειν, τὸ δὲ καὶ τέκνα μᾶλλον ἀγαπᾶν ἢ τὸ ζῆν. τῆς δ' ἐχούσης οὕτω τίς ἂν εἴη γυνὴ δικαιοτέρα; καὶ μὴν καὶ ἀνδρειοτέραν εἶναι προσήκει γυναῖκα τῆς ἀπαιδεύτου τὴν πεπαιδευμένην καὶ τὴν φιλόσοφον τῆς ἰδιώτιδος· ὡς μήτε θανάτου φόβῳ μήτε ὄκνῳ τῷ πρὸς πόνον ὑπομεῖναί τι αἰσχρόν, μηδὲ ὑποπτῆξαι μηδενὶ ὅτι εὐγενὴς ἢ ὅτι δυνατὸς ἢ ὅτι πλούσιος ἢ καὶ νὴ Δία ὅτι τύραννος. ὑπάρχει γὰρ αὐτῇ μεμελετηκέναι μέγα φρονεῖν, καὶ τὸν μὲν θάνατον ἡγεῖσθαι μὴ κακόν, τὴν δὲ ζωὴν μὴ ἀγαθόν· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν μὲν πόνον μὴ ἐκτρέπεσθαι, τὴν δὲ ἀπονίαν μὴ διώκειν ἐξ ἅπαντος. ὅθεν εἰκὸς εἶναι τὴν γυναῖκα ταύτην καὶ αὐτουργικὴν καὶ κακόπαθον, οἵαν ἃ μὲν ἂν τέκῃ τρέφειν μαστῷ τῷ ἑαυτῆς, τῷ δὲ ἀνδρὶ ὑπηρετεῖν χερσὶ ταῖς ἑαυτῆς, ἃ δὲ δουλικὰ νομίζουσιν ἔνιοι, ταῦτα ἀόκνως ποιεῖν. ἆρ' οὐκ ἂν ἡ τοιαύτη γυνὴ μέγα μὲν ὄφελος εἴη τῷ γεγαμηκότι, κόσμος δὲ τοῖς προσήκουσι γένει, παράδειγμα δὲ χρηστὸν ταῖς ἐπισταμέναις αὐτήν; ἀλλὰ νὴ Δία φασί τινες ὅτι αὐθάδεις ὡς ἐπὶ πολὺ καὶ θρασείας εἶναι ἀνάγκη τὰς προσιούσας τοῖς

φιλοσόφοις γυναῖκας, ὅταν ἀφέμεναι τοῦ οἰκουρεῖν ἐν μέσοις ἀναστρέφωνται τοῖς ἀνδράσι καὶ μελετῶσι λόγους καὶ σοφίζωνται καὶ ἀναλύωσι συλλογισμούς, δέον οἴκοι καθημένας ταλασιουργεῖν. ἐγὼ δὲ οὐχ ὅπως τὰς γυναῖκας τὰς φιλοσοφούσας ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἄνδρας ἀξιώσαιμ' ἂν ἀφεμένους τῶν προσηκόντων ἔργων εἶναι πρὸς λόγους μόνον· ἀλλὰ καὶ ὅσους μεταχειρίζονται λόγους, τῶν ἔργων φημὶ δεῖν ἕνεκα μεταχειρίζεσθαι αὐτούς. ὥσπερ γὰρ ἰατρικοῦ λόγου [z] ὄφελος οὐδέν, ἐὰν μὴ πρὸς ὑγίειαν φέρῃ σώματος ἀνθρωπίνου, οὕτως οὐδ' εἴ τινα φιλόσοφος ἔχει ἢ διδάσκει λόγον, οὐδὲν ὄφελος αὐτοῦ, ἐὰν μὴ φέρῃ πρὸς ἀρετὴν ψυχῆς ἀνθρωπίνης. πρὸ παντὸς δὲ σκοπεῖν τὸν λόγον χρή, ᾧ ἕπεσθαι τὰς φιλοσοφούσας ἀξιοῦμεν, εἰ δύναται θρασείας ποιεῖν ὁ τὴν αἰδῶ μέγιστον ἀποφαίνων ἀγαθόν, εἰ ζῆν ἰταμώτερον ἐθίζει ὁ καταστολὴν πλείστην ὑφηγούμενος, εἰ μὴ διδάσκει σωφρονεῖν ὁ κακὸν ἀποδεικνὺς ἔσχατον τὴν ἀκολασίαν, εἰ μὴ προτρέπει οἰκονομεῖν ὁ παριστὰς ἀρετὴν εἶναι τὴν οἰκονομικήν, καὶ στέργειν δὲ καὶ αὐτουργεῖν [ὁ τῶν φιλοσόφων λόγος] παρακαλεῖ τὴν γυναῖκα.

127 Ξενοφῶντος ἐν δ' (7, 2) σωκρατικῶν ἀπομνημονευμάτων.

Γεωμετρίαν μέχρι μὲν τούτου ἔφη δεῖν μανθάνειν [p. 152 b] κ. τ. λ.

128 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Ἀγησίλαον ἐπιστολῆς.

Ἀπέστειλάς μοι δεόμενος παρὰ σὲ ἰέναι, φάσκων

z ὤφελος ms.

ἐθέλειν περὶ τοῦ υἱέος συμβουλεύεσθαι, ὅπῃ τε καὶ ὅπως ζῶν τὰ λακωνικὰ ἤθη καὶ ξενικῶν παιδευμάτων κοινωνήσει· κάμνω δὲ οὐ μετρίως κἀγώ· καὶ γὰρ τῆς ἡλικίας, ὥσπερ οἶσθα, πόρρω ἥκω, καὶ οἱ ἰατροὶ εὐθυμίας τι φροντίζουσιν, ὡς ἐμοῦ βουλευομένου ἄλλο τι ἢ ζωὴν δικαίαν αἱρουμένου, θάνατόν τε μέχρι μὴ αἰσχρός ἐστι τιμῶντος· ἀλλ' εἰ μὲν σωσοίμεθα, ἅπερ ἀπέστειλα, διὰ στόματος καὶ συγγινομένων ἀκούσῃ ἡμῶν· εἰ δέ τι τῶν εἰωθότων ἔσοιτο, καλὸν τότε σοι δίδαγμα ἔστω ἡ ἐπιστολὴ φράζουσα ὑπὲρ ὧν μαθεῖν ἠβουλήθης. νόμος μὲν πρὸς τὸ εἰκὸς ἄγων, ὦ Ἀγησίλαε, ἀνθρώπου δόγμα πάντως, παντὸς δὲ ἀμείνων ὃν Λυκοῦργος εὗρε· νόθα δὲ ἐπὶ νόθοις θηρεύειν κενὸς ὁ πόνος. μηθὲν οὖν ἀνθρώπινον παίδευμα τῷ παιδὶ πρόσφερε, ἴθι δὲ ἐπὶ τὸν [a] δεύτερον μὲν ἀναγεγραμμένον, πρῶτον δὲ καὶ μόνον ἐν θεοῖς κείμενον, ὅς ἐστι νοῦς ἐπιστήμων κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἔχων. πόθεν δὲ ὦ γενναῖε, φήσεις, ἔστι τοῦτον λαβεῖν; παρὰ φιλοσόφων ἀνδρῶν, οὓς θείους λέγων ὅσια πείσομαι. τούτων γὰρ νόμος οὐδεὶς ἄρξει γραφεὶς ὑπὸ φαύλων ἀνδρῶν δόξῃ ψευδεῖ ἐπικεχρωσμένος· τὸ δὲ ξυγγενὲς τῆς φύσεως ἄγει πρὸς τὰ κρείττω μαθήματα, φεύξῃ τε φωραθεὶς παρανόμων δίκην· οὐ γὰρ ἀνθρωπίνων νόμων ἐραστὴς ἁλώσῃ οὐδὲ ξενικῶν ἔσῃ ἐπαινέτης, θείων δὲ καὶ αἰωνίων παντὸς πάντῃ ἀξιομαθεστέρων εἶναι νομιζομένων. ὁδὸς μὲν οὖν ὧδέ σοι δεδηλώσθω· δύναμαι δέ σοι ἀφηγήσασθαι ὅσον ἀρετῆς ἔρωτα ἐμβάλλει, τὰ δὲ μείζω καὶ πλείω κρειττόνων ἂν εἴη. τροφὴ μὲν

[a] Haec vox *δεύτερον* ita est intricate scripta, ut verear legendane sit ita, an *μέτρον*, an aliter. SARTIUS.

οὖν ἔστω σώματος ἤπερ ἐν Λάκωσι, ψυχῆς δὲ νέας καὶ ἀρτιφυοῦς λόγοι ᾠδὰς ἔχοντες ἀνδρῶν ἐπ' ἀρετῇ τὸν βίον διενηνοχότων, παιδιαὶ δὲ ἄκοσμοι ἢ μῦθοι γραῶν εἰσβάλλοντες φρόνημα ταπεινὸν ἀπίτωσαν· τὸ δὲ πλέον ἔστω ἐν ἀνδράσι σώφροσιν, ἔνθα ὅμοια ὄψεται ἴσα τε ἀκούσεται. πέφυκε δὲ πάντων μὲν ζῴων κρατεῖν τὸ ἔθος, παντὸς δὲ μᾶλλον ἀνθρώπου. κινδυνεύομεν δέ, ὦ Ἀγησίλαε, μιμηταὶ εἶναι τῶν λεγομένων τε καὶ δρωμένων.

129 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Σοφιστοῦ* (p. 227 d).
Δύο μὲν εἴδη κακίας περὶ ψυχῆς ῥητέον κ. τ. λ.

130 *Ξενοφῶντος* (Cyneg. 12, 14).
Παίδευσις γὰρ καλὴ διδάσκει χρῆσθαι νόμοις καὶ [p. 153 b]
λέγειν περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀκούειν κ. τ. λ.

131 *Πλουτάρχου.*
Ὀνείρῳ ἔοικεν ὁ τῶν ἀπαιδεύτων βίος κενὰς ἔχων φαντασίας.

132 *Οὔτ' ἐν ἰχθύσι φωνὴν οὔτ' ἐν ἀπαιδεύτοις ἀρετὴν δεῖ ζητεῖν.*

133 *Δυσάρεστοι ὄντες οἱ ἀπαίδευτοι καθάπερ ἐξ οἰκιῶν τῶν προαιρέσεων καθ' ἡμέραν μετοικίζονται.*

134 *Οἱ μὲν ξένοι ἐν ταῖς ὁδοῖς, οἱ δὲ ἀπαίδευτοι ἐν τοῖς πράγμασι διαπλανῶνται* [b].

135 [c] *Ἰφικράτης.* [d] *Ἀντισθένης.*

136 *Ἀριστοτέλους.*
[e] *Νομίζειν. . . .*

b Plures breves sententias hic se omisisse fatetur Sartius.
c Plutarch. II p. 187 B. *d* Ut Stob. 3, 46. Maximus c. 134. qui multa habet e seqq. *e* Ut Stob. 3, 54.

137 *Δημώνακτος.*

Οἱ ἀπαίδευτοι καθάπερ οἱ ἁλιευόμενοι ἰχθῦς ἑλκόμενοι σιγῶσι.

[p.154b] 138 *Ἀρίστιππος παρεκελεύετο τοῖς νέοις τοιαῦτα ἐφόδια κτᾶσθαι, ἅ τινα αὐτοῖς καὶ ναυαγήσασι συνεκκολυμβήσει.*

139 *Σόλων ὀνειδιζόμενός ποτε ὅτι δίκην ἔχων ἐμισθώσατο ῥήτορα, "καὶ γὰρ" ἔφη "ὅταν δεῖπνον ἔχω, μάγειρον μισθοῦμαι."*

140 *Ὁ Λύκων τὴν παιδείαν ἔλεγεν εἶναι ἱερὸν ἄσυλον.*

141 *Ἐμπεδοκλῆς πρὸς τὸν λέγοντα ὅτι οὐδένα σοφὸν εὑρεῖν δύναμαι, "κατὰ λόγον" εἶπε, "τὸν γὰρ ζητοῦντα σοφὸν αὐτὸν πρότερον εἶναι δεῖ σοφόν."*

142 *Ἀφυοῦς ποιητοῦ ἀκρόασιν ποιουμένου, Θεόκριτος ἐρωτώμενος ὑπ' αὐτοῦ ποῖά ἐστι τὰ καλῶς εἰρημένα, ἔφη "ἃ παρέλιπες."*

143 *Ἱέρων ὁ Σικελίας τύραννος, Ξενοφάνους τοῦ Κολοφωνίου ποιητοῦ* [f] *ψέγοντος Ὅμηρον, ἠρώτησεν αὐτὸν "πόσους οἰκέτας ἔχεις;" τοῦ δ' εἰπόντος δύο καὶ τούτους μόγις τρέφειν, "οὐκ αἰσχύνει" ἔφη "Ὅμηρον ψέγων, ὃς μετηλλαχὼς πλείους ἢ μυρίους τρέφει;"*

144 *Φιλόσοφος ἔχων δύο μαθητάς, ἕνα μὲν ἀφυῆ φιλόπονον δέ, ἕτερον δὲ εὐφυῆ ἀργὸν δέ, εἶπεν "ἀμφότεροι ἀπόλοισθε, ὅτι σὺ μὲν θέλων οὐ δύνῃ, σὺ δὲ δυνάμενος οὐ θέλεις."*

f γεγονότος ms.

145 Ὁ αὐτὸς ἔλεγε "μεγάλους δεῖ λαμβάνειν μισθοὺς μαθητῶν τοὺς διδασκάλους, παρὰ μὲν τῶν εὐφυῶν ὅτι πολλὰ μανθάνουσι, παρὰ δὲ τῶν ἀφυῶν ὅτι πολὺν κόπον παρέχουσιν."

146 Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί αὐτῷ γέγονεν ἐκ φιλοσοφίας, ἔφη "τὸ ἀνεπιτάκτως ποιεῖν ἃ τινὲς διὰ τὸν ἐκ τῶν νόμων φόβον ποιοῦσιν."

147 Φιλιστίωνος.

Τὰ σπουδαῖα μελέτα, καὶ ἐάν τι παρηκμακὼς μανθάνῃς, μὴ αἰσχύνου· βέλτιον γὰρ ὀψιμαθῆ καλεῖσθαι ἢ ἀμαθῆ.

148 Ὁ μὲν γεωργὸς τὴν γῆν, ὁ δὲ φιλοσοφῶν τὴν ψυχὴν ἐξημεροῖ.

149 Νεανίσκου ἐν θεάτρῳ ἐναβρυνομένου καὶ λέγοντος σοφὸς εἶναι πολλοῖς ὁμιλήσας σοφοῖς, εἶπέ τις ὅτι "κἀγὼ πολλοῖς πλουσίοις ὡμίλησα, ἀλλὰ πλούσιος οὐκ εἰμί."

150 Ὁ αὐτὸς ἔφη οὐ καλὸν πεπαιδευμένον [g] ἀπαιδεύτῳ διαλέγεσθαι, ὥσπερ οὐδὲ νήφοντα μεθύοντι.

151 Οἰνοπίδης ὁρῶν μειράκιον πολλὰ βιβλία κτώμενον ἔφη "μὴ τῷ κιβωτίῳ, ἀλλὰ τῷ στήθει."

152 Ὁ αὐτὸς ἔλεγε τὰ βιβλία τῶν μεμαθηκότων μὲν ὑπομνήματα εἶναι, τῶν δὲ ἀμαθῶν μνήματα.

153 [h] Στίλπων, ἁλούσης αὐτῷ τῆς πατρίδος ὑπὸ Δημητρίου τοῦ τυράννου καὶ διαρπαγείσης, ἀναχθεὶς ἐπὶ τὸν βασιλέα καὶ ἐρωτηθεὶς εἴ τι δὴ αὐτὸς ἀπώ-

g ἀπαιδεύτῳ] ἐν ἀπ. ms. h Στίλπνων ms. v. Maximus p. 208, 46.

λεσε, "τῶν μὲν ἐμῶν οὐδέν" ἔφη, "τὸν γὰρ λόγον καὶ τὴν παιδείαν ἔχω, τὰ δὲ λοιπὰ διὰ τί μᾶλλον ἐμὰ καὶ οὐχὶ τῶν πολιορκούντων;"

154 [i] *Πρωταγόρας....*

155 [k] *Βάσσος....* Tum ὁ *αὐτὸς κ. τ. λ.* ut Maximus p. 208, 24.

156 *Ἐπικούρου.*

Οὐ προσποιεῖσθαι δεῖ φιλοσοφεῖν, ἀλλ' ὄντως φιλοσοφεῖν· οὐ γὰρ προσδεόμεθα τοῦ δοκεῖν ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τοῦ κατ' ἀλήθειαν ὑγιαίνειν.

157 [l] *Δημάδης...*

Sequuntur capita 3. item anepigrapha, in quibus nullae profanorum scriptorum sententiae, Aeliano de animalibus excepto.

Λόγος ιζ'.

[p. 156 b] [f. ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΙΑΣ.]

1 *Ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλή· ἰσχύει δὲ ὥσπερ τεθεμελιωμένον βασίλειον* (Proverb. 18, 19).

2 *Πᾶς ὁ ἀδελφὸν πτωχὸν μισῶν φιλίας μακράν ἐστι* (ib. 19, 7).

3 *Κρεῖσσον φίλος ἐγγὺς ἢ ἀδελφὸς μακρὰν οἰκῶν* (ib. 27, 10).

ὡς 84, 1. *δεινὸν* 84, 3. *Ἀθήνησι* 84, 7. *Καλλίας* 84, 8. *Οἷ* 84, 6. *Πλουτ.* 84, 9. *φιλάδελφον* 84, 17. *Κύνα* 84, 18. *Ἱεροκλέους* 84, 20. *Μουσωνίου* 84, 21. *Ξενοφῶντος* 84, 24.

i Stob. 29, 80. *k* Stob. 29, 70. *l* Stob. 29, 91.

4 *Πλουτάρχου* (Mor. p. 479 b).

Ὁ μὲν Ἀρκαδικὸς μάντις δικαίως πόδα ξύλινον προσεποιήσατο τοῦ οἰκείου στερηθείς· ἀδελφὸς δὲ πολεμῶν ἀδελφῷ καὶ κτώμενος ὀθνεῖον ἐξ ἀγορᾶς ἑταῖρον οὐδὲν ἔοικεν ἄλλο ποιεῖν ἢ σάρκινον καὶ συμφυὲς ἀποκόψας μέλος, ἀλλότριον προστρίβεσθαι καὶ προσαρμόττειν.

5 *Ἐν τῷ φιλεῖν τὸν ἀδελφὸν μικροῦ τὸν περὶ Διοσκούρων μῦθον οὐ μῦθον ἤλεγξε.*

Sequuntur duo capita anepigrapha sine profano- [p. 158] rum scriptorum sententiis.

Λόγος κ'.

[m] ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΕΡΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΔΙΑΦΟΡΑΣ.

Ἡμέραν 101, 15. *ἐν ἐκ.* 101, 17. *ὑψηλοὶ* 101, 18. *Αἰλιανοῦ τοῦ περὶ ζῴων ιβ' λόγου.*

Sequitur caput anepigraphum sine profanorum sententiis.

Λόγος κβ'.

[n] ΠΕΡΙ ΑΙΔΟΥΣ.

βούλομαι 31, 2. *αἰδὼς* 31, 1. *ὦ πότνι'* 31, 3. *αἰδὼς* 31, 15. *αἰδὼς* 31, 4. *πᾶς* 31, 5. *αἰδοῖος* 31, 13. *ἀλλὰ* 31, 14. *οὐδένα* 31, 16. *δοκεῖν* 31, 17. *αἰδοῦς* 31, 6. *φαῦλον* 31, 7. *Πυθιὰς* 31, 8. *τοιαῦτα* 31, 9. *αἰδοῦ* 31, 10. *μάλιστα* 31, 11. *Ζῆνα* 31, 12. *Πλάτωνος* 31, 18.

m Commentitium hunc titulum esse suspicor, et reddendum ex Stobaeo *ΠΕΡΙ ΥΓΙΕΙΑΣ.* *n* Ita Stobaeus. Sartius dederat e coniectura *περὶ αἰσχύνης ἀγαθῆς.*

Λόγος κγʹ.

[p. 162 b] [o] ΠΕΡΙ ΑΝΑΙΔΕΙΑΣ.

1 *Εὐριπίδου.* *Οὔτοι θράσος* 32, 5.

2 *Αἰδὼς ἀπώλεσ' αὐτόν, ἐρρέτω κακή·*
πολλὴν γὰρ αὐτὴν δειλὸς ὢν ἐκτήσατο.

2[a] *Κἀγὼ μετ' ἀνδρῶν ἡνίκ' εὐτύχουν βίῳ.*

2[b] *Τοῖς γὰρ κακῶς πράσσουσιν οἱ σεμνοὶ λόγοι*
κόσμον μὲν ἂν δοίησαν· ἡ δ' εὐπραξία
ξὺν τοῖς ἀναισχύντοισιν ὥρισται βροτῶν.

3 *Ὦ παῖ, τὸ δεῖσθαι τῶν πέλας θνητοῖς μέγα*
διδασκαλεῖον τῆς ἀναιδείας ἔφυ.

4 *Ὁμήρου* (Il. ωʹ 44).
Ὣς Ἀχιλεὺς ἔλεον μὲν ἀπώλεσεν, οὐδέ οἱ αἰδὼς
γίνεται, ἥτ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησιν.

5 [p] *ωκειῶν.*
Αἰδώς τοι ξυνετοῖσιν ἐπὶ βλεφάροισι κάθηται,
[q] *ὕβρις δ' ἀξυνέτοισι· σοφὸς δέ κε τοῦτο δαείη.*

ἤδη 32, 4. *ἀπερυθριᾷ* 32, 1. *ὃς* 32, 2. *ἡ μεγίστη* 32, 7. *οὐκ ἔστ'* 32, 3. *ἅπαντ'* 32, 6. *ἅμα* 32, 8. *ἕπεσθαι* 32, 9.

6 *Δημοσθένους* (p. 17, 6).
Καὶ ἔτι ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη οὐδεμιᾶς ἐλάττω ζημίας τοῖς γε σώφροσιν.

Ἐγὼ μὲν οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὸ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι (ib. p. 43, 5).

o Caput aliud forte *περὶ αἰσχύνης πονηρᾶς*. SARTIUS. Convenit cum Stobaei 32. Dedi hinc *περὶ ἀναιδείας*.
p *ωκειῶν*] lemma ut videtur. Ante *ω* spatium esse in ms. monet Sartius. *q* *ὕβρις — δὲ καὶ* ms.

7 *Θουκυδίδου* (I, 84).
Πολέμιοί τε καὶ εὔβουλοι διὰ τὸ εὔκοσμον γινόμεθα, τὸ μὲν ὅτι αἰδὼς σωφροσύνης πλεῖστον μετέχει, αἰσχύνης δὲ εὐψυχία.

8 *Οἶμαι δὲ διὰ τὴν ἀναίδειαν μισοῦσι καὶ Βουσιρῖται θεραπευταὶ τοῦ Διὸς τὸν ὄρυγα· φασὶ γὰρ Αἰγύπτιοι ὅτι ἀποστραφεὶς πρὸς τὴν ἀνατολὴν τὴν τοῦ ἡλίου τὰ περιττὰ τῆς ἑαυτοῦ τροφῆς ἐκθλίβει* (Aelian. H. A. X, 28).

Λόγος κδ'.

Caput brevissimum in quo nulli profani scriptores adferuntur.

[r] *Λόγος κε'.*

1 *Ἑτέρων.*
[s] *Ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται.* [p. 163 b]

2 *Φωτίῳ πατριάρχῃ.*
[t] *Κατόπτρῳ μὲν ἐμφανίζεται ὁ τύπος τῆς μορφῆς τοῦ σώματος, ὁμιλίαις δὲ καὶ λόγοις τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος χαρακτηρίζεται.*

3 *Εἰκόνες οἱ λόγοι τῶν ἐν τῇ ψυχῇ τύπων, οὕσπερ ὁ νοῦς κινούμενος ἐνεγράψατο.*

4 *Λόγος πολλάκις ἄγγελος διαθέσεως.*

5 *Στόμα μὲν φωνῆς ὄργανον, φωνὴ δὲ ψυχῆς σκιά.*

r Aliud caput anepigraphum, forte *περὶ αἰσθήσεων*. Vid. Ecl. Phys. 42. p. 491. In hoc post plurima ex sacris litteris et patribus desumpta subiiciuntur *Ἑτέρων κ. τ. λ.* *s* Maxim. p. 278 pen. *t* Maxim. p. 277.

6 *Δημοκρίτου* (Stob. Flor. 5, 25).
Φαύλων. . . . .

7 *Ὥσπερ τῶν δένδρων τὰ καλοὺς φέροντα καρ-* [p. 164] *ποὺς πρὸ τῶν καρπῶν καὶ ἐκ τῶν φύλλων δυνατόν ἐστι κατανοεῖν, οὕτως ἐκ τῶν λόγων πρὸ τῶν ἔργων καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων διαγινώσκονται.*

8 *Οἱ στωικοὶ ὁρίζονται οὕτως τὴν αἴσθησιν· αἴσθησίς ἐστιν ἀντίληψις [αἰσθητοῦ] δι' αἰσθητηρίου [ἢ] κατάληψις. πολλαχῶς δὲ λέγεται ἡ αἴσθησις· ἥ τε γὰρ ἕξις καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ φαντασία καταληπτικὰ δι' αἰσθητηρίου γίνονται· καὶ αὐτὸ τὸ ἡγεμονικόν, ἀφ' οὗ [συνίσταται]. πάλιν δ' αἰσθητήρια λέγονται τὰ πνεύματα τὰ νοερά, ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπὶ τὰ ὄργανα τεταμένα.* (Plutarchus plac. phil. IV, 8)

9 *Ἐπίκουρος· τὸ μόριόν ἐστιν ἡ αἴσθησις, ἥτις ἐστὶ δύναμις, καὶ τὸ ἐπαίσθημα, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐνέργημα, ὥστε διχῶς παρ' αὐτῷ λέγεσθαι, αἴσθησιν μὲν τὴν δύναμιν, αἰσθητὸν δὲ τὸ ἐνέργημα.* (Plut. l. l.)

10 *Πλάτων τὴν αἴσθησιν ἀποφαίνεται ψυχῆς καὶ σώματος κοινωνίαν πρὸς τὰ ἐκτός· ἡ μὲν γὰρ δύναμις ψυχῆς, τὸ δὲ ὄργανον σώματος· ἄμφω δὲ* [u] *διὰ φαντασίας ἀντιληπτικὰ τῶν ἔξωθεν* (Plut. l. l.). *λέγει δὲ ἐν Φιλήβῳ* (p. 34 a) *ὧδε· τὸ δ' ἐν ἑνὶ πάθει τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα κοινῇ γινόμενον κοινῇ καὶ κινεῖσθαι, ταύτην δὴ τὴν κίνησιν ὀνομάζων αἴσθησιν οὐκ ἀπὸ τρόπου* [x] *φθέγγοιο ἄν. ἀληθέστατον λέγεις.*

u *διὲν* ms. x *φεύγοιο* ms.

11 *Κατὰ τοὺς περιπατητικοὺς τετραχῶς· ἐξ οὗ τὸ ἡγεμονικόν, δι' οὗ τὸ ὄργανον καὶ αἰσθητήριον, καθ' ὃ ἡ ἐνέργεια, καὶ οὗ ἕνεκα τὸ αἰσθητόν.*

12 *Λεύκιππος Δημόκριτος, τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰς νοήσεις ἑτεροιώσεις εἶναι τοῦ σώματος.*

13 *Ἀριστοτέλης τὴν αἴσθησιν ἑτεροίωσιν αἰσθητοῦ καὶ μεσότητα ... κοινὴν δὲ αἴσθησιν τὴν τῶν συνθέτων εἰδῶν κριτικήν, εἰς ἣν πᾶσαι συμβάλλουσιν αἱ ἁπλαῖ τὰς ἰδίας ἑκάστη φαντασίας, ἐν ᾗ τὸ μεταβατικὸν ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον, οἷον σχήματος καὶ κινήσεως σώματος, ἐν μεθορίῳ τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ ἀλόγου, μνήμης καὶ νοῦ μετέχουσα, διατείνουσα καὶ ἐπὶ τὰ ἄλογα τῶν ζῴων, καθὸ ποσὴν διανοίας ἀναλογίαν ἔχει· κοινὰ δ' ἐστὶν ὄψεως μὲν καὶ ἁφῆς σχῆμα, ὄψεως δὲ καὶ ἀκοῆς διάστημα, πασῶν δὲ κίνησις καὶ μέγεθος καὶ ἀριθμός.*

14 *Οἱ στωικοὶ τήνδε τὴν κοινὴν αἴσθησιν ἐντὸς ἁφὴν προσαγορεύουσι, καθ' ἣν καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἀντιλαμβανόμεθα.*

15 *Ἀπελλῆς πλείους αἰσθήσεις εἶναι περὶ τὰ ἄλογα ζῷα.*

16 *Δημόκριτος πλείους μὲν εἶναι τὰς αἰσθήσεις τῶν αἰσθητῶν, τῷ δὲ μὴ ἀναλογίζειν τὰ αἰσθητὰ τῷ πλήθει λανθάνειν· οἱ δὲ ἄλλοι παρίσους.* (Plutarchus plac. phil. IV, 10)

17 *Οἱ στωικοὶ σωμάτων τὰς αἰσθήσεις ἀπὸ τῶν ἀρχαίων τῶν περὶ τὰ σώματα ἀσωμάτων λόγων, ἅπερ ἤδη σχήματα προσαγορεύουσι.*

18 *Λεύκιππος Δημόκριτος Ἐπίκουρος, τὴν αἰσθη-*

σιν καὶ τὴν νόησιν γίνεσθαι εἰδώλων ἔξωθεν προσιόντων· μηδενὶ γὰρ ἐπιβάλλειν μηδετέραν χωρὶς τοῦ προσπίπτοντος (Plutarchus plac. phil. IV, 8).

19 Οἱ ἄλλοι εἰδῶν ἢ σχημάτων ἑτεροίωσιν ἐν πάσῃ τυπώσει ἀπορροίαις πάντα μᾶλλον ἢ εἰδώλοις.

20 Οἱ στωικοὶ πᾶσαν αἴσθησιν εἶναι συγκατάθεσιν καὶ κατάληψιν.

21 Οἱ [y] ἀκαδημαϊκοὶ μὴ εἶναι τὰς αἰσθήσεις μήτε καταλήψεις μήτε συγκαταθέσεις.

22 Οἱ περιπατητικοὶ οὐκ ἄνευ μὲν συγκαταθέσεως τὰς αἰσθήσεις, οὐ μέντοι συγκαταθέσεις.

23 Πυθαγόρας Ἐμπεδοκλῆς Ξενοφάνης Παρμενίδης [z] Ζήνων Μέλισσος Ἀναξαγόρας Δημόκριτος Μητρόδωρος Πρωταγόρας Πλάτων, ψευδεῖς εἶναι τὰς αἰσθήσεις.

24 Οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας ὑγιεῖς μέν, ὅτι δι' αὐτῶν οἴονται λαβεῖν ἀληθινὰς φαντασίας, οὐ μὴν ἀκριβεῖς.

25 Ἀριστοτέλης τὴν αἴσθησιν μὴ πλανᾶσθαι περὶ τὸ ἴδιον, περὶ δὲ τὸ συμβεβηκός.

26 Οἱ στωικοὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις ἀληθεῖς, τῶν δὲ
[p. 164 b] φαντασιῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς τὰς δὲ ψευδεῖς.

27 Ἐπίκουρος πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν φαντασίαν ἀληθῆ, τῶν δὲ δοξῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς τὰς δὲ ψευδεῖς. καὶ ἡ μὲν αἴσθησις μοναχῶς ψευδοποιεῖται κατὰ νοητά, ἡ δὲ φαντασία διχῶς [νοεῖται]· καὶ γὰρ αἰσθητῶν ἐστι φαντασία καὶ νοητῶν.

y Ἀκαδημικοὶ ms. z ξένων ms.

28 *Παρμενίδης Ἐμπεδοκλῆς Ἀναξαγόρας Δημόκριτος Ἐπίκουρος Ἡρακλείδης, παρὰ τὰς συμμετρίας τῶν πόρων τὰς κατὰ μέρος αἰσθήσεις γίνεσθαι, τοῦ οἰκείου τῶν αἰσθητῶν ἑκάστου ἑκάστῃ ἀναρμόττοντος* (Plut. plac. phil. IV, 9).

29 *Οἱ περιπατητικοὶ παρὰ τὰς δυνάμεις τῶν αἰσθητηρίων· οἱ μὲν ἄλλοι φύσει τὰ αἰσθητά, Λεύκιππος δὲ Δημόκριτος καὶ Διογένης νόμῳ, τοῦτο δ' ἐστὶ δόξῃ καὶ πάθεσι τοῖς ἡμετέροις· μηδὲν δ' εἶναι ἀληθὲς μηδὲ καταληπτὸν. ἐκτὸς τῶν πρώτων στοιχείων ἀτόμων καὶ κενοῦ· ταῦτα γὰρ εἶναι μόνα φύσει, τὰ δ' ἐκ τούτων θέσει, καὶ τάξει καὶ σχήματι διαφέροντα ἀλλήλων συμβεβηκότα.*

30 *Παρμενίδης Ἐμπεδοκλῆς, ἐλλείψει τροφῆς τὴν ὄρεξιν ... οἱ τὰ ἄτομα καὶ οἱ τὰ ὁμοιομερῆ καὶ οἱ τὰ ἀμερῆ καὶ τὰ ἐλάχιστα πάντ' ἐν πᾶσι τὰ αἰσθητὰ ἀναμεμῖχθαι, καὶ μηδὲν αὐτῶν εἰλικρινὲς ὑπάρχειν· παρὰ δὲ τὴν ἐπικράτειαν νομίζεσθαι τοῖον ἢ τοῖον καὶ παρὰ τὴν πολυαύγειαν.*

31 *Πυθαγόρας Πλάτων, καθαρὸν ἕκαστον εἶναι τῶν αἰσθητῶν ἐξ ἑκάστου στοιχείου προσερχόμενον· πρὸς μὲν οὖν τὴν ὅρασιν τὸ αἰθερῶδες πεφυκέναι, πρὸς δὲ τὴν ἀκοὴν τὸ πνευματικόν, πρὸς δὲ τὴν ὄσφρησιν τὸ πυρῶδες, πρὸς δὲ τὴν γεῦσιν τὸ ὑγρόν, πρὸς δὲ τὴν ἁφὴν τὸ γεῶδες.*

32 *Ἐπίκουρος τῶν αἰσθητῶν ἡδονὰς ἤδη καὶ τὰς λύπας.*

33 *Οἱ περιπατητικοὶ τῶν νοητῶν· οὐ γὰρ πᾶσι φαίνεται τὰ αὐτὰ ἡδέα τε καὶ λυπηρά, καθάπερ λευκά τε καὶ μέλανα.*

34 *Χρύσιππος τὸ μὲν γενικὸν ἡδὺ νοητόν, τὸ δὲ εἰδικὸν καὶ προσπῖπτον ἤδη αἰσθητόν.*

35 *Ἐμπεδοκλῆς τὰς ἡδονὰς γίνεσθαι τοῖς μὲν ὁμοίοις τῶν ὁμοίων, κατὰ δὲ τὸ ἐλλεῖπον πρὸς τὴν ἀναπλήρωσιν, ὥστε τῷ ἐλλείποντι ἡ ὄρεξις τοῦ ὁμοίου· τὰς δ' ἀλγηδόνας τοῖς ἐναντίοις, ἠλλοτριῶσθαι γὰρ πρὸς ἄλληλα ὅσα διαφέρει κατά τε τὴν σύγκρισιν καὶ τὴν τῶν στοιχείων κρᾶσιν.*

36 *Ἀναξαγόρας πᾶσαν αἴσθησιν μετὰ πόνου. ἄλλοι ἐπιγίγνεσθαι ἤτοι ἡδονὴν ἢ πόνους συμπεφυκέναι.*

37 *Οἱ στωικοὶ τὸν σοφὸν αἰσθήσει καταληπτὸν ἀπὸ τοῦ εἴδους τεκμηριωδῶς.*

38 *Οἱ ἀκαδημαϊκοὶ λόγων γνώριμον . . .*

39 *Ἐπίκουρος σοφῷ μόνῳ τὸν σοφόν . . .*

40 *Δημόκριτος τὰ νεκρὰ τῶν σωμάτων αἰσθάνεσθαι.*

41 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος* (p. 60b).
Ὡς ἄτοπον, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἔοικεν εἶναι τοῦτο ὃ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἡδύ κ. τ. λ.

Sequuntur deinde alia eiusdem *ἐκ τοῦ Θεαιτήτου* et *τοῦ Τιμαίου.*

42 *Σιμύλου.*

[p. 165 b] *Πέντ' εἰσὶν ἃς ἄνθρωπος αἰσθήσεις ἔχει·*
[ἁφὴν ὅρασιν [a] *ἀκοὴν γεῦσιν ὄσφρησιν· μία]*
τούτων ἁπασῶν ἐστι κυριωτάτη
ἀκοή· φαγὼν γὰρ [b] *οὐδὲ εἷς ἐστιν σοφός,*

a Abundare videtur *ἀκοήν.* *b* *οὐδὲν εἷς ἔτι* ms.

οὐδ' ἁψάμενος οὐδ' ὀσφρόμενος οὐδ' εἰσιδὼν
τὸ λυσιτελές . . . . .
ἐκ τοῦ δ' ἀκούειν μανθάνειν τε τἀγαθὰ
πολλοὶ φρόνιμοι γεγόνασι· ταύτην γὰρ μίαν
ὁ νοῦς [c] ἑαυτῷ κατέλιπεν διδάσκαλον,
ὥσπερ δικαστὴν ἢ κριτὴν ἢ κύριον.

43 Οἱ στωικοὶ πέντε τὰς εἰδικὰς αἰσθήσεις, ὅρασιν ἀκοὴν ὄσφρησιν γεῦσιν ἁφήν.

44 Ἀριστοτέλης ἕκτην μὲν οὐ λέγει, κοινὴν δὲ αἴσθησιν τῶν συνθέτων εἰδῶν κριτικήν, εἰς ἣν πᾶσαι συμβάλλουσιν αἱ ἁπλαῖ τὰς ἰδίας ἑκάστη φαντασίας, ἐν ᾗ τὸ μεταβατικὸν ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον οἱονεὶ σχήματος καὶ κινήσεως (Ecl. phys. I, 43, 1).

45 Δημόκριτος πλείους εἶναι αἰσθήσεις περὶ τὰ ἄλογα ζῷα καὶ περὶ τοὺς σοφοὺς καὶ περὶ τοὺς θεούς.

46 Ἀριστοτέλης. τὸ δὴ αἰσθητικόν, ὃ δὴ κοινῶς ἁπάντων ζῴων ἴδιον (αἰσθήσει γὰρ διαφέρειν τὸ ζῷον τοῦ φυτοῦ), πενταπλοῦν ἐοικέναι· τοῦτο γὰρ τὸ μὲν ὅρασιν, τὸ δ' ἀκοήν, τὸ δ' ὄσφρησιν, τὸ δὲ γεῦσιν, τὸ δὲ ἁφήν· ὑπάρχειν δέ τινα καὶ σύνθετον αἴσθησιν, ἐν ᾗ τό τε φανταστικὸν πᾶν γίνεσθαι καὶ τὸ μνημονευτικὸν καὶ τὸ δοξαστικόν· ὅπερ οὖν οὐδ' ἄμοιρον τοῦ νοῦ τυγχάνει, αἰσθάνεσθαι δὲ ἡμᾶς παθούσης τι τῆς αἰσθήσεως.

47 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος (p. 96).
Ὁ δ' ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ τὰς αἰσθήσεις παρέχων τοῦ ἀκούειν καὶ ὁρᾶν καὶ ὀσφραίνεσθαι, ἐκ τούτων δὲ γίγνοιτο μνήμη καὶ δόξα, ἐκ δὲ μνήμης καὶ δό-

c ἑαυτῶν ms.

ξης λαβούσης τὸ ἠρεμεῖν κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἐπιστήμην.

48 *Ἐμπεδοκλῆς.*

Γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖαν, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον.

Sequitur in ms. *Αἴτιόν ἐστι δι' ὃ κ. τ. λ.* i. e. cap. 13., Lib. I. Ecl. Phys. Vide p. 127 — 130. Deinde

49 *Ἐμπεδοκλῆς τὴν ἀκοὴν γίνεσθαι κατὰ τὴν* [p.166b] *πρόπτωσιν πνεύματος τῷ χόνδρῳ, ὅνπερ φησὶν ἐξηρτῆσθαι ἐντὸς τοῦ ὠτὸς κώδωνος δίκην αἰωρούμενον καὶ τυπτόμενον* (Plut. plac. phil. IV, 16).

50 *Ἀλκμαίων ἀκούειν ἡμᾶς τῷ κενῷ τῷ ἐντὸς τοῦ ὠτός· τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ διηχοῦν κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος εἰσβολήν· πάντα γὰρ τὰ κοῖλα ἠχεῖ* (Plut. l. l.).

51 *Διογένης τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρος ὑπὸ τῆς φωνῆς τυπτομένου καὶ κινουμένου* (Plut. l. l.).

52 *Οἱ ἀπὸ Πλάτωνος πλήττεσθαι τὸν ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρα· τοῦτον δ' ἀνακλᾶσθαι εἰς τὰ ἡγεμονικά, καὶ γίνεσθαι τῆς ἀκοῆς τὴν αἴσθησιν* (Plut. l. l.).

53 *Πλάτωνος ἐν Τιμαίῳ* (p. 67).

Τὸ δὲ αἰσθητὸν ἐν ἡμῖν μέρος ἐπιζητοῦσι τὸ περὶ τὴν ἀκοήν, δι' ἃς αἰτίας τὰ περὶ αὐτὰ συμβαίνει παθήματα λεκτέον κ. τ. λ.

[d] *Λόγος κη'.*

[p.168b] Stobaei Ecl. Eth. c. 1. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΑ ΘΕΙΑ ΕΡΜΗΝΕΥΟΝΤΩΝ *κ. τ. λ.* 1 — 19.

d Caput novum anepigraphum, forte *περὶ τοῦ ἀκατάληπτου*

Λόγος κθ'.

Sequitur novum caput anepigraphum, sed est περὶ ἀκηδίας, καὶ ἀθυμίας, in quo nulla ex profanis scriptoribus excerpta adferuntur. SARTIUS.

Λόγος λ'.

Aliud caput sine titulo, sed forte inscribendum [p.170] περὶ ἀκτημοσύνης καὶ αὐταρκείας καὶ ὀλιγοδείας. Post SS. Patrum sententias subiiciuntur ista: SARTIUS.

1 *Δημοκρίτου.*
[e] *Αὐταρκείῃ τροφῆς μικρὰ νὺξ οὐδέποτε γίνεται.* [p.171 b]

2 *Κλειτάρχου.*
[f] *Ὀφείλομεν ἑαυτοὺς ἐθίζειν ἀπ' ὀλίγων ζῆν, ἵνα μηδὲν αἰσχρὸν ἕνεκεν χρημάτων* [g] *πάθωμεν.*

3 *Σωκράτης* 5, 43.

4 *Μοσχίωνος.*
[h] *Βέλτιόν ἐστιν ἐν μικρᾷ περιουσίᾳ συστελλόμενον εὐθυμεῖν ἢ μεγάλης τυγχάνοντα δυστυχεῖν.*

5 *Δημοκρίτου* 5, 38.

6 *Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.*
Ἡ αὐτάρκεια 5, 37.

7 [i] *Ὀχύρωσον σαυτὸν τῇ αὐταρκείᾳ· τοῦτο γὰρ δυσάλωτόν ἐστι χωρίον.*

εἶναι τὸν Θεὸν καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ. In hoc plurima habentur excerpta ex divinis litteris et SS. Patribus, quibus deinceps adiiciuntur ista: *Ἀριστάρχου κ. τ. λ.* SARTIUS. *e* Maxim. p. 45, 40. *f* Maxim. p. 45, 42. *g* *μάθωμεν* ms. *h* Maxim. p. 45, 48. *i* Maxim. p. 46, 3.

8 Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τίς ἄνθρωπος πλούσιος εἶπεν "ὁ αὐτάρκης."

9 [k] Σωκράτει Ξανθίππης τῆς γυναικὸς ἐπιτιμώσης διότι λιτῶς παρεσκευάζετο ὑποδέξασθαι φίλους, "ὦ γύναι" εἶπεν "εἰ μὲν ἡμέτεροί εἰσιν, οὐδὲν ἐκείνοις μελήσει, εἰ δὲ ἀλλότριοι, ἡμῖν περὶ αὐτῶν οὐδὲν μελήσει."

10 Εὐριπίδης ὁ ποιητής, ἐπεὶ ὀψωνοῦντος αὐτοῦ ἐπελάβετό τις λέγων ὅτι Σοφοκλῆς τοῦτο διὰ δούλου ποιεῖ, "τοιγαροῦν" ἔφη "Σοφοκλῆς ἐσθίει ὄψον ὁποῖον τῷ οἰκέτῃ αὐτοῦ ἀρέσκει, ἐγὼ δ' ὁποῖον ἂν ἐμοί."

11 [l] Πλουτάρχου (Mor. p. 461 c).

Μήτε λίαν πολυτελῶς μήτε ἄγαν εὐτελῶς πειρῶ τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα καὶ δίαιταν καὶ τὴν ἑτέραν διαγωγὴν τὸ σῶμα διοικεῖν· τὸ μὲν γὰρ φθονεῖσθαι ἢ γελᾶσθαι ποιεῖ, τὸ δὲ μισεῖσθαι ἢ ἐλεεῖσθαι.

12 Ἐθιστέον τὸ σῶμα δι' εὐτελείας πρὸς εὐκολίαν αὔταρκες ἑαυτῷ γινόμενον· οἱ γὰρ ὀλίγων δεόμενοι πολλῶν οὐκ ἀποτυγχάνουσι.

[p. 172] Αἰλιανοῦ περὶ ζῴων α' λόγ. κεφ. γ'. ὁ ἰχθὺς κ. τ. λ. Sequuntur multa ex Stobaei Tit. 6. ΠΕΡΙ ΑΚΟΛΑΣΙΑΣ. Scil. 22. 18. 19. 20. 21. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 9. 36. 49. 34. 35. 8. 61. 62. 10. 11. 55. 57. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 38. 3. 4. 5. 52. 53. 1. 2. 6. 7. 39. 40. 41. 42. 47. 48. add. οὐδεὶς ἐλεύθερος ὁ ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν· 50. 58. 59. 60. 54. 56. 65.

Εὐσεβίου.

Σωφροσύνην, τό περ δὴ καὶ ἀναγκαιότατον, παρὰ

k Maxim. p. 46, 5. l Maxim. p. 45, 50.

τῶν ξυνοικουσέων γυναικῶν ἄνδρες ἀπαιτέουσι καὶ ὡς κρέσσονες ὑποδεεστέρων ἄρχειν ἀξιεῦσι· ταῦτα δὲ ἀξιεῦντες οὐκ αἰδέονται ὁκόσα ἑκαστάτω ἐστὶ σωφροσύνης καὶ τῶν ἐν τῇ τοῦ ἀρείονος ἐόντων μοίρῃ, τὸ ἐξαμαρτάνειν ταῦτα αὐτοί, ὥσπερ σφίσι [m] μούνοισι ἐξεόν, καὶ μετὰ τοῦ ἀνεπιπλήκτου παρὰ σφέων παντελέως καὶ ἀνέδην οὕτως πλημμελέοντες.

18, 36. 6, 37. 63. 64.

Λόγος λα'.

[[n] ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΠΙΣΤΗΣ.]

1 *Πυθαγόρου* (Floril. 34, 11). [p. 178]
Βέλτιον λίθον βαλεῖν εἰκῇ ἢ λόγον. Λάλει ἃ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ, καὶ οὐκ ἀκούσει ἃ μὴ δεῖ.

2 [o] Σιγᾶν τὴν ἀλήθειαν χρυσόν ἐστι θάπτειν.

3 *Ἑτέρων.*
Φίλη ἡ ἀλήθεια, καὶ γὰρ καὶ αὐτὴν φιλεῖ τὴν ἀλήθειαν ἡ ἀλήθεια.

4 Ἡ ἀλήθεια δάκνει ψυχὴν νοσοῦσαν ὥσπερ καὶ [p. 178 b] μέλι σῶμα τετραυματισμένον.

5 Τοῖς λανθάνειν σπουδάζουσι πικρὸν ἡ ἀλήθεια.

6 Ὥσπερ οὐ δυνατὸν ὀφθαλμῷ τεθολωμένῳ λαβεῖν ἀκριβῆ τῶν ὁρωμένων κατάληψιν, οὕτως οὐδὲ τεθολωμένῃ ψυχῇ τὴν κατανόησιν τῆς ἀληθείας ἔστι λαβεῖν.

7 Ὥσπερ 9, 51.

m μούνας ms. n Hunc titulum dedit Sartius, deest ms. Vide Stobaei tit. 11. Maxim. 45. o Maxim. p. 69, 26.

8 *Πλουτάρχου.*

[p] *Καὶ ὁδοῦ καὶ ἀληθείας χαλεπὸν ἀποπλανηθῆναι.*
Ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ γλώσσης οἰκοῦσαν ἔφερε τὴν ἀλήθειαν.
ἁπλοῦς 11, 12. 11, 6. 12, 7. Tum [Od. ρ΄ 14]

9 *Ὁ ξεῖνος δ' εἴπερ μάλα μηνίει, ἄλγιον αὐτῷ*
ἔσσεται· ἦ γὰρ ἐμοὶ φίλ' ἀληθέα μυθήσασθαι.

10 *Σοφοκλέους.*

Τἀληθὲς ἀεὶ πλεῖστον ἰσχύει λόγου.
τὸ γὰρ 11, 9. *τοῖς τοι* 11, 13. ubi *δικαίοις χρῶ.*

11 *Μενάνδρου.*

Οὐδὲν γὰρ αἰσχρόν ἐστι τἀληθῆ λέγειν.

12 *Ἀδύνατον ὡς ἔοικε τἀληθὲς λαθεῖν.*

13 *Ἐὰν ἐγὼ φῶ νῦν ἔχειν βακτηρίαν*
χρυσῆν, τί μοι σεμνότερον ἔσται τὸ ξύλον;

14 *Ἀληθὲς εἶναι δεῖ τὸ σεμνόν, οὐ κενόν.*
Ἀεὶ 11, 11. 11, 1. 11, 10. *Ἁπλᾶ* 11, 8.

15 *Πινδάρου* (Ol. 10, 65).

Ὅ τ' ἐξελέγχων μόνος
[q] *ἀλάθειαν ἐτήτυμος*
χρόνος. τό τ' εἰς ἀφανὲς τῶν πρόσω κατεφρόνησεν.

16 *Οὔ τοι ἅπασα κερδίων*
φαίνουσα πρόσωπον ἀλάθει' ἀτρεκές·
καίτοι σιγᾶν πολλάκις σοφώτατον ἀνδρὶ νοῆσαι (Nem. 5, 30).

17 *Μὴ παρίει καλά. νώμα δικαίῳ πηδαλίῳ στρατόν.*
ἀψευδεῖ δὲ πρὸς ἄκμονι χάλκευε γλῶσσαν (Pyth. I, 167).
ἀρχὴ 11, 3. *Δυδία* 11, 7. *Ἀλήθεια* 11, 2.

p Maxim. p. 69, 29. q *ἀλαθεία* ms.

18 *Ἰσοκράτους* (Nicocl. p. 19 b).

Διὰ παντὸς χρόνου τὴν ἀλήθειαν φαίνου προτιμῶν, ὡς πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους ἢ τοὺς ἄλλων ὅρκους.

19 *Θουκυδίδου.*

Οἱ τὰ μὴ πιστὰ δοκοῦντα εἶναι λέγοντες ἢ ἀπαγγέλλοντες, οὐ μόνον οὐ πείθουσιν ἀλλὰ καὶ ἄφρονες δοκοῦσιν.

Πλάτων 11, 15. *Ὑμεῖς* 11, 16. *Τότ' οὖν* 11, 17. [p. 179] *Ἀλήθεια* 11, 18. *Ψεύδεσθαι* 11, 20. *Ἀληθείην* 11, 21. *Ψεύδεσθαι* 11, 22. *οὐκ ἔστι δ.* 11, 23. *Ὅτι* 11, 24. *Πυθαγόρας* 11, 25. *Ἡροδότου ἱστοριῶν γ'.* [Hoc lemma male positum est. pertinet ad art. seq. *Ἔνθα* 12, 23.] *Οἱ δὲ μάγοι* 11, 25. *Ἀλήθεια* 11, 14.

20 [r] *Πλουτάρχου.*

Τὸ μὲν ἴσον ζυγῷ, τὸ δ' ἀληθὲς τῷ ἐκ φιλοσοφίας λόγῳ κρίνεται.

21 *Δίωνος τοῦ Ῥωμαίου.*

Ἔχει γάρ τι πικρὸν ὁ τῆς ἀληθείας λόγος, ἐπειδάν [p. 180 b] *τις ἀκράτῳ παρρησίᾳ χρώμενος μεγάλων ἀγαθῶν προσδοκίαν* [s] *ἀφαιρῆται, τὰ δὲ προσηνῆ καὶ ψευδῆ πείθῃ τοὺς ἀκούοντας.*

22 *Διογένους.*

[t] *Τὸ ἀληθὲς πικρόν ἐστι καὶ ἀηδὲς τοῖς ἀνοήτοις, τὸ δὲ ψεῦδος γλυκὺ καὶ προσηνές· ὥσπερ γε οἶμαι καὶ τοῖς νοσοῦσι τὰ ὄμματα τὸ μὲν φῶς ἀνιαρόν, τὸ δὲ σκότος ἄλυπον καὶ φίλον, οὐκ ἐῶν βλέπειν.*

r Maxim. p. 69, 26. *lov* ms. s ms. *ἀφαιρεῖται* et mox *πείθει*. t Maxim. p. 69, 33.

Post capita duo (λβ'. λγ'.) anepigrapha, in quibus nulli profani scriptores adlegantur, sequuntur haec excerpta:

[p. 182] *Λόγος λδ'*[u].

1 *Ἀριστοτέλης καὶ Ἡρακλείδης — ἄμπωτιν* (Ecl. phys. I, 33 fin.).

2 *ήνιος. ὁ Μεσσήνιος ἡλίῳ καὐτὸς τὴν αἰτίαν ἀνατίθησι, καθ' οὓς μὲν ἂν τόπους γένηται τῆς γῆς πλημμυροῦντι τὰ πελάγη, ἐξ ὧν δ' ἂν* [x] *τύχῃ παραποστὰς ὑποσυνέλκοντι· ταῦτα δὲ συμβαίνειν παρὰ τὰς ἑῴας καὶ τὰς μεσημβρινὰς ἐκκλίσεις.*

3 *Πυθέας ὁ Μασσαλιώτης τῇ πληρώσει τῆς σελήνης καὶ τῇ μειώσει τὰς ἑκατέρου τούτων αἰτίας ἀνατίθησι.*

4 *Ποσειδώνιος ὑπὸ μὲν τῆς σελήνης κινεῖσθαι τοὺς ἀνέμους, ὑπὸ δὲ τούτων τὰ πελάγη, ἐν οἷς τὰ προειρημένα γίνεσθαι πάθη.*

5 *Πλάτων ἐπὶ τὴν—πελάγη* (Ecl. phys. I, 33 fin.).

6 *Τίμαιος ὁ Ταυρομενίτης τοὺς ἐμβάλλοντας ποταμοὺς εἰς τὴν ἀτλαντικὴν διὰ τῆς κελτικῆς ὀρεινῆς αἰτιᾶται προωθοῦντας μὲν ταῖς ἐφόδοις, ὑφέλκοντας δὲ ταῖς ἀναπαύλαις.*

7 *Κράτης ὁ γραμματικὸς τὸν ἀντισπασμὸν τῆς θαλάττης αἰτιᾶται.*

8 *Ἀπολλόδωρος ὁ Κερκυραῖος τὰς ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ παλιρροίας.*

u Deest inscriptio in ms., est proculdubio e Stobaei Phys. c. 41. *πῶς ἄμπωτις καὶ πλημμυρὶς γίγνονται.* x *τύχης* ms.

9 *Σέλευκος ὁ μαθηματικὸς ἀντιγεγραφὼς Κράτητι, κινῶν καὐτὸς τὴν γῆν, ἀντικόπτειν αὐτῆς τῷ δίνῳ φησὶ τὴν περιστροφὴν τῆς σελήνης· τοῦ δὲ μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων ἀντιπερισπωμένου πνεύματος καὶ ἐμπίπτοντος εἰς τὸ ἀτλαντικὸν πέλαγος, κατὰ λόγον αὐτῷ συγκυμαίνεσθαι τὴν θάλασσαν.*

Sequuntur alia capita duo anepigrapha (λε'. λϛ'.). [p. 182 b] Primum nullum habet scriptorem profanum. In altero post plurima excerpta e divinis libris et SS. patribus sequuntur ista:

1 *Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν Πλάτωνος* (p. 335 a). [p. 187 b]

Πείθεσθαι [y] *δὲ ὄντως ἀεὶ χρὴ τοῖς παλαιοῖς τε καὶ ἱεροῖς λόγοις, οἳ δὴ μηνύουσιν ἡμῖν ἀθάνατον τὴν ψυχὴν εἶναι, δικαστάς τε εἶναι καὶ τίνειν τὰς μεγίστας τιμωρίας, ὅταν τις ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος. διὸ καὶ τὰ μεγάλα ἁμαρτήματα καὶ ἀδικήματα σμικρότερον εἶναι χρὴ νομίζειν κακὸν πάσχειν ἢ δρᾶσαι.*

2 [z] *Πλουτάρχου.*

Τοὺς μὲν εὐθὺς ἐν σώματι καὶ διὰ σωμάτων κολαζομένους μεταχειρίζεται ποινὴ ταχεῖα πρᾴῳ τινὶ τρόπῳ καὶ παραλείποντι πολλὰ τῶν καθαρμῶν δεομένων, ὧν μεῖζόν ἐστιν ἔργον ἡ περὶ τὴν κακίαν ἰατρεία· [a] *τούτους δίκη μετὰ τὴν τελευτὴν ὁ θεὸς παραδίδωσιν.*

3 *Ἄϊδου τινες ἀνοίγονται πύλαι βαθεῖαι, καὶ* [p. 188] *ποταμοὶ πυρὸς ὁμοῦ καὶ στυγὸς ἀπορρῶγες ἀνακεράννυνται, καὶ σκότος ἐμπίπλαται πολυφαντάστων εἰδώλων χαλεπὰς μὲν ὄψεις οἰκτρὰς δὲ φωνὰς ἐπιφερόντων, δικασταὶ δὲ καὶ κολασταὶ καὶ χάσματα*

y *δέον ὡς* ms. z *Πλούτωνος* ms. a *τούτου* ms.

καὶ [b] μυχοὶ μυρίων κακῶν γέμοντες (Plutarch. Mor. p. 167 a).

4 Ζαλεύκου.

[c] Ὧδ' ἡμῖν παρηγγέλθω πᾶσι τοῖς τοιούτοις πολίταις καὶ [d] πολίτισι καὶ συνοίκοις, μεμνῆσθαι θεῶν ὡς ὄντων καὶ δίκας ἐπιπεμπόντων τοῖς ἀδίκοις, καὶ τίθεσθαι πρὸ ὀμμάτων τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν ᾧ γίνεται τὸ τέλος ἑκάστῳ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ζῆν· πᾶσι γὰρ ἐμπίπτει μεταμέλεια τοῖς μέλλουσι τελευτᾶν μεμνημένοις ὧν ἠδικήκασι, καὶ ὁρμὴ τοῦ βούλεσθαι πάντα πεπρᾶχθαι δικαίως αὐτοῖς.

5 Ἀπολλωνίου (Hyperidis apud Stob. Flor. 124, 36).

[e] Εἰ δ' ἔστιν αἴσθησις ἐν ᾅδου καὶ ἐπιμέλεια παρὰ τοῦ δαιμονίου, ὥσπερ ὑπολαμβάνομεν, εἰκὸς τοὺς ταῖς τιμαῖς τῶν θεῶν καταλυομέναις βοηθήσαντας πλείστης ἐπιμελείας καὶ ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τυγχάνειν.

b μοιχοῖ ms. c οὐδ' ἡμῖν παρηγγέλθη ms. d πολὺ τισὶ ms. e οὐδ' ms.

ORIONIS

ANTHOLOGNOMICUM.

ΕΚ ΤΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΝΩΜΙΚΟΥ
ΩΡΙΩΝΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ.

I.

ΠΕΡΙ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ.

1 *Ἐξ Ἀντιγόνης Εὐριπίδου.*

Οὐκ ἔστι πειθοῦς ἱερὸν ἄλλο πλὴν λόγος,
καὶ βωμὸς αὐτῆς ἔστ' ἐν ἀνθρώπου φύσει.

2 *Ἐκ τοῦ Ὀρέστου* (628) *Εὐριπίδου.*

Μὴ νῦν πέραινε τὴν δόκησιν, ἀλλ' ἐμοὺς
λόγους ἀκούσας πρόσθε βουλεύου τάδε.

3 *Ἐξ Ἀλεξάνδρου.*

Μισῶ σοφὸν
ὄντ' ἐν λόγοισιν, ἐς δ' ὄνησιν οὐ σοφόν.

4 *Ἐξ Ἑκάβης* (226).

Γίγνωσκε δ' ἀλκὴν καὶ παρουσίαν κακῶν
τῶν σῶν· σοφόν τι κἂν κακοῖς ἃ δεῖ φρονεῖν.

5 *Ἐκ τῆς Ἰνοῦς.*

Ἐπίσταμαι δὲ πάνθ' ὅσ' εὐγενῆ χρεών,
σιγᾶν θ' ὅπου χρὴ καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλές,
ὁρᾶν θ' ἃ δεῖ με κοὐχ ὁρᾶν ἃ μὴ πρέπει.

6 *Ἐκ Παλαμήδους.*

Ὅστις λέγει μὲν εὖ τὰ δ' ἔργ' ἐφ' οἷς λέγει
αἴσχρ' ἐστὶν αὐτοῦ, τὸ σοφὸν οὐκ αἰνῶ τόδε.

7 Ἐκ τοῦ Ῥήσου (206).
Σοφοῦ παρ᾽ ἀνδρὸς χρὴ σοφόν τι μανθάνειν.

8 Ἐκ Φοινισσῶν (525).
Χρῆν δ᾽ αὐτὸν οὐχ ὅπλοισι τὰς διαλλαγὰς
μῆτερ ποιεῖσθαι· πᾶν γὰρ ἐξαιρεῖ λόγος,
ὃ καὶ σίδηρος πολεμίων δράσειεν ἄν.

9 Ἐπινίκιον (Nem. I, 26) Πινδάρου.
Πράσσει γὰρ ἔργον μὲν σθένος,
βουλαῖσι δὲ φρὴν ἐσσόμενον προϊδεῖν,
συγγενὲς οἷς ἕπεται.

10 Ἐκ τῶν Σκυρίων.
Σοφοὶ δὲ συγκρύπτουσιν οἰκείας βλάβας.

11 Ἐξ Ἀρρηφόρου Μενάνδρου.
Ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται.

12 Ἐκ Πωλουμένων.
Οὐ πανταχοῦ τὸ φρόνιμον ἁρμόττει παρόν.

13 Ἐκ Διὸς κακουμένου Πλάτωνος κωμικοῦ.
Γλώττης ἀγαθῆς οὐκ ἔστ᾽ ἄμεινον οὐδὲ ἕν.

14 Ἐκ τοῦ αὐτοῦ δράματος.
Ἡ γλῶττα δύναμιν τοὺς λόγους ἐκτήσατο·
ἐκ τῶν λόγων δ᾽ ἅττ᾽ αὐτὸς ἐπιθυμεῖς ἔχεις.

15 Ἐκ Ῥαπιζομένης Μενάνδρου.
Ἆρ᾽ ἔστιν ἀγαθῶν πᾶσι πλείστων ἀξία
ἡ σύνεσις, ἂν ᾖ πρὸς τὰ βελτίω σοφή.

16 Ὀρέστης (245) Εὐριπίδου.
Σύ τοι διάφερε τῶν κακῶν· ἔξεστι γάρ·
καὶ μὴ μόνον λέγ᾽, ἀλλὰ καὶ φρόνει τάδε.

17 *Ἐκ τῶν Στρατιωτῶν Μενάνδρου.*
Ὁρῶν τι βούλευσαι κατὰ σαυτὸν γενόμενος·
τὸ συμφέρον γὰρ οὐχ ὁρᾶται τῷ βοᾶν,
ἐν τῷ πρὸς αὑτὸν δ' ἀναλογισμῷ φαίνεται.

18 *Ἐκ τῶν Κωνειαζομένων.*
Τὸ γνῶθι σαυτόν ἐστιν ἂν τὰ πράγματα
εἰδῇς τὰ σαυτοῦ καὶ τί σοι ποιητέον.

19 *Ἐκ τοῦ Γεωργοῦ.*
Εἰμὶ μὲν ἄγροικος, καὐτὸς οὐκ ἄλλως ἐρῶ,
καὶ τῶν κατ' ἄστυ πραγμάτων οὐ παντελῶς
ἔμπειρος· ὁ δὲ χρόνος τί μ' εἰδέναι ποιεῖ
πλέον.

20 *Ἐκ τῶν Βατράχων Ἀριστοφάνους* (533).
Ταῦτα μὲν πρὸς ἀνδρός ἐστι
νοῦν ἔχοντος καὶ φρένας καὶ
πολλὰ περιπεπλευκότος
μετακυλίνδειν αὑτὸν ἀεὶ
πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον.

21 *Ἐκ τῶν Ὀρνίθων* (1447) *τοῦ αὐτοῦ Ἀριστοφάνους.*
Ὑπὸ γὰρ λόγων ὁ νοῦς τε μετεωρίζεται
ἐπαίρεταί τ' ἄνθρωπος· οὕτω καί σ' ἐγὼ
ἀναπτερώσας βούλομαι χρηστοῖς λόγοις
τρέψαι πρὸς ἔργον νόμιμον.

22 *Ἐκ τῶν Φωκυλίδου.*
Νυκτὸς βουλεύειν· νυκτὸς δέ τοι ὀξυτέρη φρὴν
ἀνδράσιν· ἡσυχίη δ' ἀρετὴν διζημένῳ ἐσθλή.

23 *Ἐκ τῆς ψ* (315) *Ἰλιάδος.*
Μήτι τοι δρυτόμος μέγ' ἀμείνων ἠὲ βίηφιν,
μήτι δ' αὖτε κυβερνήτης ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ

νῆα θοὴν ἰθύνει σπερχομένην ἀνέμοισιν,
μήτι δ' ἡνίοχος περιγίνεται ἡνιόχοιο.

24 *Ἡσιόδου* (Op. 293).

Οὗτος μὲν πανάριστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ,
φρασσάμενος τά τ' ἔπειτα καὶ εἰς τέλος ἐστὶν ἀμείνω·
ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ μήτ' ἄλλου ἀκούων
ἐν θυμῷ βάλληται, ὃ δ' αὖτ' ἀχρήιος ἀνήρ.

25 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.

26 *Ἐκ τῆς παραινέσεως τοῦ Ἰσοκράτους* (ad Demon. p. 5).

Ἃ ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν.

27 *Ἐκ τῆς αὐτῆς* (l. l.).

Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν.

II.

ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ.

1 *Ἐξ Ἀντιόπης Εὐριπίδου.*

Ἅπαντα τίκτει χθὼν πάλιν τε λαμβάνει.

2 *Ἐκ τοῦ Ὀρέστου* (126).

Ὦ φύσις ἐν ἀνθρώποισιν ὡς μέγ' εἶ κακόν.

3 *Ἐπιχάρμου κωμικοῦ.*

Φύσις ἀνθρώπων ἀσκοὶ πεφυσωμένοι.

3a *Ἀνδρῶν δέ γε σωφρονούντων ἴδιον μὴ προλήψει δουλεύειν.*

4 *Ἰσοκράτους* (ad Demon. p. 5 fin.).

Κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοΐαν.

III.

ΠΕΡΙ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ.

1 *Ἐκ τοῦ Ἀρχελάου Εὐριπίδου.*

Ἐκ τῶν δικαίων γὰρ νόμοι τ' αὐξήματα
μεγάλα φέρουσι, πάντα δ' ἀνθρώποις . .
τάδ' ἐστὶ χρήματ', ἤν τις εὐσεβῇ θεόν.

2 *Ἐκ τοῦ αὐτοῦ δράματος.*

Μακάριος ὅστις νοῦν ἔχων τιμᾷ θεὸν
καὶ κέρδος αὐτῷ τοῦτο ποιεῖται μέγα.

3 *Ἐξ Ἱππολύτου στεφανηφόρου* (74).

Σοὶ τόνδε πλεκτὸν στέφανον ἐξ ἀκηράτου
λειμῶνος, ὦ δέσποινα, κοσμήσας φέρω·
ἔνθ' οὔτε ποιμὴν ἀξιοῖ φέρβειν βοτὰ
οὔτ' ἦλθέ πω σίδηρος· ἀλλ' ἀκήρατον
μέλισσα λειμῶν' ἐαρινὸν διέρχεται,
αἰδὼς δὲ ποταμίαισι κηπεύει δρόσοις.
ὅσοις διδακτὸν μηδέν, ἀλλὰ τῇ φύσει
τὸ σωφρονεῖν εἴληχεν εἰς τὰ πάνθ' ὁμῶς,
τούτοις δρέπεσθαι, τοῖς κακοῖσι δ' οὐ θέμις.
ἀλλ', ὦ φίλη δέσποινα, χρυσέας κόμης
ἀνάδημα δέξαι χειρὸς εὐσεβοῦς ἄπο·
μόνῳ γάρ ἐστι τοῦτ' ἐμοὶ γέρας βροτῶν.
σοὶ καὶ ξύνειμι καὶ λόγοις ἀμείβομαι,
κλύων μὲν αὐδήν, ὄμμα δ' οὐχ ὁρῶν τὸ σόν·
τέλος δὲ κάμψαιμ' ὥσπερ ἠρξάμην βίου.

4 *Ἡσιόδου ἐκ τῶν ἔργων* (285).

Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

5 *Ἐκ τῶν Θεόγνιδος ἐλεγείων* (1170).

Κύρνε, θεοὺς αἰδοῦ καὶ δείδιθι· τοῦτο γὰρ ἄνδρα
εἴργει μήτε παθεῖν μήτε λέγειν ἀσεβῆ.

6 *Ἰσοκράτους παραινέσει* (ad Demon. p. 5).

Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ· τοὺς δὲ γονεῖς τίμα· τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου· τοῖς δὲ νόμοις πείθου· τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης· τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου κάκιστον.

7 *Δημοσθένους Φιλιππικῶν* (p. 114 R).

Τὸ δ' εὐσεβὲς καὶ τὸ δίκαιον ἄν τ' ἐπὶ μικροῦ τις ἄν τ' ἐπὶ μείζονος παραβαίνῃ, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν.

IV.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ.

1 *Ἐκ τοῦ Ἡνιόχου Μενάνδρου.*

Ἀλλὰ θεὸς οὐδεὶς εἰς τὸ προκόλπιον φέρει
ἀργύριον, ἀλλ' ἔδωκεν εὔνους γενόμενος,
πόρνης βουλὴν ἔδειξεν εὐπορίας τινός·
ἣν ἂν παρίῃς, μηκέτ' αἰτιῶ θεόν,
ἤδη δὲ τῇ σαυτοῦ ξυγομάχει μαλακίᾳ.

2 *Ἐκ τοῦ Ἱππόνου Σοφοκλέους.*

Σωτηρίας γὰρ φάρμακ' οὐχὶ πανταχοῦ
βλέψαι πάρεστιν, ἐν δὲ τῇ προμηθίᾳ . . .
καὶ τῷ λέγοντι καὶ κλύοντι σύμμαχος.

3 *Εὐριπίδου Ὀρέστης* (472).

Ἔα· τὸ μέλλον ὡς κακὸν τὸ μὴ εἰδέναι.

4 *Ἐκ τοῦ κατὰ τῶν σοφιστῶν Ἰσοκράτους* (p. 291).

Οἶμαι γὰρ εἶναι πᾶσιν φανερὸν ὅτι τὰ μέλλοντα γινώσκειν οὐ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐστίν· ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέχομεν ταύτης τῆς φρονήσεως, ὥσθ' Ὅμηρος ὁ μεγίστην ἐπὶ σοφίᾳ δόξαν εἰληφὼς καὶ τοὺς θεοὺς πεποίηκεν ἔστιν ὅτε βουλευομένους ὑπὲρ ἑαυτῶν, οὐ

τὴν ἐκείνων γνώμην εἰδώς, ἀλλ' ἡμῖν ἐνδείξασθαι βουλόμενος ὅτι τοῖς ἀνθρώποις ἕν τι τοῦτο τῶν ἀδυνάτων ἐστί.

V.

ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ.

1 *Ἐκ τοῦ Ἀρχελάου Εὐριπίδου.*

Δοκεῖς τὰ τῶν θεῶν ξυνετὰ νικήσειν ποτὲ
καὶ τὴν δίκην που μάκρ' ἀπῳκίσθαι βροτῶν;
ἥδ' ἔστιν ἐγγύς· οὐχ ὁρωμένη δ' ὁρᾷ.

2 *Ἐκ τῶν Ἱκετίδων* (736).

Ὦ Ζεῦ, τί δῆτα τοὺς ταλαιπώρους βροτοὺς
φρονεῖν λέγουσι; σοῦ γὰρ ἐξηρτήμεθα,
δρῶμεν δὲ τοιαῦθ' ἂν σὺ τυγχάνῃς θέλων.

3 *Ἐκ Μελανίππης δεσμώτιδος Εὐριπίδου.*

Σὺν τῷ θεῷ χρὴ τοὺς σοφοὺς ἀναστρέφειν
βουλεύματ' ἀεὶ πρὸς τὸ χρησιμώτερον.

4 *Ἐκ τοῦ Φιλοκτήτου.*

Φεῦ μήποτ' εἴην ἄλλο πλὴν θεοῖς φίλος,
ὡς πάντ' ἔχωσι, κἂν βραδύνωσιν χρόνῳ.

5 *Ἐκ τοῦ Οἰνομάου.*

Ἐγὼ μὲν εὖτ' ἂν τοὺς κακοὺς ὁρῶ βροτῶν
πίπτοντας, εἶναι φημὶ δαιμόνων γένος.

6 *Ἐκ τοῦ Θυέστου.*

Θεοῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις.

7 *Ἐκ τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν χωρὶς ἀνθρώποις θεῶν.
σπουδάζομεν δὲ πόλλ' ὑπ' ἐλπίδων μάτην
πόνους ἔχοντες οὐδὲν εἰδότες σαφές.

8 Ἐκ τῶν Ὡρῶν.
Πᾶν εὐμαρὲς θεοῖσι κοὐδαμῇ μακράν.

9 Ἐκ τοῦ Ἡρακλεΐσκου σατυρικῆς.
Κρεῖσσον θεοῖς γὰρ ἢ βροτοῖς χάριν φέρειν.

10 Ἐκ τοῦ α΄ Θυέστου.
Σοφὸς γὰρ οὐδεὶς πλὴν ὃν ἂν τιμᾷ θεός.
ἀλλ' εἰς θεοὺς ὁρῶντα κἂν ἔξω δίκης
χωρεῖν κελεύῃ, κεῖσ' ὁδοιπορεῖν χρεών·
αἰσχρὸν γὰρ οὐδὲν ὧν ὑφηγοῦνται θεοί.

11 Ἐκ τῆς Ὁμολογούσης.
* * * *

11[a] Ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν.
Πάντα θεοῦ γὰρ θέλοντος ἀνύσιμα πάντα βροτοῖσι·
ἐκ μακάρων γὰρ ῥᾶστα καὶ οὐκ ἀτέλεστα γένοιτο.

12 Ἐκ τῶν Θεόγνιδος ἐλεγείων (141).
Ἄνθρωποι δὲ μάταια νομίζομεν εἰδότες οὐδέν·
οἱ δὲ κατὰ σφέτερον πάντα τελοῦσι νόον.

13 Ἐκ τῆς υ΄ (242) Ἰλιάδος.
Ζεὺς δ' ἀρετὴν ἄνδρεσσιν ὀφέλλει τε μινύθει τε,
ὅππως κεν ἐθέλῃσιν· ὃ γὰρ κάρτιστος ἁπάντων.

14 Ἐκ τῶν Ἀράτου Φαινομένων (10).
Αὐτὸς γὰρ τάδε σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξεν,
ἄστρα διακρίνας· ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
ἀστέρας, οἵ κε μάλιστα τετυγμένα σημαίνοιεν
ἀνδράσιν ὡράων, ὄφρ' ἔμπεδα πάντα φύωνται.

15 Ἐκ τῆς ρ΄ Ἰλιάδος (514).
Ἀλλ' ἤτοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται.

16 Ἐκ τῆς ρ΄ Ἰλιάδος (Odyss. ρ΄ 485).
Καί τε θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσιν

παντοῖοι τελέθοντες ἐπιστρωφῶσι πόληας
ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες.

17 Ἐκ τῶν Πυθαγορικῶν.

Ζεῦ Κρονίδη, τὰ μὲν ἐσθλὰ καὶ εὐχομένοις καὶ ἀνεύκτοις
ἄμμι δίδου· τὰ δὲ λυγρὰ καὶ εὐχομένοις ἀπερύκοις.

VI.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.

1 Ἐκ τοῦ Αἰγέως Εὐριπίδου.

Κρεῖσσον δὲ πλούτου καὶ βαθυσπόρου χθονὸς
ἀνδρῶν δικαίων κἀγαθῶν ὁμιλίαι.

2 Ἐκ τῆς Ἑκάβης (844).

Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τῇ δίκῃ θ' ὑπηρετεῖν
καὶ τοὺς κακοὺς δρᾶν πανταχοῦ κακῶς ἀεί.

3 Ἐκ τοῦ αὐτοῦ δράματος (1250).

Οὐκ ἂν δυναίμην· ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὴ καλὰ
πράσσειν ἐτόλμας, τλῆθι καὶ τὰ μὴ φίλα.

4 Ἐκ τῶν Ἐπιτρεπόντων Μενάνδρου.

Μὴ καταφρονήσῃς τῶν θεῶν· ἐν παντὶ δεῖ
καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν ἁπανταχοῦ,
ιαὶ τὸν παρατυγχάνοντα τούτου τοῦ μέρους
'χειν πρόνοιαν κοινόν ἐστι τῷ βίῳ.

Ἐκ τῶν Δήμων Εὐπόλιδος.

Τὸ γὰρ δίκαιον πανταχοῦ φυλακτέον.

Ἐκ τοῦ Ἡρακλείσκου Σοφοκλέους.

Τὸν δρῶντα γάρ τι καὶ παθεῖν ὀφείλεται.

Ἐκ τῆς Φαίδρας.

Οὐ γὰρ δίκαιον ἄνδρα γενναῖον φρένας
ρπειν, ὅπου γε μὴ δίκαια τέρψεται.

8 *Ἐκ τῆς Ἠλέκτρας* (1042).
Ἀλλ'. ἔστιν ἔνθα χἠ δίκη βλάβην φέρει.

9 *Αἴαντος μαστιγοφόρου* (1225).
Ξὺν τῷ δικαίῳ γὰρ μέγ' ἔξεστιν φρονεῖν.

10 *Ἡσιόδου* (Op. 276).
Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων,
ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς
ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἔστι μετ' αὐτοῖς.
ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἀρίστη
γίνεται· εἰ γάρ τίς κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν
γινώσκων, τῷ μέν τ' ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς.

11 *Τοῦ αὐτοῦ* (282).
Ὃς δέ κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσας
ψεύσεται, ἐν δὲ δίκην βλάψας νήκεστον ἀασθῇ,
τοῦ δέ τ' ἀμαυροτέρη γενεὴ μετόπισθε λέλειπται.

12 *Ἐκ τῆς ξ'* (82) *Ὀδυσσείας.*
Οὐ μὲν σχέτλια ἔργα θεοὶ μάκαρες φιλέουσιν,
ἀλλὰ δίκην τίουσι καὶ αἴσιμα ἔργ' ἀνθρώπων.

13 *Ἡσιόδου* (Op. 240).
Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπηύρα.

14 *Ἐκ τοῦ Εὐθύφρονος Πλάτωνος* (p. 12e).
Τοῦτο τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, τὸ μέρος τοῦ δικαίου εἶναι εὐσεβές τε καὶ ὅσιον τὸ περὶ τὴν τῶν θεῶν θεραπείαν· τὸ δὲ περὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων τὸ λοιπὸν εἶναι τοῦ δικαίου μέρος.

15 *Ἐκ τοῦ Κρίτωνος* (p. 54 b).
Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος τοῖς σοῖς τροφεῦσιν μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτ' ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου.

16 *Ἰσοκράτους* (c. Soph. p. 295).

Καὶ μηδεὶς οἰέσθω με λέγειν, ὡς ἔστι δικαιοσύνη διδακτόν· ὅλως μὲν γὰρ οὐδεμίαν ἡγοῦμαι τοιαύτην τέχνην εἶναι, ἥτις τοῖς κακῶς πεφυκόσι πρὸς τὴν ἀρετὴν σωφροσύνην ἂν ἐμποιήσειεν· οὐ μὴν ἀλλὰ συμπαρασκευάσαι τε καὶ συνασκῆσαι μάλιστ' ἂν οἶμαι τὴν τῶν πολιτικῶν ἐπιμέλειαν.

17 *Ἐκ τοῦ περὶ στεφάνου Δημοσθένους* (p. 303 Bekk.).

Θεάσασθε τοίνυν, ὡς σαθρόν, ὡς ἔοικεν, ἔστι φύσει πᾶν ὅ τι ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγμένον.

VII.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ.

1 *Ἐκ Μελεάγρου Εὐριπίδου.*

Τὸ τ . . κράτιστον. κἂν γυνὴ κράτι . . ᾖ,
τοῦτ' ἔστιν ἀρετή· τὸ δ' ὄνομα οὐ διαφέρει.

2 *Ἐκ τοῦ Ἐρεχθέως.*

Ἐν τῶν πόνων γὰρ τἀγάθ' αὔξεται βροτοῖς.
ὁ δ' ἡδὺς αἰὼν ἡ κακή τ' ἀτολμία
οὔτ' οἶκον οὔτε γαῖαν ὀρθώσειεν ἄν.

3 *Ἐκ τοῦ Ἀρχελάου.*

Ὀλίγοι γὰρ ἐσθλοὶ κρείσσονες πολλῶν κακῶν.

4 *Θυέστου.*

Γνώμης γὰρ οὐδὲν ἀρετὴ μονουμένη.

5 *Ἐκ τῆς Ὑψιπύλης.*

Πρὸς τὰς φύσεις χρὴ καὶ τὰ πράγματα σκοπεῖν
καὶ τὰς διαίτας τῶν κακῶν τε κἀγαθῶν,

πειθὼ δὲ τοῖς μὲν σώφροσιν πολλὴν ἔχειν,
τοῖς μὴ δικαίοις δ' οὐδὲ συμβάλλειν χρεών.

6 Ἐκ τοῦ Ἡνιόχου Μενάνδρου.
Ἐλεεῖν δ' ἐκεῖνος ἔμαθεν εὐτυχῶν μόνος.
Ὁ χρηστός, ὡς ἔοικε, καὶ χρηστοὺς ποιεῖ.
Μί' ἐστὶν ἀρετὴ τὸν ἄτοπον φεύγειν ἀεί.

7 Εὐριπίδου (Androm. 775).
Ἡ δ' ἀρετὴ καὶ θανοῦσι λάμπει.

8 Ἐκ τοῦ Γεωργοῦ. (Schubartus: Hoc loco margini ascriptum est eadem manu: ἐκ τῶν Ἐπιτρεπόντων)
Οὐδὲν δὲ πέπονθας δεινὸν ἂν μὴ προσποιῇ.

9 Τοῦ αὐτοῦ.
Οὗτος κράτιστός ἐστ' ἀνήρ, ὦ Γοργία,
ὅστις ἀδικεῖσθαι πλεῖστ' ἐπίστατ' ἐγκρατῶς·
τὸ δ' ὀξύθυμον τοῦτο καὶ λίαν πικρὸν
δεῖγμ' ἐστὶν εὐθὺς πᾶσι μικροψυχίας.

10 Σοφοκλέους Ἴωνος.
Πρὸς ἀνδρὸς ἐσθλοῦ πάντα γενναίως φέρειν.

11 Ἐκ τῆς Ἠλέκτρας (1083).
Οὐδεὶς τῶν ἀγαθῶν
ζῶν κακῶς εὔκλειαν αἰσχῦναι θέλει.

12 Ἡσιόδου (Op. 289).
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτὴν
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
ῥηιδίη δὴ ἔπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

13 Ἰσοκράτους (ad Demon. p. 3).
Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις οἷς ἂν ἀκίβδηλος ταῖς δια-

νοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δ' εὐγενείας ἐστί, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη.

14 *Τοῦ αὐτοῦ* (Nicocl. p. 36).

Χρὴ δὲ δοκιμάζειν τὰς ἀρετὰς οὐκ ἐν ταῖς ἰδέαις ταῖς αὐταῖς ἁπάσας, ἀλλὰ τὴν μὲν δικαιοσύνην ἐν ταῖς ἀπορίαις, τὴν δὲ σωφροσύνην ἐν ταῖς δυναστείαις, τὴν δὲ καρτερίαν ἐν ταῖς τῶν νέων ἡλικίαις.

15 *Ἐκ τοῦ Μένωνος Πλάτωνος.*

Οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα καὶ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις.

16 *Θουκυδίδου* (2, 43).

Ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος.

VIII.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΒΙΟΥ.

1 *Εὐριπίδου.*

Ἀεί τι καινὸν ἡμέρα παιδεύεται.

2 *Ἐκ τοῦ Ἀρχελάου Εὐριπίδου.*

Πάλαι σκοποῦμαι τὰς τύχας τῶν βροτῶν
ὡς εὖ μεταλλάσσουσιν· ὃς γὰρ ἂν σφαλῇ
εἰς ὀρθὸν ἔστη, χὠ πρὶν εὐτυχῶν πίτνει.

3 *Ἐκ τῆς Ἀνδρομάχης* (100).

Χρὴ δ' οὔποτ' εἰπεῖν οὐδέν' ὄλβιον βροτῶν,
πρὶν ἂν θανόντος τὴν τελευταίαν ἴδῃς
ὅπως περάσας ἡμέραν ἥξει κάτω.

4 Ἐκ τῆς Ἀλκήστιδος (799).
Βροτοῖς ἅπασι κατθανεῖν ὀφείλεται·
κοὐκ ἔστι θνητῶν ὅστις ἐξεπίσταται
τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται·
τὸ τῆς τύχης γὰρ ἀφανὲς οἷ προβήσεται,
κἄστ' οὐ διδακτὸν οὐδ' ἁλίσκεται τέχνῃ·
τοῦτ' οὖν ἀκούσας καὶ μαθὼν ἐμοῦ πάρα
εὔφραινε σαυτόν, πῖνε, τὸν καθ' ἡμέραν
βίον λογίζου σόν, τὰ δ' ἄλλα τῆς τύχης.

5 Ἐκ τοῦ Πλοκίου.
Οὐκ ἔστιν εὑρεῖν βίον ἄλυπον οὐδενός.

6 Ἐκ τοῦ Ὀρέστου (in.).
Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν ὧδ' εἰπεῖν ἔπος
οὐδὲ πάθος οὐδὲ συμφορὰ θεήλατος,
ἧς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.

7 Ἐκ τῆς Ἠλέκτρας (365).
Οὐκ ἔστ' ἀκριβὲς οὐδὲν εἰς εὐανδρίαν·
ἔχουσι γὰρ ταραγμὸν αἱ φύσεις βροτῶν·
ἤδη γὰρ εἶδον ἄνδρα γενναίου πατρὸς
τὸ μηδὲν ὄντα, χρηστὰ δ' ἐκ κακῶν τέκνα.

8 Ἐξ Ἰφιγενείας τῆς ἐν Αὐλίδι (159).
Θνατῶν δ' ὄλβιος ἐς τέλος οὐδεὶς
οὐδ' εὐδαίμων·
οὔπω γὰρ ἔφυ τις ἄλυπος.

9 Ἐκ τῶν Κυβερνητῶν.
Οἷοι λαλοῦμεν ὄντες οἱ τρισάθλιοι
ἅπαντες οἱ φυσῶντες ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα·
οὗτοι γὰρ οὐκ ἴσασιν ἀνθρώπων φύσιν.

9[a] Οὗτος μακάριος ἐν ἀγορᾷ νομίζεται,
ἐπὰν δ' ἀνοίξῃ τὰς θύρας, τρισάθλιος.

10 *Εὐπόλιδος.*
Ὡς πολλά γ' ἐν μακρῷ χρόνῳ γίνεται μεταλλαγέται πραγμάτων· μένει δὲ χρῆμ' οὐδὲν ἐν ταὐτῷ ῥυθμῷ.

11 *Φανιέως.*
Ἄνθρωπος ὢν ἥμαρτον· οὐ θαυμαστέον.

11ª *Μήποτ' ἐπαινήσῃς πρὶν ἂν εἰδῇς ἄνδρα σαφηνῶς* (Theogn. 963).

12 *Δημοσθένους* (Lept. p. 472 R).
Τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι κτῶνται μὲν τἀγαθὰ τῷ καλῶς βουλεύεσθαι καὶ μηδενὸς καταφρονεῖν· φυλάττειν δὲ οὐκ ἐθέλουσι τοῖς αὐτοῖς τούτοις.

13 *Πλάτωνος* (Men. p. 97 E).
Καὶ γὰρ αἱ δόξαι αἱ ἀληθεῖς ὅσον μὲν χρόνον παραμένουσιν, καλὸν τὸ χρῆμα καὶ πάντα τἀγαθὰ ἐργάζονται· πολὺν δὲ χρόνον οὐκ ἐθέλουσι παραμένειν, ἀλλὰ δραπετεύουσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου· ὥστε οὐ πολλοῦ ἄξιαί εἰσιν ἕως ἄν τις αὐτάς —.

14 (Eur. Hec. 642.)
ὡς εἰς τὸ μηδὲν ἥκομεν, φρονήματος —

15 (ib. 663.)
Ἐν κακοῖσι δὲ
οὐ ῥᾴδιον βροτοῖσιν εὐφημεῖν στόμα.

(*Schubartus:* Sic omnino; in margine adnotatur: *λείπει,* et sane non pauca esse videntur, quae exciderunt. Post spatium vacuum:)

16 (ib. 814.)
Τί δῆτα θνητοὶ τἄλλα μὲν μαθήματα

17 (ib. 831.)
Ἐκ τοῦ σκότους τε τῶν τε νυκτέρων βροτοῖς
φίλτρων μεγίστη γίνεται θνητοῖς χάρις.

18 (ib. 836.)
Εἴ μοι γένοιτο φθόγγος ἐν βραχίοσιν.

19 (ib. 843.)
*Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τῇ δίκῃ θ' ὑπηρετεῖν
καὶ τοὺς κακοὺς δρᾶν πανταχοῦ κακῶς ἀεί.*

20 (ib. 846.)
*Δεινόν γε θνητοῖς ὡς ἅπαντα συμπίτνει
καὶ τὰς ἀνάγκας οἱ νόμοι διώρισαν.*

21 (ib. 863.)
*Οὐκ ἔστι θνητῶν ὅστις ἔστ' ἐλεύθερος·
ἢ χρημάτων γὰρ δοῦλός ἐστιν ἢ τύχης.*

22 (ib. 857.)
*Οὐκ ἔστιν οὐδὲν πιστὸν οὔτ' εὐδοξία
οὔτ' αὖ καλῶς πράσσοντα μὴ πράξειν κακῶς.*

23 (Alc. 313.)
Ψυχῆς γὰρ οὐδέν ἐστι τιμιώτερον.

24 (ib. 1078.)
Ῥᾷον παραινεῖν ἢ παθόντα καρτερεῖν.

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ.

1 *Φεῦ μήποτ' εἴην ἄλλο πλὴν θεοῖς φίλος·
ὡς πάντ' ἔχωσι, κἂν βραδύνωσιν χρόνῳ.*

2 *Εὖ ἴσθ' ὅταν τις εὐσεβῶν θύῃ θεοῖς,
κἂν μικρὰ θύῃ, τυγχάνει σωτηρίας.*

3 *Ἡ πολλὰ καὶ δύσγνωστα βουλεύει θεός.*

4 (Bacch. 1150.)
Τὸ σωφρονεῖν δὲ καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν

καλλιστον· οἶμαι δ' αὐτὸ καὶ σοφώτατον
θνητοῖσιν εἶναι κτῆμα τοῖσι χρωμένοις.

5 Οὐκ ἔστι τὰ θεῶν ἄδικ', ἐν ἀνθρώποισι δὲ
κακοῖς νοσοῦντα σύγχυσιν πολλὴν ἔχει.

6 Θεοῖς ἀρέσκου· πᾶν γὰρ ἐκ θεῶν τέλος.

7 Ὅστις δὲ τοὺς τεκόντας ἐν βίῳ σέβει,
ὅδ' ἐστὶ καὶ ζῶν καὶ θανὼν θεοῖς φίλος.

7a Ὅστις δὲ τὸν φύσαντα μὴ τιμᾶν θέλῃ,
μή μοι γένοιτο μήτε συνθύτης ποτέ,
μήτ' ἐν θαλάσσῃ κοινόπλουν στέλλοι σκάφος.

8 Οὐκ ἔστι μητρὸς οὐδὲν ἥδιον τέκνοις·
ἐρᾶτε μητρὸς παῖδες, ὡς οὐκ ἔστ' ἔρως
τοιοῦτος ἄλλος ὅστις ἡδίων ἐρᾶν.

9 (Heracl. 298.)
Οὐκ ἔστι παισὶ τοῦδε κάλλιον γέρας
ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ κἀγαθοῦ πεφυκέναι.

10 Καὶ τοῖς τεκοῦσιν ἀξίαν τιμὴν νέμειν.

11 Ἐγὼ δ', ὃ μὲν μέγιστον, ἄρξομαι λέγειν
ἐκ τοῦδε πρῶτον, πατρὶ πείθεσθαι χρεὼν
παῖδας, νομίζειν δ' αὐτὸ τοῦτ' εἶναι δίκην.

12 Ὡς ἡδὺ πατέρα παισὶν ἤπιον κυρεῖν
καὶ παῖδας εἶναι πατρὶ μὴ στυγουμένους.

13 Ἦν οἱ τεκόντες τοῦτο γιγνώσκωσ', ὅτι
νέοι ποτ' ἦσαν, ἠπίως τὴν τῶν τέκνων
οἴσουσι κύπριν, ὄντες οὐ σκαιοὶ φύσιν.

14 Ὅστις πατὴρ πρὸς παῖδας ἐκβαίνει πικρῶς,
τὸ γῆρας οὗτος ἑρματίζεται βαρύ.

15 (Elect. 949.)
Μή μοι τὸ πρῶτον βῆμ' ἐὰν δράμῃ καλῶς
νικᾶν δοκείτω τὴν δίκην, πρὶν ἂν τέλος
γραμμῆς ἵκηται καὶ πέρας κάμψῃ βίου.

16 *Τήν τοι δίκην λέγουσι παῖδ' εἶναι χρόνου*
ἐγγύς τε ναίειν τῆς βροτῶν ἁμαρτίας.

17 *Γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ μὲν οἰκοῦνται πόλεις,*
εὖ δ' οἶκος, εἴς τ' αὖ πόλεμον ἰσχύει μέγα·
σοφὸν γὰρ ἓν βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας
νικᾷ· σὺν ὄχλῳ δ' ἀμαθία πλεῖστον κακόν.

18 (Hippol. 916.)
Ὦ πόλλ' ἁμαρτάνοντες ἄνθρωποι μάτην
τί δὴ τέχνας μὲν μυρίας διδάσκετε
καὶ πάντα μηχανᾶσθε κἀξευρίσκετε,
ἓν δ' οὐκ ἐπίστασθ' οὐδ' ἐθηράσασθέ πω
φρονεῖν διδάσκειν οἷσιν οὐκ ἔνεστι νοῦς.

19 *Γνώμης γὰρ οὐδὲν ἀρετὴ μονουμένη.*

20 *Οὔτοι βροτοῖσι κέρδος ἄργυρος μόνος*
καὶ χρυσός ἐστιν· ἀλλὰ χἀρετὴ μέγα
νόμισμα κεῖται πᾶσιν, ᾗ χρῆσθαι χρεών.

21 *Οὐκ ἔστιν ἀρετῆς κτῆμα τιμιώτερον·*
οὐ γὰρ πέφυκε δοῦλον οὔτε χρημάτων
οὔτ' εὐγενείας οὔτε θωπείας ὄχλων·
ἀρετὴ δ' ὅσῳπερ μᾶλλον ἂν χρῆσθαι θέλῃς,
τοσῷδε μεῖζον αὔξεται τελουμένη.

22 *Νεανίαν γὰρ ὄντα χρὴ τολμᾶν πονεῖν·*
οὐδεὶς γὰρ ὢν ῥᾴθυμος εὐκλεὴς ἀνήρ·
ἀλλ' οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐανδρίαν.

FLORILEGIUM MONACENSE.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΕΚ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ, ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΚΑΙ ΕΤΕΡΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ, ΠΟΙΗΤΩΝ ΚΑΙ ΡΗΤΟΡΩΝ.

1 *Ἀρχέσθω ὁ περὶ τοῦ θεοῦ λόγος μᾶλλον ἢ τὰ σιτία.*

2 *Συνεχέστερον νόει τὸν θεὸν ἢ ἀνάπνει.*

3 *Θεὸς οὐ ληπτός· εἰ δὲ ληπτός, οὐ θεός.*

4 *Βούλει γνωσθῆναι παρὰ θεῷ, ἀγνοήθητι μάλιστα παρὰ ἀνθρώποις.*

5 *Ἐὰν ἀεὶ μνημονεύσῃς, ὅτι, ᾧ ἐργάζῃ κατὰ ψυχὴν ἢ σῶμα θεὸς παρέστηκεν ἔφορος, ἐν πάσαις πράξεσιν οὐ μὴ ἁμαρτῃς, ἕξεις δὲ τὸν θεὸν σύνοικον.*

6 *Θεῷ ὅμοιον ἔχει ἄνθρωπος τὸ εὖ ποιεῖν, ὅταν τὸ εὖ ποιεῖν μὴ καπηλεύηται.*

7 *Θεὸς δεῖται οὐδενός· σοφὸς δὲ δεῖται μόνου θεοῦ.*

8 *Θεοῦ ἄξιόν σε ποιήσει τὸ μηδὲν ἀνάξιον αὐτοῦ πράττειν.*

9 *Κρείττονες αἱ τῶν πεπαιδευμένων ἐλπίδες ἢ ὁ τῶν ἀμαθῶν πλοῦτος.*

10 *Μηδὲν ἄγαν. Λάθε βιώσας. Ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα. Οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὔ. Οὐδεὶς ὄνος τῷ τέλματι.*

11 *Γαμεῖν μέλλε, μὴ γάμει δέ· γαμήσας γὰρ μεταμεληθήσῃ.*

12 *Μήτε γαμοκλοπέειν [ἐθέλῃς], μήτ' ἄρσενα κύπριν ὀρίνειν.*

13 *Ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν μανθάνεις.*

14 *Τιμήσεις τὸν θεὸν ἄριστα, ὅταν τῷ θεῷ τὴν διάνοιαν ὁμοιώσῃς δι' ἀρετῆς· ἡ γὰρ ἀρετὴ τὴν ψυχὴν ἕλκει πρὸς τὸ συγγενές.*

15 *Οἱ ἄνθρωποι τότε γίνονται βελτίους, ὅταν τῷ θεῷ προσέρχωνται· ὅμοιον δὲ δείκνυσι τῷ θεῷ τὸ εὐεργετεῖν καὶ ἀληθεύειν.*

16 *Σοφὸς ἄνθρωπος θεὸν σεβόμενος γινώσκεται ὑπὸ τοῦ θεοῦ· διὸ οὐκ ἐπιστρέφεται, κἂν ὑπὸ πάντων ἀγνοῆται.*

17 *Τὰς μὲν πόλεις ἀναθήμασι, τὰς δὲ ψυχὰς μαθήμασι δεῖ κοσμεῖν.*

18 *Οὔτε ἵππος εὐγενὴς κρίνοιτο ἂν πολυτέλειαν ἠμφιεσμένος, ἀλλ' ὁ τῇ ψυχῇ λαμπρός, οὔτε ἀνὴρ πολυτίμητα κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τὴν ψυχὴν γενναῖος.*

19 *Ἐν μὲν τοῖς ἐσόπτροις ὁ τῆς ὄψεως, ἐν δὲ ταῖς ὁμιλίαις ὁ τῆς ψυχῆς χαρακτὴρ βλέπεται.*

20 *Ἰσχύειν τῇ ψυχῇ αἱροῦ μᾶλλον ἢ τῷ σώματι.*

21 *Τεθνάναι πολὺ κρεῖττον ἢ δι' ἀκρασίας τὴν ψυχὴν ἀμαυρῶσαι.*

22 *Ὑπεράνω τῆς σαρκὸς μὴ γενόμενος τὴν ψυχὴν θάπτεις ἐν τῇ σαρκί.*

23 *Ἀνθρώποις ἁρμόδιον ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος λόγον ποιεῖσθαι.*

24 Ἀρετὴ ἑκάστῳ ἡ οἰκεία τελειότης.

25 Βίας ἐρωτηθεὶς τί εἴη ἂν ἄφοβον ἐν τῷ βίῳ, εἶπεν "ἡ ἀγαθὴ συνείδησις".

26 Τῆς ἀγνοουμένης ἀρετῆς ὡς τοῦ κατορωρυγμένου χρυσίου ἡ λαμπρότης οὐ φαίνεται.

27 Πᾶς ἄνθρωπος τόσου ἄξιος, ὅσου ἀξίαν γινώσκει σοφίαν.

28 Ὁ μὲν γεωργὸς γῆν, ὁ δὲ φιλοσοφῶν τὴν ψυχὴν ἐξημεροῖ.

29 Φρόνησις εὐτυχίαν ὡς τὰ πολλὰ χαρίζεται, τύχη δὲ φρόνησιν οὐ ποιεῖ.

30 Ἐν μὲν τῷ πολέμῳ πρὸς ἀσφάλειαν χρυσὸς κρείττων, ἐν δὲ τῷ ζῆν λογισμὸς πλούτου.

31 Ἡ παιδεία εὐτυχοῦσι μὲν κόσμος, ἀτυχοῦσι δὲ καταφύγιον.

32 Χρὴ τὴν μὲν εὐσέβειαν φανερῶς ἐνδείκνυσθαι, τῆς δὲ ἀληθείας θαρρούντως προΐστασθαι.

33 Πλεῖστον διαφέρει τὸ νουθετεῖν τοῦ ὀνειδίζειν· τὸ μὲν γὰρ ἤπιόν τε καὶ φίλον, τὸ δὲ σκληρόν τε καὶ ὑβριστικόν· καὶ τὸ μὲν διορθοῖ τοὺς ἁμαρτάνοντας, τὸ δὲ μόνον ἐξελέγχει.

34 Κρεῖσσον ἰσχνὸν εἶναι μετὰ σωφροσύνης ἢ εὔσαρκον μετὰ ἀκολασίας.

35 Πατρὸς σωφροσύνη μέγιστον τέκνοις παράγγελμα.

36 Νόμοι ἀληθέστατοι οἱ δικαιότατοι.

37 Νόμῳ καὶ ἄρχοντι καὶ τῷ σοφωτέρῳ εἴκειν κόσμιον.

38 Ἄριστος κριτὴς ὑπονοείσθω ὁ ταχέως μὲν συνιεὶς βραδέως δὲ κρίνων.

39 Ἄριστα αἱ πόλεις οἰκοῖντ' ἄν, ἐὰν οἱ μὲν πολῖται τοῖς ἄρχουσι πείθωνται, οἱ δὲ ἄρχοντες τοῖς νόμοις.

40 Ἄριστος ἡγεμὼν ὁ τὸν φίλον δωρεαῖς συνέχων, τοὺς δὲ ἐχθροὺς διὰ τῶν εὐεργεσιῶν φιλοτιμούμενος.

41 Ποθητὸς εἶναι μᾶλλον ἢ φοβερὸς κατὰ τὸν βίον αἱροῦ· ὃν γὰρ πάντες φοβοῦνται, οὗτος πάντας φοβεῖται.

42 Αἱροῦ μᾶλλον τοὺς συνόντας αἰδεῖσθαι ἢ φοβεῖσθαι· αἰδοῖ μὲν γὰρ πρόσεστι σέβας, φόβῳ δὲ μῖσος.

43 Τὸν ἄρχοντα δεῖ ἔχειν πρὸς μὲν τοὺς καιροὺς λογισμόν, πρὸς δὲ τοὺς ἐναντίους τόλμαν, πρὸς δὲ τοὺς ὑποτεταγμένους εὔνοιαν.

44 Μηδεὶς τῶν φρονίμων τοῦ ἄρχειν ἀλλοτριούσθω· καὶ γὰρ ἀσεβὲς τὸ ἀποσπᾶν ἑαυτὸν τῆς τῶν δεομένων εὐχαριστίας, καὶ ἀγεννὲς τὸ τοῖς φαύλοις παραχωρεῖν· ἀνοήτων γὰρ τὸ αἱρεῖσθαι κακῶς ἄρχεσθαι μᾶλλον ἢ κακῶς ἄρχειν.

45 Χρὴ τὰς ἀρχὰς οὐ σπουδῇ, ἀλλὰ κρίσει τῆς ἀληθείας γίνεσθαι.

46 Παραδοξότατόν ἐστιν ἐν ἀνθρώποις, ἐάν τις ἐξουσίας κυριεύσας ἑαυτὸν γνωρίζῃ.

47 Ὧν τὰς δόξας ζηλοῖς, τούτων μιμοῦ τὰς πράξεις.

48 *Ἀνδριάντα μὲν τὸ σχῆμα, ἄνδρα δὲ ἡ πρᾶξις κοσμεῖ.*

49 *Μικραὶ χάριτες ἐν καιρῷ μέγισταί εἰσι τοῖς λαμβάνουσιν.*

50 *Οὐδὲν τῶν ἐν τῷ βίῳ τάχιστα γηράσκει ὡς χάρις.*

51 *Ταὐτόν ἐστιν ὄφιν ἐκτρέφειν καὶ πονηρὸν εὐεργετεῖν· ἑκατέρου γὰρ ἡ χάρις εὔνοιαν οὐ γεννᾷ.*

52 *Τὸν μὴ δυνάμενον γενναίως ἐνεγκεῖν ἀτυχίαν ἴσθι μὴ δύνασθαι ἐπιδεξίως ἐνεγκεῖν εὐτυχίαν.*

53 *Ὥσπερ οἱ ἐν εὐδίᾳ πλέοντες καὶ τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα ἔχουσιν ἕτοιμα, οὕτως οἱ ἐν εὐτυχίᾳ καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτυχίαν ἑτοιμάζουσι βοηθήματα.*

54 *Καὶ κυβερνήτης ἀγαθὸς ἐνίοτε ναυαγεῖ, καὶ ἀνὴρ σπουδαῖος ἀτυχεῖ.*

55 *Ἡ τύχη ἔοικε φαύλῳ ἀγωνοθέτῃ, πολλάκις γὰρ τοὺς μὴ νικήσαντας στεφανοῖ.*

56 *Εἰ θέλεις λαμβάνειν, δίδου καὶ τοῖς δεομένοις τῶν ἐνόντων σοι· ὁ γὰρ μὴ διδοὺς δεομένοις οὐ λήψεται δεόμενος.*

57 *Οὐδεὶς ἐλεύθερος ὁ ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν.*

58 *Οὐδὲν οὔτε ἡδὺ οὔτε ἀηδὲς τῇ φύσει ὑφέστηκε, πάντα δὲ τῇ συνηθείᾳ γίνεται.*

59 *Βίον αἱροῦ τὸν ἄριστον, τοῦτον γὰρ ἡδὺν ἡ συνήθεια ποιεῖ.*

60 *Οὔτε μάχαιραν ἀμβλεῖαν οὔτε παῤῥησίαν ἄπρακτον ἔχειν δεῖ.*

61 Ὁδὸν μὲν λειοτάτην ἐκλέγεσθαι δεῖ, βίον δὲ τὸν ἀλυπότατον.

62 Λιμὴν μὲν πλοίῳ ὅρμος, βίῳ δὲ ἀλυπία.

63 Ταὐτόν ἐστι νεκρὸν ἰατρεύειν καὶ γέροντα νουθετεῖν.

64 Γῆρας καὶ πενία δύο τραύματα δυσθεράπευτα.

65 Κρεῖττόν ἐστι ποδὶ ὀλισθάνειν ἢ γλώσσῃ.

66 Αἱρετώτερόν ἐστι λίθον εἰκῇ βαλεῖν ἢ λόγον.

67 Βουλεύου πολλὰ πρὸ τοῦ λέγειν ἢ πράττειν, οὐ γὰρ ἄδεια ἀνακαλέσασθαι τὰ λεχθέντα ἢ πραχθέντα.

68 Ἵππου μὲν ἀρετὴν ἐν πολέμῳ, φίλου δὲ πίστιν ἐν ἀτυχίᾳ κρῖνε.

69 Ἐν εὐτυχίᾳ φίλον εὑρεῖν εὐπορώτατον, ἐν δὲ δυστυχίᾳ πάντων ἀπορώτατον.

70 Παρόντας μὲν τοὺς φίλους δεῖ εὖ ποιεῖν, ἀπόντας δὲ εὐλογεῖν.

71 Πολλοὶ δοκοῦντες εἶναι φίλοι οὐκ εἰσί, καὶ οὐ δοκοῦντες εἰσί.

72 Πολλοὶ τοὺς φίλους ἐκτρέπονται, ὁπόταν ἐξ εὐπορίας εἰς σπάνιν περιπέσωσιν· οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν χρημάτων, οὐ τῶν ἐχόντων εἰσὶ φίλοι.

73 Ἀλέξανδρος ἐρωτηθεὶς, ἐν τίνι ἔχει τοὺς θησαυρούς, δείξας τοὺς φίλους εἶπεν, ἐν τούτοις.

74 Φεύγειν δεῖ κακῶν φιλίαν καὶ ἀγαθῶν ἔχθραν.

75 Ὑπ' οὐδενὸς δοκήσει φιλεῖσθαί τις μηδένα φιλῶν.

76 Ἰατρὸν καὶ φίλον οὐ τὸν ἰδιώτην ἀλλὰ τὸν ὠφελιμώτερον δεῖ ἐκλέγεσθαι.

77 Τοῖς μὲν νοσοῦσιν ἰατροὺς τοῖς δὲ δυστυχοῦσι φίλους δεῖ συμπαρεῖναι.

78 Μακάριος ἄνθρωπος ὁ μηδενὸς ἐπιθυμῶν.

79 Αἱροῦ πρότερον τὰς ἐπιθυμίας κολάζειν ἢ ταῖς ἐπιθυμίαις κολάζεσθαι.

80 Παιδός, οὐκ ἀνδρὸς τὸ ἐπιθυμεῖν ἀμέτρως.

81 Θάνατος καὶ φθορὰ καὶ πάντα ἄλλα δεινὰ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν, καὶ οὐδέποτε οὔτε ἐνθυμήσῃ οὔτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις.

82 Μὴ τάχα ἐπὶ σεαυτῷ μεγάλα φρονήσῃς, ὅταν τινὰ ἡδονὴν προσιοῦσαν παραιτήσῃ· πολλὰ γὰρ λανθάνομεν ἑαυτοὺς οὐ δεδαμακότες τὴν ἐπιθυμίαν, ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς μᾶλλον ἐλεγχόμενοι.

83 Ἡδονὴν οὐ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τῷ καλῷ αἱρεῖσθαι δεῖ.

84 Φρονίμου μέν ἐστιν ἀντιτάσσεσθαι ταῖς ἡδοναῖς, ἄφρονος δὲ δουλεύειν.

85 Ὁ κατὰ φύσιν πλοῦτος ἄρτῳ καὶ ὕδατι καὶ τῇ τυχούσῃ τοῦ σώματος σκέπῃ συμπεπλήρωται, ὁ δὲ περιττὸς κατὰ ψυχὴν ἀπέραντον ἔχει καὶ τὸν τῆς ἐπιθυμίας βάσανον.

86 Ὅσα μὲν ἐπὶ τῇ φύσει πάντες ἐσμὲν πλούσιοι, ὅσα δὲ ἐφ' ἡμῖν πάντες ἐσμὲν πένητες.

87 Οὐχ ὁ πλουτῶν ἀλλ' ὁ μὴ χρῄζων πλούτου μακάριος.

88 *Οὐ τὸ πένεσθαι αἰσχρόν, ἀλλὰ τὸ αἰσχρῶς εὐπορεῖν.*

89 *Ἀπορῆσαι καὶ τῆς ἐφημέρου τροφῆς ἄμεινον ἢ πρὸς ἀκολασίαν εὐπορῆσαι.*

90 *Ὁ τῷ κατὰ φύσιν ἀρκούμενος πλούτῳ τοῦ τὰ πολλὰ κεκτημένου, πλειόνων δὲ ἐπιθυμοῦντος, πολύ ἐστι πλουσιώτερος.*

91 *Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων λυποῦνται, ὅτι οὐ μόνον τὰ ἑαυτῶν αὐτοὺς κακὰ δάκνει, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν πέλας ἀγαθὰ λυπεῖ.*

92 *Ἑαυτὸν τιμωρεῖται πᾶς ὁ μετὰ λύπης βιῶν.*

93 *Τοὺς μὲν ἄφρονας ὁ χρόνος, τοὺς δὲ φρονίμους ὁ λόγος τῆς λύπης ἀπαλλάττει.*

94 *Ἐπενδύεσθαι δεῖ τῷ μὲν θώρακι χιτῶνα, τῇ δὲ λύπῃ νοῦν.*

95 *Υἱὸν ἀποβαλόντι τινὶ καὶ πενθοῦντι φίλῳ γράφων τις παραμυθητικῶς εἶπεν "εἰ ὅτε οὐδέπω ἦν οὐκ ἐλυποῦ, μηδὲ νῦν, ὅτε οὐκ ἔστι, λυπηθῇς".*

96 *Συμφορὰ πᾶσα ἢ ἀδιόρθωτός ἐστιν ἢ εὐδιόρθωτος, κατ' οὐδετέραν δὲ λυπητέον.*

97 *Ἃ μὴ βούλει κατ' ὀργὴν μήτε ἀκούειν μήτε πάσχειν, ταῦτα ὀργιζόμενος μήτε εἴπῃς μήτε πράξῃς.*

98 *Πειρῶ πειθοῖ καὶ λόγῳ μᾶλλον ἢ ὀργῇ τὰ ἡμαρτημένα διορθοῦσθαι.*

99 *Μανίαν ἰᾶται φάρμακον, ὀργὴν δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ λόγος.*

100 *Εὐκλείδης τοῦ ἀδελφοῦ εἰπόντος κατ' ὀργὴν οὐ*

πρότερον ἀποθανεῖσθαι, εἰ μὴ ἀμυνεῖται αὐτόν, ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, οὐ πρότερον ἀποθανοῦμαι, εἰ μή σε φίλτατον ποιήσομαι.

101 Κρεῖσσον ἀντ' ὀργῆς μακροθυμεῖν πρὸ τοῦ κακῶς πρᾶξαι, ἢ εἰκῇ μεταμελεῖσθαι.

102 Κρεῖσσον θεῷ γὰρ ἢ βροτοῖς χάριν φέρειν.

103 Σοφὸς γὰρ οὐδεὶς πλὴν ὃν ἂν τιμᾷ θεός.

104 Πρὸς τὰς φύσεις χρὴ καὶ τὰ πράγματα σκοπεῖν.

105 Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτήν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

106 Ὡς σεμνὸς ὁ βίος, ἤν τις αὐτὸν ζῆν μάθῃ.

107 Μήποτ' ἐπαινήσῃς, πρὶν ἂν εἰδῇς ἄνδρα σαφηνέως.

108 Εἰ μὲν θεοὶ σθένουσιν, οὐκ ἔστιν τύχη,
εἰ δ' οὐ σθένουσιν, οὐδέν ἐστιν ἡ τύχη.

109 Πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθείρξας τηρῇ.

110 Ὁ χρηστός ἐστι πανταχοῦ σωτήριος.

111 Ζηλοῦτε μὴ τοὺς πλεῖστα κεκτημένους, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν ἑαυτοῖς κακὸν συνειδότας· μετὰ γὰρ τοιαύτης ψυχῆς ἥδιον ἄν τις δύναιτο τὸν βίον διάγειν.

112 Παραδοτέον τοῖς νέοις τὰ μαθήματα πρὸς ἐθισμὸν τῆς ἀσωμάτου φύσεως.

113 Ἀχαλίνων στομάτων ἀνόμου τ' ἀφροσύνης τὸ τέλος δυστυχία.

114 Σιγᾶν γε μέντοι πολλὰ πολλαχοῦ καλόν.

115 Περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα.

116 Οἱ γὰρ πνέοντες μεγάλα τοὺς κρείσσους λόγους πικρῶς φέρουσι τῶν ἐλασσόνων ὕπο.

117 Πᾶν ὅ τι ἂν μέλλῃς ἐρεῖν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ· πολλοῖς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας.

118 Παύροις ἀνθρώπων ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ·
ὄλβιος ὃς τούτων ἀμφοτέρων ἔλαχεν.

119 Δειναὶ γὰρ αἱ γυναῖκες εὑρίσκειν τέχνας.

120 Πᾶσα γυνὴ φιλέει πλέον ἀνέρος, αἰδομένη δὲ κεύθει κέντρον ἔρωτος ἐρωμανέουσα καὶ αὐτή.

121 Τὴν εὐγένειαν, ἢν θέλῃς ἀνασκοπεῖν,
ἐν τοῖς καλῶς φρονοῦσιν εὑρήσεις βροτῶν.

122 Ἐγὼ γὰρ οὔτ' εἴ τις πενίαν προπηλακίζει νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι, οὔτ' εἴ τις ἐν ἀφθόνοις τραφεὶς ἐπὶ τούτῳ σεμνύνεται.

123 Τὸν ἐχθρὸν ἀεὶ προσγέλα καὶ προσαγόρευε· δοκῶν γὰρ εἶναι αὐτῷ φίλος ῥᾷον κακόν τι δράσεις.

124 Ἡ γὰρ τελευταία χάρις καιρὸν ἔχουσα, κἂν ἐλάττων ᾖ, δύναται μεῖζον ἔγκλημα λῦσαι.

125 Τοῦ λαμβάνειν ἅπαντες ἡττῶνται βροτοί.

126 Τῶν γὰρ δυναστῶν πλεῖστος ἐν πόλει λόγος.

127 Μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.

128 *Μή μοι γένοιτο λυπρὸς εὐδαίμων βίος,*
μηδ' ὄλβος ὅστις τὴν ἐμὴν κνίζοι φρένα.

129 *Φεῦ φεῦ τὸ γῆρας ὡς ἔχει πολλὰς νόσους.*

130 *Δοῦλον τὸν ἐσθλὸν τοὔνομ' οὐ διαφθερεῖ.*

131 *Τράπεζα χωρὶς τῶν λόγων φάτνη πέλει.*

132 *Ψεῦδος δ' οὐκ ἐρέει μάλα γὰρ πεπνυμένος ἐστίν.*

133 *Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν.*

134 *Βίου πονηροῦ θάνατος εὐκλεέστερος.*

135 *Διὰ τί μίαν μὲν γλῶσσαν ἔχομεν, ὦτα δὲ δύο; ὅτι διπλασίονα δεῖ ἀκούειν τοῦ λέγειν.*

136 *Πλάτων ὁ φιλόσοφος τοῖς νέοις τρία ταῦτα ὑπετίθει, ἐπὶ μὲν τῆς γνώμης σωφροσύνην ἔχειν, ἐπὶ δὲ τῆς γλώσσης σιωπήν, ἐπὶ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αἰδῶ.*

137 *Ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρὶ ἐσθλὰ καὶ διδοῖ θεός.*

138 *Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς τί ἀναγκαιότατον εἴη μάθημα, τὸ ἀπομαθεῖν, ἔφη, τὰ κακά.*

139 *Πρὸς τὰς τύχας γὰρ τὰς φρένας κεκτήμεθα.*

140 *Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον.*

141 *Εὐλάβεια καλὸν ἔθος τοῖς χρωμένοις.*

142 *Ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἕλκεσιν βρύων.*

143 *Οὕτω γὰρ χρὴ καθαρὸν εἶναι τὸν βίον τοῦ σώ-*

φρονος ἀνδρός, ὥστε μὴ ἐπιδέχεσθαι δόξαν αἰτίας πονηρᾶς.

144 Οὐκ ἔστιν ἐπιτήδευμα χρησιμώτερον
τῆς πραότητος.

145 Οἷ τ' αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων·
ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.

146 Ὡς πανταχοῦ γε πατρὶς ἡ βόσκουσα γῆ.

146ª Πατρὶς γάρ ἐστι πᾶσ', ἵν' ἂν πράττῃ τις εὖ.

147 Μή μοι ἀνὴρ εἴη γλώσσῃ φίλος, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ.

148 Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον ἢ φίλος σαφής.

149 Αἴρει τὴν παρρησίαν τὸ πένεσθαι, πενία γὰρ ἄνδρα ταπεινοῖ.

150 Ἔξω γὰρ ὀργῆς πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος.

151 Μή μοι σύ· πείθειν δῶρα καὶ θεοὺς λόγος,
χρυσὸς δὲ κρεῖσσον μυρίων λόγων βροτοῖς.

152 Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον οἰκείου φίλου.

153 Πονηρὸν μὲν γὰρ γυνὴ κἂν εὔμορφος ᾖ, ἐὰν καὶ δὲ ἀμορφίαν δυστυχῇ, διπλοῦν τὸ κακόν.

154 Κάλλιστόν ἐστι μὴ πλησιάζειν ἔρωτι σαρκικῷ, ἢν δὲ πλησιάσῃ τις, ταχέως μακρυνέσθω.

155 Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς πληρώσας ποτὲ ὀστέων πίνακα ἔπεμψε Διογένει τῷ κυνικῷ φιλοσόφῳ, ὃ δὲ λαβὼν εἶπε "κυνικὸν μὲν τὸ βρῶμα, οὐ βασιλικὸν δὲ τὸ δῶρον."

156 Ὁ αὐτὸς παρακαλούμενος ὑπό τινος τῶν φίλων

τεκνοποιῆσαι, ἔφη "μὴ ἀγωνιᾶτε, καταλείπω γὰρ τέκνα τὰς τῶν ἀγώνων νίκας."

157 Ὁ αὐτός, ἐπεὶ Ἀντίπατρος αὐτῷ πολλὰ κατὰ τῆς μητρὸς ἔγραψεν, "ἀγνοεῖς" ἔφη "Ἀντίπατρε, ὅτι μητρὸς ἓν δάκρυον πολλὰς διαβολῶν ἐπιστολὰς ἀπαλείφει."

158 Ὁ αὐτὸς παράγγελμα ἔλαβεν ὅτι "ἐὰν δύνῃ ὁδεῦσαι, μὴ πλεύσῃς."

159 Καθ' ἑκάστην ἡμέραν διατίθου γυναικὶ ἀπόρρητα.

160 Ὁ αὐτὸς θεασάμενος γέροντα τὰς τρίχας βάπτοντα, ἔφη "μὴ τὰς τρίχας ἀλλὰ τὰ γόνατα βάπτε."

161 Ἀνάχαρσις ὀνειδιζόμενος ὑπό τινος Ἀττικοῦ ὅτι Σκύθης ἐστίν, "ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἡ πατρὶς ὄνειδος, σὺ δὲ τῆς πατρίδος" ἔφη.

162 Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί ἐστιν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθὸν καὶ φαῦλον, ἔφη "ἡ γλῶσσα."

163 Ὁ αὐτὸς κρεῖττον εἶναι ἔφη ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον ἢ πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους.

164 Ἀριστοτέλης ἐρωτηθεὶς ποῦ κατοικοῦσιν αἱ Μοῦσαι, ἔφη ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν φιλοπόνων.

165 Ὁ αὐτὸς θεασάμενος μειράκιον καλλωπιζόμενον, "οὐκ αἰσχύνῃ" ἔφη "ὅτι τῆς φύσεως ἄνδρα σε ποιησάσης, σεαυτὸν τεθήλυκας;"

166 Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί ἐστι ψυχρότατον; ἔφη, ἄνθρωπος ἀναίσθητος.

167 Αἴσωπος ὀνειδιζόμενος ὅτι χαλεπὴν ἔχει τὴν ὄψιν, ἔφη "μή μου τῷ εἴδει, ἀλλὰ τῷ νῷ πρόσεχε".

168 *Βίας ἔλεγεν ἀτυχῆ εἶναι τὸν ἀτυχίαν μὴ φέροντα, καὶ νόσον ψυχῆς τὸ τῶν ἀδυνάτων ἐρᾶν.*

169 *Ὁ αὐτός ποτε συμπλέων ἀσεβέσι, χειμαζομένης τῆς νεὼς κἀκείνων τοὺς θεοὺς ἐπικαλουμένων, σιγᾶτε, ἔφη, μὴ αἴσθωνται ὑμᾶς ἐνθάδε πλέοντας.*

170 *Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί ἂν εἴη ἄριστον ἐν τῷ βίῳ, εἶπε, συνείδησις.*

171 *Ὁ αὐτὸς ἔλεγε· δύο διδασκαλίας θανάτου εἶναι, τόν τε πρὸ τοῦ γενέσθαι χρόνον καὶ τὸν ὕπνον.*

172 *Γοργίας ὁ ῥήτωρ ἔλεγε· τοὺς φιλοσοφίας μὲν ἀμελοῦντας, περὶ δὲ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα γινομένους, ὁμοίους εἶναι τοῖς μνηστῆρσιν, οἳ τὴν Πηνελόπην ἐθέλοντες ταῖς θεραπαινίσιν αὐτῆς ἐμίγνυντο.*

173 *Ὁ αὐτὸς τοὺς ῥήτορας ἔφη ὁμοίους εἶναι βατράχοις· τοὺς μὲν γὰρ ἐν ὕδατι κελαδεῖν, τοὺς δὲ ἐν τῇ γῇ.*

174 *Διογένης θεασάμενος μειράκιον ἄσωτον τὰ πατρῷα δαπανῆσαν καὶ ἐλαίαν καὶ ἄρτον ἐσθίον καὶ ὕδωρ πῖνον ἔφη "εἰ οὕτως κατὰ γνώμην ἠρίστας, οὐκ ἂν οὕτως κατ' ἀνάγκην ἐδείπνεις."*

175 *Ὁ αὐτὸς θεασάμενος νεανίσκον καλλωπιζόμενον ἔφη, εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας, ἀτυχεῖς, εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας, ἀδικεῖς.*

176 *Διογένης ἐρωτηθεὶς διὰ τί τὸ χρυσίον ὠχρόν ἐστιν, ἔφη, ὅτι πολλοὺς ἐπιβούλους ἔχει.*

177 *Ὁ αὐτὸς ἀκούσας ὑπό τινος ὅτι οὐκ ὢν φιλόσοφος προσποιεῖται εἶναι, εἶπε, κατὰ τοῦτο γοῦν κρείττων σου εἰμί, τό γε βούλεσθαι.*

178 Ὁ αὐτὸς θεασάμενος μειράκιον εὔμορφον καὶ διὰ τοῦτο φιλούμενον ἔφη, ὦ σπούδασον τοὺς τοῦ σώματος ἐραστὰς ἐπὶ τὴν ψυχὴν μεταγαγεῖν.

179 Ὁ αὐτὸς ἔφασκεν ἡδονὴν ἀληθῆ εἶναι τὸ τὴν ψυχὴν ἐν ἱλαρότητι καὶ ἡσυχίᾳ ἔχειν, ἄνευ δὲ τούτου οὔτε τὰ Μήδου οὔτε τὰ Κροίσου χρήματα ὠφέλιμα εἶναι. ἐὰν δέ τις ἢ ὑπὲρ μικροῦ ἢ ὑπὲρ μεγάλου λυπῆται, οὐκ εὐδαίμων ἀλλὰ κακοδαίμων.

180 Διογένης ἀκούσας ὡς κακὸν τὸ ζῆν, οὐμενοῦν, ἔφη, κακὸν τὸ ζῆν, ἀλλὰ τὸ κακῶς ζῆν.

181 Ὁ αὐτὸς ἐρωτώμενος πῶς ἄν τις ἀμύναιτο τὸν ἐχθρόν, εἶπεν "εἰ σύγε καλὸς καὶ ἀγαθὸς αὐτῷ γένοιο."

182 Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ πυθομένου τινὸς τί τὸν υἱόν μου διδάξω, εἶπεν, εἰ μὲν μετὰ θεοῦ μέλλοι ζῆν, φιλόσοφον, εἰ δὲ μετὰ ἀνθρώπων, ῥήτορα.

183 Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς πόσοι εἰσὶν Ἀθηναῖοι, οἱ μὲν σπουδαῖοι ὀλίγοι, οἱ δὲ φαῦλοι πολλοί, ἔφη.

184 Ὁ αὐτὸς ἰδὼν ἀθλητὴν κακῶς Ἀθηναίους ἰατρεύοντα εἶπεν, εὗρες ὁδὸν δι' ἧς πολλοὺς καταβαλεῖς.

185 Ὁ αὐτὸς ἔφη τὸν κόλακα οὕτω διαφέρειν τοῦ κόρακος, ὅτι ὃ μὲν ζῶντας ὃ δὲ νεκροὺς ἐσθίει.

186 Δημήτριος ἐρωτηθεὶς τί δυσκολώτατον ἐν ἀνθρώποις, "σιωπὴ" ἔφη.

187 Ὁ αὐτός φησι μὴ δεῖν ζητεῖν τοὺς ἀνθρώπους εἰ ἐκ μεγάλων πόλεών εἰσιν, ἀλλ' εἰ μεγάλης πόλεως ἄξιοι.

188 Ὁ αὐτὸς τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν ἔλεγε πάσης κακίας.

189 Δημόκριτος ἰδὼν φθονερὸν λυπούμενον ἔφη "ἢ τούτῳ μέγα κακὸν συμβέβηκεν ἢ ἑτέρῳ μέγα ἀγαθόν."

190 Διαγόρας ἐν τῷ πλεῖν ποτε χειμαζομένου τοῦ σκάφους καὶ τῶν συνεπιβατῶν λεγόντων, ὅτι διὰ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἀπολλύμεθα, δείξας πλησίον ἕτερον σκάφος κινδυνεῦον ἔφη, μήτι κἀκείνοις Διαγόρας συμπλεῖ;

191 Ὁ αὐτὸς ὀνειδιζόμενος ὅτι δίκην ἔχων ῥήτορα ἐμισθώσατο, ἔφη, καὶ γὰρ ὅταν δεῖπνον ἔχω, μάγειρον μισθοῦμαι.

192 Ὁ αὐτὸς ὀνειδιζόμενος ἐπὶ τῷ βαρβαρίζειν ἔφη, ἐγὼ μὲν τῷ λόγῳ, ὑμεῖς δὲ τῷ τρόπῳ.

193 Ὁ αὐτὸς ἔφη· ὅστις φίλον λυπούμενον ἔφυγεν, οὐδὲ τοῦ χαίροντος ἀπολαύειν ἐστὶν ἄξιος.

194 Ἐπίκουρος ἐρωτηθεὶς πότε δεῖ προσομιλεῖν γυναικί, ἔφη, ὅταν σαυτὸν ἀσθενέστερον θέλῃς γενέσθαι.

195 Ὁ αὐτὸς τὴν οἴησιν ἱερὰν νόσον ἔλεγεν.

196 Ζήνων ὁ φιλόσοφος, λεγόντων τινῶν ὅτι παράδοξα λέγει, εἶπεν "ἀλλ' οὐ παράνομα".

197 Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί ἐστι φίλος, ἄλλος οἷος ἐγώ.

198 Ὁ αὐτὸς ἔφη τὴν μὲν ὅρασιν ἀπὸ τοῦ ἀέρος λαμβάνειν τὸ φῶς, τὴν δὲ ψυχὴν ἀπὸ τῶν μαθημάτων.

199 Ἡράκλειτος ἔφη, οἴησις προκοπῆς ἐγκοπὴ προκοπῆς.

200 Ὁ αὐτὸς τὴν παιδείαν ἕτερον ἥλιον εἶναι τοῖς πεπαιδευμένοις ἔλεγε.

201 Θεόφραστος ἰδὼν στρατόπεδον μέγα ἀστρατήγητον ἔφη "πηλίκον θηρίον κεφαλὴν οὐκ ἔχει."

202 Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν "ὀφείλομεν ἑαυτοὺς ἐθίζειν ἀπὸ ὀλίγων ζῆν, ἵνα μηδὲν αἰσχρὸν ἕνεκα χρημάτων πράττωμεν."

203 Θεόκριτος ὁ Χῖος, ἀφυοῦς ποιητοῦ ἀκρόασιν ποιουμένου, ἐρωτώμενος ὑπὸ αὐτοῦ ποῖά ἐστι τὰ καλῶς εἰρημένα, ἔφη "ἃ παρέλιπες."

204 Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί ἐστι δύσκολον, ἔφη τὸ ἑαυτὸν γνῶναι· καὶ τί θεῖον, τὸ μήτε ἀρχὴν μήτε τελευτὴν ἔχον· καὶ πῶς ἄριστα καὶ δικαιότατα βιώσομεν, ἐὰν ἃ τοῖς ἄλλοις, ἔφη, ἐπιτιμῶμεν, αὐτοὶ μὴ ποιῶμεν.

205 Ἰσοκράτης εἰπόντος αὐτῷ τινος ὅτι ὁ δῆμος ὑπὸ τῶν ῥητόρων ἁρπάζεται, "τί θαυμαστόν, εἰ Κόρακος ἐφευρόντος τὴν ῥητορικὴν οἱ ἀπ' ἐκείνου κόρακές εἰσιν."

206 Ἰσοκράτης ὁ Ῥωμαῖκὸς ἐρωτηθεὶς διὰ τί μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη γράμματα μανθάνει, ἔφη "οὐχ ἵνα μάθω, ἀλλ' ἵνα μὴ ἄπειρος ἀποθάνω."

207 Κλεόβουλος ἐρωτηθεὶς τίνα δεῖ φυλάττεσθαι, εἶπε τῶν μὲν φίλων τὸν φθόνον, τῶν δὲ ἐχθρῶν τὴν ἐπιβουλήν.

208 Καλλίας ὁ τῶν Ἀθηνῶν στρατηγὸς ἐρωτηθεὶς

πῶς περιέχουσιν οἱ νόμοι τῆς πόλεως, ὡς δ' ἂν βούληται Δημοσθένης, εἶπεν, διορθοῦται γὰρ λόγοις μόνον.

209 *Καλλίμαχος ἀκούσας παρά τινος ὅτι ὁ δεῖνα ἐπὶ ἐμοῦ τάδε κακά σε ἐλοιδόρει, εἶπεν “εἴπερ μὴ σὺ ἡδέως ἤκουες, οὐκ ἂν ἐκεῖνος ἔλεγε.”*

210 *Κῦρος ὁ βασιλεὺς θεασάμενός ποτε γυναῖκα εὔμορφον καὶ τῶν παρεστώτων τινὸς εἰπόντος, ὅτι ἔξεστί σοι, εἰ θέλεις, χρήσασθαι βασιλεῖ ὄντι, ἔφη “ἀλλὰ βασιλεῖ μὴ σωφρονεῖν οὐκ ἔξεστιν.”*

211 *Ὁ αὐτὸς ἐρωτώμενος τίνι καταλιμπάνεις τὸ βασίλειον, “τῷ δυναμένῳ” ἔφη.*

212 *Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς ποῖος τῶν θανάτων ἐστὶ χαλεπώτερος, “ὁ ἐκ τῶν νόμων ἐπαγόμενος” ἔφη.*

213 *Λεωνίδης χωλὸν ἔχων τὸ σκέλος ἐπὶ παράταξιν προῆγεν· εἰπόντων δέ τινων ὅτι πῶς δύνῃ ἐπὶ παρατάξεως στῆναι; “οὐ γὰρ φευγόντων ἀλλὰ ἑστώτων ἡ χρεία” ἔφη.*

214 *Λοιδορούμενος Εὐριπίδης ὑπὸ φαλακροῦ ἔφη “σὲ μὲν οὐχ ὑβρίσω, τὰς δὲ τρίχας σου ἐπαινέσω, ὅτι κακὸν κρανίον κατέλιπον.”*

215 *Μένανδρος τὸν φθόνον πριόνα τῆς ψυχῆς εἶπεν.*

216 *Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί ἐστι κακὸν διδασκαλεῖον, εἶπε “τῦφος.”*

217 *Νικοκλῆς τοὺς ἰατροὺς εὐτυχεῖς ἔλεγεν, ὅτι τὰς μὲν ἐπιτυχίας αὐτῶν ὁ ἥλιος ὁρᾷ τὰς δὲ ἀποτυχίας ἡ γῆ καλύπτει.*

218 Νεανίσκου πολλὰ λαλοῦντος εἶπέ τις "εἰ τοσαῦτα ἐφρόνεις ὅσα καὶ λαλεῖς, οὐκ ἂν τοσαῦτα ἠσχημόνεις."

219 Νεανίσκου ἐναβρυνομένου καὶ λέγοντος "πολλὰ ὡμίλησα σοφοῖς," εἶπέ τις "κἀγὼ πολλοῖς πλουσίοις, ἀλλὰ πλούσιος οὐκ εἰμί."

220 Ξενοκλῆς τὴν πενίαν ἔλεγεν αὐτοδιδάσκαλον εἶναι φιλοσοφίας· ἃ γὰρ ἐκείνη τοῖς λόγοις πείθει, αὐτὴ τοῖς ἔργοις ἀναγκάζει.

221 Ξενοκράτει χρημάτων κομισθέντων ἀπὸ Ἀλεξάνδρου, ἑστιάσας τοὺς κομίσαντας κατὰ τὸν αὑτοῦ τρόπον, "ἀπαγγείλατε" ἔφη "Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι ἔστ' ἂν οὕτω ζῶ, οὐ δέομαι τῶν πεντήκοντα ταλάντων." τοσαῦτα γὰρ ἦσαν τὰ πεμφθέντα.

222 Οἰνοπίδης ὁρῶν μειράκιον πολλὰ βιβλία κτώμενον, "μὴ τῇ κιβωτῷ, ἀλλὰ τῷ στήθει" ἔφη.

223 Ὁ αὐτὸς εἶπε "τὰ βιβλία τῶν μὲν μεμαθηκότων ὑπομνήματά εἰσι, τῶν δὲ ἀμαθῶν μνήματα."

224 Πρωταγόρας ἔλεγε μηδὲν εἶναι μήτε τέχνην ἄνευ μελέτης μήτε μελέτην ἄνευ τέχνης.

225 Πλάτων εἴ ποτε ἑώρα τινὰ ἁμαρτάνοντα, ἐπισκεπτέον ἔλεγε, μή ποτε καὶ ἐγὼ τοιούτῳ περιπέσω.

226 Πλάτων ὁ φιλόσοφος ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν ἄριστα διοικῶνται αἱ πόλεις, εἶπεν "ἐὰν οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν."

227 Πλάτων ἐρωτηθεὶς "διὰ τί γέρων ὢν φιλάργυρος εἶ," ἔφη "κρεῖττόν ἐστι μεταλλάξαντα τοῖς ἐχθροῖς καταλιπεῖν ἢ ζῶντα τῶν ἐχθρῶν δεηθῆναι." κατέγνω γὰρ τῶν πολλῶν ἀφιλίας.

228 Ὁ αὐτὸς ἔφη, καλὸν οὐδαμῶς τὸν πεπαιδευμένον ἐν ἀπαιδεύτοις διαλέγεσθαι, ὥσπερ οὐδὲ νήφοντα [ἐν] μεθύουσιν.

229 Ὁ αὐτὸς τοῖς παισὶ συνεβούλευεν αἰδῶ [μᾶλλον] καταλιπεῖν ἢ χρυσόν.

230 Ὁ αὐτὸς παρεκελεύετο τοῖς νέοις τρία ταῦτα ἔχειν, ἐπὶ μὲν τῆς γνώμης σωφροσύνην, ἐπὶ δὲ τῆς γλώττης σιγήν, ἐπὶ δὲ τοῦ προσώπου αἰδῶ.

231 Πυθαγόρας διψήσας πολλάκις ἐκ τοῦ φρέατος ἐλάμβανε καὶ ἐξέχει εἰς γῆν, κολάζων τὴν ἐπιθυμίαν.

232 Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν ὅτι ὁ πεπαιδευμένος τριῶν χρῄζει, φύσεως μελέτης χρόνου.

233 Πλάτων τοὺς πλουσίους καὶ ἀπλήστους ὑδρωπιῶσιν ἔλεγεν ὁμοίους· οἳ μὲν γὰρ πεπληρωμένοι ὑδάτων διψῶσιν, οἳ δὲ χρημάτων.

234 Ὁ αὐτὸς ὀργιζόμενος τῷ οἰκέτῃ καὶ μέλλων αὐτὸν μαστιγοῦν, ἐπιστατοῦντος Ξενοκράτου, ἔφη "λαβὼν τοῦτον μαστίγωσον· ἐγὼ γὰρ ὀργίζομαι." φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ ἐπανατεινόμενον τὴν βακτηρίαν τῷ παιδὶ ἑστάναι χρόνον πολὺν μετέωρον ταύτην ἔχοντα, καὶ τὴν αἰτίαν ἐρωτώμενον φῆσαι κολάζειν τὸν ἑαυτοῦ προορμήσαντα θυμόν.

235 Πυθαγόρας νεανίσκον ἰδὼν ἀθλητικὸν οἴνῳ καὶ κρεοφαγίᾳ σάρκα πολλὴν ὑποτρέφοντα εἶπεν "ὦ δαιμόνιε, παῦσαι καθ' ἑαυτοῦ ποιῶν τὸ δεσμωτήριον ὀχυρόν."

236 Πλάτων ἐρωτηθεὶς τί ὠφέληται ἐκ τῆς φιλοσοφίας, ἔφη τὸ αὐτὸν ἐν εὐδίᾳ ἑστῶτα βλέπειν ἄλλους χειμαζομένους.

237 Χρὴ πρὶν γενέσθαι τὰ δυσχερῆ προνοῆσαι ὅπως μὴ γένηται, καὶ γενόμενα εὖ θέσθαι.

238 Ῥωμύλος ἐγκαλούμενος ὅτι πονηροῖς ἀνθρώποις σύνεστιν, ἔφη "καὶ οἱ ἰατροὶ τοῖς νοσοῦσιν, ἀλλ' ὑγιαίνουσιν."

239 Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί ὄφελος τῶν ψευδομένων ἐκ τοῦ ψεύδους, ἔφη τὸ κἂν ἀληθῆ λέγωσι μὴ πιστεύεσθαι.

240 Ὁ αὐτὸς ἔφη, ἥδιστόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ παιδεία καὶ ἀρετὴ καὶ ἱστορία τῶν ἀγνοουμένων.

241 Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν ἐκεῖνον μόνον βασιλέα εἶναι τὸν δυνάμενον ἄρχειν τῶν οἰκείων παθῶν.

242 Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος πῶς ἂν γένοιτο πλούσιος, "εἰ τῶν ἐπιθυμιῶν" εἶπε "κρατήσεις."

243 Ὁ αὐτὸς ἔφη, οἱ τὰ ἀπὸ κακῶν ἔργων εἰς τὰς καλὰς ἀναλίσκοντες λειτουργίας ὅμοιον ποιοῦσι τοῖς ἀπὸ ἱεροσυλίας εὐσεβοῦσι.

244 Σωκράτης ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος εἰ κατασχεῖν δύναιτό τις λόγον ἀπόρρητον, ἔφη "ὅστις διάπυρον ἄνθρακα τῇ γλώσσῃ κατέχειν δυνήσεται."

245 Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τίς σοι πλουσιώτατος εἶναι δοκεῖ, εἶπεν "ὁ ἐλαχίστοις ἀρκούμενος, αὐτάρκεια γάρ ἐστι φύσεως πλοῦτος."

246 Ὁ αὐτὸς ἔφη τῆς αὐτῆς ἁμαρτίας εἶναι τὸ διδόναι οἷς μὴ δεῖ καὶ τὸ μὴ διδόναι οἷς δεῖ.

247 Ὁ αὐτὸς ἔφη "ὁποία ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου ἐστί, τοιοῦτος καὶ ὁ λόγος."

248 Ὁ αὐτὸς ἐσπουδακότα τινὰ τῶν γνωρίμων καταμαθὼν ὅπως ἂν αὐτῷ ἡ εἰκὼν ὁμοία γένηται, ἔφη πρὸς αὐτόν "σὺ ὅπως μέν σοι ὁ λίθος ὅμοιος γένηται ἐσπούδακας, ὅπως δὲ μὴ αὐτὸς λίθῳ ὅμοιος γένῃ οὐ φροντίζεις."

249 Ὁ αὐτὸς ἰδών τινα ἐπὶ θέαν ἐξιοῦσαν, εἶπεν "οὐχ ἵνα θεάσῃ, γύναι, πορεύῃ, ἀλλ' ἵνα θεαθῇς."

250 Ὁ αὐτὸς ἀπαγγείλαντος αὐτῷ τινος ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς ἔφη, "καὶ τυπτέτω με" εἶπε "μὴ παρόντα."

251 Σόλων ἐρωτηθεὶς πῶς δεῖ φίλοις χρῆσθαι, εἶπε παροῦσι μὲν εὖ κεχρῆσθαι, ἀπόντας δὲ εὐλογεῖν.

252 Σόλων ἐρωτηθεὶς διὰ τί τὴν τύχην καθημένην γράφουσιν, εἶπεν "ὅτι οὐχ ἕστηκε."

253 Στρατόνικος ἰατρὸν κολακεύων ἔλεγεν "ἐπαινῶ σου τὴν ἐμπειρίαν, ὅτι οὐκ ἐᾷς τοὺς ἀρρώστους κατασαπῆναι, τάχιον αὐτοὺς τοῦ ζῆν ἀπαλλάττων."

254 Τοὺς μὲν κενοὺς ἀσκοὺς τὸ πνεῦμα διίστησι, τοὺς δὲ ἀνοήτους τὸ οἴημα.

255 Τόπων μεταβολαὶ οὔτε φρόνησιν διδάσκουσιν οὔτε ἀφροσύνην ἀφαιροῦνται.

256 Ὑπερίδης ἔφη· δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἐπιδείκνυσθαι ἐν μὲν τοῖς λόγοις ἃ φρονεῖ, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις ἃ ποιεῖ.

257 Ὁ αὐτὸς ἔλεγε κακῶν ἀνθρώπων φεύγειν φιλίαν καὶ ἀγαθῶν ἔχθραν.

258 Φίλιππος ὁρῶν πλούσιον καὶ ἀπαίδευτον ἔφησε "πλοῦτος περιηργυρωμένος."

259 Ὁ αὐτὸς ἔλεγε τὸν βασιλέα δεῖν μνημονεύειν, ὅτι ἄνθρωπος ὢν ἐξουσίαν εἴληφεν ἰσόθεον, ἵνα προαιρῆται μὲν τὰ καλά, φρονῇ δὲ ἀνθρώπινα.

260 Φιλόξενος παρῄνει προτιμᾶν τῶν γονέων τοὺς διδασκάλους, ὅτι οἱ μὲν γονεῖς τοῦ ζῆν μόνον, οἱ δὲ διδάσκαλοι τοῦ καλῶς ζῆν αἴτιοι γεγόνασιν.

261 Ὁ αὐτὸς πρὸς μειράκιον ἐρυθριᾶσαν ἔφη "θάρρει, τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀρετὴ ἔχει τὸ χρῶμα."

262 Χρύσιππος ἐρωτηθείς "διὰ τί λιτὸς εἶ ἔχων χρήματα πολλά;" εἶπε "τὸ μέλλον οὐκ εἰδώς, ἵνα ἐάν τι γένηται μὴ ξενίζωμαι."

263 Χαβρίας καταλαβὼν ἐπὶ στρατοπέδου δύο φύλακας ἀπέκτεινε καθεύδοντας, εἰπών "οὓς κατέλαβον, τούτους καὶ κατέβαλον."

264 Χίλων φιλάργυρον ἰδὼν ἐκφερόμενον ἔφη "οὗτος βίον ἀβίωτον βιώσας ἑτέροις βίον κατέλιπε."

265 Ψυχὴν σώματος ἀναγκαιότερον ἰᾶσθαι· τοῦ γὰρ κακῶς ζῆν τὸ τεθνάναι κρεῖττον.

266 Ὠρίων ἰδὼν νεανίαν φιλοπονοῦντα ἔφη "κάλλιστον ὄψον τῷ γήρατι ἀρτύεις."

267 Ὥσπερ οἱ κόρακες παρεδρεύοντες ἐξορύττουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν νεκρῶν, οὕτως οἱ κόλακες τοῖς ἐπαίνοις τοὺς λογισμοὺς διαφθείρουσι τῶν ἀνθρώπων.

268 Θεανὼ ἔφη "κρεῖττόν ἐστιν ἵππῳ ἀχαλίνῳ ἑαυτὸν πιστεύειν ἢ γυναικὶ ἀλογίστῳ."

269 Θεανὼ ἔφη "περὶ ὧν λέγειν καλόν, περὶ τούτων

σιωπᾶν αἰσχρόν, καὶ περὶ ὧν αἰσχρὸν λέγειν, περὶ τούτων σιωπᾶν ἄμεινον."

270 Ἡ αὐτὴ ἐρωτηθεῖσα τί ἐστιν ἔρως, ἔφη πάθος "ψυχῆς σχολαζούσης".

EXCERPTA VINDOBONENSIA.

1 Ὠρίων ὁ φιλόσοφος εἴρηκεν, ὅπερ σὺ μισεῖς παρ' ὁμοίων σοι γενέσθαι, τοῦτο εἰς ἑτέρους μὴ ποίει.

2 Ὠρίων ἰδὼν νεανίαν φιλοπονοῦντα ἔφη "κάλλιστον ὄψον τῷ γήρατι ἀρτύεις."

3 Οἱ νόμοι ταῖς ἀράχναις ἐοίκασι· καὶ γὰρ ἐκείναις ἂν ἐμπέσῃ κώνωψ ἢ μυῖα, συνέχεται, εἰ δὲ σφὴξ ἢ μέλιττα, διαρρήξασα ἀποτρέχει· οὕτω καὶ εἰς τοὺς νόμους ἐὰν μὲν ἐμπέσῃ εὐτελής, συνέχεται, ἐὰν δὲ πλούσιος ἢ δυνατός, ἀποτρέχει.

4 Κρεῖσσον ἰσχνὸν εἶναι μετὰ σωφροσύνης ἢ εὔσαρκον μετὰ ἀκολασίας.

5 Οἱ μὲν τραχεῖς ἵπποι τοῖς χαλινοῖς, οἱ δὲ ὀξεῖς θυμοὶ τοῖς λογισμοῖς δοῦλοι.

6 . . . ἀναγκαῖον μὲν κτῆμα, οὐχ ἡδὺ δέ.

7 Ἴσον ἔχει θεοῦ ἄνθρωπος τὸ εὐεργετεῖν καὶ τὸ ἀληθεύειν.

8 Τὸν εὐεργετοῦντά σε εἰς ψυχὴν ὡς ὑπηρέτην θεοῦ μετὰ θεὸν τίμα.

9 Τοῦ εὐεργετεῖν μηδέποτε ἀποστήσῃ.

10 *Τῶν εὐεργετῶν μηδέποτε λήθην ποιήσῃ.*

11 *Τῶν εὐτυχούντων ἀνταγωνιστὴς φθόνος.*

12 *Παιδός, οὐκ ἀνδρὸς τὸ ἀμέτρως ἐπιθυμεῖν.*

13 *Ἐπαινούμενος μὴ πάντα πίστευε.*

14 *Εὐγνώμων ὁ μὴ λυπούμενος ἐφ' οἷς μὴ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων ἐφ' οἷς ἔχει.*

15 *Τοὺς μὲν ἄφρονας ὁ χρόνος, τοὺς δὲ φρονίμους ὁ λόγος τῆς λύπης ἀπαλλάττει.*

16 *Ἀνδρῶν δ' ἀπίστων ὅρκον εἰς ὕδωρ γράφε.*

17 *Μικραὶ χάριτες ἐν καιρῷ μέγισταί εἰσι τοῖς λαμβάνουσιν.*

18 *Κρείττονές εἰσιν αἱ τῶν πεπαιδευμένων ἐλπίδες ἢ ὁ τῶν ἀμαθῶν πλοῦτος.*

19 *Οἱ πεπαιδευμένοι τόσον διαφέρουσι τῶν ἀπαιδεύτων ὅσον θεὸς τῶν ἀνθρώπων.*

20 *Πολλοὶ δοκοῦντες εἶναι φίλοι οὐκ εἰσί, καὶ οὐ δοκοῦντες εἰσί. σοφὸν οὖν γινώσκειν ἕκαστον.*

21 *Ταυτόν ἐστι νεκρὸν ἰατρεύειν καὶ γέροντα νουθετεῖν.*

22 *Ἵππου μὲν ἀρετὴν ἐν πολέμῳ, φίλου δὲ πίστιν ἐν ἀτυχίᾳ κρῖνε.*

23 *Φίλους ἡγοῦ τοὺς εἰς ὠφέλειάν σε ὠφελοῦντας.*

24 *Οἱ ἀληθινοὶ φίλοι καὶ τὰς φιλίας ἡδείας καὶ τὰς συμφορὰς ἐλαφροτέρας ποιοῦσι, τῶν μὲν συναπολαύοντες, ὧν δὲ μεταλαμβάνοντες.*

25 Ἔοικε τῶν φιλαργύρων ὁ βίος νεκροῦ δείπνῳ· πάντα γὰρ ἔχει καὶ τὸν εὐφρανθησόμενον οὐκ ἔχει.

26 Λιμὴν μὲν πλοίου ὅρμος, βίου δὲ ἀλυπία.

27 Τήκεται ὁ μὲν σίδηρος πυρί, ὁ δὲ λογισμὸς ἐν πόθῳ.

28 Οἱ μὲν ἀμαθεῖς παῖδες τὰ γράμματα, οἱ δὲ ἀπαίδευτοι ἄνδρες τὰ πράγματα οὐ συνιᾶσι.

29 Οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς οὔτε ἐλπὶς χωρὶς πόνου ἄγει τι χρήσιμον.

30 Γῆρας καὶ πενία δύο τραύματα δυσθεράπευτα.

31 Τὸ μὲν πῦρ ἄνεμος, τὸν δὲ ἔρωτα ἡ συνήθεια ἐκκαίει.

32 Πρωταγόρας ἔλεγε μηδὲν εἶναι μήτε τέχνην ἄνευ μελέτης μήτε μελέτην ἄνευ τέχνης.

33 Διογένης.

Ἀρχὴν μαθημάτων λαβὼν πρόκοπτε τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ.

34 Θνητὸς ὑπάρχων, ἄνθρωπε, σπούδαζε πρὸ θανάτου μὴ θανεῖν.

35 Ἀνὴρ σοφὸς καὶ πένης οὐ δυσχερής. ἔχει γὰρ τὴν σοφίαν ἀντὶ πλούτου πολλοῦ.

36 Τὸν πλούσιον ἄνδρα καὶ ἀπαίδευτον νόμιζε τοῦτον εἶναι ὄνον χρυσοχαλίνωτον, οἱ δὲ τούτου ἐγκωμιασταὶ ἄνδρες εὐλαβεῖς καὶ ἐνδεεῖς.

37 Ὃ μέλλεις πράττειν μὴ πρόλεγε· ἀποτυχὼν γὰρ γελασθήσῃ.

38 *Σεκοῦνδος ὁ φιλόσοφος ἐρωτηθεὶς τί ἐστι γυνὴ πονηρά, ἔφη "γυνή ἐστι συνεστιώμενον θηρίον, συνεγειρομένη μέριμνα, συμπλεκομένη ἀσέλγεια, συντηρουμένη λέαινα, ἱματισμένη ἔχιδνα, αὐθαίρετος μάχη, συγκοιμωμένη ἀκρασία, καθημερινὴ ζημία, ἀμεριμνίας ἐμπόδιον, οἰκίας χειμών, ἀνδρὸς ἀκρατοῦς ναυάγιον, εὔμορφος ἐρινύς, κεκοσμημένη σκύλλα, μοιχῶν κατασκευή, βίων ἀνάλωσις, πολυτελὴς πόλεμος, ζῷον πονηρόν, ἀναγκαῖον κακόν."*

39 *Ἔδει γὰρ ἡμᾶς τῷ θεῷ θύειν, ὅταν*
γυνὴ κατορύττηται τάφῳ, οὐχ ὅταν γαμῇ.

40 *Γυναῖκα γὰρ θάπτειν [ἄμεινον] ἢ γαμεῖν.*

41 *Τυραννικὸν τοῦτ' ἐστί . . .*

42 *Γυνὴ θηρίων ἁπάντων ἀγριωτέρα ὑπάρχει.*

43 *Κρεῖσσόν γάρ ἐστιν εἰς πῦρ ἢ εἰς ὕδωρ πεσεῖν ἢ εἰς γυναῖκα μαχίμην καὶ πονηράν.*

44 *Ἀντιφάνης.*

Αἱ νέαι φιλίαι ἀναγκαῖαι μέν, αἱ δὲ παλαιαὶ ἀναγκαιότεραι.

45 *Σέξτου.*

Μὴ ὀνειδίσῃς τὰς τῶν φίλων σου χάριτας· ἔσῃ γὰρ ὡς οὐ δεδωκώς.

46 *Μυστήριον ἐν φιλίᾳ ἀκούσας, ὕστερον ἐχθρὸς γενόμενος μὴ ἐκφήνῃς· ἀδικεῖς γὰρ οὐ τὸν ἐχθρὸν ἀλλὰ τὴν φιλίαν.*

47 *Ταὼν εἰς δεῖπνον παρασκευάζεσθαι μέλλων, ἁπλώσας τὰ πτερὰ εἶπεν· εἰ μὲν πολλῶν κρεῶν ὁρᾷς με μετέχοντα, θῦσον, εἰ δὲ τῇ τῶν πτερῶν ποικιλίᾳ [ἤδη,] φεῖσον σαρκὸς ὀλίγης κεκοσμημένης.*

48 Ἀδύνατόν ἐστι τὸν ὀρθῶς βιοῦντα καὶ ὀρθῶς φρονοῦντα περιπεσεῖν πταίσμασιν αἰσχύνης ἢ πλάνῃ δαιμόνων. ὥσπερ δὲ σκώληξ ἀναλίσκει τὸ ξύλον ὅπου εἰσέρχεται, οὕτως καὶ ἡ ἁμαρτία μένουσα ἐν τῷ ποιήσαντι αὐτήν.

49 Ὁ αὐτὸς θεασάμενος ἐπὶ θύραις εὐπρεποῦς γυναικὸς οἰκοφθόρον μειράκιον, ἔφη· ὦ μειράκιον, σπούδασον τοὺς τοῦ σώματος ἐραστὰς ἐπὶ τὴν ψυχὴν μεταγαγεῖν.

50 Ἀπαιδεύτου τὸ ἄλλῳ ἐγκαλεῖν ἐφ' οἷς αὐτὸς πράσσῃ κακῶς.

51 Ἄνθρωπος μιαρολογῶν πολὺ ἀλογώτερος τῶν κτηνῶν ὑπάρχει· οὐ γὰρ τῆς ἀνάγκης ὁ μισθός, ἀλλὰ προαιρέσεως.

52 Ὅταν λοιδορηθῇς περί τινος, ἄνθρωπε, σκόπευσον ἀκριβῶς μή τί σοι πέπρακται τῆς λοιδορίας ἄξιον, εἰ δ' οὐ πέπρακται, καπνὸν καὶ ἄνεμον τὴν λοιδορίαν νόμιζε.

53 Ἀνὴρ ἐπίφθονος μέγα κακόν· εἰ δὲ καὶ τὸ γείτων εἶναι κεκλήρωται, ἀπαραίτητον τὸ δυστύχημα καὶ τῷ θανάτῳ μόλις παυσόμενον.

54 Οἱ νέοι καὶ σφριγῶντες ἀκόλαστοι καὶ τρυφῶντές εἰσιν ἀκρατέστεροι.

55 Τί δῆτα τὸ κενὸν τοῦτο δοξάριον τὸν πήλινον ἀσκὸν διεφύσησεν;

56 Ὁδίτου χεῖρες ἀκόλαστοι καὶ γεωργικοὺς ἱδρῶτας ἀδικεῖν ἑτοιμότατοι.

57 Πλάτων.

Εἰ λύπης ἐθελήσεις κρατεῖν, περιπόλει τοὺς τά-

φους, καὶ τοῦ πάθους ἕξεις τὸ φάρμακον καὶ τὰς μεγίστας τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίας ὄψει περαιτέρω κόνεως μὴ κεκτημένας τὸ φύσημα.

58 Ἰσοκράτης.

Οἱ μὲν τοὺς φίλους παρόντας τιμῶσιν, οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι.

59 Τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε, τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας οὐδὲ ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψει.

60 Ἃ ποιεῖν αἰσχρόν, μηδὲ νόμιζε λέγειν εἶναι καλόν.

61 Σοφία μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον.

62 Τὸ χρυσίον ἐν πυρὶ δοκιμάζεται, οἱ φίλοι δὲ ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγινώσκονται.

63 Καλὸς θησαυρὸς παρὰ ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομένη.

64 Ἄπορον ἐλπὶς μὴ λαβοῦσα τὴν ἔκβασιν.

65 Ὁ πλειόνων ἐρῶν καὶ τῶν παρόντων ἀποστερεῖται.

66 Τὸ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν.

67 Ἀρχὴ φιλίας ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος.

68 Τὸ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν.

69 Ὁ κακῶς διανοηθεὶς περὶ τῶν οἰκείων οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων.

70 Οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονε-

κτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι σπουδαίαις ὑπερέχουσι πάντων.

71 *Αἱ λῦπαι ταῖς ἡδοναῖς παραπεπήγασι.*

72 *Μενάνδρου.*

Τύχην ἔχεις ἄνθρωπε, μὴ μάτην τρέχῃς.
εἰ δ' οὐκ ἔχεις, κάθευδε· μὴ κενῶς πόνει.

73 *Ἅπαντές ἐσμεν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί,*
αὐτοὶ δ' ἁμαρτάνοντες οὐ συνήκαμεν.

DICTA SEPTEM SAPIENTUM.

1 *Σόλων ὁ Ἀθηναῖος.*

Θεὸν σέβου· γονεῖς αἰδοῦ· φίλοις βοήθει· μηδενὶ φθόνει· ἀληθείας ἀντέχου· ὅρκῳ μὴ χρῶ· νόμοις πείθου· νόει τὸ δίκαιον· θυμοῦ κράτει· ἀρετὴν ἐπαίνει· κακοὺς μίσει· ἡδονὴν φεῦγε τίκτουσαν λύπην· καλοκαγαθίας ὀρέγου· φίλους μὴ ταχέως κτῶ· μὴ ἄρχε πρὸ τοῦ μαθεῖν ἄρχεσθαι· τοῖς πολίταις μὴ θρασύνου· ἰσχυῖ χρῶ πρὸς πολεμίους, πρὸς δὲ οἰκείους αἰσχύνῃ· ὃ ἂν μὴ ἴδῃς μὴ λάλει, ἰδὼν δὲ σίγα.

2 *Χίλων Δαμαγήτου Λακεδαιμόνιος.*

Γνῶθι σαυτόν· φρόνει θνητά· ἐγκράτειαν ἄσκει· αἰσχρὰ φεῦγε· χρόνου φείδου· δικαίως κτῶ· πλήθει μὴ ἄρεσκε· σοφίαν κτῆσαι· ἤθη δοκίμαζε· ὑφορῶ μηδένα· διαβολὴν μίσει· τῷ βίῳ μὴ ἐπαρθῇς· πίνων μὴ λάλει, διαμαρτήσῃ γάρ· μὴ κακολογήσῃς τὸν πλησίον, εἰ δὲ μή, ἀκούσῃ ἐφ' οἷς λυπηθήσῃ· ἐπὶ τὰ

δεῖπνα τῶν φίλων βραδέως πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτυχίας ταχύ· γάμους εὐτελεῖς ποιοῦ· πρεσβύτερον σέβου· τὸν τὰ ἀλλότρια περιεργαζόμενον μίσει· ζημίαν αἱροῦ μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχρόν, τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ λυπήσει, τὸ δὲ ἀεί· ἀτυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα· τραχὺς ὢν ἥσυχον σεαυτὸν πάρεχε, ὅπως σε αἰσχύνωνται μᾶλλον ἢ φοβῶνται· θυμοῦ κράτει· ἡ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ· μὴ σπεῦδε λαλῶν· μὴ λέγων τὴν χεῖρα κίνει, μανικὸν γάρ· μηδὲν ἄγαν.

3 *Κλεόβουλος Λίνδιος.*

Πᾶν μέτρον ἄριστον· πίστιν φύλαττε· μηδενὸς κατηγόρει· εἶδος κόλαζε· προόρα τὸ μέλλον· πλεονεξίαν φεῦγε· φοβοῦ τὴν δίκην· καταλαλιὰν μίσει· οἰνοφλυγίαν φεῦγε· συμπόσια μὴ ἀγάπα· γάμει ἐκ τῶν ὁμοίων, ἐὰν δ' ἐκ τῶν κρειττόνων γήμῃς, δεσπότας καὶ οὐ συγγενεῖς κτήσῃ.

4 *Πιττακὸς Ὕρρα Λέσβιος.*

Φίλοις εὐνόει· φοβοῦ τὰ αἰσχρά· δίκην φεῦγε· πᾶσιν ἀρέσκειν θέλε· τῷ κρατοῦντι πείθου· κατὰ δύναμιν εὖ ποίει· φιλοσοφίαν ἄσκει· μηδένα λοιδόρει· τὸν βίον οἰκονόμει· καλὸς εἶναι σπεῦσον· ὃ μέλλεις ποιεῖν μὴ πρόλεγε, ἀποτυχὼν γὰρ γελασθήσῃ.

5 *Θαλῆς Ἐξαμίου.*

Τοὺς κρατοῦντας τίμα· ὅμοιος σεαυτῷ γίνου. ἐπαγγέλλου μηδέν· πολίταις μὴ θρασύνου· τὸ παρὸν εὖ ποίει· κακίας ἀπέχου· δοκίμαζε πάντα· δόξαν δίωκε· ἐπιμελοῦ τοῦ βίου· εἰρήνην ἀγάπα· ἐπαινοῦ παρὰ πᾶσι· μὴ τὴν ὄψιν ἀλλὰ τὰ ἐπιτηδεύματα καλλώπιζε· χαλεπὸν ἑαυτὸν γνῶναι· ἀργὸς μὴ ἴσθι μηδ' ἂν πλουτῇς· μὴ πᾶσι πίστευε· μέτρῳ χρῶ.

6 *Περίανδρος Κυψέλου Κορίνθιος.*

Πρόνοιαν τίμα· ἐπίτασσε σεαυτῷ· παιδείας ἀντέχου· καλοὺς εὖ λέγε· χάριτας ἀποδίδου.

7 *Βίας Τευταμίδου Πριηνεύς.*

Ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα· λάθε βιώσας· πλοῦτον ἄδικον φεῦγε· δικαίως κτῶ· ἀληθείας ἀντέχου· παρόντας ἔλεγχε, ψιθυρισμοὺς μίσει.

INDEX TITULORUM.

INDEX
AUCTORUM ET LEMMATUM*).

*) Confectus a Ferdinando Aschersono et Luciano Müllero.

D.

G.

H.

N.

O.

R.

S.

X.

Z.